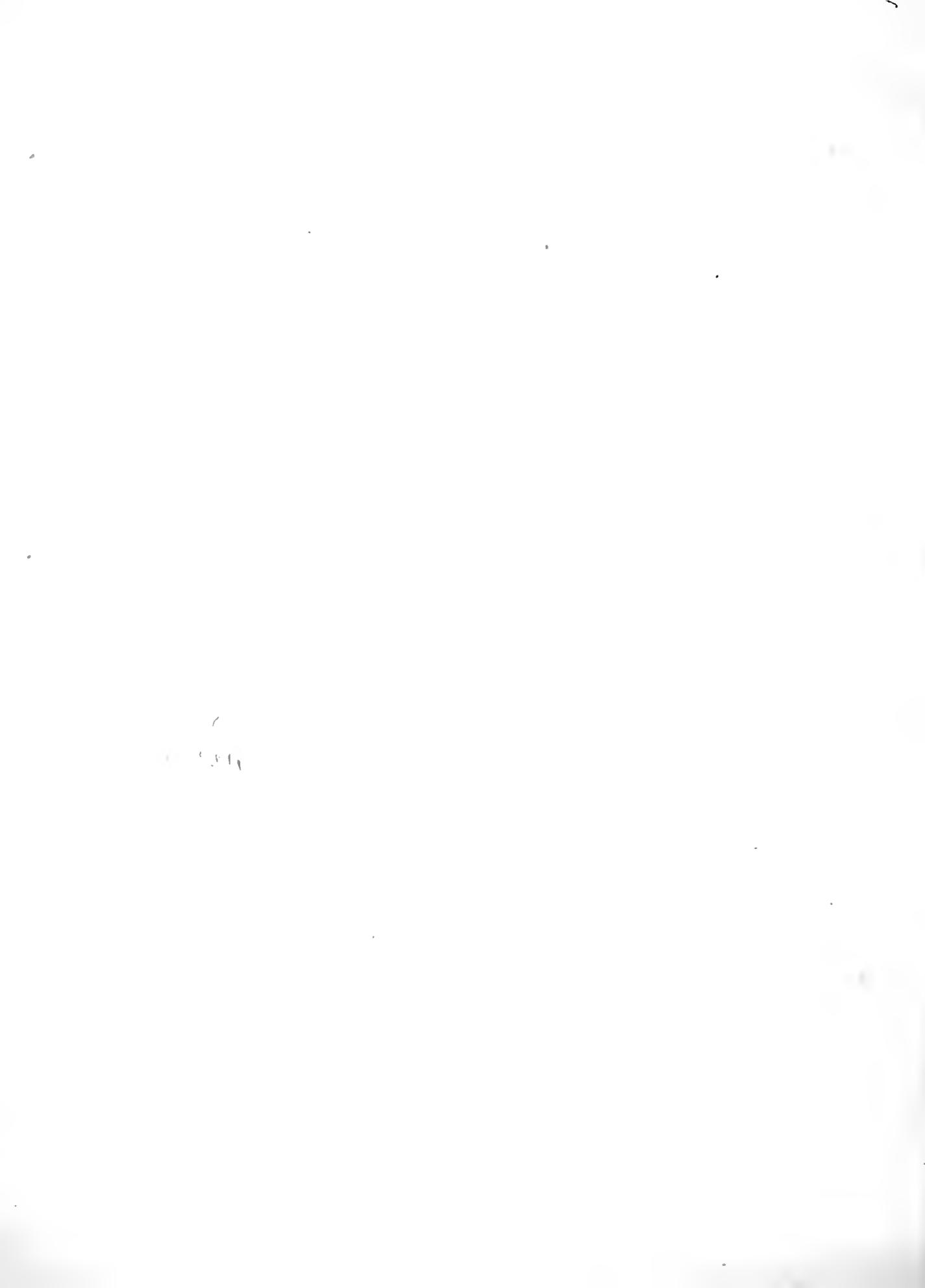

Digitized by the Internet Archive
in 2009 with funding from
University of Toronto

<http://www.archive.org/details/bullarumdiplomat07cath>

BULLARIUM ROMANUM

*Hec
B.*

BULLARUM DIPLOMATUM ET PRIVILEGIORUM SANCTORUM ROMANORUM PONTIFICUM TAURINENSIS EDITIO

LOCUPLETIOR FACTA

COLLECTIONE NOVISSIMA PLURIM BREVUM, EPISTOLARUM, DECRETORUM ACTORUMQUE S. SEDIS
A S. LEONE MAGNO USQUE AD PRAESENS

CURA ET STUDIO

COLLEGII ADLECTI ROMAE VIRORUM S. THEOLOGIAE ET SS. CANONUM PERITORUM

QUAM

SS. D. N. PIUS PAPA IX
APOSTOLICA BENEDICTIONE EREXIT

AUSPICANTE

EMO AC REVMO DNO S. R. E. CARDINALI

FRANCISCO GAUDE

*33043
21/3/94*

TOMUS VII

a PIO IV (an. MDLIX) ad PIUM V (an. MDLXXII)

AUGUSTAE TAUINORUM
SEB. FRANCO ET HENRICO DALMAZZO EDITORIBUS
MDCCCLXII

Huiusce operis Editores Taurinenses, Legum beneficio se uti velle, pro additionibus notisque declarant, ita ut, sine eorum facultate, aliquid praelo iterum committere liceat memini.

LECTORI BENEVOLO

TAURINENSES ROMANI BULLARII EDITORES

SALUTEM

Nunquam arbitrati fuissemus septimum Magni Bullarii volumen tam infausto
omine nobis esse inchoandum: nunquam credidissemus in tanta rerum conver-
sione firmissimo nos praesidio destituendos, solatio ac perfugio orbandos.
Princeps eminentissimus FRANCISCUS GAUDE S. R. E. Cardinalis amplissimus,
operis nostri nedum patronus ac parens, verum etiam laborum particeps
studiorumque fautor, diro morbo correptus, postridie idus decembris an.
M. DCCC. LX, mortem iustorum obiit, magno luctu afficiens qui Eum non
solum colebant, sed et amore et honore prosequabantur. In quo profecto Viro
tam multa hominis tantaque in religionem et rem litterariam merita extite-
runt, ut Cuius famae celebritas in omnium ore versatur, turpe omnino sit Eius
hic a nobis illustre nomen silentio praeteriri. Cuius tamen res gestas amplifi-
candae religionis gratia (inter quas non ultimum sibi locum vindicant erga no-
stram editionem Bullarii impensiores curae) quum primum poterimus referre

in animo est. Faxit interea Deus ut, quam Princeps optimus tanti operis prosequendi consilium dedit, tam nobis ea res bene ac feliciter eveniat.

Haec prima et maxima, at non unica hinc luctus dolorisque, illinc morae cunetationisque nobis caussa. Etenim et noster prosperarum adversarumque rerum socius laborumque consors Sebastianus Franco, alter editorum, mediae sed integrae aetatis homo, quo nullus nobis devinctior alter, immaturo Ieto diebus paucis raptus est. Ipse, moribus antiquis, vir propositi tenax, nihil praeter turpitudinem timuit; aegrotans dolores tulit patienter; in morte, uti speramus, invenit vitam beatam. In hoc casu quo afflicti iacuimus, compremenda fuit nobis vox et oratio: dolori namque, dum recens saevit, occurrentum non est, ne illum ipsa solatia irritent et accedant; nam in morbis quoque, ut ait Seneca (*De Consolatione ad Helviam*, cap. I), nihil est perniciosius quam immatura medicina. Prememus nihilominus, ita nos Deus adiuvet, alto corde dolorem, nihilque posthac de studio et de perseverantia remittemus tuendae editionis nostrae dignitatis. Cuius sane rei, Lector benevole, argumentum tibi praebemus septimum hocce volumen in vulgus edendo. Illud acta capit Maximorum Pontificum Pii IV et Pii V, quorum alter coelitus est adscriptus. Quae multa et illustria cum sint, tum Christianorum reipublicae bono et quieti mirum in modum consulunt; quaeque in altera et fere tota tertia parte IV tomii Mainardianaæ editionis habentur; quarum illa Eminentissimo D. D. Carolo Alberto Cardinali Guidobono Cavalchino, haec Eminentissimo D. D. Ioanni Baptistae Cardinali Spinola, Romæ an. M. DCC. XLV et sequenti prodire dicatae. Ambae inter se iunctae copulataeque, iustæ molis VII Taurinensis editionis volumen condunt, in quo conflando diu adlaboravimus ut ex nostra officina, quoad fieri posset, accuratissime emendatum vulgaretur.

Utere, candide Lector, labore nostro, quem ad Sanctæ Romanae Ecclesiae decus augendum lubentissime suscepimus, fortique animo, Deo iuvante, persequemur; quemque ii omnes adamabunt, fovebunt, amplectentur, quibus sequentia Sancti Irenæi verba manent alta mente reposita: *Non oportet quare rere apud alios veritatem, quam facile est ab Ecclesia tenere: quum Apostoli, quasi in depositorum dives, plenissime contulerint omnia, quae sunt*

veritatis; ut omnis quicumque velit, sumat ex eo potum vitae. Haec enim est vitae introitus; omnes autem reliqui fures sunt et latrones; propter quod oportet devitare quidem illos; que autem sunt Ecclesiae, summa cum diligentia diligere et apprehendere veritatis traditionem.

Augustae Taurinorum, kalendis maii, an. M. DCCC. LXII.

HENRICUS DALMAZZO et Soc.

INDICULUS

SS. PONTIFICUM CONSTITUTIONUM

QUAE IN TOMO VII

EXTRA ORDINEM CHRONOLOGICUM VAGANTUR.

(Vide *Adv. praepositam indiculo tomī x*).

Adv. Plures in hoc tomo reperiuntur Bullae absque data quas omnes recensere nimis longum foret.

Datum A. D.	Pag.	Datum A. D.	Pag.
		IULIUS II.	
8 Novembris 1504 Quia nobile est	461	15 Augusti 1566 Indefessa	456
		4 Septembris 1566 Cum nos nuper	458
		LEO X.	
1 Septembris 1508 Romani Pontificis	461	28 Novembris 1566 Cum Illus vicem	477
		28 Novembris 1566 Ad Romanum Pontificem .	478
		(Absq <small>ue</small> data ³) Cupientes litium	479
		(Absq <small>ue</small> data ⁴) Quia sicut accepimus	480
		IULIUS III.	
20 Martii 1554 Cupientes fraudibus	64	12 Decembris 1566 Cum, gravissimis de causis	496
20 Martii 1554 Cupientes camerae	642	29 Maii 1567 Cum, sicut nobis	601
		PIUS IV.	
3 Februarii 1561 Romanus Pontifex	80	16 Augusti 1567 Ex supernae	581
7 Februarii 1562 Ad Rom. spectat Pont. .	153	19 Iulii 1568 Cum, sicut accepimus	689
7 Junii 1562 Altitudo	161	19 Octobris 1569 Hodie in consistorio	758
6 Octobris 1562 Cum nos dudum	187	(Absq <small>ue</small> data ⁵) Nuper certis rationabilibus	787
28 Junii 1563 Aliás emanarunt	199	1 Februarii 1570 Deori et honestati	450
4 Septembris 1563 Cum sicut accepimus	257	10 Iunii 1570 Etsi Apostolica Sedes	733
26 Februarii 1564 Benedictus Deus	214	16 Iulii 1570 Decet Romanum Pontificem	488
20 Aprilis 1564 Cupientes	154	1 Februarii 1571 Ex debito	857
26 Aprilis 1564 Nuper siquidem	105	3 Iulii 1571 Tanta est	912
15 Maii 1564 Cum, sicut nobis	121	13 Septembris 1571 Dudum postquam	467
6 Octobris 1564 Superna providentia	285	23 Septembris 1571 Ad hoc nos Deus	586
20 Maii 1565 Licet dudum	189	14 Februarii 1572 Cum nuper	952
		5 Martii 1572 Ad Rom. spectat Pont.	883
1 At si legas 1563, est in ordine suo.		3 Post ann. 1563.	
2 Forsitan legendum 1563.		4 Post ann. 1566.	
		5 Post 21 octobris 1569.	

PIUS QUARTUS

PAPA CCXXVI

Anno Christi MDLIX

An. C. 1559

Die vigesimasexta decembris, anno MDLIX,
electus est in Romanum Pontificem Ioannes Angelus, tituli S. Priscae cardinalis
Medices, Mediolanensis, qui Pius quartus
voluit appellari; et sacra thiara redimitus
est die vi sequentis ianuarii. Sedit in pon-
tificatu, temporibus Caroli V et Ferdinandi
imperatorum, annos v, menses xi, dies
xv, et iv habitis promotionibus, xlvi creavit
cardinales. Mortem obiit die x decembris,
anno MDLXV, et sepultus est in basilica
Vaticana; ac postmodum corpus transla-
tum est ad ecclesiam S. Mariae de Angelis
in Thermis. Vacavit Sedes dies xxvii.

Bull. Rom. Vol. VII.

4

I.

An. C. 1559

*Iurisdictio gubernatoris almac Urbis pro-
cedendi contra mercatores cambia sicca
et illicita contrahentes* ¹.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Cum, sicut accepimus, non sine maxima
animi nostri displicentia, etiam post pu-
blicationem cuiusdam proclamatis sive
banni de expresso mandato nostro facti, et
commissione venerabilis fratris nostri N.
Hieronymi, episcopi Marloratensis, tunc al-

Contra huius
constitutionis.

¹ Contra eosdem procedit hodie in omnibus articulis huius bullae A. Camerae, ut habetur in
Pauli V constitutione *Eximiae*. De gubernatoriis
Urbis iurisdictione vide Leonis X constitutionem ix,
Etsi, tom. v, pag. 614.

iae Urbis nostrae gubernatoris, in locis consuetis publicati, avaritiam, omnium malorum pessimum genus, inter dilectos filios almae Urbis nostrae praedictae mercatores adeo serpisse atque in dies serpere, ut iam illorum uniuersitate brevi et modico tempore proximi iactura ditescere, in pecunias curialibus eiusdem Urbis et praeceps Cisalpinis ad cambium et recambium (ut vulgo dicunt) mutuandis, facilissimus patet aditus. Ita ut, Dei timore postposito, animarumque suarum salutis ac christiana caritatis et evangelicae eruditiois, qua bona nobis a Deo collata indigentibus, nihil luci inde sperantes, caritatively munificare monemur, penitus immemores, non soium ad pretium eisdem mercatoribus a Summis Pontificibus nostris praedecessoribus retroactis temporibus toleratum, suas pecunias ad cambium et recambium huiusmodi curialibus praedictis dederint, verum etiam in praesentiarum illas ad longe maiorem et nimis excessivam penitiusque usurariam ac christianam proficitibus religionem sacris canonibus interdictam atque damnatam summan dare conantur; unde evenit ut plurimi dictae Urbis curiales, hic necessitate coacti, easdem pecunias sub tam gravi foenore acceptientes et pro illorum amicis mercatoribus praefatis tideiubentes, ac se in ampliori forma Cameracae obligantes, tum ob varia itinerum pericula, tum etiam aeris diversis in locis intemperient, pecunias, ut praemittitur, acceptas eisdem mercatoribus tempore conuento reddere nequeentes, maxima cum illorum iactura, ad eoruendem mercatorum importunitatem, pluries, ut aiunt, recambiare coacti, et nonnulli etiam careeribus inhumaniter, cum illorum ingenti tum corporis et bonorum, tum etiam honoris et famae detimento, diurno tempore detenti fuerint.

§ 4. Nos igitur, cupientes, pro nostri pa-

storalis officii debito, praemissis, quantum cum Deo possumus, via celeri remedium aliquod adhibere, eorumdemque mercatorum insatiabilis usurae pravitati, eorumque animalium saluti et mercantilis exercitiis fidelitati, curialiumque praedictorum tam enornibus laesionibus atque incommoditatibus paterno affectu opportune consulere, motu simili, etc., dilecto filio dictae Urbis nostrae moderno gubernatori ut, ad Cameracae Apostolicae commissarii generalis neenon partis laesae querelam seu instantiam, omnibus et singulis mercatoribus Romanam Curiam sequentibus in posteruni, a die datae praesentium, sub majoris excommunicationis latae sententiae ac duorum millium ducatorum auri in auro, eidem Camerac irremissiblem applicandorum, ipso facto incurrēdis poenis, a dictae Urbis curialibus quibuscumque, ratione quarumcumque obligationum, etiam in ampliori forma Cameracae, tam principali quam accessorio et fideiussorio respective nominibus factarum et deinceps quomodo libet siendarum, pro pecunias ad cambium et recambium huiusmodi sic usurarie et malo modo acceptis et accipiendois, ac in partibus non solutis aut non solvendis, ultra suminam convenientem, quae mercatoribus realibus, qui vera cambia realia et non siccā faciunt, de iure et stylo mercantili vere deberetur, hic in Curia petere, exigere, aut eosdem curiales via iuris, obligationum, etiam in forma dictae Cameracae celebratarum et celebrandarum, vigore seu practextu, cogere seu cogi aut excommunicari, etc., vel alias quomodo libet in eorum personis et bonis molestari seu inquietari facere audeant vel praesument, districtius, sub poena quae in constitutionibus Marchiae contra usurarios statuitur, et aliis suo arbitrio moderandis poenis, inhibeat. Neenon quascumque obligationes, etiam in praefata forma Cameracae, occasione quarumcumque partitarum pe-

Facultas gubernatoris concedendi mercatores Urbis exercentes cambia illicita et indulgendi penas hic expressas, et contentas in constitut. Marchiae contra usurarios.

cuniarum ad cambium et recambium huiusmodi a praedictis mercatoribus cum eisdem curialibus quomodolibet factas, et quas mercatores ipsi a praedictis curialibus, tamquam principalibus seu fideius soribus, hic in Urbe, post dictum bannum dumtaxat, repetierunt et exegerunt et recuperarunt, ac pro non solutis exigere et recuperare intendunt, cum cambia huiusmodi sicca vel non realia a sacris canonibus prohibita sint, usurarias, pravas, iniquas, detestabiles, interdictas et damnatas, ac quascumque obligationes, etiam in forma praefata Cameræ Apostolicæ, post dictum bannum dumtaxat, desuper, illarum occasione, factas, nullas et invalidas existere auctoritate nostra decernat et declarat; totamque summam principalem per eosdem mercatores exactam et recuperatam, iuxta formam dictorum bannimentorum, ex nunc ipso facto eidem Camerac Apostolicæ; parti vero laesæ id quod ultra praedictam summam principalem in cambiis et recambiis etc. a dictis mercatoribus irremissibiliter exigendam, recuperandam et restituendam, applicet, et eosdem mercatores, iuxta constitutiones praedictas Marchiæ, condemnat.

§ 2. Cum potestate eosdem mercatores
*Et contra eos- et eorum quemlibet omnesque alios et
dem summa- singulos, sua communiter vel divisim quo-
rie etc. proce- modolibet interesse putantes, in dicta Curia et extra eam citandi, ac quibus et quoties inhibendum erit, etiam sub excōm- municationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, etiam pecuniariis, eiusdem gubernatoris arbitrio moderandis et applicandis, inhibendi; inobedientesque et rebelles quoscumque in sententias, censuras et poenas huiusmodi incidisse et incurrisse declarandi, aggravandi, reaggravandi et interdicendi, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, brachii saecularis auxilio. Nec non super praemissis omnibus summarie, simpliciter et de plano, sine strepitu et*

figura indicij seu tela iudicaria, singulis diebus et horis, praeterquam in honorem Dei feriatis, procedendi; dictosque mercatores et eorum quemlibet ad exhibendum quoscumque libros, etiam rationum, via iuris et sub eisdem censuris et poenis compellendi, ceteraque alia faciendi, dicendi, gerendi, exercendi et exequendi, quae in praemissis omnibus et circa ea omnia necessaria fuerint seu quomodolibet opportuna, committimus et mandamus.

§ 3. Praemissis ac quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutis, consuetudinibus, capitulationibus et pactis, neconon obligationibus, etiam in dicta forma Cameræ, etiam iuramento etc., vallatis, ac Palatii, Curiae ac mercatorum et huiusmodi stylo, neconon partitis, libris et rationibus ac computis desuper quomodolibet factis et quibusvis licentiis forsan dictis mercatoribus per quoscumque, etiam nostros maiores officiales, etiam Urbis gubernatores, concessas, quas contra expressam mentem nostram factas esse declaramus, ceterisque in contrarium quomodolibet facientibus, non obstantibus quibuscumque, mercatorum et curialium huiusmodi nomina, cognomina et qualitates, et pecuniarum et creditorum quantitatem, aliorumque hic forsan de necessitate exprimi necessariorum tenores, continentias, formas et compendia pro plene et sufficienter expressis habentes.

§ 4. Praesentisque nostri motus proprii solam signaturam, absque illius registratura, sufficere et ubique fidem facere, tam in iudicio quam extra, attento quod in Urbe.

§ 5. Et iuxta illius formam et tenorem per quoscumque indices etc., sublata etc., iudicari etc. debere. Nec de subreptionis vel obreptionis vitio seu intentionis nostræ defectuullo umquam tempore notari aut impugnari posse, illiusque copiae, per unum ex nostris cursoribus cum originali auscultatae, et mercatoribus aliisque per-

*Et contra eos- et eorum quemlibet omnesque alios et
dem summa- singulos, sua communiter vel divisim quo-
rie etc. proce- modolibet interesse putantes, in dicta Curia et extra eam citandi, ac quibus et quoties inhibendum erit, etiam sub excōm- municationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, etiam pecuniariis, eiusdem gubernatoris arbitrio moderandis et applicandis, inhibendi; inobedientesque et rebelles quoscumque in sententias, censuras et poenas huiusmodi incidisse et incurrisse declarandi, aggravandi, reaggravandi et interdicendi, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, brachii saecularis auxilio. Nec non super praemissis omnibus summarie, simpliciter et de plano, sine strepitu et*

*Clausula de
rogatoria.*

*Sola signatura
sufficit.*

*Clausulae pro-
terratiae.*

sonis et iudicibus praesentatae, vim validae et efficacis inhibitionis habeant, ac si originale hoc praesentatum foret, quamcumque regula sive constitutione in contrarium forsan edita nequaquam obstante.

Papae subscri-
ptio.

Placet, motu proprio. I.

II.

Francisco II, regi Francorum, confirmat et concedit ad vitam ius nominandi ad ecclesias, monasteria et prioratus non nullos regni, Delphinatus, comitatus Viennensis, Valentiniensis etc., iuxta tamen statuta in concordatis inter Franciscum I regem et Leonem X Papam¹.

Pius episcopus servus servorum Dei, charissimo in Christo filio Francisco Francorum regi christianissimo, salutem et apostolicam benedictionem.

Sinceritas fidei et devotionis affectus, quos, a die tuae ad regale fastigium assumptionis, erga Romanam Ecclesiam et hanc sanctam Sedem Apostolicam, diversos abusus tempore tuorum, tam in ipso regno quam ducatu Britanniae et provincia Provinciae ac certis aliis locis tuo temporali dominio subiectis, praedecessorum, in eaurumdem Ecclesiae et Sedis praejudicium attentatos, ac auctoritatem et iurisdictionem Romani Pontificis ac Ecclesiae et Sedis huiusmodi in dueatu Provinciae et locis praedictis plenarie restituendo, illasque alaeriter defendendo et conservando, aliasque, de nobis et dictis Ecclesia ac Sede vicariis² modis bene merendo, iugiter praestitisti, nos quodammodo impellunt ut quae clarae memoriae Franciso avo et similis memoriae Henrico genitori tuis, Francorum regibus, a dicta Sede concessa fuerunt, etiam tibi favorabiliter concedamus.

¹ Ex Regest. in Archiv. Vatic.

² Forsitan legendum variis (n. r.).

§ 1. Dudum siquidem, postquam felicis recordationis Leo Papa X, praedecessor noster, ex certis tunc expressis rationabilibus causis, de fratrum suorum consilio et unanimi consensu, ac certa eius scientia et potestatis plenitudine, inter alia, per suas literas statuerat et ordinaverat quod ex tunc de cetero, perpetuis futuris temporibus, loco certae constitutionis in regno Franciae vigentis, quae pragmatica vocabatur, ac omnium et singulorum capitulorum in ea contentorum, cathedralibus et metropolitanis ecclesiis in dicto regno et Delphinatu ac comitatu Viennensi et Valentiniensi tunc et pro tempore, etiam per cessionem in manibus ipsius Leonis praedecessoris et successorum suorum Romanorum Pontificum canonice intrantium sponte factam, vacantibus, illarum capitula et canonicie ad electionem seu postulationem futuri inibi praelati procedere non possent; sed, illarum occurrente vacatione, rex Franciae pro tempore existens unum gravem magistrum seu licentiatum in theologia, aut in utroque seu altero iurium doctorem, aut licentiatum in Universitate famosa et cum rigoroso examine, ac in vigesimo septimo suaetatis anno ad minus constitutum et alias idoneum, infra sex menses a die vacationis ecclesiarum eaurundem computandos; eisdem praedecessori et successoribus suis Romanis Pontificibus seu dictae Sedi nominare, ac de persona per regem huiusmodi nominata per praedecessorem et successores seu Sedem huiusmodi provideri; et si continget praefatum regem personam taliter non qualificatam ad dictas ecclesias sic vacantes nominare, per praedecessores et successores seu Sedem praedictam de persona sic nominata eisdem ecclesiis minime provideri deberet, sed teneretur idem rex, infra tres alios menses a die recusationis personae nominatae non qualificatae sol-

Leo X prag-
maticam san-
ctionem invali-
dans regi Fran-
ciae ius nomi-
nandi concessit
ad cathedrales
et metropolita-
nas ac mona-
sticas.

t Vide concordata Leonis X, t. v, pag. 664 et seq.

Francisci te-
gis erga Roma-
nam Ecclesiam
merita docen-
tes

licitatori nominationem non qualificatam prosequenti consistorialiter factae intimandae computandos, alium supradicto modo qualificatum nominare. Alioquin ecclesiae sic vacanti per praedecessorem et successores seu Sedem huiusmodi de persona, ut praefertur qualificata, neenon ecclesiis per obitum apud Sedem praedictam vacantibus semper, nulla dicti regis praecedente nominatione, libere provideri posset: decernens electiones contra praemissa attentatas, ac provisiones per eum et successores seu Sedem huiusmodi aliter factas, nullas et invalidas existere: consanguineis tamen praefati regis ac personis sublimibus ex causa rationabili et legitima, in nominatione ac literis apostolicis exprimenda, nec non religiosis Mendicantibus Reformatis, eminentis scientiae et excellenter doctrinae, qui, iuxta sui Ordinis regularia instituta, ad gradus huiusmodi assuimi non possent, sub prohibitione praemissa minime comprehensis; sed de eorum personis dictis ecclesiis pro tempore vacantibus, ad dicti regis nominationem, per praedecessorem et successores seu Sedem huiusmodi libere provideri posset; monasteriis vero et prioratibus conventionalibus et vere electivis, videlicet in quorum electiōnibus forma capituli *Quia propter* servari et confirmationem electionum huiusmodi solemniter peti consueverant, in regno, Delphinatu et comitatu huiusmodi tunc et pro tempore, etiam per similem cessionem, vacantibus, illorum conventus ad electionem seu postulationem abbatis seu prioris procedere non possent, sed idem rex, illorum occurrente huiusmodi vacatione, religiosum eiusdem Ordinis in actate viginti trium annorum ad minus constitutum, infra simile tempus sex mensium a die vacationis monasteriorum et prioratum huiusmodi computandorum, praedecessori et successoribus aut Sedi huiusmodi nominare, et de persona per regem huiusmodi

monasterio vacanti nominata per praedecessores et successores et Sede huiusmodi provideri; prioratum vero personae ad illum per eundem regem nominatae conferri deberet; si vero idem rex presbyterum saecularem aut religiosum alterius Ordinis vel minorem viginti trium annorum seu alias inhabilem praedecessori aut successoribus seu Sedi praedictis infra dictum semestre nominaret, talis nominatus reensari et nullatenus sibi provideri deberet; sed rex ipse, infra trimestre a die recusationis supradicto modo intimandae computandum, alium supradicto modo qualificatum eidem monasterio seu prioratui tunc vacanti nominare, et de persona ad monasterium nominata illi providere; ad prioratum vero nominato prioratus ipse per eosdem praedcessores et successores aut Sedem praedictam conferri deberet: alioquin, dictis novem mensibus effluxis, nulla seu de persona minus idonea et modo praemisso non qualificata facta nominatione, ac etiam de vacantibus apud Sedem praedictam seuper vel nulla dicti regis expectata nominatione, per praedecessorem et successores seu Sedem praefatis monasteriis provideri; prioratus vero personis ut praefertur qualificatis dumtaxat conferri libere possent. Electiones autem et illarum confirmationes neenon provisiones per praedecessorem et successores ac Sedem huiusmodi, contra praemissa pro tempore factas, nullas, irritas et invalidas esse decreverat; non intendens per praemissa in aliquo praecindicare capitulis ecclesiasticis et conventibus monasteriorum et prioratum, privilegia a Sede praedicta proprium eligendi praelatum obtinentibus, quominus ad electionem ipsorum episcoporum et abbatum ac priorum, iuxta privilegia eis concessa, libere procedere possent, iuxta formam in eorum privilegiis contentam; et si in eorum privilegiis forma aliqua expressa non foret,

tunc formam concilii generalis dicti capituli *Quia propter* servare tenerentur, dummodo de privilegiis illis concessis huiusmodi per literas apostolicas seu alias authenticas scripturas doceretur, omni alia specie probationis in eo adempta. Et volens quod, si dictus Franciscus rex literas ipsius praedecessoris super statuto et ordinatione praedictis tunc confectas, ac omnia et singula in eis contenta inviolabiliter observari cum effectu non faceret, eadem literae et inde sequuta quaecumque cassa et nulla, nulliusque roboris vel momenti forent.

§ 2. Et piae memoriae Clemens Papa

Clemens VII septimus, etiam praedecessor noster, ad simile privilegium concessit Francisco I rege, exceptis monasteriis, quae per generales Ordinum gubernatores solent.

tollendum certa tunc expressa inconvenientia, et ex certis aliis tunc expressis etiam rationabilibus causis, de fratribus suorum consilio et assensu, privilegia capitulo metropolitanarum et aliarum cathedralium ecclesiarum ac conventibus monasteriorum, praeterquam eorum quae per generales suorum Ordinum regebantur seu regi consueverant, et prioratum conventionalium electivorum regni, Delphinatus et comitatus praedictorum, eligendi sibi praelatum concessa, quamdiu dictus Franciseus rex vitam diceret in humanis, ad hoc ut canonici ecclesiarum et religiosi monasteriorum ac prioratum conventionalium electivorum huiusmodi se tales virtutibus et moribus praestare studerent ut mererentur in archiepiscopos et episcopos ecclesiarum et abbates monasteriorum et priores prioratum huiusmodi, illorum occurrente vacatione, ab eodem Francisco rege eidem Clementi praedecessori et Romano Pontifici pro tempore existenti nominari, per suas literas suspenderat, et eidem Francisco regi, quamdiu viveret dumtaxat, personas idoneas ac iuxta concordata praedicta qualificatas ad ecclesias et monasteria, praeterquam ea quae per dictos generales regebantur seu regi consueverant, nec nou-

prioratus huiusmodi pro tempore vacantia Clementi praedecessori et Romano Pontifici pro tempore existenti praefatis, modo quo supra in concordatis praedictis, nominandi licentiam et facultatem concesserat, decernens ex tunc electiones et postulationes ac illarum confirmaciones et admissiones nec non nominationes contra praemissa attentatas, ac provisiones, commendas et alias dispositiones per Clementem praedecessorem et Romanum Pontificem seu Sedem praedictos pro tempore factas ac inde secuta quaecumque nulla et invalida nulliusque roboris vel momenti, ac irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contingenter attenari.

§ 3. Et postmodum cum dictus Henricus rex, eodem Francisco rege ab hac luce subtratto, recolenda memoriae Paulo Paiae III, similiter praedecessori nostro, statim non solum per suas literas significasset, verum etiam per suum tunc apud ipsum Paulum praedecessorem et dictam Sedem oratorem exponi fecisset quod causae, propter quas praefatus Clemens praedecessor privilegia praedicta suspenderat, ac eidem Francisco regi, quamdiu viveret, ad ecclesias et monasteria ac conventionales et electiones 1 prioratus, privilegia praedicta habentia, personas idoneas, ut praefertur, nominandi licentiam et facultatem concesserat, etiam tunc durabant, seu quod durare possent verisimiliter formidabatur; et propterea ab eodem Paulo praedecessore instanter requisivisset ut, ex eisdem causis privilegia praedicta de novo ad vitam suam suspendere, ac sibi, quamdiu viveret, personas idoneas ac iuxta statutum Leonis praedecessoris huiusmodi qualificatas ad ecclesias et monasteria, necnon conventionales et electivos prioratus regni, Delphinatus et comitatus praedictorum, privilegio proprium eligendi praelatum sub legibus electivis, ut infra (n. r.).

Confirmatus postea Henricus II regi a Paulo III.

fulta, pro tempore vacanta eidem Paulo praedecessori et Romano Pontifici pro tempore existenti aut eidem Sedi, modo in statuto et ordinatione Leonis praedecessoris huiusmodi contento, nominandi licentiam et facultatem concedere vellet; ipseque Paulus praedecessor causas in literis Clementis praedecessoris huiusmodi expressas per nonnullos S. R. E. cardinales diligenter examinare et considerare fecisset, et eas si ^t in facto consisterent graves, et ad suspensionem ac licentiae et facultatis concessionem huiusmodi urgentes invenisset, volens de earum subsistentia plenius informari, et ne interim aliqua ex inconvenientibus in literis Clementis praedecessoris huiusmodi narratis subsequerentur, opportune providere; privilegia capitulis metropolitanae et aliarum cathedralium ecclesiarum et conventibus monasteriorum, non tamen eorum quae per generales suorum Ordinum regebantur seu regi consueverant, ac conventionalium et electivorum prioratum regni, Delphinatus et comitatus praedictorum, eligendi sibi praelatum concessa, ad annum a die obitus praefati Francisci regis seu assumptae per dictum Henricum regem regni Franciae administrationis computandum, vivae vocis oraculo suspenderat; decernens ex tunc electiones et postulationes ac illarum confirmationes et admissions contra praemissa attentatas, ac dicto tempore durante factas et inde secuta quaecunque nulla et invalida nulliusque roboris vel momenti fore; ac irritum et inane quidquid seens super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contingenter attentari; et successive, motu proprio et ex certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, privilegia, capitulis et conventibus praedictis, ut praefertur, concessa, ad annum ut praemititur computandum, iuxta suspensionem per ipsum Paulum praedecessorem vivae

^t Forte etiamsi legendum loco ea si (R. T.).

vocis oraculo, ut praefertur, factam, per quasdam de novo suspenderat, ae eidem Henrico regi ad eundem annum dumtaxat personas idoneas, ut praefertur qualificatas ad ecclesias et monasteria, tam vacatura, quam etiam ex tunc ^t, non tamen ea quae per eorum generales regebantur seu regi consueverant, necnon prioratus huiusmodi pro tempore vacanta, eidem Paulo praedecessori et Romano Pontifici pro tempore existenti seu Sedi praedictae, modo et forma praemissis, nominandi licentiam et facultatem concesserat, decernens electiones et postulationes ac illarum forsitan subsecutas confirmationes et admissions contrapraemissa a die obitus eiusdem Francisci regis seu assumptae administrationis regni huiusmodi citra attentatas et in posterum attentandas, et provisiones, commendas et alias dispositiones per Paulum praedecessorem et Romanum Pontificem seu Sedem praedictos, a dicta die citra et eodem anno durante factas et faciendas, ac inde secuta quaecunque nullius roboris vel momenti fore; ac irritum et inane quidquid seens super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contingenter attentari; et deinde annum praedictum ad tres per alias primo, et successive ad alios duos, a fine anni et trium mensium praedictorum respective computandos, per alias, et postremo ad totum mensem decembri anni millesimi quingentesimi quadragesimi octavi tunc proxime futuri per reliquias suas in forma brevis literas motu simili extenderat et prorogaverat.

§ 4. Et successive similis memoriae Iulius Papa tertius, similiter praedecessor noster, volens de subsistentia causarum huiusmodi informari, et ne interim ecclesiae et monasteria ac prioratus, sub singulis literis praedictis comprehensa, si vacarent, diutinae vacationis exponerentur incommodis, providere, privilegia capitulis metropolitanae et cathedralium ecclesiarum ac

Indultum huiusmodi nominationum praepozatum a Iulio III Papa, diversis desuper expeditis brevibus.

^t Legimus: tam vacanta, quam etiam ex tunc vacatura (R. T.).

conventibus monasteriorum, non tamen eorum quae per generales suorum Ordinum regebantur et regi consueverant, ac prioratum conventionalium et electivorum regni, Delphinatus et comitatus praedictorum eligendi sibi praelatum concessa, ad quatuor menses ex tunc computandos per quasdam suspenderat, et praefato Henrico regi ad eosdem quatuor menses dumtaxat personas idoneas ac iuxta statutum et ordinationem Leonis praedecessoris huiusmodi qualificatas ad ecclesias et monasteria regni, Delphinatus et comitatus praedictorum, non tamen ea quae per dictos generales regebantur seu regi consueverant, neenon prioratus huiusmodi pro tempore vacantia eidem Iulio praedecessori et Romano Pontifici pro tempore existenti, modo in statuto et ordinatione Leonis praedecessoris huiusmodi contento, nominandi licentiam et facultatem concesserat; decernens ex tunc quaecumque electiones et postulationes ac illarum confirmaciones et admissiones, dicto quadrimestri durante attentandas, et provisiones, praefectiones, commendas ac alias dispositiones per eundem Iulium praedecessorem et Romanum Pontificem ac Sedem praefatos facientes et inde secuta quaecumque nulla et invalida nulliusque roboris vel momenti fore, ac irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contingenter attentari; et postremo suspensiones ac licentiae concessiones, per dictum Iulium praedecessorem, ut praefertur, factas, nec non decretum super inde adiectum, ac super illis confectas literas huiusmodi ad alios duos menses a fine dictorum quatuor mensium computandos per alias eius in forma brevis literas extenderat et prorogaverat. Cum ipse Iulius praedecessor, tam per eiusdem Henrici regis literas quam per suum tunc apud ipsum Iulium praedecessorem et dictam Sedem oratorem, de p[re]missis

omnibus informatas, causas in literis Clementis praedecessoris huiusmodi expressas adhuc tunc subsistere comperisset, habita semper super his cum venerabilibus fratribus nostris, tunc suis, sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, de quorum numero tunc eramus, matura discussione et diligent[er] examine, ac de eorum consilio et unanimi consensu, privilegia capitulis metropolitana[rum] et aliarum cathedralium ecclesiarum ac conventibus monasteriorum, non tamen eorum quae per generales suorum Ordinum regebantur seu regi consueverant, ac prioratum conventionalium et electivorum huiusmodi eligendi sibi praelatum concessa, a die ultima dicti mensis decembris citra, iuxta literarum Clementis huiusmodi formam, semper suspensa remansisse; neenon electiones et postulationes contra p[re]missa pro tempore attentatas et factas nullius roboris vel momenti fuisse et fore, decernens et declarans privilegia capitulis metropolitana[rum] et cathedralium ecclesiarum et conventibus monasteriorum, non tamen eorum quae per generales suorum Ordinum regebantur et regi consueverant, et prioratum conventionalium ac electivorum regni et Delphinatus ac comitatus praedictorum eligendi sibi praelatum concessa, quamdiu ipse Henricus rex vitam duceret in humanis, per eius literas suspendit; et eidem Henrico regi, quamdiu viveret dumtaxat, personas idoneas ac iuxta statutum et ordinationem Leonis praedecessoris huiusmodi qualificatas ad ecclesias et monasteria regni, Delphinatus et comitatus praedictorum, non tamen ea quae per dictos generales regebantur seu regi consueverant, neenon prioratus huiusmodi pro tempore vacantia, eidem Iulio praedecessori et Romano Pontifici pro tempore existenti modo in statuto et ordinatione Leonis praedecessoris huiusmodi contento nominandi licentiam et facultatem concessit:

decernens ex tunc quaecumque electiones et postulationes ac illarum confirmationes et admissiones, necnon nominationes contra praemissa attentatas et in posterum attentandas, ac provisiones, praefectiones, commendas et alias dispositiones per Iulium praedecessorem et Romanum Pontificem ac Sedem praefatos faciendas, ac inde sequita quaecumque nulla et invalida nulliusque roboris vel momenti fore, ac irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contingere attentari, prout in singulis literis praedecessorum huiusmodi plenius continetur.

§ 5. Cum autem postmodum, dicto Hen-

Franciscus rex
Pio Pontifici propter litteras et orationem exponit adhuc subsistere causas, propter quas capitulorum et monasteriorum prioratus, privilegia elegeri possunt, sicuti sibi praedicatorum suscepimus, debeat, sibi, stolatus apicem assumpti fuimus, destinatum, nobis exponi feceris causas, propter quas praefatus Clemens praedecessor pri-

mari petit. Papa quarto, similiter praedecessore nostro, sicut Domino placuit, de medio sublato, divina favente clementia, ad Summi Apostolorum suspensi, stolatus apicem assumpti fuimus, destinatum, nobis exponi feceris causas, propter quas praefatus Clemens praedecessor pri-

vilegia praedicta suspenderat et eidem Henrico regi, quoad viveret, ad ecclesias et monasteria ac conventuales et electivos prioratus, privilegia praedicta, ut praefertur, habentia, personas idoneas nominandi licentiam et facultatem concederat, adhuc durent; tuque, pro filiali obedientia quanos et dictam Sedem prosequeris, dictas literas, modo et forma quibus concessa fuerunt, inviolabiliter observare, ac in regno, Delphinatu et comitatu praedictis observari facere, et pro illarum observatione tuas patentes literas similes eis, quas praefatus Henricus rex ad dictum Iulium praedecessorem transmiserat, quarum tenorem de verbo ad verbum, signis et characteribus omissis, praesentibus inserti fecimus, infra sex proxime futuros et infra alios sex ex tunc immediate sequentes

menses de literarum praedecessoris huiusmodi in dictis regno et Delphinatu ac comitatu usu et viridi observantia plenam fidem facientibus, alias tuas patentes literas ad nos et Sedem eandem transmittere intendas, et propterea a nobis instanter requiris ut privilegia praedicta ad vitam tuam suspendere, ac tibi, quoad vixeris, personas idoneas ac iuxta statutum Leonis praedecessoris huiusmodi qualificatas ad ecclesias et monasteria necnon conventuales et electivos prioratus regni, Delphinatus et comitatus praedictorum, privilegio proprium eligendi praelatum suffulta, pro tempore vacantia, nobis et Romano Pontifici pro tempore existenti aut Sedi praedictae, modo in statuto et ordinatione Leonis praedecessoris huiusmodi contento, nominandi licentiam et facultatem concedere vellemus.

§ 6. Nos, qui, de praemissis omnibus informati, causas in literis Clementis praedecessoris huiusmodi expressas adhuc subsistere coiperimus, volentes inconvenientibus praedictis occurrere, ac sperantes quod tu, sicut haecenus fecisti, in nominandis personis ad ecclesias et monasteria ac prioratus huiusmodi sis semper praecoxulis Deum habiturus, et conscientiam tuam laesurus nou sis, habita super his cum fratribus nostris eiusdem S. R. E. cardinalibus matura discussione et diligenti examine, ac de eorum consilio et unanimi consensu, singularum literarum praedecessorum huiusmodi veriores tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro expressis et insertis habentes, ac privilegia capitulis metropolitanarum et aliarum cathedralium ecclesiistarum ac conventibus monasteriorum, non tamen eorum quae per generales suorum Ordinum reguntur et regi consueverunt, ac prioratum conventionalium et electivorum huiusmodi eligendi sibi praelatum concessa, a die ultima dicti mensis

Isdem itaque
existens, Pius
huiusmodi ius
Francisco se-
cundo regi ad
eis vitam con-
cedit et confir-
mat;

decembris citra, iuxta literarum Clementis praedecessoris huinsmodi formam, semper suspensa remansisse, neconon electiones et postulationes contra praemissa pro tempore attentatas et factas nullius roboris vel momenti; nominationes vero personarum idonearum, ut praefertur, qualificatarum ad ecclesias et monasteria, non tamen ea quae per eosdem generales reguntur seu regi consueverunt, neconon prioratus huinsmodi, quae hactenus vacarunt, per te a die obitus dieti Henrici regis eidem Paulo IV praedecessori ac nobis et Romano Pontifici seu Sedi praefatae, modo in statuto et ordinatione Leonis praedecessoris huinsmodi contentis, factas, perinde ac si personas ipsas ad ecclesias et monasteria ac prioratus huinsmodi, ut praefertur, nominandi licentia et facultas per Paulum IV praedecessorem huinsmodi tunc concessa fuisset, validas et efficaces fuisse, esse et fore, decernentes et declarantes privilegia capitulis metropolitanarum et cathedralium ecclesiarum ac conventibus monasteriorum, non tamen eorum quae per generales suorum Ordinum reguntur et regi consueverunt, ac prioratum conventionalium et electivorum regni, Delphinatus ac comitatus praedictorum, eligendi sibi praelatum concessa, quandum vitam duxeris in humanis, dicta auctoritate, tenore praesentium, ac ex scientia, consilio et assensu praedictis, suspendimus, et tibi, quandum vitam duxeris in humanis dumtaxat, personas idoneas ac iuxta statutum et ordinationem Leonis praedecessoris huinsmodi qualificatas ad ecclesias et monasteria, non tamen ea quae per dictos generales reguntur seu regi consueverunt, neconon prioratus huinsmodi regni, Delphinatus et comitatus praedictorum pro tempore vacantia nobis et Romano Pontifici pro tempore existenti, modo in statuto et ordinatione Leonis praedecessoris huinsmodi contento, nominandi, eisdem au-

toritate et licentia ac consilio et assensu, licentiam et facultatem concedimus.

§ 7. Decernentes ex nunc quascumque electiones et postulationes ac illarum confirmationes et admissiones, neconon nominationes contra praemissa attentatas et in posterum attentandas, ac provisiones, praefectiones, commendas et alias dispositiones per nos et pro tempore existente Romani Pontificem et Sedem praefatos facientes, ac inde sequuta quaecumque nulla et invalida nulliusque roboris vel momenti fore, ac irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

§ 8. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac omnibus illis, quae singuli praedecessores praefati in singulis eorum literis praedictis valuebunt non obstar, quae, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro repetitis haberi volumus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 9. Volumus autem quod statutum et ordinationes Leonis praedecessoris huinsmodi ac alia in singulis literis praedictis ac praesentibus contenta, ac per ipsum Henricum regem promissa et in patentibus literis praedictis contenta, in omnibus et per omnia, iuxta illorum tenores, plenarie et cum effectu in regno et Delphinatu ac comitatu praefatis ac alias, ubi opus fuerit, observare, ac observari facere, et infra sex proxime futuros tuas patentes literas ratificationis et acceptationis omnium et singulorum, tam in statuto et ordinatione Leonis praedecessoris quam in patentibus literis praedictis contentorum; et infra alios sex menses ex tunc immediate sequentes [tuas patentes literas ratificationis et acceptationis omnium et singulorum, tam in statuto et ordinatione Leonis praedecessoris quam literis patentibus praedictis contentorum praedictorum] ¹ in regno et Delphinatu ac comitatu praefatis obser-

Electiones, si per capitula et monasteria fieri contingat, nullas esse declarat.

Contraria de-rogantur.

Contenta in statutis Leonis X servari man- dat, et super eorum observan- tia literas pa- tentes per re- gem dari.

¹ Duplicata fortasse sunt verba inter signa [ ] contenta (R. T.).

ventur et in viridi observantia existant, plenam fidem de huiusmodi observantia per eas faciendo, ad nos et Sedem eamdem trasmittere omnino tenearis; alioquin, primo et ultimo dictis sex mensibus elapsis, ac inde toties quoties illa aut eorum aliqua, ut praefertur, non observari aut in viridi usu non esse, sed ex eis aliquid detrahi contigerit, praesentes literas ac omnia et singula privilegia et indulcta praedita, ac inde sequuta quaecumque, resoluta, revocata, cassa, extincta et annullata, necnon irrita et inania ac nullius efficaciae, roboris vel momenti sint et esse censentur, prout nos illa, in huiusmodi eventu, ex nunc, prout ex tunc et e contra, eisdem auctoritate, tenore et scientia ac consilio et assensu, revocamus, cassamus, annullamus et irritamus, ac revocata, cassata, annullata ac irrita et inania fore et esse, siveque indicari debere; etiam irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus et declaramus.

§ 10. Tenor vero patentium literarum

Tenor litterarum Henrici II regis super observantia concordat. Leo nis X.

Henrici regis huiusmodi sequitur et est talis: Henricus, Dei gratia Francorum rex, universis praesentes literas inspecturis, salutem. Cum postquam nos, defuncto clarae memoriae Francisco Francorum rege christianissimo, genitore nostro, cui per felicis recordationis Leonem X et Clementem VII seu alios Romanos Pontifices nonnulla nominandi ad ecclesias cathedrales et monasteria sen alia ecclesiastica beneficia certo modo qualificata, in regno Franciae ac certis aliis dominiis necnon ducatu Britanniae et provincia Provinceia consistentia, extra Romanam Curiam pro tempore vacantia, privilegia et indulta ad eius vitam certis modo et forma concessa fuerant, apud sanctissimum dominum Iulium III, Pontificem Maximum ad praesens regnantem, pro similibus privilegiis et in-

dultis, instaremus et a Sanctitate Sua illa nobis, prout dicto genitori nostro concessa erant, nostra vita durante pariter concedi peteremus, pro parte eiusdem sanctissimi domini nostri, tam nostris apud Sanctitatem Suam agentibus, quam nobis per eius nuncios fuerit significatum ut, cum in dicto regno Franciae ac Delphinatu et comitatu Viennensi et Valentiniensi, ultra et praeter et forsitan contra tenorem concordatorum dum inter dictum Franciscum regem, genitorem nostrum, ac Leonem X et Sedem Apostolicam praefatos initorum, nonnulla in diminutionem et praeciducium ecclesiasticae libertatis et auctoritatis sanctae Apostolicae Sedis attentata esse et continuo attentari reperirentur, pro nostra erga dictam Sedem devotione, attentata huiusmodi impedire et prohibere, ac ut Sua Sanctitas dictaque Sedes, iuxta dicta concordata, pleno suo iure et auctoritate uti et frui valeat, providere fecerimus; unde re omni particulari in scriptis nobis tradita et ad nostram notitiam deducta, tam de iuri debito, quam volentes Sanctitatem Snam dictamque Sedem Apostolicam non minori, quam in privilegiis et indultis nobis concedendis praedictis benevolam et gratiam nobis esse speramus, gratitudine et benevolentia prosequi, in praemissis taliter providendum duximus. Sit ergo notum quod nos, pro obedientia filiali qua Sanctitatem Suam prosequimur, ex plena nostra scientia, plenaria potestate et auctoritate regia, tenore praesentium, diximus et declaravimus, dicimus et declaramus nostram praecepit voluntatem et intentionem fuisse et esse non transgredi nec terminos nec sensus dictorum concordatorum: itaque per praesentes declaramus nos omnino velle servare et servari per nostros officiarios ac subditos praefata concordata, iuxta illorum tenores, iuxta quos tenores deinceps non intendimus nominare ad aliquod monasterium, quod

sit caput Ordinis, neque ad dignitates in cathedralibus aut collegiatis seu conventionalibus ecclesiis, nec ad monasteria monialium, neque ad ecclesias et monasteria apud dictam Sedem vacantia; ipsis autem concordatis et privilegiis, quae illorum vigore concessa sunt, non intendimus uti seu illa habere locum in Britannia, neque in provincia Provinciae, etsi dictus Britanniae dueatus sit in nostra regia corona unitus, sed tantum in dicto regno Franciae et Delphinatu et aliis locis in eisdem concordatis nominatim expressis et specificatis, mandantes nostris dilectis et fidibus consiliariis nostrum consilium privatum tenentibus, quatenus ipsi nostras praesentes declarationes et voluntates receptas et admissas manuteneant, custodiant et observent, ac manuteneri, custodiri et observari, ae, vocatis et adhibitis advocatis et procuratoribus nostris fiscalibus, in eorum authenticis et publicis libris et registris scribi et annotari faciant, eisque praefatum dominum nostrum Papam sanctamque Sedem Apostolicam ac eius officiarios, commissarios et deputatos plene et pacifice gaudere et uti permittant, absque eo quod illis aliquam de super molestiam, perturbationem ullumve impedimentum inferant; et si quae post praefatas approbationes et registrationes contra praemissa facta sint vel fuerint, e vestigio et absque dilatione amoveant, eademque praemissa plene et integre expedita in pristinum et debitum statum restituant seu restitui faciant; et ne qua sit difficultas aut contraventio in observatione praesentis declarationis, et ut recidantur lites et controversiae, quae in earumdem observatione aut interpretatione possent emergere, de plenitudine regiae nostrae potestatis atque auctoritatis, commisimus et committimus per praesentes dictis nostris consiliariis, nostrum secretum et privatum consilium tenentibus, cognitionem omni-

modam controversiarum, contentionum ac litium, quas super dictis observatione et interpretatione praesentium posthac continget exoriri. Idque privative quoad omnes alias nostras iurisdictiones, cuiuscumque dignitatis et auctoritatis existant, quibus nos eadem regiae potestatis plenitudine interdiximus et interdicimus per praesentes omnem cognitionem, iudicium et decisionem dictarum controversiarum, prout dictum est, movendarum; sic enim nobis fieri placet; in enijs testimonium praesentibus literis nostrum sigillum appendi iussimus. Datum apud Sanctum Germanum, die vigesima nona mensis iulii, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo, regni autem nostri quarto.

Nulli ergo omnino hominum etc.

Clausulae.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo quinquagesimo nono¹, quartodecimo kalendas februarii, pontificatus nostri anno 1.

Dat. die 19 ianuarii 1560, pontif. anno 1.

III.

Iurisdictio cardinalis protectoris et iudicis causarum archihospitalis pauperum infirmorum incurabilium de Urbe².

Pius Papa IV, ad perpetuam rei memoriam.

Ad caritatis et misericordiae opera Christi pauperibus in archihospitali incurabili S. Iacobi in Augusta de Urbe, quae maxima et continua sunt, sine detimento vel intermissione exercenda, aequum est providere ut illud ac pro eo famulantes a noxis, quantum potest, liberentur.

¹ Error hic typographi irrepsit. Die namque xiv kat. febr. anni MDLX nondum renunciatus fuerat Pontifex Maximus cardinalis Medices: legendum itaque ann. MDLX (R. T.). ² Huius archihospitalis institutionem et privilegia attende in constitutione xvi Leonis X, *Salvatoris*, tom. v, pag. 659.

Exordium.

Causa iustius constitutionis. § 1. Cum itaque, sicut acceperimus, archihospitale ipsum, oblitus et quaestiones, quibus ad diversa Urbis tribunalia, occasione locationum, censuum, donationum, haereditatum, legatorum et diversarum aliarum rerum eiusdem, tam agendo quam defendendo, iugiter implicitum existit, quamplurima dama et incommoda patiatur; et impensa litis valores rei, de qua ex tempore agendum, saepenumero exuperent.

Advocatio causarum coram quocumque iudice vertenti, archihospitale S. Jacobi incursum, et eius officiis quomodo dolbet concernendum, et eam communis cardinali pro tempore protectori, qui summae cognoscet, § 2. Nos, archihospitale ipsnm, in quo piissima caritatis et misericordiae opera, pauperibus Christi continuo impendi spectantur, ab huiusmodi dispendiis, quantum possunus, sublevare volentes, motu proprio et ex certa scientia nostra ac de apostolicae potestatis plenitudine, omnes et singulas causas inter dictum archihospitalis sive dilectos filios custodes, officiales ac ministros societatis eiusdem archihospitalis et quascumque alias, etiam singulares, personas, universitates, societates et loca, coram sanctae Romanae Ecclesiae camerario, regente, praesidente et clericis Cameræ Apostolicae, necnon vicario, gubernatore, senatore Urbis, illiusque primo et secundo collateralibus, ac appellationum causarum Curiae Capitolii eiusdem Urbis capitaneo et aliis quibuscumque iudicibus ordinariis et delegatis et causarum Palatii Apostolici auditoribus ac eiusdem sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, nunc et pro tempore pendentes, super quibuscumque locationibus, venditionibus, donationibus, legatis, fideicommissis, testamentis, exequutionibus, revocationibus, bonis, rebus, iuribus et actionibus, archihospitale et societatem, officiales, litis consortes et alios praeditos, tam continetum quam divisum ac tam active quam passive conceruentibus et ad archihospitale et societatem quomodo dolbet spectantibus, in quacumque instantia, inter illos necnon alia aequa

vel magis pia loca, universitates et collegia, quomodocumque privilegiata, seu vi duas, pupilos et alias personas, etiam exemptas, cuiuscumque qualitatis, status, gradus, ordinis vel conditionis et naturae existant, etiam praemissis expressissimiores, quarum omnium statum et merita, ac iudicium et colligantum nomina et cognomina et qualitates ceteraque etiam de necessitate exprimenda, praesentibus haberi volumus pro expressis, in statu et terminis, in quibus reperiuntur, dummodo instructae non sint, harum serie ad nos advocamus; et dilectum filium nostrum Bartholomeum, tituli Sanctæ Crucis in Hierusalem, presbyterum cardinalem, della Cueva nuncupatum, modernum et pro tempore existentem protectorem eiusdem archihospitalis, indicem ordinarium et perpetuum ad praedictas neconon quascumque alias, similes vel dissimiles, causam et causas civiles, criminales et mixtas, ad archihospitalis et societatem huiusmodi pertinentes, tam per eos quam contra eos, et inter eos ac personas, universitates, collegia seu loca, etiam privilegiata et exempta, tam active quam passive, pro tempore movendas, iuxta ordinariam iurisdictionem seu facultatem, tam gubernatori quam regenti Cameræ Apostolicae seu vicario praefatis et corum cuiilibet attributas, ac, prout rerum qualitas exigerit seu postulaverit, cum omnibus et singulis earum incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis et connexis, summarie, simpliciter et de plano et sola facti veritate inspecta, et absque aliquorum terminorum substantialium observatione, aut alicuius registri confectione, per se vel alium seu alios, audiendas et fine debito terminandas, auctoritate apostolica, tenore praesentium, per praedicta constitutum et deputamus.

§ 3. Et ad hunc effectum illi, etiam

Cum facultate citandi et inhibendi in Curia Romana Curia quam extra eam, etiam et extra.

per edictum publicum, constito sibi prius, etiam summarie, de non tuto accessu, citandi et monendi; eisdemque et praedictis et quibuscumque aliis eiusdem Urbis curiarum iudicibus et personis, tam ecclesiasticis quam saecularibus, quibus et quoties opus fuerit, etiam sub sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis, ac etiam pecuniariis, quibus sibi sive ab eo pro tempore deputando auditori videbitur, inhibendi; et in eventum non partitionis, contra inobedientes ac rebelles, ad declaracionem incursum censurarum et poenarum huiusmodi, illarumque aggravationem et alia, iuxta stylum et morem dictarum curiarum in similibus servari solitos, ac alias, prout sibi videbitur, procedendi; sententiamque sive sententias debitae executioni demandandi sive demandari faciendi; contradictores quoslibet et rebelles per censuras et poenas ecclesiasticas ac etiam pecuniarias aliaque iuris et facti opportuna remedia, appellatione postposita, compescendi, auxiliumque brachii saecularis ad hoc, si opus fuerit, invokeandi, omniaque et singula alia in praemissis et circa ea necessaria seu quomodolibet opportuna faciendi et exequendi plenam et liberam licentiam seu facultatem concedimus.

Nonnulla iudiciorum processus aliorum iudicium.

§ 4. Decernentes archihospitale, societatem ac eius officiales et personas huiusmodi, ex nunc deinceps, occasione praemissorum, alibi quam coram Bartholomeo cardinali et pro tempore protectore praedicto conveniri, aut ad alios convenienter constringi non posse. Ac processus, sententias et deereta, per alium seu alios, tam ordinarios quam delegatos, in causis praedictis quomodolibet pro tempore formatos, latas et facta, cum inde sequuntis quibuscumque, nulla, irrita

et inania nulliusque roboris vel momenti fore.

§ 5. Praesentes quoque literas, sub quibusvis revocationibus, suspensionibus et exemptionibus similium vel dissimilium gratiarum, etiam per nos aut successores nostros Romanos Pontifices et Sedem praedictam vel eius legatos et per regulas Cancellariae Apostolicae pro tempore factas, etiam in favorem fabricae basilicae Principis Apostolorum de Urbe, nullatenus comprehendendi, sed semper ab illis penitus et omnino exceptas esse et censeri, nec eisdem praeseutibus per quascumque literas et etiam quasvis regulas generales et speciales et derogatoriarum derogatorias, efficaciores et insolitas, ac etiam irritantia decreta, sub quacumque verborum expressione, in se continentes, derogari posse; et si illis ullo unquam tempore ex aliqua, etiam quantumvis necessaria et urgenti, causa derogari contingat, nisi tenor illarum de verbo ad verbum, nihil omissio, insertus, et huiusmodi derogatio consistorialiter facta et per trias et distinctas literas, cumdem tenorem continentis, tribus similibus distinctis vicibus, administratoribus sive custodibus, gubernatoribus, rectoribus et economis archihospitalis et societatis huiusmodi legitime intimata et innovata fuerit, corumque ad id expressus accedat assensus, derogationem huiusmodi nemini suffragari.

§ 6. Sieque per quoseunque iudices, quavis auctoritate fungentes, etiam praedictae sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane si sensus super his a quoquam, quavis auctoritate fungente, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 7. Non obstantibus praemissis et fe-

Clausulæ præservatiæ.

Decretum irritans.

Clausulas de- regatorinc. licis recordationis Bonitacu Papae VIII, praedecessoris nostri, de una, in concilio generali edita de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis, auctoritate praesentium, ad iudicium non trahatur, aliusque constitutionibus apostolicis, necon fabriceae praedictae et hospitalium, ecclesiastarum, monasteriorum et aliorum quorumque locorum et ordinum, etiam exemptorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia robortatis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque et indultis, conservatoriis, exemptionibus et literis apostolicis eisdem ac dilectis filiis populo Romano, necnon iudicibus, curiis et tribunalibus corumque personis, per quosecumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et dictam Sedem, etiam scientia et potestatis plenitudine similibus, ac alias sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis; necnon reformationibus, etiam noviter factis, ac paribus motu et scientia approbatis, etiam disponentibus quod causae huiusmodi ad forum seu Curiam Capitolii reassumi debeat, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis corumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per regulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, quorum tenores, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanens, hac vice dumtaxat, harum serie, specialiter et expresse ac eisdem motu et scientia et potestatis plenitudine derogamus, ac sufficienter derogatum esse

^t Legimus clausulas (R. T.).

decernimus, contrariis quibuscumque; aut si praedictis vel quibusvis aliis, coniunctum vel divisum, ab eadem sit Sede indultum quod interdici vel excommunicari, aut extra vel ultra certa loca, curias et tribunalia ad iudicium trahi non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem; ac quibuslibet aliis privilegiis, indultis et literis apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumque tenorun existant, per quae, praesentibus non expressa aut totaliter non inserta, iurisdictionis ipsius protectoris explicatio impediri valeat quomodolibet vel differi, et de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris literis mentio specialis.

§ 8. Et quia difficile foret praesentes literas ad singula loca, quibus illis pro tempore opus fuerit, deferre, volumus et praedicta auctoritate decernimus quod illarum transumptis, manu notarii publici subscriptis et sigillo protectoris vel societatis huiusmodi seu personae in dignitate ecclesiastica constitutae vel curiae, etiam saecularis, munitis, eadem prorsus fides adhibeat, quae adhiberetur eisdem praesentibus, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xxii mensis Ianuarii MDLX, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 22 januarii t560, pontif. anno I.

Fides trans-
sumptorum.

IV.

Moderatio constitutionis Pauli IV, editae contra religiosos apostatas, aut male translatos, vel extra claustra vagantes.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Sedis Apostolicae solertia, dum ad salutare quorundam remedium extracta in eo-

Exordium.

rum detrimentum vergere conspicit, ne quod illis profuturum maturitate summa prodiisse comperitur, noxiū incauto ministerio efficiatur, eeleris provisionis opem offerre¹ consuevit, prout in Domino conspicit salubriter expedire.

Paulus IV e- recordationis Paulus Papa IV, praedecessor noster etc. ²

In executione autem dictae constitutionis Pauli IV multas lites ortae fuerunt, ex causa hic expressis.

§ 2. Cum autem, sicut acceperimus, licet singulæ literæ praedictæ a zelo religionis eiusdem praedecessoris emanarint, nihilominus, cum, post illarum publicationem, per ordinarios locorum ad earum executionem procedi coepit foret, maxi- mi in omnibus regnis et provinciis rumores, lites et contentiones ac gravia scandala multiplicitate exorta fuerint, cum, propter maximum ipsorum apostatarum et translatorum numerum, tum etiam ex quo multi praetenderent vel praetendebantur damnari in dictis literis omnes fere uniformiter, nulla inter causam et causam, ac lepram et lepram differentia et distinctione habita, damnabantur, cum tamen plerique eorum præviis dispensationibus et indultis ac licentiis ab eorum superioribus et a Sede Apostolica, ex iustis et rationabilibus causis concessis, immitti so- rent, et nihilominus quamplures ex eis, zelo conscientiae aut poenitentia ducti, literis praedictis parere, et ad monasteria, a quibus egressi fuerant, redire sese paratos exhiberent, sed ab eorum superioribus nullatenus reciperen- tur, sique, ob earumdem literarum rigorem, magnis confusione involuti, ac miseriis et calamitatibus oppressi, omnibus remedii destituti, ac perpetuis censuris inmodati, ei- boque spirituali et temporali privati remanerent, ita quod vel fame perire aut in extremam desperationem adduci cogerentur; aliique christifideles, ob magnam dictorum apostatarum multitudinem, vix

¹ Afferre, Cherub. (R. T.). ² Omittitur relatio bullæ Pauli IV, quoniam eam habemus in tom. vi, pag. 558, Postquam, num. xxiii.

corum conversationem effugere, et exinde excommunicationis incursum evadere posse, et propterea verisimile sit quod, si Bonitati Divinae eiusdem praedecessoris vitam paulo ulterius prorogare placuisset, ipsem et literas suas huiusmodi zelo caritatis, ut par erat, ad instanti moderationis formam et aequitatem reduxisset.

§ 3. Nos igitur, pro pastoralis officii nostri debito, omnibus ius et iustitiam, ut decet, ministrare, neminiisque iniuriam inferre, aut quemquam suis iuribus ac legitimis defensionibus privare aut alias indebitate molestare volentes; sed singulo-

Ideo hic Pentecostes absoluti omnes apostolatas et translatas in saeculo vagantes a consulis et potissimum inurus ob non partitionem dictae constitutae Pauli IV;

rum christifidelium animarum salutis ante omnia prospicere cupientes, singularum literarum praedecessoris huiusmodi tenores, ac si de verbo ad verbum inserventur, praesentibus pro expressis habentes; habita super his cum nonnullis venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus, super hoc negotio specialiter deputatis, deliberatione matura, motu simili ac ex certa scientia nostris et de simili potestatis plenitudine, omnes et singulos apostolatas seu translatos in dictis literis comprehensos et adhuc in saeculo vagantes, cuiuscumque Ordinis fuerint, a quibusvis excommunicationis, suspensi- uis et interdicti ac aliis sententiis, censuris et poenis, quas, ob non partitionem literarum praedictarum seu alias quomodo libet incurrerunt, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse absolvimus et liberaamus.

§ 4. Necon super irregularitate per eos, contra tenorem dictarum literarum missas celebrando seu alias se divinis immiscendo, forsitan contracta, dummodo in contemptum clavium id non egerint, misericorditer in Domino dispensamus, ac absolutos et liberatos ac dispensatos fore censemus.

§ 5. Singulasque literas praedictas ac in eis contenta et inde sequuta quae- *Et dictam Pauli IV constitut, ad formam juris et sacrarum con-*

stitutionum re-
dactis: constitutionum reducimus et reducta fore, siveque ab infrascriptis et quibusvis aliis iudicibus ac praedictis auditoribus et cardinalibus, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et interpretari debere, ac quicquid secus a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decernimus.

§ 6. Et nihilominus omnes et singulas

Advocat etiam
ad se omnes cau-
sas, contra eos-
ordinariis vel delegatis iudicibus, etiam
deum coram qui-
buscumque in-
dicipibus intro-
ductas, easque
summarie et vel translatos vel alias inter quasvis per-
iusta disposi-
tionem iuris et sonas praemissorum occasione pendentes,

etiam si instructae sint, ad nos advocamus; ac causas tamen ad nos advocabas, in statu terminis quibus reperiuntur, reassu- mendas, ne non quam et quas quaecumque personae ecclesiasticae et regulares ac etiam saeculares, ne non conventus, collegia et universitates, dieta occasione, sua in praemissis, communiter vel divisi, in- teresse putantes, contra dictos apostatas vel translatos aut alios quoscumque, ac- tive vel passive, civiliter vel criminaliter, ac realiter et personaliter vel mixtum habent et mouent, aut habere vel movere valent et intendunt, cum omnibus et singulis incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis et connexis, totoque negotio principali, quoad professos videlicet in alma Urbe et eius districtu et alios in ea præsentes, dilecto filio nostro Iacobo, tituli Sanctae Mariae in Cosmedin, presby- tero cardinali, Sabello nuncupato, nostro in dictis Urbe et districtu vicario generali seu eius locutententi; extra Curiam vero, ordinario loci ac superiori monasterii, in quibus prima et originaria professio per quemlibet ex apostatis et translatis praedictis emissa asseritur, ne non obtinenti primam dignitatem in ecclesia ca-

thedrali seu metropolitana, vel alii superiore loci huinsmodi seu antiquiori canonico pro tempore residenti, per eos coniunctim, visis in primis et diligenter inspectis et examinatis dispensationibus, facultatibus, licentiis et indulgis per eosdem apostatas et translatos quomodolibet obtentis, ac processibus desuper habitis et causis in eis allegatis mature discussis, ac prout iustum et aequum fuerit verificatis et probatis, summarie, simpliciter et de plano, ac sine strepitu et figura iudicii, ac sola veritate inspecta, appellatione postposita, audiendas, cognoscendas et iuxta iuris et sacrarum constitutionum dispositionem fine debito terminandas committimus et mandamus.

§ 7. Ae eisdem iudicibus omnes et singulos praedicta occasione citandos, etiam per edictum publicum, constito, etiam summarie et extra iudicialiter, de non tuto accessu, citandi; ne non illis et aliis quibus, nbi, quando et quoties opus fuerit, etiam sub sententis, censuris et poenis ecclesiasticis ac etiam pecuniariis eorum arbitrio imponendis, moderandis et applicandis, etiam per edictum publicum ¹ simile inhibendi; ne non quoscumque apostatas et translatos huiusmodi, qui sine canonica dispensatione aut licentia in saeculo vagari reperti fuerint, ad monasteria, a quibus exiverunt, aut alia regula- ria vel alia honesta loca, prout melius, pro ipsorum animalium salute, eis visum fuerit, super quo ipsorum indicum conscientiam oneraamus, reverti seu intrare faciendi et compellendi; ac quaecumque alia, quae per eos in praemissis statuta et ordinata fuerint, debitæ executioni demandandi; ac quascumque executiones per quosvis iudices ordinarios vel delegatos in vim litterarum praedecessoris huiusmodi alias contra iuris formam factas, causa cognita, retractandi et annullandi et in pristinum statum reducendi; contradictores quoslibet

Facultatem
eisdem iudici-
bus concedit ut
summarie pro-
cedant etc.

¹ Cherub. et Matth. omittunt *publicum* (n. t.).

et rebelles per censuras et poenas ecclesiasticas, appellatione postposita, comprehendendi; neconon censuras et poenas predictas incurrisse declarandi, atque illas, legitimis desuper habendis servatis processibus, etiam iteratis vicibus aggravandi; interdictum ecclesiasticum, prout iuris fuerit, apponendi, et auxilium brachii saecularis, si opus fuerit, invokeandi; ceteraque in praemissis et circa ea necessaria seu quomodolibet opportuna facienda et exequendi, plenam et liberam concedimus facultatem.

Classicular de
regionalis. § 8. Non obstantibus praemissis literis praedecessoris ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, neconon privilegiis, indultis et literis apostolicis sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, quotiescumque et per quoscumque, ac quibuslibet et ex quibusvis causis, neconon intuitu, consideratione, contemplatione et ad instantiam quorumvis, aut etiam motu, scientia ac plenitudine similibus, etiam quod nonnulli ex dictis Ordinibus professores se de causis eis per Sedem ipsam delegatis, nisi sub certis modo et forma ibidem contentis, introuittere minime teneantur, concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permanuris, quoad praemissa dumtaxat specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Apostatae et
translati abso-
luti poenitentia-
tiam a confes-
soribus immu-
nendum facere
debet. § 9. Volumus autem quod singuli apostatae et statae et translati huiusmodi, ut praefertur, absoluti, poenitentiam per eorum confessorem sibi pro excessibus predictis iniungendam facere omnino teneantur; quodque, antequam sententiae seu declaratoriae per supradictos indices a nobis deputatos ferendae paruerint, a celebraitione missarum et quocumque altaris ministerio omnino abstineant.

§ 10. Volumus autem quod, infra sex menses a die publicationis praesentium, ipsi apostatae seu translati licentias eorum ac dispensationes et indulta superdictis indicibus praesentent, et sententiam declaratoriam desuper ab eisdem promulgari, ac causam realiter et cum effectu totaliter expediri faciant; quo termino elapo, et causa, ut praefertur, non expedita, dicti apostatae et translati in easdem censuras et poenas, in quibus ante publicationem praesentium erant, reinecidisse eo ipso censeantur, nisi per ipsos iudices steterit, aut alio legitimo impedimento, per ipsos iudices arbitrando, dicti apostatae et translati detenti fuerint.

§ 11. Ceterum, quia difficile foret praesentes literas ad singula quaeque loca, in quibus eis utendum erit, deferri, volumus similiter, et praedicta apostolica auctoritate statuimus atque decernimus illarum transumptis, sive impressis sive manuscriptis, dicti vicarii sigillo et illius seniorie notarii subscriptione munitis, eamdem prorsus fidem ubique locorum, in iudicio et extra, adhibendam fore, quae ipsis praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo etc. Si quis autem etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo, tertio nonas aprilis, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 3 aprilis 1560, pontif. anno I.

V.

Contra detinentes iocalia et alia quaecumque bona ad Sedem Apostolicam spectantia, ac scientes et non revelantes 1.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.

Pastoralis officii auctoritas nos admonet et ordo rationis exposcit ut circa ea

1. De materia posui concord. in Pauli IV constitutione XVI, *Incumbentia*, tom. VI, pag. 525; et signanter contra non restituentes scripturas, vide in Sixti V constitutione *Von sine*, ubi notabo.

Exemplorum
fides.

Proemium.

potissimum versemur, per quae res et bona Romanae Ecclesiae, praesertim usui et ornatui Romani Pontificis pro tempore existentis et saeri Palatii Apostolici deputata, ab impiorum insultibus et rapinis praeserventur, et ab eis ausu sacrilego aut alias quomodolibet abinde asportata et distracta, nostrae operationis ministerio, cum animarum salute eorum, qui, caeca cupiditate ducti, in non parvam sanctae matris Ecclesiae iniuriam et ipsorum animarum perniciem, Dei timore postposito, ea surripere seu sibi appropriare aut istinc divertere ausi fuerint, eidem Romano Pontifici pro tempore existenti restituantur, et taliter in praemissis provideatur quod ceteris cedat in exemplum.

**Causa istius
constitutionis.** § 1. Cum itaque, sicut non sine gravi animi nostri molestia accepimus, tam tempore infirmitatis diversorum Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, ex qua, sicut Domino placuit, ab humanis decesserunt, quam exinde diversarum sedium vacantium, quamplura etiam pretiosa iocalia, ornamenta et alias ad eundem Romanum Pontificem pro tempore existentem et Cameram Apostolicam spectantia et pertinentia, tam ex dicto Palatio quam aliis quibusvis locis ablata et distracta fuerint, et a diversis, eorum protervia invalescecente, detineantur, in nostrum et eiusdem Pontificis pro tempore existentis non solum detrimentum, sed etiam Sedis Apostolicae ignominiam et ipsius auctoritatis diminutionem, necnon illa detinentium animarum perniciem atque periculum non modicum.

**Conformatio
poenarum im-
positarum con-
tra occupatores
bonorum Came-
rae Apostolice.** § 2. Nos, huiusmodi inconvenientibus et animarum periculis, quantum in nobis est, obviare, et alias in praemissis, prout par est, providere volentes, motu proprio et ex certa scientia, omnes et singulas censuras et poenas ecclesiasticas per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros contra talium perpetratores

¹ Et alias res et bona usui praefato deputata, et alias ad eundem etc., Cherub. (R. T.).

ac alios bonorum apostolicorum usurpatores, raptiores, receptores et possessores, ac detinentes et non restituentes, ac scientes et non revelantes, sub quibusvis verborum formis, promulgatas, quarum et literarum apostolicarum desuper confecciarum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus haberi volumus pro expressis, auctoritate apostolica, tenore praesentium, approbamus et innovamus, ac ad intrascriptos extendimus et ampliamus.

§ 3. Et nihilominus, motu et scientia similibus, omnes et singulas tam saeculares quam ecclesiasticas ac etiam militarium et Ordinum quormicunque religiosas, etiam quacunque episcopali, archiepiscopali et patriarchali seu superiori ecclesiastica, etiam cardinalatus honore, ac etiam comitali, marchionali aut ducale dignitate fungentes, ac alias mundanas personas, nullas penitus excipientes, cum dignitas, qualiscumque sit, in peccatis nemini excusationem praebere debeat, quae iocalia, ornamenta, aurum, argentum monetatum et non monetatum, gemmas, margaritas, lapides pretiosos, quocumque nomine nuncupatos, pecunias, vestes, pannos, et tam manuscriptos quam quosvis alios libros, scripturas, necon equos, mulos, mulas, imagines aureas argenteasque ac aeneas et marmoreas, ac supellectilia et alia quaecumque res et bona, mobilia et immobilia, spiritualia et profana, cuiuscumque generis, qualitatis et quantitatis seu pretii existentia, pro usu et commoditate Romani Pontificis pro tempore existentis et ornamento Palatii huiusmodi deputata ac ad eundem Romanum Pontificem pro tempore existentem spectantia et pertinentia, tempore infirmitatis cuiusvis Romani Pontificis praedecessoris nostri, ex qua postmodum decessit, ac etiam dictae Sedis propterea vacantis, necnon per

*Praecepit
restituendi om-
nia bona dictae
Cameræ.*

¹ Cherub., militiarum (R. T.).

annum ante obitum et vacationem huiusmodi ex dicto Palatio et alias undecimque et quocumque asportarunt, subtraxerunt et occultarunt, seu praetenso titulo donationis vel remissionis, quietantiae, vel alio quovis praetextu detinent, seu sciunt ea per alios possideri et usurpari et detineri, aut occupata fuisse et ad eorum manus pervenisse, requirimus et monemus, eisque districte praeципiendo mandamus quatenus, infra sex dierum spatum, quorum duos pro primo, duos pro secundo et reliquos duos dies pro tertio et peremptorio termino, eis et eorum cuilibet pro canonica monitione assignamus, omnia et singula iocalia, ornamenta, aurum, argentum, gemmas, margaritas, lapides pretiosos, pecunias, vestes, pannos, libros, equos, mulos, mulas, imagines, supellecilia et alias res et bona huiusmodi dilecto filio Francisco Odescaleo, dictae Camerae praesidenti, cum effectu restituant et consignent; et si donationem vel remissionem aut quietantiam desuper sibi factam prae-tendant, illam seu illas videndas, ut decet, et examinandas exhibeant et producant, ac illorum raptores, usurpatores seu detentores vel occupatores scientes reuelent.

Primum non omnes et singuli praefati, episcopali vel restituentium, scientiamque et archiepiscopali aut patriarchali ac etiam non revelantur cardinalatus honore seu dignitate praediti, interdicti ingressus ecclesiae poenam, alii vero excommunicationis et maledictionis aeternae sententiam, quam alias in eos in his scriptis ferimus, et a quibus, nisi a nobis et eodem Romano Pontifice pro tempore existente ac satisfactione praevia, praeterquam in mortis articulo constituti, relaxationis et absolutionis beneficium obtinere non possint, eo ipso incurvant; et si pontificali aut cardinalatus honore seu dignitate praediti, sub interdicto hu-

iusmodi per octo dies praefatos sex immediate sequentes permanere, alii vero inferiores ab eis eamdem excommunicationis sententiam animo, quod absit, indurato sustinere non formidaverint, ex tunc elapsis dictis octo diebus, pontificali et etiam cardinalatus honore seu dignitate praediti, a regimine ecclesiarum eis commissarum eo ipso suspensi, ac tam ipsi, si alia beneficia ecclesiastica obtineant, quam inferiores ab eis, omnibus et singulis monasteriis, prioratibus, dignitatibus, administrationibus, canonicatis et praebendis ceterisque beneficiis ecclesiasticis, cum cura et sine cura, saecularibus ac Ordinum quorundamque regularibus, quae in titulum vel commendam seu administrationem aut alias quomodolibet, etiam ex quibusvis concessionibus seu dispensationibus apostolicis, obtinent, ac etiam officiis Romanae Curiae per eos obtentis; saeculares vero fendi, vicariatus, dominiis et aliis iuribus ac privilegiis quibuscumque eis per Romanam Ecclesiam aut Sede praefatam seu alios quoscumque, etiam quamcumque alia auctoritate, etiam imperiali vel regali, eis concessis, etiam eo ipso privati existant, et ad similia beneficia, feuda, privilegia, vicariatus, dominia et iura obtainenda, necnon ad quoscumque actus legitimos exercendos inhabiles ac etiam intestabiles similiter eo ipso fiant; possintque beneficia, officia ac vicariatus et feuda aliaque iura huiusmodi, tamquam vacantia, absque alia declaratione desuper facienda, a nobis et Sede praefata, ac aliis, ad quos pertinet illa concedere et dare, libere impetrari. Seituri quod si ipsi aut eorum aliqui, suae salutis immemores, in praemissa morosi fuerint, seu praemissa adimplere non curaverint aut contempserint, hoc eis pro gravi crimine et delicto inquitur, et, iustitia mediante, contra eos ad graviores et tales poenas,

absque ullo respectu, procedetur, quod illorum coercitio eis perpetuo cedat ad noxam et aliis in exemplum, absque spe alienius veniae inde consequendae; si vero se humiles et ad satisfaciendum aut confitendum promptos exhibuerint, cum omni mansuetudine et respectu excipientur, et ex eorum spontanea restituitione seu confessione eis salutaris misericordiae et gratiae amplexus exuberanti Sedis praefatae in singulos poenam⁴ pietate provenient. Ac singulas donationes eis desuper factas, prout iustitia suadebit et ordo dictaverit rationis, admittemus. Ac, ut praefertur, scientes et revelantes, ultra coeleste praemium, a nobis condignam mercedem et retributionem recipient, cum eorum omnium grata satisfactione.

**Derogatio
contraria.**

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus, privilegiis quoque, indulxit et literis apostolicis praefatis, nee non donationibus, concessionibus et aliis dispositionibus de bonis, rebus et aliis praemissis, etiam cardinalibus et aliis praedictis, etiam per dictos praedecessores aut eorum aliquos ex quacumque causa factis et quibusvis aliis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis elausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam motu et scientia paribus, concessis, confirmatis et innovatis, quibus, illorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice duntaxat, specialiter et expresse derogamus, et quoad hoc eis nullius aliquatenus suffragari, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisiu, ab eadem sit Sede indultum quod interdicte, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et ex-

pressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 6. Volumus autem quod cum primis praesentes literae, quarum transumptis, manu notarii publici subscriptis, sicuti ipsis originalibus literis, fidei plenam adhiberi debere decernimus, in valvis basilicae Principis Apostolorum de Urbe et ecclesiae Lateranensis ac acie Campi Florae etiam de Urbe per unum ex cursoribus nostris affixaे fuerint, perinde singulos, quos concernunt, quoad praemissa omnia, arcent, ac si eadem praesentes literae eis singulariter et personaliter insinuatae et intimatae fuissent.

Nulli ergo etc. Si quis etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae M D LX, tertio nonas aprilis, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 3 aprilis 1560, pontif. anno I.

VI.

Exemptio monialium et sororum cuiuscumque Ordinis regularium a decimis, subsidiis aliisque oneribus.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

De statu ecclesiarum et monasteriorum quorumlibet, curae nostrae divina dispositione commissorum, paterna diligentia cogitantes, ad ea per quae illorum ac personarum, praesertim foemini sexus, in illis sub regulari castimonia Altissimo laudantium, statui et opportunae subventioni valeat salubriter provideri, ipsaque personae, semotis perturbationibus universis, in pacis et quietis amoenitate divinis officiis liberius vacare valeant, libenter attendiū, ac in iis nostri pastoralis officiis partes favorabiliter imparlimur.

§ 1. Hinc est quod nos, motu proprio,

⁴ In singulos ipsorum pietate etc., Cherub. (R. T.).

*Etenim a non ad alicuius nobis super hoc oblatae
et leticie dei-
marum et lab-
orium ac al-
iarum merita.
petitionis instantiam, sed de nostra mera
liberalitate, omnes et singulas abbatissas,
priorissas, ministras, moniales et sorores
quorumcumque monasteriorum, domo-
rum et regularium locorum monialium
et sororum, quorumvis Cisterciensis, Prae-
monstratensis, Sanctae Clarae, necon
Sancti Benedicti, et Sancti Augustini, ac
Tertii Ordinis Sancti Francisci et aliorum
quorumvis Ordinum, etiam sub cura et
regimine, ac secundum regularia instituta
fratrum Minorum de Observantia nuncupato-
rum et Eremitarum eiusdem Sancti
Augustini degentium, in Lombardia et
quibuscumque aliis Italiae partibus con-
sistentium; ipsaque monasteria et domos
et loca (deductis quatuordecim ducatis
auri de Camera pro victu cuiuslibet moni-
nialis seu sororis) alios redditus non ha-
bentia, eorumque possessiones et alia
quaecumque bona mobilia et immobilia
a quarumcumque decimaru et subsidi-
diorum ac aliorum onerum quomodo-
libet nuncupatorum, per nos et Sedium
Apostolicam seu eius legatos et nuncios
aut quoscumque alios, quavis auctoritate
fungentes, etiam pro expeditione contra
Turcas vel fidei tuitione ac fabrica bas-
silicae Principis Apostolorum de Urbe,
aut quavis alia urgentissima causa pro
tempore impositorum, solutione, ex certa
nostra scientia, anuctoritate apostolica, ten-
ore praesentium, in perpetuum prorsus
eximimus et liberamus.*

*P. Libato
committit et
alio eratio-
ritate.
§ 2. Et nihilominus omnibus et singulis
collectoribus, subcollectoribus ac com-
missariis, necon quibuscumque aliis, ad
decimaru et subsidiorum huiusmodi
exactionem deputatis et pro tempore de-
putandis, in virtute sanctae obedientiae
et sub nostra indignationis ac excom-
municationis latae sententiae poena, distri-
ctius inhibemus abbatissas, priorissas,
ministras, moniales et sorores, domos et
1 Inhibemus ne abbatissas, Cherub. (n. 7.).*

monasteria et loca praedicta, etiam vi-
gore quarumcumque literarum a nobis
vel Sede praedicta pro tempore emanata-
rum, etiam si in eisdem contineatur quod
ad quaevis exempta et non exempta domo-
nos, monasteria et loca se extendant, vel
alterius cuiuscumque tenoris existant,
ipsius Sedis sibi concessae facultatis, nisi
de praesentibus earumque toto tenore
ac de dictis Ordinibus et nomine eorum,
quibus dictorum Ordinum cura, gubernatio
et protectio pro tempore commissa
fuerint, plenam et expressam ac de verbo
ad verbum, non autem per clausulas ge-
nerales idem importantes, fecerint men-
tionem, ad solvendum decimas seu sub-
sidia aut onera huiusmodi quovis modo
cogere aut compellere, seu alias, praemis-
sorum occasione, eas molestare seu
inquietare praesumant.

§ 3. Quo circa dilectis filiis Cameræ
Apostolice locumtenenti ac almae Urbis
nostræ vicario in spiritualibus generali,
necon universis et singulis venerabilibus
fratribus nostris archiepiscopis et episco-
pis, et etiam dilectis filiis eorum in spiri-
tualibus vicariis generalibus, ceterisque
ecclesiârum prælatis per praesentes com-
mittimus et mandamus quatenus ipsi vel
duo aut unus eorum, per se vel alium seu
alios, eiusdem abbatissis, priorissis, minis-
tris, monialibus et sororibus in praemis-
sæfficiacis defensionis præsidio assisten-
tes, eisdem praesentes et in eis contenta
quaecumque inviolabiliter observari fa-
ciant. Non permittentes eas ac domos,
monasteria et loca huiusmodi per col-
lectores aut subcollectores et commis-
sarios præfatos seu quoscumque alios,
contra carumdem præsentium tenorem,
quomodolibet molestari; contradictores
quoslibet et rebelles per censuras et poe-
nas ecclesiasticas ac alia opportuna iuri
remedia, appellatione postposita, compe-
scendo, necon legitimis super his haben-

*Excoletorum
istius consti-
tutionis deputa-
tio et facultates.*

dis servatis processibus, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 4. Non obstantibus praemissis ac felicis recordationis Bonifacii PP. VIII, predecessoris nostri, de una, et in concilio generali de dualibus diaetis edita, dummodo non ultra tres diaetas vigore praesentium ad indicium non trahatur, et aliis constitutionibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, etiam in forma brevis, aut aliis quibuscumque per Romanos Pontifices praedecessores nostros ac etiam nos et Sede[m] praedictam, cum quibusvis irritativis, annullativis, revocativis, exceptivis, restitutivis, declarativis aut derogatoriarum derogatoriis alisque efficatoribus et insolitis clausulis, etiam pluries ac alias quonodolibet concessis, confirmatis et innovatis; quibus omnibus, etiam si talia forent, quod, pro eorum derogatione, de illis corumque totis tenoribus specialis, specifica et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio seu quaevis alia expressio habenda foret, tenores huiusmodi praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanuris, hac vice dimittaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 5. Volumus autem quod earundem praesentium transumptis, sigillo aliquius personae in dignitate ecclesiastica constituta munitus et manu alienius notarii publici subscriptis, eadem prorsus fides in indicio et extra adhibeat, quae originalibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo etc.

Si quis etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum anno Incarnationis dominice MDLX, nonis aprilis, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 5 aprilis 1560, pontif. anno I.

Clausulae de-
rogatoriae.

Transumptis
fides danda

VII.

Approbatio confraternitatis sub invocatione SS. Trinitatis, nuper in Urbe institutae ad hospitandum peregrinos ad Urbe[m] devotionis causa accedentes; ac reficiendum pauperes convalescentes et aliis hospitalibus dimisso[s]; et tam illos quoniam istos salubriter in mandatis Domini erudiendos.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Huius, qui, pro dominici salvatione gregis, in ara crneis, in precium immolari non abnuit, quique, inter alia sibi beneplacita, opera caritatis exerceti praecepit, vices, licet immeriti, gerentes in terris, curis angimur assiduis et continua meditatione pulsamur, circa quaecumque pia opera, ex christifidelium devotione ordinata, ut terna perpetuo subsistant, omni studio intendere; et ut ad praemissa christifidelium vota facilius concurrant, fideles ipsos quibusdam spiritualibus et affectivis munieribus libenter prosequimur, ac eorum pia suffragia donis caelestibus confovemus, ut exinde reddantur divinae gratiae aptiores, et caritatis devotio in dies per amplius augeatur in eis.

§ 1. Cum itaque, sicut pro parte dilectorum filiorum modernorum confraternitatis confraternitatis Sanctissimae Trinitatis in alma Urbe, de consensu bona[m] memoriae Philippi Archinti, episcopi Salutiarum, in dicta Urbe et illius districtu Sedis Apostolicae, dum viveret, vicarii generalis, alias in pauperum peregrinorum et convalescentium personarum subsidium institutae et erectae, nobis nuper exhibita petitio continebat, ipsi, relictis peccatorum sordibus, ad divinorum praceptorum, quantum humana patitur fragilitas, observationem reducti, iraque divinau[m] poenitentia et orationibus praeципue placari considerantes, ultima cu[m] sib[et] mensis dominice

Confraternitas
SS. Trinitatis
nuper in Urbe
instituta fuit a
colosidium paup-
erum pere-
grin et con-
valescentium

in unum congregati, peccata sua confessi, sacramissimum Eucharistiae sacramentum devote recipiant, factaque deinde processione, orationem in deputato oratorio inchoantes, et inter cetera, pro reipublicae christianaee conservatione et augmentatione ac inter principes christianos universali pace, ac pro tempore Romani Pontificis et sanctae Romanae Ecclesiae illiusque praelatorum prospero statu, devote orantes, orationem ipsam, partitis inter se horis, triduo reddant continuam; et in ipsis confraternitatis hospitali, quod multis annis in domo conductitia tenuerunt et nunc in propria ad id, Dei liberalitate et benignitate, per eos empta tenent, quosecumque peregrinos ex quibusvis mundi partibus ad Urbem et hospitale huinsmodi, devotionis causa, confluentes, recipiant, et tribus ac quandoque pluribus diebus hospitentur et nutriant ac abas charitatively tractent. Pauperes quoque convalescentes, qui dum ab infirmitate liberi quidem, sed debiles, ex aliis hospitalibus exentes, quo se recipient et reficiant non habent, in eodem suo hospitali similiter recipient, ac eos non solum corporaliter, donec robustiores evadant, pie alant, verum etiam rudes et ignaros interim, dum ibidem morantur, in mandatis Domini erudiant, eunctaque haec opera ex bonis sibi a Deo collatis, aliorumque christifidelium eleemosynis, cum ipsa confraternitas proprios redditus, ultra quindecim ducatos, non habeat, hactenus exercuerint et exerceant, exercereque perpetuo intendant; pro parte corundem confratrum nobis fuit humiliiter supplicatum quatenus, ut ipsi et alii christifideles sui interioris hominis reformationi intendere, et in piis et caritativis operibus praefatis, sine quibus coeleste regnum acquiri non potest, perseverare studeant, et ceteri ad ingrediendum dictam confraternitatem alliciantur eo libenter et promptius quo spiritualibus donis se refici, animarumque sua-

rum salutem facilius adipisci cognoverint, eorum animarum saluti pauperumque ac dictae confraternitatis successui consulere, ac ipsius confraternitatis erectionem huinsmodi illiusque statuta et ordinationes approbare et confirmare ac alias in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 2. Nos igitur, qui divini cultus augmentum et animarum salutem et hospitalium quorumlibet salubrem directionem et in eis degentium pauperum subventionem nostris potissimum temporibus ubique vigere et augeri sinceris desideramus affectibus; quique dictorum confratrum tam salubria vota et pia opera plurimum in Domino collaudamus, ipsos et eorum singulos a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quoniamlibet innovati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore centes, huinsmodi supplicationibus inclinati, ipsius confraternitatis erectionem et institutionem neconon ordinationes et statuta pro salubri eiusdem confraternitatis directione nunc et pro tempore edita, sacris canonibus non contraria, ac inde pro tempore secunda quaecumque, licita tamen et honesta, auctoritate apostolica, tenore praesentium, approbamus et confirmamus, ac rata et grata habemus, illisque perpetuae firmitatis robur adiicimus.

§ 3. Et insuper universis et singulis confratribus confraternitatis huinsmodi, nunc et pro tempore existentibus, aliisque christifidelibus utriusque sexus, etiam de dicta confraternitate non existentibus, qui ho-

El modo a
Pontifice cum
quis ordinatio-
nibus confirma-
tur.

Indulgentia-
que conceditur
visitantibus e-
ius hospitale et
ecclesiam in fe-
stis Trinitatis
et S. Benedicti,
et eleemosynas
larginibus L.

¹ Scias omnes indulgentias pro quibus porrigitae sunt manus adiutrices revocatas esse a Pio V.

sipitale praefatum seu illius pro tempore ecclesiam vel cappellam, in eiusdem Sanctissimae Trinitatis et Sancti Benedicti cuiuslibet anni festivitatibus, devote visitaverint annuatim, et ibidem ter Orationem Dominicam et toties Salutationem Angelicam devote recitaverint, et de bonis sibi a Deo collatis pro eorumdem convalescentium et peregrinorum manutentione, eorum arbitrio, aliquam eleemosynam porrexerint, plenariam omnium peccatorum suorum remissionem et indulgentiam misericorditer in Domino, auctoritate et tenore praedictis, ex certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine concedimus et elargimur.

*Orantibus
et in tempore
orationis indi-
viduae a con-
fraternitate,*

§ 4. Illis vero qui, ultima eiuslibet mensis dominica vel illam immediate sequenti, lunae sive martis aut aliis diebus, orationi per dictos confratres pro tempore fiendae et continuandae intervenerint, et illam per unam horam vel, si vires ad id non sufficiant, breviori tempore continuaverint, pro reipublicae christianaee conservatione et augmentatione, ac principum christianorum mutua et universalis pace, nec non nostro et pro tempore existentis Romanii Pontificis ac Romanae Ecclesiae huiusmodi et illius pastorum felici et prospero statu pias ad Christum Iesum processus effundendo, quoties id fecerint.

*Confratribus
quoque 1.*

§ 5. Neenon qui de gremio dictae confraternitatis esse pro tempore desideraverint, in ipsa eorum in confratres receptione et descriptione, dummodo omnes et singuli christifideles praefatis temporibus et diebus ipsis poenitentes et confessi sint et sacratissimum D. N. Iesu Christi Corpus receperint, centum annos et totidem quadragenas de iniunctis eis poenitentiis etiam misericorditer in Domino relaxamus.

§ 6. Praeterea eisdem ac omnibus et singulis aliis praefatis et eorum cuiilibet,

¹ Vide quoad indulgentias id quod notavi in praecedenti nota.

ut facilius et commodius ad praemissa se disponere possint, quod temporibus et diebus praefatis, praeterquam tempore Paschatis Resurrectionis eiusdem D. N. I. Christi, quemcunque saecularem vel cuiusvis, etiam Mendicantium, Ordinis regularem presbyterum in suum possint eligere confessorem, qui eos et eorum quemlibet ab omnibus et singulis eorum peccatis, criminibus, excessibus et delictis, quantumcumque gravibus et enormibus, etiam Sedis praefatae reservatis (nullis prorsus, praeterquam in bulla in die Coenae Domini legi solita contentis, exceptis), absolvere, et pro commissis poenitentiam salutarem iniungere possit et valeat, licentiam et facultatem impartimur.

§ 7. Et demum aliis quibusvis personis utriusque sexus christifidelibus ubilibet constitutis, quae eidem hospitali, pro eius ac convalescentium et peregrinorum praefatorum manutentione et sustentatione, aliquam eleemosynam eorum arbitrio quomodolibet porrexerint vel undecumque transmiserint, etiam quoties id fecerint, trecentos annos et totidem quadragenas de iniunctis eis poenitentiis similiter in Domino relaxamus.

§ 8. Praesentibus, quas sub quibusvis similium vel dissimilium indulgentiarum, gratiarum et facultatum revocationibus, suspensionibus, limitationibus aut derogationibus, etiam intuitu fabricae Principis Apostolorum de dicta Urbe aut Crucis Sanctae, et ex quibusvis, quantumcumque urgentissimi causis, per nos et Sedem praedictam aut alios quoscumque, etiam motu proprio et alias quomodolibet, pro tempore factis, nullatenus comprehensas, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum statum restitutas esse et censi debere deceernimus, perpetuis futuris temporibus duraturis.

¹ Haec limitavit Clemens VIII. ² Vide mox citatam revocationem Pii V.

Fides danda transumptis. § 9. Volumus autem quod praesentium transumptis, manu notarii publici subscripsit et sigillo pro tempore existentis protectoris dictae confraternitatis munitis, plenaria fides in iudicio et extra illud ubique locorum adhibeat, prout originalibus literis adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

*Sanctio pos-
xalis.* § 10. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostrae absolutionis, approbationis, confirmationis, adiectionis, concessionis, elargitionis, relaxationum, impartitionis, decreti et voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius neverit incursum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo, tertio kalendas Maii, pontificatus nostri anno 1.

Dat. die 29 aprilis 1560, pontif. anno 1.

VIII.

Facultas paelatorum congregationis monachorum B. Mariae Montis Oliveti, Ordinis S. Benedicti, circa absolutionem et dispensationem monachorum ab irregularitate, quibuscumque casibus, quatuor¹ exceptis, incursa².

Pius Papa IV dilectis filiis generali et aliis abbatibus et visitatoribus congregationis Montis Oliveti, Ordinis S. Benedicti.

Exordium. Yotis vestris, per quae vestrarum et monacorum vestrorum animarum salus provenire dignoscitur, induemur ut illis, quantum eum Deo possumus, bencyolum favorem inimpartiamur.

¹ Forisan legendum *tribus* (R. T.).

² Cetera quae istam congregationem concernunt vide in Clementis VI constitutione III, *Solicitudinis*, tom. IV, pag. 471.

§ 1. Hinc est quod nos volentes vos, qui, *Facultas ab-
solvendi et dis-
pensandi de
qua in rubr.* ut asseritis, ex iustis et rationabilibus causis, ad instar Sancti Augustini et Minorum Sancti Francisci seu aliorum Ordinum et congregationum, quoscumque monacos, a quaeunque irregularitate (praeterquam ratione homicidii voluntarii, bigamiae et mutilationis membrorum) absolvere, et cum illis, ut, illa non obstante, ad omnes, etiam saeros et presbyteratus, ordines promoveri possint dispensare desideratis, specialibus favoribus et gratis prosequi volentes, vestris in hac parte supplicationibus inclinati, vobis et quilibet vestrum ut in foro conscientiae tantum omnes et singulos congregationis vestrae monacos, etiam ante legitimam aetatem ad aliquem ex sacris ordinibus promotos, a quacumque irregularitate per eos quomodolibet pro tempore (praeterquam ratione homicidii voluntarii, bigamiae aut mutilationis membrorum) contracta absolvere, et cum eis ut, illa non obstante, ad omnes, etiam et presbyteratus ordines, alias tamen rite, promoveri, et postquam in illis promoti fuerint, etiam in altaris ministerio ministrare, ac missas et alia divina officia celebrare, ac quaecumque administrationes et officia ipsius vestrae congregationis recipere², illaque gerere et exercere libere et licite valeant, dispensare, eosque in pristinum et eum, in quo ante praemissa quomodolibet erant aut existere poterant, statum restituere, reponere et plenarie reintegrare libere et licite valeatis. Quodque confessor, quem quilibet vestrum pro tempore duxerit eligendum, vos et vestrum quemlibet, si forsan, quod absit, aliquam irregularitatem quomodolibet pro tempore incurreretis, absolvere et in statum pristinum restituere, ac ut administrationes et officia praedicta, ut praefertur, recipere et retinere etiam lieite et libere³ valeat, auctoritate apostolica, tenore praesentium, concedimus et indulgemus.

¹ Etiam *sacros*, Cherub. (R. T.). ² Recipere et retainere, Cherub. (R. T.). ³ Legendum putamus libere possitis, dispensare valeat etc. (R. T.).

*Deregatio quae-
rumcumque in
contrarium.*

§ 2. Non obstantibus praemissis et apostolicis ac provincialibus et synodalibus constitutionibus et ordinationibus, ac vestri Ordinis et congregationis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis I et literis apostolicis in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis et etiam iteratis vicibus innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro plene et sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, haevice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Ronae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piseatoris, die xxiv maii, mille-simo quingentesimo sexagesimo, pontificatus nostri anno 1.

Dat. die 24 maii 1560, pontif. anno 1.

IX.

Spolia personarum ecclesiasticarum, de eorum bonis, etiam ad favorem locorum piorum, absque Sedis Apostolicae licentia, disponentium, spectant ad Reverendam Cameram Apostolicam ².

Pius Papa IV dilecto filio Francisco Odescalco, Camerae Apostolicae praesidenti ac spoliorum quorumcumque in universa Italia collectori nostro generali.

Dilecte fili, salutem et apostolicam benedictionem.

Grave nobis et molestum accidere solet, cum de personarum ecclesiasticarum actione-

Eccordum.

¹ Statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, Cherub. (R. T.).

² Hoc idem statuit Paulus III, ut in eius constitutione xxxviii, Romani, tom. vi, pag. 317. Haec tamen licentia non suffragatur curatis extra

nibus, quae integratatis exemplo ceteris praestare debent, eanobis deferuntur, quae et eorum famae sinceritatem denigrare et Camerae nostrae Apostolicae incommodum ac detrimentum afferre videntur; unde nos, ut malitiosorum pravis intentionibus occurrere valeamus, debita postmodum remedia in medium afferre et perniciose fraudibus, prout ex universalis nostrae Curiae solicitudine tenemur, obviare cogimur.

§ 1. Cum itaque (sicut ex proborum et fide dignorum hominum relatione nuper accepimus) quamplures praelati, presbyteri et aliae ecclesiasticae personae diversarum provinciarum, locorum et dominiorum et praesertim regni Neapolis, nulla a nobis seu Sede Apostolica facultate testandi suffulti vel muniti, sed temeritate propria et forsan ad suorum importunam suggestionem impulsi, in eorum ultimis voluntatibus testamenta sua eondendo, ac donationes seu legata aut codicillos faciendo, de bonis suis diversimode, licet id facere nullo modo possint neque debeant, disponere audeant; ipsaque bona, sub diversis confictis praetextilis et coloribus, hospitalibus ac piis locis et forsan cum promissionibus clandestinis quod eorum consanguineis vel affinibus aut aliis personis ab eisdem testatoribus nominalis, post illorum obitum, ab ipsis hospitalibus et locis de certa seu quota portione bonorum huiusmodi subveniatur, testari, relinquere, legare, codicillari non erubescant, in dictae Camerae grave damnum et praeiudicium maximum; dictae Camerae indemnitiati opportune consulere, et inconvenientibus huiusmodi, pro officii nostri debito, congruum remedium adhibere volentes.

§ 2. Motu proprio et ex certa scientia residentiam decadentibus, ut infra in constitutione *In suprema*. Sed curiales habent privilegium circa spolia, ut infra in Pauli V constit. *In eminenti*.

*Causa consti-
tutionis.*

Prohibitio dis-
ponendi in ul-
tioribus voluntati-
bus de rebus
ecclaeasticis,
absque licentia
Sedis Aposto-
licae.

ac matura deliberatione nostra, non ad tuam vel alterius pro te nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, auctoritate apostolica, tenore presentium, decrevimus et declaramus omnia et singula testamenta, donationes in illis vel mortis causa factas, codicillos, legata et quaecumque alia in ultimis voluntatibus per quoscumque ecclaeasticorum praelatos, etiam si patriarchali, archiepiscopali vel episcopali praefulgeant dignitate, ac quorumvis monasteriorum, cuiuscumque Ordinis, abbates seu commendatarios, ac presbyteros et alias quilibet ecclaeasticas personas praedictas et quaecumque alias, quae ex bonis et redditibus ecclaeasticis et beneficiorum fructus percipiunt, absque nostra seu eiusdem Sedis speciali licentia et facultate quomodolibet, quae in futurum ab illis, quoemque praetextu, aut quaesito colore etiam in favorem hospitalium et aliorum piorum locorum huinsmodi, de dictis redditibus fieri, condi et testari seu relinqui aut quovis ultimae voluntatis titulo disponi contigerit, nulla, irrita, inania, invalida ac nullus prorsus roboris vel momenti fore et esse, ac nemini, neque etiam hospitalibus et piis locis praefatis, cum ad Cameram ipsam solum frandandum, prout ex multis fraudibus desuper commissis et repertis nobis constitit, praemissa fieri clare appareat, ullatenus deinceps suffragari neque subsistere, aut testamentis suis huinsmodi quemquam iuvare aut tueri, nec effectum aliquem ulla ratione habere vel sortiri.

Iussio illas, ut
spolia, exigendis
per Cameram.

§ 3. Quinimum te, de eius probitate et tide speciem in Domino fiduciam obtinemus, bona quaecumque posthac in dictis testamentis relieta, tamquam spolia ad nos et eamdem Cameram spectantia et devoluta, per te vel subcollectores tuos deputatos iam vel deputandos libere exigere et recuperare, illorumque possessio-

¹ Legendum fonsan in illis inter vivos vel mortis etc. (R. T.).

nem, absque vicio spoliū, apprehendere, ingredi ac retinere posse et debere.

§ 4. Neenon, pro tollendis omnino fraudibus praedictis, quaecumque testamenta, donationes, codicillos, legata et alias quaecumque ultimas voluntates, ut praefertur, in posterum faciendas et facienda, atque in eis contenta et inde secunda quaecumque, etiam quoad subsecutas dictorum bonorum possessiones et illorum apprehensiones huiusmodi, motu, scientia et deliberatione praedictis, ex nunc prout ex tunc revocamus, irritamus, cassamus et annullamus ac viribus prorsus evanescamus, pro revocatisque, irritis, cassatis, annullatis et penitus viribus omnibus evanescatis ubicumque, tam in iudicio quam extra, ab omnibus haberi debere volumus, decrevimus atque mandamus.

Annulatio dis-
positionum de
cetero facien-
darum de dictis
bonis.

§ 5. Sieque per quoscumque, etiam sanctae Romanae Ecclesiae camerarium et alios cardinales ac clericos et praesidentes eiusdem Cameræ, ceterosque iudices et commissarios ac alios, tam ecclaeasticos quam saeculares, quavis dignitate et auctoritate, etiam marchionali, ducali et regali fulgentes, in quibusvis causis et instantiis, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter indicandi et interpretandi ac decidendi facultate et auctoritate, iudicari, interpretari atque decidi debere; irritum quoque et inane, si securus super his a quoqua, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decrevimus.

Decretum ir-
ritans.

§ 6. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, neenon provinciarum, locorum, dominiorum regni Neapolis et quorumque aliorum regnum ac hospitalium et praesertim pauperum incurabilium et aliorum piorum locorum cuiusvis civitatis, etiam Neapolis, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus,

Degregatio con-
triorum.

privilegiis quoque et indultis ac literis apostolicis, illis et quibuscumque aliis personis et locis, etiam actu hospitalitatem exercentibus, sub quibuscumque tenoribus et fornis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam motu proprio et ex certa scientia, per Romanos Pontifices praedecessores nostros ac Sedium Apostolicam aut alias, etiam per nos, quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis, etiam si in illis expresse cauteatur quod testamenta clericorum, presbyterorum vel etiam praelatorum, facultatem testandi a dicta Sede minime habentium, in favorem hospitalium aut aliorum piorum locorum huiusmodi quomodolibet facta, valeant, plenamque roboris firmatatem obtineant et executioni demandari debeant. Quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi praesentibus pro sufficierenter expressis et totaliter insertis habentes, illis alias in suo robore permanens, hac vice duntaxat, harum serie specialiter et expresse derogamus, illaque adversus praemissa nullatenus suffragari posse vel debere decernimus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xxvi maii, millesimo quingentesimo sexagesimo, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 26 maii 1560, pontif. anno I.

X.

Applicatio poenarum maleficiarum summam decem ducatorum non excedentium, alias fisco debitorum, archiconfraternitati Charitatis de Urbe ¹.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

§ 1. Cum venerabilis archiconfraternitas Charitatis almae Urbis per felicis recordationis Leonem Papam decimum, praedecessorem nostrum, instituta fuerit, et in ipsa archiconfraternitate ², in qua quoniamplures sanctae Romanae Ecclesiae cardinales ac archiepiscopi, episcopi et alii praelati et officiales Romanae Curiae, neconon forenses personae confratres existunt, non modica, sed maxima pia charitatis opera erga pauperes et mendicare emebentes personas exerceat, etiam pauperum defunctorum corpora eorum expensis sepeliri faciendo, pauperes carceratos visitando, et per procuratorem pauperum nunquam patrum eorum causas agendo et defendendo, ac vietum eis tribuendo, in maximum eorundem pauperum et carceratorum auxilium.

§ 2. Et cum ad ipsa et maiora, quae in dies exerceri necesse est, charitatis opera facultates ipsius archiconfraternitatis sufficientes non sint, nos, volentes zelo charitatis eidem archiconfraternitati, ad hoe ut in ipsis operibus dicti confratres se ferventius exerceant, et quod ad praesens, ob dictae archiconfraternitatis facultatum temnitatem, adimplere non valent, de cetero valeant, de alienius subventionis auxilio providere, motu simili, omnes et singulas ac quascumque poenas, usque ad decem ducatos aurum in auro de Camera, quorumcumque maleficiarum in alma Urbe nostra tantum commissorum et committendorum, fisco nostro et Cameræ

Archiconfraternitas Charitatis a Leone X instituta et portatis opera que hic recensentur exercenda.

Eadem applicatur poenarum maleficiarum, de quibus in rubrica.

¹ Ex Regest. in Archiv. Vatic. — Huius confraternitatis erectionem vide in Leonis X constitutione xlii, *Illiis*, tom. v, pag. 739.

² Legimus et ipsa archiconfraternitas (n. r.)

Apostolicee aut thesaurario vel thesaurariis seu aliis ministris et officialibus nostris aut ipsius Cameræ applicatas et applicandas, eidem archiconfraternitati, ita ut ipsi confratres vel modernus et pro tempore dictæ confraternitatis protector et deputati aut eorum procuratores seu procurator ipsas poenas a supradictis et quibusvis aliis personis illas nunc et pro tempore habentibus, et ut rem propriam exigere, et de exactis quietare, ac in dicta et alia eis visa charitatis opera convertere libere et licite valeant, gratiose concedimus et elargimur, ipsasque poenas ex nunc ipsi archiconfraternitati perpetuo applicamus et applicatas esse voluntus, decernimus et declaramus.

§ 3. Et ut maiorem etiam utilitatem et fructum dicta archiconfraternitas consequatur, eidem confraternitati ac illius protectori et deputatis, nunc et pro tempore existentibus, taxam per eos omnibus et singulis eiusdem aliae Urbis ac civitatum, terrarum et locorum praedictorum barisellis et aliis executoribus imponendam, quam ab eis exigere et de exactis quietare, ac ut praeferatur convertere libere possint, etiam gratiose donamus, concedimus et elargimur, ac dictæ confraternitati etiam perpetuo applicamus; ac quod nullus ex dictis barisellis et executoribus, se de cetero in eorum officio et exercitio in aliquo intronittere possit, nisi prius ab eisdem protectore et deputatis literas patentes habuerit, perpetuo statuimus et ordinamus.

§ 4. Mandantes, in virtute sanctae obedientiae, dilectis filiis nostris Guidoni Ascanio, Sanctæ Mariae in Via-Lata diacono cardinali, sanctæ Romanae Ecclesiae camerario et aliae Urbis vicario, gubernatori et senatori ac aliis quibusvis iudicibus et personis in ipsa Urbe constitutis, nunc et pro tempore existentibus, ac extra ipsam Urbe, legatis, vice-legatis,

gubernatoribus, potestatibus, iudicibus, thesaurariis et aliis personis, ad quos spectat et spectabit quomodolibet in futurum, quatenus, visis praesentibus, omni mora et dilatione ac excusatione postpositis, donationem, concessionem et alia praemissa omnia et singula ab omnibus et singulis observari, ac suos plenarios effectus sortiri faciant realiter et cum effectu; contradictores *etc.* compescendo.

§ 5. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac Urbis et civitatum, terrarum et locorum praedictorum statutis et reformationibus et decretis, etiam iuramento *etc.* roboratis, privilegiisque, indultis et literis apostolicis, supradictis et quibusvis aliis curiis et tribunalibus neconon thesaurariis et aliis personis, in praejudicium seu contrarium praemissorum, per quosecumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem Apostolicam, etiam motu proprio *etc.*, concessis et confirmatis, neconon quibusvis concessionibus et deputationibus dictis barisellis et executoribus ac aliis personis *etc.* quomodolibet, etiam per dictos Pontifices et nos dictaque Sedi legatos, vice-legatos, gubernatores ac communitates et alias personas *etc.* quomodolibet factis et concessis, quibus omnibus et singulis in litteris latissime extendendis, etiam si de illis *etc.*, tenores *etc.*, hac vice derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis.

Fiat ut petitur. I.

§ 6. Et de donatione, concessione, applicatione, statuto, ordinatione, decreto, mandato et derogatione ac omnibus aliis et singulis praemissis, quae hic pro repetitis et expressis habeantur perpetuo, in forma gratiose latissime extendendis, et cum deputatione iudicium executorum et defensorum qui assistant *etc.* latissime extendenda; contradictores *etc.* per quas-

Obstantibus de-
rogatio.

Præsentium
sola signatura
sufficit.

**Exequatores
bonusmodi lite-
tarum deputati.**

cumque poenas, etiam pecuniariis etc., compescendo, easque aggravando etc., interdictum imponendo. Et quod literae per breve nostrum expediri possint, seu sola praesentis signatura sufficiat et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, quacumque regula contraria non obstante.

Fiat. I.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, decimotertio kalendas iulii, anno 1.

Dat. die 49 iunii 1560, pontif. anno 1.

XI.

Confirmatio quamplurium gratiarum et immunitatum exemptionumque et privilegiorum fratrum militum conventus et hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani, eiusque magni magistri, priorum et aliarum personarum a Pontificibus praedecessoribus concessorum, cum eorundem extensione, et aliorum concessione.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Circumspecta Romani Pontificis providentia praedecessorum suorum gestis, quae, suadentibus honestis causis, pro personarum ecclesiasticarum, praesertim regularium, pro fidei catholicae adversus Christi crucis inimicos defensione et conservatione ingiter laborantium commodo et utilitate providere ¹ emanarunt, ut eo firmius perdurent quo saepius fuerint Apostolicae Sedis praesidio robورا، libenter suae approbationis robur adiicit, ea de novo concedit, aliasque desper disponit, prout in Domino conspicit salubriter expedire.

§ 1. Dudum siquidem, postquam felicis

Martinus V. recordationis Martinus V, ex certa scientia, generationem causarum subditorum hospitalis per suas ² statuerat et ordinaverat quod

sae et controversiae, quas ex tunc inter fratres et subditos hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani, tunc praesentes et futuros, ex quibusvis occasionibus oriri et moveri contingeret quovis modo, cum omnibus suis incidentibus, emergentibus, annexis et connexis, ac omni cuiusvis appellationis (practerquam in defectus aut denegatae iustitiae vel illati perperam contra stabilimenta et consuetudines dicti hospitalis gravaminis casibus) remoto obstatculo, per pro tempore existentem magistrum et dilectos filios conventum dicti hospitalis, seu illos ex illis fratribus, quibus ipsi magister et conventus eas committerent, etiam usque ad tertiam definitivam sententiam inclusive, audirentur, neconon, iuxta laudabiles consuetudines et stabilimenta hospitalis huiusmodi et prout alias iuris foret, debito fine deciderent; omnesque et singuli priores, praecatores, baillivi, castellani et fratres hospitalis praedicti, postquam de mandato seu auctoritate contra eos intentandis causis, ad comparendum coram ipsis et commissariis per eos, ut praefetur, pro tempore deputatis, in locis quantumcumque ab eodem hospitali remotis citati forent, coram eisdem magistro, conventu et commissariis, prout contigeret, legitime comparere deberent et tenerentur, iuri et iustitiae, secundum stabilimenta, approbationes, usus et laudabiles consuetudines praefati hospitalis, parituri. Quodque illi ex prioribus, praecatores, castellano emposta, baillivis, fratribus et subditis praefatis, qui contra eorum aliquem super quibusvis querelis, rebus vel negociosis, praeterquam in easibus praefatis, coram alio, quam praefatis magistro et conventu, ac per eos pro tempore datis commissariis, in causam traherent, et ad alium quam eosdem appellationes quascumque interponerent, causas huiusmodi prorsus perderent et

¹ Seu auctoritate magistri et conventus praefatorum, in quibusvis ex praedictis contra eis. Cherub. (R. T.).

² Per suas literas, Cherub. (R. T.).

excommunicationis sententiam incurrent, reque super qua contenderent privati existerent eo ipso.

§ 2. Et Sixtus IV, inter alia, omnes et

*Sixtus IV quas-
cumque provi-
siones benefi-
ciorum ad so-
lum M. magi-
strum spectare
volunt.*

singulas collationes, provisiones, uniones, cumque annexiones et incorporationes, ac quas- cunq; alias concessiones et dispositio- nes de praecceptoris, cameris magistris libus nuncupatis, seu illarum fructibus, redditibus et proventibus, quibusvis personis, eniuseumque status, ordinis vel conditionis existerent, quavis consideratione et sub quacumque verborum forma ac cum quibusvis clausulis derogatoriis, etiam motu proprio et ex simili scientia, ac cum expressa derogatione iurium magistri dicti hospitalis seu annuae responsionis illi facienda, eatenus auctoritate apostolica factas, nullas et invalidas nulliusque roboris vel momenti fuisse et esse etiam per suas declaraverat, et quatenus viribus subsistere dicerentur, revocaverat, cassaverat et irritaverat, ac illas et quas in futurum, etiam cum expressa derogatione literarum Sixti praedecessoris huiusmodi, fieri contingeret, pro infectis haberis voluerat. Ac monuerat et requisi- verat omnes et singulos earundem camerarum magistralium detentores seu pos- sessores, qui tunc erant aut pro tempore essent, praetextu concessionum, provi- sionum et dispositionum quarumlibet, quae ab alio quam pro tempore existenti magistro dicti hospitalis eatenus emanaverant et in futurum emanarent, etiam a dicta Sede, ut, infra certum tunc expres- sum terminum, camerarum per eos pro tempore detentarum seu possessarum huiusmodi possessionem vacuam, liberam et expeditam magistro dicti hospitalis aut illius legitimo procuratori traducerent et assignarent, alioquin ex tunc prout ex ea die, in omnes et singulos, qui non parerent, seu ut non parerent suaderent, aut alias auxilium, consilium vel favorem

praestarent, excommunicationis sententiam promulgaverat, a qua, nisi in mortis articulo constituti, ab alio quam Romano Pontifice, nequirent absolutionis beneficium obtinere; et praeter sententiam excommunicationis huiusmodi, si dicti hospitalis fratres forent et excommunicationis sententiam huiusmodi per mensem animo sustinerebant indurato, prioratibus, castellaniis, baiuliviis, praecitoriois et officiis praefati hospitalis per eos tunc ob- tentis eo ipso privati, et inhabiles ad illa et alia in posterum obtinenda essent, possetque per magistrum et conventum praefatos de illis sic vacantibus per pri- vationem huiusmodi libere disponi; lice- ret quoque magistro pro tempore existenti hospitalis huiusmodi, dicto termino de- curso, per se vel procuratores suos pos- sessionem camerarum earundem propria auctoritate libere apprehendere, ac illarum fructus, redditus et proventus per- cipere, ac in suos et eius magistratus usus et utilitatem convertere et retinere, cuiusvis licentia super eo minimie re- quisita.

§ 3. Et Innocentius VIII, ex certis cau- sis tunc expressis, inter alia, Sancti Se- pulcri et mi- litiam S. Lazari suppressis, et huic Ordini Hie- rosolymitano u- nivit;

*Innoc. VIII
Ordinem S. Se-
pulcri et mi-
litiam S. Lazari
suppressis, et
huic Ordini Hie-
rosolymitano u-
nivit;*

1 Hierosolymitani Ordinis eorumque prioratus et praecitorias, necnon domum de Montemorillon dicti Ordinis etc., Cherub. (R. T.).

pro membro prioratus Aquitaniae dicti hospitalis, de simili consilio, perpetuo universal, incorporaverat, concesserat et assignaverat, ac voluerat quod tam qui in titulum quam qui in commendam illam tune obtinerent, ad aliorum fratum dicti hospitalis instar, iuxta tunc magistri et conventus praefatorum aut ab eis auctoritatem habentium providam moderationem, pro temporum qualitate, de eorumdem membrorum, quae sic obtinerent, preventibus, communis thesauro dicti hospitalis suffragia et onera exhiberent annuatim, ac magistri et conventus praedictorum mandatis obtemperarent, nec quovis modo, clam vel palam, illi, qui prioratus, beneficia et loca Ordinum suppressorum huiusmodi tenerent, eis cederent vel renunciarent, aut de eis donationem facerent, absque expresso consensu, licentia et auctoritate magistri et conventus praefatorum; et si secus facerent, irritum et inane nulliusque roboris esse decreverat, et nihilominus poenam privationis beneficiorum et excommunicationis latae sententiae eo ipso incurre ceaserentur.

§ 4. Et de simili consilio, omnes et

Nullamque exemptionem ab obedientia M. rum, castellaniae empotae, praeeceptoriarum et fratum eiusdem hospitalis, minus que a solutione tam a superioritate, iurisdictione, obedientia et correctione tunc magistri et conventus praedictorum ac aliorum praelectorum ipsius hospitalis, etiam cum eorum receptione in protectionem dictae Sedis, ita ut illi solummodo essent subiecti, et magistro ac conventui et praelatis praefatis parere et ad hospitale praedictum accedere non tenerentur, quam ab onere solutionis, eorumque communis thesauro praedicto et illius receptoribus, annis singulis, ratione prioratum, baiulivarum, castellaniae empotae, praecitoriarum et aliorum membrorum eius-

dem hospitalis, quae obtinerent, solvere tenerentur; neconon quascumque speciales reservationes et conferendi mandata de prioratibus, baiuliviis, castellania, praecitorii et membris praedictis quomodolibet et quacumque ratione vel causa, etiam impensorum per eos fidei et hospitali aut Sedi praefatis obsequiorum, aut alia inexcogitabili consideratione, ab Innocentio praedecessore et Sede praefatis, etiam cum motus proprii et certae scientiae aliisque favorabilibus et insolitis clausulis, concessas, etiam si in eis contineretur expresse quod per quascumque revocationes et derogationes ac literas et concessiones non censerentur revocatae, immo, illis non obstantibus, in suis remanerent robore et efficacia, perinde ac si revocatae non essent, nisi dum et quoties sub certis tunc expressis modo et forma ac verborum conceptione revocarentur, per alias suas, ex certa scientia, revocaverat, cassaverat et annullaverat, ac voluerat pro infectis haberet, et illis, quibus concessae erant, minime suffragari; licetque magistro omnem eius superioritatem in eos sic exemptos exercere, ac receptoribus praedictis eos ad solvendum eis et dicto thesauro, quae pro tempore deberent, perinde ac si exemptiones ipsae numquam concessae fuissent, de simili consilio decreverat.

§ 5. Ac in perpetuum valitura constitutione, de eorumdem fratum consilio, statuerat et ordinaverat quod ex tunc de cetero, perpetuis futuris temporibus, prioratus, baiuliviae, castellania empotae, praecitoriae et membra quaecumque dicti hospitalis, quae pro tempore qualitercumque vacarent, tam in Romana Curia quam extra eam, sub quibusvis generalibus vel specialibus reservationibus apostolicis factis et quas fieri contingere de beneficiis ecclesiasticis, etiam apud Sedem praefatam pro tempore vacantibus,

Beneficia etiam laus Ordinis nec affecta nec sub reservati- nibus compre- hendit, et ad se- lam magistrum et conventum eorum collatio- nes spectare volunt.

utpote ad hospitalitatem et fidei trutio-
nem ordinata, nullatenus includerentur,
nec reservata vel affecta existerent, sed
hospitalium pauperum, quae sub reser-
vationibus ipsis non includebantur, quo-
ad id, sortirentur naturam; deberetque
de illis per pro tempore existentem ma-
gistrum et conventum praefatos dumta-
nat, et non alium, iuxta stabilimenta praedicta,
fratribus dicti hospitalis provideri;
et quas fieri contigerit, per ipsum Inno-
centium praedecessorem aut successores
suis Romanos Pontifices pro tempore
existentes ac dictam Sedem vel eius au-
toritate aut alia quacumque, de illis reser-
vationes, provisiones, collationes, com-
mendas, uniones et quascumque alias
similes vel dissimiles dispositiones et ex-
emptiones priorum, baiulivorum, praec-
eceptorum et fratrum a magistri et con-
ventus praedictorum obedientia et supe-
rioritate aut debitum per eos praefato
thesauro responsionibus annuis et aliis
iuribus, ipacumque ratione vel causa,
etiam motu et scientia similibus, ac de
apostolicae potestatis plenitudine, cum
derogatione posteriorum literarum Inno-
centii praedecessoris huiusmodi, nullius
penitus essent roboris vel momenti, et
haberentur prorsus pro infectis, nec cen-
seretur statuto Innocentii praedecessoris
huiusmodi umquam derogatum per quas-
cumque clausulas, etiam derogatoriarum
derogatorias, fortiores et efficaciores, nisi
dum et quoties ipsarum posteriorum lite-
rarum, de verbo ad verbum, vere et non
per clausulas id importantes, inserto te-
nore, de simili sanctae Romanae Eccle-
siae cardinalium consilio, derogari con-
tingeret, nec etiam tunc, nisi ad id ma-
gistrum et conventus praedictorum expres-
sus accederet assensus, et non aliter nec
allo modo, censereturque semper in hu-
iusmodi, quae sic fierent de consilio
praedicto, derogationibus apposita clam-

sula quod effectum sortirentur de con-
sensu magistri et conventus praedictorum,
et non aliter nec alio modo; decernens
collationes, provisiones, commendas, u-
niones, dispositiones et reservationes
quaslibet, quas per alios quam magi-
strum et conventum praedictos de eisdem
prioratibus, baiuliviis, praecceptoris, ca-
stellania et membris, etiam apud Sedem
ipsam pro tempore per cessum vel de-
cessum seu quavis aliam diuissionem
vacantibus, fieri contingeret, etsi per ip-
sum Innocentium praedecessorem et pro
tempore existentem Romanum Pontifi-
cem fierent, illis, quibus sic fierent, nul-
lum ins nullum coloratum titulum tri-
buere possidendi, et eos, quoad omnes
effectus, etiam constitutionis suae de tri-
ennali possessore non molestando, pro
meritis detentoribus sine titulo haberi et
reputari; ac irritum et inane quicquid
secus super iis a quoquam, quavis au-
toritate, scienter vel ignoranter, conting-
eret attentari.

§ 6. Neconon Iulius II omnes et singulas
expectativas, reservationes, antianitantes, Iulius II ex-
pectativas a-
biasque gratias
praeventivas ,
sine consensu
M. magistri et
conventus, ea-
savit:
mandata de providendo, concessiones,
coadiutorias sine consensu et omnes alias
gratias et literas super prioratibus, baiu-
liviis, praecceptoris, castellania empastae
ac quibusvis aliis beneficiis dicti hospitalis
quomodocumque et qualitercumque, abs-
que magistri et conventus praedictorum
consensu, quibusvis personis, eniusecum-
que dignitatis, gradus, ordinis vel conditionis
forent, etiam cardinalatus honore
fulgentibus, ex quibusvis causis, etiam
onerosis, eatenus concessas et concessa,
etiam quasvis clausulas illarum ab huius-
modi revocationibus praeservativas in se
continentes et continentia, similibus scien-
tia et potestatis plenitudine, pro revocatis,
cassatis et annullatis, perpetuo valiturae
constitutionis dicto, per quasdam decre-
verat, et ordinaverat quod prioratus, ca-

stellania empostae et baiuliviae, praetoriae, rectoriae, administrationes, officia, domus et loca hospitalis huiusmodi, seu eorum aliquod vel aliqua, sub quibuscumque dietae Sedis vel legatorum eius literis, sub quacumque forma vel expressione verborum, etiam motu et scientia similibus, ac cum quibusvis urgentissimis, efficacissimis et derogatoriis clausulis, irritantibusque decretis, in genere vel in specie, quovis modo in antea concedendis, cadere seu comprehendi nullatenus deberent, nec illarum vigore per quempiam acceptari, aut alieui de eis provideri posset, sed illorum commissiones et omnimoda dispositio ad magistrum, conventum, priores et castellaniam empostae huiusmodi, iuxta consuetudines, usus et naturas dicti hospitalis et illi concessa privilegia et indulta libere pertinenter; quodque fratres dicti hospitalis inobedientes et male solventes, iuxta formam stabilimentorum hospitalis huiusmodi, privationis poenam incurserent.

§ 7. Et per alias omnes et singulas speciales reservationes, coadiutorum deputationes, regressus, accessus, concessiones, gratias et facultates in aliorum quam fratrum dicti hospitalis favorem, communum et utilitatem, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, nobilitatis, praeeminentiae vel conditionis forent, etiam si cardinalatus honore fulgerent, quavis etiam imperatorum, regum, reginarum, ducum vel aliorum principum consideratione vel intuitu, aut ex quavis quantumcumque grandi, inexegitibili et urgenter causa et respectu, per Sedem praefatam eatenus concessas et factas, quae ad finem commendae perpetuae vel temporalis tendere dignoscerentur, revocaverat, cassaverat et annullaverat, illaque cassa, irrita et inania nulliusque roboris vel momenti esse, nec illarum, etiam regres-

sum seu accessum huiusmodi aut aliarum facultatum seu commendarum, etiam ex tunc prout ex diebus vacationis earundem et, e converso, pro tempore factarum praetextu, aliqua ex praeeceptoris seu alis beneficiis hospitalis huiusmodi acceptari vel assequi, aut ius in re vel ad rem cuiquam acquiri potuisse seu posse decreverat.

§ 8. Et per alias, motu simili literas Martini praedecessoris huiusmodi approbans ac innovans, omnes et singulas lites, causas, querelas et controversias inter fratres praefatos, coram quibuscumque causarum Palatii Apostolici auditoribus ac eorum locatenentibus neenon iudicibus, etiam cardinalibus, dicta auctoritate apostolica vel aliter deputatis, tam in dicta Curia quam, in quibuscumque mundi partibus pendentes, ad se advocans, illas et quas antea inter fratres eosdem et quoscumque alios super prioratibus, baiuliviis, castellania empostae, praeeceptoris aut beneficiis hospitalis huiusmodi moveri contingeret, per magistrum et conventum praefatos seu eorum commissarios, iuxta eiusdem hospitalis stabilimenta et approbatas consuetudines, decidendas remiserat, ac auditoribus, locatenentibus et iudicibus praefatis, ne in causis huiusmodi ad ulteriora procederent seu de illis vel aliis quibuscumque in futurum quoquomodo se intromitterent, inhibuerat, ac quiequid per eos contra inhibitionem huiusmodi, scienter vel ignoranter, contigeret attenuari, irritum et inane decreverat.

§ 9. Ac indulgentias, per quoscumque Romanos Pontifices visitantibus domos et loca ipsius hospitalis concessas, innovaverat.

§ 10. Neenon, motu et scientia similibus, omnia et singula privilegia, immunitates, indulgentias et exemptiones saecularium exactionum ac praerogativas et alias quascumque gratias, concessiones,

Causarum et
litterarum iudiciorum
iurisdictionis
magistrorum et con-
ventuum sententia.

Coadiutoris
et alias gratias
non factas fra-
tribus huius Ordinis
revocavit;

Indulgentias
eccl. Ordinis in-
novavit;

Exemptionem
a decimis et a-
lis oneribus
quibuscumque.
haec tenus con-
cessas appro-
bavit;

facultates, libertates et indulta terram ma-
reque concernentia, dicto hospitali et il-
lius Religionis prioratibus, baiuliviis, ca-
stellaniae empostae, praceptorii, admini-
strationibus, officiis, cappellis, oratoriis
et membris ac magistro pro tempore exi-
stenti et conventui praefatis, neenon prior-
atus, baiulivias, castellaniam empostae,
praceptorias, ecclesias, oratoria, admini-
strations et membra praefata obtinenti-
bus, per piae memoriae Clementem V, Bonifacium VIII, Calistum III ac praefatos
Sixtum et Innocentium neenon quosecum-
que alios Romanos Pontifices praedeces-
sores nostros, tunc suos, in genere vel in
specie concessa, neenon libertates et exem-
ptiones saecularium exactiomum, per eos
a regibus et principibus ac aliis christi-
fidelibus obtentas, ac decimas, primitias,
census, fructus, redditus, proventus, agros,
possessiones, dominia, praedia, iuria, in-
risdictiones aliaque mobilia et immobilia,
sive in terra vel in mari existentia et ad
hospitale, prioratus, baiulivias, castella-
niam empostae, praceptorias et membra
huiusmodi in genere vel in specie spe-
ctantia, per reliquas suas literas, de apo-
stolicae potestatis plenitudine, approbave-
rat, laudaverat, ratificaverat et confirma-
verat, supplens omnes et singulos defec-
ctus, si qui forsan intervenerant in eisdem,
ac omnia et singula ea ab universis christi-
fidelibus, tam clericalis ordinis quam
temporalis potestatis, saecularibus et etiam
aliis regularibus personis, sub poenis et
censuris in eisdem contentis, inviolabiliter
observari voluerat.

§ 11. Neenon omnibus et singulis pa-
triarchis, archiepiscopis, episcopis et lo-
calibus ordinariis, eorumque officialibus
atque vicariis, in virtute sanctae obedien-
tiae et sub eisdem poenis, similiter iniun-
xerat ut quascunque indulgentias et pec-
catae remissiones per eorum dioece-
ses et loca publica nunciari permetterent.

§ 12. Ac Leo X, quondam Fabritii de
Carreto, magistri dicti hospitalis, et praefatorum
conventus, asserentum se a tunc
immemorabili tempore citra in posses-
sione vel quasi deputandi in singulis pri-
oribus unum vicarium cum facultate praec-
ceptorias, baiulivias et alias domos hospi-
talium huiusmodi conferendi, antianitates,
tam speciales quam generales, dandi et
concedendi, ac pensiones seu responsio-
nes et onera, super domibus, praceptorii
et aliis beneficiis dicti hospitalis im-
poni solita, a quibusunque clericis, etiam
saecularibus, illa in commendam obtinen-
tibus, eorumque colonis et inquilinis, etiam
laicis, eo modo quo a fratribus dicti hos-
pitalis exigebantur, exigendi, et cum inhab-
ilibus, ratione aetatis et defectus natalium,
dispensandi, existere, supplicationibus in-
clinatus, singulas, non tamen Innocentii
praedecessoris huiusmodi, ac omnes et sin-
gulas alias, tam ipsius Martini et recolendae
memoriae Alexandri VI, Pii II et ipsius
Iulii, quam aliorum quorumque Romanorum
Pontificum similiter praedecessorum
nostrorum, tunc suorum, eisdem
hospitali et magistro pro tempore existenti
ac conventui et fratribus concessa et in
illis contenta quaecumque, etiam quoad
advocationem omnium causarum, etiam
super prioratibus, praceptorii et aliis
beneficiis hospitalis huiusmodi, etiam in
eadem Curia pendentium, quas ad se tunc
advocavit (exceptis tunc et pro tempore
per appellationem a definitiva sententia,
iuxta formam stabilimentorum praedictorum,
introductis et pendentibus), per quas-
dam sub plumbo approbaverat, innova-
verat et confirmaverat, ac perpetuae fir-
mitatis robur obtinere et inviolabiliter ob-
servari debere decreverat, eique omnia de
novo concesserat.

§ 13. Ac Fabritio et pro tempore exi-

Facultatemque stenti magistro et conventui huiusmodi ut
M. magistrum et
conventui deputa-
tum, vicarium in prioratibus ipsius hospitalis
deputandi, cum fac-
cultatibus hic
enunciatis;

in singulis prioratibus ipsius hospitalis unum vicarium, eum facultate conferendi praceptorias, baiulivias et alias domos hospitalis huiusmodi, deputare, antianitantes, tam speciales quam generales, dare et concedere, ac pensiones seu responsiones et onera, super dominibus, praceptoriorum et aliis beneficiis hospitalis huiusmodi imponi solita, a quibuscumque, etiam clericis sacerdotalibus illa in commendam obtinenteribus, eorumque colonis et inquiliinis, etiam laicis, eo modo quo a fratribus dicti hospitalis exigebantur, exigere; et cum inhabilibus, ratione aetatis et defectus natalium, quoad prioratus, praceptorias et alia beneficia dicti hospitalis dumtaxat, dispensare possent.

Litteris M.
magistri et con-
ventus credi
possunt, quoad
professionis et
missionem etc.

§ 14. Ac quod verbis in ipsorum magistri et conventus literis, circa professionis emissionem, habitus susceptionem, debitorum et obsequiorum in partibus orientalibus praestationem, plena fides adhibetur, facultatem concesserat. Et nihilominus quod ipse Fabritius et pro tempore existens magister et conventus praemissa omnia et singula, prout eatenus consueverant, sine contradictione alicuius, facere possent.

Eiusque Lite-
ræ antianitatis
et provisiones
co ipso appro-
batæ censean-
tur.

§ 15. Quodque quacumque literac antianitatis seu provisiones a magistro pro tempore existente et conventu praefatis eatenus concessae, et in posterum concedendae, eo ipso confirmatae et approbatae censerentur.

Beneficiisque
vacantia ut hic
non devolvantur
ad Papam.

§ 16. Et quod provisiones beneficiorum quorumcumque dicti hospitalis, quae per cessationem solutionis praefato hospitali vel inobedientiam dumtaxat vacassent, nunquam ad superiorem ipsum Leonem praedecessorem et Sedem praefatam devoli censerentur, quoad hoc ut dictus magister pro tempore existens impeditetur quo minus illa quandocumque libere conferre posset.

§ 17. Quodque omnes et singulae donationes et alienationes bonorum immobilium dicti hospitalis seu eius locorum in posterum facienda dumtaxat, ipso iure nullae nulliusque roboris vel momenti existerent.

Aliationes
non fiunt
cum deroga-
tione non opere-
tur ultra ex-
pressa.

§ 18. Et quod clausula *cum deroga-*
tione privilegiorum dicto hospitali conces-
sorum latissime extendenda et additione illorum pro expressis, tam in quibusvis commissionibus iustitiam concernentibus, quam in quibusvis gratiosis supplicatio- nibus, tunc et pro tempore signatis, non operaretur, nec eius vigore, in causis seu literis apostolicis super ipsis supplicatio- nibus conficiendis, privilegia ipsa, aliter quam in supplicationibus narrata essent, narrari possent, neque illis, si praetextu dictarum clausularum narrarentur, deroga- tum censeretur, statuerat et ordinaverat. Decernens sic per quoscumque iudices, etiam causarum Palatii huiusmodi auditores, sublata eis quavis aliter indicandi et interpretandi facultate, indicari debere; irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, continget atten- tari.

§ 19. Et per reliquas in forma brevis literas, motu simili, quascumque gratias expectativas, speciales et generales reservationes, etiam in mente sua et in nul- lius seu quarumvis personarum favorem, ac uniones, annexiones et incorporatio- nes, suppressiones, extinctiones et applica- tiones, ac uiendi, annexandi, incorpo- randi et commendandi facultates et man- data, neenon coadiutorum deputationes, etiam de consensu, et alias concessiones et dispositiones de quibusvis prioratibus, baiuliviis, castellania empostae, praecor- toriis, cameris magistris et aliis be- neticiis dicti hospitalis vacaturis, neenon specialium reservationum, unionum, an- nexionum, incorporationum, suppressio-

num, extinctionum, facultatum, mandatorum, coadiutoriarum, regressum et accessum ac aliarum dispositionum huiusmodi executiones, ampliations, revalidations, reintegrations, repositiones, restitutions, et super illis et eorum efficacia, et quod illorum revocationibus, modificationibus, suspensionibus, restitutio-
nibus et ad ius commune reductionibus per Leonem praedecessorem et Sediem praefatos factis non includerentur declarations, et intentionis mentis suae attestations, quae quorumvis, etiam imperatoris, regum, reginarum, sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium, prælatorum, ducum, principum, marchionum, Universitatum Studiorum, inriuum cessorum vel oblatorum, etiam pro sedandis litibus, aut servitiorum et obsequiorum Leonii praedecessori et Sedi præfatis, etiam profide catholica impensorum, et damnorum eis, etiam per infideles, illatorum, seu quavis alia, quantumcumque grandi, consideratione, pro quibusvis personis, cuinsecumque status, gradus, ordinis et conditionis existentibus, et quacumque ecclesiastica, etiam cardinalatus et mundana dignitate fulgentibus, etiam cum motus proprii et certae scientiae ac plenitudine potestatis et quibusvis præsistoriis ac aliis, etiam derogatoriun derogatoriis, fortioribus et insolitis clausulis, a Leone praedecessore et Sede predictis ac eius legatis, etiam de latere, et mneis, etiam cum eorumdem legatorum potestate, quavis auctoritate auctenus quomodolibet emanaverant, quoad ea in quibus nondum vere fuerant effectum sortita expresse revocaverat, et voluerat illas et quas emanare contingaret in futurum, similes et dissimiles, speciales reservationes, uniones, annexiones, incorporationes, suppressiones, extinctions, applicationes, nominationes, nominandi que, reservandi et conferendi facultates, mandata, coadiutorum deputationes, re-

gressus et accessus huiusmodi et super illis provisiones, ampliations, reintegrations, restitutions, repositiones et declaraciones, etiam cum expressa posteriorum literarum huiusmodi derogatione, etiam si in eisdem, quae emanaverant et in futurum emanarent, specialibus reservationibus, unionibus, annexionibus, incorporationibus, suppressionibus, extinctionibus, nominationibus, facultatibus, mandatis, coadiutoriis, regressibus, accessibus et eorum extensionibus, ampliations, revalidationibus, reintegrations, repositiones, restitutions et declarationibus, ac si super illis confectis literis contineretur expresse quod in aliquibus specialibus seu generalibus revocationibus, suspensionibus, modificationibus et restrictionibus, quae pro tempore fierent, nullatenus includerentur, nisi de personarum, quas tunc concernebant, et in futurum concernerent, ac quarum consideratione emanaverant, et in posterum emanarent, nominibus, cognominibus, dignitatibus et officiis ac causis, propter quas eis concessae erant seu concederentur, expressa mentio fieret, idque ipsis ¹ intimaretur per diversas literas sub diversis datis, cum certi temporis intervallo inter datas huiusmodi, et personarum earundem in revocationibus huiusmodi expressus accederet assensus, intelligerenturque gratiae ipsae toties revalidatae et in pristinum statum repositae, quoties eas revocari, restringi et modificari contingeret; ac pro infectis et non concessis haberet et viribus omnino carere, etiam si per eas, quae emanarent, speciales reservationes et alias gratias viribus vacuatas huiusmodi, eisdem posterioribus literis, cum eam data insertione, specifico quomodolibet derogari videretur; et ne similes reservationes ac gratiae et priorum revalidations, quas ab ipso Leone praedecessore, etiam cum posteriorum literarum huiusmodi ex-

¹ Ipsis personis, Cherub. (n. r.).

pressa derogatione ac supradictis aliquo efficacioribus, fortioribus et insolitis clausulis, in posterum emanare continget, contra praemissorum tenorem, sortientur effectum, sed quotiens emanarent, toties revocarentur, easque posteriores literas ac omnia et singula in eis contenta, ad id ut omnes et singulas speciales reservaciones, uniones, coadiutorias, regressus et accessus ac alias gratias praedictas semper includerent, de qualibet die pontificatus sui repetierat et innovaverat; decernens repetitionem et innovationem huiusmodi eis, quorum interest, de singulis diebus dicti pontificatus, prout magis expediret, in omnibus et per omnia, perinde ac si eisdem diebus ab ipso Leone praedecessore actu emanassent, suffragari, et sic indicari debere, ac quicquid secus attentari continget, irrituu et inane decreverat.

§ 20. Et cum nefandissimus christiani nominis hostis Turcarum tyrannus, validissima classe maritima maximoque exercitatu terrestri paratis, insulam Rhodi, totius christianitatis specimen, acerrimis et multiplicatis eonatus invasisset, ac crudeli et inaudita obsidione affecisset, et tandem insulam et civitatem Rhodi huiusmodi vi et armis expugnasset, ac literae, libri et munimenta seu documenta antiqua privilegiorum et indultorum eis a dicta Sede concessorum periissent et deperdita fuisse, similis memoriae Clemens Papa VII, pariter praedecessor noster, motu et scientia ac potestatis plenitudine similibus, omnia et singula privilegia, iurisdictiones, facultates, immunitates, concessiones, indulgentias, libertates, praerogativas, gratias, exemptiones, favores et indulta dicto hospitali ac illius baiuliviis, prioribus, praeceptoribus, dominibus, hospitalibus, ecclesiis, cappellis, locis et membris, necnon magistro, baiulivis, prioribus, praeceptoribus, militibus, fratribus et personis ac

corum vassallis, subditis et servitoribus pro tempore existentibus, eatem per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros, tunc suos, successivis temporibus, et denum per Leonem praedecessorem et Sedem praefatos, sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis clausulis et deeretis, quomodo libet concessa, approbata et innovata, per quasdam approbaverat, confirmaverat et innovaverat, ac valida et efficacia existere, necnon perpetua roboris firmitate subsistere et inviolabiliter observari, ac magistro, baiulivis, prioribus, praeceptoribus, militibus, fratribus, personis, vassallis, subditis et servitoribus praefatis suffragari debere decreverat, ac omnia et singula, prout per Leonem et alios praedecessores ac Sedem praefatos concessa fuerunt, ita ut magister, baiulivi, priores, praeceptores, milites, fratres, personae, vassalli, subditi et servitores illis libere perpetuo uti possent de novo.

§ 21. Necnon tune et pro tempore existenti magistro et conventui hospitalis huiusmodi, iuxta illius stabilimenta et laudabiles consuetudines ac mores, in baiulivias, prioratus, castellaniam empostae, domos, hospitalia, membra, loca et bona quaecumque, necnon quoscumque baiulivos, priores, castellanum empostae, praeceptores, fratres et personas hospitalis et Religionis huiusmodi ac illorum vassallos, subditos et servidores, ubiquecumque, tam extra quam ultra montes, tune et pro tempore constitutos et commorantes, qui omnes eidem magistro et subdelegatis ab eo firmiter, tam personaliter quam realiter, omni exceptione cessante, et quoecumque a Clemente praedecessore vel Sede praedictis obtento vel obtinendo indulto non obstantibus, parere et obedire tenerentur, plenariam et omnimodam, etiam meri et mixti imperii, iurisdictionem et superioritatem.

Clemens VII
omnia supradicta
privilegia et
gratias conser-
vavit, et famili-
ares et famu-
los illis uti posse
decererit;

*Jurisdictione
nemque etiam
meri et mixti
imperii in per-
sonas et bona
Ord. M. mag. et
conventui con-
cessit;*

§ 22. Ipsique magistro contra rebelles

Facultatem et suis mandatis non obedientes, etiam vi-
nobeđen, pri-
vandi, etc. de-
dit,

gore literarum apostolicarum, etiam in
forma brevis ab ipso Clemente et successo-
ribus suis emanatarum, servatis quatuor
terminis ad docendum se paruisse et satis-
feciisse in loco conventus hospitalis huius-
modi, post legitime executam primam citationem, ad muletam sive poenam perso-
naliter, iuxta mores et stabilimenta praedi-
cta, seu etiam privationem habitus aut
beneficiarum, domorum et praediorum
per eos obtentorum procedendi; vel etiam,
si magis expedire videretur, beneficia,
domos et praedia ipsa ad manus suas seu
receptorum dicti hospitalis reducendi, et
donec ipsi inobedientes contumaciam pur-
garent vel debita onera persolverent, sive
saeculares aut alterius Ordinis regulares
beneficia dicti hospitalis possidentes fo-
rent, pro suo arbitrio refinendi, illorumque
fructus, redditus et proventus, ar-
rendandi et percipiendi, neconon cameras
magistrales praedictas ad se recipiendi,
sive illas solitis pensionibus, pro suae vo-
luntatis libito imponendis et moderandis,
onerandi, et alias de illis, tamquam de pra-
ceptoris et praediis mensae magistrali
unitis et incorporatis, disponendi.

§ 23. Ac in Romana Curia procurato-

Procuratorem
que in Romana
Curia cum fa-
cultate benefi-
cia etiam reser-
vata etc., praet-
erquam in ma-
nibus Papae re-
signata, confe-
rendi etc.;

rem generalem, cum generali vel speciali
et limitata potestate et facultate, consti-
tuendi seu deputandi. Et in eadem Curia,
per se seu dictum procuratorem ad id
potestatem a magistro et conventu praefati
habentem, quaecumque eiusdem hos-
pitalis beneficia, cuiuscumque qualitatibus
existentia, apud Sedium praedictam quo-
modolibet (praeterquam per resignatio-
nem in manibus suis et successorum suo-
rum Romanorum Pontificum) pro tem-
pore vacantia, iuxta ipsius hospitalis sta-
bilimenta, libere conferendi. Et tam ma-
gistro quam conventui praefatis, etiam de
illis de quibus eatenus dispositum fuerat

de novo, ac aliis beneficiis huiusmodi, etiam
tamquam privatis praediis, in titulum per-
petui beneficii ecclesiastici, seu etiam ad
nullum aut amovibiliter, uni vel diversis
personis assignari solitis, etiam dictae Sedi
reservatis seu alias affectis, aut ad Se-
dem ipsam devolutis, libere providendi et
illa uniendi, dismembrandi et alias de illis
disponendi, neconon antianitates, tam ge-
nerales quam speciales, super eisdem be-
neficciis fratribus eiusdem hospitalis con-
cedendi, ac resignationes dictorum bene-
ficiorum recipiendi et admittendi, illaque
resignantibus titulum seu denominatio-
nem ac omnes corum fructus seu illorum
partem, aut super illis quasecumque pen-
siones annuas, quae etiam transirent ad
successores in eis, etiam sub censuris et
poenis ecclesiasticis, etiam privationis in
talibus apponi solitis, ad vitam vel ad tem-
pus reservandi, concedendi, constituendi
et assignandi; et quod, altero decadente,
superstes in illius possessione succederet
indulgendi, seu regressum ad illum con-
cedendi.

§ 24. Ipsique magistro et conventui pri-
vilegia, exemptiones et indulgentias eis et
dicto hospitali concessa, ubique locorum,
etiam absque aliquius ordinarii licentia,
sub sigillo tamen prioris illius provinciae
vel eorum conservatoris in ea degentis,
publicandi, et quæstuandi seu eleemosy-
nas et confraternitatum obventiones quae-
rendi et recipiendi.§ 25. Neconon coemeteria in eorum pa-
rochialibus ecclesiis habendi, ac quorum-
cumque christifidelium cadavera, etiam
si excommunicati vel interdicti forent,
dummodo interdicto causam non dedis-
sent, salvo iure reectori parochiano de-
bito, absque aliquo onere et solutione
episcopo facienda, recipiendi et sepe-
liendi.

1 In hoc attende Concil. Trid., sess. xxi, *De Reform.*, cap. ult. 2 Et etiam hic, sess. xxv, *De Reform.*, cap. 45.

Indulgentias
publicandi et
quæstuandi M.
mag. et conven-
tu licentiam de-
dit 1;

Mortuorumque in
ecclesiis Ordini-
nis sepelendi
etc. 2;

Legata recipiendis vos quam quilibet ultima voluntate, exigendi et percipiendi.

§ 26. Legata et donata, tam inter vi-

servata, construi et erigi faciendi, plenam et liberam facultatem et auctoritatem concesserat.

Sacerdos ordinis a quo cum quo episcopo consequenti 1;

§ 27. Ne non baiulivis, prioribus, praecitoribus, militibus, fratribus et personis a quo cum quo episcopo consequenti 1; saecula, ac omnes, etiam sacerdos, ordines a quo cum quo mallent catholico antistite, gratiam et communionem dictae Sedis habente, nihil oblato vel soluto, recipiendi.

Arma gestaudis;

§ 28. Et tam ipsis quam eorum familiaribus arma quaecumque et ubicumque locorum, pro sui defensione et hostium dictae Sedis offensione, gestandi.

Confessiones audiendi et sacramenta ministrandi;

§ 29. Ne non cappellanis eiusdem hospitalis baiulivorum, priorum, praecitorum, militum, fratum, personarum, vassallorum, subditorum et familiarium praedictorum confessiones audiendi, et poenitentiam salutarem eis iniungendi, ac Eucharistiae et alia sacramenta ecclesiastica ministrandi.

Interdicti tempore celebrandi 2;

§ 30. Ne non tempore interdicti (dummodo illi causam non dedissent), excommunicatis et interdictis exclusis, clausis ianuis et submissa voce, missas et alia divina officia celebrandi.

Novas praecitorias ab ordinariis superioritate exemplas erigendas;

§ 31. Ne non quibusvis christifidelibus, in quibusvis civitatibus, locis et dioecesis praecitorias, domos et hospitalia, sub dependentia et subiectione dicti hospitalis per illius fratres obtainenda, quae eisdem privilegiis, immunitatibus, indulgentiis, concessionibus et indultis, quibus alias dicti hospitalis praecitoriae, domus et hospitalia utebantur, potiebantur et gaudebant, uterentur, potirentur et gaudent, assignata illis congrua dote, ordinariis locorum et quorumvis aliorum licentia minime requisita, et nulla praeterea, in illis, ordinariis ipsis iurisdictione aut oneris imponendi facultate re-

Donationes et alias dannos contrahendit revocandi.

§ 32. Quascumque donationes, concessiones, locationes, investitures et alias alienationes censum, redditum, iuriuum, iurisdictionum et bonorum quorumcumque ad baiulivias, prioratus, castellaniam empostae, praecitorias, domos, hospitalia, beneficia et loca hospitalis huiusmodi pertinentium, in illorum laesionem, iacturam vel detrimentum, etiam per personas dictae Religionis, etiam cum renunciationibus, pactis, iuramentis et poenis desuper impositis et adicctis, ac instrumentis et literis desuper confessis et confirmationibus forsitan inde secutis, etiam de licentia dictae Sedis, absque tamen consensu seu expressa licentia magistri et conventus praedictorum, quemque praeescriptione seu longissima pacifica possessione et detentione non obstantibus.

§ 33. Ne non quoscumque accessus, ingressus et regressus ac coadiutorias ad baiulivias, prioratus, castellaniam empostae, praecitorias, domos, hospitalia et alia beneficia hospitalis huiusmodi, praeterquam ex causa onerosa et de consensu dictorum magistri et conventus, etiam per Clementem et praedecessores suos praefatos concessos, cassaverat, revocaverat, annullaverat et irritaverat, nulliusque roboris vel momenti fore et pro infectis haberet decreverat.

§ 34. Ac census, redditus, iura, iurisdictiones et bona alienata huiusmodi, ac etiam per quoscumque, etiam saeculares, occupata, usurpata et detenta, ad ius et proprietatem dicti hospitalis seu illius baiuliviarum, prioratum, castellaniæ empostae, praecitoriarum, domorum, hospitalium et beneficiorum praedictorum reduxerat, illaque in integrum adversus concessiones, donationes et alias

¹ Serva Concilium Trident., sess. vii, *De Reform.*, cap. II. ² Vide idem Conc., sess. xxv, *De Regular.*, cap. 12.

quailibet alienationes praedictas, neenon investituras, illarum praetextu, quomodo libet, quavis auctoritate factas et concessas, in integrum ac in pristinum et eum statum, in quo antea erant, restituerat, reposuerat et plenarie reintegraverat; illorumunque detentores, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis et conditionis existentes, ad illorum relaxatatem per censuras ecclesiasticas et alia iuris remedia cogi et compelli posse vulnerat; et similes alienationes de cetero, sub excommunicationis latae sententiae et privationis beneficiorum per eos obtentorum poenis, per contrasistentes eo ipso, absque aliqua declaratione, incurvendis, fieri prohibuerat, et si fierent, illas viribus omnino carere decreverat.

§ 35. Neenon omnes et singulas lites,

Lites omnes, in etiam in dicta Curia et Rotae auditorio, Romania Curia retententes, M. super quibusvis dicti hospitalis beneficiis, magistro com- busit 1;

inter quascumque personas motas et in quibusvis instantiis pendentes, in quibus conclusum non fuerat, ad se advocaverat, et illas eisdem magistro et conventui per eos, iuxta formam stabilimentorum et laudabilium consuetudinum praedictorum, et si eis videretur, tam in eadem Curia quam extra eam, in statu debito reassumendas et decidendas commiserat, eisque, quorum interest, etiam per edictum publicum locis publicis affigendum (constito tamen summarie de non into accessu ad eas), citaudi, ac quibus et quoties opus foret, inhibendi, etiam sub censuris et poenis ecclesiasticis, etiam contra condemnatos, etiam in Curia praedicta, tan realiter quam personaliter, executi mandaverat.

§ 36. Et insuper hospitale ac illius ba-

Exemptionem a superioritate ordinario- rum concessum; iulivias, prioratus, castellaniam emporstae, domos, cameras, hospitalia et loca quaecumque, neenon magistrum, bainlivos, ² empostae, priores, praeceptriores,

1 Hoc vide etiam hic inf. 2 Legendum probabilius castellanum empostae (R. T.).

milites et personas, ac eorum subditos, vassallos, colonos et servidores, tunc et pro tempore existentes, etiam presbyteros curam animalium exercentes, quamdiu illam exercerent et in illorum obsequiis forent, ac illorum res, animalia, praedia, domos, molendina et bona quaecumque, quae obtinebant et possidebant, ac in futurum canonice obtinerent et possiderent, sub B. Petri et dictae Sedi atque sua protectione suscepserat, ac ab omni iurisdictione, correctione, onere, statutis, bannis, dominio, superioritate et potestate quorumcumque patriarcharum, archiepiscoporum, episcoporum et praclatorum, neenon quorumcumque temporalium dominorum, quavis potestate, etiam imperiali, regali et ducali, fulgentium, ac universitatum et illarum regentium etiam, praeterquam dicti hospitalis ordinariorum, tam spiritualium quam temporalium, ubiquecumque, tam circa quam ultra montes et mare, constitutorum, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis et conditionis existentium, illorumque vicariorum et officialium, locatenentium et iudicium, tunc et pro tempore existentium quorumlibet.

§ 37. Neenon a solutione et exactione passagii, arreragii, gabellae, datii, tractae, collectae, procurationis, iucundi adventus, iurium, etiam synodalium, censusum et decimarum, etiam novalium, etiam hortorum, pratorum, piseationum, et molendinorum, ad quae cuiilibet accessus nullatenus, directe vel indirecte, prohiberi posset, et terrarum, quas per se ipsos vel alios eorum nominibus, etiam colonos, arrendatarios et emphyteutas, excobant, et de quibus fructus percipiebant, et cuiusvis alterius oneris personalis seu mixti, ab ordinariis ubicumque et ex quacumque causa impositi vel imponendi, pro tempore liberaverat et exemerat, ac sibi et dictae Sedi immediate subiecerat;

Exemptionem que a solutione quorumcumque onerum dedit;

illosque et illa, etiam si in quibuscumque statutis, literis, constitutionibus et regulis, etiam per Clementem praedecessorem et Sedem praedictos pro tempore editis, nominatim, specialiter et expresse gravarentur seu onerarentur, semper liberos, immunes et exemptos ac exceptos et ipsi Clementi praedecessori immediate subiectos esse decreverat. Ita quod archiepiscopi, episcopi, paelati, ordinarii, vicarii, officiales, locatenentes et indices praefati, etiam ratione delicti vel contractus, seu rei de qua ageretur, ubicumque committeretur delictum, iniurietur contractus, aut res ipsa consistet, nullam in eos vel ea iurisdictionem, correctionem, visitationem, superioritatem, dominium, partitionem, exactionem seu potestates exercere, aut excommunicationis aliasve sententias, censuras et poenas promulgare, aut etiam, ratione personarum vel rerum, animalium ac bonorum suorum, ad aliquam solutionem pontium, fontium, furnorum, murorum seu etiam aliarum ecclesiarum, quam dictae Religionis, etiam si forsitan eatenus per abusum seu alterius privilegii aut negligentiam, etiam per longissimum tempus, taliter observatum non fuisset, quae omnia, etiam praescriptiones, nullo pacto, saltem in posterum, quo minus huiusmodi exceptionibus uti possent, obstare voluit, et decrevit eos coaretare; aut alii quicunque, cuiuscumque ecclesiasticae vel mundanae dignitatis aut praeminentiae, status vel conditionis existerent, etiam locis et terris sanctae Romanae Ecclesiae, etiam immediate subiectis, et ad instantiam cuiuscumque principis seu communitalis, sub excommunicationis latae sententiae et quadruplici, ultra damna et expensas, restitutionis poenis, per contrafacentes eo ipso incurrendis, eos, in iudicio et extra, super praemissis et eorum usu seu possessione vel quasi, directe vel indirecte,

quovis quaesito colore vel ingenio, molestare, impedire, vexare aut alias quomodolibet impetrare praesumerent, deberent seu etiam valerent.

§ 38. Et insuper statuerat et ordinaverat quod ins patronatus et praesentandi personas idoneas ad baiulivias, prioratus, praecceptorias, hospitalia, membra, alia beneficia et loca hospitalis huiusmodi, nisi ratione fundationis aut dotationis saltem ad tertiam partem illorum fructuum, quo casu lieeat magistro et conventui praefatis, si dicta eorum beneficia et loca hospitalis huiusmodi a dicto iure patronatus liberare vellent, aut dotantibus bona restituere, seu illorum pretium persolvere, ac ex tunc baiulivias, prioratus, praecceptorias, hospitalia, membra et beneficia huiusmodi conferre.

§ 39. Quodque super eorum fructibus, redditibus et proventibus aliquae pensiones annuae, quibusvis personis saecularibus seu alterius Ordinis, quam dieti hospitalis, regularibus, sine expresso consensu magistri et conventus praedictorum, etiam per Sedem praedictam reservari, constitui et assignari nullatenus possent; et si reservarentur, concederentur, constituerentur et assignarentur, reservationes, constitutiones, assignationes et concessiones huiusmodi nemini suffragarentur, nec propterea aliquas censuras vel poenas incurtere possent.

§ 40. Quodque omnes et singuli eorum baiulivarum, prioratum, praecceptoriarum, domorum et beneficiorum in viam dictarum collationum possessores, saeculares aut alterius Ordinis regulares, seu pensiones super illorum fructibus, redditibus et proventibus huiusmodi eatenus, etiam per Sedem eandem reservatas, percipientes, illas et illa infra sex meuses a die intimationis dictarum literarum in manibus magistri et conventus praedictorum, iuxta formam stabilimentorum dietae

Ins patronatus ex fundatione et dotatione. Ins patronatus parte uerba presertim tunc fundatione reddi meatis. Ordine concessis:

Pensiones satis quoniam fructibus etiam per Sedem Apostoli abrogata sunt. Non enim sicut in ordinis regalibus, sed in ordinis regularibus.

Beneficia et pensiones ba hentes infra sex meuses professionem regularem huius Ordinis facere, et habitu suscipere debet bassus.

Religionis, dimittere et transferre, seu illarum cassationi consentire tenerentur; alioquin beneficia et pensiones huiusmodi, nisi illa possidentes et illas percipientes infra dictum tempus habitum susciperent, et professionem regularem ipsius Religionis emitterent, lapsis mensibus ipsis, vacarent, ac cassae et extinctae essent et esse censerentur eo ipso.

Quicunque per fratres in conservatores electi, tenentur vestitari, prout si conservatores deputati in issent.

§ 41. Ac quod quaecumque personae in dignitate ecclastica et ubilibet constitutae, per eosdem baiulivos, priores, praeeceptores et fratres ac eorum singulos pro tempore eligendae, sub excommunicationis latae sententiae poena, ipsos adversus inferentes eis iniurias seu gravamina vel damna, in personis rebus et bonis, manutener, conservare, et quamcumque iurisdictionem exercere; neenon sententias, censuras et poenas ecclesiasticas contra rebelles ac inobedientes cum effectu promulgare; neenon omnibus facultatibus et concessionibus, quibusvis conservatoribus eis per quascumque litteras apostolicas eatenus deputatis quomodolibet concessis, uti, potiri et gaudere deberent in omnibus et per omnia, perinde ac si per easdem litteras conservatores et iudices deputati fuissent.

Cappellani Ord. tantum ei ins parochialibus deservire et per ordinarios gratias ad hoc recipi praecepit;

§ 42. Et quod presbyteri, qui in dicta Religione professionem non emisissent, nisi de expressa licentia vel consensu magistri seu priorum, praeeceptorum vel fratrum, quos id tangeret, ad deservendum parochialibus et aliis ecclesiis aut cappellis ipsius Religionis nullatenus admittentur; sed, in quibuscunque parochialibus et aliis ecclesiis ac cappellis hospitalis huiusmodi, cappellani eiusdem Religionis per locorum ordinarios, sub eadem excommunicationis latae sententiae poena, si contrafacerent eo effectu incurrienda, ad requisitionem seu presentationem dictorum baiulivorum, priorum, praeeceptorum et fratrum, absque aliqua exactione

et oneris impositione, recipi et admitti deberent.

§ 43. Quodque illi dumtaxat fratres privilegiis praedictis gauderent, qui a praefato magistro seu de eius licentia habitum suscepissent et professionem emisissent, seu de habito suscipiendo et professione huiusmodi emitenda infra certum tempus arctati fuissent, nullusque baiulivorum, priorum, praeeceptorum et fratrum praedictorum, absque mandato seu licentia praefati magistri aut saltem sui prioris seu procuratoris ipsius hospitalis in dicta Curia existentis, privilegiis praefatis in eadem Curia uti valeret, nec illa, absque huiusmodi licentia vagantibus suffragarentur.

§ 44. Ac manus violentas in eos, qui ad ecclesias seu donos eiusdem Religionis pro sua salute confugerent, per quempiam iniici, sub excommunicationis latae sententiae poena, prohibuerat.

§ 45. Decernens litteris praedictis et in eis contentis quibuscumque, etiam per quascumque litteras apostolicas, etiam quasvis clausulas generales vel speciales, etiam derogatoriarum derogatorias, effaciiores et insolitas ac etiam irritantia decreta, sub quaecumque verborum expressione, in se continentes, nullatenus derogari posse nec derogatum censi, nisi tenor illarum de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, insertus, ac huiusmodi derogationes consistorialiter factae, et per trias distinctas litteras eundem tenorem continentis, tribus similibus distinctis vicibus, magistro et conventui praefatis legitime intimatae et insinuatae forent, ac ipsorum magistri et conventus ad id expressus accederet assensus; et alter factas derogationes nemini suffragari; ac magistrum et conventum praefatos ad parendum litteris derogatoriis huiusmodi et decretis, super illis processibus, ac ilorum executoribus et subexecutoribus

Habitum suscipientes, et non alios, privilegiis Ordinis gaudere voluit:

Manus violentas in confugientes ad ecclesias Ordinis initii prohibunt;

Litteris suis nonnisi ut hic derogari posso idem Clemens VII vetuit;

eorumque mandatis et monitionibus minime teneri, et literarum huiusmodi executionem omnino impedire, nec ratione resistantiae huinsinodi censuris ecclesiasticis, per eosdem executores et subexecutores latis, innodari posse.

§ 46. Et sic, in praemissis omnibus et singulis, per quosecumque indices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, tam in dicta Curia quam extra eam pro tempore deputatos, sublata eis et eorum euilibet quavis aliter circa praemissa iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; ac irritum et inane, si secus, super praemissis omnibus vel eorum aliquo, a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contingenter attentari.

§ 47. Neenon literas, etiam piae memoriae Alexandri V, Gregorii IX, Bonifacii VIII, Clementis etiam V, Innocentii IV et Calistii III, Romanorum Pontificum etiam predecessorum nostrorum, tunc suorum, eisdem hospitali, etiam super decimis ex eorum terris, possessionibus et animalibus non solvendis, concessas, per alias suas literas approbaverat; ac quod terras et possessiones, ad quantumcumque longum tempus, non tamen in perpetuum fendum seu emphyteusim, concessas, observari debere decreverat.

§ 48. Et per alias, motu simili, omnes et singulas causas, tam inter priores, bainlianos, castellanum empotae, praeceptores, fratres et milites hospitalis huiusmodi quam etiam pro communii thesauro praedicto agentes, tam ratione prioratum, baiulicium, praeceptoriarum et domorum hospitalis huiusmodi quam etiam bonorum et pecuniarum, etiam dicti thesauri, seu delictorum, etiam si ex adverso aliqui clerici saeculares vel regulares aut laici existenter, et active seu passive in dictis causis quomodolibet, in quaunque instantia, intervenissent; et cum op-

portunâ derogatione stabilimentorum, usum, morum, consuetudinum et privilegiorum dieti hospitalis, etiam ab eodem Clemente praedecessore concessorum, etiam praetextu iuratae perhorrescentiae (dummodo non ex causa denegatae iustitiae aut perperam observatorum stabilimentorum processissent) commissas et in futurum, etiam cum similibus derogationibus, pariter committendas, ad se, in terminis, in quibus reperirentur, etiam executivis, advocaverat, illasque in eisdem terminis per magistrum ac conventum praefatos, in eorum consilio ordinario sive in generali capitulo, ut moris erat, et eorum stabilitamenta ac consuetudines exigebant, ipsaque privilegia expostulabant, cum omnibus et singulis illarum incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis et conexis, tam coniunctim quam divisim, etiam sine aliqua registrorum in huiusmodi causis factorum exhibitione et productione, cognoscendas seu reassumendas et sine debito terminandas, prout tunc magistro dieti hospitalis videretur expedire, commiserat et mandaverat. Inhibens ex tunc iudicibus et partibus extra conventum et suos iudices, contra formam stabilimentorum praedictorum, litigantibus, ne ex tunc de cetero in dictis cansis quomodolibet procedere praesumerent, decreto irritanti desuper adiecto.

§ 49. Et per reliquias suas in forma brevis literas, omnes et singulas speciales et generales, etiam mentales, reservatores, expectativas, mandata de providendo, concessiones, coadiutorias, uniones, etiam perpetuas, neenon alias praeventivas gratias et literas apostolicas super prioratus et castellania empotae, baiulicibus, praeceptoriis, rectoris, dominibus, locis et membris ac aliis beneficiis dieti hospitalis, quovis modo nunenparentur, etiam in Castellae et Legionis ac Valentiae reguis, ac principatu Catalauniae, quomo-

Alexandri V, Gregorii IX, Bonifacii VIII, Clementis etiam V, Innocentii IV et Calistii III exemplum a decimis et ceteris confirmavit et ampliavit;

Litteram omnium personarum Ordinis M. magistri et confratrum cognitionem dedit, duobus exceptis casibus:

Expectativas et omnes gratias praeventivas, etiam aliis quam personis hospitalis super illius beneficium concessas, operationem per Sedem Apostolicam, reservatas, et ipsorum obstantibus, M. magistrum et conventum de illis disponere posse declaravt.

documque et qualitatemque, etiam cum quibusvis fortissimis et insolitis, etiam derogatoriarum derogatoriis, clausulis, irritantibusque et aliis decretis ac inhibitioribus, quibusvis, etiam non dicti hospitalis, personis, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis, praeminentiae forent, etiam cardinalatus honore fulgentibus et funeturis, etiam ex quibusvis iustissimis et urgentissimis causis, quam per Clementem praedecessorem et Sedem praefatos, tam in genere quam in specie, concessas et concessa, et quasvis, etiam praeventivas et restitutorias ac preservativas, clausulas in se continentes et continentia, eorumque omnium vim et effectum revocaverat, cassaverat et nullaverat, nulliusque roboris vel momenti fore et esse, ac nemini suffragari posse neque debere, nec per eas cuiquam in prioratibus, castellania empotae, baiulivatis, praeceptoriis, dignitatibus, domibus, locis et membris ac aliis beneficiis hospitalis huiusmodi, vel ad illa ius acquiri potuisse vel posse, neque coloratum titulum possidendi, sed, illis non obstantibus, magistrum et conventum praefatos, coniunctim vel divisim, iuxta consuetudines et stabilimenta huiusmodi hospitalis, de castellania empotae, baiulivatis, praeceptoriis, domibus, locis et membris ac aliis beneficiis hospitalis huiusmodi libere disponere potuisse et posse, et sic indicari debere; ac quidquid secus super his attentari contingeret, irritum et inane decreverat.

§ 50. Similis memoriae Paulo Papae III,

Paulus III success. Pontificis praedecessor. tunc magistri ac priorum, baiulivororum, sorum, praesertim quoad perceptionem antiquarum decimationarum, confirmavit;

similiter praedecessori nostro, pro parte tunc magistri ac priorum, baiulivororum, praeceptorum, militum et fratrum dicti hospitalis exposito quod antea eisdem magistro, prioribus, praeceptoribus et fratribus a dicta Sede concessum fuerat ut in parochiis et locis, in quibus veteres decimas percipiebant, novalium decimas

pro ea parte, qua veteres percipiebant, similiter perciperent (licet de concessione huiusmodi, cum eorum munimenta in praedicta expugnatione periissent, ut praeferatur, docere non possent), praefatus Paulus praedecessor, magistri, priorum, baiulivorum, praeceptorum, militum et fratrum praedictorum in ea parte supplicationibus inclinatus, concessionem, facultatem, cassationem, revocationem, annulationem, irritationem, reductionem, restitutionem, repositionem, reintegracionem, commissionem, mandatum, liberationem, exemptionem, derogationem, statutum et alia per Clementem VII concessa et gesta, neenon suppressionem, extinctionem, applicationem, approbationem, concessionem, assignationem, absolutioinem et translationem per Innocentium VIII, ac facultatem seu indultum percipiendi decimas novalium pro ea parte, qua veteres decimas percipiebant; neenon omnia et singula, tam per praefatos Alexandrum, Gregorium, Bonifacium, Clementem V, Innocentium IV, Calistum, Leonem et Clementem VII, quam etiam similis memoriae Ioannem XXII, Martinum V, Alexandrum V, Pium II, Paulum etiam II, Alexandrum VI et quoscumque alias Romanos Pontifices praedecessores suos ac Sedem praefatam, eidem hospitali et illius prioratibus, baiuliviis, praeceptoriis, domibus, hospitalibus, ecclesiis, cappellis et aliis locis ac membris, neenon pro tempore existentibus magistro, prioribus, baiulivis, praeceptoribus, militibus, fratribus et personis ac eorum vassallis et servitoribus eatenus, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, quomodolibet concessa, approbata et innovata, ac cum inhibitionibus et decretis, neenon omnibus et singulis aliis in eis contentis clausulis, singulas praedecessorum praedictorum duper, tam sub plumbō quam in forma

brevis, literas confectas, ex certa scientia, per suas sub plumbo confectas literas, approbavit, confirmavit et innovavit, ac valida et efficacia existere et perpetua roboris firmitate subsistere, suosque effectus sortiri.

§ 51. Ac etiam, quoad possessiones, terras et bona, quae per quantumcumque longum tempus (quod nonagintanovem annos, seu trium vitam intelligi seu censeri debere decrevit et declaravit), non tamen in perpetuum feudum seu emphyteusim, catenus concessa fuerant et in futurum concederentur, inviolabiliter, ita quod ipsi priores, praeceptriores et fratres, neconon coloni, arrendatarii et firmarii, pro possessionibus, terris et bonis, etiam ad nonagintanovem annos seu trium vitam, non tamen in perpetuum feudum seu emphyteusim, ut praefertur, pro tempore concessis, neconon suis et aliis in illis pro tempore natis aut nascituris animalibus, a solutione quorumcumque datiorum seu decimarum vel aliorum onerum, iuxta tenorem literarum Clementis VII, praedecessoris huiusmodi, immunes et exempti perpetuo existent, per quosecumque, quavis dignitate et praeminentia praefulgerent, etiam sub sententiis, censuris et poenis in eis contentis, perpetuo observari; neconon magistro, prioribus, baiulivis, praeceptoribus, militibus, fratribus, personis, vassallis, subditis et servitoribus praefatis suffragari debere decrevit; omnesque et singulos iuris et facti defectus, si qui forsitan intervenierant in eisdem, supplevit; ac praemissa omnia et singula, prout per singulos praedecessores et Sedenm praefatos decreta, concessa, prohibita, statuta, ordinata, innovata et gesta fuerant, in omnibus et per omnia perpetuo concessit, decrevit, prohibuit, statuit, ordinavit et fecit.

§ 52. Illaque, etiam ad hoc ut magister et singuli priores, baiulivi, praece-

ptores, milites et fratres hospitalis huiusmodi, pro eorum libito voluntatis, parochiales ac etiam sine cura ecclesias vel earum vicarias seu cappellanias perpetuas aut cappellas vel altaria seu alia beneficia simplicia, ad eorum collationem.

provisionem, presentationem, electionem seu quamvis aliam dispositionem, ratione prioratum, baiuliviarum, praceptoriarum, etiam camerarum magistralium nuncupatarum, hospitalium, domorum et aliorum beneficiorum dicti hospitalis per eos pro tempore obtentorum, de iure, statuto, consuetudine, fundatione aut privilegio vel alias quomodolibet spectantia et pertinentia, et ab ipsis baiuliviis, praecoptoriis, dominis, hospitalibus et aliis beneficiis dependentia seu illis annexa, quae dudum fratribus saltem cappellanis eiusdem hospitalis, et ab eisdem magistro, prioribus, baiulivis ac praecoptoribus et aliis praedictis conferebantur, a longo tamen et forsitan longissimo tempore citra, de cuius initio memoria hominum forsitan non existebat, per ipsum magistrum, priores, baiulivos, praecoptores, milites et fratres, per abusum aut ex defectu fratrum cappellanorum vel aliarum personarum eiusdem hospitalis ad id idonearum, clericis seu presbyteris saecularibus collata aut conferri, et per ipsos presbyteros vel clericos saeculares obtineri solita, etiam fratribus hospitalis huiusmodi, praesertim cappellanis nuncupatis, qui, ut asserebatur, a presbyteris seu clericis, nisi quoad gestationem crucis vel habitus dicti hospitalis ad pectus, non differebant, immo privilegiis clericorum saecularium, iuxta forsitan eorum privilegia et consuetudines, gaudere solebant, si ad id alias idonei et habiles reperirentur, conferre, ac alias de illis providere et disponere; ipsique fratres, quibus beneficia huiusmodi conferri contingeret, illa si sibi alias canonice conferrentur aut ipsi

eligerentur, praesentarentur vel alias assumerentur ad illa, et instituerentur in eis, recipere, et in titulum, etiam quoad viverent, retinere respective, libere et licite valerent, extendit et ampliavit; eisque concessit et pariter indulxit, ac cum eis super hoc legitime dispensavit; neenon magistrum, priores, baiulivos, praeceptrores, milites, fratres, personas, vassallos, subditos et servitores praedictos illis omnibus, iuxta illorum continentiam et tenorem, perpetuo uti, potiri, frui et gaudere libere et licite posse decrevit, prout in singulis literis praedecessorum huiusmodi plenus continetur.

§ 53. Nos igitur, cupientes ut Religio

Pius autem IV, hospitalis huiusmodi, cuins fratres, nullis Pontifex iste
ex causis h^ec parcendo periculis, contra piratas, Turcas
expressis, p^ret alios Christi nominis hostes dimicare,
vilegia et gratias per Martini ac pro salute christiana honestam mor-
num V et alios praedecess. ho-
spitidi et milie-
sum classis christianorum in infideles di-
tie S. Ioannis Hierosolymitanus rigitur, vocati se illi adiungunt, primos-
eiusque perso- que congressus fortiter sustinent, sicuti
nes et rebus novissime, in expugnatione terrae Africæ t,
concessas, iuxta Leonis X, Cle-
mentis VII et Pauli III con-
cessiones et iux-
ta constitutio-
nem nuper in-
curia regum Ar-
agonum edi-
tam, confirmat:

priscam virtutem ostendentes, omnium
primi illius muros eoucenderunt, salu-
briter dirigatur et amplietur, dilectos si-
lios Ioannem de Valeta², modernum magi-
strum, ac priores, baiulivos, praeceptrores,
milites, fratres et personas hospitalis hu-
iusmodi ac eorum singulos a quibusvis
excommunicationis, suspensionis et in-
terdicti aliisque ecclesiasticis sententiis,
censuris et poenis, a iure vel ab homine,
quavis occasione vel causa latis, si quibus
quomodolibet inmodici existerent, ad effec-
tum praesentium dumtaxat consequen-
dum, harum serie absolventes et absolu-
tos fore censemtes, motu proprio, non ad
Ioannis de Valeta magistri aut baiulivo-
rum, priorum, praeceptorum, militum,
fratrum vel personarum praedictarum
sue aliorum pro eis nobis super hoc ob-
latae petitionis instantiam, sed de nostra

¹ *Aphrodisium*, vulgo *Africa*, incolis *Mahadia*,
urbs Africæ maritimæ a Carolo V expugnata. ² V.
Baudrand, *Lexicon geographicum* (R. T.). ² Io-
hannem de la Vallette Parisot (R. T.).

mera liberalitate et ex certa scientia no-
stra ac de apostolicae potestatis plenitu-
dine, statuta, ordinationes, declarationes,
revocationes, cassationes, irritationes, vo-
luntas, monitiones, requisitiones, pro-
mulgationes, suppressiones, extinctiones,
uniones, incorporaciones, concessiones.
etiam facultatum assignationes, decreta,
annulationes, advocationes, remissiones,
inhibitiones, iniunctionem, moderationem,
repetitionem, renovationem, approbatio-
nes, confirmaciones, suppletiones, resti-
tutionem, repositionem, commissionem,
mandatum, susceptionem, liberationem,
exemptionem, subjectionem, prohibitio-
nem, extensionem, ampliationem, indul-
tum et dispensationem Martini, Sixti, In-
nocentii, Iulii, Leonis, Clementis et Pauli
praedecessorum huiusmodi, neenon omnia
et singula privilegia, iurisdictiones,
facultates, immunitates, concessiones, in-
dulgentias, libertates, praerogativas, exem-
ptiones, gratias, favores et indulta hospi-
tali, baiuliviis, prioratibus, castellaniae,
praeceptoriis, domibus, conventibus seu
monasteriis, ecclesiis, cappellis, locis et
membris, neenon pro tempore existenti-
bus magistro, baiuliviis, prioribus, castel-
lano, praeceptoribus, militibus, fratribus
et personis ac eorum vassallis, subditis
et servitoribus, per praedictos et alios
quosecumque Romanos Pontifices praede-
cessores nostros et Sedem praedictam,
sub quibuscumque tenoribus et formis ac
cum quibusvis clausulis et decretis, hacte-
nus quomodolibet concessa, approbata et
innovata, neenon cum omnibus et singu-
lis in eis contentis clausulis singulas eo-
rundem praedecessorum, tam sub plumbo
quam in forma brevis literas, prout per
antecessores nostros Leonem X, Clemen-
tem VII et Paulum III concessa, confir-
mata et approbata fuerunt, et constitu-
tionem eorum nuncupatam, in novissime
celebrata curia regum Aragonum, ut ac-

cepimus, editam, qua inter alia caveri dicunt expresse quod, pro evitandis litibus et discordiis, quae saepius in praeeceptorii dicti hospitalis suscitari solent, in praeeceptorii et beneficiis hospitalis huiusmodi ad manus iudicium ad id competentium apprehensis, in tenuta et possessoriis ac aliis articulis et processibus, qui coram iudicibus saecularibus tractari possunt, illi obtinere debeant, qui, per magistrum et conventum hospitalis huiusmodi provisi, eorum bullas et executoriales regias habuerint et reportaverint, iuxta literarum ipsius Ioannis praedecessoris continentiam et tenorem.

§ 54. Et insuper omnia et singula statuta et ordinaciones capitulo generali anni MDLXIII approbat, stabilimenta, ordinationes et decreta in capitulo generali novissime celebrato edita, praesertim de festis apostolorum duplice officio celebrandis, et responsione ac novis impositionibus, iuxta formam stabilimentorum et privilegiorum eorumdem factis, super prioratibus ac aliis beneficiis et locis dicti hospitalis, ad sublevandum illius onera. Et de illegitimis in fratres milites eiusdem hospitalis neutquam cooptandis, nisi ex comitum aut superiorum genere, nec etiam illis, nisi a patre, avo et proavo paterno per seriem illustribus prognatis. Necnon divisiones animalium, quae in praeeceptorii decedentium praecitorum reperiuntur, pro una praeeceptorii ipsis, et pro alia medietatibus, vel etiam aliquando in totum, aerario publico in certos casus applicandis. Ac poena in non solventes responsiones et impositiones aerario. Necnon commutatione solutionis iurium ratione mortuariorum et vacantium. Et dilatione divisionis bonorum et spoliorum, mortuo magistro prefato. Et annuneratione certarum praecitoriarum, quae magistratui sunt perpetuo unitae. Ac forma licentiarum exercendi militiam saecularem per fratres cum poenis in contrafacientes. Et provisione

adversus malos administratores bonorum. Necnon acceptatione administrationis communis aerarii per magistrum praefatum factam ad requisitionem sexdecim capitularium, et reliqua, quorum omnium tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro expressis et insertis haberi volumus, apostolica auctoritate, tenore praesentium, approbamus, confirmamus et innovamus.

§ 55. Ac ad hospitale praedictum, ad praesens in Melitensi et non in Rhodi insula consistens, illiusque magistrum, baulivos, priores, praeceptrores, fratres et personas ac alia infrascripta extendimus et ampliamus; eaque omnia valida et efficacia existere et perpetuam roboris firmitatem obtinere suosque effectus sortiri, ac ab omnibus, quavis dignitate et praeminentia fulgeant, etiam sub sententiis, censuris et poenis in eis contentis, perpetuo inviolabiliter observari decernimus.

§ 56. Necnon causas, sub literis Martini et Clementis praedecessorum huiusmodi comprehensas, ac omnes et singulas lites et querelas, sive in dicta Curia, tam in auditorio nostro quam per commissiones, sive extra eam, super quibusvis dicti hospitalis beneficiis ac bonis et pecuniis thesauri et fratribus quorumcumque seu super eorumdem delictis, etiam si ex adverso aliqui clerici saeculares vel regulares aut laici existerent, et active seu passive, iuxta alias formas stabilimentorum et privilegiorum praedictorum, in dictis causis quomodolibet et in quacumque instantia intervenissent, haec tenuis motas, in quibus tamen non conclusum sit, et in futurum, quovis praetextu, movendas, in quibusvis instantiis pendentes, quarum status et merita etiam praesentibus haberi volumus pro expressis, ad nos advocamus, ac illas eisdem magistro et conventui per eos, iuxta formam dictorum stabilimentorum et lauda-

*Et ad hospi-
tale Ord. nunc
insula Meliten-
sis consistens, ex-
tendit;*

*Causarum om-
nium cognitio-
nem M. magi-
stro et conve-
ntui concedit;*

bilium consuetudinum praedictorum, in statu debito reassumendas et decidendas, committimus, eosque, quorum intererit, citandi et, quotiens opus fuerit, inhibendi, etiam sub censuris et poenis ecclesiasticis, tam in curia praedicta quam extra eam, facultatem concedimus. Neenon illorum sententias et rem iudicatam per priorem ecclesiae dicti conventus, etiam sub censuris et poenis ecclesiasticis, contra condemnatos, etiam in Curia praedicta, tam realiter quam personaliter, exequi mandamus, ita quod alibi quam in dicto hospitali aut extra illud, ex magistri et conventus commissione, iuxta stabilimenta et usus huiusmodi, cognosci et terminari nequeant.

§ 57. Nec a sententiis per indices dicti

Appellari a hospitalis pro tempore latis ad alium quam
lud eis hospitalis ad M. magistrum et conventum praedictos seu
magistrum et conventum, et aliis ad capitulum generale permitit et non
aliter;

magistrum et conventum latis, alio quam ad ipsum generale capitulum, sive per ipsius hospitalis fratres sive per ipsos subditos et vassallos quoquomodo appellari possit, immo usque ad tertiam sententiam in eodem conventu procedere teneantur.

§ 58. Et similiter quod omnes senten-

Sententiae es
mandata M. ma-
gistrinullo pra-
testu impediti
posse discerni;

tiae per eosdem magistrum et conventum latae, omnes item commissiones, citationes, collationes, bullae et omnia denique eorumdem rescripta, ad omnes suae iurisdictionis subditos ac reliquos, etiam quorum intererit causas, lites seu querelas coram ipsis pertractari, directa, exequi, et a nullis locorum et terrarum dominis, etiam ducali aut regali dignitate fulgentibus, aliqua ratione expectaudi consensus, seu alio quovis quaesito colore, in eorumdem executione impediri possint, servato tamen in eis exequendis datarum ordine, ita quod eorum ultima primis anteferri nequeant.

§ 59. Ac quod contra clericos saecula-

res seu laicos, prioratus, baiulivias, preceptorias, domos et alia beneficia hospitalis huiusmodi occupantes, seu illi a eius communii thesauro seu fratribus, occasione responsionum annuarum, vacantiun, mortuariorum, annatarum, passagiorni, arreragiorum seu alias quomodolibet debentes, sive agant sive converniantur, etiam in quavis instantia ad causam veniant, magister et conventus praefati, modo et forma quibus contra ipsius hospitalis fratres procedi consuevit, libere procedere, et eos prioratibus, baiulivis, praceptoris, domibus et aliis beneficiis huiusmodi, iuxta alias formam privilegiorum praedictorum, privare valeant, concedimus et indulgemus.

§ 60. Necnon personas in dignitate ecclesiastica ubilibet constitutas, et quoscumque locorum ordinarios ac eorum vicarios et officiales, necnon canonicos metropolitanarum et cathedralium aliarumque ecclesiarum praelatos et rectores, per eosdem baiulivos, priores, praceptors et fratres ac eorum singulos pro tempore eligendos in conservatores, qui, quamdiu exercerent dictum officium, a nemine quo minus illud exerceant, sub aliquo practextu, impediri vel molestari possint, deputamus. Ita quod ipsi sic electi, sub¹ excommunicationis latae sententiae, per eosdem priores, baiulivos, praceptors et fratres ac eorum singulos, adversus inferentes eis aut eorum servitoribus et familiaribus iniurias seu gravamina vel damna in personis, rebus et bonis, seu exigentes ab eis vectigalia, datia, pedagia, gabellas, collectas aut alia onera, defendere et praeservare, ac omnem eorum iurisdictionem exercere. Necnon sententias, censuras et poenas ecclesiasticas contra rebelles et inobedientes cum effectu promulgare, ac omnibus facultatibus, conservatoribus dicti hospitalis et illius personarum, per quascumque li-

Facultatem-
que contra omnes
clericos saeculares et re-
gulares, seu laicos, Ordinis de-
bitorum, pro-
deudi concedit:

Conservatores
Ordinistarum fra-
tres quam en-
rum servitores
turri debere iu-
bitur:

¹ Sub poena, Cherub. (n. r.).

teras apostolicas quomodolibet concessis, uti, ac privilegia prioribus, baiulivis, praeeceptoribus et fratribus praefatis pro tempore concessa eis observare facere debeat et teneantur.

§ 61. Ac iura mortuariorum et vacantiū, neenon arreragiorum, passagiorum et aliorum quorūcumque, ita ut quaevis personae, cuimscumque ecclesiasticae dignitatis existentes, beneficia hospitalis huiusmodi pro tempore obtinentes, illa solvere omnino teneantur et adstricti sint, ac ad id, etiam sub sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis, ac alias, iuxta eorumdem privilegia, privationis et apprehensionis, etiam beneficiorum, ad manus suas remediis cogi possint, solvi mandamus.

§ 62. Neenon exemptionem et liberationem praedictas, ita quod magistri, baiulivorum, priorum, praeeceptorum et dicti hospitalis fratres cappellani a quocumque catholico antistite, sub Romanae Sedis obedientia constituto, sacros ordines, etiam extra tempora a iure statuta, tribus diebus festivis, suscipere, et in quibusvis, tam saecularium quam regularium, ecclesiis, absque aliquius licentia, etiam in altari portatili, celebrare possent.

§ 63. Nec omnino aliquis ex praedicti hospitalis fratribus, donatis, servitoribus, vassallis et colonis in prioratibus, baiulivatibus, commendis, domibus, membris aut aliis quibusvis beneficiis, praediis sive grangiis, quomodocumque a dicto hospitali dependentibus, in quibuscumque locis, sub quorumcunque patriarcharum, episcoporum, universitatum, hospitalium, rectorum eccliarum limitibus et iurisdictione constitutis, decimas aut canoniam portionem seu caritatium subsidium aut quartas nuncupatas seu alias quascumque collectas vel contributiones, tam ex antiquis eorum culturis quam re-

center cultis novalibus, alieni quovis modo solvere teneatur, a quibus omnibus exceptionibus, atque etiam tam novo subsidio, dilecto filio nostro Philippo, Hispaniarum regi, in suis regnis per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros concessa, quam canonica portione seu quarta nuncupata in Franciae regnis super imposta, neenon a quibuscumque aliis facultatibus, regibus huiusmodi et aliis principibus concessis vel concedendis in futurum, omnia dicti hospitalis loca, ut praefertur, neenon ecclesiarum quomodocumque a dicto hospitali dependentium fabricas libera et liberas, exempta et exemptas, sicut per praedecessores nostros Romanos Pontifices fuisse, ita mode esse declaramus et volumus.

§ 64. Addentes quod praefati magister et conventus, priores, baiulivi, praeeiores aut quicunque alii ex dicti hospitalis fratribus, per quosecumque locorum aut terrarum dominos, tam spirituales quam temporales, etiam si regali dignitate præfulgeant, etiam in terris sanctae Romanae Ecclesiae (sicut alias per suas olim Paulus III, praedecessor noster, concesserat), ab extractione frumenti, hordei et vini, olei, leguminum et quorumvis fructuum atque etiam pecuniarum, ex prioratibus, baiulivatibus, commendis, membris, domibus, grangiis aliisve praedicti hospitalis locis provenientium, nullo unquam modo impediri possint, quo minus praefata omnia, pro sua possessorum voluntate, in quaecumque fidelium loca, ab omni pedagio, datio seu tracta, quae dicitur, libera et exempta, valeant asportare, et bona, etiam patrimonialia, magistri, baiulivorum, priorum, praeeceptorum et fratrū ac aliarum personarum huiusmodi, tam acquisita quam in posterum acquirenda, aut illis quovis modo, etiam ex concesione apostolica vel magistrali, pertinencia, ex die emissae per eosdem magistrum,

*Iura omnia
exigunt mandat;*

*Ordinarii
quocumque au-
tistite, et extra
tempora, con-
cedit I;*

*Exemptionem
a decimis, sub-
sidis etc. clara-
gitur;*

*Privilégia
extraordinarii bla-
da, pecunias etc.
absque datio tri-
buti;*

baiulivos, priores, praeceptriores, fratres et personas professionis, ut praefertur, ab omnibus decimis et aliis oneribus libera, immunia et exempta existant.

§ 65. Et ipsi magister ac conventus, neenon prior ecclesiae aliquique priores et praeceptriores intra limites suarum iurisdictionum et administrationum veri ordinarii, iuxta formam stabilimentorum et privilegiorum praedictorum, existant et esse censeantur. Ac beneficia ecclesiastica ad presentationem seu collationem baiulivorum, priorum, praeceptorum et hospitalis huiusmodi suffragari debere decernimus. Ita quod presbyteri saeculares illa ad praesens in commendam seu alias quomodolibet obtinentes, commendae huiusmodi cedere aut illa alias dimittere nequeant, nisi de consensu eorum, ad quos praeresentatione seu collatio spectat, et in favorem dicti hospitalis seu personarum, quae habitum per fratres cappellanos eiusdem hospitalis deferri solitum suscipiant, et professionem per eos emitte solitam emittant: nee illa deinceps ipsi, nisi infra sex menses a die intimationis habitum ipsius Religionis suscepient et regularem professionem infra alios sex menses emiserint, possidere possint; et si secus fiat, aut cessionem seu resignationem huiusmodi ac de dicti Ordinis beneficieis, etiam in manibus nostris, in futurum fieri contingat, huiusmodi cessiones, resignaciones et provisiones nullius sint roboris vel momenti, nisi in illis expresse dicatur *et de consensu magni magistri*, et de illis, iuxta formam privilegii dictae Religionis, provideatur.

§ 66. Ac quaecumque indulgentias et peccatorum remissiones hactenus eis per praedecessores nostros concessas, et praesertim Sixti IV, de plenaria indulgentia, semel in vita et in mortis articulo, pro eis eorumque servitoribus et ministris pugnantibus; ac Honorii III, de alia ple-

naria pro his, qui eis manus porrexerint adiutrices; ac Clementis VII et suorum praedecessorum, de quadraginta annis et totidem quarantenis, ac septima parte iniunctae poenitentiae pro visitantibus eorum ecclesias et oratoria, ubicumque existentia, et manus porrigentibus adiutrices in singulis secundis, quartis et sextis februariis quadragesimae et capite ieuniorum, ac festi sancti vocabuli dictarum ecclesiarum; neenon Clementis V, quoad facultatem super votis (Terrae Sanctae et castitatis dumtaxat exceptis) ac super usuris, rapinis et male ablatis vel acquisitis, quorum domini certi non reperiuntur, et indistincte relictis in ultimis voluntatibus pro substantiatione pauperum, ac super divinis officiis et horis canonicis omissis, componendi et absolvendi; ac Urbani, etiam praedecessoris, quoad confratrias dicti Ordinis pro colligendis eleemosynis semel in anno admittendas et aliis confratribus non postponendas, confirmamus et approbamus.

§ 67. Et insuper, cum prioratus, baiuliae, praceptoriae, domus et alia beneficia hospitalis huiusmodi eorumque bona omnia praefato hospitali inserviant, et quodammodo unita sint, et pro tempore existens magister et conventus hospitalis huiusmodi plenam in ea iurisdictionem habeant, prioratus, baiulivias, praceptorias, domos, conventus, monasteria et alia beneficia huiusmodi de cetero ex personis illa obtinentibus vacare non posse, sed, cedentibus vel decedentibus illorum pro tempore possessoribus, ea uniuerso pluribus, non in titulum perpetui beneficij ecclesiastici, sed tamquam manualia, ad nutum seu amovibiliter, iuxta formam stabilimentorum et privilegiorum praedictorum, concedi et assignari debere.

§ 68. Et per quaecumque rem iudicata magistro et conventui praefatis, nisi

Priores et preceptores infra limites suae iurisdictionis versus ordinarios declarati

Beneficia Ordinis non in titulum perpetui beneficij, sed ad nutum concedit, sicut est in

Indulgentias Ordini concessas approbat;

Rem iudicata M. magis-

stro et conven- ipsi specialiter ad causam vocati fuerint,
tui non citatis super iurisdictione praedieta et sua civili
non praedi- eorum possessione praeiudicari aut prae-
care decernit; indicatum censeri non posse, sed eos
semper, re iudicata huiusmodi non ob-
stante, super possessorio huiusmodi agere
et de spolio dare posse.

§ 69. Ipsosque magistrum, priores, ba-
iulivos, praecipitores, milites, fratres, per-
sonas Reli- gionis in causis
ipsius testes,
alii deficienti- bus, recipi man- dat;
sonas, vassallos, subditos et servitores, in
ipsius hospitalis et religiosorum causis,
in omni iudicio et contra quoscumque,
ubi aliae probationes non existant, etiam
iuxta formam stabilimentorum et privi-
legiorum praedictorum, in testes adhi-
beri.

§ 70. Necnon magistrum et conventum,
quoscumque et singulos priores, baiuli-
vos, castellanum empistae, suorum prior-
atuum, baiuliviarum et castellaniae fra-
tres seu religiosos delinquentes vel ino-
bedientes, cuiuscumque dignitatis, status,
gradus, ordinis et praeminentiae existen-
tes, etiam si quavis, etiam apostolica, exem-
ptione fungerentur, in quocumque loco,
quantunvis privilegiato, et quavis, etiam
imperatoris, regum seu aliorum princi-
pium, etiam ecclesiasticorum, curia, per-
se aut suos officiales et ministros capere
et incarcerare, ac captos a se vel eorum
nomine liberare, et ad hospitale praedi-
ctum per magistrum et conventum praedi-
ctos, iuxta eorum constitutiones et sta-
bilimenta puniendos, sub debita custodia
transmittere et transmitti facere libere et
licite posse. Ac, tam ecclesiasticos quam
sacerdtales officiales et locorum potesta-
tes, ad eisdem magistro et conventui,
prioribus, baiulivis et castellano in praedi-
missis assistendum, ac auxilium, consilium,
favorem et iuvamen praestandum,
sub excommunicationis et aliis sententiis,
ceusuris et poenis ecclesiasticis, teneri et
obligatos fore.

§ 71. Neenon praesentium et quorum-

cumque privilegiorum apostolicorum eis
haec tenus concessorum et in posterum
concedendorum transumptis, manu no-
tarii publici subscriptis, et sigillo alicuius
personae in dignitate ecclesiastica consti-
tutae, aut curiae ecclesiasticae munitis,
plenam et eam, quae praesentibus adhi-
beretur, fidem, in iudicio et extra, adhi-
beri debere decernimus.

§ 72. Ac volumus quod, tam praesen-
tium quam aliarum quarumcumque lite-
rarum apostolicarum, seu earum transum-
pti, ac mandatorum magistri et conventus
praedictorum publicatio et affixio, in sin-
gulis prioratibus, baiulivatibus, praece-
ptoriis, membris et beneficiis dicti Ordini-
nis factae, perinde arcent, ac si contra
contentos sub eisdem personaliter factae
essent, facta in primis diligentia de illis
personaliter reperiendis in dictis locis.

§ 73. Et nihilominus statuimus ac dictis
magistro et conventui perpetuo concedi-
mus quod si quisquam priorum, baiulivi-
orum, praecipitorum, militum et fratum
dicti hospitalis crucem vel habitum, extra
dictum conventum a Romano Pontifice
vel de eius licentia receptum, gestans,
intra annum, postquam illam suscepit,
aut sibi de prioratu vel baiulivia, praece-
ptoria, officio vel beneficio hospitalis hu-
iusti provisum vel alias in eius favorem
dispositum fuerit; ac quicumque alias
dicti Ordinis beneficium vel pensionem
obtinens aut fructus percipiens, quando-
cumque pro servitiis Religionis aut alias
evocatus, seu in solutione iurum commu-
nis aerarii morosus fuerit, coram dictis
magistro et conventu personaliter non
comparuerit, et obedientiam aliaque iura
debita eisdem magistro et conventui nou-
praestiterit, eo elapso, habitu, dignitate,
administratione et beneficio ac quocumque
honore et officio, iuxta alias formas
stabilimentorum et privilegiorum praedi-
ctorum, eo ipso careat, privatusque cen-

Transumptus
buuis bullae et
privilegior.cre-
di iubet;

Eius et mandato-
rum M. ma-
gistri et con-
ventus publica-
tionem omnes
arctare decer-
dit;

Habitu ex ea
conventum su-
scipientes, aut
beneficia, etc.
possidentes, in-
tra annum non
comparantes in
conventu, pri-
vati posse co-
cedit;

seatur, seu, si videbitur, privari possit. Nec ulla huius statuti derogatio aut exemplio, realis vel personalis, seu alia gratia praeservativa, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, quomodolibet pro tempore facta seu concessa, contra praemissa valeant, nec magister et conventus praefati illis parere teneantur; sed, illis non obstantibus, de prioratu, baiulivia, praceptorum, dignitate, officio vel beneficio, sic aut per privationem huiusmodi vacante, iuxta stabilimenta et alia praemissa, libere disponere; aut illa alias per eum vel eos, ad quem seu quos antianitatis vel alio iure pertinet, acceptari possint.

§ 74. Decernentes praesentibus et in eis contentis omnibus, nonnisi eisdem modo et formia, quibus in literis Leonis, Clementis et Pauli praedecessorum praedictorum concessum est, nullatenus derogari posse nec derogatum censeri.

§ 75. Et sic in praemissis omnibus et singulis, per quoscumque indices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, tam in dicta Curia quam extra eam pro tempore deputatos (sublata eis et eorum cuiilibet quavis alias circa praemissa iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate), iudicari et definiri debere; ac irritum et inane, si secus, super praemissis omnibus et singulis, a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 76. Quocirca venerabilibus fratribus nostris archiepiscopo Toletanensi et episcopo Parisiensi ac pro tempore existenti Curiae causarum Cameræ Apostolicae regenti seu generali auditori, per apostolica scripta, motu simili, mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte magistri, priorum, baiulivorum, praceptorum, mi-

litum et fratrum praedictorum seu aliquius eorum desuper fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant, auctoritate nostra, presentes literas et in eis contenta huiusmodi firmiter observari, ac singulos, quos ipsae praesentes literae concernunt, illis pacifice gaudere. Non permittentes eos desuper contra praesentium tenorem quomodolibet molestari, contradictores et rebelles quoslibet per censuras et poenas ecclesiasticas ac etiam pecuniarias eorum arbitrio moderandas, ac alia iuris remedia, appellatione postposita, compescendo; ac quoscumque, quorum intererit, etiam per edictum publicum, locis publicis affigendum, constito summarie de non tuto accessu, citando; ac quibus et quoties inhibendum fuerit, etiam simili edicto ac sub eisdem poenis et censuris, inhibendo; ipsasque censuras et poenas ecclesiasticas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 77. Non obstantibus praemissis ac dieti Bonifacii praedecessoris, qua cavetur ne quis extra suam civitatem vel dioecesim, nisi in certis exceptis casibus, et in illis ultra unam diactam a fine suae dioecesis ad iudicium evocetur, seu ne iudices a Sede praefata deputati extra civitatem vel dioecesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere aut alii vel aliis vices suas committere praesumant, et de duabus diaefis in concilio generali edita, ac quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, neconon dicti hospitalis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, ac quibusvis privilegiis, indulxit et literis apostolicis, etiam ordinariis praefatis et quibusvis ecclesiis, in nasteriis, Ordinibus, locis et personis, cu-

*Prædictis cer-
to tantu modo
derogari posse
declarat.*

*Clausulas sub-
lativas appro-
bat.*

*Ere uox de-
putat.*

*Contraria do-
rogant.*

iunctumque dignitatis, status vel conditio-
nis existentibus, sub quibuscumque teno-
ribus et formis ac cum quibusvis clausu-
lis et decretis concessis, approbatis et in-
novatis, quibus omnibus, illorum tenores,
ae si de verbo ad verbum, nihil penitus
omisso, inserti forent, praesentibus pro-
sufficenter expressis habentes, illis alias
in suo robore permansuris, hac vice dum-
taxat, specialiter et expresse derogamus,
contrariis quibuscumque; aut si aliquibus
eorum, communiter vel divisim, ab eadem
sit Sede indultum quod interdici, suspendi
vel excommunicari non possint per literas
apostolicas non facientes plenam et expres-
sam ac de verbo ad verbum de indulto
huiusmodi mentionem.

Nulli ergo etc.

Datum Rouae apud Sanctum Petrum,
anno Incarnationis dominicae millesimo
quingentesimo sexagesimo, kalendis iulii,
pontificatus nostri anno 1.

Dat. die 1 iulii 1560, pontif. anno 1.

XII.

*De residentia episcopali, residentiumque
privilegiis et non residentium poenis¹.*

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.

De salute gregis dominici nobis ex alto
Causa istios
constitutionis. commissi attentius cogitantes, ad ea li-
benter intendimus, per quae grex ipse,
continua suorum cum eo residentia pa-
storum, praeservetur a noxiis, et in devin-
prolabens, ad rectitudinis tramitem redu-
catur; ut pastores ipsi residentiam ipsam,
prout tenentur, commodius facere, ac circa
ipsius gregis curam libentius ac ferventius
invigilare, et illum ab errorum praeci-
pitiiis praeservare, ac in fide orthodoxa

et devotione nostra continere valeant,
opem et operam efficaces impendimus,
prout, rerum et temporum qualitate pen-
sata, conspicimus in Domino salubriter
expedire.

§ 1. Hinc est quod nos, motu proprio.
non ad alicuius nobis super hoc oblatae
petitionis instantiam, sed de nostra mera
deliberatione, universos et singulos vene-
rabiles fratres nostros episcopos, archie-
episcopos, primates et patriarchas ab ec-
clesiis et dioecesiis suis absentes, in vir-
tute sanctae obedientiae ac sub interdicti
ingressus ecclesiae poena, eo ipso, absque
alia declaratione, incurriendo, districte
praecipiendo monemus ut, omnibus post-
positis, quanto citius, in Romana Curia vi-
delicet moram trahentes, intra unum; ex-
tra eam vero, in Italia, intra duos; extra
vero Italiani existentes, intra quatuor men-
ses a die publicationis praesentium, in lo-
cis infrascriptis faciendum, computandos,
se itineri committere et legitimis itineri-
bus ad ecclesias seu dioeceses suas pro-
ficiisci et sese personaliter conferre, ac
ibidem, ut tenentur, residere et pastorale
officium exercere debeant.

§ 2. Si quis autem a patriarchali, pri-
matiali, metropolitana seu cathedrali ec-
clesia, sibi quocumque titulo², nomine seu
iure commissa, quacumque ille dignitate,
gradu et praeminentia praefulgeat, le-
gitimo impedimento seu iustis et rationa-
bilibus causis cessantibus, sex mensibus
continuis extra suam dioecesim morando,
absuerit, quartae partis fructuum unius
anni, fabricae ecclesiae et pauperibus loci
per superiorum ecclesiasticum applican-
dorum poenam ipso iure incurrat. Quod
si per alios sex menses in huiusmodi ab-
sentia perseveraverit, aliam quartam par-
tem fructuum, similiter applicandam, eo
ipso amittat. Crescente vero contumacia,

Episcopi ab-
sentes redeant
ad eorum ec-
clesias.

Inobedientes
et non residen-
tes poenas his
expressae in-
currant 1.

¹ In constitutione *In suprema*, quibus alias quo-
que poenas imposuit, ibi videas.

² Quas poenas imposuit Concil. Trid., sess. vi.
De Reform. cap. 1. ² *Causa* etc. Can. et Decr
Conc. Trid. (Romae 1845) (B. T.).

ac¹ severiori sacrorum canonum censurae subiectiatur, metropolitanus suffraganeos episcopos absentes; metropolitanum vero absentem suffraganeus episcopus antiquior residens, sub poena interdicti ingressus ecclesiae ipso inre² incurrienda, infra tres menses, per literas vel nuncium, Romano Pontifici denunciare teneatur; qui in ipsos absentes, prout cuiusque maior aut minor contumacia exegerit, suae supremae Sedis auctoritate animadvertere, et ecclesiis ipsis de pastoribus utilioribus providere poterit, sicut in Domino noverit salubriter expedire.

§ 3. Eosdem autem patriarchas, primates, archiepiscopos et episcopos mandatis nostris parentes, et apud suas ecclesias seu in earum dioecesisibus personaliter residentes, specialibus favoribus et gratiis prosequi volentes ut liberius et commodius eorum officio fungi valeant, eis et eorum enilibet, ut quando resederint, etiam praetextu quorumeunque delictorum et excessuum atrociorum, etiam haeresis et laesae maiestatis eriminum, per eos quomodolibet commissorum, ad comparendum personaliter in Romana Curia per quoseunque iudices ordinarios vel delegatos, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, nisi vigore specialis commissionis, manu nostra vel Romani Pontificis pro tempore existentis signatae, trahi aut citari non possint nec debeant; atque aliter faetas citationes et censuras in eis appositae ac inde secuta quaecumque, nulla et irrita ac nullius roboris et momenti fore, ac eos minime afficere aut aretare statuimus et ordinamus.

§ 4. Neenon eos et eorum quemlibet ab omnibus et singulis decimis, subsidiis et aliis oneribus, ordinariis et extraordinariis, quomodolibet nuncupatis, per nos et successores nostros Romanos Pontifices pro tempore existentes ac Sedem Apostolicam, etiam motu proprio et ex certa

¹ Ut severiori (l. s. c.) (R. T.). ⁽²⁾ Eo ipso (l. s. c.) (R. T.).

*Exemplique
sunt a solutione
decimarum, etc.*

scientia, ac etiam consistorialiter, etiam ad instantiam regum et principum, quomodolibet et ex quavis, etiam quantumvis urgentissima, iustissima ac pia et necessaria, causa, etiam pro defensione fidei catholicae, ratione dictarum ecclesiarum nunc et pro tempore impositis, illorumque solutione, auctoritate apostolica, tenore praesentium, ex simili scientia, penitus et omnino eximimus et liberamus; nec ad id a dilectis filiis modernis et pro tempore existentibus sanctae Romanae Ecclesiae camerario, neenon Camerae Apostolice thesaurario, praesidentibus et clericis, ac decimarum, subsidiorum et aliorum onerum huinsmodi collectoribus et subcollectoribus seu exactoribus et commissariis ad id pro tempore deputatis, etiam vigore quorumeunque privilegiorum, indultorum et literarum, etiam praesentibus derogantium, ac illarum totum tenorem de verbo ad verbum exprimentium, eis quomodolibet concessorum et concedendorum, cogi seu compelli, et, ob non solutionem huinsmodi, alias sententias, censuras et poenas incurrire posse decernimus. Illisque et quibusvis aliis, in virtute sanctae obedientiae et sub nostrae indignationis, neenon excommunicationis aut suspensionis ac privationis suorum officiorum et beneficiorum, quae obtinent et pro tempore obtinebunt, eo ipso incurrendis poenis, ne eosdein episcopos, archiepiscopos, primates et patriarchas sic in dictis ecclesiis vel earum dioecesisibus residentes, quamdiu in illis resederint, ut praefertur, ad solutionem decimarum, subsidiorum et onerum praefatorum cogere; ac propter illorum non solutionem excommunicationis aut alias sententias, censuras et poenas promulgare quoquo modo au deant seu praesumant, districtius inhibemus.

§ 5. Et insuper eisdem episcopis, archie-
lurisdictionem ^{contra clericos et etiam regulares extra clausa modolibet ex-emptos.} piscopis, primatibus et patriarchis sic ut
quoque habeant praemittitur residentibus, ultra privilegia
saeculares et etiā regulares et indulta, eis per quoscumque Romanos
Pontifices praedecessores nostros ac Sedeū
degentes quo-
modolibet Apostolicam et generalia concilia et Ca-
nones Apostolicae regulas concessa ,

quae in suo robore permanere voluntatis,
tamquam a dicta Sede delegatis, in quibus-
cumque civilibus, criminalibus vel mixtis
causis, contra quoscumque clericos saecu-
lares particulares, ac etiam extra eorum
monasteria seu regularia loca degentes
regulares, quoniodolibet exemptos, auctorita-
tate nostra procedere et causas ipsas co-
gnoscere fineque debito terminare, ac
quidquid terminaverint exequi et observari
facere; ipsosque exemplos pro tempore
delinquentes iuxta eorum excessus et de-
licita punire, corrigere et omnem iurisdi-
ctionem in eos exercere, omniaque alia et
singula, in praemissis et circa ea quoniodolibet
necessaria et opportuna, quae nos
met facere, exercere et exequi possemus,
in omnibus et per omnia facere, exercere
et exequi libere et licite valeant, plenam
et liberam licentiam ac facultatem, aucto-
ritate et tenore praedictis, concedimus et
indulgemus.

§ 6. Decernentes ab eorum ordinatio-

^{A decretis ad- te definitivam, et ubi agitur de correctione mo- rum appellatio non adiutatur.} nibus, interlocutionibus et decretis ante
definitivam sententiam vel vim definitivam
habentem, et ubi agetur de morum corre-
ctione, nullatenus, etiam ad nos et Sedeū
Apostol., appellari posse, et nihilominus
per appellationes quascumque contra praes-
sentium tenorem quoniodolibet interpo-
sitae minime causas devolvi, aut etiam per
quasvis inhibitiones, etiam cum quibusvis
censuris et poenis eis a quibusvis indici-
bus ordinariis vel delegatis forsitan facien-
das, illarum ulteriore cognitionem et ex-
peditionem et, ubi de morum correctione
agetur, etiam legitimam executionem mi-

nime impediri, aut censuris et poenis lu-
iusmodi ligari aut irretiri censere.

§ 7. Sieque in praemissis omnibus et ^{Dicitur in irritauit.} singulis per quoscumque metropolitanos
aut alias iudices et commissarios, etiam
Palatii Apostolici auditores et S. R. E.
cardinales, sublata eis aliter iudicandi, in-
terpretandi aut definiendi potestate, iudi-
cari, definiri aut interpretari debere, nec
non irritum et inane quidquid secus a quo-
quam, quavis auctoritate, scienter vel
ignoranter, contigerit attentari.

§ 8. Mandantes venerabilibus fratribus ^{Executionum istius constitutionis deputatio et facultates.} nostris Feltrensi et Pisaniensi ac Ameri-
nensi episcopis per apostolica scripta, motu
simili, quatenus ipsi vel duo aut unus
eorum, per se vel alium seu alios, praes-
entes literas et in eis contenta quaecum-
que, ubi et quando opus fuerit et quoties
pro parte eorumdem episcoporum, archie-
piscoporum, primatum et patriarcharum
seu alicuius eorum desuper requisiti fue-
runt, solemniter publicantes, eisque in
praemissis efficacis defensionis praesidio
assistentes, faciant eadem auctoritate nostra
illos et eorum singulos omnibus et singulis
praemissis pacifice frui et gaudere, non
permittentes eos desuper per eosdem ca-
merarium, thesaurarium, praesidentes et
clericos neconon collectores et subcolle-
ctores et exactores et commissarios praefati
seu quoscumque alios quoniodolibet
indebet molestari, contradicentes quoniodolibet
et rebelles per similes censuras et
poenas ecclesiasticas ac alia opportuna
iuris et facti remedia, appellatione postpo-
sa, compescendo; neconon, legitimis super
his habendis servatis processibus, censu-
ras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus
aggravando, invocato, etiam ad hoc, si
opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 9. Non obstantibus felicis recordationis ^{Clausulae de- rogatoriae.} Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri,
de una, et concilii generalis de duabus diae-
tis, dummodo ultra tres diaetas aliquis au-

ctoritate praesentium ad iudicium non trahatur, et aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac quibusvis Camerae praefatae statutis, decretis et declarationibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia robortatis, neenon privilegiis, indultis, exemptionibus, etiam Mari Magno aut alias nuncupatis, conservatorum deputationibus et eorum ac aliis inhibitionibus, quibus dicti episcopi, archiepiscopi et patriarchae deferre minime teneantur, sed illis reiectis ac non obstantibus, in dictis causis, ut praefertur, procedere, et illas iure debito terminare possint; ac literis apostolicis eisdem Camerae camerario, thesaurario, praesidenti et clericis ac collectoribus et subcollectoribus et commissariis, ac exemptis, neenon regibus et principibus praefatis, ac dilectis filiis archipresbytero et capitulo ecclesiae nostrae Lateranensis, neenon hospitali nostro S. Spiritus in Saxia de Urbe et quibusvis aliis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu et scientia similibus, concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentionem quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi praesentibus prouidienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, et quae adversus praemissa nemini suffragari posse volumus, contrariis quibuscumque; aut si patriarchis, primatibus, archiepiscopis et episcopis vel quibusvis aliis, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas

apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 10. Et quia difficile foret praesentes literas ad singula, in quibus fides forsan facienda foret, loca deferri, volumus et eadem auctoritate decernimus quod earum transumptis, manu alieuius notarii publici subscriptis, et sigillo alieuius curiae ecclesiasticae vel personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibetur in iudicio et alibi, ubi opus fuerit, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

§ 11. Quodque publicatio praesentium, cum dimissione copiae in valvis basilicae Principis Apostolorum et Cancellariae Apostolicae ac in acie Campi Flora, eodem praefatis et eorum singulos, etiam a dicta Curia absentes, sic ut praefertur monitos, aretet et afficiat, perinde ac si praesentes literae eis ac eorum cuilibet personaliter intimatae forent.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo, pridie nonas septembbris, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 4 septembbris 1560, pontif. an. I.

Transumpto-
rum fides.

Forma et ef-
fectus publica-
tionis.

XIII.

Reductio ad terminos iuris communis bullae Pauli IV, editae super alienationibus et locationibus bonorum ecclesiasticorum, quoad causas pendentes et futuras; et licentia revidendi iam decisus ¹.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Provida Romani Pontificis circumspetione 2, ea quae certis suadentibus causis emanarunt, ex aliis non minus attendendis

Exordium.

¹ Hanc bullam Pauli IV habes in tomo vi, pag. 496, *Iniunctum*, n. iii, ibi videas quae dixi.

² *Circumspectio*, Matth. (R. T.).

rationibus, ad rationis tramitem redneat, prout, rerum qualitate digesta, salubriter conspicit expedire.

§ 1. Dudum siquidem felicis recorda-

Paulus IV e-
dedit constitu-
tionem.

tionis Paulus Papa IV, praedecessor no-
ster, ex certis tunc expressis et nobis notis
causis, motu proprio et ex certa scientia ac
de apostolice potestatis plenitudine etc. 1.

§ 2. Cum autem, sicut accepimus, occa-
sione dictarum literarum et motus proprii
huiusmodi, diversae lites, quaestiones et
controversiae ortae, ac diversa gravamina,
laesiones, perturbationes et incommoda
diversis personis generata et illata, ac liter-
rae et motus proprii huiusmodi rigorosae
executioni demandata fuerint, in carum-
dem personarum animarum molestiam non
modicam, plurimorum ad nos querelae
delatae fuerint et in dies deferantur, con-
querentium potissimum de rigore vel po-
tius iniustitia literarum et motus proprii
praedictorum, praesertim facta interpre-
tatione, prout a nonnullis dicitur esse facta,
quod contra illos non possit opponi legiti-
ma prae scriptio temporis neque com-
pensatio, vel etiam pro melioramentis com-
petens retentio et pro fructibus bona fide
perceptis et consumptis excusatio, neque
fori declinatio minusque appellatio aliave
iuris communis remedia, et quod alienationes
factae a Romano Pontifice solem-
nitatibus alias a iure requisitis, et etiam
ad commodum et favorem et ex necessi-
tate sanctae Romanae Ecclesiae non valeant.

§ 3. Nos, arbitrantes indemnitatii eccl-
esiistarum per anteriores canones esse abunde
provisum, ac quietem et tranquillitatem
singulorum christifidelium nostris potis-
simum temporibus sinceris exoptantes
affectibus, ad tollendam omnem querela-
rum praedictarum occasionem, literarum
et motus proprii praedictorum veriores,

Ideo hic Pon-
tificis illam con-
stitutionem re-
ducit ad termi-
nos iuris com-
munis, quoad
causas pende-
tes et futuras;

1 Omittitur residuum narrativa, quia bullam
habes loco supra citato.

necnon processuum desuper formatorum
et sententiarum latarum tenores, ac si de
verbo ad verbum insererentur, necnon
quarumcumque litium desuper forsitan
tarum et pendentium status ac merita ¹, ac
nomina et cognomina iudicum et colliti-
gantium praesentibus pro expressishaben-
tes, volentes, consideratione etiam dilec-
torum filiorum populi Romani, ubi pro-
pter literas et motum proprium praedi-
ctum novitates nullae factae esse dicuntur,
literas et motum proprium huiusmodi,
quoad pendentes et futuras causas, ac si
umquam ² emanassent, ad ius commune
et terminos et viam iuris communis, ex
certa nostra scientia et de apostolicae
potestatis plenitudine, omnino reducimus,
revocamusque, cassamus et annullamus,
ac viribus vacuamus.

§ 4. Quo vero ad eas causas, in quibus ³
literarum et motus proprii praedictorum
ad sententiae prolationem est processum,
illos, contra quos est sententiatum, si sint
propterea censuris ecclesiasticis irretiti, a
censuris huiusmodi absolvimus; concedi-
musque et volumus quod, etiam si ab eis-
dem sententiis non appellaverint, aut in-
terpositae per eos appellations desertae
remanserint, ac etiam ad earundem sen-
tentiarum executionem processum fuerit,
possint nihilominus, firma remanente ex-
ecutione iam facta, pro eorum et cuiusque
eorum libito voluntatis, super sententiarum
executionumque huiusmodi et quorun-
cumque inde secutorum iniustitia et nul-
litate, coram suis competentibus ordinariis
sive specialiter delegatis indicibus agere
et expediti in causis, quae ipsis, secundum
iuris communis dispositionem, posthabitis
bulla et motu proprio praedictis, procedi
et sententiari et definiri debeat, ita ut, si
huiusmodi sententias, cum inde securis, a
dictis ordinariis vel indicibus specialiter
delegatis per viam ⁴ nullitatis vel iniustiae
revocari contigerit, etiam quod unica sen-

Quo vero ad
decisas, absol-
vit condemnato-
res a censuris,
et causas man-
dat reverdi se-
cundum iuris
communis dis-
positionem.

¹ Materia, Matth. 2 Numquam, Cherub. et Matth.
² In quibus rigore etc., Idem. ⁴ Per vim, Che-
rub. (R. T.).

tentia sit in favorem priorum possessorum, executioni demandetur, firma manente appellatione, quoad caput devolutivum.

§ 5. Et ita per quosecumque iudices, qua-

*Decretum ir-
ritans.*

vis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac S. R. E. cardinales, sublata etc.; irritum quoque etc., indicari et definiri.

§ 6. Praesentiumque (quas vim legis in perpetuum habere volumus) solam signaturam sufficere, et postquam per eursores in locis consuetis more solito publicatae fuerint, statim omnes afficere, et earum transumptis, minus ex dilecti filii nostri in alia Urbe vicarii iudicibus manu subscriptis, eiusdemque vicarii sigillo obsignatis, non minus quam ipsis originalibus eredi et fideni adhiberi decernimus et declaramus.

§ 7. Non obstantibus praemissis ac quibusvis renunciationibus et de non contraveniendo obligationibus desuper factis, etiam iuramento, quod quoad hoc relaxamus, vallatis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis decretis, etiam motu proprio et scientia similibus quomodolibet concessis etc. Quibus omnibus et singulis in literis latissime extendendis, etiam si de illis etc., tenores etc., hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis et consuetis.

Fiat, motu proprio. I.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, tertio idus septembris, anno 1.

Publicatione.

Anno a Nativitate Domini MDLX, indictione III, die vero xxiv mensis septembris, pontificatus sanctissimi in Christo patris et D. N. D. Pii divina providentia Papae IV anno 1, retroscriptae literae affixa et publicatae fuerunt in acie Campi Florae ac basilicae Principis Apostolorum et Cancellariae Apostolicae valvis seu portis, tamquam

locis ad similia facientibus, iuxta ipsarum literarum tenores, per nos Iacobum Carram et Nicolaum de Matthaeis, eursores.

Iohannes Magnus, magister eursorum.

Dat. die 11 septembris 1560, pont. an. I.

XIV.

*Forma contrahendi in Statu Ecclesiastico
societas officii nuncupatas 1.*

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Cum, sicut accepimus, felicis recordationis Paulus Papa IV, praedecessor noster, certis tunc expressis causis motus, quod nullus, tam in Curia quam in tota ditione ecclesiast., officialis, cuiuscumque status, gradus, ordinis, dignitatis, conditionis et praeminentiae existeret, tunc et pro tempore aliquam societatem super aliquo seu aliquibus ex officiis ad tunc suam seu Sedis aut Cameræ Apostolicae seu camerarii, vicecamerarii, poenitentiarii maioris et causarum Palatii Apostolici auditoris dispositionem quomodolibet pertinentibus, quae vendi consueverunt, per eum obtinentes, pro tempore cum aliqua alia persona seu personis, communi, collegio seu universitate, nisi praecedente signatura ab eo seu Romano Pontifice pro tempore existente obtenta, in qua pacta et conventiones partium exprimi deberent, pro cuius expeditione et certa advocatione medium pro centenario quolibet scutorum seu duicatorum cogeretur solvere, inire praesumeret, et societas aliter quam sic initiae non valerent, et earum praetextu agi non posse, et forsitan alia tunc expressa sua constitutione, motu proprio, sub Datum Romae apud Sanctum Marcum, anno In-

*Paulus IV tra-
didit formam
contrahendi so-
cietas officio-
rum nuncupa-
tas, ut in eius
constitut. Inter
ceteras.*

1 Aliam ediderat dispositionem Paulus IV in eius constitutione VIII, *Inter ceteras*, tom. vi, pag. 503, prout aliam quoque edixerat Leo x, die xvi Ianuarii 1514, sed Leonis bullam, veluti in totum antiquatam, volens praetermis.

carnationis dominicae millesimo quingen-
tesimo quinquagesimoquinto, nonis octo-
bris, pontificatus sui anno 1, statuerit et
ordinaverit, prout in ea latius continetur
et habetur.

§ 1. Nos, considerantes, sicut fidei rela-

Hic Pontifex ex causa hinc relatis eam re- vocat I;

fione percipimus, quod ex huiusmodi con-
stitutione multae et diversae tam nostrae
almae Urbis quam ditionis ecclesiasticae
et extra eam personae, quae aurum ² pecu-
nias in societatibus officiorum huiusmodi
contrectare solitae erant, ea prohibitione,
ut re nova territae, earum societas, quae
in notabili numero et ingenti pecuniarum
summa existebant, statim disdixerunt et
revocarunt, ad exactionemque pecuniarum
sic in societatibus datarum agere, et offi-
ciales eorumque fideiussores cogere coe-
perunt et enixe institerunt; quo factum est
ut officiales ipsi et eorum fideiussores, tum
etiam ob mala tempora quae intervenie-
runt, promptam non habeant quam resti-
tuerent pecuniam, nec ab aliis, propter
huiusmodi constitutionis difficultatem, pe-
cunias in societatem reperirent, eorum
officia seu bona alia, viliori etiam pretio,
vendere et alienare vel pecunias alias, sub
gravioribus, etiam illicitis, usuris capere,
vel potius, quod pluribus contigit, deco-
quere et ab Urbe aufugere et sic creditorés
defraudare omnino cogerentur; ob quod
gravia daina et incommoda tam Urbi quam
ipsis particularibus officialibus et personis
illata fuerint, quae etiam hodie sustinent.
Cupientes, quantum cum Deo possumus,
his malis obviare pro tempore futuro, ac
officiales ipsos et alios interesse putantes
ab huiusmodi gravibus et damnatis usuris
condebitis exactionibus liberare, sup-
plicationibus dilectorum filiorum nostrorum
populi Romani et conservatorum almae
Urbis nostrae super hoc nobis porrectis

¹ Adverte quod non intelligitur revocata in vers.
Nos cupientes, ut patet etiam ex lectura huius-
met bullae. ² Legimus earum pecunias (R. T.).

inclinati, eisque instantibus et cum eis
more pii patris benigne agere volentes,
motu simili, ex certa nostra scientia, ac de
apostolice potestatis plenitudine, dictam
constitutionem per dictum Paulum quar-
tum, ut praemittitur, factam, cum omni-
bus in ea appositis clausulis, cuius teno-
res, ac si de verbo ad verbum insereren-
tur, pro expressis haberi volumus, cassa-
mus, irritamus et annullamus, ac pro cas-
satis, irritis et annullatis haberi volumus,
illamque viribus tempore futuro penitus
evacuamus.

§ 2. Volentes et auctoritate nostra de-
cernentes quod de cetero ipsis officialibus,
super tamen eorum officiis, societas quas-
cumque, cum pactis tamen licitis et hone-
stis, prout et quemadmodum ante consti-
tutionem praefata in solitum erat, etiam
nulla a nobis seu Romano Pontifice pro
tempore existente desuper expedita sup-
plicatione seu signatura, non tamen ultra
valorem officiorum super quibus illas fieri
contingeret, ita quod, ad requisitionem
secum societas contrahentium, teneantur
in ipso contractu specialiter exprimere
alias societas super eodem officio con-
tractas, si quae sint; et si eas falso nega-
verint vel expresserint in toto vel in parte,
poenam privationis officiorum ipsorum, su-
per quibus societas huiusmodi contractae
fuerint, sine tamen praejudicio creditorum,
quatenus aliunde illis satisfieri non possit,
ipso iure incurvant. Et nihilominus, tam
ipsi quam fideiussores desuper praestiti,
ad satisfactionem societatum et debitorum
desuper contractorum teneantur et obligati
existant, facere et inire, ac pecunias reci-
pere et contractus desuper celebrare, qui
alias tamen legitime initii, validi et effica-
ces existant et executioni demandari de-
beant, libere et licite possint et valeant,
lacentiam et facultatem concedimus per
praesentes.

Novamque dis-
positionem in-
ducit;

§ 3. Dieta constitutione ceterisque in contrarium quomodolibet facientibus non obstantibus quibuscumque, praemissorum omnium et aliorum hic forsitan necessario exprimendorum tenores pro plene et sufficienter expressis habentes.

Placet, motu proprio. I.

XV.

De solemnitatibus observandis in venditionibus et locationibus bonorum et iuriuum Camerae Apostolicae.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Etoridum. Cum in alienationibus rerum ad ecclesiastas et fiscum pertinentium nonnulla sint a iure specialius disposita, ne ecclesiae et fiscus per malignitatem hominum gravius laedantur, eaque maxime in rebus ad Romanam Ecclesiam, quae ceterarum est caput, et eius Cameram Apostolicam pertinentibus, observari conveniat, quorum omissionem plerumque damnosam fuisse, experientia rerum magistra docente, compertum est.

Quae solemnitates observantur in alienationibus et locationibus bonorum camerae. § 4. Idecirco nos, praefatae Romanae Ecclesiae eiusque Camerae Apostolicae intendemus, ex nostri officii debito, consulatione volentes, motu simili et ex certa scientia, hae in perpetuum validura constitutio, statuimus et ordinamus ut de cetero in omnibus venditionibus, locationibus et alienationibus thesauriarum, dohanarum, gabellarum aliorumque iurium, bonorum et reddituum quorumcumque, tam in alma Urbe nostra quam in aliis provinceis, civitatibus et locis nostrae et S. R. E. ditioni subiectis, ad praedictam Cameram quomodolibet pertinentium, per eandem Cameram seu ab ea deputatos et deputandos ad quantumcumque longum seu breve tempus faciendis, debitae et de iure requisitae solemnitates, tam quoad publica edicta, cum expressione locorum et dierum in quibus

haec fieri debebunt, emitenda, et licitationes et subhastationes, cum temporis a iure seni indicis arbitrio statuti praefixione, nec non plus offerentibus deliberationes, quam quoad eetera circa rerum fisci alienationes disposita, observari debeant.

Aliterque factae venditiones, locatio-
nones seu alienationes rerum huiusmodi
non valeant, nulliusque roboris et momenti existant, sed per eamdem Cameram revocari, ipsaeque res sic alienatae cum fructibus inde perceptis repeti et aliis vendi seu locari possint et debeant; siveque per quosecumque iudices, etiam Palatii Apostolici auditores et S. R. E. cardinales, iudicari et declarari debere, sublata eis aliter indicandi et declarandi facultate, irritumque et inane quicquid sensus a tu quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

Fraudulentas pactiones damnantur. § 3. Et ne in huiusmodi subhastationibus faciendis fraus aliqua fieri valeat, omnibus et quibuscumque res praefatas emere vel conducere volentibus, ne cum aliis quibuscumque pacta seu conventiones, ut illi minora pretia offerant et licentur, seu aliquam super praemissis societatem seu conuenticulam occultam in praeindictum praedictae Camerae ineant, sub nullitatis et invaliditatis omnium per eos in praemissis, mediante fraude huiusmodi, gerendorum, ac excommunicationis maioris et decem millium ducatorum auri eidem Camerae applicandorum poenis, districtius inhibemus.

Executorum habitus motus proprii deputatio. § 4. Mandantes dilectis filiis Guidoni Ascanio, S. Mariae in Via-lata diacono cardinali, nostro et S. R. E. camerario, ac praedictae Camerae praesidentibus, clericis, ut praesentes, quarum solam signaturam nostram, etiam absque datae appositione, regula Caucellariae nostrae forsitan contraria non obstante, sufficere voluntus, in libris Camerae registrent, ac in eisdem

1 A quoquam, quavis etc., Cherub. (R. T.).

literis contenta omnia et singula inviolabiliter observent et a quibuscumque aliis observari mandent et faciant cum effectu.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus

Clausulae de-
rogatoriae. et ordinationibus apostolicis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis eidem camerario et clericis et Camerae Apostolicae quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, illorum tenores *etc.*, quoad praemissa specialiter et expresse derogamus, ceterisque in contrarium facientibus quibuscumque.

Plaeat, et ita motu proprio statuimus et mandamus. I.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, xvi kalendas octobris, anno primo.

Registratae lib. xxxv, fol. cclii, die xv
Admissio in
Camera Aposto-
lica. novembribus MDLX admissae et registratae ex decreto Camerae collatae et concordatae.

Hieronymus de Tarano.

Dat. die 16 septembbris 1560, pontif. anno 1.

XVI.

Erectio ducatus Brachiani, pro Paulo Iordanio Ursino et successoribus 1.

Pius Papa IV, ad perpetuam rei memoriam.

Familiae Ur-
sinae erga Se-
dem Apostoli-
cam merita. § 1. Cum domus et nobilis familia Ursina inter antiquas almae Urbis nostrae domos et familias adiudicatae existat, Sedi et Romanae Ecclesiae praedictae semper dovota fuerit: ex eaque non solum felicis recordationis Nicolaus Papa tertius multique eiusdem Romanae Ecclesiae cardinales, sed multi quoque domicelli, priscae illius virtutis Romanae alumni, in egregios armorum duces evaserint, forteisque et memorabilem dictae Sedi operam, tam in bellicis quam in domesticis aliisque rebus, strenue navaverint, ac propterea et ex eertis aliis animum nostrum inuentibus

¹ Ex Raynaldo Continuat. annal. opus posthum., tom. xxii. — *Brachianum* quod et *Arcennum*, nunc *Bracciano*, urbs est ditionis Pontificiae, decem miliaribus distans ab ora Tyrrheni maris Boream versus (n. r.).

causis, domum praedictam ac dilectum filium nobilem virum Paulum Iordanum Ursinum, Romanum, primarium eiusdem domus et familiae Ursinae virum, eiusque posteritatem specialis gratiae favore prosequi volentes, ex motu proprio *etc.* Brachianum *etc.*, in perpetuum et nobilem ducatum, cum iurisdictione, imperio et gladii potestate et privilegiis, praerogativis, signis et insigniis, ad perpetuum et nobilem ducatum pertinentibus, apostolica auctoritate et certa scientia, tenore praesentium, erigimus et instituimus *etc.*

Datum Romae apud Sanetum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo, vii idus octobris, pontificatus nostri anno 1.

Dat. die 9 octobris 1560, pontif. anno 1.

XVII.

Indices causarum beneficialium vel criminum privationem beneficiorum concernentium, eorumque affines et familiares, beneficium illa impetrare non possint.

Pius Papa IV, *motu proprio, etc.*

Cupientes unicuique iustitiam, prout par-
Causa consti-
tutionis. est, aequa lance ministrari, et omnem delinquendi occasionem ab ipsius iustitiae ministris, praesertim iudicibus in beneficialibus ac etiam criminalibus privationem beneficiorum ecclesiasticorum concorrentibus causis, tam a Sede Apostolica ac eius legatis et vicelegatis quam alias quomodolibet et a quibuscumque pro tempore deputatis, seu ad quos illarum cognitio, tam de iure quam de consuetudine, etiam ratione eorum, quae obtinent, officiorum et alias quomodolibet pertinet et pertinebit, seu quibus causae ipsae, tam apostolica quam alia auctoritate commissae sunt et pro tempore committentur, penitus re-

moveri, ac eorum fraudibus obviare et animarum saluti, quantum cum Deo possumus, salubriter consulere.

Judices causarum beneficiorum, eorumque affines et familiares beneficia illia impetrare non possunt. S. R. E. cardinales neconon causarum Patriarchae potestatis plenitudine, decernimus et declaramus quosecumque iudices, etiam

S. R. E. cardinales neconon causarum Patriarchae potestatis plenitudine, decernimus et declaramus quosecumque iudices, etiam affines et familiares beneficia illia impetrare non possunt. et utriusque vel alterius signaturae referendarios et quosvis alios, etiam archiepiscopali, patriarchali aut alia maiori dignitate, etiam legationis munere fungentes, ad audiendum, cognoscendum et decidendum causas super quibusvis ecclesiis, monasteriis, prioratibus et aliis beneficiis ecclesiasticis, tam in Romana Curia quam extra eam quomodolibet hactenus motas, etiam privationem eorumdem concernentes, et in futurum movendas, tam alia Sede eiusque legatis seu vicelegatis praedictis, ac tam apostolica quam ordinaria aut alia auctoritate et a quibusvis in dicta Curia et extra eam vel alias ubilibet pro tempore deputatos, seu ad quos similium causarum decisio seu qualiscumque cognitione, etiam quomodolibet, ut praefertur, spectat et spectabit in futurum, aut quibus illas quovis modo audiendas, cognoscendas et decidendas et, ut praefertur, alias committi contigerit, neconon eorumdem cardinalium, auditorum, locatenentium, referendariorum et aliorum, ut praefertur, qualificatorum iudicium huiusmodi nepotes, consanguineos, affines, procuratores, sollicitatores ac domesticos vel familiares, cuiuscumque status, gradus, ordinis et conditionis fuerint, et etiam ex quorum sententiis privationes ecclesiarum, monasteriorum, prioratum et beneficiorum huiusmodi aut alias emanaverint ac emanabunt, eorum per privationem eandem aut alias quomodolibet occurrenda vacante, nullo umquam tempore a nobis seu Sede aut aliis legatis praedictis vel quibusvis illorum ordinariis collatoribus

¹ Tam a dicta Sede, Cherub. (R. T.).

impetrare, aut ab aliis impetrari, seu sibi conferri et de illis provideri facere quomodo posse seu debere, sed illos penitus ad illa in posterum obtinenda inhabiles fore et esse; ac quascumque impetrations sic ab eis, etiam ut praefertur qualificatis, neconon collationes et provisiones ac quasvis alias dispositiones aut alias concessiones de ecclesiis, monasteriis, prioratibus et beneficiis huiusmodi, etiam per nos aut praedecessores nostros, etiam motu et potestatis plenitudine similibus, hactenus quomodolibet factas et in posterum factas, nullas, irritas et inanes nulliusque roboris et momenti existere, nullumque per illas eis ius quaesitum fuisse, fore aut esse, seu dici vel censeri, ac de annali et triennali possessore, aut alias Cancelariae Apostolicae regulas seu alias constitutiones eis adversus praemissa nullatenus suffragari posse, sed illos eis sic impetratis omnino privatos et ab eis amovendos esse, prout nos harum serie privamus et amovemus, ac privatos et amatos esse denunciamus.

§ 2. Et ita per eosdem cardinales, auditores, locatenentes ac alios quosecumque indicies, quavis auctoritate fungentes, sublata etc., iudicari etc. debere, irritum quoque etc. decernimus et declaramus.

§ 3. Non obstantibus, si opus sit, de non tollendo iure quaesito et aliis quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutis etc., etiam iuramento etc. roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis quibusvis, in genere vel in specie, etiam iuramento etc., ac motu, scientia et potestatis plenitudine paribus concessis quibusvis, omnibus in literis latissime extendendis, etiam si de eis etc., tenores etc., haec vice specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis et consuetis.

Decretum irritans.

Clausulae de rogatoria.

Fiat, motu proprio. I.

Repetitio clausularum. § 4. Cum decreto, declaratione, derogatione et aliis de ac pro omnibus supradictis, quae hic pro sufficienter et ad partes repetitis habeantur, latissime extendendis perpetuo in forma gratiosa; et, si videbitur, literae desuper ad perpetuam rei memoriam, cum praemissorum omnium et singulorum, etiam nomen et cognomen, etiam beneficiorum sic impetratorum, eorum qualitatem, etiam maioritatis et principalitatis, et illa impetrantium in se continentium, etiam si cardinales vel alias, ut praefertur, qualificati fuerint, ac temporis detentionis maiori et veriori expressione, latissime extendendae, per breve nostrum expediri et in dicta Cancellaria et alias ubilibet publicari possint; et, si videbitur, cum opportuno decreto quod illarum transumptis, manu notarii publici subscriptis et sigillo alieuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae seu curiae ecclesiasticae munitis, eadem prorsus fides, in iudicio et extra, adhibetur, quae originalibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae, latissime extendi possint; seu, si videbitur, praesentis motus propriei, etiam absque illius registratura et data, sola signatura sufficiat et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, quacumque regula seu constitutione apostolica contraria non obstante.

Fiat. I.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, quinto idus octobris, anno I.

Dat. die 11 octobris 1560, pontif. anno I.

XVIII.

Vassallorum obligationes de cetero fiendae pro eorum dominis Sedi Apostolicae subiectis, nullae erunt; et domini eorum vassallos, ab obligationibus iam factis indemnes relevare, et pecunias solutas infra sex menses restituere cogentur.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Quia non solum ex debito caritatis et pastoralis officii, quo omnium nostrorum

**Cause iustius
constitutionis.**

Bull. Rom. Vol. VII.

et Romanae Ecclesiae subditorum praecipuam curam tenere debemus, sed, pro interesse etiam pecuniario Sedis et Camerae praefatae, debemus prospicere et curare ut ex terris, civitatibus, oppidis, castris, villis et locis, temporali dominio comitum, baronum, domicileorum aut alias quomodolibet nuncupatorum, nobis subditorum, oriundi, aut illarum illorumque incolae et habitatores suis facultatibus non exhaustantur, quandoquidem ad paupertatem redacti, non valerent solvere subsidia, et sufferre onera, quae nobis et Sedi ac Camerae praefatis, ratione superioritatis et alias, tam ordinarie quam extraordinarie, prout contingit, praestare tenentur et consueverunt. Et (sicut accepimus) pravus quidam abusus a multis annis etra inolevit quod nonnulli ex comitibus, baronibus et aliis temporalibus domicileis praefatis, per scipos vel per alias ad eorum commodum interpositas personas, accipiendo pecunias multo seu alios contractus faciendo, faciunt civitatum, oppidorum, castrorum, terrarum, villarum et locorum sibi subditorum universitates et homines, et plerumque etiam particulares accedere et fideiubere, seu principaliter et in solidum obligare; et adveniente tempore ad faciendam solutionem vel satisfactionem, ipsis dominis non solventibus neque satisfacentibus, miseri subditi coguntur vel de suo solvere et satisfacere ac depauperari; vel solvere et satisfacere non valentes, censuris et interdictis subiici, ac per executores tribulari, immensisque fastidiis vexari, et demum ad solvendum et sufferendum Camerae Apostolicae subsidia et alia praefata impotentes reddi.

§ 4. Nos igitur, tot inconvenientibus occurrere, illorumque occasionem tollere volentes, motu proprio et ex certa scientia ac de apostolicac potestatis plenitude, universis et singulis comitibus, ba-

Domini restituant infra sex menses vassallicis pecunias pro eius solutas;

ronibus, domicellis et aliis praefatis, sub excommunicationis latae sententiae privationisque dominii, civitatum, oppidorum, castrorum, villarum et locorum praefatorum ipso facto incurrendis poenitentia, in virtute sanctae obedientiae, praecipimus et mandamus ut quicumque ex eis, pro quibus seu pro quorum commodo, utilitate et interesse, immediate vel aliis personis mediantibus vel suppositis, eorum subditi universaliter vel particulariter, ex quacumque causa et quocumque modo, obbligati haec tenus fuisse reperiuntur, debeat, per ipsos subditos soluta seu quomodolibet exposita, integre infra sex menses proximos restituisse.

§ 2. Et pro aliis obligationibus, non solum suis neque satisfactis debitibus temporibus, de suis propriis, absque subditorum damnatione aliquo, solvisse et satisfecisse, ipsos

que subditos, etiam non petentes, vere et realiter indemnes et penitus sine damno relevasse. Et nihilominus omnes et singulas confessiones, et quietationes, et liberationes dictorum dominorum per ipsos subditos, circa relevationem indemnitas huiusmodi, non interveniente vera et reali satisfactione, etiamsi iuratae fuerint, irritas et nullius momenti fore et esse decernimus.

§ 3. Insuperque omnes et singulas fiduciussiones et accessiones, etiam cum clausula *principaliter et in solidum*, nec de cetero pro dominis siendae invalidae erunt.

Obligationes communitalium et vassallorum de cetero pro dominis siendae invalidae erunt. Obligationes et promissiones, per universitates et personas subditas praefatas, sive universaliter sive particulariter, etiam in ampliori forma Cameræ Apostolicae, cum iuramento, censurarum et mandati executivi susceptione et promissione, etiam iurata, etiam de non utendo remedio huius nostræ provisionis ultero seu ad preces et instantiam, aut ad commodum seu utilitatem suorum in temporalibus domino-

rum, immediate ipsis dominis nominatis, seu, illis non nominatis, aliis interpositis nominibus et personis, de cetero, perpetuis futuris temporibus, quocumque modo faciendas, et prout illas conceruent desuper conficienda instrumenta nullius roboris et momenti fore et esse, universitatesque et personas subditas praefatas nullo modo obligare, neque in iudicio vel extra ullam omnino fidem facere.

§ 4. Sicque et non aliter per quoscumque iudices, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales et Palatii Apostolici causarum auditores, Cameræ Apostolicae regentem et alios quoscumque iudices, in alma Urbe et aliis quibuscumque sanctae Romanae Ecclesiae terris et locis, sublata aliter indicandi facultate, iudicari debere; ac si et quidquid secus fieri contingat, irritum etc.

§ 5. Et praesentium (quas, postquam per aliquem ex nostris cursoribus in locis consuetis Urbis affixa et publicatae fuerint, omnes, etiam ignorantes, afficere volumus) solam signaturam, regula contraria non obstante, sufficere decernimus.

§ 6. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, privilegiis Cameræ et aliis quibuscumque concessis, cuiuscumque tenoris existant, statutisque et consuetudinibus locorum, etiam iuramento etc. roboratis, ceterisque in contrarium facientibus quibuscumque.

Placet, et ita decernimus et mand. I.

Anno a Nativitate Domini MDLX, inductione mihi die vero xiii mensis octobris, pontificatus sanctissimi in Christo patris et D. N. D. Pii divina providentia Papae IV anno i, retroscriptae literae affixa et publicatae fuerunt ad valvas Cancelleriae Apostolicae et in acie Campi Flora, ac ad valvas basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, per nos Iulium Parvum, clericum Terdonensem, et Iacobum Carra, SS. D. N. PP. cursores.

Camillus Chernb., magister cursorum.
Pub. die 13 octobris 1560, pontif. anno i.

Decretum irritans.

Publicata in Urbe ligat ignorantibus.

Derogatio contrarium.

Publication.

XIX.

*Approbatio et declaratio iurisdictionis et
indulorum archipresbyteri et iudicis
causarum canonicorum et capituli Beatae
Mariae Maioris de Urbe* ¹.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Cum, sicut accepimus, dilectus filius
noster Carolus, tituli Sanctae Praxedis S.

*Causa huius
motus proprii.*

R. E. presbyter cardinalis Borromaeus
uncupatus, basilicae S. Mariae Maioris
de Urbe archipresbyter et dilecti filii eius-
dem basilicae canonici, capitulum ac be-
neficiati et clerici et singulae personae
praeinsertos motus proprios, omniaque ba-
silicae huiusmodi privilegia, pro illorum
subsistencia firmiori, nostri et Sedis Apo-
stolicae patrocinio et munimine roborari
desiderent.

§ 1. Nos, Carolo cardinali archipresby-
tero et capitulo, canonicis, beneficiatis et
clericis et personis basilicae praedictae, ob
singularem eorum erga nos et Sedem Apo-
stolicam devotionem, benigne annuere ac
eos specialis gratiae favore prosequi vo-
lentes, ac omnes et singulas causas civiles
et beneficiales, meras et mixtas, ecclesia-
sticas seu spirituales et profanas, ne non
etiam criminales (citra tamen poenam san-
guinis et corporis afflictivam), tam inter
canonicos et capitulum ac beneficiatos et
clericos aliasque praedictae basilicae et
alias quascumque personas, cuiuscumque
status, gradus, dignitatis et praeeminentiae
existentes, de et super censibus, canonis-
bus, pensionibus, responsionibus et aliis
quibuscumque rebus et bonis ad dictam
basilikam spectantibus et pertinentibus vel
ius aut interesse praedictae basilicae quo-
modocumque et qualitercumque concer-
nentibus, directe vel indirecte, quam etiam
inter ipsosmet canonicos et beneficiatos,

*Confirmatio iu-
risdictionis et
indulorum cum
declarat. quo ad
causas crimin-
ales.*

¹ Has iurisdictiones vide tom. vi, in constitu-
tione xxiv Pauli III, *Cum, sicut*, pag. 266.

clericos, cappellanos et sacristanos et alias
eiusdem basilicae personas et alios praedi-
ctos, et alias quascumque personas, loca,
collegia et universitates ac communites,
super quibuscumque bonis et pecuniarum
summis rebusque aliis, quocumque nomine
nuncupatis et quomodocumque qualifica-
tis, ad dictos canonicos, beneficiatos et cle-
ricos ac quemlibet eorum quomodolibet
spectantibus in genere vel in specie, coram
quibuscumque Romanae Curiae seu aliis
quibusvis iudicibus et locatenentibus et
auditoribus et S. R. E. cardinalibus quo-
modolibet et in quacumque instantia pen-
dientibus, in statu et terminis in quibus repe-
riuntur, ab eisdem iudicibus et ex tenore
praesentium, auctoritate apostolica, motu
simili et ex certa scientia nostra, ad nos
advocantes, praeinsertos motus proprios,
omniaque alia et singula privilegia, facili-
tates, exemptiones, libertates, praeroga-
tivas aut ¹ dationes, iurisdictiones, auto-
ritates praedictae basilicae, ne non eius-
dem basilicae stylum, mores, consuetudi-
nes, statuta, indulta et gratias aliaque
praefatae ecclesiae ac Carolo cardinali
archipresbytero ne non capitulo et canoni-
cis, beneficiatis et clericis praedictis, etiam
super collatione quorumecumque benefi-
ciorum ecclesiasticorum, per praedictos et
quoscumque alios Romanos Pontifices praec-
decessores nostros, in genere vel in specie
et alias quomodolibet concessa, facta, edita,
observata et usu existentia, ac desuper si-
gnatas ac confectas literas, motus prop-
rios, supplicationes, instrumenta et alias
scripturas et in eis contenta, ac illorum
vigore subsecuta, gesta et emanata quae-
cumque, auctoritate, motu et scientia simi-
ibus, tenore praesentium, confirmamus,
approbamus et innovamus, ac illis perpe-
tuas et inviolabilis firmitatis robur adii-
cimus, omnesque et singulos, tam iuris
quam facti et solemnitatum defectus, si

¹ *Antedationes*, Cherub. (n. r.).

qui forsan interixerint in eisdem, supplemus, ac singula praemissa et in praemissis aliisque motibus propriis, supplicationibus, literis, instrumentis et scripturis basilicae, archipresbytero, capitulo et canoniceis praedictis, ut praefertur, concessa et inde secuta quaecumque, valida et efficiacia fore et esse, ac perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observari debere, et ita per praedictos et quoscumque alias iudices etc., omnesque causarum Palatii nostri Apostolici auditores et S. R. E. cardinales, sublata etc., iudicari debere; irrumque etc., decernimus.

*Nova corum-
dem concessio-*

§ 2. Et nihilominus, pro potiori cautela, eadem omnia et singula, eisdem auctoritate, motu et scientia et tenore, modo et forma quibus concessa sunt, de novo concedimus; ac omnes et singulas praedictas, ut praefertur, et alias quomodolibet pendentes, et ad nos advocatas et alias quascumque causas, lites et quaestiones, molestias et differentias, ut praefertur, et alias quomodolibet specificatas et qualificatas, modo et forma praemissis, ac inter canonicos, capitulum, beneficiatos, clericos, cappellanos et sacristas basilicae praedictae aliasque personas motas et movendas, active et passive, eidem Carolo cardinali, et pro tempore existenti archipresbytero basilicae praedictae, illius vicecancellario deputato et deputando, etiam summarie, simpliciter et de plano, sine strepitu et figura indicii, et etiam, si videbitur, quando opus fuerit, manu regia, alias, iuxta praemissorum motum priorum tenorem, cum omnibus earum incidentibus, audiendas, cognoscendas, decidendas fineque debito terminandas, committimus et mandamus. Cum potestate citandi et inhibendi etc., in eisdem causis et qualibet earum, secundum dictorum motum priorum tenorem, procedendi, citationesque per cursorum seu mandatarium ad id per reverendissimum

dominum archipresbyterum deputandum, in causis quibuscumque, vigore huiusmodi motus proprii, fieri faciendi, aliaque faciendi in praemissis et circa ea necessaria seu quomodolibet opportuna.

§ 3. Praemissis ac constitutionibus et ^{Derogatio con-} _{trariorum.} ordinationibus apostolicis statutisque, privilegiis, etiam novissime in favorem populi Romani concessis et concedendis, ac cum clausulis derogatoriarum derogatoriis, stylo Palatii et Romanae Curiae, ceterisque concessionibus in praemissis et quibuscumque aliis motibus propriis non obstantibus, contrariis quibuscumque. Statum etc., pro sufficienter expressis habentes, cum clausulis opportunis.

Fiat, motu proprio. I.

§ 4. Et cum absolutione a censuris, ad effectum etc., et de confirmatione, approbatione, innovatione, adiectione, completione, decreto, nova concessione, commissione, mandato, derogatione aliisque praemissis, ac supra, quae hic pro sigillatum repetitis haberi, perpetuo in forma gratiosa latissime extendentur; et, si videbitur, cum opportuna executorum deputatione, qui assistant etc., et sub censuris etc. Cum facultate aggravandi, invocato brachii saecularis auxilio, latissime extenderentes. Et quod praemissorum omnium et singulorum ¹ et cognomina iudicum, colligantium status, merita, invocationes, denominations, annexiones, qualitates nuncupata, aliorumque necessariorum maior et verior, specialis et expressa ² fieri possit, in literis expediendis, et de confirmatione privilegiorum tantum quatenus sint in usu et decretis concilii Tridentini non repugnant.

*Limitatio di-
ctae concessio-
nis quoad in-
dulta.*

¹ Singulorum nomina et cognomina, Cherub. (R. T.). ² Expressamentum legendum videtur (R. T.).

*Confirmatio confraternitatis Sancti Rochi,
a morbo epidemiae liberatoris, in Urbe
haec tenus institutae, et ab Alexandro VI
et Leone X nonnullis privilegiis deco-
ratae, eum aliarum indulgentiarum et
gratiarum concessione, et iudicis ad
suarum causarum cognitionem deputa-
tione.*¹

Pius Papa IV, ad perpetuam rei memoriam.

Proemium. Regimini universalis Ecclesiae, meritis licet imparibus, superna dispositione praefecti, ad singulas orbis ecclesiias et hospitalia ac alia pia loca, praesertim almae Urbis nostrae, in quibus pias christifidelium societas, diversa pietatis et caritatis opera sincera devotione exerceentes, ad omnipotentis Dei ac sanctorum eius gloriam et honorem institutas, cum odore bonae famae et illorum ac aliorum christifidelium salute, vigere cernimus, ut nostri praeccipue temporibus votivis in spiritualibus et temporalibus proficiant incrementis, pastoralis officii nostri partes libenter convertimus, et iis, quae in illorum favorem et commodum ac prosperum et felicem successum a diversis Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris concessa sunt, ut firma perpetuo et illibata persistant, cum a nobis petitur, apostolice muniminis firmitatem adiiciamus, illaque extendimus et ampliamus ac de novo coneedimus, et alias desuper providemus, prout personarum sociatum earumdem pia vota depositunt, et nos in Domino conspicimus salubriter expedire.

§ 1. Sane alias felicis recordationis Alessandro Papae VI, praedecessori nostro,

¹ Has indulgentias moderatus est, et alias concessit Paulus V in eius constitutione adhuc non edita, quamvis firmata die III octobris 1606. Et normam aggregandi alias confraternitates tradidit Clemens VIII in constitutione Quacumque.

pro parte dilectorum filiorum confratrum confraternitatis Sancti Rochi confessoris de dicta Urbe, exposito quod nonnulli christifideles in eadem Urbe commorantes, pie considerantes quod quamplures christiani nominis professores intercessione eiusdem Sancti Rochi a morbo epidemiae non solum praeservabantur, sed etiam dicto morbo infecti liberabantur; quodque in dicta Urbe nulla ecclesia sub invocatione Sancti Rochi huiusmodi constructa existebat, quamdam confraternitatem inter se, sub invocatione eiusdem Sancti Rochi, fecerant et ordinaverant, et ut haberent locum, in quo, pro divinis celebrandis et iis quae ad directionem et gubernationem dictae confraternitatis pertinebant et pertinenter in futurum, convenire possent, quamdam petiam terrae montis Augustae de dicta Urbe, prope viam publicam, qua itur ad ecclesiam Sanetae Mariae de Populo, etiam de ipsa Urbe, consistentem, sub annua responsione decem dueatorum, certis modo et forma tunc expressis, conduxerunt; et quod ipsi confratres intendebant inibi unam ecclesiam sub dicta invocatione construiri et aedificari, ac in ea missas et alia divina officia per cappellanum seu cappellanos et alios idoneos celebrari facere, et illam ornamentis ecclesiasticis munire et fulcire, praefatus praedecessor ut christifideles illam visitare et divina officia audire, ac ut intercessione eiusdem Sancti Rochi apud Altissimum huinsmodi morbo epidemiae conservari et liberari possent, eorumdem confratrum supplicationibus inclinatus, confraternitatem praefatam per quasdam apostolica auctoritate, approbavit et confirmavit.

§ 2. Ac eisdem confratribus tunc et pro tempore existentibus, statuta rationabilia et honesta ac sacris canonibus non contraria, pro directione et conservatione di-

Alexander VI
confirmavit con-
fraternitatem S.
Rochi, cuius in-
tercess. multi in
Urbe praeser-
vabantur a peste
et liberabantur;

¹ Per quasdam literas, Cherub. (R. T.).

Statuta con-
dendi et officia-
les deputandi
facultatem de-
dit;

ctae confraternitatis, ac officiales pro gubernatione eiusdem faciendi et condendi.

§ 3. Ac in loco dictae petiae terrae

Ecclesiamque S. Rochi Romae aedificandi et Rochi huiusmodi, sine aliquius praeiudicandi; la-

cio, construi et aedificari, et per quemcumque catholicum antistitem consecrari, et in ea, postquam constructa et consecrata foret, seu etiam, antequam consecraretur, super altari portatili, per cappellatum seu cappellanos missas et alia divina officia celebrari faciendi.

§ 4. Ac de eleemosynis et aliis piis oblationibus, quae in dicta ecclesia erogarentur, ac bonis mobilibus et immobilibus quibuscumque, quae dictae confraternitati quomodolibet relinquerentur, in constructionem dictae ecclesiae et illius manutentionem, neenon dictae confraternitatis utilitatem ac alia pia opera caritatis et alios pios usus, prout per dictos confratres statutum et ordinatum fuisse, disponendi; ita ut ipsi confratres super illis, per quosvis, tam religiosos quam saeculares, tamquam eis debitibus vel ad eos pertinentibus, etiam practextu quorumcumque privilegiorum eis concessorum, molestari nequirent, sed illorum dispositio libera ad dictam confraternitatem pertineret. Et ipsi confratres ac eorum ecclesia nulli personae religiosae vel saeculari aut alteri societati subessent, et a quorumcumque aliorum superiorum tu, quoad praemissa, exempti existerent.

§ 5. Ac quibusvis christifidelibus apud dictam ecclesiam sepulturam eligendi, cuiusvis licentia super et alias minime requisita, licentiam ac facultatem concessit.

§ 6. Neenon duecentis ex eisdem confessoribm fratribus et eorum euilibet, ut ad dictum numerum dumtaxat et non ultra tunc praesentibus et futuris, ut aliquem idoneum presbyterum saecularem vel cuiusvis Ordinis regularem in suum possent eligere confessorem, qui, vita sibi comite,

tu Supple auctoritate (R. T.).

in casibus Sedi Apostolicae reservatis, post finitum annum iubilaei tunc proxime venturi (praeterquam offensae ecclesiasticae libertatis, criminum haeresis et rebellionis aut conspirationis in personam vel statum Romani Pontificis seu Sedem praefatam, falsitatis literarum apostolicarum, supplicationum et commissionum, invasionis seu depraedationis aut devastationis terrarum et maris, Romanae Ecclesiae mediate vel immediate subiectorum, offensae personalis in episcopum vel alium prae latum, prohibitionis devolutionis causarum ad Romanam Curiam, delationis armorum et aliorum prohibitorum ad partes infidelium), semel dumtaxat in vita, alis vero quoties opportunum foret, confessionibus suis diligenter auditis, pro commissis eis debitam absolutionem impenderet, et iniungeret poenitentiam salutarem. Neenon vota quaecumque (ultramarino, limimum apostolorum Petri et Pauli ac Sancti Iacobi in Compostella, neenon castitatis et religionis votis dumtaxat exceptis) in alia pietatis opera commutare valeret. Quodque confessor, quem quilibet ipsorum confratrum duceret eligendum, omnium peccatorum suorum, de quibus corde contriti et ore confessi forrent, post dictum annum iubilaei, etiam semel in vita et in mortis articulo, plenam remissionem eis et eorum euilibet, in sinceritate fidei et unitate dictae Romanae Ecclesiae, ac obedientia et devotione sua ac successorum suorum Romanorum Pontificum canonice intrantium persistentibus, sibi dicta auctoritate apostolica concedere posset, indulxit.

§ 7. Praeterea, ut dicta ecclesia facilius construi et aedificari, et, postquam constructa et aedificata foret, manuteneri ac ornamentis ecclesiasticis decorari et ful

Iudicioriam visitantibus dictam ecclesiam elargitus est 1.
tu Haec indulgentia est plenaria, ut mox infra dicetur; quoad vero porrigit manus adiutrices, revocationem vide in constitutione Pii V, *Etsi*.

Mortuos in dicta ecclesia sepeliendi;

Confessorem pro confratribus eligendi etc.;

ciri posset, ac congruis frequentaretur honoribus, et christifideles eo libentius ad illam confluenter, ac pro constructione praedicta manus porrigerent adiutrices, omnibus et singulis utriusque sexus christifidelibus, vere poenitentibus et confessis, qui dietam construendam ecclesiam, postquam construi incepta foret, in eiusdem Sancti Rochi et Sancti Martini festivitatibus, a primis vesperis usque ad oceasum solis festivatum earundem, devote visitarent, et inibi pro praemissis manus porrigerent adiutrices, decem annos et totidem quadragenas pro qualibet dictarum festivatum, de iniunctis eis poenitentiis, misericorditer in Domino relaxavit.

§ 8. Et deinde, pro parte dictorum confratrum, p̄iē memoriae Leoni Papae X etiam ¹ exposito quod dicta ecclesia ad Dei laudem iam constructa et aedificata erat; ipsique confratres in eiusdem ecclesiae fabrica, necnon quatuor cappellanorum, quorum cuilibet, in dicta ecclesia missas et alia divina officia celebranti, vigintiquinque ducatos annuatim persollevant, ac pro sacristia ² necnon custodis substantione ac exequiis defunctorum, necnon cera, oleo, caliebus et aliis ornamentis ecclesiasticis ac pensione annua dictae petiae terrae, necnon gubernatione et manutentione hospitalis et infirmorum ac ministrorum eiusdem, substantioneque et dotibus puellarum, annis singulis sexcentos ducatos vel circa exponebant; ac fructus, redditus et proventus eiusdem ecclesiae vix ad solutionem pensionis dictae petiac annuatim sufficiebant; ac numerus confratrum in dicta confraternitate in dies perabundabat, idem Leo predecessor, eorum supplicationibus similiter inclinatus, literas Alexandri praedecessoris et per illas eidem confratribus concessa privilegia, indulta et gratias huius-

Leo X p̄ae-
dicta confirma-
vit;

modi per alias suas literas approbavit et confirmavit.

§ 9. Necon, pro potiori cautela, illa omnia et singula eisdem confratribus de novo concessit, ac posteriores suas literas, quoad id, ut ipsius confraternitatis cappellani pro tempore existentes, illius confratribus, etiam infirmis, Eucharistiae sacramentum, quoties oportet, ministrare, illudque ad eorundem confratrum infirmorum domos de dicta ecclesia, cum ea, qua decebat, reverentia, prout aliae societas et confraternitates eiusdem Urbis consueverant, deferre libere et licite valerent, rectorum parochialium ecclesiarum, infra quorum parochias confratres et dominus huiusmodi consistebant, et cuiusvis alterius licentia super hoc minimè requisita, iure tamen eorumdem rectorum parochianorum in omnibus semper salvo.

§ 10. Quodque, ut non solum ducenti, coiffessorem que eligendi pro omnibus confratribus ¹; ipsius confraternitatis confratres pro tempore existentes, in dicta Urbe tamen degentes, confessorem eligere possent.

§ 11. Illaque ac omnes et singuli utriusque sexus christifideles, vere poenitentes et confessi, qui dictam ecclesiam in singulis Sancti Rochi et Sancti Martini festivitatibus praedictis et per octavas earum visitarent et manus porrigerent adiutrices, pro singulis festivitatibus et diebus huiusmodi, quibus id facerent, plenariam indulgentiam et peccatorum suorum remissionem consequerentur, auctoritate apostolica praefata extendit et ampliavit.

§ 12. Et insuper eisdem confratribus tunc et pro tempore existentem Curiae causarum Cameræ Apostolice generalem auditorem in iudicem ordinarium, ita quod tunc et pro tempore existentes confratres praefati coram alio quam dicto auditore, etiam ratione delicti aut con-

¹ *Etiā p̄aedecessori nostro, Cherub. (R. T.).*

² *Sacrista, Cherub. (R. T.).*

¹ Vide quod supra proxime dixi. ² De hoc vide etiam hic infra.

Facultatem mi-
nistraodi sacra-
menta confra-
tribus infirmis,
etiam in illo-
rum domibus,
per cappellanos
eiusdem con-
cessit,

Coiffessorem que eligendi pro omnibus confratribus ¹;

Indulgentiam plenariam visitantibus dictam ecclesiam con-
cessit;

Privilegium feri A. C. so-
ciati et con-
fratribus con-
cessit ².

tractus seu quasi, vel rei de qua ageretur, ubicumque committeretur delictum, iniaretur contractus aut res ipsa consistet, nullo etiam quae sit modo aut colore, conveniri, aut eorum neenon ecclesiae, confraternitatis et hospitalis praedicatorum negotia, controversiae et causae pertractari, cognosci aut definiri possent, eadem auctoritate apostolica deputavit, statuit et ordinavit, prout tam in Alexandri quam Leonis praedecessorum literis desuper confectis praedictis plenius continentur.

§ 13. Cum autem, sicut confratres con-

Hic modo Pon-
tifex dictas con-
cessiones con-
firmat;

fraternitatis Sancti Rochi huiusmodi nobis nuper exponi fecerunt, ecclesia ipsa, ad Dei laudem, expiis, tam dictorum confratum quam aliorum christifidelium, eleemosynis constructa et aedificata fuerit, et in ea divina officia celebrentur, ac diversa caritatis opera exerceantur, ipsaque ecclesia per eosdem confratres laudabiliter regatur et gubernetur, ipsique cupiant eorum confraternitatem ac omnia privilegia, indulgentias, exemptiones et indulta eis concessa praefata, pro illorum subsistentia firmiori, et ut ipsi in huiusmodi piis operibus exercendis de bono in melius perseverare valeant, etiam per nos approbari et confirmari ac ampliari; nos, considerantes copiosam Sedis praefatae benignitatem, salutis operibus semper intentam, ad illa praecipue attendere, per quae singuli christifideles ad huiusmodi salutis et alia opera pia exercenda facilius invitentur, et in eo tam pia¹ devotione conserventur, ac diligentius eisdem divinis officiis intenti existant, eorumque loca, Deo propitio, suscipiant incrementa, eorumdem confratrum supplicationibus in hac parte inclinati, confraternitatem Sancti Rochi de Urbe huiusmodi ac illius privilegia, indulgentias, etiam plenarias, exemptiones et indulta, eorumque confirmationem, approbatio-

¹ Et in eorum pia etc., Cherub. (a. r.).

nem ac desuper confectas Alexandri et Leonis praedecessoris literas huiusmodi ac, prout illa concernunt, omnia et singula in eis contenta et inde secuta quaecumque, apostolica auctoritate praedicta, tenore praesentium, approbamus et confirmamus, illisque perpetuae firmitatis robur adiicimus, ac omnes et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem, supplemus.

§ 14. Neenon ecclesiae, confraternitati illiusque confratribus praefatis et aliis eiusdem ecclesiae et illius bonorum administratoribus, gubernatoribus, rectori- bus, oeconomis, cappellanis, familiaribus, ministris ac aliis personis de eadem confraternitate nunc et pro tempore existentibus, seu aliquam curam de confraternitate, confratribus et ecclesia praefatis, et illius manutentionem habentibus, neenon personis inibi pro tempore decedentibus seu de bonis suis pro manutentione confraternitatis et ecclesiae huiusmodi, eiusque fabricae bonorum gubernatione et augmentatione aliquid relinquenteribus, quod omnibus et singulis privilegiis, exemptionibus, libertatibus, immunitatibus, indulgentiis, etiam plenariis, et peccatorum remissionibus ac aliis gratiis, spiritualibus et temporalibus, Imaginis Sancti Salvatoris ad Sancta Sanctorum, et Caritatis, ac archihospitalis Sancti Iacobi, et hospitalis Sancti Spiritus in Saxia, ac Corporis Christi et Saeramenti, ac Campi Sancti, et archihospitalis Orphanorum, ac aliis confratribus confraternitatum de dicta Urbe, neenon eisdem Imagini, et archihospitali Sancti Iacobi, et hospitali Sancti Spiritus, et archihospitali Orphanorum, ac Campo Saneto, neenon fabricae basilicae Princeps Apostolorum de eadem Urbe illiusque

¹ Scias indulgentias ad instar revocatas esse, quinimum omnes confratribus concessas, usque ad Paulum V, qui novam circa indulgentias dispositionem fecit, ut in nota ad pag. 69 a.

Gratias, in-
dulgentias et in-
ducta aliorum
locorum piorum
Urbis hic enu-
catorum con-
cedit 1;

deputatis; eorumque, neenon eiusdem Beatae Mariae de Populo et Consolationis, ac Sancti Joannis Baptiste Florentinorum aliisque eiusdem almae Urbis ecclesiis, ac illa et illas visitantibus vel eis bene facientibus, eorumque administratoribus, guardianis, rectoribus, cappellani, familiaribus, oeconomis, gubernatoribus et aliis personis similem curam in eis sumentibus, ac pauperibus et infirmis eorum, etiam per nos ac praefatos seu quosecumque alios Romanos Pontifices praedecessores et successores nostros ac Sedem eamdem concessis et concedendis, et quibus illi, illae et illa utuntur, potiuntur et gaudent, ac uti, potiri et gaudere poterunt quomodolibet in futurum, confraternitas Sancti Rochi illiusque confratres, ecclesia, hospitale, domus et administratores, rectores, cappellani, servitores, familiares, ministri, oeconomi ac gubernatores huiusmodi, aliaeque personae similem curam inibi sumentes, ac illa visitantes vel eis benefacientes, ex nunc in perpetuum utantur, potiantur et gaudeant, ac uti, potiri et gaudere libere et licite valeant in omnibus et per omnia, perinde ac si eisdem confraternitati Sancti Rochi, confratribus, ecclesiae, hospitalis gubernatoribus et aliis personis, ac illa visitantibus et benefacientibus, ac aliis praefatis pro tempore specialiter et expresse concessa fuissent ac in futurum concederentur. Neenon quibusvis presbyteris, tam religiosis quam saecularibus, qui in ipsa ecclesia Sancti Rochi quocumque anni tempore celebraverint, et animabus christifidelium, qui in caritate Dei decesserint, ac pro quibus iidem presbyteri ibi celebraverint aut celebrari fecerint ac oraverint, easdem indulgentias et peccatorum remissiones, quae celebrantibus pro defunctis in cappella Scala Coeli nuncupata monasterii Trium Fontium extra muros eiusdem Urbis, aut in

cappella in Praesepe Domini, sita in ecclesia eiusdem Beatae Mariae Maioris de dicta Urbe, et animabus, pro quibus inibi celebratur et oratur, auctoritate et tenore praedictis, concedimus et indulgemus. Ipsasque indulgentias, gratias, privilegia, indulta, exemptiones, immunitates, libertates et alias concessiones ac remissiones ad illos, illas et illa extendimus et prorogamus ac ampliamus.

§ 15. Et quod administratores, rectores, cappellani, servitores, familiares, ministri, oeconomi et gubernatores ecclesiae et confraternitatis Sancti Rochi huiusmodi indulgentias, privilegia, indulta, exemptiones, immunitates, libertates et alias concessiones ac remissiones huiusmodi ac dies et festa, in quibus, et causas propter quas illas consequi debeant, ad eorum beneplacitum publicari facere; neenon eleemosynas ecclesiae Sancti Rochi ac hospitali et illius domui praefatis ac aliis, sub invocatione eiusdem Sancti Rochi erigendis, elargiendas recipere; et ad illas recipiendas et quaerendas, ac indulgentias huiusmodi publicandas per dictam Urbem seu alibi quaestores seu quosecumque alias personas, vicarii pro tempore existentis dictae Urbis ac dioecesani aut cuiusvis alterius licentia desuper minime requisita, deputare et mittere; ac alias confraternitates, sub dicta invocatione, ubi vis locorum, erigere et instituere; ac quibusvis ecclesiis, hospitalibus et aliis piis locis neenon confratribus² sic cretis omnia et singula privilegia, indulgentias, facultates et indulta eisdem confratribus, hospitali et aliis praefatis concessa illis communicare et ad eorum instar concedere et in eos transferre.

§ 16. Neenon quaecumque statuta et ordinaciones licita et honesta, tam circa regimen et tranquillitatem ecclesiae, hospitalis et domus Sancti Rochi huiusmodi,

¹ Vide bullam Clem. VIII cit. in nota ad pag. 69 a.

² Legimus confraternitatibus (R. T.).

divinorumque celebrationem, quam numerum confratrum et ministrorum, rectorum, cappellanorum, oeconomorum, gubernatorum et familiarium praedictorum, illorumque personas et ornamenta, ac bona mobilia et immobilia illorum eorumque administratorum et alia praemissa concernentia condere, alterare, mutare ac de novo edere, et per eos haec tenus forsan facta reformare et mutare seu de novo edere, ac quascumque poenas in contravenientes apponere valeant, eisdem auctoritate et tenore, licentiam et facultatem concedimus et indulgemus.

§ 17. Necnon quod non solum confratres, sed etiam illius et ecclesiae huiusmodi administratores, gubernatores, rectores, oeconomi, servitores, familiares, ministri, cappellani, rectores seu officiales, non solum a vicarii Urbis huiusmodi, sed etiam aliorum quorunque iurisdictione, correctione, visitatione et potestate penitus et omnino exempti, et solum, iuxta praefati Leonis praedecessoris dispositionem, cardinali sanctae Romanae Ecclesiae, Cameræ Apostolicae regenti aut ipsis Cameræ auditori pro tempore existenti subjecti existant, eiusque correctioni et punitioni subiaceant; et quod coram aliis respondere minime teneantur, nec ad id cogi seu compelli, neque propterea aliquas sententias, censuras et poenas incurrere, sed illis impune resistere et obsistere valeant.

§ 18. Quodque bona quacumque, etiam feudalia ac emphyteutica et ecclesiastica, praefatae confraternitati, tam inter vivos quam causa mortis seu testamento vel codicillo, dari, concedi et relinquiri; ipsique illa, prout cetera ecclesiae et confraternitatis huiusmodi bona, regere et gubernare, nec desuper a quoquam molestari seu perturbari possint, statuimus et ordinamus.

^{Bona etiam} ^{feudalia et ec-} ^{clesiastica con-} ^{fraternitati re-} ^{liqui possint.}

1 A. C. facultates vide in constitutione Pauli V.

§ 19. Ae quod praemissa omnia et singula de subreptionis et nullitatis vicio, seu intentionis nostrae defectu, etiam ex eo quod ea, quae super praemissis gesta fuerunt et emanarunt plenarie expressa seu, prout existunt, narrata minime fuerunt, seu quovis alio praetextu, occasione vel causa notari vel impugnari, aut in aliquo annullari vel alterari non possint, neque notata seu impugnata, annullata¹ aut alterata censeantur, sed valida et efficacia existant, ac si exprimenda de necessitate de verbo ad verbum inserta fuissent. Quodque praesentes literae sub quibusvis revocationibus, suspensionibus, modificationibus, limitationibus, restitutionibus, responsionibus et exceptionibus similium literarum, gratiarum et indulgentiarum, etiam per nos et recolendae memoriae Marcellum Papam II seu alios praedecessores et successores nostros Romanos Pontifices et Sedem huiusmodi vel eius legatos, ac etiam per regulas Cancelariae Apostolicae pro tempore factas, ac in favorem dictae basilicae Principis Apostolorum de Urbe et expeditionis contra infideles nullatenus comprehendantur, sed semper ab illis penitus et omnino excepta sint et esse censeantur, illisque per quascumque literas et quasvis clausulas generales et speciales, etiam derogatoriarum derogatorias, efficaciores et insolitas, ac etiam irritantia decreta, sub quacumque verborum forma et expressione, in se continentes, nullatenus derogari possit, nec derogatum esse censeatur, nisi tenor illarum de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, insertus, et huiusmodi derogationes consistorialiter factae et per trinas distinctas literas, eundem tenorem continentis, tribus similibus distinctis vicibus, confratribus, administratoribus, gubernatoribus, rectoribus et oeconomis praefatis legitime intimatae et insinuatae fuerint, eorumque ad id expressus accedat

¹ Cherub. omittit *annullata* (R. T.).

assensus; et aliter factae derogationes nemini suffragentur.

§ 20. Et ita per quoscumque iudices, Decretum ir-
ritans. quavis auctoritate fungentes, et causarum Palatii Ap. auditores et ipsius S.R. E. card., sublata eis quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, indicari et definiri debere; necnon si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attenari, irritum et inane decernimus.

§ 21. Et nihilominus, ut ecclesia Sancti Rochi in maiori veneratione habeatur, Alia indulgen-
tia plenaria pro
visitantibus di-
ctam ecclesiam
etiam alia die,
quam festivita-
tis eiusdem San-
cti, per confra-
tres eligenda, et ad illam visitandum et beneficiendum facilius concurratur, de ipsis omnipotentis Dei misericordia ac eorumdem Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, universis et singulis utriusque sexus christifidelibus vere poenitentibus et confessis, seu confitendi propositum habentibus, qui, ultra Sancti Rochi et Sancti Martini festivitates praedictas, alio die, per eosdem administratores, gubernatores, rectores et oeconomos ad id nominando, a praemissis ¹ vesperis usque ad occasum solis sequentis diei, ecclesiam Sancti Rochi praefatam devote visitaverint, ac pro illius et eius hospitalis manutentione seu ornamentorum emptione vel alias ad illorum utilitatem in aliquo manus porrexerint adiutrices.

§ 22. Necnon singulis confratribus, Et alia pro
confratribus ² administratoribus, cappellanis et aliis ecclesiae et hospitalis ministris et personis praefatis, qui in eorum infirmitate seu alias in mortis articulo poenitentes et contriti nomen Iesus nominaverint, aut signum poenitentiae seu crucis, aut annum seu vulnus ad Deum, aut caput sursum ad coelum elevaverint, plenarium omnium peccatorum suorum indulgentiam ac iubilaeum et remissionem, in forma ecclesiae consueta, misericorditer in Domino elargimur.

¹ Ad id nominandos, a primis vesperis, Cherub. (R. T.). ² Habes revocationem in dicta constitutione Pauli V cit. in nota ad rubr.

§ 23. Non obstantibus apostolicis ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus, ac ecclesiarum, monasteriorum, hospitalium et confraternitatum praefectorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis illis ac dilectis filiis populo Romano et dictae Urbis conservatoribus et quibusvis aliis per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros et nos ac Sedem praefatam, etiam per modum generalis legis ac statuti perpetui, ac motu proprio et ex certa scientia ac quavis instantia et cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacissimis et insolitis clausulis, irritibusque et aliis decretis, etiam iteratis vicibus concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanuris, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datom Romae apud Sanetum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xviii octobris, MDLX, pontificatus nostri anno 1.

Dat. die 18 octobris 1560, pontif. anno 1.

XXI.

Declarat quod ultra ¹ praesentandi seu nominandi ad beneficia ecclesiastica, quibusvis principibus et personis a se concessum, ad foeminas nullatenus extendatur ².

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Romanum decet Pontificem sua sollicitudine indefessa providere ut ea, quae

¹ Librarii certe error hic est; legimus *ius praesentandi* (R. T.). ² Ex Regest. in Archiv. Vat.

ab eo concessa sunt, ita suae declaratio-
nis adminiculo dilucidentur, quod a ne-
mine possunt ultra mentem suam inter-
pretari; nec sub ignorantia facti aliquibus
praeiudicium generetur; neque alicui occa-
sio dubitandi relinquatur, sed exinde
litibus et scandalis penitus obvietur, ac
omnis materia altercandi abscindatur.

*Causae huius-
se referendae de-
clarationis.*

§ 4. Cum itaque nos nuper, ex certis
tunc expressis causis, nonnullis nobilibus
viris, ducibus, comitibus, marchionibus,
proregibus et forsan aliis principibus ac
locorum in temporalibus dominis eorumque in primogenitura successoribus
ius patronatus et praesentandi locorum
ordinariis, et in illorum recusationem, aliis
personis in dignitate ecclesiastica constitutis per eos eligendis personas idoneas ad omnia et singula beneficia ecclesiastica, in eorum dominiis et ditionibus ac eorum ecclesiis consistentia, certo tunc
expresso modo qualificata, illorum pro tempore, non tamen per resignationem in manibus nostris seu Romani Pontificis pro tempore existentis, occurrente vaca-
tione, certis modis et formis, ac eum de-
cretis, derogationibus et clausulis simili-
ter tunc expressis, apostolica auctoritate
reservaverimus, concesserimus et assigna-
verimus; et forsan ab aliquibus practendi
posset ius patronatus huiusmodi ad foeminas se extendere, et beneficia in mensibus ordinariis collatoribus pro tempore concessis vacantia, sub reservationibus, concessionibus et assignationibus iuris
patronatus et praesentandi huiusmodi
comprehendi, nos qui quid in mente ges-
simus praeceteris scimus, ne quid, quod ab eadem mente nostra alienum sit, inde
oriri contingat, ac indemnitate et tran-
quillitati eorumdem ordinariorum colla-
torum, quantum in nobis est, providere, ac omnem haesitationis materiam desuper submovere mentemque nostram cunctis pandere volentes.

§ 2. Motu proprio et ex certa nostra
scientia ac de apostolicae potestatis ple-
nitidine decernimus et declaramus ius
patronatus et praesentandi huiusmodi ad
ipsorum ducum, marchionum, baronum
et aliorum principum et locorum in tem-
poralibus dominorum, quibus huiusmodi
ius patronatus, ut praefertur, concessum
existit, in eisdem ducatibus, marchiona-
tibus, baroniis et dominiis, successores
masculos de legitimo matrimonio natos
dumtaxat, et nullatenus ad foeminas se
extendere; ac dictas foeminas neconon be-
neficia, in mensibus eisdem ordinariis col-
latoribus, iuxta constitutiones apostolicas
seu literas alternativarum aut alia privi-
legia et indulcta, concessis hactenus et in
posterus, etiam per nos aut successores
nostros Romanos Pontifices, pro tempore
existentes concedendis, sub reservationi-
bus, concessionibus et assignationibus
iuris patronatus et praesentandi huiusmo-
di, quarum et forsan desuper conjecta-
rum literarum ac decretorum in illis
appositorum tenores, ac si de verbo ad
verbū insererentur, praesentibus haberi
volumus pro expressis, minime comprehensa,
sed semper ab illis exclusas et ex-
cepta respective fuisse, fore et esse; ac
illis non obstantibus, eosdem ordinarios
collatores dicta beneficia, in praefatis men-
sibus eis pro tempore concessis pro tem-
pore vacantia, eorum ordinaria auctoritate,
alias rite, prout ante reservationes et con-
cessiones huiusmodi poterant, conferre,
et de illis disponere potuisse et posse; ac
collationes, provisiones et alias dispositio-
nes per eosdem ordinarios de eisdem
beneficiis in dictis mensibus, ut praefer-
tur, vacantibus, alias rite pro tempore
factas, validas et efficaces existere, et suos
effectus sortiri debere in omnibus et per
omnia, perinde ac si reservationes, con-
cessiones et assignationes iuris patronatus
et praesentandi huiusmodi a nobis non

*Declaratio (de
qua in rubrica).*

emanassent, ac easdem reservationes, concessiones et assignationes dictas foeminas minime comprehendere; illasque ad beneficia in mensibus nobis et Romano Pontifici pro tempore existenti reservatis, extra Romanam Curiam pro tempore vacantia, dumtaxat se extendere, et ita intelligi debere; ac eos quibus illae factae sunt ad alia beneficia, quam in mensibus uobis et Romano Pontifici pro tempore existenti, ut praefertur, pro tempore reservatis praedictis, pro tempore vacantia, praesentare non posse, et aliter factas praeresentationes nullius roboris vel momenti existere, ac ipsos ordinarios ad illos recipiendum nullatenus teneri, nec ad id cogi aut compelli posse; et ita per quosecumque iudicess, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, indicari et diffiniri debere; neenon irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, configerit attentari.

§ 3. Non obstantibus literis reservacionum, concessionum et assignationum iuris patronatus et praesentandi huinsmodi, ac aliis praemissis, neenon constitutionibus et ordinationibus apostolicis ceteris pue contrariis quibuscumque.

Nulli ergo omnino hominum *ete*.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo, octavo kalend. novembbris, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 25 octobris 1560, pontif. anno I.

XXII.

Focultas iudicium, lite pendente, decernendi sequestra super fructibus beneficiorum Sedi Apostolicae reservatorum sive affectorum, et ordinaria vel alia auctoritate nulliter collatorum; et poenae desuper temere litigantium ¹.

¹ Fructus beneficiorum lite pendente apud personas idoneas a iudice eligendas deponi iussit Pius V infr. in constitutione *Cordi*.

Sanctissimus in Christo pater et dominus noster dominus Pius divina providentia Papa IV

Cupiens, prout suo pastorali incumbit officio, unicuique, quod suum est, tribui, iustitiamque inter omnes aqua lance ministrari, ac animarum periculis et fraudibus eorum, qui passim beneficia ecclesiastica in mensibus, in quibus illorum collatio et provisio per constitutiones suas seu Cancellariae Apostolicae regulas desuper editas, dispositioni suae pro tempore reservata existunt, vacantia, seu alias eidem et Sedis Apostolicae dispositioni generaliter reservata, aut ex generali reservatione apostolica vel alias affecta, ordinaria seu alia auctoritate, contra dictarum constitutionum tenorem aut alias, indebite sibi conferri et de illis etiam provideri procurant, et in eis, praetextu collationum et provisionum huiusmodi, se intrudunt, ad hoc ut illorum fructus suos faciant et ex eis impetrantes apostolicos seu alias iusto titulo provisos molestent, et interim lites adeo in longum protrahant, ut impetrantes et iustum titulum habentes aut cum eis concordare, aut eorum iuri cedere et renunciare, aut in prosecutione litium huinsmodi omnes fere eorum facultates dissipare, et tandem in illarum prosecutione mori cogantur. Quique beneficia in Romana Curia vel extra eam litigiosa resignant, aut eorum iuri cedunt simpliciter vel in favorem tertii in memorialibus, cum parvis datis et consensibus desuper praestitis, quae penes se retinent, et nihilominus lites huiusmodi prosequuntur, et dum cognoscunt nullum ius sibi in huiusmodi beneficiis litigiosis competere, ad effugiendum sententiam et expensas vel fructuum restitutionem, in quibus condemnandi venirent, supplicationes desuper signari, ac datas et consensus parvos huiusmodi extendi faciunt, asserentes se iamdiu illa dimisisse, partes foventes bonum ius et iudices iustitiam

Causa constitutionis.

ministrantes deludendo, quantum in eo est obviare, ac omnem penitus talia praesumendi occasionem tollere.

§ 1. Hac sua perpetuo valitura sanctione

Facultas iudi- statuit et ordinavit quod quoties in antea cun sequestrari faciendi fructus aliquem super quovis beneficio ecclesia- beneficiorum stico, ut praefertur reservato seu affecto, super illis tam et dicta auctoritate vel alias nulliter col- quam Sedi Apo- lato, tam in dicta Curia quam extra eam, sticis vel affe- litigare contigerit, et iudici ordinario seu catus, et per or- dinarios vel per cui causa desuper commissa fuerit, etiam alios nulliter collatis.

summarie et extrajudicialiter, quantum sibi pro rei qualitate sufficere, parte legiti- time citata, videbitur, constiterit benefi- cium ipsum in dictis mensibus vacavisse aut alias, ut praefertur, reservatum seu affectum, et nihilominus ordinaria seu alia auctoritate nulliter collatum, et indebit retentum existere, idem index, repro- ducta citatione, fructus, redditus et pro- ventus beneficiorum sic nulliter collato- rum et indebit detentorum sequestrari mandet et faciat, ac alia exequatur in praemissis necessaria et opportuna. Super quo eidem iudici omnem potestatem et auctoritatem impartitus est. Idemque Sanctitas Sua in causis nunc in quavis instantia coram eisdem iudicibus pendenti- bus similiter observari mandavit.

§ 2. Praeterea decrevit et declaravit

Talesque be- sic resignantes seu cedentes et nihilof- neficiorum de- tentores et litigantes, etiam si minus lites huiusmodi prosequentes, ne cesserint, eorum malitia illis prodesse et foventibus tenentur ad bonum ius nocere valeat, ad fructuum, reddituum et proventuum dictorum bene- ficiarum per eos perceptorum restitutio- nem, ac expensarum in litibus huiusmodi factarum refectionem, omniaque et singula damna et interesse, in quibus con- demnati fuerint, si non cessissent vel re- signassent, per iudices, tam ordinaria quam delegata vel alia auctoritate fun- gentes, coram quibus lites ipsas pro tem- pore pendere seu moveri contingere, condemnandos fore et condemnari debere,

ac ad id teneri et obligatos esse. Ipsosque ac etiam in dictis beneficiis successores quoscumque ad partitionem sententiae seu sententiarum ac literarum executo- rialium pro tempore latae seu latarum et deeretarum, a quibus appellare non liceat, ad restitutionem seu relaxationem possessionis ac fructuum, reddituum et proventuum, necnon refectionem expensa- rum ac dannorum et interesse huiusmodi, perinde ac si contra eosdem successores sententia seu sententiae latae et literae exe- cutoriales huiusmodi decretae fuissent, cogi et compelli. Sic tamen quod, postquam alter ipsorum sententiae seu sententiis ac restitutioni vel relaxationi possessionis et fructuum, reddituum et proventuum, necnon dannorum et interesse huiusmodi refectioni aliisque praemissis realiter et cum effectu paruerit, aliter desuper molestari non possit.

§ 3. Et ita in praemissis omnibus et singulis per eosdem et alios quoscumque indices et etiam causarum Palatii Apostolici auditores, sublata etc., iudicari et definiri debere; irritum quoque etc.

Decretum ir- ritans.

Placet, publicetur et describatur. I.
Lecta et publicata fuit supradicta consti- tutione Romae in Cancellaria Apostolica anno Incarnationis dominicae MDLX, die vero sabbati, xxix¹ mensis octobris.

XXIII.

De spoliis clericorum ob illicitam nego- ciationem; et de indultis curialium et incolarum almae Urbis super dictis spoliis.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Decens esse censentes et aequum ut nos, qui alios in sua iustitia confovemus, Camerae Apostolicae iura non negligamus, quinimmo ne, praetextu incertitudinis, illa

Exordium.

1 Cherub. legit xxvi (R. T.).

ab aliquibus usurpari, aut super eis dubia aliqua oriri contingat, ita nostrae declarationis remedio provideamus, quod a nemine desuper dubium aliquid deduci possit.

Causa consti-
tutionis.

§ 1. Cum itaque, sicut accepimus, a nonnullis vertatur in dubium an res et bona per clericos, etiam in sacris ordinibus constitutos, ex negociactione illicita aut alias contra sacros canones acquisita, uti spolia vel alias ad Cameram praefatam iure legitimo spectare et pertinere debeant, nos, omnes desuper haesitationis materias submovere, ac cavillationibus et altercationibus ac litibus viam praecludere, et denique malitiis eorum, qui iura dictae Camerac usurpare satagunt, obviare, aliasque in praemissis opportune providere volentes.

§ 2. Motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, decernimus et declaramus omnia et singula res et bona, cuiuscumque qualitatis et quantitatis existentia, ac in quibusvis regionibus et regnis ac dominiis, tam citra quam ultra montes et maria consistentia, per quosvis clericos, tam saeculares quam quorumvis, etiam Mendicantium, Ordinum ac militiarum regulares, etiam in sacris ordinibus constitutos, cuiuscumque status ordinis et conditionis fuerint, ac archiepiscopali, episcopali vel alia maiori dignitate praefulgeant, ex negociactione illicita aut alias contra sacros canones quomodolibet acquisita, quae pro tempore, post obitum eorum, qui, etiam ex facultate quam habuerint testandi, condito testamento, ubivis locorum decesserint et decedent, aut quibus illos, etiam eis viventibus, privari et eis destitui contigerit, et praesertim quondam Andreæ lapiro de Sancto Ioanne Rotundo presbyteri seu religiosi, extra Romanam Curiam ad illam forsitan veniendo defuneti, hactenus remanserunt, remanent et rema-

nebunt, ad eamdem Cameram et non alios, etiam in quibusvis cathedralibus, etiam metropolitanis et collegiatis ac aliis ecclesiis, monasteriis, hospitalibus, militiis ceterisque beneficiis ecclesiasticis, cum cura, saecularibus et quorumvis Ordinum regularibus, qualitercumque qualificatis, successores, illa in titulum, commendam, administrationem, commissionem aut alias quomodolibet pro tempore obtinentes, etiamsi ad illa, vigore prioris tituli, ius regrediendi seu accedendi aliquibus concessum fuerit, spectasse et spectare, ac sub nomine spoliorum venire; illaque, uti spolia ad Cameram ipsam pertinentia, perpetuo colligi et recuperari potuisse, posse ac debere.

§ 3. Et ita per quoscumque iudices, Decretum ir-
titans.
quavis auctoritate fungentes, in quacumque instantia, sublata eis quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; nec non irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attenari.

§ 4. Mandantes dilecto filio nostro Guidoni Ascanio, Sanctae Mariae in Via-Lata diacono cardinali de Sancta Flora nuncupato, camerario nostro et eius in camerariatus officio successoribus, quatenus spolia ipsa, prout alia ipsius Cameræ iura, exigi et recuperari, ac praesentes inviolabiliter observari faciat, nec permettat Cameram ipsam vel pro ea agentes desuper modo aliquo molestari, perturbari aut inquietari, contradictores quolibet et rebelles per censuras et poenas ecclesiasticas, et appellatione postposita, compescendo, necnon legitimis super his habendis servatis processibus, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Executorum
deputatio et fa-
cilitates.

§ 5. Non obstantibus felicis recordatio-

Clausulae de rogatoriae. nis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis, et aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon ecclesiarum, monasteriorum, Ordinum, militiarum et beneficiorum praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, et literis apostolicis, illis et dilectis filiis illorum capitulis, conventibus, superioribus et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu et scientia similibus, concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Nulli ergo *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo, nonis novembris, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 5 novembris 1560, pontif. anno I.

Sequitur declaratio dictae constitutionis.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Romanus Pontifex, ex sua circumspecta providentia attendens suam almam Urbem, apostolorum Petri et Pauli gloriose martyrii cruento, Domino nostro Iesu Christo consecratam, caput orbis existere, et Altissimum in ea sacerdotii principatum, christianaque religionis caput instituisse, et ad illam, tamquam commu-

nem omnium christifidelium patriam, de universis mundi partibus christifideles ipsos in copioso numero confluere, ut illa eo amplioribus praerogativis decoretur, quo est omnium aliarum mater, cunctorumque ad eam undequaque accendentium benigna receptrix et alumna, ac illius incolae et habitatores ac Romanam Curiam sequentes eo quietius et tranquillius in ea degant, quo se amplioribus favoribus et gratiis noverint communitos, nonnumquam a suis praedecessoribus in illorum favorem concessa, pro illorum subsistencia firmiori, non solum approbat, sed etiam innovat, et quae postmodum ab eo emanarunt literae apostolicae, ne defectu incertitudinis aliquid, quod a mente sua alienum sit, oriri contingat, illas ita suae declarationis adminiculo dilucidat, ut nulli haesitationis et dubitationis scrupulus relinquitur, et alias desuper disponit, prout, rerum et temporum qualitate pensata, conspicit in Domino salubriter expedire.

§ 1. Nuper siquidem, postquam felicis recordationis Iulius Papa III *etc.* 4.

§ 2. Nos, ex certis tunc expressis causis, motu simili et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitude, per alias nostras literas, sub data videlicet nonis novembris, pontificatus nostri anno I, decrevimus et declaravimus omnia et singula *etc.* 2.

§ 3. Cum autem, sicut nobis innotuit, a nonnullis haesitetur an ex his literis nostris statuto et ordinationi Iulii praedecessoris huiusmodi praeiudicium aliquod generatum sit, aut dici seu censeri possit, nos, qui Urbis decorem et venustatem, ac illius incolarum praedictorum prosperum et felicem successum sinceris exoptauimus affectibus, quique illam non minoribus favoribus, quam dicti praedecessores pro-

Iulius III edidit bullam,

Et aliam Pius dedit,

Ex quibus cum dubia exorta fuissent, declarat illam non suisse praeiudicio privileg. curialium, et suam constit. se non extendere ad card. ubique decedentes aut alias testandi facultatem habentes ex privilegio aut licentia Sedis Apostol.

1 Omittitur quia ipsa bulla Iulii est in tom. vi, pag. 412. 2 Omittitur quia est bulla quae praecedit.

secuti sunt, prosequi intendimus, ne, propter nostrae declarationis defectum et veritatis suppressionem, contra mentem et voluntatem nostras, cuiquam praiejudicium generetur, quantum in nobis est, providere volentes, ac dietarum nostrarum literarum veriorem tenorem praesentibus pro sufficienter expresso habentes; necnon motu et scientia similibus literas nostras praedictas ad sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, etiam ubi vis locorum decedentes, ac eorum bona ubique existentia, nullo pacto, ad Urbem et Curiam praefatas, necnon praelatos, officiales ac alios saeculares et cuiusvis Ordinis regulares clericos, ceterosque, tam in Urbe et Curia praefatis pro tempore existentes, et in ea seu eius districtu decedentes, quam alias alibi ubi vis locorum, etiam ultra montes et maria, existentes, testandi tamen, codicillandi et alias de bonis suis quibuscumque quomodolibet disponendi facultatem, seu etiam quod, eis ab intentato decedentibus, eorum bona ad ipsorum proximiores, qui, nisi beneficiati essent, succedere deberent, devolvantur, et debeant ad speciale ab Ap. Sede vel officiorum suorum ratione vel privilegiorum, aut ex alio quovis titulo pro tempore facultem habentes, cuiuscumque status, gradus, ordinis, conditionis et praeminentiae personas, minime se extendere, neque illos aut eorum aliquem comprehendere, sed ab eis penitus exceptos fuisse, fore et esse, ac diei et censeri; et alias easdem nostras literas, etiam absque verbis aut alias contra sacros canones in illis appositis, in omnibus et per omnia, ac si illa in eis apposita non fuissent, seu illae sine eis emanassent, stare, et in suis efficacia et robore permanisse et permanere debuisse et debere.

§ 4. Declarantes eisdem motu et scientia, tam Iulii statutum et ordinationem huiusmodi quam per Sextum IV et Ale-

xandrum VI, Leonem X et alios Romanos Pontifices, etiam praedecessores nostros, IV et aliorum. ^{Confirmatio constitut. Sixti}
ac etiam nos, etiam in conclavi, in quo, divina disponente clementia, ad summi apostolatus apicem assumpti fuimus, etiam in ipsius Urbis et eius aedificiorum, Romanaeque Curiae et eius officialium ac aliarum personarum praedictarum, etiam extra Urbem et in quibusvis provinciis, etiam ultra montes et maria, ut praefertur, in genere vel in specie, circa testandi et succedendi huiusmodi facultatem quomodolibet concessa privilegia et indulta, ac cum inhibitionum decretorum 1, et in eis contentis clausulis, Iulii praedictas ac aliorum praedecessorum praedictorum singulas desuper confectas literas et inde secuta quaecumque, quorum omnium tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus haberi volumus pro expressis, etiam ad hoc ut omnes et singuli supradicti de omnibus et singulis eorum rebus et bonis, etiam nulla quantitatis et acquisitionis ipsorum bonorum distinctione habita, libere disponere valeant, ac si dictae nostrae literae non emanassent aut aliae in posterum emanarent, dieta auctoritate apostolica, tenore praesentium, approbamus, confirmamus et innovamus, necnon illis perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus. Et nihilominus, pro potiori cautela, illa omnia et singula eisdem modis et formis, quibus per dictos praedecessores concessa fuerunt, de novo, eisdem auctoritate et tenore ac motu et scientia, statuimus, ordinamus et concedimus, necnon illa valida et efficacia existere, suosque plenarios et integros effectus sortiri et inviolabiliter observari ac singulis supradictis suffragari.

§ 5. Sicque in praemissis omnibus et singulis per camerarium, praesidentes et clericos praefatos ac quosecumque alios iudices et commissarios, quavis auctoritate ^{Decretum irritans.}

1 Legendum forte *decretis* (n. r.).

tate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores et ipsius Ecclesiae Romanae cardinales, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; ac quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus.

§ 6. Non obstantibus praemissis ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, neconon Camerae et ecclesiarum ac monasteriorum et Ordinum prædictorum et quibusvis aliis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, neconon privilegiis, indultis et literis apostolicis, illis, sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere vel in specie, etiam motu et scientia similibus, concessis et approbatis ac innovatis. Quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hanc vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ac omnibus illis, quae Iulius et alii praedecessores praefati in dictis suis literis voluerunt non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 7. Et quia difficile foret praesentes literas ad singula quaeque loca deferri, volumus et etiam declaramus quod earum transumptis seu copiis, etiam impressis, manu notarii publici subscriptis, et alienius praefati sigillo munitis, eadem prorsus fides, in iudicio et extra, ubique adhibetur, quae praesentibus adhiberetur si forent exhibitae vel ostensae.

§ 8. Nulli ergo omnino hominum licet habeat, etiam banc paginam nostrarum declaracionum, decretorum, approbationis, confirmationis, innovationis, adiectionis, statuti, ordinationis, concessionis, derogationis et voluntatis infringere, vel ei ausu temera-

rio contraire. Si quis autem hoc attentre praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo, nonis februario, pontificatus nostri anno 1.

Anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo sexagesimoprimo, indictione quarta, die vero decimaquinta mensis februarii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et D. N. D. Pii divina providentia Papae IV anno n, retroscriptae litterae affixae et publicatae fuerunt in acie Campi Florae et valvis Cancellariae Apostolicae per nos Iacobum Carra et Antonium Clerici, cursores.

Franciscus Rogerius, magister cursorum.

XXIV.

Confirmatio et nova concessio omnium factatum et privilegiorum S. R. E. camerario hactenus a Summis Pontificibus concessorum.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Providentia Romani Pontificis plurimum circumspecta, nonnumquam ea, quæ, certis suadentibus causis, per eius praedecessores gesta sunt, ex aliis non minus rationabilibus causis alterat, et ad pristinum statum reducit, ac quemlibet in sua iurisdictione et possessione conservat et manutenet, prout aequitas suadet, et id in Domino conspicit salubriter expedire.

§ 1. Sane cum dilectus filius noster Guido Ascanius, S. Mariae in Via-Lata diaconus cardinalis de Sancta Flora nuncupatus, modernus, et qui ante eum pro tempore fuerunt S. R. E. camerarii, multa et diversa privilegia eis eorumque camerariatus of-

Clausulae de-
rogatoriae.

Transumpto-
rum fides.

Saectio poe-
nalis.

Publicatio.

Exordium.

Camerarius ha-
buit multas fa-
cultates et pri-
vilegia usque ad
Paulum IV, qui
illa limitavit.

ficio a quampluribus Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris concessa habuerint et habeant, ac in illorum possessione pacifica et quieta, usque ad tempus felicis recordationis Pauli Papae IV, praedecessoris nostri, qui, ex certis causis animum suum moventibus, id expedire ratus, illa limitavit seu suspendit aut revocavit, extiterint.

§ 2. Nunc vero, experientia, rerum omnium magistra, docente, privilegia ex rationabilibus causis concessa, ac publicae commoditati utilia fore comperientes, et propterea eorumdem praedecessorum nostrorum vestigiis inherentes, motu proprio, non ad alicuius instantiam, sed ex certa nostra scientia, ac de apostolicae testatis plenitudine, limitationem seu suspensionem aut revocationem privilegiorum huiusmodi, per praefatum Paulum praedecessorem, ut praemittitur, factas, harum serie revocantes, omnia et singula privilegia, moderno et pro tempore existentibus eiusdem S. R. E. camerariis, eorumque camerariatus officio huiusmodi per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros concessa, quorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis ac de verbo ad verbum insertis haberi volumus, auctoritate apostolica, tenore praesentium, in omnibus et per omnia, prout ante limitationem, suspensionem aut revocationem Pauli praedecessoris huiusmodi erant, confirmamus, approbamus et innovamus. Et nihilominus, potiori prudencia, quatenus opus sit, ea omnia moderno et pro tempore existentibus ipsius S. R. E. camerariis eorumque camerariatus officio huiusmodi de novo concedimus.

§ 3. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, etiam per praefatum Paulum praedecessorem, etiam quoad hebraeorum vivendi modum, et tolerantias eisdem hebreis non

Hic autem Pon-
tifex illa confir-
mat et de novo
concedit,

Quibuscumque
non obstanti-
bus.

concedendas, ac alias quomodolibet editis, quibus, illarum tenores, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, et forma in illis tradita omnino servata esset, inserti forent, praesentibus pro expressis habentes, quoad praemissa, motu simili, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 4. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostrae revocationis, voluntatis, confirmationis, approbationis, innovationis, concessionis et derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo, idibus novembris, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 13 nov. 1560, pontif. anno I.

*Sanctio poe-
nalis.*

XXV.

Contra pugnantes in duello et illud ubique gentium permittentes, spectantes, complicesque etc. 1.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Ea quae a praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus, suadentibus legitimis causis, emanarunt, libenter approbationis et innovationis munimine solidamus, ut eo firmius illibata perdurent, quo saepius fuerint apostolica auctoritate munita, illaque de novo statuimus et ampliamus, prout ra-

Exordium.

1 Duellorum usum vetuit in Statu Ecclesiastico Iulius II in sua constitutione xxiv, *Regis*, tom. v, pag. 474; et deinde Leo X in constitutione xxxv, *Quam Deo*, ibidem, pag. 727; easque simpliciter confirmavit Clemens VII, et ideo eius bullam non posui.

tionabiles causae persuadent et hoc in Domino conspicimus salubriter expedire.

§ 1. Dudum siquidem a felicis recordationis Clemente Papa VII, praedecessore nostro, emanarunt literae, in quibus nonnullae aliae inseruntur, tenorum subsequentium. *Clemens episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Consuerit etc.*¹

Clemens VII
edidit bullam de
qua hic.

Causa consti-
tutionis.

§ 2. Cum autem, sicut nobis innotuit, quamplurimi duces, comites, marchiones, domicelli, barones et alii in temporalibus domini, vicarii, communitates et universitates civitatum, terrarum et locorum, eidem Romanae Ecclesiae mediate vel immediate subiectorum, nonnullique alii singularia certamina exoptantes et alii, etiam ut praefertur subditi, illa videre cupientes, suorum status, salutis et honoris immores, literis praedictorum huiusmodi contravenire, et censuras ac poenas in illis contentas parvipendere non vereantur, in animarum suarum perniciem et divinae Maiestatis offensam, ac reipublicae laesio nem.

Confirmatio
constit. Iulii II,
Leonis X et Cle-
mentis VII.

§ 3. Nos, quorum est sceleratorum insolentiis, quibus adversum Deum et proximum ac dictae Sedis auctoritatem, veluti catholicae professionis inimici, saeviunt, salubriter reprimendis, ne ipsorum invalescat praesumptio et perversitas extollatur, intendere; et ne literae praedictae, quae provida deliberatione ab ipsis praedecessoribus emanarunt, contemptibiles reddantur, sed illarum transgressores debita animadversione puniantur, providere volentes, motu proprio, non ad aliquorum nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione et ex certa scientia, singulas Iulii, Leonis et Clementis praedecessorum praedictorum literas, cum statutorum, ordinationum, adiectionum, decretorum, declarationum, confiscatio-

¹ Omititur residuum, quia simpliciter confirmat bullas citatas in nota ad rubricam.

num, incorporationis, applicationis, voluntatum et mandatorum ac omnibus et singulis aliis in eis respective contentis clausulis, auctoritate apostolica, tenore praesentium, approbamus et innovamus, et perpetuae firmitatis robore subsistere, et singulos, quos literae ipsae concernunt et concernent, sub excommunicationis, anathematis, maledictionis, perpetuae infamiae, dissimulationis, criminis laesae maiestatis, seditionis, rebellionis, confiscationis et privationis statuum et dominiorum ac feudorum et vicariatum ac aliorum bonorum suorum, ac depositionis illorum, neenon inhabilitatis ad illa et alia in posterum obtinenda, ac interdicti ac aliis censuris ac poenis, ecclesiasticis et temporalibus, alisque in eisdem literis contentis, quas contravenientes eo ipso incurvant et intestabiles fiant, ac ultra poenas praedictas carceribus mancipari et detineri et poenis praedictis irremissibiliter puniri debeant, perpetuo observari, et per executores in dictis literis deputatos adversus eosdem contrafacentes ad totalem executionem dictarum poenarum procedi debere decernimus.

§ 4. Illasque, tam ad pugiles taliter pugnantes, quam eos ad id tentantes et provocantes, aut locum seu campum ad pugnandum dantes seu concedentes, ac in illis astantes et interessentes, ac certantes comitantes et comitivam praestantes, nec non consulentes ac adhaerentes et fautores, necnon chartas certaminis seu duelli subscriptentes vel affigentes aut publicantes, etiam si praedictae seu cuiuscumque alterius dignitatis, nobilitatis, status, gradus et ordinis, tam ecclesiasticae quam mundanae, existant, etiam ad hoc ut ipsi, ultra poenas praedictas, excommunicationis maioris latae sententiae poenam, a qua nonnisi a nobis seu Romano Pontifice pro tempore existente absolvit possint, eo ipso incurvant; et si ecclesiastici fuerint, etiam

Extensio con-
stitutionum ad
fautores duell-
lantium et affi-
gentes vel sub-
scribentes char-
tas duelli.

omnibus et singulis ecclesiis, monasteriis, dignitatibus et aliis beneficiis ecclesiasticis per eos obtentis, seu in quibus et ad quae ins eis competit, eo ipso privati et ad illa ac alia in posterum obtainenda inhabiles existant, necon illa tamquam per privationem huiusmodi vacantia ab aliis impretrari possint, extendimus et ampliamus.

§ 5. Et nihilominus praemissa omnia et singula, prout per lulium, Leonem et Cle-torū statutū a Iulio II, Leone X et Cle-mētē VII.

mentem praedecessores praefatos statuta et ordinata, inhibita, decreta et mandata fuerunt, in omnibus et per omnia de novo statuimus, ordinamus, inhibemus, decernimus, declaramus et mandamus.

§ 6. Ac omnes concessiones duellorum huiusmodi et facultates desuper praeditis seu aliis quibusvis personis per quos cumque Romanos Pontifices praedecessores nostros, sub quibusvis formis et verborum expressionibus, forsitan concessas et approbatas et innovatas, harum serie re-vocamus, cassamus et annullamus.

§ 7. Et insuper cupientes illa, et tam detestabilem pugnantium, et aliorum loca ad pugnandum, ac alias in praemissis fa-tiam non sub-ditos R. E., ut duella et cer-tamina prohi-beant. ^{Motio ad om-nes principes christianos, e- ad pugnandum, ac alias in praemissis fa-tiam non sub-ditos R. E., ut duella et cer-tamina prohi-beant.}

penitus reprimi et aboleri, ac singulorum christifidelium animarum periculis obviare, per viscera Domini nostri Iesu Christi ro-gamus et obtestamur universos et singulos totius orbis imperatorem, reges, duces, etiam armorum, marchiones, barones ce-terosque principes christianos, necon domini, potentatus, communitates civitatum, ac universitates oppidorum, castrorum, terrarum et locorum quorumcumque, il-lorumque in temporalibus dominos, ac etiam militum, tam equestrium quam pe-destrium, capitaneos et praefectos, etiam

¹ Ad hoc habes Concil. Trid., sess. xxv, *De Re-form.*, cap. 19.

temporali ditioni ipsius Romanae Ecclesiae non subditos, cuiuscumque status, gradus, ordinis, conditionis, nobilitatis ac pre-eminentiae fuerint, ut divini nominis intuitu, et pro sua in nos et hanc sanctam Sedem Apostolicam devotione et reverentia, nec non fidei cultu et conservatione, ac animarum eorum, qui huiusmodi duella, dia-bolica fraude decepti, perquirunt, salute, dieta duella seu alia singularia certamina in suis regnis, ducatibus, marchionibus¹, baroniis, dominiis, terris et locis nullatenus fieri permittant, immo ne fiant expresse prohibeant et dissuadeant; districtius praecipientes eis ne ullo umquam tempore huiusmodi duella seu certamina, quovis praetextu seu quavis occasione vel causa, admittere, aut aliquos ad id irritare seu provocare vel illis interesse, aut ut fiant pati seu permittere audeant vel presumant; alioquin eos, ac etiam extra terras et loca ditioni Ecclesiae hu-iusmodi non subiecta duella seu singularia certamina huiusmodi aut diffida-tiones desuper facientes et ad id irritan tes, provocantes, et auxilium, consilium vel favorem dantes, ac illis astantes et interessentes, et similiter chartas desuper subscibentes aut publicantes, seu de illis se intromittentes, eorumque ac ipsorum singulos, ab imperatore et regibus inferiores, maioris excommunicationis et ultra eam, si ecclesiastici fuerint, privationis et inhabilitatis poenis praedictis subiacere, illasque incurrere, et ab eis, praeterquam a nobis seu dicto Romano Pontifice pro tempore existente, ut praefertur, absolvit, aut adversus illas restitui seu rehabilitari non posse neque debere decernimus et declaramus.

§ 8. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac omnibus illis, qua dieti praedecessores in singulis eorum literis praedictis voluerunt non obstar-e ceterisque contrariis quibuscumque.

¹ *Marchionibus*, Cherub. (R. T.).

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo, idibus novembbris, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 13 nov. 1560, pontif. anno I.

XXVI.

Approbatio archieonfraternitatis Orationis et Mortis, nuper in Urbe institutae, ad orationem quadraginta horarum singulis mensibus publice peragendam, et pauperum defunctorum eadarae gratis et decenter sepelienda, cum indulgentiarum concessione¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Divina disponeute clementia ad summi apostolatus apicem, meritis licet imparibus, sublimati, christifidelium omnium votis, praesertim ad caritatis aliorumque piorum operum exercitium et devotionis sinceritatem certumque orationum et ieiuniorum Altissimo pura mente consecrandorum ordinem tendentibus, ac ipsorum fidelium societatibus, salubribusque illarum ordinationibus, quo propterea pie institutae fuisse dicuntur, libenter, potissimum cum a nobis petitur, apostolici unaniminis praesidium adiicimus, ac eosdem fideles, ut ad opera huiusmodi ferventius amplexanda procliviores efficiantur, indulgentiis et peccatorum remissionibus frequenter invitamus, ut exinde desiderabilia salutis aeternae praemia facilius valeant promereri.

¹ Huiusmodi orationem in cunctis Urbis ecclesiis locisque piis, praescripta ecclesiarum et temporis distributione, absque intermissione fieri iussit Clemens VIII in sua constitutione, *Graves*, quae adhuc servatur. De indulgentiis autem, attende constitutionem Pauli V de qua suo loco.

§ 1. Sane, sicut exhibita nobis nuper pro parte dilectorum filiorum guardianorum, administratorum et officialium confraternitatis de Oratione, alias *Della morte* nuncupatae, in alma Urbe institutae, petitio continebat, iam multis annis elapsis, non nulli christifideles in ipsa Urbe degentes, divino instinctu moti et pia mente considerantes orationes humiliter et devote a christifidelibus in unum in Dei nomine convenientibus factas, divinae Maiestati gratas et acceptas existere, ac illis et elemosynis aliisque piis operibus ipsius omnipotentis Dei clementiam et misericordiam impetrari, unam societatem seu confraternitatem utriusque sexus personarum de Oratione, alias *Della morte* nuncupatam, in eadem Urbe instituerunt, et, inter alia, ordinaverunt ut singulis mensibus, diebus et horis ad id per pro tempore existentes eiusdem confraternitatis guardianos seu administratores et officiales designandis et statuendis, ad imitationem quadraginta dieorum, quibus Dominus noster Iesus Christus in deserto, vitam humanam agens, ieiunavit, ac etiam sanctorum apostolorum et patrum primitiae Ecclesiae, qui ad Deum sine intermissione orabant, oratio fieret ad eumdem omnipotentem Deum vocalis et mentalis, horas quadraginta continuas per homines et mulieres dictae societatis ac alias personas ibidem interesse volentes, etiam si confratres non essent; ac ipsi confratres, in principio cuiuslibet orationis, singulo mense in penultima eius dominica vel alio die fieri solitae, Corpus Dominicum decenti pompa deferrent; nec non pauperum ac miserabilium personarum decadentium corpora, iam antea saepnus numero absque ulla forsitan caeremonia praeter consuetudinem christianam delata, exemplo Tobiae, etiam propriis humeris deferrent, ac propriis faculis, intortitiis et candelis adhibitis aliisque expensis necessariis sepelirent; neenon singulo mense pro

In Urbe quidam christifideles instituerunt confraternitatem Orationis et Mortis, ad orationem XL horarum mense quolibet facienda, et pauperum defunctorum corpora decenter sepelienda, et alia pia opera exercens;

animabus confratrum defunctorum ac eorum quorum corpora ab ipsis confratribus humata forent anniversarium celebrarent; et infirmis egenis, ipsius confraternitatis de medico et eleemosynis pro posse succurrerent, illosque de confratrum caritate visitarent, atque officia divina, prout aliis confraternitatibus concessum erat, exercerent.

§ 2. Cum autem, sicut eadem petitio sub*Ordinationes que pro regimine dictae confratern. consti- tuerunt.* iungebat, dicta confraternitas, Spiritu Sancto adiuvante, concursu fidelium, qui ad illam cōfluxerunt, augmentum et in dictis piis operibus incrementum non modicum suscepit, ac in dies augeatur, dicte confratres, qui ipsam confraternitatem primo in S. Laurentii in Damaso constituerunt, et ad praesens in S. Ioannis Evangelistae in Ayra dictae Urbis ecclesiis congregatam retinent, etiam pro illius directione et augmentatione nonnulla capitula et statuta fecerint et ediderint, et venerabilem fratrem nostrum Federicum, episcopum Praenestinum, S. R. E. cardinalem de Caesis nuncupatum, in dictae confraternitatis protectorem elegerint, prout in uno vel pluribus documentis, et forsitan publicis, desuper confessis plenius dicitur contineri; guardiani et administratores praedicti nobis humiliiter supplicari fecerunt ut institutioni confraternitatis, eiusque statutis et capitulis huiusmodi, pro firmiori illorum subsistentia, apostolice confirmationis robur adiicere, ac alias in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 3. Nos igitur, qui christifidelium devotionem, orationes et poenitentiam ac etiam confraternitatem at eius caritatis opera ubique locorum, sed praeterea ordinis approbat noviterque instituit, accepte consensu confrat. Car- rum confratrum devotionem in Domino collaudantes, ac guardianos, administratores et officiales praedictos ac eorum

quemlibet a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliquaque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latet, si quibus quomodolibet innovati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censes; nec non omnium et singulorum documentorum praedictorum tenores praesentibus pro expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, dummodo dilectorum filiorum archiconfraternitatis Caritatis, etiam de Urbe, ad infrascripta accedit assensus, institutionem confraternitatis de Oratione, alias de Morte nuncupatae huiusmodi, ac omnia et singula, per guardianos et confratres praedictos, circa praemissa, edita ordinationes et statuta, ac prout illa concernunt cetera in eisdem documentis contenta, licita et honesta, ac sacris canonibus non contraria, apostolica auctoritate, tenore praesentium, ex certa scientia, approbamus et confirmamus; ac omnes et singulos iuris et facti defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem, supplemus, illisque omnibus perpetuae firmitatis robur adiicimus. Et nihilominus eamdem confraternitatem de Oratione, alias de Morte nuncupandam, eisdem modo et forma, quibus per ipsos christifideles instituta existit, de novo, auctoritate et tenore praemissis, instituimus et etiam erigimus.

§ 4. Ac eisdem guardianis, administratoribus et confratribus quascumque utriusque sexus personas eis bene visas ac gratias et acceptas, tam ecclesiasticas quam saeculares, undecunque existentes, dictam confraternitatem ingredi volentes, cuiusvis licentia minime requisita, in eorum confratres ac confraternitatis gremium recipiendi et admittendi, licentiam et facultatem concedimus.

§ 5. Eisque, cum eiusdem Federici epi-

Eius officiali- bus indulget quoscumque in confratern. re- cipere;

Statuta cum scopi et deinceps pro tempore existentis auctoritate protectoris sui auctoritate seu approbatione et reformare; quæcumque statuta et ordinationes, pro eiusdem confraternitatis felici regimine, ad piorum operum huiusmodi exercitium et alias circa praemissa, prout eis videbitur et placuerit, condere et reformare, quae, postquam condita et reformata fuerint, eo ipso apostolica auctoritate approbata et confirmata sint et esse censeantur, et per ipsos guardianos ac administratores et confratres observari debeant.

§ 6. Ne non, tam in eorum oratorio quam in processionibus per Urbem facientur crucem ligneam et habitum consuetum de tela nigra cum capuciis sive picciis deferre, prout etiam de praesenti deferunt.

§ 7. Ne non eleemosynas et oblationes quascumque, ac etiam piorum christifili oblationes et legata recipere et in dictos pios usus exponere;

rumque praelatorum et officialium, aliarumque personarum, tam saecularium quam ecclesiasticarum, tam hactenus, quam in futurum ultimis voluntatibus vel etiam inter vivos donationibus vel largitionibus relicta legata, haereditates et bona quaecumque eidem confraternitati relinquiri, et confraternitatem illa sic relicta recipere et de illis illorumque fructibus in dictos pios usus, prout illis videbitur, disponere, ac omnia et singula alia recipere, obtinere et facere, et ad ea admitti posse, ad quae aliae Urbis praedictae confraternitates a Sede Apostolica approbatae possunt et valent, citra tamen illarum praedi- iudicium.

§ 8. Et insuper confraternitatem ipsam ad aliam ecclesiam seu locum ipsius Urbis sibi benevisum transferre, et inibi, si ecclesia non extet, ecclesiam unam cum suis oratoriis et mansionibus; si vero ecclesia inibi reperiatur, de illius pro tempore rectoris consensu, unam cappellam seu oratorium, in qua vel quo sacratissimi Corporis Christi Sacramentum reconditum

Crucem lignam et habitum nigrum deferre;

Confraternitatem ad aliam ecclesiam transferre, et in ea cappellam habere, ad ministrandum confratribus sacramenta;

esse debeat, et ad eius altare cappellanum, ad id per eosdem guardianos et officiales ad eorum nutum eligendum et amovendum, prout haec tenus habuerunt, per quem missae et alia divina officia celebrari et ipsis confratribus Eucharistiae et alia sacramenta ecclesiastica ministrari possint, habere et retinere ac construi facere.

§ 9. Et ipsi guardiani et officiales ac defunctorum corpora sepelire in ecclesiis eorum parochialiibus suis expensis, requisitis parochis.

§ 10. Et insuper, ut christifideles eu libentius ad ingrediendum confraternitatem huiusmodi inducantur, et animarum salus per amplius propagetur, de omnipotentis Dei misericordia ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus et singulis, praesentibus et futuris, eiusdem societatis utriusque sexus confratribus, qui ad illam in diebus orationis quadraginta horarum huiusmodi accesserint, et pro nostra et pro tempore existentis Pontificis Romani salute, necnon dictae Sedis ac principum omniumque christianorum pace et tranquillitate pie oraverint; necnon christifidelibus, qui ecclesiam confraternitatis huiusmodi in Nativitatis, Veneris Sancti et secunda feria octavae Corporis D. N. I. C. festivitatibus diebus devote visitaverint, vere tamen confessis et contritis, vel fir-

Iudicentia- rum concessio pro confratribus, sororibus et aliis.

mum confitendi propositum habentibus et similiter orantibus, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem eisdem auctoritate et tenore concedimus et elargimur. Eorum autem omnium et singulorum confratrum, qui per totam primam vel secundam dictae orationis noctem in eadem oratione permanerint, ac, pro viribus, ut supra, preces effuderint, intuitu unius animae cuiuscumque fidelis defuneti, pro qua quicunque ex ipsis *Miserere mei Deus et De profundis* psalmos, aut quinque Orationem Dominicam et Angelicam Salutationem humiliter, in dictae orationis fine, eoram sanctissimo Sacramento dixerint, quoties id fecerint, centum annos; illis vero confratribus, qui dictorum pauperum decedentium corpora ad locum sepulturae detulerint aut associaverint et infirmos praedictos visitaverint, quoties id fecerint, mille annos et totidem quadragenas de iniunctis sibi poenitentiis misericorditer in Domino relaxamus; ne non eisdem confratribus, quod liceat eis et eorum cuiilibet, durante eorum infirmitate, missam in dominibus suis celebrari facere.

§ 11. Ne non confessorem seu confessores, qui eos in mortis articulo ab eorum peccatis, et Sedi praedictae, in bullae Coenae Domini legi consueta, reservatis (Religionis et castitatis votis dumtaxat exceptis), dicta auctoritate absolvere possint, eligere.

§ 12. Ac ipsis guardianis, officialibus et deputatis pro tempore existentibus quascumque confraternitates extra Urbem praedictam, sub huiusmodi vocabulo et institutis pro tempore erectas, omnibus et singulis praedictis aliisque privilegiis et indulgentiis sibi deinceps concedendis, sub conditionibus et formis sibi bene visis, aggregandi, illasque eis in toto vel in parte communicandi facultatem similiter concedimus ac indulgemus huiusmodi.

§ 13. Et praesentes literas, sub quibusvis revocationibus, suspensionibus, de-

rogationibus vel limitationibus quarumcumque similium vel dissimilium indulgentiarum per nos et Sedem praedictam, etiam in favorem fabrice basilicae Principis Apostolorum de ipsa Urbe, expeditionis contra infideles et Cruciae Sanctae vel aliter, etiam ad imperatorum, regum, ducum aut aliorum instantiam, quomodo libet pro tempore factis, nullatenus comprehendi, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum statum restitutas et de novo concessas fore, ipsisque confratribus et aliis fidelibus suffragari debere decernimus.

§ 14. Non obstantibus quibusvis apostolicis ac in provincialibus et synodalibus concilii editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus, ac nostra de indulgentiis et gratiis huiusmodi ad instar non concedendis, aliisque editis et edendis Cancellariae Apostolicae regulis, ne non quorumvis ecclesiarum et aliorum locorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, consuetudinibus, privilegiisque, indultis et literis apostolieis, illis et eorum superioribus ac personis aliisque quibuslibet, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, ac irritantibus et aliis deeretis et motu proprio ac alias quomodelibet concessis, ac etiam iteratis vicibus approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si de illis ac totis illorum tenoribus specialis, specifica et individua, non autem per clausulas idem importantes, mentio aut quaevis alia expressio habenda, seu aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda esset, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis aliter in suo robore permanuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo etc.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo

Clausulae hu-
ius bullae praes-
servativae.

Clausulae de-
rogatoriae.

Facultas eli-
gendi confessio-
rem.

Facultas ag-
gregandi alias
confraternitatis.

quingentesimo sexagesimo, xv kalendas decembris, pontificatus nostri anno primo.

Anno Incarnationis dominicae MDLXI, die

Consensu ar-
chiconfraterni-
tatis Caritatis
de Urbe.

vii februarii, R. D. Antonius Lomellinus, protonotarius apostolicus, Horatius de Marchianis, Christophorus Lucianus, Franciscus Sangaletus, deputati societatis seu confraternitatis Caritatis de Urbe, per Franciscum Puccium, eorum procuratorem, omnibus et singulis retroscriptis, sine tamen praeiudicio privilegiorum eiusdem confraternitatis Caritatis, et literarum expeditioni, consenserunt etc.

Pro Ioanne Baptista Doria, Ioannes Baptista Zianus.

Dat. die 17 nov. 1560, pontif. anno I.

XXVII 1.

Indictio prosecutionis Sacri et Ecumenici Concilii Tridentini 2.

Pius Papa IV, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. Ad Ecclesiae regimen, licet tanto oneri impares, sola Dei dignatione vocati, statim circumferentes mentis oculos per omnes reipublicae christianaes partes, cernentesque, non sine magno horrore, quam longe lateque pestis hacresum et schismatis pervasisset, et quanta christiani populi mores correctione indigerent; in eam curam et cogitationem, pro suscepti muneris officio, incumbere coepimus, quemadmodum ipsas haereses extirpare, tantumque et tam perniciosum schisma tollere, moresque adeo corruptos et depravatos emendare possemus.

§ 1. Cum autem intelligeremus ad haec

Paulus III et Iulius III indi-
xerunt conci-
lium Tridenti-
num, sed prese-
cutum non fui-
tus ex variis cau-
sis de quibus huc
et in Pauli III

sananda mala aptissimum esse remedium, quod sancta haec Sedes adhibere consenseret, oecumenici generalisque concilii, visset, istud in dictum fuerat a Paulo III in eius constitutione XLII, *Initio, tom. vi, pag. 557;* absolutumque et confirmatum fuit ab isto Pontifice Pio IV, ut infra in constitutione *Benedictus*, ubi ponam concord. materiae.

Paulo tertio et eius successore Iulio, praedecessoribus nostris, sed, variis de causa sis saepius impeditum et interpellatum, perfici non potuit. Siquidem Paulus, cum id primo in urbem Mantuam, deinde Vicentiam indixisset, quasdam ob causas in literis eius expressas, id primo suspendit, postea Tridentum transtulit. Deinde eum quibusdam de causis ibi quoque eius celebundi tempus dilatum fuisset, tandem, suspensione sublata, in eadem civitate Tridentina inchoatum fuit. Verum, sessionibus aliquot habitis, et nonnullis decretis factis, ipsum se postea concilium, aliquibus de causis, accedente etiam Sedis Apostolicae auctoritate, Bononiam transtulit.

Iulius autem, qui ei successit, in eamdem civitatem Tridentinam id revocavit, quo quidem tempore facta alia quaedam decreta sunt. Sed cum novi in propinquis Germaniae locis tumultus excitati fuissent, et bellum in Italia et Gallia gravissimum exarsisset, rursus concilium suspensum et dilatum fuit, admittente nimis humani generis hoste, aliasque ex aliis difficultates et impedimenta obiicente, ut tantum Ecclesiae commodum, quod prorsus auferre non poterat, saltem quam diutissime retardaret. Quantopere vero interea auctae fuerint et multiplicatae ac propagatae haereses, quantopere schisma creverit, sine maximo animi dolore, nec minimis possimus nec referre. Sed tandem pius et misericors Dominus, qui numquam ita irascitur, ut misericordiae obliviscatur, regibus et principibus christianis pacem et unanimitatem donare dignatus est. Qua nos occasione oblata, maximum in spem venimus, ipsius misericordia fredi, fore ut his tantis quoque Ecclesiae malis eadem concilii via finis imponatur. Nos itaque, ad schisma haeresesque tollendas, ad corrigendos et reformatos mores, ad pacem inter christianos principes conservandam, celebrationem eius non esse duimus diutius differendam.

§ 2. Habita igitur cum venerabilibus Iste autem Pon- fratribus nostris sanctae Romanae Eccle-

sis hic expressis cardinalibus deliberatione matura, dictum concilium prosequi factis etiam consili nostri certioribus commandat ad diem Resurrect. Domini xxi;⁶⁰

siae cardinalibus deliberatione matura, factis etiam consili nostri certioribus commandat ad diem Resurrect. Domini xxi;⁶⁰ rissimis in Christo filii nostris Ferdinando, Romanorum imperatore electo, et aliis regibus atque principibus, quos quidem, sicut de eorum summa pietate et sapientia nobis pollicebamus, paratissimos ad ipsius concilii celebrationem adiuvandam invenimus, ad Dei omnipotentis laudem, honorem et gloriam, atque universalis Ecclesiae utilitatem, de eorumdem fratrum nostrorum consilio et assensu, sacrum oecumenicum et generale concilium, auctoritate eiusdem Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum, qua nos quoque in terris fungimur, freti et submixi, in civitate Tridentina, ad sacratissimum diem Resurrectionis Dominicæ proxime futurum, indicimus, et ibi celebrandum, sublata suspensione quamcumque, statuimus atque decernimus.

§ 3. Quocirca venerabiles fratres nostros

Monetque praelatos ut accedant ad concilium; omnibus ex locis patriarchas, archiepi-scopos, episcopos et dilectos filios abbates ceterosque, quibus in concilio generali sedere et sententiam dicere iure com-muni, vel ex privilegio, vel ex antiqua consuetudine licet, velimenter in Domino hortamur et monemus, atque etiam di-stricte praecipiendo mandamus, in virtute sanctae obedientiae, in vi quoque iura-menti quod praestiterunt, et sub poenis quas in eos, qui ad concilia generalia con-venire neglexerint, sacris sciunt esse ca-nonibus constitutas, ut ad concilium ibi celebrandum convenienter intra eam diem, nisi forte impedimento fuerint legitimio praepediti, quod tamen impedimentum per legitimos procuratores synodo probare debebunt. Monemus, propterea omnes et sin-gulos, quorum interest, interesse pos-terit, ut in concilio adesse non negligant.

§ 4. Carissimos vero in Christo filios no-

Hortatur imperato-re, reges et prin-cipes, ut dum sane esset concilio interesse posse, per se ipsos, et eorum oratores concilio inter-sint etc.; stros Romanorum imperatorem electum, ceterosque reges et principes, quos optan-principes, ut dum sane esset concilio interesse posse, hortamur et rogamus ut, si ipsi interesse concilio non potuerint, at oratores suos prudentes, graves et pios viros utique

mittant, qui ipsorum nomine illi intersint; curentque diligenter pro sua pietate, ut ex eorum regnis atque dominii praelati, sine recusatione ac mora, tam necessario tempore, Deo et Ecclesiae officium suum praestent; eosdem etiam curaturos esse minime dubitantes, ut per ipsorum regna et dominia tutum ac liberum iter praelatis eorumque familiaribus, comitibus et aliis omnibus ad concilium euntibus et ab illo rediuntibus pateat, benigneque ac comiter omnibus in locis recipiantur atque tractentur; sicut, quod ad nos at-tinet, ipsi quoque curabimus, qui nihil omnino praetermittere decrevimus, quod ad tam pium et salutare opus perficien-dum a nobis in hoc loco constitutis praelasti possit, nihil, ut Deus scit, quaerentes alind, nihil propositum habentes in hoc concilio celebrando, nisi honorem ipsius Dei, dispersarum ovium reductionem, ac salutem et perpetuam christiana reipu-blica tranquillitatem ac quietem.

§ 5. Ut vero haec literae et quae in eis continentur ad omnium, quorum oportet, notitiam perveniant; nec quisquam ea excusatione uti possit, quod illa igno-raverit; praesertim cum non ad omnes, quos de his literis certiores fieri oportet, tutus forsitan pateat aditus; volumus et mandamus ut in basilica Vaticana Principis Apostolorum, et in ecclesia Lateranensi, tunc cum in eis populus, ut missarum solemnibus intersit, congregari solet, palam, clara voce, a Curiae nostrae eur-soribus seu notariis aliquibus publicis recitentur, et postquam recitatae fuerint, ad valvas earum ecclesiarum, itemque Cancellariae Apostolicae et in loco solito Campi Flora affigantur: ibique, quo legi et omnibus innotescere possint, aliquan-diu relinquantur; cum autem inde amo-vebuntur, earum exempla in iisdem locis affixa remaneant. Nos enim per recitatio-nem hanc, publicationem et affixionem, omnes et singulos, qui his literis com-prehenduntur, post duos menses a die publicationis et affixionis earum, volumus

Hanc bullam Romae publicari mandat.

perinde adstrictos et obligatos esse, ac si ipsismet illae coram editae et lectae fuisserent.

Transumpto-
rum fides.
§ 6. Transumptis quoque earum, quae manu alicuius notarii scripta subscriptave, et sigillo ac subscriptione alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munita fuerint, ut, sine dubitatione ulla, fides habeatur, mandamus atque decernimus.

Nulli ergo *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae MDLX, tertio kalendas decembris, pontificatus nostri anno 1.

Papae sub- scriptio.	† Ego Pius, catholicae Ecclesiae episcopus.
Cardinalium subscriptiones.	† Ego R., card. de Carpo, episcopus Portuensis.
	† Ego F., card. Pisanus, episcopus Tusculanus.
	† Ego Fed., card. Caesius, episcopus Praenestiniensis.
	† Ego Ioan., card. Moronus, epis. Albanen.
	† Ego Christophorus Madrucius, card. Tridentinus.
	† Ego Otho Truchses, card. Augustanus.
	† Ego B. de la Cueva, card. S. Crucis.
	† Ego Ti., card. Crispus.
	† Ego Io. Mi., card. Saracenns.
	† Ego Io., card. Sancti Vitalis.
	† Ego Io. And., card. Messanensis.
	† Ego Iac., card. Puteus.
	† Ego Io. B. Cicada, card. S. Clementis, subscrpsi.
	† Ego Scipio, card. Pisarum.
	† Ego Jo., card. Reumanus.
	† Ego Io. Au., card. Capisuecus.
	† Ego Thad., card. Gaddus.
	† Ego F. M. G., card. Alexandrinus.
	† Ego Clem., card. Araecaeli.
	† Ego I., card. Sabellus.
	† Ego Io. Ant., card. S. Georgii.
	† Ego A., card. Farnesius, vicecancellarius.
	† Ego Gui. Asc., card. Camerarius.
	† Ego Hipp., card. Ferrariensis.

- † Ego Iul., card. Urbin.
† Ego Aloy., card. Cornelius.
† Ego Hier., card. Simoncellus.
† Ego Vitellotius, card. Vitellius.
† Ego Jo., card. de Medicis.
† Ego Carolus, card. Borromaeus.

Anno a nativitate Domini MDLX, indictione III, die vero II mensis decembris, pontificatus sanctissimi in Christo patris et D. N. D. Pii divina providentia Papae IV anno primo, retroscriptae literae apostolicae lectae, affixae et publicatae fuerunt in locis suprascriptis, iuxta earum seriem et tenorem, et etiam ut moris est, et illis amotis, dimissis illarum copiis affixis per nos Bernardinum Andreutium et Ioannem Andream Panizzam, apostolicos cursores.

Petrus Vulrrini ¹, magister cursorum.

Dat. die 29 nov. 1560, pontif. anno 1.

XXVIII.

Ordo, quo praelati in Sacro Coneilio Tridentino locum habere debent in actibus publicis.

Pius Papa IV.

Sicut ea, quae pacem et concordiam nutrit, pura mente semper inquirimus, ita ex debito nostrae pastoralis solicitudinis tenemur illa submovere, quae discordiam suscitare et scandalum introducere posse videntur.

§ 1. Itaque, ad tollendam omnem controversiam materiarum, quae inter praelatos, ad celebrationem sacri oecumenici et generalis concilii in civitate Tridentina pro tempore congregatos, super eorum praecedentia forte iam sunt exortae et in dies oriri possunt, volumus ac vobis per

¹ Valtrini, Cherub. (R. T.).

Declaratio praecedentiae praelatorum in concilio 2.

2 Hanc praecedentiam legati apostolici declararunt nulli ius acquirere aut tollere, ut legitur in fine sess. II et xxv cont. sess.

praesentes mandamus ut omnes et singuli praelatos praedictos, videlicet venerabiles fratres patriarchas primo, secundo archiepiscopos, tertio autem loco episcopos, in quibusvis actibus publicis, secundum gradum et ordinem suarum ad eorum ecclesias promotionum (ita quod qui prius promotus ad eas fuerit in suo quique ordine prior existat), incedere, sedere ac locum habere (nulla habita ratione ad ipsorum dignitates primatales, sive verae sive praetensae illae fuerint), auctoritate nostra, faciatis studioseque et diligenter euretis, atque pro vestra prudentia ac pietate geratis ut cuncta iste concordibus animis, in virtute Spiritus Sancti, cum Dei omnipotentis honore atque timore, quiete feliciterque procedere valeant.

§ 2. Non obstantibus praemissis et quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die ultima decembris, millesimo quingentesimo sexagesimo, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 31 decembris 1560, pontif. anno II.

XXIX.

Annuntiatio quarumcumque legitimacionum de naturalibus spuriis factarum, in praeiudicium vocatorum ex fideicommisso aut testamento aut quavis alia valida dispositione (dummodo non sint sortitae effectum); et revocatio facultatum eo modo legitimundi.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Quamvis a Sede Apostolica, ad quam negotiorum multitudo undique confluit, curis continuo plena innumeris, nonnulla

interdum ex quibusdam eausis aliquando per occupationem ac importunam petentium instantiam coneedantur, quae in alieni iuris praeiudicium tendunt et detrimentum, non debet reprehensibile videri, si Romanus Pontifex, ad eius providentiam pro debito pastoralis officii spectat super his debite providere, illa, rationabilibus et iuridicis causis maturius et attentius deinde cognitis, quandoque revocat et annullat ac in statum redigit rationis.

§ 1. Sane cum fide digna plurimorum relatione, non sine animi nostri molestia, intellexerimus nonnullos Romanos Pontifices praedecessores nostros, ac praetextu quarundam sibi concessarum facultatum comites palatinos et alios multos, spurious et naturales, et forsitan incestuosos, etiam in praeiudicium venientium ab intestato, et vocatorum ex testamento, ad fideicomissa ac haereditates et legata vel donationes ita legitimasse, ut in huiusmodi fideicommissis, haereditatibus aut legatis vel donationibus, non obstantibus testatorum voluntatibus, succedant, ac proinde variae contentiones et scandala, in grave multorum praeiudicium ac animarum iacturam, haec tenus exorta sint et in praesentiarum exoriantur.

§ 2. Nos, illa, utpote contra ius et aequum existentia, de cetero ne siant opportune providere, neconon eorum, quos hoc ipsum tangit ac tangere poterit quomodolibet in futurum, indemnitati consilere volentes, motu proprio, non adalicuus super hoc nobis oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione et ex certa scientia ac potestatis plenitude, omnes et singulas legitimaciones de quibuscumque naturalibus spuriis per Romanos Pontifices praedecessores praefatos ac comites palatinos huiusmodi et quoscumque alios ad id facultatem habentes, in praeiudicium vocatorum ex fidei-

commisso aut testamento vel quavis alia valida tamen dispositione, sub quibusvis tenoribus et formis, ac eum quibusvis verborum formis et expressionibus, ac efficacissimis et insolitis clausulis et etiam motu simili, etiam consistorialiter, ac de apostolicae potestatis plenitudine, etiam cum derogatione regulae seu constitutionis de non tollendo iure quaesito, ac aliis cautelis quomodolibet factas (nondum tamen, adhuc viventibus ultimis honorum huiusmodi possessoribus, per quorum obitum ad legitimos praedictos devolvi deberent, effectum sortitas, nec ius in re consecutas), neenon eorumdem comitum palatinorum et aliorum facultates legitimandi habentium, ad hoc tantum ut deinceps tales legitimations in praeiudicium fideicommissorum et aliarum dispositionum huiusmodi facere non possint, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo revocamus, cassamus et annulamus.

Extinctio liti-
tum penden-
tium circa eas.

§ 3. Neenon quascumque lites et controversias, quas, illarum status et causarum merita, nominaque et cognomina indicum et colligantium praesentibus pro sufficienter expressis halentes, in Romana Curia vel extra eam super praemissas motas et indecisas pendentes, in statu et terminis, in quibus reperiuntur, harum serie ad nos advocabamus, cassamus et extinguiimus.

Inhibitio con-
tra comites pa-
latinos et alios
legitimandi fa-
cilitatem haben-
tes no pre-
sumant legitimare
contra formam
huius constitu-
tionis.

§ 4. Neenon partibus litigantibus et iudicibus, coram quibus illae pependunt, seu forsan adhuc pendent indecisae, perpetuum silentium imponimus, iuxta declarationem praedictam, ac imponi voluntus et mandamus. Districtius inhibentes eisdem iudicibus ne in eisdem causis, neenon comitibus palatinis ac aliis facultatem legitimandi huiusmodi habentibus, in virtute sanctae obedientiae, ac sub nostrae indignationis, quoad comites et alios facultatem legitimandi huiusmodi, etiam

¹ Et etiam irritantibus decretis, etiam motu etc., Cherub. (R. T.).

aliter quam ut praefertur, habentes, et aliorum quorumcumque illorum facultatum, privilegiorum et indultorum cassationis, annullationis et totalis revocationis, neenon decem millium ducatorum auri de Camera, quoties contravenerint, ipsi Cameræ Apostolice applicandorum, poenis, similibus de legitimationibus deinceps se respective, contra dispositionem et declarationem nostram huiusmodi, intrromittere quoquo modo audeant seu praesumant.

§ 5. Decernentes comites palatinos et Decretum ir-
ritans. alios quoscumque legitimandi facultatem habentes, ut praefertur, nullas in praeiudicium fideicommissorum et voluntatum testatorum huiusmodi legitimations in posterum facere posse, et aliter factas et forsan faciendas, iuxta dispositionem ¹ nostram huiusmodi, restringi et limitari. Ac sic in praemissis omnibus et singulis per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores seu eorum locatenentes ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, interpretari, iudicari et definiri debere; neenon irritum et inane quicquid secus super his a dietis comitibus et iudicibus vel quibusvis aliis, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 6. Non obstantibus nostra de non tollendo iure quaesito, quatenus opus sit, ac aliis constitutionibus et ordinationibus apostoliceis, ac praedictis et quibusvis aliis facultatibus, privilegiis, indultis et literis apostoliceis eisdem comitibus palatinis et quibusvis aliis, etiam pari motu ac alias quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quorum omnium tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris,

¹ Dispositionem et declarationem, Cherub. et Matth. (R. T.).

hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisi, a praedicta sit Sede indulatum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huicmodi mentionem, et qualibet dictae Sedis indulgentia generali vel speciali, cuiuscumque tenoris existat, per quam, praesentibus non expressam vel totaliter non insertam, effectus huicmodi literarum impediri valeat quomodolibet vel differri, et de qua cuiusque toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis.

§ 7. Ut autem praesentes literae ad om-

*Hae consti-
tutio ligat ubi-
quo quad legi-
timationes fa-
ctas auctoritate
apostolicas; quo
vero ad alias
factas imperiali-
concessione, li-
gat in terris
Romanae Eccle-
siae subiectis.*

nium notitiam deducantur, nec aliqui de illis ignorantiam aliquam praetendere valent vel allegare, volumus ipsas praescientes literas, quoad legitimationes apostolica auctoritate factas, ubi vis locorum; quo vero ad illas, quae ex imperiali concessione factae fuerunt, in terris nobis et Romanae Ecclesiae mediate et immediate subiectis, in casibus, in quibus illa in terris huicmodi de iure fieri permittitur, locum habere et effectum sortiri debere, neconon in valvis Cancellariae Apostolicae ac aie Campi Florae affigi et publicari ac eos quos concernunt perinde arctare ac si eis personaliter intimatae forent, cum non sit verisimile apud eos remanere incognitum quod tam patenter extitit publicatum.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo primo, kalendis ianuarii, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 1 ianuarii 1561, pontif. anno n.

Confirmatio et extensio iurisdictionis praesidentis et camerarii Riparum aliae Urbis in causis civilibus et criminibus, et etiam indultorum nautarum et mercatorum Ripalium ¹.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Cupientes, pro communi ac publica utilitate et commodo Urbis nostrae, et praecipue curialium, incolarum, mercatorum et nautarum in Romana nostra Ripa et Ripetta commercia excentium, favoribus incumbere, et scientes etiam alias per felicis recordationis Innocentium VIII, Leonem X, Clementem VII et Paulum III, Romanos Pontifices praedecessores nostros, fuisse statutum et ordinatum, ut favorabilius dictis mercatoribus et nautis liceret mercaturam profiteri, quod possent uti omnibus gratiis et privilegiis ab antiquo illis concessis contra et adversus eorum debitores bonaque illorum et haeredes, occasione rerum ripalium, ut latius in literis dictorum praedecessorum nostrorum dicitur contineri.

§ 1. Nos, attendentes quod favorabilibus et publicis utilitatibus est succurrendum, et per contrarium fraudibus, calliditatis et cavillationibus obviandum, maxime illorum, qui curant et student perniciose protrahere causas, retardare solutiones et impedire executiones, et indemnitatibus publicis ac dictorum mercatorum et nautarum curiaeque Ripae et Ripettae consulere; et volentes illos et illas specialis gratiae favore prosequi, motu simili et ex certa scientia etc., concessiones, gratias, indulta et privilegia, literas, statuta et capitula omnesque alias sententias latas per Cameram nostram, et inter ipsos mercatores et dohanerios gabellae vini et

*Paulos III et
alii his mer-
catoribus indul-
ta concesse-
runt, ut in eius
bulla citata in
nota ad rubr.*

*Bic Pontifex
ea approbat;*

¹ Hanc iurisdictionem et indulta vide in constitutione Pauli III, *Cum nobis*, tom. vi, pag. 194.

omnia alia inserta in dictis statutis et consuetudinibus ripalibus, in favorem dictae curiae et mercatorum et nautarum, et inde secuta quaecumque, apostolica auctoritate confirmamus et approbamus, et, quatenus opus sit, de novo concedimus. Omnesque et singulos, tam iuris quam facti defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem, ac solemnitates omissas, si quae omissae sunt, supplemus.

§ 2. Ac volentes inconvenientiis ob*lurisdictionem que causarum civiliū exten-* viare, quae saepe oriuntur a male forsan iudicantibus, gratias nostrorum praedecessorum concessas huiusmodi nostro tribunali ac illius nautis et mercatoribus, motu proprio et ex certa scientia et plenitidine potestatis, declaramus nostrae intentionis esse ac nostrorum praedecessorum quod omnes causae, tam introductae in dicto tribunali, in prima instantia, occasione rerum ripalium vel ab illis emergendae, dependendae, annexorum et conexorum, et causa pretii illorum, de quibus certa habetur fides, ac quomodo cumque et qualitercumque, licite tamen et honeste, fuerit contractum et conventum inter ipsos mercatores, nautas et alios eorum debitores, commercia pro rebus ripalibus cum illis habentes, quod dictae causae et lites non possent modo aliquo in dicta prima instantia (ubi tamen non est deneganda appellatio), per statuta et consuetudines ripales, etiam per dependentes vel ratione universalis iudicij, ex cussionis haereditatum et bonorum seu dotium, intentari, introduci neque reassumi in aliquibus aliis curiis Urbis nostrae, sed omnino debeant finiri et determinari in dicta Curia Ripæ et Ripettab*e* per camerarium eiusque notarium et officiales, et in arduis, et ubi cadit punctus iuris, habito consilio sapientis, iuxta formam dictorum statutorum de huiusmodi loquentium, si opus fuerit. Et sic etiam

**¶ Tam introductae quam introducendae, Che-
rub. (R. T.).**

de contractibus, pactionibus et conventionibus habitis quoicumque locorum, etiam in finitimis provinciis.

§ 3. Et simili motu proprio volumus *Et crimin-
alium ampliat;* quod omnes causae mixtae et criminales inclusive, etiam usque ad ultimum supplicium, pro omnibus excessibus, delictis et homicidiis in dicta Ripa perpetratis, tam in mari quam in dicta Ripa et eius districtu et pertinentiis, et quoicumque locorum in mari, tam contra res et merces destinatas ad Ripam praedictam vel ad nostrum portum Civitatis Vetulæ per nautas vel alios, etiam quod per terram postea ex aliquo portu pervenerint ad Urbem nostram seu nostram Ripam vel Ripettam, cognoscantur per camerarium dictae Ripæ, ac supra et debito fine terminentur, et incidenter contra quosecumque facinorosos homines et nautas habeat merum et mixtum imperium, animadversionem et gladii potestatem, prout olim habuit et in praesentiarum habet, quam potestatem confirmamus, et, quatenus opus sit, dicto camerario et eius Ripæ et Ripettab*e* concedimus. Decernentes irritum et inane quidquid in contrarium attentari contigerit in futurum.

§ 4. Volumus etiam quod praesenti motu proprio nostro, per quaecumque nostram signaturam, etiam motu proprio emanatam et in futurum emanandam, etiam si de eorum clausulis derogatoriis mentio fiat, nisi illius expressa mentio de verbo ad verbum habeatur, nullatenus derogatum censeatur. Declaramus etiam nostrae intentionis numquam fuisse, per quendam nostrum motum proprium confirmatorium capitulorum gabellae Studii etc., velle auferre beneficium praelationis, prioritatis et dominii ipsorum mercatorum et nautarum in rebus ac vinis existentibus, iuxta tenorem motus proprii felicis recordationis Pauli III, praedecessoris nostri, sed fraudibus tantum obviare.

*Clausulae pre-
servativaæ.*

Clausulae de-
rogatoriae.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, stylo Palatii, statutis ac novis reformationibus Urbis, ac literis a nobis emanatis, privilegiis, indultis et aliis facultatibus forsan concessis, quovis modo debitoribus dictorum mercatorum et nautarum, occasione rerum praedictarum, ac aliis, et pro tempore auditori Cameræ Apostolicae, vicario, gubernatori, senatori Urbis, collateralibus illius ac aliis iudicibus Urbis et illorum curiis, et forsan dohanerii gabellae Studii, etiam per nos concessis, innovatis et approbatis et concedendis etc. Quibus omnibus etc., ac si eorum tenores etc., hac vice dumtaxat derogamus.

§ 6. Praesentemque nostram constitutionem, cui non derogatum est per quamcumque signaturam, et in qua omnia et singula decreta, formas et alia in dictis motibus propriis contenta, descripta et repetita censeri debere, volumus in volume statutorum dictae Curiae Ripæ et Ripetæ describi et registrari; et eius signatura, in iudicio et extra, ubique fidem faciat et sufficiat, regula contraria non obstante.

§ 7. Mandantes omnibus quatenus, sub excommunicationis sententia et mille ducatorum auri etc. ipso facto incurwendis, toties quoties contraventum fuerit, et processus sit ipso iure nullus. Et ita servari inviolabiliter mandamus.

Placet, motu proprio. I.

Videatur in Camera. I.

Videtur concedenda. L. de Torres in plena Camera.

XXXI.

Deputatio et facultates cardinalis camerarii cognoscendi cum voto congregacionis quascumque causas interesse Reverendæ Cameræ Apostolicae tangentes ac revindicandi computa officialium,

¶ Derogatur, Cherub. (R. T.).

Bull. Rom. Vol. VII.

43

et aliorum etiam iam solidata et decisæ, et contractus laesionem eiusdem Cameræ continentis rescindendi, ac bonorum detentores coercendi ¹.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Romanum decet Pontificem, ex injuncto sibi desuper pastorali officio, solerti diligentia procurare ne res et iura Cameræ Apostolicae, fraude, malitia et perfidia nonnullorum, detrimentum aliquod patiantur, sed ut malitiis seu fraudibus perfidiaque eorum detectis, propterea punitis, castigatis, damnisque, eorum fraude et malitia huiusmodi dictæ Cameræ illatis, refectis, meliora maioraque in dies efficiantur, etiam opem et operam impendere efficaces.

§ 1. Cum itaque, sicut accepimus, diversi Sedis Apostolicae nuncii, ac iurium, rerum et bonorum Cameræ Apostolicae praefatae collectores, subcollectores, exactores, administratores, officiales et commissarii, neconon thesaurarii, tam in alma Urbe nostra et Statu nostro Ecclesiastico, quam diversis aliis, etiam ultra maria et montes, regnis, provinciis et dominiis, per nos et diversos alias Romanos Pontifices praedecessores nostros, sive sanctæ Romanae Ecclesiae camerarios aut eiusdem Status nostri superintendentes pro tempore existentes, vel praedictam Cameram seu alias a ministris nostris deputati, illorumque ministri et forsan aliae personæ Romano Pontifici pro tempore existenti et dictæ Cameræ seu eius officialibus de suis administrationibus et gestis rationem reddere debentes, suarum administrationum et rationum et in Camera praedicta seu alibi exhibitis et praesentatis libris et computis, dubitan-

Causæ huius
constitutionis.

¹ De cognitione huiusmodi causarum, vide constitutionem x Pauli III, *Non sine*, tom. vi, pag. 247. Et de redditione ac revisione huiusmodi computorum, vide in eiusdem Pauli constitutione LII, *Cum sicut*, pag. 370.

tes per eorumdem computorum exactam discussionem et diligentem examinacionem eidem Camerae debitores reperiri et declarari, et ad reliqua restituendum cogi, et aliquando eorum fraudes detegi et pro praemissis debitibus poenis affici, eadem computa calculari, discuti, examinari, solidari et declarari neglexerint et procrastinaverint, negligantque et procrastinent de praesenti; multi etiam directorum computorum exhibitionem et solidationem distulerint et differant, quosque¹, ob Pontificum et officialium mutationem, quam in Curia Romana saepius evenisse et quotidie fieri experientia docuit, iudices, talium computorum ignaros, rationales sive alios pro eadem Camera agentes sibi propitos et faventes obtinuerint et obtineant, ex quorum postea iniuria², seu ipsis mutua quadam devinctis amicitia, computa praedicta secundum ipsorum administratorum etiam iniustum voluntatem calculari, solidari et declarari saepe saepius contingit, multaque non admittenda admissa fuerint et admittantur, et quamplurima in fraudem eiusdem Camerae occultentur; neconon plerique alii varia et diversa credita contra Cameram praedictam consingentes, ac antiqua ac forsitan soluta et extincta repetentes, ac forsitan, facta collusione cum praetensis creditoribus, parvo pretio illa et mandata cameralia desuper expedita redimentes, adveniente Sedis vacantis tempore, quo de Patrimonio Beati Petri et aliis provinciis sanctae Romanae Ecclesiae subiectis non ita, sicut vivente Romano Pontifice, diligenter exacta cura habetur, ab eademi Camera, etiam praecedentibus illicitis forsitan modis, procuratis sacri collegii cardinalium vel illius capitulis ordinum mandatis, super dictis conflictis redemptis, sive aliis praetextibus ex donatione liberali seu servitorum remuneratoria obtentis, multas et notabiles

¹ Quousque, Cherub. (n. T.). ² Forte legi debet incuria (n. T.).

pecuniarum summas indebita et minus iuste exegerint, ac per varias artes, favores et illicitos modos extorserint, ex quo dicta Camera ad illorum satisfactio- nem nullatenus tenebatur; quodque, ad praefatas fraudes et indebitas pecuniarum exactiones et aliarum rerum extorsiones colorandas, Romanis Pontificibus postea ad summum apostolatus apicem statim assumptis, ab eisdem in principio suorum pontificatum obreptitie et subreptitie mandata, cedulas et diversas alias literas, etiam motu proprio, indebitarum solutionum confirmatorias, revalidatorias et praecceptorias obtinuerint et obtineant, prout etiam forsitan a nobis, diversis temporibus, subreptitie tamen et fraudulenter obtinuerunt. Multique, sub diversis coloribus, et conflictis exemptionum privilegiis, a nobis et diversis Romanis Pontificibus obtentis, ab annuis censibus et impositionibus, etiam subsidii triennalis, neconon iuribus, etiam quindenniorum, Camerae praedictae debitibus, se subditosque suos de facto eximentes, ab illorum debita solutione et solita contributione subtraxerint et subtrahant, multaque castra, oppida, territoria, villas, nemora, paludes, montes, bona et iura, etiam regalia nostra et praedecessorum nostrorum, ac ad nostrum et eorum supremum dominium sive ad illius recognitionem spectantia et pertinentia, nulla saltem legitima praecedente causa, a quamplurimiis communitatibus, universitatibus, duabus, marchionibus, comitibus aut particularibus personis de facto occupaverint et detinuerint, ac in praesentiarum detineant et occupent in maximum sanctae Romanae Ecclesiae et eiusdem Camerae damnum et praeiudicium ac sacri apostolici patrimonii et aerarii diminutionem, quod cum, ob praefatas pecuniarum profusiones et bonorum ac castrorum supradictorum indebitas occupationes,

semper exhaustum reperiatur et defraudetur.

§ 2. Et propterea eiusdem Cameræ indemnitatî providere, ipsamque a similibus gravaminibus et extorsionibus, ascendi, una cum quinque deputatis, causas concernent, interesse Cameræ Apostolice; et facultates camerarii cognoscendi, una cum similiiter illos, qui circa praedicta aliquo modo oppressi fuissent, relevare cupientes, ac de fide, industria, doctrina, sufficientia singularique rerum experientia dilecti filii nostri Vitellotii, S. Mariae in Via-Lata diaconi cardinalis Vitellii nuncupati, eiusdem sanctae Romanae Ecclesiae camerarii, plurimum in Domino confidentes, eidem Vitellio cardinali et camerario, motu simili et ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, committimus et mandamus quatenus, adhibitis secum venerabili fratre nostro Annibale, archiepiscopo Avignonensi, eiusdem Cameræ clero, et dilectis filiis Donato Matthaeo Minali, thesaurario nostro generali, et Francisco de Grassis, familiari nostro, ac Iannotto Castilione, militiae S. Lazari Hierosolymitani magno magistro, et magistro Paulo Odescalco, utriusque signaturae nostrae referendario et Cancellariae Apostolicae correctore, ac de eorum seu maioris partis illorum insimul congregatorum voto et assensu, cum praesentia et assistentia venerabilis fratris nostri Aloysii, episcopi Montis Pilonii, Cameræ praedictæ generalis commissarii, omnes et quascumque causas civiles et criminales seu mixtas, profanas et spirituales, beneficiales seu similiter mixtas, in quibus directe vel indirecte fisci et Cameræ praedictæ interesse seu præiudicium vertatur, seu quomodolibet vertere sibi cum eiusdem congregationis voto videbitur, indecisas pendentes, etiam instructas coram quibuscumque iudicibus ordinariis seu etiam auctoritate apostolica delegatis, etiam si sanctae Romanae Ecclesiae cardinales ac Curiae causarum Palatii Apostolici audi-

tores pro tempore fuerint, et hodie etiam reperiantur, seu etiam in Camera nostra Apostolica, in statu et terminis, in quibus pro tempore reperientur et de praesenti existunt, ad se de voto dictæ congregationis seu maioris illius partis advocet, illasque et omnes alias, quas praefatus Aloysius episcopus et commissarius coram eo proponet, movere que et proponere volet et intendat, contra quascumque personas ecclesiasticas, saeculares et quorumvis Ordinum regulares, cuiuscumque status, gradus, ordinis, præminentiae et conditionis fuerint, etiam si cardinalatus honore aut patriarchali, archiepiscopali, episcopali, ducali, marchionali, comitali vel quacumque alia dignitate, excellentia et prærogativa præfulgeant, et quocumque nomine nuncupentur, etiam communitates quarumcumque civitatum, metropolitan. ¹ universitates, conventus, congregations et collegia quaecumque, etiam capita Ordinum quorumcumque, una cum incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis et connexis ac toto negocio principali, audiat et cognoscat, et cum prædictorum voto et assistentia, iustitia mediante, terminet.

§ 3. Ac quaecumque computa, quae tamen ex rationabili causa eidem Vitelio cardinali et camerario, de voto eiusdem congregationis, revidenda videbuntur, etiam per prædictam Cameram sive illius officiales et quoscumque alios et saepius solidata, declarata et decisa, etiam si Romanorum Pontificum et nostram confirmationem, liberationem et absolutionem contineant, diligenter revideat, de novo calculet et calculari faciat et, ac si numquam solidata et declarata fuerint, mediante iustitia, discutiat, declaret et terminet, ac quaecumque admissa et in fraudem, damnum, laesionem eiusdem Cameræ quomodolibet gesta, auctoritate nostra, revocet et retractet.

Computaque
ministrorum et
aliorum, etiam
solidata, revi-
dendi;

¹ *Etiam metropolitan., Cherub. (R. T.).*

§ 4. Omnesque contractus super loca-

Contractus laesionem Cameræ Aposto- licae conti- nentes rescindendi; que feudorum praedictæ Cameræ, etiam eum Romanis Pontificibus et Sede Apostolica quomodolibet celebratos, recognoscat, et laesionem eiusdem Cameræ continentis rescindat et annullet, nullosque et irritos, prout iuris fuerit, decernat et declarat.

§ 5. Ac quaecumque eastræ, oppida,

Detentores-que honorum eiusdem Cameræ coercendi; territoria, villas, nemora, paludes, montes et alia loca dominii directi vel utilis sanctæ Romanae Ecclesiae vel Cameræ Apostolicae, indebitæ a quibusvis particularibus personis, quaecumque dignitate, excellentia et prerogativa fulgentibus, seu etiam communitatibus, universitatibus et collegiis occupata vel illicite detenta, ad eadem Cameræ praedictæ dimittendum et relaxandum, sub poenis et censuris arbitrio suo moderandis et exequendis, etiam prout iustum sibi videbitur, cogat et compellat.

§ 6. Et ut facilius hoc exequi possit,

Et manu regia et appellat. remota etc. pro- cedendi. quosecumque quorūcūmque bonorum, castrorum, oppidorum, territorium¹, vilarum, nemorum, paludum, montium et aliorum iurium eiusdem Cameræ detentores et occupatores, ad titulum iustum suae detentionis et occupationis huiusmodi, intra tempus seu terminum arbitrio suo praefigendum, coram se exhibendum mandet et faciat, quo termino elapso et titulo non exhibito, ad incorporationem bonorum huiusmodi de simili voto, prout tamen alias iuris fuerit, procedat. Cum facultate, de simili voto eiusdem congregationis, eisdem in causis summarie, sola facti veritate inspecta, omni et quaenamque appellatione remota, etiam manu regia, ac si nos ipsi in eisdem causis iudicaremus, procedendi, et contra repertos dietæ Cameræ debitores, fraudatores et ipsius iurium et rerum

1 Territoriorum, Cherub. (R. T.).

occupatores, castrorum et aliorum bonorum detentores, et quomodolibet delinquentes vel census solvere cessantes, aut legitimis investituris et titulis carentes, sive illos non exhibentes, eos in caducitatis fendorum, beneficiorum et privationis bonorum poenas incurrisse declarandi, procedendi et cum effectu exequendi, etiam per distractionem bonorum et capturam pignorum et tenutarum ac personarum; ipsasque personas compellendi ad dietæ Cameræ integrum satisfactionem, ac debitissimis poenis, etiam corporalibus et decupli, ac alia, prout in motu proprio felicis recordationis Pauli Papae III, praedecessoris nostri, quem etiam per praesentes confirmamus et, quatenus opus sit, innovamus, et coram cardinale et congregatione huiusmodi locum habere decernimus, puniendi, poenasque, iuxta demeritorum et personarum qualitates, etiam corporis afflictivas, augendi, minuendi, communitandi et exequendi. Ac dietam Cameram ad sua bona et iura, eastræ, territoria sive illorum plenariam possessionem reponendi, reintegrandi et restituendi, cum potestate citandi, etiam per edictum publicum, ac sub sententiis, censuris et ecclesiasticis ac pecuniariis poenis, arbitrio suo moderandis, etiam similis edicto inhibendi, et monitionia ad personaliter et non per procuratorem coram se comparendum, sub similibus poenis decernendi et relaxandi. Ac monitionibus et inhibitionibus suis inobedientes, censuras et poenas in eis contentas incurrisse declarandi, ipsasque censuras etiam iteratis vicibus aggravandi, ac auxilium brachii saecularis, quoties opus fuerit, invocandi. Aliaque omnia gerendi, faciendo, exerceendo et exequendo, quae in praemissis et circa ea sibi, cum voto congregationis praedictæ, necessaria visa fuerint et opportuna.

§ 7. Mandantes omnibus et singulis in

Officiale Sta-
tus Ecclesiastici
obedient man-
datis camerarii.

Statut nostro Ecclesiastico ac quibusvis aliis locis, nobis et dictae Sedi mediate vel immediate subiectis, gubernatoribus, thesaurariis, ac quibusvis aliis regnis, provinciis et doniis, iurium eiusdem Cameræ collectoribus, subcollectoribus, exactoribus, commissariis, administratoribus et officialibus, illorumque ministris ac quibusvis aliis personis, in virtute sanctae obedientiae, et sub maioris excommunicationis latae sententiae, eo ipso, absque alia declaratione incurriendis, ne non quorumcumque fendorum, beneficiorum et bonorum privationis ac inhabilitatis ad illa et alia in posterum obtainenda, ac duorum millium ducatorum auri de Camera, eidem Camerae applicandorum, et aliis eidem Vitellotio cardinali et camerario benevisis poenis, quatenus mandatis et monitionibus Vitelli cardinalis et camerarii in praemissis pareant et obdiant, illique ac dictae congregationi, quantum in eis fuerit, assistant; ac inhibentes praefatis iudicibus ne, sub similibus poenis ex nunc, prout ex tunc et e contra, postquam ipse Vitellius¹ cardinalis causam, eoram eis pro tempore pendentem, ad se, vigore praesentis motus proprii, advocaverit, ulterius ad quorumvis instantiam procedere debeant sive praesumant.

§ 8. Decernentes quicquid desuper per eos seu quoscumque alios, et S. R. E. cardinales, aut eiusdem Palatii auditores, scienter vel ignoranter, praesumptum fuerit, irritum et inane.

§ 9. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac privilegiis, facultatibus, indultis, concessionibus, donationibus, confirmationibus, exemptionibus, absolutionibus et litteris apostolicis eisdem nunciis, gubernatoribus, administratoribus, officialibus, ministris, communitatibus, universitatibus, collegiis et aliis personis praedictis, per quoscumque Romanos Pontifices praede-

Decretum ir-
ritans.

Clausulae de-
rogatoriae.

cessores nostros ac forsitan nos et Sedem ac Cameram praedictas, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac eum quibusvis clausulis et decretis, et motu et scientia similibus et alias quomodolibet in contrarium praemissorum concessis. Quibus omnibus, illorum tenores etc. pro sufficienter expressis habentes, motu simili, specialiter et expresse derogamus, illaque revocamus, cassamus et annullamus, irritaque decernimus, ceterisque contrariis quibuscumque. Et ut facilius et melius quae per eundem Vitellotium cardinalem et camerarium ac dictam congregationem decreta et ordinata fuerint executioni demandari possint et valeant, Donato Matthæo Minali praedicto, moderno, et pro tempore existenti thesaurario nostro generali, committimus et mandamus ut quascumque pecunias, pro praemissis necessarias et oportunas, de mandato tamen eiusdem Vitellotii cardinalis et camerarii solvendas, exburst et persolvat, ac persolvi faciat cum effectu. Quas quidem pecunias sic pro tempore solutas, nos in computis suis bonas faciemus et approbamus, perinde ac si de mandato nostro solutae fuissent, prout per praesentem motum proprium approbamus et pro approbatis habemus.

§ 10. Nos enim eidem Vitellotio cardinali et camerario quoscumque commissarios, notarios, secretarios, officiales, cursores, computistas seu calculatores, cum salario et provisione sibi benevisa, tam in alma Urbe nostra quam ubique locorum, cum similia aut limitata potestate, creandi, constituendi et deputandi, qui ex tunc, prout ex ea die et e contra, postquam ab eodem Vitellotio cardinali et camerario creati, constituti et deputati fuerint, a nobis creati, deputati et constituti esse censeantur, plenam et liberam licentiam et facultatem concedimus et impartimur.

Facultas ca-
merarii depu-
tandi officiales
dictæ congre-
gationis.

§ 11. Volumus autem quod praesentis

¹ *Vitellotius* hic et paullo ante Cherub. (n. r.).

Sola signatura nostri motus proprii, etiam absque illius sufficit.

data et registratura, sufficiat¹ et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, quacumque regula seu constitutione apostolica contraria non obstante.

Placet, motu proprio. I.

XXXII.

*Confirmatio constitutionum a Pio II,
Paulo II, Sixto IV, Iulio II, Leone X
et Clemente VII editarum contra
homicidas et bannitos eorumque fautores
et complices, ac dominos et communi-
tates non custodientes eorum territoria
a bannitis, furibus etc.; et rerogatio
quarumcumque facultatum gratiandi
homicidas, aut cum eis componendi.*

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

In eminenti Sedis Apostolicae specula, divina disponente clementia, licet immemorit, constituti, inter multiplices nostrae sollicitudinis enras, quibus assidue premissimur, illam pro nostro pastorali officio in primis suscipere debemus, per quam omnes christifideles, praesertim nostri et S. R. E. devoti et peculiares filii, quiete et pacifice et sine aliqua offensione vivere valeant. Unde nos ad id operarias manus libenter apponiimus, ac illa, quae pro eorum felici, prospero ac pacifico statu per Romanos Pontifices praedecessores nostros facta fuisse comperimus, non solum apostolico munimine roboramus, verum etiam, pro illorum maiori observantia, innovamus ac de novo statuimus et ordinamus, ac poenas adiicimus, ut, si non virtutis amore, saltem formidine poenae, mandata apostolica arctius serventur, et alias desuper disponimus, prout in Domino conspicimus salubriter expedire.

§ 1. Dudum siquidem a felicis recorda-

¹ Sola signatura sufficiat, Cherub. (R. T.).

tionis Clemente Papa VII, praedecessore nostro, emanarunt literae tenoris subsequentis. *Clemens episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. In sancta Beati Petri Sede 1.*

§ 2. Cum nos, post nostram ad summum apostolatus apicem assumptionem, ob non observationem dictarum praedecess. literarum, bellis, quibus non solum civitates, terrae et loca temporali dominio eiusdem Romanae Ecclesiae subiecta, sed etiam totius Italiae superioribus annis, magno cum omnium in eis habitantium incommodo, vexata fuerunt, id forsitan causantibus, in eisdem civitatibus, terris et locis ac etiam in alma Urbe nostra intestina et diurna odia ac discordias civilesque dissensiones vigere, ac fulta, latrocinia, homicidia passiu perpetrari cognoverimus; ac mente revolentes praefatos Pium, Paulum, Sextum, Iulium, Leonem, Clementem, praedecessores, ad tranquillum et felicem statum, neconon commoda, tam personarum eiusdem Urbis quam aliarum civitatum, terrarum et locorum eidem Romanae Ecclesiae subiectorum aciem suae considerationis extendisse, illorum exemplo moti, animum ad sedandum discordias et odia, tam in Urbe quam in aliis civitatibus, terris et locis dictae Ecclesiae subiectis praedictis, et ad firmandam perpetuam pacem et quietem, pro dictorum subditorum commodis, applicaverimus, et ut praemissa facilius votivum consequi valent effectum, literas praedictas omnino observandas esse decreverimus. Habita igitur super his cum fratribus nostris S. R. E. cardinalibus deliberatione matura, ac de illorum unanimi consilio et assensu, singulas Pii, Pauli, Sixti, Iulii, Leonis et Clementis praedecessorum literas huiusmodi, cum statutorum, ordinationum, extensionum, ampliationum, revocationum, cassationum,

¹ Omititur tenor istius constitutionis, quia habetur in tomo vi, pag. 69.

Clem. VII e-
dit constituta-
tionem de qua
hic.

Hic modo Pon-
tifex confirmat
constitut. Pon-
tificum (de qui-
bus in rubr.) .

irritationum, annulationum decretorum, confiscationum, incorporationum, applicationum, voluntatum, hortationum, requisitionum et mandatorum, ac omnibus et singulis aliis in eis respective contentis clausulis, auctoritate apostolica, tenore praesentium, approbamus et innovainus, ac perpetua roboris firmitate subsistere et per singulos, quos literae ipsae concernunt, in futurum, sub excommunicationis, anathematis, maledictionis, infamiae, suspensionis, dissipationis, criminis laesae maiestatis, seditionis, rebellionis, confiseationis, depositionis, privationis, inhabilitatis et interdicii ac aliis censuris et poenis ecclesiasticis et temporalibus, ac corporis afflictivis in eisdem literis contentis, quas contravenientes eo ipso incurant, perpetuo inviolabiliter observari.

§ 3. Illasque etiam ad homicidas, sacerdos, exitios, criminosos, rebelles alios que infames propter homicidia et alia nefanda per eos perpetrata, excessus, crimina et delicta, etiam ad hoc ut ipsi in civitatibus, terris, castris vel locis eorum, seu in quibus tunc morabantur banniti et condemnati, etiam habita pace ab haeredibus, filiis seu consanguineis occisorum aut partium laesarum, non solum a locis circumvicinis usque ad quinquaginta millaria, sed etiam ab omnibus et singulis civitatibus, terris, castris et locis, etiam regni et partium praedictarum nobis et dictae Romanae Ecclesiae mediate vel immediate quomodolibet subiectis, banniti et exules sint et esse censeantur, nee in illis seu eorum aliquo, etiam praetextu eiusvis licentiae, salvieconductus, remissionis, reductionis, revocationis vel alterius gratiae per eos desuper quomodolibet pro tempore obtentae, moram trahere possint; et si in eis resederint vel reperti fuerint, capi et delineri et incarearari, ac iuxta criminum et excessuum per eos perpetratorum qualitatem et literarum Pii et Clementis,

praedecessorum huiusmodi, tenorem, sub poenis in eisdem literis contentis, per officiales civitatis, terrae, castri vel loci, in qua vel quo deprehensi fuerint, debitibus poenis pleiti, seu inde educi, et ad forum seu officiales, ad quos criminum seu excessum eorumdem punitio de iure vel consuetudine pertinet, remitti debeant, extendi et ampliari debere, et in eis locum habere deerimus.

§ 4. Et nihilominus praemissa omnia et singula, prout per Pium, Paulum, Sextum, Iulium, Leonem et Clementem, praedecessores praefatos, statuta, ordinata, extensa, ampliata, revocata, cassata, nullata, inhibita, deereta et declarata fuerunt, etiam ad hoc ut duces, barones, marchiones, comites, domini temporales, vicarii, feudatarii, capitanei, magnates, principes, communitates, eives, officiales et personae, ac alii, quos praedictae et praesentes litterae concernunt, ac ipsorum singuli literas et in eis contenta huiusmodi non observantes, et illis, directe vel indirecte, quomodolibet contravenientes, ac eis adhaerentes, eorumque fautores et complices, singulas censuras et poenas praedictas eo ipso, absque aliqua declaratione, incurant et incurrisse censeantur. Ipsique duces, barones, marchiones, comites, domini in temporalibus, vicarii et feudatarii civitatum, terrarum, castrorum et locorum, etiam regni et partium praedictorum, nobis et eidem Ecclesiae immediate subiectorum, aliquos nostros et dictae Ecclesiae hostes et inimicos aut subditos, exules, bannitos et facinorosos, cuiuscumque status vel conditionis fuerint, publice vel occulte,ullo unquam tempore recipere vel acceptare nullatenus praesumant; et si aliquos ad eorum dominia et territoria consurgere contigerit, illos ex eorum dominiis vel territoriis huiusmodi expellere, seu ad simpliorem iussionem vel requisitionem nostram et successorum nostrorum, quo volueri-

Easque extendit, at hic;

Receptatori-
bus eorum et
fautoribus poe-
nas imponit;

mus, seu successores ipsi voluerint, tute
conduci facere. Ac quod praemissa a suis
subditis inviolabiliter obseruentur, omni
excusatione cessante, cum effectu curare,
sub similibus privationis et rebellionis ac
criminis laesae maiestatis poenis, si con-
trafecerint, eo ipso incurrendis.

§ 5. Necnon, ut homicidae, fautores et
complices praefati facilius capi et puniri
possint, quod communitates civitatum et
universitates terrarum, castrorum et loco-
rum, in quibus seu quorum territorio,
districtu et ditione dicta homicidia per-
petrabuntur, sub paribus interdicti ecclae-
siastici et duorum millium per communi-
tates, ac mille ducatorum per universitates;
necnon civitatum, terrarum et locorum
eorumdem domicelli, barones, vicarii aut
alii in temporalibus domini, sub maioris
excommunicationis latae sententiae et quin-
que millium ducatorum aurii praefatae
Cameræ irremissibiliter applicandorum, eo
ipso, absque alia declaratione, incurrendis
poenis, eosdem homicidas, complices et
fautores statim capere, ac omnem exactissi-
mam diligentiam, de qua per publica
documenta fidem etiam facere teneantur,
capi facere; et si eos capere nequiverint,
statim commissum homicidium universi-
tatibus seu incolis et habitatoribus oppi-
dorum et locorum circumvicinorum, ad
quae declinabunt seu declinare poterunt,
notificari; communitates vero et domini in
temporalibus praedicti, ad quorum ditio-
nes tales declinabunt, cum primum id ad
eorum notitiam devenerit, eos apprehen-
dere seu apprehendi facere; quod si non
potuerint, similiter id universitatibus seu
incolis et habitatoribus vicinorum loco-
rum, ad quae declinabunt, aut verisimiliter
declinare poterunt, insinuare, et captos ad
eorum iudices ordinarios traducere et tra-
dere, sub similibus poenis teneantur et
debeant, de novo statuimus, ordinamus,
inhibemus et declaramus.

Baronibus et
communitatibus
praecipit ut eo-
rum territoria
expurgent ab
homicidis;

§ 6. Et similiter quibusvis dictae Sedis
legatis, etiam de latere, ac nunciis et pro-
vinciarum rectoribus, necnon nostris et
dictae Romanae Ecclesiae vicariis in tem-
poralibus pro tempore existentibus et praec-
fatis communitatibus, omnem super abso-
lutionibus homicidarum huiusmodi, per
nos et praedecessores nostros ac Sedem
eamdem, sub quavis forma et verborum
expressione, concessam, approbatam et
innovatam auctoritatem et facultatem revo-
cainus, cassamus, irritamus et annullamus;
et si quando similes absolutiones per nos
et successores nostros Romanos Pontifices
et Sedem praefatam concedi contigerit,
illas per iudices et officiales, ad quos per-
tinet, nisi trinae literae apostolicae, sub
intervallo unius mensis pro singulis literis
huiusmodi, cum expressa derogatione praes-
entium, desuper emanaverint, nullatenus
admitti vel observari volumus.

Facultates ho-
micideas gra-
tiandi revocat;

§ 7. Quocirca dilectis filiis Guidoni Asca-
nio, S. Mariae in Via-Lata diacono cardi-
nali de Sancta Flora nuncupato, nostro
et pro tempore existenti camerario et Ca-
merae praedictae thesaurario, praesiden-
tibus, clericis ac universis et singulis le-
gatis et vicelegatis provinciarum nostra-
rum et aliis rectoribus ac officialibus
civitatum, terrarum et partium praedicta-
rum, nobis et dictae Sedi mediate vel im-
mediate subiectorum, motu simili manda-
mus quatenus praesentes literas solemniter
in singulis provinciis, civitatibus, terris
et locis praedictis publicari, necnon omnia
et singula in eis contenta inviolabiliter ob-
servari faciant et mandent. Contradictores
quoslibet et rebelles, cuiuscumque status,
gradus et præminentiae fuerint, senten-
tias, censuras et poenas praedictas dam-
nabiliter incurrisse declarant, et declara-
tionem huiusmodi per eos faciendam in
libris maleficiarum conscribi et adnotari
mandent et faciant, necnon capitales praee-

Executores de-
putat.

^t Ad hoc vide declarationem hic infra.

dictas sententias a ministris iustitiae, absque alieuius incursu irregularitatis, exequi prociunt, realiter ac irremissibiliter exigant, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis; neenon pro exactione poenarum pecuniariarum huiusmodi contra communitates et universitates, ac in eorumdem inobedientium in temporibus dominorum vassallos, propter eorum huiusmodi inobedientiam, represalias concedant, neenon realiter et cum effectu exequi faciant. Attentius hortantes et requirentes in Domino barones et domicellos ac in temporalibus dominos dicti regni neenon illius provinciarum, civitatum et locorum gubernatores et officiales pro tempore existentes, ut praefatos homicidas, fautores et complices capiant, et capi prociunt, captosque ad praesides nostrarum provinciarum, unde ipsi homicidae, fautores et complices originem traxerunt, conducei et eis realiter consignari similiter cum effectu faciant.

§ 8. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac omnibus illis quae dicti praedecessores in praefatis eorum literis voluerunt non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, et quibuscumque aliis privilegiis, indulgentiis et literis apostolicis generalibus vel specialibus super recipiendis bannitis, homicidis ac brigosis et aliis praedictis, quorumque tenorum existant, per quae, praesentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris literis mentio

Clausulas de-
rogatoriae.

^t Indultis, Cherub. (B. T.).

Bull. Rom. Vol. VII.

specialis, quae, quoad hoc, cuiquam nolumus ulla tenus suffragari.

§ 9. Volumus autem quod praesentes literae, postquam in valvis basilicae Principis Apostolorum et in Campo Florae de Urbe affixae fuerunt, omnes et singulos cives Romanos et alias in Urbe commorantes, effluxis quindecim diebus; alias vero duces, comites, marchiones, domicellos, barones et alias temporales dominos et vicarios, communitates et universitates civitatum, terrarum et locorum Sedi praefatae media te vel immediate subiectorum, huiusmodi decurso mense, arcent, et contrafacentes poenas praefatas incurrant in omnibus et per omnia, perinde ac si eis omnibus et singulis contrafacentibus personaliter et particulariter intimatae fuissent.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo primo, viii idus ianuarii, pontificatus nostri anno ii.

Anno a Nativitate Domini MDLXI, indictione iv, die vero xvi aprilis, pontificatus sanctissimi in Christo patris et D. N. D. pii divina providentia Papae IV anno ii, retroscriptae literae apostolicae affixae et publicatae fuerunt ad valvas basilicae Principis Apostolorum de Urbe ac in acie Campi Florae, dimisis ibidem copiis affixis, per nos Iulium Parinum et Franciscum Sottocasa praelibati sanctissimi D. N. Papae cursorum.

Bartholomaeus Sottocasa, mag. cursorum.

Dat. die 6 ianuarii 1561, pontif. anno ii.

Sequitur declaratio circa facultatem officialibus interdictam gratiandi aut compонendi bannitos ex causa homicidii.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Nuper siquidem cum nos post nostram ad summi apostolatus apicem assumptionem, ob non observationem literarum fe-

Forma et ef-
fectus publica-
tionis.

Publicatione.

Exordium.

licis recordationis Pii II, Pauli etiam II, Sixti IV, Iulii similiter II, Leonis X et Clementis VII, praedecessorum nostrorum, alias contra homicidas editorum, bellis, quibus non solum civitates, terrae et loca, temporali dominio S. R. E. subiecta, sed etiam tota Italia retroactis *etc.*¹.

Causa declaratio-
nationis.

§ 1. Cum autem, sicut accepimus, non nulli ex gubernatoribus et officialibus personis in diversis civitatibus, terris et locis Status nostri Ecclesiae constitutis et deputatis, forsan voluntatis nostrae ignari, aut alias, praetendant poenarum remissionem inquisitis, bannitis et condemnatis super homicidiis per eos pro tempore perpetratis per eos remitti, gratiamque fieri, ac exinde ab eis compositionem exigiri posse.

Declaratio
(de qua in ru-
brica).

§ 2. Nos, ad tollendum omne dubium quod exinde exoriri posset, et ne gubernatores et officiales praedicti ac quicunque alii, ignorantiae eiusdem voluntatis nostrae aut quovis alio praetextu, in his se intromittere praesumant, veriores dictarum literarum tenores, ac si verbo ad verbum praesentibus inscrerentur, pro expressis habentes, decernimus et declaramus gratias seu remissiones aut compositions quibusvis inquisitis, condemnatis aut bannitis ex causa vel occasione homicidii animo deliberato vel casu fortuito aut in rixa vel alio quovis modo pro tempore perpetrati, pro quo poena ordinaria vel extraordinaria imposta vel imponenda esset, per quoscumque in civitatibus, terris et locis praedictis nostros et Sedis Apostolicac legatos, vice-legatos, gubernatores vel alios officiales, deputatos et deputandos, fieri in posterum nullatenus posse, et illas tantum compositions et gratias, cum inquisitis, condemnatis et bannitis huiusmodi, ut supra, in posternum facientes¹, valere, illisque suffragari, qui habuerint supplicationes desuper manu nostra propria signatas et

¹ Residuum omittitur quia ipsa bulla est que praecedit. ² Faciendas, Cherub. (R. T.).

per datarium nostrum pro tempore existentem datas.

§ 3. Et ita per quoscumque indices et *Decretum ir-*
ritans. commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac S. R. E. cardinales, sublata *etc.*, irritum quoque *etc.*

§ 4. Non obstantibus quibuscumque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac omnibus illis, quae in dictis nostris litteris volumus non obstar, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 5. Volumus autem quod praesentis nostri motus proprii sola signatura, etiam absque illius data et registratura, sufficiat, ac ubique, in iudicio et extra, fidem faciat, regula seu constitutione apostolica quacumque contraria non obstantibus.

Datum Romae apud S. Petrum, sexto kalendas maii, anno v.

Dat. die 26 aprilis, pont. an. v.

XXXIII.

Erectio ecclesiae Laneianensis in metropoli-
tanam cum iurium et iurisdictio-
num metropoliticorum clargitione¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Super universas orbis ecclesias, Eo disponente qui cunctis imperat, cuique universa deserviunt, meritis licet imparibus, constituti, levamus in circuitu agri dominici oculos nostrae mentis, more vigilis pastoris inspecturi quid ecclesiarum statui congruat, quid operis circa illas eorumque statum prosperum et felicem impendi debeat, et divino fulti praesidio, quo cuncta ex sui benignitate pro populorum suorum christifidelium salute disponit, ad ea, quae statui ecclesiarum huiusmodi convenient, nostri ministerii partes uti-

¹ Ex Regest. in Archiv. Vatic.

liter intendere curamus, prout in Domino conspieimus salubriter expedire.

§ 1. Sane attendentes diversas lites,

Plures controversiae exortae fuerant inter commune Lancianense et archiep. Theatinum super praetensa archiep. jurisdictione.

causas et controversias inter archiepiscopum Theatinum, qui pro tempore fuit, ex una, et dilectos filios capitulum, clerum, communitatem et homines Lancianenses ex altera partibus, super iurisdictione, quam praefatus archiepiscopus in episcopum Lancianensem et praefatos capitulum, clerum, communitatem et homines, ratione iuris metropolitici, habere prætentebat, aut alias, diu in Romana Curia, coram diversis causarum Palatii Apostolici auditoribus seu locatenentibus, successive pependisse, latis in favorem dicti archiepiscopi nonnullis sententiis, ac literis executorialibus una eum brachio saeculari desuper in forma solita decretis, et forsitan executioni demandatis, seu, ut illae demandarentur, ex parte archiepiscopi praesentatis, et propterea graves inimicitias olim inter Lancianenses praefatos ac Theatinos, communitates et homines, generatas fuisse et praemissorum occasione innovatas existere, et quamplurima scandala exinde verisimiliter exoriri posse.

§ 2. Post diversos tractatus pacis et concordiae inter partes ipsas, etiam medio non nullorum venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium, frustra tentatos et habitos, tandem, ad sedandum discordias et obviandum scandalis huiusmodi, ac ipsorum communitatum et hominum animarum periculis consulendum, nec non eos in pacis annoenitate retinendum et confovendum, ac alias, ex certis aliis rationabilibus causis moti, habita super iis cum fratribus nostris matura deliberatione, ac de eorum consilio et unanimi consensu, omnes et singulas causas in dicta curia et alias ubilibet adhuc forsan indecisas pendentes ad nos advocantes, ac lites et controversias huiusmodi nec non omnes et singulos processus, senten-

tias, censuras et poenas desuper formatos, latas et promulgatas, ac quos haberi et promulgari contigerit, ac inde secuta quaecumque eassantes et penitus extingueutes, irritantes et annullantes, ac nulla et invalida nulliusque roboris vel momenti fuisse et esse decernentes, ac archiepiscopo, capitulo, clero, communitatibus et hominibus praefatis perpetuum silentium desuper imponentes, nec non praefatis et aliis quibuscumque iudicibus, eoram quibus causae ipsae adhuc forsitan indecisae pendent, ne se in illis ulterius, sub nostrae indignationis poena, intromittant, distriktius inhibentes, ipsosque capitulum, clerum, communitatem et homines Lancianenses et eorum singulos a quibusvis censuris et poenis ecclesiasticis et aliis, etiam pecuniariis, in dictis literis executorialibus aut alibi contentis, ob illarum non partitionem seu alias quomodolibet per eos incursis, in utroque foro ex certa scientia absolventes, dictasque poenas eis remittentes, ac in pristinum et eum, in quo antea erant, statum reponentes et plenarie reintegrantes.

§ 3. Ad omnipotentis Dei laudem et honorem, neconon fidei catholicae exaltationem, ac pro bono pacis inter venerabiles fratres nostros modernos archiepiscopum Theatinum et episcopum Lancianensem nec non communitates et homines praefatos conciliandae et stabiendae, ecclesiam Lancianensem cui venerabilis frater noster Leonardus de Marinis, episcopus Lancianensis, praesesse dignoscitur, dictumque Leonardum episcopum et ipsius Lancianensis ecclesiae capitulum praedictos nec non civitatem et diocesim Lancianensem ac earum universum clerum et populum a provincia Theatina, cui metropolitico iure subsunt, de simili consilio et apostolicae potestatis plenitudine, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo segregamus et separamus; illosque et eo-

Ad eas sedandas Pius lites ad se advocat, et partibus perpetuo imponit silentium;

Ecclesian, populum et diocesim Lancianenses a metropolitico arch. Theatinii iure solvit;

rum singulos ac omnia et singula eamdem ecclesiae civitatis et dioecesis ac in illis consistentia prioratus, praeposituras, praepositatus, dignitates, personatus, administrationes, officia, canonicatus et praebendas ac parochiales et alias ecclesias, cappellas et hospitalia ac alia pia loca ceteraque, cum cura et sine cura, saecularia et quorumvis Ordinum regularia beneficia ecclesiastica, cum omnibus et singulis iuribus et pertinentiis suis, ac bonis mobilibus et immobilibus, a dicti moderni et pro tempore existentis archiepiscopi et capituli Theatini eorumque vicariorum, officialium et ministrorum ac iudicium quorumcumque pro tempore existentium omnibus et singulis iurisdictionibus, potestatibus, correctionibus, superioritatibus, dominiis, visitationibus et auctoritatibus, in spiritualibus et temporibus, de similibus consilio et potestatis plenitudine, dicta auctoritate, etiam perpetuo, eximus et totaliter liberamus.

§ 4. Ac dictam ecclesiam Lancianensem

Ecclesiam Lan-
cianen-
erigit
in archiepisco-
patum et me-
tropolim.

in metropolitanam pro uno archiepiscopo Lancianensi nuncupando; ac sedem episcopalem Lancianensem in archiepiscopalem et archiepiscopalis ac metropolitanae provinciae praesidis sedem, cum pallii et crucis delatione ac omnibus et singulis aliis insigniis, honoribus, privilegiis, antelationibus, immunitatibus et gratiis ecclesiae et sedis metropolitarum ac archiepiscopalium.

§ 5. Ita quod dictus Leonardus episcopus, qui Ordinem fratrum Praedicatorum expresse professus existit, de cetero illi, ut archiepiscopus, absque ulla alia ei de persona sua facienda provisione et praelectione, praesit, et illius verus praesul et pastor existat, ac pro tali habeatur et reputetur, et archiepiscopus Lancianensis nuncupetur.

§ 6. Necnon quae iurisdictionis ac recepto prius per eum de more dicto pallio,

quae ordinis archiepiscopalis existunt ac alia ad archiepiscopalem et metropolitanae dignitatem spectantia exerceat, de simili consilio, eadem auctoritate, similiter perpetuo erigimus et instituimus, ac ecclesiam et civitatem Lancianensem nomine, titulo et honore ac praelatione dignitatis archiepiscopalis et metropolitanae decoramus.

§ 7. Provinciae quoque Lancianensis praedictae clerum et populum, quorum singulorum causae ad dictum archiepiscopum Lancianensem, iuxta sacrorum canonum instituta, deferantur, pro suis provincialibus clero et populo, ita quod ipsi et eorum singuli, quoad omnia metropolitica et archiepiscopalalia intra, superioritatem et iurisdictionem, pro tempore existenti archiepiscopo Lancianensi et non alteri, ei tamquam membra capiti obsequentes et de archiepiscopalibus et metropolitanis ac provincialibus iuribus respondere debentes, subjecti sint, de pari consilio, praefata auctoritate, concedimus et assignamus.

§ 8. Necnon eidem archiepiscopo et capitulo Theatino ac eorum vicariis, officialibus et iudicibus ac quibusvis aliis personis, cuiuscumque dignitatis, ordinis et conditionis existentibus, ne in archiepiscopum seu praesulem aut administratorem ac ecclesiam et capitulum Lancianensem necnon eorum vicarios, officiales et ministros ac clerum et populum, monasteria, prioratus, praeposituras, praepositatus, dignitates, personatus, administrationes, officia, canonicatus et praebendas, ecclesias, cappellas, hospitalia, loca ac beneficia ecclesiastica civitatis et dioecesis Lancianensis huiusmodi aliquam iurisdictionem, superioritatem, dominium, potestatem, visitationem, correctionem, tam in civilibus quam in criminalibus causis, metropoliticam vel quamcumque aliam iurisdictionem huiusmodi

Archiepisco-
palis et metro-
politica iurisdi-
ctio si attributa.

Causae provin-
ciae Lancianen-
suo ordine ad
eum referend.

Super archie-
piscopum, pro-
vinciam etc.
Lancianen. ad-
emptum quod-
libet ins eccl-
iae Theatinæ.

Leonardus
ep. datur in ar-
chiepiscopum.

concernentia, exercere quoquomodo præsumant, districtius inhibemus.

§ 9. Et ita, in praemissis omnibus et singulis, per quoscumque iudices, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac eiusdem sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et diffiniri debere; ac si se eus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decernimus.

Derogatio contrariorum.

§ 10. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, etiam de non tollendo iure quae sit, ac ipsius ecclesiae Theatinæ, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia robورatis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis archiepiscopo et capitulo ac clero, communitati et hominibus praedictis, sub quibusvis, etiam derogatoriарum derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis clausulis neenon irritantibus et aliis decretis, etiam motu proprio et ex certa scientia concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesertim pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo labore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Abdicatione ad populum praefatis, neenon dilectis filiis vasallis dictae ecclesiae Lancianensis per apostolica scripta mandamus quatenus capi-

tulum eidem Leonardo electo, tamquam patri et pastori animarum suarum ac metropolitano et in archiepiscopum electo humiliiter intendentis, exhibeant sibi, etiam in iis quae metropoliticam et archiepiscopalem iurisdictionem ac superioritatem concernunt, obedientiam et reverentiam debitas et devotas; ac cleris eum, pro nostra et dictae Sedis reverentia, benigne recipientes et honorifice pertractantes, sua salubria monita et mandata suscipiant humiliiter, et efficaciter adimplere procurent; populus vero, tamquam patrem et pastorem animarum suarum devote suscipientes et debita honorificentia prosequentes, suis monitis et mandatis salubribus humiliiter intendant, ita quod ipse Leonardus electus in eis devotionis filios, et ipsi in eo per consequens patrem benevolum invenisse gaudeant; vassalli autem praedicti, eum debito honore prosequentes, sibi fidelitatem solitam, neenon consueta servitia ac iura sibi ab eis debita integre exhibere procurent; alioquin sententiam sive poenam, quam dictus Leonardus electus rite tolerit senatus in rebelles, ratam habebimus, et faciemus, auctore Domino, usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari.

Nulli ergo omnino hominum etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimoprimum, quinto idus ianuarii, pontificatus nostri anno II. Dat. die 9 ianuarii 1561, pontif. anno II.

XXXIV.

Declaratio et ampliatio iurisdictionis consulum artis mercantiae pannorum de Urbe t.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Volentes dilectos filios mercatores pannorum almae Urbis nostrae non minori

Confirmatio iurisdictionis.

¹ Hanc iurisdictionem primo instituit Mart. V, ut in eius constitutione VIII, *Cum inter*, tom. IV, pag. 696.

quam praedecessores nostri prosecuti sunt, favore prosequi, idcirco eorumdem literas ac in eis contenta et inde secenta quae- cumque confirmamus, et firmitatis robore munimus et approbamus, quatenus sint in usu.

**Extensio eius-
dem.**

§ 1. Praeterea provide attentes quod, caelesti favente numine, humana prole aucta, et bonorum mercantilium, et praesertim pannorum, pretium est auctum, et propterea iure merito iurisdictio iudicentium augenda est, motu simili ac de apostolicae potestatis plenitudine, fidem, de qua in praeinsertis sit mentio, ad summam ducatorum auri triginta augemus et extendimus, ita ut fides ipsis libris mercatorum de rebus spectantibus ad artem mercantiae, dummodo ipsi mercantiliter et mercatorum ordine et more scripti, ac confecti et tenti sint, iuramentumque, prout in praeinsertis continetur, interveniat, usque ad summam ducatorum triginta auri adhibeat. Et quod consules ipsi inter laicos de rebus praedictis, etiam si ipsi Romani cives sint et curiales Romanam Curiam sequentes, ius dicere, cognoscere, terminare et exequi possint, usque ad summam praedictam, et sine praeiudicio tribunalis auditoris Camerae, in quacumque summa, et aliorum tribunalium ultra summam viginti, absque eo quod causae ab eorum tribunali, praeterquam per appellationem legitimo tempore et modo interpositam, avocari possint, decernimus et mandamus.

**Contrariorum
dorogatio.**

§ 2. Non obstantibus quibusvis privilegiis, etiam personis suprascriptis, etiam motu proprio attributis, quorum etiam expressa et specifica mentio habenda esset (quorum omnium tenores, perinde ac si de verbo ad verbum hic inserti forent, pro expressis haberi volumus), ac aliis quibus praedecessor praefatus in praefatis literis minime obstare voluit, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 3. Et sic per quoscumque iudices iudi- dicari et interpretari volumus et manda- mus, sublata aliter interpretandi aut iudi- dieandi facultate; irritum quoque et inane decernentes quicquid in contrarium con- tingerit attentari.

§ 4. Volumus autem quod praesentis **Sola signatura
sufficit.**

nostri motus proprii sola signatura sufficiat et ubique fidem faciat, regula con- traria non obstante, vel quod breve desuper, si videbitur, expediri possit.

Placet, motu proprio. I.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, xviii kalendas februarii, anno ii.

Dat. die 15 ianuarii 1561, pontif. anno ii.

XXXV.

*Privilegia et exemptiones paelatorum,
Sacro et Ecumenico Concilio Tridentino
assistantium, eorumque familiarium.*

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.

Circumspecta Romani Pontificis provi- **Exordium.**
dentialia, singulorum merita et obsequia debita meditatione considerans, illos, prout aequum est, specialibus favoribus et gratiis prosequitur, quos universalis Ecclesiae obsequiis iugiter intentos labo- rare, ac diversas expensas subire co- gnoscit.

§ 1. Hinc est quod nos, qui dudum **Hic Pontifex
reservavit que-
dam beneficia
de quibus hic;**

omnia et singula beneficia ecclesiastica, cum cura et sine cura, saecularia et quo- rumvis Ordinum regularia, qualitercumque qualificata et ubilibet existentia, in singulis ianuarii, februarii, aprilis, maii, iulii, augusti, octobris, novembri mensibus, alias quam per resignationem extra Romanam Curiam vacatura, ad collatio- nem, provisionem, praesentationem, elec- tionem seu quamvis aliam dispositio- neni quorumcumque collatorum et col-

latricium, saeularium et regularium, non tamen sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium aut aliorum sub concordatis inter Sedem Apostolicam et quoscumque alias initis et per eos, qui illa acceptare et observare debuerant, acceptatis et observatis, quae laedere non intendebamus, comprehensorum, quomodolibet pertinentia nostrae dispositioni, per constitutionem nostram desuper editam et in Cancellaria Apostolica publicatam, reservamus¹.

Et deinde episcopis et alii apud eorum ecclesiis residentibus facultatem disponendi de beneficiis non reservatis va-
cantibus, ut hic;

§ 2. Et deinde per eamdem constitutionem venerabilibus fratribus nostris episcopis, archiepiscopis et patriarchis, apud suas ecclesias seu in illarum dioecesibus pro tempore residentibus, gratificari volentes, eisdem episcopis, archiepiscopis et patriarchis quod, quotiescumque et quandocumque apud eorum ecclesias seu in earum dioecesibus residerent dumtaxat, de quibusvis dignitatibus, personatis, administrationibus, officiis, canoniciatis et praebendis ac aliis beneficiis ecclesiasticis, cum cura et sine cura, saeularibus ac quorumvis Ordinum regularibus, ad eorum collationem, provisiones, praeresentationem, electionem seu quamvis aliam dispositionem pertinentibus, quae in antea in singulis februarii, aprilis, iunii, augusti, octobris et decembris mensibus vacare contigeret, dummodo alias dispositioni apostolicae generaliter reservata, vel ex generali reservatione apostolica affecta non essent, etiam si praeresentationes, nominationes vel electiones eorum, quae salvae procedere consuevissent, reservatione praefata non obstante, quam quoad eos loeum habere noluimus, libere disponendi facultatem concessimus.

§ 3. Et successive eosdem episcopos, archiepiscopos et patriarchas, ut circa gregem sibi commissum serventius invigilarent, ut quamdiu ipsi apud suas ec-

¹ Reservavimus, Cherub. (a. T.).

clesias seu in illarum dioecesibus hu-
Exemptionem-
iusmodi residerent, ab omnibus et sin-
gulis decimis, subsidiis et aliis oneribus,
ordinariis et extraordinariis, quomodolibet
nuneupatis, per nos et successores
nostros Romanos Pontifices pro tempore
existentes ac Sedem Apostoliceam, etiam
motu proprio et ex certa scientia ac etiam
consistorialiter, etiam ad instantiam regum
et principum, quomodolibet et ex
quavis, etiam quantumvis urgentissima,
iustissima ac pia et necessaria, causa,
etiam pro defensione fidei catholicae, ra-
tione dictarum ecclesiarum tunc et pro
tempore impositis, illorumque solutione,
per alias nostras literas exemimus et li-
beravimus.

que a solutione
decimar. etc. 1;

§ 4. Ad labores et impensas graves, quas praefati et alii episcopi et patriarchae, sacro oecumenico et generali concilio in civitate Tridentina indieto pro tempore interessentes, sustinere cogentur, debitum respectum habentes, ac animo revolentes, eos inibi residentes universalis Ecclesiae deservire, et cum causa reipublicae christiana absint ab ecclesia, quibus praesunt aut in quibus beneficiati existunt, praesentes et residentes merito reputari debere, motu proprio, non ad eorumdem episcoporum, archiepiscoporum, patriarcharum, abbatum, generalium Ordinum ceterorumque praefotorum vel quorumvis aliorum pro eis nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate et ex certa scientia, praefatis, qui apud suas ecclesias seu in earum dioecesibus residebant ac alternativa huiusmodi gaudebant, in dieto concilio, quandiu illud duraverit, residendo et inibi interessendo, necnon in itinere ad illud accedendo, et inde, legitima subsistente causa, recedendo et ad ecclesias suas redeundo, alternativa et

Et modo ea-
dem privilegia
concedit praef-
latis concilio
Tridentino inter-
ressentibus pro
tempore quo ibi
resederint aut
in itinere fue-
rint;

¹ Eisdem concessit ut supra in constitut. XII, pag. 55.

exemptione huismodi uti et gaudere libere et licite valeant in omnibus et per omnia, ac si apud suas ecclesias seu in earum dioecesibus praefatis personaliter residerent, in omnibus et per omnia concedimus et indulgemus; dictamque exemptionem et alternativam ad ipsos ac universos et singulos alios venerabiles fratres nostros episcopos, archiepiscopos et patriarchas, etiam ad hoc ut illi ac eorum singuli, qui in dicto concilio iam forsan ad praesens resident, aut ad illud in posterum accedent, quod, quamdiu concilium ipsum duraverit et ipsi interfuerint, dieta alternativa gaudere possint, et occasione episcopalium seu archiepiscopalium vel patriarchalium ecclesiastrium aut monasteriorum vel aliorum beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura et sine cura, saecularium et quorundam Ordinum regularium, quae etiam ex quibusvis concessionibus et dispensationibus apostolicis in titulum et commendam ac alias quomodolibet obtinent et in posterum obtinebunt, quaecumque, quotecumque et qualiacumque sint, quae omnia praesentibus pro expressis haberi volumus, ad solutionem quorumcumque subsidiorum seu decimarum collectoribus seu subcollectoribus aut aliis executoribus vel quibusvis aliis personis, quavis auctoritate fungentibus, cogi possint, motu et scientia similibus extendimus et ampliamus.

§ 5. Mandantes universis et singulis personis in dignitate ecclesiastica constitutis quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, faciant auctoritate nostra praesentes literas ab omnibus, ad quos spectat, inviolabiliter observari; contradictores per censuras ecclesiasticas ac alia opportuna iuris remedia, appellatione postposita, comprehendendo.

§ 6. Non obstantibus quibusvis aposto-

licis necnon in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus; aut si eisdem collectoribus et subcollectoribus et quibusvis aliis, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indulsum quod interdicci, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huismodi mentionem.

§ 7. Et quia difficile foret praesentes literas ad singula, in quibus de eis fides forsan facienda fuerit, loca deserre, volumus et eadem auctoritate decernimus quod ipsarum transumptis etc.

§ 8. Nulli ergo omnino hominum licet etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo primo, kalendis martii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 1 martii 1561, pontif. anno ii.

Sequitur indultum quod in eorum litibus supersedeatur.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Cum ob celebrationem concilii per nos indicti oporteat praelatos, tam ab alma Urbe nostra quam ab aliis christiani orbis partibus, ad civitatem Tridentinam, in qua indictum fuit, accedere, et quamplures eorum habeant varias et diversas causas coram aliquibus ex venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus et in auditorio Rotae ac in aliis nostrae Curiae tribunalibus, ordinariis sive delegatis, quae, propter illorum absentiam, aliquod detrimentum suscipere possent.

§ 1. Nos, volentes providere ne dicti praelati eorumque familiares ac aliae personae dicto concilio interesse habentes, causarum huiusmodi curis distra-

Confrariis de-
rogat;

Transumptis
credi iubet;

Sanctionem
poenalem addit.

Causa huius
Indulti.

Supersedeatur
in causis pro-
ciscientium ad
concilium si ipsi
voluerint.

hantur, motu simili ac ex nostra certa scientia et potestatis plenitudine, mandamus quatenus in omnibus et quibuscumque, ubique, tam coram praefatis cardinalibus quam Rotae auditoribus, iudicibus ordinariis sive delegatis, pendentibus causis praefatorum dicto concilio adesse habentium, clericorum sive laicorum, commissis seu committendis, durante eorum absentia et ipsis in concilio et servitiis huiusmodi residentibus, supersedere debeant, praterquam in causis, in quibus ipsi praelati et alii supra scripti per eorum procuratores duxerint procedendum, in quibus sit in eorumdem arbitrio hoc nostro mandato uti vel non. Et ita mandamus, decernimus et declaramus. Mandantes insuper cuicunque, etiam sanetac Romanae Ecclesiae cardinali, qui signatae iustitiae praest vel praererit in dicta alma Urbe, ne in causis pendentibus huiusmodi aliquas commissiones dependentes, citationes seu vocationes ipsorum nostram Curiam sequentium de stylo requirentes, in eorum prae iudicium admittant, etiam si in eis aut aliqua supradictarum causarum executione, non tamen occasione rei iudicatae, procedatur. Status causarum huiusmodi et merita pro expressis habentes.

Clausulae de-
rogatoriae. § 2. Non obstantibus privilegiis, constitutionibus, literis apostolicis, regulis Cancellariae ac quibuscumque contrariis.

Decretum ir-
ritans. § 3. Sublata quibuscumque iudicibus, etiani sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, aliter iudicandi facultate. Decernentes irritum et inane, si secus a quoquam, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Placet, motu proprio. I.

XXXVI.

Deputatio quinque legatorum, qui nomine Papae concilio Tridentino praesint, cum facultatibus necessariis etc. 1.

Pius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Iacobo Sanctae Mariae in Via Puteo, et Heruli Sanctae Mariae Novae de Mantua, ac Hieronymo Sanctae Susanna Seripando, et Stanislae Warmensi, necnon Ludovico Sancti Cyriaci in Thermis Simonetae titulorum presbyteris cardinalibus nuncupatis, nostris et Apostolicae Sedis de latere legatis, salutem et apostolicam benedictionem.

Regimini et curae universalis gregis dominici, meritis licet imparibus, disponente Domino, praesidentes, sic utiliter ac sollicite, quemadmodum ad boni et prudentis patrisfamilias spectat officium, in iunctum nobis pastoralis munera debita exercere pro virili nostra studemus, ut ea, quae, rationabilibus et legitimis obstantibus ² per nos ipsos praestare non possumus, praesertim quando talia sunt, quae moram non patiuntur, per alios viros virtute et auctoritate praestantes efficere diligenter curemus.

§ 1. Cum itaque nuper, ad schismata et haereses, quae per omnes reipublicae christianaes partes pervaserunt, tollendas, necnon ad corrigendos et reformatos mores christiani populi, pacemque inter christianos principes conservandam, de venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium consilio et assensu, sacrum oecumenicum concilium in civitate Tridentina ad sacratissimum diem Resurrectionis Dominicae proxime futurum per alias nostras sub plumbo confectas literas ³ decreverimus, prout in eisdem literis plenius continetur.

§ 2. Nos, nolentes tam sanctum celebrandi ipsius concilii initium ullo pacto

¹ Ex Raynaldo continuat. Annal. opus posthum., tom. xxii. ² Censis addit Raynaldus (n. r.).

³ Celebrandum, Raynaldus (n. r.).

Legatos ad ei impediri, quod forte contingere, si nobis, praeisdend. de- variis in dies corporis infirmitatibus ac pulat; alias multipliciter impeditis, et propterea ad eandem civitatem Tridentinam ad prae- sens accedere, et ipsi concilio, iuxta animi nostri desiderium, interesse nequeuntibus, nullus nostro illuc nomine mitteretur; vos, fide, prudentia, probitate, doctrina et rerum experientia admodum claros, insi- gnes atque etiam probatos, cum plena, libera atque omnimoda legatorum de latere potestate, specialique et expresso mandato, necnon ratihabitionis et aliis clausulis in similibus apponi solitis, de simili eorumdem fratrum nostrorum consilio et assensu, nostros et Sedis Apostolicae legatos de latere, auctoritate apostolica, tenore praesentium, constituimus et deputamus.

Facultates ne- cessarias lega- tis concedit; § 3. Vosque ad dictam civitatem Tridentinam, pro concilio huiusmodi celebrando, tamquam pacis angelos, destinamus, ac vobis seu uno aut duobus vel tribus seu pluribus ex vobis legitimo impedimento detentis vel absentibus, uni, si unus tantum in dicta civitate affuerit, seu duobus aut tribus vel iis ex vobis, qui in eadem civitate Tridentina praesentes fuerint, ad celebrationem ipsius concilii, fa- vente Domino, procedendi, ac nomine et auctoritate nostra illi praeisdendi, necnon quaecumque in eodem concilio pro tem- pore decisa et ordinata, ac per maiores partem vestrum in dicta civitate Tridentina praesentium comprobata, observari mandavit t, in illo, pro vestra pietate et sapientia, ea omnia, quae in praemissis et circa ea necessaria et alias quomodo- libet opportuna esse, aliasque ad laudem et honorem Dei pertinere noveritis, etiamsi magis speciale mandatum exigant, faciendi, gerendi et exercendi, plenam et liberam, auctoritate et tenore praedictis, concedimus potestatem et auctoritatem.

¹ Legimus mandamus (R. T.).

§ 4. Quocirca circumspectioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatenus iniunctum vobis munus huiusmodi ita implere studeatis, ut sperati fructus inde proveniant, vosque a nobis commen- dationem, et a Deo, bonorum operum distributore, felicitatis aeternae gloriam consequi valeatis.

Eosdem adhor- tatur ut com- missio sibi mu- neri apte satis- faciant.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo primo, sexto idus martii, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 10 martii 1561, pontif. anno II.

XXXVII.

Quod bona omnia fratrum militum hos- pitalis Sancti Ioannis Hierosolymitani ubique decadentium, etiam ex illicita negociazione acquisita, uti spolia, non ad Cameram Apostolicam, sed ad ipsum hospitale spectent et pertineant 1.

Pius Papa IV, ad perpetuam rei memoriam.

Romani interest Pontificis ut cuncto- rum sibi et Sedi Apostolicae devotorum, praesertim fratrum militum, qui, tamquam fortissimum orthodoxae fidei ad- versus crudelissimos christiani nominisho- stes propugnaculum, duros hostium expe- ctant insultus, gratiae et alia eis concessa ut illibata sibi remaneant, providere, et eas concessiones, quae gratiis huiusmodi aliquod inferre praeiudicium aut eas dubias reddere videntur, ad omnem tollendam haesitandi inquietudinem, ac pacem confoven- dam, declarare, aliasque et alia in his operari, prout in Domino salubriter co- gnoscit expedire.

Causa huins declarationis et concessionis.

§ 1. Sane nobis, pro parte dilectorum filiorum magni magistri et conventus hospitalis Sancti Ioannis Hierosolymitani, post eorum obi- tum spectabant ad Religionem.

¹ De hac militia vide constitutionem xv Ana- stasii IV, Christianae, tom. II, pag. 618.

fratrum militum eiusdem hospitalis bona, post eorum obitum relictā, ad hospitale et conventū praedictū, in vim stabili-
mentorum, usum et naturarum dicti
hospitalis seu privilegiorum et indulto-
rum apostolicorum, eidem hospitali il-
liusque magno magistro et personis per
diversos Romanos Pontifices praedecessores
nostros concessorum, ac etiam per nos
approbatorum, et alias legitime et de iure
spectant et pertinent.

§ 2. Cum autem nos nuper, postquam

Hic autem Pon-
tilex bona ex
negociatione il-
an res et bona per clericos, etiam in sa-
licita per cler-
icos acquisita,
uti spolia ad Ca-
meram spectare
decrevit 1.

acceperamus a nonnullis verti in dubium
illicita aut alias contra sacros canones
acquisita, uti spolia vel alias ad Cameram
nostram Apostolicam iure legitimo spectare
et pertinere deberent; nos, omni desuper
haesitationis materiam submovere, ac ca-
villationibus et altercationibus litibusque
praeccludere 2, et denique malitiis eorum,
qui iura dictae Camerae usurpare satage-
bant, obviam ire, aliasque in praemissis
opportune providere tunc volentes, omnia
et singula res et bona, cuiuscumque qua-
litatis et quantitatis existentia, ac in qui-
busvis rebus et regnis ac dominiis, tam
citra quam ultra montes et maria consi-
stentia, per quosvis clericos, tam saecula-
res quam quorumvis, etiam Mendican-
tium, Ordinum ac militiarum regulares,
etiam in sacris ordinibus constitutos, cu-
iuscumque status, ordinis et conditionis
essent, ac archiepiscopali, episcopali vel
alia maiori dignitate praefulgerent, ex ne-
gotiatione illicita aut alias contra sacros
canones quomodolibet acquisita, quae pro
tempore post obitum eorum, qui, etiam
ex facultate quam habuissent testandi,
condito testamento, ubivis locorum deces-
sissent et decederent, aut quibus illos de-
stitui contigisset, remansissent et rema-
nerent ad eamdem Cameram et non ad

alios, etiam in quibusvis cathedralibus et
metropolitanis et collegiatis ac aliis ec-
clesiis, monasteriis, hospitalibus, miltiis,
ceterisque beneficiis ecclesiasticis, cum
cura et sine cura, saecularibus et quo-
rumvis Ordinum regularibus, qualiter-
cumque qualificatis, successores, illa in
titulum, commendam, administrationem
ac alias quomodolibet pro tempore obti-
nentes, etiam si ad illa, vigore prioris
tituli, ius regrediendi seu accedendi et
ingrediendi aliquibus concessum fuisse,
spectasse et spectare, et sub nomine spo-
liorum venire, illaque uti spolia ad Ca-
meram ipsam pertinentia perpetuo colligi
et recuperari potuisse et posse ac debere.
Et ita per quoscumque iudices, quavis au-
ctoritate fungentes, in quacumque instan-
tia, sublata eis quavis aliter indicandi et
interpretandi facultate et auctoritate, iudi-
cari et definiri debere; necnon irritum et
inane quidquid secus super his a quo-
quam, quavis auctoritate, scienter vel igno-
ranter, contigerit attentari, decreverimus
et declaraverimus, cum mandati, deroga-
tionis alisque clausulis tunc expressis,
prout in nostris desuper in forma brevis,
sub data videlicet nonis novembri, pon-
tificatus nostri anno 1, et praedictis li-
teris, quarum tenores hic haberi volumus
pro expressis, latius continetur.

§ 3. Cumque magnus magister et con-
ventus ac fratres milites praefati, occur-
rente fratrum militum hospitalis praedicti
obitu, super eorumdem decedentium fra-
trum militum bonis, per iurium et spo-
liorum Camerae nostrae Apostolicee praedictae collectores et eiusdem Camerae
commissarios, earumdem literarum vigore,
molestari dubitent; nosque eiusdem hospi-
talis et illius personarum manutentioni
ac necessitatibus, quantum cuia Deo pos-
sumus, libenter providere procuremus,
maxime considerantes attentius ciudem
hospitalis fratres milites se et sua, pro

Ideo ista Re-
ligio dubitat, vi-
gore dictae con-
stitutionis, pos-
silne mole-tari
a ministris Ca-
merae.

1 Vide supra in const. xxiii, *Decens*, pag. 78.

2 *Aditum praeccludere* (R. T.).

fide et illius defensione, in crudelissimos christiani nominis hostes exponere necesse esse continuo, hoc praesertim instanti tempore, quo idem immanissimus hostis Turcarum tyrannus, Iueri proxime præteriti non immemor, in animarum christifidelium adeo spirat minas ut omnibus fidelibus, magis tamen fratribus militibus, pavorem incutiens, ipsos non immerito ad diligentem excitat rerum providentiam; propterea non convenire ut iidem fratres milites, qui superstites existunt, defunctorum spoliati bonis, ad suorum aliorumque christicolarum defensionem rebus priventur necessariis.

§ 4. Idcirco, ut omnis haesitandi materia submoveatur, eiusdem hospitalis et illius personarum huiusmodi indemnatis paterno consulere affectu, ipsosque specialis gratiae favore prosequi volentes, motu proprio et ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, auctoritate apostolica, tenore praesentium, declaramus, decernimus et in verbo veritatis attestamur nostrae intentionis nunquam fuisse nec esse nec in posterum fore per dictas nostras aut quaecumque alias literas, a nobis et Sede Apostolica ac alias quomodolibet pro tempore emanatas, etiam quaecumque generales vel speciales, etiam derogatoriarii derogatorias, aliasque efficaciores et insolitas clausulas, nec ¹ irritantia decreta, sub quacumque verborum expressione, in se continentes, statutis, stabilimentis, usibus et naturis hospitalis praedicti, ac privilegiis, indultis ac aliis gratiis, illi eiusque personis concessis et concedendis, in aliquo derogasse nec derogare, seu aliquod eius vel eorum cuilibet præiudicium intulisse nec inferre, sed semper valida et efficacia ac illaes et in suo robore permanisse et permanere; nec eadem neque hospitale, conventum, fratres, milites et personas praefatos sub scriptis aut quibuscumque similibus

Hic ergo Pontifex declarat sub dicta constituzione et a illis similibus dictam Religionem minime comprehendendi;

aut dissimilibus literis, decretis, declarationibus, onerum impositionibus nullatenus comprehendendi, sed semper ab illis excipi, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum et validum statum restitui debere, ac excepta et restituta et de novo, etiam sub data etc. per magnum magistrum et conventum praefatos eligenda, concessa fore et censeri debere.

§ 5. Omniaque et singula res et bona, cuiuscumque qualitatis et quantitatis existentia, ac in quibusvis rebus ¹ et regnis neconon dominiis, tam citra quam ultramontes et maria consistentia, per quosvis fratres, milites et personas dicti hospitalis quomodolibet acquisita, quae pro tempore post eorum obitum (ubivis locorum decesserint et decedent, aut quibus illos, etiam eis viventibus, non tamen per Sedem Apostolicam, privari aut eis destitui contingere) hactenus remanserint, remanent et remanebunt, ad hospitale et conventum praefatos, non autem ad eamdem Cameram seu alios quoscumque, alias iuxta stabilitorum, usum, naturarum, statutorum et privilegiorum huiusmodi formam et tenorem, spectasse et spectare.

§ 6. Neconon hospitale et conventum huiusmodi aut pro eis agentes per Cameræ huiusmodi iurium, spoliorum et bonorum collectores et subcollectores, exactores, commissarios vel alios, quacumque auctoritate, dignitate vel officio fungentes et functuros, nullatenus molestari, inquietari vel perturbari posse nec debere. Et ita per quosvis iudices, quavis etiam auctoritate apostolica fungentes, etiam Palatii nostri causarum auditores, in quavis causa et instantia, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere, neconon irritum et inane quidquid secus super his a quocquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentatum est forsitan hactenus vel

¹ Nee non, Cherub. (R. T.).

Omniaque bona personarum dictæ Religionis decendentium ei applicat, et ad Cameram aut alios non spectare declarat.

Agentes Religionis in hac exactione non molestentur.

¹ Legimus locis (R. T.).

in posterum contigerit attentari, decernimus et declaramus.

§ 7. Non obstantibus praemissis ac qui-

Contraria non
obstant. busvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, neconon, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, consuetudinibus, stabilimentis, usibus et naturis ac reformationibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis et Camerae huiusmodi iurium, spoliorum et bonorum collectoribus, subcollectoribus, exactoribus, commissariis praedictis et quibusvis aliis personis, in genere vel in specie, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et efficacissimis ac insolitis clausulis, neconon irritantibus et aliis decretis, etiam motu, scientia ac potestate similibus, ac alias in contrarium quomodolibet concessis, et etiam iteratis vicibus approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiam si, pro eorum sufficienti derogatione, de eis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua exquisita forma servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissa et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisi, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xxiv martii mil-

lesimo quingentesimo sexagesimoprimo, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 24 martii 1561, pontif. anno II.

XXXVIII.

Confraternitatis sub invocatione sanctissimi Crucifixi, ad pauperes virgines maritandum aliaque pia opera exercendum pridem in Urbe institutae, in archiconfraternitatem creatio: cum indulto singularis annis in festo S. Crucis, unum reum capitaliter condemnatum e carcere liberandi: iurisdictioque cardinalis eius protectoris quascumque ipsius causas cognoscendi.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Cum, sicut accepimus, venerabilis confraternitas seu societas Imaginis Sanctissimi Crucifixi in ecclesia S. Marcelli de Urbe, eiusque custodes et confratres, ob lites et quaestiones, quibus ad diversa Urbis tribunalia, occasione locationum, censuum, donationum, haereditatum, legatorum et diversarum aliarum rerum eiusdem, tam agendo quam defendendo, iugiter implicita existat, quamplurima damna et interesse patiatur, ac impensa litis valorem rei, de qua ex tempore agitur, saepenumero exuperet.

§ 1. Nos, societatem praedictam, in qua piissima caritatis et misericordiae opera, eleemosynas pauperibus, et miserabilibus pueris doles elargiendo, continuo impendi spectantur, abhuiusmodi dispendiis, quantum possuimus, sublevare volentes, motu proprio et ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, omnes et singulas causas, lites, quaestiones et controversias inter dictam societatem sive eiusdem dilectos filios custodes, officiales et ministros et quascumque alias, etiam singulares, personas, tam laicas quam ecclesi-

Causae huius
constitutionis.

Advocat ad se
iste Pontif. om-
nes causas ci-
viles, societa-
tem tangentes.

siasticas, universitates, societates, congre-gationes, monasteria et alia huiusmodi loca, cuiuscumque gradus, status, ordinis et conditionis existentia, coram S. R. E. cam-merario, regente, praesidente et clericis Cameræ Apostolicae, necon vicario, gu-bernatore ac senatore Urbis, illius colla-teralibus et indicibus, ac appellationum causarum Curiae Capitolii eiusdem Urbis capitaneo et aliis quibuscumque iudicibus ordinariis, et a nobis specialiter quomo-documque commissariis, deputatis et dele-gatis, etiam causarum sacri Palatii Apo-stolici auditoribus et locatenentibus, ac eiusdem S. R. E. cardinalibus, nunc et pro tempore motas, pendentes et quomodolibet movendas, super quibuscumque loca-tionibus, venditionibus, donationibus, legatis, fideicommissis, testamentis, haereditatibus ac illarum discussionibus atque quorumcumque iurium et actionum cessa-tionibus aliisque inter vivos contractibus, execusionibus, revocationibus, bonis, rebus, iuribus et actionibus societatem praedictam eiusque custodes, officiales, mi-nistros et litis consortes, tam coniunctiu-quam divisim, ac tam active quam pas-sive concernentibus, ad societatem ipsam quomodolibet spectantibus, in quaenque instantia, inter illam eiusque custodes et alios praefatos, necon alia aequie vel magis-pia loca, universitates, monasteria, congre-gationes et collegia quomodocumque privi-legiata, ac viduas, pupilos et alias per-sonas, etiam exemptas, pendentes et motas et movendas, cuiuscumque gradus, status, conditionis, ordiniis et naturae existant, etiam praemissis expressis maiores, qua-rum omnium statum et merita, ac iudicium et collitigantium nomina et cognomi-na ac qualitates, ceteraque, etiam de ne-cessitate exprimenda, praesentibus ha-beri volumus pro expressis, in statu et terminis, in quibus modo reperiuntur, dummodo non sint instructae, harum serie ad nos advocantes.

§ 2. Dilectum filium nostrum Raynu-tum Farnesium, tituli S. Angeli presbyte-rum S. R. E. cardinalem ac maiorem poenitentiarium, modernum, ac pro tem-pore existentem protectorem eiusdem so-cieta-tis, iudicem ordinarium ac per-pe-tuum ad praedictas necon quascumque alias similes vel dissimiles causas civiles, ad societatem huiusmodi pertinentes, tam per eos quam contra eos, et inter eos ac personas, universitates, collegia seu alia loca prædicta, etiam privilegiata et ex-empta, tam active quam passive, pro tempore mo-vendas, iuxta ordinariam facultatem seu iurisdictionem tam gubernatori quam re-genti Cameræ Apostolicae seu vicario nostro præfatis et eorum cuilibet attri-butas, ac prout rerum qualitas exegerit sen postulaverit, cum omnibus et singulis earum incidentibus, dependentibus, emer-gentibus, annexis et connexis, summarie, simpliciter et de plano, sine strepitu ac fi-gura iudicij et absque tela iudicaria et sola veritate inspecta et absque aliorum¹ ter-minorum substantialium observatione, aut alicuius registri vel extractus confectione, per se ipsum seu alios ab eo deputandos, audiendas, cognoscendas fineque debito terminandas, auctoritate apostolica, tenore præsentium, perpetuo constituimus et de-putamus; et ad hunc effectum illi etiam per alium seu alios quoscumque, tam in Romana Curia quam extra eam, etiam per edictum publicum, constito sibi etiam summarie de non tuto accessu, citandi et monendi, eisdemque et præfatis ac qui-buscumque aliis eiusdem Urbis curiarum iudicibus et personis, tam eccl-e-siasticis quam saecularibus, quibus et quoties opus fuerit, etiam sub sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis, ac etiam pecuniariis, quibus sibi ab eo tempore² de-putando auditori videbitur, inhibendi; et in eventum non partitionis, contra inobe-dientes, contunaces et rebelles, ad de-

llorumque
iudicem ordin-a-
rium eligit pro-
tectorem so-ci-e-tatis vel ab eo
deputand. cum
facultate pro-
cedendi sum-
marie etc.;

¹ Aliorum, Cherub. ² Legimus quibus sibi, et ab eo pro tempore etc. (R. T.).

clarationem incursus censurarum et poenarum huiusmodi, illarumque aggravationes et reaggravationes et alias, iuxta morem et stylum dictarum curiarum in similibus servari solitum, ac alias, prout sibi videbitur, procedendi.

§ 3. Sententiamque sive sententias de
Sententias exequendi; bitac executioni demandandi sive demandari faciendi.

§ 4. Contradictores quoslibet et rhabelles per censuras et poenas ecclesiasticas ac etiam pecuniarias aliaque iuris et facti remedia opportuna, appellatione postposita, compescendi; auxiliumque brachii saecularis ad hoc, si opus fuerit, invocandi; omniaque alia et singula in praemissis et circa ea quomodolibet necessaria et opportuna faciendi, gerendi et exequendi plenam et liberam ac amplam licentiam et facultatem atque auctoritatem concedimus.

§ 5. Decernentes quod ipsius reverendissimi cardinalis protectoris sive ipsius deputandi pro tempore auditoris sententiis, ordinationibus et decretis nullitas aliqua opponi nullo modo possit, nisi ex defectu iurisdictionis, citationis et mandati.

§ 6. Et licet ad instantiam quorumcumque haereditum sive quorumlibet aliorum debitores ad satisfaciendum societas, data cauzione, etc., non obstante pendentia litis disensionis; comittatur in futurum vel etiam modo pendeat commissa causa discussionis alieni cuius haereditatis, et dictae societati seu custodibus et officialibus ipsius, etiam virtute commissionis fuerit inhibitum, tamen ne exactio creditorum in praeiudicium ipsius societatis proteletur, data idonea cautione per dictos custodes et officiales de restituendo summam debitam, in eventum succubentiae, prioribus et potioribus creditoribus, dictus reverendissimus cardinalis protector praedictos haeredes sive alios quoscumque debitores seu ipsorum quemlibet, ex quacumque causa cessionariorum vel ab eis quorum-

libet ¹ et ex quocumque titulo causam habentes, ad satisfaciendum integraliter dictae societati de eius credito, iuris et facti remedii opportunis, cogat et compellat.

§ 7. Ac in omnibus et singulis qui-
buscumque causis praefatis, ad dictam societatem, ut supra, spectantibus, singulis diebus et horis, feriatis et non feriatis, praeterquam in honorem Dei, etiam tempore feriarum ob necessitatem hominum indicendarum, procedat.

§ 8. Ac notarium actuarium, quem sibi placuerit, deputet.

§ 9. Et quod citationes in causis praeditis etiam per mandatarium Curiae Capitoli fieri possint.

§ 10. Et quod quicumque executores tribunalium Urbis possint et debeant exequi et effectualiter executioni mandare omnes et singulas sententias, decreta et mandata praefati Raynuttii cardinalis protectoris sive ab eo deputatorum, quae, non obstante regula Cancellariae etc., sufficient, si signata sint eiusdem Raynuttii cardinalis parvo sigillo.

§ 11. Decernentes insuper societatem praedictam eiusque officiales et personas huiusmodi ex nunc deinceps, occasione praemissorum, alibi quam coram praefato reverendissimo cardinali protectore conveniri, aut ad alios convenienti constringi non posse; ac processus, sententias et decreta per alium sive alios, tam ordinarios quam etiam specialiter deputatos et delegatos iudices in causis praefatis quomodolibet pro tempore formatos, in prima instantia latas et factas, cum inde securis quibuscumque, nullas, irritas et inanes nulliusque roboris et momenti fore.

§ 12. Praesentes quoque literas, sub quibusvis revocationibus, suspensionibus et exemptionibus similium vel dissimilium gratiarum, etiam per nos et successores nostros Romanos Pontifices et Sedem praefatam vel eius legatos, etiam per regulas

¹ Quomodolibet, Cherub. (R. T.).

Singulis die-
bus procedendi;

Notarium de-
putandi.

Citationesque
per mand. Ca-
pitoli exequen-
di;

Executoresque
obligat ad exe-
quen. eius man-
data;

Anullat pro-
cessus aliorum
indicum;

Classulas pre-
servativas ap-
ponit;

Cancellariae Apostolicae pro tempore factas, etiam in favorem fabricae basilicae Principis Apostolorum de Urbe, nullatenus comprehendendi, sed semper ab illis penitus et omnino exceptas esse et censeri, nec eisdem praesentibus per quaecumque literas, etiam quasvis clausulas generales et speciales, etiam derogatoriarum derogatorias, efficaciores et insolitas, ac etiam irritantia decreta, sub quacumque verborum expressione, in se continentes, derogari posse, et si illis ullo umquam tempore, ex aliqua, etiam quantumvis necessaria et urgenti, causa derogari contingat, nisi tenor illarum de verbo ad verbum, nihil omissus insertus, et huiusmodi derogatio consistorialiter facta, ac per trinas et distinctas literas eundem tenorem continentes, tribus similibus distinctis vicibus, administratoribus sive custodibus ac aliis officialibus societatis huiusmodi legitime insinuata et intimata fuerit, eorumque ad id expressus accedat assensus, derogationem huiusmodi nemini suffragari. Sieque per quosecumque iudices, quavis auctoritate fungentes, etiam praefatae Rom. Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et definiri debere; irritum quoque etc.

§ 13. Non obstantibus praemissis et felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, de una, et in concilio generali edita de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur, alisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon fabricae praedictae ac hospitalium, ecclesiarum, monasteriorum et aliorum quorumcumque locorum et Ordinum, etiam exemptorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, conservatoriis, exemptionibus et literis apostolicis, eisdem

Clausulas contrariorum derogatoriarum subdit;

ac dilectis filiis populo Romano neconon iudicibus, curiis et tribunalibus eorumque personis, per quosecumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et dictam Sedem, etiam motu, scientia ac potestatis plenitudine similibus ac alias, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis, neconon reformationibus, etiam noviter factis, ac paribus motu et scientia approbatis, etiam disponentibus quod causae huiusmodi ad forum seu Curiam Capitolii reassumi debeant. Quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, alias de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua¹ ac de verbo ad verbum, nihil penitus omissa, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie specialiter et expresse, ac eisdem motu et scientia et potestatis plenitudine derogamus, ac sufficienter derogatum esse decernimus, contrariis quibuscumque; aut si praefatis vel quibusvis aliis, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indulsum quod interdici, suspendi vel excommunicari aut extra vel ultra certa loca, curias et tribunalia ad iudicium trahi non possint, per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem et quibuslibet aliis privilegiis, indultis et literis apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcumque tenorum existant, per quae, praesentibus non expressa aut totaliter non inserta, iurisdictionis ipsius protectoris explicatio impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumcumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris literis mentio specialis.

¹ Legimus: *Individua mentio habenda foret; ... ac observata, tenores huiusmodi inserti forent etc. (R. T.)*

Transumptis
fidem praestari
iubet.

§ 14. Et quia difficile foret praesentes literas ad singula loca, quibus illis pro tempore opus fuerit, deferre; volumus et praefata auctoritate decernimus quod illarum transumptis, manu notarii publici subscriptis et sigillo protectoris vel societatis huiusmodi seu personae in dignitate ecclesiastica constitutae vel curiae, etiam saecularis, munitis, eadem prorsus fides adhibeat, quae adhiberetur eisdem praesentibus, si forent exhibitae vel ostensae.

Placet, motu proprio. I.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sexto idus aprilis, anno secundo.

Dat. die 8 aprilis 1561, pontif. anno II.

Sequitur erectio in archiconfraternitatem et indultum liberandi carceratum.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Cum, sicut nobis innotuit, in confraternitate Sanctissimi Crucifixi in ecclesia monasterii S. Marcelli de Urbe instituta, dilecti filii illius confratres quamplura opera caritatis, Domino bonorum omnium largitore opitulante, hactenus tum in colenda sanctissimi Crucifixi imagine, quae in ipsa ecclesia sita est, tum in visitandis pauperibus infirmis eiusdem confraternitatis, eisdemque medicum adhibendo et subsidium transmittendo, sepeliendisque pauperibus mortuis, maritandis virginibus, recitando officium, illique continuo quibusvis diebus festivis et quadragesimalibus interessendo, tum etiam in aliis diversis piis et laudabilibus operibus et maxime expensis et sumptibus, quae et qui de praesenti in erectione et fabrica eorum oratorii fiunt et fieri sperantur, exercuerint et exerceant. Nos, qui nuper seu alias gratiam, eisdem confratribus per felicis recordationis Iulium Papam III, praedecessorem nostrum, factam, ut unum vinculum seu carceratum et ex causa capitali dam-

Hoc sedalitati multa pia opera exercenti, confirmat hic Pontifex indultum liberandi unum condemnatum in festo S. Crucis, sed eius bullam omisi, quia hoc sufficienter hic est relatum;

natum, quem mallent, ex quo cumque crimen, excepto crimen haeresis et laesae maiestatis, dummodo pacem ab haeredibus defuncti habeat, anno singulo in perpetuum in festo Inventionis S. Crucis de mense maii, seu in festo Exaltationis eiusdem de mense septembris, in honorem SS. D. N. Iesu Christi liberare et ex carcereibus extrahere possent et prout praefatus felicis recordationis Iulius III concesserat, confirmavimus et approbavimus, et quatenus opus esset, etiam de novo concessimus, prout in nostro motu proprio latius constat et appetat.

§ 1. Cupientes camdem societatem et confratres spiritualibus gratiis et favoribus prosequi, ac ut ipsa opera non minuantur, sed in dies augeantur, ipsos confratres aliosque devotos fideles allicere, et propterea ipsam confraternitatem et illius confratres gratiarum muneribus ornare et decorare volentes, motu simili etc., ipsam societatem et confraternitatem omnium aliarum confraternitatum, quae sub invocatione nominis Sanctissimi Crucifixi hactenus in toto orbe terrarum erectae fuerunt, seu in posterum erigi contigerit, archiconfraternitatem facimus, creamus, erigimus, constituimus, deputamus, ordinamus et esse volumus. Ita ut sit caput omnium societatum et confraternitatum sub sanctissimo nomine Crucifixi erectarum et erigendarum. Omnesque alias confraternitates erectas et erigendas sub nomine praefato, ubicumque locorum sitae sint, praefatae confraternitati immediate subiiciimus et membra societatis praefatae et ab ea dependentia constituimus, deputamus et ordinamus ac esse volumus.

§ 2. Neenon dictam archiconfraternitatem, cum illius oratorio in loco dictae ecclesie vicino, in quibusdam domibus ipsi archiconfraternitati et illius confratribus per priorem et fratres dicti monasterii vel alios, sub certis modo et forma tunc ex-

Et nunc eam
in archiconfra-
ternitatem eri-
git;

Statuta confir-
mat, et ius sta-
tuendi concedit;

pressis, concessis, construi incepto, omnibusque eiusdem archiconfraternitatis bonis et legatis et eleemosynis, elargitis et elargiendis, ac acquisitis et acquirendis. Itaque eiusdem archiconfraternitatis confratres seu priores vel guardiani archiconfraternitatem ipsam et illius bona regere, gubernare et administrare, ac de eisdem bonis, legatis et eleemosynis ad eorum libitum et prout eis videbitur et placuerit, disponere, et illa in usus eis visos convertere possint, ac omnia et singula statuta et constitutiones dictae societatis, quae per dilectum filium nostrum Raynatum Farnesium, tituli S. Angeli in foro Piscium presbyterum cardinalis S. R. E., maiorem poenitentiarium et dictae archiconfraternitatis protectorem, confirmata et approbata fuerint, confirmamus et approbamus. Ac eisdem confratribus vel prioribus seu guardianis quaecumque statuta et ordinaciones prosperum statum ac regimen et gubernium dictae archiconfraternitatis concernentia ad eorum libitum condere, alterare et mutare, toties quoties eis videbitur, libere et lice te valeant, concedimus et indulgemus, illaque ex nunc prout extunc, postquam condita, mutata vel alterata fuerint, confirmamus.

§ 3. Quo circa dicto Raynuto cardinali et poenitentiario ac moderno protectori archiconfraternitatis praefatae et aliis protectoribus pro tempore deputandis nec non universis et singulis patriarchis, archiepiscopis, episcopis, abbatibus et aliis quibuscumque in dignitate ecclesiastica ubiendumque locorum constitutis, motu praefato, per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi et eorum quilibet, quoties fuerint pro parte dictorum archiconfratrum vel aliorum privilegium ab ipsis pro tempore habentium requisiti, eisdem in praemissis et eorum singulis quomodolibet assistant, eosdemque faciant gratiis et privilegiis praefatis libere frui et gaudere,

non permittentes a quoquam desuper molestari, contradicentes et rebelles per censuras ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis; irritum quoque et inane decernentes quicquid in contrarium contigerit attentari.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutis et consuetudinibus, etiam iuramento aut quavis alia firmitate roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, etiam motu proprio et ex certa scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, in praemindicium seu contrarium praemissorum per nos et quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros dictis et aliis quibusvis ecclesiis, basilicis, hospitalibus, societatibus et locis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis concessis etc. confirmatis etc. ac concedendis etc. Quibus omnibus et singulis, etiam si de illis etc., tenores illorum pro expressis et de verbo ad verbum insertis habentes, hac vice derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Concessa motu proprio in praesentia D. N. Papae.

C. Cardinalis Borrhomaeus.

§ 5. Et cum absolutione a censuris, ad effectum etc. Et de creatione, erectione, constitutione et deputatione in archiconfraternitatem cum confirmatione statutorum etc., ac privilegiis, concessionibus, gratiis, facultatibus et derogationibus, ac omnibus aliis et singulis praemissis, quae hic pro repetitis et expressis habentur, perpetuo in forma gratiosa latissime extendendis quatenus opus fuerit. Et quod praemissorum omnium et singulorum maior et verior et specialis expressio fieri possit in literis per breve nostrum expedientis.

§ 6. Seu si ipsis archiconfratribus videbitur, sola praesentium signatura nostra sufficiat et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, quacumque regula contraria non obstante.

Executores et
defensores de-
putati;

Clausulas de-
rogatorias ap-
ponit.

Subscriptio
pro Papa.

Clausularum
repetitio.

Sola signatura
sufficit.

Fides exemplorum. § 7. Ac quod praesentis transumptis, auctoritate et manu notarii publici aut secretarii dictae archiconfraternitatis subscriptis et sigillo dicti protectoris vel ipsius archiconfraternitatis munitis, eadem prorsus fides adhibetur, in iudicio et extra, ubi exhibita fuerint vel ostensa, prout originali adhiberetur, si ostenderetur.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, idibus maii, anno v.

XXXIX.

Suppressio officii regentis Camerae Apostolicae; sanctaeque Romanae Ecclesiae cardinali camerario aliisque eiusdem Camerae officialibus restitutio facultatum, iurium et iurisdictionum¹.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Romanus Pontifex, in supremo iustitiae Prooem. throno constitutus, circa ea curam adhibet potissimum, per quae indemnati quomodolibet provideatur et suae provisionis ope unicuique, quod suum est, tribuatur; ac interdum gesta per eius praedecessores, suadentibus rationabilibus causis, alterat, cassat, annullat, ac per eos mutata in pristinum statum reducit, ac alias desuper disponit, prout, verum, temporum et personarum qualitate pensata, conspicit in Domino salubriter expedire.

Paulus IV, successor officio auditoratus Camerae, regente instituit, attributi regenti generalis auditoratus Curiae causarum generalis auditoratus Curiae causarum Camerae Apostolicae, quod pro tempore existens Romani Pontificis auditor generalis ac dictae Curiae index ordinarius existebat² tunc per obitum quondam Fran-

¹ Ex Regest. in Archiv. Vatic.

² Forte exercet (n. r.).

cisci Alberici de Rachaneto¹ eiusdem Curiae generalis auditoris, extra Romanam Curiam defuncti, vacans, eiusdem auditatus nomine in perpetuum suppresso et extinto, ita ut de cetero officium ipsum non auditatus Curiae causarum Cameræ Apostolicae, et illud pro tempore obtinens non auditor generalis Curiae causarum huiusmodi, sed regens sanctae Romanæ Ecclesiae Cameræ Apostolicae denominaretur et existeret, cum officio correctoriae archivii ipsius Curiae et aliis illi forsitan annexis in officium regentis sanctae Romanæ Ecclesiae Cameræ huiusmodi, cum certis aliis tunc etiam expressis facultatibus, iuribus, iurisdictionibus, privilegiis, exemptionibus et indultis pro uno dictac Romanæ Ecclesiae, cuiusvis Ordinis, cardinali, qui in suis et pro tempore existentis Romani Pontificis manibus praestaret fidelitatis debitae iuramentum, et officium regentis huiusmodi, sibi per eum aut Romanum Pontificem praefatum concessum, absque dispensatione apostolica, ad eius vitam obtineret; ac idem tribunal et eosdem notarios, quod et quos dictus Franciscus auditor, dum viveret, habeat, ita quod de cetero tribunal et notarii huiusmodi regentis et non auditoris praefati essent et dicerentur, habent, ac ubique locorum, paribns facultate, voto, auctoritate, potestate, iurisdictione, etiam Sede Apostolica vacante, quibus pro tempore existens sanctae Romanæ Ecclesiae camerarius, ratione sui officii camerarius, quomodolibet fungebatur atque habebat seu habere poterat, una cum eodem pro tempore existente camerario, parimenter et aequo principaliter, ac tam in dicta Camera quam extra eam, tot et talia, quot et qualia ipse pro tempore existens camerarius, ratione officii camerarius huiusmodi, percipiebat et habebat, seu percipere et habere poterat, regalia

¹ Legimus de Recinetto, italice Recanati, quae est urbs Marchiae Anconitanae, ubi Alberici ortus est (a. t.).

perciperet et haberet, ac emolumenta ei-
dem camerario, ratione sigilli, dari et per
eum percipi solita, pro se ipso perciperet,
auctoritate apostolica et de apostolicae
potestatis plenitudine, transformavit, ac,
quatenus opus esset, in illud, cum omni-
bus et singulis honoribus, oneribus, pri-
vilegiis, iuribus, salariis et emolumenis,
quaes eidem officio auditoratus competie-
rant, neenon quibusvis facultatibus, in-
dultis, iurisdictionibus et decretis pro tem-
pore existenti generali auditori huiusmodi
quomodolibet concessis, illa etiam appro-
bando et ad ipsum officium regentatus
extendedo, ad instar dicti officii came-
rariatus, praefata auctoritate, erexit et
instituit.

§ 2. Ac, inter alia, ex decem officiis no-
Etque colla-
tionem quinque
officiorum no-
tariatus Curiae
causarum Ca-
merae conces-
sit;
tariatum Curiae causarum huiusmodi,
quaes ad eiusdem praedecessoris et pro-
tempore existentis Romani Pontificis dispo-
sitionem catenus spectaverant, quinque
officia per dilectos filios Ioannem Savium,
Felicem de Romaulis, Adam de Invidia,
Ludovicum Reiidettum et Ioannem Bargi-
num, Curiae causarum Cameræ huiusmodi
notarios, tunc obtenta, ad meram et libe-
ram pro tempore existentis regentis Ca-
merac huiusmodi dispositionem ex tunc
de cetero perpetuis futuris temporibus
spectarent et pertinerent, ac alias et alia
cum mandati, inhibitionis, derogationis,
irritantis decreti, appositionis et aliis elau-
sulis tunc expressis statuit, ordinavit et
declaravit.

§ 3. Et deinde idem praedecessor offi-
Diciturque of-
ficium Alphonsu
cardinali Nea-
politanu contu-
lit
cium regentatus huiusmodi, ab eius pri-
maeva creatione et restituzione vacans,
cum dicto officio correctoriae archivii
eiusdem Romanæ Curiae et aliis illi an-
nexis, neenon omnibus et singulis illi
concessis et attributis honoribus, oneribus,
privilegiis, facultatibus, praerogativis, im-
munitatibus, exemptionibus, libertatibus,
iuribus, obventionibus et emolumenis di-

lecto filio nostro, tunc suo, Alphonso, tunc
Sancti Nicolai inter Imagines, nunc vero
Sanctorum Ioannis et Pauli diacono car-
dinali Neapolitano nuncupato, per eum,
quoad viveret, et vice-regentem ac loca-
tenentes ab eo deputatos exercendunt,
auctoritate et potestatis plenitudine et con-
silio similibus.

§ 4. Cum autem dictus Alphonsus cardi-
nalnis officium regentatus huiusmodi, quod
obtinet hodie, in manibus nostris sponte
et libere resignaverit, nosque resignatio-
nem huiusmodi duxerimus admittendam.

§ 5. Nos, considerantes suppressionem, Cardinalis re-
gentatum re-
signat in Pa-
ne manibus,
transformationem, erectionem ac nova-
rum facultatum et privilegiorum dicto
officio regentatus concessionem huius-
modi multas inter omnes Romanæ Cu-
riæ magistratus rixas, discordias, con-
troversias et querelas excitasse, ac diversa
incommoda toti Curiae praefatae, ac fisco
Cameræ Apostolicae præiudicia et damna
intulisse, ac in posterum, nisi de oppor-
tuno remedio provideatur, excitaturas et
illaturas fore; officiique nostri pastoralis
esse officialium nostrorum quieti et tran-
quillitati consulere, et ut indebito op-
pressi ab eorum oppressionibus huius-
modi releventur, et iustitia, in qua eum
etis debito sumus, libere exerceatur,
quantum in nobis est, providere, ac ulte-
rioribus incommodis et indemnitatibus
eorum, qui, occasione erectionis et insti-
tutionis huiusmodi, quomodolibet gravati
fuerunt, occurtere, singularum literarum
praefatarum omniumque in eis contento-
rum veriores tenores, ac si de verbo ad
verbū insenserentur, praesentibus pro-
sufficienter expressis habentes, ex p̄ae-
missis et aliis rationabilibus ac nobis notis
causis, habita super his cum venerabilibus
fratribus nostris ipsius Romanæ Ecclesiae
cardinalibus deliberatione matura, ac de eo-
rum consilio et uanimi assensu, officium
regentatus sanctæ Romanæ Ecclesiae Ca-

merae huinsmodi ac illius nomen, ita ut de cetero officium ipsum non regentatus sanctae Romanae Ecclesiae Camerae Apostolicae, sed auditoratus Curiae causarum Camerae Apostolicae, prout antea erat; et pro tempore obtinens non regens sanctae Romanae Ecclesiae Camerae Apostolicae, sed Curiae causarum Camerae Apostolicae huiusmodi generalis auditor, ut prius, existat, et illud neenon quinque notariatuum officiorum praefatorum dispositio ad nos et pro tempore existentem Romanum Pontificem, etiam ut prius, pertineat, auctoritate praefata, ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, supprimimus et extingimus.

§ 6. Neenon, tam regenti et regentatus officio quam illius vice-regenti, locatentibus, familiaribus privilegia, concessiones, facultates, iurisdictiones, gratias et indulta quaecumque in dicti regentatus creatione et institutione aut alias per eundem Paulum praedecessorem quomodolibet concessa, ac creationem et institutionem ac eum statutorum, ordinacionum, decretorum, declarationum, mandati, inhibitionis et alii omnibus in eis contentis clausulis desuper collectas litteras praefatas cassamus, annullamus, irritamus et viribus vacuamus.

§ 7. Ac sanctae Romanae Ecclesiae camerariatus et alia Romanae Curiae officia illorumque tribunalia, occasione prioris suppressionis, creationis et institutionis, statutorum, ordinacionum ac priorum literarum huinsmodi quomodolibet gravata, seu a quibus inra et iurisdictiones quovis modo oblata et distraeta fuerunt, adversus illa, et cum eiusdemmet iuribus, iurisdictionibus, facultatibus, privilegiis et indultis, quibus camerarii et alia officia obtinentes, ac tribunalibus praesidentes ac eorum vice-regentes et locatentes ante creationem huinsmodi utebantur, potiebantur et gaudebant; neenon offi-

cium auditoratus huinsmodi in pristinum et eum, in quo antea quomodolibet erant, statum in omnibus et per omnia instituimus, reponimus et plenarie reintegramus, ac ad pristinam eorum naturam ac facultates et privilegia ante literas praedictas eis quomodolibet competentia reducimus, neenon suppressa, extineta, restituta, reposita et plenarie reintegrata ac reducta fore et esse.

§ 8. Ac praesentes de subreptionis vel obreptionis vitio seu intentionis defectu notari seu impugnari non posse. Praesentes litteras nullo ratio laborare declarat;

§ 9. Et ita per quoscumque indices, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac ipsius Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et diffiniri debere, neenon si se eu super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decernimus. Sic per quoscumque indices iudicari praecipit;

§ 10. Non obstantibus praemissis et, si opus sit, de non tollendo iure quaesito, ac aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, neenon quibusvis statutis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, quibusvis quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, et in posterum concedendis, approbandis et innovandis, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienzi derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idein importantes, mentio seu quaevis alia expressio aut aliqua alia exquisita forma servanda fore, tenores huinsmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissa et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie specialiter Derogat contraria.

Litteras Pauli
IV super huins-
modi erectione
invalidat;

Camerario ce-
terisque antiqua
iura restituit;

et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Clausulae.

§ 11. Nulli ergo omnino hominum etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimoprimo, decimo octavo kalendas maii, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 14 aprilis 1561, pontif. anno II.

XL.

Inquisitorum haereticæ pravitatis facultas procedendi contra sacerdotes, qui mulieres poenitentes in actu confessionis ad actus in honestos provocare et allucere tentant.

Pius Papa IV venerabili fratri archiepiscopo Hispanensi, in Regnis Hispaniarum haereticæ pravitatis inquisitori generali.

Cum, sicut nuper, non sine animi nostri molestia, accepimus, diversi sacerdotes in regnis Hispaniarum atque etiam in eorum civitatibus et dioecesibus curam animarum habentes, sive eam pro aliis exercentes aut alias audiendis confessionibus poenitentium deputati, in tantam prorupperint iniquitatem ut sacramento Poenitentiae in actu audiendi confessiones abuntantur; nec illi et, qui id instituit, Domino Deo et Salvatori nostro Iesu Christo iniuriam facere vereantur; mulieres videlicet poenitentes ad actus in honestos, dum eam audiunt confessiones, allucendo et provocando, seu allucere et provocare tentando et procurando, ac loco earum per sacramentum huiusmodi Creatori nostro reconciliationis, graviori peccatorum mole eas onerando, et in manibus diaboli tradendo, in divinae Maiestatis offendam et animarum perniciem et christifidelium scandalum non modicum.

§ 1. Nos, in animum inducere nequeun-

tes quod qui de fide catholica recte sentiunt, sacramentis in Ecclesia Dei institutis abutantur aut illis iniuriam faciant, fraternali tuae, de cuius eximia pietate, virtute atque doctrina plurimum in Dominum confidimus, per praesentes committedus et mandamus quatenus, per te vel per alium seu alios a te deputandum seu deputandos, contra omnes et singulos sacerdotes dictorum regnum ac illarum civitatum et dioecesum de praemissis quomodolibet diffamatos, tam saeculares quam quorumvis, etiam exemptorum ac Sedi Apostolicae immediate subiectorum, Ordinum regulares, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis et præeminentiae existant, tam super praemissis quam super fide catholica et quid de ea sentiant diligenter inquiras, et iuxta facultatem tibi contra haereticos aut de haeresi quovis modo suspectos a Sede Apostolica concessarum continentiam et tenorem procedas, ac culpabiles repertos, iuxta excessum suorum qualitatem, prout juris fuerit, punias, eos etiam, si et prout de iure fuerit faciendum, debita præcedente degradatione, saecularis iudicis arbitrio puniendos tradendo.

§ 2. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac ecclesiarum et monasteriorum neconon Ordinum quorumlibet, quorum ipsi sacerdotes fuerint, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis ac eum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu proprio aut alias quomodolibet concessis, etiam iteratis vicibus approbatis et innovatis, quibus omnibus, corum tenores presentibus pro expressis habentes, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum,

Contra quos ab
inquisitoribus
pravitat. haere-
ticæ inquiri de-
ceruit Pontifex;

Contractis de-
rogat.

sub annulo Piscatoris, die decimasexta aprilis, millesimo quingentesimo sexagesimo primo, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 16 aprilis 1561, pontif. anno II.

XLI.

Applicatio Reverendae Camerac Apostolicae omnium fructuum beneficiorum Italiue, Sedi Apostolicae reservatorum seu affectorum, pro tempore quo aliter quam per cessum ipsa beneficia vacaverint.

Pius Papa IV, ad futuram rei memoriam.

Cupientes malitiis nonnullorum, qui

Cause huius applicationis. in possessione monasteriorum et aliorum beneficiorum ecclesiasticorum dispositioni apostolicae reservatorum pro tempore vacantium, sine iusto titulo ac sine literis apostolicis, ut illorum fructus, durante vacacione huinsmodi, usurpent, se intrudere non verentur, occurrere, et Camerae nostrae Apostolicae gravissimis oneribus in aliqua parte sublevandis, quantum cum Deo possumus, consulere, motu proprio et ex certa nostra scientia ac matura deliberatione nostris, deque apostolicae potestatis plenitudine.

§ 1. Omnes et singulos fructus, reddi-

Applicatio R. Cam. Apostol. fructuum beneficiorum Sedi Apostolicae reservatorum seu affectorum in Italia a die vacacionis usque ad diem provisionis, etc. tus et proventus, ac iura, obventiones et emolumenta quaecumque, quomodolibet et qualitercumque nuncupata, omnium et singulorum monasteriorum, etiam consistorialium, et beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura et sine cura, saecularium et quorumvis Ordinum regularium, nobis et Sedi Apostolicae, tam per constitutiones apostolicas quam Cancellariae Apostolicae regulas editas et edendas, seu alias quomodolibet et ex quavis causa, generaliter vel specialiter reservatorum seu affectorum in partibus Italiae, in quibus collectores et subcollectores spoliorum et iurium Cameræ Apostolicae praedictæ esse consueverunt, ac earum civi-

tatibus et dioecesis consistentium, per obitum et alias quovis modo, praeterquam per cessum illa obtinentium, pro tempore vacantium, a die ipsorum monasteriorum et beneficiorum vacationis pro rata temporis usque ad diem provisionis seu commendae de eisdem beneficiis et monasteriis per nos faciendae, de qua per literas nostras sub plumbo et non aliter constare debere volumus, eidem Camerae, auctoritate apostolica, tenore praesentium, reservamus, applicamus, incorporamus et approbamus, illaque ei reservata, applicata, incorporata et appropriata esse et fore, et ad illam spectare et pertinere.

§ 2. Nullumque, praeter nos et dictam Cameram aut dilectum filium Donatum Matthaeum Minalem ac pro tempore existentem thesaurarum nostrum ac spoliorum et aliorum iurium ipsius Cameræ collectorem generalem vel eius subcollectores, ea percipere, exigere et recuperare aut alias se in illis intromittere posse aut debere, tenore praesentium statuimus et ordinamus.

§ 3. Et nihilominus, ne aliquod impedimentum huic nostrae ordinationi occurrat, quibusvis archiepiscopis, episcopis et aliis locorum ordinariis, in virtute sanctae obedientiae ac sub suspensionis a divinis et interdicti ingressus ecclesiae, quoad archiepiscopos et episcopos; quoad vero alios inferiores¹, etiam sub privationis facultatis conferendi beneficia in eorum mensibus pro tempore vacantia poenis, districte praecepimus et inhibemus ne beneficia dispositioni apostolicae reservata seu affecta praedicta, quovis praetextu, causa aut quae sit colore, cuiquam conferre seu de illis providere aut in illis vel eorum possessione sese intromittere quoquomodo audeant vel presumant.

§ 4. Sieque in praemissis omnibus et singulis per quoscumque, quavis auctoritate fungentes, iudices, commissarios et

1 Matth. et Cherub. legunt: inferiores, etiam sub excommunicationis et aliis arbitrii nostri, et quoad omnes sub privationis etc. (R. T.).

Facultas collectoris exigendi dictos fructus.

Inhibitio contra alios ne super se intromittant.

Clausula sublata etc.

personas, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, indicari et definiri debere; irritum quoque et inane decernimus, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 5. Mandantes eidem Donato Matthaeo

Facultas collectoris in executione huius constitutionis. et pro tempore existenti thesaurario et collectori ut, nostro et dictae Cameræ nomine, fructus, redditus, proventus, iura, obventiones et emolumenta huiusmodi per se vel eius subcollectores praedictos, etiam propria auctoritate, exigat, percipiat et levet, sibique nihilominus consignari et tradi ab omnibus, ad quorum manus pervenerint, pro rata praedicta, per censuras et poenas ecclesiasticas, per personas ecclesiasticas ab eo eligendas fulminandas, et alia opportuna iuris et facti remedia, quacumque appellatione postposita, faciat et curet, invocato etiam, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis, super quibus omnibus et singulis plenam et liberam illi per praesentes concedimus facultatem.

§ 6. Non obstantibus constitutionibus

Clausulae de rogatoria. et ordinationibus apostolicis, ac monasteriorum et illorum Ordinum ac beneficiorum praedictorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis illis et quibusvis aliis personis, sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis, etiam derogatoriarii derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam motu et scientia similibus, concessis, confirmatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per

clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda foret, tenores huiusmodi, praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permanensuris, hac vice dumtaxat, harum serie, specialiter et expresse derogamus, illaque adversus praemissa nullatenus suffragari posse sive debere decernimus, ceterisque contrariis quibuscumque.

* § 7. Volumus autem quod ex fructibus, redditibus et proventibus per dictum thesaurarum et etiam deputatos pro rata huiusmodi percipiendis, onera quaecumque dictis beneficiis incumbentia similiter pro rata temporis supportari debeat.

§ 8. Quodque praesentium, manu notarii publici subscriptis, transumptis et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutac seu curiae ecclesiasticae munitis, eadem prorsus fides in iudicio et extra adhibeat, quae eisdem praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die vigesimaquinta aprilis, millesimo quingentesimo sexagesimoprimo, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 25 aprilis 1561, pontif. anno II.

XLI.

Iurisdictio et facultates auditoris causarum Curiae Reverendæ Cameræ Apostolicae¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,

ad futuram rei memoriam.

Venerabili fratri Flavio episcopo Muranensi salutem et apostolicam benedictionem.

Ad eximiae devotionis affectum, quem cum fidei constantia et sinceritate mentis,

Proximum. 1 Hoc officium est antiquissimum, et plures ei Pontifices auxerunt iurisdictiones, ut notavi in constitutione IX Inocentii VIII, *Apprise*, tom. v, pag. 520. Extinctum fuerat a Paulo IV et regentem S. R. E. Cameræ, a se noviter erecto, unitum: ab hoc autem Pontifice in pristinum restitutum, ut in constitutione XXXIX, pag. 125 vide re est superius.

Declaratio quod ex dictis fructibus onera beneficii supportantur.

Exemplorum fides.

tu et progenitores tui ad nos et Romanam Ecclesiam gerere comprobamini, neenon generis nobilitatem, eximiamque doctrinam, ac in rebus gerendis experientiam et dexteritatem, neenon fidei et iustitiae zelum ac integritatem, singularemque probitatem, neenon ceteras virtutes, quibus personam tuam, illarum largitor, Altissimus multipliciter insignivit, nostrae dirigentes considerationis intuitum, ac propterea indubiam spem gerentes quod ea, quae tibi duxerimus committenda, summa cum providentia et exacta cum diligentia laudabiliter exequaris, dignum, quin potius debitum arbitramur ut eamdem personam condignis honoribus et gratiis prosequamur.

§ 1. Dum itaque nos nuper officium generalis auditoriatus seu audienciae Curiae causarum Camerae Apostolicae, quodantea tunc per obitum quondam Francisci Alberici de Rachanero¹, olim Curiae causarum huiusmodi generalis auditoris, extra Romanam Curiam defuncti, vacans, felicis recordationis Paulus Papa IV, praedecessor noster, ex certis tune expressis causis, nomine auditoriatus in perpetuum suppresso et extincto, in officium regentis S. R. E. Camerae Apostolicae, de fratribus suorum consilio, apostolica auctoritate, transmaverat, ac in illud erexerat et instituerat, ac postmodum officium huiusmodi, ab eius primaeva erectione tunc vacans, dilecto filio nostro Alphonso, tunc S. Nicolai inter Imagines, nunc vero Sanctorum Ioannis et Pauli diacono cardinali, Neapolitano nuncupato, dicta auctoritate concesserat et assignaverat.

Officium auditore-
toriatus Camerae
vacavit olim per
obitum Franci-
sci Alberici, et
in officium re-
gentis Camerae
transformavit et
illud cardinali
de Neopoli con-
cessit Paulus IV
cuuius bullam uti
ociosam pre-
terii.

§ 2. Cum dictus Alphonsus cardinalis officium regentatus huiusmodi in manibus nostris sponte et libere resignasset, nosque Pontifex super-
pressis; resignationem huiusmodi duxissemus admittendam, habita super his cum venerabilibus fratribus nostris eiusdem S. R. E. cardinalibus deliberatione matura, ac de

¹ Vide superius notulam ad pag. 125, col. b (R. T.).

corum consilio et unanimi consensu, officium regentatus huiusmodi, eius nomine et denominatione huiusmodi per nos suppressis et extinctis, ac illius erectione et institutione praedictis neenon literis apostolicis desuper confectis revocatis, cassatis et annullatis, adversus erectionem et institutionem nec non literas apostolicas praefatas, ac in pristinum et eum, in quo ante illius suppressionem neenon erectionem et institutionem huiusmodi erat, statum pristinamque naturam in omnibus et per omnia restituimus, reposuimus et plenarie reintegravimus, prout in literis apostolicis desuper confectis, ac manu nostra et dictorum fratribus nostrorum signatis plenius continetur.

§ 3. Nos, post longam super hoc habitam discussionem et maturam deliberationem, in te oculos nostrae mentis coniuentes, ac de supradictis triis virtutibus speciale in Domino fiduciam sumentes, ac sperantes quod tu, qui ecclesiae Muranensi praeses dignosceris, ac utriusque iuris doctor et in utraque signatura nostra referendarius et praclatus domesticus noster existis, dextera Domini tibi assistente propitia, officium huiusmodi scies, voles et poteris, ad laudem et utilitatem multorum, fideliter exercere, teque a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliquis ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutum fore censentes, ac suppressionis, erectionis et institutionis neenon literarum praefatarum veriores tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, ac verum et ultimum dicti officii auditoriatus vacationis modum praesentibus pro expressis habentes, motu proprio, non ad tuam vel alterius pro te nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed

Et modo offi-
cium A. C. con-
fident Flavio Ur-
sino cum solitis
facultatibus et
maxime infradi-
cendis:

de nostra mera liberalitate et ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, officium auditoriatus seu audience Cameræ huiusmodi, sive per similem resignationem Alphonsi cardinalis, seu adhuc per obitum Francisci praedictorum, sive alias, quovis modo, quem haberi volumus pro expresso, vaeat, cum officio correctoriae archivii Romanae Curiae, aliisque illi annexis, necnon omnibus et singulis illius honoribus, privilegiis, iuribus et regalibus vel alias nuncupatis emolummentis consuetis, ac facultatibus et indultis ac decretis, etiam in ordine et modo procedendi in causis eidem Francisco et aliis, qui pro tempore fuerunt causarum Curiae generalibus auditoribus, etiam per felicis recordationis Iulium II, Leonem X, Clementem VII, Paulum III et Iulium etiam III ac alios quoseumque Romanos Pontifices praedecessores nostros, ac etiam nos et Sedem Apostolicam, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, tam sub plumbo, quam in forma brevis et alias ex usu, stylo et consuetudine quomodolibet concessis, tibi, apostolica auctoritate, tenore praesentium, coneedimus et assignamus; teque in nostrum et dilecti filii nostri Guidonis Ascanii S. Mariae in Via-Lata diaconi cardinalis de Sancta Flora nuncupati, moderni et pro tempore existentis camerarii nostri, ac causarum Curiae huiusmodi generalem auditorem, cum honoribus, oneribus, privilegiis, iuribus, emolummentis, facultatibus et decretis praeditis, constituimus et deputamus, teque in locum dicti Francisci, quoad huiusmodi auditoriatus officium eiusque exercitium, quoad vixeris, substituimus et subrogamus.

§ 4. Tibique, per te vel alium seu alios idoneum seu idoneos locumtenentes tuos, quos pro tempore duxeris assumendos vel deputandos, de omnibus et singulis causis, modis et formis supra et infrascriptis co-

Causas obligationum in forma Cameræ privative quoad alios cognoscendi;

1 Cherub. addit locuuentem seu (R. T.).

gnoscendi, et illas decidendi facultatem coneedimus. Ita quod tu in causis obligationum in forma Cameræ celebratarum solus (praeterquam inter cives Romanos, inter quos motum proprium ultimo loco per nos desuper in favorem populi Romani concessum observari volumus), alii vero quicunque, etiam Romanae Curiae iudices, in similibus causis nullatenus nulloque modo procedere possint, procedere debeas. Necnon de omnibus et singulis obligationibus in forma Cameræ, ubi vis locorum et inter quascumque personas factis et faciendis (his dumtaxat exceptis quae in dependentibus a litibus et causis in eadem Camera aut coram aliis iudicibus pro tempore introductis factae seu receptae fuerint), et tune, non per viam censuram, sed mandati executivi cognoscas 1.

§ 5. Ita ut quaseumque causas, quae de cetero, perpetuis futuris temporibus, in eadem Curia super ipsis obligationibus, in alio quam tuo ac Curiae causarum huiusmodi tribunali (praeterquam in vim specialis commissionis nostrae de dicta obligatione speciale mentionem facientis), motae fuerint, in illarum statu, gradu et terminis, in quibus reperientur, tua ordinaria auctoritate (exceptis causis in Curia Capitolii contra dictos cives Romanos pro tempore, iuxta formam dicti motus proprii, motis) reassumere, et indicibus, quibus sint commissae, ac coram quibus illae penderent in posterum, ne in eis aut de illis quoquomodo vel quovis quae sit colore, directe vel indirekte, se intromittere praesumant, etiam sub sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis, ac etiam pecuniariis, arbitrio tuo moderandis et applicandis, inhibere; ac quidquid secus super his contigerit attentari, irritum et inane decernere.

§ 6. Ac etiam solus, dictarum obligationum vigore, censuras ecclesiasticas promulgare.

1 Cherub. legit: et tune per viam censurarum, seu mandati etc. (R. T.).

*Reassumendi
causas obligationum cameralium specialiter alteri non commissas;*

Censuras promulgandi;

§ 7. Ne non omnes et singulas spirituales et ecclesiasticas ac profanas et quorumvis eiusdem Romanae Ecclesiae cardinalium, eorumque ac nostrorum familiarium, continuorum commensalium et praedatorum quorumcumque, in ipsa Curia degentium, ac etiam imperatoris, regum et aliorum principum ac communis et universitatum, oratorum nec non dictae Curiae officialium et eamdem Curiam sequentium ac familiarium eorumdem et ipsius Curiae causarum huiusmodi auditoris notariorum et eorum familiarium, camporum quoque et quorumvis mercatorum ac pensionum annuarum super fructibus, redditibus et proventibus ecclesiasticis assignatarum, etiam si earum solutio non in ipsa Curia, sed in partibus sit facienda.

§ 8. Et quascumque alias, etiam commissarias, causas, tam civiles quam criminales et mixtas, et coniunctim vel divisim in eadem Curia quomodocumque et qualitercumque motas et movendas, et inter quascumque partes, etiam per viam inquisitionis aut ex officio, quomodolibet pendentes. Ac quae per appellationem a gravinibus illatis et conferri comminatis, seu sententiis definitivis vel interlocutoriis, a quibusvis iudicibus ordinariis et arbitris atque arbitratoribus in Curia et Urbe praedictis (vicario nostro ac gubernatore et senatore Urbis praedictae et iudicibus Capitolinis dumtaxat exceptis), et extra eas a quibuscumque iudicibus ordinariis vel delegatis seu arbitris vel arbitratoribus, ac etiam dictae Sedi legatis et eorum vicelegatis in terris eidem Ecclesiae Romanae mediate vel immediate subiectis, aut aliis earum gubernatoribus vel officialibus, et quibusvis in feudum vel vicariatum aut alias quomodolibet concessis, pro tempore latis et promulgatis, interpositae seu alias ad eamdem Sedem, etiam per viam reclamationis judicialis vel extrajudicialis

aut nullitatis vel recursus, hactenus devolutae sunt et in posterum devolventur.

§ 9. Eas videlicet, in quibus non agetur ultra summam ducentorum ducatorum auri de Camera, aut de re verum summae praedictae valorem non excedente, seu quae inter et contra mercatores dietae Curiae, pro quibuscumque negotiis, ad quamecumque summam ascendat, et inter ac contra notarios suos et eorum familias, pro tempore vertentur, summarie, simpliciter et de plano, sine strepitu et figura iudicij, sola veritate inspecta, etiam manu regia et absque observatione terminorum, qui de stylo seu ordinatione Palatii Apostolici, aut alias observari consueverunt.

§ 10. Alias vero dictam summam aut illius valorem excedentes et inter ac contra alios quam mercatores vertentes, servatis terminis, et alias summarie, prout in beneficialibus; eisdemque terminis quomodocumque male et nulliter, praepostere ac inculcate tentis, pro minori partium dispendio, etiam unico contextu, citatione et audientia reiteratis, etiam per affixionem citationum pro tempore faciendarum ad valvas habitationis ipsorum citandorum, quoad obligatos in forma Camerae; et quoad alios aliter obligatos, ubi non agetur de maiori quam viginti ducatorum summa, audire, cognoscere, decidere et fine debito terminare.

§ 11. Ne non de omnibus et singulis criminibus, excessibus et delictis, tam in Urbe et Curia praefatis, quam extra eas per quosecumque, tam eiusdem Sedi officiales, quam dictam Curiam sequentes et alios, etiam a jurisdictione ordinariorum exemptos et praedictae Sedi immediate subiectos, cuiuscumque ecclesiasticae vel mundanae dignitatis, etiam episcopalis vel maioris, et per quoscumq. alios, cuiuscumque status, gradus, ordinis vel conditionis fuerint, perpetratis vel perpetratis¹ quam etiam partium accusationem, vel etiam instigationem, seu ex micro officio inquirere

¹ Tam ad procuratoris fiscalis denunciationem et promotionem, quam etc., Chernub. (R. T.).

Aliasque hic indicatas, et appellationes;

Summarie praedicta in causis mercatorum notariorum et 200 ducat. et infra;

Alias autem servatis terminis;

Causas criminales Urbis et omnium exemptorum cognoscendi;

et super illis, tam per viam inquisitionis, quam accusationis seu denunciationis et instigationis huiusmodi procedere, et culpabiles repertos iuxta suorum excessum exigentiam et qualitatem punire, dummodo monitoria contra episcopos vel eorum superiores ad eomparendum personaliter, nisi praevia commissione manu nostra signata, non decernas.

§ 12. Necon quascumque literas apostolicas, generales aut particulares, tam sub plumbo, etiam per officium audienciarum literarum nostrarum contradictarum expeditas, quam in forma brevis et quarum solam signaturam sufficere concessum fuerit, supplicationes per nos et pro tempore existentes Romanos Pontifices aut in eius seu nostri praesentia signatas, necon litteras pro tempore existentium camerarii et poenitentiarii maioris nostrorum, dummodo in illis et literis apostolicis praedictis alii executores deputati non fuerint, solus; in quibus vero executores deputati erunt, accumulative cum illis exequi et super illis processus debitos in forma solita, etiam cum promulgatione censurarum in similibus promulgari solitarum, decernere.

Litteras
stolicas
quendi;

apo-
stolicas
exec-

Sententias in Curia lata a iudicibus hic eos quam saeculares iudices, et tam delegatos quam subdelegatos, et etiam cauerarum dicti Palatii Apostolici auditores vel nos aut Romanos Pontifices pro tempore existentes, tam in specie quam in genere, ac alios quomodolibet in eadem Curia pro tempore latarum sententiarum, necon quorumcumque processuum generalium et specialium, tam in die Coenae Domini, quam alias, eum censurarum et poenarum ecclesiasticarum fulminatione, fieri solitorum executiones, quas, etiam si delegatis aut subdelegatis praedictis vel quibusvis aliis, etiam specialiter, per nos et Sedem praedictam commissae fuerint, tibi audi tori, accumulative et non privative, com-

missas esse volumus et decernimus, servatis terminis in tribunali auditoris huiusmodi servari solitis, et etiam singulis diebus et horis, prout in ordinariis consuetum erat facere, illasque et illos debitae executioni, etiam, si opus fuerit, cum auxilii brachii saecularis invocatione, demandare.

§ 14. Et quascumque communitates, universitates, collegia et capitula, necon etiam extra dictam Curiam degentes personas, pro debitis per eos in eadem Curia contractis, aut salario seu contractu in dicta Curia inito.

Causas con tractuum initio rum in Curia co gooscendi,

§ 15. Degentes vero in eadem Curia seu curiales ecclesiasticos, saeculares vel regulares, etiam ab ipsa Curia absentes, cuiuscumque status, gradus, ordinis t, etiam pontificalis, conditionis vel preeminentiae existentes, pro quibusvis rebus et pecuniarium summis, ad quorundam, etiam absentium, quorum pro tempore intererit, instantiam, quoties expedierit, etiam per edictum publicum, constito summarie et extrajudicialiter de non tuto ad eos accessu, ad satisfaciendum de eorum debitibus et praestandum ea ad quae pro tempore tenebuntur, monere et eitare.

Curialiumque;

§ 16. Ac literas quascumque remissoriales et compulsoriales et tam generales quam speciales, ubi et quoties opus fuerit, arbitrio tuo decernere.

Remissorias et compulso riales dandi;

§ 17. Necon etiam, in vim bullae Eugenii, in favorem curialium emanatae, et Leoninae necon cuiuscumque alterius extensionis, inhibere.

In vim Eugenio se et Leoninæ, curiales tuendi;

§ 18. Ac monitoria et citationes ac inhibitiones ad partes, etiam per simile editum decernere, eos quoque arrestare et incarcere. Et, si tibi videbitur, poenas et muletas dimittere et relaxare, ac pro delictorum, excessum et criminum qualitate eis (eitra tamen mortem et membra mutilationem) per te et tuos locatenentes infligere et imponere.

Monitoria et citationes ad partes decernendi;

¶ Cherub. addit dignitatis (n. T.)

**Censuras pro-
mulgandi;** § 19. Necnon quoslibet inobedientes ex-communicare, a divinis suspendere, generaliter et specialiter interdicere, ac sententias, censuras et poenas ecclesiasticas per te tuosque locatenentes pro tempore latae, etiam iteratis vicibus aggravare. Et quod a te vel locatenentibus praedictis pro tempore excommunicati seu alias censurati, ab aliis, quam a te vel eisdem locatenentibus praedictis, etiam de partium consensu, praeterquam in mortis articulo constituti, absolvit non possint, ad evitandas collusiones, statuere.

**Absolutiones
dandi;** § 20. Et cum tibi visum fuerit expedire, communites, universitates, collegia, capitula et personas quascumque a quibusvis sententiis, censuris et poenis ac muletis ecclesiasticis, spiritualibus et temporalibus, per alios videlicet quam per te et dictam tuam Curiam inflicitis, in diebus paschaliibus cum reincidentia absolvere, ac sententias, censuras et poenas ac muletas huiusmodi et quaecumque interdicta suspendere, tollere et eis relaxare.

**Oblig. contra
haeredes ex-
quendi;** § 21. Necnon obligationes in forma Camerae huiusmodi, etiam post mortem debitoris, quoad illius bona tantum, etiam per vim confessionis debiti, per aliquem ex procuratoribus in qualibet obligatione constitutis more solito facienda, et haeredibus legitime citatis, seu alias arbitrio tuo exequi, et executioni demandari facere.

**Et alia omnia
consueta fac-
ciendi.** § 22. Et generaliter omnia et singula alia, quae ad officium auditoris Curiae causarum huiusmodi de iure vel ex privilegio aut usu seu literis et consuetudine praedictis olim spectabant, et quae illi, qui pro tempore fuerunt, Curiae causarum huiusmodi auditores, ex concessis eis facultatibus facere, decernere, mandare, statuere, ordinare et exequi quomodolibet poterant seu consueverant, facere, dicere, mandare, statuere, ordinare et exequi. Habituri ratos et gratos processus et sententias, quos et quas, tu et tui locatenentes praedicti

pro tempore habueritis et tuleritis, ac reliqua omnia, quae in praemissis et circa ea ac quodlibet corum feceritis, dixeritis, mandaveritis, statueritis, ordinaveritis; ac facturi ea omnia, auctore Domino, in omnibus usque ad satisfactionem condignam, inviolabiliter observari.

§ 23. Et insuper eisdem auctoritate et potestatis plenitudine, tam Iuli II, Leonis X et aliorum praedecessorum huiusmodi litteras, quam omnia et singula privilegia, indulta, facultates, iurisdictiones et gratias, officio auditoriatus et auditoribus praedictis quomodolibet concessa, ac cum omnibus et singulis in eis contentis clausulis, singulas desuper confectas literas, quarum omnium et singularum literarum praedictarum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus haberi volumus pro expressis, approbamus et confirmamus ac innovamus, necnon perpetuae firmitatis robur obtinere et inviolabiliter observari debere decernimus; illaque omnia et singula ad officium auditoriatus et auditorem pro tempore existentem, perinde ac si eis specialiter et expresse concessa, et pro eis, seu in illorum favorem statuta et ordinata fuissent, extendimus et ampliamus.

§ 24. Quodque caput *Odoardus* et caput *Perrenit*, ac quaevis alternativae seu motoriae et dilationes, etiam salinariae, per quoscumque, etiam eiusdem Romanae Ecclesiae cardinales, pro tempore decretae, obligatis in forma Camerae, quoad bona, nullatenus prosint. Quinimmo obligationes in forma Camerae, quoad bona tantum, debitae executioni demandentur, etiam post mortem debitoris, non obstante quacumque appellatione et superinde obtenta commissione, de huiusmodi obligatione expressam mentionem non faciente, aut discussione haereditatis ubilibet pendente, si per creditores data fuerit idonea cautio in forma depositi de restituendo id, quod

*Confirmatio
omnium facul-
tatum et indul-
torum.*

*Facultas in
cessionibus bo-
norum et dis-
cussionibus.*

recepirent, prioribus et potioribus creditoribus, in eventum succumbentiae.

§ 25. Quodque tu in cappella et reliquis

Locus A. C. actibus, tam publicis quam privatis, pri-
ma cappella Pa-
pae.

mum locum post gubernatorem et oratores principum, si praelati fuerint, habeas, tibi indulgenus, ac volumus et statuimus.

§ 26. Mandantes et districtius inhiben-

Executorum
deputatio.

tes quibusvis indicibus etc.

Clausulae pra-
servativa.

§ 27. Decernentes praesentes literas ac in eis contenta quaecumque, sub quibusvis revocationibus, suspensionibus et alterationibus etc.

Decretum ir-
ritans.

§ 28. Et ita per quoscumque indice et commissarios etc.

Clausulae de-
rogatoria.

§ 29. Non obstantibus praemissis et, si opus sit, de non tollendo iure quae sit, ac quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac statutis, consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis etc.

Fides transum-
ptorum.

§ 30. Quodque praesentium transumptis, manu notarii publici subscriptis et sigillo alicuius curiae ecclesiasticae seu etc.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominice millesimo quingentesimo sexagesimo primo, kalendis maii, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 1 maii 1561, pontif. anno II.

XLIII.

Iurisdictio senatoris, collateralium et aliorum iudicium Curiae Capitolii almae Urbis ¹.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Dilectos filios senatorem, conservatores

Romanorum et
incolarum Urbis

populunq; Romanum specialibus favo-
indulm tori ribus et gratiis prosequi volentes, omnimo-

¹ Circa istam iurisdictionem habes in libro II constitutionem xxxv, *Decet*, tom. v, pag. 311, ac Leonis X const. t, *Dum singularem*, ibid.. pag. 358.

dam et integrum (prout illis per felicis reecordationis Sextum IV, Iulium II, Leonem X, Paulum III et alias Romanos Pontifices praedecessores nostros alias concessa fuit) iurisdictionem, causarumque inter ipsos ac contra et inter Romanos et incolas pro tempore motarum cognitionem et decisionem totalem Curiae Capitolii Romani: ita quod, in praedictis et aliis causis, obligationibus, etiam in forma Camerae Apostolicae, in quibus videlicet per alios iudices praeventum non sit, aliisque quibusvis differentiis et actoribus inter ipsos Romanos ac eorum aliquem vel aliquos deinceps orituris et movendis, nullus, praeter senatorem et ipsius Capitolii iudices pro tempore existentes, se privilegiorum apostolicorum aut consuetudinum seu quovis alio praetextu intromittere possit, etiam dictorum praedecessorum concessioneshuiusmodi, literasque et alias desuper confectas scripturas approbantes, confirmantes et innovantes, literarumque et scripturarum earundem tenores praesentibus pro expressis habentes, auctoritate apostolica, ex certa scientia etc., perpetuo concedimus et indulgemus.

§ 1. Ac senatorem, conservatores et populum Romanum, Curiamque et iudices Capitolinos praefatos, quod iurisdictionem huiusmodi, adversus quascumque aliis almae Urbis tribunalibus et magistratibus, etiam regenti Camerae, gubernatori et nostro vicario, quomodolibet, etiam consistorialiter, concessas facultates et alias contrarias dispositiones, in pristinum et eum, in quo ante illarum concessiones quomodolibet erant, statum restituimus, reponimus et plenarie reintegramus, ac facultates et alias dispositiones contrarias huiusmodi ad hunc effectum per praesentes revocamus, cassamus et annullamus.

§ 2. Et insuper ne delicta remaneant chirurgi ad Curiam Capitolii vel gubernatoris criminis reterant.

¹ Actionibus, Cherob (n. r.).

notitiam habentes, illa ad Curiam Capitolii huiusmodi, iuxta ipsius senatoris desuper proponenda edicta, et sub poenis inibi apponendis, aut ad curiam gubernatoris, iuxta solitum, deferre teneantur.

§ 3. Quodque, pro celeriori causarum Nullitates non attendantur. expeditione, in eadem Curia Capitolina nullitatum nulla ratio habeatur, nisi earum, quae ex iurisdictionis, citationis vel mandati defectu provenient.

§ 4. Et ne feriarum accumulatio Feriae quae servandae. sarum expeditionem in longum protrahat, sublatis de medio ceteris feriis voluntarie, per usum vel alias, non tamen in honorem Dei, introductis, observatio tantum coercentur ad ferias in antiquis statutis expresse descriptas.

§ 5. Ac etiam statuta de assettamentis Assettamenti votam quando peti possit. loquentia declarantes, quod assettamentum peti non possit, nisi in casibus et articulis, quorum gravamen per definitivam reparari non valeat, qui, ex statuto, sub rubrica *De appellationibus non recipiendis*, lib. vi, positi colliguntur, nec in causis summam decem dicatorum non excedentibus; in aliis vero causis a decem supra in litis contestatione dumtaxat peti possit, et hoc arbitrio iudicis; in definitivis autem vel interlocutoriis vix definitivae habentibus sententiis, index causas huiusmodi in assettamentis proponere, aliis in contrarium loquentibus statutis non attentis, omnino teneatur.

§ 6. Et praeterea quod si unum ex iudicibus Curiae huiusmodi abesse vel aegrotare aut suspectum iurari contigerit, assettamentum ¹ per tres reliquos praesentes indices fieri possit, quorum unus, in loco aegrotantis vel absentis iudicis, ad tribunal pro interlocutoriis faciendis sedeat et super incidentiis emergentibus et dependentibus, usque ad sententiam definitivam, exclusive provideat, etiam perpetuo statuimus et ordinamus.

§ 7. Necnon senatorem, conservatores, Cherubinus, quod hic romana editio assettamentum, eadem notione, assettamentum legit (n.r.).

populum et Curiam praefatos ad anti-quam eorum iurisdictionem, ut praemit-titur, restitutos et plenarie reintegratos esse. Ac praesentes et in eis contenta quaecumque valida et efficacia fore, suos-que plenarios et integros effectus sortiri et inviolabiliter observari debere, nec de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio vel intentionis nostrae defectu, quo-vis quae sit colore, praetextu vel ingenio, nullatenus notari vel impugnari, nec per nos vel Sedem Apostolicam, ullo umquam tempore, revocari aut alias illis derogari posse. Et si ac quoties illa revocari aut alias illis derogari contigerit, toties in pristinum statutum restitui, et de novo, etiam sub posteriori data, per ipsos sena-tores et conservatores eligenda, concessa et stabilita esse.

§ 8. Et sic per quosecumque indices et commissarios, etiam sanetae Romanae Ecclesiae cardinales etc., sublata eis quavis aliter interpretandi etc. facultate, iudi-cari et definiri debere, ac quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignorantiter, attentari conti-gerit, irritum et inane decernimur.

§ 9. Non obstantibus praemissis ac con-stitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutis etc., etiam Palatii Apostolici, curiarumque Urbis stylis, neconon privile-giis, indulgis et literis apostolicis, quibus-vis Romanae Curiae tribunalibus, curiis, magistratibus, iudicibus et aliis personis, sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu simili, etiam consistorialiter, con-cressis etc., quibus omnibus, illorum te-nores praesentibus pro sufficenter ex-pressis habentes, haec latissime deroga-mus, ceterisque contrariis quibuscumque cum clausulis opportunis.

Placet, motu proprio. I.

§ 10. Et cum absolitione a censuris ad clausularum re-effectum etc. Et cum approbatione, con-petitio.

Clausulae preservativa.

ficatione, innovatione, concessione, indulto, restitutione, repositione, reintegratione, revocatione, cassatione, annulatione, statuto, ordinatione, decreto et derogatione praemissis, ut supra, perpetuo. Et quod sola praesentum sufficiat signatura et ubique, etiam in iudicio, fidem faciat, regula contraria non obstante; seu, si videbitur, literae desuper per breve nostrum, etiam cum literarum prædecessorum praedictorum et inde sequitorum tenorum aliorumque necessariorum maiori et veriori expressione, expediri possint.

Limitatio privilegii fori in tribus casibus.

§ 11. Et quod ad obligationes in forma Camerae servetur forma ipsius obligatoris, ut sit in potestate auctoris vel creditoris convenire debitorem snum Romanum vel incolum laicum, non solum coram regente vel auditore Camerae, ipsarum obligationum iudice ordinario, sed etiam in Curia Capitolii. Quoad reliquas vero causas civiles, non tamen fiscales, possit reus Romanus vel incola declinare quocumque aliud forum, et petere se remitti ad Curiam Capitolii, nisi alterius iudicis iurisdictionem prorogaverit aut in eum tacite vel expresse consenserit; et aliter factæ reassumptiones vel inhibitiones per dictam Curiam Capitolii nullius sint roboris vel momenti.

Sequitur declaratio dictæ constitutionis respectu iurisdictionis gubernatoris Urbis.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Causa constitutionis.

Ne per praesertum motum proprium aliquod præiudicium bono et pacifico regimini almae Urbis nostræ, quod in praesentiarum venerabili fratri Hieronymo, episcopo Sagonensi, per nos commissum extitit, inferatur.

§ 1. Decernimus et declaramus intentionis nostræ minime fuisse nec esse quod

per signaturam praeserti motus proprii praedicti in aliquo iurisdictioni et facultatis eiusdem moderni ac pro tempore existentis gubernatoris, præsertim circa bannimentorum editiones, ac cognitiones causarum criminalium mercedum et pauperum vel alias miserabilium personarum, ac alias quascumque causas sibi aut aliis gubernatoribus et eius officio per quoscumque Romanos Pontifices prædecessores nostros, tam contra cives Romanos quam alios quoscumque quomodolibet concessas, in omnibus et per omnia, perinde ac si dictus praesertus motus proprius minime signatus, nec a nobis emanatus fuisset, minime præiudicetur nec præiudicatum esse intelligatur. Et sic per quoscumque *etc.*, sublata *etc.*, irritum quoque *etc.*; solamque praesentis motus proprii nostri signaturam in iudicio et extra sufficere ac fidem facere, regula contraria non obstante, similiter decernimus et declaramus.

§ 2. Præierto motu proprio, ceterisque contrariis non obstantibus quibuscumque, privilegiorum et facultatum eidem ac pro tempore existenti gubernatori et eius officio concessis tenoribus *etc.* pro plene et sufficienter expressis habentes, quae et quas per praesentes innovamus.

Placet, motu proprio. I.

XLIV.

Extensio constitutionis Pauli III circa causas civiles interesse fisci Camerae Apostolicae concernentes in eadem Camera cognoscendas 1.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

§ 1. Cum, sicut accepimus, licet Romani Pontifices prædecessores nostri, pro causis

Paulus III avocavit causas civiles sui fisci

¹ Hanc bullam Pauli III habes tom. vi, constitutione x, *Non sine*, pag. 217. Hoc idem statuerat Urbanus VI in eius constitutione i, *Apostolicae*, tom. iv, pag. 581.

interesse con-
cernit, et illas
ac alias moven-
tas in Camera
Apostolica co-
gnosci mandan-
vit.

civilibus fiscum nostrum tangentibus, pro-
prium tribunal camerarii ac praesiden-
tium Camerae Apostolicae maximis ratio-
nibus, et non modico eiusdem Cameracae
dispendio, ut causae praefatae per praefat-
tos pro tempore praesidentes, in Camera
Apostolica, ubi et procurator fisci nostri
apostolici intervenit, discutiantur, disputen-
tur et notentur, utque ipse procurator
fisci nostri non cogatur pro causis fiscum,
ut praefertur, tangentibus, cum non mo-
dica eius ab occupationibus sui officii
distractione et non sine etiam indignitate
officii, quod loco praefati Caesaris suc-
cessit et illius privilegio in dictis causis
utitur, saltem ratione interventus sui in
Camera, dum ipsae causae inibi discu-
tiuntur et notantur; et felicis recordatio-
nis Paulus III, praedecessor noster, tem-
pore suo, ista ratione, per praemissum
eius motum proprium, dictas causas fi-
scum tangentibus extra Cameram, coram
aliis indicibus et tribunalibus Urbis, inter
fiscum et privatum commissas vel aliter
cooptas, sive in petitorio, sive in posses-
sorio, ac quibusvis statu et terminis, e-
tiam si instructae fuerint, ad se avocave-
rit, et eidem camerario et praesidentibus
ac in proprio tribunali commiserit, nec
non etiam in futurum committendas vel
alias incipiendas illas similiter, absque
alia pro tempore Romani Pontificis signa-
tura vel mandato, propria eorum aucto-
ritate, ad se avocandi et reassumendi
liberam facultatem concessit.

§ 2. Cumque (sient acceperimus) non
desint qui, post reassumptionem in Ca-
mera Apostolica, ut praefertur, factam
contra fiscum, in signaturis adhuc ad
alios iudices trahere conantur diversis
practextibus, ac praecipue quando pro
tempore procuratores fiscales coram aliis
indicibus, aliquando per incuriam vel
multiplicitatem negotiorum, proprii in
hoc privilegii fori non memores, agere

vel respondere vel alias in iudices non
suos consentire cooperunt, ac etiam quando
in processu causarum, inter privatos, in-
teresse fisci detegitur principaliter vel
secundario.

§ 3. Nos, attendentes quod privilegium
fori fisco concessum concernit publicum,
et quod, ista ratione, idem Paulus pre-
decessor causas inter fiscum et privatum,
etiam alibi instructas, per praemissum
motum proprium avocavit, et quod quan-
documque, etiam in causis quae inter
privatos aguntur, detegitur fisci interesse,
sive principaliter sive secundario, idem
fiscus debet gaudere sui fori privilegio, et
alios trahere et non trahi; motu simili,
ex certa scientia, haesitationes et difficul-
tates huiusmodi submovere, ac etiam fi-
sco nostro et illius pro tempore procura-
toris incommoditati ac indiguitati occur-
rere cupientes et debentes, motu simili
ac ex certa scientia, praemissum motum
proprium, tam quoad iam alibi, etiam in
Rota, et motu proprio commissas et alias
cooptasque in posterum committendas vel
alias incipiendas causas, innovamus. De-
clarantes illum extendi et, quatenus opus
sit, extendentes etiam ad causas, in qui-
bus procurator fisci, agendo vel defen-
dendo, coram aliis indicibus et tribunalibus
comparendo, vel alias consensisset et
illorum iurisdictionem prerogasset; ac
etiam ubi interesse fisci, sive principaliter
sive secundario, in causis iam inter pri-
vatos cooptis, detegeretur, dummodo sit
interesse civile, et dummodo causae hu-
iussimodis, etiam quod in illis vertatur in-
teresse fisci, non sint per commissiones
manu nostra propria, scientes de interesse
fisci, aliis indicibus et tribunalibus, cum
speciali et expressa praesentis motus pro-
prii derogatione, commissae non fuerint,
quas nolumus praesentibus esse compre-
hensas, sed semper exceptas.

Illi Pontifex
extendit dictam
constitutionem
etiam ad illos
casus;

Cameralibus
que dat cogni-
tionem omnium
causarum a Pa-
pamet alibi non
commissarium.

§ 4. Dantes, salvis praemissis, eisdem camerario et praesidentibus plenariam et liberam facultatem et auctoritatem, praedictis et aliis quibusvis inhibendum fuerit, in Romana Curia et extra eam, et sub censuris et poenis, etiam quoad causas similes in futurum extra Cameram committendas, propria eorum auctoritate, sine alio nostro mandato nec signatura, inhibendi, et in causis huiusmodi, non obstantibus quibuscumque signaturis et inhibitionibus hactenus factis et in futurum faciendis, nisi commissiones in futurum praesentandae, manu nostra, cum praesentium de verbo ad verbum insertione et illarum derogatione, signatae fuerint, procedendi, citandi, declarandi, aggravandi, reaggravandi, interdictum ponendi, auxiliumque brachii saecularis invocandi, ceteraque alia faciendi, dicendi, gerendi et exequendi, quae in praemissis et circa ea necessaria seu quomodolibet opportuna fuerint.

Clausulæ de-
rogatoria.

§ 5. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac Camerae Apostolicae clausulis, statutis et consuetudinibus ac reformationibus, etiam iuramento etc. roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, quibus (illorum tenores, causas et effectus pro expressis et insertis habentes, et exprimi ac de verbo ad verbum inseri posse decernentes) latissime derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis et consuetis.

Sola signatio
sufficit.

§ 6. Volentes praesentium solam signaturam sufficere, et ubique, tam in iudicio quam extra, fidem facere, absque alia litterarum expeditione, seu quod literae in forma brevis, ad perpetuam rei memoriam, cum maiori, vera et ampliori specificatione omnium et singulorum praemissorum et circa ea necessariorum latissime extendendae, adeo quod contraria

quaecumque penitus et omnino tollantur et non obstent.

Placet, motu proprio. I.

Die vigesimasexta iulii, anno millesimo quingentesimo sexagesimoprimo.

Bat. die 26 iulii 1561, pontif. anno II.

XLV.

*Inquisitorum haereticae pravitatis faculta-
tas eligendi et creandi in notarios quo-
rumque, etiam clericos saeculares, in
causis inquisitionis 1.*

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Pastoralis officii cura, meritis licet imparibus, nobis ex alto commissa, nos assidue incitat et inducit ut vigiles sollicitudinis nostrae oculos diligenter circumfle- et amus, ad eaque potissimum nostræ provisionis remedia adhibeamus, per quae sancta et catholica fides ubique, prout debet, conservetur et angeatur, improbi- que haeretici illius impugnatores, quoad fieri potest, debite compescantur et com- primantur.

Exordium.

§ 1. Sane, pro parte dilectorum filiorum inquisitorum et commissariorum hæreticae pravitatis in diversis regnis, provineis, civitatibus, insulis et aliis christiani orbis partibus deputatorum, nobis nuper expositum fuit quod ipsi, in causis sanctae fidei adversus eosdem haereticos prosequendis, personis probatis et idoneis, quae officio notarii in eis fungantur, plurimum indigere noscuntur, unde officio ipsius inquisitoris, tum propter ipsorum notariorum penuriam, tum quia plerique officium huiusmodi, tamquam odiosum, exercere recusant, ne illud susci-

Causæ huius
constitutionis.

1 Alexand. IV in eius constitutione LVI, *Ne com-
missae*, tom. III, pag. 672, hoc idem concessit,
quoad clericos, qui in saeculo notariatus officium
habuerant.

piendo quemquam offendere videantur, magnum inconveniendum et detrimentum generatur.

§ 2. Nos igitur, nostrae vigilantiae facultas inquisitorum (*de qua in rubrica*) ram adhibere, in praemissisque opportunitate videare volentes, omnibus et singulis haereticæ pravitatis inquisitoribus et commissariis, in quibusvis regnis et dominiis, provinciis, civitatibus, insulis, etiam Graeciae, ceterisque terris et locis, in quibus christiana religio colitur, constitutis et quomodolibet pro tempore deputatis, quod quoties eis expedire videbitur, unum vel plures, etiam clericos saeculares vel quorumvis Ordinum regnulares, qui sibi sufficietes et idonei visi fuerint, in quibuscumque causis sanctae fidei et inquisitionis huiusmodi in notarios eligere, assumere et creare, eosque ad officium notariatus causarum praedictarum deputare, ipsique sie electi et deputati acta quaecumque et processus causarum ipsarum diligenter et fideliter describere et annotare, ceteraque omnia ad id quomodolibet necessaria et opportuna facere, gerere et exercere libere et licite possint et valeant, plenam et omnimodam, auctoritate apostolica, tenore praesentium, facultatem et potestatem concedimus et impartimur.

§ 3. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, neenon quarunvis civitatum et terrarum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis illis et quibusvis notariorum collegiis, etiam per Sedem Apostolicam, quomodolibet concessis, quibus omnibus, eorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo labore permanens, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 4. Volumus autem et eadem auctori-

tate apostolica decernimus quod, quoniam Fides transsumpta
difficile admodum esset praesentes no-
stras literas ad singula quaque loca, ubi
opus foret, deferri, earundem praesen-
tium transumplis etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimoprimo, sexto kalendas septembbris, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 27 augusti 1561, pontif. anno II.

XLVI.

Approbatio confraternitatis et hospitalis sub invocatione Beatae Mariae de Pietate nuper in Urbe instituti ad egenos dementes charitatively recipiendos et curandos; cum facultate alias eiusmodi confraternitates extra Urbeum cum indulgentiarum participatione erigendi.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Illi qui, pro dominici salvatione Exordium.
gis, in ara crucis, in pretium immolari non abhorruit, quique, inter alia sibi beneplacita, opera charitatis exercere praecepit, vices, licet immeriti, gerentes in terris, curis angimur assiduis et continua meditatione pulsamur circa quaecumque pia opera et christifidelium devotione ordinata, ut firma perpetuo et illibata persistant omni studio intendere, et ut ad ipsa christifidelium vota facilius concurrant, fideles ipsos quibusdam spiritualibus et affectivis munieribus libenter prosequimur, ac eorum pia suffragia donis coelestibus confovemus ut exinde reddantur divinae gratiae aptiores, et in eis charitatis devotio in dies per amplius augetur.

§ 1. Sane, pro parte dilectorum filiorum confratrum confraternitatis christifidelium, sub nomine Pauperum Advena- Instincta fuit
in Urbe contra
territis B. Blas-
rios de Pietate

*ad egenos, men- rum institutae, petitio continebat quod
tis inopes edu- alias nonnulli christifideles in alma Urbe
cendos atque curandos etc.* degentes, Dei spiritu (qui ubi vult spirat) ducti, ac zelo pietatis accensi, memoresque illius Prophetae dicentis: *Egenos et vagos t in duc in domum tuam, et carnem tuam ne despixeris:* quodque hospitalitas apostolicis doctrinis maxime commendabatur; pariterque considerantes multos pauperes, pruinae et frigoribus expositos, per cryptas et ruinas dictae Urbis iacere, et interdum maxima et extrema frigoris calamitate et fame perire; ac videntes etiam quosdam alios pauperes, mentis inopes, christianorum omnium maxima miseratione dignos, qui, rationis orbati iudicio, nudi per dictam Urbem ambulabant, universis Iudibriis et plagis aliquique vitae calamitatibus, animarumque salutis periculis expositos esse, ac nulla receptacula in dicta Urbe existere; ac cupientes hos et illos ab eorum miseriis eximere, unam domum sitam in regione Columnæ de dicta Urbe, eorum industria quaestam, et suis sumptibus extructam et aptata, primo pauperibus advenis hospitandis deputaverint, lectisque et supellectilibus ac rebus aliis conquisitis, ad vitae usum necessariis, munierint, et inibi pauperes advenas benigne recipi eorumque pedes lavari, ac diebus aliquot, iuxta cuiuscumque indigentiam, cibari, pariterque fidei christianaæ rudimenta per capellanorum eorum ministerium ignorantes ac simplices docere, et ad peccatorum suorum confessionem faciendam et sacra Eucharistiam sumendam hortari curaverint, prout etiam ad praesens curant: quodque in eadem domo unum oratorium, sub invocatione Beatae Mariae de Pietate, apostolica auctoritate interveniente, extruxerunt et ornarunt, ubi sacra Eucharistia in sacrario decenter servatur, et quotidie missa celebratur, locusque luninaribus semper accensis illu-

stratur; ac, pro manutenenda inibi hospitalitate, unam confraternitatem christifidelium, Pauperum Advenarum nuncupatam, dicta auctoritate erexerunt et instaurerunt; ac in dicto oratorio, in prima eiuslibet mensis die dominica, dictae confraternitatis confratres Christi Corporis viatico reficiuntur; nec his pietatis operibus contenti, sed pia piis operibus cunlantes, ipsos pauperes mentis inopes, per dictam Urbem, ut praefertur, vagantes, ad eaundem domum deduxerunt, et ad illorum insaniam curandam operam medicorum adhibere coeperunt, animis gerentes supradictam hospitalitatem advenarum prosequi, et in sanandos curandosque dementes praedictos eorum facultates, iunctis aliorum christifidelium eleemosynis, se extendere t posse; ac quod, pro dictae confraternitatis salubri directione et augmento, nonnulla statuta et ordinationes ediderunt, neenon dilectum filium nostrum Bartholomaeum, tituli Sanctae Crucis in Iherusalem, presbyterum cardinalem de la Cueva nuncupatum, dictae confraternitatis protectorem delegerunt, prout in literis apostolicis desuper confectis, ac per ipsos confratres impetratis, ac eisdem statutis et ordinationibus ac instrumentis publicis sive aliis scripturis desuper forsitan confectis, plenus dicitur contineri.

§ 2. Quare, pro parte eorumdem confratrum nobis fuit humiliter supplicatum ut praemissis, pro eorum subsistentia firmiori, robur apostolicae confirmationis adiicere ac alias in praedictis opportune providere de benignitate apostolica dignarumur.

§ 3. Nos igitur, qui pietatis et charitatis opera ubique exerceri sinceris exceptamus affectibus, eorumdem confratrum pium et laudabile opus plurimum in Domino collaudantes, neenon singularem literarum ac instrumentorum seu

1 Vagosque, Vulg. (R. T.).

*Et nunc a Pon-
tifice confirma-
tio postulatur.*

*Qui Pontifex
dictam institu-
tionem et sta-
tuta confrater-
nitatis appro-
bat;*

1 Cherub., expendere (R. T.).

scripturarum praefatarum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, dictae confraternitatis erectionem et institutionem, neenon praedictam ac omnia et singula alia per guardianos et administratores dictae domus, et praedictos confratres circa praemissa edita statuta et ordinationes, prout illa concernunt, omnia et singula in dictis instrumentis sive scripturis contenta (licita tamen et honesta ac sacris canonibus non contraria), apostolica auctoritate, tenore praesentium, approbamus et confirmamus, ac omnes et singulos iuris et facti defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem, supplemus, illisque omnibus perpetuae firmitatis robur adiicimus.

§ 4. Et nihilominus, quatenus opus sit, confraternitatem ipsam Pauperum Adventarum, quae etiam curandorum dementium curam gerat, eisdem modo et forma, quibus per dictos christifideles erecta et instituta existit, auctoritate et tenore praedictis, de novo erigimus et instituimus. Ac eisdem guardianis, administratoribus ac confratribus quaecumque personas illis benevisas et gratas et acceptas, tam ecclesiasticas quam saeculares, dictam confraternitatem ingredi volentes, cuiusvis licentia desuper minime requisita, in eorum confratres et confraternitatis gremium recipiendi licentiam et facultatem, eisdem auctoritate et tenore, concedimus. Eisque quod, cum eiusdem Bartholomaei cardinalis et deinceps pro tempore existentis protectoris sui auctoritate seu consensu, alia quaecumque statuta et ordinationes pro eiusdem confraternitatis felici regimine, ad piorum operum huiusmodi exercitium et alias circa praemissa, prout eis videbitur, edere, condere et restaurare libere et licite possint, indulgemus, ac per eos guardianos et admini-

stratores et confratres observari debere volumus et decernimus.

§ 5. Et insuper eisdem confratribus, quamdiu infirmi fuerint, quod liceat eis missam in domibus suis celebrari facere.

§ 6. Neenon eleemosynas et oblationes quaecumque ac etiam piorum christificiduum et sanctae Romanae Ecclesiae

Confratribus missam domibus propriis celebri faciendi;

Eleemosynas et obligaciones ac legata recipiendi.

cardinalium et aliorum praelatorum et officialium aliarumque personarum, tam ecclesiasticarum quam saecularium, tam hactenus quam in futurum, in ultimis voluntatibus, vel etiam inter vivos donationes vel largitiones eidem confraternitati relicta, donata, legata, haereditates et bona quaecumque recipere et de illis et eorum fructibus in pios usus, prout eis videbitur, disponere et alia omnia recipere, obtinere et facere, ac ad illa admitti posse, quae Urbis confraternitates a Sede Apostolica approbatae possunt et valent, citra tamen illarum praeiudicium.

§ 7. Ae universis ntriusque sexus christifidelibus eleemosynas, largitiones, oblationes, donationes et legata huiusmodi facientibus, ut easdem indulgentias et peccatorum remissiones consequantur, quas consequuntur, qui basilicis Principis Apostolorum et S. Ioannis Lateranensis ac illius et S. Spiritus in Saxia de Urbe hospitalibus bona quaecumque porrigit, donant, aut relicta et legata faciunt.

Iodolgentiae porrigitur et eleemosynas.

§ 8. Praeterea eisdem confratribus ut totam confraternitatem ipsam et oratorium ac eorum hospitale ad aliam dominum, ecclesiam sive locum ipsius Urbis eis benevolum transferre, ac inibi unum oratorium sive cappellam aut sacellum, in qua vel quo saerissimum Corporis Christi Sacramentum reconditum esse debeat, et ad eius altare cappellanum ad id per eosdem guardianos et administratores ad

Fauctas confraternitatem et hospitale transferendi alio et sacramenta ibi administrandi.

¹ Vide Concil. Tridentinum, sess. XXII, post canones, *Decreto de obser. et erit. in celebr. Missae.*

corum nutum eligendum et amovendum, prout hactenus habuerunt, per quem missae et alia divina officia celebrari, ac ipsis celebrantibus et aliis quibusvis christifidelibus Eucharistiae et Poenitentiae sacramenta ministrari facere possint, habere et retinere ac conservari facere.

§ 9. Et ipsi guardiani et administratores ac confratres vestes, pecunias, autem <sup>Bona deceden-
tium sine testa-
mento in ho-
spitali ad illud
specient.</sup> rum, argentum et alia bona quaecumque deservientium et aliorum pauperum decedentium ab intestato in dicto extructo, aut in posterum extruendis, per dictos confratres hospitali percipere et in usum et utilitatem huiusmodi hospitalis convertere.

§ 10. Dicitisque confratribus et quibusvis aliis christifidelibus, qui in dicto oratorio sive cappella, prima eiusque mensis die dominica, sacram Eucharistiam sumpserint, et quinque Orationem Dominicam et Salutationem Angelicam, in memoriam quinque vulnerum Iesu Christi Domini nostri, dixerint, precatiique fuerint omnipotentem Deum pro pace, unitate, tranquillitate ac felici statu sanetae matris Ecclesiae, totiusque populi Christiani, qualibet vice, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem.

§ 11. Neenon dictis confratribus facultatem ut confessorem sive confessores, qui eos in mortis articulo ab omni sententia excommunicationis et ab omnibus eorum peccatis, a culpa et poena, plenarie absolvant, eligere perpetuis futuris temporibus.

§ 12. Neenon eisdem guardianis et administratoribus pro tempore existentibus <sup>Erigendi vel
aggregandi con-
fraternit. alias
cum indulgen-
tiarum partici-
patione.</sup> ut quasenunque confraternitates extra Urbem sub huiusmodi vocabulo instituere, et pro tempore institutas omnibus et singulis praedictis et aliis privilegiis et indultis deinceps concedendis, sub conditionibus et formis eis benevisis, decorare,

illaque eis in toto vel in parte communicare libere et licite valeant, similiter concedimus.

§ 13. Ac indulgentias huiusmodi et <sup>Clausulae pre-
servativae.</sup> praesentes literas, sub quibuscumque revocationibus, suspensionibus, derogationibus vel limitationibus quarumcumque similium vel dissimilium gratiarum et indulgentiarum, per nos et Sedem Apostolicam, etiam in favorem basiliceae Principis Apostolorum de Urbe huiusmodi et expeditionum contra infideles et Cruciaiae Sanetae, vel alias, etiam ad imperatoris, regum, reginarum et aliorum principum instantiam, quomodolibet pro tempore factis, nullatenus comprehendendi, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emunabunt, toties in pristinum statum restitutas et de novo concessas fore; ipsisque confratribus et aliis praedictis suffragari debere decernimus.

§ 14. Non obstantibus quibusvis apostolicis, ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus, neenon statutis et privilegiis, indultis et literis apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis concessis, confirmatis et innovatis; quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumunque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevix alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda fore, tenors huiusmodi praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanuris, hac vice duntaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo etc. Si quis etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno

Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo primo, in idus septembris, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 11 sept. 1561, pontif. anno II.

XLVII.

Pontificis electionem ad cardinales non ad concilium, si tempore concilii eum obire contigerit, spectare declarat ¹.

Pius Papa IV.

Prudentis patrisfamilias spectat cuncta,
Exordium. quae in eius domo sunt, provide disponere, quod illa debito ordine procedant, nec unum aliud impedit, aut aliqua eorum insimul confusionem inducant.

§ 1. Hinc est quod nos, qui a summo Patrefamilias in illius domo, meritis licet ^{Declaratio (de qua in rubrica).} imparibus, dispensatores effecti sumus, et ex causis tunc expressis sacrum oecumenicum et generale concilium in civitate Tridentina indiximus, ne si forte eveniat nos, concilio huiusmodi durante, pro divina voluntate decedere, super electione Romani Pontificis confusio oriatur, et exinde perturbandae unitatis Ecclesiae praestetur occasio, habita super his cum venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus matura deliberatione et diligentí examine, de ipsorum fratrum consilio et unanimi consensu, ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, statuimus, decernimus et ordinamus quod, si contingat nos, concilio huiusmodi durante, etiam si eiusdem concilii causa vel occasione aut alias quomodolibet, etiam pro sola voluntate nostra, etiam cum Curia Romana et causarum ac literarum apostolicarum Audientia, ab Urbe recesserimus, vel in ipsa Urbe, seu nobis ab ea quovis modo absentibus, ante nostrum ad

illam redditum, alibi ubicunque, ita Domino volente, decedere, in quibuscumque statu et terminis concilium ipsum fuerit, et quantumcumque civitas seu locus, in quo seu qua nos etiam inibi forsitan cum Curia et Audientia praedictis decedemus, ab eadem Urbe distet, et civitati Tridentinae aut alteri, ubi concilium etiam fuerit, vicina seu vicinus existat, electio Romani Pontificis in alma Urbe praefata, nisi Urbs ipsa interdicto ecclesiastico per nos apposito tunc subiaceat, vel inibi de oppressione dubitaretur, super quo maiori parti cardinalium tunc in civitate seu loco decessus nostri existentium stari debeat, et tali casu in Civitate Castellana, seu Urbevetana vel Perusina civitatibus, servato scripturae huiusmodi ordine, dummodo illae, ut praefertur, interdictae aut rebellis tunc non sint, et non in ea in qua seu cuius dioecesi nos decedere contingat, aut Tridentina seu alia, ad quam concilium huiusmodi translatum fuerit, civitate, et solum per ipsos sanctae Romanae Ecclesiae cardinales et non per concilium huiusmodi, aut etiam cum eisdem cardinalibus aliquot dicti concilii, servatis alias Alexandri IV, quae *Licet de evitanda*, et Gregorii X in Luggdunensi quae *Ubi periculum*, et quae *Nc Romani* incipiunt Clementis V, Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, in Viennensi ¹, circa electionem tandem editis constitutionibus et aliis extravagantibus, ac omnibus in eis contentis, quibus per hoc alias non intendimus praedicare, fieri debeat.

§ 2. Decernentes ex nunc cardinales ^{Decretum irritans.} praefatos etiam per concilium huiusmodi dispensare nullatenus posse, ac quamcumque electionem Romani Pontificis contra praesentium tenorem, concilio huiusmodi durante, attentatam, nullam, irritam et inanem nulliusque roboris vel momenti

¹ Raynaldus addit *conciliis* (n. T.).

¹ Ex Raynaldo Continuat. Annal., Opus posth., tom. xxxiv.

fore, et, ea non obstante, per eosdem cardinales ad aliam electionem Romani Pontificis, servata earundem praesentium forma, procedi debere; ac similiter ex nunc irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis, etiam concilii eiusdem, auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Nulli ergo omnino hominum licet hanc
Conclusiones. paginam nostri decreti infringere etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo primo, x kalendas octobris, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 22 sept. 1561, pontif. anno II.

XLVIII.

Quod instrumenta pro interesse hospitalis S. Spiritus in Saxia de Urbe rogata, per illius pro tempore notarios et secretarios in cancellaria eiusdem hospitalis custodiri, et per alios notarios et secretarios successores gratis expleri, et in publicam formam redigi possint, illisque plena fides adhibeatur¹.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Cum, sicut accepimus, pro tempore existens praeceptor hospitalis nostri S. Spiritus in Saxia de Urbe, Ordinis S. Angustini, soleat in hospitali suis sumptibus et expensis tenere unum notarium et quandoque etiam unum secretarium, qui de omnibus instrumentis interesse eiusdem hospitalis concernentibus rogantur, et saepius contingat ut, ipsis notario et secretario a dicto hospitali recentibus et officium notariatus seu secretariatus huiusmodi in dicto hospitali exercere desinentibus aut decendentibus, eorum scriptu-

¹ Omnia quae spectant ad istud hospitale vindenda sunt in constit. xl. Innocentii III, *Inter. tom. iii*, pag. 189; et in constit. xxvii Sixti IV, *Religionis*, tom. v, pag. 289.

rae per eos seu illorum haeredes ex eodem hospitali alio trasportentur et quandoque perirent seu dissipentur, vel ad notariorum, qui notas vel imbreviaturas instrumentorum interesse praedicti hospitalis concernentes, absque praemio, explere et in publicam formam redigere recusat, manus devenant, in non modicum dieti hospitalis et illius pauperum detrimentum.

§ 1. Nos, praemissis occurrere et indemnati hospitalis et pauperum praedictorum paterno affectu consulere volentes, motu simili, apostolica auctoritate, per praesentes statuimus et ordinamus quod de cetero, perpetuis futuris temporibus, notarius et secretarius dicti hospitalis ab eo recentes, et officium notariatus et secretariatus huiusmodi exercere desinentes, aut ipsorum notarii et secretarii, si decadant, haeredes, imbreviaturas seu notas instrumentorum per eos rogatorum interesse praedicti hospitalis quomodolibet concernentes alio transportare nequeant, sed eas in cancellaria dicti hospitalis, ad hoc ut illi succedentes notarius et secretarius praedicti illas gratis et sine praemio explere et in publicam formam redigere possint, dimittere teneantur. Et pro tempore existens praeceptor dicti hospitalis, eos ad illas, ut praeferatur, dimittendas, et propterea¹ auctoritate cogere et compellere valeat. Quodque pro tempore existens notarius et secretarius praedicti hospitalis, vigore praesentium et absque alia desuper sibi concedenda ab aliquo licentia et facultate, imbreviaturas seu notas instrumentorum per anteriores notarios et secretarios dicti hospitalis rogatorum, interesse eiusdem hospitalis quomodolibet concernentes, explere et in publicam atque authenticanam formam redigere possint. Eisque sic expletis et in publicam atque authenticanam formam redactis, ea prorsus fides

¹ Cherub. legit propria loco propterea (R. T.).

Privilegium (*de quo in rubrica*)

adhibeatur, quae adhiberetur, si per alium notarium, praecedente licentia et facultate sibi iuxta statutorum, etc., et reformationum almae Urbis et collegii scriptorum archivii Romanae Curiae, et alias servatis servandis, concessae, expletæ et in publicam formam redactæ fuissent.

§ 2. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis praedictis et quibusvis aliis statutis etc. et reformationibus, etiam iuramento, etc. roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, dilectis filiis populo Romano et praedictis collegio et quibusvis aliis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu simili aut alias quoniamlibet concessis etc. Quibus omnibus, etiam si de illis etc., illorum tenores etc., hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, et sufficienter derogatum esse decernimus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 3. Praesentium etiam, absque eo quod registrantur aut illis data apponatur, solam signaturam sufficere, et ubique, in iudicio et extra, regula contraria non obstante, fidem facere decernentes etc.

Fiat, motu proprio. I.

XLIX.

Quod birretum viride deferant, etiam coram iudicibus Urbis et carcerum visitatoribus, petentes alternativas vel beneficium cap. Pervenit et cap. Odoardus¹.

Pius Papa IV.² motu proprio, etc.

Cupientes mercatoribus et aliis personis, tam almae Urbis nostræ civibus

¹ Haec beneficia quibus danda et deneganda sint, vide in constit. xvi Clementis VII, *Cum ex multorum, toni. vi, pag. 97*, ubi etiam habes quantum duret instantia istarum causarum.

quam forensibus, in ipsa Urbe cum quibusvis personis contrahendi omnem possibilem securitatem concedere, et omnem viam ac etiam omnes dilationes, per quas mercatorum et aliarum personarum debitores a debitorum solutione subterfugere, seu se quoquomodo subtrahere, et creditores eorum creditis defraudare, aut supplantare possent, de medio tollere; ac remedium opportunum, praemissa ne fiant, adhibere, et ut debitores ipsi a praemissis, si non Dei omnipotentis, saltem humanae ignorantiae timore, abstineant, et sic eorumdem mercatorum et personarum firmitati providere volentes.

§ 4. Et considerantes motum proprium a felicis recordationis Paulo Papa IV, praedecessore nostro, quod ex tunc de cetero alternativæ, significationes et dilationes quaecumque, nisi iuxta iuris dispositionem ac formam statutorum ipsius Urbis concedi nullatenus possent, et qui illas obtinuissent et ex tunc in futurum obtinerent, semper birretum viride portare tenerentur, emanatum, circa ipsorum debitorum malitiam seu malos homines non sufficere, cum ipsum birretum viride, nisi postquam ad alternativam vel alias dilationes admissi fuerint, portare non teneantur, et sic beneficio temporis, in grave creditorum præiudicium et iacturam, gaudent.

§ 2. Nos igitur, motu simili, etc. per praesentes perpetuo statuimus et ordinamus quod de cetero quicumque debitores, seu in forma Cameræ aut alias quoniamlibet obligati, quamcumque alternativam, significationem vel aliam quamcumque dilationem, etiam secundum cap. *Pervenit* vel *Odoardus*, seu inhibitionem

aliquam a Curiae causarum Cameræ Apostolicae auditore seu eius locumtenente, aut almae Urbis vicario vel gubernatore vel senatore, seu aliis ipsius Urbis iudicibus, etiam commissariis aut¹ carcerum

¹ Aut etiam, Cherub. et Matth. (R. T.).

Causæ constitutionis.

Paulus IV statuit debitores obtinentes alternativas vel dilationes teneri deferre birretum viride.

Hic autem Pontifex declarat debitores teneri gestare dictum birretum coram iudicibus Urbis antequam inhibitionem obtineant, et promittere ipsum de cetero deferre.

Urbis visitatoribus, petere non possint, nisi se prius coram illis dictum birretum viride gestando praesentaverint; et ipsum birretum viride publice et secreto, sub fustigationis per Urbem pro prima vice, et triremum pro secunda, qua sine dicto birreto reperti fuerint, deferre, per se vel suos legitimos procuratores, ipsis absentibus, promiserint et medio iuramento affirmaverint; ac aliter a predictis et aliis quibusvis indicibus, etiam vigore specialis commissionis, nostra aut successorum nostrorum manu signatae vel signandae, obtentae et obtinendae, alternativae et significations aut dilationes quaecumque, etiam secundum iuris formam, nullae sint, et ipsis debitoribus, etiam si clerici existant, nullatenus suffragentur.

Deputatio ex-e-
cutoris. § 3. Mandantes eidem auditori Cameræ ut huiusmodi constitutionem et ordinationem perpetuo et inviolabiliter, etiam in quibuscumque litibus et causis haec tenus motis, observari faciat et mandet, contra omnes et singulos praemissis in aliquo contravenientes, per censuras et poenas, ac etiam pecuniarias et alia remedia opportuna sibi visa, etiam manu regia, procedendo.

Derogatio con-
trariorum. § 4. Praemissis ac quibuscumque constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac ipsius Urbis statutis et reformationibus, ceterisque contrariis non obstantibus quibuscumque.

Sola signatu-
ra sufficit. § 5. Volumusque quod praesentium sola nostra signatura sufficiat et ubique fidem faciat, in indicio et extra, quacumque regula contraria non obstante.

Placet, motu proprio. I.

Anno a nativitate Domini MDCXLI, indictione IV, die vero XXVII mensis octobris, pontificatus sanctissimi in Christo patris et D. N. D. Pii divina providentia Papae IV anno secundo, retroscriptae literae apostolicae affixaæ et publicatae fuerunt in valvis Principis Apostolorum de Urbe,

¹ Forte legendum *sub poni* (a. t.).

Cancellariae Apostolicae ac in acie Campi Florae, ut moris est, per nos Bernardinum Andreutum et lo. Gherardi, cursores apostoliei.

Julius Parinus, magister cursorum.
Publ. die 27 octobris 1561, pontif. anno n.

L.

*Inquisitores haereticæ pravitatis non te-
nentur publicare dicta testimonia contra
schismaticos vel haereticos examinato-
rum, neque rationem reddere de pro-
cessibus alteri, quam Romano Pontifici
aut supremis inquisitoribus almae
Urbis.*

Pius Papa IV, ad perpetuam rei memoriam.

Cum, sicut non sine magna animi nostri molestia accepimus, humani generis hoste instigante, ita schismaticorum et aliorum haereticorum numerus in provincia, Statu et dioecesi civitatis nostræ Avignonensis præevaluerit, et, propter eorum seu alicuius ipsorum potentiam et malitiam, nullus contra eos deponere seu eorum crimina revelare et accusare audiat, quo fit ut ipsi schismatici et haereticæ remaneant impuniti, in non modicam divinæ Majestatis offensam, et grave personarum catholicarum scandalum.

§ 1. Nos, ne in futurum aliquis, metu ipsorum haereticorum et schismaticorum, eorum crimina revelare formidet, alias in praemissis opportune providere volentes, motu proprio et ex certa scientia nostris, dilecto filio fratri Bernardo, moderno inquisitori Avignonensi, vel pro tempore existenti in dicta provincia haereticæ pravitatis inquisitori, ut personas, quæ schismatice seu haereticos huiusmodi revelaverint, seu contra eos deposuerint et testificaverint, publicare seu revelare minime teneantur. Et si ab eodem inquisitore aliqua ipsorum testimonia dicta publi-

Causa consti-
tutionis.

Inquisitor dicta
testimonia contra
haereticos ex-
aminatorum pu-
blicare non te-
nentur;

cari contingat, ita truncata et secreta publicentur ut cognitio nominum et cognominum ipsorum testium ad aliquam notitiam devenire non possit.

§ 2. Quodque ipse inquisitor a quo-
Syndicarique nequeat, nisi
a Rom. Pont.
vel supremis in-
quisitoribus Ur-
bis.

quam syndicari nequeat; et nemini, nisi nobis aut pro tempore existenti Romano Pontifici et almae Urbis nostrae supremis inquisitoribus, de processibus per eum contra dictos haereticos et schismaticos formatis rationem reddere teneatur, auctoritate apostolica, tenore praesentium, concedimus pariter et indulgemus.

§ 3. Districtius inhibentes universis et singulis venerabilibus fratribus archiepi-
scopis, episcopis et aliis praelatis, eorumque in spiritualibus et temporalibus vi-
cariis seu officialibus generalibus et di-
lectis filiis omnibus et singulis indicibus et personis, tam ecclesiasticis, quam sae-
cularibus, cuiuscumque dignitatis, status,
gradus et ordinis vel conditionis existen-
tibus, ne ipsum modernum et pro tem-
pore existentem inquisitorem ad nomi-
num et cognominum dictorum testium revelationem et publicationem, seu de processibus per eundem modernum contra ipsos haereticos et schismaticos formatis, vel ab eo et aliis inquisitoribus pro tempore in futurum formandis ratio-
nis redditionem arctare, nec super praemissis seu eorum occasione, quovis praetextu, molestare, perturbare vel inquietare audeant vel praesumant; irritum nihilominus et inane decernentes, si se-
cūs super his a quoquam, quavis aucto-
ritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis et in provincialibus ac synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, statutisque et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis

et literis apostolicis in contrarium quo-
modolibet concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus, etiam si de illis corumque totis tenoribus specialis, spe-
cifica et expressa mentio habenda foret, illorum tenores praesentibus pro suffi-
cienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dnm-
taxat, ad effectum praesentium, specialiter et expresse latissimeque derogantius, cer-
terisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die 1 novembris, MDLXI,
pontificatus nostri anno II.

Dat. die 1 nov. 1561, pontif. anno II.

LI.

Fructus et emolumenta ad capitulum et mensam ecclesiarum Urbis communiter spectantia, et distributiones pro defunctorum anniversariis largiendae, applicantur distributionibus quotidianis pro interessentibus divinis officiis.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Cum, sicut accepimus, in hac alma Urbe nostra, quae caput existit totius orbis, et in qua coelestis altitudo consilii Sedem Apostolicam, nullis defecturam tem-
poribus, mirabiliter stabilivit, ita in ecclesiis collegiatis divinus cultus diminutus fuerit, ut exteris nationibus scandalum non modicum generetur.

§ 1. Volentes igitur, quantum in no-
bis est, divino cultui consulere, et abusus Dispositio (de
huiusmodi tollere, decernimus, statuimus
qua in rubrica).

et ordinamus omnes et quoscumque fru-
etus, redditus, proventus, iura, obven-
tiones et emolumenta quaecumque, in quibuscumque rebus consistant, quarum-
cumque ecclesiarum, tam sacrosanctae Lateranensis ecclesiae, Beati Petri apostolorum principis ac gloriosissimae Virginis, Sanctae Mariae Maioris nuncupatae,

quam aliarum quarumcumque ecclesiarum, ad capitulum et mensam earundem communiter spectantes et pertinentes, applicari, assignari et adscribi debere, prout tenore praesentium (sine tamen praeiudicio pensionum super dictis fructibus reservatarum) applicamus, adscribimus et assignamus distributionibus quotidianis, distribuendas et dividendas inter canonicos et alios beneficiatos divinis officiis interessentes dictarum ecclesiarum, iuxta ecclesiae cuiuslibet ordinationem rationabilem iam factam seu etiam faciendam per nos vel dilectum filium nostrum almæ Urbis vicarium generalem. Qui vero aliter de dictis fructibus, redditibus, provenientibus, iuribus, emolumentis, quicquam reperirent (exceptis illis quos infirmitas seu iusta et rationabilis causa aut ecclesiae utilitas excusant), rerum sic receptarum dominium non acquirant, nec faciant eausas suas, immo ad omnium restitutionem teneantur. Idem quoque de distributionibus pro defunctorum anniversariis largiendis decernimus observandum.

§ 2. Mandantes dilecto filio Iacobo Vicarius Papæ cardinali Sabello, nostro in dicta Urbe eiusque districtu vicario, quatenus ordinationem, statutum, decretum, applicationem et assignationem huiusmodi in quibuscumque ecclesiis in dicta Urbe consistentibus, inviolabiliter per quosecumque, quavis auctoritate, etiam cardinalatus honore fungentes, per censuras ecclesiasticas et alias poenas, etiam pecuniarias, arbitrio¹ imponendas, quacumque appellatione remota, manu regia observari faciat; contradictores, etc.; sublata etc. Sieque per quosecumque judices etc.; irritum quoque etc.

§ 3. Non obstantibus praemissis, constitutionibus apostolicis et consuetudinibus et constitutionibus quarumlibet dictarum ecclesiarum, confirmatione apostolica aut quavis alia firmitate roboratis, latissime

¹ *Eius arbitrio (r. t.).*

extendendis, quibus omnibus, illorum tenores pro sufficenter expressis habentes, specialiter et expresse derogamus, certisque contrariis quibuscumque.

Placet, motu proprio. I.

Datum Romae apud S. Petrum, duodecimo kalendas decembris, anno II.

Dat. die 20 nov. 1561, pontif. anno II.

LII.

Proxenetae Ripae almae Urbis tenentur nautis et mercatoribus vini de pretio vini eis medianibus venditi, emptoribus illud non solventibus 1.

Pius episcopus servus servorum Del,
ad perpetuam rei memoriam.

Decet Romanum Pontificem ex debito Exordium. sui pastoralis officii, ad ea diligenter propicere, per quae in hac alma Urbe, ad quam, veluti communem omnium patriam, frequens est hominum concursus, vini ac rerum aliarum humano victui necessaria rum ubertas, cum eiusdem Urbis incolarum in copioso numero existentium com moditate, nautarum quoque et mercatorum vina et res huiusmodi ad Urbem ipsam advehentium plena securitate, nostra provisionis ope unicuique quod suum est tribuendo, non solum manuteneri, sed augeri, ac in ea ad publicam omnium utilitatem, per amplius conservari salubriter valeat.

§ 4. Cum itaque, sicut diversi diversarum partium nautae et mercatores querelanter nobis nuper exponi fecerunt, ipsi, quos vina ac res huiusmodi ad Ripam fluminis dictae Urbis deducere saepe contingit, neminem cognoscentes et dintius in dicta Urbe seu Ripa, absque eorum gravi detimento, morari nequeentes, vina

Nautae vendebant, medianibus proxenetis, eorum vina canponibus et aliis, quos non cognoscabant et pro consecutione pretii litigare cogebantur.

¹ Alia eorumdem mercatorum et nautarum induita ac privilegium fori vide supra in constitutione xxx, *Cupientes*, pag. 95.

huiusmodi, mediantibus proxenetis, sensilibus nuncupatis, cauponibus, hospitibus, tabernariis ac aliis diversarum qualitatum personis, a quibus vini venditi pretii solutio seu exactio nimium tarda et difficultis existit, vendere; et deinde, pro huiusmodi pretio recuperando, caupones, hospites, tabernarios ac personas huiusmodi ad indieum evocare; ac proinde varias lites et quamplures sumptus et expensas subire, procuratores cum menstruis salariis in dieta Urbe constituere et relinquere cogantur; ac saepius etiam caupones, hospites, tabernarios ac personas huiusmodi dolose et fraudulenter decoxisse, soluni vertisse, foro cessisse, atque alias solvendo non esse inveniant; quo fit ut negotiatio circa haec, magna cum eorum iactura, multum impediatur et retardetur, ac ipsi vina praedicta longe dimidio etiam carius vendere adstringantur, in grave totius Urbis ac illius et praesertim pauperum incolarum evidens detrimentum. Et propterea ipsi seu eorum maior et sanior pars apud nos ut eis in praemissis de opportuno remedio providere velimus vehementer instantes, si nostrae provisionis auxilio ab eisdem damnis et incommodis liberati fuerint, ultiro, per eorum propriis manibus subscriptas syngraphas, nobis et Camerae Apostolicae perpetuis futuris temporibus, pro impensis etiam ministrorum in praemissis subeundis, quatuor iulios pro quolibet dolio vini ordinario, ultra omnes alias praestationes et solutiones ad haec usque tempora introductas, se soluturos offerant, et longe esse minorem suam hanc quatuor iuliorum praestationem, quam tot et tanta incommoda quae in dies subire compelluntur, attestentur, ac sublatis dictis incommodis, etiam multo viliori pretio vina sua vendere posse affirmant.

§ 2. Nos igitur, eosdem nautas et mercatores specialibus favoribus et gra-

tis prosequi, ac eorum indemnitat et publicae utilitati, quantum in nobis est, providere volentes, ac omnia et singula privilegia et hypothecas, tam de iure quam consuetudine, eis quomodolibet concessas et competentes, quorum tenores praesentibus haberi volumus pro expressis, harum serie approbantes et innovantes ac de novo concedentes; neconon per eos nobis factam oblationem praedictam acceptantes, ratamque et gratam habentes, ac simul laudabilem alias in his, ut plene novimus introductum, licet postmodum nonnullorum vel incuria vel fraudibus et malitiis a quibusdam annis citra male observatum, usum, per quem proxenetae, quorum opera vina vendita fuerant, post trinam requisitionem illorum emporibus factam, ad totalem pretii solutionem eisdem venditoribus tenebantur, amplectentes, consideratis prius natura negotii, quae in celeri expeditione consistit, ac ipsorum nautarum et mercatorum ac adveniarum et aliarum personarum in eadem Urbe degentium, ac eum eis contrahentium ignorantia, publicaeque utilitatis conservatione, neconon dictae Urbis excellentia, quae pluribus privilegiis a diversis Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris decorata fuit, et deinde habita super his cum diversis probis viris, horum omnium peritis, deliberatione matura, ex certa nostra scientia, anotoritate apostolica, tenore praesentium, statuimus et ordinamus quod de cetero, perpetuis futuris temporibus, pro tempore existentes proxenetae, qui quotidie in dieta Ripa versantur, quique caupones, tabernarios et hospites ac alias personas huiusmodi in eadem Urbe degentes, quae per eorum manus vina ab eisdem nautis et mercatoribus emunt, per continuam seu frequentem et circularem cum eis, ratione exercitii eorum officii, ac cum aliis personis habitam conversationem ac tractationem,

Pontifex igitur
nautarum et
mercatorum vi-
ni securitati ac
vini libertati
consulendo, de-
cernit ipsos
proxenetas te-
neri pro pretio
vini venditi, eis
mediantibus,
quando empto-
res solvere re-
cusant vel di-
latio ultra 20
dies conces-
sion sit ab ipsis
mercatoribus;

eognoscunt et cognoscere possunt; seu facile de eis eorumque facultatibus se informare ac certiores reddi valeant, quorumque fidem in nominibus et venditionibus faciendis in hoc negocio huiusmodi vinorum venditores quodammodo sequi videntur, ad solutionem pretii cuiuscumque quantitatis vini, eis mediantibus venditi, et venditoribus non soluti, in omnibus et per omnia, ac si ipsis venditum fuisset, teneantur, adeo ut, facta emptoribus, per eosdem venditores, tria requisitione iudicali seu extraiudicali, etiam unico contextu, et de eadem requisitione eoram iudice competenti etiam fide facta, ipso facto nullaque admissa excusatione, ad eorum solutionem omnibus iuris et facti remedii, statim, unica tantum citatione praecedente, etiam, si opus fuerit, per subhastationem et venditionem officii proxenetae, quod pro tempore obtinebunt, quaeunque appellatione remota, compellantur, nisi venditores praefati emptoribus ipsis ad solvendum pretium vini venditi dilationem ultra viginti dies fecerint atque coneesserint. Quo easu proxenetae huiusmodi nullatenus teneantur, nisi mercatores ipsi opera et interventu ipsorum proxenatarum, dilationem huiusmodi fecisse probaverint; quo probato, proxenetae praedicti ad huiusmodi solutionem, ut præfertur, teneantur.

§ 3. Salva tamen remanente, præsentis

Proxenetas statuti et ordinationis vigore, proxenetis, ita solventes agere posse declarat contra emptores vini, prout si ipsi metu vinum eis vendidissent;

in easibus in quibus tenerentur, contra dictos emptores actione, in omnibus et per omnia, ac si vinum praedictum per eos emptoribus venditum extitisset, ipsique cum eis contraxissent, etiam absque alia desuper per dictos venditores actionum aut aliorum iurium cessione facienda.

Et pro maiori proxenatarum ac mercatorum et nautarum ac aliorum prædictorum cautela, quod moderni caupones, hospites et tabernarii, ac officia cauponis,

hosptis et tabernarii ad præsens exercentes, infra quindecim dies; alii vero qui in futurum illa exercere voluerint, ante eorum exercitium, coram dictae Ripæ camerario, in forma depositi pro centum scutis, pro quolibet hosptio seu qualibet taberna vel caupona, de stando iuri et indicatum solvendo, coram dicto camerario omnibusque aliis indicibus competentibus, cum omnibus et singulis personis quomodolibet interesse habentibus, occasione eniuscumque quantitatis vini, per eos a nautis seu mercatoribus ripalibus empti, idonee cavere, et cautiones huiusmodi in fine eiuslibet anni renovare etiam teneantur, ac ad id per camerarium prædictum omnibus iuris et facti remedii ipso facto cogi et compelli possint, quibuscumque appellatione et subterfugio remotis; super quibus ipsi Ripæ camerario eos toties quoties, usque ad quameumque sumnam pro praemissorum executione muletandi, ac muletam huiusmodi pro una Cameræ prædictæ, et pro alia illius medietatibus officio camerarii huiusmodi et executori applicandi, eamque exigendi; ac tabernas, hospitia et cauponas huiusmodi claudendi; omniaque alia et singula in eisdem praemissis et circa ea quomodolibet necessaria et opportuna, decernendi, mandandi, faciendi et exequendi plenam et liberam, auctoritate et tenore prædictis, concedimus facultatem; alioquin ipsum et camerarium et notarium inde rogatum in praemissis negligentes pro dietis centum scutis de eorum proprio teneri, ac ad illorum solutionem cogi et compelli; et ita per quoseumque iudices et commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac præfatos cardinales, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere, decernimus et declaramus.

§ 5. Et nihilominus, ne dicta Camera

praecipit quocumque caupones et tabernarios cavere debere de stadio iuri etc., occasione vini, cum personis quibuscumque;

Et gabellam propterea damnum aliquod patiatur, sed iuliorum quatuor pro qualibet dolio vini solvi, et per ministros Camerae exigi debere iubet;

ut praemissa omnia suum plenarium effectum liberins sortiri valeant, ac ex causa onerosa concessa sint et esse censeantur, pro ministrorum in his in dicta Ripa et alibi ac aliis praemissis necessariorunt mercede et manutentione, eosdem quatuor iulios pro qualibet dolio vini ordinario, quod ad dictam Ripam appellare contigerit, modernis et pro tempore existentibus domhanea Ripae huiusmodi appaltatoribus et ministris dictae Camerae per praedictos vendidores, ultra omnes alias hucusque introductas praestationes praedictas, in primis et ante omnia, persolvi et ab eis exigi debere volumus et mandamus. Praecipientes eisdem appaltatoribus et ministris ut a publicatione earumdem praesentium illos, una cum aliis eiusdem Camerae iuribus, a praedictis vendoribus exigant ac retineant, in utilitatem ipsius Camerae convertendos, ac in eorum libris annotent.

§ 6. Neenon dilectis filiis nostro Guidoni Ascanio, S. Mariae in Via-Lata diacono cardinali de Sancta Flora nuncupato, cameralio nostro, ac ipsius Camerae thesaurario, praesidentibus, clericis et personis, ut easdem praesentes in libris Camerae praedictae registrent, illasque ac omnia in eis contenta huiusmodi inviolabiliter observari faciant. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanetum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo primo, duodecimo kalendas decembris, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 20 nov. 1561, pontif. anno II.

LIII.

Poenae maleficiorum communitatum Status Ecclesiastici vel locorum subiectorum applicantur Reverenda Camerae Ap-

stolieae, quatenus ex causa vere onerosa, aut piis vel publicis operibus non sint applicatae. Et gubernatores locorum decem pro centenario consequantur de eiusmodi poenis; accusatores autem quartam partem poenarum bannimentalium.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.**

Decet Romanum Pontificem id maxime omni studio curare et efficere ut populi suae sanctaeque Sedis Apostol. dictioni¹, in pace et tranquillitate vivant, ac ut quietis status perturbatores, quos virtutis amor a malo non retrahit, poenae saltem formidine coerceantur, omnisque eis occasio, qua ad scelera committenda procliviores reddi posse videantur, penitus adimatur.

§ 1. Sane cum, experientia rerum magistra docente, luce claris cognoverimus, pro eo quod in omnibus fere civitatibus, terris, castris et locis, nobis et praefatae Sedi immediate subiectis, tam ex illorum statutis et consuetudinibus, quam etiam ex rectorum decretis et edictis seu proclamatibus, quae pro tempore fieri contingit, seu alias ex variis privilegiis illis concessis, poenae pro delictis et excessibus impositae, in totum vel pro parte communitatibus civitatum, terrarum et locorum huiusmodi applicantur, et a delinquentibus, utpote qui de ipsarum communitatuum corpore existunt, et in illis quam plures sibi necessitudine et amicitia coniunctos habent, minime exiguntur, plura et enormia delicta committi et perpetrari, ac impunita ut plurimum remanere, indeque ad illa et peiora committenda homines proniores et faciliores reddantur, plerumque inimicities oriri, ortasque ingravescere et fovery.

§ 2. Nos propterea, pro nostri pastoralis officii debito, his, quantum in nobis est, occurrere, et ne, sub spe impunitatis, quispiam audacior ad delinquendum fiat, providere volentes, habita prius super hoc cum

Exordium.

*Poenae pro
delictis imposi-
tiae, vigore sta-
tutorum vel
bannimentorum
applicatae erant
communitatibus
et propterea de-
linquentes tam-
quam potentes
eas non sole-
bant, et in dies
maiora comit-
tebantur deli-
cta.*

¹ Adde cum Cherub. subiecti (n. t.).

*Ideo hic Pon-
tificis dictas po-
nas, non tamen
impositas pro
damnis datis in
vincis etc., C.
Ap. applicat.*

venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus matura deliberatione, ac de eorum unanimi consilio, hac in perpetuum validura constitutione, sancimus ut in omnibus et singulis civitatibus, terris et locis, ut praesertim, nobis et Sedi Apostol. subiectis, in quibus poenae aliquae pecuniariae et mulietiae, sive certae expressae summae, sive bonorum, sive alicuius partis illorum confiscationes, pro quibusvis criminibus, a iure communni vel municipali, sive etiam per decreta, edicta, proclamata aut bannimenta a locorum rectoribus, et provincialium praesidibus seu gubernatoribus, ac etiam de latere legatis et eorum vicelegatis, ceterisque officiis et iustitiae ministris edita et facta, inflictae, ipsarum civitatum, terrarum et locorum communiatibus, ex statuto vel consuetudine, etiam a nobis et Sede Apostolica approbatis et confirmatis, aut privilegio apostolico, etiam ex titulo oneroso vel pro reparatione murorum, fortium ¹, pontium et viarum et etiam ecclesiarum seu piorum locorum, aut pro aliis rebus publicis vel alias quomodolibet concessio, in totum vel in partem applicatae existunt (illis tantum, quae prodammis in possessionibus, vineis, agris, silvis et nemoribus illatis impositae fuerint, exceptis), non praedictis communitatibus, sed Camerae Apostolicae applicatae sint et esse censeantur, et per officiales seu executores ad id ab ipsa Camera deputandos, etiam quae hactenus earumdem communitatum negligentia seu potius nimia indulgentia exactae non fuerunt, exigantur, ac exigi possint et debeant.

§ 3. Inhibentes universis et singulis legatis, sub indignationis nostrae, ac rectoribus et aliis supradictis, sub excommunicationis seu suspensionis a divinis, aliisque arbitrii nostri poenis eo ipso incurrit, ne de cetero, perpetuis futuris temporibus, in eorum decretis, edictis, proclamationibus seu bannimentis faciendis, aut

Mandat locorum rectoribus, ut de cetero tales personas applicent eidem Camerae, et applicationes aliter factas annullat.

¹ Fountium, Cherub. (n. t.).

sententiis ferendis poenas pecuniarias et mulietas aut bonorum in partem vel in totum confiscationes huiusmodi alicui alteri, praeterquam fisco nostro et Camerae Apostolicae applicare quovis modo au- deant; et ubi etiam per eos alicui alteri applicari contigerit, illas nihilominus ei- dem Camerae applicatas fore et censer, ac per eius officiales et executores praefatos excipi. Sieque per quoscunque in- dicees et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam praefatos cardinales, su- blata eis et eorum cuiilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et au- toritate, iudicari et definiri; irritum quo- que et inane, si secus super his a quo- quam, quavis auctoritate, scienter vel igno- ranter, contigerit attentari, decernimus.

§ 4. Ne autem his, quibus poenae pe- cuniariae seu mulietiae praedictae forsitan, ex titulo vere oneroso, pecunia scilicet declaratio cir- ca applicationes facta piis locis vel ex causa onerosa.

actualiter numerata, applicatae extiterunt, praeiudicium fiat, volumus ut hi, qui illas seu illarum partem sic ex titulo one- roso sibi applicatas seu applicatam fuisse docuerint, postquam illae per officiales Ca- merae Apostolicae exactae fuerint, de eorum manibus (praeviis tamen dictae Ca- merae mandatis) illas integre seu pro parte, prout eis applicatae erant, accipient. In illarum vero exactione nullatenus se in- tromittant. Et idem in illis poenis et mul- etis ac confiscationibus, quae applicatae esse ostendentur, pro reparationibus mu- rorum, pontium et viarum, et in primis ecclesiarum et piorum locorum, aliisque rebus, publicis videlicet, observari manda- mus.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac provin- cialibus et municipalibus quorumcumque locorum, statutis quoque, indultis et literis apostolicis communitatibus praedictis et aliis quibuscumque, etiam ex titulo one- roso, concessis, confirmatis et innovatis,

quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, quoad praemissa, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae MDLXI, nonis decembris, pontificatus nostri anno II.

Papae subser.

¶ Ego Pius, catholicae Ecclesiae episcopus.

Sequuntur subscriptiones cardinalium et publicatio ¹.

Dat. die 5 dec. 1561, pontif. anno II.

Sequitur extensio dictae constitutionis.

Pius episcopus servus servorum Dei,

ad perpetuam rei memoriam.

Ad Romanum spectat Pontificem sua sollicitudine indefessa diligenter providere ut ea, quae ab eo sancita sunt, ita suae declarationis adminiculo dilucidentur, quod nulla desuper dubitandi occasio cuiquam relinquatur.

Hic Pontifex edidit const. de qua hlc. § 1. Dum itaque nos nuper ex certis tunc expressis causis *etc.* ².

Desuper orum est dubium. § 2. Et forsitan ab aliquibus praetendi posset castra, villas et loca, iurisdictioni civitatum et terrarum Status nostri Ecclesiastici subiecta, sub eisdem literis minime comprehendi, ac literas ipsas ad illa non extendi, et proinde poenas, mulctas ac alias bonorum confiscationes huiusmodi, per officiales seu executores dictae Camerae, in castris, villis et locis huiusmodi nullatenus exigere posse, ac Camerae Apostolicae per praedictas literas esse applicata.

Pontifex ergo declarat dictam eius constit. etiam castra et loca subiecta. § 3. Nos, ne hoc vel alio quovis praetextu Camera ipsa circa poenarum ac multarum et bonorum confiscationum huiusmodi exactionem defraudetur, eius indemnitate illiusque officialium et executorum

¹ A Cocquelinio omissae (B. T.). ² Omittitur quia ipsa bulla est praecedens.

huiusmodi tranquillitati in praemissis, quantum in iobis est, providere, omnemque desuper haesitandi materiam exinde submoveare, ac mente nostram circa haec pandere volentes, motu proprio et ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, harum serie decernimus et declaramus castra, villas et loca iurisdictioni civitatum, oppidorum et terrarum dieti Status nostri Ecclesiastici quomodo libet subiecta, sub praedictis literis omnino comprehendendi ac comprehensa esse et censeri, ac literas ipsas ad illa se extendere et extendi debere. Neconon illarum vigore officiales et executores praedictos poenas et mulctas ac alias bonorum confiscationes huiusmodi in eisdem civitatibus, terris, castris, villis et locis ac alias, iuxta earundem literarum continentiam et tenorem, exigi posse, ac exactiones huiusmodi licitas, ac iuxta mentem nostram factas esse et censeri in omnibus et per omnia, perinde ac si in eisdem literis specialis et expressa de eisdem castris, villis, terris et locis mentio facta fuisset.

§ 4. Et ita per quoscumque iudices et **Clausula sublata.** commissarios, quavis auctoritate fungentes, ac eiusdem S. R. E. cardinales, causarumque Palatii Apostolici auditores, seu eorum locatenentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, indicari et definiri debere; irritum quoque et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et **Deregatio centriorum.** ordinationibus apostolicis ac omnibus et singulis aliis, quae in dictis literis voluimus non obstat.

Nulli ergo *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae MDLXII, septimo idus februarii, pontificatus nostri anno III.

Sequitur declaratio circa portionem poenarum dandam officialibus et accusatoribus.

Pius Papa IV, ad futuram rei memoriam.

Cupientes, pro iniunctae nobis administrationis officio, confusione ac controversia de siis, quae quotidie inter officiales Status poenis habent: nostri Ecclesiastici et Cameram nostram

Apostolicam, seu pro ea agentes, super participatione poenarum maleficiorum statutarum et bannimentalium, exoriuntur atque excitantur, mature obviare et opportune providere, motu proprio et ex certa scientia ac matura deliberatione nostra, auctoritate apostolica, tenore praesentium, statuimus, ordinamus atque praecipimus quod portio decem pro centenario dictarum poenarum, tam bannimentalium quam statutarum, eisdem officialibus nunc et pro tempore existentibus solummodo competit et competere debeat; ipsique officiales dicta portione et non ultra contenti remaneant, neque aliquid aliud, praeter portionem huiusmodi, capere aut habere possint.

§ 1. Ita tamen quod ex poenis bannimentalibus proprietate et particulariter, accusatori, quando is vere existat, quarta pars ipsarum poenarum iuxta solitum dari valeat.

§ 2. Necnon tam officiales praedicti eorum portionem huiusmodi, quam ipsi accusatores eamdem quartam partem de manibus depositariorum Camerae praefatae, quibus cura exigendi similes poenas iniuncta fuerit, et non aliter nec alio modo accipere debeant, et ad id faciendum omnino teneantur.

§ 3. Inhibentes eisdem officialibus et eorum singulis in virtute sanctae obedientiae, et sub indignationis aliquisque arbitrii nostri poenis, ne quicquam aliud, excepta dicta portione decem pro centenario, ex eisdem poenis capere, exigere vel habere

audeant seu praesumant, nec ipsi et accusatores praedicti portionem et quartam huiusmodi respective ab aliis, quam ab ipsis eiusdem Camerae depositariis, ut praefertur, accipient; irritum nihilominus decernentes et inane quicquid secus a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignorantiter, contigerit attentari.

§ 4. Non obstantibus praemissis, ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutisque et consuetudinibus quorumvis locorum et civitatum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac etiam per nos forsan quomodolibet in contrarium concessis et confirmatis, quibus omnibus, eorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis, et totaliter insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, ad effectum praesentium, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 5. Volumus autem quod earumdem praesentium transumptis, manu notarii publici subscriptis et sigillo thesaurarii nostri generalis seu personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibetur, quae originalibus ipsis adliberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xx aprilis MDLXIV, pontificatus nostri anno v.

Die xxviii aprilis MDLXIV admissae sunt hae literae apostolicae ex decreto Camerae et registratae in libro signaturarum SS. D. N. Papae, apud me notarium, fol. 60.

Hieronymus de Tarano.

*Omnis capiat
et depositario.*

*Prohibito plus
percipienda.*

*Derogatio co-
trariorum.*

*Fides transcom-
pitorum.*

*Admissio et
reg. in Camera.*

LIV.

*Reformatio Rotae Romanae*⁴.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

In throno iustitiae, super omnes gentes et regna, meritis licet imparibus, superna dispositione constituti, ad ea, quae iuris et iustitiae cultum ac observantiam concernunt, dirigimus potissimum aciem nostrae mentis, ut universis nationibus ad Sedem Apostolicam, omnium fidelium matrem et magistrum, pro litium et controversiarum inter eos vigentium decisione, recurrentibus, longis iudiciorum curriculis sublatis, ac minoribus, quam fieri poterit, dispendiis, opportune consulatur.

§ 1. Sane postquam nos, circa Curiae Rotae com- nostraræ reformationem solerti studio inten- mendatio, et causa huīs re- dentes, reliquorum eiusdem Curiae tribu- transformationis. nalium et officiorum emendationem et correctionem cum Dci auxilio et venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium consilio feliciter peregrimus, demum ad Palatii nostri auditorium, in quo universorum christifidelium graviores causae per duodecim summae virtutis et doctrinae viros, ex omnibus mundi partibus magna cum diligentia conquisitos, mature cognoscuntur, et magna cum integritate et iustitia terminantur, animū adiecimus. Et licet in eodem tribunali pauca admodum correctione digna offenderimus, nihilominus, ut nihil intactum relinqueremus, nonnulla potius pro litibus abbreviandis, ac partium

⁴ Ordinationes et reformatio- nes huius Rotae, vide in constitutione XLII Ioannis XXII, *Ratio*, tom. iv, pag. 517. Auditorum vero numerum prae- finivit Sextus IV in consti. III, *Romanus*, tom. v, pag. 207. Indultaque et gratias et facultates eisdem concesserunt Innocentius VIII in constitu- tione XVI, *Finem*, ibidem, pag. 559; Leo X in constitutione III, *Sedis*, ibidem, pag. 566; Clemens VII in constitutione XIII, *Convenit*, tom. vi, pag. 81; et Paulus III in constitutione XVIII, *Romanus*, ibidem, pag. 254.

dispendiis evitandis vel saltem minuendis, vocatis ipsius auditoribus, ac pluries, tam in voce quam in scriptis auditis, provi- denda censuimus.

§ 2. Et idecirco, de corumdem fratrum nostrorum consilio, statuimus et ordina- mus quod de cetero, perpetuis futuris tem- poribus, ad tollendum multiplicationem commissionum et parcendum laboribus et expensis litigantium, unica commissio in qualibet instantia sufficiat, et illius vigore auditor causam sibi commissam cognosce- re et cum omnibus et singulis dependen- tibus et emergentibus ac alias quomodo- libet incidentibus decidere valeat. Possit etiam auditor sine nova commissione pree- figere terminum ad docendum de atten- tatis ac nullitatibus et causis, propter quas quis in integrum restitui debeat, ac illo elapso et non doctus, ad causae expedi- tionem procedere; neenon remissorias de- cernere, dilationes concedere, liquidationes fructuum in partibus delegare, ac omnia et singula alia, usque ad finalem senten- tiarum suarum executionem inclusive, fa- cere, quae de iure ordinarii facere pos- sunt.

§ 3. Prorogationes autem fatalium sae- pius et passim non concedat, sed tantum ex aliqua honesta causa ac, praevia illius cognitione, arbitrio Rotae.

§ 4. Auditor tamen in aliqua honesta causa, sive magni sive parvi momenti existat, etiam si eius decisio clari iuris esse videatur, definitivam sententiam vel interlocutoriam vim definitivae habentem ferre non valeat, nisi causa in Rota pro- posita et habitis votis coauditorum, nisi partes in actis expresse consenserint quod causa sine voto coauditorum expediri pos- sit. Idemque in aliis quibusvis praeiudi- cialibus decretis servari volumus, si actor vel reus quod negotium in plena Rota cognoscatur, institerit.

§ 5. Item sententiae latae per auditores,

Facultates au-
ditorum circa
causas eis com-
missas.

Prorogationes
fatalium conce-
dantur arbitrio
Rotac.

Sententiae non
prolateralunt, ni-
si causa in Rota
proposita et ha-
bitis votis.

Sententiae publicentur. prout in cedula, ut moris est, vel per viam termini pro servato, subscribantur et publicentur in actis intra quindecim dies; et in ultima anni audientia latae, infra mensem; alioquin pronunciationes huiusmodi pro circumductis habeantur.

Notarii accipientes docentes referantur. § 6. Terminii etiam pro servatis habiti et cedulac ipsarum sententiarum, quae interdum per alium notarium quam actuarium ipsius causae ad referendum accipi consueverunt, referantur ipsi notario causae eadem vel sequenti die, qua recipiuntur.

In ultimis vero audiencie, saltem infra triduum; et si auditor, qui pronunciavit prout in cedula vel terminum habuit pro servato, retinuerit citationem penes se, illam notario causae similiter intra praedictos dies consignare debeat, alias termini huiusmodi circumducti et irriti censeantur.

Sententiae non proferantur ante perfectum regestrum. § 7. Auditor vero non pronunciet in causa, nisi perfecto registro et illo ad Rotam de-

lato, una cum dictis testium, illisque ac iuribus in eadem Rota, prout res exegerit, leetis. In ultima vero anni audientia, ac quandocumque agetur de ferenda declaratoria contra contumacem, etiam registrum non perfecto, ex originalibus pronunciare valeat. Ita tamen quod pars ad cuius instantiam pronunciatum fuerit, registrum ipsum pro actorum conservatione, quanto citius perfici curare teneatur.

§ 8. Et insuper auditor partibus petentibus copiam decisionis in causa factae, cum iuribus ac rationibus, tradere debeat, prout antiquitus laudabiliter fieri consuevit.

Decisionum copia petentibus detur. § 9. Causae autem propriae auditorum et eorum familiarium ac consanguineorum, etc. non cognoscantur in Rota.

Causae auditorum, etc. non cognoscantur in Rota.

Affines, domestici vel notarii auditorum non ritos, etiam consanguineos, qui substituti se intromittant vel advocati aut procuratoris officio funta causis Rotae.

gantur, aut in casibus rotalibus vel eorum processibus sese quoquo modo intromittant, nec advocatos et procuratores aut aliquos ex suis notariis domesticos habeant. Item, advocati aut procuratores consanguinei vel affines usque ad secundum gradum alicuius auditoris ac etiam illius notarii, in causis coram eo pendentibus nullatenus patrocinarivaleant.

§ 11. Nec auditores compellant aut aliquo modo inducunt partes per se vel per alios, ut assumant certum advocationem vel procuratorem, sed electio huiusmodi omnino ipsarum partium arbitrio relinquatur.

§ 12. Item, decanus et alii auditores, praesertim antiquiores, attendant ne aliquid non solum contra ius, sed nec etiam contra stylum et decisiones antiquas factas in Rota, quae impressae habentur, quoquo modo decidatur, etiam praetextu aequitatis in iure non scriptae, nisi, maxima cum ratione et discussione, omnibus votis seu saltem illorum duabus tertii partibus, aliter faciendum esse iudicaverit.

§ 13. Deinceps etiam in causis pendentibus non attendantur aliquae nullitates, praeterquam ex defectu iurisdictionis, citationis vel mandati, nisi causa nullitatis specialiter ante datam praesentium commissa reperiretur.

§ 14. Et a liquidatione fructuum et expensarum taxatione semel tantum appellare liceat, ita quod duas conformes rem iudicatam faciant.

§ 15. Auditores vero causas sibi commissas, pro sola partium importunitate, ad Cancellariam remittere non possint, sed tantum, habita licentia a Summo Pontifice, vel ex iustis causis deductis in Rota et ab ea probatis.

§ 16. Et si auditor cognoverit in actis adesse suspicionem criminis, remittat acta huiusmodi vel illorum exemplum, prout res exegerit, ad iudicem ordinarium. Et si causa criminalis praecordialis fuerit cau-

Auditores non indicant partes ut assumant certum advocationem vel procuratorem;

Non disponant contra ius etc.

Nullitates tres tantum attendantur.

▲ liquidatione fructuum et expensarum semel appellatur.

Auditores quando ad Cancellariam causas remittere possint;

Criminales autem ad iudices ordinarios remittant.

sae civili, in eius cognitione supersedeat. Et quandocumque index ipse ordinarius, in causis criminalibus coram eo pendentibus, indigerit depositionibus testium vel aliquibus scripturis ad causas criminales facientibus, teneatur auditor illas vel carum exemplum, ut praefertur, exhiberi facere.

§ 17. Ut autem debitus modus sportulis imponatur, non possint auditores partibus, per se vel alium, quovis modo, sportularum nomine, aliquid petere vel exigere, sed nec sponte dantibus ultra taxam infra scriptam accipere, videlicet.

§ 18. In causis pecuniariis seu profanis aut quae alias pretio nummario quoquo modo aestimari possint, si aestimatio rei, de qua agetur, non excedat summanum mille ducatorum, usque ad aureos decem; a mille vero, usque ad decem millia, vingtiquinque; a decem millibus usque ad viginti millia, quinquaginta; ab inde supra, usque ad quamecumque summam, centum.

§ 19. In beneficialibus vero, si redditus annuus, de quo agetur, non excedat summam centum ducatorum, similiter decem; a centum vero usque ad mille, vingtiquinque; a mille usque ad tria millia, quinquaginta; abinde vero supra, centum aureos pro sportulis cuiuscumque sententiae definitivae dumtaxat, ut praefertur, accipere valeant. Si vero causa aestimationem non facile recipiat, sportulae moderatae, pro rerum et personarum qualitate, iuxta taxas praedictas, recipi possint; nec aliquid ultra non solum ipsis auditribus, sed nec eorum familiaribus vel consanguineis aut aliis quibusvis personis, directe vel indirecte, quovis quae sito colore vel ingenio, exceptis esculentis et poculentis, quae triduo consumi possint, ipsarum sententiarum aut auditorum intuitu, praestari possit.

§ 20. Quas quidem sportulas, iuxta taxam praedictam, apud notarium causae,

post subscriptam sententiam et notario traditam et non antea, deponi, et auditori consignari volumus: quodque notarius depositionem et consignationem huiusmodi in actis notare et specificare teneatur.

§ 21. Officia vero notariorum Rotae non conferantur nisi personis peritis et idoneis, quae per seipso illa exercere scient, et exerceant, nisi aliqua legitima causa impedianter. Nec eo casu officia aliquibus arrendare, aut substitutos deputare valeant, nisi a proprio auditore approbati fuerint; qui insuper de officio fideliter exerceendo arbitrio auditoris cavere debeant. Et pro ipsorum substitutorum facto, notarii ipsi, quoad interesse partium, tamquam principaliter obligati, omnino teneantur.

§ 22. Districtius praecipientes modernis et pro tempore existentibus auditribus et corum decano in virtute sanctae obedientiae, ac sub indignationis nostrae et excommunicationis latae sententiae aliisque nostro et pro tempore existentis Romani Pontificis arbitrio infligendis poenitis, ut praesentem constitutionem nostram singulis annis in prima audientia, una cum aliis constitutionibus antiquis, legi et publicari faciant, et illam ac omnia et singula in ea contenta diligenter obseruent et ab eorum notariis et aliis, quatenus ad eos pertinet, observari curent cum effectu.

§ 23. Decernentes nihilominus irritum et inane, si secus super his ab ipsis vel quibusvis aliis, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 24. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac ipsorum auditorum collegii, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et facultatibus, eisdem auditoribus et col-

Sportulae deponantur penes notarium post latam sententiam.

Notarii idonei eligantur, officiaque non arrendent et pro facto substitutorum teneantur.

Haec bulla tegatur anno quolibet, in priu. Rotae.

Decretum irritans.

Clausulae derogatoriae.

Sportulas sic recipient: video licet,

In causis pro fanis,

In causis be nefcialibus.

legio, etiam motu proprio et consistorio-
liter, sub quibuscumque tenoribus et for-
mis, ac cum quibusvis clausulis et de-
cretis, in genere vel in specie, per quos-
cumque Romanos Pontifices praedeces-
sores nostros, aut etiam nos concessis, ap-
probatis et innovatis: quibus omnibus,
etiam si, pro illorum sufficienti deroga-
tione, de illis eorumque totis tenoribus
specialis, specifica et expressa ac indivi-
dua et de verbo ad verbum, non autem
per clausulas generales idem importantes,
mentio habenda, seu quaevis alia exqui-
sita forma servanda foret, tenores huius-
modi pro sufficienter expressis habentes,
specialiter et expresse derogamus, con-
trariis quibuscumque; aut si praefatis au-
ditoribus vel quibusvis aliis, communiter
vel divisim, ab eadem sit Sede indultum
quod interdici, suspendi vel excommuni-
cari non possint per literas apostolicas
non facientes plenam et expressam ac de
verbo ad verbum de indulto huiusmodi
mentionem.

§ 25. Ut autem praesentes literae ad
omnium notitiam deducantur, nullusque
illarum ignorantiam praetendere valeat,
volumus et mandamus illas in eiusdem
audientiae Palatii nostri ac Cancellariae
Apostolicae valvis et acie Campi Florae,
per aliquos ex cursoribus nostris, affigi, et
per aliquod temporis spatium, relicta ibi-
dem earum copia affixa, detineri, et exinde
omnes et singulos, quorum interest vel
interesse poterit quomodolibet in futu-
rum, afficere, ac si eis personaliter inti-
matae forent.

Nulli ergo *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Petrum
anno Incarnationis dominicae millesimo
quingentesimo sexagesimo primo¹, sexto
kalendas ianuarii, pontificatus nostri an-
no III.

† Ego PIUS, catholicae Ecclesiae epि-
scopus.

^{Papae subscrip.} 1 P. Matthaeus legit secundo (R. T.).

Sequuntur subscriptiones cardinalium
et publicatio constitutionis per Petrum
Valtrini magister cursorum 1.

Dat. die 27 dec. 1561, pontif. an. III.

LV.

Confirmatio militiae Ordinis Sancti Ste-
phani a Cosmo Medices, Florentiac et
Senarum duce, de licentia huius Pon-
tificis institutae sub Regula Sancti Be-
nediti, cum exemptionum et indul-
torum concessione.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

His, quae pro religionis propagatione
et fidei catholicae defensione ac anima-
rum salute provide facta esse noseuntur,
ut firma perpetuo et illibata persistant,
libenter apostolici muniminis robur adiū-
cimus, ac illa de novo concedimus et de-
super disponimus, prout catholicorum
principum nobis et Apostolicae Sedi de-
votorum pia vota exposcunt, et id in Do-
mino conspicimus salubriter expedire.

§ 1. Dudum siquidem, pro parte dilecti
filii nobilis viri Cosmi Medices, Floren-
tiae et Senarum ducis, nobis exposito
quod ipse, ad Dei laudem et gloriam ac
fidei catholicae defensionem, marisque
Mediterranei ab infidelibus tuitionem, ac
posterioris sua decus et honorem, cu-
piebat unam militiam, sub certo appro-
bato Ordine per eum eligendo, cum dote
competenti, ex suis propriis bonis assi-
gnanda, pro uno magistro ceteroque mi-
litum numero, ad aliarum in Hispaniis
vel alibi rite institutarum militiarum in-
star, in eius dominio erigere et instituere,
si sibi ad id nostra et Sedis praedictae
licentia suffragaretur. Nos praefato Cosmo
duci, ut, ad Dei honorem et gloriam alios-
que effectus praemissos, in dicto dominio
et loco ac aede sacra sibi benevisis unam

<sup>Cosmus Medi-
ces, Floren-
tiae et
Senarum dux, li-
centiam a Pon-
tifice obtinuit
instituendi mi-
litiam, ut hic;</sup>

1 Quas omisit Coequelinus (R. T.).

militiam, sub Regula Sancti Benedicti vel alterius approbati Ordinis, ac sub invocatione et cum insigniis, de quibus sibi videretur, decentibus, postea privilegiis, facultatibus et indultis a nobis et dicta Sede decorandam, cum dote convenienti per eumdem Cosmum ducem arbitrio suo, ut praefertur, assignanda pro uno magistro, qui videlicet ipse Cosmus, quoad viveret, et deinde pro tempore existens Florentiae dux esse deberet, et certo militum per ipsum magistrum pro tempore existentem, tam a primaeva erectione huiusmodi quam ex tunc deinceps perpetuo, instituendorum ac habitu regulari donandorum et ad regularem Ordinis huiusmodi professionem admittendorum numero, sub eiusdem magistri obedientia, ac cum pactis, capitulo, conditionibus et stabilimentis per dictum Cosmum ducem edendis, et per nos et dictam Sedem postmodum approbandis, ad aliarum militiarum praedictarum instar, sine tamen alii cuius praeiudicio, erigere et instituere, ac, pro militiae militumque praefatorum salubri directione, quaecumque ordinaciones et statuta per nos, ut praefertur, confirmanda, concedere posset, licentiam et facultatem per alias nostras in forma brevis literas concessimus.

§ 2. Cum autem, sicut accepimus, idem Cosmus dux omnipotentem Deum, ut christianum decet principem, honorare, proximo prodesse, vitamque beatam promereri desiderans, in immensae Maiestatis divinae ac gloriosissimae Dei Genitricis, semperque virginis Mariae, totiusque coelestis Curiae gloriam et honorem, earumdem literarum vigore, unam, sub invocatione et protectione beati Stephani, militiam militum Sancti Stephani nuncupandam, sub Regula eiusdem Sancti Benedicti, exerxit et instituerit, illique nonnullos fructus, redditus et proventus ac bona pro eius dote assignaverit, voluerit-

que quod eius milites praefati in sua receptione charitatem, castitatem coniugalem et obedientiam expresse profiterentur.

§ 3. Charitatem nempe, cui tamquam solidae basi militia ipsa inniteretur, honorem Dei rebus universis praeponendo, Sacrae Scripturae praecepsis parendo, Sedis praedictae mandata servando, pro fide catholica pugnando, institiam collendo, pauperibus subveniendo, captivos ab infidelium vinculis recuperando, et finaliter sese ultroneos cuicunque periculo pro christiana religionis defensione et pro eius augmento non solum facultates, sed propriam vitam exponendo; castitatem vero sive pudicitiam, nullam aliam foeminam praeter propriam uxorem carnaliter cognoscendo; obedientiam autem in omnibus sibi per magistrum vel eius locumtenentem aliosve militiae superiores, iuxta illius ordinationes et statuta, iniunctis, bono et hilari animo diligenter exequendis.

§ 4. Ac pro salutari militiae militumque praedictorum regimine et perpetuitate, quamplura canones et statuta ac ordinationes super ipsorum militum Regula, super militiae statutis et constitutionibus, super militum officio ac professione, super poena transgressoribus Regulae statutorumque infligenda, super modo milites ad professionem recipiendi, illorum habitu, ecclesia et cultu divino, hospitalitate, communi thesauro, capitulo generali, magno magistro, officiis et dignitatibus militiae, militum officio, exercitio et commendis, contractibus¹ et locationibus, neconon prohibitionibus et poenis, ac super aliis provisionibus rebusque, ad divini nominis cultum, militiae decus, religionis angmentum et animarum salutem facientibus, ediderit atque sanciverit, prout in illis variisque capitulatis desuper italico sermone in uno quinterno distinete conscriptis, ac de nostro mandato per

Charitatem quo
et coniugalem
castitatem ac
obedientiam mi-
litum expresse
profiteri iussit;

Statuta quo-
que super hu-
iustus Regula
condidit.

¹ Alienationibus addunt Cher. et Matth. (R. T.).

dilectum filium nostrum Ioannem Bapti-
stam, tituli Sancti Clementis presbyterum
cardinalem Cicada nuncupatum, diligenter
examinatis ac perfectis et emendatis, ac
per nos manu propria subscriptis plenius
continetur.

Hic autem Pontifex erectionem huic militiae ac statuta confirmat;

§ 5. Nos, praefati Cosimi ducis piuum et laudabile institutum, utpote fidei catholicae exaltationem et alia pia opera concernens, plurimum in Domino collaudantes, necnon erectionis, institutionis, statutorum, canonum, ordinationum et capitulorum ac super illis confecti quinterni praedictorum et inde secutorum veriores tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, ac ipsum Cosmum ducem, quem speciali dilectione prosequimur, in hoc suo laudabili militiae christianaे promovendae proposito confovere ac specialibus favoribus et gratiis prosequi volentes, motu proprio, non ad ipsius Cosmi ducis vel alterius pro eo nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate, erectionem, institutionem, assignationem, aliaque omnia et singula canones, statuta, ordinationes et capitula praedicta ac, prout illa concernunt, cetera in praedicto quinterno contenta et inde secuta quaecumque, apostolica auctoritate, tenore praesentium, ex certa scientia confirmamus et approbamus, ac illis perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, necnon omnes et singulos iuris et facti defectus, si qui forsitan intervenerint in eisdem, supplemus.

§ 6. Et nihilominus, potiori pro cautela,
Et ipsum Cosmum ac alium pro tempore ducem Floren-
magnum magistrum ipsius militiae creat, cum facultate et pri-
vilegia etc.

militiam praedictam eisdem modo et forma, quibus per ipsum Cosmum ducem erecta et instituta est, de novo, ex simili scientia, eadem auctoritate, perpetuo erigimus et instituimus, illique sie erectae omnia et singula fructus et alia mobilia et immobilia, res et bona illi per eundem Cosmum ducem hactenus concessa,

et deinceps tam per eum, quam alios quoscumque licite concedenda, etiam perpetuo, applicamus et appropriamus, necnon canones, statuta, ordinationes et capitula praedicta de novo statuimus et ordinamus. Ac eundem Cosmum et pro tempore existentem Florentiae ducem in magnum magistrum eiusdem militiae, cum honoribus, oneribus, praerogativis et facultatibus, quibus alii aliarum militiarum dicta auctoritate confirmatarum magistri inter suos milites quomodolibet utuntur, frumentur et gaudent, similiter perpetuo constituimus et deputamus. Illicque praedicta immutandi et reformati ac alia quaecumque ordinationes et statuta ad eiusdem militiae directionem facientia, licita et honesta ac sacris canonicibus minime contraria, quoties sibi videbitur, condendi facultatem concedimus. Ac praemissa omnia et singula valida et efficacia fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri, et per milites fratres et alias eiusdem militiae personas, aliosque quomodolibet inviolabiliter observari debere. Ac eosdem milites et religiosos ab illis nullatenus resilire posse, sed ad illorum observationem teneri et efficaciter obligatos fore, censurisque et poenis ecclesiasticis ac etiam pecuniariis ad id compelli posse.

§ 7. Et sic per quoscumque iudices, **Decretum irritans.** quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; ac si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attenuari, irritum et inane decernimus.

§ 8. Quocirca venerabili fratri nostro episcopo Amerinensi et dilectis filiis vi- **Exequorum istius constitutionis deputatio-**
cariiis venerabilium fratrum nostrorum Florentiae et Pisarum archiepiscoporum in
spiritualibus generalibus motu simili, per
apostolica scripta, mandamus quatenus

ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, et quoties pro parte dicti Cosimi et pro tempore existentis Florentiae dueis fuerint requisiti, solemniter publicantes, eique in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra praesentes literas et in eis contenta huiusmodi firmiter observari. Ac Cosmum et pro tempore existentem Florentiae ducem neconon milites praelatos ac singulos alios, quos ipsae literae concernunt et concernent in futurum, illis pacifice gandere, non permittentes eos desuper per quoscumque quomodolibet indebite molestari. Contradictores quoslibet et rebelles per censuras et poenas ecclesiasticas, ac alia opportuna iuris remedia, appellatione postposita, compesendo. Neconon, legitimis super his habendis servatis processibus, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 9. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papae octavi, praedecessoris nostri, qua cavitur ne quis extra suam civitatem vel dioecesim, nisi in certis exceptis easibus, et in illis ultra unam diactam a fine sua dioecesis ad indicium evocetur, seu ne indices a Sede praefata deputati extra civitatem vel dioecesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, aut alii vel aliis vices suas committere praesumingant, et de duabus non tribus diactis in concilio generali edita et quibusvis aliis constitutitionibus et ordinationibus apostolicis, ac quarumcumque aliarum, etiam hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani militiarum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, in-

dultis et literis apostolicis, illis ac dilectis filiis illarum magistris, conventibus et fratribus, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, neconon irritantibus et aliis decretis, etiam motu et scientia similibus, ac consistorialiter, etiam per viam contractus ac universae legis, et ad imperatorum, regum aut aliorum principum instantiam ac alias quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda fore, tenores huiusmodi praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, haec vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdie, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Nulli ergo etc.

Sanctio poen.

Datum Romae apud Sanetum Petrum, anno Incarnationis dominie millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, kalendas februarii, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 1 februarii 1562, pontif. anno III.

Sequitur concessio privilegiorum dictae militiac.

*Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.*

Altitudo divinae providentiae, nullis praescripta limitibus, nullisque terminis

Exordium.

comprehensa, coelestia pariter et terrestria inserutabili ratione disponit, et mortalium mentes ad ea, per quae, benevolentia et ferventi devotione catholicorum principum ad id tendentium, et quam in nos et Romanam gerere comprobantur Ecclesiam, mediante, personarum quarumlibet sub regulari observantia degentium optata salus undique proveniat animarum, divinusque cultus suscipiat incrementa, ineitat. Unde nos, quibus, meritis licet imparibus, universalis Ecclesiae regimen eadem est providentia creditum, iuxta Sedis Apostolicae officium, pro eorum meritis, dexteram in eos liberalitatis nostrae extendere censemus, quo ipsi in perseverantia laudabilium operum ferventius animentur, quorum exemplo provocati, ad similia facilius inducantur.

Exemption a jurisdictione ordinariorum 1.

§ 1. Hinc est quod nos dilectos filios nobilem virum Cosmum Medices, Florentiae et Senarum ducem, magnum magistrum militiae S. Stephani, sub Regula S. Benedicti, et conventum eiusdem militiae in dueatu Florentiae, per eundem Cosmum ducem de licentia nostra institutae, specialibus favoribus et gratiis prosequi volentes, eosdem et eorum singulos a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes, motu proprio, non ad eorum vel alicuius pro eis nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate, omnes et singulos ipsius militiae milites, priorem ceterosque ministros ecclesiae dicti conventus et alias personas, etiam in sacris et presbyteratus ordinibus constitutas,

¹ Ad hoc vide moderationem Concil. Trid., sess. xxiv, *Decr. de Reform.*, cap. 11 et 14.

etiam quaecumque, quotcumque et qualiacumque, cum eura et sine eura, beneficia ecclesiastica obtinentes, eorumque beneficia, commendas, res et bona quaecumque ab omni iurisdictione, superioritate, visitatione, dominio et potestate quorumvis archiepiscoporum, episcoporum aliorumque locorum ordinariorum, apostolica auctoritate, tenore praesentium, ex certa scientia, perpetuo eximimus et totaliter liberamus, aliosque ¹ dicto Cosmo duci et magno magistro in spiritualibus et temporalibus, eis modo et forma, quibus in ipsius militiae statutis et ordinationibus continetur, immediate subiimus et supponimus, ita quod ipsi locorum ordinarii nullam in eos iurisdictionem, superioritatem, dominium vel potestatem, etiam ratione eniuseumque contractus, delicti vel alterius rei, ubicumque ineatur contractus, committatur delictum et res ipsa consistat, exercere valeant; sed milites, prior et aliae personae huiusmodi de iustitia coram solo magno magistro praedicto vel eius deputato respondere debeant. Decernentes quoscumque processus contra illos vel eorum aliquem, tam per ipsos locorum ordinarios vel eorum vicarios seu quosvis alios, quam magistrum vel eius deputatum praeditos, pro tempore factos, et quilibet etiam excommunicationis vel suspensionis, aliasque sententias promulgatas nullas et invalidas nulliusque roboris vel momenti fore.

§ 2. Ac singulis militibus coniugatis, Facultas retinendi et transferendi pensiones usque ad duc. cc. etiam bigamis, aliisque presbyteris, ut singulas pensiones annuas, usque ad summam ducentorum ducatorum auri de Camera, super quorumvis cathedralium, etiam metropolitanarum, et aliarum ecclesiistarum, monasteriorum, prioratum, canoniceatum et praebendarum, dignitatum, personatum, administrationum et officiorum, aliorumque beneficiorum ec-

¹ Illosque, Cherub. (R. T.).

clesiasticorum, cum cura et sine cura, saecularium et quorumvis Ordinum regularium, fructibus, redditibus, provenientibus, iuribus, obventionibus et emolumentis, alias sibi canonice reservandas, accumulative cum quibusvis aliis pensionibus annuis, quas illos, ex quovis alio privilegio apostolico, pro tempore percipere contigerit et continget, ad vitam percipere, exigere et levare, ac in suos usus et utilitatem convertere, illasque, ad aliquam expeditionem contra infideles accedendo, aut in ea existendo, in toto vel parte, simul vel successive, quando sibi videbitur, etiam in mortis articulo, in cuiusvis personae in dignitate ecclesiastica constitutae, aut canonici cathedralis ecclesiae, et in dictae militiae militum manibus, etiam quaecumque, quotcumque et qualiacumque beneficia ecclesiastica obtinentium et expectantium favorem, absque aliquo possessorum beneficiorum huiusmodi habendo consensu, transferre, in omnibus et per omnia perinde prout militibus Sancti Pauli et Piis nuncupatis, per Sedem Apostolicam indulatum extitit, etiam citra Cruciatae obligationem.

§ 3. Necnon tam illis quam ceteris omnibus militibus ac priori et ministris, etiam presbyteris et beneficiatis eiusdem militiae, ut de quibuscumque, tam stabilibus quam mobilibus bonis, pecuniarum summis, gemmis et lapidibus preciosis, aliisque rebus, cuiuscumque qualitatis et quantitatis ac valoris existant, per eos, etiam ratione beneficiorum ecclesiastico-rum quorumlibet per eos obtentorum, ac alias undecumque et quomodolibet acquisitis, et ad illos quovis modo spectantibus, dummodo quintam illorum partem conventui praedicto relinquant, inter quoscumque consanguineos, filios, etiam spurious et alios illegitimos, aliasque quantumvis incapaces personas testari, ac alias

etiam per codicilos, donatione inter vi-
vos, causa mortis et alia quacumque via,
prout sibi videbitur, disponere, ac illa in
pias et non pias, alias tamen licitas, cau-
sas, erogare.

§ 4. Ac priori ecclesiae dicti conventus Presbyt. milit.
pro tempore existenti ut, quoties sibi beneplacatum u-
num habere possint.
placuerit, missam ac alia divina officia in praedicta aliisque dictae militiae ec-
clesiis in habitu pontificali, cum mitra et baculo pastorali, celebrare; ac post missam, dummodo ibi non sit praesens aliquis catholicus antistes, vel de illius consensu, ibidem benedictionem Christi populo impartiri; et tam ille quam singuli presbyteri milites eiusdem militiae unum curatum beneficium ecclesiasticum a dicta militia dependens, seu illi unitum aut incorporatum, etiam si parochialis ecclesia vel eius perpetua vicaria fuerit, si ad hoc sufficientes et idonei fuerint, et beneficium huiusmodi alias sibi canonice conferatur, recipere et retinere libere et licite valeant, auctoritate et tenore praedictis, de specialis dono gratiae dispensamus, sibique pariter indulgemus.

§ 5. Et insuper quod nullus ex magistro et militibus pro tempore existentibus aliisque personis dictae militiae, propter eius Regulam, statuta et capitula, nunc et pro tempore edita, non observata, vel minus rite adimpta, in peccatum mortale incidat, praeterquam inobedientiam et contumaciam pluries commissam et continuatam, et ab ipsa Religione rebellionem et alios casus peccatum huiusmodi ex divinis praecepsit, sacrisque canonibus generantes.

§ 6. Quodque Religionis et militiae huiusmodi bona, pensiones et fructus, redditus et proventus quaecumque, tam per magnum magistrum commendis aliisque beneficiis et officiis dictae militiae, in illorum institutione, quam deinceps illis dictoque conventui et eius personis Exemplio co-
rumdem a so-
lutione decimatu-
rum et aliorum
ouerum.

quomodolibet assignanda, concedenda et applicanda, sub quibusvis decimis, subsidiis, aliisque ordinariis et extraordinariis oneribus, per nos et Romanos Pontifices pro tempore existentes, ac Sedem Apostolicam, ex quavis causa, quantumvis necessaria, etiam pro Cruciata Sancta et defensione contra infideles nullatenus comprehendantur, neque ad illorum annatarumque, seu illorum dimidiam fructuum, reddituum et proventuum beneficiorum et in illorum provisionibus faciendam solutionem teneantur, sed ab illis excepta sint et esse censeantur, nisi ea quae hactenus oneribus huiusmodi fuerint et de praesenti sunt obnoxia.

Pensiones super benef. militiae imponi non possunt, nisi pro personis dictae militiae.

§ 7. Et quod nulla pensio annua super alicuius commendae vel alterius beneficii militiae huiusmodi fructibus ex resignatione in manibus Romani Pontificis aut alia quavis probabili causa, nisi in persona personae dictae militiae, etiam per ipsum Pontificem reservari, neque commendae et alia beneficia dictae militiae pensionibus huiusmodi aliter quam ut praefertur onerari possint. Et si pensiones desuper aliter assignari contingat, assignationes ipsae nullius sint roboris vel momenti, nec titulares beneficiorum huiusmodi ad illarum solutiones teneantur, neque ad id censuris ecclesiasticis aliisque poenis compelli possint, etiam statuimus et ordinamus.

Indulg. plen. pro militibus in expeditione contra infideles vel haereticos decadentibus.

§ 8. Propterea, ut ipsi milites Ecclesiae catholicae fideliumque defensionem contra infideles animo frequentiori 1 minorique perdendae lucis humanae, si aeternam inde nascendam prospectant, metu suscipiant, de omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, universis et singulis militibus et aliis eiusdem militiae personis, qui in expeditione, tam maritima quam terrestri, contra infideles vel haereticos nedum hostilibus ar-

1 Ferventiori, Cherub. (R. T.).

mis, sed etiam alio quovis mortis genere, de peccatis suis corde contriti, et ore confessi, vel saltem statutis a iure temporibus confitendi propositum habentibus, in virtute fidei catholicae decesserint.

§ 9. Ac tam militibus et personis praefatis, quam quibusvis aliis utriusque sexus, etiam vere poenitentibus et confessis, seu confitendi propositum habentibus, ut praefertur, qui ecclesiam conventus huiusmodi, quae sub invocatione Sancti Stephani Papae et martyris est consecranda, in singulo die festivitatis eiusdem Sancti Stephani Papae et martyris, secunda augusti, a primis vesperis usque ad occasum solis festivitatis huiusmodi, annuatim devote visitaverint, ac, pro pace inter principes christianos confonvenda, ter Orationem Dominicam et toties Salutationem Angelicam recitaverint, plenariam omnium et singulorum peccatorum suorum indulgentiam et remissionem.

§ 10. Qui vero de bonis sibi a Deo collatis unam eiusdem militiae commendam fundaverint vel dotaverint, aut conventui et militiae praedictis, ad eius subventionem et onerum illi incumbentium supportandorum pro facilitiori supportatione, aliquid, iuxta facultatum suarum modum plamque intentionem, donaverint vel legaverint, eas omnes indulgentias, quas hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani benefactores consequuntur, sine illorum praeiudicio, misericorditer in Domino similiter perpetuo concedimus et elargimur.

§ 11. Ac indulgentias, privilegia, exemptiones, statuta et alia praemissa nullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio vel intentonis nostrae defectu notari vel impugnari posse: neque sub quibusvis similiu vel dissimiliu indulgentiarum, privilegio-

Indulg. etiam plen. pro visitatibus die in angusti ecccl. coventus.

Indulg. pro aliquid militiae donantibus.

Clausulae praeservativa.

rum, exemptionum, statutorum et aliarum gratiarum suspensionibus, revocationibus, limitationibus aliisque contrariis dispositionibus a nobis et successoribus nostris ac Sede p̄aedieta, quavis de causa, quantumlibet iustissima, pro tempore emanatis et emanandis, comprehendi, sed semper ab illis excepta, et quoties illa emanabunt, toties in pristinum statum restituta et de novo concessa esse et censeri.

§ 12. Et sic in praemissis per quoscumque iudices, sublata eis et eorum cui libet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiri debere, ac quidquid secus super his a quo cumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decernimus. Quocirca venerabilibus nostris Muranensi et Aretinensi ac Pistoriensi episcopis per apostolica scripta, motu simili, mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes nostras literas et in eis contenta solemniter publicantes, dictisque Cosmo duci et magno magistro ac conventui in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra literas et in eis contenta huiusmodi firmiter observari, ac quos litterae ipsae concernunt et concernent in futurum et eorum singulos illis pacifice gaudere, non permittentes eos desuper per quoscumque, contra earumdem literarum tenorem, quomodolibet indebitate molestari; contradictores quoslibet et rebelles per censuras et poenas ecclesiasticas, auctoritate nostra, appellatione postposita, compescendo, neenon, legitimis super his habendis servatis processibus, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 13. Non obstantibus felicis recorda-

tionis Bonifacii Papae octavi, praedecessoris nostri, qua cavetur ne quis extra

Clausulae de-
rogatoria.

suam civitatem vel dioecesim, nisi in certis exceptis casibus, et in illis ultra unam diaetam a fine suae dioecesis ad iudicandum evocetur, seu ne iudices a Sede praefata deputati extra civitatem vel dioecesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, aut alii vel aliis vices suas committere praesumant. Et de duabus diaetis in concilio generali edita, dummodo ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur, et aliis apostolicis ac provincialibus et synodalibus concilii editis, specialibus vel generalibus, constitutionibus et ordinationibus, neenon dictae militiae, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, stabilimentis, usibus et naturis, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Volumus autem, si alias visitantibus dictam ecclesiam erigendam modo praemisso aliqua alia indulgentia, in perpetuum vel ad certum aliud tempus nondum elapsum duratura, per nos concessa fuerit, praesentes litterae, quoad indulgentiam in eis contentam, nullius sint roboris vel momenti. Quodque beneficia eisdem militibus conferenda huiusmodi debit is propterea non fraudentur obsequiis, et animarum eura in eis, si qua illis immineat, nullatenus negligatur.

§ 14. Nulli ergo omnino hominum licet etc.

Sanctio poe-
nalis.

Datum Romae apud S. Mareum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, nonis iulii, pontificatus nostri anno III.

LVI.

*Contra franchitias in Urbe acclamantes,
aut illas pro malefactoribus vel aere
alieno adstrictis tenentes sive Curiam
in eorum capture impediens.*

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.**

Inter ceteras, quibus, ex iniuneto nobis
Exordium. apostolicae servitutis officio, assidue angui-
mur, curas, illa nobis praecipue cordi est,
ut alma Urbs nostra, ad quam omnes chri-
stifideles ex universis mundi partibus, ve-
luti ad tutissimum refugium, confluunt,
facinoris hominibus expurgata et peni-
tus vacua permaneat, ac in ea boni omnes
quieta securitate fruantur, malis autem
nullus, quo se confovere possint, locus
relinquatur. Et hi qui a magistratibus ius-
dicensibus iustitiam consecuti fuerint, illius
etiam executionem libere, ut decet, contra
condemnatos, ubique eos moram tra-
hene contigerit, consequantur.

**Causa huius
constitutionis.** § 1. Sane cum, non sine animi nostri per-
turbatione, acceperimus nonnullos, tam
ob crimina per ipsos commissa, quam ob
debita contracta, sibi ipsi a ministris et exe-
cutoribus iustitiae timentes, ad aedes magna-
tum, et praesertim S. R. E. cardinalium
et oratorum principum, ut loca a dictis
iustitiae ministris tutta, tametsi contrarium
esse deberet, in dies confugere et in illis
se recipere et confovere, sique impunitos
quandoque evadere, et creditores execu-
tione eorum creditorum ut plurimum fru-
strari.

**Iulius III
franchitias pro-
bibuit.** § 2. Et licet, ad huiusmodi abusum ex-
tirpandum, a felicis recordationis Julio
Papa III, praedecessore nostro, quaedam
constitutio edita fuerit, talium tamen ius-
titiam fugientium temeritatem in tantum
excrevisse, ut non solum se in dictis locis
recipere, sed etiam illa, veluti iustitiae mi-
nime subiecta, franchitias appellare non
erubescant, tamquam in praefata Urbe,

in qua Summus Pontifex cum sacro car-
dinalium collegio residet et, ut Christi vica-
rius, toto orbi exemplum institiae praebere
debet, asylum et receptacula delinquen-
tium ac suis debitis satisfacere recusantium
esse toleretur, neque executio iustitiae li-
bere fieri valeat. Rem quidem pessimi
valdeque perniciosi exempli, quae non ab
ipsis cardinalibus et oratoribus, utpote mo-
destis et iustitiae cultoribus, sed plerum-
que ipsorum familiarium culpa et facto
processit.

§ 3. Nos, volentes tam enormes et dete-
standos abusus penitus tollere, utque mul-
lus improbis tutus locus detur, sed exe-
cutores iustitiae passim et ubique eorum
officium libere et intrepide exequi valeant,
providere, motu proprio et ex certa scien-
tia, ac de apostolicae potestatis plenitudine,
omnes in primis constitutiones circa praemissa,
tam per praedictum Iulium, quam
quosecumque alios Pontifices praedecessores
nostros editas, cum omnibus et singulis
censuris et poenis in eis contentis, appro-
bantes et innovantes, hac in perpetuum
valitura constitutione, sancimus ut nullus
de cetero, cuiuscumque sit dignitatis et
praeminentiae, sub indignationis nostrae
et aliis arbitrii nostri poenis, aedes praedi-
tas, aut alia quaecumque loca fran-
chitias appellare audeat. Nullique cardin-
alium et oratorum et magnatum, etiam
si nostri seu Romani Pontificis pro tem-
pore secundum carnem nepotes, aut alio
consanguinitatis seu affinitatis vineulo con-
iuncti fuerint, familiares, aut alias in ipso-
rum domibus commorantes seu locis cir-
cumvicinis, malefactores quoslibet, etiam
non condemnatos, aut pro debitis obno-
xios, contra quos tamen mandata execu-
tiva, ad instantiam creditorum, decreta et
relaxata extiterint, ut eos a manibus Curiae
eximant, receptare, vel alias, sub assertae
franchitiae praetextu, secutores ¹ reddere,
vel executores iustitiae quo minus eorum

Hic Pont. pro-
hib. confirmat
et franchitiae ste-
neri aut accla-
mari prohibet.

¹ Securos, Cherub. (R. T.).

officium contra illos, etiam in domibus et locis circumvicinis praedictis, libere et sine ulla prorsus contradictione exequi possint, quovis modo, directe vel indirecte, impedire praesumant.

§ 4. Alioquin receptantes aut securitatem praestantes, seu etiam executores iustitiae quomodolibet, ut praemittitur, impidentes, necnon qui, cardinalium aut oratorum seu magnatum quorumlibet nomen acclamando, contra dictos iustitiae ministros invocaverint, aut alias quoslibet alios in eisdem ministros concitaverint, velut criminis laesae maiestatis rei, condignis poenis afficiantur; contra quos omnes et singulos ad supradictas et etiam ad alias poenas, in quibus malefactores ipsi condemnati fuerint vel quas promeruerint, interesseque et damna inde provenientia, necnon ad creditorum satisfactionem, etiam ex officio et ad fisci nostri ac partium instantiam, respective inquire et procedi, et successive eos condemnari posse et debere volumus atque decernimus.

§ 5. Mandantes nihilominus cardinalibus, oratoribus et aliis praedictis, sub eiusdem nostrae indignationis poena, ut familiares suos et alios in ipsorum domibus commorantes, ne praemissa committant, omnino admoneant et cum effectu cohibeant, neque per illos aliquid de praemissis fieri quovis modo tolerent seu permittant.

§ 6. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, privilegiis quoque et indultis, sub quacumque tenorum forma quomodolibet in contrarium concessis, confirmatis et iteratis vicibus innovatis, assertis consuetudinibus, quas per praesentes improbamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, duo-

decimo kalendas martii, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 18 februarii 1562, pontif. anno III.

LVII.

Declaratio et limitatio constitutionis editae a Paulo IV super ordinationibus observandis per hebraeos in Statu Ecclesiastico degentes ¹.

Pius Papa IV universis et singulis utriusque sexus hebraeis in alma Urbe commorantibus et commorari solitis, viam veritatis agnoscere, et agnitam custodire.

Dudum a felicis recordationis Paulo Pa-
pa IV, praedecessore nostro, zelo religionis
christiana moto, literae apostolicae circa
vestrum aliorumque hebraeorum vivendi
modum, sub data videlicet pridie idus iulii,
pontificatus sui anno I, emanarunt, qua-
rum, ut accepimus, praetextu, per calum-
niam et cavillationes nonnullorum vestris
facultatibus inhiantium, literas ipsas in
multis praeter ipsius praedecessoris inten-
tionem interpretantium, vos diversimode
vexati et inquietati fuistis.

§ 1. Quare nos, considerantes quod sancta mater Ecclesia hebraeis, quos in memoriā Passionis dominicae tolerat, multa plerumque concedit ut, christiana benignitate affecti, errorem suum recognoscant,
Hic modo Pontifex declarat in itinero de loco ad locum eos posse deferrere birretum nigrum.
et ad verum, quod est Christus, lumen tandem convertantur, plurimorum etiam praedecessorum nostrorum vestigiis inhae-
rendo, statui vestro opportune providere volentes, ac literarum praedictarum tenores praesentibus pro expressis habentes: motu proprio, non ad vestram vel alicuius vestrum aut alterius pro vobis super hoc nobis oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione et ex certa scienc-

¹ De materia hebraeorum vide in constit. IV Pauli IV, *Cum nimis*, tom. VI, pag. 498.

tia, ac de apostolicae potestatis plenitude, vobis omnibus et singulis, ut, dum vos ab uno loco ad alium iter agere contigerit, possitis in ipso itinere biretum seu pileum nigrum deferre, ea tamen conditione ut, si ultra unam diem uno in loco moram traxeritis, postea solitum biretum glauei coloris gestetis, apostolica auctoritate, tenore praesentium, concedimus ac indulgemus. Volentesque quod si locus pro vestra habitatione assignatus amplius et capax ac negociis gerendis et mercibus exercendis aptus et commodus sit, intra illum vos contineatis: alioquin in alio capaci et commodo vobis assignando, vel priori, quantum opus fuerit, ampliando, seu iam per dilectum filium Guidonem Ascanium, cardinalem camerarium, iam ampliatum et forsitan, eiusdem Guidonis Ascanii seu ab eo desuper deputandis arbitrio, in posterum ampliando.

§ 2. Et ultra domos in clausura existen-

Stabilia usque ad mo ducatos babere valeant et mercaturam quarumcumque rerum exercere possint.

tes, quas per vos acquiri forsitan contigerit, quaecumque alia stabilia bona seu prædia urbana et rustica, usque ad valorem mille et quingentorum ducatorum auri, tenere possitis; bonaque ipsa christianis et colonis, etiam partiariis vel sub certa annua pensione, prout cum illis convenientis, locare, ac etiam, sine aliquibus fraude et monopolio, culturæ terrarum et animalium, cuiuscumque generis, aliarumque rerum societas cum eisdem christianis contrahere, et quascumque artes et mercaturas quarumcumque mercium et rerum humano usui quomodolibet necessariarum, etiam olei, frumenti, vini, hordei ceterorumque fructuum (nisi tamen superiores huiusmodi commercia et emptiones publico edicto omnibus, etiam christianis negocianibus, interdixissent), exercere; et ubi etiam haec vobis a vestris debitoribus in solutum data fuerint, illa recipere, acceptaque quibusvis personis, etiam christianis, vendere,

et cum illis pro aliis bonis permutare et prout volueritis, alienare.

§ 3. Et cum christianis conversationem et familiaritatem honestas, non tamen eosdem christians in vestros famulos habere, aut quomodolibet tenere. Et de pecuniis per vos et vestrum quemlibet mutuatis interesse, pro tempore usque ad datam literarum praedecessoris huiusmodi decurso, iuxta capitula vobis antea concessa et tolerata, exceptis tamen casibus iam decisis, vel per transactionem vel sententiam, quae in rem iudicatam transierit, finitis, quas in suo robore permanere omnino volumus, nisi quæ arbitrio nostro nova revisione digna videbuntur; abinde vero circa, iuxta modum ex eiusdem praedecessoris ordinatione vobis datum, et donec alius modus vobis, per nos seu nostrum et Sedis Apostolicae camerarium præfatum, pro tempore statnetur, dummodo tum interesse de vestro interesse non exigatis, exigere.

§ 4. Et pignora, quae a christianis quomodocumque per vos accipi contigerit, de lapsis decem et octo mensibus integris, postquam vobis consignata fuerint, per publicam subhastationem, assistente officiali publico et parti legitima intimatione facta, et alias, iuxta morem et modum antequam dictae literæ emanassent in praefata alma Urbe servari solitum, vendere, et illorum pretium pro occurrenti summa vestri crediti; reliquum, si quod superflueret, illorum dominis reddendo et consignando vel in manibus officialis deponendo, vobis retinere, et de illis nullam rationem illorum dominis seu cuiquam alteri reddere teneamini, sed, velut de propriis bonis, libere disponere valeatis, plenam et liberam, eisdem auctoritate et tenore facultatem concedimus.

§ 5. Et insuper volumus ut vos sub statutis et decretis generalibus aliae Urbis praefatae, quae tamen privilegiis et concessionibus vobis indultis contraria non

1 Concurrenti. Cherub. (R. T.).

Cum christiana
nis honeste con-
versenur.

Pignora post
lapsum . xviii
mensium ven-
dere valeant.

Statuta Urbis
serveat, si non
obstant indul-
tis.

sint, comprehendamini et illa observare teneamini.

§ 6. Et ne, ob certi loci, intra quem habere debatis, assignationem et intra illum domos conducendi necessitatem, ab illarum dominis ultra debitum modum praegravemini, ut domorum domini in locis praedictis illas vobis pro iusto pretio, per camerarium praefatum declarando, locare teneantur, neque illud quovis modo augere vel alterare valeant.

§ 7. Praeterea si vobis vel vestrum singulis, vigore apostolicarum praedecessoris literarum, bona stabilia, quae possidebatis, vendere coactis, aliqui huiusmodi bona emerunt, et illorum, etiam sub praetextu cautionum de evictione seu alias per calunnias requisitarum non praestitarum, vobis nondum persolverint, ut pretia conventa vobis, absque alicuius cautionis praestatione, integre persolvere, aut bona ipsa stabilia per eos empta in eo statu, quo erant tempore emptionis, una cum fructibus per eos perceptis, restituere teneantur. Omnesque libros rationum vestrarum et alias scripturas publicas et privatas vobis ablatos et ablatas, seu depositos et depositas, quibusvis sequestris super illis factis sublatis, vobis restitui mandamus, vosque ad reddendum rationem aliquam de contractibus seu instrumentis, etiam cassis et extinctis, nullatenus teneri neque adstringi posse decernimus.

§ 8. Et ulterius vos omnes et singulos ab omnibus et quibusvis delictis, criminibus, etiam tam contra dictas Pauli praedecessoris quam contra eiusdem Pauli pontificatus tempore durante, quorumvis S. R. E. cardinalium aut aliorum quorumcumque literas, etiam libros non exhibendo, aut alias ipsis literis non parento, excessibus et transgressionibus, quantumcumque gravibus et enormibus, per vos usque ad praesentem diem commissis, exceptis dumtaxat criminibus homicidii

homicidioque maioribus, ac laesae maiestatis et falsae monetae, falsificationis literarum apostolicarum et in contemptum fidei christianaee commissis, et iuxta formam instrumenti per vos in Camera Apostolica cum dilecto filio Donato Matthaeo Minali, generali thesaurario, modo facti seu celebrati, quoad poenas tantum cuiuscumque, praeterquam parti, applicandas et quae haec tenus depositatae seu exactae non fuerunt, et salvo in reliquis iure cuiuslibet tertii, neconon a quibusvis residuis vigesimalium et talearum, et aliis quibuscumque, tam civilium quam criminalium Camerarum Apostolicarum debitum, auctoritate et tenore praemissis absolvimus et liberamus.

§ 9. Et insuper volumus quod pro futuris transgressionibus ratione exactionis vestri interesse, querelans seu accusator annum tantum habeat ad prosecundum suam accusationem seu querelam, quantum sit respectu poenae, ut supra applicandae; quod vero attinet ad interesse civile ipsius querelantis vel accusantis vel cuiuslibet alterius tertii, nulla alia sit praefinitio temporis, nisi ea quae a iure communni statuta est.

§ 10. Et pariter quod vestris creditis, tam praeteritis quam praesentibus et futuris, ea solum opponatur praescriptio, quae praefinita est a iure communni; et quod pro toto eo tempore, quo quis pecunias vestris fruitur, intelligatur interesse currere, computando tamen diem pro die, mensem pro mense, non autem diem pro mense, et pro transgressibus vestris poenae sint arbitriae de cetero, exceptis tamen illis casibus pro quibus certae poenae sunt statutae a iure communni.

§ 11. Praeterea vobis permittimus quod possitis tenere apothecas extra ghetum septum hebraicum, quantum tamen fieri poterit contiguas, et in illis, ab ortu solis usque ad occasum, exceptis diebus festivis, permanere, et mercaturam ac artes

Querelans
contra eos occa-
sione exactionis
interesse, haec annum ad
prosecundum
querelam re-
spectu poenae.

Praescriptio
iuris communis
contra iudeos
opponi potest.

Apothecas
extra septum
iudeorum ha-
bere possunt.

vestras et banchum aliaque vobis permissa exercitia exercere , dummodo, adveniente nocte, vos ad vestras solitas intra claustra habitationes reducatis.

§ 12. Ceterum, ut fraudibus occurratur, mandamus ut vos rationes , quas cum christianis habueritis, characteribus lin- guae vulgaris italicae scribere teneamini, alias vestris libris seu rationibus, alias quam ut praefertur scriptis seu notatis, nulla fides prorsus adhibeat; possitis tamen ad libitum vestrum privatos libros in usus vestros conscribere lingua vestra hebraica, dummodo ex eis christianos non conveniat; quodque non solum vos in alma Urbe praefata commorantes, sed etiam ceteros extra illam in aliis quibusvis locis moram trahentes, qui in eadem negocia aut commercia aliqua habuerint, pro illorum modo et qualitate, teneantur et obligati sint in solutione compositionis, pervos nuper cum Camera Apostolica factæ, aliisque omnibus oneribus per vos sustinendis et fiendis , iuxta ratam eis per taxatores imponendam, concurrere et contribuere; ac demum instrumentum conventionis per vos cum Camera Apostolica sive eius thesaurario sub die octava ianuarii praesentis anni initæ, cum omnibus in eodem instrumento contentis, de verbo ad verbum , prout iacet, auctoritate et tenore praemissis, approbamus, ratificamus et confirmamus, omniaque in illo concessa vobis damus et concedimus et condonamus, ac praemissa omnia et singula in praesentibus nostris literis contenta inviolabiliter observari.

§ 13. Sicque per quosecumque indices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam Palatii Apostolie auditores, sublata eis et eorum euilibet quavis alterius iudicandi et interpretandi facultate, iudi-eari et definiri debere, ac quidquid secus a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus.

*Decretum ir-
ritans.*

§ 14. Quocirca dilectis filiis nostro et Romanæ Ecclesiae camerario , et etiam nostro in alma Urbe eiusque districtu in spiritualibus vicario et Curiae causarum Cameræ Apostol. auditori generali, motu simili, per praesentes mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus corum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte vestra fuerint requisiti, solemniter publicantes, vobisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra vos concessione, indulto, voluntate, permissione, liberatione, absolutione, mandato, confirmatione, approbatione, decreto, aliisque praemissis et praesentibus literis pacifice frui et gaudere, non permittentes vos, aut aliquem vestrum desperper per quoscumque, quavis auctoritate fungentes, quomodolibet indebitate molestari; contradictores quoslibet ac inobedientes et rebelles per censuras et poenas ecclesiasticas, aliqua opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 15. Nos obstantibus supradicti Pauli praedecessoris et quibusvis aliis literis, concessionibus et ordinationibus apostolicis, etiam per nos contra praemissa seu aliquod praemissorum editis, necnon provincialibus , etiam per Sedis Apostolicae pro tempore de latere legatos, etiam super praescriptione sex annorum sive alterius brevioris, quae a iure communi indicta sit, temporis contra hebreos praefinita, similiter editis, etiam Urbis praefatae statutis et consuetudinibus , etiam per Sedem Apostolicam approbatis et confirmatis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis dictae almae Urbi seu eius populo ac quibusvis aliis, sub quibuscumque verborum formis et clausulis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque for-

*Executorum
istius constitu-
tionis deputatio-
ne et facultates.*

*Clausulas de-
rogatorias.*

tioribus et efficacioribus et insolitis elausulis irritantibusque et aliis decretis quibuslibet concessis, confirmatis ac etiam iteratis vicibus approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si, pro sufficienti illorum derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hae vice dumtaxat, specialler et expresse derogamus contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indulatum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ae de verbo ad verbum de indule huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xxvi februarii, millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, pontificatus nostri anno iii.

Dat. die 27 feb. 1562, pontif anno iii.

LVIII.

Prohibitio referendi, retinendi et vendendi archibusettos brevioris mensurae duorum palmorum in Statu Ecclesiastico.

*Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.*

Cum vices Eius, licet immeriti, geramus
Causa huius
prohibitionis. in terris, qui, de caelo ad ima descendens, pro salute humani generis seipsum ad Crueis patibulum obtulit, omni quo possumus studio, continuo invigilare debemus ut omnis prorsus occasio homicidia, tamquam in eiusdem humani generis perniciem tendentia, committendi, quantum in

nobis est, submoveatur. Et quia experientia eognovimus quamplura ex illis tormentulis igneis, archibusettis vulgariter nuncupatis (quae occulte deferri possunt et ad necem inferendam aptiora et fere inevitabilia esse videntur), in dies committi et perpetrari, nec hactenus, ob proclamata, etiam sub gravissimis poenis, a rectoribus provinciarum et terrarum nobis et sanctae Romanae Ecclesiae subiectarum, ab illis deferendis, ob sicariorum copiam, audaciam, cessari aut abstineri; quinimmo passim et indistincte, non secus ac cetera arma minus prohibita, ab omnibus fere gestari.

§ 1. Nos propterea, volentes proditorum et abominabile et detestandum armorum genus huiusmodi penitus et omnino destruere, ac ab alma Urbe aliisque terris nostris praedictis in totum eliminare, motu proprio et ex certa nostra scientia, hac in perpetuum valitura constitutione, sancimus nemini, cuiuscumque si dignitatis, gradus, ordinis, conditionis aut praeminentiae, licere genus armorum huiusmodi, quod brevioris duorum palmorum mensurae existat, publice vel occulte, tam per Urbem, civitates et loca nostra praedicta, quam etiam in itineribus, quoquo modo, aut quovis, etiam militiae aut executionis iustitiae, praetextu, deferre minusque in dominibus aut alibi retinere, vendere, emere aut permutationis, in solutum dationis, pignoris vel quocumque alio titulo recipere, quinimmo quicunque illa habuerint intra viginti dierum spatium, a die publicationis praesentis constitutionis in locis infrascriptis facienda computandum, in alma Urbe nostra, illius gubernatori; in aliis vero locis praedictis, reectori vel praesidi aut etiam gubernatori, seu cuivis alii superiori loci, in quo ea habentes fuerint, denunciare, et ad eum perferre seu perferri facere ac penes ipsum in loco ad id deputando, servanda dimittere teneantur.

§ 2. Qui vero contrafeerit, dictumque

Prohibitio de-
ferendi et reti-
nendi archibu-
ssettos brevioris
mensurae duo-
rum palmorum.

Contravenientium pœnae. genus armorum, lapsis dicti viginti diebus, retinuerit, erimen laesae maiestatis et rebellionis, ac poenas pro illo a iure inficias eo ipso incurrat.

Inhibitio contra officiales ne licentias desuper conceulant. § 3. Inhibentes (prout tenore praesentium inhibemus) omnibus et singulis, etiam de latere nostro legatis, ne, sub dignationis nostrae; et quibuscumque vicelegatis, gubernatoribus, rectoribus, praesidentibus ae aliis nostris et Sedis Apostolice seu civitatum et terrarum praedicatorum officialibus ne, sub suspensionis a divinis ac excommunicationis latae sententiae, aliquis arbitrii nostri poenis, euiquam tale genus armorum, sub quovis colore, deferendi, vel alias, ut praemittitur, retinendi licentiam et facultatem ad quodcumque, etiam brevissimum, tempus concedere audeant vel presumant.

Licentias auctoritatem per officiales dandae nullae sint, et a poenis praedictis non excusat. § 4. Deeernentes nihilominus licentias et facultates sic concedendas nullas pertinent et invalidas existere, ac, illis non obstantibus, eos, qui sub illarum elypto dictum genus armorum detulerint aut, ut praemittitur, retinuerint, poenas praedictas omnino incursum, illosque irremissibiliter puniendos fore; et contra omnes et singulos huic nostrae constitutioni contravenientes, ad fisci nostri instantiam et etiam ex officio, procedi et inquire posse, ac ad poenarum praedictarum executionem deveneri omnino debere.

Ius in publico candidi. § 5. Ut autem praemissa ad omnium notitiam deducantur, nee aliquis praetextu ignorantiae excusari possit, volumus quod praesentes literae per aliquos Curiae nostrae cursorum ad basilieae Principis Apostolorum de Urbe et ecclesiae Lateranensis ne non Cancellariae Apostolicae valvas, ac in acie Campi Florae affigantur et publicentur.

Fides transumptorum. § 6. Quodque earum transumptis, manu notarii publici subscriptis et sigillo aliquius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, certa et indubitata fides

adhibeatur, prout ipsis literis originalibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ. Et transumpta huiusmodi, legati, vice-legati, rectores vel praesides aut gubernatores seu alii superiores provinciarum, terrarum, oppidorum et locorum praedictorum per publicum praecomenem publicari et valvis cathedralis seu matricis ecclesiae loei aut palatii eorum residentiae affigi faciant; publicationemque et affixionem praedictas, lapsis dictis viginti diebus, perinde omnes arctare ac si personaliter intimatae forent.

Derogatio contrariorum § 7. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, privilegiis quoque et indultis quibuscumque personis forsitan concessis, confirmatis et innovatis, assertis consuetudinibus, quas (si quae forent) per praesentes improbamus, nullasque et invalidas esse declaramus. Et quae omnia (illorum tenores pro sufficienter expressis habentes) revocamus et annullamus, nullaque et irrita esse decernimus, ceterisque contrariis quibuscumq.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, pridie nonas martii, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 6 martii 1562, pontif. anno III.

LIX.

Iurisdictio et facultates cardinalis protectoris et iudicis causarum monasterii et monialium (impudicarum iam mulierum) Convertitarum de Urbe nuncupatarum 1.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Cum, sicut accepimus, non sine animi nostri displicentia, monasterium Conver-

Causa constitutionis.

1 Institutionem huius monasterii et eius indulta vide in Leonis X constit. XLIII. *Salvator*, tom. v, pag. 742.

titarum de Urbe, illiusque moniales, ob
lites et quaestiones quibus ad diversa Urbis
tribunalia, occasione bonorum meretri-
cum curialium et aliarum quarumcumque
mulierum in honestam vitam agentium et
ab intestato decedentium, seu quae eisdem
monialibus, iuxta formam felicis recorda-
tionis Leonis Papae X et aliorum praede-
cessorum nostrorum, partem debitam non
donaverint vel reliquerint, vel alias dictae
bullae non satisfecerint; ac locationum,
censuum, donationum, haereditatum, le-
gatorum et diversarum aliarum rerum,
tam in agendo quam defendendo, ipsum
monasterium concernentes, et ad illud
ac eius moniales praedictas quovis modo
spectantes, iugiter implicatae existant et
quamplurima damna et ineommoda pat-
tiantur, ac impensa litis valorem, de qua
pro tempore agitur, saepenumero exupe-
rare, atque, propter huiusmodi diuturnam
pendentiam et illarum expeditionis tarditatem,
ipsum monasterium a plurimis
annis citra multis debitis involvntum existat,
ita ut vix ab eis possit explicari, aut ha-
bere unde illius onera et dictarum
monialium alimenta proveniant, nisi de celeri
et opportuno remedio provideatur.

§ 1. Nos, monasterium Convertitarum

causarum monasterii non in-
structarum con-
tra quocumque iudice verten-
tium cum qui-
buscumque e-
stiam privilegia-
llis.

praedictarum, in quo mulieres carnis li-
bidinum et licentiosae vitae antea assuetae,
caritative recipiuntur, et in viam Domini
diriguntur, earumque et illas sequentium
animarum aeterna salus paratur, tanto-
que hospitalia et alia pia loca in quibus
Christi pauperes, tam infirmi quam alias,
recipiuntur, aluntur et cooperiuntur, ex-
cellere quanto animae et corpus et cetera
terrena antecellunt; ac eam paupertatis-
ibus et indemnitatibus paterna pietate
favoriliter consulere; et ut ab huiusmodi
dispendiis et expensis quantocutius suble-
ventur providere volentes, motu simili
et de certa scientia, ac de apostolicae po-
testatis plenitudine, omnes et singulas eau-

sas inter dictum monasterium et moniales
praedictas sive earum gubernatores ac
procuratores et agentes et quascumque
alias, etiam singulares, personas, collegia,
universitates, societates, etiam pia et reli-
giosa loca, cuiuscumque status, gradus,
ordinis et qualitatis, privilegiatas et privi-
legiata, tam coram sanctae Romanae Ec-
clesiae camerario, neenon auditore et
praesidente ac clericis Cameræ Aposto-
licæ neenon vicario et gubernatore ac
senatore Urbis, capitaneoque et aliis qui-
buscumque indicibus, ordinariis et dele-
gatis, etiam causarum Palatii Apostolici
auditoribus, ac sanctae Romanae Ecclesiae
cardinalibus nunc et pro tempore exi-
stentibus, occasione quorumeumque bono-
rum et rerum supradictum monasterium
et illius moniales et alios praedictos, tam
coniunctim quam divisim, ac tam active
quam passive concernentium, et ad praec-
dictum monasterium et moniales huius-
modi quomodolibet, et de interesse ipsa-
rum quomodocumque et qualitercumque
apparere possit spectantium, in quacum-
que instantia inter illos, neenon alia aequa
vel magis pia loca, universitates, collegia,
quomodocumque privilegiata, viduas, pu-
pilos et alias personas, etiam exemptas,
pendentes, cuiuscumque qualitatis, status,
ordinis vel conditionis et naturae existen-
tes, etiam maiores expressis, in eodem
statu et terminis, in quibus reperiuntur
(dummodo instructae non sint), aut illas
ac omnes alias et singulas de cetero inter
monasterium et moniales huiusmodi, illius
gubernatores, procuratores et agentes ac
supradictos et alios quosecumque quomo-
dolibet, tam active quam passive moven-
das, harum serie advocamus.

§ 2. Ac venerabilem fratrem nostrum Deputatio et
facultates iudi-
cis dictarum
causarum et
protectoris mo-
nasterii.
Ioannem, episcopum Sabinensem, san-
ctæ Romanae Ecclesiae cardinalem Mo-
ronum nuncupatum, modernum et pro
tempore existentem protectorem mona-

sterii Convertitarum, iudicem ordinarium et perpetuum, ad praedictas neenou quascumque alias, similes vel dissimiles, causam et causas, ac etiam criminales et mixtas, tam per eos et contra eos et eorum singulares personas super praemissionis, ac quibuscumque aliis rebus, iuribus et actionibus, super bonis et rebus, cuiuscumque qualitatis, quantitatis, valoris et naturae existant, et ad monasterium et moniales praefatas huiusmodi pertinentes, inter eos ac personas, universitates, collegia seu loca pia, etiam privilegiata et exempta, tam active quam passive, pro tempore movendas, iuxta ordinariam iurisdictionem seu facultatem, tam gubernatori quam auditori Camerae seu vicario Urbis praefato et eorum cuilibet attributam seu attributas, per se vel eius auditorem nunc aut pro tempore existentes seu alium per eum deputatum vel depuntandum audiendas, fineque debito terminandas et decidendas; et quod decrevit in quocumque loco et contra quascumque personas, quantumcumque privilegias, plenarie exequendum seu exequi faciendum, quibusvis inhibitionibus, etiam vigore specialium commissionum, etiam nostra et successorum nostrorum huiusmodi manu signata, emanata et emananda, non obstantibus, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo constituimus et deputamus, et ad hunc effectum illi, etiam per alium seu alios quoscumque, tam in Romana Curia quam extra eam, et per edictum publicum, constito sumarie sibi de non tuto accessu, citandi et monendi, ac eisdem et praefatis.

§ 3. Necnon quibusvis aliis, etiam Facultas inibi- bendi quibus- cumque iudici- bus Urbis; Curiae Capitolii, primo et secundo illius collateralibus ac appellationum capitaneo, quam aliarum eiusdem Urbis curiarum indicibus et personis, tam ecclesiasticis quam saecularibus, quibus et quoties opus fuerit, sub censuris, sententiis et poenis

ecclesiasticis ac etiam pecuniariis, de quibus eidem protectori sive eius deputando auditori videbitur, inhibendi, et in eventu non partitionis, contra inobedientes et rebelles, ad declarationem incursus censurarum et poenarum huiusmodi illarumque aggravationem et alia, iuxta styrum et morem dictarum curiarum, in similibus servari solitum et alias, prout sibi videbitur, procedendi.

§ 4. Sententiamque sive sententias debitae executioni demandandi seu demandari faciendi in omnibus et per omnia, et iuxta etiam facultatem dictis auditori Camerae, Urbis gubernatori et vice-cancellario per eamdem bullam concessam.

§ 5. Contradictores quoslibet et rebelles, per censuras et poenas ecclesiasticas ac etiam pecuniarias, aliaque iuris et facti opportuna remedia, appellatione postposita, compescendo, auxiliumque brachii saecularis ad hoc, si opus fuerit, invocandum.

§ 6. Omniaque alia et singula in praemissionis et circa ea necessaria seu quomodolibet opportuna, faciendi et exequendi;

§ 7. Ac causam et causas motas et movendas, commissas et committendas, toties quoties opus fuerit, semel et pluries, eiusdem cardinalis arbitrio reassumendi, plenam et liberam licentiam et facultatem concedimus.

§ 8. Decernentes monasterium Convertitarum praedictarum et illius moniales et gubernatores seu procuratores et eorum agentes personasque praedictas, ex nunc deinceps occasione praemissorum alibi quam coram praedicto nunc et pro tempore dicti monasterii Convertitarum existente protectore conveniri aut alios conveniendos constringi non posse. Ac processus, sententias et decreta per alium vel alios, tam ordinarios quam delegatos, in causis praedictis quomodolibet pro tempore formatas, latus et factas, cum

Sententias
exequendi;

Inobedientes
coercendi;

Cetera neces-
saria faciendi;

Causas reas-
sumendi ab aliis
iudicibus.

Causae alib.
cognosci ne-
queant.

inde securis quibuscumque, nulla, irrita et inania nulliusque roboris vel momenti fore.

§ 9. Praesentes quoque, sub quibuscumque revocationibus, suspensione et exceptionibus, similium vel dissimilium gratiarum, etiam per nos et successores nostros Romanos Pontifices aut Sedem Apostolicam vel eius legatos, etiam per regulas Cancellariae Apostolicae pro tempore factas ad favorem fabricae basilicae Principis Apostolorum de Urbe, nullatenus comprehensas, sed semper ab illis penitus et omnino exemptas esse et censi, nec eisdem praesentibus per quascumque literas et quasvis regulas generales et speciales, etiam derogatoriis derogatorias, efficaciores et insolitas clausulas et irritantia decreta, sub quacumque verborum expressione in se continentes, derogari posse; et si illis ullo umquam tempore, ex aliqua etiam quantumvis necessaria et urgentissima causa, derogari contingat, nisi tenor illarum de verbo ad verbum, nihil omisso, insertus, et huiusmodi derogatio consistorialiter facta, et per trinas et distinctas literas eumdem tenorem continentis, tribus similibus distinctis vicibus, monialibus, gubernatoribus et deputatis ceterisque personis praedictis legitime intimata et insinuata fuerit, eorumque expressus accedit ad id consensus, derogationem nemini suffragari, nec praesenti motu proprio per quamcumque concessionem, etiam nostra et successorum nostrorum manu signatam, fuisse et fore derogatum.

§ 10. Sicque per quoscumque iudices, quavis auctoritate, etiam cardinalatus, sublata etc., indicari debere; irritum quoque etc.

§ 11. Non obstantibus praemissis, ac felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, etiam praedecessoris nostri, de una, et in consilio generali edita de duabus diae-

tis, dummodo non ultra tres diaetas ad iudicium trahant, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis et fabricae praedictae, neconon hospitalium, ecclesiarum, monasteriorum et aliorum regularium et piorum locorum ac Ordinum, quorum illi extiterint, et aliorum quorumcumque locorum exemptorum, iuramento etc. roboratis, statutis etc., privilegiis quoque, indultis, neconon conservatoriis et exemptoribus ¹ ac litteris apostolicis in forma motus proprii eisdem Capitolii Romani, neconon iudicibus, curiis, tribunalibus et corum personis, per quoscumque Romanos Pontifices, praedecessores nostros, ac nos et Sedem Apostolicam, etiam motu proprio ac ahis, sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis clausulis et decretis in contrarium quomodolibet concessis, neconon reformationibus, etiam noviter factis ac etiam motu proprio simili approbatis, etiam de reassumendis eisdem causis ad forum seu Curiam Capitolii, quibus omnibus, etiam si de illis etc., tenores etc., ac si in specie praesentibus insererentur, tam in genere quam in specie, ad effectum sufficientis derogationis pro sufficienter expressis habentes et habere decernentes, harum serie, specialiter et expresse, motu simili et ex certa scientia ac de potestatis apostolicae plenitudine, derogamus et sufficienter derogatum esse decernimus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 12. Volumus autem quod praesentis motus proprii sola signatura sufficiat et ubique fidem faciat, tam in iudicio quam extra, clausula ordinaria non obstante; quodque praesentium transumptis, manu alicuius notarii publici subscriptis et sigillo praedicti protectoris seu alterius cuiuscumque personae in dignitate ecclesiastica constitutae vel curiae saecularis munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, tam in iudicio

Sola signatura
sufficit.

¹ Exemptionibus, Cherub. (R. T.).

quam extra, quae praesentibus adhibe-
tur, si exhibitae vel ostensae fuerint.

Placet, motu proprio. I.

Datum Romae apud Sanctum Petrum,
decimosexto kalendas aprilis, anno m.

Dat. die 17 martii 1562, pontif. anno m.

LX.

Iurisdictio inquisitorum haereticae pravitiatis procedendi contra quoscumque regulares et religiosos quoquomodo privilegiatos et exemptos, de haeresi culpabiles, dummodo eorum superiores non praevenient ¹.

Pius Papa IV, ad futuram rei memoriam.

Exordium. Pastoris aeterni vices, meritis licet insufficientibus, gerentes in terris, sic vigilantiae nostrae sollicitudinem circa oves curae nostrae divina dispositione commissas exercere studemus, ne illae ab ovili suo, extra quod salvus nemo esse potest, aberrantes, in luporum rapacium insidias ullo modo incidere valeant, sed intra caulas debite custoditae ad coelestia pascua feliciter pervenire possint.

Pontifices con-
cesserunt di-
versis Ordini-
bus de haeresi
inquiri non pos-
se nisi per eo-
rum superiores.
§ 1. Nuper siquidem accepimus, non nullos Romanos Pontifices praedecessores nostros, anteactis temporibus, ex causis tunc expressis, diversis Ordinibus, etiam Mendicantibus, quod contra eorum fratres et religiosos, in quibuscumque causis, etiam haeresis, nisi per eorumdem Ordinum superiores et praelatos, inquiri aut procedi quoquo modo non possint, inter alia privilegia, per suas literas concessisse et nos forte illas confirmasse; supercrescente autem temporis et hominum malitia, hac nostra potissimum aetate (quod

¹ Haec bulla in Mainardi editione bis praeposita habetur sub numeris LX et LXXXVII. Cum nulla rationabilis caussa huiusce repetitionis appearat, alteram omittimus (R. T.).

sane dolenter referimus), in agro evangelici Patrisfamilias zizania, etiam inter dictos fratres et religiosos in tantum pullulasse, messesque tritico rarescentes adeo polluere videmus, ut vulpeculae iam in aperto vineam Domini demoliri nitantur.

§ 2. Quare nos, pro pastoralis officio nobis divinitus crediti debito, quantumcum Deo possumus, opportuna in praemissis remedia adhibere volentes, ut quos Dei amor a malo non revocat, poenae saltem formido a delinquendo retrahat; et propterea considerantes quod si dilecti tilii inquisidores haereticae pravitatis, tam generales quam ubique locorum deputati particulares, in causis haeresis huiusmodi contra quoscumque quorumvis Ordinum, etiam quoniodolibet exemptorum et Mendicantium, fratres professores et religiosos, quandocumque causas ipsas haeresis ab eis inchoari configerit, procedere valerent, profecto id in non modicam fidei catholicae cederet utilitatem, cum praesertim ex hoc superiores et praelati Ordinum praedictorum, sicut verisimiliter credendum est, ad subditos suos, sub probata Religionis norma, continendos, transgressoresque debitibus poenis compescendos, facile reddi possint diligentiores. Idecirco, motu proprio et ex certa scientia ac matura deliberatione nostra, hac nostra firmiter valitura constitutione, auctoritate apostolica, tenore praesentium, statuimus, ordinamus atque decernimus quod de cetero, in omnibus christiani orbis partibus, inquisidores haereticae pravitatis, tam generales quam in quibusvis provinciis, civitatibus, oppidis, terris et locis pro tempore deputati particulares, contra quoscumque fratres, professores et religiosos Ordinum praedictorum, ac etiam contra quoscumque quovis modo privilegiatos et exemptos, de haeresi criminis quoniodolibet suspectos aut culpabiles, dummodo ab eorumdem fratrum

Sed hic Pon-
tifici, ad maio-
rem fidei utili-
tatem, inquisi-
toribus omnibus
facultatem dat
proced. contra
quoscumq. fra-
tres et religio-
sos et exem-
ptos, dummodo
eorum superio-
res non pre-
venerint.

professorum et religiosorum superioribus et praelatis in causis huiusmodi praeventi non fuerint, iuxta facultates officii ipsius Inquisitionis, inquirere et procedere, ac culpabiles et delinquentes repertos, secundum canonicas sanctiones castigare aut punire, ceteraque omnia et singula facere, gerere et executi libere et licite possint et valeant, super quibus plenam et liberam eisdem inquisitoribus et eorum cuiilibet facultatem concedimus et potestatem.

§ 3. Sicque per quosecumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter iudicandi facultate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

§ 4. Non obstantibus quibusvis apostolicis, ac in provincialibus et synodalibus concilii editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus, et Ordinum praedictorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, etiam *Mari Magno* et *Bulla Aurea* vel alias quomodolibet nuncupatis, eisdem Ordinibus et illorum superioribus ac praelatis, etiam per dictos Romanos Pontifices praedecessores nostros et Sedem Apostolicam, ac etiam per nos aut quosecumque alios quovis modo concessis, confirmatis et iteratis vicibus approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut alia exquisita forma ad hoc servanda solet, eorum omnium tenores praesentibus pro sufficienter expressis et totaliter insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, ad effetum praesentium, specialiter et expresse derogamus ac sufficienter et plene deroga-

Et ita ac non
alias indicari
iubet;

Contrariis de-
rogat;

gatum esse volumus atque decernimus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 5. Volumus autem quod praesentium ^{Transumptis credi mandat.} transumptis, manu notarii publici etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die prima aprilis, millesimo quingentesimo sexagesimo-secondo, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 1 aprilis 1562, pontif. anno III.

LXI.

*Taxa mercedum notariorum causarum ci-
vilium gubernatoris, vicarii, iudicis
Burgi et magistrorum viarum Urbis, et
etiam Capitolii, in casibus de quibus per
statuta non est provisum.*

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Cum nuper generali reformationi circa Romanae Curiae officia et tribunalia per nostras desuper editas literas providerimus, et inter cetera statuerimus ut quorundam tribunalium notarii, pro actis coram eis faciendis, adnotandis et conscribendis, mercedem iuxta taxationem per nos eis ordinandam, et non ultra, exigere valeant: idecirco nos illam ad suprascriptum modum duximus reducendam. Quam per notarios actuarios in causis civilibus curiarum almae Urbis nostrae gubernatoris et nostri in eadem Urbe vicarii, neenon capitanei Burgi Saneti Petri et magistrorum viarum, ae, in casibus in quibus par statuta Urbis specialiter non providetur, etiam senatoris eiusque collateralium et capitanei appellationum, ac magistrorum, institiariorum, observari mandamus, sub poenis in dictis notariis quantum petere valeant, quam partibus litigantibus quantum solvere debeat iugiter innoteat, iubemus ut singuli notarii praedicti, taxationem suprascriptam, in vulgari sermone impressam, tabellae affixam in suo quisque officio, in loco publico, quo ab omnibus inspici, legi et intelligi possit, teneant, contrariis non obstantibus quibuscumque.

Notarii praedicti servent
hanc taxam, et
tabellam affixam
teneant in
loco publico.

Placet. Motu proprio. I.

Pro quocumque monitorio, arresto seu

praecepto litis introductivo, cum clausula,
Si quis etc., nihil.

Pro quacumque petitione, comparitione, protestatione sive allegatione, bol. 1 unum, b. 1.

Pro quacumque revocatione inhibitionis de facto factae, arresti, sequestri seu cuiusvis mandati, bol. duos, b. 2.

Pro mandato suspicionis fungae, cum examine testium, usque ad summam scutorum decem, bol. decem, b. 10.

Cum productione iurium a decem infra, bol. septem cum dimidio, b. 7 1/2.

A decem supra, cum examine testium, bol. duodecim, b. 12.

Cum productione iurium a decem supra, bol. decem, b. 10.

Pro arresto in carcerebus, idem solvitur respective.

Pro mandato de relaxando, cum cautione usque ad summam scutorum decem, bol. quindecim, b. 15.

Si vero cum consensu, sine cautione, bol. duodecim, b. 12.

Abinde supra, si cum cautione, bol. vigintiquinque, b. 25.

Si vero sine cautione, bol. viginti, b. 20.

Pro quoemque mandato in contumaciam, bol. tres, b. 3.

Pro revocatione mandati in contumaciam, bol. duos, b. 2.

Pro *Non gravetur*, seu mandato de non molestando in forma iuris, bol. tres, b. 3.

Pro quoemque deposito pro quacumque summa in actis faciendo, nihil.

Pro restitutione depositi, pro quolibet scuto in causa mercedum, bol. unum, in ceteris duos, b. 2.

Pro rogitu cuiuscumque obligationis in officio, usque ad summam scutorum decem, bol. septem cum dimidio, b. 7 1/2.

Abinde supra, bol. decem, b. 10.

Extra officium, duplum.

Pro cassatione cuiuscumque obligationis iudicialis, usque ad summam decem, bol. quinque, b. 5.

¹ *Bologninus*, italice *Bolognino*, nummus Bononiensis, valoris fere quinquaginta quatuor centesim. libellae Gallicae (R. T.).

Abinde supra, bol. decem, b. 10.

Pro susceptione termini in iudicio ad solvendum, bol. duos, b. 2.

Pro quacumque susceptione censurarum in iudicio, quae non fiat nisi ultra decem, bol. septem cum dimidio, b. 7 1/2.

Pro moderatione censurarum, bol. duos, b. 2.

Pro quoemque partito litis decisivo, bol. duos, b. 2.

Pro quoemque iuramento extra officium, susceptione termini aut actus iudicialis, usque ad scutos decem, bol. septem cum dimidio, b. 7 1/2.

Abinde supra, bol. decem, b. 10.

Pro quoemque mandato vigore termini in iudicio suscepti, vel censurarum, vel iuramenti, usque ad summam scutorum quinque, bol. quinque, b. 5.

A scutis quinque usque ad decem, bol. decem, b. 10.

A decem usque ad viginti, bol. viginti, b. 20.

A viginti usque ad quacumque summam, bol. quinquaginta, b. 50.

Pro decreto supradicti mandati, bol. duos, b. 2.

Pro quacumque fide de exequendo mandatum in alia Curia deeretur, seu appositionis manus in contumaciam vel alias non facto processu, bol. duos, b. 2.

Pro quoemque rogitu procurae in officio, bol. duos, b. 2.

Extra vero officium, bol. octo, b. 8.

Pro productione quorumcumque iurium, articulorum et interrogatoriorum, bol. duos, b. 2.

Pro quacumque restitutione iurium cum dimissione copiae a decem scutis infra, supra tamen duo in scripturis privatis, bol. septem cum dimidio, b. 7 1/2.

A decem usque ad viginti, bol. quindecim, b. 15.

A viginti supra, bol. viginti, b. 20.

Si vero instrumenta ¹ vel alia iura, duplum in quolibet casu praedicto.

Pro relatione ad videndum iurare testes et illorum reductione, specificatione ma-

¹ Cherub. addit. publica (R. T.).

teriarum, etiam si insimul cum inductio-
ne testium fiat, bol. duos, b. 2.

Pro responsione articulorum sive praeparatorum, pro quolibet articulo seu praeparatorio, etiam generali, sive fiat verbo, sive fiat per productionem cedulæ, bol. unum, b. 4.

Pro examine testis in quacumque summa, summarie absque articulis et interrogatoriis, bol. septem cum dimidio, b. 7 1/2.

Pro examine super recognitione terra-
rum, bol. quatuor, b. 4.

Pro recognitione apocharum, bol. tres,
b. 3.

Pro examine super articulis et interrogatoriis a scutis decem infra, supra tamen duo, bol. decem, b. 10.

A decem usque ad viginti, bol. quin-
decim, b. 15.

A viginti usque ad quacumque sum-
mam, bol. viginti quinque, b. 25.

Si vero articuli et interrogatoria fuerint
excessiva, solvatur arbitrio domini.

Extra vero officium solvatur duplum.

Pro copia testium publicorum, solvatur
ad rationem, ut supra pro examine.

Pro quacumque informatione iudici fa-
cienda, cum ostensione actorum, iurium
vel testium, a quinque ducatis infra, bol.
tres, b. 3.

A quinque usque ad decem, bol. sex, b. 6.

Abinde supra, bol. septem cum dimidio,
b. 7 1/2.

Et unica tantum informatio in omnibus
casibus solvatur.

Et si fiat extractus vel registrum, nihil
solvatur pro informatione.

Pro quocumque decreto diffinitivo vel
nota sententiae vim diffinitivae habentibus,
usque ad summam scutorum quinque, bol.
quinque, b. 5.

Usque ad decem, bol. decem, b. 10.

Usque ad viginti, bol. triginta, b. 30.

Usque ad quacumque summam, bol.
quadraginta quinque, b. 45.

Pro quocumque mandato vigore senten-
tiae, servatis servandis vel causa cognita,
usque ad summam scutorum quinque,
bol. septem cum dimidio, b. 7 1/2.

Usque ad decem, bol. decem, b. 10.

Usque ad viginti, bol. triginta, b. 30.

Usque ad quacumque summam, bol.
quinquaginta, b. 50.

Pro copia cuiuslibet commissionis, bol.
decem, b. 10.

Pro copia simplici cuiuslibet instrumenti
in actis rogati, bol. septem cum dimidio,
b. 7 1/2.

Pro copia subscripta, pro fide eorum-
dem, bol. decem, b. 10.

Pro copia articulorum, si sit magna scri-
ptura, bol. decem, b. 10.

Pro copia cuiuslibet petitionis partiti
iuramenti, allegationis et cuiuscumque
alterius actus iudicialis in actis facti, bol.
duos, b. 2.

Pro mandato de evacuando domum, bol.
viginti quinque, b. 25.

Pro quocumque mandato de consignan-
dis pignoribus, bol. tres, b. 3.

Pro quocumque decreto confessionis
debiti, bol. duos, b. 2.

Pro quibuscumque literis declaratoriis
vigore monitorii vel in illarum loco man-
dato in contumaciam, bol. trintaseptem
cum dimidio, b. 37 1/2.

Pro quibuscumque literis excommuni-
catoriis sive deligatoris vigore obligationis
in forma Camerae vel monitorii reinteg-
rati, vel mandato loco illarum, usque ad
summam vigintiquinque scutorum, bol.
trintaseptem cum dimidio, b. 37 1/2.

A vigintiquinque usque ad quacumque
summam, bol. quinquaginta, b. 50.

Pro absolutione a censuris, bol. septem
cum dimidio, b. 7 1/2.

Pro instrumento absolutionis a censuris,
idem solvatur prout in literis.

Pro quocumque brachio saeculari, sol-
vatur duplum ad rationem summae pre-
dictae.

Pro monitorio extra Urbem in illius
districtu, bol. viginti, b. 20.

Pro rogitu instrumenti possessionis infra
moenia Urbis, bol. triginta septem cum
dimidio, b. 37 1/2.

Extra vero moenia Urbis, arbitrio do-
mini.

Pro inventario de bonis, extra officium, bol. quinquaginta, b. 50.

Pro publicatione instrumentorum, serventur statuta Urbis.

In causis a quinque infra, specificentur materiae in actis, et examinentur testes absque articulis et interrogatoriis, et notarius teneatur super generalibus examinare, et si pars voluerit dare interrogatoria, concordet notariorum.

Et si agatur de bonis et non de pecuniarum quantitatibus, stetur arbitrio domini, qua taxa solvi debeat.

Pro extractibus fiendis, prout hactenus fieri consueverint, pro quolibet folio habente lineas vigintinas in qualibet pagina, bol. septem cum dimidio, b. 7 1/2.

In causis commissariis, pro comparitione et relationibus, nihil recipiatur, et in omnibus casibus solvatur prout in aliis Urbis tribunalibus solvi solitum et consuetum est.

A pauperibus et miserabilibus personis, solvere impotentibus, nihil, iuxta formam literarum nostrarum, accipient.

LXII.

Tara mercedum notariorum causarum criminalium gubernatoris, auditoris Cameræ, vicarii et senatoris Urbis ac iudicis Burgi.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Cum inper generali reformationi circa Romanæ Curiae officia et tribunalia per nostras desuper editas literas providerimus, et inter caetera statuerimus ut quorundam tribunalium notarii pro actis coram eis faciendis, adnotandis et conservandis mercedem iuxta taxationem per nos eis ordinandum, et non ultra, recipere valeant. Ideiœ nos illam ad supradictum modum duximus reducendam, quam per notarios actuarios in causis criminalibus curiarum aliae Urbis nostrae gubernatoris, auditoris Cameræ, vicarii, senatoris, ac Burgi observari mandamus, sub poenis in dictis nostris literis expressis; utque tam

Notarii praediti serviunt haec taxam, et tabellam affixam teneant in loco publico.

ipsis notariis, quantum petere valeant, quam partibus litigantibus, quantum solvere debeant, iugiter innotescat, iubemus ut singuli notarii praedicti taxationem subscriptam, in vulgari sermone impressam et tabellæ affixam, in suo quisque officio, in loco publico, quo ab omnibus inspici, legi et intelligi possit, teneant, contrariis non obstantibus quibuscumque.

Placet. Motu proprio. I.

Pro receptione quaerelæ ex officio vel ad instantiam partis, seu in officio sive extra officium, nihil.

Pro examine testium, pro informatione Curiae, sive in officio sive extra officium, similiter ex officio vel ad instantiam partis, nihil.

Pro examine reorum in carceribus, nihil.

Pro quolibet monitorio, inhibitione vel sequestro in Curia, cum clausula *Si quis, sc. 0, b. 3.*

Pro alia inhibitione, arresto, monitorio vel sequestro sine dicta clausula, *sc. 0, b. 5.*

Pro qualibet significatione, cum fideiussione sive obligatione, *sc. 0, b. 15.*

Pro simili significatione, absque fideiussione et obligatione, *sc. 0, b. 10.*

Pro monitorio poenali, citatione, inhibitione, sequestro, arresto aut alio quovis instrumento, sive in Curia sive extra Curiam, sive auctoritate ordinaria sive commissaria pro fisco, nihil.

Pro simili monitorio in Curia in vim commissionis, si adest instigator secretus vel apertus, *carlenos 5, scut. 0, b. 37 1/2.*

Pro monitorio vel sequestro extra Curiam auctoritate ordinaria, si adest instigator, ut supra, *sc. 0, b. 25.*

Pro monitorio vel sequestro extra Curiam in vim commissionis, si adest similis instigator secretus vel apertus, *scutos 0, b. 1/2.*

Pro inhibitione in Curia vigore commissionis, ad instantiam partis; vel si adest instigator ut supra, *carlenos 5, sc. 0, b. 37 1/2.*

Pro inhibitione simili extra Curiam, *sc. 0, b. 60.*

Pro citatione, etiam cum inhibitione vigore commissionis, etiam per edictum extra Curiam, ad instantiam partis, vel si adest instigator, ut supra, sc. 1, b. 6 1/2.

Pro compulsorialibus generalibus vel specialibus extra Curiam vigore commissionis, sc. 1, b. 1/2.

Pro instrumento remissoriae, *scut.* 1, b. 1/2.

Pro literis missivis pro examinandis testibus extra Curiam, loco remissorialium, sc. 0, b. 20.

Pro literis declaratoriis ob non partitionem monitorii extra Curiam, *carlenos* 40, sc. 0, b. 75.

Si in causa commissaria, sc. 1, b. 1/2.

Pro brachio saeculari similiter ob non partitionem monitorii extra Curiam in causa ordinaria, sc. 1, b. 50.

Pro brachio saeculari vel mandato executivo loco executorialium extra Curiam in causa commissaria, sc. 2, b. 50.

Pro mandato de capiendis extra Curiam auctoritate ordinaria, ad instantiam partis vel instigatoris secreti vel aperti, sc. 0, b. 25.

Si in causa commissaria, sc. 1.

Pro edicto tempore vacantiarum, sc. 0, b. 50.

Pro comparitione, relatione, iurium productione vel aliis quibusvis actis pro fisco, nihil.

Pro qualibet relatione, comparitione, protestatione, iurium productione vel alio actu, parte instante, sc. 0, b. 2.

Pro actu depositi pecuniarum, nihil.

Pro consignatione depositi, pro qualibet scuto, sc. 1.

Pro consignatione pignoris vel rei depositatae, sc. 0, b. 7 1/2.

Pro examine cuiuslibet testis in causa capitali vel in qua veniret imponenda poena corporis afflictiva, cum articulis et interrogatoriis vel cum interventu domini iudicis vel fisci, in officio vel domo ipsius iudicis, sc. 0, b. 50.

Si extra domum et officium, etiam si testis sit egregius vel illustris super eisdem, sc. 1.

Si absque interrogatoriis et interventu iudicis et fisci, vel super bona fama, aut super uno vel duobus articulis tantum in officio, sc. 0, b. 25.

Si extra officium, etiam si testis sit illustris, ut supra, sc. 0, b. 4.

Pro examine testis in aliis causis non capitalibus, super articulis et interrogatoriis vel cum interventu iudicis vel fisci in officio, sc. 0, b. 3.

Si extra officium, etiam si testis sit egregius vel illustris, sc. 0, b. 50.

Si absque interrogatoriis et interventu iudicis vel fisci in officio, sc. 0, b. 15.

Si extra officium, sc. 0, b. 25.

Si materiae in articulis vel interrogatoriis fuerint excessivae, in quolibet ex casibus praedictis attendatur taxa iuxta excessivitatem arbitrio domini iudicis.

Pro examine testis in officio summarie, absque articulis et interrogatoriis, sc. 0, b. 10.

Si extra officium, sc. 0, b. 15.

Pro ostensione depositionis testium publicatorum absque copia, solvatur medietas eius quod solutum fuerit pro examine respective.

Pro copia ipsius depositionis testium pro quolibet folio continente lineas xxiii, sc. 0, b. 7 1/2.

Pro quolibet folio copiae indiciorum continente lineas xxiii, et pro qualibet linea xii syllabas, si unus tantum reus fuerit, sc. 0, b. 5.

Si duo vel plures rei fuerint, pro quolibet folio simili, *carlenum* 1, sc. 0, b. 7 1/2.

Pro qualibet centenario foliorum regestri in causis ordinariis, si ad instantiam partis fieri contingat, dummodo pagina folii contineat lineas xxiv, et regestrum vel extractus Curiae Capitolii factus fuerit iuxta formam motus proprii sanctissimi D. N. D. Pii Papae IV, sc. 3, b. 4 1/2.

In causis vero commissariis a principio cum totidem xxiv lineis et iuxta formam eiusdem motus proprii, pro qualibet centenario, sc. 4.

Pro qualibet folio extractus facti cum

lineis et iuxta tenorem dicti motus proprii, sc. 0, b. 7 1/2.

Pro quolibet centenario rubricature processus de partibus, sc. 1, b. 50.

Pro mandato de relaxando aliquem in causa capitali vel alia, in qua veniret imponenda poena corporis afflictiva, ubi praecesserint indicia et reus fuerit examinatus, nec fuerit lata et subscripta sententia, sc. 0, b. 50.

Ubi vero reus, praecedentibus indiciis examinatus, fuerit condemnatus, vel etiam tam ante quam post composuerit, aut solverit poenam, seu ex gratia poena ei remissa fuerit, sc. 4.

Pro mandato de relaxando aliquem in alia causa, ubi praecedent indicia et reus componat vel poenam solvat, aut condemnatus ex gratia liberetur, sc. 0, b. 30.

In aliis vero quibusvis casibus pro simili mandato de excarcerando, sc. 0, b. 20.

Pro rogitu cuiuslibet fideiussionis in officio vel carcere, sc. 0, b. 10.

Si extra officium et carcerem, scut. 0, b. 20.

Pro mandato de capiendo aliquem pro indiciis vel pro Curiae informatione, nihil.

Pro mandato de capiendo pro cautione de non offendendo, sc. 0, b. 7 1/2.

Pro *Non gravetur*, sc. 0, b. 5.

Pro mandato de evacuando, servatis servandis, b. 20.

Pro inventario in causa capitali, sc. 4.

Pro simili inventario facto de mandato iudicis in quavis alia causa criminali, plus vel minus arbitrio iudicis, sc. 0, b. 50.

Pro simili inventario in causa civili, sc. 0, b. 20.

Pro existimatione, subhastatione et venditione bonorum mobilium vel semoventium fisco incorporatorum, usque ad valorem scut. 10, sc. 0, b. 15.

A scutis 10 usque ad 20, sc. 0, b. 30.

A scutis 20 usque ad 50, sc. 0, b. 75.

A scutis 50 usque ad 100, sc. 4.

A scutis 100 usque ad 500, sc. 2.

A scutis 500 usque ad quamecumque summam, sc. 3.

Pro adoptione possessionis bonorum stabilium fisco incorporatorum, intra moenia, sc. 4.

Si extra, solvatur iuxta importantiam causae et distantiam loci, arbitrio domini iudicis.

Pro subhastatione, venditione et deliberatione similium bonorum stabilium, usque ad valorem scut. 100, sc. 1, b. 2.

Abinde supra, capiatur arbitrio eiusdem domini iudicis.

Pro nota sententiae definitivae, declaratoriae vel interlocutoriae, in quavis instantia pro fisco, nihil.

Pro nota sententiae absolvitoriae definitivae in causa capitali in prima instantia, pro quolibet reo, sc. 4.

Si in secunda instantia, sc. 3.

Si in tertia instantia, sc. 2.

Pro simili nota sententiae in alia causa, in qua veniret imponenda poena corporis afflictiva, in prima instantia, sc. 3.

Si in secunda, sc. 2.

Si in tertia, sc. 1.

Pro simili nota sententiae absolvitoriae definitivae in causa non capitali et in qua non veniret imponenda poena corporis afflictiva, in prima instantia, sc. 2.

Si in secunda, sc. 1, b. 50.

Si in tertia instantia, sc. 1.

Pro simili nota sententiae declaratoriae in quavis causa et instantia, sc. 1.

Pro nota sententiae definitivae in causa discussionis, recipiatur, iuxta importantiam causae, arbitrio domini iudicis.

Pro nota decreti habentis vim sententiae definitivae in quolibet ex casibus praedictis capiatur pro medietate, iuxta taxam praedictarum sententiarum respective.

Pro quolibet folio copiae articulorum vel iurium productorum, *carenum* 1, sc. 0, b. 7 1/2.

Pro restitutione iurium, sc. 0, b. 25.

Pro quolibet salvocondueto pro homicidio ad quodvis tempus, si forte dari contingat de mandato sanctissimi D. N., sc. 1.

Si pro alio minori delicto, sc. 0, b. 50.

Pro decreto ad exequendum mandatum iam decretum revocationis, inhibitionis vel sequestri de consignando bona depositata, vel similis naturae, una cum fide vel mandato desuper opportuno, carlenum 1, sc. 0, b. 7 1/2.

Pro cassatione cuiuslibet simplicis fideiussionis, obligationis vel querelae, sc. 0, b. 10.

Pro cassatione similis fideiussionis vel querelae in quibus secutus fuerit processus vel examen inquisiti, non tamen condemnatio, sc. 0, b. 20.

Pro cassatione similis fideiussionis vel obligationis in causa gravi et pro persona tertia, attendatur importantia ipsius causae et personae inquisitae, et stetur iudicio domini iudicis, nisi partes fuerint inter se concordes, sc. 1.

Pro cassatione processus in causa capitali, pro quolibet inquisito, sc. 1.

Si in causa minori, in qua tamen veniret imponenda poena corporis afflictiva, sc. 0, b. 75.

Pro cassatione processus in alia causa non capitali, in qua non veniret imponenda poena corporis afflictiva, sc. 0, b. 50.

Pro cassatione processus in causa gravi et pro persona tertia attendatur importantia causae et personae, et stetur iudicio domini iudicis, ut supra.

Pro instrumento sententiae in causa capitali, sc. 2.

Pro simili instrumento in causa, in qua tamen veniret imponenda poena corporis afflictiva, sc. 1, b. 50.

Pro simili instrumento in causa minori, sc. 1.

Pro instrumento sententiae declarato-

riae, absolutionis vel decreti habentis vim similis sententiae, sc. 0, b. 50.

Pro susceptione censurarum vel termini in iudicio, sc. 0, b. 5.

Pro fide cuiuslibet actus iudicialis, sc. 0, b. 10.

Pro fide decreti visitae, extra diem visitae, sc. 0, b. 5.

Pro rogitu procurae in officio, sc. 0, b. 5.

Si extra officium, sc. 0, b. 10.

Pro expensis contumacialibus, in causa capitali ordinaria, in qua, praecedentibus indicis, reus fuerit monitus et in contumaciam condemnatus, sc. 0, b. 50.

Si in causa non capitali, in qua tamen modo praemisso reus sit in poenam corporis afflictivam condemnatus, sc. 1.

Si in alia minori causa, in qua eodem modo reus sit tantum in poenam pecuniam condemnatus, sc. 0, b. 50.

Pro similis expensis contumacialibus in causa commissaria in primo capite, ut supra, sc. 2, b. 50.

Si in secundo, sc. 2.

Si in tertio capite, sc. 1, b. 50.

Si vero huiusmodi expensae fuerint in causa gravi vel pro persona tertia, exigatur, iuxta importantiam causae et qualitatem personae, arbitrio domini iudicis.

Pro quibusvis aliis instrumentis, expeditionibus et scripturis, quorum merces in praesenti taxa non exprimitur, et etiam in præinsertis in quibus videlicet controversia inter notarium et partem oriri contigerit, stetur arbitrio domini iudicis.

Eadem taxa præinserta servetur in quibusvis officiis criminalibus praedictis, etiam in causis mixtis vel etiam civilibus ac criminalibus dependentibus, aut quibus de interesse fiscae agitur.

In aliis vero mere civilibus in eisdem officiis pertractandis, etiam in casibus praedictis, servetur taxa notariiis civilibus novissime imposta.

In omnibus casibus praedictis et aliis quomodolibet contingentibus, pro paupere nihil penitus recipiatur, et de paupertate stetur relationi domini advocati vel procuratori pauperum; et ubi opus fuerit, loco copiae inditorum vel iurium, ostendantur originalia ipsi domino advocate vel procuratori dicatorum pauperum gratis.

LXIII.

*Privilegia, gratias et indulta per Summos Pontifices, ab Innocentio II usque ad Iulium III inclusive, concessa congregationi Canonicorum Regularium Lateranensium approbat et confirmat, sicuti etiam pro bono congregationis regimine statuta edita ac edenda et promulganda.*¹

Pius Papa IV, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. Pastoralis officii cura nobis, meritis licet imparibus, ex alto commissa, nos excitat et inducit ut circa statum personarum ecclesiasticarum quarumlibet, praesertim sub suavi Religionis iugo studio piae vitae vacantium, salubriter dirigendum operosis studiis iugiter intendamus; ac iis, quae propterea praecessisse dicuntur, ut firmiora persistant, cum a nobis petitur, apostolici muniminis praesidium impartialiter, aliasque desuper disponamus, prout, locorum et temporum qualitate pensata, in Domino conspicimus salubriter expedire.

§ 1. Sane dilectus filius Iacobus Ferrarensis, Canonicorum Regularium Ordinis Sancti Augustini, congregationis Domini Salvatoris prior generalis, nobis nuper exposuit quod felicis recordationis Innocentius II, Eugenius III, Anastasius IV, Lucius II, Alexander III, Lucius, Urbanus et Honorius similiter III, Gregorius IX,

Aliqui enunciatur Pontifices, qui privilegia concesserunt.

¹ Ex Bull. Can. Later., tom. I, pag. 156.

Gregorius XII, Martinus V, Eugenius IV, Callistus III, Pius II, Paulus et ipse II, Sixtus IV, Innocentius VIII, Alexander VI, Julius II, Clemens VII, Paulus III, Julius etiam III ac diversi alii Romani Pontifices praedecessores nostri diversa privilegia, gratias, facultates, immunitates et indulta, tum spiritualia, tum temporalia, tam congregationi canonicorum praedictorum, quam eorum monasteriis et aliis regulibus locis ac personis per diversas eorum litteras concederunt ac indulserunt; ac praefati praedecessores, seu eorum aliqui constitutiones congregationis huiusmodi, etiam eas quibus cayetur expresse ne generalia statuta vel diutius per eandem congregationem observatae et communiter approbatae consuetudines, et per priorem generalem aut visitatores congregationis ipsius illo modo immutari, seu alia de novo edi vel institui queant, nec de novo edita vel instituta vim constitutionis habent, nisi prius a duabus ex tribus electorum partibus in tribus capitulis generalibus, continue et immediate celebratis, approbata et confirmata fuerint, comprobaretur et confirmarunt; ac postea nonnullas etiam alias constitutiones, quae ad religionis incrementum et canonicorum aliarumque personarum congregationis eiusdem tranquillitatem, commodum et utilitatem facere viderentur, per tria capitula generalia rite et canonice, iuxta privilegiorum et constitutionum praedictorum formam approbatas et confirmatas, congregatio et canonici praedicti ediderunt ac promulgarunt, ultiote de poena in constitutionum novatores, de actis congregationis conscribendis, de festis sanctorum Canonicorum Regularium celebrandis, de officio divino in choro, dum organa pulsantur, recitando, de locationibus ante tempus non prorogandis, de apostatis congregationis non recipiendis, de professis congregationes alias non admittendis, atque

Declarationa quibusdam Pontificibus factae.

Constitutiones nonnullas a congregatione editae.

alias quaecumque, de quibus in diversis aetis et documentis publicis Ordinis et congregationis praedictorum plenius dicitur contineri. Quare idem Iacobus, prior generalis, nobis humiliter supplieavit ut, pro salubri eorumdem congregationis directione, supradictis omnibus et singulis atque aliis quibuscumque privilegiis, gratiis, facultatibus, immunitatibus et indultis, eidem congregationi et canoniceis, ac eorum monasteriis et aliis regularibus locis nec non bonis et personis, tam apostolica quam ordinaria auctoritate, ut supra concessis et indultis, atque usu receptis et consuetudine legitime praescripta aequisitatis, neenon eorumdem congregationis constitutionibus, tam per Paulum III et Iulium similiter III, praedecessores prefatos, comprobatis et confirmatis, quam aliis postea editis et promulgatis, ac per tria eorumdem congregationis capitula generalia successive celebrata, rite et canonice, iuxta privilegiorum et constitutionum praedictorum formam, approbatas et confirmatas, quaecumque, ac in posterum edendas et promulgandas ac (ut praefertur) approbandas et confirmandas, quorum privilegiorum et constitutionum omnium tenores, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, inserti forent, praesentibus haberi volumus pro expressis, apostolica auctoritate, tenore praesentium, ex certa scientia approbamus et confirmamus, ac illis perpetuae firmitatis robur adiicimus, omnesque et singulos iuris et facti defectus, si qui forsan in constitutionibus praedictis intervenerint, supplemus; eaque omnia inviolabiliter observari et congregationi ac canoniceis prefatis suffragari; sieque in praemissis omnibus et singulis per quosecumque ordinarios ac alios iudices et commissarios, quavis auctoritate, iudicari et definiri debere; neenon quidquid seces super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari irritum et inane deceernimus. Non obstantibus praemissis et quibusvis apostolicis, neenon in provincialibus et synodalibus conciliis editis, specia libus et generalibus, constitutionibus et ordinacionibus, neenon Ordinis et congregationis praedictorum, etiam iuramento et confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indulta et literis apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis deeretis, quomodolibet, etiam motu proprio et ex certa scientia ac de apostolicae

Omnia pae-
dicta confirmat.

§ 2. Nos igitur, qui religiosarum personarum quarunlibet salubrem directionem sinceris desideramus affectibus, huiusmodi Iacobi, prioris generalis prefati, supplicationibus inclinati, supradicta omnia et singula atque alia quaecumque privilegia, gratias, facultates, immunitates et indulta, eidem congregationi et canoniceis, ac eorum monasteriis et aliis regularibus locis, neenon bonis et personis, tam apostolica quam ordinaria auctoritate, concessa et indulta, atque usu recepta et consuetudine legitime praescripta aequisita,

potestatis plenitudine, aut alias quomodo libet concessis, ac etiam iteratis vicibus approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem et dicta auctoritate decernimus ut praesentium transumptis, etiam impressis, alicuius notarii publici manu subscriptis et alicuius personae in dignitate ecclesiatica constitutae sigillo munitis, ea prorsus fides in iudicio et extra adhibeatur, quae originalibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die IV aprilis, MDLXII, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 4 aprilis 1562, pontif. anno III.

LXIV.

De homicidis aliisque reis poenae capitatis vel sanguinis, etiam non condemnatis vel in contumaciam condemnatis, et infra sex menses non sponte se in carcerebus constitutis¹ non audiendis, appellationibusque condemnatorum in poenam fisco et Camerae Apostolicae applicatam non admittendis, nisi facto deposito. Ac de poenis fractae pacis vel treguae, et allegatione novae causae vel minoritatis, et legitimae filiorum confiscatione.

Pius Papa IV, ad perpetuam rel memoriam.

Etsi cuncta, quae ex multa Romanorum Pontificum praedecessorum nostro-

Exordium.

¹ Constituentibus, Cherub. (R. T.).

rum providentia processerunt, executioni debitae demandanda esse censemus, illa tamen praecepue, quae ad salubrem temporalis ditionis Apostolicae Sedis directionem, et pro Camerae Apostolicae indemnitate prudenter ordinata compemus, ut illibata firmaque perpetuo subsistant, libenter non solum nostrae approbationis, verum etiam opportunae innovationis munimine roboramus.

§ 1. Dudum siquidem cum felicis recordationis Iulius Papa II, praedecessor ^{Iulius II edit. const. hic cit.} noster, etc. 1.

§ 2. Et deinde piae memoriae Paulus Papa III, etiam praedecessor noster, per eum ex plurium fide dignorum testimonio accepto quod nonnulli civitatum, terrarum etc. 2.

§ 3. Nos igitur, ne literae predictae, ^{Hic Pontifex eas approbat.} ex eo quod illarum executio ab aliquibus fieri neglecta fuit seu, propter eorum forsitan non usum, in desuetudinem abiisse a quoquam praetendi seu aliter quomodo libet allegari, deque earum viribus haesitari contingat, sed illae, ut par est, suos debitos sortiantur effectus et ab omnibus observentur, providere volentes, motu et scientia similibus, praefatas et alias quamcumque (quarum et inde secutorum quorumcumque aliorum circa praemissa, latius etiam de necessitate exprimendorum, tenores, ac si de verbo ad verbum similiter inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis haberi volumus) aliorum praedecessorum nostrorum super praemissis, tam sub plumbo quam in forma brevis, editas literas et in eis contenta ac inde sequuta quaecumque, apostolica auctoritate, tenore praesentium, approbamus et confirmamus, eisque apostolicae firmitatis robur adiicimus, ac ea

¹ Omittitur haec bullae narratio, quia ipsa est in tom. v, const. xxix, *Fide*, pag. 488.

² Omittitur narrativa bullae, quia ipsa est in tom. vi, const. xxxii, *Cum sicut*, pag. 502.

valere, perpetuaque roboris firmitate ac suos effectus plene sortiri, et ab omnibus, quos illa concernunt et concernere poterunt quomodolibet infuturum integre observari debere decernimus; omnesque et singulos, tam iuris quam facti defectus, si qui forsan tune intervenerint in eisdem, supplemus.

§ 4. Et nihilominus, motu, scientia et auctoritate praefatis, per hanc nostram constitutionem in perpetuum valitaram statuimus et ordinamus quod nullus in poëtiam si petat remissionem ex eo quod bannum occidere, et capite aliter condonatum decernit, non audiri extra carcera etem, et ordinamus quod nullus in poëtiam nam capit is condemnatus, qui, sub praetextu quod ipse aliquem bannitum occiderit aut alias quovis modo ad manus Curiae pervenire fecerit, et propterea a dicta poena capit is, in quam condemnatus fuit, liberari et absolvi debere, aut alium bannitum per ipsum condemnatum nominandum, iuxta formam bannimento rum desuper emanatorum, remittere posse praetendit, per procuratorem, excusatorem, defensorem, velut quemlibet de populo, audiri vel admitti possit aut beatum, nisi prius reus ipse, qui liberationem aut absolutionem vel nominationem et remissionem huiusmodi consequi aut fieri posse vel debere praetendit, seipsum in carcerebus, iuxta formam literarum lulii II, praedecessoris nostri huiusmodi, personaliter constituerit.

§ 5. Quodque literis praedictis et huic nostrae dispositioni, nisi de ipsis clara et expressa mentione facta, et per nostram et successorum nostrorum Romanorum Pontificum manus propriae signaturam derogari non possit. Sicque et non aliter in omnibus et singulis praemissis, ac tam praesentibus ¹ quam futuris causis et litibus, per quosecumque iudices, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales et de latere legatos ac Palatii Apostolici causarum auditores, sublata eis et eorum cui libet aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari debere; ac

¹ Et pendentibus addit Cherub. (R. T.).

quidquid contra praesentium tenorem contigerit attentari, irritum et inane decernimus.

§ 6. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis et provinciae nostrae Marchiae Anconitanae statutis et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, illis civitatibus, terris et locis praefatis, eorumque gubernatoribus et communitatibus, sub quibuscumque verborum formis et tenoribus ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere vel in specie, etiam motu et scientia similibus, etiam iteratis vicibus approbatis et innovatis, quibus omnibus (illorum tenores, ac si de verbo ad verbum inserventur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo labore permanens), hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 7. Volumus autem quod praesentium ^{Fides exemplorum.} transumptis etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die decima aprilis, millesimo quingentesimo sexagesimosecundo, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 10 aprilis 1562, pontif. anno III.

Sequitur declaratio dictae constitutionis.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Cum nos dudum, vestigiis felicis recordationis lulii Papae II, praedecessoris nostri, inhaerentes, nullum homicidii reum, qui se ab illo, etiam sub praetextu quod alium bannitum occiderit seu ab alio banni occidente, iuxta formam bannimento rum id permittentium, nominatus fuerit, aut ex alia quavis causa absolvi debere praetendat, ad absolutionem petendum per procuratorem aut excusatorem seu defensorem, etiam velut quemlibet de

Quibuscumque non obstantibus.

Relatio praecedentis constitutionis.

populo comparentem, audiri vel admitti debere, nisi ipse reus se in carcere personaliter constituerit, statuerimus et ordinaverimus, prout in nostris desuper editis literis, quarum tenores praesentibus haberi volumus pro expressis, plenius continetur.

§ 1. Verum, cum, ut nuper accepimus, Dubitum desu-
per exortum. a nonnullis in dubium revocetur an in dictis nostris literis solum homicidae banniti vel condemnati, non autem illi, qui nondum condemnati vel banniti essent, comprehendantur.

§ 2. Nos propterea, omnem ambiguitatem circa praemissa amputare et penitus tollere volentes, motu simili et ex nostra certa scientia, hac nostra perpetuo valitura constitutione, nullum ab homicidio seu alio quovis crimen, pro quo poena corporalis veniat imponenda, ex aliqua causa, etiam quia alium bannitum occiderit vel ab alio banniti occisore, iuxta formam proclamatum et bannimentorum id permittentium vel constitutionum desuper editarum, nominatus fuerit, sive etiam quia ab ipso occisus bannitus et condemnatus extiterit, ac impune, ex dispositione dictorum proclamatum et bannimentorum seu constitutionum, occidi potuerit, se absolvi debere praetendentem, sive pro homicidio aut alio crimen per eum commisso bannitus et condemnatus, sive nondum bannitus nec condemnatus nec etiam inquisitus existat, per se vel aliam personam pro eo quomodolibet comparentem, ad absolutionem petendum admitti vel audiri posse, nisi se prius in carcere constituerit, et ad causam haeredes ab ipso occisi citari, et in eventum quod quis ab homicidio per ipsum commisso, ex eo quod alium bannitum occiderit vel ab aliquo banniti occisore, ut praefertur, nominatus fuerit, se absolvi obtineat.

§ 3. Eum nihilominus a loco, in quo

haeredes occisi commorantur, quousque ab illis pacem obtainuerit, exulare debere, neque ad eum locum aliter, nisi pace ab illis habita, remitti posse, perpetuo stauimus et ordinamus.

§ 4. Inhibentes nihilominus omnibus et singulis iudicibus, quacumque auctoritate fungentibus, sub excommunicationis latae sententiae, aliisque arbitrii nostri poenis, et nostris, etiam de latere, legatis, sub indignationis nostrae poena, ne, contra tenorem huius nostrae constitutionis, de cetero quempiam, sic, ut praemittitur, se absolvi petentem, nisi in carcere constitutum, quoquomodo audiant vel admittant; et ubi secus fecerint, processus taliter habitos ac sententias desuper latas nullius fore momenti ac vitio nullitatis subiacere; et, illis non obstantibus, reos sic absolutos poenis debitibus puniri seu de novo inquire possent.

§ 5. Sicque per quoscumque iudices, Et ita iudicari
mandat. etiam S. R. E. cardinales et Palatii Apostolici auditores, sublata eis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et interpretari debere, irritumque et inane quicquid secus a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, decernimus.

§ 6. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, legibus, ac provincialibus et municipalibus quorumvis locorum statutis et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, neconon proclamatibus et bannimentis super praemissis editis et in posterum edendis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis quibusvis in contrarium forsan concessis, confirmatis et innovatis, quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, quoad premissa, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Bannitosque
prohibet remitti
in loco ubi sunt
haeredes occisi,
vixi habita pace.

Omnibus offi-
cialibus id ve-
rat;

Et ita iudicari
mandat.

Quibuscum-
que non obstan-
tibus.

Transumptis credi iubet.

§ 7. Ac praesentium solam signaturam nostram sufficere et ubique fidem facere, in iudicio et extra, regula contraria non obstante; eorumque seu literarum desuper expediendarum exemplis, etiam impressis, manu alieuius notarii publici subscriptis et sigillo alieuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, ea prorsus fides, in iudicio et extra iudicium, adhibetur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Plaeat, motu proprio. I.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, pridie nonas octobris, anno III.

Sequitur plenior declaratio supradictarum constitutionum.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Licet dudum per felicis recordationis Paulum III et forsan alios Romanos Pontifices praedecessores nostros ae deinde per nos, inter alia, iustissimis rationibus tunc expressis, provisum ordinatumque fuerit quod in causis criminalibus seu mixtis, fiscaum et Cameram Apostolicam quomodolibet concernentibus, in quibus reos condemnari contigeret, appellations vel provocations, nisi prius facto deposito poenarum, in quibus ex delicto delinquentes ipsi, aut illi qui pro eis fideiussissent, vel ex contractu, quoquomodo condemnandi venirent, aut eatenus condemnati fuissent, omnino recipi et admitti non possent, sed appellations et provocations in causis huiusmodi interpositae et in futurum interponendae ae appellantes ipsi rei*re *iei** deberent. Aut si sententia esset in poenam capitis condemnatoria, non admitteretur appellatio, neque aliter audiretur reus, nisi in carcerebus constitutus. Et insuper, quod quaecumque rescripta et commissions causarum similium appellations et provocations ad cuiusvis instantiam, per

quemcumque ad commissiones signaturae iustitiae signandas deputatum, aut etiam manu nostra et successorum nostrorum signanda, non facto dicto deposito, nullius essent roboris vel momenti, sed, illis non obstantibus, ad ulteriora in causis ipsis, usque ad poenarum praedictarum effectualem exactionem, debere procedi. Quodque commissiones causarum, in quibus interesse fisci et Camerae praedictae ageretur, neenon ¹ deberent signari neque expediri, nisi citato procuratore fiscali et thesaurario provinciae, ex qua quaelibet causa existaret, aliasque et aliter prout in singulis Pauli et aliorum praedecessorum et nostris, sub annulo Piscatoris, sub die decima aprilis, millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, expeditis literis, quarum tenores hic pro expressis haberi volumus, latius continetur.

§ 1. Tamen ordinationes et dispositiones huiusmodi, nostraque et dictorum praedecessorum in illis edendis intentio cavillantium calumniis in dies eliduntur, et super earum sinistris interpretationibus agentes pro fisco et Camera praedicta fatigantur, ex eo praesertim quod nonnulli citra ² faciendum depositum praedictum contendant satisfactum esse statutis et dispositionibus praedictis ex sola cautione in forma depositi, et quod citare procuratorem fiscalem et thesaurarium in expeditione singularum commissionum, tamquam nimis rigorosum, videatur esse praeter nostrae mentis intentionem. Insuper adversns obligationem constitnendi reos appellatos in carcere diversas etiam cavillationes opponunt. Unde provenit quod ipsi rei, non coacti facere actuale depositum, non curant causas suarum appellations expediri, sed potius de industria procurant illas in longum protrahi, maxime cum, non citatis procuratore fiscali et thesaurario praedictis, contingat per eos

¹ Cherub. legit non (R. T.).

² Circa, Cherub. (R. T.).

impetrari commissions directas iudicibus vel in alma Urbe existentibus negocio- rum multitudine impeditis, vel extra Curiam eorum amicis, et in locis, in quibus non sunt, qui iura fisci tueri possint aut velint, narrando etiam in ipsis commissionibus multa mendacia, ut illorum medio possint, ad retardandum executionem et causam intricandum, inhibitiones ab ipsis iudicibus extorquere. Quae omnia non solum tendunt in Cameræ praedictæ detrimentum (quod tollerabilius esset), sed etiam, proveniente inde delictorum impunitate, datur aliis materia delinquendi et universis populis scandalum non modicum.

§ 2. Nos igitur, calumniis et aliis incon-

Declaratio circa deposita fisci.
da a condemnatis ad favorem fisci et Cameræ.

venientibus huiusmodi, quantum cum Deo possumus, obviare et in his opportune providere volentes, hac nostra in perpetuum valitura declaratione, ordinatione et constitutione statuimus et ordinamus quod in supradictis, seu criminalibus aut civilibus, vel ex delicto sive ex contractu, ut praefertur, procedentibus causis, fis- cum et Cameram praedictam illiusque interesse quomodolibet concernentibus, non liceat alicui condemnato, cuiuscumque status, gradus, ordinis, qualitatis et conditionis, etiam si universitates et collegia fuerint, a condemnationibus huiusmodi et sententiis desuper latis, seu illae definitivæ fuerint seu interlocutoriae aut vim definitivæ habentes, appellare, provocare aut de nullitate dicere; neque quomodolibet interpositae appellationes, provocaciones et nullitatis dictiones huiusmodi per quosvis iudices ordinarios vel delegatos, in Romana Curia vel extra eam commorantes, etiam per camerarium nostrum ac praesidentes et clericos dictæ Cameræ, necnon eiusdem Cameræ Apostolicae causarum generalem auditorem, modernos et pro tempore existentes, aut eorum aliquem, sub indignationis no-

stræ ac excommunicationis poena, recipi seu admitti possint, nisi prius eis et eorum euilibet per publica instrumenta constito quod, ante interpositam unquamque appellationem sen provocationem vel nullitatis dictionem, si condemnatio contineat poenam pecuniariam seu pecunia aestimabilem, fuerit eiusdem poenae seu illius aestimationis factum integrale, actuale et purum depositum in manibus thesaurarii provinciae illius. Ad quod quidem actuale et integrale depositum quocumque teneri volumus, nisi forsitan summa deponenda, respectu personæ condemnatae, sit adeo magna ut, inspecta quantitate et qualitate facultatum ipsius, non sine maximo dispendio, in brevi temporis spatio provideri possit. Quo casu, habita fide super hoc a gubernatore seu vicelegato illius provinciae, quod, consideratis praefatis, condemnatus integre deponere non valeat, volumus ad medietatis seu alterius minoris summae, prout reorum facultates posse ferre per dictos gubernatores seu vicelegatos iudicabitur, depositionem omnino teneri, dummodo hoc casu praestent cautionem in forma depositi de solvendo residuum poenae, in qua condemnati fuerint, infra annum, nisi absolutionem legitime obtinuerint et de praedicta absolutione docuerint, dummodo per nos vel signatarum aliud super dicto deposito, citato tam semper fisco, ordinatum seu decre- tum non fuerit.

§ 3. Et si poena sit capitalis, pecunia non aestimabilis, nisi prius ipso condemnato in careeribus constituto, ac etiam facto deposito praefato, talium appellationum, provocacionum et nullitatum commissiones signari, aut alias iurisdictione ordinaria per iudices supranominatos seu alios, inhibitiones, monitoria aut citationes extra Curiam decerni et expediri, vel per eorum notarios scribi et relaxari

Declaratio quod ad capitaliter condemnatos et commiss non signandas nisi fisco et thesau- rario citatis.

non possint, nisi prius, antequam illorum singulae signentur aut respective decernantur, cum competenti termino ad dicendum causam quare signari aut expediti non debeant, ut moris est, procurator fiscalis, et thesaurarius vel procurator in Curia Romana existens, thesaurarii illius provinciae, ex qua fuerit condemnatio facta, coniunctim citati fuerint et signandae veniant, nonnisi in Curia vel in curia generali et loco residentiae praesidis illius provinciae, ex qua causa ipsa est, committi possint. Et si ob inadvertentiam seu alias, aliquas commissiones seu inhibitiones aut monitoria et citationes super praemissis aut aliquo praemissorum expedire contingat, iudices quibus illa praesentabuntur respective, illorum vigore ad inhibitionis decretum aut aliquem alium actum, sub simili indignationis nostrae, ac excommunicationis poena, non audeant neque possint procedere, nisi prius et ante omnia sibi apud acta legitime constito, quod depositum fuerit, ut praefertur, factum. Quodque in expeditione commissionis, inhibitionum, monitorii et citationum extra Curiam, citationes praedictae intervenerint et rei ipsi se in carceribus constituerint.

§ 4. Et insuper quoniam eo hominum protervitas devenit, ut hi, qui homicidium vel maleficium aliquod committere deliberarunt, prius querant eos, quos pro hostibus habent, treguae vel pacis praetextu assecurando, decipere, quo facilior postea delicti perpetratio reddatur, expeditique propterea, ut quos Dei timor non retinet, poenarum rigor deterrendo coercent, populorum quieti consulere et flagitosos sicariorum ac scandalosorum ausus deprimere, necnon cavillationibus, quas ad solutiones poenarum effugiendas hominum malitia in dies excogitat, subvenire volentes, quod poenae conventionales pacis et treguae ruptae, et fideiussiones de non offendendo, stipulentur in futurum per notarios in favorem Camerae Apostolicae et non communitatum vel

alterius; et si aliter factae fuerint, in ipsis Camerae favorem stipulatae censerantur.

§ 5. Quodque in causis treguarum pacisque fractarum, ipsi fractores vel eorum fideiussores allegare non possint quod offensa ex nova causa processit, nec allegata cuiquam suffragetur.

§ 6. Et quia in cautionibus de non offendendo, partes intendunt ut sibi eo, quanto melius fieri potest, modo, cautum sit ne offendatur impune, et ideo promittunt non solum pro seipsis, sed etiam pro aliis eorum coniunctis, quod non offendent neque offendendi facient, sed aliquando notariorum imperitia, sensum et intentionem partium pervertente, contingit eos scribere quod partes promittunt non offendere *per se et alios*, ubi scriptum oportuisse *pro se et aliis*, differentiam videlicet inter has voces *per et pro* nescientes vel confundentes, ac propterea praebentes ansam cavillosis et delinquentibus praetendendi quod, facta offensione per unum ex comprehensis in fideiussione, non sit commissa stipulatio poenae nisi constet quod ille, qui offendit, de mandato principalis offenderit, unde etiam infinita scandala eveniunt, illaque remanent impunita. Idecirco quod si quis notarius errorem huiusmodi commiserit, mille ducatorum auri Camerae Apostolicae applicandorum poena plectatur et nihilominus sive ex dictione *per*, sive ex dictione *pro*, stipulatio concepta et offensio sequita fuerit, principales promittentes ad poenam conventionalem perinde teneantur, ac si ipsis mandantibus offensio emanasset, et de eorum mandato legitime constaret, idemque notarii sub simili poena in instrumentis fideiussionum de non offendendo, apponant clausulam: Quod, data contraventione alicuius comprehensi in stipulatione, etsi contingat talem contravenientem vere et realiter confiteri vel fisci, propter contumaciam

Allegationes-
que novae cause.

Declaratio
circa promis-
siones de non
offendendo.

Declaratio
circa poenam
fractae pacis et
treguae, et cau-
tiones de non
offendendo.

in non comparando, poena conventionalis committatur et exigi possit a fideiussoribus, nulla exensatione vel exceptione penitus admissa, immo habeantur crimen et contraventio ac si per testes vel alias legitime probatum vel approbata fuissent. Et si clausula in stipulatione omissa fuerit, illa nihilominus pro apposita, contraventio pro legitime approbata habetur.

§ 7. Et similiter si per principalem

Declaratio quod sententia contumacialis rei praejudicet deiussoribus, in his cautionibus, sive alium in fideiussione comprehensum, stipulationi contraventum et seu t contra-veniens contumax, hieque in meram con-

tumaciam condemnatus fuerit, fideiussor statim ad solvendum poenam conventionalis cogatur, nec possit audiri, suum principale offendisse ex causa necessariae defensionis allegando et deducendo, ne videlicet delinquentes indirecte per procuratorem et interpositam personam audiantur; et quod dictum est in exemplo exceptionis huiusmodi, id etiam ad omnia alia extendatur. Et si talis clausula fuerit in praedictis stipulationibus omissa, nihilominus apposita similiter intelligatur.

§ 8. Quod et ad legitimam per parentes

Et etiam in casu legitimae solvendae a parentibus. solvendam extendimus ut illam solvere te- neantur, etiam si eorum filii in meram contumaciam de aliquo delicto condemnati aut banniti fuerint, non obstante quocumque statuto aut forsitan consuetudine in contrarium existente, quibus omnibus per praesentes in ampliori forma derogatum esse censemus et decernimus.

§ 9. Praeterea, quoniam saepe contin-

Coutumaces infra sex menses se constituant. git ut qui ex aliquo crimine in contumaciam condemnati fuerint, perdurent ad multos annos in contumacia, expectantes occasionem, ut per temporis diuturnitatem criminis probatio impossibilis redatur, et tunc quaerant contumaciam sibi remitti, et super defensionibus audiri, cum criminibus ² probandi facultas est fisco sublata, causam plerumque vel co-

¹ Forsitan sit (R. T.).

² Criminis, Cherub. (R. T.).

ram indicibus in ipsos propensis, vel in locis, ubi iura fisci deduci non possunt, introducentes, statuimus quod rei in contumaciam condemnati, ad suas defensiones facientes admitti non possint, nisi infra sex menses, quoad facientes videbilet, a die condemnationis, quo vero ad iam factas condemnationes, a die publicationis praesentium computandos, nec alibi quam in loco, ubi condemnatio sententa est, vel in curia generali provinciae, ubi delictum fuerit commissum. Et si se- cūs fieri contingat, quaecumque absolu- tiones desuper obtainenda, etiam si vigore commissionis signaturae nostrae, nullius sint roboris vel momenti, sed ad ipsarum condemnationum iam factarum execu- tionem deveniri possit et debeat. Quo termino sex mensium elapso, sententiae in contumaciam latae, crimen notorium efficiant, et tamquam in rem iudicatam transiverint, realiter et personaliter execu- tioni demandentur.

§ 10. Nec homicidis prosit minor aetas viginti annorum, dum tamen maiores qua- tuordecim annorum extiterint.

Homicidis non prodest minoritas.

§ 11. Quod si banniti huiusmodi, in contumaciam condemnati, veniant post- modum absolvendi, iudices, sub poena mille scutorum et infamiae perpetuae, illos gratis et sine ulla sportularum so- lutione, absolvere debeant.

Banniti gratis liberandi, si absolvendi sunt.

§ 12. In causis vero clericorum crimi- nalibus mere ecclesiasticis, ordinarii ecclesiastici privative quoad saeculares indices cognoscant, sed in aliis mixtis sit locus praeventioni inter ordinarium et iudicem saecularem, dataque praeventione ex parte ordinarii ecclasiastici, nonnisi contra clericos tantum procedere possit. Et si praetenderetur ratione connexitatis adiuncti, vel alias quomodocumque laicum eius forum sortiri debere, iudex tamen saecularis ita praeveniens, quavis inhibitione sibi facta non obstante, absque censura-

Praeventio de- claratur inter iudices laicos et ecclasiasticos.

rum vel aliarum poenarum incursu, procedere possit. Nec non quibuscumque appellationibus, provocationibus, nullatum dictionibus, commissionibus, inhibitionibus et aliis decretis contra formam superius traditam per quoscumque etiam iudices praefatos pro tempore quomodolibet emanatis et factis non attentis, libere et licite per ipsos iudices, a quibus, ad suarum condemnationum totalem executionem, alias tamen legitime, sub similis indignationis et excommunicationis poena, procedi posse et omnino debere ac ut procedant praecipimus et mandamus.

§ 13. Et insuper tam iudicibus praefatis quam notariis, sub eadem excommunicationis ac indignationis nostrae privationisque officiorum poena, ne contra praemissa aut quicquam praemissorum facere et attentare praesumant, districtius inhibemus.

§ 14. Sieque et non aliter, in praemissionis omnibus et singulis, per quoscumque etc., sublata etc., iudicari, et interpretari in quavis causa et instantia debere; irritum quoque etc. decernimus.

§ 15. Non obstantibus praemissis ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutisque et consuetudinibus singularum provinciarum praedictarum, civitatum, oppidorum et locorum eorumdem, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, universitatibus, communitatibus et hominibus provinciarum, civitatum et locorum praedictorum, ac etiam singulis praenominatis et aliis quibuscumque iudicibus, etc. per nos et praedecessores nostros concessis, ac etiam iteratis vicibus innovatis, quibus omnibus etc. illorum tenores etc. hac vice latissime derogamus, ceterisque in con-

trarium facientibus quibuscumque, cum clausulis opportunis et consuetis.

Fiat, motu proprio. I.

§ 16. Et cum declaratione, statuto, ordinazione, inhibitione, decretis, derogatione et aliis praemissis, quae ad partem, etiam quoad singulas partes, repetita esse censeantur et sint, latissime extendendis. Et quoad praemissorum omnium et singulorum et praesertim singularum literarum praenarratarum, privilegiorumque, indultorum et aliorum contrariorum praedictorum, aliorumque forsitan latius exprimendorum tenores, pro sufficienter expressis habeantur, ac exprimi, narrari et inseri possint in literis per breve nostrum expediendis, quae in dictae Camerae et Cancellariae nostrae et Audientiae causarum Palatii Apostolici valvis, et in acie Campi Florae, dimissis ibi copiis, affixae, post mensem a die affixionis huiusmodi computandum, omnes et singulos ita affiant atque aretent, ac si illis personaliter intimatae fuissent.

Fiat. I.

Datum Romae apud S. Petrum xii kalendas iunii, anno sexto.

Anno a nativitate Domini MDLXV, indictione nona¹, die vero xxvi mensis martii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et D. N. D. Pii divina providentia Papae quarti anno vi, suprascriptae literae apostolicae, lectae, affixae et publicatae fuerunt in locis suprascriptis, ut moris est, dimissis illarum copiis affixis, per nos Bernardinum Andreutum et Iulium Parinum, apostolicos cursorum.

Io. Freille, magister cursorum.

LXV.

Reformatio officii Poenitentiariae Apostolicae.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

In sublimi beati Petri solio, ineritis
licet imparibus, superna dispositione lo-

¹ Lege octava (R. T.).

cati, statim ab ipso nostri pontificatus initio, officii nostri esse duximus ut, omni adhibita diligentia, errores, quos circa omnes gradus et hominum conditiones, nimia forsan licentia et impunitate, magno cum animi moerore hisce potissimum temporibus committi animadvertisimus, providentiae nostrae ministerio corrigeret et emendaret, ac ea, quae, hominum licentia crescente, deformata essent, reformare, illaque praesertim circa Romanae Curiae officia et tribunalia ad veram debitamque normam et observantiam reducere curaremus.

§ 1. Ille est quod nos ad Poenitentiariae nostrae officium, in quo morum censura et animarum salus praecepitur, nostrae considerationis oculos dirigentes, et attendentes in eo plures et diversos abusus, propter superiorum temporum licentiam et incuriam, irrepsisse, ne illi sese latius diffundant, quantum in nobis est, occurrere volentes, habita desuper cum venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus deliberatione matura, ipso que maiore poenitentiario ac eius officiis auditis et eorum iuribus diligenter visis ac omnibus mature consideratis, de ipsorum fratrum consilio, auctoritate apostolica, tenore praesentium, statuimus et ordinamus.

§ 2. Quod de cetero, perpetuis futuris temporibus, pro tempore existens maior poenitentiarius ac eiusdem Poenitentiariae regens, correctores, scriptores, procuratores ac alii quicumque eius officiales et ministri, ab eorum omnium, quae in infrascriptis capitulis et prohibitionibus continentur, concessionem, commissione et expeditione penitus cessare et abstinerre debeant.

§ 3. Et in primis, idem poenitentiarius abstineat a commutationibus ultimarum voluntatum et earum derogationibus.

§ 4. Ne non ab unionibus perpetuis et suppressionibus ac translationibus beneficiorum ecclesiasticorum et applicationibus unius beneficii alteri beneficio et illarum confirmationibus.

§ 5. Item a concessione iuspatronatus seu praesentandi ad beneficia ecclesiastica propter augmentum fructum, sed tantum ex causa fundationis vel dotacionis illud concedere possit.

§ 6. Similiter abstineat a licentiis standi extra monialibus ex quacumque causa.

§ 7. Ne non a declaratoriis pro religiosis propter vim et metum, quos in ingressu Religionis vel emissione professionis sibi illatos fuisse praetendant, quando post emissam professionem huiusmodi suscepit sacros ordines in Religione, etiam si asseratur quod, eisdem vi et metu durantibus, illos suscepint. In aliis autem casibus declaratoriae ipsae committantur ordinario loci et vocato priore monasterii, in quo fuerit emissa professio et numquam in Curia, etiam si pars et testes praesentes essent.

§ 8. Nec concedat religiosis licentias standi extra propter infirmitates et similia impedimenta, et nec etiam pro subventione parentum aut pupillorum vel aliorum consanguineorum, nisi obtenta licentia suorum superiorum; et in facultatibus pro religiosis eisdem transeundi de Ordine ad Ordinem, etiam in casibus a iure permissis, apponatur semper clausula, quod perpetuo ibidem in claustrum Domino famulari teneantur.

§ 9. Apostatis vero absolutionem non concedat, nisi ea lege expressa, ut statim ad claustrum proprii Ordinis redeant vel ad alium Ordinem transeant aequalis vel arctioris observantiae, ut ibi perpetuam vitam agant.

§ 10. Nec illis aut aliis translatis predictis indulgeatur, ut beneficia ecclesiastica obtinere, vel illis uti mercenarii

Reformatio
super

Commutationis
ultimarum
voluntatum,

Unionibus etc.
beneficiorum,

Concessioni-
bus iuspatro-
natus etc.,

Licentias standi
extra claustra,

Nullitate pro-
fessionum,

Licentias pro
religiosis infir-
mis,

Absolutione
ab apostasia,

Licentias ut
obtineant bene-
ficia,

deservire, aut alias, etiam de superiorum suorum licentia, extra claustrum quoquo modo degere valeant.

§ 11. Similiter non concedat commis-

Commissionibus permutandi vel alienandi aut affrancationum aut illarum confirmationum de bonis ecclesiasticis in forma, quae dicitur *Si in evidentem*, pro rebus quarum redditus annuus summam viginti ducatorum auri de Camera excedat; et commissiones huiusmodi semper ordinario loci et alteri personae in dignitate ecclesiastica constitutae coniunctim committantur. Et si de ipsis ordinarii interesse vel praeiudicio agatur, tunc loco ipsis committantur metropolitano. Et si res ad ipsum metropolitanum pertineat, ordinario viciniori; et numquam similes concedantur commissiones quando agitur de alienatione iurisdictionum vel vassallorum ad Ecclesiam quovis modo pertinentium.

§ 12. Praeterea, ne ordinarii in corri-

Absolutione a criminibus, a Absolutionis subditorum excessibus impedian- tur, et delicta impunita remaneant, non concedat absolutiones vel mandata de absolvendo ab homicidiis vel aliis gravibus delictis, etiam occultis, pro quibus de iure civili poena capitalis imposita sit, praeterquam in foro conscientiae dumtaxat. In reliquis vero minoribus et levioribus excessibus, de quibus tamen delinquens non fuerit citatus vel inquisitus, com- mittere possit ordinario ut, imposta illi poena eius arbitrio, eum etiam in foro fori absolvat, ipsumque ab executione ordinum, si secum super irregularitate dispen- satum fuerit, similiter eius arbitrio suspendat. Episcopis tamen vel corum superioribus aut aliis praelatis Sedi Apostolicae immediate subiectis et quibusvis personis in terris Ecclesiae, et multo minus in Urbe delinquentibus, ab ali- quibus delictis extra forum conscientiae absolutionem minime concedere possit.

§ 13. Caveat etiam poenitentiarius ne in absolutionibus a simonia reali vel conventionali, etiam occulta, umquam con- cedat ut ipsi simoniaci beneficia, super quibus simoniam commiserunt, seu pe- cunias vel alia pro illis accepta, aut fru- ctus exinde post commissam simoniam perceptos, in toto vel in parte retinere possint; quinimmo in absolutionibus hu- iusmodi apponatur clausula quod uter- que ad beneficium, super quo fuit com- missa simonia, perpetuo inhabilis existat.

§ 14. Et insuper homicidae voluntario, Et homicidio, etiam alias canonice absoluto, altaris ministerium, aut ascensum ad superio- res ordines et restitutionem aut reten- tionem beneficiorum, quibus ipso iure quis privatus vel privandus sit, concedere minime valeat.

§ 15. Nec minus literas de promovendo ad sacros ordines, ac etiam ad primam tonsuram a quocumque catholico anti- stite, nisi allegetur iusta causa, propter quam ab ordinariis suis promoveri, nec ab eis aut eorum officialibus literas di- missorias obtinere valeat, et tunc concedi possint a quocumque ordinario vel pro eo pontificalia exercente; et si causa allegata falsa fuisse deprehendatur, sic promoti ab executione ordinum per suos ordina- rios suspendi, vel illa etiam perpetuo pri- vari possint.

§ 16. Similiter idem poenitentiarius Absolutione a iuramento, non concedat absolutiones a iuramento, nisi ad effectum agendi dumtaxat.

§ 17. Nec dispensationes matrimoniales Dispensatione bus matrimonii, in forma gratiosa, sed semper commit- tantur ordinariis, prout alias fieri con- suevit.

§ 18. Neque concedat religiosis licen- tiam suscipiendi gradum doctoratus vel magisterii contra statuta Ordinis, nisi ex aliqua probabili causa et nisi de licentia suorum superiorum.

§ 19. Nec absolutiones a fructibus in-

Simoniaco- rumque

Literis pro- movendi ad sa- crois ordines,

Absolutione a iuramento.

Dispensatione bus matrimonii,

Licentia do- citorandi,

Absolutione a debite perceptis, ratione intrusionis beneficio, vel ob non promotionem aut fructibus indebita perceptis, alium tituli defectum, etiam in foro conscientiae, nisi facta restitutio fructuum huiusmodi.

§ 20. Nec etiam absolutiones concedat usurpataque pro usurpata iurisdictione vel violata libertate ecclesiastica, etiam in foro conscientiae, nisi cum clausula Satisfactio prius de damnis et expensis parti lacsae.

Facultate te- formam quaterni simpliciter, sed cum standi, clausula, Dummodo non supra summam centum ducatorum, etiam ad pias causas, ac pro servientibus. Religiosis vero extra claustrum, etiam cum apostolica dispensatione degentibus, facultates testandi nullo modo concedantur.

Conformatio- per ordinarios aut alios inferiores illis gestorum ordinario, ab de iure communi non concessa, nec sup- pleat eorum defectus.

Dispensatione super aetate. Minus etiam dispensem super aetate promovendorum ad saeros ordines de iure requisita, nec tempus praefatis ad munus consecrationis suscipiendum a iure statutum ultra tres menses, et terminum anni rectoribus parochialium ecclesiarum et aliis quibusvis, ad sacros, etiam presbyteratus, ordines suscipiendos, a iure aut in fundatione beneficiorum quomodolibet constitutorum extra casus a iure permisso, ultra sex menses minime prorogare valeat.

Poenitentia- rius suas facul- tates non ex- cedat. § 24. Et ultra praemissa abstineat etiam ab expeditionibus quibuscumque, quae sibi per literas suarum facultatum expresse non conceduntur, nisi alias de iure communi in casibus, de quibus agetur, ordinario concessae reperiantur. Nec suffragetur praetextus consuetudinis seu stylis, aut quasi possessionis ipsius maioris poenitentiarii et praedecessorum suorum in similibus concedendis, etiam si consuetudo aut stylus vel quasi possessio

huiusmodi per literas facultatum suarum generaliter approbata reperiantur.

§ 25. Volumus insuper quod officium sacrae Poenitentiariae, Sede Apostolica vacante, in omnibus et singulis, quae ad forum fori quomodolibet pertinent, penitus et omnino conquiescat. Quodque ea tantum, pro animarum salute, expedire valeat, quae forum conscientiae respi- ciunt.

§ 26. Districtius inhibentes moderno et pro tempore existenti maiori poenitentiario, in virtute sanctae obedientiae, ac regenti, correctoribus, scriptoribus, procuratoribus, revisoribus, sigillatoribus aliisque dictae Poenitentiariae officiis quibuscumque, sub nostrae indignationis et excommunicationis latae sententiae, neenon privationis et amissionis suorum huiusmodi et aliorum officiorum et beneficiorum quorumcumque per eos obtentorum, et inhabilitatis ad aliam et alia in posterum obtainenda, aliquique gravioribus nostro et pro tempore existentis Romani Pontificis arbitrio infligendis et applicandis poenis, ne de concessionibus et expeditionibus sibi per praesentes interdictis, contra praemissorum tenorem, etiam praetextu quorumvis privilegiorum et indultorum eis quomodolibet concessorum, se intromittere quoquomodo audeant seu praesumant.

§ 27. Decernentes quascumque conces- siones, gratias ac expeditiones deinceps ab eodem officio Poenitentiariae contra praesentium tenorem, quod absit, pro tempore emanatas, etiam si in illis asseratur vivae vocis oraculo ac de mandato nostro et pro tempore existentis Romani Pontificis speciali et expresso factas fuisse, nullas nihilominus et invalidas ac extortas et subreptitias esse et censeri, neminique propterea suffragari posse; et ita per quosecumque locorum ordinarios ac iudices et commissarios,

1 Ad illa, Matth. (R. T.).

Sede vacante, poeniten- tia- officium vacat, in his que ad for- rum fori.

Inhibetque poenitentiar. et officiis ne aliquid expedire praesum. contra praedicto- rum tenorem.

Decretum ir- ritatus.

quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac eiusdem sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, indicari et definiri debere; irritum quoque et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit atten-

Clausulae de-
ogatoriae.

§ 28. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, privilegiis quoque et indultis eidem maiori poenitentiario ac eius officio, etiam in illius erectione et institutione, etiam motu proprio, consistorialiter ac de fratum corundem consilio et assensu, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere vel in specie et alias quomodolibet, etiam per felicis recordationis Eugenium IV, Sextum etiam IV et Paulum III ac alios quoscumque Romanos Pontifices predecessores nostros ac etiam nos concessis, approbatis et innovatis, ac decretis et censuris in illis appositis. Quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huinsmodi praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanens, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque. Ant si aliquibus, communiter vel divisi, ab eadem sit Sede indultum quod interdicci, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huinsmodi mentionem, et quibuslibet aliis privilegiis,

indultis et literis apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumneumque tenorum existant, per quae, praesentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus praesentium impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus specifica, individua et expressa ac de verbo ad verbum habenda esset in eisdem literis mentio specialis.

§ 29. Ut autem praesentes literae ad omnium notitiam deducantur, et omnes, quorum interest vel interesse poterit, omnino afficiant, volumus et mandamus illas in Palatii nostri Apostolici ac officii Poenitentiariae huiusmodi valvis et acie Campi Florae affigi, et per aliquod temporis spatium, relictâ ibidem copia, detineri, ut ii, quos literae ipsae concernant seu concernere poterunt quomodolibet in futurum, quod ad ipsorum notitiam non pervenerint, vel illas ignoraverint, quo minus eos arcent, perinde ac si eis personaliter intimatae forent, nullam possint excusationem praetendere vel ignorantiam allegare; cum non sit verisimile apud eos remanere incognitum quod tam patenter extiterit publicatum.

§ 30. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostrorum statuti, ordinationis, voluntatis, inhibitionis, decreti, derogationis et mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romae, apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, quarto nonas maii, pontificatus nostri anno tertio.

¶ Ego Pius catholicae Ecclesiae episcopus.

*Sequuntur subscriptiones cardinalium,
et publicatio.*

Dat. die 4 maii 1562, pontif. anno m.

Forma et ef-
fectus publica-
tionis.

LXVI.

Episcopos titulares nuncupatos pontificalia exercere in aliena dioecesi, nisi de ordinariis licentia, minime posse sancit¹.

*Pius episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.*

*Causae huic
sce ferendi de-
creti.*

§ 1. Cum, sicut accepimus, nonnulli episcopi ecclesiar., quae in partibus infidelium consistunt, elero carentes ac populo christiano, eum fere vagabundi sint et permanentem sedem non habeant, non quae Iesu Christi, sed alienas oves, inscio proprio pastore, quaerentes, pontificalia officia, quae nisi de ipsorum locorum ordinariorum licentia et in personas eisdem ordinariis subiectas tantum exercere deberent, in alienis civitatibus et dioecesibus, seu in locis nullius dioecesis quasi episcopalem cathedram, propria temeritate ac praetextu literarum sacrae nostrae Poenitentiariae officio vel alias emanatarum, erigere, et quosecumque ad se venientes, etiam si suorum paelatorum literas commendatias non habeant, clericali caractere insignire et ad sacros, etiam presbyteratus, ordines promovere audeant et paeluant, quo plerumque fit ut minus idonei aerudes et ignari et qui a suo episcopo, tamquam inhables et indigni, reieci fuerint, ab illis ordinati, nec divina officia peragere, neque ecclesiastica sacramenta recte valeant administrare, in clericalis sacerdotalisque ordinis dedeeus et contemptum, ac christifidelium devotionis diminutionem et scandalum plurimorum.

*Declaratio (de
qua in rubrica).*

§ 2. Nos igitur, pro nostri pastoralis officii, nobis divinitus iniuneti, debito, opportunum in praemissis remedium adhibere volentes, motu proprio et ex certa nostra scientia, quosecumque literas ab eodem Poenitentiariae nostrae officio seu alias a Sede Apostolica quomodolibet emanatas harum serie revocantes penitus et

¹ Ex Regest. in Archiv. Vatic.

annullantes, ae nemini de cetero suffragari, nec quecumque illis se ullo pacto iverare neque uti posse decernentes, auctoritate apostolica, tenore presentium, statuimus, ordinamus atque declaramus quod posthac nullus episcopus ex eis, qui titulares vocantur, in qualibet civitate seu dioecesi, etiam si in loco nullius dioecesis, quantu[m]cunque exempto, aut aliquo monasterio cuiusvis Ordinis, etiam quibuslibet privilegiis et immunitatibus suffulti, ubilibet consistente, resederit aut moram traxerit, praetextu quarumvis literarum ab eodem Poenitentiariae officio seu alias ab ipsa Sede Apostolica sibi de promovendo quosecumque ad se recurrentes pro tempore concessarum, pontificalia officia, nisi, ut praefertur, de ordinarii loci expressa licentia, et in personas eidem ordinario subiectas, dumtaxat exercere, vel aliquem alterius subditum, etiam sub colore familiaritatis, eontinuae commensalitatis sua, absque sui proprii paelati expresso consensu aut literis dimissoriis, ad primam clericalem tonsuram aut aliquos alios minores, aut etiam sacros et presbyteratus, ordines, ullatenus possit aut debeat.

§ 3. Quodque quilibet ex dictis episcopis titularibus contrafaciens, ab exercitio ipsorum pontificalium per annum; taliter vero promoti ab executione ordinum per eos, ut praemittitur, susceptorum, donec suo paelato visum fuerit, ipso iure suspensi sint et esse eenseantur.

*Penae contra
laobedientes.*

§ 4. Sieque per quosecumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum euilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiti debere; ae quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contingit attentari, irritum et inane decernimus.

*Observantia
huiusc decreti.*

§ 5. Non obstantibus praemissis ac qui-

Obstantium busvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, neenon civitatun, dioecesum, monasteriorum, Ordinum et locorum praedictorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia robورatis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis illis quomodolibet concessis et confirmatis; quibus omnibus, eorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die vigesimaprima maii, millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 21 maii 1562, pontif. anno III.

*Sequitur declaratio
superius editae constitutionis.*

Pius Papa IV, ad futuram rei memoriam.

**Emendat su-
periores literas.** § 1. Alias emanarunt a nobis literae in forma brevis, tenoris subsequentis, videlicet *Pius etc.*

§ 2. Volentes autem, per nostrae sollicitudinibus vigilantiam, in praemissis diligenter et efficacius providere ne episcopi titulares, in praeinsertis literis nominati, aliquid, etiam praeter mentem ac voluntatem nostram et sacras constitutiones, in ecclesiastici ordinis iacturam et detrimentum, attentare seu praesumere audeant: motu et scientia similibus, quod episcopi titulares praefati posthae nullos actus pontificales exercere, neque ordines sacros aut minores nec etiam primam clericalem tonsuram cuiquam conferre possint, tam temporibus a iure statutis quam extra ipsa tempora, non solum personis et in locis subiectis dioecesanis in quorum diecesi pro tempore rescederint, sed nec etiam aliis personis, quae ad illam dioecesim

cum licentia proprii ordinarii seu superioris venirent et peterent se promoveri aut ordinari, nisi habita prius expressa licentia episcopi vel eius vicarii in eius dioecesi fuerint, etiamsi in monasterio vel loco nullius dioecesis seu quomodolibet exempto dictos actus pontificales exercere, aut ordines et tonsuram huiusmodi conferre vellent; quodque si dicti episcopi titulares contrafecerint, et in praemissis non paruerint vel in eis excesserint, episcopi ordinarii seu illorum vicarii tamquam delegati Sedis Apostolicæ, contra eos ad suspensionis ab eorum ordinibus ad tempus sibi bene visum, neenon, illorum crescenti contumacia, ad privationis omnium et singulorum beneficiorum, per eos ex dispensatione apostolica seu alias quomodolibet obtentorum, ac etiam pecuniarias arbitrio ipsorum ordinariorum seu vicariorum infligendas et applicandas poenas, procedere, et eos a suis dioecesibus expellere libere et licite valeant; nec illi in monasteriis aut locis exemptis vel nullius dioecesis, quae consistant intra ipsorum ordinariorum dioecesim, vel ei contigua sint, sine permissione episcopi vel eius vicarii huiusmodi, stare, habitare seu moram trahere ullo modo possint, auctoritate apostolica, tenore praesentium, similiter statuimus, decernimus atque declaramus.

§ 3. Inhibentes, sub suspensionis a divinis et excommunicationis aliquaque arbitrii nostri poenis, eisdem episcopis titularibus, ne, quovis praetextu aut quaesito colore, huic statuto, decreto et declarationi ac praesentibus literis nostris in aliquo ulla tenus contrafacere seu contravincere audeant vel praesumant.

§ 4. Decernentes nihilominus irritum et inane, si seens super his ab illis seu eorum aliquo fieri vel attentari contigerit. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac quibusvis literis,

Ordinariis dat
facultatem pro-
cedendi contra
inobedientes.

Novas contumacibus infligit
penas Pontifer.

Contraria tollit.

tam ab ipsa Sacra Poenitentiaria, quam sub plumbo et in forma brevis a nobis et Sede Apostolica quomodolibet emanatis et in futurum forsan emanandis; neconon omnibus illis, quae in praeinsertis literis huiusmodi volvimus non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die vigesima octava iunii, millesimo quingentesimo sexagesimo tertio, pontificatus nostri anno quarto.

LXVII.

Reformatio officii correctoris Cancellariae Apostolicae et literarum minoris iustitiae, contradictarum nuncupatarum.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Universi gregis dominici curam nobis divina dispositione commissam, pro pastoralis officii debito, divina favente gratia, diligenter et salubriter exercere cupientes, ad ea potissimum, pro christifidelium animarum salute, nostrae dirigimus considerationis intuitum, per quae iuris et iustitiae cultus a nostris et Sedis Apostolicae officialibus servetur et inviolabiliter custodiatur.

Cause huius reformationis, § 1. Sane cum nos, una cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus singulorum Romanae Curiae tribunalium et officiorum correctioni et emendationi iugiter intendentis, inter cetera, ad officium correctoris Cancellariae Apostolicae ac literarum iustitiae contradictarum respxerimus, animadvertisimus etiam officium ipsum, quod antiquissimum existit, et per quod literae apostolicae iustitiae sub nomine Romani Pontificis ac sub plumbo expedientur, pro superiorum temporum licentia, antiquam disciplinam ac puritatem in literarum huiusmodi expedi-

tionem¹ et emendatione, vocato et auditio dilecto filio magistro Paulo Odescalco, Cancellariae et literarum huiusmodi moderno correctore, motu proprio et ex certa scientia, de eorumdem fratrum consilio et assensu, statuimus et ordinamus.

§ 2. Quod deinceps perpetuis futuris temporibus dictus Paulus ac pro tempore existens corrector, neconon literarum ea-ruundem procuratores in causis, in quibus rescripta a nobis vel a signature nostra iustitiae pro tempore emanare contigerit, in eadem instantia se nullatenus intromittant. Possint tamen causas appellationum a sententiis definitivis vel definitivae vim habentibus committere.

§ 3. Item confirmationes indulgentiarum, sive perpetuarum sive temporalium, et testamentorum aut ultimarum voluntatum ac iurispatronatus et praesentandi nullo modo expediant, sed nec contractuum, nisi ad utriusque contrahentis supplicationem et sine praeiudicio tertii.

§ 4. Et minus sententiarum, nisi cum clausula, quatenus rite et recte latae sint et in rem transiverint indicatam, neque adversus illas aliquid fuerit impetratum. A confirmationibus etiam compromissorum et laudorum ante utriusque partis expressam homologationem.

§ 5. Neconon unionum perpetuarum vel suppressionum aut translationum beneficiorum ecclesiasticorum aut illorum fructuum applicationum omnino abstineant.

§ 6. Similiter non concedant confirmationes alienationum, permutationum aut liberationum de bonis ecclesiasticis, quorum annuus redditus summam quinque ducatorum excedat, id quod dispositio in literis exprimi debeat, et confirmationes huiusmodi semper ordinario loci et alteri personae in dignitate ecclesiastica constitutae coniunctim committantur. Et si de ipsis ordinarii interesse vel praeiudicio agatur, tunc loco ipsis committantur me-
¹ Cherub. hic addit relaxasse, ac propterea pro illius reformatione etc.

Super expeditionem in causis, in quibus Papa vel eius signatura rescripsit,

Indulgentiis que, testamentis, contractibus, etc.,

Sententiis, laudis, compromissis,

Unionibus beneficiorum,

Alienationibus bonorum ecclesiasticorum,

tropolitano; et si res ad ipsum metropolitani pertineat, ordinario viciniori; et nunquam similes commissions coneedant quando de alienandis iurisdictionibus vel vassallagiis ad ecclesias quomodolibet pertinentibus agitur.

§ 7. Literas etiam declaratorias nullitatis professionis propter vim et metum, quando religiosi, post ingressum Religionis vel emissam professionem, saecos ordines in Religione suscepereunt, etiam si asservatur quod, eisdem vi et metu durantibus, dictos ordines suscepint, minime concedant. In aliis autem casibus declaratoriae huiusmodi eommittantur ordinario loci, vocato priore monasterii loci eiusdem, in quo fuit emissa professio, et nunquam in Romana Curia, etiam si pars et testes in ea praesentes essent.

§ 8. Sed nee licentias religiosis eisdem standi extra monasterium, etiam in easibus infirmitatis vel aliis a iure permissis, nec pro subventione parentum, pupillorum aut aliorum consanguineorum, nisi de expressa licentia suorum superiorum petita et obtenta.

§ 9. Et similiter absolutiones a iuramento, praeterquam ad effectum agendi et excipiendo.

§ 10. Ae facultates testandi de bonis ecclesiasticis in forma quaterni, ultra summam centum dueatorum, minime concedere valeant; religiosis vero, etiam extra claustra eum legitima dispensatione degentibus, similes facultates testandi nullatenus coneedantur.

§ 11. Item, gesta per ordinarios aut alios inferiores, nisi in casibus illis expresse de iure permisis, et quando ex eorum narrativa formam iuris minime per eos servatam esse constat, nullatenus confirment, nec eorum defectus iuris vel facti aliquo modo suppleant.

§ 12. In primis autem abstineant a confirmatione tituli vel possessionis beneficio-

rum ecclesiasticorum, etiam pro pacificis possessoribus, etiam cum clausula *sicuti insit et pacifice possidetis*, cum, sicut acceperimus, confirmationes huiusmodi plerunque petantur in fraudem ad confovendos intrusos et alias, qui literas apostolicas provisionis beneficiorum eorumdem minime expediverunt, ac minime eurant expidere.

§ 13. Abstineant etiam a declaratoria super homicidiis et irregularitate exinde contracta, etiam si illa vim vi repellendo et ad necessariam defensionem commissa fuisse asseratur.

§ 14. Item, a confirmationibus decimorum et illarum acquisitionum, etiam pro pacificis possessoribus, nisi illas ante concilium Lateranense, tempore recolendae memoriae Alexandri III celebratum, legitimate acquisitas esse expresse dicatur.

§ 15. Et insuper a confirmationibus quibuscumque de rebus litigiosis omnino carent.

§ 16. Privilegia vero ae facultates et gratias per Sedem Apostolice eoneessa, in genere tantum, non autem in specie, confirmant, nisi privilegia ipsa de verbo ad verbum inserantur, de quibus per literas apostolicas aut earum transumpta authentica, omni prorsus suspicione carentia, ipsi correctori constiterit, de quo in confirmatione ipsa expressa mentio fieri debeat.

§ 17. Postremo eum officium ipsum eorrectoris potissimum versetur in concessione vel confirmatione eorum, quae sunt de iure permissa, nullatenus coneedendo vel confirmingando rescribat in materiis quoquomodo in iure dubiis vel ubi variae sunt iurispeccitorum opiniones, etiam pro communis illorum sententia, sed tantum ubi de re ipsa clara et expressa de iure decisio apparet et de eius intellectu nullatenus apud iuris interpretes dubitetur.

§ 18. Procuratores autem literarum ipsa-

Procuretores non immutent facti veritatem. rum contradictarum materias iniustas aut indebitas non procurent, nec minus literarum forment contra vel praeter continentiam memorialium et veritatem facti illis a partibus exhibiti, ne, facto variato et veritate immutata, literas expediant, quae alias expediti non possent, prout saepius attentatum fuisse accepimus. In reliquis vero, per praesentes non immutatis aut alteratis, antiquum stylum in expeditionibus literarum earumdem servari solitum inviolabiliter observent.

Contravenientium poenae. § 19. Districtius inhibentes praefato ac pro tempore existenti correctori, sub indignationis nostrae; procuratoribus vero, praesentibus et futuris, sub excommunicationis latae sententiae neonon privationis officiorum et beneficiorum quorumcumque per eos obtentorum, ac inhabilitatis ad illa et alia in posterum obtainenda, aliquis nostri et pro tempore existentis Romani Pontificis arbitrio inferendis et applicandis poenis, ne de causis ac expeditionibus per praesentes interdictis, et alias quam ut praefertur, etiam praetextu quorumvis privilegiorum et indultorum, eis et eorum officio quomodolibet concessorum, aut consuetudinis vel quasi possessionis, in similibus materiis prohibitis expediendis se intromittere quoquomodo audeant vel praesumant.

Irritatio contraria. § 20. Decernentes nihilominus quascumque concessiones, commissiones et alias expeditiones ab illis et a dicto officio deinceps contra praesentium tenorem pro tempore quomodolibet, quod absit, attentatas, nullas et invalidas ac extortas et subrepticias fore et esse ac censeri, neminiisque propterea suffragari posse.

Clausula sublata, etc. § 21. Sicque per quoscumque locorum ordinarios ac iudices et commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac eiusdem Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate

1 Minutas, Cherub. (R. T.).

et anuctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 22. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, privilegiis quoque et indultis, eisdem correctori et procuratoribus, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac forsitan concessis, approbatis et innovatis, ac decretis et censuris in illis appositis (quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanens, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus) contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisi, ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Et quibuslibet aliis privilegiis, indulgentiis et literis apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcumque tenorum existant, per quae, praesentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus praesentium impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus habenda sit in nostris literis mentio specialis.

§ 23. Ut autem praesentes literae ad omnium notitiam deducantur, et eos, quorum interest vel interesse poterit, omnino affiant, volumus et mandamus illas in Palatii nostri Apostolici ac Audientiae literarum contradictarum valvis et acie Campi

Clausulae de rogatoriae.

Iussio publicandi.

Florae per aliquos ex cursoribus nostris affigi et per aliquod temporis spatum, relictam ibidem earum copia, affixas detinari, ut ii, quos literae ipsae concernunt seu concernere poterunt quomodolibet in futurum, nullam possint excusationem praetendere vel allegare quod ad ipsorum notitiam non pervenerint, cum non sit verisimile apud eos incognitum remanere quod tam patenter publicatum fuerit.

Sanctio poe-
nalis.

§ 24. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, ordinationis, inhibitionis, decreti, derogationis, voluntatis et mandati infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae MDLXII, sexto kalendas iunii, pontificatus nostri anno tertio.

† Ego PIUS, catholicae Ecclesiae episcopus.

Sequuntur subscriptiones cardinalium et publicatio.

Dat. die 27 maii 1562, pontif. anno III.

LXVIII.

Reformatio tribunalis Reverendae Camerae Apostolicae 1.

Pius episcopus servus servorum Det,
ad perpetuam rei memoriam.

Romanus Pontifex, Christi vicarius, uti prudens paterfamilias, provide animadvertis in agro dominico multam messem et multos iam operarios esse, ut opus Domini recte et sine confusione adimpleatur, sim-

Exordium.

1 De munere officialium Cameræ, plene habes de clericis in constitutione xvii Engenii IV, *Inter*, tom. v, pag. 52; et in constitutione te Callisti III, *Quae laudabili*, ibid., pag. 116; in constitutione x Iulii II, *Ex iniuncto*, ibid., pag. 418.

gulis euras partitur et officia distribuit, ac ne quis muneris sibi commissi limites excedat, aut in alterius messem falcem imponat, solerti studio et diligentia providet, sicut, pro felici ipsius agricultura et directione, in Domino conspicit salubriter expedire.

§ 1. Sane, postquam nos sacrum oecumenicum et generale concilium pro extirpandis haeresibus et christiani populi moribus emendandis in civitate Tridentina celebrandum indiximus, prout illud, divina favente gratia, frequentissimo praelatorum conventu iam feliciter congregatum extitit, et suos salutares progressus habere coepit, dum concilium ipsum generali totius Ecclesiæ reformationi diligenter incumbit, nos Curiae nostræ ac illius officiorum et tribunalium peculiari correctioni animum adiecimus, et a sacrae Poenitentiariae officio, in quo salus præcipue vertitur animarum, initio sumpto, illius reformatio nem feliciter absolvimus.

§ 2. Nunc vero Camerae nostræ Apostolicae tribunal, tamquam reliquis totius Curiae dignius et excellentius, in quo non solum Patrimonii Beati Petri, sed universorum fisci apostolici iurum conservatio et administratio versatur, direximus oculos nostræ mentis, animadvertisimusque in eamdem Cameram, pro superiorum temporum licentia et incuria, pleraque negotia extra propriam ipsius tribunalis naturam, tam circa ditioni ecclesiasticae in temporalibus subiectas, quam reliquas totius christiani orbis provincias, irrepsisse, per quae camerarii nostri ac praesidentium et clericorum eiusdem Cameræ studia a propriis et peculiaribus eorum curiis distrahuntur, aliorumque tribunalium et officiorum dictae Curiae, ac totius Ecclesiastici Status iurisdic^{tio}, cum magno fisci nostri ac partium litigantium detimento et reliquorum christifidelium scando^{lo}, confunditur et impeditur. Idecireo, ad tol-

*Studium Papæ
reformandi eius
Curiam.*

*Causa huius
reformatio[n]is.*

Iendos abusus huiusmodi, et ut camerarius ac clerici et praesidentes praedicti eorum proprio muneri commodius et diligentius intendere valeant, habita super his cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus deliberatione matura, et dilecto filio nostro Guidone Ascanio Sanctae Mariae in Via-Lata diacono cardinali de Sancta Flora inncupato, moderno camerario nostro, ac dilectis filiis praesidentibus et clericis dietae Camerae eiusque notariis auditis, et eorum facultatibus et iuribus diligenter inspectis, omnibusque mature consideratis, de eorumdem fratrum consilio, apostolica auctoritate, tenore praesentium, statuimus et ordinamus.

Camerarius et
clericis causas
fisci interesse
concern. et non
alias causas pri-
vatorum cogne-
scant,

§ 3. Quod de cetero, perpetuis futuris temporibus, praedicti Guido Ascanius cardinalis ac pro tempore existentes camerarius ac praesidentes et clerici fisci nostri negotiis diligenter incumbant; utque illud liberius et facilius facere et exequi possint, causis inter fiscum nostrum et privatos, iuxta propriam eorum tribunalis naturam, contenti sint, et propterea a cognitione causarum inter privatos, etiam per viam appellationis, etiam in terris Ecclesiae, ad Sedem Apostolicam interpositae, omnino abstineant, nisi causae a negotiis fiscalibus dependeant, aut ab illis origine trahant.

Et abstineant a
commissionibus
causarum

§ 4. Similiter abstineant a commissionibus et avocationibus causarum, necnon literis monitorialibus et inhibitoriis, ac sequestrationibus et aliis huiusmodi, ubi non agitur de interesse fisci, etiam in terris Ecclesiae, cum haec ad signaturam nostram spectare noscantur, et alias ordo iudiciorum multipliciter confundantur. Permittimus tamen illis, pro minori pauperum dispendio, ut causas appellationum a sententiis definitivis vel earum vim habentibus interlocutoriis, intra quadraginta millaria ab Urbe, in rebus minimis et profanis, summan vigintiquinque ducatorum non exce-

dentibus, de qua dispositione ¹ mentionem facere teneantur, per simplices literas, alias iuxta formam iuris, committere possint.

§ 5. Interdicimus etiam illis commissiones alienationum de bonis ecclesiasticis in forma, quae dicitur *Si in evidentem*, pro rebus, quarum redditus annuus summan quinque ducatorum auri de Camera exceedat, de quo redditu similiter expressa mentio in dispositiva literarum habeatur, et commissiones huiusmodi semper ordinario loci et alteri personae in dignitate ecclesiastica constitutae coniunctim committantur; et si de ipsius ordinarii interesse vel praeiudicio agatur, tune loco ipsius committantur metropolitano; et si res ad ipsum metropolitanum pertineat, ordinario viciniori; et numquam similes commissiones concedant, quando agitur de alienatione iurisdictionum vel vassallorum ad Ecclesiam quovis modo pertinentium.

Alienationum-
que bonorum
eccles.,

§ 6. Insuper ne delicta impunita remaneant, ab absolutionibus et remissionibus <sup>Absolutioni-
bus a delictis,
etc.,</sup> delictorum quorumlibet, etiam levium, aut illorum commissionibus, necnon salvisconductibus pro delinquentibus, etiam de delictis extra terras Ecclesiae commissis, omnino abstineant.

§ 7. Et similiter a moratoriis dilationibus, nisi ad modicum tempus et non ultra mensem, ac data idonea cautione, et pro his debitoribus tantum, qui aliam dilatationem non obtinuerint.

§ 8. Hebrais vero tolerantias aut alia <sup>Hebraeorum
tolerantias,</sup> privilegia praeiudicium christianorum quomodolibet concernentia.

§ 9. Et quibusvis personis, frumentorum aut aliorum victualium ex Urbe vel <sup>Extractioni-
bus,</sup> aliis terris Ecclesiae ².

§ 10. Et tam in illis quam extra eas, ad cuiusvis instantiam, represalias, etiam pro debitibus fiscalibus, nisi de particulari et expresso mandato nostro aut Pontificis pro tempore existentis.

§ 11. Necnon literas camerales pro adi-

¹ Cherub. legit: *quo dispositive* (R. T.).

² Deesse videtur *asportationem* (R. T.).

Moratoriis,

Represaliis,

Possessione beneficior. &c. piscenda possessione beneficiorum ecclesiasticorum, etiam nobis et Sedi Apostolicae reservatorum; et prorogationem temporis ad expediendas literas apostolicas quarumcumque gratiarum, aut ad solutionem annatarum vel aliorum iurium collegio cardinalium aut officialibus debitorum minime concedere valeant.

Vectigalibus. § 12. Cavcant etiam ab impositione vel augmentatione vectigalium senatus datiorum vel illorum diminutione aut alteratione ex quacumque causa, etiam publicam utilitatem concernente.

Spoliis clericorum. § 13. Sed nec spolia clericorum decadentium, aut decimas vel alia regalia aut credita fiscalia in toto vel in parte donare vel remittere possint. Commissarii vero ad praemissa exigenda et recuperanda, non nisi idonei et probatae vitae, nullum habentes in ea re interesse, constituentur, qui etiam iureiurando ac idoneis cautionibus de eorum officio fideliter et diligenter exercendo adstringantur.

De clericorum iurisdictione. § 14. Clerici vero Camerae, cum nullam iurisdictionem ut singuli, sed tantum collegialiter et in plena Camera habere noscantur, nihil expediant privatim et singulariter, nec alias literas aut patentes de quacumque re subscibant, nisi ex commissione eis facta in eadem plena Camera, in qua omnia clare et distinete proponi, ac in libro propositionum annotari debeant.

Notariorum munere. § 15. Notariique in expeditionibus et scripturis desuper conficiendis, de propositione et commissione huiusmodi mentionem expressam habere teneantur.

Indultis circa spiritualia. § 16. Sed et tam camerarius quam clerici ipsi, ultra prohibita in praesenti reformatione, a quibuscumque licentiis, gratis et indultis de rebus spiritualibus in forma gratiosa vel commissaria, etiam cum clausulis iustificativis et alias, tam in terris Ecclesiae quam extra illas, omnino abstineant.

§ 17. Et similiter a quibuscumque aliis

expeditionibus, quae sibi, ratione suae ordinariae iurisdictionis, propter publicam utilitatem vel alias, expresse per literas suarum facultatum concessae non revertuntur. Nec practextus consuetudinis aut quasi possessionis, etiam antiquissimae et immemorabilis, in similibus concedendis eis suffragetur, etiam si consuetudo et quasi possessio huiusmodi per literas aliquorum Pontificum generaliter approbatæ fuerint.

§ 18. Notarii vero Cameræ abstineant ab extorsionibus et indebitis exactionibus, utpote pro obligationibus solvendi annatas, quae tamen in promptu solvuntur, prout hactenus usurpatum esse accepimus, et aliis huiusmodi, super quibus et aliis per praesentes statutis et prohibitis, camerarius ac eius vicarius diligenter inquisitionem adhibere et delinquentes condignis poenis pro modo culpæ punire debeant.

§ 19. Sede autem Apostolica vacante, officium camerarii, quod per constitutionem piae memoriae Clementis Papæ V, etiam praedecessoris nostri, in concilio Viennensi editam, durare decernitur, ita durare declaramus ut tam ipse camerarius quam praesidentes et clerici ac notarii predicti non solum ea, quae praesentis constitutione prohibentur et quæ, Pontifice vivente, etiam pro eiusdem Pontificis reverentia aut alias quomodolibet exercere et expedire non consueverunt, minimi usurpent, sed tantum exactioni pecuniarum Cameræ Apostolicae debitarum ac illarum reservationi neconon provisoriis ratione Sedis vacantis necessario faciendis, incumbere et propterea a solutione debitorum ante Pontificis obitum contratorum, aut illorum declaratione vel nominatione, ac rationum solidatione et quibuscumque aliis expeditionibus, tam gratiam quam iustitiam aut illarum executionem quomodolibet concernentibus, omnino abstinere debeant.

§ 20. Districtius inhibentes praefato ac

Contravenientium poenae.

pro tempore existenti camerario, in virtute sanctae obedientiae; clericis vero ac notariis et aliis officialibus et eorum ministris quibuscumque, sub excommunicacionis latae sententiae, neenon privationis officiorum et beneficiorum quorumcumque per eos obtentorum ac inhabilitatis ad illa et alia in posterum obtainenda, aliquisque nostri et pro tempore existentis Romani Pontificis arbitrii poenis, ne de causis, negotiis ac expeditionibus per praesentes interdictis, etiam praetextu quorumvis privilegiorum et indultorum eis quomodolibet concessorum, aut consuetudinis vel quasi possessionis huiusmodi se intromittere quoquo modo andeant seu praesument.

§ 21. Decernentes quosecumque concesiones, commissiones et expeditiones ab illis et a dicta Camera deinceps contra praesentium tenorem pro tempore forsitan, quod absit, attentatas, etiam si illas vivae vocis oraculo emanassae asseratur, nihilominus nullas et invalidas ac extortas et subreptitias fore et esse ac censeri, neminius propterea suffragari posse.

§ 22. Et ita per quosecumque locorum ordinarios ac iudices et commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac eiusdem Romanae Ecclesiae cardinales, etiam provinciarum et terrarum ditionis ecclesiasticae legatos, eorumque vicelegatos, gubernatores et alios officiales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane quicquid secus super his a quoquin, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 23. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, privilegiis quoque, indultis ac facultatibus eisdem camerario ac praesidentibus et clericis, etiam motu proprio et consistorialiter, ac de fratribus eorumdem consilio et assensu,

Annulatio alterius gestorum.

Clausula sublatu.

Clausulae derogatoriae.

sub quibuscumque tenoribus et formis, ac eum quibusvis clausulis et decretis, in genere vel in specie et alias quomodolibet, etiam per piae memoriae Martinum V, Eugenium IV, Innocent. VIII et praedictum Leonem X et Paulum III ac Iulium etiam III et alios quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros, ac forsan etiam nos concessis, approbatis et innovatis, ac decretis et censuris in illis appositis, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa ac individua et de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdic, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem et quibuslibet aliis privilegiis, indulgentiis et literis apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcumque tenorum existant, per quae, praesentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus praesentium impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus habenda sit in nostris literis mentio specialis.

§ 24. Ut autem praesentes literae ad omnium notitiam deducantur, et eos, quorum interest vel interesse poterit, omnino afficiant, volumus et mandamus illas in Palatii nostri ac Cameræ Apostolicae valvis et acie Campi Florae per aliquos ex cursoribus nostris affigi et per aliquod temporis spatium, relieta ibidem earum copia, affixas definiri, ut ii, quos literae ipsae

Forma et effectus publicationis.

concernunt seu concernere poterunt quomodolibet in futurum, nullam possint excusationem praetendere vel allegare quod ad ipsorum notitiam non pervenerint, cum non sit verisimile apud eos incognitum remanere quod tam patenter publicatum fuerit.

Sanctio poen. Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, sexto kalendas iunii, pontificatus nostri anno III.
† Ego PIUS, catholicae Ecclesiae episcopus.

Sequuntur cardinalium subscriptiones et publicatio.

Dat. die 27 maii 1562, pontif. anno III.

LXIX.

Reformatio tribunalis auditoris causarum Curiae Reverendae Camerae Apostolicae.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Proemium. Inter multiplices pastoralis officiū nostri curas, illa nos potissimum urget ut provisionis nostrae ministerio Romanae Curiae tribunalia iuste et salubriter dirigantur, ac subditis nostris et aliis christifidelibus causas et negotia sua in eis tractantibus ins ē iustitia aequa lance et minoribus, quam fieri poterit, dispendiis ministrentur.

Causa huius reformationis. § 1. Sane cum nos, una cum venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, generali tribunali et officiorum eiusdem Curiae reformationi solerti studio ac vigilantia intenderemus, inter cetera, respeximus ad antiquissimum et nobilissimum tribunal nostri et Curiae causarum Camerae Apostolicae generalis auditoris, qui non solum Romanae Curiae iudex ordinarius existit,

sed in tota temporali iurisdictione nostra ac universis christiani orbis provinciis et regnis, ex indulto diversorum Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, in civilibus et criminalibus iurisdictionem exercet, animadvertisimusque in eodem tribunal, pro temporum incuria et negocio- rum multiplicitate, nonnullos abusus irrepisse, ac non modica emendatione et correctione opus esse.

Reformatio

§ 2. Et propterea, ut tam auditor quain eius locumtenentes et notarii, intra iurisdictionis suae fines se contineant, neque causas, contra iuris ordinem, cum rectorum et gubernatorum ciudem ditionis nostrae et aliorum ordinariorum iniuria ac subditorum nostrorum et reliquorum christifidelium nimio dispendio, ad se trahant, aliasque, ut deceat, eorum officio rite et reete fungantur, providere volentes, vocato et auditio venerabili fratri nostro Flavio, episcopo Muranensi, moderno nostro et dictae Curiae auditore, et habita super his cum eisdem cardinalibus deliberatione matura, de eorum consilio, apostolica auctoritate, tenore praesentium, statuimus et ordinamus quod de cetero, perpetuis futuris temporibus, auditor ac locumtenentes seu iudices et notarii dictae Curiae pro tempore existentes, ad infrascriptorum capitulorum et in eis contentorum quorumunque plenariam observationem teneantur.

§ 3. Et in primis auditor praefatus non decernat monitoria specialia in causis profanis, etiam in terris Ecclesiae, ultra quadraginta milliaria ab Urbe, quando valor causae non excedit summam centum florinorum.

§ 4. Deinde non recipiat nec admittat appellations de partibus, nisi cum clausula expressa, quatenus a sententia definitiva vel vim definitivae habente appellatum sit.

§ 5. Successive in monitoriis generali-

super monitoriis specialibus,

Appellat. ad- mittendis,

Monitorii generalibus bus reservet facultatem, etiam ordinario loci, absolvendi incurentes censuras in eis contentas.

§ 6. Praeterea non permittat affigi *Cedulonibus* dulones cum picturis daemonum et aliis similibus.

§ 7. Item, non decernat seqnestra, nisi *Sequestris*, iuxta formam constitutionis felicis recordationis Clementis Papae V, praedecessoris nostri, quae incipit *Ad compescendas*, prout servatur in Rota, et in illis semper apponatur elansula *Proviso quod de fructibus sequestratis cultus divinus manuteneatur ac animarum eura exerceatur, et alia onera beneficio incumbentia supponentur*.

Monitorii contra episcopos et eorum superiores pos et eorum superiores monitoria ad personaliter comparendum, nisi praevia commissione signata manu nostra aut pro tempore existentis Romani Pontificis; et pro decreto monitorii ad personaliter comparendum nihil percipiat.

Expensis contumacialisibus instigatoris, § 9. Subsequenter expensae contumaciales restituantur instigatori, si illas fecerit; alioquin notario causae ac aliis, qui in ea expeditiones scripserunt ac eas gratis ad instantiam fisci concesserunt.

§ 10. Item, non concedat auditor in *Remissoriis in causis criminalibus* remissoriam ad partes ad probandum delictum vel fundandam fisci intentionem, sed advocentur testes ad Curiam, vel causa remittatur ad partes, ubi delictum est commissum.

§ 11. Nec concedat literas ad partes ad *Literis pro capien. indicis* capienda indicia contra aliquem, nisi prius in Curia aliqualiter constiterit de delicto.

§ 12. Praeterea non permittat quod *Examine reorum et testium*, procurator fisci examinet reos, sed tantum examini interesse possit, ac reus per indicem examinetur; et idem servetur in testibus, qui pro reo examinabuntur, vel det interrogatoria in scriptis.

§ 13. Deinde curet ne rei ultra triduum

retineantur in carcerebus secretis antequam examinentur, nisi tamen natura causae aliud suadeat.

§ 14. Studeatque generaliter dilationes in fisci favorem abbreviare ne rei diutius *Dilationibus fisci*, laboribus et expensis fatigetur.

§ 15. Nec differat expeditionem causarum inter privatos pendentium, licet procurator fisci protestetur causam non expediti, nisi ipso citato pro eius interesse, nisi de eo incontinenti saltem summarie doceat.

§ 16. Nec inhibeat aut retardet mercatoribus creditorum suorum exactionem ad fisci instantiam, sub praetextu usurariae pravitatis in eis commissae, sed procedatur separatim in causa usurarum, sine retardatione causae civilis, iuxta iuris dispositionem.

§ 17. Minus etiam admittat appellacionem fisci ab absoloria lata pro reo, iuxta laudabilem consuetudinem hactenus in Curia servatam.

§ 18. Item, inquisito reo, non fiat inventarium illius bonorum, nisi agatur de delicto, pro quo veniat imponenda poena¹, nisi detur idonea fideinssio de stando iuri, et indicato solvendi. Quando autem inventarium conficiendum fuerit, non describatur inventarium huinsmodi in registro, sed tantum moderata merces pro qualitate rei a notario accipiatur.

§ 19. Et in causis ordinariis auditor praedictus seu eius in civilibus locumtenens non recipiat sportulas, neque notarius aliquid pro nota sententiae, sed in causis commissariis et declaratoriis contumacialibus tantum.

§ 20. Insuper caveat dictus auditor ne sui notarii vel eorum substituti sint procuratores causarum eiusdem tribunalis, aut paciscantur de quota litis vel lucrum procuratoribus vel sollicitatoribus, sub poena privationis et infamiae.

§ 21. Nec audeant notarii ipsi facere

¹ Cherub. legit: *poena capitalis vel confiscatio- nis bonorum, aut alia notabilis poena, nisi etc. (n. r. T.)*

Reorum in carcere reten-

Dilationibus fisci,

Interesse fisci in causis pri-

mercatores,

Appellationi- bus fisci,

Inventariis de bonis inquisito- rum,

Sportulis iu-

dicum,

Notariorum procura vel pa-

etatis,

Decretisque, ex se decreta, etiam quantumvis ordinaria et solita, sed semper ad iudicem recurvant, sub poena falsi et privationis exercitii.

§ 22. Curentque etiam notarii ut cognoscant contrahentes saltem per depositionem unius ex testibus in instrumento apponendis, ne fiat suppositio personarum.

Officiorum auditorebus, § 23. Item, eorum officia arrendare non possint, nisi personis per ipsum auditorem approbatisi.

Inhibitionibus vigore Eugeniana, § 24. Praeterea auditor praefatus non concedat monitoria vel inhibitiones in vim constitutionis Eugeniana in favorem enriacium, nisi pro illis, qui saltem per annum in Curia continue residentiam fecerint.

Terminis referendi, § 25. Et si contingat unum notarium accipere terminum pro alio notario ad referendum, teneatur ipse accipiens per totam illam diem, qua acceperit, relationem facere.

Mandatis de manutentendo, § 26. Et insuper auditor praefatus non concedat mandata de manutenendo aliquem in possessione, in qua existit, nisi constito saltem extrajudicialiter eum acceptisse et retinuisse vere et actualiter, non autem verbaliter et momento tantum, possessionem vacantem, et non cum spolio alterius.

Mandatis suspiciois fugie, § 27. Porro non concedat mandatum de capiendo ratione suspicionis fugae, nisi constito sibi saltem summarie et extrajudicialiter de credito liquido et de suspicione fugae saltem per iuramentum ipsius creditoris, et nisi facta solutione vel deposito actuali per actorem de expressis ¹ capturae, in eventum in quem illa indebet facta detegatur.

Copias dandis ante torturam, § 28. Insuper praefatus auditor seu eius locumtenens in criminalibus faciat semper dare copiam indiciorum reo vel petentibus pro eo ante torturam; et pendente termino ad faciendas defensiones,

¹ *Expensis*, Cherub. (R. T.).

detur commoditas carceratis libere loquendi cum eorum advocatis et procuratoribus, etiam semotis arbitris, nisi tamen qualitas causae aliud necessario suadeat; quae quidem indiciorum copiae dentur pauperibus gratis et absque aliqua pecuniarum exactione.

§ 29. Praeterea notarii non conficiant regesta in causis ordinariis nec commissariis non excedentibus valorem ducentorum florinorum, ac in ipsis regestis et extractibus et quibuscumque aliis eorum expeditionibus teneantur servare taxas, iuxta reformationem in novissimo concilio Lateranensi editam.

Jurisdictione aud. Cameræ. § 30. Tandem, ut tollantur controversiae inter tribunalia dictae Curiae, et unicuique sua iurisdictio servetur, declaramus exceptionem obligationis in forma Cameræ ad praefatum auditorem Cameræ privative quoad alia tribunalia pertinere, praeterquam in instrumentis dependentibus a causis et actis in aliis tribunalibus huiusmodi gestis, et sine praecordio motus proprii per nos in favorem populi Romani editi.

Inhibitione et poena in contraventione. § 31. Districtius inhibentes auditori, sub indignationis nostræ; et locumtenentibus sive iudicibus ac notariis praedictis, sub excommunicationis latae sententiae ac privationis officiorum suorum huiusmodi et aliis, etiam gravioribus, nostro et pro tempore existentis Romani Pontificis arbitrio infligendis et applicandis, poenis, ne de expeditionibus ac decretis et aliis sibi per praesentes interdictis, ac contra praedictorum capitulorum formam et tenorem, etiam quorumvis privilegiorum, indultorum ac literarum eis quomodolibet concessarum, vel alio quovis praetextu, se intromittere aut illa immunitate vel alterare quoquomodo audeant seu praesumant.

Clausula sublata. § 32. Decernentes quaecumque decreta et acta ab eisdem auditore, iudicibus et

notariis pro tempore contra praesentium formam et tenorem, quod absit, emanata et facta, nulla et invalida, ac extorta et subreptitia, nulliusque roboris vel momenti fore et censeri, neminique propterea suffragari posse vel debere; et ita per quosecumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales ac causarum Palatii Apostolici auditores, in quavis causa et instantia, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane quidquid secus super his a quoviam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 33. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, privilegiis quoque et indultis eidem tribunali ac illius auditoratus officio ac auditori, etiam in eiusdem officii erectione et institutione, ac indicibus et notariis ipsius, illorunque collegio, etiam motu proprio, consistorialiter ac de fratrum eorumdem consilio et assensu, sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere vel in specie, et alias quomodolibet, etiam per nos, concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, nentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, a praefata sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non

possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem; et quibuslibet aliis privilegiis, indultis et literis apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcumque tenorum existant, per quae, praesentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus praesentium impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus specifica, individua et expressa ac de verbo ad verbum habenda esset in eisdem literis mentio specialis.

§ 34. Ut autem praesentes literae ad omnium notitiam deducantur, et omnes, quorum interest vel interesse poterit, affiant, volumus et mandamus illarum copiam in Palatii nostri Apostolici ac domus seu Curiae praefati auditoris valvis et acie Campi Florae affigi, et ibidem, relicta earum copia, aliquandiu detineri, ut ii, quos literae ipsae concernunt seu concernent in futurum, quod ad ipsorum notitiam non pervenerint vel illas ignoraverint, quo minus eos arcent, perinde ac si eis personaliter intimatae forent, nullam possint excusationem praetendere vel ignorantiam allegare, cum non sit verisimile apud eos remanere incognitum quod tam patenter extiterit publicatum.

§ 35. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostrorum statuti, ordinationis, declarationis, inhibitionis, decreti, derogationis, voluntatis et mandati infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimosecundo, quarto nonas iunii, pontificatus nostri anno III.
Ego Pius, catholicae Ecclesiae episcopus.

Sequuntur cardinalium subscriptiones et publicatio.

Dat. die 2 iunii 1562, pontif. anno III.

LXX.

Loca pia et confraternitates, etiam institutae vel dependentes a capitulo sacrosanctae Lateranensis Ecclesiae vel Sancti Spiritus aut Sancti Sebastiani ad Catacumbas de Urbe, subiiciuntur iurisdictioni et obedientiae ordinario-rum ac rectorum parochialium. Et eisdem capitulis prohibetur de cetero erigere loca pia et ecclesiis, vel in eorum membra recipere.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Proæmium. Regimi universalis Ecclesiae, divina favente clementia, praesidentes, inter cetera, ad quae nostri pastoralis officii ratione tenemur, in primis satagendum nobis fore arbitramur, ut ne quid quorumvis privilegiorum, facultatum et indultorum apostolicorum quibusvis personis et locis, ob quasvis, etiam quantumlibet pias, causas concessorum, aut alio quopiam praetextu, tam in eorum, quos in partem universalis Ecclesiae regiminis sibi Sedes Apostolica assumpsit, quam aliorum quorumvis iurisdictionis præiudicium vel auctoritatis diminutionem temere a quoquani agendo, attentetur, et ex quo, sumptis scandalorum causis, universus christifidelium coetus cum animarum periculo coinquinetur.

§ 1. Cum itaque, sicut magna cum

Ministri ecclésiarum institutorum sive plurimi ecclésiarum, cappellarum, cap-dependent. ab hospitali Sancti Spiritus vel monasterii S. Sebastiani ad Catacumbas sive capitulo Sancti Ioannis Laterstri, ex eo forsan quod eorum ecclesiae, de Urbe praetendebant ex cappellae, cappellaniae, oratoria, altaria, emptos esse a societas ac confraternitates huiusmodi, iurisdictionis ordinariorū I.

¶ Multae lites ortae fuerunt inter illos et locorum ordinarios.

tionem vel alias, in membra seu grangias per praceptorum hospitalis Sancti Spiritus in Saxia de Urbe, Sancti Augustini et abbatem monasterii Sancti Sebastiani ad Catacumbas, prope et extra muros dictae Urbis, Cisterciensis Ordinum, ac capitulo ecclésiae Sancti Ioannis Lateranensis de eadem Urbe, quorumdam per nonnullos praedecessores nostros Romanos Pontifices ac Sedem praedictam ac forsitan nos eisdem hospitali, monasterio et pro tempore existentibus illorum praceptorum et abbati ac ecclésiae Lateranensi et capitulo, cum facultate illa aliis ecclésiis, cappellis, cappellaniis, oratoriis, altaribus, societatis et confraternitatibus impariendi et communiceandi, desuper forsitan concessionum privilegiorum, facultatum et indultorum praetextu, vel alias, etiam cum huiusmodi imparitione et communicatione, recepta existunt ac ab eis dependent; ac alias se ac ecclésias, cappellas, oratoria, altaria, cappellanias, societas ac confraternitates huiusmodi, illorumque bona quaecumque ab ordinariis locorum eorumque iurisdictione, obedientia et visitatione ac correctione exemptos et exempta esse praetendant, ac proinde, nulla ab eis requisita vel obtenta licentia, in ecclésiis, cappellis, cappellaniis, oratoriis et altaribus huiusmodi, per quosdam sacerdotes conductios, ad eorum nutum amovibiles, divina officia celebrare ac christifidelium eorumdem confessiones audire, eisque sanetissimum Eucharistiae necnon Baptismatis et alia sacramenta ecclésiastica ministrare, defunctorum cadavera, certa emolumenta mortuaria nuncupata percipiendo ac in eorum utilitatem convertendo, sepelire, ac diversa alia, in ordinariorum praeditorum ac parochialium ecclésiarum rectorum, infra quorum dioecesum et parochiarum limites ecclésiae, cappellae, oratoria, cappellaniæ et societas ac confraternitates hu-

iusmodi erectae et institutae existunt, iurisdictionis et auctoritatis praediudicium, facere audeant seu presumant; ac ordinarios et parochialium ecclesiarum rectores huiusmodi suis debitibus iuribus et emolumentis defraudent, illorumque praecpta et monitiones floccipendentes, diversa excessus et delicta committant; ob idque per ordinarios ac parochialium ecclesiarum rectores huiusmodi, necnon archipresbyteros, rectores, priores, gubernatores, guardianos et officiales ac ministros praedictos variae lites et controversiae coram diversis indicibus et commissariis in Romana Curia et extra eam ortae sint et forsan adhuc pendeant indecisae, in grave christifidelium eorumdem animarum periculum, populique scandalum et ordinis clericalis vilipendium non modicum.

*Li. d'ontex
iste easdem ha-
ges omnes ad
se advoca et
evagant;*

§ 2. Nos, quorum est quemlibet in suis iurisdictione et auctoritate manuteneremus, ac ne in eis indebita a quoquam impeditatur solertiae nostrae euras impendere, cunctorum quoque christifidelium animarum saluti, quantum cum Deo possumus, consulere, litium, causarum et controversiarum quarumeunque in praemissionis motarum et forsan pendentium status et merita, nominaque et cognomina iudicium et colligitantium praesentibus prouidienter expressis habentes, ac lites, controversias et causas huiusmodi ad nos harum serie advocantes illasque penitus annullantes, cassantes et extinguentes, partibusque litigantium perpetuum silentium imponentes, necnon eisdem iudicibus, ne se de eis ulterius intromittere, sub nostrae indignationis et excommunicationis latae sententiae poenis, audeant seu presumant, districtius inhibentes; ac ulterioribus scandalis, quae ex praemissioni oriri possent, debite ac salubriter obviare volentes, motu proprio, non ad alienius nobis super hoc oblatae petitionis instant-

*Et revocat ho-
spitalis et mo-
nasterii et ca-
pituli praedicto-
rum facultates
erigendi ecclae-
sias et societa-*

tiam, sed de nostra mera deliberatione, omnia et singula privilegia, facultates et indululta, etiam motu simili, etiam consistorialiter, ac ad quorumvis instantiam, ac sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoris, efficacioribusque et insolitis clausulis, ac irritantibus et aliis decretis, in genere vel in specie, per nos ac Sedem seu praedecessores huiusmodi praeeceptoris hospitalis ac abbatii monasterii, necnon capitulo ecclesiae Sancti Ioannis Lateranensis huiusmodi, etiam super facultate erigendi et instituendi ecclesias, cappellas et cappellanias, oratoria, altaria, societas et confraternitates, illaque in grangias vel membra recipiendi; ac per eos erectis et institutis ecclesiis, cappellis, cappellaniis, oratoriis, altaribus, societibus et confraternitatibus, illorumque archipresbyteris, prioribus, gubernatoribus, guardianis, sacerdotibus, officialibus et ministris, quocumque nomine nuncupatis, et aliis quibusvis, etiam ex certa scientia concessa ac forsan auctoritate apostolica approbata et confirmata, dicta auctoritate, tenore praesentium, ex simili nostra scientia, cassamus, extinguimus, irritamus penitus et abolemus. Necnon ecclesias, cappellas, cappellanias, altaria, oratoria, societas et confraternitates, illorum archipresbyteros, priores, gubernatores, guardianos, sacerdotes, officiales et ministros huiusmodi, cum omnibus illorum bonis, iurisdictioni, correctioni et obedientiae ordinariorum ac rectorum parochialium ecclesiarum, in quorum dioecesisbus et parochiis illa respective existent, ut praefertur, praedictis et aliis quibusvis sibi alias concessis privilegiis, immunitatibus, facultatibus, exemptionibus et gratiis non obstantibus, subiicimus et supponimus. Ac ordinariis, per se vel alium seu alios, quos duxerint eligendos et deputandos, ecclesias, cappellas, cap-

*tes, sive illas
in eorum mem-
bra recipiendi
cum facultatum
et indulgentia-
rum communica-
tione; ecclae-
siasque et so-
cietas huius-
modi subiicit
iurisdictioni or-
dinariorum et
rectorum paro-
chialium.*

pellanias, oratoria, altaria, societas et confraternitates, illorumque archipresbyteros, priores, gubernatores, guardianos, sacerdotes, officiales et ministros quoscumque, quoties eis videbitur, visitandi, corrigendi, inobedientes quoque et rebelles quoscumque, appellationis et quibusvis aliis sublatis atque remotis obstaculis, sententias, censuras et poenas ecclesiasticas et pecuniarias sibi benevisas et in eos propterea latas incurrisse declarandi, aggravandi, reaggravandi, ac brachii saecularis auxilium invocandi et poena debita puniendi, plenam et liberam facultatem concedimus.

Contravenientium poenae.

§ 3. Districtius inhibentes archipresbyteris, prioribus, guardianis, gubernatoribus, sacerdotibus, officialibus et ministris praedictis ac aliis quibusvis, quavis dignitate et auctoritate fungentibus, sub eisdem ac duorum millium ducatorum auri de Camera, Camerae Apostolicae applicandorum, ne non privationis quorunquamque beneficiorum, qualitatemque qualificatorum, per eos pro tempore obtentorum et concessorum, eo ipso, absque aliqua desuper facienda declaratione, per contravenientes incurrendis poenis, ne deinceps, perpetuis futuris temporibus, quorunvis privilegiorum, facultatum et indultorum sibi quomodolibet pro tempore concessorum, aut alio quovis praetextu, praceptor videlicet, abbas et capitulum praedicti ecclesias, cappellas, cappellanias, oratoria vel altaria aut societas vel confraternitates erigere et instituere; ac illas et illa sic erectas et institutas seu erecta et instituta, cum facultatum et indulgentiarum participatione et communicatione, in grangias vel membra eorum hospitalis vel monasterii aut ecclesiae Lateranensis huiusmodi recipere; archipresbyteri vero et priores et gubernatores ac guardiani, sacerdotes quoque, officiales et ministri praedicti divina offi-

cia celebrare seu celebrari facere, confessiones audiire vel alia sacramenta ecclesiastica cuiquam ministrare, defunctorum cadavera sepelire aut aliquos sacerdotes pro praemissis exequendis deputare audeant seu praesumant. Immo, sub poenis praedictis, mandantes et praecipientes eisdem ut ordinariis ac rectoribus parochialium ecclesiarum huiusmodi, ne non piis eorum mandatis, monitionibus et exhortationibus in omnibus et per omnia parere et obedire debeant, salubresque eorum correctiones prompto et libenti animo suscipiant. Decernentes eisdem archipresbyteros, priores, gubernatores, guardianos, sacerdotes, officiales et ministros, ne non eorum ecclesias, cappellas, cappellanias, altaria, oratoria, societas et confraternitates ac alios quoscumque, sub eisdem privilegiis, indultis et facultatibus comprehensos, eisdem ordinariis omnino subiecta fuisse, fore et esse.

§ 4. Et ita per quoscumque praedictos et alios iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane quidquid secus super his a quovis, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 5. Non obstantibus, si opus sit, de Causa de rogatoria. tollendo iure quaesito et aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ne non hospitalis et monasterii ac ecclesiae Sancti Ioannis Lateranensis et Ordinum huiusmodi, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, illis eorumque praceptoribus, abbatibus et capitulo praedictis respective, eorumque superioribus et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere

Decretum iritans.

vel in specie, et alias, etiam motu et protestatis plenitudine similibus, etiam consistorialiter ac alias quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus et singulis, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individualia et expressa ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi praesentibus pro sufficienter expressis habentes, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, a praedicta sit Sede indulustum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de industro huiusmodi mentionem, et qualibet alia dictae Sedis indulgentia generali vel speciali, cuiuscunque tenoris existat, per quam, praesentibus non expressam vel totaliter non insertam, effectus huiusmodi gratiae impediri valeat quomodolibet vel differri, et de qua eiusque toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis.

Sanctio poe- § 6. Nulli ergo omnino hominum licet
nalis.

hanc paginam nostrae advocationis, annulationis, cassationis, extinctionis, irritationis, abolitionis, subiectionis, suppositionis, inhibitionis, concessionis, decreti et derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praeumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimosecundo, idibus iunii, pontificatus nostri anno m.

Dat. die 13 iunii 1562, pontif. anno m.

LXXI.

Reformatio tribunalium ordinariorum et aliorum iudicium Romanae Curiae, officiique tam advocati et procuratoris pauperum quam fisci Reverendae Cameræ Apostoliceae.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

§ 1. Cum ab ipso nostri pontificatus initio id praecipuum semper corde gesserimus ut Romanæ Curiae officia et tribunalia, sublatis omnibus, qui, ex nimia forsan praeteritorum temporum licentia, invaluerant, abusibus, in meliorem formam reducerentur. Ac, ob id, in primis ad Poenitentiariam nostram, utpote in quade animarum salute maxime agitur, mentis nostrae aciem convertentes, pro illius reformatione, nonnulla statuta perpetuo observanda ediderimus. Et deinde considerantes nobis, ex iniuncto summi apostolatus officio, etiam incumbere, non solum rebus spiritualibus convenientia remedia adhibere, sed etiam temporali Sedis Apostolice dominio subiectos, praesertim pauperes, ab oneribus, quantum fieri potest, sublevare, ac ut in tranquillitate recte gubernentur providere, Cameræ nostræ Apostolice officia ad honestum modum reduxerimus, et illius etiam ac nostri auditoratus officium reformataverimus.

§ 2. Verum, pro ulteriori reformatione huiusmodi prosequenda, opportunum, nonnullum necessarium esse censentes, reliqua etiam predictae Urbis et Curiae ordinaria tribunalia et ab illis dependentia, nostrique etiam fisci procuratoris officium ad debitam normam reducere, illorum magistratibus ac notariis et aliis officialibus in unum pluries congregatis, et in praesentia nostra ac nonnullorum

Pontifex re-formavit Poenitentiariam, Cameram eiusque auditoratum;

Nunc aliorum iudicium refor-mationem pro-fert

1 Vide supra pp. 195, 203 et 207.

venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium, ob hoc a nobis specialiter electorum auditis, ac omnibus mature consideratis, etiam de ceterorum omnium fratrum nostrorum consilio, hac in perpetuum valitura constitutione sancimus, statuimus et ordinamus.

§ 3. Quod nullus iudicium ordinariorum aliae Urbis et Romanae Curiae, cuiusvis causis civilibus ordinariis ratione sportularum aliquid prorsus accipiat, etiam a sponte dare voluntibus.

§ 4. In criminalibus vero, pro sportulis sententiae definitivae absolvitoriae a praetensis criminibus, in quibus alias poena a deportatione supra veniret imponenda, non ultra decem; a deportatione vero infra, non ultra quinque auricos accipere possint. Et sibi ipsis caveant ne, pro extorquendis huiusmodi sportulis, aliquem nolentem quovis modo absolvit, ad petendum sententiam huiusmodi per causarum expeditionis dilationem vel rei in carcerebus detentionem, vel per cautiones de se repraesentando vel non discedendo, ubi alias illis de iure locus non sit praestandi cautionem, aut alias quoquomodo inducent. Pro sententia autem in causis capitalibus et ultimi supplicii, vel in qua alias poena corporalis imponitur, etiam si in illa indemnitatibus partis offensae vel prosequuntis proprium interesse, etiam pecuniarium, provideatur et in illius favorem pronuncietur, nihil prorsus accipiat. Et pro ea, in qua poena pecuniaria vel relegationis imponitur et incidenter indemnitatibus consulitur et in illius favorem etiam pronunciatur, non ultra quinque aureos habere possint. In commissariis causis criminalibus, quae scilicet in vim commissionis a principio coram eis introducuntur, non ultra duplum eius quod in ordinariis accipere valeant.

§ 5. In civilibus simili modo commissariis, ubi de summa a vigintiquinque infra agitur, nihil prorsus; a vigintiquinque usque ad centum, scuta tria; a centum usque ad ducenta, scuta sex; a ducentis usque ad quacumque summam, scuta decem et non ultra. Pro quacumque sententia declaratoria, ob non partitionem monitorii in contumaciam, non ultra decem carleos. Pro declaratoria in vim literarum aut alias habente vim definitivam, si summa sit certa, accipient prout supra taxatum fuit; ubi autem non sit certa, sed agatur ad ipsarum literarum executionem, accipient secundum causae et personae qualitatem, dummodo non ultra quinque aureos. Pro quocumque interlocutorio seu deereto ante definitivam sententiam, nihil omnino.

§ 6. Et similiter pro decretis in contractibus et obligationibus virorum et mulierum aut rerum ecclesiae et piorum locorum, in domo ipsorum iudicium interponendis, ac etiam pro cassatione eiusdem querelae sive processus, nihil; pro decretis vero extra domum interponendis, dimidium unius scuti tantum accipient. Quae quidem decreta non nisi a gubernatore, auditore Camerae, vicario et senatore ac eorum iudicibus in contractibus et obligationibus praefatis interponantur.

§ 7. Capitanus tamen appellationum Curiae Capitolii recipiat sportulas secundum taxam per statuta Urbis ei traditam ¹.

§ 8. Quas etiam sportulas superius taxatas, non nisi e manibus notarii causae, et sententia prius ab ipsis subscripta, accipere eisullo modo liceat.

§ 9. Pro sigillo, praesertim in mandatis de relaxando careeratos, pro quovis crimine, etiam capitali, et in quovis alio genere expeditionum in causis criminalibus apponendo, non exigant ultra iulium

In civilibus
commissariis,

Mercede iudicium pro decretis in contractibus,

Sportulis capitanei appellationum,

Tempore receptionis sportularum,

Taxa pro si-
gillo iudicium,

¹ Lib. I, cap. 46.

unum, excepto auditore Cameræ, quoad eius expeditiones taxam requirentes dumtaxat. In civilibus autem, unusquisque exigat iuxta solitum. Pro sigillo in expeditionibus, quae sunt in Curia, cum clausula *Si quis, nihil.*

<sup>Prohibitione
aliquid a bar-
risello, etc. re-
cipiendi,</sup> § 10. A barigello et quibusvis aliis executoribus, etiam curiarum snarum particularibus, etsi sponte dare velint, sub quovis praetextu, nihil prorsus recipere praesumant.

<sup>Observantia
bul. Pauli III 1,</sup> § 11. Et quoad expeditionem carcerarum observent in omnibus et per omnia motum proprium a felicis recordationis Paulo III circa eorumdem carceratorum expeditionem editum.

<sup>Declaratione
termini pro ser-
vato,</sup> § 12. Idenique indices, tam in criminalibus quam in civilibus, qui sententias, prout in cedula, ferre, et terminos pro servatis habere consueverunt, dictarum sententiarum cedulas subscribere et terminos pro servatis habitos declarare intra decem dies omnino teneantur. Nec citationes, in quarum terminis pronunciare vel earum terminos pro servatis haberi contigerit, penes se ipsos retinere possint, sed penes notarios actuarios dimittant. Alioquin sententiae et termini ipsi, lapsis dictis decem diebus, pro circumductis habeantur.

<sup>Nullitatibus
attendantis,</sup> § 13. Non attendant nullitates, nisi ex defectu citationis, iurisdictionis vel mandati, sed, illis non obstantibus, ad causarum expeditionem procedant.

<sup>Expeditione
causarum a duo-
bus scutis infra,</sup> § 14. Expediant causas a duobus scutis infra summarie, manu regia, partibus tantum oretenus auditis et sine scriptis, nisi aliter ipsis ex rationabili causa visum fuerit, quam Burgi, de Sabellis, Ripae et Ripettæ indices exprimere in actis teneantur.

<sup>Camerum vi-
satatione,</sup> § 15. Gubernator semel in mense, una cum panperum ac fisci advocatis et procuratoribus ac deputato a societate Cari-

tatis, ultra visitationem ordinarie semel in hebdomada fieri solitam, visitet carceres, tam secretos quam publicos, per se ipsum, ne carcerati indebita a custodibus carcerum opprimentur; ac ut tabula novissime a dilecto filio Guido Ascanio, sanctæ Romanae Ecclesiae cardinali et camerario nostro, edita et in ipsis carceribus affixa tenenda observetur, provideat.

§ 16. Protector vero Caritatis et illius deputati, cum interventu gubernatoris et <sup>Medicorum
pro carceratis
electione et
muere,</sup> procuratoris fisci, eligat duos medicos fidèles et expertos, unum videlicet physicum, alterum vero chirurgicum, qui visitent carceratos infirmos et eos curent, ac de eorum infirmitate, cum opus fuerit, fidem faciant eidem gubernatori et aliis indicibus; provideatque eisdem de competenti salario ex poenis maleficiorum solvendo.

§ 17. Et in primis eligat aliquem presbyterum saecularem vel regularem, qui confessiones ipsorum infirmorum vel aliorum carceratorum, non tamen ultimo suppicio damnatorum, postquam in manibus executorum consignati fuerint, quorum cura ad confratres Societatis S. Ioannis Baptistae Misericordiæ nuncupatos spectat, audiat, eosdem carceratos visitet, ac spiritualiter consoletur.

§ 18. Nullus indicum, etiam Burgi, de Sabellis, Ripae et Ripettæ, in causis criminalibus procedat seu sententiam serat, nisi fisco in omnibus actis, in quibus deire citari debet, legitime citato.

§ 19. Non retineant domi sueae familiae riter aliquem procuratorem nec advocatum nec etiam notarium sueae curiae.

§ 20. Index de Sabellis nullas pecunias pro obtinendo indicatus officium marescalli pro tempore existenti persolvat aut ei, etiam post assecutum officium, mutuet, nec sub quovis praetextu quicquam ei det; minus ipse marescallus ab eodem judice, quavis occasione vel causa, etiam in vim

cuiuscumque praetensi indulti sibi a Sede Apostolica concessi, aut praetensae consuetudinis, quod et quam per praesentes revocamus et improbamus, percipere audiebat.

§ 21. Liecatque eidem marescallo duos

Notariorum Curiae numero, cuiusque custodi- dum electione. tantum notarios actuarios in eius curia habere, nec quovis praetextu numerum notariorum huinsmodi augere possit. Supprimendo ex nunc, prout supprimimus, omnia dictae Curiae notariatus officia, duobus tantum exceptis ad ipsius marescalli electionem. Ita tamen quod dicti duo ceteris de pretio officiorum suorum satisfacere teneantur.

§ 22. Item marescallus officium commentariensis et capitanei curiae suae nullo modo arrendet, sed per fideles et idoneos custodes et executores illa exerceri faciat, ipsis prius carcerum custodibus a gubernatore Urbis approbatis.

§ 23. Indices Burgi et de Sabellis ac Turris Nonae coram gubernatore et auditore Camerae, in fine cuiuslibet anni; et Ripetuae ac Ripae, in fine officii coram clero Camerae eiusdem Ripae praesidente syndicatu stare teneantur.

§ 24. Nec idem camerarius Ripae ultra sex menses in eius officio permanere nec confirmari valeat.

§ 25. Causae tamen eorum, qui in Burgo habitant, in prima instantia coram iudice Burgi cognoscantur et terminentur, exceptis causis obligationum in forma Camerac, quae coram suis iudicibus, et mercatum ac miserabilium personarum, quae, ad instantiam creditorum, coram omnibus ordinariis iudicibus introduci et ab illis terminari possint.

§ 26. Conservatores Urbis in palatio pro ipsis deputato residere teneantur, hoc videlicet modo, primus ipsorum primo mense, secundus secundo, et tertius tertio, ita quod unus ipsorum in dicto palatio semper resideat.

§ 27. Non possint de poenis statutariis vel per eorum proclamata inflictis aliquo modo gratiam facere in totum, et praesertim de corporalibus, nec illas committare, sine consensu ipsorum omnium insinu convocatorum, et eo casu non ultra medietatem poenae remittere; nec in domo super huiusmodi gratis aliquid signare possint, sed ad earumdem poenarum executionem, postquam de illarum incursu constiterit, celeriter procedant.

Ad quarum etiam poenarum, praesertim corporalium, executionem, in eventum in quem non mittantur executioni per ipsos conservatores a die delati criminis intra quindecim dies, quilibet aliis index ordinarius procedere possit, dummodo poenas pecuniarias in manibus camerarii populi a reis persolvi faciat, nec ipsos reos a carceribus sine dictorum conservatorum consensu relaxet. Et cum potissimum ipsorum officium consistat in coercendis et puniendis pistoribus, laniis, salsamentariis, oltoriis, fructarolis et aliis artificibus, ut Urbs ipsa omnibus ad vietum necessariis magis quam fieri possit abundet, abstineant ab omni genere muneris, etiam ab esculentis et poculentis, ab huiusmodi scilicet speciei hominibus, nec ab eis aliquid sub quovis praetextu accipient. A quibus etiam abstinere faciant omnino eorum scribam, notarium et secretarium ac fideles et alios eorum officiales et in primis extraordinarios, corporali poena eos coercendo et deinde ab officio removendo.

§ 28. Quos extraordinarios ad officium extraordinariatus huiusmodi exereendum nullatenus admittant, nisi recepta ab eis cautione, saltem iuratoria, sub poena ipsis conservatoribus benevisa, de officium ipsum fideliter exercendo et praemissa observando, ac de se ipsis representando pro omni eo, quod in exercitio dicti eorum officii admittere possint.

Conservato- rum coramdem iurisdictione,

Extraordina- riuum populi Romani cau- tione et file,

§ 29. Quibus quidem extraordinariis fidem eis dan- dem adhibeant iuxta formam decreti a modernis conservatoribus ultimo loco editi et non aliter. Cogant extraordinarium maiorem ad exerceendum officium etiam per se ipsum et per substitutum idoneum ab ipsis conservatoribus approbandum.

§ 30. Et idem extraordinarius maior et eius substitutus, ac minores extraordinarii cogere possint quoscumque, etiam per detentionem corporum, ut permittant ponderare carnes et alia omnia, quae sub eorum cura sunt, et pretium denuntient, et recusantes, pro prima vice puniantur in duplum valoris rei penes eos inventae, et pro alia vice, si illud idem admiserint, in duplum et alia, etiam corporali, arbitrio conservatorum; et nihilominus extraordinarius et eius substitutus ac alii minores extraordinarii praedicti omnia conservatoribus denuncient, et res taliter inventas nullatenus sibi retineant, sed ad ipsos conservatores deferre teneantur. Et barigellus ac alii executores quarumcumque curiarum eidem extraordinario maiori et eius substituto in praedictis ac aliis eorum officium concernentibus obedere tenentur.

§ 31. Mandata executiva quaecumque, tani in civilibus quam in criminalibus a quibuscumque indicibus decreta, passim et indistincte, ubique, tam in Urbe quam in Burgo et Ripa, nulla locorum distinctione habita, absque alicuius licentia et praesertim capitanei et iudicis Burgi ac camerarii Ripae, per quoscumque executores liberae executioni demandentur: nec executio, sub eo etiam praetextu quod locus iudicii, qui mandatum decrevit, subiectus non sit, aliquo modo impediri possit.

§ 32. Magistri viarum a pistoribus, lanis, salsa mentariis, fructarolis et ceteris huiusmodi, pro pretio locorum ad exponaenda venalia, tam in plateis quam in viis,

illis concedi solitorum, exigant quartam partem minus quam hactenus exigi consueverit, praeterquam a deferentibus res venales ad mercatum in platea Agonis, a quibus nihil prorsus exigere possint.

§ 33. Ad strata lateritia in viis, prout opus esse eis videbitur, dominos contiguorum domorum, cuiuscumque sint dignitatis, aut si ipsi absuerint vel solvendo non sint, illorum inquilinos, iuris remediis opportunis, ac sub eorum arbitrii poenis cogant. Curent ex pecuniis, quae ab Urbis artificibus exiguntur et deponuntur, etiam a carreteriis, quae similiter deponentur, nec ab eisdem magistris quovis modo perciptiantur, vias eiusdem Urbis continuo ac Agonis et ceteras plateas dictae Urbis, ad minus quater in anno, idemque in martii, iunii, septembri et decembri mensibus, munditiis purgari. Nullos actus nullaque negotia, quae alicuius momenti fuerint, sine rogitu sni notarii expediant.

§ 34. Submagistri vero illorum, relationes, quas tamquam periti facere solent, nonnisi mediante iuramento faciant; et si quid dolo vel fraude egerint, periurii et alias poenas arbitrio camerarii et clerici Cameræ pro tempore praesidentis incurvant, et ad interesse partibus condemnentur.

§ 35. Edant in initio eorum officii proclamata sub nomine dicti camerarii, et de poenis in illis contentis ac statutariis nullam, sine eiusdem camerarii aut saltem clerici praesidentis mandato, gratiam facere possint. In ceteris, tam quoad appellations ab eorum sententiis, quam quoad reliqua omnia, observent nova et vetera statuta.

§ 36. Advocatus pauperum solicite studiat ne careerati in aliquo, tam a iudicibus, quam etiam ab executoribus et careerum custodibus, graventur. Et propterea non desit umquam in visitationibus careerum, tam publicis quam privatis; et

Mandatorum executione,

Magistrorum viarum taxa in vendendis locis ad exponaenda venalia, etc.,

Eorumdem officio,

Submagistrorum relationibus,

Magistrorum officiis,

Advocati pauperum officio.

procuratores pauperum ac illorum substitutos et etiam carcerum visitatorem singularis hebdomadis una vice ad se evocet, et de omnibus carceratis, praesertim his qui in secretis detinentur, diligenter se informet. Et si ipsos procuratores vel substitutos et visitatorem negligentes invenerit, visitatoribus carcerum denunciet, ac ut de aliis provideatur instet. Et cum, ratione officii sui, gratis pauperes defendere et illis patrocinari debeat, nihil prorsus ab illis accipiat. Et ut facilius ipsis pauperibus operam suam impendere possit, visitator carcerum quolibet die, post visitationem carceratorum, ad ipsum accedere, et ipsi nomina eorum, qui in dies carcerantur, in scriptis, et pariter etiam iudicibus deferre teneatur.

§ 37. Procuratores vero eorumdem pauperum et ipsorum substituti singulo quoque die carceres visitare et nomina omnium, qui ad illos ducuntur, ac iudicium de quorum mandato, ac etiam causas eorum detentionis, et diem cum ad largam ponuntur, et ante vel post prandium sive coenam, adnotare teneantur. Et similiter pecunias et alias quascumque res, quas invenerint repertas fuisse penes ipsos carceratos, et deinde omnia ad notitiam dicti advocati deducant, ad quem, etiam quod ab ipso minime requisiti fuerint, semel in hebdomada et interim toties quoties carceratis opus erit, accedant. Nihil omnino accipiunt a pauperibus, nec etiam ab aliis carceratis, etiam quod divites sint, sine speciali licentia gubernatoris aut saltem pauperum advocati. Non possint aliquo modo dicti procuratores et substituti contra reos ad offensam, etiam si extra carceres ipsorum reorum causa agatur, neque etiam advocatus patrocinando, vel alius quomodolibet sub quovis praetextu intervenire.

§ 38. Fisci advocatus in omnibus causis criminalibus et alias fiscum tangentibus,

bus, ubi articuli iuris emerserint, interveniat, et procurator fisci ipsum super hoc omnino requirere teneatur, et in eis absque ullo praemio patrocinetur. Posit tamen ab instigatoribus propriam iniuriam vel interesse prosequentibus, si quid sponte dare voluerint, illud percipere. Idemque in omnibus visitationibus carcerum adesse teneatur, nec reorum, etiam extra carcères existentium, defensionem assumat, sed pro veritate et iustitia causam fisci tueatur.

§ 39. Procurator autem fisci in primis prospiciat quod, sicut in admissione ad eius officium in Camera Apostolica de il lud recte et fideliter administrando iuramentum praestat, ita in illius prosecutione taliter se gerat, ut causam nullam promoveat, quam calumniosam esse cognoverit; et cum primum de calunnia post litem coptam, vel de rei innocentia constiterit, ab illa desistat, et aliter non expectata sententia.

§ 40. Et cum, ratione sui officii, cogatur ad introducendas causas, in quibus de interesse fisci agitur, nihil omnino ab instigatoribus accipiat pro decreto vel subscriptione cuiuscumque monitorii, etiam ad personaliter comparendum; in prosecutione vero causarum, non nisi moderate pro labore per eum sive eius substitutos, ad utilitatem et commodum eorumdem instigatorum, subeundo; nihil vero accipiat a reis, sub quovis praetextu, et praesertim ab iis, qui obtinuerint sententiam absolutoriam, a qua ipse procurator appellare noluerit. Nec etiam pro appositione manus in mandatis de relaxando, quibus nihilominus custodes carcerum, ubi id eis a iudicibus committitur expresse, sine dicti procuratoris fisci manus appositione, obedire et carceratos dimittere teneantur.

§ 41. Quoad expensas contumaciales, vel quae alias a reo reficiuntur, si insti-

Advocati fisci
seculis officio,

Procuratoris
fiscalis officio,
in causis pro-
sequendis.

Fisci a reis
nihil, ac ab in-
stigatoribus mo-
derate recipiat;

Et de expen-
sis contumacia-

libus instigato-
ribus et notario
impensum vel qui ipsas fecerit, ipsi instigatori pro-
debitum solvat, et residuum re-
tineat pro se; solvendae veniunt, restituat; ubi vero mul-

lus adfuerit instigator, satisfacto prius de
illis notariis pro mercede laborum suo-
rum, residuum dictarum expensarum
(cum non sit iustum reum ex contumacia
sua commodum consequi debere) eidem
procuratori fisci persolvatur. Reos non
interroget, nec testes examinet, nisi in
praesentia iudicis; et pro assistentia sive
examine reorum vel testimoni, sive ad of-
fensam sive ad defensam vel alias pro
reo inductorum, nihil prorsus accipiat,
nec etiam sui substituti accipient, et ubi
in termino citationis examini testimoni non
interfuerit, vel interrogatoria non dederit,
testes inducti sine ulteriori dilatione ex-
aminentur.

Citationesque
expediunt; § 42. Citatus originalem citationem non
possit retinere penes se ultra diem, sed
illam cursori restituere sequenti die te-
neatur, illius copia dimissa si voluerit;
in qua citatione pars, ad cuius instantiam
fit, nomen notarii, in cuius officio causa
tractatur vel tractari debet, et procurato-
ris, si principalis absit ab Urbe, appo-
nere debeat; alioquin dicta citatio nulla
censeatur, nec ipsum procuratorem fisci
afficiat.

Capturam non
committat nisi
etc.; § 43. Non det mandata de capiendo
quempiam voce vel in scriptis, nisi ubi
adfuerit periculum fugae, et indicis copia
incepienti haberi non possit.

Appellet, et
dein signatura
iudicet de ad-
missione vel re-
jectione suae
appellationis; § 44. Et cum ad signaturam spectet
causam appellationum, nomine dicti pro-
curatoris fiscalis a sententiis contra eum
latis interpositarum, reiicere vel commit-
tere, idem procurator appellare non pro-
hibetur. Verum, quoad illarum reiectio-
nen vel commissionem, pro causarum et
personarum qualitate, signatura ipsa, oc-
currentibus casibus huiusmodi, providere
poterit, in cuius commissionis signatura

citetur prius, antequam signetur, pars,
quae sententiam absolucionem obtinuit, et
aliter signatura nullius sit roboris vel
momenti.

§ 45. Et cum officium procuratoris
fisci principaliter, quoad causas crimi-
nales, consistat in prosecutione vindictae
publicae, non se intromittat pro obtainen-
dis inhibitionibus de supersedendo in
causis civilibus et praesertim praetextu
usurarum, nisi ubi de iure ad eius instantiam
inhiberi potest.

Supersesso-
rias causarum
civilium non
procuret. § 46. Nec ei vel etiam instigatori con-
cedatur remissoria, etiam praetextu indulti
a felicis recordationis Paulo III concessi,
nisi in casibus, in quibus alias de iure
concedi debet.

§ 47. Minus ei concedantur literae ad
partes pro capienda indiciis, nisi prius
dato aliquo summo arbitrio iudicis, a quo
impetrantur; et tunc non committantur
alteri, quam loci ordinario, vel eius vi-
cario, nisi subsistente probabili causa
suspicionis.

Literae pro
capienda iadi-
cendi quando den-
tur. § 48. Nec etiam dilationes non neces-
sariae, nec debito longiores; quinimmo
potius studeant iudices quam primum
causas expedire, ne rei, diutius taedio
carceris vel laboribus et expensis fatigati,
componere et se redimere cogantur.

Dilationes
reis que con-
cedendae. § 49. Procurator praefatus, cum pro de-
bito eius officii curare debeat ut rei pu-
niantur, non tractet de compositione cum
ipsis reis, sed expeditioni causarum in-
cumbat; et ubi reus compositionem fieri
petierit, non fiat nisi cum interventu iu-
dicis et ipsius procuratoris fisci.

Compositiones
cum quibus tra-
ctandae. § 50. Nec ad eius instantiam, aut alias
ex officio eius absolutus definitive a cri-
mine cogatur dare cautionem de se re-
praesentando vel non discedendo ab Urbe.

Absolutorum
cautiones non
requirendae. § 51. Non prosecutatur causam appella-
tionis a sententia contra eum lata, ubi
adgit instigator secretus vel apertus, nisi
data cautione per eumdem instigatorem

de reficiendo expensas, tam prioris quam ulterioris instantiae, in eventum succumbentiae.

§ 52. Non audiatur fiscus protestando causam, quae agitur inter privatos, non expediri nisi ipso citato, sub praetextu interesse ipsius, nisi de illo incontinenti, quantum iudici sufficere videbitur, docuerit.

§ 53. Et ut delicta impunita non res maneant, interveniat etiam in curia de Sabellis, Ripae ac Burgi. Et cum sit fisci et Camerae Apostolicae procurator generalis, rationi convenit ut de omnibus criminibus et causis fiscum ipsum tangentibus notitiam habeat.

§ 54. Propterea ad eum spectet procuratores fiscales, uti eius substitutos, in terris Sanctae Romanae Ecclesiae deputare, quos legati etiam de latere cum litteris patentibus dicti procuratoris fiscalis ad eorum officia admittere teneantur, et admitti faciant. Qui substituti, sub poena privationis eorum officii ac aliis arbitrio nostro imponendis, ipsum procuratorem generalem de omnibus fiscum ipsum concernentibus, et praesertim de sententiis tam absolvitoris quam condemnatoriis, certiore facere debeant.

§ 55. Caveat autem idem procurator generalis ne a dictis eius substitutis, sive pro substitutione facienda sive quavis alia ratione vel causa, quicquam recipiat, sed omnia emolumenta eisdem substitutis libere et integre dimittat.

§ 56. Procurator fisci Curiae Capitolinae, in omnibus et per omnia, illud idem observet, quod Camerae nostrae Apostolicae procurator, quoad ea videlicet capitula superius adnotata, quae ipsum etiam concernere et sibi convenire possint.

§ 57. Et si plus vel a personis supra prohibitis, aut alias quam ut supra adnotatum fuit, omnes supradicti receperint,

vel super hoc contravenerint, maiores indices et advocati sententiam excommunicationis et arbitrii nostri poenas; inferiores autem et omnes alii supradicti, ultra dictam excommunicationis sententiam, etiam privationis officii poenam incurant et alias arbitrio nostro puniantur.

§ 58. Notarii curiarum supradictarum, tam criminalium quam civilium causarum, non exigant, nisi iuxta taxam eis praescriptam: et si plus exegerint, pro prima vice, viginti quinque; pro secunda, quinquaginta; et pro tertia centum scutorum et privationis officii, ac etiam corporales arbitrio iudicum imponendas poenas respective incurant. Quam taxam in vulgari sermone scriptam in eorum officiis, sub eisdem poenis, appensam, ita quod ab omnibus legi possit, habere teneantur.

§ 59. Exerceant eorum officia per se ipsos, nec illa arrendent sine licentia iudicium, exceptis notariis gubernatoris, Burgi, de Sabellis, Ripae, Turris Nonae et Ripetac, ac capitolinis, qui nullo modo illa, sine expressa licentia nostra, etiam in scriptis obtenta, arrendare possint.

§ 60. Nec substitutos recipient, nisi ab ipsis iudicibus approbatos, pro quibus ad damnam et interesse, quae, illorum culpa, partibus evenerint, etiam si ipsos exhibuerint et solvendo non fuerint, teneantur et obligati sint.

§ 61. Nihil scribant in causis a duobus scutis infra, sine speciali licentia iudicium.

§ 62. Non conficiant registra, nisi iuxta formam nostri motus proprii, nec illa vel etiam extractus in causis ordinariis, etiam utraq[ue] seu altera partium petente, nisi de iudicium licentia in scriptis obtenta, vel nisi acta essent ad alium iudicem transportanda. In causis tamen excedentibus summam ducentorum scutorum, dummodo non sint causae merce-

Fiscus inter-
esse statim o-
stendat.

Fiscus ubique
citandus.

Fisci facul-
tas deputandi
substitutus,

Prohibitio que
participan. cum
eis.

Fisci Capito-
lini statuta.

Poenarum in-
dictio in con-
travenientes.

Tata a nota-
tis servanda.

Officia nota-
riatum non ar-
rendenda.

Substituti
per eos reci-
piendi.

Actus prohibi-
biti a duobus
scutis infra.

Registra fiend-
da iuxta motum
proprium.

dum et miserabilium personarum vel alias tales, in quibus executive proceditur, si commissiones supervenerint, registra confidere possint, servata semper in reliquis forma dicti motus proprii nostri.

§ 63. Nec pro copia indiciorum, quam Taxa pro co- effectualiter reo non dederint, quiequam percipere, nisi loco arrhae habeant; et ubi reus amplius ipsam copiam habere noluerit, etiam quod arrham dederit, ab ipso non exigant, nisi pro rata copiae confessae.

§ 64. Notarii capitolini deservientes col- Notariorum Capitoli nu- lateralibus senatoris pro actuariis non merus, electio, possint esse ultra numerum viginti, nec recipi nisi servata forma statutorum, sed ad dictum numerum reducantur ad elec- tionem senatoris et conservatorum, et per se ipsos coram collateralibus acta conser- sribant, nullumque aliud officium notariatus in alia quavis curia obtineant.

§ 65. Et tam ipsi quam ceteri notarii Taxa eorum- Curiarum Capitoli, ac etiam scriba sena- tuts et secretarius conservatorum, pro eorum mercede, non accipient ultra taxam eis a statutis limitatam; et ubi non sit a statutis limitata, iuxta taxam notariorum causarum civilium gubernatoris accipient, excepto notario magistrorum viarum, qui indistincte exigere possit secundum dictam taxam notariorum gubernatoris.

§ 66. In criminalibus vero protonotarii Protonotarii et notarius maleficiarum senatoris et notarii cri- minalis Capitoli taxam notarii in criminalibus dicti gubernatoris, prout et notarii aliarum curiarum, etiam auditoris et vicarii, observent, et nihil ultra quocumque praetextu accipere audeant.

§ 67. Non deferant notarii praefati Ca- Extractuum taxatio. pitoli extractus ad iudices, nisi prius, per correctores aut per unum ex eis visi, ta- xati fuerint; et nihil, praeter arrham, ante dictam taxationem recipere possint, quam taxationem intra terminum unius diei a

receptione dicti extractus correctores abs- que ullo praemio faciant.

§ 68. Eorumdem notariorum Capitolii in posterum decedentium et etiam defun- Notariorum eo umd. dece- dientium scripturae cui de- nunciandae. torum haeredes et quicunque alii eo- rum scripturas delinquentes, intra quindecim dies ab obitu ipsorum notariorum et publicationis praesentium respective computandos, dictas scripturas et nomen notarii, cuius fuerint, sub poena amissionis dictarum scripturarum et illarum emolu- mentorum, secretario conservatorum de- nuncient, et praefatus secretarius librum teneat, in quo denunciationes huiusmodi seribat.

§ 69. Nullus ex notariis, etiam came- Rogitus ad re- ferendum pro- hibito. ralibus et auditoris Camerae, nec eorum substituti de instrumentis, quae extra iudicium fient, ad referendum alteri notario seu connotario, se rogare possint; sed notarii principales per se ipsos, et eorum substituti pro ipsis notariis, in quorum officiis commorantur, de instrumentis se rogent, non autem ad alteri referendum.

§ 70. Nec possint notarii omnium cu- Plurium nota- riaturum reten- tio damna. riarum supradictarum in futurum obti- nere plura officia notariatus in diversis tribunalibus, sed officia notariatus hu- iusmodi inter se incompatibilia cen- seantur.

§ 71. Et tam ipsi notarii quam eorum substituti non possint esse procuratores in Curia, in qua notarii sunt et officium substituti exercent. Et procura- tio.

§ 72. Consules artium quarumcumque obseruent eorum statuta legitime appro- Consulum ar- tium obligatio- nes, bata ac usu recepta.

§ 73. Nec reassumant causas, praeser- tium mercedum et miserabilium persona- rum, coram maioribus magistratibus introductas. Jurisdic-
tio.

§ 74. Et illorum notarii taxam eis per dicta statuta praescriptam, et ubi aliqui ipsorum nullam habuerint minorem ta- Notariorum artis taxa.

xam , aliorum , qui illam habuerint , se-
quantur et secundum illam exigant .

§ 75. Assessores autem dictorum con-
sulum ac aliorum officialium Curiae Ca-
pitolii salaryum non habentes caveant ne
in causis minimis , videlicet a quinque
seutis infra , quidquam pro eorum voto et
consilio , et in aliis non ultra sportulas
dictis statutis taxatas percipiant .

§ 76. Index Turris Nonae non se intro-
mittat in causis a decem scutis supra ,
nec in criminalibus , nisi levibus et mi-
nimis .

§ 77. Eiusque notarius observet tabu-
lam notariorum Curiae de Sabellis , cuius
notariatus officium per obitum illud nunc
obtinentis extinetum sit et suppressum
esse censeatur , prout in eventum praedi-
ctum illud ex nunc prout ex tunc sup-
primimus .

§ 78. Cursores nostri pro qualibet ci-
tatione , inhibitione vel quavis alia intimatione
cuiuslibet actus iudicarii non exi-
gant ultra bolendinos duos , nisi forsitan
executio citationis vel alterius actus iudi-
ciarii huiusmodi facienda esset in loco
satis distante a tribunalibus Urbis , quo
casu exigere possint bolendinos quatuor
et non ultra ; et loca intelligentur esse
distantia , si executio sit facienda in re-
gione Transtyberim , Montium , Trivii et
prope ecclesiam Beatae Mariae de Populo ;
et si extra moenia Urbis , in illius tamen
suburbiis , non ultra earlenum unum . Pro
citatione vero , inhibitione vel intimatione
simili contra episcopos et praedatos ac
alias personas qualificatas et procurato-
rem fisci facienda , non ultra bolendinos
quinque . Pro subhastatione quorumeumque
pignorum , tam mobilium quam im-
mobilium , exigant similiter , prout haete-
nus exigere consueverunt . Nec aliquis
ipsorum , pro ea intimatione , in qua parti
intimatur mandatum procurae esse in actis
productum , vel procuratores in causa esse

revocatos , ultra in illum unum percipere
audeat . Minus officium ipsorum cuiquam
impartiri dolose recusent seu differant .
Nec etiam sub praetextu modiae mercede-
ris vel ob id quod maiorem habere vel-
lent . Et quia de cetero in causis tot com-
missiones , quot hactenus fieri consuevit ,
pro reformatione signaturee nostrae de
proximo publicanda fieri prolihemus , pro
prima commissione , per quam scilicet
causa coram aliquo iudice introducitur ,
exigant bolendinos quinquaginta ; pro aliis
vero , si quae in causa supervenerint , car-
lenos duos Cancellariae . In reliquis autem
observent in omnibus et per omnia nor-
mam eis a concilio Lateranensi traditam ,
nec praemissis in aliquo contravenire
praesuniant , sub poena excommunicatio-
nis latae sententiae et privationis officiorum
eo ipso incurrenda .

§ 79. Mandatarii quarumcumque curia-
rum non exigant ultra bolendinum unum
pro citatione , nisi sit citatio facienda in
longinquis locis ab eorum curiis , quo
casu exigant duos , et non ultra . Illud
idem faciant in intimatione cuiuslibet se-
questri , monitorii , inhibitionis , decreti et
cuiuscumque actus iudicarii , exceptis ci-
tationibus faciendis contra fiscum , pro
quibus exigere possint bolendinos tres .
Pro subhastatione et deliberatione pigno-
rum sive rerum et bonorum mobilium et
immobilium , usque ad summam trium
seutorum , bolendinum unum pro quolibet
scuto ; ab inde supra , bolendinos duos
pro quolibet scuto , ita tamen quod ultra
unum scutum non exigant pro quaeumque
summa , etiam quod res subhastatae
et deliberatae ad magnam summam ascen-
dant .

§ 80. Barigellus et executores quarum-
cumque curiarum ac custodes carcerum
observent in omnibus et per omnia tabu-
lam novissime a camerario nostro editam ,
sub poenis in ea contentis .

*Assessorum-
que eorumdem.*

*Judicis Turris
Nonae iurisdi-
ctio.*

*Notariorum
psius taxa.*

*Cursorum Pa-
pae taxa pro ci-
tationibus , etc.*

*Mandatario-
rum taxa pro ci-
tationibus , etc.*

*Barigelli et
executor. taxa.*

Eorumdem potestas circa fraudes artificum.

§ 81. Idemque barigellus et ceteri executores contra committentes fraudes, quas inventiones vocant, eo modo ut extraordinarii et alii Curiae Capitolii et conservatorum executores faciunt, ad executionem procedere possint, dummodo in fraude deprehensos ad ipsos conservatores deferant et deducant, habeantque partem poenarum huiusmodi inventionum, prout et dicti extraordinarii. Nec eorum quispiam, qui executionem non fecerit, praetextu quod facta fuerit executio ab eo executore, a quo fieri non poterat, vel in loco, in quo certus executor deputatus erat, aliquid prorsus a partibus, contra quas executio facta fuerit, sub poena furti, exigere audeat.

Poenarum sulibus ac illorum assessoribus aliquid **inflictio in notarios, con-assessores, etc., praemissis contra-venientes.**

§ 82. Si quis vero ex notariis et communicationis sententiam, quam ipso facto incurrire volumus, etiam pecuniariis et corporalibus poenis, quoad notarios et mandatarios curiarum praefatarum ipsorum iudicium: et quoad consules et illorum notarios et assessorum, conservatorum arbitrio afficiantur.

A pauperibus quicquam exigere prohibetur.

§ 83. Et nihilominus omnes et singuli supradicti in hac nostra constitutione comprehensi sciant et sane intelligent id quod sibi, in quibusvis casibus, accipere concessum extitit, ad pauperes et impotentes nullo modo extendi, a quibus aliquid prorsus accipi posse, sub poenis superius respective expressis, omnino prohibemus.

Clausulae de rogatoria.

§ 84. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, legibus ac Urbis et Romanae Curiae praefatarum statutis, etiam iuramento et confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia robورatis, stylis et consuetudinibus, quos et quas per praesentes improbamus, privilegiis quoque, indultis et literis apostoli-

cis, officiis et illorum officialibus supradictis, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros, ac etiam per nos contra praemissa vel aliquod praemissorum forsan hactenus concessis, confirmatis et innovatis, quibus omnibus, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum praesentibus inserti forent, pro plene et sufficienter expressis habentes, quoad praemissa dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc **Sanctio poenalis.**

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimosecundo, secundo kalendas iulii, pontificatus nostri anno III.

† Ego Pius, catholicae Ecclesiae episcopus.

Sequuntur Cardinalium subscriptiones et publicatio.

Dat. die 30 iunii 1562, pontif. anno III.

LXXII.

*Reformatio referendariorum signaturae iustitiae Romani Pontificis et ordinationes a iudicibus Romanae Curiae observandae.*¹

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Cum nuper nos generali officiorum et tribunalium Romanae Curiae, pro abusibus extirpandis, ac universali in ea litigantium commoditate, reformationi intenderimus

¹ Referendariorum huiusmodi privilegia, vide in constit. xxx Pauli III, *Debita*, tom. vi, pag. 286.

et providerimus, cupientes eorumdem litigantium indemnitate in totum consulere, ac ut celerius lites terminentur providere, valde opportunum, immo necessarium esse censuimus etiam signaturam iustitiae, a qua plerumque hi, qui lites in longum protrahere aliosque diutius et gravioribus impensis defatigare quaerunt, cavillationibus et versutiis diversa rescripta, aut superflua aut dilationem inducentia extorqueant, reformare. Idecirco pro illius reformatione, visis et etiam matre discussis nonnullis per dilectos filios referendarios nostros adnotatis et cocam nobis, etiam in praesentia nonnullorum ex venerabilibus fratribus sanctae Romanæ Ecclesiae cardinalibus, prôpositis, de eorumdem ac ceterorum fratrum nostrorum consilio, hac in perpetuum valitura constitutione sancimus.

§ 1. Quod nullus ex dictis referendariis propositas et reiectas in signatura iustitiae commissiones, in signatura gratiae coram nobis proponere audeat, nisi talis sit materia, quae scientiam nostram requirat, aut quae per signaturam iustitiae ad eamdem signaturam gratiae remissa fuerit.

§ 2. Nec in antiquis ac arduis materiis, in quibus plures hinc inde expeditae fuerint commissiones, et in avocatoriis a prioribus indicibus et quovis modo praetrialibus manum apponere, nisi prius citata coram eo parte interesse habente.

§ 3. Et cum agitur de revocatione aut moderatione alicuius praemittit, similiter manum non apponat, nisi in praemissa appositorum sit nomen referendarii, qui illi manum apposuit, ut rationem reddere et eam iustificare possit. Nec etiam reformatio sive moderatione eiusdem praemissae ab habente signaturam iustitiae, nisi nomen referendarii, ut praemittitur, in ipsa praemissa appositorum fuerit, aliquo modo signetur.

§ 4. Minus in commissionibus appellati

Bull. Rom. Vol. VII.

29

tionum ab interlocutoriis, nisi expresso relevanti gravamine. Nec enim appellatur Appellatio-
num commissio-
nibus a definitiva cum clausula aut vim definitivae habente, nisi res adeo exprimatur, ut videat referendarius an tale sit gravamen, quod per definitivam reparari non possit. Et si in commissione apposita fuerit clausula *cum toto negotio principali*, tunc addatur *iustificato tamen dicto gravamine*.

§ 5. Abstineant ulterius referendarii ab appositione manuum in commissionibus nullatum et attentatorum, nisi exprimantur nullitates ex defectu iurisdictionis, citationis vel mandati, et ipsa attentata. Et pariter in illis, in quibus narratur, pronunciatum fuisse, prout in cedula.

§ 6. Nec etiam manum apponant in commissionibus prorogationis fatalium, nisi in quibus, prima vice, ipsa prorogatio petitur; illas vero commissiones, in quibus pro ulteriori prorogatione supplieatur, in signatura nostra gratiae proponant.

§ 7. Causae criminales et matrimoniales non inferioribus episcopis; et in terris Ecclesiae, causae criminales clericorum in sacris constitutorum, ordinario; reliquorum vero clericorum et laicorum, locorum gubernatoribus committantur.

§ 8. Et ut lites, quanto citius fieri possit ac minori partium dispendio expediantur, decernimus quod quilibet index, cui causae restitutionis in integrum, nullitatis et attentatorum de cetero committentur, possit, absque speciali commissione, praefigere terminum ad docendum de causis restitutionis ac de ipsis nullitatibus seu attentatis, et, eo lapso et non docto, ad negotii principalis expeditionem procedere.

§ 9. Similiter quilibet iudex, in quibus libet causis coram eo introductis et introducendis, et etiam auditor Rotae, in causis extra Rotam commissis, possint

De commis-
sionibus reie-
ctis in signatura
iustitiae,

Avocatoriis et
alii praetriali-
bus,

Praemissa-
reformatoriis,

Appellatio-
num commissio-
nibus

Nullatumque
et attentatorum
etc.

Prorogationis
fatalium,

Criminales
et matrimonia-
libus.

Reformatio in
causis restit.
in integ , nulli-
tatis et atten-
tatorum,

Terminorum-
que reitera-
tione,

omnes terminos substantiales, in vim commissionis a felicis recordationis Innocentio Papa VII, praedecessore nostro, quam ad omnes iudices et etiam auditores in causis praemissis tenore praesentium extendimus, absque alia speciali commissione reiterare.

§ 10. Quodque ab excessiva taxatione

Expusarum
que taxatione; expensarum semel tantum appellatio committatur, et duae sententiae habeant vim trium.

§ 11. Causae discussionum inter credidores et haeredes defuncti seu alterius debitoris, de cuius bonis inter ipsos credidores agitur, intra tres menses ¹; quoad absentes vero, extra montes, intra sex menses; ultra autem, intra novem expediantur, et nullo modo, nisi ex magna causa et per signaturam nostram gratiae, instantia praedicta prorogetur.

§ 12. Et a die obitus debitoris intra duos menses haeredes praesentes; absentes autem, extra montes, intra quatuor, ultra vero montes, intra sex, inventarium confidere, et an velint haereditatem adire deliberare teneantur.

§ 13. Et interim iudices, coram quibus causas discussionis huiusmodi pendere contigerit, bona ipsius debitoris defuncti vel decoctoris debitoris creditoribus habentibus credita eorum liquida, interim recepta idonea cautione de restituendo habentibus priora et potiora, et contribuendo habentibus aequalia iura, consignari mandent et faciant.

§ 14. Si quis autem constitutioni nostrae huiusmodi in aliquo contravenerit, indignationis nostrae ac alias arbitrii nostri poenas eo ipso incurrat. Et nihilominus commissions contra tenorem praesentium signatae nullius sint roboris vel momenti, ac per praecipuationem extortae censeantur, illisque iudices, quibus eas praesentari contigerit, minime parere teneantur. Sieque per quoscumque

¹ Cherub. addit *quod praesentes* (R. T.).

iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cui libet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

**§ 15. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, contrariis Clausulae de-
rogatoriae.**

§ 16. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostrae sanctionis et decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, kalendis iulii, pontificatus nostri anno III.
† Ego Pius, catholicae Ecclesiae episcopus.

Sequuntur subscriptiones Cardinalium et publicatio.

Dat. die 1 iulii 1562, pontif. anno III.

Declaratio dictae reformationis circa prorogationes fatalium.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Cum nuper nostris literis, quas super reformatione signature edidimus, inter cetera caveatur quod prorogationes fatalium non nisi semel a signatura iustitiae concedi possent, sperantes infra prima vel saltem secunda fatalia causas decidi et terminari posse: cumque, ut acceperimus, tam propter causarum multitudinem quam etiam propter illarum implicitatem, sit quodammodo impossibile id fieri, et, propter eamdem causarum multitudinem, contingere posse signaturam nostram quandoque totam impediri in prorogationibus praedictis.

§ 1. Igitur, cupientes non solum publicae utilati, sed etiam commoditatibus salubriter providere, motu simili decernimus, statuimus et ordinamus eorundem fatalium prorogationem in quibusvis cau-

Adiunctione
haeredum
et confec-
tione inventar.

Discussionum
causis penden-
tibus, credita
liquida execu-
tioni manden-
tur.

Decretum ir-
ritans.

Causa huius
declarationis.

Declaratio
quod signatura
iustitiae conce-
dat prorogatio-
nes fatalium
iuxta eius soli-
tum, non ob-

staote prae- missa reforma- tione. a nostra signatura iustitiae, prout ante dictarum nostrarum literarum editionem fieri consuevit, concedi. Et quatenus, post emanatas a nobis literas super reformatione signaturae iustitiae usque in diem publicationis praesentis nostri motus proprii, instantia seu fatalia aliquis causae lapsa fuerint defectu prorogationum, partes litigantes laesas adversus peremptorium instantiae ac fatalium huiusmodi in integrum arbitrio dilecti filii nostri Ludovici, tituli Sancti Cyriacii in Thermis, presbyteri cardinalis Simonettae nuncupati, dictae signaturae praesidentis, restitui posse et indulgeri, et taliter concessas et indultas suae firmitatis robur obtinere, perinde ac si dictae nostrae literae talam clausulam non habuisserint, illis aliter in suo robore permanansiris; et sic per quosecumque indices etc., sublata etc.; irritum quoque etc.

Derogatio con- trariorum. § 2. Praenissis, ceterisque in contrarium facientibus, non obstantibus quibuscumque.

Declaratio do- prorogationib. § 3. Volumus tamen quod in secunda sive ulteriori prorogatione et restitutione concedenda per dictum Ludovicum cardinalem adhibetur diligentia, ut ex causa et non aliter tales prorogationes concedantur, super quo eius conscientiam oneramus.

Sola signatura sufficit. § 4. Ac quod praesentis nostri motus proprii sola signatura sufficiat, et sumptus illius impressi ubique fidem faciat in iudicio et extra, attento quod in Urbe.

Placet, motu proprio. 1.

LXXIII.

Decanatus collegii auditorum Rotae Romanae, cum omnimoda praecedentia, spectat ad auditorem tempore vacacionis in Curia praesentem, aut ex causa publica absentem, et extra Curiam a Romano Pontifice destinatum.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Exordium. Dudum siquidem a felieis recordationis Paulo IV, praedecessore nostro, emauarunt

literae tenoris subsequentis. Paulus episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam etc.¹

§ 1. Nos, considerantes quod dilecti filii causarum Palatii Apostolici auditores ad causas audiendum et iura reddendum constituti, personaliter in Romana Curia residere debent; ac, eorum in eadem Curia continua residentia id exigente, in assecurazione dignitatum aliis absentibus merito preferendi et amplioribus privilegiis honorandi veniunt, ex praemissis et diversis aliis causis animum nostrum moventibus, ne in posterum decanatus collegii dominorum auditorum, illius ocurrrente vacatione, in aliquem ex causarum Palatii auditoribus tunc² ex causis praemissis absentem et, propter absentiam suam, in iniuriam aliorum eiusdem Palatii auditorum tune praesentium deveniat, aut super eodem decanatu aliquae controversiae seu dissensiones inter ipsos auditores oriuntur.

§ 2. Literas praedictas, cum decretis ac omnibus et singulis in eis contentis clausulis, ad decanatum collegii auditorum huiusmodi, etiam ad hoc ut eiusdem deanatus, quem dilectus filius Iulius Oradimus electus Perusinus, locum unius ex causarum Palatii huiusmodi auditoribus de mandato nostro tenens, tempore provisionis de persona sua et illius praefectionis ecclesiae Pernicinae, tunc certo modo pastoris solatio destitutae, per nos nuper apostolica auctoritate factarum, obtinebat et exercebat, per provisionem et praefectionem huiusmodi, non nisi ad dilectum filium Ioannem Baptistam de Rubenis, causarum Palatii huiusmodi auditorem, in dicta Curia officium auditoratus causarum huiusmodi laudabiliter exercendo residentem et alias de republica benemeritum, ex nunc et de cetero, per-

Cause huius
constitutionis. 1 Omittitur tenor, quia habes in ipsis Pauli IV constit. vi, *Cum venerabiles*, tom. vi, pag. 502.

2 Hunc locum ita refert Cherub.: *Palatii huiusmodi auditorem, nisi ex causis etc. (R. T.)*

petuis futuris temporibus, oecurrente vacazione, ad antiquorem causarum Palatii huiusmodi auditorem in dicta Curia residentem, aut ex causa publica absentem et extra eandem Curiam per Romanum Pontificem destinatum, devenire possit. Et Iohannes Baptista, ac, postquam dictus decanatus ad eum devenerit, in dicta Curia praesens, aut, ut praeferatur, absens et extra dictam Curiam destinatus auditor antiquior praeformatus, omnes alios auditores, etiam antiquiores, semper in quibusvis sessionibus, disputationibus, votis et aliis actibus, publicis et privatis, praececedat, nee per alios auditores, etiam antiquiores, tune absentes, etiam si postmodum ineontinenti ad dictam Curiam se conferant et in ea continuo resideant, super ipso deeanatu aut illius sessionibus vel aliis actibus seu disputationibus ad eum pertinentibus impediri aut molestari valeat, motu proprio et ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine extendimus et ampliamus.

§ 3. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac stylo palatii neonon collegii auditorum praeformati, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus ac omnibus illis, quae dictus praedecessor in dictis literis voluit non obstar, ceterisque contrariai quibuscumque.

§ 4. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostrae extensionis et ampliationis infringere, vel ei ausu temerario contraire.

Si quis etc.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, sexto kalendas augusti, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 27 iulii 1562, pontif. anno m.

LXXIV.
Revocatio privilegiorum quibuscumque locis piis et aliis concessorum, dispensandi super irregularitatibus impedimentisque matrimonialibus, etc.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

De commissio nobis universalis Ecclesiae regimine, ita nos oportet esse sollicitos ut propensiore studio caveamus ne illa, quae hactenus multorum precibus et instantiis pro animarum salute, tamen a nobis tamen mentis hominum abusu, in gravem cedant animarum iacturam, neve christifideles, cuiusvis indulgentiae, peccatorum remissionis vel faultatis aut privilegii obtentu, procliviores ad illieita in posterum perpetranda reddantur, ac nimia veniae facilitas eis peccandi tribuat incentivum.

§ 1. Sane cum nos, auspicie Christo, nuper ad generalem tribunalium alinae Urbis Curiaeque nostrae officiorum omnium debitam ac salubrem reformatiōnem, certis tune rationabilibus causis moti, perrexerimus, ae quosdam, qui in illis diversimode, praeter mentem nostram, committebantur abusus, per nostram providentiam removerimus, reformationem huiusmodi insequentes, in alios etiam hominum status, non minores ob causas dirigere 2 saluberrimum esse censemus. Attendentes igitur quod, lieet alias nos ac diversi Romani Pontifices praedecessores nostri, ut christifideles praeformati ad charitativa et pia opera exercenda promptiores redderentur, sieque illorum animarum saluti, neonon fabricae basilicae Principis Apostolorum de Urbe manutentioni et statui, ac hospitalis nostri Sancti Spiritus in Saxia de eadem Urbe ac aliorum piorum locorum et confraternitatum commoditati et pauperum ac miserabilium et aliarum personarum in eis pro

Exordium.

Hic Pontifex
et alii praedecessores con-
cesserunt fa-
bricae S. Petri
et hospitali S.
Spiritus et alii
locis piis multa
privilegia;

1 Ita hunc locum supplemus: *tam a nobis, quam a praedecessoribus nostris concessa fuerunt, mentis etc. (R. T.). 2 Legimus: aciem mentis nostrae dirigere etc. (R. T.).*

tempore degentium sustentationi ac opportunae subventioni rite consideretur, ac ex certis tunc expressis rationabilibus causis diversas indulgentias, peccatorum remissiones, concessiones, gratias, privilegia, facultates, etiam dispensandi super impedimentis matrimonialibus vel aliis quibuscumque defectibus et irregularitatibus, et absolvendi, indulta eisdem fabricae et hospitali ac illorum commissariis, praceptorii et ministris concesserimus.

§ 2. Nihilominus, sicut non sine gravem mentis nostrae perturbatione nuper intelleximus, tam basilicæ fabricae, quam hospitalis et aliorum locorum et confraternitatum commissarii et ministri, huiusmodi indulgentiis, peccatorum remissionibus, concessionibus, gratiis, privilegiis, ac dispensandi, ut praemittitur, ac absolvendi et aliis facultatibus et indultis sibi concessis praedictis, in grave illorum animarum periculum diversimode abutantur, ac circa illa non mediocres commitmentantur errores, in scandalum plurimorum ac divinae Maiestatis offensam.

§ 3. Nos igitur, debitam gregis dominici curam habere, et ne tales abusus piorum mentes polluant, ac pie concessa, hominum malitia, animarum saluti detrimentum afferant, ut par est providere, quantum in nobis est, scandalis obviare et animarum saluti consulere volentes; neenon indulgentiarum, remissionum, concessionum, gratiarum, privilegiorum, facultatum et indultorum fabricae ac hospitali neenon aliis locis et confraternitatibus ac commissariis, praceptorii et ministris concessorum huiusmodi veriores tenores praesentibus pro expressis habentes, motu proprio, non ad alieius super hoc nobis oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione, omnia et singula indulgentias, etiam plenarias, ac peccatorum remissiones, neenon concessiones,

privilegia, indulta et facultates, etiam dispensandi, ut praemittitur, et absolvendi (non tamen relictæ et haereditates etiam ad pias causas exequi faciendi, et illa seu eorum partem dictæ fabricæ, iuxta tenorem privilegiorum praedictorum, applicandi, neenon commissarios et debitores ipsius fabricæ ad illi reddendum computa et satisfaciendum de administratis et debitibus per eos, prout haecenus fieri consuevit, cogendi et compellendi), fabricæ et hospitali praedictis, neenon monialium Spiritus Sancti Venetiæ, aliisque eiusdem Sancti Augustini, seu aliorum Ordinum, tam virorum quam mulierum monasteriis ac hospitalibus, ecclesiis, capellis, altaribus, confraternitatibus, societatibus et aliis piis locis a dicto hospitali Sancti Spiritus dependentibus, seu in eius membrum aut grangiam, quavis, etiam apostolica, auctoritate erectis, ac illorum praceptoribus, abbatibus, abbatis, prioribus et priorissis, confratribus seu illorum conventibus ac commissariis neenon ministris, quoad fabricam videlicet in Italia dumtaxat; quo vero ad hospitalia et monasteria, confraternitates et societas ac alia loca huiusmodi, tam in Italia quam alias ubivis locorum, ex quibusvis causis et ad quorumvis, etiam principium quorumcumque instantiam, vel eorum initiu, consideratione vel contemplatione, etiam motu simili, etiam consistorialiter ac de apostolicae potestatis plenitudine, etiam si illa sub quibusvis revocationibus, alterationibus vel limitationibus similium vel dissimilium indulgentiarum, concessionum, gratiarum, privilegiorum, facultatum et indultorum, in toto vel in parte minime comprehendenterent, et quoties illa revocari contigeret, toties in pristinum statum restituta essent et esse censerentur, irritanti etiam decreto desuper forsitan adiecto, ac cum alijs quibusvis clausulis quomodolibet concessa, ac ite-

Quibus eo-
rum ministri
abutuntur.

Hie ideo Pon-
tilex generaliter
ea revocat, non
tamen quoad fa-
bricæ reliqua
et legata.

ratis vicibus approbata et innovata (praeterquam quoad ea in quibus iam suum sortita sunt effectum), apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo revocamus, cassamus, annullamus, irritamus et viribus vacuamus.

§ 4. Districtius inhibentes eisdem praecceptoribus, abbatibus, abbatissis, conventibus, confratribus et ministris, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis et conditionis existentibus, ac etiam archiepiscopali, episcopali aut alia maiori dignitate fungentibus, in virtute sanctorae obedientiae, indignationis neenon excommunicationis latae sententiae poenis, ne de cetero indulgentiis, concessionibus, gratiis, facultatibus, etiam dispensandi, ut praemittitur, et absolvendi, privilegiis et indultis praedictis uti, ac de illis se intromittere quoquomodo audeant seu presumant. Ac decernentes ex nunc irritum et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 5. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, neenon quibusvis privilegiis, indultis et literis apostolicis, forsitan in contrarium, etiam motu et scientia similibus, etiam per nos, concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, illorum omnium veriores tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Et qualibet alia dictae Sedis indulgentia generali vel speciali, cuiuscumque tenoris existat, per quam, praesentibus non

expressam, vel totaliter non insertam, effectus huiusmodi gratiae impediri valeat vel quomodolibet differri, et de qua cuiusque toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis.

§ 6. Ut autem praesentes literae ad cunctorum notitiam deveniant, volumus et mandamus illas in dictae basilicae valvis ac aie Campi Flora affigi, ut hi, quos literae ipsae concernunt seu concernere poterunt quomodolibet in futurum, quod ad ipsorum notitiam non pervenerint vel illas ignoraverint, quo minus eos arcent, perinde ac si personaliter intimatae forent, nullam possint excusationem praetendere vel ignorantiam allegare, cum non sit verisimile apud eos remanere incognitum quod tam patenter extiterit publicatum.

Fides danda transumptis humi bullae.

Nulli ergo etc. Si quis autem etc.
Datum Romae apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis dominicae MDLXII, XIII kalendas octobris, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 19 septembbris 1562, pont. an. III.

LXXV.

Ordinationes pro tempore Sedis Apostolicae vacantis, circa electionem Summi Pontificis et observantiam conclavis. Declarationesque iurisdictionum collegii S. R. E. cardinalium, camerarii et clericorum Camerae, maioris poenitentiarii, datarii, praefectorum et praelatorum signatae gratiae et institiae et custodum conclavis¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

In eligendis ecclesiarum paelatis, quibus et humana et divina ministeria com-

Electio Rom. Pont. quam maturae fieri debet.

¹ Quoad electionem Papae habes etiam sanctionem Greg. X in cap. iii *De elect.* in vi; et aliam Clem. V in elem. ix eodem titulo; neenon Clem. VI in const. xv, *Licet*, tom. iv, pag. 501; Iulii II, in constit. v, *Cum tam*, tom. v, pag. 403; et Pauli IV const. xxv, *Cum secundum*, tom. vi, pag. 545.

mittuntur, quantam adhiberi curam oporteat, testantur Patrum nostrorum sacrissimae constitutiones, quas illi magna severitate de episcoporum et aliorum praetlatorum qualitate ediderunt, propterea quod a bonis bona omnia, videlicet charitas, vigilantia, ecclesiastica disciplina, denique animarum eis commissarum salus proficiscerentur; a malis vero contra, non nisi mala, nempe avaritia, negligentia, fastus et animarum periculum possit expectari. Quod si in quibuslibet ecclesiarum pastoribus tantopere providendum est ne quis assumatur indignus, maiorem certe et perspicaciorem diligentiam in Romano Pontifice eligendo, qui ceteris pastoribus est praefuturus, et totius dominici gregis curam habiturus, oportet adhiberi.

§ 1. Hac sancta meditatione permoti, praedecessores nostri et praesertim felicis recordationis Alexander III, Gregorius X, Clemens V, Clemens VI et Iulius II nonnullas constitutiones sanxerunt ad providendum ut Summorum Pontificum electiones libere et recte et mature fierent. Sed quoniam res humanae semper in deteriorius prolabantur, nisi sit qui eas assidue retineat et conservet, verendumque sit ne aliquando, propter earum constitutionum transgressionem, suborti abusus longius serpent et progrediantur.

§ 2. Nos, quantum cum Deo possumus, futuris casibus et periculis occurrere videntur, videlicet Ientes, eorumdem praedecessorum nostrorum constitutiones, tum innovando, tum declarando et pro rerum ac temporum necessitate supplendo, de fratribus nostrorum unanimi consilio atque assensu, desinimus, statuimus et declaramus ut cum Pontificem de hac vita migrare contigerit, cardinales praesentes decem tantummodo diebus, iuxta dicti Gregorii praedecessoris constitutionem in concilio Lugdunensi editam, cardinales absentes expectare teneantur, et interim solitas novem conti-

norum dierum exequias omnino peragent, nec ullo praetextu ulterius differant. Et ne quid impedimento esse possit quo minus exequiae ipsae nono die absolvantur, si quando, per observantiam alicuius magni impedimenti et praecipui festi, cardinalibus videretur officium exequiarum interiuitti debere, dies illi sic intermissi in numerum novem dierum nihilominus computari debeant, et impensa, quae in eis pro exequiis facienda esset, inter pauperes Christi distribuatur. Ac ut superfluis quoque sumptibus, qui iam in immensum exereverunt, modus imponatur, funus simplieius quam consueverit fiat, ita ut illius ratione (praeter regalia populo Romano praestari solita), decem millium ducatorum summam, pannis lugubribus et regalibus tam camerarii et clericorum ac aliorum cameralium, quam aliorum quorumcumque ministrorum et officialium, ac aliis omnibus omnino computatis, impensa non excedat. Summa autem decem millium huiusmodi, vel, si collegio visum fuerit, etiam minor, at nullo modo maior, per tres cardinales antiquiores, unum videbitur de quolibet ordine, et camerarium proportionabiliter, pro rata distributionis alias fieri solitae, inter praedictos omnes et singulos dividatur.

§ 3. Lapsis vero decem diebus a die obitus Pontificis, ingressus conclavis nullatenus prorogetur aut differatur, sed sequenti die, missa de Spiritu Sancto celebrata, sive cardinales absentes venerint sive non, qui fuerint praesentes statim conclave ingredi teneantur; et ingredientes ipsi, absque mora aliqua, omissa omnino capitulorum confectione, primis diebus fieri solitorum, in electionis negotio procedant, et singulis diebus scrutinium fiat, et in primo scrutinio etiam accedere liceat.

§ 4. Si qui vero forte intrare noluerint, logredi nolentes aut absque causa inde re-

Ideo Pontifices in nota ad rubr. citati pro vidas constit. e- diderunt.

Hic etiam Pontifex alias addit, videlicet quod cardinales absentes decem interim novem diebus sunt de fucti Pontificis exequiae.

Elapsis decem diebus, cardinales praesentes, celebrata missa Spiritu Sancti, conclave ingrediuntur, et electioni Pontificis incumbunt.

cedentes poe-
nam constitu-
tionis Greg. X causa, iuramento medicorum et a maiori parte cardinalium per secreta suffragia incurant. approbata, exiverint, dictae constitutionis Gregorii poenam incurant.

Cardinales
praesentes, in
conclavi et ex-
tra, Pontificem
eligere valeant,
lapsus decem
diebus.

§ 5. Declarantes nihilominus quod, post quam cardinalis praesentes, aliis cardinalibus, etiam de latere legatis, aut ex alia quacumque, etiam publica, causa, etiam cum licentia Summi Pontificis, absentibus, ulterius non expectatis, post tamen lapsus dictorum decem dierum a morte Pontificis, electionem sive intra sive extra conclave fecerint, electio sie, ex itineris aut alterius, etiam probabilis et notiori, ipsorum cardinalium absentium impedimenti praetextu, impugnari minime valeat, quum publica utilitas ex matura electione proveniens cuivis alteri rationi praeferri debeat.

Sede vacante,
collegium car-
inalium de hic
enarratis tan-
tum disponit.

§ 6. Sedis autem vacatione durante, collegium cardinalium in iis, quae ad Pontificem Maximum, dum viveret, pertinebant, nullam omnino potestatem aut iurisdictionem habeat, neque gratiam neque iustitiam faciendi, aut factam per Pontificem mortuum executioni demandandi, sed ea omnia futuro Pontifici reservare teneatur. Neque de statu temporali Romanae Ecclesiae, neque de pecunia Camerae Apostolicae aut datarii, vel pro solutione debitorum ante obitum Pontificis quomodolibet contractorum, aut alias ex quavis causa (casibus infrascriptis dumtaxat exceptis), quicquam disponere, nec contra dictam Gregorii constitutionem prose ipsi aliquid percipere, nec a eos alienum, ultra necessarios sumptus praesentibus comprehensos, contrahere debeant; neque camerarius, thesaurarius, datarius, depositarius, castellanus arcis S. Angeli aut alii officiales, contra harum constitutionum tenorem, collegio obedire teneantur sive debeant; quinimum, si eis in talibus obtemperaverint, aut ipsi cardinales vel officiales ex eorum officiis contra pra-

missa aliquid attendare praesumpserint, de suo proprio Camerae Apostolicae plenarie satisfacere et pecunias erogatas restituere, ac quaevis damna ad eligendi Pontificis arbitrium resarcire cogantur. Quod autem expendi possit, erit praefata decem millionum ducatorum summa. Illud item quod pro victu familiae pontificiae ante conclave ingressum, ac post ingressum pro pauperum officialium Palatii tantum per camerarium et priores Ordinum describendorum victu, ac etiam pro eleemosynis Sede vacante fieri consuetis. Itemque pro defensione terrarum Ecclesiae vel partis earum. Necnon pro regalibus populo Romano et illius magistratibus ac custodia Urbis et conclavis, illiusque provisionibus opportunis necessarium erit. Quae vero impensa pro defensione terrarum et locorum Ecclesiae et securitate ac provisionibus conclavis facienda sit, cardinalis praesentes per secreta suffragia ordinare debeant, ita ut maioris partis sententia obtineat id quod observandum erit, etiam in gubernatoribus Urbis, tam ultra pontem quam eitra, et aliis officialibus, etiam pro Status Ecclesiastici regimine, si opus fuerit, eligendis. Si vero ultra praedicta aliquod grande periculum imminaret, cui omnibus et singulis cardinalibus praesentibus, iuxta ordinationem Gregorii X, aut saltem duabus illorum tertii partibus per secreta suffragia videretur celeriter occurendum, tunc collegium, iuxta maioris partis sententiam, similiter per secreta suffragia, de remedio opportuno ac provide, de necessaria impensa providere possit et debeat.

§ 7. Statuimus etiam quod tres cardinales antiquiores, unus videlicet ex quolibet Ordine, una cum camerario, post Pontificis obitum, reliquos cardinales congregandi et ocurrentes necessitates in congregationibus generalibus proponendi

Tres cardina-
les et camera-
rius occuren-
tes necessitates
proponant, et
conclavis nego-
tia curent.

et ut conclave bene undique claudatur curandi, ius habeant.

§ 8. Ipsorum autem officium tertia die

Ingressi con- post conclavis ingressum omnino expiret,
clave, alii tres qualibet tertia corumque loco tres alii sequentes in ordi-
die eorum loco ne, qualibet tertio quoque die, cum co-
subintrent. dem camerario in eadem potestate succe-
dant.

§ 9. Camerarii quoque et maioris poe-

Camerarius suique officia- les rebus hic prae- scriptis et non aliis in- cumbant. nitentiarii officia, quae etiam, Sede vacante durante, ita dñrare decernimus et decla- ramus, ut non solum ea, quae praesenti constitutione prohibentur, et quae Ponti- fice vivente exercere non consueverunt, seu a quibus, pro eiusdem Pontificis reverentia aut alias, quomodolibet abstinebant, minime usurpent, sed camerarius ac praesi- dentes et clerici aliqui ministri et officia- les Cameræ Apostolicæ exactioni pecunia- rum eidem Cameræ debitaram, ac provi- sionibus ratione Sedis vacantis iuxta praemissa necessario faciendis dumtaxat incum- bere; et propterea a solutione debitorum ante Pontificis obitum contractorum, aut illorum declaratione, rationum solidatione, extractionibus frumentorum, remissioni- bus delictorum, executionibus delinquen- tium et quibuscumque aliis expeditionibus, tam gratiam quam iustitiam aut illarum executionem quomodolibet concernenti- bus omnino abstinere.

§ 10. Poenitentiarius vero et eius offi-

Poenitentia- rius et eius of- ficiales, que ad forum conscientiae pertinent; in reliquis officium eorum conquiescat. Ita- tantummodo ex- que a quibuscumque matrimonialibus et aliis dispensationibus ac absolutionibus et declarationibus, neenon quibusvis aliis expeditionibus, forum, quod aiunt, fori, mixtim vel separatim quomodolibet respi- cientibus, omnino abstineant. Alioquin in quibus, tam camerarius quam poenitentiarius et alii praedicti, etiam de licentia aut mandato totius collegii, contrafecerint, ea nulla et irrita sint, ac nemini suffra-

gentur. Et nihilominus eorum excessus et inobedientiae rationem Pontificis arbitrio quandocumque reddere teneantur. Literis etiam nostris super reformatione Camerae et Poenitentiariae huiusmodi editis in suo robore permansuris.

§ 11. Datarii vero ministerium per cius- dem Pontificis obitum omnino expiret, ita ut non solum datas per eum antea nota- tas extendendi potestatem minime habeat, sed quascumque supplicationes gratiarum et institiae penes eum aut eius ministros adhuc existentes, etiam si datae fuerint, collegio cardinalium statim, sub sigillo clausas, praesentare teneantur, futuro Pon- tifici reservandas. Quod si contra prae- missa quisquam, ad cuiusvis, etiam cardina- lis, instantiam, attentare praesumpserit, irritum et inane existat, et nihilominus falsi crimen incurrat, illius rationem fu- turo Pontifici redditurus.

§ 12. Prohibentes insuper ne cardinales et praelati signurae gratiarum et iusti- tiae praefecti, Sede vacante, supplicationes et commissions alias, etiam si suppli- cantes, parvas datas, ut moris est, antea obtinuerint, signare valeant, sed officia eorum omnino cessare intelligantur. Quod si aliter fecerint, pro excessibus huiusmodi, futuri Pontificis arbitrio puniantur.

§ 13. Mandamus quoque quod cellae conclavis cardinalibus sorte distribuantur, nec liceat eas, etiam infirmitatis praetextu, mutare, aut desuper aedificare, vel illas dilatare, sed quilibet, etiam decanus, sit sua sorte contentus.

§ 14. Post conclavis vero ingressum indicimus ¹ et expresse prohibemus, sub officiorum et beneficiorum privationis poe- na, atque etiam sub alia arbitrio gubernatoris, ad custodiam conclavis deputari soliti, infligenda, ne quis immediate supra aut infra conelave seu a lateribus habi- tare vel morari possit. Quae loca muris claudi et a praesidentibus custodiae con-

Datarii offi- ciām morte Pon- tificis expirat.

Cardinalium et praelatorum si- gnatura grata et institiae offi- cium conque- seit.

Conclavis cel- lae sorte distri- buantur.

Apud con- clave habilare vel morari pro- hibetur.

¹ Interdicimus, Cherub. (R. T.).

clavis ac a dicto gubernatore saepius visitari debeant. Et si qua fraus commissa fuerit, teneatur ipse gubernator, sub periurii poena eo ipso incurrenda et alia arbitrio futuri Pontificis infligenda, delinquentes huiusmodi cardinalibus pro tempore deputatis revelare, curareque ut delinquentes ipsi carcerentur et acriter puniantur.

Conclavare a tempore deputati cellas cardinalium et cardinalibus deputatis visitare, etc.

§ 15. Teneantur quoque cardinales pro alia conclavis loca saepius visitare et diligenter perquirere, ne in ipsius conclavis muris aut laquearibus seu pavimentis vetita foramina siant. Et si quid tale deprehensum fuerit, auctores privationis officiorum et beneficiorum, ac aliis etiam corporalibus et severissimis poenis, gubernatoris ac etiam futuri Pontificis arbitrio, afficiantur; et concii de praemissis eisdem poenis teneantur, nisi statim, si intra conclave fuerint, eisdem cardinalibus deputatis; si vero extra conclave, gubernatori et praelatis praepositis revelaverint. Qui quidem gubernator et praelati, sub periurii poena, in hoc invigilare et opportune providere debeant.

Cardinales non iuri. duos, infirmi tres servient. babeant.

§ 16. Quilibet autem cardinalis in conclavi duobus servientibus, clericis vel laicis, contentus sit; infirmis autem et graviter affectis a maiori parte collegii per secreta suffragia tertius ad sumnum indulgeri possit.

Conclavistae a cardinalibus approbantur.

§ 17. Qui servientes familiares domestici et continui conniensales ipsius cardinalis et ab anno ante fuisse et tunc esse debeant, et non mercatores, ministri principum, domini temporales et iurisdictionem habentes, neque fratres aut nepotes cardinalium, etiam si expensis eorum vivent. Et de qualitatibus conclavistarum cardinales deputati ante conclavis ingressum diligenter inquisitionem habere et eos approbare, ac post ingressum denuo diligenter providere debeant.

§ 18. Sacrista quoque cum uno clero-

coadiutore in officio sacristiae; duo quoque magistri caeremoniarum conclave ingrediantur missis celebrandis, et aliis, quae ad ipsos pertinent, vacaturi. Adsit praeterea unus religiosus pro confessionibus audiendis, a maiori parte cardinalium per secreta suffragia eligendus; unus collegii secretarius tantum; duo medici; unus chirurgus; unus aromatarius, cum uno aut duobus servientibus; unus faber lignarius; unus cementarius; duo barbitonores, cum uno aut duobus servientibus. Item octo aut decem servientes publicae utilitati et commoditati omnium, veluti pro lignis portandis, pro verrendo conclavi et similibus necessariis ministrandis, qui omnes a collegio cardinalium, non tamen ex familia alieuius cardinalis, per fabas secretas elegantur, ita tamen ut is obtineat, qui plura vota tulerit, et eis salario de publico persolvantur. Quod si ultra praefatas personas, in conclavi aliquis inventus fuerit, expelli statim debeat. Et si quis uspiam se occultasse deprehendatur, ignominiose expellatur, et infamia notetur, et officiis atque beneficiis privetur; concii vero, sub eadem poena illos collegio revelare teneantur, praemium reportaturi, si indicaverint.

§ 19. Claudio conclavi, nulli ad colloquium, etiam extra portam conclavis, etiam principum oratores, nisi ex magna et urgenti causa a maiori parte collegii approbanda, admittantur. Et si quis forte, quod absit, clam ipsum conclave et aliunde quam per ostium ingrediatur, omni honore, gradu ac officio et beneficio ipso facto privatus existat et tradatur curiae saeculari accerrimis poenis puniendum.

§ 20. Literas vero aut eiusvis generis scripta ad eos, qui in conclavi erunt, seu nuncium vel notam aut signum mittere seu recipere, aut contra e conclavi ad eos qui foris erunt, ullo modo liceat; qui contrafererint, quacunque dignitate, etiam

Sacrista onus stet in conclavi, magistrique caeremoniarum duo, confessor unus, medici duo, chirurgus unus, aromatarius unus, faber lignarius unus, cementarius unus, barbitonus, duo, servientes decem.

Eo clauso, colloquium prohibetur.

Litteras vel signa transmitti prohibetur.

si cardinalatus honore, praefulgeant, poenae excommunicationis latae sententiae subiaceant, absolvendi facultate, praeterquam in mortis articulo, soli Pontifici Maximo reservata, a quo nihilominus pro qualitate delicti, ultra dictam excommunicationis poenam, puniendo erunt.

§ 21. Prohibentes etiam super futura electione Pontificis sponsones, quas exPontificis dam-
Sponsiones super electione
commissas vocant, fieri; et si forte contra praeuentum tenorem factae fuerint, illas nullas et irritas, in iudicio et extra, fore et omnino censeri, et contrafacentes ac proxenetas arbitrio gubernatoris et futuri Pontificis puniri debere decernimus.

§ 22. Cardinales autem primo ipso die, quo conclave ingressi fuerint, tam in prandio quam in coena, uno solo ferculo unius propria cella vescatur iuxta constitutionem praefati Clementis VI qualificato, contenti sint et esse debeant, nec quisquam in alterius cella vel de alterius ferculo vescatur.

§ 23. Praelati quoque ad custodiam clavis deputati, sub poena periurii et suspensionis a divinis, maxima et exquisita diligentia utantur in inspiciendis ac prae-servandis epulis et aliis rebus ac personis conclave intrantibus et de eo exeuntibus, ne, sub earum rerum velamine, literae aut notae vel signa aliqua transmittantur. Quod si tale quid inventum fuerit, familiares cardinalium aut alii delinquentes poenam privationis officiorum et beneficiorum, ac inhabilitatis ad obtenta et obtainenda incurvant. Et ulterius per gubernatorem carceribus mancipentur, exinde, nisi de mandato novi Pontificis, minime relaxandi, sed eius arbitrio aerius puniendo, omni facultate collegio cardinalium in favorem quorumcumque, qui in praemissis vel corum aliquo deliquerint, omnino interdicta.

§ 24. Conclavistae vero et quicumque alii servientes conclavi, ex causa infirmitatis manifestae et notabilis, a medicis me-

dio iuramento probatae et de consensu deputatorum, quorum etiam conscientiam desuper oneramus, et non aliter exituri, nullo modo reverti possint, sed eorum loco alii eodem prorsus tempore, quo infirmi exibunt, ingrediantur.

§ 25. Statuimus etiam et declaramus quod si forte aliquis cardinalis saltem in diaconatus ordine constitutus non fuerit, is nullatenus ad eligendum admitti debeat.

§ 26. Cardinales autem per viscera misericordiae Domini nostri Iesu Christi enixerogamus et hortamur, ac eis nihilominus, sub divini interminatione iudicii, praecipimus et mandamus ut, attendentes magnitudinem ministerii, quod per eos tractatur, in dandis suffragiis ac aliis omnibus et singulis electionem quomodolibet concernentibus, omni dolo ac fraude, factiōnibus et animorum passionibus remotis, ac principum sacerdularium intercessionibus, ceterisque mundanis respectibus minime attentis, sed solum Deum prae oculis habentes, sc̄e pure, libere, sincere, quiete et pacifice gerere et habere debeant. Nec pro ipsis Pontificis electione, conspirationes, conducta, pactiones et alios illicitos tractatus inire, signa aut contrasigna votorum suorum alteri dare, minasve aliquibus inferre, tumultus excitare, aut alia facere, per quae electio retardetur, vel minus libere suffragia praestentur, per se vel alium, directe vel indirecte, quovis colore vel ingenio, audeant vel praesumant. Quod si secus fecerint, aut contra prohibita in praesenti constitutione aliquid admiserint, ultra divinam ultionem, arbitrio futuri Pontificis pro modo culpae in eos quandocumque animadvertisse possit.

§ 27. Quia vero parum esset iura condere, nisi forent qui executioni ea demandarent, statuimus et ordinamus ut praelati, rectores, officiales Urbis ac principum oratores, illustres viri, quos omnes a collegio pro custodia conclavis eligi con-

Cardinales u-
nico ferculo et
moderato, et in
propria cella
vescantur iuxta
bullam Clemē-
tis VI.

Praelati custo-
des conclavis
ne literae, etc.
transmittantur.

Custodes cea-
clavis praemiss-
sa faciant ob-
servari.

Conclavistae non
discoden.

¹ Praesentandis, Cherub. (R. T.)

tinget (eligere autem collegium debet eos, qui ad id magis idonei videbuntur), praemissa omnia plene et inviolabiliter, ac sine fraude et dolo aliquo observari faciant, de quo corporale iuramentum coram ipso collegio, ante ingressum conclavis et quoties opus fuerit, praestare teneantur; quae quidem nisi fecerint, vel si in eis dolum et fraudem commiserint, prædictas poenas et ceteras in dicta constitutione Gregorii X contentas incurvant.

^{Cardinales nihil de hic contentis immut. sed hanc const. servari, una cum aliis eu-} § 28. Volumus autem neque per prælatos, neque per rectores aut officiales præfatos, ultra quam praemittitur, cardinales aretari, neque præsentes has nostras constitutiones per collegium cardinalium ullo modo alterari, corrigi aut immutari posse, sed illas eoram omnibus de verbo ad verbum in prima congregatione post obitum Pontificis fieri solita et deinde post conclavis ingressum legi et iurari, eo modo, quo leguntur et iurantur constitutiones Iulii II et aliorum prædecessorum nostrorum, quorum constitutionibus et poenis in eis contentis ultra præmissa per hanc nostram constitutionem derogare non intendimus, sed magis eas eonfirmare, innovare et comprobare.

^{Cardinales non excludantur ab electione prætextu quarumcunque censurarum, etc.} § 29. Et ne dissensionis occasio aut schismatis oriatur, volumus, censurarum et excommunicationum præfatarum et aliarum quarumcunque prætextu, cardinales a Pontificis electione active vel passive excludi nullo modo posse, quas quidem excommunications et censuras, ad electionis effectum tantum, illis alias in suo robore permansuris, suspendimus et suspensas esse volumus et declaramus. Decernentes quoqne excommunications et censuras ipsas eum solum afficere, qui deliquerit, non autem alios conclavi durante cum eo conversantes.

§ 30. Ac præsentes nostras, ubicumque electionem Summi Pontificis, etiam extra

Urbem, fieri contigerit, locum habere et observari debere.

§ 31. Ac insuper illas in valvis basilicae Principis Apostolorum et Cancellariae Apostolieae, ac in acie Campi Floraæ per aliquos cursores nostros legi et publicari, ac illarum copiam ibidem affixam dimitti et deinceps omnes et singulos cardinales, etiam absentes, præsentes et futuros, et alios quosecumque, quorum interest vel interesse poterit quomodolibet in futurum, afficere et ligare, nullumque earum ignorantiam prætendere posse, ac si eis personaliter intimatae forent, præmissis ac aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis non obstantibus qui-buscumque.

§ 32. Nulli ergo etc.

Datum Romæ apud Sanetum Petrum anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, septimo idus octobris, pontificatus nostri anno tertio.

† Ego Pius, catholice Ecclesiae episcopus.

Sequuntur subscriptiones Cardinalium et publicatio.

Dat. die 9 octobris 1562, pontif. anno III.

^{Haec constit. ubique servatur;}

^{Publiceturque et omnes afficiantur.}

Sanctio poen.

LXXVI.

Sanctae Inquisitionis officium a Paulo Papa tertio institutum in Italia, et extra eam decernit, gratiasque, prærogativas et facultates Sanctae Romanæ Ecclesiae cardinalibus pravitatis haereticae inquisitoribus elargitas confirmat 2.

Pius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Rodulpho Ostiensi, Christophoro Sabinensi, Ottoni Albanensi episcopis, et dilectis filiis Iacobo Sanctae Mariae in Via, Bernardino Sancti Matthæi, Scipioni Sanctae Poten-

1 S. Marcum, Cherub. (n. r.).

2 Ex Regest. in Archiv. Vatic.

tianae, Ioanni Sanctae Priscae, Michaeli Sanctae Sabinae summo inquisitori, Clementi Sanctae Mariae de Aracaeti, ac Iacobo Sanctae Mariae in Cosmedin titulorum presbyteris S. R. E. cardinalibus, super officio Sanctae Inquisitionis haereticae pravitatis in alma Urbe et tota christiana republica deputatis, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Pastoralis officii munus, sicut Domino, sine meritis nostris, placuit, sustinentes, id enixe agimus et conamur, ac in id omni mentis nostrae studio, sollicitudine ac diligentia incubimus, ut, pestiferis haeresibus repressis, quas humani generis hostis excitavit, catholicae fidei integritas et orthodoxae religionis cultus vigeat, et qui, diabolica fraude decepti, ab Ecclesia catholica recesserunt, ad eius gremium, aspirante Domino, revocentur, aut si pertinaciter in haeresibus suis permanserint, debitibus affecti poenis, ceteros exemplo suo a simili pravitate pertinaciaque deterreant.

Inquisitionis officium a Paulo III institutum.

§ 1. Cum autem sacrum istud inquisitionis haereticae pravitatis officium, cui praestis, sapientissime nec sine divinae providentiae instinctu a felicis recordationis Paulo Papa tertio, praedecessore nostro, institutum et successoribus eius deinceps conservatum, tantum Ecclesiae Dei utilitatem attulerit, ut vere arx quae-dam religionis appellari possit.

Eius auctorit. augendam statuit Pius IV.

§ 2. Nos, quam utile id sit, ac potius quam salutare ac necessarium his gravissimis temporibus attendentes, potestatem eius non modo confirmandam a nobis, sed etiam augendam esse duximus ut tanto maior ex eo ad Ecclesiam Dei pervenire possit utilitas, quanto maiorem ab Apostolica Sede auctoritatem habuerit.

Inquisitores procedere possunt etiam ex-

§ 3. Itaque, perspectum atque explora-tum habentes in isto munere fungendo vestrum omnium singulare in catholicam

religionem studium, eximiam prudentiam tra Italianam et contra quas-cumque perso-nas.

ac summam diligentiam, vos ceterosque quos deinceps vobis addi, aut succedere in codem officio contigerit, in hac alma Urbe, tamquam christiana religionis capite, haereticae pravitatis inquisitores, non per Italianum modo, sed etiam extra Italianam per omnes christiani nominis provincias, regiones et loca, apostolica auctoritate, tenore praesentium, motu proprio, confirmamus et, quatenus opus sit, de novo constituimus et deputamus, et in quo-scumque Lutheranae, Zuinglianae, Cal-vinianae, Anabaptistarum et aliarum quarumvis haeresum sectatores, aut etiam a fide apostatas, seu sortilegia haeresim quovis modo redolentia commitentes, eorumque fautores et defensores, seu auxilium illis, consilium aut favorem, directe vel indirecte, palam vel occulte, impartien-tes, cuiuscumque gradus, ordinis, conditio-nis et dignitatis sint, etiam si episcopali, archiepiscopali, primatiali et patriarchali di-gnitate aut cardinalatus honore sint praediti, atque etsi regia dignitate prae fulgeant, inquirendi, et contra eos secundum sacros canones aut speciales constitutio-nes vel indulta et privilegia apostolica, quomodolibet vobis vel inferioribus in quisitoribus quibuscumque concessa, pro-cedendi.

§ 4. Ac eos, praeterquam in episcopali, archiepiscopali, primatiali patriarchal iuste dignitate constitutos, cardinalesve aut regali honore praeditos, quorum causas si-cuti vobis cognoscendas relinquimus, ita si, quod absit, condemnandus quisque eorum fuerit, nobis et successoribus no-stris, postquam processus per vos facti et formati usque ad sententiam diffiniti-va exclusive fuerint, diffiniendas reser-vamus.

§ 5. Ceterosque in inferiori gradu con-stitutos praelatos et alias quascumque ecclasiasticas laicasque personas, nemine

Contra epi-scopos, archie-piscopos, pri-mates et car-di-nales pro-cedere pos-sunt, senten-tiae vero Sommo Pontifici reser-vantur.

Ceteros au-tenti in inferiori gradu constit-u-tos pos-sunt e-

tiām condamnare; excepto, si culpae eorum ita exegerint, condemnandi, ita ut si aliquos vestrum ferendae sententiae tempore, morbo aliave de causa impeditos, congregationi vestrae deesse contingere, duos saltem adesse sufficiat.

Procuratorem fiscalem ceterosque tribunales officiales instituere, corrigere et amovere; § 6. Ac procuratorem fiscalem, notarios publicos, ceterosque ministros, quorum opera muneri isti necessaria et opportuna est, etiam clericos saeculares, seu Ordinum quorundamque regulares constituendi, eosque si visum fuerit, amovendi, aliosque in eorum locum substituendi, et, ut iniunctum sibi officium fideliter exequantur, in virtute sanetae obedientiae eis praecipiendi atque mandandi; contumacesque et quovis modo officium vestrum impedientes, ac vobis non parentes opportunis iuris et facti remedii compescendi.

Brach. saecul. § 7. Et ad haec omnia auxilium brachii saecularis invocandi.

Abiurantes recipere; § 8. Resipicentes autem et errores ac haereses suas abiurare volentes, facta ab eis prius haeresum et errorum suorum abiuratione apud vos substitutosve vestros publice vel occulte, quod vestrae successorumque vestrorum circumspetionis relinquimus, et dato, ut mos est, iureiurando quod talia amplius delicta non admittent, nec admittentibus consilium, auxilium favoremve ullum quovis modo per se nec per alios impartient, ab eis erroribus et haeresibus ac quibusvis censuris et poenis ecclesiasticis ac temporibus, in quas ob huiusmodi culpas incidunt, iniuncta poenitentia salutari, vestro substitutorumve vestrorum arbitrio moderanda, commutanda, minuenda aut etiam post aliquod tempus remittenda, prout circumspetioni vestrae expedire et personarum qualitas mereri videbitur, absolvendi et Ecclesiae catholicae, omni abolita infamia, reconciliandi, et pristino

statui atque officio et habilitati restituendi.

§ 9. Haereticos quoque ac etiam a fide apostatas, quamvis relapsos, quos corde sincere ac fide non ficta ulti, libere ac sponte ad vos accedentes, erroresque suos detestantes, atque ad gremium matris Ecclesiae recipi et admitti instantius postulantes noveritis, recipiendi, admittendi, reconciliandi, absolvendi, ac cum eis poenarum severitatem, prout vobis benevolum fuerit, mitigandi, auctoritatem et facultatem vobis concedimus et elargimur.

§ 10. Praeterea commissarios et inquisidores haereticae pravitatis intra et extra Italianam quibuscumque in terris, civitatibus et locis, prout necessarium et opportunum vobis successoribusque vestris visum fuerit, clericos saeculares regularesve constituendi, eosque, cum placuerit, removendi, ac etiam tam ipsos quam omnes et singulos ipsius sancti officii ministros, si in officio suo delinquerint, puniendi, aliosque substituendi cum ea, qua vobis visum fuerit, facultate et potestate.

§ 11. Omnia denique alia agendi, quae, ad extirpandas haereses, apostasias, ac sortilegia huiusmodi reprimendum, et ad vestrum officium fungendum, quovis modo necessaria opportunave fuerint, agendi, gerendi, mandandi, exercendi et exequendi.

§ 12. Praelatos quoque, aliasque personas in dignitate ecclesiastica constitutas, theologiae magistros aut decretorum doctores, licentiatos aut bachelareos, eiusmodi titulos et gradus in aliquo generali gymnasio consecutos, aut alias vobis probatos, quos aetate, prudentia et moribus idoneos esse, ac Dei timorem et christiana fidei zelum habere cognoveritis, assumendi et vobis in hac alma Urbe eorum opera utendi, vel quotiescumque

Commissarios intra et extra Italianam instituere;

Omnia denique ad extirpationem haeresum, etc.;

Idoneorum personarum opera uti.

et quandocumque opus fuerit, cum ea, qua vobis visum fuerit, potestate, negotiorum causa, quae ad officium istud pertinet, mittendi, cosque, cum vobis placuerit, revocandi, vobis successoribusque vestris plenam et liberam eisdem auctoritate et tenore damus et concedimus facultatem.

§ 13. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis et quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus in conciliis generalibus aut provincialibus editis, indulxit privilegiisque apostolicis, etiam si specialis et expressa ac de verbo ad verbum de eis mentio facienda esset, etiam si aliquibus vel alicui a nobis vel a Sede Apostolica concessum foret non posse excommunicari, neque sub censuris quovis modo comprehendi, nisi nominatum et expresse de eo mentio fieret, seu per quascumque clausulas fortiores. Quibus omnibus, eorum tenores pro expressis habentes, derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, pridie idus octobris, pontificatus nostri, anno tertio.

Dat. die 14 octobris 1562, pontif. anno III.

LXXVII.

Indulgentiarum gratiae ab omnibus officiis, circa clausulam porrectionis manuum adiutricum, gratis expediuntur, excepto salario registraturae¹.

Pius Papa IV motu proprio, etc.

Decet Romanum Pontificem, quem Dominus noster Jesus Christus vicarium suum

¹ Quinimmo hodie nec pro registratura quicquam solvit, ut experientia hoc omnes docet.

coelestibus thesauris dispensandis in terris constituit, providere ut, sicut ipse thesauros huiusmodi et gratias coelestes gratis acceptas ad honorem Dei et illius sanctorum, animarumque christifidelium salutem absque luero dispensat, idem quoque a Romanae Curiae officialibus, quibus literarum apostolicarum super gratiis a Sede Apostolica pro tempore concessis expeditio incumbit, observetur.

§ 14. Quapropter inconveniens esse censes pro concessionibus indulgentiarum, quae in solis meritis passionis eiusdem Domini nostri Iesu Christi et eius gloriosorum martyrum et sanctorum consistunt, aliquid temporale exigere, nos praemissis, prout nostro incumbit officio, de remedio opportuno providere volentes, motu proprio et ex certa nostra scientia, dilectis filiis modernis et pro tempore existentibus S. R. E. vicecancellario eiusque in Cancellaria Apostolica locumtenenti, necnon summistae, scriptoribus, illorumque pro tempore rescribendario, computatori, receptori et defensoribus, necnon secretariis literarum apostolicarum, illarumque tam maioris quam minoris praesidentiae abbreviatoribus ac sollicitatoribus, plumbique et registri magistris, collectoribus, earumdem literarum apostolicarum registratoribus, bulletoribus, fratribus barbatis nuncupatis, et illorum famulis, necnon in registro supplicationum, manu et praesentia nostra signatarum, magistris et scriptoribus aliisque Romanae Curiae officialibus et personis, etiam eorum officia ex causa quantumvis onerosa obtinentibus, cuiuscumque qualitatis et conditionis existant, ac quocumque nomine appellantur, in virtute sanctae obedientiae et sub maioris excommunicationis latae sententiae, necnon amissionis ad semestre omnium emolumentorum eorum officiorum, quae ipso iure, quoties contrafecerint, fabricae

Indulgentiarum gratis expediuntur, excepta solutione registraturae et sine clausula manuum adiutricum.

basilicae Principis Apostolorum de Urbe applicata esse censeantur; et, crescente inobedientia, etiam privationis eorumdem officiorum ipso facto incurrendis poenis, apostolica auctoritate, tenore praesentium, praecepimus et mandamus, quatenus videlicet in registro supplicationum, magistri et scriptores huiusmodi, ultra salariorum inibi pro signaturis ordinariis exigunt solitum; alii vero officiales literas apostolicas, tam sub plumbo, quam in forma brevis, super gratiis indulgentiarum et peccatorum remissione, etiam plenaria, tam pro vivis quam defunctis, tam ad tempus quam perpetuo, ad futuram seu perpetuam rei memoriam, vel alia forma ac cum quavis narrativa, pro quibusvis particularibus personis seu ecclesiis, etiam cathedralibus et collegiatis, monasteriis, prioratibus, cappellis perpetuis, cappellaniis, oratoriis, hospitalibus, capitulois, collegiis, conventibus, confraternitatibus, societatibus, universitatibus et quibusvis eumque aliis piis locis a nobis et successoribus nostris Romanis Pontificibus, etiam facultatem eligendi confessorem cum votorum commutatione in se continentibus, pro tempore, citra tamen clausulam porrectionis manuum adiutricum, concessis et concedendis, conficiendis gratis pro Deo ubique per eorum officia, absque aliqua taxa regalium seu iocallium aut eiusvis alterius generis solutione vel exactione, quantumvis ordinaria vel extraordinaria, omnibus recusatione et contradictione cessantibus, illico, nullo alio a nobis aut altero desuper expectato mandato, expediant, et prosequenteribus illarum expeditionem, etiam si partes, quorum intuitu fuerint concessae, in Romana Curia non sint praesentes, sed longe ab illa absint, expeditas tradant et consignent.

§ 2. Mandantes dilectis filiis nostro et pro tempore Romani Pontificis datario et

ciusdem Cancellariae regenti quatenus Executorum
deputatio et la-
cultates. ipsi vel alter eorum, per se vel alium seu alios, praesens mandatum nostrum per omnes et singulos, ad quos spectat, inviolabiliter observari faciant. Inobedientesque et rebelles quoscumque in censuras et poenas antedictas incidisse declarant, dictasque poenas ab illis irremissibiliter persolvi et in aream collegii dictae fabrcae inferri et reponi; et si contra praecipuum hoc nostrum exactum aliquid fuerit, illico eis, qui illud solverint, integre restitui eurent, et pro celeriori huins mandati nostri observatione dictarumque poenarum exactione et ablati restitutione, mandatum executivum, si eis videbitur, contra eosdem inobedientes et rebelles, quoties opus fuerit, decernant et relaxent.

§ 3. Non obstantibus praemissis ac Clansulae de-
rogatoriaie. constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac dictorum officialium collegiorum institutionibus et erectionibus, neconon statutis, etiam in ramento etc. roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis eisdem vicecancellario, summi stae, officialibus et personis ac collegiis, etiam in eorum institutionibus et erectionibus huiusmodi, sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis, clausulis, neconon irritantibus et aliis, etiam vim contractus inducentibus, decretis, concessis, confirmatis et innovatis, quae eis aut eorum alieni, quoad praemissa volumus nullatenus suffragari, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 4. Volumus autem quod praecipuum et mandatum nostrum huinsmodi, ad hoc ut ad plenam et indubitatam notitiam deveniant, in dicta Cancellaria publicentur et in illius libro describantur ac perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observentur.

Placet, publicetur et describatur. I.

Affixum et publicatum fuit supradictum mandatum Romae in Cancellaria Apostolica anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimosecundo, die vero septima mensis novembris, pontificatus praefati sanctissimi domini nostri Papae anno III.

Pub. die 7 nov. 1562, pontif. anno in.

LXXVIII.

Facultas collegii deputatorum fabricae Sancti Petri de Urbe cogendi, pro executione piorum legatorum, quoscumque notarios ad ei tradendum exemplar instrumentorum, post annum a die obitus testatoris, soluta eis debita mercede.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Etsi per diversos Romanos Pontifices,

Collegium eiusdem pias dispositionem testatorum infra annum non excedit; praedecessores nostros, et nos diversae facultates, privilegia et indulta dilectis filiis collegio deputatorum fabricae basilicae Principis Apostolorum de Urbe, super executatione testamentorum et legatorum ad pias causas factorum, concessa fuerint, inter aliaque, ut plenius piis testantibus voluntatibus satisficeret, collegio praefato, et per eum commissariis deputandis, ut si, infra annum a die obitus testatorum, eorum testamenta per haeredes vel alios, ad quos spectaret, plenarie executioni demandata non forent, ipsi illa debitae executioni demandare facerent, indulatum fuerit.

§ 1. Multa tamen testamenta, in quibus diversa legata et relictia ad pias causas reperiuntur, ex eo quod testatores illa, datur, non aperientur, et executioni mandari non possunt;

Sed multa clausa notariis reperiuntur, ex eo quod testatores illa, dum vixerunt (sicut in regno Neapolitano per multos fieri solet), clausa notariis condignarunt, et haeredes ab intestato succedentes, omniaque bona defunctorum possidentes, non curant testamenta ipsa

clausa aperiri facere et testatorum voluntates adimplere, in grave animarum sanarum periculum, et tam predictae fabricae quam aliorum piorum locorum ac plurimorum pauperum detrimentum, et contra testatorum huiusmodi intentionem, hactenus, sicut accepimus, executioni demandata non fuerunt.

§ 2. Nos, fabricae, piorum locorum pauperumque subventioni, voluntatum testatorum implemento ac saluti animarum haeredum huiusmodi, quantum eum Deo possumus, consulere volentes, motu proprio, ac ex certa scientia, et de apostolicæ potestatis plenitudine, praedictis collegio et eius commissariis, ut, sub excommunicationis latæ sententiae, ac aliis poenis, iuxta formam facultatum, privilegiorum et indultorum praedictorum, omnes et singulos notarios, penes quos huiusmodi testamenta clausa, ut praefertur, vel alias reperiuntur vel in futurum reperientur, post annum a die obitus testatorum, ad illa aperienda et ipsis commissariis ostendenda, solutaque ipsis notariis debita mercede, iuxta formam privilegiorum praedictorum, ad tradendum sibi exemplar ipsorum testamentorum, in forma probanti et authentica, etiam cum invocatione brachii saecularis, si opus fuerit, quacumque appellatione remota, cogere possint, tenore praesentium, concedimus et indulgemus.

§ 3. Sicque, in praemissis omnibus et singulis, per locorum ordinarios ac quoscumque alios iudices et commissarios, etiam causarum Palatii Apostolice auditores et cardinales, sublata eis et eorum cuiilibet aliter indicandi et interpretandi facultate, et indicari et definiri debere; et quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus.

§ 4. Non obstantibus apostolicis ac in

Hic ideo Pontifex dat collegio facultatem (de qua in rubra);

Contrariis de-rogat. provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus, ac locorum, civitatum et provinciarum, in quibus notarii existent vel testamenta huiusmodi confecta fuerint, iuramento etc., robortis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, irritantibusque et aliis decretis, ac efficaciores et insolitas clausulas in se continentis, quorum tenores etc. haberi volumus pro expressis, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua etc. mentio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, hac vice dumtaxat, derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Sola signatura sufficit. § 5. Volumus autem quod praesentis motus proprii sola signatura sufficiat, eiusque exemplaribus, etiam impressis, manu secretarii ipsius collegii et sigillo praefatae fabricae munitis, eadem fides in iudicio et extra adhibetur, quae praesenti motui proprio adhiberetur, si esset originaliter exhibitus vel ostensus.

Placet, motu proprio. I.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, decimoquinto kalendas ianuarii, anno III.

Dat. die 18 dec. 1562, pontif. anno in.

LXXIX.

Revocatio exemptionum a solutione dohanae Urbis, quibuscumque, praeterquam locis piis, concessarum, vel in capitulis dohanae expressarum; et declaratio quoad exemptiones ob numerum duodecim filiorum.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Licet felicis recordationis Paulus Papa tertius, praedecessor noster, rationabili-

bus cansis praenarratis, motum proprium ediderit; nihilominus tanta est hominum importunitas, ut etiam a procuratore nostro fiscali nobis sicut expositum quod multae similes et dissimiles praenarratae exemptiones postea, tam ab ipsomet Paulo tertio quam a Iulio tertio, Marcello secundo et Paulo quarto successoribus Pontificibus et etiam a nobis, etiam sub signatura motus proprii, extortae fuerunt, unde dohanae Urbis, illarumque dohanerii in easdem et forsitan maiores, quam in praeinserto narrantur, difficultates et controversias denuo inciderunt, cum magno etiam nostro et Camerae praefatae praeiudicio, cum omnia tandem in ipsius Camerae detrimentum retorqueantur.

§ 1. Nos igitur eisdem, quibus praefatus Paulus praedecessor, et aliis rationabilibus animum nostrum moventibus rationibus et causis, et praesertim quia nunc multo plures sunt ex preventibus dictarum dohanarum in certos usus per ipsam Cameram assignatae summae, ita quod nihil restat unde summae, pro exemptionibus huiusmodi, defalcari, sumi seu detrahi possint, omnes et singulas lites et causas, praemissorum occasione quomodolibet in quacumque instantia et coram quibuscumque iudicibus pendentes, ad nos pari modo advocamus et extinguimus. Omnesque et singulas gratias per quoscumque praedecessores nostros et etiam per nos quomodolibet et ex quacumque etiam maxima causa, praeter expressas in capitulis inter Cameram et dohanerios praefatos stipulatis, concessas exemptiones, immunitates ac privilegia, quoad praefatas almae Urbis dohanas, earumque dohanarum solutionem, et inviolabilem observationem dictorum capitulorum cum dohanerii praesentibus et futuris per eamdem Cameram factorum et faciendorum, praeterquam pro piis et miserabilibus locis, et pro illis dumtaxat,

Causa constitutiois.

Revocatio exemptionum, quod ad solutionem dohanarum Urbis quibuscumque, praeter quam piis locis vel ob numerum duodecim filiorum, concessarum.

quibus, ob numerum duodecim filiorum, concessae et concessa fuerint, et quousque duodecim illi superstites in communi vivent, in ipsaque Urbe cum eorum familiis continuo degent, et pro rebus dumtaxat, quas aliunde (excepto vino, quod pro eorum usu, in Ripa almae Urbis nostrae in barea existenti comparaverint) in Urbem ipsimet suo sumptu convehi facient pro suo proprio usu tantum, non autem pro mercimoniis et aliis rebus, quae ad Urbem, ut vendantur, per eos seu per alios convehentur, seu quas ipsi aliter quam pro usu proprio convehi et portari facient; in ceteris autem rebus et pro aliis personis, nullis prorsus exceptis, praesentium tenore cassamus, irritamus, annullamus et revocamus, ac pro cassis, irritis et nullis habemus, haberique et eis nullatenus suffragari volumus.

§ 2. Insuper super eo quod res et bona Declaratio circa exemptiones ob numerum duodecim filiorum. praefata, etiam victualia, quas et quae, immunitates praefatas habentes, pro usu velle et esse dicent, debeant fieri mandata in scriptis subscripta per patremfamilias, si vivet, aut, illo defuncto, per illum ex ipsis duodecim filiis, qui erit maior natu, aut qui domus regimen habebit, etiam cum iuramento attestari res, bona et victualia huiusmodi esse pro eorum usu proprio et ad eorum instantiam advecta. Et quod etiam fachini, gestatores et barilarii, quorum opera in illis deferritis usi fuerint, fiat solita fides quomodo res, bona et victualia praefata, in ipsorum immunitatem habentium domum delata et recondita fuerint; alias dohanerii non debeant immunitates ipsas admittere, sed consuetam ab aliis non immunitibus solutionem exigant. Et insuper quod, si contingat aliquem ex ipsis filiis ob praelaturam fortasse adeptam, vel ob aliam quamcumque causam, propriae suae familliae et sibi inservientium numerum augere, non debeat immunitas praefata suf-

fragari pro numero personarum, ut praefertur, seu alias quomodolibet acrecentium, sed suffragetur, admittaturque dumtaxat pro numero et habita ratione personarum, quae erant tempore impetratae immunitatis. Et si ipsi dohanerii alter quam ut praefertur immunitates ipsas receperint, pro illis quantitatibus, in quibus praemissa excedent et non observabunt, Camera non teneatur eis facere aliquam remissionem.

§ 3. Et sic per ipsos camerarium et ^{Decretum iuratis.} clericos Cameræ et alios quosecumque iudices, etiam S. R. E. cardinales, in quacumque instantia, sublata etc., iudicari; irritumque etc. quidquid secus etc. decernimus.

§ 4. Mandantes camerario, praesidenti et clericis praefatis ut revocationem, casationem, irritationem et annulationem ac decretum nostrum huiusmodi, omniaque et singula alia praemissa, sub indagationis nostrae poena, observent et ab aliis inviolabiliter observari mandent et faciant. ^{Executorum deputatio.}

§ 5. Non obstantibus praemissis, constitutionibus et ordinationibus apostolicis, privilegiis, indultis et immunitatibus praedictis, tam sub plumbo quam per breve, aut alias haetenus, ut praefertur, concessis, et in futurum, etiam cum praesentis expressa derogatione, etiam motu proprio et manu nostra propria, concedendis, sub quibuscumque verborum expressiōnibus et clausulis, etiam derogatoriarum derogatoris, irritantibus et aliis quantumcumque fortissimis decretis, etiamsi de illis, pro illorum sufficienti derogatione, eerta et expressa forma et individua ac de verbo ad verbum expressio seu insertio facienda esset, illorum omnium tenores etc. pro expressis etc., ceterisque in contrarium facientibus quibuscumque. ^{Clausulæ derrogatoriae.}

§ 6. Praesentis autem eedulae solam ^{Sola signatura sufficiat, nota-} signaturam, regula contraria non obstante,

*sufficere, et eius exempla, manu unius ex
notariis Cameræ praedictæ subscripta, u-
bique, in iudicio et extra, fidem facere, in
librisque Cameræ præfatae consuetis re-
gistrari volumus et mandamus.*

Placet, motu proprio. I.

LXXX.

Confirmatio Sacri et Æcumenici Concilii Tridentini 1.

*Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.*

Benedictus Deus et Pater Domini no-
Concilium Tri-
dentinum in-
dictum fuit a
Paulo III. stri Iesu Christi, Pater misericordiarum et
Deus totius consolationis, qui respicere
dignatus Ecclesiam suam sanctam, tot pro-
cellis et tempestatibus agitatam atque
vexatam, et gravius in dies laborantem,
apro tandem ei subvenit optatoque re-
medio. Ad plurimas et perniciosissimas
haereses extirpandas, ad corrigendos mo-
res et restituendam ecclesiasticam disci-
plinam, ad pacem et concordiam chris-
tiani populi procurandam, indictum iam
pridem in civitate Tridentina oecumeni-
cum et generale concilium a piae me-
moriae Paulo III, praedecessore nostro, et
sessionibus aliquot habitis, coepit fue-
rat. Ab eius autem successore Iulio in
eamdem urbem revocatum, post alias ses-
siones celebratas, variis impedimentis et
difficultatibus obiectis, ne tun quidem
peragi potuerat. Itaque diutius intermis-
sum fuerat, non sine maximo moerore
piorum omnium, cum quotidie magis Ec-
clesia eiusmodi remedium imploraret.

I Istud concilium indixit Paulus III in constit.
XLII, *Initio*, tom. vi, pag. 557, et post Iulium III
prosecutus est hic Pontifex in constit. XXVII, *Ad
Ecclesiae*, tom. vii, pag. 90. Ac praelatis ei inter-
essentibus indulta concessit in constitut. XXXV,
Circumspecta, ibid., pag. 110; ordinemque loci,
quem ibi in actibus publicis praelati haberent
declaravit in constit. XXVIII, *Sicut ea*, ibid., pag. 92.

§ 1. Nos autem, post susceptum Sedis
Apostolicae regimen, tam necessarium
ac salutare opus, sicut pastoralis sollici-
tudo monebat, divinae misericordiae fi-
ducia perficere aggressi, adiuti pio stu-
dio carissimi in Christo filii nostri Fer-
dinandi Romanorum imperatoris electi, et
aliorum christianorum regum, rerumpu-
blicarum ac principum, tandem conse-
cuti sumus quod nec diurnis nec no-
cturnis curis elaborare destimus, quod-
que a Patre luminum assidue precati su-
mus. Cum enim eam in urbem undique
ex christiani nominis nationibus conve-
niisset, nostris convocata literis, et sua e-
tiam ipsorum pietate excitata, episcopo-
rum et aliorum insignium praelatorum
maxima et oecumenico concilio digna
frequentia, praeter plurimos alios pios et
sacrarum literarum scientia divinique et
humani iuris cognitione praestantes viros,
praesidentibus ipsi synodo Sedis Aposto-
licae legatis, nobis adeo concilii libertati
faventibus, ut etiam de rebus Sedi Apo-
stolicae proprie reservatis liberum ipsi
concilio arbitrium per literas ad legatos
nostros scriptas ultra permiserimus, quae
de sacramentis et aliis rebus, quae qui-
dem necessariae visae sint, tractanda, de-
finienda et statuenda restabant, ad con-
futandas haereses, ad tollendos abusus et
emendandos mores, a sacrosancta synodo,
summa libertate diligentiaque tractata, et
accurate ac mature admodum definita,
explicala, statuta sunt. Quibus rebus per-
fectis, concilium tanta omnium, qui illi
interfuerunt, concordia peractum fuit, ut
consensum eum plane a Domino effectum
fuisse constiterit, idque in nostris atque

1 Huic concilio interfuerunt legati card. 2,
patriarchæ 5, archiepiscopi 25, episcopi 168,
abbates 7, procuratores absentium 59, generales
Ordinum 7, qui omnes subscripserunt se con-
cilio, et fuerunt numero 258, ut legitur in fine
Concilii.

Hic autem
Pontifex illud
prosequi iussit,
ut supra, con-
stit. XXVII;

omnium oculis valde mirabile fuerit. Pro quo tam singulari Dei munere supplicationes statim in alma hac Urbe indiximus, quae magna cleri et populi pietate celebratae fuerunt, laudesque et gratias divinae Maiestati merito persolvendas enarravimus; cum eiusmodi concilii exitus spem magnam et prope certam attulerit, fore ut maiores in dies fructus ad Ecclesiam ex ipsius decretis constitutionibusque perveniant.

§ 2. Cum autem ipsa saneta synodus, pro sua erga Sedem Apostolicam reverentia, antiquorum etiam conciliorum vestigiis inhaerens, decretorum suorum omnium, quae nostro et praedecessorum nostrorum tempore facta sunt, confirmationem a nobis petierit, decreto de ea re in publica sessione facto; nos ex legatorum literis prius, deinde, post redditum eorum, ex iis quae synodi nomine diligenter retulerunt, postulatione ipsius synodi cognita, habita super hac re eum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus deliberatione matura, Sanctique Spiritus in primis auxilio invocato, cum ea decreta omnia catholica, et populo christiano utilia ac salutaria esse cognovissemus, ad Dei omnipotentis laudem, de eorumdem fratrum nostrorum consilio et assensu, in consistorio nostro secreto, illa omnia et singula, auctoritate apostolica, hodie confirmavimus, et ab omnibus christifidelibus suscipienda ac servanda esse decrevimus; sicut, harum quoque literarum tenore, ad clariorem omnium notitiam confirmamus, et suscipi observari que decernimus.

§ 3. Mandantes autem in virtute sanctae obedientiae et sub poenis a sacris canonicis constitutis aliisque gravioribus, etiam privationis, arbitrio nostro insigendis, universis et singulis venerabilibus fratribus nostris patriarchis, archiepiscopis, episcopis et aliis quibusvis ecclesia-

rum praelatis, cuiuscumque status, gradus, ordinis et dignitatis sint, et etiam si cardinalatus honore praefulgeant, ut eadem decreta et statuta in ecclesiis suis, civitatibus et dioecesis, in iudicio et extra iudicium, diligenter observent et a subditis quisque suis, ad quos quomodolibet pertinet, inviolabiliter faciant observari; contradictores quoslibet et contumaces per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, etiam in ipsis decretis contentas, appellatione postposita, comprehendendo, invocato etiam, si opus fuerit, brachii saecularis auxilio.

§ 4. Ipsum vero charissimum filium nostrum imperatorem electum ceterosque reges, respublicas ac principes christianos monemus, et per viscera misericordiae Domini nostri Iesu Christi obtestamur, ut qua pietate concilio per oratores suos affuerint, eadem pietate ac pari studio divini honoris et populorum suorum salutis causa, pro Sedis quoque Apostolicae et sacrae synodi reverentia, ad eiusdem concilii exequenda et observanda decreta, praelatis, cum opus fuerit, auxilio et favore suo adsint, neque adversantes sanae ac salutari concilii doctrinae opiniones a populis divisionis suae recipi permittant, sed eas penitus interdicant.

§ 5. Ad vitandum praeterea perversionem et confusionem, quae oriri possent, si uniuersique licet, prout ei liberet, indecreta concilii commentarios et interpretationes suas edere, apostolica auctoritate inhibemus omnibus, tam ecclesiasticis personis, cuiuscumque sint ordinis, conditionis et gradus, quam laicis, quoquaque honore ac potestate praeditis; praelatis quidem sub interdicti ingressus ecclesiae; aliis vero, quicumque fuerint, sub excommunicationis latae sententiae poenis, ne quis, sine auctoritate nostra, audeat ullos commentarios, glossas, annotationes, scholia, ullumve omnino in-

Pontifex conciliim, quam confirmationem synnodis petit, ut habeatur propter finem dicti concilii,

Hortatur etiam imperatorem, reges et principes ad observationem eiusdem concilii;

Prohibetque edi commentarios vel interpretationes super decretis concilii;

Praelatis et aliis ut illud observent;

terpretationis genus super ipsius concilii decretis quocumque modo edere, aut quiequam quocumque nomine, etiam sub praetextu maioris decretorum corroboracionis aut executionis, aliove quaesito colore statuere.

§ 6. Si cui vero in eis aliquid obscurius dictum et statutum fuisse, eamque ob causam interpretatione aut decisione aliqua egere visum fuerit, ascendat ad locum, quem Dominus elegit, ad Sedem videlicet Apostolicam, omnium fidelium magistrum, cuius auctoritatem etiam ipsa sancta synodus tam reverenter agnovit. Nos enim difficultates et controversias, si quae ex eis decretis ortae fuerint, nobis declarandas et decidendas quemadmodum ipsa quoque sancta synodus decrevit, reservamus; parati, sicut ea de nobis merito confisa est, omnium provinciarum necessitatibus ea ratione, quae commodior nobis visa fuerit, providere.

§ 7. Decernentes nihilominus irritum et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 8. Ut haec autem ad omnium notiationem perveniant, neve quis excusatione ignorationis uti possit, volumus et mandamus ut hae literae per aliquos Curiae nostrae cursores in basilica Vaticana Principis Apostolorum, et in ecclesia Lateranensi, tunc cum in eis populus, ut missarum solemnibus interstit, congregari solet, palam et clara voce recitentur; et postquam recitatae fuerint, ad valvas earum ecclesiarum, itemque Cancellariae Apostolicae et in loco solito Campi Florae affigantur, ibique, ut legi et omnibus innotescere possint, aliquantisper relinquantur. Cum autem inde amovebuntur, relictis de more ibidem exemplis, in alma Urbe ad impressionem tradantur, quo commodius per christiani nominis provincias et regna divulgari possint.

¹ Hoc voluit etiam synodus Tridentina in sessione xxv.

§ 9. Transumptis quoque earum, quae manu alicuius publici notarii scripta, subscriptaque et sigillo ac subscriptione alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munita fuerint, fidem, sineulla dubitatione, haberim mandamus atque decernimus.

Nulli ergo etc.

Sanctio poen.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quarto ¹, septimo kalendas februarii, pontificatus nostri anno quinto.

† Ego Pius, catholicae Ecclesiae episcopus.

† Ego F. cardinalis Pisanus, episcopus Ostiensis, decanus.

† Ego Fed. card. Caesius, episcopus Portuensis.

† Ego Io. cardinalis Moronus, episcopus Tusculanus.

† Ego A. cardinalis Farnesius, vice-canc., episcopus Sabinensis.

† Ego R., cardinalis S. Angeli, maior poenitentiarius.

† Ego Io. Bapt. cardinalis S. Vitalis.

† Ego Io. Mi. cardinalis Saracenus.

† Ego Io. B. Cicada, cardinalis S. Clementis.

† Ego Scipio, cardinalis Pisarum.

† Ego Io., cardinalis Reumanus.

† Ego Fr. M. G., cardinalis Alexandrinus.

† Ego F. Clemens, cardinalis Araacaeli.

† Ego Iac. cardinalis Sabellus.

† Ego B. cardinalis Salviatus.

† Ego Ph. cardinalis Aburd.

† Ego Lud. cardinalis Simoneta.

† Ego F. cardinalis Pacieccus, y de Tol.

† Ego Marcus Antonius cardinalis Amulius.

† Ego Io. F. cardinalis de Gambara.

† Ego Carolus cardinalis Borromaeus.

† Ego M. S., cardinalis Constantiensis.

† Ego Alph. cardinalis Gesualdus.

† Ego Ilip., cardinalis Ferrarensis.

¹ Nonnulli legunt anno millesimo quingentesimo sexagesimo tertio (R. T.).

Transumptio
rum fides.

† Ego Franciscus cardinalis Gonzaga.
 † Ego Guid. Asc., cardinalis camerar.
 † Ego Vitellotius, cardinalis Vitellius.

Dat. die 26 ianuarii 1563, pontif. anno iv.

LXXXI.

Damnatio et excommunicatio Odetti a Castillione, cardinalis, in haeresim Hugonotorum prolapsi.

Pius episcopus servus servorum Dei,
 ad perpetuam rei memoriam.

Onerosum supremi pastoris officii munus nobis ex alto commissum, mentem nostram continuo premit et urget ut, illud exequi in primis satagentes, gregem dominicum curae nostre divinitus creditum, omni studio et diligentia, in perfecta ac ea, qua decet, fidei unitate tueri et conservare, ac in agro universalis Ecclesiae zizaniam seminare tentantes, ac Domini nostri Iesu Christi, cuius vice, quamvis indigni, gerimus in terris, tunicam inconsutilem, videlicet eiusdem Ecclesiae unitatem, scindere molientes, eos praesertim, quos omni spe ad verum Dei cultum revertendi novimus esse destitutos, tamquam membra putrida et infructuosos palmites ab eadem Ecclesia succidere ac penitus evellere, et si qua gregis praedicti ovis morbo incurabili correpta periperatur, illam, ne ceteras contagione inficiat, foras eiicere, ac provide gregem ipsum ab omni labe purgatum servare, ne culpa ac negligentia nostris quandoque oves perditas aut huiusmodi morbo infectas, summus ipsius gregis pastor Dominus, iustus iudex, de eis in districto illius iudicio rationem a nobis exquirat, et quo in maiori dignitate vel honore constituti reperiuntur, qui in eorumdem gregis et Ecclesiae pernicie talia praesumunt, eo severius in eos animadvertere

ipsosque spirituali et temporali mucrone ferire studeamus.

§ 1. Sane cum nuper, magno cum animi nostri moerore, plurimorum fidei dignorum relatione ac fama publica, non quidem a malevolis et suspectis, sed gravibus et honestis ac veridicis personis exorta, etiam per modum notorii facti permanentis, ad aures nostras pervenit, iniquitatis filium Odettum a Castillione, sanctae Romanae Ecclesiae diaconum cardinalem et ecclesiae Beluacensis perpetuum administratorem in spiritualibus et temporalibus alias per Sedem Apostolicam deputatum, ad quem, velut ipsius universalis et Romanae Ecclesiae cardinalem et honorabile membrum, pertinebat, pro fidei catholicae defensione Apostolicaeque Sedis conservatione, proprium sanguinem, ubi opus fuisset, effundere vitamque exponere, ac haereticos undique et praecipue ab ecclesia Beluacensi praedicta illiusque civitate et dioecesi, quarum curam gerebat, potissimum expellere, illosque totis viribus ac omni conatu persecui, suorum muneris, status, decoris, honoris ac propriae salutis ne non beneficiorum, quibus illum Sedes Apostolica tot tantisque dignitatibus decoraverat, receptorum, et fidelitatis iuramenti eidem Sedi per eum praestiti, nobilitatisque sua originis prorsus immemorem, Deique timore postposito, contra Sedem eamdem se temere erigentem, adeo in profundum malorum prolapsum fuisse, ut in pessimam illam, quae his calamitosis et deplorandis temporibus, in inclyto regno Franciae, proh dolor! maxime invaluit, Hugonotorum nuncupatam haeresim, nondum inciderit, sed ipsos Hugonotos haereticos, quos, praesertim in civitate et dioecesi praedictis, corrigere et punire vel saltem ab eis profligare debebat, defendere, fovere, protegere ac tueri curaverit, et quamplures huiusmodi pesti-

Odettus a Ca-
stillione, car-
dinialis, Hugo-
notorum haeresim
secutus est.

ferae sectae viros, pseudotheologos, iunctores et concionatores, quibus alios seducere ac inficere posset, familiariter retinuerit, arna sumpserit, ac alia gravissima haeresim manifestam denotantia, pertinaciter contra fidem catholicam sanctam Romanam Ecclesiam commiserit vel perpetraverit, in gravem divinae Maiestatis offensam ac omnium christifidelium scandalum.

§ 2. Nos igitur, quorum est pro nostro pastoralis officii ministerio praemissis debite providere, non valentes^{*} etra im mensae illius divinae Maiestatis offensam, neconon christifidelium eorumdem scandalum, modo aliquo praemissa, utpote tam impia et enormia conniventibus oculis pertransire; ut tamen videremus an clamorem, qui ad nos pervenerat, idem Odettus opere complevisset, venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, haereticae pravitatis inquisitoribus generalibus in Romana Curia deputatis, ut de praemissis omnibus et singulis se diligenter informarent veritatemque desuper inquirerent, ac deinde nobis in consistorio nostro secreto referrent, commisimus et mandavimus.

§ 3. Cumque cardinales inquisidores praefati, mandatis nostris huiusmodi parentes, super his diligenter inquisivissent, ac dictum Odettum, nedum superius expressa, sed etiam longe deteriora commisso et perpetrasse, nempe, inter alia, dixisse et pertinaciter tenuisse, Ecclesiam, usque ad ista tempora haereticorum Hugonotorum, errasse, neconon palam et publice partes dicatorum Hugonotorum haereticorum illorumque conventiculas et sectas fuisse secundum ac tutatum fuisse et laudasse, abiectisque cardinalatus habitu et insigniis, quibus se indignum reddiderat, ad Hugonotos haereticos ipsos declinasse, eorumque sectam expresse professum fuisse, seque illorum exercitus ductorem

fecisse et adhuc existere, aliaque in sanctam fidem et catholicam religionem commisisse compriissent et nobis in consistorio praedicto retulissent, illaque adeo notoria essent ut nulla possent tergiversatione celari, eisdem cardinalibus inquisitoribus, etiam vivae vocis oraculo, dedimus in mandatis ut praefatum Odettum, sub excommunicationis latae sententiae aliisque censuris et poenis tunc expressis, ad personaliter comparendum et se a praemissis expurgandum, infra certum time expressum, ac alias, sub certis modo et forma, monerent, requirent et citarent; ac literas monitoriales et citatorias contra eumdem Odettum, per edictum publicum, in dicta ecclesia Beluacensi et illius palatii episcopalnis valvis ac in alma Urbe nostra, in locis consuetis, exequendas et publicandas decernerent; ac illis sic, ut praemittitur, exequitis ac coram ipsis inquisitoribus reproductis, terminisque ad docendum se illis paruisse servari solitis servatis, dictoque Odetto prius ad audiendam sententiam per nos ferendam legitime citato, et dilecto filio Petro Belo 1, procuratore fisci eiusdem haereticae pravitatis generalis inquisitionis² ad hoc instante, ad huiusmodi causae expediti nem, iustitia mediante, devenire volentes.

§ 4. Habita desuper cum praedictis et aliis venerabilibus fratribus nostris eiusdem sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus matura deliberatione, de eorumdem unanimi voto, consilio et assensu, Christi prius Salvatoris nostri nomine invocato, in throno iustitiae pro tribunali sedentes et soli Deum prae oculis habentes, per hanc nostram sententiam, quam ferimus in his scriptis, pronunciamus, decernimus et declaramus praefatum Odettum in excommunicationis latae sententiae, privationis, confiscationis omnium bonorum suorum, praesentium et futurorum, officiorum et dignitatum, etiam cardinalatus,

¹ Bedo, Cherub. ² Inquisitoris, Cherub. (n. r.).

Cuius adhaesio
sienis verifica-
tio ab isto Pon-
tifice cardinali-
bus inquisitori-
bus commissa
fuit.

Qua verifica-
tione habita, et
huius Pontifici
relata, ipse con-
tra Odettum
procedi, et al-
sententiam ci-
ari iussit;

Et modo de
voto cardinali-
bus illum ex-
communicatum,
omniumque di-
gnitatum et bo-
norum privatum
declarat.

iurium, privilegiorum et actionum, ac criminis haeresis pro confesso habiti, poenas in dictis literis monitorialibus et citatoriis contentas, ob ipsius Odetti illis non partitionem, damnabiliter incidisse et incurrisse; et nihilominus, quia tam ex processu contra eum formato et per dictos inquisitores, ut praemittitur, relato, quam notorietate facti, quod nulla prorsus excusatione palliari aut tergiversatione celari potest, et ex quamplurimis aliis, quae nobis innotuerunt, ac de quibus alias multipliciter conscientiam nostram plene informatam habemus, de haeresi et schismatis criminibus huiusmodi, omnibusque superius enarratis, per eum commissis et perpetratis, clare et aperte constitit et constat, ipsum Odettum haereticum, excommunicatum, Hugonotum, schismaticum et blasphemum, a fide catholica et sancta Romana Ecclesia apostatam et transfugam, fidei fractorem et periurum pronunciamus et iudicamus ac declaramus; et propterea eum ab omni cardinalatus commodo et honore ac privilegio, etiam clericali, a die commissorum criminum huiusmodi ipso iure depositum, dictaeque ecclesiæ Beluacensis ¹ administratione ac omnibus beneficiis et officiis, honoribus, dignitatibus ac praefaturis privatum et ad illa inhabilem et perpetuo incapacem, ac eius bona, iura et iurisdictiones publicata fuisse et esse, et ab his, ad quos spectant, capi posse, dictamque ecclesiam Beluacensem et cetera beneficia quaecumque et qualiacumque ecclesiastica et officia per eum obtenta vacavisse et vacare similiter declaramus et decernimus; ac eumdem Odettum, quatenus opus sit, deponimus, privamus et inhabilem facimus, eiusque bona omnia, iura et iurisdictiones publicamus, depositumque et privatum ac inhabilem effectum, ac velut talem haereticum, schismaticum et blasphemum et infru-

etuosum palmitem ab Ecclesia præcism, ulterius legitime puniendum fore decernimus; eiusque personam a christifidelibus capiendam, et detinendam, et ad iustitiae et ministrorum manus, ut poenis debitissimis astie possit, tradendam, omni meliori modo et forma, quibus possumus et debemus, exponimus.

§ 5. Nulli ergo omnino hominum licet etc. ^{Sanctio poenalis.}

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimotertio, pridie kalendas aprilis ¹ pontificatus nostri anno quarto.

† Ego Pius, catholicae Ecclesiae episcopus.

Sequuntur Cardinalium subscriptiones et publicatio.

Dat. die 31 martii 1563, pontif. anno iv.

LXXXII.

Facultates cardinalium reipublicae christiana generalium inquisitorum in Urbe procedendi etiam contra praelatos haereticos vel haereticorum fautores.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Romanus Pontifex, Christi vicarius ac beati Petri successor, cui ipse Christus Dominus noster oves suas pascendas enixerit commendavit, ne oves desperditae de eius manu quandoque requirantur, omni studio et solertia continue invigilare debet, ut a S. R. E., quae ceterarum caput est et magistra, deviantes ac aberrantes, ad gregem dominicum totis viribus reducat, et quas Dei timore proposito et salutaribus monitionibus ad illam allicere nequiverit, temporalium saltem poenarum metu coerceat.

Exordium.

¹ *Belvaciensis* perpetuo legit Cherub. (n. T.).

¹ *Ianii*, Cherub. (n. T.).

Causa constitutionis.

§ 1. Cumque nos propterea, postquam ad summi apostolatus apicem, licet im-
meriti, divina favente clementia as-
sumpti fuimus, statim mentis nostrae
aciem eo direxerimus, ut haereticae pravi-
tatis undique extirpatis erroribus, fides
catholica ubique augmentum suscipiat et
diffusius protendatur; nihilque, quod huic
rei profuturum cognovimus, praetermis-
rimus: et nihilominus, sicut nuper, non
sine gravi cordis dolore et animi amari-
tudine accepimus, nonnulli praelati et in
dignitate ecclesiastica, ac episcopali ordi-
nare constituti, ad quos, veluti in partem
sollicitudinis nostrae vocatos, magis spe-
ctaret ceteros, praesertim eorum curae
creditos, ab erroribus revocare et in eis-
dem erroribus pertinaciter persistentes in-
sequi, nedum in similes errores haereticos
graviter prolapsi fuere, sed etiam cetero-
rum haereticorum fautores, receptatores et
auxiliatores existunt, et eandem fidem ca-
tholicam, cuius defensores esse deberent,
in dies oppugnare non verentur.

*Jurisdictione car-
dinalem gene-
ralium inquisi-
torum proced-
entia, contra quos-
cumque, qua-
cumque digni-
tate ecclesiasti-
ca praeditos, et
haereticos, etc.*

§ 2. Volentes igitur huic tam perni-
cioso morbo, prout nostro incumbit of-
ficio, occurrere, ac ne ulterius progre-
ditatur, quantum in nobis est, providere,
motu proprio, per apostolica scripta vene-
rabilibus fratribus nostris et dilectis filiis
nostris inquisitoribus contra haereticam
pravitatem generalibus in alma Urbe no-
stra pro tempore residentibus, quibus ut
contra quoscumque, etiam episcopali ac
quacumque alia, etiam cardinalatus, praed-
itos dignitate, procedere possint, per
alias nostras indulsimus, tenore praesentium,
committimus et mandamus ut om-
nes et singulos haereticos et haeretico-
rum fautores, receptatores et auxiliatores
praedictos, de huiusmodi criminibus dif-
famatos, in provinciis et locis, in quibus
Lutherana secta invaluit, commorantes,
ad quos, ob ipsorum haereticorum fre-
quentiam, notorium est tutum seu sal-

tem liberum non patere accessum, etiamsi
episcopali, archiepiscopali, patriarchali
et alia quacumque, etiam cardinalatus, di-
gnitate praefulgeant, nullis aliis desuper
habitibus super non tuto vel non libero ac-
cessu huiusmodi informationibus (recep-
tis tamen summarie et extra judicialiter,
quantum ipsis inquisitoribus sufficere
videbitur, prius indiciis), etiam per edictum
in valvis palatii officii sanctae In-
quisitionis et basilicae Principis Apostolo-
rum de Urbe, ac in Cancellaria nostra
Apostolica et acie Campi Florae tantum
per unum ex nostris cursoribus, vel etiam
in locis finitimi terrarum in Italia con-
sistentium, nobis et eidem sanctae Roma-
nae Ecclesiae immediate subiectis, prout
ipsis inquisitoribus visum fuerit, affigen-
dum et publicandum, citent, moneant et
requirant, ut infra certum et competen-
tem terminum, eis ipsorum inquisitorum
arbitrio praefigendum, sub excommuni-
cationis latae sententiae, suspensionis a
divinis et privationis etiam a cathedrali-
bus ecclesiis et quibuscumque dignitatibus
et beneficiis ecclesiasticis, ac officiis et
ordinibus quae obtinent et in quibus con-
stituti existunt, et inhabilitatis ad illa et
alia quaecumque in posterum obtainenda,
necnon confessionis crimum haeresis
eis obiectorum, aliisque tam ecclesiasticis
quam temporalibus, etiam pecuniariis, et
bonorum confiscationis, ac corporalibus
et etiam relapsus et aliis per ipsos inqui-
sidores imponendis poenis, coram ipsis
personaliter et non per procuratorem,
defensorem vel excusatorem aliquem
compareant, et se a criminibus praedictis
expurgent; et si in termino praedicto non
comparuerint et se a dictis criminibus
legitime non expurgaverint, ad observa-
tionem terminorum ad docendum se di-
ctis literis citatoriis et monitorialibus pa-
rusisse pro sententia declaratoria, incursu
censurarum et poenarum in eisdem li-

teris contentarum, ferenda, servari solito-
rum, ac etiam in causa ipsa criminis
haeresis inquirendo, ad receptionem pro-
bationum pro definitiva super crimine,
etiam contra absentes, sic ut praefertur
monitos, ferenda sententia, usque ad ip-
sius sententiae ferendae calculum proce-
dant; ac demum processum omnem nobis,
ut ad sententiae, quae iusta visa fuerit,
prolationem devenire possimus, in consi-
storio nostro secreto referant. Nos enim
citationem et monitionem per publicum
edictum, ut praefertur, decernendas et
exequendas praedictas, dictos sic citatos
et monitos perinde arctare, ac si perso-
naliter citati forent, illasque ac processus
desuper habendos sententiasque inde fe-
rendas validos et validas fore.

**Decretum in-
ritans.**

§ 3. Sicque per quoscumque iudices et
commissarios, etiam causarum Palatii
Apostolici auditores in quavis instantia,
sublata eis et eorum cuilibet quavis ali-
ter interpretandi et definiendi facultate
et auctoritate, indicari et definiri de-
bere; irritum quoque et inane quidquid
secus super his a quoquam, quavis au-
toritate, scienter vel ignoranter, congi-
gerit attentari, decernimus.

**Clausulae de-
rogatoriae.**

§ 4. Non obstantibus constitutionibus
et ordinationibus apostolicis ac Palatii
nostri stylo, etiam certam aliam formam,
quoad citationes per edictum decernendas
et exequendas, inducentibus, quibus, illo-
rum omnium tenores praesentibus pro-
sufficienter expressis habentes, hac vice
dumtaxat, illis alias in suo robore per-
mansuris, specialiter et expresse de-
rogamus, ceterisque contrariis quibus-
cumque.

Sanctio poen. Nulli ergo, etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum,
anno Incarnationis dominice MDLXIII, se-
ptimo idus aprilis, pontificatus nostri anno
quarto.

Dat. die 7 aprilis 1563, pont. an. iv.

LXXXIII.

*Praefinitio emolumentorum magistris cae-
remoniarum a singulis S. R. E. car-
dinalibus tam in eorum promotione,
quam in obitu persolvendorum 1.*

Pius Papa IV, ad perpetuam rei memoriam.

§ 1. Licet, sicut nobis constat et, Nonnulli car-
dinates, eorum
que agentes o-
molumenta ma-
gistris cae-
remiarum de-
bita non persol-
vabant.
dum in minoribus essemus, saepe vidi-
mus et ipsimet experti sumus, dilecti
filii magistri nostri caeremoniarum a sin-
gulis S. R. E. cardinalibus, in promotio-
nibus eorum ad cardinalatus honorem,
centum; et in obitu seu post obitum ip-
sorum cardinalium, ab haeredibus eorum,
quinquaginta ducatos auri de Camera ha-
bere et consequi consueverint; dictique
centum in promotione et quinquaginta
ducati in obitu huiusmodi praefatis ma-
gistris solvi debeant; nihilominus nonnulli
ex dictis cardinalibus seu eorum agentes
et successores, nescitur quo praetextu,
dictam summam per eos, ut praefertur,
debitam, eisdem magistris solvere recusant
in eorum grave praiejudicium.

§ 2. Nos igitur, attendentes praefatos Ea solvenda
decerat Pius;
cardinales officio dictorum magistrorum
egere et uti, dictamque sumnam a Ro-
manis Pontificibus, tamquam mercedem,
seu pro mercede eorumdem magistrorum
ab immemorabili tempore citra constitu-
tam fuisse et esse, propterea indemnita-
tibus eorum opportune consulere volentes,
motu proprio et ex certa nostra scientia,
centum in promotione ad cardinalatus
honorem, et quinquaginta ducatos auri
de Camera praedictos in obitu seu post
obitum singulorum cardinalium huius-
modi, sive in Romana Curia sive extra
eam et ubicumque decesserint vel dece-
dere contigerit, praefatis magistris deberi,
ac sibi per modernos, qui illos solvere
recusant et pro tempore existentes S. R. E.
cardinales seu eorum agentes et hae-

1 Ex Regest. in Archiv. Vatic.

redes respective solvi et eis consignari debere, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo statuimus, volumus et ordinamus.

Camerarium
sacri collegii
buiusec decreti
exequuntur facit;

§ 3. Mandamus propterea dilectis filiis Guidoni Ascanio, Sanctae Mariae in Via Lata diacono cardinali de Sancta Flora nuncupato, nostro et eiusdem Romanae Ecclesiae collegii dictorum cardinalium moderno et pro tempore existentibus camerariis, quatenus eisdem magistris caeremoniarum de dictis ducatis sic debitum et solvi recusatis per cardinales seu eorum agentes et haeredes praefatos respective plenarie et integre responderi faciant. Et nihilominus de cetero, pro posteriori cautela, infra mensem a die promotionis eorumdem cardinalium computandum, per dicti collegii depositarium vel alias, prout melius expedire videbitur, centum; quinquaginta vero ducatus huiusmodi in obitu seu post obitum praefatorum cardinalium, sive in dicta Curia sive extra eam et ubiquecumque decesserint vel decedere contigerit, ut praefertur, ab haeredibus eorumdem cardinalium, quibusvis appellationibus, subterfugis et cavillationibus remotis, ipsis magistris caeremoniarum persolvi current et etiam cum effectu faciant, et ad id illos omnibus remediis opportunis sibi benevisis, etiam cum invocatione auxilii brachii saccularis, cogant et compellant.

Obstantia tollit.

§ 4. Non obstantibus praemissis, ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutisque et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis praefatis cardinalibus et quibusvis aliis, sub quibuscumque verborum formis et tenoribus ac cum quibusvis clausulis et decretis in contrarium quomodolibet concessis. Quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis et ex-

pressa mentio habenda foret, eorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis, illis alias in suo labore permanens, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die decima maii, millesimo quingentesimo sexagesimo tertio, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 10 maii 1563, pontif. anno iv.

LXXXIV.

Erectio ecclesiae Urbinatensis in metropolitanam ¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Super universas orbis ecclesias, Eo disponente, qui cunctis imperat et cui omnia obediunt, meritis licet insufficientibus, a Domino constituti, levainus in circuitu agri dominici oculos nostrae mentis, more pervigilis pastoris inspecturi quid ecclesiarum ipsarum, praesertim cathedralium insignium, statui et decori congruat. Quid vero operis circa illas earumque statum prosperum et felicem impendi debeat et, divino fulti praesidio, quo cuncta ex benignitate pro populorum suorum fidelium salute dignoscuntur, ad ea, quae statui ecclesiarum huiusmodi congruunt, nostri officii partes salubriter et utiliter impendere curamus, prout etiam fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium exposcit devotio, nosque in Domino conspicimus expedire.

§ 1. Sane considerantes ecclesiam Urbinatensem Sedi Apostolicae immediate subiectam, cui venerabilis frater Felix, episcopus Urbinatensis, praesesse dignoscitur,

¹ Ex Ughellio, Italia Sac., ubi de ecclesia Urbinatensi.

Causa huius
facienda erec-
tionis.

et ad quam alias regressus seu accessus et ingressus, per eessum vel decessum dicti Felicis episcopi, ac forsitan in certos alias tunc expressos eventus, dilecto filio nostro Iulio S. Petri ad Vineula, diacono cardinali de Urbino nuncupato, apostolica auctoritate concessus extitit, inter alias illarum partium cathedrales ecclesias insignem ac nobilem, neenon civitatem ducatus titulo egregiarumque personarum multitudine celebri, ac cleri et populi numerositate decoratam, ac metropolitica praelatione merito dignam existere. Quodque si ecclesia ipsa Urbinatensis in metropolitana et in ea una archipresbyteratus, et alia diaconatus tuncupandae dignitates eligerentur; neenon Calliensis, Senogalliensis, Pisaurensis, Forosempionensis, Feretranensis et Eugubinensis ecclesiarum praefatarum, ac illi pro tempore praesidentium praefatorum neenon dilectorum filiorum cleri et populi civitatum et dioecesum earumdem commoditatibus et utilitatibus plurimum consulteretur, ex his et nonnullis rationabilibus causis, praefato Iulio cardinali, qui mensae episcopali dictae ecclesiae Urbinatensis, ultra illius fructus annuos, quingenta², et archipresbyteratui centum, et decanatu praefatis alia centum scuta, ex bonis suis patrimonialibus, pro illarum dote, annuatim donavit et assignavit, hoc summopere desiderante, ac nobis desuper supplicante.

Erectio Urbi-
natens. ecclesiae
in metropolit.

§ 2. Habita super his cum venerabilibus fratribus nostris deliberatione matura, ad omnipotentis Dei laudem et honorem, neenon totius militantis Ecclesiae gloriam, praefatam ecclesiam Urbinatensem in metropolitana cum archiepiscopali dignitate ac omnimoda iurisdictione et superioritate, neenon pallii et crucis delatione, ac aliis metropolitie insigniis, neenon in ea unum archipresbyteratum pro uno archipresbytero, ac unum decanatum, quae

¹ Decanatus, Ughellius. ² Quinquaginta, Ughellius (R. T.).

inferiores inibi dignitates existant, pro uno deano, qui post praepositum et subdiaconum, ac ante omnes canonicos eiusdem ecclesiae Urbinatensis stallum in choro, locumque ac vocem in capitulo ipsius ecclesiae habeant, de ipsorum fratrum consilio et auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo erigimus et instituimus.

§ 3. Ac eidem ecclesiae Urbinatensi Ecclesiae suffraganeas ei assigatae.
Calliensem, Senogalliens., Pisaurens., Forosempionensis., Feretranens., Eugubinensis. civitates et dioeceses, cum illarum districtu et territorio, pro eius provincia; ac praesules pro tempore existentes, pro suis suffraganeis episcopis; neenon dilectos filios capitula ipsarum Calliensis, Senogalliensis, Pisaurensis, Forosempionensis, Feretranensis, Eugubinensis ecclesiarum, ac clerum et populum Calliensis, Senogalliensis, Pisaurensis, Forosempionensis, Eugubinensis, Feretranensis civitatum et dioecesum pro suis provincialibus: Calliensem videlicet, Senogallien., Pisauren., Forosempionen. et Feretranen., ex nunc venerabilium fratrum nostrorum Calliensis, Senogalliensis, Pisaurensis, Forosempionensis et Feretranensis episcoporum ad hoc expresso accidente consensu; Eugubinensem vero ecclesias praefatas, ex nunc prout ex tunc et e contra, cum venerabilis fratris nostri Mariani episcopi Eugubini et (eui alias regressus, accessus et ingressus ad ipsam ecclesiam Eugubinensem, in certos tunc expressos eventus dicta auctoritate concessus fuit) dilecti filii nostri Iacobi S. Mariae in Cosmedin presbyteri cardinalis de Sabellis nuncupati accesserit assensus, alias ipsius ecclesiae Eugubinensis vacatione pro tempore occurrente, perpetuo concedimus et assignamus.

§ 4. Neenon mensae episcopali ecclesiae Urbinatensis huiusmodi quingenta, et archipresbyteratui centum, et decanatu praefatis alia centum scuta per dictum Iulium cardinalem, ut praefertur, donata

Dos ecclesiae
et capituli.

et assignata etiam perpetuo applicamus et appropriamus.

Obedientia archiepiscopae praestanda.

§ 5. Ne non eosdem praesules, clerum et populum, quoad omnia metropolitanam archiepiscopalem superioritatem, iurisdictionem ac iura, pro tempore existenti archiepiscopo Urbinatensi subiectos esse, et tamquam membra capiti obsequentes, ac de archiepiscopalibus iuribus responderi debere volumus.

Derogatio contrariorum.

§ 6. Decernentes ex nunc irritum et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, conigerit attentari. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo tertio, pridie nonas iunii, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 4 iunii 1563, pontif. anno IV.

LXXXV.

Studii generalis Bononiensis, eiusque rectoris atque scholarium indulta¹.

Pius Papa IV ad perpetuam rei memoriam.

Sacri Apostolatus ministerio, meritis licet imparibus, superna dispositione praesidentes, ad ea libenter intendimus, per quae literarum studia ubique nostrae provisionis ope continua suscipiant incrementa et iis quae propterea ac pro personarum quarumlibet, praesertim literarum scientia praeditarum, commodo pro-

Exordium.

1 Hoc Studium antiquissimum est, et de eo habetur in const. x, *Quasi, Ianuc. VI*, tom. iv, pag. 517. Et in hac civitate Bononiae Rot. instituit Paulus III, ut in eius constit. v, *Ex initio*, tom. vi, pag. 189. Ad materiam Studiorum generalium, vide cap. fin., *De Magistr.*, et cap. ii, *De Privileg.* in vi; et etiam Conc. Trid. sess. v, cap. 1.

vide facta fuisse dicuntur, ut firma perpetuo et illibata persistant, nostrae approbationis robur libenter adiicimus, ac alias desuper providemus, prout, locorum et personarum qualitatibus debite pensatis, in Domino conspicimus expedire.

§ 1. Cum itaque, sicut accepimus, in Studii Bononiensis generale iuris civilis et pontificii semper adeo floruerit et floreat, ut ad eamdem, veluti ad Studiorum matrem, undique confluant variae et diversae personae, et ex qua quamplures famosissimi viri prodiisse et in dies prodire dignoscantur, quorum scientia, nemus ipsa civitas, sed etiam totus illustratur orbis; et cum nuperrime pro commodiori utilitate scholarium in eadem civitate et Universitate studentium ac etiam ibidem legentium, per dilectum filium nostrum Carolum, tituli S. Martini in Montibus presbyterum cardinalem Borromaeum nuncupatum, nostrum et Sedis Apostolicae in civitate legatum, dicta Universitas seu Sapientia, in qua doctores legunt, in melius reformata et seu de novo constructa fuerit. Nos, Universitatem ipsam ac dilectum filium Antonium de Ripa, utriusque iuris doctorem, nuperrime eiusdem Universitatis rectorem et ab ea ad id ad nos deputatum et scholares ad eam accedentes specialibus favoribus et gratiis prosequi volentes, et ut facilius ad eam accendum et studia prosequendum invitentur ac excitentur, statutorum, ordinationum, privilegiorum et capitularum dictae Universitatis tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro expressis habentes, ipsosque Antonium et scholares a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicii aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat con-

sequendum, harum serie absolventes et
absolutos fore censentes.

§ 2. Motu proprio, non ad alieuius nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate et ex certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, pro tempore existenti rectori eiusdem Universitatis liberam et absolutam facultatem eamdem Universitatem regendi et gubernandi; ac, ultra alias facultates, honores, privilegia et emolumenta quaecumque sibi attributa ac concessa, omnes et quaecumque causas civiles tantum inter ipsos scholares eiusdem Universitatis et alios quoscumque in futurum movendas videndi, audiendi¹, decidendi ac sine debito terminandi, ita ut omnimoda et libera iurisdictio respective dictarum causarum civilium ad eumdem rectorem libere et pleno iure spectet et pertineat, etiam privatione ad vicelegatum eiusdem civitatis, ac omnes alias et quoscumque iudices, auctoritate apostolica, tenore praesentium, concedimus.

§ 3. Ac ut eadem Universitas sine rectorate non remaneat, quinimmo ut scholares ad officium rectoratus eiusdem Universitatis acceptandum invitentur, auctoritate et tenore praedictis, volumus et mandamus quod de cetero rectoribus ipsis, finito dicto eorum officio et postquam in dicta Universitate Bononiensi publice doctorati fuerint, de aliquo gubernio seu praetoria aut alio officio, iuxta qualitatem et merita personae, in provinciis Marchiae vel Romandiola per legatos seu gubernatores carumdem pro tempore, sub indignationis nostrae et mille ducatorum poenis Cameracae Apostolicae applicandorum, provideri debeat; ipsisque gubernio aut alii ex praedictis officiis in aliquibus civitatibus ex dictis provinciis praefici ac ad gubernium seu praetoriam aut officium huiusmodi ad-

mittendos fore et esse. Mandantes pro tempore existentibus legatis seu prolegatis, vicelegatis vel gubernatoribus ut eosdem ad gubernium seu praetoriam huiusmodi, ut supra, admittant, ac de illicis eisdem, ut praeferatur, provideant seu admittant et provideri faciant, iuxta tamen qualitatem et merita personae ipsius rectoris.

§ 4. Et insuper omnia et singula dictae Universitatis et gymnasii praefati statuta, ordinaciones, privilegia et capitula quaecumque, ac desuper forsitan confecta instrumenta et documenta, sive alias scripturas, publicas et privatas, ac in eis contenta, ac inde sequuta quaecumque, dummodo licita et honesta sint, et contra canonicas sanctiones et libertatem ecclesiasticam non tendant, eisdem auctoritate et tenore perpetuo approbamus et confirmamus, eisque perpetuac firmitatis robur adiicimus; illaque omnia, valida et efficacia existere, ac suos plenarios et integros, etiam executivos, effectus sortiri, ac perpetuis futuris temporibus ab omnibus cuiuscumque gradus personis, vicelegatis ac iudicibus et officialibus dictae civitatis, tam ordinariis quam extraordinariis ac delegatis et subdelegandis, nec non collegiis et congregationibus ac auditoribus et magistratibus, alisve quibuscumque etiam in foris eorum propriis inviolabiliter et inconcusse observari, ac iuxta eorum dispositionem debite exequi, nec per quempiam illis contrariari, aut ea etiam in aliquo alterari posse, nec debere decernimus, supplentes omnes et singulos, tam iuris quam facti defectus, si qui forsitan intervenerint in eisdem. Et nihilominus, potiori pro cautela, praemissa omnia, modo et forma praemissis ac in dictis documentis et scripturis contentis, auctoritate et tenore praefatis, perpetuo statuimus, concedimus et ordinamus.

¹ Cognoscendi addit Cherub. (R. T.).

Clausulae praeservativaee.

§ 5. Quodque illis ac praesentibus li- teris, etiam per quaecumque literas apo- stolicas, quasvis, etiam derogatoriarum derogatorias et efficaciores ac insolitas, clausulas, neenon irritantia et alia decreta insolita continentes, minime derogari nec derogatum esse censeri possit; et si illis derogari contingat, derogatio huiusmodi nemini suffragetur. Sicque in praemissis omnibus et singulis, per quosecumque in- diees et commissarios, sublata eis et eorum cuilibet quavis alter iudicandi et in- terpretandi facultate et auctoritate, in qualibet causa et instantia iudicari et in- terpretari debere; irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, qua- vis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

Executorum deputatio et fa- cultates.

§ 6. Quocirea venerabilibus fratribus episcopo Bononiensi sive eius vicario in spiritualibus generali ac vicelegato civitatis nostrae Bononiensis ac dileeto filio Curiae causarum Cameræ Apostolice ge- nerali auditori per praesentes committimus et mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte rectoris et scholarium praedictorum vel alicuius eorum seu aliorum, quorum intererit, desuper fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis effacieis defensionis praesidio assistentes, faciant, auctoritate nostra, easdem praesentes literas plenum effectum sortiri ac, iuxta illarum tenorrem, firmiter observari; neenon singulos, quos literae ipsae concernunt, praemissis omnibus et singulis, pacifice frui et gau- dere, non permitentes illos vel eorum aliquem per quoscumque desuper, contra earumdem literarum tenorem, quomodo- libet indebite molestari. Contradictores quoslibet et rebelles, per sententias et censuras ecclesiasticas ac poenas pecu-

niarias, eorum arbitrio moderandas et applicandas, appellatione postposita, compescendo; ae legitimis super his haben- dis servatis processibus, censuras et poenas ipsas, etiam iteratis vicibus, aggravando. Super quibus, neenon contradictores et rebelles praedictos ac quos- cumque molestatores et alios praemisso- rum occasione citandos, constito eis summarie et extra iudicialiter de non tuto accessu, etiam per edicta publica locis publicis ac ipsis citandis circumvieinisi, de quibus sit verisimilis coniectura, quod ad eorumdem citandorum notitiam per- venire valeant, affigenda, quae perinde illos aretent, ae si eis personaliter inti- mata fuissent, citandi; eisque ac quibus- vis iudicibus et aliis personis, quibus dicta occasione inhibendum fuerit, etiam sub sententiis, censuris et poenis praedictis, ac per similia edicta inhibendi, eisdem auctoritate et tenore, eis faculta- tem concedimus.

§ 7. Non obstantibus quibusvis aposto- licis, ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel speciali- bus, constitutionibus et ordinationibus, ac dictae civitatis, etiam iuramento, confir- matione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus ac reformationibus et deeretis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis qui- busvis, sub quibuscumque tenoribus et formis ac eum quibusvis, etiam deroga- toriarum derogatoriis, aliisque effacieo- ribus et insolitis clausulis, neenon irri- tantibus et aliis decretis concessis et ap- probatis, ac etiam iteratis vicibus innovati. Quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, ex- pressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quevis alia ex- pressio habenda aut aliqua alia exquisita

Clausulae de- rogatoriaee.

forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso et forma in eis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, haec vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdicci, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die vigesimaquinta septembris, millesimo quingentesimo sexagesimotertio, pontificatus nostri anno iv.

Dat. die 25 septembris 1563, pontif. an. iv.

LXXXVI.

Jurisdictionis cardinalis protectoris et iudicis causarum hospitalis et Societatis S. Hieronymi Illyricorum de Urbe.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Cum, sicut accepimus, hospitale Illyricorum S. Hieronymi prope Ripettam de Urbe, ob lites et quaestiones, quibus ad diversa Urbis tribunalia, occasione locationum, censuum¹, donationum, haereditatum et legatorum et diversarum aliarum rerum eiusdem, tam agendo quam defendendo, iugiter implicitum existit, quamplurima damna et incommoda patiatur, ac impensa litis, valorem rei, de qua ex tempore agitur, saepenumero exuperet.

¹ *Jurisdictionis (de qua in rubrica).* Nos, hospitale ipsum, in quo piissima charitatis et misericordiae opera pauperibus Christi continuo impendi spectantur, ab huiusmodi dispendiis, quantum possumus, sublevare volentes, motu pro-

prio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, omnes et singulas causas, inter dictum hospitale sive dilectos filios custodes et officiales, ac ministros societatis eiusdem hospitalis et quascumque alias, etiam saeculares, personas, universitates ac loca, coram Sanctae Romanae Ecclesiae camerario, regente, praesidente ac clericis Cameræ Apostolice, necnon vicario, gubernatore et senatore Urbis, illiusque primo et secundo collateralibus, ac appellationum causarum Curiae Capitolii eiusdem Urbis capitaneo, necnon magistro stratistarum, aliisque quibuscumque iudicibus ordinariis et delegatis, etiam causarum Palatii Apostolici auditoribus et eiusdem Romanae Ecclesiae cardinalibus, nunc et pro tempore pendentes, super quibuscumque locationibus, venditionibus, donationibus, legatis, fideicommissis, testamentis, executionibus, revocationibus, bonis, rebus, iuribus et actionibus, hospitale et societatem, officiales, litis consortes et alios praefatos, tam coniunctim quam divisim, ac tam active quam passive concernentibus, ac ad hospitale et societatem huiusmodi quomodolibet spectantibus, in quacumque instantia, inter illos necnon alia aequa vel magis pia loca, universitates et collegia quomodolibet privilegiata, ac viduas, pupilos et alias personas, etiam exemptas, pendentibus, cuiuscumque qualitatis, status, gradus, ordinis vel conditionis et naturae existant, etiam praemissis expressis maiores, quorum omnium statum et merita, ac iudicium et collitigantium nomina et cognomina et qualitates ceteraque, etiam de necessitate exprimenda, praesentibus haberis volumus pro expressis, in statu et terminis, in quibus reperiuntur, dummodo instructae non sint, harum serie ad nos avocantes, dilectum filium nostrum Rodolphum Pium, episcopum Ostiensem, ac Sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium

decanum, cardinalem de Carpo nuncupatum, modernum et pro tempore existentem protectorem eiusdem hospitalis, indicem ordinarium et perpetuum, ad praefatas necnon quascumque alias similes vel dissimiles, causam et causas, civiles et criminales ac mixtas, ad hospitale et societatem huiusmodi pertinentes, tam per eos quam contra eos et inter eos, ac personas, universitates, collegia seu loca, etiam privilegiata et exempta, tam active quam passive, pro tempore movendas, iuxta ordinariam iurisdictionem seu facultatem, tam gubernatori sive regenti vel auditori Camerae Apostolicae, quam vicario praefatis et eorum cuilibet attributas, ac, prout rerum qualitas exegerit seu postulaverit, cum omnibus et singulis eorum incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis et connexis, summarie, simpliciter et de plano, ac sola facti veritate inspecta et absque terminorum aliquorum substantialium observatione, aut alicuius registri confectione, per se vel alium seu alios audiendas, et sine debito terminandas, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo constituimus et deputamus, etiam ad hunc effectum illi, etiam per alium seu alios quoscumque, tam in Romana Curia quam extra eam, etiam per edictum publicum, constito sibi prius, etiam summarie, de non tuto accessu ad illos, citandi et monendi, eisdemque et praefatis, ac quibuscumque aliis eiusdem Urbis curiarum iudicibus et personis, tam ecclesiasticis quam saecularibus, quibus et quoties opus fuerit, etiam sub sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis ac etiam pecuniariis, quibus sibi sive ab eo deputando auditori videbitur, inhibendi; et in eventum non partitionis, contra inobedientes et rebelles, ad declarationem incursus censurarum et poenarum huiusmodi, illarumque aggravationes, et alias iuxta stylum ei morem dicta-

rum curiarum in similibus servari solitum, ac alias, prout sibi videbitur, procedendi; sententiamque sive sententias debitae executioni demandandi, sive demandari faciendi. Contradictores quoslibet et rebelles per censuras et poenas ecclesiasticas ac etiam pecuniarias, aliaque iuris et facti opportuna remedia, appellatione postposita, compescendi, auxiliumque brachii saecularis ad hoc, si opus fuerit, invocandi; omniaque et singula alia in praemissis et circa ea necessaria seu quomodolibet opportuna faciendi et exequendi, plenam et liberam licentiam seu facultatem concedimus. Decernentes hospitale, societatem et eius officiales et personas huiusmodi ex nunc deinceps, occasione praemissorum, alibi quam coram Rodulpho Pio, cardinali et pro tempore protectori praefato, conveniri, aut ad alios conveniendum constringi non posse; ac sententias, processus per alium seu alios iudices, tam ordinarios quam delegatos, in causis praefatis pro tempore formatas, datas, latas et factas, cum inde securis quibuscumque, nulla, irrita et inania, nulliusque roboris vel momenti fore.

§ 2. Praesentes quoque literas sub quibusvis revocationibus, suspensionibus et exemptionibus similium vel dissimilium gratiarum, etiam per nos et successores nostros Romanos Pontifices et Sedem praefatam vel eius legatos, etiam per regulas Cancellariae Apostolicae pro tempore factas, etiam in favorem fabricae Principis Apostolorum de Urbe, nullatenus comprehendendi, sed semper ab illis penitus et omnino exceptas esse et censer; nec eisdem praesentibus per quascumque literas et quasvis alias clausulas generales et speciales, etiam derogatoriarum derogatorias, efficaciores et insolitas ac etiam irritantia decreta, sub quacumque verborum expressione in se continentes derogari posse et si illis ullo umquam tempore, ex ali-

Clausulas praeservative huius concessionis.

qua, etiam quantumvis necessaria et urgenti, causa derogari contingat, nisi tenor illarum de verbo ad verbum, nihil omissio, insertus, et huiusmodi derogatio consistat in derrogatione facta, ac per trinas et distinctas eundem tenorem continentis, tribus similibus distinctis vicibus, administratoribus sive custodibus, gubernatoribus, rectoribus et oeconomis hospitalis et societatis huiusmodi legitime intimata et insinuata fuerit, eorumque expressus ad id accedat assensus, derogationem huiusmodi nemini suffragari. Sieque per quoscumque iudices, quavis auctoritate fungentes, et praefatae etiam Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane, si secus super his a quocquam, quavis auctoritate, scienter vel ignorantiter contigerit, attentari.

Clausulae de-
rogatoriae con-
traitorum.

§ 3. Non obstantibus praemissis et felicis recordationis Bonifacii Papae octavi, praedecessoris nostri, de una, et in concilio generali edita de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur, aliquis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, neconon fabricae praefatae ac hospitalium, ecclesiarum, monasteriorum et aliorum quorumcumque locorum et Ordinum, etiam exemptorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis, conservatoriis, exemptionibus et literis apostolicis, eisdem et dilectis filiis populo Romano, necnon iudicibus, curiis et tribunalibus, eorumque personis, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et dictam Sedem, etiam motu et scientia et potestatis plenitudine similibus ac alias, sub quibuscumque tenoribus et formis ac eum qui-

busvis clausulis et decretis in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis; neconon reformationibus, etiam noviter factis, ac paribus motu et scientia approbatis, etiam disponentibus quod cause huiusmodi ad forum seu Curiam Capitolii reassumi debeant. Quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, aliter de illis eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaeviis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissio et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie specialiter et expresse, ac eisdem motu et scientia ac potestatis plenitudine derogamus, ac sufficienter derogatum esse decernimus, contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis et consuetis.

Fiat, motu proprio. I.

§ 4. Et cum absolutione a censuris ad effectum praesentium, et de auctoritate, constitutione, deputatione, licentia, facultate, concessione, decreto et derogatione et aliis praemissis, quae hic pro sigillatim repetitis ad partem habeantur, latissime extendendis; et quod praemissorum omnium et singulorum maior et verior specificatio et expressio fieri possit in literis per breve nostrum ad perpetuam rei memoriam, si videbitur, latissime expedienda. Quodque earundem literarum transumptis, manu alicuius notarii publici subscriptis et sigillo protectoris vel societatis huiusmodi seu personae in dignitate ecclesiastica constitutae, vel curiae, etiam saecularis, munitis, eadem prorsus fides adhibetur, quae eisdem literis ori-

Repetitio clau-
sularum.

ginalibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae. Et quod ad causas in futurum movendas tantum.

Datum Romae apud S. Marcum, pri-
die nonas septembris, anno iv.

Dat. die 4 septembris 1563, pont. an. iv.

LXXXVII.

*Renovatio antiquarum ordinationum, gra-
tiarum et privilegiorum Ordinis Cister-
ciensis monachorum Sancti Benedicti,
iurisdictionisque et auctoritatis abbatis
et aliorum praecatorum dicti Ordinis.*

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

In eminenti dignitatis apostolicae specula, meritis licet imparibus, divina dispositione vocati, ad ea libenter intendimus per quae singuli Religionum Ordines, abusibus et incommodis, quae in eos tractu temporis diversimode irrepserunt, eliminatis, non solum antiquis suis praerogativis et dignitati restituantur, sed etiam regularia eorum instituta, ad divinae Maiestatis laudem et gloriam, in posterum stabiliantur. Et, ut id votive succedat, his, quae per Romanos Pontifices, praedecessores nostros, prudenter concessa ordinataque fuerunt, ut firma perpetuo et ilibata persistant, libenter, cum a nobis petitur, apostolici roboris firmitatem adiuvimus, illaque nonnumquam innovamus et ampliamus, ac alias super his disponimus, prout, personarum temporumque conditione pensata, conspicimus in Domino salubriter expedire.

Ordo mona-
chorum Cister-
ciensium iam-
du in summa
puritate vitae
que sanctitate
dornit, sed pro-
lata in desola-
tionem prolap-
sus est.

§ 1. Sane, exhibita nobis nuper pro parte dilecti filii Ludovici, abbatis monasterii Cisterci, Cabilonensis dioecesis, petitio continebat quod licet Ordo Cisterciensis in summa puritatis et devotionis perfectione, per multa retroactorum an-

norum saecula ac tamdiu exemplari reliquias suorum vita atque sanctimonia, non solum in regno Franciae, ubi supremum eius caput, videlicet Cisterci praedictum, cum aliis quatuor illius praecipuis, nempe Firmatatis, Pontiniaci, Clarevallis et Morimundi, Cabilonensis praedictae ac Antisiodorensis et Lingonensis dioecesis respective monasteriis, quae filiae Cisterci nuncupantur, sed etiam per alia fere universa christiani orbis climata, cum bonae famae et virtutum odore, eximioque religionis decore, ad aedificacionem militantis Ecclesiae, quamdiu, iuxta sanctorum Patrum institutiones et regularia illius instituta, praefatis aliisque monasteriis, de monacorum dicti Ordinis personis provisum, eiusque laudabilia instituta, ritus, consuetudines et privilegia firmiter observata fuerunt, Domino cooperante, floruerit; nihilominus a pluribus annis citra, praesertim postquam pleraque monasteriorum et prioratum suorum aliis quam dicti Ordinis personis commendari, a superioris obedientia, per exemptionum, unionum aliasque diversas vias, tamquam membra a suo corpore, divelli, abstrahi et dismembrari coeperunt, specioso illo regularis disciplinae candore paulatim offuscato, universus Ordinis status in miserabilem dispersionem et desolationem prolapsus est.

§ 2. Cum autem, sicut eadem petitio subiungebat, tantis huius olim Deo mortalibusque gratae Religionis incommodis, aliter quam per antiquorum statutorum, consuetudinum, rituum et privilegiorum praedictorum undique convulsorum et diversimode oppressorum restitutionem mederi non posse videatur, pro parte eiusdem Ludovici abbatis, asserentis se Romam his periculis temporibus, opis super hoc a nobis implorandae gratia, personaliter accessisse, nobis fuit humiliiter supplicatum quatenus, afflictis eius- Cuius refor-
matio et resi-
tutio tuac fieri
posse preepo-
nitur, si eius
institutum et
ritus renover-
tur, et exem-
ptiones in con-
trarium conces-
se amoveantur.

dem Ordinis rebus suecurrentes, exemptiones ab ipsius Ordinis superioribus, per eius personas, aliaque privilegia contra illum per quosvis ab Apostolica Sede obtenta, moderari, ac praefatis statutis, consuetudinibus, ritibus et privilegiis, pro illorum firmiori subsistentia, robur apostolicae confirmationis adiicere, illaque innovare ac alias in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 3. Nos igitur, qui Ordinis praedicti, nobis et dictae Sedi in primis devoti, decus et integritatem suique pristini candoris restitutionem sincero desideramus affectu, ipsum Ludovicum abbatem a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutum fore censentes; neenon omnium et singulorum infrascriptorum immunitatum, libertatum, exemptionum, indulgentiarum, etiam pleniarum, conservatoriarum, facultatum, ordinationum, statorum, privilegiorum, indultorum et aliarum gratiarum ac literarum desuper expeditarum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, omnes et singulas ab abbe monasterii Cisterciensis et capitulo generali Ordinis huiusmodi eiusque deputatis immunitates, libertates et exemptiones, quibusvis, tam virorum quam Sanctae Catharinæ Caietanensis et Sanctae Mariae de Coelestia nuncupatae Venetiarum, aliisque monialium monasteriis ac prioratibus et aliis regularibus locis dicti Ordinis, ac dilectis filiis abbatibus et prioribus, dilectisque in Christo filiabus abbatissis et priorissis, neenon conventibus, capitulis et personis

eorumdem, tam in Gallia, Italia, Hispania, Portugallia, Germania, Anglia et Scotia quam alibi ubilibet consistentibus.

§ 4. Ita quod immunitatibus, libertatibus et exemptionibus huiusmodi non obstantibus, pro tempore existentes abbas generalis nuncupatus et alii superiores dicti Ordinis eorumque vicarii, iuxta ipsius Ordinis instituta, monasteria, prioratus et loca praedicta ac illorum personas, tam in capitibus quam in membris, visitare libere et licite valeant.

*Abbatemque
et alios supe-
riores omnia
loca et perso-
nas visitare et
corriger posse
inbet;*

§ 5. Ac quaecunque privilegia et indululta apostolica visitandi monasteria, tam virorum quam mulierum Ordinis huiusmodi, quibusvis venerabilibus fratribus nostris, patriarchis, archiepiscopis et episcopis ac dilectis filiis aliis locorum ordinariis, abbatibus et aliis quam generali Cisterciensi praedicto, ac aliis quatuor primis nuncupatis, quatuor monasteriorum filiarum Cisterciis nuncupatorum praedictorum abbatibus, ceterisque superioribus eiusdem Ordinis ad id ab ipso generali capitulo deputatis personis, cuiuscumque status, gradus, ordinis et praeminentiae existentibus, per quosecumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem praedictam, etiam ad quorumvis, etiam imperatorum, regum, reginarum, ducum et aliorum principum, instantiam, vel etiam mota proprio et ex certa scientia, etiam consistorialiter et eum causae cognitione, sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, clausulis, irritantibus ac aliis decretis hactenus quomodolibet concessa, ac etiam iteratis vicibus approbata, et apostolicas ac alias literas desuper confectas et inde secuta quaecunque, ad hoc dumtaxat ut abbati generali et aliis superioribus Ordinis, eorumque vicariis, monasteria huiusmodi, ut supra dictum est, visitare liceat, auctoritate apostolica, tenore praesentium, moderamur et limitamus.

*Indulta epi-
scopis et aliis
concessa visi-
tandi loca et
personas annul-
lat, quatenus
impediant abba-
tem et superio-
res Ordini u
visitando.*

*Hic ideo Pon-
tificis exemptiones
omnes ab
abbe, capitulo
et aliis conces-
sionibus ad
Ordinis statuta
revocat;*

Inhibitio contra episcopos et alios impediens eos in visitationibus.

§ 6. Inhibentes patriarchis, archiepiscopis, episcopis et aliis superioribus, praetatis videlicet sub interdicti ingressus ecclesiae ac suspensionis a divinis; abbatis vero et aliis inferioribus praefatis, ceterisque quibuscumque personis, sub excommunicationis latae sententiae poenis, ne abbatem generalem et alios superiores Ordinis eorumque vicarios praefatos, quo minus visitationes, iuxta regularia Ordinis instituta huiusmodi, libere facere possint, per se vel interpositas personas, directe vel indirecte aut alias quoquomodo impedire audeant vel praesumant.

Monast. recipiant eosdem visitatores

§ 7. Ipsis autem monasteriorum et aliorum locorum praedictorum abbatibus, abbatissis, prioribus, conventibus, monachis, monialibus et personis, ut generalem, aliosque abbates, superiores et vicarios praefatos, ut praefertur, visitare volentes, benigne recipient, eisque et eorum mandatis, in concorrentibus eorum visitandi officium huiusmodi, pareant et humiliter obedient, in virtute sanctae obedientiae et sub similis excommunicationis poena, districte praecipiendo mandamus.

Confirmatio omnium gratiarum et indulgentiarum Ordinis Cisterciensis.

§ 8. Et insuper, universa et singula privilegia, praerogativas, immunitates, exemptiones, libertates, indulgentias, etiam quatenus sint in usu, plenarias, conservatorias, facultates et indulta et alias gratias Cisterci et quatuor filiabus nuncupatis monasteriis et Ordini, eiusque capitulo generali, definitoribus et aliis superioribus praefatis, per piae memoriae Pascalem II, Callistum etiam II, Eugenium III, Alexandrum etiam III, Lucium similiter III, Honorium etiam III, Gregorium IX, Innocentium IV, Sextum partiter IV, praesertim commendatas et commendatarios monasteriorum et aliorum locorum Ordinis huiusmodi concorrentia; et quod commendatarii pro tempore existentes nullam in monasteria dicti Ordinis sibi commendata et eorum monacos

iurisdictionem exerceant; ac etiam super privilegiorum, aliarumque gratiarum ipsi Ordini concessarum confirmatione, sub quarto et sexto idus martii, quinto nonas et quarto idus martii, quinto et sexto idus martii, sexto annis pontificatus sui data respective, et quoscumque alios Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem predictam hactenus quoquomodo libet concessa.

§ 9. Neenon ordinationes et statuta ab exordio foundationis eiusdem Ordinis usque in praesentem diem in dicto generali capitulo concorditer edita, etiam si in usu esse desierint, dummodo infra lapsum temporis immemorabilis, videlicet centum annorum, in desuetudinem non abiurint; ac praeterea, super contributonibus, per omnia et singula eiusdem Ordinis monasteria abbatii Cisterci seu capitulo generali praedictis faciendis et solvendis, ita quod omnes, etiam commendatarii, ad illarum solutionem, etiam sub similis excommunicationis latae sententiae poena, teneantur, et ad id, etiam quibuscumque privilegiis, etiam ab ipsa Sede obtentis, non obstantibus, compelli possint; ac prout illa concernunt omnia et singula alia in literis apostolicis, aliisque documentis desuper confectis contenta et inde secuta quaecumque, licita tamen et honesta eiusdem auctoritate et tenore, ex certa scientia confirmamus et approbamus, ac illis perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, omnesque et singulos iuris et facti defectus, si qui forsitan intervenient in eisdem, supplemus.

§ 10. Ac potiori pro cautela, eadem omnia et singula privilegia, praerogativas et facultates, exemptiones, indulgentias, conservatorias, indulta et alias gratias eiusdem modo et forma, quibus Ordini, eiusque abbatibus, capitulo generali et superioribus praefatis per dictos praedecessores concessa sunt, illis de novo, aucto-

Confirmatio statutorum eiusdem Ordinis.

Reuocatio eiusdem indulgentiarum.

ritate et tenore praedictis, concedimus et innovamus.

§ 11. Et praeterea, quod in monasteriis dicti Ordinis, quae diversis personis (etiam personis extra si episcopi, archiepiscopi, patriarchae et Ordinem insitum debet mensa S. R. E. cardinales existant) de praesenti conventionalis distincta ab abbatis, et sufficienti ficiens pro monachis, etc. aliis, quam Ordinis ipsius personis concedi contingat, ubi non fuerit, instituatur mensa conventionalis ab abbatis mensa distincta et separata, cum annuis fructibus, redditibus et proventibus, iuxta monasteriorum ipsorum facultates, competentibus et honestis, pro sufficienti conventus et monacorum aliorumque reliquiasorum eiusdem Ordinis numero, in unoquoque ex ipsis monasteriis per ipsos generalem et ceteros Ordinis ipsius superiores aut eorum vicarios ordinando, ad quam mensam sic instituendam congruoque redditus assignandos ipsi commendatarii omnino teneantur, et ad id etiam per censuras ecclesiasticas, fructuum, reddituum et proventuum sequestrationes et alia opportuna iuris remedia cogi possint et debeant.

§ 12. Et quia, sicut accepimus, in multis dicti Ordinis, tam virorum quam mulierum, monasteriis quamplures Mendicantium et aliorum Ordinum religiosi utriusque sexus, ab immemorabili tempore citra se intruserunt et persaepe intrudere praesumunt, quod illi vel inde realiter et cum effectu eiificantur, vel saltem habitum infra annum suscipiant, ac professionis regularis eiusdem Cisterciensis Ordinis expresse emitant, debitamque obedientiam et reverentiam illius abbati generali et reliquis superioribus praefatis praestent; ac divinum officium, secundum ipsius Ordinis morem, celebrent, seque regularibus eius institutis omnino conforment.

§ 13. Uniones autem, annexiones et

incorporationes ac suppressiones et extictiones monasteriorum et prioratum eiusdem Ordinis, aut fructuum, reddituum et proventuum illorum, dismemberationes, et locis aliis, quantumlibet piis, applications, et aliae quaevis perpetuae illorum alienationes cuicumque alteri loco ex quavis causa quantumcumque honesta, urgenti et necessaria, absque speciali et expresso eiusdem abbatis generalis pro tempore existentis consensu, in scriptis, causaque prius a capitulo praefatis vel alias rite cognita, etiam per nos et Sedem praedictam, etiam de fratrum consilio, ac ad quorumvis, etiam imperatoris, regum, reginarum, ducum et aliorum principum, instantiam, deinceps nullatenus fieri possint; et si aliter fiant, nullius omnino sint roboris, neque Ordo eiusque superiores et personae praefatis literis desuper conficiendis obedire debeant.

§ 14. In his vero, quae hactenus unita, annexa et incorporata fuerunt, servetur praecise forma singularum literarum super his unionibus, incorporationibus seu applicationibus aut aliis quibuscumque dispositionibus expeditarum. Ita tamen quod monachi in singulis monasteriis huiusmodi degentes, sint et remaneant sub obedientia et correctione abbatis generalis, aliorumque superiorum Ordinis Cisterciensis praedictorum et suorum vicariorum in omnibus et per omnia, perinde ac si uniones, annexiones et incorporationes huiusmodi non emanassent, etiam si in illis aliter caveretur, et usus, non tamen a tempore immemorabili, ut praefertur, contrarius obtineat, quae contra praesentis statuti tenorem nemini suffragentur.

§ 15. Postremo, quod nullae alterius Ordinis moniales, abbatissas monasteriorum monialium dicti Ordinis assumi, vel si assumantur in eisdem monasteriis recipi possint, nisi illorum immediato pa-

Uniones et suppressiones et dismembr. fieri nequeant.

Monachi degentes in monasteriis unitis aliis piis locis remanent sub correctione superiorum huius Ordinis.

Moniales alterius Ordinis quando recipi possint in abbatissas huius Ordinis.

tre superiore praesente, qui illis habitum exhibeat, et ab eis tria substantialia vota, neenon iuramenta observaudi statuta dicti Ordinis, ac secundum ea vivendi recipiat.

**Monasteria quaeconq. te-
nentur ad con-
tributions sol-
vendas abbati
et capitulo.**

§ 16. Quodque omnia et singula mona-

steria Ordinis huiusmodi, tam virorum quam mulierum, ubicunque existentia, seu eorum abbates vel priores, etiam commendatarii, abbatissaeque vel priorissae, in signum obedientiae et superioritatis, solita regalia, videlicet contributiones solidas, etiam abbati monasterii Cisterci et capitulo generali praefatis, omnibus exceptione, recusatione, praescriptione et alia excusatione penitus cessantibus, annuali solvere teneantur, et ad id compelli possint, sub excommunicationis latæ sententiae poena, eisdem scientia, auctoritate et tenore, perpetuo statuimus et ordinamus.

**Clausulae hu-
ius constitutio-
nis præserva-
tive.**

§ 17. Ac limitationem, moderationem,

inhibitionem, praeceptum, mandatum, approbationem, confirmationem, adiecti-
nem, supplicationem, concessionem, innovationem, statuta et ordinationes, aliaque
praemissa ac praesentes literas de sub-
scriptionis vel obreptionis aut nullitatis
vitio seu intentionis nostræ defectu, quo-
vis praetextu quae sitote colore, aut in-
genio, nullatenus notari, argui vel impug-
nari posse; neminemque illa, quavis de
causa, etiam iustissima, impugnantem, in
iudicio vel extra audiendum esse, nec
illa sub quibusvis similium vel dissimi-
lium concessionum gratiarumque revo-
cationibus, suspensionibus, modifica-
tionibus, limitationibus vel derogationibus,
etiam per nos et successores nostros ac
Sedem praedictam, etiam imperatoris,
regum, reginarum, ducum et aliorum
principum intuitu et contemplatione, aut
in eorum vel etiam in nullius favorem,
sub quibuscumque tenoribus et formis,
ac cum quibusvis clausulis, ac etiam vim
contractus aut legis seu statuti perse-

tui inducentibus decretis, et alias quomodo-
libet concessis et concedeudis, ac qui-
busvis constitutionibus et ordinationibus
apostolicis desuper quomodolibet editis
et edendis aliquatenus comprehendendi, neque
illis ullo unquam tempore, etiam per Se-
dem praedictam derogari posse, nec de-
rogatum censeri, nisi de toto tenore et
data praesentium expressa mentio habita,
et derogatio, suspensio, limitatio, revo-
cacio aliaque praedicta, de Cisterci alio-
rumque quatuor primorum nuncupato-
rum abbatum praedictorum expresso con-
sensu, facta fuerint; et si aliter derogari,
revocari, suspendi, limitari, corrigi aut
emendari contigerit, huiusmodi deroga-
tionem, revocationem, suspensionem, li-
mitationem, correctionem et emendatio-
nem nullius esse roboris vel momenti,
et quoties illae vel illa emanabunt, toties
in pristinum et validissimum statum re-
stituta et de novo, etiam sub quacumque
data, per ipsum abbatem monasterii Ci-
stercii pro tempore existentem eligenda,
concessa esse et censeri.

§ 18. Et ita per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fun-
gentes, etiam S. R. E. cardinales ac cau-
sarum Palatii Apostolici auditores, sub-
lata eis et eorum cuiilibet quavis aliter
iudicandi et interpretandi auctoritate et
facultate, iudicari, definiri et interpretari
debere; et quicquid secus a quoquam, qua-
vis auctoritate, scienter vel ignoranter con-
tigerit attentari, irritum et inane decer-
nimus.

§ 19. Non obstantibus praemissis, ac
nostra de non tollendo ius quae situm et
aliis quibusvis apostolicis, necnon in pro-
vincialibus et synodalibus conciliis editis,
generalibus vel specialibus, constitutioni-
bus et ordinationibus, ac quibuslibet, etiam
iuramento, confirmatione apostolica
vel quavis firmitate alia roboratis, statutis
et consuetudinibus, declarationibus et de-

*Decretum ir-
rlans.*

*Clausulae de-
rogatoriae.*

cretis, privilegiis quoque, indultis et iuris apostolicis, praefatis aliisque congregationibus, praesulibus, abbatibus, ecclesiis, monasteriis, capitulis, conventibus, provinciis ac personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis, clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu simili, aut etiam consistorialiter, ac alias quomodo libet concessis, et etiam iteratis vicibus approbatis et innovatis, quibus omnibus et singulis, etiam si, pro illorum sufficientia derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevivis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum veriores tenores, formas, datas et decreta in eis apposita, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permanens, haec vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, et sufficienter derogatum esse decernimus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Fides danda transumptis huius bullae.

§ 20. Et quia difficile foret easdem praesentes ad diversa loca provinciasque circumferre, volumus, et dicta auctoritate decernimus, quod illarum transumptis seu exemplis, etiam formis impressis, manu alicuius publici notarii subscriptis, et sigillo abbatis generalis aut alicuius ex aliis superioribus Ordinis huiusmodi munitis, plena et indubia ac ea prorsus fides ubique, etiam in iudicio, adhibetur, quae ipsis originalibus literis adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicac M D L X I I I , sexto kalendas octobris, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 26 sept. 1563, pontif. anno iv.

Bull. Rom. Vol. VII.

34

LXXXVIII.

Caupones et albergatores Urbis non teneantur de furtis rerum eis non consignatarum, commissis in eorum hospitiis, si hoc ipsi hospitibus notificeant in eorum ingressu.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Cum, sicut non sine animi nostri disciplina nobis innotuit, a quampluribus annis citra, in alma Urbe nostra contigerit et in praesentiarum saepe contingat quod dilecti filii societas hospitium, albergorum et cauponum dictae Urbis, ab hospitibus et advenis ad dictam accedentibus, ac aliis in ea moram trahentibus hospitariis et albergatoriis, super eo quod hospites et advenae et albergatorii asseruerint et asserant, seu verius eorum versutia et calliditate finixerint et fingant se multas et diversas pecuniarum et aliorum bonorum, quae numquam hospitibus et albergatoriis huiusmodi consignaverant neque consignarunt, aut in rei veritate forsitan habuerant neque habuerunt, quantitates secum ad hospitia attulisse; et deinde, ut a sumptibus et expensis per eos factis exoluti et liberi evadere possent atque possint, illas et illa perdidisse, ac ab hospitibus, albergatoriis et cauponibus ipsis vel aliis personis furto subtracta et sublata fuisse, illos de facto huiusmodi accusando et calumniando, diversimode, etiam usque ad incarcerationem ac alia iuris et facti remedia, ultra refectionem sortis principalis molestati fuerint, ac quotidie molestentur et vexentur, in scandalum plurimorum, dictaeque societatis dedecus et vilipendium, ac rerum et bonorum suorum non modicum dispendium et gravamen.

§ 1. Idecirco, ad fraudibus, versutiis, calumniis ac inconvenientibus, necnon coquinamento et gliscecenti contagio huiusmodi ac aliis praemissis omnibus et sin-

Causae huius constitutionis.

Hospites Urbis non possint molestari, pro rebus in eorum hospitiis furto

subtractis, et gulis obviandum, motu simili et certa no-
eis antea non
consignatis, per
advenas, quibus
plenitudine, volumus, statuimus et ordi-
nates hoc no-
tis eaveriut.

namus deinceps, perpetuis futuris tempo-
ribus, quascumque merces, pecuniarum
summas, alia res et bona, usque ad quam-
cumque quantitatem ascendentia, per eos-
dem hospites et advenas ac alios alber-
gatorios, sibi quomodocumque et quali-
tercumque furto subtracta et sublata fore
asserentes ac praetendentes, a dictis ho-
spitibus, albergatoribus et cauponibus ac
eorum quolibet in solidum, nisi illa prius
per eosdem advenas ac hospitarios et al-
bergatorios eisdem hospitibus, albergato-
ribus et cauponibus in custodiam data
et consignata fuerint, minime repeti; nec
eosdem hospites, albergatores et caupones
desuper conveniri, capi, arrestari, incar-
cerari, detineri aut quoquomodo realiter
vel personaliter molestari, vexari posse
neque debere. Quae omnia praedictis ho-
spitibus et advenis ac albergatoriis in eo-
rum ingressu dicti hospites, albergatores
et caupones notificare et intimare debeant
et teneantur.

§ 2. Necnon omnia et singula gratias,
concessiones, immunitates, privilegia et
indulta per quoscumque Romanos Ponti-
cietatis hospi-
tium.

fices praedecessores nostros ac nos et Se-
dem Apostolicam prædictæ societati et
eorum singulis, in genere vel in specie,
concessas et concessa, necnon quaecum-
que capitula, statuta et ordinationes per
eos hactenus quomodolibet condita et
facta, licita tamen et honesta, quatenus
sint in usu, eadem auctoritate apostolica,
tenore præsentium, confirmamus et ap-
probamus, illisque perpetuae firmitatis
robur adiicimus, omnesque et singulos,
tam iuris quam facti, si qui forsan in-
tervenerint, ac solemnitatum desuper for-
san omissarum defectus supplemus.

§ 3. Seu in eisdem, si societati vide-
bitur, sibi quaecumque alia statuta, or-

dinationes et capitula rationabilia et ho-
nesta ac sacris canonibus non contraria,
condendi et edendi, ac condita et edita,
pro temporum qualitate et quoties eis vi-
debitur, alterandi, mutandi et delendi,
ac alia de novo faciendi, quae, postquam
condita et edita ac mutata et de novo
facta et per camerarium approbata fue-
rint, eo ipso eadem auctoritate approbata
et confirmata sint et esse censeantur, ple-
nam et liberam facultatem, licentiam et
potestatem concedimus.

§ 4. Et ita per quoscumque iudices et
commissarios, quavis auctoritate et pote-
state fungentes, etiam causarum Palatii
Apostolici auditores, ac S. R. E. cardin-
ales, necnon dilectos filios nunc et pro
tempore existentes dictæ Urbis conserva-
tores, iudicari et definiri ac observari
debere, sublata etc. Si quis etc., irritum
quoque etc. decernimus et declaramus.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus,
ordinationibus ac statutis, etiam iura-
mento etc. roboratis; privilegiis quoque,
indultis et literis apostolicis praedictis,
conservatoribus et quibusvis aliis perso-
nis, sub quibuscumque tenoribus et formis
ac cum quibusvis, etiam derogatoriарum
derogatoriis aliquis efficacioribus et in-
solitis, clausulis, etiam iteratis vicibus, e-
tiam pari motu, concessis, etc. et conce-
dendis, quibus omnibus, etiamsi, pro il-
lorum sufficienti derogatione, de illis etc.,
tenores etc., in literis latissime extenden-
dis etc., hac vice derogamus, ceterisque
contrariis quibuscumque, cum clausulis
opportunis et consuetis.

Fiat ut petitur. I.

§ 6. Et cum absolutione a censuris, ad
effectum etc.; et quod tenores capitulo-
rum ac statutorum et ordinationum per
societatem prædictam quomodolibet con-
fectorum habeantur pro expressis, seu in
toto vel in parte exprimi possint. Et de
voluntate, statuto, ordinatione, confirma-

Facultas con-
dendi statuta li-
cita et sacris
canonibus non
contraria.

Decretum ir-
ritans.

Clausulae de-
rogatoriaie.

Clausularum
repetitio.

tione, approbatione, adiectione, supple-
tione, concessione, decreto, declaratione
et derogatione ac aliis praemissis, quae
hic pro sufficienter ad partem repetitis
habeantur, perpetuo in forma gratiosa la-
tissime extendendis, ex certa nostra scien-
tia, et ad perpetuam rei memoriam. Et
cum deputatione executorum opportuna,
qui assistant, cum potestate citandi etc.,
etiam per edictum etc., etiam dictos con-
servatores etc. inhibendi etc., etiam simili
edicto aggravandi, reaggravandi, interdi-
cendi etc., invocato etc. brachii saecula-
ris etc., cum derogatione constitutionis de
una et duabus, non tamen tribus diætis,
ac quorumcumque statutorum etc., privi-
legiorum, indultorum et literarum apo-
stolicarum quibusvis, etiam S. R. E. car-
dinalibus, necnon dictis conservatoribus
et aliis quibuscumque, sub quibusvis te-
noribus et formis, ac cum quibusvis clau-
sulis et decretis in contrarium quomodo-
libet, etiam aequali motu etc., concessis
et concedendis, quorum omnium teno-
res etc. latissime exprimi possint, ad ef-
fectum sufficientis derogationis eorum,
ita quod non obstante etc., latissime exten-
dendis. Et quod praemissorum omnium
et singulorum aliorumque circa prae-
missa necessariorum maior et verior spe-
cificatio et expressio fieri possit, in literis
per breve nostrum seu officium contra-
dictarum in forma gratiosa, si videbitur,
expediendis; seu quod praesentis motus
proprii sola signatura sufficiat et ubique
fidem faciat, in iudicio et extra, regula
contraria non obstante.

Datum Romae apud S. Petrum, quarto
idus novembbris, anno quarto.

Dat. die 10 novembbris 1563, pontif. anno iv.

*Iurisdictio consulum urbis merciariorum
almae Urbis.*

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Cum pastorali nostro incumbat officio, Exordium.
iuxta facti exigentiam et temporum va-
rietates, quoescumque ad suas iurisdictio-
nes temporum calamitate collapsas resti-
tuere et reintegrare.

§ 1. Nos, attendentes dilectos filios col- Conservatores
Urbis assigna-
runt universi-
tati merciariorum locum in
foro Capitolineo,
ut ibi consules
ius dicerent de
rebus spectan-
tibus ad artem.
legium et universitatem merciariorum et
illis adhaerentium huius almae Urbis et
Curiae nostrae non modicae utilitati et
commoditati, immo etiam necessitatibus,
dum varia praesertim mercimonia hu-
mano usui apprime necessaria, longin-
quis ex partibus, maximis eorum nedum
sumptibus, verum etiam saepe dispendiis
ac laboribus et periculis, quotidie ad Ur-
bem et Curiam praefatas, maxima etiam
cum vectigalium et portoriorum sanctae
Ecclesiae fructu et utilitate, terra mari-
que velunt et velhi procurant, consulere.
Et propterea dilectos filios conservatores
almae Urbis, considerantes eosdem col-
legium et universitatem, illiusque parti-
culares homines, pro eorum creditis exi-
gendas, coram diversis Urbis tribunalibus
et iudicibus, maximis cum laboribus et
dispendiis defatigari, et ea de causa, bona
et mercimonia huiusmodi fieri cariora,
eisdem collegio et universitati, ut consu-
latum et peculiare tribunal, ad aliarum
artium et praesertim mercatorum instar,
construerent et erigerent, commisso et
mandasse, eisdem solum et locum ad di-
ctum tribunal et consulatum construen-
dum, inibique de rebus ad eorum artem
spectantibus et pertinentibus iudicen-
dum, causasque sui fori cognoscendum,
prout alias consueverant, assignasse.

§ 2. Ac felicis recordationis Bonifacium Senator Urbis
tempore Boni-
Papam nonum, praedecessorem nostrum, facii IX eidem
seu de illius mandato quondam Zacha- universitati fa-

cultatem dedit riam Trivisanum Venetum, tunc Urbis vendendi quascumque res, senatorem, eisdem collegio et universitati etiam concorrentes alias artes, et erigendi habilitatem, licentiam, facultatem, libertatem et potestatem quascumque res et spetiarias, ferreas, argenteas, aureas vel alias humano usui necessarias et pertinentes, etiam quascumque alias artes et artificum quaecumque collegia in specie quomodolibet concernentes, exponendi et expositas publice etiam per Urbem portandi, vendendi, sine aliquibus quomodolibet eis a quoquam aliarum artium proposito obstaculo seu impedimento, imposito vel inferendo, concessisse; nec ob id aliud quam unum et idem merciariorum collegium, sed seorsum ab aliis, uti haee alma Urbs in usu habebat, censeri mandasse; nec etiam ea re cuique dictarum aliarum artium collegio collegique praeposito ipsos universos et singulos merciarios Urbis fieri subiectos voluisse. Quinimo ipsos omnes, tamquam ministrandantes negocia et exercitia, quae uberiorum civitatem alunt, tueri et manuteneri ac defendi censuisse ab omnibus contrariantibus, maxime ab his, qui, avaritia ducti, earum rerum faciebant pretia cariora. Idemque senator praefatus per concessam potestatem a Bonifacio, predecessore nostro, etiam auctoritate et potestate senatus, praemissa sancvisse et perpetuo valitura mandavisse.

§ 3. Ipsumque collegium et universitatatem nonnulla statuta ad dictum tribunal et ad artem huiusmodi necessaria, in libro statutorum descripta edidisse et ordinasse, illaque per senatorum et conservatores respective approbata et confirmata fuisse. Et novissime, inter cetera, statuisse et ordinasse quod consules ius et rationem inter homines artis et pro quibuscumque causis ad artem huiusmodi spectantibus et pertinentibus et ab eis dependentibus usque ad quamecumque summam ius reddere valeant; et si aliquis

Collegium statuit consules cognoscere causas de rebus spectantibus ad artem, usque ad quacumque summam inter homines de arte, et inter alios usque ad ducat. xxx:

ipsius artis conveniret in iudicio aliquam aliam personam, quae non esset eiusdem artis, dummodo foret pro re ad artem ipsam spectante, consules, qui pro tempore fuerint, iurisdictionem contra tales, cuiuscumque status, gradus aut conditionis existant, ementes bona dietae artis, et alias super eis quomodolibet contrahentes conventos, usque ad summam triginta ducatorum auri in auro de Camera haberent, et personae sic conventae iurisdictionem huiusmodi, usque ad dictam summam inclusive, sub quovis praetextu, causa vel occasione, etiam si essent nobiles et Romani cives, Urbis incolae vel curiales omnes, seu alias quoquomodo declinare non possint.

§ 4. Et ne in unaquaque summa praesentia notarii et illius stipulatio requiratur, statuisse quod codicibus et libris rationum merciariorum, velectariorum, berrectariorum, setarolorum seu banderariorum dictae universitatis et aliorum eiusdem collegii confectis, usque ad summam triginta ducatorum auri de Camera, omnibus partitis eiusdem rationis simul computatis plene credatur et fides adhibetur, cum iuramento, contra quoscumque. Inter homines vero de arte usque ad quacumque summam occasione merciariae et cuiuslibet alterius generis ad artem huiusmodi pertinentis. Ita quod agentes et exigere volentes eum iuramento, perinde plena fides dictis libris adhibetur, ae si legitime et concludenter probatum esset, dummodo ipsi libri, mercantiles et mereatorum more et ordine scripti, confecti et tenti sint, rationabili suspicione carentes, et ad personas scribentes respectu habito.

§ 5. Et si falsitas in aliquo loco dolose annotata reperiretur, talis liber per consules universitatis praedictae in foro publico Capitolii sono tubae comburatur, eum publicatione falsitatis et illius au-

Librisque eorum mercantili ter tentis idem adhiberi;

Falsitatem contra doles committentes in eorum libris coerceri;

etoris; et alias poenas incurrat, quas de iure communi vel municipali incurrisse diceretur, et perpetuo infamis remaneat, et per eum scribendis de cetero non credatur.

§ 6. Neenon a sententiis, a summa de-
Appellarique
non posse a
sententiis con-
sulum a decem
scutis infra.
cem scutorum et infra, aliquae ex parti-
bus coram dictis consulibus litigantes,
quemadmodum aliis iudicibus et curiis
concessum extitit, appellare vel alias re-
clamare minime possint nec valeant; et
quicquid per eosdem consules decernetur
aut fieret, esset validum, firmum
et efficax, realique executioni demandandum.

§ 7. Haecque et alia ultimo dictae or-
Quae statuta
senator et con-
servatores ap-
probaverunt.
dinationes et statuta per dilectos filios
modernos ipsius Urbis senatorem et con-
servatores, tamquam rationi consonantia,
approbata et confirmata fuisse.

§ 8. Idcireo idem collegium et univer-
Hic Pontifex
modo confirmat
et innovat su-
per predictas con-
cessiones sena-
torum et con-
servatorum, et
statuta univer-
sitatis, et con-
sulatum iurisdi-
cationem et fa-
cultates;
sитет, tamquam praemissis de causis
de republica optime meritos, specialibus
favoribus et gratiis prosequentes, motu
simili, etc., non ad ipsius collegii et uni-
versitatis aut alterius eiusdem artis in-
stantiam et requisitionem, sed ex certa
nostra scientia ac potestatis plenitudine,
mandatum, assignationem, consignatio-
nem, constructionem et erectionem dicti
consulatus et tribunalis, ut praemittitur,
factum; neenon licentiam, libertatem,
habilitatem, facultatem et potestatem ab
eodem Bonifacio, prædecessore nostro, seu
Zacharia, olim senatore, præfatis con-
cessas, ac ab ipsa universitate condita
statuta et ordinationes, facta, et ut supra
approbata, et in posterum per ipsam uni-
versitatem fienda, et per senatorem et
conservatores eiusdem Urbis, iuxta formam
statutorum praefatae Urbis, approbanda,
illorumque et illarum confirmationes, ac
eiusdem Bonifacii prædecessoris seu Za-
chariae senatoris concessionem, illorum
ac omnium et singulorum praemisso-

rum ceterorumque hic etiam de neces-
sitate exprimendorum veriores tenores et
effectus, pro hic plene et sufficienter ex-
pressis ac de verbo ad verbum penitus
et omnino insertis habentes, apostolica
auctoritate, tenore praesentium, approba-
mus, confirmamus et innovamus, eisque
perpetuae et inviolabilis firmitatis robur
adiuicimus; ac ea omnia et singula per-
petuo et inviolabiliter observari debere
decernimus et mandamus; et, quatenus
opus sit, de novo concedimus et ut supra
statuimus et ordinamus, omniaque et sin-
gula inviolabiliter perpetuis futuris tem-
poribus observari mandamus. Ac omnes
et singulos, tam juris quam facti defe-
ctus, si qui forsitan intervererint in eis-
dem, si quae solemnitates omissae fue-
rint, supplemus. Ita quod eiusdem colle-
gii et universitatis moderni et reliqui in
posteriorum pro tempore existentes consu-
les super huiusmodi et in specie super
praefato statuto de iurisdictione, iuxta
illius tenorem usque ad quamecumque
summam, exercendi quoad personas de
arte huiusmodi; et qui de arte non fue-
rint, usque ad dictam summam triginta
ducatorum auri de Camera, absque aliquo
alio obstaculo vel impedimento aliarum
curiarum, iurisdictionem et potestatem
habeant, prout tenore praesentium da-
mus, concedimus et clarginur faculta-
tem, licentiam et potestatem ac auctori-
tatem in omnibus et singulis causis, li-
tibus et differentiis, ex quavis causa vel
occasione ad artem huiusmodi spectan-
tibus et pertinentibus seu dependenti-
bus, una cum omnibus et singulis suis
incidentibus, emergentibus, dependenti-
bus, annexis et connexis, coram eis ver-
tentibus, et quae in futurum contigerint
moveri, procedendi summarie, simplici-
ter et de plano, nulla iuris solemnitate
vel ordine servato, sine strepitu et figura
iudicii, sola facti veritate inspecta, pro-

cedant et cognoscant, terminent et decidant, et procedere perpetuis futuris temporibus possint et valeant, usque ad totalem finalemque et effectualem executionem et partitionem omnium et singulorum eorum mandatorum, realiter vel personaliter, prout eis videbitur, relaxandorum.

Et praecipit iudicibus Urbis ne consules de super imped.

§ 9. Nec per praefatos modernos et pro Apostolicae auditorem vel alios quosvis eiusdem Urbis iudices et officiales, tam ordinarios quam commissarios, etiam praetextu obligationum in forma Camerae Apostolicae, iuxta motum proprium populo Romano concessum, sub poena excommunicationis latae sententiae incurrendi, impediri, vel alias quomodocumque et qualitercumque molestari seu reassumi aut avocari seu inhiberi possint, nec respective valeant.

Clausula sub-ata, etc.

§ 10. Et ita per quoscumque iudices, quavis auctoritate, dignitate vel facultate fungentes, etiam sanctae Romanane Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuilibet, quavis aliter indicandi, reassumendi, inhibendi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari, interpretari et definiri debere decernimus.

Clausulae preservativa.

§ 11. Et quod praesentibus seu literis desuper conficiendis, sub quovis praetextu, per quascumque clausulas, etiam derogatoriis, derogari non possit, nisi cum tota praesentium praesertim et specifica nominum eorumdem consulum mentione; irritum et inane quicquid secus a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari. Ita quod praefati pro tempore existentes consules procedere possint et valeant, illis non obstantibus, absque aliquo attentatorum et innovatorum vito.

§ 12. Non obstantibus quibusvis con-

stitutionibus et ordinationibus apostolicis, *Clausulae de-rogatoriaie.* ac gubernatori, senatori, vicario nostro aut Camerae Apostolicae auditori, ceterisque aliis iudicibus, quoad causas dicti fori, et de rebus ad artem spectantibus et pertinentibus; necnon statutis et consuetudinibus, etiam iuramento, *etc.*, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis; privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis ac facultatibus eisdem gubernatori, senatori, vicario nostro et Camerae Apostolicae auditori, collateralibus et quibusvis aliis, in genere vel in specie, sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, etiam quantumvis efficacissimis, clausulis et decretis quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus ac si pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, ac de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, et forma in illis tradita servata foret, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie specialiter et expresse, omni meliori modo, *etc.* derogamus. Necnon omnibus illis, quae dictus Bonifacius seu idem Zacharias senator in corum literis voluerunt non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque.

Fiat ut petitur. I.

§ 13. Et cum absolutione a censuris, *Repetitio clau- sularum.* ad effectum *etc.*, etiam in casibus regulae *etc.*, cum illius opportuna derogatione, quatenus opus sit, extendendis; et quod tenores literarum et statutorum praedictorum habeantur pro expressis, et latissime ac de verbo ad verbum exprimi et inseri possint; et de approbatione, innovatione, confirmatione, induito, decreto, derogatione, processu et aliis praemissis, de omnibus et singulis praedictis, quae

hic pro repetitis habeantur perpetuo in forma gratiosa et ex certa scientia.

§ 14. Quodque, si qui taceite vel expresse

Ampliatio iurisdictionis consulum quando partes consentient.

in eorumdem consulum iurisdictionem consenserint, etiam usque ad quameumque summam ius dicere et causas cognoscere et terminare possint et valeant, nec propterea per viam nullitatis impugnari vel retractari possint decernimus. Et quod praesentium sola signatura sufficiat et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, regula contraria non obstante, attento quod in Urbe, seu, si videbitur, literae desuper, etiam cum deputatione executio-

num ¹ qui assistant.

§ 15. Cum potestate pro illis ac dictis consulibus monendi, cogendi, gravandi et reaggravandi aetandi per senatorium edictum, infra districtum, iuxta formam statutorum Urbis, ac etiam per edictum publicum, constito summarie et extra iudicialeiter de non tuto accessu; et reassumendi quaseumque causas, ad instantiam rei volentis iurisdictionem dicatorum consulum, a quibuscumque iudicibus; et inhibendi sub quibuscumque poenis pecuniariis eorum arbitrio, praemissorum omnium ac singulorum, ac eum qualitatis aliorumque eirea praemissa necessaria maiori specificatione, et expressione eorumdem et quorumeumque statutorum ipsius artis, ipsius collegii arbitrio, etiam cum eorumdem praeinsertione, toties quoties eidem collegio videbitur, semel et pluries, per breve nostrum, simul vel separatim, expediri possit.

Fiat. I.

Datum Romae apud S. Petrum, nonis februarii, anno v.

Videat vicarius. I.

Visa. M. Antonius, archiepiscopus Theatinus, vicesgerens.

Dat. die 5 februarii 1564, pontif. anno v.

¹ Fortasse executorum (R. T.).

XG t.

Graeci subiiciuntur iurisdictioni ordinariorum, circa ea quae Dei cultum, sacramentorum administrationem, animarumque salutem et haeresum extirpationem concernunt ².

Pius Papa IV, ad futuram rei memoriam.

Romanus Pontifex, praecipuus aequitatis et religionis assertor, facultates et gratias ab Apostolica Sede concessas, ex quibus, tempore procedente, animarum pericula et inter catholicos scandala provenire animadvertisit, pro sui pastoralis officii debito, mature revocare consuevit.

§ 1. Sane nonnulli locorum ordinarii nuper ad audientiam nostram referri curarunt quod, in quampluribus regni Siciliae eitra et ultra Pharam et aliis christiani nominis civitatibus et locis, magna Graecorum, tam religiosorum et saecularium clericorum quam laieorum, multitudine reperitur, qui, Ecclesiae Graecae mores et ritus observantes, seque suos proprios eiusdem nationis praelatos habere, ac illis, non autem locorum ordinariis, subesse; sed, immunitatum aliquorumque privilegiorum sibi per felicis recordationis Leonem X, Paulum III, Iulium etiam III et forsan alias Romanos Pontifices, praedecessores nostros, et di etiam Sedem antiquitus concessorum praetextu, se ab eorumdem ordinariorum iurisdictione et superioritate exemptos esse praetendentes; imputitate sibi proposita, in diversas haereticas nefariasque opiniones et absurdia deliramenta passim prolabuntur, asserentes, inter alias eorum blasphemias, nullum esse defunctorum purgatorium; Romanum Pontificem aliquam in eos iurisdictionem vel auctoritatem habere negantes; indulgentias ab illo concessas dominantes; ecclesiasticas senten-

Graeci praetendentes se exemplis a iurisdictione ordinarior., imputitate sibi proposita, committebant multos errores h[ab]c expressos.

¹ Haec constitutio bis inserta reperitur in editione Mainardiana, sub numeris LXXXVIII et CVM (R. T.).

² Alia de Graecis vide in const. XXXV Innoc. IV, Sub catholicae, tom. III, pag. 380.

tias et censuras ab eo latae spernentes; sanctissimae Dei genitricis Virginis Mariae, beatorum apostolorum et aliorum Dei sanctorum festivitates, ab Ecclesia Romana sanctisque Patribus ordinatas, non observantes; sanctissimum Eucharistiae Sacramentum suis infantibus in baptismo exhibentes; inhumata defunctorum cadavera, superstitione quadam impia et plus quam barbarica, e sepuleris eruentes, igneque comburentes; ordinariorum locorum, quae habitant, visitationem iurisdictionemque contemnentes, et ecclesiasticam disciplinam perturbantes; ac demum huiusmodi aliisque suis opinonibus erroreis atque sacrilegis populos Latinos inficienes, correctionem legitimam suae praetensae exemptionis clypeo repellentes, in suis impietatis abusibusque consenescunt et immoriuntur, in suarum vicinorumque populorum, praesertim simplicium, animarum perniciem, et scandalum plurimorum.

§ 2. Nos igitur, provide considerantes

Ideo Pontifex iste eos subiicit iurisdict. ordinariorum circa ea, quae spectant Deiculum, etc.; et ritus alios eorumdem Graecorum approbatos reservat.

fuisse exemptionem aliudve privilegium a se concessum iri, ut inde scelerum imputas et animarum periculum emergat, abusibus et periculis huiusmodi, quantum cum Deo possumus, tempestive obviare volentes; ac quarecumque exemptionum aliorumque privilegiorum dictis Graecis, eorumque praelatis, rectoribus, abbatibus, et aliis, tam Sancti Basillii et alterius Ordinis regularibus, quam sacerularibus ac etiam laicis personis, quo cum nomine nuncupatis, per praefatos et alios quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem praefatam in genere vel in specie hactenus concessorum ac etiam iteratis vicibus approbatorum et innovatorum, literarumque desuper confessarum et inde secutorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, motu pro-

prio et ex certa scientia nostra ac de apostolicæ potestatis plenitudine, omnes et singulas exemptiones, ac, prout illas concernunt, desuper confessas literas praefatas, ad hoc videlicet ut ipsi locorum ordinarii quascumque Graecorum ecclesias, monasteria, prioratus et alia pia loca, tam saecularia quam eniussis Ordinis regularia, eorumque praelatos, etiam si episcopali, archiepiscopali ac maiori dignitate praefulgeant, neconon abbates, rectores, ministros et quasvis alias eiusdem nationis personas, in suis civitatibus et dioecesis consistentia, quoties opus fuerit, visitare, ac in illis suam ordinariam iurisdictionem, plenamque et omnimodam superioritatem, in iis quae Dei cultum, sacramentorum administrationem et animarum salutem, haeresumque extirpationem concernunt, exercere et equi libere et licite valeant, reliquis ipsorum Graecorum in divinis celebrandis aliisque ritibus a Sede Apostolica intactis remanentibus, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo revocamus, cassamus et annullamus, ac revocatas, cassatas et annullatas esse, nec ipsis Graecis, clericis vel laicis, eorumque praelatis, ecclesiis, coenobiis aut aliis piis locis in aliquo suffragari, sed illos omnes et singulos locorum, in quibus moram traxerint, ordinariorum visitationi, correctioni, punitioni, iurisdictioni et omnimodae superioritati in praemissis subesse, illisque, tamquam superioribus suis suarumque animarum pastoribus, humiliter obedire.

§ 3. Et sic per quoscumque indices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales, sublata eis quavis aliter iudicandi facultate, indicari et definiri debere; ac quicquid secusa quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus.

1 Approbatis, neconon privilegiis et gratiis apostolicis intactis, Cherub. (R. T.).

Decretum irritans.

Clausole de-
regatoria. Declaratio
praedictorum.

§ 4. Non obstantibus praemissis ac con-
stitutionibus et ordinationibus apostolicis,
ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 5. Per hoc tamen non intendimus
quod ipsi Graeci ab eorum graecanico
ritu distrahantur, vel alias desuper quo-
quomodo per locorum ordinarios aut
alios impediantur.

§ 6. Et quia difficile foret etc.

Datum Romae apud S. Petrum, sub
annulo Piscatoris, die xvi februario MDLXIV,
pontificatus nostri anno v.

Dat. die 16 februario 1564, pontif. anno v.

XCI.

*Decisio in favorem congregationis Late-
ranensis canonicorum regularium Ordini-
nis S. Augustini, super lite, quam
de praecedentia habebat cum congre-
gatione Cassinensi, alias S. Iustinae,
monachorum Ordinis S. Benedicti.*

Pius Papa IV, ad futuram rei memoriam.

Sedis Apostolicae providentia circum-
specta, ne rursus ea, quae in controver-
siis inter personas ecclesiasticas, praes-
sertim Altissimo sub regulari professione
famulantes, exortis, pro tranquillo reli-
gionis statu prudenter ordinavit, in mo-
lestos contentionis anfractus relabantur,
maiorem solet, dum id res ipsa requirit,
adhibere cautionem.

§ 1. Sane nuper postquam, sicut nobis
innouerat, ab antiquis usque temporis-
bus, etiam supra centum annos retro-
actos, lis et causa seu controversia inter
dilectos filios rectorem generalem et ca-
nonicos regulares S. Augustini, congrega-
tionis Lateranensis, ex una, ac mona-
chos S. Benedicti, Ordinis Cassinensis, alias
Sanctae Iustinae de Padua, congregati-
onum partibus ex altera, super illorum
praecedentia seu praecedendi suborta, et
coram diversis iudicibus, etiam in nostro

Palatii Apostolici auditorio, ventilata, ac
demum, non sine animi nostri molestia,
in oecumenico concilio Tridentino, inter
earumdem congregationum abbates, re-
vocata fuerat.

§ 2. Nos, considerantes lites et con-
troversias huiusmodi in Ecclesia, praeser-
tim inter religiosas et reformatas perso-
nas, quae, relictis mundi vanitatibus, vo-
tum suum in humilitatis spiritu Domino
et Deo nostro, qui se pro nobis usque
adeo humiliavit, ut formiam servi acci-
peret, persolvere profitentur, non modi-
cum illi praeclarae Deoque praincipue
dilectae virtuti, quae est humilitas, labem
infundere, populoque scandalum gene-
rare, ac propterea illas omni ratione sub-
movendas, publicaeque religionis tran-
quillitati, ac ministrorum Dei reconcili-
ationi et mutuae dilectioni quamprimum
consulendum esse rati, motu prop-
rio dictas causas et controversias ubi-
libet et coram quibusvis iudicibus motas
et in quibusvis instantiis indecisas pen-
dentes, ab eisdem iudicibus ad nos
avocavimus, illasque dilectis filiis nostris
Ioanni Michaeli S. Anastasiae Saraceno,
Ioanni Baptista S. Clementis Cicadae, ac
Bernardino Scoto nuncupatis, sanctae Ro-
manae Ecclesiae presbyteris cardinalibus,
audiendas, cognoscendas et decidendas,
per quamdam motus proprii schedulam,
et deinde illas per aliud nostrum rescri-
ptum eisdem cardinalibus per eos au-
diendas tantum, nobisque referandas com-
misimus.

§ 3. Qui quidem cardinales, dictis par-
tibus earumve procuratoribus et advo-
catis pluries auditis, dubiisque emergen-
tibus ad plenum discussis et resolutis,
comperto satis per eos ex compluribus
literis apostolocis diversisque aliis do-
cumentis, rationibus et probationibus,
quod ipsi canonici fuerunt et sunt de illis
clericis a S. Augustino, quinimmo a san-

Quam iste Pon-
tifex audier. et
sibi referendam
commisit tribus
cardinalibus hie
nominatis.

ctis apostolis institutis, eosdem canonicos, tam suae antiquae institutionis huiusmodi, quam etiam dignitatis clericalis, qua eos, statim quod professionem regularem emitunt, insignitos esse oportet, aliarumque qualitatum in eis existentium ratione, dictam illorum congregationem Lateranensem praefatos monacos et eorum congregationem Cassinensem praecedere debere censuerunt et concluderunt, suamque conclusionem huiusmodi ad audiencem nostram, iuxta ultimi nostri rescripti praefati tenorem, retulerunt.

§ 4. Unde nos, illorum relatione intellecta, eaque per nos diligenter examinata, quoniam eam in omnibus suis partibus veritati et iuri consonam comperimus, per nostram definitivam sententiam pronunciavimus, sententiamus, decrevimus et declaravimus abbates, praelatos et canonicos regulares congregationis Lateranensis, uti clericos, dimissa superiori veste, pallio seu cappa, in linea ueste clericalique habitu incidentes (quod etiam in alma Urbe consuetum fuerat et tunc observabatur), in processionibus et omnibus aliis actibus publicis et privatis, tam in dicta Urbe nostroque et aliorum Romanorum Pontificum successorum nostrorum conspectu, quam alias in universis et quibuscumque aliis civitatibus, terris, oppidis et locis, abbates, praelatos et dietos praececdere debuisse et debere; ac eosdem abbates, praelatos et canonicos regulares, dictamque eorum congregationem, ut praefertur ineedentes, dietis abbatibus, praelatis et monacis S. Benedicti et eorum congregationi in omnibus et singulis praemissis preferendos, anteponendos et in digniori loco collocandos fore et esse.

§ 5. Abbates vero dictarum congregationum singulariter et de per se, absque eorum conventibus, in conciliis generalibus, provincialibus et synodalibus ac aliis

Abbatesque ipsorum Religionum debere praececdere sibi-

[†] Cherub. legit: *praelatos et monachos Ord. S. Benedicti, congr. Cassinensis, praedictos praececdere etc.* (R. T.).

actibus publicis et privatis, in quibus abbates de iure vel consuetudine locum et votum habent, vel pro tempore quomodolibet habebunt, inter se, iuxta singulorum ipsorum abbatum ibidem intervenientium priorem et antiquiorem promotionem ad abbatiam, ac illorum promotione dumtaxat, non autem congregatione et Ordine cuius sint, attentis, praececdere et praeferri et in digniori loco collocaari debuisse et debere, prout ex tunc praetulimus, anteposuimus et collocavimus, praferrique, anteponi et collocari mandavimus. lactationes quoque, molestationes, oppressiones, perturbations, vexationes et impedimenta quaecumque per abbates, praelatos et monachos praedictos et eorum congregationem Cassinensem eisdem abbatibus, praelatis et canonicis regularibus congregationis Lateranensis, super praefatis omnibus et singulis et illorum occasione quomodolibet factas, praestitas et illatas, factaque, praestita et illata, fuisse et esse temerarias, illicitas, indebitas et iniustas, temerariaque, illicita, indebita et iniusta ac de facto praesumptas et praesumpta, ilicasque et illa abbatibus, praelatis et monacis congregationis Cassinensis huiusmodi fecisse et facere minime licuisse neque licere de iure. Et propterea de et super illis ac dicto iure praececdendi, omnibusque et singulis aliis praemissis perpetuum silentium imponendum fore et esse et tunc imposuimus, prout in rescripto, relatione et sententia praedictis pleniis continetur.

§ 6. Ne autem de sententiae aliorumque praemissorum validitate ullo umquam tempore dubitari, ac propter ea vel alio quovis praetextu rem mature diseussam et iudicatam rursus in controversiam retrabi, neve denuo in Ecclesia Dei inter tales personas religiosas contentiones exoriri, ae populo scandala generari

An. C. 1564
gulariter, et de
per se, absque
eorum conven-
tibus, iuxta an-
tiquiorem pro-
motionem;

Et supple-
ciusdem sen-
tentia defectu-
et illam invio-
labiliter obser-
vari meatur.

contingat, tempestive providere, ac supremam huic negotio manum apponere cupientes, necnon veriores literarum singularum praedecessorum, ac rescripti, processus, relationis sententiaeque praefatorum, et inde secutorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, motu simili, non ad ipsorum abbatum, praelatorum et canonicorum regularium congregationis Lateranensis vel alterius pro eis nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex mera deliberatione et certa scientia nostra, ac de apostolicae potestatis plenitudine, ad effectum executionis dictae sententiae tantum, omnes et singulos processus et sententiae praefatorum defectus, etiam substantiales, si qui forsan in eisdem intervenirent, harum serie supplemus, ac eandem sententiam, una cum eius processu, validos et efficaces esse, suosque plenarios et integros effectus sortiri et inviolabiliter ab omnibus observari debere; nec partes ipsas ab eis ullo umquam tempore, quovis praetextu quaesitove colore, resilire posse, sed ad illorum observationem teneri, censurisque et poenis, tam ecclesiasticis quam pecuniariis, ad id cogi et compelli, neque monacos eorumve congregationem, adversus sententiam aliave praemissa, in pristinum statum, quovis quaesito colore vel ingenio, restituи, nec illa oppugnantes audiri.

§ 7. Praesentesque literas de subreptionis vel obreptionis vitio aut intentionis nostrae aut alio quovis defectu notari seu impugnari posse; sieque et non aliter per quosecumque iudices et commissarios, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; ac quicquid securus a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit,

irritum et inane decernimus; praemissa que omnia perpetuo statuimus.

§ 8. Et quod ita fiant et observentur volumus atque mandamus, similiter venerabili fratri episcopo Amerinensi, et dilectis filiis nostro in alma Urbe et eius districtu vicario in spiritualibus ac Curiae causarum Camerae Apostolicae auditori generalibus, per praesentes motu pari mandantes quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte rectoris generalis et abbatum, praelatorum ac regularium canonicorum S. Augustini congregationis Lateranensis praefatorum vel alicuius eorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, ac illis in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra illos supplicatione, decreto, statuto, voluntate et mandato aliquisque praemissis pacifice frui et gaudere. Non permittentes eos vel eorum quempiam desuper per quosecumque quomodolibet indebite molestari, deturbari vel inquietari. Contradictores quoslibet et rebelles per sententias, censuras, et tam ecclesiasticas et pecuniarias, etiam arbitrio suo moderandas et applicandas, quam etiam privationis beneficiorum ecclesiasticorum per ipsos contradictores obtentorum poenas, aliaque iuris remedia, appellatione postposita, compescendo; ac, legitimis super his habendis servatis processibus, illos sententias, censuras et poenas huiusmodi incurrisse declarando, illosque etiam iteratis vicibus aggravando et interdictum ecclesiasticum imponendo, invocato etiam ad hoc, si opus sit, auxilio brachii saecularis.

§ 9. Non obstantibus praemissis ac felicis recordationis Bouisacii Papae VIII, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis, dummodo

quispiam praesentium vigore ultra tres diaetas ad iudicium non trahatur, ac aliis quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, neenon monasteriorum et Ordinum ac congregationum praefactorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis vel consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis illis corumque superioribus ac personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu et scientia similibus, quomodolibet concessis ac etiam iteratis vicibus approbatis et innovatis, quibus omnibus, illorum tenores pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo labore permanens, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Fides transum-
ptorum.

§ 10. Volumus autem quod praesentium transumptis, manu aliquius notarii publici subscriptis, et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, in iudicio et extra ubilibet locorum plena et indubia, eademque prorsus fides adhibeat, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die decimaoctava februarii, millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 18 februarii 1564, pontif. anno v.

Sequitur tenor sententiae predictae.

Christi nomine invocato, pro tribunal sedentes et solum Deum pree oculis ha-

¹ Cherub. addit: *quae ipsis praesentibus adhiberetur, si forent etc. (R. T.).*

bentes per hanc nostram definitivam sententiam, quam ferimus in his scriptis, in causa et causis, quae coram nobis, et quas dilectis filiis nostris Joanni Michaeli Saraceno, tituli S. Anastasiae, Ioanni Baptista Cicadae, tituli S. Clementis, ac Bernardino Scoto, tituli S. Matthaei, S. R. E. cardinalibus, primo audiendas, cognoscendas et per eos decidendas et terminandas, et deinde per praefatos cardinales per apostolica nostra rescripta nobis referendas commissimus, inter dilectos filios abbates, paelatos et canonicos regulares Ordinis S. Augustini, congregationis Lateranensis, et universam congregationem ex una, et paelatos, abbates et monacos Ordinis S. Benedicti, congregationis Cassinensis, alias S. Iustinae de Padua nuncupatos, et dictam eorum congregacionem, de et super praecedentia et iure inter eos praecedendi, tam in processionibus quam in generalibus et synodalibus seu provincialibus conciliis, omnibusque actibus publicis et privatis, rebusque aliis in actis causae et causarum huiusmodi latius deductis et illorum occasione in prima seu alia versae fuerint et vertebantur instantiis, partibus ex altera, causa huiusmodi coram dictis cardinalibus ad plenum ventilata, ac saepius auditis partibus, et dubiis in ea plene discussis et resolutis, ac visis de iure videndis, et demum per dictos cardinales nobis matura desuper facta relatione, pronunciamus, sententiamus, decernimus et declaramus abbates, paelatos et canonicos regulares congregationis Lateranensis, uti clericos, dimissa superiori ueste, pallio seu cappa, in linea ueste clericalique habitu incedentes (quod etiam in alma nostra urbe Romae consuetum fuit et nunc obser-vatur), in processionibus et omnibus aliis actibus publicis et privatis, tam in dicta alma Urbe nostra nostroque et successorum nostrorum conspectu, quam alias

Enarratio dif-
ferentiae.

Decisio quo-
ad praecedentia
tiam inter pre-
fatos canonicos
et monachos.

universis ae quibuscumque aliis eivitatis, terris, oppidis et locis dictis abbatibus, praelatis et monacis Ordinis Sancti Benedicti Cassinensis praecedere debuisse et debere; eosdemque abbates, praelatos et canonicos regulares, dictamque eorum congregationem, ut supra incedentes, dictis abbatibus, praelatis et monacis S. Benedicti et eorum congregationi, in omnibus et singulis praemissis, praferendos, antependoros et in digniori loco collocandos fore et esse. Abbates vero dictarum congregationum Lateranensis et Sancti Benedicti, singulariter et de per se, absque eorum conventibus, in conciliis generalibus, provincialibus et synodalibus et aliis actibus publicis et privatis, in quibus abbates de iure vel consuetudine loeum et votum habent, vel pro tempore quomodolibet habebunt, inter se, iuxta singulorum ipsorum abbatum ibidem intervenientium priorem et antiquorem promotionem ad abbatiam, acilla promotione dumtaxat, non autem congregatione et Ordine cuius fuerint, attentis, praecedere ac praeferri et in digniori loco collocari debuisse et debere, prout praferimus, anteponimus, collocamus, praferrique, anteponi et collocari respective mandamus. Iactationes quoque, molestationes, oppositiones, perturbationes, vexationes et impedimenta quaecumque per praefatos abbates, praelatos et monacos dicti Ordinis S. Benedicti et dictam eorum congregationem eisdem abbatibus, praelatis, canoniciis regularibus dicti Ordinis et eorum congregationi, de et super praefatis omnibus et singulis et illorum occasione quomodolibet factas, praestitas et illatas, factaque, praestita et illata, fuisse et esse temerarias, illicitas, indebitas et iniustas, temerariaque, illicita, indebita et iniusta, ac de facto praesumptas et praesumpta, illasque et illa praefatis abbatibus, praelatis et monacis fecisse et

facere minime lieuisse nec licere de iure. Et propterea de et super illis ^{Impositio perpetui silentii.} ac dicto iure praecedendi, ut supra, omnibus aliis et singulis praemissis perpetuum silentium imponendum fore et esse, ac imponimus. Utramque partem in ^{Absolutio partium ab expensis.} expensis iustis ex causis absolventes.

Ita est. I.

Ita referto et censeo pronunciandum esse. ^{Nomina cardinalium, qui causam cognoverunt et Pontificis reuelerunt.} Ioannes Michael, cardinalis Saracenus. Ita referto et censeo pronunciandum esse. Ioannes Baptista, cardinalis S. Clementis. Ita referto et censeo pronunciandum esse. Bernardinus, cardinalis Tranensis.

XCII.

Reroeatio quorumecumque indultorum, confessionalium, Maris Magni, aliorumque privilegiorum, quibuscumque, etiam regularibus, concessorum, in his, quae concilio Tridentino adversantur ¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

In Principiis Apostolorum Sede, meritis licet imparibus, divina dispositione constituti, nihil neque universalis Ecclesiae curae et solicitudini nostrae commissae salubrius, neque iniuncto nobis apostolicae servitutis officio decentius praestare possumus, quam quod providentiae nostrae ministerio oecumenicum concilium Tridentinum, sicut nostris potissimum auspicis, summaque sanctorum patrum concordia, per Dei misericordiam feliciter absolutum fuit, ita per universos, qui christiana pietate censentur, ubique suscipiatur, et, remotis quibuslibet obstaculis, ab omnibus aequaliter observetur.

¹ Indictionem huius concilii et eius prosecutionem videre est hic in constitutione **xxvii**, *Ad Ecclesiae*, pag. 90. Et indulta praelatorum concilio interessantium sunt in constitut. **xxxv**, *Circumspecta*, pag. 110; quando ligare cooperit, vide in constitutione *Sicut ad.*

Concilium Tridentinum multa statuit ad monitum reformatio- nem, quibus plurimorum indulta adversantur.

§ 1. Cum itaque in eodem concilio quamplura salubria et ad universalem morum reformationem valde utilia decreta atque statuta, maturo praesentium ipsorum examine praecedente, sint edita, quibus multa atque diversa privilegia, exemptiones, immunitates, dispensationes, facultates, conservatoriae, indulta et, ut vocant, *Confessionalia* et *Mare Magnum*, et aliae gratiae, quae variis, tam cathedralibus, etiam metropolitanis, quam collegiatis ecclesiis, monasteriis, conventibus et aliis religiosis, etiam fratum Mendicantium domibus et Ordinibus, nec non Sancti Spiritus in Saxia, Sancti Ioannis Lateranensis ac Incurabilium de Urbe, Sancti Antonii Viennensis et Sancti Bernardi lurensis, aliisque hospitalibus, militiis, eorumque capitulis et conventibus ac universitatibus, etiam Studiorum generalium collegiis, tam saecularibus quam ecclesiasticis, confraternitatibus, societibus, et tam Principis Apostolorum de Urbe quam aliis fabricis, Sanctae Cruciaetae, aliisque piis locis et operibus, nec non patriarchis, archiepiscopis, episcopis, praelatis, abbatibus, abbatissis, prioribus, praepositis et aliis ecclesiasticis, tam saecularibus quam diversorum Ordinum et militiarum regularibus, ac etiam laicis, cuiuscumque dignitatis, status ac gradus et excellentiae, ac etiam ducali, regia et imperiali dignitate fulgentibus, utriusque sexus personis, necnon aliquibus notariis et etiam de latere legatis atque nunciis, tam perpetuo quam ad tempus, per Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem Apostolicam eiusque legatos hactenus, etiam motu proprio et exacta scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, seu etiam imperatorum, regum, ducum et aliorum principum contemplatione et intuitu, etiam de fratum consilio, diversimode, variisque temporibus, in genere vel specie, ex quavis, etiam

honesta, causa concessa et etiam plures confirmata et innovata fuerint, in plerisque contrariantur.

§ 2. Nos, quibus in primis cordi est, illa ergo in- dulta hic Pon- tifex revocat; tam saneta et Ecclesiae Dei saluberrima decretalia suos, ut par est, effectus ubique consequi et ab omnibus obedienter observari, privilegiorum, exemptionum, immunitatum, facultatum, conservatoriarum, indultorum, confessionalium, Maris Magni et aliarum gratiarum praedictarum ac quarumcumque apostolicarum et aliarum literarum desuper confectarum, processumque, decretorum et aliorum inde secutorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis et plene insertis habentes, motu proprio et ex certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, quod eadem omnia et singula privilegia, exemptiones, immunitates, facultates, dispensationes, conservatoriae, indulta, *Confessionalia*, *Mare Magnum* et aliae gratiae in his omnibus et singulis, in quibus illa statutis et decretis concilii huiusmodi contrariantur, ipso iure revocata, cassata et annullata, ac ad ipsius concilii terminos atque limites reducta sint et esse censeantur; nec quicquam adversus ipsa decretalia et statuta, quominus ubique et apud omnes observentur, in aliquo suffragari posse, sed ea perinde haberi et reputari debere, ac si numquam emanassent, auctoritate apostolica, tenore praesentium, declaramus, ac etiam statuimus et ordinamus.

§ 3. Decernentes nihilominus omnia et singula, quae, vigore privilegiorum, exemptionum, immunitatum et dispensationum, facultatum, conservatoriaum, indultorum, confessionalium et aliarum quarumcumque gratiarum huiusmodi, post id tempus, quo concilium obligare coepit, facta et gesta quomodolibet fuerunt et in posterum fient, in iis, in quibus dicti con-

Et eorum vi- gore acta et a- genda, a die qua dictum concilium ligare coe- pit, nulla esse decernit.

cilii decretis adversantur, nulla, invalida et irrita esse et censeri, ac nemini, etiam quantumlibet, ut praesertim, qualificato, tam in foro, quod aiunt, fori, quam conscientiae, suffragari posse et debere.

Clausula sub-lata.

§ 4. Et ita, per quoscumque locorum ordinarios aliosque iudices et commissarios, quavis auctoritate fluigentes, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuiilibet quavis alteri iudicandi facultate, in utroque foro iudicari et definiri debere; ac quicquid secus a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus.

Clausulae de-rogatoriae.

§ 5. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Sanctio poe-nalis.

§ 6. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae declarationis, statuti, ordinationis et decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indigationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimoquarto, decimotertio kalendas martii, pontificatus nostri anno v.

Publicatio.

Anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo sexagesimoquinto, inductione octava, die vero vigesimaquarta mensis februarii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri Pii divina providentia Papae IV anno eius vi, retroscriptae litterae apostolicae affixae et publicatae fuerunt in acie Campi Florae et valvis Cancellariae Apostolicae per nos Nicolaum de Matthaeis et Camillum Cherubinum, sanctissimi domini nostri Papae cursorum.

Philibertus Chapuis, magister cursorum. Dat. die 18 februarii 1564, pontif. anno v.

XIII.

Revocatio licentiarum omnium quibuscumque (exceptis commissariis et inquisitoribus haereticac pravitatis) concessarum, tenendi vel legendi libros Lutheranos aut de haeresi suspectos. Et prohibitio illos de cetero habendi vel legendi.

Pius Papa IV, ad perpetuam rei memoriam.

Cum pro munere quod sustinemus, id praecipue nobis propositum habeamus et omni studio diligentiaque curemus, ut omnes christifideles tam gravibus calamitosisque temporibus in recta et catholica fide contineamus, id agere et providere necesse est, ut omnem omnibus aberrandi ab ea occasionem subtrahamus. Nemini autem mirum videri debet, si Romanus Pontifex nonnunquam facultates aliquas, quas ipse vel praedecessores eius, probabili adducti ratione, concesserint, postea revocet, eum, ipso rerum usu edocet, animadverterit eas iustiori de causa esse revocandas.

Cause retro-
cationis.

§ 1. Ad notitiam nostram pervenit, ex data nonnullis licentia habendi et legendi libros haereticos aut de haeresi suspectos, ad haereses et errores, qui in eis libris continebantur, refellendos, non raro evenire solere ut illis ipsis corum librorum lectio noceat, quibus ob eam causam concessa fuerit, ut aliis prodesse possent, illis ipsis haeresibus et erroribus, propter humanae mentis imbecillitatem, eos implicans, a quibus se alios revocaturos esse confisi fuerant.

§ 2. Huic rei providere et animarum periculo, quantum fieri potest, pro pastorali solicitudine occurrere cupientes, cogitantesque nobiscum nuper in sacro generali concilio haereses horum temporum ita confutatas atque damnatas fuisse, ut tantae synodi auctoritas, cuius decreta huius sanctae Sedis auctoritate, cum de-

Exordium.

Revocatio li-
centiarum ha-
bendi et legendi
libros Luther-
anos vel de ha-
resi suspectos.

liberatione matura confirmata et comprobata sunt, ad vitandos errores, et catholieae fidei veritatem agnoscendam sufficere omnibus debeat, nec ullius praeterea confutatio requirenda sit, praedecessorum nostrorum, praesertim felicis recordationis Iulii III et Pauli IV, vestigiis insistentes, motu proprio et ex certa scientia nostra ac deliberatione matura, omnes et singulas facultates habendi et legendi libros Lutheranos aut aliorum haereticorum seu de haeresi suspectos, omnibus, tam elericis saecularibus aut regularibus, quam laicis, cuiuscumque status, gradus, ordinis vel conditionis sint, etiamsi episcopali vel archiepiscopali aut alia maiori ecclesiastica seu saeculari dignitate praefulgeant (inquisitoribus et commissariis haereticac pravitatis a Sede Apostolica deputatis, quoad eo officio fungentur, exceptis), a nobis aut quo cumque praedecessorum nostrorum seu Apostolicae Sedis legatis maiorive poenitentiaro vel quibuscumque aliis, quibuscumque verborum formis et clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, irritantibusque et aliis decretis, quomodolibet, etiam motu et scientia simili, ad hoc tempus concessas, auctoritate apostolica, tenore praesentium, revocamus, et pro revoatis et irritis, perinde ac si numquam concessae fuissent, habemus et haberi volumus.

§ 3. Inhibentes omnibus sub censuris, sententiis et poenis, tam a saeris canonibus quam a Sede Apostolica ad hoc tempus constitutis in eos, qui huiusmodi libros legant aut habeant, ne quis eorum posthaec eis facultatibus uti, neve ullos omnino libros huiusmodi improbatos et prohibitos, aut quos in posterum a Sede Apostolica inquisitoribusque haereticac pravitatis aut locorum ordinariis improbari prohiberique contigerit, legere habere quecumque de causa audeat.

Prohibitio legendi et habendi libros prohibitos et prohibendos.

§ 4. Impressores autem et bibliopolas, et alios, quieumque eiusmodi libros habent habuerintve (inquisitoribus et commissariis iisdem dumtaxat exceptis), monemus, et euilibet eorum, in virtute sanctae obedientiae, et sub poena incursum criminis haeresis et aliis contra haereticos a iure inflietis et irrogatis, tam ecclesiasticis quam temporalibus sententiis, censuris et poenis, praecepimus ac mandamus ut eos libros intra sexaginta dies a die quo hae literae publicatae fuerint numerandos, quorum viginti pro primo, alios viginti pro secundo, reliquos viginti pro tertio ac peremptorio termino et monitione canonica eis assignamus, inquisitoribus haereticac pravitatis in civitatibus, in quibus ii libri sint, tradant atque consignent.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisi, ab eadem sit Sede indulatum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolieas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 6. Ut vero hae literae et quae in eis continentur ad omnium, quorum oportet, notitiam perveniant, nec quisquam ea execusatione uti possit quod illa ignoraverit, volumus et mandamus ut in basilica Vaticana Princepis Apostolorum et in ecclesia Lateranensi, tunc eum in eis populus, ut missarum solemnibus intersit, congregari solet, palam et clara voce, a Curiae nostrae ecursoribus seu notariis aliquibus publicis recitentur; et postquam recitatae fuerint, ad valvas earum ecclesiarum, itemque Cancellariae Apostolicae et in loco solito Campi Florae affigantur, ibique, quo legi et omnibus innotescere possint, aliquamdiu relinquantur.

§ 7. Transumptis quoque earum, quae

Monitio ut tales libri inquisitoribus locorum consignentur.

Clausulae de rogatoria.

Forma publi-
candi banc con-
stitutionem.

Fides transum- manu alieuius personae in dignitate eccl- plorum. esistica constitutae munita fuerint, ut sine dubitatione uilla fides habeatur, mandamus atque decernimus.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die xxiv martii MDLXIV, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 24 martii 1564, pontif. anno v.

XCIV.

Approbatio indicis librorum prohibitorum, cum regulis firmatis per patres a sacro concilio Tridentino deputatos; et prohibitio illos de cetero habendi et legendi.

Pius Papa IV, ad perpetuam rei memoriam.

Dominici gregis custodiae, Domino disponente, praepositi, vigilis more pastoris non desistimus ipsi gregi ab imminentibus periculis, quanta maxima possumus cura et diligentia, praecavere, ne propter negligentiam nostram pereant oves, quae pretiosissimo Domini nostri Iesu Christi sanguine sunt redemptae. Etsi autem quae ad fidei veritatem patefaciendam et ad horum temporum haereses confutandas pertinebant, in locum generali concilio Tridentino, Sancti Spiritus assistente gratia, nuper adeo embleata ac definita fuerunt, ut facile iam sit unicuique sanam catholicamque doctrinam a falsa adulterinaque internoscere; tamen, cum librorum ab haereticis editorum lectio non modo simpliciores homines corrumpere soleat, verum saepe etiam doctos eruditosque in varios errores et a veritate fidei catholicae alienas opiniones inducere, huic quoque rei esse duximus providendum.

§ 1. Cum autem aptissimum ei malo remedium esse sciremus, si componeretur atque ederetur index sive catalogus libro-

rum, qui vel haeretici sint vel de haere- ad formandum
tica pravitate suspecti, vel certe moribus indicem librorum prohibitorum
et pietati noceant, id negocium ad sacram rum.

Tridentinam synodum reieceramus; ea vero, ex tanta episcoporum et aliorum doctissimorum virorum copia, delegit ad eum consciendum indicem multos cum doctrina tum iudicio insignes praelatos ex omnibus fere nationibus. Qui quidem, non sine maximo labore plurimisque vigiliis, eum indicem tandem, Deo iuvante, perfecerunt, adhibitis etiam in consilium lectissimis quibusdam theologis. Peracto autem concilio, cuni, ex ipsis synodi decreto, is index nobis oblatus fuisset, ut ne ante ederetur quam a nobis approbatus fuisset, nos doctissimis quibusdam probatissimisque praelatis eum accuratissime legendum examinandumque tradidimus, et ipsi etiam legimus.

§ 2. Cum igitur eum magno studio, illum ideo iam acer iudicio, diurna cura confectum, et perfectummodo
praeterea commodissime digestum esse approbat hic Pontilex:
cognoverimus, nos, saluti animarum consolare, tamque ob causam providere eu-
pientes, ne libri et scripta cuiuscumque generis, quae in eo improbantr, sive ut haeretica sive ut de haeretica pravitate suspecta, sive ut pietati ac morum honestati inutilia aut aliqua correctione saltem indigentia, posthaec a christifidelibus legantur, ipsum indicem, ita cum regulis ei praepositis, auctoritate apostolica, tonore praesentium, approbamus, imprimique ac divulgari et ab omnibus universitatibus catholicis ac quibuscumque alii ubique suscipi, easque regulas observari mandamus atque decernimus.

§ 3. Inhibentes omnibus et singulis, illasque legi tam ecclesiasticis personis, saecularibus et regularibus, cuiuscumque gradus, ordinis et dignitatis sint, quam laicis, quoicumque honore ac dignitate praeditis, ne quis, contra earum regularum praescriptum aut ipsius prohibitionem indicis, libros ul-

1. Vide *Regulas x De libris prohibitis ad calcem Canon. et Decret. Conc. Trid. editas (R. T.).*

los legere habereve audeat. Si quis autem
adversus eas regulas prohibitionemque fe-
cerit, is quidem, qui haereticorum libros
vel eiusvis auctoris scripta propter haer-
esim vel falsi dogmatis suspicionem dam-
nata atque prohibita legerit habueritve,
ipso iure in excommunicationis poenam
incidat, eamque ob causam in eum, tan-
quam de haeresi suspectum, inquire et
procedi liceat, praeter alias poenas super
hoc ab Apostolica Sede sacrisque cano-
nibus constitutas. Qui autem libros alia
de causa prohibitos legerit habueritve,
praeter peccati mortalis reatum, episco-
porum arbitrio severe se noverit punien-
dum.

*Contraria de-
rogat;*

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et
ordinationibus apostolicis contrariis qui-
buscumque. Aut si aliquibus, communiter
vel divisim, ab eadem sit Sede indultum
ne excommunicari possint per literas apo-
stolicas non facientes plenam et expres-
sam ac de verbo ad verbum de indulto
huiusmodi mentionem.

*Formam pu-
blicationis hu-
bris bullae pro-
fert;*

§ 5. Ut haec autem ad omnium noti-
tiam perveniant, neque quis excusatione
ignorationis uti possit, volumus et man-
damus ut haec literae per aliquos Curiae
nostrae cursorum in basilica Vaticana Prin-
cipis Apostolorum et in ecclesia Latera-
nensi, tunc cum in eis populus, ut mis-
sarum solemnibus intersit, congregari so-
let, palam et clara voce recitentur; et
postquam recitatae fuerint, ad valvas ca-
rini ecclesiarum, itemque Cancellariae
Apostolicae et in loco solito Campi Florae
affigantur, ibique, ut legi et omnibus in-
notescere possint, aliquantis per relinquantur.
Cum autem inde amovebuntur, ea-
rum exempla in iisdem locis affixa rema-
neant. Nos enim per recitationem hanc,
publicationem et affixionem omnes et
singulos, qui in his literis comprehen-
duntur, post tres menses a die publica-
tionis et affixionis earum numerandos,

volumus perinde adstrictos et obligatos
esse, ac si ipsismet illae editae lectaeque
fuissent.

§ 6. Transumptis quoque earum, quae
maini alienius publici notarii scripta,
subscriptave, et sigillo ac subscriptione
alienius personae in dignitate ecclesiastica
constitutae munita fuerint, fidem sine ulla
dubitacione haberri mandamus atque de-
cernimus.

Datum Romae apud Sanctum Petrum,
sub anno Piscatoris, die xxiv martii
MDLXIV, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 24 martii 1564, pontif. anno v.

XCV.

*Approbatio confraternitatis sub invoca-
tione Sanctissimi Nominis Dei, ad ca-
vendum blasphemias, periuria illici-
taque iuramenta instituta, cum indul-
gentiarum et aliarum gratiarum con-
cessione.*

Pius Papa IV, ad perpetuam rei memoriam.

In initium nobis apostolieae servitutis
officium nos admonet ut animarum sa-
luti, quantum cum Deo possumus, etiam
multiplicatis gratiis, omni ratione consu-
lamus.

§ 1. Hodie siquidem per nos accepto
quod in Burgensi et pluribus aliis Hispa-
niarum civitatibus et aliis locis una salu-
berrima confraternitas sub vocabulo No-
minis Iesu instituta erat, cuius confratrum
partes potissimum essent diligenter ca-
vere ne vel ipsi vel alii coram eis aliquo
modo, nisi ob causam gravissimam, iura-
rent, et contrafacentes modeste admone-
rent. Quodque ipsi confraternitati plurimi
christifideles se conscribi fecerant, quo-
rum opera et studio blasphemiae, periuria
et alia illicita iuramenta commode prohi-
bebantur.

§ 2. Nos, ut ipsa confraternitas in ma-

Exordium

*Institutio so-
dalitatis Nomi-
nis Dei in Hi-
spaniis.*

Approbatio iori semper reverentia habeatur, et christifideles eo libentius illam ingrediantur, que terrarum cum indulgen. pro die Circumcisionis,

stifideles eo libentius illam ingrediantur, quo ipsa amplioribus decorata spiritualium gratiarum donis, et apostolicis fuerit suffulta privilegiis, de omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus et singulis dictae confraternitatis, ubi vis terrarum et locorum nunc et pro tempore diffusa est, utriusque sexus confratribus in illa nunc et pro tempore descriptis, ubilibet constitutis, sive sub eiusdem confraternitatis Regula prius edita sive sub alia similis comprehendantur, qui vere poenitentes et confessi die festo Circumcisionis Domini nostri Iesu Christi annis singulis, in perpetuum, sacrosanctum Eucharistiae Sacramentum suscep- rint, et solemnitati per ipsam confraternitatem in dicto die festo ubi vis locorum pro tempore celebrari solitae in toto vel in parte interfuerint, quoties id egerint, toties, pro quolibet die festo huiusmodi, plenariam omnium et singulorum ac quorundam peccatorum suorum indulgentiam, remissionem et absolutionem, auctoritate apostolica, tenore praesentium, concedimus et elargimur.

§ 3. His vero dictae confraternitatis confratribus, qui qualibet prima die dominica minima coincidat, cuiusque mensis totius anni, similiter in perpetuum ad missam, quam ipsi confratres audire tenentur, audiendam conve- nerint, quotiescumque id egerint, decem annos.

§ 4. Qui vero temere iurantem alias divinum nomen blasphemantem, mo- desto et charitatively quandocumque admonuerint, pro qualibet vice, centum dies. Et unicumque verbi Dei praedicatori sæculari vel cuiusvis Ordinis regulari, qui christifideles ut a iuramentorum abusibus caveant et hanc dictae confraternitatis Regulam amplectantur iortatus fuerit, decem annos de iniunctis sibi poenitentiis

in forma Ecclesiae consueta misericorditer in Domino relaxamus.

§ 5. Et ut ipsi confratres dictae indulgentiae plenariae, Deo propitio, facilius efficiantur participes, illis et eorum singulis, indulgentiam huiusmodi consequi volentibus, ut dicto die festo Circumcisionis occurrente, quosecumque sibi ben- visos idoneos presbyteros, saeculares vel cuiusvis Ordinis regulares, per ordinarium loci approbandos, in suos possint eligere confessores, qui, confessionibus ipsorum diligenter auditis, eos et eorum quemlibet ab omnibus et quibusvis aliis ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine aut mixtum, quavis occasione vel causa lati (salvo ta- men iure tertii), neenon ab omnibus et singulis eorum peccatis, criminibus, ex- cessibus et delictis, quantumcumque gravibus et enormibus, etiam locorum ordi- nariis ac Sedi Apostolicae reservatis, præterquam in bulla die Coenae Domini legi consueta contentis, dicta auctoritate apo- stolica absolvere, visque pro commissis poenitentiis salutarem iniungere. Ac vola quacumque (Hierosolymitano, visitationis Liminum beatorum apostolorum Petri et Pauli praedictorum de Urbe ac Iacobi in Compostella, neenon castitatis et Religio- nis votis diuitaxat exceptis) in alia pietatis opera committare valeant, similiter, auete- ritate et tenore praemissis, perpetuo con- cedimus et indulgenus.

§ 6. Mandantes universis et singulis ve- nerabilibus fratribus nostris patriarchis, archiepiscopis et episcopis ac dilectis filiis ceteris ecclesiasticis praelatis et locorum ordinariis ubilibet constitutis eorumque generalibus in spiritualibus vicariis et officiis, quod, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro confratrum praedictorum parte fuerint requisiti, eidem confraternitati praedictae pro posse faveant,

Primaque do- minica coins- cendumque mensis,

Admonentibus quoque temere iurantibus et blasphemantibus.

Facultas con- fratr. eligendi in die Circum- cisionis confes- sores approba- tis, qui eos absolvant etc.

Criterium fa- vo ut promov- tionis huius so- ciatatis.

favorabiliter assistant, et illam promovere
procurent.

§ 7. Praesentibus, quas nunquam, etiam

Clausulae huius
constitut. praeservativa.
per nos aut alios Romanos Pontifices suc-
cessores nostros, vel Sedem praefatam,
aut alios quosecumque quomodolibet re-
vocari, suspendi, limitari, reduci, modi-
ficari, aut eis in aliquo derogari posse;
neque sub quibusvis illarum aut similium
vel dissimilium indulgentiarum et gracia-
rum revocationibus, suspensionibus, alte-
rationibus, modificationibus, limitationi-
bus, derogationibus aut aliis contrariis
dispositionibus, in genere vel specie, per
nos vel successores nostros aut Sedem
praefatam seu quosvis alios et ex quibus-
cumque, etiam urgentissimis et necessariis,
causis, etiam pro fabrica basilicae Prin-
cipis Apostolorum de Urbe, Crucifixae Sancta
vel expeditione contra infideles, etiam
ad imperatoris, regum, reginarum, du-
cium, principum vel aliorum instantiam
seu eorum contemplatione, vel etiam motu
proprio et ex certa scientia ac alias quo-
modolibet canonice vel de facto, nunc et
pro tempore impositis et factis, nullatenus
unquam comprehensis, sed semper ab
illis exceptas, et quoties illae emanabunt,
toties in pristinum et validissimum statum
restitutas et de novo concessas fore ac
censeri decernimus, perpetuis futuris tem-
poribus 1.

§ 8. Ut autem ipsi confratres maiorem
a nobis gratiam reportasse laetentur, eis-
dem confessoribus confratribus iuramenta
quaclibet sine alterius praeiudicio rela-
xare. Et praeterea eidem confraternitati
illiisque confratribus ac ecclesiis, cap-
pellis et altaribus eiusdem ubilibet con-
stitutis, quod quocumque tempore cuius-
vis interdicti et cessationis a divinis, vide-
licet dicto die festo Circumcisiois, a pri-
misi vesperis usque ad occasum solis eius-
dem diei inclusive, vesperae, missae alia-
que divina officia in ipsis confraternitatis

In die Circum-
cisionis, non ob-
stante inter-
dicto, in locis
confraternitatis
celebrari po-
test, et socio-
rum corpora se-
peli vi valent.

1 Duraturas addit Cherub. (R. T.).

ecclesiis, altaribus ac cappellis solemniter
et publice celebrari. Qualibet vero prima
die dominica eiuslibet mensis privati
confratres privatam eorum missam, ex
eiusdem confraternitatis instituto cele-
brari solitam, celebrari facere, illique in-
teresse. Ac insuper semel in mense Do-
minicum Corpus suscipere. Et quoties ali-
quem vel aliquos ex ipsis confratribus
quocumque tempore interdicti seu ces-
sationis a divinis huiusmodi mori conti-
gerit, dummodo causam non dederit in-
terdicto, eorum cadavera cum moderata
pompa sepeliri, libere et licite valeant.
Et interim interdicta et cessationes a di-
vinis huiusmodi, quaecumque sint, ad ef-
fectum premisum, omnino suspendantur
et suspensa esse censeantur, auctoritate
apostolica, tenore praesentium, concedi-
mus et indulgimus.

§ 9. Ac praesentes literas sub quibus-
vis revocationibus, derogationibus vel li-
mitationibus similium gratiarum, per nos
vel successores nostros, in genere vel in
specie, ex quibusvis, etiam urgentissimis,
causis, etiam ad imperatoris, regum et
aliorum principum instantiam, pro tem-
pore quomodolibet emanatis, nullatenus
comprehendi, sed semper ab illis exceptas
fore.

§ 10. Et ita per quocumque indices et
commissarios, quavis auctoritate fungentes,
sublata eis et eorum euilibet quavis aliter
indicandi et interpretandi auctoritate et
facultate, iudicari et definiri debere, ac
quicquid secus a quoquam, quavis auctor-
itate, scienter vel ignorantiter, attentari
configerit, irritum et inane decernimus.

§ 11. Non obstantibus quibusvis aposto-
licis, ac in provincialibus et synodalibus
conciliis editis, generalibus vel specia-
libus, constitutionibus et ordinationibus,
ac Cancelleriae Apostolicae regulis editis
et edendis, neconon, etiam iuramento, con-
firmatione apostolica vel quavis firmitate

Clausulae pro-
servativa.

Decretum ir-
ritans.

Clausulae de-
rogatoriae.

alia roboratis, statutis et consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 12. Volumus autem, ne confratres ipsi, Declaratio circa dictam facultatem eligendi confessorem. quod absit, propter huiusmodi gratiam reddantur proeliviores ad illicita committenda, quod si a sinceritate fidei et unitate S. R. E. ac obedientia et devotione nostris vel successorum nostrorum Romanorum Pontificum canonice intrantium destiterint, aut confidentia eiusdem gratiae aliqua commiserint, gratia et literae, quoad eligendum confessorem huiusmodi, illis nullatenus suffragentur.

§ 13. Volumus autem quod si aliqua Declaratio circa dictas indulgentias. alia indulgentia fuerit per nos in aliquo loco eidem confraternitati concessa, praesentes, quoad locum huiusmodi, nullae sint.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub anno Piscatoris, anno Incarnationis dominiae millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, idibus aprilis, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 13 aprilis 1564, pont. anno v.

XCVI.

Cancellarie criminales Status Ecclesiastici ex causa vere onerosa aliis non concessae, Reverendae Camuae Apostolicae iterato applicantur, et statuta pro cancellariis praefiniuntur, cum privilegiorum concessione; ac thesaurarii et auditoris Camerae super illis et eorum causis iurisdictione et auctoritate!

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Superna providentia, quae eunctorum christifidelium coetum per diversa rectorum officia statuit in rectitudine gubernandum, pontificalem ad hoc nobis supremam contulit dignitatem, ut prae ceteris,

¹ Eadem applicationem fecit Paulus IV in constitutione xv, *Romanis*, tom. vi, pag. 518.

per congruam executionem pastoralis officii, cuius ministerio, numine afflante divino, quamvis indigni, praesidemus, eunctorum, praesertim nobis et Sedi Apostolicae subditorum, utilitati et indemnitate salubriter consulamus; ae ne in civitatibus, terris, castris et aliis eidem Sedi immediate subiectis locis, notariorum et tabellionum seu seribarum incuria vel nimia indulgentia aut impunitate, partium contrahentium et litigantium actus et instrumenta, summo cum eorum detimento, depereant, aut falsitatis, immutationis vel alterationis vitio subiaceant, sed ad omnium commoditatem illa debite diligenterque conserventur illaes, et proinde, ut ius suum unicuique intactum remaneat, openi et operam efficaces impendamus.

§ 1. Cum itaque (sicut magno cum animi nostri moerore accepimus) in quamplurimis Status nostri Ecclesiastici civitatibus, terris, castris et locis nulla feraunt rara admodum arehivia seu regestra, pro contractuum instrumentorumque et actorum aliorum, neconon variis alterius generis publicarum scripturarum debita conservatione, sint instituta, et si quae sint ita ineeritis usu et consuetudine depravata reperiantur, ut qui illis praesunt notarii, tabelliones et seribae, etiam actuarii, cum ipsi vel ad tempus a locorum communitatibus et universitatibus seu aliis superioribus aut personis, ad id se protestanti habere praetendentibus, ad notariatum officia exercenda sint electi, vel ex eo quod officia ipsa a nobis vel predecessoribus nostris Romanis Pontificibus seu Camera Apostolica ipsis gratiore concessa sunt, exercitia suorum officiorum huiusmodi parvipendentes, illorumque admissionem vel privationem seu quasvis alterius generis muletas vel poenas nusquam metuentes, partes ipsas exhibendis instrumentis, quorum conservationem ipsi prorsus negligunt, in forma probante, ac

Causa istius constitutionis.

solutionibus superinde faciendis pro eorum arbitrio vexare non vereantur, ac (quod peius esse videtur) ipsorumque quamphires, praesertim in locis, in quibus illorum electio et deputatio ad communites aut universitates, quas etiam circa officiorum dannorum datorum concessiones variis modis aberrare nobis plene constitit, spectat, literarum et artis notariatus rudes prorsus et ignari, ac ad tale munus suscipiendum et exequendum penitus inhabiles sint, in consciendis instrumentis et aliis actibus publicis, sive decreatis et declarationibus annotandis, infinitos committant errores et falsitates. Ae nulli revisores, qui se de notariorum eorumdem idoneitate et sufficientia informent, ac de eis attestentur, existant, sed passim favore, pretio vel pactionibus, etiam super officiorum notariatum huiusmodi emolummentis, partim vero electores, partim vero iudices et commissarii, dividendis et distribuendis coniunctim elegantur, ac propter ea excessiva scripturarum taxae et exactiones, non minus iniuste quam indebite, extorqueantur, causaeque in longum protrahantur et quasi immortales efficiantur.

§ 2. Cumque institutio felicis recordationis Pauli Papae IV, praedecessoris nostri, praenmissis ac forsitan aliis tunc suadentibus causis moti, super officiis notariatum huiusmodi in causis criminalibus Status nostri praedicti, proinde quidem ac permaxime utilium capitulorum editio facta per legatos et vicelegatos ac gubernatores locorum ita negligantur, ut ipsi (nescitur qua ratione ducti), praeter et contra mentem et intentionem nostras, illa et capitulis huiusmodi omnino neglectis, cancellarios et notarios pro eorum libito, in civitatibus, terris, castris et locis, sub eorum legationibus seu guberniis comprehensis, ponere, alios amotis, in eorum officia, aut ea, quae ad illa spectant, se ingerere non formidant, quam

1 Cherub. legit: *aliis amotis, aut si non amotis, in eorum etc. (R. T.).*

ob causam plura etiam ad praesens in huiusmodi criminalibus notariatum officia penes dictam Cameram, non sine maximo eius detimento, vendenda remanent, in gravem divinæ Maiestatis offendam, partimque contrahentium et litigantium praeiudicium et gravamen, notariorumque, iudicium et commissariorum neconon communitatum et universitatum aliarumque personarum animarum periculum et iactiram ac plurimorum scandalum.

§ 3. Nos igitur, quo imminet talia ad meliorem et saniorem statum reducendi continua solicitude, praemissis, ne fiant in posterum, debitae provisionis nostræ adminiculo, quantum nobis ex alto conceditur, obviare; neconon animarum saluti, nostrorumque civitatum, terrarum, castrorum et locorum huiusmodi ac eorum incolarum, praesertim litigantium et contrahentium, statui, quieti, commoditati, securitati ac salubriori directioni illorum regiminis considerare volentes; neconon quaecumque provisiones, concessiones, assignationes et quasvis alias dispositiones de praedictis civilibus, et quacumque coniunctim quam separatim exerceri solent, et nondum vendita penes dictam Cameram existunt, criminalibus huiusmodi, et ratione scripturarum dumtaxat dannorum datorum officiis, civitatum, terrarum, castrorum et locorum huiusmodi, etiam ad legatorum, communitatum, universitatum et aliarum particularium personarum, cuiuscumque dignitatis, praeminentiae et auctoritatis existentium, quovis modo pertineant, et illa per deputatos a legatis, vicelegatis, gubernatoribus seu potestatis vel aliis institutione ministris hactenus exerceri solita sint, ac ad praesens exercercentur, quibusvis personis, cuiuscumque status, gradus et conditionis existentibus, per nos aut quocumque alios Romanos Pontifices praedecessores nostros ac Sedenem eandem, ac etiam legatos, vicele-

Pauli IV constitutio edita super istis cancellariis male observatur.

Ideo ab isto Pontifice revocantur omnes concessiones de eis factae ex causa non one-
rata.

gatos, gubernatores, potestates ac alios officiales et personas huiusmodi, perpetuo vel ad tempus, praeterquam tamen ex causa onerosa, solutionis videlicet et ex bursationis pecuniarum factas, illarum omnium veriores tenores, datas et decreta, etiam irritantia, in eis apposita, ac causa propter quas factae et concessae fuerunt, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, harum serie revocantes, cassantes et annullantes, ac revocatas, cassatas et annullatas nulliusque roboris vel momenti existere, neminique suffragari aut prodesse posse seu debere decernentes. Ipsaque officia a quibusvis communitatibus, universitatibus, legationibus, guberniis, etiam perpetuis vel temporalibus, neconon magistratibus, potestatibus et aliis iudicibus et personis, penitus et omnino perpetuo dismembrantes et separantes, ac eadem officia Camereae praefatae applicantes et appropriantes, et ad illam in futurum perpetuo¹ declarantes et decernentes.

Paulique praedicti bullæ confirmatur. § 4. Neconon Pauli praedecessoris huiusmodi super notariatuum in criminalibus officiis confectas literas, veriorem illarum tenorem, ac si de verbo ad verbū insertus foret, praesentibus pro expresso ac inserto habentes, apostolica auctoritate, etiam perpetuo, confirmantes et approbantes, motu proprio, non ad aliquius nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de mera nostra deliberatione, dilectum filium Donatum Matthaeum Minalem, modernum et pro tempore existentem thesaurarium nostrum generalem, totius Status nostri Ecclesiastici et Camere huiusmodi commissarium generalem, ad omnia et singula quarumcumque legationum, civitatum, terrarum et locorum totius Status Ecclesiastici praedicti notariatuum in civilibus ei nondum vendita criminalia, neconon dannorum datorum officia, etiam si illa per unum vel duos aut plures notarios exerceri consueverint, ac

¹ Adde cum Cherub. spectare (R. T.).

sub quorumunque S. R. E. cardinalium vel aliarum personarum legationibus aut guberniis, perpetuis vel temporalibus, comprehensa sint, cum eorum scripturis, si quae sint, neconon honoribus, oneribus et emolumentis, cum capitulis infrascriptis ac alias cum obligationibus, clausulis, cantelis, decretis, pactis et conditionibus, ac pro pretio seu pretiis dicto thesaurario benevisis in utilitatem ipsius Camereae convertendis et applicandis ad vitam quibusvis personis, originariis vel forensibus sibi benevisis.

§ 5. Ita quod lieeat ipsi thesaurario pro tempore existenti personas huiusmodi officia pro tempore ementes, in corporalem, realem et actuali omnium et singulorum officiorum emptorum huiusmodi possessionem seu quasi inducere, inducitosque defendere et manutenere, amotis exinde, etiam manu regia, appellatione postposita et cessante, quibusvis eorum detentoribus, quos nos etiam per praesentes amovemus et amotos esse denunciamus.

§ 6. Neconon personas officia huiusmodi pro tempore ementes, statim, emptione et illorum admissione factis, in notarios publicos et legales creamus, constituimus et deputamus. Ita quod eis in posterum lieeat quelibet instrumenta et scripturas, etiam ratione dannorum datorum huiusmodi, ac in civilibus et criminalibus causis respective, coniunctiu vel separatim, et alias, iuxta modum per praedictum thesaurarium praescribendum, coram quounque sive quibuscumque iudicibus et personis, saecularibus vel ecclesiasticis, quounque potestate, vel etiam cardinalatus honore aut alias fulgentibus, et tam in iudicio quam extra scribere.

§ 7. Neconon officia in criminalibus huiusmodi nondum vendita, si dictus thesaurarius illorum emolumentorum tenuitatem perspexerit, una cum civilibus of-

Thesaurario
facultas eas a-
lienandi conce-
ditor.

Concellarii
statim publici
notarii efficien-
tur.

Thesaurarii
facultas ven-
dendi cancella-
rias etiam ori-
ginariis,

ficiis, literis Pauli praedecessoris huiusmodi quoad hoc non obstantibus, personis, etiam locorum originariis et incolis vel forensibus, ac alias prout eidem thesaurario melius videbitur, nomine eiusdem Cameræ et in illius utilitatem vendenda, concedenda, conferenda et alienanda, et ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine constituimus et deputamus.

Cameramque ipsam omniamque illius bona, praemissorum occasione, in amplissima forma eiusdem Cameræ obligandi; aliaque in praemissis et circa ea necessaria ac opportuna faciendi et exercendi; necnon detentorcs praedictos expellendi;

§ 8. Eique Cameram ipsam omniamque illius bona, praemissorum occasione, in amplissima forma eiusdem Cameræ obligandi, aliaque in praemissis et circa ea necessaria ac opportuna faciendi et exercendi; necnon detentorcs praedictos expellendi.

Commissarios seu commissarios loco sui, cum simili aut limitata potestate, facultate et auctoritate ac alias, prout sibi videbitur, ad praemissa deputandi;

§ 9. Ac unum vel plures commissariorum

Dubia inter- pretandi lites decidendi sum- marie, etc.

omnibus et singulis aut aliis, illorum occasione, per eorumdem officiorum emptores aut communitates, universitates, legatos, vicelegatos, gubernatores aut alias personas, dubitari contigeret, ac propterea iam forsitan inter eos orta sint, et oriuntur in posterum contigerit lites et dubia, illa interpretandi et declarandi, ac summarie, simpliciter et de plano, sine strepitu et figura iudicij, appellatione remota, decidendi et terminandi, plenam et liberam ac omnimodam potestatem, facultatem et auctoritatem damus, concedimus et impunitur.

Prohibitio re- teris omnibus de cancellariis disponendi.

§ 11. Districtius inhibentes quibusvis communitatibus, collegiis et aliis particularibus personis et pro tempore existentibus legatis, vicelegatis, gubernatoribus, potestatibus, officialibus, iudicibus et commissariis, quibuscumque potestate, auctoritate, facultatibus, privilegiis, indultis, praerogativis, præminentibus et di-

gnitatibus munitis, ne sub indignationis nostræ ac excommunicationis latae sententiae, aliquæ quoad inferiores a legatis et vicelegatis praedictis, eiusdem thesaurarii arbitrio moderandis, applicandis et infligendis poenis, quovis quaesito colore, ingenio vel praetextu, audeant seu præsumant se ulterius in eisdem notariatum officiis, tam per Cameram venditis quam deinceps vendendis, ac aliis praemissis, vel eorum interpretatione ac originalibus scripturis officia huiusmodi ipsorumque notariorum præiudicium concorrentibus, per se seu eorum cancellarios seu secretarios aut scribas vel alium seu alios intromittere, aut de illis quomodolibet disponere, seu notarios illa pro tempore ementes molestare, perturbare vel impedire aut contra eos procedere. Decernentes et declarantes detentores praedictos spoliatos esse, dici et censeri, aut illis actionem spoli propterea competere aut desuper agere.

§ 12. Ac praesentes literas ullo umquam tempore, quovis quaesito colore vel ingenio, de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio seu intentionis nostræ defectu notari, argui vel impugnari, seu restitutions in integrum adversus illas, per sic amotos vel alios quoscumque imputari, aut eos illis, etiam motu simili, contra uti, ipsasque praesentes ad viam juris reduci, etiam enormissimæ laesionis aut alio quovis praetextu, nullatenus posse. Ac illas et quascumque venditiones, alienationes et concessiones de eisdem officiis per eundem thesaurarium et commissarios ab eo pro tempore deputatos, nomine eiusdem Cameræ faciendas, sub quibusvis revocationibus, suspensionibus, alterationibus vel limitationibus contrariis minime comprehendendi, sed illas, perpetuis futuris temporibus, validas et efficaces fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et inviolabiliter observari, et

Praeservatio huiusmodi ven- ditionum.

quoties illae emanabunt, toties in pristinum et validissimum statum, etiam sub data posteriori per ipsum thesaurarium seu commissarios et emptores eligenda, restitutas et de novo concessas esse et censeri; neconon personas, quibus officia huiusmodi vendentur et concedentur, si per legatos, vicelegatos, gubernatores, potestates et alios officiales praedictos pro tempore existentes modo aliquo molestari vel impediri contigerit, Camerani ipsam ad ipsos defendendum et manutendendum ac alia praemissa omnino teneri.

§ 13. Ac officia notariatum huiusmodi per triennium, a data praesentium compunctionis non vacabilia non esse, neque censeri, sed dicto triennio claps, singulorum officiorum praedictorum, quando per illa obtinentium resignationes, vel obitus, seu quamecumque aliam dimissionem vel admissionem aut venditionem vacaverint, illa, praecedentibus supplicationibus, manu Romani Pontificis aut in eius praesentia signandis, ac alias in omnibus et per omnia, prout in aliis Romanae Curiae officiis vacabilibus fieri consuevit, expediri debere. Neconon illa, hac prima vice tantum, per dictum thesaurarium pro pretio reperibili vendi; ipsumque thesaurarium literas patentes illarum concessionum et assignationum desuper expedire et concedere posse; ipsaque officia sub praesentibus comprehendi, et per eas Camerae praedictae applicata esse et censeri.

§ 14. Neconon personas illa pro tempore euentes facultatem instrumenta quaecumque rogandi queat, necnon actilandi aliaque faciendi in quoecumque et quibuscumque tribunalibus gubernatorum ac eiusdem Status Ecclesiastici Rotae auditorum, civitatum, communitatuum, potestatum, commissariorum deputatorum et deputandorum et aliorum quorumcumque officialium et iustitiae ministrorum ac in curia seu curiis mercatorum quorumli-

bet, ac coram quibuscumque officiis bulletinarum, datorum, gabellarum, mercium sive pecudum ac damnorum datorum huiusmodi, tam in causis civilibus quam criminalibus sive mixtis, iuxta modum per thesaurarium huiusmodi in illorum officiorum concessionum patentibus literis praescribendum et non alias, habere.

§ 15. Ac tam cives vel originarios et incolas civitatum, terrarum, castrorum et locorum, in quibus officia huiusmodi instituta fuerint, quam extraneas personas officia ipsa emere posse.

§ 16. Et ita in praemissis omnibus et singulis per quosecumque iudices et commissarios, etiam causarum Palatii Apostolice auditores, seu illorum locatenentes, ac etiam S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; ac irritum et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, configerit attentari.

§ 17. Volumus autem quod personae, quibus officia huiusmodi concedentur, notarii curiales nuncupentur: ipsique infra scripta ac ea quae in eiusdem Pauli predecessoris literis continentur ordinationes, statuta et capitula quaecumque, et praesertim ea quae illorum syndicatum concernunt, omnino observare, librosque confidere ac eorum instrumenta in protocolla debita redigere, sententias etiam aliasque scripturas diligenter conservare teneantur.

§ 18. Quodque de cetero omnia acta, quae in litibus et causis fieri et scribi contingit, non in forma processus, sed in libris manualibus nuncupatis, scribere tenentur.

§ 19. Nec ratione tam criminalium quam civilium officiorum huiusmodi, pro mercede, plusquam hodie capitul, capere possint, servatis modo et taxa in literis

Originarii et
exterioras con-
sequi possint;

Et ita et non
alias observo-
tur.

Cancellarii sta-
tuta Pauli IV
et istas ordina-
tiones servent;

Acta in ma-
nualibus scri-
bant;

Taxas obser-
vent;

Pauli praedecessoris praefati circa huiusmodi officia criminalia praescriptis.

Indultis et exemptionibus a Paulo IV concessis perfruantur;

§ 20. Ipsisque omnibus et singulis privilegiis, praerogativis et exemptionibus notariis criminalibus per literas Pauli praedecessoris huiusmodi concessis, quo ad personas et res ipsum notariorum et eorum substitutorum ac familiae usum et victum, in civitatibus, terris, castris et locis praedictis, ac, extra eas, per universum Statum nostrum Ecclesiasticum praedictum utantur, potiantur et gaudeant.

Contributions nemini dare debent.

§ 21. Quodque partem aliquam suorum emolumenterum contribuere, aut aliquod onus vel responsionem, ratione suorum officiorum, quibusvis communitatibus, collegiis, legatis, gubernatoribus aliisve personis solvere minime teneantur, non obstante quod alias contribuerint seu solverint aut onus aliquod habuerint, etiam ex causa onerosa, solutionis videlicet et exbursationis pecuniarum dictae Camerae tantum factae. Sed eo casu certior factus thesaurarius ipse, prius iis, quorum interest de sorte principali, quam solverint, aut alia aliqua remuneratione vel assignatione providere, et circa ea in prima dictorum officiorum venditione advertere debeat et teneatur. Sitque pro ea vice dumtaxat merus index, ita ut ab eius sententiis seu declarationibus vel decretis, verbo vel in scriptis, etiam ad partium instantiam latis et factis, appellari non liceat, auditis prius iis, quorum interest, quibus interea emptores praefati nihil solvere teneantur.

Auditor eorum index deputator, et thesaurarius respetive

§ 22. Ac quod dicta Camera et illius Curiae causarum pro tempore existens generalis auditor et thesaurarius ac eorum quilibet in solidum emptores eorumdem officiorum, eorumque per eos emptorum officiorum huiusmodi substitutos in pacifica possessione manuteneret debeat; ac, facta venditione praedicta, dictus auditor notariorum curialium huiusmodi, in

omnibus causis, tam ratione dictorum suorum officiorum, quam alias contra eos per quoscumque quomodolibet pro tempore motis, merus index et executor sit esseque censeatur. Ita ut ipsi coram alio indice, quovis praetextu vel causa, evocari seu trahi non possint, ac in eisdem litibus et causis, quae videlicet ratione personarum suarum inter eos, ac officiorum eorum contra quoscumque, idem auditor manu regia, sine strepitu et figura indicii, sola facti veritate inspecta, appellatione ab eius sententia remota, procedere possit et debeat. Ita tamen quod pars, quae gravata censebitur, parito iudicato et refectis expensis, sententiae revisionem in Camera petere possit; et si damna aliqua per emptores notarios huiusmodi aut aliquem eorum passa, aut expensae in eisdem litibus et causis, ratione dictorum eorum officiorum, factae fuerint, idem auditor, prout iustum ei videbitur, a partibus condemnatis aut Camera praedictis de illis satisfieri facere procuret et teneatur.

§ 23. Quodque legati et vicelegati provinciarum sive civitatum, castrorum, terrarum et locorum gubernatores, communitates et collegia, potestates ac commissarii, qui ad praesens administrant aut administratur sunt instituta, coram quibus notarii seu eorum substituti, tam civiles quam criminales, in toto Statu Ecclesiastico prottempore scribentes, existunt, non possint nec debeant notarios curiales huiusmodi molestare, vexare, perturbare seu impedire supra possessione seu quasi huiusmodi eorum officiorum vel emolumenterum, neque se eorum officiis aliquatenus ingerere, ad eaque officia alias notarios quoquomodo intromittere, vel salario eorum, contra earumdem praesentium ac Pauli praedecessoris desuper confessarum literarum huiusmodi formam, diminuere, nec dicta officia in afflictum recipere, ne-

Prohibitio certis officiis bus desuper se iutromittendi.

que conductores aliquos proferre, sub poena excommunicationis per contrafactualentes eo ipso incurrienda, a qua, nonnisi a predicto auditore Camerae, ac refectis prius, eiusdem auditoris arbitrio, damnis et interesse ipsorum notariorum curialium, et non alias, absolvit possint.

§ 24. Et si reperientur aliqua ex dictis officiis, tam civilibus quam criminalibus, vendita seu alias quibusvis personis, quo- cumque titulo, tam per nos quam praedecessores nostros aut Camera Apostolica, praeter et contra tam earumdem praesentium nostrarum quam predicti Pauli praedecessoris iam desuper confec-tarum literarum huiusmodi formam et tenorem, quomodolibet alienata, si in alienatione huiusmodi dieta Camera ultra di- midium laesa fuisse reperiatur, tunc il- lorum emptoribus per Cameram ipsam prius restitutis pretiis, illa ab eodem the- saurario de novo, uti vacantia, vendantur; illaque in omnibus et per omnia sub praesentibus comprehendantur, et comprehensa omnino intelligantur.

§ 25. Quodque in omnibus civitatibus, terris et locis totius Status Ecclesiastici praedictis, etiam si in illis archivia ali- quae, non tamen ex causa onerosa, exbur- sationis videlicet pecuniarum eidem Cameræ factæ, nt praefertur, instituta, etiam quibusvis facultatibus et privilegiis munita existant, notarii ipsi curiales diligissime scripturas et instrumenta suo- rum officiorum conservent, ac ad illo- rum delationem ad archivia huiusmodi non teneantur, sed illa, occurrente eorumdem officiorum, sive per cessum aut venditionem, sive per mortem aut alias, vacatione, ei, cui a Sede Apostolica officia huiusmodi sic vacantia concedentur, as- signari et tradi debeant.

§ 26. Ipsique notarii curiales, in civita- tibus, terris, castris et locis huiusmodi, in quibus nulla archivia existent, a reli-

quis civitatum, terrarum, castrorum et locorum eorumdem non curialibus no- tariis pro archivio habeantur, ac illarum scripturarum custodes existant, nec tan- eas quam suas alias quavis de causa trans- portare valeant.

§ 27. Ac civitatum, castrorum, terra- rum et locorum, in quibus notarii ipsi curiales instituti fuerint, gubernatores seu institiae administratores, eisdem curiali- bus notariis instantibus, ceteros notarios

Officidies te- nentur, at in- stantiam van- cella iorum, a illos notarios in- quirere et re- portos in habiles repellere.

non curiales, iure vel privilegio aut facul- tatibus instrumenta rogandi suffultos, de eorum privilegiis, facultatibus et iure huiusmodi inquirere, sibique suorum privilegiorum, facultatum et iuris paten- tes literas ostendi petere et facere; ac eos, quos bables repererint, ad rogitus contractum et instrumentorum suscipien- dos admittere. Alios vero minus habiles, etiam quantumvis idoneos et sufficienti privilegio munitos, repellere, eisque, ne contractus et instrumenta conficiant aut se de eis rogent, inhibere possint, et cogant admissos huiusmodi notarios ad in- strumenta redigenda in libros et proto- colla, eisdem modo et forma, ac sub poen- nis, quae in dicta constitutione Pauli IV continentur. Quorum quidem notariorum non curialium inquisitio, singulis saltem mensibus, et ad quamlibet ipsorum curialium notariorum instantiam, et adver- sus inobedientes executio a gubernatoribus et iustitiae ministris huiusmodi, sine ali- quo temporis intervallo, fiat, ad hoc ut scripturae publicae summ effectum sor- tiantur, sub poenis contra gubernatores aliosque iustitiae ministros, ope auxi- liumque suum in supra et infra notatis casibus denegantes, praefato auditori Ca- merae benevisis.

§ 28. Quando antem in praefatis locis, ubi nullum est archivium, quispiam nota- riis non curialis decesserit, aliquis ipso- rum curialium notariorum cum cancel-

Cancellariarum conces- sionem, re- steindantur si Camera Aposto- lica ultra di- midium laesa sit.

Cancellarii eorum scriptu- ras ad archivia ali- deferre non te- nentur, sed co- rum successo- rib. consiguar.

Cancellariae habentur pro archivis ubilla non sunt.

Notarii cum decesserit, s' tip- turas cancella- riis custodiendi, ubi archivia non sunt.

lario universitatis seu communitatis, si talis universitas vel communitas canellarium habeat; sin minus, cum alio, ubi scripturae notarii non curialis defuncti reperirentur se conferat, ac eas accipiat et de illis inventarium conficiat; quo confecto, illud in libro penes se remansuro registret, et deinde illud notarii defunctorum haeredibus consignet; ac scripturas huiusmodi ad officium suum transportet et simul cum aliis suis scripturis conservet. Ac casu quo extrahendum aut dandum sit sumptum aliquod scripturarum et instrumentorum notarii defunctorum huiusmodi, possit et debeat illud publicare, tantamque mercedem recipere quantam, si rogatus de eodem sumptu instrumento fuisset, relictis tamen mercedis eiusdem tribus ex quatuor partibus haeredibus praefatis; et si dicti notarii non curiales, dum inserviantur, scripturas suas huiusmodi notariis curialibus consignare voluerint, tenentur notarii curiales huiusmodi eas recipere et, morte notarii consignantis succedente, ordinem, qui supra describitur, omnino sequi. Et, circa haec, gubernatores ceterique iustitiae ministri civitatum, terrarum, castrorum et locorum, in quibus notarii non curiales huiusmodi obierint, notariorum defunctorum huiusmodi haeredes ad consignandum scripturas illorum, si quae penes illos extiterint, sub poenis sibi benevisis, cogere et compellere, auxiliumque, favorem et operam efficaces desuper impendere debeant; quae, si recusaverint, a praefato auditore Camerae, poena eiusdem auditoris arbitrio imponenda et applicanda, puniri possint. In locis autem ubi plures notarii aderunt curiales, occurrente obitu aliquorum notariorum non curialium, tunc is notarius curialis curam scripturarum defunctorum haebat, qui ad hoc a ceteris sociis sorte extractus erit.

§ 29. Porro, si in civitate aut terra vel

loco alio plures fuerint notarii curiales, nulli partium litigantium causam inchoare liceat coram eo notario, quem volet, etiam si causa vel lis sit ordinaria seu extraordinaria, aut commissionis sive appellacionis, sed per turnum causae omnes distribuantur inter notarios, prout in alma Urbe ac inter Rotae notarios almae Urbis nostrae fieri et observari solet, videlicet qui voluerit committere causam vel item aut eam inchoare de mandato superioris, sive per viam libelli sive alterius cuiusvis petitionis seu appellationis, adibit mensarium, qui, quolibet mense, sorte ab illis eligetur, et mutabitur ipse, librumque ad hunc effectum custodiet cum inscriptione nominum et cognominum aliorum notariorum collegarum suorum in eodem tribunal, ubi pendebit causa, eaque nomina in bussula ad hoc apta imbussulabit, et unus illorum sorte extractus in illa causa notarius esse censeatur. Idemque mensarius, in praedicto libro notariorum, extractum dictae causae faciet debite, cum descriptione tituli et nuncupationis causae nominumque partium litigantium; et successive in aliis pro tempore advenientibus causis extrahatur unus reliquorum notariorum, qui superfluerint in bussula, et sic de aliis, donec turnus finitus fuerit, et eorum quisque causam aliquam habuerit; et super hoc turno etiam comprehendatur nomen mensarii; finitoque turmo, iterum nomina omnium notariorum in bussula ponantur, nominaque et causae, modo quo supra, extrahantur, et inter eos dividantur, quo fieri ut, donec extractio nominum a bussula facta fuerit, partes litigantes suaee causae notariorum prorsus ignorabunt. Notario extracto, causaque per mensarium notario extracto assignata, penes ipsum remaneat ac in ea scribat, nec in illa aliis collegii notariis liceat in eodem tribunal, in eadem causa scribere aut ullo modo se

Causae inter
plures cancella-
rios per turnos
a mensario dis-
tribuuntur, etc.

in ea immiscere. Ita ut notarius, cui forte causa obtigerit, etiamsi illa non agitetur, se iterum imbussulari petere non possit, donec turnus ipse finiatur.

§ 30. Et similiter singulis primis diebus eiuslibet mensis sorte extrahatur unus mensarius, cui libri mensariatus consignabuntur et computa causarum, ad quos pertinebunt, cum bussula aliquaque nominibus, quae supererunt. Et quia multis in locis plurium causarum principium sumitur vel ex praecepto vel monitorio superiorum aut a fugae suspicione mandato, in quibus solitum est apponi sigillum iudicis, volumus, ad hoc ut servetur aequalitas in distributionibus causarum inter curiales notarios huiusmodi, quod, sigillo ipso penes iudicem remanente, in eventum expeditionis praecepti aut monitorii vel mandati, antequam illa sigillentur, notarius ex huiusmodi extrahatur, qui praeceptum seu monitorium vel mandatum huiusmodi scribat; quo scripto, ipse ad mensarium notarium accedat, ac ab illo sigillari procuret. Et in locis, in quibus, ratione praeceptorum, monitoriorum et mandatorum huiusmodi, nihil ultra sigillum solvitur, sigillo huiusmodi mensario pro tempore existenti soluto, mensarius ipse, in fine mensis, superiori seu iudici, ad quem spectat sigilli emolumen-
tum, computum sigillorum datorum reddere teneatur. In locis vero, in quibus sigillum huiusmodi gratis datur, mensarius, illius ratione, nihil exigat. In locis autem, in quibus, corundem praecepti, monitorii et mandati ratione, partim pro sigillo, partim vero pro scriptura, aliquid solvitur, notarius scribens suam ratam retineat; ratam vero iudicem vel superiorum, eiusdem sigilli ratione, tangentem mensario tunc existenti persolvat; ac mensarius de similibus, ut supra, eidem iudici seu superiori in fine cuiuslibet mensis computum reddere debeat, nec hoc ordine

intelligatur confundi causa unius tribunalis cum alio tribunal, sed eiuslibet tribunalis notarii curiales pro tempore existentes de per se suum turnum confiant in divisionibus causarum.

§ 31. In civitatibus vero, in quibus, pro conservatione scripturarum, sunt archivia et regestra ac ordo publicus, nec de fraude, errore, ignorantia aut scripturarum amissione dubitatur, notarii curiales praefati de aliorum non curialium notariorum scripturis, rogibus vel instrumentis minime se intromittant; nihil tamen recognitionis vel alterius oneris archivio aut matriculae huiusmodi solvere, aut illis modo aliquo subiici, aut illorum legibus et statutis parere minime teneantur. Prohibentes reliquis notariis dicti Status nostri Ecclesiastici ne actum aliquem litis seu illius dependentiae aut presentationis monitorii, citationis, executionis, pacis, concordiae aut alterius rei, unde lis seu iudicium inchoatur vel deducitur, in ea civitate, in qua notarii curiales extiterint, scribere, recipere seu de illis rogare presumant.

§ 32. Insuper, quod nulla vel Bononiae vel alterius civitatis aut loci archivia vel regestra, consuetudinem cogendi partes, etiam invitata, ad extrahenda a suis protocollis publica instrumenta et acta, etiam multa necessitate requirente, habentia, id deinceps facere, neque illorum notarii nec etiam ipsi curiales et actuarii personam aliquam, contra illius voluntatem, ad extraendum instrumenta non solum facta, sed etiam fienda cogere aut alias contra illam desuper agere queant.

§ 33. Praeterea, quoties litem aliquam ac illius actus transportare contigerit, si arrha a partibus litigantibus notario causae data fuerit, notarius ipse easdem partes pro rata quamlibet earum tangente, etiam si partes ipsae actibus et scripturis huiusmodi non amplius indigeant, ad so-

lutionem scripturarum actorum praedictorum omnino cogere et compellere possit.

§ 34. Deinde quod omnes notarii curiales unum collegii et congregationis corpus efficiant; ac unum collegium Romae instituere, et qui ex notariis ipsis Romae praesentes fuerint, quolibet mense, semel ad minus, congregari, et de rebus officia praedicta concernentibus tractare, ac pro salubri illorum ac dicti collegii conservatione et directione, quaecumque statuta et ordinationes, licita tamen et honesta, cum voto tamen et assensu praedicti auditoris Cameræ, quoties eis videbitur, condere, facere, statuere et ordinare; illaque, postquam condita, facta, statuta et ordinata fuerint, pro eorum libito, ac temporum qualitate id exigente, mutare, alterare aut penitus cassare, et alia de novo facere, statuere, condere et ordinare. Neenon officia ipsa, attentis singulorum valore et pretio, prout eis illorum conscientia dicaverit, taxare. Ita quod, taxa facta, singuli singulorum officiorum huiusmodi notarii illam singulis annis eidem collegio per illud, iuxta providam illius ordinationem, de illa disponendam persolvere teneantur.

§ 35. Dummodo tamen taxa ipsa decim scuta auri non exceedat, nec minor taxa unius scuti similis existat. Praeterea, vacatione alienius ex dictis officiis per cessum vel decessum aut aliter pro tempore occurrente, in admissionibus novorum notariorum eadem taxa seu rata eidem collegio de illa per illud, ut praefertur, disponenda solvatur.

§ 36. Insuper officia praedicta (exceptis laesae maiestatis, falsitatis aut homicidii criminibus, ac servata forma bullarum Pauli praedecessoris) huiusmodi, ratione cuiuscumque alterius criminis, confiscari, aut illa obtinentes eis privari, vel cessiones aut resignationes de illis pro tempore fa-

ciendae impediri aut quavis de causa differri non possint nec debeant.

§ 37. Et super illis liceat inire societas, prout in aliis Romanæ Curiae officiis fieri solet.

§ 38. Et, dum concedentur in posterum, pro supplicationis expeditione et compositione (hac prima vice duumtaxat excepta), quinque scuta auri pro centenario, ratione pretii venditionis officii, usque ad summam mille scutorum inclusive; a summa vero mille scutorum huiusmodi usque ad aliam quamcumque, duo scuta similia, pro quolibet centenario, nostro ac pro tempore existenti Romani Pontificis datario solvatur.

§ 39. Et quoties notarii curiales praefati, per se vel eorum procuratores, officia resignabunt, aut iuri in illis vel ad illa competenti in manibus nostris ac pro tempore existentis Romani Pontificis cedent, nos ac pro tempore existens Romanus Pontifex huiusmodi resignationes seu cessiones admittere et in registro solito registrari facere, idemque datarius datam parvam dare teneatur, secundum quam expediatur supplicatio, quanto citius poterit.

§ 40. Quodque notariorum curialium collegium huiusmodi omnibus et singulis privilegiis, facultatibus, praerogativis et gratiis collegio archivii Romanae Curiae (sine tamen illius praeciudicio) quomodolibet concessis, etiam quoad creationem notariorum aliaque id genus negotia, utatur, potiatur et gaudeat; omnesque et singuli notarii curiales statim ubi admissi, eorumque nomina in libro collegii curialium praedictorum descripta fuerint, notarii apostolice curiales, ut praefertur nuncupati, vere sint et esse censeantur, ac pro talibus habeantur.

§ 41. Quodque notarii curiales sua officia huiusmodi per se vel alium seu alios, fideles scilicet et sufficientes substitutos,

Cancellarii collegium in Rom.
Curia erigere tenetur.

Super eis societas fieri solet.

Taxa compositionis solvendae in concessionibus officiorum.

Facultas illa resigandi.

Taxa solvenda in admissionibus cancellariorum.

Cancellarii collegium gaudet privilegiis archivii Rom. Curiae et alii hic expressis:

Cancellariorum officia non confiscantur.

Officia per substitutiones exercent;

notarios tamen publicos apostolica auctoritate creatos, ac habiles et idoneos et a praedicto notariorum curialium Romae instituendo collegio approbatos, quodque in eodem collegio cautionem idoneam de probe et legaliter exercendo ac se syndicatu submittendo aliaque agendo iuxta formam literarum Pauli praedecessoris huiusmodi, exercere.

§ 42. Neenon quaecumque instrumenta ubicumque locorum rogare, et tales substituti illa (patronis eorum a civitatibus, terris, castris et locis, in quibus eorum notariatus officia instituta fuerint, absentibus) publicare et subscribere possint. Decernentes huiusmodi instrumenta, tam Romae quam alibi ubicumque locorum, plenam et indubitatem fidem facere, nec de illorum validitate aliquo umquam tempore dubitari posse.

§ 43. Ac quod liceat eidem collegio habere sigillum, et sub illo legalitates aliaque huiusmodi expedire, prout in aliis eisdem Romanae Curiae collegiis observatur. Quodque notarii ipsi curiales in civitatibus, terris, castris et locis dicti Status nostri Ecclesiastici, in quibus plures sunt notarii, alia collegia, a Romano collegio tamen dependentia, cum simili sigillo, et quae ab omni alio collegio, societate et matricula aliorum notariorum atque doctorum liberi et exempti, nullusque superioritatem in illos eorumque notarios exercere possit, similiter facere et instituere possint.

§ 44. Porro quod notarii curiales huiusmodi, in quibuscumque provinciis, civitatibus, terris, castris et locis dicti Status nostri Ecclesiastici, ubi resederint, sint executores, ad eosque pertineant praesentatio et intimatio et executio, videlicet Romanae Curiae expeditionum, veluti literarum in forma brevis, monitoriorum, citationum, inhibitionum, brachii saecularis et cuinsecumque generis execu-

tionum illue a Romanis iudicibus ac Urbe praedicta pro tempore transmissorum; nec ibi, praeter ipsos, alias rogare vel scribere, nec alii intimationes supradictorum facere possint; alias intimationes et rogitus huiusmodi nullius sint roboris vel momenti, et illis fides nullatenus adhibeat.

§ 45. Neque legati, vicelegati aliive superiores et iustitiae ministri causas, tam criminales quam civiles, coram iudicibus inferioribus inchoatas et acceptas ab illis, in notariorum curialium et capitulorum huiusmodi praeciducium evocari vel alias ab eis amovere, praeterquam in capitalibus causis, quo casu id (servatis tamen curialium notariorum huiusmodi emolumentis ac sine illorum praeciducio) fieri possit.

§ 46. Decernentes praemissa omnia et singula, nullo umquam tempore, quovis quae sit colore vel ingenio, de subreptionis, obreptionis aut nullitatis vitio seu intentionis nostrae defectu notari vel impugnari posse, sed illa semper valida et efficacia fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et inviolabiliter observari; ac notariis curialibus illorumque collegiis praedictis in omnibus et per omnia suffragari; ac, ut praesertur, iudicari et definiri debere.

§ 47. Non obstantibus praemissis ac nostra de non tollendo iure quae sit, non tamen ex causa onerosa praedicta proveniente, et aliis quibusvis apostolicis, neenon in provincialibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus, ac provinciarum, civitatum, terrarum ac locorum huiusmodi, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, quibusvis legatis, vicelegatis, gubernatoribus, potestatibus et aliis personis de huiusmodi officiis quomodolibet, etiam

Instrumenta
que ubique ro-
gant.

Collegium ha-
beat sigillum, et
omnini subiac-
eat.

Executoresque
sunt expeditio-
num Rom. Cur-
iae, etiam pri-
vative quoad a-
llios.

Guber. non a-
vocant causas
in corum pre-
dicium.

Clausulae pre-
servativae.

Clausulae de-
rogatoriae.

ex causa onerosa, eisdem provinciis, ei-
vitatibus, terris et locis ac personis, per
quoscumque Romanos Pontifices et Ca-
meram ipsam, etiam nos, et praetextu
donationis, concessionis et aliarum dis-
pensationum, etiam motu et scientia si-
milibus ac alias concessis, approbatis et
innovatis, quas et quae, illorum omnium
vim et effectum, datas et tenores pro ex-
pressis habentes, ad effectum praemissorum,
revocamus, irritamus et annullamus,
illisque, specialiter et expresse derogau-
mus.

§ 48. Et insuper, pro praemissorum
omnium conservatione, praefatuū audi-
torem Camerei in conservatorem et ex-
ecutorem praesentis nostrae intentionis, ac
omnium et singulorum in ea contento-
rum specialiter et expresse facinus, con-
stituimus et deputamus. Volentes quod

*Auditor C. &
secutor deputa-
tatur.*

*Fides tran-
sumptis danda,
additis clausulis
irritantibus.*

praesentium transumptis, etiam impres-
sis, sigillo et manu alicuius praelati mu-
nitis, talis et tanta fides adhibetur, qualis
et quanta praesentibus adhiberetur si illae
in medio originaliter exhiberentur vel os-
tenderentur. Aut si aliquibus, communiter
vel divisim, a praedicta sit Sede indultum
quod interdici, suspendi vel excommuni-
cari non possint per literas apostolicas
non facientes plenam et expressam ac de
verbo ad verbum de indulto huiusmodi
mentionem, et quibuslibet aliis dictae
Sedis indultis, generalibus vel specialibus,
quorumcumque tenorum existant, per
quae, praesentibus non expressa vel tota-
liter non inserta, effectus earum impeditri
valeat quomodolibet vel differri, et de
quibus quorumcumque totis tenoribus
habenda sit in eisdem literis mentio spe-
cialis. Nos enim ex nunc irritum decer-
nimus et inane, si secus super his a quo-
quam, quavis auctoritate, scienter vel
ignoranter, contigerit attentari. Nulli ergo
etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum,

anno Incarnationis dominicae millesimo
quingentesimo sexagesimo quarto, pridie
nonas octobris, pontificatus nostri anno v.

*Sequitur facultas thesaurarii Papae lo-
candi et disponendi de dictis cancel-
lariis.*

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Continua mentem nostram solicitude
vexare non cessat ut circa ea quae, pro
nostrorum et Sedis Apostolicae subditoru-
m utilitate, illorumque neenon civitatum,
terrarum et locorum nostri Status
Ecclesiastici prospera salubrique direc-
tione, a nobis emanarunt, ita provide
attendamus quod, per ampliationem fa-
cilitatum personarum desuper deputata-
rum ac aliis viis opportunis, illorum de-
bita executio suum felicem celereque
consequatur effectum.

§ 1. Cum itaque nos nuper etc. 1. Alia PP. const.

§ 2. Et, sicut accepimus, idem thesa-
rarius ad venditionem et concessionem
singulorum officiorum huiusmodi, certis
supervenientibus legitimis causis, ita
prompte, citra grave dictae Camereae
damnum et praejudicium, procedere ne-
queat; idecio nos, eiusdem Camereae in-
demnitati, quantum in nobis est, consu-
lere, et si non venditionis, saltem alia
non minus ipsi Camereae commoda atque
utili via, de ipsis officiis disponere, ac
alia, quae per nos in dictis literis desuper
statuta sunt et ordinata, executioni de-
bitae demandare volentes; literarumque
praedictarum veriores tenores, ac si de
verbo ad verbū insererentur, praesentibus
pro expressis habentes, praefato
Donato Matthaeo Minali, moderno, et pro
tempore existenti thesaurario nostro ge-
nerali huiusmodi, ut ultra eas, quas, lite-
rarum earumdem vigore, tam circa offi-

Et modo dat
facultatem the-
saurario dictas
cancelarias lo-
candi.

1 Omittitur residuum narrativa, quia ipsa butta
est quae praecedit.

cionum huiusmodi dispositionem quam alia in literis ipsis contenta quaecumque debite exequenda , sibi concessimus facultates, etiam omnia et singula, tam civilium et criminalium quam quoad scripturas dumtaxat damnorum datorum, notariatum officia huiusmodi, in toto vel in parte ac alias, prout sibi commodius eidemque Camerae utilius facere videbitur, cum omnibus illorum scripturis, libris, protocollis et instrumentis, si quae habeant, nec non honoribus, oneribus et emolumentis, uni seu pluribus personis, civitatibus, terrarum et locorum praedicatorum originariis vel forensibus, ad tempus per eum praefigendum et determinandum, pro pretio seu pretiis reperibilibus ac cum pactis et conditionibus ac alias modis et formis, prout eidem Donato Matthaeo, moderno, ac pro tempore existenti thesaurario huiusmodi, melius videbitur, Camerae praedictae nomine, ac in illius utilitatem et commodum arrendare, locare seu ad firmam vel aliam responzionem annuam seu menstruam concedere. Ac pretium seu firmam vel aliam responzionem huiusmodi, etiam unico contextu et anticipata solutione, recipere et habere aut recipi et haberri, ac de receptis et habitis arrendatarios et solventes quoescumque quietare et liberare seu quietari et liberari facere; ne non quaecumque obligationes, etiam dictae Camerac, bonorum quoruncumque, ac promissiones, actus et instrumenta desuper necessaria, ac in eorumdem arrendatariorum favorem et cautelam tendentia, facere, aliaque opportuna circa ea exequi. Ne non personae seu personis, cui vel quibus officia ipsa, in toto vel parte, ut praefertur, arrendata fuerint, ut officia ipsa per quemcumque seu quoscumque substitutos idoneos et habiles, ac in arte notariatus huiusmodi peritos et notarios, praestita tamen de substitu-

torum eorumdem fide et legalitate idonea et sufficienti cautione, arbitrio dicti thesaurarii, exercere seu illa sublocare libere et licite valeant, scientia, potestate ac auctoritate similibus concedimus et indulgemus, eisque liberam, amplam et omnimodam desuper facultatem, potestatem et auctoritatem damus, concedimus et impartimur.

§ 3. Districtius inhibentes, tam officia praefata, emptionis et venditionis ac arrendamenti seu locationis titulo, pro tempore obtinentibus et exercentibus quam curiarum episcoporum notariis quibuscumque, ne, sub excommunicationis latiae sententiae ac ducentorum ducatorum per quemlibet contravenientium, qualibet vice, incurriendis et eidem Camerae Apostolicae applicandis poenis, ipsi in civilibus et profanis, tam ordinariis quam commissariis, uti ad curiales; illi vero in spiritualibus causis, uti ad curiarum episcopaliuum notarios huiusmodi dumtaxat spectantibus, scribere, actitare seu se alias de illis respective in alterius praetudicium intromittere, quovis praetexte seu quae sit colore aut ingenio, directe vel indirecte, audeant seu prae sunant.

§ 4. Ac mandantes, in virtute sanctae obedientiac ac sub nostrae indignationis poena, dilectis filiis nostro Vitellotio, Sanctae Mariae in Via-Lata diacono cardinali Vitellio nuncupato, moderno, ac pro tempore existenti sanctae Romanae Ecclesiae camerario ne non dictae Camerac thesaurario, clericis praesidentibus et personis ac quibusvis aliis, ad quos id quomodolibet spectat et spectabit in futurum, quatenus praesentem nostram motus proprii cedulam, ne non arrendamenta, locationes et concessiones de dictis officiis eorumque scripturis respective, ac desuper inter eundem thesaurium ac quoscumque eorumdem officiorum et scripturarum respective arren-

Cancellarii praediti et notarii episcoporum sa-
ipos non im-
pediant.

Camerarius et
clericis contra-
ctus cum solli-
tis obligacioni-
bus desuper fie-
ri eurent.

datarios et affictuarios pro tempore intervenientia paeta, conventiones et capitula in dicta Camera recipient et admittant, illaque in eiusdem Cameræ libris et protocollis registrari, describi et annotari, ac desuper necessaria contractus et instrumenta, cum debitibus ac solitis clausulis, cautelis et obligationibus, fieri, confici et stipulari faciant, literasque patentes et mandata opportuna arrendatariis ac aliis, quibus opus fuerit, dent, tradant et exhibeant realiter et cum effectu.

Clausulae præ-servativæ. § 5. Neconon decernentes arrendamenta, locationes et concessiones ac scripturas et instrumenta desuper pro tempore facta, valida et efficacia fore, nec, ob intentionis seu voluntatis nostræ aut alium quemquam defectum, subreptionis aut nullitatis vitio subiacere posse.

Clausula sub-lata. § 6. Sicque per quoscunque indices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata etc., indicari et definiri debere; ac irritum etc. attentari.

Derogatio contrariorum. § 7. Non obstantibus nostris, per quas, inter alia, voluimus res, proventus, iura et obventiones dictæ Cameræ, non nisi licitatione prævia, cuiquam locari, arrendari vel concedi non posse neque debere, ac aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis quibusvis etc., etiam motu proprio, ac alias in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, illorum veriores tenores præsentibus pro sufficier expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Sola signatura sufficit. § 8. Volumus autem quod præsentis nostri motus proprii sola signatura sufficiat et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, quacumque regula seu constitutione apostolica contraria non obstante.

Placet, motu proprio. I.

Die vigesima octava maii, anno millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, ^{Admissio in Camera.} admissa haec est cedula motus proprii ex decreto Cameræ et registrata libro secundo signatarum sanctissimi domini nostri Papæ apud me notarium, fol. lxxxiii.

Hieronymus de Tarano.
Admiss. die 28 maii 1564, pontif. anno v.

XCVII.

Quod maior pars cardinalium sanctissimæ Inquisitionis decernit, a tota congregazione valide statutum censetur 1.

Fius episcopus, motu proprio, etc.

Cum nos per nostrum speciale motum proprium, sub data Romæ apud Sanctum Marcum, quarto nonas augusti, pontificatus nostri anno quinto, officio supremo in alma Urbe et Curia nostra ac tota republica christiana sanctæ Inquisitionis haereticæ pravitatis, eiusque causarum audientiae, cognitioni, expeditioni et terminacioni præfeccerimus et deputaverimus dilectos filios nostros Ioannen Michaelem Sanctæ Anastasiae Saracenum, et Ioannen Baptistam Sancti Clementis Cicadam, ac Ioannen Suavum Sanctæ Priscae Reumanum, neconon Michaelem Sanctæ Sabinae Ghislerium, et Clementem Sanctæ Mariae in Aracoeli Monialium, et Ludovicum Sancti Cyriaci in Thermis Simonetam, et Carolum Sancti Martini in Montibus Borromaeum, presbyteros, ac Vitellotium Sanctæ Mariae in Portien Vitellium, diaconi, tunc titulorum, miseratione divina S. R. E. cardinales, cum facultatibus, iurisdictionibus et auctoritatibus, prout in eodem motu proprio latius continetur.

§ 1. Cum postea etiam in eodem sancto officio supremo Inquisitionis haereticæ

^{Alia deputatio.} 1 Institutionem huius congregationis habes in Pauli III constitut. XLIII, Licet, tom. vi, pag. 344.

pravitatis verbo deputaverimus inquisitorum dilectum filium nostrum Franciscum Alciatum, tituli Sanetae Susannae cardinalis, ne in posterum de ipsius iurisdictione haesitari contingat, motu simili et ex certa nostra scientia, deputationem huiusmodi tenore praesentium approbamus et confirmamus, et quatenus opus sit de novo eundem generalem inquisitorem haereticæ pravitatis, prout suprascripti alii octo cardinales, constituimus, deputamus et ordinamus et in numero supradictorum aliorum inquisitorum unimus et aggregamus.

§ 2. Et insuper, pro facilitiori causarum expeditione et terminatione, statuimus, decernimus et ordinamus ut quicquid per maiorem partem S. R. E. cardinalium, qui in congregacione pro dicto officio intervenerint seu convenerint, dictum, gestum, statutum, ordinatum, decreatum, terminatum seu sententiatum extiterit, sit validum et firmum; ita et taliter quod nullo modo impugnari possit, perinde ac si omnes et singuli cardinales praedicti in dicta congregacione convenissent, et maior pars consensisset.

§ 3. Cum plena et omnimoda iurisdictione, auctoritate et potestate omnibus praedictis cardinalibus et eorum praedecessoribus per nos vel alios Summos Pontifices alias quomodolibet concessis et attributis; irritum etc., decernentes.

§ 4. Non obstantibus praemissis ac quibusvis aliis constitutionibus et ordinacionibus apostolicis et omnibus illis, quae nos et praedecessores nostri voluerunt et voluimus non obstar, ceterisque contraria quibuscumque.

§ 5. Decernentes solam praesentis nostri motus proprii signaturam sufficere, et ubique, in indieo et extra, sudem facere, regula contraria non obstante.

Placet, motu proprio. I.

Quod maior pars facit tota congreg. Iecis se dicitur.

Omnimoda iurisdictione congregationis est.

Deregatio contraiorum.

Sola sufficit si natura.

XCVIII.

Declaratio quod Concilii Tridentini decreta circa reformationem et ius positivum tantummodo ligare coeperunt a kalendis maii MDLXIV.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Sicut ad sacerorum conciliorum decreta
ac canones auctoritas atque confirmatio
Apostolicae Sedis et debet et solet accede,
ita si qua super eis exorta sit dubitatio,
eiusdem Sedis iudicio et declaratione tollenda est.

§ 1. Ad aures nostras pervenit multos esse qui dubitent ex quo tempore coepi-
rent decreta saeculi generalis concilii Tri-
dentini, ad reformationem et ius positivum dumtaxat spectantia, eos. ad quos perti-
nent, obligare, illa praesertim quae tem-
pora certa praestitunt ad provinciales
dioecesanásque synodos celebrandas, ad
sacros ordines suscipiendos, ad Religionem
profitendam, ad parochiales ecclesias alia-
que beneficia ecclesiastica, quae eiusdem
concilii decretis retineri prohibitum fuit,
resignanda, et ad complures res huiusmodi
exequendas, ac alias omnes ad praedictam
reformationem iusque positivum tantum
spectantes, quae observari aut evitari de-
beant.

§ 2. Nos itaque, ut omnis controversia
dubitatioque tollatur, motu proprio, eam
rem, prout rationi, iuri et aequitati con-
venire censuimus, duximus declarandam.
Nam, etsi ipsius concilii decreta, etiam de
venerabilium fratrum nostrorum S. R. E.
cardinalium consilio et assensu, in consi-
storio nostro secreto confirmata a nobis
fuerunt sub fine mensis ianuarii, et ab
eo etiam tempore apud hauc sanctam Se-
dein observari coeperunt, quia tamen non
parum temporis in eis Romae diligenter
expendateque imprimendis necessario con-

Exordium.

*Dubitabant mul-
ti qui tempore
concilii Trid.
ligiue coepi-
set circa re-
form. iusque po-
sitivum.*

*Declarat ideo
Pontifex coepisse ligare a k-
alendis maii E 61.*

¶ Illius.

sumptum fuit, et iure etiam communi sancitum est ut constitutiones novae vim, non nisi post praedicta decreta omnia, ad dictam reformationem iusque positivum dumtaxat spectantia, a kalendis maii proxime praeteriti omnes obligare coepisse, neque post eam diem excusationem cuiusquam, quod ea ignoraverit, admittendam.

§ 3. Atque ita apostolica auctoritate Decretum irr. claramus ac definimus, et ab omnibus iudicari debere mandamus atque statuimus. Decernentes irritum et inane, si quid secus a quoquam, quacumque dignitate, auctoritate et potestate praedito, contigerit iudicari.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis aliisque in contrarium facientibus quibuscumque.

Sanctio poen. **§ 5.** Nulli ergo omnino hominum etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, xiv kalendas augusti, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 19 iulii 1564, pontif. anno v.

XCIX.

Institutio congregationis S. R. E. cardinalium super executione et observantia sacri concilii Tridentini et aliarum reformationum huius Pontificis.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Alias nos nonnullas constitutiones et ordinationes, reformationem maioris poenitentiarum ac sacrae Poenitentiariae nostrae ac vicariorum nostri ac eius officii, neconon eameneriori et Cameræ Apostolicae ac illius causarum auditoris, neconon Palati Apostolici causarum auditorum ac gubernatoris et Capitoline curiarum et contradictorum, aliorumque almae Urbis nostræ ac Romanæ Curiae tribunalium et officiorum concernentes, edidimus; quae tamen,

(ut intelleximus) ab eorumdem officiorum et tribunalium praefectis ac officialibus minus diligenter observantur.

§ 1. Cum autem enixae nostrae voluntatis sit illa, ut et pariter decreta sacramentorum Tridentini in his, quae ad eorum officia spectant, ab eisdem omnino observentur; nos propterea considerantes parum esse iura condere, nisi sint qui ea executioni demandari faciant, et in premissis, prout ex debito pastoralis officii nobis, meritis licet imparibus, iniuncti obligamur, salubriter et utiliter providere, praefatasque constitutiones et ordinaciones ac decreta concilii, quas et quae hic haberi volumus pro expressis, inviolabiliter observari volentes; venerabili fratri nostro Ioanni episcopo Tusculanensi Morono, Ioanni Michaeli Sanctae Anastasiae Saraceno, ac Ioanni Baptista Sancti Clementis Cicadae, neconon Michaeli Sanctae Sabinae Alexandrino, Clementi Sanctae Mariae in Aracoeli, Ludovico Sancti Cyriaci in Thermis Simonetae, ac Carolo Sancti Martini in Montibus Borromaeo, presbyteris, neconon Vitellio Sanctæ Mariæ in Portico Vitellio nuncupatis titulorum, diacono, cardinalibus committimus et mandamus quatenus ipsi seu eorum maior pars, coniunctim vel divisim, eorum arbitrio, etiam tamenquiam executores dictarum literarum, constitutionum et decretorum praedictorum, constitutiones et ordinationes ac decreta praefata, iuxta tenores corum ac literarum desuper confessarum, per quoscumque Poenitentiariae, Vicariae et Cameræ ac Rotæ curiarum ac tribunalium praedictorum indices et officiales, sub excommunicationis latae sententiae, ac privationis officiorum et aliis eisdem cardinalibus benevisis, etiam pecuniarum, eo ipso incurrendis poenis, firmiter observari faciant, et cum effectu, nisi, tam in executione dictorum decretorum concilii, quam dictarum literarum

Institutio congregationis (de qua in rubrica).

Decretum irritans.

Clausulae de-
rogatoria.

Sanctio poen.

Reformationes, de quibus in praecedentibus bullis, referuntur.

nostrarum, aliqua dubietas aut difficultas emerserit (quo casu ad nos referant), invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 2. Ac eos qui literis et decretis predictis et eorumdem cardinalium mandatis non paruerint, ex nunc, prout ex eadem die et e contra, illorum officiis privatos, neenon ad illa et alia Romanae Curiae officia in posterum obtinenda inhabiles; ac ipsis ab eisdem officiis sie privatis, illa tamquam per privationem vacantia a dатario nostro vendi, et a quibusvis personis idoneis pro pretio convenienti emi, libere et licite posse, auctoritate nostra, eurent, nuncient, decernant ac declarant, prout nos harum serie nunciamus, decernimus et declaramus.

§ 3. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac Poenitentiariae et curiarum neenon tribunalium praedictorum statutis etc., etiam iuramento etc. roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis illis ac dictis officialibus et tribunalibus, sub quibuscumque tenoribus et forniis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu simili et alias quomodocumque concessis etc. Quibus omnibus etc., illorum tenores etc. hac vice latissime derogamus, eaque adversus praemissa nullatenus suffragari volumus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Placet, motu proprio. I.

Datum Romae apud Sanctum Mareum, quarto nonas augusti, anno v.

Dat. die 2 augusti 1564, pontif. anno v.

C.

Facultas S. R. E. cardinalium congregacionis super inquisitione haereticae pravitatis tenendi et legendi libros haereticos aut alias prohibitos, et concedendi aliis licentiam eos habendi ac legendi.

Pius Paşa IV, motu proprio, etc.

Cum inter crimina, quae animadversione digna sunt, et in corrigendo exempla cun-

ctis præbtere debeat, haeresis sit gravius et ceteris detestabilius: ideo, cum nobis maxime displiceat, et ne illud latius serpat, pro illo extirpando, cunctis, etiam de criminis huiusmodi infectis, et illius fautoribus, ne ad deteriora (quod Deus avertat) delabantur, per nos non modicum invigilandum sit. Cumque annis praeteritis et etiam forsitan usque in hodiernum diem in diversis mundi partibus, proh dolor! haereses et falsa dogmata pullulaverint, et adhuc pullulent, solicitante humani generis inimico, minusque, etiam cuiuscumque correctionis praetextu, pullulare cesserent. Propterera dilectos filios nostros Ioannem Michaelem Sanctae Anastasiae Saracenum, Ioannem Baptistam Sancti Clementis Cicadam, Ioannem Suavium Sanctae Priscae Reumanum, Michaelem Sanctae Sabinae Alexandrinum, Clementem Olera Sanctae Mariae de Aracoeli, Ludovicum Sancti Cyriaci in Thermis Simonetam, Carolum Sancti Martini in Montibus Borromaeum, presbyteros, ac Vitellotum Sanctae Mariae in Porticu diaconum Vitellium, cardinales inuncupatos, pro erroribus, qui in occasione quaruncumque haeresum dietini contingunt, reprintendis, et seu haeresibus huiusmodi et illarum fautoribus, Domino nostro Iesu Christo auxiliante, extirpandis deputaverimus, ac eos in inquisidores seu in sanctae Inquisitionis congregatione deputatos cum omnimoda potestate constituerimus.

§ 4. Et eis saepe contingat, ne catholici et christicolae veneno huiusmodi sectae et illins fautorum affiantur, ac etiam pro negotiorum et causarum pro tempore incurredantium expeditione, ac haereticorum, qui etiam ad praesens carceribus in alma Urbe nostra mancipati existunt, ac pro tempore mancipentur, deprehensione et eorum ad veram doctrinam redactione, nonnullos seu quamplures libros ab ipsis impiis haereticis et sectae Luteranae fau-

Hic Pontifex
deputavit car-
dinates inquisi-
tores generales,
sed hanc bul-
tam hic non ha-
bes.

Hic indigebant
libris prohibitis
ex causis hic
expressis, quos
tamen tenero
non valebant
stante indice-

toribus compositos et in lucem editos ac qui in dies successu temporis edentur et componentur; ac etiam aliquando oporteat, pro conservanda religione in cordibus catholicorum, eisdem libris et haereticorum deceptionibus, fraudibus et dolis ac machinationibus respondere, vel a viris catholicis ac sacrae doctrinae peritis responderi facere, stantibusque constitutio-nibus haetenus per nos editis, et per in-dicem librorum correctorum, de mandato nostro vel alias factum, prohibitionibus saeculis, eisdem libros, pro huiusmodi er-oribus reprimendis, tenere et legere du-bitent, ac, ut filii obedientiae, eisdem li-bros perspicere, ut aceperimus, non au-deant.

§ 2. Ad omnem igitur haesitandi ma-
teriam et conscientiae scrupulum in eis
licet licentiam et facultatem tollendum, motu simili et ex certa nostra
(de qua in ru-brica) eis con- cedit;
scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, de corundem Ioannis Michaelis, Ioannis Baptiste, Ioannis Suavii, Michaelis, Clementis, Endovici, Caroli ac Vitel-lotii cardinalium fide, probitate et con-stantia singularem tum notitiam, tum fiduciam habentes, eisdem cardinalibus, ut durante eorum officio, et quamvis in-quisitioni huiusmodi praefuerint, quo-cumque, quaecumque, quacumque et qualiacumque quoruncumque, tum an-tiquorum tum modernorum et futurorum infidelium et haereticorum, aut haeresis et cuiuscumque impietas vel superstitionis vel reprobatae lectionis condenna-torum vel suspectorum, ac etiam incer-torum vel dissimulatorum auctorum et scriptorum, atque etiam Hugonotorum, commentaria, tractatus, libros, collecta-nea, expositiones, annotationes, interpre-tationes, versiones et alia cuiuscumque inscriptionis et argumenti opera, quo-cumque nomine nuncupata, latino, graeco, he-braeo aut quo-cumque alio, etiam vulgari, cuiuscumque regionis sermone composita,

tam manuseripta quam a quibuscumque impressoribus, et in quibuscumque locis, etiam nominatum prohibitis vel suspectis, seu etiam sine impressorum et locorum ac temporis titulo, ac absque locorum ordinariorum et haereticae pravitatis inquisitorum aut aliorum ad id deputato-rum licentia et approbatione impressa, etiam ex professo contra nos et pro tem-pore existentem Romanum Pontificem et sanctam Romanam Ecclesiam ac Sedem Apostolicam praedictam composita et conscripta ac etiam divulgata; neconon haereses et errores, seu reprobatas et dam-natas disciplinas continentia; neconon im-pressorum et auctorum [aliorumque id genus hominum] damnatorum memoriam et nomina praeseferentia, tam per officium sanctae Romanae et universalis Inquisitio-nis, quam alias quomodoquinque et qua-litercumque, in genere vel in specie, pro tempore prohibita, in quibusvis mundi partibus, ad quos eos accedere contige-rit, potissimum in alia Urbe nostra et Romana Curia habere, tenere, legere, absque aliquo conscientiae scrupulo, et cuiuscumque suspicionis vel infamiae aut censurarum ecclesiasticarum incursu, li-bere et licite possint et valeant. Ita quod in futurum nullatenus super retentione librorum, scripturarum, extractuum et explicacionum et commentariorum huius-modi impediri, molestari vel argui seu inquiri possint, plenam et liberam licen-tiam, facultatem et auctoritatem concedi-mus et impartimur, ac desuper eum eis indulgenmus.

§ 3. Districtius inhibentes quibusvis aliis, tam ecclesiasticis quam saecularibus, personis, etiam quacumque auctoritate, praecellentia et dignitate fungentibus, etiam cardinalatus honore praeditis, ne eisdem libros, extractus seu scripturas et commentaria huiusmodi, etiam, ut pre-sertur, specificata, quo-vis quae sit colore,

*Prohibetque
ceteris aliis no
libros prohibi
tos teneant vel
legint, etiam
vigor eiu
scumque privi
legii, absque
eorumq. card.
inquisitorum li
centia.*

etiam eiusvis privilegii a nobis et a praedecessoribus nostris vel ab ipso sanctae Inquisitionis officio haec tenus concessi praetextu, penes se restringere aut tenere, legere et explicare, absque cardinalium praedictorum nova facultate et licentia, sub excommunicationis maioris et latae sententiae poena, quam eo ipso in his ferimus scriptis, ac aliis poenis a constitutionibus ac sacris canonibus infictis et in indice huiusmodi contentis, audeant seu praesumant. Ac decernentes irritum etc.

§ 4. Et nihilominus eisdem supranominatis cardinalibus dilectis filiis nostris, quando eis vel eorum maiori parti videbitur, si placuerit, in plena congregatione tantum, similem licentiam concedendi quibuscumque personis, cuiuscumque dignitatis, gradus, ordinis et praeminentiae existentibus, supradictos libros, etiam cuiuscumque damnatae lectionis, tenendi, habendi, legendi et interpretandi seu explicandi ad tempus vel in perpetuum, et concessam revocandi, similiter licentiam et facultatem concedimus et impartimur de gratia speciali.

§ 5. Non obstantibus Lateranensis et quorumcumque conciliorum ac aliis apostolicis, necnon in provincialibus et synodalibus concilii editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus, statutis etc., etiam iuramento roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis pro tempore existentibus sanctae Inquisitionis huiusmodi maioribus inquisitoribus et quibusvis, etiam S. R. E. cardinalibus, ceterisque ad dictum officium in dicta Urbe et alibi deputatis, ac alias, in genere vel in specie, etiam cum censorum et poenarum incursu, aliquis decretis et clausulis, sub quibuscumque tenoribus et formis, etiam motu proprio etc. seu etiam consistorialiter ac alias quomodolibet concessis, quibus omnibus, etiam si de illis etc. tenores etc., hac vice

latissime, specialiter et expresse derogamus, ac sufficenter derogatum esse decernimus, ceterisque contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis.

Fiat, motu proprio. I.

§ 6. Et de concessionibus, impartitionibus, indultis, inhibitione, singulis decretis, derogatione, declaratione, de ac pro omnibus et singulis praemissis, ut supra, latissime extendendis. Et cum opportuna, si videbitur, exequitorum deputatione etc., etiam sub censuris etc., cum protestate aggravandi etc., invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis, et eum derogationibus, constitutionibus de una et de duabus diaetis, non tamen ultra tres, ac praedictorum et quorumcumque aliorum quomodolibet contrariorum, ad effectum etc., latissimae extendendis; et quod praesentis motus proprii sola signatura sufficiat et ubique fidem faciat, in indicio et extra, regula contraria non obstante, seu, si videbitur, literæ per breve nostrum cum praemissorum omnium et singulorum etiam qualitatum ac nominum et cognominum consultorum huiusmodi maiori et veriori specificatione et expressione expediri possint.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, vi kalendas septembbris, anno v.

Dat. die 27 augusti 1564, pontif. anno v.

CL.

Reintegratio privilegiorum ac facultatis quaerendi elemosinas pro archihospitali Sancti Spiritus in Saxia de Urbe ¹.

Pius Papa IV, ad perpetuam rei memoriam.

Cum Magistrum illum coelestem et Dominum nostrum, quamdiu, sub mortalitatis nostræ exuvii, in hoc mundo peregrinatus est, pauperum infirmorum curam non

Clasularum
repetitio.

Præmium.

¹ Alia de isto archihospitali plene scripsi apud const. xl. Innocentii III, *Inter*, tom. iii, pag. 189.

Facultatem
eisdem inquisit.
concedit tales
licentias dandi.

Clausulas de-
rogatoriae.

solum per seipsum assidue gessisse, sed etiam illam nobis in discipulis suis diligenter demandasse recordamur, necessariae hospitalium, in quibus infirmos quotidie cum maxima charitate recipi et sollicite curari cognovimus, subventioni, et miserabilium personarum in eis degentium consolationi deesse non possumus. Unde, maiorem aliquorum necessitatem cognoscentes, tametsi spirituales indulgentias et alias gratias, eis aliisque similibus piis locis per Sedem Apostolicam olim concessas, generaliter, certis rationabilibus de causis, revocandas duxerimus, maiori tamen et urgentiori nonnullorum necessitate prospecta, similiter ex causis non minus comprobandis, illa adversus revocationes huiusmodi aliquando restituenda censemus, ut quod ipsi personaliter praestare nequimus, ad id fideles ipsos exequendum spiritualibus muneribus invitamus.

Hic Pontifex revocavit indulgenciam dispensantem super impedimentis matrimonialibus et irregularitatibus.

§ 1. Sane, cum retroactis annis privilegia, indulgentias, facultates, etiam dispensandi super impedimentis matrimonialibus et aliis quibuscumque defectibus ac super irregularitatibus, necnon absolventi, et alias gratias, variis ecclesiis, et tam nostro Sancti Spiritus in Saxia de Urbe, Ordinis Sancti Augustini, quam certis aliis hospitalibus et piis locis per diversos Romanos Pontifices praedecessores nostros, ac etiam per nos et Sedem praedictam varie concessa, plures limitaverimus et restrinxerimus et declaraverimus. Ac postremo, ex certis tunc expressis causis, per nostras sub data decimotertio kalendas octobris, pontificatus nostri anno III, desuper expeditas literas, motu proprio revocaverimus et cassaverimus et annullaverimus, districtins inhibentes eorumdem hospitalium et aliorum piorum locorum praeeceptoribus, superioribus et personis, etiam sub excommunicationis latae sententiae poena, ne de ce-

tero indulgentiis, concessionibus, facultatibus, privilegiis, indultis et aliis gratiis huiusmodi uti, seu se de illis intromittere quoquomodo praesumerent. Ac decernentes irritum et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, continget attentari, prout in dictis literis plenius continetur.

§ 2. Ac in concilio Tridentino statutum sit ut quaestores eleemosynarum eorumque nomen et usus deinceps in quibuscumque christianaे religionis locis penitus aboleantur, nec quaestores ad officium quaestorum huiusmodi exercendum ulterioris admittantur; et nihilominus indulgentias et alias spirituales gratias, quibus non ideo concilium ipsum christifideles privandos esse censuit, in posterum per ordinarios locorum, adhibitis duabus de capitulo, debitibus temporibus, populo publicandas esse decreverit; dans illi facultatem etiam eleemosynas huiusmodi atque oblata sibi charitatis subsidia, nulla prorsus merecede accepta, fideliter colligendi, ut tandem omnes vere intelligent coelestes hos Ecclesiae thesauros non ad quae- stum, sed ad pietatem exerceri.

§ 3. Nos, praefati hospitalis nostri, ad quod non solum magnus pauperum infirorum ex omnibus christiani orbis nationibus Romanum venientium quotidie fit concursus, sed etiam in quo non parvus numerus habetur, alitur et instituitur; ipsaque pauperes puellae nubiles industriis viris matrimonio copulantur, et alia pietatis opera diligenter exercentur, ut tot tantisque sumptibus ad id necessariis sufficiere valeant, subventioni, quantum nobis ex alto permittitur, consulere cupientes; ac omnia et singula privilegia, indulgentias, etiam plenarias, facultates, indulta et alias gratias eidem hospitali, eiusque praeeceptori, membris et personis per quosecumque Romanos Pontifices

Conc. Trid., ses. XXI, cap. 9, statuit quaestores eleemosynarum aboleri, indulgentiasque per ordinarios certo modo publicari.

Hic ideo Pontifex pro subventione huius hospitalis, ubi diversa pia opera exercentur, innovat omnes eius indulgentias et privilegia con. Trident. non contraria, pro diete hospitali tantum, eiusque membris a generali praecoptore specificandis;

praedecessores nostros ac nos et Sedem praedictam hactenus quomodolibet concessa, literarumque desuper confectarum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, motu proprio et ex certa scientia nostra, eadem privilegia, indulgentias, etiam plenarias, et alias facultates, indulta, aliasque gratias, quae præfato concilii decreto minime adversantur, sed illi commode coaptari poterunt, ad hoc dumtaxat ut illis omnibus et singulis idem hospitale et eius membra ad id per dilectum filium Bernardinum Cyrilum de Aquila, modernum, et pro tempore existentem praeceptorem dicti hospitalis, ad eius beneplacitum in scriptis designanda et specificanda, iuxta ipsius decreti conciliaris formam et tenorem, ubilibet gentium uti, frui et gaudere; ipsique fideles indulgentias et alias gratias in eis contentas consequi libere et licite valeant in omnibus et per omnia, perinde ac si revocatio ac desuper expeditae literae nostrae praedictae non emanassent, hospitali eiusque praceptor et personis praefatis in perpetuum, apostolica auctoritate, tenore praesentium, quantum sint in usu, et duimodo decretis concilii huiusmodi non repugnant vel praein dicent.

Formam eleemosynas colligendi apponit.

§ 4. Quodque publicatio locorum, adhibitis duobus de capitulo, temporibus debitibus fieri debeat, qui et eleemosynas aliaque oblata sibi charitatis subsidia, nulla prorsus mercede accepta, fideliter colligi et ad effectum praemissum consignari debeant, restituimus ac de novo concedimus et elarginimur; ac idem hospitale, adversus literas nostras huiusmodi, quoad praemissa, in pristinum et eum, in quo ante dictam revocationem erat, statum reponimus et plenarie reintegramus. Ac privilegia, indulgentias, facultates, indulta et alias gratias huiusmodi dicto hospitali restituta et de novo concessa,

hospitaleque, adversus revocationem nostram huiusmodi, plene reintegratum esse et censeri.

§ 5. Et sic per quoscumque locorum Clausula sublata etc. ordinarios et alios iudices et commissarios, quavis auctoritate fingentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere. Ac quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decernimus.

§ 6. Non obstantibus praemissis ac quibusvis apostolicis, neconon in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus ac omnibus illis, quae in literis, in ipsius hospitalis favorem expeditis, praedictis non obstarre concessum fuit, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die undecima octobris, millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 11 octobris 1564, pontif. anno v.

CII.

Prohibitio confidentiarum beneficialium et reserratio dispositioni Sedis Apostolicae quorumeunque beneficiorum in confidentiam receptorum, cum poenarum inflictione in huiusmodi criminis reos.

*Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.*

Romanum Pontificem in excelsa militantis Ecclesiae specula constitutum, vigilis mentis oculos non solum in absentium extendere, sed potissimum in praesentium domesticorumque fratrum et fi-

Exordium.

liorum suorum mores diligenter perscrutandos aliquando reflectere, ac eos præsertim, quos in apostolicae sollicitudinibus partem evocavit Altissimus, nendum ab omni pactionis illicitae contagione, verum etiam ab eius omnimoda suspicione vacuos et immunes conservare decet, ut qui ceteros illustris officii sublimitate antecellunt, eosdem prisca etiam illa morum integritate praestare dignoscantur.

§ 1. Sane, licet dudum, eum certam simoniae pravitatis speciem, quam beneficiorum confidentiam vocant, etiam Romanæ Curiae, atque adeo in sacrum venerabilium fratrum nostrorum sanetac Romanæ Ecclesiae cardinalium collegium, quasi per cuniculos, irrepsisse, ac nonnullos ex ipsis fratribus, nimia quadam facilitate, seu potius importunis amicorum familiariumque precibus aductos, beneficia ecclesiastica in confidentiam huiusmodi recepisse et frequenter recipere intelleximus; hanc illicitam beneficentiae exercendae seu amicitiae colendae viam a tanto saltem collegio prorsus elininare cupientes, eosdem fratres, in consistorio nostro secreto, non semel admonuerimus huic aliena beneficia custodiendi modo ne assuescerent, neve illa hoc pacto reciperent, utque sic recepta dimitterent; nihilominus nuper ad aures nostras pervenit eorum aliquos monitionis nostra, immo potius suimet, oblitos, ea, quae custodienda receperant, beneficia, nondum tamen dimisisse; et insuper illos et nonnullos alios, etiam patriarchas, archiepiscopos et alios episcopos, ac etiam Cameræ Apostolicae clericos, ecclesias, monasteria, dignitates et alia beneficia huiusmodi, in sui favorem resignata, cessa vel alias dimissa, acceptasse, aut de illis, per obitum vel alias vacantibus, a nobis et praedecessoribus nostris, seu etiam ab ordinariis et aliis inferioribus collatoribus, etiam ad

patronorum præsentationem, ad alterius commodum sibi provideri obtinuisse; illaque ac etiam alia aliter vacantia, sibi in titulum, commendam vel administrationem aut alias dicta auctoritate concessa, quandoque in resignantium vel cedentium seu etiam aliorum favorem cessisse vel alias dimisisse. Ac sibi propterea pensiones annuas ac fructus, redditus et proventus ecclesiarum, monasteriorum, dignitatum et aliorum beneficiorum huiusmodi, in toto vel in parte, etiam aliquando cum facultate illas et illos transferendi, ac etiam collationem, provisio nem, præsentationem et aliam dispositionem beneficiorum ecclesiasticorum, ad carundem ecclesiarum, monasteriorum et dignitatum praelatos pro tempore existentes ac alios huiusmodi beneficia pro tempore obtinentes pertinentium, necnon regressus sive accessus et ingressus ad ecclesias, etiam cathedrales, monasteria ac alia diversa beneficia ecclesiastica sibi reservari procurasse et obtinuisse, ad hoc videlicet ut confidentes sic decimarum apostolicarum vel communis dicti collegii et annatae aliorumque iurum dictae Cameræ debitorum solutionem eludant, integrisque beneficiorum, etiam in mensibus apostolicis vacantium, aut alias dispositioni Sedis Apostolicae generaliter reservatorum, collationibus, ac interdum ut beneficia ipsa, tempore procedente, in aliquorum, tunc forsitan de iure inhabili um et incapaciuni vel nondum adhuc natorum, favorem cedantur seu resignentur, vel ut personae inhabiles et incapaces huiusmodi, etiam laici, pensionibus ac fructibus, redditibus et proventibus ecclesiasticis fruantur et gaudeant, seu potius illis et facultate transferendi praedita abutantur, in animarum suarum periculum et perniciosum exemplum.

§ 2. Quare nos, hanc cardinalium eorumdem in monitionibus nostris parendo

Beneficia in
confidentia re-

cepta, a die re-
ceptionis va-
casse hic Pon-
tificis decernit,
et Sedi Apost-
ticali reserval;

incuriam, et tam illorum quam ceterorum
praelatorum, etiam clericorum ac alio-
rum quorumcumque, indignam fallaciam,
conniventibus oculis, diutius minime dis-
simulandam, sed huius errori, ne radices
altius agat, occurrentium tandem esse ceu-
sentes; et quoniam hanc ipsorum, qui
monitioni nostrae non parentes, benefi-
cia huiusmodi in confidentiam, ut praef-
fertur, retinuerunt, et fructus ex eis in-
debet vel percipiendo vel per alios no-
mine suo, etiam per simulatas illorum
locationes et fictas de receptis quietantias
ac donationes et remissiones, percipi si-
nendo, graviter excesserunt cardinalium
metam, potius ex immoderata erga suos
indulgentia, quam aliquo praecceptorum
nostrorum spretu, processisse facile repu-
tamus; idcirco omnes et singulas ecclesias,
etiam metropolitanas et alias cathe-
drales, ac monasteria, etiam consistorialia,
prioratus, praeposituras, praepositatus,
dignitates, etiam maiores et principales,
etiam conventuales, personatus, admini-
strationes et officia, ceteraque beneficia
ecclesiastica, cum cura et sine cura, sae-
cularia et quorundam Ordinum regularia,
etiam de iure patronatus, etiam laicorum,
etiam nobilium et illustrium, etiam ex
fundatione et dotatione existentia, per
eiusdem Romanae Ecclesiae, etiam epi-
scopos, cardinales et quocumque alios,
etiam patriarchas, archiepiscopos et alios
episcopos, ac etiam eiusdem Cameræ
clericos, in titulum, commendam vel ad-
ministrationem aut alias in huiusmodi
confidentiam irre prohibitam, cuiusvis
personæ, ut praefertur, contemplatione
vel intuitu, quovis modo recepta, illorum
liberam collationem et dispositionem no-
bis et Sedi Apostolicae harum serie re-
servantes, ipso iure, a die receptionis ea-
rumdem vacavisse et vacare. Ac fructuum
et pensionum reservationes ac facultates
transferendi, et collationis beneficiorum

concessiones eis, ut praemittitur, factas,
ac regressus sive accessus et ingressus
concessos huiusmodi cessasse et cessare
ac extintos esse.

§ 3. Et eosdem cardinales seu quosvis
alios, a prima die receptionis beneficio-
rum huiusmodi citra, fructus, redditus et
proventus earumdem ecclesiarum, mona-
steriorum, dignitatium et aliorum benefi-
ciorum, ac pensiones praedictas indebit
percipere suosque facere non potuisse
neque debuisse, sed illos omnes et sin-
gulos ad Cameram eamdem devolutos
fuisse et esse, illique deberi; ac ipsos
cardinales et alios, ad quorum manus
quomodolibet pervenerunt, et eorum haer-
edes, ad integrum illorum restitutionem
in utroque foro teneri et ad id opportu-
nis iuris remedii compelli debere, au-
toritate apostolica, tenore praesentium,
decernimus et declaramus.

§ 4. Et insuper universis et singulis,
tam eiusdem Rom. Ecclesiae cardinalibus,
etiam episcopis, quam praelatis et clericis
ac aliis praedictis, praesentibus et futu-
ris, ne deinceps illo unquam tempore
aliquas ecclesias, monasteria, dignitates vel
alia beneficia, etiam de dicto iure patro-
natus, uti praefertur, existentia, aut fru-
ctus vel pensiones, aut regressus seu ac-
cessus, in confidentiam praedictam aut
ad effectum reservationum huiusmodi sibi
postmodum cedentibus proenrandarum,
recipere præsumant, cardinalibus videlicet
et aliis praelatis huiusmodi, in virtute
sanetæ obedientiae et sub interdicti in-
gressus ecclesiae; reliquis vero, sub ma-
ioris excommunicationis latae sententiae
poena, per contrafacientes eo ipso incur-
renda, a qua, nisi a nobis aut Romano
Pontifice pro tempore existente, praeter-
quam in mortis articulo constituti, ab-
solvi nequeant, districtius inhibemus.

§ 5. Ac quascumque collationes, provi-
siones, praefectiones, commendas, reser-
Annullat quas-
cumque provi-

Reditus ad
Cameram Apo-
stolicam appli-
cat;

Prohibet haec
de cetero fieri,
sub poenis hic
expressis

~~siones de his vationes, facultates, etiam transferendi ac beneficiis iuctas et illa vacare regrediendi, sive accedendi et ingrediendi, ac Sedi Apost. reservata esse~~ ac alias dispositiones de ecclesiis, monasteriis, dignitatibus et aliis beneficiis, eorumque fructibus et beneficiorum collationibus, per nos et alios Romanos Pontifices successores nostros, etiam motu proprio seu consistorialiter, aut etiam per ordinarios et alios inferiores collatores, etiam ad patronorum eorumdem praesentationem et alias quomodolibet, cum interventu confidentiae huiusmodi, expresse sivo occulte, ac de iure praesumpto et alias contra praemissa pro tempore factas, nullas et invalidas, nulliusque roboris vel momenti fore, neque cuiquam suffragari, sed ecclesias, monasteria, dignitates ac alia beneficia huiusmodi ipso iure vacare, ac nostrae et Sedis Apostolicae dispositioni reservata, fructusque et pensiones Camerac Apostolicae applicatos, ut praeferatur, esse et censeri.

~~Decretum irritans.~~ § 6. Sieque, in praemissis omnibus et singulis, per quosecumque iudices et commissarios, etiam ipsius Ecclesiae Romanae cardinales, sublata eis quavis aliter interpretandi et iudicandi facultate, etiam per praesumptiones et conjecturas legitimas et eorum arbitrio (cum alias confidentias huiusmodi in lucem erni et probari non posse constet) procedendo, indicari et definiri debere; ac quidquid seens super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane similiter decrevimus.

~~Clausulae de rogatoria.~~ § 7. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis, ac aliis constitutionibus apostolicis, neonon collegii praefati, iumento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim,

ab eadem ~~et~~ Sede indultum quod interdicte, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 8. Et ne quisquam ullo unquam tempore praesentium ignorantiam praetendere possit, volumus et eadem auctoritate decernimus quod ipsae praesentes literae ad basilice Principis Apostolorum de' Urbe valvas, per aliquem ex cursoribus nostris, illarum copia ibi affixa et dimissa, et etiam in Cancellaria Apostolica, de more publicentur, ac in eiusdem Cancellariae quinto, ad maiorem partium illas in iudicio producere volentium commoditatem, describantur.

§ 9. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostrae reservationis, declarationis, inhibitionis, decreti et voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se uoverit incursum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, decimo sexto kalendas novembbris, pontificatus nostri anno v.

Dat, die 17 octobris 1564, pontif. anno v.

*

CIII.

De electionibus ad regimina monasteriorum, praepositurarum et aliarum dignitatum conventionalium.

Sanctissimus in Christo pater et dominus noster dominus Pius divina providentia Papa IV

Ad cuius pervenit notitiam quod, licet alias omnia monasteria virorum, valorem ducentorum florenorum auri communi

Causa buitus constitutionis.

aestimatione excedentia, neenon prioratus, praeposituras ae alias dignitates conventuales et praeelectorias generales Ordinum quorumeumque dispositioni suae generaliter reservaverit, ac propterea illorum provisiones, et ad ea, quae speciali privilegio eligendi, sibi per Sedem Apostolicam concessa, suffulta sunt, canonice factarum electionum confirmations, ad Sanctitatem Suam et dictam Sedem pertinere noseantur; nihilominus plerique religiosi, cacea nimis ambitione agitati, partim electiones de suis personis ad monasteria, prioratus et alias dignitates conventuales huinsmodi, vel privilegium eligendi praedictum habecant vel illo careant, nullo iure servato, nullaque boni vel aequi ratione habita, temere fieri, factasque, per Ordinum superiores aut locorum ordinarios de facto confirmari; partim vero, nedum prinsquam electiones de se ad monasteria et alias eonventuales dignitates eligendi privilegio suffulta, factae, rite confirmantur, sed ne electi quidem canonice, se in regimine et administratione, tam in spiritualibus quam temporalibus, monasteriorum aliarumque dignitatum vaeantium eorumdem ac illorum bonorum immiscere non verentur, in animarum suarum periculum, auctoritatis apostolicae contemptum et plurimorum scandalum.

§ 1. Volens tantis, qui paulatim in re-

Annulatio electionum factarum absque Sedi Apostolicae provisione vel confirmatione.

ligiosos irrepserunt abusibus et ausibus nimis licentiosis aliquando, sicut par est, occurtere, suamque Sedi praefatae praerogativam asserere, omnes et singulas electiones quarumvis personarum ad regimina monasteriorum, prioratum, praepositurarum et aliarum dignitatum conventionalium ipsarumque electionum confirmations, per quosecumque, cuiusvis status, gradus, ordinis et conditionis existant, et quavis, etiam archiepiscopali, patriarchal. aut maiori, praefulgeant dignitate,

haec tenus sie praesumptas, nullas et invalidas, ac pro nullis, invalidis et prorsus infectis, habendas esse; personasque sic, ut praefertur, electas et confirmatas, monasteria aliasque dignitates huiusmodi sine legitimo titulo possedisse et possidere, neenon illorum fructus, redditus et preventus indebitate perceperisse et percipere; ac personas ipsas ad absolutionem et habilitationem super his, neenon confirmationem electionum de se factarum a Sanctitate Sua seu Romano Pontifice pro tempore existente aut Sede praedicta, infra sex menses a data praesentium computandos, impetrandum, ac literas apostolicas super huiusmodi confirmatione in totum expediendas, omnino teneri declaravit.

§ 2. Et nihilominus hac sua perpetuo Forma desuper in futurum servanda. valitura constitutione statuit et ordinavit quod nullus de cetero se in regimine et administratione monasterii vel alterius dignitatis conventionalis, ad quod seu quam illum eligi contigerit, in spiritualibus vel temporalibus, antequam rite celebrata electio a Sanctitate Sua aut Romano Pontifice pro tempore existente et Sede praedicta confirmata, et literae apostolicae desuper expeditae fuerint, per se vel alium, in toto vel in parte, quovis quae sito colore, immiscere, aut ad illud vel illam se recipi facere, vel alias se pro eius paelato gerere praesumant.

§ 3. Decernens omnes et singulos, qui secus fecerint, iure, si quod illis ad monasteria vel eorum regimina et administrationes ac alias conventionales dignitates per electionem huiusmodi quaesitum fuerit, eo ipso privatos, et deinceps ibi inelegibiles esse, ipsaque monasteria et alias dignitates ab eadem Sede impetrari posse; qui vero similes electiones confirmare praesumpserint, etiam eo ipso, superiores Ordinum videlicet, suis dignitatibus privatos; ordinariis autem locorum, etiam si

archiepiscopali et maiori praecellant dignitate , ingressum ecclesiae interdictum, eosque ab ecclesiarum snarum regimine et administratione suspensos existere.

Placeat , publicetur et describatur. I.

Lecta et publicata fuit suprascripta regula Romae in Cancellaria Apostolica, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimoquarto, die vero martis, ultima mensis octobris, pontificatus præfati sanctissimi domini nostri Papae anno v.

Publ. die 31 octobris 1564, pontif. anno v.

CVI.

Alia et secunda reformatio tribunulis Reverendae Cameræ Apostolice et officiæ eius.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Cum inter ceteras animi curas, quibus,

Hic Pontifex pro reformatio-
ne gregis do-
minici celebra-
ri voluit con-
Trid.
in hac praecelsa beati Petri Sede, meritis
licet imparibus, constituti, quotidie solici-
tum, illa vel a primordiis assumptionis
nostræ ad summi apostolatus apicem
praecipua fuerit ut universum gregem do-
minicum fidei nostræ commissum, ad
illicta valde proclivem, pro nobis immuniti
muneris officio, in viam salutis reducere-
mus, eiusque rei gratia, saeculum oecumeni-
cum et generale concilium in civitate
Tridentina indicendum, celebrandum et ,
Deo favente, absolvendum convenimus.

§ 1. Et propterea ne, dum foris de re-
formandis in universalis Ecclesia moribus
tractabatur, interim ipsam morum censu-
ram domi, videlicet apud Sedem ipsam,
detrectare , causamque Curiae Romanae
et almae Urbis nostræ, in qua sacerdotii
principatum et christianaæ religionis ca-
put, unde merito universi christifideles
rectae catholicaeque vitae sumerent exen-

plum, divina instituit Providentia, prote-
lare videremur, quinimmo , ut a domo
nostra iudicium inciperet, Curiam ipsam
ac praecipuos illius magistratus , ordines
et officia multis excessibus et corruptelis,
quae, vesana hominum libidine, in eam
sensim irrepserant , summis tum studio
tum diligentia repurgaverimus.

§ 2. Et inde animum nostrum ad Ca-
meram Apostolicam , ad quam negotia
locorum omnium totius sanctæ Romanae
Ecclesiae Status assidue conflunt , eius-
que tribunal, quod sive iurisdictionis an-
tiquitate et auctoritate , sive rerum ge-
rendarum excellentia , sive virorum am-
plitudine, ceteris in eadem Curia præstat,
intendentes ; multa , quantum tulit tem-
poris ratio , circa illius iurisdictionem
huiusmodi ac potestatem et facultatem ,
neenon dilectorum filiorum notariorum
et aliarum personarum snarum statum et
directionem salubriter ordinaverimus ,
prout in aliis literis nostris desuper con-
fectis plenius continetur.

§ 3. Nos, semel incoepum reformatio-
nis huinsmodi negotium, Dominino coope-
rante , diffusus prosequi , nec tamen ex
iis, quae pro ipsis Cameræ et pro tem-
pore existentis Ecclesiae Romanae came-
rarii necnon clericorum et reliquarum
personarum dictæ Cameræ statu et di-
rectione, ac alias ibi hactenus salubriter
instituta et concessa fuisse reperiuntur,
quicquam detrahere ; sed, his immotis in
sua firmitate permanentibus , ea solum ,
quae experientia vel deesse vel obesse
probavit, opportune, iuxta rerum exigen-
tiam, supplere et emendare volentes; nec-
non omnium et singularum constitutio-
num, tam generalium quam specialium,
in favorem dictæ Cameræ editarum, ac
quorumcumque privilegiorum , faculta-
tum , gratiarum , concessionum , litera-
rum et indultorum, illi ac præfatis ca-
merario et clericis eorumque collegio et

Eiusque Came-
ram.

Hanc dictæ
Cameræ refor-
matiōnem pro-
seguendo, om-
nia eius privi-
legia, quatenus
huius reforma-
tiōni non sicut
contraria, con-
firmat;

personis per felicis recordationis Gregorium IX, Bonifacium VIII, Urbanum VI, Martinum V, Eugenium IV, Sixtum etiam IV, Innocentium etiam VIII, Iulium II, Leonem X, Paulum III et Iulium similiter III ac alios quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros, etiam motu proprio et ex certa scientia, concessorum, confirmatorum et innovatorum; ne non statutorum, ordinationum et decretorum Camerae ac camerarii et clericorum predicatorum eorumque collegii causas, res, personas et statum concernentium, hucusque conditorum et ab eisdem praedecessoribus vel eorum aliquibus confirmatorum, ne non quarumcunque literarum et aliorum documentorum desuper confectorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, motu proprio et ex certa scientia nostra ac de apostolicae potestatis plenitudine, illa omnia et singula, ac prout ea concernunt, reliqua in ipsis literis aliisque documentis contenta, quatenus literis nostris praedictis contraria non sint nec illarum effectum impediunt, auctoritate apostolica, tenore praesentium, approbanus et confirmamus eisque perpetuam et inviolabilem roboris firmitatem adiicimus, ac omnes et singulos iuris et facti defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem, supplemus.

§ 4. Et nihilominus eadem praemissa literaque ea omnia et singula Camerae et camerario, clericis et collegio praedictis concessa et indulta, eisdem modis et formis, quibus ab ipsis praedecessoribus nostris emanarunt, similibus anctoritate et tenore, de novo perpetuo concedimus et indulgemus, ac ab illis statuta et ordinata statuimus et ordinamus, volentes illa, perpetuis futuris temporibus, sub censuris et poenis in eis contentis, inviolabiliter observari.

§ 5. Cum autem officio clericatus dictae Camerae, quod in ipsa Curia primarium

existit, munus potissimum ineumbat eiusdem Camerae res rite et recte administrandi, iura et redditus utiliter locandi contractusque desuper necessarios et opportunos ineundi, quorum occasione ipsi clerici Camerae, procuratores Patrimonii Beati Petri, rerumque omnium totius Status Ecclesiae Romanae huiusmodi custodes et praesides merito nuncupantur; ne non ius reddendi, et iustitiam tam fisco, ut privato, quam ipsis privatis, si qua ratione de fisci interesse agatur, administrandi. In his autem muneribus obeundis, vel temporum malitia vel antiquorum clericorum negligentia vel desuetudine, res cameralis detrimentum non modicum accepisse noscatur. Hinc est quod nos, sicut rei magnitudo postulat, ad ulteriore, etiam in his, reformationem procedendum esse censemus, motu, scientia, potestatis plenitudine et tenore similibus, perpetuo statuimus et ordinamus quod deinceps ad ipsa clericatus Camerae officia, cum vacabunt, nulli, nisi vitae et inorum integritate praestantes, literarum scientia praediti, rerumque humanarum experientia insignes, assumi debeant, quorum excellentia, virtute, doctrina et auctoritate Camera ipsa et Romanae Ecclesiae Status universus recte gubernari et latissimum ab eis incrementum suscipere possit.

§ 6. Et ut inde videbatur, dirae cupiditatis pernicies omnino eliminetur, quod posthaec in quibuscumque contractibus super locationibus rerum et iurium ipsius Camerae celebrandis, seu partitis, ut aiunt, faciendis, nullus vicecamerarius, thesaurarius aut quispiam ex clericis et cameralibus, assistantibus, notariis aliisque ministris et personis dictae Camerae, quocumque nomine nunquam tis, illarum particieps existat. Quin potius ipsi ab omni, quantumvis omnino tis, commodo et liero, exinde quomodo cumque, directe vel indi-

Clericorum Camerae qualitates designantur.

Camerales contractum Camerarum participes esse prohibetur.

¹ Exiguo, Cherub. (R. T.).

recte provenienti, omnino abstineant; quod si eorum aliquem secus fecisse legitime constituerit, officio suo ipso facto perpetuo privatus existat, perpetuaque infamia notetur, ac aliis poenis nostro nostrique successoris Romani Pontificis pro tempore existentis arbitrio subiaceat. Qui vero de praeterito circa praemissa deliquerit, poenis a iure et constitutionibus a praedecessoribus nostris super hoc editis et inflatis puniatur.

§ 7. Sed nec quisquam dictorum vicecamerarii, thesaurarii, clericorum aliorumque cameralium et ministrorum assidentium, ullis contractibus, quos inter Cameram ipsam et eorum consanguineos aut affines, ad quartum usque gradum attinentes, fieri contigerit, sub mille ducatorum Cameræ praefatae applicandorum et alia nostro dictique successoris arbitrio incurrienda poena, salvis nibilominus constitutionibus antiquis alias poenas propter hoc irrogantibus, intervenire, vel alias sese in illos eorumque tractatibus, perse vel alium seu alios, quoquomodo immiscere audeat.

§ 8. Causae vero coniunctorum et propinquorum alicuius clericie, ad dictum quartum gradum exclusive, ipsi clero nullatenus committantur, nec quisquam eorum sibi commissas audiat, sed eas, expressa causa, recuset. Nec etiam in disensionibus et decisionibus, tam illarum quam aliarum quarumcumque causarum, in quibus aliquod interesse praetendere posset, sive clericus sive assistens ille ullo modo interesse nec illum votum habere, sed statim a dicta Camera, etiam dum causa proponitur, etiam iniussus, cum in hoc ignorantiam praetendere non possit, egredi debeat; et si secus fecerit, clericus per mensem suspensionem ab exercitio et perceptione emolumentorum sui officii, aliis clericis applicandorum, ipso facto incurrat; assistens vero, iocalium et

salarii exactione, aliis assistentibus applicanda, ipsiusque Cameræ ingressu trium mensium spatio mulctetur.

§ 9. Quicunque autem, sive ex clericis, sive ex aliis cameralibus praefatis, ab aliquo suspectus in causa recusatus fuerit, accusans, nonnisi expressa suspicionis causa, audiri; illaque expressa, absente recusato ut suspecto, in Camera discuti, eaque a pluribus approbata, suspectus ipse in huiusmodi causa nullo modo se intromittere aut interesse debeat. Si vero suspicio probari nequiverit, nulla eius allegata ratio habeatur.

Suspicionis
causa cootra
camerales in
Camera appro-
banda est.

§ 10. Et quoniam ubi periculum maius intenditur, ibi est plenius consulendum, quod super quibuscumque contractibus cameralibus deinceps in perpetuum ineundis capitula et conventiones per thesaurarium Cameræ pro tempore existentem vel alium, ad quem spectaverit, prius conserbantur, eorumque exempla singulis clericis et aliis omnibus cameralibus per commissarium eiusdem Cameræ, tribus saltem diebus antequam de negotio tractetur, transmitti debeant, quibus unusquisque seorsum instructus domi mature consulere, remque cum ceteris in Camera ipsa conferre possit, ut ibi omnes recte discernere valeant; ac tum demum ea, quae decreverint, statuto die, in plena Camera comprobanda, per quempiam alta voce legi debeant, ut, solito inter eos ordine servato, cuique licetum sit super unoquoque capitulorum quid sentiat coram dicere et allegare, et quod inde ipsi Cameræ utile et optimum videbitur, executioni salubriter demandetur. Ceterum, ut fraudibus, quae in huiusmodi contractibus fieri possunt, nec non periculis, controversiis ac litibus obvietur, publicaque utilitati evidentius consulatur, quod huiusmodi capitula, quae sic confecta et expedita fuerint, imprimi aut scribi et publicari ac affigi in locis solitis debeant.

Cootractus Ca-
merales inoudi
forma.

Contractibus
Cameræ cum
eorum affinis
non intersint.

Clerici propin-
quorum causas
non cognoscant
ac eorum dis-
cussionibus non
intersint.

Proventus Camerac iuxta formam aliarum literarum a nobis, super hoc, motu simili emanatarum, quas etiam per praesentes innovamus, sub hasta licitari omnino debeant. Quae omnia per dictos vicecamerarium, thesaurarium, clericos et alias supranominatos, sub excommunicationis poena, nonnisi a nobis et successoribus nostris, praeterquam in mortis articulo, relaxanda, exacte servari mandamus, declarantes vota et iuramenta ipsorum alter praestita eosdem non ligare. Ac contractus et omnia inde secuta nullius roboris vel momenti existere, quinimmo per Cameram quandocumque revocari, et contractus ipsos, servata eadem forma, de novo celebrari debere.

Camerale conveniant diebus statutis summo mane in Camera.

§ 12. Cumque fidei, curiae et iudicio dictae Camerac, tamquam praefatae Curiae et totius ecclesiasticae ditionis, necon ipsius principis in huiusmodi rebus et bonis supremo tribunal, Status ipse universus commissus sit, magnopere labrandum est ut munus institiae, virtutum omnium dominac et reginae, ac publici privatique tutricis optimae, non solum imperio, sed etiam maiestate et dignitate fulciatur; et tamquam in bene composito corpore purus sanguis, ita in illa religiosis, iustitiae et aquitatis quasi sunitas perpetuo constet, quod, statutis diebus, quibus dicta Camera in Palatio Apostolico et ubicumque haberi consuevit, quisque in ea interveniens, summo mane et hora ab ipsa Camera statuta, sicuti alii bene constituti magistratus dictae Curiae, convenire debeat.

Cursores debent Cameram pridie intimare.

§ 13. Cursores vero, iubente ipso camerario seu vicecamerario, ipsam Cameram, certis loco et hora, sive ordinaria sive extraordinaria fuerit, pridie, sub pœna amissionis salarii menstrui, singulis tam clericis quam aliis cameralibus, personaliter vel per cedulam domui dimis-

sam, omni tempore praenunciare teneantur.

§ 14. Et cum absentia ipsa per se damno et incommodo maximo omnibus sit, cum non solum rerum gerendarum cursum retardet, sed ipsa quoque negotia in discrimen manifestum constituat et plerunque destituat, quod nullus deinceps, sive clericus sive alias cameralis, ab ipsa Camera, sine expressa cameralii vel eiusdem Camerale decani licentia, impune abesse possit, excepta publicae utilitatis privataeque necessitatis causa, quam tam absens per nuncium eidem Camerale significare debeat. Qui vero id semel et iterum neglexerit, fructibus et emolummentis illius mensis, aut iocalibus et regalibus, aliis applicandis, quae, vel uno ex eisdem contradicente, illi nequaquam remitti vel condonari possint, et alias ipsius Camerale arbitrio privari debeat, nec, nisi de expressa nostra aut successoris nostri licentia ceteris in Camera significata, ab Urbe abesse possit, statutis et decretis, quae de absentia clericorum et aliorum praefatorum disponunt, integris permanentibus per praesentes innovatis. His tamen, quae a Tridentino concilio super residentia statuta sunt, salvis et iliaesis manentibus.

§ 15. Clerici autem et qui alias rochetto et cappa utuntur, eisdem in qualibet Camera; reliqui vero solitis vestibus rubeis et violaceis, nulla deinceps consistorii habita distinctione, induantur; aliter vero induti excusari aut admitti non possint.

§ 16. Omnes itaque sic induiti dicta hora, pulsata campanella, ad missam accedant, quae decano et alio clero, vel, absente decano, duobus clericis ad minus assistentibus, incipi debeat, eaque peracta, praecantibus duabus cursoribus, omnes Cameram versus tendant, alios post alium, servato ordine, incendentes, quo quis-

abesse non debet camerales absque licentia camerarii vel decani.

Vestibusque hic descripsi camerales induantur in Camera.

Missam accedant et in le ad Cameram se conferant

que commodius ab agentibus et collitigantibus de rebus pertractandis valeat informari.

§ 17. Ubi vero ad locum propositi-
num causarum pervenerint, imperato-
rū omnibus per camerarium seu, eo absente,
vicecancellarium t̄ vel decanum silentio,
advocati, procuratores et alii, quibus id
incumbit, causas huiusmodi non turbate
aut confuse, ut plerumque consuevit, sed
singulatim et ita diserte, reverenter et
sine strepitu proponant, ut ab omnibus
commode intelligi et a clero mensario
notari possint. Quod si illi, a camerario
seu vice-camerario vel decano semel et
iterum moniti, non obtemperaverint, ad
hoc munus deinceps non admittantur.

§ 18. Cumque notarii dictae Camerae,
turpi luero inhiantes, ex procurationibus
causarum plerumque per eos vel eorum
substitutos precibus, amicitia vel pécu-
nia factis, causas ipsas non modo affec-
tare, sed in eis quoque notarii et pro-
curatoris officia, in detrimentum partium,
coniunctum exercere noscantur, quod illi
deinceps ab eisdem procurationibus, sub
poena ducentorum ducatorum Camerae
praefatae applicanda, prorsus abstineant;
sed procuratores causarum vel sollicita-
tores ipsarum ad eas procurandas dum
taxat admittantur.

§ 19. Quodque pauperum et miserabi-
lium personarum causae, quarum in dicta
Curia quo maior est numerus, eo maior,
praesertim quoad impensas, ratio est ha-
benda, de cetero a procuratore paupe-
rum, qui in eodem loco, ubi describantur,
continue assistat, gratis et quandocumque
voluerit, etiam extra ordinem, favore pau-
pertatis proponant. Qui pro eisdem,
ad consulendum et informandum advo-
catum eorumdem pauperum, ut eos in
ipsa Camera defendere possit, accedere
teneatur. Et si ab officio suo sic sibi in-
juneto quoquomodo defecisse, et pariter si

Notarii Camer-
ae procurato-
ris officium non
exercant.

Causae mis-
erabilium per-
sonarum, consul-
endum, advo-
cato, a procura-
torum in Ca-
mera gratis tra-
ctandae sunt.

1 Vicecamerarium, rectius Cherub. (R. T.).

advocatus ipse suo officio gratis pro pau-
peribus exhibendo et pro nullo alio qui
contraxerit aut litiget cum Camera pa-
trocinando desuisse apparuerit, prima
vice, si legitime impeditus non fuerit,
salario trium mensium muletetur, et si
reincederit in idipsum, officio suo per-
petuo privatus existat eo ipso.

§ 20. Clerici autem ceterique camera-
les Cameram ipsam, prinsquam omnes
propositiones eadem die occurrentes per
clericum mensarium descriptae fuerint,
non ingrediantur.

§ 21. Ipsi vero, illis expletis, ingressi,
cum sine Dei auditorio t̄ et Spiritu Sancti
gratia nihil boni sperandum sit, erecta
ad Deum omnipotentem mente, illiusque
ac beatissimae semper virginis Mariae
genitricis suae, advocatae nostrae, toto
corde ab omnibus invocato, flexis genibus,
suffragio, ea oratio B. Isidori episcopi,
quae incipit *Adsumus, Domine Sancte
Spiritus*, per novissimum clericorum tunc
praesentem alta et intelligibili voce lega-
tur. Qua finita, quicunque in plena Ca-
mera audiri voluerit, licet illi eam tune
ingredi ac proloqui et informare, is-
que ab omnibus aequo animo ac beni-
gne audiatur.

§ 22. Quibus sic rite peractis, Camera
ipsa claudatur. Et quia valde incommo-
dum, quin etiam indecorum, videtur, ut
postea quisque indifferenter ad tantum
tribunal, sine illius praesidentium licen-
tia, admittatur, quod saltem unus ex cur-
soribus praefatis ante ostium eiusdem
Camerae assidue maneat, illudque custo-
diat. Nec quemcumque, cuiuscumque gra-
dus et conditionis, nisi praemonito per
eum vice-camerario seu decano praefato,
indeque deliberato, admittere vel intro-
ducere audeat, sed talis aut licentiam
expectare, aut omnino recedere debeat.
Ceterum, clausa dicta Camera, nulla pro-
positio, nisi forte procuratoris fisci vel

Propositiones
occurrent, scri-
bendae sunt per
clericum mens-
arium, ante-
quam hat Came-
ra.

Oratio B. Isi-
dori per cleri-
cum novissi-
mum postea le-
gatur, ac litigan-
tes audiatur.

Camera postea
claudatur, et mo-
do admittatur
per cursores
custodes, nisi
cum hecita; et
causarum pro-
positiones pro-
fisi vel com-
missario Came-
rae aut procura-
tore paupe-
rum scribantur.

1 Adiutorio, Cherub. (R. T.).

commissarii Cameræ seu procuratoris pauperum, quibus iure merito quandoque est indulgendum, ulterius audiatur, neque describatur.

Camera per duas horas ad minus habeatur.

§ 23. Demum, ceteris semotis, et quibuscumque sermonib[us] et colloctionibus ad res Cameræ minime facientibus, quae expeditiones camerales impedire vel in longum protrahere consueverunt, prorsus omissis, omnes toto animo ad propositiones audiendas et decreta facienda incumbant. Quod, ut commodius et faciliter expediti possit, Camera ipsa per duas horas continuas, posito praœ oculis horologio, ad minus habeatur; et si negotia exegerint, ulterius producatur; ex qua interim nemo, nisi a Papa seu cardinale, curam negotiorum gerente, inde expresse evocatus, aut aliqua urgenti necessitate ingruente, egredi debeat.

Mensarius causum propositiones legat.

§ 24. Moxque, silentio a camerario seu, eo absente, a vice-camerario vel decano omnibus imposito, dictus mensarius de more propositiones adscriptas legat.

Decanus distri buit causas per tuenum, non tam men concer nentes officia vel gubernia a clericorum.

§ 25. Et quoad eas, quae distributionem causarum concernunt, ipse solus decanus respondeat; nec quisquam illum causas distribuentem quoquoniammodo interrumperet, vel aliquid dicere audeat, quo unius magis quam alteri vel sibi potius causam aliquam committat, sed causas ipsas omnes et singulas per turnum distribuat, incipiente tamen turno ab eo clero quem camerarius praeses nominaverit, vel, eo absente, sors educta prætulerit, exceptis causis, quarum universitas, ratione guberniorum diversorum vel officiorum, quotannis unicuique clero distribuitur, eisdem clericis omnino relinquendis.

Clerici deinde ratio habeatur, ut quae iudicialem indansas proposi- ginem requirunt, nullus clericorum, nisi citatione ad in formandum, et prius eis in Camera communicatis, et parte ad transmissa ce-

§ 26. In causis autem expediendis haec

cetero expedire. Quin etiam rescripta omnia, etiam manu Papæ signata, ac dictæ Camerae decreta, quibus cognitio causarum ipsis clericis demandatur, nisi in eis dicatur expresse quod per solum se ipsum audiat et decidat, ita intelligi aut interpretari volumus quod ipsis clericis illas in plena Camera referre et de voto omnium expedire teneantur. Verum, ut prolixa litium dispendia quo potest compendio arecantur, clericus, qui iudex vel commissarius fuerit, causam aliquam propositurus, partibus prins auditis, diligenter factum discutiat, illoque bene et sufficienter instructo, cedulam manu sua subscriptam parti agenti et instanti contra fisum vel alium seu procuratori fisci contra partem de more tradat, qua etiam clericos et camerales omnes certiores faciat se huiusmodi causam praestituto die propositurum, ut unusquisque in eam intendere, et ad dicendum sententiam suam instructus accedere possit; dataque ipsa cedula et adversario intimata, indicibusque ostensa, si die propositionis per ipsam cedulam statuto adveniente, per fisum vel per partem expeditionem pertinentem, omnibus indicibus datae fuerint informationes, licet per adversarium illam diffugientem idem factum non fuerit, causæ nihilominus proponantur, discutiantur, et, si id negotium patiatur, etiam altera parte non informante, terminentur. Quod si unus ex indicibus, in partis vel fisci gratiam, odium vel favorem, causæ huicmodi expeditionem, praetextu quod in ea informatus non sit, impedire aut in longum protrahere molliatur, si talem constiterit informationes habuisse, illa pariter ab aliis indicibus expediatur. Verum si, adveniente die propositionis, informationes a parte vel fisco expeditionem desiderante omnibus datae non fuerint, cum id illi ad culpam debat imputari, causæ huiusmodi propositionis atque

expeditio, donec omnes fuerint informati, suspendatur et interea supersedeatur. Et si, praefato propositionis die adveniente, informationes huiusmodi ab utraque parte omnibus datae fuerint, iudicibus tamen, pro negotii difficultate et gravitate, de causa non liqueat, ipsi propositionem huiusmodi ad alium diem differre valeant; idemque eis licitum sit, si altera pars, quae informationem non dedit, docuerit se fuisse legitime impeditam, impedimento huiusmodi saltem a maiori parte iudicium approbato. Nullus autem, qui informationes huiusmodi accepit, se illas habuisse, sub excommunicationis poena ipso facto incurrienda, audeat denegare.

Causee propositiones ordinatum dissentiantur, et iuxta maiorem partem votorum deciduntur

§ 27. Cumque causae ipsae camerales, quae multae sunt et de sui natura maximum desiderant celeritatem, nisi certa ratione et ordine propositae fuerint, nimia expeditionis tarditate et partibus et Camerae certum et maximum pariant detrimentum, quod quilibet clericus ex multis causis sibi, vel ex rescripto Pontificis vel ex decreto Cameræ, commissis, reique cognitionem habentibus, in qualibet Camera, servato inter eos solito ordine, unam tantum deligat, quae, pro qualitate personarum, rei et temporis (praelatis semper pauperibus et viduis), maiorem postulat celeritatem, et illius seriem facti, unde quaestio et dubium partibus dandum elicatur, fideliter proponat. Eodemque dubio dato, quaestionem ipsam ac iura et rationes partium, prius per eum perstricta, in alia Camera breviter referat; mox decanus camerales primum, deinde clericos, ab eis exordiebus qui postremo in Camera admissi fuerint, ita ut, secundum literas praelati Eugenii Papae, decanus ipse ultimus respondeat, de ea re omnes interrogent; et ad interrogationem illius, camerales scilicet consultando, clerici vero decidendo, solum Deum illiusque extrellum iudicium prae-

oculis habentes, ex ordine sententias suas dicant.

§ 28. Et ne contingat causas et negotia diutius remanere indecisa, quod, quandocumque vota decisiva fuerint aequaliter divisa, nec de maiori parte ipsorum appareat, tunc illa pars ipsorum, quibus dictus camerarius vel, eo absente, maior pars votorum consultivorum adhaeserit, debeat prævalere, ut hæ ratione et quamplures causæ brevi expediantur, et partes ipsæ laboribus et expensis subleventur. Dum vero causæ ipsæ proponuntur, suffragia rogantur et sententiae dicuntur, omnes magno silentio loquentem audiant, nec quisquam cum interpellare audeat, sed, expletio sermone, si illum in facto errasse cognoverit, tunc liceat errantem humane benigneque admonere, ut is se ipsum corrigere, et alii post eum dietri possint eorum opinionem firmius explicare.

§ 29. Si vero aliquam propositionem gratiam sapientem, vel ad iurisdictionem gubernatoris seu capsarum Curiae dictæ Camerae auditoris vel illius thesaurarii pertinentem, fieri contigerit, decanus praedictus, propositione auditæ, si gratiam concernat, Summum Pontificem adeundum respondeat; reliqua vero ad thesaurarium, gubernatorem vel auditorem præfatos, prout suæ cuinsque iurisdictionis fuerit, veteri more, non autem ad quempiam clericum, remittat, ut hac ratione partes ab expensis subleventur, et iurisdictio unicuique conservetur.

§ 30. Cumque nulla maior pestis graviorque pernicies ex collegiis proficiatur, quam sententias et opinione aliorum exteris aperire, unde libertas dicendi, quae in indiciis prævalet, eripitur, odia dignuntur, et probis consultoribus inimicitiae parantur, quibus humanæ societati et ipsi iustitiae, quam profitemur, nihil magis contrarium esse constat, quod

Votis autem aequalibus, ea pars prævaleat cui camerarius adhaeserit vel, eo absente, maior pars aliorum camerarium habentium vota consultiva.

Decanus vero remittit ad Pontificem causas gratiam sapientes, ut gubernatori, auditori Cameræ vel thesaurario remittat causas ad eos spectantes.

Vota aliorum revelantes, possunt hic describitas incurrit.

quicunque aliorum suffragia vel suam aut aliorum sententiam foris patefecerit et alicui indicaverit, excommunicationis sententiam ipso facto incurrat, a qua, nisi a nobis aut successore nostro, absolutonis beneficium nequeat obtinere. Et prima, quingentorum; et altera, mille ducatorum dictae Camerae applicandorum; tercia vero vice, aliis gravioribus poenis nostro et successoris nostri puniantur arbitrio.

§ 31. In reliquis autem quoquomodo delinquentes in plena Camera a dicto decano primum inveniuntur, deinde iocabilibus et regalibus Camerae arbitrio multentur, aliis poenis specialiter expressis salvis manentibus. Ipse vero decanus et, eo negligente, subsequens clericus in ordine, statim illos nobis vel successori nostro, sub nostrae vel eius indignationis poena, denunciare teneatur, ut inde a nobis vel illo, sicut expediens fuerit, amplius provideatur.

§ 32. Ut autem quisque in dicendis sententiis propriae conscientiae inclius satisfacere valeat, et ea, quae dicenda sunt, ab ipsis fontibus potius hauriantur, quam per rivulos consequentur, quod clerici, die propositionis per eos facienda, acta et scripturas earum causarum, quas praepositi sunt, necnon dicta testimonium in Camera penes se prompta habent, quibus controversiae, quae in facto ipso plerumque oriuntur, et facilius dirimantur et causae ipsae celerius expediantur.

§ 33. Et quoniam plerisque necessariae sunt sententiae et conclusiones camerales, quare varia relatio, cum non aequa a pluribus ac ab uno fieri possit, plerumque controversiam movet, quod uniuscuiusque decisionis argumentum sive substantia, statim atque per Cameram absoluta fuerit, ab ipso clero propONENTE in certo ac proprio libro, decisio-

nem cameralium nuncupato, breviter describi, descriptaque legi et ab omnibus comprobari; eundemque librum, una cum alio decretorum ordinariorum, penes mensarium singulo mense custodiri, quo certus ac fidelis ad utrumque recursus omnino habeatur.

§ 34. Eis vero literis patentibus mandatisque cameralibus, quae, nisi prius facta verbo in Camera, expediri prohibuimus, eum illa de consensu omnium expediantur, pariter ab omnibus clericis tune praesentibus subserbatur, sententiis mandatisque pro illarum executione relaxandis dumtaxat exceptis, quae, licet de voto omnium proferantur, tamen a clero iudice et commissario tantum subserbi debeant. Quae vero clericorum iurisdictionem ordinariam ac uniuscuiusque clericorum propriam, singulis specialiter demandataum, concernunt, ratione guberniorum, quae quotannis inter ipsos clericos distribuntur, ea ab unoquoque, cuius fuerit ea iurisdictio, privatim de more expediantur. Quae quidem omnia, cum hucusque per substitutos notariorum, et eos quidem rudes ac imperitos et plerumque literarum ignaros, ad clericos deferri consueverint, quos nec etiam in causis cognoscendis instruere possunt, ab ipsomet notariis principalibus seu a substitutis eorum, per clericos approbadis tantum, qui eosdem clericos de omnibus plene informare valeant, deferantur.

§ 35. Cum autem negotium acceptandi consolidandique rationes, quae in Camera quotidie redduntur, quod per manus clericorum, quorum id est praecipuum munus, non minore labore quam periculo continue versatur, sicut est maximi ponderis atque momenti, ita maiori solito beat cura et diligentia pertractari. Quod omnes et singuli thesaurarii, depositarii, commissarii et alii quicunque rerum et pecuniarum Camerae administratores rationes reddant, modo et forma hic expressae.

Delinquentes
in Camera co-
reantur, et Pon-
tificis de-
nuntiantur.

Propouentes
causas scriptu-
ras secundum ha-
bitum.

Decisiones cap-
sularum, adno-
tentur a pro-
ponentibus in
lib. decisionum
Cameræ.

stratores et exactores, quovis nomine nuncupentur, de cetero rationes et computa modo et forma infrascriptis in eadem Camera reddere, eaque vera esse nec habere diversa iurare omnino teneantur, quacumque consuetudine huic servata, quae potius corruptela est censenda, non obstante. Nec quispiam, cuiuscumque gradus et conditionis existat, ad rationes praedictas afferendas iurandasque per procuratorem, si praesens in Urbe fuerit, sed per seipsum tantum admittatur. Absentes vero et qui infirmitate aut careeribus seu aliquo legitimo fuerint impedimento detenti, per eorum procuratorem speciale ad id mandatum habentem, eidem iuramento adstringantur. Et nihilominus ad eos sic impeditos, si in Urbe fuerint, notarius Camerae mittatur, qui ab eis quoque simile recipiat iuramentum, de quo etiam coram testibus semper rogetur.

§ 36. Rationes vero illas iuratas notarius ipse rogatus ad calculatores seu computatores rerum Camerae statim deferat, ut inde ab eis ad praesidentem et thesaurarum quamprimum portentur et celeriter discentiantur.

§ 37. Cum vero clericus solidationem Clericus eas solidet, praesente commissario computorum, quae in domibus clericorum fieri solent, aggredi voluerit, Camerae commissariorum ad interessendum solidationi huiusmodi omnino citari facere teneatur, ac in ipsomet decreto commissionis solidationis post deputationem indicum expresse addi debeat. Qui, commissario praefato citato et praesente, ad computorum solidationem procedant, et absque dicto commissario, quem omnino semper adesse, sub poena privationis officii, mandamus, non possit ullo modo ullave in causa ad solidationem devenire.

§ 38. Omnes autem rerum Camerae conductores, aliarumque administratores et pecuniarum exactores librum corio Administratores librum tenent et

vel membrana coopertum habeant, in quo aliquibus ex primis foliis in albis missis, facultatum literas, mandata atque rescripta quacumque, contractus denique ipsos ad verbum, quibus huiusmodi curae et exactioni praepositi administrationem ipsam gesserint, transcribere, et deinde rationes ipsas, modo et forma infrascriptis, conscribere, et conscriptas edere teneantur. Quilibet postmodum a notario Camerae, ut moris est, recipiatur. Et primo albo folio, nominibus administratorum, administrationis genere, rationum qualitate, temporis, quo redduntur, spatio et iurisurandi substantia, brevioribus verbis inseribantur. Et subsequenter praesidens et thesaurarius, quid per clericos iudices in eis animadvertendum sit, adnotare, et adnotationes ipsas manu eorum propria subscribere debantur.

§ 39. Et ut ipsa rationum redditio faciliori cognitione transigatur, earumque consolidatio semper et ubique iusta et fidelis appareat, quod huiusmodi rationum instificationes in eodem, si id comode fieri poterit; sin autem, in alio libro, ab eo, qui illas redditurus est, registrantur, et ad verbum literae ac mandata cameralia quacumque, fides ac instrumenta et reliquae omnes scripturae ad rem pertinentes transcribantur, et ad earum singulas singulae rationes et particulae seu partitae referantur, adiecto unicuique earum folio, neenon citato eiusdem libri chartarum numero, quo instificatione quaelibet descripta fuerit. Isque liber, cum altero proferatur, et ab ipsis Camerae computatore legatur, et cum originalibus scripturis, si eas rationem reddens penes se retinere voluerit, diligenter ab eodem conferatur, qui, collatione priusquam in Camera una facta, et scriptura fidei reperta, id attestetur manu propria, his verbis utroque, in libro videlicet *1 Privatum, Chernub. (b. T.)*

Rationum redditio ubi describenda sit.

justificationum quarumlibet ipsarum *cum originati*. In scripturis vero originalibus, et a tergo illarum *cum registro concordat*, eius nomine proprio subscripto.

§ 40. Et nihilominus in ipsa computorum solidatione clerici ad id deputati originalia¹ mandata seu eorum transumpta authentica et scripturas diligenter videre teneantur.

§ 41. Libri quoque praefati rationum eorumque singulae partitae, tam accepti, quam expensi, personas, causas, locum, annum, mensem, diem ac summam adeo claros atque distinctos² contineant, ut qualis quantusque sit introitus et exitus omnibus innotescat. Quin etiam fides acceptorum, tam privatas quam publicas, notariumque de eis rogatum, ac nomina debitorum eiusdem Cameræ, ac rationem illam spectantium eiusque qualitates² pariter comprehendant. Et si ea de re contractus ullus celebratus, aliave scriptura, tam publica quam privata, confecta fuerit, ea omnia in eodem vel altero libro praefato simul cum aliis registrentur, et singulatim, prout ipsa res exegerit, citentur. Et in qualibet exactione commissa praeponatur, etiam taxa deinde scribatur. Et demum residuum pecuniarum, quantum id fuerit, et a quibus exigendum adnotetur; per hoc enim introitum omnium Cameræ ratio hucusque in incerto posita et valde obscura reddita, omnibus perspicua fiet, ac negotia huiusmodi cautijs expedientur, et clericorum iudicium firmius atque tutius reddetur.

§ 42. Ipsorum denique computorum solidationes promptae semper omnibus patebunt, cum libros huiusmodi in archivio eiusdem Cameræ computatores praefati perpetuo retinere et custodire teneantur.

§ 43. Quod si secus fiat, libri ipsi non admittantur ac omni prorsus fide careant.

Administrator etiam, qui rationes confe-

1 Clare atque distincte 2 Quantitates, Cherub. (R. T.).

cerit, periurio notetur. Notarius vero pro qualibet vice ducentorum ducatorum poenam incurrat. Et si libris praefatis sub praescripta forma non confessis, clerici iudices ad solidationes computorum processerint, ducatis mille auri, praefatae Cameræ applicandis, mulcentur et ad interesse fisci teneantur. Vicecamerarius vero et thesaurarius, praesidens et alii camerales, si et ipsi in culpa fuerint, nostro et successoris nostri arbitrio puniantur; computator ab officio removeatur. Rationes quoque superinde consolidatae et calenli facti ac inde seuta quaecumque sint nullius roboris vel momenti.

§ 44. Clerici vero iudices, quibus ipsa rationum redditio demandata fuerit, non, ut prius, separatim et alter post alterum rationes ipsas discutiant, sed antiquorem posterior audeat, qui coniunctiu, administratore et computatore praesentibus, eiatoque procuratore fisci seu commissario Cameræ, cuncta perpendant, ponderent et exequiant, admittenda admittant, reicienda relificant, et dubia parti et fisco disputanda relinquant, quae cum eisdem mature examinata atque discussa, prout eis iustum videbitur, ab ipsis, facto prius verbo in plena Camera, decidantur et terminentur.

§ 45. Et quia ex tarda rationum redditione omnia in dies obscuriora redduntur, et pleraque mala exinde provenire noscuntur, quae quo longius protrahuntur et inveterascunt, eo impeditiora sunt et difficilius explicantur, quod administratores omnes rerum camerallium, quocumque nomine nuncupati, qui rationes in Camera quoquomodo reddituri sunt, illas non in fine administrationis eorum, ut prius, sed, si administratio ultra annum duraverit, singulo quoque anno, in fine illius vel sequentis principio, modo praemisso, reddere omnino teneantur. Idque, nisi, iusta interdum suadente causa,

Clerici in soli-
datione videant
scripturas ori-
giiales.

Libri rationum,
quaes continere
debeant.

Et in archivio
custodiantur.

Contravenien-
tes puniantur.

Rationes a cle-
ricis iudicibus
quomodo vide-
dantur.

Administrato-
res anno quali-
bet rationem
reddant.

ipsi Camerac aliter expedire videatur, in ipso contractu, quem cum eis Camera de cetero inierit, exprimatur, et ille ad id, sub poena mille ducatorum similium, etiam eidem Camerae applicandorum, neconon eiusdem administrationis rationis amissione, quae statim ab eis libere auferri, et aliis concedi possint, omnino adstringatur.

§ 46. Et insuper quod praefatus thesaurarius generalis, de omnibus et singularis rebus et pecuniis ab eo vel deputatis suis in hunc usque diem undecimque et quomodoenque receptis et expensis; ac etiam alias thesaurarius noster secretus, de quibuscumque pecuniis, quas habuit et percepit; neconon magister domus nostræ, accepti huensque et impensi; ac gubernator Urbis, procurator fisealis, neconon magistri viarum eiusdem Urbis, et quicunque alii nostri in alma Urbe magistratus et officiales, tam qui de praesenti sunt, quam qui in praeteritum fuerint, cuiuscumque status, gradus vel præminentiae sint, de quibuscumque condemnationibus criminalibus seu poenis aut compositionibus, ratione quorundam unique delictorum et quarundamque causarum, ab eis hactenus factis, aut administratis vel exactis, et ad Cameram Apostolicam spectantibus; deinceps vero thesaurarius ipse generalis, singulo quoque semestri; magister domus autem ac gubernator, thesaurarius secretus et alii omnes praefati, singulo trimestri rationem dictac Camerac in perpetuum reddere teneantur.

§ 47. Proprium autem sit inter cetera dicti commissarii munus, demandatas iudicibus redditiones, rationes omnes, easdemque commissas adnotare et illarum celerem expeditionem procurare, curareque ut id totum, quod perfecto calculo reliquum fuerit eidem Camerac debitum, ad manus depositarii generalis,

vel illorum, ad quos spectaverit seu decreta fuerit, quamprimum re ipsa perveniat. Et ut debitores remedii opportunitas ad illud, donec omnia integre personula fuerint, compellantur, contractuum omnium atque capitulorum, scripturarumque in Camera celebrandorum et discutiendorum exempla singulis clericis et cameralibus per dictos tres dies ante deferantur. Quod si ab officio sic sibi inuncto defecisse constiterit, unius mensis salario et iocalium portione, sibi in proxima divisione obventura; et si iterum deficit, salario semestris intègri puniatur; tercia vero vice, officio suo perpetuo privatus existat.

§ 48. Verum, cum magna atque amplia negotia, quae quotidie in Camera geruntur, prae eorum varietate atque multitudine, quaquam ab antecessoribus neglecta, partim in diuturna obscuritate latuerint, partim etiam prorsus evanuerint, unde dicti clerici et camerales, in summa illorum ignorantie versantes, plerunque consilii anticipates, saepissime distracti, rem ipsam vel imperfectam relinquunt vel, cum magno eiusdem Camerac detrimento, diversam agunt; fuerintque propterea ab ipsis clericis et praesidentibus computatores Camerac, una cum alio ab eis pre tempore substituto, superioribus mensibus constituti atque praefecti curae conficiendi librum maiorem, in quem omnia ad Cameram quomodolibet spectantia in dies singulos ab eis distincte conscriberentur, atque certo ordine congererentur. Nos itaque hoc, non minus necessarium quam utile, harum serie approbantes et innovantes, similiter statuimus et ordinamus quod ipsi deputati et praefecti, omnes et singulos introitus ac exitus eidem Camerac in dies obvenientes, quicunque fuerint, illiusque debitorum et creditorum nomina, undeque provenientia in hoc ipso libro maiori

*Thesaurarius
et ali Papae
ministri quando
rationem red-
dere debeant.*

*Computatorum
Cameræ offi-
cium.*

*Commissarii
Cam. officium.*

deseribant. Concessionum quoque rerum cameralium, omnium contractuum, qui continuo in Camera celebrantur, argumentum atque substantiam, eorumque diem et annum, notariumque inde rogatum quam brevissime perstringant declarantque; Cameram et administratores quoscumque, prout res postulaverit, debitores et creditores, eorumque quantitates claras atque distinctas apponant. Nuntios, etiam apostolicos, collectores, subcollectores, thesaurarios, depositarios et commissarios, pecuniarum exactores ac reliquos omnes, qui ad aliquod negotium Cameræ expediendum admittentur, breviter conserbant; brevia, literas patentes et facultates ac mandata cameralia quaecumque adnotent; diem et annum, quibus illa expedita fuerint, adiiciant, et a quo clero subscripta, notarioque expedita, et denique ubi registrata sint, compendio explicent; quae quidem omnia et singula incorrupta serventur et integra custodiantur.

§ 49. Praeterea volumus et ordinamus omnes quibusvis negociis cameralibus, tam in Urbe quam extra eam, praefectos, antequam illa exercant, et ab Urbe recessant, expeditiones suas, quocumque nomine nuncupatas, eisdem computatoribus in eodem libro adnotandas exhibere; ipsaque, nisi sic adnotatas et in illarum tergo per alterum ex eisdem computatoribus de hoc fidem facientem subscriptas, illis restitui omnino prohibemus. Pro eorum vero expeditionum adnotatione, subscriptione et restitutione, computatores praefati caveant a partibus, etiam ultradantibus, quicquam accipere; quod si securus fecerint, poena privationis officii seu alias arbitrio Cameræ puniantur.

§ 50. Et insuper quod omnes, cuius-

Ministrorum
Cameræ expedi-
tiones regi-
strentur, et sub-
scribantur ater-
eo per compu-
tatores.

Ministri inventi
et caveant ut
hic. Puniantur
autem fideliter

ministrationem suscipient, iurent in manibus camerarii nostri negotium atque curam sibi commissam recte et fideliter esse esse gesturos, rationes tempore debito rite reddituros, reliquum restituturos, librosque rationum legitime conscripturos ac illos intra tempus, quod eis, duni proficiuntur, praefixum fuerit, etiam iniussos, in Cameram exhibituros, eaque omnia se rite et fideliter praestituros penes unum ex notariis Cameræ idonee caveant. Ac cautio sic ab eis praestita in eodem libro maiori ab eisdem computatoribus summatis adnotetur; quod si ab eis, impedimento cessante, praetermissum, nec intra dictum tempus impedimentum huiusmodi doctum atque comprobatum fuerit, ultra poenas in cautione buiusmodi contentas, arbitrio Cameræ puniantur.

§ 51. Idem quoque computatores inventarium seu indicem omnium et singularium librorum et rationum, quae hactenus in dicta Camera redditae sunt et in posterum reddentur, distincte et ordinate conficiant, in quo rationes ipsae, cuiuscumque rei fuerint, a quo administratae et redditae, illarum quoque dies et annus strictum demonstrentur; ac huius indicis seu inventarii exemplum uterque eorum continuo apud se contineat, quibus liberum nullum nullasve rationes ad Cameram spectantes cuiquam, nisi clero et camerali, tradere vel in manibus dimittere licet. Si quis autem ex cameralibus eorum aliquem pro rebus cameralibus videre et apud se retinere voluerit, illum de manu dictorum computatorum accipiat, et in eorum libello ad hanc tantum deputato se illum recepisse scribat, et intradiis quindecim, ad summum, restituturum promittat. Qui vero ex computatoribus id facere neglexerit, suo sit officio ipso iure privatus, et pro libro et scripturis propterea deperditis damnum

et interesse, tam Cameræ quam parti, iuxta formam literarum piae memoriae Iulii II et Leonis X, etiam Romanorum Pontificum praedecessorum præfatorum, omnino reficiat, vel alias arbitrio Cameræ puniatur.

§ 52. Verum cum multifarii, multique libri ac quamplyres diversaeque scripturæ rerum cameralium, ob nullam vel modicam in illis custodiendis conservandisque hucusque adhibitam diligentiam, variis in locis dispersi atque diffusis et a plerisque detineantur, in maximum Cameræ detrimentum, volumus etiam et ordinamus omnes et singulos illorum detentores et occupatores ac huiusmodi occultationis consocios ¹ et participes, nisi in Urbe intra oeto, et extra eam intra triginta dies a die notitiae ² publicationis praesentium numerandos, pro qua nos alias literas nostras, quae publicentur, decernere intendimus, eosdem libros et scripturas ad computatores et custodes praefatos detulerint, vel easdem personas detinentes, consejas et participes denunciaverint, excommunicationis maioris laqueo subiaeere.

§ 53. Quos quidem computatores et custodes pro tempore existentes, cum illorum officium sit maximi ponderis atque momenti, priusquam ad illius exercitium admittantur, iure iurando adstringi, et idonee ³ cavere volumus praefatum officium se recte et fideliter executuros, omniaque et singula eis praescripta stricte custodituros, et diligenter observatores.

§ 54. Postremo, cum valde inconveniens et a iure alienum sit quod quis in cernentibus proprium commodum suum se iudicem constituat, pariter constitui-mus et ordinamus quod clerici praefati, pro aliquo munere seu onere, ordinario vel extraordinario, a Romano Pontifice pro tempore sibi iniuncto, salarium seu

*Librorum et
scriptarum Ca-
meræ occupa-
tores excom-
muniicatione per-
nam incurvant.*

*Computatores
Genuere iurent
et cavendo offi-
cium fideliter
administrare.*

*Clerici sala-
rium sibi ipsis
statuere non
possunt.*

¹ *Consejos — 2 Notoriae — 3 Ideo, Cher. (R. T.).*

mercedem sibi ipsis statuere et declarare non possint, sed illud ab eodem Pontifice vel eo, cui ea cura demandata fuerit, qualitate personæ et negotiū commissi consideratis, ordinetur.

§ 55. Decernentes constitutiones et ordinationes et decreta nostra praemissa sancte et inviolabiliter ab omnibus, etiam sub sententiis, censuris et poenis praemissis, perpetuo observari, sieque et non aliter per quoscumque censeri, iudicari, detiniri et interpretari debere. Neenon ex tunc irritum et inane quicquid secus super his omnibusque et singulis aliis praemissis per praefatos aut quoscumque alios, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

*Decretum ir-
ritans.*

§ 56. Quocirea dilecto filio nostro Vitellio, S. Mariae in Via-Lata diacono cardinali Vitellio nuncupato, moderno, et pro tempore existenti nostro et ipsius Ecclesiae Romanae camerario, per apostolica scripta illi, etiam in virtute sanctæ obedientiae districte præcipiendo et eius etiam, quoad hoc, conscientiam onerando, pari motu mandamus quatenus praesentes literas et in eis contenta quaecumque, tani in dicta Cameræ quam extra eam, ubi, quando et quoties opus fuerit, solemniter publicari et in eiusdem Cameræ libris registrari, ac per omnes, quos illa concernunt, inviolabiliter observari et debitae executioni demandari, ac illa, quoties pro parte alicuius interesse habentis requisitus fuerit, in iudicio et extra exhiberis faciat. Ac universos praefatos ad illorum observationem, censuris et poenis praemissis, quacumque mora cessante, cum effectu cogat et compellat; contradictores quoslibet ac inobedientes et rebelles, auctoritate nostra, appellatione postposita, compescendo.

*Executor de-
putatur came-
rarius.*

§ 57. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis neenon dictæ Cameræ, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, ac omnibus illis, quae in singulis

*Clausulae de-
rogatoriaæ.*

praedecessorum praefatorum ac nostris literis praedictis cautum fuit non obstarere, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 58. Ut autem constitutiones, statuta, causa consti-
Forma et ef-
fectus publica-
tionis. ordinationes et decreta nostra huiusmodi ad singulorum, quos oportet, notitiam perveniant, nec illorum ignoratio quemquam excusat, volumus ac etiam dicta apostolica auctoritate mandamus quod praesentes literae basiliceae Vaticanae et dictae Camerae valvis, neenon in aie Campi Florae aliisque publicis et opportunitatis aliae Urbis praefatae locis, per unum ex cursoribus nostris de more affigantur, et ibi, quantum ad leeturam earum opus fuerit, permaneant.

§ 59. Ac singulo quoque anno in perpetuum, in eadem Camera, quae mense octobris prima habebitur, per novissimum clericum tunc praesentem palam et alta voce ad verbum, sine intermissione, legantur.

§ 60. Quodque illarum exemplis tideliter exscriptis ac etiam impressis, unius notarii Cameræ manu subscriptis et camerarii praefati sigillo obsignatis, eadem prorsus sive ubique locorum, etiam in iudicio, adhibeatur, quae ipsis praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae. Nulli ergo etc.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, kalendas novembri, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 1 nov. 1564, pontif. anno v.

CV.

Forma professionis fidei catholicæ observanda a quibuscumque promotis et promovendis ad aliquam liberalium artium facultatem, electisque et eligendis ad cathedras, lecturas et regimen publicorum gymnasiorum.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

In sacrosancta beati Petri principis apostolorum cathedra, meritis licet impatri-

bus, bissec procellosis militantis Ecclesiae tempestatis constitutos, plurimum nos oportet esse sollicitos ut Domini gregem curae nostrae commissum, non solum ab apertis rapacium luporum undecunque caulis obstrepentium insultibus, sed etiam a magis formidolosis pestiferarum vulpecularum domi latitantium insidiis, per providum pastoralis officii ministerium, ipso Domino cooperante, praeservemus, ac illis omnes nocendi occasiones, quantum cum Deo possumus, ubilibet auferamus.

§ 1. Cum itaque, iuxta notum sanctissimi Vatis oraculum, timor Domini, sine quo vera religio et catholicæ fidei puritas nullibi reperitur, sapientiae sit initium; et qui vel in scientiis proficere, vel eas alios docere parant, supremum Illum sapientiae parentem benignumque largitorum devoto sanæ fidei obsequio demereri, veraque sincerae religionis pietate sibi conciliare debeant.

§ 2. Idecirco, hanc fidei puritatem scientiis doctrinische quibuslibet, tum tradendis, tum addiscendis, tamquam necessariam basim, constituere, et ne simplicia nonnullorum adolescentium, res novas audiendi cupidorum, ingenia in nanfragos blandientium haeresum scrupulos t imprudenter impingant, occurrere cupientes, motu proprio, et ex certa scientia nostra, ac de apostolicae potestatis plenitudine, quod deinceps nullus docto, magister, regens vel alius cuiuscumque artis et facultatis professor, sive clericus sive laicus ac saecularis vel cuiusvis Ordinis regularis sit, in quibusvis Studiorum generallium Universitatibus aut gymnasiiis publicis, aut alibi ordinariam vel extraordinariam lectoris cathedram assequi, vel iam obtentam refinere, seu alias theologiam, canonicam vel civilem censuram, medicinam, philosophiam, grammaticam vel alias liberales artes, in quibuscumque ci-

doctores ac
ceteri cuiuscumque facultatis professores,
tam electi quam
eligendi illas
non exercant,
nisi prius ea-
tholicam profi-
cientiam fidem,
iuxta formam
huc traditam.

¹ Legimus scopulos (R. T.).

vitaibus, terris, oppidis ac locis, etiam in ecclesiis, monasteriis aut conventibus regularium quorumcumque, publice vel privatim, quoquomodo profiteri, seu lectiones aliquas in facultatibus huiusmodi habere vel exercere.

§ 3. Neque doctores ipsi aut Universitatum seu gymnasiorum eorumdem rectores, cancellarii vel alii superiores, sed nec etiam palatini comites aut alii particulares, facultatem eruditos viros ad eosdem gradus promovendi, etiam a nobis et Apostolica Sede vel alias, undecumque habentes, scholares, tam laicos quam clericos et cuiusvis Ordinis regulares vel alios quosecumque, quantilibet eruditione praeditos, ad ullum gradum in eisdem facultatibus suscipiendum recipere et admittere.

§ 4. Neque doctores, magistri et scholares ad electionem alicius in rectoren vel cancellarium Universitatis aut quem gradum nisi servatis eiusdem.

Scholares que promoveantur ad alterum ad aliud, non gradum nisi servatis eiusdem.

Neque doctores, magistri et alii professores, iam ad cathedras et lecturas recepti, in Italia, infra tres; extra vero illam, infra sex menses a die publicationis praesentium computandos; reliqui vero ad cathedras et alias lecturas ibidem in posterum assumendi, ante illorum receptionem, in reectoris vel aliorum superiorum; eligendi autem in rectores vel cancellarios, ante illorum electionem vel saltem admissionem, in ordinarii loci vel eius in spiritualibus vicarii, ac promovendi scholares et alii praefati, ante illorum promotionem, in eisdem ordinarii seu eius vicarii aut doctorum, aliquumque promoventium manibus, praevio etiam processu, vel debita informatione, quantum eis sufficere videbitur, super religione fideque catholica recto-

rum, cancellariorum, doctorum, lectorum et promovendorum eorumdem per ipsos locorum ordinarios vel eorum vicarios rite facta, praecedente, candem catholicam fidem, verbis iuxta formae infra scriptae tenorem conceptis, palam et solemniter profiteri teneantur. Et desuper instrumentum publicum confici, ac de processu seu informatione et fidei professione, in privilegio doctoratus vel alterius gradus huiusmodi, specialis ac de verbo ad verbum mentio et relatio fieri debeat, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo statuimus et ordinamus.

§ 5. Ac omnibus et singulis eorumdem Universitatibus et gymnasiorum rectoribus, Superiores non permittant aliter aliquem promoveri ad gradus, vel facultates profiteri, sub poenis hic expressis.

doctoribus et aliis superioribus, ac alias facultatem doctorandi habentibus, eni- cumque status, gradus, ordinis, conditio- nis et praeminentiae fuerint, etiam si episcopali, archiepiscopali, patriarchali vel maiori dignitate, etiam cardinalatus honore, ac ducali vel alia, etiam regia et imperiali, auctoritate prae fulgeant, ne quem in universitatibus, civitatibus, oppidis vel aliis locis sibi in spiritualibus vel temporalibus subiectis, aliter cathedras aut alias lectiones retinere, conse- qui vel ad gradus promoveri respective patiantur, in virtute sanctae obedientiae et sub interdictione ab ingressu ecclesiae, quoad antisitites; quo vero ad inferiores, sub excommunicationis latae sententiae, neconon privationis omnium et singulorum dignitatum, beneficiorum, officiorum et feudorum ecclesiasticorum per eos quomodolibet obtentorum et inhabilitatis ad illa et alia in posterum obtainenda, eo ipso per contra facientes inenrendis poenis di- strictius inhibemus.

§ 6. Ac quasecumque receptiones, pro- motiones, electiones et admissions, absque processu certaque de religione et fide catholica notitia, ac dicta fidei profes-

Promotiones aliter factae ir- ritiae sunt.

sione, sic ut praefertur, praecedente, pro tempore factas, nullas, invalidas, nulliusque roboris vel momenti esse, neque cuiquam in iudicio vel extra suffragari posse.

§ 7. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, indicari et definiri debere; ac quiequid secus a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus.

§ 8. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac Universitatum et gymnasiorum, Ordinum et locorum quorumcumque, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, facultatibus et literis apostolicis, eisdem Universitatibus et gymnasiis ac Ordinibus et locis, eorumque rectoribus, doctoribus, superioribus, etiam in temporalibus dominis, comitibus palatinis et aliis, etiam regularibus, personis praefatis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoris, aliasque efficacioribus, etiam vim contractus indecentibus, clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam per nos ac Sedium praedictam, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, seu ad quorumvis, etiam imperatorum, regum, rerumpublicarum, ducum et aliorum principum, instantiam et alias quomodolibet concessis, ac etiam plures approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentionem quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum veriores tenores, ac

si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, specialiter et expresse, motu simili, derogamus, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 9. Ne autem quispiam praesentium ignorantiā praetendere vel excusationem allegare possit, sed ipsae ad omnium notitiam dedueantur, volumus et mandamus quod eadem praesentes, in basilice Principis Apostolorum de Urbe et Cancellariae nostrae valvis ac acie Campi Florae per aliquem ex cursoribus nostris affixae, copia illarum ibi dimissa, omnes in Italia, intra tres; extra vero illam existentes, intra sex menses proximos ab ea die affixionis computandos, perinde aretent, ac si illis personaliter intimatae fuissent.

§ 10. Forma autem dictae professionis fidei haec est: Ego N. firma fide credo et profiteor omnia et singula, quae continentur in Symbolo fidei, quo sancta Romana Ecclesia utitur, videlicet: Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem coeli et terrae, visibilium omnium et invisibilium. Et in unum Dominum Iesum Christum filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia saecula. Deum de Deo, lumen de lumine, Denum verum de Deo vero. Genitum, non factum, consubstantiale Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de celis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto, ex Maria virgine, et homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis, sub Pontio Pilato passus, et sepultus est. Et surrexit tertia die secundum Scripturas. Et ascendit ad coelum, sedet ad dexteram

Decretum ir-
ritans.Clausulae de-
rogatoriae.Forma et ef-
fectus publica-
tionis.Forma pro-
fessionis fidei.

Patris. Et iterum venturus est cum gloria indicare vivos et mortuos, eius regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum et vivificantem, qui ex Patre Filioque proeedit. Qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur, qui loquuntur est per prophetas. Et unam sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi saeculi. Amen. Apostolicas et ecclesiasticae traditiones reliquasque eiusdem Ecclesiae observationes et constitutiones firmissime admitto et amplector. Item, sacram Scripturam, iuxta eum sensum quem temuit et tenet sancta mater Ecclesia, enīs est iudicare de vero sensu et interpretatione saerarum Scripturarum, admitto; nec eam umquam, nisi iuxta unanimem consensum Patronū, accipiani et interpretabor. Profiteor quoque septem esse vera et proprie sacramenta novae legis a Iesu Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis, necessaria, scilicet Baptismū, Confirmationē, Eucharistiam, Poenitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem et Matrimonium, illaque gratiam conferre; et, ex his, Baptismū, Confirmationē et Ordinem sine sacralegio reiterari non posse. Receptos quoque et approbatos Ecclesiae catholicae ritus in supradictorum omnium sacramentorum solemni administratione recipio et admitto. Omnia et singula quae de peccato originali et de iustificatione in sacrosancta Tridentina synodo definita et declarata fuerunt, amplector et recipio. Profiteor pariter in missa offerri Deo verum, proprium et propitiatorium sacrificium pro vivis et defunctis; atque in sanctissimo Eucharistiae sacramento esse vere, realiter et substantialiter Corpus et Sanguinem, una cum anima et divinitate

Domini nostri Iesu Christi, sierique conversionem totius substantiae panis in Corpus, et totius substantiae vini in Sanguinem, quam conversionem catholica Ecclesia transubstantiationem appellat. Fateor etiam, sub altera tantum specie, totum atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi. Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fiducium suffragiis invari. Similiter et sanctos, una cum Christo regnantes, venerandos atque invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas. Firmiter assero imagines Christi ac Deiparae semper virginis, neconon aliorum sanctorum habendas et retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impartiendam. Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in Ecclesia reliquat fuisse; illarumque usum christiano populo maxime salutarem esse affirmo; sanctam, catholicam et apostolicam Romanam Ecclesiam omnium ecclesiarum matrem et magistrum agnoscō. Romanoque Pontifici, beati Petri apostolorum principis successori ac Iesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac iuro. Cetera item omnia a sacris canonibus et oecumenicis conciliis, ac praecepit a sacrosancta Tridentina synodo tradita, definita et declarata, indubitanter recipio atque profiteor; simulque contraria omnia atque haereses quascunque ab Ecclesia damnatas, et reiectas, et anathematizatas ego pariter damno, reiicio et anathematizo. Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in praesenti sponte profiteor et veraciter teneo, eamdem integrum et immaculata in usque ad extremum vitae spiritum constantissime (Deo adiuvante) retinere et confiteri, atque a meis subditis seu illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri et praedicari, quantum in me erit,

curaturum. Ego idem N. spondeo, voveo ac iuro; sic me Deus adiuvet et haec sancta Dei Evangelia.

Sanctio poe-
nalis.

§ 11. Nulli ergo omnino hominum li-

ceat hanc paginam nostrae ordinationis, inhibitionis, derogationis, voluntatis, statuti, decreti et mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimoquarto, idibus novembris, pontificatus nostri anno V.

Dat. die 13 nov. 1564, pontif. anno V.

CVI.

Forma professionis orthodoxae fidei ob-
servanda a provisis de beneficiis eccl-
esiasticis curatis, ac dignitatibus, eccl-
esiis, monasteriis et aliis locis Ordinum
regularium et militiarum¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Inunctum nobis apostolicae servitutis officium requirit ut ea, quae Dominus omnipotens, ad providam Ecclesiae suae directionem, sanctis patribus in nomine suo congregatis divinitus inspirare dignatus est, ad eius laudem et gloriam inunctanter exequi properemus. Cum itaque, iuxta concilii Tridentini dispositionem, omnes, quos deinceps cathedralibus et superioribus ecclesiis practici, vel quibus de illarum dignitatibus, canonicatibus et aliis quibuscumque beneficiis ecclesiasticis, curam animarum habentibus, pro videri contingat, publicam orthodoxae

fidei professionem facere sequi in Romanae Ecclesiae obedientia permanuros spondere et iurare teneantur.

§ 1. Nos, volentes etiam per quoscumque, quibus de monasteriis, conventibus, domibus et aliis quibuscumque locis regularium quorumcumque Ordinum, etiam militiarum, quoenamque nomine vel titulo providetur, idem servari; et ad hoc, ut unius eiusdem fidei professio uniformiter ab omnibus exhibeatur, unicaque et certa illius forma cunctis innescat, nostrae sollicitudinis partes in hoc alicui minime desiderari, formam ipsam praesentibus adnotatam publicari, et ubique gentium per eos, ad quos ex decretis ipsius concilii et alios praedictos spectat, recipi et observari, ac, sub poenis per concilium ipsum in contravenientes lati, iuxta hanc et non aliam formam, professionem praedictam solemniter fieri, auctoritate apostolica, tenore praesentium, districte praepiendo, mandamus huiusmodi sub tenore:

§ 2. Ego N. firma fide credo et profiteor omnia et singula, quae continentur in Symbolo fidei, quo sancta Romana Ecclesia usitur, videlicet: Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem coeli et terrae, visibilium omnium et invisibilium. Et in unum Dominum Iesum Christum filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia saecula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum, non factum, consubstantiale Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de coelis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto, ex Maria virgine, et homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis, sub Pontio Pilato passus et sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum Scripturas. Et ascendit ad coelum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria indicare vivos et mortuos,

¹ Haec dispositio Concil. Trid. est in cap. 12, sess. xxiv.

cuius regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum et vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Pater et Filio simul adoratur et conglorificatur, qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi saeculi. Amen. Apostolicas et ecclesiasticas traditiones reliquasque eiusdem Ecclesiae observationes et constitutiones firmissime admitto et amplector. Item, sacram Scripturam, iuxta eum sensum quem tenuit et tenet sancta mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu et interpretatione sacrarum Scripturarum, admitto, nec eam umquam, nisi iuxta unanimem consensum Patrum, accipiam et interpretabor. Profiteor quoque septem esse vera et proprie sacramenta novae legis a Iesu Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis, necessaria, scilicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Poenitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem et Matrimonium, illaque gratiam conferre; et, ex his, Baptismum, Confirmationem et Ordinem sine saerilegio reiterari non posse. Receptos quoque et approbatos Ecclesiae catholicae ritus in supradictorum omnium sacramentorum solenni administratione recipio et admitto. Omnia et singula, quae de peccato originali et de iustificatione in sacrosanta Tridentina synodo definita et declarata fuerunt, amplector et recipio. Profiteor pariter in missa offerri Deo verum, proprium et propitiatorium sacrificium pro vivis et defunctis, atque in sanctissimo Eucharistiae sacramento esse vere, realiter et substancialiter Corpus et Sanguinem, una cum anima et divinitate Domini nostri Iesu Christi, fierique conversionem totius substantiae panis in corpus et totius substantiae vini in sanguinem, quam conversionem catholicę Ecclesia transubstantiationem appellat. Fateor etiam, sub altera tantum specie, totum atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi. Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis iuvandi. Similiter et sanctos, una cum Christo regnantes, venerando atque invocando esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas. Firmiter assero imagines Christi ac Deiparae semper virginis, neenon aliorum sanctorum habendas et retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impartiendam. Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarumque usum christiano populo maxime salutarem esse affirmo. Sanctam, catholicam et apostolicam Romanam Ecclesiam omnium ecclesiarum matrem et magistrum agnoscō. Romanoque Pontifici, beati Petri apostolorum principis successori ac Iesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac iuro. Cetera item omnia a sacris canonibus et oecumenicis conciliis ac praecipue a sacrosancta Tridentina synodo tradita, definita et declarata, indubitanter recipio atque profiteor; simulque contraria omnia atque haereses quascunque ab Ecclesia damnatas et rejectas et anathematizatas, ego pariter damno, reiicio et anathematizo. Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in praesenti sponte profiteor et veraciter teneo, eamdem integrum et immaculatam usque ad extrellum vitae spiritum constantissime, Deo adiuvante, retinere et confiteri atque a meis subditis seu illis, quorum eura ad me in munere meo spectabit, teneri et doceri et praedicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. spondeo, voveo ac iuro; sic me Deus adiuvet et haec sancta Dei Evangelia.

In anno publicandi. § 3. Volumus autem quod praesentes literae in Cancellaria nostra Apostolica de more legantur et, ut omnibus facilius patiant, in eius quinterno describantur, ac etiam imprimentur.

Sanctio pœnalnis. § 4. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostrae voluntatis et mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominice millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, idibus novembbris, pontificatus nostri anno v.

Publicatio. Lectae et publicatae fuerunt suprascriptae literae in Cancellaria Apostolica, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, die vero sabbati, nona mensis decembbris, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Pii Papae IV anno v.

A. Lomellinus, custos.

Dat. die 13 nov. 1564, pontif. anno v.

CVII.

Approbatio confraternitatis sub invocatione Duodecim Apostolorum super in Urbe institutae pro decentiori sanctissimi Eucharistiae sacramenti veneratione, et egenorum mendicare erubescientium, vel alias oppressorum subventione; et clargitio indulgentiarum.

Pius Papa IV, ad perpetuam rei memoriam.

In apostolicae dignitatis culmine, meritis licet imparibus, divina dispositione constituti, ad ea nostrae considerationis aciem libenter dirigimus, per quae, nostrae provisionis auxilio, divinus cultus cum animarum salute ubilibet activum suscipiat incrementum; et his, quae propterea ex pia fidelium devotione instituta et ordinata dicuntur, ut firma perpetuo et inconcussa permaneant, cum a nobis pe-

titur, apostolici munimini praesidium propensius impartimur, ac fideles ipsos spiritualium gratiarum muneribus prosequimur, ut exinde divinae gratiae aptiores reddantur, et caritatis devotio in eis per amplius augetur.

§ 4. Sane dilecti filii confratres confraternitatis sub invocatione Duodecim Apostolorum, in ecclesia conventus eorumdem Sanctorum Duodecim Apostolorum de Urbe, Ordinis fratrum Minorum Conventualium nuncupatorum, institutae, nobis nuper exponi fecerunt quod alias nonnulli christifideles, pia devotione ducti, considerantes sanctissimum Eucharistiae sacramentum, inter cetera Ecclesiae sacramenta præcipuis honore, reverentia et venerazione dignum, præsertim dum ad infirmos desertur, a nonnullis¹ vel paucis admodum christifidelibus, et minus quam deceat honorifice, comitari, idque aegre ferentes, et singulari zelo devotionis eu-

ipientes ut eidem sacramento debitus cultus, honor et veneratio exhiberentur, quantum in eis erat, providere, unam utriusque sexus christifidelium confraternitatem, sub invocatione præfata, ad omnipotentis Dei sacratissimum Corporis dominici laudem, gloriam et honorem, instituerunt et ordinarunt: ac pro eius salubri directione et incremento, piorumque operum exercitio, inter alia, nonnullos ex eis, qui curam et regimen monasterii monialium Domus Piae nuncupati, regionis Sancti Eustachii de Urbe, sub Regula Sanetae Clarae dicti Ordinis, mulierumque ibi pro tempore degentium, noviter eructi et ab ipsa confraternitate trahentis originem, haberent; et alios, qui christifidelium eleemosynas perquirerent, ut exinde pauperibus erubescientibus et miserabilibus personis in suis necessitatibus, eorumdem christifidelium ope, secrete et alias subveniret; alios vero, qui alia pietatis et caritatis opera erga quos-

Quidam christifideles instituerunt in Urbe confraternitatem pro decentiori Eucharistiae sacramenti veneratione et regimine monasterii domus Piae et subventione egenorum mendicare erubescientium aut alias oppresorum;

¹ Forte legi debet nullis (*n. r.*).

cumque pauperes ope destitutos, ac indigentia, paupertate et litibus et aliter oppressos, illos consulendo et iudicibus pro iustitia commendando ac visitando, et ex eorum et aliorum christifidelium eleemosynis, quantum possent, eis subveniendo, exercerent, constituerunt et deputarunt.

§ 2. Necon dilectum filium nostrum Vitellotium, Sanctae Mariae in Via-Lata diaconum cardinalem Vitellium nuncupatum, sanctae Romanae Ecclesiae camerarium, in suum et dictae confraternitatis confratrem et protectorem elegerunt et receperunt, prout in instrumentis seu capitulis aut aliis documentis desuper forsitan confessis plenius dicitur contineri.

§ 3. Quare pro parte confratrum praedictorum nobis fuit humiliter supplicatum quatenus institutioni societatis ac constitutioni, deputationi, electioni et receptioni praefatis, pro firmiori illarum subsistentia, robur apostolicae confirmationis adiicere ac alias in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 4. Nos igitur, qui pia et salubria fidelium vota, ex quibus divinus cultus propagatur, et salus animarum provenire dignoscitur, pii patris affectione libenter prosequimur et, ut optatum sortiantur effectum, operam efficacem attentius impendimus; ac tam venerabile sacramentum a cunctis christifidelibus, ut per hoc eorum desiderata salutem consequi valent, per amplius honorari, venerari, laudari et magnificari sinceris exoptamus desiderii; ac omnipotenti Deo, quod tan salubria, necessaria et utilia opera exerceantur, immensas gratias agentes; et ut illa perpetuo frequententur, ac christifides ipsi eis ferventius insistant, quo nos erga eos amplioribus et specialioribus gratiis liberales esse, seque propterea maiori coelestis gratiae devotione refici posse cognoverint, quantum cum Deo

possimus, providere volentes; necon veteriores praemissorum instrumentorum et aliorum documentorum desuper consecutorum tenores praesentibus pro expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, institutionem et ordinationem confraternitatis, necon constitutionem et deputationem, ac protectoris electionem et receptionem huiusmodi, aliqua omnia et singula per eosdem confratres circa praemissa gesta, statuta et ordinata ac, prout illa concernunt, reliqua in instrumentis seu capitulis aut aliis documentis praedictis contenta, et inde secuta quaecumque (licita tamen et honesta), apostolica auctoritate, tenore praesentium, approbamus et confirmamus, ac illa omnia et singula apostolici muniminis praesidio roboramus, omnesque et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui forsitan intervenerint in eisdem, supplemus. Et nihilominus eundem Vitellotium cardinalem et quemcumque, qui ad id per ippos confratres pro tempore electus fuerit, in eiusdem confraternitatis protectorem constituius et deputamus.

§ 5. Et insuper eisdem confratribus quaecumque statuta, ordinationes, capitula et decreta, felix regimen et gubernium dictae confraternitatis concernentia (licita tamen et honesta ac sacris canonibus non contraria), edendi, condendi et faciendi, conditaque mutandi, alterandi, ac penitus tollendi seu cassandi, et alia de novo edendi, condendi et faciendi. Quae, postquam edita, condita, facta, alterata, mutata et pro tempore per existentem vicarium almae Urbis approbata fuerint, eo ipso, dicta auctoritate, approbata sint et esse censeantur; seque in dicta ecclesia congregandi et congregaciones faciendi, ac dilectis filiis fratribus dicti conventus confraternitatem suosque confratres huiusmodi in dicta ecclesia recipiendi et admittendi ac inibi congregari

*Protectorem
dictae confr-
ternitatis car-
dinalem Vitel-
lium deputa-
runt,*

*Et modo sup-
plicant Pontifi-
cet, pro confir-
matione praedi-
ctorum.*

*Hic Pontifex
dictam institu-
tionem, et pro-
tectoris depota-
tionem et ordi-
nationes con-
firmat et appro-
bat;*

*Aliaque sta-
tuta de cetero
edendi facultat-
tem tribuit;*

permittendi, plenam, liberam et omnimodam potestatem, licentiam et facultatem, eisdem auctoritate et tenore, concedimus et impartimur.

§ 6. Et insuper, ut ecclesia et confraternitas in ea instituta huinsmodi congruis frequententur honoribus, ac confratres ipsi aliquique christifideles ad praefatum Eucharistiae sacramentum, dum processionaliter ac alias ad infirmos defertur, devote et honorifice comitandum alliciantur, et etiam, ut se eo promptiores ad id exhibeant, quo se exinde aeternae vitae praemia facilius consequi speraverint, de omnipotentis Dei misericordia ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus et singulis ipsius confraternitatis confratribus pro tempore existentibus, et illam pro tempore ingredientibus, ceterisque utriusque sexus christifidelibus, vere poenitentibus et confessis, seu statutis a iure temporibus contendi propositum habentibus, qui dictam ecclesiam in singulis diebus festivitatium Duodecim Apostolorum annis singulis devote visitaverint, ac processionaliter cum eisdem confratribus dictum Eucharistiae sacramentum, dum illud tam ad infirmos quam alio pro tempore deferetur, honorifice ac cum debitiss reverentia et honore, Deum orando et mente recolendo, piisque preees ad Eum effundendo, committati fuerint; ac qui missae, ultimo quoque die dominico eiuslibet mensis, in dicta ecclesia alta voce et alias solemniter celebrandae, interfuerint, vel inibi confessi et corde contriti ipsum sanctissimum Eucharistiae sacramentum sumpserint ac praemissa adimpleverint, et quoties orationem quadraginta horarum nuncupatam per eosdem confratres fieri contigerit, in dicta ecclesia seu eorum cappella interfuerint, quoties id fecerint, toties plenariam omnium et singulorum peccatorum suorum indulgentiam et remissionem in

forma Iubilei sancti, auctoritate et tenore praefatis, misericorditer in Domino concedimus et elargimur. Ac institutionem confraternitatis, ac constitutionem, electionem et receptionem protectoris, capitulaque et alia per eosdem confratres gesta huinsmodi, perpetuis futuris temporibus, observari debere.

§ 7. Neenon indulgentias et alia praemissa, sub quibusvis revocationibus, suspensionibus aut derogationibus similium vel dissimilium indulgentiarum et gratiarum nullatenus comprehendendi, sed semper ab illis excepta fore et censeri; dictosque confratres suosque officiales aut eorum aliquem, super praemissis seu eorum aliquo, a quoquam, quovis praetextu, etiam pro informatione Curiae, tam ex officio quam ad instantiam fisci, quomodolibet molestari seu perturbari non posse.

§ 8. Et sic per quoscumque indices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere. Ac quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et iuane decernimus.

§ 9. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac conventionis, monasterii et Ordinis praefatorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, illis eorumque superioribus et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, per quos eumque Romanos Pontifices, etiam predecessores nostros, ac nos et Sedem predictam, etiam motu proprio et ex certa scientia, et alias quomodoilibet, etiam ite-

Indulgentias
confratribus e-
largitur.

Clausulae hu-
ius bullae pre-
servative.

Clausula sub-
lata

Derogatio
contraria.

ratis vicibus, concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda solet, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissa et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanensuris, haec vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

*Fides exim
plorum.*

§ 10. Volumus autem quod transumptis praesentium, manu alienius notarii publici vel secretarii ipsius confraternitatis subscriptis, et sigillo praedictae confraternitatis seu protectoris illius, aut alienius curiae ecclesiasticae seu personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibetur et adhiberi debeat, quae litteris ipsis originalibus adhiberetur, si exhibitae forent vel ostensae.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die decimasexta novembris, millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 16 nov. 1564, pontif. anno v.

CVIII.

De spoliis clericorum extra residentiam decedentium.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

In suprema militantis Ecclesiae speula, meritis licet insufficientibus, divina dispo-

sitione constituti, cunctos non solum vigilanteae nostrae commissos dominicos greges, sed etiam singulorum pastorum suorum actus intensa nostrae mentis acie collustrantes, studium efficax operamque sedulam ad hoc omnino statuimus adhibere, ut quemadmodum operosum sacro-sancti concilii Tridentini progressum felicemque exitum, Domino cooperante, praestitimus, ita sanctissima illius decreta, ipsorum praesertim, qui in apostolicae sollicitudinis partem vocati sunt, pastorum officium concernentia, non tepide neque dissimulanter execuamur.

§ 1. Sane, licet in concilio praefato saluberrima fuerit ordinatione decretum quod omnes et singuli venerabiles fratres nostri patriarchae, primates, archiepiscopi et episcopi et alii beneficiati apud ecclesiias sponsas suas residere teneantur, non nulli tamen (quod non sine animi nostri moerore referimus), adeo sui gregunque, quos olim deperditos Salvator noster proprio sanguine redimere dignatus est, sibi creditorum oblii sunt, ut etiam nunc, in alia Urbe vel alibi commorantes, et sacrosancta spiritualis matrimonii inter eos suasque ecclesiias solemniter contracti iura confundentes, sponsas suas in longa quasi viduitate relictas, et praedictas ecclesiias quomodocumque sibi concessas invisere et apud illas, ut probos et providos patresfamilias decet, residere non eurent, in perditione animarum suarum et subditorum suorum ac perniciosum exemplum et scandalum plurimorum.

§ 2. Nos, hanc illorum contumaciam alienius, etiam temporalis, poenae metu, frangendam seu convincendam esse consentes, motu proprio et ex certa scientia nostra ac de apostolicae potestatis plenitudine, omnibus et singulis patriarchis, primatibus, archiepiscopis et episcopis praefatis ac aliis quibuscumque, etiam quavis auctoritate, dignitate, gradu vel

Concilium
Trident., sess.
vi, capite I, et
sess. xxiii capite
te 1, decrevit
curatos apud
orum ecclesiias
residere debet.

Ric. Pontifex
etiam monet et
hortatur eos
dem ad resi-
dential;

¶ Sess. vi, cap. 4; sess. xxiii, cap. 4

praeminentia praefulgentibus, dictas ecclesias in commendam vel adunimistracionem, aut alio quovis nomine obtinentibus, et aliis quibuscumque beneficiatis curam animarum habentibus, qui, iuxta decreti super residentia in concilio praedicto promulgati tenorem, personalem in suis ecclesiis residentiam facere tenerentur, in virtute sanctae obedientiae, ultra poenas in dicto decreto concilii contentas, etiam sub privationis eorum a regimine et administratione ecclesiarum suarum, ac aliis nostro et pro tempore existentibus Romani Pontificis successoris nostri arbitrio imponendis, poenis, districte praecipiendo, per apostolica scripta mandamus quatenus, omni mera cessante, in eisdem suis ecclesiis, iuxta formam et tenorem dicti concilii, personaliter resideant.

§ 3. Et nihilominus, si quos mandato

Et non residentium bona uti spolia ad Cameram spectare decernit, non attenta licentia testandi, si extra residentiam decesserint.

nostro huiusmodi, quod absit, non parere contigerit, ne etiam tales absentes melioris in hac parte conditionis, quam ceteri in suis ecclesiis residentes existant, hac nostra perpetuo valitura sactione, per praesentes statuimus et ordinamus quod deinceps omnia et singula mobilia et immobilia, etiam in Urbe vel eius districtu existentia et semoventia, res et bona, iura et actiones, cuinsecumque qualitatis et valoris ac ubicumque locorum consistant, ad patriarchas, primates, archiepiscopos, episcopos et alios quosecumque, etiam quavis auctoritate, dignitate, gradu et praeminentia praefulgentes, ecclesias praedictas in titulum vel commendam sive administrationem aut alio quovis nomine obtinentes, et alios quosecumque beneficiatos curam animarum habentes, qui extra praedictas ecclesias ac dioeceses, etiam in Romana Curia aut alibi degentes, et iuxta decretum et formam concilii huiusmodi nou residentes, decesserint, pertinentia, et per illos suarum ecclesiarum ac quorumcumque monasteriorum, priora-

tum, praepositurarum et aliorum beneficiorum ecclesiasticorum, cuin cura et sine cura, saecularium et regularium, quae illi quomodolibet obtinuerint, ac fructum, redditum et proventuum ecclesiasticorum, neconon pensionum annuarum sibi super similibus fructibus, redditibus et proventibus reservatarum et assiguarum, occasione quae sita, etiam si facultatem specialem de illis aut eorum parte testandi et alias libere disponendi, a nobis et a quibuscumque aliis Romanis Pontificibus praedecessoribus et successoribus nostris, etiam cum clausulis quo facultates huiusmodi revocari non queant, aliisque irritantibus decretis, obtinuerint, et in vim illarum literarum desuper confectarum de rebus et bonis huiusmodi iamque disposuerint, tamquam spolia ad Cameram Apostolicam legitime pertineant.

§ 4. Liceatque dilectis filiis moderno et pro tempore existenti commissario nostro generali et suis dictae Camerac deputatis, in eventum decessus huiusmodi, solitum inventarium super rebus et bonis praefatis confidere, illaque, prout de reliquis clericorum spoliis fieri solet, ad dilecti filii nostri moderni et pro tempore existentis generalis thesaurarii manus redigere dictaeque Camerac applicare, cuiusvis licentia desuper minime requisita.

§ 5. Ac facultates et desuper confecetas literas praedictas, etiam motu et scientia similibus, etiam in recompensam laborum et obsequiorum, etiam nobis et Ecclesiae Romanae dictaeque Sedi impensorum, quomodolibet concessas et etiam iteratis vicibus approbatas, illarum omnium tenores praesentibus pro sufficenter expressis et ad verbum insertis habentes, in eventum obitus huiusmodi, etiam si in Urbe aut eius districtu vel alibi extra suas ecclesias, ut praefertur, contigerit, ex nunc, prout ex tunc et e contra, in dictae contumaciae poena, eiusdem potestatis

Iussio describendi dicta bona, et Camerac applicandi.

Licentias testandi non residentibus tollit, dispositionem eorum annullat.

plenitudine et tenore, revocamus, cassamus et annullamus, et tam eas quam eorum praetextu quomodolibet pro tempore condita factaque testamenta, codicillos, legata, donationes et alias dispositiones quaslibet, etiam ad pias causas vel in remunerationem servitiorum, nulla et invalida, nulliusque roboris vel momenti fore, neque cuiquam contra praesentium tenorem suffragari.

§ 6. Et sic, per quoquecumque indices et Decretum irritans. commissarios, quavis auctoritate fungentes, et sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, in quavis instantia, sublata eis et eorum cuiilibet quavis alias indicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiti debere; ac quidquid secus a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignorantiter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus.

§ 7. Per hoc autem nostris et Romanorum Pontificum praedecessorum quod aliae ordinationes apostolorum et circa spolia firmantur. strorum ordinationibus, reservationibus stobae et circu et decretis, quoad praetorium et aliorum beneficiatorum, etiam in suis ecclesiis aut dioecesis residentium et ibi decedentium, quae etiam ampliamus et extendimus ad habentes ecclesias in Urbis districtu, ibique residentes et decedentes, spolia Camerae Apostolicae applicata, haec tenus emanatis, nullatenus praecindicare neque quicquam in eis alterare intendimus, sed ea in suo robore, ut antea, manere volumus, practerquam quo ad eos qui in suis ecclesiis, iuxta formam praedicti concilii, resederint, et specialem licentiam testandi habuerint, hanc enim tantum salvam eis esse volumus, ita ut generalis licentia testandi eis, quanquam residentibus, minime suffragetur, sed sola speciali, si quan habuerint, tueri se possint.

§ 8. Ceterum, ut praeceplum, mandatum, statutum, ordinatio, revocatio, curationis, decretum et alia praemissa, praec-

sentesque literae ad eorum, quorum interest, notitiam, nulliusque ¹ possit aliquam illorum ignorantiam praetendere vel excusationem allegare, sed illa perpetuo firma et illibata permaneant, volumus et mandamus quod eadem praesentes in basilice Principis Apostolorum de Urbe et Cancellariae nostrae valvis ac acie Campi Florae per aliquem ex cursoribus nostris affixa, copia illarum ibi dimissa, ab ea die omnes perinde arcent, ac si illis personaliter intimatae fuissent.

§ 9. Non obstantibus praemissis ac in favorem curialium per felicis recordationis Sextum quartum, Leonem decimum, Iulium tertium et quoquecumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac etiam per nos editis et approbatis, nec non aliis literis, constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae, millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, vii kalendas deceubris, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 25 nov. 1564, pontif. anno v.

CIX.

Berocatione cuiuscumque privilegii communitatibus, confraternitatibus et aliis quibuscumque, etiam locis piis, concessi, homicidam in die Veneris Sancti aut alio tempore e carcerebus liberandi, et reservatio eiusmodi gratiae, consulto Pontifice, ab eius officialibus de cetero concedendae.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.

Dum ad solitam Romani Pontificis, Iesu Christi vicarii, clementiam, tamquam ad exuberantem pietatis fontem, pro gratiis impetrandis undequaque concurritur, ipso Cherob. legit notitiam deducantur, nulliusque loco notitiam, nulliusque (r. T.).

Clavis de-
rogatoria.

Exordium.

sique, more pii patris, omnes uti filios dilectissimos in intimis caritatis et misericordiae visceribus indulgenter amplectimur, usu nonnumquam evenit inde privilegia flagitando reportari, quae, licet prima petitionis specie nihil incommodi secum afferri videbantur, illorum tamen concessionem subsequens experientia reipublicae damnosam, meritoque esse convineit improbandam.

Causa huius
constitutionis.

§ 1. Sane, quoniam et nostri pastoralis officii cura, et praesentium temporum conditio plane nos cogit, modum diversis abusibus, qui iampridem in mores hominum, quos Dei providentia vigilantiae nostrae committere dignata est, sensim irrepserant, aliquando salubriter imponere, prout in his, non solum circa spiritualem universalis Ecclesiae, cui, licet immeriti, præsidemus, sed etiam circa temporalem Sedis Apostolicae statum vide licet reformandum, aciem nostrae mentis intendere dudum, cooperante Domino, non desistamus. Nos etiam non minimum operae precium facturos esse censemus, si cunctas, quoad eius fieri poterit, occasiones homicidiorum, quae, in divinae Maiestatis offensam et publicae quietis perturbationem, in dies passim in cerebrescent, patrandorum, conabimur e medio submovere. Considerantes itaque privilegia variis civitatum, terrarum et locorum nobis et sanctae Romanae Ecclesiae in temporalibus immediate subiectorum communitatibus, universitatibus ac confraternitatibus et aliorum piorum locorum rectoribus et hominibus super uno homicida singulis annis, Veneris in Parasceve vel alio certo die, e carcerebus meritisque suppliciis liberando et salutiferae cruci vel altari praesentando, aut patriae dimittendo, per nonnullos Romanos Pontifices praedecessores nostros et Sedem praedictam, in christiana caritatis divinique cultus et fidelium subditorum

favorem, diversimode concessa, nonnumquam improbis, sicariis et sceleratis paricidis ansam in proximum quemque suum, sub spe liberationis huinsmodi, crudeliter saeviendi et humanum sanguinem effundendi praebuisse; ac illos, in quorum manu privilegiorum usus aut executio sita est, eis ut plurimum non ad christianam pietatem uti, sed potius ad quaestum et favores importunos, in animarum suarum perniciem, et bonorum scandalum, imprudenter abuti solere, perditissimos homines, a necessaria nec ulla ratione condonandi morte, coelo terraque multum indignantibus atque reclamantibus, impie, sub praetextu pietatis, cripientes.

§ 2. Nosque propterea omnino® præstare censes quod huinsmodi gratiae, a nostro et, qui, cum sit omni corruptela superior, an tales huius immanitatis damnati homines misericordiae locum reliquerint sincerius rimabitur, Romanii Pontificis pro tempore existentis, quam incertae multitudo corruptorum rectorum arbitrio dependeant. Neenon quorumcumque privilegiorum communitatibus, universitatibus ac collegiis praedictis et aliis quibuslibet, etiam quorumvis imperatorum, regum vel Religionis contemplatione, seu in damni recompensam vel aliter quomodolibet concessorum, ac pluries, etiam per nos, approbatorum et innovatorum, literarumque desuper expeditarum et inde secentorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, motu proprio et ex certa scientia nostra, ac de apostolicæ potestatis plenitudine, omnia et singula privilegia praemissa, tam in alna Urbe, quam extra eam in universo eiusdem sanctae Romanae Ecclesiae dominio temporali, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficac-

Revocatio pri-
vilegiorum con-
fraternitatis, et
aliis concessio-
rum. Liberandi
homicidas car-
ceratos

cioribus et insolitis, etiam viii contractus inducentibus, clausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam consistorialiter ac motu et potestatis plenitudine similibus, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedeū prae-dictam vel eius legatos quibusvis civitatis, oppidis, castris, locis seu communitatibus, universitatibus, confraternitatis, collegiis, ecclesiis, hospitalibus, pii locis et aliis personis, tam sacerdribus quam ecclesiasticis, etiam cuiusvis Ordinis regularibus, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, qualitatis et prae-eminentiae fuerint, hactenus quomodolibet concessa, ac etiam pluries approbata et innovata, tenore prae-sentium revocamus, cassamus, irritamus et annullamus, nulliusque roboris vel momenti fore, neque deinceps euiquam suffragari; neque civitates, oppida, castra, loca seu communitates, universitates, collegia, confraternitates aut eorum rectores vel alios quoslibet, eorumdem privilegiorum praetextu, alicuius homicidae gratiam, absolutionem aut remissionem praetendere, requirere vel homicidam absolvendum nominare, seu prae-sentare, vel huiusmodi privilegiis alias uti; neque civitatum, terrarum aut locorum praedictorum gubernatores, rectores vel magistratus pro tempore existentes nominationes aut presentationes huiusmodi admittere seu aliquem ita nominatum vel prae-sentatum dimittere et absolvere posse.

§ 3. Sed si quis casus gratia et miseratione dignus occurrat, illum ad nos et pro tempore existentem Romanum Pontificem, ut in hoc, pro facti personarumque qualitate, fiat quod convenire videbitur, referri debere; ac quicquid secus a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus et declaramus.

§ 4. Non obstantibus praemissis ac con-

stitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Ut autem praesentes ad omnium notitiam facilius deducantur, volumus et mandamus quod illae, in Cancellariae Cameræ Apostolicae valvis, ac in aie Campi Florae de Urbe per aliquem ex nostris cursoribus affixa, copia illarum ibi dimissa, universos et singulos, quorum interest, intra mensem a die affixionis huiusmodi computandum, perinde affiant arctentque ac si illis personaliter intimatae fuissent.

Nulli ergo omnino hominum etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, xix kalendas Ianuarii, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 14 dec. 1564, pontif. anno v.

CX.

Confirmatio plurimarum gratiarum et privilegiorum fratrum militum hospitatis Sancti Lazari Hierosolymitani, a Pontificibus praedecessoribus concessorum, in his quae concilio Tridentino non adversantur; et concessio aliarum immunitatum et indultorum 1.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Inter assiduas dominici gregis nobis divinitus commissi, non solum a spiritu-
libus, sed etiam a corporalibus noxis pe-
riculisque imminentibus, quantum nobis ex alto permittitur, praeservandi curas, illi potissimum, post divini nuntiis au-
xilium frequentibus cordis nostri suspi-
riis imploratum, omni conatu nobis in-

Causae huius
constitutionis.

1 Quoad praecedentes gratias habes etiam in Alexandri IV constitutione x, *Cum a nobis*, tom. ni, pag. 602; et Clementis IV const. iv, *Cum di-
lectis*, ibidem, pag. 727, et const. vii, *Fenera-
bitibus*, ibidem, pag. 742.

cumbendum esse statuimus ut adversus inexplebilem christiani sanguinis situm, quæ, in teterimo illo Turcarum tyranno, cum longo annorum numero pariter in dies adaugeri conspicitur, bellica etiam fiddissimorum commilitonum praesidia comparemus; et nendum temporalis ditionis nostrae totiusque Italicae hostilis classis incursioni undique expositae portus et littora validis arcibus propugnaculisque firmenius, verum etiam strennis militibus, qui, cruce Redemptoris et Domini nostri, tamquam dominico stigmate, conspiciui, sese perpetuos pro salute domus Israel propugnatores fore iurerando profiteantur et praestent, praesidia nostra roboremus, antiquasque Ecclesiae Dei militis ac hospitalitates, et praesertim pauperum leprosorum Sancti Lazari Hierosolymitani hospitalitatem, ab illo sanctissimo viro Basilio Magno usque a recolendas memoriae Damasi I, Romani Pontificis praedecessoris nostri, ac Iuliani apostatae et Valentiniani imperatorum temporibus illustratam, et per orbem varie ampliatam, et iniuria temporum immunitas et quasi exauthoratas, pristinae dignitati restituamus; ac illis, quo promptius votis nostris respondeant, et prisa sua privilegia confirmemus, et illa subinde novorum concessione liberaliter cumulemus.

§ 1. Dudum siquidem, postquam felicis

Innocent. III recordationis Innocentius III et successives et Honorius III suscepserunt sub protectione Sedis Apostolicae personas, res et bona hospitatis et militis.

Honorius etiam III varias ac diversas exemptiones et alias gratias tunc et pro tempore existentibus magistro et fratribus hospitalis seu domus Sancti Lazari Hierosolymitani, sub Regula Sancti Augustini, et leprosariis concederant, eorumque personas, leprosarias et alia loca sub sua et Sedis Apostolicae protectione suscepserant.

Greg. IX in diligentiam con-

§ 2. Et Gregorius IX omnibus christifidelibus manus caritativas magistro et fratribus domus Sancti Lazari Hierosolymitani, vel eorum nunciis eleemosynas petituris, pro solutione debitorum suorum et fratrum eorumdem substantiatione, porrigitibus, viginti dies de iniuncti sibi poenitentiis, per quasdam relaxaverat.

mitani, vel eorum nunciis eleemosynas petituris, pro solutione debitorum suorum et fratrum eorumdem substantiatione, porrigitibus, viginti dies de iniuncti sibi poenitentiis, per quasdam relaxaverat.

cessit dantibus eleemosynam.

§ 3. Et per alias suas literas tunc episcopo Tridentino mandaverat ut ipsis fratribus, in suis dominibus sive locis profiteri volentibus aliquam Regulam ex approbat, iuxta petitionem sibi ab eis factam, concederet, si expedire videretur.

Dedique eis decentiam profratrum unionem ex Regulis approbatis.

§ 4. Et Innocentius IV, per eum accepto quod, licet de antiqua, approbata et eatenac pacifice observata consuetudine obtentum esset ut miles leprosus domus Sancti Lazari Hierosolymitani in eius magistrum assumeretur; verum, quia fere omnes milites leprosi dictae denus ab inimicis fidei miserabiliter interfecti fuerant, et huiusmodi consuetudo nequibat commode observari: idecirco tunc episcopo Tusculano per quasdam commiserat ut, si sibi, secundum Deum, visum foret expedire, fratribus ipsis licentiam aliquem militem sanum ex fratribus praedictae domus Sancti Lazari in eius magistrum (non obstante consuetudine huiusmodi) de cetero eligendi auctoritate apostolica concederet.

Inoc. IV dat faciliatem eligendi militem sanum in magnum maiestrum.

§ 5. Et per alias suas literas, mediatem molendini, quod Ecclesia Romana tunc cum quandam Bozio, camerario suo, in Nympha habebat, magistro et fratribus domus leprosorum Sanctae Mariae Magdalene Terracensis, sub annuo censu duodecim denariorum senatus in perpetuum concesserat.

Medietatem que molendini in Nympha concessit.

§ 6. Et Alexander etiam IV, narrans per quasdam quod, sicut canonica constitutione cavebatur quod monachi et canonici regulares, quoquinque modo se in claustro percussissent, non essent ad Apostolicam Seudem mittendi, sed, secundum discretionem et prudentiam sui abbatis, disciplinae subdendi: quod si abbatis

Alex. IV pri- ribus concessit facultatem absolu- tre, fratres quoquinque se percussentes;

discretio ad eorum correctionem non sufficeret, providentia esset dioecesani episcopi adhibenda, nisi excessus difficilis foret et enormis, propter quem merito esset ad Romanam Ecclesiam recursus habendus; statutum huiusmodi ad magistrum et fratres hospitalis leprosorum Sancti Lazari Hierosolymitani, Ordinis Sancti Augustini, duxerat extendendum; statuendo ut in tali casu (nisi maior esset providentia requirenda) per priores suos, qui (sicut audiverat) presbyteri esse nosecerantur, fratribus absolutionis beneficium impenderetur.

Et professio-
nem Regulae S.
Augustini;

§ 7. Et per alias suas Regulam Beati Augustini, quam iudicem fratres se asserebant professos esse, sicut illam etenim servaverant, eisdem dicta auctoritate, confirmaverat atque communiverat, eadem auctoritate nihilominus statuendo ut Regula ipsa ab eisdem fratribus et successoribus suis, perpetuis futuris temporibus, observaretur.

Donationem
Federici impe-
ratoris appro-
havit;

§ 8. Et per alias suas, donationem alias factam magistro et fratribus hospitalis leprosorum Sancti Lazari Hierosolymitani, Ordinis Sancti Augustini, a Federico Romanorum imperatore, ante latam in enim depositionis sententiam, diversarum terrarum, possessionum ac startiarum de suo dominio existentium in Sicilia, Calabria, Vallegratis, Apulia et Terra Laboris, cum diversis saecularium exactiomum exemptionibus, ratam et firmam habens, eam, auctoritate apostolica, confirmaverat atque communiverat.

Ecclesiam de
Galibus conces-
sit;

§ 9. Ac eidem hospitali, in quo (sicut acceperat) conventus nobilis strenuorum militum et aliorum, tam sanorum quam leprosorum, pro expugnandis inimicis christiani nominiis, manere solebat: et quod ad extremam fere paupertatem, propter guerrarum discrimina, erat redactum, possessionibus suis pro magna parte a paganis et hostibus Ecclesiae oc-

cupatis, suisque magistro et fratribus, eadem auctoritate, concederat ut ecclesiam de Galbiis, Lincolinensis dioecesis, in qua iuspatronatus (sicuti asserebant) obtinebant, cedente vel decadente ipsius rectore, pro sua relevanda inopia, suis usibus deputare possent; ita tamen quod perpetuo vicario in ea servituro de ipsius preventibus portio competens, ex qua congrue sustentaretur, et episcopalia ac alia ipsius ecclesiae onera supportarentur, assignaretur, dioecesani episcopi iure in omnibus salvo.

§ 10. Et similiter, per alias suas magistro et fratribus huiusmodi, eorum necessitatem paterno compatiens affectu, auctoritate praedicta, duxerat concedendum ut de usuris, rapinis et aliis male acquisitis, dummodo illi, quibus eorum restitutio fieri deberet, omnino inveniri et sciri non possent, neconon de redemptionibus votorum, auctoritate dioecesorum prius factis (Hierosolymitano dimicata excepto), usque ad summanum ducentarum marchiarum argenti recipere valerent, si pro sunilium receptione alias non essent ab ipso huiusmodi gratiam consequenti: ita quod, si aliquid de ipsis ducentis marchiis dimisissent vel restituissent vel dedissent illis a quibus eas acceptisset, huiusmodi dimissum vel restitutum seu datum nihil ad liberationem eorum prodisset, nec, quantum ad illud, haberentur aliquatenus absoluti.

§ 11. Et cum ad eius notitiam pervenisset quod in nonnullis religiosis et leprosorum domibus in districtu regni Navarrai, Campaniae et Briae, comitis Paulini, consistentibus, locorum dioecesani rectores seu administratores de novo posse rectores seu instituere praesumeant pro sua libito voluntatis, in earundem domorum non modicum praeiudicium et gravamen, contra antiquam, approbatam et eatenus pacifice observatam in talibus consuetu-

Facultatem
componendi de
usuris etc. tri-
but;

Dioecesanos
non posse po-
nere rectores
in dominis ho-
spitalis declara-
vit.

dinem veniendo, volens earumdem dormorum gravamen indebitum auferre, tunc abbatii monasterii Orbacensis dicti vel alterius Ordinis, Suessionensis dioecesis, dederat in mandatis quatenus, si ita esset, praefatos dioecesanos ut ab huiusmodi praeumptione omnino desisterent, monitione praemissa, dicta auctoritate apostolica, appellatione remota, praevia ratione, compelleret.

§ 12. Practerea Nicolaus III declaravet Nicolaus III
exemptis a solu-
tione decima-
rum. rat quod de redditibus et proventibus leprosarium huiusmodi, qui in usus miserabilem et infirmorum convertabantur, decima non solveretur.

§ 13. Et Clemens etiam IV per quasdam universis archiepiscopis et episcopis Clemens IV
Facultatem un-
dique colligen-
tibus pro con-
cessit, ac aliis ecclesiarum praelatis, exemptis et non exemptis, in virtute sanctae obedientiae, et sub excommunicationis poena, quam inobedientes ipso facto incurrere voluit, nisi mandatum huiusmodi diligenter exequi curarent; et nihilominus, sub poena privationis officii et beneficii suorum, praecipiendo mandaverat quatenus, dum aliqui de dictis magistro, fratribus et procuratoribus domorum Sancti Lazari Hierosolymitani ad archiepiscopos et alios praepatos et eorum loca, pro capiendis infirmis leprosis, pervenissent, eis in hoc adesse curarent; memores Dominum in lege Moysi praecepisse quod omnes leprosi eiicerentur extra, volens et ordinans, ut Domino complacebat, quod tam marres quam mulieres, clerici et laici, religiosi et saeculares morbo leprae laborantes, per eosdem fratres et procuratores eorum caperentur et eiicerentur extra, cum omnibus eorum bonis, tam mobilibus quam immobilibus, ad habitationem cum aliis infirmis domorum Ordinis Sancti Lazari huiusmodi. Si vero clerici vel laici mandatum suum in aliquo negligenter adimplere, voluit quod ipsi fratres aut illorum procuratores illos peremptorie

citarent ut coram se comparerent, facturi iustitiae complementum.

§ 14. Ac rursus per alias suas manda- Eleemosynas-
que colligendi; verat quod fratres ipsi ipsius confratricae ad aliqua loca aeedentes pro eleemosynis colligendis benigne reciperenrur et honeste tractarentur: ipsique locorum ordinarii et ii, ad quos spectat, ut permetterent eosdem fratres in ecclesiis suis populum admonere ac eleemosynas colligere, ac etiam confraternitates facere, illud praecaventes ne, occasione illorum, eleemosynae pauperum Christi deperirent, et impedirent opera pietatis.

§ 15. Necnon ipsis archiepiscopis, epis- Ordinarios
militiae molesti-
tas tollere ius-
sit; scopis et aliis praelatis iniunxerat ut curarent defendere et manuteneret fratres praefatos adversus parochianos, qui domos illorum invadebant aut indebitis molestiis opprimebant. Nec a fratribus et personis Religionis huiusmodi pro sepultura quicquam exigeretur vel acciperetur, nisi ipsa spontanea decendentium liberalitas vel parentum devotio eis contulisset.

§ 16. Nec ab eis, contra privilegiorum dictae Sedis tenorem, de omnibus fructibus terae, quibus propria industria aut expensis colerent et laborarent, ac etiam de nutrimentis animalium suorum, sed nec de ipsis animalibus decimas exigere praesumerent.

§ 17. Quodque ipsi^z archiepiscopi et Oratione con-
stituti posse vo-
luit; episcopi oratoria pro usu fratrum et personarum praefatorum ac suae familiae dedicare, ac coemeterium benedicere procurarent.

§ 18. Ac quod de caetero fratres seu milites ac donatos militiae hospitalis huiusmodi, qui crucem et regularem habitum deponerent, et per abrupta saeculi vagarentur, quive prioribus suis contumaces et rebellés existebant, et bolinas detinherent contra voluntates ipsorum, monerent instanter, ac pro officii sui debito compellerent ut habitum depositumreas-

Dimitentes
habitum coer-
ceri ius;

sumerent, in obedientia praelatorum suorum devote et humiliter perseverarent, et bolinas sive alia officia per violentiam nullo modo detinere praesuinerent, mandatorum suorum contemptores excommunicationis sententia compellerent, eamque, usque ad satisfactionem condignam, inviolabiter observari facerent.

*Indulgencias
benefact. con-
cessit;*

§ 19. Et nihilominus quibuscumque, qui de facultatibus sibi a Deo collatis fratribus hospitalis praefati subvenissent, sequae tam sanetac fraternitati collegas adscribi studuisserent, eisque beneficia persolvisserent, annuatim septimam partem iunctorum sibi poenitentiac relaxaverat.

*Ordinariis fa-
cilitatem dedit
vota communitan-
di subvenien-
tium hospitali;*

§ 20. Eisdemque locorum ordinariis et aliis enrau animarum habentibus, comutandi cuiusvis abstinentiae et quarumcumque peregrinationum vota (Hierosolymitano ac beatorum Petri et Pauli apostolorum dumtaxat exceptis), in pecuniarum subsidium praefatis fratribus vel nunciis exhibendum, cum super hoc ab eis vel eorum aliquo fuissent requisiti, dummodo, conditione inspecta, nunciorum et fratrum praefatorum necessitate pensata (super quibus corum conscientias oneraverat), pretio vel precibus, amicitia, favore vel odio cuiuscumque nihil circa hoc, super quibus sciret se utrumque eorum redditurum in examine districti iudicij rationem, ageretur in fraudem vel diminutionem subsidii suprascripti, plenam et liberam facultatem concesserat. Volens ut huiusmodi pecuniarum subsidium praestandum per voentes peregrinationes easdem ad tantam pecuniae sumam extenderetur, quantam voentes ipsi pro complendo voto peregrinationis huiusmodi personaliter expendissent. Votum autem huiusmodi abstinentiae iuxta illius arbitrium intenderat redimi, qui votum huiusmodi commutaret.

§ 21. Personis autem ecclesiasticis volens plenus provideri, dioecesanis earum

dispensandi cum eis qui cum a canone vel ab homine latam excommunicationis sententiam incurrisse, irregularitatis notam, immiscendo se divinis officiis, contraxissent, vel ob id contrahere ipsos contigisset, dummodo tantum erogassent fratribus vel nunciis supradictis, quantum expendissent eundo ad Romanam Curiam, et morando in ipsa pro dispensatione huiusmodi obtainenda, et redeundo etiam ab ea leui, nisi forsitan in episcopos, abbates vel alios superiores proprias inieccissent manus temere violentas, postquam ab excommunicationum sententiis, quas incurserent vel incurrere ipsos contigisset, iuxta formam Ecclesiae fuissent absoluti, concesserat potestatem.

§ 22. Volens, ob reverentiam ipsius venerabilis domus, ut iis, qui eorum fraternitatem assumpsissent, si forsitan ecclesiae ad quas pervenissent a divinis officiis interdictae forent, ipsis morientibus, sepultura ecclesiastica minime negaretur, nisi nominatum excommunicationis vinculo fuissent innodati. Liceretque eis confratres suos, quos ecclesiarum praelati apud ecclesias suas malitiose sepeliri non permisissent, nisi excommunicati vel in interdicto nominati fuissent, aut publici usurarii, tumulaudos deferre ad ecclesias huiusmodi hospitalis.

§ 23. Et oblationes, tami pro eis quam pro aliis, qui in eorum coemeteriis requiescent, exhibitas, sine alicuius praemidio, retinere.

§ 24. Quodque receptiones fraternitatis eiusdem seu etiam collectarum, salvo iure dominorum suorum, sub beati Petri et sua protectione consisterent. Et si qui eorumdem fratrum, qui ad eas fraternitates missi fuissent, vel collectas in quamlibet civitatem aut castellum vel vicum aut alium locum devenissent, si forte loens ille fuisset a divinis officiis interdictus, in eorum iucundo adventu, semel in anno,

*Absolvendi-
que ab irregu-
laritate dato si-
mili subsidio;*

*Mortuos sep-
lire in eorum
ecclesis per-
misit;*

*Oblationesque
recipere;*

*Eiam tempo-
re interdicti;*

aperirentur ecclesiae, et electis excommunicatis, divina officia ibi celebrarentur, salva tamen in omnibus declaratione concilii generalis.

§ 25. Mandans etiam eisdem archiepiscopis et episcopis, ut si qui de clericis hospitalis fratibus, cum licentia praefati capituli sui, sponte ac gratis per annum vel biennium decrevissent deservire, nequaquam impedirentur.

Clericos hos
pitali servire
permisit.

§ 26. Et subsequenter Ioannes XXII universis archiepiscopis, episcopis et aliis ecclesiarum praefatis mandaverat quantum in praefatos magistrum et fratres ac milites clericosque, donatos vel munios, aut ecclesias eorum (quippe qui nullum habebant episcopum vel praefatum, praeter Romanum Pontificem, supra se, et speciali praerogativa gaudebant, et in quibus ordinarii locorum auctoritatem aut ecclesiasticam potestatem nequaquam habebant) excommunicationis vel interdicti sententiam promulgare nullatenus praesumerent, nec eos indebita vexatione gravarent, sed erga ipsos se taliter gererent, quod adversus eos materiam querelandi suscitare non haberent.

Ioann. XXII
exemptionem a
iurisdictione ordinariorum. con-
cessit.

§ 27. Insuper Gregorius X seu Alexander IV, eisdem magistro et fratibus hospitalis S. Lazari Hierosolymitani paternae solitudine providere volens, aduersus nonnullos religiosos et clericos saeculares et laicos, qui, sub praetextu quaestionis inter eosdem existentis et cuiusdam pravae consuetudinis, animalia et alia bona dietorum fratum militum temeritate propria audebant invadere, et tamdiu detinere praesumebant, donec esset eis de huiusmodi quaestionibus, iuxta eorum beneplacitum, satisfactum, licet iurisdictionem ordinariam seu delegatam in eos non haberent, qua ipsis hoc facere permisum esset, per suas literas, auctoritate apostolica, inhibuerant ne qui, occasione pra-

Greg. X seu
Alex. IV fra-
tres non mole-
stari iussit;

dictae consuetudinis, tamquam nullo iure submixae, eisdem fratibus ac aliis supranominatis seu eorum numeris ab eis per totum orbem destinandis, memoratas inferrent molestias. Neve fratres et bona sua sine iuri ordine, occupare, invadere seu quomodolibet detinere praesumerent.

§ 28. Quodque de omnibus fructibus terrae, quibus propria industria aut expensis colerent et laborare ficerent, ac de animalibus aut de ipsis nutrimentis animalium, ac aliis quibuscumque bonis suis, si contingaret quod bona praefata aut fructus huiusmodi aut animalia ipsa, vel ex eis provenientia, aliquid per ipsos fratres, milites vel donatos venderetur aut emeretur, tam pro substantiatione cuiuslibet eorum aut pauperum leprosorum, quam pro reparatione cuiusvis domus aut hospitalis sive ecclesiae praefatae militiae, et per civitates aut castra et oppida, portus, pontes ac navalia et alia loca quorumcumque regum et reginarum aut duorum, marchionum, comitum, vicecomitum, baronum et aliorum dominorum in toto orbe existentium, in quibus pro tempore stare vel transire et reverti deberent, absque aliquo impedimento, eos permitterent vendere vel emere aut transire ac reverti, et praesertim sine cuiusvis pedagii, datii, gabbellae, bulletarum et quarumcumque exactiōnū solutione mandaverat.

Exemptionis
concessio a so-
lutione gabellae
etc. pro eorum
bonis.

§ 29. Et Paulus II magistros et fratres dominus leprosorum S. Lazari extra muros Capuanos eorumque personas et locum, in quo divino erant obsequio mancipati, cum omnibus bonis, quae tunc rationabiliter possidebant, aut ex tunc in futurum iustis modis possent adipisci, sub Beati Petri et sua protectione suscepserat. Omnesque libertates et immunitates a praedecessoribus suis, sive per alia privilegia sive indulta, eis et dictae domui concessas, neconon libertates et exemptiones saecula-

Paulus II te-
prosar. Capua-
nam sub pro-
tectione Sedis
Apost. suscep-
vit et exemptionem
ab omni onere
concessit.

rium exactionum a regibus et principibus
aliisque christifidelibus rationabiliter eis
et eorum domui indultas, specialiter au-
tem domos, prata, paseua, hortos, vineas
et alia bona mobilia et immobilia eorum,
sicut ea iuste et pacifice possidebant, eis,
et per eos eidem domui, praedicta auco-
ntritate apostolica confirmaverat, districtius
inhibens, ne quis de hortis, virgultis seu
eorum animalium nutrimentis decimas ab
eis exigere praesumeret.

§ 30. Et similiter Alexander, Urbanus, Clemens et Gregorius, Romani Pontifices similiter praedecessores nostri, consideratis caritatis et pietatis operibus, quae erga infirmos et pauperes hospitalis leprosorum de Colle Perusinae Dioecesis iugiter exercebantur, et quod ad id eiusdem hospitalis propriae non sufficiebant fauultates, cupientesque ad eorumdem pauperum consolatoria subsidia Christi populum spiritualibus muneribus invitare, omnibus vere poenitentibus et confessis, qui devote ad hospitale memoratum accederent, manumque caritatis porrigerent, Gregorius videlicet unum annum et unam quadragenam; singuli vero reliquorum praedecessorum eorumdem centum dies de iniunctis eis poenitentiis misericorditer relaxarant.

Alex., Urban., Clem. et Greg. visitantibus leprosam Ierusalem, et alesmosynam dantibus indigentias concessit. Et similiter praedecessores nostri, consideratis caritatis et pietatis operibus, quae erga infirmos et pauperes hospitalis leprosorum de Colle Pernsinæ Dioce-

propositum de dono Petrusmam Bicocca
sis iugiter exercabantur, et quod ad id
eiusdem hospitalis propriae non sufficie-
bant facultates, cupientesque ad eorum-
dem pauperum consolatoria subsidia Chri-
sti populum spiritualibus muneribus in-
vitare, omnibus vere poenitentibus et
confessis, qui devote ad hospitale memo-
ratum accederent, manumque caritatis
porrigerent, Gregorius videlicet unum an-
num et unam quadragenam; singuli vero
reliquorum praedecessorum eorumdem
centum dies de iniunctis eis poenitentiis
misericorditer relaxarant.

§ 31. Et postmodum Nicolaus IV remis-
siones et indulgentias huiusmodi per suas
literas approbaverat et confirmaverat, alias

Nic. IV illas siones et indulgentias huiusmodi per suas confirmavit, et alias concessit; literas approbaverat et confirmaverat, alias que indulgentias et peccatorum remissiones christifidelibus diversa pauperum et leprosorum loca et hospitalia huiusmodi visitantibus, et manus adiutrices ac pias elemosynas pro ipsum pauperum leprosorum subventione erogantibus, per quasdam concesserat et relaxaverat.

§ 32. Ac per alias suas, ad instar dicti Clementis IV°, custodi et fratribus hospitalis leprosorum S. Lazari de Valloncellis, ut illi ad praestationem procurationum legatis Sedis Apostolicae vel nuncii, aut

exactionum, collectarum seu subsidiorum ^{torum et qui-}
quorumcumque minime tenerentur, nec ^{bucumque col-}
^{lectis.} ad ea solvenda per literas dictae Sedis
legatorum, rectorum vel nunciorum, cu-
iusecumque tenoris existerent, aut alia
quavis amotoritate in perpetuum compelli
non possent, concederat. Decernens irri-
tas et inanes interdicti, suspensionis et
excommunicationis sententias, si quas
propter hoc in eos vel eorum aliquem aut
hospitale praefatum in posterum contigis-
set promulgari.

§ 33. Et Leo X clarae memoriae, ad Caroli Romanorum et Hispaniarum regis tune in humanis agentis preces, hospitalia S. Ioan. leprosorum Panormitanum et S. Agathae Messanen., Ordinis S. Augustini, olim hospitali S. Lazari, tamquam membra capiti, subiecta, Religioni et hospitali Capuano S. Lazari praefati, cum omnibus iuribus et pertinentiis ac membris eorumdem, praefata auctoritate apostolica, sub certis modo et forma, perpetuo restituerat; dictumque hospitale Capuanum, adversus suppressiones et extinctiones per Innocentium VIII, etiam praedecessorem nostrum, factas, reposuerat et reintegraverat; ac magistro generali seu praceptoribus eiusdem hospitalis seu domus S. Lazari Capuani eiusdem Ordinis S. Augustini, ut Panormitanum et Messanense hospitalia praedicta, cum illa legitimio gubernatore carerent, acceptare, et de illis personis suae Religionis, prout ante suppressionem et incorporationem praefatas disponere et ordinare poterat, ac si illa non emanasset, disponere, providere et ordinare.

§ 34. Ac praefatorum hospitalium possessionem per se vel alium seu alios, propria auctoritate, libere apprehendere et eiusdem Religionis nomine refinere valeret, indulserat, districtus inhibens ne quis eundem magistrum super praemisis aliquo modo molestare, impedire seu perturbare valeret.

Alex. VI ac Honoriū etiam IV, Bonifaciuſ VIII, Cle-
alii Rom. Pon-
tifices quam-
plura alia indul-
ta et gratias
concesserunt.
§ 35. Ac Alexander VI, Nicolaus II, menſ etiam V, Innocentius VI, Urbanus etiam IV, Eugenius ſimiliter IV, Sixtus etiam IV, Innocentius etiam VIII, Alexander ſimiliter VI, Clemens VII, Paulus III, Iulius etiam III et diversi alii Romani Pontifices praedecessores noſtri eisdem magistro et fratribus, donatis et Ordini, illorumque nunciis, offiſialibus et aliis personis, necon eorum hospitalibus, ecclesiis, praeeptoriis et membris, illasque et illa visitantibus ac illis benefacientibus varia privilegia, indulta, libertates, immunitates et alias gratias concesſerant.

§ 36. Postremo nos illa confirmavimus,

Ilic Pontifex Pius IV illa con-
firavit, pra-
sertim circa iu-
risdictionem M. magistri; et praesertim super iurisdictione per ma-
gistrum generalem hospitalis et militiae
praedictorum inter eorum milites et per-
sonas exercenda et instituam suis praec-
eptoribus, militibus, fratribus, eorum-
que vassallis, subditis, cappellanis, fami-
iliaribus, servitoribus, clericis, nunciis,
collectoribus, donatis ac quibuscumque
aliis personis dicti hospitalis, pro quibus-
cumque rebus illud eiusque militiam,
personas, beneficia et bona concernenti-
bus, annexis, connexis vel dependentibus,
aut super dignitatibus, administrationibus,
praeeptoriis, officiis, iuribus, iurisdictioni-
bus, proprietatibus, bonis, fructibus,
eensibus, possessionibus, in quaunque
instantia, etiam usque ad ultimam sen-
tentiam inclusive, etiam summarie, sim-
pliciter et de plano, per magistrum ge-
neralem hospitalis huiusmodi seu ab eo
delegatos instituam ministrando, innovavi-
mus et alias indulſimus, prout in diversis
tam ipsorum praedecessorum quam no-
stris literis desuper confectis plenius con-
tinetur.

§ 37. Nos igitur, volentes dilectum fi-

Et modo praes- lium Ioannottum Castilioneum, modernum
dicta omnia, quatenus Con- hospitalis et militiae praedictorum ma-
cilio Trid. non gnum magistrum, eiusque successores

magnos ipsius hospitalis magistros pro ^{sint contraria} tempore existentes, ac hospitale et mili- ^{itato condit} tam huiusmodi, eorumque conuentum, etiam amplioribus quam quispiam noſtrorum praedecessorum praedictorum eos proſecenti fuerint, favoribus et gratiis pro-sequi; ac hospitalitatem ipsius S. Lazari, eiusque militiam, ad miserabilium pau- perum leprosorum utilitatem et contra piratarum et infidelium christianaे reli- gionis incursionem (quantum in Domino possumus), restaurare angereque; ac eosdem Ioannottum magistrum, milites, fra- tres et alias personas, ac eorum singulos a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occaſione vel cauſa lati- si, quibus quomodolibet inmodatū exi- stunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, haruni serie absolventes et absolutos fore censentes; necon singularum praedictarum literarum tenores praesentibus pro expressis habentes, motu proprio, non ad Ioannotti aut priorum, praeeptorum, militum, fratrum vel per- sonarum praedictarum seu aliquorū pro eis nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de mera liberalitate et ex certa scientia noſtra, ac de apostoliceae potestatis plenitudine, institutionem et e-rectionem hospitalis et militiae huiusmodi eiusque translationem olim ad praeeptoriam vel domum Capuanam praedi- etam factam, ac praeeptoriae seu domus huiusmodi incorporationem, declaratio- nes, revocationes, voluntates, irritationes, monitiones, requisitiones, promulgatio- nes, uniones, incorporations, conces- siones, etiam facultatum assignationes, decreta, remissiones, inhibitiones, iniunctionem, renovationem, approbationes, confirmationes, suppletionem, restitu- tionem, repositionem, commissionem, mandatum, susceptionem, liberationem, exem-

ptionem, subiectionem, præhibitionem, extensionem, ampliationem, indultum et dispensationem, regulam et ordinationem praenominatorum et aliorum Romanorum Pontificum praedecessorum huiusmodi; neconon omnia et singula privilegia, immunitates, antelationes, exemptiones, libertates, prærogativas, indulgentias, indulta spiritualia et temporalia, favores et gratias, etiam per modum communicationis et extensionis eisdem hospitali et militiae ac suis magno magistro, militibus, personis et membris, per Romanos Pontifices et Sedem huiusmodi, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis haec tenus, in genere vel in specie, concessa, approbata et innovata; neconon cum omnibus et singulis in eis contentis clausulis, singulas eorumdem praedecessorum, tam sub plumbo quam in forma brevis expeditas, literas ac ordinationes, statuta, stabilimenta, usus, consuetudines et naturas in eisdem hospitali, militia et Religione edita et introducta, et quascumque apostolicas aliasque desper confectas literas, sub quibuscumque tenoribus et formis, etiam motu et scientia similibus ac alias quomodolibet concessa, cum omnibus et singulis decretis et aliis clausulis in eis contentis, aliaque omnia et singula inde secuta quaecumque, eorum omnium tenores, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, inserti forent, praesentibus pro expressis et insertis habentes (quatenus decretis concilii Tridentini tamen non repugnant), apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo approbamus, confirmamus ac etiam plenarie innovamus et concedimus, ac innovata et concessa esse volumus.

§ 38. Neconon illa ad hospitale praefatum ad praesens in Capuana et non Hierosolymitana civitate consistens, illiusqne magistrum, priores, praeceptrores, fratres et

Hospitalique
Capuano com-
municat;

personas praefatos extendimus et ampliamus; eaque omnia valida et efficacia existere et perpetuam roboris firmitatem obtinere, suosque effectus sortiri ac ab omnibus, quavis dignitate et præminentia fulgentibus, etiam sub sententiis, censuris et poenis in eis contentis, perpetuo inviolabiliter observari decernimus.

§ 39. Neconon hospitale, eiusque membræ et pertinentia universa adversus suppressiones et extinctiones, appropriaciones, applicationes, uniones, annexiones, incorporationes et alias contrarias dispositiones olim per sanctae memoriae Innocentium VIII et Pium II ac forsitan alios Romanos Pontifices etiam praedecessores nostros, et Sedem praefatam, etiam censistorialiter, vel motu et scientia ac potestatis plenitudine similibus, hactenus quomodolibet emanatas, in pristinum et eum, in quo, antequam illae emanarent, erant, statum, eisdem auctoritate et tenore restitutus, reponimus et plenarie reintegratus, ac restituta, reposita et plenarie reintegrata esse decernimus et declaramus. Neconon literas inde emanatas, omniaque et singula in eis contenta suppressiones et extinctiones huiusmodi concernentia, auctoritate et tenore praedictis revocamus, cassamus, irritamus et nullamus, ac pro revocatis, cassis, irritis ac nullis et infectis et viribus omnibus vacuis haberi volumus.

§ 40. Et potiori pro cautela, in praefato hospitali eamdeminet praceptoriam quae in eo, ut praefertur, erat, quae conventionalis et caput aliarum praceptoriarum dicti Ordinis existat, ac privilegiis, indultis, favoribus, exemptionibus, libertatibus, iurisdictionibus, auctoritatibus et facultatibus, ac demum iuribus omnibus, quibus ante illius suppressiones et extinctiones praedictas utebatur, potiebatur et gaudebat, uti, potiri et gaudere debeat, ac in eorum omnium possessione reali

*Omniaque
suppressiones et
extinctiones*

*Illudque ca-
put militiae S.
Lazari consti-
tuit;*

et actuali, in qua prius erat, ex nunc existat et esse censeatur in omnibus et per omnia, perinde ac si praecatoria praefata numquam suppressa et extincta seu aliis unita fuisset, de novo erigimus et instituimus.

§ 41. Et eisdem hospitali, militiae, suisque magno magistro, conventui, fratribus ac militibus quod, ipso Ioannotto et pro tempore existentibus magnis magistris cedentibus, vel etiam apud eamdem Sedem decedentibus, seu ipsum magnum magistratum alias quonodolibet, etiam per liberam resignationem, in nostris vel successorum nostrorum pro tempore existentium Romanorum Pontificum manibus dimittentibus vel amittentibus, et illo quovis modo vacante, conventus eiusdem militiae, insimul, ubi voluerint, pro tempore congregati, alium magnum magistrum, iuxta eiusdem Religionis et militiae stabilimenta, de consensu sui protectoris edita vel edenda, quae dicto concilio Tridentino minime sint contraria, eligere, qui ex nunc prout ex tunc et e contra, postquam sic electus fuerit, eadem auctoritate apostolica confirmatus sit et esse censeatur, et ita perpetuo statuimus et ordinamus.

§ 42. Neenon eisdem pro tempore existentli magistro et conventui principalem ipsius militiae sedem ad quemcumque locum, etiam maritimum, eisdem magistro et conventui visum, etiam quoties sibi placuerit, transferre.

§ 43. Habitumque suum regularem ac etiam crucem, etiamsi de suis antiquis habitu cruceque appareat vel non appareat, in enim meliorem, qui sibi videbitur, modum (citra tamen aliarum militiarum et Religionum praeiudicium) reformare, in toto vel in parte immutare vel stabilire ac innovare, Regulamque, stabilimenta et statuta dictae Religionis et militiae de consensu sui protectoris

instituere et reformare seu de novo condere, edere, et, quoties eis placuerit, illas et illa corrigere et immutare (dummodo licita et honesta, nec eidem concilio contraria existant) toties quoties voluerint.

§ 44. Necnon eidem Ioannotto et pro tempore existenti magno magistro ut quemcumque, quotcumque et qualiacumque, etiam qualitercumque qualificata, beneficia ecclesiastica, de iure patronatus laicorum ex fundatione vel dotazione existentia, et personale servitium in cathedralibus et collegiatis insignibus non requirentia (dummodo illis animarum cura non immineat); etiamsi illa archipresbyteratus rurales aut dignitates vel nomen dignitatis habentia (extra tamen cathedrales et collegiatas ecclesias consistentia), etiamsi praestimonia aut praestimoniales portiones existant vel alia simplicia, aut monasteria (non tamen consistorialia) vel alia beneficia ecclesiastica regularia, cura tamen et conventu parentia, fuerint, acedente tamen consensu patronorum, et sine praeiudicio ea obtinentium, et ipsis cedentibus vel decedentibus, in praecotorias, commendas, cappellas aut ecclesias ipsorum hospitalis et militiae perpetuo erigere, instituere, dictaeque suae militiae perpetuo incorporare, applicare et appropriare.

§ 45. Ac illarum fundatoribus vel dicatoribus ius patronatus et praesentandi predictis magistro et conventui vel eorum deputato personas idoneas ad praecotorias, domos, cappellas seu ecclesias et hospitalia huinsmodi, pro tempore vacantia, perpetuo praeservare et concedere; et eisdem magistro et conventui sic a patronis praesentatos, iuxta stabilimenta dictae Religionis, ordinariorum locorum et quorumvis aliorum consensu minime requisito, in illis instituere, ac illas conferre et de eis providere. Ita tamen quod ibi debitus divinus cultus per personas

*M. magistri ad
conventum et
milites spectare
decernit;*

*Sedis priu-
palis transla-
tio-
nem concedit;*

*Habitus, cru-
cis et statuo-
rum reforma-
tionem permit-
tit;*

*Erigendi in
commendas et
praecceptor. be-
neficia qualiter-
cumque qualifi-
cata de iure
patronatus lai-
corum, etiam si
dignitates aut
monasteria non
tamen consisto-
rialia etc.;*

*Praeservandi
ius patronatus
et praesent. per-
sonas et insti-
tuendi praesen-
tates, ac alias
conferendi die-
ta beneficia.*

idoneas, etiam si Ordinis fuerint, ab ordinario approbandas, in eisdem exerceatur.

§ 46. Necnon quod hospitalia, leprosariae et alia loca quaecumque, ubi ullo leprosorum destituta, hospitalitas leprosorum seu infirmorum sancti Lazari nuncupatorum, etiam si iuris patronatus laicorum sint, militiae et huiusmodi subiecta et incorporata, et ad ius et proprietatem ac ad omnimodam dispositionem, institutionem et collationem moderni et pro tempore existentis magni magistri et conventus eorumdem, iuxta ipsius militiae seu Religionis stabilimenta (salvo tamen iure patronatus), pertinere censeantur, prout alia etiam dictae Religionis seu militiae hospitalia, cappellae, oratoria, beneficia et loca spectant et pertinent; dummodo in illis hospitalitas debita servetur, et cultus divinus nullatenus diminuatur, ac in illorum fundatione vel dotatione secus non fuerit ordinatum.

§ 47. Salvis tamen legitimis titulis et praescriptionibus et salva iurisdictione ordinariorum, tam ea quae de iure complicito huius militiae cum dicti concilii Tridentini eisdem est attributa. Praeterquam tamen in iis casibus in quibus concilium praedictum expresse, ut praefertur, exemit et exceptit Religionem S. Joannis Hierosolymitani, in quibus et haec S. Lazari Religio pariter excepta et exempta sit et esse censeatur.

§ 48. Et insuper militibus ac presbyteris et cappellanis hospitalis et militiae S. Lazari huiusmodi, nunc et pro tempore existentibus, ac eorum singulis, tam clericis quam laicis, etiam coningatis et bigamis, ut unam vel plures pensiones annuas, usque ad summam quingentorum ducatorum auri de Camera novorum, super quarumvis cathedralium, etiam metropolitanarum, et aliarum ecclesiarum ac

carum mensarum, etiam patriarchalium, archiepiscopalium et episcopalium, necnon etiam monasteriorum, etiam consistorialium, prioratum, canonicatum et praebendarum, dignitatum, personatum, administrationum et officiorum, aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura et sine cura, sacerdotalium et quorumvis Ordinum regularium, qualitercumque qualificatorum, fructibus, redditibus, preventibus, iuribus, obventionibus et emolumenis ac distributionibus quotidianis alias canonice sibi reservatas seu reservandas, vel loco pensionum annuarum, omnes et singulos ac quocumque similes fructus, redditus et preventus, iura, obventiones et emolumenta quaecumque, ac etiam distributiones quotidianas sibi reservata et reservanda, etiamsi, post illarum vel illorum reservationem, uxorem duxerint et bigami effecti fuerint, recipere seu retinere et ad vitam percipere, exigere et levare, ac in suos usus et utilitatem convertere.

§ 49. Illasque, cum primum ipsa militia S. Lazari in aliqua expeditione contra infideles militare cooperit, in toto vel parte, simul vel successive, quando sibi videbitur, etiam in mortis articulo, in cuiusvis personae in dignitate ecclesiastica constitutae aut canonici cathedralis ecclesiae manibus et in fratrum militum dictae militiae S. Lazari vel cuiuscumque personae seu quarumvis personarum, etiam quaecumque, quotcumque et qualiacumque beneficia ecclesiastica obtinentium et expectantium, favorem, absque aliquo possessorum beneficiorum huiusmodi desuper habendo consensu, etiam absque, super praesentibus, conficiendarum literarum, tanquam notariarum, praesentia seu ostensione vel visione aut alia solemnitate in Romana Curia vel extra eam, in omnibus et per omnia, perinde ac militibus S. Pauli, Piis nuncupatis, per Se-

Easque trans-
ferend.

*Praeservatio
in iurisdictione ordinariorum, et
exemptione huius militiae cum
dicti concilii Tridentini eisdem est
attributa.*

*Facultas reti-
nendi pensiones
ducatorum.*

dem Apostolicam indultum est, etiam citra cruciatae obligationem, transferre, ac eisdem personis nominandis ipsas pensiones reservare, etiam absque aliqua litterarum apostolicarum expeditione, ae alia desuper necessaria facere libere et licite valeant, eisdem auctoritate et tenore, de speciali gratia concedimus et indulgemus, ac plenam et liberam licentiam et facultatem illis impartimur. Et cum ipsis militibus desuper ac etiam ut ipsas pensiones una cum dictae militiae S. Lazari hospitalibus vel praceptoriorum aut aliis beneficiis quoad vixerint retinere possint, dispensamus.

§ 50. Et insuper idem hospitale Sancti Lazari ac illius prioratus, praceptoriorum sub protectione Sedis Apostolicae. M. Magistri et suscep-
tio-
totius militia-
rum sub pro-
tectione Se-
dis Apostolicae. Rias, domos, cameras, hospitalia et loca quaecumque; necon magistrum, priores, praceptors, milites et personas, ac eorum subditos, vassallos, colonos et servitores, nunc et pro tempore existentes, etiam presbyteros curam animarum exercentes, quandom illam exercuerint et in illorum obsequiis fuerint, ac illorum res, animalia, praedia, domos, molendina et bona quaecumque, quae obtinent et possident, ac in futurum canonice obtinebunt et possidebunt, sub beati Petri et dictae Sedis atque nostra protectione suscipimus.

§ 51. Ac ab omni iurisdictione, correptione, onere, statutis, bannis, dominio, inuidict. omnium dominorum temporalium et spiritualium. Exemptio a superioritate et potestate quorumcumque patriarcharum, archiepiscoporum, episcoporum, praelatorum, necon quorumcumque temporalium dominorum, quavis potestate, etiam imperiali, regali et ducale, fulgentium, ac universitatium et illarum regentium, etiam (praeterquam dicti hospitalis) ordinariorum, tam spiritualium quam temporalium, ubiquecumque, tam citra quam ultra montes et mare, constitutorum, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis et conditionis exi-

stentium, illorumque vicariorum et officialium, locatenientium et indicum nunc et pro tempore existentium quorumlibet.

§ 52. Necon a solutione et exactione passagii, arreragii, gabellae, datii, tractae, collectae, procreationis, iucundi adventus, iurium, etiam synodalium, censuum et decimarum, etiam novalium, hortorum, pratorum, piseationum et molandinorum (ad quae cuilibet accessus nullatenus, directe vel indirecte, prohiberi possint) et terrarum, quas per se ipsos vel alios eorum nominibus, etiam colonos, arrendatarios et emphyteutas, excolet, et de quibus fructus percipient, et cuiusvis alterius oneris personalis, realis seu mixti, ordinarii vel extraordinarii, ubicumque et ex quacumque causa impositi vel imponendi pro tempore, liberamus et eximimus, ac nobis et dictae Sedi immediate subiicimus. Illosque et illa, etiam si in quibuscumque statutis, literis, constitutionibus et regulis, etiam per nos et Seden praefatam pro tempore editis, nominatim, specialiter et expresse gravarentur seu onerarentur, semper immunes, liberos et exemptos ac exceptos et nobis ac successoribus nostris Romanis Pontificibus immediate subiectos, ac immunitia, libera, exempta et subiecta esse decernimus. Ita quod archiepiscopi, episcopi, praelati, ordinarii, vicarii, officiales, locatenentes et indices praefati, etiam ratione delicti vel contractus seu rei de qua agetur, ubicumque committatur delictum, ineatur contractus aut res ipsa consistat, nullam in eos vel ea iurisdictionem, correctionem seu potestatem exercere. Aut excommunicationis aliasve sententias, censuras et poenas promulgare; aut etiam, ratione personarum vel rerum, animalium ac bonorum suorum, ad aliquam solutionem pontium, fontium, furnorum, murorum seu etiam aliarum ecclesiarum, quam dictae Religio-

Exemptio a
decimis etc.

nis, etiam si forsan hactenus per abusum seu alterius privilegii aut negligentiam, etiam per longissimum tempus, taliter observatum non fuerit. Quae omnia, etiam praescriptiones, nullo pacto, saltem in posterum, quo minus huiusmodi exceptiōnibus uti possint, obstare volumus, et decernimus eos coaretare; aut alii quicunque, cuiusecumque ecclesiastice vel mundanae dignitatis aut praeminentiae, status vel conditionis existant, etiam locis et terris S. R. E., etiam immediate, subiectis, et ad instantiam cuiusecumque principis seu communitalis, sub excommunicationis latae sententiac, seu quadruplici, ultra damna et expensas, restitutionis poenis per contrafacentes eo ipso incurrendis, ne eos, in iudicio vel extra, super praemissis vel eorum usu seu possessione vel quasi, directe vel indirecte, quovis quaesito colore vel ingenio, molestare, impedire, vexare, aut alias quomodolibet impetrere praesumant, debeant seu etiam valeant.

§ 53. Sed priores, milites et aliae per-

Fratres et aliae personae hospitalis atque militiae de iustitia coram solo magno magistro et conventu vel eorum deputato respondere debant. Decernentes quosecumque processus contra illos vel eorum alias delegatis respondere tenentur.

sonae hospitalis et militiae S. Lazari huiusmodi de iustitia coram solo magno magistro et conventu vel eorum deputato respondere debant. Decernentes quosecumque processus contra illos vel eorum alias delegatis respondere tenentur.

quam, tam per ipsos locorum ordinarios vel eorum vicarios seu quosvis alios, quam magistrum vel eius deputatum praefatos, pro tempore factos, et quilibet etiam excommunicationis vel suspensionis, aliasque sententias promulgatas, nullas et invalidas nulliusque roboris vel momenti fore.

§ 54. Nec omnino aliquis ex hospitalis

Exemptio a decimis et no- valibus ac quartis nuncupatis, seu canonica portione vel bus, Regi illi- cesso. Etiam con-

et militiae S. Lazari fratribus, donatis, servitoribus, vassallis et colonis in prioris nuncupatis, ratibus, commendis, domibus, hospitaliis et leprosariis, membris aut aliis quicunque beneficiis, praesidiis sive grangiis

dentibus, in quibuscumque locis, sub quorumcumque patriarcharum, archiepiscoporum, episcoporum, universitatum, hospitalium, rectorum ecclesiarum limitibus et iurisdictione constituti, decimas aut canonica portionem seu caritativum subsidium aut quartas nuncupatas seu alias quacumque collectas seu contributiones, tam ex antiquis eorum culturis, quam ex recenter cultis novalibus, alicui quovis modo solvere teneatur. A quibus omnibus exactiōnibus atque etiam novo subsidio dilecto filio nostro Philippo Hispaniarum regi in suis regnis, per quosecumque Romanos Pontifices praedecessores concessō, et canonica portione, quarta nuncupata, in Franciae regnis imposta, necnon a quibuscumque aliis facultatiōbus, regibus huiusmodi et aliis principib⁹ concessis vel concedendis in futurum, omnia dicti hospitalis loca, ut praefertur, necnon ecclesiārum quomodoecumque a dicto hospitali dependentium fabricas, libera et liberas et exemptas esse declaramus atque volumus.

§ 55. Et insuper, quod praefati magister et conventus, priores, praeceptores aut quicunque alii ex dicti hospitalis fratribus, per quosecumque locorum aut terrarum dominos, tam spirituales quam temporales, etiam si regali dignitate praefulgeant, etiam in terris S. R. E., ab extractione frumenti, hordei, vini, olei, leguminis et quorumvis fructuum atque etiam pecuniarum, ex prioratibus, commendis, membris, domibus, grangiis aliisve praefati hospitalis locis provenientium, nullo umquam modo impediri possint quo minus praefata omnia, pro sua possessorum voluntate, in quaecumque fidelium loca ab omni pedagio, datio seu tracta, libera et exempta valeant asportare.

§ 56. Et bona, etiam patrimonialia, magistri, priorum, praeceptorum et fratrum

spaniarum, ac quarta in Fran- ciae regnis im- posita.

Facultas ex- trahendi fru- mentum et quosecumque alios fructus et pecunias ex locis dictis militiis et hospita- lis ad quaecumque fidelium lo- ca, sine datio-

Exemptio e- tiam pro bonis

patrimonialibus post missam professionem. ae aliarum personarum huiusmodi, tam acquisita, quam in posterum acquirenda, aut illis quovis modo, etiam ex concessione apostolica vel magistrali, pertinentia, ex die emissae per eosdem priores et praecceptores, fratres et personas professionis, ut praefertur, ab omnibus decimis et aliis oneribus libera, immunia et exempta existant.

Iurisdictio M. magistri et conventus, seu eorum delegatorum inter personas dictae Religionis et militiae.

§ 57. Et quod quaelibet querelae, quaestiones, lites, cause et controversiae, quas ex nunc inter fratres et subditos hospitalis et militiae S. Lazari, nunc praesentes et futuros, ex quibusvis occasionibus oriri et moveri contigerit, quovis modo, cum omnibus suis incidentibus, emergentibus, connexis, annexis, ac omnium cuiusvis appellationis (praeterquam in defectus aut denegatae iustitiae vel illati perperam contra stabilimenta et consuetudines dicti hospitalis gravaminis casibus) remoto obstacle, per pro tempore existentem magistrum et conventum dicti hospitalis, seu illos ex fratribus, quibus ipsi magister et conventus id commiserint, etiam usque ad tertiam definitivam sententiam, inclusive audiuntur.

Citati coram magistro et conventu, seu eorum delegatis, comparare tenentur.

§ 58. Neenon, iuxta laudabiles consuetudines et stabilimenta hospitalis huiusmodi et alias, prout iuris fuerit, debito fine decidantur. Omnesque et singuli priores et praecceptores, milites et fratres hospitalis praefati, postquam de mandato seu auctoritate magistri seu conventus prefatorum, in quibusvis ex praedictis contra eos intentandis causis ad comparendum coram ipsis et commissariis per eos, ut praefertur, deputatis, in locis quantumcumque ab eodem hospitali remotis, citati fuerint, coram eisdem magistro, conventu et commissariis, prout contigerit, legitimate comparere debeant et teneantur, iuri et iustitiae, secundum stabilimenta, approbationes, usus et laudabiles consuetudines praefati hospitalis, parituri.

§ 59. Quodque illi ex prioribus, praecceptoribus, fratribus et subditis praefatis, qui contra eorum aliquem, super quibusvis querelis, rebus vel negotiis (praeterquam in casibus praefatis), coram alio quam praefatis magistro et conventu ae per eos pro tempore datis commissariis in causam traxerint, et ad alium quam ad eosdem appellations quaecumque interposuerint, causas huiusmodi prorsus perdant, et excommunicationis sententiam incurvant, reque, super qua contenderint, privati existant eo ipso.

Milites et aliae personae Religionis prohibentur coram aliis litigare seu comparere pro iustitia, quam coram indicibus Religionis.

§ 60. Neenon moderno et pro tempore existenti magistro et conventui hospitalis huiusmodi, iuxta illius stabilimenta et laudabiles consuetudines ac mores, in prioratus et praecectorias, domos, hospitalia, membra, bona et loca quaecumque, neenon quoecumque priores, praecceptores, fratres et personas hospitalis et Religionis huiusmodi, ac illorum vassallos, subditos et servidores, ubicumque, tam citra quam ultra montes, nunc et pro tempore constitutos et commorantes, qui omnes magistro et subdelegatis ab eo firmiter, tam personaliter quam realiter, omni exceptione cessante, et quoecumque a nobis vel Sede praedicta obtento vel obtainendo indulto non obstante, parere et obedire tenerentur, plenariam et omnino modam etiam meri et mixti imperii iurisdictionem et superioritatem.

Potestas et iurisdictio M. magistri et conventus super personis et rebus iuxta stabilimenta.

§ 61. Ipsique magistro contra rebellles et suis mandatis non obedientes, etiam vi-gore literarum apostolicarum, etiam in forma brevis, a nobis et successoribus nostris pro tempore emanatarum, servatis quatuor terminis ad docendum se paruisse et satisfecisse in loco conventus hospitalis huiusmodi, post legitime executam primam citationem, ad muletam sive poenam personaliter, iuxta mores et stabilimenta praedicta, seu etiam privationem habitus et beneficiorum, domorum et praediolorum

Facultas M. magistri procedendi contra inobedientes et rebellles etiam per edictum publicum etiam ad privationem quoecumque beneficiorum, per eos quomodolibet obtentorum.

per eos obtentorum procedendi; vel etiam, si magis expedire videbitur, beneficia, domos et praedia ipsa ad manus suas seu receptorum dicti hospitalis reducendi, et donec ipsi inobedientes contumaciam purgaverint vel debita onera persolverint, sive saeculares aut alterius Ordinis regulares beneficia dicti hospitalis possidentes fuerint, pro suo arbitrio retinendi, illorumque fructus, redditus et proventus arrendandi et perecipiendi.

§ 62. Neenon causas praedietas, ac omnes

Avocatio
quarumcumque
causarum, et
commissio ma-
gistro et con-
ventui terudi-
nandi.

et singulas lites et querelas, sive in Rotunditate, tam in auditorio nostro quam per commissiones, sive extra eam, super quibusvis dicti hospitalis beneficiis ac bonis et pecuniis aerarii et fratrum quorumcumque, seu super eorundem delictis, etiam si ex adverso aliqui clerici saeculares vel regulares aut laici extiterint, et active seu passive, alias iuxta formam stabilimentorum et privilegiorum praedictorum, in dictis causis quomodolibet, et in quaenamque instantia intervenient, hactenus motas, in quibus tamen non conclusum sit, et in futurum quovis praetextu movendas, in quibusvis instantiis pendentes, quarum status et merita etiam praesentibus haberi volumus pro expressis, ad nos advocabamus, ac illas eisdem magistro et conventui, per eos vel ab eis deputatos, iuxta formam dictorum stabilimentorum et laudabilium consuetudinum praedictorum, in statu debito reassumendas et decidendas committimus; eosque, quorum intererit, citandi, et quoties opus fuerit, inhibendii, etiam sub censuris et poenis ecclesiasticis, tam in Curia praedicta, quam extra eam, facultatem concedimus.

Facultas exe-
quendi senten-
tias et rem in-
dicatam.

§ 63. Neenon illorum sententias et rem indicatam per priorem ecclesiae dicti conventus, etiam sub censuris et poenis ecclesiasticis, contra condemnatos, etiam in Curia praedicta, tam realiter quam personaliter, exequi mandamus, ita quod

alibi quam in dicto hospitali, aut extra illud ex magistri et conventus commissione, iuxta stabilimenta et usus huiusmodi, cognosci et terminari nequeant.

§ 64. Nec a sententiis per iudices dicti hospitalis pro tempore latis, ad alium quam magistrum et conventum praedictos seu iudices ab eis deputatos, in quavis instantia; neque a sententiis per ipsum magistrum et consilium latis, alio quam ad ipsum generale capitulum, sive per ipsius hospitalis fratres sive per ipsos subditos et vassallos quomodolibet appellari possit: quinimmo illi usque ad tertiam sententiam in eodem conventu procedere teneantur.

Appellaciones
a sententiis de-
legatorum ad
M. magistrum
et conventum,
et ab eis ad Ca-
pitulum genera-
le iuxta formam
stabiliment. de-
volvantor.

§ 65. Et similiter quod omnes sententiae per eosdem magistrum et conventum latae, omnes item commissiones et citationes, collationes et omnia denique eorundem rescripta ad omnes suae iurisdictioni subditos ac reliquos etiam quorum intererit causas, lites seu querelas eoram ipsis pertractari, directe exequi, et a nullis locorum et terrarum dominis, etiam ducalei aut regali dignitate fulgentibus, aliqua ratione expectandi. consensus, seu alio quovis quaesito colore, in eorumdem executione impediri possint, servato tamen in eis exequendis datae ordine. Ita quod eorum ultima primis anteferri nequeant.

Expeditiones
et executoriales
M. Magistri et
conventus ex-
equuntur absque
alienius licen-
tia, quae a ne-
mine impedi-
runt possint.

§ 66. Ae quod contra clericos saeculares seu laicos, prioratus, praeeceptorias, domos et alia beneficia hospitalis huiusmodi occupantes, seu illi aut eius communia aerario seu fratribus, occasione responsionum annuarum, vaecantium, mortuariorum, annatarum, passagiorum, arragiorum seu alias quomodolibet debentes, sive agant sive convenientur, et in quavis instantia ad causam veniant, magister et conventus praefati modo et forma, quibus contra ipsius hospitalis fratres procedere consuerit, libere procedere, et eos prioratibus, praeeceptoris, domibus et aliis be-

Facultas pro-
cedendi contra
clericos seu a-
lios detinentes
loca et bona dic-
tiae Religionis,
seu non solven-
tes debita com-
muni aerario,
prout contra
personas dicti
Ordinis.

neficiis huiusmodi, alias iuxta formam privilegiorum praedictorum, privare valent, concedimus et indulgemus.

§ 67. Ne non personas in dignitate ecclesiastica ubilibet constitutas et quoscumque locorum ordinarios, ac eorum vicarios et officiales, ne non canonicos metropolitanarum et aliarum cathedralium, aliarumque ecclesiarum praecipatos et rectores, per eosdem priores, praecipitores et fratres, ac eorum singulos pro tempore eligendos in eorum conservatores, qui, quamdiu exercuerint dictum officium, a nemine, quo minus illud exerceant, sub aliquo praetextu impediri vel molestari possint, deputamus: ita quod ipsi electi, sub excommunicationis latae sententiae poena, eosdem priores, praecipitores et fratres ac eorum singulos adversus inferentes eis aut eorum servitoribus et familiaribus iniurias seu gravamina vel damna in personis, rebus et bonis, seu exigentes ab eis vectigalia, datia, pedagia, gabellas, collectas aut alia onera, defendere et praeservare; ac omnem eorum iurisdictionem exercere, ne non sententias, censuras et poenas ecclesiasticas contra rebelles et inobedientes cum effectu promulgare; ac omnibus facultatibus, conservatoribus dicti hospitalis et illius personarum per quascumque literas apostolicas quomodolibet concessis, uti; ac privilegia prioribus, praecipitatoribus et fratribus praefatis pro tempore concessa, eis observari facere debeant et teneantur.

§ 68. Ac iura mortuariorum et vacantium, ne non arreragiorum, passagiorum et aliorum quorumcumque, ita ut quaevis personae, cuiuscumque ecclesiasticae dignitatis existentes, beneficia hospitalis huiusmodi pro tempore obtinentes, illa solvere omnino teneantur et adstricti sint; ac ad id, etiam sub sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis, ac alias iuxta eorumdem privilegia, privationis et apprehen-

sionis beneficiorum ad manus suas remediis cogi possint, solvi mandamus.

§ 69. Ne non exemptionem et liberacionem praefatas, ita quod magister, priores, praecipitores et dicti hospitalis fratres, cappellani a quocumque catholico antistite sub Romanae Sedis obedientia constituto sacros ordines, etiam extra tempora a iure statuta, tribus diebus festivis suscipere, et in quibusvis tam saecularium quam regularium ecclesie, absque alicuius licentia, celebrare possint.

§ 70. Et ipsi magister et conventus, ne non prior ecclesiae, aliique priores et praecipitores intra limites suarum iurisdictionum et administrationum veri ordinarii, iuxta formam stabilimentorum et privilegiorum praedictorum, existant et esse censeantur.

§ 71. Ne non magistrum et conventum quoscumque et singulos priores ac commendatores suorum prioratum et commendarum fratres seu religiosos delinquentes vel inobedientes, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, praeminentie existentes, etiam si quavis, etiam apostolica, exemptione fungantur, in quocumque loco, quantumvis privilegiato, et quavis, etiam imperatoris, regum seu aliorum principum, etiam ecclesiasticorum, curia, per se aut suos officiales et ministros, capere et incarcere, ac captos a se vel eorum nomine liberare, et ad hospitale praefatum per magistrum et conventum praefatos, iuxta eorum constitutiones et stabilimenta, puniendos sub debita custodia transmittere et transmitti facere, libere et licite posse.

§ 72. Ac tam ecclesiasticos, quani saeculares officiales et locorum potestates ad eisdem magistro et conventui, prioribus, commendatoribus aliquis in praemissis assistendum, auxilium, consilium, favorem et iuvamen praestandum, sub excommunicationis et aliis censuris et poenis ecclesiasticis, teneri et obligatos fore.

Facultas sumendi ordines a quovis antistite, etiam extra tempora, et celebrandi in quibusvis ecclesiis.

M. magister, conventus, priores et praecipitores intra limites suarum iurisdiction. veri ordinarii sunt.

Magister et conventus quoscumque delinquentes ubique incarcere, et ad locum conventus vel alium transmitti possint;

Officiales quicunque teneantur praestare auxilium pro capiendis et transmittendis delinquentibus.

Quilibet personae in dignitate ecclesiastica constitutas possint elegi in conservar. cum facultatibus opportunitatis et necessariis;

Et iura mortuariorum et vacantium solvi debent sub premissis etc.

§ 73. Ac omnes et singulas, speciales et

Annulatio reservationum, unionum ac aliarum preventivorum, di de illis per magnum magistrum.

generales, etiam mentales, reservations, expectativas, mandata de providendo, co-rum gratiarum adiutorias, concessiones, uniones, etiam quomodocumque locis dictas, et literas apostolicas super prioratibus, praeceptoriorum, rectoriorum, domibus, locis et membris ac aliis beneficiis ecclesiasticis dicti hospitalis, quovis modo nuncupentur, etiam in Angliae, Castellae, Legionis ac Valentiae regnis ac principatu Cathaloniae et comitatu Flandriae, quomodocumque et qualitercumque, etiam cum quibusvis fortissimis et insolitis, etiam derogatoriis derogatoriis, clausulis, irritantibusque et aliis decretis ac inhibitionibus quibusvis, etiam non dicti hospitalis, personis, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis vel praeminentiae fuerint, etiam cardinalatus honore fungentibus et functuris, etiam ex quibusvis iustissimis et urgen-tissimis causis, etiam per nos et Sedein praefatam, tam in genere quam in specie, concessas et concessa, et quasvis etiam praeventivas et restitutorias ac praeserva-tivas clausulas in se continentes et continentia, eorum vim et effectum revoca-mus, cassamus et nullamus, nulliusque roboris vel momenti fore et esse, ac nemini suffragari posse neque debere, nec per eas cuiquam in prioratibus, praecep-toriis, dignitatibus, domibus, locis et membris ac aliis beneficiis hospitalis huiusmodi, vel ad illa ius acquiri potuisse vel posse, neque coloratum titulum possidendi tribuere, sed, illis non obstantibus, magistrum et conventum praefatos, coniunctim vel divisim, iuxta consuetudines et stabilitamenta huiusmodi hospitalis, de prioratibus, praeceptoriorum, domibus, locis et membris ac aliis hospitalis beneficiis huiusmodi libere disponere potuisse et posse, et sic indicari debere; ac quicquid

secus super his attentari contigerit, irri-tum et inane decernimus.

§ 74. Ac omnes et singulas expectati-vas, reservations, antianitates, mandata de providendo, concessiones, coadiutorias sine consensu, et omnes alias gratias et literas super prioratibus, praeceptoriorum ac quibusvis aliis beneficiis dicti hospitalis, quomodoenque et qualitercumque (abs-que magistri et conventus praefatorum consensu), quibusvis personis, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis vel conditionis fuerint, etiam cardinalatus honore fungentibus, ex quibusvis causis, etiam onerosis, hucusque concessas et concessa, etiam quasvis clausulas illarum ab huiusmodi revocationibus praeservati-vas in se continentes et continentia, similibus scientia et potestatis plenitudine, pro revocatis, cassatis et annullatis, huius perpetuo validitiae constitutionis edicto, per praesentes decernimus et ordinamus.

§ 75. Necnon omnes et singulas colla-tiones, provisiones, uniones, annexiones et incorporationes ac quascumque alias concessiones et dispositiones de praecep-toriis, cameris magistralibus pro tem-pore nuncupatis, seu illarum fructibus, redditibus et proventibus, quibusvis per-sonis, cuiuscumque status, ordinis vel conditionis extiterint, quavis considera-tione et sub quacumque verborum forma ac cum quibusvis clausulis derogatoriis, etiam motu et scientia similibus, ac cum expressa derogatione iurium magistri dicti hospitalis seu annuae responsionis illi facienda, hucusque auctoritate apostolica factas, nullas et invalidas nulliusque roboris vel momenti suisce et esse decernimus. Et quatenus viribus subsistere dice-rentur, revocamus, cassamus, irritamus, ac illas et quas in futurum, etiam cum expressa derogatione literarum nostrarum huiusmodi, fieri contigerit, pro infectis haberi volumus.

Alia cassatio similiter qua-rumcumque ex-pectativarum : reservationum : antianitatum : concession. etc. etiam ex causa onerosa, siue consensu ma-gistri et con-ventus.

Cassatio et revocatio qua-rumcumque col-lationum, pro- visionum, unio-num, annexio-num, incorpo rationum ac aliarum conces-sionum et dis-positionum hu-cusque facta-rum, etiam si vero sortita sint effectum, et in futurum fieudarum.

Monitorium
adversus occu-
pantes et non
restituentes lo-
ca et bona Re-
ligionis infra
duos menses.

§ 76. Monentes et requirentes omnes et singulos earumdem camerarum magistrorum et seu locorum detentores seu possessores, qui nunc sunt aut pro tempore erunt, praetextu concessionum, provisionum et dispositionum quarumlibet, quae ab alio quam pro tempore existente magistro dicti hospitalis hactenus emanaverint et in futurum emanabunt, etiam a dicta Sede, ut, infra duorum mensium terminum, camerarum et locorum per eos pro tempore detentorum seu possessorum huiusmodi possessionem vacuam, liberam et expeditam magistro dicti hospitalis aut illius legitimo procuratori tradant et assignent. Alioquin ex nunc, prout ex tunc, in omnes et singulos, qui non paruerint, seu aliis ut non parcent suaserint, aut alias auxilium, consilium vel favorem praestiterint, excommunicationis sententiam promulgamus, et eos in illas incidisse declaramus, a qua, nisi in mortis periculo constituti, ab alio quam a Romano Pontifice pro tempore existente absolutionis beneficium obtinere nequeant. Et, praeter sententiam excommunicationis huiusmodi, si dicti hospitalis fratres fuerint, et excommunicationis sententiam huiusmodi per mensem animo substituerint indurato, prioribus, praceptoribus et officiis praefati hospitalis per eos tunc obtentis eo ipso privati, et inhabiles ad illa et alia in posterum obtainenda existant.

Magnus ma-
gister et con-
ventus possunt
disponere de
bonis vacanti-
bus per priva-
tionem.

Facultas ma-
gni magistri
apprehendendi,
propria auco-
ritate, posses-
sionem bono-
rum, per alios
occupatorum.

§ 77. Positique per magistrum et conventum praefatos de illis sic vacantibus per privationem huiusmodi libere disponi.

§ 78. Liceat quoque magistro pro tempore existenti hospitalis huiusmodi, dicto termino decurso, per se vel procuratores suos possessionem camerarum et locorum eorumdem propria auctoritate libere apprehendere, ac illorum fructus, redditus et proventus percipere, ac in suos et eius magistralis mensae usus et utilitatem con-

vertere et retinere, cuiusvis licentia super eo minime requisita.

§ 79. Praeterea similiter perpetuo statuimus et ordinamus quod ex nunc de cetero, perpetuis futuris temporibus, prioratus, praceptoriae et membra quemque dicti hospitalis, quae pro tempore qualitercumque vacaverint, tam in Romana Curia quam extra eam, sub quibusvis generalibus vel specialibus reservationibus apostolicis factis et quas fieri contigerit de beneficiis ecclesiasticis, etiam apud Sedem praefatam pro tempore vacantibus, utpote ad hospitale fidei tuitionem ordinata, nullatenus includantur, nec reservata vel affecta existant, sed hospitalium pauperum, quae sub reservationibus ipsis non includuntur, quoad id, sortiantur naturam.

§ 80. Debeatque de illis per pro tempore existentem magistrum et conventum praefatos dumtaxat et non alium, iuxta stabilimenta praefata, fratribus dicti hospitalis provideri; et quas fieri contigerit per nos aut successores nostros Romanos Pontifices pro tempore existentes, ac dictam Sedem vel eius aut alia quacumque auctoritate de illis reservationes, provisiones, collationes, commendas, uniones et quacumque alias similes vel dissimiles dispositiones.

§ 81. Et exemptiones priorum, praceptorum et fratrum a magistri et conventus praefatorum obedientia et superioritate, aut debitibus per eos praefato arratio responsionibus annuis et aliis iuribus, quacumque ratione vel causa, etiam motu, scientia ae potestatis plenitudine similibus, etiam cum expressa derogatione posteriorum literarum quarumcumque, quae etiam per nos in contrarium fortasse fieri contigerit, nullius penitus sint roboris vel momenti et habeantur prorsus pro infectis.

§ 82. Nec censeatur statuto huiusmodi

1 Hospitalitatem, Cherub. (R. T.).

*Loca huius
Religionis non
comprehendan-
tur sub reser-
vationibus apo-
stolicis, sed sint
manualia;*

*Lora huius Rel-
igionis per M
agistrum et
conventum dura-
tavat, et non
alios, concurri
debetant perso-
nis dictae Reli-
gionis.*

*Exemptiones
concessae prior-
ibus et molti-
bus non suffici-
bant adversus
debita per ipsos
communi aca-
rio dicti hospi-
tatis, et obe-
dientiam magni
magistri et con-
ventus.*

Praesentibus umquam derogatum per quasunque literis non censuratur derogatum nisi modis et formis hinc expressis. clausulas, etiam derogatoriarum derogatorias, fortiores et efficaciores, nisi dum et quoties ipsarum posteriorum literarum de verbo ad verbum, vere et non per clausulas id importantes, inserto tenore, de ipsorum sanetae Romanae Ecclesiae cardinalium consilio, derogari contigerit, nec etiam tune, nisi ad id magistri et conventus praefatorum expressus accedat assensus, et non aliter nec alio modo.

§ 83. Et semper in huiusmodi, quae clausula de sic fient de consilio praefato, derogationibus censeatur apposita clausula quod conventus semper subintelligatur.

effectum sortiantur de consensu magistri et conventus praefatorum, et non aliter nec alio modo.

§ 84. Decernentes collationes, provisiores, commendas, uniones, reservaciones et alias dispositiones quaslibet, quas per alium quam magistrum et conventum praefatos de eisdem prioratibus, praceptoribus et membris, etiam apud Sedem ipsam pro tempore, per cessum vel decessum, seu quamvis aliam dimissionem vacantibus, fieri contigerit, etiam si per nos et pro tempore existentem Romanum Pontificem fient, et illis, quibus sic fient, nullum ius nullumque coloratum titulum tribuere possidendi. Et eos, quoad omnes effectus, etiam constitutionis nostrae de triennali possessore non molestando, pro meritis detentoribus sine titulo haberi et reputari.

§ 85. Ac quasecumque donationes, concessiones, locationes, investiture et alias alienationes censuum, redditum, iurium, iurisdictionum et locorum quorumcumque ad prioratus, praceptorias, domos, hospitalia, beneficia et loca hospitalis huiusmodi pertinentium, in illorum lessionem, iacturam vel detrimentum, et per personas dictae Religionis, etiam cum renunciationibus, pactis, iuramentis et poenis desuper appositis et adiectis, ac

instrumentis et literis desuper confectis, et confirmationibus forsitan inde secutis, etiam de licentia dictae Sedis, absque tamen consensu seu expressa licentia magistri et conventus praefatorum, quacumque praeescriptione seu longissima, pacifica possessione et detentione non obstantibus.

§ 86. Necnon quosecumque accessus, ingressus et regressus, ac coadiutorias ad prioratus, praceptorias, domos, hospitalia et alia beneficia hospitalis huiusmodi (praeterquam ex causa onerosa et de consensu dictorum magistri et conventus), etiam per nos et praedecessores nostros praefatos concessos, similiter cassamus, revocamus et annullamus ac irritamus, nulliusque roboris vel momenti fore et pro infectis haberi decernimus.

Cassatio et extinctio accessuum, regressum etc., praeterquam ex causa onerosa et de consensu magni magistri concessorum.

§ 87. Ac census, redditus, iura, iurisdictionem et bona alienata huiusmodi, ac etiam per quosecumque, etiam sacerulares, occupata, usurpata et detenta, ad ius et proprietatem dicti hospitalis seu illius prioratum, praceptoriarum, domorum, hospitalium et beneficiorum praedictorum reducimus. Illaque in integrum adversus concessiones, donationes et alias quaslibet alienationes praedictas, necnon investiture, illarum praetextu quomodolibet, quavis auctoritate factas et concessas, in integrum ac pristinum et eum statum, in quo antea erant, restituimus, reponimus et plenarie reintegramus, illarumque detentores, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis et conditionis existentes, ad illorum relationem per censuras ecclesiasticas et alia iuri remedia cogi et compelli posse volumus.

Loca et bona ac iura quaecumque occupata et usurpata reducentur ad ius et proprietatem dicti hospitalis, ac eius membrorum per censuras et plenas ecclesiasticas.

§ 88. Et similiter alienationes de cetero, sub excommunicationis latae sententiae et privationis beneficiorum per eos obtentorum poenis, per contrafaciennes eo ipso, absque aliqua declaracione, incurrendis, fieri prohibemus; et, si siant, illas viribus omnino carere decernimus.

Prohibitio alienationum in futurum tendentrum.

¹ Reformationes, Cherub. (R. T.).

¹ Relaxationem, Cherub. (R. T.).

Concessio et incorporat. ho-
spitatum et loca
corum quorum-
cumque sub in-
vocatione Sancti
Lazari construc-
torum et aedi-
ficatorum.

§ 89. Et quod hospitalia, leprosariae, cappellae, oratoria, beneficia et alia pia loca huiusmodi, etiam in alma Urbe et aliis quibuscumque terris, dominiis et locis sub dicti Sancti Lazari invocatione fundata, constructa, aedificata et erecta, et quae in posterum, perpetuis futuris temporibus, fundari, construi, aedificari et erigi contigerit, cum eorum applicationibus, unionibus, annexionibus et incorporationibus factis et deinde faciendis, ad magistrum et conventum ac Religionem huiusmodi spectent et pertineant, illisque subiectantur et subiecta existant, et a dicto hospitali dependeant.

Inhabitatis omium, praet-
terquam militi.
ecclasiasticas et saeculares, etiam oppi-
dicta Religionis ad obtinenda
hospitalia et beneficiis sub invocacione S.
Lazari construc-
tata, personas, nisi de magni magistri
sensu, regi et gubernari debeant.

Facultas im-
ponen. annuum
ubsidium

§ 90. Illaque per eiusdem Religionis fratres et religiosos, non autem per alias dorum, locorum, villarum et communia tatum, personas, nisi de magni magistri sensu, regi et gubernari debeant.

§ 91. Et in signum recognitionis et superioritatis huiusmodi, de aliquo anno rationabili canone seu censu, per eosdem magistrum et conventum et definitores generalis concilii huiusmodi imponendo et eis singulis annis persolvendo, respondere debeant et teneantur. Ac in eventum rebellionis aut non subiectionis ac responsionis, singulares communitatum et aliae personae huiusmodi maioris excommunicationis sententia per nos et successores nostros praefatos innodatae, earumque ecclesiae interdictae sint esse censeantur, nec ab huiusmodi maiori excommunicatione per nos aut successores praefatos absolviri, aut interdicta ipsa relaxari possint, nisi ad id magistri et conventus praefatorum expressus per eorum patentes literas accedat assensus.

Et demotandi
loca quecumque
que sub invoca-
tione Sancti
modi beneficia, oratoria, hospitalia et

alia loca, sub nomine Sancti Lazari pro tempore, etiam in Urbe et Curia prae fatis, fundata et dotata, quae eidem Ioannotto et pro tempore existenti magistro et conventui ac praceptoribus huiusmodi obedire seu subiecti aut annuam respon sionem solvere recusare contigerit, solo acquare et demoliri, et imagines a parietibus delere, seu per easdem communitates et alias personas ecclesiasticas et saeculares solo aequari et demoliri, ac imagines huiusmodi deleri, sub excommunicationis latae sententiae, interdicti ac aliis censuris et poenis, etiam cum invocatione auxilii brachii secularis, facere.

§ 93. Quodque omnia et singula alia hospitalia, praceptoriae, leprosariae, membra et pia loca dicti Ordinis, sub vocabulo Sancti Lazari intitulata, etiamsi non sint possessa vel recepta per magistrum, conventum aut fratres praefatos, nihilominus ab ipso hospitali Sancti Lazari dependere, nullique alii monasterio, praceptoriae sive alii pio loco, praeter quam dicto hospitali, etiam si longaeva consuetudo aut submissio aliqua repugnaret, pleno iure subesse, auctoritate et tenore praemissis, decernimus pariter et declaramus.

§ 94. Statuentes ac etiam decernentes quod ipsius Ordinis hospitalia, praceptoriae, leprosariae, membra et loca, nulli, cuiuscumque dignitatis, status, gradus vel conditionis fuerit, praeterquam ipsius hospitalis fratribus et Ordinem ipsum expresse professis, eis tamen pro solo iunctu dicti magistri et conventus existentis, et pro tempore ad claustrum, quoties expedierit, revocandis, in titulum vel commendam conferri valeant sive possint.

§ 95. Quinimmo presbyteri saeculares illa ad praesens in commendam seu alias quoniamlibet obtinentes, commendae huiusmodi cedere aut illa alias dimittere nequeant, nisi de consensu eorum ad deconsensu etc.

Lazari pro qui-
bus obediencia
recusabiles

Alia concessio
locorum et be-
neficiorum sub
invocatione S.
Lazari intitula-
torum, etiamsi
non sint pos-
sunt per ma-
gistrum et fra-
tres praedictos,
et non obstante
consuetudinib.
aut submissio, con-
trarie.

Alia inhabi-
tatis ad obtinen-
da loca, d'etiae
Religionis, pre-
terquam a fra-
tribus eiusdem
Ordinis profes-
sis.

quos praesentatio seu collatio spectat, et in favorem dicti hospitalis seu personarum, quae habitum per fratres cappellanos eiusdem hospitalis deferri solitum suscipiant, et professionem per eos emitti solitam emittant; nec illa deinceps ipsi, nisi infra sex menses a die intimationis habitum ipsius Religionis suscepient et regularem professionem infra alios sex menses emiserint, possidere possint.

§ 96. Et si secus fiat, aut cessionem seu resignationem huiusmodi ac de dicti Ordinis beneficiis, etiam in manibus nostris, in futurum fieri contingat, huiusmodi cessiones, resignationes et provisiones nullius sint roboris vel momenti, nisi in illis expresse dicatur *et de consensu magni magistri*, et de illis, iuxta formam privilegiorum dictae Religionis, provideatur.

§ 97. Et insuper statuimus et ordinamus quod ius patronatus et praesentandi personas idoneas ad prioratus, praceptorias, hospitalia, membra, alia beneficia et loca hospitalis huiusmodi, nisi ratione fundationis aut dotationis saltem ad tertianam partem illorum fructuum, quo casu licet magistro et conventui praefatis, si dicta eorum beneficia et loca hospitalis huiusmodi a dicto iure patronatus liberare voluerint, aut dotantibus bona restituere seu illorum pretium persolvere, ac ex nunc prioratus, praceptorias, hospitalia, membra et beneficia huiusmodi conferre.

§ 98. Et quod nulla pensio annua super alieuius praceptoriae, commendae vel alterius beneficij militiae huiusmodi fructibus, etiam ex resignatione in manibus Romani Pontificis aut alia quavis probabili causa, nisi in persona¹ personae dictae Religionis et militiae, etiam per ipsum Pontificem, reservari; neque commendae et alia beneficia dictae Religionis pensionibus huiusmodi, aliter quam ut praefertur, onerari possint. Et si pensio-

*Cessiones et
provisiones de
beneficiis sine
clausula et de
consensu ma-
gni magistri.
nullius sint ro-
boris.*

*Reveratio in-
resp. tunc, nisi
ex fundatione
vel dotatione.*

*Prohibitio re-
servandi pen-
siones super
beneficij dicti
hospitalis nisi
in favorem fra-
ternitatis.*

¹ Bull. Ord. Ss. Mauritii et Laz. addit. *mut. (R. T.)*.

nes desuper aliter assignari contingat, assignationes ipsae nullius sint roboris vel momenti, nec titulares beneficiorum huiusmodi ad illarum solutiones teneantur, neque ad id censuris ecclesiasticis aliis poenis compelli possint.

§ 99. Quodque omnes et singuli eorum prioratum, praceptoriarum, domorum et beneficiorum, in vim dictarum collationum, possessores, saeculares aut alterius Ordinis regulares, seu pensiones super illorum fructibus, redditibus et proventibus huiusmodi hucusque, etiam per Secundum eamdem reservata, percipientes, illas et illa, infra sex menses a die intimationis praesentium literarum, in manibus magistri et conventus praefectorum, iuxta formam stabilimentorum dictae Religionis, dimittere, transferre seu illarum cassationi consentire teneantur, alioquin beneficia et pensiones huiusmodi, nisi illa possidentes et illas percipientes infra dictum tempus habitum suscepient et professionem regularem illius Religionis emiserint, lapsis mensibus ipsis, vacent, ac cassae et extinctae sint et esse censeantur eo ipso.

§ 100. Et magistro singulisque prioribus, praceptoribus, militibus et fratribus hospitalis huiusmodi, ut, pro eorum libito voluntatis, parochiales, ac etiam sine cura ecclesias vel earum vicarias seu cappellanas perpetuas aut cappellas vel altaria seu alia beneficia simplicia, ad eorum collationem, provisionem, praesentationem, electionem seu quamvis aliam dispositiōnem, ratione prioratum, praceptoriarum, etiam canonicarum magistralium munepatarum, domorum et aliorum beneficiorum dicti hospitalis per eos pro tempore obtentorum, de iure, statuto, consuetudine, fundatione aut privilegio seu alias quomodolibet spectantia et pertinentia, et ab ipsis prioratibus, praceptoris, dominibus, hospitalibus et aliis beneficiis dependen-

*Obtinentes
beneficia et
pensiones ce-
dant in manibus
M. magistri in
fra sex menses,
vel habitum su-
scipiant et pro-
fessionem emi-
tant.*

*Ad parochiale
et alias ecclie-
sias dicti Ordini
deputari possint fratres
cappellani, non
obstante quod per
abusum aut
alias, etiam per
longiss. tempus,
presbyteris se-
cularibus fuerint
collatae, aut confe-
runtur consuetae.*

tia seu illis annexa, et quae dudum forsan fratribus saltem cappellanis eiusdem hospitalis, et ab eisdem magistro, prioribus et praeeceptoribus et aliis praefatis conferebantur, et longo tamen et forsan longissimo tempore citra, de cuius initio memoria hominum forsan non existit, per ipsos magistrum, priores, praeeceptores, milites et fratres, per abusum aut ex defectu fratrum cappellanorum vel aliarum personarum eiusdem hospitalis ad id idoneorum, clericis seu presbyteris saecularibus collata, aut conferri, et per ipsos presbyteros vel clericos saeculares obtineri solita, etiam fratribus hospitalis huiusmodi.

§ 101. Praesertim cappellanis nuncupatis, qui a saecularibus presbyteris seu clericis, nisi quoad gestationem crucis vel habitus dicti hospitalis ad pectus, non differunt, si ad id alias idonei et habiles reperiantur, conferre, ac alias de illis providere et disponere. Ipsique fratres, quibus beneficia huiusmodi conferri contigerit, illa, si sibi canonice alias conferantur aut elegantur, presententur vel alias assumantur ad illa, et instituantur in eis, recipere, et in titulum, etiam quoad vixerint, retinere.

§ 102. Et tam magister quam singuli presbyteri, milites eiusdem Religionis et militiae, unum curatum beneficium ecclesiasticum a dieta militia et Religione dependens, seu illis unitum et incorporatum, etiamsi parochialis ecclesia vel eius perpetua vicaria fuerit, si ad hoc sufficientes et idonei fuerint, et beneficium huiusmodi alias sibi canonice conferatur, recipere et retinere libere et licite valeant, auctoritate et tenore praedictis, de specialis dono gratiae, indulgemus, secumque pariter dispensamus.

§ 103. Et per quamecumque rem iudicatam magistro et conventui praefatis, nisi super res iudicata et civili specialiter ad causam vocati fuerint, super

iurisdictione praedicta et sua civili eorum possessio, praefata non praedi- posse, sed eos semper, re- judicata huiusmodi non obstante, super possessorio huiusmodi ac etiam spolio agere posse.

§ 104. Ipsosque magistrum, priores, milites et aliae personae hospitalis, in eins et Religio- nis causis in vassallos, subditos et servitores in ipsis hospitalis et religiosorum causis in omni iudicio et contra quoscumque, ubi aliae probationes non existunt, in testes adhiberi.

§ 105. Et quod presbyteri, qui in dieta Religione professionem non emiserint, nisi de expressa licentia vel consensu magistri seu priorum, praeelectorum vel fratrum, quos id tangeret, ad deserviend. parochialibus et aliis ecclesiis aut cappellis ipsius Religionis nullatenus admittantur, sed in quibuscumque parochialibus et aliis ecclesiis ac cappellis hospitalis huiusmodi cappellani eiusdem Religionis per locorum ordinarios, sub eadem excommunicationis latae sententiae poena, si contrafecerint, eo effectu incurriend, ad requisitionem seu presentationem dictorum priorum, praeelectorum et fratrum, absque aliqua exactione et oneris impositione, recipi et admitti debeant.

§ 106. Quodque illi dumtaxat privilegiis praesentibus gaudeant, qui a praefato ma- gistro seu de eius licentia habitum suscep- perint et professionem emiserint, seu de habitu suscipiendo et professione huiusmodi emittenda infra certum tempus ar- etati fuerint.

§ 107. Nullusque priorum, praeeceptorum et fratrum praefatorum, absque man- dato seu licentia praefati magistri, aut saltem sui prioris seu procuratoris ipsius hospitalis in dieta Curia existentis, privi- legiis praedictis in eadem Curia uti valeat, nec illa, absque huiusmodi licentia, vagan- tibus suffragentur.

Frates cap-
pellani a pres-
byteris saecu-
laribus non dif-
ferunt nisi per
gestationem, cru-
cis ad pectus.

Presbyteri mi-
litares unum cu-
ratum benefi-
cium ecclesias-
ticum a dicto
Ordine depen-
dens, etiam si
parochiale exi-
stat, retinere
possint.

possessio, praefata non praedi-
catur, nisi vo-
cato magistro
generali.

Ecclesiis dicti
Ordinis non nisi
per cappellanos
eiusdem deser-
viatur, qui praes-
entati, ab ordi-
nariis, absque
alia examinatio-
ne, admittantur.

Privilegiis
dumtaxat ga-
udeant, qui ha-
bitum suscep-
perint.

Vagabundi non
gaudeant privi-
legiis.

Non iniiciantur manus violentia in confugientes ad ecclesiastis dicti Ordinis.

§ 108. Ac manus violentas in eos, qui ad ecclesias seu domos eiusdem Religio-
nis pro sua salute configurerint per quem-
pam iniicii, sub excommunicationis latae
sententiae poena, prohibemus.

**Iura mortuorum et arreragiorum et vacantiuum, neconon arreragiorum, passagiorum ac aliorum quoruncumque, ita ut quae-
vis personae, cuiuscumque ecclesiasticae
dignitatis existentes, beneficia hospitalis
huiusmodi pro tempore obtinentes, illa
solvere omnino teneantur et ad stricti sint,
ac ad id, etiam sub sententiis, censuris et
poenis ecclesiasticis, ac alias, iuxta eorum-
dem privilegia, privationis et apprehensio-
nis beneficiorum ad manus suas remediis
cogi possint.**

**Facultas deputandi vicarium, cum facultate conferendi beneficia, concedendi antianitatem et evi-
gendi responsiones**

§ 110. Ac Ioannotto et pro tempore existenti magistro et conventui praefatis, ut in singulis prioratibus ipsius hospitalis nnnm vicarium, cum facultate conferendi praceptorias et alias domos hospitalis huiusmodi, deputare; antianitates, tam speciales quam generales, dare et concedere; ac pensiones seu responsiones et onera super dominibus, praceptoris, leprosariis et aliis beneficiis hospitalis huiusmodi imponi solita, a quibuscumque, etiam clericis saecularibus, illa in commendam obtinentibus, eorumque colonis et inquilinis, etiam laicis, eo modo quo a fratribus dicti hospitalis exigentur, exigere.

**Dispensandi que super aetate et defectu natalium. Cre-
datur literis magistri et conventus ut huc.**

§ 111. Et cum inhabilibus ratione aetatis et defectus natalium, quoad prioratus, praceptorias et alia beneficia dicti hospitalis dumtaxat, dispensare possint. Ac quod verbis in ipsorum magistri et conventus literis circa professionis emissionem, habitus susceptionem, debitorum et obsequiorum praestationem plena fides adhibetur, facultatem concedimus.

**Literae antianitatis et provi-
sionis magistri et conventus eo**

§ 112. Et quod quaecumque literae antianitatis seu provisionis a magistro pro tempore existente et conventu praefatis et concessae, et in posterum con-

cedendae, eo ipso apostolica auctoritate ipso confirmatae et approbatae censeantur.

Devolutio ad Sedem Apostol non datur.

§ 113. Et quod provisiones beneficiorum quoruncumque dicti hospitalis, quae per cessationem solutionis praefato hospitali vel inobedientiam dumtaxat vacaverint, nunquam ad nos et Sedem praefatam devolvi censeantur, quo ad hoc ut dictus magister pro tempore existens impediatur quo minus illa quandcumque libere conferre possit.

Facultas deputandi procuratorem generali vel speciali aut limitata potestate et facultate, constituendi seu deputandi; et in eadem Curia, per se seu dictum procuratorem ad id potestatem a magistro et conventu praefatis habentem, quaecumque ciudem hospitalis beneficia, cuiuscumque qualitatis existentia, apud Sedem praefatam quomodolibet, praeterquam per resignationem in manibus nostris et successorum nostrorum Romanorum Pontificum, pro tempore vacantia, iuxta ipsius hospitalis et militiae stabilimenta, libere conferendi.

Facultas conferendi beneficia etiam reservata, affecta vel devoluta, etiam in titulum perpetui beneficii, vel ad nutum aut amovibiliter;

§ 115. Et tam magistro quam conventui praefatis, etiam de illis, de quibus hucusque dispositum fuerit, de novo ac aliis beneficiis huiusmodi, etiam tamquam privatis praediis, in titulum perpetui beneficii ecclesiastici seu etiam ad nutum aut amovibiliter, uni vel diversis personis assignari solitis, etiam dictae Sedi reservatis, sen alias affectis, aut ad Sedem ipsam devolutis, libere providendi.

Unendique et dismembrant et concedendi antianitatem;

§ 116. Et illa unendi, dismembrandi et alias de illis disponendi. Nonon antianitates, tam generales quam speciales, super eisdem beneficiis fratribus ciudem hospitalis concedendi.

Admittendi resignationem, ac reservandis titulum, etc.

§ 117. Ac resignaciones dictorum beneficiorum recipiendi et admittendi, illaque resonantibus titulum seu dominationem ae omnes illorum fructus, seu illorum partem aut super illis quaeunque pen-

siones annuas, quae etiam transeant ad successores in eis, etiam sub censuris et poenis ecclesiasticis, etiam privationis in talibus apponi solitis, ad vitam vel ad tempus reservandi, concedendi, instituendi et assignandi.

§ 148. Ipsique magistro et conventui privilegia, exemptiones et indulgentias, eis et dicto hospitali concessa, ubique locorum, etiam absque alicuius ordinarii licentia, sub sigillo tamen prioris illius provinciae vel conservatoris in ea degentis, publicandi, et seu eleemosynas et fraternitatum obventiones colligendi et recipiendi.

§ 119. Neenon coemeteria in eorum parochialibus ecclesiis habendi, et quorumcumque christifidelium cadavera, etiam si excommunicati ac interdicti forent (dummodo interdicto causam non dederint), salvo iure rectori parochiano debito, absque aliquo onere et solutione episcopo facienda, recipiendi et sepieliendi.

§ 120. Legata et donata, tam inter vivos quam qualibet ultima voluntate, exigendi et percipiendi.

§ 121. Neenon prioribus et praceptoribus, militibus, fratribus et personis praefatis quaecumque ecclesiastica sacramenta ac omnes, etiam sacros, ordines, a quo cumque maluerint catholico antistite, gratiam et communionem dictae Sedis habente, nihil oblato vel soluto, recipiendi.

§ 122. Et tam ipsis quam eorum familiariibus arma quaecumque et ubicumque locorum, pro sui defensione et hostium dictae Sedis offensione, gestandi.

§ 123. Neenon cappellanis eiusdem hospitalis, priorum, praceptorum, militum, fratrum, personarum, vassallorum, subditorum et familiarium praefotorum confessiones audiendi, et poenitentiam salutarem eis iniungendi, ac Eucharistiae et alia saecula ecclesiastica ministrandi. Neenon tempore interdicti (dummodo illi eau-

sam non dederint), excommunicatis et interdictis exclusis, clausis ianuis, submissa voce, missas et alia divina officia celebrandi.

§ 124. Neenon quibusvis christifidelibus, in quibusvis civitatibus, locis, dioecesis, praceptorias et domos et hospitalia sub dependentia et subiectione dicti hospitalis et militiae, per eius fratres et milites obtainenda, quae iisdem privilegiis, immunitatibus, indulgentiis, concessionibus et indultis, quibus aliae dicti hospitalis praceptoriae, domus et hospitalia utentur, fruentur et gaudebunt, utantur, potiantur et gaudeant, assignata illis congrua dote, ordinariorum locorum et quorumvis aliorum licentia minime requisita, et nulla praeterea in illis ordinariis ipsis iurisdictione aut oneris imponendi facultate reservata, construi et erigi faciendi, plenam et liberam facultatem et auctoritatem concedimus.

§ 125. Et insuper dictis Ioannotto et pro tempore existenti magistro et conventui omnia et singula privilegia, facultates, indulgentias, gratias, immunitates, exemptiones, libertates, concessiones, indulta praesentia quibusvis prioribus, ecclesiis, cappellis, hospitalibus, leprosariis, oratoriis, eremitorii ac eiusdem S. Lazari confraternitatum confratribus, membris et aliis locis ab eisdem hospitali et militia dependentibus, ac ministris et servientibus in eisdem communicandi, dandi et concedendi, ac easdem facultates impartiendi.

§ 126. Neenon quaecumque confraternitates et ecclesias, oratoria, hospitalia, leprosarias, cappellas, cappellanias, altaria et alia beneficia ecclesiastica, ubi vis locorum, sub invocatione S. Lazari, cum reservatione anni census, ad eorum benneplacitum, in membrum hospitalis et militiae S. Lazari huiusmodi erigendi et instituendi: ac dotes illis distribuendi; ac constituentibus huiusmodi dotes ius patro-

Erigendi praec-
ceptorias etc.,
absque licentia
ordinarior. loco-
rum, quo
gaudeant privi-
legiis.

Facultas pu-
blicandi indul-
gentias et colla-
gendi oleemo-
synas;

Sepeliendi in
eorum parochia-
libus etiam ex-
communicat. et
interdic. dum-
modo etc.;

Exigendi do-
nata et legata;

Sacramenta
et ordines a
quocumque re-
cipiendi;

Arma defe-
rendi;

Audiendi con-
fessiones, mini-
strandi sacra-
menta, ac cele-
brandi off. divi-
na pro fratribus
cappellanis, et
tempora interdicti;

Facultas com-
municandi indul-
gentias et alia
gratias per-
sonis quibusvis
dicti hospitalis
et ecclesias ab
eo dependenti-
bus ac confrater-
nitibus e-
iusdem;

Hospitalia etc.
erigendi.

natus et seu praesentandi personas idoneas ad illa, illorum pro tempore occurrente vacatione, reservandi; ac inibi cappellanos perpetuos seu temporales ad eius nutum ponendi et destituendi; ac ei vel eis, cui vel quibus sibi videbitur, similem aut limitataum potestatem concedendi; ac omnia et singula alia faciendi, gerendi, exercendi et exequendi, quae ad divini cultus augmentum, ac Religionis et militiae conservationem et manutentionem ac christifidelium spiritualem consolationem in Domino cognoverint fore necessaria et opportuna, plenam et liberam licentiam et facultatem concedimus et impartimur.

§ 127. Ac omnibus prioribus, praecceptoribus ceterisque militibus ac fratribus et ministris, etiam presbyteris et beneficiatis eiusdem Religionis et militiae, ut de quibuscumque, tam stabilibus quam mobilibus, bonis, pecuniarum summis, gemmis et lapidibus pretiosis aliisque rebus, cuicunque qualitatis et quantitatis ac valoris existant, per eos, etiam ratione beneficiorum ecclesiasticorum quorundamque per eos obtentorum, ac alias undecumque et quomodolibet acquisitis et ad illos quovis modo spectantibus (dummmodo quintam illorum partem conventui praefato relinquunt), inter quoscumque consanguineos, filios, etiam spurious et alios illegitimos, aliasque quantumvis incapaces personas testari; ac alias, etiam per codicillos, donatione inter vivos, causa mortis et alia quacumque via, prout sibi videbitur, disponere, ac illa in piis (alias tamen licitas) causas erogare.

§ 128. Ac priori ecclesiae dicti conveniens aliquis catholicus antistes, vel de illius

Facultas te-
standi more mi-
litari de bonis
etiam ex fructu
beneficio-
rum acquisitis,
et inter quo-
cumque causas
cumque inhabi-
tates, dummmodo
quintam partem
hospitali relin-
quit;

Celebrandique
tus pro tempore existenti ut, quoties sibi
in habitu ponti-
ficali et dandi
placuerit, missam et alia divina officia in
benedictionem,
dummmodo non
praesens a-
liquis antistes,
et tunc de illius

consensu) ibidem benedictionem Christi populo impartiri.

§ 129. Et insuper quod nullus ex magistro et militibus ac fratribus pro tempore existentibus, aliisque personis dictae militiae et Religionis, propter eius Regulam, capitula ac statuta, nunc et pro tempore edita, non observata vel minus rite adimpleta, in peccatum mortale incidat, praeterquam inobedientiam et contumaciam pluries commissam et continuatam, et ab ipsa Religione rebellionem et alios casus peccatum huiusmodi ex divinis praeceptis . sacrisque canonibus generantes.

Milites et ali
etc., non incur-
runt peccatum
mortale propter
Regulam non
servatam, nisi
propter inobe-
dientiam et con-
tumaciam plures
commis-
sionem et
rebellionem a
Religione.

§ 130. Quodque magister pro tempore existens dicti hospitalis et conventus fratres eiusvis Ordinis seu Religionis (Ordine Cartusianorum dumptaxat excepto) in fratres dicti hospitalis recipere, et de quocumque Ordine, quem antea professi erunt, ad hospitale et Ordinem Sancti Augustini huiusmodi transferre; et ipsi sic translati, in hospitali et Ordine Sancti Augustini huiusmodi, quoad vixerint, remanere (eorumdem superiorum licentia desuper requisita) libere et licite valeant.

Licentia reci-
piendi fratres
de quocumque
Ordine, praeter
Cartusianum, in
fratres Ordinis
praedie, de con-
sensu suorum
superiorum.

§ 131. Et ut ipsi milites Ecclesiae catholicae fideliumque defensionem contra infideles animo ferventiori minorique perpendae lucis humanae, si ad aeternam inde nanciseendam prospectant, metu suscipiant, de omnipotentis Dei misericordia ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, universis et singularis militibus et aliis eiusdem militiae personis, qui in expeditione, tam maritima quam terrestri, contra infideles vel haereticos, nedum hostilibus armis, sed etiam aliquo quovis mortis genere, de peccatis suis corde contriti et ore confessi, vel saltem statutis a iure temporibus confitendi propositum habentes, in unitate fidei catholicae decesserint.

Indulgentia
plen. pro per-
sonis eiusdem
militis Sancti
Lazari in aliqua
expedit. contra
infideles vel ha-
reticos deco-
deutibus.

§ 132. Ac tam militibus et personis praefatis, quam quibusvis aliis utriusque

Indulgentia
plena omni-
bus christiinde-

libus visitantiis sexus, etiam vere poenitentibus et confessis, seu confitendi propositum habentibus, dictae Religionis die Festivitatis illius Sancti sub eius invocatione consecratae fuerint.

ut praefertur, qui ecclesias conventus et hospitalis huiusmodi, ubicumque existentes, in singulo die festivitatis illius Saneti, sub cuius invocatione consecratae fuerint, a primis vesperis usque ad occasum solis festivitatis huiusmodi, annuatim devote visitaverint, ac pro pace inter principes christianos confovenda ter Orationem Dominicam et totidem Angelicam Salutationem recitaverint, plenariam omnium et singulorum peccatorum suorum indulgentiam et remissionem.

§ 133. Qui vero de bonis sibi a Deo col-

Indulgentia plenaria ad instar beneficiorum hospitalis Sancti Spiritus omnibus fundantibus unam ecclesiam seu dorum faciliorem supportationem, aliquid iuxta facultatum suarum modum piamente intentionem, donaverint vel legaverint, easdem omnes indulgentias, quas hospitalis

Sancti Spiritus in Saxia de Urbe benefactores consequuntur (sine illorum praeiudicio), misericorditer in Domino similiter perpetuo concedimus et elargimur. Et ne, propter locorum distantiam, fideles ipsi eorum prius desideriis frustrentur, utque commodius eleemosynae ad hospitale praefatum, pro fratrum militum, qui in fidei catholicae defensionem contra infideles militaverint, subventione, ac pauperum leprosorum et aliorum onerum suorum supportione, pervenire possint, ipsam confraternitatem, cum omnibus et singulis concessionibus, indultis, facultatibus, indulgentiis et peccatorum remissionibus, illius confratribus pro tempore existentibus concessis, ad omnia et singula membra, ecclesias et loca, tam ab ipso hospitali pro tempore dependentia, quam alia, in quibus similes confraternitates per magistrum et conventum dicti hospitalis pro tempore existentes seu eorum commissa-

rios, nuncios vel procuratores, pro tempore ad id ab eis specialiter deputatos, instituentur, ordinabuntur et erigentur, extendimus et ampliamus.

§ 134. Omnibusque et singulis utriusque sexus christifidelibus, tam ecclesiasticis quam saecularibus, et quorunque, etiam Mendicantium, Ordinum, etiam regularis observantiae, nunc et pro tempore existentibus, aliisque christifidelibus, cuiuscunque dignitatis, status, gradus et conditionis existentibus, qui certam pecuniariam summam, cuius valor de praesenti ad quintam partem unius ducati auri de Camera seu ad duas aquilas monetac regni Siciliae ascendit, vel summanam per praetati hospitalis magistrum et couventum pro tempore taxandam, in dictae societatis et confraternitatis ingressu, ex bonis sui persolverint.

§ 135. Et singulo anno certam aliam quantitatem taxandam solvere promiserint, et in libro dicti hospitalis et non alio describentur, ut presbyterum sacellarem vel cuiusvis Ordinis regularem in suum confessorem possint eligere, qui, eorum confessione diligenter auditus, semel in vita et singulo anno in festo Sancti Lazari, eorum vita durante, ab omnibus et singulis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latet et promulgatur (cum tamen tertii praeiudicio), etiam occasione simoniae super ordinibus et beneficiis a sequendis ubicumque contractae.

§ 136. Ac votorum et dierum dominicorum et festivorum, neconon aliorum Ecclesiae mandatorum transgressionibus, periuriorum ac poenitentiarum iniunctarum, neconon divinorum officiorum in toto vel in parte omissionibus, ac omnibus eorum peccatis et criminibus, de quibus corde contriti et ore confessi fuerint, etiam si talia fuerint propter quae Sedes Apo-

*Latae esse
mosnae p[ro]p[ter]a
ingredient, con-
fraternitatem*

*Concessio est
p[ro]p[ter]a confes-
sionem, et
cum facultatib[us]
ab aliis p[ro]p[ter]a
meli[or]e vita et
singulo anno in
festo Sancti Lazari,
ab omnibus et
communicacione
separantur, et
obligantur.*

*Ac votorum
et dierum domi-
nicorum et
festivorum
et aliorum
Ecclesiae mandato-
rum transgres-
sionibus et
ceteris iniuncta-
riis, et
omissionibus et
peccatis et
criminibus*

stolica merito consulenda foret, etiam Romano Pontifici et dictae Sedi quovis modo reservatis, praeterquam contentis in bulla in die Coenae Domini quotannis legi consueta.

§ 137. Ac etiam in mortis articulo ple-

Plenarie ab solvendi in mortis articulo, a- liisque in aliis casibus gratias elargiendi;

nariam omnium peccatorum huiusmodi absolutionem et remissionem impendere; et si tunc mors non subsequatur, quoties in tali casu constituti fuerint, illam reitterare; in aliis vero non reservatis easibus, toties quoties opportunum erit, illos absolvere, et eis poenitentiam salutarem iniungere. Nec non vota quaecumque (ultramariana, Religionis et castitatis votis dumtaxat exceptis) in alia pietatis opera commutare possit et valeat. Ita tamen quod confessor ipse, ubi pro enormibus delictis poenitentia iniungenda vel commutatio votorum fienda veniet, ultra subsidium, ut praefertur, taxatum, aliud subsidium per eundem confessorem, delicti et voti huiuscmodi ac consitentis qualitate pensata, arbitrandum, in capsula pro indulgentia dicti hospitalis colligenda per eius commissarios deputanda, ad commodum et utilitatem dicti hospitalis et militiae persolvi faciat, conscientiam dicti confessoris super id onerantes. Quodque idem confessor sic electus cum eisdem confratribus eum in confessorem eligentibus, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis et praeminentiae fuerint, clericali militiae adscriptis, etiam religiosis, etiam quaecumque beneficia ecclesiastica obtinentibus, qui, praemissis sententiis ligati, missas et alia divina officia celebrando aut se illis alias immiscendo, vel alias quomodolibet irregularitatem contraxerint (bigamia et homicidio voluntario dumtaxat exceptis), ut ad omnes superiores, etiam sacros, ordines promoveri, et in illis ac per eos susceptis ordinibus huiusmodi, etiam in altaris ministerio, ministrare; ac dignitates, et beneficia ecclesiastica quaecum-

que se invicem compatientia retinere et recipere; neconon monasteriis et ecclesiis cathedralibus, etiam metropolitanis ac patriarchalibus, praefici et praeses, libere et licite possint dispensare, ac eis de illis, quae tunc detinerent, dignitatibus et beneficiis huiusmodi providere, et eis quibus minus canonice praeerunt ecclesiis et monasteriis huiusmodi praeficere, in foro conscientiae dumtaxat, praefata auctoritate apostolica, valeat.

§ 138. Et insuper si iidem confratres ut supra in dicta confraternitate descripti, tempore interdicti, quovis modo a Sede Apostolica impositi, a vita decesserint, illorum cadavera (absque tamen funerali pompa) ecclesiasticae sepulturae tradi possint, dummodo causam non dederint interdicio.

§ 139. Neconon quadragesimalibus et aliis temporibus et diebus stationum Urbis Romae, unam vel duas ecclesias, ac unum vel duo altaria visitando in partibus, in quibus illos residere contigerit, easdem gratias, indulgentias et remissiones peccatorum consequantur seu consequi possint, quas si dictis diebus et temporibus basilicas et ecclesias stationum urbis Romae, et extra eam ad id deputatas, personaliter visitarent.

§ 140. Praeterea, quadragesimalibus et aliis temporibus et diebus, quibus eusus ovorum, butyri et aliorum laeticiniorum de iure, consuetudine vel alias quovis modo prohibitus existit, eisdem ovis, caseo, butyro et aliis laeticiniis, de consilio alterius; neconon carnibus, tempore necessitatis tantum, et de utriusque medici consilio, vesci.

§ 141. Neconon mulieribus in confraternitate ipsa descriptis, etiam si viduae remanserint, ut cum una seu duabus honestis mulieribus quaecumque monasteria monialium, cuiusvis Ordinis, etiam Sanctae Clarae, de licentia eorumdem monaste-

Mortuos sepe
liendi in eccl
esiis Ordinis;

Stationes Ur
bis consequen
ti;

Ova et lacti
cinia et carnes
comedendi.

Mulieres Or
din. monasteria
ingredi permit
tuntur.

riorum, abbatissarum seu priorissarum, quater quolibet anno ingredi, et cum eisdem monialibus loqui et conversari et refectionem corporalem sumere (dummodo ibidem non pernoctent) possint et valcent.

§ 142. Quodque, cum primum ipsi confratres in praefata confraternitate describantur, omnibus et singulis privilegiis, suffragiis, indulgentiis, spiritualibus et temporalibus, per nos et alios praedecessores nostros praefatis hospitali Sancti Spiritus in Saxia de Urbe necnon illius confratribus, quibus, inter cetera, concessum existit.

§ 143. Ut quicunque poenitens et contritus nomen Iesu in mortis articulo no minaverit, plenaria in peccatorum suorum, etiam de quibus, nisi morte praeveniretur, confiteretur, remissionem consequatur.

§ 144. Necnon ieiuniis, vigiliis, orationibus, peregrinationibus Terrae Sanctae et indulgentiis plenissimis S. Iubilaei anni quinquagenarii, et stationum et dedicacionum sanctae R. Ecclesiae, ac bonis omnibus, quae fiunt in eodem sacro hospitali, ac universalis sacrosancta militante Ecclesia, quibus ceteri confratres potiuntur, et in futurum gavisuri sunt, uti, potiri, gaudere et participare debeant.

§ 145. Et si infra annum obierint, plenaria in omnium peccatorum suorum indulgentiam consequantur. Et si vixerint, praeter stationes Urbis, infrascriptis etiam diebus, sequentes indulgentias consequentur, videlicet singulis diebus vitae eorum, et per omnes dies veneris totius anni, unius anni et quadraginta dierum; in singulis apostolorum festivitatibus, duorum millium annorum; in festo Epiphaniae et singulis diebus post octavam, centum millium annorum; in dominica qua cantatur, pro introitu missae, *Omnis terra*, de mense ianuarii et singulis diebus dominicis mensium totius anni, trium millium annorum et totidem quadragena rum, et remissionem

tertiae partis omnium peccatorum; in festivitatibus D. N. I. C., videlicet Nativitatis, Resurrectionis, Ascensionis et singulis diebus per octavam, duorum millium annorum et octingentiarum quadragena rum; in festo Pentecostes et singulis diebus post octavam, octo millium annorum, et totidem quadragena rum; in festo Corporis Christi et singulis diebus post octavam, duorum millium annorum et septimae partis omnium peccatorum; in festo Nativitatis Beatae Mariae et singulis diebus eius octavam, triginta millium annorum; in festo Omnium Sanctorum, et singulis diebus usque ad festum Sancti Leonardi, trium millium annorum et totidem quadragena rum.

§ 146. Largientibus vero seu transmittentibus, vel in eorum ultimis voluntatibus vel testamentis legantibus aliquid de bonis suis eidem hospitali, in articulo mortis, plenariam a culpa et poena omnium peccatorum suorum remissionem et indulgentiam; ac cuique animae, quae unita Christo in caritate ab hac luce migraverit, in purgatorio existenti, pro qua anima eleemosyna, per ipsum magistrum et conventum seu ab eis deputatos taxanda, eidem hospitali erogabitur, ut eamdem indulgentiam plenariam a poena et culpa (quantum pietati Maiestatis divinae placuerit) consequatur, concedimus et indulgemus.

§ 147. Notariis vero, qui rogati fuerint de testamentis vel aliis ultimis voluntatibus, in quibus aliquid disponi contigerit in favorem et commodum eorumdem hospitalis et militiae, ut, sub excommunicationis poena, dispositionem huiusmodi, quanto celerius commode poterunt, magistro et conventui dicti hospitalis, vel alteri, per quem id poterit ad ipsorum magistri et conventus notitiam pervenire, intimare curent.

§ 148. Ipsis quoque notariis et confessori bus eorumdem decedentium, in suorum

Personae Ordinis gaudent gratiis hospitali Sancti Spiritus de Urbe;

Contra in articulo mortis indulgent. consequantur;

Ieiuniis, etc. Terra Sanctae gaudent.

Decedentes infra annum etc. indulgen. consequantur.

Donantes ali quid hospitali plenariam ha bent indulgentiam.

Notarii notificient legati facta hospitali et militiae.

*Nataci et remissionem peccatorum, eisdem testanti-
confessores et
confratres hor-
tinentur intromis-
ad salvacionem
dum hunc Reu-
tem*

dicta Religione exerceantur, manus porri-
gant adiutrices, praecipimus. Et quoscum-
que christitideles, ac praesertim confratres
confraternitatis huiusmodi pro tempore
existentes, ad id per viscera misericordiae
D. N. I. C. hortamur.

§ 149. Quodque decedentes pro tempore
in hospitali praefato, et hospitalis ac pau-
Decedentes
in hospitali et
resistentes ob
tempore huius
modi quae de
cundit puer
leprosum et
tepidum
periu leprosorum eorumdem obsequiis
pro tempore insistentes, utriusque sexus,
quamdiu perseveraverint in obsequiis hu-
iusmodi dumtaxat, eisdem omnibus pri-
vilegiis, facultatibus et gratiis, quibus
confratres in libro hospitalis huiusmodi
descripti pro tempore potentur et gau-
debutur.

§ 150. Quodque magister pro tempore
magistro et conventus dicti hospitalis, suique de-
Magistro et
conventus compo-
nunt de usus, et
cum licentia pro tempore legitimi com-
missarii, iuniorum vel procuratores, de usu-
legitimi legi-
tates hospitali-
bus et eius mem-
bris debitis et
reliktis ad hos
usus.
ris, rapinis, incendii (non tamen eccle-
siarum dannis datis), et alio quoicumque
nomine, titulo vel modo male ablatis vel
illicite acquisitis (si tamen verus dominus,
eui eorum restitutio fieri deberet, igno-
retur), de poenitentiis a sacerdotibus con-
tentibus impositis, redimendis seu com-
mutandis; necnon legatis ad hospitale
ipsum seu eius membra debitibus vel alias
indistinetè ad pios usus reliktis, ad utili-
tatem ipsius hospitalitatis et militiae, com-
ponere possint, ita quod detinentes ad aliam
restitutionem minime teneantur.

§ 151. Neenon quod singulis annis, in
Conventus pa-
ravante omni-
bus
die dominica Palmarum usque ad eius
octavam inclusive, et in die festo Nativi-
tatis SS. D. N. Iesu Christi et aliis diebus
benesi is magistro et conventui et eorum
commissariis, quibuscumque christifide-
lii manus adiutrices, pro substantiatione
dictae Religionis eiusque membrorum, por-
rigentibus indulgentias plenarias et ge-

nerales peccatorum omnium remissiones
ubique solemniter, etiam cum processione
et appositione truncorum et crucis in
medio ecclesiarum, publicare et impartiri.
Poenitentiarios cum virgis (ut moris est)
desuper deputare, et alia facere, quae circa
huiuscmodi facultatum et indulgentia-
rum ac peccatorum remissionem, exe-
cutionem et confessionem quomodolibet
necessaria et opportuna fuerint.

§ 152. Quodque antiquas et novas san-
Confratrias-
que instituendi.
ctas confratrias S. Lazari omni tempore
et in quibuscumque locis erigere, ordi-
nare et instituere, ac publicari facere,
ac quoscumque christifideles in confrat-
tres recipere, illisque confessionalia con-
cedere. Ita quod quaecumque instituicio-
nes, erectiones et ordinationes dictarum
confraternitatum, absque moderni et pro
tempore existentis magistri dicti hospitalis
expresso consensu, in membris, ecclesiis
et locis huiusmodi pro tempore factae,
nullius sint roboris vel momenti.

§ 153. Ac omnia et singula hospitalia,
oratoria, ecclesias, cappellas, altaria et
loca Religionis et militiae huiusmodi, in
quibuscumque partibus existentia, sub
invocatione S. Lazari intitulata, etiam si
non sint possessa vel recepta per magi-
strum ac fratres praefatos, nihilominus
moderno et pro tempore existenti magi-
stro generali et conventui huiusmodi sub-
iecta et, tamquam membra dicti hospita-
lis ab eo dependentia (ad instar aliorum
annuatim respective contribuentium), con-
tributorias et contributoria esse; ac per
ipsum generalem magistrum et conven-
tum seu eorum legitimos commissarios
visitari et reformari; illorumque rectores
et gubernatores (si de iure amovendi fue-
rint) amoveri: et aliae personae idoneae
loco eorum deputari possint.

§ 154. Et cum eis confratribus tantum,
Eiusque privi-
legiis utantur.
ut commodius Altissimo deservire pos-
sint, omnibus et singulis facultatibus,

Omnia loca
sub invocatione
Sancti Lazari
sunt huic Ordini
subiecta;

privilegiis, immunitatibus, gratiis, plenariis indulgentiis et peccatorum remissionibus predictis, quocumque tempore et in quibuscumque locis, libere uti, etiam in illis partibus et locis, in quibus indulgentiae pro fabrica basilicae Principis Apostolorum de Urbe publicatae extiterint.

§ 455. Ne non quod priores et praecoptores quorumcumque hospitalium et domorum, a dicto hospitali Sancti Lazari dependentium et illud in caput suum recognoscentium, praedictam plenariam indulgentiam et peccatorum generalem remissionem in die festo Dominicæ Palmarum et per eius octavam et aliis benevisis diebus, ut supra, publicare.

§ 456. Et si in sacerdotio constituti fuerint, per se vel alium seu alias probos; si vero sacerdotes non fuerint, per alias probos, idoneos et honestos viros, sacerulares vel cuiusvis Ordinis regulares sacerdotes, in suis hospitalibus ac domibus praefatis tantum, confessiones quorumcumque audire, et cum huiusmodi contentibus quibuscumque facultatibus et indulgentiis ac peccatorum remissionibus uti, ac easdem illis (de licentia tamen expressa magistri pro tempore existentis et conventus praefati hospitalis singulis annis renovanda) impartiri plene et libere possint; aliis vero temporibus sint sicuti alii sacerdotes nullam a Sede praefata facultatem habentes.

§ 457. Possint tamen collectas solitas et consuetas nolis et campanillis sonantibus (citra tamen publicationem indulgentiarum ac traditionem confessionalium) omni tempore, in terminis suis (de licentia magistri pro tempore et conventus huiusmodi singulis annis renovanda, et non aliter) facere.

§ 458. Ac nolas seu campanas porcis seu aliis quibusvis animalibus, quae eidem S. Lazaro offerri contigerit, appendere, seu aliqua nota subsignare.

§ 459. Quodque magister et conventus ac eorum nuncii ac commissarii praefati, etiam in locis, in quibus fratres Ordinis Minorum de Observantia vel commissarii apostolici pro fabrica basilicae huismodi pro tempore deputati fuerint, quascumque facultates et indulgentias solemniter ubique, cum appositione truncorum et crucis in ecclesiis, publicare, et facultatibus, privilegiis et gratiis ipsi hospitali concessis uti.

§ 460. Ne non quod, durante quacumque suspensione temporali indulgentiarum et gratiarum, etiam pro cruciata contra infideles, cuicunque imperatori, regi aut principi christiano concessarum vel in posterum concedendarum, indulgentiae etiam plenariae ac omnes facultates et gratiae, eidem hospitali illiusque magistro, conventui, fratribus et membris per praedecessores nostros et nos ac etiam Sedem praefatam concessae, non intelligantur suspensae, sed in suo pristino et vero valore et firmitate existant et permaneant.

§ 461. Ne non etiam, ob reverentiam Sancti Lazari, ut liceat ipsis fratribus in eorum ecclesiis missas et alia quacumque divina officia legere, vel etiam alta voce celebrare, vel per alios presbyteros idoneos celebrari facere.

§ 462. Ac omnibus et singulis christifidelibus et leprosis pauperibus infirmis, in dictis hospitalibus pro tempore degentibus, ecclesiastica sacramenta ministrare.

§ 463. Ac eorum et aliorum quorumcumque fidelium corpora mortuorum id eligentium et petentium, in coemeteriis et ecclesiis dictorum fratrum ecclesiasticae tradi sepulturae.

§ 464. Ac verbum Dei in ecclesiis ipsorum, pauperibus ipsis et leprosis huismodi proponere et proponi facere, quoties eis visum fuerit expediri, alienius

Indulgentias
ubiq. publicare.

Quae indul-
gentiae non in-
telligantur un-
quam suspen-
sae.

Fratres pos-
sint in eorum
ecclesiis divina
celebrare;

Sacramenta
infirmis hospit.
ministrare;

Mortuos se-
peliere;

Verbum Dei
praedicare.

Priores hospi-
talium S. Lazari
quando possint
indulgentias pu-
blicare;

Confessiones-
que audire,
vel confessores
deputate;

Eleemosynas
noluntur
colligere;

Nolas anima-
lii oblati
appendere;

licentia super hoc minime requisita, similiter volumus et ordinamus.

§ 165. Et insuper eisdem moderno et

Concessio quorundamque aliorum privilegiorum, gratiarum, exemptionum et aliarum facultatum hactenus concessar. vel in futurum concedendar. hospitalibus et militibus respective Sancti Joannis Hierosolymit. Sancti Iacobi de Spatha, Sancti Stephani militis, ac Sancti Antonii Vien. Sancti Spiritus de Urbe, ac S. Stefani in Thessal. dummodo concilio Trident. non repugnant, etiab. alterius tertii non praedicent

conventui, ac singulis militibus et aliis personis hospitalis et militiae huiusmodi, quod omnibus et singulis privilegiis, immunitatibus, iurisdictionibus et exemptionibus, etiam per viam exequutionis ¹ in ipsa onerum impositione, dispensationibus, indultis, concessionibus, dispositionibus, honoribus, gratiis ² hucusque S. Ioannis Hierosolymitani, Sancti Iacobi de Spatha, Sancti Stephani militis, ac Sancti Antonii Vien. Sancti Spiritus in Saxia de Urbe et Sancti Antonii Vicinensis hospitalibus, Religionibus et Ordinibus, eorumque locis, personis, rebus et bonis, per quoscumque Romanos Pontifices, etiam praedecessores nostros, ac etiam per nos et Sedem praeformatam seu concilia generalia vel alios quoscumque, in genere vel in ispecie, etiam ad imperatorum, regum ac aliorum principum instantiam, vel motu proprio aut alias quomodolibet concessis et in futurum concedendis, et quibus hospitalia, Religiones et militiae huiusmodi, ac eorum magni magistri, conventus, fratres et milites utuntur et potiuntur et gaudent, ac uti poterunt quomodolibet in futurum, pariformiter, et absque ulla penitus differentia, uti, potiri et gaudere in omnibus et per omnia libere et licite valeant, eisdem auctoritate et tenore, etiam perpetuo, concedimus et indulgemus; ac ea omnia et singula, prout concessa fuerunt et in dies concedentur, eorumque omnium et quarundamque literarum de super quomodolibet confessarum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro expressis et insertis habentes, moderno et pro tempore existenti magno magistro et conventui ac hospitali Sancti Lazari et militiae, eorumque mili-

¹ Exceptuationis loco exequutionis habet Bullarium Ordinis Mauritiani (R. T.). ² Cherub. et Bullarium Ord. Mauritiani huc addunt libertatibus, favoribus, antelationibus, restitutionibus, reintegrationibus et aliis quibusvis gratiis (R. T.).

tibus et personis, ac eorum hospitalibus, praceptoribus, domibus, leprosariis, beneficiis, cappellis, ecclesiis, locis, rebus et bonis clargimur, ac concessa esse, et eos illis ubilibet, in genere vel specie, uti, potiri et gaudere libere posse volumus, decernimus et declaramus, ordinariorum locorum aut cuiusvis alterius licentia vel consensu desuper minime requisitis. Ita quod super illis vel eorum occasione per ipsos ordinarios aut quosvis alios molestari, perturbari vel inquietari non possint, dummodo concilio Tridentino predicto non repugnat, et dictis hospitalibus et militibus ac iuribus cuiuslibet alterius tertii non praedicent. Ita tamen ut (quoad exemptiones) iurisdictionis ordinariorum, tam ea quae de iure communis competit, quam quae ex decretis dicti concilii Tridentini eisdem est attributa, semper salva existat.

§ 166. Praeterquam tamen in iis casibus, in quibus concilium praeformatum expresse excepti et exemit Religionem Sancti Joannis Hierosolymitani, in quibus et haec Sancti Lazari Religio et militia excepta et exempta pariter intelligatur.

§ 167. Et quoad indulgentias, prout hospitali Sancti Spiritus concessae sunt et in futurum concedentur, concedimus et clargimur.

§ 168. Praeterea volumus et decernimus quod tam praesentium quam aliarum quarundamque literarum apostolicarum seu earum transumptorum, ac mandatorum magistri et conventus praeformati publicatio et affixio, in singulis prioratibus, praceptoribus, membris et beneficiis Religionis huiusmodi factae, perinde arcent, ac si contra contentos sub eisdem personaliter factae essent, facta tamen in primis diligentia de illis personaliter reperiendis in dictis locis.

§ 169. Et nihilominus statuimus ac dictis magistro et conventui perpetuo concedimus quod si quisquam priorum,

Exemptio bus Religionis in omnibus casibus, ubi concilium Trident. excipit Relig Sancti Joannis Hierosolymit.

Concessio in indulgentiar. hospitali S. Spiritus de Urbe.

Publicatione privilegior. et mandatorum M. magistri arcent, ac si esset personaliter executa.

Suscipientes habitum extra coavent., etiam a Rom. Pontif.

infra annum in praeceptorum, militum et fratum dicti conventu compare teneantur, alias pri-

hospitalis, crucem vel habitum extra dictum conventum, etiam a Romano Pontifice vel de eius licentia receptum, gestans, intra annum, postquam illum suscepit, aut sibi de prioratu, praeceptoria, officio vel beneficio hospitalis huiusmodi pro visum vel alias in eius favorem dispositum fuerit.

Possidentes beneficia dicti Ordinis, vel fructus aut pensiones percipientes, vocati, comparare tenentur.

§ 170. Ac quicumque alius dictae militiae beneficium vel pensionem obtinens aut fructus percipiens, quandocumque pro servitiis Religionis aut alias evocatus, seu in solutione iurum communis acrarii morosus fuerit et citatus, coram dictis magistro et conventu personaliter non comparuerit, ac illis obedientiam aliqua que iura debita non praestiterit, tempore sibi ad id praefigendo elapso, habitu, dignitate, administratione et beneficio ac quo cumque honore et officio, alias iuxta formam stabilimentorum et privilegiorum praedictorum, eo ipso careat, privatusque censeatur, seu, si videbitur, privari possit.

Nulla exemptione valeat adversus obedientiam M. magistri, quoniam minus vocati comparare tenentur.

§ 171. Nec ulla huius statuti derogatio aut exemptio realis vel personalis seu alia gratia praeservativa, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus quomodolibet pro tempore facta seu concessa, contra praemissa valeat.

Magister et conventus possunt disponere de beneficiis vacantibus per privationem.

§ 172. Nec magister et conventus prae fati illis parere teneantur, sed, illis non obstantibus, de prioratu, praeceptoria, dignitate, officio vel beneficio, sic aut per privationem huiusmodi vacante, iuxta stabilimenta et alia praemissa, libere disponi aut illa alias per cum vel eos, ad quem seu quos antianitatis vel alio iure pertinet, acceptari possint.

Clausulae huius constitutionis praeservativa.

§ 173. Decernentes omnia et singula praemissa ac praesentes nostras literas nullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio seu intentionis nostrae defectu notari vel impugnari aut argui posse: neque illa om-

nia et singula praemissa, tamquam eisdem magno magistro et conventui, militiae vel militibus, partim, videlicet quoad antiqua, restituta; et, quoad nova, ex causa onerosa concessa, sub quibusvis, tam praesentium quam similiū vel dissimiliū gratiarum, in genere vel in ispecie, suspensionibus ac derogationibus, revocationibus, limitationibus, alterationibus, aliisque contrariis dispositionibus a nobis et a successoribus nostris, et a Sede praefata, quavis de causa, quantumlibet iustissima, pro tempore emanata, comprehendi, sed semper ab illis excepta, et quoties illa emanabunt, toties in pristinum statum restituta et de novo, etiam sub data per magnum magistrum eligenda, concessa esse et censeri. Neenon praemissis ac praesentibus literis, etiam per quascumque literas apostolicas, etiam quasvis clausulas, generales vel speciales, etiam derogatoriū derogatorias efficaciores et insolitas, ac etiam irritantia decreta, sub quacumque verborum expressione, in se continentes, nullatenus derogari posse, nec quoad illa derogatum censeri, nisi tenor illarum de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, insertus, et huiusmodi derogationes consistorialiter factae, et per trinas distinctas literas eundem tenorem continentis tribus distinctis similibus vicibus magno magistro et conventui praefatis intimatae et insinuatae fuerint, ac ipsorum magistri et conventus ad id expressus accedat assensus; et aliter factas derogationes nemini suffragari, ac magistrum et conventum praefatos ad parentum literis derogatoriis huiusmodi et decretis super illis processibus, ac illorum exequitoribus et subexequitoribus, eorumque mandatis et monitionibus minuere teneri, sed illos literarum huiusmodi executionem omnino impedire, nec ratione resistantiae censuris ecclesiasticis per eos-

dem exequutores vel subexequutores latis innodari posse.

§ 174. Et sic, in praemissis omnibus et

Decretum iuris
ritans et clausula sublata. singulis, per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate lungentes, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales et canarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum cnilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiri debere. Et quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane discernimus.

§ 175. Quocirca venerabilibus fratribus

Exequutores
humis constituta
tionis eorumque
Facultates. nostris Galesinensi et Montisflaconensi episcopis, ac pro tempore existenti Curiae causarum Cameræ Apostolicae generali auditori per apostolica scripta, motu simili, mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecunque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte magistri, priorum, praceptorum, militum et fratrum Sancti Lazari praedictorum, seu alicuius eorum desuper fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra praesentes literas et in eis contenta huiusmodi firmiter observari. Ac easdem militiam et magistrum et conventum, fratres, religiosos, omnesque et singulos alios, quos ipsae praesentes litterae concernunt, illis pacifice gaudere. Non permittentes eos vel eorum aliquem desuper contra praesentium tenorem quomodolibet molestari, perturbari vel impediri. Contradictores et rebelles quoslibet per censuras et poenas ecclesiasticas, et etiam pecuniarias, eorum arbitrio moderandas, ac alia opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, ac quoscumque, quorum intererit, etiam per edictum publicum locis

publicis affigendum, constito summarie de non tuto accessu, citando, ac quibus et quoties inhibendum fuerit, etiam simili edicto, sub eisdem poenis et censuris inhibendo, ipsasque censuras et poenas ecclesiasticas, etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sacerularis.

§ 176. Non obstantibus praemissis, ac felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, qua caveltur ne quis extra suam civitatem vel dioecesim, nisi in certis exceptis casibus, et in illis ultra unam diaetam a fine suae diocesis ad iudicium evocetur, seu ne iudices a Sede praefata deputati, extra civitatem vel dioecesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, aut alii vel aliis vices suas committere praesumingant; et de duabus diaetis in concilio generali edita, dummodo ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur, ac Lateranensis concilii novissime celebrati; ac nostris de unionibus committendis ad partes, vocatis quorum interest et exprimendo valore fructuum, tam uniendorum beneficiorum, quam eorum, quibus sit unio; neenon de non expediendis literis reservatis alicuius pensionis, nisi de consensu illam solvere tunc habentis, ac quibusvis aliis apostolicis ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus; ac dictorum hospitalium, militarum et Ordinum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, stabilitatis, usibus et naturis, ac quibusvis privilegiis, indultis ac literis apostolicis, etiam ordinariis et aliis militiis praefatis, ac quibusvis ecclesiis, monasteriis, Ordinibus et locis, etiam fabricae basilicae S. Petri de Urbe, ac Crucifatae Sanctae, eorumque personis, sub quibuscumque ter-

Clausulae con-
trariorum et ob-
stantium deroga-
toriae.

¹ Reservationis, Cherub. (R. T.).

noribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam ad imperatorum, regum, reginarum, ducum et aliorum instantiam, etiam consistorialiter et motu simili et alias quomodolibet, etiam per nos, etiam pluries, concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa, non autem per clausulas generales id importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda foret, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse pari motu derogamus et sufficienter derogatum esse decernimus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 477. Et quoniam per praesentes concilia Tridentini constitutionibus et decretis in aliquo praejudicare non intendimus, volumus quod in omnibus et singulis gratiarum aliisque capitibus praemissis clausula *dummodo concilio Tridentino non repugnat* apposita et repetita censeatur.

Transumpta fides.

§ 478. Verum, quia difficile foret etc.

§ 179. Quodque in literis seu gratiis praesentium vigore concedendis, easdem praesentes inserere idem Ioannottus et pro tempore existens magnus magister et conventus minime temeantur; ac gratiae ipsae quibusvis personis per Ioannottum, et pro tempore existentem magnum magistrum et conventum huiusmodi, iuxta tenorem earundem literarum, pro tempore concessae valeant, et illis suffragentur in

Praesentium insertione non cogent gratiae M. magistrorum.

omnibus et per omnia, perinde ac si eadem praesentes literae de verbo ad verbum in eis insertae forent.

§ 180. Nulli ergo omnino hominum ^{Sanctio po-} nali, liceat etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, iv nonas maii, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 4 maii 1565, pontif. anno vi.

CXI.

Nuncii apostolici et alii ad principes destinati, favores ab eis procurare, aut illis uti nequeant, ad obtinendas dignitates apud Sedem Apostolicam ipsis vel eorum consanguineis et necessariis conferendas.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.**

Etsi Romanum Pontificem, quem Dominus omnipotens in persona Principis Apostolorum Ecclesiae militanti sponsae suae praeficere dignatus est, in eius universo corpore a noxiis, quae passim in illud irrepunt, praeservando plurimum decet esse sollicitum, in hoc tamen eum multo magis invigilare necesse est, ne per importunum suorum proprietum ministerorum, qui frequenter ab eius latere ad diversos orbis principes peregre mitti solent, ambitum, dum videlicet eorum nonnulli inordinato cursu ad dignitates quaslibet anhelant, et ad hoc, principum favores demerendo, pontificiam et Ecclesiae, pro qua missi fuerunt, causam vel impudenter prodere vel certe remissius agere non verentur, genuinus ille clericalis candor deturpetetur, debitus praelatorum pudor inter laicos requiratur, integritatis antiqua persuasio minuatur, et ob illorum fluxam fidem immoderatamque cupidita-

tem, ecclesiasticus ordo scandalose blasphemetur.

§ 1. Sane considerantes quod ammis-

Causa istius constitutionis. praeteritis aliqui quorumdam Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, ac etiam nostri et Apostolicae Sedis nuncii ad diversos principes saeculares, etiam pro seriis gravibusque dictae Sedis negotiis, missi, muneri sui decorisque minimi oblii, in detestandam praelaturnum aliorumque ecclesiasticorum, atque adeo cardinalatus, honorum ambitionem collapsi, ad illos alia qualibet quam sanctissima Aaronis via pervenire satagentes, commendatitias super hoc literas et indebitos favores ab ipsis principibus emendicare non erubuerunt, et quod eis recto tramite gradiendo non dabatur, assiduis, et quibus non obsequi difficile fuisse, principum efflagitationibus extorserunt, in suinet, qui per ostium non intrarunt, animarum periculum et pravum aliorum exemplum.

§ 2. Nos itaque, reseratum his artibus

Inhibetur numeris et aliis ne a principibus ad quos mittuntur favores procurantur illisque auctoritate ad obtinenditatis, sub poenis hic expressis. aditum huiusmodi, ne ceteris item pateat, diligenter occludendum esse censentes, habita etiam cum venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, in consistorio nostro secreto, matura super hoc deliberatione, ac de illorum consilio et unanimi assensu, hac perpetuo valitura sanctione, universis et singulis nostris et quorumvis Romanorum Pontificum successorum nostrorum nunciis, aliisque, ad quosvis imperatores, reges, reginas, duces et alios saeculares principes pro tempore, ex quavis causa, missis, cuiuscumque status, gradus, ordinis vel preeminentiae sint, etiam si episcopali, archiepiscopali, patriarchali vel alia maiori praefulgeant dignitate, in virtute sanctae obedientiae, et sub maioris excommunicationis latae sententiae, ac privationis omnium et singulorum cathedralium, etiam metropolitanarum, et

alias ecclesiarum, ac monasteriorum, etiam consistorialium, neconon alias dignitatum, etiam maiorum et principalium, personatum, administrationum et officiorum, ac canoniciatum et praebendarum, ceterorumque beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura et sine cura, saecularium et quorumvis Ordinum reguliarium, etiam ex quibusvis concessionibus et dispensationibus apostolicis, in titulum, commendam, administrationem et alias quomodolibet, ac etiam Romanae Curiae et aliorum, etiam saecularium, cuiuscumque qualitatis, etiam quae ex causa onerosa assecuti fuerint, officiorum per eos obtentorum, ac inhabilitatis ad illa et alia similia vel dissimilia in posterum obtinenda, neconon infamiae perpetuae per contrasistentes eo ipso incurritis poenis, auctoritate apostolica, harum serie districtius inhibemus ne deinceps similes imperatorum, regum, reginarum, ducum aut aliorum principum saecularium commendationes, preces aut alios, etiam vocales aut in scriptis, favores ad aliquas pontificias aut alias dignitates, saeculares vel regulares, aut etiam cardinalatus vel alios honores et officia ecclesiastica consequendum, aut sibi vel aliis consanguineis et necessariis suis quoquomodo per ipsum Romanum Pontificem conferenda, per se vel alium seu alios, directe vel indirecte, quomodolibet ambire seu procurare, neve illis, etiam ultra sibi per principes sponte oblatis, uti praesumant vel audeant, eadem auctoritate et praesentium tenore statuentes quod omnes et singuli in praemissis delinquentes, nulla alia monitione praecedente, et absque processu desuper habendo, sententias et poenas praemissas irremissibleiter eo ipso incurvant.

§ 3. Quodque ad illos sententias et poenas huiusmodi damnabiliter incurrisse Litterae principum, vol. eu- orum oratorum preces. Sed

*Apostol. porre-
ctae sufficiunt
ad condonan-
tia prefatos inobe-
dientes.*

cendum solae principum ipsorum literae vel preces, etiam per suos apud Sedem praedictam oratores verbo tenus porrectae, plenam, indubiam et sufficientem, in iudicio et extra, fidem faciant, nec ad id alterius probationis adminiculum requiratur.

*Doctrinum ir-
ritans.*

§ 4. Ac decernentes ita per quoscumque iudices et commissarios, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiri debere; nec non ex nunc irritum et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

*Forma et ef-
fectus publica-
tionis.*

§ 5. Ne quis autem inhibitionis et statuti praedictorum ignorantiam praetendere valeat, volumus praesentes literas in basilicae eiusdem Principis Apostolorum de Urbe et Cancellariae Apostolicae valvis per aliquem ex cursoribus nostris, earum exemplum ibi affigendo et dimittendo, publicari; publicationemque et affixionem huiusmodi singulos, et post duos menses immediate sequentes, non secus afficere, ligare et perinde arctare, ac si literae ipsae personaliter illis intimatae fuissent.

*Clausulae do-
rogatoriae.*

§ 6. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac quibusvis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia robورatis, statutis et consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuscumque.

*Sanctio poe-
nalis.*

§ 7. Nulli ergo omnino hominum licet etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, xv kalendas iunii, pontificatus nostri anno vi.

¶ Ego Pius catholicae Ecclesiae episcopus.

Sequuntur Cardinalium subscriptiones et publicatio.

Dat. die 18 maii 1563, pontif. anno vi.

De computorum exhibitione ac redditione rationis coram officialibus Camerae Apostolicae de iis, quae reformationem praecesserunt 1.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

§ 1. Volentes opportune providere ne, ex eo quod, in reformatione officii Camerae nostrae Apostolicae novissime a nobis edita, rationibus in ipsa Camera redendi formula quaedam nonnullorum forsan nimis seruopolosorum iudicio subdifficilis sit tradita, ipsarum rationum redditio, potissimum quoad praeteritum tempus, de quo rationes ipsas, more ante ipsam reformationem servari solito, conscriptas esse accepimus, retardetur: quod si fieret, gravi nobis et eidem Camerae damno cederet.

§ 2. Idecirco, motu proprio et ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, decernimus omnia et singula rationes et computa, de quibusvis rebus et negotiis ad eamdem Cameram pertinentibus, seu illius interesse quovis modo concernentibus, in quibus scilicet agatur de tempore ante kalendas huius mensis elapso, posse et debere impune exhiberi, et praesentari ac recipi et admitti, necnon videri, dari et solidari, citato tamen dictae Camerae nunc et pro tempore existente commissario generali, et cum illius interventu, iis modo et forma, qui ante editam novissimam reformationem praedictam circa haec servari consueverant.

§ 3. Sieque per quosecumque indices et commissarios, in quavis causa et instantia, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; ac irritum et inane, si secus super his a quo-

1 Ex Regest. in Archiv. Vatic. — Huiusmodi reformationem vide supra in constitutione xxxi, Romanum decet, pag. 97.

quam, quavis auctoritate, scienter vel ignorantia, contigerit attentari.

§ 4. Mandantes propterea dilectis filiis camerario et thesaurario generali nostris, ne non clericis eiusdem Camerae praesidentibus, ipsius Cameræ notariis ceterisque, ad quos spectat, seu in futurum spectabit, prout ipsos et innumquemque ipsorum tangit, et in futurum tanget, sub censuris ecclesiasticis et duorum millium ducatorum auri eidem Camerae inferendorum, aliisque nostri arbitrii poenis, uti decreatum nostrum huiusmodi ac praesentes nostras et in eis contenta quaecumque in eadem Camera recipient et admittant, ac in libris eiusdem Camerae registrari facientes, omnino exequantur et observent, faciantque ab aliis inviolabiliter observari.

§ 5. Non obstantibus dicta novissima reformatione nostra ac super illa a nobis editis plumbō literis, quibus omnibus, etiam si pro illorum sufficiendi derogatione, de illis corumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio aut aliqua alia exquisita forma servata foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, et forma in illis tradita observanda, inserti forent, praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie specialiter et expresse derogamus, ceterisque contraria quibuscumque.

§ 6. Earundem praesentium solam signaturam sufficere, et ubique, in iudicio et extra, in Romana Curia et extra, plenam fidem faciant, absque aliqua registratura, datae appositione, regula contraria non obstante; seu, si videbitur, desuper literas etiam per breve nostrum, etiam cum omninum et singulorum praemissorum aliquumque necessariorum specificatione et expressione, ac scripturarum quarumlibet

ad verbum, si videbitur, insertione aliisque clausulis, verbis et cautelis necessariis et opportunis, adeo quod contraria quaenamque prorsus tollantur, et non obstantibus, etiam sub die vigesima mensis maii, anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, pontificatus nostri anno vi, vel alia data, expediri posse decernentes.

Placet, motu proprio. I.

Dat. die 20 maii 1565, pontif. anno vi.

CXIII.

De subrogando iudice in locum collateralis senatoris Urbis absentis vel infirmi¹.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

§ 1. Cum, sicut accepimus, inter ceteros Curiae Capitolinae almae Urbis nostrae indices, duo videlicet, primus et secundus senatoris collaterales nuncupati, qui a Romano Pontifice pro tempore existente deputantur, iurisdictionemque separata habent, existant; et saepenumero accidat quod, ob ipsorum collateralium infirmitatem seu a Romana Curia absentiam, eorum tribunalia partesque inhibitantes damnum non modicum ac expensas patiuntur.

§ 2. Nos igitur, praemissis, quantum possimus, providere volentes, motu simili, et ex certa nostra scientia, quod de cetero de consensu senatoris, aliquo ex dictis collateralibus infirmo, seu a Romana Curia absente existente, alter eorumdem collateralium praesens, et non infirmus, seu locumtenens sive index criminalium eiusdem senatoris pro tempore existens, eam et talem quamcum ipse collateralis exercet et, si praesens esset, exerceret, institam exercere: ac ipsius collateralis infirmi vel absentis locum et loco sui sedere. Ne non quascumque, etiam diffini-

Ab absentia
vel infirmitate
alterius colla-
teralis partes
litigantes da-
num patieban-
tur.

In tali easi
sedere potest
locumten. seu
index crimin-
alium senatoris
vel alter colla-
teralis.

¹ Ex Regest. in Archiv. Vatic.

tivas, sententias proferre, ac quaecumque decreta in quibuscumque contractibus apponere libere et licite possint et valeant.

§ 3. Et ita per quosecumque indices etc., sublata etc., indicari etc. debeat; ac irritum etc., si secus etc., decernimus et declaramus.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac dietae Curiae statutis et consuetudinibus, stabilimentis, usibus et naturis, etiam iuramento, etc. roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis eidem Curiae per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem Apostolicam, sub quibuscumque verborum formis ac cum quibuscumque clausulis et deeretis, quomodolibet concessis etc. et concedendis etc., quibus omnibus etc., tenores etc., hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis.

§ 5. Volumus autem praesentium solam signaturam sufficere et ubique fidem facere, in iudicio et extra, regula contraria non obstante.

Placet, motu proprio. I.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, decimo kalendas innii, anno sexto.

Dat. die 23 maii 1565, pontif. anno vi.

CXIV.

Institutio Archivii Vaticani Sedis Apostolicae, cum deputatione ac facultate commissarii ubique libros extrahendi.

Dilecto filio nostro Marco Antonio tit. S. Marcelli presb. cardinali Amulio vocato

Pius Papa IV.

Dilecte fili noster, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum inter gravissimas curas, quibus assidue, pro christiana republica adminini-

¹ Ex Regest. in Archiv. Vatic.

stranda, distinemur, statutum nobis sit cum ad publicam utilitatem, tum ad privatam Romanorum Pontificum commoditatem, tabularium seu archivium eorum omnium, quae ad nos et Sedem Apostolicam quocumodo pertinent, conquisitis undique et transcriptis, non in alma modo Urbe et ditione nostra ecclesiastica, verum per universum terrarum orbein, exemplaribus, libris, voluminibus et aliis scripturis, in Palatio nostro Vaticano, quanta possumus diligentia, parare atque instruere.

§ 1. Animoque nostro revolentes cuiam praestantis ingenii viro ex cardinalem ordine procurationem hanc adeo laudabilem et honoriam demandaremus, tu nobis in primis occurristi, cuius certe diligentiam et doctrinam, pari quidem cum industria ac prudentia coniunetam, maxime semper probavimus. Ita quod munus hoc quemadmodum nos libenti animo tibi deferimus, ita ut, pro singulari tui animi in tam egregia monumenta propensione, alacri studio, opera et sollicitudine, opus ipsum primo quoque tempore aggredi ac promovere curabis.

§ 2. Nos enim, ut id facilis exequi valeas, circumpectioni tuae, ut tam ex bibliotheca nostra Vaticana, quam quibusvis aliis locis, et praesertim ubi supplex nostra custoditur et conservatur, atque etiam aree Sancti Angeli, ceterisque, tam publicis quam privatis, bibliothecis eiusdem Urbis ac Status nostri Ecclesiastici, ac denique ex totius orbis civitatibus, oppidis, provinciis, atque etiam ecclesiis, monasteriis, sacrisque domibus quacumque exemplaria, libros, volumina, scripturas ac Summorum Pontificium regesta, quae ibi esse intellexeris, per te vel alias probos, eruditos ac fideles viros ad id a te deputandos describi; et, si id tibi videbitur, etiam scripta originalia ex civitatibus nostris Avignonensis, Bononiae, Perusiae, Assisiⁱ.... Anagniae,

Erecto archi-
vio praeficit
card. Amulium.

Facultas ubi-
que conquiren-
di libros, codi-
ces, aliaq. mo-
numenta;

Viterbi, Ravennae, Maceratae, ex quibus aliisve facere atque curare; descriptaque ac deleta in archivio huiusmodi reponere et collocare, ceteraque omnia, ad hoc negotium conficiendum necessaria et opportuna, gerere, mandare et exercere libere et licite valeas, plenam et liberam, auctoritate apostolica, tenore praesentium, facultatem coneedimus et potestatem.

§ 3. Quo circa omnes et singulos eadem exemplaria, libros, volumina, scripturas et regestra habentes seu custodientes hortamur et requirimus in Domino, eisque, si opus fuerit, etiam in virtute sanctae obedientiae mandamus ut illa tibi vel tuis seribis, habita per ipsos, ex scripto manu vestra facto, de eis receptis fide ac restituendis promissione, benigne transcribenda, prompte ac liberaliter tradant, concedant et accommodent.

§ 4. Volumus autem quod tibi non licet nisi librum vel regestrum unum, singularis vicibus, e bibliotheca Vaticana sumere, nec alium inde habere, antequam primum restitutum fuerit; quodque, quando tibi placuerit, librarios quot volueris, ad transcribendos libros qualecumque eiusdem bibliothecae, in eam intromittere possis.

§ 5. Exemplis vero seu transumptis harum literarum eandem fidem haberi, quae eisdem litteris adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae; et nostrae huic voluntati nihil omnino obstare decernimus.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die decimaquinta iunii, millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 15 iunii 1565, pontif. anno vi.

^t Legendum hic forsitan ex quibus aliisve describi facere atque deferri curare; descriptaque ac deleta etc. (B. T.).

Omnis adhor-
tatur, ut eidem
tradant codi-
ces etc.

Archivistae
singularis vicibus
nonnisi unum
librum licet ex-
trahere.

Bacrum lite-
rarum transum-
ptis danda fides.

Privilegium abbatum congregationis Cassinensis, alias S. Iustinaemonachorum, Ordinis S. Benedicti, utendi pontificalibus, benedicendi populum et consecrandi lapides pro altarium usu ^t.

Pius Papa IV, dilectis filiis praesidenti et visitatoribus congregationis Cassinensis, alias Sanctae Iustinae de Padua, saltem et apostolicam benedictionem.

Sedis Apostolicae circumspecta benignitas devotorum consuevit iustis annuere votis, et his, quae divini cultus respiciunt augmentum animarumque salutem, libenter intendere.

§ 1. Exhibita siquidem nobis pro parte vestra petitio continebat quod, cum in diversis monasteriis, necnon locis regularibus vestrae congregationis Cassinensis, alias Sanctae Iustinae de Padua, diversa altaria, cappellae, cappellulae et alia pia loca in dies erigantur, et saepe, crescente numero presbyterorum religiosorum eiusdem congregationis, altaria benedicta deficiant.

§ 2. Nos, volentes commoditati religiosorum dictae congregationis, ac corum devotioni in praemissis opportune consulere, et ipsam congregationem favoribus et gratiis prosequi, eidem congregationi et singulari illius abbatibus pro tempore existentibus, qui, licet quinquennales sint, nihilominus, ex privilegio apostolico eidem congregationi concesso, baculo pastorali ac mitra pontificali in ecclesia monasteriorum, in quibus abbates pro tempore deputati existunt, usi, et benedictionem pontificalem post divina officia christifidelibus inibi existentibus elargiri consueverunt, quoescunque lapides inarnoreos vel porphyrios vel alios ad usum altarium portatilium accommodandos, pro usu quorumcumque utrius-

Exordium.

Causa conces-
sionis huius in-
dulti.

Indultum pro
abbatis uten-
di baculo et mi-
tra, et benedi-
ctionem dandi,
et lapides pro
altariis conso-
crandi.

^t Huius congregationis antiquissimam originem et aha vide in Iulii II constitutione II, *Super cathedram*, tom. v, pag. 400.

que sexus dictae congregationis monasteriorum, prioratum, ecclesiarum et aliorum piorum locorum, super quibus, intra claustra eorumdem monasteriorum et prioratum seu septa ecclesiarum et aliorum piorum locorum huiusmodi, dumtaxat missae celebrari possunt, conseruare et benedicere, ordinariorum locorum licentia desuper minime requisita, libere et licite valeant, plenam et liberam licentiam et facultatem, auctoritate apostolica, tenore praesentium, concedimus et indulgemus.

§ 3. Decermentes concessionem et indulgunt huiusmodi, neconon praesentes literas, sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensiobus, limitationibus vel derogationibus, per nos et quoscumque Romanos Pontifices praedecessores et successores nostros quomodolibet factis vel faciendis, nullatenus comprehensas, sed semper exceptas ab illis existere; et quoties illae emanabunt, toties in pristinum et validissimum statum restitutas et de novo concessas esse.

§ 4. Non obstantibus quibusvis, etiam revocatoriis, constitutionibus et ordinationibus apostolicis, per nos et per quasunque Cancellariae regulas editis et edendis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die vi iulii, millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 6 iulii 1563, pontif. anno vi.

CXVI.

Impetrantes aliqua privilegia et gratias interesse Reverendae Camerae Apostolicae quomodocumque concernentes, infra tres meses a die impetrationis, in Camera Apostolica illa praesentare et registrari facere debent; alioquin illis, tamquam invalidis, uti non possunt.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Ingens humeris nostris iugiter incumbens expensarum onus ita nos premit et

excitat ut, nostrorum et Camerae nostrae Apostolicae rerum et iurum, sublati quibusvis obstaculis, solerter curam habentes, eiusdem Camerae indemnitati, quantum in nobis est, consulere studeamus.

§ 1. Cum itaque, sicut nuper nobis innotuit, complures diversi status et conditionis personae varia privilegia, facultates, licentias et indulta sive concessiones, tam a nobis, quam pro tempore existentibus nostris et apostolicae Sedis legatis, eorum vicelegatis ac gubernatoribus, ac forsitan aliis nostris et dictae Camerae ministris et personis, nimis forsitan aetadiosis quibusdam earumdem personarum precibus et instantiis in dies obtineant, seu potius extorqueant, quae cum a nobis seu legatis aut vicelegatis vel gubernatoribus ac ministris et personis huiusmodi, bona quadam fide, reque minus forsitan quam par esset diligenter et accurate perspecta, concedantur, illa nonnumquam, immo saepius, in nostrum ac Camerae praefatae praeiudicium, gravamen et detrimentum non leve concessa esse et emanasse conspicimus.

§ 2. Quapropter, in praemissis (nealiis prodesse cum velimus, nobis ipsis praecidicium inferamus) aliquantis per providere volentes, praesenti nostra perpetua valitura constitutione et ordinatione, quan viii et naturam legis perpetuae ab omnibus observandae penitus habere et obtinere decernimus, apostolica auctoritate et ex certa nostra scientia, harum serie statuimus et ordinamus quod omnes et singuli, cuiuscumque status, gradus, ordinis et conditionis existentes, neconon etiam ducali, marchionali, comitali aut alia quavis saeculari ac patriarchali, archiepiscopali, episcopali seu etiam alia quaeunque ecclesiastica dignitate, praeminentia et auctoritate, etiam cardinalatus honore, fulgentes, qui aliqua privilegia, gratias, facultates, licentias et indulta aut

Clausulae preservativaes.

Impetrantes in dubia concernentes Camerae debent infra tres menses illa in Camera praesentare et registrari facere sub poenis nullitatis.

concessiones, quae aliqua ex parte, quavis ratione seu causa, directe vel indirec-
te, principaliter, secundario vel accesso-
rius, aut quovis modo, nostrum aut di-
ctae Camerae qualecumque minimum
interesse vel praecuditum, gravamen
seu detrimentum concernere censem-
tur, illa, infra tres menses a die eorum
impetracionis computandos, in eadem Ca-
mera praesentare, ac ibidem registrare
facere debeant et teneantur; alioquin, la-
psis tribus mensibus eisdem, ac privile-
giis, facultatibus, licentiis, gratiis ac in-
dultis vel concessionibus huiusmodi non
praesentatis, minusque registratis, illa,
in iudicio et extra, nullatenus fidem fa-
cere possint, tamquam non concessa,
nullaque et ipso iure invalida, ac nullius
roboris vel momenti fuisse et esse et
fore, neminique suffragari vel prodesse
posse seu debere, respective habeantur
et censemantur, prout nos illa ex nunc nulla
et invalida, irritaque et inania, ac nul-
lius roboris vel momenti fuisse et esse,
neminique, ut praefertur, suffragari posse
declaramus.

§ 3. Mandantes propterea in virtute

Executoris
deputatio pto
obseruantia hu-
is bullae.
sanctae obedientiae dilecto filio nostro
Vitellotio Sanctae Mariae in Via-Lata dia-
cono cardinali Vitellio nuncupato, moder-
no, et pro tempore existenti sanctae Ro-
manae Ecclesiae canerario, quatenus
praefatam nostri motus proprii cedulam,
ac in ea contenta quaecumque, ab om-
nibus, quos illa concernunt et concer-
nent in futurum, penitus et omnino ac
inviolabiliter et inconeusse observari fa-
ciat et procuret.

§ 4. Decernentes ita, ut praefertur, per

Decretum n.
ritans.
dilectos filios eiusdem Camerae thesa-
uarium, praesidentes et clericos, aliasque
ministros et personas, ac eiusdem sanctae
Romanae Ecclesiae cardinales et alios
quosecumque iudices, sublata etc., iudicari
et definiti debere; irritum quoque etc.,
attentari.

§ 5. Privilegiis, facultatibus, licentiis,
Clausulae de-
rogatoriae.
gratiis, indultis et concessionibus, nec-
non constitutionibus et ordinationibus
apostolicis, ceterisque in contrarium fa-
cientibus non obstantibus quibuscumque.

§ 6. Volumus autem quod praesentis Sola signatura
sufficit.
motus proprii cedulae per quaecumque
privilegia, gratias et indulta, etiam abs-
que data et registratura, ut praefertur,
concedenda, nisi cum illius specifica in-
sertione, derogari nullatenus possit; quod-
que eius sola signatura sufficiat et ubi-
que fidem faciat, in iudicio et extra, qua-
cumque regula seu constitutione aposto-
lica contraria non obstante; seu, si con-
sultius fore visum fuerit, literac, etiam ad
perpetuam rei memoriam, latissime ex-
pediri possint.

Placet, motu proprio. I.

Datum Romae apud S. Marcum, viii
idus augusti, anno vi.

Die xxii augusti MDLXV admissa est hacc
cedula motus proprii ex decreto Camerae
et registrata libro secundo signatarum
sanctiss. D. N. Papae apud me notarium,
fol. 74.

Admissio et
reg. in Camera.

Hier. de Tarano.

Dat. die 6 augusti 1565, pontif. anno vi.

CXVII.

*Revocatio omnium licentiarum et facul-
tatum, praterquam ex causa vere one-
rosa concessarum, extrahendi frumenta,
blada et legumina de locis Sedi
Apostolicae mediate et immediate sub-
iectis; et prohibitio de cetero extra-
hendi.*

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Inter multiplices euras, quibus assidue
preminur, eas sollicitudinis partes a nobis
non immerito suscipiendas esse arbitra-
musr, per quas illis, quos supremae di-
gnitatis nostrae pontificalis ratione iuris-

Exordium.

dictioni nostrae temporali subiectos esse cernimus, etiam in his, quae communem vitae usum et substantiationem concernunt, opportune providetur; ac proinde nonnullas facultates, licentias et indulta hactenus, tam a nobis quam a praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus, quibusdam certis tunc suadentibus causis, concessa, quae praemissis obesse contuemur, aliis urgentibus magisque necessariis supervenientibus causis, pro nostra in cunctis solita providentia, interdum revocamus et annullamus, aliasque desuper disponimus, prout omnium communi utilitati et commoditati percipimus salubriter expedire.

Causae huius constitutionis.

§ 1. Sane attendentes quod, licet Dei omnipotentis gratia et benignitate in Statu nostro Ecclesiastico ea talis hactenus fuerit ac sit in praesentiarum annonae copia, quod ex ea Status eiusdem populi et subditi nostri facile commodeque ac vili pretio se snasque familias substentare possent; nihilominus, nimia luci cupiditate multorum, forsan praetextu certarum licentiarum et facultatum eis, ut asserunt, concessarum, ex diversis dicti Status partibus et locis frumenta et alia blada ac legumina, in multarum, etiam pauperum, partium earumdem personarum praetendit et gravamen, extra hentium et alio asportantium, efficitur ut fere semper populi ac subditi ipsi, nimia annonae huiusmodi caritate verumque penuria oppressi, quoad eorum qualitercumque substantiationem et victimum quotidianum non mediocriter, sed plusquam par sit nostraunque deceat providentiam, patientur.

§ 2. Nos igitur, quorum est praeterieris per debitae provisionis nostrae ministrorum praemissis obviare, ac populorum et subditorum praefatorum communitatibus opportune consilere, et ne, licentiarum et facultatum huiusmodi causa,

aliis prodesse quidam cum velint, nostri re-
trahendi frumenta, blada,
et legumina ex
provinciis, ci-
vitatibus, et locis
ditionis ecclae-
sticae.

tagere volentes, auctoritate apostolica et ex certa nostra scientia, ac de apostoliceae potestatis plenitudine, praesentibus perpetuo validuris, eas omnes et singulas, praeterquam ex causa vere onerosa, solutionis videlicet et exbursationis pecuniarum, extrahendi frumenta et cuiusvis alterius generis blada et legumina, ex quibusvis provinciis, civitatibus, terris et locis, nobis ditionique nostrae ecclesiasticae mediate vel immediate subiectis, quibusvis communitatibus, universitatibus et personis, tam saecularibus, quam quorumvis Ordinum regularibus, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis vel conditionis existentibus, ac etiam ducali, marchionali, comitali aut alia saeculari dignitate et excellentia, neenon cardinalatus honore fulgentibus, per nos et praedecessores nostros praefatos aut alios quoscumque, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decreulis et irritandis, etiam de necessitate exprimendis, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, ac alias quomodo libet concessas, approbatas et innovatas, illarum singularum veros tenores, ac si de verbo ad verbum praesentibus insererentur, pro sufficienter expressis habentes, revocamus, cassamus et annullamus, ac viribus vacuamus, illasque revocatas, cassatas et annullatas ac invalidas et viribus vacuas, nequinque prodesse aut suffragari posse seu debere decernimus et declaramus.

§ 3. Neenon hactenus de non extra-
hendo frumenta, blada et legumina hu-
iusmodi in provinciis, civitatibus, terris
et locis praefatis, tam a nobis, quam praedecessoribus nostris constitutiones et inhibitions emanatas, ac aliis quibusvis factas inhibitions, bannimenta, prohibitions et proclamata innovamus, ac sub

*Innovatio pro-
hibitionum e-
manatarum con-
tra extrahentes*

poenis in illis contentis observari voluntus.

§ 4. Districtius inhibentes quibusvis personis, etiam, ut praefertur, qualificatis, trahendi et poenae contravenientium. ne, in virtute sanctae obedientiae, ac sub nostrae indignationis, neconon confiseationis omnium honorum, et amissionis fendorum poenis, licentiarum seu facultatum, alias tamen quam ut praefertur, ex onerosa videlicet solutionis exbursationisque causa pecuniarum, concessarum, aut alio quovis praetextu, directe vel indirekte, frumenta et blada neconon legumina huiusmodi ex provinciis, civitatibus, terris et locis praefatis quocumque modo extrahere et alio asportare audeant vel praesumant.

§ 5. Ac mandantes, in virtute sanctae obedientiae, dilecto filio nostro Vitellotio, Sanetae Mariae in Via-Lata diacono cardinali Vitellio muncupato, sanctae Romanae Ecclesiae camerario, quatenus ipse, ultra ordinariam sui camerariatus officii facultatem, specialem quamdam et praeccipuam in praemissis euram habens, praesentem nostri motus proprii cedulam ac in ea contenta quaeunque ab eis, quos illa quomodolibet concernent¹ in futurum, firmiter et inconcusse observari, executionique debitae demandari; neconon in provinciis, civitatibus, terris et locis huiusmodi, ac alibi, ubi opus fuerit, publicari et notificari; neconon contradictores quoslibet et inobedientes ac praesentibus et inde pro tempore emanatis proclamatibus, bannimentis et inhibitionibus quibuscumque non parentes, quacumque appellatione et subterfugio remotis, auctoritate nostra compescat: ac si ei expediens et opportum fore videlitur, legitimis super his habendis servatis processibus, aut etiam simpliciter et de plano, neconon manu regia, ac sine strepitu et figura iudicii, sed sola facti veritate inspecta, illas censuras et praefatas ac

*Executoris
deputatio et la-
cultates.*

alias quascumque in eisdem pro tempore subsecutis bannimentis, inhibitionibus, proclamatibus et prohibitionibus contentas poenas incidisse et incurrisse declareret, easque ab illis exigi et recuperari faciat et procuret, sibi in praemissis omnibus et singulis amplam et omnimodam dantes et concedentes facultatem, potestatem et auctoritatem.

§ 6. Ac decernentes omnes et singulos frumenta, blada ac legumina, ut praefertur, extraentes et alio asportantes, facultates et licentias ex onerosa, solutio- merario, alioquin eis uti non possint. *Licentias ha-
bere praeten-
dentes ex causa
onerosa, verifi-
cent eorum ca-
merario, alio-
quin eis uti non
possint.* causa sibi concessas esse allegantes et praetendentes, antequam ipsi illis modo aliquo deinceps ullo umquam tempore uti possint, illas eorum eodem Vitellotio cardinale et camerario verificari debere, ac ad id teneri et obligatos existere; alioquin, ipsis non iustificatis et per eundem cardinalem camerarium non approbatis, eadem facultates et licentias, ac illarum vi- gore seu praetextu quascumque per eos frumentorum, bladorum et leguminum huiusmodi de cetero factas extractiones et asportationes, nullas et invalidas, ac de facto et nulliter ac praeter mentem et intentionem nostras factas fuisse et esse, ac personas taliter extraentes et asportantes poenas praefatas incidisse et incurrisse, ac ad illarum totalem satisfactionem penitus teneri.

§ 7. Non obstantibus praemissis ac *Clausulae de-
rogatoriae.* quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, neconon statutis, etc., etiam iuramento etc. roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, universitatibus, communitatibus ac personis, etiam, ut praefertur, qualificatis, quomodolibet, etiam motu, scientia, auctoritate et potestatis plenitudine paribus, etiam consistorialiter, etc. ac alias quomodolibet concessis etc., quibus omnibus et singulis, illorum omnium veros tenores

¹ Concernunt et concernent, Cherub. (R. T.).

praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanensuris, hac vice duntaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 8. Volumus autem ut deinceps, perpetuis futuris temporibus, nulli quarumcumque licentiarum, etiam ex causa onerario non ap- rosa, etiamsi propria auctoritate extra- probatae non valent. etio illis permissa sit, concessarum et concedendarum vigore, extractiones granorum, bladorum et leguminum huiusmodi, absque eiusdem camerarii cardinalis patentibus desuper concedendis literis, aliquo pacto in toto Statu Ecclesiastico facere possint aut valeant. Alioquin contrafacentes in praefatas poenas incidisse et incurrisse declaramus, et ab eodem cardinale camerario declarandos esse decernimus etc.

§ 9. Quodque sola praeSENTIS motus proprii signatura sufficiat et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, quaenamque regula seu constitutione apostolica contraria non obstante.

Placet, motu proprio. I.

Datum Romae apud S. Marcum, idibus augsti, anno vi.

Dat. die 13 augusti 1565, pontif. anno vi.

CXVIII.

Confirmatio gratiarum, privilegiorum et facultatis quaerendi elemosynas, abbatii, conventui et fratribus Ordinis S. Antonii Viennensis concessarum, quatenus concilio Tridentino non aduersentur 4.

Pius Papa IV, ad perpetuam rei memoriam.

Ex debito pastoralis officii nobis, meritis licet imparibus, divina dispositione

1 De huiusmodi gratiis et privilegiis vide in Bonifacii VIII constitutione xi, *In dispositione*, tom. iv, pag. 143.

commissi, circa monasteriorum et hospitalium infirmorum aliorumque piorum locorum statum prospere dirigendum, infirmosque in suis necessitatibus sublevandos paternae pietatis oculos intuentes, ea, quae pro illorum subventione ab Apostolica Sede emanant, quantum (salvis sanctorum Patrum decretis) nobis ex alto permittitur, approbationis nostrae subsidio libenter stabilimus, et in his alias disponimus prout, habita temporum ratione, cognitaque miserabilium personarum egestate, conspicimus in Domino salubriter expedire.

§ 1. Sane exhibita nobis nuper pro parte dilectorum filiorum Ludovici de Langiaco, albatis, et conventus monasterii ad Romanam Ecclesiamullo medio pertinentis S. Antonii de S. Antonio, Ordinis S. Augustini, Viennensis dioecesis, petitio continebat quod, licet in concilio Tridentino statutum sit ut quaestores eleemosynarum, eorumque nomen et usus deinceps in quibuscumque christianaee religionis locis penitus aboleantur, nec quaestores ad officium quaestarum huiusmodi exercendum ulla tenus admittantur, ipsum tamen concilium indulgentias et alias spirituales gratias, quibus non ideo christifideles privandos esse censuit, in posternum per ordinarios locorum, adhibitis duobus de capitulo, debitistemporibus populo publicandas esse decrevit, dans illi facultatem etiam elemosinas huiusmodi atque oblata sibi caritatis subsidia, nulla prorsus mercede accepta, fideliter colligendi, ut tandem omnes vere intelligent ecclestes hos Ecclesiae thesauros, non ad quaestum, sed ad pietatem exerceri.

§ 2. Et cum monasterium ipsum eius- Sed hospitalia Sancti Antonii eleemosyn. de- que hospitalia, praecitoriae et aliae do- stituta remane- bant, licet pro que dispersa, ad quae miserabiles illae eis quererentur personae horrendo sacri ignis cruciatu absq[ue] confes-

ionalium et in correptae recursum passim habere ibique dalgant. con- recipi, ali, medicari et substantari solent, ius fidelium eleemosynis, sine quibus apud eorumdem hospitalium plurimi pauperes infirmi nutriri non possent, hoc praetextu minime destituenda sint, prae- sertim eum eorum religiosi sive ministri plenarias indulgentias seu confessionalia misquam circuinferant; idecirco praefati Ludovicus abbas et conventus hinciliter supplicari fecerunt quatenus sibi, ut ne- cessariis hospitalium snorum sumptibus sufficere, suosque infirmos alere queant, opportune consulentes, privilegia, facul- tates et gratias eisdem hospitalibus con- cessa, quae praefato concilii decreto non aduersantur, approbare, ac alias eorum necessitatibus subvenire de benignitate apostolica dignaremur.

§ 3. Nos igitur, qui pauperum, praeser- Hie ideo P^m if. quaestarum et indulgentiarum usum restituimus, quatenus concilium Tridentinum contraria- tio[n]em gratia confirmat; tim intirmorum languentiumque, curam nequaquam abiiciendam, sed potius toto censemus, omnia et singula privilegia, facultates, indulta et alias gratias, eisdem monasterio et conventui suisque hospi- talibus, praecceptoribus, membris et aliis dependentiis et confraternitatibus ac cor- rum ablati, conventui, superioribus, praecceptoribus, confratribus et personis per quoscumque Romanos Pontifices praede-cessores nostres ac nos et Sedem praedictam haecne quomodolibet concessa, literarumque desuper confessarum tenores praesentibus pro sufficienter expressis ha- bentes, huiusmodi supplicationibus inclina- ti, eadem privilegia, indulgentias ac quaestuandi et alias facultates et indulta aliasque gratias, quae praefato concilii decreto commode coaptari poterunt, litera- que desuper confessas, ad hoc ut illis omnibus et singulis monasteriis ac eius hospitalia, praecatoria, domus et alia membra, dependentiae atque confraterni- tates, ad id per praefatum Ludovicum, mo-

dernum, et pro tempore existentem ab- batem seu conventum monasterii huius- modi, vel personam seu personas ad id ab eo vel ab eis deputatas, ad eorum be- neplacitum in scriptis designanda et spe- cificanda, iuxta ipsius decreti concilii Tri- dentini formam et tenorem ubilibet gentium uti, frui et gaudere; ipsique fideles indul- gentias et alias apostolicas gratias sibi propter ea concessas consequi libere et licite possint, quoad ea tantum, quae sunt in usu, et decretis dicti concilii Tridentini non repugnant, apostolica auctoritate, te- nore praesentium, confirmamus, approba- mus et innovamus.

§ 4. Ae adversus quoscumque revoca- Quoscumque suspensione. re- vocat, ficationes, cassationes, suspensiones et limi- tationes, etiam per nos haecne factas, in pristinum statum restituimus, reponi- mus et plenarie, iuxta formam dicti con- cilii, reintegramus; neonon illis perpetuae firmatis robur adiicimus, ac illa valida et efficacia, suosque plenarios et integros effectus sortiri, ac monasterio, hospitali- bus, praecitorio, domibus, confraterni- tatibus et aliis locis et personis, sic ut praesertur designandis et specificandis, ac eorum personis suffragari.

§ 5. Et sic per quoscumque locorum ordinarios et alios indices et commissa- rios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum enilibet quavis aliter iudi- candi et interpretandi facultate et aucto- ritate, iudicari et definiri debere; ac quic- quid securus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, atten- tari contigerit, irritum et inane decer- nimus.

§ 6. Quocirca venerabilibus fratribus archiepiscopo Caesaramustano et epi- scopo Venusino, sive eorum in spirituali- bus vicariis aut officialibus generalibus ac dilecto filio Curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori per praesen- tes committimus et mandamus quatenus Et ita iudicari- praecepit. Executores deputati.

ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte Ludovici et pro tempore existentis abbatis et conventus praedictorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra illos confirmatione, approbatione, innovatione, restituzione, repositione, reintegratione et decreto aliquisque praemissis pacifice frui et gaudere. Non permittentes eos vel eorum aliquem seu deputatos suos desuper per quosecumque quomodolibet indebitate molestari, perturbari vel impediri. Contradictores quoslibet et rebelles per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris remedia, eadem auctoritate nostra, appellatione postposita, compescendo; ac legitimis super his habendis servatis processibus, easdem censuras et poenas etiam iteratis vicibus aggravando; invocando etiam ad hoc, si opus sit, auxilium brachii saecularis.

§ 7. Non obstantibus praemissis ac felicis recordationis Bonifacii Papae octavi, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis (dummodo quispiam ultra tres diaetas praesentium vigore non extrahatur), et quibusvis aliis apostolicis ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus, neenon iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, ac omnibus illis, quae in literis privilegiorum, facultatum, indultorum et aliarum gratiarum huiusmodi non obstatre concessum fuit, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisi, ab eadem sit Sede indulatum quod interdicte, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam,

ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 8. Volumus autem quod transumptis ^{Transumptis credi iubet.} praesentium etc.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die xix augusti, MDLXV, pontificatus nostri anno sexto.

Dat. die 19 augusti 1565, pontif. anno vi.

CXIX.

Erectio civitatis Piae prope arcem Sancti Angeli de Urbe, et privilegia in ea aedificantium, ac ad eamdem translatio conventus et ecclesiae Sanctae Mariae Transpontinae nuncupatae.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Romanum decet Pontificem almam Urbem, in qua iussu Dei per vicarium suum beatum Petrum apostolorum principem Sedes Apostolica, ad omnium christifidelium commoditatem ac religionis augmentum, immobilis constituta, et copioso tum eiusdem Principis, tum exuberantis illius gloriosi Vasis electionis, coapostoli sui, innumerabiliumque Christi martyrum sanctissimorum sanguine Domino suo consecrata existit, nimurum ut Ecclesiae caput in ea potissimum civitate foret, quae principatum orbis iampridem sibi vendicasset, et ad quam, tamquam supremam orbis christiani metropolim communemque mortalium omnium patriam et altricem, magnus undequaque populi fit cursus, non solu[m] iustitia pietateque moderari, sed etiam eius pomerio, ad populum ibi quotidie, Domino benedicente, non mediocriter augescentem recipiendum, dilatato, novis subinde vicorum regionumque additamentis ampliare.

§ 1. Cupientes igitur, vestigiis felicis recordationis Leonis Papae IV, praedecessoris ^{Burgum Sancti Petri admodum}

~~ornavit Leo X. nostri, qui suburbium, quod Burgum Sancti Petri vocant, antea per piae memoriae Leonina.~~

Nicolaum III et alios plerosque Romanos Pontifices, etiam praedecessores nostros, iuxta praefati Principis Apostolorum basilicam, ad euriandum commoditatem, institutum, non mediocriter ornavit et ampliavit, illudque suo de nomine civitatem Leoninam appellavit, inhaerendo, pro ipsius Urbis decore et ampliatione, novam apud idem suburbium civitatem construere, populumque, quo libentius ad eam inhabitandam novisque aedificiis replendam se conserat, et in ea cum omni tranquillitate et commoditate aerisque salubritate degere possint, paternis favoribus et gratiis invitare, post varia, quae in Vaticano dictaque Leonina civitate feliciter opera nostra iampridem consurgere noscuntur aedificia.

Hic vero Pontifex apud diem burgum aedificato coepit aliud horcum, quod civitatem Piam etiam denominari non debet;

§ 2. Motu proprio et ex certa scientia nostra, ac de apostolicae potestatis plenitudine, omnipotentis Dei gratia per nos in primis ad hoc supplicibus votis implorata, ad eius laudem et gloriam, tractum illum inter vetera Leoninac civitatis moenia et muros, propugnaculaque ab arce S. Angeli ad Palatium Apostolicum, per nos nuper excitata, interiacente, quem etiam, ne eius incolis repentinae Tyberis inundationes, aerisque intemperies obesse possint, suggesta passim humo in altum elevari, cloacisque ad sordes elevandas aplis locis fulciri mandavimus, in civitatem Piam similiter de nomine nostro nuncupandam, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo erigimus et instituimus.

Conventumque ipso Deo, summo rerum opifice, civitatem et ecclesiam B. Marias Transfert ad ritum Piam et causa hic expressa;

§ 3. Et quoniam omne principium ab

Mariae de Monte Carmelo, qui in dicta civitate Leonina olim construetus reperiatur, et quem, pro fortificatione struendisque aggeribus areis nostrae S. Angeli, et alias ad publicam utilitatem dirui et solo aquari expedit, eum suis ecclesia, titulo, denominatione, fratribus et personis, cappellis, cappellani^s, altaribus, officiis et beneficiis, neenon cura animarum illi imminentे, foute baptismali, sanctorumque reliquiis et indulgentiis in ea existentibus, ac fructibus, redditibus, proventibus, iuribus, fundationibus, censibus, redditibus et privilegiis universis, ad eamdem civitatem Piam eisdem auctoritate et tenore transferimus.

§ 4. Ita ut dilecti filii prior et fratres illius, in eadem civitate Pia similem curam animarum habitatorumque ibi pro tempore degentium, cum omnibus honorebus et parochialibus ecclesias debitibus, solitis et consuetis, habeant et exerceant; dieisque habitatores ecclesiam conventus translati huiusmodi pro sua parochiali nanciscantur et recognoscant, parochianique dictae ecclesiae existant et nuncupentur. Ac iidem prior et fratres, omnibus et singulis gratiis, favoribus, exemptionibus et libertatibus, privilegiis et indulgentiis, quibus alii dictae civitatis Piae incolae et habitatores utentur et quomodo libet gaudebunt, similiter uti et gaudere possint.

§ 5. Et insuper, ut devotio non solum dictorum incolarum, sed etiam totius populi Romani ad dictam ecclesiam visitandam et frequentandam angeatur, ultra alias indulgentias et gratias spirituales illi haecenus concessas, de omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum suorum praedictorum auctoritate confisi, universis et singulis utriusque sexus christifidelibus, vere poenitentibus et confessis, seu statutis a iure temporibus confitendi propositum habent;

Et oneribus, Cherub. (R. T.).

Eiusque fratribus concedit omnia privilegia habitantibus in civitate Pia concessa;

Et eundem ecclesiam visitantibus etc. indulgentias concedit;

tibus, qui intra decennium proxime futurum annuatim dictam ecclesiam in singulis Domini X. I. C. ac eiusdem gloriosissimae Virginis Matris festivitatibus, ac etiam qui infra triennium proximum singulis dominicis diebus, antequam praefatam nondum dirutam, seu post eius demolitionem noviter construendam, ecclesias praedictas devote visitaverint, et Orationem Dominicam ac Salutationem Angelicam ibi ter recitaverint, quoties id fecerint, toties plenariam omnium peccatorum suorum remissionem misericorditer in Domino concedimus et elargiunur in forma Ecclesiae consueta.

§ 6. Et insuper, pro conventu eiusque Situm pro nova ecclesia et convenientem, arbitrarii designari, aream situmque convenientem, arbitrio dilectorum filiorum nobilis viri Gabrieli Serbelloni, dicti Burgi et militum nostrorum praetorianorum praefecti, nostri, secundum carnem, fratris consobrini, et Horatii Nari ac Hieronymi de Pichis, nobilis Romani, modernorum, et pro tempore existentium ipsius Urbis magistrorum viarum, assignari volumus atque mandamus. Quibus etiam priori et fratribus, pro satisfactione damnorum demolitionis ecclesiae, bis mille scuta solvi et numerari iussimus. Antiquum autem conventus et ecclesiae praefatorum situm, cum primum dicta ecclesia diruta fuerit, ex nunc prout ex tunc profanatus, et pro area ac propugnaens dictae arcis ad profanos usus reducimus et convertimus.

§ 7. Vias autem ac domos, palatia ceteraque aedificia solita dictae civitatis Piæ vnitatem Plani fonte et ludo litterario ornari mandat.

Et dictam civitatem Plani fonte et ludo litterario ornari mandat.

vulgariter nuncupati, frigoris aestusque defendendi gratia, eodem pariter arbitrio construi et fabricari; ac, ad publicam dictatorum incolarum et habitantium utilitatem et refrigerium, ex Palatio Apostolico destinatis vel aliis commodioribus aquis

fontem in medio dictae civitatis excitari; Iudumque literarum seu scholam publicam pro pueris et adolescentibus gratis edocendis similiter institui et aperiri, magistroque et praceptor, qui literis et bonis moribus eos instruat, de honesto salario, ex proventibus gabellae Studii almae Urbis assumendo, provideri statuimus et ordinamus.

§ 8. Et, ut promptius et alacrius ad Ecclesiasticorum ibi aedificandum omnes, cuiusvis gradus et conditionis, alliciantur et invitentur, qui buscumque personis ecclesiasticis, etiam quacumque dignitate fungentibus, ut pro ea quantitate, qua ibi aedificaverint, de rebus et bonis suis quibuscumque in Urbe et alibi ulicunque locorum consistentibus, etiam quae sub nomine spoliorum Canierae Apostolicae debitorum comprehenduntur, ultra aedificia praefata, testari et alias disponere. Neenon ipsis in infirmitate constitutis, ac etiam laicis, ut praefertur, aedificantibus, etiam in alma Urbe et Romana Curia praesentibus, dummodo per viginti dies supervixerint, quaecumque venalia dictae Curiae officia, etiam per procuratorem, pro concurrenti factaruin a se fabricarum huiusmodi, resignare ac cedere; et resignationes huiusmodi omnino admitti debere et admissas censeri per simplicem consensum desuper praestandum, ac suum plenarium effectum sortiri. Regularibus vero, ut domos per ipsis in dicta civitate constructas, personis, etiam incapacibus, etiam iuxta privilegia montis fidei de Urbe, et quae dilectis filiis illius portionariis montistis nuncupatis concessa sunt, similiter concessa sint et esse intelligantur, etiam inter vivos et causa mortis donare et relinqueret ac alias de illis disponere.

§ 9. Ecclesiis vero et locis piis quibuscumque, quae penes quamcumque idoneam personam aut aedem sacram et in quocumque loco pecunias, ad effectum

illas in emptionem aliorum bonorum stabilium in evidentem utilitatem convertendi, depositas tenent vel in futurum tenebunt, illas in domorum, in dicta civitate Pia, aedificationem exponere; quae sic expositae in evidentem utilitatem ipsarum ecclesiarum et locorum piorum cessisse et cedere censeantur.

Lacorum et
dam et clericorum,

§ 10. Ac laicis, etiam coniugatis, et clericis in ipsa civitate Pia aedificantibus, quod pensiones super beneficiorum ecclesiasticorum fructibus, redditibus et preventibus sibi assignatas, ad ratam decensemtorum, pro quolibet centenario per eos in fabricando pro tempore expenso, recipere, retinere et percipere, ac alias in quasvis personas, etiam in mortis articulo, et prout eorumdem Sanctorum Petri et Pauli ac Pii nuncupati milites, iuxta privilegia per nos et praedecessores nostros sibi concessa, formamque eis traditam, etiam absque consensu dicta beneficia obtinentium desuper habendo, parviter transferre. Ita quod privilegia eadem sic aedificantibus laicis, etiam clericis, etiam praelatis et religiosis concessa et communicata censeantur.

Impudicarum vulgus appellat, et aliae in honestae mulierum ibi aedificant, pri-
vileg. contra const. Leonis X et Clem. VII ei-
Pauli III.

§ 11. Impudicæ vero, quas curiales pro sculis quingentis aedificaverint, tam de suis aedificiis huiusmodi quam aliis earum bonis quomodocunque, etiam ex turpi quaestu acquisitis et acquirendis, similiter testari et disponere libere et licite valeant; nec tales mulieres, testatae vel ab intestato decadentes, aliquam partem monasterio Convertitarum de Urbe, iuxta dispositionem Leonis X ac recolendae memoriae Clementis VII et Pauli III, Romanorum Pontificum etiam praedecessorum nostrorum, et eorum privilegia, debitam relinquere teneantur, sed dicta eorum bona libere et integraliter, tam ex testamento quam ab intestato, ad earum haeredes pervenire debeant.

§ 12. Quodque domus et aedificia quemque, per quosvis in dicta civitate Pia pro tempore constructa, ex quoemque crimine et delicto, praeterquam haeresis et laesae maiestatis, confiscari non possint, ad instar privilegiorum montis fidei, sed eorum dominis et successoribus suis, perinde ac si delicta non commisissent, perpetuo firma et illaesa remanere debant, eisdem auctoritate et tenore, perpetuo concedimus et indulgemus etc.

§ 13. Ceterum, ne in ipsa civitate Pia aedificare volentes a fundorum dominisullo modo retrahantur, etiam perpetuo statuimus et ordinamus quod, intra annum a data praesentium computandum, in quovis civitatis Piae loco aedificare voluntibus, domini fundi, si ipsi aedificare noluerint, seu se aedificare velle dicentes, nisi infra trimestre aedificare coeperint, fundum huiusmodi pro annuo censu perpetuo, ad rationem unius iulii pro qualibet cappa, dare et locare teneantur, et ad id compelli possint et debeant. Ipsique conductores sive censuarii a solutione primi semestris omnino liberi et exempti sint et esse intelligentur. Quodque, tam fundorum domini quam conductores et censuarii, infra sex menses a data praesentium, a die locationis respective computandos, fabricas huiusmodi omnino inchoare: et in fundo centum kannarum, conductores, mille; fundi vero domini, quingentorum scutorum summas in fabricam exponere; et ita proportionabiliter aedificare voluntes, tam domini soli quam conductores, pro silvis quantitate et ad ratam huiusmodi, fabricare teneantur.

§ 14. Conductores autem praefati eoru[m]que haeredes et successores, quandomcumque sibi placuerit, eosdem fundos, etiam ad ecclesiæ, hospitalia vel alia quaecumque loca pia quomodolibet pertinentes, iuxta facultates sanctæ memoriae Sixti IV et Alexandri VI et Leonis X,

Aedificia ibidem constructa confiscari nequeant, iuxta privilegia montis fidei.

Dominum fundorum ibidem existentium debent aedificare aut aedificare voluntibus locare, ut hic.

Conductores autem eorumdem fundorum, aquila decima parte, eos alfrancare possunt.

etiam Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, aucta decima parte census, francare, et se ab huiusmodi censu liberare ac totaliter eximere valeant.

Aliud privilegium aedificandum.

§ 15. Praeterea, qui in civitate Pia aedificaverint, in venditionibus viridiorum, vinearum et terrenorum in partibus Transiberim existentium, quoquo modo pro tempore faciendis, aliis qui in dicta civitate Pia non aedificaverint, etiam si vicini rerum et bonorum venalium huiusmodi existant omnino, arbitrio tamen praefato, praeserri possint et debeant, prout et quemadmodum si ius congrui seu protimeseos, ratione vicinitatis, communioonis vel alias quomodocumque, haberent, in quibus etiam qui prius aedificaverit, ceteris praefreratur.

Civitas Pia gaudet omnibus privilegiis civitatis Leoninao.

§ 16. Porro dictam civitatem Piam, postquam constructa et aedificata fuerit, etiam ex nunc prout ex tunc, regimini, administrationi, gubernio et iurisdictioni eiusdem moderni et pro tempore existentis praefecti, adinstar ipsius civitatis Leoninae, aequo principaliter et sine aliqua differentia, subiicimus; eamdemque omnibus et singulis privilegiis, honoribus, favoribus, gratiis et facultatibus, neenon statutis et consuetudinibus, quibus dicta civitas Leonina utitur, potitur et gaudet, uti, potiri et gaudere similiter aequo principaliter posse; dictumque praefectum pro tempore existentem utriusque civitatis, Leoninae videlicet atque Piae, capitaneum seu praefectum principaliter denominari et describi debere volumus.

Excoitorum deputatio et facultates.

§ 17. Dilecto filio Vitellio, Sanctae Mariae in Via-Lata diacono cardinali Vitellio nuncupato, moderno, et pro tempore existenti sanctae Romanae Ecclesiae camerario, neenon eiusdem modernis et pro tempore existentibus praefecto et viarum magistris, motu proprio et ex certa scientia, districte praecipiendo, mandantes quatenus ipsi vel duo aut unus eorum,

per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quacumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte alicuius praedictorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, ac conductoribus et aedificantibus, corumque haeredibus et successoribus, ac omnibus et singulis aliis supra nominatis, in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant, auctoritate nostra, praesentes literas et omnia in eis contenta ab omnibus, etiam sub poenis eorum arbitrio imponendis et applicandis, firmiter et inviolabiliter observari, illasque debite executioni demandari procurent. Nos enim illis et eorum cuiilibet, omnia et singula praemissa faciendi et exequendi, et quae in eis dubia inciderint, declarandi et interpretandi, ac tempus et tempora in praemissis prorogandi et moderandi, ceteraque in his et circa ea necessaria et opportuna gerendi, plenam, liberam et omnimodam facultatem et potestatem concedimus per praesentes.

§ 18. Neenon omnia et singula praemissa, valida et efficacia existere, suosque plenarios et integros effectus sortiri et inviolabiliter observari, ac singulis supradictis suffragari. Sieque in omnibus et singulis praemissis per camerarium praefatum et dilectos filios dictae Camerae praesidentes et clericos, ac quoscumque indices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palati Apostolici auditores, ac ipsius sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuiilibet quavis alteri indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; ac quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane dcernimus.

§ 19. Non obstantibus praemissis ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac Camerae Urbis et basiliceae praedictarum et aliarum ecclesiarum ac monasteriorum et Ordinum quo-

rumcumque, neenon quibusvis aliis, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, illis, eorum superioribus, magistratibus, ac etiam dilectis filiis populo Romano, sub quibusvis tenoribus et formis ac quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, ac irritantibus et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu et scientia similibus, ac de apostolicae potestatis plenitudine, etiam per nos, etiam consistorialiter et alias quomodolibet concessis, ac etiam pluries approbatib; et innovatis. Quibus omnibus, etiamsi, pro sufficienti illorum derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huinsmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter insertis et expressis habentes, illis alias in suo labore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse, pari motu, derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Sanctio ppon. § 20. Nulli ergo omnino hominum liceat etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, decimo kalendas septembrib;, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 23 augusti 1565, pontif. anno vi.

CXX.

Confirmatio et extensio iurisdictionis sanctae Romanae Ecclesiae cardinalis camerarii et magistrorum viarum almac Urbis.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Inter multiplices curas, quae mentem nostram undequaque sollicitant, illi sum-

ma ope iampridem incumbendum nobis esse statuimus ut aliam Urbem nostram, perpetuam vicarii Christi spiritualisque imperii Sedem, longe felicioribus, quam primum illud temporale partum fuerat, auspiciis stabilitam, in communemque totius christiani populi patriam, sicut bonis moribus omnique virtutum genere perornatam, ita templorum et aliarum, tam sacrarum et publicarum quam privatuarum aedium, platearum et viarum pulchritudine, neenon murorum propugnaculorumque firmitate decoratam, ac etiam pomeriis suis longe lateque ¹ insigniter ampliatam, cum Dominus hunc nostrae peregrinationi modum duxerit imponendum, relinquamus; et, ut haec votis nostris respondeant, eorum curam sollicitudinemque egregiorum civium prudentiae libenter committimus, qui sciant, velint et valeant id muneric diligenter amplexari et fideliter exercere.

§ 1. Dudum siquidem felicis recordationis Sixtus Papa IV, praedecessor nostrus, cupiens ipsius Urbis etc. ².

§ 2. Et successive piae memoriae Leo Papa X, etiam praedecessor etc. ³.

§ 3. Nos autem eiusdem almae Urbis ornatui, ampliationi, decori et pulchritudini aerisque salubritati, non minus quam ipsi praedecessores consuluerunt, quantum in nobis est, consulere, et quemadmodum illam civitatem nostram Piam ampliavimus, moenibusque ac propugnaculis munivimus, eam quoque ut munitam ita etiam ornatam ac speciosam reddere cupientes; eorumdem praedecessorum vestigiis inhaerendo, similiter motu proprio et ex certa scientia nostra ac de pari potestatis plenitudine, singulas Sixti et Leonis praedecessorum eorumdem literas praedictas, eun supradictis ac etiam aliis omnibus et singulis in eis contentis clausulis, ac inde secuta quaecumque, ancto-

Sixtus IV edit
dit bullam hic
citatam,

Leo etiam X.

Hic Pontifer
confirmat dictas
constitut. Sixti
IV et Leonis X;

¹ Prolatis addit Cherub. (R. T.). ² Omittitur relatio huius bullae, quia eam habes in tom. v, pag. 273, *Etsi de cunctarum*. ³ Omittitur etiam hiac relatio, quoniam ipsa bulla est in tom. v, pag. 633, *Inter curas*.

ritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo confirmamus, approbamus et innovamus. Decernentes easdem literas in omnibus et singulis illarum partibus, etiam hic non expressis, etiam in quibus forsitan hactenus usu receptae non sunt seu non esse dici possent, perpetuis futuris temporibus inviolabiliter et ad unguem, ab omnibus observari debere, ac omnes et singulos ad illarum observationem omnino teneri et efficaciter obligatos existere et censeri. Ac ad id opportunis iuris et facti remedii, etiam per censuras et poenas in eisdem literis appositas et inflatas, cogi posse et etiam debere.

§ 4. Praeterea, cum non sine animi no-

Prefigitque terminum ad edificandum il- lis qui aedificare promiserunt, et sub tali pre- testa vicinorum domos sibi ven- di fecerunt;

stri displicentia intellexerimus ea, quae per praefatos praedecessores in praenarratis literis, pro publico aliae Urbis commodo et honore, ordinata fuere, contrarium sortiri effectum, quandoquidem licet, iuxta earum tenorem, in praemissis et forsitan certis aliis ibi expressis casibus, camerarius et magistri viarum, qui pro tempore fuerunt, quamplures ad domos suas vicinis, se ibi aedificare velle dicentibus, seque id facturos etiam cum obligatione promittentibus, vendendum coegerint, multi tamen emptores huiusmodi, obligationibus per eos ad nova aedificia inchoandum et perficiendum, seu iam constructa ampliandum, pactis, modis et formis ac sub poenis in sententiis camerarii et magistrorum viarum, iuxta formam dictarum literarum promulgatis, contentis non obstantibus, postquam dictas domos, antiquis dominis eiectis, habuerunt, nova aedificia per se promissa facere seu iam constructa ampliare non curarunt, memoratas praedecessorum praefatorum constitutiones et antiquos domorum dominos, simul eludendo, et poenas praefatas damnabiliter incurrendo; indignitatibus huiusmodi, ut par est, providere volentes, eisdem auctoritate et tenore statuimus, volumus et ordinamus ut qui, infra sex menses a die publicationis praesentium, promissiones per eos a vi-

ginti annis citra factas et in futurum faciendas non adimpleverint, ac propterea poenas, iuxta formam dictarum literarum, incurrent, manu regia ad solutionem poenarum huiusmodi per camerarium et viarum magistros praefatos cogantur; quarum poenarum una fabricae seu munitioni murorum civitatis nostrae Piae, et altera medietates camerario et viarum magistris praefatis applicentur; et nihilominus ipsi elusores ad dictas domos pro eodemmet pretio, quo illas eauerunt, primis dominis retrovendendum a camerario et magistris praefatis cogi possint.

§ 5. Et quum pluries hactenus sit in literis Sixti praedecessoris huiusmodi dubitatum an domini vendere volentes deberent requirere vicinos super venditionibus domorum, plateolarum, sediminum, situm vel casalenorum ipsis vicinis contiguorum, per eosdem dominos faciendis, ad obviandum litibus, quae ex hac causa deinceps oriri possent, hac nostra perpetuo valitura sanctione, statuimus et ordinamus ut in futurum, sive vicinus requisierit prius venditorem seu vendere volentem super venditione domus, plateolae, sediminis, situs vel casaleni, sive non requisierit, semper ad hoc ut venditio, aliis quam vicinis facta vel facienda, valida sit, suumque sortiatur effectum, venditor sive emptor domus huiusmodi vicinum, ipso personaliter reperito, si haberi poterit, per unum; sin autem, facta diligentia, personaliter reperiri commode non poterit, per duos ex mandatariis vel nostris cursoribus domi dimissa copia; in absente vero per editum publicum requirere vel requiri facere debeat et teneatur an ipse vicinus velit domum venditam seu venalem huiusmodi pro pretio, per dictum emptorem seu emere volentem, non vicinum, vere et non ficte, oblato, soluto aut promisso et cum eisdemmet pactis et conventionibus.

§ 6. Qua quidem requisitione seu intimatione per venditorem seu emptorem Vicinosque post intimationem. adimplere debere indicta;

fuerint, intra quindecim dies non acceptaverint, et summam eum empte seu emere volente non vicino conventam non promiserint, et de fabricando ad certain summam arbitrio magistrorum viarum, sub certa poena eisdem magistris benissa, se non obligaverint, et deinde intra alios quindecim dies dictam summam realiter et cum effectu, si vere et realiter in primo instrumento vel contractu ¹ aut obligatione vel conventione contenta non adimpleverint, tunc venditio, aliis quam vicinis facta vel facienda huiusmodi, firma et valida remaneat. Sin vero praefata intimatio modo quo supra facta non fuerit, tunc venditio, iuxta praefatarum Sixti praedecessoris literarum formam, facta pro vicino intelligatur. Et si praedicta intimatio facta non fuerit, volumus quod ad rescissionem primi instrumenti huiusmodi venditionis unusquisque vicinorum praedictorum semper et quandocumque admittatur, nec illi via sit praeclusa, nisi post annum a die scientiae venditionis, quam scientiam declaramus sufficere tantum in generali, nempe scire rem fuisse venditam, etiam quod pretium et aliae qualitates fuerint ignoratae.

§ 7. Et concurrentibus, in cuiusvis seu quorumvis domorum, plateolarum, sediminum, situum et casalenorum emptione, inquilino et vicino, ipse vicinus eidem inquilino ac alias, servata praemissarum literarum forma, omnino semper preferatur et praeferri debeat.

§ 8. Et, ad obviandum simputationibus et fictionibus, quae plerumque in similibus instrumentis venditionum, etiam forsan ad eludendum huiusmodi nostras et nostrorum praedecessorum ordinationes, inter venditores et emptores, praeceps exprimento maius pretium in instrumento quam vere et realiter sit solutum vel convenit, intercedere consueverunt, volumus quod venditiones, in quibus huius-

modi simulationes, praesertim circa pretii quantitatem, intervenerint, omnino nullae sint; et nihilominus, tam pretium per emptorem solutum vel promissum quam res sic vendita ad nos et Sedem Apostolicam eo ipso devolvatur, pro una fabricae civitatis nostrae Piae seu illius murorum, et pro altera medietatibus cameraio et magistris praefatis irremissibiliter applicanda, prout ex nunc applicamus.

§ 9. Et insuper, pro maiori officii dilectorum filiorum Horatii Nari et Hieronymi Pichi, modernorum, et successorum suorum pro tempore existentium magistrorum viarum dictae Urbis dignitate simul et auctoritate, ac ad obviandum evallationibus, quae in dies, super eorum officio et privilegiis ac facultatibus suis, subinde emergere possent, omnia et singula ac quaecumque privilegia, facultates, gratias, praerogativas et indulta magistris viarum Urbis eorumque officio huiusmodi per praefatos et quosvis alios Romanos Pontifices praedecessores nostros, ac etiam per nos et dictam Sedem haec tenus quomodolibet et specialiter per unam motus proprii schedulam a piae memoriae Pauli Papa III, similiter praedecessore nostro, editam, incipientem *Inter alias innumerabiles et graves, concessa, in primis et ante omnia, eisdem auctoritate et tenore, approbantes, similiter perpetuo statuimus, ordinamus, decrevimus et declaramus quod quaelibet pars et clausula sive constructio, tam supradictarum per Sextum et Leonem ac Paulum, ac quarunvis aliarum, per quoscumque alios Romanos Pontifices praedecessores et etiam respective successores nostros, ac nos et Sedem eamdem editarum et quandocumque calendarum literarum, et etiam, pari motu, signatorum rescriptorum, officium et facultates magistrorum viarum Urbis huiusmodi quomodolibet concernentium et respicientium,*

Constitut e-
tiam quascumque
Pontificum
constit. editas
circum officium
et facultates
magistror. viarum,
et dubia
in ornatum Ur-
bis interpretari
decerunt.

Vicinos quo-
que praeferen-
dos esse inqui-
lins declarat;

Similaresque
venditiones an-
nullat, et con-
trahentib. poe-
nas imponit;

¹ Cherub. hic addit: *fuerit soluta, non solve-
rint; et si nondum fuerit soluta, omnia in eodem
instrumento vel contractu (R. T.).*

sic, ubi sensus erit vel videbitur esse dubius, semper in dictae Urbis favorem et ornatum intelligatur, accipiatur et interpretetur, ac intelligi, accipi et interpretari, et ita a camerario et magistris praefatis, in causis coram eis vertentibus, indicari et desiniri debeat; inque ipsum in literis et rescriptis praefatis, si opus sit, favorable, non autem odiosum sit et esse censeatur; et etiam ad effectum praefatum casus dicatur comprehensus, potius quam extensus, quacumque interpretatione, sensu, intelligentia, opinione aut alia re in contrarium quomodolibet faciente non obstante.

Vicinis etiam fabricare volentibus, docernit alios vicinos domos, tam locari solitas quam non, vendere debere;

§ 10. Praeterea, ne fabricare suaque aedificia ad Urbis ornatum ampliare volentes, propter loci defectum, cum interdum domos vicinas locari solitas, quas eis, vigore literarum praedictarum, emere licet, non habeant, seu domus ipsae vicinae a propriis illarum dominis sint habitatae, a suo proposito abstrahantur, et non possint, propter situs carentiam, fabricas et palatia sive domos, ut aiunt, requadrare, ideo statutum dicti Sixti praedecessoris super domorum locari solitarum dominis ad illarum venditionem vicino seu vicinis fabricæ, domumque seu domos suas ampliare volentibus, faciendam compellendis, ut praefertur, editum, ad quaseumque domos, hortos, terrena, etiam per proprios eorum dominos inhabitari solita, easu quo videlicet vicinus palatium aut aliquam magni momenti fabricam, domum, hortum seu terrenum vicini a duobus lateribus ad minus circumdantem, et domus, horti vel terreni convicini pretium seu valorem quadruplo excedentem, inchoaverit seu inchoatum perficere voluerit, etiam si tales domus, horti et terrena, quorumvis monasteriorum, ecclesiarum vel hospitalium vel aliorum piorum locorum, extra tamen septa monasteriorum, ecclesiarum aut piorum

locorum huiusmodi, dietisque monasteriis et aliis locis piis minime contigua existant, ita quod statutum Sixti huiusmodi, non solum in locari sed etiam, easu praedicto, in per proprios eorum dominos habitari solitis dominibus, hortis et terrenis, locum omnino habeat et ad unguem observari debeat. Ac domini domorum, hortorum et terrenorum ipsorum, etiam per eos habitatorum, ad illorum venditionem vicino seu vicinis huiusmodi fabricam construere seu perficere volenti seu volentibus, et etiam in domo fabricanda seu amplianda non habitantibus nec habitare solitis, per camerarium et magistros viarum praefatos, pro pretio aestimando, et plus decima illius parte, et alias iuxta literarum Sixti et Leonis huiusmodi formam et tenorem, faciendam, arbitrio dictorum camerarii et magistrorum, per eos, etiam manu regia, cogi et compelli possint.

§ 11. Et insuper Sixti praedecessoris statutum ad casalena per plures pro indiso possessa, et in maximum Urbis detrimentum plerumque diruta vel discoperta, ita quod ipsi omnes consortes eorumdem casalenorum possessores ad dicta casalena restaurandum et cooperendum, ac inibi magistrorum praefatorum arbitrio fabricandum, vel, si et prout eisdem magistris melius videbitur, uno vel pluribus ipsorum consortium fabricare volenti seu volentibus, reliqui consortes fabricare nolentes vel differentes, ad suas portiones consorti vel consortibus fabricare volenti seu volentibus, pro pretio per peritos aestimando, vendendum; et consors seu consortes fabricare volens seu volentes, ad portiones praedictas emendum; aut si nullus ipsorum fabricare voluerit, ipsi omnes ad dicta casalena vicino seu vicinis domorum contiguous pro pretio, ut praefertur, aestimando, vendendum; ac idem vicinus seu

Idemque servari mandat in casalenis;

vicini ad illa emendum per camerarium et magistros praefatos, eorum arbitrio, etiam manu regia, sub poenis sibi benevisis, respective compelli possint, et nihilominus contravenientes cadueitatis et alias in praesentibus appositas poenas incurvant, perpetuo extendimus et ampliamus.

§ 12. Et cum multae viae, in eadem Urbe iampridem de novo inchoatae, im-
perfectae remaneant, ac in pluribus ea-
rumdem viarum locis, non solum illae
domus, sed ne parietes quidem seu muri
constructi reperiantur, et variis in locis
domus ad invicem divisae, distantes, se-
paratae et truncatae remaneant, in eius-
dem Urbis non modicam deformitatem et
locorum eorumdem deturpationem, et
(quod peius est) in dictis locis sic de-
sertis sordes et immunditia passim pro-
iiciantur; nos, huiusmodi incommodis ob-
viare cupientes, volumus et ordinamus
ut in omnibus et singulis huiusmodi locis
unusquisque dominus, sive directus sive
utilis, in domo a se possessa vel cas-
leno, sic truncata vel truncato, aut in situ
vel solo aut alio loco suo proprio, sal-
tem muro seu pariete claudere, illamque,
illud vel illum, infra sex menses a die pu-
blicationis praesentium pro tempore fa-
cienda; in domibus vero de novo inci-
dendis, pro viis seu plateis construendis,
infra sex menses a die integræ satisfactio-
nis, a magistris vel aliis ipsis dominis do-
morum factæ, computandos, muris seu
parietibus, saltem usque ad primum so-
lare, includere beat et teneatur, sub
poena ad arbitrium eorumdem magistro-
rum viarum imponenda, per quemlibet
contravenientem eo ipso toties, quoties
contravenerit, incurrienda; et si loca ipsa
sint censalia sive emphyteutica, et ec-
clesiis, monasteriis seu aliis locis vel
personis quibusvis respondentia, ipsa, di-
ctis sex mensibus elapsis, ad suos directos

dominos cum eodem onere fabricandi
seu muro claudendi, dummodo, si perso-
nae ecclesiasticae sint, eorum liberatio-
nem sive affrancationem, iuxta formam
praedictarum literarum faciendam, non
impedierint, devoluta sint et esse cen-
seantur: etiamsi domus, situs et casalena
praedicta sint ecclesiarum, monasteriorum
seu piorum locorum quorumecumque. Et
ita per quosecumque iudices iudicari de-
bere mandamus. Possint tamen dicti via-
rum magistri eumdem terminum sex men-
sium, pro qualitate locorum et persona-
rum, ubi eis videbitur, prorogare.

§ 13. Et nihilominus ex nunc quibusvis
locorum praefatorum inquilinis seu af-
ficiutiariis, ne, facta prius ipsis simplici
dictorum magistrorum inhibitione, loco-
rum eorumdem pensiones vel census do-
minis suis, sub poena iterandæ solutionis,
persolvant, sed eas et eos, etiam invitatis
dominis, in expensis pro praemissis ne-
cessariis convertant, et muros ad dictam
altitudinem, si sat erit, perficiant, donec
et quoisque eisdem locis, ut praefertur,
fabricatum fuerit, inhibemus pariter et
interdicimus; quodque deinceps domini
conductoribus ipsis illas bonas facere te-
ueantur; et in eventum contraventionis, ac
soluta per ipsos inquilinos seu condu-
tores pensione, et dicto pariete ad minus
usque ad primum solare non perfecto,
eosdem inquilinos seu conductores de
suo proprio ad dictam constructionem
teneri et obligatos esse volumus et etiam
declaramus.

§ 14. Et in domibus ita incisis sive de
novo incidendis carum domini per nos
ita sint gravati ad fabricandum, vel muro
claudendum, ut praefertur, ad minus us-
que ad primum solare, et multoties ipsi
domini inhabitantes ex hac causa maxi-
mam recipient incommoditatem, cum ex
ipsa incisione domus ipsorum remaneant
incommodiae; idcirco in casu et casibus

*Et inquilinos
pensiones et
census dominis
illarum domo-
rum solventes,
in huismodi
reaptatione ex-
ponere posse et
debet declarat;*

*Dominosque
domorum pro
construen. viis
incisarum, vici-
nos etiam habi-
tantes, ad eas
sibi vendendas
cogere posse
decernit, si do-
mus incisae in-
commodae ef-
fectae sint, et
a dominis in-
habitatae;*

praefatis, ubi domus per dominos inhabitac pro viis seu plateis construendis incisae fuerint, et sic incommodae effectae et resarcitae, ibideisque intra sex menses vel postea fabricatum fuerit, domos contiguas, etiam per dominos inhabitatas, qui non fabricaverint, praefatis dominis, qui fabricaverint sic domos incisas, dominos praefatos vicinos, etiam habitantes, ad vendendum pro pretio per duos peritos et, in eventum discordiae, per magistros praefatos aestimando, et plus decima illius parte, ut praefertur, per camerarium et magistros praefatos eorum arbitrio, etiam a tribus lateribus domos vicinorum non circumdantes, nec duplum, nec triplum in valore excedentes, manu regia compelli posse volumus et etiam mandamus.

§ 15. Cumque, tam in de Populo, et de

*Et dominos si-
tuum vacuum
fabricare in eis
debet, alioquin
magistros via-
rum eos, alii
locare vel ven-
dere posse, ut
ibi fabricetur,
mandat;*

Piae nuncupatis, quam aliis dictae Urbis viis, quamplurimi situs seu praedia rerum periantur muris domibusque omnino vacui, quo fit ut viae ipsae lateribus sterni seu pavimentari et ad ornatum reduci nequeant, pariter, sub poenis praefatis, volumus, statuimus et ordinamus quod situum praedictorum domini, infra eosdem sex menses, in dictis sitibus, vel muros, ut praefertur, vel edifica construere, seu construi facere debeant et teneantur. Ita quod, lapso sex mensium termino, praefati magistri viarum situs praefatos, in quibus, ut praefertur, fabricatum non fuerit, quibuscumque personis ac pro pretio reperibili, locare et concedere; seu, si camerario et magistris ipsis melius videbitur, situs ipsos quibuscumque personis pro pretio huiusmodi, in manibus eorum depositariorum, ad effectum illud postmodum dominis dictorum situm consignandi, facta tamen per dominos praefatos ratificatione venditionis praefatae per magistros factae, et datis idoneis

cautionibus in forma, iuxta formam statutorum Urbis, deponendo, vendere et alienare libere et licite ac valide etiam possint ad effectum praedictum.

§ 16. Et quoniam in alma Urbe quamplurimi adsunt viculi latitudinis duorum vel trium palmorum, aut circa, in quibus variae sordes et immunditia contineantur, et muri circum circa existentes, putrefactione corruptis, foetorem, cum pestiferi et mali aeris generatione, inducunt, adeo ut, tempore procedente, dicti muri corruant et collabantur et lapsi eiiciantur, ut deinceps unicus murus pro utroque latere domorum continuorum inserviat, sub eisdem poenis, quod de cetero nemo, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis vel conditionis existens, in vel super muris huiusmodi trabes aut tigna seu quid aliud apponere, caminos vel quidpiam aliud construere, vel murum dicti viculi elevare, seu aliquod ibi aedificium fulcire, aut alias illis uti vel iniuri queat, nec debeat. Muratoribus vero quibuscumque, ne de cetero, sub exilio a toto Statu Ecclesiastico et bonorum suorum confiscationis poena, in dictis muris, pro illarum reparacione aut de novo extractione, manum et operam apponere vel quicquam operis ibidem facere seu fabricare audeant vel praesumant. Et ulterius, ad tollendos dictos muros et viculos, volumus quod ille ex vicinis, qui primus volnerit fabricare, possit (habita tamen a praefatis magistris licentia, etiam absque alicuius pretii solutione cuiquam facienda) eosdem viculos sibi assumere, appropriare et vindicare, et super muro sui vicini tigna, lapides, camenta et trabes aliaque ad fabricam suam necessaria apponere, namque fabricam desuper adaptare et, ut dicitur, appodiare et alias eodem muro communiter cum vicino per eumdem fabricare volentem medietate dicti muri, ad aestimationem duo-

Viculosque
inter domos ex-
istentes ap-
propriari et oc-
cupari posse
declarat ab eis
qui ibi primo
fabri averint;

rum peritorum per partes ipsas eligendorum et, in eventum discordiae, per magistros viarum taxandi.

§ 17. Et quia quamplurimae domus eiudem Urbis quasdam parvas habent cloacas, clavichettas vulgariter nuncupatas, in viis publicis respondentes, et ab ipsis domibus aquam et immunditias in vias et loca publica evomentes, quibuscumque personis, ut infra eosdem sex menses, sub dictae caducitatis et aliis poenis praefatis, tam cloacas, quam etiam viculos praedictos, neconon quascumque latrinas seu cantaras et siccatoria, vulgo sciaequatoria nunenpata, et piscinas in vias publicas et vicos seu viculos aut plateas exentes et respondentes, obstruere; et si velint cantaras, in eorum cortibus seu cortilibus et caneis, non autem in vel super viis publicis seu plateis, fabricare debeant; ita quod inquilini domorum et locorum huiusmodi praemissa ex pecuniis eorum pensionis, etiam invitis dominis et contra eorum voluntatem, facere possint; et non facientes, ad poenam arbitrio praefotorum magistrorum viarum imponendam teneantur. Et nihilominus omnes pensiones decursas et praefatis dominis interim, contra inhibitionem eis faciendam, solutas consignare teneantur depositario dictorum magistrorum viarum, ad effectum cloacas aliaque praemissa claudendi, et cantaras, ut praefertur, faciendi, inhibeimus, praecepimus atque mandamus.

§ 18. Et cum in viarum, quae pro tempore fiunt, constructione, ordinatione et ampliatione, ac in domorum, casaleno- rum et situum sive partium eorum applicatione seu venditione, in omnibus casibus supradictis, et aliis quomodolibet ex causis praefatis occurribus, interdum sit necesse domorum seu locorum ad usum viarum huiusmodi incisorum seu divisorum partes remanentes adiudi-

*Et cloacas
sciaequator. etc.
in vias aquam
evomenta ob-
strui debere;*

care, et multoties, propter fideicommissa apposita, dubitetur ne lites et controversiae oriantur; ad tollendum igitur litium materiam, huiusmodi fideicommissa, ad effectum praemissorum (ita tamen quod ea, quae fideicommisso subiecta erunt, sic adindicentur, quod pretia illorum in tot bonis stabilibus reinvestiantur, quae bona remancant eidem fideicommisso subiecta eodem modo, prout dicta bona sic adjudicata antea subiecta erant), penitus et omnino tollimus, cassamus et amovemus, illisque ad hunc effectum sufficienter et expresse harum serie derogamus.

§ 19. Et cum Urbs ipsa aedificiis et viridariis ornata et splendida esse debeat, *Canneta etiam tolli et ad cul- turam reduci mandat;* intus vero et extra ac prope illam adsint quamplurima canneta, deformitatem Urbis generantia, aerisque serenitatem et salubritatem ac clarum fluminis conspectum impedientia, et etiam male agendi opportunitatem locumque subministrantia, quod quicunque, tam extra per centum et quinquaginta cannarum distantiam prope, quam intra moenia eiusdem Urbis, neconon etiam in Angelica et versus flu- men in Pontis Milvii viis nuncupatis, ac per viginti cannarum distantiam, iuxta quascumque alias vias publicas, canneta habent, illa ac omnia canneta intus Ur- bem existentia, praeter ea quae sunt extra vias publicas in locis absconditis seu remotis, infra praefatos sex menses, sub poenis praedictis, funditus extirpare, evellere atque tollere, ac ad terrenum et cultu- ram vinearum seu viridariorum reducere debeant.

§ 20. Neconon, cum Angelicam ac Ca- stelli nuncupatas vias, per vineas et prata, ad maximum civitatis nostrae Piae, per nos noviter constructae, ornatum, fecerimus, intellecterimusque quod nonnulli prata praedicta ad canneta, vineas ac hor- tos facienda impudenter claudere cogitant, ideo quod nullus in posterum, etiam si

*Fideicom-
missa quoque
declarat non
impedire praé-
missorum ex-
ecutionem;*

*Prata etiam
sita prope viam
Angelicam, ad
canneta vel hor-
tos reduci pro-
hibet;*

proprietarius existat, dicta prata ad alium usum, practerquam ad pascua foenunque colligendum, destinare possit; quodque omnes et quicumque, qui ab eo tempore, quo, divina favente clementia, ad summi apostolatus apicem assumpti fuimus, huiusmodi prata restrinxerunt, ac ibi vineas, canneta sive hortos fecerunt, ad illa in pristinum statum, nempe ad pratum, reducenda, per camerarium et viarum magistros praefatos cogi et compelli possint et debeant, praecipimus et ordinamus.

§ 21. Et similiter quia horti prope Urbem consistentes, propter aquarum irrigationem, malum et pestiferum solent generare aerem, et maxime in burgo notorum et vinearum usum reduci mandati sunt, Sancti Petri, ac dicta civitate nostra Pia, ad cuius ornamentum, decorem et aeris salubritatem summopere intendimus; desiderantes igitur ut, quemadmodum dictam civitatem Piam muris et propugnaeulis cinximus, et ab hostilibus offensionibus securam reddidimus, ita quoque aeris salubritate non caret, statuimus quod omnes horti existentes in pratis extra portam Angelicam (exceptis dumtaxat cardorum, vulgo carciofororum, hortis, in quibus aquarum irrigatio nullo modo fit) penitus tollantur et aboleantur, ac ad vinearum et pratorum usum redundantur, sub caducitatis, quoad dominos; et quoad inquilinos seu affictuarios, sub exilio et bonorum confiscationis, aliisque dictorum magistrorum viarum arbitrio infligendis poenis.

§ 22. Et quoniam in variis almae Urbis locis viae publicae diversis modis sunt impeditae, et inter alia a certis scalis et bastonis, ut vulgariter dicitur, factis, quae multis in locis vias publicas fere per unam cannam et ultra occupant, in maximum earundem viarum praiejudicium et obstatulum, adeo ut duo currus concurrentes commode pertransire nequeant, idcirco,

Hortosque ibi
factos, praeter-
quam cardo-
rum, ad pra-
torum et vinea-
rum usum redu-
ci mandati sunt;

sub praemissis et aliis arbitrio camerarii et magistrorum praefectorum imponendis poenis, districte praecipiendo, mandamus ut in posterum nemo, quo minus via pro duabus rhedis, cochiis vulgariter numeratis, concurrentibus lata spatiosaque remaneat, dictas scalas audeat ita componere, sed tantummodo duos vel tres palmos ultra iannam excedere; factas vero scalas praemissas, ad dictos duos vel tres palmos, infra eosdem sex menses, subsimilibus poenis, reducere et restringere unusquisque debeat. Muratores autem ibi aliter operantes, exilio et bonorum confiscationis poenas incurrere et exolvere volumus.

§ 23. Praeterea, cupientes non solum ipsam Urbem interiorum, sed etiam illius suburbia et circuitum ac vineas decorari, cum nobis innotuerit nonnullos, pulchras et delicias vineas ac possessiones facere et ampliare volentes, a vicinis illis terrenum aut vineas, locari tamen seu ad medietatem fructuum vel alias dari et concedi solitas, ad id vendere nolentibus, impediri, praefatis camerario et viarum magistris, ut quoscumque, sive saeculares sive ecclesiasticos, etiam si monasteria quorunvis, etiam Mendicantium, Ordinum, neenon ecclesiae, hospitalia aut alia pia loca fuerint, terrena, vineas aut canneta, locari tamen aut ad medietatem fructuum vel alias, ut supra, dari solita, ab una; non solita vero locari, a tribus seu duabus partibus circundata, extra tamen septa monasteriorum eorumdem, habentes vel habentia, ad illorum 1, vel in parte, etiam pro vialium directura et accommodatione facienda, arbitrio dictorum camerarii et magistrorum, venditionem vicinis illa sic circumdantibus et ampliare volentibus, pro iusto et rationabili pretio, per duos peritos per partes eligendos et, in eventum discordiae, per praefatos magistros, habita dictorum

Et haec con-
stitutionem in-
ris concilio ad
vinoas et casa-
ria intra dno-
decim millaria
ab Urbe exten-
dit;

1 In toto addit Cherub. (R. T.).

electorum relatione, estimando, faciendo, etiam manu regia, cogere possint et debant, etiam si loca ipsa non sint vel fuerint locari solita, et absque ulla difficultate id etiam procedere volumus in vinea, canneto vel terreno sic convicino, ubi domus commoda pro domini habitatione non fuerit, concedimus et ordinamus. Necnon huiusmodi nostram ordinationem non solum ad vineas, sed etiam ad casalia intra duodecim milliaria ab Urbe consistentia, ad dictae Urbis ornatum et commoditatem dominorum casalium, extendimus, ac extendi debere praeceperimus et mandamus. Cunusque intellexerimus multa casalia magnae quantitatis rubrorum habere incorporata nonnulla terrarum portiones aut petia modiaeae quantitatis, pediehae vulgariter nominata, volumus etiam et ordinamus ut quicumque casale habuerit centum rubrorum aut minus, et hoc maxime ubi aliquod nobile sive commodum aedificium pro habitatione existat, et aliquam pedieham vicinam et contiguam habeat, si ab uno latere tantum rubra centum, decem; et si a duobus, viginti; si a tribus, triginta; et si casale excedat summam centum, ad dictam ratam, ut supra. Et si aliquod etiam multorum rubrorum casale in alio incorporatum existat, videlicet cum aliqua lingua, quatenus dicta lingua sit incorporata, illam sibi, arbitrio dictorum camerarii et magistrorum, pro pretio per peritos aestimando, et aucta decima parte pluris, vendicare possint.

§ 24. Et insuper eisdem viarum magistris, ut quosecumque ad scalas quaslibet extra domos et in viis seu plateis publicis existentes, quarum praesertim in regionibus Transiberinis et Trivii maxima adest copia, et quae vias publicas non parum impediunt et occupant; neenon ad moeniana, alias curritoria lignea, magnani vulgo nuncupata, extra muros domorum

multum vel modicum se porridentia et eminentia, in vias publicas prospectum habentia, infra annum a die publicationis praesentium, destruendum et tollendum, arbitrio camerarii et magistrorum corundem cogere et compellere. Necnon domorum inquilinis, ut pensiones per eos pro tempore debitas, etiam invitatis dominis, retinere, et in expensas pro destructione scalarum et curritoriorum huiusmodi necessarias, absque eo quod ad iteratam dominis suis solutionem teneantur, convertere valeant et debeant. Quinimo inquilini ipsi dictas pensiones, donec scalae et curritoria huiusmodi ablata fuerint, post simplicem inhibitionem eis faciendo, suis dominis, sub poena solutionis dictis magistris viarum iterato facienda, nullatenus persolvere possint; quod tamen uniuersique ferrea seu lapidea moeniana, quae vulgo arengherias aut balauostos vocant, habere liceat impune permittentes.

§ 25. Quodque quilibet, infra annum praedictum, suas porticus seu porticalia penitus et omnino destruere et demoliri aut muris claudere habeant; dummodo porticus ipsae non sint modernae et insignes, indicandae et dignoscendae iudicio eorumdem magistrorum viarum. Illae vero porticus, quae pro viarum dilatatione incidentiae erunt, ita manere tolerentur, quousque per praefatos viarum magistros exciseae fuerint.

§ 26. Et praeterea quod inter casamenta seu in locis eiusdem Urbis habitatis non liceat cuique habere hortos seu viridaria sepibus conclusa, sed illorum domini, sub poenis praedictis, illa muris circumdare teneantur.

§ 27. Omnesque pontes lignei per vias publicas transversi, cum situm publicum occupent, et dictae Urbis ornatum offendant, infra eiusdem anni terminum, exceptis tantum illis, qui non in principa-

*Scalas et me-
niana vias pu-
blicas impe-
dientia tolli
mandat;*

*Porticalia de-
moliri aut mu-
ris claudi iubet;*

*Hortosque in
casamenta Urbis
existentes mu-
ris claudi praecipi-*

*Pontes ligneos
transversos in
vias publicis a-
moveri mandat;*

libus, sed transversalibus viis aut in viculis consistentes, visum et lucem non impediunt, iudicio eorumdem magistrorum dignoscendis.

Fulcimenta in
domibus ruino-
sis tolli iubet;

§ 28. Et ulterius omnes pontelli in quibusvis domibns ruinosis, in viis sive plateis existentes, infra sex menses a die publicationis praesentium, per illorum respective dominos seu inquilinos, sub poenis praemissis, omnino tollantur et auferantur, auferrique debeat.

Artium divi-
sionem et si-
tuacionem in
certis viis per
camerarium et
magistros fieri,
et factam ser-
vari praecipit;

§ 29. Et quoniam ad dictae Urbis corem et ornatum non parum cederet, si unaquaque ars, ab aliis artibus separata et in unum collecta ac unita, suis loco et ordine collocaretur, et praecipue illa, quae ad victum sic sparsa non est necessaria, cum artifices ipsius Urbis, quasi absque ulla distinctione invicem confusi, atque maxima ordinis perturbatione, ornatusque et decoris publici praeiudicio, habitare noscantur, qui quorumque tabernae et officinae, si in suis quique locis et vicis segregatis ordinarentur, tam Urbis ornatui, quam etiam illorum commoditatibus non parum consuleretur, ut omnis inter eos confusio amoveatur, et ipsi ab invicem iuxta species suas separati, in quantum poterit, decorum Urbi deferant simul et commoditatem. Ideo quod, quoties et postquam per camerarium et magistros viarum huiusmodi artium divisio et situatio statuta et ordinata fuerit, quicumque artifex, cuiuscunque artis et exerciti, in aliquo vico, via aut platea dictae Urbis, ubi suae artis exercitium magis vigeat et constitutum fuerit, ut praefertur, habitare voluerit, possit 1 exercitii artificem, inibi commorantem seu commorari volentem, expellere et eicere, ac expelli et eici facere, et in illius locationes, dummodo ad longum tempus seu ad vitam vel generationem non sint factas, subintrare pro eodem pretio, data tamen cautione de exercendo dictam suam artem in dicto

¶ Possit quemcumque alium, cuiuscumque alterius etc., Cherub. (n. t.).

loco ad minus per annum et ultra, arbitrio camerarii et magistrorum viarum praefatorum, exceptis tamen semper dominis in propriis domibus habitantibus. Et, ad evitandas controversias, possint ipsi camerarius et viarum magistri semper et quandocumque arbitrio suo decernere et declarare quae ars in uno loco magis vigeat quam altera, ac etiam artificii inquillo sic pro tempore expellendo unius mensis aut longiorem ipsis magistris benevisum terminum ad evacuandum praefigere. Et insuper fines, limites et vicos, infra quos unaquaque ars et illius artifices suo ordine stare et consistere debeat, constituere et declarare, prout et quando eis videbitur et placuerit, perpetuo statuimus et ordinamus.

§ 30. Et quia aeris putrefactio non solum ex malis humoribus et immunditiis, sed etiam ex malis odoribus et foetoribus, generatur, sieque ars candelariorum diffusa per Urbem, tetrum putorem reddens, multum nocet civitati; idcirco, quemadmodum artes vacciniorum seu coriariorum neonon artificum chordas musicales ex animalium fibris facientium, malum reddentes odorem, ad fluminis Ripam separatae reperiuntur, ita et dietam candelariorum artem, ut is putor exhalationem habeat, prope flumen ad Sixti, sive Quatuor Capitum, aut Sanctae Mariae numeratos pontes, ubi camerario et viarum magistris praefatis magis videbitur expedire, infra mensem a die publicationis praesentium, sub confisctionis omnium bonorum ipsorum candelariorum et aliis, etiam in eorum personam, arbitrio camerarii et magistrorum praefatorum infligendis poenis, reduci; ac in locationes aliis personis ibi factas, prout eisdem magistris videbitor, subintrare debere, volumus et mandamus.

§ 31. Et quoniam Urbs ipsa nimium est humiditati subiecta, sieque in certis Et vias Urbis non amplius si-

Urbibus sed coetilibus lateribus sterni praecipiuntur.

partibus silicibus strata humidior efficiatur, propterea omnibus et singulis muratoribus, sub exilio aliquis pecuniaris et etiam corporalibus dictorum magistrorum arbitrio infligendis poenis; dominis vero, sub ducentorum ducatorum, ut praefertur, applicandorum poena, ne deinceps viam silicibus sternere, seu aliquas silicatas ante domos suas facere audient seu presumant, inhibemus. Volumus autem quod omnes viae ipsius Urbis coetilibus sternantur lateribus, una cum suis interlineis, quas guidas vocant, piperino, tiburtino aut siliceo lapide, arbitrio dictorum magistrorum; nec sint aliquo pacto intervisatae, sed in unaquaque via sint omnes guidae ex piperino, tiburtino aut siliceo lapide.

§ 32. Et insuper praefatis magistris viarum in perpetuum et pro decore eiusdem Urbis ac structura viarum principalium, praesertim intus et extra Urbem in via Flaminia, de Populo nuncupata, infra unum milliare, dominos vinearum et aliarum possessionum viis ipsis contiguarum, ad muros et alia, pro dictarum viarum principalium structura et decore, arbitrio camerarii et magistrorum eorumdem, necessaria conficiendum, fabricandum et resarcendum, vel ratam expensarum, ipsos dominos et quemlibet ipsorum praedictis et eorum singulis respective quomodolibet tangentem, solvendum et seu depositandum, prout ipsis magistris videbitur. Et si aliquis vel aliqui dictorum dominorum muros construere, aut alia, ut praefertur, facere, vel dictam ratam solvere reensaverint, praefati viarum magistri, pro celeriori expeditione, ipsos dominos sic renitentes et morosos, ad suas vineas sive possessiones, in toto vel parte, alteri seu aliis, pro iusto et rationabili pretio, ut supradictum est aestimando, vendendum, etiam manu regia, cogere et compellere.

Camerarii et magistris dat facultas cognoscendi dominos possessionum conseruati viis principaliis, ad struendum muros etc.

§ 33. Ac, ad tollendas disputationes, idem camerarius et magistri viarum, omnes et singulas ac quascumque difficultates et dubia, quae super praemissis aliisque omnibus et singulis, in praesentibus contentis et descriptis, ac illorum sensu, intelligentia vel significatione oriri quandocumque contigerit, interpretari et dissolvere arbitrio suo libere et licite possint et valeant, licentiam, facultatem, potestatem et auctoritatem omnimodam impartimur.

§ 34. Praeterea statuimus, et de novo etiam ordinamus quod in causa sternenendarum viarum huiusmodi, praefati magistri sint meri iudices et executores, ac ab eorum decretis et mandatis, in hac parte, sicuti in causa mercedis, non possint quoquo modo, nisi facto actualiter deposito penes notarium ipsorum magistrorum in pecunia numerata, consignando postea actori, vel restituendo reo, prout deinde per camerarium seu viarum praesidem, ad quem recursum fuerit, esset vel erit indicatum, appellari; vel recursus ad quempiam, etiam pro tempore existentes camerarium, clericos vel praesidentes Cameræ Apostolicae, aut quoslibet alios iudices haberí; sed mandata praefata executioni demandari debeant, non obstantibus quibuscumque significationibus per praedictos vel quoscumque alios forsitan faciendis.

§ 35. Et ut eorumdem magistrorum viarum officium in sua auctoritate et dignitate, prout deceat, habeatur, illorumque mandata diligentius executioni demandentur, et causae super arte muratoria pro tempore nascentes sagacius et maturius, veluti per expertos, et pro minori partium dispendio, decidantur, omnes et quascumque causas, lites, quæstiones, controversias et differentias, tam inter quoscumque muratores et fornaciarios, quam eos et quosvis alios artifices

Et dubia super praemissor. intelligent. eorum arbitrio dissolventi.

In quibus causis ab eis non appellatur.

Causasque artis muratoria eisdem magistri audiendas committit;

aut alias, tam ecclesiasticas quam sacerdotes, personas, super dicta arte muratoria et rebus ad illam quomodolibet pertinentibus, ex nunc deinceps perpetuis futuris temporibus, tam active quam passive, movendas, cum omnibus et singulis suis incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis et connexis ac toto negocio principali, per praefatos Horatium Narum et Hieronymum Pichum, modernos et pro tempore existentes magistros viarum dictae aliae Urbis, qui coniunctim procedere debeant, simpliciter et de plano, ac sola facti veritate inspecta, etiamsi, et quando eis videbitur, sine strepitu et figura indicii, nullaque tela indicaria servata, etiam manu regia procedendo, audiendas, cognoscendas, decidendas, fine que debito terminandas esse et fore decernimus, volumus, statuimus, declaramus et ordinamus. Non praeindicando tamen nec derogando praedictarum artium consulatibus, ita tamen quod a sententiis ipsorum consulum non possit ad aliquod aliud tribunal appellari nec recursus haberi, praeterquam ad magistros viarum praefatos et dictae Urbis conservatores seu camerarium nostrum. Cum potestate citandi et inhibendi, quos, quibus, ubi, quando et quoties opus fuerit, etiam per edictum publicum, constito summarie et extra judicialiter de non tuto accessu vel absentia aut latitatione, sub pecuniariis aliisque ipsorum magistrorum viarum et conservatorum respective arbitrio imponebis et moderandis poenis. Et in eventum non paritionis, inobedientes poenas ipsas incurrisse, unica tantum citatione praevia, declarandi et ab eis exigendi; dictasque causas in quocumque statu reassumendi, omniaque alia et singula desuper necessaria seu quomodolibet opportuna faciendi, dicendi, gerendi, exercendi et exequendi. Ita tamen quod neque gubernator neque vicarius dictae Urbis,

neque Curiae causarum Camerac Apostolicae generalis auditor, neque eiusdem Urbis senator, nec praesidens Ripae seu Ripettae, neque (praeter tamen camerarium nostrum dumtaxat) quicunque alius vel alii eiusdem Urbis vel extra eam ubilibet constituti indices ordinarii vel extraordinarii, delegati vel subdelegati, aut quaevis aliae personae, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis vel conditionis existant, etiam si cardinalatus honore praefulgeant, et etiam habeant privilegia vel indulta quod ipsi sint iudices vel protectores aliquarum societatum vel locorum, etiam piorum, aut causarum illorum auditores, quatenus ipsi viarum magistri in causarum huiusmodi cognitione praevenerint, causas artis muratoriae huiusmodi nullatenus, in toto vel in parte, audiare, cognoscere, decidere, seu se in illis quomodolibet et quovis praetextu intromittere possint neque debeant; et quicquid secus factum fuerit, irritum sit et inane, ac pro infecto habeatur et per praedictos viarum magistros, si praevenerint, ut praefertur, omnino revocari quandocumque possit (salvo tamen quod clerici et praesidentes Camerac Apostolicae se in huiusmodi causis, iuxta Pauli III literas praedictas dumtaxat, et non alias intromittere possint), perpetuo committimus et mandamus; ac eosdem magistros viarum, causarum et litium huiusmodi indices et executores speciales et generales, ita quod in eis, ut praefertur, alte et basse procedere valcent, constituimus et deputamus. Salvo tamen recursu, si partes voluerint, ad ipsum camerarium.

§ 36. Mandantes propterea dilectis filiis Vitellotio S. Mariae in Via-Lata diacono cardinali Vitellio nuncupato, moderno et pro tempore existenti camerario, et praesidentibus et clericis praefatis, quatenus statim, visis praesentibus, nullo alio desuper a nobis vel successoribus nostris aut

Et hanc constitutionem in Camera recipi et registrari mandat;

dicta Sede seu aliundecumque expectato mandato, omni mora, dilatione et contradictione cessantibus, easdem praesentes in dicta Camera recipient et admittant, ac in illius libris registrari mandent, illasque inviolabiliter et ad unguem, in omnibus et per omnia, perpetuo observent, ac ab omnibus et singulis observari faciant realiter et cum effectu.

§ 37. Ac praesentes literas perpetuo du-
rare et valere, perpetuique roboris fir-
Clausulas prae-
servationis ap-
pouit;
mitate subsistere, neque de subreptionis vel obreptionis seu nullitatis, aut quod praemissa et quodlibet praemissorum non fuerint usu recepta, aut alio quocumque vitio, seu etiam intentionis nostrae vel eiusdem Sedis, aut quovis alio defectu notari vel impugnari, neque etiam per nos vel successores nostros aut dictam Sedem revocari, alterari, suspendi, modificari aut illis in aliquo derogari umquam posse.

§ 38. Sieque, in praemissis omnibus et singulis, per quoscumque iudicis et commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici auditores et ipsius Ecclesiae Romanae cardinales, etiam legatos de latere, sublata eis quavis aliter indicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiti debere; ac quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus et declaramus.

§ 39. Quocirca venerabilibus fratribus nostris Ostiensi et Portuensi ac Tusculanensi episcopis per apostolica scripta motu simili mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte eorumdem magistrorum viarum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque, in praemissis omnibus et singulis, efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate

nostra cosdem viarum magistros approbatione, confirmatione, innovatione, singulis statutis, voluntatibus, ordinationibus, extensionibus, ampliationibus, mandatis, praeceptis, inhibitionibus, interdictis, concessionibus, indultis, commissionibus, deputationibus, decretis, declarationibus, revocatione, aliisque praemissionis, iuxta praesentium tenorem, pacifice frui et gaudere. Non permittentes eos vel ab eis causam habentes, per camerarium, praesidentes et clericos praefatos aut quosvis alios, quacumque auctoritate fungentes, contra praemissa vel eorum aliquod quomodolibet indebitate molestari, inquietari vel perturbari. Contradictores quoslibet, inobedientes et rebelles per censuras et poenas ecclesiasticas ac alia iuris opportuna remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ac hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 40. Non obstantibus praemissis, ac certa per nos dudum motu simili edita super poenarum per clausores, qui fabricas praemissas non fecerunt nec faciunt, incursarum ampliatione, impressioni librorum de ordine nostro a civitate Venetiarum ad Urbem traductae facta sive concessa, quam, tenore praesentium, quo ad praemissa, omnino revocamus; ac etiam nostra de non tollendo iure quaesito; necnon recolendae memoriae Pauli secundi et Pauli quarti de rebus ecclesiasticis non alienandis, ac alienatis recuperandis; necnon Bonifacii octavi, etiam Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, de una et duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur; necnon aliis quibusvis apostolicis ac in generalibus, provincialibus et synodalibus conciliis editis et edendis constitutionibus et ordinationibus; ac Urbis et Curiae Romanae ac Camerae Apostolicae eiusdemque Curiae

Clausulas de-
rogatorias sub-
icit.

tribunalium, ac quarumvis ecclesiarum, monasteriorum, hospitalium et aliorum piorum locorum, neconon Ordinum, consularatum et societatum ac universitatum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, stylis, usibus, naturis, decretis, capitulis et etiam novis reformationibus, legibus pontificiis et imperialibus, sacris canonibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, illis, illorumque respective populo, civibus, incolis et superioribus, ac tam supranominatis quam quibusvis aliis personis et etiam iudicibus ecclesiasticis et sacerdotalibus, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam motu et scientia similibus, vel ad quorumvis instantiam, in genere et specie, ac etiam consistorialiter et alias quomodolibet concessis ac etiam iteratis vicibus approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illarum tenores, formas et decreta in eis apposita, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissa, et forma in eis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, motu et scientia similibus, specialiter et expresse derogamus ac sufficienter derogatum fore et censeri volumus et discernimus. Neconon omnibus illis, quae Sixtus, Leo et Paulus III, praedecessores praefati, in eisdem suis literis non obstar voluerunt, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab

eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Et quia difficile foret praesentes ad singula quaque loca deferri, volumus et etiam declaramus quod illarum transumptis seu copiis, etiam impressis, manu alicuius¹ praelati sigillo munitis, eadem prorsus fides, etiam in iudicio, adhibeatnr, quae praesentibus, si ubicumque forent exhibitae vel ostensae, adhiberetur.

§ 41. Et ne quispiam nullo unquam tempore praesentium ignorantiam praetendere possit, volumus, et eadem auctoritate discernimus quod ipsae praesentes literae, in Camerae Apostolicae et Curiae Capitolii valvis, ac in acie Campi Florae de Urbe, per aliquem ex cursoribus nostris affixa, copia illarum ibi dimissa, universos et singulos, quorum interest, intra mensem a die affixionis huinsmodi computandum, perinde afficiant, ac si illis personaliter intimatae fuissent.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Mareum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, decimo kalendas septembbris, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 23 augusti 1565, pontif. anno vi.

CXXI.

Approbatio plurimarum declarationum ad Regulam fratrum Minorum Conventualium Ordinis S. Francisci, in eorum generali capitulo editarum, ad ipsius Ordinis reformationem 2.

Pius Papa IV, ad perpetuam rel memoriam.

Sedis Apostolicae copiosa benignitas piis quarumlibet, regulari sub castimonia

Pro omnium.

¹ *Alicuius notarii publici subscriptis, et alicuius praelati etc., Cherub. (R. T.).* ² *Aliae extant pontificiae declarationes dictae Regulae et nonnullae dicti Ordinis reformationes, quas indicavi in constitutione LXVII Honorii III, Solet, tom. iii, pag. 594.*

Domino militantium, personarum votis libenter annuit, et illis, quae pro earum felici statu et reformatione processisse cooperit, ut illibata persistant, libenter apostolici adiicit muniminis firmitatem.

§ 1. Sane cum nos nuper consideran-

Deputatio
cardinal. pro
reformat. huic
Ordinis, et edi-
tio constitution.
desuper facta-
rum.

tes quam uberes fructus in Dei Ecclesia sacer fratrum Minorum Ordo ab eius institutione produxerit, et quantos in dies producturus sit, si ad pristinam maiorum suorum normam per novitatem seu reformationem vitae restitutus foret, quibusdam ex dilectis filiis nostris S. R. E. cardinalibus, et praesertim dilectis filiis nostris Carolo tituli S. Praxedis Borromaeo, protectori, et Ludovico tituli Sancti Cyriaci in Thermis viceprotectori eiusdem Ordinis, presbyteris cardinalib., Symoneta, nuncupatis, ipsius Ordinis reformationem curandam commiserimus; quibus negotium ipsum tantae curae fuit ut dilectum filium Antonium de Sapientibus de Augusta, eiusdem Ordinis generalem, et ministros nonnullosque fratres eiusdem Ordinis, tunc congregatos in eo capitulo generali Florentiae nuper celebrato, in quo idem Antonius in ipsius Ordinis generalem ad triennium electus, et deinde a nobis ad aliud triennium, supplicationibus ministrorum provincialium dicti capituli nobis humiliter porrectis, confirmatus fuit, ad nonnulla statuta et ordinationes negotium huicmodi concernentia edenda adduxerint, ac multa priori professioni adiunixerint, ac veterem disciplinam renovaverint, nihilque praetermisserint quod ad exactam suae professionis completionem visum fuerit opportunum, prout in publicis documentis desuper confectis plenius dicitur confinci.

§ 2. Nos, qui ipsum Antonium, petitione, supplicatione et consensu dicti capituli generalis sponte accendentibus, ad aliud triennium in eiusdem Ordinis generalem deputavimus, statutorum et ordinationum

Confirmatio
huius Pontificis
ipsarum consti-
tutionum.

huiusmodi, de quibus certam notitiam habemus, veriores tenores praesentibus pro expressis habentes, cupientesque ut dictus Ordo, quem in viceribus gerimus caritatis, ad suum pristinum statum seu vivendi normam reducatur, suosque speciosos longe ubiores producat fructus, motu proprio, non ad alieuius nobis desuper hoc oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione, ac exacta scientia et de apostolicae potestatis plenitudine, quacumque statuta, ordinationes, declarationes, electiones et electionis huiusmodi modos, validationes, petitiones, supplicationes, concessiones, deputationes, prohibitions, inhabilitationes, amotiones, dispensationes omniaque et singula in dicto capitulo generali circa dicti Ordinis reformationem facta et gesta, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo approbamus et confirmamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, ac ea perpetuis futuris temporibus per quoscumque ipsius Ordinis superiores et alias personas, sub poenis in illis adiectis, inviolabiliter observari mandamus; ac omnes et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui forsitan intervenierint in eisdem, supplemus. Sicque per eosdem superiores et quoscumque eiusdem Ordinis ministros nunc et pro tempore existentes observari et iudicari debere; neconon quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decernimus.

§ 3. Non obstantibus quibusvis apostolicis, ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus, statutisque et consuetudinibus ipsius Ordinis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia robustatis; privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis dicto Ordini, neconon illius su-

Contrariorum
derogatio.

perioribus, ministris, conventibus et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa ac de verbo ad verbum mentio habenda esset, illorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanensuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, omniaque contra reformationem huiusmodi hactenus concessa et edita revocamus et annullamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die xvii septembris MDLXV, pontificatus nostri anno sexto.

Dat. die 17 septembris 1565, pont. an. vi.

*Sequuntur constitutiones
reformationis.*

CAP. I.

Regula et vita fratrum Minorum haec

*Verba cap. 1. est, scilicet Domini nostri Iesu Christi
Sanctum Evangelium observare, vivendo
in obedientia, sine proprio et in castitate.*

Per haec verba Seraphicus pater noster

*Declaratio Regula
San. Francisci quam profitebatur non erat res nova,
renovat professio- sed procul dubio renovata professio evan-
geli. gelii.*

*Vivendo in obedientia, non solum Dei
mandata, sed hominum etiam propter
Deum exequendo. Nam et Christus Salva-
tor noster factus est obediens usque ad
mortem.*

*Sine proprio. Quia, ut dictum est in
super pro- praelectione, fratres Minores nunquam
prietary, habuerunt quicquam, quod possiderent,
vel quo uterentur tanquam proprio; ita
dicebat de se ipso Christus, *Vulpes foreas
habent*, etc. Et de apostolis scriptum est:*

Bull. Rom. Vol. VII.

51

*Multitudinis credentium erat cor unum
et anima una, nec quisquam eorum, quae
possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed
erant illis omnia communia.*

Et in castitate. Qua beatus Franciscus ^{super casti-} voluit fratres suos ceteris praestare, in- ^{tate.} bens ut, nedum mente et corpore casti es- sent, sed etiam ne haberent cum mulie- tribus suspecta consortia, et ne ingredie- rentur monasteria monacharum, prout infra dicetur. Duo in hoc capitulo notan- tur. Primum, ut vota ista obedientiae, paupertatis et castitatis inviolabiliter ob- serventur, pro quorum executione po- nuntur ordinationes, quae continentur in sequentibus capitulis. Secundum, quod eo modo quo beatus Franciscus promittit obedientiam beatissimo domino Papac Illo- norio et successoribus suis, ita fratres agnoscent se subditos Romano Pontifici, et, post ipsum, superioribus Ordinis, gene- ralibus, provincialibus, custodibus, guar- dianis, etc. Haec autem non ex sua vo- luntate solum, cum illis visum fuerit, sed maxime ex voto, quo adstricti sunt sem- per et ubique.

CAP. II.

Si qui voluerint etc.

Verba cap. 2.

In hoc capitulo sunt tres articuli prin- *Declaratio
supor. licentia
recipendi no-
vitios,* cipales. Primus de recipiendis ad Ordinem fratribus, secundus de apostatantibus ab Ordine, tertius de fratrum indumentis. Circa primum ponuntur infrascriptae con- stitutiones ex decreto generalis capituli. Non licet alicui conventui vel loco pue- roris ad Ordinem recipere, neque habitum illis dare, sine generalis vel provincialis expressa licentia, quae non detur, nisi prius de puerorum indole consenserit, et quod de parentibus bonae famae orti fu- erint.

Noviti, qui sument habitum in quo- *Super eorum-
dom educatione
et aetate,* cumque monasterio ante aetatem comple-

tam sexdecim annorum, mittantur statim a suo superiore in certum conventum seu seminarium, unum vel plura, quae novitiatus vocamus. Qui separati sint a locis et habitatione professorum, atque ibi cum suis praeeceptoribus et rectoribus a capitulo deputandis morantes, edoceantur et instruantur in timore Dei, ac bonis disciplinis et moribus; atque hac de causa in quaecumque provincia et custodia, ubi commode fieri poterit, multiplicentur dicti novitiatus, et maneant ibi pueri usque ad aetatem dictam annorum sexdecim.

Professi etiam, qui non fuerint in sa-
Super eura
professor. non
promotorum ad
ordines.
eris ordinibus constituti, quantum fieri
poterit, sua loca et certum praeeceptorem
habeant, qui eamdem curam, quae de
novitiis habetur, de illis gerat. Neque hu-
iusmodi professi per urbem vel claustra
vagari permittantur.

Teneantur vero nativi puerorum et
Declaratio
super subven-
tione danda a
conventib. na-
tivis.
professorum conventus, iis conventibus,
qui praefatos nutrient, succurrere, iuxta
taxam a superiore imponendam.

Qui autem minus apti ad literas inventi
Declaratio
super occupa-
tione fratrum
non litterato-
rum.
fuerint, occupentur musica et in servi-
tute conventuum vel etiam in aliqua arte
viris religiosis non contraria, ut puta in
arte pictorum, tonsorum, hortulanorum
et similium.

Et ubi non fuerint huiusmodi professi,
Declaratio
super destina-
tions servien-
tiam,
inserviant fratres iuniores, licet fuerint
sacerdotes; melius tamen esset, ut in
quolibet conventu induerentur aliqui laici,
et illis provideretur de victu et vestitu
iuxta condecentiam eorum status, quem
admodum in plerisque locis fieri consuevit.

Pueri non admittantur ad professionem,
Super aetate
emittent. pro-
fessionem et
promovend. ad
ordines,
nisi post decimum sextum annum suae
et aetatis expletum, iuxta decretum sanctae
Tridentinae synodi; iuxta quam etiam ad
sacros ordines admittentur, non solum
quantum ad aetatem, sed etiam quantum
ad sufficientiam et probitatem: ad sub-
diaconatum quidem post annum vigesi-

mum secundum, ad diaconatum post vi-
gesimum tertium, ad presbyteratum post
vigesimum quintum. Professionem vero in
libro ad hoc deputato adolescentes et alii
profiteri volentes sua manu subserbant;
quem librum singuli conventus particu-
lariter habere teneantur; et qui professio-
nem solemnem non emiserint, non pos-
sint promoveri ad sacros ordines.

Is quoque tantum numerus fratrum in Super numero
singulis conventibus et locis admittatur, fratrum cuius-
que convolutus,
qui ex redditibus propriis monasterii ac
consuetis eleemosynis commode possit su-
stentari. Nec ab eorum parentibus, pro-
pinquis aut curatoribus aliquid ex eorum
bonis, quoquam praetextu, ante profes-
sionem accipiatur, excepto victu et vestitu
pro tempore quo in probatione fuerint.

Fratres vero alterius Ordinis, aut etiam Super rece-
eiusdem Ordinis, qui tamen diversas ha-
beant observantias seu vivendi modum,
non recipiantur, nisi a generali capitulo,
explorata prius eorum vita, et quod ab
arctiori instituto non discedant, fuerint
approbati.

Circa secundum, ubi dicitur *Et nullo modo licet eis de ista Religione etc., licentia exuendi habitum aut subitus ferendi nulli omnino concedatur; sed nec morari cum habitu extra claustra sui Ordinis cuiquam permittatur, nisi forte apud aliquos praelatos aut alios, causa lectionis aut praedicationis seu alicuius pii operis, de licentia sui superioris, iuxta sessionem xxv, cap. 4. Et si qui hactenus extra sunt absque licentia suorum superiorum, revocentur iuxta bullam domini nostri Pii IV revocatoriam privilegiorum, datam xiii kalendas martii MDLXIV. Contumaces vero excommunicentur, et nisi parnerint, subiiciantur Ordinario puniendi. Qui vero de superiorum licentia alicui praelato, principi aut universitati servient, obedientiae et correctioni superiorum subiaceant semper.*

^{Super exitu a claustris et de provincia,} Nulli etiam licet exire claustra eius loci, ubi de familia degit, absque licentia sui guardiani, qui causam cognoscat et comitem illi pro suo arbitrio eligat: habetur tamen ratio virorum insignium et graduatorum. Neque aliquis discedat ex custodia, sine custodis licentia, ut constitutiones generales et Benedictus XII praecepunt; de provincia vero, nonnisi de magistri provincialis licentia sive eius commissarii in scriptis obtenta, neque causa accedendi ad superiorem praelatum. Qui contrafecerit, ultra poenam a sancta synodo Tridentina statutam, etiam in Ordine poena careeris per mensem et unius publicae disciplinae opprobrio mulctetur, atque, secundum Alexandrinas constitutiones, ad conventum, custodiam sive provinciam suam confusibiliter remittatur. Servetur omnino decretum earumdem constitutionum, quod ita dicit: Inhibetur insuper ministris, iuxta generalia statuta, ut nulli licentiam ad Romanam Curiam tribuant, etiam causa devotionis, accedendi (ne detur occasio vagandi), nisi in capitulo, de consensu definitorum, et nisi fuerit vir probus et moribus gravis, vel urget magna necessitas provinciae, conventus vel monasterii; et si fieri potest, nullus Romanus accedere permittatur, nisi cui fuerit a generali ministro concessa licentia specialis. Hactenus decretum. Si quis vero minister huiusmodi licentiam aliter quam supra dictum est dederit, officio suo privetur; si autem quis sine licentia Romanum iverit, eum revertentem, etiam si literas commendatitias habeat, provincialis in carcerem tradat, et disciplinatum a sua custodia proscriptabat.

<sup>Super man-
stione fratrum
n. conuentibus
nativis,</sup> Qui in claustris morantur, non permittantur diu manere in suis nativis conuentibus, nisi viri graves et valde senes. Iuvenes vero alibi collocentur; et nullus adversus superiorem per hoc reclamare praeceps, sed humiliter iussa faciat.

Circa tertium, de vestimentis, infra-<sup>Super coloro
vestimentorum,</sup> scripta statuuntur. Ut in vestimentis sit modus, neque eorum luxus sive colorum varietas infames apud laicos fratres reddat, omnes fratres pannis communibus subnigri coloris induantur, vel saltem iis rasciis, quae duplices vocantur, et tales ut panni videantur, quae etiam ad obscuritatem tendant. Ceteri omnes panni et rasciae (nisi pro habitibus, qui subtus deferuntur) abiificantur, et illis uti non licet.

Nullus cothurnos albos sive borzachinos deferat; nullus birretum in ecclesia vel per civitatem gestet, neque etiam chirothecas, nisi in itinere. Qui contrafecerit, post rerum privationem, etiam a conventu expellatur; ita fiet de iis, qui aliquod indumentum vanum et aliquo vano artificio elaboratum gestaverint.

Pallia sive mantelli non deferantur ^{Super delatio-} manicis sive ornati orbiculis, sed ^{no mantellorum} sint simplices et longiores, et singuli sacerdotes unum habeant.

Vestimenta etiam, quae subtus deferruntur, nonnisi honesta sint et coloris Ordinis nostri. Et tunicae apertae non deferantur. Atque cordae sint rudes et communes, non lanae, aut aliqua curiositate confectae; super quibus omnibus singuli provinciales diligenter invigilabunt.

In cellis seu cameris fratrum non licet supellectilem aliam, quam necessariam et professioni paupertatis congruentem, habere.

CAP. III.

Clerici faciant divinum officium etc.

Verba cap. 3.

In hoc capitulo sunt tres articuli. Primus de divino officio, secundus de ie*Declaratio su-
per recitationis
officii,* iunio, tertius de modo eundi per mundum. Circa primum statuitur quod omnes et singuli, cuiuscumque conditionis existant, iuxta laudabilem et servatum

haec tenus Religionis morem, divinis mysteriis et choro quotidie horis debitis intersint; nullusque exemptus habeatur, nisi quos Alexandrinae constitutiones excipiunt, ut puta lectors et praedicatorum, intirmi et alii publicae utilitati tunc expositi, qui tamen alias suo debito satisfaciant. Divinum vero officium devote, attente et punctuatim persolvatur. Neque aliquis e choro discedat, nisi expleto officio, sine guardiani licentia.

In qualibet prima dominica mensium, fiat processio per claustra, cum litaniis pro Ecclesia catholica, pro fidei defensione, ac principum Christianorum concordia. Die vero lunae sequenti, ubi fuerit numerus sufficiens fratrum, cantetur missa pro benefactoribus Ordinis, vivis atque defunctis.

Si quis autem convictus fuerit de conuentione permissum, ut neque frequentet chorum, neque videatur audiatur divinis vacare, cuiuscumque gradus et conditionis extiterit, sit privatus omni officio et gradu, et non nisi per generalē restitui possit.

Cum divina celebrantur, nemo discurrat per ecclesiam, neque ibi interdiu moram trahat, nisi causa orationis, vel saltem ex rationabili causa guardiano nota: et dum divina celebrantur, fratres non audiant in confessione, absque necessitate et de guardiani licentia.

Universi fratres ad sacerdotium assumpti, ut in Dei timore et gratia se continant, quam crebrius poterunt, et saltem diebus dominicis et festis solemnibus, praevia peccatorum confessione sacerdoti facienda, missas devote celebrent. Qui vero sacerdotes non sunt, saltem quinto-decimo quoque die confiteantur et communiecent; aliter priventur arbitrio superioris.

Carabunt præterea guardiani ut omnia ecclesiae et sacrarum supellectilia munda

serventur, ecclesiaque ipsa et conventus sua et sacrarum munditia,

In conventibus vero, ubi Magnus mis-
sorum numerus ex legatis impositus est,
eleemosyna vero tam tenuis, ut fratres
sustentari non possint, servetur caput in
reformationis generalis, sess. xxv Tridentini
concilii. Ad cuius exequutionem ordinat
generale capitulum ut in capitulis
provincialibus cuiuscumque provinciae ha-
beatur haec consideratio, cum obligationis
missarum, tum emolumenti, quod inde
trahitur, et haec omnia referantur ad
generale capitulum, ut ibi quicquid, se-
cundum Deum visum fuerit, statuatur.

Circa secundum, ieunia omnia sanctae Romanae Ecclesiae et Regulæ nostræ a eumelis fratribus serventur, provideaturque illis in his diebus de convenienti cibo; et iuxta constitutiones Alexandrinas, caeremoniae solitae non solm in prandio, sed etiam in refectione serotina, quae hora competenti fiat, et ad quam omnes conveniant, peragantur. Nulli vero a ieunio excusentur, nisi quos constitutiones praedictae eximunt. Quod si quis, absque legitima causa guardiano nota, non ieunaverit, idque probari possit, si correctus non se emendaverit, pane et aqua in carcerebus puniatur.

Singulis sextis feriis universi fratres disciplinam faciant, et in emendationem peccatorum suorum se percutiant, memores quod Dominus noster Iesus Christus pro peccatis nostris dira perpessus est. Haec autem disciplina ita fiat. Congregentur in choro vel sacrario sive alio loco convenienti fratres; et extinctis luminibus ac clausis iannis et fenestrīs, superior aut alius deputatus, signum manū faciat indicans silentium, quod per aliquod spatium servatur, et interim fratres contemplationi vacant. Deinde idem superior vel deputatus incipit versum hunc et totum dicit, videlicet: *Apprehendite disciplinam,*

Super execu-
tione pitorum re-
lictorum,

Super ieunis
cum solitis cer-
moniis,

Super discipli-
nā sexta qua-
libet feria fa-
cienda,

ne quando irascatur Dominus, et pereatis de via iusta. Tunc omnes incipiunt se percutere, et dieuntur alternatim ab omnibus devote et punctuatim psalmi, *Miserere mei Deus, etc., Deus misereatur nostri, etc., cum Gloria Patri, etc., De profundis, cum Requiem aeternam, etc.* Quibus expletis, dicitur, *Christus factus est pro nobis obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, etc.* Inde superior vel deputatus dicit hanc orationem incipiens absolute: *Respic, quae sumus, Domine, super hanc familiam tuam, pro qua Dominus noster Jesus Christus non dubitavit manibus tradi nocentium, et crucis subire tormentum.* Postea dicitur ab omnibus *Salve Regina, Mater misericordiae, etc.* Et superior vel deputatus dicit sequentes versiculos et orationes, respondentibus fratribus ad singulos versiculos, videlicet *¶ Emitte spiritum tuum et credibuntur, ¶ Et renovabis faciem terrae. ¶ Ora pro nobis, Sancta Dei Genitrix. ¶ Ut digni efficiamur promissionibus Christi. ¶ Ora pro nobis, Beate Francise. ¶ Ut digni etc.* Oremus. *Deus, qui corda fidelium etc., Concede, misericors Deus, frumentitati nostrae praesidium, etc., Deus, qui Ecclesiam tuam B. Francisci meritisete, Deus, cuius proprium est misereri semper et parecere, etc., Exaudi, quae sumus, Domine supplicium preces etc., Deus, a quo sancta desideria, recta consilia et iusta sunt opera, etc., Ure igne Sancti Spiritus renes nostros et cor nostrum, etc. Deus, omnium fidelium pastor, etc., Omnipotens sempiterne Deus, miserebamur famulis tuis cardinalibus protectoribus nostris, etc. Actiones nostras, etc., Omnipotens sempiterne Deus aedificator et custos, etc., Omnipotens sempiterne Deus, qui vivorum dominaris simul et mortuorum, etc., Per Dominum nostrum etc. In fine dicitur *Divinum auxilium maneat semper nobiscum. Amen.* Tunc omnes desinunt se percutere,*

et per aliquam moram sub silentio iterum contemplationi vacant. Demum, facto signo a supradicto superiore vel deputato, omnes surgunt.

A mensa communi nulli eximantur, tam ^{Super communi mensa et cibo,} mane quam sero; quod si aliqui actu legentes vel praedicantes seu graduati aut infirmi indicati fuerint a superioribus digni hac exemptione, hi tantum cibis communi deputatis et ex communi dispensa utantur. In mensa autem habeatur semper lectio ex Sacra Scriptura vel ex Sanctis Patribus.

Soli procuratori conventuum et locorum, aut alii fratri deputato, fratrum necessaria, praesertim vero esculenta et polluta, emere liceat.

Circa tertium. Nulli eundi per mundum ^{Super licentias eundi per mundum,} a superioribus facultas fiat, nisi ex urgenti necessitate; et tunc praelatus investiget quo ituri, quae negotia, et cum quibus sint acturi fratres, antequam licentiam illis tribuat; et quantum fieri potest non permittat aliquem solum proficisci, sed socium illi assignet.

Fratres itinerantes non sint convivae, ^{Super itinerrantiam hospitiorum,} neque hospitentur in domibus laicorum, praesertim publicorum hospitum, ubi sunt loca nostra, sed teneantur convenire praefectum loci, ubi¹ manere, et de eius consilio se gerere.

Nullus magistratum aliquem, principem vel praelatum ex quaenamque causa adire audebit, nisi ea causa a superiore suo prius cognita fuerit, obtinueritque ab eo facultatem accedendi. Quin potius prohibetur ne quis in aliquo foro causam ullam, nisi publicam et de mandato superiorum, agere possit. Namobrem decernimus ut causae omnes, quae Romae agendae sunt, ad procuratorem Ordinis in Urbe dirigantur, neque aliis committi possint, nisi de eius consilio et assensu.

Procurator autem qui accedentes ad ^{Super manere procuratorem. Cu-} Urbem sine licentia fratres carceribus non ^{rde,}

¹ Itaque, Cherub. (n. r.).

mancipaverit, et in Romana Curia libere et impune vagari permiserit, a^o officio suo cadat, et non possit restitu*i*, nisi per generalem vel generale capitulum. Ille autem non solum de procuratore Cismon-tano, sed etiam de Ultramontano, si fuerit, intelligatur.

Super bonorum asportatione,

Cuicunque configerit de mandato su-periorum ad alium locum transmigrare, teneatur relinquere cellam, et si qua ha-bet bona suo usui deputata, superiori loci unde discedit. Si quis vero asportaverit aliiquid extra conventum (nisi id gestaret pro sua necessitate et de superioris li-entia), illico iis bonis privatis sit et proscriptus a conventu ad arbitrium superioris.

Equitandi centia.

Ille bus passim concedant licentiam equitandi, praesertim fratribus iunioribus, qui sunt robustae complexionis et in literarum stu-diis non se exerceant; quavis intentio beati Francisci in hac parte potius pom-pam et fastum respiciat, quam equitandi opportuniteatem excludat.

CAP. IV.

Verba cap. 4. *Praecipio firmiter fratribus universis ut nullo modo denarios etc.*

Declaratio super proprietate et usu pecuniae et aliorum bonorum 1.

In hoc capitulo usus pecuniarum omnium per se vel interpositam personam videtur omnino fratribus minoribus prima fronte interdictus, ita sonare videtur li-tera: sed statim tamen in quibusdam ca-sibus videtur concessus, ubi dicitur: Ta-men pro necessitatibus infirmorum et aliis fratribus induendis, et quod fratres pos-sint equitare, si necessitate cogantur etc. Praeterea, ut communiter interpretantur doctores et praecipue quatuor magistri,

¹ Tu recordaro quod bullae, quae hic in fine huius capituli citantur, sunt remissive indicatae hic in rubr. Et concessio concilii Trid., hic pa-riter allegata, legitur in sess. xxv, *De Regular.*, cap. 3.

qui in generali capitulo, parum post obi-tum beati Francisci, eius Regulam expli-erant, videlicet, Alexander de Ales, Gau-fredus, Ioannes de Rupeila et Ricardus de Media Vila, quorum doctrina in Ecclesia recepta est, sciendum est quod recipere pecuniam per se, est eam auctoritate propria dispensare et in suos proprios usus convertere; recipere vero per interpo-sitam personam, est eam in usum alterius auctoritate propria convertere et dispensare. Quod fratres Minores regula-riter non fecerunt, quippe qui confessi sint semper omnia iura, dominium et proprietatem honorum omnium suo usui deputatorum penes Ecclesiam Romanam exlitisse, usu facti simplicis contenti; unde mos ille inolevit, et servatum hactenus in Religione semper fuit, ut nulli umquam lieuerit, etiam in Ordine, haeredem sibi nominare, neque aliquid disponere de rebus suo usui applicatis, etiam si ex inte-stato, aut alio quoemque modo sibi ob-venerint, nisi accesserit sui superioris li-entia, quae non nisi ex rationabili causa dabatur, quae tamen hodie, post decreta Tridentin. synodi, amplius dari non potest.

Quod vero ad tactum pecuniarum atti-net, ex apostolica auctoritate habetur quod tactus aut contrectatio simplex pe-cuniarum nullum crimen aut turpitudo-ne impingit, sed crimen est in animo fratrī, qui pecuniam vel avare recipit vel occultat, aut eius dominium et proprie-tatem in se transfert contra Regulam, quam professus est; quod explicat beatus Franciscus in capite sexto, cum dicit *Fra-tres nihil sibi approprient*, etc. Neque put-andum est beatum Franciscum conta-ctum pecuniarum simplicem prohibuisse, cum id Evangelium non prohibeat. Regula vero eius sit hæc, ut ipse inquit, sanctum Evangelium observare. Et divus Bonaven-tura dicit quod sine consensu non ac-quiritur possessio; ergo quamdiu manet

in fratribus voluntas non acquirendi, etiam si in corum manibus, pro eorum necessitatibus, pecunia inferatur, non tamen eam recipiant, secundum quod receptio in eorum Regula inhibetur. Unde sequitur quod fratres tangentes pecuniam, Regulæ ipsorum non contradicunt illo simplici tactu; sed neque per hoc vitium proprietatis potest eis adscribi. Verum est tamen quod prisci illi patres nostri etiam a contactu pecuniarum voluntarie abstinebant, tum ne simplicibus ex hoc aliquod scandalum oriretur, et putarent illos accumulandis pecuniis insudare; tum quia experiebantur erga se ferventem adeo populorum devotionem, ut nihil suis necessitatibus defuturum umquam dubitarent. Cum autem deferbusset caritas, et frequens fratrum numerus ex advenientibus quotidie eleemosynis sustentari nequiret, ne studium sacrae theologiae et aliarum scientiarum, in quibus Ordo noster insignis semper habitus est, inopia pessum iret, placuit summis Pontificibus, et praecipue Martino quinto et Sixto IV, nobiscum dispensare ut ex bonis Romanae Ecclesiae nostram inopiam levare, et erecta literarum gymnasia conservare possemus. Novissime vero ad conscientias nostras pacandas, ad scrupulosque elevendos, qui in mentibus imbecillium quandoque emergebant, etiam dominium rerum in communi, earumque administratio a sancta oecumenica Tridentina synodo concessa nobis est. Quae materia, quoniam communis est cum ea quae capite sexto tractatur, ad ipsum locum remittitur.

CAP. V.

Verba cap. 3.

Fratres illi, quibus dedit Dominus gratiam laborandi etc.

Declaratio su-
per exercitio-
nem fratrum illitera-
torum,

In hoc capitulo beatus Franciscus hoc unum contendit ut fratres sui otium fu-
giant, quod omnium malorum radix et

fomentum est. Quamobrem statuitur ut hi, qui in literis vel in musica non se exercent, exerceantur in aliquo officio, ianuas pro clausura observent, hortos colant, infirmis et in gradu collocatis patribus serviant, verrant domum, accedant ad eleemosynam petendam et similia faciant, quibus otiositati, malorum omnium sentiae, occurrant.

Qui vero laici fuerint, non permittantur deferre coronam in capite, sed seruant publicae utilitati et cogantur iuxta Regulam pro horis canonicis dicere *Pater noster*, etc., atque nullo tempore admittantur ad sacros ordines suscipiendos.

Qui voluerint literas discere, examinatur prius a provinciali magistro, ut si eos idoneos ad graviora studia invenerit, certiorem faciat generalem Ordinis, qui in aliquo Religionis gymnasio eos collocet: collocari vero pro baccalaureis non possint, qui prius in dialectica non profecerint, conclusionesque in ea professione honorifice non sustinuerint. Qui per multos annos in studiis non profecerint, a gymnasii amoveantur, et alii studiosi in eorum locum subrogentur.

Baccalaurei et doctores studentes exercitent se alternatim lectionibus, disputationibus et praedicationibus, ut istis tribus simul assuescant; hoc enim modo citius in viros eruditos evident.

Minora literarum gymnasia ita disponantur, ut quaedam logicæ, quaedam philosophiae studio applicata sint, ut iuvenes, qui dedunt se literis, per gradus ascendant, et non possint in maioribus constitui, qui in minoribus saltem per triennium non steterint. Similiter et lectores non siant regentes in celebrioribus Studiis, nisi in minoribus prins eruditio nem suam testatam fecerint. In maioribus Studiis, ubi sunt theologiae professores, ultra ordinarios lectores scholasticos, habeatur lectio Sacrae Scripturæ, non

*Super exerci-
tio fratrum lai-
corum,*

*Super examina
recipiendor. ad
studia,*

*Super exerci-
tio studentium,*

*Super dispo-
sitiones gymna-
siorum,*

dimitendo textum Magistri Sententiarum, quem omni triennio, in substantia saltem, regentes teneantur percurrere; et lectiones incipiunt singulo anno post festum Nativitatis B. Virginis. Lectores, qui in publicis Universitatibus legunt, teneantur, ad arbitrium generalis, in iis conventibus ubi morantur, unam lectionem legere. Curret etiam idem generalis ne sinat iuvenes in propria domo studere, sed mittat eos extra, ne patriae commoda et affectus eos a studiis abstrahant.

Super promoto-
tione ad doctoratum,

Qui voluerint ad doctoratus insignia promoveri, non admittantur nisi iuxta breve sanctissimi domini nostri Pii quarti, videlicet in capitulo generali, praemissa rigoroso examine. Supplicatur tamen eisdem sanctissimo domino nostro ut amoveatur numerus certus promovendorum, et promoveri possint ii omnes, qui in eodem capitulo, de consilio aliquorum publicorum lectorum, idonei a generali iudicati fuerint, nonnisi eodem rigoroso examine praemisso, et praemissa promotorum iuramento. Est enim in Ordine tanta eruditorum copia, ut ad tam exiguum numerum restringi non possint, quod in proximis comitiis generalibus Florentiae omnes neverunt. At quoniam fratres extra Italiam constituti (excepta Dalmatia), nonnisi difficile et magnis sumptibus ad generale capitulo accedere possunt, statuitur ut ii omnes, qui voluerint ad magistralem coronam recipi, examinentur in aliqua publica Universitate illius regionis, de qua fuerint, propositis conclusionibus in ea facultate, ad quam promoveri voluerint. Qui quidem, si, praemissa rigoroso examine, ab illa Universitate digni doctoratus titulo iudicati fuerint, fidemque publicam ab ipsa de eorum sufficientia habuerint, possit eos generalis per suas literas in aliqua Universitate, vel a persona auctoritatem habente, ad doctoratus lauream suscipiendam ad-

mittere. Nullus vero ad doctoratum vel ad alium gradum superioritatis de cetero promoveatur, qui prius professionem fidei non fecerit, iuxta bullam praefati domini nostri Pii quarti.

CAP. VI.

Fratres nihil sibi approprient etc.

Verba cap. 6.

Circa hoc capitulum repeti possent, Declaratio su-
per proprietate, quae supra in praefatione et in capite quarto dicta sunt, quod scilicet nos non habemus in particulari aliquid proprium, sed usum simplicem rerum, quamvis sancta Tridentina synodus concesserit ut possimus habere proprium in communi. Ad tollendum tamen omne proprietatis vitium, iuxta decreta eiusdem sacrosancti Tridentini concilii, prohibemus omnibus Ordinis nostri fratribus et sanctimonialibus ne quisquam eorum bona, immobilia vel mobilia, cuiuscumque qualitatis fuerint, etiam quovis modo ab eis acquisita, tamquam propria, aut etiam nomine conventus possideat vel teneat, sed statim ea superiori tradantur, conventuque vel monasterio incorporentur, prout nos ex nunc ea applicamus et incorporamus, applicataque et incorporata pronunciamus.

Nec deinceps liceat superioribus bona stabilia alicui Ordinis nostri concedere, etiam ad usumfructum vel usum, administrationem aut commendam. Et si aliquae licentiae, etiam a generali, aut alio quovis modo, ex quacumque causa, adversus praedicta hactenus concessae revertiantur, eas ex nunc tollimus et abrogamus. Administratio autem bonorum monasteriorum seu conventuum ad solos officiales eorumdem, ad nutum superiорum amovibiles, pertineat.

Mobilium vero usum ita superiores permittant, ut eorum supellex statui paupertatis, quam professi sunt, conveniat,

Super conces-
sione usus vel
administrationis
bonorum stabili-
bium,

Super conces-
sione usus mo-
bilium,

nihilque superflui in ea sit; nihil etiam, quod sit necessarium, eis denegetur; quorum omnium registrum superiores apud se habeant, et singulo anno revideant, et fratres ea vendere, alienare aut donare nemini valeant. Quod si quis aliter fecerit, vel quidquam, etiam si pecunia sit, tenere deprehensus aut convictus fuerit, is biennio activa et passiva voce privatus sit, atque etiam, iuxta Ordinis nostri constitutiones, veluti proprietarius puniatur. Quintimmo, ad erorres istos tollendos, praecepit generale capitulum ut in singulo conventu et monasterio sit aerarium publicum, ubi reponantur singulorum fratrum et sanctimonialium pecuniae; quae inde non extrahantur sine necessitate a superiori cognita. Monemus tamen singulorum conventuum superiores ut, iuxta singulorum fratrum merita, gradum et necessitates, ex reliquis bonis, et praesertim ab eisdem fratribus acquisitis, aliqua eis, pro studiorum et laborum substantiatione, largius et commodius subministrent.

Habeatur vero diligens senum et infirmorum cura; provideaturque eis de communibus elemosynis in eorum necessitatibus; et in singulo conventu praeficiatur saltem unus, cui huiusmodi cura committatur.

Et cum quis infirmari cooperit, statim resignet superiori omnia, quae suo usui fuerint applicata, ut in casu mortis conventui cedant.

Emolumenta quae ex piorum legatis vel (ut vocant) mansionariis proveniunt, in publicam utilitatem convertantur et nulli particulari tribuantur.

Licentia vero disponendi de bonis suo usui deputatis, aut etiam de cellulis et cameris ipsis, nulli fratri aut sanctimoniali tribuatur, sed haec sit generalis et provincialium cura, secundum gradum et virtutem, ea quibus videbitur assignare. Et si quis haec tenus a superioribus

Ordinis, aut etiam a Sede Apostolica tam disponendi licentiam obtinuit, nulla censeatur.

Quod autem ad syndicos vel procuratores, sanctos sive operarios attinet, ^{Super syndicos et procuratores ordinis} singuli conventus et monasteria, ubi superioribus Ordinis visum fuerit opportunum, unum aut alterum illorum sive plures eligant, ad ipsorum superiorum nutum amovibiles, ut sancta Tridentina syndodus decernit; non quidem ut rerum et bonorum Ordinis procuratores et rectores, quemadmodum haec tenus consuevit, cum nondum Religio haberet proprium in communi, sed ut conservatores et defensores; qui non possint a principibus vel communitatibus institui, sed tantum praesentari. Superior vero, qui ei videbuntur, confirmet, et non permittat eos perseverare ultra triennium, nisi generale capitulum ex urgente causa aliter decreverit. Illi vero attingant saltem annum quadragesimum quintum; etiam ubi eis bonorum temporalium fuerit cura commissa, teneantur, quotiescumque a superiori vel sanctimonialibus requisiti fuerint, de ipsis bonis rationem reddere; quae quidem bona, etiam pecunias ipsas, non teneant apud se, sed conserventur in monasteriis, et non exponantur, nisi iuxta earumdem sanctomialium vel earum superiorum voluntatem. In spiritualibus vero ullo modo ipsi syndici sive operarii non se intromittant, ut infra dicetur. Procuratores ex Ordine, singulo mense, coram fratribus in loco publico, suae administrationis rationem reddere teneantur; aliter priventur bonis omnibus suo usui deputatis, etiam ipso conventu. In quam ponnam incidat etiam qui mercaturas animalium, societas vel alias negociaiones exercere compertum fuerit. Si quis vero in sua administratione fraudem aliquam vel furtum comiserit, privetur officio et disciplinetur; et si furtum insigne fuerit,

etiam a provinceia proserbatur, et per de-
cennium ad officia inhabilis habeatur.

Claves, sub quibus bona conventuum
<sup>Super custodia
clavium bono-
rum conventus.</sup> et monasteriorum reponuntur, non a su-
perioribus ipsorum conventum et mo-
nasteriorum tantum, sed etiam ab aliis
discretis personis eorumdem locorum eu-
stodianter, qui omnes diligenter introitum
et exitum ipsorum bonorum in libris de-
scribant, et paelato suo postmodum ostendan-

CAP. VII.

^{Verba cap. 7.} *Si quis fratum, instigante inimico,
mortaliter peccaverit etc.*

Duo in hoc capitulo docet nos beatus
<sup>Declaratio
super fratrum
confessione,</sup> Franciscens. Alterum quod fratres peccan-
tes debeant recurrere; alterum, quo modo sunt recipiendi. Cirea primum statui-
tur et ordinatur ut nullus fratum pec-
cata propria vel proximi sui propalare
audeat, nisi superioribus Ordinis, sub
poena carceris per mensem, et unius pu-
blicae disciplinae omni sexta feria ipsius
mensis.

Nullus etiam audebit literas scribere in
<sup>Super propa-
gatione secreto-
rum et scandala-
rum Ordinis,</sup> infamiam proximi et Religionis, neque
fratrum scandala et secreta in Ordine re-
velare, nisi predictis superioribus, sub
eadem poena et excommunicatione latae
sententiae, a qua per solum generalem
absolvit possit.

Nemo subterfugiat iudicium sui magi-
<sup>Super recursu
a sententiis pro-
vincialis,</sup> stri provincialis, neque cum reficiat quo-
usque suam sententiam non protulerit.
Qui seens fecerit, exilio a provinceia per
triennium puniatur; provincialis tamen
procedat in causa. Si vero suspicio fuerit,
quae iudicis vehementibus appareat, quod
provincialis procedat ex odio et passione,
possit accusatus postulare a generali col-
legam, qui una cum provinciali causam
suam expedit. Ipse tamen reus hinc in-
terim recedere non possit, sub poena
convicti criminis.

¶ Alterum, ad quos, Cherub. (R. T.).

Qui si, pro iniusticiasibi illata vel quam
praetendit sibi illatam esse, ad brachium
<sup>Super recursu
ad brachium
saeculare,</sup> saeculare recurrerit, et non potius ad su-
periores Ordinis, exulet statim a provin-
cia, et fiat inhabilis ad omnia Ordinis
officia.

Non accuset frater fratrem de aliquo
crimine coram superiore, nisi per testes
vel sufficientia inditia probare possit quod
imponit; aliter accusans ea poena mul-
ctetur, quam accusatus sustinere debuis-
set; et sic semper, quando quis imponit
aliquid, quod per testes vel sufficientia
inditia non probetur, poena talionis pu-
niatur; denunciare tamen licet, et denun-
ciantem superior secretum teneat.

Quicumque ex quavis causa in fratrem
<sup>Super offen-
sione fratrum,</sup> suum manum violentam iniecerit, sanguinemque
fuderit, vel etiam sine sanguine
grayiter perrenserit, ultra poenas delicto
congruentes, etiam ad omnia Ordinis offi-
cia in perpetuum inhabilis habeatur, et a
provinceia expellatur, neque ad officia sive
provinciam restitui possit, nisi per gene-
rale capitulum et per omnium patrum
detinitorum vota. Quas poenas eos quo-
que incurrire volumus et decernimus,
qui convitis, minis aliisve modis aliquem
ad percussionem irritaverint et lassive-
rint. Teneantur vero guardiani et ali loco-
rum nostrorum rectores, sub poena
privationis suorum officiorum, huiusmodi
reos, etiamsi in domo ipsorum non de-
liquierint, in carcere coniucere a supe-
rioribus puniendos.

Qui commiserit aliquod facinus, pro-
pter quod, si esset in saeculo, foret iuxta
leges morte plectendus, vel aliquam in-
signem infamiam sive ruinam Ordini sive
Ordinis superioribus intentaverit, perpe-
tuis carceribus condemnetur. Et si aliquo
tempore condonatum illi fuerit de his poe-
nis, nunquam tamen ad conventum suum
remittatur, neque abilis ad officia Ordinis
habeatur.

^{Super puni-} Qui verba minus honesta in consum-
^{tione contumeliam in fratres dicentium,} liam fratrum et superiorum, etiam in clau-
stro, dixerit, pro arbitrio superiorum ie-
coniuntur, iuniis et caecere maceretur.

^{Super puni-} Incorrigibiles, in capitulis generalibus
^{tione incorrigi-} et provincialibus publice puniantur. Quod
^{bilium,} si neque hoc modo ad mentem revocari
poterunt, ut bene honesteque vivere ve-
lant, suspendantur a divinis, et laicalem
ducant vitam, ac serviant monasterio tan-
quam laici. Et si perseveraverint incorri-
gibiles esse, perpetuis careeribus manci-
pentur.

^{Super corre-} Circa secundum, omnibus superioribus
^{tions fratrum.} Ordinis praecipit generale capitulum ut
fratres peccantes ita cum iustitia corri-
gant, ut misericordiae non obliviscantur,
et caveant ne peccatum fratris occultum
in propatulo exponant; et qui debent Or-
dinis miserias tegere et occultare, eas
saeculi auribus non traducant et manife-
stas faciant.

CAP. VIII.

Verba cap. 8. *Universi fratres unum de fratribus istius
Religionis teneantur semper habere ge-
neralem ministrum, etc.*

Circa caput istud de electione superio-
^{Declaratio} rum Ordinis et aliorum officialium, ex-
^{super modo} plicandus est modus quo eligi debeant,
^{dandi suffragia} ut servetur canon sextus reformationis
^{in electione of-} regularium editae a sancta Tridentina sy-
nodo, ubi dicitur: *In electione superiorum
quorumcumque, etc.* (explicetur totus). Pro executione igitur praesentis canonis, ex decreto generalis capituli Florentiae nuper habiti statutum est ut huiusmodi electiones per ea secreta suffragia sicut, quae nos balotaciones vulgo dicimus; ut puta, in quibus ita facile fraudes non admittuntur, ubi singulorum votorum suffragia calculis lineis aut laneis colliguntur, hoc scilicet modo: extat vas ligneum duplex, in quod cum quis manus impo-

suerit, potest calculum suum in quam volnerit partem deponere (una enim pars vota affirmativa, altera negativa colligit), et nemo novit ubi calculus ceciderit, ita ut unusquisque conscientiae suaee satisfa-
cere et ipse a nullo cogi possit. In elec-
tione igitur generalium, provincialium, pro-
curatoris in Urbe, custodum, guar-
dianorum et omnium officialium, quibus aliquis gradus administrationis vel su-
perioritatis in subditos ex electione accedit,
fiat electio per balotaciones et non alio
modo. Quicquid secus factum fuerit irri-
tum sit et inane. In provinciis Austriae,
Bohemiae, Romaniae, Orientis et Terrae
Sanctae, et si quae sunt similes provinciae,
quae eligere suos provinciales non con-
suevere, designentur a generali per trien-
nium provinciales, qui tamen in deputan-
dis aliis inferioribus officialibus modo su-
pradicte utantur. Et ne fraus in calculis
oriatur, mandat generale capitulum ut
unusquisque accipiat suum calculus a
praesidente capitulo, quo accepto, recta
via ad vas balotationis accedat, manu ele-
vata et digitis extensis, ita ut omnes vi-
deant quod unicus est singulorum calcu-
lus. Discreti etiam ad provinciale capitulum
profecturi, ubi fuerit numerus conveniens
fratrum, a suis conventibus; et ipsi defi-
nitores, in capitulo, a suis custodiis per
balotaciones elegantur. Qui definitores ad
alium officium non possint assumi, sed
perseverent in illo per annum usque ad
capitulum provinciale, et interim consili-
o et auxilio singuli in sua custodia pro-
vinciali, dum visitat, assistant. Quod si
provinciale capitulum non celebrabitur,
ipsimet cum provinciali totidem alios pa-
tres per easdem balotaciones descernent¹,
qui sub nomine definitorum officiales pro-
vinciae elegant, et per annum similiter
perseverent. Et ita fiat singulis annis,
quando capitulum provinciale non habe-
bitur. Caveant tamen fratres omnes, qui-

¹ Secernent, Cherub. (n. r.).

bus ius electionis convenit, ne calculum suum alieni tribuant, neve alterius ipsi recipiant vel fraudem aliquam in modo isto electionis committant, sub poena expulsionis a provincia et inhabilitationis ad omnia officia Ordinis.

Quod proprietatem non eligantur ad gradus,

Qui suas eleemosynas et alia bona in manu superiorum suorum, iuxta modum suprascriptum in capite sexto, non resurgaverit conventuque non incorporaverit, non possit eligi ad aliquem gradum et honorem, sed veluti proprietarius puniatur.

Et etiam procurantes officia ut hic.

Si quis vero via et favore principum et praelatorum, quasi vi quadam, intromittere se in officiis Religionis procuraverit, statim ad ea inhabilis habecatur.

Provinciales quando reeligi possunt.

Provinciales, peracto sui magistratus triennalis termino, non procurent reelegi iterum a sua provincia, nisi, ex defectu fratrum vel alia rationabili causa, id generalis per patentes literas permitteret, sub poena excommunicationis latae sententiae et privationis graduum; quas poenas extendi volumus etiam ad eos, qui eos elegissent.

Provincialis a magistro generali tantum confirmatur.

Commissarii generales, quavis potestate praediti, non audeant electos provinciales, etiam si eorum electioni praefuerint, confirmare, cum id tantum generalis munus sit et auctoritas, nisi id in suis patentibus expresse contineretur. Qui secus fecerint, ab auctoritate et gradibus cecidisse intelligentur.

Procurator in Urbe unus sit, non plures, et habet apud Salvatorem in Unda.

Procurator in Urbe maneat apud Sanctum Salvatorem de Unda, hyberno saltem tempore, secundum antiquas Ordinis constitutiones et Summorum Pontificum decreta. Et ad evitandam discordiam, unus tantum procurator, non plures elegantur; procurator vero electus, sicut et generalis, iuramentum solitum, iuxta Alexandrinas constitutiones, praestare teneatur.

Capitula generalia et provincialia possit generalis convocare quando et ubi illi

visum fuerit, iuxta tenorem Regulæ, de triennio in triennium vel ad alium terminum maiorem vel minorem. Et vocales, qui vocati fuerint, congruo tempore adesse curabunt, aliter voce activa et passiva preventur. Qui vero vocales non sunt, ad capitula non accedant, sub poena unius publicae disciplinae.

Capitula a magistro generali convocantur.

CAP. IX.

Fratres non praedicent in episcopatu alicuius episcopi, cum etc.

Verba cap. 9.

Tria potissima in hoc capitulo animadvertiscuntur sunt. Primum, ne quis fratrum in episcopatu alicuius episcopi audeat praedicare, cum ab illis fuerit contradicatum, ut sonat litera, et nuper statuit sancta Tridentina synodus sessione octava, canone quarto¹. Secundum, ne quis officium praedicationis sibi arroget, sed a suis superioribus mittatur. Tertium, quomodo se habere debeant praedicatores in eo munere obeundo. Circaprimum, mandat generale capitulum omnibus praedicatoribus Ordinis ut servent illum punctum Regulæ et concilii, ne scilicet populo praedicent contradicente episcopo. Quintum, fratres omnes honorem et reverentiam episopis exhibeant.

Declaratio super observantia concil. Tridentini super praedicatione,

Servetur etiam decretum eiusdem sanctæ synodi, sessione septima, canone decimoquarto². Ne fratres audiant confessiones saecularium, nisi prius fuerint a suis superioribus examinati, et ab ordinariis admissi. Qui secus fecerint, ultra alias poenas, reddantur inhabiles ad huiusmodi confessiones audiendas.

Super confessione.

Circa secundum, nullus ad officium praedicationis admittatur a generalibus sive provincialibus magistris, qui non fuerit sacerdos vel diaconus, vita et moribus comprobatus, praecipue vero catholica doctrina instructus. Superiores Ordinis omnem suam curam et studium adhibe-

Super praedicatorum qualitatibus,

¹ Lege sess. xxiv, *De Reform.*, cap. 4 (n. t.).

² Lege sess. xxiii, cap. 45 (n. t.).

bunt ut bene nosecant praedicatoros quos admittunt, eorumque doctrinam explorabunt, ne quid contra receptam veritatem vel contra Sedem Apostolicam sive christianos principes praedicetur. Similiter se gerant erga patres confessarios, quos non admittent ad tam difficile munus, nisi viros bonae conscientiae, et qui sciant discernere inter lepram et lepram. Hi autem per conventus et loca, iuxta necessitatem, distribuantur.

Magistri et praedicatores etiam disponantur hoc modo, ut in praedicationibus et lectionibus, praesertim casum conscientiae, se exerceant, populosque in fide instruant. Et qui non legunt vel non praedicant vel in aliquo officio Religioni non serviant (nisi alias in his studiis suas partes gesserint), exemptionibus et honoribus sui gradus non gaudeant. Fratres vero, qui ad casum conscientiae lectionem audiendam non accesserint, non admittantur ad audiendas confessiones, nisi viri aliqui eruditi et probati. Et id eurent provinciales sub poena privationis officii.

Si quis deprehensus fuerit praedicatoris vel confessoris munus absque superioribus et confessoriis non habentibus licentiam, licentia exercuisse, post careerem per mensem, exulet a provincia per triennium; et si saepius hoc modo deliquerit, per annum careeribus deputetur.

Circa tertium, nullus fratum, in suis praedicationibus, ne latum quidem unguem discedere audebit a communibus sensibus S. R. E. et a Patrum ab ea approbatorum sententiis, neque aliquam novam opinionem intrudet. Argumenta etiam haereticorum vel eorum responsiones in medium afferre nemo in suis concionibus audebit, ea praesertim quae captu difficultia sunt rudi plebeculae, ne haereticorum dicta pro conclusionibus veris et catholicis recipiantur. Si quis vero post hae convictus fuerit aliquam propositionem haereticam vel schismaticam populo praedicasse, pro-

pter quam abiurationem facere teneatur, immiquam amplius ad praedicatoris munus, neque ad Ordinis officia admittatur. Et si quis a quatuor annis circa fuerit aliqua labore haeresis notatus et convictus, habeatur inhabilis ad quoscumque gradus et dignitates per decennium.

Nullus etiam liberum aliquem tractantem de fide aut de quacumque alia materia in lucem edere valeat, sub poena excommunicationis et careeris, nisi prius a generali vel a deputatis ab eo ille liber fuerit approbatus; et praeterea alia observentur, quae circa hoc in decretis concilii Tridentini et indice librorum cauta sunt.

Fratres non edant in lucem libros non approbatos a superioribus Ordinis.

CAP. X.

Fratres qui sunt ministri et servi aliorum fratrum, etc.

Verba cap. 10.

In hoc capitulo B. Franciscus instruit superiores Ordinis et eorum subditos, quomodo invicem se gerere debeant. Superiores vocat ministros et servos aliorum fratrum ut sciant se non esse dominos, neque habere dominium super subditos, ut domini temporales, sed ideo constitutos esse super alios, ut eorum utilitati et saluti inservire debeant; praefecture enim nostrae sunt potius officia quam dignitates. Subditos vero docet ut omnimodam obedientiam suis superioribus praestent, memores quod propter Deum abnegaverunt proprias voluntates. Quamobrem mandatur omnibus provincialibus, sub poena privationis suorum officiorum, ut singulis annis, dum visitant, examinare debeant fratres suos, etiam sub iuramento, de statu conventuum et locorum, de vita fratrum, de moribus, de conversatione et observatione harum constitutionum, atque de omnibus certiore facient generalem magistrum; visitent quoque cameras, explorent si quid habent fratres superflui, quod non conveniat sua professioni, et ubi non sunt

Declaratio super munera provincialia in visitationibus,

Super dispensatione eorumdem,

Super praedicatorib. et confessoriis non habentibus licentiam,

Super his quae praedicatori e- vitate debent.

inquisitores, etiam libros fratrum diligenter examinent.

Mandatur quin etiam praedictis ad metrum obedientiae salutaris, ut, in promodam munero circa fratrum promotiones, vendis fratibus ad aliquem gradum vel officium, invigilent ne indigni praefrantur dignis, et mali optimis, sed in omnibus publicae utilitati et ornamento consulant. Praefrantur vero qui publico commodo conventuum et locorum, non suae utilitati incumbunt.

Caveant quoque provinciales, sub poena privationis officii, ne de cetero cooptent in coelum patrum, qui fuerint minoris aetatis annorum quadraginta, nec ad hoc suffragari possit aliquis gradus vel officium, praeter doctoratus titulum; indecens enim est ut inter eos, quorum consilio res conventuum aguntur, omnes passim sine delectu introducantur.

Subditis vero mandatur, sub eadem vi obedientiae, ita humiliter exhibeant se dicto superiorum, ut nihil sibi magis faciendum proponant quam illud quod ipsorum superiores, iuxta suae professionis praescriptum, peragendum iusserint.

Qui autem minus obediens vel contumax suis superioribus fuerit, et admonitus non se emendaverit, veluti Regulae suae et voti obedientiae transgressor puniatur. Et quemque in generali vel provinciali capitulo ad aliquod officium assumptus fuerit et non paruerit, per quinquennium ad omnia officia Ordinis inhabilis habeatur, activaque voce careat.

CAP. XI.

Verba cap. II. Præcipio firmiter fratibus universis ne habeant suspecta consortia.

Duas partes habet hoc capitulum. Prima prohibet fratibus suspecta consortia mulierum; secunda, ingressum in monasteria monacharum.

Circa primam partem, mandat generale

Declaratio
super colloquio
et commercio
cum honestis
mulieribus,

capitulum districte fratibus omnibus ne conversari neque loqui audeant cum mulieribus malae famae, et quantum fieri poterit, etiam ab alloquitione mulierum bonae famae se abstineant. Qui comprehensi fuerint habere suspecta consortia mulierum, et correcti non se emendaverint, careeribus per mensenimancipati, a conventu proscriptantur.

Et si quis convictus fuerit huiusmodi mulieres duxisse intra claustra conventus, ultra praefatas poenas, etiam flagris omni stra, sexta feria publice caedatur per mensem.

Ut autem haec omnia serventur, districte præcipitar ut in omnibus conventibus diligenter clausura observetur, et unus fratrum ianuae semper assistat, qui mulieres nullo modo ingredi permittat.

In ipsis vero conventibus et locis non recipiantur hospitio personae saeculares, nisi forte aliqui praelati et viri admodum insignes ad breve tempus et de licentia superioris, ut clausura debite servetur, et laicorum discursu non interrumpatur. Quare obsecrandus est beatissimus Papa ut iubeat principibus et magistratibus ne gravent conventus et loca equis, militibus et aliis eorum officialibus.

Circa secundam partem, de sanctimoniaib, mandatur omnibus et singulis fratribus nostris ne accedant ad monasteria monialium, nisi pro divinis agendis, et ex iusu superiorum, qui aetatem et probitatem mittendorum considerent, sub poena per triennium, secundum constitutiones capitulo generalis Mediolanensis proximi. Et qui mittentur, a sanctimonialium alloquitione abstineant, sub poena exilia per annum.

Circa vero ingressum monasteriorum servetur canon quintus reformationis Regularium Tridentinae synodi, ubi dicitur: Ingredi autem intra septa monasterii nemini liceat, cuiuscumque generis aut conditionis, sexus vel aetatis fuerit, sine epi-

Super accessu
fratrum ad monasteria monialium,

Super ingressu
orumdem
intra claustra
monialium,

scopi vel superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis poena ipso facto incurnda. Quapropter mandatur abbatissim omnibus monasteriorum nostrorum, sub poena eadem, et sub poena privationis officii, ne admittant inter claustra monasteriorum aliquem, absque expressa licentia in scriptis suorum superiorum, quicumque is sit et cuiuscumque conditionis. Licentia autem in casibus tantum necessariis datur, veluti pro confessore, medico aut aliis ministris, exigente necessitate.

Unicus etiam sit et communis sanctimonialium medicus, proiectae aetatis, ab ^{Super medici qualitate et ad-}missione intra universitate monialium eligendus, et per claustra,

generalem seu provincialem approbandus, qui, cum in claustra monasterii ingressus fuerit, comitatus a duabus monialibus ex antiquioribus, si abbatissa adesse non poterit, semper incedat, quousque claustra exiverit.

Circa puellas saeculares, quae in quibusdam monasteriis erudienda introducuntur, maximam curam adhibeant superiores ut nonnisi honestas et paciferas virgines de monialium consensu ingrediantur; et quae ingressae fuerint, non substineantur ultra XVI annos. Quo tempore, vel subiectum ¹ regularem suscipiant, vel subiectae domum remittantur. Monasteria vero, quae tales virgines recipere non consuevere, nullo modo ad eas recipiendas cogantur.

Puellae etiam habitum non suscipiant nec professionem emittant, absque approbatione generalis vel provincialis aliisque requisitis, iuxta decreta concilii Tridentini in sessione XXV. Quicquid secus factum fuerit, irritum sit et inane, ac contrafacentes excommunicationem incurvant. Superiores autem ipsi teneantur antea diligenter scrutari voluntatem puerarum, an sponte, an intuitu ² monasterium ingrediantur: ut, si sponte ad Religionem acce-

dant, eas suscipiant; si invite, eas reliquant atque domum remittant.

Quae sponte voluerint ad Religionem accedere, habitum non suscipiant ante duodecimum annum, neque admittantur ad professionem ante decimumsextum suae aetatis annum expletum, et nisi per annum saltem antea in probatione steterint. Cuius professionis tempus, ne episcopus ignoret, teneantur praefecti monasterio eum ante mensem certiore reddere, sub poena a concilio statuta: et singula monasteria habeant librum, in quo describantur nomina profitantium et tempus.

Aute vero professionem (excepto victu et vestitu) nihil tribuantur monasterio ex bonis puerarum a parentibus, propinquis aut curatoribus, quocumque praetextu, ne hac occasione discedere nequeant, quod totam vel maiorem partem substantiae sue monasterium possideat, nec facile, si discesserit, id recuperare possit. Quin potius praecepit sancta synodus, sub anathematis poena, dantibus et recipientibus, ne hoc ullo modo fiat; et ut abeuntibus ante professionem omnia restituantur, quae sua erant.

Habent quoque ipsa monialium monasteria sua seminaria sive novitiatus praecipuamque puerarum magistram, quae eas erudit, et in viam mandatorum Dei dirigat.

In primis vero mandat generale capitulum sanctimonialibus omnibus nostri Ordinis, ut divino cultui semper invigilent, horis canonieis de noctu vacent, verba otiosa et vana non admisceant, a choro harum ¹ tempore non discedant, sed iuxta earum professionem, abiectis mundi vanitatibus et illecebris, se totas Deo committant, ieuniis et orationibus insistendo: praecepit vero ieunia Romanae Ecclesiae et sua Regulae ac disciplinam in his diebus non praetermittant. Confessionem peccatorum suorum singulis saltem mensibus

¹ Habitum, Cherub. (R. T.). ² Invite, Cherub. (R. T.).

¹ Horarum, Cherub. (R. T.).

^{Super medici qualitate et ad-}missione intra universitate monialium eligendus, et per claustra,

^{Super admissio-}sione et erudi-
tionem puerarum inter mo-
niales,

^{Super carum-}dem puerarum
examine et ap-
probacione,

^{Super carum-}dem aetate, ad
susceptionem ha-
bitus et emis-
sionem profes-
sionis,

^{Super carum-}dem bonis,

^{Super novi-}tiarum magis-
tra,

^{Super monia-}lium exercitio
in cultu divino,

faciant, et sacrosanctam Eucharistiam suscipiant, ut eo se salutari praesidio muniant ad omnes oppugnationes daemonis fortiter superandas. Quod vero ad Sanctissimum Christi Corpus attinet, praecepit sancta synodus ne intra chorum et septa monasterii, sed in publica ecclesia conservetur, non obstante quocumque indultu aut privilegio.

Super confessores monialium qualitatibus,

Confessores sanctimonialium constitnatur viri probi et modesti: et non maneant apud unum monasterium, ex celebrioribus praesertim, nisi per triennum, nisi forte ex aliqua rationabili causa aliter superiori visum fuerit. Neque in monasteriis nostri Ordinis confessores ulli admittantur, qui non sint ex ipso Ordine, quippe qui sciunt quid importet sanctimonialium professio, et possunt a transgressione Regulae absolvere, quod non possunt ceteri, ut literae apostolicae testantur. Sed et praeter ordinarios confessores alias extraordinarius a suis superioribus his auter in domo offeratur, qui omnium confessiones audire debeat.

Super electione abbatissae monialium,

Electio vero abbatissae ea sit, quae et aliorum superiorum Ordinis, scilicet per balotaciones, nulla ratione consuetudinis aut antiquitatis habita, sed sit in mera eligentium libertate eam monialem, quam magis idoneam iudicaverint, in abbatis sam sibi eligere, servata forma Tridentini concilii, sess. xxv, cap. vii.

Abbatissa autem electa confirmationem a superiori postuleat: et nihil quod ad monasterium vel ad regimen ipsius pertineat, inconsultis vicaria et decretis² monasterii, faciat. Quod si fecerit, irritum sit et inane. Et si saepius hoc modo deliquerit, officio suo privetur. Sed neque abbatissa aliqua perseveret ultra triennium, nisi pro reformatione aut aliqua maxima monasterii utilitate; sed, expleto termino triennali, ad novae abbatissae electionem procedatur, nulla consuetudine in contrarium faciente.

¹ Legimus in anno (R. T.). ² Discretis, Che-
rub. (R. T.).

Non promoveantur vero ad aliquod officium quacumque secreta et scandalata monasterii extra Ordinem, praesertim apud laicos, detulerint, quas volumus expresse in excommunicationem latae sententiae incidere, a qua per generalem tantum, praemissa poenitentia, absvolvi possint. Neque promoveantur quae de suspecto consortio convictae fuerint, sed priventur omnino accessu ad erates et rotulas, quousque signum aliquod manifestae resipiscentiae ostenderint.

Nulla sanctimonialis accedit ad erates et rotulas aliquam personam alloquutura sine licentia abbatissae, et cum praesentia auditriem, quae in omni monasterio ex antiquioribus discretis de more habentur; et haec licentia raro, et non nisi ex urgenti causa, atque pro alloquendis parentibus et consanguineis tantum concedatur. Quae vero sine abbatissae licentia vel sine auditriem praesentia ad erates ant rotulas inventa fuerit, privetur accessu ad eas per menses sex pro qualibet vice.

Nulla etiam sanctimonialis aliqua munuscula dabit vel recipiet, neque mittet literas aut recipiet, nisi prius munuseula visa et literae lectae ab abbatissa fuerint, atque ab ea iudicatum fuerit ut admittantur.

Ex monasterio vero exire nulla ipsarum ex quacumque causa andebit, nisi secundum decreta sanctae Tridentinae synodi, capite quinto reformationis regularium.

Vestimenta etiam sanctimonialium huiusmodi sint ut professioni earum respondeant, non preciosa, non colorata, non mollia, sed honesta, simplicia et communia, manicisque amplis utantur ad eam tunicas exteriores. Et omnes professae habent sua pallia sive mantellos, cum quibus ad erates et coram suo superiori semper compareant; quae contraficerint, activa et passiva voce, ad superioris arbitrium, privatae intelligantur.

Quod ad officia eligi non possint Ordinem diffamantes,

Quod monasteries absque licentia non accedant ad erates vel rotulas,

Quod literas et munuscula non mittant absque licentia,

Quod nulla exeat claustrum,

Quod vestimenta sint simplicia et communia.

Tela nigra s̄t super eratibus.
Super eratibus ferreis sint telae nigrae, | quae nunquam auferantur, ne moniales a quoquam videri possint, nisi forte a progenitoribus, fratribus et sororibus de licentia abbatissae.

Collatio habi- tis et veli spe- etat ad superio- les Ordinis fea- trum.
Visitatio, correctio, habitus in ingressu et vel in professione collatio ad solum superiorum Ordinis sive eius commissarium pertineat, non ad aliquem kticum sive presbyterum saecularem, consuetudine et abusu aliquo non obstante. Qui securus fecerit excommunicationem illico incurat, in quam etiam incident quicunque se intromittere audebunt in iis, quae pertinent ad spirituale regimen monialium, etiam in deputandis confessoribus aut aliis fratibus, exceptis superioribus Ordinis, quorum haec cura tantum sit et officium.

Electio facto- rum pro monia- libus fiat ab eis cum superiorum approbatione.
Circa vero monasteriorum et sanctimonialium bona tam mobilia quam permanentia, servetur illud quod de bonis conventuum et fratrum supra in sexto capite statutum est, hoc adiacentes, ut operarii, factores et alii monasteriorum ministri non elegantur neque acceptentur a sanctimonialibus sine superiorum approbatione, ad quorum etiam nutum amovibiles sint, ut sancta synodus deceperit.

Certus monia- lium numerus statuatur in sin- gulis conventi- bus.
In singulis vero monasteriis, iuxta statuta concilii, certus et determinatus numerus monialium statuatur, qui, vel ex redditibus propriis monasterii, vel ex consuetis eleemosynis commode sustentari possit: ad quod invigilabunt superiores.

Moniales trans- ferri possint ad alios conventus pro reformatio- ne.
Si autem fuerint aliqua monasteria, quae reformatione indigeant, possit superior, pro eorum reformatione, sumere moniales ex aliis monasteriis eiusdem Ordinis et eas ibi praeficere, cuiuscumque dominii et Status fuerint, non obstante contradictione dominorum temporalium.

Confessores monialium cu- rent observan-
Et quoniam supradicta omnia ab ipsis sanctimonialibus servari omnino volumus; mandamus omnibus et singulis monaste-

riorum nostrorum confessoribus, ne sam- tam praedicto- etimoniales contrafacentes his constitu- rium.

CAP. XII.

Quicumque fratrum divina inspiratione voluerint ire inter Saracenos, etc. Verba cap. 12

In hoc capitulo sunt duo admodum breves articuli: primus de iis, qui ad partes infidelium proficisci voluerint; secundus de protectore eiusque auctoritate. Circa primum invigilandum valde est ut fratres ad Terram Sanctam, ad quam provincia Regni Cyprī pertinet, sive ad partes infidelium, praecipue ad Peram prope Constantinopolim, ubi locum satis amplum habemus, profecturi, sint eius vitae, morum et doctrinae, ut credi possit aliquem frumentum christiana fidei, ex eorum accessu ad illas partes, proventurum.

Examinentur etiam et probentur, qui circa fratres se conferentes ad continua ha- praesertim ubi conventus et monasteria sunt nostri Ordinis, ut puta in Gallia, Germania, Polonia, Bohemia, Austria, Moravia, Dalmatia, Epiro et similibus partibus, ut catholica Ecclesia aliquam utilitatem inde referat. Quapropter, sub vi obedientiae sanctae, omnibus superioribus Ordinis mandat generale capitulum ne cui ad ea loca, nisi prius de mittendorum probitate sibi constiterit, cum faciliatem aliquando faciat.

Circa secundum, Deo optimo maximo summae a nobis gratiae agendae sunt, quod in ea incidimus tempora, in quibus protectore, secundum Regulam nostram, videre et habere datum est. Eo enim gubernatore, quid boni sperare non debemus? Eo protectore, quid adversi timere possumus? Eo correctore, quis ab institutis suae Regulae deficiet? Gubernator est, promovet ad bonum. Protector est, defendet a

malis. Corrector est, continebit in fide et obedientia sanctae Romanae Ecclesiae. In his enim auctoritas eius est, in his officium suum versatur, ut expresse dicit beatus Franciscus in hoc capite, et declarat Gregorius IX, alias XI, primus Ordinis protector, et deinde Sextus quartus et reliquias, qui Regulam explicarunt. Te igitur, o illusterrime et reverendissime Carole Borromae, appellamus, tuam fidem et benignitatem obtestanur, ut nos, tuae curae et patrocinio commissos, beatissimo avunculo tuo et sanctissimo patri nostro Pio quarto commendatos facias; Tu vero Religionem nostram tua prudentia, consilio et auctoritate protegere non desistas, ut, ab inimicorum insidiis tutus, beati patris sui Francisci vestigiis inhaerendo, sedulum in humilitatis spiritu reddere valent Domino famulatum. Praeterea cupiens generale capitulum ut supradictae leges et constitutiones tam extra Italiam quam in Italia ab universo sodalitio nostro serventur et executioni demandentur, tria haec praecipua decrevit ac iussit.

Primum, ne generalis et multo minus provinciales possint dispensare in his quae sunt de essentia Regulac, ut puta, quae respiciunt tria vota essentialia, obedientiae, scilicet, paupertatis et castitatis, sed neque in aliis, nisi ex urgenti necessitate vel aliqua valde rationabili causa, quae tamen decretis Tridentinae synodi non adverteretur, super quo ipsorum superiorum conscientias oneratas voluit.

Secundum, quod quilibet generalis in primi officii sui triennio, cessaute legitimo impedimento bellorum aut pestis, provincias Hispaniarum et Portugalliae in persona propria visitare teneatur. Quod si ex sua negligentia non fecerit, non possit in generalem reeligiri pro secundo triennio; sed alius eligatur, qui huic decreto satisfaciat.

Ministri vero, qui in executione praec-

sentis reformationis a generali vel visitatoribus minus diligentes inventi fuerint, ab officiis suis cadant, et reddantur inhabiles etiam ad minores gradus et officia Ordinis. Visitatores autem, qui provincia- lium partes implebunt, etiam provincia- lium magistratu potiantur.

Tertium, quod constitutiones Ordinis nostri quocunque tempore factae, etiam si apostolica auctoritate sint confirmatae, in his, quae decretis huiusmodi Tridentini concilii repugnant, omnino irritae et abrogatae esse intelligantur, atque omnes ad limites et praescriptiones istarum et concilii redactae censeantur.

Postremo a beatissimo domino nostro Pio quarto supplices petimus ut iubeat principibus et magistratibus ne ullam modestiam vel impedimentum inferant vel inferri sinant, quo minus suprascriptae sanctiones in suis dominii executioni mandentur, sed potius favant, et auxilium suum impendant, etc.

Circa punitionem ministerorum negligientium et sequi hanc reformationem;

Circa revocationem constitutionum, huic reformationi et concilio Tridentino adversantium.

Supplicatio pro executione reformationis in omnibus locis.

CXXII.

Rescissio alienationum, infederationum et concessionum terrarum et locorum sanctae Romanae Ecclesiae ac Sedis et Cameræ Apostolicæ, sine competenti recompensa, aut necessitate vel dictæ Sedis utilitate id non exigente, factarum.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Apostolicæ servitutis officium, fidei et diligentiae nostræ divinitus traditum, nos iampridem excitat et impellit ut ipsam Sedem et Cameram Apostolicam, non solum futuri rerum suarum iacturis sartam tectam praestare, sed etiam adversus illata sibi detimenta, semotis omnibus omnium iniustis affectibus, quoad eius fieri potest, integrare studeamus.

§ 4. Sane, licet in pontificatus nostri

Circa generalis et provinciales facultates in dispensando in his, quae in Regula continguntur;

Circa accessum generalis ad visitandum Hispaniam et Portugalliam;

Estdidum.

Hic Pontifex bullam Pauli IV editam contra alienantes bona ecclesiastica ad terminos iuris rebus Ecclesiae non alienandis et de alienatis recuperandis editam, tamquam nimis rigorosam, quippe quae nullam inter alienationes ex causa necessaria vel utilitatis et alias mere voluntarias ecclesiis damnosas differentiam faciebat, retractari vehementer instabant, querelis inducti, rem in plena signatura nostra cognoscere, et multitudinem querelantium sedare volentes, dictam constitutionem ad terminos iuris communis, sub data videlicet tertio idus septembbris, pontificatus nostri anno primo, reducere quodammodo coacti fuerimus.

§ 2. Nos tamen, quos successu temporis

Et modo ipse annulat quascumque alienationes bonorum Ecclesiae Romanae et Sedis et Camerac Apostolicae sine recompensa vel necessitate seu evidenti utilitate factas;

experientia, longo rerum usu et quotidiano pastoralis officii nostri exercitio, variis modis edocuit multas alienationes rerum Ecclesiac Romanae Sedisque et Camerac Romanos Pontifices praedecessores nostros et forsitan (quod dolenter referimus) per nos, nulla rationabili causa suadente, in gravissimam ipsius Ecclesiae laesionem, Dei offendit, populi scandalum et evidens animarum periculum, hactenus factas et approbatas extitisse, non solum perspicui huius animarum periculi magnitudine, sed etiam debita erga Deum et suam, cui nos praesesse voluit, Ecclesiam pietate, tum etiam urgentis conscientiae nostrae testimonii religione perculti, rem omnem cum venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus in concistorio nostro secreto diligenter duximus perscrutandam; ubi mature considerantes bonum et fidelem Dei servum nihil eorum, quae sibi a Domino credita sunt, distrahere seu negligere, nec aliter quam ex causa vel necessitatibus vel evidentis utilitatis alienare, sed cuncta fideliter conservare

debere; hinc est quod, his aliisque iustis de causis moti, quarumcumque venditionum, infederationum, concessionum et aliarum quocumque nomine nuncupatarum alienationum de civitatibus, terris, oppidis, castris, feudis, dominiis et locis et aliis stabilibus bonis ac censibus et iuribus quibuscumque ubilibet constitutis, ad Ecclesiam, Sedem et Cameram praefatas quomodolibet pertinentibus et quae pertinuisse vel pertinere censer possent, cuiuscumque qualitatis, quantitatis, excellentiae, et quantumvis maximi vel minimi momenti fuerint, quibusvis personis, quavis ecclesiastica vel saeculari sive mundana, etiam episcopali, archiepiscopali, patriarchali, cardinalatus honore, seu marchionali, ducali, regali vel alia quacumque dignitate seu praeminentia praeditis, aut etiam communitatibus, universitatibus, collegiis et aliis per quosecumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac per nos dictamque Sedem ac Cameram, ex causa gratiosa et lucrativa, sine aliqua vel saltem minime correspectiva nec competenti recompensa seu necessitate vel evidenti dictae Sedis utilitate id non exigente, perpetuo, vel ad recipientium vitam aut alias ad longum tempus, etiam per viam permutationis, hypothecae, recompensae, contractus, etiam iurati, etiam de fratum consilio, quovis colore vel ingenio, etiam motu proprio, et ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, etiam cum quibusvis, adversus quascumque revocationes et alias contrarias dispositiones praeservativis, et in pristinum statum restitutivis ac derogatorum derogatoriis aliisque efficacissimis et insolitis clausulis, ac irritantibus et aliis decretis, etiam a quocumque, quantumlibet longissimo et immemorabili, tempore citra quonodilibet factarum et concessarum, ac etiam iteratis vicibus approbatarum et innovatarum; contractumque de-

super initorum et iuramentorum, necnon
• quarumcumque apostolicarum et aliarum
scripturarum aliorumque hinc etiam de
necessitate exprimendorum tenores ac
• quarumcumque litium et causarum, si
quae desuper ubilibet et in quavis instantia
pendeant, status et merita praesentibus,
ac si de verbo ad verbum insererentur,
pro sufficienter expressis et insertis
habentes, de fratum ipsorum consilio et
assensu unanimi, ex certa scientia nostra
ac de eadem apostolicae potestatis plenitudo
ne, universas et singulas venditiones,
cessiones, infudationes, locationes, do
nationes, permutaciones, hypothecas, con
cessiones et alias omnimas alienationes
et contractus praefatos quoscumque, quo
cumque et qualescumque, ac in quorumvis
principum ac cardinalium, patriarcharum et aliorum praelatorum favorem,
vel eorum contemplatione, per praedeces
sores nostros ac nos et Sediem praefatam,
necessitate vel evidenti utilitate Sedis hu
iusmodi id non exigente, seu sine aliqua
vel saltem minima correspectiva neque
competenti recompensa, ut praemittitur,
factos et concessos ac confirmatos et ap
probatos, etiamque quamvis longissima
temporis praeescriptione robur sumpsisse
dici possint, auctoritate apostolica, tenore
praesentium, perpetuo revocamus, rescindi
mus, cassamus, irritamus, annullamus
ac viribus omnino vacuamus.

§ 3. Declarantes venditiones, cessiones,
infudationes, locationes, donationes, per
mutaciones, hypothecas, concessiones et
ceteras alienationes praemissas nequa
quam tenuisse nec tenere, nullumque em
ptoribus, cessionariis, feudatariis, locata
riis, donatariis aliisque rerum ipsarum
detentoribus, nec aliquem possidendi ti
tulum per eas quaesitum esse, nec eisdem
Ecclesiis, Sedi et Camereae praeiudicium
affirre potuisse.

§ 4. Ac civitatum, terrarum et aliorum

locorum corundem habitatores, vassallos
et subditos dictis illorum detentoribus
nullum vassallagii, fidelitatis vel subiec
tionis aut aliud ius vel obedientiam, alie
nationum huinsmodi, vel etiam iuramenti
per eos illis praestiti, quod etiam eis ha
rum serie relaxamus, praetextu, debere aut
illis adstrictos esse.

§ 5. Quinimo detentores ipsos ad eas
dem civitates, terras, castra, oppida et
loca Sedi et Camereae praefatis realiter et
cum effectu restituenda et relaxanda, ac
corum detentores ad fructuum inde post
obitum concedentis hactenus percepto
rum et in posterum percipientorum re
stitutionem in utroque foro omnino teneri;
et ad id etiam sententiis, censuris et poe
nis ecclesiasticis ac etiam pecuniariis,
necnon privationis quoruinecumque illo
rum feudorum ecclesiasticorum per eos
etiam legitime obtentorum, et inabilitati
ad illa aliaque deinceps obtainenda, ac
aliis iuriis et facti remedii cogi et compelli
posse.

§ 6. Ac decernentes praesentes vim
perpetuae legis habere, neque de nullita
tis vitio seu intentionis nostrae vel alio
quovis defectu notari seu impugnari posse;
sed illas, omni exceptione remota, validas
et efficaces fore, suosque plenarios et in
tegros effectus sortiri et inviolabiliter ob
servari.

§ 7. Sieque per quoscumque iudices et
commissarios, quavis auctoritate fungen
tes, etiam sanctae Romanae Ecclesiae car
diiales, in quavis, etiam de praesenti pen
dente, causa et instantia, sublata eis et eo
rum cuilibet quavis aliter iudicandi et
interpretandi facultate, iudicari et definiri
debere. Ac irritum quoque et inane qui
quid aquoquam, quavis auctoritate, scien
ter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 8. Non obstantibus reductione nostra
et litis pendentiis praemissis, ac etiam per
nos praestitis iuramentis et de non tol
lendo ius quaesitum aliisque quibusvis

Vassallos quo
nullum ins vas
sallagii delere
occupator. ho
norum Sedi A
postolicae,

Occupatores
que bona occu
pata et fructus
restituero de
bere.

Clausulae pre
servativa.

Decretum ir
ritans.

Clausulae de
rogatoria.

constitutionibus et ordinationibus apostolicis, neenon privilegiis, indultis, promissionibus, ratificationibus, obligationibus, submissionibus, renunciationibus et literis apostolicis, detentoribus praefatis et aliis quibusvis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac eum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacissimiis ac insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, per nos, etiam consistorialiter, et contra tales revocationes quomodolibet concessis, ac etiam pluries approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, haec vice dumtaxat, specialiter et expresse, paribus motu, scientia et potestatis plenitudine, derogamus; ceterisque contrariis quibuscumque.

Forma et effectus publicationis.

§ 9. Ut autem praesentes ad eorum, quos concernunt, notitiam facilius deducantur, volumus et mandamus quod illae, in basilicae Principis Apostolorum de Urbe et Cancellariae ac Camerae Apostolicae valvis per aliquem ex nostris cursoribus affixae, copia illarum ibi dimissa, universos et singulos, quorum interest, si citra videlicet, infra mensem; si vero ultra montes fuerint, infra tres menses a die affixionis huiusmodi computandos, perinde affiant, ligent arctentque, ac si illis personaliter intimatae fuissent.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, xv kal. decembris¹, pontificatus nostri anno vi.

¹ Legendum forsan *decimoquinto kal. septembribus* vel *octobribus*, ut nulla sit repugnativa eater diem datarum litterarum et diem publicationis eorumdem (a. i.).

- † Ego Pius catholicae Ecclesiae episcopus. Papae subscriptiones.
- † Ego Io. Mi. cardinalis Saracenus. Cardinalium subscriptiones.
- † Ego Io. cardinalis Sancti Vitalis.
- † Ego Io. B. Cicada, cardinalis Sancti Clementis.
- † Ego Scipio, cardinalis Pisarum.
- † Ego Io. cardinalis Reumanus.
- † Ego Io. Ant. cardinalis Capisueens.
- † Ego F. M. G. cardinalis Alexandrinus.
- † Ego Clem., cardinalis Aracoeli.
- † Ego Iac. cardinalis Sabellus.
- † Ego Io. Ant., cardinalis Sancti Georgii.
- † Ego Bern. cardinalis Salviatus.
- † Ego Lud. cardinalis Simoneta.
- † Ego F. cardinalis Pacceus de Toledo.
- † Ego M. Ant. cardinalis Amulius.
- † Ego Io. F. cardinalis de Gambara.
- † Ego M. S. cardinalis de Altemps.
- † Ego Franciscus cardinalis Mantuanus.
- † Ego Marcus Ant. cardinalis Columna.
- † Ego Ptolomaeus cardinalis Comensis.
- † Ego B. cardinalis Lounellinus.
- † Ego Vitellotius cardinalis Vitellius, sanctae Romanae Ecclesiae canerarius.
- † Ego Franciscus cardinalis Aleciatus.
- † Ego Gulielmus cardinalis Sirletus.

Anno a nativitate Domini nostri Iesu Christi MDLXV, indict. viii, die vero v mensis octobr., pontificatus autem sanctissimi in Christo patris D. N. D. Pi divina providentia Papae IV anno sexto, retroscriptae literae affixae et publicatae fuerunt ad valvas Principis Apostolorum de Urbe et Canc. Apostolicae, ut moris est, per nos Scipionem de Octavianis et Ioannem Andream Rogerium, cursores.

Alex. Astancollus, mag. curs.

Dat. die 17 sept. 1565, pontif. anno vi.

Sequitur facultas Camer. sup. predictis.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Deceus esse arbitramur et congruum ita nos, etc. *ut supra.*

§ 4. Nos, literas ipsas ac in eis contenta

Exordium

Deputatio ea- quaecumque suos plenarios ac debitos ef-
merarii execu- fectus sortiri cupientes, dilecto filio nostro
toris dictae constitutionis. Vitellotio, S. Mariae in Via-Lata diacono
cardinali Vitellio nuncupato, nostro ac
eiusdem sanctae Romanae Ecclesiae ca-
merario, per apostolica scripta mandamus
quatenus, in virtute sanctae obedientiae,
ipse, etiam ultra ordinariam sui camera-
riatus officii facultatem, perse vel alium seu
alios, literas praedictas ac in eis contenta
quaecumque, ubi et quando opus fuerit,
solem niter publicans, faciat auctoritate no-
stra executioni debitae demandari, illaque
firmiter et inconcusse observari. Non per-
mittens Sedem et Cameram praefatas ac
pro eis agentes quoscumque, contra litera-
rum earumdem tenorem, indebit mole-
stari. Contradictores quoslibet et rebelles,
literisque praedictis contravenientes, etiam
contra eos manu regia ac simpliciter et
de plano, ac sine strepitu et figura indi-
cii, solaque rei veritate inspecta, procedens,
per censuras et poenas ecclesiasticas, ac
etiam pecuniarias, eius arbitrio infligendas,
moderandas et applicandas, omni et qua-
cumque appellatione et reclamatione re-
mota, compescendo.

Deregatio con- § 2. Non obstantibus de una et duabus,
triorum. non tamen tribus diaetis, aliisque constitu-
tionibus et ordinationibus apostolicis ce-
terisque contrariis quibuscumque.

Sola signatura sufficit. § 3. Volumus autem quod praesentis
nostris motus proprii sola signatura, etiam,
si videbitur, absque aliqua illius registra-
tura, sufficiat, et ubique fidem faciat, in
iudicio et extra, quaecumque regula seu
constitutione apostolica contraria non ob-
stante.

Placet, motu proprio. I.

PIUS V

PAPA CCXXVII

Anno Domini MDLXVI.

Pius quintus, Alexandrinus, de Ghisileriis,
frater Michael antea dietus, Ordinis San-
cti Dominici, presbyter cardinalis tituli
S. Mariae supra Minervam, creatus se-
ptimo idus ianuarii, coronatus xvi kalen-
das februarii MDLXVI, creavit cardinales xxr;
vixit annos vi, menses iii, dies xxiii;
obiit kalendis maii, anno MDLXXII; sepul-
tus fuit in basilica S. Petri; postea a Sixto
quinto ad sacram ædem S. Mariae Maioris,
in sacellum ad Praesepe constructum,
translatus fuit. Vacavit sedes dies xi.

I.

*Quod cardinalibus congregationis sanctissi-
mae Inquisitionis officiales omnes pa-
reant; et quoscumque pro aliis delictis
carceratos et ad dictum officium Inquisi-
tionis delatos, ad eosdem cardinales re-
mittant, aliorum criminum cognitione
suspensa.*

Sanctissimus D. N. D. Pius divina providentia
Papa quintus.

§ 1. Statuit, decrevit ¹ ac mandavit, ut
negocia fidei omnibus et singulis aliis
praferantur, cum fides sit substantia et
fundamentum christiana religionis, om-
nibus et singulis almae Urbis eiusque
districtus gubernatori, senatori, vica-
rio, Camerae Apostolice auditori et qui-
buscumque aliis legatis, vice-legatis, gu-
bernatoribus provinciarum et terrarum
Suæ Sanctitati et sanctae Romanae Ec-
clesiae mediate et immediate subiecta-
rum, ac eorum locatenentibus, officia-
libus, barisellis et aliis ministris, neconon
aliis locorum ordinariis, ceterisque ma-

Omnes offi-
ciales obedi-
ent inquisitor. ge-
neralibus.

¹ Cherub. addit ordinavit (R. T.).

gistratibus et officialibus ac cuiusvis conditionis et status hominibus, in omnibus et singulis terris, oppidis et civitatibus ac in tota republica christiana existentibus, sub excommunicationis latae sententiae, ac indignationis Suae Sanetitatis et aliis arbitrio Suae Sanctitatis et illustrissimorum et reverendissimorum dominorum cardinalium inquisitorum generalium imponendis et exequendis poenis, ut eisdem cardinalibus inquisitoribus, ac eorum praceptoribus et mandatis, in quibuscumque officium sanctae Inquisitionis concernentibus, pareant et obedient.

§ 2. Reges vero, duces, comites, barones et quosvis alios principes saeculares in Dei nomine rogavit ut eisdem cardinalibus inquisitoribus corumque officialibus saveant, auxiliumque praebant et a suis magistratibus subditis auxilium praeberti faciant in negotiis ad dictum officium spectantibus.

§ 3. Necnon carceratos quoscumque, pro quibusvis delictis et debitis, etiam atrocibus, apud dictum Inquisitionis officium quomodolibet delatos vel denunciatos, suspensa aliorum criminum inferiorum cognitione, ad eosdem cardinales et Inquisitionis carceres, ibidemque ad criminis haeresis totaliter cognitionem et expeditionem retinendos, et postea ad eosdem officiales, pro aliorum criminum expeditione, remittendos, sine mora transmittant.

II.

Quod beneficia curata in alma Urbe eiusque districtu, praevio examine cardinalis vicarii Romani Pontificis, conferantur.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

§ 1. Cupientes ut beneficia ecclesiastica curam animarum habentia, maxime in

hac alma Urbe nostra, quae totius mundi caput existit, et a qua ceterae exemplum capere debent, personis dignis et habili bus, quae in loco residere, ac curam per se ipsos exercere valeant, iuxta sacrorum canonum decretorum, ac examinatis et ad ea obtinenda idoneis et habilibus per examinatores ad id, iuxta novissime cœumени Concilii Tridentini decreta, deputatos, repertis et approbatis, conferantur.

§ 2. Tenore praesentium statuimus atque decernimus quod, occurrente vacante, tam per obitum quam per resignationem aut alias quomodolibet, beneficiorum ecclesiasticorum curam, ut praefertur, animarum habentium, in eadem Urbe nostra eiusque districtu, nulli de eisdem provideatur, aut illa conferantur, aut ad ea instituantur, eligantur, aut alias quovis modo disponatur de eis, per quosvis ordinarios collatores, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, ad quos, etiam ratione titulorum suorum, collatio, institutio aut quaevis alia dispositio spectat et pertinet, nisi is, cui provisio, collatio, institutio, electio aut quaelibet alia dispositio in personam illius facienda sit, per dilectum filium nostrum Iacobum, tituli Sanctae Mariae in Cosmedin presbyterum cardinalem, de Sabellis nuncupatum, nostrum in dicta alma Urbe eiusque districtu vicarium generalem, praevio examine, per examinatores ad hoc deputatos idoneus et habilis repertus et approbatus fuerit.

§ 3. Provisiones, collationes, institutio nes et quasvis alias dispositiones aliter factas quibusvis personis, nullas, invalidas, nulliusque roboris vel momenti, ac nullum titulum, etiam coloratum, possidiendi eis tribuere, sed beneficia praefata adhuc, ut praefertur, vacare, et per nos vel alios, ad quos illorum collatio spectat, personis dignis et habilibus conferri, et de eis disponi posse. Non obstantibus pro

Reges et principes favant eisdem.

Carcerali pro aliis causis, si de haeresi inquirantur, transmittantur ad inquisidores.

ut beneficia ecclesiast. curata in Urbe et eius districtu idoneis personis conferantur,

Statuit hic Pontifex quod persone, quibus beneficia curata conferenda sunt, ab eius vicarin examinentur et approbentur,

Collationesque alter factae nullae sint.

visionibus, collationibus et institutionibus, electionibus et aliis dispositionibus factis; sieque per quosecumque indices etc., sublata etc., indicari debere; irritum quoque etc.

^{Quibuscumque non obstantib.} § 4. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, privil^elegiis quibuscumque, quibusvis, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, concessis et innovatis, ac indultis et literis apostolicis sub quibuscumque verborum et tenorum formis, latissime extendendis, quibus omnibus etc., illorum tenores etc. habentes, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque cum clausulis opportunis et consuetis.

Placet, motu proprio. M.

III.

Renovatio declarationis Pii PP. IV qua caretur ne castra et loca comitatus Venayssini locentur, infendentur, aut alio quoris titulo a sancta Romana Ecclesia alienentur 1.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

^{Proemium.} Equum reputamus et rationi consonum ut ea, quae de Romani Pontificis gratia processerunt, licet, eius superveniente obitu, literae apostolicae super illis conjectae non fuerint, suum consequantur effectum.

§ 1. Dudum siquidem cum, sicut felicis recordationis Pio Papae quarto, praedecessori nostro, ex dilectorum filiorum nobilis viri Pauli de Thezano, domini in temporalibus de Metameis, qui etiam condonatus in temporalibus Venasce et Sancti Desiderii locorum Carpenteractensis dioecesis erat, et Syfridi Guillelmi, civis

Carpenteractensis, legum doctoris procuratoris generalis, dilectorum filiorum trium statuum comitatus nostri Venayssini oratorum, ea de causa a praefatis statibus ad ipsum praedecessorem, Sedemque Apostolicam specialiter transmissorum, relatione satis iunotuerat, dilecti filii nostri incolae et abitatores dicti comitatus, nostri tunc praedecessoris Sedisque praedictorum subdit*i*, in eo diutino haereticorum Hagonotorum nuncupatorum bello, in quo ipsi perfidi homines maiorem partem illius patriae igne ferroque inhumaniter devastaverant et ad magnam paupertatem inopiamque redegerant, ultra incendia et sacrilegia oppidorum, villarum, domorum et sacrarum aedium, ingens damnum, ad extimationem summae sexcentorum millium scutorum auri, perpessi fuerant, ac expensas gravissimas, tam in pecunia numerata, quam cibariis et alimentis ipsius praedecessoris militibus per eos exhibitis ad sumunam aliorum duecentorum millium scutorum similium, pro sacrosanctae tidei et Sedis patriaeque defensione, libenter subierant, et non solum fortunas suas, sed etiam proprium sanguinem vitamque illi operi sanctissimo promptissime exposuerant.

§ 2. Idem praedecessor, cuius iniuncti sibi officii debitum indubitanter exigebat ut inter omnes suos et Ecclesiae Romanae subditos, illos potissimum, uti devotos piissimosque filios, amplexaretur, qui pro ipsius Ecclesiae, atque adeo catholicae fideli suaeque patriae defensione clarum virtutis et fidelitatis suae specimen exhibentes, non solum opes et operam reipublicae graviter impenderant, sed etiam adversus armatos impiae gentis exercitus in aeie fortiter dimicantes, ultimum vitae disserimenter intrepidi subierant; et ne tam fidos Ecclesiae vassallos nunquam ab eius amplexu dominioque divelli contingeret, providentiae suae ministerio libenter ca-

Alimenta, co-
teraque praebet
exercitu ponti-
ficis.

Bisico de can-
sis Pius IV de-
claravit huius-
modi comitatum
cinsque terras
et castra nulli
esse infelandi,
locanda etc.
aliisque modo a
S. R. E. aliena-
nanda cum omni-
bus clausulis,
derogationibus,
decreto iritan-
te etc.

[†] Ex Regest. in Archiv. Vatic.

veret, eosdem vassallos ac subditos et populum universum dicti comitatus, qui etiam per eosdem Paulum et Syfridum oratores suos dicto praedecessori immortales, pro paterna charitate et sollicitudine defensioneque illorum per ipsum praedecessorem benigniter suscepta, gratias egerant, dignos esse censens quos in tot calamitatum damnorumque perpessorum recompensam aliquibus specialibus favoribus et gratiis prosequeretur, ipsos tres status eorumque singulos a quibusvis excommunicationis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innovati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolvens et absolutos fore censens, motu proprio, non ad ipsorum trium statuum vel alicuius pro eis eidem praedecessori super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de mera liberalitate, ex certa scientia sua, sub datum videlicet sexto kalendas decembris, pontificatus sui anno sexto, tam de Paternis, alias Pernes, praedictae diocesis, quod cum praeteritis mensibus dictus praedecessor dilecto filio nobili viro Balthassari Rangonio, marchioni Lonzani et Savignani, in laborum et servitiorum praedecessori et Sedi praedictae in dicto bello strenue impensorum recompensam, ad eius vitam in feudum nobile vel alias concessisset, eius concessionem huiusmodi dudum apostolica auctoritate revocaverat, cassaverat et annullaverat, quam insulae Valciaci, Malancene, Murmurionis Falconis, Villae de Montillis, Interaquarum, Pontissorgiae, Caderossiae, Gueiranæ, Segureti, Sableti, Menerbiae, Boviliarum, Lavearum, Avisani Marnassi, Abelene Grillionio, Sanetae Caeciliae Paludis Gardepariolis, omniaque et singula alia oppida, terrae et loca comitatus praedicti, quae tunc praedecessori Sedemque praefas-

tis immediate suberant, imposterum per ipsum praedecessorem vel alium seu alios Romanos Pontifices successores suos, dictamque Sedem, ex quaenamque, etiam necessaria et ipsi Sedi utilissima, causa nullatenus infeudari, vel alio quocumque titulo, etiam ad breve tempus, alienari possent, eadem auctoritate perpetuo statuit et ordinavit; ac statutum et ordinationem praedicta, literasque desuper conficiendas nullo unquam tempore, quovis quacumque colore vel ingenio, aut etiam enormis vel enormissimae laesionis seu recompensae servitiorum vel obsequiorum praedecessori et Sedi praedictis impensorum huiusmodi, aut alio practextu, de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio, sen intentionis suae defectu notari vel alias quoquo modo impugnari posse, nec sub quibusvis revocationibus, suspensionibus, derogationibus, limitationibus vel aliis contrariis dispositionibus similium gratiarum, etiam per praedecessorem et Sedem praefatos, vel eius legatos, ex quavis causa, quantumlibet instissima, etiam consistorialiter pro tempore emanatis comprehendi, sed semper ab illis excepta, et quoties illae emanarent, toties in pristinum statum restituta et de novo, etiam sub data per ipsos tres status eligenda, concessa fore; et ad hoc ut praemissa revocari vel illis derogari aut aliter praecaudari nequiret, illa literasque desuper conficiendas vim perpetuae et inviolabilis legis, ac validi et efficacis contractus inter praedecessorem ac Sedem praedictas et Cameram Apostolicam ex una, neconon ipsos tres status partibus ex altera desuper, etiam de fratrū consilio, solemniter stipulati et hinc inde iurati habere; ipsisque tres status seu eorum quempiam ad aliquam praemissorum, de quibus etiam dictus praedecessor sibi satis constare attestatus est verificationem aliamque probationem non teneri, sed in his huic suae

attestationi, in indicio et extra, standum esse, eamque plenariam ubique fidem facere; sieque et non aliter per quoscumque indices et commissarios, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales atque legatos, sublata eis et corum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi auctoritate et facultate, indicari, diffiniri et interpretari debere; ac quidquid seens a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decrevit. Non obstantibus praemissionis, ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indulxit et literis apostolicis pro tempore existentibus legato et vicelegato praedictis ac aliis quibusvis personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et efficacissimis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie ac alias, quomodolibet, etiam per eundem praedecessorem, etiam motu et scientia similibus, quacumque consideratione, ac etiam regum, reginarum, duorum et aliorum principum contemplatione concessis, ac plures approbatis, et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad id servanda foret, idem praedecessor illorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, pro sufficenter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ea vice dumtaxat, specialiter et expresse motu pari derogavit, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 3. Ne autem de absolutione, statuto,

ordinatione, attestatione, decreto et derogatione praemissionis, pro eo quod super illis ipsius praedecessoris, eius superveniente obitu, literae confectae non fuerunt, valeat quomodolibet haesitari, ipsi que tres status illorum frustrentur effectu, volumus et similiter apostolica auctoritate decernimus quod absolutio, statutum, ordinatio, decretum et derogatio praedecessoris huiusmodi perinde, a dicto die sexto kalendas decembris, suum sortiantur effectum, ac si super illis ipsius praedecessoris literae, sub eiusdem diei data, confectae fuissent, prout superius enarratur; quodque praesentes literae, ad probandum plene absolutiōnem, statutum, ordinationem, attestatiōnem, decretum et derogationem praedicta, ubique sufficient, nec ad id probationis alterius adminiculum requiratur.

§ 4. Quocirca venerabilibus fratribus nostris Carpentoractensi et Aptensi episcopis, ac dilecto filio officiali Arelatensi per apostolica scripta, motu simili, mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte ipsorum trium statuum vel alicuius eorum desuper fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissionis efficacis defensionis praesidio assistentes, facient auctoritate nostra, illos statuto, ordinatione, attestatione, decreto et derogatione praefatis, iuxta praemissorum continentiam et tenorem, pacifice frui et gaudere, non permittentes eos vel eorum aliquos desuper, per quoscumque contra praemissa seu eorum aliquod quomodolibet indebite molestari, perturbari vel inquietari. Contradictores ac molestatores quoslibet et rebelles ac in praemissionis non parentes, per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas ac alia opportuna iuris remedias, appellatione postposita, compescendo, ac, legitimis super iis habendis servatis processibus, sen-

Sed cum litterae apostolicae desuper expeditas non fuerint, Pius V praesenti supplet declaratio-

Depulat ex-
quintores huius-
ses constitutio-
nis;

tentias, censuras et poenas praedictas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 5. Non obstantibus piae memoriae Contra tol. Bonifacii Papae octavi, etiam praedecessor. lit. nostri, qua cavetur ne quis extra suam civitatem vel dioecesim, nisi in certis exceptis casibus, et in illis ultra unam diaetam a fine sue dioecesis ad iudicium evocetur, seu ne iudices a Sede praefata deputati, extra civitatem vel dioecesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, aut alii vel aliis vices suas committere praesumant; et de dñabus diaetis in concilio generali edita, dummodo ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur, et aliis apostolicis constitutionibus, ceterisque supradictis; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indulatum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 6. Nulli ergo omnino hominum licet etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quinto¹, sextodecimo kalendas februarii, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 17 ianuarii 1566, pontif. anno I.

IV.

Praesentandi facultatem ad ecclesias et monasteria aliqua beneficia ecclesiastica consistorialia, nisi de consensu duarum partium sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium, concedi minime posse decernit².

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.**

Pro debito iustitiae, quam Romanus Pontifex unicuique ministrare tenetur,

¹ Legendum sexto (r. r.).

² Ex Regest. in Archiv. Vatic.

expedit ea, quae a praedecessoribus suis, ad commune bonum felique regimen sanctae Romanae Ecclesiae, solemni foedere facta sunt, idoneis temporibus promulgare, ut inde, perspecta facti evidencia, certius ex rebus iudicium desumatur.

§ 1. Cum igitur Apostolica Sede, per obitum felicis recordationis Pauli Papae quarti, pastore carente, piae memoriae Pius etiam Papa quartus, praedecessor noster, tunc tituli S. Stephani in Coelio Monte presbyter cardinalis, in conclavi, in quo ille ad summi apostolatus apieem assumptus fuit, inter alia pacta capitulis distincta, quibus ipse et reliqui omnes cardinales, in quorum numerum tunc eramus, maturo consilio subscriperant, quaeque postmodum idem Pius praedecessor sic assumptus pure, simpliciter ac bona fide ad literam observare et adimplere solemni voto promiserat et iuraverat, hoc quoque speciale statuerit, nemini umquam concessurum facultatem praesentandi ad ecclesias cathedrales seu monasteria aliave beneficia consistorialia, nisi de consensu duarum partium dictorum cardinalium, per modum secretum; quidquid secus per ipsum et alios quosecumque, scienter vel ignorantiter, contingenter attentari, irritum et inane decernendo.

§ 2. Nos, ut statutum et decretum pariterque votum, promissio et iuramentum huiusmodi amplius innotescant, ac per ea iurium ambiguities facilius explicitur, etiam praesentibus literis proponenda duimus.

§ 3. Volentes et apostolica auctoritate decernentes quod eadem praesentes litterae ad probandum plene, in iudicio et extra, illud statutum et decretum praedecessoris huiusmodi sufficient, nec ad id probatioonis alterius adminiculum requiratur.

§ 4. Nulli ergo omnino hominum licet etc.

Mortuo Paulo IV, cardinales nonnulla pacta formaliter et subscribunt.

Inter cetera conventum fuit, nemini dandam facultatem nominandi ad beneficiis, ecclesiis cathedralibus et monasteriis consistorialibus, nisi de consensu duarum partium cardinalium.

Idem praesentibus firmat Pius V.

Præsentes litteræ plenam fidem faciunt.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quinto ¹, quartodecimo kalendas februario, pontificatus nostri anno 1.

Dat. die 19 ianuarii 1566, pontif. anno 1.

V.

Bannitos aliosque delinquentes ex regno Neapolitano ad Ecclesie Romanae Statum confugientes, et e contra subditos Ecclesiae ad praefatum regnum declinantes, cupiendos pumiendosque fore declarat ².

Pius Papa V, ad futuram rei memoriam.

Romanus Pontifex, in supremo institiae ^{Proemium.} throno, divina disponente clementia, constitutus, inter multiplices sollicitudinis curas, quibus assidue premitur, suae vigilantiae studium circa ea adhibet possimum, per quae Statum ac ditionem ecclesiasticam facinorosis ac sceleris hominibus purgatum reddat, subditique sui, ac sanctae Romanae Ecclesiae devoti et peculiares filii, ceterique omnes christifideles in eo pro tempore degentes pacifice et quiete vivere possint.

§ 1. Idecirco animadverentes quod, si Multi nefarii malefactores, sceleri sicarii aliisque di- homines nisi refugium ali- quod haberent, vassalli ac subditi nostri et dictae Sedis Apostolicae, quam serenissimi regis catholici iure regni Neapolis, tutum aliquod refugium non haberent, neque spem aliquam salvos conductus, fidantias aut assecrationes ab aliquo consequendi, aut se ipsos in aliquem locum tuto recipiendi, prout in praesentiarum (sicut accipimus) habent, tot ac tam immania sceleris et delicta non perpetrarentur, nec tam magna esset sceleratorum hominum multitudine.

¹ Legendum sexto (R. T.).

² Ex Regest. in Archiv. Vatic.

§ 2. Volentes propter ea nos, pro nostri pastoralis officii munere, et dilectus filius nobilis vir Perafannus, Alcalae dux ac rex et locumtenens generalis suae catholicae maiestatis in regno Neapolis, opportune providere ne adeo frequentia delicta tam a nostris quam dicti regni hominibus et incolis committantur, ac pro tempore commissa puniantur, debitisque poenis eorum auctores afficiantur, neque spem aliquam iustitiae laqueos effugiendi aut ad aliquem locum tutum se ipsos recipiendi habeant; inhaerentes praeccipue literis felicis recordationis Pii IV, praedecessoris nostri, sub plumbo alias expeditis sub datum Romae octavo idus ianuarii, pontificatus sui anno secundo, et in forma brevis alias expeditis sub datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die x novembbris, millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, pontificatus sui anno quinto, per has nostras in forma brevis literas specialius et enixius, auctoritate apostolica, prohibemus omnibus et singulis nostris et Apostolicae Sedis legatis, vicelegatis, gubernatoribus, locatenentibus et aliis quoconque nomine nuncupatis officialibus et ministris, et praesertim moderno et pro tempore existenti gubernatori civitatis nostrae Beneventanae, ne ab eis vel eorum aliquo post hac, in civitatibus, terris et locis nostris et dictae Sedis Apostolicae aliqui haereticci, rebelles, sacrilegi, falsarii, monetarii, raptiores, pacis violatores, latrones, assassini aut homicidae a regno Neapolitano banniti et exules modo aliquo tacite vel expresse recipientur, assecurentur vel tuti fiant.

§ 3. Quinimo si talia, ut praemittitur, erimina in dicto regno Neapolis et illius locis et terris patrantes, ad nostra et dictae Sedis Apostolicae loca, et praesertim ad dictam civitatem nostram Beneventum et eius comitatum, pervenire contigerit

Pii IV con-
firmandur litera-
rae, quibus in-
finguntur Status
Ecclesiast. gu-
bernatorib., ne
huiusmodi ma-
lefactores de
Regno Neapolitano
aufugien-
tes recip. etc.;

Sed capiantur
et ad petitionem
proregis Neap.
cuiusque officia-
lium detinean-
tur, eiusque tra-
dantur.

aut ibi eos reperiri, ab eisdem legatis, vicelegatis, gubernatoribus, locatentibus et aliis officialibus et ministris nostris et eiusdem Sedis capi, detineri et carceribus mancipari volumus et mandamus, ac eisdem proregi vel officialibus et ministris, seu ad omnem ipsius vel eorumdem ministrorum suorum requisitionem captivos factos libere et simpliciter remitti; non captos capi, detineri et remitti, quicumque illi fuerint, aut qualitercumque graduati, nobiles vel barones, mandantes eisdem legatis, vicelegatis, gubernatoribus et aliis officialibus, quo cumque nomine nuncupatis, ut si quas fidantias, salvos conductus aut securitates hactenus fecerint, illos et illas revocent et annullent, prout nos, praesentium tenore, quas, post decimum a die publicationis earumdem dieni, sum effectum sortiri volumus, revocamus et annullamus, nulliusque effectus, roboris vel momenti esse volumus et mandamus.

§ 4. Decernentes insuper quod si contigerit aliquem ex terris et locis nostris et Apostolicae Sedis oriundum vel incolam in praefato regno Neapolis vel illius terris et locis delictum aliquod committere, illum ab officialibus et ministris nostris, puniri et plecti posse, non secus ac si delictum ipsum in nostris et eiusdem Romanae Ecclesiae terris et locis immediate subiectis commisisset.

§ 5. Et ne talia patrantes crimina iustitiae laqueos effugere possint, volumus et decernimus quod officiales et ministri eiusdem proregis, criminosos et delinquentes praefatos, ut praefertur, bannitos et exiles insequentes et perquirentes, intra fines et territorium Status nostri Ecclesiastici per spatium decem milliarium in villis, casalibus et terris, quac tamen muris circumdatae non sint, et aliis locis campestribus, non tamen civitatibus, in-

sequi, quaerere, capere et captivos captos secundumducere libere et secure valeant.

§ 6. Mandantes propterea omnibus et singulis magistratibus, officialibus ac populis et particularibus personis, nobis et dietae Ecclesiae subiectis, ut ministris et officialibus ipsius proregis circa praemissa exequenda omnem favorem et auxilium praebant.

§ 7. Haec autem omnia eo libentins fecimus et decrevimus, quia idem prorex per suas literas nobis per dilectum filium Ferdinandum de Torres, secretarium nostrum de numero participantium, et cui ipsius regni negotiorum specialis cura imminet, significari fecit cuncta superius expressa, viceversa in dicto regno a suis ministris et officialibus pariter observari statuet et decernet.

§ 8. Quae cum statuta et decreta fuerint, haec illa inviolabiliter ab omnibus legatis, vicelegatis, gubernatoribus et aliis, ut praefertur, officialibus et ministris nostris observari volumus et mandamus sub nostrac indignationis poena. Non obstantibus praemissis, ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutisque et consuetudinibus civitatum, locorum, privilegiisque, indultis ac literis apostolicis quomodolibet in contrarium concessis, confirmatis et innovatis; quibus omnibus, eorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo labore permanensuris, hac vice dumtaxat, ad effectum praesentium, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Dat. Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die 1 februarii MDLXVI, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 1 februarii 1566, pontif. anno 1.

Si quis subditus S. R. E. delicta patraverit in Regno Neapolitano, puniatur perinde ac commiserit in Regno Ecclesiastico

Proregis officiales licet huiusmodi facinorosos insequi in campostribus locis Status Ecclesiastici.

Sedis A. officiis in iungitur ut pro regi auxilium praebant in hancrum rerum exequitione.

Eadem pro mittit prorex

Haec autem omnia exequenda sunt, quibuscumque in contrarium nou obstantibus.

VI.

Medici quea seruire debeant in curatione infirmorum 1.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Etoridum Supra gregem dominicum nostrae vigilantiae divinitus creditum, vigilis speculatoris, prout nobis desuper conceditur, exerceentes officium, ad ea, per quae animarum saluti, cum divini nominis gloria, consuli valeat, libenter intendimus ut christifideles post baptismum in peccata lapsi, per sacramentum Poenitentiae Deo reconcilientur.

Innocent. In nonnumquam ex peccato proveniat, diente Domino, languido quem sanaverat: deant, quod rocent medicos animarum. Vade, noli amplius peccare, ne quid deteriori tibi contingat; ac propterea provide felicis recordationis Innocentius tertius, praedecessor noster, medicis praeccepit ut, cum eos ad aegrotos vocari contigerit, ipsos ante omnia moneant ut animarum medicos vocent, ne, cum eis hoc in extrema aegritudine constitutis suadetur, in desperationis articulum incident.

Hic Pontifex innovat bane iussionem, § 2. Nos igitur, volentes hoc tam salutare praeceptum nulla temporis praescriptione aboleri, sed semper observari, constitutionem praefatam, auctoritate apostolica, tenore praesentium, innovamus.

Et prohibet medicis ultra tres dies infirmos non confessos curare; § 3. Et haec nostra in perpetuum valitura constitutione statuimus et decernimus quod omnes medici, cum ad infirmos in lecto iacentes vocati fuerint, ipsos ante omnia moneant ut idoneo confessori omnia peccata sua, iuxta ritum sanctae Romanae Ecclesiae, confiteantur, neque tertio die ulterius eos visitent, nisi longius tempus infirmo confessor, ob aliquam rationabilem causam, super quo eius conscientiam oneramus, concesserit,

1 Recordare quod omnes medici professionem fidei facere debent antequam promoveantur, ut sup. in Pii IV const. xv, pag. 525, *In sacrosancta.*

et eis per fidem confessoris in scriptis factam constiterit quod infirmi, ut praemititur, peccata sua confessi fuerint.

§ 4. Coniunctos vero ac omnes familiares et domesticos infirmi in Domino rogamus et monemus ut de infirmitate parochum certiorem faciant; ac tam parochus quam coniuncti et familiares praefati infirmi ad confessionem peccatorum suadeant et inducant.

§ 5. Quod si qui medicorum praemissa non observaverint, ultra poenas in dicta constitutione contentas, quas incurrire declaramus, perpetuo sint infames, et gradu medicinae, quo insigniti erant, omnino priventur, et a collegio seu universitate medicorum eiificantur, ac poena, etiam pecuniaria, arbitrio ordinariorum, ubi deliquerint, mulctentur.

§ 6. Et ut haec omnia inviolabiliter observentur, volumus et eadem auctoritate praecipimus et mandamus ut nullus post-hac ubique locorum in medicina doctoretur, aut ei quomodolibet medendi facultas a quovis collegio et universitate concedatur, nisi omnia in praesenti nostra constitutione contenta, medio eorum iuramento coram notario publico et testibus, observare in eorum manibus vel ordinarii iuraverint, et de huiusmodi iuramento in privilegio seu licentia medendi specialis mentio fiat. Quod si collegia et universitates praefatae, non recepto a promovendis iuramento huiusmodi, eosdem ad gradum praedictum proinverrint, aut eisdem medendi licentiam praestiterint, poenam privationis facultatis alios ulterius doctorandi incurront.

§ 7. Mandantes in virtute sanctae obedientiae omnibus et singulis venerabilibus fratribus patriarchis, primatibus, archiepiscopis et episcopis, quatenus in civitatibus et dioecesibus propriis praesentes nostras literas publicari faciant, ac iuramentum praedictum a medicis iam pro-

Inbet coniunctis, domesticis et paroc. confessionem eis suadere.

Medici convenient. co-erceantur.

Lorentque haec observare quando docto-rantur.

Ordinaril ex-gant idem iura-mentum a me-dicis iam pro-motis, vel li-centiam meden-di habentibus, et iurare reni-tentes corre-sol.

motis, seu licentiam medendi habentibus, omnibus iuris remedii exigant, neque aliquos ad medendum in civitatibus et dioecesibus praedictis admittant, nisi eis constiterit eosdem iuramentum huiusmodi praestitisse; et contumaces et iurare ac iuramentum huiusmodi iam praestitum exhibere recusantes gradu medicinae et omnibus privilegiis eisdem medicis, tam coniunctim quam divisi, eis et eorum cuiilibet concessis per quosvis, etiam Romanos Pontifices, privent, ac ab ingressu ecclesiae arceant, donec resipuerint.

§ 8. Non obstantibus praemissis, pri-
vilegiis, indultis, literis apostolicis, qui-
busvis personis, collegio et universitati,
sub quibusvis verborum formis et tenori-
bus, concessis, quae omnia, quoad effe-
ctum validitatis constitutionis nostrae tan-
tum, revocamus, cassamus et annullamus;
et omnes principes sacerdtales ac alios
dominos et magistratus temporales roga-
mus, requirimus et obsecramus per vi-
seca misericordiae Iesu Christi, eisdem
in remissionem peccatorum nihilominus
iniungentes quod, in praemissis omnibus,
eisdem patriarchis, primatibus, archie-
piscopis et episcopis assistant, et sum-
favorem et auxilium praestent; ac con-
tra facientes poenis, etiam temporalibus,
affiant.

Clausulae de-
rogatoriae.

§ 9. Volumus autem quod praesentes
litterae in Cancellaria et acie Campi Flo-
rae publicentur, et inter constitutiones
extravagantes perpetuo valituras conscri-
bantur.

Iussio publi-
candi.Fides tran-
sumptorum.

§ 10. Et quia difficile foret praesentes
ad singula quaeque loca deferri, volumus
et etiam declaramus quod earum trans-
sumptis, etiam impressis, manu alicuius
notarii subscriptis, ac sigillo alicuius præ-
lati munitis, eadem prorsus fides ubi-
cumque adhibeat, quae praesentibus
adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensæ.

Datum Romae apud Sanctum Petrum,
sub annulo Piscatoris, die vii martii MDLXVI,
pontificatus nostri anno 1.

Dat. die 8 martii 1566, pontif. anno 1.

VII.

*Iubilacum pro unione christifidelium et
defensione reipublicae christianaæ con-
tra infideles*¹.

Pius Papa V universis christifidelibus praesentes
literas inspecturis salutem et apostolicam
benedictionem,

Cum gravissima et asperripia ^{tempora} _{stionum p-}
populi christiani, in quaе pontificatus no-
ster incidit, consideramus, perturbatur
intimo dolore cor nostrum et summio moe-
rore conscientur, tum ex damnis calamita-
tibusque praesentibus, tum ex magnitu-
dine periculorum instantium. Namque et
in multis provinciis, propter haereses in-
troducedas, non sine miserabili animarum
pernicie, christiani populi unitas concor-
diaque direpta est, et diuin reliquae na-
tiones catholicam fidem verbo quidem
profitantur, factis autem et moribus ne-
quaquam tali professioni congruentibus
Deum graviter offendunt, aneta est mi-
rum in modum impiorum hostium po-
tentia et adeo crevit, ut iam christianaæ
reipublicae salus in extrellum diserimen
adducta sit. Quotidie enim ad nos et li-
terae et nuncii afferuntur de classibus,
de copiis et pedestribus et equestribus,
de reliquis rebus ad bellorum et terre-
strium et maritimorum usus necessariis,
quas potentissimus et immanissimus Tur-
carum tyrannus, ineribili studio, dili-
gentia ac sumptu comparat, ad bellum
terra marique christiano populo primo
quoque tempore inferendum, et christia-
norum, non religionem modo, sed etiam

¹ Ex edit. typis R. C. A. per Baldum.

nomen penitus, si posset, abolendum atque delendum.

§ 1. Huius tantae, tamque horribili, quae impendet, tempestati occurtere et pro commisso nobis officio pastorali, saluti populi christiani consulere cupimus, pro qua etiam sanguinem et vitam ipsam libentissime profundere parati essemus. Sed ut, propter iniquitates et peccata, irae divinae merito extimescenda est ulti, ita si populus christianus sese ad Deum converterit et poenitentiam egerit, sperandum est Deum, ut est benignus et misericors et praestabilis super malitia, nec vult peccatorum mortem, sed ut convertantur et vivant, quique ipse nos invitat, dicens *Convertimini ad me et ego convertar ad vos*, suis fidelibus auxilio futurum, nec passurum haereditatem suam ab infidelibus occupari. Etsi enim vires hostium maxima sunt, tamen maior est Qui in nobis est quam qui contra nos, potensque est Dominus tam in paucis salvare, quam in multis.

§ 2. Quo circa, ex parte omnipotentis Christifideles Dei, et per viscera misericordiae Illius, hortatur ad poenitentiam; omnes et singulos utriusque sexus christifideles hortamus et monemus ut hoc acceptabili tempore, ad Dominum et Redemptorem nostrum humili corde conversi, conscientiam suam diligenti studeant examinatione discutere et orationibus atque eleemosynarum erogationibus vacare, iuxta ipsorum conscientiam, sive sacerdotum, quibus peccata sua confitebuntur, salutare consilium.

§ 3. Ut vero eo libentius faciant dignos poenitentiae fructus, quo talium operum maiorem sunt fructum et praemium perstatuferent; cepturi, nos, de omnipotentis Dei misericordia et beatorum eius apostolorum Petri ac Pauli auctoritate confisi, et pro illa, quam nobis, licet insufficientibus meritis, Deus dedit ligandi ac solvendi et thesauros Ecclesiae apericendi potestate, omnibus et

singulis utriusque sexus christifidelibus, qui hoc quadragesimalis ieunii tempore, postquam harum literarum notitiam habuerint, in sequentis hebdomadae quarta et sexta feria ac sabbato, pro defensione reipublicae christiana contra hostes et pro unione christifideli, pias ad Deum preeces effuderint, ac pro suae devotionis affectu eleemosynas erogaverint, sacramque Eucharistiam postea die dominico devote suscepient; post diem vero sacratissimum Resurrectionis Dominicæ, si prius harum literarum notitiam non habuerint, et post ipsas literas promulgatas, in sequentibus hebdomadae quarta itidem et sexta feria ac sabbato ieunaverint, et orando, ut praefertur, sacram Communionem die dominico proximo perceperint, plenissimam peccatorum suorum indulgentiam, quae christifidelibus ecclesias almae Urbis et extra Urbem ad id deputatas anno Iubilæi visitantibus concessa est, misericorditer in Domino elargimur.

§ 4. Dantes eis potestatem eligendi quem voluerint confessorem, cuiusvis Ordinis regularem sive sacercularem presbyterum, qui, confessione eorum auditæ, ipsos a quibusvis peccatis, quamvis gravibus et enormibus, etiam Sedi Apostolicae reservatis, et in bullæ, quæ in die Coenæ Domini legi consuevit, contentis, et a censuris, in quas inciderint, iniuncta eis pro modo culpæ poenitentia salutari, absolvere, et quævis vota ab eis emissa (votis dumtaxat castitatis et Religionis exceptis) in alia pietatis opera commutare possit.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 6. Cupientes autem has literas primo quoque tempore in omnium notitiam perferri, mandamus universis et singulis venerabilibus fratribus nostris patriarchis, primatibus et archiepiscopis, ut cum pri-

*Hunc se op-
ponere parans
Pius,*

*Christifideles
hortatur ad poen-
itentiam;*

*Indulgentiam
concedit iis, qui
opera pia huc
statuta fecerint;*

*Facultates
nonnullas con-
fessarii conce-
dit;*

*Obstantibus
derogat.*

*Harum litterarum publicatio per præsu-
les ecclesiæ facienda.*

mum poterunt, eas et promulgant ipsi in civitatibus suis et a suffragancis suis promulgandas eurent. Ipsis vero episcopis, ut statim ipsi quoque per parochos suae cuiusque eorum civitatis atque dioecesis eas faciant publicari.

§ 7. Id vero quo facilius fieri possit, Transumptis fides adhibet. transumptis ipsarum literarum, manu alienius publici notarii scriptis subscriptis-
ve, vel in hac alma Urbe aut alibi im-
pressis, et sigillo ac subscriptione munitis
personae in dignitate ecclesiastica consti-
tutae, fidem, sine ulla dubitatione, haberi
volumus atque decernimus, praesentibus
post primam vicem minime valituis.

Datum Romae apud Sanctum Petrum,
sub annulo Piscatoris, die IX martii MDLXVI,
pontificatus nostri anno I.

Ant. Florellus Lavellinus.

Dat. die 9 martii 1566, pontif. anno I.

VIII.

*Revocatio privilegii, quibuscumque con-
cessi, celebrandi missas vespertino
tempore 1.*

**Sanctissimus in Christo pater et dominus no-
ster, dominus Pius divina providentia Papa V**

§ 1. Ad cuius notitiam pervenit quod nonnulli cathedralium, etiam forsitan me-
Revocatio fa-
cultatis cele-
brandi missas
tempore ves-
pertino. tropolianarum, collegiarum et aliarum ecclesiarum, necnon monasteriorum, con-
ventuum, domorum et aliorum piorum locorum saecularium et diversorum Ordinum ac militiarum regularium praelati, capitula, clerici, fratres aliqui superiores et personae, antiquum sanctae Romanae Ecclesiae ritum in statutis missarum cele-
brandarum temporibus praevertere sata-

1 Consonat Concil. Trident., quo disponitur missas debitibus horis celebrari, in cap. Quanta, sess. xxii., De Sacrif. Missae. Quo vero ad celebrationem missarum ritu Graeco et Latino, habes hic infra in constit. xxi, Providentia.

gentes, diversas licentias et facultates missas, quae media nocte seu in aurora Nativitatis ac de mane Resurrectionis Domini nostri Iesu Christi, et forsan aliarum festivitatum, iuxta praedictum ritum, celebri consueverant, de sero, etiam forsan circa solis occasum vigiliae festivitatum earumdem, in suis ecclesiis et cappellis celebrandi seu celebrari faciendi, ab Apostolica Sede vel eius legatis, ac etiam maiori poenitentiario pro tempore ex-
istente variis praetextibus impetraverunt, illisque iampridem utuntur: hoc ab antiquo catholicae Ecclesiae instituto, sanctorumque Patrum decretis deviare considerans, ac propterea hunc abusum ab Ecclesia Dei submoveare volens, omnes ac singulas licentias et facultates huiusmodi hactenus, etiam motu proprio, vel quo-
rumvis, etiam imperatorum, regum et aliorum principum, contemplatione et ex quibusvis causis quomodolibet concessas, ac apostolicas et alias literas desuper confectas, illarum omnium tenores pro sufficienter expressis habens, apostolica auctoritate, ex certa scientia revocavit, ac omnino cassavit et annullavit.

§ 2. Hac praesenti perpetuo valitura Prohibitio sic
de cetero cele-
brandi. constitutione quibusvis praelatis, capitulis, clericis, fratribus aliisque superioribus et personis eorumdem ecclesiarum, monasteriorum, conventuum, domorum et aliorum piorum locorum, in virtute sanctae obedientiae et sub indignationis suae, ac perpetuae suspensionis a divinis poena, districtius inhibens ne deinceps missas vespertino tempore, huiusmodi licentiarum et facultatum aut alio quovis praetextu, celebrare vel celebrari facere prae-
sumant; ac mandans locorum ordinariis ut eamdem praesentem constitutionem, sub praedictis et aliis sibi benevisis poenitentibus, per quoscumque praelatos, capitula, clericos, fratres, superiores et personas huiusmodi inviolabiliter observari faciant,

contradictores quoslibet auctoritate apostolica compescendo.

Derogatio con- § 3. Non obstantibus praemissis ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, neconon ecclesiarum, monasteriorum, conventuum, domorum et aliorum locorum praedictorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis eisdem ecclesiis, monasteriis, domibus et locis, illorumque capitulis, conventibus, superioribus et personis ac Ordinibus, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, neconon irritantibus et aliis decretis, etiam ad imperatoris, regum, reginarum, ducum et aliorum principum instantiam, aut eorum contemplatione, etiam motu proprio et ex certa scientia, ac alias quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus ipsa Sanctitas Sua, illorum tenores pro expressis habens, specialiter et expresse derogavit, illaque, quoad praemissa, cassavit penitus et annullavit, ceterisque contrariis quibuscumque.

Forma et ef- § 4. Decernens praesentes, carumque copias per aliquem ex suis cursoribus in basilicae Principis Apostolorum de Urbe et Lateranensis ac Cancellariae Apostolicae valvis affixas, omnes, cum primum earum notitiam habuerint, perinde afficeret, ac si illis personaliter intimatae fuissent.

Placeat, et ita mandamus. M.

Publicatio. Anno a nativitate Domini MDLXVI, indictione IX, die vero XXIX mensis martii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et D. N. D. Pii divina providentia Papae quinti anno primo, suprascriptae literae lectae, affixa et publicatae fuerunt in locis suprascriptis, ut moris est, per me Ber-

nardinum Andreutium, apostolicum cursum.

Scipio de Octavianis, mag. cursorum.
Publ. die 29 martii 1566, pontif. anno I.

IX.

Ordinationes circa observantiam divini cultus in ecclesiis, et venerationem festivitatum; neconon et contra simoniaeos, blasphematores, sodomitas et concubinarios 1.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Cum primum apostolatus officium di- Exordium.
vina nobis dispositione commissum suscepimus, statim omnem curam et cogitationem nostram in dominici gregis fidei nostrae crediti salute desiximus, et christifeles, Deo invante, ita dirigere statuimus, ut, a vitiis et peccatis abstinentes, iter, quod ad vitam aeternam dicit, insistant.

§ 1. Cum autem ad omnia, quae divinam Maiestatem aliquo modo possent offendere, movenda, mentis nostrae aciem intenderimus, ea primum et sine mora emendare decrevimus, quae Deo praeter cetera displicere, et iram eius provocare, cum divinæ docent Scripturae, tum gravissima exempla declarant, nempe divini cultus neglectum, simoniae labem, blasphemiae crimen et libidinis naturae contrariae vitium execrandum, propter quae

*Causa huius
constitutionis.*

1 Quoad primam partem huius constitutionis habes etiam Concil. Trid., sess. xxii, *De Reformatione*, cap. 1 post canones, et sess. xxv, *De Invocatione*. Contra vero simoniaeos vide Iulii II constitut. v, *Cum tam*, tom. v, pag. 405. Contra blasphematores vide Leon. X constitutionem viii, *Supernae*, ibid., pag. 604; et Iulii III, const. xxx, *In multis*, tom. vi, pag. 478. Contra sodomitias autem video eamdem bullam Leonis X. Et contra concubinarios attende dictam constit. Leonis X et Concil. Trid., sess. xxv, *De Reform.*, cap. 14.

populi et nationes bellorum, famis et pestilentiae calamitatibus iusta Dei ultione saepe plectuntur. Etsi autem contra eos, qui tam gravia crimina admiserint, multae a praedecessoribus nostris constitutiones editae fuerint, tamen quia parum est leges edere, nisi sint, qui eas debitis temporibus exequantur:

§ 2. Idcirco, ne qui forsitan ex tolerantia

Innovatio antiquarum poenarum contra inobedientiam, buic constitutioni.

sperare impunitatem audeant, scientes plerosque poenarum gravitate magis, quam Dei timore arceri solere a voluntate peccandi, omnes et singulas sententias, censuras et poenas contra eos, qui talia deliquerint, latas confirmamus, et apostolica auctoritate innovamus, nec de earum rigore quicquam relaxamus; admonemusque eos, qui talia perpetrare veriti non fuerint, non solum subituros eas poenas, quae sacris sunt canonibus constitutas, sed eas etiam quas leges civiles committantur, et nostri quoque arbitrii discretio pro personarum qualitate constituet.

§ 3. Mandantes civitatum et locorum ordinariis et gubernatoribus, illis quidem sub poena suspensionis a divinis, his vero excommunicationis latae sententiae, ut quos debitum Deo cultum in ecclesiis non tribuere, aliisque nefandis criminibus pollutos esse compererint, comprehendunt, poenis afficiendos competentibus; securi etiam ipsi iudices quod, si post hanc nostram constitutionem in castigandis huiusmodi delictis negligentes fuerint, primum quidem Dei omnipotentis iudicio obnoxii erunt, deinde nostram quoque incurrent indignationem. Ut autem poenarum certitudo cunctis facilius innotescat, nonnullas hic duximus exprimendas, aliis nihilominus contra huiusmodi criminum reos a iure statutis in suo robore manentibus.

§ 4. Ut igitur Deo optimo maximo, gloriose Virgini et sanctis omnibus debitus

honor deferatur, Gregorii X, praedecessoris nostri, constitutionem innovantes, ac statuta in Tridentino concilio observari volentes, statuimus et ordinamus ut ad ecclesias sit humilis et devotus ingressus, Divini cultus observantia in ecclesiis ab omnibus tenetur, et contravenientes poenis hinc descripsit officiantur.

quieta conversatio, devotis orationibus insistant, et omnes, genibus flexis, Sanctissimum Sacramentum adorent, ad nomen Iesu Christi Domini nostri cum exhibitione reverentiae caput inclinent; nullus in dictis ecclesiis seditionem faciat, tumultum excitet, clamores moveat, impetuive committat; cessent vana, foeda et profana colloquia, risus immoderati et strepitus omnes iudiciorum, et alia quaecumque, quae divinum officium perturbare possunt; nullus intra ecclesias deambulare audeat sive praesumat, diuinum celebrantur sacra missarum mysteria et alia divina officia. Qui vero praedicta petulantia animo contempserint, praeter divinae ultionis acrimoniam, nostri quoque arbitrii poenas incurront; quae omnia locorum quoque ordinarii in suis ecclesiis facient observari. Quicumque vero in ecclesiis, dum ibi sacrificium missae et divina celebrantur officia, aut verbum Dei praedicatur, deambulare, vociferari, aut, verso tergo ad Sanctissimum Sacramentum, irreverenter sedere, aut aliquid, quod scandalum generet, aut divina perturbet officia, facere praesumpserit, poena vigintiquinque ducatorum incurret, praeter alias arbitrio nostro imponendas et moderandas poenas; et qui non habebit in aere, luet in corpore aut exilio mulctabitur. Qui vero in ecclesiis cum mulieribus impudicis sive etiam honestis colloquium scurrile habuerit, aut alios in honestos actus fecerit, vigintiquinque ducatorum poenam incurrat, et careeris per mensem. Qui in ecclesiis, ut supra, obscoenis et in honestis verbis aut signis usus usus fuerit, aut alia

¶ Ad hoc vide Concil. Trid. sess. xxii, decreta De Sacrif. Missac.

foeda colloquia cum personis quibuscumque habuerit, decem aureorum poena mulctetur, aut alias corporaliter puniatur. Mandamus praeterea omnibus et singulis cathedralium, collegiarum et parochialium ecclesiarum capitulis, rectoribus, vicariis, saeristis, ostiariis et aliis ipsarum custodibus, quatenus praefatos omnes in ecclesiis delinquentes admoneant, et ut in eis vetita fieri non permittant, vel saltem ipsis ordinariis vel officialibus nostris puniendos deferant; quod si facere neglexerint, poenam duorum aureorum vice qualibet incurrent.

§ 5. Pauperes quoque mendicantes seu eleemosynas petentes per ecclesias, tempore missarum, praedicationum, aliorum non permittantur, dum divina que divinorum officiorum, ire non sinant, celebrantur of ficia. sed eos ad valvas ecclesiarum stare faciant, sub poena duorum aureorum capitulis infligenda pro qualibet vice, nisi eos eiici curaverint, et parochis dimidii aurei. Religiosis, etiam claustralibus sive regularibus, praecepimus, in virtute sanctae obedientiae, ut in ecclesiis suis deputent aliquem qui tales eiiciat; et si negligentes fuerint, gravissime ab ordinario corripiantur; quod si illi parere recusaverint, gravissimas poenas incurrent, et, pro qualitate personarum, etiam corporaliter puniuntur arbitrio nostro sive superiorum.

§ 6. Et ut in ecclesiis nihil indecens relinquatur, iidem provideant ut capsae conditoria super terram existentia omnino amoveantur, prout alias statutum fuit, et defunctorum corpora in tumbis profundis infra terram collocentur.

§ 7. Cum vero dierum festorum observatione ad Dei cultum maxime perfineat, et in lege divina praecepiatur, cupientes abusus pravos, qui ex eorum inobservantia invaluerunt, omnino corrigeret, et antiquo-

rum canonum statuta renovantes, mandamus ut omnes dies dominici, et praecipue in honorem Dei, Beatae Mariae Virginis, Sanctorum Apostolorum feriati, cum omni veneratione observentur, et omnes in diebus praefatis ecclesias frequentent, divinis officiis devote intendant, ab omni illicito et servili opere abstineant, mercatus non siant, profanae negotiaciones et iudiciorum strepitus conquescant. Qui vero in diebus praefatis opus aliquod illicitum fecisse deprehensus fuerit, praeter divinam ultiōnem, et amissionem animalium quibus ad vecturam utetur, etiam graves poenas incurret arbitrio nostro seu vicarii nostri in Urbe; in aliis autem locis, arbitrio ordinariorum vel aliorum magistratum, ita ut praeventio locus sit. Quibus omnibus districte praecepimus ut haec diligenter observari procurent, illas etiam festivitates, quae iuxta consuetudinem locorum solemniter celebrari consueverunt, iuxta laudabilem consuetudinem, debita cum reverentia observari faciant, sub poenis arbitrio ipsorum impoenendis et moderandis.

§ 8. Et ut simoniae pravitatis labes prorsus aboleantur, constitutiones antecessorum nostrorum contra simoniaeos editas, et praesertim Pauli II, inviolabiliter observari mandamus, et delinquentes tam in sacrorum ordinum receptione quam in beneficiorum assecutione, statutis etiam inferius poenis nostra auctoritate affici volumus. Quicumque igitur detestabile crimen simoniae pravitatis commisso convictus fuerit in consequendis ordinibus, eo ipso sit ab illorum executione per decennium, sine spe dispensationis, suspensus, et per annum carceribus mancipetur. Qui dignitates ecclesiasticas simoniae aequisiverit, illis sit ipso iure privatus, et in futurum inhabilis ad eas et quaecumque alias obtinendas. Qui beneficium aut officium ecclesiasticum simoniae adep-

simoniacorum poenae.

Cadaverum
capsae in ecclesias super terram existentes
amoveantur.

Festaque omnes venerantur.

4 Ad hoc habes Concil. Trid. sess. xxv, *De Invocatione.*

tus fuerit, illis similiter sit ipso iure privatus, et ad fructuum omnium, quos percepit, restitutionem teneatur, et perpetuo sit inhabilis ad ea et quaecumque alia beneficia ecclesiastica obtainenda. Si quis autem tale crimen plures commisisse convictus fuerit, praeter supradictas poenas, etiam corporaliter puniatur, et, ab ordinibus ecclesiasticis degradatus, a fidelium consortio exiiciatur. Qui vero ordines et beneficia simoniace contulerint, poenis a iure statutis puniantur, cuicunque gradus, conditionis et dignitatis, etiam si episcopi, archiepiscopi vel maiores fuerint.

§ 9. Caveant praeterea quicunque ne in sacramentorum exhibitione simonia-
cramentalis se-
verissime pu-
niatur iuxta sta-
tuta concil. Tri-
dentini.

Blaspheman-
tium poenae.

in sacramentorum exhibitione simonia-
cum aliiquid faciant, alioquin gravissime
puniantur per locorum ordinarios, qui
huiusmodi criminis reos cum maxima se-
veritate coercere procurent, iuxta con-
cilii Tridentini statuta.

§ 10. Ad abolendum vero nefarium et execrabile blasphemiac scelus, quod in antiqua lege Deus morte puniri mandat, et imperialibus quoque legibus receptum est, nunc autem, propter nimiam iudicium in puniendo segnitiem vel potius desuetudinem, supra modum invaluit, Leonis X, praedecessoris nostri, in novissimo Lateranensi concilio statuta innovantes, decernimus ut quicumque laicus Deum et Dominum nostrum Iesum Christum, vel gloriosam Virginem Mariam, eius genitricem, expresse blasphemaverit, pro prima vice, poenam xxv ducatorum incurrat; pro secunda, poena duplicabitur; pro tertia autem, centum ducatos solvet, et ignomina notatus, exilio mulctabitur. Qui vero plebeius fuerit, nec erit solvendo, pro prima vice, manibus post tergum ligatis, ante fores ecclesiae constituetur per diem integrum; pro secunda, fustigabitur per Urbem; pro tertia, lingua ei perforabitur et mittetur ad triremes. Quicunque clericus

in hoc blasphemiae crimen incurrerit, pro prima vice, fructibus unius anni omnium et quorumcumque beneficiorum suorum; pro secunda, beneficiis ipsis privatut¹; et in exilium mittatur. Quod si clericus nullum obtinuerit beneficium, poena pecuniaria vel corporali pro prima vice puniatur; pro secunda, carceribus mancipetur; pro tertia, verbaliter degradetur et ad triremes mittatur. Qui reliquos sanctos blasphemaverit, pro qualitate blasphemiae atque personae, arbitrio indicis puniatur.

§ 11. Si quis crimen nefandum contra naturam, propter quod ira Dei venit in filios dissidentiae, perpetraverit, curiae saeculari puniendus tradatur; et si clericus fuerit, omnibus ordinibus degradatus, simili poena subiiciatur.

§ 12. Monemus praeterea omnes locorum ordinarios, et in virtute sanctae obedientiae eis praecipimus ut statuta Tridentini concilii contra concubinarios, tam clericos quam laicos, edita, districte faciant observari, reddituri Deo ac nobis, si id omiserint, rationem.

§ 13. Et ut praemissorum delictorum simoniae, blasphemiae ac stupri nefandi notitia facilis habeatur, volumus quod in singulis casibus, non solum per accusationem et inquisitionem, sed etiam ad simplicem et secretam denunciationem procedatur per quocumque iudices, alias tamen de iure competentes, tam ratione delicti quam personarum, ita quod inter eos locus sit praeventio.

§ 14. Monemus praeterea omnes et singulos ut, solum Dei timorem prae oculis habentes et non alia animi prava affectio-
ne ducti, culpabiles tantum deferant, in-
nocentes non vexent. Quod si aliqui ex calunnia aliquos denunciassent comperti fuerint, eos ad poenam talionis teneri volamus et mandamus.

§ 15. Multae autem pecuniariae applicabuntur, pro duabus partibus, locis piis

Sodomitarum
poenae.

Concubinario-
rum poenae.

Procedatur
eoutra praedi-
ctos etiam per
secretam de-
nunciationem.

Denunciato-
res calumniosi
coerceantur.

Poenae appli-
cantur at hic.

¹ Adde: pro tertia, omnibus etiam dignitatibus exultus, deponatur, Cherub. et Giraldus (n. r.).

arbitrio nostro, in Urbe; extra vero, ordinariorum; pro tertia, accusatori qui delinquentes detulerit.

§ 16. Mandamus autem principibus, comitibus et baronibus omnibus, S. R. E. feudatariis, sub poena privationis feudorum, quae ab ipsa Ecclesia Romana obtinent; reliquos vero principes christianos et terrarum dominos hortamur in Domino, et in virtute sanctae obedientiae mandamus ut, pro divini nominis reverentia et honore, praemissa omnia in suis dominiis ac terris exactissime servari faciant, uberrimam ab ipso Deo mercedem pro tam bonis operibus recepturi.

§ 17. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac exemptionibus, privilegiis, indultis, facultatibus et literis apostolicis quibusvis capitulis, conventibus, militibus, Ordinibus et personis, cuiuscunq[ue] qualitatis et conditionis existentibus, sub quibuscunq[ue] tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, ne non irritantibus et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu proprio, alias quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quibus, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscunq[ue].

§ 18. Volumus autem quod praesentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis et sigillo alicuius praelati munitis, eadem prorsus fides ubique adhibetur, quae eisdem praesentibus adhiberetur si forent exhibitae vel ostensae.

§ 19. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostrae innovationis, relaxationis, admonitionis, confirmationis, mandati, statuti, decreti, ordinationis, praecetti, monitionis, voluntatis et derogationis infringere, vel ei ausu temerario

contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, kalendas aprilis, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 1 aprilis 1566, pont. an. I.

X.

Confirmatio constitutionis a Paulo IV editae circa iudiciorum vivendi modum. Qui signum glauci coloris in Statu Ecclesiastico deferre debent.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Romanus Pontifex, Christi vicarius in terris, nonnumquam ea, quae pro zelo religionis, a ceteris Romanis Pontificeibus praedecessoribus suis concessa dicuntur, ut illibata persistant, approbat et confirmat, prout in Domino conspicit salubriter expedire.

§ 1. Dudum felicis recordationis Paulus Papa IV, praedecessor noster, zelo fidei christiana motus, certum modum vivendi et habitandi iudacis praescripsit, prout in quadam eius constitutione, cuius tenor sequitur et est talis, videlicet: *Paulus episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Cum nimis absurdum, etc.¹.*

§ 2. Nos igitur, cupientes ut constitutio, statuta et ordinationes huiusmodi perpetuis futuris temporibus observentur, motu proprio et ex certa nostra scientia, et non ad alicuius alterius nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex mera nostra deliberatione, constitutionem, statuta et ordinationes huiusmodi et, prout

Exordium.

Paulus IV e-
dit bullam.

Ilic Pontifex
eam innovat et
approbat;

¹ Omittitur tenor istius constitutionis, quae habetur tom. vi, pag. 498.

Iussio praedi-
cta observandi.

Clausulae de-
rogatoriaie.

Fides adhi-
benda transum-
ptis.

Sanctio poe-
nalis.

illa concernunt, omnia et singula in dicti praedecessoris literis contenta et inde sequuta quaecumque, auctoritate apostolica, praesentium tenore, approbaamus, innovamus et confirmamus, et robur perpetuae firmitatis obtinere decernimus, volumus, et sub interminatione divini iudicij praecepimus et mandamus, et omnia in postrem observari firmiter, non solum in terris et dominiis nobis subiectis, sed etiam ubique locorum.

§ 3. Et, ad omnem circa colorem bir*Signum defo-*
rendum a iu-
daeis declarat;
eti per masculos, et signi per foeminas deferendorum huiusmodi subinovendam haesitationem, declaramus dictum colorem esse, qui vulgo *gialdo* dicitur.

§ 4. Mandantes, in virtute sanctae obedientiae, omnibus et singulis venerabilibus fratribus, patriarchis, primatibus, archiepiscopis et episcopis, quatenus in civitatibus et dioecesibus propriis praesentes nostras literas publicari et observari faciant.

§ 5. Et omnes principes sacerdtales et alios dominos et magistratus temporales rogamus, requirimus et obsecramus per viscera misericordiae Iesu Christi, eisdem in remissionem peccatorum nihilominus iniungentes quod, in praemissis omnibus, eisdem patriarchis, primatibus, archiepiscopis et episcopis assistant, et suum favorem et auxilium praestent, ac contrafacientes poenis, etiam temporalibus, afficiant.

§ 6. Non obstantibus omnibus, quae idem Paulus praedecessor in supradictis literis voluit non obstare, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis per recolenda memoriae Pium quartum, Romanum Pontificem praedecessorem nostrum, et Sedem Apostolicam, etiam forsitan consistorialiter, ac per viam generalis legis et statuti, ac in vim stipulati contractus, ex quavis, etiam urgentissima et onerosa, causa, ac motu proprio, et ex certa

scientia, et de apostolicae potestatis plenitudo, etiam cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis, clausulis, irritantibusque et aliis decretis quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis, etiam si in eis disponeretur et caveretur expresse, quoad delationem birreti glauca coloris huiusmodi in itinere, ac quod non, ut praemittitur, in loco clauso habitare tenebrentur, et quod bona stabilia usque ad certam summam acquirere, ac societatem cum christianis super rebus ad annonam spectantibus inire, ac conversationem cum eisdem christifidelibus habere, ac pignora alias quam praescripto modo distrahere, ac plures synagogas retinere possent indulserit, aut alias quomodolibet eis dictas literas Pauli praedecessoris in favorem hebracorum praedicatorum limitaverit. Quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis corumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma servanda foret, et in eis caveatur quod nullatenus derogari possit, illorum omnium tenores praesentibus pro sufficienter expressis ac de verbo ad verbum insertis habentes, neconon modos et formas, ad id servandas, pro individuo servatis habentes, harum serie specialiter et expresse derogamus, et literas eiusdem Pauli praedecessoris, et omnia in eis contenta observari in omnibus et per omnia mandamus, perinde ac si literae Pii, similiter praedecessoris nostri, non emanassent, aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Hoc publicari
iubet ordinatio
riis;

Observantiam
petit a principe;
rogat.

Forma publi- cationis.

§ 7. Volumus autem quod praesentes publicentur, et inter constitutiones extravagantes perpetuo valituras conserbantur.

Fides trans- sumptorum.

§ 8. Et quia difficile foret praesentes ad singula quaeque loca deferri, volumus et etiam declaramus quod carum transumptis, etiam impressis, manu alienius notarii subscriptis, ac sigillo alicuius praeflati munitis, eadem prorsus fides ubicunque adhibeatur, quae praesentibus adhiceretur, si forent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo *etc.*.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, xii kalandas maii, pontificatus nostri anno 1.

Dat. die 19 aprilis 1566, pontif. anno 1.

XI.

Contra impedientes aut non subvenientes nautis et aliis naufragium patientibus in locis S. R. E. mediate et immediate subiectis, bonorumque naufragantium occupatores, et communitates ac barones et dominos eos non capientes 1.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Cum nobis ex parte dilecti filii Martini Bona naufragia de Ayala Romae commorantis, consulis frequentiter ab incolis protectoris et defensoris ac generalis protectorum, in quibus naufragia eventunt, diripiuntur. curatoris in rebus maritimis et mercantibus tilibus nationis Hispanorum, Neapolitanorum et Siculorum, Mediolanensium, certorumque subditorum carissimi in Christo filii nostri Philippi, Hispaniarum ac

1 Generalem sanctionem in surripientes bona christianorum ubique naufragata habes in bulla quotannis in die Coenae Domini legi solita; specialis vero pro regno Britanniae legitur in constitutione Honorii II, *Carissimus*, quae in Cocqueliniano Bullario deest. Auxiliatoribus autem, quod de bonis recuperatis debetur, videre est in Pauli III constitutione LV, *Accepimus*, tom. vi, pag. 574.

utriusque Siciliae *etc.* regis catholici, in alma Urbe nostra ac Ripis et portibus terrarum et locorum S. R. E. subiectorum, expositum fuerit, non sine maxima nostra displicantia, quod retroactis temporibus, cum maximo damno et periculo miserorum nautarum et mercium conductorum, naves et navilia, diversis mercibus onusta, propter maris infortunium in dictis portibus, fugamque ab infidelibus et aliis inimicis arreptam, aliosve inopinatos casus, ob quos nonnulli naves et navilia deseruerunt et ab eorumdem inimicorum conatibus evasi fuerunt, eorumque personas, navibus et mercibus in eis conductis omissis, in terra, aliquique periti in mari, salvas effecerunt, naufragia passi fuerint in portibus, plagis et ripis locorum maritimorum praedictae S. R. E., non sine maximo damno patronorum naviliorum et navium praedictarum, ac mercium conductarum, et detimento terrarum et locorum dictae S. R. E., ad quae praedictae naves et navilia cum suis mercibus saepissime tendebant, et ibidem in beneficio et abundantia ipsarum terrarum exponenda erant; et quod, occurrentibus ad loca praedicta nautis et conductoribus mercium praefatarum pro salute corum neenon navium et mercium ipsarum nanescenda, existimantes se securos esse, expectantes inter christianos et amicos consequi opem et favorem fratrum amicabiles, prout ratio et aquitas id postulant, et prout in aliis locis in similibus infortuniis sit, per dictorum locorum maritimorum incolas et habitatores ac officiales, non solum penes eos non reperierunt auxilium praefatum, quinimmo maius impedimentum, quia, contra omne ius divinum et humanum, addendo talibus naufragium patientibus damnum damno et afflictis afflictionem, cum maxima Dei et nostra ac proximi offensa, ab eisdem habitatoibus et officialibus terrarum praefatarum

damnum et tribulatio illata fuit, etiam cum minis et comminationibus; et illi naufragantes ab eisdem eorum bonis et mercibus, quas, Domino permittente, a tali infortunio liberarunt et liberabant, animo diabolico et perverso privati fuerunt, dicta bona et merces occupando et detinendo ac si essent infidelium. Barones domini-que temporales et ecclesiastici officiales talium locorum, sub praetextu naufragii et specie praetensionis ac directi iuris, illa ad se spectare et pertinere asserebant, usurpando dictas naves et navilia mercesque quas auferunt a propriis patronis in scandalum perversum et iniquum exemplum, quod non solum repugnat religioni christiana, praesertim in terris S. R. E. huiusmodi, quae omnes ad se venientes benigne amplectitur, verum etiam contra omnem humanam et civilem legem et iuriis aequitatem, mentemque nostram, quae est ut omnes christifideles, qui in dictis terris S. R. E. contractabunt, sint patroni suorum bonorum de illisque possint libere disponere, sintque bene et amicabiliter tractati, et non debeant modo aliquo vexari nec molestari.

§ 1. Quapropter nos, praedecessorum nostrorum vestigiis inherendo, volentes praemissis occurrere, damnisque et scandibus naufragium patientes, et naufragantes benigne tractari praeci-
pit;

Hic ideo Pontifex poenas imponit impediens nauphagiis patientes, et naufragiantibus ne veniant, quantum possumus, obviare, motu simili etc., auctoritate apostolica et de certa nostra scientia, ac de apostolice potestatis plenitudine, ad perpetuam rei memoriam, statuimus et ordinamus, firmiterque et inviolabiliter observari mandamus, in virtute sanctae obedientiae et sub excommunicationis, necnon decem millium ducatorum auri largorum Cameræ Apostolicae applicandorum poenis, quatenus in urbe Roma suisque portibus et ripis, ac civitate Anconitana, aliisque omnibus et singulis civitatibus, terris, eastris, ripis, portibus et plagiis, tam versus Adriaticum quam Mediterraneum mare,

dictae S. R. E. mediate vel immediate subiectis, et etiam praelatorum dominorumque temporalium et baronum dictarum terrarum, in quibus est commercium maritimum, persona aliqua, cuiuscumque gradus ecclesiastici vel saecularis, communiter vel divisiur, officialis aut privatus, et praesertim Ostiensis et Portuensis episcoporum et quorundamque aliorum cardinalatus honore fulgens desuper non audeat vel praesumat aut permittat prebere impedimentum, aut genus aliquod molestiae praestare dictis nautis et merceum conductoribus subditis praedicto regi catholico, et aliis quibuscumque et cuiuscumque nationis, qui cum bono et iniquo tempore infortunium aut naufragium patientur in dictis ripis, vel prope ripas, aut intra mare, seu in aliqua parte illius aut portibus seu plagiis (quod Deus avertat), aut quovis alio voluntario, necessitato, infortunato aut pacifice modo eos inibi applicare contingat in quacumque ripam, portum aut plagiam dictarum terrarum S. R. E. huiusmodi; quinimmo illi favore et ope gratiore recipientur et benigne tractentur, restituendo et restitui faciendo res et bona eorum in talibus navibus conducta, si ea per aliquam vel aliquos detineri et occupari contingat, et in posterum oceupabuntur et detinebuntur, libere, absque eo quod eos ad solvendum ius aut aliquid aliud cogant et compellant, ad effectum ut, stante huiusmodi bona comportatione, eorum querelae cessent, et illi libentiori animo conducant ad loca praefata se et eorum merces.

§ 2. Et licet alias felicis recordationis Paulus Papa III et Iulius etiam III, praedecessores nostri, per eorum motus proprios et literas in forma brevis vel alias concesserant dicto Martino consuli auctoritatem recuperandi et libere recipiendi navilia, naves et merces naufragium passas, ac dictis subditis nostris, et illas pro-

Commissarium
et consulem de-
putat pro re-
cuperatione hu-
iusti bono-
rum.

priis patronis restituendi et restituī faciēti ab illis personis illa occupantibus, propterea approbando et confirmando dictum breve et motus proprios omnesque alias patentes et concessiones, tam apostolicas quam regias, quomodolibet emanatas et concessas, ac in illis contenta et inde secuta quaecumque, illis in suo robore permanentibus, et quae sub dictis poenis inviolabiliter observari mandamus, ipsum Martinum in naufragiis commissarium generalem deputamus, non obstantibus quaecumque concessione, ordinatione, decreto in contrarium forsitan emanato, quacumque via et modo, et ad instantiam quarumvis personae aut personarum, cuiuscumque status, gradus et conditionis existentibus, quarum tenores pro plene et sufficienter expressis haberi volumus, ac si de verbo ad verbum inserti essent, quibus expresse derogamus per praesentes, concedimus et impartimur facultatem et auctoritatem dicto Martino consuli, ut ipse, tamquam talis consul et protector ac generalis procurator et defensor nationum praefatarum, repraesentando personas interesse habentes in talibus naviliis, navibus et mercibus, et tamquam persona legitima possit, per se suosque ministros in societate dictorum patronorum, praesentibus, aut in illis absentibus, etiam ipsi patroni, in absentia dicti Martini consulis suorumve ministrorum et deputatorum, coniunctim vel divisim, possint exigere, recuperare navilia, naves ac merces praefatas naufragium passas sive derelictas, in mare aut extra mare, aut in aliqua alia parte, portibusque et plagiis atque ripis, alioque quovis loco, ubi reperientur.

§ 3. Et quia evenire solet quod tales

Serrantibus naves et navilia ac merces in eis conducentibus illa praetextu dictae non sunt propriae aut patronorum etiam ne disponunt, talia navilia conducentium seu patronan-
commissario et tium, aut ea assecurantes interessati sunt, consul: volumus etiam quod, si patroni et nau-

tae seu aliae personae salvas effecerint aut recuperaverint dictas merces vel carum partem seu navilia praefata, non possint modo aliquo de eis disponere absque nutu et voluntate dicti Martini consulis, qui solerter inquirere beat de mercibus salvis et perditis, usquequo veritatem omnino comperiat, ad hoc ne, sub praetextu naufragii aut projectonis mercium in mare, interesse habentes modo aliquo damnificati aut defraudati seu suis privati existant. Et insuper quod omnes et singuli quarumcumque navium, cuiuscumque generis, patroni debeant et teneantur cum omni diligentia salvare et custodire bona quaecumque per eos conducta et naufragantia, neque illa tamquam perdata dimittere, sed ipsum consulem pro opportuno remedio certiorare in beneficium et salvationem ipsorum bonorum naufragantium, ita quod, ipsis patronis sive nautis deficientibus in aliquo praemissorum, naufragia huiusmodi et damna quaecumque et exinde provenientia ipsorum patronorum culpae imputentur, et ad interesse ac damna tencantur. Ac si contingat ab aliqua persona seu personis, cuiuscumque status, gradus, ordinis et conditionis existentibus, et nostram monitionem huiusmodi ignorantibus, in toto vel in parte detinere merces, res et bona aliqua in eis conducta, furtive et coacte, vel praetextu praetensionis naufragii, vel alio quoicumque modo, eadem nihilominus dictus Martinus consul recipere, exigere et recuperare et a detinentibus personis illa dictis patronis, ad quas ea de iure spectant et pertinent, restitui facere, absque aliqua exactione seu detractione, praetextu dictae praetensionis, aut quae-
sito colore seu solutione aliquibus personis ecclesiasticis vel saecularibus, baronibus, comitibus aut triremium capitaneis, castellanis, gubernatoribus, commissariis seu cuicunque alteri, cuius-

cumque conditionis, praeminentiae et status sit, facienda; cui consuli compellendi et restitui ac castigari faciendi tales usurpatores et detentores plenam et liberam facultatem et auctoritatem concedimus.

§ 4. Quibus personis expresse, in virtute sanctae obedientiae et sub poenis praefatis, mandamus quatenus dimittant et sinant praefatos patronos navium et naviliorum nationum praefatarum et quarumcumque aliarum, dictumque eorum consulem et ministrum seu ministros illa omnia recuperare, et alias de eorum navibus, naviis, mercibus et bonis conductis, etiam derelictis, et iis tam per mare vagantibus, quam prope terram et in ripa consistentibus, libere disponere, absque aliqua molestia vel impedimento illis, directe vel indirecte, praestando; nec debeant se intrumittere in dictis naufragatis nec naufragio praefato, nisi in eo, ad quod per dictos patronos, consulem, ministrum erunt requisiti et vocati pro eorum ope et favore; nec sub aliquo praetextu vel colore dicto Martino consuli aut eius ministris seu deputatis praefatis in libero exercitio sui officii generalis consulatus et commissariatus huiusmodi et ad illud spectantibus aliisque supradictis aliquod impedimentum, molestiam aut perturbationem praestent, seu praestari permittant; quinimo ei et eis omne auxilium et favorem in praemissis et circa ea necessaria seu quomodolibet opportuna, ad quae praefati nostri subditi, quotiescumque pro parte dilectorum consulis ac ministrorum in licitis et honestis erunt requisiti, praestare teneantur; quibus, eis videlicet qui a dicto Martino consule et ministris vocati erunt, ad recuperationem adiuvaverint, per dictum consulem, expensis rerum liberatarum in quarum beneficium elaboraverint, in laboris subsidium dabitur quod iustum et honestum

Baronibusque
et gubernatori-
bus ac aliis, ut
in praemissis
eisdem consuli
auxilio pre-
stant;

erit et eidem consuli videbitur; quod erit iuxta meritum illorum, qui in salvandis huiusmodi rebus et bonis intervenerint, licet fraternitatis caritas in talibus calamitosis eventibus eos ad id obliget atque cogat.

§ 5. Et ut christifideles ad praemissa allientur, aut naufragium huiusmodi patientibus ab eis propitiora subsidia praebantur, omnibus et singulis utriusque sexus christifidelibus, qui auxilium, consilium et favorem naufragium patientibus, in reparatione et conservatione suorum bonorum, praestiterint, decem annos et totidem quadragenas de iniunctis eis poenitentiis in Domino relaxamus.

§ 6. Mandantes dictis nostris subditis, tam civitatis Vetulae et Ostiae, Porti et Neptuni, ac pilotis illarum, ac etiam Anchone, ac habitatoribus omnium terrarum, riparum, portuum et plagiarum, neconon patronis et nautis navium, naviilorum, triremium biremiumque capitanieis et barcharum conductoribus et pectoribus, ac aliis quibuscumque personis existentibus et habitantibus in aut prope vel ubi talia naufragia accidere continet, sub poena solutionis tanti, quanti bona naufragata valuerint, et quae, ob defectum auditorii, admitterentur, quatenus illico, postquam a patrono, consule aut deputatis vocati fuerint, occurrant, et festinanter accedant cum eorum barchis ac triremibus et biremis, ad adiuvandum et salvandum ea omni cum diligentia, ac si eorum propria essent, solutis tamen eis pro eorum labore, expensis mercium conductorum et rerum salvatarum, his, quae consuli videbitur, prout labor eorum exegerit; et non possint petere, nec petant aliquid aliud, nec quartum, nec partem nec ius aliquod rerum salvatarum, praeter supradicta, concessionem, statuto, consuetudine, ordinatione, usu

Et auxilium
dantibus indul-
gentias conce-
dit;

Omnibusque
commarantibus
prope loca nau-
fragiorum iubet
ut, vocati, auxi-
lium praestent;

et quibusvis alii minime obstantibus,¹ penitus cassamus et suffragari nolumus.

§ 7. Volumus autem quod in locis seu

Communitates et dominos locorum se-
enti nafragii
lationes et oc-
cupatores ca-
pere debere de-
cernit;

territoriis ubi naufragium praefatum eveniet, dominus vel domini aut communitas talis loci teneantur consignare in malibus nostrae iustitiae et ministrorum illius latroneum seu latrones, usurpatorem seu usurpatores, detentorem seu detentores huiusmodi rerum naufragatarum; alias tencantur solvere totum damnum et expensas in tali naufragio aut illius dependentiis passa et seu patienda, ac passas et seu patiendas.

§ 8. Et si aliquid forsitan occurrerit super praemissis, quod dictus consul non possit accommodare et concludere, recuratur ad nos et seu dilectum filium Vitellotum, camerarium nostrum et sanctae Romanae Ecclesiae, quem et nullum alium illud decidere et finire posse volumus, etiam cum facultate et auctoritate amplissime puniendi et castigandi quosecumque latrones et praedatores, etiam usque ad poenam capitalem. Volentes etiam per praesentes praefatum cardinalem camerarium merum et verum iudicem et executorem in causis maritimis naufragiorum et etiam quorumeunque assecurationum, super quibus lis et controversia aliqua inter quosecumque evenire posset, ex causa tamen dictorum naufragiorum, cum opportuna avocatione a quibuscumque iudicibus, non tamen Romanae Curiae, fore et esse debere.

§ 9. Neenon auctoritate praefata concedendo dicto consuli eiusque deputatis, prout concedimus eisdem, ut, pro ipsorum securitate et defensione, cuiuscumque generis arma, tam offensiva quam defensiva, in toto dominio et per totum dominium ecclesiasticum, scilicet in omnibus terris et locis maritimis et mari convicinis, per quindecim millaria a terra distantibus, libere et licite portare possint et valeant,

Consuli quo-
que et eius de-
putatis faculta-
tem deferendi
arma concedit;

¹ Deest forte *quae* (B. T.).

quibuscumque bannis, editis seu edendis, et aliis quibuscumque apostolicis constitutionibus et ordinationibus non obstantibus.

§ 10. Et nihilominus, pro observatione praemissorum, motu et scientia nostris praefatis praecepido mandamus dilecto filio Vitellotto Vitello, camerario nostro; neenon clericis praesidentibus Camerae Apostolicae, ac praelatis, etiam cardinaliatus honore fulgentibus; neenon universis et singulis tam almae Urbis, quam aliarum quorumeunque sanctae Romanae Ecclesiae mediate vel immediate subiectarum provinciarum, terrarum et locorum vicelegatis, gubernatoribus, locatenentibus, potestatibus, iudicibus et aliis quovis nomine nuncupatis iudicentibus et iustitiae ministris; neenon illustribus magnificis viris, dominis, ducibus, marchionibus et baronibus, domicellis, nobilibus, castellaniis, trirementumque dueibus et capitaneis, ac quorumcumque locorum communitatibus seu universitatibus, omnibusque et singulis aliis particularibus personis, ad quas quomodolibet spectat, seu in futurum spectabit, seu spectare poterit, et sanctae Romanae Ecclesiae praedictae mediate vel immediate subiectis, quatenus praemissa omnia et singula inviolabiliter observent et observari faciant, et sub poenis et censuris antedictis, neenon rebellionis et privationis omnium et singulorum bonorum seu officiorum, ac confiscactionis et publicationis quorumeunque bonorum per eos et ipsum quemlibet obtentorum, incurriendique in crimen laesae maiestatis. Contradictores etc., cum amplissima facultate et auctoritate dictos raptores, grassatores et depraedatores et latrones, in flagranti crimine seu delicto repertos, puniendi et castigandi, ad effectum ut, huicmodi iustis querelis cesserantibus, dicti mercatores et nautae eo libentius cum suis navigiis, navibus et

Executores
deputat, et fa-
cultates conce-
dit.

mercibus ad Urbem ipsam, locaque praedicta sanctae Romanae Ecclesiae praedictae securius et tutius accendant.

Derogatio contrariaorum.

§ 11. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, neconon statutis et consuetudinibus, etiam municipalibus, quarumcumque terrarum et locorum in contrarium forsan editis, ac privilegiis, indultis et literis apostolicis quibusvis personis, neconon civitatibus, oppidis, locis, castris ac portibus maritimis, sub quibuscumque verborum formis et tenoribus, ac cum quibuscumque clausulis, decretis et contractibus et motu proprio etc. ac alias concessis, quibus omnibus etc., illorum tenores etc. pro expressis habentes, hac vice latissime derogare placeat, ceterisque contrariis quibuscumque.

Sola signatura sufficiet.

§ 12. Volumus autem quod praesentis nostri motus proprii sola signatura sufficiat, et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, regula contraria non obstante, seu si videbitur, literae in forma brevis expediti possint.

Placet, motu proprio. M.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, octavo kalendas maii, anno primo.

Dat. die 24 aprilis 1566, pont. an. 1.

XII.

Institutio domus in Urbe pro sanctae Inquisitionis ministerio exercendo, eiusque ministrorum et personarum commodo cooptando¹.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Sollicitae nostrae considerationis prouidentia, prout nostri pastoralis officii cura requirit, nos admonet ut sanctae Inquisitionis almae Urbis nostrae officio, quod per nonnullos venerabiles fratres nostros

¹ Ex Regest. in Archiv. Vatic.

sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, nobis ipsis etiam praesidentibus, laudabiliter gubernatur, de stabili et commoda ac perpetua habitatione¹ nostrae subventionis opem ac ministerium non minus libenter quam liberaliter provideamus.

§ 1. Hinc est quod, cum nuper dilectus filius Alexander quondam Pandulphi de Pucciis, laicus, civis Florentinus, una cum Roberto Ascanio et Iloratio suis germanis fratribus, duas integras tertias partes pro indiviso palatii, cum pertinentiis suis, siti in burgo Sancti Petri prope locum vulgariter dictum Campo Santo, acquisihi et constructi olim per bonae memoriae Laurentium, sanctae Romanae Ecclesiae cardinalem tituli Sanctorum Quatuor Coronatorum, de Pucciis nuncupatum, et in quo de praesenti exercetur officium ipsius sanctae Inquisitionis haereticae pravitatis, tan suo proprio, quam fratum suorum praedictorum, pro quibus de rato promisit, nominibus, nobis, pro pretio secutorum sex millium monetae, ad rationem decem iuliorum pro quolibet scuto, sub modis et formis ac in terminis tunc expressis solvendorum, vendiderit ac cesserit; prout in instrumento publico, per dilectum filium Marcum Antonium Peregrinum, Camerae nostrae Apostolicae notarium, rogato, latius continetur.

§ 2. Nos igitur, easdem duas tertias partes palatii huiusmodi pro dominio et omnimoda proprietate ac usu et habitatione ipsius officii Inquisitionis et eius ministrorum perpetuo concedere volentes, et ipsius palatii situationem, qualitates et confinia, ac instrumenti huiusmodi desuper confecti et inde secutorum aliorumque hic etiam forsan de necessitate exprimendorum tenores praesentibus prouidentiis habentes, ac venditionem et cessionem instrumentumque, et inde secuta huiusmodi auctoritate apostolica confirmantes et approbantes, ac

Pius venditionem huiusmodi instrumentumque desuper confectum approbat,

¹ Legimus *Per nostrae subventionis opem* (R. T.).

illis omninoeae et perpetuae firmitatis robur adiicientes, omnesque et singulos iuris et facti solemnitatumque, etiam substantialium, defectus, si qui forsan in eisdem intervenerint, supplentes.

§ 3. Motu proprio et ex certa scientia,

Et palatium officio Inquisitionis donat; nostris, ac de apostolicae potestatis plenitudo, dictas duas tertias partes palatii huiusmodi, sic per nos, ut praemittitur, emptas, eidem officio saetiae Inquisitionis, pro illius ministrorumque suorum nunc et pro tempore existentium perpetuo usu et habitatione, perpetuae et irrevocabilis donationis, etiam inter vivos titulo, dicto officio Inquisitionis, tam quoad proprietatem et directum dominium, quam quoad ad usum et habitationem, auctoritate apostolica, tenore praesentium, in perpetuum damus, donamus, applicamus, appropriamus, liberaliterque concedimus et assignamus, perpetuoque datas, donatas, applicatas, appropriatas, concessas et assignatas fore et esse.

Illud ab hu- iusmodi officio alienari prohibe- tur; § 4. Expresse prohibentes praedictum officium Inquisitionis nullo unquam tempore nec aliqua ex causa alienari posse.

Hæc literas nullo vitio no- tari posse de- clarat sub poe- na excommuni- cationis; § 5. Nostrasque praesentes literas nullo unquam tempore, ad cuiusvis, etiam nostris et sanctae Rounanae Ecclesiae cameralii, praesidentiinique et clericorum eiusdem Cameræ, seu fisci apostolici procuratoris instantiam, quovis quæsito colore vel ingenio, de surreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio, seu intentionis nostræ defectu notari, vel alias quoquo modo impugnari, aut ex quavis urgentissima, etiam necessario exprimenda, causa, etiam de ipsorum cardinalium inquisitorum pro tempore existentium consensu, revocari, annullari vel retractari, seu illas impugnantes in iudicio vel extra audiri posse, sed illas in omnibus et per omnia validas et efficaces esse, suosque plenarios, integros et totales ef-

tectus sortiri, et ab omnibus, ad quos spectat et pro tempore spectabit, sub excommunicationis maioris latae sententiae ac maledictionis aeternæ poenis ipso facto a contrascientibus incurriendis, firmiter et inviolabiliter observari, dictoque officio perpetuo suffragari.

§ 6. Et sic per quoscumque indices et commissarios, etiam ipsius Ecclesiae Romanae cardinales, in quavis instantia et causa, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari, dissiniri et sententiari debere; ac quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attenuari, irritum et inane decernimus et declaramus.

§ 7. Quo circa venerabilibus fratribus Amerinensi, Narniensi et Maceratensi episcopis per apostolica scripta motu simili mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte ipsorum officii vel inquisitorum fuerint desuper requisiti, solemniter publicantes, illisque in praemissionis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra illos donatione, applicatione, appropriatione, concessione nostris praedictis pacifice frui et gaudere; ac ipsos inquisidores, si sibi videbitur, vel eorum aliquem seu ipsorum commissarium generalem ac procuratorem suum, nomine officii huiusmodi, in corporalem, realem et actualem possessionem dharum tertiarum partium palatii huiusmodi, iuriumque et pertinentiarum suorum omnium inducant auctoritate nostra, et inductos vel inductum in ea defendant, amoto exinde quolibet detentore; non permittentes eos desperare a quoquam indebite molestari, perturbari vel impediri. Contradictores quoslibet, rebel-

Sic per quos- cumque indices de- signati iubet;

Deputat com- missarios et e- xequatores hu- iusmodi litera- rum.

les et inobedientes per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, ac etiam pecuniarias, arbitrio suo imponendas, moderandas et applicandas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, quaecumque appellatione postposita, compescendo; ac legitimis super his habendis servatis processibus, illos easdem sententias, censuras et poenas incurrisse declarando, et eas etiam iteratis vicibus aggravando et reaggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 8. Non obstantibus praemissis et quoniam tollit. busvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, neconon Camerae praedictae, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, stylo et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam iteratis vicibus quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiamsi, pro sufficienti illorum derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissa, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, ad effectum praesentium, harum serie specialiter et expresse pari motu, et de potestatis plenitudine totaliter derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommuni-

cari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die decima octava maii, millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, pontificatus nostri anno 1.

Dat. die 18 maii 1566, pontif. anno 1.

XIII.

De clausura et numero monialium eiusdemque Ordinis, et poenis carundem, absque licentia superiorum (ex causa magni incendii vel infirmitatis leprae vel epidemiae tantummodo eis concedenda), e monasteriis egredientium, concomitantiumque et receptantium; ac superiorum aliter eis licentiam concedentium; neconon de eleemosynis pro ipsarum monialium subventione colligendis ¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Circa pastoralis officii nobis, meritis licet imparibus, desuper commissi curam, quantum nobis ex alto permittitur, invigilantes, assidue ad ea, per quae singulis erroribus et excessibus obviatur, ac personis quibuslibet, praesertim foeminei sexus virginitatem suam Altissimo votentibus, sub Religionis iugo Christo Salvatori in castitatis holocausto famulari affectantibus, semita iustitiae et honestatis declinantibus, ne quiequam in eis reperiatur incongruum, quod in regularis ponat honestatis gloria maculam, et divinam merito possint offendere maiestatem, opportune succurritur, libenter intendimus, ac in his nostrae vigilantiae partes propensius

Exordium.

¹ Quoad clausuram, vide constit. Bonif. VIII in tit. *De Stat. Reg.* in 6, decretumque Concil. Trid. sess. xxv, *De Regular.*, cap. v.

impartimur, prout id in Domino salubriter expedire conspicimus.

§ 4. Hac igitur perpetuo valitura constitutione, inhaerentes etiam constitutioni felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, quae incipit *Periculoso*, et decretis concilii Tridentini super clausura monialium editis, auctoritate apostolica, tenore praesentium, statuimus atque perpetuo decernimus universas et singulas moniales, praesentes atque futuras, cuiuscumque Religionis, Ordinis vel militiarum, etiam Hierosolymitani, sint, quae vel iam receptae sint, vel in posterum in quibusvis monasteriis sive domibus recipientur, et tacite vel expresse Religionem professae, etiam si conversae aut quocumque alio nomine appellantur, etiam si ex institutis vel foundationibus earum Regulae ad clausuram non teneantur, nec unquam in earum monasteriis seu domibus, etiam ab immemorabili tempore, ea servata non fuerit, sub perpetua in suis monasteriis seu domibus debere de cetero permanere clausura, iuxta formam dictae constitutionis felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, quae incipit *Periculoso*, in sacro concilio Tridentino approbatam, et innovamus in omnibus et per omnia, ac illam districte observari mandamus.

§ 2. Quod si aliquae moniales forsitan reperiantur, quae, consuetudine, etiam coarctantur, per ordinarios, immemorabili, aut instituto vel fundatione Regulae suae fretae, animo obstinato huic clausurae resistant, aut quoquomodo reluctantur, ordinarii, una cum superioribus earum, omnibus iuris et facti remedii compellant easdem tamquam rebelles et incorrigibiles ad praecise subeundum dictam clausuram, perpetuo observandam.

§ 3. Mulieres quoque, quae Tertiariae seu de Poenitentia dicuntur, cuiuscum-

que fuerint Ordinis, in congregazione viventes, si et ipsae professae fuerint, ita ut solemne votum emiserint, clausurae subiciantur; sin autem per ordinarios ad clausuram suadeantur.

§ 4. Ceteris autem omnibus, sic absque emissione professionis et clausura vivere omnino volentibus, interdicimus et perpetuo prohibemus ne in futurum ullam aliam prorsus in suum Ordinem, Religionem congregationemque recipient. Quod si contra huiusmodi hanc nostram prohibitionem et decretum alias receperint, eas ad sic vivendum omnino inhabiles reddimus, ac illarum quaslibet profesiones et receptiones irritas facimus et annullamus.

§ 5. Porro, ne moniales vel Tertiariae praedictae, propter hanc clausuram, detrimentum aut incommodum aliquod in earum necessitatibus, maxime in pertinentibus ad illarum vietum, patientur, sed ut eis opportune consulatur, auctoritate apostolica praefata statuimus, decernimus, praecipimus atque mandamus ordinariis et superioribus earum, ut curent colligi fidelium eleemosynas per conversas quae non sint professae; vel si professae fuerint, sint tamen aetatis annorum quadraginta, et in domibus contiguis, extra tamen monasterium, degant, et non ingrediantur clausuram aliarum monialium, nisi in casibus ex earum constitutionibus permisis, et de earum domibus exire non possint pro huiusmodi eleemosynis colligendis, nisi de licentia ordinarii vel earum superiorum.

§ 6. Et decreto¹ nullae aliae conversae

¹ Legimus de cetero (n. t.).

Tertiariae, si solemne votum emiserint, clausurae subiciantur; sin autem per ordinarios ad clausuram suadeantur.

Et volentes sic clausura et professione vivere, non recipiantur in aliqua Religione seu congregatio.

Eleemosynae pro monialibus colligantur per conversas aut per professas habitantes prope monasteria, aetatis annorum u.

Conversae professae recipi amplius, etiam de con-
professe de ce-
tero non reci-
pantur.

professae recipi amplius, etiam de con-
 sensu suorum superiorum vel praelato-
 rum, possint; quod si adversus hanc no-
 stram prohibitionem receptae fuerint,
 illarum receptio nulla, irrita et inanis
 sit, prout ex nunc nullam, irritam fa-
 cinus et annullamus.

§ 7. Quod si praedicto modo necessi-
 Monialium re-
 cipienda, nume-
 rum reguletur
 iusta redditus
 monasteriorum.
 tatisibus monialium et mulierum Tertiaria-
 rum praedictarum succurri sufficienter
 non poterit, mandamus ipsis ordinariis
 et superioribus earum ut ipsi provideant
 de aliis personis piis et Deo devotis, quae
 fidelium eleemosynas colligant, vel alias
 eo meliori et commodiori modo quo sieri
 poterit, etiam ex opere manuum ipsarum
 monialium et mulierum praedictarum,
 arbitrio ordinariorum et superiorum ca-
 rumdem, et prout eis congruentius expe-
 dire videbitur, provideatur et succurrat-
 tur. Et ne, propter monialium numerum
 excessivum, clausurae observatio violetur,
 inhaerentes etiam similiter dispositioni
 dictae constitutionis Bonifacii, et concilii
 Tridentini decreto, monialibus praedictis
 et illarum superioribus et ordinariis, di-
 stricte inhibendo, praeceperimus et manda-
 mus ne plures in earum monasteriis re-
 cipient et admittant sive recipi et admitti
 permittant quam ex propriis redditibus
 ipsorum monasteriorum vel consuetis
 eleemosynis commode substentari possint.

§ 8. Mandantes propterea in virtute san-
 Executorum
 deputatio.
 ctarum obedientiae, sub obtestatione divini
 iudicij et interminatione maledictionis
 aeternae, universis venerabilibus fratribus
 patriarchis, primatibus, archiepiscopis et
 episcopis, quatenus in civitatibus et dio-
 cesibus propriis praesentes nostras li-
 teras publicari faciant, ac in monasteriis
 monialium sibi ordinario iure subiectis;
 in iis vero quae ad Romanam mediate
 vel immediate spectant Ecclesiam, Sedis
 Apostolicae auctoritate, una cum superio-
 ribus eorumdem monasteriorum, clausu-

ram, ut praemittitur, quamprimum poten-
 tient, servari procurent. Contradictores
 atque rebelles per censuram ecclesiasti-
 cam, appellatione postposita, compescen-
 do, invocato ad hoc, si opus fuerit, au-
 xilio brachii saecularis. Ac, ut hoc tam
 salutare decretum facilius observetur,
 omnes principes saeculares et alios do-
 minos et magistratus temporales rogamus,
 requirimus et obsecramus per viscera
 misericordiae Domini nostri Iesu Christi,
 eisdem in remissionem peccatorum in-
 iungentes quod in praemissis omnibus
 eisdem patriarchis, primatibus, archiepi-
 scopis et episcopis et aliis monialium su-
 perioribus assistant, ac suum favorem et
 auxilium praestent, ac impedientes poenis
 etiam temporalibus afficiant.

§ 9. Praemissis constitutionibus et or-
 dinationibus apostolicis, statutis et con-
 structiunculis, etiam immemorabilibus,
 etiam per Sedem Apostolicam approbatis
 et confirmatis, privilegiis quoque, indul-
 tis et literis apostolicis, etiam in fundatione
 et institutione eisdem monasteriis vel do-
 mibus et monialibus, sub quibuscumque
 verborum formis et clausulis irritantibus
 et aliis decretis quibuslibet concessis,
 confirmatis ac etiam iteratis vicibus ap-
 probatis et innovatis. Quibus omnibus,
 etiamsi, pro sufficienti illorum derogatio-
 ne, de illis eorumque totis tenoribus
 specialis, specifica, expressa et individua,
 non autem per clausulas generales idem
 importantes, mentio seu quaevis alia ex-
 pressio habenda, aut aliqua alia exquisita
 forma ad hoc servanda foret, tenores hu-
 iusmodi, ac si de verbo ad verbum inse-
 rerentur, pro sufficienter expressis ha-
 bentes, quoad effectum validitatis nostrae
 constitutionis tantum, derogamus, contra-
 riis quibuscumque. Aut si aliquibus, com-
 muniter vel divisim, ab eadem sit Sede
 indultum quod interdici aut suspendi
 non possint per literas apostolicas non fa-

Clausulae de-
 rogatoriae.

cientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 10. Per hoc autem, in monasteriis

Ordinarii non nisi ultra praemissa audeant in locis exemptis. ordinarii locorum quoad alia nullam sibi credant iurisdictionem vel potestatem aliquatenus eis attributam.

§ 11. Volumus autem quod praesentes literae ad valvas basilicae beati Petri apostolorum principis, et in Cancellaria nostra, ac aie Campi Flora publicentur, et inter constitutiones extravagantes perpetuo valituras conserbantur.

§ 42. Et quia difficile foret praesentes ad singula quaecumque loca deferri, volumus et etiam declaramus quod earum transumptis, etiam impressis, manu alienius notarii subscriptis, ac sigillo alienius praelati munitis, eadem prorsus fides ubicumque adhibeatur quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae. Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, iv kal. iunii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 29 maii 1566, pontif. anno 1.

Sequitur declaratio dictar bulletae.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. Decori et honestati omnium sanctimonialium, quarum Iesus Christus Dominus noster sponsus est, ut in puritate et castitate supraedificantes, in ipso feliciter inhabitare valeant, consulentes, ea quae illarum existimationi detrahere possent, decet nos consulto submoveare.

§ 1. Sane periculo et scandalo plena res est, ac regulari observantiae vehementer adversatur, sanctimoniales aliquando parentes, fratres, sorores aut alios agnatos vel cognatos, necnon mona-

steria et alias filiationes nuncupata, etiam eis subiecta, visitandi, aut infirmitatis causa aliove praetextu a monasteriis exire, et per saecularium personarum domos discurrere, et vagari, quo veluti colore eximium quoque honestatis et pudicitiae deens in diserimen committunt.

§ 2. Unde nos, malo huic pro nostro

Monialium a clausura exeuntium absque licentia etc. ponuae, aliorumque, qui licentiam exeundi praebent alter quam hic statuitur. pastoralis officii debito salubriter occurrere volentes, inhaerentes etiam decreto sacri concilii Tridentini de clausura monialium disponentis, ac aliis nostris literis super huiusmodi clausura editis adiicientis, vobunus, sancimus et ordinamus nulli abbatissarum, priorissarum aliarumve monialium, etiam Carthusiensium, Cisterciensium, S. Benedicti, et Mendicantium et quorumcumque aliorum Ordinum, etiam militiarum, ac statnum, graduum et conditionum, dignitatum ac praeminentiarum existentium, etiam a regia vel illustri prosapia ortarum, de cetero, etiam infirmitatis, seu aliorum monasteriorum, etiam eis subiectorum, aut domorum, parentum aliorumve consanguineorum visitandorum, aliave occasione et praetextu (nisi ex causa magni incendi, vel infirmitatis lepre aut epidemiae, quac tamen infirmitas, praeter alios Ordinum superiores, quibus cura monasteriorum incumberet, etiam per episcopum sen alium loci ordinarium, etiam si praedicta monasteria ab episcoporum et ordinariorum iurisdictione exempta esse reperiantur, cognita et expresse in scriptis approbata sit), a monasteriis praefatis exire, sed nec in praedictis casibus extra illa, nisi ad necessarium tempus stare li cere. Aliter autem quam ut praefertur egredientes, seu licentiam exeundi quomodocumque concedentes, necnon comitantes, ac illarum receptatrices personas, sive laicas aut saeculares vel ecclesiasticas, consanguineas vel non, excommunicationis maioris latae sententiae vinculo sta-

tim eo ipso, absque aliqua declaratione, subiacere, a quo, praeterquam a Romano Pontifice, nisi in mortis articulo, absolvi nequeant. Et insuper tam egressas, quam praesidentes et alios superiores praedictos eis licentiam huiusmodi concedentes, dignitatibus, officiis et administrationibus, per eas et eos tunc obtentis, privamus, et illas et illos ad obtenta et alia in posterum obtinenda inhabiles.

Revocatio facultatum exequendi a monasteriis.

§ 3. Neenon licentias et facultates seu indulta et privilegia exequendi a monasteriis, et extra illa standi, a nobis, seu alio Rotmando Pontifice praedecessore nostro, ac Sedis Apostolicae nunciis et legatis, etiam de latere, ac maiore poenitentiario, aut Ordinum praedictorum superioribus aliisque personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis restitutivis, praeservativis, mentis attestativis, etiam novam gratiam et datam concorrentibus, aliisque efficacioribus ac insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in ispecie, etiam motu proprio et ex certa scientia, deque apostolicae potestatis plenitudine, etiam imperatoris, regum, ducum et aliorum principum, necnon sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium intuitu et contemplatione ac instantia vel alias quomodolibet concessa (quae prorsus abolemus); ac litteras desuper confessas et in posterum concedendas et conficiendas, nullas et invalidas, nulliusque roboris ac momenti fore, nec illas habitibus et habituris suffragari posse.

Decretum irritans.

§ 4. Et ita per quoseumque indices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et corum enilibet aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, indicari et definiri debere; irritum quoque et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scilicet vel ignoranter, contigerit attenari, decernimus.

§ 5. Mandantes universis et singulis Deputatio et facultates executorum huic constitutionis.

primatibus, archiepiscopis, episcopis et aliis locorum ordinariis, in virtute sanctae obedientiae, et sub obtestatione divini iudicij, et interminatione maledictionis aeternae, quatenus, per se vel alium seu alios, praesentes literas in civitatibus et dioecesibus propriis quolibet anno publicent, omniaque in illis contenta, necnon praefatum decretum ipsius concilii, quod incipit *Bonifacii VIII* diligenter et inviolabiliter sub censuris ecclesiasticis, aliisque praefatis poenis et in eodem decreto contentis, observent et observari faciant et procurent; contradictores quoilibet et rebelles ac praemissis non parentes, etiam aliis poenis, auctoritate nostra, appellatione postposita, compescendo; necnon legitimis super his habendis servatis processibus, poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, interdictum ecclesiasticum apponendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 6. Non obstantibus praemissis, ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadē sit Se-de indultum quod interdicci, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem; aliis apostolicis constitutionibus et inribus, de huiusmodi clausura disponentibus, nihilominus in suo robre duraturis.

§ 7. Ceterum volumus quod praesentium transumptis, etiam impressis, manu aliquius notarii publici subscriptis et sigillo aliquius praelati munitis, eadem prorsus fides ubique terrarum, tam in iudicio quam extra, adhibetur, quae eisdem praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensate.

Nulli ergo omnino hominum etc.
Datum Romae apud S. Petrum, anno
Incarnationis dominicae millesimo quin-
gentesimo septuagesimo, kalendis februa-
rii, pontificatus nostri anno v.

XIV.

*Innovatio et ampliatio constitutionum
a Pontificibus praedecessoribus editarum
contra homicidas, brigosos, vindictam
transversalem aut hominum
collectam facientes, facinorososque
homines, eorumque complices et factores,
communitates quoque et alios eorum
territoria a praedictis non custodientes
in Statu Ecclesiastico.*

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Ex supernae dispositionis arbitrio gregis dominici curiae praesidentes, inter varias animi sollicitudines, quae ex pastoralis officii ministerio nobis incumbunt, illam a nobis potissime amplectendam esse putamus, per quam inter singulos gregis eiusdem fideles, praesertim vero nobis et Romanae Ecclesiae subditos, pax et concordia confoventur, seditiones sedantur, scandalis obviatur, et animarum salus procuratur; unde ea, quae sedula meditatione hactenus a diversis Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris, praemissorum ratione, gesta fuisse ac ordinata comperimus, quo saepius fideles ipsi illa perspicient innovari, eo ferventius ac promptius ad illorum observationem excitentur, confirmanda, innovanda nostraque auctoritatis munimine roboranda esse censemus, aliasque desuper disponimus, prout in Domino conspicimus expedire.

§ 1. Sane alias, postquam felicis recordationis Pius Papa II, praedecessor noster,

per eum accepto quod a certis tunc elapsis annis, etc. 1.

§ 2. Cum saepius contingere quod of-
fensionis ignarus, aut ob huiusmodi excessus plurimum condolens, horribili etc. 2.

Paulus II e-
dedit alteram.

§ 3. Et successive recolendae memoriae Sixtus Papa IV, similiter praedecessor noster, accepto per eum quod contenta in literis Pii praedecessoris huiusmodi, a certis annis tunc elapsis citra, non fuerant observata, et ex illorum non observantia subditi praefatae Ecclesiae procliviores erant ad homicidia committenda, ac fere passim quotidie perpetrabantur; et homicidae praefati ideo ad illa committenda promptiores existebant, quia sperabant latere et suorum excessuum remissionem consequi facile posse; ac detestabilem et horrendam sicariorum nequitiam talium, ad aliorum cautelam, iuris remedii prosequi studio cupiens indefesso, habita super iis cum fratribus suis praefatae Ecclesiae cardinalibus deliberatione matura, de illorum consilio, per suas literas, statuta decretaque Pii praedecessoris huiusmodi, ac prout illa concernebant, omnia et singula in dictis literis Pii praedecessoris praefati contenta approbaverat, et robur perpetuae firmitatis obtinere debere decreverat ac voluerat, et de eodem fratum consilio statuerat et ordinaverat quod condemnatos catenus et quos in posterum condemnari contingere ubilibet in civitatibus, terris et locis praedictis pro homicidio, sive ut principales, sive ut auxilium, consilium vel favorem praestantes, suarum condemnationum remissionem, aut contra illas salvum conductum et licentiam securi in loco patrati eriminis, vel infra quinquaginta mil-

Sixtus IV a-
liam bullam e-
dedit hic rela-
tam et a me
propterea pra-
termissem in
hoc opere

1 Omittitur residuum narrativa, quia ipsam bullam Pii II, *Ad retinendas*, habes tom. v, pag. 156. 2 Omittitur pariter residuum relationis huius bullae Pauli II, *Firos*, quia eam habes tom. v, pag. 486.

liaria (ut praesertur) propinquo,¹ nullatenus obtinere possent ab alio, quam a Romano Pontifice qui pro tempore esset, et alicuius alterius, etiam legati de latere, remissio nemini suffragaretur; et si forsitan contingenter eundem Romanum Pontificem ad remissiones sive salvum conductum huiusmodi procedere, talis remissio per preoccupationem processisse censeretur et nemini prodesse posset, nisi in illa verus literarum Sixti predecessoris huiusmodi tenor de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, inferius insertis foret, et determinata causa exprimeretur, quae eundem Romanum Pontificem induceret ad derogandum eisdem literis Sixti predecessoris, quae cum tam matura deliberatione ab eodem Sexto predecessorre emanaverant.

§ 4. Et subsequenter sanctae memoriae Iulius Papa II, etiam predecessor noster, habita super iis cum fratribus suis tunc etc.²

§ 5. Et insuper per eundem Iulium predecessorem accepto quod, cum nonnulli civitatum, castrorum et locorum, tam regni nostri tunc Siciliae citra Pharum, quam aliarum partium dictae Ecclesiae subiectarum, etiam Urbi praedictae adiacentium, propter homicidia aliqua nefanda per eos perpetrata, excessus, criminia et delicta et alias, eorum demeritis id exigentibus, a civitatibus, terris, castris et locis eorum, seu in quibus tunc morabantur, exules, rebelles et banniti, quod in illis propterea secure morari nequirent, alii de civitatibus, terris, castris et locis dictae Ecclesiae subiectis ad regnum et alias adiacentes huiusmodi, alii autem ex regno et adiacentibus partibus praedictis, ad civitates, terras, castra et loca eidem Ecclesiae subiecta praedicta,

¹ Supple *commorandi* (R. T.).

² Omittitur residuum narrativa const. Iulii II, *Cum homines*, quia est in tom. v, pag. 415

etiam dictae Urbi adiacentia, se transferrent, nonnulli barones, proceres et domini seu vicarii in temporalibus civitatum, terrarum, castrorum et locorum aegregii et partium adiacentium praedictorum, eorumque officiales et subditi dictos homicidas, bannitos, criminosos atque rebellis homines scienter receptare et, quod gravius erat, protegere et defendere non formidabant, se reos tantorum scelerum, per homicidas et alios bannitos praedictos perpetratorum, apud Deum constituentes, et tam ipsis homicidis et malefactoribus, quam aliis similia vel gravia delicta perpetrandi et committendi audaciam et scelerum huiusmodi impunitatem tribuentes, in animarum suarum periculum, iustitiae conculcationem, ac dictae Sedis auctoritatis contemptum, et scandalum plurimorum. Idem Iulius predecessor motu proprio omnes et singulos barones, proceres, milites ac dominos et vicarios, in temporalibus civitatum, terrarum, castrorum et locorum eorumdem, neenon nostros et eorumdem baronum, procerum, militum et dominorum vicarios, officiales et subditos per suas literas requisiverat et monuerat, eisque et eorum cuiilibet, in virtute sanctae obedientiae et sub excommunicationis latae sententiae poena, quam contrasistentes eo ipso incurserent, districtius inhibuerat ne homicidas, bannitos, criminosos, rebellis, aliosque infames homines praefatos, qui propter eorum delicta banniti in locis originis suae, seu aliis regnum, civitatum, terrarum, castrorum et aliorum locorum praedictorum, propter eorum malam vitam, commorari non poterant, ex tunc de cetero nullatenus receptare, aut eis consilium, auxilium vel favorem, quovis quaesito colore, praestare praesumerent. Quinimum tales ad eorum dominia declinantes, seu in eis commorantes capi et ad forum seu iusticias vel

officiales, ad quos punitio et castigatio criminum et excessuum per eos perpetratorum, ut praefertur, de iure vel consuetudine pertinebant et spectabant, destinare; aut si partibus laesis et offensis utilius foret, illos, iuxta criminum et excessum per eos perpetratorum qualitatem, ad poenas a iure statuta in locis, ubi deprehensi forent, procedere procurarent.

§ 6. Praeterea felicis memoriae Leo ^{Leo X aliam edidit hic cit.} Papa X, etiam praedecessor noster, similiter per eum accepto quod nequissimi sicarii etc. 1.

§ 7. Porro ad notitiam similis memoriae ^{Clementes VII alteram hic cit.} Clementis Papae VII, pariter praedecessoris nostri, pervento plures Urbis etc. 2.

§ 58. Piae memoriae Pius Papa IV, ^{Pius IV ham edidit hic indicatam.} militer praedecessor noster, singulas Pii II, Pauli, Sixti, Iulii, Leonis et Clementem, etc. 3.

§ 9. Cum autem statim ubi nos ad summi apostolatus apicem, divina cooperante providentia, assumpti fuimus, ob earumdem literarum non observationem, in eisdem civitatibus, terris et locis, ac etiam in alma Urbe nostra varias dissensiones, discordias et odia vigere, latrocinia et homicidia aliaque nefandissima crimina perpetrari, ac praefatos Pium II, Paulum, Sextum, Iulium, Leonem, Clementem ac Pium IV praedecessores, pro felici ac tranquillo statu et commodo personarum tam dictae Urbis quam aliarum civitatum, terrarum et locorum praedictorum, praemissa statuisse, ordinasse et peregisse perspexerimus. Idecirco nos quoque, eadem ratione, quietis videlicet ac pacis, moti, habita super his cum venerabilibus fratribus nostris eiusdem sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus deliberatione ma-

1 Praetereo insertionem bullae Leonis X, *Omnes*, quia ipsa est in tom. v, pag. 757. 2 Non pono hic istam bullam Clementis VII, *In Sancta*, quia habes eam tom. vi, pag. 69. 5 Praetereo hanc bullam Pii IV, *In eminenti*, siquidem habes ipsam superius, pag. 102

tura, ac de illorum unanimi consilio et assensu, singulas Pii II, et Pauli, ac Sixti, neconon Iulii, et Leonis, Clementis, et Pii IV, praedecessorum; literas huiusmodi, cum statutorum, ordinationum, extensionum, ampliationum, revocationum, cassationum, irritationum, annulationum, decretorum, confiscationum, incorporacionum, applicationum, voluntatum, hortacionum, requisitionum et mandatorum, omnibusque et singulis aliis in eis respective contentis clausulis, apostolica auctoritate praedicta, tenore praesentium, approbamus, confirmamus et innovamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adicimus, ac ab omnibus et singulis, quos illae concernunt penitus, ac sub praedictis per contrafacientes irremissibiliter incurrerendis poenis observari voluntus atque decernimus.

§ 10. Eaenque literas, ad hoc ut si homicidae, sicarii, banniti, in civitatibus, terris, castris et locis praedictis, cuiquam damna aliqua intulerint, ipsisque, damnis taliter illatis, a civitatum communitatibus, ac terrarum, castrorum et locorum huiusmodi universitatibus capti et deprehensi non fuerint, sed taliter delinquentes impune evaserint, communitates ac universitates huiusmodi (praeter hoc quod ad damnorum quorumcumque sic illatorum parti laesae, damage huiusmodi patienti, eorumque haeredibus plenariam restitutionem et satisfactionem omnino teneantur) ad tantumdem, quantum damage illata huiusmodi aestimata fuerint, Camerac Apostolicae realiter et cum effectu persolvendum omnino sint adstricti, auctoritate et tenore praefatis, extendimus et ampliamus.

§ 11. Mandantes eisdem communitatibus et universitatibus quatenus ipsae, in virtute sanctae obedientiae, et sub maioris excommunicationis ac aliis nobis et pro tempore existenti Romano Pontifici be-

Community
tesque obligat
ad refectionem
damnorum

Communitates
bannitos capere
studeant

nevisis poenis, eosdem sicarios et bannitos in eorum civitatibus, terris, castris et locis commorantes seu per eas et ea transcurrentes, capere, et ad populum convocandum et coadunandum campanas pulsare, cosque sic captos ad carcere conduceere aut curiae temporali consignare omnino teneantur.

§ 12. Quocirca dilectis filiis Vitellotio Executores huius constitutionis deputati; Sanctae Mariae in Via-Lata, Romanae Ecclesiae camerario, et Camerae praefatae thesaurario, praesidentibus, clericis ac universis et singulis legatis et vicelegatis provinciarum nostrarum et aliis rectoribus ac officialibus civitatum, terrarum et partium praedictarum, nobis et dictae Sedi mediate vel immediate subiectarum, districte praecipiendo mandamus quatenus praesentes literas solemniter in singulis provinciis, civitatibus, terris et locis praedictis publicari, ne non omnia et singula in eis contenta inviolabiliter observari faciant et mandent. Contradictores quoslibet et rebelles, cuiuscumque status, gradus et praeeminentiae fuerint, sententias, censuras et poenas praefatas damnabiliter incurrisse declarant, et declaracionem huiusmodi per eos faciendam in libris maleficiorum conscribi et adnotari mandent et faciant. Ne non capitales praefatas sententias a ministris iustitiae, absque alieuius incursu irregularitatis, exequi procurent, ac realiter et irremissibleiter exigant, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis. Ne non, pro exactione poenarum pecuniarum huiusmodi, contra communitates et universitates, ac in eorumdem inobedientium in temporalibus dominorum vassallos, propter eorum huiusmodi inobedientiam, re praesalias concedant, ne non et cum effectu exequi faciant. Attentius hortantes et requirentes in Domino barones et domicellos ac in temporalibus dominos dicti regni, ne non illius provinciarum,

civitatum et locorum gubernatores et officiales pro tempore existentes, ut praefatos homicidas et fautores et complices capiant et capi procurent, captosque ad praesides nostrarum provinciarum, unde ipsi homicidae, fautores et complices originem traxerunt, conduci, et eis realiter consignari similiter cum effectu faciant.

§ 13. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac omnibus illis, quae dicti praedecessores in praefatis eorum literis voluerint non obstare, certe risque contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisi, ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem; et quibuscumque aliis privilegiis, indulgentiis et literis apostolicis, generalibus vel specialibus, super recipiendis bannitis, homicidis et brigosis ac aliis praedictis, quorumcumque tenorum existant, per quae, praesentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumcumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris literis mentio specialis, quae, quoad hoc, cuiquam nolumus ullatenus suffragari.

§ 14. Volumus autem quod praesentes literae nostrae, postquam in valvis basilice Principis Apostolorum et in Campo Floræ de Urbe affixaerint, omnes et singulos cives Romanos et alios in Urbe commorantes, effluxis quindecim diebus; alias vero duces, comites, marchiones, dominiculos, barones et alios temporales dominos et vicarios, communitates et universitates civitatum, terrarum et locorum Sedi praefatae mediate et immediate subiectorum huiusmodi, decurso mense, arcent; et contrafacientes poenas praefatas incurvant in omnibus et per omnia, per

Clausulas de-
rogatorias ap-
ponit;

Formam et
effectus publi-
candi adiicit.

inde ac si eis omnibus et singulis contrafacientibus personaliter et particulariter intimatae fuissent. Nulli ergo *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominice millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, tertio nonas iulii, pontificatus nostri anno 1.

Subscriptio PP. † Ego Pius catholicae Ecclesiae episcopus.
† Io. cardinalis Moronus, episcopus Portuensis.

Subscriptiones cardinalium
† Ego Io. Mi. cardinalis Saracenus.
† Ego Io. cardinalis Politianus.
† Ego Io. Bapt. Cicada, cardinalis S. Clementis.
† Ego B. cardinalis Tranensis.
† Ego Io. cardinalis Capisuccus.
† Ego Iac. cardinalis Sabellus.
† Ego Marcus Ant. cardinalis Columna.
† Ego Ptolomeus cardinalis Comensis.
† Ego Aloysius cardinalis de Padua.
† Ego Zacharias cardinalis Delphinus.
† Ego Marcus Antonius cardinalis Robba.
† Ego Francise. Ab. cardinalis Constantiensis.
† Ego Io. Ant. cardinalis S. Gregorii.
† Ego Aloysius cardinalis Cornelius.
† Ego Lud. cardinalis Simoneta.
† Ego Ant. cardinalis Granuelanus.
† Ego F. cardinalis Pacieco de Toledo.
† Ego Io. Frane. cardinalis de Gambara.
† Ego Innius Avalus cardinalis Aragonensis.
† Ego Guido cardinalis Vercellensis.
† Ego Benedictus Lomellinus.
† Ego G. cardinalis Sirletus.
† Ego Hier. cardinalis Simonecellus.
† Ego F. cardinalis Alciatus.

Publicatio. Anno a nativitate Domini MDLXVI, indict. ix, die xvii mensis augusti, pont. sanctis. in Christo patris et domini Pii divina providentia Papae V anno primo, superscriptae literae apostolicae leetae, affixae et publicatae fuerunt ad valvas basilicae Principis Apostolorum de Urbe, et in acie Campi Flora, dimissis illarum copiis affi-

xis, per nos Bernardinum Andreutum et Ioannem Andream Rogerium, apostolicos cursores.

Iulius Parmius magister cursorum.

Dat. die 5 iulii 1566, pontif. anno 1.

Sequitur ampliatio poenarum contra fautores bannitorum.

*Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.*

Indefessa pastoralis nostrae providentiae sollicitudo, ad ea potissimum diligenter intendit, per quae omnes christifideles, praesertim subditi et S. R. E. devoti, et peculiares filii quiete et pacifice vivere valeant. Unde nos in his nostrae provisionis remedium libenter adhibemus, ac poenas adiicimus, ut, si non pacis cupidine, saltem formidine poenae, mandata apostolica, ad ipsorum subditorum nostrorum tranquillitatem spectantia, debite serventur et alias desuper disponimus, prout in Domino conspicimus salubriter expedire.

§ 1. Cum itaque (sicut non sine gravi animi nostri molestia nuper accepimus) diversae Status Ecclesiastici et dominii nostri temporalis personae, posthabitae et neglectis constitutionibus et mandatis tam a nobis quam etiam aliis Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris emanatis, homicidas, rebelles, latrones publicos, grassatores viarium, ac in poenam capitis bannitos et alios facinorosos homines in suis locis receptare ac tenere, eisque diversimode favere, consiliumque et auxilium praestare non reformident, in non modicum apostolicorum mandatorum contemptum, plurimamque eorumdem subditorum nostrorum perturbationem et offenditionem.

§ 2. Nos igitur, ad quos, pro universalis nostrae administrationis munere, praecipue pertinet inconvenientibus huiusmodi

*Causa huius
constitutionis.*

Ampliatio poenarum in auxiliatores prae-dictorum bannitorum.

et scandalis, quae exinde quotidie proveniunt, omni diligentia nostra obviare, in praenissimis, quantum cum Deo possumus, opportune matureque providere volentes, motu proprio et ex certa scientia, iunaturaque deliberatione nostra, ac de apostolicae potestatis plenitudine, praeter alias contra talia perpetrantes a nobis iam factas constitutiones, hac nostra perpetuo valitura sanctione et constitutione statuimus, ordinamus, volumus, decernimus et declaramus quod quicumque subditi nostri et ipsius Romanae Ecclesiae, cuiusvis status, gradus, ordinis, conditionis, nobilitatis et praeeminentiac existentes, etiam si barones, domicelli et feudatarii nostri fuerint, aliquos homicidas, rebelles, publicos latrones, grassatores viarum, ac in poenam capitris bannitos et quoslibet alios facinorosos homines, illorumque adhaerentes, fautores et complices de cetero in suis locis receptaverint aut tenerint, poenis confisctionis omnium bonorum ac demolitionis domorum suarum et exili perpetui, una cum totis eorum familiis, ultra alias poenas tam in nostris quam eorumdem praedecessorum nostrorum de super confectis literis contentas (quas contrafacientes eo ipso incurre volumus), per dilectos filios gubernatores, officiales ac iustitiae ministros provinciarum, civitatum, terrarum et locorum nobis et dictae Romanae Ecclesiae subiectorum (quibus ut praesentes nostras literas omnino exequantur, sub indignationis nostrae poena, districte praecepimus) irremissibiliter afficiantur, plectantur et puniantur, affique et puniri debeant.

*Declaratio quo-
ad receptores
praeteritos.*

§ 3. Qui vero praefatos homicidas, rebelles, publicos latrones, viarum grassatores, in poenam capitris bannitos et facinorosos homines hucusque in locis suis receptaverint aut tenerint, in exilium, una cum ipsis familiis, ad varia loca per ipsos gubernatores, officiales ac iustitiae

ministros declaranda et statuenda (data per eos idonea cautione de huiusmodi exilio servando) mittantur et relegentur. Decernentes praeterea super praemissis procedi posse per accusationem, delationem, inquisitionem et alio quovis modo.

§ 4. Sieque per quoscumque iudices et <sup>Clausula sub
lata.</sup> commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam S. R. E. cardinales, in quavis causa et instantia (sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate), iudicari et definiri debere; necnon irritum et inane quidquid seens a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et <sup>Clausulae de-
rogatoria.</sup> ordinationibus apostolicis, et etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, quibusvis, in genere vel in specie, quomodolibet concessis, confirmatis et saepius innovatis, quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua intentio habenda esset, eorum tenores, ac si de verbo ad verbum inserventur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, ad effectum [praesentium, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 6. Ceterum, quia difficile foret praesentes literas ad singula quaeque loca, in quibus opus fuerit, deferri, volumus etiam ac decernimus quod earum transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides in iudicio et extra adhibeatur, quae ipsis praesentibus adhiceretur, si forent exhibitae vel ostensae. Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominice millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, xviii kalendas septembri, pontificatus nostri anno primo.

Sequitur mandatum quotannis dietam bullam publicandi.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Praecepimus publicandi hanc bullam anno quolibet et a servandi in archivis.

§ 1. Cum nos nuper, pro nostri pasto-
ratis officii sollicitudine, ad pacem et quietem in universo Statu nostro Ecclesiastico inducendam et conservandam, mala extir-
panda, ac civitates, terras et loca nostra
sicariis et aliis nefariis hominibus expurganda, quasdam nostras sub plumbo de-
super confessas literas contra homicidas,
bamitos et alios facinorosos, eorumque
receptatores, adhaerentes et sautores pu-
blicari fecerimus; volentesque literas hu-
iusmodi ab omnibus, quos ipsae concer-
nunt, inviolabiliter observari, nec inobe-
dientesullo modo sese excusare possint,
motu proprio et ex certa scientia, matu-
raque deliberatione nostra, auctoritate a-
postolica, tenore praesentium, statuimus,
ordinamus, ac, sub indignationis nostrae
et mille ducatorum Cameræ Apostolicae
applicandorum per contrafacientes eo ipso
incurrendis poenis, districte præcipimus
et mandamus quod quilibet communis-
tas, universitas et populus quarunque
civitatum, oppidorum, terrarum, ca-
strorum et locorum nobis et S. R. E. me-
diate vel immediate subiectorum, statim
cum dictac nostrae literae, si earum trans-
sumptum impressum ad eos pervenerit,
convocato eorum publico consilio, in præ-
sencia officialium, syndicorum et curam
maleficiarum habentium, eas ibi, alta et
intelligibili voce, etiam vulgari sermone
illas declarando, ut melius et facilius ab
omnibus percipi possint, legi facere, et
deinde in eorum archivio publico diligen-

ter custodiri curare omnino debeant. Ac
successive singulis annis in principio cu-
iuslibet anni, perpetuis futuris temporibus,
similiter, ut præfertur, easdem literas in
eorum publico consilio legendo reiterare
teneantur.

§ 2. Quod si (quod non credimus) ab aliquibus prætermisso vel contraventum fuerit, volumus, et sub excommunicationis et aliis arbitrii nostri poenis etiam man-
damus quod loci gubernator, rector et quilibet alius iustitiae minister, quocumque nomine nuncupatus, contra statutum et ordinationem nostram huiusmodi non observantes ad executionem poenarum prædictarum, sine mora, irremissibiliter procedat, ut quos obedientiae bonum ad mandatis nostris parendum non adducit, poenarum saltem metus a contraveniendo absterreat. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque.

§ 3. Praeterea volumus praesentium li-
terarum transumptis, manu notarii publici
subscriptis et sigillo alicuius personæ in
dignitate ecclesiastica constitutæ munitis,
plenam et indubiam fidem aequæ ac ori-
ginalibus ipsis adhiberi debere.

Datum Romae apud Sanctum Marcum,
sub annulo Piscatoris, die quarta septem-
bris millesimo quingentesimo sexagesimo
sesto, pontificatus nostri anno I.

XV.

*Confirmatio statutorum et ordinationum
in synodo provinciali Mediolanensi
circa mores personarum ecclesiastica-
rum eiusdem provinciae* ¹.

Pius Papa V, ad futuram rei memoriam.

Inter omnes apostolicae servitutis nobis
inunctae sollicitudines, quae mentem no-
stram incessanter exerceant, illa frequen-

¹ Legimus seu (n. t.).

¹ Ex Regest. in Secl. Brevium.

tior occurrit ut ordinationes et statuta, quae circa iam dudum labascentis et penae convulsae disciplinae ecclesiasticae restitutionem prudenter edita fuisse cognoscimus, ab omnibus ipsius Ecclesiae ministris obedienter recipi et indifferenter observari procuremus.

§ 1. Cum itaque, sicut accepimus, nuper in provinciali synodo Mediolanensi, dilecto filio nostro Carolo tituli Sanctae S. Carolus Bor-
tomaeus syno-
dum Mediola-
nensem cele-
brat.
Praxedis, presbytero cardinali Borromaeo nuncupato, qui ecclesiae Mediolanensi ex concessione et dispensatione apostolica praesesse dignoscitur, illi praesidente, quam plurima saluberrima statuta et decreta, ad mores dilectorum filiorum cleri saecularis totius provinciae Mediolanensis reformandos pertinentia, et praesertim honestatem, decorum, reverentiam, ornamenta ecclesiastica, necon locum, tempus, modum aliasque circumstantias in ecclesiastico rum sacramentorum administratione, mis sarumque celebratione observanda, ac sepulturas, funeralia, processiones, verbi Dei conciones seu praedicationes, re presentationes, exuviarum decentiam, vitae honestatem, frugalitatem, morum correctionem et moderationem, archivia et alia ad scripturarum, iurium et aliorum honorum ecclesiasticorum conservationem, necon fructuum, reddituum et proventuum ecclesiasticorum dispensationem pertinentia, non minus religiose quam sapienter ordinata fuerint, quae, cum non solum licita et honesta, sed etiam ecclesiasticae rei plurimum utilia et apprime laudabilia existant, ab omnibus Dei ministris aequaliter expedit observari.

§ 2. Hinc est quod nos, bonorum ci- Eius statuta
et canones con-
firmat Plus et ab
omnibus ex-
equationi man-
dari praecepit
vium utilitatibus, honestatique reipublicae nonnquam refragari, sed sanctis patriae legibus libenter obtemperare debere considerantes, ac eorum statutorum et decretorum praedictorum, documentorumque desuper confectorum et inde securorum

tenores, de quibus plenam et distinctam informationem a praedicto Carolo cardinale oretenus nobis factas accepimus, presentibus pro sufficienter expressis habentes, motu proprio et ex certa scientia nostra, omnia et singula statuta, ordinaciones et decreta in particulari synodo Mediolanensi, sic ut praefertur, edita et publicata, ac, prout illa conceraunt, in dictis documentis contenta, in omnibus et singulis ecclesiis, prioratibus, praeposituris, hospitalibus et aliis piis locis ecclesiasticis saecularibus vel etiam regularibus commendatis, etiam nobis et Apostolicae Sedi immediate subiectis, etiam nullius dioecesis, aut alias quomodocumque exemptis, in universa provincia praedicta constitutis, ac per quosecumque eorum ecclesiarum et locorum paelatos, abbates, priores, praepositos, rectores, superiores, ministros, capitula, canonicos et personas saeculares, aut illa ex concessione vel dispensatione apostolica in commendam aut administrationem obtinentes, etiamsi dictae Sedis notarii, acoliti, cappellani ac Romanae Curiae officiales, etiam officia sua actu exercentes, etiam familiares nostri et continui commensales, etiam vere et antiqui aut alias in nostris seu venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium et praedictae Sedis servitiis et obsequiis insistentes existant, quos omnes, ratione beneficiorum quorunumque personalem residentiam requirentium, in dicta provincia per eos quomodolibet obtentorum et obtinendorum, sub sententiis, censuris et poenis a concilio Tridentino, aliquis saecris canonibus contra non residentes latis et impositis, ad personalem residentiam districte per locorum ordinarios seu eorum in spiritualibus vicariis generales dictae provinciae eogi et compelli volumus; nec eis constitutionem felicis recordationis Eugenii PP. IV, praedecessoris nostri, in favorem curialium

dictae Sedis editam, ac quaecunque privilegia et indulcta apostolica, etiam per nos ad id illis, in genere vel in specie, quomodolibet concessa, desuper suffragari intelligimus, vel alias quomodolibet exemplis ac nobis et dictae Sedi, ut praesertur, immediate subiectos, etiam si nullius dioecesis esse dicantur, dummodo tamen de praedicta provincia existant, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, conditionis et praeminentiae fuerint, in omnibus et per omnia integre, ac sub sententiis, censuris et poenis in eis forsitan contentis, recipi et admitti, observari, praestari et debitae executioni demandari, nec quempiam se ab eorum observatione, cuiusvis exemptionis, immunitatis, privilegii nec alio praetextu, excusare debere, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo statuimus et ordinamus.

§ 3. Dictaque provincialia statuta et ordinationes et decreta ad ecclesias, monasteria et alia loca, ac eorum superiores, capitula et alias personas saeculares huiusmodi extendimus et ampliamus.

§ 4. Universis eorumdem ecclesiis, monasteriorum, prioratum, praepositurarum, aliquunque locorum praelatis, superioribus et capitulois praedictis, in virtute sanctae obedientiae districte praecepido, mandantes quatenus eadem provincialia statuta, ordinationes et decreta, iuxta eorum formas et tenorem, in suis ecclesiis, monasteriis et aliis locis publicent et publicari, ac per eorum capitula, canonicos aliasque personas saeculares huiusmodi integre observari faciant; alioquin si, super hoc per locorum ordinarios moniti, in praemissorum executione et observatione cessaverint, illamve locorum ordinarii distulerint, seu alias neglexerint, ipsum metropolitanum vel generalem eius in spiritualibus vicarum negligentiam seu dilationem dictorum ordinariorum omnino supplere volumus, committimus et mandamus.

§ 5. Neenon eosdem superiores, praefatos ac commendatarios, capitula, canonici-

cos et personas saeculares praedictas ad praemissorum omnium observationem teneri et efficaciter obligatos esse, censurisque et poenis, tam ecclesiasticis quam pecuniariis, praedicti Caroli cardinalis ac pro tempore existentis archiepiscopi Mediolanensis aut eius in spiritualibus vicarii generalis arbitrio moderandis et applicandis, ad id compelli posse.

§ 6. Siecne per quosecumque indices et commissarios et S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, indicari et definiri debere; ac quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus.

§ 7. Non obstantibus exemptionibus et immunitatibus aliisque praemissis, neenon Eugenii praedecessoris huiusmodi aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, neenon ecclesiarum et locorum praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, illis earumque praelatis, capitulois, superioribus et personis, aliisque praemissis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriiis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam iteratis vicibus, etiam per nos, quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissa, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis

Ad eorum obseruant . compelli posse decernit . poenis spiritualibus et corporalibus;

Sie ab omnibus iudicandis esse statuit;

Obstantibus derogat;

Eadem statuta ad omnes ecclesias monasteria etc. extendit;

Ab eorum superioribus publicari mandat;

alias in suo robore permansuris, haec vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die VI iunii MDLXVI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 6 iunii 1566, pontif. anno I.

XVI.

Confirmatio litterarum Iulii II et Leonis X contra dominos locorum et communites non custodientes eorum territoria, ne venientes ad Urbem et recedentes derobentur ¹.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Exigit apostolicae servitutis officium, quo fungimur, ut ea quae hactenus a praedecessoribus nostris Romanis Pontificebus, inaxime pro venientium ad hanc aliam Urbem, et ab ea recedentium securitate, sancta sunt, confirmantur, seu, quatenus expediat, innoventur et extendantur, prout diversis occasionibus conspicitur salubriter expedire.

§ 1. Dudum siquidem a felicis recordationis Julio PP. II et Leone X, praedecessoribus nostris, emanarunt literae huiusmodi sub tenore, videlicet:

§ 2. Leo episcopus servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Romani Pontificis providentia circumspecta praedecessorum suorum gesta, quae praeccipue pro venientium ad aliam Urbem totius orbis caput et recedentium ab ea securitate et commodo facta sunt, pensatis opportunitatis occasionibus, innovat atque extendit, prout conspicit in Domino salubriter expedire. Dudum siquidem a felicis recordationis Julio PP. II, praedecessore nostro, emanarunt litterae, in forma brevis tenoris subsequentis:

¹ Ex impresso typis R. C. A.

§ 3. Iulius Papa II dilectis filiis baronibus et domicellis ac communitatibus et universitatibus terrarum et castrorum eorumdem, necnon aliis civitatis et universitatibus oppidorum et terrarum S. R. E. mediate vel immediate subiectis, salutem et apostolicam benedictionem. Quia nihil est quod magis expedit nostrae aliae Urbis et Curiae ac ceterorum subditorum S. R. E. quieti et regimini, quam quod euntes et redeuntes ad eandem ac ceteras terras eiusdem S. R. E. secure et libere, sine incursione, offensione et invasione latronum, furum ac sicariorum et aliorum male viventium, stare, ire et redire possint et valeant, ac propter ea, tam de iure communi quam ex specialibus ordinationibus felicis recordationis Pauli II et Sixti IV, nostri secundum carnem patrui, ac Innocentii VIII et Alexandri VI, praedecessorum nostrorum Romanorum Pontificum, statutum fuerit ut omnes barones et domicelli et universitates castrorum eorumdem ac civitates et ceterae terrae et oppida, S. R. E. mediate et immediate subiecti et subiectae, eorum terras, oppida, villas et territoria quaecumque a dictis latronibus, sicariis, furibus et aliis delinquentibus custodirent et secura ac libera facerent, alias ad emendationem omnium damnorum et rerum subtractarum tenerentur et obligarentur; idcirco, praedecessorum nostrorum vestigia in sequentes, pro pace et quiete dietae Urbis et omnium terrarum praedictarum, omniumque incolarum et venientium ad easdem securitate, vobis omnibus et vestrum cuilibet tenore praesentium expresse mandamus ut vestrarum terrarum, communites, universitates, villas et castra ac territoria omnia a praefatis viris facinorosis, latronibus, furibus, sicariis et aliis delinquentibus a die intimationis praesentium earundem secura et libera teneatis, reservatis et custodiatis. Quod si secus feceritis, tam poenas iuris quam

In qua legitur
constitutio lu-
iii II.

alias poenas et censuras a praedecessori-
bus nostris praedictis super his promul-
gatas ipso facto vos et quemlibet vestrum
incurrere decernimus et declaramus. Man-
dantes insuper venerabili fratri Raphaeli,
episcopo Albanensi, camerario nostro ac
dilectis filiis clericis et praesidentibus Ca-
merae Apostolicae, neconon aliae Urbis
senatori et aliis officialibus, legatis et gu-
bernatoribus provinciarum, civitatum, ter-
rarum et locorum eiusdem S. R. E. quatenus
ad enunciationem et querelam eorum,
qui invasi, spoliati aut aliquod aliud
damnum ab huiusmodi latronibus, furibus
et sicariis passi fuerint, pro satisfactione
eorum, ad declarationem dictarum poena-
rum et emendationem dictorum damnorum,
iuxta formam et tenorem constitutionum
praedictarum, et praesertim constitutions
et ordinationis praefati Alexandri VI
praedecessoris nostri, via executiva
procedant et procedere debeant; alioquin,
ubi requisiti fuerint et illa exequi negle-
xerint, tam ipsos quam vos et vestrum
quemlibet ad emendationem dictorum
damnorum teneri volumus, decernimus
et declaramus, nou obstantibus quibus-
cumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum,
die octava novembris MDIV, pontificatus
nostri anno 1.

§ 4. Nos itaque, cupientes literas praedictas pro venientium ad aliam Urbem et
Constitutio-
nem Iuli II con-
firmat Leo X ab ea recentium tutela et commido in-
viabiliter observari, motu proprio et ex
certa nostra scientia, literas praedictas,
auctoritate apostolica, tenore praesentium,
innovamus ac praesentis scripti patroci-
nio communimus, illasque perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observari
debere decernimus. Et insuper, cum hu-
iusmodi furtis, delictis et derobationes fiant
in silvis, nemoribus, latibris et in locis
occultis et secretis, non exhibitis nec praesentibus testibus, adeoque sine maxima

difficultate per ipsos spoliatos et deroba-
tos furtis et valor rerum subtractarum et
ablatarum probari non possint, statuimus
et ordinamus quod, quoad probationem
bonorum subtractorum et eorum valorem
stetur declarationi praefatorum praesi-
dentium et clericorum ipsius Cameræ
Apostolicae, qui, diligenter considerata
qualitate personarum spoliatarum et de-
robatarum, exposita quantitate furorum,
et aliis circumstantiis et coniecturis, re-
cepto iuramento ipsarum personarum de-
robatarum seu mercatorum, quorum bona
ablata existebant, super quibus praefato-
rum praesidentium et clericorum con-
scientiam oneramus, furtum et eius va-
lorem declarare debeant; et quod, si de-
robatio seu furtum in confinibus diverso-
rum territoriorum, diversarum communici-
tatum seu dominiorum, vel iuxta huius-
modi confines derobatus contra dominum
territoriuum praedictorum aut communi-
tatem, quam et quem elegerit, ad recon-
perationem rerum sibi ablatarum agere
possit, et valeat ab actione, quam ipse de-
robatus intentaverit, discedere, si ei pla-
uerit, et contra alium agere licite possit
(cum domini confinium praedictorum il-
los non custodiendo in praemissis culpa
non careant), reservato tamen solventi iure
agendi contra tertios. Et ut, quantum fieri
potest, occasio crassandi et derobandi sub-
lata esse videatur, eisdem motu et scientia
ac tenore praecipimus et mandamus, sub-
duorum millium ducatorum Cameræ Apo-
stolicae applicandorum poenis similibus,
omnibus et singulis ante dictis, ne fures,
latrones et crassatores in silvis et sepibus
latibula faciant, nec ibi se abscondere
possint, ut prope vias publicas utrinque
ad medium miliare arbores et sepes et
quaecunque latibula incidere seu incidi,
ac amovere seu amoveri et extirpari fa-
cere, infra duos menses a die publicatio-
nis praesentium computandos, et sic in-

1 Add. forte fieri contingat (R. T.).

cisas conservare et manutener omnino teneantur et debeant. Sicque per clericos dictae Cameræ, ac quoscumque alios iudices et commissarios, etiam S. R. E. cardinales et sacri Palatii Apostolici causarum auditores, iudicari ac definiri et exequi debere, sublata eis et eorum cuiilibet aliter iudicandi et interpretandi facultate, decernimus summarie et absque iudicetela. Mandantes propterea eisdem Raphaeli episcopo et camerario, ac praesidentibus et clericis pro tempore existentibus, ut praemissa omnia et singula ab omnibus inviolabiliter observari faciant, et contrafacientes ad illorum observationem per supradictas poenas, iuxta stylum ipsius Cameræ, compellant. Volumus autem quod praesentium transumpsis, manu unius clerici et unius notarii eiusdem Cameræ subscriptis, eadem prorsus fides indubia adhibetur, quae praesentibus adhiberetur si essent exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostræ innovationis, commonitionis, decreti, statuti, ordinationis, onerationis, preecepti, mandati et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit in cursurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octavo, kalend. septembbris, pontificatus nostri anno vi.

§ 5. Nos igitur, cupientes praeinsertas literas, pro venientium ad hanc aliam Urbem, quæ caput est totius orbis, et recentientium securitate et commodo, inviolabiliter observari, motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, literas prædictas, auctoritate apostolica, tenore praesentium, confirmamus et approbamus, ac perpetuae firmatis robur adiicimus, seu, quatenus opus

sit, innovamus, ac præsentis scripti patrocinio communimus, illasque perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observari debere decernimus.

§ 6. Et insuper, ut barones, domini locorum et communitates prædictæ diligentius eorum territoria et loca prædictis latronibus expurgata præservent, volumus, statuimus et ordinamus quod, quotiescumque alicui seu aliquibus aliquid derobatum et furto subtractum fuerit in eorumdem territoriis et confinibus, ultra refectionem damnorum et rerum derobatarum, ut præfertur, teneantur, et quilibet eorum seu earum communitatum teneatur ad tantumdem Cameræ Apostolice, loco poenæ, tam a iure quam a quibuscumque Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris quomodolibet inflictas, quantum a dilecto filio nostro Vitellio Sanetae Mariae in Via-Lata diacono cardinali Vitellio, S. R. E. camerario, ac praesidentibus et clericis ipsius Cameræ et non aliis parti derobatae restituendum fore declaratum fuerit, ad cuius declarationis executionem statim, absque aliqua appellatione, contra barones, dominos locorum et communitates prædictas deveniri debere mandamus.

§ 7. Sieque per eundem cardinalem camerarium ac quoscumque alios iudices et commissarios, etiam S. R. E. cardinales et sacri Palatii Apostolici causarum auditores, iudicari ac definiri et exequi debere, sublata eis et eorum cuiilibet aliter iudicandi et interpretandi facultate, decernimus summarie et absque alia tela iudiciaria.

§ 8. Mandantes propterea eidem Vitellio cardinali camerario ut praemissa omnia et singula ab omnibus inviolabiliter observari faciat, et contrafacientes ad illorum observationem, sub poenis prædictis quoquomodo ac omnibus iuris et

Barones et
communitat. te-
nentur solvare
quantum cuili-
bet fuerit abla-
tum.

Sicque præ-
cipit indicari;

Camerarium
deputat execu-
torem.

facti remediis, agat et compellat, contrariis non obstantibus quibuscumque.

§ 9. Volumus autem quod praesentis motus proprii sola signatura sufficiat, et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, regula quamcumque seu constitutione apostolica in contrarium faciente non obstantibus.

Placet, motu proprio. M.

Dat. die 8 iunii 1566, pontif. anno v.

XVII.

Causarum Curiae Camerac Apostolicae generalis auditoris facultates procedendi contra archiepiscopos, episcopos ceterosque praecipatos in suis ecclesiis et diocesisibus minime residentes¹.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

§ 1. Cum alias per felicis recordationis Pius quartum, praedecessorem nostrum, iuxta formam concilii Tridentini et alias bullarum emanatarum, tam ab ipso Pio, praedecessore nostro, quam aliis Rotundato contratales manis Pontificibus, motu proprio, cuius tenores pro expressis haberi volumus, ex ipsius certa scientia et de apostolicae potestatis plenitudine, fuerit mandatum dilecto filio Alexandro Riario, nostro et Curiae causarum Camerac Apostolicae generali auditori, ut omnes episcopos, archiepiscopos, patriarchas et alias ecclesiasticas personas, curam animarum habentes non residentes, poenas in dicto concilio et bullis contentas incurrisse declararet, et ad illarum effectum executioni demandarentur per eumdem Alexandrum, auditorem nostrum.

§ 2. Et ut, ne de eius iurisdictione in posterum dubitari contingat, denuo eidem auditori nostro auctoritate nostra committimus et mandamus quatenus statim,

Pius V eidem committit ut contra contumaces procedat

¹ Ex Regest. in Archiv. Vatic.

tam contra episcopos, quam archiepiscopos et alios quoscumque praefatos, tam in Urbe quam alibi et ubique locorum existentes, et in propriis dioecesisibus non residentes, constito sibi quantum sufficere videbitur, summarie, simpliciter et de plano, sola veritate inspecta, et manu regia de inobedientia propria usque ad sententiam exclusive procedat.

§ 3. Et deinde nobis referat, ut nos in consistorio nostro secreto, de fratrum nostrorum consilio, ut moris est, ad sententiam privationis et depositionis praecipitorum inobedientium huiusmodi procedere valeamus, prout procedere intendimus.

§ 4. Quo vero ad alios curam animarum habentes usque ad sententiam inclusive procedat, et exequatur iuxta formam et tenorem dicti concilii et literarum nostrarum praefatarum cum eisdem facultatibus, ut supra, et alia faciat et exequatur, prout in dictis literis sive bullis continetur, cum potestate citandi, inhibendi, excommunicandi, suspendendi a divinis, declarandi, interdicendi, aggravandi, reaggravandi, carcerandi et brachium saeculare decernendi, relaxandi et exequendi, aliaque faciendi necessaria quomodolibet et opportuna.

§ 5. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

§ 6. Et quod praesentis nostri motus proprii sola signatura sufficiat, ac ubique fidem faciat, in iudicio et extra, regula contraria et aliis quibuscumque, quibus omnibus expresse derogamus, non obstantibus.

Die decima iunii MDLXVI.

Placet, motu proprio. M.

Dat. die 10 iunii 1566, pontif. anno I.

ad sententiam exclusive;

Se autem ad privationis sententiam processorum declarat;

Eidem auditori facultatem concedit procedendi contra habentes curam animarum;

Obstantibus derogat;

Praesentium solam signaturam sufficiat declarat.

XVIII.

Declarationes circa allegationem novae causae, in casu fractae pacis vel treguae; admissionemque reorum in contumaciam condemnatorum in Statu Ecclesiastico ad facienda defensiones, infra vel post minum; neenon circa praeventionem inter iudicem ecclesiasticum et laicum in causis mixti fori.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Exordium. Cum, ob innumeratas Romani Pontificis occupationes, ac particularium rerum quarumlibet Status ignorantiam, contingat ab eo quandoque literas emanare, quae in magnum aliquorum praeiudicium redundare noscuntur, minime reprehendendum esse videtur, si tandem, praeiudicio cognito, literas huiusmodi, etiam si per eius praedecessorem emanaverint, tamquam per inadvertitiam editas, revocat et limitat, aliasque desuper disponit, prout, rerum et temporum qualitate pensata, conspicit in Domino salubriter expedire.

§ 1. Dudum siquidem felicis recordationis Pius Papa quartus praedecessor noster, eu-
gationem nova causae prohi-
buit, in casu pacis et tregue
fractae,

Pius IV alle-
gationem nova
causae prohi-
buit, in casu
pacis et tregue
fractae,

Et in causis mixtis iudicium
praeventionem.

Bis Pontifex declarat prohi-
bitionem quadam

Si quis in causa mixta iudicem ecclesiasticum et laicum locutus sit praeventioni, ita tamen quod iudex ecclesiastici in casu praeventionis non possit procedere contra laicum, sed illum debeat remittere ad iudicem laicum, et alias prout in eisdem literis plenus continetur.

§ 2. Et etiam quod in causis mixtis inter iudicem ecclesiasticum et laicum locus est in causa mixta iudicium praeventionem.

Si quis in causa mixta iudicem ecclesiasticum et laicum locutus sit praeventioni, ita tamen quod iudex ecclesiastici in casu praeventionis non possit procedere contra laicum, sed illum debeat remittere ad iudicem laicum, et alias prout in eisdem literis plenus continetur.

§ 3. Nos, considerantes a ratione et iuris debito alienum esse eos, qui criminis innoxii fuerint, corumque fideiussores,

si treguae, pax seu fideiussiones de non offendendo, postea ex nova emergente occasione fractae fuerint, earum occasione gravari debere, cum praecepit paces, treguae seu fideiussiones huiusmodi de non offendendo, non ad offendentem ex futuris causis, sed ex prateritis tantum orientantur, literas praefatas, quoad praemissa, revocantes, cassantes et moderantes, effectumque suum sortiri in praemissis non posse decernentes, motu simili, etc., novam causam, in pacis, treguarum seu fideiussionum huiusmodi fractione, principales tantum, videlicet qui fuerunt causa pacis, treguarum seu fideiussionum de non offendendo huiusmodi factarum seu faciendarum, praestitarum seu praestandardarum, si ipsi aliquo modo, seu aliquis eorum in dictis fractionibus intervenient seu intervenerit, videlicet si aliquis ex dictis principalibus aliquem ex comprehensis in pace, tregua seu fideiussione de non offendendo offenderit, vel ipse ab aliquo ex ipsis comprehensis offendatur, non excusare. Si vero supradicti principales, seu aliquis eorum in fractione pacis, treguae seu fideiussionis huiusmodi ut supra non intervenerint seu intervenerit, ipsos eorumque consanguineos et fideiussores, ceterosque in pace et tregua seu fideiussione de non offendendo comprehensos, et quemlibet eorum novam causam huiusmodi allegare posse, et ea probata, excusari debere, et quoquomodo gravari, perturbari aut inquietari non posse neque debere; idque tam in causis motis et indecisis pendentibus, quam etiam finitis, et in quibus etiam pronunciatum fuit (dummodo sententiae desuper latae totaliter non sint executioni demandatae), locum sibi vindicare posse et debere declaramus.

§ 4. Cumque etiam saepe contingat contumacibus dat annum ad comparendum;

partes ipsas, contra quas in contumaciam procedi consuevit, vel ita negotiorum mole

gravari, vel ita longe abesse, ut ipsorum contumaciam sex mensium spatio eiusmodi expugnare minime queant, terminum sex mensium huiusmodi ad annum prorogamus, ac contumacibus huiusmodi defensiones, nonnisi post anni elapsi terminum, denegari debere; ac quascumque aliter quam ut praemittitur ferendas sententias, nullas, inanes, nulliusque roboris et momenti fore et esse, prout nos eas ex nunc, tamquam contra iuris debitum et de facto latas, annullamus, cassamus et irritamus.

Praeventio-
nemque ad iu-
ris et concilii
Triden. termino
nos redit.

§ 5. Quo vero ad praeventionem inter indicem ecclesiasticum et laicum, declaramus illam habere locum in terminis et statu, prout ante dictum motum proprium erat, ac ipsum ad terminos iuris in hoc reducimus; et volumus ut in praeventionibus procedatur iuxta formam iuris et sacerorum decretorum concilii Tridentini, et non alias, aliter, nec alio modo.

Decretum ir-
ritans.

§ 6. Sieque et non aliter per quoscumque iudices etc., etiam S. R. E. cardinales, ac causarum Palatii Apostolici auditores, sublata etc., iudicari debere; irritum quoque etc., auctoritate apostolica, tenore praesentium statnimus et decernimus.

Indices et no-
tarii haec ob-
servent.

§ 7. Et nihilominus, pro potiori praemissorum validitate, omnibus et singulis iudicibus, tam ordinariis quam delegatis et subdelegatis, ac eorum locatenentibus et notariis, sub excommunicationis maioris, ac indignitatis nostrae, officiorumque suorum privationis poenis, ne contra praemissa aut illorum aliqua facere et attentare praesumant, districtus inhibemus.

Clausula de-
rogatoria.

§ 8. Non obstantibus praemisis, ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac quarumcumque civitatum, provinciarum et locorum, etiam iuramento, etc. roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis universitatibus, com-

munitatibus et hominibus provinciarum, civitatum et locorum praedictorum quomodolibet concessis etc. Quibus omnibus etc., etiam si de illis etc., illorum tenores etc., hac vice latissime derogamus; ceterisque contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis.

Fiat, motu proprio. M.

PP. subser.

Clausularum
repetitio.

§ 9. Et de revocatione, cassatione, declaratione, reductione, voluntate, prorogatione, annulatione, irritatione, statuto et decreto, inhibitione, derogatione et aliis praemissis, quae hic pro simul vel ad partem repetitis habeantur, latissime extendendis; et quod praemissorum omnium et singulorum, et praesertim praesentibus contrariorum, tenores pro sufficienter expressis habeantur.

§ 10. Et quod praesentis motus proprii, etiam absque data et registratura, sola signatura sufficiat, et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, regula contraria non obstante.

Sola sufficiat
sigillata.

§ 11. Eiusque transumptis, manu aliqui*nus* notarii publici subscriptis, et sigillo aliquius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibetur, quae ipsis originalibus literis adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Fides exem-
plorum.

§ 12. Quodque in Cameræ et Cancella-
riae Apostolicae, ac Audientiae causarum Palatii Apostolici valvis, et in acie Campi Flora, dimissis copiis affixis, post mensem a die affixionis huiusmodi computandum, omnes ita afficiant et arcent, ac si illis personaliter intimatae fuissent.

Quando litteræ
obligare inci-
piant.

Fiat. M.

Anno a nativitate Domini MDLXVI, indictione ix, die vero xx mensis iunii, pont. sanctissimi in Christo patris et D. N. D. Pii divina providentia Papae V anno i, supradictus motus proprius affixus et publicatus fuit ad valvas Principis Apostolorum de Urbe, Cameræ ac Cancellariae Apostoli-

Publicatio.

carum, neenon in Audientia literarum contradictarum, ac in acie Campi Florae, dismissis inibi copiis affixis per me Ioannem Guerardi, praefati SS. D. N. Papae cursor.

Ant. Clerici, mag. curs.

Pub. die 20 iunii 1566, pontif. anno 1.

Sequitur declaratio dictae constitutionis.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Dudum postquam felicis recordationis Exordium. Pius Papa IV, praedecessor noster, cu- piens subtersugiis delinquentium obviare, per quasdam suas in forma motus proprii editas literas, sub dat. Romae apud Sanctum Petrum, xu kalendas iunii, anno iv, inter alia, statuisset quod rei in contumaciam condemnati, ad suas defensiones faciendas admitti non possint, nisi infra sex menses, quoad faciendas videlicet, a die condemnationis; quo vero ad iam factas condemnationes, a die publicationis earumdem literarum computandos; per alias nostras, etiam in forma motus proprii, emanatas literas, die xx mensis iunii, pontificatus nostri anno primo, publicatas, terminum sex mensium huiusmodi ad annum prorogavimus, ac contumacibus huiusmodi defensiones, non nisi post anni elapsi terminum, denegari debere decrevimus.

§ 1. Cumque, sicut accepimus, a non nullis ordinationem et dispositionem hu- iusmodi, nostramque et dicti praedecesso- ris in illis edendis intentionem variis calumniis eludere, et super earum sinistris interpretationibus agentes pro fisco et Cam- era Apostolica fatigare, et causas in longum protrahere et illas intricare, senten- tiarumque executionem evitare satagenti- bus, saepe in dubium verti contingat (li- cet ex verborum proprietate res clara sit) an seilicet tam sponte comparentes, de quibus loquitur motus proprius praefati

praedecessoris, quam etiam capti intra dictum tempus, indistincte admitti debeant ad faciendum suas defensiones, maxime stantibus in eodem nostro motu proprio appositis supra relatis verbis videlicet, ac contumacibus huiusmodi defensiones, non nisi post anni elapsi terminum, denegari debere, quae indefinite prolata sunt et vi- dentur posse comprehendere tam sponte comparentes quam captos: nihilominus, considerantes quod verba ipsa nihil aliud disponunt, quam prorogationem termini his quibus ex forma motus proprii praedi- ci praedecessoris denegari non poterat.

§ 2. Nos igitur, ad tollendum omne du- biū et absurdum evitandum, quod capti et sponte comparentes paris essent con- ditionis; neenon calumniis et aliis incon- venientibus huiusmodi, quantum cum Deo possumus, obviare, omnemque disputandi materiam tollere et in his opportune pro- videre volentes; neenon singularium literarum praedictarum ac indiciorum inqui- sitorum, processuum, condemnationum et sententiarum desuper formatarum et lata- rum ac formandarum et promulgandarum huiusmodi, aliorumque forsitan latius ex- primendorum tenores, continentias, for- mas et compendia, ac reorum, delictorum, criminum et excessuum ac poenarum hu- iusmodi, et iudicium nomina, cognomina, gradns et qualitates ac quantitates et loca pro plene et sufficienter expressis haben- tes et decernentes; neenon singulas praef- narratas literas confirmantes et innovantes, motu simili etc., quod banniti et in con- tumaciam condemnati in poenam capitis et ultimi supplicii, si capti ad manus Cu- riae devenerint, per indices ad novas sive alias defensiones faciendas, etiam intra dictum tempus non admittantur, nisi ha- bita a nobis vel Signatura nostra desuper gratia speciali; nec literae ipsae, quae in corum odium editae sunt, eis in aliquo suffragentur, aut illis se iuvare sive de-

Declaratio
quod capitaliter
condemnati, ca-
pi infra annua,
non audiatur
absq. iussu Pa-
pae, sed sen-
tentiae contra
eos in contu-
maciam latiae,
legitimis praec-
cedentibus ini-
ditis, execu-
tioni demanden-
tur;

fendere possint. Quinimmo quod indices praefati sententias ipsas condemnatorias, tam in Urbe quam extra eam latae et ferendas, si tamen legitimis praecedentibus indicis ad id inquirendum promulgatae fuerint, executioni realiter et corporaliter, suis loco et tempore congruis respective, totaliter et integre, contra sic captos demandant et demandari faciant, hae nostra perpetuo valitura declaratione declaramus et decernimus, et, quatenus opus sit, de novo statuimus et ordinamus, et ita mentis et intentionis nostrae fuisse et esse attestamur.

§ 3. Praeterea almae Urbis nostrae generali gubernatori ceterisque iudicibus ordinariis vel delegatis, in Romana Curia vel extra eam residentibus, quibuscumque, in virtute sanctae obedientiae, et sub indignationis nostrae poena, committimus et mandamus, districte praecipiendo per praesentes, quatenus huiusmodi nostram declarationem seu novam constitutionem et ordinationem, neenon ipsas praesentes et in eis contenta omnia et singula, in causis criminalibus seu mixtis ac aliis scism et Cameram Apostolicam illiusque interesse quomodolibet concernentibus nunc et pro tempore pendentibus quibuscumque, etiam si forsitan aliqui capti nunc in carceribus detineantur, perpetuo inviolabiliter observari mandent et faciant et illi obseruent.

§ 4. Et ita et non aliter, in praemissis omnibus et singulis, per quoscumque indices et commissarios etc., etiam S. R. E. cardinales, ac Palatii Apostolici causarum auditores, sublata etc., indicari, interpretari et definiri debere; irritum quoque etc. decernimus.

§ 5. Non obstantibus praemissis ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutisque ac consuetudinibus provinciarum, civitatum, oppidorum et locorum quorumcumque, etiam iuramento,

confirmatione apostolica vel quavis alia firmitate roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, universitatibus, communitatibus et hominibus provincialium, civitatum et locorum praedictorum ac etiam singulis praenominatis et aliis quibuscumque iudicibus etc., per nos et praedecessores nostros concessis et etiam iteratis vicibus innovatis, quibus omnibus etc., illorum tenores etc., hac vice latissime derogamus, ac stylo Palatii ceterisque in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque.

§ 6. Volumus autem quod praesentis motus proprii, etiam absque data et registratura, sola signatura sufficiat, et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, regula contraria non obstante.

Sola signatura sufficit.

§ 7. Eiusque transumptis, etiam impressis, manu alienius notarii publici subscriptis, et sigillo alienius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibeat, quae ipsis originalibus literis adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae seu literae desperper breve nostrum expediri possint, et si videbitur, cum omnium et singulorum praenarratorum et expressorum aliorumque necessariorum specificatione et insertione et cum aliis clausulis opportunis et consuetis.

Transumptum fides

**Placet, motu proprio. M.
Datum Romae apud Sanctum Petrum,
idibus septembribus, anno vi.**

XIX.

Eremptiones Ordinum Mendicantium pro eorum bonis et personis a solutione gallicarum et quaruncumque contributionum, onereque hospitandi milites¹.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Dum ad uberes, quos sacri Mendicantium Ordines in agro dominico quotidie

Exordium.

¹ Aliam exemptionem generalem, pro omnibus monialibus et sororibus cuiuscumque Ordinis, a solutionibus et contributionibus huinsmodi, vide sup. in Pii IV const. vi, *De statu*, pag. 24.

faciunt, fructus attente respicimus, et attente considerationis indagine perscrutamur ipsorum Religionis sinceritatem et voluntariae paupertatis habitum, in quibus sub humilitatis spiritu devotum Altissimo praestant famulatum, dignum, quin potius debitum reputamus, ut illis ea libenter concedamus, per quae, semotis quibuslibet gravaminibus, promptiores eiusdem Altissimi inhaereant servitiis.

§ 1. Hinc est quod nos, volentes eosdem

Exemptiones Ordinum Mendicantium a galibus etc., pro eorum personis, bonis, colonis, mercibus et animalibus.

Mendicantium Ordines et dilectos filios eorum fratres et monacos, ceteraque personas, ac etiam moniales quaslibet eiusdem Ordinis sub illorum cura degentes specialibus favoribus et gratiis prosequi, motu proprio, non ad alicuius nobis super hoe oblatae petitionis instantiam, sed ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, quod ex nunc deinceps, perpetuis futuris temporibus, omnes et singuli Mendicantium Ordinum huimodi fratres, monaci et dilectae filiae in Christo moniales seu sorores, ac aliae utrinque sexus personae regulares ubilibet per totum christianum orbem diffusi et constituti, illorumque monasteria, coenobia, domus, conventus, ecclesiae, cappellae, oratoria et alia loca, etiam unita, ac membra et dependentia, necon terrae cultae et incoltae, possessiones, praedia, agri, et alia omnia et singula, mobilia et immobilia ac semoventia, et ubilibet ac in quibuscumque rebus consistentia bona, necon eorum in dictis bonis laboratores, coloni, arrendatarii, locatarii et affictuarii, negotiorumque suorum gestores universi quomodolibet munenpati, nunc et pro tempore existentes, in perpetuum, ab omnibus et singulis exactionibus, tam urbanis quam rusticis, necon datiis, gabellis, pedagiis, vectigalibus, collectis, impositionibus et oneribus, ordinariis et extraordinariis, ac tam realibus quam personalibus, meritis et mixtis, etiam subsidio triennali, et au-

gumento ac focolaribus; e quorum taxis, militumque hospitiis, ac alias quibuscumque nominibus munenpati, quavis auctoritate quomodolibet impositis et imponebris, et quae laicis ac aliis quibusvis quomodolibet imponi consueverant et in futurum imponentur; ac ratione quarumcumque mercium et rerum, cuiuscumque generis vel qualitatis existentium, tam per mare et aquam duleem, quam per terram, undecumque et quomodocumque pro tempore delatarum, necon animalium quorūcumque mortuorum et vivorum, et quae alias quomodolibet et ex quavis causa, ac super quibuscumque rebus tam in alma Urbe nostra, quam extra eam ubilibet locorum exiguntur et in futurum exigentur; necon a contributionibus et solutionibus in illis faciendis, ac tam pro victu et vestitu, quam quicunque alio usu tantum, ac tam emendo quam vendendo et alias quomodolibet negoiendo; necon etiam a solutione quadrantis pro singulis libris carnium de animalibus, quae nunc et pro tempore ex armentis occidi contigerit, necon etiam quae in suis aedibus, praediis et possessionibus privatim detinent et nutrunt; ac a contributione sumptuum et expensarum, quae aliquando pro pontibus, viis, aqueductibus, muris, moenibus, aliisve machinis struendis et reparandis seu reficiendis; ac civitatum, terrarum et locorum quorūcumque fortificationibus, necon etiam alias in omnibus et per omnia; ac tam in dicta Urbe, quam extra eam ubilibet, penitus et omnino liberi, immunes et exempti, ac liberae et exemptae, liberaque immunia et exempta sint et esse censeantur, ac protalibus teneantur et repententur. Quodque terrae, agri, possessiones et loca arativa, ut praeferatur, in illis, quae aliquando pro paucis animalium ad certum tempus reservantur, nullatenus unquam comprehendantur, nec comprehendendi censeantur.

Exemptio ab onere hospitantiis militibus. § 2. Ac etiam monasteria, coenobia aliaque omnia regularia loca praedicta, pro quorumcumque militum, tam equitum quam peditum, hospitiis, quemadmodum magno cum nostro dolore hucusque in plerisque locis factum comperimus, nequaquam assignentur, nec assignari debeat.

Redditi eo- rum per ipsos Mendicantes et eorum procuratores tantum exigi, et pro eorumdem substantiatione expendi possunt § 3. Et insuper quod fructus, redditus, proventus, introitus et alia quaecumque bona monasteriorum, coenobiorum et aliorum locorum regularium praefatorum, ab aliis quam a syndicis et procuratoribus religiosis fratribus, monacis et monialibus, aliisque personis praefatis exigi, illaque dumentaxat in beneficium loci, vel sustentationem ipsorum religiosorum fratrum et monialium expendi, nec per alios quoscumque quovis nomine censeantur, nec in alium quam praeiussimum usum converti sen expendi possint neque debeat, nisi de consensu superiorum illius loci, cui data vel consignata aut donata fuerint, quem alias spectabunt; nec etiam soli tutores aut curatores seu protectores, et alio nomine sanctissii, aut alias nuncupati, de eisdem bonis ullo modo disponere possint. Quodque id ipsum etiam de eleemosynis, oblationibus et quibuscumque aliis donativis intelligi et observari debeat, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo statuimus, ordinamus, volumus et declaramus.

Repetitio ex-emptionum. § 4. Neconon fratres, monacos, moniales ac alias regulares personas, coramque monasteria, coenobia, conventus, ecclesiastias, cappellas, oratoria et alia loca, ac terras, possessiones, praedia, agros et bona, neconon laboratores, colonos, arrendatarios, locatarios, afflictuarios ac gestores praedicta, ut praesertim libera, immunita et exempta eisdem auctoritate et tenore facimus, ac fore et esse decernimus.

§ 5. Mandantes propterea dilectis filiis modernis, et pro tempore existentibus Ca-

Sed Mendicantibus pro eorum usu detur gratis per ministros R. Cameræ.

merae Apostolicae camerario, praesidentibus et clericis, ac commissariis, agentibus et officialibus quibuscumque, ut omnibus et singulis, tam virorum quam mulierum monasteriis Mendicantium Ordinum huiusmodi existentibus, sub ditione nostra temporali mediate vel immediate constitutis, tantum sal, quantum pro eorum usu sufficerit, singulis annis, omni dilatatione cessante, et contradictione remota, contribuere et assignare, ac contribui et assignari facere debeant realiter et cum effectu.

§ 6. Districtins etiam, in virtute sanctae obedientiae, et sub indignationis nostrae ac excommunicationis maioris latae sententiae, duorum millium ducatorum auri de Camera, pro una basilicae S. Petri de Urbe et pro altera medietatibus singulis monasteriis et locis praefatis, quae molestari seu perturbari contigerit, irremissibiliter applicandorum, poenis, eo ipso, si et quoties contrafactum fuerit, incurrēndis, inhibentes tam illis quam dilectis filiis legatis, vicelegatis, gubernatoribus, potestatibus, datoriis, gabellariis, onerum et aliorum praemissorum exactoribus, conductoribus, appaltatoribus, neconon quibusvis communitatibus et universitatibus, illarumque officiabilibus et personis, aliisque quibuscumque, ad quos spectat et quomodolibet spectabit in futurum, quatenus praemissa omnia et singula inviolabiliter et perpetuo observent, ac ab omnibus observari faciant; neque fratres, monacos, moniales et alias religiosas personas, aliosque supradictos super praemissis quomodolibet molestent et perturbent, neque permittant per quoscumque quomodolibet molestari seu perturbari. Et si quis contradicere, aut quovis modo contravenire praesumpserit, per mandatum executivum contra ipsum, cuiuscumque dignitatis, status, ordinis vel praementiarum fuerit, ipso facto procedi.

Contravenientium poenae.

Decretum ir-
ritans.

§ 7. Et sic per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis alter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et defniri debere; ac quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus.

Executionem
deputatio et fa-
cultates.

§ 8. Quocirca venerabilibus fratribus patriarchis, archiepiscopis et episcopis, sive eorum vicariis in spiritualibus generalibus, neconon dilectis filiis Curiae causarum Cameræ Apostolicae generali auditori, ac abbatibus, prioribus, praepositis, decanis, archidiaconis, canonicis et capitulis, ac aliis quarumcumque ecclesiastiarum praeciatis et personis, ubilibet et in quibuscumque regionibus, terris et locis existentibus, et aliis, ad quos quomodolibet spectat et spectabit, per praesentes motu simili mandamus quatenus ipsi et eorum quilibet, per se vel alium seu alias, praesentes literas, et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte fratrum, monacorum, monialium, aliarumque religiosarum personarum praefatarum fuerint requisiti, solemniter publicantes, illisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra illos, et eorum singulos statuto, ordinatione, voluntate, declaratione, constitutione, deputatione, mandato, inhibitione, decreto aliisque praemissis pacifice frui et gaudere, non permittentes eos desuper per camerarium, praesidentes, clericos et commissarios Cameræ huiusmodi necnon legatos, vicelegatos, gubernatores, collectores gabellarum et exactores praedictos, aut quoscumque alios ad aliquam solutionem, contributionem vel praestationem, praemissorum occasione, quomodolibet facienda quovis modo cogi et compelli, aut alias contra praesentium tenorem quomodolibet molestari, perturbari

aut inquietari. Contradictores quoslibet, et rebelles per praedictas aliasque opportunas censuras et poenas, appellatione postposita, compescendo; ac legitimis super his habendis servatis processibus, censuras et poenas huiusmodi incurrisse declarando, interdictum ecclesiasticum apponendo, invoco etiam ad hoc, si opus sit, auxilio bractii saecularis.

§ 9. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii PP. VIII, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium non extrahatur, ac omnibus illis, quae in contrarium per quoscumque officiales et quosvis alios, ac praesertim per officiales civitatis nostrae Bononiensis et quosvis alios adducta sunt haetenus, et deducentur in posterum, ac adduci et allegari possent, neconon quibuscumque litibus et causis, tam in Romana Curia, quam extra eam ubilibet, ac coram quibuscumque iudicibus, etiam Palatii nostri causarum auditoribus, ac S. R. E. cardinalibus super praemissis inter quoscumque quomodolibet pendentibus, ac etiam instructis et ad sententiam deductis, vel etiam a sententiaterminatis, nisi in favorem ecclesiae fuerint; et praesertim quadam lite inter huiusmodi regulares ac eives et communitatem dictae civitatis Bononiensis in Romana Curia pendente, quas et quam ac omnes processus et scripturas productas et producendas, ac registra et sententias ubi vis comparentes et latae ac ferendas ad nos avocamus et penitus extinguimus, cassamus, annullamus et delemus, perpetuumque desuper silentium imponimus; neconon quibusvis apostolicis, ac in provincialibus et synodalibus conciliis, editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus, etiam contra exemptos quomodolibet editis et edendis, ac etiam iuramento, confirmatione aposto-

Clausulae de-
rogatoriae.

lica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus , privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis illis et eorum singulis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis ac insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis in genere et specie, etiam motu simili, et ex certa scientia, etiam consistorialiter, et alias quomodolibet, etiam iteratis vicibus in contrarium concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud S. Marcum , sub annulo Piscatoris die xxix iulii MDLXVI , pontificatus nostri anno i.

Dat. die 29 iutii 1566, pontif. anno i.

XX.

Poenae contra receptantes homicidas, rebelles, grassatores aliosque huius furoris homines¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Indefessa pastoralis nostrae providentiae sollicitudo ad ea potissimum diligenter intendit per quae omnes christifideles, praesertim subditi et S. R. E. devoti et peculiares filii , quiete et pacifice vivere valeant , unde nos in his nostrae

¹ Ex editione typis Bladi.

provisionis remedium libenter adhibemus, ac poenas adiicimus, ut si non pacis cupidine, saltem formidine poenae, mandata apostolica, ad ipsorum subditorum nostrorum tranquillitatem spectantia, debite serventur , et alias desuper disponimus , prout in Domino conspicimus salubriter expedire.

§ 1. Cum itaque (sicut non sine gravi animi nostri molestia nuper accepimus) diversae Status Ecclesiastici et domini nostri temporalis personae , posthabitis et neglectis constitutionibus et mandatis, tam a nobis quam etiam aliis Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris emanatis, homicidas , rebelles, latrones publicos, grassatores viarum, ac in poenam capitis bannitos , et alios facinorosos homines in suis locis receptare ac tenere , eisque diversimode favere , consiliumque et auxilium praestare non reformident , in non modicum apostolicorum mandatorum contemptum, plurimamque eorumdem subditorum nostrorum perturbationem et offensionem.

Nonnulli homicidas etc. receptabant, eis que Iavebant.

§ 2. Nos igitur, ad quos, pro universali nostrae administrationis munere, praecipue pertinet inconvenientibus huiusmodi et scandalis, quae exinde quotidie proveniunt , omni diligentia nostra obviare, in praemissis , quantum cum Deo possumus, opportune matureque providere volentes, motu proprio , et ex certa scientia maturaque deliberatione nostra , ac de apostolicae potestatis plenitudine , praeter alias , contra talia perpetrantes a nobis iam factas constitutiones , hac nostra perpetuo valitura sanctione et constitutione statuimus, ordinamus, volumus, decernimus et declaramus quod quicunque subditi nostri et ipsius Romanae Ecclesiae, eniusvis status , gradus , ordinis, conditionis , nobilitatis et praeminentiae existentes, etiam si barones, domicelli et feudatarii nostri fuerint, aliquos homicidas,

Qui haec de cetero patra- buit, poenis confiscationis honorum, demolitionis domorum et perpetui exihi cum familiis puniantur;

rebelles, publicos latrones, grassatores viarum, ac in poenam capitis bannitos et quoslibet alios facinorosos homines, illorumque adhaerentes, factores et complices, de cetero in suis locis receptaverint aut tenuerint, poenis confiscationis omnium bonorum, ac demolitionis domorum suarum, et exilii perpetui, una cum totis eorum familiis, ultra alias poenas tam in nostris, quam eorumdem praedecessorum nostrorum desuper confectis litteris contentas (quas contrafacentes eo ipso incurrire volumus), per dilectos filios gubernatores, officiales ac iustitiae ministros provinciarum, civitatum, terrarum et locorum, nobis et dictae Romaniae Ecclesiae subiectorum (quibus, ut praesentes nostras literas omnino exequantur, sub indignationis nostrae poena, districte praecipimus) irremissibiliter afficiantur, plectantur et puniantur, afficie que et puniri debeant.

§ 3. Qui vero praefatos homicidas, rebelles, publicos latrones, viarum grassatores, in poena capitis bannitos, et facinorosos homines hucusque in locis suis receptaverint aut tenuerint, in exilium, una cum ipsis familiis, ad varia loca, per ipsos gubernatores, officiales ac iustitiae ministros declaranda et statuenda (data per eos idonea cautione de huicmodi exilio servando), mittantur et relegentur.

§ 4. Decernentes praeterea super praemissis procedi posse per accusationem, declarationem, inquisitionem et alio quodlibet vis modo; siveque per quoseunque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, in quavis causa et instantia (sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate), indicari et diffiniri debere; neenon irritum et inane quidquid secus a quoquam, quavis auctorita-

Qui vero hu-
cuseque recep-
runt, in exilium
cum familiis
mittantur.

Super his pro-
cedi potest per
accusationem,
declarationem, etc.

tate, scienter vel ignoranter, configerit attentari.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, et etiam in rauento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, quibusvis, in genere vel in specie, quomodolibet concessis, confirmatis et saepius innovatis, quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua mentio habenda esset, eorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, haec vice dunitaxat, ad effectum praesentium, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 6. Ceterum, quia difficile foret etc.

§ 7. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam etc.

Deregatio con-
triorum.

Fides danda
transumptis.
Clausulae.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, decimo octavo kalendas septembribus, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 15 augusti 1566, pontif. anno I.

XXI.

*Revocatio facultatis quomodolibet con-
cessae Graecis Latino ritu, et Latinis
Graeco more celebrandi missas et divina
officia.*¹

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Providentia Romani Pontificis pluri-
mum circumspecta, nonnumquam ea,

¹ Ad materiam celebrandi missas vide sup.
const. ix, *Cum primum*, pag. 454. Alia autem de
Graecis indicavi sup. in Pii IV constit. xc, *Romanus*, pag. 271.

quae, certis suadentibus causis, per eins praedecessores gesta sunt, ex aliis non minus rationalibus causis alterat et ad pristinum statum reducit, prout aequitas suadet, et in Domino conspicit expedit.

Revocatione facultatum concessarum Graecis celebrandi rito Latino, et Latinis ritu Graecis.

§ 1. Sane, cum ad notitiam nostram pervenerit quod nonnulli presbyteri, tam Graeci quam Latini, antiquum sanctae Romanae Ecclesiae ritum, tam in celebratione missarum quam aliorum divinorum officiorum, pervertere satagentes, diversas licentias et facultates missas et alia divina officia Graeci Latino more, ac Latini Greco rito celebrandi ab Apostolica Sede vel eius legatis ac etiam maiore poenitentiario pro tempore existente, variis praetextibus, impetrarunt, illisque iampridem utuntur; hoc ab antiquo catholicae Ecclesiae instituto sanctorumque Patrum decretis deviare considerantes, propterea hunc abusum ab Ecclesia Dei extirpare et submovere volentes, omnes et singulas licentias et facultates huiusmodi hactenus, etiam motu proprio vel quorumvis, etiam imperatorum, regum et aliorum principum, contemplatione, et ex quibusvis causis, quomodolibet concessas, ac apostolicas et alias literas desuper confectas, illarum omnium tenores pro sufficienter expressis habentes, apostolica auctoritate, ex certa scientia, hac praesenti nostra perpetuo valitura constitutione, revocamus, cassamus, annullamus et irritamus, quibusvis presbyteris, tam Graecis quam Latinis, in virtute sanctae obedientiae et sub indignationis nostrae, ac perpetuae suspensionis a divinis, poenis, districtius inhibentes ne deinceps praesbyteri Graeci, praecipue uxorati, Latino more, et Latini Graeco rito, huiusmodi licentiarum et facultatum aut alio quovis praetextu, missas et alia divina officia celebrare vel celebrari facere prae sumant.

§ 2. Mandantes, in virtute sanctae obedientiae, omnibus et singulis venerabilibus fratribus nostris patriarchis, primatibus, archiepiscopis et episcopis quatenus in civitatibus et dioecesis propriis presentes nostras literas publicari et, sub praedictis et aliis sibi benevisis poenis, per quoscumque praelatos, capitula, clericos, fratres, superiores et personas quilibet, inviolabiliter observari faciant. Contradictores quoslibet, auctoritate apostolica, compescendo.

§ 3. Non obstantibus praemissis ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon ecclesiarum, monasteriorum, conventuum, domorum et aliorum locorum quorundamque, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, consuetudinibus, privilegiis quoque, indutis et litteris apostolicis eisdem ecclesiis, monasteriis, domibus et locis, illorumque capitulis, conventibus, superioribus et personis ac Ordinibus, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis, necnon irritantibus et aliis decretis, etiam ad imperatorum, regum, reginarum, duorum et aliorum principum instantiam aut eorum contemplatione, etiam motu proprio et ex certa scientia, ac alias quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, illorum tenores pro expressis habentes, specialiter et expresse derogamus, illaque, quoad praemissa, cassamus penitus et annullamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 4. Volumus autem quod praesentes literae ad valvas Beati Petri apostolorum principis et Cancillariae nostrae ac in acie Campi Florae publicentur et inter constitutiones extravagantes perpetuo valutas conserbantur. Et quia difficile foret praesentes ad singula quaeque loca

Episcopi et
ali faciant in
eorum dioecesi.
publicari et ob
servari hanc
constitutionem.

Clausulae de
rogatoria.

Forma et ef
fectus publican
di.

deferri, volumus et etiam declaramus quod earum transumptis, etiam impres- sis, manu alicuius notarii subscriptis ac sigillo alienius praelati munitis, eadem prorsus fides ubicumque adhibeat, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo *etc.*

Datum Romae apud Sanetum Marcum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimosexto, decimo tertio kalendas septembbris, pontificatus nostri anno 1.

Dat. die 20 augusti 1566, pontif. anno 1.

XXII.

Revocatio constitutionis Pii IV et innovatio alterius constitutionis Gregorii XI et Clementis VI super exprimentis gradibus propinquioribus in dispensationibus matrimonialibus impetrandis in diversis gradibus.

Sanctissimus in Christo pater et dominus noster dominus Pius divina providentia Papa V,

Attendens per quamdam constitutionem dñndum per felicis recordationis Pium Papam IV, Sanctitatis Suae praedecessorem, editam, qua cayetur quod in dispensationibus matrimonialibus, pro diversis consanguinitatis seu affinitatis, ex eodem stipe provenientibus, gradibus coniunctis, non remotioris solius, prout olim siceri solebat, sed etiam propinquioris graduum expressa mentio fieri debeat, alioquin dispensationes ac desuper confessae literae nullius sint roboris vel momenti, prout in dicta constitutione plenius continetur, a dispositione iuris communii et laudabili ac antiquo Romanae Curiae stylo nimium recedi ac favorem matrimonii debitum restringi.

§ 4. Volensque propterea iuri et stylo praedictis, necnon, piae memoriae Gre-

gorii XI et Clementis VI, Romanorum Pontificum etiam Sanctitatis Suae praedecessorum, vestigiis inherendo, sacramento et libertati matrimonii, quantum cum Deo potest, favere, statuit et ordinavit quod de cetero in quibuscumque dispensationibus, quas pro matrimonii contractis aut contrahendis inter viros et mulieres, invicem diversis prohibitis consanguinitatis et affinitatis aut mixtis, ex communi seu ab eodem stipe surgentibus, quicumque illi sint, dummodo primum quoquomodo non attingant, cum in eo Sanctitas Sua nunquam dispensare intendat, gradibus coniunctos, ab eadem Sanctitate Sua et pro tempore existente Romano Pontifice aut Sede Apostolica impetrari vel alias concedi contigerit, ac literis commissionibusque desuper, etiam locorum ordinariis, faciendis, gradus remotior attendatur trahatque secundum propinquorem, ac, ob id, sufficiat remotiorem tautum gradum exprimere, obtentis tamen postea super propinquiore literis declaratoriis, iuxta Gregorii et Clementis praedecessoris huiusmodi constitutiones, quas, quoad hoc, innovavit et inviolabiliter observari mandavit; dispensationesque seu dispensandi commissiones ac desuper confessas literas et processus habitos per easdem dispensatis, seu his cum quibus dispensari mandatur, propter proximiioris gradus huiusmodi non expressionem, de subreptionis vel obreptionis vitio seu intentionis defectu notari non posse, sed in omnibus et per omnia suffragari, perinde ac si in literis seu commissionibus huiusmodi de proximiore seu utroque gradu specialis et expressa mentio facta fuisset.

§ 2. Sicque per quoscumque indices et commissarios, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis quavis aliter indicandi et interpretandi facultate, indicari et definiiri debere; ac quidquid securus super his a quocumque, quavis au-

ectoritate, scienter vel ignoranter, attenuari contigerit, irritum et inane decrevit.

Constitutione Pii praedecessoris huiusmodi ceterisque contrariis non obstantibus quibuscumque.

Placet, publicetur et describatur. M.

Lecta et publicata fuit suprascripta regula Romae, in Cancellaria Apostolica, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimosexto, die vero Martis, vigesima mensis angusti, pontificeatus praefati sanctissimi domini nostri Papae anno 1.

A. Lomellinus, custos.

Publ. die 20. augusti 1566, pontif. anno 1.

XXII.

Declarationes concilii Tridentini, sess. xxiv, cap. ii et iv, circa impedimenta cognationis spiritualis et affinitatis ex fornicatione, quoad matrimonium post confirmationem concilii contracta et de cetero contrahenda 1.

Sanctissimus in Christo pater et dominus noster dominus Pius divina providentia Papa V.

Ad cuius notitiam pervenit quod, cum in decretis sacri concilii Tridentini certantum personae enumerentur inter quas dumtaxat cognatio spiritualis deinceps contrahatur, ab aliquibus revocatur in dubium an qui, ultra personas in dictis decretis enumeratas, quoquomodo cognatione spirituali, ante confirmationem dicti concilii, coniuncti erant, absque dispensatione apostolica, matrimonium, post dictam confirmationem, contrahere potuerint, ac hodie et de cetero contrahere possint, cum ante praedictam confirmationem id facere de iure minime licet.

^{Dubium circa cap. ii concil. Trid. sess. xxiv, De Reformatione matr. quoad impedimenta cognationis spiritualis} 4. Huius concilii confirmatio habetur sup. in Pii IV constit. lxxx, *Benedictus*, pag. 244, ubi dixi de eius indictione, prosecutione et quo tempore illud ligare coepert.

§ 1. Et insuper, cum in eisdem decretis statuatur affinitatem, quae ex fornicatione contrahitur, in illis solunmodo attendi debere, qui primo vel secundo affinitatis gradu coniunguntur, ab aliquibus pariter dubitetur an matrimonia inter personas, quae, ante confirmationem dicti concilii¹, absque dispensatione apostolica, contracta, et quae deinceps contrahit contigerit, dirimi debeant.

§ 2. Sanctitas Soa, ad tollendum omne dubium, eos, qui, ante confirmationem praedicti concilii, cognationem spiritualem contraxerunt, dummodo non sint ex personis in dictis decretis enumeratis, et inter quas tantum concilium voluit deinceps contrahit hanc cognationem spiritualem, matrimonii vinculo inter se, absque dispensatione aliqua, libere et licite copulari posse, ac matrimonia, etiam post confirmationem huiusmodi, absque dispensatione Sedis Apostolicae, inter eas iam contracta valere, pleniusque roboris firmatatem obtinere.

§ 3. Et similiter matrimonia, post confirmationem concilii, absque dispensatione apostolica sequita et quae de cetero sequentur inter personas, quae, ante dictam confirmationem, affinitatem (infra tamen secundum gradum ex fornicatione provenientem) contraxerant, propter huiusmodi affinitatem dirimi non debere, sed valida et efficacia existere declaravit.

§ 4. Sicque per quoscumque indices et commissarios, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, subdata eis quavis aliter indicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiti debere; ac quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attenuari contigerit, irritum et inane decrevit.

Placet, publicetur et describatur. M.

Lecta et publicata fuit suprascripta regula Romae, in Cancellaria Apostolica, anno Incarnationis dominicae millesimo quin-

1. Cherub. addit tertio vel ulteriori huiusmodi affinitatis gradu coniunctae erant, post confirmationem dicti concilii, (R. T.)

^{Dubium circa eiusdem concil. cap. iv, quad impedimentum affinitatis ex fornicatione.}

^{Declaratio pri- mi dubii circa cap. ii}

^{Declaratio pri- mi dubii circa cap. iv}

^{Decretum in ritus.}

gentesimo sexagesimosexto, die vero Martis, vigesima mensis augusti, pontificatus praefati sanctissimi domini nostri Papae anno I.

A. Lomellinus, custos.
Pabl. die 20 augusti 1566, pontif. anno I.

Sequitur alia declaratio circa impedimenta cognationis spiritualis.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Cum illius vicem, licet minime suffragantibus meritis, geramus in terris, de cuius vultu prodit indicium et vident oculi aequitatem, officii nostri debitam prosequimur actionem, sic obsecuros sacerorum canorum sensus ita aperire studemus ut piis christifidelium mentibus nulla dubitandi occasio relinquatur.

Dubium se-
cundum circa
dictum cap. II. § 1. Sane, licet ex eo quod in concilio Tridentino decretum fuerit cognationem spiritualem inter eos tantum contrahiri, qui suscipiunt baptismatum de baptismō ac baptismatum ipsum et illius patrem et matrem, ne non baptizantem et baptismatum baptizatique patrem et matrem, in reliquis personis, quae per antiquos canones, occasione cognationis huiusmodi, contrahere prohibebantur, omne impedimentum sublatum esse videatur, adhuc tamen ab aliquibus dubitari accepimus an saltem impedimentum cognationis spiritualis huiusmodi inter maritum vel uxorem suscipientis et baptizatum, ne non inter maritum vel uxorem suscipientis, patrem ac matrem baptizati vigeat, propterea quod prohibitum de uno coniuge, de altero etiam prohibitum esse videatur.

Declaratio e-
iusdem dubii. § 2. Nos, piarum mentium quieti et matrimoniorum favori (quantum ex alto nobis permittitur) consulere volentes, a praeccesis verbis concitii minime discedendum in praemissis esse censuimus. Et propterea nullum amplius impedimentum, ratione cognationis huiusmodi, sub-

esse decernimus et declaramus quomodo inter dictos maritum vel uxorem suscipientis et baptizatum, baptizatique patrem et matrem et quascunque alias personas, tam ex parte suscipientis quam baptizantis et baptizati, in dicto concilio nominatum non expressas, matrimonium libere et licite contrahi possit, et ita ab omnibus indicari debere mandamus atque statuimus.

§ 3. Decernentes irritum et mane si quid secus a quoquam, quacunque dignitate, auctoritate et potestate praedito, contigerit indicari.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, aliisque contrariis quibuscumque.

§ 5. Volumus autem quod praesentes literae in Cancellaria nostra Apostolica et in acie Campi Florae de more publicentur et inter constitutiones perpetuo validitas describantur. Et quia difficile foret praesentes ad singula quaque loca deferri, quod earum transumptis, etiam impressis, manu alienius notarii subscriptis ac sigillo alienius praelati munitis, eadem prorsus fides adhibetur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimosexto, quarto kalendas decembris, pontificatus nostri anno I.

Visum de Curia. Jacobus Barengus.

Amo a nativitate Domini millesimo quingentesimo sexagesimosexto, inductione nona, die vero nona mensis decembbris, pontificatus sanctissimi domini nostri Pii divina providentia Papae V, anno eius I, retroscriptae literae apostolicae affixae et publicatae fuerunt ad valvas Cancellariae Apostolicae et acie Campi Florae, ut moris est, per nos Antonium Clerici et Ioan-

Decretum ir-
titans.

Clausulae de-
rogatoriae

Forma publi-
candi, que mox
seguuntur.

Publicatio

nem Andream Rogerium, praefati sanctissimi domini nostri Papae cursores.

Stephanus de Olea, magister cursorum.

Sequitur alia declaratio circa impedimentum affinitatis et fornicationis.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Ad Reginam Pontificem spectat canonicas sanctiones, quae expressiore sensu postulare videntur, re diligenter perspecta, ita declarare et alias providere ut omnis dubietas de piis christifidelium mentibus evellatur.

§ 1. Sane, postquam ex eo quod Tridentina synodus impedimentum affinitatis ex fornicatione proveniens, per quod non solum matrimonium contrahiri prohibetur, sed etiam postea factum dirimitur, ad eos tantum restrinxit, qui primo et secundo gradu coniunguntur, in ulterioribus vero gradibus statuit matrimonium postea factum non dirimi, a pluribus christifidelibus, ut accepimus, est dubitatum an, licet in ulterioribus gradibus huiusmodi matrimonium contractum non dirimatur, adhuc tamen, iuxta antiquos canones, contrahi prohibetur.

§ 2. Et pròpterea, nos omnem ambiguitatem tollere et animarum tranquillitati ac matrimonii libertati, quantum cum Deo possumus, consulere volentes, declaramus et apostolica auctoritate discernimus nullum hodie impedimentum remanere, quoniam in ulterioribus gradibus huiusmodi libere et licite matrimonium contrahi possit.

§ 3. Et ita ab omnibus iudicari debere mandamus atque statuimus, decernentes irritum et inane si quid secus a quoquam, quaenamque dignitate, auctoritate et potestate praedito, contigerit iudicari, non obstantibus constitutionibus et ordi-

nationibus apostolicis aliisque contrariis quibuscumque.

§ 4. Volumus autem quod praesentes literae in Cancellaria nostra Apostolica et in acie Campi Florae de more publicentur, et inter constitutiones perpetuo validitas describantur; et quia difficile foret eas ad singula quaque loca deferri, quod earum transumptis, etiam impressis, manu alienius notarii subscriptis ac sigillo alienius praelati inunitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, quarto kalendas decembris, pontificatus nostri anno 1.

Anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, die vero decumanona mensis decembris, pontificatus sanctissimi domini nostri Pii divina providentia Papae V, anno eius 1, retroscriptae literae apostolicae affixa et publicatae fuerunt Romae in valvis Cancellariae Apostolicae et in acie Campi Florae, ut moris est, per nos Ioannem Andream Rogerium et Camillum Cherubimum, cursores.

Stephanus de Olea, magister cursorum.

Dat. die 28 nov. 1566, pontif. anno 1.

XXV.

Familiae sanctae Romanae Ecclesiae et aliorum prelatorum Romanorum Curiae ergalia vel stipendia non couenta ab eis vel eorum haeredibus petere prohibentur; et ordo in satisfaciendis eorumdem creditoribus praefinitur 1.

1 Haec stipendia infra annum a die obitus debitorum et pro biennio tantum peti posse decrevit Paulus III in const. LVI, *Cum sicut*, tom. vi, pag. 577. De consignatione anni et ornamento rum cappellae, de quibus hic agitur, vide Iulii III const. vii, *Cum sicut*, ibidem, pag. 417.

Exordium.

*Dubium secundum
dum circa di-
ctum cap. iv.
concl. Trident.*

*Forma publi-
candi, que mox
sequitur.*

Publicatione.

*Declaratio ex
iusdem dubia.*

*Decretum in-
ritans.*

**Sanctissimus in Christo pater et dominus noster
dominus Pius divina providentia Papa V,**

Accepto, ut asseruit, quod nonnulli

Causa huius
constitutionis. familiares reverendissimorum dominorum sanctae Romane Ecclesiae cardinalium, veluti parafrenarii, credentiarii, coqui, magistri stabuli, ita vulgariter nuncupati, et forsitan alii, cuiuscumque sint nominis et ministerii, defunctis cardinalibus eorum dominis, consuetudinis privilegiis sen quocumque alio praetextu, in non modicam memoriae ipsorum defunctorum cardinalium ignominiam, parafrenarii videbilet mulas cum instrumentis et phaleris suis, et alii alia ipsorum cardinalium instrumenta et bona per ipsos familiares respective in eorum ministeriis teneri et exerceri solita, etiam invitis ipsorum defunctorum haeredibus et cardinalibus sive testamentorum exequitoribus ab ipso testatore, sive pro haeredibus ab intestato per constitutiones pontificias deputatis, etiam argentea et pretiosa sibi arripere et usurpare, ac pro illis plerunque etiam inter se rixari et digladiari consueverunt, cum magno totius Curiae scandalo et cardinalatus dignitatis opprobrio; et universi etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium parafrenarii, candalarii, universitates et collegia inter se facientes, in novorum cardinalium creatione et obitu, et forsitan aliis certis temporibus, ab eisdem novis cardinalibus et defunctorum haeredibus respective certas pecuniarn summas aut res alias, magna cum importunitate et temerarie, exigere et quodammodo extorquere sunt soliti.

§ 1. Volens tam scandalosorum abu-

Prohibitio pe-
tendi regalia a
cardinalibus vel
eaeribus. suum occasionem tollere, omnes et singularis consuetudines et usus per praedictos et alios quoscumque ipsorum cardinalium familiares et ministros, tam singulariter quam communiter et collegialiter, ut praefertur, seu alias quonodilibet

petendi, et exinde actiones et iuris quaecumque remedia allegari et exerceri solita penitus abrogavit et substulit; ac de cetero familiaribus ipsis, praedictorum occasione, nullum ius nullaque penitus actionem aut iuris remedium competere, neque eis aliqua ex bonis et pecuniis praedictis deberi, sed eos debere esse contentos suis salariis, si qua eis promissa fuerunt, et eo amplius si defunctorum haeredibus aut cardinalibus praedictis respective aliquid familiaribus ipsis, sive ut singulis sive ut universis, aut alias, ex mera ipsorum haeredum et cardinalium liberalitate, dare placebit; irritumque etc. decrevit.

§ 2. Non obstantibus praetensis constitutionibus praedictis, et forsitan per Romanos Pontifices suos praedecessores et per se et Sedem Apostolicam, etiam iteratis vicibus concessis, confirmatis, approbatis et innovatis, privilegiis quoque etc., tenores etc., latissime extendentes etc.

Apud Sanctum Marcum, in consistorio habito die Veneris, sexta septembbris, millesimo quingentesimo sexagesimosexto.

Sequitur alia in praedictis constitutio-

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Cupientes litium anfractibus, qui post obitum sanctae Romane Ecclesiae cardinalium et aliorum quorunicumque praedictorum in Romana Curia decedentium inter eorum creditores oriuntur, dum se unusquisque altero potiore contendit, dum aliqui, praetextu mercedis et regalium, alios creditores praecedere conantur, quo fit ut saepenumero pauperimi, qui eorum substantiam bona fide crediderunt, non tantum debita satisfactione defraudentur, sed etiam longis et periculis litibus, gravissimo cum eorum impendio, defatigentur, hac perpetuo valitura

Contrariorum
derogatio.

Familiares non
petant merce-
dem non con-
tentam

constitutione sancimus ut defunctis in Romana Curia tam sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, quam patriarchis, archiepiscopis, episcopis, Camerac Apostolicae clericis, sacri Palatii Apostolici auditoribus, referendariis, maioris praesidentiae abbreviatoribus et aliis quibusvis praelatis, nullus super eorum bonis mercede petere possit in praeiudicium creditorum, nisi evidenter appareat quod sub certa constituta mercede ad servitium huiusmodi accessisset.

§ 1. Et ut etiam servetur forma constitutionis felicis recordationis Pauli tertii super hoc concessa, quam (quatenus opus sit) innovamus.

§ 2. Similiter eorundem cardinalium et praelatorum familiares abstineant a petitione regaliarum, cuiuscumque generis, iuxta formam decreti, de fratribus consilio, de mense septembri proxime praeteriti super hoc editi.

§ 3. Porro in satisfactione creditorum dictorum cardinalium et praelatorum in Romana Curia decedentium talis ordo servetur ut, post consignationem annuli et ornamentorum cappellae dilecto filio Camerac commissario (respectu cardinalium), in primis et ante omnia satisfaciendam.

§ 4. Prior causa sit eorum, qui pro usu dictorum cardinalium et praelatorum eorumque familiae res cibarias dederint.

§ 5. Secunda eorum, qui res vestiarias et ad usum corporis ipsum, non autem ad ornatum vel ad pompa, necessarias subministraverint. Quandoquidem ex causis huiusmodi credores ut plurimum sint pauperes vel mercatores, qui pro illis advehendis innumera pericula subiungunt, et sine illis praefati cardinales et praefati statum eorum dignitatis usque ad obitum minime sustentare potuissent, et requisiiti, utique verisimiliter omnem honestam obligationem, etiam cum iuramento et in forma Camerac, contraxissent.

Servetur bul-
la Pauli III, em-
ita in nota ad ru-
bricam

Regalia non
petantur, ut in
decreto prece-
denti

Camera pro an-
nulo et cappe-
la praefatur
omnibus;

Credores po-
stea pro ciba-
rias;

Successive
pro vestiaris;

§ 6. Tertia vero causa sit praefatorum mercenariorum, quibus certa constituta merces appareat. Quibus satisfactis, in eis servetur ius commune. Quod non tantum in futuris, sed etiam in pendentibus negotiis locum habere decernimus, etiam si ex alia causa credores instrumenta et obligationes, etiam in forma Camerac, habeant.

§ 7. Quo circa dilecto filio Curiae causarum Camerac Apostolicae auditori nunc et pro tempore existenti, tenore praesentium, committimus et mandamus quatenus praemissa omnia et singula per haeredes et testamentorum executores et ceteros, ad quos pro tempore spectabit, etiam per censuras ecclesiasticas et poenias, etiam pecuniarias, et alia iuris et facti remedia opportuna inviolabiliter observari faciat.

§ 8. Constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac quibusvis privilegiis, obligationibus in forma Camerac concessis, ceterisque contrariis non obstantibus quibuscumque.

Placet, motu proprio. M.

Sequitur declaratio quoad aromatarios.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

§ 1. Quia, sicut accepimus, a nonnullis dubitatur an praemissus motus proprius in ea parte qua credores occasione cibariorum ceteris, etiam anterioribus et habentibus hypothecam, praferuntur, extendatur vel confineat aromatarios, qui occasione suorum aromatum et aliarum mercium ad exercitium eorum spectantium, credores existunt.

§ 2. Nos, dubitationem huiusmodi tollere cupientes, animadvertisentes quod illorum merces ad victum quotidianum necessariae non existunt, sed potius pro deliciis inserviunt, aut pro medicamentis, quorum occasione magnum sibi quaestum

Mercenarii
deinde, quae
convenerunt de
mercede.

Executor bul-
lae deputatur
auditor Cam.

Contraria tol-
luntur.

Dubitatio quo-
ad aromatarios.

Declaratio d.
dubitacionis.

parant, et nihilominus speciali privilegio sunt muniti, cuius vigore concurrunt cum obligatione in forma Cameræ. Propterea declaramus dispositionem supradictam aromatarios, quoad medicinalia et expensas funerum, non comprehendere, nec eos qui fuerunt de eorum credito satisfacti, praesito iuramento de restituzione prioribus et posterioribus, cum non teneantur illud servare, ex quo non verbit in dispendium salutis aeternæ.

Fiat, motu proprio. M.

XXV.

Iurisdictionis consulum artis agriculturae Urbis cognoscendi causas rerum ad artem spectantium inter quascumque personas, et confirmatio statutorum eius.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Exordium

Pia devotione et assidua cura et diligentia, quas dilecti in Christo filii consules et collegium nobilis et antiquae artis agriculturae Urbis erga nos et sanctam Sedem Apostolicam aliamque Urbem nostram indesinenter exhibent, nos inducunt ut quae ad dicti collegii conservationem et augmentum fore dignoscimus, liberaliter et proprio motu concedamus.

§ 1. Cum igitur dilecti filii praedicti nuper antiquissima eorum statuta, id usu exigente, emendaverint et suppleverint, multaque etiam de novo, quae ad necessariam dicti collegii ac iurisdictionis consulum ipsius collegii conservationem et augmentum necessaria visa fuerint, statuerint et addiderint, quae omnia diligenter inspici et emendari mandavimus, prout inspecta et emendata fuerint.

§ 2. Nos igitur, attentes quod opera, cura, diligentia et impensa praedictorum nobilis artis agriculturae Urbis dilectorum filiorum, Deo optimo maximo favente, factum est ut civitas nostra, quae retroactis temporibus mari invento et un-

dique perquisito frumento indigebat, nostris felicissimis temporibus non solum frumento abundet, sed etiam, quod plus est, vicinis et exteris, terra marique, iam agri Rouani frumentum subministrari possit, prout saepissime subministratum fuit; et, quod non minus est, aer nostræ alnae Urbis, ex assidua agrorum cultura, silvarum et nemorum extirpatione, palustriumque locorum exsiccatione, factus est tutior, clementior et salubrior; et considerantes quod qui agrorum culturæ incumbunt, non debent litibus et per diversa tribunalia trahi, ne forte a cultura, propter lites, dum forum prosequi cipiunt, retrahantur; ac etiam attentes quod de rebus spectantibus ad artem, nullus magis quam ipsi de arte cognoscere et terminare valent; cupientesque dictum collegium, illiusque consules et eorumdem iurisdictionem amplioribus gratiis et favoribus prosequi, eosdem dilectos filios a quibuscumque censuris, ad effectum validitatis praesentium, absolventes et absolutos fore censemtes.

§ 3. Motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, statuta praedicta, sicut predictum est reformata et emendata et suppleta, tenore praesentium approbamus, confirmamus et homologamus, eisdemque nostrum et Sedis Apostolicae robur adiunimus.

§ 4. Eaque auctoritate praedicta inter homines de arte praedicta, deque rebus spectantibus ad artem, iuxta eorumdem statutorum declarationem, cuiuscumque status, gradus et conditionis existant, etiam si clerici et curiales Romanam Curiam sequentes, aut quocumque alio privilegio muniti existant, servari volumus et mandamus, eisdemque dictis consulibus eorumque iurisdictioni, pro rebus spectantibus ad artem, suppetimus, subiicimus et submittimus.

Confirmatio
statutorum.

Novorum sta-
tutorum editio.

Commendatio
nobilis artis a-
griculturae Ur-
bis.

Decretum iuritans.

§ 5. Et sic per quoscumque indices, tam ordinarios quam delegatos, indicari, decerni et definiri volumus et mandamus, sublata aliter iudicandi et interpretandi facultate; irritum quoque et inane decernentes quicquid in contrarium contigerit attentari. Volumus autem quod de subreptione et obreptione aut intentionis defectu praesentis nostri motus proprii quovis modo opponi non possit, attento quod motu proprio.

Clausulae de rogatoriae.

§ 6. Non obstantibus praemissis, ac quibuscumque privilegiis et indultis, etiam quibusvis personis ac iudicibus, ordinariis sive delegatis, etiam dohanerii aliae Urbis, respectu affidatorum damnificantium in segetibus et casalibus Urbis, per nos et quoscumque Romanos Pontifices editis, quorum omnium privilegiorum et indultorum tenores hic pro sufficienter expressis, perinde ac si de verbo ad verbum inserta et expressa forent, haberi volumus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Sola signatura sufficit.

§ 7. Et quod praesentium sola signatura sufficiat et ubique fidem faciat, attento quod in Urbe.

Fiat, motu proprio. M.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, quinto idus septembribus, anno i.

Dat. die 9 sept. 1566, pontif. anno i.

XXVI.

Sclavi baptizati ad conservatores aliae Urbis pro libertate confugientes, libertatem consequuntur et cives Romani efficiuntur t.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Dignum et rationi congruum esse videtur ut ea, quae ex veteri instituto of-

¹ Hoc prius statuit Paulus III, sed postea revocavit. Eius ergo constitutiones uti otiosas ponere nolui, stante hac postrema piaque dispositione.

ficiunt Senatus Camerae Urbis et ipsius conservatores consueverunt, vel alias illis concessa existunt, munimine apostolicae superioritatis in posterum roborentur et in usum, si adhuc non existant, reducantur.

§ 1. Nos siquidem qui, etiam in minoribus constituti, semper et continue Romanum populum paterno dilectionis amore prosecuti sumus, et ipsius privilegia, ea maxime quae christiano populo necessaria et utilia esse videntur, confirmare consideramus, felicis recordationis Pauli Papae III, praedecessoris nostri, qui, per suas in forma brevis literas, ipsos conservatores et populum in facultate et privilegio mancipia quaeque, sclavos vulgariter nuncupata, quae baptizata et christiana prius facta fuerint, ad Senatus Camerae ipsius Urbis officium ac illius conservatores pro eorum libertate confugientia, prout ex veteri consuetudine hactenus, ut ipse praedecessor narraverat, conservatores praefati, tum ex speciali privilegio pontificali, tum imperiali potestate, ab aspero servitutis iugo liberandi facultatem habuerant, etiamsi lapsu temporis deperdita fuissent, reintegravit, vestigiis inhaerendo.

§ 2. Motu simili et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, eosdem conservatores pro tempore existentes speciali favore prosequentes, ac literas apostolicas Pauli praedecessoris, ac si de verbo ad verbum insererentur, pro expressis habentes, illasque in totum, iuxta illarum tenorem, confirmantes, ipsos conservatores ac officium Senatus Camerae Urbis in iurisdictionem, facultatem et potestatem mancipia quaecumque sub iugo servitutis quomodolibet alligata, ad huiusmodi Senatus Camerae Urbis officium pro tempore existens ac ipsius Urbis conservatores confugientia, ac libertatem acclamantia, per eosdem

Paulus III reintegravit facultatem conservatorum Urbis, libertate mancipia ad eos per libertate confluientia.

Hic Pontifex eandem facultatem confirmat,

conservatores libertate donari, et Romani cives liberique homines effici possint, prout ipse Paulus praedecessor reintegraverat, reintegramus, ae, pro potiori cautela, de novo damus, concedimus et gratiōe impartimur. Itaque mancipia seu sclavos eadem, quae ab eisdem in posterum liberabuntur, pro liberis hominibus et Romanis civibus in omnibus et per omnia ubique haberi, teneri et reputari debere; dantes et concedentes eisdem mancipiis, sic ut praefertur ab eisdem conservatoribus liberais, facultatem in iudiciis contra quascumque personas standi, contrahendi, testandi et alia faciendi, quae ceteri cives Romani, liberi homines facere consueverunt et faciunt, et ea in omnibus et per omnia haberi et libera esse decernimus, volumus et mandamus; ac ex nunc, prout ex tunc et e contra, omni iuri cuiuslibet, statutorum, consuetudinum et aliorum contrariorum rigore penitus reiectis, liberamus.

§ 3. Et sie in praemissis omnibus per quoscumque, tam ordinarios quam delegatos, etiam quacumque imisdictione fungentes, iudices et personas, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter indicandi, sententiandi et definiendi facultate, potestate et auctoritate, iudicari, sententuari et definiri debere; ac quicquid secus, scienter vel ignoranter, contra praesentium tenorem fieri et attentari contigerit, irritum et inane decernentes.

§ 4. Non obstantibus motu proprio et seu literis forsitan desuper per viam decreti vel alias per dictum Paulum praedecessorem, sub datum Romae apud Sanctum Petrum, v idus novembbris, anno pontificatus sui quintodecimo, supradictarum suorum literarum in forma brevis, etiam forsitan ad instantiam dicti populi Romani decretis, derogatoriis, ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon dictae Urbis, etiam iuramento,

confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, reformationibus et decretis, ac quibusvis privilegiis, indultis et literis apostolicis, in genere vel in specie, per quoscumque alios Romanos Pontifices praedecessores nostros, tam sub plumbo quam in forma brevis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam irritantibus, et aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, tenores illorum, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ac omnibus illis, quae dictus praedecessor voluit non obstatere, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 5. Volumus autem quod sola signatura praesentium sufficiat et ubique, in iudicio et extra, fidem faciat, regula contraria non obstante; seu, si videbitur, litterae desuper per breve nostrum seu sub plumbo aut alias, prout melius videbitur, expediri possint.

§ 6. Et quoad illos servos dumtaxat, qui antea, ut praefertur, sacro baptizatis lavacro mediante, christiani facti fuerint et non de alio.

Datum Romae apud Sanetum Marcum, v idus septembbris, anno I.

Dat. die 9 sept. 1566. pontif. anno I.

XXVII.

Iurisdictione vicarii Papae circa obligaciones et contractus initos in forma Camerae Apostolicæ, quoad loca pia et personas ecclesiasticas in Urbe t.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Considerantes varia dispendia et incommoda, quae ecclesiis, monasteriis et aliis causâ huius constitutions.

¹ De hac iurisdictione adnotaciones vide in constit. xvi Pauli III, Licet, tom. vi, pag. 247.

piis locis illorumque rectoribus, abbatis, archipresbyteris, prioribus, praepositis et aliis beneficiatis in alma Urbe consistentibus inferuntur, si ad diversa tribunalia Urbis evocari et proprium vicarii nostri in dicta Urbe tribunal deserere cogantur, et ob id saepe iura et instrumenta, monumenta et scripturae bonorum eisdem ecclesiis, monasteriis et locis piis deperduntur, in detrimentum eorumdem.

§ 1. Idecirco, indeumitati eorum consu-

Iurisdictio vicarii in obligationibus cameralibus

lere, prout tenemur, et occurtere volentes, per facultatem et potestatem dilecto filio Alexandro Riario, causarum Cameræ Apostolicae auditori, per felicis recordationis Pium Papam IV, praedecessorem nostrum, sub variis concessionibus concessam et attributam, quarum omnium tenores hie pro sufficienter expressis, etiam cum illarum datis, haberi seu inseri posse volumus et decernimus, potestati et iurisdictioni dilecti filii nostri Iacobi tituli S. Mariae in Cosmedin presbyteri cardinalis, nostri in alma Urbe eiusque districtu vicarii generalis, circa personas ecclesiasticas, loca pia, illorumque bona, quae iurisdictioni praefati vicarii subsistunt, etiam si inter contractus cum solita obligatione in forma Cameræ seu Ripæ et Ripetæ intervenierint, aliquod praeiudicium factum non fuisse; sed quod idem vicarius cardinalis, in omnibus et per omnia, procedere possit, quoad personas et bona praefata, prout ante eum ceteri vicarii pro tempore, quondam Franciscus Alberiens et alii eiusdem Cameræ auditores praedecessores in dicto auditioriatu officio tunc fungebantur, procedebant, tenore praesentium, auctoritate apostolica, declaramus; et sic per quoscumque etc., sublata etc.; irritum quoque etc.

§ 2. Solamque praesentis nostri motus

Sola signatura sufficit.

proprii signaturam, in iudicio et extra, etiam absque illius registratura, fidem

facere, regula contraria non obstante, decernimus.

§ 3. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis et facultatibus et indultis, eidem auditori Cameræ concessis, ceterisque contrariis nequam obstantibus.

Placet, motu proprio. M.

Datum Romæ apud S. Mareum, pridie idus septembri, anno 1.

Dat. die 12 sept. 1566, pontif. anno 1.

Clausulae derogatoriae.

XXVIII.

Privilegia pro exercentibus artem agriculturæ in districtu almae Urbis, et frumenta ac blada afferentium ad eam; prohibitioque eos impediendi, vel illa ultra usum necessarium suae familiae emendi ¹.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Cupientes, pro commisso nobis apostolico munere, omnibus regimini ac curae nostrae subiectis populis non modo spiritualia fideliter, ut debemus, dispensare, sed in temporalibus etiam, quantum cum Deo possumus, salubriter providere, nullam praetermittimus diligentiam pro pauperum, qui sub hoc nostro temporali gubernio vivunt, sublevandis necessitatibus, ac potentiorum oppressionibus propulsandis.

§ 1. Hinc est quod, cum ad rei frumentariae negotium, quod præcipua pro eorumdem pauperum substantiatione et vietu cura eget, animum nostrum intendimus, summopere nobis laborandum cognoscimus, ut fraudibus, quae in annona a dñioribus sunt, quo carius eam vendant, omni studio ac diligentia provideatur. Intelligentes itaque, non sine animi nostri molestia, divites ipsos ac

Exordium.

Causæ huius constitutionis

¹ Privilegium fori dedit eisdem idem Pontifex sup. in constit. xxv, pag. 481.

potentes non modo propria ipsorum frumenta bladaque, quae ex praediis suis propriaque agricultura colligunt, in horreis recondere, ac conclusa suppressare, et donec illorum pretium pro eorum avaritia adactum conspiciant, ab omni prorsus venditione abstinere, verum etiam a laboratoribus operariisque propriis, ac etiam subditis (si barones sint) illud vili pretio comparare, donec tantam undique tritici copiam cumularint, ut pauperes, qui aliunde frumentum venale non reperiunt, necessitate ducti, ab eisdem divitibus et baronibus eo pretio emere cogantur, quod venditorum ipsorum avaritia affectaverit: quinimmo eos etiam, qui ad Urbem hanc nostram, quo undique ex omnibus mundi partibus Christi fidèles confluunt, frumenta bladaque praedicta importare cupiunt, omni via et ratione impedire ac retardare praesumunt, contra Summorum Pontificum praedecessorum nostrorum decreta ordinationesque, et in maximum etiam animarum suarum periculum.

§ 2. Nos, praemissis remedium aliquod opportunitum adhibere omnino volentes, in primis divites praedictos omnes ac barones hortamus in Domino et monemus ut, Dei largitatem in se ipsos agnoscentes, pauperibus benigniores in posterum sese praebant, atque huiusmodi detestabili frumentario quaestu prorsus abstineant, memores scriptum esse quod *qui abscondit frumenta maledicitur in populis, benedictio autem super caput videntium.* Quod si propria frumenta, quae ipsis ultra usum eorum supersunt, debilis temporibus, prout certe debent, vendere detrectant, at saltem ab alienorum emptione et illicita negociatione abstineant, et quam Dei benignitas populis fertilitatem anni concedere dignatur, eam ipsi invidiose perturbare non praesumant. Quod si tam a praedictis emptionibus fru-

mentorum, quam ab impediendo subditos eorum, aliosque ad urbem Romanam frumenta bladaque omnia deferentes in posterum non abstinerint, sciant se poenas in constitutionibus Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, principueque Clementis VII, pro abundantia rei frumentariae et agriculturae exercendae, anno a nativitate Domini nostri MDXXIV, decimo kalendas martii, editis, incursuos, quas quidem praedecessorum nostrorum dispositiones praesenti nostra perpetuo duratura constitutione in haec parte innovamus.

§ 3. Declarantes insuper omnes, cuiuscumque generis, qualitatis et conditionis fuerint, qui frumentum aliaque blada, ultra usum familiae suae, animo et intentione illa carius vendendi, emunt, sine licentia in scriptis ab ordinario annonae pro tempore obtenta, quam tamen rationabiliter de causa tantum et gratis omnino concedi volumus, non modo poenas admissionis ipsius frumenti et bladorum et alias pecuniarias ab ipso ordinario pro tempore impositas incursuos, sed etiam Dei omnipotentis maiestatem suumopere laesuros, graviterque in eo peccaturos. Barones vero et alios dominos terrarumque universitates, omnesque alios nobis et sanctae Sedi Apostolicae mediate vel immediate subiectos, cuiuscumque status aut conditionis extiterint, etiam si episcopali, metropolitana, patriarchali et cardinalatus etiam dignitate praefulgeant, qui subditorum suorum frumenta aliaque blada, ultra usum et necessitatem suam et familiae suae, emerint; quique accedentes ad Urbem cum frumentis aliisque rebus ad victum necessariis, directe vel indirecte, impediunt vel remorantur, poenas in dicta Clementis septimi praedecessoris nostri constitutione expressas incursuos, videlicet privationis feudorum, suspensionis, excommunicationis et inter-

dicti, iuxta tenorem et formam praedictae constitutionis aliarumque in ea expressarum, quas in hac parte per praesentes nostras innovamus, et earum tenores hic pro sufficienter expressis haberi volumus.

§ 4. Ut vero facilius commodiusque omnes possint ad Urbem hanc nostram frumenta bladaque libere convehere, eos, ut praefertur, dicta de causa ad Urbem accedentes, ab omni pedagio, gabella aut onere quocumque, pro dicti frumenti bladorumque comportatione, eximimus ac liberamus, immunesque et exemptos esse ac fore perpetuo declaramus.

Exemptio de ferentium blada ad Urbem a solutione vectigalium et aliorum onerum

§ 5. Mandantes omnibus tain universitatibus terrarum quam gubernatoribus, rectoribus aliisque dominis, nobis ac sanctae Sedi Apostolicae mediate vel immediate subiectis, quoquinque titulo vel dignitate praefulgeant, etiamsi S. R. E. cardinales existant, ne, praedictorum frumentorum aliorumque bladorum ad Urbem venientium occasione, quicquam solvi ab ipsis vectoribus faciant, aut quoquomo in civitatibus, terris ac locis regimi eorum subiectis dicta de causa solvi permittant aut patientur, sub poenis supradictis aliisque arbitrio nostro declarandis.

Prohibitio quidquam ab eis exigendi

§ 6. Volumus etiam quod venientes ea de causa ad Urbem, videlicet ad frumenta bladaque praedicta convehenda, tali omnino sint ab omnibus civilibus executionibus, tam pro eorum debitis, quam pro cameralibus quibuscumque exactiōnibus et repraesaliis quacumque de causa et contra quosecumque decretis seu decernendis. Irritum et inane decernentes quidquid contra et adversus praedictos seu eorum animalia et res, quas secundum praedicta de causa detulerint, tam in accedendo ad Urbem ibique commorando per biduum, ad effectum vendendi ea quae attulerint, quam etiam in redeundo ad eorum solitam habitationem, executum

Privilegium eorumdem ne molestantur pro eorum debitis, etiam cameralibus, veniendo, stando et redeundo ab Urbe

vel quoquomodo attentatum fuerit; inhibentes omnibus cuiuscumque generis executoribus seu Curiae ministris ne praedictos dicta de causa ad Urbem accedentes ibique, ut praefertur, commorantes seu inde descendentes molestare praesumant, sub poenis arbitrio praefecti annonae pro tempore inligendis.

§ 7. Eos etiam qui agriculturam ipsam, pro communi bono laudabiliter intra XL ab Urbe milliarium exercent, dignis favoribus et privilegiis prosequi volentes, tam messium quam seminum tempore, dum scilicet colligendo vel seminando tritico verisimiliter occupantur, ab omni supra dicta executione, etiamsi ex obligatione in forma Cameræ processerit, tutos omnino ac salvos fore et esse declaramus, dummodo aliunde quam ex agriculturæ fructibus solvere non possint.

Privilegium exercentium agriculturam ne molestantur pro debitis, dum colligunt frumenta

§ 8. Boves vero aratorios omniaque instrumenta ad agriculturam necessaria, non supradictis temporibus tantum, sed perpetuo, pro quavis civili obligatione, auferri aut alia ratione impediri prohibemus. Declarantes insuper in tacitis quibuscumque hypothecis, a quacumque, quavis de causa, inductis, praedictos boves aliaque instrumenta praedicta minime comprehensa fore; et in summa praedictis rebus agriculturæ inservientibus, tamquam commoditatis, immo necessitatis publicae, instrumentis, omnia privilegia concedentes, quae bonis dotalibus de iure concessa esse reperiuntur. Sicque per quoscumque iudices etc.; irritum et inane etc.

Boves aratorii etc. pro debitis capi non debent, et in tacitis hypothecis non comprehenduntur, et gaudent privilegiis bonorum dotatum

§ 9. Quae omnia, quo fidelius ab omnibus observentur, volumus dilectos filios nostros Ludovicum Simonetam, Marcum Antonium Amulium, et Vitellotum Vitellium, cameralium, S. R. E. cardinales, ea quae ipsorum gravitatem et virtutem decet diligentia curare. Dantes eis in premissis plenam et omnimodam facultatem et eam, quam nos ipsi habemus, potesta-

Executorum deputatio.

tem, pro praemissorum executione obser-
vantiaque, cum potestate declarandi et
decidendi si quid in praesenti nostra con-
stitutione, declaratione aut definitione
egere videbitur.

§ 10. Non obstantibus constitutionibus
Clausulae de-
rogatoriae. et ordinationibus apostolicis, neconon Ur-
bis, terrarum, oppidorum et villarum qua-
rumcumque, iuramento, confirmatione a-
postolica vel quavis firmitate alia robo-
ratis, statutis, consuetudinibus, reformationibus et decretis; privilegiis quoque
et indultis apostolicis, communitatibus,
universitatibus, baronibus ac aliis pre-
fatis a dicta Sede Apostolica vel a nobis
forsan concessis, quae eis, quoad premissa,
nolumus suffragari; neconon pactis et
conditionibus ac omnibus aliis, quae dicti
praedecessores voluerunt non obstarre,
contrariis quibuscumque.

§ 11. Ceterum, ne de praemissis queni-
Iussio publi-
candi. quam dubitare contingat, volumus quod
praesentium literarum tenor per omnia
loca publicari debeat, ipsaque literae sic
publicatae perinde arcent omnes quos
concernunt ac si singulis eorum personaliter
intimatae fuissent.

§ 12. Volumus antem quod praesentis
Sola signatu-
ra sufficit. nostri motus proprii sola signatura suffi-
ciat et ubique fidem faciat, in iudicio et
extra, quacumque regula seu constitutione
apostolica contraria non obstantibus.

Placet, motu proprio. M.

Die xi octobris MDLXVI admissa est haec
Admissio in
Cam. Apost. cedula motus proprii ex decreto Caienae
et registrata libro secundo signaturarii
sanctissimi domini nostri Papae apud me
notarium, folio cxm.

Hieronymus De Tarano.

Anno a nativitate Domini MDLXVI, ind. ix,
Publicatio die vero xx mensis octobris, pontificatus
sanctissimi patris et D. N. D. Pii Papæ V
anno 1, infrascriptae literae apostolicae
affixae fuerunt ac publicatae in acie Campi
Floræ, ac valvis Cancellariæ Apostolicæ, ut

moris est, per nos Franciscum Sottocasa
et Nicolauim de Matthaeis, cursores.

Philibertus Chappuis, magister cursorum.

Adm. die 11 octob. 1566, pontif. anno 1.

XXIX.

*Quod mulieres, etiam praetextu cuiusvis
privilegii, facultatis aut licentiae, ingredi
non possint (exceptis casibus hic
expressis) monasteria et claustra eius-
cumque Ordinis regularis.*

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Regularium personarum quae, relicto
saeculo, Dei se obsequio dedicarunt, pro
commisso nobis officio, quieti consulere
cupientes, ad ea removenda, quae religio-
sum earum propositum impedit possunt,
curam nostram libenter intendimus, ut
nulla re, que eas a divino cultu avocet, præ-
peditae, secundum Ordinum suorum regu-
laria instituta et decretum sacri Tridenti-
ni concilii, tranquillis mentibus gratum
Altissimo impendere possint famulatum.

§ 1. Quia igitur et Carthusiensium Ordini-
nis et aliorum regularem vitam professio-
rum quies non parum solet, sicut accep-
timus, perturbari, propterea quod mu-
lieres, modestiae matronalis oblita, domos
ac monasteria eorum, contra ipsorum in-
stituta, praetextu confessionalium aut al-
liarum literarum apostolicarum, ingredi
audeant, ipsis etiam abbatibus, praeposi-
tis, prioribus et aliis praesidentibus ali-
quando reculantibus et renitentibus, non
sine magna eorum molestia, nec sine gravi
aliquorum etiam offensione ac scandalo,
si quando admitti nimis facile videantur.

§ 2. Huic rei providere volentes, motu
proprio et certa scientia ac de apostolicæ
potestatis plenitudine, omnes et singulas
facultates ac licentias ingrediendi mona-
steria ac domos Carthusiensium et alio-

Exordium

Causa huius
constitutionis

Revocatio li-
centiarum

rum quorumenque regularium Ordinum, etiam Mendicantium, mulieribus, cuiuscumque status, gradus, ordinis, conditionis, et quaenamque dignitate ac praeminentia praeditis, etiam comitissis, marchionissis, ducissis, sub quibuscumque verborum tenoribus et formis, et cum quibuscumque, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque fortioribus, efficacioribus et insolitis clausulis, neenon irritantibus decretis, ab Apostolica Sede quomedocunque concessas, quarum tenores, perinde ac si de verbo ad verbum praesentibus insererentur, haberi volumus pro expressis, tenore praesentium, revocamus, et cassas, irritas et iuantes esse decernimus.

§ 3. Districte prohibentes mulieribus quidem praedictas facultates et licentias praetendentibus, sub excommunicationis latae sententiae poena, postquam harum literarum notitiam habuerint, a qua non possint, nisi a nobis aut Romano Pontifice, qui pro tempore fuerit, absolvit, praeterquam in mortis articulo, ne dictas domos et monasteria ingredi audeant.

§ 4. Ipsis vero monasteriorum et conventuum abbatibus, praepositis, prioribus et aliis praesidentibus, quocumque nomine vocentur, et eorum monachis, canonicis et fratribus, sive Mendicantibus sive non Mendicantibus, sub privationis officiorum, quae in praesentia obtinent, et inhabilitatis in posterum ad illa et alia omnia, et suspensionis a divinis ipso facto, sine alia declaratione, incurriendis poenis, ne eas introducere admittereve praesumant.

§ 5. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 6. Volumus autem et mandamus ut hae literae ad valvas basilicae Beati Petri apostolorum principis et in Cancellaria nostra, atque in aie Campi Florae de more publicentur.

§ 7. Quia vero difficile foret has literas

ad omnia loca deferri, volumus et declaramus ut earum exemplis et transumptis manuscriptis vel impressis, et manu alienius notarii publici subscriptis ac sigillo alicuius praelati munitis, par ubique fides habeatur, ac si praesentes exhibitae essent vel ostensae.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xxiv octobris, millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 24 octob. 1566, pontif. anno 1.

Sequitur declaratio constitutionis.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Decet Romanum Pontificem, certissimum mentis sua interpretem, si quandoquaque dubietatis in literis ab eo emanatis occurrit, sua declarationis oracula quamprimum explanare.

§ 1. Cum alias a nobis emanaverint quaedam literae in simili forma brevis sub die xxiv octobris MDCXVI, pontificatus nostri anno primo, in quibus mulieribus quibuscumque monasteriorum regularium ingressis, cum derogatoriis clausulis et irritantibus decretis, prohibetur, et alias prout in illis plenis continetur.

§ 2. Nos, intuitu et in favorem congregationis Montis Virginis, aliquas dubitationes, quae circa dictarum literarum et mentis nostrae intelligentiam oriri possent, elucidare et submoveare volentes, supplicationibus dictae congregationis, nobis super hoc humiliter porrectis, inclinati, apostolica auctoritate, tenore praesentium, dicimus et declaramus suisse et esse mentem et intentionem nostram quod dictae literae non solum comprehendent et comprehendant mulieres habere praetendentibus facultatem et indulta ingrediendi monasteria, sed etiam omnes et quascumque mulieres alias, tam in genere quam in specie.

*Prohibitio et
poena mulierum
ingredientium*

*Poena rei
gisorum et
admittentium*

*Clausulae de-
rogatoriae*

*In uscio publi-
candi*

*Transumpto-
rum fidet.*

*Hic Pontifex
edidit constitut.
praed.*

*Extensio di-
ctae prohibicio-
nis ad quas-
cumque mulie-
res.*

Declaratio e-
iusdem prohi-
bitionis.

§ 3. Significantes nihilominus, prout significamus, quod propter hoc et praedicationis nostras literas non intelleximus nec intelligimus quod mulieribus paecludeatur vel paecludatur aditus ad monasteria et loca regularia dictae congregationis ac eorum claustra, quando in eis missae et alia divina officia celebrantur, ac dum processiones fiunt, et quando Christi fidelium cadavera ibi sepeliuntur, ac etiam pro eis suffragia fiunt, sed libere perpetuo concedimus eisdem omnibus mulieribus facultatem ut ad illa loca dictae congregationis, in quibus dicta pia opera exercentur, cum aliis catholicis personis, accedere libere et licite possint et valeant.

Aha declara-
tio.

§ 4. Et similiter quod quando divinum verbum in claustris monasteriorum et regularium locorum congregationis huiusmodi proponitur, vel per aliam quamcumque causam tantus concursus populi fierit, quod commode ingredi non possint et egredi per portam ecclesiae, perpetuo concedimus ut dictae mulieres, una cum aliis saecularibus personis, possint ingredi et egredi per portam claustri monasteriorum et locorum regularium congregationis huiusmodi, dummodo recto tramite accendant ad portam qua exitur e monasterio; siveque volumus pariter et indulgemus.

Clausulae prae-
servativaes.

§ 5. Decernentes praesentes de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio, seu intentionis nostrae vel quovis alio defectu notari vel impugnari non posse; siveque in praenissis ab omnibus ceuseri; et ita per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, indicari et definiri debere; irritum quoque et inane, si securus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 6. Non obstantibus praemissis ac di-

Bull. Rom. Vol. VII. 62

ctis nostris literis, cum'inde secutis et Deregatio con-
tra iorum quibusvis aliis apostolicis, universalibus, provincialibus et synodalibus, et specialibus et generalibus constitutionibus et ordinationibus; nechon etiam monasteriorum et locorum praedictorum ac illorum Ordinum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboretis, statutis et consuetudinibus, et etiam novis reformationibus; privilegiis quoque, indultis et etiam aliis literis apostolicis, in genere vel in specie, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu proprio et consistorialiter ac alias quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis, quibus omnibus et singulis, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dimitiat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die decimasexta iulii, millesimo quingentesimo septagesimo, pontificatus nostri anno quinto.

XXX.

Concesso monasterio Ordinis Sancti Augustini in Urbe, sub invocatione Beatae Mariae Virginis Annuntiatae virginibus neophytis, moniales transferuntur ad praceptoriam S. Basillii Magni in regione Montium cum omnibus bonis etc.¹.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Sacrosanctae catholicae Ecclesiae, extra quam constitutis nulla aeternae salutis spes ostenditur, divino consilio praesidentes, inter ceteras gentes, quas cum maximo animi nostri dolore a vera religione alienas et in erroribus suis obstinatas in aeternum.

¹ Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Hebraeorum gens in suis erroribus obdurate,

nun exilium praecepites ferri videmus, hebraeorum gens et acerbissimum nobis dolorem infert et misericordiam commovet singularem, dum recolimus populum hunc, quem sibi Dominus prae ceteris omnibus elegerat, nunc a Domino pertinacissime dissidere et, in erroribus suis obstinatum, sibi damnationem perpetuam in-

Ex eam reducant ad viam veritatis adiutoria Pontifices

credulitatis merito comparasse. Neque sane quicquam praetermissimus, quantum quidem in uobis situm est, quod ad eos ab erroris sepulta in rectam aeternae salutis viam reducendos pertinere arbitremur.

§ 1. Itaque et alias et maxime postea-
quam ad summum apostolatus officiu-
m proiecti sumus, nunquam destitutus do-
cendo, hortando et monendo, commisi ut
eorum quamplurimos ad Christi fidem

Hoc praecepit curavit Pius

Nec frustra, cum multi con-
versi sint, ut neophitarum prae-
cipue dominus angusta iam si-
benignitate, labores nostri fuerunt, quando

et satis multi intrinque sexus sacro fonte regenerati, nonnulli etiam ex primariis, a nobis ipsis salutari aqua perfusi, christiana-
nam religionem suscepérunt, et alii quam-
plures eorum exemplum secuti, ad tantam multitudinem pervenerunt, ut iam amplissimum hospitale, quod felicis recordatio-
nis Paulus Papa tertius, praedecessor no-
ster, apud ecclesiam Sancti Ioannis de Mer-
cato, regionis Campitelli de Urbe, pro-
excipiendis et in catholica religione insti-
tuendis cathecumens et neophytis, erexit,
fere compleant, parumque inde remo-
tum neophitarum virginum monasterium Beatae Mariæ Annuntiatae, Ordinis fratrum Praedicatorum, sub Regula S. Augustini, iampridem angustum nimis reddatur.

§ 2. Quare nos, postquam in hanc cogi-
tationem incubuimus, qua ratione et sau-
ctionib[us] ipsis et aliis virginibus, quo,
annuite Deo, ex eo genere convertentur,
Religionemque huiusmodi profitebuntur,
quarum magnum in dies numerum con-
fluxurum speramus, de idoneo loco, ubi

omnes habitare valcant, provideri possit, nonnullis viris peritis;

tandem, diversarum aedium capacitate at-
que positione nobis proposita, quasdam sed minus idoneas etiam per nos ipsos in-
visimus, deinde venerabili fratri nostro Io-
anni Michaeli episcopo Sabinensi Saraceno,
hospitalis et monasterii praedictorum nec
non archiconfraternitatis ibidem institutae
protectori, et dilecto filio nostro Ioanni
tituli Sanctae Mariæ Transtyberini pres-
bytero de Montepolitano nuncupatis car-
inalibus, et aliis rerum usu peritis hanc
euram delegavimus, omnibusque Urbis
partibus magna cura perlustratis, nobis
denique relatum est ecclesiam et vetusta
aedificia praeeptoriae Sancti Basilii, re-
gionis Montium, hospitalis Sancti Ioannis
Hierosolymitani etiam de Urbe invenisse,
quae in dictarum sanctimonialium usus
commode aptari possent.

§ 3. Hac igitur nobis opportune oblata occasione, motu proprio et ex certa scien-
tia nostra, deque apostolicae potestatis plenitudine, unionem, annexionem et in-
corporationem seu quamecumque aliam appropriationem vel concessionem de di-
cta praeeptoria et ecclesia Sancti Basilii prioratus eiusdem Urbis hospitalis praedi-
cti Sancti Ioannis Hierosolymitani, etiam vigore stabilimentorum eiusdem hospita-
lis, ac privilegiorum et indultorum apo-
stolicorum illi concessorum, vel alias ac-
quaenamque auctoritate et ex quavis causa,
perpetuo vel ad tempus, factas, dilecti fi-
lii nostri Bernardi, tituli Sanctae Priscae presbyteri cardinalis de Salviatis nuncupati, qui dictum prioratum in titulum vel
commendam ex dispensatione apostolica obtinet, expresso ad hoc accidente con-
sensu, harum serie, dissolvimus; ac eam-
dem praeeptoriā, sive illa magistralis, sive alia camera sive membrum dicti prio-
ratus, sive etiam ut principale cum dicto prioratu coniunctim, ac per priorem hu-
iusmodi pro tempore existentem obtineri

Eadem col-
locat in praeeptoria S. Ba-
silii Magni, Ord.
S. Ioannis Hie-
rosolymitani, in
regione Mon-
tium;

Volens itaque monasterium B.
M. Virginis An-
nuntiatae ipsis
aptare, aliis sa-
ctimoniali trans-
ferendas de-
crevit, dato ad
hoc mandato

et possideri solitum, cum ecclesia sive
sacello eiusdem Sancti Basili, neenon pa-
latio, aedibus, viridariis, hortis, tabernis
et domunculis circum positis neenon gra-
nariis et emphytheuticis apothecis, ceteris-
que aedificiis, iuribus, etiam litigiosis, de-
volutis, iurisdictionibus, actionibus et per-
tinentiis suis ab ipsis prioratu et hospi-
tali Sancti Joannis Hierosolymitani dis-
membramus, dividimus et separamus, ac
int eadem praceptoriorum seu camera neenon
ecclesia Sancti Basili ordinem, statu-
m et essentiam ceteraque insignia dicti
hospitalis Sancti Joannis Hierosolymitani,
nomineque, titulum et denominationem
praceptoriorum ac magistralis seu alterius
camerae vel membrae perpetuo suppressi-
mus, extinguius et abolemus.

§ 4. Eamdemque praceptoriorum, cuis et
Praceptoriorum
suppressa eius
bona et redditus
sanctorum
adiecit; illi forsitan annexorum fructus, redditus et
proventus centum ducatorum auri de Ca-
mera, secundum communem estimatio-
nem, valorem annum, ut accepimus, non
excedunt, sive per dissolutionem huiusmo-
di, sive alio quovis modo et ex cuiusunque
persona vacet, una cum dicta ecclesia
Sancti Basili, neenon palatio, aedibus,
hortis, viridariis, tabernis, domunculis,
granariis, iurisdictionibus, actionibus, re-
bus et bonis ac omnibus iuribus, adhae-
reutiis, usibus et pertinentiis suis archi-
confraternitatis praedictae, ad dictarum
virginum usum, commodum perpetuo con-
cedimus et assignamus; ita quod licet
ex nomine Iohanni Michaeli episcopo ac pro-
tectori praedicto, neenon administratoribus
archiconfraternitatis corporalem posse-
sionem ecclesiae Sancti Basili, neenon
palatii, aedilium, hortorum, viridariorum,
aliarumque proprietatum, bonorum, re-
rum et iurium praedictorum, per se vel
alium seu alios, propria auctoritate, libere
apprehendere et perpetuo restringere, illo-
rumque fructus, redditus et proventus
in praedicti monasterii usus et utilitatem

convertere, cuivis licentia desuper mi-
nime requisita.

§ 5. Et nihilominus in dictis palatio et
aedibus aliud monasterium huiusmodi
virginum, sub dicta invocatione Beatae
Mariae Annuntiatae et eiusdem Ordinis
Praedicatorum, cum omnibus ad id requi-
sitis, perpetuo erigimus, et ad illud mo-
niales primodicti monasterii, cum sacra
et communis supellectile, ceterisque rebus
et bonis, neenon privilegiis, indulgentiis,
gratiis, concessionibus et indultis a
apostolicis, eis et eorum singulis quomodo
libet concessis, ita ut eadem illa habe-
ant, illisque ipsis potiantur, quae in pri-
modicto monasterio obtinebant, dicta
auctoritate, transferimus, illisque dictam
ecclesiam Sancti Basili pro ecclesia
secundodicti monasterii concedimus et
assignamus.

§ 6. Districtius inhibentes, in virtute sur-
etiae obedientiae, dilectis filiis magistro et
conventui dicti hospitalis Sancti Joannis
Hierosolymitani, et pro tempore existenti
priori prioratus Urbis ne, etiam quorum-
unque statutorum, stabilimentorum ac
privilegiorum praetextu vel alias quomo-
dounque, divisionem et alia praemissa,
directe vel indirecte, quovis quaesito co-
fore, indeant impugnare, seu eorum effe-
ctum alias quoquomodo impedire.

§ 7. Ac decerentes singula praemissa
nullo tempore de subreptionis vel obre-
ptionis seu nullitatis vitio, aut intentionis
nostrae vel alio quopiam defectu argui
vel notari; nec sub ipsis revocationibus,
resstitutionibus aut aliis contrariis dispo-
sitionibus, etiam ad magistri et conventus
seu prioris praedictorum instantiam, aut
etiam motu, scientia et potestatis plenit-
dine similibus, ac consistorialiter et ex
quibusvis causis pro tempore factis, com-
prehendi, sed semper ab ipsis excepta, et
quofies emanabunt, toties in pristinum
statum restituta et plenarie reintegrata

Huius monas-
terium Annun-
ciatae transfe-
rit;

Magistrum magi-
stro et priori
Urbis prohibet
quomodo super
hunc praedictum
moniles mole-
stant;

Huiusmodi ti-
teras nullo vito
notari posse ve-
tit;

esse et censeri, nec ipsos magistrum, conuentum aut priorem, etiam praetextu e-normissimae laesionis aut damni et incommodi sui hospitalis et prioratus, rescissionem praemissorum aut restitutionem in integrum vel reductionem ad terminos inris, seu quodcumque aliud iuris vel gratiae remedium, contra illa impetrare, seu etiam ab alio vel aliis impetratis, vel etiam motu et scientia similibus concessi, uti posse; siveque, in eisdem praemissis omnibus et singulis, per quosecumque iudices ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac S.R.E. cardinales, in quavis causa et instantia, sublata eis et eorum enilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et definiri debere; neconon irritum et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 8. Quocirca venerabilibus fratribus nostris archiepiscopo Theatiniensi, et Ame-

Exequentes
huiusmodi liti-
tarum deputati

riensi ac Narniensi episcopis, per apostolica scripta, motu simili, mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus corum, perse vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte Ioannis Michaelis episcopi ac protectoris, neconon administratorum et archiconfraternitatis praedictorum, vel alicuius eorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra praemissa omnia et singula firmiter observari; ipsosque omnes, quos eadem litterae concernunt, in futurum illis pacifice frui et gaudere, non permittentes eorum quempiam per quosecumque, quavis auctoritate fungentes, desuper quomodo libet indebet molestari; contradicentes quoslibet et rebelles per censuras et poenas ecclesiasticas, ac etiam pecunia-

rias, eorum arbitrio moderandas, aliaque opportuna iuris remedia, appellatione postposita, compescendo; legitimisque super his habendis servatis processibus, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 9. Non obstantibus nostra per quam contraria quae-
dudum inter alia volumus quod semper cumque tollit.

in unionibus commissio fieret ad partes, vocatis quorum interesset; ac Lateranensis concilii novissime celebrati, uniones perpetnas, nisi in casibus a iure permissis, fieri prohibentis; nee non piac memoriae Bonifacii Papae oetavi, etiam praedecessoris nostri, quibus cayetur ne Mendicantes ad nova loca transire, aut illa recipere praesumant quoquo modo, sine speciali dictae Sedis licentia, de prohibitione huiusmodi mentionem faciente, et ne quis extra suam civitatem vel dioecesim, nisi in certis exceptis casibus, et in illis ultra unam diactam a fine suea dioecesis ad indicem evocetur, seu ne iudices a Sede predicta deputati contra quosecumque procedere, aut alii vel aliis vices suas committere praesumant; et in concilio generali edita de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis, auctoritate praesentium, ad iudicium non trahatur, aliisque apostolicis constitutionibus; ac hospitalis S. Joannis Hierosolimitani et prioratus praedictorum, iuramento, confirmatione apostolicae vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, stabilimentis, usibus et naturis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, illis neconon praedictis magistro, conuentui et priori, ac quibusvis aliis superioribus, personis et locis, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros, qui ab ipsis hospitalis institutione inensque fuerunt, ac nos et Sedem Apostolicam contra huiusmodi alie-

nationes et dismemberationes, etiam cum decreto quod illae ex quavis causa factae nullis temporibus subsistere possint, sed res et bona semper unita, ut prius, censeantur, et suam pristinam naturam sificantur, nec unquam aliis consolidari, aut in alios usus converti, sed ad ius et proprietatem quoconque tempore revocari valeant, et alias sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliquisque efficacioribus, efficacissimis et insolitis clausulis, neconon irritantibus et aliis decretis, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, neconon consistorialiter, ac consideratione, intuitu, contemplatione vel ad instantiam imperatoris, regum, ducum et aliorum principum, aut etiam nullius instantiam, ac pro conservatione religionis christiana, quoiescumque concessis, confirmatis et innovatis, etiam in eis ac praedictis stabilimentis caveatur expresse quod illis etiam per quascumque literas apostolicas, etiam quasvis clausulas generales vel speciales, etiam derogatoriaum derogatorias, districtiores et insolitas, et etiam irritantia decreta, sub quaenamque verborum expressione, in se continentes, nullatenus derogari posse, nec derogatum censerit, nisi tenor illarum de verbo ad verbum, nihil omissio, insertus, ac huiusmodi derogationes consistorialiter factae, et per trias distinctas literas, enundem tenorem continent, tribus similiter distinctis vicibus, magistro et conventui praedictis legitime intimatae et insinuatae fuerint, et ipsorum magistri, conventus ad id expressus accesserit assensus, et aliter fietae minime suffragentur, nec magister et conventus praedicti ad parendum literis derogatoriis huiusmodi et decretis desper illis processibus, ac illorum executoribus et subexecutoribus, eorumque mandatis et monitionibus teneantur, sed literarum hu-

iusmodi exceptionem omnino impedire, nec, ratione resistantiae huiusmodi, censuris ecclesiasticis, per eosdem executores et subexecutores lati, innodari possint. Quibus omnibus, etiamsi, pro illorum sufficienti derogatione, de ipsis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda fore, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Aut si aliqui, super promissionibus sibi faciendis de praecoptoriis huiusmodi, speciales, vel aliis beneficiis ecclesiasticis in dicta Urbe, generales dictae Sedis vel legatorum eius literas impetraverint, etiam si per eas ad inhibitionem, reservationem et decretum vel alias quomodolibet sit processum, quas quidem literas et processus habitos per easdem et inde secuta quaecumque ad dictam praecoptoriam volumus non extendi, sed nullum per hoc eis, quoad assecutionem beneficiorum aliorum, praecuditum generari; seu si magistro et conventui praedictis vel quibusvis aliis, communiter aut divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint, per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem; et quibuslibet aliis privilegiis, indultis et literis apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcumque tenorum existant, per quae, praesentibus non expressa, vel totaliter non inserta, effectus earum impediiri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis te-

noribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris literis mentio specialis.

§ 10. Nulli ergo omnino hominum licet etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, tertio kalendas decembris, pontificatus nostri anno i.

Dat. die 29 novemb. 1566, pontif. anno i

XXXI.

De reformatiis Hispaniarum coenobitis.¹

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Maxime cuperemus eos, qui, religiosam vitam profisi, divino se cultui dedicarunt, ita vivere ut eorum Religio immaculatum decorum summum obtineret, et ex illorum vitae ac morum honestate bonisque operibus coelestis glorificaretur Pater; sed quia multi a fundatorum Ordinis sui institutis nimis impridem aberrant, ipsos auctores et Ordinem moribus suis non parum dedecorantes, cogit nos zelus domini Domini, eorum irreligiosae vitae atque licentiae, quandoquidem ipsimodum eius nullum faciunt, fine imponere.

§ 1. Non sine magna sane animi molestia nobis innotuit fratres Ordinis Sancti Francisci Conventuales, in diversis Hispaniae partibus et provinciis constitutos, professionis et salutis suae immemores, et privilegiis ab Apostolicae Sedis benignitate impetratis abutentes, vitam ab institutis fundatoris et patris sui Seraphici admodum discrepantem ac remotam ducere, et pravis suis exemplis quamplurimos Christi fideles pusillos non mediocreiter offendere. Cum igitur tam grave tamque inveteratum scandalum, divini

¹ Ex boll. Ord. fratrum Praedicat., tom. v, pag. 446, in quo ita inscribitur haec constitutio, quae in romana editione hunc profecto parum accuratum titulum habebat, *De reformatiis coenobitis fratrum Ordinis Praedicatorum in Hispanis* (R. T.).

honoris et salutis animarum causa, pro commisso nobis officio, tollere statuerimus, piis etiam ad hoc adducti precibus carissimi in Christo filii nostri Philippi Hispaniarum regis catholici, religiosissimi principis, non immerito videlicet timentis ne qui pro populo apud Deum intercessores esse debent, nimia sua vivendi licentia, Illius iram acerius provocent, universis et singulis venerabilibus fratribus archiepiscopis et episcopis, per Hispaniam constitutis, in virtute sanctae obedientiae, praesentium tenore, committimus atque mandamus ut quisquis eorum in civitate vel dioecesi sua habet dominum vel dominus fratrum Minorum Conventualium, is, Dei tantum omnipotentis honorem ante oculos propositum habens, assumptis secum de Ordine fratrum Minorum de Observantia ministro provinciali eius provinciae, in qua illi fratres consistunt, et aliquo praeterea eiusdem Ordinis Observantium, quem ipse minister provincialis idoneum duxerit, accedat ad dominum seu domos singulas, si plures sint, dictorum fratrum Conventualium, in eisque conventibus, ex auctoritate Sedis Apostolicae, cuius vices in hoc negotio ei, tenore praesentium, erogamus, aboleat penitus, et in perpetuum tollat atque extinguat formam vivendi conventualium, usque fratres ad eandem vivendi formam eademque instituta redigat, quae fratres Minores de Observantia seu de Familia vocati observant, et eorum ecclesias ac domos Ordini fratrum Minorum de Observantia assignet perpetuo habendas, atque in eas domos alios fratres de conventibus fratrum eiusdem Ordinis de Observantia, quos et quo sibi visum fuerit, de illorum duorum fratrum sibi assistantium consilio, transferat, et ex ipsis guardianum atque alias officiales, ad eum conventum regendum et gubernandum idoneos, auctoritate nostra deputet atque constituat; ipsos vero fratres Conventuales,

aliorum fratrum Minorum de Observantia consortio aggregatos atque unitos, ex domibus, in quibus antea vitam conventualem egerant, translatos, per conventus fratrum Minorum de Observantia distribuat, ut posthac eiusdem ipsi quoque Observantium Ordinis et appellantur et sint, sub eiusdem ministri generalis obedientia atque regimine. Quae autem de fratribus Conventualibus Ordinis Sancti Francisci ad vitae regularis observantiam reducendis mandavimus, eadem, propter easdem causas, et ad eadem tollenda offendicula et scandala, de fratribus in Hispania consistentibus, aliorum quoque Ordinum quorumcumque Conventualibus, ad vitae regularis observantiam reducendis, eadem auctoritate, eisdem venerabilibus fratribus mandamus, velut Canonorum Regulare, Sancti Benedicti, Cisterciensis, Predicatorum, Eremitarum Sancti Augustini, Carmelitarum et aliorum quorumvis Ordinum, ex quibus tamen, praeter fratres Conventuales, sint quoque aliqui eiusdem Ordinis in Hispania Observantes. Ad eam formam omnes eiusdem Ordinis, qui ad hoc tempus Conventuales fuerant, suscipiendam et observandam, iuxta sua cuiusque Ordinis regularia instituta et sacri concilii Tridentini decreta, redigi et ad alios conventus transferri, eodemque modo ut de domibus et ecclesiis fratrum Minorum Conventualium diximus, ipsorum quoque domos et ecclesias fratribus, una cum bonis omnibus eiusdem Ordinis, Observantibus assignari volumus. De fratribus vero illorum Ordinum, quorum nulli usquam conventus sunt qui vitam regularem observent, sed omnes tantum Conventuales sunt, quemadmodum ipsi quoque reformati, et ad quam vivendi in communi formam sint reducendi, aliis literis statuemus. Si qui autem de fratribus Conventualibus ad regularis vitae Observantiam reduci se pertinaciter recusa-

verint, eos in carcerebus, donec ad cordeant, sub fida custodia retineri mandamus. Ne autem ipsorum fratrum Conventualium excessus et delicta remaneant impunita, in eos procedendi, et proculparum atque excessum magnitudine; animadvertendi; et si quorum delicta adeo gravia fuerint ut, si luci essent, ultimo fuerint supplicio puniendi, ad triremes eos dammandi, si modo aetas et vires illi labori aptae sint; sin minus, in perpetuum carcere, ad agendum poenitentiam, relegandi; excessus vero minus graves, nec poenam capitis meritos, secundum canonicas sanctiones, seu archiepiscopi episcopive, ad quem id spectabit, et provincialis atque illi adiuncti fratris arbitrio, puniendi; bona praeterea quaecunque, mobilia et immobilia, tam quae dominus eorum in communi possident, quam fratrum Conventualium antea propria, ex consuetudine, vel forsan ex aliquo obreptito vel subreptito privilegio et dispensatione apostolica eis obtinere concessasive permitta, vel ex ipsorum industria acquisita, vel ex parentum successione, aut ab aliis relicita, legata donatave, ab eis, tali quoad usum et possessionem, quam quoad proprietatem attinet, in perpetuum abdicandi; de conventibus, etiam fratrum regularis observantiae, uno vel pluribus, alios in huiusmodi conventus, de ipsorum fratrum assistentium consilio, transferendi; omnia denique, quae vel ad abolendam vitam conventualem, et vitae regularis Observantiam loco eius introducendam, vel ad inquirendam criminum veritatem fuerint necessaria quoquo modo aut opportuna, agendi, faciendi et exequendi ipsis venerabilibus fratribus, una cum dictis provinciali et eius socio, sicut dictum est, plenam et liberam, auctoritate apostolica, damus atque concedimus potestatem. Quod si qui vel ipsorum fratrum Conventualium vel aliorum Ordinum prae-

dictorum ad alium Ordinem regularis observantiae transferri maluerint, id eis permitte volumus, dummodo ad Regulam transeant arctiorem. De bonis autem ipsorum fratrum Conventualium, mobilibus et immobilibus, et de omnibus huiusmodi conventuum redditibus, ipsos venerabiles fratres nostros, ad quos pertinebit, ita, de consilio provincialis et socii eius sibi assistentium, disponere volumus, ut fratribus regularis observantiae illuc introducendis de supellectili et aliis rebus victui eorum aut divino cultui et reparationi ecclesiarum ac domorum necessariis per ipsos provideatur. Quae vero ultra huiusmodi sumptus superfluerint, ea singulis in locis apud idoneas personas deponi volumus et sequestrari, fideliter conservanda, ac postea Sedem Apostolicam consuli, in quorum usus ea converti debeant. Contradictores et omnes, qui ipsis fratribus Conventualibus, ad impediendam reductionem huiusmodi, consilium, auxilium vel favorem praestare ausi fuerint, per censuras ecclesiasticas et alia iuris ac facti remedia opportuna, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam, si opus fuerit, brachii saecularis auxilio.

§ 2. Non obstantibus quibuscumque apostolicis, et inter ceteras felicis recordationis Sixti IV et Leonis X, praedecessorum nostrorum, etiam *Mare Magnum* appellatis; ac in generalibus, provincialibus synodalibusve conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus; statutisque et consuetudinibus ipsorum Ordinum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis; privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis dictis Ordinibus, neconon eorum superioribus, quoquam nomine vocentur, conventibus et personis, sub quacumque verborum forma et cum quibuscumque decreteris et clausulis, quantumvis efficacibus et in-

solutis, etiam derogatoriarum derogatoriis, quomodolibet concessis, approbatis et innovatis ac saepius confirmatis.

§ 3. Quibus omnibus, etiamsi de eis corumque totis tenoribus specialis, expressa, individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales eamdem vim habentes, esset mentio facienda, eorum tenores, perinde ac si praesentibus inserti fuissent, pro expressis habentes, auctoritate apostolica, specialiter et expresse pro hac vice dumtaxat derogamus.

§ 4. Omniaque, quae supradictam reductionem fratrum Conventualium, ac vitae regularis observantiam, seu harum literarum executionem quovis modo impeditre possint, concessa hactenus atque edita, revocamus et annullamus.

§ 5. Quia vero difficile foret praesentes literas ad omnium, quorum opus fuerit, pervenire notitiam, transumptis earum, manu alicuius notarii publici subscriptis vel impressis, sigillo alienis personae in dignitate ecclesiastica constitutae mutantis, eandem fidem ubique haberi volumus atque decernimus, ac si originales literae exhibitae essent vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die secunda decembris MDLXVI, pontificatus nostri anno 1.

Dat. die 2 decemb. 1566, pontif. anno 1.

Sequitur eidem super hac re 4.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Gum, gravissimis de causis, pastoralis officii cura animum nostrum stimulante, ac pie nos etiam hortante carissimo in Christo filio nostro Philippo Hispaniarum rege catholico, fratres Ordinis Minorum et aliorum Ordinum Conventuales in Hispania consistentes, ad vitae regularis observantiam, secundum sua cuiusque Ordinis

¹ Ex bull. Ord. fratrum Praedicator., tom. v, pag. 448.

Clausulae preservatiae.

Clausulae de rogatariae.

Transumptorum fides.

*Obstantium
derogatio*

instituta, reducendos esse statuerimus per ordinarios locorum, de consilio provincialis eiusque provinciae et alterius fratris ab ipso provinciali assumendi, sicut in literis nostris, super ea reductione confessis, plenius continetur, volentes bono quoque regimini monialium in Hispania consistentium, quae per fratres Minorum Conventuales gubernari antea solebant, providere, et quae in quoque earum conuentu corrigenda et reformanda sint, corrigi ac reformari, praeter illa, quae super clausura et reformatione generali cunctarum monialium, per literas nostras sub plumbo antea editas salubriter constituiimus, venerabilibus fratribus Hispaniae archiepiscopis et episcopis, in quorum civitatibus et dioecesibus conventus sunt monialium, quae per fratres Ordinis Minorum Conventualium antea regi consueverunt, tenore praesentium mandamus atque in virtute sanctae obedientiae committimus ut, assumpto quisque eorum ministro provinciali fratrum Minorum de Observantia sive Familia et altero fratre, quem minister elegerit, ad earum domum seu domos personaliter accedens et Deum tantum prae oculis habens, auctoritate Sedis Apostolicae eas visitet et, de consilio fratrum sibi assistentium, tam in capite quam in membris reformat, atque ad regularis vitae observantiam, iuxta fratum Ordinis Sancti Francisci de Observantia instituta, reducat, easque in perpetuum curae regiminique committat fratrum Minorum de Observantia. Item vero de monialibus Conventualibus aliorum Ordinum quorumcumque in Hispania itidem consistentibus, et per fratres Conventuales antea regi solitis, quod ad reformationem et curam ac regimen earum pertinet, ab ordinariis locorum fieri statuimus atque mandamus; ipsis ordinariis omnia quae ad talēm visitationem, reformationem et reductionem faciendam

necessaria aut quomodolibet opportuna erunt, agendi, faciendi et exequendi plenam tribuentes et liberam, auctoritate apostolica, tenore praesentium, potestatem; contradictores et rebelles per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 1. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutis et consuetudinibus, etiam per Sedem Apostolicam approbatis et confirmatis; privilegiis quoque et indultis, etiam in fundatione et institutione, monasteriis vel donibus et monialibus, sub quibuscumque verborum formis et clausulis, irritantibus aliisve decretis quibuslibet concessis, confirmatis ac saepius etiam innovatis. Quibus omnibus, etiam si de illis eorumque tenoribus totis specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales eamdem viu habentes, esset mentio facienda, tenores huiusmodi pro sufficenter expressis habentes, perinde ac si de verbo ad verbum praesentibus inserti essent, quod ad hanc litterarum executionem tantum attinet, derogamus; aut si aliquibus ab eadem Sede communiter vel divisim indulsum sit ne interdici suspendive possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Quia vero difficile foret praesentes literas ad omnium notitiam pervenire, volumus ut transumptis eam, manu alicuius publici notarii subscriptis, vel impressis, et sigillo alienius praelati immisis, eadem fides ubique habeatur, ac si originales literae exhibitae essent vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XII decembris MDCXVI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 12 decemb. 1566, pontif. anno I.

XXXII.

De veritate exprimenda a procuratoribus

*S. Poenitentiariae, in dispensationibus matrimonialibus ceterisque gratiis apostolicis, sub poena falsi*¹.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Causae con-
stitutionis.

Cum, sicut acceperimus, nonnulli, suae conscientiae prodigi, ac propriae salutis immemores, ut facilius a nobis et Sede Apostolica dispensationes matrimoniales et alias gratias et concessiones obtineant, gradus consanguinitatis vel affinitatis aut cognationis spiritualis, ac scientiam illorum aliter quam eis a principio ab ipsis partibus significatum vel narratum fuerit, exponunt; et si matrimonia huiusmodi adhuc contracta non fuerint, pro contractis narrant, ac alias diversimode veram facti speciem, tam in ipsis dispensationibus matrimonialibus, quam pro aliis quibuscumque gratiis et concessionibus obtinendis immutent; ac propterea cum non solum in impetrationibus huiusmodi falsitas narretur, verum etiam in partibus plerumque, pro verificatione gratiarum huiusmodi, veritas immutetur et falsitas committatur.

Ventas ex-
primatur sub
poena falsi

§ 1. Nos igitur, huiusmodi abusibus et erroribus obviare cupientes, motu proprio etc., omnes et singulos procuratores, tam officii sacrae Poenitentiariae seu contradictarum, quam alias quoscumque sollicitatores et scriptores, quos copistas vocant, qui veritatem facti a narratione, quam ab ipsis partibus habuerunt, quo ad substantialia et qualitates necessario exprimendas diversam faciunt, seu quoquomodo intervertunt aut immutant, depravant, et per subreptionem et obreptionem

¹ Alias poenas habes infra in const. *In omnibus*, ubi agitor de reformatione Poenitentiariae. De materia autem huiusmodi dispensationum vide infra in const. *Ad Romanum*, ubi notabo.

nem gratias a nobis extorquent, poenam falsi incurtere, et ea puniri omnino debere decernimus et declaramus.

§ 2. Mandantes propterea almae Urbis gubernatori, Camerae Apostolicae auditori et vicario, quatenus in praemissis reos et culpabiles repertos poena falsi, ut praemittitur, puniant, cum potestate citandi, etiam per edictum, constito sumarie de non tuto accessu, aliaque dicensi et faciendi in praemissis necessaria seu quomodolibet opportuna.

§ 3. Non obstantibus praemissis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis nequaquam obstantibus; irritum quoque et inane etc., dicique etc., iudicari et diffiniri debere, sublata etc., decernentes.

§ 4. Et quod praesentis motus proprii, et absque data et registratura, sola signatura sufficiat et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, regula contraria non obstante.

§ 5. Eiusque transumptis, manu aliquius notarii publici subscriptis et sigillo aliquius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibeat, quae praesentibus adhiceretur, si forent exhibitae vel ostensae.

§ 6. Quodque Camerae et Cancellariae Apostolicae ac Audientiae causarum Palatii Apostolici valvis et in acie Campi Florae, dimissis inibi copiis affixis, omnes ita afficiant et aretent ac si illis personaliter intimatae fuissent.

Placet, motu proprio. M.

Die v decembris MDLXVI suprascriptae literae apostolicae affixa et publicatae fuerunt in locis suprascriptis, dimissis in eisdem locis copiis affixis, per me Nicolaum de Mattheis, cursorem.

Io. Guerardi, magister cursorum.

Publ. die 5 decemb. 1566, pontif. anno 1.

XXXIII.

Declaratio quod sententiae in favorem reorum de haeresi inquisitorum a quibuscumque iudicibus contra stilum vel dispositiōem iurisdictionis Officii sanctissimae Inquisitionis latae et ferendae, non transierint nec transeant in rem iudicatam; et iurisdictione cardinalium inquisitorum ipsas causas revendendi; et confirmatio constitutionis Pauli quarti editae contra haereticos¹.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Inter multiplices curas, quae animum nostrum assidue pulsant, illa in primis existens, inquisitor suit, et abusus hic de scriptos excni- re cognovit.

Inter multiplices curas, quae animum nostrum assidue pulsant, illa in primis existens, inquisitor suit, et abusus hic de scriptos excni- re cognovit.

est, prout esse debet, ut Ecclesia Dei, nobis ex alto commissa, purgatis, immo, quantum fieri potest, procul exterminatis omnibus haeresibus et pravis erronearum opinionum dogmatibus, tuto militare, et tamquam navis in tranquillo mari, sedatis omnibus tempestatum fluctibus et procellis, secure navigare et ad optatum salutis portum pervenire possit. Cum itaque nos dum in minoribus constituti sanctissimi Officii Romanae et universalis contra haereticam pravitatem Inquisitionis negocia pertractaremus, tandem ex longo usu atque experientia rerum magistra cognoverimus quod multi rei delati, et in praedicto sanctissimo Officio seu alibi coram locorum ordinariis et haereticae pravitatis inquisitoribus processati, ac de haeretica pravitate inquisiti falsos testes ad eorum defensam examinari faciendo, ac compurgatorum, de eorum vita et doctrina minime informatorum opera et testimonio se invantibus, ac diversis aliis illicitis modis excogitatisque dolosis excusationibus et malitiis, praedictum sacrum Officium sanctissimae Inquisitionis ceterosque iudices²; plures etiam, velutini innocentes, diffi-

nitas a praedictis processibus et inquisitionibus absolvitorias, et, praecedente canonica purgatione, eorum assertae honae et catholicae fidei vitae et doctrinae declaratorias sententias seu decreta ab eodem sanctissimo Officio aliquis locorum ordinariis sive delegatis et inquisitoribus, ac etiam Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris obtinuerunt seu extorse- runt, quas sententias et decreta praefati Romani Pontifices, etiam cum perpetui silentii impositione, ac inhibitione ne dictum sanctissimum Officium aut alii inquisitores ad ulteriora procedere possent seu deberent, necnon etiam cum causarum avocatione ad solum Romanum Pontificem, sub cuius protectione submittebantur, aliquisque derogatoriarum derogatoriis et efficacissimis clausulis, ac etiam irritantibus et aliis deeretis, etiam in forma gratiosa, ampliando, per varios et varias eorum motus proprios, ac etiam sub plumbo vel annulo Piscatoris expeditas literas, etiam in consistorio seu consistorialiter emanatas, confirmarunt. Unde eveniebat quod praedicti rei inquisiti, sub velamine et tutamine praedictarum sententiarum, declarationum et literarum apostolicarum, et praesertim vigore clausulae inhibitoriae contra inquisidores factae, confidentes, clam, et etiam aliquando palam, in antiquis eorum erroribus contra fidem catholicam perseverando, nunquam ad gremium Ecclesiae vere redibant, immo cum aliis secure et tamquam catholici conversando, eorumdem aliorum animos corrumpere et inficere, ac in suas haereticas opiniones trahere de facili potuerunt, in totius reipublicae christianaem non modicum scandalum et praeiudicium, praedictorumque delatorum animarum perniciem et iacturam.

§ 1. Nos, huic scandalo adeo periculosum et contagioso obviare, dictarumque animalium saluti consulere et providere, om-

1 Haec bulla Pauli IV, *Cum ex*, est in tom. vi, pag. 531.

2 Deest forte *deceperunt*, aut quid simile (R. T.).

Et ideo reducit ad terminos juris quascumque literas apo-

stolicas in causis haeresis emanatas, et revocatae easdem quatenus sint contrariae dispositiones, iurisdictioni ac stilo Inquisitoris, et declarat quod sententia reorum inquisitorum faciat contra dictum stilum et dispositionem datae et ferendae nunquam transeat in iudicatum.

nemque iurisperitorum dubietatem et altercationem, ac quaecumque impedimenta et obstacula, propter quae sancta Inquisitione sitio haereticae pravitatis quomodo cumque et qualitercumque impediretur vel retardaretur, tollere volentes, motu similiter ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, in primis omnes et singulas ac quaecumque literas apostolicas, sub quacumque verborum forma, etiam in praedictis ac quibusvis aliis causis haeresis, etiam motu proprio etc. ac etiam consistorialiter etc. et alias quomodolibet emanatas, neconon etiam desuper signatas motuum propriorum et alias cedulas quaslibet, ad ius et iustitiam ac iuris terminos reducentes; neconon fisco praedicti sancti Officii Inquisitionis et aliorum ordinariorum et delegatorum iudicium adversus praedictas literas, ac etiam derogatoriarum derogatorias, aliasque clausulas quaslibet os operientes, et quatenus iurisdictioni, dispositioni vel stylo dicti officii sint contrariae, illas penitus et perpetuo revocantes, hac nostra perpetua perpetuoque valitura universali constitutione, omnes et singulas et quaecumque, etiam ex capite assertae innocentiae absolutorias, vel etiam, praecedente canonica purgatione, sub quacumque verborum forma declaratorias sententias, etiam distinctivas, et decreta in eorumdem reorum inquisitorum et delatorum favorem per praedictum sanetissimum Officium aliosque indices ordinarios et delegatos, ac etiam Romanos Pontifices latus et lata, aut in futurum, per nos et successores nostros Romanos Pontifices pro tempore existentes ferendas et ferenda, numquam fecisse nec in futurum posse facere transitum in rem indicatam, apostolica auctoritate declaramus, decernimus, statuimus et ordinamus.

§ 2. Praefatisque sententiis et decretis, et quacumque per literas apostolicas,

etiam in forma gratiosa, etiam iteratis vicibus, ac etiam a pluribus Romanis Pontificibus emanatis, confirmatis vel confirmandis, cum praedictis vel aliis quibuscumque, etiam derogatoriarum derogatorias, ac etiam irritantibus aliisque clausulis et decretis, neconon inhibitionibus, ac etiam canoniceis sanctionibus, quorum omnium et singulorum aliorumque praemissorum et inde secutorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus haberi volumus pro expressis ac totaliter insertis, ceterisque in contrarium facientibus quibuscumque non obstantibus, per praedictum sanctum Officium sanctae Inquisitionis, ac dilectos filios modernos et pro tempore existentes sanctae Romanae Ecclesiae cardinales haereticae pravitatis inquisidores et super dieto Officio nunc et pro tempore deputatos, contra eosdem et reos, delatos et inquisitos, etiam si fuerint et sint episcopi, archiepiscopi, patriarchae, primates, eiusdem sanctae Romanae Ecclesiae cardinales legati, etiam de latere, comites, barones, marchiones, duces, reges et imperatores, tam de antiquis quam noviter, etiam super eisdem articulis, receptis vel recipiendis testibus aliisque argumentis, probationibus et indiciis, iuxta facultates eisdem cardinalibus inquisitoribus per nos et quoscumque praedecessores et successores nostros Romanos Pontifices pro tempore existentes ac Sedem Apostolicam quomodolibet concessas et datas, ac in futurum respective dandas et concedendas, denuo inquiriri et procedi posse et debere, etiam in omnibus et per omnia, perinde ac si praedictae sententiae, decreti et literae apostolicae ac etiam canonicae purgationes in praedictorum reorum delatorum et inquisitorum, etiam episcoporum, archiepiscoporum, patriarcharum, primatum, cardinalium, legatorum, comitum, baronum, marchionum,

Facultas inquisitorum gener, revidendi causas, non obstantibus sententiis a Sede Apostolica confirmatis.

ducum, regum et imperatorum favorem, non emanassent, novis praesertim supervenientibus indiciis eiusdem vel alterius speciei haeresis, tempus praeteritum etiam respicientis, vel ubi appareret per aliena indicia quod illicitis modis prius ipse delatus vel inquisitus fuisset absolutus, eadem apostolica auctoritate volumus pariter et mandamus. Concedentes eisdem cardinalibus inquisitoribus et super dicto sacrosanctissimae Inquisitionis Officio nunc et pro tempore deputatis plenam, liberam, amplam et omniudem faciliatem, potestatem et auctoritatem causas huiusmodi, etiam auctoritate oecumenici universalis concilii Tridentini decisas, revidendi, ac in statu et terminis, in quibus ante praedictas sententias et decreta ac etiam canonicas purgationes quonodolibet reperiebantur, reassunendi fineque debito terminandi, prout in aliis causis pendentibus indecisis per eosdem cardinales inquisidores, iuxta eorum facultates, fierique potest et consuevit.

§ 3. Et insuper, vestigiis felicis recordationis Pauli Papae IV, praedecessoris nostri, inhaerendo, constitutionem alias contra haereticos et schismaticos per eundem Paulum praedecessorem, sub data videlicet Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo quinquagesimo octavo, quintodecimo kalendas martii, pontificatus sui anno iv, editam, tenore praesentium renovamus et etiam confirmamus, illamque inviolabiliter et ad unguem observari volumus et mandamus, iuxta illius seriem atque tenorem.

§ 4. Et sic in omnibus et singulis subpraedictis censeri, ac ita per praedictos et quoscumque iudices etc., sublata etc., iudicari etc. debere; irritum etc. perpetuo decernimus et declaramus.

§ 5. Non obstantibus praemissis ac regula nostra de non tollendo iure quaesito

et quibusvis aliis apostolicis, universalibus, provincialibus et synodalibus constitutionibus, ordinationibus, ne non iuramento etc. roboratis, statutis etc.; privilegiis quoque, indultis et praedictis ac aliis literis et etiam motibus propriis quibus habet, etiam praefatis reis et inquisitis, etiam episcopis etc. ac imperatoribus, etiam absolutis, et quibusvis aliis personis, in genere vel in specie, sub quibuscumque tenoribus etc., ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque clausulis, ac etiam irritantibus et aliis decretis, ac etiam poenalibus inhibitionibus, etiam motu proprio etc. ac consistorialiter etc. et alias in contrarium quomodolibet concessis etc. in posternumque concedendis etc. Quibus omnibus, etiam si de illis etc., eorum tenores etc., latissime hac vice derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis.

Fiat, motu proprio. M.

§ 6. Et cum absolutione a censuris, ad effectum etc., et de reductione etc., revocatione, singulis declaratione, decretis, statuto, ordinatione, voluntatibus, mandatis, concessione, revocatione, confirmatione, derogatione aliisque praemissis, ut supra in forma gratiosa perpetuo et ad perpetuam rei memoriam.

§ 7. Et quod postquam praesentes seu desuper forsitan conficienda literae, per aliquem vel alios ex cursoribus nostris in basilicae Principis Apostolorum de Urbe et Cancellariae Apostolicae valvis ac aie Campi Florae affixa et publicatae fuerint, omnes praedictos, etiam episcopos etc. ac imperatores et alios quorum interest, affliciant et arcent, perinde ac si eis personaliter intimatae et insinuatae fuissent; ac vim et efficaciam solemnis, personalis, validae et peremptoriae motionis et citationis habere, omnesque ligare habeant.

§ 8. Et quod praesentis nostri motus

Clausulae de-
rogatoriae.

Repetitio clau-
sularum.

Forma et ef-
fectus publica-
tionis.

Sola sufficit
signature.

proprii sola signatura sufficiat et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, regula contraria non obstante. Et nihilominus, si videbitur, literae desuper, etiam per breve nostrum aut officium contradictarum, simul vel ad partem, expediri possint.

**Transumpto-
rum fides.** § 9. Et quod praesentium seu desuper confiendarum literarum transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae, aut curiae ecclesiasticae munitis, eadem prorsus fides adhibeat, quae ipsis originalibus adhiberetur, si exhibit forent vel ostensae.

Fiat, motu proprio. M.

Datum Romae apud S. Petrum, xi kalendas ianuarii, anno i.

Publicatio. Anno a nativitate Domini MDLXVI, inductione ix, die vero Inuae, xxx mensis decembris, pontificatus sanctissimi in Christo patris et D. N. D. Pii divina providentia Papae V anno i, suprascriptus motus proprius affixus et publicatus fuit ad valvas Principis Apostolorum B. Petri de Urbe, Cancellariae Apostolicae et in acie Campi Florae, diuissis ibidem eiusdem copiis affixis, ut moris est, per nos Ioannem Gerardum et Christianum de Monte, praedibati sanctissimi domini nostri Papae cursores.

Stephanus de Olea, magister cursorum.
Dat. die 21 decemb. 1566, pontif. anno i.

XXXIV.

Quod fecerit maior pars cardinalium sanctissimae Inquisitionis vel, aliquibus absentibus, etiam duo, valet ac si omnes fecissent 1.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Cum felicis recordationis Pius IV, praedecessor noster, per suum specialem modum proprium etc. 2.

Pius IV edit. const. hic enunciata
1 Similem constitutionem edidit Pius IV, *Cum nos*, ut supra, pag. 501.

2 Omititur relatio, quia ipsa bulla est in toto supra indicato.

§ 1. Nos, postquam divina providentia ad summi apostolatus apicem assumpti sumus, considerantes eosdem praefectos cardinales in variis ac diversis publicis negotiis, ob eorum experientiam et doctrinam, implicitos et occupatos esse, ut dictum officium concernentia eo celerius expediri possint, quo illi praepositi aliis negotiis fuerint minus impliciti, loco ipsorum, quibus etiam aliorum quorundam negotiorum ad Sedem Apostolicam spectantium curam dedimus, in eodem sacro Officio Inquisitionis haereticae pravitatis deputavimus inquisitores dilectos filios nostros Bernardinum Scotum tituli Sancti Matthaei, Scipionem tituli Sanctae Anastasiae Rebibam, Franciscum tituli S. Crucis in Hierusalem Paciechum, Ioannem Franciscum de Gambara tituli Sanctae Pudentianae, sanctae Romanae Ecclesiae cardinales.

§ 2. Ne tamen in posterum de eorum iurisdictione haesitari contingat, motu simili et ex certa nostra scientia deputationem huiusmodi, tenore praesentium, approbamus et confirmamus, et, quatenus opus sit, de novo eosdem quatuor cardinales generales haereticae pravitatis in eisdem alma Urbe, Curia Romana ac tota republica christiana creamus, confirmamus et deputamus.

§ 3. Et insuper, pro facilitiori earum expeditione, statuimus, decernimus et ordinamus ut quicquid per maiorem partem praesentium vel, aliquibus absentibus, per duos ex praedictis cardinalibus deputatis, qui in congregacione pro dicto officio intervenerint seu convenerint, dictum, gestum, statutum, ordinatum, decretum, terminatum seu sententiatum extiterit, sit validum et firmum, ita et taliter quod nullo modo impugnari possit, perinde ac si omnes et singuli cardinales praedicti in dicta congregacione intervenissent et convenissent, et maior pars eorum consen-

Hic Pontifex
quosdam cardinales deputavit
inquisitores,

Et modo tam
deputacionem confirmat;

Facultatesque
hic expressas
eisdem conce-
dit.

sisset, cum plena et omnimoda iurisdictione, auctoritate et potestate dicto officio ac omnibus praedictis cardinalibus et eorum praedecessoribus per nos vel alios Summos Pontifices alias quomodolibet concessis et attributis; irritum etc. decernentes.

Decretum fr.
ritans.

§ 4. Non obstantibus praemissis ac quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac omnibus illis, quae nos et praedecessores nostri voluerunt et volunt non obstar, ceterisque contrariis quibuscumque.

Signatura sola sufficit.

§ 5. Decernentes solam praesentis nostri motus proprii signaturam sufficere et ubique, in iudicio et extra, fidem facere, regula contraria non obstante.

Placet, motu proprio. M.

XXXV.

Mitigatio constitutionis Pii IV, quondam appellations condemnatorum, facto deposito vel data cautione 1.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Pius IV post
alios Pontifices
prohibuit appellations, non
facto deposito,
in causis criminalibus.

§ 1. Cum (sicut accepimus a dilecto filio Alexandro Riario, auditore nostro et appellacionum iudice ordinario) ex diversis literis in forma motus proprii per felicis recordationis Pium quartum et alios Pontifices praedecessores nostros, et praesertim sub datum Romae apud Sanctum Petrum, duodecimo kalendas iunii, anno sexto (quorum omnium tenores hic voluntus pro expressis haberi), emanato, de non admittendis appellations, neque decernendis inhibitionibus, monitoriis et citationibus in causis criminalibus fiscum nostrum quomodolibet concernentibus, in quibus reos contigerit condemnari, nisi prius facto actuali deposito poenarum,

1 Ista Pii IV constitutio LXIV, *Etsi cuncta*, est supra, pag. 186.

in quibus ex delicto delinquentes ipsi, aut illi, qui pro eisdem fideiussissent, vel ex contractu quoquo modo condemnandi venirent, aut eatenus condemnati fuissent, contingat quod alii, etiam optimum ius foventes, interdum, ob nimiam eorum paupertatem, modum talia deposita faciendi non habentes, et sic secluso eis, ob non factum depositum, remedio appellationis, eorum bonum ius, quod praetendunt deducere in appellatione, remanet incognitum et perditum, et praesertim quoad illos, qui non sunt confessi erinen.

§ 2. Nos igitur, more pii pastoris, praemissis omnibus obviare volentes, ne appellationis remedium eiusque prosecutio pauperibus tolli videatur, motu simili et ex certa nostra scientia, dictas literas mitigantes et reformantes, tenore praesentium statuimus, decernimus et ordinamus, ac perpetuo observari mandamus quod in similibus causis fiscalibus et aliis, de quibus in literis et motu proprio huiusmodi fit mentio, omnes et singulae apppellations, ac quaecumque desuper pro tempore praesentatae ac praesentandae commissions per dictum Alexandrum, modernum et pro tempore existentem Curiae causarum Cameræ Apostolicae auditorem, tamquam iudicem talium appellations, necnon per quemcumque alium iudicem huiusmodi iurisdictionem habentem, admittant ac recipiant et admitti ac recipi libere et licite possint, valeant ac debeant; illarumque vigore quaecumque inhibitiones, citationes seu monitoria decernendi et alia faciendi in praemissis necessaria, eisdem auditori nostro et iudicibus praefatis, ad id iurisdictionem habentibus, auctoritatem damus, ac licentiam impartimur, praestita tamen prius cautione idonea per partem seu partes appellantes, non tamen confessos, in forma depositi, pro poena in qua condemnatus extitit, et seu respe-

Hic autem
Pontifex conce-
dit appellatio-
nem, data cau-
tione, ut hic,
quatenus non-
ni si dives ap-
pellans

ctive de se eonstituendo in careere et ibidem remanendo in quacumque parte indieii; et quatenus pars esset dives, facto prius actuali deposito, arbitrio iudicis ad quem.

§ 3. Quo vero ad confessos, lieeat iudicii a quo, non obstantibus huiusmodi ^{Confessio ta- men appellatio nem denegat} appellationibus et inhibitionibus, et absque aliquarum poenarum incursu, ad interioreu executionem pro poenae huiusmodi consecutione procedere. Et neque tam ipsi quam partes ad literarum seu motus proprii praefati observantiam, quo ad haec et illa quoquo modo concernentia, nisi iuxta praesentem limitationem et moderationem, ullatenus teneantur.

§ 4. Et ita, in praemissis omnibus et singulis, per quoscumque indices, etiam Cameræ Apostolicae eamerarium, praesidentem, clericos, thesaurarios ac procuratores fiscales, et sanctæ Romanae Ecclesiae cardinales etc., sublata etc., debere; irritum etc. perpetuo decernimus.

§ 5. Non obstantibus praemissis, cetera Clausulae de- risque contrariis quibuseumque.

§ 6. Volumus autem praesentis nostri motus proprii solam signaturam sufficere et fidem facere in iudicio et extra, regula contraria non obstante, etiam absque eo quod per cursores praesentetur.

Placet, motu proprio. M.

XXXVI.

Reformatio collegii Capranicensis, a cardinali de Capranica, et collegii Nardini, a cardinali Nardino, in Urbe pro scholariis institutorian; et confirmatio iurisdictionis custodum hospitalis Sancti Salvatoris, gubernatorum utriusque collegii 1.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Accepimus quod, postquam piae memoriae Dominieus et Angelus cardinales de-

¹ Privilegia autem scholarium generalis gymnasii almae Urbis vide in Bonifacii VIII constitutione xx, *In supremæ*, tom. iv, pag. 466.

nobili familia Capranieensi, et Stephanus cardinalis Nardinus collegia seholastico- rum in Urbe, illud Capranicense, istud Nardinum nuneupata, fundaverunt et exerunt et dotaverunt; ac constitutiones pro vita et moribus, habitu, vestitu et professione inibi studentium seholarium ediderunt, et eorumdem collegiorum gubernatores, dilectos filios nobiles viros custodes pro tempore pii hospitalis Imaginis Sancti Salvatoris ad Sancta Sametorum de Urbe creaverunt et esse voluerunt, quibus omnimodam potestatem corrigendi, mulctandi, puniendi et alias, prout in dietis constitutionibus latissime continetur, concesserunt, dictique custodes in praemisorum pacifica et quieta possessione extiterunt.

§ 1. Idem scholarès, in pravum animum conversi, iuramenti per eos praestiti immemores, contra predictarum laudabilem constitutionum formam, quaerentes se a iurisdictione, protectione et gubernio dilectorum filiorum custodum predictorum examere, et dicto collegio et pio loeo abiectis, diversas in dies inhibitiones a diversis Urbis tribunalibus, ac diversas a Signatura iustitiae commissiones extorquere tentabant et extorquebant, per quas dictorum dilectorum filiorum administrationem, gubernium et correctionem evitare tentabant.

§ 2. Cumque predicta ad notitiam feliei recordationis Pauli Papae tertii, predecessoris nostri, pervenissent, idem predecessor, quaerens non minus menti et voluntati dictorum piorum cardinalium, quam animabns ipsorum seholiarium consulere, suo proprio motu voluit, iussit et mandavit quod illueisque omissae causae, ipso iure ad eosdem custodes redirent, quos solum in solidum iudices eorumdem seholiarum ordinarios, iuxta earundem constitutionum formam, esse declaravit, reservata solum eisdem scholaribus facul-

Card. de Capranica instituit in Urbe collegium Capranicense, et card. Nardinus collegium Nardinum, et eorum gubernium dederunt custodibus S. Salvatoris.

Sed scholarès eorum iurisdictionem evitare tentabant.

Paulus ideo III dictos custodes competen. eorum iudices esse declaravit.

tate appellandi a diffinitiva, et tunc ad so-
los dilectos filios conservatores Urbis. Ac
de cetero inhibuit commissiones aut inhibi-
tiones contra praedicta decerni non pos-
se, et insuper voluit et mandavit dictas
constitutiones de cetero, ut iacent, obser-
vari.

§ 3. Et quod qui e scholaribus secundum
statuta conclusiones infra tempus consti-
tutum sustinere cessarent, ipso facto, sine
ulla monitione, privati existerent, et a col-
legii expellerentur, et alii pro illis sub-
stituerentur, et ad restitutionem expensa-
rum, quibus se indignos indicaverant et
fecerant, collegii omnino tenerentur.

§ 4. Et successive sanctae memoriae
Paulus Papa quartus, praedecessor noster,
de præmissis certioratus, praedicta omnia
per suas in forma motus proprii literas
confirmavit, et perpetuis futuris tempo-
ribus servari mandavit.

§ 5. Nos igitur, enpientes non solum
quae pie et sancte constituta sunt obser-
vari, sed etiam prolapsa ad viam salutis
revocari, et quae ad animarum salutem
et vitae christianaæ cultum convenienter,
augeri et in ampliorem forum redigi,
praedecessorum constitutiones et ordina-
tiones praedictas ac dicti collegii consti-
tutiones, auctoritate apostolica et de poten-
tia plenitudine, motu proprio et ex cer-
ta nostra scientia, confirmamus et appro-
bamus.

§ 6. Ac motu simili et simili potestate,
ad augmentum quietis dicti collegii, salu-
tem animarum scholarium praedictorum
prohibet, non
et cultum christianaæ fidei, de novo hac
nostra in perpetuum constitutione valitura
statuimus, decernimus et mandamus quod
de cetero in dicto collegio nullus scholaris,
nec etiam ipsum collegium possit re-
tinere aut habere, neque publice neque
occulte, aliquod genus armorum, tam de-
fensibilium quam offensibilium, excepto
solo ense, quem ipsis scholaribus in eo-

rum cameris retinere permitimus; et que-
erunt in dicto collegio, tam ipsorum scho-
larium quam collegii, arma cuiusvis ge-
neris, excepto solo ense, in visitatione per
dictum filium Franciscum cardinalem
Alciatun tituli Sanctae Susanna diaconum
et per dictos dilectos filios custodes, de
mandato nostro imper facta, reperta fue-
runt, illa omnia per praefatos custodes
vendi mandamus, et pretium ex eis pro-
ducendum dominis ipsorum, sive sint scho-
lares sive ipsum collegium, assignari man-
damus. Conscientiam eorumdem dilectorum
filiorum custodum onerantes in hoc,
videlicet ut pugiones, et quos appellant
pistolesios neenon et falcatos enses, quos
vulgo stortas aut alio simili nomine ap-
pellant, vendant magistris, qui eos fundant,
et ad eundem materiam reducant. Et quia
qui bonis literis operam navare et in sa-
cerdis iniciari incipiunt, paci et quieti ac
toga et non armis incumbere debent,
volumus et mandamus quod quicunque
scholaris de cetero de die vel de nocte et
quocunque tempore cum ense, quem his
solum retinendum, videlicet ut supra, re-
liquum, vel alio genere armorum per Ur-
bem incedere repertus fuerit, etsi licen-
tiam a quovis ad id potestatem habente,
excepta sola nostra licentia et successoris
nostris, legitime se habere asserant et ha-
beant, illico per quoscumque executores,
nullo alio expectato mandato, careceren-
tur, et in careeribus per sex continuos
menses detineantur, absque eo quod ali-
quid de mensa dicti collegii participent,
et ulterius illico a loco dicti collegii pri-
ventur. Qui vero de cetero in eorum ca-
meris aut alio loco dicti collegii reperti
fuerint tenere aliquod genus armorum,
excepto ense solum, ut praefertur, pro
primavice, priventur expensis unius men-
sis; pro secunda vero vice, eiificantur sta-
tim de collegio.

§ 7. Non minus etiam quia non solum

Scholaresque
non sustinen-
tes conclusio-
nes iuxta sta-
tuta collegio-
rum, inde ex-
pelli decrevit.

Paulus IV pre-
dicta confirma-
vit.

Nic modo Pou-
tiffex ista con-
firmat.

Arborum
omnium usum
et retentionem
prohibet, non
tamen ensis in
camera.

Ludum quoque alearum et taxillorum eiusdem vetat; in scholaribus et viris togatis, quam in omnibus hominibus ludum alea seu taxillorum et chartarum, cuiuscumque generis, tamquam a legibus et sacris canonibus ac bonis moribus abhorrentem, detestamur, praecepimus, mandamus et inhibemus ne de cetero aliquis scholarium seu familiarium et servientium in dicto collegio aliquod genus chartarum seu alea aut taxillorum, publice vel occulte, refinere possit et valeat. Quod si alieni chartae aut alea seu taxilli in eorum camera aut alio loco collegii reperti fuerint, illico, pro prima vice, a mensa et vietu per unum integrum mensem arceantur; et si iterum in tale crimen incidentur, a collegio arceantur, et tamquam incorrigibiles priventur.

Habituunque et capucium eosdem gestare debere praecipit; § 8. Insuper, quia ex habitu mens et animus ut plurimum et cognoscitur et demonstratur, inherentes piaementi testatorum, volumus et mandamus quod, incipiendo a proximis futuris kalendis mensis novembris, scholares perpetuo, quando eunt extra collegium, quocumque eant per Urbem, incidere debeant in habitu longo et veste longa cum solito capucio, iuxta dictarum constitutionum formam. Volentes et mandantes quod illi qui fuerint reperti extra dictum collegium sine dictu habitu et capucio, prima vice, per quemcumque executorem, etiam absque aliquo alio mandato, carcerentur, et in carceribus per tres continuos menses detineantur, absque eo quod de mensa collegii aliquod participant; secunda vero vice, a dicto collegio arceantur et locis eiusdem collegii priventur.

Et logicae, philosophiae ac iuri civili operam dare posse declarat; § 9. Et quia nonnunquam controversum accepimus circa studia et professiones ipsorum scholasticorum, declaramus dictas constitutiones, ac etiam, quando opus sit, supplemus et emendamus: volumus et mandamus quod de cetero dictorum collegiorum scholastici logicae et

philosophiae operam eo usque dare, quantum et quousque eis sufficiat pro ingressu ad sacram theologiam; et similiter possint iuri civili eo usque operam dare, quantum et quousque eis sufficiet pro ingressu ad ius canonicum; medicinae autem eos operam dare omnino prohibemus et inhibemus.

§ 10. Cassantes et irritantes ac annulantes omnem licentiam, etiam per felicis recordationis Pium Papam quartum eiusdem concessam, tamquam piae menti fundatorum contrariam; quibuscumque in ea clausulis existentibus non obstantibus.

§ 11. Et quanvis constitutiones collegiorum praedictorum arcent scholasticos ad se promoveri faciendum, post triennium a die ingressus collegii, saltem ad sacrum subdiaconatus ordinem; nihilominus, resipientes ad decreta sacri concilii Tridentini, volumus quod dicti scholares, elapsi triennio, teneantur dumtaxat accipere quatuor ordines minores, et teneantur et obligati sint quotidie officium Sacratissimae Virginis Mariae recitare, et ulterius se aliter praeparare, ut in eventum quod a nobis et successoribus nostris illis, ut speramus, ecclesiastica beneficia conferentur, vel probaretur legitime habere eos sufficienter patrimonium, possint apparere habiles et idonei ad suscipiendos sacros ordines, et tunc vel ad titulum beneficij, quod eis conferetur, vel patrimonii, quod habere eos probabitur, teneantur omnino promoveri ad dictos ordines sacros.

§ 12. Mandantes propterea dilectis filiis custodibus hospitalis praedicti, ut praedicta diligenter attendant et totis viribus, auctoritate nostra, inviolabiliter observari faciant, prout inviolabiliter nos, motu proprio et de apostolicae potestatis plenitude, observari volumus et mandamus.

§ 13. Contrariis non obstantibus quibuscumque; irritum quoque et inane decernentes quicquid in contrarium a quo-

Licentiasque a Pio IV concessas revocat;

Constitutionesque collegiorum circa promotionem ad sacros ordines declarat;

Executores deputati ipsos custodes;

Contraria omnia tollit;

quam super praemissis contigerit atten-
tari.

§ 14. Volumus autem quod praesentis
nostri motus proprii sola signatura suffi-
ciat, et ubique fidem faciat, in iudicio et
extra. Et quod registretur per secretarium
dicti hospitalis in libro constitutionum
dicii collegii, ut nemo de illis ignoran-
tiā quovis tempore praetendere possit.

Placet, motu proprio. M.

XXXVII.

*In quibusvis collationibus, provisionibus
et commendis beneficiorum per Sedem
Apostolicam collatorum, speciali rege-
nerali concilii Tridentini derogatione
minime opus esse declarat¹.*

Pius Papa V, motu proprio, etc.

§ 1. Cum plerumque contingat dubitari
in causis in Rotae auditorio nostro et alibi
pendentibus, super provisionibus et com-
mendis, unionibus et aliis dispositionibus
ac aliis gratiis apostolicis, quae contra-
veniunt decretis concilii Tridentini, an sit
opus speciali derogatione eiusdem con-
ciliū.

§ 2. Nos, quaecumque dubia desuper-
mota et movenda submovere volentes, ac
quorumcumque decretorum concilii hu-
iusmodi tenores praesentibus pro expres-
sis habentes, motu simili et ex certa no-
stra scientia ac de apostolicae potestatis
plenitudine, hac nostra perpetuo valitura
constitutione, declaramus neque speciali
neque generali derogatione eiusdem con-
ciliū opus fuisse et esse, in quibusvis col-
lationibus, provisionibus, commendis,
unionibus etc. et aliis dispositionibus de
quibusvis beneficiis ecclesiasticis, cum
cura et sine cura, secularibus et quorum-
vis Ordinum regularibus, etiam monasteriis

Signaturam so-
lam sufficere
iubet

Causae facien-
di decreti.

Decretum (de
quo in fabrica)

conventualibus et consistorialibus ac eu-
ram animarum habentibus, quae quomodo-
libet vacarunt et vacabunt, ac etiam
gratiam et iustitiam cōcernentibus et aliis
gratiis ac concessionibus apostolicis per
nos ac felicis recordationis Pium Papam
quartum praedecessorem, nec non quo-
rumque Romanos Pontifices successores
nostros (nostra tamen et praedecessoris
ac successorum praedictorum propria
manu signatis) ac Sedem Apostolicam
quibusvis personis, collegiis et aliis piis
locis ac alias quomodo libet factis et facien-
dis ac concessis et concedendis. Et ita per
quosecumque iudices etc., etiam causarum
Palatii Apostolici auditores ac sanctae
Romanae Ecclesiae cardinales, in quibus-
vis causis, etiam per appellationem pen-
dientibus, indicari et definiri debere, su-
bliata etc.; irritum quoque decernimus.

§ 3. Volentes praesentis nostri motus
proprii cedulam in Cancellaria Apostolica
publicari, et in illius libro, quinterno immi-
cipato, describi.

§ 4. Non obstantibus quibusvis consti-
tutionibus et ordinationibus apostolicis,
stilo palatii etc., ceterisque etc. contrariis
quibuscumque

In Cancellaria
registrandum.

Placet, motu proprio. M.

XXXVIII.

*Exemptio monasteriorum et aliorum lo-
corum piorum Status Ecclesiastie ab
hospitio militum etc. 1.*

Pius Papa V, motu proprio, etc.

§ 1. Cum, sicut non sine gravi dolore
nobis innotuit, omnia et singula seu quam
plurima huius aliae Urbis ac etiam Sta-
tus nostri Ecclesiastici conventus et mo-
nasteria et alia ecclesiastica et pia loca,
tam saecularia quam regularia et a perso-
nis religiosis quomodo libet inhabitata, eo

Milites hospi-
tio recipi in domi-
bus ecclesia-
sticis, magnum
eis afferbat
detinentum.

¹ Ex Regest. in Archiv. Vat.

¹ Ex ed. typis Blad.

tempore quo equites et milites eiusdem almae Urbis ac Status Ecclesiastici praefati, pro defensione ipsius Urbis et Status aduersus infestissimum Turcarum tyramnum vel ob alias, quae pro tempore sese offerrunt, causas, expediri, et ad diversa eiusdem Status loca transiit contingent, ab eisdem equitibus et militibus perturbentur et molestentur; ipsique conventus, monasteria et alia ecclesiastica et pia loca, in eorumdem equitum seu militum distributione, nonnullos eorumdem equitum et militum intra eorum domos monasterii hospitio excipere cogantur, in maximum eorum detrimentum, divini cultus perturbationem, gravissimum religionis dedecus, Dei optimi maximi offendam, et non solum praeter nostram intentionem, verum etiam intolerabilem animi nostri amaritudinem.

§ 2. Qua propter nos, in praemissis, quantum cum Deo possumus, de optimo remedio celeri manu providere, ac monasteriorum et aliorum ecclesiasticorum et piorum locorum huiusmodi personarum, Deo altissimo die noctuque famulantium, quieti, integritati et decori consilere volentes, motu simili et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, universis et singulis, tam dictae almae Urbis quam totius Status praefati gubernatoribus, potestatibus, ducibus et capitaneis, communitatibusque et universitatibus et aliis ad quos spectabit et pertinebit quomodolibet in futurum, ne deinceps, perpetuis futuris temporibus, in eorumdem militum et equorum distributione, tam in transeundo quam inibi commorando, communitatibus et universitatibus videlicet, ne dictos equites ac milites in eisdem monasteriis, coenobiis, domibus et aliis ecclesiasticis et piis locis, sub dominorum nullum ducatorum auri Camere Apostolicae ipso facto applicandorum et aliis arbitrii nostri poenis, quovis quaesito colore, causa, ingenio sive praetextu, distribuere sive assignare, vel ad illos recipien-

Fieri vel si
sub poenis non
nullis,

dum et hospitio excipiendum cogere; ipsis vero capitaneis et ducibus, ne eosdem nos equites et milites, sub indignationis nostrae ac privationis officiorum suorum aliquis arbitrii nostri poenis, in dictis monasteriis, coenobiis, domibus et aliis ecclesiasticis et piis locis, etsi communitates et universitates ipsae eadem loca eisdem assignassent, distribuant. Gubernatoribus vero et ipsarum civitatum et locorum praetoribus ac aliis officialibus quibuscumque quo minus praemissa ab ipsis communitatibus et universitatibus ac capitaneis et ducibus fiant, sub eiusdem indignationis nostrae ac etiam privationis officiorum suorum praefatorum respective poenis, auctoritate apostolica, sinant vel permittant, inhibemus, praecipimus, committimus et mandamus.

§ 3. Et insuper tam illis, quam equitibus et militibus praefatis, ne monasteria, coenobia et loca pia huiusmodi in personis, rebus et bonis aut alias desuper quomodolibet molestare, perturbare, impeditare et inquietare, seu molestari, perturbari vel alias inquietari facere audeant seu praesumant, in virtute sanctae obedientiae, sub ian dictis poenis, eadem auctoritate inhibemus, praecipimus, committimus et mandamus, ipsa monasteria, coenobia, domos et alia ecclesiastica et pia loca ex nunc ab eisdem militibus et equitibus ac onere illos hospitio excipiendi, motu et auctoritate similibus, eximendo et totaliter liberando, ac libera et immunia faciendo.

§ 4. Necnon dilectis filiis nostris Vitellio cardinali Vitellio nuncupato, et pro tempore existenti S. R. E. camerario, ac praesidentibus et clericis Camerae Apostolicae, ut, eisdem monasteriis et piis locis in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, non permittant illa, seu eorum personas, a praedictis militibus et equitibus, illorumque hospitio gravari contra praesentium tenorem, sed literas

Prohibet hu-
iusmodi pia lo-
ca hoc titulo
quomodolibet mo-
lestari;

Equestriores
huius declara-
tionis deputati;

et exemptiones huiusmodi eis desuper concedant, ac favorabiliter defendant, etiam praecipimus et mandamus; et sic per quoscumque iudices, sublata etc., indicari etc. debere, irritumque etc. decernimus.

Contraria de-
rogat.

§ 5. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutis, etiam iuramento etc. roboratis; privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, quibusvis, etiam praedictis ac aliis quibusvis, personis, sub quibuscumque tenoribus, ac alias in contrarium quomodolibet concessis et concedendis. Quibus omnibus, illorum tenores etc., latissime derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis.

Novae clau-
sulae.

§ 6. Et cum absolutione, ad effectum etc., et de commissione, mandato, inhibitione, pracepto, exemptione, liberatione, decreto, derogatione aliquis praemissis extendendis perpetuo in forma gratirosa, et, si videbitur, cum opportuna executorum deputatione, qui assistant, ac sub censuris et poenis, etiam pecuniariis etc., cum facultate gravandi etc., invocato etc. saecularis, cum opportima dictarum derogatione, latissime extendendis; et quod praemissorum omnium et singulorum etiam maior et verior specificatio et expressio fieri possit in literis etiam ad partem pro quolibet monasterio et pio loco, si videbitur, per breve nostrum expediendis, seu si videbitur, praesentis nostri motus proprii sola signatura sufficiat et ubique fidem faciat, in indicio extra que, regula contraria non obstante.

Placet, motu proprio. M.

XXXIX.

Pius V ad se et successores suos Romanos

Pontifices quoscumque causas confidentiarum, tam motas et pendentes, quam in futurum quomodolibet movendas, uocat¹.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

§ 1. Licet felicis recordationis Pius Papa quartus, praedecessor noster, postquam

¹ Ex edat. typis Bladi.

certain simoniacae pravitatis speciem, beneficiorum confidentiam vocatam, etiam in Romanam Curiam, atque adeo in sacrum venerabilium fratrum nostrorum, tunc suorum, sanctae Romanae Ecclesiae

Pius IV sacri collegii cardinales admonuit de non confundendis beneficiis in confidentiam;

cardinalium collegium, quasi per cuniculos, irrepsisse, ac nonnullos ex ipsis fratribus, nimia quadam facilitate, seu potius importunis amicorum familiariumque precibus adductos, beneficia in confidentiam huiusmodi recepisse, et tunc frequenter recipere intellexerat, haucque illicitam beneficentiae exercendae seu amicitiae colenda viam a tanto saltem collegio prorsus eliminare cupiens, eosdem fratres in suo concistorio secreto non semel admonuerat. huic aliena beneficia custodiendi modo ne assuecerent, neve illa hoc pacto reciperent, sed sic recepta dimitterent.

§ 2. Cinque ad aures suas pervenisset corum aliquos, monitionis huiusmodi, immo potius sinuet, oblitos, ea, quae enstudienda receperant, beneficia, nondum tamen dimisisse; et insuper illos et nonnullos alios, etiam patriarchas, archiepis- scopos et alios episcopos ecclesiis, monasteria, dignitates et alia beneficia, in eorum favorem resignata, cessa vel alias dimissa, acceptasse, illaque in titulum, commendam vel administrationem, aut alias auctoritate apostolica concessa quandoque in resonantium vel cedentium seu etiam aliorum favorem, cepisse, vel alias dimisisse, ac sibi propterea fructus ecclesiasticum, monasteriorum, dignitatum et aliorum beneficiorum huiusmodi, in toto vel in parte, ac regressus sive accessus et ingressus ad ecclesiis, monasteria et beneficia huiusmodi sibi reservari procurasse et obtinuisse, ad hoc videlicet ut confidentes sic decimarnum apostolicarum vel communis dicti collegii et annatae, aliorumque iuriuum dictae Cameræ debitorum solutionem eluderent,

Sed cum nullum inde remedium malo fuerit allatum,

et alia tune expressa fecisse, in animarum suarum periculum et perniciosum exemplum.

§ 3. His et aliis tune expressis occur-

Literis apost. ^{huiusmodi beneficia ipso iure vacantia derelicta} rere volens, per suas sub plumbō expeditas literas, ecclesias et monasteria ac

beneficia huiusmodi ipso iure a die receptionis eorum vacavisse et vacare, ac fructuum reservationes, ut praemittitur factas, ac regressus sive accessus et ingressus concessos huiusmodi cessasse et cessare ac extinctos esse, et alia similiter tunc expressa decreverit et declaraverit, cum inhibitionis et decreti ac aliis clausulis etiam tune expressis, prout in ipsis literis plenius continetur.

§ 4. Tamen, pro eo quod ipse Pius

Causae novi faciendo decreeb

praedecessor sibi ipsi et successoribus suis praemissorum et in eisdem literis contentorum cognitionem et dictarum literarum executionem, prout debebat, non reservavit, cum, ut plurimum, istae confidentiae inter S. R. E. cardinales et archiepiscopos, episcopos et alios potentes viros sint, et inferiores indices ad eos, pro eorum dignitatibus, gradibus vel officiis aut potentia, respectum habentes; ac etiam quia nullus est qui contra eos se instigatorem aut accusatorem ostendere aut propalare velit, in instituta desuper exhibenda et ministranda, ac praefatis Pii praedecessoris literis exequendis, se negligentes aut morosos reddunt. Quod fit, ut ad annes nostras, non sine animi nostri displicentia, pervenit ut uomulli, sacros canones seu literas Pii praedecessoris huiusmodi parvipendentes, non vereantur, in animarum suarum perniciem, ecclesias, etiam cathedrales et metropolitanas, monasteria, prioratus et alia beneficia, saecularia et regularia, in confidentiam, quam simoniacam pravitatem sapere non ignorant, acceptare et retinere, seu illa, in vim assertorum regressum sive accessum et ingressum sic ut praefertur

eis concessorum, et effectum, ut aiunt, sortitorum consequi et habere velle.

§ 5. Nos, qui, post nostram ad summi apostolatus apicem, divina faveante clemencia, assumptionem, inter alias nobis imminentes curas, hoc praecepimus et maxime cordi habuimus, prout habemus, huiusmodi confidentias de medio tollere, et in sua pertinacia circa huiusmodi ecclesiastrum, monasteriorum et beneficiorum

detentionem seu assecutionem persistentes, nisi resipiscant, debitibus nobis visis poenis plecti; ac uniuersique, prout ex nostro universali et pastorali officio tenemur, in his institutam ministrare, et ne abusus vel potius delictum huiusmodi ulterius, fideliū animas illaqueatas tenendo, progrediatur, omni debito et celeri remedio providere volentes, motu simili etc., ac ex nostra certa scientia, et de apostolicae potestatis plenitudine, praemissorum omnium cognitionem et literarum praeditarum executionem nobis et successoribus nostris Romanis Pontificibus canonicē intrantibus reservantes, prout harum serie reservamus, omnes et singulas confidentiarum huiusmodi contra quoscumque, etiam eiusdem S. R. E. cardinales, archiepiscopos, episcopos et alios quoscumque, coram quibuscumque iudicibus, etiam ad hoc specialiter delegatis, etiam sacri Palatii Apostolici cansarum auditribus, ac S. R. E. cardinalibus, motas et pendentes, in eisdem statu et terminis, in quibus reperiuntur, ac etiam alias quascumque similiū confidentiarum causas contra supradictos et alios quoscumque de cetero movendas, seu ad nos quomodolibet deferendas, per nos summarie, simpliciter et de plano, sine strepitu et figura iudicij, sola facti veritate inspecta, etiam per via iudicij, seu ex nostro officio aut alias, prout nobis expedire videbitur, procedendo, audiendas, cognoscendas, decidendas fineque debito terminandas,

*Reservatio (d
qua in rubrica).*

et totaliter exequendas, ad nos avocamus, decisionique et terminationi per nos super illis facienda, appellatione quacumque, etiam alias de iure admissibili, reiecta et postposita, standum ac aequiescendum et omnino parendum et obedendum fore statuimus et ordinamus, siveque mentis et voluntatis nostrae incomunitalibilis esse dicimus, decernimus et declaramus. Certificantes, prout certificamus et attestamur, omnibus et singulis supradictis, in ipsis causis in eorum praetensis iuribus et aliis, quae coram nobis dicere et allegare seu praetendere voluerint, andiendo, iustitiam, ut par est, nos ministrare paratos existere.

§ 6. Non obstantibus praemissis et quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac Cancellariae Apostolicae regulis in contrarium quomodolibet editis, ceterisque contrariis quibuscumque, volentes solam nostram, per *Placet*, signaturem sufficere, et ubique in indicio fidem facere, quacumque regula contraria non obstante.

§ 7. Et ut praemissa ad supradictorum et aliorum, quorum interest, notitiam denicare possint, praesentem nostrum motum proprium per unum ex nostris censoribus in basilicae Principis Apostolorum de Urbe et Cancellariae Apostolicae valvis, illius copia inibi affixa, ut moris est, publicari mandamus. Quae omnes supradictos perinde arcent, ac si ei ipse motus proprius personaliter intimatus fuisset.

Placet, motu proprio. M.

Anno a nativitate Domini MDLXVII, indic. x, die vero quinta mensis ianuarii, pontificatus sanctissimi in Christo patris domini et domini nostri Pii, divina providentia Papae quinti anno 1, suprascriptae literae affixa et publicatae fuerunt in locis suprascriptis per me Stephanum de Olea, SS. D. N. PP. cursorem.

Franciscus Sotocasa, mag. curs.
Publ. die 5 ianuarii 1567, pontif. anno 1.

XL.

Applicatio reverendae Camerae Apostolicae fructuum beneficiorum regni Neapolis Sedi Apostolicae reservatorum, pro tempore vacantium, a die vacationis usque ad diem quo a Romano Pontifice prorisi possessionem cuperint de manu nuncii apostolici in eodem regno 1.

Pius Papa V, ad futuram rei memoriam.

Cipientes malitiis nonnullorum, qui ^{Causa applicationis} fructus monasteriorum et aliorum beneficiorum ecclesiasticorum, dispositioni apostolicae reservatorum, usurpare non venturentur, occurrere, et Camerae nostrae Apostolicae indemnitatⁱ, quantum cum Deo possumus, consulere.

§ 1. Motu proprio et ex certa scientia ac matura deliberatione nostris, deque ^{Applicatio (de qua in rubrica).} apostolicae potestatis plenitudine, omnes et singulos fructus, redditus et proventus ac iura, obventiones et emoluuenta quaecumque, quomodolibet et qualitercumque nuncupata, omnium et singulorum beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura et sine cura, saecularium et quorumvis Ordinum regularium, et monasteriorum, etiam consistorialium, nobis et Sedi Apostolicae, tan per constitutiones apostolicas, quam Cancellariae Apostolicae regulas editas et edendas, seu alias quomodolibet et ex quavis causa, generaliter vel specialiter, reservatorum seu affectorum, in regno Neapolis et quibusvis illius provinciis, civitatibus, terris, oppidis et locis consistentium, per obitum et alias quevi ^{mo^{re}}, praeterquam per cessum illa obtinentium, pro tempore vacantium, a die ipsorum beneficiorum et monasteriorum vacationis pro rata temporis, us-

¹ Eamdem applicationem fecit Pius IV die 7 decembris 1560, quam ideo praetermisit. Applicationem vero generalem edidit Pius idem IV fructuum omnium beneficiorum Itahae, reservatorum Sedi Apostolicae, in alia eius constit. **xli**, *Cipientes*, pag. 127, ubi notavi.

que ad diem, quo provisi per nos de eisdem beneficiis et monasteriis, vigore literarum nostrarum sub plumbo, illorum possessionem de manu dilecti filii magistri Pauli Odescalchi, notarii et in dicto regno nuncii et collectoris nostri, quem per alias nostras literas commissarium ad capiendum possessionem beneficiorum et monasteriorum huiusmodi deputavimus, habuerint et acceperint, et aliter capta possessio nullius sit roboris vel momenti, ac provisis ipsis nullum ius per eam acquiri, neque eis ulla tenus suffragari possit, eidem Cameræ Apostolicae, auctoritate apostolica, tenore praesentium, applicamus, incorporamus et appropriamus, iliaque applicata, incorporata et appropriata esse et fore, et ad illam spectare et pertinere, nullumque, praeter nos et dictam Cameram aut ipsum Paulum mincium et collectorem aut ab ipso deputatos subcollectores, ea percipere, exigere aut alias se in illis intromittere posse aut debere statuimus et ordinamus.

§ 2. Et nihilominus, ne aliquod impedimentum huic nostrae ordinationi ocurrat, quibusvis archiepiscopis, episcopis et aliis locorum ordinariis, in virtute sanctae obedientiae, ac sub suspensionis a divinis et interdicti ingressus ecclesiae, quoad archiepiscopos et episcopos; quo vero ad alios inferiores, etiam sub excommunicationis et aliis arbitrii nostri; et quoad omnes, sub privationis facultatis conferendi beneficia in eorum mensibus pro tempore vacantia poenis, districte praecipimus et inhibemus ne beneficia dispositioni apostolicae reservata seu affecta praedicta, quovis praetextu, causa aut quaesito colore, cuiquam conferre, seu de illis providere quoquo modo audeant vel praesumant.

§ 3. Sicque, in praemissis omnibus et singulis, per quoscumque, quavis auctoritate fungentes, iudices, commissarios et

personas, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiti debere; irritum quoque et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, configerit attentari decernimus.

§ 4. Mandantes eidem Paulo nuncio et collectori ut, nostro et dictae Cameræ nomine, fructus, redditus, proventus, iura, obventiones et emolumenta huiusmodi exigat, percipiat et levet, sibique consignari et tradi ab omnibus, ad quorum manus pervenerint, pro rata praedicta, per censuras et poenas ecclesiasticas ac alia opportunitatis et facti remedia, qualcumque appellatione postposita, faciat et curet, invocato etiam, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis. Super quibus omnibus et singulis plenam et liberam illis per praesentes concedimus facultatem et potestatem.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac monasteriorum et illorum Ordinum ac beneficiorum praedictorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, illis et quibusvis aliis personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis deeretis, etiam motu et scientia similibus concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua aede verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda fore, tenores huiusmodi praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in

Facultas thesaurarii Papae ut hos fructus exigat.

Quibuscumque non obstantibus.

*Ordinarii et
abi non se im-
tromittant in
collatione ho-
rum beneficio-
rum*

*Clausula sub-
late*

suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, barum serie, specialiter et expresse derogamus, illaque adversus praemissa nullatenus suffragari posse sive debere decernimus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 6. Volumus autem quod praesentium, manu notarii publici subscriptis, transumptis, et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae seu curiae ecclesiasticae munitis, eadem prorsus fides, in iudicio et extra, adhibeat, quae eisdem praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub anulo Piscatoris, die VIII Ianuarii MDLXVII, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 8 Ianuarii 1567, pontif. anno II.

XLI.

Miserabiles personae, in causis discussio-
nium, ceteris aliis creditoribus praefe-
runtur, pro eorum creditis, usque ad
summam scutorum quinquaginta in
Urbe I.

Pius Papa V, metu proprio, etc.

Accepimus multos pauperes et personas miserabiles reperiri, qui alicuius sint creditores, de eorum credito volentes sibi satisficeri, comparent in causis discussio- nium honorum eorum debitoris, iura sua producentes; verum ipsi, aut quia non priores potioresve, aut quia ut priores, nec potiores sunt, propterea evenit quod, dum eorum creditum, in maximum ipsorum praetudicium, consequi non valent, saepissime tamen quod eorum paupertinae familiae, in non modicum ipsorum carumque dederunt, mendicare cogantur.

1 Ad materiam discussionum videndum est Clementis VII constitut. XVI, Cum ex, tom. VI, pag. 97; et constit. XXIV huius Pontificis, sanctissimus, pag. 478 huius voluminis.

Bull. Rom. Vol. VII.

§ 1. Nos itaque, huiusmodi personarum miseriis compatientes, eisdemque in praemissis subvenire volentes, motu simili et non ad alicuius nobis super hoc oblatae petitionis instanti, sed ex mera voluntate et deliberatione et ex certa scientia nostra ac de apostolicae potestatis plenitudine, apostolica auctoritate volumus ac perpetuo statuimus et ordinamus quod si, in causis huiusmodi, in tribunali dilecti filii Alexandri Riarii, nostri et Camerac Apostolicac auditoris, tam motis quam inveniendis in futurum, comparuerint creditores usque ad summam scutorum quinquaginta inclusive pro quolibet, qui vere sint miserabiles personae, iis de eorum credito, etiam quod non sint priores aut potiores, satisficeri possit et debeat.

§ 2. Mandantes propterea praefato dilecto filio Alexandro Riario, auditori nostro, quatenus, constito sibi prius, etiam summarie et extra iudicialeiter, ac quantum sibi sufficere videbitur, de praemissis paupertate et miseria, dictos pauperes ad satisfactionem eorum crediti admittat, eisque satisficeri mandet et faciat realiter et cum effectu, plenamque et liberant ac omnimodam sibi in et super praemissis, eadem apostolica auctoritate, tenore praesentium, concedimus facultatem, cum potestate quos, quibus, ubi, quando et quoties opus fuerit, etiam per edictum publicum, constito summarie et extra iudicialeiter de non tuto accessu, ac etiam sub ecclesiasticis sententiis, censuris et etiam pecuniariis poenis, aliquique arbitrio suo imponendis, moderandis et applicandis, citandi, monendi et inhibendi, et in eveniunt non partitionis declarandi, aggravandi, reaggravandi et excommunicandi, interdicendi, auxiliisque brachii saecularis, si opus fuerit, invocandi sen adhibendi, neenon perpetuum desuper silentium, omni et quacumque appellatione et recursu remotis, imponendi, omniaque et

Miserabiles
personae in cau-
sis discussio-
num praeferen-
tiae sunt, pro
summa scut. t.
aliis creditori-
bus.

Index depa-
tatur A.C.

singula alia faciendi, dicendi, gerendi, mandandi et exequendi, in praemissis et circa ea necessaria seu quomodolibet opportuna.

§ 3. Sieque etiam in praemissis ab omnibus censeri, ac etiam per quosecumque alios iudices etc., sublata etc., iudicari etc. debere; irritumque etc. decernimus et declaramus de gratia speciali.

§ 4. Non obstantibus praemissis ac dicta nostra de non tollendo iure quaesito, et quibusvis aliis apostolicis, universalibus provincialibusque et synodalibus ac municipalibus constitutionibus et ordinationibus specialibus et generalibus; necnon etiam Urbis et Curiae Romanae, etiam iuramento etc. roboratis, statutis etc., usibus, naturis, stiliis et etiam novis reformationibus; privilegiis in genere vel in specie, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacibus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis etc., etiam motu proprio et consistorialiter etc. ac alias in contrarium quomodolibet concessis etc., in posterumque concedendis; necnon legibus, etiam pontificiis et imperialibus etc., editis et edendis, quibus omnibus, etiam si de eis etc., eorum tenores etc. pro plene et sufficienter expressis habentes, latissime hanc vice derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque, statum etc. et merita causarum huiusmodi, ac praemissorum omnium et aliorum necessariorum tenores etc. etiam pro plene et sufficienter expressis habentes.

§ 5. Volumnus autem praesentem nostrum motum proprium perpetuis temporibus durare, ac illius solam signaturam sufficere, et ubique, in iudicio et extra, fidem facere, regula contraria non obstante.

Placet, motu proprio. M.

Decretum ir-
nitane.

Clausulae de-
rogatoriae.

Sola sufficit
signature.

XLII.

Prohibitio iudacis possidendi bona sta-
bilia, quae, nisi vendantur ab eis iuxta
sancita, applicata censentur domui ea-
*theccumenorum de Urbe*¹.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

§ 1. Cum nos nuper, constitutionem felicis recordationis Pauli Papae quarti, praedecessoris nostri, contra hebraeos editam innovantes, inter cetera statuerimus et mandaverimus quod hebrei, tam in alma Urbe nostra, quam in quibusvis aliis civitatibus, terris et locis sanctae Romanae Ecclesiae temporali dominio subiectis, bona immobilia per eos possessa, infra tempus per magistratus praefigendum, non obstantibus indulto et concessione eisdem hebracis per felicis recordationis Pium quartum, etiam praedecessorem nostrum, quod licet eis bona stabilia usque ad summam mille et quingentorum ducatorum auri de Camera tenere et possidere, facta, christianis vendere tenerentur, ac multa eisdem hebraeis, ne eis facere licet prohibuerimus, partim venti iidem facere et observare tenerentur praeceperimus; et quod, si dicti hebrei circa ea ac praemissa in aliquo deficerent, iuxta qualitatem delicti, in dicta Urbe nostra, per nos aut vicarium nostrum seu alios a nobis deputandos, et in civitatibus, terris et locis praedictis, per magistratus, tamquam rebelles et criminis laesae maiestatis rei, ac a toto populo christiano diffidati, nostro et ipsorum vicarii ac deputandorum et magistratum arbitrio puniri possent, decrevimus, prout latius, in dicta constitutione nostra, cuius tenorem etc., continetur.

§ 2. Et, sicut nobis nuper innotuit, quidam hebrei, obstinata adhuc mentis duritie, bona stabilia, contra tenorem di-

Alia consti-
tutione decre-
terat Pius ab
hebraeis ven-
denda esse bo-
na stabilia sub
poena perduel-
lionis.

¹ Ex Regest. in Archiv. Vat.

Cui consti-
tutioni variis si-
ctionibus quum
dicii habraei il-
luderent,

ctae constitutionis, detinere; vel illa, sub variis coloribus ac palliatis contractibus, in christianos simulate transferre satagerunt, ac quotidie satagunt, interdomique, ut magis eorum versutia tegatur, sub apparenti solutione pretii, vel fide de prelio habita aut eius parte, imaginarias venditiones confingere et alia etiam facere soliti sunt, in fraudem et contemptum dictae constitutionis ac mandatorum prohibitorumque nostrarum et scandalum plurinorum.

§ 3. Nos igitur, volentes fraudibus huiusmodi, ut par est, obviare, utque ea, quae constitutimus, suum in praedictis sortiantur effectum providere, motu simili et ex certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, omnia et quaecumque bona stabilia, quae ad dictos hebreos, tam in hac alma Urbe, quam ubique locorum, excepta civitate Bononiensi et aliis locis ubi fuerunt iam commissarii deputati, nostrae et Apostolicae Sedis dictioni subiectorum, commorantes, pertinere apparerint, post diem emanatae dictae constitutionis nostrae, lapso termino ad vendendum eis praefixo, vel, quantum opus sit, praefigendo, sive illa per semetipsos possessa fuerint et seu alio quovis modo ad eos pertinere dignoscantur, sive ex quovis titulo et causa ad alias, etiam christianos, translata fuerint, de quibus praefati hebrei veras et certas venditiones, per indubitatum solutionem pretii, non autem apparentem, vel de eo habitam ex quacumque causa fidem, factas esse legitime non docuerint, ab eisdem hebreis corumque dominio seu quasi omnique iure et actione penitus abdicamus, ipsosque hebreos illis privatos ipso iure fore et esse decernimus.

§ 4. Ac tam ea bona sic abdicata, quam omnes et singulas poenas et multatas, quas eisdem hebreis, occasione transgressionis ac inobedientiae contra singula in ea-

dem constitutione nostra contenta, sive etiam ex causa contumaciae, aut alias circa praemissa impositas et inflictas esse seu etiam impostorum imponi et infligi coegerit, hospitali seu domui cathecumnenorum de Urbe, pro una; pro alia vero, diuiniis partibus, monti pietatis eiusdem almae Urbis perpetuo applicamus et appropriamus.

§ 5. Et, pro facilitiori mandatorum nostrorum ac praesentis nostri motus proprii executione, omnes et singulas causas, tam in eadem alma Urbe, quam in quibusvis civitatibus, terris et locis sanctorum Romanorum Ecclesiae temporali dominio subiectis, coram quibusvis indicibus, ant etiam coram nostro in dicta Urbe vicario, contra dictos hebreos, occasione praemissorum, motas vel impostorum movendas, in terminis et statu, in quibus reperiuntur, ad nos penitus avocamus; illasque ac omnes alias similes venerabili fratri nostro Iohanni Michaeli, episcopo Sabinensi, cardinali Saraceno municipato, dictae domus cathecumnenorum protectori et iudicis ordinario, conamittimus et delegamus, mandantes eidem ut in praemissis omnibus, una cum suis incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis et connexis, usque ad integrum executionem, procedat summarie, simpliciter et de plano, sola facti veritate inspecta, ac etiam, ubi opus sibi videbitur, manu regia, ac alias iuxta facultates sibi in iurisdictione sua ordinaria concessas, cum potestate et facultate citandi et inhibendi in Romana Curia et extra eam, ac per edictum, constituto summarie de non tuto accessu, ac terminos, etiam peremptorios, in praemissis arbitrio suo praefigendi, et omnia alia faciendi in praemissis necessaria et opportuna.

§ 6. Non obstantibus praemissis ac nostra de non tollendo iure quae sit, quantum opus sit, et aliis constitutionibus et

Nondum re-
vera vendita
bona ab eorum
iure distribuit,

Causas omnes
super hor mo-
tas, vel in po-
sterum move-
das dictae do-
mus cardinali
protectori de-
calendas com-
mittit;

Et domui cat-
thecumnenorum
de Urbe appli-
cat;

contraria om-
nia tollit.

ordinationibus, stilo Palatii, neconon quibusvis privilegiis, indultis et literis apostolicis, eisdem hebraeis in contrarium quomodolibet, etiam motu, scientia ac potestatis plenitudine similibus, concessis etc., quibus omnibus, etiamsi de illis etc., tenores etc., hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 7. Volumus autem praesentis nostri
motus proprii solam signaturam sufficere,
et ubique, etiam in indicio et extra, fidem
facere, regula contraria non obstante.
Praesentium sola signatura sufficit

Placet, motu proprio. M.

Datum Romae apud Sanctum Petrum,
decimo quarto kalendas februarii, anno n.

Dat. die 19 ianuarii 1567, pontif. anno n.

XLIII.

Declaratio, reformatio et revocatio plurimarum gratiarum, immunitatum et privilegiorum militiae hospitalis Sancti Lazari Hierosolymitani hactenus a Summis Pontificibus concessorum ¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Sicuti bonus agricola, qui largiorem ex agro, quem colit, proventum colligere cupit, temporum vices solitus observat, et, positis in eo plantis, non semper irriguos rivos aut pingueum limum admovet, sed collectum quandoque humorem deducit, ac nimiam ramorum faelitatem cohibet, et, ne vires frustra effusae evanescent, ferro comprimit; ita nos agri Dei nostri culturae, ipso favente, fidelibus stu-

¹ Haec militia Regulam S. Augustini profitetur, ut habetur in const. x Alexandri IV, *Cum a nobis*, tom. iii, pag. 602. Multa privilegia elargitus est Clemens IV in const. iv, *Cum dilectis*, ibidem, pag. 727, et in const. vii, *Venerabilibus*, pag. 742. Et plerique alii Pontifices, neconon Pius IV, alia plurima indulta dederunt, ut in ipsis Pii IV constitut. cx, *Inter assidas*, supra, pag. 536.

diis incumbentes, hospitale Sancti Lazari Hierosolymitani, eiusque militiam, feracem sane, uti speramus, inter ceteras huins agri plantam, pridem a compluribus praedecessoribus nostris ac nobis metipsis indulgentiis excultam, ne forte inutili frondinu sylva luxuriet, resectis ac veluti putatis ramis sterilibus, intra ordinem ponere, atque ad meliorem et utiliorem cultum (habita horum temporum ratione) reducere cupimus, ut tandem, suis in se collectis viribus, et tamquam radiebus solo altius adactis, firmius persistens, suaves atque uberes fructus Domino perferat.

§ 1. Dudum etenim, postquam felicis recordationis Pius Papa IV, praedecessor noster, institutionem, erectionem, neconon translationem hospitalis et militiae huiusmodi, ac quamplurima privilegia, indulta, facultates, licentias, exemptions, libertates, indulgentias, gratias et alia a diversis Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris, tunc suis, dicto hospitali eiusque magno magistro et conventui ac fratribus, etiam per modum communicationis et extensionis, in genere et in specie, concessa; neconon statuta, usus et consuetudines in eisdem hospitali et militia edita et introducta, apostolica auctoritate, motu proprio et ex certa scientia ac de apostolice auctoritatis plenitudine confirmaverat et approbaverat, ac etiam innovaverat, et insuper alia multa concesserat, eaque omnia ad hospitale S. Lazari, quod in civitate Capuana etiam tunc consistebat, extenderat, ipsumque hospitale et eius membra et perlinentias, adversus suppressiones, extinctiones, uniones et alias dispositiones quascumque, de illis per recolendae memoriae Innocentium VIII et Pium II ac forsitan alios Romanos Pontifices, etiam consistorialiter, factas, in pristinum, quo ante illas erant, statum restituerat, ac plenarie re-

Pius IV multa militiae privilegia approbat, et a lia concessit.

integraverat, decernens, inter alia, ea, tamquam ex causa onerosa concessa, restituta et facta, revocari, limitari vel alterari, ac sub revocationibus, limitationibus, alterationibus, generalibus vel specialibus, si forte fierent, comprehendendi non posse.

§ 2. Nos quoque, in ipso statutin ponti-

Hic etiam sicutius, ad quem, divino afflante Spiritu, Pontifex illa vocati sumus, initio, eadem omnia ipsius quodam eius bulla, quam hic siusque Pii IV praedecessoris literas super unum posui.

eis expeditas, paribus motu, scientia, plenitudine et auctoritate confirmavimus, approbavimus et innovavimus, ac similibus clausulis et decretis munivimus, quibusdam tamen limitationibus et restrictionibus adiectis, quas hic quoque pro repetitis esse volumus, prout in praedictis literis ac quadam cedula, motu proprio et manu nostra signata, plenius continentur.

§ 3. Verum postea experti tam multa

Nunc autem justis de causis illa reformare volens,

sic concessa, non tantum ipsis hospitali et militiae incrementum, quantum aliis cupiditatē afferre, illorum vero usum et dispensationem tum periculo iis ipsis, quibus concessa sunt, tum oneri nobis fore, ac propterea volentes illis modum et normam ac certos demum limites sta-

Firmas remanere declarat reintegrationes, translationes et restitutions d. militiae et hospitalis;

tuere, illorumque omnium, ne non praedictarum et quarumcumque praeterea literarum et cedularum similiump scriptrarum, quae inde consecuae sunt, tenores, continentias et formas pro plene et sufficienter expressis habentes, motu proprio et ex certa scientia nostra ac de apostolicae potestatis plenitudine, ad Dei gloriam et publicam utilitatem, manentibus erectione, institutione ac translatione ne non restituzione et reintegratione dictorum hospitalis et militiae, ac illarum approbatione praedictis, quas, prout hactenus factae sunt, prout tamen iuris fuerit, ratas habemus in praemissis, ut praefertur, concessis, confirmatis et innovatis, tenore praesentiori sic perpetuo statuimus et ordinamus.

§ 4. Omnia et singula dictis hospitali, magistro, conventui et militiis a praedictis et aliis quibuscumque Romanis Pontificibus ante ipsum Pium IV praedecessorem concessa, eatenus dumtaxat confirmata esse et censer, quatenus temporibus eiusdem Pii IV, ante factam ab eo illorum confirmationem, praedicta observabantur et in usu erant, atque alienis iuribus, sive ex praeescriptione, sive alias quocumque titulo legitime quaesitis, detrimentum aut praeciducium non inferrant.

§ 5. Ex his vero, quae ab ipso Pio IV concessa sunt, atque ex statutis, ordinatis et decretis ab eodem erga illa quibuscumque, non alia ulla neque aliter omnino valida esse, aut ipsis hospitali, magistro, conventui et militiae licere, quam infrascripta, et cum moderationibus, reductionibus, limitationibus et restrictionibus, tali in praedicta cedula, motu proprio et manu nostra signata, positis, quam infrascriptis. Reliqua autem omnia et singula, ne non illa concernentia confirmationes, literas et alia supradicta et inde secuta quaecumque revocamus, cassamus, irritamus et annullamus, ac viribus omnino evacuamus, ac revocata, cassata, irrita et nulla ac sine viribus semper fore, neque in iudicio aut extra iudicium attendi, vel etiam allegari, neque cuiquam suffragari, neque pro eis aut secundum ea quicquam statui ac iudicari, neque praesentes de intentionis nostrae aut alio defectu impugnari, neque earum revocationem, moderationem vel reductionem aut adversus ea restitucionem, aliave institiae aut gratiae remedia impetrari, aut etiam motu, scientia et plenitudine similibus, etiam consistorialiter, concedi, aut concessis quemquam uti posse: et ita per quocumque iudices, etiam ad id specialiter delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores et

Concessiones ante Pium IV factas confirmat, quatenus tum essent in usu, et nemini praeciducient

Concessiones Pii IV hic non contentas revocat, et contentas limitat etc., ut sequitur

sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eorum quavis aliter interpretandi et indicandi auctoritate, interpretari et iudicari debere; ac quidquid secus, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decernimus.

§ 6. Non obstantibus praemissis ac quibusvis elansulis et decretis, etiam mentes dictorum praedecessorum attestantibus, et quantumvis validis et firmis, in dictis concessionibus, confirmationibus et literis, sub quavis exquisita verborum formula, approbatis, neenon de iure quaesito non tollendo, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, dictique hospitalis, etiam iuramento, similis confirmatione aut quavis alia firmitate roboratis, statutis et consuetudinibus, etiam immemorabilibus, naturis, usibus, stabilimenti, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 7. Volumus autem quod magister et conventus ac milites praefati nobis et successoribus nostris Romanis Pontificibus ac Sedi Apostolicae, ubi ac quoties vocati aut requisiti fuerint, contra quocumque Romanae Ecclesiae hostes vel rebelles armati inservire, atque opem et auxilium praestare suis impensis teneantur. Ea vero, quae magistro, conventui et militiae praefatis licere ac manere permittimus, sunt quae sequuntur, videlicet:

§ 8. Quod dilecto filio Ioannotto Castilioneo, moderno et pro tempore existente magno magistro, cedente vel etiam apud eamdem Sedem decadente, seu magnum magistratum alias quomodolibet, etiam per liberam resignationem in nostris vel nostrorum successorum pro tempore existentium Romanorum Pontificum manus, dimittente vel amittente, et illo quovis modo vacante, conventus eiusdem militiae (si tamen tunc firmam sedem in aliquo certo loco, ibi, auctoritate et de licentia dictae Sedis, ante vacationem hu-

iusmodi, constitutam habnerint, et illic resederint) insimul ibidem congregati, alium magnum magistrum, iuxta eiusdem Religionis et militiae stabilimenta, de consensu sui protectoris edita vel edenda, quae concilio Tridentino minime sint contraria, eligant: ita tamen quod eiusdem electionis confirmationem, intra tres menses a die quo facta fuerit, ab eadem Sede petere omnino debeant; alioquin electio ipsa nulla sit, et electo aliquod ius non tribuat, sed magistratus ipsius omnimoda dispositio ad dictam Sudem eo ipso devolvatur.

§ 9. Quodque idem magister pro tempore existens et conventus principalem ipsius militiae sedem ad quemcumque locum, etiam maritimum, eis visum, consulta prius Sede Apostolica, et ab ea licentia et facultate obtenta, transferre; habitumque suum regularem, ac etiam crucem, etiam si de suis antiquis habitu crucisque appareat¹, in eum meliorem, qui sibi videbitur, modum (citra tamen aliarum militiarum et Religionum praeiudicia) reformare, in toto vel in parte immutare vel stabilire ac innovare; Regulamque, stabilimenta et statuta dictae Religionis et militiae, de consensu sui protectoris et aliorum fratrum vel definitorum, instituere et reformare, seu de novo condere, edere, et illas ac illa corrigere et mutare (duinmodo licita et honesta nec eidem concilio contraria existant) toties quoties voluerint.

§ 10. Neenon idem Ioannottus et pro tempore existens magnus magister, quemcumque, quocumque et qualiacumque, simplicia duontaxat beneficia ecclesiastica, de irre patronatus laicorum ex fundatione et dotazione existentiâ, et personale servitum in cathedralibus et collegialis non reppirrentia (accedente tamen consensu patronorum, de quorum iuribus eis, ut praefertur, ex fundatione et dotazione com-

M. magist. et
conventus, de
licentia Sedis
Apost. principalem locum
transferre, ac
habitum, Regu-
lam et statuta
reformare pos-
sit.

Quibuscumque
non obstante
bus,

Et cum con-
ditione, quod
haec militia ob-
sequis S. R. E.
sempre parata
esse debet con-
tra eius hostes.

**Electione magni
magistri spectet
ad Religionem,
sed confirmatio
a Sede Aposto-
lica obtineatur
infra tres me-
ses, alias ad e-
am devoluta sit.**

M. magister
potest institue-
re nihilqua
cumque simili-
cia beneficia de
irepatron. lai-
corum in com-
mendas, eaque
ipsi hospitali et
militiae incor-
porare, ac de eis
personas ido-
neas providere,
ut divinus cul-
tus exercetur.

¹ Apparet vel non apparet legit Bullarium
Milit. S. Lazari, impressum Romae 1567 apud haer.
Aut. Bladi (R. T.).

petentibus, per publica documenta, non autem alia probationum genera, eoram pro tempore existentibus vicario nostro in Urbe in spiritualibus generali et auditore Curiae causarum Cameræ Apostolicae, vocatis quorum interest, legitime constet, et sine praeiudicio ea obtinendum, et ipsis cedentibus vel decedentibus) in praeelectorias, commendas, cappellas aut ecclesias ipsorum hospitalis et militiae perpetuo erigere et instituere, dictaque suae militiae perpetuo incorporare, applicare et appropriare; ae illarum fundatoribus et dotatoribus ius patronatus et praesentandi dietis magistro et eonventui vel eorum deputato personas idoneas, ac praeelectorias, domos, cappellas seu ecclesias et hospitalia huiusmodi pro tempore vacantia, perpetuo praeservare, seu etiam reservare et concedere; et sic a patronis praesentatos, iuxta stabilimenta dictae Religionis, ordinariorum locorum et quorumvis aliorum consensu minime requisito, in illis instituere, ac alias illa conferre et de eis providere possint: ita tamen quod debitus divinus cultus per personas idoneas, etiam si dicti Ordinis fuerint, ab ordinario approbandas, in eisdem exercetur. Quodque confirmatio erectionis et institutionis praeelectoriarum, commendarum, cappellarum aut ecclesiarum pro tempore sic eretur, ac illarum incorporationis, applicationis et approbationis, neenon iurispatronatus ad illas reservationis et concessionis huiusmodi, si citra, infra quatuor; si vero ultra montes beneficia huiusmodi consistant, infra sex menses a die quo factae fuerint, a Sede Apostolica impetrari debeat, alias illae et inde secuta quaecumque nulla et irrita nulliusque roboris vel momenti existant; ac beneficia huiusmodi in eorum pristinam naturam esse censeantur, et ab eadem Sede impetrari possint.

¹ Restituta esse l. s. c. (R. T.).

§ 11. Necnon quod hospitalia, leprosariae et alia loca quaecumque, tam in alma Urbe, quam in aliis quibuscumque terris, dominiis et locis, sub invocatione Sancti Lazari Leprosorum, hactenus fundata, constructa, erecta et instituta, et quae in posterum fundari, construi, erigi et institui contigerit, etiam si per magistrum, conventum et fratres huiusmodi recepta aut possessa non sint, ubi ullo unquam tempore fuerit, sit vel erit hospitalitas leprosorum seu infirmorum Sancti Lazari nuncupatorum, de qua legitime coram locorum ordinariis constet, etiam si iurispatronatus laicorum sint, eum omnibus unionibus, annexionibus, incorporationibus et applicationibus illis pro tempore factis, militiae et hospitali Sancti Lazari huiusmodi subiecta et incorporata, et ad ius et proprietatem ac omnimodam dispositionem, institutionem et collationem moderni et pro tempore existentis magni magistri et couventus eorumdem, iuxta ipsius militiae seu Religionis stabilimenta (salvo tamen iure patronatus) pertinere censeantur, prout alia etiam dictæ Religionis seu militiae hospitalia, cappellae, oratoria, beneficia et loca spectant et pertinent; illaque per dictæ militiae fratres (non autem per alias ecclesiasticas aut saeculares personas, etiam civitatum, terrarum, oppidorum et villarum communitates vel universitates) regi et gubernari, et, in signum recognitionis superioritatis dicti hospitalis, de aliquo rationabili canone seu censu per magistrum et conventum ac diffinitores generalis capituli dicti hospitalis imponendo, singulis annis respondere debeant, sine alienius praeindicio, et dummodo in illis hospitalitas debita servetur, et cultus divinus nullatenus diminatur, ac in illorum fundatione vel dotatione secus nou fuerit ordinatum.

§ 12. Salvis tamen legitimis titulis et

Hospitalia et
alia loca qua-
cumque hospi-
tali S. Lazari
censeantur esse
subiecta, quae
non per univer-
sitates aut a-
lias ecclesiasti-
cas personas,
sed per ipsos
fratres regan-
tur, qui etc.

*Praeservatio
jurisdictionis ordinariorum et contributio pro seminariis.*

praescriptionibus et salva iurisdictione ordinariorum, tam ea, quae de iure communione eis competit, quam quae ex decretis dicti concilii Tridentini eisdem est attributa, praeterquam in iis casibus, in quibus concilium praedictum expresse eximit et exceptit Religionem Sancti Iohannis Hierosolymitan, in quibus et haec Sancti Lazari Religio, postquam tamen in aliquo certo loco firmam sedem conventualem habere coeperit, et ibi magister et conuentus praefati resederint, pariter et exempta sit et esse censeatur, excepta taxatione pro seminariis instituendis.

Facultas percependi pensiones annuas usque ad sum. 300 duc. auri; loco pensionum, similes fructuum reservationes etiam conjugatis, qui cum una tantum, et virgine, matrimonium contraxerint.

§ 13. Et insuper milites ac presbyteri et cappellani hospitalis et militiae Sancti Lazari huiusmodi, nunc et pro tempore existentes, ac eorum singuli, etiam conjugati, qui cum unica tantum et virgine matrimonium contraxerint, unam vel plures pensiones annuas, usque ad summam quingentorum ducatorum auri de Camera novorum, super quorumvis cathedralium, etiam metropolitanarum, et aliarum ecclesiistarum, ac etiam mensarum, etiam patriarchalium, archiepiscopalium et episcopalium, neenon etiam monasteriorum, etiam consistorialium, prioratum, canoniciatum et praebendarum, dignitatum, personatum, administrationum et officiorum, aliorumq. beneficiorum ecclesiasticorum, cuius cura et sive cura, saecularium et quorumvis Ordinum regularium, qualitercumque qualificatorum, fructibus, redditibus, proventibus, iuribus, obventionibus et emolumentis ac distributionibus quotidianis, alias canonice sibi assignatas vel assignandas, vel, loco pensionum annuarum, omnes et singulos ac quocumque similes fructus, redditus et proventus, iura, obventiones et emolumenta quaecumque ac etiam distributiones quotidianas, usque ad dictam summam sibi reservatos et reservandos, etiamsi, post illarum vel illorum reservationem, uxorem, unicam

tamen, eamque virginem, ut praefertur, duxerint, ad vitam percipere, exigere ac levare, ac in suos usus et utilitatem convertere, libere et licite valeant, et quoad hoc, atque etiam pensiones et fructus assignandos et reservandos, una cum prioratibus, praceptoribus et aliis beneficiis hospitalis Sancti Lazari huiusmodi percipere.

§ 14. Et insuper idem hospitale S. Lazari, ac illius prioratus, praceptoriae domus, camerae, hospitalia et loca quaeunque, neenon intra regnaria dictorum hospitalis et militiae loca degentes magister, priores, praecatores, milites et personae, ac eorum subdit, vassalli, coloni et servitores, nunc et pro tempore existentes, etiam presbyteri curam animalium exercentes (servatis tamen decretis concilii Tridentini), quandom illam exercuerint et in illorum obsequiis fuerint, ac illorum ratione beneficiorum dicti hospitalis S. Lazari tantum, non antem patrimonialis, res, animalia, praedia, domus, monedula et bona quaecumque quae obtinent et possident, ac in futurum canonice obtinebunt et possidebunt, sub beati Petri et dictae Sedis et nostra protectione, ab omni iurisdictione, correctione, onere, statutis, baumis, dominio, superioritate et potestate, iuxta tamen terminos concilii Tridentini et salvis eius decretis, quorumunque patriarcharum, archiepiscoporum, episcoporum et praelatorum, etiam locorum ordinariorum, cuius primum sedem conventualem propriam habere coeperint, ut praefertur; neenon ex nunc quorumunque temporalium dominorum, quavis potestate, etiam imperiali, regali et ducale, fungentium, ac universitatum, et illarum regentium, etiam (praeterquam dicti hospitalis) ordinariorum temporalium, ubiquecumque, tam citra quam ultra montes et mare constitutorum, cuiusunque dignitatis, status, gradus, ordinis et conditionis existentium, illorumque vi-

Religio S. Lazarus ac eorum vassalli, coloni et servitores, etiam presbyteri curam animalium exercentes et eorum bona quaecumq. praeter patrimonialis sub protectione S. Sedis Apostolic, cum exemptione ab omni iurisdictione, correctione, onere, dominio, etc.

Quorumcumque dominorum, tam spiritualium quam temporalium, et a solutione eius alterius oneris personalis, realis, ordinarii, extraordinarii, etc.

cariorum et officialium, locatenentium et iudicium, nunc et pro tempore existentium quorumlibet: neenon a solutione et exactione passagii, arreragii, gabellae, datii, tractae, collectae, procurationis, incundi adventus, iurium, etiam synodalium, censuum et decimarum, etiam novalium, etiam hortorum, pratorum, pisationum et molendinorum, atque cuiuslibet accessus, nullatenus, directe vel indirecte, prohiberi possint, et terrarum, quas per seipso vel alios eorum nominibus, etiam colonos, arrendatarios et emphytheutas excolet et de quibus fructus percipient, ratione beneficiorum hospitalis Sancti Lazari huiusmodi et eiusvis alterius onoris personalis, realis seu mixti, ordinarii vel extraordinarii, ubicumque et quacumque causa impositi vel imponeendi pro tempore, liberi et exempti, ac nobis et dictac Sedi immediate subiecti existant. Ita quod archiepiscopi, episcopi, praefati, ordinarii, vicarii, officiales, locatenentes et iudices in spiritualibus, etiam ratione delicti (duminodo illud non sit de atrocioribus) vel contractus, seu rei de qua agetur, ubicumque committantur delictum, iniatur contractus, aut res ipsa consistat, si personae ipsae intra regularia loca praedicta degent, et ibi aliquis a dicto magistro et conventu ad id specialiter cum iurisdictione deputatus fuerit, postquam conventus hospitalis huiusmodi dictam sedem habuerint; temporales vero iudices et domini praefati, etiam ex nunc, nullam in eos vel ea iurisdictionem, correctionem seu potestatem (salvis tamen decretis concilii Tridentini) exercere, aut excommunicationis aliasve sententias, censuras et poenas promulgare, aut etiam, ratione personarum vel rerum, animalium ac bonorum (non tamen patrimonialium), ad aliquam solutionem pontium, fontium,¹ murorum, seu etiam aliarum ecclesiarum, quam dictae Religionis, etiam si forsitan

hactenus per abusum seu alterius privilegii aut negligentiam, etiam per longissimum tempus, taliter observatum non fuerit. Quae omnia, etiam praescriptiones, nullo pacto saltem in posterum obstant quo minus exemptionibus, quibus alii regulares cuiuscumque militiae milites utuntur, et codeni modo quo illi, uti possint eos coaretare, aut alii quicunque, cuiuscumque ecclesiasticae vel mundanae dignitatis aut praeminentiae, status vel conditionis existant, etiam in locis et terris sanctae Romanae Ecclesiae, etiam immediate subiectis, et ad instantiam cuiuscumque principis seu communitatis, sub excommunicationis latae sententiae, seu quadrupli, ultra damna et expensas, restitutionis poenis, per contrafuentes eo ipso incurrendis, eos, in iudicio vel extra, super praemissis vel eorum usu seu possessione vel quasi, directe vel indirecte, quovis quæsito colore vel ingenio, molestare, impedire, vexare aut alias quomodolibet impetrare praesumant, debeant seu etiam valeant; sed priores, milites et aliae personae hospitalis et militiae Sancti Lazari huiusmodi sic degentes, post firmatam dictam sedem, de iustitia coram solo magno magistro et conventu, vel eorum deputato (alioquin et interim, donec ipsam sedem habuerint, coram ordinariis locorum tamquam Sedis Apostolicae delegatis) respondere debeant. Et quicunque processus contra illos vel eorum aliquem, per ipsos locorum ordinarios vel eorum vicarios, alias quam ut praemittitur, seu quosvis alios pro tempore facti, et quaelibet etiam excommunicationis vel suspensionis aliaeque sententiae promulgatae, nulli et invalidi, nulliusque roboris et momenti sint.

§ 15. In delictis autem atrocioribus, inter magnum magistrum seu deputatos ab eo, ac locorum, tam in spiritualibus quam temporalibus, ordinarios ita servetur, ut qui ex eis praevenerit, eius sit in delinquentes iurisdic^{tio}.

Si delictum
fuerit atrocium,
in eius sit iuri
dict., ad quem
primo pervenieret.

¹ Bull. S. Laz. addit. furnorum (R. T.).

§ 16. Nec aliqui ex hospitalis et militiae

Exemptio a S. Lazari fratribus, donatis, servitoribus decimis et novalibus ac quartis seu canonica portione, vel a caritativo subsidio, etiam concesso regi Hispaniarum, ac quarti in Franciae regois imposita.

vassallis et colonis in prioratibus, communis seu canonica portione, riis aut aliis quibusvis beneficiis, praesertim diis sive grangiis, quomodoenque a dicto hospitali dependentibus, in quibuscumque locis, sub quorumcumque patriarcharum, archiepiscoporum, episcoporum, universitatum, hospitalium, rectorum, ecclesiarum limitibus et iurisdictione constituti, decimas aut canoniam portionem seu caritativum subsidium, aut quartas nuncupatas, seu alias quasenunque collectas seu contributiones, tam ex antiquis hospitalis S. Lazari et beneficiorum huiusmodi culturis, quam ex recente cultis novalibus, alicuiusq; modo solvere teneantur, nisi prout alii regulares eiusvis militiae milites, generalibus vel specialibus circa hoc privilegiis pacifice gaudentes, solvere tenentur; a quibus omnibus exactionibus, atque etiam novo subsidio, carissimo in Christo filio nostro Philippo Hispaniarum regi in suis regnis per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros concessa, et canonica portione seu quarta nuncupata in Franciae regnis imposta, neenon a quibuscumque aliis facultatibus, regibus huiusmodi et aliis principibus concessis vel concedendis in futurum, omnia dieti hospitalis loca, neenon ecclesiarum quomodoenque a dicto hospitali dependentium fabricae, ad exemplum aliarum regularium militiarum locorum, sint libera et exempta.

§ 17. Et insuper quod praefati magi-

Facultas extraheodi frumentorum et quoscumque alios fructus et pecunias ex locis militiarum et hospitalium illaque ad quercumq; fidelium

ster et conventus, priores, praeceptratores aut quicunque alii ex dicti hospitalis fratribus, per quosecumque locorum aut terrarum dominos, tam spirituales quam temporales, etiamsi regali dignitate praefulgeant, etiam in terris S. R. E., ab extractione frumenti, ordei, vini, olei, legumi-

num et quoruincumque fructuum, atque etiam pecuniarum, ex prioratibus, commendis, membris, domibus, grangiis aliisve praefati hospitalis locis provenientium, nullo umquam modo impediri possint quo minus praefata omnia, pro sua possessorum voluntate, in quaecumque fidelium loca, ab omni pedagio, datio seu traeta, ut praefertur, libera et exempta valeant asportare.

loca sine datio et gabella asportandi.

§ 18. Et bona magistri, priorum, praecceptorum et fratrum ac aliarum personarum huiusmodi, tam acquisita quam in posterum acquirenda, ex concessione apostolica vel magistrali, ex die emissae per eosdem priores, praecceptores, fratres et personas professionis, ab omnibus decimis et aliis oneribus, similiter ad exemplum bonorum aliarum regularium militiarum, libera, immunita et exempta existant.

Esempio eam pro bonis patrimonio, post emissam professionem.

§ 19. Et quod quaelibet querelae, quaestiones, lites, causae et controversiae, quas ex nunc inter fratres et subditos hospitalis et militiae S. Lazari, praesentes et futuros, ex quibusvis occasionibus oriuntur et moveri contigerit, quovis modo, cum omnibus suis incidentibus, emergentibus, connexis et annexis, ac omnium cuiusvis appellationis (praeterquam in defectus aut denegatae iustitiae, vel illati perperam contra stabilimenta et consuetudines dicti hospitalis gravaminis casibus), remoto obstaculo, per pro tempore magistrum et conventum dicti hospitalis, seu illos ex fratribus quibus ipsi magister et conventus id commiserint, etiam usque ad tertiam definitivam sententiam inclusive, audiatur, neenon (iuxta laudabiles consuetudines et stabilimenta hospitalis huiusmodi et alias prout iuris fuerit) debito sine decidantur; omnesque et singuli priores, praecceptores, milites et fratres hospitalis praefati (postquam de mandato seu auctoritate magistri seu

Jurisdictionis M. magistri et conventus seu eorum delegatorum inter personas Religiosas et militiae.

conventus praefatorum, in quibusvis ex praedictis contra eos intentandis causis, ad comparendum coram ipsis et commissariis per eos, ut praefertur, deputatis, in locis quantumcumque ab eodem hospitali remotis, citati fuerint) coram eisdem magistro, conventu et commissariis, prout contigerit, legitime comparere debeant et teneantur, iuri et iustitiae (secundum stabilimenta, approbationes, usus et laudabiles consuetudines praefati hospitalis) parituri.

§ 20. Quodque illi ex prioribus, praceptoribus, fratribus et subditis praefatis, qui contra corum aliquem super quibusvis querelis, rebus vel negotiis, praeterquam in casibus praefatis, coram alio quam praefatis magistro et conventu, ac per eos pro tempore datis commissariis, in causam traxerint, et ad alium quam ad eosdem appellationes quascumque interposuerint, causas huiusmodi prorsus perdant, reque, super qua contendent, privati existant eo ipso.

§ 21. Neenon modernus et pro tempore existens magister et conventus hospitalis huiusmodi (iuxta illius stabilimenta et landabiles consuetudines ac mores) in prioratns et praeceptrorias, domos, hospitalia, membra, bona et loca quacumque, necnon quoscumque priores, praecptores, fratres et personas hospitalis et Religionis huiusmodi, ac illorum vassallos, subditos et servitores, ubicumque, tam citra quam ultra montes, nunc et pro tempore constitutos et commorantes (qui omnes magistro et subdelegatis ab eo firmiter, tam personaliter quam realiter, omni exceptione cessante, et quo cumque a nobis vel Sede predicta obtento vel obtainendo indulto non obstante, parere et obedire teneantur) plenariam et omnimodam, etiam meri et mixti imperii iurisdictionem et superioritatem.

§ 22. Ipseque magister, contra rebelles

et suis mandatis non obedientes, etiam vigore literarum apostolicarum, etiam in forma brevis, a nobis et successoribus nostris pro tempore emanatarum, servatis quatuor terminis ad docendum se paruisse et satisfecisse in loco conventus hospitalis huiusmodi, post legitime executam primam citationem, ad mulctam sive poenam personaliter, iuxta mores et stabilimenta praedicta, seu etiam ad privationem habitus et beneficiorum, domorum et praediorum per eos obtentorum, procedendi; vel etiam, si magis expedire videbitur, beneficia, domos et praedia ipsa ad manus suas seu receptorum dicti hospitalis reducendi, et (donec ipsi inobedientes contumaciam purgaverint, et debita onera persolverint) pro suo arbitrio retinendi, illorum fructus, redditus et proventus arrendandi et percipiendi.

§ 23. Neenon omnes et singulas causas, lites et querelas (nondum tamen coram aliis iudicibus motas et pendentes) super quibusvis dicti hospitalis beneficiis ac bonis, rebus et pecuniis aerarri et fratrum quorumcumque, in quibus inter se ipsos invicem, realiter sive personaliter, convenient seu convenientur, atque etiam in quibus ab aliis, etiam clericis, saecularibus vel regularibus, aut laicis similiter convenientur, etiam per deputatos abeis, in locis in quibus causae ipsae cognoscuntur, audiendi et decidendi, eosque citandi, et, quoties opus fuerit, inhibendi, etiam sub censuris et poenis ecclesiasticis, tam in curia praedicta quam extra eam, facultatem habeant.

§ 24. Neenon illorum sententiae et res indicata, per priorem ecclesiae dicti conventus, etiam sub censuris et poenis ecclesiasticis, contra condemnatos, tam realiter quam personaliter executioni mandentur: ita quod alibi quam in dicto hospitali, aut extra illud ex magistri et conventus commissione, cognosci et terminari nequeant.

Procedendi que contra rebelles et inobedientes, etiam per edictum publicum, etiam ad privationem beneficiorum, quomodolib. obtentorum;

Et advocandi singulas causas, lites et querelas, que inter ipsos statutis et milites ordinatur;

Et exequendi sententias et rem indicatam.

Appellations a sententiis delegatorum ad M. magistri et conventum, et ab eis ad capitulum generale declarantur.

§ 25. Nec a sententiis per indices dicti hospitalis pro tempore latis, ad alium quam magistrum et conventum praedictos instantia; neque a sententiis per ipsum magistrum et concilium latis, alio quam ad generale capitulum, sive per ipsius hospitalis fratres sive per ipsos subditos et vassallos, quoquo modo appellari possit; quinimmo illi usque ad tertiam sententiam in eodem conventu procedere teneantur.

§ 26. Et similiter quod omnes sententiae per eosdem magistrum et conventum latae, omnes item commissiones, citationes, collationes et omnia denique eorumdem rescripta, ad omnes suae iurisdictioni subditorum ac reliquorum etiam, quorum intererit, causas, lites seu querelas coram ipsis pertractandas, directe exequi, et a nullis locorum et terrarum dominis, etiam regali aut ducali dignitate fulgentibus, aliqua ratione, expectandi consensus seu alio quovis quaesito colore, in eorumdem executione impediri possint, servato tamen in eis exquendis datae ordine, ita quod eorum ultimae primis anteferri nequeant.

§ 27. Ac quod contra clericos sacerdotes seu laicos, prioratus, praceptorias, domos, cameras magistrales nuncupatas, et alia beneficia hospitalis huiusmodi, eorumque res et bona quocumque titulo, sine tamen consensu et expressa licentia magistri et conventus praefotorum, indebet occupantes, seu illi aut eius communi aerario seu fratribus, occasione responsionum annuarum, vacantium, mortuorum, annatarum, passagiorum, arreragiorum, seu alias quomodolibet et ex quacumque alia causa debentes, si quidem illi actores sint, et in quavis instantia ad causam venient, magister et conventus praefati, modo et forma quibus contra ipsius hospitalis fratres pro-

cedi consueverit, pro illorum recuperatione, libere procedere, et eos prioratibus, praceptorii, domibus et aliis beneficiis huiusmodi, servata forma iuris, et alias iuxta formam privilegiorum praedictorum privare; si vero rei fuerint, coram ipsorum competentibus iudicibus ad recuperationem et alia praedicta agere, et omnia iuris remedia tentare, aedem, privatione huiusmodi legitime facta, de prioratibus aliisque beneficiis praedictis, per privationem eamdem vacantibus, libere disponere valeant.

§ 28. Neenon personae in dignitate ecclesiastica ubilibet constitutae et quicunque locorum ordinarii, ac eorum vicarii et officiales, per eosdem magistrum et conventum, postquam dictam sedem habuerint pro tempore eligendam, servata tamen forma concilii Tridentini, in eorum et quorumque priorum, praceptorum et fratrum hospitalis huiusmodi conservatores, qui, quandom exercuerint dictum officium, a nemine quo minus illud exerceant, sub aliquo praetextu, impediri vel molestari possint, deputati sint: ita quod ipsi electi, sub excommunicationis poena, eosdem priores, praceptors et fratres, ac eorum singulos, non tamen extra regularia dicti hospitalis loca degentes, adversus inferentes eis aut eorum servitoribus et familiaribus iniurias seu gravamina vel damna in personis, rebus et bonis, seu exigentes ab eis, contra ac suprascriptum est, vectigalia, dattia, pedagia, gabellas, collectas aut alia onera, defendere et praeservare, ac omnem eorum iurisdictionem exercere; neenon, ubi executio realis vel personalis adversus reos fieri non poterit, et reorum contumacia id exegerit, praecedentibus legitimis monitionibus, aliisque servandis rite servatis, sententias, censuras et poenas ecclesiasticas contra rebelles et inobedientes cum effectu pronulgare; ac privilegia

Quaelibet persona in dignitate ecclesiastica possunt eligi in conservatores cum facultatibus necessariis.

Omnies expeditiones et executoriales magistri et conventus absque alienius licentia, nec a quocumque possint impediti.

Facultas procedendi contra clericos, seu alicuius indebet occupantes loca et bona Religiosiss. seu non solventes annuelles census et debitas responsiones vacantium, mortuorum, annatarum, etc. communis aeratio.

prioribus, praceptoribus et fratribus praefatis pro tempore concessa, eis observari facere debeant et teneantur; in causis autem hospitalis et militiae huiusmodi, eorumque bonorum et personarum, ubi aliae probationes non existent, eorum magister, priores, praecatores, milites, fratres, vassalli, subditi, servitores et aliae personae in testes adhiberi et recipi possint.

§ 29. Ac iura mortuiorum et vacantium, neconon arreragiorum, passagiorum et aliorum quorumcumque, ita ut quaevis personae, cuiuscumque ecclesiasticae dignitatis existentes, beneficia hospitalis huiusmodi pro tempore obtinentes, illa solvere omnino teneantur et adstricti sint, ac ad id, etiam sub sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis ac aliis, iuxta eorumdem privilegia, privationis et apprehensionis honorum ad manus suas remediis, cogi possint, solvantur.

§ 30. Neconon quod magister, priores, praecatores et dicti hospitalis fratres capellani, ab ordinariis, intra quorum dioecesum fines eorum prioratus, praecatoria et alia loca, in quibus eos residere oportuerit, existent; vel si ab ordinariis praefatis legitime impeditis non potuerint, ab eis nihilominus examinati, atque idonei secundum canonicas sanctiones reperti et approbati, habitisque ab eis diinssorialibus literis, et a suis superioribus licentia, et servata in omnibus forma concilii Tridentini, a quocumque catholico antistite sub Romanae Sedis obedientia constituto, in propria dioecesi residente, aut in aliena pro dioecesano pontificalia exerceente, diligenti praeview examine, sacros ordines, etiam (si id, pro utilitate aut necessitate hospitalis, prioratum, praectoriarum et aliorum locorum huiusmodi respective, eisdem ordinariis et superioribus videbitur expeditre) extra tempora a iure statuta, tribus

nec paucioribus diebus festivis, suscipere, et in quibusvis tam saecularium, quam regularium ecclesiis, cum commendatitiis sui superioris literis, absque aliquius licentia, celebrare possint.

§ 31. Et ipsi magister et conventus, neconon prior ecclesiae, aliique priores et praecatores, intra limites suarum iurisdictionum et administrationum, veri ordinarii, iuxta formam stabilimentorum et privilegiorum praedictorum, existant et esse censeantur.

§ 32. Neconon magister et conventus, quoscumque et singulos priores et commendatores, suorum prioratum et commendarum fratres seu religiosos delinquentes vel inobedientes, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis et praeminentiae existentes, etiam si quavis, etiam apostolica, exemptione fungantur, in quocumque loco, quantumvis privilegiato, et quavis, etiam imperatoris, regum seu aliorum principum, etiam ecclesiasticorum curia, praeterquam Romana, per se aut suos officiales et ministros, capere et incarcereare, ac captos a se vel eorum nomine liberare, et ad hospitale praefatum, per magistrum et conventum praefatos (iuxta eorum constitutiones et stabilimenta) puniendos, sub debita custodia transmittere et transmitti facere, libere et licite possint.

§ 33. Ac tam ecclesiastici quam saeculares officiales et locorum potestates, ad eisdem magistro et conventui, prioribus, commendatoribus aliisque in praemissis assistendum, ac auxilium, consilium, favorem et invanen praestandum, sub excommunicationis et aliis censuris et poenis ecclesiasticis, teneantur et obligati sint.

§ 34. Ac omnia et singula, quae tamen nullatio quamcumque exceptiones, et generales, et mentales, reservata, reservatione, expectativa, mandata de provi-

Obtinentes beneficiis hospitalis tenentur solvere iura mortuorum et vacantium, etc.

Facultas su- mendi ordines etiam extra tem- pora, et cele- brandi in qui- busvis ecclesiis, cum condicio- nibus quibus- dam.

Magister, con- ventus, priores et praecatores intra limites suarum iurisdictionum veri ordinarii existunt

Magister et conventus quoscumque delinquentes ubique capere et ad locum conventus vel alium ad id destinat transmutare possunt.

Officiale omnes dehent, pre- stare auxilium pro capienda et transmittenda delinq- uentibus.

Cassatio et annullatio quamcumque exceptiones, et generales, et mentales, reservata, reservatione, expec-

tianitatum, con-
cessionum ac
altarum gratia-
rum preventi-
varum super lo-
eis Religio-
nis absque con-
sen-
su magistri et
conventus dendo, antianitates, sine consensu coadiun-
toriae, neenon preeventivae quaecumque
gratiae de et super prioribus, preece-
ptoriis, rectoriis, domibus, cameris magi-
stralibus, locis et membris ac aliis bene-
ficiis ecclesiasticis dicti hospitalis, quovis
modo nuncupentur, etiam in Angliae,
Castellae, Legionis ac Valentiae regnis ac
principatu Cathaloniae et comitatu Flandriae,
quomodocumque et qualitercumque,
absque magistri et conventus pree-
fatorum consensu, etiam cum quibusvis
fortissimis et insolitis, etiam derogatoria-
rum derogatoriis, clausulis, irritantibus
que et aliis decretis et inhibitionibus, etiam
motu et scientia similibus, quibusvis, etiam
aliis quam dicti hospitalis, personis, cuius-
cumque dignitatis, status, gradus, ordi-
nis vel preeminentiae fuerint, et etiam
cardinalatus honore fungentibus et fun-
eturis, etiam per nos et Sedem preefa-
tam, tam in genere quam in specie, con-
cessa et facta, et quasvis, etiam preeventi-
vas et restitutorias ac praeservativas neenon
derogatorias inribus dectorum magi-
stri et conventus, etiam quoad annum
responsonem illis faciendam, clausulas in
se continentia, eorumque vires et effectus,
revocata, cassa et nulla, nulliusque robo-
ris vel momenti sint, ac nemini suffragari
possint neque debeant, nee per ea eni-
quam in prioribus, preeceptoris, digni-
tibus, domibus, locis et membris ac aliis
beneficiis hospitalis huiusmodi ius acquiri
possit, neque coloratus titulus possidendi
tribui, sed illis, effectum suum, ut pree-
fertur, nondum sortitis, nequaquam ob-
stantibus, magister et conventus preefati,
coniunctim vel divisim, iuxta consuetudines
et stabilimenta huiusmodi hospitalis,
de prioribus, preeceptoris, domibus,
cameris, locis et membris ac aliis hospi-
talis beneficiis huiusmodi libere dispo-
nere.

§ 35. Et interim (donec de illis dispo-

suerint) per se vel procuratores suos pos-
sessionem eorumdem vacantem propria
auctoritate libere apprehendere, ac illo-
rum fructus, redditus et proventus per-
cipere, ac in suos et magistralis et con-
ventionalis mensarum usus et utilitatem
convertere et retinere possint, cuinsvis
licentia super his minime requisita.

§ 36. Praeterea, quod prioratus, pree-
ceptoriae et membra ac beneficia quae-
cumque dicti hospitalis, quae pro tem-
pore Curiam¹, sub quibusvis generalibus
vel specialibus reservationibus apostolicis
factis, et quas fieri contigerit de beneficiis
ecclesiasticis pro tempore vacantibus, ut-
pote ad hospitalitatem et fidei tuitionem
ordinata, nullatenus includantur, nec re-
servata vel affecta existant, sed hospita-
lium pauperum, quae sub reservationibus
ipsis non includuntur, quoad id sortian-
tur naturam.

§ 37. Debeatque de illis per pro tem-
pore existentem magistrum et conventum
praedictos dumtaxat et non alium, iuxta
stabilimenta preedicta, fratribus dicti ho-
spitalis provideri. Resignationes vero seu
cessiones de illis a pro tempore illa ob-
tinentibus, etiam si obtinentes de dicta
militia non sint, in favorem quarumcumque
personarum fieri nequeant, nisi personae ipsae professionem per fratres dicti
hospitalis emitti solitam, iam emiserint,
aut illam ex nunc intra duos menses ex-
presse emittere, et habitum per eosdem
gestari solitum suscipere et gestare pa-
ratae existant; alioquin resignationes et
cessiones ipsae et quas aliter fieri conti-
gerit per nos aut successores nostros Ro-
manos Pontifices pro tempore existentes,
ac dictam Sedem vel eius aut alia qua-
cumque auctoritate, de prioribus, pree-
ceptoris, membris et beneficiis huiusmodi,
reservationes, provisiones, collationes,
commendae, uniones et quaecumque aliae
similes vel dissimiles dispositiones.

¹ Quae pro tempore qualitercumque vacaverint
extra Romanam Curiam, l. s. e. (n. r.).

Licentia ap-
prehend. pro-
pria auctoritate
possessione ho-
norum et loco-
rum per alios
occupatorum et
ea non restitu-
entium.

Loca Religio-
nis non com-
prehendunt sub
reservationibus
apostolicis, sed
sunt manuaria.

Loca Religio-
nis per magnum
magistrum et
conventum, dum-
taxat et non alii
debet personis
Religionis, que
profession, iam
emiserint; et re-
signationes seu
cessiones fieri
nequeant, nisi
in personis in
dicta Religio-
ne professis,
habitum solitum
gestantibus.

Exemptiones concessae prioribus et militibus non sufficiunt aduersus debitam per ipsos communia aerario hospitalis et conventus.

§ 38. Et exemptiones priorum, praecceptorum et fratum a magistri et con-

ventus praefatorum obedientia et superioritate, aut debitum per eos praefato aerario responsionibus annuis et aliis iuribus, quacumque ratione vel causa, etiam moribundis, scientia et potestatis plenitudine similibus, etiam cum expressa derogatione posteriorum literarum quarumcumque, quas etiam per nos in contrarium fortasse fieri contigerit, nullius penitus sint roboris vel momenti, et habeantur prorsus pro infectis, nec censeatur in hac parte umquam derogatum per quascumque clausulas, etiam derogatoriarum derogatorias fortiores et efficaciores, nisi dum et quoties ipsarum posteriorum literarum de verbo ad verbum, vere et non per clausulas id importantes, inserto tenore, de ipsorum S. R. E. cardinalium consilio, derogari contigerit; nec etiam tunc, nisi ad id magistri et conventus praefotorum expressus accedat assensus, et non aliter nec alio modo, et semper in huiusmodi, quae sic fient de consilio praefato, derogationibus censeatur apposita clausula, *quod effectum sortiantur de consensu magistri et conventus praefotorum, et non aliter nec alio modo.*

Loca Religio- nis non nisi in Religione pro- fessis ac habi- tum gestantibus conferri pos- sint.

§ 39. Quodque collationes, provisiones, commendae, uniones, reservationes et aliae dispositiones quaelibet, quas de eiusdem prioribus, praecitoris et membris pro tempore, per cessum vel decessum seu quamvis alias dimissionem, praeterquam apud Sedem, vacantibus, alias quam in huiusmodi personis et modo praedicto fieri contigerit, etiamsi per nos et pro tempore existentem Romanum Pontificem fient, illis, quibus sic fient, nullum ius nullumque coloratum titulum tribuant possidendi.

Alienationes non sunt, et

§ 40. Alienationes census, redditum, iurium, iurisdictionum et honorum quorumcumque, ad prioratus, praeccepto-

rias, domos, hospitalia, beneficia et loca *qua factae, iubibus omnino careant.*

§ 41. Et insuper quod iura patronatus et praesentandi personas idoneas ad prioratus, praecitorias, hospitalia, membra aliqua beneficia et loca hospitalis huiusmodi, a quadraginta annis citra acquisita et in futurum acquirenda, ex quavis causa, praeterquam ratione fundationis et iuxta dispositionem concilii Tridentini, nisi, prævia diligent cognitione per locorum ordinarios habenda, reperta fuerint ob maxime evidentem beneficiorum et locorum huiusmodi necessitatem constituta esse, ab eisdem ordinariis in totum revocentur, et restituto patronis eo quod ab ipsis propter ea datum fuerit, in pristinam libertatem reducantur; et ex tunc (sine tamen damno illa canonice possidentium) liceat magistro et conventui praefatis, prioratus, praecitorias, hospitalia, membra et beneficia huiusmodi conferre.

§ 42. Et quod nulla pensio annua super alicuius praecitoriae, commendae vel alterius beneficij militiae huiusmodi fructibus, etiam ex resignatione in manibus Romani Pontificis, aut alia quavis probabili causa, nisi in personam dictae Religionis et militiæ, etiam per ipsum Pontificem, reservari, neque commendae et alia beneficia dictae Religionis pensionibus huiusmodi, aliter quam ut praeforetur, onerari possint; et si pensiones desuper aliter assignari contingat, assignationes ipsae nullius sint roboris vel momenti, nec titulares beneficiorum huiusmodi ad illarum solutiones teneantur, neque ad id censuris ecclesiasticis aliisve poenis compelli possint.

§ 43. Et quod liceat magistro singulis

Revocatio in- spationatus, et facultas li- berandi, facta restitutio-

Prohibito re- servationis pen- sionum super beneficij dicti hospitalis, nisi in favorem fra- trum eiusdem Ordinis et Re- ligionis.

Ad parochias et alias dicti Ordinis ecclesiastis deputari possunt fratres rappellani, non obstante quod per abusum aut alias per longissimum tempus presbyteris saecularibus fuerint collatae aut conferri consuetae.

que prioribus, praceptoribus, militibus et fratribus hospitalis huiusmodi, parochiales, ac etiam sine cura ecclesias vel earum vicarias seu cappellanias perpetuas, aut cappellas vel altaria seu alia beneficia simplicia, ad eorum collationem, provisionem, præsentationem, electionem seu quamvis aliam dispositionem, ratione prioratum, praceptoriarum et camerarum magistralium nuncupatarum, domorum et aliorum beneficiorum dicti hospitalis, per eos pro tempore obtentorum, de iure, statuto, consuetudine, fundatione aut privilegio sen alias quoniam dolibet spectantia et pertinentia, et ab ipsis prioribus, praceptoribus, domibus, hospitalibus et aliis beneficiis dependentia seu illis annexa, et quae dudum fratribus saltem cappellanis eiusdem hospitalis ab eisdem magistro, prioribus et praceptoribus et aliis praefatis conferebantur, a longo tam et forsitan longissimo tempore citra, de cuius initio memoria hominum forsitan non existit, per ipsos magistrum, priores, praecceptores, milites et fratres, per abusum aut ex defectu fratrum cappellano rum vel aliarum personarum eiusdem hospitalis ad id idonearum, clericis seu presbyteris saecularibus collata aut conferri, et per ipsos presbyteros vel clericos saeculares obtineri solita, cum primum, per quamcumque dimissionem illa nunc obtinentium, vacaverint, ea scilicet quibus presbyteratus ordo annexus est, non aliis quam fratribus hospitalis huiusmodi cappellanis nuncupatis, qui a militibus presbyteris seu clericis nisi quoad gestationem crucis vel habitus dicti hospitalis ad pectus non differunt, dummodo si presbyteri aut in ea aetate constituti ut ad ordinem presbyteratus promoveri possint, et ad id alias, etiam iuxta dispositionem concilii Tridentini, idonei et habiles sint; reliqua vero ceteris fratribus militibus conferre, ac alias de illis providere et disponere.

Frates cappellani a presbyteris saecularibus non differunt, nisi quoad gestationem crucis ad pectus.

§ 44. Ipsique fratres, quibus beneficia huiusmodi ¹ contigerit, illa, si sibi canonice alias conferantur, aut eligantur, praesententur, vel alias assumantur ad illa et instituantur in eis, recipere, et in titulum, etiam quoad vixerint, retinere.

§ 45. Et quod presbyteri, qui in dicta Religione professionem non emiserint, nisi de expressa licentia vel consensu magistri sen priorum, praceptorum vel fratrum, quos id tangeret, ad deserviendum parochialibus et aliis ecclesiis ac cappellis hospitalis huiusmodi, cappellani eiusdem Religionis vel, in defectum eorum, presbyteri in ea non professi, dummodo tam quam illi (ut praefertur) idonei sint et iuxta decreta concilii Tridentini huiusmodi, per locorum ordinarios, ad requisitionem seu præsentationem dictorum priorum, praceptorum et fratrum, ad quos id pertinere compertum fuerit, absque aliqua exactione et oneris impositione, recipi et admitti debeant.

§ 46. Quodque illi dumtaxat privilegiis Priviliegis Religionis dumtaxat gaudeant qui a praefato magistro seu de eius licentia habitum suscepient, et professionem emiserint, seu de habitu suscipiendo et professione huiusmodi emittenda infra certum tempus arctati fuerint.

§ 47. Nullusque priorum, praceptorum et fratrum praefatorum, absque mandato seu licentia praefati magistri, aut saltem sui prioris seu procuratoris ipsius hospitalis in Romana Curia existentis, privilegiis praedictis in eadem Curia nti valeat, nec illa, absque huiusmodi licentia, vagabundis suffragentur.

§ 48. Ac manus violentae in eos qui ad ecclias seu domus eiusdem Religionis pro sua salute configuerint, per quempiam iniicii nequeant, sub excommunicationis latae sententiae poena.

§ 49. Licet etiam leannotto et pro tempore existenti magistro et conventui præ-

Frates milites, quibus beneficia erunt, in titulum ea quoad vixerint retinere possunt.

Parochialibus et aliis ecclesiis non nisi per cappellanos Ordinis, etiam non professos, in defectum professorum deser viat, qui presentati, ab ordinariis ad requisitionem magistri, etc. admittantur.

Privilegiis Religionis dumtaxat gaudeant qui habitum suscepient, et infra certum tempus profess. emiserint.

Qui gaudeant his privilegiis.

Non innatur manus violentia in confugientes ad ecclias Religionis.

Facultas deputandi vicis-

¹ Bull. S. Laz. addit *conferri* (R. T.).

rium cum facultate conferendi beneficiorum; fatis, in singulis prioratibus ipsius hospitalis unum vicarium, cum facultate con-

ferendi praeeceptorias et domos hospitalis huiusmodi, deputare; ac pensiones seu responsiones et onera super donibus, praeeceptoris, leprosariis et aliis beneficiorum hospitalis huiusmodi inponi solita a quibuscumque, etiam clericis saecularibus, illa in commendam obtinentibus, eorumque colonis et inquilinis, etiam laicis, modo quo a fratribus dicti hospitalis exiguntur, exigere.

Et procurato-
rem generalem
in Romana Cu-
ria cum potestate
confere-
rendi beneficia
etiam reser-
vata, affecta vel
devoluta, etiam
in titulum per-
petui beneficii,
vel ad nutum
aut amovibili-
ter, etiam per
viam perpetua-
unionis;

§ 50. Ac in Romana Curia procuratorem generalem, cum generali vel speciali aut limitata potestate et facultate, constitutere seu deputare; et in eadem Curia, per se seu dictum procuratorem, quemcumque eiusdem hospitalis beneficia, cuimusque qualitatis existentia, quomodolibet, praeterquam per resignationem in manibus nostris et successorum nostrorum Romanorum Pontificum pro tempore, aut per obitum seu alias quomodo cumque apud Seden vacantia, iuxta ipsius hospitalis et militiae stabilimenta, libere conferre; et de illis, de quibus iam dispositum fuit, de novo; de aliis vero beneficiis huiusmodi, sive illa tamquam privata praedia in titulum perpetui beneficii ecclesiastici, seu etiam ad nutum aut amovibiliter uni vel diversis personis assignari solita sint, iuxta solitum huiusmodi, pro beneficiorum eorumdem natura, aut etiam, si expediverit, per viam perpetuae unionis, libere disponere, ita tamen quod beneficia presbyteris destinata, nullatenus militibus, sed fratribus cappellanis in presbyteratus ordine, aut tali aetate, qua ad illum canonice promoveri possint, constitutis dumtaxat conferantur.

Et concedendi
antianitates ac
resignationes;

§ 51. Neenon antianitates, tam generales quam speciales, super eisdem beneficiis, fratribus eiusdem hospitalis, quae eo ipso apostolica auctoritate confirmatae et approbatae censeantur, concedere, ac resi-

gnationes dictorum beneficiorum recipere et admittere.

§ 52. Neenon coemeteria in eorum parochialibus ecclesiis habere, et quorumcunque christifidelium cadavera, etiamsi interdicti forent (dummodo interdicto causam non dederint), salvo iure, si quo cathedrali ecclesiae aut alteri parochiali, ratione quartae funeralis, debitum fuerit, absque alio onere et solutione episcopo facienda, recipere et sepelire.

§ 53. Legata et donata, tam inter vivos quam qualibet ultima voluntate, exigere et percipere.

§ 54. Neenon prioribus, praeeceptoribus, militibus, fratribus et personis praefatis intra regularia dicti hospitalis loca degentibus (de suorum superiorum licentia, aliis vero, quoad confirmationem, sine dioecesi; quoad alia vero, sine parochialium ecclesiarum, intra quorum limites eos degere contigerit, praecordie, et servatis decretis concilii Tridentini) liceat quemcumque ecclesiastica sacramenta a quemcumque maluerint catholico antistite, sive alio licite administrante, gratiam et communionem dictae Sedis habente, nihil oblatu vel soluto, recipere.

§ 55. Et tam ipsis quam eorum familiis arma quaecumque et ubiquecumque locorum, pro sua defensione et hostium dictae Sedis offensione, gestare.

§ 56. Liceat similiter cappellanis eiusdem hospitalis, priorum, praeeceptorum, militum, fratrum, personarum, vassalorum, subditorum et familiarium praectorum intra huiusmodi loca degentium confessiones andire et poenitentiam saltarem eis iniungere, ac Eucharistiae et alia sacramenta ecclesiastica ministrare, neenon tempore interdicti, dummodo illi causam non dederint, excommunicatis et interdictis exclusis, clausis ianuis et submissa voce, missas et alia divina officia celebrare.

Facultas sepo-
bendi in eorum
parochiis, quan-
cumque, etiam
interdicto, dum-
modo etc.;

Exigendi dos-
nata et legata.

Recipienti
quecumque ec-
clesiastica sa-
cramenta a quo-
cumque catholi-
co antistite;

Deferendi que-
cumque arma,
ubiq. locorum.

Audiendi con-
fessiones, mi-
nistrandi sacra-
menta ac cele-
brandi divina,
pro fratribus
cappelluis, et
tiam tempore
interdicti;

Erigendi praecoptorias, domos, hospitalia, absque licentia ordinariorium locorum, quae et militiae, per eius fratres et milites obgaudente privilegiis, et in quibus ordinariorum nulla sit iurisdicione.

§ 57. Quilibet autem christifideles, in quibusvis civitatibus, locis, dioecesisbus, praecoptorias, domos, hospitalia, sub dependentia et subiectione dicti hospitalis ordinariorium locorum, quae et militiae, per eius fratres et milites obgaudente privilegiis, et in iurisdicione, quae iisdem privilegiis, immunitatibus, indulgentiis, concessionibus et indultis, quibus aliae dicti hospitalis praecoptoriae, domus et hospitalia utentur, fruenter et gaudebunt, utantur, potiantur et gaudeant, assignata illis congruadote, ordinariorum locorum et quorumvis aliorum licentia minime requisita, et nulla praeterea (nisi usquequo magister et conventus hospitalis huiusmodi propriam Sedem conventualem in aliquo certo loco habuerint) in illis ordinariis ipsis iurisdictione aut oneris imponendi facultate reservata, construi et erigi faciendi, plenam et liberam facultatem et auctoritatem habeant.

Facultas testandi omnibus, etiam ministri presbyteris et beneficiatis, de quibus bonis, et ex fructibus beneficiorum, acquisitis, et inter quosecumque consanguineos inhabiles, dummodo quantum partem hospitali relinquant;

§ 58. Ac quod pariter liceat omnibus prioribus, praecceptoribus, ceterisque militibus ac fratribus et ministris, etiam presbyteris et beneficiatis, eiusdem Religionis libus quam mobilibus, bonis, pecuniarum summis, gemmis et lapidibus pretiosis, aliisque rebus, cuiuscumque qualitatis et quantitatis ac valoris existant, per eos, etiam ratione beneficiorum ecclesiastico-rum dicti hospitalis dumtaxat per eos obtentorum ac alias undecimque et quomodolibet acquisitis et ad illos quovis modo spectantibus (dummodo quintam illorum partem conventui praefato relinquent), inter quosecumque consanguineos filios, etiam spurios et alios illegitimos, aliasque, quantumvis incapaces, personas testari, ac alias etiam per codicillos, donationes inter vivos, causa mortis et alia quacunque via, prout sibi videbitur, disponere, ac illa in piis et non piis, alias tamen licitas, causas erogare.

§ 59. Priori autem ecclesiae dicti con-

ventus pro tempore existenti, quoties sibi placuerit, missam et alia divina officia in praefata aliisque dictae Religionis ecclesiis, in habitu pontificali, cum mitra et baculo pastorali, celebrare; ac post missarum solemnia (dummodo non sit praesens aliquis catholicus antistes, vel de illius consensu) ibi benedictionem Christi populo impartiri.

Celebrandi in
habitu pontifi-
cali, et daodi
benedictionem,
dummodo non
sit praesens ali-
quis antistes,
et tunc de il-
lius licentia.

§ 60. Et insuper quod nullus ex magistro et militibus ac fratribus pro tempore existentibus, aliisque personis dictae militiae et Religionis, propter eius Regulam, capitula et statuta, nunc et pro tempore edita, non observata vel minus rite adimpleta, in peccatum mortale incidat, praeterquam propter inobedientiam et contumaciam plures commissari et continuari, et ab ipsa Religione rebellionem et excommunicationis poenae sibi impositae ac alios casus peccatum huiusmodi ex divinis praceptis sacrisque canonibus generantes.

Milites et alii
non incurru-
nt peccatum mor-
tale nisi pro-
pter inobedi-
entiam et contu-
maciam plures
commisari, et
rebellionem a
Religione.

§ 61. Et quod ipsi milites et aliae eiusdem militiae personae, qui tempore sumptuosis habitus et professionis eorum regularium emissionis, atque in articulo mortis constituti, de peccatis suis corde contriti et ore confessi fuerint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem, cum facultate etiam eligendi sibi dicto tempore professionis et mortis confessorem ab ordinario tamen approbatum. Ac tam milites et personae praefatae quam quisvis alii utriusque sexus, qui ecclesias domorum et aliorum locorum hospitalis huiusmodi, ubicumque existentes, singulis diebus festivitatum quae in honorem Domini nostri Iesu Christi et Beatissimae Mariae Virginis eius matris annuatim celebrantur, a primis vesperis usque ad occasum solis festivitatum huiusmodi, devote visitaverint, et pro pace inter principes christianos confovenda ter Orationem Dominicam et totidem Angelis.

Personas Re-
ligionis tem-
pore sumptio-
nis habitus, et
professionis, at-
que in articulo
mortis habent
facultatem eli-
gendi confes-
sorem, a quo
recipiant indul-
gentiam plena-
riam, etc.

cam Salutationem recitaverint, septem annorum et totidem quadragenarum de iniunetis eis poenitentiis relaxationem consequantur.

§ 62. Ne non quod notarii, qui rogati fuerint de testamentis vel ultimis aliis votis luntatibus, in quibus aliquid disponi contigerit in favorem et commodum hospitalis et militiae, sub excommunicationis poena, dispositionem huiusmodi, quanto celerius commode poterunt, magistro et conventui dicti hospitalis vel alteri, per quem id poterit ad ipsorum magistri et conventus notitiam pervenire, intimare current.

§ 63. Ne non quod priores et praeceteres priores et ptores quorumcumque hospitalium et dormitorium a dicto hospitali Sancti Lazari dependentium, et illud in caput suum repossint, de consensu ordinario, confessiones audire, et cum confidentibus indulgentiis, etc. uti, et easdem illis impartiri.

Priores et ptores quorumcumque hospitalium et dormitorium a dicto hospitali Sancti Lazari dependentium, et illud in caput suum repossint, de consensu ordinario, confessiones audire, et cum confidentibus indulgentiis, etc. uti, et easdem illis impartiri.

Facultas celebrandi divina officia, sacramenta ministrandi, ac corpora quorumcumq. fidelium sepeliendi;

ordinariorum locorum, audire, et cum huiusmodi confidentibus quibuscumque facultatibus et indulgentiis ad peccatorum remissionem, eis auctoritate apostolica concessis, uti, ac easdem illis (de licentia tamen expressa magistri pro tempore existentis et conventus praefati hospitalis singulis annis renovanda) impartiri; iudemque aut, etiamsi in presbyteratus ordine constituti non sint, alium vel alias probos et idoneos praesbyteros, saeculares vel cuiusvis Ordinis regulares, per locorum ordinarios approbatos, ad id deputare plene et libere possint; aliis vero temporibus sint sicut alii sacerdotes nullam a Sede praedicta facultatem habentes.

§ 64. Possint etiam nolas seu campanas porcis seu aliis quibusvis animalibus, quae eidem Sancti Lazaro offerri contigerit, appendere, seu aliqua nota subsignare.

Facultas appendendi campanas, vel subsignandi animalia S. Lazarus oblatas.

§ 65. Ne non quod, durante quaeunque

suspensione temporali indulgentiarum, gratiarum concessarum vel in posterum concedendarum, indulgentiae praedictae ac omnes facultates et gratiae eisdem hospitali, illiusque magistro, conventui, fratribus et membris per Sedem praefatam concessae non intelligantur suspensae, sed in suo pristino et vero valore et firmitate existant et permaneant.

§ 66. Ne non ut liceat ipsis fratribus in eorum ecclesiis missas et alia quaecumque divina officia legere vel etiam alta voce celebrare vel per alios presbyteros idoneos celebrari facere; ac omnibus et singulis christifidelibus et leprosis pauperibus infirmis in dictis hospitalibus pro tempore degentibus ecclesiastica sacramenta ministrare; ac eorum et (sine tamen cuiuscumque praediicio) aliorum quorumeumque fidelium corpora mortuorum id eligentium et potentium in coemeteriis et ecclesiis dictorum fratrum ecclesiasticae tradere sepulturae.

§ 67. Ac verbum Dei, debitum et congruum temporibus, in parochialibus quidem, parochianis et populo; in aliis vero ecclesiis ipsorum, pauperibus ipsis ac leprosis huiusmodi, per se ipsis, si snorum superiorum licentiam habuerint, atque ab ipsis de vita, moribus et scientia examinati et approbati fuerint, petita ab episcopis, intra quorum dioecesum fines ecclesiae ipsae constitutae fuerint, benedictione, proponere; et si legitime impediti fuerint, per alios idoneos, superiorum suorum et eorumdem episcoporum licentiam habentes, et in omnibus, iuxta formam concilii Tridentini, proponi facere.

§ 68. Et insuper quod modernus et pro tempore existens magnus magister et conventus, ac singuli milites et aliae personae hospitalis et militiae huiusmodi, postquam praefatam sedem conventualem firinaverint, ut praemissum est, omnibus et singulis privilegiis, immunitatibus, iu-

Indulgentiae
et gratiae S. La-
zari non intel-
liguntur suspen-
sae.

Facultas cele-
brandi divina
officia, sacra-
menta mini-
strandi, ac cor-
pora quorum-
cumq. fidelium
sepeliendi;

Verbum Dei
praedicandi.

Concessio quo-
rumcumque a-
llorum privile-
giorum, gratia-
rum, exempcio-
num et aliarum
facultatum con-
cessarum hos-
pitalibus et
militis Sancti
Iohannis Hiero-

solymitani, s. risdictionibus, exemptionibus, etiam per Iacobi de Spatha, S. Antonii Viennensis, S. impositione, dispensationibus, indultis, Spirius de Urbe et S. Stephani concessionibus, dispositionibus, honoribus, gratiis, libertatibus, favoribus, antelationibus, restitutionibus, reintegracionibus et aliis quibusvis gratiis hucusque Sancti Ioannis Hierosolymitani, Sancti Iacobii de Spatha, Sancti Stephani militiis, ac Sancti Spiritus in Saxia de Urbe et Sancti Antonii Viennensis hospitalibus, Religionibus et Ordinibus, eorumque locis, personis, rebus, bonis, per quoscumque Romanos Pontifices, etiam praedecessores nostros, ac etiam per nos et Sedem predictam seu concilia generalia vel alios quoscumque, in genere vel in specie, etiam ad imperatorum, regum ac aliorum principum instantiam, vel motu proprio aut alias quomodolibet hactenus concessis, quibus hospitalia, Religiones et militiae huiusmodi eorum magni magistri, conventus et fratres milites utuntur, potiuntur et gaudent, ac uti poterunt quomodolibet in futurum, parifomiter, absque ulla penitus differentia (citra indulgentias quaestuarias) uti, potiri et gaudere in omnibus et per omnia libere ac licite valeant, periude ac si ea omnia et singula, prout illis concessa fuerunt, eorumque omnium et quarumcumque literarum super quomodolibet confectarum tenores hic de verbo ad verbum inserentur: ita quod super illis vel eorum occasione per ipsos ordinarios aut quosvis alios molestari, perturbari vel inquietari non possint, dummodo moderationibus et limitationibus suprascriptis et concilio Tridentino praedicto non repugnant, et per hoc dictis hospitalibus et militiis ac iuribus cuiuslibet alterius tertii non praecidicetur, ac (quoad exemptiones) iurisdictionis ordinariorum, tam ea quae de iure communis eis competit, quam quae ex decreto dicti concilii Tridentini eisdem est at-

tributa, semper salva existat, praeterquam in iis casibus, in quibus concilium praeformatum expresse exceptit et exemit Religionem Sancti Ioannis Hierosolymitani, in quibus et haec Sancti Lazari Religio et militia (praeterquam quoad seminarium contributionem) excepta et exempta patiter intelligatur.

§ 69. Praeterea, quod tam praesentium quam aliarum quarumcumque literarum apostolicarum, seu earum transumptorum ac mandatorum magistri et conventus praefectorum publicatio et affixio, in singularibus prioralibus, praeceptoriis, membris et beneficiis Religionis huiusmodi factae, perinde aretent ac si contra contentos sub eisdem personaliter factae essent, facta tamen in praemissis diligentia de illis personaliter reperiendis in dictis locis.

§ 70. Quodque verbis in ipsorum magistri et conventus literis, circa singulorum fratrnm militum dicti hospitalis professionis emissionem, habitus susceptiōnem, debitōrum et obsequiorum praestationem, plena fides adhibeatur.

§ 71. Et nihilominus, quod si quisquam priorum, praeceptorum, militum et fratrum dicti hospitalis ac quicunque alius, qui professionem per fratres dicti hospitalis emitti solitam emiserit, quandoeumque pro servitiis Religionis aut alias evocatus, seu in solutione iurium communis aerarii morosus fuerit, et citatus coram dictis magistro et conventu personaliter non comparuerit, ac illis obedientiam aliaque iura debita non praesliterit, tempore sibi ad id praefigendo elapso, canonicō impedimento cessante, habitu, dignitate, administratione et beneficio ac quocumque honore et officio, alias, iuxta formam stabilimentorum et privilegiorum praedictorum, per magistrum et conventum praefatos privari possit.

§ 72. Nec ulla derogatio aut exemplio

Publicatio et
affixio privile-
giorum et alia-
rum litterarum
apostolicarum,
et mandatorum
magistri et con-
ventus aretent
ac si persona-
liter factae
essent.

Fides adhi-
benda literis
magistri et con-
ventus.

Magister et
conventus pos-
sunt privare
quemcumq; inno-
bidentem, ac
iura Religionis
non servantem,
praesertim si in
solutione an-
nalis census
morosus fuerit.

Nulla exemptione realis vel personalis, seu alia gratia praeservativa, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus quomodolibet pro tempore facta seu concessa, contra praemissa valeat, nec magister et conventus possunt disponere de beneficiis vacantibus per privationem.

¶ 72. Nequid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane sit.

§ 73. Nequid quod praemissis, etiam

per quascumque literas apostolicas, etiam quasvis clausulas generales vel speciales, etiam derogatoriis derogatorias efficiacesque et insolitas, ac etiam irritantia decreta sub quacumque verborum expressione in se continentes, nullatenus derogari possit, nec quoad illa derogatum censeatur, nisi tenor illarum de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, insertus, et huicmodi derogationes consistorialiter factae, et per trinas distinctas literas cumdem tenorem continentis, tribus distinctis similibus vicibus, magno magistro et conventui praefatis intimatae et insinuate fuerint, ac ipsorum magistri et conventus ad id expressus accedat assensus; et aliter factae derogationes nemini suffragentur; ac magister et conventus praefati ad parendum literis derogatoriis huicmodi et decretis super illis processibus, ac illorum executoribus et subexecutorebus, eorumque mandatis et monitionibus minime teneantur, sed literarum huicmodi executionem omnino impedire, nec, ratione resistentiae, censuris ecclesiasticis per eosdem executores vel subexecutores lati, innodari possint.

§ 74. Et sic, in praemissis omnibus et singulis, per quoscumque indices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam S. R. E. cardinales et causarum

Palatii Apostolici auditores, sublata eis et cuiilibet eorum quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiti debent. Et quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane sit.

§ 75. Et quoad praemissa non obstent clausulae derogatoriae omnia, quae dictus Pius IV praedecessor in dictis literis voluit non obstat.

§ 76. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostrorum ratificationis, statutorum, ordinationum, reversionis, cassationis, irritationis, annulationis, evacuationis et decretorum infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, septimo kalendas februarii, pontificatus nostri anno II.

Bat. die 26 Ianuarii 1567, pontif. anno II.

XLIV.

Reserratio beneficiorum propter crimen haeresis vacantium, et declaratio quod haec beneficia non comprehenduntur in impetrationibus, iu quibus modus raeationis propter crimen haeresis non sit expressus, nisi in casibus hie nominatis.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Cum, ex apostolatus officio nobis (meritis licet imparibus) credito, cura domini gregis nobis immineat generalis, et exinde teneamus, more vigilis pastoris, vigilare et attentius providere ut ecclesiis, monasteriis et quibusvis aliis beneficiis

ecclesiasticis, nunc et pro tempore propter crimen haereticis vacantibus et vacatnris, tales viri eis praeficiantur idonei, qui detestandas ac nefarias haereses, diabolo disseminante, contra verae et orthodoxae fidei puritatem exortas, de agro Domini extirpare, et populos sibi commissos ad catholicae Ecclesiae veritatem reducere, doctrina, verbo et boni operis exemplo valeant.

*Reservatio
bonum benefi-
ciorum propter
crimen haeresis
vacantium.*

§ 1. Praemissorum itaque consideratione inducti et aliis ad id suadentibus rationabilibus causis, nonnullis etiam praedecessorum nostrorum vestigiis inhærendo, motu proprio, non ad alienius nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de mera nostra voluntate et deliberatione, omnia et singula beneficia ecclesiastica, cum cura et sine cura, saecularia et quorundam Ordinum, etiam Sancti Ioannis Hierosolymitani et aliarum quarundam militiarum, regularia, quaecumque et qualitercumque sint, etiam si saecularia, canoniciatus et praebendae, dignitates, personatus, administrationes vel officia in cathedralibus, etiam metropolitanis, vel collegiatis, et dignitates ipsae in cathedralibus, etiam metropolitanis, post pontificales maiores, seu collegiatis ecclesiis huiusmodi principales; regularia vero beneficia huiusmodi, monasteria, etiam consistorialia, prioratus, praepositurae, praepositatus, dignitates, etiam conventuales, personatus, administrationes vel officia, etiam claustralria, ac hospitalia et praecatoria et alias quomodocumque qualificata fuerint, ordinationi et dispensationi nostrae et Sedis Apostolicae, hac perpetuo constitutione validura, auctoritate apostolica, tenore praesentium, reservamus.

*Declaratio
quod in impo-
terationibus be-
neficiorum non
comprenden-
tur beneficia*

§ 2. Declarantes omnes et quascumque impetrations de beneficiis, ut praefertur, quomodocumque qualificatis, certo modo in futurum facendas et obtinendas, beneficia huiusmodi propter haereticam va-

cantia et in futurum vacantra non comprehendere, nisi specialiter et dispositive vacationis modus propter crimen haereticis expressus fuerit, et illum nullo sub modo quibusvis clausulis et decretis comprehendi, quantumcumque generalibus, in quibusvis gratiis et concessionibus per nos et Romanos Pontifices successores nostros faciendis, etiam per *Fiat* signatis et concessis; ac decernentes omnes et quascumque impetrations de quibusvis beneficiis, ut praefertur qualificatis, hactenus factas et obtentas, nisi earum vigore in iudicio per impetrantes crimen huiusmodi deductum fuerit, et super eo sententiam favorabilem obtinuerint, vel dictorum beneficiorum possessionem assequuti fuerint, ad vacationem huiusmodi, propter crimen haereticum, se non extendere, et illum neminem comprehendere.

§ 3. Sicque per quoscumque indices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam S. R. E. cardinales, iudicari et interpretari debere; irritum quoque et inane, si sens per quoscumque, quavis dignitate et auctoritate praeditos, indicatum fuerit decrevimus.

*Decretum ir-
ritans.*

§ 4. Volumus autem quod praesentes literae in Cancellaria nostra Apostolica et in acie Campi Florae de more publicentur, et inter constitutiones perpetuo valituras describantur:

*Forma publi-
candi, que mox
sequitur.*

§ 5. Et quia difficile foret praesentes ad singula quaque loca deferri, volumus et etiam declaramus quod earum transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii subscriptis ac sigillo alicuius praefati munitis, eadem prorsus fides adhibetur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominice MDLXVII, sexto kalendas februario, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 27 ianuarii 1567, pontif. anno II.

*propter haere-
sim vacantia,
nisi specifice sit
expressum, etc.*

*Fides eximi-
plorum.*

XLV.

Revocatio indulgentiarum, quomodolibet concessarum, continentium facultatem quaestuandi, et pro quibus consequendis porrigendae sunt manus adiutrices; prohibitioque de cetero quaestuandi et questores deputandi¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Premium. Etsi, dominici gregis saluti semper intenti, singulis cum humilitate poscentibus ea benigne concedere nos et praedecessores nostri studuerint, per quae, peccatorum mole deposita, salus ipsis succedat, et hostis humani generis servitute ereptas animas luerifaciant Altissimo, Qui eas nobis sua bonitate commisit; id tamen propensiiori studio nos praecavendum esse censemus, ne, cuiusvis indulgentiae, remissionis vel facultatis obtentu, christifideles procliviores ad illicita in posterum committenda reddantur, aut facilitas veniam eis peccandi tribuat incentivum, et exinde clavum auctoritas ducatur in contemptum, et christifideles quamplurimum scandalizentur.

Cause vero. § I. Sane, cum ad auditum nostrum ex diversis mundi partibus quamplurimae querelae perlatae fuerint quod, vigore diversarum indulgentiarum et facultatum per praedecessores nostros ac etiam nos vel auctoritate nostra, tam fabricae nostrae basilicae Principis Apostolorum et ecclesiae Sancti Ioannis Lateranensis de Urbe ipsiusque ecclesiae, neenon Sancti Ioannis, et Sancti Lazari Hierosolymitani, ac Sancti Spiritus in Saxia, et Sancti Ioannis Lateranensis, ac Sancti Iacobi Incurabilium de eadem Urbe, neenon Sancti Elimi, et Sancti Bovis, ac Sancti Gothardi,

¹ Vide concilium Tridentinum, sess. **xxi**, *De Reform.*, cap. ult., ubi, abolito usu quaestorum, datur ordinariis forma colligendi eleemosynas.

et Leuguzioni, neenon Sancti Nicolai, et Sancti Bernardi Montis Iovii, neenon Sancti Leonardi, ac Sanctae Marthae, neenon Sanctissimi Crucifixi Siraeusanensis, ac Sanctae Mariae de Monte Serrato, hospitalibus, ac etiam Sancti Sebastiani prope et extra muros dictae Urbis, neenon Sancti Antonii de Sancto Antonio Viennensis dioecesis, et Redemptionis Captivorum nuper Neapoli instituto, monasteriis, illorumque ac diversis aliis ecclesiis, monasteriis, hospitalibus, militiis, confraternitatibus, societatibus et piis locis concessarum, multi quaestores ex eisdem indulgentiis inerum temporalem tantum quaerentes, nominibus fabricae ecclesiarum, hospitalium, monasteriorum, militarum, confraternitatum, societatum et piorum locorum praedictorum, in diversis civitatibus et dioecesibus quaestas facere, confratres describere, cappellas et oratoria erigere, illisque erectis indulgentias huiusmodi communicare, et in diversis gradibus a iure prohibitis dispensare, ac plura etiam concedere, quam eis, vigore facultatum praedictarum, licitum sit; ipsisque, lucro intenti, pecuniasque potius quam christifidelium salutem quaerentes, ac eisdem indulgentiis sic abentes, quemadmodum ex illis particularem facere contentur, variosque et diversos quaestores, commissarios, procuratores, receptores, thesaurarios, factores, nuncios et alios ministros constituire, qui non solum superdicta, sed etiam plura alia eis numquam concessa facere et concedere; neenon locorum ordinarios, illorumque in spiritualibus vicarios generales et officiales ac ministros, ecclesiarumque et Ordinum praelatos, superiores et personas quaestas huiusmodi impudentes censuris ecclesiasticis innodare, et alias in pluribus graviter excedentes, in Divinae Maiestatis offensam, ac suarum et christifidelium animarum perniciem, ac ordinariorum

perturbationem et piarum mentium scandalum, praesuinan.

§ 2. Nos qui, Deo propitio, gregis domi-

Revocatio
indulgentiarum
continent, fa-
cilitatem qua-
stuandi, et pro-
quibus conse-
quendae porri-
gendas sunt
manus adiutri-
ces.

nici, meritis licet insufficientibus, curam gerimus, et illum spiritualis thesauri elargitione cupimus ipsi Deo reddere acceptabili- bili, ex praemissis et aliis rationabilibus causis animum nostrum moventibus, felicis recordationis Callisti quarti, Cle- mентis VII, Pauli III, Iulii similiter III et diversorum aliorum Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum vestigiis inhaerentes, motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc obllatae petitionis instantiam, sed de mera nostra voluntate et deliberatione, omnes et singulas indulgentias, etiam perpetuas, et peccatorum remissiones fabricae et ecclesiae huiusmodi, neenon Sancti Ioannis Hierosolymitani, etiam pro constructione et aedi- ficatione illius novae civitatis praedictis, et quibusvis aliis hospitalibus, monasteriis, ecclesiis, domibus, militiis, Ordinibus, etiam Mendicantium, congregationibus, confraternitatibus et universitatibus et piis locis, illorumque Ordinibus, capitulois et conventibus, magistris, superio- ribus et tam saecularibus quam quorun- vis, etiam Mendicantium, Ordinum regulariis personis, tam singulariter quam universaliter, per quosecumque Romanos Pontifices praedecessores nostros, ac etiam nos, sub quibuscumque tenoribus et for- mis, ac cum quibusvis clausulis et decre- tis, etiam motu proprio et ex certa scien- tia, ac ex quibusvis, etiam urgentissimis, causis, etiam causa redemptionis captivo- rum et alias quomodolibet concessis, pro quibus consequendis manus sunt porri- gendae adiutrices, et quae quaestuandi facultatem quomodolibet continent, illarum omnium tenores, formas, derogatio- nes et decreta praesentibus pro expressis habentes, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo revocamus, cas-

samus, irritamus et annullamus, ac viri- bus vacuamus.

§ 3. Et insuper perpetuo hac nostra valitura constitutione decernimus quod ex nunc de cetero, sub indignationis no- strae poena, praetextu indulgentiarum et facultatum per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Seden Apostolicam, etiam motu simili, ac Sedis Apostolicae legatos et alias quo- modolibet concessarum, et quas a nobis et Sede praedicta in posterum verbo, li- teris aut quavis alia scriptura, etiam manu nostra signata, etiam cum clausula quod sola signatura sufficiat, etiam in favo- rem fidei aut Crucis Sanctae vel cuiuscumque alterius piae causae, etiam privi- legiatae, concedi quomodolibet contigerit, nullus, quavis, etiam episcopali, archiepi- scopali et patriarchali aut maiori digni- tate, etiam cardinalatus honore, sen etiam regali vel temporali excellentia praeful- geat, audeat vel praesumat quaestas fa- cere, aut nuncios, quaestores, commis- sarios, thesaurarios, receptores pro illis recipiendis in dictis hospitalibus, ecclesiis, domibus, monasteriis, militiis et aliis supranominatis, vel pro eis aut illorum nominibus alibi constituere et deputare, nisi de speciali licentia et ex certa scien- tia nostris et Romani Pontificis pro tem- pore existentis, de qua per literas nostras et eiusdem Romani Pontificis pro tempore existentis, locorum ordinariis vel eorum in spiritualibus vicariis seu officialibus, derogationem praesentis nostrae constituti- tionis, illius tenore de verbo ad verbum inserito, expresse continentis:

§ 4. (Nos enim ex nunc irritum decer- nimus et inane quicquid seeus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari) constare debeat.

§ 5. Mandantes, in virtute sanctae obe- dientiae, omnibus et singulis venerabilibus

Prohibitio de-
putandi quaes-
tores, aut la-
ciendi quaestas
nisi de speciali
licentia Papae.

Decretum ir-
ritans.

Executorum
deputatio.

fratribus nostris patriarchis, primatibus, archiepiscopis et episcopis, quatenus in civitatibus et dioecesibus suis praesentes nostras literas publicare et observare debeant; rogantesque omnes et singulos principes saeculares et alios dominos et magistratus temporales, eisque per viscera misericordiae Domini nostri Iesu Christi, in remissionem peccatorum suorum, iniungentes quatenus in praemissis eisdem patriarchis, primatibus, archiepiscopis et episcopis assistant, et suum auxilium et favorem praestent, cum auxilio brachii saecularis.

Clausulas derogatorias.

§ 6. Non obstantibus praemissis ac quibusvis apostolicis, neconon in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus; neconon fabricae ecclesiae, hospitalium, monasteriorum, militiarum, confraternitatum, Ordinum, capitulorum, conventuum, aliorum locorum praedictorum et quorumvis illorum membrorum, ecclesiarum, etiam cathedralium et metropolitanarum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, stabilimentis, usibus et naturis; privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, illis et praesertim Sancti Ioannis et Sancti Lazari ac Sancti Spiritus in Saxia hospitalibus, neconon Sancti Antonii de Sancto Antonio et Sanctorum Nicolai et Bernardi Montis Iovii monasteriis, ipsorumque monasteriorum hospitalibus, singulorumque eorum conventibus, superioribus et personis praefatis, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores ac nos et Sedem Apostolicam, sub quibusunque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, neconon irritantibus et aliis decretis, etiam motu simili et ex certa scientia, ac quavis, etiam imperiali vel regali con-

sideratione vel instantia, et alias quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa, non autem per clausulas generales idem importantes mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, motu, scientia et potestatis plenitudine similibus specialiter et expresse derogamus et sufficienter derogatum esse volumus, contrariis quibusunque. Aut si aliquibus, communiter vel divisi, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 7. Volumus autem quod praesentes litterae in Cancellaria nostra Apostolica, et acie Campi Florae de more publicentur et inter constitutiones perpetuo valituras describantur.

§ 8. Et quia difficile foret easdem praesentes ad singula quaque loca deferri, volumus et etiam declaramus quod eorum transumptis etc.

Nulli ergo omnino etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae M D L X V I T, sexto idus februarii, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 8 februarii 1567, pontif. anno II.

XLVI.

Confirmatio gratiarum et indultorum congregationis Clericorum Regularium Theatinorum, cum aliorum privilegiorum clargione 1.

1 De huic congregationis institutione et aliis eius gratis videnda est const. x Clementis VII, Exponi, tom. vi, pag. 75; et eiusdem const. xlvi, Dudum, pag. 160

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Proemium. Ad immarcescibilem vitae aeternae coronam, ad quam fortis Christi athletae non adversus carnem et sanguinem praehiantes, sed contra spirituales antiqui hostis nequitias et huius mundi tenebrarum principatus, assiduo fidei elypto et sento bonae voluntatis armati, lumbisque praeclinatis, colluctantes, reiectis vanitatibus et illecebris, indefesse aspirant, et quo optatum finem tutius consequantur, Religionis arcem, unde inimicorum insultibus, dante Domino, securius resistere et hostilia tela propulsare queant, animose ascendunt, elevantes oculos mentis nostrae, paterna pietate et benevolentia, ex nostri pastoralis officii debito, non ab re ingiter inducimus ut tranquillo eorum statui, quantum cum Deo possumus, prompte consulamus, et his quae propterea facta esse dignoscuntur, auctoritatis nostrae adiiciamus firmitatem, aliasque desuper opportune provideamus, prout, personarum et temporum qualitate pensata, conspicimus in Domino salubriter expedire.

Clementis VII constitutionis Clemens Papa VII, praedecessor noster, sibi pro parte *etc.* 1.

Eius et alia. Clementi praedecessori etiam exposito quod ipsi *etc.* 2.

Paulus III de- **Et generaliter** quicquid possent praepositi per privilegia, possent etiam eorum locatenentes. Et si ille, qui ut superior administrasset, in praepositum cri- geretur, tempus quo sine titulo praepo- siturae administravisset, non impediret quo minus posset sicut ceteri praepositi usque ad triennium confirmari.

Paulus III de- **Qui superior-** res anno dn- **crevit quod ma-** **ior pars voca-** **sor noster, vivae vocis oraculo, eidem Paulum capituli, lo IV praedecessori, qui etiam tunc in minoribus constitutus tituli S. Sixti presbyter cardinalis erat, per eundem Paulum III praedecessorem facto, eidem congre-gationi Clericorum Regularium, inter alia, quod maior pars habentium vocem**

1 Omittitur, quia haec bulla est quae citatur in nota ad columnam secundam paginæ praecedentis.

2 Omittitur, quia ipsa bulla est citata in nota ut supra, et illa Pauli III sufficienter relata.

in capitulo, in quo cumque loco commoraretur, reprezentaret totum capitulum congregationis Clericorum Regularium huiusmodi; et ubicumque vocalium maior pars foret, semper reprezentaret capitulum generale, et haberet in ipsa congregazione Clericorum Regularium super praepositos omnes et superiores sacerdotes et alios professos, in spiritualibus et temporalibus, post sanctam Sedem Apostolicam, cui immediate subiciebantur, supremam iurisdictionem et potestatem, donec capitulum generale solemniter celebraretur.

§ 4. Et si vocales in ecclesiis et locis eorumdem congregationis Regularium pares numero forent, ibi ex gratia et privilegio intelligeretur adesse capitulum reprezentans generale, ubi foret vocalis, qui antiquior esset omnibus aliis vocalibus, qui in locis particularibus pares numero forent.

§ 5. Capitulumque huiusmodi haberent in praedictis congregatione Clericorum Regularium ius supremum; et quandcumque, in ecclesiis et locis praedictis, omnibus casibus et necessitatibus providere possent; et maxime superveniente causa de superiori cassando, transferendo et de novo creando, quo cumque nomine appellaretur, ut in spiritualibus et temporalibus libere administraret.

§ 6. Quodque tempus suae administrationis non posset ultra annum prorogari, et omnibus congregationis Clericorum Regularium gaudere privilegiis.

Et generaliter quicquid possent praepositorum que et eorum loca tenentium eadem esset auctoritas, et tempus administrationis non computaretur triennio praefaturæ;

§ 8. Ac etiam tempore, quo continget per lapsus anni officia praeposito-

Et vocalium
numero pari
existente, ibi
esset capitulum
ubi vocalium
esset antiquior;

Et dicti ca-
pituli ius esset
supremum qui-
buscumque ne-
cessitatibus et
super. transla-
tionibus, etc
providendi,

Qui superio-
res anno dn-
rarent;

capit. praepo- rum vacare, supradictum capitulum scri-
sitis congrega-
tione dat au-
toritatem; —
bere possent praepositi sub hac vel si-
mili forma: *Licet officium praepositurae
tunc tali die vacaret, tamen, ut superior,
non desistas in spiritualibus et temporali-
bus libere, ut antea, administrare, do-
nec aliter fuerit provisum, provisioque
suum sortiatur effectum.*

§ 9. Necnon quod antiquior in voce, Antiquiorque qui in loco esset, succederet ipso iure in voce suc-
cederet ipso iure praeposit. va-
canli per la-
psum anni; —
praepositurae vacanti per lapsum anni, —
cessum vel decessum praepositi, et gau-
deret omnibus privilegiis congregationis Clericorum Regularium huiusmodi, donec per capitulum generale vel repreäsentans generale de alio superiore vel aliter pro-
videretur, et observaretur ut dictus anti-
quior, ut supra, administraret in causa absentiae vel infirmitatis ipsius praepo-
siti, nisi ipse praepositus aliter providisset.

§ 10. Quodque laici ad congregatio-
nem venientes, si videretur eos non divi-
no officio mancipandos, uterentur vestibus clericalibus, quae tamen secundum con-
ditionem locorum et personarum honeste-
outatione ad-
mitterentur ad
professionem , simliciter assignatae, ad professionem
omnibusq; pri-
vilegiis congre-
gationis gaud-
erent

Laici etiam ve-
nientes ad Re-
ligionem ute-
rentur vestibus clericalibus, et
abque eorum
professionem , simliciter assignatae, ad professionem
omnibusq; pri-
vilegiis congre-
gationis gaud-
erent

Julius III
praedicta omnia
confirmavit, sed
eius bullam uti
simpliciter con-
firmatoriam non
posui.

§ 11. Ac postea, pro parte quondam Bonifacii presbyteri Alexandrini eiusque sociorum congregationis Clericorum Regu-
larium huiusmodi, inclitae memoriae Julio Papae etiam III, predecessori nostro, exposito quod ipsi, qui in locum Pauli predecessoris et Caietani huiusmodi suc-
cesserat, ut literae praedictae firmius permanerent et inviolabiliter observaren-
tur, cupiebant illas ab eodem lilio pre-
decessore approbari et innovari, idem Iulius predecessor, eorum supplicationi-
bus in ea parte inclinatus, concessiones

et statuta ac ordinationes, necnon, cuin omnibus et singulis in eis contentis clau-
sulis, singulas literas praedictas, etiam per suas in simili forma brevis sub die x iun-
ii, anno Domini MDL, pontificatus sui anno II, expeditas literas approbat et innovavit, illisque perpetuae et validae firmitatis robur adiecit; ac illa omnia et singula observari, et Bonifacio et sociis praefatis et eorum successoribus Clericis Regularibus suffragari, ipsosque illis, per-
petuis futuris temporibus, uti, frui, potiri et gaudere posse; necnon, si secus super his a quoquani, quavis auctoritate, scien-
ter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decrevit.

§ 12. Et deinde praedictus Paulus IV, praedecessor, divina favente clementia, ad summi apostolatus apicem assumptus, motu proprio, per eius cedulam, dictas in forma brevis praefati Iulii praedecessoris literas praeinsertas habentem, sub data videlicet vii idus octobris, pontificatus sui anno I, quaedam per cedulam ipsam de-
clarata et capitula ac ipsas literas et omnia in eis contenta, necnon curam et ad-
ministrationem congregationis de Somasca, eisdem congregationi Clericorum Regu-
larium per praedictum Paulum III praedecessorem commissam, etiam ad hoc ut illorum et de Somasca congregationis hu-
iusmodi, ac omnes illorum personae om-
nibus et singulis privilegiis et praerogati-
vis, ac aliis quibus utebantur, potieban-
tur et gaudebant, ac uti et gaudere pos-
sent quomodolibet in futurum, ad invi-
cem et alter alterius et e converso uti,
potiri et gaudere licite possent et vale-
rent, apostolica auctoritate approbans,
confirmans et innovans, illisque perpe-
tuae et validae firmitatis robur adiiciens,
et illa omnia et singula observari, et eis

Paulus IV
bullam Iulii III
approbat, et
privilegia con-
gregationis de
Somasca et hu-
ius congregationis a Paullo III
unitarum com-
municavit, sed
haec bulla est
etiam praeter-
missa, quia ple-
ne hic relata

[†] Scias haec unionem non praestitisse, et de congregatione Somasca vide in Pauli III constit. xxix, Ex inuncto, tom. vi, pag. 285.

suffragari, eosque perpetuo illis frui et gaudere; et ita indicandum fore, sublata quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ac irritum et inane eisdem quicquid secus attentari contigerit.

Facilitatem
que administratur
sacramenta in
omnibus ecclesias concessit;

§ 13. Decernens congregationi Clericorum Regularium, ac tunc et pro tempore existentibus Clericis Regularibus praefatis, ut ipsi, qui idonei fuerint, Eucharistiae sacramentum, in omnibus et singulis, etiam ad eos non spectantibus, ecclesiis, quibusunque utriusque sexus christifidelibus debite, etiam non per eos sed alias confessis, et alias, ut moris est, administrare.

Privilegiaque
Societatis Iesu
dedit 1

§ 14. Ipsisque, ut omnibus et singulis privilegiis, indulgentiis, praerogativis, exemptionibus, immunitatibus, gratiis et indultis dilectis filiis de Societate Iesu aliae Urbis nostrae, tam in spiritualibus quam temporalibus, in specie vel in genere, per quosecumque Romanos Pontifices praedecessores nostros et dictam SeDEM quomodolibet concessis et concedendis, et quibus Societas huiusmodi, tam in vita quam mortis articulo, etiam circa peccatorum remissionem et iniunctarum poenitentiarum relaxationes et ipsius Eucharistiae administrationem et alias quomodolibet utebantur, potiebantur et gaudabant, ac uti, potiri et gaudere poterunt, similiter ipsi congregatio et Clerici Regulares uti, potiri et gaudere libere et licet possent et valerent, ac illorum omnium participes esse deberent, concessit et indulsit. Privilegia quoque, indulgentias, praerogativas et alia omnia eisdem Societati, ut praefertur, etiam communicative, concessa, ad congregationem et Clericos Regulares praefatos extendit et ampliavit; ipsisque, ut omnia et singula tam per eosdem Clementem VII, Paulum III, quam Iulium etiam III, praedecessores, eis concessa, et per eundem Paul-

I Haec vide in Pauli III const. xxxiii, *Regimini*, tom. vi, pag. 505, cum ibi notatis.

Ium III, etiam praedecessorem, et alios ex tunc in posterum concedenda privilegia, gratiae, indulgentiae, praerogativae, exemptiones et indulta, toties reintegrata, confirmata et innovata, ac in pristinum statum restituta esse censerentur, quoties per cumdem Paulum IV praedecessorem et SeDEM praedictam alia quaecumque privilegia aliis congregationibus et quorumvis Ordinum religiosis et monachis concessa et concedenda, reintegrari, confirmari vel innovari et in pristinum statum restitui contingenter, etiam concessit et indulsit, cum decreto et clausulis, ac alias certis modo et forma tunc expressis etc.

§ 15. Cum autem, sicut accepimus etc., motu proprio, etc., praedicta omnia praesentim tenore confirmamus, approbamus et innovamus etc.

Hic modo
Pontifex omnia
praedicta con-
firmat;

§ 16. Et insuper eisdem congregationi Clericorum Regularium, tam Romae quam Venetiis et Neapoli ac alias ubique locorum degentium, ac illius nunc et pro tempore existentibus clericis praefatis, ut ipsi et eorum singuli, qui praepositi fuerint, quorunqueque, qui, congregationem huiusmodi ingressi, iuxta illorum ritum, professionem per eosdem Clericos Regulares emitte solitam solemniter emittere voluerint, in eorum et cuiuslibet ipsorum professionis emissionis seu alio anteriori die quocumque, eorum confessionibus per dictos praepositos aut eorum aliquem diligenter auditis, ipsos et eorum singulos ab omnibus et singulis eorum peccatis, criminibus, excessibus et delictis ac quacumque per eos eatenus quomodolibet contracta irregularitate et peccatis aliis, quantumcumque gravibus et enormibus, per ipsos et eorum singulos usque ad dictam diem quomodolibet perpetratis, commissis et incursis, etiam si talia forent, de quibus hic specialis et expressa mentio habenda et propterea di-

Praepositoque
dat facultatem
absolvendi ve-
nientes ad hanc
Religionem a
quibuscum. ca-
sibus non re-
servatis in bolla
Coenae Domini;

cta Sedes merito consulenda esset; nec non privationis, excommunicationis, suspensionis et interdicti et quibusvis aliis ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis in eos, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus profitendos ipsos tunc quonodolibel innodatos et ut tales declaratos et publicatos esse reperiri contigerit, sine tamen alicuius praediicio, in quibuscumque, etiam praedictae Sedi Apostolicae reservatis, casibus, praeterquam tamen contentis in bulla die Coenae Domini legi consueta, huiusmodi apostolica auctoritate praedicta alias in superius dicta forma plene absolvere et totaliter liberare, et eis pro commissis poenitentiam salutarem iniungere; ac cum ipsis et eorum quolibet super irregularitate per ipsos et eorum quemlibet, inde ac etiam quia sententiis, censuris et poenis praedictis ligati missas forsitan alia divina officia, non tamen in contemptum clavium, celebraverint, aut alias se in eis immiscuerint per pridem usque tunc, ac etiam ex quocumque eorum defectu et impedimento, non tamen ex omicidio voluntario, proveniente, ac alias quonodolibel contracta. Quodque, his praemissis et aliis non obstantibus, in suis, quos antea suscepserunt, etiam presbyteratus, sacris ordinibus, et quando in illis aut aliquo vel aliquibus eorum adhuc non fuerint tunc promoti, ad illos omnes, etiam sacros et presbyteratus, ordines huiusmodi, alias tamen rite promoveri, et in eis promoti, etiam in altaris ministerio, in dictis et aliis quibusvis ecclesiis atque locis, ministrare libere et licite valeant, dispensare; et ab illis et eorum quolibet omnem inhabilitatis et infamiae maculam sive notam ex praemissis circa eos quonodolibel insurgentem et per ipsos contractam penitus abolere; neconu eos et quemlibet ipsorum in pristinum et eum, in quo ante praemissa quonodolibel erant,

statum, et alias iuxta supradictam formam restituere.

§ 17. Et tam praepositi, quam ceteri omnes clerici, Romae, Venetiis, Neapoli ac alias ubique locorum degentes, congregationis huiusmodi nunc et pro tempore existentes, qui tamen presbyteri fuerint, Eucharistiae, etiam pro viatico, ac etiam constitutis in articulo mortis, ac Extremae Uctionis ceteris clericis et fratribus congregationis huiusmodi, ac etiam mercenariis, famulis, operariis et servis eorumdem congregationis, ac quibusvis hospitibus, etiam saecularibus et extraneis, quos in locis vel habitationibus congregationis huiusmodi tunc reperiri contigerit, etiam in mortis articulo et quoties de illo dubitari contigerit, etiam dioecesi locorum et sacerdotum curatorum quorumcumque, etiam in quorum civitatibus et diocesisibus ac ecclesiarum parochiis respective ecclesiae et loca ipsorum congregationis nunc et pro tempore fuerint, aut aliorum quorumcumque licentia minime petita nec obtenta: et in casu quo non daretur spatium petendi talem licentiam propter repentinam necessitatem, etiam quibuscumque aliis personis, quae in huiusmodi necessitate intra ecclesias, collegia, domos et habitationes congregationis praedictorum reperiri contigerit; ac extra illa aliis quibusvis infirmis, etiam in mortis articulo constitutis, ubique in causa necessitatis supradictae, etiam nulla ad hoc per eos petita nec eis concessa licentia cuiusvis sacerdotis curati, Poenitentiae ¹ sacramenta ecclesiastica ministrare possint.

§ 18. Ac etiam eisdem et aliis Clericis Regularibus congregationis huiusmodi, Romae, Venetiis, Neapoli ac alias ubique locorum degentibus, cum ipsis fere totos dies in orationibus ac missis et aliis divinis officiis dicendis transigant, et frequenter ipsos ab audiendis poenitentium

¹ Deest forsitan et alia (n. r.).

Clericisque auctoritat. impartiatur admissandi sacramenta omnibus intra habitaciones congreg. existentibus, etiam ceteris in casu necessitatibus;

Ad processiones non posse cogi decernit;

confessionibus esse, et verbum Dei populo praedicare oporteat, quod de cetero, perpetuis futuris temporibus, ipsi, sicut alii qui in strictiori clausura perpetuo vivunt, ac cum ceteris Urbis nostrae et Neapolitanae praedictarum, ac aliarum civitatum, terrarum et locorum, in quibus dictae eorum ecclesiae, domus et loca sunt et erunt quomodolibet in futurum, personis ecclesiasticis, tam sacerdotalibus, quam praefectorum et aliorum quorumcumque Ordinum regularibus, processionaliter, in eorum processionibus publicis vel privatis, etiam solemnibus, aut extra illas de per se incedendum minime teneantur, nec ad id, etiamsi certae personae huiusmodi, tam de iure vel statuto, quam usu et consuetudine, ac alias quomodolibet astrigantur, inviti, quavis, etiam apostolica, auctoritate cogi, moneri vel compelli, nec propterea aliquibus ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis innodari vel ligari possint.

Indulgencias
eisdem elargi-
tur;

§ 19. Ac etiam singulis ex ipsis, qui tam in eorum propriis ecclesiis et locis existentes, quam etiam quoties ac quamdiu, pro quibusvis rebus et causis, de suorum congregationis Regularium huiusmodi superiorum licentia, iussu, commissione vel mandato, propriis ecclesiis vel dominibus absfuerint, et ad quaevis alia civitates, oppida, terras et loca declinare et eos illic esse, ac etiam permanere contigerit, quadragesimalibus et quibusvis aliis anni temporibus atque diebus, stationum basilicarum et ecclesiarum dictae Urbis et extra illius muros, atque dictis eorumdem congregationis et aliis quibuscumque ecclesiis et locis, illasque et illa visitantibus concessarum indulgentiarum, propriam ecclesiam sive oratorium aut unam aliam civitatum, oppidorum, terrarum et locorum, ad quae, ut praemititur, declinaverint et ubi permanserint, aut in eis quinque vel quatuor, si tot

extent, aut pauciora altaria devote visitando, et semel psal. *Miserere*, etc. et Orationem Dominicam et Salutationem Angelicam et Symbolum Apostolorum, profelici statu et conservatione militantis Ecclesiae et exaltatione fidei catholicae, nostra quoque et successorum nostrorum Romanorum Pontificum quorumcumque prosperitate recitando, omnes et singulas indulgentias et peccatorum remissiones visitantibus basilicas et alias praefatae Urbis et extra illius muros ad id deputatas, ac ipsorum congregationis et aliorum quorumcumque, tam in Urbe et Neapolitana quam aliis civitatibus, terris, oppidis et locis sitas, ecclesias visitantibus, concessas consequantur, quas consequentur et consequi possent si singulis temporibus et diebus supradictis basilicas et alias Urbis praedictae ac extra illius muros, neconon in Neapolitana et aliis civitatibus, oppidis, villis et locis praefatis sitas ecclesias personaliter visitarent, ac omnia et singula, quae, pro huiusmodi indulgentiis consequendis, quomodolibet requiruntur, adiuplarent, apostolica auctoritate praedicta, concedimus et indulgemus, ac etiam perpetuo statuimus et ordinamus.

§ 20. Decernentes praesentes nostras literas, quae ad plenam probationem praemissorum omnium et singulorum, ita ut nulla probatio in contrarium admittatur, sufficient, nec ad id alterius probationis adminiculum requiri debeat, ac eadem praemissa seu eorum aliqua de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio, seu intentionis nostrae defectu notari seu impugnari non posse, sed semper valida et efficacia existere: ac eisdem congregationi et illius Regularibus Clericis et aliis personis suffragari, et sub nullis, etiam totum earundem praesentium tenorem in se continentibus, revocationibus, suspensionibus, derogationibus, aut aliis altera-

tionibus, similium vel dissimilium confirmationum, concessionum et gratiarum, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu et scientia similibus, etiam consistorialiter, etiam per nos et successores nostros Romanos Pontifices pro tempore existentes, ex quibusvis causis, etiam iustissimis, pro tempore quomodolibet factis, nullatenus comprehendendi, sed semper ab illis excipi, ac quoties illae emanabunt, toties in pristinum statum restituta et plenarie reintegrata existere et censer; et ita per quoscumque iudices et commissarios, ut praefertur, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, indicari, sententiari et definiri debere; neconon irritum et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 21. Quocirca venerabilibus fratribus nostris archiepiscopo Neapolitano, Placentino ac Amerinensi episcopis per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties super hoc pro parte congregationis et illius Clericorum Regularium, ac aliarum personarum praedicatorum, vel alicuius eorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque et cuiilibet ipsorum in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra literas et in eis contenta huiusmodi firmiter observari, illosque et quemlibet eorum eis pacifice frui et gaudere, non permittentes illos vel eorum quempiam per quoscumque desuper quomodolibet indebito molestari. Contradictores quoslibet et rebelles, per censuras et poenas ecclesiasticas ac alia opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, ac, legiti-

mis super his habendis servatis processibus, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 22. Non obstantibus piac memoriae Bonifacii VIII, etiam praedecessoris nostri, qua cavetur ne quis extra suam civitatem vel dioecesim, nisi in certis exceptis casibus, et in illis ultra unam diaetam a fine suae dioecesis ad indicium evocetur, seu ne iudices a Sede Apostolica deputati, extra civitatem vel dioecesim in quibus deputati fuerint, contra quosecumque procedere, aut alii vel aliis vices suas committere quoquonodo praesumant; et de duabus diaetis in concilio generali edita, dummodo ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium ad indicium non trahatur; neconon aut regulis nostris de unionibus, et illarum confirmationibus committendis ad partes, vocatis quorum interest, ac de indulgentiis ad instar non concedendis; neconon Lateranensis concilii novissime celebrati, si opus sit, ac aliis constitutitionibus et ordinationibus apostolicis, neconon supradictis et omnibus aliis, quae singuli praedecessores praedicti, in dictis eorum cedula, literis et supplicatione, voluerunt non obstar, et quae revocarunt, quibusque derogarunt, cum perpetui de super silentii impositione et inhibitione, alias prorsus similibus modo et forma supradictis; quibus etiam omnibus et singularis, etiamsi, pro illorum sufficienti derogatione, alias de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro

sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisi, a praefata sit Sede indultum quod interdic, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ae de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 23. Volumus autem quod praesentium transumptis, manu alieuius notarii publici subscriptis et sigillo alieuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides, tam in Romana Curia quam extra eam, ubilibet adhibeatur, et illis stetur, etiam in indicio et extra, quac eisdem literis adhiberetur, si in medium exhibitae forent vel ostensae.

§ 24. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostrae absolutionis, avocationis, extinctionis, perpetui silentii impositionis, approbationis, confirmationis, innovationis, adiectionis, concessio- nis, indulti, statuti, ordinationis, decreti, mandati, derogationis et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo scptimo, idibus februarii, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 13 februarii 1567, pontif. anno II.

XLVII.

Confirmatio concordiae et consuetudinis Maioricensium fratrum Ordinis Praedicatorum super modo sepeliendi sine interventu parochi 1.

Pius Papa V, ad futuram rei memoriam.

Ea, quae concordia inter quascumque, praesertim religiosas, personas facta fuisse

¹ Ex bult. Ord. fratrum Praedicatorum, tom. v, pag. 151.

dicuntur, ne in recidivae contentionis scrupulum relabantur, sed firma perpetuo et illibata persistant, libenter, cum a nobis petitur, approbamus et confirmamus, ac alias desuper disponimus, prout in Domino conspicimus salubriter expedire.

§ 1. Exhibita siquidem nobis nuper, pro parte dilectorum filiorum S. Dominici et S. Francisci, tam Observantium quam Claustralium nuncupatorum, et Carmelitarum, ac S. Spiritus, Sanctissimae Trinitatis Ordinum, monasteriorum in civitate et insula Maioricensi respective existentium priorum ac fratum petitio continebat quod cum ipsi et eorum singuli, ab immemorabili tempore eitra, vel ab ipsorum monasteriorum primaeva fundatione, in pacifica et quieta possessione vel quasi existant deferendi cum cruce elevata processionaliter, ac sepeliendi per se ipsos tantum, absque interventu aliquorum clericorum secularium, in eorum ecclesiis corpora defunctorum, qui inibi sepulturam eligerent, quod forsan ex eo provenit, quia in principio quod dicta civitas et insula huiusmodi, infidelibus expugnatis, per christianos occupata fuerat, ut ex antiquissimis scripturis apparet, fratres, et praesertim Ordinis Sancti Dominici, ante clericos sacculares christiana pietatis semina, sacramenta ministrando et mortuos sepeliendo, sparse- runt.

§ 2. Et licet ex concessione felicis re cordationis Sixti PP. IV, praedecessoris nostri, dictis fratribus, praesertim S. Dominici, fuerit indultum ut corpora defunctorum possint processionaliter, cum cruce elevata, in eorum monasteriis se pelire, ubi hoc consuetum foret, prout haec tenus fuit consuetum et observatum in dictis civitate et insula, extet tamen etiam de praemissis concordia inter re ctores parochialium ecclesiarum et duos

Diplomatica causa.

Transumptis
credere iubet.

Sanctio poe
nalis.

tunc episcopos ipsius insulae inita, eademque concordia fuerit auctoritate apostolica confirmata, et similiter a tempore immemorabili usitata, per quam apparet dictum ius sepeliendi ipsis fratribus concedi, prout constat de dicta concordia, quoad fratres Sancti Dominici huiusmodi, per authentica instrumenta, licet, quoad fratres aliorum Ordinum, solummodo fragmenta quaedam dictorum instrumentorum dispersim reperiantur. Cumque, stante dicti iuris sepeliendi possessione immemorabili, et stabilita concordia, auctoritate apostolica confirmata, non debuissent priores et fratres dictorum Ordinum in sua antiquissima possessione praemissa perturbari, nihilominus in concilio provinciali, in civitate Valentina novissime celebrato, dictum ius sepeliendi dictorum Ordinum fratribus fuerit sublatum, in maximum ipsorum praecipuum, et contra omnem iuris aequitatem, cum concilii provincialis non sit tanta vis ut ius commune vincat, et concordias, maxime laudabiles et ab immemorabili tempore observatas, tollat; et sicut eadem petitio subiungebat, si dictum ius sepeliendi a dictis fratribus tollatur, ipsi in tantam devenirent mendicitatem, ut cogerentur sua monasteria deserere, non sine maxima divini cultus diminutione, qui per dictos fratres in insula praefata decoratur, sequereturque scandalum incolarum, dum praecipue memores erunt beneficiorum tempore pestis praeteritae per eos a fratribus praedictis receptorum circa sepulturam et sacramentorum administrationem, deserentibus tunc clericis civitatem Maioricensem; et propterea priores et fratres praedicti et eorum singuli cupiant, eodem concilio provinciali, in civitate Valentina, ut praefertur, celebrato, non obstante, concordias et immemorabiles consuetudines circa ius praefatum sepeliendi, ipsis, ut dicitur, competens, a nobis confirmari.

§ 3. Quare, pro parte dictorum priorum et fratrum, nobis fuit humiliter supplicatum, ut concordias et consuetudines circa ius sepeliendi huiusmodi apostolica auctoritate confirmare, atque in praemissa opportune providere, de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur, qui pacem et tranquillitatem inter quoscumque vigere et augeri, nostris potissimum temporibus, sinceris exoptamus desideriis, eodem priores et fratres et eorum singulos a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliquis ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innovati existant, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censerent; necnon concordiarum et consuetudinum praedictarum ac instrumentorum et documentorum aliarumque scripturarum desuper quomodolibet apparentium et inde secutorum quorumcumque veriores ac totos tenores praesentibus pro expressis et insertis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, concordias et consuetudines circa dictum ius sepeliendi huiusmodi, aliaque praemissa, priores et fratres praefatos quomodolibet concernentia, necnon inde sequita et sequenda quaecumque, ipsis prioribus et fratribus et eorum successoribus et conventibus, quoad ea tantum quae decretis concilii Tridentini non repugnant, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo confirmamus et approbamus, ac illis plenariae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, omnesque et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui forsitan intervenerint, quomodolibet in eisdem supplemus, illasque et illa validas et efficaces, validaque et efficacia fuisse et esse et perpetuo fore, ac suos plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, necnon ab omnibus inviolabili-

Confirmatio
concordiae.

ter et ad unguem perpetuo observari debere; dictosque priores et fratres et eorum successores, super iure et possessione ac usu seplendi, aliisque praemissis omnibus et singulis, per quoscumque, quavis, etiam apostolica vel ordinaria, auctoritate, dicti concilii provincialis in civitate Valentina celebrati aut quovis alio praetextu, quomodolibet inquietari, molestari vel impediri nullatenus unquam posse neque debere, et sic ab omnibus censeri; ac ita per quoscumque, tam ordinaria quam delegata et mixta auctoritate fungentes, indices et personas, quavis auctoritate, ubique iudicari, cognosci ac deeidi debere, sublata eis et eorum cuiilibet quavis alter indieandi, decidendi et interpretandi facultate et auctoritate; irritum quoque et inane quidquid secus super his a quocquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus ac declaramus.

§ 4. Quocirca dilectis filiis abbati Sancti Bernardi de la Real, Cisterciensis, ac priori de Vall de Mossa, Cartusiensis Ordinum monasteriorum, Maioricensis diocesis, ac archidiacono ecclesiae Maioricensis et eorum cuiilibet per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, prioribus et fratribus, conventibus et successoribus praefatis, in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi, quando et quoties opus fuerit, plenum effectum sortiri ac ab omnibus inviolabiliter observari; ipsosque priores, fratres, conventus et successores ac omnes et singulos alios, quos eadem presentes literae quomodolibet concernunt, illis pacifice frui et gaudere, non permittentes eos seu quemcumque alium, contra praesentium literarum earumdem tenorem, modo aliquo molestari, impediri aut inquietari. Contradi-

ctores etc. remedia, appellatione etc.; et, constito eis summarie de non tuto accessu, citationes quaslibet, etiam per editum publicum, decernendo, ipsasque censuras et poenas, quoties eis videbitur, etiam iteratis vicibus aggravando, et auxilium brachii etc.

§ 5. Non obstantibus concilio provinciali praefato, aliisque praemissis ac piæ memoriae Bonifatii PP. VIII, etiam predecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis edita, et aliis apostolicis ac etiam in provincialibus et synodalibus et generalibus conciliis editis et edendis generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus, necnon quibusvis statutis et consuetudinibus, etiam iuramento, etc.; sive si aliquibus, communiter vel divisim, etc. non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de induito huiusmodi mentionem.

Datum Romiae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xiv februarii MULXVII, pontificatus nostri anno II.

Eat. die 14 februarii 1567, pontif. anno II.

XLVIII.

Provincia Hiberniae fratrum Ordinis Praedicatorum variis ornatur privilegiis t.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Pro suscepti a nobis regiminis officio, ea quae Ordinibus et locis regularibus, eorumque personis, pro felici et tranquillo ipsorum statu, et Sede Apostolica provide concessa fuisse dicuntur, ut firmius subsistant, libenter, cum a nobis petitur, nostro praesidio communimus, et etiam, suadente rerum et temporum qualitate, illa eis indulgemus, quibus subnixi, possint in

¹ Ex Bullar. Ord. fr. Praedicat., tom. v, p. 149.

Contrariorum.
derogatio.

Exequitorum
deputatio.

Exordium.

suo regulari instituto, ad Dei laudem et religionis christiana incrementum, stabilius permanere.

§ 1. Sane, pro parte dilecti filii Guilelmii Macaneechini, Ordinis fratrum Praedicatorum professoris, in regno Hiberniae oriundi, apud Sedem praedictam personaliter constituti, et dilectorum filiorum priorum et fratrum universarum domorum dicti Ordinis, in eodem regno consistentium, nominibus, nobis uuper exhibita petitio continebat quod inter alia privilegia et indulta, quibus diversi Romani Pontifices praedecessores nostri praedictum Ordinem, neenon illius priores, fratres, domos et loca in dicto regno consistentia, diversimode ornarunt, illud quoque eis specialiter concesserunt, quod dictarum domorum in eodem regno fundatores ac alii suas ibi sepulturas eligentes a solutione tertiae partis canonicae nuncupatae et administrationis episcopalnis ratione funeris parochialium ecclesiarum, rectoribus illarum alias obvenientis, neenon oblationis candelarum et quorumeumque aliorum iurium, ratione huiusmodi funerum quomodolibet debitorum, liberi et exempti sint et esse censeantur; quodque fratres domorum huiusmodi, omnes et singulas decimas, ratione fendorum ipsis domibus per eosdem fundatores ac quosecumque alias christifideles relictorum, libere exigere et percipere possint, prout in literis apostolicis desuper confessis plenus continetur. Pro parte dicti Guillelmi, etiam dictis nominibus, asserentis quod rectores praefati, neenon locorum ordinarii, cathedralium ecclesiarum praeplati et superiores ac diversi alii multa in dies gravamina prioribus, fratribus, domibus et locis praedictis, super huiusmodi privilegiis in eorum usu, inferunt et iacturas; quin etiam ab eo tempore, quod dictum regnum haereticorum nationis Angliae audacia et scholis infestari coe-

ptum est, dicti rectores et superiores nonnulla sepultra, lapides et alia monumenta fidelium defunctorum, quae in dictis domibus, ecclesiis et locis constructa erant, inde in suas quique ecclesias vio- lenter asportarunt, eademque indebitur usurpant et detinent, in non modicum Ordinis, domorum et fratrum Praedicatorum vilipendium, detrimentum et iacturam, nobis fuit humiliiter supplicatum ut privilegiis et indultis praedictis, pro eorum subsistentia firmiori, etiam nostrae protectionis robur adiicere, et alias illorum statui, tranquillitati et indemnitate in hac parte plenus consulere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 2. Nos igitur, qui cunctos Ordines et religiosa loca, ad fidei catholicae firmamentum in tutelam instituta, in suis iuribus et privilegiis, quantum in nobis est, iuvare et confovere, eisdemque omni quo possumus auxilio subvenire tenemur, praedictum Guillelnum aliasque fratres a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore centes, neenon privilegiorum et indultorum praedictorum tenores praesentibus pro expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, praedicta neenon omnia et singula alia privilegia, gratias, immunitates, concessiones et indulta Ordini et domibus et fratribus praedictis per quosecumque Romanos Pontifices praedecessores nostros huiusmodi quomodolibet concessa, cum omnibus et singulis in eis contentis clausulis et decretis, auctoritate apostolica, tenore praesentium, approbamus et confirmamus, ac prout ab ipsis praedecessoribus concessa sunt, innovamus et per-

petuae firmitatis vineculo communimus, supplentes omnes et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui intervenerint in eisdem. Insuper priores, fratres, domos et loca praefata, universumque Ordinem in regno praedicto, ac omnia et singula ipsorum fratrum et Ordinis terras, villas et loca ab omni iurisdictione et superioritate quorumcumque ordinariorum, rectorum et vicariorum praedictorum, ac quorumvis aliorum; et etiam utriusque sexus homines, in terris, villis et locis Ordinis huiusmodi et illius fratrum degentes, ab omnibus decimis, oblationibus et aliis quibuscumque oneribus, ordinariis et extraordinariis, per ordinarios, rectores ac vicarios praedictos, aliosque clericos saeculares ac quorumvis Ordinum aliorum regulares, de facto impositis et imponendis, et per eos petitis, seu etiam quomodolibet praetensis, ac exigi solitis et insolitis, novis et antiquis, penitus et omnino in perpetuo eximimus et liberamus; districtius inhibentes praedictis omnibus singulis rectoribus, ordinariis, praelatis, superioribus, ceterisque, tam secularibus quam quorumvis Ordinum regularibus, neenon laicis, etiam utrinque sexus, in eodem regno existentibus, cuiuscumque dignitatis, status et conditionis fuerint, quibus praesentes literas vel eorum exempla authentica praesentabuntur, sub excommunicationis maioris ac suspensionis et interdicti aliisque sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis, per quemlibet contrafacentem eo ipso incurriendis, ne praedicta impeditire, aut priores et fratres praedictos in personis, rebus et bonis, publice vel occulte, molestare, nec etiam sepulturas in dictis ecclesiis et locis eligentium, primas oblationes, *ultimum vale* nuncupatas, in detrimentum dicti Ordinis, exigere audeant quoquomodo vel praesumant. Quin etiam ipsis universis et singulis, sub eisdem poe-

nis, praecipimus ut omnia et quaecumque monumenta, ligna, lapides, res et bona mobilia, per eos seu eorum antecessores, quibuscumque dominibus, ecclesiis, cappellis et ceteris regularibus locis Ordinis et regni huiusmodi, a quocumque tempore citra abstracta, ablata, usurpata et detenta, et ad domos, ecclesias et loca huiusmodi spectantia et pertinentia, Ordini, dominibus, ecclesiis et fratribus praedictis statim restituere procurent.

§ 3. Decernentes praemissa omnia et singula suos effectus plenarie sortiri, nec priores, fratres, domos aut loca praedicta, nec sepulturam ibi eligentes, nec eorum personas deinceps, super eis aut eorum aliquo, per locorum ordinarios, rectores, superiores et praelatos, et alios praefatos vel quosecumque alios turbari vel impediri. Quinimmo ipsos rectores, ordinarios, superiores et praelatos ad observationem inviolabilem praemissorum teneri, et ad id etiam sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis et pecuniaris compelli; ac praesentes literas, nullo umquam tempore, de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio, seu intentionis nostrae vel alio quopiam defectu notari vel impugnari posse, nec sub quibusvis, etiam illarum totum tenorem in se continentibus, revocationibus, suspensionibus, limitationibus aut derogationibus per nos aut successores nostros Romanos Pontifices vel Sedem praedictam, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, ac etiam Cancillariae Apostolicae regulis et aliis constitutionibus editis et edendis, comprehendendi, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum statum restitutas ac de novo concessas esse et censeri. Sicque per quosecumque iudices ordinarios et delegatos, in quavis causa et instantia, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi

Praesentium
observantia et
firmitas.

facultate et auctoritate, ubique iudicari et diffiniri debere; neconon irritum et inane si secus super his per quoscumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 4. Quocirca venerabili fratri nostro episcopo Rossanensi, ac dilecto filio Mauritio Macgirum, abbatи monasterii Beatae Mariae de Majo, Cisterciensis Ordinis, Limiticensis dioecesis, ac thesaurario ecclesiae Carthagicensis, per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quae-
cumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte priorum et fratrum praedictorum seu alicuius eorum desuper fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque et eorum singulis in p̄missis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra p̄missa omnia et singula firmiter observari; ipsosque priores et fratres praesentibus literis, neconon privilegiis, exemptionibus, gratiis, immunitatibus aliisque omnibus et singulis supradictis perpetuo ac pacifice frui et gaudere: non permittentes eorum quempiam per rectores, ordinarios, superiores, praelatos et quoscumque desuper quomodolibet indebito molestari. Contradictores quoslibet et rebelles per censuras et poenas ecclesiasticas, ac etiam pecuniarias, eorum arbitrio moderandas, aliaque opportuna remedia, appellatione postposita, compescendo, legitimisque super his habendis servatis processibus, censuras ipsas et poenas praedictas etiam iteratis vicibus aggra-
vando, invocato etc.

§ 5. Non obstantibus felicis recordatio-
nis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, etiam illa qua cavetur ne quis extra suam civitatem vel dioecesim, nisi in certis exceptis casibus, et in illis, ultra unam diaetam a fine sueae dioecesis, ad

iudicium evocetur; seu ne indices a Sede praedicta deputati extra civitatem vel dioecesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedant, aut alii vel aliis vices suas committere praesumant; et in concilio generali edita de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur; aliisque apostolicis ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis generalibus vel specialibus constitutio-
nibus et ordinationibus; neconon domo-
rum et Ordinis praedictorum iuramento etc., statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, illis ac etiam praedictis rectoribus, ordinariis, superioribus, praelatis ac quibusvis aliis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, clausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam motu proprio et ex certa scientia, ac alias quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis; quibus omnibus, etiam vim et effectum impudentibus, etiamsi, pro illorum sufficienti deroga-
tione, de ipsis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis haben-
tes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; aut si rectoribus, ordinariis, praelatis et su-
perioribus praedictis vel quibusvis aliis, communiter vel divisim, a dicta sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apo-
stolicas non facientes plenam et expres-
sam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Clausulae. § 6. Nulli autem etc. nostrae absolutio-
nis, approbationis, confirmationis, innovationis,
commutatioinis, suppletionis, exemptionis,
liberationis, praecepti, decreti, mandati et inhibitionis infringere etc.

Si quis etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum,
anno Incarnationis dominice millesimo
quingentesimo sexagesimo septimo, quartu-
to decimo kalendas martii, pontificatus no-
stri anno II.

Dat. die 16 februarii 1567, pontif. anno II.

XLIX.

*Erectio cathedralis Ecclesiae Boloniensis
in Galliis cum gratiarum et praeroga-
tivarum elargitione 1.*

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Proemium. Divinae Maiestatis arbitrio super uni-
versas orbis ecclesias constituti, ex tradita
nobis apostolicae potestatis plenitudine,
omnes in id mentis nostrae conatus in-
tendimus, ut fides catholica, sine qua
nemo salutis aeternae viam ingredi po-
test, etiam novorum, ubicumque usus
poscit, praesulum institutione, usquequa-
que integra et illibata permaneat; sed ea
demum sollicitudo nos impensius urget,
cum veteres huiusmodi praesulum sedes
hostilitate faciente 2 indigne iacere viden-
tur, nec propriis in locis reparari pos-
sint, ut in aliis accommodataribus aliae
inde novae sicut populorum salus et ca-
tholicorum regum devotio postulat, salu-
briter ordinentur, ac in eis pastores ido-
nei deputentur, quorum opera et vigiliis
christiana religio in suo solido statu va-
leat feliciter conservari.

§ 1. Cum igitur postquam inter clarae
memoriae Henricum secundum Franco-

rum et charissimum in Christo filium no-
strum Philiippum catholicum Hispaniae
reges conventum fuerat quod olim civi-
tas Morinensis, prius expugnata et eversa,
deinceps non restitueretur, sed illius ec-
clesia cathedralis atque dioecesis univer-
sa, neconon utriusque beneficia, proprie-
ties, census, decimae, iurisdictiones et
iura omnia in duas partes, cum bene-
placito Sedis Apostolicae, dividerentur, ut
seilicet earum altera Franeiae, altera vero
inferioris Germaniae futura esset, Pius
Papa quartus, praedecessor noster, eius
rei causa, suppressa et extincta dicta Mori-
nensi ecclesia, praedictam partem inferiori
Germaniae designatam, partim Iprensi,
partim vero Audomarensi ecclesiis cathe-
dralibus, earumque civitatibus et dioce-
sibus, iam in dicta olim dioecesi Morinensi
et parte inferioris Germaniae praedictae,
eadem auctoritate institutis, perpetuo as-
signaverit.

§ 2. Nos etiam, charissimi in Christo filii
nostrri Caroli Francorum regis christia-
missimi precibus adducti, hoc insigne opus
ad Dei laudem et Ecclesiae catholicae ex-
altationem absolvere intendentis, habita
super his cum fratribus nostris deliberatione matura, de illorum consilio, mona-
sterium Beatae Mariae oppidi Boloniensis,
Ordinis Sancti Augustini, olim praedictae
Morinensis dioecesis, in quo septem vel
octo dumtaxat canonici degunt, per obi-
tum quondam Ioannis, dum viveret, ip-
sius monasterii abbatis, extra Romanam
Curiam ante decennium defuncti, aut alias
certo modo abbatis regimine destitutum,
et in eo nomen et titulum abbatis, di-
gnitatisque abbatialis, neconon omnia et
singula prioratus, dignitates, officia, ca-
nonicales portiones et loca eiusdem, ac
tam in eodem illiusque ecclesia, quam
etiam ab illo dependentibus prioratibus
ceterisque beneficiis ecclesiasticis, ordi-
nem, statum et essentiam regulares, re-

1 Ex Regest. in Archiv. Vat.

2 Ed. Luxemb. habet *praevalente loco faciente*
(R. T.).

Post bellum
inter Henr. II
Galliae et Phi-
lipponum II His-
paniae reges
conventum est
de suppressendo
episcopatu Mori-
nen., eiusque
dividenda dio-
cesi.

Pius IV partem
inferiori Ger-
maniae unitam
eccles. Ipren.
et Audomaren.
addixit.

Pius V, sup-
pressa abbatis
B. Mariae op-
pidi Boloniens.,

manentibus tamen in ipso monasterio dictis septem vel octo canoniceis in suis habitu et Regula, cum canonicali portione, quoad vixerint, seu donec ad alia huiusmodi loca regularia sponte ac canonice transierint, auctoritate praedicta, tenore praesentium, perpetuo suppressimus et extinguiimus.

§ 3. Ac praedictum oppidum, populo-

*In episcopatu-
sum quippe et celebre, agro et annona soc-
et
sub concordatis cundum, commeatuque commodum, in
Franciscil com-
prehensam de-
clarat;*

sum quippe et celebre, agro et annona soc- et
sub concordatis cundum, commeatuque commodum, in civitatem; ecclesiam vero monasterii huiusmodi in cathedralem, deinceps Boloniensem nuncupandam, sub invocatione eiusdem Beatae Mariae, archiepiscopi Remensis pro tempore existentis suffraganeam futuram, et sub concordatis olim inter Sedem Apostolicam praedictam et clarae memoriae Franciscum primum, Francorum regem, super nominatione personarum, certis tunc expressis modo et forma qualificatarum, ad ecclesias cathedrales regni Franciae pro tempore vacantes, per regem Franciae pro tempore existentem Romano Pontifici facienda, initis comprehensam, quemadmodum olim ecclesia Morinensis praedicta erat; sedemque episcopalem pro uno episcopo per dictum regem Franciae eidem Pontifici seu Sedi Apostolicae, etiam hac prima vice et futuris deinceps temporibus, vigore seu praetextu dictorum concordatorum, nominando, qui illi praesit, et in perfectam cathedralis ecclesiae formam ordinet et redigat, abbates, praelatos et ceteros suae dioecesis ad synodum convocet, evellat, destruat, plantet, erigat, edificet, omniaque et singula officia et iura episcopalia habeat et exerceat, cum suis capitulo, mensa episcopali et capitulari, ceterisque omnibus cathedralibus et pontificalibus insignibus, neconon iuribus, iurisdictionibus, privilegiis, exemptionibus, praerogativis, honoribus, gratiis, favoribus et indultis realibus, personalibus et mixtis, quibus aliae illarum partium ec-

clesiae cathedrales, earumque praesules, capitula et personae quomodo cumque utuntur, potiuntur et gaudent, ac uti, potiri et gaudere poterunt quomodo libet in futurum, auctoritate et tenore praedictis erigimus et instituimus.

§ 4. Ipsique ecclesiae sic erectae et *Eidem assignat
dioecesim;* illius praesuli praedicto Boloniensis ¹, pro civitate; et partem illam universam olim dioecesis Morinensis, quae in divisione praedicta Franciae evenit, cum decanatis, parochialibus et aliis ecclesiis, ac eliam monasteriis, prioratibus et locis, cum suis personis saecularibus et regularibus, pro dioecesi; neconon utriusque cives et incolas ecclesiasticos et laicos, pro clero et populo perpetuo assignamus.

§ 5. Ceterum, ut ipsa ecclesia Boloniensis in reliquis omnibus suis partibus perfecta et absoluta sit, unum decanatum, duos archidiaconatus, unam cantoriam, unam thesaurariam et unam poenitentiariam dignitates, septendecim canonicatus et septendecim praebendas, neconon cappellanias ceteraque omnia beneficia et officia, quae in dicta olim Morinensi ecclesia erant, et in ipsa divisione parti Franciae ac futuræ cathedrali ecclesiae obtigerunt, eorumque omnium personas, ad dictam ecclesiam Boloniensem transferimus; ac episcopali Duacensem et dimidiariam Insulensem praebendas episcopales nuncupatas.

§ 6. Ac tam illi, quam etiam capitulari *Dotem praes-
figit.* mensis praedictis, neconon fabricae dictae ecclesiae Boloniensis omnia et singula praedia, proprietates, dominia, census, feuda, emphytheutica, decimas et primitias ceteraque bona, fructus, redditus, iurisdictiones, actiones et iura, earum singulis per eamdem partitionem designata, ac etiam ad abbatialem et conventualem mensas suppressi monasterii huiusmodi pertinentia, videlicet, quae abbatialis, ea episcopalis; quae vero conventionalis mensae erant, ac etiam suppressorum beneficiorum portio-

¹ Boloniam, l. s. c. (R. T.).

num et locorum huiusmodi bona, fructus, iura et actiones capitulari mensis praedictis, ita tamen ut, dictis canoniciis regulibus defunctis vel inde translatis, ut praeferatur, quartus alii canonicatus et quartus praebendac in dicta ecclesia Boloniensi ex ipsis mensae capitularis ponentibus¹, pro todidem canoniciis ipsius ecclesiae omnino constituantur, determinatusque numerus unius et viginti canonicatum et praebendarum esse debeat, uno tamen et una certis usibus, iuxta dictae divisionis formam, assignatis, in perpetuum applicamus et appropriamus.

Collationes dignitatum et beneficiorum a quo siut facienda.

§ 7. Ne non collationes, provisiones, praesentationes et omnimodas alias dispositiones prioratum, dignitatum, personatum, administrationum, officiorum, parochialium et aliarum ecclesiarum, ne non cappellarum, cappellaniarum perpetuarum, hospitalium ceterorumque omnium et singulorum beneficiorum ecclesiasticorum, ne non praesentationes et electiones ad illa, confirmationes et institutiones in eis, iisque universum conferendi, prout in praedicta divisione specificata, distributa et declarata sunt, et etiam quondam episcopi et capituli, aliarumque personarum olim ecclesiae Morinensis fuerunt: praeterea illa, quae quondam abbatis et conventus suppressi monasterii huiusmodi communiter vel divisim erant, episcopo et capitulo ac universis et singulis personis ecclesiae Boloniensis huiusmodi, videlicet quae olim abbatis, deinceps episcopi; quae vero conventus extiterunt², post hac capituli.

§ 8. Nulli ergo etc. hanc paginam nostrae suppressionis, extinctionis, erectionis, institutionis, assignationis, translationis, applicationis, appropriationis et concessionis infringere etc.

Clausulae.

Datum Romae aquad Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo

¹ Ed. Lux. legit *conventualis proventibus oco capitularis ponentibus* (n. T.).

² Eadem ed.: *extiterant, posthac capituli praedictorum esse debeat, etiam in perpetuum concedimus* (n. T.).

quingentesimo sexagesimo septimo, quinto nonas martii, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 3 martii 1567, pont. an. II.

L.

Forma expediendi literas apostolicas super gratiis resignationum beneficiorum ecclesiasticorum.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Cogit nos necessitas ut novam futuris aliquot huius Curiae negotiis formam imponere curemus. Quo circa dilectis filiis S. R. E. vicecancellario, literarum apostolicarum abbreviatoribus, et in illarum expeditione dicto vicecancellario assistentibus, summatori ceterisque omnibus id expeditionis munus in Curia et Camera Apostolica et ubicumque gerentibus, tenore praesentium, auctoritate apostolica, mandamus.

§ 1. Ut deinceps, super omnibus gratiis et concessionibus apostolicis de quibusvis beneficiis, cum cura et sine cura, sacerdotibus et quorumvis Ordinum regularibus, etiam apud Sedem Apostolicam vacantibus, dispositioni apostolicae reservatis, in quibus addita fuerit clausula *et in forma dignum*, literas apostolicas expediant in eadem forma, qua aut ad episcopum dioecesanum aut ad vicarium generalem aut ad officiales eiusdem episcopi disiunctive, ad electionem impetrantis, diriguntur, cum limitationibus et clausulis infrascriptis, videlicet, de parochialibus ecclesiis, vel earum parochialibus ecclesiis dumtaxat; et per resignationem vacantibus, in dictis literis, post verbum *mandamus*, ut si tibi constiterit quod dictus N. resignans in sacris ordinibus constitutus existat, aliunde commode vivere possit, ac per diligentem examinationem, per te, exhibitis examinatoribus ad hoc a concilio Tridentino designatis,

Exordium.

Forms provisionis primae.

si istic sint, ubi esse debent, in dioecesana synodo deputati, sin autem, absque illis faciendam, dictum I. resignatarium ad hoc idoneum esse repereris, super quo tuam conscientiam oneramus, ecclesiam praedictam, cuius, etc.; et inferius, post verba *cum omnibus iuribus et pertinentiis suis*, eidem Ioanni, quibuscumque aliis sese ad examen praedictum, etiam per mutuum concursum, admitti et sibi de dicta ecclesia provideri potentibus penitus exclusis, infra triginta dies postquam praeentes literae tibi presentatae fuerint, auctoritate nostra conferas et assignes, etc.

In ceteris vero literis de quibusvis aliis beneficiis, per eamdem resignationem vacantibus, similiter, post verbum *mandamus*, inseratur ut si tibi constiterit quod dictus N., quatenus in sacris ordinibus constitutus existat, aliunde commode vivere possit, ac per diligentem examinationem dictum I. idoneum esse repereris, super quo tuam conscientiam oneramus, canonicatum et praebendam praedictam, quorum etc. Et inferius, post verbum *pertinentiis suis*, eidem I. intra xxx dies postquam praeentes literae tibi presentatae fuerint, auctoritate nostra conferas, etc.

Propterea in omnibus mandatis provisionum seu commendis de quibuscumque beneficiis et monasteriis per similem resignationem seu cessum vacantibus, ad finem, ante clausulam deeret irritantis, addatur haec clausula, videlicet, Ceterum ne, dum prodesse studemus, aliqua forte irrepata iniqüitas in exitium animarum, tu attente his circumspicias an ex praedicta N. et I. praedictorum super dicta resignatione vel cessione, ut fieret, quam nos nullo hucusque vitio laborare deprehendimus, intercesserit simoniae labes aut alia illicita pactio, vel etiam corruptela, nos cum etc.

In reliquis autem provisionibus et

¹ Legendum fortassis *ex parte* (R. T.).

commendis quorunque curatorum et simplicium beneficiorum, sacerdotalium et regularium praedictorum, etiam reservatorum, aliter quam per resignationem quovis modo vacantibus, videlicet quoad parochiales ecclesias vel earum perpetuas vicarias dumtaxat, post verbum *mandamus*, ut si per diligentem examinationem, per te, adhibitis examinatorebus ad hoc, ut supra usque *oneramus*, ecclesiam praedictam, cum omnibus iuribus et pertinentiis suis, eidem lo., intra triginta dies etc., conferas.

Et similiter in omnibus aliis eadem forma servetur, omissa clausula *adhibitis examinatorebus*.

Et deinde super omnibus huiusmodi literis, etiam aliae literae executoriae dari debeant, directe vel ad metropolitanum, vel uni ex propinquioribus episcopis, sive eorum vicario vel officiali, disiunctive, aut nomine dignitatis episcopi expresse, quando alii executores, super hoc a nobis dati, pro tempore adfuerint. Videlicet pro parochialibus ecclesiis per resignationem vacantibus in hunc modum, videlicet: Fratri archiepiscopo N. salutem etc. Hodie cum dilectus filius N., nuper parochialis ecclesiae rector N. et N. dioecesis, dictam ecclesiam, quam tunc obtinebat, per certum procuratorem suum, ad id ab eo specialiter constitutum, in manibus nostris sponte et libere resignasset, nosque resignationem huiusmodi duxissemus admittendam, venerabili fratri nostro episcopo N. per alias nostras literas dedimus in mandatis ut, si constaret quod N. in sacris ordinibus constitutus existeret, aliunde commode vivere posset, ac per diligentem examinationem, per eundem episcopum, adhibitis examinatorebus ad id a concilio Tridentino designatis, si isthie sint, ut esse debent, in dioecesana synodo deputati; sin autem, sine illis faciendam, dilectum filium lo. clericum dictae dioecesis ad id

idoneum esse reperiret, clausulam¹ praedictam, per resignationem eamdem tunc vacantem, et antea dispositioni apostolicae reservatam, etiam si illa alias quovis modo, aut ex alterius cuiuscumque persona vacaret, cum illis forsan annexis, ac omnibus iuribus et pertinentiis suis, praedicto lo., quibuscumque aliis sese ad examen praedictum et per mutuum concursum admitti, et sibi de dicta ecclesia provideri potentibus penitus exclusis, intra triginta dies postquam dictae literae praesentatae fuerint, auctoritate nostra conferret et assignaret, prout in dictis literis plenius continetur. Quocirca fraternitati tuae etc. mandamus ut, si dictus episcopus eamdem ecclesiam intra praedictos triginta dies ipsi lo. non contulerit et assignaverit, tu, illis elapsis, postquam tibi constiterit quod dictus N., si in sacris ordinibus constitutus extitit, aliunde commode vivere possit, ut praefertur, ac per solleitatem examinationem, ate, etiam exhibitis tribus vel pluribus aliis probis et peritis viris, quam primum faciendam, praedictum lo. idoneum esse reperiret, super quantum conscientiam oneramus, praedictam ecclesiam cum annexis ac iuribus et pertinentiis supradictis eidem lo., quibuscumque aliis huiusmodi concurrentibus prorsus exclusis, dieta auctoritate conferre et de illa etiam providere procures, inducens, per te vel alium seu alios, ipsum lo. vel procuratorem suum eius nomine in corporalem possessionem ecclesiae ac annexorum iurium et pertinentiarum praedictarum, et defendens inductum, amoto exinde quelibet detentore, ac faciens illi de ecclesiae ac annexorum eorumdem fructibus, redditibus, proventibus, iuribus et de obventionibus universis integre responderi; contradictores etc. Non obstantibus omnibus quae in dictis literis voluimus non obstare; aut si pro tempore existenti episcopo N. vel quibusvis aliis, com-

muniter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indulatum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possit per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de induito huinsmodi mentionem. Ceterum tu attente istie circumspicias an ex parte N. et I. praedictorum, supradictae resignationi¹, ut fieret, intercesserit simoniae labes aut alia illicita pactio vel alia corruptela. Dat. etc.

In ceteris vero beneficiis praedictis per similem resignationem vacantibus, ut supra. Venerabili archiepiscopo N. salutem. Hodie cum dilectus filius F., nuper canonicus B., canonicatum et praebendam ecclesiae B., quos tunc obtinebat, per certum procuratorem suum etc., ut supra, duxissemus admittendam, venerabili fratri nostro episcopo N. per alias nostras literas dedimus in mandatis ut, si ei constaret quod dictus F., si in sacris ordinibus constitutus esset, aliunde commode vivere posset, ac per diligentem examinationem dilectum filium lo. clericum N. dioecesis ad id idoneum esse reperiret, canonicatum et praebendam praefatos, per resignationem eamdem tunc vacantes, et antea apostolicae dispositioni reservatos, etiam si illi alio quovis modo aut ex alterius cuiuscumque persona vacarent, cum illis forsan annexis, et plenitudine iuris canonici, et omnibus iuribus et pertinentiis suis, praedicto lo., intra triginta dies postquam dictae literae deputatae forent, auctoritate nostra conferret et assignaret, prout in dictis literis plenius continetur. Quocirca fraternitati tuae etc. mandamus ut, si dictus episcopus eosdem canonicatum et praebendam intra praedictos triginta dies ipsi lo. non contulerit et assignaverit, tu, illis elapsis, postquam tibi constiterit quod dictus F., si in sacris ordinibus constitutus sit, aliunde commode vivere possit, ut praefertur, et per

¹ Leg. forte ecclesiam (R. T.).

¹ Forte super dicta resignatione (R. T.).

similem examinationem quamprimum faciendam, praefatum Io. idoneum esse repereris, super quo tuam conscientiam oneramus, canonicatum et praebendam praedictos, cum omnibus annexis et plenitudine iuris canonici ac omnibus iuribus et pertinentiis praedictis, eidem Io. conferre et de illis etiam providere dicta auctoritate procures, vel inducens, per te vel alium seu alias, ipsum Io. vel procuratorem suum eius nomine in corporalem possessionem canonicatus et praebendae ac annexorum, iuriumque et pertinentiarum praedictarum, et defendens inductum, amoto exinde quolibet detentore, ac faciens illum vel pro eo procuratorem praedictum ad praebendam huiusmodi in dicta ecclesia in canonicum recipi et in fratrem, stallo in choro et loco in capitulo dietae ecclesiae, cum iuris canonici plenitudine, assignatis, sibique de canonicatus et praebendae ac annexorum eorumdem fructibus, redditibus, proventibus, iuribus et obventionibus universis integre responderi; contradictores etc. Non obstantibus omnibus, quae in dictis literis voluimus non obstat, ceterisque contrariis quibuscumque; aut si pro tempore existenti episcopo et dilectis filiis capitulo B. vel quibusvis etc., mentionem. Ceterum tu atiente isthie circumspicias etc. Dat. etc.

Septimae, Aliis antem provisionibus seu commendis huiusmodi beneficiorum alias vacantibus, alia forma executoria concipiatur, quae literae congruant principali.

Octavae, Similiter quando vicario vel officiali praedicto huiusmodi literas, tam pro principali quam pro executoria, dirigi contigerit, communi eis formula, servatis aliis omnibus supradictis, ordinetur.

Nonae, Ceterum omnibus mandatis de praebendis vel commendanda monasteriorum, etiam reservata, tam virorum, quae extra consistorium expediuntur, quam etiam mulierum vetus forma comissionaria, si-

cubi desuevit, restituatur, ac literae de super expediantur cum clausula: quod delegatus de meritis et idoneitate promovendi se informet, et si eum ad regimen et administrationem monasterii repererit idoneum, conscientiam illius onerando, provideat vel commendet intra triginta dies, ut supra, et desuper forma executorialium etiam concipiatur, quae suis provisionibus correspondeat.

Denique in ipsis commendis, post verbum *idoneum repereris*, inteserantur verba *ad monasterium vel beneficium in commendam obtinendum*.

§ 2. Volentes præsentes tam in dicto Cancellariae libro, quinto nuncupato, quam etiam Camera prædicta registrari et ab omnibus inviolabiliter custodiri. Ac decernentes irritum etc.

§ 3. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, stilo Cancellariae et Camere Apostolicae quantoemque temporum servato, ceterisque contrariis quibuscumque.

Placet, et ita motu proprio mandamus. M.

Lectus et publicatus fuit supradictus motus proprius Romæ in Cancellaria Apostolica, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, die decimatertia martii, pontificatus SS. D. N. Pii divina providentia Papæ V anno secundo.

Publ. die 13 martii 1567, pontif. anno II.

LI.

Damnatio cuiuscumque collationis ecclesiistarum parochialium, non servata forma concilii Tridentini, haetenus factæ vel de cetero faciendæ.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

In conferendis beneficiis ecclesiasticis, et praesertim parochialibus ecclesiis per-

Decimæ

*Jussio regi-
strandi.*

*Clausulæ de-
rogatoriae.*

Exordium.

sonis dignis et habilibus, quae in loco residere, et per se ipsos curam exercere valeant, quantam diligentiam adhiberi oporteat, Alexandri III, Lateranensi, et Gregorii X, Lugdunensi generalibus conciliis, ac Innocentii similiter III et aliorum Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum editae constitutiones testantur.

§ 1. Quod ut diligentius ac rectius per-

Concil. Trident. sess. XII, c. XIII et sess. XXV, c. ut, occurrente vacatione parochialis eccliae, etiam generaliter vel specialiter, conferendi patetiam vigore indulti in favorem S. R. E. cardinalium aut alias quomodolibet reservatae vel affectae, debeat episcopus, habita notitia vacationis ecclesiae, si opus fuerit, idoneum in ea vicarium, eum congrua eius arbitrio fructuum portionis assignatione, constituere, qui onera ipsius ecclesiae sustineat, donec ei de rectore provideatur. Et deinde episcopus et qui ius patronatus habet, intra decem dies aut aliud tempus ab episcopo praescribendum, aliquos clericos ad regendum ecclesiam idoneos, examinatoribus iuxta formam eiusdem synodi deputatis, nominet; et nonnisi ab eisdem examinatoribus per concursum aliorum examinatorum, etiam tamquam magis idoneo ab episcopo iudicato et electo, de ecclesia provideatur, alias provisiones seu institutiones omnes, praeter formam predictam factae, surreptitiae censeantur.

§ 2. Sed quoniam res humanae semper

Quidam vero episopi de huiusmodi ecclesiis provideant, non servata d. forma. in deterius prolabuntur, nisi quis eas retineat, ac debitae executioni demandet, et verendum sit ne, propter constitutionem huiusmodi transgressionem, maximi abusus oriatur, nos, ad quorum notitiam non sine gravi nostra molestia pervenit nonnullos ex venerabilibus fratribus nostris archiepiscopis et episcopis, occurrente vacatione parochialium ecclesiarum, eas, nullo aut minus rite servato examine,

praesertim illo quod per concursum fieri debet ex concilio Tridentino, vel etiam examine rite servato, personis minus dignis, carnalitatis aut alium humanae passionis affectum, non rationis iudicium, sequentes, contulisse et de eis providisse, volentes, quantum cum Deo possumus, huiusmodi ac etiam futuris periculis occurrere.

§ 3. Eorumdem praedecessorum nostrorum constitutiones praefatas etiam innovando, auctoritate apostolica, tenore praesentium, omnes et singulas collationes, provisiones, institutiones et quasvis dispositiones parochialium ecclesiarum ab eisdem episcopis et archiepiscopis ac quibusvis aliis collatoribus, tam ordinariis quam delegatis, etiam S. R. E. cardinalibus ac Sedi Apostolicae legatis vel nunciis, praeter et contra formam ab eodem concilio Tridentino, praesertim in examine per concursum faciendo, praescriptam, factas aut in futurum facientes, nullas, irritas ac nullius roboris vel momenti fore et esse, nullumque provisis ius aut titulum, etiam coloratum, possidendi præbere, et parochiales ecclesias huiusmodi, ut prius ante collationes huiusmodi vacabant, ex nunc vacare statuimus, decernimus et declaramus; easque omnes pro tempore sic vacantes nostrae et Sedi Apostolicae seu eorum quibus ius conferendi eas, praeterquam episcopis et archiepiscopis, qui curam dicti examinis, iuxta decretum concilii, habere debent, competit, dispositioni reservamus.

§ 4. Insuper, ne parochiales ecclesiae diu in suspenso maneant, in maximum animarum periculum, quarumcumque parochialium ecclesiarum, quarum dum pro tempore vacant, ad episcopos, archiepiscopos, primates et patriarchas et quosvis alios ordinarios collatores, in mensibus ordinariis collatoribus etiam per nostras regulas assignatis, provisio et collatio spec-

Ideo hic Pontifex collationes factas ac facientes contra formam dicti concilii annulat, et beneficia vacare decernit et Sedi Apost. reservat.

Immo collationes parochialium spectare ad Sudem Apost., si de eis, servata forma dicti concilii ordinarii non previderint in temp. et modo hic expressis.

tat et pertinet, de quibus iidem episcopi et ordinarii praedicti, intra sex mensium spatium a die vacationis earumdem, perfecto examine iuxta formam concilii Tridentini praefati, non providerint, ac illarum etiam quarum collationes nobis et dictae Sedi generaliter vel specialiter et ex quavis causa reservatae seu affectae existunt, aut aliis ex indulto Sedis Apostolicae competunt, ad quas, occurrente illarum vacatione, episcopi et archiepiscopi praefati personas per examen, concursu mutuo habito iuxta dicti concilii Tridentini forinam, approbatas et magis idoneas non elegerint, aut electas nobis vel successoribus nostris aut iis, ad quos collatio spectabit, pro collatione obtinenda, intra quatuor mensium spatium a die illius vacationis, non significaverint; neenon parochialium ecclesiarum similiūm, quae iurispatronatus ecclesiastici vel aliorum seu clericorum et laicorum simul fuerint, si praesentatus intra tempus eisdem patronis a iure praefixum, praevio examine, iuxta formam dicti concilii approbatus, petatur institui, institutioque ipsa per duos menses a die presentationis dilata fuerit, collationem, provisionem, institutionem ac omnimodam dispositionem nobis et ipsi Sedi ac personis indulta huiusmodi conferendi, providendi seu instituendi obtainientibus respective reservamus, data tamen in parochialibus iurispatronatus optione ipsis patronis, ut si institutio ad ordinarios spectabit, ipsis ordinariis illam facere negligentibus, et ultra dictos duos menses differentibus, possint, pro huiusmodi institutione obtinenda, habere reeurnsum ad metropolitanum vel vicinorem ordinarium aut ad Sedem Apostolicam.

§ 5. Prohibentes etiam eisdem ordinariis ne tempus decem dierum, eisdem ordinariis et patronis ab eodem concilio Tridentino ad nominandum idoneos cle-

ricos eoram deputatis examinerib[us] praefixum, ultra alias decem dies prorogare audeant vel praesumant.

§ 6. Districtius inhibentes ne quis, praeter Romanos Pontifices aut alios indulta huiusmodi obtainentes, ut praefertur, quamcumque sit super hoc auctoritate munitus, de huiusmodi beneficiis sic reservatis (ut praefertur) disponere, vel circa illa, etiam per viam permutationis vel alias, innovare quoquomodo praesumat.

§ 7. Ut autem non solum dignis, sed magis idoneis repertis, iuxta eiusdem concilii decretum, parochiales ecclesiae conferant, volumus et eadem auctoritate decernimus quod si episcopus minus habilem, posthabitum magis idoneis, elegerit, possint ii, qui reiecti fuerint, a mala electione huiusmodi ad metropolitanum, vel si ipse eligens metropolitanus aut exemptus fuerit, ad vicinorem ordinarium, uti nostrum et Sedis huiusmodi delegatum, aut alias ad ipsam Sedem Apostolicam appellare; ac praeeletum ad novum examen, coram ipso appellationis iudice et eius examinerib[us], provocare, et constito de prioris eligentis irrationali iudicio, eoque revocato, parochialis magis idoneo per eundem iudicem appellatio[nis] auctoritate nostra (quatenus collatio ad episcopum a quo appellatum fuit spectaret) conferatur, alias eidem magis idoneo per iudicem appellationis approbato conferenda remittatur ad eum, ad quem collatio, provisio vel institutio spectabit.

§ 8. Haec tamen appellatio interposita interim non impedit aut suspendat quo minus electio per ordinarium primo loeo facta interim debitae demandetur executioni, et prorsus ab eadem eccl[esi]a, causa appellationis huiusmodi dependente, non amoveatur.

§ 9. Et si quis a sententia per iudicem appellationis lata duxerit appellandum, is tunc ad Sedem ipsam Apostolicam appellabitor.

*Beneficia sic
reservata ordi-
narii non con-
ferant.*

*Collatio pra-
dictorum fiat i-
doneis, et gra-
vatae appelleant.*

*Appellatio
autem non sus-
pendit execu-
tionem electio-
nis.*

*Et a iudice
appellationis ad
Sedem Apostol-
icam appellabitor.*

appellabit. Si secus in praemissis omnibus et singulis actum aut attentatum fuerit, irritum decernimus et inane.

§ 10. Volumus autem quod praesentis ^{Transumptio-} fiducia transumptis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem porsus fides in iudicio et extra adhibetur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

§ 11. Quodque literae ipsae, Cameræ et Caueillariae Apostolice et Audientiae causarum Palatii Apostolici valvis; et in acie Campi Florae, dimissis inibi copiis, publicatae et affixa, omnes ita afficiant et arcent, ac si illis personaliter intimatae fuissent.

Nulli ergo etc.

Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae MDLXVII, xv kalandas aprilis, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 18 martii 1567, pontif. anno II.

LII.

Quod religiosi regulares, ob defectum presbyterorum, in partibus Novarum Indianorum officio parochorum fungi valent 1.

Pius Papa V.

Carissime in Christo fili noster,
salutem et apostolicam benedictionem.

§ 1. Exponi nobis nuper fecit tua maiestas Philippus II, regia quod, iuxta sacri oecumenici concilii Tridentini decreta, nulla matrimonia, quod in partibus Indianorum, ob defectum presbyterorum, religiosi parochorum officio functioni sunt, in maxima christiane fidei propagationem. ^{rex Hispan. huic P. exposuit} cilii Tridentini decreta, nulla matrimonia, nisi praesente parocho aut de illius libenter annuimus, huiusmodi supplicationibns inclinati, omnibus et singulis religiosis quorumeunque, etiam Mendicantium, Ordinum in dictis Indianorum partibus, in eorumdem Ordinum monasteriis vel de illorum superiorum licentia extra illa commorantibus, ut in locis ipsarum partium, eis de simili licentia assignatis et assignandis, officium parochi, huiusmodi matrimonia celebrando, et ecclesiastica sacramenta ministrando, prout haec tenus consueverunt (dummodo ipsi in reliquis solemnitatibus dicti concilii formam observent) exercere, et verbum Dei, ut praefertur, quatenus ipsi religiosi Indianorum illarum partium idiomam intelligent, de suorum superiorum licentia, ut praefertur, in eorum capitulis

tibus constituere possint. Quia tamen in partibus Indianorum maris Oceani religiosi, propter presbyterorum defectum, haec nus officio parochi functi fuerunt, et id, quod ad conversionem Indorum attinet, exercuerunt et exerceant, ex quo non modicos, sed maximos fructus, etiam verbum Dei eisdem Indis praedicando et explicando, ac confessiones audiendo, ad fidei catholicae propagationem fecerunt, dicta maiestas tua nobis humiliiter supplicari fecit quatenus ipsis religiosis, ut illi ad ubiores fructus in dicta conversione Indorum reportandum incitentur, in locis eis assignatis, officium parochi, matrimonia celebrando et sacramenta ecclesiastica ministrando, prout haec tenus consueverunt, exercendi, et, ab eorum superioribus in capitulis provincialibus obtenta licentia, verbum Dei praedicandi, et saecularium confessiones, de suorum superiorum licentia, audiendi facultatem concedere, aliasque in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 2. Nos igitur, qui singulorum, praesertim catholicorum regum, votis, ad divini cultus argumentum et animarum salvatem tendentibus, libenter annuimus, huiusmodi supplicationibns inclinati, omnibus et singulis religiosis quorumeunque, etiam Mendicantium, Ordinum in dictis Indianorum partibus, in eorumdem Ordinum monasteriis vel de illorum superiorum licentia extra illa commorantibus, ut in locis ipsarum partium, eis de simili licentia assignatis et assignandis, officium parochi, huiusmodi matrimonia celebrando, et ecclesiastica sacramenta ministrando, prout haec tenus consueverunt (dummodo ipsi in reliquis solemnitatibus dicti concilii formam observent) exercere, et verbum Dei, ut praefertur, quatenus ipsi religiosi Indianorum illarum partium idiomam intelligent, de suorum superiorum licentia, ut praefertur, in eorum capitulis

[†] Has Novas Indias Alexander VI donavit regi et Elisabeth reginae, ut in eius constit. IV, *Inter caetera*, tom. V, pag. 561.

provincialibus obtenta, praedicare, ac confessiones audire, ordinariorum locorum et aliorum quorumcunque licentia minime requisita, libere et licite valeant, licentiam et facultatem, auctoritate apostolica, tenore praesentium, concedimus et indulgemos.

§ 3. Et insuper, ne in locis illarum partium, in quibus sunt monasteria religiosorum, qui animarum euram exercent, aliquid per praedictos episcopos innovetur, eadem auctoritate et tenore statuimus et ordinamus.

§ 4. Sieque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiri debere; ac quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus.

§ 5. Mandantes nihilominus dilectis filiis Curiae causarum Camerac Apostolicae generali auditori et B. Mariac de Mercede, ac Del Carmen, extra et intra muros Hispalensium monasteriorum, per priores gubernari solitorum, prioribus, quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, perse vel alium seu alios, eisdem religiosis in praemissis efficacis defensionis praecordio assistentes, faciant eis et eorum cuiilibet concessionem, indulto, statuto et ordinatione ac aliis praemissis pacifice frui et gaudere. Non permittentes eos, per locorum ordinarios et alios quoscumque, contra praesentium tenorem, quomodolibet molestari, perturbari aut inquietari; contradictores quoslibet et rebellis, per censuras ecclesiasticas, ac etiam pecuniarias poenas, eorum arbitrio moderandas et applicandas, appellatione postposita, compescendo, ac censuras ipsas etiam interatis vicibus aggravando, interdictum ponendo, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 6. Non obstantibus praemissis, ac quibusvis apostolicis, ae in provincialibus et synodalibus conciliis editis generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus; ac monasteriorum et Ordinum praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia robورatis, statutis et consuetudinibus privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, monasteriis et Ordinibus praedictis eorumque superioribus et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiamsi, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa mentio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, et forma in eis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentibus, illis alias in suo robore permanensuris, haec vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel diversim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 7. Et quia difficile foret praesentes literas ad singula quaeque loca, in quibus de eis fides forsitan facienda foret, deferre, etiam volumus et eadem auctoritate apostolica decernimus quod illarum transumptis, manu notarii publici subscriptis et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, in iudicio et extra, ubi opus fuerit, eadem prorsus fides adhibeatur, quae ipsis praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud Sanctum Petrum,

*Episcopis iu.
hibet ne illos
molestant.*

*Clausula sub-
lata, etc.*

*Deputatio e-
secutorum.*

*Clausula de-
rogatoria.*

*Fides tran-
sumptorum.*

sub annulo Piscatoris, die xxiv martii, anno
MDLXVII, pontificatus nostri anno ii.

Dat. die 24 martii 1567, pontif. anno ii.

LIII.

Prohibitio alienandi et infeudandi civitates et loca S. R. E., vel de eorum alienationibus et infeudationibus tractandi quovis praetextu, etiam evidentis utilitatis¹.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Ezordium.

Admonet nos suscepti cura regiminis universalis Ecclesiae, cui, auctore Domino, praesidemus, ut civitates, terrae, oppida et loca, nobis et Sedi Apostolicae in temporalibus mediate et immediate subiecta, perpetuo in iure, dominio et proprietate ac possessione dictae Sedis conserventur.

*Causæ huius
constitutionis.*

§ 1. Sane, licet nonnulli Romani Pontifices praedecessores nostri, per eorum constitutiones, rerum ecclesiasticarum alienationes prohibuerint et iam factas revocaverint et annullaverint; nihilominus, cum retroactis temporibus nonnulli nimium ambitiosi et dominandi cupidi, sub variis praetextibus, coloribus et causis, saepe etiam falsis (quod nou sine maximo animi nostri moerore referimus), aliquibus Romanis Pontificibus suggestionibus et insinuationibus suis conati sint ostendere et persuadere magis utile et expediens S. R. E. et Sedi praefatae fore, si aliquae civitates, terrae, oppida, castra, arcæ et loca, ad ius et proprietatem eiusdem Sedis pertinentia, in feudum, gubernium, vicariatum, ducatum aut quemvis alium titulum perpetuum, vel ad tertiam generationem, seu ad vitam, aut alias ad lon-

guin tempus concederentur; vel etiam ex eo quod alias in feudum data aut quovis alio titulo huiusmodi alienata fuerint, et propterea, tamquam ad Sedem praedictam devoluta vel devolvenda, posse et debere de iure iterum infeudari ed alienari, atque inde nonnullas alienationes, infeudationes et concessiones a Sede Apostolica emanasse, ex quibus illa non mediocrem diminutionem non solum patrimonii, sed etiam aëstimationis recepisse dignoscitur.

§ 2. Hinc est quod nos, considerantes omnium civitatum et locorum praedictorum singularem fidem et promptam devotionem eidem Sedi exhibitam omni tempore valde utilem et salutarem fuisse et esse; ac volentes non solum alienationes huiusmodi (quas tempore nostro omnino exulare intendimus) de medio tollere, et quod nobis licere non patimur, nostris successoribus indicamus, quod non immemores fore speramus ante Domini nostri Iesu Christi, in examen diei magni adventus, tribunal, villicationis nostrae rationem reddituros nos esse, sed ut omnis alienationum huiusmodi siendarum occasio penitus aboleatur, quantum cum Deo possumus, per amplius providere, constitutionibus predecessorum nostrorum huiusmodi etiam inhaerendo, illasque innovando, motu proprio et ex certa nostra scientia, non ad alicuius super hoc nobis oblatae petitionis instantiam, sed ex mera animi nostri deliberatione, et de apostolicae potestatis plenitudine, habita etiam super his cum venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanæ Ecclesiae cardinalibus in consistorio nostro secreto consultatione matura, de eorum consilio et unanimi assensu (qui etiam iuraverunt praesenti constitutioni non contravenire, nec Pontificibus alienationes contra tenore præsentium attentantibus consentire, et absolutiones a iuramento huiusmodi non petere nec acceptare), hac

¹ Primus omnium alienationes interdixit Siciliae episcopis sanctus Leo I, const. ix, *Occasio*, tom. I, pag. 65.

*Declaratio
quod civitates
et loca S. R. E.,
tam alienata,
infeudata et de-
volta, quam
alienanda et
devolven. cen-
soantur ipso
iure Sedi A-
post. incorpo-
rata.*

nostra perpetuo valitura constitutione decernimus et declaramus civitates et loca praedicta, etiam hactenus in feudum aut quemvis alienationis titulum dari solita vel consueta, ad nos et Sedem praefatam quomodolibet devoluta et pro tempore devolvenda, absque alia ulteriori declaratione et illorum possessionis apprehensione, eo ipso Sedi et Camerae Apostolicae incorporata, ac ad ius et proprietatem et dominium pristinum ac possessionem rediisse censeri, perinde ac si, per quadraginta annos et ultra, civitates et loca praefata a nobis et Sede praefata immediate possessa, et numquam in feudum aut alium titulum concessa fuissent.

§ 3. Statuimusque et decernimus quod

Prohibitio de cetero quavis de causa infeudandi et alienandi, vel de eis tractandi.

omnes et singulae, tam communitates et universitates, quam cives et incolae civitatum, terrarum et locorum praedictorum, aliaeque quaecumque personae, tum ecclesiasticae, tum saeculares, cuiusvis dignitatis et ordinis, etiam episcopalis vel maioris, existentes, ac sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, tum publice in consiliis civitatum et locorum praefatorum, quam privatum alibi in quibusvis locis, etiamsi civitatum et terrarum earumdem gubernatores aut Sedis Apostolicae legati vel prolegati existant, tractantes, consulentes, aut alias verba facientes de infeudationibus aut alienationibus de civitatibus et locis praefatis immediate ad nos et Sedem praefatam spectantibus et pertinentibus, etiam devolutis, etiam in feudum communiter et pluries dari solitis, etiam ex causa permutationis vel sub anno censu aut canone aut alias quomodolibet, etiam contemplatione meritorum erga Sedem praefatam, aut sub praetextu necessitatis vel evidentis utilitatis faciendis, seu de postulandis a nobis et Sede praefata quibusvis personis, cuiusvis dignitatis, status, gradus, etiam nobis et successoribus nostris secundum carnem con-

iunctis, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, aut quavis alia temporali vel ecclesiastica dignitate fungentibus, in duces, vicarios, gubernatores seu quemvis alium titulum, ad vitam vel in perpetuum vel longum tempus, aut etiam Sedis Apostolicae beneplacitum, civitatum et locorum praefatorum, ac propterea de eligendis oratoribus, ad nos et successores nostros super praemissis vel illorum occasione mittendis, proponentes, tam ipsi quam oratores munus huiusmodi recipientes, aut alii quicunque alienationes huiusmodi Romano Pontifici pro tempore existenti, per se vel alium seu alios, insinuantes vel suadentes, eo ipso sententiam excommunicationis incurvant, a qua, nisi ab ipso Pontifice, praeterquam in mortis articulo, absolvit nequeant. Et insuper sanctae Romanae Ecclesiae et Sedis Apostolicae praefatae rebelles, etiam in primo capite laesae maiestatis, et proditores civitatum et locorum praefatorum, ac bona eorum fisco et Camerae nostrae Apostolicae ipso iure devoluta et incorporata sint et esse censeantur; omnibusque ecclesiis, monasteriis et aliis per eos quomodolibet obtentis beneficiis ecclesiasticis eo ipso privati existant, neque ad civitates et loca praefata ullo unquam tempore remitti possint. Et si aliquando eos reintegrari contigerit, nihilominus infames remaneant, illisque honorum et dignitatum porfiae perpetuo claudantur.

§ 4. Et quoniam intelleximus aliquos etiam cardinales, civitates, terra, oppida, castra, arecs et loca ad vitam seu tertiam vel aliam generationem, aut alias a dicta Sede, etiam ex causa onerosa, obtinere, habere et possidere, cum facultate faciendi in illis melioramenta, ita quod ab eis amoveri non possint, nisi restitutis sibi prius pecuniis in melioramenta huiusmodi expositis, omnes et singulas facultates fa-

Revocatio privi-
legiorum de il-
lis meliorandis
et retinendis
usque ad eorum
refectionem.

ciendi melioramenta praefata quibusvis personis, etiam cardinalibus, per eosdem praedececessores nostros aut alios ad id facultatem habentes quomodolibet concessas harum serie revocamus et annullamus, et nemini deinceps suffragari posse, neque debere; ac euicemque facultatem faciendi melioramenta huiusmodi habenti, illa etiam pro munitione et tuitione, nisi ex causa necessariae conservationis locorum eorumdem, facta fuerint, post publicationem praesentium facere omnino interdicimus ac prohibemus; et si secus a quoquam factum attentatumve fuerit, melioramenta quaecumque per eos contra tenorem praesentium facta locis ipsis cedere, et Cameram ad illorum satisfactio- nem minime teneri et obligatam esse volumus et declaramus.

§ 5. Decernentes praesentes literas, sub quibusvis revocationibus, cassationibus, derogationibus et aliis contrariis dispositionibus, sub quibusvis tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis pro tempore quomodolibet factis, minime comprehendendi, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum statum restitutas et de novo concessas esse et censeri debere.

Decretum nr. 11. § 6. Irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attenuari.

Clausulae de- § 7. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac civitatum et locorum praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus ceterisque contrariis quibuscumque.

Observantiae laus. § 8. Sic igitur devotionis et fidei constanteria civitatum et locorum praefatorum erga nos et successores nostros et eamdem Romanam Ecclesiam perseveret, ut merito integratatis virtus maiora beneficia ab eadem Sede consequi mereatur.

§ 9. Volumus autem quod, sicut omnes et singuli cardinales praesentes constituti-
onem huiusmodi, quantum in eis erit, iuramentum a cardinalibus a cardinalibus
praestan. pro observantia bni-
ius constitutio-
nis,
observare, illique non contravenire, nec Pontificibus contrafacientibus consentire, aut absolutionem a iuramento praestito non petere, nec oblatam aut concessam acceptare, in consistorio nostro secreto promiserunt et iurarunt, idem per absentes cardinales a consistorio, in habitacione eorum, et a Romana Curia, ut quando-
cumque ad eamdem Curiam se contulerint, ac per futuros pro tempore cardinales, in assumptione pilei, promitti et iurari debeat, ac promissionem et iuramentum huiusmodi in forma iuramenti per eosdem cardinales praestari soliti adiungiet inseri debere; ac contrafacientes poenam per iurii et perpetuae infamiae iuris et facti eo ipso incurrire decernimus. Propterea Et etiam a quod ipsi cardinales, ocurrente Aposto-
lieae Sedis vacatione, in conclavi, quando de observandis literis Iulii Papae II, predecessoris nostri, super electione Romani Pontificis et aliis constitutionibus iuramentum praestare solent, etiam de inviolabiliter observanda praesenti constitutione nostra, per quemlibet eorum, qui in Romanum Pontifice electus fuerit, et postmodum idem ad summi pontifieatus fastigium assumptus, post eius assumptionem, hoc ipsum promittere ac iurare, et deinde post coronationem suam, promissionem et iuramentum huiusmodi per literas suas speciales harum confirmatorias reiterare debeat. Quod si illud a Pontifice (quod credendum non est) recusabitur aut differetur, tunc dicti cardinales, in primo consistorio secreto, et praecipue eorum decanus et capita Ordinum apud eum omni cuim instantia et instantissime pro praesentium observatione petere et rogare ac obtestari non cessent, idque ut omnino effleiat, diligentissime curare studeant, statuimus et ordinamus.

§ 10. Quodque praesentes literae in libellum redigantur, et post praedictas Iulii literas, quae in dicto conclavi legi solent, inter alias constitutiones nostras adiungantur, et etiam in quinterno Cancellariae Apostolicae cum aliis extravagantibus nostris describantur, ac ad valvas basilicae Beati Petri principis apostolorum, et in Cancellaria nostra Apostolica, ac acie Campi Florae publicentur. Et quia difficile foret praesentes ad singula quaeque loca deferri, decernimus etiam et declaramus quod earum transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii subscripsitis, et sigillo alicuius praelati munitis, eadem prorsus fides ubique, in iudicio et extra, adhibeatur, quae praesentibus adhiceretur, si forent exhibitae vel ostensæ.

§ 11. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae declarationis, revocationis, decreti, statuti et interdicti, prohibitionis, ordinationis et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumperit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, quarto kalendas aprilis, pontificatus nostri anno II.

Papæ et cardinalium subscriptiones.

- † Ego Pius, catholicae Ecclesiae episcopus.
- † Ego F. cardinalis Pisanus, episcopus Ostiensis.
- † Ego Io. cardinalis Moronus, episcopus Portuensis.
- † Ego Christoforus cardinalis Madrucius, episcopus Praenestinus.
- † Ego A. cardinalis Farnesius, episcopus Tusculanus, vicecancellarius.
- † Ego Io. Mi. cardinalis Saracenus.
- † Ego Ful. cardinalis Perusinus.
- † Ego Ioannes Baptista Cicada, cardinalis S. Clementis.

- † Ego B. cardinalis Tranensis.
  - † Ego Scipio cardinalis Pisarum.
  - † Ego Io. cardinalis Capisuccus.
  - † Ego Clemens cardinalis Araecaeli.
  - † Ego Io. cardinalis Sabellus.
  - † Ego Io. Antonius cardinalis S. Gregorii.
  - † Ego Aloysius cardinalis Cornelius.
  - † Ego Bernardus cardinalis Salviatus.
  - † Ego Philippus cardinalis a Burdesia.
  - † Ego Ludovicus cardinalis Simoneta.
  - † Ego Antonius cardinalis Granuelanus.
  - † Ego F. cardinalis Paciecco.
  - † Ego Marcus Antonius cardinalis Annilius.
  - † Ego Hieronymus cardinalis de Corrigia.
  - † Ego Io. Franciscens cardinalis de Gambara.
  - † Ego N. cardinalis de Sermoneta.
  - † Ego Hippolitus cardinalis Ferrarensis.
  - † Ego Innicus Avalos cardinalis Aragonensis.
  - † Ego Marcus Ant. cardinalis Columna.
  - † Ego Io. Franciseus cardinalis Commendonus.
  - † Ego Marcus Antonius cardinalis Bobba.
  - † Ego Hugo Boncompagnus cardinalis Sancti Sixti.
  - † Ego Alexander cardinalis Sforzia.
  - † Ego Alexander cardinalis Cribellus.
  - † Ego Franciscus Abundius cardinalis Castilionius.
  - † Ego Benedictus cardinalis Lomellinus.
  - † Ego Gulielmus cardinalis Sirletus.
  - † Ego F. M. cardinalis Alexandrinus.
  - † Ego Hieronymus cardinalis Simoncellus.
  - † Ego Vitellotius Vitellius sanctae Romanæ Ecclesiae cardinalis.
  - † Ego Franciseus cardinalis Aleiatus.
- Anno a nativitate Domini nostri Iesu Christi MDLXVII, indictione x, die vero xxiii mensis maii, pontificatus Sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Pii divina providentia Papae V anno eius II, retroscriptae literae affixae et publi-

catae fuerunt ad valvas Principis Apostolorum de Urbe, et Cancellariae Apostolicae, ac in aie Campi Flora, per nos Ioannem Andream Rogerium, et Nicolaum de Matthaeis sanctissimi domini nostri Papae cursores.

Antonius Cleriei, magister cursorum.
Dat. die 29 martii 1567, pontif. anno II.

LIV.

*Quod festum sancti Thomae de Aquino, uti
festum de praecepto sanctae Romanae
Ecclesiae, in Regno Neapolis; alibi vero
ut festum quatuor catholicae Ecclesiae
doctorum de cetero celebretur 1.*

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Mirabilis Deus in sanctis suis, qui se dat
Eordinum. illos in laudem et gloriam et hono-
rem, prophetae ore, promisit, ut quos, sicut sol in conspectu suo fulgentes, ob-
merita sanitatis coronat de coelo, admirabiliter etiam honoraret in saeculo, et in eo, quod illis tribui iubet, laudis et ve-
nerationis officio, debitum quoque Maiestati suae honorem et gloriam agnosceret. Quorum non modo vitam, sed mortem, sepulera, monumenta, reliquias et ima-
gines, ad catholicae fidei confirmationem et ad confusione haereticae pravitatis, ut felicior etiam, quam in praesenti vita, doceret vivere mortuos qui in Domino moriuntur, saepissime dignatus est decora-
re et illustrare miraculis.

§ 1. Ex quo sanctorum laudabili num-
ero, qui catholicam veritatem corde, opere
et ore roborarunt, angelici doctoris sancti
Thomae de Aquino, Ordinis fratrum Prae-
dicatorum, in coelum assumptio, multis

¹ Hunc sanctum canonizavit et eius festum in-
stituit Ioannes XXII, ut in eius const. xxxiv,
Redemptionem, tom. iv, pag. 502.

ante annis, orbi terrarum, et divinis et propriis est comprobata testimoniis. Nam et miraeulorum signis, quibus servi sui Thomae perpetua verae pietatis opera nobilitare voluit inexhausta Dei benignitas, et certissima christiana regula doctrinae, qua sanctus docto apostolicam Ecclesiam, infinitis confutatis haeresibus, illustravit, adductus, felicis recordationis Ioannes XXII, praedecessor noster, illo in sanetorum numero relato, eius diem festum nonis martii, quo die nunc etiam colitur, anniversario honore celebrare iussit.

§ 2. Sed quoniam omnipotentis Dei providentia factum est ut angelici docto- Hic modo
Pontifer, ex
causis hic ex-
pressis,
ris vi, et veritate doctrinae, ex eo tempore quo coelestibus civibus adscriptus fuit, multae quae deinceps exortae sunt haereses confusae et convictae dissiparentur, quod et autem saepe, et liquido nuper in sacris Tridentini concilii decretis apparuit, eiusdem memoriam, cuius meritis orbis terrarum a pestiferis quotidie erroribus liberatur, maiore etiam quam antea grati et pii animi affectu colendam statuimus. Quod officium nostrum, praeter beneficia ex illius salutari disciplina, in dies magis profecta, in saerosanctae Ecclesiae filios, ad quorum pastoralem paternamque eu-
ram Dei benignitati humilitatem nostram placuit evocare, postulat etiam aliqua ex parte eiusdem Ordinis Praedicatorum communi et societas, unde, licet imparibus meritis, nos etiam tamquam ex fonte pro-
fluximus.

§ 3. Itaque primum, ut in civitate et re- Eius festum
celebrari iubet.
guo Neapolitano, quod in eam provinciam, quae, ad salutarem omnium gentium in-
stitutionem, ex nobilissima familia Aqui-
nate, clarissimum hoc edidit Ecclesiae Dei lumen, tantum inde laudis decorisque di-
vina bonitas redundare voluerit, de venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium consilio atque unanimi assensu, ipsa die nonarum martii,

qua praestantissimus doctor migravit in coelum, posthaec semper universi utriusque sexus, ab omnibus vetitis ac servilibus operibus laboribusque abstinentes, festum divi Thomae solemniter, sub duplo maiori officio, sicut ceteras eius generis solemnes festivitates, quae de ipsis Ecclesiae praecepto servantur; in aliis autem orbis terrae partibus, quemadmodum sanctorum quatuor Ecclesiae doctorum festivitates, piae memoriae Bonifacii Papae VIII, etiam praedecessoris nostri, praecepto, celebrantur, sic eundem festum diem sancti Thomae in perpetuum posthaec omnes item utriusque sexus christifideles celebrent et venerentur, apostolica auctoritate statuimus ac sancimus.

§ 4. Ut vero etiam memoriae sancti doctoris maiori studio ac pietate cultus et debita veneratio adhibeatur, de omnipotenti Dei ac beatorum apostolorum Petri et Pauli auctoritate confisi, omnibus utriusque sexus christifidelibus vere poenitentibus et confessis, qui in ipso sancti Thomae festivitatis die sacellum vel altare in ecclesia Sancti Dominici Neapolitani situm, in quo scriptoris angelici doctrina, Salvatoris crucifixi ore (scientia testatur historia), mirabiliter probata fuit, a primis eius dici vesperis usque ad occasum solis, devote visitaverint, septem annos et totidem quadragenias.

§ 5. In ceteris autem orbis terrae partibus, iis qui eundem festum diem, ut praefertur, solemniter celebraverint, et ad ecclesiam, quae apud eos fuerit vel sacellum aut altare sub eiusdem sancti Thomae invocatione, pie ac devote accesserint, quoties id fecerint, toties centum dies de iniuncta ipsis poenitentia per praesentes literas in perpetuum valituras, quas sub aliis cuiuscumque generis indulgentiarum concessionibus et illarum reparationibus nullo modo comprehendi volumus, misericorditer in Domino relaxamus.

§ 6. Et quia difficile esset has ipsas Exemplis bullae credit iubet.

literas ad singula orbis terrarum loca pervenire, volumus et auctoritate apostolica decernimus ut earum exemplis etc.

§ 7. Nulli ergo etc.

Sanctio pœnalitatis.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, tertio idus aprilis, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 11 aprilis 1567, pontif. anno II.

LV.

Confirmatio literarum super reductionem monasteriorum Conventualium nonnullorum Ordinum in regnis Hispaniarum ad suorum Ordinum observantiam, additis etiam ad id consequendum aliis ordinationibus et reformationibus¹.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

§ 1. Superioribus mensibus emanarunt a nobis literae in forma brevis, tenoris subsequentis: Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam. Maxime cuperemus eos, qui, religiosam vitam professi, divino se cultui dedicarunt, ita vivere ut eorum Religio immaculatum decorem suum obtineret, et ex illorum vitae ac morum honestate bonisque operibus coelestis glorificaretur Pater; sed quia multi a fundatorum Ordinis sui institutis nimis iampidem aberrant, ipsos auctores et Ordinem moribus suis non parum dedecorantes, cogit zelus domus Domini eorum irreligiosae vitae atque licentiae, quandoquidem ipsi modum eius nullum faciunt, finem imponere. Non sine magna animi sane molestia nobis innotuit fratres Ordinis Sancti Francisci Conventuales in diversis Hispaniae partibus et provinciis constitutos, professionis et salutis suae immemores, et privilegiis benignitate impetratis

Pius per alias litteras (cuius hic tenor iuserit) domos fratrum Conventualium in Hispania tollendas statuerat.

Causa, qua motus Pontifex constitutionem decrevit, precibus etiam Philippi II Hispaniarum regis.

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium.

abutentes, vitam ab institutis fundatoris et patris sui Seraphici admodum discrepantem ac remotam ducere, et pravis suis exemplis quamplurimos christifideles pusillos non medio criter offendere. Cum igitur tam grave tamque inveteratum scandalum, divini honoris et salutis animalium causa, pro commisso nobis officio, tollere statuerimus, piis etiam adducti precibus charissimi in Christo filii nostri Philippi Hispaniarum regis catholicorum, religiosissimi principis, timentis ne qui pro populo apud Deum intercessores esse debent, nimia sua vivendi licentia illius iram acris provocent, universis et singulis christifidelibus archiepiscopis et episcopis per Hispaniam constitutis, in virtute sanctae obedientiae, praesentium tenore committimus atque mandamus ut quisquis

Domos fratrum Conventualium penitus tollere decernit, delegata Sedis Apostolicae auctoritate archiepiscopis et episcopis provinciarum in quibus existent;

eorum in civitate vel dioecesi sua habet domum vel domos fratrum Minorum Conventualium, is, Dei tantum omnipotentis honorem ante oculos propositum habens, assumptis secum de Ordine fratrum Minorum de Observantia ministro provinciali eius provinciae, in qua illi fratres consistunt, et aliquo praeterea eiusdem Ordinis Observantium, quem ipse minister provincialis idoneum duxerit, accedat ad domum seu domos singulas, si plures sint, dictorum fratrum Conventualium, in eisque conventibus ex auctoritate Sedis Apostolicae, cuius vices in hoc negotio ei tenore praesentium delegamus, aboleat penitus et in perpetuum tollat atque extinguat formam vivendi conventualem, eosque fratres ad eamdem vivendi formam eademque instituta redigat, quae fratres Minores de

Domos praefatas et eorum fratres Conventuales redigit sub forma vivendi fratrum Minorum de Observantia et obedientia ministrorum generali; sibi visum fuerit, de illorum dictorum fra-

trum sibi assistentium consilio, transferat, et ex ipsis guardianum atque alios officiales, ad eum conventum regendum et gubernandum idoneos, auctoritate nostra deputet atque constituat; ipsos vero fratres Conventuales, aliorum fratrum Minorum de Observantia consortio aggregatos atque unitos, ex dominibus, in quibus antea vitam conventualem egerant, translatos, per conventus fratrum Minorum de Observantia distribuat, ut posthaec eiusdem ipsi quoque Observantium Ordinis etiam appellentur et sint, sub eiusdem ministri generalis obedientia atque regimine. Que autem de fratribus Conventualibus Ordinis Sancti Francisci ad vitae regularis observantiam reducendis mandavimus, eadem, propter easdem causas, et ad eadem tollendum offendientia et scandala, de fratribus in Hispania consistentibus aliorum quoque Ordinum quorumecumque Conventualibus ad vitae regularis observantiam reducendis, eadem auctoritate iisdem venerabilibus fratribus mandamus, velut Canonicorum Regularium Sancti Benedicti, Cisterciensium, Praedicatorum, Eremitarum Sancti Augustini, Carmelitarum et aliorum quorumvis Ordinum, ex quibus tamen, praeterea fratres Conventuales, sint quoque aliqui eiusdem Ordinis in Hispania vel extra Hispaniam Observantes; ad eam enim formam omnes eiusdem Ordinis, qui ad hoc tempus Conventuales fuerint, suscipiendam et obvervandam, iuxta sua eiusque Ordinis regularia instituta, et sacri concilii Tridentini decreta, redigi, et ad alios conventus transferri, eodemque modo, ut de dominibus et ecclesiis fratrum Minorum Conventualium diximus, ipsorum quoque domos et ecclesiias fratribus, una cum bonis omnibus eiusdem Ordinis, Observantibus assignari volimus. De fratribus vero illorum Ordinum, quorum nulli usquam conventus sunt, qui vitam regularem observent, sed omnemstantum Conventualessunt, quem-

Canonicos Regulares, Cistercienses, Praedicatorum, Eremitas S. Augustini aliasque Conventuales eiusmodi, eorumque domos ad fratres Observantes eorum Ordinum similiiter transferre decessit.

Poenam in eos,
qui obedientiam
praestare no-

admodum ipsi quoque reformati, et ad quam vivendi in communis formam sint reducendi aliis literis statuemus. Si qui autem de fratribus Conventualibus ad regularis vitae observantiam reduci se pertinaciter recusaverint, eos in careeribus, donec ad cor redeant, sub fida custodia retineri mandamus. Ne autem ipsorum fratrum Conventualium excessus et delicta remaneant impunita, in eos procedendi, et pro culparum atque excessuum magnitudine animadvertisi, et si quorum delicta adeo gravia forent ut, si laici essent, ultimo fuerint suppicio puniendi, ad triremes eos damnandi, si modo aetas et vires illi labori apti sint; sin minus, in perpetuum careerem ad agendum poenitentiam relegandi; excessus vero minus graves, nec poenam capitatis meritos, secundum canonicas sanctiones seu archiepiscopi episcopive, ad quem id spectabit, et provincialis atque illi adiuncti fratris arbitrio puniendi; bona praeterea quaecumque mobilia et immobilia, tam quae domus eorum in communione possident, quam fratrum Conventualium antea propria ex consuetudine, vel forsitan ex aliquo obreptitio vel subreplatio privilegio, vel dispensatione apostolica eis obtinere concessive permissa, vel ea eorum industria acquisita, vel ex parentum successione, aut ab aliis relieta, legata donatave, ab eis, tam quod ad usum et possessionem, quam quod ad proprietatem attinet, in perpetuum abdicandi; de conventibus etiam fratrum regularis Observantiae, uno vel pluribus, alios in huiusmodi conventus, de ipsorum fratrum assistantium consilio,

Apostolica
conceditur au-
toritas pro ce-
terorum effe-
ctu, quae ne-
cessaria essent
ad praefatam a-
bolitionem con-
sequendam.

enim dictis provinciali et eius socio, sicut dictum est, plenam et liberam auctoritate apostolica damus atque concedimus potestatem. Quod si qui vel ipsorum fratrum Conventualium vel aliorum Ordinum predictorum ad alium Ordinem regularis Observantiae transferri maluerint, id eis permitti volumus, dummodo ad Regulam transeant arctiorem. De bonis autem ipsorum fratrum Conventualium mobilibus et immobilibus, et de omnibus huiusmodi conventuum redditibus, ipsos venerabiles fratres nostros, ad quos pertinebit, ita de consilio provincialis et socii eius sibi assistantium disponere volumus ut fratribus regularis Observantiae illuc introducendis de superfluctili et aliis rebus victui eorum aut divino cultui, et reparacioni ecclesiarum ac domuum necessariis per eos provideatur. Quae vero ultra huiusmodi sumptus superfluerint, ea singulis in locis apud idoneas personas deponi volumus et sequestari fideliter conservanda, ac postea. Sedem Apostolicam consuli, in quos usus ea converti debeant; contradicentes et omnes qui ipsis fratribus Conventualibus, ad impediendam reductiōnem huiusmodi, consilium, auxilium vel favorem praestare ausi fuerint, per censuras ecclesiasticas et alia iuris ac facti remedii opportuna, appellatione postposita, compescendo, invocate etiam, si opus fuerit, brachii saecularis auxilio. Non obstantibus quibuscumque apostolicis, et inter ceteras felicis recordationis Sixti IV et Leonis X, praedecessorum nostrorum, etiam Mare Magnum appellatis; ac in generalibus, provincialibus synodalibusque concilis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus; statuisse et consuetudinibus ipsorum Ordinum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis; privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, dictis Ordinibus, necnon eorum superio-

Permissio Con-
ventualibus a-
liisque fratri-
bus concessa se
transferendi ad
alium Ordinem
Observantiae.

Bona praefla-
torum fratrum
quomodo ero-
ganda et de re-
siduis quid im-
postera agen-
dum esset.

Poenam con-
tradicentes.

Clausulae am-
plissimae cum
revocat. specia-
lis mentionis fa-
ciendae.

ribus, quocumque nomine vocentur, conventibus et personis, sub quacumque verborum forma, et cum quibuscumque decretis et clausulis, quantumvis efficacibus et insolitis, etiam derogatoriis derogatoriis, quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, ac saepius confirmatis. Quibus omnibus, etiamsi de eis eorumque totis tenoribus specialis, expressa, individua ac de verbo ad verbum, non anten per clausulas generales eamdem vim habentes, esset mentio facienda, eorum tenores perinde ac si praesentibus inserti suis sent pro expressis habentes, auctoritate apostolica specialiter et expresse, pro hac vice dumtaxat, derogamus; omniaque, quae supradictam reductionem fratrum Conventualium ad vitae regularis observantium seu harum literarum executionem quovis modo impediri possint, concessa hactenus atque edita, revocamus et annullamus. Quia vero difficile foret praesentes literas ad omnium, quorum opus fuerit, pervenire notitiam, transumptis earum, manu aliquius notarii publici, subscriptis, vel impressis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eamdem fidem ubique haberi volumus atque decernimus, ac si originales literae exhibitae essent vel ostensae. Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub anulo Piscatoris, die secunda decembris MDLXVI, pontificatus nostri anno primo. Antonius Floribellus Lavellinus.

§ 2. Ac postmodum per alias nostras

Mandavit etiam reformationem monasteriorum monialium. sub certis modo et forma tunc expressis, reformationem etiam monasteriorum monialium Conventualium Hispaniae fieri mandavimus.

§ 3. Cum autem, sicut praedictus Phi-

Causae constitutionis e- stendae super litteris praefata- lippus rex nobis nuper exponi fecit, in aliquibus partibus Hispaniae, provinciae

sunt plures praelati et multa monasteria, ita tamen ut in singulis provinciis unus tantum sit provincialis, qui eodem tempore cum singulis episcopis adesse, et etiam in una dioecesi plura monasteria consistant, atque episcopi eodem similiter tempore accedere non poterunt, ex quo facile sequetur ut visitatio ipsa differatur, unde diversa damna et inconvenientia subsequi possent, quia fratres et moniales, intelligendo reformationem huiusmodi fieri in uno ex dictis monasteriis, ex aliis aufugere, et, quod peius esset, bona mobilia et libros et alias scripturas suorum monasteriorum, in quibus eorum redditus sunt annotati, occultare et abscondere poterunt. Quare idem Philip- pus rex nobis humiliter supplicari curavit ut, quo opus adeo laudabile dictae reformationis, dante Domino, facilius perfici queat, tam super praemissis quam aliis etiam infrascriptis opportune pro- videre de benignitate apostolica dignaremur.

§ 4. Nos igitur, qui nihil magis exoptamus quam ut omnium christifidelium, et praesertim religiosarum personarum, reformatio nostris potissimum temporibus suum debitum et optatum consequatur effectum, huiusmodi supplicationibus inclinati, singulis archiepiscopis et episcopis praedictis, ut eorum vicarios in spiritualibus generales aut officiales; priuicialibus vero huiusmodi in eorum respective provinciis, ut unum aut plures guardianos vel alios fratres probos et idoneos, qui una cum ipsis archiepiscopis, episcopis aut eorum vicariis vel officiis ad executionem omnium in dictis nostris literis contentorum procedere valent, subdelegare possint, plenam et liberam, auctoritate apostolica, tenore praesentium, facultatem concedimus et potestatem.

§ 5. Praeterea, quoniam aliqua mona-

Facultas sub-
delegandi exe-
cutores dicta-
run litterarum
pro reformatio-
ne monialium
archiepiscop. et
episcopis con-
cessa.

Facultas eis-steria fratrum et monialium Conventua-
dem concessa
onendi plures
domos seu mo-
nasteria Con-
ventionalium pro-
congrua fra-
trum Observan-
tium sustenta-
tione.

lium praedictorum sunt sita in locis, in quibus inconveniens erit, aut propter asperitatem locorum, vel quia solitaria antea deo paucorum habitatorum sunt, ut in illis fratres ipsi Observantes habitent vel potius eos ibi minime habitare posse verendum sit ex defectu praeccipue eleemosynarum, ex quibus vivere debent, seu quoniam prope illa sunt alia monasteria de Observantia, sieque eleemosynae pro tempore colligendae pro omnibus nequam sufficere. Propterea archiepiscopis, episcopis et provincialibus aliisque per eos subdelegandis praedictis, quod sibi super hoc iustum et honestum esse videtur, faciendi et exequendi; et si expediens esse cognoverint, etiam monasteria sibi benevisa invicem alterum alteri uniendi; et ut fratres in illis monasteriis, in quibus eis visum fuerit residere habeant, ordinandi ac praeccipiendi facultatem pariter impariuntur.

§ 6. Insuper, quoniam in praemissis literis praedictis fit mentio quod de fratribus illorum Ordinum, quorum nulli usquam conventus sunt, qui vitam regularem observent, sed omnes tantum Conventuales sint, quemadmodum ipsi quoque reformati et ad quam vivendi in communi formam sint reducendi, aliis literis statuemus. Ideo, cum in dictis Hispaniarum regnis nonnulli Ordines et quamplurima monasteria similia existant, quae reformatione indigere noscuntur, prout sunt monasteria Tertii Ordinis Sancti Francisci, in quibus degunt fratres dissolute et perverse viventes, malumque exemplum et varia scandala praebentes, qui, si a suis non probatis institutis et solito vivendi modo non removerentur, difficilis postea reformati possent. Nos, pro horum fratrum reformatione, illos ad observantiam fratrum dicti Ordinis Sancti Francisci per supradictos, eisdem modo et

Monasteria
Tertii Ord. San-
cti Francisci re-
formanda de-
cernit.

forma quibus sunt reducendi fratres Conventuales, omnino reducendos esse decernimus et declaramus. Item, cum in dictis regnis Hispaniarum quaedam monasteria Ordinis Praemonstratensis sub Regula S. Augustini consistant, quorum fratres valde dissolente vivere et non parva tam in capite quam in membris super eodem vivendi modo reformatione indigere dicantur, in dictoque Ordine nullum monasterium de Observantia reperiatur, volumus et harum serie mandamus quod dicti fratres Praemonstratenses ad observantiam fratrum S. Hieronymi de Observantia Hispaniarum, pariter sub Regula S. Augustini militantium, per eosdem archiepiscopos et episcopos eorumque vicarios et officiales, adhibitis secum duobus probis et idoneis religiosis ipsius Ordinis S. Hieronymi de Observantia, cum effectu reducantur.

§ 7. Quodque septem vel octo monasteria Ordinis, etiam S. Hieronymi Eremitarum, in predictis regnis existentia, quorum fratres non religiose, sed male et non sine scandalo vivere intelleximus, fereque impossibile esse illos ad rectam et honestam vivendi normam revocare, nisi ad observantiam fratrum dicti Ordinis S. Hieronymi, et sub eorum generali in Hispania communante reducantur, ubi multa et insignia sunt monasteria ipsorum fratrum S. Hieronymi, qui, sub regulari observantia et religiosa vita degentes, devotum Altissimo famulatum continuo exhibent, a quibus praedicti Eremitae, ut asseritur, processerunt ac originem habuerunt, similiter ab ipsis archiepiscopis et episcopis vicariisque et officialibus, una cum duobus religiosis praedicti Ordinis Sancti Hieronymi de Observantia, sub obedientia dictorum fratrum S. Hieronymi etiam de Observantia, eorumque generalis, sive aliqua excusatione, ponantur, subiiciantur et constituantur.

Frates Prae-
monstraten-
re-
formantur et
subiiciuntur Re-
gulae Obser-
vantium S. He-
ronymi.

Similiter mo-
nasteria Ere-
mitarum Sancti
Hieronymi.

Fr. monasteriorum Ordinum Carmelitarum, SS. Trinitatis, et B. Mariae de Mercede ad observantiam suorum Ordinum reducend. esse iubet, oportuna, ut in praedictis, concessa facultate;

§ 8. Deinde in dictis regnis quamplurimi monasteria Ordinum Carmelitarum, et Sanctissimae Trinitatis, ac Beatae Mariae de Mercede esse nobis pro parte dicti Philippi regis insinuatum fuit, qui a recto vivendi tramite Religionisque honestate assidue recedere non formidant, ex quo eos, tam circa modum eorum vitae quam clausurae observationem, maxime reformare necesse sit; cum praesertim in dictis Carmelitarum, et Sanctissimae Trinitatis, ac Beatae Mariae de Mercede monasteriis nulli fratres reformati reperiantur. Idecirco quibusvis archiepiscopis et episcopis, in quorum dioecesi monasteria huiusmodi consistunt, etiam mandamus per praesentes ut per se vel vicarios aut officiales suos, seu alias probos et idoneos ab eis deputandos, assumptis secum duobus fratribus senioribus Ordinis Sancti Dominici de Observantia peritis ac probatis, qui in his assistere habeant, monasteria quacumque Carmelitarum, ac SS. Trinitatis, ac Beatae Mariae de Mercede huiusmodi ad veram suorum Ordinum respective observantiam omni cura et diligentia reducant, eisque caudemmet facultatem, auctoritatem et potestatem in reformandis aliis monasteriis per praemittas nostras literas sibi concessam, etiam ad haec omnia facienda et exequenda carundem tenore praesentium extendimus et ampliamus.

Praedicta omnia extendit etiam ad monasteria monasticum

§ 9. Nos enim quodcumque supradictum est de monasteriis fratrum, etiam de monasteriis monialium dici et intelligi debere volumus atque censemus.

Quinque monasteria Ord. Sancti Francisci in regno Navarre a regno Aragonum disiunctae, et pro provinciae Burgensi eiusdem Ordinis de Observantia

§ 10. Postremo, cum intellexerimus consistere in regno Navarre quinque monasteria Ordinis S. Francisci, quorum duo sunt fratrum de Observantia, reliqua vero tria fratrum Conventualium existunt, ipsorumque regnum Navarre regno Castellae coniunctum et unitum esse, magis que conveniens et expediens videri ut

monasteria huiusmodi potius superioribus vanta in regno Castellae subiecta esse decernit; in regno Castellae existentibus subiecta sint; ideo dicta quinque monasteria a provincia Aragonum, sub qua haec tenus fuerunt, harum serie apostolica auctoritate penitus abdicantes et totaliter separantes, illa, de cetero, cum omnibus eorum fratribus, personis, iuribus, iurisdictionibus et pertinentiis, ceterisque ad ea quoniamlibet spectantibus et pertinentibus, provinciae Burgensi eorumdem fratrum S. Francisci de Observantia, quae in praedicto regno Castellae esse dignoscitur, eiusque ministro provinciali nunc et pro tempore existenti eadem auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo supponimus ac subiicimus; neenon illa eidem provinciae Burgensi, ita ut sub illius ministri provincialis dominio, superioritate, obedientia, visitatione et correctione deinceps existant et permaneant, ab eisque visitentur, corrigantur et gubernentur, et illis cum effectu pareant et obdiant, prout alia monasteria et fratres ipsius provinciae Burgensis, in omnibus et per omnia, perinde ac si dictae provinciae Burgensi, eiusque ministro provinciali, non autem provinciae Aragonum dudum subiectae fuissent, in perpetuum unicus, incorporamus et applicamus, illaque perpetuo supposita, subiecta, unita, incorporata et applicata fore et esse; sieque et non alter ab omnibus iudicari, interpretari ac censeri debere decernimus.

§ 11. Mandantes venerabilibns fratribus Seguntino et Conchensi episcopis, quantum ipsi vel alter eorum, per se vel alium seu alios, faciant separationem et subjectionem dictorum quinque monasteriorum debitae executioni demandari, et ab omnibus, ad quos spectat, inviolabiliter observari; contradictores quoslibet et rebelles, per poenas, etiam pecuniarias, ac demum per sententias et cen-

Dictae separationis executores, sancta poena in contradictiones, etiam invocato auxilio brachii saecularis, deputat;

suras ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, censurasque, et poenas ipsas, legitimis super his habendis servatis processibus, etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 12. Et licet ambiguum non sit fratres

Professos Con-
ventuales ad
Observ. trans-
euentales profes-
sionem iterum
debet non
debet decla-
rat, quanquam,
si id velint pro-
conscientiae se-
curitate, per-
mittit.

Conventuales transeuntes ad fratres de Observantia, qui semel professionem tenuentes profesi- sionem iterum citam vel expressam emiserint, dum in emittere non conventionalitate vivebant, postquam trans- iverint ad fratres Observantes, minime ad professionem iam emissam emittebantur, teneri, cum tam Conventuales quam Ob- servantes sub eadem Regula Beati Fran- cisci militent; verumtamen, si quisquam Conventionalium, pro tranquillitate animi sui, voluerit denuo professionem emittere, concedimus ut eam, quando et quoties voluerit, etiam non expectato professio- nis, anno, emittere possit, provincialibus que praedictis per praesentes committi- mus ut professionem huinsmodi recipere possint et valeant.

§ 13. Volumus autem et hortamur ac praecipimus ipsis fratribus de Observan- tia, ut huinsmodi fratres Conventuales, quorum conventus reformatos de manu- dato nostro et Sedis Apostolicae recepe- rent, in aliis tamen conventibus, sub Ob- servantia aedificatis, mittant, et eos fra- terne ac charitable pertractent, dummodo regulariter et observantialiter vivant, as- signato sibi loco in choro et in proces- sionibus secundum tempus professionis inter Conventuales emissae.

§ 14. Non obstantibus quibusvis con- stitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutisque et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, etiam *Mari Magno* et *Bulla Aurea* aut *Unionis seu alias quomodolibet nuncupatis*. Qui- bus omnibus, etiamsi de illis specialis et expressa ac de verbo ad verbum mentio

sen quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc ser- vanda foret, eorum tenores praesentibus pro sufficenter expressis habentes, ad effectum praesentium, specialiter et ex- presse derogamus, neconon omnibus illis, quae in dictis literis voluimus non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 15. Volumus autem quod praesentium transumptis, etiam super qualibet earum parte separatim consciendis, manu ali- cuius notarii etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris die xvi apr. MDCXVII, pontificatus nostri anno ii.

Dat. die 16 aprilis 1567, pontif. anno ii.

LVI.

Moderatio indultorum sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium, super collatione beneficiorum.

Sanctissimus in Christo Pater et dominus noster dominus Pius divina providentia Papa V.

Ex tam multis sanctae Romanae Ec- clesiae cardinalium super beneficiorum ecclesiasticorum dispositione indultis et multiplicatione aliarum super aliis facul- tatum, quae quotidie literis dictorum indultorum diffuse inseruntur, saepenumero impeditus, quo minus solitam antehac Sedis huius benignitatem erga pauperes et benemeritos liberaliter exercere possit.

§ 1. Idecirco, rationem capere volens ut, tanta dehinc ciusemodi indultorum et facultatum largitione praecisa, dictis personis commodius beneficiendi via sibi li- bera recludatur, omnia et quaecumque indulta, concessiones, facultates et alia privilegia conferendi quaecumque beneficia ecclesiastica, cum cura et sine cura, saecularia et quorundam Ordinum regu- laria, qualitercumque qualificata, ad col-

lationem, provisionem, praesentationem, electionem et quacumque alias dispositionem dictorum cardinalium¹, ratione parochialium, metropolitanarum et alias cathedralium ecclesiarum, neenon monasteriorum, prioratum, dignitatum et aliorum beneficiorum ecclesiastico-rum, quae quomodolibet obtinent et in posterum obtinebunt; ac etiam quorum collatio, provisio et quaevis alia dispositio illis, ex causa factae per eos cessionis, regiminis et administrationis seu commendae, aut resignationis ecclesiarum, monasteriorum et aliorum beneficiorum huiusmodi, apostolica auctoritate reservata existit, vel in posterum reservabitur; neenon quocumque inferiorum collatorum et collaticum, de iure, privilegio, consuetudine ac alias quomodolibet pertinentia; et etiam illa commendandi, ac alias de eis disponendi, omnibus et singulis cardinalibus praedictis, etiam de dictorum inferiorum collatorum consensu, per quocumque Romanos Pontifices ac Sanetitatem Suam et dictam Sedeni, etiam motu proprio et ex certa scientia, deque apostolicae potestatis plenitudine, et etiam ex pactis inter dictos Pontifices et cardinales diversis temporibus factis, firmatis et iuratis, ac quibusvis onerosis et aliis causis concessa et etiam iteratis vicibus innovata atque extensa, quibuscumque concepta formulis, ac etiam restitutivis, mentis attestativis, praeservativis, derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis et insolitis clausulis, neenon vim contractus inducentibus et aliis decretis suffulta, quorum omnium tenores Sanctitas Sua haberi voluit pro expressis, specialiter et expresse revocavit, literasque apostolicas desuper confecitas, et quoad ea in quibus illa nondum erant sortita effectum, et inde secuta quaecumque cassavit et annullavit, viresque et effectum de cetero non habere decrevit.

§ 2. Praeterea voluit et ordinavit quod omnes deinceps literae apostolicae facultatum et indultorum huiusmodi pro singulis cardinalibus praedictis, praesentibus et futuris, ad unam tantum cathedralem vel maiorem ecclesiam, seu illius loco, unum vel duo monasterium seu monasteria, aut unum aliud vel duo alia, beneficium seu beneficia, in dictis literis exprimendam seu exprimendum vel exprimenda, quam seu quod vel quae ipsi cardinales, ultra illas sex episcopales ac presbyterales et diaconales cardinalium ecclesias, tunc temporis obtinebunt, seu cuius vel quorum collatio eis reservata fuerit, ut praefertur; ac etiam sublata omnino altera huiusmodi indultorum parte super consensum ipsorum cardinalium requirendo in provisione beneficiorum apud Sedem praedictam pro tempore vacantium, alias sub dictis indultis comprehensorum, de quibus omnibus Sanctitas Sua posthaec libere disponere intendit, et etiam citra facultates commendandi monasteria aliaque beneficia ecclesiastica, saecularia et regularia; neenon disponendi de monasteriis, etiam cura et conventu parentibus, et dignitatibus conventionalibus et in metropolitanis aliisque cathedralibus post pontificales maioribus, et in collegiatis ecclesiis principaliibus; ac etiam disponendi de beneficiis referendariorum causarum Palatii Apostolici auditorum, protonotariorum et aliorum officialium dietae Sedis, neenon familiarium, ceterorumque omnium, qui constitutionibus declaratoriis felicis recordationis Pauli Papae III ad perpetuam rei memoriam editis continentur; denique cum moderatione facultatum disponendi de beneficiis familiarium ipsorum cardinalium, ac concessionum eis per regulas Cancellariae Apostolicae factarum, de consensu per ipsos in provisionibus apostolicis praestando, ad eos solos fami-

Declaratio et
limitatio circa
futuram litera-
rum concessio-
nem.

liares, continuos commensales eorumdem, qui, vera et actuali familiaritate, continua commensalitate huiusmodi durante, extra Romanam Curiam, vel cardinalibus ipsis in dicta Curia existentibus, apud dictam Sedem decesserint, et ad ea sola beneficia, quae ipsi familiares, continuo commensales viventes, ad collationem dictorum cardinalium pertinentia, obtinebant, seu quae ex collatione sibi ab eisdem cardinalibus facta assecuti fuerant, expediantur. Aliter vero, etiam motu, scientia et potestate similibus, ac etiam cum praesentium speciali et expressa derogatione expeditae, nullius sint prorsus roboris vel momenti. Et nihilominus huiusmodi constitutiones et regulas super beneficiis familiarium cardinalium editas, etiam quoad cardinales indulta huiusmodi non habentes, ad familiares et beneficia praedicta dumtaxat restrinxit et moderatus fuit.

§ 3. Decernens sic in iis ceterisque omnibus praemissis per quosecumque etc., etiam causarum dicti Palatii auditores, ac etiam ipsos cardinales, sublata etc.; neconon irritum et inane quicquid secus per quosecumque, etiam praetextu indultorum, facultatum et concessionum huiusmodi, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Decretum ir-
titans.Clausulae de-
rogatoriae.

§ 4. Statuto, ordinatione, decreto, declaratione Sanetitatis in crastinum eius assumptionis ad summi apostolatus apicem editis, quod cardinales in constitutionibus et regulis per eam, post priorum suarum constitutionum et regularum editionem et publicationem, in posterum faciendis, non includantur, nisi illae eorumdem cardinalium favorem concernant, vel ipsae edendae constitutiones de illorum seu maioris partis eorum consilio editae fuerint, ceterisque contrariis non obstantibus quibuscumque.

Placet, publicetur et describatur. M.

Lecta et publicata fuit suprascripta regula Romae in Cancellaria Apostolica, anno Incarnationis dominice MDLXVII, die vero mercurii, ultima mensis aprilis, pontificatus praefati SS. D. N. Papae anno II.

A. Lomellinus, custos.

Publ. die 30 aprilis 1567, pontif. anno II.

LXVII.

Confirmatio et nova concessio plurimorum indultorum pro Ordinibus fratrum et monialium Mendicantium; et declaratio atque extensio concilii Tridentini circa ea, et communicatio eorumdem indultorum cum aliis Ordinibus regularibus, neconon et iurisdictio conservatorum.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Etsi Mendicantium Ordines qui sedul-
lum in vinea Domini quotidie exhibere <sup>Causa huas
constitutionis.</sup>
non cessant famulatum, summo semper studio, etiam dum in minoribus essemus, amplexi sumus; ad summi tamen apostolatus apicem, meritis licet imparibus, divina favente clementia, assumpti, dum id mente recolimus, facere non possumus quin eos propensiiori caritate et paterno affectu amplectamur, ac exinde, pro suis sanctis studiis, honestisque laboribus, pro que salute animarum, ab Apostolica Sede, eniis continue pacem et dignitatem Ordines ipsi fortiter tutati sunt, tam spiritualia quam temporalia subsidia ornamentaque acceperint et accipient, quibus et sancta sua officia ac vitam suam regularem facilius atque expeditius exequi et transigere possint, et ceterae religiosae personae Ordinesque alii, exemplo ipsorum promptiores alacrioresque ad sua officia persolvenda reddantur.

§ 1. Hinc est quod nos, attendentes ple-

Episcoporum rosque ex venerabilibus fratribus nostris
molestiae orga
Mendicantes hinc referuntur.

Archiepiscopis et episcopis qui eodem Ordinibus praecipue, tamquam fructiferos in agro Domini palmites, et colere et adiuvare deberent, non solum id exequi negligere, verum etiam, concilii Tridentini decretis in pravum sensum retortis, eos et eorum quemlibet variis afflicere incommodis et perturbationibus, eorumque privilegiis non modicum afferre gravamen conantur.

Prima mole-
stia pro praedicatorum ap-
probacione;

1. Quidam enim episcopi, ut accepi-

mus, nolunt admittere quosdam regulares ad praedicationem, etiam in suis ecclesiis faciendam, quamvis de eorum habilitate ad huinsmodi opus exercendum habeant bonum testimonium a suis superioribus. Alii vero volunt ut nedum semel, sed etiam pluries in anno, coram ipsis vel eorum vicariis praedicatores praesententur, ac pro licentia praedicandi, quam non nisi in scriptis dare volunt, aliquid quandoque exigunt. Alii etiam episcopi maximam regularibus iniuriam irrogare videntur, dum praeter ordinem et veterem consuetudinem, absqueulla ratione quosdam reiiciunt et quosdam, pro eorum libito, admittunt ad praedicationem huinsmodi habendam in locis sua dioecesis.

Secunda pro
confessariis;

2. Quorundam etiam locorum ordinarii, quosdam religiosos probos viros et idoneos, etiam a suis superioribus approbatos, ad confessiones audiendas admittere nullo modo volunt. Quidam ex eis volunt, non solum singulis annis, sed etiam pluries in anno in aliquibus partibus eodem confessores sibi praesentari, in aliis vero oppidis, tam episcopi seu eorum vicarii quam presbyteri curati nolunt ut fratres Mendicantes vocati ad audiendas confessiones infirmorum, maxime si infirmitas est gravis, aut etiam sanorum, in privatis illorum dominibus vel alibi, praeterquam in suis ecclesiis aut monasteriis, possint accedere.

3. Nonnulli etiam audent confessores Tertia monia-
lium confessio-
rios respicit; monialium, qui pleno iure subsunt regularibus, examinare, cum tamen id minime per concilium decernatur, sicut et de fratribus, qui sunt audituri confessiones aliorum fratrum.

4. Quidam etiam in aliquibus partibus Quarta Eucha-
ristiae admini-
strationem; nituntur asserere seu facere ne quisquam infra annum possit sacram Eucharistiam in ecclesiis Mendicantium recipere, neque etiam moniales Tertiarias nunenpasas suorum Ordinum, ut aliqui asserunt, in aliquibus partibus fieri, cum tamen soluni in Paschate, quoad saeculares dumtaxat, iuxta privilegia Summorum Pontificum praedecessorum nostrorum eisdem Ordinibus concessa, id observari debeat.

5. Alii vero episcopi seu eorum vicarii Quinta ingres-
sum in monia-
lium domos; audent ad eorum libitum dare licentiam quibuscumque quaecumque monasteria monialium, etiam Sanctae Clarae, ingrediendi etiam si regularium curae subdita sunt.

6. Quidam vero, sub praetextu exquirendi voluntates puellarum, ante professionem earum, volunt eas extrahere a monasteriis, et per longum tempus alibi detinere, ipsasque puellas seu novitas de plerisque rebus interrogant, neque necessariis, neque in decreto concilii Tridentini desuper contentis, ex quibus non modica potest oriri occasio scandali.

7. Alii vero plerique noluerunt quosdam regulares aliarum dioecesum sacris Septima ordi-
num collatio-
nem; Ordinibus initiare, ac etiam a suis Ordinis paelatis approbatos admittere nolunt.

8. Aliqui vero singulis dominicis diebus in suos parochianos ad sonum campanae excommunicationem promulgant, ut non possint interesse missis, concionibus et divinis officiis nisi in propria parochia. Alii vero, in aliquibus partibus, in eorum ecclesiis, conciones sacrae Scripturae et sermones pro mortuis haberi nolunt; et si aliquid ipsis relictum fuerit ut ab ipsis

Octava missae
celebrationem
et sacrae Scrip-
pturae concio-
nes etc.;

missae dicantur, vel alia officia pro mortuis celebrentur, ipsi sibi ea usurpant, dicentes quod ipsi ea exequi non possunt quia ipsi sunt pastores. Alii vero, sub excommunicationis latae sententiae et exilio per decennium a dioecesi poena, inhibuerunt ne missae in eorum ecclesiis celebrentur in diebus festiis, antequam rector parochialis ecclesiae celebraverit. Alii etiam nolunt ut, dum praedicatio in ecclesia cathedrali habetur, alibi praedicetur.

9. Ac insuper in quibusdam omnem ordinem et quietem perturbant, dum controversias iamdiu sopitas et extintas super praecedentia excitarunt, et ubi nullae erant pepererunt, dum, pro arbitrio et voluntate eorum, hos illis praeferre noluerunt.

10. Quidam etiam episcopi volunt regulares a cura animarum excludi et illaun solis presbyteris saecularibus committi.

11. Quidam vero quartam funeralium extendere volunt etiam ad missas, legata et alia quaecumque, quae domibus regularem relinquuntur.

12. Alii autem volunt quartam partem omnipotum eorum, quae etiam pro ornamento ecclesiae, palliorum, planetarum, cortinarum, pannorum et eorum etiam quae pro victu fratrum relinquuntur.

13. Aliqui etiam in quibusdam partibus etiam volunt ut non solum ius sepulturae solvi consuetum, quod semper solvitur, neque denegatur, sed etiam omne illud, quod ecclesiis Ordinum ad eorum libitum partes dant quando sepeluntur ibidem defunctorum corpora, id totum curatis etiam de novo solvatur, instanter conantur, impedientes ne aliter corpora defunctorum ad monasteria fratrum deferantur, unde in hoc maxime tan partes quam ipsos fratres gravari contingit.

14. Aliqui vero, etiam ex locis Mendicantium, qui curam habent animarum,

volunt pro seminario decimas exigere, ac in casu renitentiae etiam pignus exigunt. Alii autem praefatos fratres ac moniales sub eorum cura degentes subsidium regium persolvere cogunt, cum multae eorumdem monialium vix habeant pro earum vietu et vestitu necessaria vitae.

15. Alii etiam in quibusdam partibus pauperes Mendicantes eleemosynas petere prohibent pro eorum dumtaxat substantiatione, et si invenerint eos panem vel aliquid aliud simili amore Dei sibi collatum portantes, quandoque ab eis auferre minantur, affidentes gravi iniuria et contumelia. Nonnulli vero episcopi vel capitula canonicorum pauperes Mendicantes, tam fratres quam moniales suorum Ordinum, tam de redditibus bonorum, si quae habent, quam de possessionibus, vineis, agris et aliis suis quibuscumque, non solum largitione fidelium sibi concessis, sed etiam alias iustis de causis ab eis acquisitis ac pecuniis emptis, sibi decimas, ac primitias aliis respective solvere cogunt.

16. Alii autem ausi sunt inquirere et processus facere contra aliquos regulares intra claustra delinquentes vel de quorum delictis aliqua erat suspicio, non expectata suorum superiorum censura. Alii vero episcopi monialium monasteria ingredi et illa ingrediendi licentias aliis concedere et adversus illas processus formare, ipsorum Ordinum superioribus irrequisis, praesumunt. Aliqui etiam dominium temporale super moniales habere praetendunt. Nonnulli vero frequentissime regulares citant, iurisdictioni suaee subiictere tentant, ac eorum conventum occupant, ipsos expellendo, ac in ipsis iurisdictionem vel potestatem exercent. Aliqui vero ipsis carcerebus, absque causae cognitione mancipant, ac manibus pedibusque laborant, ut regulares Mendicantes suaee ditioni subiiciant, et usque adeo se intromiserunt in gubernatione conventuum et in correctionibus fratrum,

*Nona contro-
versia exita-
tas;*

*Decima anima-
rum curam;*

*Undecima quar-
tam funeralium;*

*Duodecima
praestationem
super relictis;*

*Decima tercia
ius sepulturae;*

*Decima quarta
decimas;*

*Decima quinta
Mendicantes et
decimas;*

*Decima sexta
inquisitiones et
processus con-
tra fratres etc.;*

ut provincialibus et generalibus nullus amplius videatur relictus locus aut ulla iurisdictio.

^{Decima septima rationes atque computa;} 17. Aliqui autem, conventuum priores et guardianos rationes et computa facere cum syndicis conventuum huiusmodi prohibent.

^{Decima octava fratres recurrentes ad extra-} 18. Fratres quoque qui ad episcopos huiusmodi recursum habent, a prioribus et guardianis praefatis castigari et puniri interdicunt. Inhibent quoque superioribus Ordinum ne faciant processus contra fratres, ac in ipsis imperium et brachium saeculare exerceant.

^{Decima nona extra claustra degentes;} 19. Alii vero ipsis extra claustra degentes sub eorum protectione recipiunt, eosque sic permanere permittunt, eosque, etiam invitis suis superioribus, detinent.

^{Vigesima bona fratrum;} 20. Aliqui vero bonorum ipsis trum tamquam ad eos, si extra claustra defuncti fuerint, spectantium, possessionem occupare praesununt, et ad habitum Religionis reversis sua bona consignare nolunt.

^{Vigesima prima uniones beneficiorum;} 21. Ac etiam uniones a Sede predicta aut alias rite factas de beneficiis ecclesiasticis impediunt, et sibi relaxare debere volunt, et contradictores excommunicacionis gladio ferunt.

^{Vigesima se- cunda camp- nas et missas;} 22. Alii vero regulares campanas diebus festivis pulsare, vel eodem tempore, quo ipsi celebrant, missas celebrare nolunt.

^{Vigesima tercia licentias domos aedificandi;} 23. Aliqui etiam, pro licentia danda aedificandi quandom domum regularem, triginta vel quadraginta ducatos exigere non erubuerunt.

^{Vigesima qua- ta mortuorum;} 24. Alii vero eos mortuorum corpora associare, alii autem illos cum parocho similia munera subire non permittunt, nisi maior canonicorum pars intervenerit.

^{Vigesima quin- ta officia pro mortuis.} 25. Alii vero mortuorum officia in regularium ecclesiis peragi nolunt, nisi cum ipsis prae sentia, et ipsorum moniales vel alias personas, etiam si in earum fu-

nere parochus intervenire non deberet, sepelire prohibent, nisi ipsi parocho prius certum quid solutum fuerit; et si aliquem ipsi sciverint in regularium ecclesiis sepulturam eligisse, eum, ut dicunt, non ante ad illas deferre sinunt, quam ad parochi ecclesiam delatum, inibique officium peractum fuerit.

26. Postremo vero testamenta sine presbyteroru*m* praesentia fieri prohibent, et si quid ipsis regularibus relictum fuerit, id asserentes contra concilii Tridentini canones esse, revocare omnino procurant.

§ 2. Ac propterea volentes praemissis ^{Bic ideo Pon- tifex dictis mo-lestiis bunc si- nem imponit.} ac aliis similibus excessibus et gravaminibus, ex nostri pastoralis officii debito providere, attendentes etiam illos qui onus diei et aestus, tam in praedicationibus quam in ceteris spiritualibus muneribus quotidie sustinent, nisi etiam aliquantisper subleventur, facile fore ut oppressi a suis officiis omnino desistant, ne in posterum eis aliquod inferatur gravamen, concilii Tridentini huiusmodi deereta, quorum falsa seu minus vera intelligentia praemissa irrepserunt, quorumque declaratio nonnisi ad nos spectat, modo et formula infrascripta declaranda censuimus.

1. Nos igitur, motu proprio, non ad ^{Declaratio pri- ma molestiae 1.} aliquius instantiam, sed de mera deliberatione et ex certa scientia nostris ac de apostolicae potestatis plenitudine, declaramus, canonem sessionis xxiv, capite iv, per quem omnibus regularibus, etiam in suorum Ordinum ecclesiis, contradicente episcopo, praedicationis officium interdicitur, Mendicantium Ordinum fratres huiusmodi, quando a suis generalibus vel eorum ministris provincialibus ad id deputati fuerint, non comprehendere neque eos afficerre posse, immo volumus quod in suis ecclesiis, quando eis placuerit, licite et absque ullo impedimento vel contradictione, etiam episcopi, nisi ipse praedicaverit, praedicare possint.

¹ In hoc extat alia declaratio infra in alia butta huic subsequenter annexa.

**Declaratio ee-
cundæ molestiæ** 2. Quod vero in sessione xxiiii, capite XV, circa confessiones a regularibus non audiendas statuitur, hoc etiam dictorum Ordinum fratres, a praefatis suis generalibus vel ministris provincialibus ad audiendas confessiones utriusque sexus christifidelium approbatos, ut praemittitur, minime comprehendat, ita ut a confessiōnibus audiendis, tam intra eorum ecclesias ac domos quam extra, minime prohibeantur, super hoc literas felicis recitationis Pauli Papae quarti, etiam predecessoris nostri, concedentes eisdem fratribus Mendicantibus regularis Observantiae posse confessiones saecularium personarum, etiam infirmarum, etiam extra domos et monasteria sua et ubilibet, audire approbando et de novo concedendo. Statuimus etiam quod ille qui semel in una dioecesi admissus per episcopum fuerit, semper in eadē dioecesi habeatur pro admisso, nec amplius examinari vel praesentari in dieta dioecesi debeat, tam quoad praedicationes faciendas, quam quoad confessiones audiendas, nec aliquid pro praedictis exigi vel recipi debeat.

**Declaratio ter-
tiae molestiæ** 3. Confessores vero monialium quae degunt sub cura regularium ab ordinario examinari nolumus, quemadmodum neque etiam fratres si debeant audire confessiones aliorum fratrum examinari debent. Lectores insuper ex eisdem fratribus, et in theologia graduati, qui cum licentia suorum superiorum ad gradum admissi fuerint, cum de ipsorum doctrina ambigendum non sit, tam confessiones audituri, quam praedicationis munus subituri, ab episcopis minime examinentur.

**Declaratio qua-
rtæ molestiæ** 4. Ipsique christifideles sacramentum Eucaristiae (Resurrectionis dominice festivitate dumtaxat excepta) sumere, eisque illud fratres huiusmodi administrari valeant; nec ad illud faciendum per locorum ordinarios, aut ecclesiarum rectores praefatos, seu alios quoscumque (illorum

licentia minime requisita), etiam sub censuris ecclesiasticis et aliis poenis, cogi vel compelli possint seu debeant, etiam decernimus et declaramus. Et licet in sessione xxv, capite xii caveatur quod censurae et interdicta ecclesiastica, etiam a locorum ordinariis promulgata mandante episcopo, a regularibus in eorum ecclesiis publicari debeant; tamen si tempore celebrationis alieuius ex festis Sanctorum Ordinum corundem, ac aliis festivitatibus iuxta corundem Ordinum privilegia apostolica, interdictum huiusmodi emanaverit, illud in praefatis festivitatibus et earum octavis suspendimus.

**Declaratio
quintæ molestiæ** 5. Cum dishonestum sit quemlibet in alienam messem false inicere, cumque monialium monasteria non nisi de episcopi vel superioris licentia, et in casibus necessariis, aliquis ingredi praesumat, in sessione xxv, capite v prohibetur, hoc tantum in illis monasteriis locum habere volumus quae ordinariis ipsis pleno iure subsunt, in quibus, in casibus necessariis, ipsi dare licentiam possint, et non in aliis monasteriis. Ita ut praefatis monasteriis, quae ordinariis ipsis pleno iure non subsunt, ipsi ordinarii illa ingredi non possint, prout in Regulis earum seu de iure statuitur; et eis aliquos processus adversus moniales ipsas, seu fratres huiusmodi propterea, seu alias ipsorum Ordinum superioribus requisitis, quo modo formare aut facere posse omnino prohibemus, ita ut aliquam iurisdictionem seu aliquod quocumque dominium in moniales et fratres huiusmodi respective habere, exercere aut exequi nullatenus possint aut debeant imino illas et illos omnes ab eorum superioritate, dominio et iurisdictione et potestate eximus et liberamus, prout eis concessum est per sua privilegia a Sede praefata obtentis; et ita praefatae moniales ac fratres sint exclusi a superioritate et iurisdictione ordinariorum respective huius-

modi, ut etiam in illarum vel illorum syndicis aut procuratoribus deputandis, vel in disponendis illorum facultatibus, vel alia sibi non competentia facienda, ullatenus non se intromittant; nec etiam ordinarii ipsos regulares praefatos citare et iurisdictioni suae subiicere, ac eorum conventus occupare, ipsos ab eis expellendo, ac in ipsos iurisdictionem aliquam et potestatem exercere, ut praemittitur, aut ipsos carceribus mancipare et contra eos aliud facere possint, ut suac ditioni subiificantur.

6. Volumus etiam quod puellarum Deo dieandarum, an seilicet coactae vel seductae fuerint, examen faciendum, nonnisi infra quindecim dies postquam, iuxta concilium Tridentinum, episcopi vel eorum vicarii requisiti fuerint, fieri possit; quibus elapsis, amplius in hoc illis se intromittere non lieeat, eius occasione, nec episcopus nec eius vicarius intra septa monasteriorum ingrediantur, sed stent ante eratrem ferream, et interrogationes alias, quam eas quae praefatum concilium Tridentinum iubet eis fieri, omnino prohibemus; ac similiter volumus quod puellae seu novitiae ipsae ad alias interrogations respondere minime teneantur.

7. Sessione vero xxiii, capite viii neminem nisi a proprio episcopo ordinari posse statuens, in regularibus locum non habere omnino declaramus: ita quod fratres huiusmodi prefatos etiam sacros ordines a quolibet antistite, gratiam et communionem Apostolicae Sedis habente, ordinarii loci minime requisita licentia, in locis seu domibus fratrum huiusmodi aut alibi recipere possint.

8. Et insuper sessione xxii deereturum, per quod populum saepe ad suas ecclesias, saltem dominicis et maioribus festis diebus, convenire debere monet, in sequendo, volumus quod fratribus Men-

dicantibus huiusmodi non solun prohiberi non possit ne missas et alia divina officia faciant in eorum ecclesiis, verum etiam in quibuscumque aliis ubi celebrari missas solitum est, etiam ipsis non vocatis seu ad id requisitis, celebrare valeant; ac etiam quod conciones et lectiones sacrae Scripturae et sermones pro mortuis, etiam in ecclesiis, facere; ac eleemosynas pro celebrandis huiusmodi missis et aliis divinis officiis peragendis, si eis illas donari seu relinqu contingat, recipere; nee non missas et divina officia huiusmodi, etiam in diebus dominicis vel festis, etiam antequam rector parochialis ecclesiae celebraverit, celebrare et facere, et quando eis videbitur, etiam si tunc in ecclesia cathedrali praedicetur, praedicare; ac etiam quicumque utriusque sexus christifideles, totius anni tempore, illas et illa in ecclesiis fratrum huiusmodi audire possint. Ipsi christifideles ullatenus de super molestari aut impediri per locorum ordinarios seu rectores parochialium ecclesiarum aut alios quosecumque, nullo pacto, causa vel occasione, non valent sen debeant; sed praefati christifideles, audiendo missas et alia divina officia in ecclesia fratrum huiusmodi diebus dominicis aut festis, praecepto Ecclesiae de illis audiendis satisfecisse censemantur.

9. Controversias autem omnes de praecedentia, quae, eadem sessione xxv, capite vero xiii, per episcopum terminari mandantur, non nisi durantes per illum dirimi, finitas autem nullo pacto innovari posse statuimus.

10. Cumque, licet caput xi sessionis xxv statuat quod in domibus virorum seu mulierum, quibus animarum personarum saecularium cura imminet, nulli, etiam ad nutum amovibiles, inibi deputentur, nisi de ordinarii consensu, ac praevio examine huiusmodi praecedente, ad cu-

*Declaratio ex-
te molestiae.*

*Declaratio se-
ptime molestiae.*

*Declaratio oc-
tava molestiae.*

*Declaratio no-
na molestiae.*

*Declaratio de-
cima molestiae.*

ram huiusmodi admitti posse omnino volumus praefatos regulares.

41. Quartam autem funeralium, de qua sessione xxv, capite xii, nequaquam solvere teneantur monasteria, quae a quadraginta annis citra fundata existunt, postquam concilium ipsum loquitur tantum de monasteriis ante annos quadraginta fundatis, quae ipsam quartam solvere consueverunt; et ubi solvi consuevit, id tantum cerae et aliorum, quae in aliquibus partibus deferri contigerit tempore quo defunctorum corpora ad sepulturam deferuntur, non autem de missis seu legatis vel aliis, fratribus ipsis seu monialibus huiusmodi relictis, aut alias quomodolibet donatis, solvi debet; siveque intelligi concilii decretum, quoad quartam huiusmodi solvendam, debere decernimus. Ubi vero non est consuetudo solvendi quartam huiusmodi, de nullo suprascrip-
torum solvi debere declaramus.

42. Nec ad quartam seu aliam partem omnium eorum, quae etiam pro ornamen-
to ecclesiae, palliorum, planetarum, cortinarum, pannorum et aliorum quae dictis ecclesiis relinqui vel dari contigerit, etiam si pro victu fratrum aut alias relinquantur, aliquid contribuere teneantur.

43. Ac etiam ius sepulturae solvi tan-
tum consuetum curatis, et non aliquid aliud eis solvi debeat, quamvis partes, ad earum libitum, ecclesiis Ordinum huius-
modi seu eorum fratribus alia quaecumque tribuant, seu eleemosynas clargian-
tur, quando sepeliuntur ibidem corpora mortuorum huiusmodi; nec propterea impediri debeant quin possint defunctorum corpora praefata ad eorum eccle-
sias tumulanda deferri facere.

44. In honestum quoque esse censem-
tes Mendicantium Ordines ad aliquorum onerum contributionem teneri, illos illo-
rumque loca, etiam si curam animarum

habeant, ac quaecumque beneficia illis unita, ad contributionem pro seminario, aut decimorum aliquarum solutionem, immo illos et eorum domos, monasteria, beneficia et loca quaecumque, et ab illis quomodolibet dependentia, eorumque possessiones, vineas, agros et prata ac alia bona quaecumque, tam ad ipsos quam ad moniales praefatas, etiam per largitionem fidelium seu alias iustis de causis ab eis acquisita ac pecuniis empta, vel alias quomodolibet pertinentia, minime teneri; illosque et illas a quibuscumque decimis, primitiis, quartis, mediis et aliis fructuum partibus, neenon subsidiis caritativis, etiam per nos concessis, ad quorumeumque, etiam regum, principum, et dominorum temporalium instantiam, quaecumque etiam urgentissima et de necessitate exprimenda causa, ac etiam aliis quibuscumque oneribus, tam ordinariis quam extraordinariis, etiam ratione fructuum, olerum, virgultorum, lignorum, beneficiorum et aliarum quarumeumque rerum, tam pro victu quam vestitu, alias sibi necessiarum quomodolibet, etiam auctoritate apostolica nunc et pro tempore impositis, ita ut penitus et omnino ad alicuius rei contributionem minime teneantur, omnino eximimus et libera-
mus; illosque et illas ad illas et illa, etiam si saeculares et aliae personae quaecumque in eas exigendi possessione fuerint, minime teneri debere volumus; nec sub capite xii sessionis xxv comprehendendi posse vel debere decernimus.

45. Quod vero de usu quaestorum eleemosynarum auferendo loquitur ses-
sione xxi, capite viii, id ad Mendicantium Ordines nullo modo referri posse vel debere etiam decernimus, quin potius, cum eleemosynis huiusmodi vivere cogantur, eis id facere liberum omnino esse declara-
mus.

46. Quoniam vero ex nimia episcopo-

Declaratio de-
cimae sextae mo-
lestiae. rum sibi irrogata auctoritate, ipsi perso-
nas regulares, suae iuridictioni subiicere
omnino student; ac decreto concilii praefati,
sessionis xxv capite xiv edito, quo
cavetur quod si regularis intra claustra
existens, et extra ea ita notorie delique-
rit ut populo scandalosus sit, termino ab
episcopo praesigendo, a suo superiore
omnino puniatur, sin minus, ab ordinario
delinquens puniri possit, confisi, variis
indebitisque gravaminibus regulares affi-
ciunt, ordinarios praefatos aliquid contra
regulares occasione vel causa innovare
non posse, vel debere in claustris degentes
huiusmodi, quovis praetextu, ¹ nec ali-
quos processus contra ipsas personas regu-
lares formare aut facere posse volumus,
nisi propter manifestum scandalum,
et suorum Ordinum superioribus prius
consultis et negligentibus, alioquin omnia
et singula contra praemissa facta et gesta
ac facienda in futurum pro nullis et in-
fectis habeantur.

Declaratio de-
cimae septimi
molestiae. 17. Neque etiam se intromittant ullo
pacto aut aliqua ratione in gubernatione
conventuum, tam fratrum quam monia-
lium huiusmodi, et illorum correctioni-
bus, sed omnia ista et alia necessaria ad
correctionem et gubernationem fratrum
aut monialium huiusmodi eorum ge-
neralibus ministris seu provincialibus
vel aliis eorum aut earum respective su-
perioribus, etiam ratione computa facien-
di cum syndicis conventuum huiusmodi
omnino relinquatur, nec ullo modo in
praedictis, per se vel alias, se intromittant.

Declaratio de-
cimae octavae
molestiae 18. Fratres quoque, si contigerit eos ad
huiusmodi ordinarios recursum habere, a
praefatis generalibus ministris seu pro-
vincialibus, prioribus, guardianis et aliis
superioribus castigari et puniri posse et
debere, neque ipsos ordinarios praefatis
superioribus Ordinum huiusmodi ullaten-
tus inhibere. Quinimum praefatos supe-

¹ Ita hunc locum legit p. Ripoll . . . . *regulares in claustris degentes huiusmodi, quovis praetextu, occasione vel causa, innovare non posse vel debere (R. T.).*

riores processus contra fratres suos et
moniales huiusmodi, quando opus fuerit,
circa delictorum inquisitionem vel casti-
gationem facere posse decernimus, invoca-
to etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio
brachii saecularis.

19. Inhibemus etiam ipsis ordinariis, Declaratio de-
cimae nonae
molestiae. ne fratres extra claustra degentes sub
eorum protectione recipiant, eosque, in-
vitilis suis superioribus, detineant.

20. Prohibemus quoque eisdem ordi-
nariis, Declaratio vi-
gesimae mole-
stiae. ne aliquo modo se intromittant in
bonis dictorum fratrum extra claustra
suorum monasteriorum pro tempore de-
gentium sive decadentium, et, quamvis in
habitu sive absque habitu moriantur,
volumus quod eorum bona mobilia et im-
mobilia ad Ordinem quem professi sunt
pertineant, disponenda iuxta constitutiones
seu ordinationes praefatorum Ordinum;
neque illa ordinarii praefati occupare
praesumant; immo huiusmodi, et ad ha-
bitum Religionis revertentium, bona omnia
monasteriorum ipsis, cum ea quae acquirit
monacus de iure monasterio acquirantur,
pertinere etiam decernimus.

21. Ac ipsis ordinariis, ne quasecum-
que uniones, etiam perpetuas, a Sede Declaratio vi-
gesimae prime
molestiae.
praedicta vel alias, ut praefertur, haete-
nus factas et pro tempore faciendas, de
beneficiis ecclesiasticis seu illorum fru-
ctibus, quin suum sortiantur effectum im-
pediant, omnino etiam prohibemus, et
censuras ecclesiasticas et alias poenas per
eos in contradictores pro tempore latas,
nullius esse roboris vel momenti, simili-
ter decernimus et declaramus. Insuper,
volumus quod praefati regnulares, qui-
bus enra animarum est, possint per se
ipsos, iuxta suorum superiorum ordina-
tionem, aut alios vicarios seu cappellanos
saeculares, ipsorum regularium mutuam
vibiles, ab eis deputatos et ab ordinario
pro idoneis nominatos et approbatos,
praefatam curam exercere: neque in eo-

rum deputatione vel amotione, neque alicuius partis fructuum consignatione pro praefatis cappellanis seu vicariis saecularibus, si per tales curam exerceri contigerit, episcopi ullo pacto se intromittant.

22. Prohibemus insuper eisdem ordinariis ac aliis quibuscumque personis, ne impediant ipsos fratres, quando eis placuerit, tam in diebus dominicis seu festiis aut aliis totius anni temporibus, campanas pulsare et, etiam tempore quo ipsi celebraverint, missas celebrare, nec non mortuorum corpora associare, et illa per fratres ipsos, quando in ecclesiis suis praefatis delata fuerint, absque praesentia rectorum ecclesiarum huiusmodi sepeliri facere, ac officia mortuorum huiusmodi peragi posse; necessariumque praesentiam rectorum aut aliorum clericorum, quin infirmi libere sua possint condere testamenta, minime esse; ac ipsos regulares legata aut quaevis alia sibi in testamentis relicta exigere et obtinere posse, neque aliquod ius in contrarium esse decernimus et declaramus.

23. Licentias vero pro construendis dominibus regularibus, quae ut capite xxv sessionis, nisi de ordinarii licentia, construi prohibentur, gratis omnino dari, et nonnisi legitima subsistente causa, superioribus explicanda, illas recusari posse.

24. Necnon fratres praefatos, etiam solos, mortuorum corpora associare, ac mandatum in die Coenae Domini fieri solitum in ecclesiis seu dominibus fratrum cuiuslibet Ordinis praedicatorum, solemniter facere, et praedicta die praedicare hora qua eis videbitur, nec per locorum ordinarios aut rectores ecclesiarum seu alias quoscumque prohiberi posse etiam decernimus et declaramus.

25. Mandantes etiam universis locorum ordinariis, ne mortuorum officia agere rectores parochialium in ecclesiis ipso-

rum fratrum, contra illorum voluntatem, permittant. Ac moniales dictis fratribus subditas, vel personas sepulturam in eorum ecclesiis eligentes, nulla soluta parocho portione, sepelire; vel si fratres ad ad mortuorum corpora assoeianda vocati fuerint, illa, absque fratrum huiusmodi praesentia, sepeliri facere audeant vel praesumant.

26. Cumque maxime deceat liberam esse cuiusvis testantis voluntatem, pravum illum usum, parvo adhuc tempore, ut praefertur, introductum, per quem testamenta absque presbyterorum praesentia fieri interdieuntur, omnino abrogamus.

§ 3. Postremo, quod capite XIII sessio- Declaratio quo- nis xxv cautum fuit quod omnes, scilicet ad accessum ad gesimae tertie molestiae. tam clerici quam regulares quicunque, processiones ad publicas processiones vocati, accedere compellantur, id, quoad fratres praefatos, de illis tantum processionibus intelligi volumus, ad quas secundum consuetudinem antiquam locorum soliti sunt accedere, vel quae pro bono pacis Ecclesiae vel pro victoria contra infideles indicuntur, quod etiam de illis conventibus, qui collegia unncupantur, minime intelligi volumus, in quibus fratres sub arctiori clausura degunt, ita ut nec in choro cantent, nec ad mortuos accedant, sed tantum studiis et lectionibus videntur.

§ 4. Praeterea, si forte inter episcopos vel collegia aut capitula vel alias quasvis personas et praefatos fratres seu moniales aut eorum aliquos, super praemissis vel aliquo eorum, coram quocumque seu quibuscumque iudicibus, etiam causarum Palatii Apostolici auditoribus, ac sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, tam in Romana Curia quam extra eam, ubilibet lis seu lites respective pendeant, nos item seu lites et causam vel causas huiusmodi ad nos advocamus, ac illam et illas, quarum statum ac nomina et co-

gnomina indicum et colligantium praesentibus haberi volumus pro sufficienter expressis, cassinus et extinguimus, ac partibus ipsis perpetuum silentium de super imponimus.

§ 5. Ac insuper, ut facilius praemissa

*Confirmatio
ommium privi-
logiorum, quae
aliter quam su-
pra concessum
est, concilio
Tridentino non
adversantur.*

omnia illibata persistant, omnia et singula privilegia, immunitates, indulgentias, facultates, libertates, indulta, dispensationes, favores et gratias, quae decretis concilii Tridentini, alias quam ut superius est dictum, concessum et declaratum, non contrariantur expresse, eisdem fratribus neenon monialibus quibuscumque et sororibus Tertiij Ordinis praedictorum Ordinum respective Ordinibus, ac illorum ecclesiis, domibus et personis, etiam viuae vocis oraculo, in genere vel in specie, tam per recolendae memoriae Eugenium IV, Sixtum IV, Leonem X, Paulum III ac dictum Paulum IV et Pium etiam IV quam alios quoscumque Romanos Pontifices, etiam praedecessores nostros, ae nos et Sedem eamdem quomodolibet concessa, confirmata et innovata, neenon nostras et praedecessorum nostrorum ac alias quascumque desuper confectas literas, quorum omnium tenores ac eorumdem praedecessorum nostrorum nomina et alia de necessitate exprimenda, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissio et forma in illis tradita observata, inserti forent, etiam praesentibus pro sufficienter expressis haberi volumus, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo approbamus et confirmamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, eaque perpetuis futuris temporibus inviolabilius observari debere; ac fratribus, superioribus et personis Ordinum huiusmodi neenon aliis quibuscumque, quos illa concernunt, suffragari debere seu posse volumus. Neenon privilegia, immunitates, facultates, libertates, indulta, dispensationes, exemptiones, favores et

gratias, tam spirituales quam temporales, modo et forma quibus concessa sunt, etiam per viam communicationis et extensionis, active et passive, inter se et alios quoscumque Ordines respective, de novo concedimus; illaque omnia et singula ad domos et loca quaecumque dictorum Mendicantium Ordinum et monialium quarnuncumque ac sororum de Tertio Ordine nuncupatarum, in congregacione viventium dictorum Ordinum, ut praelertur, hactenus recepta et in posterum recipienda, neenon eorum personas et bona, etiam si privilegiorum et aliarum gratiarum praefatorum authentica originalia, propter temporis antiquitatem vel varias Urbis ruinas, deperdita existant, dummodo de eis alias legitime constet, extendimus et ampliamus.

§ 6. Et sic, in praemissis omnibus et singulis, per quoscumque indices et personas, quavis auctoritate fungentes, etiam cardinales et auditores praefatos, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; neenon quicquid secus, super his, a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, configerit attentari, irritum et inane decernimus.

§ 7. Quocirca dilectis filiis nostris, Praedicatorum cardinali protectori, et S. Hieronymi generali Ordinum, ac Curiae causarum Camerac Apostolicae etiam generali auditori, nunc et pro tempore existentibus, per apostolica scripta, motu simili mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte eorumdem fratrum aut monialium vel aliquius eorum fuerint desuper requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant au-

*Decretum in-
titans.*

*Executorum
deputatio et fa-
cultates.*

ctoritate nostra praesentes et in eis contenta huiusmodi firmiter observari, ac singulos, quos literae ipsae concernunt, pacifice frui et gaudere, non permittentes eos vel aliquem eorum desuper, contra praesentium tenorem, per quosecumque, etiam locorum ordinarios, quomodolibet indebito molestari, contradictores quoilibet et rebelles, per censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris remedia, appellatione postposita, compescendo, legitimisque super his habendis servatis processibus, censuras et poenas ipsas, etiam iteratis vicibus aggravando, et interdictum ecclesiasticum apponendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 8. Non obstantibus praemissis et aliis apostolicis, neconon in provincialibus et synodalibus conciliis generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis; acetiam, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, eisdem episcopis vel quibusvis aliis personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis elansulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu simili, ac alias quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, ant aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissa et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes,

illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, neconon omnibus illis, quae in literis confirmationis et innovationis privilegiorum eorumdem, alias per eosdem Paulum IV et Pium etiam IV, praedecessores nostros praedictos, Ordini fratrum Minorum huiusmodi concessorum, concessum est non obstar, contrariis quibuscumque; aut si locorum ordinariis vel quibusvis aliis, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Et quia difficile foret earumdem praesentium literarum notitiam ad quascumque personas pervenire, et ubique illas praesentare, etiam motu et scientia similibus volumus et decernimus quod transumptis earundem praesentium literarum, etiam per impressionem factis, manu alicuius notarii publici subscriptis aut sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae sigillatis, quemadmodum adhiberetur praesentibus literis originalibus si praesentarentur, ubique adhibeat, tam in iudicio quam extra illud, plena et indubitata fides.

§ 9. Nulli ergo omnino hominum licet Sanctio pos
nalis. hauc paginam nostrae declarationis, prohibitionis, exemptionis, liberationis, inhibitionis, advocationis, cassationis, extinctionis, impositionis, approbationis, confirmationis, adiectionis, concessionis, extensionis, ampliationis, voluntatis et derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quin-

gentesimo sexagesimo septimo, xvii kalendas iunii, pontificatus nostri anno ii.

Dat. die 16 maii 1567, pontif. anno ii.

*Sequitur extensio istorum privilegiorum
Mendicantium ad alios Ordines.*

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Eterdium. Ex supernae dispositionis arbitrio gregi dominico praesidentes, inter curas multiplices, quas ex ministerio nostri pastoralis officii nobis incumbere censemus, illam per quam personarum quarumlibet, earum praesertim, quas sub suavi Religionis ingo sedulum in dies Altissimo famulatum exhibere conspicimus, statui et quieti rite consultur, libenter amplectimur; ac ut personae ipsae, idem exoptantes a nobis, gratias et favores reportasse laetentur, grato intendimus animo, ac in his nostri pastoralis officii partes favorabiliter impartimur, prout, temporum qualitate pensata, id perspicimus in Domino salubriter expedire.

**Constitutio
huius Pontificis
est praesertim** *Mendicantium etc. 1.*

**Causa exten-
sionis privile-
giorum.** § 1. Nuper siquidem a nobis emanarunt literae tenoris subsequentis: *Etsi* **Mendicantium etc. 1.**

§ 2. Et deinde, pro parte dilectorum sacerdotum canonicorum regularium Ordinis S. Augustini congregationum Lateranensis, et S. Salvatoris, ac S. Crucis Olimbrensis, et monachorum S. Benedicti congreg. et Ordinum Cassinensis, Montis Oliveti, Vallis Umbrosae, necnon etiam congregationum Cisterciensis, et Garthensiensis, necnon S. Hieronymi Hispaniarum, ac Camaldulensis, et fratrum militiae Iesu Christi Reformatorum nunenpatorum regni Portugalliae nobis nuper exhibita petitio continebat quod ipsi, etiam iuxta eorum cuiuslibet regularia instituta, tum vita eorum exemplari, tum doctrina ac verbi Dei praedicatione aliasque summis

¶ Omittitur tenor, quia est hic supra insertus.

eorum laboribus et studiis animarum salutem ac sanctae Sedis Apostolicae dignitatis et auctoritatis augmentum hactenus semper procuraverunt, et in dies, circa hoc tam laudabile ministerium magis ac magis versari non cessantes, sibi favente superni Numinis auxilio, suavissimum cunctisque fidelibus gratissimum suae probitatis et diligentiae latius diffundunt odorem, pariterque in vince Domini laborare non desinunt; ac proinde eos aliqua ratione indignos censeri non posse, quin ipsi quoque gratiarum, facultatum, privilegiorum et aliorum praefatis fratribus Mendicantibus concessorum participes fieri; neconon monasteria, etiam monialium, et alia loca quaecumque ad gratias, facultates, privilegia ac alia in eisdem praemissis literis contenta quaecumque extendi, ac illis gaudere debeant. Quare, pro eorumdem canonicorum, monachorum et fratrum parte nobis fuit humiliiter supplicatum ut eorum statui et tranquillitati consulentes, eos et eorum singulos, neconon suorum Ordinum et congregationum monasteria, etiam monialium, ac domos et loca alia quaecumque, ad declarationes, statuta, exemptiones, voluntates, prohibiciones, approbationes, extensiones et decreta, ac alias gratias, facultates et privilegia quaeque, praedictis fratribus Mendicantibus concessa praedicta, ita ut illis omnibus et singulis, aequo et pariter, absque ulla penitus differentia, frui et gaudere possint et debeant, extendere et, quatenus opus sit, illa eis de novo concedere, aliasque sibi desuper opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 3. Nos igitur qui, omni qua fieri potest ratione commodiori, personarum, quarumlibet, praesertim Deo dicatarum, animi quietem sinceris exoptamus affectibus, singulos canonicos, monachos et fratres praedictos a quibusvis censuris et

*Extensio pri-
vilegiorum.*

poenis ecclesiasticis, quavis occasione lati, si quibus innodati existunt, ad effectum praesentium duintaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, canonicos, monachos et fratres praedictos, si professionem regularem, iuxta eorum statuta et laudabiles consuetudines ac privilegia et indulcta eis concessa, emiserint respective, illorumque monasteria, etiam monialium, necnon domos et loca alia quaecumque, ad singula declarationes, statuta et immunitates (contributione ratione seminariorum pauperum clericorum iuxta ordinationem dicti concilii Tridentini erigendorum et instituendorum, necnon subsidiorum apostolica auctoritate pro tempore impositorum, ac quaestuatione eleemosynarum dumtaxat exceptis), exemptiones, voluntates, prohibitiones, approbationes, extensiones, decreta et alia quaecumque gratias, facultates et privilegia eisdem fratribus Mendicantibus, ut praefertur, concessa et facta, ac alia in paeinsertis literis contenta et inde secuta quaecumque, dicta auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo extendimus et ampliamus; illosque declarationibus, statutis, exemptionibus, voluntatibus, prohibitionibus, approbationibus, extensionibus, decretis et aliis gratiis, facultatibus et privilegiis huiusmodi pariformiter et absqueulla penitus differentia, prout dicti fratres Mendicantes utuntur, potiuntur et gaudent, ac uti, potiri et gaudere poterunt, libere et licite uti, potiri et gaudere posse atque debere; illaque omnia et singula sibi eorumque monasteriis, dominibus et locis huiusmodi eorumque superioribus et personis quibuscumque, quas illa concernunt, et pro tempore conceruent, suffragari, necnon modo et forma quibus praedictis fratribus Mendicantibus concessa et facta sunt, concessa factaque

esse; necnon ad singula monasteria, domos et loca quaecumque dictorum canonicorum, monachorum et fratrum necnon monialium congregationum et Ordinum praedictorum in congregacione viuentium extensa et ampliata censerit.

§ 4. Sieque, in praemissis omnibus et singulis, per quoscumque iudices et personas, et sanctae Romanae Ecclesiae cardinales ac causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et desiniri debere; necnon quicquid secus, super his, a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decernimus.

§ 5. Quocirca venerabilibus fratribus et dilectis filiis eiusdem sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, dictorum Ordinum et congregationum huiusmodi respective nunc et pro tempore protectoriis, per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte eorumdem canonicorum, monachorum et fratrum aut monialium huiusmodi vel alicuius eorum fuerint desuper requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes faciant auctoritate nostra praesentes et in eis contenta huiusmodi firmiter observari, ac singulos, quos literae ipsae concernunt, pacifice frui et gaudere, non permittentes eos vel aliquem eorum desuper, tam contra praesentium literarum, quam paeinsertarum tenorem, per quoscumque, etiam locorum ordinarios, quomodolibet indebit molestar. Contradictores quoslibet et rebelles, per censuras et poenas ecclesiasticas aliquaque opportuna iuris remedia, appellatione postposita, compescendo, legitimi-

misque super his habendis servatis processibus, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, et interdictum ecclesiasticum apponendo, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 6. Non obstantibus praemissis et aliis apostolicis, necnon in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ac etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis eisdem episcopis aut quibusvis aliis personis, sub quibusunque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis aliquis efficacioribus et insolitis, clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu proprio ac alias quomodolibet concessis, approbatis et innovatis; quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis corumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; aut si locorum ordinariis vel quibusvis aliis, communiter vel divisim, a praedicta sit Sede indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas, non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi, mentionem.

§ 7. Et quia difficile foret earnundem Fides exemplum praesentium notitiam ad quascumque plorunt. personas pervenire, et ubique illas praesentare, etiam dicta auctoritate nostra

volumus et decernimus quod, transumptis illarum, etiam per impressionem factis, manu alicuius notarii publici subscriptis, sive sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae sigillatis, prout eisdem praesentibus adhiberetur si praesentarentur, ubique adhibeat, tam in iudicio quam extra illud, plena et indubitata fides.

§ 8. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostrae absolutionis, extensionis, ampliationis et decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumperit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, xvii kalendas septembribus pontificatus nostri anno i.

Dat. die 16 augusti, pontif. anno ii.

Sequitur declaratio prainsertae constitutionis.

Pius Papa V universis et singulis venerabilibus fratribus patriarchis, archiepiscopis et episcopis, ac dilectis filiis abbatibus et aliis personis in dignitate ecclesiastica constitutis, necnon metropolitanarum et aliarum cathedralium ecclesiarum canonicis, ac eorumdem patriarcharum, archiepiscoporum et episcoporum officialibus, seu vicariis in spiritualibus generalibus, ubilibet constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Ad hoc nos Deus practulit in familiam domus suac, ut singulis opportuna provisionis auxilia fidelis servitutis iniuncta providentia pro tempore dispensantes, religiosorum quorumlibet, praesertim fratrum Ordinis Praedicatorum in humilitatis spiritu, sub Religionis iugo Deo serviunt, necessitatibus intendamus, dispensabis et oppressionibus, divina cooperante clementia, salubriter occurramus.

Sanctio poenitentialis.

Exordium.

Hic Pontifex et alii quamplures Ordini fratrum Sancti Dominici gratias concesserunt;

§ 1. Sane, licet nos et quamplures Romanorum Pontifices praedecessores nostri, propter uberes fructus, quos dictus Ordo fratrum Praedicatorum, multa praefulgens gloria meritorum et gratia sanctitatis in agro militantis Ecclesiac, in propagacionem fidei orthodoxae, eatenus produxerat, ac in futurum producturum fore, firma spe sperabatur: et ut fratres ipsi quietius eorum sanctis officiis, vitaeque regulari ac verbi Dei praedicationibus libentius et alacrius, ad ipsius fidei christiana propagationem incunbere valerent et incumberent cum effectu, quamplura privilegia, indulta, gratias, exemptiones et immunitates eis concederent.

Et signanter circa praedictas litteras declaraverimus, canonem sess. xxiv, cap. iv, Tridentini concilii, per quem omnibus regularibus, etiam in suorum Ordinum ecclesiis, contradicente episcopo, praedicationis officium interdictum, fratres huiusmodi, quando a suis generalibus vel eorum ministris provincialibus ad id deputati fuerint, non comprehendere, neque eos afficere; immo voluerimus quod, in eorum ecclesiis, quando eis placearet, liceat etiam absque ullo impedimento vel contradictione, etiam episcopi, nisi ipse praedicaret, licet in cathedrali ecclesia tunc praedicaretur, praedicare possent.

Et quartam de qua in sess. xxv, cap. xiii, eiusdem funeralium et ius sepeliendi, concilii, nequaquam domos seu conventus et monasteria, quae a quadraginta annis citra tunc fundata existebant, postquam concilium ipsum loquitur tantum de monasteriis seu domibus ante quadraginta annos fundatis, et quae ipsam quartam solvere consueverunt, et tantum cerae et aliorum, quae tempore, quo defunctorum corpora ad sepulturam deferuntur, non autem de missis seu legatis vel aliis, fratribus ipsis seu monialibus

relictis, aut alias quomodolibet donatis, solvi deberet, sicutque decretum concilii huiusmodi, quoad dictam quartam funeralium solvendam intelligendum esse decreverimus; ubi vero non est consuetudo solvendi quartam funeralium huiusmodi, de nullo suprascriptorum solvi debere declaraverimus; nec ad quartam seu aliam partem eorum, quae etiam pro ornamento ecclesiae, palliorum, planetarum, cortinarum, pannorum et aliorum, quae dictis ecclesiis seu fratribus, etiam pro eorum victu aut alias, relinquvi vel dari continget, aliquid contribuere tenerentur; ac curatis seu parochialium ecclesiarum rectoribus, ius tantum sepulturae eis solvi consuetum, nec aliquid aliud, quanvis partes ad earum libitum ecclesiis ipsorum fratrum, seu eisdemmet fratribus alia quaecumque tribuissent seu elargiti fuissent, quando in eorum ecclesiis corpora mortuorum sepeliuntur, eis solvere, seu ad aliquorum onerum contributionem eisdem curatis faciendam teneri, nec propterea impediri posse fratres ipsos, quin possent defunctorum corpora praefata ad eorum ecclesias tumulanda deferri lacere.

§ 4. Neque dictos fratres illorumque loca, etiamsi curam animarum haberent, aut quaecumque beneficia eis unita, ad aliquam contributionem pro seminario, aut decimatarum aliquarum solutionem pariter teneri nec cogi posse; immo illos et eorum domos, monasteria, beneficia et loca ab illis quomodolibet dependentia, eorumque bona quaecumque, tam ad eos quam ad moniales praefatas quomodolibet pertinentia, a quibuscumque decimis, primitiis, quartis, mediis et aliis fructuum partibus, necnon subsidiis caritativis, etiam per nos, ex quaenamque causa concessis, ac aliis quibuscumque oneribus, tam ordinariis quam extraordinariis, necnon ab omni iurisdictione

Exemptionem que assolutione onorum et iurisdictione ordinariorom, ut supra n. 14.

et superioritate ordinariorum locorum, ita ut ordinarii ipsi aliquam iurisdictionem sive potestatem in eos exercere, sive eos eorum iurisdictioni subiicere, vel aliquid contra eos facere minime possent, exemerimus et liberaverimus.

§ 5. Nihilominus, sicut accepimus,

Nounulli tam
men episcopi et
alii molestabant
fratres et moniales super
praemissis ex
causis hic enunciatis.

nonnulli episcopi sive alii locorum ordinarii, aliquique ecclesiarum praelati, ne non canonici sive capitulares personae ac parochialium ecclesiarum rectores et aliae tam ecclesiasticae quam saeculares personae, qui non cessant dietos fratres et moniales, eorumque personas sive oeconomos et procuratores, super praemissis diversimode molestare, et ipsos in eorumdem quiete et spiritualibus munibibus turbare.

Alii enim praetendentes quod, cum canon concilii huiusmodi, super quo, ut praefertur, nostra emanavit declaratio, loquatur nisi de una quarta, cathedrali seu parochiali ecclesiae solvi consueta; nec dictum concilium, nec nos cogitaverimus de dñabus quartis, scilicet ubi consuevit solvi et cathedrali ac parochiali ecclesiae, et ideo dictis in locis cessare dispositionem dictae declarationis nostrae et canonis concilii.

Alii vero, etiam praetendentes quod, dictis nostris declarationibus non obstantibus, fratres praedictos, quantumcumque ab eorumdem superioribus approbatos, in eorum ecclesias et locis praedicare non posse, nisi primo se eoram ordinariis ipsis sive eorum vicariis et licentiam suorum superiorum muneris dictae prædicationis præsentaverint, et ab eisdem ordinariis seu dictis eorum vicariis benedictionem obtinuerint.

Alii etiam locorum ordinarii ne non canonici et capitulares personae, tam metropolitanarum et cathedralium quam collegiarum, ne non parochialium ecclesiarum rectores, sive aliae personae

ecclesiasticae, etiam praetendentes dictos fratres alienas parochias, cum eorum cruce elevata ad levanda cadavera eorum qui in ecclesiis domorum et locorum eorumdem fratrum elegerint sepulturam, intrare, et dieta cadavera ad ipsorum fratrum ecclesias, pro eis inibi tumulandas, recusaute ipso loci ordinario, sive capitulo vel rectore, deferre seu deferri facere non posse.

Alii autem, ex consuetudine praetendentes quod fratres ipsorum eorum cruce non possint levare cadavera defunctorum ex eorumdem domibus, et eorum funus exequi, sed capitulis sive capitularibus personis, seu rectoribus ipsis id tantum licere, et primo ad ipsorum capitulorum sive presbyterorum ecclesias dicta corpora deferri debere, et in eisdem ecclesiis funus sive funeris officium peragi; postea vero, per ipsos presbyteros retentis funeralibus universis, sive solutis sibi certis pecuniis per haeredes defuncti pro funere et exequiis sive missis in eorumdem ecclesiis celebrandis, tunc, et non alias, licere fratribus corpus sive cadaver defuncti ad eorum ecclesiam deferre.

Alii etiam, praetextu diversarum consuetudinum et concordatorum, etiam cum dictis fratribus initorum, praetendentes a dictis fratribus et monialibus velle habere et sibi exigere licere quartam seu aliam portionem, etiam quorumcumque legatorum et seu aliarni piarum largitionum, ipsis fratribus et monialibus, sive eorumdem domibus, ecclesiis et locis, quoquomodo factarum.

Alii etiam praetendentes iurisdictionem et superioritatem in dictos fratres et moniales, eorumdemque domos, conventus, monasteria et loca exercere posse, propterea ipsos fratres et moniales ad solutionem diversorum onerum et impositionum dictorumque subsidii et decimarum cogunt et compellunt.

Aliisque in erectione sive institutione et acquisitione novorum locorum, sive domorum, conventuum et ecclesiarum dicti Ordinis, et alias, praemissorum occasione, eosdem fratres et moniales molestant et perturbant, contra nostrarum et dictorum praedecessorum nostrorum literarum formam et tenorem.

§ 6. Nos, praemissis et aliis similibus Ille Pontifex ad tollendum has controversias, eas omnes ad se advocat; gravaminibus, perturbationibus et molestiiis fratribus et monialibus praefatis illatis, eorumdemque fratrum et monialium quieti et tranquillitati consulere, et ut fratres ipsi facilius et promptius eorumdem officia et vitam regularem, ac munus praedicationis eis inunctum, ad summi Dei laudem et fidei catholicae propagationem, exequi et adimplere, illisque incumbere possint, et ad illa promptiores reddantur, opportune providere, ac omnem ambiguitatem, etiam nostrae amplioris declarationis ministerio, removere volentes; ipsosque fratres et moniales, et eorum singulos a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, et ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fare censentes; nec non literarum praefatarum, ac cuiusvis litis et causae, desuper inter quoscumque et in quavis instantia pendentium, status et merita, nominaque et cognomina iudicum et collitigantium, eorumque iura et titulos; ac sententiarum desuper forsan latarum, necnon transactionum sive conventionum inter eos initiarum ac instrumentorum aliarumque scripturarum desuper quomodolibet confectorum et inde secutorum quorumeunque tenores, praesentibus pro expressis habentes, motu proprio, non ad alicuius pro eis nobis super hoc oblatae petitionis instantiam,

sed de mera deliberatione et ex certa scientia nostra, omnes lites, causas, controversias et quæstionum materias, super praemissis et eorum occasione, inter fratres et seu etiam moniales praefatos ex una, necnon episcopos et locorum ordinarios, ac canonicos sive capitulares personas, parochialium ecclesiarum rectores, et alias quascumque personas ecclesiasticas et saeculares praefatas, partibus ex altera, coram quocumque iudice seu quibusvis iudicibus ecclesiasticis et saecularibus, etiam Sedis Apostolicae de latere legatis ac vice-legatis, ac etiam ab eadem Sede delegatis et subdelegatis, ac aliis quibusvis, etiam S. R. E. cardinalibus, et sacri Palatii Apostolici causarum auditoribus, quomodolibet in prima seu alia quacumque, etiam forsitan ulteriori, instantia introductas et adhuc forsitan pendentes, etiam forsitan si super illis, etiam contra dictos fratres et moniales, per unam vel plures sententias indicatum, et inter ipsas partes concordatum sive transactum desuper fuerit, apostolica auctoritate, tenore praesentium, ad nos avoemus, eaque omnia et singula cassamus et extinguimus, ac pro cassis et penitus extintis haberi volumus et declaramus; eisdemque episcopis, locorum ordinariis, vicariis, canonieis, capitularibus personis necnon parochialium ecclesiarum rectoribus et cæteris personis ecclesiasticis et saecularibus desuper perpetuum silentium imponimus.

§ 7. Necnon omnia et singula privilegia, Confirmatque omnia privilegia eidem fratribus et monialibus etc. concessa; indulta, concessiones, suppressiones, extictiones, uniones, incorporations, applicationes, immunitates, exemptiones, libertates, prerogativas, favores, communicationes, indulgentias et alias quascumque gratias, dicto Ordini fratrum Praedicatorum et eiusdem pro tempore existentibus magistro generali, provincialibus, superioribus, fratribus et monialibus

praefatis, eorumdemque domibus, conventibus, monasteriis, ecclesiis et locis, ac membris, colonis, servitoribus, procuratoribus, oeconomis ac aliis personis quibuscumque dicti Ordinis Regulam profidentibus, etiam oblatis et Tertii Habitibus monialibus muncupatis, per quosecumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem praefatam, ac dietae Sedis legatos, vicelegatos, episcopos, locorum ordinarios et quasenunque alias personas, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque quibusvis, clausulis, statutis, etiam irritantibus decretis, hactenus quomodolibet concessa, approbata et innovata, literasque desuper, tam sub plumbo quam in forma brevis et alias quomodolibet confectas et expeditas, ac prout ea omnia et singula per eosdem praedecessores ac nos et Sedem praefatam aliosque praedictos concessa, approbata et innovata fuerunt, quorum omnium et singulorum tenores, formas et datae, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus haberi volumus pro expressis, eisdem auctoritate et tenore approbamus, confirmamus et innovamus; illaque omnia et singula efficacia existere, et perpetuam roboris firmitatem obtinere, ac suos plenarios et integros effectus sortiri. Neenon ab omnibus et singulis, quavis, etiam de latere legati, vice-legati, neenon cardinalatus, patriarchali, archiepiscopali et quavis alia ecclesiastica sive saeculari et temporali praefulgeant dignitate et praeminentia, etiam sub sententiis, censuris et poenis in eisdem contentis, perpetuo inviolabiliter observari debere decernimus.

§ 8. Et insuper, quod fratres dicti Ordinis (ab eorum superioribus tamen approbati) in eorum ecclesiis, quando eis placuerit, etiam quod in cathedrali ecclesia (non tamen ab episcopomet) praedicetur, libere et licite, absque aliquo impedimento,

Declarat in
dolatum circa
quibus in praec-
dicta bullam
inserta num.
1.

sive etiam ipsius episcopi contradictione, et absque eo quod eoram dicto episcopo se non praesentaverint, nec eidem licentiam munieris praedicationis huiusmodi exhibuerint, et ab eodem episcopo benedictionem, ut praesertur, non obtinuerint, praedicare, et munus praedicationis huiusmodi exequi.

§ 9. Neenon fratres ipsi quaeunque corpora defunctorum, qui se in eorum ecclesiis sepeliri ordinaverint, vel si a defunctorum haeredibus sive curam funeris habentibus vocati fuerint, ipsorum fratum cruce elevata, etiam sine dictiorum canonicorum ac capitularium personarum, neenon curatorum vel aliorum presbyterorum interventu, ex ipsorum defunctorum domibus levare, eaque accipere et associare, ac ad ipsorum fratum ecclesias directe deferri, et in eorum ecclesiis (non tamen tempore interdicti) sepeliri facere, salvo dumtaxat iure parochiali. Nec fratres ipsi ad alterius cuiusvis contrariae consuetudinis, usus sive moris observationem teneri, vel super praemissis a quoquam, quavis auctoritate, molestari seu perturbari possint vel debeant.

§ 10. Quartam autem funeralium, quoad domos sive conventus et monasteria ipsius Ordinis, tempore dicti concilii Tridentini ante quadraginta annos fundata et erecta, et ratione illorum ubi consuetudo illam solvendi tantum extitit, ac de ceris et aliis, quae deferuntur iuxta cadaver dum ad sepulturam defertur, non autem de aliis quibusvis eisdem fratribus seu monialibus, aut eorum domibus, conventibus, monasteriis, ecclesiis et locis, etiam pro funeris sive anniversarii aut missarum celebratione donatis, legatis, sive alias quomodolibet largitis, et ubi duae quartae forsitan solvi consueverint, una scilicet parochiali ecclesiae, alia vero episcopo sive cathedrali aut collegiate ecclesiae, sive canoniceis et capitulo eiusdem, una tan-

lueque sepul-
ture, de qua
ibidem n. 13,

Et quartam
funeralium de
qua ibidem n.
11. et seqq.,

tum, scilicet episcopo; ubi vero consuetudo illam solvendi non fuit, sive domus, eonventus et monasteria dictorum fratrum et monialium post quadraginta annos erecta sive fundata fuerint, nequaquam nec ullo modo solvere seu tradere, omnem aliam praemissis contrariam consuetudinem sive morem harum serie cassantes et extinguentes, ac omnibus et singulis, quorum interest, desuper perpetuum silentium imponentes.

§ 11. Minusque fratres et moniales ipsi,

Decimasque et contributio-nes, de quibus ibidem num. 14, ad aliquorum onerum realium vel personalium, etiam ratione eorumdem dominorum seu conventuum, monasteriorum, ecclesiarum et locorum, ac quorumcumque beneficiorum eisdem unitorum, etiamsi, ut praefertur, curam animarum habeant, contributionem sive solutionem, etiam pro seminario et decimaru[m] quarumcumque, aut cuiuscumque subsidii, etiam caritativi et triennalis nuncupati, nunc et pro tempore per nos et quosecumque Romanos Pontifices aut Sedem praefatam impositorum et imponendorum ex quavis causa, quantumcumque urgentissima, teneantur, vel desuper alter molestari possint seu debeant.

§ 12. Quodque fratres et moniales praefati, ubique locorum, novas domos sive

Et aedificatio-nem moniste-riorum, de qua sup. n. 23, conventus et monasteria ae ecclesias dicti Ordinis, cum claustris, cellulis, reformatiis, dormitoris aliisque officiis necessariis, ordinarii loci sive cuiusvis alterius licentia desuper minime requisita, construere, aedificare, erigere et instituere, nec pariter super his molestari possint sive debeant, eisdem auctoritate et tenore, etiam perpetuo statuimus, ordinamus et declaramus; eisque fratribus et monialibus, super praemissis omnibus et singulis, licentiam et facultatem concedimus et impartimur.

§ 13. Ac etiam ipsos fratres et moniales, eorumque domos, monasteria, bene-

ficia, et ab illis quomodolibet dependentia loca ac bona, quaecumque, cuiuscumque qualitatis et quantitatis existant, dictorumque honorum colonos, laboratores et conductores, ac oblatis et Tertiis Habitibus moniales aliasque personas praefatas, a quibusvis decimis, etiam praedialibus et primiis, quartis, mediis et aliis partibus fructuum, ac subsidiis, etiam caritativis praefatis, ac ab omni iurisdictione et superioritate quorumcumque locorum ordinariorum, etiam de novo, quatenus opus sit, auctoritate et tenore similibus eximus et liberamus, ac exemptos, liberos et immunes penitus esse volumus. Ne non, quatenus opus sit, illos eorumque singulos in ius et proprietatem B. Petri et Sedis Apostolicae, ac sub eorum speciali et immediata protectione suscipimus, ac eos solum et dumtaxat immediate Sedi praefatae et nobis ac pro tempore existenti Romano Pontifici subiacere decernimus et declaramus.

§ 14. Et ut fratres et moniales, a praemissis molestiis et perturbationibus sublevati, quietius Altissimo famulari, et ubiores fructus quotidie in agro Domini, pro christiana religionis defensione et ampliacione, perfesse possint, tam vos omnes et singulos supradictos, quam quascumque alias personas in dignitate ecclesiastica, ubilibet et in quibusvis mundi partibus, constitutas, et quosecumque locorum ordinarios, ac eorum vicarios et officiales, ne non canonicos metropolitanarum et aliarum cathedralium ecclesiarum, per eosdem fratres et seu moniales, ac dicti Ordinis fratrum Praedicatorum superiores, et domorum priores, ac eorum singulos pro tempore eligendos, in eorum et dictorum eorumdem privilegiorum, indultorum, concessionum et gratiarum et singulorum aliorum praemissorum conservatores et indices unicos, qui, quandiu dictum officium exercueritis et ipsi exercuerint,

Exemptionem que a iurisdictione ordinariorum:

Facultatem etiam eiusdem fratribus et monialibus concedit eligendi quascumque personas in ecclesiastica dignitate constitutas in eorum conservatores et indices, qui hoc manus recusare non possint;

a nemine, quominus illud exerceatis et exerceant, sub aliquo praetextu, ac sub excommunicationis sive suspensionis a divinis latae sententiae, quam eo ipso incurrire volumus et declaramus respective, poena, impediri vel molestari possitis et possint, dicta auctoritate deputamus. Ita quod vos seu alii quicunque sic electi, sub excommunicationis et seu suspensio-
nis latae sententiae poena huiusmodi, quam statim quod munus sive officium conservatoris huiusmodi acceptare et debite ac plenarie exequi neglexeritis et ne-
glexerint, absque alterius declarationis ministerio, incurrire volumus, nec ab aliquo quam a nobis et pro tempore exis-
tente Romano Pontifice (praeterquam in
mortis articulo) absvolvi posse, eosdem
priores, superiores et fratres ac moniales,
etiam Terti Habitum, oblatos et alios praefat-
tos, ac eorum singulos, adversus infre-
rentes eis aut eorum procuratoribus, agen-
tibus, servitoribus et familiaribus, in praemissis et eorumdem aliquo, molestias sive
perturbationes aliquas, seu iniurias, gra-
vamina vel damna, in personis, rebus et
bonis, seu exigendo ab eis vectigalia, datia,
pedagia, gabellas, collectas aut alia onera,
defendere, praesentare, ac omnem eorum
iurisdictionem exercere. Necnon senten-
tias, censuras et poenas ecclesiasticas
contra rebelles et inobedientes cum effectu
promulgare; ac omnibus facultatibus, con-
servatoribus dicti Ordinis fratrum Praedi-
catorum illiusque fratribus et personis per
quasenque literas apostolicas quomodo-
libet concessis, uti; ac privilegia superio-
ribus, prioribus et fratribus ac monialibus
praefatis pro tempore concessa, eis obser-
vari facere debeatis et debeat.

§ 15. Neque superiores, priores, mo-
niales, oblati et caeterae personae Ordi-
nis huiusmodi et ab eis dependentes praefat-
ti et alias perso-
nas eiusdem fatae, coram aliis quam vobis et dictis con-
ordinis alibi servatoribus, etiam vigore seu praetextu

quarumcumque constitutionum et ordi-
nationum aliquorum regnum, etiam
quod, non habentes superiorem in illis
regnis, coram saecularibus iudicibus re-
spondere debeant ac teneantur, ad iudi-
cium vocari, vel alias molestari, quavis
occasione vel causa, possint vel debeant.
Quodque ipsi fratres et moniales, oblati
et alias personae praefatae, sive actores
sive rei existant, coram aliquo alio iudi-
dice ordinario vel delegato, quam praefat-
to suo conservatore (coram quo primo
unam sententiam definitivam, antequam
ipsi ad aliud iudicium evocentur, seu
causa committatur vel transferatur, obti-
nere debeant et teneantur), ut praefertur,
etiam quavis occasione vel causa, mole-
stari vel in iudicium trahi, sive ad iudi-
cium evocari, vel agere minime possint
sive debeant, eisdem auctoritate et tenore
etiam statuimus, ordinamus et decerni-
mus.

§ 16. Et insuper, adversus molestatores,
inquietatores et alios iniuriatores huius-
modi, volentes eisdem Ordini, magistro
generali, prioribus, superioribus, fratribus,
monialibus, oblati, servitoribus, oe-
conomis, procuratoribus et aliis eorum
personis praefatis illo rimedio providere,
per quod ipsum compeseatur temeritas,
et aliis aditus et voluntas commit-
tendi similia paecludatur, discretioni
vestrae per praesentes mandamus quatenus
vos vel duo aut unus vestrum, per
vos vel alium seu alios, etiam si sint extra
loca in quibus estis deputati conservato-
res et iudices, Ordini fratrum Praedica-
torum, ac illius pro tempore existentibus
magistro generali, prioribus, fratribus,
monialibus, oblati, praesentibus et futuris
quibusvis aliis personis praefatis, efficacis
defensionis praesidio assistentes, non per-
mittatis eos, super iis ac eorum privile-
giis, immunitatibus, gratis, concessionibus,
facultatibus, exemptionibus, indultis

quani coram e-
orum conserva-
toribus conve-
nire nec conve-
niri posse.

Conservato-
rum iurisdictio
et facultates.

ac aliis quibusvis eisdem concessis, per quosecumque patriarchas, archiepiscopos, episcopos aliosque ecclesiarum praelatos, neenon eorum vicarios, officiales, capitula, collegia et clericos ac ecclesiasticas personas, tam saeculares quam Sancti Benedicti, Sancti Augustini, Cisterciensis, Cluniacensis, Praemonstratensis et aliorum quorumeumque Ordinum et congregacionum, ac hospitalis Sancti Ioannis Hierosolymitani, et Sancti Iacobi de Spatha, ac Iesu Christi, et quarumeumque aliarum militiarum religiosos et milites, exemptos et non exemptos, neenon duces, marchiones, comites, barones, milites et laicos, communitates civitatum, universitates oppidorum, castrorum, villarum et aliorum locorum, ac alias singulares personas civitatum et dioecesum, ac quarumeumque aliarum partium, super praemissis et eorum aliquo, quovis praetextu et quaesito colore, et contra praemissorum singulorum tenorem et formam indebit molestatari, aut eis vel eorum alicui molestias, gravamina, damna seu iniurias et iacturas irrogari, facturi dictis prioribus, superioribus, fratribus, monialibus, oblatis aliisque personis praedictis, cum ab eis aut eorum aliquo fueritis requisiti, super dictorum privilegiorum, indultorum, exemptionum, libertatum, facultatum et aliarum gratiarum praefatarum observatione, neenon super quibusvis molestiis, damnis, iniuriis atque iacturis, sibi pro tempore illatis seu inferri comminatis, in illis videlicet, quae iudicialem requirunt indaginem, summarie, simpliciter et de plano, sine strepitu et figura iudicii, sola facti veritate inspecta, in aliis vero prout qualitas eorum exegerit, iustitiae complementum. Molestatores et iniuriatores huiusmodi, neenon contradictores quoslibet et rebelles, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis et conditionis extiterint, quondocumque et quotiescumque expe-

dierit, auctoritate nostra, per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis; et nihilominus, legitimis super his per vos habendis servatis processibus, illos, quos censuras et poenas praefatas ac alias per vos pro tempore latas incurrisse vobis constiterit, eas incurrisse declaretis, ac censuris et poenis praedictis, quoties opus fuerit, etiam iteratis vicibus, aggravare curretis. Caeterum, si per summariam informationem, per vos super iis habendam, etiam vobis constiterit quod ad loca, in quibus molestatores et iniuriatores huiusmodi neenon caeteros, quos presentes literae concernunt, pro tempore morari contigerit, pro monitionibus, requisitionibus et inhibitionibus ipsis ac citationibus de eis faciendis tutus non pateat accessus, nos vobis, monitiones ac inhibitiones quaslibet, tam contra in iudicio praesentes, quam alias quosecumque sua quomodolibet interesse putantes, et quacumque auctoritate sive dignitate praefulgentes, in decreto sive executione dictae citationis sive inhibitionis nominandos, etiam sub eisdem censuris ac aliis, arbitrio vestro imponendis et applicandis, poenis, etiam pecuniariis, etiam per edicta publica, locis affigenda publicis et partibus illis vicinis, de quibus sit verisimilis conjectura quod ad ipsorum monitorum, reppitorum et citatorum notitiam pervenire valeant, faciendi et decernendi, eosque citandi, ac eisdem molestatoribus, iniuriatoribus, contradictoribus et rebellibus, ac aliis quibus opus fuerit, etiam sub censuris ecclesiasticis ac aliis poenis, etiam pecuniariis, suo arbitrio moderandis, inhibendi, casque incurrisse modo praemitto declarandi, aggravandi, et auxilium brachii saecularis invocandi. Neenon causas et controversias quascumque dictorum fratrum, monialium, et dicti Ordinis su-

¹ Legendum forte *restro* (n. t.).

periorum, oblatorum ac aliarum personarum praefatarum, super quibusvis rebus et negotiis, motas et movendas, active et passive, cum omnibus et singulis eorum incidentibus, dependentibus et emergentibus, annexis et connexis, modo praemisso, et tam coniunctim quam divisim, arbitrio vestro audiendi, cognoscendi, decidendi et in suis statu et terminis reassumendi, et sine debito finiendi et terminandi; et eorumdem, ne non sententias per vos ferendas, postquam transiverint in rem iudicatam, vel alias de iure executioni locus fuerit, debite exequendi et executioni demandandi plenam et liberam, earumdem tenore praesentium, concedimus facultatem et potestatem. Ac volumus et eadem apostolica auctoritate decernimus quod monitiones, requisitiones, citationes, inhibitiones sic factae huiusmodi, ipsos monitos, requisitos, citatos, inhibitios arcent, perinde ac si eis factae, insinuatae et intimatae personaliter extitissent.

§ 17. Sieque, in praemissis omnibus et singulis, per quosecumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, indicari et definiri debere. Ac irritum et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 18. Non obstantibus tam felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, predecessoris nostri, qua cavetur ne quis extra suam civitatem vel dioecesim, nisi in certis exceptis casibus, et in illis, ultra unam diaetaam a fine suae dioecesis ad iudicium evocetur; seu ne iudiccs a Sede praedicta deputati extra civitatem et dioecesim, in quibus deputati fuerint, contra quosecumque procedere, aut alii vel aliis vices suas

committere praesumant; et de duabus diaetis in concilio generali edita, dummodo ultra tres diaetas aliquis, vigore praesentium, ad iudicium non trahatur; seu quod de aliis quam manifestis iniuriis et violentiis ac aliis quae iudiciale non requirunt indaginem, poenis in eos, qui secus egerint, et in id procurantes adiectis, conservatores se nullatenus intromittant, quam aliis quibuscumque constitutionibus a Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris, tam de iudicibus delegatis, quam personis ultra certum numerum ad iudicium non vocandis, aut alias editis, quae vestras in hac parte possent iurisdictioni aut potestati eiusque libero exercitio quomodolibet obviare; quodque vos, filii, canonici, officiales et vicarii non sitis de personis, quae depatri possunt in conservatores; privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, ac exemptionibus, facultatibus et aliis conservatoriis, per nos aut eosdem praedecessores nostros Romanos Pontifices, quibusvis ecclesiis, monasteriis, hospitalibus et aliis piis locis, ne non Ordinibus, congregationibus, militiis, communitatibus et aliis collegiis ac Universitatibus, etiam Studiorum generalium, civitatibus, castris, terris et locis, ac personis, tam ecclesiasticis quam sacerdularibus, cuiuscumque dignitatis, etiam patriarchali, episcopali, archiepiscopali et alia maiori dignitate seu auctoritate fungentibus, ac capitulis, conventibus, ducibus et aliis dominis temporalibus, etiam per modum statuti perpetui, etiam motu et scientia similibus, ac quibusvis aliis personis, cuiuscumque qualitatis, conditionis, gradus, praeminentiae seu dignitatis, ac Universitatibus, etiam Studiorum generalium, seu collegiis, etiam exemptis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficiacioribus et insolitis, clausulis, etiam de

Clausula sub-
lata.Clausulae de-
rogatoriæ.

non trahendis, irritantibusque et aliis decretis, etiam *Mare Magnum* seu *Bulla Aurea* nuncupatis, aut alias quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis; quibus omnibus et singulis, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, expressa et individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse pari motu derogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdicere, suspendere vel excommunicari, seu extra vel ultra certa loca ad iudicium evocari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi et eorum personis, locis, Ordinibus et nominibus propriis mentionem; et qualibet alia dictae Sedis indulgentia generali, cuiuscumque tenoris existat, per quam, praesentibus non expressam, vel totaliter non insertam, effectus huiusmodi gratiae impediri valeat quomodolibet vel differri, et de qua eiusque toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis.

§ 19. Caeterum, etiam volumus et dicta apostolica auctoritate decernimus quod quilibet vestrum prosequi valeat articulum, etiam per alium inchoatum, quamvis idem inchoans nullo fuerit impedimento canonico impeditus; quodque a data praesentium sit vobis et unicuique vestrum, in praemissis et eorum singulis, coeptis et non coeptis, praesentibus et futuris, perpetuata potestas, et iurisdictio attributa, ut eo vigo-

Declaratio
facultatum et
iurisdictionum di-
ectorum conser-
vatorum.

re caue firmitate possitis, in praemissis omnibus, coeptis et non coeptis, praesentibus et futuris, et pro praedictis procedere, ac si praedicta omnia et singula coram vobis coepta fuissent, et iurisdictio vestra et cuiuslibet vestrum, in praedictis omnibus et singulis, per citationem vel modum alium legitimum perpetuata extisset, constitutione praedicta super conservatoribus et alia qualibet in contrarium edita non obstante.

§ 20. Et quia difficile foret praesentes literas ad singula, in quibus de eis fides forsitan facienda fuerit, loca deferre, etiam volumus, et eadem auctoritate apostolica decernimus quod praesentium transumptis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius praelati vel personae in dignitate ecclesiastica constitutae aut curiae ecclesiasticae munitis, in iudicio et alibi, ubi opus fuerit, eadem prorsus fides adhibetur, quae ipsis originalibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae, praesentibus perpetuis futuris temporibus duraturis.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die 23 septembbris, millesimo quingentesimo septuagesimo primo, pontificatus nostri anno sexto.

LVIII.

Reformatio motus proprii felicis recordationis Pii Papae IV super admissione appellationum causarum criminalium 1.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

§ 1. Cum, sicut accepimus a dilecto filio Alexandro Riario etc. 2.

1 Ex edit. typis Bladi. 2 Hic Pii V *motus proprius* ipsissimis verbis legitur superius pag. 505 huius voluminis. Illum igitur haud bis reserimus, quemadmodum in Romana Mainardi editione factum videmus (R. T.).

*Sequitur alius motus proprius
super eadem re.*

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Cum, ob innumerias Romani Pontificis
occupaciones etc. 4.

LIX.

*Moderatio dotum, muncrum et orna-
mentorum quarumcumque mulierum,
etiam tempore nuptiarum in Urbe.*

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Quoniam nos pluries, iustis causis moti,

Populus Ro-
manus, ad co-
hortationem hu-
morum
Pontificis,
super moder-
atione dotis con-
dit statutum,
enius tenor mox
sequitur.

cohortati sumus dilectos filios nostros con-
servatores Camerac almae Urbis et Populi
Romani, ut vellent in modum publici
statuti moderari ac limitare quantitatem,
usque ad quam in futurum ascendere pos-
sent dotes mulieribus in ipsa Urbe inter
Romanos seu inter eos et exteros alias
que suprascriptos constituendae ac dan-
dae; ipsique propterea in diversis co-
rum, etiam publicis, consiliis, negocio
tractato, prius euram faciendi moderationem
et limitationem praedictam, il-
lamque cum poenis, capitulis et clausu-
lis opportunis in scriptis redigendam,
conservatoribus et aliis superius descri-
ptis demandaverint, et praeinserta scri-
ptura, sic ut supra exemplata est, in
codem publico consilio lecta, et mature
discussa, fuerit per ipsum consilium ap-
probata, et in modum publici statuti pu-
blicata.

Confirmat
Pontifex dictum
statutum,

§ 1. Nos, cupientes ut inviolabiliter ob-
servetur, motu simili statutum ipsum sub-
scriptum, prout iacet, cum omnibus sup-
rascriptis ordinationibus, in omnibus et
per omnia, etiam apostolica nostra auctoritate,
ex certa nostra scientia, perpetuo
laudamus et approbamus et confirmamus;
omnesque et singulos tam iuris quam fa-

1 Nescimus quid caussae fuerit cur in Mainardiano Bullario una eademque tabula in codem vo-
lumine iteretur. Nos, cum nulla repetitionis ratio
apparet, duplicationem omnem de medio tollimus;
verum ne Mainardianae editionis vestigium omne
auferatur, *motum hunc proprium* Pii PP. V lin-
quimus, quem supra pag. 463 huiusc voluminis
retulimus (R. T.).

eti et solemnitatum, etiam verbalium, for-
san omissarum defectus, si qui in praemissis
intervenerint eadem auctoritate
apostolica supplemus. Et pro abundan-
tiori cautela, maioriqne ipsiusque statuti
omniumque suprascriptorum efficacia,
etiam nos, per eadem verba statutum
ipsum ac suprascriptas omnes ordinatio-
nes de novo facimus, atque inviolabiliter
perpetuo observari, et ad executionem per
illos, ad quos spectat, inconcusse deman-
dari volumus et mandamus.

§ 2. Volentes quod huius nostrae cedu-
lae sola signatura sufficiat et, clausula non
obstante, in iudicio et extra fidem faciat.

§ 3. Et quod praemissis ac praeinserto
statuto et huic nostrae cedulae ac dispo-
sitioni per nos et successores nostros num-
quam sufficienter derogatum esse censea-
tur, nisi in publica Signatura, proposita
supplicatione cum huius nostrae cedulæ
insertione, derogatio fuerit concessa.

§ 4. Decernentes irritum et inane, si Decretum ir-
ritans.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus
et ordinationibus apostolicis, aliisque di-
etae Urbis statutis, reformationibus et con-
suetudinibus, etiam iuramento etc. robo-
ratis, caeterisque in contrarium facientibus
quibuscumque.

Placet, motu proprio. M.

Datum Romae apud S. Petram, nono
kalendas iulii, anno secundo.

Dat. die 23 iunii 1567, pontif. anno n.

Sequitur tenor istius Statuti.

CAP. I.

§ 1. Statuimus, et ordinamo, che nes-
suna persona Romana di qualunque sta-
to, grado, o preminenza si sia, eziandio
chierico, ardisca, ne presuma costituire,
promettere, pagare, ricevere, tanto in de-
nari contanti, quanto in argento, oro,
gioie, proventioni, o altre cose, eziandio
mobili, e semoventi, ragioni, et azioni,
dote, et acconcio, in una o più volte, che
passi o ecce da, et computata eziandio
cassa bianca, bacile, e boccale, la somma

Sola sufficiat
signatura.

Clausula pre-
servativa.

Decretum ir-
ritans.

Clausulae de-
rogatoriae.

Statuti tenor
in quo extat
moderatio dotis
ad scuta 4500
de carlenis.

e quantità di ducati quattromila e cinquecento di carlini, a ragione di dieci carlini per ducato. Ne sia lecito a questo contravenire per alcun patto o consentimento, *etiam* giurato, da farsi per li contrascritti, et altre terze persone, per causa o occasione di accrescere somma dotale, constituir pegno, o in qualunque modo far fraude a questo statuto, ad effetto ch' il marito, o la donna, o altri per essi vengano ad aver più della detta somma di ducati quattromila e cinquecento, in alcun modo o via, diretta, o indiretta, alla pena di mille ducati simili da incorrersi per ciascuno, che contrafarà, e da applicarsi per la quarta parte all'accusatore, qual sarà tenuto secreto, l'altra quarta all'esecutore, et per lo resto alla fabrica del palazzo dell'i magnifici signori conservatori della Camera di quest'alma città di Roma. E nientidimeno volemo; che pagata o non pagata la detta pena, tutto quello che oltre la detta somma si desse, ovvero ancora con intervento di terze persone sotto quale color si sia di donazione, parafreno, o altro titolo *etiam* in persona della donna, qual similmente prohibiamo sotto la pena predetta *ipso facto* sia applicato alla fabbrica del palazzo dell'i prefati magnifici signori conservatori. Et aneora volemo, che colui che constituisse, da, ovvero promette in alcun modo oltre la somma predetta, o suo herede, o successore, ovvero la donna, per la qual fosse data per verum tempore, venendo il caso della restituzione, possa rimandare il sopra più, et habbi perduta ogn'azione, che in ciò et sopra ciò li competesse, e detto sopra più s'applichi *ipso iure* alla fabbrica predetta, come di sopra; ordinando che tutti simili contratti, o private scritture, quali sopra ciò si facessero, siano quanto alla detta quantità eccezza *ipso iure* nulli, et invalidi, e per vigore di essi nulla esecuzione se ne possa fare quanto alla quantità eccedente di ducati quattromila, e cinquecento.

CAP. II.

§ 2. Ancora prohibemo a tutti simili notari, che non ardischino ne presumino rogarsi d'alcun istruimento, qual sia contra la prohibizione soprascritta, nè far scrittura che sia incerta, o che si riferisca a quella cedola privata, o qualunque altra scrittura, o arbitrio di uomo, sotto la pena del falso, e di scudi duecento per ciascheduno di loro, che contrafarà, e da applicarsi come di sopra, e detti contratti non validi *ipso iure*, et *nullius fidei*, ed essi notari si intendino nondimeno privati in perpetuo de' loro offici.

CAP. III.

§ 3. E similmente prohibemo che nessuna persona possa in ciò come mezzano intraveneire, o altrimenti presumere far cedula privata, ovvero esser testimonio in contratto, o cedula, che fosse contro la prohibizione predetta alla detta pena, da incorrersi, ed applicarsi come sopra.

CAP. IV.

§ 4. Vogliamo ancora che nelle soprascritte prohibizioni e pene siano compresi baroni, cortigiani, o forastieri, eziandio clierici, che apparenteranno con Romani, tanto originari, come fatti cittadini, et incoli di Roma, e tanto dando, e promettendo, quanto ricevendo, e stipulando ovvero come mezzano, notaro, testimonio, fideiussore, o promissore, o in qualunque altro modo si intromettano, purchè uno degli consorti, cioè, o sposa, o marito, o sposo, o moglie, sia Romano originario, ovvero fatto cittadino, o pur' incola in Roma.

CAP. V.

§ 5. Nè sia lecito alla sposa, poichè se ne sarà gita a marito, o prima, mostrare potest ad pompa ostendere, o altrimenti, tanto in publico, come in privato, in presenza di persone, che non siano di casa, le robe che saranno nelle casse, e sposalizio, quali vogliamo non possano ecce-

dere il numero di due, alla pena di du-
cati cinquecento, da incorrersi ed appli-
carsi come di sopra.

CAP. VI.

§ 6. Non sia medesimamente lecito al

Moderatio numerum inter coniuges et alii duas sposo donare più di una veste alla sposa, la quale sia conforme alli habitu leciti per le ultime reformatio-nes sopra ciò fatte, alla pena predetta. E non sia lecito al padre o madre, o altra congiunta persona della sposa, donar al sposo, o ad altri per lui, dirette, ovvero indirette, nel tempo della subharratione, o prima o poi, alcun vaso, bacile, boccale, coppa, nappo, catena, o altro dono, tanto di oro, come d'argento, denari, gioie, perle, drappi, o altre cose, eziandio non simili, alla pena predetta di ducati cinquecento e perdita delle robbe, d'applicarsi come di sopra. Non sia lecito alli parenti dello sposo nell'atto della subharratione, donare alla sposa alcun dono, eccetto che padre, madre, fratelli, e sorelle carnali e consobrini dello sposo, alla detta pena. Non sia lecito alla sposa, e suoi, al tempo della subharratione, dar fazzoletti, o cosa simile ad altre persone, che a coloro, che li è permesso di donare, e che donaranno come di sopra, alla pena predetta.

§ 7. Deputati super praemissis per po-
Nomina deputatorum. pulum Romanum in publico consilio illus-
trissimi domini conservatores Camerae almae Urbis D. Antonius Vellius I. U. D., advo-catus consistorialis, D. Domitius Ca-
valerius, D. Vincentius Nobilius, magnifi-
cus D. Angelus prior dominorum capitum regionum, D. Marcus Antonius Burgliesius advo-catus consistorialis, D. Marius Gabriel-
lius advo-catus consistorialis, D. Pirrhus Tharus I. U. D., Vincentius Parentius I. U. D., Galeatius Poggius I. U. D., Antonius Massa I. U. D., Dom. Lucas Petus I. U. D., Dom. Marius Frangipanus, D. Cincius Frangipanus, D. Hector Mutinus, D.

Horatius Narus, D. Petrus Paulus Fabius,
D. Thomas Cavalerius, D. Hieronymus Picus.

LX.

Monasteria quorum fructus reperiuntur taxati in libris R. C. A. et quaecumque beneficia piis locis unita, de cetero non vacantia, quindennia et alia iura eidem Reverendae Camerae solvere tenentur; et capitula, congregations et alia pia loca indicare debent beneficia quae possident, et titulum possessionis et annuos redditus.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Apostolice Sedis poseit auctoritas, ut Exordium. quae provide per Romanos Pontifices sta-tuta fuerunt, debitae executioni demandentur.

§ 1. Cum autem, sicut accepimus, ut Causa constitutionis. annatarum, communium et aliorum iuri-
um semel tantum vel de xv in xv annos, ob perpetuas beneficiorum ecclesiastico-
rum uniones persolvendorum, quae alias felicis recordationis Julius tertius et Pau-
lus quartus Romani Pontifices praedeces-
sores nostri per eorum literas in forma
motus proprii desuper editas, ex praet-
erito dumtaxat Camerae Apostolicae ap-
plicaverunt, eo celerius, quo poterit, exac-
tio et executio fiat, plurimum intersit
et necessarium existat ut tam Iulii tertii
et Pauli quarti praedecessorum literae
praedictae, quam aliae quaecumque con-
stitutiones, statuta, decreta et declaratio-
nes per recolendae memoriae Pium se-
cundum, Paulum etiam secundum, Inno-
centium octavum, Iulium similiter se-
cundum ac Iulium et Paulum praefatos,
aliosque diversos R. P. praedecessores
nostros contra pro tempore in Camera
Apostolica aut alias, ratione annatarum,
communium et aliorum iurium praedi-

ctorum, semel tantum aut de xv in xv annos solvendorum, obligatos aut alios quoscumque beneficia ecclesiastica, absque coquod annatas, communia et quindennia praedicta solvissent, pro tempore possidentes, editae et factae per nos innoventur, approbentur et confirmantur.

§ 2. Nos igitur singularum literarum et cuiuslibet motus proprii a praedictis Romanis Pontificibus praedecessoribus non et defectus supplet. stris, ut praeferatur, quam etiam forsan a nobis hactenus emanati veriores tenores, ac si de verbo ad verbum hic inserti essent, pro plene et sufficienter expressis et insertis haberi volentes, illas et illos, neenon omnia et quaecumque per quosecumque iudices, executores et commissarios in illis deputatos, et ab eis subdelegatos, ac alios ministros, in praemissis et circa ea, quomodolibet gesta et executa reperiuntur, ac inde secuta quaecumque, ex certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, approbamus et confirmamus, ac rata et grata habemus, neenon illis perpetuae et irrefragabilis firmitatis robur adiicimus, illaque inconcusse observari debere decernimus et declaramus omnesque et singulos, tam iuris quam facti et solemnitatum forsan omissarum et alios quoscumque defectus, si qui forsan intervererint in eisdem, et qui necessario exprimi deberent, motu, scientia et potestatis plenitudine similibus supplimus, illasque et illa, quatenus opus sit, innovamus.

Et ex causis
hic expressis

§ 3. Et insuper quoniam, sicut etiam nobis innotuit, a nonnullis nimium scrupulosis et plusquam oporteat sapere contendentibus haesitatur an monasteria, quorum fructus, etc. in libris Cameracae Apostolicae taxati reperiuntur, neenon prioratus quorumvis Ordinum regularia et regulares, ceteraque beneficia ecclesiastica, quoicumque titulo nuncupata, quorum fructus, redditus et proventus in

distributiones quotidianas convertuntur, sub literis Pauli secundi et aliorum praedecessorum huiusmodi comprehendantur.

§ 4. Nos, considerantes quod annatarum, communium et aliorum iurium praedictorum exactio, in recognitionem universalis dominii introducta, est anti-quissima, quindenniorumque usus et solutione ideo adinventi sunt, ne Camera praedicta, ex monasteriorum, prioratum et aliorum beneficiorum ecclesiasticorum unionibus, quae amplius vacare non spectabantur, detrimentum aliquod pateretur. Volentes Cameracae nostrae Apostolicae ac venerabilem fratrum nostrorum sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium, neenon dilectorum filiorum Romanae Curiae officialium participantium iura praeservare, illorumque indemniti consulere, ad omne dubium, omneque disputandi et excipiendi occasionem tollendum, motu simili etc., omnia et singula monasteria, tam saecularia quam quorumvis Ordinum regularia, dummodo in libris eiusmodi Cameracae taxata reperiuntur; reliqua vero monasteria, prioratus, praeposituras, praepositatus, tam saeculares, quam quorumvis Ordinum regulares, neenon dignitates, personatus, administrationes, officia et alia quaecumque beneficia ecclesiastica, etiam si manualia et de iure patronatus existant, quorum fructus, etc. summam vigintiquatuor ducatorum auri de Camera se. co. aest. valorem annum exceedunt, a quo cumque tempore citra, etiam ante felicis recordationis Martinum Papam quintum similiter praedecessori nostri, et per nos et successores nostros quibuscumque cathedralibus, etiam metropolitanis seu collegiatis, ecclesiis, aut capitularibus mensis, etiam pro quotidiani distributionibus, aut aliis usibus, neenon collegiis, universitatibus, congregationibus, quorumvis Ordinum monasteriis, domibus, hospitalibus, fabricis ac

Declarat etiam quod monasteria quorum fructus in libris Cameracae Apost. taxati reperiuntur et quoicumque beneficia perpetuo unita de certero non vacantia, quindennia et alia iura solvere tenentur.

utriusque sexus personarum piis locis, quantumvis privilegiatis et exemptis, sub quibuscumque tenoribus et formis apostolica auctoritate unita, seu alias quodolibet et quovis titulo obtenta et possessa, sub literis Pauli secundi et aliorum praedecessorum huiusmodi comprehendi et includi.

§ 5. Et propterea omnia et singula cathedralium, etiam metropolitanarum, ecclesiarumque collegiarum capitula, congregations, universitates, collegia, hospitalia et pia loca et quivis alii, in quorum favorem uniones, annexiones, incorporationes, applicationes et submissions huiusmodi factae reperiuntur, quantumcumque, ut praefertur, exempta et privilegiata existant, etiam si se superinde in Camera Apostolica non obligaverint, dummodo monasteria et beneficia ipsa possideant, ad solutionem communium, annatarum et aliorum iurium praedictorum eidem Cameræ pro tempore praeterito (salvis collegii et officiis iuribus quoad futura remanentibus), ratione unionum, annexionum, incorporationum, applicationum et submissions praedictorum, singulis xv annis a die qua illae suum sortitae fuerunt effectum, et alias iuxta tenorem literarum in forma motus proprii a Iulio tertio praedecessore praedicto, super applicatione quindenniorum praedictorum eidem Cameræ facta desuper emanatarum, faciendam teneri et obligatos esse, et ad id, per sententias, censuras et poenas in singulis Pauli secundi et aliorum praedecessorum huiusmodi literis contentas, cogi et compelli posse.

§ 6. Sicque et non aliter, in praemissis omnibus et singulis, per quoscumque iudices et commissarios, quavis apostolica auctoritate fungentes, etiam Palatii nostri Apostolici causarum auditores, necnon sanctae Romanae Ecclesiae cardi-

nates, ac venerabilem fratrem nostrum Hieronymum episcopum Maceratensem, praefatae Cameræ clericum, cui omnes et singulas causas occasione praemissorum pendentes commisimus, in quavis instantia, sublata eis et corum cuilibet aliter iudicandi facultate, iudicari et definiri debere; irritumque etc. decernimus et declaramus.

§ 7. Mandantes eidem Hieronymo episcopo ut omnes et singulas causas coram eo, inter dilectum filium eiusdem Cameræ collectorem, ex una, et quascumque congregations, capitula, collegia et quasvis alias personas, ex altera partibus, super solutionem annatarum, communium et aliorum iurium quindenniorum eorumdem vel eorum occasione, nunc et pro tempore pendentes, iuxta praesentium tenorem terminet et decidat. Et pro facilitiori indagatione unionum praedictarum, omnia et singula cathedralium, etiam metropolitanarum et collegiarum, ecclesiarum capitula, necnon tam virorum quam mulierum saeculares et quorumvis Ordinum regulares congregations seu collegia et pia loca, eorumdemque praelatos et procuratores, ad indicandum et profitendum, medio iuramento, omnia et singula monasteria, prioratus, praesidios, praepositatus, parochiales ecclesiasticas et alia quaecumque beneficia ecclesiastica, quae ipsa capitula, congregations et alia pia loca praedicta possideant, et quo titulo illa possideant, illorumque annuos valores, sub privationis et aliis in literis in forma motus proprii Pauli quarti praedecessoris huiusmodi contentis sententiis, censuris et poenis, in Romana Curia et extra eam moneat et requirat.

§ 8. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon privilegiis, exemptionibus, indultis et literis apostolicis congregationibus, capitulis et

Ideo habentes
dicta beneficia
unita debent se
obligare ad so-
lutionem quin-
denniorum et
aliorum iurium.

Executoris
deputatio.

Clausula sub-
lata.

Derogatio con-
trariorum.

aliiis piis locis praedictis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis clausulis et aliis decretis, etiam motu et scientia similibus, ac de apostolicae potestatis plenitudine, aut alias quomodolibet concessis, ac iteratis vicibus approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma servanda esset, tenores etc. pro expressis habentes, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, necnon omnibus illis, quae praedecessores praedicti in singulis eorum literis voluerunt non obstarere, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 9. Volentes praesentis motus proprii solam signaturam sufficere, et ubique, in iudicio et extra, regula contraria non obstante, fidem facere.

§ 10. Et nihilominus illius transumpto, manu publici notarii Camerae Apostolicae subscripto, ubique locorum, tam in iudicio quam extra, fidem adhiberi, ac si praesentes exhibitae forent et ostensae.

Placet, motu proprio. M.

LXI.

Revocatio quorumcumque commissariorum ad quaecumque onera cameralia aut alia Sedem et Cameram Apostolicam concernentia exigenda destinatorum (ad ius reddendum tamen exceptis); formaque in posterum servanda in huiusmodi deputandis commissariis seu exactoribus¹.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

§ 1. Cum, sicut nobis immotuit, tamen super subsidii triennalis, quatreni carnis,

¹ Ex edit. typis Bladi.

Bull. Rom. Vol. VII.

et spoliorum, ac confiscactionum et aliorum Camerae Apostolicae iurium, necnon etiam gabellarum, vectigalium, datorum et aliorum ab eadem Camera et sancta Sede Apostolica, seu illarum intuitu, pro tempore impositorum onerum exactionibus; quam etiam super viarum, pontium, transituum, passagiorum, aquaeductuum et murorum reparatione et manutentione, ac civitatum, oppidorum, castrorum, terrarum et locorum nostri Status Ecclesiastici fabrica et fortificatione; necnon super fraudibus annonae et usuraria pravitate, aliisque rebus et negotiis publicis, aut alias Cameram et Sedem Apostolicas praedictas, vel aliquod illarum interesse, saltem aliqua ex parte, tangentibus vel concernentibus, multi ac diversi commissarii a praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus pro tempore existentibus, ipsisusque Sedis, etiam de latere, legatis, ac provinciarum civitatum, etiam aliae Urbis, gubernatoribus, et etiam a nostro et sanctae Romanae Ecclesiae camerario, Camerac Apostolicae clericis, thesaurario, praesidentibus dictae Camerac, spoliorum et aliorum iurium ipsius Camerac collectore generali, depositario, praefecto annonae, redditum dictae Camerac condutoribus et appaltatoribus, aliisque personis ad id forsitan facultatem habentibus, partim ad vitam, partim ad beneplacitum, et partim ad aliud etiam forsitan perpetuum tempus, ac alias diversimode in nostro Statu et dominio ecclesiastico ac alibi passim deputati existant et reperiantur.

§ 2. Et ex huiusmodi commissariorum deputationibus, qui munera sibi iniuncta acerbius, quam par sit, exercendo, et etiam proprio commodo et peculiari luero praeter et ultra modum inhiare dicuntur, multa et gravia variaque damna, iniuria, vexationes, extorsiones et gravamina provincialibus et aliis subditis nostris

Multi commis-
sarii ad exigendū iura Ca-
merac Aposto-
licas deputati
reportiebantur

aliisque personis quotidie inferri audiantur; eorumque provincialium et subditorum ac aliarum personarum huiusmodi, oneri atque labori succumbentium, ad nos uti plium patrem assidue dietim clamantium et recurrentium voces, querelæ nostris in dies auribus resonare non cesserent.

§ 3. Nos, quorum intentionis ac mentis semper fuit et est, ut probi et sinceri *Cui male op-
portune consu-
lere volens* quique et timoratae illibataeque conscientiae homines ad huiusmodi commissariatum officia destinarentur et destinentur; ipsique commissarii subditos nostros et quoscumque alios cum ea, qua fieri potest, lenitate, clementia, benignitate et benevolentia tractent atque prosequantur, et nihil ab eis, praeter iuris et aequitatis debitum exigant vel extorqueant, et sanctae piaeque matris Ecclesiae iugum suave et onus leve sentiant, memores quoque quod improbos officiales princeps quantumlibet bonus et integer male audire consuevit; volentes probitate et integritate praeditos viros ad huiusmodi munera deinceps deputare et propterea in praemissis, pro nostri pastoralis officii debito, opportune provideri.

§ 4. Motu simili, et ex certa scientia maturaque animi nostri deliberatione, ac de apostolicae potestatis plenitudine, tenuore praesentium, omnes et singulos ac *Quascumque
commiss. huius-
modi deputa-
tiones de praे-
terito factas ir-
ritat et cassat.* quoscumque commissarios, quovis nomine nuncupatos, tam super subsidii triennalis, quatreni carnis, et spoliorum ac confiscationum et aliorum Camerae Apostolicae iurium, nenon etiam gabellarum, vectigalium, datiorum et aliorum quorumcumque ab eadem Camera et dicta Sede Apostolica, seu alias illarum intuitu nunc et pro tempore impositorum onerum exactionibus; quam etiam super viarum, pontium, portarum, transituum, passagiorum, aqueductuum et murorum reparatione et manutentione; ac civitatum,

terrarum, oppidorum, arcium, castorum et quorumvis aliorum locorum nostri Status Ecclesiastici fabrica et fortificatione; necnon super fraudibus annonæ et usuraria pravitate, aliisque omnibus et singulis, ac quibuscumque rebus et negotiis publicis, aut alias Cameram et Sedem praedictas vel aliquod earum interesse quomodolibet tangentibus vel concernentibus (exceptis tamen commissariis ad reddendum ius et ad iustitiae cognitionem et executionem deputatis, qui tamen non possint nec debeant nisi unum scutum ad plus pro quolibet die recipere), tam a quibuscumque Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris quam alias a Sede et Camera praedictis, ipsiusque Sedis, etiam de latere, legatis, gubernatoribus, camerario, Cameraeque Apostolicae praesidentibus et clericis, thesaurario, collectore spoliorum, et iurium eiusdem Camerae depositario, praefecto annonae, conductoribus et appaltatoribus praefatis ac quibuscumque aliis personis, quavis dignitate fulgentibus et fungentibus, nomine Sedis vel Camerae praedictarum et alias quomodolibet in universo nostro Statu Ecclesiastico praefato ac alibi ubilibet, tam ad vitam, quam ad beneplacitum, et quodvis aliud, etiam perpetuum, tempus, necnon tam per apostolicas, etiam in forma brevis aut sub plumbo expeditas, quam patentes et etiam camerales, ac sacri venerabilium fratrum nostrorum sanctorae Romanae Ecclesiae cardinalium collegii, et quascumque alias literas vel etiam per publica instrumenta, ac alias quomodocumque et qualitercumque hactenus deputatos, destinatos et etiam transmissos, ac illorum deputationes etc. huiusmodi, sub quibuscumque verborum formis et tenoribus, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis, clausulis, ac irritantibus et aliis, etiam vim stipulati et

jurati contractus inducentibus, ac etiam cum expressione quod revocari, *etc.* non possint, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, ac etiam consistorialiter et de dictorum cardinalium consensu, ac alias quomodolibet factas, nec non literas et instrumenta desuper, ut praemittitur, ac alias quomodolibet confessas, motusque proprios et supplications desuper etiam dictorum nostrorum praedecessorum manibus signatos et signatas, ac in eis contenta quaecumque, illarum et illorum omnium tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro plene et sufficienter expressis ac insertis habentes, etiam si illae et illa, ex quavis causa legitima, etiam onerosa, emanaverint, apostolica auctoritate ex nunc perpetuo revocamus, cassamus, irritamus, annullamus et abolemus, ac ex nunc revocatos *etc.* revocatasque, *etc.* ac revocata *etc.* fore et esse, nulliusque roboris vel momenti seu auctoritatis amplius existere decernimus et declaramus.

§ 5. Et nihilominus, quod ex nunc de-
De cetero eos incepis perpetuis futuris temporibus nulli
per breve pontificium seu per litteras patentes Camerae eiusdem deputari iubet;

similes vel dissimiles commissarii, nisi per speciales et expressas nostras ei eorumdem successorum in forma brevis expeditas, aut Camerae Apostolicae patentes literas, quae, si manu dilecti filii moderni vel pro tempore existentis praesidentis Camerae praedictae signata fuerint, nostris mandato et intentione emanasse intelligentur, deputari et destinari possint, ac aliter deputati et transmissi eo ipso a nobis revocati sint et esse censeantur, perpetuo statuimus et ordinamus.

§ 6. Districtius inhibentes eisdem cam-
Eos autem absque scientia Pontificis desti-
merario, praesidentibus et clericis, nec non legatis, et aliis omnibus supranomina-
tatis, et quibusvis aliis personis, eu-
iusecumque dignitatis *etc.* existentibus et quaeumque auctoritate fungentibus, ne ex

nunc in posterum ullos huiusmodi commissarios, nisi de expressis ordine et mandato ac certa scientia nostris et dictorum successorum nostrorum, ac alias, ut praeferatur, deputare, destinare vel transmittere audeant seu praesumant.

§ 7. Decernentes quascumque commissariorum huiusmodi deputationes *etc.*, alias quam ut praefertur deinceps pro tempore factas, nullas et inane existere ac fore, et pro infectis omnino haberi. Sieque in praemissis omnibus et singulis ab omnibus censerri, ac ita per praefatos et quosecumque alios iudices *etc.*, sublata *etc.*, indicari *etc.* debere; irritum quoque et inane quicquid secus super his *etc.* contigerit attentari.

§ 8. Mandantes nihilominus camerario, praesidentibus, clericis, legatis *etc.* et aliis quibuscumque supradictis, ceterisque ad quos spectat et perfinet, ac spectabit et pertinebit, quatenus praesentem nostrum motum proprium perpetuo observent et observari faciant inviolabiliter et ad unguem, contradictores *etc.* compescendo, invocato etiam seu adhibito auxilio brachii saecularis.

§ 9. Et nihilominus omnes et singulas communitates et universitates, ac alios quosecumque civitatum, castrorum, terrarum, oppidorum, villarum et locorum nobis et sanctae Romanae Ecclesiae mediate vel immediate subiectorum habitatores et incolas, necon illorum rectores, praefectos, potestates, officiales et negotiorum gestores, aliosque illorum deputatos et deputandos, ceterosque ad quos spectat et spectabit, in Domino hortamur et paterne monemus, eisque sub indignationis nostrae, et pecuniaris aliisque nobis et pro tempore existenti Romano Pontifici benevisis poenis, arbitrio nostro et illius declarandis et exigendis, praeципimus et mandamus ut omnia et singula onera, impositiones et alia quaecumque

*Electiones se-
cundus factas irr-
tat;*

*Præsentem
constitut. præ-
cipit observari;*

*Vicugnales R.E.
ad persolvenda
onera camera-
lia adhortatur;*

iura cameraria, nobis et pro tempore existenti Romano Pontifici ac Sedi Apostolicae quomodolibet pro tempore debita, absque ulla mora et contradictione, loco et tempore debitiss, integre persolvant realiter et cum effectu, nec se praetextu praesentis nostrae constitutionis a facienda solutione huiusmodi excusent, aut difficile reddant, ne alias desuper opportuna remedia adhibere cogamur.

§ 10. Non obstantibus praemissis, ac ^{Obstantibus derogat} constitutionibus et ordinationibus apostolicis, provincialibusque, synodalibus et municipalibus, necnon, etiam iuramento etc. roboratis, statutis etc., etiam Cameræ Apostolicae etc.; privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis etc., sub quibuscumque tenoribus etc., etiam motu proprio etc., ac consistorialiter etc., et alias in contrarium quomodolibet concessis etc. ac concedendis etc. Quibus omnibus, etiam si de illis etc., eorum tenores etc., latissime hac vice derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis.

§ 11. Volumus autem praesentis nostri motus proprii solam signaturam sufficere, et ubique fidem facere, in indicio et extra, regula contraria non obstante. Et nihilo minus literas desuper, etiam per breve nostrum, simul vel ad partem expediri posse, latissime extendentes.

Placet, motu proprio. M.

Die vigesima nona maii MDLXVII admissa et registrata fuit haec cedula motus proprii libro primo signatarum sanctissimi domini nostri domini Papae apud me infrauersum Camerae Apostolicae notarium, folio quinto, ex decreto illustrissimi et reverendissimi domini mei Vitellotii cardinalis camerarii.

Andreas Martini.

Adm. die 29 maii 1567, pontif. anno II.

Extensio constitutionis Pii IV de condemnatis et bannitis non audiendis nisi in carceribus constitutis et defuncti haeredibus citatis, ut procedatur etiam contra condemnatos in contumaciam, et in quacumque instantia, pro quacumque poena corporis afflictiva.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Licet alias felicis recordationis Pius ^{Pius IV editi constitutio-} Papa IV, praedecessor noster, motu pro- ^{nem, de qua hic.} prius et ex eius scientia, sua perpetuo va- litura constitutione sanciverit, etc. ^{1.}

§ 1. Cum tamen a nonnullis in du- ^{Causa declarati-} pium revocetur an in literis Pii praedecessoris huiusmodi comprehendantur etiam illi, qui ex aliqua criminali causa, pro qua poena corporis afflictiva imponenda foret, in eorum contumaciam condemnati fuerint, ita ut ad purgandum contumaciam et condemnationem huiusmodi admitti vel audiri non debuerint nec debeant, nisi prius se in carceribus constituerint.

§ 2. Nos, omnem circa praemissa ambi- ^{Declaratio et extensio.} guitatem e medio tollere et penitus am- putare volentes, necnon literarum hu- iusmodi tenores praesentibus pro expres- sis habentes, illisque nihil addentes vel minuentes, motu simili, ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, decernimus et declaramus eos omnes et singulos, qui ex huiusmodi cau- sis, licet in eorum meram contumaciam hactenus condemnati fuerint, et in futurum condemnabuntur, sub eisdem literis omni- nino comprehensos fuisse et esse ac fore, ita ut non aliter ad purgandum dictas eo- rum contumaciam et condemnationem ad- mitti debuerint vel debeant, nisi sese prius in carceribus constituerint vel constituant.

¹ Haec bulla Pii IV est sup., const. LXIV, *Etsi cuncta*, pag. 186, idcirco hic omittitur.

Decernentes quod, in quacumque instantia, casu et causa se absolvi petant, licet forsan in aliqua se constituerint, nullo modo audiantur, nisi se prius in carcerebus, servatis servandis, de novo constituerint, et novae constitutioni huiusmodi ad plenum satisfecerint.

*Annulatio ab-
solutionum ali-
ter factarum.*

§ 3. Ac omnes et singulas absolutiones, remissiones et quasvis alias gratias contra praesentium tenorem, quomodolibet pro tempore impetratas, et a quibuscumque iudicibus, eniusecumque dignitatis, status, gradus, ordinis et conditionis existant, quovis praetextu vel causa emanatas, nullatenus attendi debere, minusque cuiquam prodesse modo posse, sed tamquam nullas et invalidas, nulliusque roboris vel momenti reiiciendas esse; licetque praefatis et aliis iudicibus quibuscumque, illis non obstantibus, processus huiusmodi reassumere et, prout iuris fuerit, terminare.

§ 4. Praesentemque nostrum motum proprium, nullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vicio, seu intentionis nostrae vel quopiam alio defectu notari vel impugnari nullatenus posse, sed illum semper validum et efficacem existere, suosque plenarios effectus omnimode sortiri.

*Decretum in-
nitans.*

§ 5. Sicque in praemissis omnibus, etiam per S. R. E. cardinales ac causarum Palatii auditores aliosque iudices etc., sublata eis etc., indicari debere; irritum quoque et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentatum forsitan est haec tenus, vel in futurum contigerit attentari, fuisse, esse et fore, et vicio nullitatis penitus subiacere decernimus.

*Clausulæ de-
rogatoriae*

§ 6. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon omnibus illis, quae idem predecessor in eisdem literis voluit non obstat, caeterisque contrariis quibuscumque.

§ 7. Volumus autem quod praesentis

motus proprii sola signatura sufficiat, et <sup>Sola signatura
sufficit.</sup> ubique fidem faciat, in iudicio et extra, regula quacumque contraria non obstante, cum decreto quod, praesentium transumptis, manu alicuius notarii publici subseriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quae ipsis originalibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Placet, motu proprio. M.

Anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, indictione x, die vero xii mensis iulii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Pii Papae quinti, anno eius ii, retroscriptae literae affixaæ et publicatae fuerunt ad valvas Cancelleriae Apostolice, et in acie Campi Florae, ut moris est, per nos Iulium Parinum et Alexandrum Astantiolum, praefati sanctissimi domini nostri Papae cursores.

Publicatione.

Camillus Cher., magister cursorum.
Pub. die t2 iulii 1567, pontif. anno ii.

LXIII.

*De parochialium ecclesiarum vacatione, vi-
cariorum earundem deputatione, ex-
aminatorum electione, promovendorum
examine et idoneitate, necnon idone-
orum institutione ab ordinariis fu-
riendâ!.*

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Apostolatus officium, meritis licet inparibus, nobis ex alto commissum, admonet ut, in conferendis beneficiis ecclesiasticis, et praesertim parochialibus ecclesiis, personis dignis et habilibus, quae in loco residere, et per se ipsos curam exercere valeant, omnem diligentiam ac sollicititudinem nostram, quantum nobis desuper conceditur, adhibere studeamus, ut

Proemium.

1 Ex Regest. in Archiv. Vatic.

illae, fideles suae curae creditos, sciant non solum doctrina verbi, sed etiam exemplo boni operis informari, commissasque sibi parochiales ecclesias huiusmodi velint et possint, auctore Domino, salubriter regere, ac feliciter gubernare. Qnod provide ac diligenter considerasse Alexandrum tertium, Gregorium decimum ac Innocentium etiam tertium et alios Romanos Pontifices praedecessores nostros, eorum super hoc editae constitutiones testantur.

Vacante pa-
rochiali eccl-
esiae, episcopus
est et magistra,
divina disponente clemen-
tia, modo praesideamus;
corumdem praec-
decessorum nostrorum vestigiis inhaeren-
tes, volentesque super praemissis, pro

nostro universalis pastoris officio, opportu-
tine providere, motu proprio, et ex certa
scientia, maturaque deliberatione nostra,
ac de apostolicae potestatis plenitudine,
hac nostra perpetuo valitura constitutione
statuimus. sancimus, decernimus et or-
dinamus ut, ocurrrente vacatione aliquius
parochialis ecclesiae, etiam generaliter
vel specialiter, etiam vigore induhi, in fa-
vorem S. R. E. cardinalium aut alias
quomodolibet reservatae vel affectae, e-
tiam si illius, dum pro tempore vacat,
collatio et provisio ad quosvis abbates vel
capitula aut alios inferiores collatores
saeculares vel regulares pertineat, debeat
episcopus, habita notitia vacationis eccle-
siae, si opus fuerit, idoneum in ea vica-
rium, congrua eius arbitrio portionis fru-
ctuum assignatione constituere, qui onera
ipsius ecclesiae substineat, donec ei de
rectore provideatur.

A collatore
nominandi ele-
rci idonei ad
examen.

§ 2. Et deinde, episcopus et alius quivis inferioris ordinis dictae parochialis sic va-

cantis collator, seu qui illius iuspatronatum ecclesiasticum vel mixtum habeat, intra decem dies vel aliud tempus ab episco-
po praescribendum, idoneos aliquot

clericos ad regendum ecclesiam, coram deputandis examinatoribus nominet; liberum sit tamen etiam aliis, qui aliquos ad id aptos noverint, eorum nomina deferre, ut possit postea, de cuiuslibet actate, moribus et sufficientia fieri diligens inquisitio, et si episcopo aut synodo dioecesanae, pro regionis more, videbitur magis expedire, per edictum etiam publicum vocen-
tur, qui volent examinari.

§ 3. Transacto constituto tempore, om-
nes qui descripti fuerint examinentur ab
episcopo, sive, eo impedito, ab eius vica-
rio generali, atque ab aliis examinatori-
bus, non paucioribus quam tribus, quo-
rum votis, si pares aut singulares fuerint,
accedere possit episcopus vel vicarius, quibus magis videbitur.

§ 4. Examinatores autem, singulis annis, in dioecesana synodo, aut ab episcopo vel eius vicario et capitulo maioris eccle-
siae ad minus sex proponantur, qui illis satisfaciant, et ab eis probentur, advenien-
teque vacatione cuiuslibet ecclesiae, tres ex illis eligat episcopus, qui cum eo ex-
amen perficiant, indeque, succedente alia
vacatione, aut eodem tres aut alios tres,
quos ipse episcopus maluerit, ex præfatis
illis sex eligat.

§ 5. Sint vero ii examinatores magistri sen doctores aut licentiati in theologia aut iure canonico, vel alii clerici seu re-
gulares, etiam ex Ordine Mendicantium, aut etiam saeculares, qui ad id videbuntur magis idonei; iurentque omnes ad sancta Dei Evangelia se, quacunq; humana af-
fectione postposita, fideliter munus exe-
cuturos; caveantque ne quidquam prorsus,
occasione huius examinis, nec ante nec
post, accipiant: alioquin simoniae vitium,
tam ipsi quam alii dantes incurvant, a qua
absolvit nequeant nisi dimissis beneficiis,
quae quomodocunque, etiam antea, ob-
tinelant; et de his omnibus non solum
coram Deo, sed etiam in synodo praedicta,

Sic nominati
ab episcopo
examinantur.

Sex examina-
tore in qualiti-
bus dioecesi de-
putandi.

Qualitates in
examinatoribus
requirienda.

si opus erit, rationem reddere teneantur: a qua, si quid contra officium eos fecisse compertum fuerit, graviter eiusdem episcopi arbitrio puniri possint.

Magis idoneo et approbato conferenda eccllesia.

§ 6. Peracto postea examine, renun-

cientur quotemque ab his idonei iudicati fuerint aetate, moribus, doctrina, prudentia et aliis rebus ad vacantem ecclesiam gubernandam opportunis, ex his que episcopus eum eligat, quem caeteris magis idoneum iudicaverit, atque illi et non alteri collatio ecclesiae ab eo fiat, ad quem spectabit eam conferre.

Nominatus a patrono ab episcopo debet institui.

§ 7. Si vero iurispatronatus ecclesiastici

erit, ac institutio ad episcopum et non alium pertineat, is quem patronus dignior rem inter probatos ab examinatoribus iudicabit, episcopo se praesentare teneatur, ut ab eo instituatur.

Diversi casus præsentationis et institutionis.

§ 8. Cum vero institutio ab alio quam ab episcopo erit facienda, tunc episcopus solus ex dignis eligat digniorem, quem patronus ei praesentet, ad quem institutio spectat. Quod si iurispatronatus laicorum fuerit, beat, qui a patrono praesentatus erit, ab eisdem deputatis, ut supra, examinari, et non, nisi idoneus repertus fuerit, admitti; in omnibusque supradictis casibus, non cuiquam alteri quam uni ex praedictis examinatis et ab examinatoribus approbatis, iuxta supradictum modum, de ecclesia provideatur.

Quid sit agentia dum in casu appellationis.

§ 9. Nec praedictorum examinatorum relationem, quominus exequutionem habeat, ulla devolutio aut appellatio, etiam ad nos et Sedem Apostolicam sive eius legatos aut vice-legatos aut nuncios seu episcopos vel metropolitanos aut primates vel patriarchas interposita, impedit aut suspendat; alioquin vicarius, quem ecclesiae vacanti ante episcopus arbitrio suo ad tempus deputavit, vel forsitan postea deputabit, ab eius ecclesiae custodia et administratione non amoveatur, donec eidem aut alteri, qui probatus et electus fuerit, ut supra sit provisum.

§ 10. Si tamen adeo exigui redditus diae parochialis fuerint, ut totius huius examinationis operam non ferant, aut nemo sit qui se examini quaerat subiicere, aut ob apertas factiones seu dissidia, quae in aliquibus locis reperiuntur, facile graviores rixae ac tumultus possint excitari, poterit ordinarius, si pro sua conscientia cum deputatorum consilio ita expedire arbitrabitur, hac forma omissa, privatum aliud examen, caeteris tamen ut supra servatis, adhibere.

§ 11. Licebit etiam synodo provinciali, si quae in supradictis circa examinationis formam addenda remittendave esse censuerit, providere.

§ 12. Et ut praesens nostra constitutio firmiter et inviolate ab omnibus observeatur, easdem dictorum praedecessorum constitutiones innovando, auctoritate apostolica, tenore praesentium, omnes et singulas collationes, provisiones, institutiones et quasvis alias dispositiones parochialium ecclesiarum ab eisdem episcopis ac quibusvis aliis collatoribus, tam ordinariis quam delegatis, etiam dictae Romanae Ecclesiae cardinalibus, ac Sedis Apostolicae legatis vel nuntiis, praeter et contra formam praesentis nostrae constitutionis, præsertim in examine per concursum faciendo, praescriptum post tempus infra expressum faciendas, nullas, irritas ac nullius roboris vel momenti fore et esse, nullumque provisum seu institutis ius aut titulum, et coloratum, possidendi præbtere, et parochiales ecclesias, ut prius ante collationes huiusmodi vacabant, ex tunc vacare decernimus et declaramus; illaque omnes sic pro tempore vacantes, si episcopus, qui curam dicti examinis habere debet, praemissa non fecerit, ad eius metropolitani; si vero archiepiscopus idem facere prætermiserit, ad Sedis Apostolicae dispositionem specialiter devolvantur.

Quibus in casibus ab huiusmodi praxi recedere permittatur.

Synodus alias addere.

Clausulae firmatatem et observationem praesentis constitutionis inducentes.

Collatoribus terminus praes-figitur praesen-tandi, instituen-di, etc.

§ 13. Insuper, ne parochiales ecclesiae diu in suspenso maneat, in maximum animarum periculum, quarumcumque parochialium ecclesiarum, quarum, dum pro tempore vacant, ad episcopos et archiepiscopos et quocumque alias ordinarios collatores provisio et collatio spectat, de quibus iudicem episcopi et ordinarii intra sex mensium spatium a die vacationis earumdem, perfecto examine, iuxta formam praesentis nostrae constitutionis non providerint, ac illarum etiam quarum collationes aliis ex indulto Sedis Apostolicae competunt, ad quas, occurrente illarum vacatione, episcopi et archiepiscopi praefatas personas, per examen, concursu, ut praefertur, habito, iuxta formam praescriptam approbatas, et magis idoneas non elegerint, aut electas iis, ad quos collatio spectabit, pro collatione obtinenda, infra quatuor mensium spatium, a die illarum vacationis, non significaverint, nec non parochialium ecclesiarum similiumpque iurispatronatus ecclesiastici vel laicorum, seu clericorum et laicorum simul fuerint, si praesentatus, intra tempus eisdem personis a iure praefixum, praevio examine praedicto, approbatus, petatur institui, institutioque ipsa per duos menses a die presentationis dilata fuerit, collatio, provisio, institutio ad eosdem supranominatos, ut praemittitur, pariter devolvatur, data tamen in parochialibus iurispatronatus optione ipsius patronis, ut si institutio ad ordinarios spectabit, ipsis ordinariis illam facere negligentibus, et ultra dictos duos menses differentibus, possint, pro huiusmodi institutione obtinenda, habere recursum ad metropolitanum vel viciniorem ordinarium aut ad Sedem Apostolicam.

§ 14. Prohibentes etiam eisdem ordinariis, ne tempus deceat dierum dietis ordinariis et personis per hanc nostram constitutionem, ad nominandum idoneos clericos coram deputatis examineritoribus

praefixum, ultra alios decem dies prorogare andeant vel praesumant.

§ 15. Districtini inhibentes ne quis, quacumque sit super hoc auctoritate minus, contra formam superius expressam, de huiusmodi parochialibus ecclesiis, ut praefertur, disponere, vel circa illas alias quidquam innovare quoquomodo praesumat.

§ 16. Ut autem, non solum dignis, sed magis idoneis repertis, iuxta ordinationem nostram, huiusmodi parochiales ecclesiae conferantur, volumus et eadem auctoritate decernimus quod, si episcopus aut alias ordinarius minus habilem, posthabitis magis idoneis, elegerit, possint ii, qui reieeti fuerint, a mala electione huiusmodi ad metropolitanum; vel, si ipse eligens metropolitanus aut exemptus fuerit, ad viciniorem ordinarium, uti nostrum et Sedis Apostolicae delegatum, aut alias ad Sedem Apostolicam appellare, ac praelectum ad novum examen, coram ipso appellationis iudice et eius examineritoribus, provocare; et, constito de prioris diligentis irrationali iudicio, eoque revocato, parochialis magis idoneo per eumdem iudicem appellationis auctoritate nostra. quatenus collatio ad episcopum, a quo appallatum fuit, spectaret, conferatur, alias eidem magis idoneo, per iudicem appellationis approbato, conferenda remittatur ad eum, ad quem collatio, provisio vel institutio spectabit.

§ 17. Haec tamen appellatio interposita interim non impedit aut suspendat quominus electio per ordinarium primo loco faeta, interim debitae demandetur executioni, et provisus ab eadem ecclesia, causa appellationis huiusmodi pendente, non amoveatur.

§ 18. Si quis a sententia per iudicem appellationis lata duxerit appellandum, primatem, vel is tunc ad primatem praedictum seu Sedem Apostolicam appellabat.

§ 19. Si secus in praemissis omnibus et singulis actum et attentatum fuerit, irriteritum decernimus et inane.

Nec formam examinis, ceteraque hic statuta immutare

Ad quem applicari possit, si minus idonea conferatur ecclesia

Huiusmodi tam-appellatio exequit. prima deputatione non impedit

A iudice appellationis ad primatem, vel ad Sedem Apostolicam appellatur.

Si secus actum fuerit, irriteritum est.

*Terminum de-
cem dierum ad
nominand. pra-
fixum nemini li-
cet protrahere.*

Derogatio constitutionum apotriorum.

§ 20. Non obstantibus quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, nec non exemptionibus, indultis, privilegiis, praeventionibus, affectionibus, novis provisionibus, quibuscumque etiam Universitatibus vel aliis quomodolibet, ad certam summam, per Sedem Apostolicam concessis. Quibus omnibus, etiamsi de illis, specialis, specifica, expressa et individua mentio, seu quaevis alia expressio habenda esset, eorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, ad effectum praesentium, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Fides transumptis danda.

§ 21. Volumus autem quod praesentium transumptis etc.

Praesentes publicatae omnes obligant.

§ 22. Quodque ipsae praesentes literae valvis Camerae et Cancellariae Apostolicae carum, et Audientiae causarum Palatii Apostolici, et in acie Campi Florae, dimissis inibi copiis, publicatae et affixa, post ultra menses tres, intra post sex vero menses, omnes ita afficiant et arcent, ac si illis personaliter intimatae fuissent.

Clausula.

§ 23. Nulli ergo omnino hominum etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, quartodecimo kalendas septembbris, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 19 augusti 1567, pontif. anno II.

LXIV.

Spoliorum nomine ad reverendam Cameram Apostolicam spectantium non veniunt ornamenta et paramenta ecclesiastiarum, nec supellectilia domestica, neque bona clericorum, qui beneficia aut pensiones non excedentes summam ducatorum triginta haberunt, sed eorum ecclesiis dari debent.

*Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.*

Romani Pontificis providentia circumspecta ad ea sollicitudinis suae partes

Bull. Rom. Vol. VII.

potissimum convertit, per quae singulis ecclesiis debita obsequia et opportuna subventionis auxilia minime subtrahantur.

Cum itaque, sicut accepimus, nonnulli patriarchae, archiepiscopi, episcopi et abbates seu commendatarii, ac alii beneficia ecclesiastica obtinentes, proprii honoris et salutis immemores, etiam praetextu facultatum testandi eis per Sedem Apostolicam concessarum, in eorum ultimis voluntatibus res sacras ac vasa, ornamenta et paramenta ecclesiastica, aliaque cultui divino dicata, quandoque ex fructibus ecclesiasticis per eos acquisita, non ecclesiis et monasteriis ac beneficiis, quibus praefuerunt, seu a quibus proventus ecclesiasticos et stipendia acceperunt, prout rationi et honestati consentaneum foret, sed alii locis, etiam aliquando non piis, ac interdum eorum consanguineis et affinibus relinquere; ac Camerae Apostolicæ collectores, praetextu quod illa sub appellatione spoliorum veniant, tamquam eiusdem Camerae spolia exigere et percipere non erubescant, in maximum religionis dedecus, ac ecclesiarum, monasteriorum et beneficiorum eorumdem detrimentum, ac relinquentium animarum periculum, scandalumque plurimorum.

Ornamenta et paramenta res sacrae et alia bona ad usum et cultum dicendum specientia non relevant sub nomine spoliorum pertinenter. Camerae Apost. sed spectant ad ecclesiias tempore obitus illarum continentum.

§ 4. Nos, abusibus scandalisque huiusmodi providere, ac singularum ecclesiasticum et monasteriorum ac beneficiorum indemnitatibus, animarumque quorumlibet saluti consulere volentes, motu proprio, et ex certa scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, hac nostra perpetuo validura constitutione, statuimus, ordinamus, decernimus et declaramus quod de cetero omnia et singula ornamenta et paramenta ac vasa, neenon missalia et gradualia, ac cantus firmi et musicae alterius quomodolibet nuncupati libri, et aliae res sacrae, etiam auri et argenti, ac quaecumque alia bona per quoscumque patriarchas, archiepiscopos, episcopos,

abbates seu commendatarios, et alios quoscumque, quaecumque et qualiacumque beneficia ecclesiastica, cum cura et sine cura, saecularia et quorumvis Ordinum regularia, in titulum vel commendam aut alias quomodolibet obtinentes, quoecumque nomine vel titulo censemantur, etiam si de illis et eorum qualitatibus specialis et expressa mentio habenda foret, ad usum et cultum divinum, etiam in eorum privatis aedibus et cappellis vel oratoriis destinata, tempore eorum obitus ex testamento vel ab intestato relicta, sub quibusvis facultatibus testandi et alias disponendi de bonis per eos ex altari vel alias quomodolibet aquisitis, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores et successores nostros ac nos, sub quibusvis tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu proprio, et alias quomodolibet concessis et concedendis, minime comprehendantur, nec sub appellatione spoliorum veniant, sed ad singulas ecclesias, monasteria, etiam conventu carentia, et beneficia huiusmodi, in quibus resederint, aut quibus praefuerint, seu quae alias obtinuerint, omnino spectent et pertineant, ac spectare et pertinere.

Succesores
in ecclesiis pro-
pria auctoritate
illa apprehen-
dere possunt.

§ 2. Illaque post eorum obitum eisdem ecclesiis, monasteriis et beneficiis, etiam si in Romana Curia et procul ab illis decesserint, vel ad illa numquam accesserint, etiam si antea ecclesiarum et monasteriorum regimini cesserint, vel beneficia huiusmodi renunciaverint, eo ipso applicata et incorporata sint et esse censemantur. Ita quod liceat, illis defunctis, in eisdem ecclesiis, monasteriis et beneficiis successoribus, ac ecclesiarum et monasteriorum huiusmodi capitulis et conventibus respective, illa propria auctoritate libere apprehendere, ac eorum ecclesiis et sacristiis applicare et incorporare.

§ 3. Ac quaecumque donationes, ac

relicta et legata, testamenta et codicilli et aliae ultimae voluntates, seu spolia de super, contra praesentis constitutionis nostrae tenorem, quomodolibet pro tempore facta, quoad praemissa, nulla et invalida nulliusque roboris et momenti existant, et personis, etiam ecclesiasticis, seu locis, etiam piis aut ecclesiasticis, aliis quibuscumque, in quarum seu quorum favorem pro tempore facta fuerint, minime suffragentur, nec per ea eisdem personis seu locis vel aliis ecclesiis huiusmodi aliquod ius in rebus praedictis vel ad illas acquiri posse.

Et de illis e-
tiam ad plas-
casas disponi-
prohibetur.

§ 4. Quinimmo res sacras ac alia bona praedicta, quoecumque nomine vel titulo, pro tempore detinentes, ad illa ecclesiis et monasteriis ac beneficiis, per defunctos quomodolibet aquisitis, ut praefertur, iuxta praesentium tenorem, realiter et cum effectu restituendum et consignandum, quibusvis dispositionibus de illis in contrarium quomodolibet factis minime attentis, omnino teneantur, et ad id per censuras et poenas, etiam furti et sacrilegii, ac alia iuris et facti remedia opportuna, cogi et compelli possint et debeant.

Detentoresque
illorum dovo-
rum ad restitu-
tionem compelli
debent.

§ 5. Insuper, ne deinceps contingat, insolentia spoliorum Camerae Apostolicae collectorum vel subcollectorum, aliquas ecclesias nec hominum quemquam damnatio et iniuria affici, nec cuiquam de cetero vertatur in dubium quae res habendae sint nomine spolii, simili modo statuimus, decernimus et declaramus quod quaecumque scama, cathedrae, arcae et, etiam ligneae vellapideae, etiam marmoreae, mensae et tabulae, ac quaecumque dolia seu vasa vinaria vacua et alia similia supellectilia domestica, per quosvis presbyteros seu clericos, ab humanis pro tempore dececedentes, tempore eorum obitus, in ecclesiis seu eorum domibus ecclesiarum earundem vel alibi, ubivis locorum relicta, etiam si ex fructibus et proventi-

Supellectilia
presbyterorum,
et clericorum
non venient sub
nomine spollo-
rum.

bus beneficiorum, quae dum viverent, obtinebant, acquisita fuerint, sub spoliorum appellatione minime veniant, nec pro spoliis ullo modo reputari possint.

§ 6. Praeterea, quod nullum spolium Ca-

Spolium non potest praetendendi per obitum obtinentis beneficii vel pensiones non excedentes ducatorum.

marae praefatae fieri, nec quicquam a quibusvis spoliorum Camerae huiusmodi collectoribus vel subcollectoribus exiguntur, posse per obitum illius, qui, dum viveret, unum vel plura beneficia ecclesiastica obtinuerit, cuius vel quorum simul fructus, redditus et proventus triginta ducatorum auri de Camera, secundum communem aestimationem, valorem annum non excederent, aut qui pensiones annuas super quibusvis fructibus ecclesiasticis usque ad dictum valorem annuatim perceperit, dummodo tamen is se ab omni illicita negotiatione et a sacris canonibus prohibita abstinererit. Ita quod, si quis dictorum collectorum aliquid ex bonis quorumvis defunctorum, qui similia beneficia obtinuerint, seu similes pensiones perceperint, praetextu spoliorum eiusdem Camerae percipere, aut alias contra praesentes nostras literas attentare praesumpserit, ad totalem bonorum per eum perceptorum restitutionem teneatur, ae ad viam iuris, etiam per similes censuras et poenas, cogi et compelli possit et debeat.

§ 7. Districtius inhibentes quibusvis Ca-

Inhibitio contra spoliorum collectores, ne nunc et pro tempore existentibus, sub inductionis nostrae, et privationis eorum officiorum poena, ne in ornamenti et paramentis, ac vasis et libris praefato cultui divino dicatis, ac alias in rebus sacris, ne non supellectilibus praefatis quomodolibet se intromittant.

marae praefatae spoliorum collectoribus, nunc et pro tempore existentibus, sub inductionis nostrae, et privationis eorum officiorum poena, ne in ornamenti et paramentis, ac vasis et libris praefato cultui divino dicatis, ac alias in rebus sacris, ne non supellectilibus praefatis quomodolibet se intromittant, nec in eorum inventariis tamquam spolia redigant seu describant, sed ornamenti et paramenta, ne non vasa et libros, aliaque divino cultui dicata huiusmodi ecclesiis et monasteriis, cappellis et aliis beneficiis huiusmodi, eorumque rectoribus et aliis praefatis li-

bere admittant et consignent, ac consignari faciant cum effectu, ac supellectilia praedicta, in locis, ubi constiterint, relinquent.

§ 8. Ac decernentes sic, in praemissionibus et singulis, per quosecumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; ac irritum et inane quicquid secus super iis a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 9. Quocirca dilectis Curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori, et singulis locorum ordinariis, ac maiorem dignitatem post pontificalem in universis ecclesiis cathedralibus et metropolitanis pro tempore obtinentibus, per apostolica scripta, motu simili, mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, quoties pro parte quorumcumque in praemissionis interesse habentium, ut praefertur, fuerint requisiiti, solemniter publicantes, eisque in praemissionis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra praesentes literas et in eis contenta quaecumque firmiter observari, ac singulos, quos literae ipsae concernunt, illis pacifice gaudere, non permittentes eos despernare quomodolibet indebet molestari. Contradictores auctoritate nostra, appellatione postposita, compescendo.

§ 10. Non obstantibus apostolicis ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus, ne non ecclesiistarum et monasteriorum huiusmodi, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, facultatibus testandi, aliisque privilegiis, indultis et literis apostolicis, quibusvis concessis, approbatis

Decretum irritans

Executorum deputatio et facultates.

Chausulae de - regalitiae.

et innovatis, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis et expressa mentione facienda esset, illorum tenores pro sufficienter expressis habentes, illis in reliquis in suo robore permanentibus, caeterisque contrariis quibuscumque.

§ 11. Volumus autem quod si aliquis ex patriarchis, episcopis, abbatibus seu commendatariis et aliis beneficiatis praefatis, pluribus ecclesiis seu monasteriis pro tempore, simul vel successive, praefuerit, seu plura beneficia obtinuerit, ornamenta et paramenta ac res et bona praedicta, ad illa omnia, habita ratione fructuum et temporis quo eadem beneficia possedit, omnino pertineant, et proportionaliter inter ea dividantur.

§ 12. Quodque praesentes literae in Cancellaria nostra Apostolica et acie Campi Florae de more publicentur, et inter constitutiones perpetuo valituras describantur.

§ 13. Et quia difficile foret etc.

§ 14. Nulli ergo omnino hominum etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, in kalendas septembres, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 30 augusti 1567, pontif. anno II.

LXV.

Iurisdictio consulum artis lanae in Urbe, cognoscendi causas ad artem ipsam spectantes.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Ut ad artis lanae, quae tamquam nobilis Mediolani, Neapoli, Florentiae aliisque insignibus civitatibus, in illarum decus et ornamentum, ac civium et populi utilitatem et sustentationem, quam maxime quotidie exercitatur, exercitium etiam in hac alma Urbe nostra, temporum iniuria

iam pene collapsum, restaurandum, et suo pristino splendori restituendum, dilecti filii collegium seu societas mercatorum artis lanae Urbis nostrae eo efficacius excitentur, illique alacrius intendant, quo uberiori Sedis Apostolicae munificentia noverint se confoveri, collegium seu societatem praedictam specialibus favoribus et gratis prosegni volentes.

§ 1. Omnia et singula ipsius collegii seu societatis capitula, ordinationes, statuta, privilegia, indulta, immunitates, exemptiones aliasque gratias a quibuscumque Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris quomodolibet concessa, approbata et innovata, etiamsi illa in usu esse desierint, illorum omnium necnon literarum et instrumenti seu instrumentorum desuper confectorum tenores, pro expressis et insertis habentes, ac, prout illa concernunt, in dictis literis seu instrumentis contenta, et inde secuta quaecumque, licita et honesta ac sacris canonibus non contraria, apostolica auctoritate perpetuo confirmamus et approbamus, ac illis perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, omnesque et singulos iuris et facti defectus, si qui forsitan intervenient in eisdem, supplemus, quoad omnes et singulas personas dictam artem exercentes in perpetuum.

§ 2. Neconon quod moderni et pro tempore existentes ipsius collegii seu societatis consules, de omnibus et singulis causis, tam civilibus quam criminalibus seu mixtis, etiam ratione praeteritorum (quatenus instructae non sint), lanae artem concorrentibus, iuxta praefata statuta et ordinationes in futurum cognoscere, easque decidere et terminare libere et licite valeant, ita quod causae praefatae per modernos et pro tempore existentes Urbis praefatae gubernatorem et senatorem et conservatores aliosque capitolinos iudices et caeteros, etiam maiores, magistratus, quovis

Confirmatio
privilegior. et
statutorum ar-
tis lanae Urbis.

Iurisdictio et
facultates con-
sulium eiusdem
artis cognos-
cendi causas
arte ipsam
concernent.

praetextu vel colore, reassumi non possint, ipsos consules in ordinarios indices constitendo et deputando, perpetuo statuimus et ordinamus. Ac confirmationem, approbationem, adiectionem, supplentionem, exemptionem, liberationem, constitutionem, deputationem, statutum et ordinationem praefata suos plenarios et integros effectus sortiri, et inviolabiliter observari, ae eidem exercentibus et collegio suffragari, et illos ad omnimodam suorum statutorum observationem teneri, et efficaciter obligatos fore.

Clausulae preservativa.

§ 3. Ae literas super praesentibus conficiendas in libris Camerae et Capitolii, si videbitur, registrari, et nullo unquam tempore, quovis quae sito colore vel ingenio, de subreptionis aut nullitatis vitio, seu intentionis nostrae defectu notari vel impugnari, nec sub quibusvis revocationibus, suspensionibus vel derogationibus, limitationibus similium vel dissimilium gratiarum, a nobis vel dieta Sede pro tempore emanatarum, comprehendendi, sed semper ab illis exemptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum et validissimum statum restitutas, et de novo, etiam sub data per eosdem collegium seu societatem eligenda, concessas ac validas et efficaces esse et censeri.

Decretum irritans.

§ 4. Et sic per quoscumque indices etc., etiam S. R. E. cardinales, sublata etc., indicari et definiri debere; irritum quoque etc. decernimus.

Inhibitio contra iudices Urbis, ne consules et alios de superimpellant.

§ 5. Necnon modernis et pro tempore existentibus camerario, praesidentibus et clericis Camerae Apostolicae, ac senatori, conservatoribus, gubernatori aliisque Urbis praedictae magistratibus, dohaneliis, commissariis et aliis personis, ne collegium seu societatem, illiusque singulas personas praedictas super praemissis in aliquo molestare, perturbare vel impedire, quovis quae sito colore vel ingenio, au-deant seu praesumant, in virtute sanctorae

obedientiae, et sub indignationis nostrae, ac mille ducatorum auri de Camera per contrafuentes eo ipso, toties quoties etc., incurrenda, partim collegio seu societati huiusmodi, partim hospitali S. Iacobi Incurabilium de Urbe applicanda, poenis, districtius inhibemus; quinimmo, collegio illiusque personis praefatis, quoad praemissa eorumque executionem, quantum in eis fuerit, ae prout ad illos, communiter vel divisim, pertinebit, faveant et assistant, ac eadem praemissa integre observari faciant, praecipimus et mandamus.

§ 6. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac praescriptione, etiam longissimi temporis; necnon dictae Urbis, etiam iuramento, etc. roboratis, statutis, consuetudinibus, inhibitionibus, declarationibus et decretis, etiam per nos et quosvis Romanos Pontifices praedecessores nostros, etiam motu simili, etc. haetenus factis et in posterum faciendis; privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, etiam populo Romano, senatori, conservatoribus, gubernatori praedictis, ac clericis et gabellariis, dohaneliis, commissariis aliisque deputatis et personis, quocumque nomine nuncupatis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere vel in specie, etiam motu et scientia similibus, concessis etc., quibus omnibus in literis latissime extendendis, illorum tenores etc., hae vice latissime derogamus, cacterisque contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis.

Fiat, ut petitur. M.

§ 7. Et cum absolutione a censuris, ad effectum etc.; et quod instrumenta, literarum, statutorum, privilegiorum, exemptionum aliorumque praedictorum tenores habeantur pro expressis, seu in toto vel parte exprimi, aut de verbo ad verbum inseri possint. Et cum confirmatione, approbatione, adiectione, supplentione, exem-

Clausulae de rogatoria.

Repetitio clau- salium.

ptione, liberatione, statuto, ordinatione, decreto, inhibitione, praecepto, mandato et derogatione praefatis, quae hic pro singulariter repetitis habeantur, in forma gratiosa, ad perpetuani rei memoriam, latissime extendendis, et cum opportuna, si videbitur, executorum deputatione, qui assistant, etiam sub censuris *etc.* cum protestate aggravandi *etc.*, interdictum ecclesiasticum apponendi, invocato etiam ad hoc, si opus sit, auxilio brachii saecularis, cum derogatione constitutionum de una et duabus diaetis, non tamen ultra tres.

Sola signatura sufficit.

§ 8. Et quod sola praesentis motus proprii sufficiat signatura, et ubique, etiam in iudicio, fidem faciat, regula contraria non obstante, super qua literae, etiam per breve nostruin, cum maiori et veriori præmissorum expressione, expediri possint.

Datum Romæ apud S. Petrum, nonis septembbris, anno II.

Fiat. M.

Dat. die 5 sept. 1567, pontif. anno II.

LXVI.

Declaratio quod Ordines tam S. Dominici, et S. Francisci, quam Eremitarum S. Augustini, et Carmelitarum, ac Servorum B. Mariæ sunt vere et proprie Ordines religiosi Mendicantes, etiam si in communi bona, quamvis immobilia, possideant, corumque gratiis omnibus perfruuntur.

Pius Papa V, ad futuram rei memoriam.

Exordium.

Romanus Pontifex, tam universalis christiana quam singularum eius Religionum præcipuus defensor, omnibus illarum incommodis, pro sui pastoralis officii debito, libenter occurrit, et eorum indemnitate, salubribus, iuxta temporum morumque exigentiam, declarationibus et aliis remediis consulere solet opportunis.

§ 1. Sane, licet dilecti filii omnium Mendicantium Ordinum fratres a contributione seminarii clericorum, in qualibet civitate iuxta eiusdem concilii formam erigendi, per Tridentini concilii decreta exigantur, nosque, inter alia, eisdem Mendicantium Ordinum fratribus concessa privilegia, eos et eorum quemlibet, tam a seminarii huiusmodi contributione quanu subsidio quomodolibet, necnon decimis quibuscumque et cacteris aliis oneribus, apostolica auctoritate similibus exemerimus et liberaverimus, eosque ad illorum omnium contributionem nullo umquam tempore cogi et compelli posse decreverimus; cum tamen non sine animi molestia nuper accepimus, nonnulli locorum ordinarii, et forsitan in provincialibus conciliis, eo forsitan sub praetextu quod Ordinum Mendicantium fratres huiusmodi bona stabilia ex indulto seu dispensatione apostolica retinere possunt, et propterea Mendicantes revera non sint, eos ad seminarii, subsidii, decimaru et aliorum onerum huiusmodi contributionem cogere forsitan praesumpserunt, et in dies praesumunt, in grave ipsorum Ordinum gravamen et præindictum non modicum.

§ 2. Nos, animo revolventes eos ex fructibus bonorum huiusmodi varias reipublicae christiana utilitates afferre, cum ex ipsis varios magistros et doctores manuteneant, ex quorum doctrina ipsorum fratres novitii, eruditii postmodum effecti, gregem dominicum prædicationibus suis, consiliis, confessionibus, orationibus aliisque inumeris pietatis operibus invent et pascant, corumque domos, non minus quam ea, quae per ordinarios erecta sunt, seminaria vocari posse, et propterea Mendicantium nomen amittere nullo modo debere. Volentes idcirco omnem dubitandi materiam amputare, omnes et singulos Mendicantium Ordinum fratres huiusmodi, ac eorum singulos a quibusvis excommu-

*Declaratio de
qua in rubr.*

*Causa huic
declarationis.*

nicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes, et absolutos fore censentes; necnon quarumcumque litium et causarum, coram quibusvis iudicibus et ubicumque quomodolibet pendentium, status et merita, nominaque et cognomina iudicium et colligantium, necnon quorumcumque privilegiorum, indultorum, exemptionum et immunitatum eorumdem Ordinum Mendicantium fratribus hactenus quomodolibet concessorum tenores, praesentibus pro expressis habentes, lites quoque et causas praefatas, ut praefertur, pendentes, ad nos harum serie advocantes, illasque penitus extinguentes, et colligantibus huiusmodi perpetuum super præmissis silentium imponentes, motu proprio, non ad ipsorum fratrum vel alicuius eorum nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex certa nostra scientia, ac de apostolice potestatis plenitudine, omnes et singulos quatuor Mendicantium Ordinum, videlicet S. Dominici, et S. Francisci, ac Eremitarum S. Augustini, necnon Carmelitarum, et quos etiam recenseri volumus, Servorum B. Mariae nominibus comprehensos fratres, eorumque domus, monasteria et loca, etiamsi in communione propria bona, tam inobilia quam immobilia et stabilia ac alia quaecumque, possederint, Mendicantium vocabulo et omnibus et singulis Mendicantium privilegiis eis quomodolibet concessis uti posse et debere, nec super præmissis ullo umquam tempore molestari posse, auctoritate apostolica per praesentes statuimus et declaramus, ac tam concilii Tridentini, quam omnia et singula alia decreta, statuta, ordinationes, privilegia et iura de Mendicantibus loquentia, ad omnes et singulos

Ordines praefatos eorumque domos et loca, etiam propria bona in communione retinentes, extendimus et ampliamus, illaque de illis loqui etiam auctoritate praefata, per easdem praesentes, declaramus.

§ 3. Ac insuper eisdem ordinariis et quibusvis aliis, tam ecclesiasticis quam saecularibus, quavis auctoritate fungentibus, in virtute sanctae obedientiae, et aliis arbitrio nostro moderandis poenis, similiter per praesentes mandamus ut, si quid per eos, tam nostro quam praedecessoris nostri temporibus, tam ratione seminarii, subsidii et decimarum, quam aliorum onerum huiusmodi, exactum fuit, id totum eisdem fratribus, omni mora et dilatione postpositis, restituant; districtius inhibentes eisdem locorum ordinariis ceterisque personis, tam ecclesiasticis quam saecularibus, quavis auctoritate fungentibus, et cuiusvis dignitatis, gradus et conditionis existentibus, ne eosdem Mendicantium Ordinum fratres praefatos, bona huiusmodi retinentes, quovis praetextu, super seminarii, subsidii et decimarum contributione molestare, inquietare vel perturbare audeant vel presumant.

§ 4. Decernentes quoque praesentes litteras nullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis vito, aut intentionis nostrae vel quopiam alio defectu notari vel impugnari nullatenus posse; minusve sub quibusvis similius vel dissimilius gratiarum revocationibus, modificationibus, limitationibus, restrictionibus et aliis contrariis dispositionibus, tam per nos quam etiam successores nostros quomodolibet, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis, clausulis, irritantibusque decretis, pro tempore factis et faciendis, quorumcumque tenorum existant, includi; sed, illis non obstantibus, in suis robore et efficacia persistere, et quoties illae ema-

Inhibitio contra ordinarios et alios, ne super eos molestent, et si quid exactum est restituant

Clausulae praesertim.

nabunt, toties in pristinum statum restitutas, repositas et plenarie reintegratas, etiam sub data etiam per ipsos eligenda de novo concessas esse, et ita incommutabilis voluntatis et intentionis nostrae esse; et ad hoc, ut perpetua firmitate subsistant, vim validi et efficacis contractus inter Sedem Apostolicam et praefatorum Ordinum Mendicantium huiusmodi fratres habere debere. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac Sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et corum cuiilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, indicari debere; irritum quoque et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 5. Quocirca, dilectis filiis Curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori, necnon quarumcumque, tam cathedralium quam collegiarum, ecclesiarum decanis, praepositis, archipresbyteris, archidiaconis, thesaurariis et quibusvis aliis in eisdem ecclesiis dignitates obtinentibus, ubilibet et in quibuscumque regionibus, terris et locis existentibus, per praesentes motu simili mandamus quatenus ipsi et eorum quilibet, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte dictorum fratum vel alicuius eorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis omnibus etc., pacifice frui et gaudere, non permittentes eos vel eorum quempiam super illis quomodolibet indebite molestari. Contradictores quoslibet et rebelles persententias, censuras et poenas ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo. Et nihilominus, legitimis super his habendis servatis processibus, censuras

et poenas ipsas etiam aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 6. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas quis, vigore praesentium, ad iudicium non trahatur, et aliis apostolicis, neenon in provincialibus et synodalibus concilii editis, specialibus vel generalibus, constitutionibus et ordinationibus; ac quibusvis, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac eum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis, clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu simili, et ex certa scientia, ac apostolicae potestatis plenitudine, ac alias quomodolibet, etiam consistorialiter concessis, approbatis, confirmatis, et saepius innovatis. Quibus omnibus, etiam si de illis illorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa mentio seu aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret (tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permanens), hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas, non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 7. Volumus autem quod praesentium transumptum fidem.

§ 8. Quodque eadem praesentes in val-

Forma et eff. vis Cancellariae Apostolicae et basilicae
fectus publicationis.

Principis Apostolorum de Urbe neconon in acie Campi Flora per aliquem ex cursoribus nostris publicentur, et inter extravagantes constitutiones perpetuo validuras conscribantur, ac, postquam publicatae fuerint, plenam et indubiam fidem faciant, neconon omnes et singulos illas concernentes perinde ligent, ac si essent personaliter intimatae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die m octobris MDLXVII, pontificatus nostri anno n.

Dat. die 3 octob. 1567, pontif. anno n.

LXVII.

Prohibitio transeundi ab Ordine fratrum Minorum Cappuccinorum S. Francisci de Assisio ad Ordinem Minimorum Sancti Francisci de Paula, et contra.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Sedis Apostolicae solertia, dum ad salutare quorundam remedium extracta in eorum detrimentum vergere conspicit, ne quod illis profuturum maturitate summa providisse comperitur, noxiū incauto ministerio efficiatur, celeris provisionis opem afferre consuevit, prout in Domino conspicit salubriter expedire.

Causae huius
prohibitionis.

§ 1. Sane accepimus quod, cum aliquando contingat aliquos fratres religiosos, tam Ordinis S. Francisci Cappuccinorum quam eiusdem S. Francisci de Paula Minimorum nuncupatorum, de uno loco ad alium, etiam forsitan absque suorum superiorum licentia, transferri, exinde perturbationes et mala exempla inter eosdem fratres saepius oriri solent.

Prohibitio de
qua in rubrica.

§ 2. Nos, cupientes perturbationibus et malis exemplis huiusmodi, quantum cum Deo possumus, obviare, motu proprio, non ad alienius instantiam, sed de nostra inera liberalitate et ex certa nostra scientia, quod de eaetero, perpetuis futuris temporibus, nullus ex fratribus Cappuccinis ad dictum Ordinem S. Francisci de Paula,

nec, e converso, quod nullus frater eiusdem S. Francisci de Paula ad Ordinem fratrum Cappuccinorum huiusmodi, ullo unquam tempore, et quacumque etiam et quantumcumque iustissima causa, etiam de licentia suorum superiorum, se transferre possit, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo statuimus et ordinamus.

§ 3. Decernentes statutum et ordinacionem huiusmodi, per fratres praefatos, sub indignationis nostrae poena, inviolabiliter observari debere, ac ex nunc irritum et inane quidquid seens super his a quocumq; quavis auctoritate, tam ordinaria quam delegata, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 4. Non obstantibus apostolicis ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus, ac statutis et consuetudinibus caeterisque contrariis quibuscumque.

§ 5. Caeterum, quia difficile foret praesentes literas ad singula queque loca, in quibus de eis fides forsitan facienda foret, deferri, volumus ut ipsarum transmittatis etc.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die vi octobris, MDLXVII, pontificatus nostri anno n.

Dat. die 6 octobris 1567, pontif. anno n.

LXVIII.

Homicidae, blasphemi, sacrarum imaginum percussores, aliaque nonnulla patrantes delicta in principatu Cataloniae, regno Aragonum, comitatibus Rosilionis et Ceritaniae, et consuientes ad ecclesias, possunt per indices saeculares, cum interventu iudicium ecclesiastorum, ab eisdem ecclesiis extrahi¹.

Pius Papa V, ad futuram rei memoriam.

§ 1. Exponi nobis nuper fecit charissimus in Christo filius noster Philippus,

Causa consti-
tutionis eden-
die.

¹ Ex Regest. in Secret. Brev.

Hispaniarum rex catholicus, quod in regno Aragonum, et principatu Cataloniae, ac comitatibus Rosilionis et Ceritaniae, plures facinorosi gravia et atrocia crimina committentes reperiuntur, quae oculos divinae Maiestatis offendunt, et perpetrato crimen, ad ecclesias, monasteria, hospitalia, oratoria et sacella ad se in eis tuendum, ne per regios et alios saeculares officiales iudices et ministros capiantur et de eorum delictis puniantur, configiunt, regiam iurisdictionem illudentes, seque in suis facinorosis eriminibus et delictis confoventes.

Philippi regis preces.

§ 2. Quare praefatus Philippus rex, cui, pro suo debito, provincias sibi subiectas sceleratis hominibus expurgare incumbit, nobis humiliter supplicari fecit ut in praemissis opportune providere de benignitate

Ecclesiastica apostolica dignaremur. Nos igitur, qui immunitas improbis delinqüendi matem praeberem, non sinit.

Illi vices in terris gerimus, qui maleficos vivere pati vetuit, nolentes praemissa tam pessimi exempli sub silentio pertransire, et quod ecclesiastica immunitas improbis et facinorosis delinquendi materiam subministret, huiusmodi supplicationibus inclinati, eidem Philippo regi, quod omnes et singuli illius et suorum proregum et gubernatorum ac aliorum ministrorum

iudices, officiales et ministri, saecularem iurisdictionem in dictis regno et principatu ac comitatibus ac singulis civitatis, villis, oppidis et terris et locis in illis consistentibus et illis adiacentibus exer-

centes, omnes et singulos, cuiuscumque gradus, qualitatis, dignitatis et praeminentiae fuerint, qui crimina infrascripta, videlicet laesae maiestatis aut peccati notorii, propter quod ira Dei in filios dissidentiae venit, seu ex proposito deliberato assassinium seu incendium fecerint et commiserint, seu aliquam honestam mulierem virginem vel coniugatam aut viduam rapuerint, vel monetam aut publicas scripturas falsificaverint, seu publici fures, seu in stratis

aut viis publicis fuerint, seu aliquem arcebusteto seu sclopeto, alias scelopio prohibito ad rotam, occidere procuraverint, et ad actum proximum devenerint, quamvis eum non vulneraverint vel tetigerint, aut per triginta passus ante ipsas ecclesias, monasteria, oratoria, sacella homicidium commiserint, seu qui plura homicidia perpetraverint, seu si atrociores blasphematores, et qui imaginem Dei vel sanctorum percusserint vel deturpaverint, sive ex ira vel in contemptum combusserint, vel in terra proiecerint, seu qui nocturno tempore, per civitates, oppida et loca furtu commiserint, ad quascumque, etiam metropolitanas et cathedrales, collegias et alias ecclesias, monasteria, oratoria, sacella saecularia et quorumvis Ordinum regularia configuentes, ab illis extrahere, capere, incarcerare et, prout iustitia et suorum demeritorum qualitas exegerit ac requisiverit, punire et castigare, absque conscientiae scrupulo, et censurarum et poenarum contrafacentibus praemissa inflatarum incursu, libere et licite possint et valeant, tenore praesentium, auctoritate apostolica et ex certa nostra scientia, licentiam et facultatem damus, concedimus et elargimur.

§ 3. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, privilegiis quoque, indultis, etiam in favorem dictarum ecclesiarum et monasteriorum illorumque omnium superiorum, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros et nos ac Sedem Apostolicam quomodolibet et sub quibuscumque verborum formis et tenoribus ac cum quibusvis clausulis et decretis concessis, confirmatis et approbatis, etiam *Mare Magnum* seu *Bulla Aurea* nuncupatis, ac ipsarum ecclesiarum immunitatibus eis a iure concessis, quibus omnibus, illorum tenores, ac si praesentibus de verbo ad verbum insererentur, pro expressis et insertis ha-

Obstantium derogatio.

bentes, illis alias in suo robore permanensuris, haec vice latissime derogamus, ac sufficienter derogatum esse volumus et decernimus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 4. Volumus autem, et dicta auctoritate decernimus ac declaramus, pro-

Licetiam praefatam non concedit, nisi intercederent iudicibus ecclesiasticis loci, qui saecularem iurisdictionem exercentes, ab requisitus, si adesse doluerit, ecclesiis, monasteriis, oratoriis et sacellis non officiet quin effectum licentia concessa obtineat.

gem, gubernatorem et ministros regios, aut eorum iudices, officiales et ministros loci; qui saecularem iurisdictionem exercentes, ab requisitus, si adesse doluerit, ecclesiis, monasteriis, oratoriis et sacellis huiusmodi aliquem delinquentem, sine interventione iudicis ecclesiastici loci illius, nec extrahere, nec illum capere et incarcерare posse, nisi et casu quo praefati iudices ecclesiastici requisiti una cum eisdem capturae et carcerationi intervenire et assistere recusaverint.

§ 5. Quodque delinquentes praedicti,

Deliquentes in carcere ecclesiasticum manuteneantur, et hoc esten- duntur, do- nec index ecclasticus de delicto cognovit.

postquam a dictis ecclesiis, monasteriis, oratoriis et sacellis extracti, capti et incarcerati fuerint, ad carceres curiae ecclesiasticae reponi, et in illis, sub tuto, seculo et firme carcere, ac opportuna custodia data illis, si opus fuerit, per praefatos pro-regem, gubernatorem, iudices, officiales, et ministros saeculares detineri et conservari debeant, ac ab illis extrahi, et iudicibus saecularibus praedictis consignari et tradi non possint, nisi prius cognito per dictum iudicem ecclesiasticum loci, si ipsi carcerati aliquod ex criminibus et delictis praedictis commiserint et perpetraverint, factaque commissione huiusmodi, si repertum fuerit ipsos carceratos aliquod ex criminibus et delictis praedictis commisso et perpetrasse, illos eisdem iudicibus saecularibus, per praefatos iudices ecclesiasticos, sine alicuius conscientiae scrupulo, et irregularitatis et aliarum paenarum incursu, dari et consignari debere; et si per dictum indicem ecclesiasticum iudicatum fuerit non esse aliquod ex supra dictis delictis, tunc per iudicem saecularem, si

sibi videbitur, haberi recursum ad iudicium ecclesiasticum cancellariae regiae principatus et comitatum huiusmodi volumus.

§ 6. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac contrariis quibuscumque.

§ 7. Et quia difficile foret etc.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die vi octobris MDLXVII, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 6 octobris 1567, pontif. anno II.

Fides daenda transumpta.

LXIX.

Literae Pauli IV et Pii IV, per quas statuitur clericos principatus Cataloniae et comitatus Rosilionis in habitu et tonsura incedere debere, alias privilegio clericali non gaudeant, valeant et intelligi debent iuxta terminos capituli vi sessionis XXIII Concilii Tridentini 1.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

§ 1. Exposito alias felicis recordonis Constitutio Paulo Papae IV, praedecessori eius pro parte charissimi in Christo filii nostri Philippi Hispaniarum regis catholici, quod, licet iuxta canonicas sanctiones, clericorum habitum et tonsuram clericales honeste deferre, alias privilegio clericali minime gaudere deberent; verum in principatu Cataloniae, et Rosilionis et Ceritaniae comitatibus, eidem Philippo regi subiectis, dictorum clericorum sine abitu et tonsura huinsmodi incedentium tanta inleverat delinquendi licentia, seu potius insolentia, ut nulla fere in principatu et comitatibus praedictis homicidia, rapinae, assassinia et alia atrocia crimina committebantur, quorum aliquis clericus auctor vel particeps non existeret; idque

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium.

ex eo provenire credebatur, quia dicti clericci, cum percuriam saecularem coereri, et a iudicibus ecclesiasticis poena sanguinis affici non possent, iuxta exigentiam delictorum non puniebantur, et

Impunitas seculera peccandi agentes hinc tamen
propter eorum impunitatem creseebat in eis peccandi libido, et facilitas veniae innocentibus delinquendi occasionem praebebat, et alii impunitatis huiusmodi exemplo, ad similia facinora perpetranda invitabantur.

§ 2. Dictus praedecessor, ipsius Philippi

Quare statuit c'ericos tam coniugatos quam non coniugatos cum habitu et clericali que adiacenti bus proximis,
regis supplicationibus in ea parte inclinatus, venerabili fratri Salvatori, episcopo Clusinensi et suo Apostolicae Sedis in regnis Hispaniarum tunc nuncio, per eius tonsura debet incedere in principatu Cataloniae alias que adiacentibus provinciis, mandavit quatenus omnes et singulos, tam coniugatos quam alios simpliciter tonsuratos, et minorum ordinum clericos non coniugatos, nullum beneficium ecclesiasticum obtinentes, in principatu et comitatibus praedictis pro tempore existentes, per edictum publicum in cathedralibus et metropolitanis ecclesiis principatus et comitatuum huiusmodi, dum inibi populi multitudo ad divina audienda conveniret, alta voce denunciandum, et in valvis dictarum ecclesiarum affigendum, moneret et requireret, ae moneri et requiri faceret ut infra terminum duorum mensium, quos eis pro peremptorio termino et tria monitione canonica assignaret, de caetero vestem prolixam et birretum rotundum ac coronam, more illarum partium presbyterorum saecularium honeste deferrent, et sine armis offensivis incederent; et si, dicto termino elapo, non deferrent et sic ut praefertur non incederent, eosdem foro saeculari subiectos fore, et tanquam laicos per curiam saecularem, etiam usque ad vindictam sanguinis ultimique supplicii poena puniri posse; et quod, elapo anno ab edicto huiusmodi, vestem et birretum ac coro-

nam huiusmodi ad minus per sex menses ante perpetratum delictum detinissent, probandi onus eis incumberet, in dictis requisitione et monitione, eadem auctoritate decerneret.

§ 3. Felicis recordationis Pius Papa quartus vero, ad ipsius Philippi regis supplicationem, mandatum, ac cum omnibus et singulis in eis contentis clausulis, litteras praedictas per suas in forma brevis literas approbavit et innovavit, illasque perpetuae firmitatis robur obtinere, ac perpetuo inviolabiliter observari debere, et quatenus literae dicti Pauli praedecessoris, tunc publicatae et exceptioni demandatae non essent, per dictum Salvatorem episcopum aut alium pro tempore existentem partibus illis suum et dictae Sedis nunciui, illarum forma servata, iuxta illarum tenorem et formam publicari, et executioni demandari potuisse et debuisse decrevit, concessit et mandavit.

§ 4. Et quia ab oecumenico concilio Tridentino, sessione xxiii, capitulo vi, statutum est ordinatum existit quod nullus primae tonsurae initatus, aut etiam in minoribus ordinibus constitutus, fori privilegio non gaudeat, nisi beneficium ecclesiasticum habeat, aut clericalem habitum et tonsuram deferens alicui ecclesiae ex mandato episcopi inserviat, vel in seminario clericorum aut aliqua schola vel universitate, de licentia episcopi, quasi in via ad maiores ordines suscipiendos, versetur; in clericis vero coniugatis servetur constitutio Bonifacii VIII, *Qui cum unici, modo ii clerici alienius ecclesiae servitio vel ministerio ab episcopo deputati, etiam ecclesiae serviant vel ministrent, et clericali habitu et tonsura utantur, nemini, quoad hoc, privilegio vel consuetudine, etiam immemorabili, suffragante.*

§ 5. Praefatusque Pius praedecessor, per alias suas sub plumbo literas, quod omnes gratiae et concessiones, in omni- Concessiones autem omnes contra tenorem dicti canonis irritavit Pius.

*Constitutio
Pii IV alteram
Pauli IV supra
confirmans.*

*Conditio re-
quisita ut pri-
vilegio fori cle-
ricus gaudeat
iuxta sanctio-
nem concilii
Tridentini.*

bus et singulis quibus illae statutis et deeretis dicti concilii contrariantur, ipso iure revocatae, cassatae et annulatae, ac ad concilii huiusmodi terminos atque limites reductae essent et esse censerentur, et secundum decretum dicti concilii tantum observarentur, nec aliquid adversus dicta decreta et statuta apud aliquos permetterent, nec in aliquo suffragari possent, sed ea perinde haberi et reputari debere, ac si numquam emanassent, declaravit, statuit et ordinavit, prout in singulis praedecessorum literis et capituli concilii huiusmodi, quorum omnium tenores, ac si praesentibus de verbo ad verbum inserventur, pro expressis habemus, plenius continetur.

§ 6. Cum autem nuper praefatus Philippus rex nobis exponi fecerit quod a nonnullis dictas priores literas Pauli et Pii praedecessorum per concilium et posteriores literas dicti Pii praedecessoris huiusmodi revocatas, ant saltem moderatas, et ad decretum concilii praedicti reductas fuisse haesitetur, ad tollendam huiusmodi dubitationem, nobis humiliter supplicari fecit quatenus dubitationem et haesitationem huiusmodi de benignitate apostolica tollere dignaremur.

§ 7. Nos igitur, considerantes priores literas dictorum praedecessorum, et in eis contenta, statuta et ordinata, iusta, honesta et rationabilia esse, cum clerici ab illicitis et in honestis se abstinere debeant, ipsique clerici, qui clericali charactere illiusque privilegiis et immunitatibus uti, frui et gaudere desiderant, habitum et tonsuram clericorum, prout presbysteri principatus et comitatuum huiusmodi, deferre debeant, ipsius Philippi regis, assentis in principatu et comitatibus huiusmodi presbyteros modo praedicto incedere consueisse, supplicationibus hac parte inclinati, dictas priores literas, quarum veriores tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur praesentibus, ha-

beri volumus pro expressis, a statutis et ordinatis in concilio huiusmodi, neque per posteriores literas dicti Pii praedecessoris revocatas esse, sed tantum ad terminos et dispositionem dicti capituli vi sessionis xxiii reductas esse et censeri debere in omnibus et per omnia, per praesentes, auctoritate apostolica et ex certa nostra scientia ac de apostolicac potestatis plenitudine, declaramus.

§ 8. Et ut priores literae praedecessorum huiusmodi maiorem firmitatem et robur oblineant, illas confirmamus et approbamus, et inviolabiliter observari debere, iuxta terminos dumtaxat dicti capituli vi, mandamus; et si praefati clerici primae tonsurae non coniugati, beneficia ecclesiastica non obtinentes, et coniugati, contenta in dictis prioribus literis ipsorum praedecessorum, iuxta ordinata et statuta in dicto sexto capitulo concilii huiusmodi, non observabunt, et habitum et tonsuram dictos, prout clerici principatus et comitatuum huiusmodi deferre consueverint et deferunt, ut praefertur, non detulerint, foro et immunitate clericorum gaudere et frui non possint, sed ut tales laici habeantur et reputentur, et ut tales laici per iudices saeculares, prout in dictis prioribus literis continetur, capi, carcerari, puniri et castigari possint et valeant.

§ 9. Et nihilominus venerabili fratri archiepiscopo Rossanensi apud praefatum Philippum regem, nostro et Sedis Apostolicae nuncio, quatenus priores literas praedecessorum huiusmodi, illarum forma servata, et iuxta illarum tenorem et formam, et iuxta terminos dumtaxat dicti capituli sexti, ac etiam praesentes, in ecclesiis praedictis publicare, et executioni demandare faciat.

§ 10. Neconon venerabilibus fratribus archiepiscopis et episcopis dicti principatus et comitatuum, easdem praep-

Causa praesentis constitutionis edenda.

Concilium Tridentini sanctio- nem enunciatio- nis declarat et de- cernit;

Præfatas con- stitutiones pro maiori valore confirmat et approbat;

Præfatas lite- ras per nun- ciuum apostoli- cum publicari præcipit;

Adversus eas contraven. non posse archiepi- scopos et epi-

scopos declarat. sentes et contenta in dictis prioribus ipsorum praedecessorum literis ac capitulo et praesentibus observare, illisque obediens, et contra illas venire et reclamare non posse.

Praesentes litterae nullo vitio notandae. § 11. Nec non praesentes et in eis contenta quaecumque, de subreptionis aut obreptionis vitio, sive intentionis nostrae aut quocumque alio defectu, notari et impugnari non posse, sed validas et efficaces existere, suosque debitos effectus sortiri debere in omnibus et per omnia.

Iuxta eorum tenorem iudicari debere decernit. § 12. Et sic et non alias nec aliter, per quoscumque iudices et commissarios, et causarum Palatii Apostolici auditores, ac sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, iudicari et definiri debere, sublata eis et cuiilibet illorum quavis aliter iudicandi et definiendi et interpretandi facultate, auctoritate et potestate; irritum quoque et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus, concedimus, declaramus, statuimus, praecepimus et mandamus.

Clausulae. § 13. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac omnibus illis quae praefati praedecessores, in prioribus literis huiusmodi, non obstat voluerunt. Volumus autem quod praesentium transumptis etc.

Datum Roniae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die XIII octobris MDLXVII, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 13 octobris 1567, pontif. anno II.

LXX.

Quod spolia monachorum Ordinis Cistercensis spectent ad loca et monasteria in quibus professionem emiserunt; et commendatarii aut commissarii Reverendarum Camerarum Apostolicae in illis se non introntillant!

Pius Papa V, ad futuram rei memoriam.

Decet Romanum Pontificem iustitiae supremum assertorem ad ea libenter in-

Exordium. 1 De institutione et toto statu huius Ordinis notavi plene in constitutione III Paschalis II, *Desiderium*, tom. II, pag. 210.

tendere, per quae gratiae a Sede Apostolica in favorem quarumcumque, praesertim religiosarum, personarum pro tempore emanatae suum, ut par est, consequantur effectum; et ut id facilius subsequi possit, dubiis et difficultatibus, quae superinde pro tempore oriuntur, aliquando per declarationis quandoque vero per alia remedia providere.

§ 1. Sane cum, sicut dilecto filio Ilieonymo de la Souchiere, abbate generali, vel, pro eo, dilecto filio Dionysio Laceronis, procuratore et vicario, etiam generali, Cisterciensis Ordinis, referente, acceperimus, in statutis et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel alia firmitate roboratis, dicti Ordinis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis eidem Ordini concessis, ac per felicis recordationis Pium Papam IV, praedecessorem nostrum, et Sedem Apostolicam confirmatis, inter alia, disponatur quod, in spoliis, rebus et bonis monachorum Ordinem ipsum professorum, in quibusvis locis et monasteriis pro tempore decedentium, eorum abbates et priores commendatarii, pro tempore existentes, se intromittere nequeant, sed illa monasterii seu prioratus aut loci, in quo dictum Ordinem expresse professi fuerint, et seu eos decedere contigerit, conventionali mensae applicari et incorporari debeant; defuncto tamen superioribus diebus in monasterio de Casamari eiusdem Ordinis, Verulanensis dioecesis, quod dilectus filius Fulvius Philionardus clericus in commendam ex concessione seu dispensatione apostolica obtinet, quondam Antonio Pollutio, ipsius monasterii priore, praefatus Fulvius et quidam Camerac Apostolicae procurator aut commissarius, ipsius Antonii bona, ut ipsa forsan in proprios usus convertere possint, apprehendere, et sibi appropriare contendant, in gravem ipsius monasterii conventionalis mensae iacturam, praeiudicium et gravamen.

Causa huius constitutionis.

§ 2. Nos , cupientes ut ea , quae per

Quod spolia praedecessores nostros et Sedem praefaciens monachor. Ordinis Cisterciensis, non ad eorum cameram Apost. sed ad loca, in quibus professionem emiserunt, spectat.

tam roborata dicuntur, firmiter observentur, ac finem huiusmodi contentioni, summandat. aut turis autem, quantum cum Deo possumus, obviare volentes, eosdemque Hieronymum abbatem et Dionysium ac singulos monachos Ordinis huiusmodi quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliquis ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodo libet innodati existunt , ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes, et absolutos fore censentes, motu proprio, non ad ipsorum, seu alicuius alterius pro eis, nobis super hoc oblatae petitionis instantiam , sed de nostra mera liberalitate, quod de coetero tam praefatus Fulvius, quam quicunque alii commissarii ¹ quorumcumque monasteriorum et prioratum vel aliorum locorum dicti Ordinis, tam citra quam ultra montes et in quibuscumque mundi partibus consistentium, et quicumque nostri et Camerae praefatae commissarii et procuratores quonodocumque, in spoliis, bonis et rebus, quaecumque sint, tam praefati Antonii , quam aliorum quoruncumque monachorum dicti Ordinis, in ipsorum commendatariorum monasteriis , prioratibus, locis et iurisdictionibus pro tempore decedentium, se intromittere non possint ; sed illa ad monachos monasteriorum seu prioratum, vel locorum huiusmodi , et seu eorum conventualem mensam, coniunctim vel divisim, pleno iure spectare et pertinere, ac corundem monachorum seu mensae fore et esse , eorumque possessionem realem et actualem adipisci et continuare; ipsosque monachos desuper per quoscumque commendatarios, etiam praetextu eiusvis indulti seu concessionis sibi desuper facti, aut consuetudinis antiquitus observatae , et seu praefatum commissa-

rium, seu quosvis alias, quavis auctoritate fungentes, molestari , perturbari vel inquietari non posse neque debere, auctoritate apostolica, per praesentes decernimus, illasque, quatenus opus sit , eisdem monachis concedimus et assignamus.

§ 3. Ne non, tam Fulvio, quam quibusvis aliis commendatariis et commissariis praefatis, ne in spoliis, rebus et bonis pro tempore decedentium monachorum huiusmodi, directe vel indirecte, quovis quaesito colore vel ingenio, se de coetero intromittere audeant vel praesumant, sub excommunicationis maioris latae sententiae et aliis ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, etiam pecuniariis , arbitrio infra scriptorum iudicium infligendis et moderandis, districtius inhibemus.

§ 4. Ac tam venerabili fratri episcopo Soranensi, et dilecto filio Curiae causarum Camerae praefatae auditori generali, quam quibusvis aliis iudicibus , quavis auctoritate fungentibus , per quos, in praemissis, ut praefertur et non alias, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter indicandi facultate, iudicari debere volumus, per praesentes motu simili mandamus quatenus ipsi et eorum quilibet, per se vel alium sen alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque , ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte Hieronymi et pro tempore existentis eiusdem Ordinis abbatis , seu Dionysii et monachorum huiusmodi, fuerint requisiti, solemniter publicantes , eisque in praemissis , ac tam dicti Antonii defuncti, quam quorumcumque aliorum monachorum dicti Ordinis decedentium, spoliis et bonis, eorumque (cum monachi ipsi decesserint) possessione adipiscenda, efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant abbatem et monachos ipsos statutis, privilegiis et indultis, quoad dicta spolia, res et bona, necnon decreto, declaratione, concessione et assignatione ac inhibitione praefatis, pacifice frui et gau-

Inhibitio contra commendatarios et officiales Cameræ.

Deputatio executorum buiis constitutionis.

¹ Leg. forsitan commendatarii (R. T.).

dere, non permittentes eos desuper per quoscumque, quomodolibet indebet modestari. Contradictores quoilibet et rebelles per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas praefatas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo. Et nihilominus, legitimis super his habendis servatis processibus, sententias, censuras et poenas ipsas, etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

*Clausulae de-
reptatoriae*

§ 5. Non obstantibus piae memoriae Bonifacii Papae VIII, etiam praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis, dummodo ultra tres quis, vigore praesentium, ad iudicium non trahatur, et aliis apostolicis, neconon provincialibus et synodalibus constitutionibus et ordinationibus; ac quibusvis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, iudicis et literis apostolicis, tam Ordini et commendatariis praefatis, eorumque superioribus et personis, quam Cameræ praefatae ac quibusvis illius commissariis et procuratoribus, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere vel in specie, etiam consistorialiter, concessis, confirmatis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus, specialis, specifica et expressa mentio, seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede in-

dultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas, non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de iudicio huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xxiii octobris MDLXVII, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 23 octobris 1567, pontif. anno n.

LXXI.

Fratres Conventuales, neconon Tertiij Ordinis sancti Francisci, sub Regula eiusdem Ordinis fratribus de Observantia submittit in regno Portugalliae, extincta omnino conuentualitate 1.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

In eminenti dignitatis apostolicae specula, meritis licet imparibus, divina dispositione vocati, ad ea libenter intendimus, per quae singuli Religionum Ordines, abusibus, qui in eos tractu temporis diversimode irrepserunt, eliminatis, antiquo candori suo, quo, Domino auctore, diu claruerunt, restituantur, regularaque eorum instituta, ad divinae Maiestatis laudent et gloriam imposterum stabiliantur; et ut id votive sucedat, cum nos, ob negotiorum, quibus assidue premimur, ingentem molem, ubique praesto esse nequeamus, nonnumquam sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, ac venerabilibus fratribus nostris archiepiscopis, episcopis demandamus, prout locorum et temporum qualitate pensata, conspicuus in Domino salubriter expedire.

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium. Simili reductionem mininxit Pius fratum Conventualium et Tertiij Ordinis in provinciis Belgij, Flandriae alisque regi catholico subiectis, data ad id si. Angelo Aversano facultate, apostolicis litteris datis die 2 novembbris 1567, quas, cum similis omnino sint praesentibus, omittendas potavi.

**Causa consti-
tutionis eden-
dae.**

§ 1. Accepimus sane nuper, non sine animi nostri molestia, quod fratres Ordinis S. Francisci Conventuales nuncupati, in diversis Portugalliae ac Algarbiorum regnum province aliisque charissimi in Christo filii nostri Sebastiani Portugalliae et Algarbiorum regis illustris dominiis, terris et locis constituti, a nonnullis annis citra, suae professionis, salutis et Religionis immemores, privilegiisque sibi a Sede Apostolica gratiose concessis abundantes, Deique timore postposito, tam licentiosam in honestamque vitam, et ab institutis fundatoris et patris sui seraphici discrepantem ac remotam ducere non verentur, ut religiosorum nomine tantum retento, non modo Ordinem regulasque suas dedecorent, verum etiam plerisque ex christifidelibus talia cernentibus scandalum non modicum afferant. Nos, qui tam Ordini praedicto decus et integritatem, suique pristini candoris restitutionem sinceris zelamus affectibus, quam praedicti Sebastiani regis, qui id a nobis animo, qui vere religiosum et catholicum decet principem, iamdudum repetivit, voluntati satisfacere enixe cupimus, volentes praemissis pro nostri pastoralis officii debito providere.

**Henrico card.
et episcopis
suarum dioe-
cesum monaste-
ria reformanda
committit:**

§ 2. Motu proprio, non ad alieuius nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex mera deliberatione et certa scientia nostris, dilecto filio nostro Henrico, tituli sanctorum Quatuor Coronatorum presbytero cardinali, Infanti Portugalliae, nostro et Apostolicae Sedis legato de latere, necnon omnibus et singulis venerabilibus fratribus nostris archiepiscopis et episcopis per Portugalliae et Algarbiorum regna aliaque ipsius Sebastiani regis dominia constitutis, in virtute sanctae obedientiae, per praesentes committimus quatenus ipse vel ipsorum archiepiscoporum et episcoporum quilibet, quatenus in sua civitate vel dioecesi Or-

dinis praedicti, tam virorum quam mulierum Conventualium, etiam Tertiis Ordinis nuncupati, si tamen tria substantialia vota emittere consueverunt, domos et monasteria habet, omni humano affectu seposito, Deumque solum pree oculis habens, Ordinis eiusdem de Observantia in regnis et dominiis praedictis commissario generali, seu provinciae, in qua domus et monasteria praedicta consistunt, ministro provinciali, et aliquo seu etiam pluribus eiusdem Ordinis de Observantia fratribus, per praedictum commissarium seu ministrum provincialel eligendis, secum assumptis, ad singula in ipsorum civitatibus et dioecesibus consistentia virorum et mulierum Conventualium, etiam Tertiis Ordinis huiusmodi, domos et monasteria personaliter, si id commode fieri poterit, alioquin ipsorum archiepiscoporum vicarii in spiritualibus generales seu officiales, aut aliae personae ecclesiasticae, per dictum Henricum nominandae et deputandae, uno seu pluribus guardianis aut aliis fratribus a commissario vel provinciali praedictis deputandis secum adiunctis, accedant, ac in domibus et monasteriis praedictis formam conventionaliter vivendi penitus et in perpetuum, auctoritate nostra, tollant et extinguant.

§ 3. Ac personas in illis degentes ad eamdem vivendi formam eademque instituta, etiam quoad vestes et calceamenta redigant, quae utriusque sexus religiosi de Observantia vocati observant, ipsasque sorores et moniales Conventuales eorumdem fratrum de Observantia obedientiae, correctioni, visitationi, curae regimini que committant.

§ 4. Ac Conventionalium huiusmodi seu Tertiis Ordinis fratrum et sororum, tria substantialia vota professorum, ecclesias ac monasteria seu domos religiosis Ordinis de Observantia, per ipsos perpetuo habendas, assignent, ac in domos seu monasteria

*Sub Regula
fratrum de Ob-
servantia omni-
no eos submit-
tit.*

*Conven-
tionalium et Tertiis
Ordinis mona-
steria fratribus
de Observantia
nec non monas-
teriis tradenda,
translati illorum
personis*

religiosis ad monasteria de Observantia huiusmodi alias fratres et moniales de domibus et conventibus ipsorum fratum et monialium de Observantia, de sibi assentientum fratrum consilio, respective transferant, et ex ipsis domibus de Observantia guardianum et alios officiales, ad domos praedictas regendum et gubernandum idoneos, auctoritate praedicta, deputent atque constituant; ipsos vero fratres et sorores seu moniales Conventuales et Terti Ordinis praedictos aliorum fratrum de Observantia consortio aggregent atque uniant; necnon ex domibus, quibus antea vitam conventualem egerant, transferant in religiosorum de Observantia domos, et per illas distribuant, ut post bac ipsi de Observantia similiter nuncupentur, et sub eiusdem ministri generalis de Observantia obedientia permaneant.

Facultas conceditur, ut plura monasteria in unum reduci possint in locis, ubi ex eleemosynis fratrum de Observantia victimabere non potuerint § 5. Si aliqua vero ipsorum Conventualium monasteria seu domus in locis in quibus, aut propter praemissorum asperitatem vel habitatorum paucitatem et eleemosynarum defectum, verendum sit ne fratres de Observantia inibi vivere possint consistant, ea invicem vel aliis uniant, vel ad alia commodiora loca transferant; aut si quid aliud sibi super praemissis magis necessarium et opportunum visum fuerit, ordinent et statuant.

Qui tria vota substantialia non emiserunt ad ea emitenda non sunt cogendi, sed tamen sub visitatione et correctione fratrum de Observantia esse debent § 6. Caeterum, si aliqui fuerint fratres aut moniales Ordinis praedicti, qui seu quae tria vota substantialia nunquam emiserunt, nec in regulari observantia degenerunt, eos, prout hactenus vixerunt et permanerunt, ita tamen ut sub visitatione, correctione, superioritate et obedientia dictorum provincialium et generalis fratrum de Observantia huiusmodi degere, eisque in omnibus subiecti et suppositi esse debeant, etiam de caetero vivere et permanere posse decernimus et declaramus; nec non a Conventualibus huiusmodi ad Observantiam translati, si eorum aliquis, pro tranquillitate animi sui, de novo profes-

sionem emittere voluerit, etiam probationis anno non expectato, recipient.

§ 7. Contradictores vero, si qui fuerint, qui se ad regularis vitae observantiam reduci pertinaciter recusaverint, eos in carcerebus, donec ad cor redeant, sub fida custodia retineri faciant, ac iuxta suorum excessuum et delictorum qualitatem puniant; et si aliquorum delicta adeo gravia fuerint ut, si laici essent, ultimo supplicio puniendi forent, ad triremes eos damment; si modo aetas et vires illi labori sint aptae, alioquin ad perpetuos carcerebus, in quibus suorum criminum poenas luant, religent; alia vero ipsorum minus gravia crimina, secundum canonicas sanctiones, seu ipsorum cardinalis vel archiepiscoporum aut episcoporum, ad quem spectabit, et commissarii seu provincialis arbitrio, de illi adjunctarum personarum huiusmodi consilio, puniant.

§ 8. Bona praeterea quaecumque, mobilia et immobilia, tam quae domus fratrum videlicet dumtaxat Conventualium praedictorum in communi possident, quam fratrum Conventualium antea propria ex consuetudine, vel forsitan ex aliquo obreptitiō vel subreptitiō privilegio et dispensatione apostolica eis obtinere concessa sive permissa, sive ex eorum industria acquisita, vel ex parentum successione, aut ab aliis relicta, legata donatave, ab eis, tam quoad usum et possessionem, quam quoad proprietatem pertinet, in perpetuum abdient. De conventibus etiam fratrum regularis observantiae, uno vel pluribus, in conventus reformatos huiusmodi, de eodem consilio transfrant.

§ 9. Omnia denique, quae ad abolen-
Facultas concessa eis, quibus reformatio commissa est, quoque extenditur. dam vitiani conventualem et vitae regularis observantiam loco eius introducendam, vel ad inquirendam criminum veritatem fuerint quoquo modo necessaria et opportuna, agant, faciant et exequantur.

*Licentia trans-
eundi ad alium
Ordinem, dum-
modo observan-
tiam teneat.*

*De bonorum
residuo nibil
faciendum in-
consulto Ro-
mene Pontifice.*

*Poenae in eos
qui contra pra-
missa quidquam
fecerint.*

§ 10. Dummodo tamen ipsis fratibus et sororibus monachis et monialibus, qui ad alium Ordinem regularis observantiae transferri maluerint, dummodo ad Regulam transeant arctiorem, non interdicatur. Ipsorum vero bona praedicta, omnesque huiusmodi domuum et monasteriorum fratrum Conventualium redditus, de assidentium personarum praedictarum consilio, ita distribuant ut, postquam eisdem fratibus de Observantia, in dictos conventus introducendis, de supellectili et omnibus aliis ad eorum victimum, divinum cultum, ecclesiarum et domuum reparationem necessariis providerint, reliqua, sub stricto sequestro, penes idoneas personas reponantur seu custodiantur, donec quid nos ipsi super illis decreverimus, seu statuendum duxerimus, per nostras literas intellexerint.

§ 11. Nos enim sibi, tam praemissa omnia et singula ac alia circa ea necessaria et opportuna gerendi et exerceendi, quam contradictores quoslibet et rebelles, eisque auxilium, consilium vel favorem praestantes, per sententias, censuras et poenas praedictas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita compescendo, legitimisque super his habendis servatis processibus, sententias, censuras et poenas ipsas, etiam iteratis vicibus, aggravando, necnon interdictum ecclesiasticum imponendo, liberam, auctoritate apostolica, per praesentes facultatem concedimus et impartimur.

§ 12. Districtius inhibentes ipsius Ordinis Conventualium superioribus aliquaque quibusvis personis, cuiuscumque status, gradus, ordinis et conditionis existentibus, et quacumque dignitate, tam ecclesiastica et episcopali, archiepiscopali et cardinalatus, quam mundana, etiam ducali et regia, fungentibus, ne eosdem Henricum cardinalem, archiepiscopos et episcopos vel ab eis subdelegandos, in praemissis,

quovis modo et quovis quaesito colore vel ingenio molestare, inquietare vel perturbare audeant vel praesumant.

§ 13. Decernentes quoque praesentes literas, nullo unquam tempore, de subscriptionis vel obreptionis vitio, aut intentionis nostrae vel quopiam alio defectu notari, impugnari nullatenus posse, minusve illas, etiam quod Ordinis huiusmodi superiores, ad id non vocati fuerint, vel quod ipsi a cardinalis, archiepiscoporum et episcoporum iurisdictione exempti sint, ac propterea ipsis parere nullatenus intendant, impugnari vel contra illas deve nir possit; sed, illis et quibuscumque reclamationibus, appellationibus et contradictionibus omnino cessantibus, in suis robore et efficacia persistere, suosque plenarios effectus sortiri, et ad illorum executionem omnino procedi debere; sic que per quoscumque iudices et commissarios, etiam causarum Palatii Apostolie auditores, ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate, indicari et definiri debere; irritum quoque et inane, si seus, super his, a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 14. Non obstantibus praemissis ac quibusvis apostolicis nec non in provincialibus et synodalibus conciliis editis specialibus vel generalibus constitutonibus et ordinationibus; ac monasteriorum, domum et Ordinis praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis eidem Ordini illiusque superioribus et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis, clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam per viam generalis legis vel statuti

*Praesentium
literarum fir-
mitas.*

*Clausula spe-
ciales.*

perpetui, etiam motu proprio et ex certa scientia ac de apostoliceae potestatis plenitudine et consistorialiter et de fratrum consilio ac alias quomodolibet concessis, confirmatis et approbatis et saepius innovatis. Quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa mentio seu aliqua alia exquisita forma ad id servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrarii quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 15. Volumus autem et hortamur fra-

Fratribus de Observantia praedictos, eisque in virtute sanctae obedientiae praecepimus ut fratres Conventuales, quos de nostro et Sedis Apostolicae mandato reformaverint, ex eorum domibus ad suas recipient, eosque fraterne et caritative, dummodo regulariter et observanter vivant, tractent; ipsique locum in choro et processionibus, capitulo et quibusvis aliis actibus, tam publicis quam privatis, secundum professionis tempus inter Conventuales emissae, assignent.

§ 16. Quodque praesentium transumptis manu alicuius notarii publici subscriptis etc.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die xxx octobris MDLXVII, pontificatus nostri anno ii.

Dat. die 30 octobris 1567, pontif. anno ii.

LXXII.

Declaratio portionum assignandarum vicariis perpetuis ecclesiarum parochialium, monasteriis, beneficiis, ecclesiis vel locis piis perpetuo unitarum.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Ad exequendum pastoralis officii debitum vigilantibus studiis intendentibus, ad ea, per quae cathedralium aliarum ecclesiarum, neconon monasteriorum, beneficiorum seu collegiorum ac aliorum piorum locorum prospero profectui, divinique cultus augmentatione, et opportuuae congruaeque substantiationi parochialium ecclesiarum eisdem unitarum statui feliciter dirigendo, et personarum in illis curam animarum exercentium utilitati recta ratione et provida moderatione consuli et salubriter provideri valeat, libenter interponimus nostrae sollicitudinis partes.

§ 1. Hinc est quod nos, ad quorum au-
res (quod non sine animi nostri molestia referimus) pervenit nonnullos ex venerabilibus fratribus nostris patriarchis, archiepiscopis et episcopis, in deputandis vicariis, ac in assignatione portionum vicariis perpetuis parochialium dictis ecclesiis, monasteriis, beneficiis, collegiis, vel locis piis perpetuo unitarum, ex concilio Tridentino facienda, ita modum ex-
Ordinarii excedebant mente concilii Tridentini in assignatione portionum vicariis perpetuis facienda.

Declarat ideo
Pontifex iste
quantitatem ipsarum portionum.
§ 2. Nos, ad eas tollendas animum in-
tendentibus, considerantesque uniones ipsas ideo a praedecessoribus nostris factas esse, ut ex redditibus et emolumentis benefi-
ciorum unitorum ecclesiis, monasteriis, collegiis, beneficiis et locis piis, quibus,

illa uniuntur, facilius onera eisdem incumbentia supportentur, et promptius a ministris ecclesiasticis in eisdem divina officia celebrentur, hospitalitas servetur, aliaque caritatis opera exerceantur, ac etiam ~~ut nihilominus~~ cura animarum dictarum parochialium laudabiliter exerceretur, motu proprio et ex certa nostra scientia, auctoritate apostolica, hac nostra perpetuo valitura constitutione statuimus et ordinamus ac declaramus, quemadmodum etiam de ipsis concilii mente fuisse colligimus, patriarchas, archiepiscopos et episcopos praefatos in assignatione portionis ipsis vicariis perpetuis, ex praedicto concilio ipsis praelatorum arbitrio facienda, ita se continere et arbitrari debere, ut non maior centum, nec minor quinquaginta scutorum annuorum summa, computatis omnibus, etiam incertis emolumentis et aliis obventionibus communiter percipi solitis, eis omnino assignetur, nisi vicariis solitum fuisse plus assignari, sive in quantitate aut quota fructuum, pecuniaque numerata, fundo seu alia re stabili portio huiusmodi constituantur, cuiuscumque valoris parochialis ecclesia unita fuerit, et habita etiam ratione reddituum et onerum loci, cui parochialis ipsa unita fuerit: ita quod portiones ultra vel infra dictas summas scutorum centum et scutorum quinquaginta hactenus assignatae, vel in posterum forsan assignandae, quoad excessum et defectum huiusmodi, nullius roboris et momenti existant, et ad summas praedictas reducatae et auctae respective censemantur, nisi tamen valor annuus ipsis parochialis unitae, habita ratione ut praefertur, minor sit quinquaginta scutis; quo casu portio assignata vel assignanda vicario perpetuo, non debeat excedere summam annuam valoris dictae parochialis, sed sufficiat quod omnes fructus eius dumtaxat attribuantur ipsi vicario perpetuo.

§ 3. Et quoniam iniquum esset eos, qui commodis privantur, eadem onera, quae prius sustinebant, debere sufferre, volumus et statuimus quod ecclesiae, monasteria, collegia, beneficia et pia loca huiusmodi, in quorum parochialibus ecclesiis unitis contingat vicarias praedictas erigi, pro quantitatibus fructuum ipsis vicariis perpetuis assignatorum, ad solutionem quindenniorum, quam nobis et Cameræ Apostolicae solvunt, ulterius non teneantur, sed eis detractio fiat ad ratam certorum, quae de fructibus dictarum parochialium percipiuntur. Ita tamen quod vicarii perpetui, qui pro tempore deputabuntur, teneantur accipere a Sede Apostolica novam provisionem suae deputationis, et solvere annatam pro portione fructuum, reddituum et proventuum certorum sibi assignata, et expedire literas apostolicas, nec alias ad possessionem dictarum viciarum perpetuarum et servitum earumdem parochialium admitti possint, nisi soluta annata et expeditis literis apostolicis novae provisionis, ut praefertur, alioquin integrum quindennium solvi debere, nec vicarii praedicti antea tuta conscientia fructus percipere possint.

§ 4. Volumus insuper, et ita mandamus, quod dicti vicarii perpetui non ad liberam ordinariorum electionem, sed ad nominationem illorum, in quorum ecclesiis unitis ponentur, cum ipsorum ordinariorum seu eorum vicariorum, praevio examine, approbatione, deputentur.

§ 5. Et si dictae parochiales unitae erunt monasteriis regularium Mendicantium, possint a superioribus dictorum monasteriorum nominari ex ipsis Mendicantibus. Quos, si ordinarii, praevio examine per se aut eorum vicarios faciendo, idoneos ad curam animarum exercendam invenerint, et ita pro idoneis approbarerint, teneantur in vicarios, ad nutum tamen superiorum suorum amovibiles;

Elegendique
vicarios

Facultas Men-
dicantium, quo-
ad vicarias lo-
cis eorum uni-
tas.

deputare. Idemque etiam servetur in regularibus monachis tantum, dummodo in ea parochiali, in qua unus ex monachis fuerit, servata forma praedicta, vicarius deputatus, habitent cum eo saltem quatuor alii ex dictis monachis.

Decretum irritans.

§ 6. Sicque per quoscumque iudices, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi potestate, iudicari et interpretari debere; ne non irritum et inane decernimus quicquid secus a quoquam, quavis auctoritate, attentatum forsan est hactenus vel in posterum contigerit attentari.

Clausulae de rogatoriae.

§ 7. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis caeterisque contrariis quibuscumque.

Iussio publi candi.

§ 8. Volumus autem quod praesentes literae in Cancellaria nostra Apostolica, et ad valvas Principis Apostolorum de Urbe, de more publicentur, et inter constitutiones perpetuo valituras describantur.

Exemplorum fides.

§ 9. Et quia difficile foret eas ad singula gula quaque loca deferri, quod earum transumptis etc.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, kalendis novembbris, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 1 novemb. 1567, pontif. anno II.

LXXIII.

Prohibitio agitationis taurorum aliarumque ferarum bestiarum, cum annullatione votorum et iuramentorum desuper adhibitorum.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. De salute gregis dominici nostrae curae divina dispensatione crediti, prout ex

debito pastoralis officii adstringimur, sollicite cogitantes, fideles cunctos gregis eiusdem ab imminentibus corporum periculis, etiam animarum pernicie, perpetuo arcere studemus.

§ 1. Sane, licet detestabilis duellorum usus, a diabolo introductus ut cruenta corporum morte animarum etiam perniciem lucretur, ex decreto concilii Tridentini prohibitus fuerit, nihilominus adhuc in plerisque civitatibus et aliis locis quamplurimi, ad ostentationem virium suarum et audaciae, in publicis privatisque spectaculis, cum tauris et aliis feris bestiis congregati non cessant, unde etiam hominum mortes, membrorum mutilationes, animarumque pericula frequenter oriuntur.

§ 2. Nos igitur, considerantes haec spectacula, ubi tauri et ferae in circo vel foro agitantur, a pietate et caritate christiana aliena esse, ac volentes haec cruenta turpiaque daemonum et non hominum spectacula aboliri, et animarum salutem, quantum cum Deo possumus, providere, omnibus et singulis principibus christianis, quacumque, tam ecclesiastica quam mundana, etiam imperiali, regia vel quavis alia dignitate fulgentibus, quovis nomine nuncupentur, vel quibusvis communitatibus et rebus publicis, hac perpetuo nostra constitutione valitura, sub excommunicationis et anathematis poenis ipso facto incurrendis, prohibemus et interdicimus ne, in suis provinciis, civitatibus, terris, oppidis et locis, huiusmodi spectacula, ubi taurorum aliarumque ferarum bestiarum agitationes exercentur, fieri permittant. Militibus quoque cæterisque aliis personis, ne cum tauris et aliis in praefatis spectaculis, ipsi tam pedestres quam equestres congregati audeant, interdicimus.

§ 3. Quod si quis eorum ibi mortuus fuerit, ecclesiastica careat sepultura.

Moriens ibi, careat ecclesia stica sepultura.

Clerici spe-
ctaculis non in-
tersint.

§ 4. Clericis quoque, tam regularibus quam saecularibus, beneficia ecclesiastica obtinentibus, vel in sacris ordinibus constitutis, sub excommunicationis poena, ne eisdem spectaculis intersint, similiter prohibemus.

§ 5. Omnesque obligationes, iuramenta et vota, a quibusvis personis, universitate vel collegio, de huiusmodi taurorum agitatione, etiam, ut ipsi falso arbitrantur, in honorem sanctorum seu quarumvis ecclesiasticarum solemnitatum et festivitatum, quae divinis laudibus, spiritualibus gaudiis piisque operibus, non huiusmodi ludis celebrari et honorari debent, hactenus factas et facta, seu in futurum fienda, quae et quas omnino prohibemus, cassamus et annullamus, ac pro cassis, nullis et irritis haberi perpetuo decernimus atque declaramus.

§ 6. Mandamus autem omnibus principiis, comitibus et baronibus sanctae Romanae Ecclesiae feudatariis, sub poena privationis feudorum, quae ab ipsa Ecclesia Romana obtinent; reliquos vero principes christianos et terrarum dominos praedictos hortamur in Domino, et in virtute sanctae obedientiae mandamus ut, pro divini nominis reverentia et honore, praemissa omnia, in suis dominiiis ac terris huiusmodi, exactissime servari faciant, uberrimam ab ipso Deo mercedem tam boni operis recepturi.

§ 7. Ac universis venerabilibus fratribus patriarchis, primatibus, archiepiscopis et episcopis, aliisque locorum ordinariis, in virtute sanctae obedientiae, sub obtestatione divini iudicij et interminatione maledictionis aeternae, quatenus, in civitatibus et dioecesibus propriis, praesentes nostras literas sufficienter publicari faciant, et praemissa, etiam sub poenis et censuris ecclesiasticis, observari procurent.

§ 8. Non obstantibus quibusvis consti-

tutionibus et ordinationibus apostolicis, ^{Quibuscumque non obstantibus} ac exemptionibus, privilegiis, indultis, facultatibus et literis apostolicis, quibusvis personis, cuiuscumque qualitatis et conditionis existentibus, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis, clausulis, necnon irritantibus et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu proprio ac alias quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quibus, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

§ 9. Volumus autem quod praesentes litterae in Cancellaria nostra Apostolica et acie Campi Florae de more publicentur, et inter constitutiones perpetuo valituras describantur, et earum transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius praelati munitis, eadem prorsus fides ubiquique adhibeat, quae eisdem praesentibus adhibetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo omnino etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, kalendaris novembri, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 1 nov. 1567, pontif. anno II.

LXXIV.

Correctiones, iuxta sententiam Sacrae Congregationis Concilii, facienda in concilio Valentino 1.

Venerabili fratri Ferdinandi Patriarchae Antioch.

Archiepiscopo Valentino

Pius Papa V.

Venerabilis frater, etc.

§ 1. Provinciale concilium Valentinum ^{In Congrega-} superioribus annis celebratum, quod cor- ^{tione} Concilii

† Ex Regest. in Secret. Brev.

revisum ex ea rectioni nostrae subiiciens, misit ad nos minatumq. con- ciliū provinciale Valenti- num.

bonae memoriae proximus praedecessor tuus, vidimus, et a venerabilibus fratribus nostris, quos ad interpretationem sacri Tridentini concilii assumpsimus in consilium, quoad eiusin praesentia fieri potuit, emendandum curavimus.

Nonnulla e- mendata § 2. Quae autem in ea corrigenda, de ipsorum etiam venerabilium fratrum sententia, nunc visa sunt, ea hic infra scribi iussimus.

Mandatur e- piscopis ea ani- madverte et servare § 3. Porro fraternitatis tuae tuorumque episcoporum officium erit illa diligenter animadvertere, et ut ad ea ipsa concilium istud omnino accommodetur et conformetur, sedulo curare; in iis vero etiam, quae deinceps istic, Deo approbante, provincialia concilia habebuntur, earumdem infrascriptarum correctionum nostrarum semper meminisse, ita ut ab illarum ratione atque sententia nullo unquam tempore discessisse videamini.

Provincialis synodas cum sancta nunci- pari deceat. § 4. Sessione prima in proemio. Ibi: *Haec sancta provincialis Valentina synodus*. Haec verba *sancta synodus* non

conveniunt synodo provinciali, sed universalis. In provinciali autem verba sic concipi debent: N. archieписopus etc., de consilio et assensu RR. DD. coepiscoporum nostrorum, in provinciali synodo statuimus etc. Ideo verba illa *sancta synodus* tollantur et hic et in omnibus aliis locis huius concilii, ubi posita. Ibi: *proficitur, ac defert* etc. Debuerat haec professio si dei fieri iuxta formam praescriptam in provinciali a Pio IV praescripta.

Professio fi- dei emitenda in synodo pro- vinciali a Pio IV praescripta. mititur, ut ea deinceps sic praecise praestetur.

§ 5. Sessione I, capite II, quod incipit: *Regulares extra sua monasteria*. Ibi: *aut ad simplex beneficium*. Dicatur: *aut ad aliquod beneficium*.

§ 6. Sessione II, capite III, quod incipit: *Baptismum sacramentorum*. Ibi: *ex pacto in eius collatione* etc. Displicuisse illa

verba *ex pacto*, quod sponte datum seu oblatum permittant, et homines ad dandum invitent.

§ 7. Sessione II, capite VIII, quod incipit: *Quoniam Machometanorum*. Ibi: *etiam aegrotis graviter laborantibus*. Videbatur iniungenda potius poena, et quidem maioris summae medicis, qui prima vice ab aegrotis vocati, eos non admonerent ut parocum ad se accersiri iubent, vel postquam admonuissent secunda vice accedentes, et si aegrotos non paruisse viderint, ad eos nihilominus postea reverterentur.

§ 8. Sessione II, capite XVIII, quod incipit: *Presbyteris omnibus*. Ibi: *in excommunicationem latae sententiae*. Displicere illa verba *latae sententiae*.

§ 9. Sessione II, capite XXII, quod incipit: *Non probat sancta synodus*. Ibi: *post hac aquam tantum*. Displicuit haec innovatio.

§ 10. Sessione II, capite XXV, quod incipit: *Quamvis matrimonia, quae, invitis parentibus*. Tollatur omnino hoc decretum.

§ 11. Sessione II, capite XXVIII, quod incipit: *Iubet sancta synodus ne paroemus*. Licet optandum sit ut qui contrahunt matrimonia haec omnia scirent, non potest tamen propterea libertas matrimonii impediri: ideo deleatur totum hoc decretum, et curent ordinarii ut qui ignari sunt doceantur.

§ 12. Sessione III, capite IV, quod incipit: *Quoniam episcopi, qui titulares vocantur*. Ibi: *nisi notus fuerit* etc., addatur *vel missus a Sede Apostolica*. Ibidem: *in regnis Hispaniae aut insulis illi adiacentibus progenitus*, tollatur verbum *progenitus*.

§ 13. Sessione III, capite V, quod incipit: *Eorum vitae meritum*. Ibi: *qui non paruerit* etc. usque ad versum *presbyteros autem*. Tollatur tota haec clausula, quae poenam et mulctam irrogat, et permititur haec res in terminis iuris canonici et concilii Tridentini.

Poena iniun- genda medicis qui aegrotos non moment ut parocum accer- sant.

Matrimonium libertate con- trahendum.

§ 14. Sessione iv, capite ii, quod incipit:
Quoties parochialis ecclesia. Ibi: ut per edictum publicum, qui ad eam parochiam etc. Declaretur ut per haec verba non censeatur ablata his, quibus a concilio Tridentino, sessione xxiv, capite xviii, data est, facultas nominandi examinatoribus alios, quos idoneos aptosque neverint, ita ut ordo et forma in dicto capite xviii praescripta servetur ad unguem.

§ 15. Ibid. *Quindecim vel pauciorum dierum* etc. Visum est tempus nimis breve, et quod minime auferre possit facultatem nominandi, etiam post illud tempus, his quibus ex dicto capite xviii competit.

§ 16. Ibid. *Quod poterit tunc ordinarius pro suo arbitrio ecclesie, ut magis expedire viderit, providere. Deleantur haec omnia verba, et dicatur: Poterit tunc is, ad quem collatio pertinet, alicui, praevio privato examine, providere.*

§ 17. Sessione iv, capite iii, quod incipit:
Cum ii, qui morum gravitate. Ibi: in aliqua Studiorum Universitate, quae nulla haeresis suspicione tunc laboraret, arduo praecedenti examine, iuxta Universitatis illius statuta. Deleantur haec omnia verba, quia non sunt in decreto concilii Tridentini, sessione xxiv, capite xii.

§ 18. Ibid. *Capitulis vero non licet aliter quam iuxta huius statuti formam, alienus archidiaconatus possessionem admittere. Deleantur haec omnia verba.*

§ 19. Sessione iv, capite iv, quod incipit:
Hortatur sacrosancta Tridentina synodus. Hoc totum decretum pro non facto editore habeat, sed decretum concilii Tridentini in hac materia editum servetur, prout iacet.

§ 20. Sessione iv, capite viii, quod incipit:
Quoniam templu, quae divino. Ibi: ultra dies novem, et ibid. intra quos, etc. Servetur in hoc ius commune.

§ 21. Sessione iv, capite xii, quod incipit:
Statuit sancta synodus. Ne a manuste-

riis. Ibi: illud etiam prohibet, ne regulares extra monasteria ad sepeliendos defunatos crucem deferendo in processione progressiantur. Tollatur tota haec clausula, et servetur consuetudo locorum.

§ 22. Sessione vi, capite xvi, quod incipit:
Cum aliquando accidet. Totum hoc decretum tollatur.

§ 23. Sessione iv, capite xviii, quod incipit:
Quemadmodum acqnum est. Totum hoc decretum reprehenditur, quia ab his factum, qui faciendi potestatem non habuerunt, et reservatarii satis iure cogi poterunt ad ea subeunda onera, ad quae literae reservationum eos obligant.

§ 24. Sessione iv, capite xx, quod incipit:
Quoniam experimento aliquando. Ibi: si quando constiterit iudices delegatos, cuiuscumque dignitatis seu preminentiae, etc. Auctores huius decreti nimium sibi arrogarunt: ideo deleantur totum, cum satis etiam iure communi provisum sit.

§ 25. Sessione iv, capite xxii, quod incipit:
Antequam professionem. Ibi: dos eodem concilio, etc. Et ibi: dotem ipsam receperit, etc. Deleantur dictiones dos et dotem, et dicatur bona.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die iv novembris MDLXVII, pontificatus nostri anno ii.

Dat. die 4 novembris 1567, pontif. anno ii.

LXXV.

Declaratio quod Ordo fratrum Minorum S. Francisci de Pavla inter Ordines Mendicantes comprehenditur, eorumque gratiis et privilegiis perficitur.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Apostolicæ Sedis benignitas, sicut ex Exordium. debito pastoralis officii erga omnes fi- deles generaliter affectum caritatis ex-

tendit, sic eos, quos, sub regularis observantiae iugo, divino cultui emancipatos esse cognoscit, speciali tenetur patrocinio confovere.

§ 1. Exponi sane nobis nuper fecerunt

Ordo Minimorum S. Francisci de Paula habet omnia privilegia Mendicantium.

dilecti filii fratres Ordinis Minimorum Sancti Francisci de Paula, iamdudum apostolica auctoritate approbati, quod, licet

inter alia eis concessa privilegia et indulta, omnia et singula quatuor Mendicantium Ordinum privilegia ad Ordinem Minimorum huiusmodi ac illius professores et domos eorumque ecclesias per Sedem Apostolicam extensa et ampliata fuerint, et propterea fratres Ordinis huiusmodi, etiam sub Mendicantium nomine comprehendendi debeant, nec super praemissis a quoquam molestari possint; cum tamen (sicut eadem exposito subiungebat), ex eo quod nos nuper in quadam declaratione per nos, super Mendicantium fratrum Ordinibus, certis tunc expressis de causis facta, praeter S. Dominici, et Sancti Francisci, ac Eremitarum Sancti Augustini, neconon Carmelitarum Mendicantium Ordines, etiam in illis B. Mariae Servorum inseri voluerimus, ac propterea facile a quibusdam dubitari merito posset quod, si Ordinis Minimorum fratres huiusmodi sub illis comprehendendi voluissemus, nos specialem etiam de illis mentionem omnino fecissemus. Quare, ne super praemissis umquam dubitari contingat, iidem fratres nobis humiliter supplicari fecerunt ut sibi in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 2. Nos attendentes eos (cum actu

Hic modo mendicent) nonnisi honesta de causa in Pontifice idem decernit, et in Ordines Mendicantes, ac propterea sua privilegia illae ea constum compre- servare volentes, cosque et eorum quemlibet a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti alisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a

ire vel ab homine, quavis occasione vel causa lati, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes; neconon quarumcumque litium et causarum status ac merita, nomina et cognomina indicum, coram quibus illae pendent, ac colligantur aliorumque, neconon quorumcumque privilegiorum, indultorum, exemptionum et immunitatum eis concessorum tenores praesentibus, pro expressis habentes, causasque huiusmodi ad nos harum serie advocantes, illasque penitus et omnino extinguentes, ac litigantibus huiusmodi perpetuum super praemissis silentium imponentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, omnia et singula privilegia, immunitates, exemptions, facultates, gratias, libertates, indulta et alias gratias, tam per nos nuper quam quosecumque Romanos Pontifices praedecessores nostros et Sedem eamdem quomodolibet Mendicantibus Ordinibus concessa, ad praefatum Minimorum Ordinem de novo extendimus et ampliamus, ipsosque vere Mendicantes esse, et sub Mendicantium Ordinibus esse et comprehendendi debere, neconon omnia et singula concilii Tridentini decreta pro Mendicantibus Ordinibus declarata et modificata, etiam pro Ordine Minimorum huiusmodi declaramus et modificamus.

§ 3. Districtius, in virtute sanctae obedientiae, ac aliis arbitrio nostro infligendis Eorumque privilegia observari praecipi- poenis inhibentes quibusvis locorum ordinariis ac aliis quibuscumque, ne eosdem fratres Ordinis Minimorum, contra eis sic concessa privilegia, molestare, inquietare vel perturbare audeant vel praesument.

§ 4. Decernentes quoque praesentes litteras nullo umquam tempore de subceptionis vel obreptionis vitio, aut intentonis nostrae vel quopiam alio defectu

Clausulas præservativas hinc bullæ apposuit.

notari, vel impugnari nullatenus posse, minusve sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, modificationibus, limitationibus, restitutionibus et aliis contrariis dispositionibus, tam per nos quam etiam successores nostros quomodolibet, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis, clausulis, irritantibusque decretis, pro tempore factis et faciendis, quorumcunque tenorum existant, includi, sed illis non obstantibus in suis robore et efficacia persistere, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum statum restitutas, repositas et plenarie reintegratas, etiam sub data per ipsos fratres Ordinis Minimorum eligenda, de novo concessas esse, et ita incommutabilis voluntatis et intentionis nostrae esse, et ad hoc, ut perpetua firmitate subsistant, vim validi et efficacis contractus inter dictam Sedem et praefotorum Ordinum Mendicantium fratres huiusmodi, habere.

§ 5. Sieque per quoscumque indices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane, si secus, super his, a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 6. Quocirca venerabilibus fratribus archiepiscopo Theatino, et episcopo Amerino, ac dilecto filio Curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori per praesentes committimus et mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte eorumdem fratrum Ordinis Minimorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant,

auctoritate nostra, ipsos fratres Ordinis Minimorum huiusmodi voluntate, statuto, declaratione et aliis praemissis omnibus et singulis pacifice frui et gaudere. Non permittentes eos per quoscumque quomodolibet indebite molestari. Contradictores quoslibet et rebelles, per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo. Et nihilominus, legitimis super his habendis servatis processibus, censuras et poenas ipsas, etiam iteratis vicibus, aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 7. Non obstantibus praemissis, ac felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, de una, et concilij generalis de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas quis, vigore praesentium, ad iudicium non trahatur, et aliis; neenon in provincialibus et synodalibus conciliis editis, specialibus vel generalibus, constitutionibus et ordinationibus; ac quibusvis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis, clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, et quomodolibet, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros praefatos ac nos et Sedem praefatam, etiam motu proprio et ex certa scientia, etiam consistorialiter et de fratrum nostrorum consilio, neenon apostolicae protestatis plenitudine concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa mentio, seu aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de

Clausula sub-

lativa.

Executores
deputati;

verbo ad verbum inserti forent, praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, haec vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas, non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die ix novem. MDLXVII, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 9 novembris 1567, pontif. anno II.

LXXVI.

Declaratio quod congregatio fratrum S. Hieronymi Iesuotorum nuncupata, vere comprehendatur inter Ordines Mendicantium, eorumque perfruatur gratiis et indultis¹.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Romanus Pontifex privilegia, religiosis Altissimo famulantibus a Sede Apostolica concessa, illis nedum conservare, sed aliis etiam religiosis concessa ad eos quandoque extendere et ampliare consuevit, prout in Domino conspicit salubriter expedire.

<sup>Causa buus
constitutionis</sup> § 1. Sane, sicut accepimus, licet, inter alia privilegia dilectis filiis congregationi fratrum S. Hieronymi Iesuotorum nuncupatorum, cuius fratres illam pro tempore ingredientes professionem per religiosos Ordinis S. Augustini emitte solitam expresse emittere, et in communi vivere soliti sunt, concessa, etiam omnia et singula

¹ Ista congregatio specialiter gaudet omnibus gratiis et privilegiis concessis et concedendis Ordini fratrum Eremitarum S. Augustini, cuius Regulam profitetur, ut in Clementis VII constitutione XLIV, *Sacrae*, tom. vi, pag. 458. Vide Martini V constitut. XXII, *Piae*, tom. iv, pag. 730.

privilegia, exemptiones, immunitates, gratiae et indulta Ordini Eremitarum eiusdem S. Augustini et illius professoribus ac forsitan aliis Ordinibus Mendicantium concessa, ad ipsam congregationem et illius fratres eorumque domos et ecclesias, per Sedem Apostolicam extensa et ampliata fuissent; et propterea congregatio huiusmodi et illius fratres dictis privilegiis gaudere, et sub Mendicantium numero comprehendi debeant, nec super praemissis a quoquam molestari possint. Cumque nos, nuper in quadam declaratione per nos, super Mendicantium fratrum Ordinibus, certis tunc expressis de causis facta, ultra S. Dominici, et S. Franeisci, ac Eremitarum S. Augustini, neconon Carmelitarum Mendicantium Ordines, solum in illis Ordinem B. Mariae Servorum inseri voluerimus; et propterea facile a quibusdam dubitari merito posset quod, si dictam congregationem et illius fratres sub illis comprehendi voluissemus, nos specialem etiam de illis omnino fecissemus mentionem.

§ 2. Nos itaque attendentes eos, cum actu mendicent, non nisi honesta de causa in Mendicantium Ordinibus huiusmodi esse adscriptos, ac propterea sua privilegia huiusmodi illaesa conservare volentes, ac quarumque litium et causarum status et merita, ac nomina et cognomina iudicium, eorum quibus illae pendent, et colligantum aliorumque, neconon quorumcunque privilegiorum, indultorum, exemptionum et immunitatum ipsi congregationi concessorum tenores praesentibus pro expressis habentes, motu proprio, non ad ipsius congregationis vel illius fratrum aut alicuius ex eis nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate ac ex certa scientia et de eiusdem Sedis potestatis plenitudine, omnia et singula privilegia, immunitates, exemptiones, facultates, gratias, libertates, indulta

Concessio in-
dultorum Ordini-
bus Mendicantum elargi-
torum.

et alias gratias, tam per nos nuper, quam quoscumque Romanos Pontifices praedecessores et Sedem eamdem quomodolibet Mendicantibus Ordinibus concessa, eorum omnium ac desuper, et tam sub plumbo quam in forma brevis, confectarum literarum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro expressis et insertis habentes, ad ipsam congregationem Iesuitorum illiusque fratres, domos, ecclesias et loca quaecumque, de novo, quoad ea, quae eorum Regulæ et modo vivendi non repugnant, tantum, auctoritate apostolica, tenore praesentium, extendimus et ampliamus.

§ 3. Ipsosque vere Mendicantes et sub Mendicantium Ordinibus esse et comprehendendi debere, neenon omnia et singula concilii Tridentini decreta, pro Mendicantibus huiusmodi declarata et modificata, etiam pro congregatione huiusmodi eiusque fratribus declaramus et modificamus. Districtius inhibentes quibusvis locorum ordinariis ne dictam congregationem illiusque fratres, contra eis sic concessa privilegia, molestare, inquietare vel perturbare audeant vel praesumant.

§ 4. Decernentes quoque praesentes litteras ullo umquam tempore de subreptionis vitio, aut intentionis nostrae vel quopiam alio defectu notari vel impugnari nullatenus posse, minusve sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, modificationibus, limitationibus, restitutionibus et aliis contrariis dispositionibus, tam per nos quam etiam successores nostros quomodolibet, ac etiam cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis, clausulis, irritantibus decretis pro tempore factis et faciendis, quorumcunque tenorū existant, includi; sed illis non obstantibus, in suis robore et efficacia persistere, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum statum restitutas, re-

positas et plenarie reintegratas et, sub data etiam per ipsos eligenda, de novo concessas esse, et ita incommutabilis voluntatis et intentionis nostrae esse. Et ad hoc, ut perpetua roboris firmitate subsistant, vim validi et efficacis contractus inter Sedem Apostolicam et praefatos Ordines Mendicantium et congregationem huiusmodi illiusque fratres habere debere. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac S. Romanæ Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari debere; irritum quoque et inane, si secus, super his, a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 5. Qnocirca venerabilibus fratribus Amerinensi et Maceratensi episcopis, ac dilecto filio Curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori, per praesentes, motu simili committimus et mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quacumque, dum et quando ac quoties opus fuerit, et pro parte congregationis vel illius fratum huiusmodi aut alicuius eorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque, in praemissis, efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant, auctoritate nostra, eos et eorum quemlibet dictis privilegiis, exemptionibus, facultatibus, gratiis et indultis, dictis Ordinibus Mendicantibus concessis, pacifice frui et gaudere, ac praesentes litteras observari, non permittentes eos desuper per quoscumque quomodolibet molestari, perturbari aut inquietari, contradictores quoslibet et rebelles, per censuras ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo, ipsaque censuras, etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 6. Non obstantibus praemissis, et **fe-**
Clausulae de- licis recordationis Bonifacii Papae VIII,
rogatoriae. praedecessoris nostri, de una, et concilii
 generalis de duabus diaetis, dummodo ultra
 tres diaetas aliquis, auctoritate praesentium,
 ad iudicium non trahatur; ac quibusvis
 litis pendentibus, quas nos harum serie
 ad nos advocamus, illasque extinguiimus,
 et litigantibus huiusmodi perpetuum silentium
 imponimus; ac apostolicis neconon in
 provincialibus et synodalibus conciliis editis,
 specialibus vel generalibus, constitutionibus et ordinationibus; ac quibusvis,
 etiam iuramento, confirmatione apostolica
 vel quavis firmitate alia roboratis, statutis
 et consuetudinibus; privilegiis quoque, in-
 dultis et litteris apostolicis, sub quibuscumque
 tenoribus et formis, ac cum quibusvis,
 etiam derogatoriis derogatoriis, irri-
 tantibusque et aliis decretis ac clausulis,
 etiam motu proprio, etiam consistorialiter,
 et de fratrum nostrorum consilio concessis,
 confirmatis et pluries innovatis. Quibus omnibus, etiam si de illis eorumque to-
 lis tenoribus specialis, specifica, expressa
 et individua ac de verbo ad verbum, non
 autem per clausulas generales idem im-
 portantes, mentio seu quacvis alia expressio
 habenda foret, tenores huiusmodi, ac si
 de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro plene et sufficienter expressis
 habentes, illis alias in suo robore per-
 mansuris, hac vice dumtaxat, specialiter
 et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque; aut si aliquibus,
 communiter vel divisim, ab eadem sit
 Sede indultum quod interdicci, suspendi
 vel excommunicari non possint per literas
 apostolicas non facientes plenam et ex-
 pressam ac de verbo ad verbum de in-
 dulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud Sanctum Petrum,
 sub anno Piscatoris, die xviii novem-
 bris M D L X V I I , pontificatus nostri anno ii.

Dat. die 18 novem. 1567, pontif. anno II.

LXXVII.

*Facultas Congregationibus imponendi cen-
 sus et alienandi bona ob solutionem
 subsidii triginta millium scutorum, pro
 subventione regi Galliarum, et bello con-
 tra Turcas 1.*

Pius Papa V, ad futuram rei memoriam.

§ 1. Cum nuper, postquam nos (tumul-
 tibus in regno Franciae, per nonnullos
 iniquitatis pariter et impietatis filios dicti
 regni proceres, et alios haereticos excitatis,
 et polissimum conspiratione etiam in cha-
 rissimi in Christo filii nostri Caroli Fran-
 corum regis christianissimi eiusque fami-
 liae exitium facta, simul et numerosa
 classe, quam immanissimus Turcarum
 tyranus contra christiani nominis princi-
 pes eorumque regna et dominia in ver-
 proxiimum moliri dicitur, ut eidem regi
 in tanto disserinne, quod illi imminere
 liquido constat, subsidium aliquod mittere,
 et adversus dictam classem, loca mari-
 tima Status nostri Ecclesiastici opportunis
 praesidiis firmare possemus) pecunias in
 eos sumptus necessarias diligenter con-
 quiriri mandaverimus, dilecti filii praesiden-
 tes, visitatores, abbates et praeclati congrega-
 tionum Cassinensis, Cartusiensis, Late-
 ranensis, Montis Oliveti, Camaldulensis,
 S. Salvatoris, Vallis Umbrosae, S. Georgii
 in Alga, Coelestinorum, Cisterciensis in
 Longobardia, S. Hieronymi, Cruciferorum
 et Silvestrinorum, intra Italiam consisten-
 tium, ut ubere suae dictarumque con-
 gregationum erga Romanam Ecclesiam et
 Apostolicam Sedem ac nos devotionis af-
 fectum usque magis nobis clarum facerent,
 in partem sumptum huiusmodi, nobis seu
 Camerae nostrae Apostolicae, aut eni vel
 quibus nos seu ipsa Camera mandaveri-
 mus, sumnam triginta millium scutorum

Causam addu-
 cit impositionis
 triginta millium
 scutorum auri
 in auro.

1 Ex Bullario Romano vet. et ex Bullario Cas-
 sinensi, tom. I, constit. cxxxviii, pag. 497.

auri in auro, donationis et largitionis nomine, se soluturos ultro obtulerint.

§ 2. Nos, eam animorum praefatarum congregationum in nos promptitudinem grata accipientes mente, volentesque eis, qui, sicut accepimus, sic nobis oblatam pecuniam nunc in promptu, aut modum illam cogendi infrascripto minus damnosum aut minus difficultem non habent, quo illam citius, iuxta rei exigentiam, cogere possint, opportune providere, motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, eisdem praesidentibus, visitatoribus, abbatibus et praelatis congregationum praefatarum et cuiuslibet earum, tenore praesentium, ut in et super quibusvis bonis immobilibus monasteriorum, prioratum et locorum congregationum earumdem, pro solutione dictorum triginta millium scutorum, quosvis annuos census, quorum tamen pretia dictam triginta millium scutorum summam insimul non excedant, prout melius invenire poterunt, in perpetuum imponere, et sic impositos, quibusvis personis, etiam saecularibus, communitatibusque et collegiis vel aliis communibus locis vendere, et venditionis titulo constituere et assignare; ipsisque personis dictos census clementibus, ut census ipsos in sortem minime computandos, ab eisdem congregationibus in singulos annos percipere et exigere, in suosque vel alias sibi benevisos usus et utilitatem convertere, ac ex omnibus congregationibus praefatis Cassinensi, Cartusiensi, Lateranensi et Montis Oliveti earumque et cuiuslibet earum praesidentibus, visitatoribus, abbatibus et praelatis, quippe quibus ex praefatis triginta millibus scutis summas caeteris maiores solvendi onus incumbit, ut pro portionum ipsas quatuor congregaciones et unamquamque ex eis, de dicta triginta millium scutorum summa, tangentium solutione, seu pro censuum, ut praefertur, venditorum re-

demptione, quævis stabilia monasteriorum, prioratum et aliorum earumdem congregationum, locorum bona (quorum tamen singula pretia, singulas portiones unanimaque ex eisdem congregationibus, ut praefertur, tangentes non excedant), similiiter quibusvis, etiam saecularibus personis et locis pariter in perpetuum vendere et alienare, indeque respective provenientia pretia et pecuniarum summas exigere et recipere, ac de actis et receptis in forma de iure valida quietare; emptoribus autem ipsis, ut dicta stabilia bona emere et acquirere libere, licite et impune et absque aliquo conscientiae onere seu scrupulo respective possint et valeant, gratiore concedimus et indulgemus.

§ 3. Praeterea, iniquum rati easdem congregationes pro una eademque re duplum gravari, et propterea volentes earum indemnitiati opportune providere, motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, congregationes ipsas et quamlibet earum singulaque ipsarum monasteria et loca ab alterius tanti, quantum subsidii nomine quotannis eidem Cameræ solveverunt, per nos nuper eis, pie nostras in forma brevis literas, die tertia mensis novembri proxime elapsi expeditas, impositi, et quorumvis aliorum subsidiorum seu onerum, ex hac praefatorum sumptuum causa per nos forsan impositorum seu imponendorum, praestatione seu solutione, ita quod ad illa aut ex eis aliqua solvendum, seu in illa cum locis, etiam communitatibus seu universitatibus, aut clericis regularibus seu saecularibus concurrendum seu contribuendum invitati cogi, aut eo praetextu molestari nullatenus possint, prorsus eximimus et liberamus, ac liberos et exemptos facimus, esse volumus et declaramus.

§ 4. Praesentesque nostras, de obreptionis vel subreptionis vito, seu intentionis nostræ vel alio quovis defectu notari,

argui vel impugnari aut revocari, restringi, reduci vel limitari nullatenus posse; et si securus fiat, quoties id fieri, toties illas in pristinum statum restitutas, et plenarie reintegratas, validasque et efficaces, etiam perinde ac si consistorialiter et de venerabilium fratrum nostrorum dictae Romanae Ecclesiae cardinalium consilio et assensu emanassent, fore et esse ac censeri; vimque validi contractus internos et congregations praefatas et quilibet ex eis initi habere debere; ac, ad praemissa omnia et singula plene probandum, easdem presentes omnino sufficere, nec ad id alterius probationis admiculum requiri; sieque, in praemissis omnibus et singulis, per quoscumque iudices et commissarios, etiam eiusdem Romanae Ecclesiae cardinales, et Palatii nostri causarum auditores, necnon clericos praefatae Camerae praesidentes, in quavis causa et instantia, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter iudicandi facultate et auctoritate, iudicari et definiti debere; ac irritum et inane, si securus, super his, a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

§ 5. Mandantes propterea dilectis filiis camerario ac thesaurario generali nostris, necnon dictis clericis praesidentibus, praesentibus et futuris, caeterisque ad quos spectat et in futurum spectabit, ut easdem praesentes in prefata Camera admittant, et in illius libris describi et registrari faciant, ac inviolabiliter observent et observari mandent; desuperque patentes literas, mandata et alias scripturas oportunas expediant et expediri curent.

§ 6. Non obstantibus felicis recordationis Symmachi et Pauli II ac Pauli IV et aliorum praedecessorum nostrorum, de rebus Ecclesiae non alienandis, et quibusvis aliis apostolicis, ac in generalibus necnon provincialibus et synodalibus con-

cliliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus; necnon congregationum praedictarum et illarum Ordinum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia robورatis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque et indultis ac literis apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis, clausulis, irritantibusque et aliis decretis, eisdem congregationibus vel alicui ex eis, eorumque monasteriis, prioratibus, membris, locis et personis quomodolibet concessis; quodque clausulis, cautelis et decretis huiusmodi, nullatenus aut non nisi sub certis inibi expressis modo et forma derogari possit; necnon praedesignatis, in forma brevis, literis, a nobis super praefata eisdem congregationibus facta impositione emanatis, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa mentio habenda foret, eorum tenores praesentibus pro sufficieenter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dunitaxat, harum serie specialiter et expresse derogamus. Dictas vero praedesignatas, in forma brevis, literas, quoad praedictas congregations expresse revocamus, cassamus et annullamus, ac pro infectis, cassis et nullis haberis volumus, caeterisque contrariis quibuscumque.

§ 7. Volumus autem quod praesentium transumptis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides, in iudicio et extra, adhibeatur, quae eisdem originalibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die 1 decembris MDCXVII, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 1 decembris 1567, pontif. anno II.

Sublata facultate etc.

Deputati executores.

Clausulae derogatoria.

Litteris fiducia habenda.

LXXVIII.

Innovatio litterarum Iulii III super donationibus non faciendis a personis ecclesiasticis Hispaniarum, in fraudem Cameræ Apostolicae, et commissio collectori earum partium super illarum executionem.

Pius Papa V, ad futuram rei memoriam.

§ 1. Alias emanarunt a felicis recordationis ^{Tenor litterarum Iulii III.} tenoribus, praedecessore nostro, litterae in forma brevis, tenoris subsequentis, videlicet: Iulius Papa III, ad futuram rei

^{Prohibentur donationes in fraudem Cameræ Apostolicae.} memoriā. Cupientes fraudibus, que circa proventus Cameræ nostræ Apostolicae in regnis Hispaniarum pro tempore finit, debitibus remediis occurrere, motu proprio et certa scientia nostra, omnes et singulas donationes, quas de caetero per praelatos quarumvis cathedralium, etiam metropolitanarum, ecclesiarum regnorum huiusmodi fieri contigerit, si ipsi praelati in actu donationum earumdeni in infirmitate, ex qua postmodum deceant, constituti fuerint, nisi pro servitiis eisdem impensis, de quibus alias, quarum ex eorum assertione constare debeat, et de quantitate, quae servitorum huiusmodi aequivalentiam non exceedat; vel, si sani extiterint, nisi realis rerum donatarum illarum donatariis subsequatur traditio, et illarum perpetua dimissio, servata tamen forma iuris, si quae servanda fuerit, nullas, irritas et inanes fore et esse, nullumque per eas ipsis donatariis, in rebus donatis huiusmodi, etiamsi in pecunia aut iocabilibus vel supellectili donus consistat, seu ad illas ius acquiri, aut acquisitum censeri posse; sed donationibus huiusmodi non obstantibus, res ipsas, sic ut preferuntur donatas, in spoliis ipsorum praelatorum, qui pro tempore deceidunt, remainere, et in eis comprehendi, ac tam-

^{Donatio pro servitute, quam illa non excedat, tantum permittitur.} Ex Regest. in Secret. Brevium.

quam eorum spolia ad Cameram praedictam devolvi, et pro tempore existentem nostrum et Apostolice Sedis in eisdem regnis fructuum et proventum eidem Cameræ debitorum collectorem generalem et subcollectores ab eo pro tempore deputatos exigi et colligi posse; sieque per quosecumque iudices et commissarios ac quavis, tam ordinaria quam delegata, etiam apostolica, auctoritate fungentes personas, in quavis causa et instantia, sublata eis et eorum cuiilibet quavis alterius iudicandi et interpretandi auctoritate et facultate, iudicari et definiri debere; ac si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignorantiter, contingit attentari, irritum et inane decernimus.

Non obstantibus constitutionibus et ^{Clausula de- ratoriae.} ordinationibus apostolieis, ac singularem ecclesiarum praedictarum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, caeterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris die xx martii MDLIV, pontif. nostri anno v. lo. Larinen.

§ 2. Volentes autem easdem litteras Iulii praedecessoris huiusmodi, quas harum serie confirmamus et innovamus, sic ut par est, debitum effectum sortiri, firmiterque servari, motu proprio et ex certa nostra scientia, moderno et pro tempore existenti nostro ac Sedis et Cameræ Apostolicae, in dictis Hispaniarum regnis, spoliorum ac proventum eidem Cameræ in regnis huiusmodi debitorum collectori generali eiusque subcollectoribus committimus et mandamus per praesentes, ut litteras praedictas, ubi, quando et quoties opus fuerit, solemniter publicantes, faciant eas et in eis contenta quaecumque ab omnibus, ad quos spectat et spectabit in futurum, inviolabiliter observari, ac debitae executioni demandari.

Poena in con-
tradictores. § 3. Contradictores quoslibet et rebelles, aut parere recensantes, per poenas sibi visas, et etiam pecuniarias, arbitrio suo moderandas et applicandas, ac demum per sententias et censuras ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, censurasque et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, reaggravando et interdictum ecclesiasticum apponendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Derogatio
contrariorum. § 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, neenon omnibus illis, quae idem Iulius praedecessor, in suis litteris huiusmodi, voluit non obstatore, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub anulo Piscatoris die xii decembris MDLXVII, pontificatus nostri anno ii.

Dat. die 12 decemb. 1567, pontif. anno ii.

LXXIX.

Innovatio litterarum Iulii III, quibus concessit tunc collectori iurium Cameræ Apostolicae in regnis Hispaniarum facultatem percipiendi fructus ecclesiistarum cathedralium, a die racionis usque ad diem prorsus colligendos. ¹

Pius Papa V, ad futuram rei memoriam.

Tenor litterarum Iulii III. § 1. Alias emanarunt a felicis recordationis Iulio PP. III, praedecessore nostro, litteræ in forma brevis, tenoris subsequentis, a tergo videlicet, Venerabili fratri Leonardo episcopo Laodicensi; intusvero, Iulius Papa III, Venerabilis frater, salutem etc. Cupientes Cameræ nostræ Apostolicae indemnitati, quantum cum Deo possumus, consulere, tibi, qui etiam noster et Sedis Apo-

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium.

stoliceae in regnis Hispaniarum nuncius, ac fructuum et proventum aliorumque iurum dictae Cameræ in regnis huiusmodi debitorum collector generalis existis, quandiu officio collectoris huiusmodi fungeris, per te vel alium seu alios, quos ad hoc duxeris deputandos, omnia et singula fructus, redditus, proventus, iura, obventiones et emolumenta singularum cathedralium, etiam metropolitanarum, ecclesiistarum dictorum regnum, ad praesens et pro tempore quovis modo vacantium, ac quae ex illis et earum mensis, a die quo illae haec tenus vacarent et eas in posterum vacare configerit usque ad diem quo earum singulis de episcopo aut archiepiscopo provisum fuerit, quomodolibet provenerunt et imposterum provenient, a quibuscumque illa pro tempore detinentibus percipiendi, exigendi et levandi; et ad hoc temporalia ipsarum ecclesiistarum, durante tempore praedicto, administrandi, ac idoneos administratores deputandi; neenon dilectis filiis capitulis ecclesiistarum earundem, et quibuscumque aliis personis, ne de fructibus, redditibus, proventibus, iuribus, obventionibus et emolumentis praedictis, aut ipsarum ecclesiistarum, quoad temporalia, administratione quomodolibet se intrumittere, aut aliquos temporalium huiusmodi administratores deputare praesumant, sub excommunicationis et aliis sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis, etiam privationis omnium et singulorum beneficiorum et officiorum ecclesiasticorum, per eorum singulos quomodolibet obtentorum, inhibendi; eisque, ut tibi liberam temporalium ecclesiistarum huiusmodi administrationem dimittant, sub eisdem sententiis, censuris et poenis mandandi; neenon contradictores quoslibet et rebelles, ac tibi in praemissis non parentes, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis et praeminentiae existant, per easdem sententias,

Facultas per-
cipendi omnes
ecclesiast. fru-
ctus a die obitus
earum pasto-
rum usque ad
novam ipsarum
provisionem.

Collector ge-
neralis facul-
tatem habet ad-
ministr. tempo-
ralia eccl-
esiistarum qua-
store careant.

Capitula in
rebus dd. ec-
clesiarum se in-
gere non de-
bent, sub poena
excommunica-
tionis et alia-
rum canonica-
rum sanctio-
num.

*Poena in eos,
qui contraire
tentaverint.*

censuras et poenas, appellatione postposita, compescendi; ac legitimis super his habendis servatis processibus, sententias, censuras et poenas praedictas, etiam iteratis vicibus, aggravandi; et ad hoc, si opus fuerit, auxilium brachii saecularis invocandi, plenam et liberam, apostolica auctoritate, per praesentes concedimus facultatem et potestatem.

§ 2. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papae VIII de una, et concilii generalis de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis, auctoritate presentium¹ non trahatur, ac quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, nec non singularum ecclesiarum huiusmodi, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus contrariis quibuscumque.

§ 3. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die xx martii MDLIV, pontificatus nostri anno v. Io. Larimen.

§ 4. Cupientes autem nos quoque Camerae nostrae Apostolicae indemnitatibus nostris pastorali incumbit officio, opportune providere, easdem Iulii predecessoris litteras harum serie innovantes, eiusque vestigiis inherentes, motu proprio et ex certa nostra scientia, dilecto filio Bartholomeo Busotto thesaurario, ac in dictis Hispaniarum regnis spoliorum, proventuum et aliorum iurium dictae Camerae debitorum collectori generali nostro eiusque subcollectoribus nunc et pro tempore existentibus, apostolica auctoritate, tenore praesentium committimus et mandamus ut iuxta earumdem litterarum Iulii predecessoris formam et

tenores, in recuperandis et exigendis fructibus, redditibus et proventibus ad dictam Cameram pertinentibus, et in eisdem Iulii litteris expressis, in omnibus et per omnia procedant, et in eis contenta exequantur, perinde ac si illae a nobis emanassent, ac sibi directae fuissent. Nos enim collectori et subcollectoribus praedictis plenam et liberam ac camdem prorsus, quae in dictis Iulii predecessoris litteris continetur, super praemissis, facultatem et potestatem per praesentes concedimus pariter et impartimur.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ne non omnibus illis, quae idem Iulius predecessor in suis litteris huiusmodi voluit non obstatre, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die xii decembris, MDLXVII, pontificatus nostri anno ii.

Dat. die 12 decemb. 1567, pontif. anno ii.

Derozatio
contrariorum

LXXX.

*Confirmatio concordiae initiae inter episcopos provinciae Toletanae et declaratio-
num factarum a nuncio Hispaniarum
super decretis syuodi eiusdem provin-
ciae Toletanae¹.*

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Ex solita Sedis Apostolicae clementia ad ea libenter intendimus, per quae inter praefatos ecclesiasticos et illorum ecclesiarum capitula ac alias personas ecclesiasticas paci et quieti opportune consilium; ac iis, quae propterea facta fuisse dicuntur, ut firma perpetuo et illibata persistant, favorabiliter cum a nobis petitur, apostolici adjicimus munimini firmatatem.

§ 1. Cum itaque, sicut exhibita nobis nuper pro parte venerabilium fratrum

¹ Deest forte *ad indicium* (n. r.)

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium.

Causa qua episcopi Cordubensis, praesidentis, et alio-
mota prae-
tem con-
stitutionem edidit.

rum episcoporum et dilectorum filiorum
capitulorum ecclesiarum provinciae Tole-
tanae petitio continebat, capitula ecclesiarum
cathedralium provinciae Toletanae
praetenderent gravari ex nonnullis decretis
factis in concilio provinciali Toletano,
ac super hoc contentio et discordia inter
ipsa capitula et eorum praesidentem et

Concordia in-
**ter prae-
fata ca-**
pitula, opera
nuncii Hispa-
niarum inita

eorum episcopos ortae essent, venerabilis
frater archiepiscopus Rossanensis, noster
et Apostolicae Sedis in regnis Hispaniarum
nuncius, ad discordias huiusmodi sed-
dandas, et ut inter praelatos ecclesiarum
et capitula huiusmodi pax et unio vige-
ret, episcopos et capitulares personas su-
per decretis concilii provincialis Toletani,
iuxta formam et tenorem capitulorum
infra scriptorum, sub nostro et dictae
Sedis beneplacito, ad concordiam reduxit,
quae inviolabiliter et absque aliquo dis-
crimine facti per praelatos et capitula
huiusmodi acceptata fuit.

Præfatae con-
cordiae mo-
menta et qua-
litates.

§ 2. I. Videlicet, quod in quolibet de-
creto, in quo de punitione et poena
contra aliquem ex capitulo agitur, in
ecclesiis in quibus capitula exemptionem
habere sunt solita, intelligeretur iuxta
dispositionem et modum concilii Tridentini,
capite vi, sessione xxv.

II. Item quod in omnibus etiam de-
cretis, in quibus imponitur poena sub
iudicio peccati et restitutionis in foro
conscientiae, dicta poena videatur valde
periculosa, et quodam modo novum la-
quem iniicere animabus, et propterea
remittantur haec ad sanctissimum domi-
num nostrum, qui vel tollere vel suspen-
dere dignabitur dictam poenam, quoad
iudicium animae.

III. Item, tertia actione dicti concilii,
capite 1, *De archivio*, declaretur quod in
iis ecclesiis, ubi plures claves haberi so-
lent, vel alia consuetudo viget, quae se-
curitati et custodiae scripturarum oppor-

tuna sit, prout dicitur esse in ecclesia
Cordubensi, servetur dieta consuetudo.

IV. Item, in eodem, quia duo pre-
supponuntur archivia, alterum scriptu-
rarum episcopi, in aliquo monasterio si-
tuandum, alterum scripturarum capituli
in ecclesia cathedrali existens, declaretur
ut quando scriptura communis est, id est
pertinens tam ad episcopum quam ad
capitulum, habeatur in altero ex archiviis
originale, in altero copia authentica, quae
sit eiusdem fidei et auctoritatis.

V. Item decretum sextum, de com-
munione, approbadum est ut optimum,
poena autem et publica obiurgatio sus-
pendenda est, usquequo per sanctissi-
mum dominum nostrum maturius super
hoc deliberabitur et disponetur.

VI. Item, septimo, quod poena sit a-
missionis illius horae in qua peccatur,
ut infra in decimo; et ubi dicitur ut ab-
stineant a missationibus, quia verbum
illud videtur ambiguum et incertum, in-
telligatur de colloquiis et rationicationi-
bus, prout infra in octavo.

VII. Item, in nono, quod suspendatur
illud quod, qui non potest die sibi assi-
gnato celebrare, teneatur allegare causam,
quae fortasse erit occulta et non publi-
canda, et tantominus illam probare, sed
sufficiat in genere se excusare, et alium
sui gradus et ordinis suo loco substituere;
sed si quis in hoc nimis contumax exi-
steret, ita ut multo tempore non celebra-
ret, animadvertat episcopus.

VIII. Item, in decimo capite decla-
randum est quod colloquentes in choro
amittant distributionem illius horae, in
qua peccarunt, ut supra in septimo.

IX. Item, in duodecimo capitulo, ubi
dicitur quod bis tantum in hebdomada
fiat capitulum, nou ita amare intelligatur,
ut excludatur casus necessitatis vel utili-
tatis ecclesiae.

X. Item, in vigesimo tertio capitulo,

ubi datur modus concedendi licentiam iis qui studere debent, quamvis ibi loquatur solum de ordinario, intelligatur etiam de capitulo vel de quovis alio, ad quem de iure vel praescripta consuetudine forte spectat huiusmodi licentias concedere, ut omnes non aliter concedant, quam modo et forma hoc decreto praescripta, prout praemissa omnia in dicta concordia seu declarationibus dieitur plenius contineri.

*Confirmatio
praefatae con-
cordiae.*

§ 3. Cum autem, sicut eadem petitio subiungebat, praesidens, episcopi praedicti cupiant concordiam et declarationes huiusmodi, pro illorum subsistentia firmiter, nostro et dictae Sedis munimine roborari, supplicari nobis fecerunt humiliter quatenus declarationes huiusmodi, apostolica auctoritate confirmare et nonnulla alia declarare, aliasque eis in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur inter fideles quoslibet, praesertim personas ecclesiasticas, pacem et concordiam vigere sinceris affectibus exoptantes, episcopos et capitula huiusmodi ac eorum singulos a quibusvis excommunicationis, suspensio- nis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa, latis, si quibus quomodolibet inmodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore centes, huiusmodi supplicationibus inclinati, concordiam et declarationes praedictas, neconon omnia et singula in eis contenta quaecumque, apostolica auctoritate praedicta per praesentes confirmamus: declarantes tamen ut per illa decreta, in quibus imponitur poena sub iudicio peccati, non censeatur indueta nova obligatio peccati, poena tamen restitutionis in foro conscientiae firma maneat, eo tamen modo et in iis in quibus ante praefatum concilium

dictae poenae locus erat. Rursus, in decreto sexto actionis tertiae, poena illa publicae obiurgationis deleatur.

§ 4. Sieque dictis concordiae et declarationibus nostrae approbationis et perpetuae firmitatis robur adiicimus, easque validas et efficaces existere, suosque plenarios effectus sortiri, ac per episcopos et capitula praedictos ac eorum singulos illorumque successores perpetuo, inviolabiliter et firmiter observari debere, illosque ullo unquam tempore ab illis resilire aut reclamari non posse, sed ad omnium et singulorum praemissorum veram observantiam teneri, et efficaciter obligatos existere, et ad id sententiis et censuris ecclesiasticis, ac etiam pecuniariis poenis cogi et compelli posse.

§ 5. Sieque per quoscumque indices et commissarios ac etiam causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et interpretari debere; irritum quoque et inane decernimus, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignorantiter, contigerit attentari, omnesque et singulos juris et facti defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem, supplemus.

§ 6. Non obstantibus apostolicis nec non in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus; ac dictarum ecclesiarum, etiam iurauento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eisdem ecclesiis illarumque episcopis et capitulis ac quibusvis aliis, sub quibuscumque tenoribus et formis concessis et approbatis, ac etiam iteratis vicibus innovatis. Quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore perman-

*Imposita pœ-
na peccati in
enunciato de-
creto quomodo
intelligenda.*

Pœna in eos,
qui recederent
a concordia
tentaverint.

Clausulae.

Derogatio
contariorum.

suris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisi, ab eadem sit Sede indulatum quod interdic, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas, non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huinsmodi mentionem.

*Transumpto
rum fidet*

§ 7. Caeterum quia difficile foret easdem praesentes etc.

Datum Romae apud S. Petrum, sub anulo Piseatoris, die xxvii decembris MDCXVII, pontificatus nostri anno ii.

Dat. die 27 decemb. 1567, pontif. anno ii.

LXXXI.

Prohibitio signandi et expediendi commissiones causarum et inhibitiones in causis spoliorum et illicitae negotiationis, non citato prius commissario Reverendae Camerae Apostolicae 1.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Attendentes quam frequenter contingat quod, qui bona ad Cameram Apostolicam spectantia, et signanter spolia per clericos decedentes relieta, detinent, variis praetextibus et calumniis dilationes et subterfugia quaerentes, illorum consignationem facere, et debitam satisfactiōnem impendere recusant; et, ut se in huinsmodi iniusta detentione confoveant, modo frivolas appellations confingunt, modo inhibitiones summa malitia extorquent, quibus causas ad iudices non informatos, et ubi non est qui causarum huiusmodi expeditioni vacet, trahunt, in grave animarum suarum praeindicium, et Cameræ praefatae laesionem.

¹ De munere et auctoritate commissarii, vide plene in constitutione civi Pi IV, *Cum inter*, pag. 510 huius tomī.

§ 1. Et propterea, incommodis huiusmodi obviare volentes, dilectis filiis Vitellio, Sanctæ Romanæ Ecclesiae cardinali camerario, ac omnibus Romanæ Curiae iudicibus, tam ordinariis quam delegatis, in virtute sanctæ obedientiae, et sub indignationis nostræ poena, præcipimus et mandamus ne, in causis spoliorum vel illicitarum negotiationum per clericos factacum, inhibitiones aliquas, tam auctoritate sua ordinaria, quam etiam vigore rescripti, extra Romanam Curiam, ad quasvis mundi partes et contra quosvis collectores decernant et relaxent, nisi prius in ipsa Romanæ Curia ad illas decerni vindendum dilectus filius Cameræ Apostolicae commissarius generalis fuerit citatus, et de citatione huiusmodi in actis apparet, et de ea in inhibitione ipsa mentio fiat.

*Prohibitio de-
cernendi inhibi-
tiones per
quoscumque i-
ndices, in causis
spoliorum et
illicitae nego-
tiationis, non
citato commis-
sario Cameræ*

§ 2. Porro, Signaturæ nostræ tam gratiae quam iustitiae referendarii, ac Cancelleriae Apostolicae corrector, et auditor contradictarum, similiter commissiones, in causis huiusmodi, nullo modo, nisi praevia citatione eiusdem commissarii expediant.

*Prohibitio
de qua in tu-
bricula.*

§ 3. Et si quandoque contingat ita sub verborum involuero vel alia narrativa commissiones concipi, ut discerni non possit, an de causis spoliorum vel illicitarum negotiationum agatur, tunc tam nunciū apostolici in provinciis residentes, de causis huiusmodi cognosentes, quam a dilecto filio thesaurario nostro, generali spoliorum collectore, et eisdem nunciis deputatis subcollectores, quibus inhibitiones huiusmodi praesentari contingat, illis minime parere teneantur, sed, absque aliquo scrupulo aut poenarum incurso, illis reieceris, ad ulteriora procedere possint et debeant, partibus alias iustitiam ministrando; et nihilominus irritum et inane decernimus quicquid contra praesentium tenorem fuerit decretum vel attentatum.

*Annulatio
inhibitionum e-
manatarum vi-
gore commis-
sionum, ex qui-
bus clare non
dignoscitur an
de praeditis
causis agatur.*

Forma et effectus publicacionis.
§ 4. Volumus autem quod praesentis motus proprii cedula, valvis Cancellariae et Camerae Apostolicae per unum ex cursoribus nostris, ut moris est, publicata, ita omnes Romanae Curiae officiales et indices afficiat, ac si personaliter singulis intimata foret.

Sola sufficit absque data et registratura, sufficiat, et signatura.
§ 5. Et quod illius sola signatura, etiam ubique fidem faciat, contrariis non obstantibus quibuscumque.

Papae subser. Placet, motu proprio. M.

Die v ianuarii MDLXVIII retroscriptae litterae affixa et publicatae fuerunt in valvis Cancellariae Apostolicae per me Nicolaum de Mattaeis, cursorem.

Franciscus Sotlocasa, magister curs.
Dat. die 5 ianuarij 1568, pontif. anno II.

LXXXII.

Quod fratres Ordinis Minorum S. Francisci de Observantia semper possint, extra tempus quadragesimae et adventus, in feria quinta, in qua non occurrit aliquid festum aut eius octava, recitare officium Sanctissimi Corporis Christi¹.

Pius Papa V dilectis filiis ministro generali et universis fratribus Ordinis Minorum de Observantia.

§ 1. Exponi nobis nuper fecistis quod, cum vos, mente recolentes Dominum nostrum Iesum Christum transiturum de hoc mundo ad Patrem, in ultima coena qua Pascha cum discipulis manducavit, admirabile Sacramentum pretiosissimi Corporis et Sanguinis sui instituisse ut universi christicola illud tamquam suac earitatis, quam in cruce ostendit, memoriale recolerent, pro ipsis Dominicis Cor-

¹ Alia de hoc Ordine vide in Leonis X constitutione xxvii, Itc, tom. v, pag. 692.

poris solemniori et specialiori venerazione desideratis qualibet quinta feria officium Christi Corporis, prout in Breviario Romano ipsius solemnitatis die habetur, recitare, si vobis ad id Sedis Apostolicae suffragaretur anuctoritas. Quare nobis humiliter supplicare fecistis, ut vobis in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 2. Nos, pium hoc vestrum desiderium plurimum in Domino collaudantes, aehuiusmodi supplicationibus inclinati, vobis et vestrum cuiilibet ubilibet existentibus, ut qualibet quinta feria, quae tamen quadragesimae et adventus Domini non fuerit, aut in qua aliquod festum seu octava non inciderit, omissa occurrenti officio, illud de Corpore Christi, iuxta illud quod in praesenti Breviario Romano, in eius solemnitatis die recitandum proponitur, recitare libere et licite valeatis, ita tamen quod illud sic recitando, debito, ad quod adstricti estis, in omnibus et per omnia perinde satisfacere censemini ac si officium pro tempore currens et vobis a Romana Ecclesia propositum recitaretis; nec propterea, illo recitato, ad occurrentis huiusmodi vel alieuius alterius officii recitationem teneamini, nec ad id a quoquam inviti cogi aut compelli possitis, minusve alias sententias, censuras et poenas, quomodolibet latas, incurentes, auctoritate apostolica, per praesentes indulgemus.

§ 3. Districtius inhibentes quibusvis locorum ordinariis et quibusvis aliis, quamcumque auctoritate fulgentibus, vel cuiuscumque gradus existentibus, ne vos et vestrum quemlibet, quovis practextu, super praenissis, quomodolibet molestare, perturbare aut inquietare, sub excommunicationis sententia, aliisque arbitrio nostro moderandis et infligendis poenis, andeat vel praesumant.

§ 4. Non obstantibus praemissis, ac

Hic ergo Pontificis dictam licentiam concedit praeterquam in quadragesima et adventu et in festo vel octava occurrenti in dicta v feria;

Frates Minorum de Observantia supplicarunt Papae pro licentia celebrandi qualibet v feria officium Corporis Christi.

Ordinariis et aliis mandat ne fratres desuper molestent;

*Contraria de-
rogat:* quibusvis apostolicis, neonon in provincialibus et synodalibus conciliis editis generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus; atque Ordinis praefati et quibusvis aliis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate roboratis, statutis, consuetudinibus, cæterisque contrariis quibuscumque.

*Transumptus
credi iubet.* § 5. Caeterum, quia difficile foret praesentes litteras ad singula quaque loca, in quibus expediens foret, deferre, volumus, et similiter apostolica auctoritate praedicta decernimus quod illarum transumptis, manu alieuius notarii publici subscriptis, ac sigillo alicuius personae in dignitate apostolica constitutae munitis, eadem prorsus, in iudicio et extra, ac alias ubilibet fides indubia adhibeat, quac præsentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die octava ianuarii MDLXVIII, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 8 ianuarii 1568, pontif. anno m.

LXXXIII.

Declaratio super fructibus et censibus ac aliis rebus non exactis per ecclesiasticos regni Neapolitani tempore eorum obitus, ut habeantur inter spolia, et similiter relicta per quoscumque clericos, beneficia ecclesiastica ultra valorem triginta ducatorum obtinentes ¹.

Pius Papa V, ad futuram rei memoriam.

Proemium. Romani Pontificis cura et diligentia circumspecta ad ea libenter intendit, per quae, suae declarationis adminiculo, dubia de medio tollantur, simulque Camerae Apostolicae indemnitatí opportune provideatur.

§ 1. Cum itaque, sicut accepimus, saepe

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium.

contingat ut nonnulli archiepiscopi, episcopi, abbates, rectores et alii clerici regni Neapolitani, beneficia ecclesiastica obtinentes, fructus, census et grana, ab eis pro semine data et seminata, tempore eorum obitus relinquant, quae quidem, prout caetera spolia ad nos et Cameram praedictam spectare et devoluta esse dignoseuntur; nos, ne ab aliquibus hoc in dubium trahi possit, neve ipsa Camera super iurum suorum perceptione ullo pacto laedatur aut quavis de causa defraudetur, opportunum remedium mature adhibere volentes.

§ 2. Motu proprio et ex certa scientia maturaque deliberatione nostris, quod omnia et singula fructus, census et grana pro semine data ac seminata praedicta, per quoscumque archiepiscopos, episcopos, abbates, rectores et clericos praedictos, tempore ipsorum obitus quomodolibet relicta, quae ab illis viventibus exacta vel collecta aut in propria horrea conducta non fuerint, pro rata seminis huiusmodi dumtaxat; et pariter bona, res et alia quaecumque per obitum quorumvis clericorum eiusdem regni beneficia ecclesiastica huiusmodi, cuiusvis summae et quantitatis valoris existentia, ultra triginta ducatorum auri de Camera obtinentium dimissa, ad nos et dictam Cameram ut spolia spectare et devoluta fore et esse et inter ea comprehendendi debere, ac tamquam reliqua spolia per eiusdem Camerae collectores a quibusvis eorum detentoribus et occupatoribus libere exigi, levari et recuperari.

§ 3. Ipsosque collectores a quopiam, quoquemque praetextu aut quae sito colore, quo minus illa exigere valeant de super impediri aut molestari minime posse.

§ 4. Sicque per quoquemque indices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet qua-

*Causa consti-
tutionis.*

*Quæ inter
spolia ad Came-
ram Apostoli-
cam spectan-
tia enumeran-
da sint.*

*Bona cleri-
corum, qui be-
neficia ecclesias-
tica ultra tri-
ginta ducatos
obtineant, ad
Cameram Apo-
stolicam perti-
nent.*

*Collectores
super praemis-
sis molestiam
non possint ab
ullo recipere.*

Clausulae.

vis aliter iudicandi et interpretandi facultate, indicari et definiri debere; irritum quoque et inane, si seens super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, auctoritate apostolica, tenore praesentium statuimus, decernimus et declaramus.

§ 5. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus ac litteris apostolicis per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros, ac forsitan etiam per nos, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis, irritantibusque et aliis decretis quomodolibet in contrarium factis et editis. Quibus omnibus, eorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur praesentibus, pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die viii ianuarii MDLXVIII, pontificatus nostri anno ii¹.

Dat. die 8 ianuarii 1568, pontif. anno ii.

LXXXIV.

Ut nuncius regni Neapolitani inhibeat ordinariis dicti regni, ne se ingerant in beneficiis quovis modo reservatis Sedi Apostolicae pro tempore vacantibus 2.

Dilecto filio magistro Paulo notario et utriusque Signaturae nostrae referendario, in regno Neapolis nuncio nostro,

Pius Papa V.

Dilecte fili, saltem et ap. benedictionem.

Nuper per alias nostras in forma brevis litteras tibi mandavimus ut possessionem

¹ A die coronationis, qui fuit xvi kal. februarii, computando (n. r.). ² Ex Regest. in Secret. Brevium.

quorumcumque beneficiorum, in isto regno Neapolitano pro tempore vacantium ac dispositioni nostrae apostolicae quomodolibet reservatorum seu affectorum, nostro et Camerae Apostolicae nomine, una cum illorum fructibus universis caperes et conservares, consignantam postea illis, qui litteras provisionis nostrae tibi exhiberent, expeditas prout in dictis litteris plenius continetur.

§ 1. Volentes autem per amplius providere ne aliqua impedimenta super praemissis tibi afferri possint quominus libere possessionem eoruimdem beneficiorum, ut praefertur, dispositioni apostolicae reservatorum vel affectorum assequi valeas, volumus ac tibi per praesentes mandamus ut quosecumque patriarchas, archieписcos, episcopos et alios quoslibet inferiores collatores ordinarios, quocumque nomine muneupatos, in dicto regno consistentes, auctoritate nostra, sub poenis in regulis Cancellariae Apostolicae, desuper editis, contentis, et aliis, etiam pecuniariis, tibi benevisis et arbitrio tuo declarandis et applicandis, moneas, eisque districte mandes et inhibeas ut a conferendis beneficiis huiusmodi, tam ratione vacationis illorum in mensibus apostolicis, quam alias ex quavis causa, specialiter vel generaliter, quomodolibet reservatis vel affectis, nunc et pro tempore, in eorum respective civitatibus et dioecesisbus, vacantibus, penitus et omnino abstineant, nec in illis tam circa eorum collationem quam alias, quovis praetextu aut quae sit colore se ulterius ingerere aut introniittere audeant vel praesumant.

§ 2. Quod si secus facere ausi fuerint, monitionibusque et mandatis tuis, immo verius nostris, parere temere neglexerint, statim ad executionem realem et actualiem poenarum huiusmodi contra eosdem ordinarios et eorum quemlibet contra facientem, neconon ab eis provisos, per omnia

lhibitio con-
ferendi bene-
ficia Apostoli-
cae Sedi reser-
vata.

Peña contra
eos, qui inobe-
dientes fuerint

Quid agendum
contra inobe-
dientes.

opportuna iuris et facti remedia procedere diligenter, omnemque operam et sollicitudinem adhibeas ut inobedientes et contumaces, per exemplarem a te contra eos faciendam animadversionem, a similibus abstinere discant. Quod ut facilius exequi valeas, brachii quoque saecularis auxilium, si opus fuerit, ad hoc invocare curabis, super quibus omnibus et singulis tibi plenam, liberam et omnimodam per easdem praesentes facultatem concedimus et potestatem.

§ 3. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis statutisque et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis quibusvis, quomodo libet concessis, confirmatis et saepius innovatis. Quibus omnibus, eorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanens, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Transumpto-
rum fides. § 4. Volumus autem quod praesentium transumptis, etiam impressis etc.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die xiv ianuarii m. lxxviii, pontificatus nostri anno ii.

Dat. die 14 ianuarii 1568, pontif. anno ii.

LXXXV.

*Unio fratrum Amadeorum et Clarenorum
Ordini fratrum Minorum S. Francisci
de Observantia 1.*

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Beatus Christi Salvatoris confessor Fran-
ciscus, dum adhuc mortalis huius vitae
spatia decurreret, ardentissimo coelestium

S. Franciscus
in humanis exi-
stens multos

1 De Ordine Franciscano vide constit. LXVII Honorii III, Solet, tom. iii, pag. 594.

amore captus, nec sibi tantum illa, sed frates sub o-
nica Regula col-
legit. quamplurimis hominum fieri potest, quae-
sita cupiens, totusque in idipsum incum-
bens, quae Ordinis Minorum initia fuerunt, confluentes ad se veluti ad meliorem fru-
gem undique fratres suos in unam fami-
liam collegit, collectosque ipsorum omnium
vitam et mores ad unam eamdemque Re-
gulam dirigens, iis paeceptis instituit, ea
disciplina formavit, quae ad coniunctio-
nem atque adeo unionem inter illos con-
ciliandam ac tuendam maxime pertinerent,
humilitatem illis praecepue amplectandam
proponens, qua humana haec omnia et
fluxa, quod eiusdem Salvatoris consilium
fuerat, aspernati, solidam ac permanentem
a Deo felicitatem expectarent. Itaque, hac
ipsa familia suas operas ad praescriptam
rationem graviter conferente, Domini Dei
nostrri ager egregie cultus uberrimos et
praestantissimos fructus continuo protulit,
et subinde profert, atque, ut speramus,
proferet in dies, suaviores et largiores.

§ 1. Verum, quoniam eadem familia, Sed dicta Re-
quae una ab uno constituta fuerat, in gula in plures
quasdam quasi partes paulatim ita con- congregaciones
cessit, ut iam non una, ne ipso quidem, segregata fuit.
quo a patre suo vocata est, nomine con-
sistat, sed variis agnominiis, cum de
illa vel illa parte agitur, sit distinguendum.
Propterea nos ne animorum quidem aut
mentis, inter eos quos exterius ita rebus
sejunctos cernimus, interiorem coniunc-
tionem sperare tuto valemus, quin etiam
quando in eam, de qua supra diximus,
spem erecti, ab eiusdem Ordinis-fratribus
optima quaeque et maxima, ad Dei gloriam
et militantis Ecclesiae utilitatem, et opta-
mus, et sane pro ea, quam, in hoc pae-
celsae dignitatis fastigio collocati, nostro
muneri debemus, diligentia exigimus, non
simimus carere cura, ne forte, rebus ita
neglectis, quod Deus optimus maximus
avertat, magna inde sensim incommoda
subeamus.

Ideo hic Pontifex interdicit omnes congregantes discrepantes ab institutis Regulæ fratrum Minorum de Observantia;

§ 2. Id igitur, qua possumus ope, post petitum a Deo auxilium, cavere volentes, atque hic potissimum incipientes, motu proprio atque ex certa scientia et matura deliberatione nostra, apostolica auctoritate deque apostolicae potestatis plenitudine, Amadeorum et Clarenorum, etiam *della Beccanunenpatorum*, Sancti Petri in Monte Aureo, et Sancti Hieronymi, sive Sancti Bartholomaei in Insula de Urbe, aliarumque quarumlibet provinciarum respective fratrum Ordinis Sancti Francisci, eorumdem institutiones, congregations, conventus, denominations, nomina et vocabula quaecumque, necnon, quatenus regularibus institutis fratrum dicti Sancti Francisci Ordinis familiae, Minorum de Observantia vocatorum, discrepant, eorum Regula, instituta, constitutiones, statuta, consuetudines et ritus, modumque et normam vivendi interdicimus et prohibemus; illaque, necnon illorum promissiones, confirmationes apostolica auctoritate factas, et illorum causas, privilegia, indulta, gratias et litteras, etiam a Sede Apostolica, et forsitan occasione concordiarum inter ipsos fratres initiarum confirmatorias, ac motu, scientia potestatisque plenitudine similibus, vel etiam consideratione vel ad instantiam imperatoris, regum et aliorum principum concessa, et quibuscumque concepta formulis, ac suffulta decretis, quorum omnium tenores iis litteris haberi volumus pro expressis, extinguimus, supprimimus, revocamus, cassamus, et in perpetuum penitus et omnino omnia tollimus.

Omnis que il-
las congregatio-
nes unit sub
Ordine dictorum
Minorum de Ob-
servantia;

§ 3. Eos autem omnes et singulos fratres, qui eiusmodi congregationum et denominacionum erant, cum eorum omnibus dominibus, ecclesiis, oratoriis, Minorum familiae de Observantia vocatis, eorumque congregationi aggregamus atque unimus. Et sic in posterum ex nunc perpetuo aggregatos et unitos esse, dictis de Observantia adhaerere, et eisdem, quibus illi

utuntur, Regula, regularibus institutis, professione, moribus, habitu ac vivendi forma ac agnominibus et denominationibus uti, ac unam familiam tantum de cetero esse, eisdemque generalibus seu provincialibus ministris caeterisque superioribus aut officialibus, quibus illi subsunt aut pro tempore suberint, subiectos esse, et in eadem immediate cum illis obedientia Deo servire, pure, ordinarie et uniformiter, nullaque prorsus re, nulloque discrimine seimetros aut dissimiles haberi decernimus.

§ 4. Quinimum, ut haec puriore conscientia ac tranquilliore animo praestare valeant debeantque, et non aliter, eosdem priorum institutorum ritumque et aliorum supradictorum, iis scilicet dumtaxat, quibus ab institutis et ritibus fratrum de Observantia differebant; necnon, si qui quavis ratione aut modo, irreve aut facto iis tenebantur, vel etiam tenentur, aut teneri se opinantur, promissione, professione, iuramento aut voto, quorum observatio scandalum aut perturbationem, iudicio superioris, caeteris allatura esset, absolvimus et liberamus, mandantes ipsorum universis et singulis, ut praemissa non impedian, neque eis ulla ex parte, ratione, nulloque modo resistant vel adversentur, ac nihil faciant vel experiantur aut tentent quo minus plene aut celeriter aut facile suos effectus consequantur; neque, ut ea vitent, saecularium habitu lateant, vel tamquam clerici saeculares ad aliquos ordines minores vel maiores promoveri praesumant; neque vero ad alias Religiones aliosve Ordines, etiam paris vel arctioris Regulæ regularisque observantiae, transeant, sine licentia Sedis Apostolicae speciali; sed praefatis fratribus de Observantia eorumque congregationi et obedientiae adhaereant, et omnibus aliis supradictis quam primum pareant et sequantur re ipsa.

Et iuramenta,
vota et promis-
siones quae eos
impedire pos-
sunt, renunt;

§ 5. Quod si eorum quispiam secus fe-

Fratribusque praemissa adim-
plete recusan-
tibus poenas hic
descriptas im-
ponit;

cerit, omnes illasmet sententias, censuras et poenas eo ipso incurrat et patiatur, quae mere apostatae ipsi, tam iuxta canonicas descriptas imponit; sanctiones quam dicti Ordinis regularia instituta incurruunt et patiuntur; ac perinde contra illum, sive ab ordinariis locorum, sive ab ipsis superioribus fratrum de Observantia, ad quos pertinet, procedatur et severe animadvertisatur, atque contra vere apostamat procederetur et animadverteretur. Et si quando ad obedientiam reversus, in aliorum consortium receptus fuerit, vocis tam activae quam passivae, suorumque ordinum omnium perpetuo caret.

§ 6. Caeterum, ut universa congregatio

Et fratres sic
aggregatos aho,
quam de Obser-
vantia nomine
appellari prohi-
bit, et eorum
antiqua privile-
gia Regulae de
observantia non
contraria reti-
nere posse de-
cerunt.

fratrum huiusmodi de Observantia hoc additamento quasi colonis aucta, placida simul perpetuaque pace fruatur et conquiescat, neque uno tantum nomine, sed una etiam mente consistat, nullaque ibi altercandi occasio subrepal, eisdem motu, scientia et potestatis plenitudine statimius et ordinamus ut nullus ex veteribus fratribus de Observantia quemquam sic noviter aggregatorum, recordatione priorum nominum aut vitae vel alias quocunque modo, irritare, aut Amadeum vel Clarenmu seu alia quam de Observantia nuncupatione appellare audeat. Qui contra ausus fuerit, a suo superiore graviter puniatur; ipsi quin etiam sic aggregati fratres, suos gradus et, quae ratione suorum graduum privatim habent, privilegia, facultates et auctoritates, institutis tamen regularibus de Observantia expresse non contraria, ut prius retineant.

§ 7. Universis vero iisdem privilegiis,

Universorum
autem privile-
gia et praere-
dentiam decla-
rat.

facultatibus, immunitatibus, praerogativis, indultis et gratiis indistincte fruuntur et potiantur, quibus et ipsi veteres; ac quoties provincialia vel generalia capitula habebuntur, ita horum quisque pro ea, in qua ipse fuerit, provincia, si tamen alias

vocem in capitulo habiturus fuisset, illis intersit, quemadmodum et veterum quilibet interesset vel interesse poterit; et pariter ut illi, tam in eisdem capitulois ipsorum capitulorum electione, quam extra capitula, superiorum, ad quos pro tempore pertinuerit, dispositione, ad quocunque gradus et quaecunque officia, in quibuslibet provinciarum, sub quibus deget, conventibus et dominibus regularibus, tam antiquis quam noviter unitis, de Observantia promoveri et assumi valeat. Denique, ita utrique semper inter se agant, ut caeteris pares, sola antiquitate alteri alteris praeferantur: ita, scilicet, ut intergerentes pares gradus vel pares ordines, suscepti gradus vel ordinis, inter alios vero emissae professionis tempora inspiciantur, et prout quisque antecedit tempore, sive sit ex veteribus, sive ex noviter aggregatis, loco in choro et capitulo, processionibus ac quibuscumque aliis praerogativis antecedat, servata interim graduum et ordinum maiestate.

§ 8. Praeterea, nulla omnino domus, quamvis parva et exigua, nullusque locus regularis, ubi dicti fratres haec tenus ante aggregationem de ipsis, ut supra, factam habitare soliti sunt, ad ipsos quacumque ratione pertinens, relinquatur, absque permissione nostra expressa, sed a tot fratribus unaqueque continuo habitetur, quot ibi communode esse et ali poterunt: et, quae eisdem dominibus, eleemosynae vel alio nomine, pia hominum largitione offeruntur, subsidia; pariter si quae ad restauraciones, fulcimenta vel alium usum fabricarum, neconon ad ecclesiarum lumina et ornatum, vasorumque ac caeterae supellectilis comparationem tradita, legata, relicta aut quoconque nomine donata sunt, etiam consideratione prioris institutionis, quae ibi tunc vigebat, ac contemplatione congregationum, quarum tunc temporis erant, illarumque nomine expresso, eadem omnia et alia insuper quaecunque, quavis

Loca regula-
ria non dese-
runt absque
permis. Ponti-
ficis.

aliter donantium huiusmodi dispositione absumenda, novis habitatoribus, in supradictos tantum, neque alias ullos convertenda usus, omni prorsus, quantum ad unionem praefatam pertinet, caducitate eiusve praetentione seclusa, integre debeat.

§ 9. Gubernatio quoque et cura quorundam monasteriorum monialium, quae ad quos spectet. cumque monasteriorum monialium, quae ante conventibus aut superioribus huiusmodi domorum et locorum demandata erat, ad illos perfineat, qui ibi erunt in posterum.

§ 10. Proinde possit generalis minister, in omnibus quarumcumque provinciarum domibus sicut supra unitis, denec generale, vel in ipsa provincia, in qua illae sitae fuerint, provinciale capitulum celebretur, officiales et fratres, sive ex veteribus, sive ex nunc aggregatis, sive etiam ex utrisque, quo et qui sibi visi fuerint, arbitrio suo libere deputare, et ad illarum regimen et directionem mittere. Interea vero temporis ipsi fratres sic noviter aggregati, si citramontani, in illius, in qua nati sunt; si vero ultramontani, in illius, cuius maluerint, provinciarum domibus regularibus sint et maneant, usquequo aliter constituatur, et ipsos ad aliam dominum aliumve locum mitti, sive capituli, sive generalis ministri huiusmodi ordinatione, contingat. Porro, in capitulo provinciali mediolanensi fratrum de Observantia, quod Mediolani proxime celebrabitur, omnibus provinciac Mediolanensis regularibus domibus de Observantia, tam antiquis quam nunc unitis, ut praefertur, de guardianis aliisque officialibus et superioribus ac fratibus, qui illas regere, et in illis esse debeant, ex utrorumque fratrum, veterum scilicet et nunc aggregatorum, numero indifferenter, alias tamen ex more inter fratres de Observantia prius observato provideretur; idem deinceps in caeteris, quae per provinceias subinde celebrabuntur, capituli-

lis, quoad ipsarum provinciarum domos, observetur; ac in provinciarum numero terminisque et denominationibus ea ratio atque distinctio habeatur, quae inter fratres de Observantia ante has ipsas literas habebatur.

§ 11. Nuper autem aggregatae domus in eam provinciam transeant, et in ea numerentur, intra enim fines quaeque consistit; et cum pro tempore provinciale capitulum celebrandum erit, ii tantum ad illud conveniant, qui ex illa provincia fuerint, in qua tunc capitulum celebrabitur.

Loca aggregata sunt eius provinciae intra eumus fines existunt

In ipso vero Mediolanensi, quod primum omnium post has litteras prope diem celebrandum est, quicunque ex fratribus aggregatis, qui ante aggregationem a nobis, ut supra, factam ubiunque locorum degentes erant, et provincia Sancti Petri in Monte Aureo de Urbe, et illa comprehensio debantur, et idcirco vocem in capitulo habebant, quoniam litterarum ignari illuc forte omnes se conseruent, possint quidem libere omnes hac vice celebrationi adesse, sed ii tantum ex eis iam nunc ibi vocem habeant et suffragia ferant, qui sunt ex illis domibus, quae, iuxta aggregationem praedictam intra antiquos limites et fines provinciae Mediolonensis fratrum de Observantia sunt sitae.

§ 12. Has porro litteras et his litteris contenta, decreta, statuta, ordinationes et omnia usque adeo firma et valida atque observanda esse volumus, ut numquam revocari aut infringi vel suspendi; nunquam de voluntatis aut mentis nostrae defectu oppugnari possint, numquam adversus restitutionem in integrum, reductionem ad terminos iuris, aut aliud quodcumque graliae vel iustitiae remedium quisque impetrare, vel etiam ab aliis imprestito aut motu simili concesso uti valeat, ex quavis causa quantumlibet rationabili, et ita de his omnibus et singulis; ac simul quod haec eadem aliquibus eiusmodi sta-

Clausulae preservativa.

tutorum et ordinationum revocationibus, suspensionibus et aliis contrariis dispositionibus, generalibus vel specialibus, ab eadem Sede Apostolica pro tempore factis, non comprehendatur, sed ab illis semper excepta sint.

§ 13. Sieque a quibuscumque indiciis ordinariis et delegatis et causarum Palatii Apostolici auditoribus ac sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, etiam de-

- latere legatis, in quavis causa et instantia, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter interpretandi et indicandi facultate et auctoritate, interpretari et indicari debeat; neconon quicquid secus a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decerniunus.

§ 14. Propterea, dilectis filiis Carolo, Deputatio et titulo Sanetae Praxedis presbytero cardinali Borrhomaeo municipato, dicti Ordinis protectori et correctori, neconon pro tempore existenti eiusdem Ordinis generali ministro, mandamus ut ambo vel ipsorum alter, has litteras et quidquid in proxime provinciali capitulo Mediolanensi, utroque vel altero ipsorum praesidente, pro subscriptorum omnium executione et observatione ordinabitur, faciant, per se vel alium seu alias, ab omnibus et singulis fratribus praefatis exactissime observari. Contradictores quoslibet et non parentes ac rebelles, per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, ac etiam gradum officiorum et vocis tam activae quam passivae privationem ac caetera, quae sibi videbuntur opportuna, iuris et facti remedia, quacumque prorsus appellatione postposita et etiam reiecta, compescendo; atque eosdem in sententias, censuras et poenas praedictas incidisse declarando, easque saepius aggravando, adhibita etiam, si opus fuerit, manu militari, et invocato auxilio brachii saecularis.

§ 15. Non obstantibus praemissis, ac ^{Clausulae de- rogatoriaie.} nostra de non tollendo iure quaesito, ac piae memoriae Bonifacii Papae octavi, praedecessoris nostri, de una, et in concilio generali edita de duabus diaetis, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolie; neconon Ordinis et congregationum huinsmodi, iuramento, confirmatione apostolica et quavis alia firmitate roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque et indultis apostolicis, illis per quoscumque Romanos Pontifices ac Sedem Apostolicaem et etiam nos, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere et in specie concessis et quotiescumque confirmatis et innovatis, et *Mare Magnum* municipatis, ac quibuslibet aliis indulgentiis et litteris apostolicis, per quae, his litteris non expressa vel etiam non inserta, harum effectus, executio impediri valeret vel tardari, et de quibus quorunque totis tenoribus habenda esset mentio specialis.

§ 16. Volumus etiam quod harum litterarum exempla, etiam impressa, dicti Caroli cardinalis et protectoris aut generalis seu alienius provincialis ministri fratrum sigillo, et eiusdem Caroli cardinalis secretarii vel ipsiusmet generalis aut provincialis ministri manu obsignata, eamdem fidem, in iudicio et extra iudicium, ubique locorum faciant, quam hae litterae ipsae facerent, si ostenderentur vel exhiberentur.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominice **MDCXVIII**, x kal. februarii, pontificatus nostri anno **III**.

Dat. die 23 ianuarii 1568. pontif. anno m.

LXXXVI.

Iurisdictio et facultates sanctae Romanae Ecclesiae cardinalis protectoris ac iudicis causarum monasterii S. Catharinae de Rosa nuncupatae, et congregationis in Urbe institutae ad ibi recipiendas pieque educandas virgines miserabiles, in periculo amittendae pudicitiae commorantes.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Cupientes ut monasterium Beatae Ca-

Facultas pro-
tectoris et de-
putatorum puel-
las in periculo
amittendae pu-
dicitiae exis-
entes, invitis pa-
rentibus, ca-
piendi, illosque
et alios eas oc-
culantes etc.
verum etiam in dies incrementum susci-
pient; monasteriumque et confraternitatem
huiusmodi specialibus gratiis et favori-
bus prosequi volentes, motu simili, ex
certa nostra scientia ac de apostolicae
potestatis plenitudine, dilecto filio nostro
Hippolyto, tituli S. Mariae Novae pres-
bytero cardinali Ferrarensi nuncupato,
nunc et pro tempore monasterii et con-
fraternitatis huiusmodi existenti protec-
tori, seu confraternitatipraedictae illius-
que administratoribus, gubernatoribus et
deputatis, quod quacumque pueras in
periculo pudicitiae existentes amittendae,
et si bene visum fuerit, propria auctoritate,
etiam invitis parentibus, capere et in-
dictum monasterium introducere, illasque
tam dum in dicto monasterio manserint,
quam etiam inde egressae, sive nuptae sive
viduae fuerint, necnon occultantes et la-
titare facientes, careerare, punire, corri-
gere et castigare, eorum arbitrio seu alias
iuxta eorum statuta et providas ordina-
tiones, possint et valeant, concedimus, sta-
tuimus, decernimus et mandamus.

§ 1. Necnon, pro ipsius monasterii confraternitatisque, monialium et puerarum minori dispendio, ne cogantur per diversa tribunalia litigare, omnes et singulas causas, lites, quaestiones et controversias civiles, criminales, profanas, spirituales, mieras et mixtas, inter confraternitatem seu eius administratores, gubernatores et deputatos huiusmodi, moniales seu pueras in dicto monasterio degentes, seu quae inde egressae et nuptui traditae sunt, ex una, et quacumque alias personas, cuiuscumque dignitatis, gradus, ordinis et preeminentie existentes, universitates, societas, congregations et monasteria aut alia loca pia, ex altera partibus, etiam si coram sanctae Romanae Ecclesiae camerario, clericis et praesidentibus Camerae Apostolicae et eiusdem Camerae generali auditore, necnon vicario, gubernatore et senatore dictae urbis, illorum locatenentibus, collateralibus et iudicibus, ac dictae urbis causarum appellationum capitaneo et sacri Palatii Apostolici auditoribus, et eiusdem sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus aliisque iudicibus ordinariis seu delegatis huiusmodi, motas et pendentes, et desuper statu et bonis tam monialium quam puerarum, necnon quibuscumque locationibus, venditionibus, legatis, fidei commissis, testamentis, haereditatibus atque illorum discussionibus, atque quorunque iuri et actionum cessionibus, aliisque inter vivos contractibus, etiam vigore obligationis in forma Camerae, executionibus, revocationibus, bonis, rebus, iuribus et actionibus ad confraternitatem praedictam eiusque gubernatores, administratores et deputatos, moniales et pueras praedictas, tam coniunctim quam divisim, ac tam active quam passive spectantibus et pertinentibus, in quacumque instantia (quarum omnium et singularum statum et merita, necnon

Facultas pro-
tectoris et iudicis causas ei-
viles et crimi-
nales monaste-
rii S. Catharinae, confrater-
nitatis eiusdem, monialium et
puerarum, et
monasterio egressarum et nup-
tui traditarum, in
quacumque instantia, sum-
marie etc. co-
gnoscendi;

indicum et collitigantium nomina et cognomina ac qualitates caeteraque de necessitate exprimenda, pro expressis habentes), in statu et terminis in quibus nunc reperiantur, harum serie ad nos advocantes, illasque omnes et singulas, motas et pendentes, ac quam et quas confraternitas, gubernatores, administratores et deputati, neenon moniales et puellae ibi degentes, et illae quae exinde egressae et nuptui traditae sunt et pro tempore fuerint, habere volent contra easdem personas, universitates et collegia, congregations, confraternitates, monasteria et alia huiusmodi pia loca, pro rebus, bonis, haereditatibus, iuribus et actionibus huiusmodi, nunc et pro tempore monasterii, confraternitatis praefatarum existenti protectori praefato, una cum illarum emergentibus, dependentibus, incidentibus, annexis et connexis, summarie, simpliciter et de plano, et sola facti veritate inspecta, ac sine strepitu et figura iudicii, per seipsum seu alias a se deputandos, in quacumque instantia usque in finem audiendas, cognoscendas et sine debito terminandas, auctoritate apostolica, tenore praesentium, commitimus et mandamus. Ipsumque protectorem, nunc et pro tempore existentem, in dictis causis motis, pendantibus et in futurum movendis, in indicem ordinarium, eum facultate easdem causas, in quacumque instantia, usque ad finem, per se ipsum vel alium seu alias eius auditores, illas cognoscendi, decidendi et terminandi, et aliis facultatibus praedictis, facimus, constituimus et deputamus.

§ 2. Neenon cum potestate citandi et inhibendi quos, quibus et quoties, in curia et extra, et inobedientes coercenti; neenon singulis diebus et horis procedendi;

inibendique in curia et extra, et inobedientes coercenti; neenon singulis diebus et horis procedendi;

tam ecclesiasticis quam saeculari-

bus, quibus et quoties opus sit, et sub sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis et pecuniariis, quibus sibi seu ab eo pro tempore deputando auditori videbitur, inhibendi; et, in eventum non partitionis, contra inobedientes, contumaces et rebelles ad declarationem ineurus census et poenarum huiusmodi, illarumque aggravationes et reaggravationes et alias iuxta morem et stylum curiarum Urbis in similibus servari solitum, et prout sibi videbitur, procedendi; sententiasque suas debitae exceptioni demandandi sive demandare faciendi; auxiliumque brachii saecularis ad hoc, si opus fuerit, invocandi; omniaque et singula alia, in praemissis et circa ea quomodolibet necessaria et opportuna, faciendi, gerendi et exercendi; ac in omnibus et singulis eis praedictis, ad dictam societatem, moniales et puellas, ut praenuntiatur, spectantibus, singulis diebus et horis feriatis et non feriatis, praeterquam in honorem Dei, etiam tempore feriarum ob necessitatem hominum indictarum et indicendarum, procedendi.

§ 3. Ac quemicunque notarium sibi bene visum, in causis huiusmodi, deputare possit et valeat.

§ 4. Quodque citationes et inhibitiones, quae in eis fieri oportuerit, etiam per Curiae Capitolii et quosecumque alias mandatarios fieri possint.

§ 5. Et quicunque executores Urbis possint et debeant effectualiter executioni demandare omnes et singulas sententias, decreta et mandata praedicti cardinalis protectoris sive ab eo deputatorum, quae, non obstante regula Cancellariae, sub eius parvo sigillo expediri possint.

§ 6. Ac insuper confraternitatem praedictam, eiusque administratores, gubernatores et deputatos, neenon moniales ac puellas ibidem degentes, et inde egressas, muptas seu viduas huiusmodi, ex nunc

Notarium deputandi.

Mandatarios omnes citent,

Executores que exequantur.

Confraternitas, moniales, puellas etc. eorum protectora dumtaxat convenienter et conuenienter.

deinceps, occasione praemissorum, alibi quam coram praedicto protectore conveniri, aut ad alias conveniendum constringi non posse; ac processus, sententias et decreta, per alium seu alias, tam ordinarios quam delegatos, iudices, in omnibus praedictis quomodolibet pro tempore formatos, latae et facta, cum inde securis quibuscumque, nulla, irrita et inania, nulliusque roboris vel momenti fore.

§ 7. Praesentemque cedulam, sub quibusvis revocationibus, suspensiouibus, limitationibus seu renovationibus similium vel dissimilium concessionum et gratiarum, etiam per nos et successores nostros Romanos Pontifices et Sedem praedictam vel eius legatos, etiam per regulas Cancellariae Apostolicae, pro tempore factas, nullatenus comprehendendi, sed semper ab illis penitus et omnino exceptas, et quoties illae emanabunt, praesentem cedulam in pristinum statum restitutam esse et censeri debere; nec eidem cedulae per quascumque litteras, etiam quasvis clausulas generales vel speciales, etiam derogatoriarum derogatorias, irritantiaque et alia decreta, sub quacumque verborum expressione, continentis, derogari posse, etiam si ullo unquam tempore, ex aliqua etiam, quantumvis necessaria et urgenti causa derogari contingat, nisi tenor eiusdem cedulae de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, insertus, et huiusmodi derogatio per trinas distinctas litteras eundem tenorem continentis, tribus similibus distinctis vicibus, administratoribus, gubernatoribus, deputatis et confratribus huiusmodi omnibus et singulis legitime insinuata et intimata fuerit, eorumque expressus ad id accesserit assensus, derogationem huiusmodi nemini suffragari, nullius esse roboris vel valoris; et sic per quoscumque iudices, quavis auctoritate fungentes, etiam praedictae Ecclesiae car-

dinales, et causarum Palatii Apostolici auditores, sublata etc.; ac irritum etc. indicari et definiri debere.

§ 8. Non obstantibus praemissis, ac Clausulae de-
rogatoriae fe-
licies recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessori nostri, de una, et in concilio generali edita de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis vigore praesentum ad iudicium non trahatur, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis; necnon basilicae Principis apostolorum de Urbe, ac hospitalium, ecclesiarum, monasteriorum et aliorum quorumcumque locorum et Ordinum, iuramento etc. roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis conservatoribus, exemptionibus et litteris apostolicis eisdem ac dilectis filiis populo Romano, necnon iudicibus, curiis et tribunalibus eorumque personis, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros et nos ac dictam Sedem, etiam motu et scientia similibus, concessis, approbatis et innovatis, etiam disponentibus, quod causae huiusmodi ad forum seu curiam Capitolii reassumi debeant, quibus omnibus et singulis, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, alias de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, et forma in illis contenta observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derrogamus, contrariis quibuscumque; aut si praefatis aut quibusvis aliis, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indulatum quod interdici suspendi aut excommunicari, vel extra aut ultra certa loca, curias et tribunalia ad iudicium trahi non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, et quibuslibet aliis privilegiis.

indultis apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcumque tenorum existentibus, per quaes, praesentibus non expressa, aut totaliter non inserta, iurisdictionis ipsius protectoris explicatio impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in praesentibus mentio specialis.

*Sola signatu-
ra sufficit.*

§ 9. Volumus autem praesentium solam signaturam sufficere, et ubique fidem facere, in iudicio et extra, regula contraria non obstante, et earumdem transumptis, manu notarii publici subscriptis, et sigillo protectoris seu confraternitatis huiusmodi munitis, eamdem prorsus fidem adhiberi, quae adbiberetur praesentibus manu nostra subscriptis.

Placet. M.

Romae apud Sanetum Petrum, quarto idus februarii, anno III.

Dat. die 10 februarii 1568, pontif. anno III.

LXXXVII.

*Mandatur nuncio Venetiarum, ut in omnibus ecclesiis cathedralibus eiusdem dominii, in quibus adhuc nullum stipendium lectioni theologali deputatum est, praebendam primo vacaturam ad hunc usum applicet.*¹

Venerabili fratri episcopo Neocastrensi,
apud dominium Venetorum
nostro et Apostolicae Sedis nuncio,

Pius Papa V.

Ven. frater, salutem et ap. benedictionem.

§ 1. Cupientes pro nostri pastoralis officii cura, ut sacri concilii Tridentini decreta ab omnibus sic ut par est obseruentur, eaque debitae executioni demandentur, idecirco auctoritate apostolica, tenore praesentium tibi mandamus ut in

*Mandatum ei-
rigendi et in-
stituendi pre-
bendam theolo-
galem in cathe-
dralibus.*

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium.

omnibus ecclesiis patriarchalibus, metropolitanis et cathedralibus istius incliti dominii, in quibus praebenda seu aliud, quovis nomine nuncupatum, stipendium pro lectoribus sacrae theologie hactenus deputatum non reperitur, praebendam quomodocumque, praeterquam ex causa resignationis in manibus nostris factae, primo vacaturam, cui aliud onus incompatibile iniunetur non sit, ad ipsum lectionis sacrae theologie usum, pro uno lectore perpetuo, auctoritate nostra applies, constitutas ac deputes, applicatamque, constitutam et deputatam in perpetuum fore et esse decernas et declares; ita tamen quod, si post publicationem ipsius concilii aliqui ordinarii vel capitula praebendam in suis mensibus tunc vacantem, et ad eorum collationem vel aliam quamcumque dispositionem, communiter vel divisim, pertinentem, ad lectionis sacrae Scripturae usum huiusmodi hactenus non applicaverint vel destinaverint, sed aliis contulerint, primo vacatura praebenda ea esse censeatur et intelligatur, quae ad corumdem ordinariorum vel capitulorum, ut praefertur, collationem spectare, non autem nostrae Apostolicae Sedis dispositioni reservatam esse contigerit: si vero ipsi ordinarii praebendam aliquam post dicti concilii publicationem cuiquam non contulerint, tunc praebendam primo vacaturam vel dispositioni nostrae reservatam vel ad collationem dictorum ordinariorum et capitulorum spectantem, ad ipsius lectionis sacrae theologie usum, pro eodem lectore, per te, ut praefertur, applicari volumus et mandamus.

§ 2. Et propterea tibi commisisimus ut dictis ordinariis et capitulis et eorum cuiilibet, etiam sub interdicti ingressus ecclesiae ac suspensionis a divinis aliisque etiam pecuniariis arbitrio tuo imponendis et declarandis poenis, ne se, quovis praetextu aut quaesito colore, in praebenda

*Penia in eos
qui obedire re-
cusaverint.*

primo vacatura praedicta ulla tenus intro-
mittere , aut de illa contra praesentium
tenorem disponere quoquomodo audeant
vel praesumant, eadem auctoritate nostra
inhibeas atque interdicas.

§ 3. Nos enim irritum esse decernimus
Irritum esse
decernit si quid
contra factum
fuerit.
et inane quidquid secus super his a prae-
dictis quam quocumque alio, quavis au-
toritate fungente, scienter vel ignorerante,
contigerit attentari ; tibique super omni-
bus et singulis praemissis plenam et
liberam per easdem praesentes facultatem
concedimus et potestatem.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et
Clausulae.
ordinationibus apostolicis , et quibusvis
ecclesiarum statutis et consuetudinibus ,
etiam iuramento, confirmatione apostolica
vel quavis firmitate alia roboratis; privi-
legiis quoque, indultis et litteris aposto-
licis illis quomodolibet concessis, confir-
matis et innovatis. Quibus omnibus, eorum
tenores , ac si de verbo ad verbum inse-
rerentur praesentibus, pro sufficienter
expressis habentes, illis alias in suo ro-
bore permansuris, hac vice dumtaxat. spe-
cialiter et expresse derogamus, cæterisque
contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub
annulo Piscatoris, die v martii MDLXVIII,
pontificatus nostri anno III.

Dat. die 5 martii 1568, pontif. anno III.

LXXXVIII.

*Reservatio beneficiorum omnium vacan-
tium. sede episcopali vacante.*

*Sanctissimus in Christe pater et dominus noster
dominas Pius divina providentia Papa V.*

§ 1. Cupiens pauperibus clericis et
Reservatio
beneficiorum o-
mnium vacan-
tium, sede epí-
scopali vacante.
aliis benemeritis personis de beneficiis
ecclesiasticis providere, omnia et singula
beneficia ecclesiastica, cum cura et sine
cura, saecularia et quoruunvis Ordinum

regularia, qualitercumque qualificata et
ubilibet existentia , sede episcopali , ar-
chiepiscopali , patriarchali et primatiali
quarumcumque ecclesiarum, cathedra-
lium et metropolitanarum , patriarcha-
lium ac primatialium pro tempore pa-
storibus desitutarum vacante, quomodo-
libet vacantia et vacatura, tam in praedictis
quam aliis ecclesiis , necon civitatibus
et dioecesisibus quibuscumque, ad eorum-
dem episcoporum , archiepiscoporum ,
patriarcharum et primatum collationem,
provisionem, praesentationem, electionem
seu quamvis aliam dispositionem quomo-
dolibet pertinentia, dispositioni suae re-
servavit.

§ 2. Sicque in praemissis per quoscum-
Decretum ir-
rlans.
que etc., sublata etc., indicari debere; ir-
ritum quoque etc. decrevit.

Placet, publicetur et describatur. M.

Lecta et publicata fuit suprascripta
regula Romæ, in Cancellaria Apostolica
anno Incarnationis dominicae MDLXVIII ,
die vero IX mensis martii, pontificatus pre-
libati sanctissimi domini nostri Papæ
anno III.

Publ. die 9 martii 1568, pontif. anno III.

LXXXIX.

*Facultas collegii fabricae S. Petri apo-
stolorum principis de Urbe circa legata
quae fiunt ecclesiae B. Mariae Laure-
tanæ, si eius ministri in illis exigen-
dis fuerint negligentes.*

Pius Papa V, ad perpetuam rei memriam.

Ad Romanis Pontificis spectat officium
opportunitis providere remediis, ne ecclesiæ
et alia pia loca, præsertim Romanæ Ec-
clesiae immediate subiecta, et in honorem
gloriosissimæ Dei Genitricis dedicata, suis
tam spiritualibus quam temporalibus bo-
nis, aliquorum malitia vel negligentia ,
fraudentur.

Causa huic constitutionis. § 1. Sane nuper ad aures nostras, non sine dolore, pervenit complures christifideles personas diversarum civitatum et locorum, tam in Italia quam extra eam, multas variasque pecuniarum summas et res ac bona ecclesiae beatae Mariae Virginis de Laureto nuncupatae, illius dioecesis, devotionis causa reliquisse, donasse aut alias concessisse, de quibus certa notitia, propter incuriam et negligentiam notariorum, qui in dictis civitatibus et locis de relictis, donationibus et concessionibus huiusmodi rogati fuerunt, aut aliarum personarum, quae de illis scripturas confecerunt, hactenus haberi non potuit, nec potest in praesenti, unde dicta ecclesia non modicum sentit detrimentum.

§ 2. Nos igitur, ne ecclesia praefata pecuniis, rebus ac bonis huiusmodi defraudetur, atque immodieis sumptibus, per commissarios pro eorum exactione fieri solitis, exoneretur, ipsasque pecunias, res et bona eadem ecclesia facilius consequatur, de aliquo opportuno remedio providere, ipsinsque ecclesiae indemniti, quantum cum Deo possumus, prout tenemur, consulere volentes, motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, omnibus et singulis civitatum, terrarum, castrorum et aliorum locorum quorumcumque notariis aliquisque personis, ex quorum tam publicis quam privatis scripturis constare quovis modo potest aut poterit in futurum de aliquibus pecuniarum summis, rebus ac bonis, cuiuscumque quantitatis, qualitatis, generis ac valoris extiterint, quae ecclesiae praefatae, pure vel conditionaliiter aut alias quomodocunque, saltem a triginta annis citra, in aliqua ultima voluntate relieta, vel inter vivos donata, vel quomodolibet concessa aut promissa fuerint, aut in posterum relinquentur, donabuntur, concedentur aut promittentur, in virtute sanctae obedientiae, districte

praecipiendo, et sub privationis suorum officiorum, ac solutionis dupli pecuniarum, rerum ac bonorum praefatorum, pro una videlicet ipsi ecclesiae, et altera mediatis solutionis dicti dupli accusatori et executori, aequaliter inter eos dividenda, applicandis poenis, praecipimus et mandamus, et insuper hac nostra in perpetuum valitura ordinatione et constitutione, sub eiusdem poenis, statuimus et ordinamus ut de caetero perpetuis futuris temporibus notarii et personae praefatae, omnes et singulas dispositiones in favorem dictae ecclesiae, a quocumque et quomodocumque faciendas, de quibus, tam per suas proprias, quam per aliorum, etiam defunctorum, scripturas, penes ipsos existentes, quomodocumque constare potest, in Italia intra trium, extra vero eam infra octo mensimi spatum, si eas per viam ultimae voluntatis fieri contigerit, a die mortis disponentium; si vero inter vivos, a die solutionis faciendae computan. : dispositiones autem factas, infra simile spatum, a die tamen intimationis praesentium, vel earum transumptorum, ut infra subscribendorum ac sigillandorum, affixionis ad valvas cathedralium ecclesiarum in civitatibus, et insigniorum ecclesiarum in terris, castris et locis praefatis faciendae, computandum, gubernatori pro tempore existenti ipsis ecclesiae, seu personis ab eo pro maiori commoditate eorumdem notariorum et aliarum personarum in certis praecipuis civitatibus seu locis, eius arbitrio ad hoc deputandis, revelare ac notificare.

§ 3. Praefati vero deputandi, ipsum gubernatorem notificationum et denunciationum sibi per notarios factarum huiusmodi singulis quibuscumque mensibus certiorum facere, et easdem notificationes ac denunciations in libris suis, etiam ad hoc specialiter confectis vel conficiendis, manu propria adnotare, eosdemque libros ad gubernatorem praefatum, quoties ab eo

Deputati predicti notificantes istas describant, etc.

super hoc requisiti fuerint, mittere aut deferre; neenon ut idem gubernator denunciations et notifications non solum notariorum et alias personarum, sed etiam deputandorum praedictorum adnotare, seu manu cancellarii ipsius ecclesiae adnotari facere in libro ad hoc etiam specialiter confecto vel consciendo; dictosque libros, in fine sui officij, suo in officio gubernatori immediato successori, eoram notario ad hoc specialier vocato et rogato, consignare respective teneantur et debent, et unusquisque eorum teneatur et debeat.

§ 4. Quoniam vero commissarii fabricae

Fabrica S. Petri de Urbe non potest vigore nonnullorum privilegiorum a diu quinta partem dictorum relictorum praetendere, nisi probata negligentia ministrorum dictae ecclesiae.

basilicae Principis apostolorum de Urbe, versis Romanis Pontificibus, eidem fabricae, super exactione certorum legatorum concessorum, quintam partem legatorum ipsi ecclesiae de Laureto relictorum, exigendi facultatem habere praetendunt, volumus, et eisdem fabricae praedictae commissariis nunc et pro tempore existentibus, motu et scientia ac potestate similibus, etiam districte praeceipiendo, mandamus ne in posterum, vigore praefatorum aut quorumeumque aliorum privilegiorum, quintam partem praefatam, nisi postquam de ministrorum ipsius ecclesiae in exigendis dictis legatis negligentia constiterit, exigere possint audientve aut praesumant. Quodque negligentiam praedicti ministri non aliter quam si infra annum in Italia, vel infra biennium extra eam, a die quo denunciations et notifications gubernatori vel deputandis praedictis factae fuerint; vel, si denunciations et notifications praedictae factae non fuerint, infra biennium in Italia, et quinquennium extra eam, a die mortis testatorum seu alias disponentium computandum, legata huiusmodi non exegerint, aut desuper item contra haeredes seu

alios eorumdem legatorum debitores non moverint, incurrisse censeantur.

§ 5. Non obstantibus praemissis ac quibusvis aliis constitutionibus et ordinatio-nibus apostolicis, ac privilegiis dictae fabrique concessis, quorum omnium tenores haberi volumus pro sufficienter expressis, caeterisque contrariis quibuscumque.

§ 6. Et quia difficile esset earundem praesentium notitiam ad singulos notarios aliasque personas civitatum, terrarum, castrorum et locorum huiusmodi pervenire, et ubique illas affigi vel inti-mari, etiam motu et scientia similibus, volumus et decernimus quod illarum transumptis, etiam per impressionem sa-cetis, manu aliquius notarii publici subscri-ptis, et sigillo dictae ecclesiae aut alienius praeflati vel personae in dignitate ecclesiastica constitutae sigillatis, ea prorsus fides indubita, in iudicio et extra, ac alias ubilibet, adhibeat, quae praesentibus adhiberetur, si essent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die decima martii, mil-lesimo quingentesimo sexagesimo octavo, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 10 martii 1568, pontif. anno III.

XC.

Mandatum nuncio Hispaniarum, ut Praemonstratenses secundum observantium eorum Regulae reformatos esse declareret, non autem secundum Regulam fratrum Sancti Hieronymi, quos a directione et iurisdictione in illos penitus extraneos esse decernit¹.

Venerabili fratri Ioanni Baptistae archiepiscopo Rossanensi, nostro et Apostolicae Sedis in regnis Hispaniarum nuncio.

Pius Papa V.

Ven. frater, salutem et ap. benedictionem.

§ 1. Nuper cum accepisseimus esse in regnis Hispaniarum quaedam monasteria Or-

Causa refor-mationis

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium.

dinis Praemonstratensis sub Regula Sancti Augustini, quorum fratres valde dissolente vivere, et non parva, tam in capite quam in membris, super eorum vivendi modo reformatione indigere dignoscebantur; quodque in dicto Ordine nullum monasterium de Observantia reperiebatur, voluimus ac mandavimus per alias nostras in forma brevis litteras, quod dicti fratres Praemonstratenses ad observantiam fratrum S. Hieronymi de Observantia, in eisdem Hispaniarum regnis consistentium, pariter sub dicta Regula sancti Augustini militantium, per venerabiles fratres archiepiscopos et episcopos in quorum civitatibus et dioecesibus monasteria Ordinis Praemonstratensis huiusmodi esse contingent, eorumque vicarios et officiales, adhibitis secum duobus probis et idoneis Religionis ipsius Ordinis S. Hieronymi de Observantia, reducerentur, prout in dictis litteris plenius continetur.

§. 2. Cum autem mentis et intentionis

Declarat sen-
sum preceden-
tium suarum lit-
terarum, quas
enunciat

ac voluntatis nostrae semper fuerit et sit quod dicti fratres Praemonstratenses debite reformati, et ad regularem sui Ordinis

observantiam, non autem S. Hieronymi de Observantia huiusmodi, ut supra expressum est, per eosdem fratres S. Hieronymi reducantur, ad auresque nostras, non sine molestia nostra, pervenerit quod dicti fratres S. Hieronymi, sub praetextu reducendi eosdem fratres Praemonstratenses ad observantiam, se in monasteriis huiusmodi intrudere ausi fuerunt, et sibi ab eis obedientiam praestari facere, et illa cum eorum bonis suaे Religioni incorporari intendant, illosque habitum S. Hieronymi suscipere volunt, quae propterea, quod a nonnullis fratribus Praemonstratensibus recusata fuerunt, licet ut ab eis reformati contenti existant, eos in tērribilis carceres coniecerunt, et eorum bona occuparunt et usurparunt: quidam autem fratres Praemonstratenses, perterrefacti,

iis quae ab ipsis fratribus S. Hieronymi mandata sunt acquiescere coacti fuerunt.

§. 3. Quare nos volentes, iuxta mentem et intentionem et voluntatem nostram praedictam, in praemissis quamprimum opportune providere, tibi per praesentes, in virtute sanctae obedientiae, committimus et mandamus quatenus statim eisdem locorum ordinariis eorumque vicariis et officialibus ac fratribus S. Hieronymi ad hoc adhibitis, auctoritate nostra, mandes ac districte præcipias ut solummodo eosdem fratres Praemonstratenses eorumque monasteria, tam in capite quam in membris visitent, reformati, corrigant et emendent, ac ad regularem observantiam sui Ordinis Praemonstratensis, non autem S. Hieronymi praedicti realiter et cum effectu reducant atque reponant, delinquentes repertos iuxta canonicas sanctiones et regularia eorum instituta puniant; quos vero incorrigibiles esse repererint, sub fida custodia teneri curent, et de omnibus nos diligenter certiores faciant, ut quid desuper agendum fuerit eis significari possimus.

§. 4. In cæteris vero, quae ad monasteria et fratres Praemonstratenses huiusmodi pertinent, se nullatenus intromittere audient, sed illos in suo Ordine et habitu Praemonstratensi suorumque superiorum obedientia sub regulari observantia vivere permittant, nec generalis et fratres dicti S. Hieronymi se in dictis monasteriis Praemonstratensibus, quovis praetextu aut quæsito colore, intrudere, neque eorum bona quoquomodo occupare aut sibi usurpare praesumant, pariterque carceratos praeditos statim relaxent; et si quid forsitan, contra mentem, intentionem ac voluntatem nostram huiusmodi, a supradictis factum, attentatum et innovatum hactenus fuerit, id omne in pristinum et eum, in quo antea erat, statum, praeterquam quoad ea quae reformationem ipsam, ut praet-

Reformatio
Præmonstrat-
ensium iuxta re-
gulari observan-
tiā S. Augu-
stini non autem
iuxta observan-
tiā fratrum
Sancti Hiero-
nymi.

Quod fratres
S. Hieronymi
nullo modo in his
quae ad Prae-
monstratenses
pertinent inge-
rere se debeant.

fertur, concernunt, realiter et cum effectu, sine ulla mora aut dilatione, restituи cuгres et facias, ceteraque geras et exequaris quae in praemissis necessaria fuerint seu quomodolibet opportuna.

§ 5. Nos enim hoc nostrae firmae et incommutabilis mentis et voluntatis fuisse, esse et fore harum serie decernimus et declaramus, tibique contradictores quoslibet et rebelles, ac in praemissis tibi parere recusantes seu differentes, si archiepiscopi et episcopi fuerint, sub interdicti ingressus ecclesiae ac suspensio-
nis a divinis; inferiores vero per poenas tibi visas, et etiam sententias et censuras ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione quacumque postposita et remota, compescendi; censurasque et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravandi, interdictuque ecclesiasticum in locis in quibus tibi expedire videbitur apponendi; brachii quoque saecularis auxilium ad hoc, si opus fuerit, invocandi; aliaque ad praemissorum executionem spectantia faciendi, agendi, mandandi et exequendi, plenam, liberam et omnimodam facultatem, auctoritatem et potestatem per easdem praesentes con-
cedimus et impartimur.

§ 6. Non obstantibus praemissis litteris et inde secutis ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, nec non omnibus illis quae in eisdem litteris voluimus non obstar, ceterisque contrariis quibuscumque. Seu si archiepiscopis, episcopis vel fratribus S. Hieronymi predictis aut quibusvis aliis, communiter vel divisi, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die xviii martii MDLXVIII, pontificatus nostri anno iii.

Dat. die 18 martii 1568, pontif. anno iii.

Poenae in con-
tradicione.

Clausulae.

*Fructus beneficiorum, liti pendente depo-
nendi, apud idoneam personam a iudice
eligendam deponi debent, non obstan-
tibus quibuscumque statutis disponenti-
bus quod capitula et canonici eos re-
cipiant* 1.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Cordi nobis est lites minuere, et a la-
boribus subditos, maxime personas ec-
clesiasticas divino cultui deditas, relevare.

Exordium

§ 1. Sane cum, sicut accepimus, in ple-
risque cathedralibus et collegiatis eccl-
esiis, earum constitutionibus et statutis, et
etiam a Sede Apostolica approbatis et
confirmatis, cautum sit quod, occurrenti-
bus litibus et controversiis inter provisos
de dignitatibus, officiis, canonicatibus et
praebendis, portionibus et praestimoniis
caeterisque beneficiis ecclesiasticis qual-
tercumque qualificatis, tam ordinaria
quam apostolica auctoritate, tam super
illorum provisione seu institutione aut
possessione, quam illorum idoneitate et
habilitate, aut ex quavis causa, et eorum
ad dignitates, canonicatus et praebendas
caeteraque beneficia ecclesiastica
praedicta admissione et receptione, et cap-
itulo et canonicos caeterasque capi-
tulares personas, ad quos admissio et
receptio, tam de iure quam ex consuetu-
dine, spectat et pertinet, aut etiam alias
personas ecclesiasticas asserentes beneficia
praedicta ad se de iure spectare, ipsi sic
provisi interim beneficiorum huiusmodi,
fructus ac distributiones non percipient,
sed capitulum et canonici illas vel in
suos usus et utilitatem convertendas, seu
restituendas ei, cui de iure restituenda
erunt, recipient, prout in dictis constitu-

Beneficio-
rum litigiosorum
fructus lite
pendente per
cipiebantur a
capitulis et ca-
nonicis, vigore
corum statutu-
rum, unde li-
tes efficieban-
tur immortales

1 De sequestris autem a iudicibus decernendis
soper fructibus beneficiorum lita pendente, vide
Pii IV constitutionem xxii, *Sanctissimus*, huius
tomii pag. 77.

tionibus et statutis seu consuetudinibus continetur, quo factum est ut lites huiusmodi immortales efficiantur, nec earum optatus finis videri possit.

§ 2. Ille est quod nos hac nostra per-

Hic Pontifex modo decernit eos depou de- bire penes idoneam personam a iudice eligen- dam.

petuo valitura constitutione, auctoritate apostolica statuimus atque decernimus quod fructus, redditus et proventus ac distributiones caeteraque emolumenta,

quae, vigore constitutionum, consuetudinum et statutorum praedictorum, a capitulo et canonicis recipienda, ut praemittitur, erant, amplius non ab eisdem capitulo et canonicis recipiantur, sed penes personam fide et facultatibus idoneam per iudicem, coram quo causae huiusmodi pendere repertae fuerint, eligendam et nominandam deponantur, restituenda ei, cui de iure postea restituenda fuerint.

§ 3. Sieque per quoscumque iudices et Decretum ir- ritans. commissarios, quavis auctoritate fungentes, in quavis instantia iudicari debere, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate; irritum quoque et inane decernimus, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 4. Non obstantibus praemissis ac Clausulae de- rogatoriae quibusvis apostolicis, necnon in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus; et quarumvis ecclesiarum praedictarum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis alia firmitate roboratis, statutis et consuetudinibus, etiam immemorabilibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, illis eorumque capitulis et superioribus per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem Apostolicam, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis, clausulis, necnon irritantibus et aliis decretis, etiam motu proprio

et ex certa scientia, ac quavis, etiam imperiali vel regali, consideratione vel instantia, et alias quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si pro illorum sufficienti derogatione specialis, specifica, individua et expressa, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, perinde ac si tenores huiusmodi de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, inserti, et forma in illis tradita observata foret, pro sufficier expressis habentes, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque.

§ 5. Volumus autem quod praesentium transumptis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides in iudicio et extra adhibeatur, quae praesentibus adhibeatur, si forent exhibitae vel ostensae.

§ 6. Quodque litterae ipsae in Camerae et Cancelleriae Apostolicarum et Audientiae causarum Palatii Apostolici valvis, et in acie Campi Florae, dimisis inibi copiis, publicatae et affixa, omnes ita afficiant et arcent ac si illis personaliter intimatae fuissent. Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo octavo, tertio kalendas aprilis, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 30 martii 1568, pontif. anno n.

XCH.

*Quae beneficiorum ecclesiasticorum resig-
nationes per episcopos et alios collato-
res admitti possint.*

*Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.*

Quanta Ecclesiae Dei incommoda omni tempore attulerit, et nunc quotidie magis

Fides exem-
plorum.

Forma publi-
candi.

Ecclesiasticum

afferat ministrorum in eam ingressio vi-
tiosa, iam late perspiciant, et cum mōrore
expendant praesules omnes et pastores;
quando haec pernicies, cæterarum omnium
maxima, tam multas orbis ecclesiæ impie
violari.

§ 1. Quia vero hoc malum cum in cœ-

Pontifex iste teris frequens, tum maxime in beneficio-
alias suspen-
dit facultates
admittendi re-
signationes be-
neficiorum, et
de illis sic va-
cantibus dispo-
nendi.

runt et officiorum ecclesiasticorum di-
missione admittitur, nemini molestum esse
debet quod perinde de reprimendis quo-
tidianis fraudibus, quae haec in re fre-
quentiores internoscuntur, certam aliquam
rationem tandem inituri, officii nostri
partes in prohibenda omnibus interim re-
signationum huismodi acceptancee paulo
severius interposuerimus, omnesque be-
neficiorum interim resignandorum disposi-
tiones, quae fierent, in irritum revoca-
verimus, ac etiam decreverimus nullum
per eas in illis ins neque titulum, vel
coloratum, tam in petitorio quam in pos-
sessorio, ipsis provisio tribuere, quin etiam
eos ad illa deinceps obtainenda perpetuo
inhabiles fore. Collatores vero alias in
illorum dispositione, etiam tamquam de-
volutionis iure, sese interponere non posse,
sed de eis, ut vere vacantibus, sive per
Romanos Pontifices, sive alios collatorum
corundem superiores, uti præventum es-
set, libere provideri.

§ 2. Nunc autem intendentis institutum

Idem modo
Pontifex ex cau-
sis hic enuncia-
tis,

hoc nostrum, quo sanctuarium Domini cu-
pimus illibatum, auctore Domino, perse-
qui, ac simul, quantum in nobis est, cavere
ne resignationes ipsæ deline, pro cuiusque
arbitrio nullisque vel certe levibus causis,
passim et temere admittantur, prohibi-
tionem et alia praedicta ac cætera omnia
nostris super his litteris contenta catenus
relaxamus, ut posthaec.

§ 3. Episcopi et alii facultatem haben-
tes, eorum dunitaxat resignationes recipere

Declarat quo-
resignationes
de cætero ad-
aut valetdinarii, aut corpore impediti

vel vitiati, aut criminis obnoxii, censuris-
miti et recipi-
que ecclesiasticis irretiti, aut nequeunt
aut non debent ecclesiae vel beneficio
inservire; sed qui unum illud vel plura
beneficia obtinuerint, vel quos ad aliud
contigerit promoveri, Religionem quoque
ingressuri, vel matrimonium contracturi,
si statim postea id re ipsa exequantur;
denique, cum quis ex aliis casibus acci-
derit, qui constitutione felicis recordatio-
nis Innocentii Papie III¹ de dimittendis ca-
thedralibus ecclesiis edita continetur; qui
etiam, ob capitales iniurias, nequeunt
vel non audent in loco beneficij residere
securi. Sed nec horum ullus sacro ordini
mancipatus, nisi Religionem ingressurus,
valeat ullo modo beneficium vel officium
ecclesiasticum resignare, nisi aliunde ei
sit, quo in vita possit commode sustentari.
Ad hæc, beneficiorum et officiorum per-
mutationes admittere, quae canonicis san-
ctionibus et apostolicis constitutionibus
permittuntur.

§ 4. Caveant autem episcopi et alii
praedicti, itemque omnes electores, praæ-
sentatores et patroni, tam ecclesiastici
quam laici quicumque sint, ne verbo qui-
dem aut nutu vel signo, futuri in huiusmodi
beneficiis et officiis successores ab ipsis
resignantibus aut aliis, eorum significa-
tione vel hortatu, designentur, aut de
his assumendis promissio inter eos vel
etiam intentio qualcumque intercedat.

§ 5. Ceterum præcipimus atque inter-
dicimus ne ipsi episcopi aut alii colla-
tores de beneficiis et officiis resignandis
praedictis, aut suis aut admittentium
consanguineis, affinibus vel familiaribus,
etiam per fallacem circuitum multiplicata-
rum in extraneos collationum, audeant
providere; quod si seens, ae etiam quic-
quid præter vel contra formam praedi-
ctorum fuerit a quocumque temere atten-
tatum, id totum ex nunc vires et effectum
decernimus non habere.

¹ Haec Innocentii III consitutio est in cap. x,
De Renunciati.

Controvenientibus poenatis ruitur;

§ 6. Qui vero contrafecerint, ut in eo quo deliquerint puniantur, a beneficiorum et officiorum collatione, necon electione, praesentatione, confirmatione et institutione, prout cuique competierit, tamdiu suspensi remaneant, donec remissionem a Romano Pontifice meruerint obtinere; et qui talia beneficia seu officia receperint, eos praedictis poenis volumus subiaceere. Et nihilominus in eos qui, sic suspensi, conferre, eligere, praesentare, confirmare vel instituere ausi fuerint, excommunicationis, quoad personas, quovvero ad capitula et conventus, a divinis suspensionis sententias ipso facto promulgamus: quibus etiam nullus alius quam ipse Romanus Pontifex, sive absolutionis sive relaxationis gratiam (excepto mortis articulo) valeat impertire. Prohibitione et litteris nostris praedictis nihilominus in caeteris omnibus perpetuo valiturs.

Contianus derogat,

§ 7. Non obstantibus quibuscumque privilegiis, indulgentiis et litteris apostolicis generalibus et specialibus, quibuscumque episcopis et aliis superioribus ac inferioribus ecclesiarum praelatis, necon ecclesiis, monasteriis et capitulis, conventibus, collegiis et universitatibus, corumque et aliis personis, etiam regia et imperiali maiestate praeditis, sub quacumque verborum forma et conceptione concessis, per quae effectus praesentium impediri posset quomodocumque vel differri, etiam si de eis ipsorumque totis tenoribus ad verbum, ac de propriis nominibus eorum, necon ecclesiis, monasteriis, locis, ordinibus et dignitatibus, de quibus necon causis, propter quas illa concessa sunt, specialem et expressam praesentibus fieri oporteret mentionem.

Publicati hanc constitutionem praecepit;

§ 8. Caeterum iubemus easdem praesentes ad valvas basilicae Principis apóstolorum de Urbe et in acie Campi Florae publicari et earum exempla affigi; volumusque eas sic publicatas, omnes

et singulos perinde afficere et obligare, ac si illis ipsis fuissent singulariter intimatae.

§ 9. Exemplis quoque praedictis, etiam *Exemplis cre-
di inbet.* impressis, manuque notarii publici et signillo praelati ecclesiastici vel eius curiae obsignatis, eamdem prorsus fidem adhiberi, quae ipsis praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octavo et sexagesimo, kalendis aprilis, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 1 aprilis 1568, pont. anno III.

XIII.

Reformatio fratrum Ordinis Cruciferorum, praeceps circa proprietatem, administrationem munusque officialium¹.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Nihil in Ecclesia Dei aut praeclarius aut utilius arbitramur, quam optimam disciplinam corum, qui divini spiritus instinctui obsecuti, sese regularibus institutis devinxerunt. Ili namque, cum genere vitae tum doctrina, operibus et exemplis, certum directumque iter ad coelestem beatitudinem consequendam caeteris omnibus fidelibus in saeculo viventibus ostendunt. Quocirca magnam undique curam et diligentiam adhibere necesse est ut quicunque huic sacro sunt contubernio mancipati, in suae quisque Regulæ observatione, pie sancteque nutriantur et consermentur. Exorbitantes vero, salutari bus remediis ad proprium institutum revercentur.

§ 1. Quam quidem sollicitudinem nos,

¹ De hoc Ordine vide in constitutione x. Urbani III, *Cum antecessor*, tom. m, pag. 46.

*Regulares in
observantia eorum
disciplinae coadunandi
sunt, et ab eis
exorbitantes ad
eamdem revo-
candi.*

Uliusmodi ex quo fuimus ad regimen universalis regularis disciplinae restituoti iste Pontifex multum studuit; Ecclesiae divina pietate vocati, perpetuam habuimus, pluribusque Ordinibus a vetusta disciplina declinantibus, nunc novarum constitutionum editione, nunc antiquarum restituzione vel correctione, ita profecimus, ut iam non mediocres ex labore nostro fructus late per orbem progrederiantur.

§ 2. Quare institutum hoc nostrum persequi, annuente Deo, intendentes, inter formare inten- cæteras Religiones, quae reformatione in- digere noscuntur, fratrum Cruciferorum Ordo nobis nunc occurrit, cuius pristinos mores, ex effusa sensim licentia, in multis corruptos, ad suam quantum potest integratatem referamus.

§ 3. Quondam enim haec Regula a fe- Cuius Ordinis Regula ab Ale- xandro III iuxta beati Cleli disciplinam instituta, quam diu in veterum institutorum suorum ob- servatione permansit, eius professores, stetit, multum cum integritate vitae tum salubri prioratum, hospitalium et locorum suorum directione, bonorumque pia et fideli adminis- tratione, egregiis apud omnes laudibus merito floruerunt.

§ 4. Ubi vero primum prioratum, ho- spitalium et locorum praedictorum cura perpetua, certis quibusdam, id forte pro meritis, aut Religioni maxime utilibus, de benignitate seu providentia Sedis Apostolice, demandata est, ea tunc denunca cupido tam multorum animos incessit, ut illa fere omnia aut in titulum aut in commendam perpetuam, variis praetensis causis, sibi paulatim usurparint, et qui illa sic postea possederunt, minus morigeri atque obedientes suis superioribus effecti, fructus, qui prius ad publicam utilitatem commoditatemque Religionis et in alendis pauperibus dispensabantur, proprios sibi fecerunt, profanis etiam usibus applicantes.

§ 5. Unde, cum huius frugiferæ disci-

plinae cultus iam perverti ac labascere conspiceretur, piae memoriae Innocentius Papa VIII, procurante priore generali et definitoribus dicti Ordinis, bene ac providerenter statuit ut ipse generalis ac eaeteri priores necnon definitores, rectores et administratores dicti Ordinis, deinceps non ad vitam, sed ad triennium duntaxat, iuxta primaevam institutionem, assunerentur, et summi quisque prioratum vel aliam administrationem semper in proximo capitulo generali resignare deberet.

§ 6. Quod quidem etiam si regulari disciplinae reintegrandæ spem optimam in ipso statim principio praeseferret, grasse tamen non multo post magis magisque huiusmodi cupiditate, rursus, ex perpetua prioratum et hospitalium praedictorum in titulum et commendam concessionem, eadem illa et forte deterriora inconvenia ipsi Religioni successerunt.

§ 7. Quamobrem, recolendæ memoriae Clemens VII Papa VIII, praedecessor noster, perpetuo statuit et decrevit ut, in proximo et futuris deinceps capitulis generalibus dicti Ordinis, tres ipsius Ordinis professores idonei, priores et rectores annales, in spiritualibus et temporalibus, ad singulos prioratus et singula hospitalia ita eligerentur, ut primo loco nominatus, primo anno, alter vero secundo, et tertius tertio regeret; ac secundus primo, tertius vero secundus, etiam pro reliquo illo anni tempore quo primus vel secundus aliqua causa regere nequiret, per seriem suae cuiusque nominationis usque ad sequens capitulum generale subrogaretur. Et si, celebrato capitulo generali, interim usque ad celebrationem sequentis, prioratus vel aliud beneficium eiusdem Ordinis, in titulum vel commendam perpetuam aut temporalem obtentum, etiam dispositioni apostolicae, ratiene conventionalis aut alias, specialiter vel generaliter reservava-

Innocentius VIII ideo perpetuataen officiorum triennium redxit, iuxta antiquum institutum;

Vermatamen perpetuatio officiorum domo revit.

Clemens VII propterea formam eligendi officiales edit;

tum, quovis modo vacaret, nullus de illo, quam prior generalis seu eius vicarius, sed nec ille, nisi ad annum dumtaxat, et sic deinceps usque ad proximum generale capitulum, disponere valeret, quemadmodum fuerat iam ab ipso Innocentio Papa salubriter ordinatum.

§ 8. Caeterum, huiusmodi prioratus et hospitalia, etiam a Sede Apostolica, impetrari non possent; nec de illis, cum vacarent, ex quo ulterius vacare non censerentur, aliter quam per priorem generalem et capitulum generale modo et forma praedictis disponi posset.

§ 9. Multaque praeterea, tam ab ipso Clemente, quam etiam felicis recordationis Paulo Papa III, praedecessore nostro, Ordinis restituente decreverunt, quae minime obsecrata ipse cultus regularis facile restitui in ea poterat, si dicti fratres illorum observationi vere et ex animo ineubnissent; sed huiusmodi ambitio ex multorum cordibus nunquam satis excussa, in tantum prævaluuit, ut plerique ex iis qui aut sese dimissuros prioratus assimulaverant, aut intentionem aliquam id faciendi præsterant, non modo id postea neglexerint, sed et aliis exemplo fuerint eamdem viam fidentius insequendi. Hinc toti Ordini tanta quotidie parantur detrimenta, ut nisi effeçax illi remedium tempestive quaeratur, verendum est ne illa sit in maiorem denique perniciem ruitura.

§ 10. Nos haec mala ex ipsa perpetua rerum administrandarum facultate vel bullas Innocentii VIII, Clementis VII et Pauli III approbat, ne his, quae dietam Religionem pristino suo candori, huic constitutio[n]i non ad quantum in nobis est, restituere volentes, motu proprio et ex certa scientia nostra deque apostolicae potestatis plenitudine, singulas Innocentii, Clementis et Pauli, praedecessorum praedictorum, litterassnper praemissis confectas ac quaecumque in

eis contenta, praesentibus nostris non contraria, harum serie innovamus, approbamus et confirmamus, effectumque suum plenarium, in omnibus et per omnia, sortiri debere volumus.

§ 11. Ut vero haec nostra voluntas institutique nostri ratio, impedimentis omnibus explicita, promptos et felices successus habeat, omnes et quascumque tam apostolicas quam ordinarias collationes, provisiones, commendas, in administratorem deputationes, de prioratibus, etiam conventionalibus, hospitalibus et aliis beneficiis, cum cura et sine cura, dicti Ordinis, et etiam super illorum fructibus quarumcumque pensionum annuarum aut aliarum rerum vel etiam ipsorum fructum seu partis eorum reservationes fratribus supradictis, ac etiam ipsum Ordinem professuris, perpetuo sive ad certum et quaecumque tempus, necnon omnia et quaecumque regressus, accessus et ingressus, ac regrediendi, accedendi et ingrediendi facultates et indulta, coadiutorum quoque deputationes ad illos et illa, ac etiam reservationes aedium et earum partium, camerarum, coenaculorum, aedificiorum, hortorum et quarumcumque aliarum rerum, tam praedictorum quam omnium aliorum prioratum, hospitalium et locorum conventionalium dicti Ordinis, quae vel illorum septis continentur, vel ut propinqua illorum conventionalibus vel ad hospitalitatem exerceendam usui sunt, etiam de consensu, ac ex resignationis seu cessionis juris ac etiam litis causa, aut concordiae apostolica auctoritate confirmatae aliave causa, quantumcumque onerosa et considerabili, tam eisdem fratribus quam quibuscumque aliis, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem praedictam, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus,

*Hic Pontifex
bullas Innocen-
tii VIII, Cle-
mentis VII et
Pauli III appro-
bat, ne his, que
dietam Religionem
pristino suo candori,
huic constitu-
tio[n]i non ad
versantur;*

*Provisiones-
que et collatio-
nes beneficio-
rum et loco-
rum Ordinis,
vel eorum fru-
ctuum hactenus
factas, revocat;*

necnon consideratione, intuitu, contemplatione vel ad instantiam imperatoris, regum, ducum aliorumque principum, facta et concessa, quibuscumque concepta formulis ac, etiam restitutivis, preservativis, derogatoriarum derogatoriis aliisque efficacioribus, efficacissimis et insolitis, clausulis, necnon vim contractus inducentibus et aliis decretis suffulta, quorum omnium tenores praesentibus haberi volumus pro expressis, dicta auctoritate apostolica, tenore praesentium specialiter et expresse revocamus; et apostolicas ac quascumque alias litteras necnon processus habitos per easdem et inde secuta quacumque cassamus et nullamnis, ac volumus illa omnia vires et effectum de cetero non habere.

§ 42. Et nihilominus omnes et singulos priores et caeteros fratres, illos et illa ob-
tinentes praedictos, ac eos qui profiteri volentes, ut praefertur, receperunt, etiam quantumcumque longissimo tempore posse-
sores, eisdem omnibus ex nunc priva-
mus et ab illorum possessione amovemus,
amotosque denunciamus.

§ 43. Iubemus quoque generales ac
alios priores, commendatarios, adminis-
tratores et rectores praedictos in uni-
versum et singulatim, ut quamprimum
praesentes illis intimatae fuerint, non ex-
pectata alia a nobis iussione aut mentis
declaratione, ab omnimoda administratione
abstineant, ac possessionem huius-
modi vacuan, liberam et expeditam rea-
liter dimittant, deque omnibus et singu-
lis bonis mobilibus, necnon fructibus et
rebus ab eis perceptis, etiam in pecuniis
consistentibus, priori generali ac visitato-
ribus rationem reddant, reliqua vero lo-
cis suis omnino dimittere debeant. Quod si
horum quisquam secus quoquomodo con-
tenderint, illum talem excommunicationis
sententia innodamus, ac dignitatibus, ad-

ministrationibus et officiis dicti Ordinis
perpetuo indignum decernimus eo ipso.

§ 44. Ipsi tamen sic dimittentes, titu-
lum, nomen et signa omnia prioris ita
refineant, ut quoad vixerint et in uni-
tate fidei atque obedientia et observatione
praesentium persistent, nec quicquam,
quod eos merito reddat indignos, adini-
serint, voce et suffragium active et pas-
sive, etiam quoad electionem dicti prio-
ris generalis habeant; et tam in proximo
quam in ceteris deinceps capitulis gene-
ralibus, ad curam et regimen aliorum
prioratum et hospitalium commutentur,
sed annales dumtaxat, uti praescriptum
est, eligi possint.

§ 45. Gaeterum, ex iis quae pro salubri-
dictae Religionis statu et felici directione
alioqui instituta hucusque reperiuntur,
quaeque nec praesentibus contraria sunt,
nec illorum effectum impedire possunt,
nihil omnino detrahere, sed illa omnino
inuota custodiri; rursus, ea quae ad ipsius
Regulæ conservationem atque aedi-
ficationem vel deesse vel obesse possunt,
praesenti pagina supplere vel emendare
intendentes, ac etiam inherentes praedictis
Innocentii, Clementis et Pauli praedecesso-
rum litteris, quarum singularum tenores
praesentibus haberi volumus pro expressis,
motu, scientia et potestatis plenitudine
similibus statuimus et ordinamus quod,
futuris temporibus in perpetuum, prior
generalis dicti Ordinis triennalis dumtaxat,
ac tertio quoque anno in capitulo gene-
rali singulis trienniis celebrando, per
suffragia secreta, iuxta concilii Tridentini
dispositionem, et alias secundum litteras
Innocentii praedecessoris huiusmodi, et
regularia dicti Ordinis instituta lauda-
bilesque consuetudines eligatur, ita quod,
excuso praedicti triennii spatio, ipsum
officium nequeat illi deinceps proroga-
giari.

§ 46. Ut vero uniformis in dicto Ordine

Provisos pos-
sesione priva-
tos, ac inde a-
motos declarat;

Non dimitten-
tibus poenas
imponit;

Dimittentibus
autem, titulum
nomen et in-
signia refine-
re, electionis-
que tam activas
quam passivas
votum portant;

Prioris gene-
ralis officium
triennio faci
et in capitulo
generali eum
eligi iubet;

Allorum priorum eligendi formam et tempus designat; ratio habeatur, dehinc tres professores idonei priores annales ad unumquemque caeterorum omnium prioratum praeditorum, in dicto capitulo generali dunitaxat, ita per seriem elegantur et instituantur, ut primus solum primo anno, secundus secundo, ac tertius tertio, regimen et administrationem eius prioratus, ad quem sic electus fuerit, in spiritualibus et temporalibus habeat; et si horum trium quemvis cedere vel decidere vel inde ex aliqua causa amoveri contingat, ille qui, finito eo anno, ei immediate successurus erit, etiam pro toto illo tempore, quod cedenti vel decadenti aut amoto reliquum esset, succedat. Rursus, si duo ex eisdem, qualescumque in Ordine electi, vel primo anno cesserint vel decesserint aut amoventur, superstes, in reliquum omne tempus, modo praedicto, usque ad proximum generale capitulum administret; omnibus vero tribus eodem intervallo quandocumque deficientibus, ei prioratu ac etiam aliis, in titulum vel commendam perpetuam vel temporalem obtentis praeditis, cum vacabunt, etiam si uti praeferatur aut alias reservata fuerint, alium vel alios fratres idoneos annales dunitaxat, usque ad proximum generale capitulum subrogabit, quocumque privilegio apostolico, generali vel speciali, quibusdam prioribus et conventibus dicti Ordinis concesso, et etiam multiplicatis vicibus approbato, aut statuto quacumque firmate munito, seu consuetudine quantoquinque tempore observata, quod ipsi non a capitulo generali electos recipiunt, sed suos sibi priores alias iuxta formam litterarum Clementis huiusmodi eligunt, penitus abrogatis et nullatis. Priores autem omnes suo rite defuncti officio annuali, rursus poterunt in ipso futuro capitulo generali, itidem ut antea, priores in aliis prioribus et dominibus dicti Ordinis, si rursus idonei iudicati fuerint, ad alium

annum, et sic deinceps deputari. Ad eundem vero prioratum, unde priores exierint, nequeant ante exactum omnino triennium remeare.

§ 17. Ad haec, nullus omnino priorum curam aut administrationem bonorum et aliarum rerum temporalium, dispensationemque redditum sui prioratus seu domus, etiam nomine sui conventus, habere sive exercere vel sese in iis interponere possit; sed universum id onus tribus religiosis in unoquoque capitulo generali ita demandetur, ut primus rerum et bonorum mensae, tam prioris quam prioratus, inferendorumque in eum redditum curam habeat; alter, tanquam depositarius, pecunias et caetera ab illo importata fideliter asservet; reliquias, de pecuniis et rebus a depositario captis, priori, fratribus et domui universae de necessariis, veluti dispensator, cum prioris auctoritate provideat, officiorum huiusmodi invicem confusione penitus interdicta. Sed et ii tres, tam accepti quam impensi, singulis mensibus, priori suo, adhibitis etiam duobus vel tribus fratribus eiusdem prioratus probatoriis rerumque usu peritis; deinde ipsimet rursus, praesentibus ipsis priore et peritis, priori generali vel visitatoribus, quotiescumque visitationis officium fecerint; denique prior generalis, tan de illis omnibus quam etiam sua mensae proventibus et rebus, semper in proxime sequenti capitulo generali et coram tribus indicibus ab ipso capitulo deputatis, sua administrationis rationem reddere tencatur.

§ 18. Omnes vero priores vitam cum suis fratribus communem ducant, nec proprium quidquam habeant; omnibus divinis officiis diurnis et nocturnis, in ecclesia et choro semper adesse debeant. In refectorio semper comedant, ubi silentium perpetuum agatur, et lectura sacra ab initio ad finem, de more aliorum

Administrato-
ribus cuiusque
prioratus nu-
bus praediti.

Prioribus
vitam commu-
nem et alia
praecepit;

religiosorum regularem disciplinam observantium, habeatur. Ædes separatas neque in claustro neque alibi usquam habent, sed unica cella, aut si necessitas postulaverit, duabus dunitaxat, eisdemque cum cæteris aliorum fratum coniunctis, contenti esse debeant.

§ 19. Pari quoque ratione cæteri fratres, nil sibi proprii vindicantes, necessarium victum et vestitum a suo quisque conventu sive domo ac per eius ministros, prout cuique opus erit, capiant, pecuniae usu, veluti olim ad libitum abutebantur, deinceps omnibus penitus interdicto; eam tamen diligentiam prior adhibere debebit, ut singulorum, maxime infirmorum et senum necessitatibus, iuxta cuiusque exigentiam, consulatur. Quicquid vero fuerit cuique privatum et intuitu personae undecimque donatum, illud onne superiori, horarum vigintiquatuor intervallo, exhibeat, nt deposito statim committat, et inde ex eo tantum exhibitori ministrare iubeat, quantum praesens rei convenientis usus et necessitas videbitur postulare. Quod si quisquam donatum huiusmodi non exhibuerit ut praefertur, in censuras et poenas, etiam per constitutiones nostras promulgatas, se noverit incidisse.

§ 20. Vestitus autem omnis omnino conformis, nulla exquisita arte elaboratus, sed purus et honestus in universum habeatur.

§ 21. In omnibus vero locis vetus hospitalitas, quoad fieri poterit, restituatur, et in prioratibus civitatum insignium cæterisque locis commodis optimarum litterarum Studium atque exercitium omni tempore habeatur.

§ 22. Nullus insuper sive prior, sive simplex religiosus, intra septa domus suæ, neque omnino alibi, mulieres, quantumcumque provectas seu matres seu sorores,

sen alias propinquas, etiam infirmitatis tempore adiuvant.

§ 23. Postremo, ut in prioratibus praedictis iustus ministrorum numerus perpetuo constet, nunquam pauciores quam septem fratres in singulis edificantur. Illi vero in quibus tot cominode ali nequivarent, aliis prioratibus eiusdem Ordinis per dictum capitulum generale, seu, si id cominode tunc fieri nequiviverit, cura protectoris dieti Ordinis, adhibitis etiam priore generali et definitoriis praedictis, perpetuo uniantur; seu de opulentiorum prioratuum et locorum redditibus, cæteris angustioris proventus prioratibus et locis, commodis rationibus prospiciatur.

§ 24. Districtins inhibentes, in virtute sanctae obedientiac, generali cæterisque omnibus et singulis prioribus et conventionib[us] supradictis eorumque personis, ne de prioratibus, hospitalibus ac aliis beneficiis dieti Ordinis sub ipsa revocatione nostra comprehensis praedictis, aliter quam in dicto capitulo generali, et ut illis praescriptum est, disponere quoquo modo praesumant.

§ 25. Ac decernentes ex nunc quascumque presentationes, electiones, collationes, provisiones, commendas et alias dispositiones, etiam a Sede praedicta, inotuque, scientia et potestatis plenitude similibus, ac cum praesentium speciali et expressa derogatione pro tempore factas, tamquam in laesionem et detrimentum reformatæ Religionis subreptas et extortas, nullius prorsus momenti fore, nec per eas ius aliquod cuiquam acquiri.

§ 26. Nec ullum ex iis, quorum collationes, provisiones et commendae prioratum, hospitalium et beneficiorum praedictorum, ac pensionum cæterarumque reservationes, neenon regressus, accessus et ingressus, et coadiutorum de-

Numerum fratrum, in quolibet conventu, minorem septem prohibet;

Dispositiones de prioratibus et beneficis Ordinis, sic et non aliter fieri iubet;

Aliorque factas annullat;

Omnem recursum etc. removet;

Proprietatem omnibus interdicit;

Vestitum uniformem et honestum praeditum;

Hospitalitatem et Studium in locis commodis restituit iubet;

Mulierom admissionem praebet;

putationes ad illa revocata sunt, ut praefertur, ad quemquam alium, quocumque tempore, quavisque causa quantumlibet rationabili, restitutionem in integrum, reductionem ad terminos iuris, aut quodvis aliud gratiae vel iustitiae remedium impetrare, vel etiam ab alio vel aliis impetrato, aut motu simili concesso, uti.

Barum litterarum impugnationem intendit;

§ 27. Nec praesentes litteras de subreptionis vel obreptionis seu nullitatis vitiis, aut intentionis nostrae vel alio quopiam defectu notari nec impugnari, nec sub ullis revocationibus, suspensibus, limitationibus aut aliis contrariis dispositionibus similium vel dissimilium ordinationum ab ipsa Sede, quandocumque vel quomodo cumque emanandis, comprehendendi, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum et validum statum restitutas et plenarie reintegratas esse et censi.

Et secundum eas indicari praecepit;

§ 28. Sieque per quoscumque iudices ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac S. R. E. cardinales, in quavis causa et instantia, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter interpretandi et indicandi facultate et auctoritate, ubique interpretari, iudicari et definiri debere; ne non irritum et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, configerit attentari.

Observantiam earumdem totum Ordini imungit;

§ 29. Porro generali et aliis prioribus ac conventibus, fratribus et personis, tam coniunctim quam divisi, districtins praecipimus ut praesentes nostras litteras humiliiter recipient, et quaecumque in eis expressa, ac per eas decreta, statuta et mandata sunt, alia desuper a nobis non expectata iussione aut mentis nostrae declaratione, firmiter custodian et in omnibus studiose obedire procurent.

§ 30. Quin etiam, dilecto filio nostro Aloysio, tituli S. Marci presbytero cardi-

nali Cornelio noncupato, moderno dicti Ordinis protectori, motu simili mandamus ut ipse easdem praesentes ac quicquid, pro earum executione et observatione, in dicto capitulo generali vel etiam extra illud ab ipso, exhibitis, si ei videbitur, generali et aliquot ex aliis prioribus vel definitioribus praedictis, quos duxerit eligendos, statuetur, ordinabitur et decernetur, in omnibus prioratibus, hospitalibus et beneficiis, ac ab omnibus et singulis prioribus, fratribus et personis praedictis inviolate faciat, per se vel alium seu alios, observari; contradictores quoslibet et rebelles, ac etiam protestantes et reclamantes, eisque auxilium, consilium vel favorem, publice vel occulte, directe vel indirecte, quevis quae sit colore vel ingenio praestantes, tam ecclesiasticos quam laicos, cuinuscumque dignitatis, gradus, ordinis vel conditionis fuerint, per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, ac etiam prioratum, dignitatum et administrationum privatorias, ceteraque iuris et facti remedia opportuna, appellatione postposita, compescendo; quin etiam contendentes praedictos in censuras et poenas supradictas incidisse declarando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 31. Non obstantibus nostris de non tollendo iure quae sit et de annali ac triennali possessore, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ne non Ordinis praedicti, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, exemptionibus et indultionibus apostolicis, illis eiusque superioribus et personis ac eorum singulis, per quoscumque Romanos Pontifices praecessores nostros ac nos et Sedem Apostolicam, etiam per modum statuti perpetui ac initii et stipulati contractus ac alias sub quibuscumque tenoribus et formis

Obstantibus derogat.

ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere et in specie concessis, confirmatis; ac etiam aliis reformationibus, quotiescumque et quoicumque tempore factis et promulgatis; ac quibuslibet aliis indulgentiis et litteris apostolicis, specialibus et generalibus, quorumumque tenorū existant, per quae, praesentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus earum sensu dictorum ordinariorum iurisdictionis seu executio impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumumque totis tenoribus habenda sit in nostris litteris mentio specialis, quae omnia, contra earumdem praesentium tenorem, nolumus cuiquam in aliquo suffragari.

§ 32. Denique etiam volumus quod ipsarum praesentium exempla, etiam impressa, dictique Aloysi cardinalis et pro tempore existentis protectoris aut capituli vel prioris generalis sigillo et secretarii eiusvis eorum vel notarii publici manu obsignata, eamdem illam fidem ubique locorum, in iudicio et extra illud, faciant, quam ipsae praesentes, si forent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae MDLXVIII, ix kalendas maii, pontificatus nostri anno iii.

Dat. die 23 aprilis 1568, pont. an. iii.

XCIV.

Revocatio omnium privilegiorum a Sede Apostolica officialibus et aliis quibuscumque concessorum, creandi doctores, licentiatos et magistros; et declaratio quoad beneficia et dignitates¹.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Quamvis a Sede Apostolica, ad quam negotiorum multitudine undique confluit,

¹ De huiusmodi praerogativa habes etiam in concilio Tridentini sessione xxii, cap. ii; et sess.

curis omnino plena innumeris, nonnulla interdum ex instis causis concedantur, quae successivis temporibus in publicum detrimentum et alieni iuris praecidicium tendere noseuntur; non debet reprehensibile videri, si Romanus Pontifex, ad cuius providentiam, pro debito pastoralis officii, spectat super iis debite providere, illa, rationabilibus et iuridicis supervenientibus causis deinde cognitis, quandoque revocal et annullat, ac in statum redigit rationis.

§ 1. Sane, cum fide digna plurimorum relatione, non sine animi nostri molestia, intellecterimus nonnullos comites palatinos et diversos alios, praetextu facultatum sibi a Romanis Pontificebus et Sede Apostolica concessarum, quamplurimos tam laicos quam clericos, tam iure civili quam canonico et theologia, nullo autem non debito examine praevio, indoctos et inhabiles, doctores, licentiatos et magistros creasse et promovisse, uti ad dignitates caeteraque beneficia ecclesiastica facilius assumerentur et de eis providerentur, in animarum snarum iacturam et quamplurimorum scandalum.

§ 2. Nos huiusmodi scandalis, quantum in nobis est, obviare, et alias ne de cetero inhabiles ad huiusmodi gradus admittantur providere volentes, motu proprio, non ad alienius super hoc nobis oblatae petitionis instantiam, sed ex mera deliberatione et ex certa scientia nostris, ac de apostolicae potestatis plenitudine, hac nostra perpetuo valitura constituzione, omnia et singula facultates et indulta eisdem committibus ac etiam quibusvis officialium Romanae Curiae collegiis singulisque aliis personis, cuimscumque status, gradus, ordinis et praecinentiae existentibus, ad

xxiv, cap. xii, *De Reform.* Professionem fidei, quam promoti et provisi emittere debent, vide in Pii IV constitutione ev, *In sacrosancta*, pag. 325 huius tomī, et in constit. cxi, pag. 527, ibid.

Causa revocationis.

*Revocatio in
dulorum crea-
di doctores.*

docto ratus, licentia turae et magisterii gra-
dum promovendi , per quosecumque Ro-
manos Pontifices praedecessores nostros
et Sedem Apostolicam ac etiam nos, etiam
motu , scientia et potestatis plenitudine
similibus , quomodolibet concessa , con-
firmata et innovata, illorum tenores praes-
entibus pro expressis habentes, auctoritate
apostolica, tenore praesentium perpetuo
revocamus, cassamus et annullamus.

<sup>Sic creati
nulla praerogativa gaudent.</sup> § 3. Ac decretis concilii Tridentini in-
haerentes, decernimus et declaramus eos
qui a comitibus et aliis praefatis promoti
fuerunt, quoad dignitates caeteraque be-
neficia ecclesiastica, nulla gradus prae-
rogativa frui et gaudere posse vel debere.

<sup>Clausula sub-
lativa.</sup> § 4. Et sic in praemissis omnibus et
singulis per quosecumque iudices , etiam
caesarum Palatii Apostolici auditores, su-
blata eis et eorum cui libet quavis aliter
iudicandi et interpretandi facultate, inter-
pretari, iudicari et definiri debere; nec non
irritum et inane quicquid secus super his
a quoquam, quavis auctoritate, scienter
vel ignoranter, contigerit attentari.

<sup>Derogatio
contraria rum</sup> § 5. Non obstantibus constitutionibus
et ordinationibus apostolicis ac praefatis,
et quibusvis aliis facultatibus, privilegiis
et indulxit et litteris apostolicis , eisdem
comitibus et collegiis , nec non quibusvis
aliis, etiam ex quavis causa, etiam urgen-
tissima, aut in vim contractus inter eos et
Sedem praedictam initi, vel ex causa one-
rosa, etiam motu proprio ac consistorialiter
et alias quomodolibet concessis ac
etiam iteratis vicibus approbatis et inno-
vatis, quibus omnibus, illorum omnium
tenores , ac si de verbo ad verbum inse-
rerentur , praesentibus pro sufficienter
expressis habentes, quoad hunc effectum,
specialiter et expresse derogamus, ceteris-
que contrariis quibuscumque.

<sup>Iussio publi-
candi.</sup> § 6. Ut autem praesentes litterae ad
omnium notitiam deducantur , volumus
quod in Cancellaria nostra Apostolica et

in acie Campi Florae de more publicentur,
et inter constitutiones perpetuo valituras
describantur.

§ 7. Et quia difficile foret eas ad sin-
gula quaeque loca deferri , quod earum
transumptis, etiam impressis, manu alicuius
notarii subscriptis, ac sigillo alicuius
praelati munitis, eadem prorsus fides ad-
hibetur quae praesentibus adhiberetur ,
si forent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno
Incarnationis dominicae MDLXVIII, kalendis
iunii, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 4 iunii 1568, pontif. anno III.

XCV.

*Translatio curae monialium a fratribus
Ordinis Minorum Conventualium ad
ordinarios locorum* ¹.

Pius Papa V, ad futuram rei memoriam.

§ 1. Cum, sicut accepimus, diversa mo-
nialium monasteria , curae et regimini
dilectorum filiorum fratrum Ordinis Mi-
norum Conventualium S. Francisci subiec-
ta esse reperiantur, nos volentes, pro no-
stri pastoralis officii sollicitudine, eosdem
fratres, ut commodius et liberius sacrarum
litterarum studiis incumbere valeant, ab
onere et impedimento gubernii monia-
lium huiusmodi liberos esse, motu proprio,
ex certa scientia, maturaque deliberatione
nostra, ac de apostolicae potestatis pleni-
tudine , fratres Conventuales praedictos
ubicumque existentes, ab omni cura, gu-
bernio, regimine et administratione quo-
rumcumque monasteriorum monialium
seu bighinarum aut bizochetarum vel alias
quomodolibet commissorum, et per eos
hactenus regi et gubernari solitorum, ex
nunc in perpetuum, auctoritate apostolica,

<sup>Monasteria
qua prius a fra-
tribus Conven-
tualibus rege-
bantur, ab hu-
i usmodi regimi-
ne absolvuntur;</sup>

¹ Ex edit. typis Bladi.

tenore praesentium, penitus absolvimus ac totaliter liberamus; eosque ab huinsmodi onere absolutos, liberos et immunes fore et esse, nec deinceps in illis, quovis praetextu aut quaesito colore, se ulla tenus intromittere posse neque debere, decernimus; ac ipsorum monasteriorum monialium curam et gubernium eisdem fratribus de caetero omnino interdicimus.

§ 2. Ne autem ipsa monialium monasteria propterea in spiritualibus aut temporalibus detrimentum aliquod patientur, nostrae providentiae diligentia opportune prospicere cupientes, eadem monialium monasteria omnia et singula locorum ordinariis, in quorum civitatibus aut dioecesisbus respective consistunt, per eos feli-citer regenda et prospere dirigenda, auctoritate et tenore praedictis, motu simili subiiciimus atque supponimus, ea que ab ipsis ordinariis regi et gubernari debere volumus ac mandamus.

§ 3. Et ut id prompte libenterque su-scipient et exequantur, eis in virtute sanctae obedientiae iubemus, curamque monasteriorum huinsmodi bene ac diligenter gerere et exercere, donec aliter per nos seu successores nostros Romanos Pontifices desuper fuerit ordinatum, districte praecipimus.

§ 4. Mandantes eisdem ordinariis, ut contradictores quoilibet et rebelles, praedictentes poenitentibus nostris litteris parere recusantes seu differentes, etiamsi dicti fratres fuerint, per poenas sibi benevisas, etiam pecuniarias, ac demum per excommunicationis et alias sententias et censuras ecclesiasticas caeteraque opportuna iuris et facti remedias, omni et quacumque appellatione postposita ac prorsus remota, auctoritate nostra comprimant et compescant, eosque ad parendum et cum effectu statim obediendum praesentibus litteris cogant et compellant, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis,

super quibus dietis ordinariis plenam et liberam harum serie facultatem concedimus et potestatem.

§ 5. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, neenou monasteriorum et Ordinum huinsmodi, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, etiam *Mari Magno* et *Bulla Aurea* seu *Concordia* aut alias nuncupatis, et cum quibusvis clausulis, etiam derogatoriarm derogatoriis, irritantibusque et aliis decretis, quomodolibet concessis, confirmatis et saepius innovatis, quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et individuamentio, seu quaevis alia expressio habenda foret, eorum tenores, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissa, et forma in illis tradita observata, insererentur, praesentibus pro sufficiente expressis habebant, illis alias in suo labore permansuris, hac vice dumtaxat, ad effectum praesentium, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque; aut si fratribus vel monialibus praedictis vel quibusvis aliis, communiter vel divisimi, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdicti, suspendive excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huinsmodi mentionem.

§ 6. Volumus insuper quod praesentium transumptis, manu alieuius notarii publici subscriptis et sigillo alieuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eademi prorsus fides adhibeat, quae originalibus litteris adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

§ 7. Quodque eadem praesentes, per aliquem notarium publicum, vel unum ex cursoribus nostris, in generali dictorum

*Regimini ordinum
monasteriorum subiecti.
ciuntur.*

*Hoc eisdem
ordinariis in
virtute sanctae
obedientiae
praecipitur.*

*Data eis fa-
cilitate inobe-
dientes poe-
nis spiritualibus
coercendi.*

*Derogatio
contraria.*

*Transumptio
rum fides.*

*Praesentium
publicatio*

fratrum capitulo, quod nunc in alma Urbe nostra celebratur, lectae, omnes et singulos aretent, perinde ac si omnibus et singulis, quos concernunt, personaliter intimatae fuissent.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die tertia iunii, millesimo quingentesimo sexagesimo octavo, pontificatus nostri anno iii.

Dat. die 3 iunii 1568, pontif. anno iii.

XCVI.

Monasteria monialium fratibus Conventualibus subiectarum, perpetuo eximuntur ab eorum fratrum superioritate, et subiiciuntur ordinariis locorum.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

§ 1. Cum, sicut accepimus, etc. 1.

XCVII.

Reformatio fratrum Minorum Conventualium Ordinis S. Francisci.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

§ 1. Ad extirpandos cupitae proprietatis
abutus, summum bonum in frugifera Reli-
gione fratrum Minorum Conventualium
nuncupatorum pervertentes, simulque

Frates Con-
ventualis nihil
proprium habe-
re posse deci-
nit

I Constitutionem praetermittimus, quom eadem omnino sit cum praecedenti. Cl. Coqueline bis eam refert in Romana editione, primo quidem loco ex ea, quam typis suis Bladius evulgavit, collectione excerptam; secundo vero ex Regesto in Tabulario Brevium asservato transcriptam. Quam sane repetendi cum causa nulla suppetat, lectorem hic volumus admonitum ne forte inconsulto nos egisse, aut ista neglectui nobis esse, non iusta nos querela succenseat (R. T.)

frangendam pessimam corruptelam, quae, de administrationibus et officiis huius Ordinis per gratiam et sordes consequendis, perperam inolevit; de nobis attributae potestatis plenitudine, omnes et singulos fratres praedictos, etiam si magistri generales, provinciales, custodes et alii quicunque sint, privato rerum bonorumque omnium imobilium, mobilium et semoventium dominio, usu, usufructu, possessione et proprietate, quocumque per eos modo acquisitis et ad ipsos ob ventis, perpetuo privamus, a dictaque possessione amovemus et amotos nunciavimus, illaque omnia et singula in communes suarum cuiuscumque domorum et praedictae Religionis usus convertenda concedimus.

§ 2. Ac omnia et quaecumque privilegia, dispensationes, licentias, permissiones et indulta, eis et ipsorum singulis, super his ac domibus, cellis, hortis, pecuniis aliisque rebus, etiam causa senii, infirmitatis, parentum subventionis, congerendae sororibus dotis et cuiuscumque alterius pii officii intuitu habendis, retinendis et fruendis, etiam per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem Apostolicam, etiam motu proprio et ex certa scientia, concessa, confirmata et innovata, quibuscumque concepta formulis, ac clausulis et decretis suffulta (quorum omnium tenores praesentibus habemus pro expressis), specialiter et expresse revocamus, volumusque illa omnia et singula vires et effectum de coetero non babere.

§ 3. Et nihilominus mandamus magistris et superioribus omnibus, in virtute sanctae obedientiae, ut rerum et bonorum omnium praedictorum possessionem no-

Et dispensa-
tiones qua-
cumque desu-
per concessas
revocat et an-
nullat;

Et bona que-
cumque in com-
munes omnium
usus converti
mandat;

mine domorum et locorum suorum capiant, ut illa illorumque fructus in communes omnium usus convertantur. Statuentes ut deinceps nullus omnino fratrum dicti Ordinis, sive custos, sive provincialis, sive generalis magistri officio fungens, etiam praetextu huiusmodi privilegiorum, dispensationum, permissionum et indultorum, seu inveteratae consuetudinis voto repugnantis aut quacumque alia causa, proprium quicquam aut privatum habeat, sed omnia ubique communia et indivisa omnibus religiosis esse.

§ 4. Quin etiam magistri, custodes, guardiani vitam cum fratribus suis communem ducere debeant; in refectorio semper comedant; nullas aedes separatas sive in claustro sive alibi habeant, sed unica cella, eademque cum caeteris aliorum fratrum coniuncta, contenti esse debeant. Pari quoque ratione caeteri fratres, nil sibi proprii vendicantes, necessarium victum et vestitum a sua quisque domo et per eius ministros capiant.

§ 5. Pecuniae vero et quacumque aliae res, quae cuique privatim, etiam intuitu personae undecumque donatae et relictæ fuerint, superiori horarum vigintiquatuor intervallo exhibeantur, qui illas statim deposito committat, et inde tantum exhibitori ministrari iubeat, quantum praesens rei convenientis necessitas videbitur postulare.

§ 6. Eam propterea diligentiam superior adhibere debet, ut singulorum, maxime infirmorum, necessitatibus, iuxta eiusque exigentiam, debite consulatur.

§ 7. Ad haec, nullus omnino magistro rum, custodum et guardianorum, administrationem praedictorum bonorum et

aliarum rerum temporalium, dispensatio- nis et rationis redditus for- nes pecuniarum et redditum suae manum ponit; custodiae vel domus, etiam nomine con- ventus, habere sive exercere, vel sese in eis interponere possit, sed universum id onus tribus religiosis a magistro generali ita demandetur, ut primus rerum et honorum custodiae sive domus inferendorumque in eam reddituum curam habeat; alter, tamquam depositarius pecunias, et caetera ab illo importata fideliter asservet; reli- quis, de pecuniis et rebus a depositario captis, custodi, guardiano et fratribus ac domui universae de necessariis, veluti dis- pensator, cum ipsius custodis seu guar- diani auctoritate provideat, officiorum hu- iusmodi invicem confusione penitus interdicta; sed et ii tres, tam accepti quam impensi, singulis mensibus, suo custodi vel guardiano, adhibitis etiam duobus vel tribus fratribus eiusdem domus probatio- ribus rerumque usu peritis; deinde ipsi met rursus, praesentibus custode, guar- diano et peritis, magistro generali vel visitatoribus, quotiescumque visitationis officium fecerint; denique ipse magister generalis, in proxime sequenti capitulo deputatis, illorum omnium et etiam uni- versae administrationis suae publicae et privatae rationem reddere teneatur.

§ 8. Ceterum, praeccipimus atque interdi- cimus omnibus et singulis, ne pro magi- stratibus et officiis praedictis, quacumque sint, ulli ambitus fiant, aut pecuniae, etiam pro confirmationibus, sigillo vel causa, solvantur, aliaeve pactiones seu promissiones intercedant, seu munera aut xenia quocumque modo mittantur, neve quisquam, etiam in officio existens, pecu- nias aut aliud quicquam, de domo vel custodia sibi commissa vel aliunde, ge-

Officiales co-
medera iubet
cum aliis fratri-
bus in tioello;

Donata supe-
rioribus coop-
signari,

Infirmosque
curari iubet;

Bonorum
administratio-
nis dispensatio-

Obligorum-
ambitus
que prohibet.

nerali seu alii cuicunque conferat vel remittat.

§ 9. Quicumque secus fecerint, in poenam privationis magistratum et officiorum suorum incident, et ad futura inhabiles et infames reputentur, et pro culpis etiam tamquam fures puniantur, prout nos illos privatos, inhabiles et infames declaramus eo ipso.

§ 10. Decernentes irritum et inane quicquid secus in praemissis, per quoscumque, scienter vel ignoranter, contigerit attentari. Procurationibus tamen generali ex universo Ordine, ac provincialibus magistris ex sua cuique provincia, et visitatoribus ex domibus et locis visitandis, debitis et necessariis nequaquam per praesentes sublati.

§ 11. Non obstantibus praedictis, et nostra de non tollendo iure quae sit, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ac dieti Ordinis, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; necnon *Bulla Aurea* et *Mare Magnum* noncupatis, et quibuslibet aliis privilegiis, indulgentiis et litteris apostolicis, generalibus et specialibus, quorumcumque tenorum existant, per quae, praesentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus, quorumque totis tenoribus ad verbum habenda sit in nostris litteris mentionis specialis, quae omnia, contra praedicta, nolumus cuiquam in aliquo suffragari.

§ 12. Ceterum, quia difficile valde esset easdem praesentes ad singula loca, ubi illis opus erit, transferre, volumus ut eorum exemplis, etiam impressis, manuque notarii publici et sigillo praelati eccl-

sasticci vel eius curiae obsignatis, eadem prouersus fides adhibetur, quae eisdem praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo omnino etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo octavo, vi idus iunii, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 8 junii 1568, pontif. anno iii.

XCVIII.

Declaratio Concilii Tridentini, sessione vigesima quarta, capite tertio, super impedimento publicae honestatis, circa sponsalia vel matrimonia ¹.

*Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.*

Ad Romanum spectat Pontificem sua sollicitudine diligenter providere ut sacrorum conciliorum decreta ita sue declarationis adminiculo dilucentur, quod nulla desuper dubitandi occasio cuiquam relinquitur.

§ 1. Sane ad aures nostras pervenit multos esse qui dubitent an decretum oecumenici concilii Tridentini, sessione xxiv, *De Reformatione matrimonii*, capite iii, quo cavetur impedimentum publicae honestatis, ubi sponsalia valida non fuerint, prorsus tolli; ubi vero valida fuerint, non excedere primum gradum, cum in ulterioribus gradibus non possit huiusmodi prohibitio servari, de sponsalibus per verba (ut aiunt) *de futuro* tantum conceptis intelligatur, vel etiam matrimonia per verba *de praesenti* contracta, non

¹ Ad materiam dispensationum matrimonialium circa exprimenda in supplicationibus, idem Pontifex in constitutione xxiii, *Sanctissimus*, huius tomis pag. 476: et constit. xxxii, *Cum sicut*, ibidem, pag. 498.

tamen consummata, quae interdum sponsalia appellantur, comprehendat, ita ut etiam eo casu impedimentum inde proveniens sublatum fuerit.

§ 2. Nos itaque, ut omnis difficultas dubitatioque tollatur, attentes quod sponsaliorum appellatione, qua dictum concilium utitur, non nisi inopposite matrimonium verbis *de praesenti* conceptis contractum continetur; quodque agitur de correctione iuris veteris, quo casu, secundum proprietatem verborum dumtaxat procedendum est, praesertim cum longe maiorem rationem prohibitionis in matrimonio per verba *de praesenti* contracto, quam in sponsalibus de futuro vigeret a nemine dubitetur; idecirco motu proprio, auctoritate apostolica, tenore praesentium, declaramus et definitius decretum concilii huiusmodi omnino intelligendum esse et procedere in sponsalibus de futuro dumtaxat, non autem in matrimonio sic ut praefertur contracto, sed in eo durare adhuc impedimentum in omnibus illis casibus et gradibus, quibus, de iure veteri, ante praedictum decretum concilii introductum erat. Et ita ab omnibus iudicari debere mandamus atque statuimus.

§ 3. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis aliisque contrariis quibuscumque.

§ 4. Volumus autem quod praesentes litterae in Cancellaria nostra et in acie Campi Florae de more publicentur, et inter constitutiones perpetuo valituras describantur. Et quia difficile foret praesentes ad singula quaeque loca deferri, volumus et etiam declaramus quod earum transumptis, etiam impressis, manu aliquius notarii subscriptis, ac sigillo aliquius praelati munitis, eadem prorsus fides ubicumque adhibetur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo etc.

Declaratio di-
cti dubii.

Derogatio
contrariorum.

Forma publi-
cationis.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae MDLXVIII, kalendis iulii, pontificatus nostri anno III.

Dat. 1 iulii 1568, pontif. anno III.

XCIX.

*Reformatio fratrum et sororum Tertiī Ordinis de Poenitentia S. Francisci, in communione et sub triūm substantialium votorum professione viventium*¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Ea est officii nostri ratio, ut cum de ceteris Ecclesiae nobis commissae Ordinibus, vel in sua integritate continendis vel ad institutum revocandis, curam perpetuam capiamus, maiore tamen sollicitudine eadem illa in religiosorum sodalitatibus requirimus, quos ideo Altissimus in suum sibi sanctuarium segregavit, ut ceteros fideles viam doceant, qua et ipsi aeternae salutis beatitudinem consequantur.

§ 1. Itaque, inter ceteras Religiones, fratrum quoque Tertiī Ordinis S. Francisci, de Poenitentia nuncupati, in congregatione viventium ac tribus votis substantialibus adstrictorum status nos comminovet, ut ad illum reformandum studia nostra conferamus, quando vel ex tam multis, quae bonae memoriae Rodulphus, episcopus Ostiensis, cardinalis Carpensis nuncupatus, dicti Ordinis protector, Sedis Apostolicae auctoritate fretus, in reparanda horum disciplina praecipue et salubriter edidit, Religionem hanc parum admodum profecisse agnovimus.

§ 2. Proinde nos hac praecipua morbi

¹ Institutionem huius Tertiī Ordinis vide in constituzione XLVII Leonis X, *Inter cetera*, tom. v, pag. 764.

Causa huīus
reformationis.

Extinctio officii visitatoris, ministri et visitandi generalis.

causa ex propria praesidentium et aliorum ministrorum negligentia vel in scititia comperta, in communem dicti Ordinis

salutem alia ratione intenti, de nobis attributae potestatis plenitudine, officia ministratus et visitatoris generalis dicti Ordinis perpetuo extinguius et abolemus; ac ministrum, visitatorem et vicarium generalem eiusdem Ordinis officio, usum et exercitio omnimodo interdicimus, editoque prohibemus ne ullus post hac minister, vicarius ac visitator generalis de dicto Ordine habeatur.

§ 3. Ceterum, ut deinceps Ordo ipse

Subiectio iusdem Ordinis generali et provincialibus ministris fratrum Minorum de Observantia.

utiliorum rectorum consilio et opera dirigatur, nos diversorum, etiam praedecessorum nostrorum, ordinationes sequentes, universos et singulos fratres, sorores, professos et conversos, necnon domos, monasteria et loca virorum et mulierum, ac custodias, gregemque ipsum universum Tertii Ordinis utriusque sexus

generali et provincialibus ministris Ordinis fratrum Minorum de Observantia nunquam, prout in eorum provinciis consistunt, ita perpetuo supponimus, ut minister generalis in universo Ordine, provinciales vero Ordinis Minorum de Observantia in suis quisque provinciis plenum ius liberamque auctoritatem, ac in spiritualibus et temporalibus iurisdictionem omnimodam habeant, domos omnes ac monasteria et loca quaecumque, necnon personas utriusque sexus, tam in capite quam in membris visitandi et cor-

rigendi; vagantes et quosecumque alios puniendi, carcerandi, mutandi, transfrerendi; ordinibus, officiis et administrationibus deponendi, excommunicandi, suspendendi, interdicendi et restituendi; ac super iis et ceteris omnibus Ordinem ipsum illiusque domos et personas utriusque sexus quomodolibet concernentibus, eorum tamen Regulæ praedictæ et sacris canonibus ac presentibus litteris non

contrariis, statuendi, mutandi, innovandi et exequendi, quemadmodum illis est in suo proprio Ordine attributum.

§ 4. Praecipimus igitur, in virtute sanctæ obedientiae, universis et singulis fratribus ac sororibus Tertii Ordinis praedicti, ubilibet constitutis, ut generalem et provinciales ministros Ordinis fratrum Minorum de Observantia, tamquam patres et superiores suos, eorumque monita et mandata humiliter et devote recipiant, et re ipsa adimplere procurent, alioquin contradictores quoslibet et rebelles sententiae, censurae et poenae, quas quisque ipsorum rite tulerint in eosdem, ipso facto volumus subiacere.

§ 5. Pari quoque ratione eis cardinali protectorem fratrum de Observantia in protectorem tribuimus, qui eam in eosdem omnes curam et auctoritatem obtineat, quam aliis quisque plenissime hucusque comperitur habuisse.

§ 6. Statuentes praeterea quod, futuris omnibus capitulis provincialibus fratrum Tertii Ordinis huiusmodi, pro visitatorum provincialium et aliorum officiorum electione, fratrum divisione et salubri cuiusque provinciae directione, annis singulis celebrandis, aut generalis aut eius commissarius aut, in cuius provincia capitulum illorum habebitur, provincialis minister Ordinis Minorum de Observantia huiusmodi semper praesideat; aliter vero celebrata, ac omnia in eis decreta pro irritis habeantur.

§ 7. In ipsis autem capitulis provincialibus visitatorum provincialium electio de idoneis fratribus Tertii Ordinis huiusmodi per secreta suffragia, et alias eo modo, quo de fratrum Minorum de Observantia provincialibus celebretur, celebrata, per ministrum generalem praedictum ante omnia confirmetur.

§ 8. Haec vero officia annualia dumtaxat esse, et in singulis capitulis provinciali-

Fratres et sorores Tertii Ordinis recipiant la superiores fratres de Observantia.

Protectorem eundem babent.

In eorum capitulis intervallant superiores de Observantia.

Electio provincialium fiat per vota secreta.

Eorum officia quantum ducunt.

bus praedictis resignari debeat, ita ut, lapso primo anno, illa vacare censeantur. Poterunt tamen ipsimet visitatores provinciales rursus in sequentem annum, et eo finito, etiam in tertium, si idonei reperientur, eodem modo eligi et confirmari; sed omnes, suis huiusmodi officiis quandocumque perfuncti, denuo ad illa, nisi transacto sexennio, nequeant revocari.

Provincialium
visitatorum fa-
cultates.

§ 9. Ceterum, omnes et singuli fratres et sorores Tertiī Ordinis huiusmodi in sua quisque provincia visitatori suo, tamquam superiori, in omnibus quae suis regularibus institutis non adversantur, obedient. Omnes vero visitatores provinciales huiusmodi sic electi, tamquam vices gerentes ministrorum provincialium Ordinis fratrum Minorum de Observantia, et illis subditi, praedicandi et docendi munus in singulis utriusque sexus dominis, conventibus et locis suae cuiusque provinciae obire, eamque in sibi subditos fratres et sorores iurisdictionem, quam ipsimet ministri provinciales Ordinis Minorum de Observantia obtinent, in omnibus et per omnia exercere; ac, quandocumque opus erit, confessiones omnium et singulorum fratrum et sororum Tertiī Ordinis huiusmodi, per se vel alios suae Regulae sacerdotes idoneos, audire; illosque ab omnibus et singulis sententiis excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque censuris et poenis ecclesiasticis, necnon peccatis, criminibus et delictis, dummodo talia non sint, propter quae Sedes Apostolica merito consulenda foret, in foro conscientiae dumtaxat, absolvere; et pro commissis poenitentiam salutarem iniungere, ac cum clericis et presbyteris eius Ordinis super irregularitate, siqui sententiis et censuris huiusmodi illaqueati, missas et alia divina officia, non tamen in contemptum clavium, celebraverint, vel alias sese illis imminicendo contraxerint, dispensare libere et licite valeant.

§ 10. Ad haec, nulli omnino fratrum et sororum Tertiī Ordinis huiusmodi, qui praedicta tria vota substantialia fecerint, etiam pretextu quorumcumque privilegiorum, dispensationum, indultorum, permissionum apostolicarum, aut etiam inveteratae consuetudinis voto repugnantis, seu quacumque alia causa proprium quicquam aut privatum liceat obtinere; sed omnia, etiam privatum ac intuitu cuiuscumque personae, donata, oblata et concessa, ubique communia et, indivisa omnibus religiosis esse debeant. Quicumque vero pecuniam aut aliam rem quamcumque, sibi quacumque causa concessam, praelato suo celaverit, furti reus censeatur, et tamquam fur puniatur. Eam tamen diligentiam superior cuiusque dominus adhibeat, ut communii ipsius dominus singulis iuxta exigentiam consulatur.

§ 11. Praeterea, sorores dicti Tertiī Ordinis, in communii dominis, monasteriis vel hospitalibus aut alia congregazione viventes, et dicta vota substantialia Religionis emitentes, sub perpetua clausura maneant; nullusque frater aut confessor earum, vel quicunque praelatus ad domos, monasteria vel alia loca sororum huiusmodi, in communii aut collegialiter viventium, nisi quibus ex officio incumbit, et in casibus necessariis a iure permisis, et tunc cum uno vel duobus sociis proiectis et honestis, ingredi audeat; qui secus fecerit, careeribus mancipetur, omnibusque administrationibus et officiis deponatur.

§ 12. Ipsarum vero sororum et omnes alii confessores et sacri concessionatores, per generalem vel provincialem ministrum approbentur.

§ 13. In ceteris autem omnibus, quae ad religiosam vitam pertinent, illa praedicti fratres et sorores Tertiī Ordinis observare teneantur, quae a praedicto Rodoalpho episcopo et protectore, vigesima

Fratres et sorores huic Ter-
tiī Ordinis pro-
fessi, nihil pri-
vatim habere
possint.

Sorores eius
dem Ordinis in
communi et sub
clausura vivere
debeant.

Confessores
et concessionato-
res approben-
tur.

Decreta Ro-
dulphi cardina-
lis protectoris
observentur.

octava aprilis, anno Dom. MDXLIX, fuerunt ordinata, substantiam totius huiusmodi Regulae maxime continentia, quam felicis recordationis Nicolaus Papa IV, praedecessor noster, ad incrementum fidei catholicae approbavit, ita tamen ut praesentibus nullatenus aduersentur.

§ 14. Quaecumque vero dabia in eis Dubia dosu-
per oritara,
i generali et provinciali ministri Ordinis Minorum hu-
iusmodi de-
clarentur.
contigerit exoriri, illa omnia generalis et
provincialis ministri Ordinis Minorum hu-
iusmodi debeant declarare, quorum de-
clarationi et determinationi, eorum Regu-
lae et praesentibus non contrariae,
stari debeat.

§ 15. Ae decernentes praesentes litteras de subreptionis vel obreptionis viti, sen-
tientiae hu-
ius reformatio-
nis.
tientis nostrae defectu, nullo unquam tempore notari seu impugnari posse aut debere; nec adversus eas et in eis conten-
ta quaecumque restitutionem in integrum, aut reductionem ad terminos iuris vel aliud quocumque gratiae seu institiae remedium quisquam impetrare, vel etiam ab aliis impetrato, aut motu proprio concessso uti valeat ex quavis causa, quantumlibet rationabili; ac omnia et singula praemissa ali-
quis eiusmodi Ordinis statutorum ac quibusvis aliis revocationibus, suspensio-
nibus, limitationibus et aliis contrariis dispositionibus, generalibus vel speciali-
bus, per quoscumque Romanos Pontifices successores nostros pro tempore factis, non comprehendantur, sed semper ab illis ex-
cepta sint. Sieque per quoscumque indices, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palafii Apostolice auditores, ac Sanetæ Romanae Ecclesiac cardinales, etiam de latere legatos, in quavis causa et instantia, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et au-
toritate, indicari et definiri debeat; neenon irritum et inane quidquid secus super iis per quoscumque, quavis auctoritate, etiam praetextu privilegiorum, facultatum, dis-
pensationum et indultorum apostolicorum,

quae, quoad hoc, penitus abolemus, aut quovis alio quaesito colore, scienter vel ignoranter, contingit attentari.

§ 16. Insuper, universis et singulis fra-
tribus et sororibus Tertii Ordinis huins-
modi, eorumque domibus, monasteriis et locis, omnia et singula privilegia, indul-
gentias, dispensationes et indulta aposto-
lica, fratribus et sororibus dicti Ordinis
Minorum de Observantia, etiam quoad sa-
cramentorum ecclesiasticorum admini-
strationem et receptionem, quomodolibet
concessa et concedenda, quaecumque sint
et fuerint (praesentibus tamen non repu-
gnantia), ita ut illis omnibus et singulis
pariformiter et aequo principaliter uti,
potiri et gaudere libere et licite valeant,
concedimus et indulgemus.

§ 17. Ceterum, omnibus et singulis
fratribus et sororibus Tertii Ordinis huins-
modi districtius iniungimus ut praesentes
nostras litteras humiliter recipient; et quae-
cumque in eis expressa, ac per eas statuta,
decreta et mandata sint, alia desuper a
nobis non expectata iussione aut mentis
nostrae declaratione, firmiter custodiant,
et in omnibus studiose obedire procurent.

§ 18. Quin etiam dilectis filiis nostris Carolo, tituli S. Praxedis presbytero card. Borrhomaeo muncupato, dicti Ordinis pro-
tectori, et illius ministro generali per apo-
stolica scripta mandamus ut ipsi vel corum alter easdem praesentes, ac quidquid pro
earum executione et observatione in dictis futuris capitulis provincialibus, vel etiam extra illa, a generali et provincialibus mi-
nistris Ordinis fratrum Minorum de Obser-
vantia huinsmodi statuetur, ordinabitur
et decernetur, in omnibus domibus, mona-
steriis et locis virorum et mulierum, ac
ab omnibus et singulis fratribus et soro-
ribus Tertii Ordinis huinsmodi inviolate
faciant, per se vel alium seu alios, observa-
ri. Contradictores quoslibet et rebelles ac
etiam protestantes et reclamantes, eisque

Privilegia Mi-
norum de Ob-
servantia con-
ceduntur huic
Tertio Ordini.

Observantia
huius reforma-
tionis indicatur.

Executorum
deputatio et fa-
cultates.

auxilium, consilium vel favorem, publice vel occulte, direete vel indirecte, quo vis quae sit colore vel ingenio, praestantes, tam ecclesiasticos quam laicos, cuiuscumque dignitatis, gradus, ordinis vel conditionis fuerint, per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, eccleraque iuris et facti remedia opportuna, appellatione postposita, compescendo, legitimisque super his habendis servatis processibus, sententias, censuras et poenas praedictas, etiam iteratis vicibus, aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 19. Non obstantibus nostra de non tollendo iure quae sit, et piae memoriae Bonifacii Papae VIII, etiam prædecessoris nostri, de una, et in concilio generali edita de duabus diætis, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis; neenon Tertii Ordinis illiusque domorum et etiam mulierum monasteriorum prædictorum iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis, et litteris apostolicis, illis eorumque superioribus et personis ac eorum singulis per quosecumque Romanos Pontifices prædecessores nostros ac nos et Sedem Apostolicam, etiam per modum statuti perpetui, ac initi et stipulati contractus, ac alias sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere et in specie concessis, confirmatis; ac etiam aliis reformationibus quotiescumque ae quoecumque tempore factis et promulgatis, etiam *Mare Magnum* et *Bulla Aurea* nuncupatis; ac quibuslibet aliis indulgentiis et exemptionibus apostolicis, specialibus et generalibus, quorumcumque tenorum existant, per quae, præsentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus, quorumcumque totis tenoribus habenda sit in

nostris litteris mentio. Quæ omnia contra earumdem præsentium tenorem nolumus cuiquam in aliquo suffragari.

§ 20. Per praedieta tamen non intendimus reformationi fratrum et sororum Tertii Ordinis, in Hispaniarum regnis constituti, in aliquo præiudicare quominus litterae nostræ desuper editæ, et quae-

Declaratio
quod non intel-
ligatur præiu-
dicatum refor-
mationis Tertiū
Ordinis in ro-
gnis Hispania-
rum

cumque illarum vigore, pro rerum, locorum et personarum qualitate et exigentia, facta sunt, præsentibus non conformia, possint quoquomodo impediri vel retratari.

§ 21. Denique volumus quod ipsam præsentium exempla, etiam impressa, dicte pro tempore existentis protectoris aut ministri generalis vel provincialis sigo, et secretarii cuiusvis eorum, vel notarii publici manu obsignata, eamdem illam fidem ubique locorum, in iudicio et extra illud, faciant, quam ipsæ præsentes, si forent exhibitæ vel ostensæ.

Nulli ergo etc.

Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis dominice MDLXVIII, v nonas Iulii, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 3 Iulii 1568, pontif. anno III.

C.

De residentia rectorum ecclesiarum parochialium, quibuscumque indultis, etiam apostolicis, non obstantibus ¹.

*Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.*

Cupientes, pro nostri pastoralis officii munere, christifidelium animarum salutis, quantum cum Deo possumus, salubriter consulere, et parochialibus ecclesiis ab earum parochis, prout tenentur, in divinis debite et laudabiliter deserviri, inhae-

Exordium

¹ Ad haec, vide etiam Concil. Trid., sess. XXIII, cap. I; et sess. XXIV, cap. XII, *De Reformat.*; et Pii IV constit. XII, *De Salute*, pag. 55 huius tom; constit. CVIII, *In suprema*, pag. 332, ibidem.

rendo etiam decretis sacri concilii Tridentini.

§ 1. Motu proprio et ex mera delibe-

Rectores parochiales compellantur ad respondeendum per ordinarios, ut singulos rectores parochialium ecclesiasticorum, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis et praeminentiae fuerint, in quibuscumque regnis, provinciis, civitatibus, dioecesibus ac aliis christiani orbis partibus consistentes, qui parochialem ecclesiam ac canonicatum aut dignitatem, etiam post pontificalem maiorem seu principalem, in quibusvis patriarchalibus aut metropolitana vel cathedralibus seu collegiatis ecclesiis, seu aliud quocumque beneficium ecclesiasticum, etiam quarumcumque dispensationum a Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris seu etiam a nobis hactenus quomodolibet impetratarum, ac litterarum apostolicarum desuper expeditarum titulo, quas omnes hac presenti constitutione abolemus et revocamus, seu quocumque alio praetextu obtinent, cum prima et praecipua debeat esse cura animarum, eos ad residendum in ecclesia parochiali et ibi in divinis deserviendum, et debito eorum officio fungendum, omnino teneri et obligatos esse, ac ad id per episcopos et aliorum locorum ordinarios, etiam tamquam Apostolicae Sedis delegatos, sub sententiis et censuris ecclesiasticis ac pecuniariis, arbitrio eorum declarandis, ac etiam privationis dictarum parochialium et aliorum quorumcumque beneficiorum poenis, quamcumque appellatione remota, cogi et compelli posse et dchere, auctoritate apostolica, tenore praesentium statuimus, praecipimus et ordinamus. Eos tamen sic residentes in ecclesiis parochialibus, omnes et singulos fructus, redditus et proventus, etiam canonicatus sui vel dignitatis, seu alterius cuiuscumque beneficij, exceptis

dumtaxat quotidianis distributionibus et aliis, quae ex iusta causa absentes percipere non solent, lucrari volumus.

§ 2. Sicque per quosecumque iudices et commissarios, etiam causarum Palatiū Apostolici auditores ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate, interpretari, iudicari et definiri debere; neconon irritum et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentatum forsitan est haetenus vel in posterum contigerit attentari, decernimus et declaramus.

§ 3. Non obstantibus praemissis, ac quibusvis dispensationibus et exemptionibus litterisque apostolicis desuper confessis; neconon apostolicis, in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus; et, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, quibusvis personis, in genere vel in specie et alias quomodolibet, concessis et approbatib; in posterumque concedendis et approbandis, quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et individua, non auctor per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaeviis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma ac hoc servanda foret, eorum tenores, ac si de verbo ad verbum inscrerentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hanc vice dumtaxat, ad effectum praesentium, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem quod harum litterarum transumptis, etiam impressis, manu notarii publici subscriptis, ac sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides, tam in iudicio quam

Decretum irritans.

Clausulae derogatoriae.

extra, adhibeatur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

§ 4. Nulli ergo omnino hominum licet at

Sanctio poe-
nalis. hanc paginam nostrae abolitionis, revo-
cationis, statuti, praecepti, ordinationis,
decreti, declarationis et voluntatis infrin-
gere, vel ei ausu temerario contraire.

Si quis autem *etc.*

Datum Romae apud S. Petrum, anno
Incarnationis dominicae millesimo quin-
gentesimo sexagesimo octavo, octavo idus
iulii, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 8 iulii 1568, pontif. anno iii.

CL.

*Breviarii Romani ad psallendum horas
canonicas, ex decreto Sacri et Ecume-
niei Concilii Tridentini restituti, appro-
batio, cum prohibitione usus aliorum
Breviariorum, praeterquam a primaeva
institutione Ordinis a Sede Apostolica
vel a consuetudine supra annos ducen-
tum approbatorum.*

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Quod a nobis postulat ratio pastoralis

Divini officii
forma a Gela-
sio I et Gre-
gorio I instituta
et Gregorio VII
reformati; sed
postea multis
modis immutata
fuit.

officii, in curam incumbimus ut omnes,
quantum, Deo adiutore, fieri poterit, sacri
Tridentini concilii decreta exequantur, ac
multo id etiam impensis faciendum in-
telligimus, cum ea, quae in mores indu-
cenda sunt, maxime Dei gloriam ac de-
bitum ecclesiasticarum personarum of-
ficium complectuntur. Quo in genere exi-
stimamus in primis numerandas esse sacras
preces, laudes et gratias Deo persolvendas,
quae Romano Breviario continentur. Quae
divini officii formula, pie olim ac sapien-
ter a Summis Pontificibus, praesertim
Gelasio ac Gregorio primis, constituta, a
Gregorio autem septimo reformata, cum
diuturnitate temporis ab antiqua institu-
tione deflexisset, necessaria visa res est,

quae ad pristinam orandi regulam con-
formata revocaretur. Alii enim paeclarum
veteris Breviarii constitutionem multis
locis mutilataam, alibi incertis et advenis
quibusdam commutatam deformarunt.
Plurimi, specie officii commodioris allecti,
ad brevitatem novi Breviarii a Francisco
Quignonio tituli S. Crucis in Hierusalem
presbytero cardinali compositi, confuge-
runt. Quin etiam in provincias paulatim
irrepererat prava illa consuetudo, ut epi-
scopi in ecclesiis, quae ab initio commu-
niter cum ceteris, veteri Romano more,
horas canonicas dicere ac psallere con-
suevissent, privatum sibi quisque Brevia-
rium conficerent; et illam communionem
uni Deo una et eadē formula preces
et laudes adhibendi, dissimillimo inter se
ac pene cuiusque episcopatus proprio
officio, discerperent. Hinc illa tam multis
in locis divini cultus perturbatio, hinc
summa in clero ignoratio caeremoniarum
ac rituum ecclesiasticorum, ut innumer-
abiles ecclesiarum ministri in suo munere
indecora, non sine magna piorum offen-
sione, versarentur.

§ 1. Hanc nimirum orandi varietatem
gravissime ferens felicis recordationis
Paulus Papa IV, emendare constituerat,
itaque, provisione adhibita ne ulla in po-
sterum novi Breviarii licentia permettere-
tur, totam hanc rationem dicendi ac psal-
lendi horas canonicas ad pristinum mo-
rem et institutum redigendam suscepit.

§ 2. Sed eo postea, nondum iis, quae
egregie inchoaverat, perfectis, de vita de-
cedente, cum a piae memoriae Pio Papa
IV Tridentinum concilium, antea varie
intermissum, revocatum esset, patres, in
illa salutari reformatione eodem concilio
constituta, Breviarium ex ipsis Pauli Papæ
ratione restituere cogitarunt. Itaque qui-
quid ab eo in sacro opere collectum elab-
oratumque fuerat Concilii patribus Tri-
dentini a praedicto Pio Papa missum est.

Ideo Paulus
IV id emenda-
re tentavit, sed
morte preven-
tus non per-
fecit.

Pius IV per-
fectionem hu-
ius operis com-
misit patribus
concilii Triden-
tini.

Sed concilium viris a concilio datum esset negotium, ut id remisit Pontifici; at ipse ad reliquam cogitationem, Breviarii quoque curam adiungerent, instante iam conclusione concilii, tota res ad auctoritatem iudiciumque Romani Pontificis ex deereto eiusdem concilii relata est, qui, illis ipsis patribus ad id munus delectis Romanis vocatis, nonnullisque in Urbe idoneis viris ad eum numerum adjunctis, rem perficiendam curavit. Verum eo etiam in viam universae earnis ingresso:

Hic vero Pon-
tifice perfecit
Breviarium, et assumpfi, cum sacrum opus, adhibitis etiam
approbavit;

§ 3. Ubi, cum doctis quibusdam et piis ad reliquam cogitationem, Breviarii quoque curam adiungerent, instante iam conclusione concilii, tota res ad auctoritatem iudiciumque Romani Pontificis ex deereto eiusdem concilii relata est, qui, illis ipsis patribus ad id munus delectis Romanis vocatis, nonnullisque in Urbe idoneis viris ad eum numerum adjunctis, rem perficiendam curavit. Verum eo etiam in viam universae earnis ingresso:

§ 4. Nos, ita divina disponente elemen-
tia, licet immerito, ad apostolatus apicem
ad illud aliis peritis viris, maxime urge-
mus, magna in nos Dei benignitate (sic
enim accepimus), Romanum hoc Brevia-
rium vidimus absolutum. Cuius ratione
dispositionis ab illis ipsis, qui negocio
præpositi fuerant, non semel cognita, cum
intelligeremus eos in rei confectione ab
antiquis Breviariis nobilium Urbis ecclesiarum ac nostrae Vaticanae bibliothecæ
non decessisse, gravesque præterea aliquot eo in genere scriptores secutos esse;
ac denique, remotis iis quae aliena et incerta essent, de propria summa veteris
divini officii nihil omisisse, opus proba-
vimus et Romae imprimi, impressumque
divulgari iussimus. Itaque, ut divini huius
operis effectus re ipsa consequatur, auto-
ritate præsentium, tollimus in primis et
abolemus Breviarium novum a Francisco
cardinali prædicto editum et in quaeumque
ecclesia, monasterio, conventu, Ordine,
militia et loco virorum et mulierum, etiam
exempto, tam a primaeva institutione quam
aliter ab hæ Sede permisum.

Et modo pro-
hibet aliud Bre-
viarium alias
editum a Fran-
cisco cardinali

§ 5. Ac etiam abolemus quaeumque
Breviaria non approbata in privilegio munita vel ab episcopis in suis
primaeva insti- dioecesis promulgata, omnemque illo-
tatione vel con- suetudine exce- rum usum de omnibus orbis ecclesiis,
dente anno cc; monasteriis, conventibus, militiis, Ordinibus et locis, etiam exemptis, in quibus officium ex more et ritu dictae Romanae ecclesiae diei debet aut consuevit, salva prædicta institutione vel consuetudine prædictos ducentos annos superante, præcipimus observari.

nibus et locis virorum ac mulierum, etiam exemptis, in quibus alias officium divinum Romanae Ecclesiae ritu diei consuevit aut debet; illis tamen exceptis, quae ab ipsa prima institutione a Sede Apostolica approbata, vel consuetudine, vel quae ipsa institutio ducentos annos antecedat, aliis certis Breviariis nsa fuisse consti-
rit, quibus, ut inveteratum illud ius di-
cendi et psallendi sumum officium non adimimus, sie eisdem, si forte hoc nostrum quod modo promulgatum est, magis pla-
cket, dummodo episcopus et universum capitulum in eo consentiant, id in choro dicere et psallere possint, permittimus.

§ 6. Omnes vero et quaecumque apo-
stolicas et alias permissiones ac consue-
tudines et statuta, etiam iuramento, con-
firmitatione apostolica vel alia firmate
munita; neconon privilegia, licentias et in-
dulta precandi et psallendi, tam in choro
quam extra illum, more et ritu Breviario-
rum sic suppressorum, prædictis ecclesiis, monasteriis, conventibus, militiis, Ordinibus et locis, neconon S. R. E. car-
dinalibus, patriarchis, archiepiscopis, epi-
scopis, abbatibus et aliis ecclesiariis
prælatis, ceterisque omnibus et singulis
personis ecclasticis, sacerdotibus et reg-
ularibus utriusque sexus, quaeumque
causa concessa, approbata et innovata,
quibuscumque concepta formulis, ac
deeretis et clausulis roborata, omnino
revocamus, volumusque illa omnia vim et
effectum de cetero non habere.

§ 7. Omni itaque alio usu quibuslibet, ut dictum est, interdicto, hoc nostrum Breviarium ac precandi psallendique for-
mulam in omnibus universi orbis ecclesiis, monasteriis, Ordinibus et locis, etiam exemptis, in quibus officium ex more et ritu dictae Romanae ecclesiae diei debet aut consuevit, salva prædicta institutione vel consuetudine prædictos ducentos annos superante, præcipimus observari.

Revocat etiam
quaeum statuta et facultates orandi in tra-
formam antiquorum Bre-
viariorum;

Breviariumque
istud novum re-
cipi, et iuxta e-
ius formam ora-
ri præcipit;

Statuentes Breviarium ipsum nullo umquam tempore, vel in totum vel ex parte mutandum, vel ei aliquid addendum vel omnino detrahendum esse; ac quoscumque, qui horas canonicas, ex more et ritu ipsius Romanae Ecclesiae, iure vel consuetudine, dicere vel psallere debent, propositis poenis per canonicas sanctiones constitutis in eos, qui divinum officium quotidie non dixerint, ad dicendum et psallendum posthac in perpetuum horas ipsas diurnas et nocturnas ex huins Romani Breviarii praescripto et ratione omnino teneri, neminemque ex iis, quibus hoc dicendi psallendiique munus necessario impositum est, nisi hac sola formula satisfacere posse.

§ 8. Iubemus igitur omnes et singulos patriarchas, archiepiscopos, episcopos, abbates et ceteros ecclesiarum praelatos ut, omissis, quae sic suppressimus et abolevimus, ceteris omnibus, etiam privatum per eos constitutis, Breviarium ipsum in suis quisque ecclesiis, monasteriis, conventibus, Ordinibus, militiis, dioecesibus et locis praedictis introducant, et tam ipsi quam ceteri omnes presbyteri et clerici, saeculares et regulares utriusque sexus, neenon milites et exempti, quibus officium dicendi et psallendi quomodocunque, sicut praedicatur, iniunctum est, ut ex huius nostri Breviarii formula, tam in choro quam extra illum, dicere et psalere procurent.

§ 9. Quod vero in rubricis nostri huius officii praescribitur, quibus diebus officiū B. Mariae semper Virginis et Debetum illam ubique locorum fidem faciant, quam ipsae praesentes, si essent exhibitae vel ostensae.

Indulgentias dat dicentibus Psalmos Poenitentiales vel Graduales vel officium B. Mariæ et Defunctorum diebus in rubricis prescriptis.

teat, nos, propter varia huius vitae negotia, multorum occupationibus indulgentes, peccati quidem periculum ab ea praescriptione removendum duximus, verum debito providentiae pastoralis admoniti, omnes vehementer in Domino cohortamus,

ut remissionem nostram, quantum fieri poterit, sua devotione ac diligentia praecurrentes, illis etiam precibus, suffragiis et laudibus, suae et aliorum saluti consulere studeant. Atque, ut fidelium voluntas ac studium magis etiam ad salutarem hanc consuetudinem incitetur, de Omnipotenti Dei misericordia, beatorumque Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus, qui, illis ipsis diebus in rubricis praefinitis, Beatae Mariae vel Defunctorum officium dixerint, toties centuni dies; qui vero Septem Psalmos vel Graduale, quinquaginta de iniuncta ipsis poenitentia relaxamus.

§ 10. Ceterum, ut praesentes litterae omnibus plenis innotescant, mandamus illas ad valvas basilicae Principis apostolorum de Urbe et Cancellariae Apostolicae et in acie Campi Florae publicari, earumque exempla de more affigi. Volumusque et apostolica auctoritate decernimus quod, post huiusmodi publicationem, qui in Romana Curia sunt praesentes, statim lapsomense; reliqui vero qui intra montes, tribus; et qui ultra ubique locorum degunt, sex mensibus excursis, vel cum primum venalium huins Breviarii voluminum facultatem habuerint, ad precandum et psallendum iuxta illius ritum tam in choro quam extra illum maneant obligati. Ipsarum autem litterarum exempla manu notarii publici et sigillo praelati ecclesiastici aut illius curiae obsignata, vel etiam ipsius voluminibus, absque praedicto vel alio quopiam adminiculo, Romae impressa, eamdem illam ubique locorum fidem faciant, quam ipsae praesentes, si essent exhibitae vel ostensae.

§ 11. Sed, ut Breviarium ipsum ubique inviolatum et incorruptum habeatur, prohibemus ne alibi usquam, in toto orbe, sine nostra vel specialis ad id commissarii apostolici in singulis christiani orbis regnis et provinciis deputandi expressa li-

Forma publicationis

Breviarium Romæ tantum et non alibi sine licentia Pontificis imprimi potest.

centia, imprimatur, proponatur vel recipiatur. Quoseunque vero, qui illud secus impresserint, proposuerint vel receperint, excommunicationis sententia eo ipso inno-damus.

^{Sanctio pœ-nalis} § 12. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostrae oblationis, permissionis, revocationis, iussionis, praecepti, statuti, indulti, mandati, decreti, relaxationis, cohortationis, prohibitionis, innodationis, voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo octavo, septimo idus iulii, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 9 idii 1568, pontif. anno iii.

CII.

Iurisdictio et facultates visitatorum carcerum ulmae Urbis, in causis tam ci- rilibus quam criminalibus carcerato- rum t.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Reverendi DD. visitatores carcerum ^{Facultates vi-} possint relaxare debitores a carceribus ex sitorum causis infrascriptis.

§ 1. Et primo concedendo dilationem, ^{Concedendi} data cautione de solvendo infra tempus ^{dilatationes ad} solvendum; assignatum, et hoc præsertim quando visitatores considerant retentionem debitoris cedere non solum in ipsius præiudicium, verum etiam creditoris, cum debitor in carceribus existens efficiatur deterioris conditionis, et in dies minus solvendo, ubi extra carceres facilius, infra tempus assignatum, modum satisfaciendi

^t Statuta ab eisdem visitatoribus observanda praescripsit Paulus III in constitutione LXII, *Ad onus*, tom. vi, pag. 584. Dilationes carceribus detentis concessas, eorum fideiussoribus non suffragari decrevit Iulius III in constitutione xv, *Cum nuper*, tom. vi, pag. 442.

reperturus sit, et hoc dummodo creditores sint ditiores et aere alieno non onusti. Secundo, relaxare possint debitorem, qui, licet non habeat pecunias in promptu, habet tamen tot bona, ex quorum venditione potest creditoribus satisfieri, et ex tunc ipse consentit eorumdem bonorum subhastationi. Et visitatores hoc faciant, data cautione de se repraesentando in eisdem statu et terminis, in quibus careeratus reperitur, ne contingat creditorem decipi ex aliquo impedimento præstito venditioni bonorum. Et si bona non sufficiant, nec bonis cedere velint, nec biretum viride deferre, nonnisi de omnium creditorum consensu, quemquam relaxare possint. Idemque servetur, etiam si sit claram debitores nullum prorsus habere modum satisfaciendi creditoribus suis, nisi ex sudore vultus sui. Tertio, relaxare possunt quando creditor executionem habet realem, et est in bonis captis per exceptionem sibi bene caustum.

§ 2. Quarto, in casu infirmitatis, creditors, eorum sumptibus, debtoribus alimenta et medicamenta ministrent in carceribus, quibus creditoribus recusantibus, relaxentur, habita fide a medicis deputatis, et recepta cautione, si illam habent, sin autem, recepta inratoria cautione.

§ 3. Quinto, relaxentur debitores ^{laborosique} ^{relaxandi,} quando, cognita eorum paupertate ac pertinacia creditoris, ei mandatum fuit ut careerato debitori subministret alimenta, et ipse hoc facere recusat.

§ 4. Sexto, relaxentur a carceribus ^{Mulieresque} ^{honestas,} mulieres pro debito civili retentae, quando sunt honestae, etiam si captae sint pro debito publico.

§ 5. Septimo, relaxare possint debitores, qui ex natura debiti non tenentur de iure ultra id, quod facere possunt, quia tunc nec careerari poterant, et propterea contra bona est dirigenda execu-tio.

Suspectos de fuga, § 6. Octavo, relaxentur debitores ca-
uti ut suspecti de fuga, data cautione de-
se repreaesentando sub poena debiti.

Cedentes bonis, § 7. Nono, relaxentur debitores, facta
cessione bonorum prout de iure et ser-
vata forma motus proprii.

Nulliter carceratos. § 8. Decimo, relaxentur debitores nul-
liter et indebite capti, de qua nullitate
manifeste constat. In quibus omnibus re-
laxationibus sint praesentes indices qui
mandata relaxarunt, et uti edocti et in-
structi de meritis causae rationem red-
dant.

Arbitrium visitatorum in praedictis. § 9. Et in praemissis habeatur ratio
paupertatis creditoris, et an debtor ca-
lumniouse litem diu sustinuerit, fatigando
credитorem expensis et laboribus, et an
aliam dilationem habuerit et creditor non
satisficerit, non constito de legitimo im-
pedimento. Et in his omnibus DD. visitato-
res arbitrio utantur, qui, pensatis qua-
litatibus tam creditoris quam debitoris,
ac facultatibus et natura debiti, decer-
nent ea, quae iuri et acquitati et utilitati
etiam creditorum convenientia.

Ita est. M.

*Sequitur
iurisdictio in causis criminalibus.*

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Causa huius constitutionis. Cum, sicut accepimus, visitatores carce-
rum almae Urbis nostrae, homicidii alio-
rumque capitalium criminum reos carcer-
atos, ad illorum absolutionem et liberatio-
nem nimia humanitate proni atque proel-
ives, saepe a carceribus liberari faciunt, sub
cautione de se praesentando, aut alias
sub aliis obligationibus et conditionibus
eis bene visis, et ita processus debilitan-
tur, et causarum expeditiones differuntur,
vel (quod molestius ferimus) eos quan-
doque liberant, aut leviori poena, quam
iustitia exposcit, afficiunt, ac propterea

delicta impunita remanent contra ius et
utilitatem publicam.

Declaratio facultatum visitatorum circa relaxationem carceratorum ex causa criminali. § 1. Nos, considerantes impunitatem scelerum esse incentivum malorum, no-
lentesque in futurum reos homicidii ac aliorum delictorum capitalium, nisi in casibus a iure expressis e carceribus li-
berari et extra carceres audiri, aut levius puniri, tenore praesentium eisdem visi-
tatoribus, sub poena indignationis nostrae, inhibemus atque interdicimus ne posthaec reos carceratos, ut praeinititur, arbitrio suo relaxent et liberent. In levioribus autem delictis reos confessos aut convictos non relaxent, neque liberent, nisi prius sententiae aut condemnationi, quam eis infligendam et ponendam duxerint, pa-
ruerint, et illius executio facta fuerit. Volumus autem, quotiescumque viderint aequitatem iuris rigori, attenta facti qua-
litate, praferendam esse, cum ad solum Principem ius decernendi inter ius et aequitatem non scriptam spectet et per-
tineat, tunc facti qualitas diligenter in visita consideretur, et si quid ab eis de iure relaxandum videbitur, id nobis unus ex visitatoribus una cum iudice causae referat, praesenti procuratore fisci vel advoco fisci eiusdem camerae et fisci ac etiam pauperum advocate, ut a nobis quid statuendum et deliberandum sit, intelligent.

Præceptum quod iudices non obediunt visitatoribus alio- § 2. Mandantes propterea indicibus, co-
ram quibus causae criminum huiusmodi pendent, aut in futurum pendere conti-
gerit, sub simili pena indignationis no-
stra, ne, vigore ordinationis visitatorum
praedictorum, contra aut praeter ordina-
tionem et mandatum nostrum, quosvis
carceratos relaxare, aut mandatum de re-
laxando decernere vel subscribere audeant
vel praesumant.

Quibuscumque non obstantibus. § 3. Non obstantibus praemissis, indul-
tis et privilegiis eisdem visitatoribus quo-
modolibet concessis et innovatis latissime

extendendis, quibus omnibus illorum tenores pro sufficienter expressis habentes, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Placet. Motu proprio, M.

Publicatio. Anno a nativitate Domini nostri millesimo quingentesimo sexagesimo octavo, indictione xi, die vero xix mensis iulii, pontificatus sanctissimi domini nostri Pii Papae V anno iii, retroscriptae litterae apostolicae affixa et publicatae fuerunt ad valvas Cancellariae Apostolicae, et in acie Campi Flora, ut moris est, per nos Philibertum Capitum.

Ioannes Guerardi, cursor.

Publ. die 19 iulii 1568, pontif. anno iii.

CHI.

Revocatio facultatum camerariorum, clericorum et aliorum officialium reverendae Camerae Apostolicae concedendi commissiones in forma Si in evidentem super alienationibus bonorum ecclesiasticorum aut locorum piorum cuiuscumque valoris¹.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Volentes indemnitiati ecclesiarum aliorumque piorum locorum, quantum cum Deo possumus, consulere, ac providere ne illorum bona, sine nostra aut successoris nostri scientia et licentia, alienentur, aut perpetuo vel ad longum tempus, aut unius vel plurium illa conducere volentium vitam locentur, aut de his alio titulo disponatur.

Causa constitutionis.

Revocatio facultatis, de qua in rubr.

§ 1. Omnes et singulas facultates et licentias concedendi commissiones alienationum vel permutationum aut affrancationum aut illarum confirmationum quorumvis bonorum ecclesiasticorum aut

¹ Iudices autem huiusmodi causarum, quid agere debeant, vide in Pauli II constitutione n, *Cum in omnibus*, tom. v, pag. 183.

locorum piorum cuiuscumque valoris existentium, etiam sumimam annuam vigintiquatuor ducatorum auri de Camera non excedentium, aut alterius minoris valoris in forma quae dicitur *Si in evidenter*, dilecto filio Vitellotio, S. Mariac in Via-Lata diacono cardinali Vitellio nuncupato, S. R. E. camerario, eiusque antecessoribus et clericorum Cameræ Apostolicae collegio, tam per felicis recordationis Gregorium IX, Bonifacium IX, Urbanum VI, Martinum V, Nicolaum V, Innocentium VIII, Iulium II, Leonem X, Sextum IV, Paulum III et Iulium similiter III ac alios quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros, etiam motu proprio, ex certa scientia et ex quavis causa, etiam urgentissima, cum quibusvis clausulis, etiam derogatoriis derogatoriis, ac quibusvis decretis, etiam irritantibus, et in vim contractus concessas, confirmatas et innovatas, quorum omnium tenores pro sufficienter expressis habentes, perpetuo revocamus, cassamus et annullamus. Interdicentes et expresse prohibentes eidem camerario et clericis ac aliis eiusdem Cameræ Apostolicae officialibus, sub pena indignationis nostrae, ne in futurum licentias et facultates ac commissiones alienationum huiusmodi sub quovis praetextu concedant. Ac commissiones et concessiones commissionum huiusmodi contra voluntatem, ordinationem et decretum nostrum nullas, invalidas et irritas esse decernimus et declaramus.

§ 2. Sicque, in praemissis omnibus et singulis, per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes etc., sublata etc., iudicari etc. debere; necnon irritum et inane quidquid scens super his a dictis camerario, clericis et aliis officialibus et iudicibus praefatis vel quibusvis aliis, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Decretum irritans.

Derogatio contraria. § 3. Non obstantibus praemissis constitutionibus et ordinationibus, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis predictis et aliis quibusvis quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quibus, illorum tenores, etc. pro sufficienter expressis habentes, derogamus, illaque, quoad premissa, cassamus, revocamus et annullamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Signatura sola sufficit. § 4. Volumus autem quod praesentis nostri motus proprii, etiam absque illius data et registratura, sola signatura sufficiat, et ubique fidem faciat, tam in iudicio quam extra, quacumque regula, seu constitutione apostolica contraria non obstante.

Iussio publicandi. § 5. Volumus autem quod praesens noster motus proprius in Cancellaria nostra Apostolica et in acie Campi Florae de more publicetur, et inter constitutiones perpetuas describatur.

Fides exemplorum. § 6. Et quia difficile foret praesens ad singula quaque loca deferri, volumus et etiam declaramus quod eins transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis ac sigillo alicuius praelati munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quae praesenti motui proprio adhuc eretur, si foret exhibitus vel ostensus.

Placet. Motu proprio, M.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo octavo, decima septima kalendas angusti, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 16 iulii 1568, pontif. anno III.

CIV.

Approbatio reformationis fratrum Minorum Conventualium Ordinis S. Francisci, in capitulo eiusdem Ordinis per eos praefinitac 1.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Illa nos cura inter cetera sollicitat, ut

¹ Aliam reformationem vide supra in constitutione xcvi, *Ad extirpandos*, pag. 676.

optimae disciplinae cultus in omnibus religiosorum sodalitatibus nutriatur et confirmetur. Quod quidem nos pridem in amplissimo Ordine fratrum Minorum Conventualium nuncupatorum magnopere expertentes, rerum omnium proprietatem illis ademimus, multaque practerea de ratione vivendi et officiis eorumdem edidimus, litterasque nostras super iis confectas in eorum capitulo generali, apud basilicam Duodecim Apostolorum de Urbe proxime celebrato, palam omnibus iussimus promulgari.

§ 1. Qui, illis ea qua decuit obedientia receptis, ad tollenda et corrigenda alia praeterea intenti, quae ad huius Religionis statum in sua integritate continentum maxime obesse intelligebamus, nonnulla inter sece statuere cogitarunt. Verum, instante iam ipsius capituli conclusione, cum temporis angustia id minus patetur, negotium universum ad arbitrium et auctoritatem generalis et provincialium magistrorum, necnon definitorum dicti Ordinis ex voluntate nostra demandatum est, qui diversas alias praesentibus subjectas constitutiones, ab ipso magistro generali subscriptas ordinarunt.

§ 2. Quas omnes (salvis alias litteris nostris praedictis) praesentium auctoritate approbamus et confirmamus. Supplentes omnes et quosecumque sive solemnitatum omissarum, sive alios iuris et facti defectus, qui intervenient in eisdem. Quin etiam illas omnes, prout conscriptae sunt, sancimus et ordinamus, iubemusque ipsas aequa atque nostras in omnibus provinciis, custodiis, domibus et locis, necnon ab omnibus et singulis fratribus dicti Ordinis firmiter observari; ac quosecumque, qui illis non paruerint, censuris et poenis omnibus, quae litteris praedictis continentur, eo ipso volumus subiacere.

§ 3. Et nihilominus dilecto filio nostro Carolo, tituli S. Praxedis presbytero car-

Ilie Pontifex edidit reformatiōnem, de qua in nota ad rubricam.

Fratres in capitulo aliam ediderunt.

Quam hic idem Pontifex obser- vati praecepit;

Excentores quo deputat;

dinali Borrhomaeo nuncupato, moderno et pro tempore existenti protectori, ac etiam magistro generali dicti Ordinis per apostolica scripta mandamus ut ipsi vel eorum alter, per se vel alium seu alios, ubi et quando opus fuerit, tam supradictas quam praesentes litteras et eisdem insertas constitutiones omnes, in omnibus et singulis provinciis, custodiis, domibus et locis praedictis, ac ab omnibus et singulis magistris, guardianis, fratribus et personis in eis expressis, iuxta singularum litterarum et constitutionum huiusmodi tenorem, inviolate observari. Contradictores quoslibet et rebelles per censuras et poenas aliis nostris litteris contentas praedictas, ceteraque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, censurasque et penas ipsas, etiam iteratis vicibus, aggravando, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sacerularis.

§ 4. Non obstantibus praemissis, et felicis recordationis Bonifacii Papae octavi, praedecessoris nostri, de una, et in concilio generali edita de dnabus diactis, aliisque apostolicis constitutionibus; ac etiam dicti Ordinis statutis et consuetudinibus, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, contrariis quibuscumque. Aut si magistris, guardianis et fratribus praedictis vel quibusvis aliis, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, neenon *Mare Magnum et Bulla Aurea* nuncupatis; ac quibuslibet aliis privilegiis, exceptiōibus, indulgentiis et litteris apostolicis, generalibus et specialibus, quorumnumque tenorum existant, per quae, praesentibus non expressa vel totaliter non in-

serta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus habenda sit in nostris litteris mentio specialis, quae omnia, contra ipsarum praesentium et constitutionum huiusmodi tenorem et effectum, nolumus cuiquam in aliquo suffragari. Quin etiam ex nunc irritum decernimus et inane quiequid secus super his per quoscumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari. Ita igitur constitutiones praedictae scriptae sunt.

§ 5. Novitii, etiam oblati, ante decimum octavum actatis suae annum completum nec recipientur, neque ante decimum nonum item completum ad professionem admittantur.

§ 6. Qui hactenus recepti, etiam oblati, quintum decimum annum non expleverint, detracto habitu Religionis, domum ad parentes vel necessarios, etiam inviti, remittantur, vel alias omnino emittantur, nec postea in aedibus unde exierint aut in aliis eiusdem Ordinis domibus versari ullo modo possint.

§ 7. Laici, qui vigesimum quintum annum non attigerunt, ad serviendum ne recipientur, et qui recepti etiam nunc ea aetate minores sunt, eiificantur.

§ 8. Novitii ne recipientur aut educentur, nisi in conventibus insignioribus, in quibus dormitorium et capitulum habent seorsim ab aliis fratribus.

§ 9. Nullus deinceps provinciae practiciatur, qui eiusdem provinciae sit, sed provinciales ex aliena provincia semper assumantur, qui tamen idonei sint ad id officium et cultores regularis observantiae.

§ 10. Guardianatus insigniores et privilegiati, ut Romani assistentes et huiusmodi, triennio; privilegiati, biennio diurniores ne sint, in quo tamen habenda est ratio provinciarum externarum. In illis

Reformatio-
nis temporis.

Novitiorum re-
cipientium aet-
tas.

Et etiam ob-
tatorum.

Lectorum aet-
tas.

Novitiorum re-
cipientium loca.

Provinciales
eligendi ex a-
liena provincia.

Guardianatus
officium quan-
tum duret.

Contrariis de-
rogat.

enim locis haec officia iusta de causa in longius tempus, arbitrio superioris, protrahi poterunt.

§ 41. In paternitatibus hactenus concessis et posthac concedendis ea moderatio adhibeat, ut nemo paternitatis titulo vel privilegio fruatur, nisi qui provincialatus officium obtineat vel obtinuerit, vel quadragesimum annum agat, et alias etiam eo titulo et privilegio dignus existat.

§ 42. Nulli in eodem conventu plus biennio manere licet, exceptis sexagenatibus in uno anno maioribus, quibus aliquid ex causa, suorum arbitrio condonari poterit.

§ 43. In conventu vel domo pauciores fratrum numerus in quilibet coventu ne sint duodecim fratibus. Si qua autem domus hunc familiae numerum alere non possit, vel tota provincia victum, et quae praeterea necessaria sunt, suppeditet, vel fratres cum bonis ex ea domo in aliam transferantur, provisione tamen adhibita, ne ecclesiae destruantur, sed ad eius populi commoditatem conserventur. Permittimus tamen ut in conventibus, qui fratibus iter facientibus commodi sint, saltem quatuor fratres, non minores quinquaginta annis, constanti et probata vita, maneant, si plures ea domus alere non possit.

§ 44. In maioribus Studiis regentes duas lectiones theologicas interpretentur, alteram practicam, veluti *De sacramentis*, vel *De vita recte sancteque instituenda*, ex Magistro sententiarum, ac S. Bonaventura; alteram speculativam ex Scoto; in minoribus vero Studiis, una lectione ex theologia practica contenti sint.

§ 45. Curent autem superiores ut in singulis conventibus fratres, maxime in conscientiae casibus et reliquis quae ad audiendas confessiones pertinent, ob rei gravitatem et necessitatem, summo studio ac diligentia exerceantur.

§ 46. Fratres, etiam si superiores sint, nihil proprium habere possint, sed omnia

in commune conferantur, distribuenda singulis ut unicuique opus fuerit: ita ut ex communib[us] cuiusque conventus facultatibus et eleemosynis, pro viribus domini, unicuique fratri quae sunt necessariae praebeantur.

§ 47. Fratres omnes et superiores et quomodocunque privilegiati, agrotis tantum exceptis, in refectorio cibum capiant, et communi mensa utentes communibus epulis vescantur.

§ 48. In primis autem aegrotorum et senum cura habeatur. Quod si propriae facultates domui non sufficiant ad subveniendum necessitati aegrotantium, vicini conventus ditiores suppleant aut etiam tota provincia contribuat.

§ 49. In omnibus conventibus vel dormibus, locis communis thesauri vel capsula sit tribus clavibus clausa, quarum unam habeat guardianus, alteram procurator, tertiam depositarius: quo in loco vel capsula, aurea, argentea, iocalia et quaeque pretiosa, pecunia item conventus, cum inventario earumdem rerum, condita custodianter: servata tamen distinctione sacrarum et profanarum rerum.

§ 50. Nullus ex fratibus, quamvis magistri et superioris titulo fungatur, que et homili privatas aedes aut in claustro aut alibi usquam habeat, sed singuli unica cella, in communi dormitorio, nullo ornatu, nudis omnino parietibus, ac lectulo et mensa humillimis contenti sint, quemadmodum pauperes religiosos decet.

§ 51. Camerae sive aediculae, quae extra dormitorium separatis sunt, ad officinas vel alios usus toto conventui communes redigantur, vel si cellae communis dormitorii pro fratrum numero non sufficient, et illae camerae vel aediculae, quas diximus, ad formam communis dormitorii redigi possint, in dormitorium commune redigantur, sin minus, destruantur, ac materia et caementa ad reparandam

Paternitatis
titulo qui do-
natur.

Fratres stent
per biennium
tantum in uno
conventu.

Fratrum nu-
merus in qua-
libet coventu.

Regentes Stu-
diorum quo-
tientur
lectio-
nes inter-
pretari
debet
ant.

Fratrum e-
xercitium quo-
dianum.

Proprium ni-
bil habeant.

In communis
vivant.

Infirmi et se-
des curentur.

Banorum cu-
stodia.

Quisque uol-
ea cella, lecto-
que et humili
mensa sit con-
tentus.

Dormitoria
communia effi-
cientur.

fabricam conventus, si opus fuerit, convertantur vel vendantur, et pretium ad communem usum conventus conferatur.

§ 22. Nullus ex fratribus privatum hor-

Horti sint
communes, ex-
ceptis hortis
novitiorum et
infirmorum

tum habeat, sed horti sint totius conven-
tus communes; verum tamen novitii et
infirmitaria hortum seu viridarium a com-
muni viridario seinctum, habere poten-
runt, quo ceteris ingredi nullo modo liceat.

§ 23. Vester, libri et reliqua, a supe-

Bona fra-
trum deceden-
tium quibus mo-
nasteriis danda.

rioribus cuiquam fratri ad usum et ne-
cessitatem concessa, quaecumque apud
eos, mortis tempore, reperta fuerint, nulli
fratri privatum assignentur, sed ita distri-
buantur, ut dimidia pars sit nativi con-
ventus, altera eius ubi mortuus fuerit.

§ 24. Generalis a provincialibus, cu-

Pro officia-
lium deputatio-
ne vel confir-
matione nihil
recipiatur.

stodibus et aliis Religionis ministris, quovis
illi nomine appellantur; provinciales item
a guardianis aliisque officialibus, ob eo-
rum deputationem vel confirmationem,
nihil omnino, neque magnum neque par-
vum, exigant, ac ne sponte quidem oblatum
accipiant, neque cancellario aut
scribae, pro sigillo sive scriptura, quic-
quam detur, sed omnia gratis siant ac
dentur. Neque generalis, neque provin-
cialis minister, neque custos, neque guar-
dianus, a quovis fratre sui Ordinis, ali-
quid etiam sponte oblatum sive dono da-
tum acceptet vel recipiat.

§ 25. Pro communibus auctem impensis,

Subventiones
praelatis den-
tor.

quas necessario ad commodum totius
Ordinis, vel alicuius private domus fieri
contigerit, generali, provinciali et aliis
eo modo consulatur, quo in litteris san-
ctissimi D. N. Pii V proxime editis cau-
tum esse constat.

§ 26. Quo vero ad promotiones et

Alexandrinae
constitutiones
serventur.

gradus attinet, id omnino servetur quod
Alexandrinis constitutionibus sancitum
est, ut nihil a promovendo exigatur, aut
quovis modo sponte oblatum accipiatur.
Quod si, promotione facta, conventus pro-
motorum aliquid Religioni donare voluerit,

quicquid id sit, procuratori detur, ut ad
levationem onerum et communium sum-
ptuum Religionis conferatur, ac procura-
tor omnium acceptorum et expensorum
rationem reddat.

§ 27. Fratres omnes, quocumque gradu
et honore sint, camisiis laneis et reliquo
Habitu et ve-
stibus ut hic u-
tantur.

vestitu honesto ac religioso, omniisque su-
pellectile et instrumento paupere atque
humili, quemadmodum aliis etiam con-
stitutionibus cautum est, utantur.

§ 28. Reliquum est ut constitutiones
omnes, ad disciplinam regularem resti-
tuendam, conservandam et augendam
(quae tamen iis contrariae non sint), praeci-
pue vero eae quae a sanctissimo domi-
no nostro Pio Papa V ad reformationem
Iulius Ordinis proxime sunt editae, ab
omnibus sancte inviolateque serventur.

§ 29. Ceterum, ut praesentes litterae
omnibus plenius iuntescant, mandamus
illas ad valvas basilicae Principis aposto-
lorum de Urbe et in acie Campi Florae
publicari, et earum exempla de more
affigi.

§ 30. Volumus et apostolica auctoritate
decernimus quod huiusmodi exempla,
etiam impressa, manuque notarii publici,
et sigillo dicti magistri generalis vel
praelati ecclesiastici aut illius curiae ob-
signata, eamdem illam ubique locorum
fidem faciant, quam ipsae praesentes,
si forent exhibitae vel ostensae.

§ 31. Nulli ergo omnino hominum li-
ceat hanc paginam nostrae approbationis,
confirmationis, supplicationis, ordinationis,
iussionis, mandati, decreti, praecepti,
voluntatis infringere vel ei ausu temerario
contraire. Si quis autem hoc attentare
praesumpserit, indignationem Omnipot-
tentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apo-
stolorum eius se noverit incursum.

Datum Romae apud S. Petrum, anno
Incarnationis dominicae MDLXVIII, x ka-

lendas augusti, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 23 iulii 1568, pontif. anno III.

CV.

Exemptio omnium monialium a regimine et cura fratrum Humiliatorum in perpetuum; et subiiciuntur ordinariis locorum¹.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Causa coconsti-
tutionis eden-
dae.

§ 1. Cum, sicut accepimus, diversa monialium monasteria, curae et regimini dilectorum filiorum fratrum Ordinis Humiliatorum subiecta esse reperiantur; nos volentes, pro nostri pastoralis officii sollicitudine, eosdem fratres, ut commodius et liberius divinis officiis sacrarumque litterarum studiis incumbere valeant, ab onore et impedimento gubernii monialium huiusmodi liberos esse, motu proprio et ex certa scientia maturaque deliberatione nostra ac de apostolicae

Moniales a potestatis plenitudine, fratres Ordinis Humiliatorum huiusmodi, ubicumque existentes, ab omni cura, gubernio, regimine et administratione quorumcumque monasteriorum monialium, cuiuscumque Ordinis existentium, claustraliter viventium, eis quomodolibet commissorum, et per eos hactenus regi et gubernari solitorum, ex nunc in perpetuum, auctoritate apostolica tenore praesentium penitus absolvimus ac totaliter liberamus, cosque ab huiusmodi onere absolutos, liberos et immunes fore et esse, nec deinceps in illis, quovis praetextu aut quaesito colore se ulla-tenus intromittere posse neque debere decernimus, ac ipsorum monasteriorum monialium curam et gubernium eisdem fratribus de cetero omnino interdicimus.

§ 2. Ne autem ipsa monialium mona-

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium,

steria propterea in spiritualibus aut temporalibus detrimentum aliquod patientur, nostrae providentiae diligentia opportune prospicere cupientes, eadem monialium monasteria omnia et singula locorum ordinariis, in quorum civitatibus aut dioecesis respective consistunt, per eos feliciter regenda, auctoritate et tenore praedictis, motu simili subiicimus atque supponimus, eaque ab ipsis ordinariis in perpetuum regi et gubernari, illisque de idoneis confessoribus provideri debere volumus ac mandamus. Et ut id prompte libenter suscipient et exequantur, eis in virtute sanctae obedientiae iubemus, cumque monasteriorum huiusmodi bene ac diligenter gerere et exercere districte praeceipimus.

Easdem ordi-
nariis locorum
submitit.

§ 3. Mandantes eisdem ordinariis, ut contradictores quoslibet et rebelles, praesentibusque nostris litteris parere recusantes seu differentes, etiamsi dicti fratres fuerint, per poenas sibi benevisas, etiam pecuniarias, ac demum per excommunicationis et alias sententias et censuras ecclesiasticas ceteraque opportuna iuris et facti remedia, omni et quacumque appellatione postposita ac prorsus remota, auctoritate nostra comprimant et compellant, eosque ad parendum et cum effectu statim obediendum praesentibus litteris cogant et compellant, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Poena in con-
trafacieotes.

§ 4. Super quibus dictis ordinariis plenam et liberam, harum serie facultatem concedimus et potestatem.

Facultas ad
praemissa ordi-
nariis locorum
concessa.

§ 5. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis; neconon monasteriorum et Ordinum huiusmodi, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, etiam cum quibusvis clausulis

Clausulae.

derogatoriis derogatoriis, irritantibus que et aliis decretis quomodolibet concessis, confirmatis et saepius innovatis. Quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et individua mentio seu quaevis alia expressio habenda foret, eorum tenores, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, et forma in illis tradita observata, insererentur praesentibus, pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanens, hae vice dumtaxat, ad effectum praesentium, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque. Aut si fratribus vel monialibus praedictis vel quibusvis aliis, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Fidem transumptis addit. § 6. Volumus insuper quod praesentium transumptis etc.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris die xxii iulii, millesimo quingentesimo sexagesimo octavo, pontificatus nostri anno iii.

Dat. die 23 iulii 1568, pontif. anno iii.

CVI.

Contra notarios et alios, responsiones rerorum depositionesque testium quomodolibet propalantes, vel eis aut testibus in secretis carceribus Urbis detinatis, aut aliis pro eis, nuncium deferentes.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Licet contra notarios qui in causis, ^{Approbatio constitutionum contra propalantes etc.} tam criminalibus quam civilibus, dicta testium aut rerorum responsiones, absque iudicis decreto, partibus patefaciunt,

multae constitutiones editae sint, eosque tamquam falsi reos et infames ac periuros puniri debere statutum sit; nihilominus, quia magis timetur quod saepius cavetur, et ut in futurum timore poenae, si non Dei timore, arceantur, omnes et singulas censuras et poenas contra eos, qui talia deliquerint, latas, auctoritate apostolica, tenore praesentium approbamus, confirmamus et innovamus, nec de earum rigore, propter illarum forsan inobseruantiam, aut praedecessorum nostrorum et etiam nostram ac officialium et ministrorum eorumdem et nostrorum tolerantiam, quicquam relaxatum aut remissum esse, ac easdem in suo pristino labore et vigore permanere decernimus et declaramus.

§ 1. Et ut poenarum certitudo omnibus bie in alma Urbe nostra innotescat, statuimus, decernimus et declaramus omnes et singulos notarios, tam principales quam substitutos, executores quoque ac carcерum custodes, ceterosque, quibus, tam vigore sui officii, quam alias quomodocumque, reos, dum in carcерibus secretis detinentur, facultas alloquendi conceditur, qui rerorum responsiones ac testium in dictis causis depositiones propalare, in toto vel in parte, dicto aut facto, quibusvis personis, cuiuscumque conditionis, praerogativae et dignitatis, tam mundanae quam ecclesiasticae, existant, absque iudicis, coram quo causa vertitur, et procuratoris fiscalis licentia, ausi fuerint; aut eisdem reis et testibus, donec in secretis retinentur, etiam quarumvis personarum, ut supra quomodolibet qualificatarum, vel nomine eorumdem rerum et testium; vel aliis, etiam extra carcere existentibus, nomine eorumdem carcерorum, nuncium, epistolam, litteras vel (ut vulgo dicitur) ambasciatas ferre, absque eiusdem iudicis et procuratoris fiscalis licentia, ultra poenas eis a iure

vel statuto inflictas, poenam relegationis in perpetuum, vel ad tempus ad tritemes; et si qualitas facti id exegerit, et iudici videbitur, etiam ultimi supplicii incurrire et puniri debere praeccipimus et mandamus. Sieque per quoscumque iudicess, quavis auctoritate fungentes, puniri et condemnari, et non aliter, declaramus. Irritum quoque et inane, etc. decernimus.

§ 2. Non obstantibus praemissis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, stylo et consuetudine ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 3. Volumus quod praesentis statuti, decreti et constitutionis cedula in acie Campi Florae et in Cancellaria nostra Apostolica de more publicetur, et ita omnes, quos tangit, afficiat; quodque illis nostra signatura sufficiat et ubique fidem faciat, regula contraria non obstante, etc.

Placet. Motu proprio, M.

Anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo sexagesimo octavo, indictione undecima, die vero vigesima tertia mensis iulii, pontificatus sanctiss. D. N. D. Pii divina providentia Papae V anno in, supradictae litterae publicatae fuerunt locis supradictis, per me Ioannem Andream Rogerium, praelibati SS. D. N. Papae cursorum.

Camillus Cherubinus, mag. curs.
Pub. die 23 iulii, pontif. anno m.

CVII.

Contra non revelantes et non restituentes scripturas ad reverendum Cameram Apostolicam quomodolibet spectantes.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Cum de litteris, auctoritatibus et instrumentis omnibus, sive custodiendis et memoriae demandandis, sive abversis requiri-

rendis, sedulam pro se quemque curam capere oporteat, hoc impensius multo pro S. R. E. ceterarum omnium matre et matrissa expedit procurare ut ipsa non modo suis, ut par est, iuribus protegatur, sed et propriis monumentis subnixa, etiam nefarios insurgentium quotidie in eam impiorum conatus comprimere, eademque opera reliquo omni ordini ecclesiastico, quandoenque venerit usus, auxilio atque praesidio promptior esse possit.

§ 1. Itaque, ut de scripturis, litteris, instrumentis, regestris et monumentis omnibus, ad ipsam Romanam Ecclesiam et hanc sanetam Sedem Cameramque Apostolicam pertinentibus, certiore deinceps ratio habeatur, et quae neglecta iacent, in integrum restituantur, ac transportata vel ablata aut interversa revocentur, eorum omnium, quae in palatio et vestuario nostro, bibliotheca item Vaticana et arce S. Angeli asservantur, quaeque in archiviis charthophilaciis, armariis, ecclesiis, monasteriis coauentibus et locis publicis et privatis Urbis Romae, Avenionis ceterarumque omnium civitatum, provinciarum et locorum, nobis et dictae R. E. immedie mediateve subiectorum reconduntur et habentur, breviarium sive compendium cum indice idoneo conficiendum.

§ 2. Dispersa vero vel suppressa aecelata, subtrahita et evolata, ad praefatam Sedem et Cameram revocanda et repetenda, pari quoque ratione dicto breviario adscribenda esse statuimus.

§ 3. Eamque curam ven. fratri nostro Carolo, episcopo Montis Flaconensis, unum ex officiis clericatus praefatae Cameræ ex indulto apostolico oblinenti, et dilecto filio Onuphrio Camaiano, clero Aretino, ipsius Cameræ praesidenti, quorum fidem, rerum usum, diligentiam et animi integritatem iampridem perspectam et exploratam habemus, auctoritate praesentium, dueimus delegandam; qua in re,

(t) Hodie hoc spectat ad commissarium Cameræ.

In anno
tandi omnes
scripturas ad
reverendum Ca-
meram Aposto-
licam spectan-
tes,

Subtractas au-
tem et delatas
recuperandi.

Executorum
deputatio ad
praedicta I.

ut instituti nostri effectus et executio o-
ciosus subsequatur,

§ 4. Nonemus, in primis, omnia et
Monitio ad
reveiandum et
restituendum di-
etas scripturas.
 quaecumque communia provinciarum
 civitatumque et locorum praefotorum,
 neenon ecclesiarum praelatos, capitula,
 conventus et collegia, omnes item alios
 et singulos eiusdem S. R. E. cardinales
 aut comites, duces et quovis alio potiori
 titulo illustres sint, tam dietae Urbis, quam
 etiam provinciarum, civitatum et locorum
 immediate et mediate subiectorum, pu-
 blice et privatim, ut infra terminum per
 supradictum Carolum episcopum et O-
 nuphrium arbitros, postquam praesentium
 litterarum promulgatio in Urbe et quale
 alia civitate, provincia, terra et loco, ubi
 consistunt, facta fuerit, omnia et quacumque
 exemplaria, libros, protocolla, scripturas, exempla, instrumenta et monumen-
 tum rerum et iurium quorūcumque R. E. ac Sedis et Cameræ praedictarum
 penes se existentia, sive ad ipsas legitime
 pertineant, sive commodato vel deposito
 aut alio quocumque iure et titulo illa
 obtineant, vel etiam subrepta et extorta
 detineant, praefatis Carolo episcopo et
 Onuphrio praesidenti, seu eorum in dictis
 civitatibus, provinciis et locis commis-
 sariis, omnino revelare procurent, ut
 scilicet eorum omnium et singulorum in-
 ventarium conficiatur. Deinde, adnotatis
 communitatibus, civitatibus, ecclesiis, capi-
 tulis, conventibus, archiviis, locis et
 personis ubi constant, ipsa quoque praefato
 breviario seu compendio asderibantur,
 exemplaribus sive exemplis, regestris
 et instrumentis, penes eos ad quos illa
 iure pertinent, tamquam ipsorum fidei
 commissis remanentibus, ita ut nunquam,
 sine Sedis Apostolicae speciali et expressa
 licentia, inde amoveri, transferri aut alias
 immutari possint; subrepta vero et ex-
 torta vel incerta ad praefatam Camer-

ram referantur et in dictum compendium
 atque indicem conferantur.

§ 5. Quod si forte aliqui, lapso tempore
 praedicto, non paruerint, eos et ipsorum
 singulos, libris, iuribus et scripturis om-
 nibus praefatis, eorumque omnium usu
 et commodo privamus. Praeterea eccl-
 esias, capitula et monasteria, conventus et
 collegia ecclesiastica, neenon civitates pro-
 vincias et loca quae cumque ecclesiastico
 interdicto subiicimus; singulares vero per-
 sonas eorumdem, ceterosque praefatos
 excommunicationis sententia innodamus
 eo ipso, qua illaqueatos nullus alius quam
 Romanus Pontifex, excepto mortis articulo,
 valeat liberare.

§ 6. Ceterum, ut praefata promptius
 exequantur, praefatis Carolo episcopo et
 Onuphrio praesidenti, motu proprio et
 ex certa nostra scientia, mandamus ut
 ipsi ad arcem, palatium, bibliothecam,
 vestiarium, Capitolium, ecclesias, capitula,
 monasteria, conventus, archivia, domos
 et loca praefata, tam publica quam pri-
 vata, itemque particularium personarum,
 etiam S. R. E. cardinalium, neenon du-
 cum et aliorum quorumcumque aedes,
 in dieta Urbe et eius districtu positas, et
 ubiunque illa esse intellexerint vel con-
 iecerint, adhibita etiam ad ipsos privatos
 armata familia, etiam ante promulgationem
 praesentium ac quamprimum se con-
 ferant, et omni cunctatione respondendi
 vel consulendi præcisa, vel appellatione
 remota, ad praefata omnia e vestigio, adhi-
 bita etiam manu regia, ac per censu-
 ras et poenas praefatas ac etiam pecu-
 niarias aliasque graviores arbitrio suo
 irrogandas, moderandas et applicandas,
 ceteraque iuri et facti remedia opportuna,
 appellatione posposta, compellant; exhibi-
 tita, producta et inventa recognoscant,
 ac de eis inventarium ac breviarium et
 indicem praefatum confiant; quaeque ibi
 relinquenda, vel deinde ad Cameram præ-

Poenae in con-
 travenientes.

Iurisdictio dd.
indicum in pre-
dictis exequen-
dis.

fatam referenda erunt, statuant et decernant, eademque illa omnia, per se vel alium seu alios probos et peritos, cum simili aut limitata potestate substituendos, extra dictam Urbem in provinciis, civitatibus et locis praefatis efficiere; praeterea notarios descriptores, et antigrapharios quotquot ad praefata negocia fuerint, cum salariis seu mercede euicunque convenientibus, de Camera praefata redditibus constituendis, et de mandato ipsorum Caroli episcopi et Onuphrii praesidentis, utriusque manu subscripto, arbitrio vestro persolvendis, ubique locorum praefatorum constituere et ordinare procurent. Nos enim ipsis omnia et quaecumque alia, in praedictis et circa ea necessaria et opportuna, etiam si talia forent, quae mandatum et facultatem exigerent magis speciale, tam coniunetim quam divisim, per se vel alium seu alios, faciendi et exequendi plenam et liberam ipsarum tenore praesentium concedimus facultatem. Decernentes irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, configerit attentari.

§ 7. Non obstantibus statutis et consuetudinibus Urbis ac civitatum, provinciarum et locorum praefatorum, necnon ecclesiarum, monasteriorum et Ordinum quorumcumque iuramento etc. roboratis, ac quantocumque tempore observatis; praescriptionibus quoque et privilegiis, exemptionibus, indultis et litteris apostolicis, illis et eorum singulis necnon populo Romano et cardinalibus ac quibuscumque aliis, nullis prorsus exceptis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, concessis et confirmatis etc. Quae omnia, quatenus praedictis in aliquo obstat, aut effectum praesentium quoquomodo impedire possent, illorum omnium tenores etc. pro expressis habentes, in motu

et scientia similibus revocamus, tollimus et abrogamus; litterasque omnes et scripturas desuper confessas, cum inde sequitis omnibus, cassamus, annullamus, viribusque et effectu carere volumus eo ipso; quodque aliquibus, communiter vel divisim, a dieta sit Sede indultum quod interdici, etc. non possint per litteras apostolicas non facientes etc. mentionem, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 8. Geterum, ut praesentes, quarum solam signaturam sufficere et ubique, tam in iudicio quam extra illud, fidem facere volumus, omnibus plenius innescant, mandamus illas ad valvas basilicae Principis apostolorum de Urbe et Camerac praefatae neconon Cancellariae Apostolicae, et in acie Campi Florae publicari, eorumque exempla de more affigi: ac etiam volumus et apostolica auctoritate decernimus quod huiusmodi exempla, etiam impressa, manuque notarii publici ac sigillo Caroli episcopi, seu Onuphrii praesidentis praedictorum obsignata, eamdem illam ubique locorum fidem faciant, quam ipsaem praesentes facerent, si essent exhibitae vel ostensae; et nibilominus mandamus litteras apostolicas, sive sub plumbo, sive in forma brevis, tam coniunctim quam divisim, quandocumque videbitur, expediri.

Placet. Motu proprio, M.

Datum Romae apud S. Petrum, xiv kalendas septembbris, anno tertio.

Dat. die 19 augusti 1568, pontif. anno iii.

CVIII.

De locatio quod fratres Praedicatorum Ordinis S. Dominici ubique praecedant ceteris fratribus cuiuscumque Ordinis religiosorum Mendicantium¹.

Pius Papa V, ad futuram rei memoriam.

Divina disponente clementia, omnium mortalium iudices in terris constituti,

¹ De Ordine S. Dominici vide in Honerii III constitutionem II. Religiosum, tom. iii, pag. 509.

nos id potissimum curare decet, ut uniusque, quod suum est, sublatis quibusvis iuriis et litium dispendiis, tribuatur; veritas, iustitia et pax invicem se amplexentur, honorque et ordo debitus inter omnes, praesertim religiosos, nobiscum sub uno et eodem vexillo Deo militantes, servetur.

§ 1. Cum itaque nuper acceperimus

Ordo S. Bonifacii, ante annos Mendicantium Ordines a Sede Apostolica approbatus, debet praecedentiam habere, et tamen diversae lites desuper exortae sunt.

quod sacer Ordo fratrum Praedicatorum prae ceteris aliis fratrum Mendicantium Ordinibus a Sede Apostolica primo et approbatus et confirmatus fuerit, illius-

actibus ac ministeriis publicis et privatis, tam coram Romano Pontifice in eius cappella, generaliumque conciliorum sessionibus et congregationibus, quam plerisque aliis christifidelium partibus, primum locum inter alios fratres Mendicantes obtineant; tamen, si ad Religionis propagationem in civitatibus et atiis locis, in quibus aliorum Ordinum Mendicantium religiosi conventus et domos prius habebant, domos aliave religiosa loca pro eorum habitatione aedificarunt seu construi fecerunt, aut iam aedificata receperunt, saepe contingit quod aliorum Ordinum fratrum Mendicantes, antiquitatis ecclesiarum vel suorum conventuum et domorum, quas in eisdem locis prius habuerint, seu aliis praetextibus, dictos Ordinis Praedicatorum fratres in processionibus et aliis actibus ac ministeriis praedictis contingentibus, praecedere satagunt, praeminentiamque et locum debitum eisdem denegant et impediunt, quo sit, ut non solum inter eos intestina odia et dissensiones, in eorum animarum perniciem, ac ceterorum christifidelium scandalum non modicum, sed etiam forsitan lites et controversiae iudiciales quandoque subortae sint et indecise pendeant.

§ 2. Nos, qui de antiquitate et pre-

minentia cuiuslibet Ordinis fratrum Mendicantium plenam et individuam notitiam habuimus et habemus, eorum honoris et iurum conservationem ac pacem et quietem inter eos confoverem, necnon scandala inde quomodolibet orta, quaeve oriri possent, removere paterno affectu zelantes, motu proprio, non ad alieuius super hoc nobis oblatae petilio-
Bic ideo Pon-
tificis lites ex-
tinguit;
nis instantiam, sed ex certa scientia ac mera deliberatione nostris, apostolica aueritate, tenore praesentium item et causam quaecumque, seu quaestio- et controversiae materiam, si quae desuper ubilibet, in Romana Curia vel extra eam, etiam in nostro causarum Palatii Apostolici auditorio, in quaecumque instantia, inter quoscumque quomodolibet pendebant, illarum statum et merita, et non aliqua sententia, etiam in contradictorio iudicio, a quo- vis iudice ordinario vel delegato, quae in rem transivit iudicata, contra ipsos fratres Praedicatorum super hoc prolati fuerit, ac alia etiam necessario magis exprimenda, praesenti- bus pro expressis habentes, ad nos advo- camus et penitus extinguimus, ac fratribus aliorum quorūcumque Ordinum Mendicantium super his perpetuum silentium imponimus.

§ 3. Et nihilominus fratres ipsos Ordinis Praedicatorum, primum, dignorem et honorabilem locum inter ceterorum quorūcumque aliorum Ordinum Mendicantium religiosos, etiam si tales essent, qui non generali sermone comprehendenterentur, sed nota et expressione speciali indigerent, tani in sessionibus et congregationibus quorūcumque generalium, provincialium et synodalium conciliorum, quam processionibus, ministeriis et aliis actibus publicis vel pri- vatis, in quibuscumque civitatibus, op- pidis, terris, castris et aliis locis obtinere, et speciali praeminentia omnino gaudere

(1) *Etiā si loco et non legit Ripoll (n. t.).*

perpetuo debere, etiam si illic ecclesias, domos aut conventus non habuerint seu habeant, aut aliorum Ordinum Mendicantium fratres et religiosi in eisdem civitatibus et locis antiquiores pro tempore, eorumque ecclesiae, cappellae, domus et loca regularia ibi primo instituta et fundata fuerint, eosdemve fratres Praedicatorum adhuc, etiam per centum annorum aut diuturnius vel alias quantumvis longe magis immemorabile tempus, praecedere consueverint, declaramus, statuimus et etiam definimus.

^{Et desuper non molestari iubet;} § 4. Districte, in virtute sanctae obedientiae et sub excommunicationis maioris, eo ipso incurrienda, poena, omnibus et singulis quorumcumque aliorum Mendicantium Ordinum pro tempore religiosis inhibentes, ne de cetero, praemissorum occasione, Ordinem fratrum Praedicatorum huiusmodi illorumque pro tempore religiosos quoescumque molestare, inquietare, perturbare aut quoquomodo impedire audeant vel praesumant, supplerentes in hoc citationum omnesque alios tam iuris quam facti et quarumcumque aliarum solemnitatum, etiam substantiarium, et processuum defectus.

§ 5. Ac decernentes praesentes ^{Clausulas prae-} stras litteras de subreptionis vel obrep-^{servativas ap-} tionis intentionis nostrae aut alio quovis vitio seu defectu, nullo unquam tempore, impugnari posse; ac constitutionem nostram de non tollendo cuiquam per quacumque gratiam seu concessionem aut declarationem ius quae situm, adversus eas locum sibi vendicare non posse nec debere.

^{Decretum in-} § 6. Sieque, in praemisis omnibus et ^{ritans addit;} singulis, per quoescumque indices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales et causarum dicti Palatii Apostolici auditores, in quavis causa et instantia, etiam per appellationem pendente, indi-

cari et definiri debere, sublata eis et eorum euilibet, quavis aliter interpretandi facultate; ac irritum et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 7. Ceterum, ut declaratio, statutum, definitio, inhibitio aliaque omnia et ^{Executores} singula praemissa inviolabiliter observen-^{deputati;} tur, uiiversis et singulis venerabilibus fratribus nostris patriarchis, episcopis et dilectis filiis abbatibus ac aliis ecclesiarum praelatis et personis in dignitate ecclesiastica constitutis, neconon metropolitanis et aliarum cathedralium ecclesiaram canoniceis, eorumdem archiepi- scoporum officialibus seu vicariis in spiritualibus generalibus, ubilibet constitutis, per apostolica scripta, in virtute sanctae obedientiae, committimus et mandamus ut has litteras nostras et in eis contenta quacumque inviolabiliter observent, ipsique duo aut unus eorum, per se vel alium seu alias, ubi, quando et quoties opus fuerit, et pro parte dictorum fratrum Praedicatorum vel aliquorum ex eis fuerint requisiti, eis effeaci præsidio as- sistentes, faciant, auctoritate nostra, eos huiusmodi litteris nostris et in eis contentis quibuscumque pacifice frui et gaudere, non permittentes a religiosis quacumque aliorum Ordinum Mendicantium vel quibuslibet aliis, quacumque auctoritate fungentibus, super præminentia et aliis antedictis, contra earundem nostrorum tenorem, quomodolibet molestari, inquietari, perturbari aut impediri; contradicentes et rebellis quoescumque, sta- tus, gradus, ordinis, conditionis et di- gnitatis cuiusvis existentes, per censuras et penas, etiam pecuniarias, arbitrio eorum moderandas et applicandas, quacumque appellatione postposita, compescendo. Et nihilominus eos, qui sententiam ex- communicationis antedictam, censuras

et alias poenas per eos aut aliquem eorum pro tempore latas incurrerint, legitimis super his habendis servatis processibus, in illas incidisse declarent, nec non aggravare, etiam iteratis vicibus, current, invocato ad id, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 8. Non obstantibus praemissis, et tam ^{obstantia tollit;} huiusmodi nostra de non tollendo cuiquam ius quaesitum, et aliis apostolicis, quam in quibusvis generalibus, provincialibus vel synodalibus conciliis editis, specialibus vel generalibus, constitutionibus et ordinationibus; domorumque, Ordinum et locorum praedictorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia corroboratis, fundationibus, statutis, usibus, naturis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, fratribus Mendicantibus aliorum Ordinum quorumvis, eorumque ecclesiis, cappellis, domibus et locis et superioribus, in ispecie vel in genere, tam per felicis recordationis Sextum Papam IV, quam alios quoscumque Rom. Pontifices praedecessores nostros, etiam Bulla Aurea, *Mare Magnum* nuncupata, contentis, ac per nos, motu proprio, consistorialiter, etiam per modum legis et statuti perpetui, iteratis vicibus, cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus, clausulis ac irritantibus et aliis decretis, concessa pro tempore in contrarium forsitan revocantibus, etiam si eis expresse caveretur quod nisi per trinas distinctas litteras, cum temporis intervallo competenti, ternis distinctis vicibus, illis quos concernunt intimandas, derogatum esse non censeatur, aut alia forma in id servanda sit, concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus et singulis, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, expressa et individua mentio habenda esset, illorum omnium et singulorum tenores, vim et

effectum, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissa, formaque in eis tradita observata, insererentur, pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter et expresse latissime derogamus, et ceteris contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi ac eorum personis, locis, Ordinibus et nominibus mentionem.

§ 9. Et quoniam difficile esset praesentes litteras ad singula quaecumque loca deferri, volumus et eadem apostolica auctoritate etiam decernimus quod illarum exemplis, etiam impressis, manu notarii publici subscriptis, sigilloque alicuius praelati vel personae in dignitate ecclesiastica constitutae seu Curiae ecclesiasticae munitis, in iudicio et extra, ubi opus fuerit, eadem prorsus fides adhibetur, quae adhiberetur eisdem praesentibus originalibus, si exhiberentur vel ostenderentur.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die xxvi augusti, millesimo quingentesimo sexagesimo octavo, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 27 augusti 1568, pontif. anno III.

CIX.

Contra quoscumque clericos, tam saeculares quam regulares, nefandi criminis reos t.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Horrendum illud scelus, quo polluta et foedataeque civitates a tremendo Dei iu-

t Ad hoc habes aliam hanc Pontificis constitutionem IV. Cum priuum, pag. 454 hanc tom.

Transumptis credi iubet.

Exordium.

dicio conflagrarent, acerbissimum nobis dolorem inurit, graviterque animum nostrum commovet, ut ad illud, quantum potest, comprimentum studia nostra conferamus.

§ 1. Sane Lateranensi concilio digno-

Concilii Late-
ranensis dispo-
sitio. scitur constitutum ut quicunque clerici

illa incontinentia, quae contra naturam est, propter quam ira Dei venit in filios dissidentiae, deprehensi fuerint laborare, a clero deiiciantur, vel ad agendum in monasteriis poenitentiam detrudantur.

§ 2. Verum, ne tanti flagitiis contagium,

Causa huius
novae disposi-
tionis. impunitatis spe, quae maxima peccandi illecebra est, sidentius invalescat, clericos huius nefarii criminis reos gravius ulciscendos deliberavimus, ut qui animae interitum non horrescant, hos certe deterreat civilium legum vindicta gladius saecularis.

§ 3. Itaque, quod nos iam in ipso pon-

Impositio pro-
nas capitatis. tificatus nostri principio hac de re decrevi- mus, plenus nunc fortiusque persequi

intendentes, omnes et quoscumque presbyters et alios clericos sacerdtales et regulares, cuiuscumque gradus et dignitatis, tam dirum nefas exercentes, omni privilegio clericali omnique officio, dignitate et beneficio ecclesiastico, praesentis canonis auctoritate, privamus. Ita quod per indicem ecclesiasticum degradati, potestati statim sacerdtales tradantur, qui de eis illud idem capiat supplicium, quod in laicos hoc in exitio devolutos, legitimis reperitur sanctionibus constitutum.

Nulli ergo etc.

Datum Romae, apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae MDLXVIII, in kalendas septembris, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 30 augusti 1568, pontif. anno III.

Sex Ordinis Praedicatorum Romanarum provinciae fratres constituntur poenitentiarii basilicae S. Mariae Maioris ¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Pro nostri munieris officio curae nobis esse debet, ut de ministris idoneis ad conferendum fidelibus Poenitentiae sacramentum apud ecclesiam S. Mariae Maioris de Urbe utilior deinceps ratio habeatur.

§ 1. Postquam enim felicis recordationis Pius Papa IV, praedecessor noster, antiquum numerum poenitentiariorum ex diversis nationibus atque Ordinibus in dicta ecclesia constitutorum ad numerum duodecim, qui alias iuxta veterem ipsorum institutionem, a Romanis Pontificibus traditam, ibi perpetuo consistenter, motu proprio per suas litteras reformativit, re ipsa compertum est, nec hoc quidem ad praedictum officium admodum profuisse, ac numerum ipsum duodecim poenitentiariorum ad id munus in dicta ecclesia subeundum nimis multum. Praeterea illam Ordinum et linguarum universitatem non perinde ibi necessariam esse.

§ 2. Nos utilius multum fore rati, si numerus praedictus rursus minuatur, simulque omnes poenitentiarii praedicti ex uno Ordine eodemque linguae idiomaticae constituantur, motu proprio et ex certa scientia nostra deque apostolicae potestatis plenitudine, reformationem et reductionem Pii praedecessoris huiusmodi, ac etiam omnes et quascumque constitutiones de numero, Ordinibus, nationibus et aliis qualitatibus ipsorum poenitentiariorum, tam per eundem Pium

Numerum po-
nitentiariorum
reformativit Pius
IV.

Iterum refor-
mativum Pius V; om-
nes basilicas
poenitentiariorum
suspendit, demis-
pta poenitentia-
rio maiori fa-
cilitate eos con-
stituendi;

¹ Ex Bull. Ord. Praed., tom. v, pag. 196.

quam quosecumque alios praedecessores nostros quomodolibet ex quibusvis can-sis factas, neenon facultates constitnendi praedictos poenitentiarios a maiori poenitentiario nostro et quibuslibet aliis, etiam per litteras Pii praedecessoris huiusmodi attributas, tenore praesentium revocamus et abolemus, ac praefatas et quasemunque alias litteras desuper confec-tas, quarum singularum tenores praesentibus haberi volumus pro expressis, cassamus et annullamus, volumusque illas omnes vires et effectum de caetero non habere; quin etiam omnes illos poenitentiarios, qui hue usque in dicta eccl esia quomodolibet constituti sunt, officio, usu et exercitio poenitentiarii apud illam privamus et amovemus, districtius inhibentes maiori poenitentiario praefato et quibuslibet aliis, ne deinceps in officiorum collatione aut poenitentianiorum huiusmodi ordinatione, auctoritate vel alia quacunque dispositione sese audeant immiscere.

§ 3. Et nihilominus in dicta eccl esia Sanetae Mariae Maioris sex dunitaxat poenitentiarios minores, qui omnes Ordinis dicatorum p[ri]or[um] fratr[um] Praedicatorum Romanae provinciae iuxta morem eiusdem Ordinis, non autem alterius, posthaec in perpetuum esse, ac per priorem provincialem dictac provinciae, seu priorem B. Mariae super Minervam de Urbe tamquam eius vicarium constitui debeant.

§ 4. Quique omnibus et singulis facultatis, privilegiis, praerogativis, exemptionibus et indultis, quibus poenitentiarii minores eccl esiae Sancti Ioannis La-teranensis et basilicae Principis apostolorum de Urbe quomodolibet utuntur, potiuntur et gaudent, ac uti, potiri et gaudere poterunt quomodolibet in futurum, pariformiter uti, potiri et gaudere valeant, perpetuo instituimus, eisque curiae, iurisdictioni, potestati, visitationi

et correctioni praedicti prioris provincialis vel, tamquam vicarius, prioris sanctae Mariae super Minervam, salva semper maioris poenitentiarii praefati in con-cernentibus curam officii huiusmodi su-perioritate et debita obedientia, demandamus.

§ 5. Qui quidem prior seu vicarius, pro sua in Deum pietate et officii debito, eos ibi poenitentiarios constitutus, quos, morum, doctrinae et aetatis ratione habita, ad id munus obeundum idoneos co-gnoverit, eosdem etiam, cum bene sibi visum fuerit removeat, et illorum loco alios eiusdem Ordinis et provinciae, ad praefinitum dumtaxat numerum sex poenitentiariorum substitutus; quibus duos fratres conversos vel tertiarios, pro communibus servitiis et aliis necessitatibus eorum, ducimus subiungendos.

*Qui eos eli-
gendi, et remo-
vendi faculta-
tem habet,*

§ 6. Ceterum, ipse prior provincialis seu, tamquam vicarius, prior S. Mariae super Minervam, in eorum omnium vi-tam et mores inquirat, animadverat, vi-sitet, moneat, corrigat et emendet quem-admodum aliis superioribus in fratres dicti Ordinis iuxta regularia illius insti-tuta dignoscitur ordinatum.

*Et super co-
rum moribus in-
quirit.*

§ 7. Ut antem ipsis sex poenitentiariis aedes eis con-cessae.

et duobus conversis de communi et, quan-tum fieri possit, propinqua habitatione consulatur, motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, aedes, quae in-trantibus ad dexteram partem eccl esiae S. Potentianae constant et ad septen-trionem spectant, quas nuper in eorum usum aptandas curavimus, cum vestibulo et viridario ad valvas dictae eccl esiae ae omnibus iuribus et pertinentiis eius, a reliqua proprietate et rebus mensae capitularis praefatae eccl esiae, ac singu-lorum illius beneficiorum et praebenda-rum pro perpetuo usu et habitatione praefactorum sex poenitentiariorum, et sine consensu dilectorum filiorum archipres-

*Six tantum
esse decernit
ex Ordine Pri-
or[um] dicato-
rum Romanarum;*

*Omnia pri-
legia ceterorum
poenitentiario-
rum eis tribuit
sub regione
prioris conven-
tus Romani;*

byteri et capituli eiusdem ecclesiae, et ipsis omnino contradictibus, perpetuo dismembramus et separamus; illasque, cum vestibulo, viridario, iuribus et pertinentiis, praefatis sex poenitentiariis et duobus conversis aut tertiaris, pro huiusmodi habitatione et usu, perpetuo concedimus, ita quod licet ipsis sex poenitentiariis aedium et aliorum praefatorum corporalem possessionem per se vel per alium seu alios, propria auctoritate et absque vitio spolii seu attentatorum, libere apprehendere et perpetuo retinere; cum eo tamen ut alias ipsi ecclesiae sanctae Potentianae, quoad titulum presbyteri cardinalis, in nihilo derogetur, atque alias illius rerum et bonorum administratio, fructuumque perceptio et dispositio ad archipresbyterum et capitulum praefatos, ut prius, pertineat.

§ 8. Insuper, pro usu et aliis necessariis

Provisio pro eorumdem substitutionis as signata. sex poenitentiiorum et duorum conversorum praefatorum, menstruam provisio nem vigintinovem scutorum auri in auro, super pecuniis compositionum quae in officio Datariatus nostri sunt, eisdem sex poenitentiariis vel eorum procuratori ad id ab eis potestatem habenti, per pecuniarum earumdem depositarium singulis mensibus, donec illis alia idonea assignatio facta fuerit, quo casu et non alias praefata provisio cessare censeatur, integre persolvendam concedimus et assignamus.

§ 9. Decernentes praesentes litteras sub nullis revocationibus, suspensionibus, limitationibus, reductionibus, restitutionibus, derogationibus aut aliis contrariis dispositionibus similium vel dissimilium constitutionum et ordinationum, per nos ac Sedem Apostolicam, etiam motu et scientia similibus, et ex quibusvis causis urgentibus quantumlibet, pro tempore factis, etiamsi in illis de eisdem patentibus litteris et eorum toto tenore ac data, specifica et expressa mentio fiat,

comprehendi, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanaverint toties in pristinum statum restitutas, repositas et plenarie reintegratas, ac de novo et quacumque data, per priorem et provincialem ac poenitentiarios praefatos eligenda, concessas esse et censeri, et ita nostrae incommutabilis voluntatis et intentionis esse et fore; ipsasque praesentes nullo unquam tempore de subreptionis et obreptionis seu nullitatis vito, aut intentionis nostrae vel alio quopiam defecetu notari, aut in ius vel controversiam quacumque ratione vel causa vocari posse; causamque seu, causas propter quas revocatio, abolitio, cassatio, annullatio, privatio, amotio, institutio et alia praefata fiunt, coram quocumque, minime verificari, nec ob id seu ex quo interesse putantes vocati non fuerint, per subreptionem obtentas praesumi, viribusque propterea carere. Sicne per quoscumque iudices ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores et S. R. E. cardinales, ex quavis causa et instantia, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, seu scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 10. Non obstantibus nostra per quam dudum voluimus, inter alia, quod deinceps Derogatio contraria. per quameumque concessionem aut gratiam per nos, etiam motu et ex certa scientia faciendam, nulli ius sibi quaesitum quomodolibet tolleretur; et piae memoriae Bonifacii Papae VIII, etiam predecessoris nostri, qua cavetur ne fratres Mendicantes nova loca recipere, aut recepta retinere possint, sine speciali dictae Sedis Apostolicae licentia de prohibitione huiusmodi mentionem faciente, aliquisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis; et dictarum S. Mariae Maioris ac S. Potentianae ecclesiarum, iuramento et confirmatione apostolica vel quavis fir-

mitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, illis earumque personis, ac etiam praefato maiori poenitentiario per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et dictam Sedem, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis quomodolibet concessis, approbatis et etiam iteratis vicibus innovatis. Quibus omnibus, etiamsi, pro illorum sufficienti derogatione, de ipsis corumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda fore, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 11. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostrae revocationis, abolitionis, cassationis, annulationis, privationis, amotionis, inhibitionis, restitutionis, demandationis, decreti, dismembrationis, separationis, concessionis, assignationis, voluntatis et derogationis infringere etc. Si quis etc.

Datum Romae apud S. Petrum anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo octavo, kalendis septembribus, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 4 sept. 1568, pontif. anno III.

CXI.

Annuae pensionis constitutio poenitentiariis basilicae Sanctae Mariæ Maioris de Urbe ¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Reim fluxam et fragilem conaremur,
operarios in vineam Domini iunittendo,

¹ Ex Bult. Ord. Praed., tom. v, pag. 199.

nisi ea quae, ad victum cultumque suppedinent, eadem opera pararemus.

§ 1. Cum itaque nos pridem de ministris idoneis ad conferendum fidelibus Poenitentiae sacramentum apud ecclesiam ^{Seriem praecedentis constitutionis recent. set.}

Sanctae Mariae Maioris de Urbe utilorem deinceps rationem capere volentes, antiquum numerum minorum poenitentiariorum ex diversis nationibus et Ordinibus in dicta ecclesia constitutorum, ad numerum duodecim per felicis recordationis Pium Papam quartum, praedecessorem nostrum, reformatum, motu proprio revocavimus; et in praefata ecclesia sex dumtaxat poenitentiarios minores, qui omnes Ordinis fratrum Praedicatorum provinciac Romanae, iuxta morem eiusdem Ordinis, esse, ac per priorem provinciam dictae provinciae seu priorem domus Beatae Mariæ super Minervam de Urbe ciudem Ordinis, tamquam eius vicarium, constitui deberent, perpetuo instituimus; ac aedes, quae intrantibus dextera parte ecclesiae S. Potentianae constant et ad septentrionem spectant, quas in eorum usus aptandas ac reformandas iam curavimus, cum vestibulo et viridario ad valvas dictae ecclesiac, praesentibus iam sex poenitentiariis et duobus conversis aut Tertiariis, pro huiusmodi habitatione et usu, perpetuo concessimus. Insuper, pro victu et aliis necessariis mensuram provisionem vigintinovem scutorum auri in auro super pecuniis compositionum, quae in officio Datariatus nostri fiunt, eisdem sex poenitentiariis vel eorum procuratori per pecuniarum earumdem depositarium singulis mensibus, donec illis alia idonea assignatio facta foret, quo easn provisio ipsa cessare censeretur, integre persolvendam reservaverimus ac assignaverimus.

§ 2. Ac postmodum dilectus filius noster Aloysius, tituli S. Marci presbyter ^{Pro dote eis unitar monasterium S. Ma-} cardinalis, Cornelius nuncupatus, ^{riac Macularum}

oppidi S. Genesii monasterii S. Mariae Macularum, loci S. Genesii, S. Benedicti vel alterius Ordinis, Camerinensis dioecesis, quam ipse qui illud ex dispensatione apostolica nuper obtinebat, seu alias ipsum certo modo vacans, per eum, quoad viveret, tenendum, regendum et gubernandum apostolica auctoritate commendatum fuerat, neenon liti et causae forsan inter eum et alium seu alios, in Romana Curia vel extra eam, et etiam coram nobis pendenti, ac omni iuri sibi in regimine et administratione dicti monasterii vel ad illa quomodolibet competenti, habita vel non illorum possessione, in manibus nostris sponte ac libere cesserit, nosque cessionem huiusmodi duxerimus admittendam; nos hac nobis oblata vacationis occasione, dictorum sex poenitentiariorum sustentationi et aliis necessariis commodius stabiliusque providere, ac simul nos ac Cameram Apostolicam praefatam provisione quamprimum exonerare volentes; neenon verum et ultimum dicti monasterii vacationis modum, etsi ex illo generalis reservatio etiam in corpore iuris clausa resultet, pro expresso habentes, motu simili et ex certa scientia nostra, deque apostolicae potestatis plenitudine, monasterium praefatum, quod conventu caret, cuiusque et parochialis ecclesiae S. Michaelis *delle Ripe*, dictae dioecesis, et forsan aliorum illi annexorum fructus, redditus et proventus sexcentorum ducentorum auri de Camera, secundum communem aestimationem, valorem annum, ut acceperimus, non excedant, quovis modo et cuiuscumque persona, seu per obitum aut liberam cessionem quondam Trivultii Gregorii Maxillae, forsan apud Sedem Apostolicam vita defuncti, vel cuiusvis alterius, de regimine et administratione praesentis, in dicta Curia vel extra eam, etiam coram notario publico et testibus sponte factam, seu etiam praedicta vel

quacumque alia commenda aut dispositione de illo, etiam in vim cuiuscumque regressus seu accessus et ingressus ad dictum monasterium, tam praedicto Aloysio cardinali, quam etiam dilecto filio Francisco Serbellono, aut alteri cuicunque personae, etiam apostolica auctoritate factis, propter inhabilitatem vel incapacitatem aut confidentiae vitium, etiam iuxta litteras felicis recordationis Pii Papæ quarti, praedecessoris nostri, vel ex quavis alia causa, nullis et invalidis existentibus, etiam in tanto tempore vacaverit, quod eius provisio, iuxta Lateranensis concilii aut alias canonicas sanctiones, ad Sedem praedictam legitime devoluta existat, et illa ex quavis causa ad Sedem eamdem specialiter et generaliter pertineat, et de illo consistorialiter disponi consueverit seu debeat, ac super eisdem regimine et administratione alias ac inter aliquos alios quoscumque lis, seu super petitorio vel possessorio molestia, cuius et superscriptorum statum praesentibus haberi volumus pro espresso, pendeat indecisa, dignitate abbatiali, nomine, titulo et essentia abbatiali inibi perpetuo suppressis et extinctis, cum annexis praefatis ac omnibus membris, iuribus, iurisdictionibus, pertinentiis et actionibus suis quibuscumque, domui S. Mariae super Minervam seu illius sacristiae applicamus: ita quod licet dilecto filio eiusdem domus priori corporalem possessionem monasterii et annexorum, neenon membrorum, iurium, iurisdictionum et pertinentiarum praedictorum, neenon ipsius monasterii proprietatem et honorum, per se vel alium seu alios, propria auctoritate et absque spoliis seu attentatorum vitio aut iudicij ministerio iudicisve auctoritate seu decreto, libere apprehendere et perpetuo retinere, eique in divinis deservire, et curam etiam omnium animarum dictae ecclesiae exerceri facere, dioecesani

loci vel superioris Ordinis eiusdem monasterii praefati existentis licentia vel consensu minime requisitis, perpetuo unimus, anneximus et incorporamus. Cum co tamen ut ipse prior de fructibus, redditibus et proventibus praedictis pensionem annuam trecentum scutorum auri in auro eisdem sex penitentiariis et duobus conversis, annis singulis, duobus terminis aequaliter, in perpetuum persolvere tenetur et ad id obligatus sit, eaque re provisio menstrua vigintinovem scutorum super pecuniis compositionum huiusmodi, quae summam trecentorum scutorum similium constituit, super pecuniis compositionum huiusmodi, ut prius, remaneat, donec eisdem sex penitentiariis et duabus conversis alia idonea assignatio pro residuo facta fuerit. Si quid vero de dicta summa trecentorum persoluta, omnibusque oneribus monasterii et ecclesiae praedictorum supportatis, de fructibus, redditibus et proventibus supradictis reliquum erit, illud omne in communes dictae domus usus convertatur.

Clausulae.

§ 3. Decernentes suppressionem, extictionem, unionem, annexionem, incorporationem et cetera praemissa neenon praesentes litteras, tamquam favore Religionis et pro augmento Religionis ac regularis cultus concessas, ex quavis causa, nullo umquam tempore, de subreptionis vel obreptionis seu nullitatis vitio, aut intentionis nostrae vel alio quopiam defectu notari, argui vel impugnari posse; nec sub ulla, etiam illarum verum tenorem in se continentibus, revocationibus, suspensionibus, modificationibus et limitationibus aut aliis contrariis dispositionibus similium vel dissimilium suppressionum, extictionum, unionum, annexionum, incorporationum perpetuarum vel temporalium et aliarum gratiarum, tam per nos quam per successores nostros quomodolibet ac cum quibusvis, etiam

derogatoriis derogatoriis aliisque efficiacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, aut etiam ad superiorum praedictorum instantiam, et ex quavis causa pro tempore factis, comprehendendi, sed semper ab illis exceptas esse, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum et validissimum statum restitutas, repositas et plenarie reintegratas esse et censeri; nec causam seu causas propter quas praemissa fecimus, coram loci ordinario, etiam tamquam dictae Sedis delegato, verificari; nec propterea, aut etiam quia superiores Sancti Benedicti vel alterius Ordinis, cuius dictum monasterium erat, vel alii interesse putantes vocati non fuerint, per subreptionem obtentas praesumi, viribusque propterea carere; siveque per quoscumque iudices ordinarios, etiam legatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores et S. R. E. cardinales, in quavis causa et instantia, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et definiri debere; neenon irritum et inane quiequid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 4. Non obstantibus nostra per quam dudum, inter alia, voluimus quod petentes beneficia ecclesiastica aliis uniri, tenebrentur exprimere verum annum valorem, secundum praedictam a estimationem etiam beneficii cui aliud uniri peteretur, et semper in unionibus commissio fieret ad partes, vocatis quorum interesset; ac Lateranensis concilii novissime celebrati, uniones perpetuas, nisi in casibus a iure permissis, fieri prohibentis; neenon piae memoriae Bonifacii Papae octavi, etiam praedecessoris nostri, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ac monasterii, domus et Ordinum praedictorum,

Obstantium
derogatio.

iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, illis coramque superioribus et personis, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sudem praedictam, sub quibuscumque tenoribus et formis ac quibusvis clausulis et decretis, quomodolibet concessis, approbatis et etiam iteratis vicibus innovatis, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de ipsis coramque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem; et quibuslibet aliis privilegiis, indulgentiis et litteris apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcumque tenorum existant, per quae, praesentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus coramque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris litteris mentione specialis.

Monasterii onera supportanda.

§ 5. Volumus autem quod, propter unionem, annexionem et incorporationem praefatas monasterium ipsum in spiritualibus non laedatur, nec in temporalibus

detrimentum sustineat, sed eius congrue supportentur onera antedicta.

§ 6. Nulli ergo omnino hominum Clausulae pro-natales. licet hanc paginam nostrae unionis, annexionis, incorporationis, decreti, derogationis et voluntatis infringere, vel eius temerario contraire.

Si quis autem etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo octavo, octavo idus septembbris, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 6 sept. 1568, pontif. anno iii.

CXII.

Moderatio et revocatio privilegiorum, officiis Romanae Curiae ac militiis successorum, circa pensiones obtinendas et transferendas, ac exorbitativas concedendas, unionesque et suppressiones beneficiorum faciendas, ac facultatem de bonis ecclesiasticis testandi ¹.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Sacrosanctum Ecclesiae Dei statum integrum et incolumem praestare officii nostri cum sit, quaecumque illi detrimentum afferre noseuntur, nostra nos decet consideratione movere.

§ 1. Sane tantae tantaeque immoderatae de rebus dominicis, etiam extra ordinem ecclesiasticum, largitiones, his novissimi temporibus succrevisse perhibentur, ut iam optima quaque alieni sensim exhauiant, et quod in favendis multiplicandisque ministris ecclesiasticis, fundandis seminariis, alendis pauperibus, reerendis infirmis, instaurandis ecclesiis, fulciendis aedibus vetustate consumptis, educandis viris religione et doctrina cla-

Exordium.

Cause constitutionis.

¹ De unionibus habes etiam concilium Tridentinum, sess. vii, cap. vi; et sess. xiv, cap. ix; et sess. xxiv, cap. xiii et xv, *De Reform.*

ris, quibus Ecclesia ipsa tantopere dignoscitur indigere, id fere universum multitudine praeripiat laicorum. Ille manifeste nos impellit necessitas ut, hac indomita cupiditate repressa, communi Ecclesiae saluti consulamus. At quia omnia incommoda statim ubique facile subducere non valemus, ea saltem, quae nobis proxima sunt et ante oculos frequentius obversantur, in primis tollere curabimus, ut caeteri omnes, dum venerit usus, aequiore animo patientur.

§ 2. Itaque, de nobis attributae potestatis plenitudine, revocamus et abolemus

Revocatio indultorum transferendi pensiones collegiis et officiis Romanae Curiae S. Petri, S. Pauli, S. Georgii, Pii de concessorum, et per laicos vel Laureto et de Lilio, nec non secretariorum, cubiculariorum et scutifororum apostolicorum, ac quibuscumque aliis Romanae Curiae et Apostolicae Sedis collegiis et officiis, tam in dicta Curia quam extra eam constitutis, ipsorumque personis, neenon conclaveis, de pensionibus, fructibus et aliis rebus ecclesiasticis, etiam ad certam et determinatam summam et quantitatem constitutis, per clericos coniugatos, bigamos et alios laicos obtinendis, eisdem per ipsos ac aliis similibus per alios clericos in alium vel alios transferendis, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et

praedictam Sedem, tam in ipsorum officiorum institutione quam deinceps, quam documque et quotiescumque, etiam per modum statuti perpetui, ac initi et stipulati contractus, et alias sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis restitutionibus, praeervationibus, mentis attestationibus, derogatoriarum derogatoriis aliisque fortioribus, efficacissimis et insolitis clausulis, neenon irritantibus et aliis decretis, etiam motu proprio et ex certa scientia deque simili potestatis plenitudine, etiam pro defen-

sione fidei catholicae aut dictae Sedis et quibuslibet aliis causis, quantumlibet gravibus, urgentibus, necessariis et onerosis, ac etiam consideratione, intuitu, contemplatione vel ad instantiam imperatoris, regum, ducum aliorumque principum, neenon S. R. E. cardinalium, deque illorum consilio et matura deliberatione prius desuper habita, concessa, confirmata, ac etiam multiplicatis vicibus innovata, extensa et moderata. Ita quod deinceps illorum sic revocatorum praetextu, laici, etiam extra coniugium et in caelibatu viventes, ac bigami et clerici coniugati, nullas novas pensiones aut fructus aut omnino alias res ecclesiasticas habere, nec ipsi, etiam qui coniugati non sunt, si ad primas aut alias nuptias transierint, antiquas deinceps; clerici vero et alii matrimonium, etiam cum unica et virgine contracturi, postquam illud contraxerint, nec antiquas retinere, nec novas assequi possint. Sed nec ulli laici nec clerici privilegio transferendi pensiones, fructus aut alias res huiusmodi de caetero potiantur. Decernentes omnes transferendi facultates ex nunc; antiquas vero pensiones et alias reservationes, tam laici quam clericis concessas, et quas ipsos clericos habere contigerit, per futurum contractum matrimonium huiusmodi extinetas esse.

§ 3. Ac etiam revocamus et abolemus omnia et quaecumque privilegia, facultates, dispensationes et indulta obtinendi et transferendi similes pensiones, fructus et alias res ecclesiistarum, monasteriorum et aliorum beneficiorum et officiorum ecclesiasticorum, sacerdotalium et regularium S. Iacobi de Spatha, de Calatrava, de Alcantara, Iesu Christi et S. Stephani cacterisque militiis, neenon S. Lazari Hierosolymitani ac omnibus et singulis aliis hospitalibus eorumque militibus, fratribus et personis, tam clericis quam coniugatis,

Revocatio similis privilegi quarumcumque militarum et hospitalium, obtinendi pensiones.

etiam modo et forma praedictis et ex eisdem ac quibuscumque aliis fortioribus causis concessa, approbata et etiam a nobis moderata et restituta. Ita quod ipsi, sive coniugati sive bigami sive clerici sive etiam presbyteri, nullas de cetero recipiant, sed eas solas, quas nunc habent, sine facultate ipsas transferendi, retineant, et ea quoque per futurum contractum matrimonii extinctae censeantur.

§ 4. Omnes vero privatas dispensationes et gratias habendi et retinendi pensiones, fructus et alias res ecclesiasticas, militibus et fratribus quibuscumque militiarum et hospitalium praedictorum, tam a nobis quam a praedecessoribus nostris et dicta Sede hucusque singulatim concessas ita moderamur et restringimus ut, illarum vigore, soli milites et fratres non coniugati nec bigami novas deinceps pensiones aut fructus aliasque res ecclesiasticas recipient, et in caelibatu viventes illas et alias iam receptas dumtaxat percipient. Alii vero, etiam cum unica et virgine coniugati, si rursus matrimonium contraxerint, eas omnes, quas nunc habent, per huiusmodi contractum amittant, nec illae ipsis ulterius debeantur, simili facultate transferendi tam antiquas quam futuras pensiones, fructus et res huiusmodi omnibus praedictis, etiam non coniugatis, ex nunc penitus interdicta et suppressa. Sed nec ulli milites aut fratres, etiam simplices clerici vel presbyteri, praetextu huiusmodi dispensationum et gratiarum, aliqua simplicia aut alia beneficia ecclesiastica saecularia, aut aliorum Ordinum regularia, etiam nullum omnino onus aut servitium habentia, ut praestimonia deinceps recipere et retinere possint.

§ 5. Ad hacc, quoque revocamus et abo-

Revocatio facultatum militarium concedendi et expectativa personis et locis

militiarum et hospitalium praedictorum corumque personis, etiam ut praedictum est, concessa, confirmata, extensa et moderata, concedendi expectativas, reservaciones et alias gratias praeventivas ad prioratus, praeceptorias, hospitalia et alia beneficia et officia militiarum et hospitalium praedictorum. Itemque, uniendi et incorporandi perpetuo vel ad tempus, et supprimendi beneficia ecclesiastica cum cura et sine cura, saecularia et quorumvis Ordinum regularia, etiam de iurepatronatu laicorum ex fundatione et dotatione existentia, ac etiam nullum penitus servitium aut ordinem annexum, seu aliud onus qualecumque habentia, etiam ruinosa et deserta, ac etiam sponte a patronis oblata vel donata, illorumque fructus, res et proprietates applicandi et appropriandi militis et hospitalibus supradictis, seu beneficia ipsa in monasteria, prioratus, praeceptorias, beneficia, hospitalia et alia loca militiarum et hospitalium eorumdem erigendi et instituendi, ac alias commutandi et reformandi.

§ 6. Ac etiam omnes et singulas expectativas, reservationes et alias gratias praeventivas, speciales et generales, necnon uniones, annexiones et incorporationes perpetuas et temporales, suppressiones, applicationes, appropriations et alias dispositiones huiusmodi beneficiorum et fructuum, per magistros, conventus et alios praedictos hucusque factas et concessas, ac etiam dicta apostolica auctoritate et ex certa scientia confirmatas, quae plenarium nondum sunt suum sortitiae effectum.

§ 7. Praeterea omnes et quaecumque licentias et facultates testandi, et alias quomodocumque disponendi, etiam ad certam et quantumvis modicam summam et quantitatem, de rebus, fructibus et bonis immobilibus, mobilibus et se moventibus, ad magistros, priores, praeceptores, milites, fratres et personas militiarum et

Revocatio expectatarum et unionum et suppressionum, quae plenarium effectum sortitiae non sunt.

Revocatio facultatum testandi et disponendi de bonis ecclesiast. vel fructibus, necnon testamentorum quae hucusque non haberunt effectum.

hospitalium prædictorum, ratione illorum, neenon præceptoriarum, hospitalium et beneficiorum ecclesiasticorum, etiam saecularium, et aliorum Ordinum regularium, ac pensionum et fructuum quorumcumque, provenientibus; neenon facta hucusque, non tamen effectum sortita, vigore licentiarum et facultatum prædictarum, testamenta et alias dispositiones huiusmodi, etiam si per easdem licentias et facultates disponatur quod dimidia vel alia pars rerum et bonorum prædictorum militis, hospitalibus, domibus et locis, unde illa provenerint, aut aliis piis locis relinquantur. Decernentes omnes et singulas reservations, assignationes, translationes, uniones, annexiones, incorporationes, suppressiones, applicationes, appropriations, testamenta, donationes et alias dispositiones quaecumque, quas, prætextu privilegiorum, facultatum, dispensationum et indultorum prædictorum sic revocatorum, ac contra praesentium tenorem, per quoscumque, etiam dicta apostolica auctoritate fieri, vel factas persequi contigerit, tamquam subreptas et extortas, nullius prorsus roboris et momenti esse, nee per eas ius, titulum, etiam coloratum, cuiquam acquiri; nee quemquam, quoecumque tempore quavisque causa, restitutionem integrum, reductionem ad terminos iuris, aut quodvis aliud gratiae remedium impetrare, aut etiam ab alio vel aliis impetratis aut motu simili concessis uti.

Clausulae præ-
servativaæ.

§ 8. Nec praesentes litteras de subreptionis vel obreptionis seu nullitatis vitio, aut intentionis nostrae vel alio quopiam defectu notari vel impugnari; nec sub ullis revocationibus, suspensionibus, limitationibus aut aliis contrariis dispositionibus similium vel dissimilium revocationum et ordinationum ab ipsa Sede quandocumque emanandis comprehendendi, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum et validum statum re-

stitutas et plenarie reintegratas esse et censeri.

§ 9. Sicque, in iis ac omnibus et singularis aliis supradictis, per quosecumque iudices ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac Sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, in quavis causa et instantia, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter interpretandi et iudicandi facultate et auctoritate, ubique interpretari, iudicari et definiri debere; neenon irritum et inane quidquid secus per quosecumque, quavis auctoritate, scienter velignoranter, contigerit attentari. Volumus autem similium privilegiorum, dispensationum, facultatum et indultorum concessiōnem nostris explodi temporibus; et quod nobis licere non patimur, nostris successoribus indicamus.

Decretum Ir-
ritans.

§ 10. Non obstantibus praemissis, et nostris de non tollendo iure quae sit, aliis que constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ac collegiorum, officiorum, militiarum, hospitalium, conventuum, neenon S. Benedicti Cisterciensis, S. Augustini et aliorum Ordinum et Regularum, quorum militia et hospitalia prædicta sunt, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, consuetudinibus, stabilimentis, usibus et naturis quantocumque tempore observatis; neenon fundationibus eorumdem, aliis quoque privilegiis, indultis, exemptionibus et litteris apostolicis illis omnibus, ipsarumque militiarum et hospitalium magistris, conventibus, prioribus, præceptoribus, militibus, fratribus et personis per quosecumque Romanos Pontifices prædecessores nostros ac nos et prædictam Sedem, etiam per modum statuti perpetui, ac initi et stipulati contractus seu quasi, neenon motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, ac etiam consideratione, intuitu, contemplatione, vel ad instantiam imperatoris, regum, ducum aliorumque

Clausulae do-
rogatoriae.

principum sanctaeque Romanae Ecclesiae cardinalium, ac de eorum consilio et assensu, etiam consistorialiter habito, tam pro militiarum, hospitalium et Regularum huiusmodi restitutione et ampliatione, quam alias quomodocunque, ac quibuscumque tenoribus et formis, neenon cum quibusvis restitutivis, reservativis, annulativis, derogatoriarum derogatoriis aliisque efficacioribus, efficacissimis et insolitis clausulis, neenon irritantibus et aliis decretis quotiescumque concessis, confirmatis et etiam iteratis vicibus extensis et moderatis, etiam si in eis ac statutis, stabilimentis et fundatione praedictis caveatur expresse quod numquam praedicta revocata vel moderata aut immutata intelligantur, nec illis, in toto vel in parte, derogatum censetur per quascumque litteras, etiam derogatoriarum derogatorias ac alias fortiores et efficaciores clausulas in se continentes, nisi dum et quoties de illorum ac etiam certarum specialium litterarum apostolicarum inde consectarum vere, non autem per clausulas generales vel speciales idem importantes, inserto tenore, ac de simili cardinalium consilio, et semper in huiusmodi, quae sic fierent, de consilio praedicto derogationibus et aliis dispositionibus censeretur apposita clausula, quod tunc demum, nec aliter nec alio modo effectum sortiantur, cum magistrorum et conventuum praedictorum ad id accedat assensus; quodque derogationes et aliae dispositiones huiusmodi aliter effectum non habeant, nisi huiusmodi derogationes et aliae dispositiones consistorialiter factae, et per trinas distinctas litteras eundem tenorem continentibus, tribus distinctis vicibus, magistris et conventibus praedictis fuerint intimatae, eorumque pariter ad id expressus accedat assensus; aliter vero factae viribus et effectu omnino carcent, ac magistri et conventus praedicti ad parendum illis et decretis desu-

per processibus eorumque executoribus et subexecutoribus ac ipsorum mandatis et monitionibus minime teneantur, sed litterarum huiusmodi executionem omnino impedire, nec ratione resistentiae, censuris ecclesiasticis per ipsos executores vel subexecutores latis innodari possint. Quibus omnibus, etiam si alias de eis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, harum serie specialiter et expresse derogamus; et, quatenus effectum praesentium quoquomodo impedire vel retardare vel illis obesse possent, omnino tollimus et abrogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 11. Ut autem praesentes litterae omnibus plenius innotescant, mandamus illas in basilica Principis apostolorum de Urbe et in Cancellaria Apostolica neenon in acie Campi Florae publicari, earumque exempla de more affigi, et in dictae Cancellariae libro, quinterno nuncupato, describi.

§ 12. Volumusque et decernimus ipsorum praesentium exempla, etiam impressa, manuque notarii publici et sigillo practicati ecclesiastici aut illius curiae obsignata eamdem illam ubique locorum fidem faciant, quam ipsae praesentes facerent, si essent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo omnino etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo octavo, quinto idus septembbris, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 9 sept. 1568, pont. an. III.

Forma publicandi hanc constitutionem.

Fides exemplorum.

CXIII.

Confirmatio statutorum collegii Dertusensis Ordinis Praedicatorum in Hispania ¹.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

In apostolicae dignitatis specula, meritis licet imparibus, divina dispositione vocati, ad ea aeiem nostrae meditationis reflectimus per quae christiana religionis doctrina ita radicitus plantetur, debitusque christiane vivendi modus ita observetur, ut nulla prorsus tenebrarum ignorantiae caligo ante christifideliū novitorum ad fidem catholicam conversorum oculis obversetur, et his, quae pro illorum salubri directione ordinata fuisse dicuntur, quo firmiori gradu subsistant, praesertim cum id a nobis per catholicos reges expetitur, apostolici muniminis praesidium adjicimus.

Rex cathol-
icus hoc colle-
gium pro ora-
dendis neocon-
versis creverat
et dolo[r]avat;
§ 1. Sane exhibita nobis nuper, pro parte carissimi in Christo filii nostri Philippi, Hispanarium regis catholici, petitio continebat quod alias, postquam clarae memoriae Carolus V, Romanorum imperator et dictarum Hispaniarum rex ac ipsius Philippi Regis genitor, negotium perfidorum Agarenorum, atque nonnullorum incolarum in regnis Aragonum et Valentiae ac principatu Cataloniae, sub spe cœlestis auxilii, ferventer et pie prosequens, ut qui ad sacram undam baptismatis accesserant, veterem hominem omnino exuerent, priorisque illorum victus reliquias nullas retinerent, ne propter raritatem magistrorum minime se possent excusare, aliisque forsitan de causis, quoddam collegium novorum conversorum in civitate Dertusae, iuxta aliud collegium religiosorum Ordinis Praedicatorum Sancti Dominici a fundamentis erigere, quod etiam reparari, au-

¹ Ex Bull. Ord. Praed. tom. v, pag. 201.

geri ac perfici, et ut novorum conversorum quingentos ducatos aurum, religiosorum vero collegia huiusmodi etiam trecentos ducatos similes annuatim, ex certis annuis redditibus perciperent, a Sede Apostolica deputari instituerat. Et deinde ipse Philippus rex, dieti Caroli imperatoris et regis vestigia sequens, dictum collegium novorum conversorum, ad laudem atque honorem Dei, sub nomine et invocatione beatorum Apostolorum Iacobi et Matthiae, et Sanctorum Georgii et Dominici, ad predictos novorum conversorum pueros instruendos, educandos et docendos, tam in doctrina christiana, quam in legendo grammaticam, logicam et sacram theologiam, iuxta dictum collegium Sancti Dominici, fundari et erigi, ac quoad fabricam uniri decreverat, ac quoad ille fundatum et erectum, ac aedificium uniendum, et alterum collegia Sancti Dominici huiusmodi reparandum, augendum et perficiendum, tantum ambitus terrae, quantum foret necessarium intus in civitate predicta per venerabilem fratrem nostrum Hieronymum episcopum Dertusensem, tunc in minoribus constitutum, ac certas alias ad id tunc electas et nominatas personas, collegium novorum conversorum fundandi, erigendi et aedificandi opusque predictum faciendi et complendi facultatem concesserat, et collegio quam primum erecto et fundato episcopum Dertusensem ac praefati collegii Sancti Dominici rectorem, qui tunc essent et pro tempore forent, in administratores dieti collegii novorum conversorum deputaverat et nominaverat, quamplurimasque facultates super recipiendis, erudiendis et alendis pueris, corumque numero, et praecceptoris seu administratoris vel maioris domus aliorumque ministrorum electione et assumptione concesserat, et dicto collegio novorum conversorum dictos quingentos ducatos annuos, primo pro fabrica

dicti collegii et illius perfectione, et deinde pro sustentatione puerorum novorum conversorum huiusmodi, quolibet anno maiori domus collegii novorum conversorum huiusmodi dari et solvi ac per eum, expendi et distribui; trecentum vero ducatos praedictos describere et esse pro dicto collegio Sancti Dominici, sive illorum oeconomia et procuratori consignari, et insuper rectorem et fratres collegiales quotidie unam missam aliaque expressa celebrare, decantare et facere, ac episcopum Dertusensem praefatum eiusque officialem, si quando illum ad visitandum generaliter vel specialiter parochias dictorum novorum conversorum in dicta parochia¹ existentes ire contingeret, tot fratres idoneos ad praedicandum in parochialibus locorum et oppidorum dictae dioecesis, qui, ubi episcopus et eius officiales praefati praesentes seu corum alter praesens foret, praedicare tenerentur, secum ducere et tenere, unumque regium fratrum Ss. Dominici et Georgii, et alterum Beatorum Apostolorum Matthiae et Iacobi novorum conversorum collegia nominari debere, aliaque voluerat, mandaverat et ordinaverat. Ac successive collegium novorum conversorum huiusmodi fundatum, et fundatio illiusque dotatio, concessio, voluntas, mandatum et ordinatum, confirmatio, statutaque et ordinationes desuper edendi et edita mutandi ac alterandi, aliaque de novo faciendi facultas concessa, dicta apostolica auctoritate, fuerat.

§ 2. Deinde vero idem Philippus rex, erecto iam dicto collegio novorum conversorum, et aliquibus ex illorum novorum conversorum natis ad illud adductis, ut facilius in fide catholica praefata instruerentur, et illi ac aliis, qui futuris temporibus dictum collegium novorum conversorum ingredierentur, debitum vivendi modum observarent, quaedam capitula, optimam illius gubernationem concernen-

Statuta pro collegi eiusdem regimine fieri lassera;

(1) Legimus dioecesi (n. t.).

tia, fieri iussit, utque qualibet die in ecclesia una missa, submissa voce, per magistrum collegialium nostrorum¹ conversorum huiusmodi aut alium religiosum collegii fratrum, pro rege catholico, in qua siant speciales collectae pro ipsius regis persona et illius regni dominiis, consilio et exercitu, et pro animabus bonae memoriae regum Aragonum defunctorum, celebretur, quodque omnes collegiales au- diant missam, nisi fuerint in infirmitate aut aliquo insto impedimento detenti, et, finita missa, cantent *Salve, Regina*, aut *Gaudia Beatae Mariae Virginis*, et presbyter recitet orationes has, videlicet: *Concede nos famulos tuos*, etc.; *Quaesumus, omnipotens Deus, ut famulus tuus Rex noster*, etc. etc.; *Deus virtutum, cuius est totum*, etc. Quod quilibet ex dictis collegialibus quilibet die dicat ad minus officium Beatae Mariae Virginis et Rosarium aut Psalterium; presbyteri quilibet hebdomada duas missas, ad unius, cum superadietis collectis pro regia maiestate in ecclesia fratrum dicant; omnesque collegiales, diebus dominicis et festivis, quibus verbum Dei a praeceptoribus annunciabitur, ad ecclesiam Dertusensem, seu collegium fratrum, cum rectore aut illorum magistro, processionaliter ad audiendum maiorem et decantatam missam et praedicationem accedant, et eodem modo revertantur, et idem faciant ad audiendum sermones quotidianos quadragesimae. Quodque quilibet mense semel eorum peccata confiteri, atque etiam diebus festivitatis Nativitatis et Paschatum Resurrectionis Domini nostri Iesu Christi, Pentecostes et Assumptionis Beatae Mariae Virginis et dictorum sanctorum, confessori aut confessoribus deputando aut deputandis, alias tamen de approbatis ab ordinario, per rectorem collegii fratrum; et dictis diebus et festivitatibus, qui fuerint constituti in aetate et discretione, ad in-

(1) Novorom, Ripoll (n. t.).

dicium sui confessoris, sanctum Eucharistiae sacramentum recipere; quodque rector collegii novorum conversorum aut fratum, collegialibus sacramenta S. R. E., tam tempore sanitatis quam infirmitatis, illis administrare, et defunatos in ecclesia aut claustro fratrum sepelire teneantur. Quodque collegialibus novorum conversorum dentur praeceptratores habiles et idonei per rectorem et collegium fratrum, iuxta formam privilegii fundationis, ad instruendum illos in ipsa doctrina christiana, et eorum peccata confitendum, docendum, legendum, scribendum, etiam grammaticam; et si praefati praeceptratores dati per dictos rectores et collegium fratrum non placeant rectori collegii novorum conversorum, tali casu episcopus Dertusensis una cum dicto rectore collegii novorum conversorum provideat, prout eius ntile videbitur. Quodque collegiales idonei et habiles ad audiendum artes et sacram theologiam, prius examinati per rectores amborum collegiorum et regentem a rectores collegii fratrum, si fuerint habiles reperti, transeant ad audiendum electiones artium, theologiae et sacrae Scripturae, et intersint circulis, repetitionibus, conclusionibus et aliis exercitiis ecclesiasticis, sine aliquo impedimento, eorum collegio, prout in privilegio fundationis ordinatum extitit; et quod collegiales, qui tam idoneos proficerint, ut mereantur gradum in artibus et theologia, praevio examine praedictorum examinatorum, in dicto collegio fratrum gradus, eodem modo prout fratres dicti collegii fratrum et provinciae suscipere consueverunt, nihil pro dictis gradibus soluto, sed gratis in totum suscipere, et privilegiis doctorum Universitatum regnorum Hispaniae uti et frui possint. Quodque collegiales elegantur et recipiantur per episcopum Dertusensem et rectorem amborum collegiorum, et uno ex illis deficiente, duo eligere possint

illos, qui sunt oriundi ex locis Dertusensis dioecesis, videlicet illos, qui maiores rem necessitatem habuerint inter loca in quibus habitant novi conversi, et eligendi non sint minoris aetatis octo, et maiores quam quatuor et decem annorum ad plus; et ipse episcopus et rectores possint expellere a collegio illos, qui fuerint inobedientes aut incorrigibiles, notabilis incorrigibilitatis, aut conversationis infamis vel fraudulosae, reservata facultate existenti regi catholico ponendi et expellendi collegiales eisdem modo et forma contentis in privilegiis fundationis; quod omnes collegiales comedant in refectorio, et faciant suam benedictionem et gratias tamquam religiosi in cappella collegii; quod comedant panem, et libant vinum; quodque dictis collegialibus honeste, pro vietu et aliis rebus necessariis, tam tempore sanitatis quam infirmitatis, de medico etiam, chirурgo et omnibus medicamentis et aliis rebus, quae ordinata fuerint, provideatur; quod curabuntur in infirmeria et non in cameris; quodque dictis collegialibus de libris, papyro et atramento et aliis rebus eorum studiis necessariis, deque vestitu et calceamentis honeste in parte interiori provideatur, et quod vestes aut pallia collegialium extra deferenda, sint panni grisi, et capitia aut insignia coloris crocei, et pilei nigri rotundi, prout deferunt presbyteri, quibus vestimentis induiti incedant, quando exiverint a collegio per civitatem ipsam, tam ad audiendum missas quam sermones, et ad collegium fratrum et ad conclusiones et ad missas, vesperas et festa, quae pro rege celelabuntur, pro quibus ad collegium fratrum aut extra illud ire opus fuerit, argumentari, illi videlicet, qui habiles fuerint; quod collegiales possint de collegio exire, et ad plateam eorum collegii, et bis aut ter, quolibet mense, omnes insimul cum rectore accedere ad campum,

sed non possint ire ad flumen ad se lavandum, neque ad natandum, neque permanere in illo; et quod non possint ingredi in Villa Nova, neque in domo civitatis, neque in hortis Novi Christiani. Quod in collegio sit unus liber, in quo scribantur nomina et cognomina collegialium, qui in ipso collegio intrabunt, et nomina eorum parentum, et loca in quibus fuerunt nati et baptizati, et nomen rectoris et vicarii qui illos in sacro fonte tenuerunt ad baptizandum, dies, mensis et dominus eorum in quibus baptizati fuerunt, de quibus omnibus afferant litteras testimoniales ab eorum rectore aut illius vicario seu cappellano, et consignent illas rectori collegii, et describantur in libro dicto, quando in dicto collegio intrabunt, ut appareat fuisse baptizatos, qui liber deponatur in deposito aut archivio collegii; quod quilibet collegialis habeat suam cameram, nisi rector dispensaverit cum parvulis, et nullus, etiam si fuerit collegialis, non possit intrare in cameras aliorum, neque cum illis dormire, sine particulari licentia ipsius rectoris. Quodque collegiales aliquibus vicibus possint loqui cum eorum parentibus et fratribus, qui ad eos visitandos accesserint, in praesentia rectoris aut praeceptoris, dummodo non loquantur Arabicę aut Moresca lingua, neque dicta lingua in collegio loqui permittatur, neque habere libros in Arabica, immo rector quilibet mense visitabit cameras, revidebit libros, si sint catholici. Quod rex deputet per se ipsum rectorem in collegio novorum conversorum, dando ipsipotestatem corrigendi, puniendi, emendandi secundum qualitatem delictorum collegialium, et non est opus quod sit in dicto collegio officium oeconomi, ex quo rector poterit facere omnia quae faceret oeconomus; quod episcopus Dertusensis et rector fratrum possint nominare rectorem in collegio novorum conversorum;

et quod ille qui fuerit nominatus detur illi per provinciale Aragoniae Ordinis S. Dominici, sine aliqua contradictione; et quod, ratione scandali, vel quia malum computum reddiderit, praefati possint illum revocare et alium in illius locum sufficere. Et quod rex mandet fieri visitationem tempore quo sibi videbitur; quod rector, qui debet vivere et permanere cum collegialibus, et illos regere et gubernare, recuperabit et dispensabit redditus collegii, et reddat rationem et computum illorum, et eidem rectori detur salarium viginti quinque librarum aut scutorum quolibet anno pro vestitu suo, libris et aliis rebus necessariis, quae ab eo auferri non possint; quod rector possit deponere et amovere medicos, chirurgos et alios officiales, et aliis deputare salario, prout sibi, pro utilitate collegii, videbitur; quod rector obligatus sit facere omnia quae per privilegium foundationis ordinata existunt, et ad recuperandum ab ipsis pensiones infra tempus statutum in litteris pensionis, et si non solverint, procedat contra eos ad sententias, censuras et poenas in litteris apostolicis super pensionibus praefatis confectis contentas, et si infra mensem, elapsa tempore solutionis, non fecerit diligentiam superius dictam, amittat pro illo anno salarium; et similiter recuperabit a quibusvis personis annua debita, quae dicto collegio debebuntur. Quod rector teneatur reddere, singulo quadrimetri, computum illorum quae receperit, ad collegium pertinentium, et quae pro dicto collegio exposuerit, episcopo Dertusensi et rectori collegii fratrum, et in fine quadrimestris cuiuslibet anni fiat illi quietantia et liberatio per dictos episcopum et rectorem collegii fratrum, et ea, quae supererint, ponantur in loco depositi aut capsae, ubi custodiuntur bullae, privilegia et aliae scripturae collegii, et ibi custodiuntur ad emendum, suo tempore, red-

ditus in loco tuto per episcopum et retores amborum collegiorum; quodque claves istius depositi habeant duo rectores; quod rector teneatur, quolibet anno, cum rectore aut rectoribus collegii fratrum examinare collegiales et videre quem fructum fecerint, et illi, qui fuerint habiles ad discendas litteras, permanebunt in collegio, et illi, ex quibus nulla fuerit spes illos posse litteras discere, cum consilio episcopi et rectorum, prout supra dictum est, rector collegii novorum conversorum ponat illos ad discendum officia mechanica, iuxta cuiuslibet ipsorum inclinationem, eum christianis antiquis: quod in collegio non possint permanere nisi usque ad aetatem viginti quatuor annorum completorum, et si fuerint habiles ad ordines sacros presbyteratus aut graduati, dicto tempore elapso, si fuerint habiles, et examinati in litteratura, moribus, et per episcopum approbati, mittantur ad eorum loca ad praedicandum aliis novis conversis, et provideatur illis de beneficiis, ut ad ordines promoveri, et unde vivere et se sustentare valeant. Quod rex procurabit quod pro tempore existens Romanus Pontifex, sub censuris et poenis, mandet et praecipiat omnibus superioribus quorumcumque Ordinum, etiam Mendicantium, ut recipere debeant et teneantur dictos collegiales ad habitum et professionem illorum Ordinum, si in illis non fuerint impedimenta de iure requisita. Quod nullus, cuiuscumque status et conditionis fuerit, possit hospitari aut dormire in collegio, neque rector aut alius desuper possit dispensare, nisi cum licentia suae maiestatis. Quod collegiales non possint exire a domo sine licentia rectoris, qua habita, incedant bini et bini cum suis vestibus. Quod nulla foemina possit ingredi neque habitate in dicto collegio, nisi illa, quae gubernat pueros et administrat illis necessaria in eorum infirmitatibus, quae sit mulier

senex et honesta et bonae reputationis et famae, et non possit in collegio dormire, nisi in casu, quo aliquis collegialis fuerit constitutus in periculo mortis, excepto tamen quando aliquae duae principales aut forenses voluerint videre collegium, et tunc enim speciali licentia rectoris. Quod Maiestas Sua, tamquam fundator et patronus dicti collegii, et habens potestatem et confirmationem a Sede Apostolica, prout constat per dietas litteras apostolicas creationis et foundationis, possit semper, quan- documque sibi visum fuerit, condere nova statuta, et edere et mutare ea quae sibi visa fuerint, et ponere et amovere rectores et alias officiales in dicto collegio. Quod collegium et collegiales uti, frui et gaudere possint immunitatibus et privilegiis, quae habent alia collegia regnorum Hispaniarum, et quibus dicta collegia utuntur, potiuntur et gaudent, et in specie Ordinis Praedicatorum huiusmodi statutis non repugnantibus, et admittantur tamquam fratres dicti Ordinis ad omnia bona spiritualia, quae in eo fuerint, tam in vita quam in morte, ac alia statuta, quae fuere condita et ordinata, prout in litteris apostolicis et super statutis huiusmodi in instrumentis desuper confectis plenius continentur.

§ 3. Quare, pro parte eiusdem Philippi regis, nobis fuit humiliter supplicatum quatenus litteris ac statutis huiusmodi, pro illorum firmiori subsistentia robur apostolieae confirmationis adiicere, ac alias in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 4. Nos igitur, qui collegii huiusmodi salubrem directionem prosperumque statutum, praescerit dum catholicorum regum vota id exposcent, sincero desideramus affectu, ipsum Philippum regem a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine,

Eadem statuta a Pontifice confirmari petimus.

Quod concedit Pius;

quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutum fore centes: neconon litterarum et statutorum et instrumenti seu instrumentorum huiusmodi omnium et singulorum ac quarumcumque scripturarum desuper confessarum et inde secundorum tenores, ac si praesentibus de verbo ad verbum insicerentur, praesentibus pro expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, litteras et statuta ac instrumentum seu instrumenta et scripturas praedicta ac omnia et singula in eis contenta et inde secuta quacumque, licita et honesta, apostolica auctoritate praedicta, tenore praesentium, perpetuo approbamus et confirmamus, ac illis perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, omnesque et singulos iuris et facti defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem, supplemus; neconon approbationem, confirmationem, adiectionem, supplicationem praesentesque litteras de surreptionis vel obreptionis aut nullitatis aliove vitio seu intentionis nostrae defectu notari, argui vel impugnari non posse, sed illas validas et efficaces fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri, et ad illorum observationem pueros, maiorem domus, ministros et alias dictorum collegiorum personas praefatas, etiam sub censuris et poenis ecclesiasticis aliquisque opportunis iuris remediis, toties quoties contravenerint incurriendis, cogi et compelli posse.

Sie quo praecepti servari;

§ 5. Et ita per quoscumque indices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi auctoritate, iudicari, definiri et interpretari debere, ac ex nunc quicquid secus a quam superiore, quavis auctoritate, scienter vel ignorantiter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus.

§ 6. Non obstantibus quibusvis apostolice, neconon, in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indulatum quod interdie, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de induito huiusmodi mentionem.

§ 7. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostrorum approbationis et confirmationis, adiectionis, supplicationis et decreti infringere, vel ei ausi temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum cius se noverit incursum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo octavo, nono kalendas octobris, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 23 sept. 1508, pontif. an. m.

CXIV.

De dignitatibus et praebendis ecclesiarum insulæ Sardiniae atque ecclesiis unitarum, earumque suppressione, et parochialium ad primærum statum reductione, ac vicariorum in parochialibus que sunt annexæ dignitatibus etc. deputatione.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Quantum animarum cura ceteras omnes superat et excellit, tanto nos impensis providere necesse est ut id officii genus, omni ubique adhibita industria, excolatur. Ex multis enim offenditionibus, quae ad nostram quotidie notitiam perfe-

Obstantia tollit.

Clausulae.

Causa consti-tutionis.

runtur, illam quoque gravissimam intelligimus, quod canonici et alii habentes dignitates, personatus et officia earum insulac Sardiniae ecclesiarum, quas, partim rerum inopia depressas, partim etiam aeris inclemencia desertas, iampridem Apostolica Sedes proximis metropolitanis et aliis cathedralibus ecclesiis providenter adiunxit, quamquam personali in ipsis obsequio soluti, residentiam detrectant atque refugiunt, apud parochiales ecclesias, quae sunt vel in praebendas suorum huiusmodi canonicatum institutae vel predictis dignitatibus, beneficiis et officiis applicatae, nullum habentes perpetuum vicarium vel alium proprium sacerdotem, qui curam exerceat animarum. Rursus multae parochiales ecclesiae, sive pro praebendis habitae, sive dignitatibus, beneficiis et officiis non unitarum nec suppressarum ecclesiarum incorporatae reperiuntur, quae sunt huiusmodi vicariorum solatio destituta.

§ 1. Nos, adversus periculosam hanc negligentiam volentes iuris prosecutione negligeare, de nobis attributae potestatis plenariae Sardiniae, aliis unitarum vel suppressorum, quae habent parochiales uti praebendas.

Extincto beneficiorum ecclesiasticorum in-

cavere, de nobis extingimus et abolemus omnes dignitates, etiam maiores et principales, ne non canonicatus, praebendas, personatus, administrationes, officia ceteraque beneficia omnium et singularum dictae insulac ecclesiarum aliis unitarum vel etiam suppressarum, quae parochiales ecclesias habent uti praebendas vel alias annexas, ubi non est vicaria perpetua constituta.

§ 2. Ipsas vero parochiales ecclesias ad primaevum statum simplicem et liberum revocamus, ita ut in earum collatione, deinde ab ordinariis locorum facienda, concilii Tridentini forma, quae de parochialibus ecclesiis super hoc praecripta est, omnino debeat observari. Statuentes ut quicumque dignitates, canonicatus, praebendas, beneficia et officia praedicta

Reductio pa-

rochialium ad

primaevum sta-

tum etc.

sic extincta, etiam plura ex diversis huiusmodi ecclesiis ex dispensatione apostolica aut alias obtinebant, ex quo iam amplius non sunt, nullum in dictis principaliis ecclesiis locum habere contendunt; sed singulas praedictas parochiales ecclesias, ut simplices earum rectores, retinentes, debeat ibi praesentes perpetuo residere, ac debita parochialia officia per se ipsos, ut congruit, exercere: nec ulli omnino id effugere, aut consuetudine immemorabili aliave praetensa iuris cautione defendi possint, etiam si eam curam ad solos episcopos obiiciant pertinere; sed eos qui, canonica monitione praemissa, in dictis parochialibus ecclesiis praesentes residere neglexerint, censuris et poenis omnibus contra non residentes, tam a dicto concilio, quam etiam nostris et aliis canonieis sanctionibus impositis, volumus subiacere. Verum, si de pluribus etiam diversarum dioecesum parochialibus unica dumtaxat praebenda constiterit, aut unio de illis uni tantum dignitati, beneficio vel officio sic suppresso facta fuerit, singuli possessores, etiam qui plura ex suppressis praefatis obtinebant, ut praefertur, in una parochiali ecclesia dumtaxat perpetuo residentes, quam in tra sex menses post publicationem praesentium eligere debeat, si censuras et poenas praedictas effugere voluerint, poterunt, vita eis comite, in ceteris omnibus tolerari, dummodo reliquis vicarii idonei ab ordinariis locorum cum debito stipendio assignentur. Illis vero cedentibus vel decedentibus, singuli rectores in singulis ordinentur, nisi forte loci propinquitas, rerum angustia aliave legitima causa connexionem patiantur.

§ 3. Porro ecclesiis parochialibus vel in praebendas canonicatum erectis, vel dignitatibus, officiis et beneficiis non unitarum nec suppressarum metropolitana- rum, cathedralium et aliarum dictae in-

Deputatio vi-

cariorum in pa-

rochialibus, que-

sunt annexae di-

gnitatibus etc.

sulae ecclesiarum perpetuo annexis, in quibus nullae sunt vicariae hucusque perpetuae institutae, quoniam canonici et alii dignitates, officia et beneficia huiusmodi obtinentes, in ipsis metropolitani, cathedralibus et aliis ecclesiis deservire tenentur, praedicti ordinarii locorum illas quamprimum ordinare, vel alias providere debeant, quemadmodum in generalibus et praedicto Tridentino conciliis dignoscitur ordinatum, portione frumentum, etiam super certa re assignanda, ac per vicarios propria auctoritate percipienda, quae tamen centum annue non transcendat, inferior vero quamquinquaginta sentorum esse possit, quando sine notabili principalis incommodo nequeat esse pluris, et ea sit annonae vilitas, ut sacerdos queat ex minori commodo substentari.

§ 4. Præcipimus igitur universis et singulis archiepiscopis, episcopis et aliis locorum ordinariis per dictam insulam constitutis, in virtute sanetæ obedientiac, ut praedicta omnia et singula in suis quisque civitatibus, dioecesis et locis quamprimum exequantur, et inviolate faciant ab omnibus observari; contradictores quoslibet et rebelles per praedictas et alias, quas viderint ipsi, censuras et poenas ceteraque remedia opportuna, appellatione quacumque postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 5. Non obstantibus praedictis, et nostris de non tollendo iure quæsito, ac de vicariis huiusmodi alter instituendis aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis; neenon ecclesiarum, in quibus canonicatus et praebendæ ac dignitates, beneficia et officia praedicta consistunt, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus contrariis quibuscumque; seu quod aliquibus commu-

niter vel divisim, a dicta sit Sede indul-tum quod interdicci, suspendi vel excommunicari, aut contra huiusmodi statuta et consuetudines ac privilegia eis con-cessa, ad residentiam et alia praedicta compelli non possint per litteras aposto-lieas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de statutis et consuetudinibus, neenon ecclesiarum, lo-corum et personarum huiusmodi mentio-nem; et quibuslibet aliis privilegiis, in-dulgentiis et litteris apostol., generalibus vel specialibus, quorumcumque tenorū existant, per quac, præsentibus non ex-pressa vel totaliter non inserta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis te-noribus ad verbum habenda sit in nostris litteris mentio speciæ, que omnia contra praedicta nolumus cuiquam in aliquo sus-fragari. Quin etiam ex nunc irritum decer-nimus et inane quicquid secus per quos-cumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, configerit attentari.

§ 6. Ceterum mandamus easdem præ-sentes ad valvas basiliceae Principis apo-stolorum de Urbe et in aie Campi Floraे publicari; earumque exempla de more applicari, volumisque et apostolica au-toritate decernimus quod litteræ ipsæ sic publicatae omnes et singulos absen-tes et ubique extra dictam insulam de-gentes, ac etiam monitiones, citationes et inhibitiones per quemeumque ordinarium, edicto publico valvis suæ cathe-dralis ecclesiae affigendo, vigore præsen-tium facienda, monitos, citatos et inhibitos perinde arcent ac si eis personaliter factæ fuissent.

§ 7. Quia vero difficile et incommo-dum valde esset easdem præsentes ad transumpto-singula loca, ubi illis opus fuerit, trans-ferre, similiter volumus, ut earum exem-plis, etiam impressis, manuque notarii publici et sigillo prælati ecclesiastici

*Excellorū
deputatio et fa-
cultates.*

*Iussio publi-
candi.*

*Clausule de-
rogationis.*

*Transumpto-
rum fides.*

vel eius curiae obsignatis, eadem prorsus fides adhibetur, quae eisdem praesentibus adliberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo omnino hominum etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo octavo, kalendis octobris, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 1 octobris 1568, pontif. anno iii.

CXV.

Innroratio constitutionis Pauli IV contra negantes Trinitatem, aut divinitatem Iesu Christi, vel Eius conceptionem de Spiritu Sancto, aut Eius mortem, ut nos redimeret, aut virginitatem Beatae Mariae Virginis¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Romanus Pontifex, Christi vicarius in terris, nonnullum ea, quae pro unitate fidei a ceteris Romanis Pontificibus praedecessoribus suis decreta et sancita sunt, ut illibata firmaque perpetuo subsistant, non solum approbat et confirmat, verum etiam innovat, prout in Domino id salubriter conspicit expedire.

Tenorem constitutionis Pauli IV recenset; § 1. Dudum siquidem felicis recordationis Paulus Papa IV, praedecessor noster, zelo fidei motus, contra negantes Trinitatem, aut divinitatem Domini nostri Iesu Christi, aut Eius conceptionem de Spiritu Sancto, aut Eius mortem, ut nos redimeret, aut virginitatem Beatae Mariae, enpiens, pro suo pastorali officio, a tanti gravi errore huiusmodi homines avocare, ceterosque, ne in talem impietatem labeantur, admonere, nonnullas litteras de super edidit tenoris infrascripti: videlicet,

¹ Vide constitutionem v Pauli IV, quae incipit Cum quorundam, tom vi, pag. 500.

Paulus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Cum quorundam hominum etc. 1.

§ 2. Nos igitur, cupientes ut sanctio, constitutio et ordinatio huiusmodi perpetuus futuris temporibus observetur, motu proprio et ex certa nostra scientia, et non ad alienius alterius nobis oblatae petitionis instantiam, sed ex mera nostra deliberatione, sanctionem, constitutionem et ordinationem huiusmodi, et prout illa concernunt, omnia et singula in dicti praedecessoris litteris contenta, auctoritate apostolica, tenore praesentium approbamus et innovamus, ac robur perpetuae firmitatis sub eisdem poenis obtinere decernimus ac volumus, et sub interminatione divini iudicij praecepimus et mandamus ea omnia imposterum firmiter ab omnibus christifidelibus ubique locorum observari.

§ 3. Mandantes omnibus principibus, comitibus et baronibus sanctae Romanae Ecclesiae feudatariis, sub poena indignationis nostrae, reliquos vero et quorundam locorum dominos christianos hortamus in Domino, et in virtute sanctae obedientiae mandamus ut, pro divini nominis reverentia et honore, praemissa omnia in suis dominiis et terris exactissime servare faciant, uberrimam ab ipso Deo mercedem tam boni operis recepturi.

§ 4. Ae universis venerabilibus fratribus patriarchis, primatibus, archiepiscopis et episcopis, in virtute sanctae obedientiae, sub oblatione divini iudicij, et interminatione maledictionis aeternae, quatenus in civitatibus et dioecesisibus propriis praesentes nostras litteras publicari faciant, et praemissa observari, etiam sub poenis et censuris ecclesiasticis, procurent.

¹ Omittitur reliquum bullae Pauli IV, quia habetur loco indicate in nota ad rubricam.

Eam constans ob omnibus observari praecepit.

Fideorum dominos, at eisdem observantia studeant, hortatur;

Praelatis vero ut eam publicent in suis dioecesis, mandat, sub censuram ecclesiasticam poena;

§ 5. Non obstantibus quibusvis consti-
contraria tutionibus et ordinationibus apostolicis
tollit; ac exemptionibus , privilegiis , indultis,
facultatibus et litteris apostolicis, ceteris-
que contrariis quibuscunque.

§ 6. Volumus autem quod per hoc
Per praesentes litteras publica-
litteras publicationibus di-
etc. constitut. nullum inferri praeiudicium aliquod inferatur aut illatum
praeiudicium de-
clarat; esse intelligatur, quominus omnes illos,
quos afficiebant, arctabant et comprehen-
debant, non afficiant, arcent, comprehen-
dant ac ligent.

§ 7. Ac quod praesentes de more in
Praesentes publicari iubet. Cancellaria nostra Apostolica et acie
Campi Florae de more publicentur, et inter
constitutiones perpetuo valituras de-
scribantur.

§ 8. Quodque praesentium transumptis,
Transumptorum fides. etiam impressis, manu alicuius notarii pu-
blici etc.

§ 9. Nulli ergo omnino hominum etc.

Datum Romiae apud S. Petrum, anno
Incarnationis dominicae millesimo quin-
gentesimo sexagesimo octavo, hacentis
octobris, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 1 octob. 1568, pontif. anno m.

CXVI.

Decretum concilii Tridentini de clericorum sacerularium ad sacros ordines promotione extenditur ad clericos regulares sive saeculares, more religiosorum, in communi viventes.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.

Romanus Pontifex, sacerorum concilio-
rum auctor et interpres, illa quae in hu-
iustmodi concilii a prudentibus patribus,
in Spiritu Sancto legitimate congregatis,
salubriter sancta sunt, pro sui pastoralis
officii debito, cum aquitas , honestas et

decus suadet , sicuti declarare et mode-
rari, ita etiam ad alios casus extendere
consuevit.

§ 1. Sane, cum non deceat divino mi-
nisterio adscriptos cum ordinis dedecore
mendicare aut sordidum aliquem qua-
estum exercere, a sacro Tridentino conci-
lio, inter alia, decretum fuit ne quis dein-
ceps clericus saecularis, quamvis alias
moribus, scientia et aetate esset idoneus,
ad sacros ordines promoveretur, nisi prius
legitime constaret cum beneficium ecclae-
siasticum, quod sibi ad victimum honeste
sufficeret, pacifice possidere; vel alias or-
dinari non posset, nisi iuxta decreti ab
ipso concilio desuper editi formam et te-
norem.

§ 2. Cum autem nulla in huiusmodi
decreto religiosorum clericorum mentio
facta fuerit, ac propterea nonnulli, uti
moleste accepimus, certorum Ordinum
religiosi seu canonici vel clerici, intra
clastra monasteriorum seu domorum,
more regularium, in communi viventes,
qui numquam, seu non nisi ad certum
tempus professionem emitunt, et ex clau-
stro exire vel dimitti, ad saeculum redire
libere et licite possunt, Religionis praetex-
tu, titulo sufficientis beneficii, nec iuxta
dicti decreti tenorem, ad sacros ordines
se promoveri praetendant, et a nonnullis
episcopis passim promoveantur, atque
inde plerunque illud inconveniens even-
iat, ut sic promoti et e clastro exeun-
tes et per saeculum vagantes, vel mendic-
are vel sordidum quaestum exercere,
non sine ipsorum dedecore ac Ordinis vi-
lipendio et quamplurimorum christifide-
lium scandalo cogantur.

§ 3. Nos igitur, qui singulorum Dei
ministrorum honorem et decus, quantum
in nobis est, sinceris exoptantus affecti-
bus, motu proprio et ex certa nostra
scientia, deque apostolicae potestatis ple-
nitudine, haec perpetuo valitura sanctione,

Concilium
Tridentinum statuit
formam promovendi clericos
saeculares ad
ordines sacros.

Ex causis mo-
da hic expre-
sis,

Pontifex isto
extendit dictum
decretum ad
clericos regu-
lares sive sae-
culares, moro
religiosorum in
communi vive-
ntes;

decretum praedictum, de clericis saecularibus loquens, ad omnes et singulos, etiam cuiuscumque Ordinis clericos religiosos sive saeculares, more religiosorum, viventes in communi, non professos, harum serie extendimus et ampliamus, ac religiosis et aliis praedictis non professis, ut ad sacros ordines promoveri; neconon omnibus et singulis venerabilibus fratribus nostris patriarchis, archiepiscopis et episcopis, gratiam et communionem Sedis Apostolicae habentibus, ut ordines ipsos huiusmodi religiosis personis impendere, nisi observata forma dicti decreti, nos, virtute sanctae obedientiae, et sub indignationis nostrae poena, interdicimus et prohibemus, ac contrafacentes per annum a praestatione talium ordinum ipso iure suspendimus.

§ 4. Statuentes et decernentes promotiones quarundamlibet religiosarum personarum praedictarum ad ordines huiusmodi, contra ipsius decreti concilii Tridentini formam, etiam cuiusvis licentiae, illis ab Apostolica Sede vel illarum superioribus, cuiuscumque dignitatis, status, gradus et praeeminentiae existant, et si pontificali dignitate fungantur, vel cardinalatus honore praefulgeant, concessae praetextu, factas, executione praedictorum ordinum omnino carere, nullasque prorsus et irritas existere, sieque promotas personas in altaris ministerio ministrare non posse. Quin immo ministrantes privilegiis, exemptionibus, immunitatibus et aliis gratiis clericis concessis omnino privari, et irregularitatis aliasque in dicto decreto contentas poenas eo ipso incurrere, a quibus, nisi a Romano Pontifice vel in mortis articulo, minime absolvit possint.

§ 5. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ac quorumvis monasteriorum et Ordinum, etiam iuramento et confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis,

statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, illis illorumque superioribus et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, restitutivis et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie ac alias quomodolibet, etiam iteratis vicibus, concessis, confirmatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si alias, pro illorum sufficienti derogatione, de illis illorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum tenores, formas, datas et decreta in illis imposita, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specificiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 6. Et ut praesentes litterae ad omnium notitiam perveniant, neve quis illarum ignorantia excusari possit, volumus et apostolica auctoritate decernimus, praesentes litteras ad valvas Principis apostolorum de Urbe et Cancellariae Apostolicae ac in acie Campi Florae publicari, et eorum exempla affigi et imprimi, illarumque exemplis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici et sigillo praeflati ecclesiastici vel eius curiae obsignatis, eamdem prorsus fidem adhiberi, quae ipsis praesentibus adliberetur si forent exhibitae vel ostensae. Nulli ergo etc.

Publicationis
formam tradit.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo octavo, pridie idus octobris, pontificatus nostri anno III.

Bat. die 14 octobris 1568, pontif. anno III.

CXVII.

De solemni trium votorum substantialium professione regulari emittenda, et una ex Regulis approbatis eligenda ab omnibus, qui, in diversis congregationibus et dominibus, sub voluntaria obedientia et extra solemne votum Religionis, vivunt, et habitum a saecularibus presbyteris distinctum deserunt.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Lubricum vitae genus eorum veriti, Causa huius
constitutionis. qui, regularium formam prae se ferentes, nec propriis renunciant, nec ullam profidentur ex Regulis approbatis, quando horum plerique proprio instinctui obsequentes, alii odio incensi, alii dum, quod ambiunt, minus consequuntur, alii vel dilapidatis vel interversis rebus et ad sese vel propinquos translatis, ut ratiocinia effugiant, quidam etiam in suos ipsorum mores inquisitum iri praesentientes, quasi impunitatem adepturi, e sodalito suo, ut lubet, exiliunt, ceterisque illius insignibus, vestem recipient saecularem. Hinc graves et periculosae quotidie offensiones in populos concitantur, dum quos disciplinae regulari perpetuo mancipatos credunt, rursus eos, etiam ubi consueverint, contempto post tot annos et relieto, indignis saepe modis, eius cui sese dediderant vitae instituto, liberos vident et solutos in saeculum evagari. Cum igitur conveniat ut cuius arma induit, eam miles militiam consequatur, hanc de predictis rationem capere instituimus, ut, vel permanendi vel abscedendi facultate semel singulis proposita, certus deinceps et immobilis disciplinae regularis cultus debeat in ipsis sodalitatibus perpetuo observari.

§ 1. Itaque, de nobis attributae potestatis plenitudine, statuimus ut omnes et Viventes sub
obedientia
votum
luntaria et
ex singuli priores, praepositi et alii praesi-

entes generales, provinciales et conventionales neconon canonici et fratres Sancti Georgii in Alga Venetarium ac Eremitarum Sancti Hieronymi, alias Beati Petri Pisarum, et omnium ac quaruncumque aliarum congregationum, neconon ecclesiastiarum, domorum et conventuum, in communi et sub obedientia voluntaria et extra votum solemne Religionis viventes, quorum habitus a saecularibus presbyteris est distinctus, qui Religionem amplecti et professionem regularem solemnem emittere voluerint, id in suis quisque conventibus et dominibus, intra vigintiquatuor horarum spatum, postquam delegatus noster praesentes litteras eis significaverit, palam et sponte deliberent et declararent; inde convocato quamprimum, per singulas huiusmodi congregations, generali vel alio supremo, iuxta morem cuiusque congregationis, capitulo, ibique electa una, sub qua degant, ex Regulis approbatis, in quam maior pars vocum ipsius capituli consenserit, trium votorum substantialium professionem regularem intra mensem solemniter emittant, et in ea tam ipsi quam illam deinceps ingressuri atque professuri perpetuum ferant Altissimo famulatum. Sieque professi, vel in suis quisque prioratibus, praeposituris, praesidentiis, administrationibus et officiis confirmetur, vel ad alia transferantur, prout cuique congregationi et superioribus suis videbitur utilius expedire.

§ 2. Qui vero, excuso iam anni spatio in ipsa congregacione morati, refusgerint intra tempus predictum profiteri, detracto Religionis habitu, ac redditis, etiam in vineulis, si opus sit, receptorum et administratorum omnium rationibus, eiiciantur, nec deinceps patientur in illis eiusdem congregationis dominibus seu conventibus amplius conversari. Quocirca mandamus universis et singulis prioribus, praepositis, generalibus, provincialibus Contravenientes
coerceantur.

et conventionalibus ac aliis, cuiusecumque dignitatis et nominis, ministris, neenon conventibus, canonicis, fratribus et personis congregationum huiusmodi, ut statutum nostrum praedictum, non expectata alia iussione aut mentis nostrae declaratione, humiliter recipiant et studiose observare procurent. Quod si forte aliqui in eo quo nunc sunt statu, quem omnino tollimus et abolemus, contra nostrum hoc statutum, persistere contendenterint, singulos omni dignitate, officio, administratione et beneficio privamus, et ad futura perpetuo indignos decernimus, excommunicationis quoque sententia innodamus eo ipso.

*Clausulae de-
rogatoriae.*

§ 3. Non obstantibus fundationibus et institutionibus ae statutis et consuetudinibus congregationum, domorum et conventuum praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis; privilegiis quoque, exemptionibus et indultis apostolicis, illis eorumque superioribus et personis, ac eorum singulis per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem Apostolicam, etiam per modum statuti perpetui, ac initi et stipulati contractus, ac alias sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et deeretis, in genere et in specie, concessis et confirmatis; ac etiam aliis reformationibus, quotiescumque ac quocumque tempore factis et promulgatis, et quibuslibet aliis indulgentiis et litteris apostolicis specialibus et generalibus, quorumcumque tenorum existant, per quae, praesentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quarumcumque totis tenoribus habenda sit in nostris litteris mentio specialis, quae omnia, tamquam abrogata, contra earumdem praesentium tenorem, non sumus cuiquam in aliquo suffragari.

§ 4. Ceterum, mandamus praesentes ad iussio publi-
valvas basilicae Princepis apostolorum de
Urbe et Canellariae Apostolicae ae in
acie Campi Florae publicari, et earum
exempla de more applicari.

§ 5. Ac etiam volumus quod ipsarum praesentium exempla, etiam impressa, et praelati ecclesiastici vel eius curiac sigillo et notarii publici manu obsignata, eandem illam fidem ubique locorum, in indicio et extra illud, faciant, quam ipsae praesentes facerent, si ibi ostenderentur aut exhiberentur. Nulli ergo omnino hominum etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo octavo, quindecimmo kalendas decembris, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 17 nov. 1568, pontif. anno III.

CXVIII.

Confirmatio exemptionum fratrum militum hospitalis Sancti Ioannis Hierosolymitani, corumque familiarium etc. a solutione decimarum et aliorum quorumcumque onerum; et preservatio iurisdictionis ordinariorum, quoad personas curam animarum excreentes 1.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Etsi cuncta quae ex multa Romanorum Pontificium praedecessorum nostrorum providentia, in favorem militiarum quarumlibet in fidei catholicae defensionem salubriter institutarum, processerunt, exceptione debitae demandanda esse censemus; illa tamen praecipue quae ad illarum statutum prospere dirigendum per eosdem Romanos Pontifices prudenter concessa comperimus, ut illibata firmaque per-

1 De hac militia indicavi in Anastasii IV constitutione xv, Christianae, tom. II, pag. 618.

petuo subsistant, libenter approbationis nostrae munimine roboramus.

§ 1. Cum itaque, sicut accepimus, licet

Leo X et alii concesserunt exemptionem a decimis et aliis oneribus.

alias felicis recordationis Leo decimus, Clemens septimus, Paulus tertius et Pius quartus, Romani Pontifices praedecessores nostri, inter alia privilegia et indulta dilectis filiis magistro et conventui hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani a Sede Apostolica concessa, eundem et pro tempore existentem magistrum, baiulivos, castellanum empotae, priores, praecettiores, milites aliasque personas hospitalis huiusmodi, neenon eorum subditos, vassallos, colonos et servitores, ac alios in eorum obsequiis et dicti hospitalis beneficiis quomodolibet nuncupatis existentes, etiam presbyteros curam animarum exerceentes, quamdu illam exerceerent et in illorum obsequiis forent, illorumque animalia, praedia, domos, molendaria et bona quaecumque, quae obtinebant ac in posterum obtinerent et possiderent, a solutione et exactione decimarum, censuum, iurium, etiam synodalium, et canonicarum portionum seu caritativi subsidii aut iucundi adventus, seu quartae aut alias quomodolibet, aut aliorum quorumcumque onerum, sub certis modo et forma, exemerint et liberaverint, et prout in diversis ipsorum praedecessorum de super confectis litteris plenius continetur.

§ 2. Et licet privilegia, exemptiones,

Ordinarii tam men militis defensoribus molestantibus vigore concilii Tridentini, sessione xxviii, capitulo viii.

libertates et indulta praefata, si umquam a princaeva erectione dicti hospitalis, nunc praeceps favore et complemento digna sint, cum ipsi pro fide catholica defendenda, non modo facultates et fortunas, verum etiam eorum vitam et sanguinem perdere non dubitaverint: nihilominus diversi locorum ordinarii et parochialium ecclesiarum rectores ac multæ capitulares personae id sibi omnino, iuxta sacri concilii Tridentini decreta, licere asserentes, eosdem magistrum, baiulivos,

castellanum empotae, priores, praecettiores, milites et personas diversis oneribus contra eorum privilegia pergravare, illosque ad decimas, census, subsidia, etiam caritativa, congruas portiones, iucundum adventum, *pastor bonus* aut alias nuncupata onera, etiam iura syndicalia, cogere praesumant, in grave ipsum hospitalis detrimentum et gravamen.

§ 3. Nosque attendentes quod nuper,

Ille idem Pontifex eandem exemptionem approbat, et iterato concedit;

inter alia Mendicantium Ordinum fratibus concessa privilegia, eos et eorum quemlibet, tam a seminarii clericorum in qualibet civitate, iuxta eiusdem concilii Tridentini decreta erecti seu erigendi, quam decimarum, subsidii et aliorum onerum contributione totaliter exemisse et liberasse, praefatosque magistrum, baiulivos, priores, castellanum empotae, praecettiores, milites, fratres et personas non minus dignos esse ut eos paribus favoribus et gratiis prosequamur; illosque et eorum singulos ac singulares dicti hospitalis personas a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenitis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa, latet, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censes; neenon omnium et singulorum privilegiorum, indultorum, facultatum, exemptionum, immunitatum, libertatum et gratiarum, per praefatos et alios quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac Sedem Apostolicam hospitali, illiusque magistro, conventui et fratribus militibus aliisque quibusvis personis praefatis hactenus concessionum, ac litterarum desuper confectarum tenores praesentibus pro expressis habentes, motu proprio, non ad magistri et conventus hospitalis huiusmodi aut alicuius alterius super hoc pro eis nobis oblatae petitionis instantiam,

sed ex certa scientia et de mera nostra liberalitate ac apostolicae potestatis plenitudine, omnia et singula privilegia, indulta, facultates, exemptiones, immunitates, libertates et alias gratias, eisdem magistro et conventui quomodolibet concessa, apostolica auctoritate, tenore praesentium confirmamus et approbamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, ac omnes et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem, supplemus.

*Clausulas
preservativas
apponit;*

§ 4. Decernentes praesentes litteras nullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitio aut intentionis nostrae vel quopiam alio defectu, etiam ex eo quod locorum ordinarii vocati non fuerint, notari, impugnari vel invalidari minime posse; minusque sub quibuscumque similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, limitationibus, restrictionibus et derogationibus comprehendi posse, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum statum restitutas, repositas et plenarie reintegratas esse, sieque ab omnibus censeri. Et ita per quoicumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et corum cui libet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, indicari et definiri debere; ac irritum et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

*Executorum
deputat;*

§ 5. Quocirca dilectis filiis, in regnis Hispaniarum et Neapolitano nostris et Sedis Apostolicae pro tempore existentibus nunciis, aut Curiae causarum Cameræ Apostolicae generati auditori, per praesentes, motu simil mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in

eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte corundem magistri et conventus fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra eosdem magistrum et conventum, confirmatione, approbatione, adiectione, supplicatione, decreto et aliis praemissis pacifice uti, frui et gaudere; non permittentes eos per ordinarios praefatos aut quoscumque alios, contra praesentium tenorem, quomodolibet molestari, perturbari aut inquietari; contradictores quoslibet et rebelles per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo, ac legitimis super his habendis servatis processibus, sententias, censuras et poenas huiusmodi incurrisse declarando, illasque etiam iteratis vicibus aggravando, interdictum ecclesiasticum apponendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 6. Non obstante piae memoriae Bonifacii Papae VIII, etiam praedecessoris nostri de una, et concilii generalis de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur, ac aliis quibusvis apostolicis; neconon, in provincialibus et synodalibus conciliis editis, specialibus vel generalibus constitutionibus et ordinationibus; neconon iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia robortatis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, quibusvis personis, etiam praefatis locorum ordinariis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et alijs decretis, etiam motu et scientia similibus, etiam consistorialibus, et de fratrum nostrorum consilio in contrarium quomodolibet concessis, confir-

*Contractis
derogat;*

matis, approbatis et innovatis; quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia forma ad hoc servanda foret, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specia-
liter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indul-
tum quod interdici, suspendi vel excommuni-
cari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de
verbo ad verbum de indulto huiusmodi
mentionem.

§ 7. Volumus autem quod praesentes litterae non comprehendant neque eccl-
esiias neque personas, in his quae ad cu-
ram animarum pertinent, a quibus decreta
concilii Tridentini huiusmodi omnino ser-
vari debeant.

Datum Romae apud S. Petrum, sub
annulo Piscatoris, die xxix novemboris mil-
lesimo quingentesimo sexagesimo octavo,
pontificatus nostri anno iii.

Dat. die 29 nov. 1568, pontif. anno iii.

CXIX.

*Constitutio congregationis Clericorum Re-
gularium S. Maioli, alias de Somasca,
sub Regula S. Augustini, cum privile-
giorum elargitione 1.*

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. In iunctum nobis desuper apostolicae servitutis officium digne peragere credimus, si ad ea, per quae congregations, praesertim orphanorum causa institutae,

¹ De origine et aliis, quae eam concernunt, vide in constitutione xxxix Pauli III, *Ex iuncto*, tom. vi, pag. 285.

facilius stabiliri et firmius conservari va-
leant, considerationis aciem extendamus.

§ 1. Sane exponi nobis nuper fecerunt dilecti filii sacerdotes clerici et laici con-
gregationis loci de Somasca, Mediolanen-
sis dioecesis, dudum canonice institutae,
quod alias felicis recordationis Paulus
Papa tertius, praedecessor noster, congre-
gationi praedictae, cuique Hieronymus
Emilianus, olim patricius Venetus, vir
eximiae pietatis insignis, Spiritu Sancto,
ut pie creditur, afflatus, omnibus sacculi
euris posthabitatis, initium antea dederat,
quamque, multi illius exemplo adducti,
amplexi fuerant, et in Iauensi, Mediola-
nensi, Ferrariensi aliisque Italiae civitati-
bus et urbibus aceiti illam dilatauerant,
caput sibi eligendi, constitutiones con-
dendi facultatem concessit; eamque ab
ordinariorum superioritate, iurisdictione
et potestate exemit; ac tam ille quam
deinde piac memoriae Pius Papa quartus,
etiam praedecessor noster, dictam con-
gregationem nonnullis aliis privilegiis et
gratiis prosecuti fuerint.

§ 2. Necnon successive dilectus filius no-
ster Carolus, tituli sanctae Praxedis pres-
byter cardinalis, Borromaeus nuncupatus,
sufficienti ad id facultate, ut asserebat,
suffultus, dictae congregationi ecclesiam
sancti Maioli Papiensis olim per monachos
Cluniacensis Ordinis obtineri solitam, certis
annuis redditibus illi assignatis, donavit.
Nosque postmodum donationem pra-
dictam apostolica auctoritate approbavi-
mus, prout in singulis praedecessorum et
Caroli cardinalis praedictorum patentibus
ac nostris litteris desuper confessis plenius
continetur.

§ 3. Quarum litterarum vigore, pra-
dicti sacerdotes, clerici et laici ecclesiam
praedictam in domum patrimoniale, et
tamquam aliarum ecclesiarum dictae con-
gregationis caput pro futuris praeposito-
qui inibi residenceat ac, una cum aliis depu-

Paulus III
buie congrega-
tioni caput sibi
eligendi facul-
tatem dedit.

Cardinalis Bor-
romaeus eccl-
esiam Sancti Mai-
oli Papiensis
eudem congrega-
tioni concessit,
et hic Pontifex
dictam conces-
sionem confir-
mat.

Ideoque di-
cta congrega-
tio dictam ee-
clesiam caput
aliarum consti-
tuuit;

tandis professis, non solum illius sed etiam aliarum ecclesiarum eiusdem congregationis curam, egi men et administrationem habeat, neenon professis, qui dicto praeposito reverentiam ed obedientiam praestent, sibi delegerunt.

§ 4. Cum autem, sicut eadem expositio

*Orphanos e- subiungebat, licet iidem sacerdotes, ele-
tiam bonis ar- tibus erudire, rici et laici religiose admodum vivant, ac
euramque semi- nariorum cleri-
corum gerere
studuit; ideoque
non est dubium que artibus et litteris, secundum cuiusque
quod perpetuo duratura est.*

§ 4. Cum autem, sicut eadem expositio

praeceipue, inter alia pietatis opera, or- phanorum in disciplina christiana bonis- ingenii captum, erudiendorum, ac non- nullis in locis seminariorum clericorum euram summo cum studio gerant, ac pro- pterea dubium non sit quin haec congregatio perpetuo duratura sit.

Verum tamen ex causa hic expressis, cam melius stabiliti exoptatur.

§ 5. Nihilominus, quia plerique illorum, ob professionem non emissam, existimantes se non vere religiosos, ab illa rece- dunt et ad aliam Religionem convolant; alii pauperes, non habentes titulum be- neficii et patrimonium, repugnante concilio Tridentino, ad ordines promoveri nequeun- tes, aut aliis rationibus adducti, aliud vivendi genus eligunt; multi ipsius con- gregationis sacerdotes, clerici et laici, ad finitimi stabiliendam huiusmodi congrega- tionem, et ad obviandum hisce et aliis inconvenientibus, tria vota, videlicet pauper- tatis, castitatis et obedientiae, emittere summopere desiderant, si ad id nostra Se- disque Apostolicae suffragetur auctoritas. Quare iidem sacerdotes, clerici et laici nobis humiliter supplicari fecerunt qua- tenus illa vota praedicta in manibus ali- cuius praelati ecclesiastici emittendi licen- tiam concedere, et alias perpetuae illius congregationis et orphanorum praedictorum utilitati consulere opportuneque pro- videre, de benignitate apostolica digna- remur.

Hic modo Pontifex nor- tam emitten- assensum, dictorum sacerdotum, clericos

rum et laicorum piam vitam optimumque vivendi modum et instituti propositum plu- rimum in Domino collaudantes; ipsosque et eorum singulos a quibusvis excommu- nicationis, suspensionis et interdicti aliis- que ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel homine, quavis oe- casione vel causa, latis, si quibus quo- modolibet innodati existunt, ad effe- ctum praesentium dumtaxat consequen- dum, absolventes et absolutos fore censem- tes; necnon praedictarum litterarum et inde- secutorum quorumcumque tenores praes- entibus pro expressis habentes, huius- modi supplicationibus inclinati, praedictis sacerdotibus, clericis et laicis, vota praedicta emittere volentibus, illa in manibus aliquius praelati ecclesiastici, per congre- gationem huiusmodi ad id eligendi, donec sex ex ipsis fuerint professi, et sibi praepositorum ipsius congregationis generalem, secundum illorum constitutiones factas seu faciendas eligendum et confirmandum, eligerint; et deinde, dictis sex professis et electo praeposito, omnibus et singulis aliis christifidelibus, etiam in orphanotrophiis educatis et eruditis, dictam Religionem ingredi volentibus, in ipsius praepositi seu illius vicarii manibus emittendi et profi- tendi, ac sub Regula S. Augustini, in habitu tamen clericali et honesto ac locis in qui- bus vixerint conformi incedendo, vivendi; necnon praelato et praeposito vicarioque praedictis vota huiusmodi in manibus illo- rum recipiendi, liberam facultatem con- cedimus: ac quod, infra triennium proxime futurum, hi qui per decennium in dicta congregazione laudabiliter vixerint, vota praedicta emittere volentes, non expectato anno probationis; triennio vero elapso hu- iusmodi, alii ipsa vota emittere volentes, non nisi elapso anno decimo sexto sua- etatis, in ecclesia praedicta aut alibi, ubi commodius praeposito seu vicario visum fuerit, vota praedicta, ita ut non sit locus

*dae professionis
et sub clericali
habitu Regulam
S. Augustini
professi prae-
scribit;*

tacitae professioni, emittere et profiteri; quodque praefati, et pro tempore existentes praepositus, sacerdotes, clerici et laici sub dicta Regnla, secundum constitutiones per eos factas seu faciendas, vivere.

§ 7. Omniaque et singula quaecumque, Bonaque e- Clausulam sub-
tiam stabilia re- lativam addit; recipiendi et in bilia seu immobilia, dictae congregationi communis possi- seu illius locis vel ecclesiis ab universi- dandi faculta- tibus, communitatibus et aliis, etiam pri- vatis, personis, cuiusvis status, gradus, or- dinis, qualitatis et praeminentiae existant, testamento vel codicillis aut alia ultima voluntae seu donatione, etiam inter vivos aut alias quomodolibet, neconon oblationes sibi relicta et relinquenda recipere, exigere et in communi tantum possidere li- berte et licite possint et valeant.

§ 8. Quodque de cetero congregatio- Congregationi nomen ponit; praedicta Clericorum Regularium S. Maioli sive de Somaschia appelletur, similiter per- petuo statuimus et ordinamus.

§ 9. Ac insuper quomodocumque relicta Legataque simpliciter re- clista, ecclesiae S. Maioli ap- plicari posse decernit; congregationi praedictae, et non aliter ex- presso et declarato loco, ex nunc prout ex tunc et e contra, ecclesiae S. Maioli, ita quod liceat pro tempore existenti praepo- posito, per se vel alium seu alios, dictorum relictorum fructus et emolumenta in sibi benevisos et necessarios usus et utili- tatem ecclesiae S. Maioli et congregationis praedictae libere et licite convertere, dioc- cesani loci vel eiusvis alterius licentia de- super minime requisita, auctoritate et tenore praemissis, etiam perpetuo, applica- mus et appropriamus.

§ 10. Decernentes praesentes litteras de Clausulas hu- ins constitutio- nis praeserva- tivas apponit; subreptionis vel obreptionis aut nullitatis aliove vitio seu intentionis nostrae defectu notari, argui et impugnari ac revocari, limitari, moderari, suspendi, aut illis derogari, et sub quibusvis similium gratia- rum revocatione, derogatione, limitatione, moderatione, suspensione aut aliis con- trariis dispositionibus comprehendi non

posse; et quoties illae emanabunt, toties in pristinum et validissimum statum re- stitutas, ac de novo concessas et perpetuo validas et efficaces esse ac fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri.

§ 11. Ac ita per quoscumque iudices et Clausulam sub- lativam addit; commissarios, quavis auctoritate fungen- tes, sublata eis ac eorum cuiilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari ac definiri debere; ac ex nunc irritum et inane quicquid se- cus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 12. Quocirca venerabilibus fratribus Amerinensi et Papiensi ac Cremonensi episcopis per praesentes mandamus qua- tenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, congregationi et futuro praeposito huiusmodi ac illius sin- gulis personis in praemissis efficacis de- fensionis praesidio assistentes, faciant au- toritate nostra congregationem illiusque praepositum et singulas personas conces- sione, indulto, statuto, ordinatione, ap- plicatione, approbatione et decreto huins- modi pacifice frui et gaudere. Non permit- tentes eos desuper per quoscumque, contra praesentium tenorem, quomodolibet mole- stari. Contradictores quoslibet et rebelles ac praemissis non parentes, per censuras et poenas ecclesiasticas aliaque iuris reme- dia, appellatione postposita, compescendo; neconon, legitimis super his habendis ser- vatis processibus, illos censuras et poenas ipsas incurrisse declarando; neconon eas etiam iteratis viibus aggravando, invo- cato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 13. Non obstantibus praemissis ac re- Contraria omnia tollit. colendae memoriae Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diactis, dummodo quis vigore praesentium ultra tres diaetas ad iudicium non evocetur, et aliis quibus-

vis constitutionibus et ordinationibus apostolicis; neenon ipsius congregationis ac quorumvis monasteriorum et Ordinum, etiam iuramento et confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, illis eorumque superioribus et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, reiteratis et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie et alias quomodolibet iteratis vicibus concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiam si alias, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, vel aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice duuntaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die vi decembris millesimo quingentesimo sexagesimo octavo, pontificatus nostri anno iii.

Dat. die 6 dec. 1568, pontif. anno iii.

CXX.

Comminatio poenarum contra scriptores ac sollicitatores aliosque officiales sacrae Poenitentiariae et Contradictriarum, qui in dispensationibus matrimonialibus veritatem non exprimunt, vel falsitatem inducunt¹.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

§ 1. Cum, sicut accepimus, nonnulli, suæ
1 Ex Regest. in Archiv. Vat.

conscientiae prodigi ac propriae salutis immemores, ut filii a nobis et Sede Apostolica dispensationes matrimoniales et alias gratias et concessiones obtineant, gradus consanguinitatis vel affinitatis aut cognationis spiritualis, ac scientiam illorum aliter quam eis a principio ab ipsis partibus significatum vel narratum fuerit, exponunt, et si matrimonia huiusmodi adhuc contracta non fuerint, pro contractis narrant, ac alias diversimode veram facti speciem, tam in ipsis dispensationibus matrimonialibus, quam pro aliis quibuscumq. gratiis et concessionibus obtainendis, immutent; et propterea, cum non solum in impetrationibus huiusmodi falsitas narretur, verum etiam in partibus plerumque, pro verificatione gratiarum huiusmodi, veritas immutetur et falsitas committatur.

§ 2. Nos igitur, huiusmodi abusibus et erroribus obviare cupientes, motu proprio, etc., omnes et singulos procuratores, tam officii sacrae Poenitentiariae seu Contradictriarum, quam alios quoscumque sollicitatores et scriptores, quos copistas vocant, qui veritatem facti a narratione, quam ab ipsis partibus habuerunt, quoad substantialia et qualitates necessario exprimendas diversam faciunt, seu quoquo modo invertunt aut immutant, depravant, et per subreptionem et obreptionem gratias a nobis extorquent, poenam falsi incurrire et ea puniri omnino debere dcernimus et declaramus.

§ 3. Mandantes propterea almae Urbis gubernatori, Camere Apostolice auditori et vicario, quatenus in praemissis reos et culpabiles repertos poena falsi, ut praemittitur, puniant, cum potestate citandi, etiam per edictum, constito summarie de non tuto accessu, aliaque dicendi et faciendi in praemissis necessaria seu quomodolibet opportuna.

§ 4. Non obstantibus praemissis constitutionibus et ordinationibus apostolicis,

Causa constitutionis.

*Poena falsi
reos praeципi-
puniri;*

*Ereunatores
deputati;*

*Derogat ob-
stantibus.*

ceterisque contrariis nequaquam obstantibus; irritum quoque et inane etc., dicique etc. iudicari et diffiniri debere, sublata etc., decernimus.

§ 5. Et quod praesentis motus proprii, Præsentium et absque data et registratura, sola solum signatu- ram sufficiet natura sufficiat et ubique fidem faciat, præcipit; in iudicio et extra, regula contraria non obstante.

§ 6. Eiusque transumptis, manu alicuius Earumdem ins notarii publici subscriptis et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibeatur quae praesentibus adhibetur, si forent exhibitae vel ostensae.

§ 7. Quodque Camerae et Cancellariae Publicatio. Apostolicae ac Audientiae causarum Palatii Apostolici valvis, et in acie Campi Florae, dimissis inibi copiis affixis, omnes ita afficiant et arcent, ac si illis personaliter intimatae fuissent.

Placet. Motu proprio, M.

CXXI.

Facultas collegio fabricae S. Petri examinandi quoscumque contractus de præterito initos super bonis ecclesiarum, applicata sibi tertia parte huiusmodi bonorum 1.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Et si de singulis pastoralis officii cura nos admonet esse sollicitos, fabricam Proemium. tam Sancti Petri, quam speciali quadam cura nobis cognoscimus esse commissam, specialis intentionis favore prosequimur, eamque gratiis attollimus opportunis.

§ 1. Accepimus sane nuper quod diversae personae, tam ecclesiasticae quam saeculares, quamplura bona, possessiones et terras ad ecclesias, etiam metropolitanas, monasteria, beneficia, domos et alia

Muti bona
ecclesiaram sub
diversis colori-
bus detinebant.

† Ex edit. typis Bladi.

regularia ac alia pia loca nec non hospitalia pertinentia et spectantia, praetextu diversarum alienationum eis, contra tenorem litterarum felicis recordationis Simachi et Pauli II ac aliorum Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, aut sine Apostolicae Sedis licentia, seu illarum forma non servata, aut alias, in evidens damnum et præiudicium ecclesiasticum, monasteriorum, beneficiorum et priorum locorum huiusmodi, factarum, occupaverunt et detinuerunt, ac de praesenti occupant et detinent.

§ 2. Nos, praemissa conniventibus oculis pertransire nequeentes, utpote quae in divinae Maiestatis offensam ac ecclesiarum et ordinis clericalis detrimentum tendant, utque fabricae præfatae maximis necessitatibus succurramus, dilectos filios collegium et deputatos fabricae præfatae eorumque pro tempore auditores et ministros ac eorum singulos, a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa, latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore centes, motu proprio, non ad ipsorum deputatorum et collegii ac auditorum et ministrorum præfatorum vel alicuius corum aut pro eis nobis super hoc oblatae petitionis instantiam sed ex certa scientia ac de mera nostra liberalitate et apostolicae potestatis plenitudine, eisdem collegio et deputatis eorumque pro tempore auditoribus et ministris præfatis, ut omnes et singulas alienaciones, in emphyteusim seu censum perpetuum aut tertiam vel aliam generationem seu hominis vitam aut aliud tempus ultra triennium locationes vel concessiones seu permutationes aut occupationes de qui-busvis terris, possessionibus aut aliis bo-

Quare Pius collegio fabri-
cas S. Petri o-
mninodam con-
cedit facultatem quosecum-
que contractus
cognoscendi, et
ecclesias in sua
iura restituendi
etc., applicata
sibi tertia parte
huiusmodi bo-
rum;

nis immobilibus, seu rebus et iuribus, tam spiritualibus quam temporalibus, ecclesiarum, monasteriorum, domorum, beneficiorum, hospitalium et aliorum piorum locorum quorumlibet, sine Sedis Apostolicae licentia, aut illius forma non servata, in damnum ecclesiarum, seu solemnitatibus a iure requisitis, aut constitutionibus ipsorum monasteriorum seu domorum minime servatis, aut alias nulliter haec tenus factas, revidere, et constito sibi, quantum sufficere videbitur, de praemissionis, illas et contractus super inde, sub quibusvis formis et verborum expressiōnibus, habitos et celebratos, etiam si in ramento vallati existant, eorum omnium tenores, ac si de verbo ad verbum praesentibus insererentur, pro expressis habentes, auctoritate apostolica, ad solius praefatae fabricae procuratoris instantiam, etiam parte invita et contradicente, facta sibi prius intimatione per tres menses, tenore praesentium, rescindere, irritare, cassare et annullare; ipsosque detentores et occupatores ad terras, possessiones et bona, res et iura praefata, ut praefertur detenta et occupata, relaxandum, et de fructibus tam haec tenus perceptis et qui percipi potuerunt, quam in posterum percipiendis realiter satisfaciendum cogere et compellere, bonorumque et fructuum recuperandorum huiusmodi tertiam partem ipsi fabricae, reliquis duabus partibus ecclesiis, monasteriis, beneficiis, domibus, hospitalibus et piis locis, ad quae bona ipsa spectabunt, cum effectu consignatis, vendicare et applicare possint et valeant, facultatem et auctoritatem concedimus et impartimur.

§ 3. Ita ut eisdem collegio, deputatis corumque auditoribus et ministris liceat dictae tertiae partis huiusmodi bonorum, praefatae fabricae, ut praemittitur, applicatorum, corporalem possessionem in propria auctoritate libere apprehendere,

illamque in dictae fabricae usus et utilitatem, absque alia Sedis Apostolicae et superiorum ecclesiarum, monasteriorum, domorum, beneficiorum, hospitalium et aliorum piorum locorum, ad quae bona ipsa et fructus spectabunt, licentia, alienare, vendere et convertere, dioecesani loci vel eiusvis alterius licentia desuper minime requisita.

§ 4. Decernentes praesentes litteras nullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis aut intentionis nostrae vel quopiam alio defectu notari, impugnari aut invalidari, etiam ex eo capite quod interesse habentes vocati non fuerint, aut ad iuris terminos reduci, minusque in controversiam vocari posse, sed semper validas et efficaces existere, suosque plenarios effectus sortiri, minusque sub quibusvis similiūm vel dissimiliūm gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus et derogationibus comprehendendi ullatenus posse, sed ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum statum restitutas esse et censeri. Sicque per quoscumque indices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter iudicandi facultate, iudicari debere; irritum quoque et inane, si seens super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 5. Non obstantibus praemissionis ac quibusvis apostolicis nec non, in provincialibus et synodalibus conciliis editis, specialibus vel generalibus constitutionibus et ordinationibus, ac quibusvis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, quibusvis personis, in genere vel in specie, quomodolibet concessis, confirmatis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiam si de illis

Præsentium
litterarum fir-
mitas.

Contraria om-
nia tollit.

*Quam allena-
re et vendere
possit.*

eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa mentio habenda, seu aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenuores huiusmodi praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permanensuris, haec vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 6. Volumus autem quod praesentium transumptis, etiam impressis, manu secretarii et sigillo collegii dictae fabricae subscriptis et munitis, eadem prorsus, in iudicio et extra, fides adhibeatur quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Clausulae. § 7. Nulli ergo omnino hominum etc.
Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominie millesimo quingentesimo sexagesimo nono, kalendis Ianuarii, pontificatus nostri anno iv.

Dat. die 1 Ianuarii 1569, pontif. anno iv.

CXXII.

Abolition nonnullarum litterarum in Hispaniis publicaturum super concessione nonnullarum facultatum et indulgentiarum, cum prohibitione similes litteras vel indulgentias imposterum publicandi ¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Pro omniem. Quam plenum sit periculis noxia populis ingerere, nimium, proli dolor, his temporibus afflita religio testatur; quod malum cum in ceteris ministris in praecipue in ecclesiis animadvertisse est, quod ab his temere profecta longe maxima in ecclesiam Dei conferant detrimenta.

§ 1. Rem prolecto indignam audivimus, quod quidam ecclesiarii Hispaniae praec-

¹ Ex Regest. in Archiv. Vatic.

sules, et etiam quondam Gomentius Tellezgiron, temporarius, quod magis determinandum est, et simplex administrator ecclesiae Toletanae, gratia gratis accepta pietatis specie abutentes, et facultates a sa- cris canonibus sibi concessas excedentes, litteras suas in eorum civitatibus et dioce- sesibus publicare praesumpserunt, qui bus, inter cetera pericula, deprehenditur quod cuicunque illas accipienti, certa soluta pecunia, licetum sit quem voluerit sibi sumere sacerdotem, qui, confessione auditam, ipsum absolvere valeat non iis tantum casibus in quibus simplex sacerdos absolvere potest, sed etiam in iis quae solis episcopis reservata reperiuntur, aliquo praeterea casu admixto, qui ad examen huius sanctae Sedis esset omnino referendus.

§ 2. Ad haec ipsi, in dispensandis coe- lestis gratiac donis nimium prodigi, iis ^{abusus inde nonnulli prove- niebant,} litteras praedictas accipientibus indulgentias et poenitentiarum iniunctarum remissiones, nulla cum re temporali conferendas, profusius passim et indiscretè largiuntur, quibus et aliis licentiis praedictis non pauci fluctuantes et infirmi, veniae facilitate inducti, ad peccandum proeliviores sunt, quando tot et tantorum delictorum remissionem certo et vi- lissimo pretio acquirere possint; et in- dicem praeterea casuum ac indulgentiarum aedibus sacris appendi insserunt, quibus emptores venari videntur, cum palam significetur solventibus suprascripta con- cedi.

§ 3. Itemque missae sacrificium et sepulturam tempore interdicti, ciborum prohibitorum usum, assumptionem duo- rum vel plurium ut compatrum ad sacram baptismam, contra decretum concilii Tridentini, praeter eos qui synodalibus, ut dient, constitutionibus ascisenuntur, a simoniae reatu absolutionem Sedi Apo- stolicae reservatam impendunt, reparan-

^{Nonnulli praes- sules Hispania- rum, et quidam Tellezgiron, non- nullas faculta- tes concesser- runt suis sub- ditis eligendi sibi confessio- nium, qui soluta per eos pecu- nia, eodem ab- solveret a casti- bus Ipsiis epis- copis reserva- tis.}

^{Abusus inde nonnulli prove- niebant,}

^{Alias etiam magis effra- tas facultates concesserant.}

tionem ecclesiarum et pias causas praetexentes, ut honesta præscriptione videantur cupiditatis vitium obduxisse.

*Huiusmodi litteras et con-
cessiones irri-
tat;*

§ 4. Cum igitur, inter cetera scandala, etiam simoniae pravitas non obscure redoleat, et praedictis sacri Tridentini concilii decretis et aliis sanctionibus canoniciis, nostrae praeterea constitutioni de indulgentiis ad quaestum non emitendis adversetur, clavum auctoritas evilescat et poenitentialis satisfactio enervetur; nos, his malis celeri remedio occurrentum, eademque opera futuris praecavendum fore censentes, motu proprio et ex certa scientia et de apostolicae potestatis plenitudine, supradicta omnia, quae in ipso archiepiscopatu Toletano et quibuscumque aliis civitatibus, dioecesibus et locis, tam Hispaniarum quam aliarum quarumcumque provinciarum et regionum hucusque, etiam praetextu confraternitatum erigendarum et quocumque alio, emanarunt, damnamus et execeramus ac perpetuo abolemus, nullaque et irrita fuisse et esse nunciamus, mandantes litteras et indices

*Easque in po-
sterum concedi
prohibet;*

§ 5. Neenon scripturas et monumenta quaecumque publica et privata per ipsos locorum ordinarios et alias ecclesiarum rectores, ubicumque reperientur, dilacerari, confringi penitusque deleri; et ne talia de cetero a quoquam fiant, publicentur vel concedantur, districtius prohibemus.

*Contra inobe-
dientios poenas
praescribit;*

§ 6. Quicumque, etiam si cardinalatus honore præfulgeant, secus egerint seu contenderint attentari, ab ingressu et perceptione fructuum suarum ecclesiarum tamdiu suspensi iaceant, donec, satisfactione praevia, illis per Sedem praedictam suspensio relaxetur; inferiores vero ab episcopis sententiam excommunicationis incurvant, a qua nisi in mortis articulo constituti, ab alio quam Romano Pontifice

absolutionis beneficium nequeant obtinere.

§ 7. Decernentes etiam irritum et inane quidquid secus per quoscumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contingit attentari.

§ 8. Volumus autem ut praesentium exempla, etiam impressa, notarii publici manu et paelati ecclesiastici sigillo obsignata, eamdem illam prorsus fidem, in iudicio et extra illud, ubique locorum faciant, quam ipsaem praesentes facerent, si essent exhibitae vel ostensa.

§ 9. Nulli ergo omnino hominum licet etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo nono, quarto nonas Ianuarii, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 2 Ianuarii 1569, pontif. anno IV.

CXXIII.

*Reformatio contractuum de annuis cen-
sibus creandis, alienandis et redimendis;
et declaratio quarumdam dubitationum
desuper exortarum.*

*Pius episcopus servus servum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.*

Cum onus apostolicae servitutis obeuntes, cognoverimus innumeros celebratos finisse et in dies celebrari censum contractus, qui nedum non continentur intra limites a nostris antecessoribus eisdem contractibus statutos, verum etiam, quod deterius est, contrariis omnino pactiōibus, propterea ardenter avaritiae stimulum, legum etiam divinarum manifestum contemptum praeferunt, non potuimus, animarum, prout tenemur, saluti consulentes, ac piarum mentium petitionibus etiam satisfacientes, tam gravi morbo letifero que veneno salutari antidoto non mederi.

*Si quid secus
agi contigerit,
iō validat;*

*Transumptis
credi lubeat.*

Clausulae.

*Causae huius
reformationis.*

Census crean-
dus est supra
certa re immo-
ri fructifera, tuimus censum seu annum redditum crea-
tive nullo modo posse, nisi in re
bili, immobili aut quae pro immobili habeatur,
de sui natura fructifera, et quae nomina-
tim certis finibus designata sit.

Et cum pecu-
nia numerata. § 2. Rursum, nisi vere in pecunia nu-
merata, praesentibus testibus ac notario,
et in actu celebrationis instrumenti, non
autem prius, recepto integro iustoque
pretio.

Solutiones an-
participatae pro-
hibentur, § 3. Solutiones, quas vulgo anticipatas
appellant, fieri aut in pactum deduci pro-
hibemus.

Oneraque eon-
tra naturam
contractus, § 4. Conventiones directe aut indirecte
obligantes ad casus fortuitos eum, qui
alias ex natura contractus non tenetur,
nullo modo valere volumus.

Et pacta au-
ferentia facul-
tatem alienan-
di. § 5. Quemadmodum nec pactum aufe-
rens aut restringens facultatem alienandi
rem censui suppositam, quia volumus rem
ipsam, semper et libere ac sine solutione
laudemii seu quinquagesimae aut alterius
quantitatis vel rei, tam inter vivos quam
in ultima voluntate, alienari.

In re venden-
da praefertur
dominius cen-
sus. § 6. Ubi autem vendenda sit, volumus
dominum census aliis omnibus preferri,
eique denunciari conditiones quibus ven-
denda sit, et per mensem expectari.

Pacta contra
morosos, quae
licita, et quae
santis, vel ad cambium seu certas expen-
non. § 7. Pacta continentia morosum census
debitorem teneri ad interesse lucri ces-
sas aut certa salario aut ad salario seu ex-
pensas medio iuramento creditoris liqui-
dandas, aut rem censui subiectam sive
aliquam eius partem amittere, aut aliud
ius ex eodem contractu sive aliunde ac-
quisitum perdere, aut in aliquam poenam
cadere, ex toto irrita sint et nulla.

Census au-
geri vel crea-
ri non potest
de fructibus. § 8. Immo, et censum augeri et novum
creari super eadem vel alia re, in favorem
eiusdem aut personae per eum suppositae,
pro censibus temporis vel praeteriti vel
futuri, omnino prohibemus.

Bull. Rom. Vol. VII. § 9. Sicut etiam nullamus pacta con-

tinentia solutiones onerum ad eum spe-
cificare, ad quem alias de iure et ex natura tur.
Onera extra-
ne proibi-
tentur.

§ 10. Postremo, census omnes in futu-
rum creandos, non solum re in totum vel *Census perit*
prorata rei cen-
sitiae perem-
pro parte perempta, aut infructuosa in to-
plac.
rum vel pro parte effecta, volumus ad ra-
tam perire, sed etiam posse pro eodem
pretio extingui. Non obstante longissimi
etiam temporis ac immemorabili, immo-
centum et plurium annorum, praescrip-
tione. Non obstantibus aliquibus pactis
directe aut indirecte talem facultatem au-
ferentibus, quibuscumque verbis aut clau-
sulis concepta sint.

§ 11. Cum vero traditione pretii reddi-
tus extingendum erit, volumus per bime-
stre ante id denunciari ei cui pretium
dandum erit, et post denunciam, intra an-
num tamen, etiam ab initio, pretium re-
peti posse; et ubi pretium, nec volens
intra bimestre solvat, nec ab invito intra
annum exigatur, volumus nihilominus
quandocumque redditum extingui posse,
praevia tamen semper denuncia de qua
supra, et non obstantibus his de quibus
supra. Idque observari mandamus etiam
quod pluries ac pluries denunciatum fuis-
set, nec umquam effectus secutus fuisse.

§ 12. Pacta etiam continentia pretium
census, extra casum praedictum, ab in-
vito, aut ob poenam aut ob aliam causam,
repeti posse, omnino prohibemus.

§ 13. Contractusque sub alia forma post-
hoc celebrandos foeneratios iudicamus.
Et ita, illis propter ea non obstantibus,
quicquid vel expresse vel tacite contra
haec nostra mandata dari, remitti aut di-
mitti contingat, a fisco volumus posse ven-
dicari.

§ 14. Hanc autem salutiferam sanctio-
nem nedum in censu noviter creando,
verum etiam in creato quocumque tem-
pore alienando, modo post publicationem

Haec bul a
quos census ex-
cipiat.

constitutionis creatus sit, perpetuo et in omnibus servari volumus.

§ 15. Declarantes pretermis semel censu constitutum, nunquam posse, ob temporum aut contrahentium qualitatem seu alius accidens, nec quoad ultimo contrahentes, minui vel augeri.

§ 16. Et licet legem ipsam ad contratus iam celebratos non extendamus, illos tamen omnes, in quos sub alia forma per venerant census, hortamur in Domino ut singulos contractus censurae bonorum religiosorum subiiciant, et animarum saluti consulant.

§ 17. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutis et consuetudinibus, nec non privilegiis et litteris, etiam per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac etiam nos, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, neconon irritantibus deeretis, ex quavis causa, etiam per modum legis universalis aut alias quomodolibet, editis, sive in favorem universitatum, communitatum, collegiorum, congregacionum, civitatum et locorum concessis, approbatis et innovatis; quibus omnibus et singulis, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, quatenus directe vel indirecte praesenti nostrae constitutioni, in toto vel in parte, contrariantur, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 18. Volumus autem quod praesentes in Cancellaria et acie Campi Florae publicentur, et inter constitutiones extravagantes perpetuo valituras conserbantur.

§ 19. Et quia difficile foret praesentes ad singula quaque loca deferri, volumus et etiam declaramus quod earum transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis, ac sigillo alicuius praelati munitis, eadem prorsus fides

ubique adhibeat quae praesentibus adliberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

§ 20. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostrae prohibitionis, annulationis, statuti, mandati, hortationis, derogationis, declarationis et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud S. Petrum, anno incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo nono, quartodecimo kalendas februarii, pontificatus nostri anno iv.

Dat. die 19 ianuarii 1569, pontif. anno iv.

Sequuntur declarationes dubitationum desuper exortarum.

Pius Papa V, ad futuram rei memoriam.

Etsi Apostolica Sedes, magna adhibita industria, operam dat omnia perspicue promulgare, vix tamen est ut numquam satis queat usquequaque cavere quin serupulosae quorumdam mentes novos illis sensus inducant, quorum perplexitate multi in dubium evocantur.

§ 1. Pridem enim per constitutionem nostram de censu creatione, inter alia, volumus census omnes in futurum creandos, non solum re in totum vel pro parte perempta, aut infructuosa in totum ¹ effeta, ad ratam perire, sed etiam pro eodem pretio extingui posse. Ac pacta continentia morosum census debitorem ad interesse lucri cessantis vel ad cambium sen salario et expensas medio creditoris iuramento liquidandas teneri, aut rem censi subiectam sive aliquam eius partem amittere, aut aliud ius, sive ex eodem contractu sive aliunde acquisitum perdere, aut in aliquam poenam cadere, ex toto nulla atque irrita esse. Censem autem seu

*Sanctio post
nalis.*

*Premium con-
stitutum non
immutandum.*

*Hortatio ut
census alter
facti subiiciantur
censurae
religiosorum.*

*Derogatio
contrariorum.*

*Iussio pub-
licandi et descri-
bendi.*

*Fides tran-
sumptorum.*

Proemium.

*Relatio praeceden-
tis censi-
tutionis.*

¹ Adde vel pro parte, ut supra § 10 (n. r.).

annuum redditum, non nisi in re immobili, aut quae pro immobili habetur, ex sui natura fructifera, atque nominativum certis finibus designata sit; sed nec censum ipsum, nisi vere in pecunia numerata, praesentibus notario et testibus in actu celebrationis instrumenti, non autem prius, recepto integro iustoque pretio, creari constitutive nullo modo posse.

§ 2. Deinde per dilectum filium Octavianum Spinolam, regni Siciliae magistrum portulanum, hac de causa ad nos destinatum, accepimus in dicto regno Siciliae scrupulum exoriri, an rerum praedictarum infructuositas etiam annalis aut alias temporalis intelligatur.

§ 3. Et an per nullitatem pactorum et aliorum praedictorum, etiam ins recuperandi sive repetendi impensas, quas litigando contra morosos praedictos, aut executores ad eorum loca transmittendo, aut alias ex iudicium mandato subire oportet, auferatur.

§ 4. Praeterea, an tam pro ipsis expensis quam etiam pro censu recuperando contra tertium possessorem procedi; et etiam fideiussores dari; aliave bona, pro praedii censu gravati evictione et ipsius census solutione, hypothecari; denique, an census huiusmodi super pluribus rebus inter se divisis constitui possint.

§ 5. Postremo, an id quod de pecunia numerata dicitur, prohibeat quominus in dotum assignatione census creari possit.

§ 6. Nos, haec discrimina, quantum in nobis est, tollere cupientes, tenore praesentium declaramus rem infructuosam, quae tota vel ex parte infructuosa perpetuo redditur, non autem ex qua fructus uno, duobus pluribusve annis, sive tempestate sive alio casu, non perveniant, salva alias iuris communis dispositione, intelligi debere.

§ 7. Praeterea, exactionem illarum expensarum prohiberi, quae ex pacto vel con-

ventione tantum inter contrahentes inita et instrumento census specialiter apposita refici promittuntur, non autem eae, quae ex dicti juris dispositione repetendae veniunt, et mandato iudicis adiudicantur.

§ 8. Ceterum, fideiussores dari, aliave bona hypothecari pro praedii censu gravati evictione; aut si praedium in alium devenerit, aut aliquis tertius fideiussor intercesserit, tertium possessorem vel eius bona obligari minime prohibemus. Haec autem omnia, pro evictione dumtaxat, non autem solutione poenae, adiudicari posse intelligimus.

§ 9. Postremo, in dotum assignandrum casu, censum creationem et constitutionem praedictam, respectu actualis numerationis coram notario et testibus facienda, locum non habere. Sed in hoc casu census ipsos, etiam pecunia ad manum non habita, creari posse declaramus.

§ 10. Denique, ut periculis quae ex transportatione pecuniarum frequenter in dicto regno eveniunt, occurratur, permittimus ut si in creatione censis pecuniam ad manum commode haberi nequierit, illius loco, emptor apocham sive cedulam bancariam idoneam integri pretii venditori, in ipso emptionis actu, debeat exhibere.

§ 11. Constitutione nostra praedicta, tam in easu dotum quam ceteris omnibus in ea contentis, in suo robore permanebitibus.

§ 12. Volumus autem ut praesentium exempla, etiam impressa, notarii publici manu et praelati ecclesiastici eiusve curiae sigillo obsignata, eamdem illam prorsus, tam in iudicio quam extra illud, fidem faciant, quam ipsaem praeentes facerent, si essent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die x iunii MDLXX, pontificatus nostri anno v.

Primum du-
biū desuper e-
xortum circa in-
fructuositatē.

Secundum du-
biū circa can-
telas.

Tertium du-
biū circa cau-
telas.

Quartum du-
biū circa cen-
sus dotales.

Solutio primi
dubii.

Solutio se-
cundi dubii.

Solutio tertii
dubii.

Solutio quarto
dubii.

Propositio et
resolutio alte-
rius dubii circa
pecuniam praes-
sentem et cedu-
lam bancariam.

Praeservatio
praecedentium
constitutionum
iu reliquis.

Transumpto-
rum fides.

CXXIV.

Iudeorum expulsio ab omnibus locis dominii S. R. E. eiusque subditorum, praeterquam ab urbe Roma et civitate Anconae¹.

*Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.*

Causae huius
constitutionis. Ilebraeorum gens sola quondam a Dominino electa, quae divinis eloquiis infusa, coelestium mysteriorum particeps esset, quantum ceteris omnibus gratia et dignitate excelluit, tantum postea, incredulitatis suae merito, contempta et neglecta, in praeceps meruit deturbari, quod, adveniente temporis plenitudine, persida et ingrata suum Redemptorem indigna morte peremptum impie reprobarit. Amisso namque sacerdotio, legis auctoritate adempta, propriis disiecta sedibus, quas, tamquam lac et mel fluentes, clementissimus et benignissimus Deus iam inde a prima ipsius gentis origine illi praeparaverat, terrarum orbem tot iam saeculis pererrans, invisa, probris contumeliisque omnibus obiecta, foedas et infames quasque artes, quibus fainem tolerare possit, haud secus quam vilissima mancipia, cogitur attrahere. Sed christiana pietas, hunc ineluctabilem casum in primis commiserans, illam humanius satis apud se passa est diversari, ut scilicet, crebro illius intuitu, Passionis Dominicæ memoria fidelium oculis frequentius obversetur, simulque ea exemplis, doctrina, monitis ad conversionem et salutem, quae reliquias Israel, prophetæ oraculo, futura est, amplius invitetur; a qua, si, christianorum sedibus explosa, ad eas gentes quae Christum non norunt diverteret, magis magisque aliena reddetur. Verumtamen illorum impietas, pessimis omnibus artibus

¹ De materia Iudeorum vide Pauli IV constitutionem iv, *Cum nimis*, tom. vi, pag. 498.

instructa, usque eo processit ut iam, pro communi nostrorum salute, expediatanti morbi vim celeri remedio prohibere. Nam, ut tam multa usurarum genera omittamus, quibus hebrei legentium christianorum substantiam usquequa exinaniverunt, perspicuum satis putamus eos furum et latronum receptores atque participes, qui quasque res abiisubreptas et interversas, non modo profanas sed etiam divino cultui servientes, ne internoscantur, aut ad tempus suppressim aut alio transferre aut omnino transformare conantur; plerique etiam, specie tractandæ rei proprio exercitio convenientis, honestarum mulierum domos ambientes, multas turpissimis lenociniis praecipitant; quodque omnium perniciossimum est, sortilegiis, incantationibus magicisque superstitionibus et maleficiis dediti, quamplurimos incautos atque infirmos Satanae praestigiis inducunt, qui credant eventura praenunciari, furtæ, thesauros, res abditæ revelari, multaque praeterea cognosci posse, quorum ne investigandi quidem facultas ulli omnino mortalium est permissa. Postremo cognitum satis et exploratum habemus, quam indigne Christi nomen haec perversa progenies ferat, quam infesta omnibus sit, qui hoc nomine censentur, quibus denique dolis illorum vitae insidietur. His aliisque gravissimis rebus adducti, et augescentium quotidie ad civitatum nostrorum perniciem scelerum gravitate permoti, cogitantes praeterea supradictam gentem, praeter mediocres ex Oriente commeatus, nulli reipublicae nostræ usui esse; nostris vero populis, qui præsertim a nobis aliquanto remotiores sunt, conducibilius fore illius nomen, flagitia, miseras aliunde ad se relatas audire, quam ullo charitatis stimulo eam in suo deinceps sinu ut antehac confovere.

§ 1. Auctoritate præsentium, præcipi-

Iudei omnes mus ut omnes et singuli utriusque sexus
discendant de locis dominii s. hebraci, in omni ditione nostra temporali R. E., Roma et Ancona exceptis, infra tres menses a die publicationis.
 et sub ea consistentium civitatum, terrarum et locorum, domicellarum, baronum aliorumque dominorum temporalium, etiam merum et mixtum imperium ac vitae necisque potestatem et quamcumque aliam iurisdictionem atque exemptionem habentium, de ipsis omnino finibus, intra trium mensium spatium postquam praesentes litterae hic fuerint publicatae, omnino excedant.

Inobedientiam poenao. § 2. Quibus praeeritis, quicumque sive incolae sive peregrini sive praesentes sive futuri, in quacumque dictae ditionis civitate, terra vel loco, etiam domicellarum, baronum, dominorum et aliorum exemptorum praedictorum, quandcumque inventi fuerint, rebus omnibus sponte et fisci iuribus applicentur, mancipia Romanae Ecclesiae fiant, et in perpetuam servitutem asserantur, dictaque Ecclesia illud idem ius in eos, quod ceteri domini in servos et mancipia, sibi debeat vendicare. Urbe Roma et Ancona dumtaxat exceptis, ubi eos solos hebraeos, qui nunc eas habitant, ad praedictam memoriam amplius excitandam prosequendasque cum orientalibus negotiationes mutuosque commeatus cum eisdem, permittimus tolerandos; cum eo tamen, ut nostras et praedecessorum nostrorum aliasque canonicas de eis constitutiones studeant observare; sin minus, in poenas omnes quae dictis constitutionibus continentur, quasque in hoc innovamus, eo ipso incident. Futurum enim speramus, eos, qui praesertim nostro et huius Sedis conspectui proximi sunt, noxae metu a maleficiis temperaturos, et interdum aliquos, uti antehac nostro quoque hortatus multis contigit, lumen veritatis cum gudio agnituros. Sed neutri ad alteros, nec in alium dictae ditionis locum ullo tempore demigrent nec proficiscantur,

neque quempiam ex proscriptis ad se recipiant, si servitutis iugum et supplicia volnerint evitare. Iubemus igitur omnium provinciarum, civitatum et locorum dictae ditionis legatos, gubernatores, praesidentes, praetores et magistratus, ac etiam locorum ordinarios, necnon domicellos, barones, dominos et exemptos supradictos, ac quosecumque alios ad quos id pertinet, ut quisque pro se, nulla alia a nobis expectata iussione aut mentis declaratione, omnia praedicta quamprimum execuantur; et caveant diligenter ulli posthac hebraei ad ipsas provincias, civitates et loca, etiam domicellarum, baronum et aliorum praedictorum, ex quacumque causa, amplius accedant. Quicumque vero, etiam de iis qui Romae et Anconae nunc sunt, excuso trimestri proximo, inventi in quacumque dictae ditionis parte, etiam quae dominii temporaliter corumdem domicellarum, baronum, dominorum et exemptorum sit, statim Ecclesiae praedictae mancipati in servitutem perpetuam coniiciantur; quorum etiam cervicibus graviores poenas impendere significamus, ut ceteri eorum exemplo discant quanti fuerit hanc nostram prohibitionem temere neglexisse.

§ 3. Non obstantibus praedictis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, legibus communibus et municipalibus provinciarum, civitatum et locorum praedictorum; necnon Cameræ Apostolicae, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; et conventionibus cum hebraeorum praedictorum universitate, etiam sub fide publica, pactis; privilegiis quoque, indultis, exemptionibus et litteris apostolicis, illis omnibus ac etiam praedictis domicellis, baronibus et dominis, ipsorumque civitatibus, terris, locis et populis, per quoscumque Romanos Pon-

Barones et
gubernatores et
alii exequantur
banc constituta-
tionem.

Clausulae de-
rogatoriae.

tifices praedecessores nostros ac nos et
Sedem praedictam, etiam motu proprio
et ex certa scientia, deque apostolicae
potestatis plenitudine, ac alias quomodo-
cumque et sub quibuscumque tenoribus
et formis, et ex quibusvis causis, etiam
onerosis, ac cum restitutionibus, praeser-
vationibus, derogatoriis derogatoriis
aliisque fortioribus, efficacissimis et in-
solitis clausulis, necnon irritantibus et
aliis decretis, in genere et in specie
quotiescumque concessis, confirmatis et
saepius iteratis vicibus innovatis. Quae
omnia et singula, etiam si de eis eorum-
que totis tenoribus specialis, specifica,
expressa et individua ac de verbo ad ver-
bum, non autem per clausulas generales,
mentio seu quaevis alia expressio habenda
foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo
ad verbum insererentur, praesentibus
pro expressis habentes, quatenus praedi-
cta impedire vel differre aut alias illis
obesse possent, harum serie, de simili po-
testatis plenitudine, specialiter et expresse
revocamus et abolemus, viribusque et ef-
fectu prorsus carere; ac quicquid secus
per quoscumque, scienter vel ignoranter,
attentari contigerit, irritum et inane de-
cernimus, eaeterisque contrariis quibus-
cumque.

Exemplorum fides. § 4. Volumus autem ut praesentium
exemplorum etiam impressa, edantur, eaque,
notarii publici manu et cuiuscumque cur-
iae ecclesiasticae aut praelati sigillo obsig-
nata, eamdem illam prorsus fidem ubi-
que locorum faciant, quam ipsae praesentes
facerent, si essent exhibitae vel ostensae.

Sanctio pœ-
nalis. § 5. Nulli ergo omnino hominum li-
ceat etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno
Incarnationis dominicae millesimo quin-
gentesimo sexagesimo nono, quarto kalen-
das martii, pontificatus nostri anno iv.

Dat. die 26 februarii 1569, pontif. anno iv.

CXXV.

*Quod, in singulis provinciis fratrum Mi-
norum Ordinis S. Francisci de Obser-
vantia, duae saltem domus assignentur
fratribus strictioris observantiae, a qui-
bus, absque praelatorum licentia, nulla-
tenus ad alia loca se transferre possint.*

Pius Papa V, ad futuram rei memoriam.

Iniunctum nobis desuper apostolicae
servitutis officium crebro nos admonet
et inducit ut personis quibuslibet regulari-
bus vigilantiae nostrae partes efficacius
exhibentes, eas in institutorum suorum
regularium candore salubriter manute-
neamus.

§ 1. Accepimus sane nuper quod in Iussio de qua
in rubrica. Ordine S. Francisci de Observantia non-
nulla sunt domus et loca, recollecta nun-
cupata, in quibus dicti Ordinis fratres
arctiorem quam in ceteris vitam degunt:
et propterea eidem Ordini commodum et
opportunum esse censemus ut in singulis
dicti Ordinis provinciis duae domus et
loca recollecta huiusmodi existant, aucto-
ritate apostolica, tenore praesentium, per-
petuo decernimus atque statuimus quod in
qualibet provincia dicti Ordinis duae ad mi-
nus domus et loca recollecta esse debeant;
et praefata monasteria recollecta nullatenus
ab huiusmodi recollectione separari
possint; et fratres in illis degentes, etiam
si velint (nisi de ministri generalis ipsius
Ordinis vel provincialis et discretorum
conventuum dictorum locorum recolle-
ctorum pro tempore existentium consilio),
ad alia loca non recollecta transferri ne-
queant, nisi eisdem superioribus, ut aliter
fiat, visum fuerit expedire.

§ 2. Decernentes praesentes litteras nullo Clausula pre-
servativa. umquam tempore de subreptionis vel
obreptionis vitio aut intentionis nostrae
vel quopiam alio defectu notari vel impu-
gnari aut invalidari nullatenus posse, mi-

nusque sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus aut aliis contrariis dispositionibus comprehendi nullatenus posse, sive ab omnibus censeri.

§ 3. Et ita per quoseunque indices et

Clausula sublativa. commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate, indicari debere; irritum quoque et inane quidquid secus super his, a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 4. Et nihilominus, pro maiori praec-

Executorum deputatio. missorum cautione, venerabili fratri episcopo Conchensi et dilectis filiis causarum Curiae Cameræ Apostolicae generali auditori ac officiali Toletano per praesentes committimus et mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque solemniter publicantes, faciant illas ab omnibus, quos illae concernunt, inviolabiliter observari, non per initentes aliquid contra praemissa quomodolibet innovari. Contradictores quomodolibet et rebelles per easdem poenas aliquae opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo.

§ 5. Non obstantibus praemissis, quibusvis apostolicis nec non, in provincialibus

Clausulae derogatoriae. et synodalibus conciliis editis, specia libus vel generalibus constitutionibus et ordinationibus; ac quibusvis, etiam iuramento et confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Fides transumptorum. § 6. Ceterum, quia difficile foret praesentes litteras ad singula quaque loca,

ubi expediens foret, deferre, volumus quod illarum transumptis etc.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die nona martii, millesimo quingentesimo sexagesimo nono, pontificatus nostri anno iv.

Dat. die 9 martii 1569, pontif. anno iv.

CXXVI.

Stationum indulgentias per christifideles, tam in Liberiana Sanctae Mariae Majoris basilica, quam in ecclesia Sanctae Mariae in Dominica lucrari decernit t.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Salvatoris Domini nostri Iesu Christi,
Qui, pro redemptione generis humani, de summo coelorum solio ad huius mundi infima descendere, et carnem nostram ex castissimo sanctissimoque utero gloriosissimae semperque virginis Dei Genitricis Mariae assumere dignatus est, vices, licet immeriti, gerentes in terris, basilicas et ecclesias in eiusdem Beatae Mariae Virginis advocatae nostrae honorem ac venerationem dedicatas, spiritualibusque gratiis et indulgentiis decoratas et praesertim insignes, quae nunquam satis venerari frequentarique possunt, non solum per amplius semper ornare, sed quae ab illis etiam translata esse reperiuntur, eis, favente Domino, restituere pie sancteque studemus; ut quo frequentius christifideles eas visitaverint, per devotionis sinceritatem, redemptionis suae fructum facilius consequi et ad semipiternae gloriae beatitudinem feliciter ² pervenire.

§ 1. Cum itaque, sicut accepimus, alias felicis recordationis Leo Papa decimus, praedecessor noster, ecclesiam Sanctae Mariae in Dominica de Urbe, vulgariter

Leo X statu-
num indulgen-
tias ad ecclesi-
am Sanctae
Mariae in Domi-
nica.

¹ Ex Regest. in Archiv. Vat. ² Addendum forte valent (R. T.).

nica a basilica ad Navicellam nuncupatam, celebriorem
Liberiana trans- reddere volens, et ut eo libentius christi-

fideles ad eam visitandam confluenter, quo maiora spiritualia munera exinde si adipisci posse cognoscerent, quascumque stationum indulgentias et peccatorum remissiones, quae qualibet secunda dominica cuiuslibet quadragesimae a Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris christifidelibus basilicam S. Mariae Maioris de dicta Urbe visitantibus concessae erant, ad eamdem ecclesiam S. Mariae in Dominica, apostolica auctoritate transtulerit, illasque ipsis christifidelibus ecclesiam S. Mariae in Dominica huiusmodi, in dicta secunda dominica quadragesimae, visitantibus, eadem auctoritate concesserit, prout in ipsius Leonis praedecessoris litteris desuper confectis.

**Pius utrique ecclesiae stationum indulgentias conce-
dit;**

§ 2. Nos, bonum et christifidelium animabus salutare esse, simulque ad divini cultus honorem plurimum tendere existimantes ne ipsa basilica S. Mariae Maioris, quae quidem divina revelatione, ut pia historia legitur, erecta fuit, et plurimis sanctorum reliquiis referta reperitur, suis solitis honoribus et visitationibus destituta remaneat; verum cupientes, pro pastorali nostro officio, utramque et basilicam S. Mariae Maioris et ecclesiam Sanctae Mariae in Dominica huiusmodi, dicta secunda dominica quadragesimae, ab eisdem christifidelibus pariter visitari et devote frequentari, omnibus et singulis utriusque sexus christifidelibus, qui secunda dominica quadragesimae, singulis annis, perpetuis futuris temporibus, vel basilicam S. Mariae Maioris vel ecclesiam Sanctae Mariae in Dominica devote visitavrent, et pias ibi ad Deum preces effudirent, aliaque solita ad id requisita adimplerent, praedictas et easdem stationum indulgentias et peccatorum remissiones consequantur et consequi possint, dicta auctoritate apostolica et de apostolicae

potestatis plenitudine perpetuo concedimus, et ita tam basilicam S. Mariae Maioris, ut illae ipsae stationum indulgentiae in ecclesia S. Mariae in Dominica, secunda dominica quadragesimae, integræ perpetuo remaneant, plenarie restitutimus.

§ 3. Non obstantibus ipsius Leonis praedecessoris translatione huiusmodi, ac quibusvis aliis constitutionibus et ordinacionibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Derogat con-
trariis.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo octavo, quarto idus martii, pontificatus nostri anno iv.

Dat. die 12 martii 1569, pontif. anno iv.

CXXVII.

Contra offendentes statum, res et personas sanctissimi officii Inquisitionis haereticæ pravitatis, eorumque filios necnon complices et fautores ¹.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Si de protegendis ceteris omnibus ecclesiae ministris, quos in fidem et clientelam nostram a Domino recepimus, cura nobis quotidiana insidet, quanto maiore studio eam nos sollicitudinem capessere necesse est, ut qui in sacro inquisitionis haereticæ pravitatis officio versantur, sub tutela inviolatae auctoritatis huius Sedis periculorum omnium expertes, quaeque munera ad exaltationem fidei catholicae exequantur. Exordium.

§ 1. Cum itaque eius generis impiorum vis quotidie magis invalescat, qui omnibus malis artibus praedictum officium subvertere, ministrosque functionibus dis-

¹ Ad haec habes etiam Iulii III constitucionem **xii**, *Licet a diversis*, tom. vi, pag. 431. Causa huius constitutionis.

turbare moluntur, eo iam nos detrusit necessitas ut nefariam et scelestam illorum audaciam acerbiore castigationis verbere reprimamus.

§ 2. Hac igitur generali constitutione,

Offendentes seu impediens personas inquisitorum, etc., de fratrum nostrorum consilio, sancimus ut quicumque, sive privatus sive cuncta civitas, sive populus sive dominus, comes, marchio, dux vel potiore titulo illustris, quemvis ex inquisitoribus, advocatis, procuratoribus, notariis aliisque ministris praedicti officii vel episcoporum id munus in sua dioecesi aut provincia obeuntium, seu accusatorem, denunciatorem aut testem in causa fidei quomodocumque productum vel evocatum occiderit, verberaverit, deiecerit seu perterrefecerit.

§ 3. Quive ecclesias, aedes alias res,

Bonaque di-
cipientes, sive publicas sive privatas, officii aut ministrorum expugnaverit, invaserit, incenderit, expilaverit; aut libros, litteras, auctoritates, exemplaria, regestra, protocolla, exempla, scripturas aliave instrumenta, sive publica sive privata, ubicumque posita, combusserit, diripuerit seu interverterit; seu ex incendio aut direptione, etiam inermis, sive capiendi sive comburendi sive supprimendi causa fuerit, sive res aut personas servari defendive prohibuerit.

§ 4. Quive carcerem aut aliam custo-

Et carceres
frangentes, etc.
poenas hic de-
scriptas incur-
runt. diam, seu publicam seu privatam, effrengentes, vinctum extraxerit seu emiserit, capiendum prohibuerit, captumve eripuerit, repperit, oculuerit seu facultatem effugiendi dederit seu iusserit id fieri; qui coetum concursumve fecerit, sive, ut aliquid praedictorum fieret, homines accommodaverit, sive alias auxilium, consilium aut favorem, publice vel occulte, in quolibet praedictorum scienter praeceperit, licet nemo occisus, verberatus, nemo extractus, emissus vel eruptus, nihil expugnatum, nihil effractum, succensum direptumve, nullum denique damnum reipsa sit secu-

tum: nihilominus is sit anathema praesentis canonis auctoritate ligatus; idem quoque, laesae maiestatis reus, dominio, dignitate, honore, feudo ac quocumque alio beneficio temporali et perpetuo eo ipso privatus, sacerdotalis iudicis arbitrio relinquatur, qui de eo illas ipsas poenas exigat quae damnatis primo capite dictae legis per constitutiones legitimas irrogantur, bonis rebusque omnibus fisci iuribus applicatis, uti etiam est de damnatis haereticis per sanctiones canonicas constitutum; eius filii, paterna infamia subiecti, omnis et cuiuscumque haereditatis, successionis, donationis et legati sive propinquorum sive extraneorum omnino sint expertes, eisdem praeterea portae nunquam pateant dignitatum.

§ 5. Nemo autem expurgationem habere, aut causam ullam proponere vel praetendere possit, qui tantum nefas in contemptum et odium huius officii admiserit, nisi contrarium per claras probations docuerit se fecisse. Quod porro de praedictis eorumque filiis statuimus, illud idem de omnibus clericis et presbyteris saecularibus et quorumvis Ordinum, etiam exemptorum, regularibus, et quocumque, etiam episcopali et maiori, dignitate praeditis, ac etiam privilegio quomodocumque suffultis, decernimus excequendum: ita ut ipsi, beneficiis et officiis omnibus ecclesiasticis praesentium auctoritate privati, per indicem ecclesiasticum, haeticorum more, degradentur demum potestati saeculari traditi, poenis praedictis, laicorum instar, subiificantur;

§ 6. Pontificum tamen causis nobis et successoribus nostris reservatis, ut, requaesita et nobis renunciata, contra eos ad depositionem et alias poenas praedictas procedamus, uti criminis atrocitas videbitur postulare.

§ 7. Quicumque autem pro talibus veniam petere aut alias intercedere tenta-

Delinquentes claras tantum modo probatio-
nes in contra-
ria adducere possunt.

Episcoporum tam-
en causae Rom Pontifici
reservantur.

Intercedentes verint, in easdem illas poenas, quae in pro praefatis delinquentibus haereticorum sautores a sacris constitutionibus inferuntur, ipso facto se noverint haeresis poeninas incurront.

incidisse.

§ 8. Verum si quis, etiam huiusmodi

Revelantes huiusmodi delicta impunitatem consequuntur.

criminum conscius vel afflinis, sive reli-

gionis studio sive poenitentia ductus, rem

adhuc incognitam retexerit, suppicio li-

beretur.

§ 9. Ceterum, eam omnium et qua-

Forma servanda in absoluti-

nibus huiusmo-

di criminum a

Pontifice con-

cedendis.

rumeumque absolutionum rationem a prae*dictis* criminibus, ne non habilitatio*n*um et restitutionum, etiam ad famam et honores, ita deinceps habendam optamus, ut successores nostri nullas, nisi saltem semestri post cuiusque assumptionem ad huius dignitatis fastigium excuso, ac precibus apud supremum officium Inquisitionis hic institutum verificatis, concedant. Decernentes omnes et quaecumque huiusmodi absolutiones, habitationes et restitutiones, quae precibus sic non verificatis de caetero fient, nemini prorsus prodesse; sed nec praesentibus, nisi toto ipsarum tenore ad verbum inserto, et gratia ex certa Romani Pontificis scientia facta et propria manu subsignata, ulla in parte derogari nec derogatum censeri debere; et si illis ex quacumque causa aliter derogari contigerit, derogationes huiusmodi nullius prorsus fore roboris et momenti.

§ 10. Iubemus igitur universos et singulos patriarchas, primates, archiepiscopos, episcopos et ceteros ecclesiarum praelatos per universum orbem constitutos, ut, per se vel alium seu alios, praesentes litteras aut earum exempla in suis quisque provinciis, civitatibus, dioecesi*b*us et locis solemniter publicare, et quantum in se est, firmiter observari procurent, contradicentes quo*cumque* per censuras et poenas ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo, ipsasque censuras et poenas etiam iteratis

Deputatio e- rectorum.

vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si op*us* fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 11. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 12. Volumus autem ut praesentium exempla, etiam impressa, edantur, eaque, notarii publici manu etc.

§ 13. Ceterum, omnes orbis terrarum principes, quibus gladii saecularis potestas in malorum vindictam est permissa, per eam, quam se tueri promiserunt, fidem, obtestamur, ita suas quisque partes, sive in praestando ministris praedictis auxilio, sive in criminum post Ecclesiae sententiam animadversione, implere, ut eorum quoque praesidiis ministri ipsi tanti officii munus, pro Dei aeterni gloria et religionis incremento, feliciter execuantur, amplissimum a Domino prae*m*ium recepturi, quod fidei praedictae assertoribus in aeternae beatitudinis consortio praeparavit.

§ 14. Nulli ergo omnino hominum etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo nono, kalendis aprilis, pontificatus nostri anno quarto.

† Ego Pius, catholicae Ecclesiae episcopus.

Sequuntur subscriptiones cardinalium et publicatio.

Dat. die 1 aprilis 1569, pontif. anno iv.

Derogatio contrariorum.

Fides transumptorum.

Obtestatio in principes.

Sanctio poe-

nalis.

Papac subscr.

CXXVIII.

Reformatio Poenitentiariae Apostolicae et eius officialium 1.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

In omnibus rebus humanis nihil tam perfecte iustitui, nihil ullis legibus san-

1 Alia reformatio habetur in Pii IV constitutione lxxv, *In sublimi*, pag. 493 huius tom. De auctoritate vero summi poenitentiarii, vide Sixti IV constitutionem xxviii, *Quoniam*, tom. v, pag. 292. Et de officialibus agitur in constitutione subseq.

Proemium.

ctionibusque tam diligenter muniri potest, quin id lubrica et praecceps malorumque omnium effectrix cupiditas novis quotidie artibus pervertere atque corrumpere molitur. Quocirca omnes ad huius praeccelsae dignitatis fastigium eveeti perpetua quadam necessitate coguntur nusquam oculos a commisso sibi grege avertire, sed continenter vigiles circumferre, ut quandocumque usus poseit, novis modo legibus ferendis, modo veteribus corrugendis vel ad usum revocandis, ea quae paullatim depravata sunt, in melius reformatur. Quod quidem nos iam inde ab ipso pontificatus nostri principio et liberaliter fecimus, et quantum in nobis est, illud idem statutum urgere et persequi, annuente Deo, conamur; neque quicquam nobis est vel praeclarus vel optabilius, quam ut collapsos a vetere disciplina mores ad pristinam suam integratatem denuo erectos, et in agro Domini a pravarum consuetudinum sentibus omnia diligenter perpurgata videamus.

Causae huius reformationis.

§ 4. Sed ne, dum ea quae ad communem totius corporis salutem pertinent tantopere procurantur, quisquam nos acceuset quod eam partem quac nobis proxima est negligamus, neque illius ulceribus necessarium salutis remedium applicemus, divino auxilio freti, curiae nostrae universae reformationem iandudum oculis nostris obversantem aggredi decrevimus; pro qua, etsi antehac nonnulli praedecessores nostri multa sancte et salubriter ordinarunt; hominum tamen fragilitate, non ita multo post aut neglecta aut corrupta sunt, aliis atque aliis aliena suo sibi officio usurpantibus et dictae curiae expeditiones invicem confundentibus, quarum singulis sagax illa vestutas proprium et distinctum, pro cuiusque diversitate et materiae genere, officium tanto studio assignavit. Unde nos, operae pretium fore arbitrati illud in

primis conari, ut quod cuique officio congruit ad illud idem revocetur; demum sapienter providere et providenter statuere per quos viros quibusque modis curiae predictae negotia, pro rerum, temporum et locorum qualitate deinceps dirigantur. At quia ceteris omnibus illa anteponere necesse est, ex quibus pendere dignoscitur periculum animarum.

§ 2. Nos, luiusce reformationis exordium a Poenitentiariae nostrae officio capere instituimus, eiusque rei causa omnem auctoritatem ordinariam et delegatam, omniaque privilegia, facultates et indulta ideo duximus revocanda, ut, habita de ministrorum qualitate, numero, functionibus et officiis ratione explicita, novam futuris formam de integro praescribere valeamus, qua ipsum Poenitentiariae officium certis quibusdam facultatibus, quae aliis officiis magis convenient, exoneratum atque expeditum, dehinc ea quae animarum salutem praecipue concernunt, attentiore studio prosequatur.

§ 3. Primum igitur omnium de huiusmodi officio, ministris et functionibus rationem prodere volentes, de apostolicae potestatis plenitudine, omnia et singula loca seu officia referendariorum, correctorum et revisoris, nec non functiones et exercitia scriptorum, qui viginti septem, et procuratorum qui viginti quatuor sunt, quorumque procuratorum octo officia ad dispensationem pro tempore existentis maioris poenitentiarii pertinere noscuntur, in eodem Penitentiariae officio perpetuo suppressimus et abolemus; eorumque scriptorum et procuratorum rationem aliorum habituri, illos omnes iam nunc ab ipso Poenitentiariae officio amovemus.

§ 4. Ac dictum officium dehinc maiore poenitentiario, regente, datario, uno correctore, uno magistro in theologia, uno doctore in decretis, duobus procuratori-

Revocatio facultatum Poenitentiariae.

Amotio quo- rumdam offici- lium.

Deputatio aliorum offici- lium.

bus, duobus scriptoribus et uno sigillatore, quos pro futuris rebus et negotiis illius satis esse duximus, perpetuo constare volumus.

§ 5. Illorumque omnium officiorum in ipso Poenitentiariae officio constitutorum venditionem, aut quamvis aliam voluntariam, facit vel expressame admittentium dispositionem expresse prohibemus; sed illa omnia probis et peritis, gratis omnino et sine aliqua dimittentium aut aliorum quorumcumque acceptione, concedantur; quod si secus factum fuerit, quaecumque concessiones de illis pro tempore factae nullius sint roboris vel momenti.

§ 6. Praeterea statuimus et ordinamus ut deinceps in perpetuum maior poenitentiarius officium suum per se ipsum exerceat; quare sit presbyter, magister in theologia seu decretorum doctor; et si, causa legitima a Romano Pontifice admissa, absens seu impeditus fuerit, unum alium ex sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, praedictis qualitatibus insignitum, sibi propoenitentiarium subroget, qui interim hoc munus etiam per se ipsum prosequatur, litterasque non poenitentiarii delegantis, sed suo proprio nomine expediat.

§ 7. Similiter regens, datarius, magister in theologia et decretorum doctor, Regens et datarius qui. viri eximia doctrina praestantes casuumque conscientiae periti.

§ 8. Item corrector in decretis, stylo ceterisque Poenitentiariae rebus diligenter versatus et instructus.

§ 9. Ac etiam sigillator probatae vitae, et, ut id munus postulat, omnium officii expeditionum peritus. Qui omnes, maioris poenitentiarii cura et sollicitudine delecti, et a Romano Pontifice confirmati, ad suum quisque officium admittantur.

§ 10. Procuratores quoque et scriptores praedicti, vita moribusque integris ornati, ad suum quisque officium exer-

cendum idonei. Ad haec, omnes praedicti officii ministri, etiam procuratores et scriptores, sint presbyteri vel certe in aliquo ex sacris ordinibus constituti, huiusmodi arcanorum continentissimi; quorum etiam iuramento de fidelitate praestando adseribatur, quod nec occulta huiusmodi, nec personas umquam cuiquam extra officium revelabunt; qui secus fecerint, non levius quam presbyteri peccatorum confessiones prodere audentes, puniantur.

§ 11. Procuratoriae autem et Scriptoriae officia ita demum a maiore poenitentiario illis concedantur, qui prius a regente et correctore, super vita, morib., etate, scientia et aliis qualitatibus requisitis, diligenter, ac propositis edictis, et mora sex dierum praecedente, per concursum examinati et idonei comprobati fuerint; alioquin omnes concessiones, etiam si a Romano Pontifice ex aliqua causa pro tempore factae fuerint, pro irritis habeantur.

§ 12. Omnes vero supradicti officia sua per se ipsos, cum diligenter tum etiam fideliter exerceant, solique praesentes et actu exerceentes, nisi legitime impediti, fructus et emolumenta percipiant, quorum singulis certum statumque aliunde stipendium cuique conveniens assignare intendimus, quo solo contenti esse debeant, nihilque aliud, etiam sponte oblatum a partibus aut alias, sive pro expeditionis celeritate sive pro alio extraordinario labore, tam procurando quam scribendo aut recognoscendo et examinando, capere possint; quicumque secus fecerint, officio suo huiusmodi privati, excommunicationis quoque sententia innodati eo ipso censentur, cuius absolutionis beneficium ab alio quam Romano Pontifice, excepto mortis articulo, nequeant obtinere.

§ 13. Ut autem negotia universa quae decet pruritate et diligentia dirigantur, praedictus regens petitiones casusque omnes ad praedictum officium deductos in

Quorum officia vendibilia esse prohibet.

Et a quo ex- minandi.

Officiales per se ipsos exerceant, suisq[ue] stipendiis sint contenti.

Corrector.

Sigillator.

Procuratores et scriptores qui.

Regentis Po- enitentiarie mu- nus.

primis examinet diligenter; quaeque perspicua et secundum communem in eodem officio cursum, absque difficultate, expediri consueverunt, eadem expediri iubeat, nihilque omnino vel ordinarium aut clarum, nisi prius ab ipso recognitum et probatum, procuratores expedire incipient. Dubia vero vel obscura vel difficultate obstructa regens ipse ad maiorem poenitentiarium referat, ut diligentius examinentur, demum in eius Signatura proposita, cum maturo omnium iudicio decidantur.

§ 14. Ceterum materiae omnes, sive Materiae dividantur. conficiendae sive scribendae, inter procuratores et scriptores, cura sigillatoris, aequaliter dividantur.

§ 15. Sed ut litterae praedictae, stylo suo Corre. toris officium. conscriptae, sanae et incorruptae emituntur, corrector praedictus, antequam illae scribantur, schedulas sive minutias earum a praedictis procuratoribus conficiendas, cum supplicatione expedita, diligenter recognizeat, examinet et corrigat, ut inde litterae ipsae mundae et integrae rasurisque prorsus carentes expediantur. Itemque, super omnibus materiis, tam ordinariis quam extraordinariis, supplications, ubi illis opus erit, in totum expediri debeat, prius quam ad expeditionem litterarum super illis quoquo pacto procedatur.

§ 16. Denique sigillator praedictus litteras omnes catenus recognoscet, ut manus requisitae illis appositae sint, et eorum datae cum libello supplicationis concordent; deinde ipsius sigillo Poenitentiariae obsignatas, et in totum gratis ubique expeditas, tunc demum eas procurantibus resignet.

§ 17. Illud autem sanete et inviolate Pro expedi- apud officium praedictum volumus observatione litterarum nihil solvatur. vari, ut nihil prorsus pro litterarum confectione et expeditione, nec alias etiam pro charta, atramento, cera, capsula,

cordulis aliisque rebus ad ipsam expeditionem pertinentibus exsolvatur, rationem aliunde habituri, unde haec omnia, simulque ministrorum omnium stipendia debeat comparari.

§ 18. Sed ne quid rerum dictae Poenitentiariae lapsu temporis pereat neglectumque iaceat, sigillator ipse omnia exemplaria, litteras, scripturas et instrumenta quorumcumque privilegiorum, facultatum, concessionum, prohibitionum, reformatiōnum et ceterorum omnium dictum officium Poenitentiariae in universum et privatim concernentium, fideliter ac cum periculo suo asservet, deque his omnibus authenticum inventarium ac regestum conficiat, cui quicquid postea additum, statutum, concessum vel vetitum erit, illud totum qualecumque quamprimum adseribatur, et sic deinceps haec omnia in futurorum sigillatorum fidem, cum eisdem conditionibus et periculis, deponantur.

§ 19. Ad retinendam vero in dicto officio puritatem et confirmandam singulorum fidem, districte praecepimus ut iuramenta, quae in admissione officialium requiruntur, ad praesentem nostram reformationem accommodata, quotannis in manibus dicti maioris poenitentiarii debeat iterari.

§ 20. Monemus insuper omnes et singulos supradictos ut caveant diligenter ne in officiorum suorum exercitio fraus vel dolus quoquo pacto admittatur, vel captio inducatur, neve ipsi partibus quidquam dolose et fraudulenter suggerant, quo facilis optata impetrare possint, sed solum petitiones iustas, rationabiles et honestas recipiant et proponant. Quod si dolum vel fraudem fecisse, aut quidquam, vel minimum, pro labore aut alias quoquomodo accepisse convicti fuerint, praeter illas censuras et poenas, quae contra talia admittentes quomodocumque propositae sunt, in poenam privationis officiorum

Sigillator eu-
stodiat omnes
scripturas Poen-
itentiariae offi-
cium concer-
nentes.

Officialium
inramento.

Inobedientium
poenae 1.

1 Quas habes etiam in constitutione **cxxx.**

suorum incurvant, et ad futura inhabiles infamesque reputentur, prout nos illos privatos, inhabiles et infames declaramus eo ipso.

§ 21. Decernentes ex nunc irritum et inane quidquid secus super praedictis aut eorum aliquo a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 22. Non obstantibus nostra de non tollendo iure quaesito et aliis apostolicis constitutionibus, ac de certo officiorum praedictorum numero, etiam plures a Romanis Pontificibus reducto; ne non officii Poenitentiariae huiusmodi, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, veteri stylo et consuetudinibus quanto cumque tempore observatis, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 23. Depulsa igitur omnis avaritiae foeditate, pro se quisque piam castamque mentem ad impositum sibi munus, pro Dei aeterni gloria et christifidelium salute, acriter intendat, et pro virili parte conetur ut cuneta prospera et hoc tanto officio digna succedant, Sedesque Apostolica pro bene gestis condignae laudis praeconio in singulis christiani orbis partibus plenius celebretur.

Nulli ergo *etc.*

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae MDLXIX, xv kalandas iunii, pontificatus nostri anno iv.

Dat. die 18 maii 1569, pontif. anno iv.

CXXIX.

Limitatio nonnullarum facultatum maioris poenitentiarii eiusdemque ministrorum 1.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Ut bonus paterfamilias, si quando, nuntiantem dominum suam fulcire et reficere

Ex Regest. in Archiv. Vatic.

aggressus, simul atque partem eius aliquam in eum statum perduxit ut habitari commode possit, eam nova supellectile instruit et exornat, ut dum ceterae quoque eodem modo instaurantur, haec saltem interea non iaceat otiosa, sed usus ex se aliquis domino praebatur. Ita nos, qui Curiam nostram universam, multorum cupiditate tentatam, in meliorem statum vertere contendimus, inter alios eius ordinis, ad Poenitentiariae nostrae officium in primis conversi, novam illi facultatem de integro praescribere statuimus, qua sola deinceps in rebus et negotiis suis uti debeat.

§ 1. Quare nuper omnem illi auctoritatem et potestatem ordinariam et delegatam, omniaque privilegia, facultates et indulta omnino ademimus. Deinde certa quaedam de ministrorum qualitate, numero, functionibus et officiis, quae magis convenire visa sunt, aliis nostris litteris ordinavimus.

§ 2. Nunc vero, ne illud etiam, dum in ceteras dictae Curiae partes inquirimus, desideat, sed et interim et semper deinceps omnibus usui sit, solis rursus facultatibus, quae poenitentialis munieris maxime propriae sunt, et ad eagentium fidelium remedium accommodatae, communire intendimus, quibus eius praefectus, vice nostra, illis ipsis, quorum causa fundatum est, exemplo succurrat, eademque operas, tot tantisque sine intermissione curis exagitatos, aliquo pacto exoneret, ne illi, cunetationis nostrae necessitate morati, diutius in reatu et sordibus pendent, neve quisquam in graviora pericula ducatur.

§ 3. Concedimus igitur maiori poenitentiario nostro ut possit absolvere et absolviri mandare, in foro conscientiae dumtaxat, omnes et singulas personas ecclesiasticas, saeculares et regulares, cuiuscumque dignitatis, qualitatis et ordinis, ne non laicos utriusque sexus, tam praec-

Quae in precedenti constitutione statuerat.

Maiori poenitentiario facultates relinquunt munieris poenitentialis proprias.

Omnes absolve potest in foro conscientiae.

sentes quain absentes, in omnibus casibus, etiam Romano Pontifici et Apostolicae Sedi reservatis, litterisque apostolicis comprehensis, quae die Coenae Domini quotannis promulgantur, et prorsus ab omnibus et quibuscumque aliis criminibus, peccatis, excessibus et delictis, quantumcumque gravibus et enormibus, tam occultis quam publicis, neenon excommunicationis, suspensionis et interdicti aliquis sententias, censuris et poenis ecclesiasticis illorum occasione vel causalatis, iniuncta inde illis pro culpac modo poenitentia salutari et aliis quae de iure fuerint iniungenda; ac etiam dispensare et dispensari mandare cum quibus expediens videbitur, etiam in pristinum statum restituendo, sed in dicto foro conscientiae tantum, super quacumque irregularitate, inhabilitate, defectu et infamia, praeterquam ex crimine haeresis, homicidio voluntario, contracta scienter simonia et publicis criminibus, super quibus Romanum Pontificem prius ab ipso poenitentiariori volumus consulendum.

Quibus in ea-
sibus Romanum
Pontificem de-
beat consulere.

§ 4. Utque in susceptis, etiam sacris et presbyteratus, ordinibus ministrare, et ad habilitare ad superiores descendere, ac dignitates, beneficia in eo- etiam cathedralis et metropolitanas, ac beneficiis et officia ecclesiastica obtenta canonice collata, quaecumque sint, retinere aliaque consequi et habere.

§ 5. In contractis vero matrimonii, si impedimenta occulta sint, exceptis primo consanguinitatis vel affinitatis, aut secundo linea inaequali consanguinitatis gradu, remanere; et in superveniente impedimento debitum petere possint, prolem, ubi opus erit, in eodem tamen conscientiae foro, legitimam decernendo, adiecta litteris clausula *nullis*, quae similibus consuevit apponi.

§ 6. Ad haec, quoque absolvere et solvi mandare excommunicatos et suspensos a sententia generali vel speciali dele-

gatorum aliorumve indicium, quorum iurisdictio expiravit; ac etiam eos, quorum absolutio per eosdem iudices aut alios est ad Romanum Pontificem et dictam Sudem quomodocumque remissa; et item eos, qui legitimo impedimento detenti, praesentiam indicium vel eorum, qui ipsos excommunicarunt aut suspenderunt, per se vel alium seu alios, adire non possunt, modo satisfactio vel compositio inter partes sit secuta.

§ 7. Neenon conmutare vota quacumque in alia pietatis opera, votis Sepulcri Dominici visitationis ac liminum beatorum apostolorum Petri et Pauli de Urbe, castitatis et Religionis dumtaxat exceptis.

§ 8. Dubia quoque in materia peccatorum seu forum poenitentiale alias quomodolibet concernentia, cum consilio doctrinorum et theologorum suorum, declarare.

§ 9. Et de male ablatis vel retentis incertis mandare ut, etiam parte aliqua delinquentibus pauperibus, si videatur, remissa, eorum qualitate et necessitate penitatis, residuum pauperibus vel aliis piis operibus, in locis, si fieri possit, ubi illa ablata sunt aut extorta vel usurpata, convertantur.

§ 10. Postremo prohibemus praedicto maiori poenitentiario ne in ulla casibus publicis solutiones pro principibus et aliis ius imperii habentibus, neenon dominis, rebus publicis, item episcopis et aliis superioribus praecellatis praesentium auctoritate concedat; sed, quotiescumque quid horum contingat, aut nos aut Romanum Pontificem pro tempore existente proponeret consulendum; nec, etiam in ipsis occultis, sanctae Romanae Ecclesiae cardinales absolvat, qui, vivente R. Pontifice, de futuro quopiam eligendo vel excludendo quoquo pacto tractaverint, vel pro se ipsis vel aliis suffragia inierint, vel etiam, Sede ipsavacante, ambitus fecerint, aut pactiones habuerint de eisdem; decern. irritum et

inane quidquid deinceps per illum ac dictum officium, praeter et contra concessionem atque formam praemissorum, etiam asserto vivae vocis oraculo ac speciali et expresso Papae mandato, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Datum Romae apud Sanetum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo nono, quinto-decimo kalendas iunii, Pontificatus nostri anno iv.

Dat. die 18 maii 1569, pontif. anno iv.

XXX.

Scriptores et procuratores Poenitentiariae Apostolicae ad Cancellariam Apostolicam transferuntur, et scriptores et procuratores litterarum minoris gratiae instituuntur¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

In earum rerum commutatione, quam, exordium. magis suadentibus causis, facere competit, hoc quoque a nobis sedulo curandum est ut ille ministrorum numerus, qui, novo ordine composito, uno in loco usui esse desiit, in alium magis convenientem commodis rationibus elocetur.

In constitutio-
nione ^{cxxviii} officii nostri Poenitentiariae, et quam nunc
Pontifex ^{et Po-} subduxit ^{hic} per edidimus, inter talia multa, duo of-
ficia correctorium, itemque functiones et
exercitia omnium et singulorum scripto-
rum, scriptorum et procurato-
rum, exceptis
duobus;

§ 1. Cum igitur, in generali reformatione officii nostri Poenitentiariae, et quam nunc Pontifex ^{et Po-} subduxit ^{hic} per edidimus, inter talia multa, duo of-
ficia correctorium, itemque functiones et
exercitia omnium et singulorum scripto-
rum, scriptorum et procurato-
rum, exceptis
duobus;

§ 1. Cum igitur, in generali reformatione officii nostri Poenitentiariae, et quam nunc Pontifex ^{et Po-} subduxit ^{hic} per edidimus, inter talia multa, duo of-
ficia correctorium, itemque functiones et
exercitia omnium et singulorum scripto-
rum, scriptorum et procurato-
rum, exceptis
duobus;

¹ De materia Poenitentiariae vide in constitutione praecedenti, de materia vero Cancellariae vide in Pii IV constitutione LXVII, *Universi gregis*, pag. 200 huius tom.

ac eorumdem scriptorum et procuratorum, qui tunc litterarum Poenitentiariae erant, rationem aliorum habituri, eos omnes ab ipso Poenitentiariae officio subduxerimus, quemadmodum litteris nostris desuper collectis plenus continetur.

§ 2. Nos, dictis officiis scriptorum et procuratorum eorumque collegiis novum statutum inducere et, quantum in nobis est, singulorum ea obtinentium indemnitas consulere volentes, de simili potestatis plenitudine, omnia et singula officia et loca scriptorum et procuratorum praedictorum ipsorumque personas et collegia (novo nomine et titulo utriusque indito, ac libera concessione et omnimoda alia dispositione octo officiorum huiusmodi procuratorum maiori poenitentiario, eodem quo antea iure, perpetuo remanente) ad Cancellariam Apostolicam transferimus, et eum ea perpetuo coniungimus. Ita ut quondam scriptores litterarum Poenitentiariae, dehinc scriptores litterarum apostolicarum minoris gratiae, alteri vero procuratores litterarum earumdem minoris gratiae appellen-
tur et inscribantur.

§ 3. Quibus concedimus et assignamus mensam seu bancum utriusque commune in eadem Cancellaria post milites Sanetorum Petri et Pauli, aut alio ibi loco a dilecto filio nostro S. R. E. vicecancellario constituendo, ad quod litterae omnes, hoc dehinc officio litterarum minoris gratiae expedienda, in primis deferantur.

§ 4. Statuentes ut materiae, quae in dicto Poenitentiariae officio proximis ante dictam reformationem temporibus com-
muniter habebantur, et ex ordinatione no-
stra in summa redactae sunt, deinceps per nostram ac Romani Pontificis pro tempore existentis deputatorum signaturam fiant. Harum omnium libellos sup-
plices et item litterarum super eis confi-
ciendarum schedulas sive minutus soli pro-
curatores, ad dictae Cancellariae stilum,

Et nunc dicta
officia scripto-
rum et procura-
torum ad Can-
cellariam trans-
fert;

Et locum illis
in ea assignat;

Formamque
statut expedi-
tioni littera-
rum.

conserbant. Conscriptas minutis abbreviatores litterarum apostolicarum de maiori praesidentia in primis examinent et corrigant. Correctas soli scriptores huiusmodi litterarum minoris gratiae describant, ut inde litterae ipsae ad Cancellariam praedictam et defensores aliosque praesidentes in banco praedicto deferantur, ibique, secundum regulam ad ritum dicti officii Poenitentiariae moderandam, taxentur. Mox ab abbreviatoribus praedictis, instar aliarum, in eadem Cancellaria recognitae et ad supplicationem collatae, ad Bullariam mittantur; subiectoque plumbō, protinus a sigillatore praedicti officii Poenitentiariae capiantur, qui, taxa ad praescriptum nostrum recepta, eas per descriptores ad id assumendos iuxta nostras super hoc ordinationes regestari, et regestatas ad exemplum, ut in aliis moris est, conferre; denique singulis litteris praedictis omnem impensam per verbum *Exposuit*, uti litteris officii Poenitentiariae praedictae moris erat, subscribere, idque etiam regesto praedicto adnotare procuret.

§ 5. Percipiendorum autem a quoque fructuum et emolumentorum suorum ea ratio esse debeat ut, finito mense, in primis salario eorum omnium, qui ad mensam praedictam defensores, et alio officii munere ex scriptoribus et procuratoribus litterar. minoris gratiae huiusmodi constituantur et solvantur; deinde procuratores et scriptores suam quisque portionem viritim per sua collegia, ut antea distribuendam, capiant; regens vero Cancellariae et abbreviatores praedicti pro laboribus illud idem de singulis expeditionibus, quod olim praedicti duo correctores, et stipendum et emolumentum libere et licite percipient. Cetera item salario et emolumenta in plumbō et utroque regesto, videlicet supplicationum et litterarum praedictarum et alibi necessaria, iuxta ordinationes nostras praedictas, capiantur. De

*Emolumenta
officialibus assi-
gnat.*

Bull. Rom. Vol. VII.

95

taxa vero a dieto sigillatore capienda, stipendia regentis, datarii, correctoris, theologi, doctoris, procuratorum, scriptorum, sigillatoris, ceterorumque ministrorum,¹ atramento, cera, capsula, cordulis et alias quomodocumque ad expeditionem litterarum dictae Poenitentiariae necessaria, quas gratis ubique fieri et concedi iam praecepimus, ante omnia desumantur, et singulis persolvantur; quod vero, his omnibus omnino deductis et persolutis, reliquum erit, maioris poenitentiarii praedicti esse debeat.

§ 6. Ad haec quoque praedictus sigillator curam habeat praedictas supplicationes e manu datarii recipendi, et per alios ad id ordinandos describendi, in regestum ab altero distinctum referendi, et utrumque fideliter custodiendi. Ceterum, nullae omnino supplicationes, super huiusmodi materiis signandae inter abbreviatores praedictos distribuantur, neque cuiquam relinquantur, neque super iis sumpta aliave exempla ex regestis describantur, etiam postquam litterae apostolicae super illis expeditae et partibus eas prosequentibus redditae fuerint, sed supplicationes ipsae apud regestum praedictum, sub eura dicti sigillatoris, qui pariter ipsi regesto praefectus sit, fideliter custodiantur.

§ 7. Praecipimus igitur atque interdicimus abbreviatores, scriptoribus, procuratoribus ceterisque praedictis, tam coniunctim quam divisiū, ne quid, vel minimum, etiam sponte oblatum, a partibus, sive pro expeditionis maturatione sive alio extraordinariori labore, capiant, aut a famulis aliisque personis capere permittant, sed suis quisque taxis et stipendiis, uti constituta sunt, contenti esse debeat. Qui cunque secus fecerint, praeter illas censuras et poenas, quae in talia perpetrantes impositae sunt, suorum officiorum privationem incurant, et ad futura inhabiles

Sigillatoris of-
ficii.

Inhibitio con-
tra officiales no-
aliquid capiant
pro quoconquo
extraordinario
laboro sub poe-
nis hic expre-
sis.

¹ Addendum forte, *expensa pro etc.* (R. T.).

ac etiam infames censeantur, uti nos illos
privatos, inhabiles et infames declaranus
eo ipso.

§ 8. Et nihilominus mandamus praedi-
Esecutorum
deputatio.
ctis vicecancellario et abbreviatoribus, nec-
non reseribentario et scriptoribus apo-
stolicis ceterisque, ad quos pertinet, tam
coniunctim quam divisi, ut scriptores
et procuratores praedictos eorumque sin-
gulos, sic cum universo corpore praedicto
coniunctos, fraterna caritate prosequan-
tut, et ad huiusmodi officia et ipsorum
liberum exercitium, ne non honores, onera
et emolumenta omnia, recipient et admit-
tant, ac faciant praedicta omnia et singula
inviolabiliter observari, non permittentes
quemquam contra praesentium tenorem
quomodolibet impediri. Rursus eisdem
scriptoribus et procuratoribus sic coopta-
tis et adscriptis, ut praedicto vicecancel-
lario tamquam capiti, aliorum dictae Ca-
merae collegiorum instar, obedient et
obsequantur.

§ 9. Non obstantibus de certo scripto-
Clausule de-
rogatoria.
rum litterarum apostolicarum numero, et
aliis eorum ac dictae Cancellariae statutis,
stylo, institutione, consuetudinibus, stabi-
limentis et reformationibus, quantocum-
que tempore observatis, ac etiam iura-
mento, confirmatione apostolica vel qua-
vis firmitate alia roboratis, ceterisque
contrariis quibuscumque. Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno
Incarnationis dominicae millesimo quin-
gentesimo sexagesimo nono, decimoquarto
kalendas iunii, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 49 maii 1569, pontif. anno iv.

XXXI.

*Declaratio casum ac præsumptionum, in
causis confidentiae beneficialis, contra
quoscumque, etiam S. R. E. cardina-
les, cum appositione poenarum t.*

I Ad hanc, vide Pi IV constitutionem civ. Ro-
manum, pag. 505 huius tom, ubi cetera de simo-
niis et confidentiis habentur.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Intolerabilis multorum perversitas, qui
sacerdotiales constitutiones novis quotidie
fraudibus eludere uituntur, saepe illa-
rum auctores in necessitatem adducit
cautus providendi quo perlinacium animi
ab improbis conatibus, graviore sanctione
proposita, reprimantur.

§ 1. Bene quidem et providenter felicis Pius IV, ut in
recordationis nota ad rubri-
cam prohibuit
confidentias.
noster, ad tollendam fiduciariae mancipa-
tionis beneficiorum ecclesiasticorum cor-
ruptekum, statuit et decrevit etc. 1.

§ 2. Veruntamen, propter improbas
multorum cupiditates praedictas, quae ad
purgandam hac pernicie Ecclesiam et ani-
marum salutem ab ipso praedecessore Sed cognovit hic Pontifex
multas fraudes
desuper com-
mitti, quae in
iudicio minime
probari pos-
sunt.
edita sunt, in multis deprehendimus viam

aperuisse gravius delinquendi. Siquidem
cum, frequentibus plurium quarelis pri-
dem concitati quod indices in causis
huiusmodi confidentiarum expediendis
remissiores essent, omnes et singulas
causas ipsas, ubicumque motas, ad nos
advocavissemus, ac omnimodam huiuscen-
modi causarum, praesentium et futura-
rum, rerumque omnium ex ipsis resultan-
tium cognitionem nobis et successoribus
nostris reservavissemus, et super
quibusdam eoram nobis processum fuisse,
variis inde nec levibus coniecturis intel-
leximus vitium quidem confidentiae oc-
culte irrepsisse, sed plerisque causis
præsumptiones et coniecturas, quae ad
illud probandum deducuntur, minime
sufficiere, eiusque rei causa plurimos, qui
ante litterarum praedictarum editionem hu-
iusmodi confidentias exercebant, ubi co-
gnoverunt obstructam veritatem propter
difficultates probandi in iudiciis confiden-
tias ipsas, contempta constitutione praedi-
cta, ecclesiastis, monasteria et beneficia sic

1 Ut in bulla citata in nota praecedenti.

recepta ut prius retinere, alios fructus, pensiones et alias res accipere, alios eorum exemplo ad similia et graviora fidentius commoveri. Multi enim ipsa beneficia iure retinere nequeunt, alii ne cogantur ad sacros ordines, ad residentiam, ad incedendum in habitu clericali, ut ad bellum proficiscantur, ut inimicos occidant, alii ut alieno nomine lites agant aut defendant, alii propter crimina incapaces, quidam ut, purgato delicto vel absolutione consequata, illa repeatant, eadem in alios deponunt, et in plerisque fructus ipsorum aut eis ministrantur aut quibus ipsi statuunt, saepe laicis et inhabilibus. Plerique vel senes vel infirmi, ut beneficia in dominibus suis perpetuent, illa renunciarunt et renunciant in alios, qui vel profanam familiam cedentium de fructibus ecclesiasticis alant, vel illa etiamnum infantibus aut nascituris asservent, facto interdum circuitu retrocessionis, cum reservatione fructuum et aliarum rerum aut accessu, praesertim ab illis qui praestandorum iurum Camerae Apostolicae sunt immunes; alii, aut incapaces aut aliis beneficiis ecclesiasticis onusti, aut ecclesiastico ordini sese mancipare refugientes, aut mere laici, beneficia ecclesiastica aliis conferenda procurant, ut de illis postmodum ad libitum suum disponatur, fructus etiam percipientes illorum. Ad haec, plerique ordinarii et collatores ac etiam patroni laici curant deponenda beneficia, ut fructus seu pensiones capiant eorumdem, aliisve faciant ministrari. Alia item permulta eiusemodi admittuntur, quibus inniaculata rerum divinarum puritas impie violatur, disciplinae ecclesiasticae nervus dirumpitur, et imminentis patratur exitium animarum.

§ 3. Quare nos, volentes periculosam talium audaciam novi iuris subsidio colibere, praesentium auctoritate statuimus.

Ut si quis, quacumque auctoritate,

ecclesiam vel monasterium aut aliud beneficium ecclesiasticum qualemcumque ex resignatione vel cessione cuiuscumque personae, simpliciter aut cum circuitu retrocessionis, cum regressu vel accessu, etiam sola dimittentis intentione receperit, ut illa vel illud, etiam in eventum regressus vel accessus, eidem dimittenti vel alteri postea conferatur, aut illius fructus vel eorum pars alii vel aliis concedantur, vel pensiones solvantur ex eisdem, haec confidentia censeatur.

Itidem, si ordinarius vel alius collator contulerit antebac aut conferat in futurum beneficium ecclesiasticum, quovis modo vacans, ea conditione, tacita vel expressa, ut postea in alterum, pro arbitrio collatoris seu alterius cuiuscumque, contra iuris communis ordinationem, disponatur; sive ut de eo provisus, fructus illius vel partem ad utilitatem vel conseruentis vel decedentis aut alterius relinquat et remittat, seu pensionem illi vel illis, quem vel quos idem collator aut cedens vel alius, per se vel alium, scripto aut verbo iusserit seu significaverit, persolvat; et pariter si a patrone, etiam laico, vel alteri praesentatori seu electori contigerit aut contingat id fieri.

Ad haec, si clericus praedictae Cameræ aut cardinalis aut alius a solutione iurum ipsius Cameræ vel etiam Cancelleriae Apostolicae exemptus, post resignationem vel cessionem alicuius extranei de ecclesia, monasterio vel alio beneficio ecclesiastico, in se apostolica vel alia auctoritate factam et admissam, illam vel illud, etiam confectis litteris apostolicis et possessione apprehensa, in eundem resonantem vel cedentem, modico spatio interiecto, veluti duorum vel trium mensium, retrocesserit aut retrocedat in futurum, et ex illa retrocessione fructus ecclesiae seu monasterii aut beneficii vel eorum pars seu pensio seu quid aliud

super his reservatum , aut regressus seu accessus et ingressus ad illam vel illud ipsi clero vel cardinali aut alii exempti sit fuerit concessus.

Postremo , si quis crimine aliquo absolutus, aut cum quo super irregularitate dispensatum est, denuo receperit quacumque auctoritate ecclesiam, monasterium vel aliud beneficium ecclesiasticum, quod ante vel post commissum delictum aut contractam irregularitatem dimiserit, in quibusvis horum easum confidentiae pravitas sit contracta, easusque huiusmodi litteris praedictis comprehendantur ac si illis speciatim expressi fuissent, licet ipsum confidentiae crimen alterius tantum partis conscientia sit admissum.

§ 4. Ad probandum vero plene confidentiarum abusum, inter alias, etiam haec praesumptiones et coniecturae habeantur legitimae, videlicet:

Si quis, post cessam ab se ecclesiam vel monasterium aut beneficium, et publicatam resignationem seu cessionem , captamque a successore possessionem, sese in illa vel illo seu rebus illius, per se vel alium seu alios, de facto ingesserit, aut fructus perceperit, aut quicunque successor illi vel eius propinquus ipsos aut partem aliquam remiserit eorumdem.

Si recipiens beneficium constituerit dimittentem vel eius parentes aut propinquos procuratores ad percipiendum vel locandum fructus beneficii dimissi, et illi vel illis de fructibus perceptis aut percipiendis donationem fecerit.

Si, vel sola procuratoris depositione, vel libris rationalibus mensiorum ex parte dimittentis expeditio, quae personam recipientis concernit, prosecuta sit, simulque expensae pro ea necessariae ab illo factae fuerint.

§ 5. Denique, si quis pro concessione alicui facta, quacumque auctoritate, de

beneficio ecclesiastico, per se vel alium seu alios, intercesserit, vel alias in negotio concessionis sese immiscererit quoquo modo, deinde aliquid de fructibus talis beneficii de facto, etiam per manus successoris, ac etiam simplicis donationis titulo perceperit, seu de illo postmodum ad voluntatem intercessoris fuerit dispositum quandocumque.

§ 6. Testes autem de quaue re singulares singulas probare valeant praesumptiones et coniecturas, pluresque huiusmodi praesumptiones et coniecturae plenam probationem faciant in praedictis.

§ 7. Ceterum, criminosi et ceteri omnes, qui ad perhibendum in casibus simoniae testimonium recipi possunt, ad praedicta omnia admittantur.

§ 8. Sed ne quisquam, etiam vana fiducia fretus non intendendi contra se iudicii, in crimen perseveret, utque hoc malum gravioris censurae stimulo usquequaque prohibetur, omnes et singulos qui hucusque ecclesias, monasteria, beneficia, fructus, pensiones aliasve res, intercedente hoc confidentiae vitio, receperunt ac retinent, nisi statim, ad se reversi et resipiscentes, celeri dimissione sibi prospexerint, et qui quid tale admiserint in futurum, etiam omnibus et singulis aliis ecclesiis, monasteriis, dignitatibus, administrationibus, officiis et beneficiis obtentis, quae pariter sub dicta reservatione comprehendi volumus, necnon fructibus, pensionibus et aliis rebus ecclesiasticis, ac etiam Romanae Curiae et aliis officiis temporalibus praesentium auctoritate pri-
vamus, et ad futura inhabiles decernimus, et, in iuris subsidium, excommunicationis sententia innodamus, a qua nullus, nisi in mortis articulo constitutus, ab alio quam a Romano Pontifice absolutionis beneficium valeat obtainere. Nos enim, advocatione causarum huiusmodi et reservatione cognitionis illarum, rerumque

Et ad proban-
dam confiden-
tiam certas pra-
sumptiones suf-
ficeret declarat.

Testes singu-
lares praesump-
tionesque quid
probent.

Alli testes ro-
cipiendi.

Confidentia-
poenae, et cau-
sarum cognitio
ad quos spe-
ciet.

omnium inde emergentium, nobis et praedictis successoribus, ut praedictum est, facta, causis illis dumtaxat exceptis, quae iam coram nobis pendere noscuntur, ac etiam iis, quas, ratione ecclesiarum et monasteriorum, quorum dispositio in consistorio fieri consuevit aut debet; itemque contra ordinarios collatores, episcopos et alios superiores praelatos, etiam cardinales, haberet contigerit, ut iam aliis nostris litteris statutum est, audiendis, decidendis et terminandis, harum serie prorsus relaxatis, decernimus ita deinceps per quosecumque iudices ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac praedictae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et ipsorum cuicunque quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari, interpretari et definiri debere; neenon irritum et inane quidquid secus in praedictis per quosecumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 9. Quocirca omnibus locorum ordinariis districtus iniungimus ut in suis quisque ecclesiis, civitatibus, dioecesis et locis, etiam exemptis, ad praedicta studiouse attendat, et quatenus illis relaxavimus, in delinquentes severe animadvertant, si divinae Maiestatis iudicium dictaque Sedis censuram voluerint evitare. In ceteris vero causis et negotiis (nobis et praedictis successoribus exceptis) eosdem locorum ordinarios, praesentium auctoritate, delegamus ut, gratia et favore postpositis, pro se quisque, cum venerit usus, contra praedictos omnes sub ipsa exceptione comprehensos diligenter inquirant, suasque inquisitiones omnes sigillo obsignatas ad praedictam Sudem quamprimum transferant, ut nos et praedicti successores, in causis huinsmodi procedentes, quod iustum fuerit decernamus. Nos enim singulis ordinariis ipsis praedictos omnes

et quosecumque alios, etiam exemptos, etiam per edictum publicum, constituto prius summarie et extra judicialiter de non tuto ad illos accessu, citandi et monendi; eisque ac iudicibus ordinariis et delegatis aliisque personis quibuscumque, ne praedictorum executionem quoquomodo impediatur, vel alias in illis sese interponant, etiam per simile edictum inhibendi; eosdem ac alios contradictores et rebelles quosecumque per censuras et poenas ecclesiasticas ac omnia alia iuris et facti remedia opportuna compellendi; auxilium brachii saecularis, quandocumque opus erit, invocandi; ceteraque in praedictis omnibus et singulis necessaria faciendi et exequendi, plenam et liberam tenore praesentium concedimus facultatem.

§ 10. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papae octavi, praedecessoris nostri, de una, et in concilio generali edita de duabus diaetis, aliisque apostolicis constitutionibus et ordinacionibus; quodque episcopis, collatoribus et praelatis praedictis, etiam cardinalibus, vel quibusvis aliis, communiter vel divisim, a praedicta sit Sede indultum vel in posterum indulgeri contingat quod interdici, suspendi vel excommunicari aut contra indulta huiusmodi ad iudicium trahi non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam et ad verbum de indule huiusmodi mentionem, et quibuslibet aliis privilegiis, indulgentiis et litteris apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumecumque tenorum existant, per quae, praesentibus non expressa, aut in totum non inserta, effectum praesentium, aut attributae praedictis ordinariis iurisdictionis explicatio seu exercitium vel executio impediri valeat quomodo cumque vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus habenda sit in nostris litteris mentio specialis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Pii constitut.
in suo robore
remaneat.

Fides tran-
sumptorum.

§ 14. Litteris praedecessoris huiusmodi nihilominus in suo robore duraturis.

§ 12. Volumus autem ut praesentim exempla, etiam impressa, edantur, eaque notarii publici manu et cuiuscumque curiae ecclesiasticae vel praelati sigillo obsignata, eamdem illam prorsus fidem, in iudicio et extra, ubique locorum faciant, quam ipsae praesentes facerent, si essent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo omnino etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominice MDLXIX, kalendis iunii, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 4 iunii 1569, pontif. anno IV.

Sequitur extensio ad Cardinales.

Pius Papa V, etc.

Dubium an-
precendens con-
stitutio liget
cardinales.

Hodie in consistorio nostro secreto, ut moris est, accepto quod a nonnullis praetendebatur S. R. E. cardinales, obtentu privilegiorum sub constitutione nostra de confidentiis beneficialibus, saltem quoad privationem, censuras et alias poenas in constitutione contentas, propter non factam in clausula impositionis illarum specialem et expressam de dictis cardinalibus et privilegiis mentionem, minime comprehendi, licet aliter mentis et intentionis nostrae fuerit, quemadmodum et ex litteris dictae constitutionis colligi posset.

§ 1. Ad tollendum tam omne dubium atque impedimentum quo minus constitutio praefata, commune bonum et salutem animarum concernens, plenarium effectum sortiatur, declaravimus omnes S. R. E. cardinales in constitutione et litteris praefatis ac singulis earum partibus, etiam quoad privationes omnesque et singulas censuras et poenas in ipsis litteris contentas, comprehendi, ac contrafacientes privationes, censuras et poenas ipsas incurrere, prout nos illos omnes includi et incurrere volumus eo ipso.

§ 2. Decernentes sic per quosecumque

etc., etiam cardinales, in quavis causa et instantia, sublata etc., iudicari etc. debere; neenon irritum etc. attentari.

§ 3. Ac privilegia praefata neenon exemptions, conservatorias et indulta omnia, per quoscumque Romanos Pontifices etc., etiam motu proprio et ex certa nostra scientia, deque apostoliceae potestatis plenitudine, ac etiam consistorialiter et ex quibuscumque causis, in genere vel in specie, concessa, confirmata, extensa et moderata et quatoeumque tempore observata, ad effectum praefatorum revocavimus et annullavimus, viribusque et effectu quoad haec prorsus carere decrevimus. Volumusque et statuimus tenores privilegiorum etc., qualiacumque sint, praesentibus pro plene et sufficienter expressis haberi.

§ 4. Solamque hanc schedulam manu nostra signatam, et in Cancellariae Apostoliceae libro ad perpetuam rei memoriam registratam, absque alia litterarum confectione, sufficere, eamque et eius exempla ubique locorum, in iudicio et extra illud, fidem facere.

§ 5. Constitutionibus et ordinationibus apostolieis, ac Cancellariae praefatae regulis, editis et edendis, ceterisque contrariis non obstantibus quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die xiv novembris millesimo quingentesimo sexagesimo nono, pontificatus nostri anno IV.

Sola signatura
sufficit.

Derogatio con-
trariorum.

CXXXII.

Quod facultas erigendi cappellas Rosarii sit solummodo magistri generalis Ordinis S. Dominici et ab eo deputatorum, et confratres sodalitatum Rosarii ab eis institutarum oblationes et legata, in piis usus convertenda, recipere valent; indulgentiasque hie enuntiatus consequantur.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Inter desiderabilia cordis nostri, illud intensis desideriis affectamus ut singulo-

Declaratio
quod eos com-
prehendit

rum christifidelium, quorum nobis, ex commissi pastoralis officii debito, cura imminet, generalis animarum salus proveniat, unde pia et salubria fidelium vota ad hoc tendentia, et alias ex quibus divini cultus provenit augmentum, pii patris affectione prosequimur ac plenis favoribus confovemus; et ut optatum consequantur effectum, christifideles ipsos ad illa, indulgentiis videlicet et peccatorum remissionibus, libenter invitamus.

§ 4. Exhibita sane nobis nuper, pro parte dilecti filii magistri provincialis Ordinis Praedicatorum provinciae Neapolitanae, petitio continebat quod, cum dilectus filius frater Ambrosius Salvius loci de Balneolo, Nuscanensis sive alterius dioecesis, ad erigendum societas sanctissimi Rosarii in quibusunque ecclesiis per nos et Sedem Apostolicam specialiter deputatus fuerit, si aliis huiusmodi facultas, praeterquam eiusdem Ordinis magistro generali, interdiceretur, ex hoc profecto diversis abusibus, qui in illarum erectione intervenire possent, satis consultum foret. Quare nobis, pro parte eiusdem provincialis, sicut supplicatum ut sibi in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 2. Nos, qui honestis quorumlibet votis libenter annuimus, eaque favoribus prosequimur opportunis, eundem prouinciale a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliquisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa, latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutum fore centes, huiusmodi supplicationibus inclinati, auctoritate apostolica, per praesentes statuimus quod nulli licitum existat, minusque aliquis cappellam sanctissimi Rosarii in quavis ecclesia sive loco erigere, praef-

ter dictum generale aut ab eo deputatos ac praefatum Ambrosium.

§ 3. Minusquè aliquis confrater, seu virile mulier, aliquid eidem societati, pro illius ingressu vel alia quavis de causa, persolvere.

§ 4. Ac singuli confratres ad quasvis processiones accedere, etiam in quibus corpora defunctorum ad sepeliendum deferruntur, cum eorum insigniis, cuiusvis etiam superioris licentia desuper minime requisita, etiam absque aliquo conscientiae scrupulo et censurarum ecclesiasticarum incursu, possint et valeant, seu eorum quilibet possit et valeat.

§ 5. Districtius inhibentes quibusvis ne eosdem generalem seu deputandos et Ambrosium, super erectione et institutione societatum huiusmodi, in quibuscumque civitatibus, terris et locis factis et faciendis, neque eosdem confratres, super exercitio piorum operum et profectu ad processiones seu incessu cum signo eorum, aut dicti signi delatione, molestare, perturbare aut inquietare audeant nec debeant; quinimmo generali, deputatis et Ambrosio praefatis in praemissis auxilium, consilium vel favorem praebent. Nos enim omnes praemissis contravenientes indulgentiis et peccatorum remissionibus eis concessis privamus, et privatos esse ac indignos effici; et quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari irritum et mane decernimus.

§ 6. Postremo vero, ut animarum christifidelium, praesertim ex aliqua societate huiusmodi erectarum seu per eundem Ambrosium erigendarum, existentium et eandem societatem ingredi volentium quieti et spirituali consolationi salubrius consulatur, et ad illam obiectumque erectam christifideles ipsi accedentes eo ferventiores et promptio-

Causae huius
concessions.

Fauidas eri-
gendi cappellas
SS Rosarii spe-
ciat ad magis-
trum genera-
lem Ordinis, S.
Dominici, et ab
eo deputatos
deputatos

Nihil ingre-
dientes sodalitatem solvant.

Contractes
ad processiones
accendant, et
al sepeliendo
mortuos insti-
gnis deferant.

Prohibiti
confratres in
bis molestandi.

Confirmatio
indulgentiarum.

res reddantur, quo se dono coelestis gratiae decoratos senserint, de omnipotenti Dei misericordia, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum auctoritate confisi, christifidelibus praefatis de dicta societate, ut praesertur, instituta vel instituenda existentibus, ut omnes et singulas indulgentias et peccatorum remissiones, tam per nos, quam quoscumque alias Romanos Pontifices, et praesertim Leonem Papam X, praedecessores nostros, concessas consequantur et consequi possint, auctoritate et tenore predictis, misericorditer in Domino concedimus et indulgemus; illasque, nonnisi in ecclesiis, in quibus, ut praesertur, eadem societas instituta erit, praeterquam in casu summae necessitatis et infirmitate grandi seu detentione carcere, in quibus et alio in loco consequi possint, observando tamen illa omnia quae in dictis indulgentiis continentur, consequi posse decernimus. Omnesque et singulas per eundem Ambrosium sive generalem aut deputandos praefatos auctoritate nostra, modo tamen supradicto, concessas confirmamus et approbamus.

Derogatio contrariorum.

§ 7. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xxvii iunii MDCXIX, pontificatus nostri anno iv.

Dat. die 28 iunii 1569, pontif. anno iv.

Sequitur alia constitutio super predictis.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Consueverunt Romani Pontifices etc. 1.

1 Constitutionem Pianam dedita opera hic praeterimus, etsi in Romana Mainardi editione (tomo iv, parte iii, pag. 71) habetur. Ea namque paulo post legitur, in Romana quidem, i. e., pag. 77; in nostra vero editione, pag. 774 huiusce voluminis. Missam fecimus ne unum idemque iterare nulla caussa videbemur (R. T.).

CXXXIII.

De baccalaureis et magistris in Aragonie provincia Ordinis Praedicatorum creandis 1.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Circumspecta Romani Pontificis providentia vias, quibus regularis observantia conservari, et illi dedita persona scientiarum cognitionem adipisci et docere facilius possit, plerumque excogitare solet. Sane, cum deceat eos qui, saeculari vita prorsus abiecta, divinis obsequiis et regulari observantiae penitus se dicaverunt, morum honestate et litterarum cognitione esse praeditos, illos quoque, tamquam unicum et singulare exemplar, ceteris litterarum, praecipue sacrarum, scientia praestantiores, expedit ut, graduum promotione, virtutis praemia et insignia consequantur.

§ 1. Unde, pro vitae regularis conservatione et graduum huiusmodi reputatione, in plerisque provinciis Ordinis fratrum Praedicatorum non nisi pauci illius Ordinis fratres, et hi quidem litterarum scientia et vitae ac morum honestate valde praediti, et in legendo presertim philosophiam et theologiam in aliqua Universitate per plures annos exercitati, ad baccalaureatus et magisterii gradus promoveri solent.

§ 2. Quare nos, motu proprio, non ad alieuius super hoc nobis oblatae petitionis instantiam, sed ex certa scientia et mera deliberatione nostris, deque apostolicae potestatis plenitudine, hae nostra in perpetuum valitura constitutione, quod in posterum nullus dicti Ordinis fratrum Praedicatorum provinciae Aragoniae ad baccalaureatus gradum promoveri possit, nisi prius saltem per quadriennium philosophiam vel theologiam legerit, et tunc promovitio huiusmodi fiat causa legendi

(1) Ex Bullario huius Ordinis, tom. v, pag. 217.

Exordium.

Diplomatica causa.

Nulli promovendi ad baccalaureatum nisi post lectam philosophiam vel theologiam per annos quatuor etc.

sententias pro forma et gradu magisterii, ad petitionem provincialis ipsius Ordinis et provinciae, in aliqua Universitate vel collegio dictae provinciae; et quod simiter nullus penitus baccalaureus fiat magister, nisi deputatus a generali magistro Ordinis praedicti vel a capitulo generali ad legendum sententias pro forma et gradu magisterii in Universitate et collegio praedictis, et lectionem huiusmodi per quadriennium prosequutus, et a capitulo provinciali ad magisterium petitus fuerit.

§ 3. Et quod aliter in posterum ad bacalaureatum vel magisterium, etiam ad petitionem provinciae, et a capitulo vel magistro generali, etiam vigore indulti apostolici eis desuper concessi, promoti pro minime promotis in omnibus et per omnia habeantur, et illi nullo modo habeant locum nec gaudeant privilegiis bachelareatus vel magisterii, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo statuimus et ordinamus.

§ 4. Decernentes statutum et ordinatum huiusmodi praesentesque litteras in omnibus et singulis actibus cuiuscumque capituli pro tempore facti alta voce publicari et legi, ac in illis inseri, et ab omnibus inviolabiliter observari debere. Necnon ex nunc promotiones, aliter quam ut praefertur pro tempore factas, nullius esse roboris vel momenti, et promotis minime suffragari debere; ac etiam irritum et inane quicquid aliud secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 5. Districtius inhibentes, in virtute sanctae obedientiae et sub interminatione divini iudicij, tam dilectis filiis provincialibus, quam diffinitoribus capitolorum provincialium dictae provinciae nunc et pro tempore existentibus, quatenus statutum et ordinationem huiusmodi diligenter et ad unguem obseruent, et observari faciant et mandent.

Bull. Rom. Vol. VII.

96

*Alias promoti,
nulliter promo-
ti sunt.*

*Clausulae ad
firmitatem con-
stitutionis.*

*Provincialibus
et diffinitoribus
provinc. man-
datur eiusdem
observantia.*

§ 6. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ac Ordinis et provinciae praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, Ordini et provinciae praedictis illiusque superioribus et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis, clausulis, irritantibus et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu et scientia ac potestatis plenitudine similibus ac alias quomodolibet, etiam pluries, concessis, approbatis et innovatis; quibus omnibus, etiamsi, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permanuris, hac vice dumtaxat, motu, scientia et potestatis plenitudine similibus specialiter et expresse derogamus et derogatum esse volumus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die xi iulii MDLXIX, pontificatus nostri anno iv.

Dat. die 11 iulii 1569, pontif. anno iv.³

*Derogatio con-
trariorum.*

CXXXIV.

*Confirmatio et declaratio privilegiorum
et gratiarum collegii scriptorum
archivii Curiae Romanae* ¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Pridem nos anxio sollicitoque animo cogitantes, etc. collegii creationem a felicis recordationis Iulio Papa II, kalendis septembribus, pontificatus sui anno v, factam, necnon omnia et quaecumque privilegia, facultates, exemptiones, praerogativas, dispensationes, gratias et indulta ab eodem dicta die et idibus decembris dieti anni; necnon a Leone X, pridie nonas octobris, pontificatus sui anno primo, aut alio veriori tempore; necnon aliorum omnium inde usque Romanorum Pontificum concessionem eidem collegio et personis, in genere et in specie, tam coniunctim quam divisim, facta, et super his omnibus et singulis confectas litteras, scripturas et instrumenta, ac inde secuta quaecumque, cum prohibitionis clausulis et decretis in eis contentis, quae omnia et singula aequa atque ad verbum praesentibus inserta, expressa et repetita habemus, litterisque super praesentibus conficiendis in totum vel in partem exprimi, totoque tenore singulorum inseri posse volumus, etiam si talia et multa sint quae speciali expressione indigeant, motu, scientia et potestatis plenitudine similibus renovamus, approbamus et confirmamus, effectumque plenarium et integrum prorsus sortiri volumus, ac omnes et singulos iuris et facti defectus, si qui intervenerint in eisdem, supplemus. Decernentes illa omnia perpetuum et inviolabile robur obtinere; ac irritum etc. attentari.

¹ Huius collegii institutionem eiusque statum vide supra in Iulii II constitutione xvii, *Sicut*, tom. v, pag. 438.

§ 1. Quin etiam in perpetuum applicamus et appropriamus ac etiam anneximus, unimus et incorporamus dicto collegio scripturas praefatas ac omnia et quaecumque iura, fructus et emolumenta, ratione officiorum notariatum eorum omnium indicum ordinariorum et commissariorum Curiae et Urbis in praefata institutione expressorum; quibus etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales adiungimus, et similes, etiam si ordinarii dicantur, comprehendi volumus. Ut vero, in habendo proborum peritorumque notariorum delectu, melior deinceps ratio capiatur, statuimus ut posthac, in omnibus et quibuscumque causis coram praefatis iudicibus, etiam cardinalibus, quomodocumque habendis et agitandis, collegium ipsius notarios idoneos, qui in eiusmodi causis scribant, constituere debat. Nullique omnino ipsorum indicum, etiam cardinalium, alias notarios, etiam dieti archivii scriptores, in causis huiusmodi pro arbitrio constitutuere possint, sed eos dumtaxat assumere teneantur quos collegium praefatum suo ex gremino, in genere vel in specie duxerit eligendos. Decernentes alias quaecumque constitutiones, ordinationes et assumptiones notariorum, etiam de dicti collegii scriptoribus, sive in genere sive in specie, tam per iudices, etiam cardinales, quam etiam Sedem Apostolicani, ex quibuscumque causis, etiam motu simili et potestatis plenitudine similibus, neconon processus et alia quaecumque, coram eisdem iudicibus, etiam cardinalibus, aliter facienda, irrita et inania esse, viribusque et effectu carere, notariosque tamquam falsi reos puniri debere. Ceterum, collegium praefatum rationes et curas omnes huiusmodi processuum, scripturarum et instrumentorum, etiam praeteritorum, omni tempore habeat; omnia et quaecumque emolumenta, ordinaria et extraordinaria, inde quomo-

Concessio
quod scriptores
archivii C. Rom.
sint notarii cau-
sarum civilium
cuiuscumque in-
dicis commissa-
rii.

documque provenientia , ad communem usum percipiat, et delegandis sive substituendis notariis suis stipendia constitutat, vel alias super hoc conveniat cum eisdem etc.

§ 2. Sicque, in his et aliis praefatis omnibus et singulis, per quoscumque, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac sanctae Romanae Ecclesiae cardinales ac Cameram ipsam , in quavis causa et instantia, sublata etc., iudicari etc. debere etc.; ne non irritum etc. attentari.

§ 3. Non obstantibus praemissis et Pauli secundi, tertii et quarti aliorumque Romanorum Pontificum ac nostris de rebus Ecclesiae non alienandis, et alienatis revocandis, ac aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, etiam de gratiis ad instar non concedendis; Cancellariae Apostolicae regulis editis et edendis, eiusque et dictae Cameracae earumque collegiorum, et etiam urbis Romae, iuramento etc. roboratis, statutis etc., ne non institutione et fundatione ac veteri stylo quantumcumque tempore observato ; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, illis eorumque personis omnibus et singulis , etiam per modum statuti perpetui, ac initi et stipulati contractus , et alias quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus, efficacissimis et insolitis, clausulis, irritantibusque et aliis decretis, per praefatos et alios quoscumque Romanos Pontifices ac nos et dictam Sedem, ex quibuscumque causis, etiam motu et scientia et potestatis plenitudine similibus, ac etiam consistorialiter, concessis, confirmatis ac etiam iteratis vicibus approbatis; quibus omnibus, etiam si de illis etc., tenores etc., in genere et in specie, ad effectum sufficientis derogationis eorum, latissime extendendis, motu, scientia et potestatis plenitudine similibus derogamus ; ne non omnibus illis, quae in

singulis litteris praefatis concessum est non obstare , ecterisque contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis etc.

Fiat. Motu proprio, M.

Datum Romae apud S. Petrum, quintodecimo kalendas augusti, anno IV.

Dat. die 18 iulii 1569, pontif. anno iv.

CXXXV.

Cosmus Medicus, reipublicae Florentinae dux, eiusque successores magni duces Etruriac creantur 1.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Romanus Pontifex, in excelsa militantis Ecclesiac throno , disponente Domino , super gentes et regna constitutus , post perlustratas suae indefessae mentis acie orbis christiani provincias , circumspecta sua providentia praeclaros ac principes viros, qui de sancta Sede Apostolica fideque catholica benemereri videntur, singulari suae benignitatis clementia, quantum sibi ex alto conceditur , augere , eosque insignibus , ornamentiis ac speciosis honorum titulis decorare atque illustrare consuevit, ne non alias disponit , prout, temporum, locorum et personarum qualitate pensata, conspicit in Domino salubriter expedire.

§ 1. Sane cum nos, his nostris luctuosissimae tempestatis diebus, animo nostro diu multumque gravissimo cum dolore versaremus quot et quantae pestiferarum haeresum sectae quotidie undique erumperent , diraque et exitiosa perditorum hominum a fide catholica aberrantium semina passim serperent et usquequaque propagarentur, omnia Italiae loca circumspicientes, Etruria provincia , nobilitatis

^{Etruriae provinciae commendatio,}
1 Cosmus militiam S. Stephani, de licentia Pii IV instituit, ut in eiusdem Pii constitutione LV, His, quae, pag. 158 huius tomii.

decore et antiquitatis nomine a maiori-
bus celebrata, enius maxima pars quae
nobis et ipsi Apostolicae Sedi subiecta
non est, ab omnibus fere lateribus ditioni
nostrae ecclesiasticae contermina atque
conineta existit, nobis praecipue occur-
rit, quam divinae primum bonitatis gra-
tia, sollicitudineque ac vigilantia irostra,
deinde praestantissimi ac religiosissimi
eius principis virtute, consilio, diligentia,
praeceteris intactam et incorruptam, ab
huinsmodique perniciosa labo et conta-
gione sartam tectam conservatam esse
conspicimus.

§ 2. Huc accedit, quod profecto ma-

Maxime ob eius obsequia Romanis Pontificibus praestata.

gnopere nos movet, Sedem Apostolicam,
cum ob regionis vicinitatem, tum propter
loci opportunitatem, gratissima plerum-
que obsequia atque etiam commoda,
subministratis ab Etruscis auxiliis, a mul-
titis iam ante saeculis recepisse, idque
complures Romanos Pontifices praedeces-
sores nostros, et praesertim felicis recorda-
tionis Innocentium quartum, Clemen-
tem etiam quartum, Gregorium decimum,
Benedictum undecimum, Martinum quintum
et Leonem decimum luculenter te-
statos fuisse, adeo ut tam eamdem pro-
vinciam, quam eius rectores et magistratus,
ob peculiarem eorum ergo Romanam Ecclesiam devotionem et observantiam,
propenso paternoque affectu, variis gratiis,
honoribus ac privilegiis iure cohon-
nestandos atque ornandos esse duxerint.

§ 3. Quibus rebus debita meditatione

Quae signanter Cosmus Medicus praestare studuit et praestit;

mature consideratis, attendentes quoque
in primis quod dilectus filius nobilis vir
Cosmus Medicus, reipublicae Florentinae
dux, maiorem in dies suae eximiae vir-
tutis splendorem, ferventioremque catho-
licae religionis cultum, et in adminis-
tranda iustitia praeceps studium, ex
eo tempore quo imperare coepit nusquam
praetermissum, laudabiliter prae se ferre
non cessat. Quod, omnibus in occasioni-

bus, nobis ac praedecessoribus nostris et
Apostolicae Sedi prompto ac libenti animo
obsequi semper studuerit. Quod nos et
eamdem Sedem, ab ipso nostri pontifica-
tus initio, continuato debitae reverentiae
honore coluerit, mandatis nostris filiali
obedientia paruerit, honestis nostris pe-
titionibus obsequentissime morem gesse-
rit. Quod a nobis requisitus, copta nostra
pecuniis, peditatu equitatuque alacriter
iuvet, praesertim pro ferendo auxilio
carissimo in Christo filio nostro Carolo
Francorum regi christianissimo adversus
eius rebelles et haereticos, centum etiam
aureorum millia, ultra alia, illi mutuan-
do, hortatu nostro id fecerit. Quod ma-
iora, si usus venerit, ad catholicae fidei
defensionem et incrementum se praesta-
turum ultro pollicetur.

§ 4. Quod pro inclyta eius in Deum
pietate, superioribus annis, militiam
Sancti Stephani, ad sanctae fidei exal-
tationem ac propagationem, instituerit,
bonis ditaverit et ampliaverit.

§ 5. Quod universae prope provinciae
Etruscae, imperscrutabili Dei iudicio, ad
summae dignitatis potestatem, civium
Florentinorum assensu vocatus, felicis-
sime praesit ac dominetur. Quod delatum
sibi admirabiliter principatum admirabi-
lius regat et moderetur, illumque incom-
parabili prudentia ac sapientia, in pacis
ac iustitiae amoenitate, ab ineunte eius
aetate, diligentissime contineat et con-
servet.

§ 6. Quod terra marique praepotens
existat. Quod piratis, facinorosis, sicariis,
quietis et oeci turbatoribus, neenon no-
stris et huius sanctae Sedis rebellibus et
adversariis hostis acerrius, scelerumque
et delictorum severus vindex sit. Quod numerosa
ac frequenti populorum ei
subditorum, Deo benedicente, multitu-
dine, copiosis grandibusque redditibus et
amplissimis proventibus gaudeat et frua-

Militiam. San-
cti Stephani in-
stituit;

Statum suum
optime regit;

Praeclarata operatur;

tur. Quod validus peditum et equitum numerus in omnes usus ei pretio⁴ semper esse possit. Qnod quamplures florentissimas urbes, tam cathedralium, quam eorum nonnullas metropoliticarum ecclesiastiarum dignitate insignes, ac studiorum generalium Universitatibus ornatas, innitissimos portus, validissimas arcas, locutissima, triremum classem paratam et instructam, tam ad Tyrreni sui maris, quam etiam ad nostrae orae maritimae tutelam habeat. Quod rerm omnium copia, ditionis amplitudine, locorum ubertate, continua vitae felicitate, demumque gentis celebris admodum et opulentiae viribus firmissime submixus urgeat. Quod cuncta haec ipsa bona, per immensam Dei omnipotentis benignitatem sibi elargita, ad divinum honorem et gloriam paratissima semper fore profiteatur.

§ 7. Quod absoluta potestate, ratione liberiet directi dominii Florentini, nemini que in suo dominio non resit subiectus, ita ut, iuxta distinctionem piae memoriae Pelagii, similiter Romani Pontificis praedecessoris nostri, uti rex et magnus dux ac princeps merito existat, et inter ceteros magnos duces ac principes re ipsa esse, censeri et commumerari possit et debeat.

§ 8. Nos igitur, tot ac tantis rationabilibus dignisque de causis, clarissimis quoque ipsius Cosmi dueis erga nos et rum in magnos duces Etruriae, Sedem eamdem meritorum et officiorum monumentis indueti, firmaque spe freti quod is et eius successores, collati nostri in eos beneficij memores, debitam nobis futurisque Romanis Pontificibus grato animo fidei ac devotionis sinceritatem perpetuo exhibeare conservareque studebunt. Attendentes etiam, quod sane plurimi facimus, dictum Cosmum ducem ac dilectum filium nobilem virum Franciscum, eius filium primogenitum, arctis

⁴. Forte legendum *praesto* (n. t.).

admodum affinitatis, sanguinis et necessitudinis vinculis cum carissimo in Christo filio nostro Maximiliano in imperatorem electo, et maximis christiani nominis regibus coniunctos esse, eosque a nobilissima stirpe Medicea multis honoribus et titulis decorata, et ex qua tot illustres proceres ac tres Romani Pontifices prodierunt, ortum habere. Propterea eundem Cosmum ducem, specialibus favoribus et gratis paterne benigneque prosequi volentes, ipsumque a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa, latis, si quibus quomodolibet innotatus existit, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutum fore censes, motu proprio, non ad ipsius Cosmi ducis seu alterius pro eo nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex certa scientia maturaque deliberatione et mera liberalitate nostris, ac de supremae nostrae apostolicae potestatis plenitudine, tam dictorum praedecessorum, quam etiam Alexandri III et Innocentii pariter III ac Pauli IV, similiter praedecessorum nostrorum, qui Portugalliae et Bulgarorum ac Blachorum, neconon Hiberniae reges, et ut tunc dux Bohemiae, rex in suis litteris nominari possit, respective crearunt, constituerunt et concesserunt, aliorumque Romanorum Pontificum erga diversos principes exempla sequentes vestigiisque inherentes, ut potissimum ceteri principes, hoc exemplo invitati, ad bene de sancta hac Sede promerendum incitentur, eundem Cosmum ducem eiusque successores pro tempore existentes duces, perpetuis futuris temporibus, in magnos duces et principes provinciae Etruriae sibi pro maxima illius parte subiectac, et in ipsa provincia respective, auctoritate apostolica, tenore

praesentium, creamus, constituiamus, prouinciamus, declaramus, magnorumque duorum Etruriae provinciae, ut praefertur, eis subiectae nomine, titulo et denominatione extollimus et amplificamus; nec non eos dictae Etruriae provinceae eis subiectae magnos duces et principes ab omnibus nominari, appellari, inscribi, diei, haberi, censeri et tractari debere volumus, praecepimus ac mandamus; atque Cosmum magnum ducem eiusque successores praefatos omnibus et singulis exemptionibus, immunitatibus, libertatibus, favoribus, praeminentiis, praerogativis, indultis, privilegiis aliisque quibuslibet gratiis et honoribus, quibus alii vere liberi et directi domini ac magni duces et principes, etiam ducali aut alia quavis, etiam maiori, dignitate praefulgentes, ac quacumque libera et absoluta potestate fungentes, in genere vel in specie, in quibuscumque locis, pompis, sessionibus, celebritatibus, caeremoniis et actibus publicis vel privatis, tam de iure quam de consuetudine, etiam in Aula nostra Vaticana et ubique terrarum, etiam si aliqui alii magni et similes duces et principes praesentes fuerint, quoquo modo intuntur, fruuntur, potiuntur et gaudent, seu uti, frui, potiri et gaudere in futurum quomodolibet poterunt et soliti sunt, non quidem ad illorum instar, sed parviter et absque ulla prorsus differentia nisi, frui, potiri et gaudere posse ac debere.

§ 9. Et insuper, in evidens clarumque propensae nostrae voluntatis erga dictum Cosmum magnum ducem testimonium certamque dilectionis significationem, eum amplioris quoque gratiae et favoris praerogativa maxime dignum censemus, ut, iuxta sententiam Clementis IV, praedecessoris nostri praedicti, ex maiori decore ornatum, maioritas appareat dignitatis, ipsum Cosmum magnum ducem

et eius successores huinsmodi regali corona, ut inferius depingi mandavimus, qua super eorum gentilibus insignibus, ad illustris nobiliusque ipsorum deus et ornamentum, uti, eamque portare, ferre et gestare, depingique et insculpi facere libere et licite possint et valeant, motu, scientia ac potestatis plenitudine similibus, decoramus, exornamus et insignimus, decoratosque exornatos et insignitos fore et esse.

§ 10. Praesentesque litteras de subrationis vel obrepotionis vitio, aut intentionis nostrae seu quocumque alio defectu, ex quavis, etiam quantumlibet iustissima et urgentissima rationabilique causa, nullo nunquam tempore a quoquam notari vel impugnari posse, sed illas validas et efficaces perpetuo fore et esse, nosque plenarios, totales et omnimodos effectus sortiri posse ac debere in omnibus et per omnia, ac si consistorialiter et de fratrum nostrorum consilio factae, et in ipso consistorio nostro secreto lectae fuissent.

§ 11. Sieque per quosecumque iudices, etiam imperiali, regia, ducali vel quavis alia excellentia et dignitate praeditos, et alios commissarios, qualibet auctoritate fungentes, etiam causarum sacri Palatii nostri auditores et sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum enilibet quavis aliter indicandi, sententiandi, definiendi et interpretandi facultate et auctoritate, indicari, definiri et interpretari debere: ac quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attenuari, irritum et inane decernimus et declaramus.

§ 12. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac provincearum, civitatum et locorum quorumlibet statutis et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione aposto-

Clausulae prae-servativa.

Decretum ir-ritans.

Clausula de-rogatoria.

Eisdem coro-
na regali uul-
conceditur.

lica vel quavis firmitate alia roboratis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, illis et quibusvis aliis personis, etiam ducibus, quibus forsitan per Sedem Apostolicam concessum sit quod privilegiis, praeminentiis, favoribus, indultis et gratiis ad instar magnorum dueum, perinde ac si ipsi magni duces realiter et cum effectu essent, uti et gaudere possint, in genere vel in specie, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis et quantumcumque efficacissimis, clausulis et decretis, quomodolibet concessis, confirmatis et inuovatis (quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa et individua ac de verbo ad verbum mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua exquisita forma ad hoc servanda esset, eorum omnium tenorem praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo labore permanuris, hac vice dumtaxat, ad effectum praesentium, specialiter et expresse derogamus, totaliterque et latissime derogatum esse volumus et decernimus) ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 43. Salva nihilominus, in nostris declaratio etac provinciae civitatibus et locis, nostra quod talis creatio non praecedit et Romanae Ecclesiae auctoritate, iurisdictioni S. R. E. nec imperatoris aut regum etc. iurisdictione et regum superioritate, iurisdictione ac quibusvis iuribus respective in locis immediate vel immediate eis subiectis; ac circa aliquod praecindicium civitatum, terrarum et locorum in eadem Etruriae provincia consistentium, quae non sunt dicti Cosmi ducis, nec ei quomodolibet subiecta sunt, neque aliquo modo obediunt.

Sancto poe- § 44. Nulli ergo omnino hominum licet etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae MDLXIX, sexto

kalendas septembres, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 27 augusti 1569, pontif. anno IV.

CXXXVI.

Contra eos qui, ad eritandas suorum scelerum poenas, se divino servitio dedicant.

Pius Papa V, ad futuram rei memoriam.

Decet Romanum Pontificem, pro sui pastoralis officii debito, diligenter providere ne quisque, ad evitandas scelerum suorum poenas, divino se obsequio dedicet.

§ 1. Sane nuper accepimus quod non nulli, qui, exigentibus eorum demeritis, ad triremes dilecti filii nobilis viri Cosmi Florentiae et Senarum ducis ad vitam vel ad certum tunc expressum tempus condemnati, et iam inibi servitutis iugo addicti et vinculo ferreo adstricti erant, eiusdem triremibus advecti, maris fluctibus agitati, et tandem ad Sardiniae insulam appulsi, forsitan vinculis praedictis dissolutis, ex ipsis triremibus ausugere, et ad nonnulla ipsius insulae loca, praesertim vero ad ecclesias seu domos conventuum fratrum Ordinis Sancti Francisci, et S. Dominicai Claritanae civitatis seu dioecesis se conferre, ibique aliqui ex eis habitum per eosdem fratres gestari solitum suscipere, et professionem per illos emitti solitam emittere, sen illorum Religionem ingredi, et sub ingressus huiusmodi Religionis clipeo se defendere quominus ad triremes redirent poenasque suorum scelerum ibi levant, temere praesumpserunt et adhuc praesumunt, in Cosmi ducis et triremium detrimentum, ac in Ordinum praedictorum non modicum dedecus.

§ 2. Nos, attentes homines servituti mancipatos, minusque condemnatos huius- Ordines reclamantes, pote inter fra-

† Ex Regest in Archiv. Vat.

tres non pos- modi ad ingressum ipsius Religionis ad-
sunt tam servos
domini quæm mitti nequaquam debere, et ea indignos
poenæ.

esse, et alios profugos inibi manere non
posse, motu proprio, ex certa nostra scien-
tia, universis et singulis venerabilibus fra-
tribus dictæ insulae et quoruncumque
aliorum locorum ordinariis, sub interdicti
ingressus ecclesiae, ac dilectis filiis illorum
in spiritualibus vicariis generalibus seu
specialibus, et eorum cuilibet, ac dictorum
conventuum et Ordinum superioribus, nec-
non fratribus et aliis personis ecclesia-
sticis, cuiusvis nominis, dignitatis, status,
conditionis et præeminentiac existant, sub
excommunicationis latae sententiae atque
aliis arbitrio nostro declarandis poenis, si
contrafecerint, incurriendis, per præsen-
tes districte præcipimus et mandamus

Condemnatos
ad poenam ha-
bitu exi man-
dat.

quatenus statim, visis præsentibus, nulla
a nobis alia iussione seu mentis nostræ
declaratione desuper expectatis, dictos con-
demnatos, constito prius summarie et ex-
trajudicialiter illos, ad tristis damnatos,
ex dictis tristis aufugisse, habitibus,
ut præfertur, susceptis exuant, et eos di-
ligenter et fideliter nomine dicti Cosmi
ducis in carcerebus custodiant et retineant,
ac custoditos, capitaneis ipsarum tristis
aut aliis ad id ab eis deputatis cum
effectu tradant et consignent, et consignari
auctoritate nostra faciant, mandent et pro-
curent.

Poena in eos, res quoscumque et rebelles, illisque fa-
vorem et opem directe vel indirecte præ-
stantes, sententiis, censuris et poenis præ-
dictis, compescant; ac illos non parentes,
sententias, censuras et poenas prædictas
incurrisse declarent, easque etiam iteratis
vicibus aggravant, et ad hoc, si opus sit,
auxilium brachii saecularis invocent.

Ordinariis lo-
corum opportu-
nas ad id con-
cédit facultates.

§ 3. Ipsos condemnatos ac contradicto-
res qui contrarie tentassent.

§ 4. Nos enim ordinariis et aliis præ-
dictis, super præmissis, exuendi, custo-
diendi, retinendi, consignandi, mandandi,
procurandi, compescendi, declarandi, ag-
gravandi, invocandi et alia ad ea neces-

saria exequendi et faciendi, plenam et li-
beram licentiam et facultatem per easdem
praesentes concedimus.

§ 5. Non obstantibus quibusvis consti-
tutionibus et ordinationibus apostolicis,
ac denum ¹ et Ordinum praedicatorum, iu-
ramento, confirmatione apostolica vel qua-
vis firmitate alia roboratis, statutis et con-
suetudinibus, caeterisque contrariis qui-
buscumque.

Datum Romæ apud S. Petrum, sub
annulo Piscatoris, die vii septemb. MDLXIX,
pontificatus nostri iv.

Dat. die 7 sept. 1859, pontif. anno iv.

Clausulae.

CXXXVII.

Indulta, gratiae et indulgentiae confrat-
ternitatis nationis Florentinae, sub
invocatione S. Ioannis Baptiste De-
collati, De Misericordia nuncupatae,
nuper in Urbe institutae ad caritative
confortandum via iustitiae morituros,
eisque ecclesiastica sacramenta submi-
nistrandum et eorumdem corpora se-
peliendum ².

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Cum, sicut accepimus, postquam alias
felicis recordationis Innocentius Papa VIII,
praedecessor noster, venerabilem socie-
tatem seu confraternitatem Misericordiae
nuncupatae nationis Florentinorum de
Urbe exercat et instituerat.

§ 1. Ac confratribus ipsius confrater-
nitatis quemdam locum intra Urbem, in
quo unam ecclesiam aedicare et con-
struere, in qua unum cappellanum pres-
byterum saecularem, qui inibi missas et
alia divina officia celebrare, et omnes, qui
via iustitiae ultimo supplicio afficiendi
essent, confortare, et, eorum confessioni-

Innocentius
VIII erexit so-
ciatem

Ad confortan-
dum via insti-
tutæ ad mortem
damnatos ac se-
pellendum;

¹ Legimus domorum (R. T.). ² Confraternita-
tem istam instituit Innocentius VIII, ut in eius con-
stitutione xix, Inter desiderabilia, tom. v, p. 545.

bus auditis, ecclesiastica sacramenta eis ministrare, ac eos in sinceritate fidei catholicae manuteneret, ad eorum dispositionem deputare et tenere, ac inhibe eorumdem ultimo suppicio afficiendorum corpora ecclesiasticae sepulturae, absque aliqua particulari licentia, tradere et humare libere valerent, donaverat.

§ 2. Quodque confratres confraternitatis

Facultatem condendi statuta dedit; huiusmodi pro tempore existentes quaecumque statuta et ordinationes secundum misericordiam et caritatem convenientia et expedientia condere et facere.

§ 3. Atque unum confessorem idoneum

Confratribus et saecularem ac cuiusvis Ordinis regulis eligendi confessorem dedit; larem, qui eos in certis casibus tunc expressis absolvere, et eorum vota etiam certis casibus tunc expressis exceptis, in alia pietatis opera commutare.

§ 4. Eisdemque confratribus vere poe-

Indulgentias concessit; nitentibus et confessis plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam semel in vita et in mortis articulo impendere posset, eligere valerent.

§ 5. Et quod in omnibus causis civili-

Iudicem eorum A. C. deputavit; bus, non tamen in criminalibus, concorrentibus bona ipsius societatis, non nisi coram auditore Camereae conveniri possent. Et quod casu quo aliquis ultimo

Haereditates a condemnatis habere posse concessit; sent. Et quod casu quo aliquis ultimo suppicio afficiendus vellet dictam confraternitatem instituere haeredem omnium vel partis bonorum suorum, confratres dictae confraternitatis pro tempore existentes possent, absque fisci praeiudicio, et nomine dictae confraternitatis exigere et recuperare, in iudicio et extra illud ac ubique locorum, bona praedicta sibi relieta ab omnibus illa habentibus, licet iuris solemnitates servatae non essent, dummodo per instrumentum vel relationem duorum aut trium testium sive alias legitime constaret et appareret talem fuisse voluntatem et loquitionem ultimo supplicio afficiendi.

§ 6. Et ultimo omnibus utriusque sexus

personis, vere poenitentibus et confessis, quae dictam eorum ecclesiam a primis vesperis usque ad secundas vespertas festivitatis Decollationis Sancti Ioannis Baptistae devote visitarent, et pro subventione dictae confraternitatis manus porrexerint adiutrices, viginti unius anni et totidem quadragenarum indulgentiam et remissionem concederat et indulserat.

Indulgentiam eorum ecclesiam visitantibus dedit. **§ 7. Piac memoriae Leo X, etiam praede-**

Leo X haec omnia approba-vit;

cessor noster, donationem, concessio-nem et indultum Innocentii praedicti ac alia praemissa confirmavit et approbavit.

Confratres nationis Florentinae praesertim esse ius-sit; **§ 8. Ac ordinavit quod confratres praedicti aliquem voluntarie acceptare, nec ab aliquibus ad acceptandum in eadem confraternitate aliquem, qui nationis Florentinae non esset, compelli et cogi non possent.**

§ 9. Et ulterius omnibus, qui dictam ecclesiam in dicta festivitate, singulis annis, aliorum viginti; et qui omnibus diebus dominicis eamdem ecclesiam visita-rent, ac manus porrigerent adiutrices, ut supra, aliorum decem; et qui ultimo sup-plicio dictos condemnatos associarent et confortarent, aliorum septem annorum; et qui eorumdem ultimo suppicio affe-ctorum corpora ad sepulturam associa-rent, aliorum septem annorum et totidem quadragenas, de inimicis eis poenitentius indulgentiam et remissionem concessit.

§ 10. Quae omnia per recolendae me-moriae Clementem VII, etiam praedeces-sorem nostrum, approbata et confirmata fuerunt, qui etiam eidem confraternitati, quod illius cappellani, in die Paschatis Resurrectionis, sanctissimum Eucharistiae sacramentum omnibus utriusque sexus dictae confraternitatis confratribus, in dicta eorum ecclesia, absque praeiudicio rectorum, in quarum parochiis degerent, ministrare.

Aliasque indulgentias elar-gitus est. **§ 11. Atque missas in praesentia ul-**

Clemens VII

praemissa con-

firmavit etc.;

ultimo supplicio condemnatorum, etiam

Missas ante

diom pro car-

ceratis celebra- ante diem, dummodo circa auroram, ce-
re permisit; lebrare possent.

Indulgentias ec- § 42. Necnon omnibus vere poenitenti-
visitantibus ec- bus et confessis, aut firmum temporibus
clesiam con- debitis confitendi propositum habentibus,
cessit; qui dictam ecclesiam in Paschatis Resur-
rectionis et Decollationis S. Ioannis Bap-
tistae festivitatibus et diebus, a primis
vesperis usque ad occasum solis earum-
dem festivitatum et dierum, singulis annis
devote visitarent, et pro manutentione
dictae confraternitatis manus porrigerent
adiutrices, quoties id fecerint, indulgen-
tiam plenariam et omnium peccatorum
suorum remissionem.

Legatum, in- § 43. Eisdemque confratribus, quod in
fra s̄ ducatos, quocunque legato, summam sex ducato-
ar vestes dam- torum non excedenti, per quemlibet con-
natorum eidem demnatum eis verbo vel in scriptis reli-
indulxit. cto, licet esset in praeiudicium fisci et in
eius damnum, satisfactis prius executore
et capitaneo careeris de expensis pro vi-
ctu condemnati factis, libere succedere;
et omnia iudicia et vestimenta dicto-
rum condemnatorum, cum quibus car-
cerati aut ad ultimum supplicium con-
ducti forent, a quorumunque, etiam
illa auctoritate indicis detinentium, ma-
nibus, propria auctoritate et absque ali-
cuius personae licentia, accipere aut ac-
cipi facere, et libere retinere, et in opera
pia aut alia substantioni et honoris dictae
confraternitatis convertere valerent, et
possent, similiter concessit.

Paulus III § 44. Quodque clarae memoriae Paulus
confirmavit et Papa III, pariter praedecessor noster, do-
ampliavit quod nationes, concessiones, ampliationes, or-
legatus; dinationes, gratias et indulgentias praedecessorum confirmando et approbando
et renovando, confratribus praedictis
quod, etiam cum praeiudicio fisci, in legatis sibi, ut supra, usque ad summa
decem ducatorum pro quolibet legato
relictis, executore et capitaneo careeris,
ut supra, satisfactis per manus dictorum

confratrum de his quae habere deberent,
etiam libere succedere.

§ 45. Atque, in die Decollationis S. Io-
annis Baptiste, unum carceratum, ad
mortem pro quocunque excessu condem-
natum, ad eorum electionem singulis an-
nis liberare, omnibusque privilegiis, qui
bus aliae confraternitates in die S. Mariae
de mense angusti gaudent, perpetuo gan-
dere possent, parifomiter concessit.

§ 46. Quae omnia per eiusdem clarae
memoriae Iulium tertium, etiam praede-
cessorem nostrum, confirmata et probata
fuerunt. Qui etiam voluit quod dictus
carceratus liberandus ut praefertur, abs-
que aliquibus expensis, tam suis quam
dictae confraternitatis sive societatis, tam
ratione capturee quam carcerationis, li-
berari deberet.

§ 47. Et quilibet condemnatus ad mor-
tem, per viam testamenti sive donationis
aut alio quocunque modo, usque ad
summa viginti quinque ducatorum, ei-
dem confraternitati libere relinquere va-
leret.

§ 48. Quodque confrates dictae con-
fraternitatis omnia privilegia, gratias et
indulgentias sibi concessa et concedenda,
omnibus confratribus et societatibus
mundi, erexit aut erigendis, quae con-
demnatorum ultimo supplicio morti in-
terveniunt, et in similibus operibus mi-
sericordiae exercitantur, ac si pari modo
privilegia, gratiae et indulgentiae praef-
dictae eisdem propriis confraternitatibus
illorumque confratribus concessa fuissent,
communicare et concedere possent. At-
que quod ad processiones ire seu acce-
dere, nisi ad eorum commoditatem, non
tenerentur, nec ad id compelli possent,
omnibus in contrarium facientibus de-
rogando.

§ 49. Et ultimo beatae memoriae Pius
Papa quartus, praedecessor noster, dona-
tiones, concessiones, ampliationes, gra-

Carceratum
unum liberato
permisit.

Julius III ap-
probavit;

Legata conde-
mnatorum us-
que ad duratos
xiv ampliavit.

Facultatem
dedit aggregan-
di alias confra-
ternitates.

Pius IV con-
firmavit.

tias, indulgentias et alia praemissa per praedictos praedecessores dictae confraternitati illiusque confratribus concessas et concessa approbando et confirmingando.

*Confratribus
infirmis domi
missas celebra-
ri concessit;*

§ 20. Eisdemque confratribus quod, ipsis infirmis existentibus, in eorum dominis missas celebrari concessit; mibus missam, per presbyterum saecularis vel regularem ad eorum beneplacitum eligendum, singulis diebus, dum eorum infirmitas duraret, etiam ante diem, in casu necessitatis, et circa diurnam lucem, celebrari facere libere possent.

*Cappellano de-
dit facultatem
pro condemna-
tio-
nem indugen-
tias imparti.*

§ 21. Ne non quod, si cappellano dietae confraternitatis constaret et sibi videretur dictos condemnados ad ultimum supplitis de nocte celebrazione eosque absolvere et eisdem indulgentias imparti. posset in eorum praesentia, etiam de nocte, in casu necessitatis, missam celebrare, et absolutionem ac indulgentiam plenaria in forma iubilaei impendere, et dictum Eucharistiae sacramentum eis ministrare, similiter concessit et indulxit, prout in singulis praedecessorum supplicationibus desuper designatis seu litteris desuper forsan expeditis latius et plenius contineri dicitur.

*Hic Pontifex
omnia approbat
et defectus sup-
plet;*

§ 22. Nos igitur, qui ea, quae a praedecessoribus nostris ita pie et caritative concessa et ordinata esse noseuntur, ut firma perpetuo et illibata persistant, apostolicae confirmationis minimine libenter roboramus, eorum vestigiis inhaerentes, motu simili et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, donationem, concessiones, ampliationes, privilegia, indulta, gratias, indulgentias et peccatorum remissiones ac alia praemissa confraternitati Misericordiae illiusque confratribus praedictis per dictos praedcessores nostros quomodolibet concessas et concessa, cum omnibus inde secutis, ac omnium et singulorum, tam iuris quam facti, si qui in praemissis intervenerunt, defectum ac solemnitatum, etiam de iure

requisitarum, forsan omissarum supplicatione, approbamus, confirmamus et innovamus, illisque perpetuae firmitatis robur adiiciimus, et ab omnibus quos concernit et in futurum concerneret, inviolabiliter observari debere; irritum quoque etc. decernimus.

§ 23. Non obstantibus quibusvis constitutionibus apostolicis; ac statutis, etc., etiam iuramento, etc. roboratis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis ceterisque contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis et consuetis.

Fiat. Motu proprio. M.

§ 24. Et eum absolutione a censuris, ad effectum etc., pro omnibus; et quod donationum concessionum, indultorum, ampliationum, gratiarum, indulgentiarum et peccatorum remissionum et aliorum praemissorum, per praedictos praedcessores nostros et dietae confraternitati et illius confratribus concessorum, veriores tenores etc. habeantur pro expressis, seu in totum vel in partem exprimi possint in litteris. Et de approbatione, confirmatione, invocatione, supplicatione, adiectione, indulto, extensione, propagatione praedictis, de et pro omnibus et singulis supradictis, quae hic pro repetitis ad partem habeantur, motu proprio etc. ac perpetuo in forma gratiosa: et cum opportuna, si opus sit, iudicium executorum deputatione, qui assistant, etc.; cum plena et libera facultate etiandi etiam per edictum publicum, constituto summarie etc. de non tuto accessu; ac inhibendi, et sub sententiis et censuris ecclesiasticis ac etiam pecuniariis, eorum arbitrio moderandis et applicandis, poenis; ac aggravandi etc.; contradictores etc. per quascumque eis videbitur censuras et poenas compescendi, invocato etc. brachii saecularis; cum derogatione constitutio- nis de una et duabus, non tamen tribus

diaetis, si opus fuerit, latissime exten-
dentes.

§ 25. Et quod praesentis motus proprii
diaetis, si opus fuerit, latissime exten-
dentes.
Sola signatu-
ra sufficit.
sola signatura sufficiat et ubique fidem
faciat, in indicio et extra illud, quacum-
que regula contraria non obstante; seu,
si videbitur, litterae cum omnium singu-
lorum praemissorum, etiam nominum,
cognominum, modernorum confraterni-
dictae confraternitatis invocationum, si-
tuationum, denominationum, qualitatuum
et aliorum circa praemissa quomodolibet
necessariorum, maiori et veriori specifica-
tione et expressione, simul vel ad partem,
super quolibet articulo, prout utilius vi-
debitur, expediri possint; et quoad in-
dultum celebrandi missas in domibus, in
oratorio ad id a vicario Urbis designato,
et per presbyterum per dictum vicarium
approbandum tantum.

§ 26. Volumus autem quod dicta con-
fraternitas dictum condemnatum liberan-
Declaratio
circa liberatio-
nem condamna-
ti.
dum nobis et Romano Pontifici pro tem-
pore existenti denominare debeat et te-
neatur.

Fiat. M.

CXXXVIII.

*Confirmatio et innoratio quarumcumque
gratiarum, et signanter praecedentiae,
haec tenus congregacioni canonicorum
saecularium S. Georgii in Alga Venetiarum
concessarum, et concessio
omnium privilegiorum aliis Ordinibus,
etiam Mendicantium, concessorum et
concedendorum.*

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.

Ex incumbenti nobis apostolicae servi-
tutis officio, quorumlibet ecclesiastico-
rum, praesertim religiosorum, locorum
illorumque personarum in via mandato-
rum Domini, ad Illius honorem et glo-

riam, deambulantium, ac in pio laudabi-
lique illarum proposito permanentium, di-
rectioni prosperoque statui assidue intenti,
illa propterea quae provide statuta di-
gnoseuntur, quo firmius persistant, liben-
ter apostolice muniminis praesidio, sub-
latis quibusvis obstaculis, roboramus,
personas ipsas paternis confovendo affe-
ctibus.

§ 1. Sane cum, sicut accepimus, dile-
cti filii rector generalis et canonici con-
gregationis S. Georgii in Alga Venetiarum,
qui in eorum capitulo, in monasterio seu
domo Sancti Salvatoris in Lauro de Urbe
congregationis huiusmodi novissime cele-
brato, tamquam nostri et Apostolicae
Sedis obedientiae filii, praecepto per
nos eis alias facto super professione re-
gulari, ut eam, qui in huiusmodi con-
gregatione de cetero degere vellent,
profiterentur, obtemperando, illam pro-
fessionem debita cum reverentia accepta-
runt, in eorum monasteriis sive domibus
religiose, laudabiliter, prout hactenus vi-
xerunt, de cetero vivere et gratum Altis-
simi famulatum impendere intendant.

§ 2. Nos, rectoris et canonicorum
ipsorum laudabile propositum plurimum
in Domino commendantes, et quo li-
berius in pace et tranquillitate, iuxta
corum instituta vivere possint, impedi-
menta, si quae sint, de medio tollere;
ipsoisque rectorem et canonicos speciali-
bus favoribus et gratiis prosequi volentes,
ac illos et eorum singulos a quibusvis
excommunicationis, suspensionis et inter-
dicti aliquisque ecclesiasticis sententiis, cen-
suriis et poenis, a iure vel ab homine,
quavis occasione vel causa, latis, si
quibus quomodolibet immodati existunt,
ad effectum praesentium dumtaxat con-
sequendum, harum serie absolventes et
absolutos fore censentes; ne non consti-
tutionem, regularium statutorum, privi-
legiorum, indultorum et aliorum conces-
sionum ac gratiarum infrasciportum, om-

Congregatio
acceptavit bul-
lam huic Pon-
tificis n. cxvii,
Lubricum, quae
est supra p. 723,
et professi sunt
Regulam Sancti
Augustini.

Pontifex eius
gratias omnes
atque privilegia
concilio Tridentino non con-
traria confir-
mat, et privile-
gia euicunque
alias Religioni
concessa econ-
cedenda com-
municat;

niumque in contrarium aut praecindicium illorum seu congregationis huiusmodi, ac litterarum, etiam in forma brevis, etiam motu proprio vel alias quomodolibet de super concessorum tenores, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, insererentur praesentibus, pro expressis habentes, motu simili, non ad ipsorum rectoris et canonicorum vel alicuius eorum aut quorumvis aliorum pro eis nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex certa scientia et mera deliberatione nostris, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo omnes et singulas constitutiones ac ritus et mores aliaque regularia ipsius congregationis instituta, quoad ea quae sacris canonibus et decretis concilii Tridentini contraria non sunt, ita quod rector et canonici praedicti in processionibus et actibus publicis praecedant, prout antea soliti erant; neconon concessiones, gratias, privilegia et indulta ipsis congregationi ac rectori et canoniciis per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sede eamdem, principaliter sive per viam communicationis aut alias quomodolibet concessa, confirmamus, ac illa de novo, neconon etiam omnia alia per ipsos praedecessores ac nos quibusvis Ordinibus et Religionibus, etiam fratum Mendicantium haec tenus quomodolibet concessa, et quae de cetero concedentur, eisdem rectori et canoniciis ac congregationi gratiis concedimus, ac confirmata et concessa esse volumus.

§ 3. Neconon omnia, etiam per praedecessores praedictos et nos, etiam per quascumque, etiam in forma brevis, litteras, in contrarium praemissorum, seu ipsius congregationis et privilegiorum eidem concessorum praecindicium quomodolibet etiam haec tenus concessa, revocamus, irritamus et annullamus, ac irrita et nulla esse; neconon quicquid a dicto

rectore et dilectis filiis patribus, capitibus congregationis huiusmodi inuncupatis, factum seu definitum fuerit, observari volumus, ac perpetuo statuimus et ordinamus.

§ 4. Et sie, in praemissis omnibus et singulis, per quoscumque indices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter iudicandi ei interpretandi facultate et auctoritate, indicari et definiri debere; ac si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus; ac ita mentis et voluntatis nostrae incommutabilis esse volumus et declaramus.

§ 5. Quocirca venerabili fratri nostro episcopo Amerino et dilectis filiis S. Georgii Maioris Venetiarum, ac Sanctae Iustinæ Paduanae, monasteriorum abbatibus, per apostolica scripta motu pari mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quod opus fuerit, ac quoties pro parte rectoris et canonicorum praedictorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, ac illis et illorum singulis in praemissa efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant, auctoritate nostra, praemissa observari; ac rectorem et canonicos praedictos confirmatione, concessione, voluntibus, statuto, ordinatione, decreto et declaratione huiusmodi pacifice frui et gaudere: non permittentes eos et illorum singulos de super per quoscumque, contra praesentium tenorem, quomodolibet indebitate molestari, perturbari aut inquietari; contradictores quoslibet et rebelles ac praemissis non parentes, per censuras et poenas ecclesiasticas ac etiam pecuniarias, ipsorum vel cuiuslibet ipsorum eorum arbitrio imponendas, moderandas

Contrarias con-
cessiones irri-
tare;

Et ita et non
aliter iudicari
decerit;

Executores
huius consti-
tutionis depu-
tati;

et applicandas, aliaque opportuna iuris remedia compescendo; neconon legitimis ad hoc habendis servatis processibus, illos censuras et poenas ipsas incurrisse declarando; ac ipsas censuras et poenas, etiam iteratis vicibus, aggravando; interdictum ecclesiasticum apponendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis.

§ 6. Non obstantibus praemissis ac qui-

Contrariis
derogat. busvis apostolicis neconon, in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus; ac dictae congregationis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, quibusvis Ordinibus et illorum superioribus ac aliis personis, sub quibusunque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis aliisque efficacissimis et insolitis, clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie ac alias quomodolibet, etiam per praedecessores nostros praedictos ac nos et Sudem praedictam, etiam motu et scientia similibus, concessis, confirmatis et approbatis: quibus omnibus et singulis, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis ac totis eorum tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur praesentibus, pro expressis sufficienter habentes, illis alias in suo robore permanuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus et illis derogatum esse volumus, contrariis quibusunque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, a dicta Sede sit indultum quod interdicci, suspendi aut excommunicari non possint per litteras

apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de induito huiusmodi mentionem.

Nulli ergo omnino etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominiae MDLXIX, in idus septembribus pontificatus nostri anno iv.

Dat. die 11 sept. 1569, pontif. anno iv.

CXXXIX.

Confratres SS. Rosarii privilegiis et indulgentiis ornantur ¹.

Pius Papa V, ad futuram rei memoriam.

Consueverunt Romani Pontifices et alii Pro omniū. Ss. Patres praedecessores nostri, cum bellis corporalibus vel spiritualibus preuererentur, aut aliis vexationibus tentarentur, quo facilius ab illis evaderent, et tranquillitatem adepti, Deo quietius et ferventius inservirent et vacarent, divinam opem implorare, et sanctorum suffragia per supplicationes seu per Litanias deposecere, ac oculos cum Davide in montes levare, certa spe confidentes inde illis auxilia afflatura; quorum exemplo ad ductus, et Spiritu Sancto, ut pie creditur, afflatus B. Dominicus, Ordinis fratrum Praedicatorum auctor, cuius institutum et regulam, cum in minoribus essemus, expresse professi sumus, simili, qua nunc, temporis occasione, quo Albigensium haeresis partes Galliae misere grassabatur et tam multos excaecaverat saeculares, ut in Domini sacerdotes et clericos saevissime furerent, levans in coelum oculos, et montem illum gloriosae Virginis Mariae almae Dei Genitricis, quae germine suo tortuosi serpentis caput obtivit, et cunetas haereses sola interermit, ac benedicto fructu eius ventris mundum primi parentis lapsu damnatum salvavit,

B. Dominicus
Rosarii inven-
tor et per suos
fratres propa-
gator.

¹ Ex Bullar. Ord. Praed., tom. v, pag. 225.

et de quo sine humanis manibus abscissus est lapis ille, qui, ligno percussus, gratiarum aquas affluentes produxit, respiciens modum facilem et omnibus per vium ac admodum pium orandi et precandi Deum, Rosarium seu Psalterium eiusdem B. Mariae Virginis muncupatum, quo eadem beatissima Virgo, Salutatione Angelica centies et quinquagies ad numerum Davidici Psalterii repetita, et Oratione Dominica ad quamlibet decimam, cum certis meditationibus, totam eiusdem Domini N. Iesu Christi vitam demonstrantibus, interposita, veneratur, exegitavit; exegitatum, per S. R. E. partes propagavit; orandique modo praedicto per assecas B. Dominici, fratres videlicet Ordinis praedicti, divulgato et a nonnullis accepto, cooperunt christifideles his meditationibus accensi, his precibus inflammati, in alios viros repente mutari, haeresum tenebrae remitti, et lux catholicae fidei aperiri, et ad hanc orandi formam, pro locorum diversitate, sodalitates per fratres eiusdem Ordinis, ad hoc a suis superioribus legitime deputatos, institui et confratres in eis describi.

§ 1. Nos quoque, illorum praedecesso-

Pius confratribus Rosarii concessas indulgentias conformat
rum vestigia sequentes, militantem hanc Ecclesiam divinitus nobis commissam, his temporibus tot haeresibus agitatam, tot bellis pravisque hominum moribus atrociter vexatam et afflictam cernentes, lacrymabundos, sed spei plenos, oculos in montem illum, unde omne auxilium provenit, levamus, et singulos christifideles ad simile faciendum benigne in Domino hortamur et monemus. Utque facilius modus ille ab omnibus, cum ea qua decet devotione et mentis religiosaque christiana sinceritate, amplectatur, auctoritatis nostrae partes, quantum nobis ex alto conceditur, favorabiliter imparientes, modum orandi et precandi praedictum omniaque et singula indulta,

indulgentias, peccatorum remissiones, relaxations, immunitates, privilegia et alias gratias per quoseunque Romanos Pontifices praedecessores nostros et dictae Sedis etiam de latere, legatos ac alios apostolica auctoritate suffulitos, iuxta precandi modum praedictum orantibus, et confraternitatibus seu sodalitatibus sub dicto Rosario institutis, et illorum ecclesiis seu altaribus aut cappellis vel confratribus ac sodalibus, tam motu proprio et ex certa scientia, sive in genere vel in specie, quam alias quomodolibet, etiam pluries, concessa, confirmata et innovata, quorum omnium et singulorum tenores et compendia praesentibus haberi volumus pro expressis et insertis, eadem auctoritate, harum serie, perpetuo confirmamus et approbamus, ac illis perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus.

§ 2. Neenon, potiori pro cautela, praemissa omnia eisdem modo et forma, quibus concessa reperiuntur, etiam perpetuo innovamus; ac omnibus et singulis christifidelibus utriusque sexus confratribus, per dictos filios modernos et pro tempore existentes fratres Ordinis praedicti, in suis, et tam per eos quam per alios sacerdotes, etiam in aliis ecclesiis, a dicto filio, etiam moderno et pro tempore existente, ipsius Ordinis generali magistro vel eius vicario dumtaxat deputatos, in huiusmodi sodalitatem et confraternitatem Rosarii receptis et descriptis, ecclesiis, altaria et cappellas huiusmodi visitantibus, neenon Deo preces iuxta Rosarii modum praedictum effundentibus, quod omnibus et singulis indultis, indulgentiis, peccatorum remissionibus, relaxationibus, privilegiis et aliis gratiis praefatis, frui, uti, potiri et gaudere; neenon eisdem confraternitatibus seu sodalitatibus, quod illarum ad id deputati confratres omnia et singula obla-

Et innovat;

tiones et legata, seu donationes aut alias quovis modo, sive in testamento sive in codicillis aut alia ultima vel inter vivos voluntate, illis relictæ et erogata, quaenamque, quoteumque et quotiescumque, etiam si speciali nota digna sint, percipere, exigere, levare et in confraternitatis iuriusmodi pios usus convertere, etiam ordinarii loci aut cuiusvis alterius licentia desuper minime petita, libere et licite possint.

§ 3. Et insuper, quo quisque ad se numero confratrum praefatorum aggregatus adscribitur, concedit plenariam; omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus et singulis confratribus praedictis, per deputatos praedictos descriptis, vere poenitentibus et confessis, qui, prima vice qua descripti fuerint, sanctissimum Eucharistiae sacramentum in aliqua ecclesia seu cappella dictae confraternitatis perceperint, et unam saltem quinquagenam Rosarii recitaverint, et pro tranquillitate sanctorum Ecclesiae oraverint; neenon qui, in mortis articulo constituti; salutaris Poenitentiae et Viatie sacramento muniti fuerint, plenariam omnium et singulorum peccatorum suorum indulgentiam et remissionem misericorditer in Domino concedimus et clargimur.

§ 4. Qui vero in die Resurrectionis D. N. Iesu Christi et Annunciationis ac Assumptionis eiusdem B. Mariae praefatum Eucharistiae sacramentum sumpserint, et partem Rosarii, ut praefertur, recitaverint, decem annos et totidem quadragesas; eisdem autem confratribus, qui in reliquis Domini N. Iesu Christi et B. Mariae Virginis praefatorum festis diebus, in quibus sacra ipsius Rosarii mysteria recensentur, unam saltem Rosarii quinquagenam recitaverint; neenon aliis omnibus et singulis utriusque sexus

christifidelibus, etiam non confratribus, qui in eiusdem Rosarii processione, quae mense quotibet fieri consuevit, devote interfuerint, septem annos et totidem quadragesas de inuenientis sibi poenitentias etiam misericorditer in Domino relaxamus.

§ 5. Decernentes confrates et alios ^{clausulæ præservatiæ.} praefatos a quoquam desuper molestari, præsentesque litteras de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis aliove vitio aut intentionis nostræ defectu notari, argui vel impugnari, et sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus aut aliis contrariis dispositionibus comprehendendi non posse; sed quoties illae emanaverint, toties in pristinum et validissimum statum restitutas de novo, etiam de posteriore data, per ipsos deputatos confrates eligenda, concessas, ac perpetuo validas et efficaces esse et fore, snosque plenarios et integros effectus sortiri debere; et ita per quocumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, et S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum unicilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, indicari et definiri debere; ac ex nunc irritum et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 6. Non obstantibus quibusvis apostolicis ac, in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus ac Cancellariae Apostolicae regulis editis et edendis, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 7. Volumus autem quod praesentium transumptis, manu alienius notarii publici subscriptis et sigillo aliquius personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides, tam in iu-

Confraternitati
se adscriben-
tibus concedit
indulgentiam ple-
nariam;

Alias elargi-
tur indulgentias
pro diversis an-
ni diebus.

Dorogatio con-
trariorum.

Transumptorum
fides.

dicio quam extra, adhibeatur, quae praesentibus litteris adhiberetur, si forent exhibiae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die decima septima septembris, millesimo quingentesimo sexagesimo nono, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 17 sept. 1569, pontif. anno iv.

CXL.

Indulgentia confratribus Societatis Nomis Dei concessa¹.

Pius Papa V, universis christifidelibus praesentes litteras inspecturis, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium. Cunctorum mortalium animas Deo luxurifieri desiderantes ad ea, per quae christifideles piis operibus vacantes, salutem suam Deo propitio valeant promereri, nostrae considerationis frequenter dirigimus intuitum, utque praemissa per eos caritatis fervore exequantur, eos alectivis quibusdam spiritualibus munericibus invitamus, prout in Domino conspiciimus salubriter expedire.

Indulgentiae concessio. § 1. Cupientes igitur ut dilecti filii singuli confratres confraternitatum Nomis Dei, tam in civitate Bononiensi quam aliis quibuscumque locis et terris canonicie institutarum, eo magis in pace inter alios sibi invicem hostes tractanda, quod eorum proprius est manus, se intromittant, ipsique christifideles eo libentius ad se conciliandum inter se adducantur, de omnipotentis Dei misericordia ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus et singulis confratribus confraternitatum huiusmodi, qui in aliqua pace pertractanda et concilianda se intromiserint, omnibusve et singulis

christifidelibus, qui, simultates insimul habentes, mutuam pacem contraxerint, quoties id fecerint, quadraginta dies de iniunctis sibi seu quomodolibet debitibus poenitentiis misericorditer in Domino relaxamus.

§ 2. Praesentibus, quas sub quibusvis similibus vel dissimilibus gratiarum revocationibus, suspensionibus et limitationibus minime comprehendendi, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum statum restitutas, repositas et plenarie reintegratas esse, sieque ab omnibus censeri voluntus, perpetuis futuris temporibus duraturis.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die xx septembris, millesimo quingentesimo sexagesimo nono, pontificatus nostri anno iv.

Dat. die 20 sept. 1569, pontif. anno iv.

CXLI.

Confirmatio concordiae inter archiepiscopum Compostellorum et suos suffraganeos coramque capitula¹.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Ex solita Sedis Apostolicae clementia, ad ea libenter intendimus, per quae inter praefatos ecclesiasticos et illorum ecclesiastarum capitula ac alias personas ecclesiasticas paci et quieti opportune consumuntur; ac iis, quae propterea facta fuisse dicuntur, ut firma perpetuo et illibata persistant, favorabiliter, cum a nobis petitur, apostolici adiutorius muniminis firmatatem.

§ 1. Cum itaque, sicut exhibita nobis nuper, pro parte venerabilium fratrum archiepiscopi Compostellani, metropolitani, et aliorum coepiscoporum snorum

¹ Ex Bullar. Ord. Praedic., tom. v, pag. 224.

Bull. Rom. Vol. VII.

98

^{causa constitutionis.} 1 Ex Regest. in Secret. Brev.

et dilectorum filiorum capitulorum ecclesiastarum provinciae Compostellanae, petitio continebat, ipsa capitula praetenderent gravari ex nonnullis decretis factis in concilio provinciali Compostellano, ac super hoc contentio et discordia inter ipsa capitula et eorum metropolitanum et coepiscopos ortae essent, venerabilis frater archiepiscopus Rossanensis, noster et eius-

Concordia Sedis in Hispaniis nuncius, ad discordia inter archiepiscopos. Compostellanae et eiusdem suffraganeos opera concilii Hispaniarum.

latos ecclesiarum earumque capitula huiusmodi pax et unio vigeret, metropolitanum et episcopos et capitulares personas super decretis concilii provincialis huiusmodi, iuxta formam et tenorem capitulorum infrascriptorum, sub nostro et dictae Sedis beneplacito, ad concordiam reduxerit, quae amicabiliter et absque aliquo discrimine facti, per praedictos praelatos et capitula huiusmodi acceptata fuit, quorum capitulorum tenor sequitur, videlicet:

Tenor capitulorum concordis. § 2. I. Quod in quolibet decreto, in quo de punitione et poena contra aliquem ex capitularibus agitur, in ecclesiis, in quibus capitula exemptionem habere solita sunt, intelligeretur iuxta dispositionem et modum concilii Tridentini, capite vi sessionis xxv.

II. Item, in vii capite secondae actionis, ubi habetur quod semel tantum in hebdomada fieret capitulum, congruum esset ut concederetur bis fieri, et nihilominus ita declararetur ut non censeatur exclusus casus necessitatis seu utilitatis ecclesiae.

III. Item, in nono et decimo capitibus actionis huiusmodi, ubi habetur quod actus et repraesentationes, quae fieri solent in processionibus, siant loco et tempore ab episcopo seu eius vicario designandis; quandoquidem harum rerum ordinatio videtur ad capitulum, saltem ex antiqua consuetudine pertinere, quod concordat

cum concilio Tridentino huiusmodi, capite vi, § *Ceteris autem*, eadem sessione xxv, declaratum censeatur ut, si episcopus praesens foret, ipse disponat; si vero absens, capitulum, iuxta laudabilem eius consuetudinem, ordinet et disponat.

IV. Item, in xvii capite dictae actionis, ubi disponitur quod proventus omnes dierum ibi descriptorum sint distributiones quotidiana; admittendum videtur decretum, declarando hac lege intelligi ut distributiones totius anni, ipsis computatis, tertiam partem omnium fructuum non excedant: ita ut servetur prorsus dispositio ipsius concilii Tridentini, et non excedatur, et in eodem capite xvii, ubi cavetur quod nulla admittatur excusatio, etiam infirmitatis, quia videtur quodammodo inhumanum, declarari potest infirmitatis excusationem non excludi, si vera sit, et fide medicorum cum iuramento approbata.

V. Item, in xviii capite eiusdem actionis, ubi ii, quibus assignata sunt officia in hebdomada facienda, excusari nullatenus possint, nisi causa infirmitatis, alias totius hebdomadae distributiones amittant; declarari desideratur non excludi aliam veram, iustum vel rationabilem causam, quo casu substituere alium suis expensis possit et debeat, qui sit sui gradus et ordinis.

VI. Item, in xxvii capite eiusdem actionis, ubi statuitur ut is, qui praesentium in choro rationem habet, quem punctatorem vulgo appellant, librum punctorum huiusmodi alicui non ostendat etc.; declaretur id civili modo intelligi debere, videlicet librum ostendere vel alteri legere posse, si voluerit, non tamen illum tradere vel apud aliquem deponere, sed solum in archivio, ut ibi dicatur.

VII. Item, in eodem xxvii capite, ubi dicitur quod assumptus ad dictum munus sine legitima causa removeri non possit; declarandum non propterea intelligi eum creatum esse ad vitam sed ad tempus, non

tamen ad minus quam biennium, quo transacto, non possit confirmari, neque de novo eligi, nisi clapsio alio biennio.

VIII. Item, in eodem xxvii capite, ubi dicitur eum debere esse clericum; id intelligi debeat de clero in sacris constituto.

IX. Item, in xxviii capite eiusdem actionis, ubi sacerdos in choro praesidere mandatur, si anteriores sacerdotes non sint *etc.*; declaretur intelligi inter pares, videlicet inter dignitates is praesideat qui sit sacerdos; absentibus dignitatibus ex canoniceis, is praesideat qui sit sacerdos, ne forte ordo ecclesiarum et dignitatum confundatur.

X. Item, in xxxiv capite eiusdem actionis, ubi dicitur quod episcopus solus seu eius vicarius declaret et iudicet inhabiles electores et eligendos ad doctoralem et magistralem praebendam seu lectionem sacrae Scripturae *etc.*; declaretur quod episcopus vel eius vicarius generalis id faciat circa eligendum procedendo ac pronunciando simul cum capitulo, ubi talis est consuetudo, sicut enim eligendorum electio ad capitulo una cum episcopo pertinet, ita etiam inhabilium cognitio communis esse debeat. Quo vero ad vota eligentium et ad eorum inhabilitatem, recusationem seu voti privationem, servetur iurisdictio seu consuetudo uniuscuiusque ecclesiae.

XI. Item, in xxxvi capite ipsius actionis, ubi cavitur quod deputatus ad legendum sacram Scripturam legere debeat tempore et loco ac materiam ab episcopo designandam *etc.*; declaretur id fieri saltem de consilio capitulo, nam cum id prius ad capitulo spectaret, non debet hoc decreto prorsus excludi.

XII. Item, in xl et xli capite praedictae actionis, ubi disponitur quod episcopus det licentiam capitularibus aptis, ut litterarum studiis incubant, eis providendo de necessariis ad victum *etc.*; in

ecclesiis, in quibus consuetudo antiqua est ut etiam capitulum hanc facultatem concedere possit, non intelligatur hoc decreto hanc capitulo facultatem sublatam esse; modus autem ibi assignatus, etiam a capitulo servetur.

XIII. Item, in xiv capite tertiae actionis, ubi dicitur quod episcopus statuta laudabilesque consuetudines ecclesiae in unum librum redigat et imprimi mandet, cum consilio quatuor de capitulo, decernens illis fidem tantum adhiberi, ceteris statutis et consuetudinibus idem episcopus deroget *etc.*; intelligantur omnia de consensu illorum quatuor a capitulo electorum.

XIV. Item, in xxi capite dictae tertiae actionis, ubi dicitur quod solus episcopus dare aut locare possit quocumque opus novum in ecclesia faciendum *etc.*, quia omnia quae pertinent ad fabricam ecclesiae, praecipue ad capitulo spectant, et eorum est hoc munus; declaretur decretum intelligi in aliis ecclesiis, quam cathedralibus, prout revera hanc fuisse fertur mentem statuentium.

XV. Item, in xxxiii capite eiusdem tertiae actionis, ubi cavitur quod dignitates omnes et dimidia pars canonorum sit graduatorum in sacra pagina vel iure canonico, iuxta decretum ipsius concilii Tridentini *etc.*; declaretur intelligi citra praeiudicium optionum et optandi consuetudinis legitimae praescriptae vel a Sede Apostolica confirmatae, quod declarationi et voluntati sanctissimi domini nostri relinquatur, quae omnia praedicta in capitulis dictae concordiae super celebratione huiusmodi confectis plenius contineri dicuntur.

§ 3. Cum autem, sicut eadem petitio subiungebat, metropolitanus, episcopi et capitula praedicta cupiant declarationes huiusmodi, in dictis capitibus factas, pro illarum subsistentia firmiori, nostro et dictae Sedis munimine roborari, supplicari nobis fecerunt humiliter quatenus Concordiam
confirmat cum
adiecius declarationibus.

rationes huiusmodi apostolica auctoritate confirmare, et nonnulla etiam declarare, aliasque in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur, inter fideles quoslibet, praesertim personas ecclesiasticas, pacem et concordiam vigere sinceris affectibus exoptantes; ac metropolitanum, episcopos et capitula huiusmodi ac eorum singulos a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa, latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censemtes, huiusmodi supplicationibus inclinati, concordias et declarationes praefatas, et omnia et singula in eis contenta quaecumque, apostolica auctoritate praefata, per praesentes confirmationis, declarantes difficultatem optionis nobis remissam, tunc dictae optioni locum esse debere, eo modo et tempore, quo illi ante huiusmodi concilium locus erat, et non alias.

§ 4. Sicutque dictis concordiae et declarationibus nostrae approbationis et perpetuae firmitatis robur adjicimus, eaque valida et efficacia existere, suosque plenarios effectus sortiri, et per metropolitanum, episcopos et capitula ecclesiarum provinciae Compostellanae praedictae ac eorum singulos illorumque successores perpetuo, inviolabiliter et firmiter observari debere; illosque ullo unquam tempore ab illis resilire aut reclamare non posse, sed ad omnium et singulorum praemissorum veram observationem teneri et efficaciter obliga-

Papa in eos qui a concordia discedere tentassent. Clausula sublat.
Praesentia in eos qui a concordia discedere tentassent. Ex solita Sedis Apostolicac elementia, ad ea libenter intendimus, per quae inter

et interpretandi facultate et auctoritate, indicari et interpretari debere; irritum quoque et inane decernimus, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari; omnesque et singulos facti et iuris defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem, supplemus.

§ 5. Non obstantibus apostolicis ac, in provincialibus et synodalibus concilii editis, generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus; ac dictarum ecclesiarum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis ecclesiis illarumque episcopis et capitulis praefatis ac quibusvis aliis, sub quibuscumque tenoribus et formis, concessis et approbatiss, ac etiam iteratis vicibus innovatis; quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisi, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 6. Ceterum, quia difficile foret etc. Fides danda transumptis.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die xii octobris MDLXIX, pontificatus nostri anno iv.

Dat. die 12 octobris 1569, pontif. anno iv.

CXLII.

Confirmatio concordiae inter praesidentem, episcopos et capitula provinciae Toletanae¹.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Ex solita Sedis Apostolicac elementia, ad ea libenter intendimus, per quae inter

¹ Ex Regest. in Secret. Brev.

praelatos ecclesiasticos et illorum ecclesiarum capitula ac alias personas ecclesiasticas paci et quieti opportune consultur; ac iis, quae propterea facta fuisse dicuntur, ut firma perpetuo et illibata persistant, favorabiliter, cum a nobis petitur, apostolici adiicimus muniminis firmitatem.

§ 1. Cum itaque, sicut exhibita nobis imper, pro parte venerabilium fratrum episcopi Cordubensis, praesidentis, et aliorum episcoporum et dilectorum filiorum capitulorum ecclesiarum provinciac Toletanae, petitio continebat, capitula ecclesiarum cathedralium provinciae Toletanae praetenderent gravari ex nonnullis decretis factis in concilio provinciali Toletano, ac super hoc contentio et discordia inter ipsa capitula et eorum praesidentem et episcopos ortae essent, venerabilis frater archiepiscopus Rossanensis, noster et eiusdem Sedis in regnis Hispaniarum nuncius, ad discordias huiusmodi sedandas, ut inter praelatos ecclesiarum et capitula huiusmodi pax et unio vigeret, episcopos et capitulares personas super decretis concilii provincialis Toletani, iuxta formam et tenorem capitulo infrascriptorum, sub nostro et dictae Sedis beneplacito, ad concordiam reduxerit, quae amicabiliter et absque aliquo discrimine facti per praelatos et capitula huiusmodi acceptata fuit.

§ 2. **1.** Videlicet, quod in quolibet decreto, in quo de punitione et poena contra aliquem ex capitularibus agitur, in ecclesiis, in quibus capitula exemptionem habere sunt solita, intelligeretur iuxta dispositionem et modum concilii Tridentini, capite vi sessionis xxv.

II. Item, quod in omnibus etiam decretis, in quibus imponitur poena sub iudicio peccati et restitutionis in foro conscientiae, dicta poena videatur valde pericolosa, et quodammodo novum laqueum iniicere animabus, et propterea remittantur haec ad sanctissimum dominum nostrum, qui vel

tollere vel suspendere dignabitur dictam poenam quoad iudicium animae.

III. Item, tertia actione dicti concilii, capite 1, *De archivio*, declaretur quod in iis ecclesiis, ubi plures claves haberi solent, vel alia consuetudo viget, quae securitati et custodiae scripturarum opportuna sit, prout dicatur esse in ecclesia Cordubensi, servetur dicta consuetudo.

IV. Item, in codem, quia duo presupponuntur archivia, alterum scripturarum episcopi in aliquo monasterio situandum, alterum scripturarum capituli in ecclesia cathedrali existens, declaretur ut, quando scriptura communis est, idest pertinens tam ad episcopum quam ad capitulum, habeatur in altero ex archiviis originale, in altero copia authentica, quae sit eiusdem fidei et auctoritatis.

V. Item, decretum sextum de communiione approbandum est, ut optimum, poena autem et publica obiurgatio suspendenda est usquequo per sanctissimum dominum nostrum maturius super hoc deliberabitur et disponetur.

VI. Item, septimo, quod poena sit amissionis illius horae, in qua peccatur, ut infra in decimo, et ubi dicatur *ut abstineant a mussitationibus*, quia verbum illud videtur ambiguum et incertum, intelligatur de colloquiis et ratiocinationibus, prout infra in decimo.

VII. Item, in nono, quod suspendatur illud quod, qui non potest dic sibi assignato celebrare, teneatur allegare causam, quae fortasse erit occulta et non publicanda, et tanto minus illam probare, sed sufficiat in genere se excusare, et alium sui gradus ac ordinis suo loco substituere; sed, si quis in hoc nimis contumax existeret, ita ut multo tempore non celebraret, animadvertat episcopus.

VIII. Item, in decimo capite declarandum est quod colloquentes in choro amittant distributionem illius horae, in qua peccarunt, ut supra in septimo.

IX. Item, in duodecimo capitulo, ubi dicitur quod bis tantum in hebdomada fiat capitulum, non ita amare intelligatur ut excludatur casus necessitatis vel utilitatis ecclesiae.

X. Item, in vigesimo tertio capitulo, ubi datur modus concedendi licentiam iis, qui studere debent, quamvis ibi loquatur solum de ordinario, intelligatur etiam de capitulo et de quovis alio, ad quem de iure vel praescripta consuetudine forte spectat huiusmodi licentiam concedere, ut omnes non aliter concedant, quam modo et forma hoc decreto praescripta, prout praemissa omnia in dicta concordia seu declarationibus dicitur plenius contineri.

§ 3. Cum autem, sicut eadem petitio ^{Confirmatio concordiae.} subiungebat, praesidens, episcopi et capitula praefati cupiant concordiam et declarationes huiusmodi, pro illarum subsistentia firmiori, nostro et dictae Sedis munimine roborari, supplicari nobis fecerunt humiliter quatenus declarationes huiusmodi apostolica auctoritate confirmare, et nonnulla alia declarare, aliasque eis in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur, inter fideles quoslibet, praesertim personas ecclesiasticas, pacem et concordiam vigere sinceris affectibus exoptantes, episcopos et capitula huiusmodi ac eorum singulos a quibusvis excommunicationis, suspensions et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa, latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, concordiam et declarationes praedictas, neenon omnia et singula in eis contenta quaecumque apostolica auctoritate praedicta per praesentes confirmamus.

§ 4. Declarantes tamen ut per illa de-

creta, in quibus imponitur poena sub indicio peccati, non censeatur inducta nova obligatio peccati, tamen restitutionis in foro conscientiae firma maneat, eo tamen modo et in iis, in quibus ante prae- fatum concilium dictae poenae locus erat.

§ 5. Rursus, in decreto sexto, actione III, poena illa et publica obiurgatio deleatur ¹; sieque dietis concordiae et declarationibus nostrae approbationis et perpetuae firmitatis robur adiicimus, easque validas et efficaces existere, suosque plenarios effectus sortiri, ac per episcopos et capitula praedictos ac eorum singulos illorumque successores perpetuo inviolabiliter et firmiter observari debere, illosque ullo umquam tempore ab illis resilire aut reclamare non posse, sed ad omnium et singulorum praemissorum veram observationem teneri et efficaciter obligatos existere, et ad id sententiis et censuris ecclesiasticis ac etiam pecuniaris poenis cogi et compelli posse; sieque per quoscumque iudices et commissarios, ac etiam causarum Palatii Apostolice auditores, sublata eis et eorum euilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et interpretari debere; irritum et inane decernimus, si seens super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari; omnesque et singulos iuris et facti defectus, si qui forsitan intervenerint in eisdem, supplemus.

§ 6. Non obstantibus apostolicis neenon, in provincialibus et synodalibus conciliorum editis, generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus; ac dictarum ecclesiarum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eisdem ecclesiis illarumque episcopis et capitulis ac quibusvis aliis, sub quibuscumque tenoribus et formis concessis et approbatis, ac etiam iteratis vicibus inno-

Declaratio
poenae pecca-
ti, ut in num. n.

Firmatos
constitutionis.

Clausula sub-
lata.

Clausulae.

1 Vide n. v.

vatis; quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanensuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indulatum quod interdicci, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 7. Ceterum, quia difficile foret etc.

Datum Romae apud S. Petrum, sub anulo Piscatoris, die xii octobris MDLXIX, pontificatus nostri anno iv.

Dat. die 12 octobris 1569, pontif. anno iv.

CXLIII.

Revocatio indultorum, praeter iuris communis dispositionem concessorum, recipiendi vel retinendi religiosos alterius Ordinis, etiam laxioris.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Quaecumque saecularum Religiomum statutum offendere noscuntur, nostrum nos incitat officium de medio removere. Quamquam enim de cohibendis regularibus ad alium Ordinem translatis sancta synodus Tridentina salubri consilio decrevit ut nemo, cuiuscumque Ordinis, praelatus vel superior, vigore cuiusvis facultatis, illorum quempiam ad habitum et professionem admittere possit, nisi ut in Ordine, ad quem transfertur, sub sui superioris obedientia in claustro perpetuo maneat¹; multi tamen superiores et praelati, obtentu privilegiorum, quamplurimos apostatas et alios diversorum Ordinum ad se,

¹ Haec dispositio concilii Tridentini habetur in sess. xiv, *De Reform.* cap. xi; et sess. xxv, *De Regularib.*, cap. xix.

ob iurgia, contentiones, levitatem et malefacta, et maxime fugientes, eo etiam consilio receptare non desinunt, ut illorum opera in visitandis infirmis, gerendisque eorum locorum rebus et negotiis utantur, ex qua re plerique, solutiores effecti et quasi impunitatem assecuti, non personas tantum eorum Ordinum, unde animadversionis metu forte exierant, sed et ipsorum Ordinum ritus moresque mallicitis insequuntur.

§ 1. Quocirca, cum eiusmodi privilegia veniant abroganda, quandcumque insinuiter comperiuntur nocere vel etiam scandala generare, nos, his aliisque rationabilibus causis adducti, et ut quibuslibet huiusmodi effugia praeludamus, de nobis attributae potestatis plenitudine, revocamus et abolemus omnia et quaecumque privilegia, facultates, dispensationes et indulta, praeter iuris communis dispositionem emanata, recipiendi vel retinendi fratres, monachos, canonicos et alios etiam laxiorum Ordinum professores, quibuscumque Ordinibus, monasteriis, hospitalibus, militiis et piis locis, etiam Sancti Antonii Viennensis, Sancti Spiritus in Saxia de Urbe, S. Ioannis Hierosolymitani, Iesu Christi, Sancti Iacobii de Spatha, Sancti Lazari Hierosolymitani, eorumque ecclesiis, membris, superioribus et personis, per quosecumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem Apostolicam, tam in ipsorum monasteriorum, hospitalium et locorum institutione, quam deinceps quoniodocumque ac quotiescumque, etiam per modum statuti perpetui, ac initi et stipulati contractus, et alias sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis restitutionibus, praeervationibus, mentis attestationibus, derogatoriis derogatoriis, aliisque fortioribus, efficacioribus, efficacissimis et insolitis clausulis, necnon irritantibus et aliis decretis, etiam

motu proprio et ex certa scientia deque simili potestatis plenitudine, etiam pauperum infirmorum miserabilium et cuiuscumque alterius pii operis intuitu, ac etiam ex quibuscumque aliis causis, quantumvis gravibus, caritativis et necessariis, etiam consideratione vel ad supplicacionem imperatorum, regum aliorumque principum necnon sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium, deque illorum consilio et matura deliberatione prius habita, concessa, confirmata ac etiam multiplicatis vicibus innovata, extensa vel etiam moderata. Cassamus quoque et annulamus, quoad illa, omnes apostolicas et alias litteras super iis confectas, ac processus et alia inde secuta quaecumque.

§ 2. Ac volumus ea omnia vires et effectum de cetero non habere, ita ut post haec, illorum sic revocatorum praetextu, praelati et superiores praedicti aut alii quicunque nullum prorsus alterius, etiam laxioris, Ordinis vel observantiae regularem, etiam specialem transeundi ad ipsos licentiam (iuxta huinsmodi privilegia dumtaxat) ferentem, ad habitum et professionem regularem in suis quisque monasteriis, domibus, locis vel Ordinibus, etiam ut in claustro perpetuo maneat, admittant, nee omnino quemquam recipient vel retineant; eos vero, quos in aliquo ex casibus supradictis (vigore huinsmodi privilegiornm tantum, ac praeter iuris communis dispositionem) iam habent translatos, ad eorum superiores et loca eius Ordinis, unde erant profecti, quamprimum remittant.

§ 3. Decernentes admissiones, receptiones et retentiones huinsmodi nulla firmitate subsistere, nemineque prorsus ulli voto, ullive Regulae vel observantiae, etiam iuramento aliave solemnitate promissae, obligare: necnon irritum et inane quicquid secus per praedictos aut quos-

cumque alios, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 4. Quicumque vero aliquem contra ^{Contravenientium poenae.} huius nostrae revocationis tenorem admiserint aut receperint, aut illos aut quos iam habent, modo praedicto translatos aut receptos, retinuerint, ipsos omnibus et singulis dignitatibus, administrationibus, beneficiis, officiis, fructibus et pensionibus ecclesiasticis, praesentium auctoritate, privamus, et ad futura inhabiles esse volumus eo ipso.

§ 5. Quocirea omnibus locorum ordinariis, in quorum dioecesis loca praedicta consistunt, per apostolica scripta mandamus ut, per se vel alium seu alios, de translatis praedictis auctoritate nostra cognoscentes, in eos, quos contra hoc praescriptum nostrum degere invenerint, ac etiam recipientes vel retinentes, reicte quocumque exemptionis privilegio, animadverant; ipsosque praeterea translatos vel retentos ad priores Ordines et disciplinam remittere procurent. Contradictores quoscumque per censuras et poenas ecclesiasticas ceteraque iuris et facti remedia opportuna, quacumque appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 6. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ac monasteriorum, hospitalium, militiarum, Ordinum et locorum praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, consuetudinibus, stabilimentis, usibus et naturis; quodque praelatis et superioribus praedictis vel quibusvis aliis, communiter vel divisim, a praedicta sit Sede indultum quod litteris revocatoriis, sub quacumque formula editis, nullatenus, vel nisi modis et formis in huinsmodi indultis contentis, parere, et ob non partitionem aliquas censuras et poenas incurrere, aut alias inter-

*Prohibito de
cetero eos reci-
piente.*

*Annulatio lit-
terarum apo-
stolicarum desuper
confectarum, et
processuum etc.*

*Ordinarii con-
tra praedictos
procedant.*

*Clausulae de-
rogatoriae.*

dici, suspendi vel excommunicari non possunt per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de induito huiusmodi, neenon monasteriis, hospitalibus, militiis et Ordinibus huiusmodi mentionem, et quibuslibet aliis privilegiis, exemptionibus, indulgentiis et litteris apostolicis, generalibus et specialibus, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine praedictis concessis, cuiuscumque tenoris existant, per quae, praesentibus non expressa vel omnino non inserta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus habenda sit in nostris litteris mentio specialis, quae omnia nolumus cuiquam contra praedicta in aliquo suffragari, ceterisque contrariis quibuscumque.

Fides exemplorum.

§ 7. Volumus autem ut ipsarum praesentium exempla edantur, eademque, etiam impressa, notarii publici manu et praelati ecclesiastici eiusve curiae sigillo obsignata, eamdem illam ubique locorum fidem, in iudicio et extra illud, faciant, quam ipsae praesentes facerent, si essent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo omnino hominum etc. Si quis autem etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo nouo, pridie idus octobris, pontificatus nostri anno iv.

Dat. die 14 octobris 1569, pontif. anno iv.

CXLIV.

Reformatio officii correctoris Cancellariae Apostolicae et litterarum minoris iustitiae, contradictarum nuncupatarum ¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Romani Pontificis circumspecta providentia nonnumquam gesta per Romanos

¹ Aliam reformationem fecit Pius IV, ut in eius constitutione LXVII, *Universi*, pag. 200 huius tom*i*; et de materia Cancellariae attende in Martini V constit. iv, *In apostolicae*, tom. iv, pag. 679.

Pontifices praedecessores revocat et moderatur, prout in Domino salubriter expedire conspicit. Hinc est quod, ad reformationem litterarum officii correctoris minoris iustitiae, contradictarum nuncupatarum, Cameræ nostræ Apostolicae attendantes, licet a felicis recordationis Pio Papa IV, praedecessore nostro, quamplurima salubria statuta et ordinata fuerunt, tamen, quia experientia compertum est, propter nimias subtilitates, adhuc saepe ex dicto officio rescripta contra mentem nostram in grave partium praetudicium emanasse, quibus, prout ex debito officii nostri tenemur, provide consulere volentes, hac nostra constitutione perpetua statuimus, decernimus atque prohibemus.

Causæ huius reformationis.

§ 1. Ne corrector et procuratores collegii officii litterarum praefatarum ex officio, ut antea, commissiones causarum sub quaenamque forma, subrogationes et iudicium mutationes concedant; minusque iudicibus ordinariis aut aliis delegatis aliquos illis adiungant; aut quorumvis testium, etiam ad perpetuam rei memoriam, examen ipsi delegent; neque litteras ad effectum revelationis aut aliquid restituendi aut deponendi seu testimonium veritatis prohibendi contra occultas personas in forma *Significavit* concedi solitas, aut litteras, quas iuris declaratorias super Religionis validitate aut quibusvis aliis quaestionibus, causis et negotiis, et quas conservatorias appellant, expediant; sed omnes ad nos et futurum Romanum Pontificie referantur, per Signaturam nostram aut eiusdem Romani futuri Pontificis expediendas et decidendas, prout negotiorum et personarum qualitas ac rei gravitas et necessitas postulaverit. Litteras vero commissionum secundum supplicationes huiusmodi, super negotiis, causis et quaestionibus praefatis signandas, corrector et collegium huiusmodi per illius officium expediat.

Corrector et procuratores abstinent commissionibus causarum etc.

§ 2. Possit tamen idem corrector, ut
Corrector con- antea, ex officio litteras super confirmationa-
cedat confirma- tione contractuum, ad supplicationem
tiones contra- partium et sine alterius praejudicio, ac
ctuum et sen- sentiarum.
sententiarum. sententiarum et laudorum, de consensu
partium, cum solitis clausulis in forma
communi expedire.

§ 3. Regulas Cancellariae non nisi de
Regulas aliis consensu sanctae Romanae Ecclesiae vi-
non det. cecancellarii aut illius regentis concedat.

§ 4. Abstineat vero corrector et colle-
Beneficiales gium praefatum, quibus iustitiae maioris
materias non litterarum expeditio commissa fuit, ab
expedit. omnibus materiis beneficialibus, tam prin-
cipalibus quam accessoriis, et materiis
perpetuis, neconon a concessione absolu-
tionis a censuris sen commissionibus il-
larum.

§ 5. Licentias testandi, nisi pro summa
Licentias te- centum ducatorum, iuxta formam in quin-
standi quas con- termo Cancellariae nostrae traditam, con-
cedat, et dummodo aliam similem non
obtinuerint; et quod in omnibus licentiis
praefatis haec clausula, *dummodo simi-
lem antea non obtinuerint*, apponatur.

§ 6. In confirmationibus statutorum,
Statuta et pri- constitutionum, ordinationum et privile-
vilegia non con- giorum se non intromittat.

§ 7. Licentias alienandi bona ecclesia-
Licentias alien- stica seu ad loca pia pertinentia, confir-
nandi non det. mationes alienationum huiusmodi bono-
rum, cuiuscumque, etiam modiae, quantitatis existant, ipse non attingat nec
expadiat.

§ 8. Litterae vero per correctorem et
Litterae ae per officium praefatum expedienda, ad Bul-
officiales ex- larium non mittantur, nisi praevio exam-
minentur. ine et censura vicecancellarii aut regen-
tis et in eadem Cancellaria nostra de

§ 9. Abstineat quoque ab omnibus
Materias re- materiis concernentibus statum et per-

sonas regulares utriusque sexus cuiuscum-
gularium non tangat.

§ 10. Conficiant praeterea procuratores
Procuratores archivium in Palatio nostro Apo-
stalico, in loco per nos designando, et
litteras omnes extense et integre registrent,
et ad minus singulo quoque trimestri ad
dictum archivium custodiendas deferant.

§ 11. Inhibentes collegio et correctori
praefatis, sub poena privationis officiorum,
ne contra declarationem, ordinationem et
decretem praefatum aliquid innovare pre-
sumant. Ceteris omnibus aliis, quae a
Pio praefato et aliis Romanis Pontificibus
praedecessoribus nostris statuta et decreta
sunt, firmis manentibus.

§ 12. Sieque, in praemissis omnibus et
singulis, per quoscumque indices et com-
missarios, etiam ipsius Ecclesiae Romanae
cardinales, sublata eis quavis aliter inter-
pretandi facultate, iudicari et definiri de-
bere; et quicquid seens super his a quo-
quam, quavis auctoritate, scienter vel
ignoranter, attentari contigerit, irritum
et inane similiter decernimus.

§ 13. Non obstantibus constitutionibus
et ordinationibus apostolicis; privilegiis
quoque et indultis eisdem correctori et
procuratoribus, eorumque collegio, sub
quibuscumque tenoribus et formis ac cum
quibusvis clausulis et decretis per quos-
cumque Romanos Pontifices praedecesso-
res nostros ac forsitan concessis, ap-
probatis et innovatis; quibus omnibus,
etiam si, pro illorum sufficienti deroga-
tione, de illis eorumque totis tenoribus
specialis, specifica et expressa ac indivi-
dua et de verbo ad verbum, non autem
per clausulas generales idem importantes,
mentio seu quaevis alia expressio habenda,
aut aliqua alia exquisita forma ad hoc
servanda foret, tenores huiusmodi praes-
sentibus pro sufficienter expressis haben-
tes, specialiter et expresse derogamus,
contrariis quibuscumque.

^f Cherub. addit *et iudicandi* (R. T.).

Supplicatio-
nes commissio-
num quonodo
expedienda.

§ 14. Volumus autem quod liberum sit omnibus supplicationes commissionum causarum, in praesentia nostra et Romani

Pontificis pro tempore existentis signatas, non solum per officium contradictarum, ut praefertur, sed etiam, ut antea, per litteras in forma brevis expediendas obtinere, dummodo per extensum et non supplicatione introclusa litterae praefatae expediantur.

Taxa non au-
geantur.

§ 15. Inhibentes secretariis et scriptoribus dicti collegii, sub poenis indignationis nostrae et privationis officiorum, ne, propter extensionem huiusmodi, taxam et impensam, etiam occasione scripturae aut laboris vel celerioris expeditionis, angeant.

Litterae regi-
strentur etc.

§ 16. Mandantesque collegio et scriptoribus quod litterae praefatae per eosdem registrentur, et in Palatio nostro ad archivium, in loco similiter per nos designando, singulo quoque trimestri, ad minus, ut supra deferantur.

Forma et ef-
fectus pub'i-
candi.

§ 17. Ut autem praesentes litterae ad omnium notitiam deducantur, et eos, quorum interest vel interesse poterit, omnino afficiant, volumus et mandamus illas in Palatii nostri Apostolici ac Audientiae litterarum contradictarum valvis, et aie Campi Flora, per aliquos ex cursoribus nostris affigi, et per aliquod temporis spatium, reicta ibidem earum copia, affixas definiri, ut ii, quos litterae ipsae concernunt seu concernere poterint quonodolibet in futurum, nullam possint excusationem praetendere vel allegare quod ad ipsorum notitiam non pervenerint, cum non sit verisimile apud eos incognitum remanere quod tam patenter publicatum fuerit; et quod in quinterno Cancellariae praefatae describantur.

Nulli ergo etc. Si quis etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominice millesimo quin-

gentesimo sexagesimo nono, xii kalendas novembris, pontificatus nostri anno iv.

Dat die 21 octobris 1569, pontif. anno iv.

*Sequitur declaratio
praedictae reformationis.*

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Nuper, certis rationabilibus causis tunc suadentibus, circa officium correctoris litterarum Cancellariae nostrae, contradictarum nuncupatarum, statuimus ut nihil omnino eorum, quae tunc expressa sunt, quae antea ex dicto officio concedi consueverant, deinceps, absque signatura nostra et, in litterarum apostoliearum expeditione, sanetae Romanae Ecclesiae vicecancellario assistentium recognitione et censura, a praedicto correctore expeditur.

§ 1. Nos, causis praedictis postea pleni cognitis, cupientes promptiori eorum expeditioni, quae institiam concernunt, minorique partium dispendio consulere, motu simili etc. certaque scientia volumus, ac dilectis filiis correctori et procuratoribus huiusmodi litterarum contradictarum concedimus ut rescripta et commissiones omnium causarum, tam civilium quam criminalium, neenon indicum subrogationes, mutationes, adiunctorum dationes, sive ordinariis sive delegatis facieandas, testium ad futuram rei memoriam examinandorum concessiones et reliquias materias, maiorem vel minorem nunquam tam institiam mere concernentes, super quibus omnibus supplicationes, nostra seu Romani Pontificis pro tempore existentis aut Signaturae nostrae institiae praefecti prius manu signatas, et non alias, absque assistentium praedictorum recognitione vel censura, valeant expedire. Et simili modo, super supplicationibus manu nostra signatis, litteras ad effectum revelandi aut aliquid restituendi ac testimonium

Causa huius
declarationis.

Declaratio di-
cta reformatio-
nis et faculta-
tum correctoris
et procurato-
rum.

veritatis perhibendi contra occultas personas in forma *Significavit*, etiam privative quoad omnes, quibus id (excepto dumtaxat nostro in spiritualibus vicario Urbis, qui in Urbe ipsa et suburbis tantum illas expedire possit) omnino inhibemus. Et eos ac etiam notarios, qui contrafecerint, emolumentis omnibus snorum officiorum per annum integrum privamus, locis piis applicandis, et praeterea quingentorum ducatorum anni de Camera ac aliis poenis arbitrariis afficiendos decernimus. Quac omnia (donec aliter per nos aut Sedem Apostolicam reformando fuerit constitutum) omnino volumus observari, reliquis omnibus, in reformatione nostra super hoc edita contentis, salvis remanentibus: ita tamen quod nullus alias quam praedictus vicecancellarius seu eius locumtenens litteras prædictas ad Bullarium transmittere possit.

Sola signatura sufficit.

§ 2. Ceterum volumus solam signaturam praesentibus sufficere, atque in iudicio et extra fidem facere.

Clausulae derogatoria.

§ 3. Regulis nostris in contrarium editis, et de non tollendo iure quaesito et aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis et in reformatione prædicta contentis, etiam specialem et expressam derogationem et mentionem requirentibus, et clausulas derogatorias continentibus, ceterisque contrariis non obstantibus quibuscumque.

Placet. Motu proprio, M.

CXLV.

Suppressa congregacione Ordinis S. Crucis Fontis Avellanae, ipsius monasteria et loca Camaldensi congregacioni attribuit ¹.

*Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.*

Quantum animus noster gaudio perfunditur de Religionibus bene institutis;

¹ Annal. Eccles., tom. xxiii, pag. 191.

tantum innixus haeret illi dolor de prævaricatione nonnullarum, quae summo studio et labore ad praesidium fidei catholicæ eductæ, mala daemonis arte postea defecerunt.

Exordium de-
sumptum a rei
serie.

§ 4. Quo in numero monachos monasterii et congregationis S. Crucis Fontis Avellanae, Ordinis S. Benedicti, Eugubinae dioecesis, iam pridem conspicamur, non sine moerore expendentes quanto in periculo hi versentur, quamque longissime aberrent a monastica illa disciplina, in qua in eremo, a venerabilis memoriae Petro Damiano tanta olim pietate instituta, felicis recordationis Ioannes Papa XXII, ad fundendum ubiores fruges, de fratum snorum consilio et apostolicae potestatis plenitudine, commutavit. Ut vero illos vagos et dissolutos in viam quoquo pacto reduceremus, primum eorum animos per dilectum filium nostrum Iulium tit. S. Petri ad Vineula presbyterum cardinalem Urbini, praedicti monasterii commendarium, qui illorum correctionem vehementer expetebat, explorando euravimus, num tandem resipescentes ex mundi involueris in ovile pro instituto convenire, et quam decet vitam in claustru agere, et propter inordinatos ipsorum ritus, proborum religiosorum moderationi subesse proponerent. Sed ad excusandas excusationes in peccatis quidam sese Regulam cum ea, quam nunc habere dicunt, libertate ingressos esse; alii alia inania causantes, ingum Religionis et clausuram aperte detrectarunt. Cumque impensius instaremus, rursus a praedicto cardinali adstricti, capitulum generale apud dictum monasterium indixerunt, ex cuins recessu, cum omnia bona sperabamus, tum priores illorum ad nos missi, eos futurae reformationis prorsus obtemperaturos esse coram annuebant; interim vero alia atque alia clam pertractantes, diem ex die dueere conabantur, ut forte inter multas sollici-

Narrat Ponti-
lex que fecerit
ut hox mona-
chos ad bonam
fruem reduc-
ret,

Sed irito co-
natu.

tudines hoc negocium oblivioni daremus. Sed, postquam optata perticere decrevimus, ac proinde quid ferrent in mandatis procuratores praedicti cognoscere contendimus, ipsi ita deum se voluntati nostrae adstipulaturos renuntiarunt, si earum rerum, quas suas praetendunt, usum atque dominium retinerent, et in reliquum tempus vitae libertate anteacta fruerentur, diiudicari licet quam periculosum sit hoc nostrum institutum longius remorari. Postquam igitur illos tamdiu expectatos alieno animo esse, neque in communem salutem, uti aequum fuit, per se consulere intelligimus, non procrastinandi ulterius arbitramur, quin, quod hac in re ad officium nostrum pertinet atque in animo institutius, sedulo perseguatur.

§ 2. Itaque, de simili potestatis plenitidine, revocamus et abolemus omnes et Omnis prieratum, commendarum aliasque provisiones eorum favore factas annullat; quascumque, tam apostolicas quam ordinarias, collationes, provisiones, commendas perpetuas et temporales ac alias dispositiones de prioratibus, dignitatibus, administrationibus et officiis, etiam conventionalibus et claustralibus, monasterii et congregationis praedictorum et ab illis dependentibus, neenon omnibus et singulis aliis beneficiis, cum cura et sine cura, saecularibus ac quorumvis Ordinum regularibus, etiam de iure patronatus laicorum sive etiam nobilium existentibus; ac etiam reservationes fructuum et aliarum rerum ecclesiasticarum; neenon assignationes pensionum super similibus fructibus et rebus, praedictis monachis, sive in perpetuum, sive ad certum et qualemque tempus vel etiam ad nutum, factas; neenon omnes regressus, accessus et ingressus, ac regrediendi, accedendi et ingrediendi facultates et indulta; coadiutorum quoque deputationes ad illos, illas vel illa ex quamcumque causa, quantumvis onerosa et considerabili, eisdem per quoscumque Romanos Pontifices praecessores nostros

ac nos et Sedem Apostolicam eiusque legatos

§ 3. Neenon superiores, etiam motu proprio et ex certa scientia, deque simili potestatis plenitudine ac alias quomodo-
Fundationes, erectiones, iura patronatus, ac privilegia irrita, omnique beneficia vacare decernit; cumque concessa, restituta et confirmata; ac beneficiorum ipsorum fundationes, inter alia, disponentes quod nullus, nisi Ordinem praedictum expresse professus, ad dicta beneficia, etiam de iure patronatus existentia, assumi possit, quorum omnium tenores aequae atque ad verbum inserventur praesentibus, haberi volumus pro expressis. Cassamus quoque et annullamus apostolicas et quascumque alias litteras desuper confectas, neenon processus inde habitos et quaecumque secuta sunt, etiam ex eisdem; quin etiam omnes et singulos monachos praedictos, etiam longissimo et quantocumque tempore possessores, eisdem omnibus praesentium auctoritate privamus privatosque esse, ac prioratus, dignitates, administrationes, officia et beneficia praedicta vacare decernimus et declaramus; ipsosque ab illorum possessione amoveamus, ac omnium et singulorum dispositionem nobis et dictae Sedi specia-
liter et expresse reservamus.

§ 4. Insuper, causis praedictis adducti, et praeterea cogitantes monachos numero adeo exiguo, atque omnino ipsam congregacionem angustis adeo finibus circumscriptam, ut illa per se, etiam reformata et correpta, paucos admodum fructus producere possit; proinde conducibilius fore existimamus, si alteri, meliori disciplina institutae, commodis rationibus adseribatur. Quare, de simili potestatis plenitidine, extinguimus et abolemus in praedicto monasterio et illius dignitate abbatiali, ac etiam in omnibus prioratibus, membris et locis dictae congregationis et ab ea communiter possessis, pariterque in omnibus beneficiis eum cura, regularibus, ad dispositionem abbatis ipsius monaste-

rii pertinentibus, Ordinem, statum, nomen et essentiam regularem S. Benedicti et congregationis Fontis Avellanae.

§ 5. Ipsum vero conventum, cum eccl-

Monasterium ipsum, ecclesiam huiusque bona congregationis Camaldulensem unit; et claustrum ad conventum necessario, ac prioratibus, membris et locis, neenon proprietatibus, iurisdictionibus et iuribus omnibus ab ipsa congregatione extineta communiter possessis (praedicta dignitate abbatiali illiusque mensa neenon capella subiis altare maius dictae ecclesiae ac parte aedium dicti monasterii, quae ab intimo septo conventus dividi et ad nsum abbatis accomodari poterunt, ac etiam omnibus bonis, beneficiis, inribus et iurisdictionibus eiusdem dignitatis penitus separatis et exceptis etc.), Ordini et congregationi monachorum Camaldulensium perpetuo uniuersis, amictius et incorporamus; ita ut posthaec una et eadem utrorumque congregatio et sodalitas monachorum Camaldulensium fiat monasterium Fontis Avellanae, neenon prioratus, membra et loca.

§ 6. Itaque monachi omnes extinctae

Abbatis Camal- densi, ut ab his possessionem capit, mandat, congregationis ad Regulam, habitus, ritus et mores monachorum Camaldulensium omnino reformare, illique horum institutis prorsus conformari debeant: mandan-

tes, in virtute sanctae obedientiae, priori generali congregationis Camaldulensis ut, salvis cappella ac aedium parte a dicto bilio cardinali statuenda; omnibusque proprietatibus, bonis, rebus, iuribus et iurisdictionibus spiritualibus et temporalibus dictae dignitatis abbatialis et illius abbatis, ut praedictum est, separatis, corporalem possessionem conventus, monasterii, prioratum, membrorum, locorum, proprietatum et iuriuum omnium communiter possessorum, per se vel alium seu alios, omni mora et dilatione praecisa, libere capiat et apprehendat, captamine et apprehensam, sine spolii et attentatorum vitio, perpetuo retineat: monasterium et

loca ad conventum idonea de monachis suae congregationis, iuxta illius morem, instituat; alios vero supradictae congregationis extinctae Ordinem ipsum Camaldulensem ingredi volentes, per alios conventus suos, una cum aliis monachis Camaldulensis distribuat.

§ 7. Contradictores quoslibet et rebelles per censuras et poemas ecclesiasticas ce- teraque omnia iuris et facti remedia op- portuna, omni et quaeunque appellatione remota, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sae- cularis.

§ 8. Ut vero instns monachorum et ministrorum numerus apud dictum mo- nasterium commodius haberi possit, qui quidem nunquam paucior triginta mona- choruni sit, partem proprietalum, pos- sessionum propinquarum et commodio- rum mensae abbatialis praedictae, eisque ad valorem annum mille scutorum mone- tae, videlicet iulii decem pro quolibet sento, computatis, ab ipsa mensa, de consensu dicti Iulii cardinalis, dividimus et separa- mus, eamque mensae conventuali ipsius monasterii, pro vietu monachorum, fa- brica et aliis oneribus, perpetuo applica- mus et appropriamus.

§ 9. Ad hoc, eisdem monachis et per- sonis, etiam in praedictis membris et locis constitwendis, ut omnibus et singulis pri- vilegiis, exemptionibus, immunitatibus, gratiis et indultis, etiam ratione posses- sionum et bonorum Ordini et congrega- tioni Camaldulensi quomodolibet conces- sis et concedendis, pariformiter et aeque principaliter uti, potiri et gaudere libere et licite valeant, perpetuo concedimus.

§ 10. Ceterum, ne praesentium effectus extinctae congregationis monachorum pertinacia protrahatur, volumus ut, infra mensem a publicatione praesentium, in dicto conventu facienda, numerandum, illi omnes vel congregationem monachorum

Contradic- res poenis com- pescendo;

Numerum ma- nychorum pre- figit, dotemque pra eorum sub- stentatione as- signalit;

Huiusmodi monachis privi- legia Camaldu- lensium com- municat;

Monachi Fou- lis Avellanae intra mensem alieni religioso Ordini dent au- meo; alias pu- niri discernit;

Camaldulensium ingrediantur, vel ad aliquam ex Religionibus approbatis transenant, et ibi Ordinem, iuxta cuiusque Regulæ instituta, omnino profiteantur; sin minus, lapso mense, in eos, tamquam desertores, ut ceteris etiam exemplo sint, animadvertisendum curabimus, prout rei gravitas videbitur postulare.

§ 11. Nos enim omnes sic ingressos vel translatos et professos ac voluntati nostrae ab apostasia, ex-communicatio-ne, irregulari-tate, suspensi-o-ne etc. absolu-vit. Obedientes neconon excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis, quas ipsi, extra claustra snorum locorum et in saeculum vagando, iuxta canonicas sanctiones et Ordinis S. Benedicti instituta incurserunt, etiam habitu saeculari, regulari saepius dimisso vel mutato aut operto, aut saeculari assumpto, in utroque foro absolvimus; cum eo tamen, quod quisque poenitentiam, quam confessor idoneus a se eligendus pro commissis iniunget, adimplere omnino teneatur; ac cum eis, super irregularitate, quam contraxerunt propterea, ac quia, censuris et poenis huiusmodi sic ligati, missam et alia divina officia, non tamen in contemptum clavium, celebrarunt, et alias sese immiscuerunt saepius in divinis; utque in susceptis ordinibus, etiam in altaris ministerio, ministrare, et ad dignitates, officia et administrationes promoveri, illaque recipere et exercere libere et licite valeant, dispensamus; abolentes omnem inhabilitatis et infamiae maculam sive notam, contra ipsos quomodo documque insurgentem ex praedictis. Iubemus igitur monachis et personis monasterii et extinctae congregationis in universum et singulatim praedictis omnibus, non expectata alia iussione mentisve nostrae declaratione, parere; neminiemque prorsus, etiam ex iis quorum collationes, provisiones et commendae beneficiorum et

aliae gratiae hic revocatae sunt, quocumque tempore, quavis causa, restitutionem in integrum, reductionem ad terminos iuris aut quodvis aliud gratiae vel iustitiae remedium impetrare, vel etiam ab alio vel alis impetrato aut etiam motu simili concesso uti posse.

§ 12. Postremo dignitatem praedictam abbatialem, ut supra separatam et exceptam, necnon ecclesiam, cappellas et beneficia omnia regularia, ad liberam dispositionem abbatis dicti monasterii pertinentia, ad statum saecularem perpetuo reducimus: ita ut deinceps abbas dicti monasterii nihil omnino cum monachis, conventu, Ordine et congregatione commune habeat. Neque rursus ipsi in eum dictamine abbatiam eiusque mensam, proprietates, bona, beneficia, iurisdictiones et iura quidquid praetendere possint.

§ 13. Ac eidem abbatiae cappellam pro ecclesia ei partem aedium praedictarum pro habitatione perpetuo assignamus.

§ 14. Statuimusque ut ipsa dignitas abbatiae nuncupanda, quotiescumque vacabit, clericis saeculari, tamquam beneficium saeculare, curam animarum non habens, et cum quibuscumque aliis, etiam curatis, compatibile, a congregatione praedicta prorsus alienum, per Romanum Pontificem dumtaxat conferri et assignari debeat, eidemque Sedi praedictae, ut olim monasterium erat, prorsus subiectum remaneat; et beneficia omnia, cum cura et sine cura, ad saecularitatem redacta et ad dispositionem dicti abbatis pertinentia, etiam de iure patronatus, ut praefertur, existentia, deinceps clericis saecularibus dumtaxat assignari; et in eis, qui de iure patronatus sunt, personae saeculares, ad praesentationem patronorum dictionum, institui per ipsum abbatem debeant.

§ 15. Decernentes supradicta omnia et singula perpetuo inviolata atque immutabilia fore, neque per quoscumque iudices

Abbatialem dignitatem saecularem efficit.

Eadem et cap-pellam assignat eidem;

Eius cetero-rumque bene-ficiarum a con-gregatione sup-pressa depen-dentium colla-tionem Rom. Pontifici reser-vat;

Huiusmodi decreta perpe-tuo servari in-bet;

ordinarios et delegatos, etiam S. R. E. cardinales, sublata cuique aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique indicari debere; neenon irritum et inane quid secus super praedictis omnibus et singulis per quoscumque indices etc. debere; ac insuper etc., scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 16. Non obstantibus nostris de non tollendo iure quaesito, et de unionibus Derogat ob-stantibus. comunittendis ad partes, vocatis quorum interest, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ac monasterii, Ordinum et congregationum praedictarum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia reboralis, statutis et consuetudinibus, ac praedictis foundationibus; privilegiis quoque, exemptionibus et indultis apostolicis, illis illorumque superioribus et personis, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et dictam Sedem, etiam per modum statuti perpetui, ac initi et stipulati contractus, et alias sub quibuscumque tenoribus et formis ac eum quibusvis elausulis et decretis, in genere vel in specie, concessis, confirmatis et innovatis, et quibuscumque aliis indulgentiis et litteris apostolicis, cuiuscumque tenoris existant, per quae, praesentibus non expressa aut omnino non inserta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quoru[m]que totis tenoribus habenda sit in nostris litteris mentio specialis; quae omnia et singula praesentibus pro sufficienter expressis haberi, nec contra ipsarum praesentium tenorem, volumus cuique in aliquo suffragari, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 17. Denique volumus ut, publicatione H[ab]e litterae publicandae singulos arcent. praedicta, ut dictum est, facta, litterae praedictae unumquemque perinde arcent ac si singulatum intinatae fuissent.

§ 18. Earum quoque exempla, etiam impressa, notarii publici manu et praelati

ecclesiastici eiusve curiae sigillo obsignata, eamdem itam prorsus fidem ubique locorum, in iudicio vel extra illud, faciant, quam ipsaem præsentes facerent, si es-sent exhibitæ vel ostensæ.

§ 19. Nulli ergo omnino hominum etc. Clausulae.

Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo nono, quarto idus decembris, pontificatus nostri anno iv.

Dat. die 10 dec. 1569, pontif. anno iv.

CXLVI.

Constitutio Bonifacii VIII contra offen-dentes S. R. E. cardinales extenditur etiam contra scientes et non revelantes¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Infelicit saeculi pericula miserati, do-lorem comprimere non valemus, quod nefarii homines, instorum sanguinem si-tientes, ad illorum quoque perniciem infestiore animo incumbant, quos Spiritus Sanctus membra constituit praecipua Ecclesiae Dei, quam suo sibi sanguine acquisivit.

§ 4. Magna igitur ratione, post alios, felicis recordationis Bonifacius Papa octavus, de fratrum suorum consilio, per-petua eonstitutione sancivit ut, si quis S. R. E. cardinalem fuerit hostiliter in-secutus aut persecusserit aut ceperit aut mandaverit id fieri, sociusque fuerit fa-cientis, factumve ratum habuerit, seu dederit consilium vel favorem aut ree-ptaverit aut defenderit scienter eundem, tamquam lesae maiestatis reus, perpetuo

Bonifacius VIII offendit. cardinales illorumque lautoribus poenas hic de-scriptas imposuit in cap. Felicis, De poen. in vi.
t. Hoc idem prohibitum est in bullis quas in die Coenæ Domini Romani Pontifices publicare con-sueverunt. Eadem Bonifacii VIII dispositio, quae est in capite *Felicis, De poen.* in vi, fuit a Leone X extensa ad invadentes eorum domos, ut in eius const. xvii, *Temerariorum*, tom. v, pag. 648.

Exemplis fi-des adhibenda.

sit infamis, et praeterea diffidatus, baniitus et intestabilis; omnia eius aedificia ruinae perpetuae subiacent, nullus ei debita reddere, nullus ei in iudicio respondere teneatur, bonis omnibus fisco vel reipublicae applicatis. Idem etiam fendi, beneficiis et officiis spiritualibus et temporalibus sit ipso iure privatus; sed et ipse insectans excommunicationis sententiam incurrat, quam solus Romanus Pontifex, excepto mortis articulo, valeat relaxare.

§ 2. Sed ne haec quidem constitutio, propter abdita conseclatorum consilia, omnino satis esse noscitur ad huiusmodi sacrilegia amplius prohibenda. Qui enim alicui vim inferre sibi proponunt, id secreto, in occulto, ut maxime, machinatur, veluti impium illud facinus indicat in personam dilecti filii nostri Caroli tituli S. Praxedis presbyteri cardinalis Borromaei, ecclesiam Mediolanensem sanctissimis institutis studiose informantis, proxime attentatum. Quae res nos gravis commovet, vehementiusque excitat omnia exquirere, ut nobilissimae corporis nostri partes undique protegantur. Quibus enim praesidio erimus, quibus suppetias affremus, quos denique tutabimur, si templi Dei bases, si clarissima Ecclesiae lumina, si speciales filios, qui, pro animabus populorum, pro fide, pro iustitia, pro unitate pervigilant, inultos deseravamus?

§ 3. Itaque sanctioni praedictae, de simili fratum nostrorum consilio, adiuvantes, statuimus ut quisquis, etiam a nudo consilio aut simplici favore aut omnino a ceteris praedictis alienus, quempiam auctorum, administrorum vel consciorum coniurationis sive conspirationis aut commissi committendive criminis in personam cardinalis, illorum fautorum, receptorum vel occultatorum, sive ex renunciatione sibi protinus vel per inter-

positam personam aut litteras facta, cognoverit, sive ex scripturis, coetu, conatu, conursu, insidiis aliisve signis et indiciis quademcumque scientiam habuerit vel etiam conicerit, quive horum quicquam intellexerit, quantumcumqueres alias occulta sit, quamprimum id Romano Pontifici, si in Curia fuerit, sin autem ordinario loci; vel si cardinalis ipse ordinarius extiterit, propinquiori episcopo: et si crimen nondum commissum fuerit, etiam ipsi cardinali properet revelare. Quicumque vero, etiam non subditus et omnino extraneus, defecerit, cuiuscumque dignitatis fuerit, praedicto sit excommunicationis laqueo innodatus, pariterque maiestatis reus, infamiam et omnes poenas praedictas eo ipso incurrat.

§ 4. Eadem nihilominus constitutione, quoad reliquas eius partes, ac ceteris omnibus sanctionibus canoniceis et civilibus, ad talium coercitionem editis, in suo robo duraturis.

§ 5. Porro si quis, ad sanitatem reverens, rem adhuc incognitam retexerit, omni noxa penitus liberetur.

§ 6. Ceterum loci ordinarius secreto cum easum ad se delatum, praedicto Pontifici primo quoque tempore nunciare, et interim rem omnem ab stirpe exquirere, et, si necessitas tunc postulet, sacculare quoque brachium adhibere.¹

§ 7. Sed, ne quisquam horum ignorantem valeat excusare, iubemus praesentes valvis ecclesiae S. Ioannis Lateranensis et basilicae Principis apostolorum de Urbe, ubi publicabuntur, appendi, eisque detractis, earum exempla eo in loco relinqu, et eas pariter ab omnibus locorum ordinariis, in suis ecclesiis locisque insignibus promulgari.

§ 8. Quia vero difficile nimis esset ipsas praesentes quocumque illas opus erit perfere, volumas earum exempla, etiam impressa, notarii publici manu et praec-

¹ Cher. addit. curat (n. r.).

lati ecclesiastici eiusque curiae sigillo
obsignata, eamdem illam prorsus fidem,
in iudicio et extra illud, ubique gentiam,
facere, quam ipsaem praeſentes facerent,
si essent exhibitae vel ostensae.

*Sanctio poe-
nalis.* Nulli ergo omnino hominum etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno
Incarnationis dominicae MDLXIX, xiv kalendas Ianuarii, pontificatus nostri anno iv.

Papæ subsc. ♦ Ego Pius catholicae Ecclesiae episc.

*Sequuntur subscriptiones cardinalium
et publicatio.*

Dat. die 19 decemb. 1569, pontif. anno iv.

CXLVII.

*Confirmatio constitutionis Gregorii XI
ac sententiae latae in Rota Romana
ad favorem sacrosanctae ecclesiae La-
teranensis de Urbe, circa eius preemi-
nentiam et superioritatem et prærogati-
vam supra omnes Urbis et orbis
ecclesias ac basilicam S. Petri de
Urbe 1.*

*Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.*

Exordium. Infirma aevi conditio saepe efficit ut
res, vel maxime perspicuae et immemo-
rables, perplexi erroris caligine sensim
obductae, in gravia discrimina prola-
bantur.

*Causae ob quas
ecclesiae Late-
ranensis pra-
rocaliva in du-
bium revoca-
ta sunt.* § 1. Quo genere affecta sacrosancta
ecclesia nostra Lateranensis, post tot in-
signes ruinæ, quæ ei tenebrosis illis
saeculis acciderant, quibus plerique Sum-
mi Romani Pontifices, aut religionis stu-
dio aut componendæ pacis gratia aut
bellorum periculo, longe ab Urbe, saepe
enim in Galliis agebant, de summa quo-
que iuris sui et honoris prærogativa per-

1 Aliqua de hac Lateranensi ecclesia vide in
Honori III constitutione LIII, *Sedis*, tom. iii, pag.
579; et de eius præminentia vide in Gregorii XI
constitutione vi, *Super*, tom. iv, pag. 554.

peram laboravit. Etenim, longo post inter-
vallo quam felicis recordationis Leo
Papa IV, parta de Saracenis speciali vi-
ctoria, Urbem sui nominis praesidium-
que ad Vaticanum statuerat, cum reduces
deinceps Pontifices in aliis atque aliis
Urbis ecclesiis, uti enique tutum aut
commodum erat, considerent, praedicta
ecclesia, ex tam multis direptionibus,
quasi solitudine facta, sacerdotes basi-
licae Principis apostolorum, cum parilis
vetustatis gloria, tum nomine et dignitate
illustres et insignes, ab ea rerum com-
munitatione, praedictum sibi ius nixi sunt
vindicare.

§ 2. Quam rem non ferens Gregorius XI
Papa XI, qui etiam tunc Avinione sede-
bat, ut omnem dubitationem eximeret,
declaravit et definita prædictam ecclæ-
siam Lateranensem, præcipuam sedem
suum, dictæ basilicæ ac ceterarum om-
nium Urbis et orbis ecclesiarum caput,
maximum supra illas omnes locum tenere.

§ 3. Sed dicti sacerdotes, translato inde
prorsus Pontificum domicilio, elatiiores
quandoquinque res tulit, audentius insti-
terunt, donec Pius Papa quartus, ante-
cessor noster, merito commotus quod in
cleri conventu et supplicationibus res
turbæ intercederent, molestaeque dissensio-
nes fierent, hinc tandem controversiae
finem constitnere volens, causam univer-
sam dilecto filio magistro Francisco Ser-
mento, causarum Palatii Apostolici audi-
tori, commisit audiendam et, omni ap-
pellatione præcisa, penitus terminandam. Qui, vocatis utrinque capitulis, in
ipsa causa rite procedens, definitiva sen-
tentia, ex communis aliorum dicti Palatii
auditorum consilio, nuper prolata, de-
claravit ius præcedendi, et prærogati-
vam honoris locique nobilioris ac supremi,
etiam supra canonicos, beneficiatos, cle-
rorum et personas prædictæ basilicæ, in
processionibus solemnis et decretis ce-

Gregorius XI
citatus in nota
ad rubricam eam
supremum lo-
cum tenere dif-
ficiavit.

Rota etiam
cui Pius IV hunc
articulum deci-
endum commi-
sit, idem pro-
nunciavit.

terisque omnibus actibus et publicis et privatis, ad canonicos, beneficiatos et clericum dictae ecclesiae Lateranensis omnino pertinere. Quin etiam, perpetuo silentio his rebus imposito, res iudicata ita executioni mandata est ut, habitis postea cleri conventibus ac supplicationibus, sacerdotes omnes praedictae ecclesiae Lateranensis supremum ibi locum, etiam supra omnem clericum dictae basilicae, re ipsa obtinuerint.

§ 4. Quocirca nos, tuendi iuris studio, hanc sententiam atque declarationem et definitionem et litteras praedicti Gregorii Papae, et quaecunque in litteris ipsis continentur, motu proprio, certaque, quam habemus, praedictorum omnium scientia, auctoritate apostolica approbamus, deque apostolicae potestatis plenitudine supplemus omnes et quoscumque iuris et facti defectus, si qui in processu et actibus reperiantur inesse; et, ut ipse Gregorius Papa optimo iure fecit, itidem definimus inbemusque capitulum et sacerdotes personasque omnes dictae basilicae ubique semper sententiae et definitioni parere.

§ 5. Statuentes ut nulla omnino ipsorum provocatio et testificatio vel reclamatio, sive in iudicium producta sive clam interiecta, praeterita et futura noceat, nec prorsus vim habeat materiam iure denuo tribuat litigandi.

§ 6. Praecipimus igitur atque interdicimus eisdem, ne posthaec quicquam au deant suscitare: quicumque, sive universi sive singuli, contrasacent vel intentur, eos canonicatu, praebenda, dignitate, beneficio et officio privamus, privatosque ad futura inhabiles declaramus eo ipso.

§ 7. Decernentes sic, in his et aliis omnibus supradictis, per eosdem iudicies et quosvis alios, omni et quacumque alter indicandi et interpretandi facultate penitus adempta, ubique iudicari debere; ac

irritum et inane quicquid secus per quoscumque, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, non obstantibus contrariis quibuscumque.

§ 8. Volumus autem ut praesentes in Cancellariae Apostolice libro, appellato quinterno, describantur, ipsorumq. exempla notarii publici manu et praelati ecclesiastici eiusve curiae sigillo obsignata, eandem illam omnino fidem, in iudicio et extra illud, ubique locorum faciant quod ipsaenit praesentes facerent, si essent exhibitae vel ostensae.

§ 9. Nulli ergo omnino hominum etc. Datum Romae apud S. Petrum, xii kalendas Ianuarii, anno Domini MDLXIX, pontificatus nostri anno iv.

⊕ Ego Pius catholicæ Ecclesiae episcop. Papae subsc.
Dat. die 21 decemb. 1569, pontif. anno iv.

CXLVIII.

Duae sententiar definitivæ conformes, latè pro fabrica S. Petri de Urbe, faciunt rem indicatam in ea parte in qua sunt conformes; et commissiones appellationum, quæ simpliciter concederentur a Signatura, semper intelliguntur cum clausula sine præiudicio executionis diuarin conformium 1.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Etsi omnium litionum finem ea, qua possumus, celeritate procuramus, eas tamen quae fabrica nostra S. Petri, pro execuzione legatorum ad pias causas relictorum recuperatione, bonorum ecclesiasticorum male alienatorum et aliorum iurium suorum agitat, ne in nimis longum, cum ipsis fabricae detimento, protrahantur, libenter accelerare satagimus, et ad eas operarias manus favorabiliter impariuntr.

1 Cetera, quae fabricam respiciunt, vide in Clementis VII constitutione III, *Admonet*, tom. vi, pag. 48.

*Nic. Pontifex
omnia confir-
mat, supple-
que defectus;*

*Appellationem
relicit;*

*Nihil in con-
trarium tentari
mandat;*

*Sic semper
iudicari vult;*

*Transumptis
credi præcipit.*

*Sanctionem
poenalem addit.*

Exordium.

Causa huius moros¹ bonorum et pecuniarum ad pias causas relictiorum, ac bonorum ecclesiasticorum male alienatorum et aliorum quomodocumque iurium ad fabricam ipsam spectantium in consignationibus huiusmodi bonorum et solutionibus faciendis adeo sunt morosi, ut illas, quantum possunt, subterfugere uitantur, fabricam proinde expensis et laboribus frustrando.

Duae sententiae pro fabrica faciunt rem iudicatam, et commissiones appellatio-² nrum singulares personas a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuram clausula sine praecidicio executionis duarum conformium.

adhibere volentes, ac dilectos filios deputatos et collegium fabricae huiusmodi, eorumque censuram clausula sine praecidicio executionis duarum conformium.

et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa, lati, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes, motu proprio, non ad ipsorum deputatorum et collegii vel aliquius eorum aut pro eis nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex mera liberalitate et ex certa scientia nostris, eisdem deputatis et collegio illorumque ministris, ut in huiusmodi causis, duabus pro se reportatis sententiis conformibus, in ea parte, in qua erunt huiusmodi sententiae conformes, exceptionem paratam habeant, atque huiusmodi sententiae executioni debitae demandentur; partesque proinde appellantes minime audiri, nec eorum appellations admitti, minusque illarum virtute commissiones, preces aut rescripta ullo modo impetrari aut concedi, neque etiam quoquo modo impenetratis aut concessis uti, aut se illis iuvari ullatenus possint vel praesumant; et si quae, etiam per nos aut successores nostros Romanos Pontifices, et manu nostra

¹ Forsan *detentores* (R. T.).

² Scias tamen quod a prima sententia iudicis collegii appellatur ad ipsum collegium, ut in bulla Clementis VII.

propria, vel cardinalis Signaturae nostrae iustitiae praefectum pro tempore existente, aut officium contradictarum, sub quibusvis verborum formis concepta et signata, etiamsi motu simili concedi contigerit, illa semper intelligantur esse cum clausula *sine praecidicio executionis duarum conformium*, decreto irritanti etiam apposito; nec iudicibus ad quos directae erunt, aliquam facultatem tribuant; inhibitionesque et censuras earum vigore emanatas, nullas et nullius esse valoris et momenti volumus atque decernimus.

§ 3. Decernentes praesentes litteras nullo unquam tempore de subreptionis vel obreptionis viilio aut intentionis nostrae vel quopiam alio defectu notari, impugnari vel invalidari, etiam ex eo capite quod interesse habentes vocati non fuerint, aut ad iuris terminos reduci, minusque in ius vel controversiam vocari posse, sed semper validas et efficaces existere, suosque plenarios effectus sortiri, minusque sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus et derogationibus comprehendendi ullatenus posse, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt toties in pristinum statum restitutas esse et censeri.

§ 4. Sieque per quosecumque indices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter indicandi facultate, indicari debere; irritum quoque et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 5. Non obstantibus praemissis ac quibusvis apostolicis neconon, in provincialibus et synodalibus conciliis editis, specialibus vel generalibus constitutionibus et ordinationibus; ac quibusvis, etiam iurauento, confirmatione apostolica vel quavis alia firmitate roboratis, statutis et

Clausulae preservativae.

Decretum irritans.

Clausulae derogatoria.

consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, quibusvis personis, in genere vel in specie, quomodolibet concessis, confirmatis, approbatis et innovatis; quibus omnibus, etiam si de illis illorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa mentio seu qualibet alia expressio habenda foret, tenores huimusmodi praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, haec vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Transumptio-
rum fides. § 6. Volumus autem quod praesentium transumptis etc.

Sanctio poe-
nalis. Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno incarnationis dominicae MDLXIX, xi kalendas ianuarii, pontificatus nostri anno iv.

Dat. die 22 decemb. 1569, pontif. anno iv.

CXLIX.

Facultas collegii deputatorum fabricae basilicae S. Petri de Urbe exequendi omnium prius legata, infra annum ad diem mortis testatorum realiter non adimpta, cum retentione quintae partis pro subventione dictae fabricae ¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Eborium. Decet nos, qui omnium ecclesiarum specialem in Domino curam gerimus, basilicae nostrae S. Petri ita intendere, ut ei omnia, quae possumus, auxilia praebamus.

§ 1. Sane, sicut accepimus, licet alias

¹ Istud collegium instituit Clemens VII, ut in eius constitutione III, *Admonet*, tom. vi, pag. 48; et de eo habes etiam in constitutione hanc praecedente et in subsequente.

diversi Romani Pontifices praedecessores Causae huic
concessione nostri, cupientes perfectioni fabricae basilicae huiusmodi, quae omnium ecclesiarum totius orbis mater est et magistra et admodum crescit structura, de necessariis expensarum pecuniis opportune providere, pro tempore existentibus eiusdem fabricae collegio, deputatis eorumque ministris diversas facultates, privilegia et indulta per eorum litteras concederint, quibus, inter cetera, quod omnia et singula legata pia eatenus et pro tempore executioni non demandata exequi facere, et, pro huiusmodi executione, ipsorum legatorum quintam partem pro ipsa fabrica sub certis modo et forma retinere possint, expresse eavet; ipsique et collegiui, tam in multis civitatibus iurisdictioni nostrae subiectis, quam domini regni Neapolitani et dilecti filii nobilis viri Cosmi Medices Florentiae et Senarum ducis passim huiusmodi pia legata exequi faciant, ex quorum quinta parte maximis expensarum oneribus fabricae praefatae in magna parte succurratur, dilectus filius noster, in alma Urbe et eius districtu vicarius in spiritualibus generalis, vigore specialis super hoc a Sede Apostolica licentiae et facultatis concessae, in huiusmodi legatis in dicta Urbe executioni demandandis, a certis annis se intromiserit, in grave ipsius fabricae praeiudicium.

§ 2. Nos, qui intimis cordis desideriis exceptamus ut dicta fabrica, quanto ci-
Facultas de-
qua in rubri-
ca 1. tius fieri poterit, ad debitum finem perducatur, ipsaque fabrica, attenta mala temporum qualitate, ob pecuniarum defectum, magna parte substiterit, verendumque sit ne, si in totum deseratur, etiam quod iam factum est corruat, in

1 Hoc intellige etiam si legatarii vellent inexacta relinquere, ut in Pauli III bulla XL, *Dum ad* tom. vi, pag. 320.

divinae Maiestatis offensam et reipublicae christianaee dedecim; ac propterea omnibus, quibus possumus, favoribus succurrere cupientes; eosdemque collegium et deputatos eorumque ministros a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa, latet, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censemtes, necnon facultatis eidem vicario concessae tenores praesentibus pro expressis habentes, motu proprio, non ad ipsorum deputatorum et collegii vel ministrorum huiusmodi vel alienius eorum nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex mera liberalitate et certa scientia nostris, eisdem deputatis et collegio fabricae huiusmodi facultatem eidem vicario concessam ad hoc ut, elapsis quindecim mensibus a die obitus testatorum, et quomodolibet per ultimam voluntatem disponentium computandis, collegium et deputati fabricae huiusmodi legata, in quibus ipse vicarius non praeveniret, iuxta formam facultatum praefato vicario et aliarum ipsi fabricae concessarum, execuiri facere possint, per praesentes concedimus et impartimur, illamque ad eosdem deputatos extendimus et ampliamus, illosque desuper a quoquam impediri minime debere.

§ 3. Neenon praesentes litteras nullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis vito aut intentionis nostrae vel quopiam alio defectu notari, impugnari aut invalidari, etiam ex eo capite quod interesse habentes vocati non fuerint; aut ad iuris terminos reduci, minusque in ins vel controversiam vocari posse, sed semper validas et efficaces existere, suosque plenarios effectus sortiri, minusque sub

quibusvis similitum vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus et derogationibus comprehendendi ullenus posse, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt toties in pristinum statum restitutas esse et censeri.

§ 4. Sieque per quoscumque indicies et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter indicandi facultate, iudicari debere; ac quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decernimus.

§ 5. Non obstantibus praemissis ac quibusvis apostolicis neenon, in provincialibus et synodalibus conciliis editis, specialibus vel generalibus constitutionibus et ordinationibus; ac quibusvis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis alia firmitate roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, quibusvis personis, in genere vel in specie, quomodolibet concessis, confirmatis, approbatis et innovatis; quibus omnibus, etiam si de illis illorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa mentio seu quaelibet alia expressio habenda foret, tenores huiusmodi praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permanens, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 6. Volumus autem quod praesentium transumptis etc.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominice M D L X I X, xi kalendas Ianuarii, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 22 decemb. 1569, pontif. anno IV.

CL.

Facultas collegii et deputatorum fabricae basilicae S. Petri de Urbe exequendi quaecumque legata pia, infra triennium a die obitus testatorum non impleta, cum retentione medietatis eorum pro dicta fabrica 1.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Exigit incumbentis nobis apostolicæ servitutis officium ut, fabricæ nostræ basilicae Sancti Petri utilitati prospicere satagentes, ea libenter ipsi concedamus quae eius utilitati ereditimus expedire.

§ 1. Illic est quod nos, qui nuper accepimus quod tam in alma Urbe nostra quam in aliis civitatibus, terris, dominiis, locis et regnis reperiuntur multa legata a piis testatoribus facta, ad effectum celebrationis missarum et recitationis divinorum officiorum neconon erogationis elemosynarum diversis ecclesiis, monasteriis, hospitalibus et aliis piis locis; ipsaque legata, haeredum avaritia seu alias, per triennium retroactum executioni debitæ demandata non fuerint; volentesque tam super præmissis ea, quae convenient, adhibere remedia, quam fabricæ præfatae utilitatent aliqua ex parte procurare; ac dilectos filios deputatos et collegium fabricæ huiusmodi eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa, latet, si quibus quomodolibet immodati existunt, ad effectum præsentium duntaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censemtes, motu proprio, non

¹ Alia de fabrica plene indicata sunt in constitutione III Clementis VII, *Admonet*, tom. vi, pag. 48; et de ea habes etiam supra in constitutione cxxi, *Et si de singulis*, pag. 755.

ad ipsum deputatorum et collegii vel alieuius eorum aut pro eis nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex certa nostra scientia ac de apostolicæ potestatis plenitudine, deputatis et collegio huiusmodi, si et postquam, iuxta tenorem privilegiorum et facultatum sibi concessorum, legata huiusmodi executioni debitæ demandari fecerint, unam illorum medietatem, reliquam vero loco cui legata fuerint applicamus et appropriamus.

§ 2. Deerentes præsentes litteras nullo unquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitio, aut intentionis nostræ vel quopiam alio defectu notari, impugnari aut invalidari, etiam ex eo capite quod interesse habentes vocati non fuerint, aut ad iuris terminos reduci, minusque in ius vel controversiam vocari posse, sed semper validas et efficaces existere, suosque plenarios effectus sortiri, minusque sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus et derogationibus comprehendendi ullatenus posse, sed semper ab illis exceptas, et quoties illiae emanabunt toties in pristinum statum restitutas esse censerit.

§ 3. Sieque per quoseunque indices et commissarios, quavis auctoritate fūgentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum enilibet quavis aliter indicandi facultate, indicari debere; irritum quoque et inane si securus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attenari.

§ 4. Non obstantibus præmissis et quibusvis apostolicis neconon, in provincialibus et synodalibus conciliis editis, speciabilibus vel generalibus constitutionibus et ordinationibus; ac quibusvis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, in-

*Clausulae præ-
servativæ.*

*Decetum ir-
tans.*

*Clausulae de-
rogatoriae.*

dultis et litteris apostolicis quibusvis personis, in genere vel in specie, quomodo libet concessis, confirmatis, approbatis et innovatis; quibus omnibus, etiam si de illis eorum aquae totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua mentio habenda foret, tenores huiusmodi praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Fides transsumptorum.

§ 5. Volumus autem quod praesentium transumptis etc.

Nulli ergo etc. Si quis autem etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo nono, xi kalendas Ianuarii, pontificatus nostri anno iv.

Dat. die 22 decemb. 1569, pontif. anno iv.

CLI.

Prohibitio ad questum publicandi indulgentias et confessionalia ¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Quam plenum sit periculi noxia populis
Quidam praesules ecclesiarum Hispaniae ingerere, nimum his temporibus afflita religio testatur, quod malum cum in coeteris ministris, tum praecipue in ecclesiasticis solvientibus indulgentias et facultates eligendiconfessores etc. quod ab his temere profecta longe maxima Ecclesiae Dei conferant detrimenta. Reni sane indignam audivimus, quod non solum quondam Gometius Tello Giron, temporarius administrator ecclesiae Tolletanae, sed etiam quidam Hispaniae ecclesiasticus praesules, officii paterni praetextu, facultates sibi a saeris canonibus concessas excedentes, litteras suas in ipsorum civitatibus ac dioecesibus ausi sunt

¹ Ad haec vide etiam constitutionem **XLV**, *Etsi dominici*, pag. 535 huius tom. — Hic obiter observamus hanc bullam esse fere iterationem illius, quae superius legere est sub n^o **CXXII** (n. T.).

publicare, quibus, inter cetera periculosa, deprehenditur quod cuicunque illas accipienti, certa soluta pecunia, licitum sit quem voluerit sibi sumere sacerdotem, qui, confessione audit, ipsum absolvere valeat, non in eis tantum casibus in quibus simplex sacerdos absolvere potest, sed etiam in iis quae solis episcopis reservata reperiuntur, aliquo praeterea casu admixto, veluti simoniae reatu, qui ad examen huius sanctae Sedis esset referendus. Non animadvententes ipsi praesules et administratores quam periculosum sit ea passim incertis personis comittere, quae ad episcoporum iudicium arbitriumque idcirco deferuntur, ut qui melius lepram a lepra discernere norint, causis et circumstantiis subtili indagine exploratis, salutaria cuique morbo remedia valeant adhibere. Ad haec ipsi, in dispensandis coelestis gratiae donis nimum prodigi, iis sic litteras praedictas accipientibus indulgentias et poenitentiarum iniunctarum remissiones, nulla cum re temporali conferendas, profusus et indiscreti largiuntur, quibus et aliis licentiis praedictis non pauci fluctuantes et infirmi, veniae facilitate inducti, ad peccandum procliviores fiunt, quando tot et tantorum delictorum remissionem certo et vilissimo pretio acquirere posse confidant. Indicem praeterea casnum et indulgentiarum aedibus sacris appendi iusserunt, quo palam significatur solventibus suprascripta concedi, et inter alia absolvendi facultatem ab esu prohibitorum tribui; itemque indulgeri missae sacrificium et sepulturam tempore interdieti, assumptionem duorum plurimive compatrium ad saerum baptisma, praeter eos qui synodalibus, ut dicunt, constitutionibus asciscuntur, reparationem ecclesiarum, erectionem confraternitatum et alias pias causas praetexendo.

§ 1. Cum igitur, inter cetera scandala,

Ideo hic Pon- etiam simoniae pravitas redoleat, et
tis gesta per illos annulat praedictis sacris Tridentini concilii de-
et publications huiusmodi in-
dulgontiar. pro-
hibebit;

gentiis ad quaestum non emittendis, ad-
versetur, clavum auctoritas evilescat et
poenitentialis satisfactio enervetur, nos
his malis celeri remedio occurrendum
eademque opera futuris praecavendum
fore censentes, de apostolicae potestatis
plenitudine, supradicta omnia quae in
ipsa Toletana et quibuscumque aliis civi-
tatis, dioecesis et locis, tam Hispaniae
quam aliarum quarumcumque provinciarum
et regionum, quocumque praetextu
hucusque emanarunt, perpetuo abolemus
ac nulla et irrita nunciamus; iubemusque
litteras et indices ne non scripturas et mon-
umenta quaecumque, publica et privata,
per ipsos locorum ordinarios et alios ec-
clesiarum rectores, ubiquecumque reperiuntur,
dilacerari penitusque deleri. Et ne
talia de cetero a quoquin siant, publi-
centur vel concedantur districtius prohibi-
bemus.

§ 2. Quicumque secus egerint seu at-
tentaverint, antistites, etiam si cardinali-
latus honore praefulgeant, ab ingressu et
perceptione fructuum suarum ecclesiarum
tamdiu suspensi iaceant, donec¹, satisfac-
tione praevia, illis per Sedem praedictam
suspensio relaxetur; inferiores vero ab
episcopis sententiam excommunicationis
incurrant, a qua, nisi in mortis articulo
constituti, ab alio quam Romano Pontifice
absolutionis beneficium nequeant obtinere.
Decernentes etiam irritum et inane quic-
quid secus per quosecumque, quavis au-
toritate, scienter vel ignoranter, conti-
gerit attentari.

Transumplis credi luet;
Sanctionem poenaem ad-
dit.

§ 3. Volumus autem ut praesentium
exempla etc.

§ 4. Nulli ergo etc.
Datum Romae apud S. Petrum, anno
Incarnationis dominicae millesimo quin-

gentesimo septuagesimo, quarto nonas
ianuarii, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 2 ianuarii 1570, pontif. anno v.

CLII.

*Eleemosynae pro carcera-
tis, expendantur pro solvendis debitis
pauperum carceratorum; et pro
debito mere civili infra septem aureos,
nemo carceretur¹.*

Pius Papa V, motu proprio, etc.

§ 1. Volumus ut omnes eleemosynae
carceratorum, tam quae per quaestores
colliguntur, quam quae in capsis repo-
nuntur, expendantur pro solvendis debitis
pauperum carceratorum arbitrio rever-
endi domini cardinalis Moroni, quem
confidimus pra oculis habiturum misera-
biliores personas et iustiores causas.

§ 2. Eudem rogamus ut in carcerebus
Turris Nonae erigi faciat hospitale ali-
quod sumptibus caritatis, in quo curen-
tur pauperes infirmi donec adhibeatur
diligentia, quam celerem esse volumus,
pro illis liberandis, iuxta motum proprium
felicis recordationis Pauli Papae tertii,
quem servari prorsus volumus.

§ 3. Insuper iubemus ne infra septem
aureos carcerari quis possit pro debito,
praeterquam cum debitum habet annexam
criminalem causam.

Placet, et ita mandamus. M.

CLIII.

*Ordinem fratrum Praedicatorum privile-
giis ornat, eisque concessa firmat³.*

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Inimicorum nobis, meritis licet impari-
bus, apostolicae servitutis officium, assidua

¹ De materia carceratorum vide supra consti-
tutionem cui, *Reverendi*, pag. 688. ² Hoc uti-
que constructum fuit. ³ Ex Bull. Ord. Praed.,
tom. v, pag. 256.

meditatione mentem nostram exerceat, ut circa Religionum quarumlibet, praesertim Ordinis fratrum Praedicatorum, ad quem, patro quodam iure, peculiarem gerimus paternae caritatis affectum, statum prospere dirigendum, illarumque superiorum dignitatem pariter et indemnitatem prae-servandum studiis invigilantes assiduis, non solum ea, quae sollicitus ad hoc animus noster excogitat, in medium affera-mus, sed etiam quae per Romanos Pontifices praedecessores nostros hac in re prudenter ordinata fuisse reperimus, ut illa firmiori gradu persistant, approba-tionis nostrae subsidio libenter stabilimus.

§ 1. Sane cum, sicut acceperimus, di-
plomatici versi tam Romani Pontifices, etiam praedecessores nostri, et forsitan Sedis Aposto-liae legati et nuncii ac etiam loci ordi-narii ac ecclesiarum paelati, quam imperatores, reges, duces, marchiones, comites, saeculares principes, respublicae et alii domini temporales, nonnulla pri-vilegia, immunitates, exemptiones, con-cessiones, facultates, praerogativas, praec-minentias, indulgentias, etiam plenarias, peccatorum remissiones, libertates, in-dulta et alias gratias Ordini Sancti Dominici fratrum Praedicatorum, illius magistro generali, provincialibus, prioribus, recto-ribus, fratribus, conversis aliisque per-sonis, neconon monialibus et sororibus Beatis nuncupatis, sub cura dictorum fratrum degentibus, ac etiam eorum domi-bus, monasteriis, conventibus, collegiis neconon ecclesiis, cappellis, etiam intra huiusmodi ecclesias constructis, aliisque locis eidem Ordini seu illius domibus an-nexis, vel ab eis dependentibus, tam ultra quam citra montes consistentibus, in ge-nere vel in specie, etiam per viam com-municationis vel extensionis, apostolica, imperiali seu regia ac forsitan alia au-to-ritatibus elargiti fuerint, quorum etiam vigore vel alias magister generalis, pro-

vinciales, priores, fratres, moniales, so-rores aliaeque personae huiusmodi, diversa bona, iura, res, actiones, decimas, pisca-tiones ac decimandi piscandique facultates, praebendas quoque, portiones, ecclesias, cappellas et alias beneficia ecclesiastica, eum cura et sine cura, saecularia et for-san aliorum Ordinum neconon militiarum regularia, ac etiam hospitalia, oratoria et alia pia loca, etiam in aliis et diversis dioecesisbus, quam forsitan in domibus, mo-nasteriis, collegiis, conventibus et aliis di-eti Ordinis locis huiusmodi consistentia, tamquam Ordini seu domibus, collegiis, conventibus, monasteriis et aliis locis praedictis unita, annexa et incorporata pos-sederunt et ad praesens possideant, prout in diversis eorundem praedecessorum, legatorum, locorum ordinariorum, praec-latorum, imperatorum, regum, ducum et aliorum principum litteris desuper confe-tis plenius dicitur contineri.

§ 2. Nos igitur, qui dudum, inter alia, voluimus quod semper in unionibus com-missio fieret ad partes, vocatis quorum interesset, ac idem in unionum confirma-tionibus observaretur; quique, ob uberes fructus, quos dictus Ordo et illius profes-sores, verbi Dei praedicatores, illud praedi-cando, in agro Domini hactenus pro-duxerunt, et labores, quos in dies in vinea Domini indefesse sustinent, Ordinem ipsum ac illius modernos et pro tempore existen-tes magistrum generalem, provinciales, priores, vicarios, rectores, fratres et alios utriusque sexus religiosos et personas, neconon eorum domos, monasteria, con-ventus, collegia et alia loca praedicta, non solum in suis privilegiis, statutis, ordina-tionibus, ritibus, exemptionibus, indultis, iuribus aliisque gratis praedictis conser-vare, sed etiam illa augere ac specialibus favoribus et gratiis prosequi volentes; ac eos et eorum singulos a quibusvis excom-municationis, suspensionis et interdicti

Ei confirmat
uniones omnes
beneficiorum,
defectus sup-
pendo, caduci-
tates validan-
do etc.;

aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenit, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa, latet, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absoltos fore censentes; neconon omnium et singulorum privilegiorum, concessionum, immunitatum, exemptionum, erectionum, institutionum, unionum, annexionum, incorporationum, etiam perpetuarum, libertatum, indultorum et aliarum gratiarum ac desuper consecutarum litterarum praedictarum veriores tenores, formas et compendia, ac causas, titulos, concessiones, elargitiones, uniones, annexiones et incorporationes huiusmodi, etiam perpetnas vel temporales, illarumque revocationes et suspensiones, tam per nos quam quocumque alias Romanos Pontifices vel legatos factas, etiam quod forsitan desuper sibi iniuncta non adimpleverint, et propterea illarum amissionem inducentes, penitus et omnino insipientes; neconon omnes et singulos fructus, redditus et proventus, per eos vel eorum aliquem, etiam in parva vel magna quantitate, ex beneficiis et aliis praedictis indebito perceptos, ac illorum quantitates et valores, tenipusque per quod illi possederint, seu indebito, nullo saltem canonico titulo iuris vel admicnulo eis desuper suffragante, sed temeritate propria et de facto detinuerint; ac eorumdem beneficiorum verum et ultimum, etiam ex quorumvis personis, vaccinationis modum, etiamsi ex illo quaeviis generalis reservatio, etiam in corpore iuris clausa, etiamsi per obitum apud Sedem Apostolicam resultet, ac eorum dispositio, iuxta Lateranensis statuta concilii, extet ad Sedem eamdem legitimate devoluta, nominaque cognomina, gradus, nobilitates et qualitates illa obtinentium, aut cuiusvis litis et causae, si quae, tam super privilegiis, indultis aliisque gratiis, quam

beneficiis, omnibusque et singulis praemissis, in Romana Curia vel extra eam, pendeat indecisa, status et merita, nominaque et cognomina indicum et collitigantium ac eorum iura et titulos, etiam nullos et infectivos, loca quoque, situationes et dioeceses, in quibus omnia et singula beneficia, hospitalia, oratoria, neconon domus, monasteria, collegia, conventus et alia loca praedicta sita sunt, et quibus unita, annexa et incorporata fuerunt, et quantum unum ab altero distent, etiamsi valde remota sint; neconon fructuum, reddituum et proventuum Ordinis huiusmodi verum annum valorem aliaque omnia et singula hic de necessitate magis exprimenda, etiamsi talia essent quae sub generali sermone non comprehendenderentur, sed nota et specificatione particulari et speciali indigerent, praesentibus pro plene et sufficienter expressis habentes.

§ 3. Motu proprio et ex certa scientia nostra ac de apostolicae potestatis plenitudine, omnia et singula privilegia, immunitates, exemptiones, concessiones, praerogativas, preeminentias, facultates, indulgentias, etiam plenarias, et peccatorum remissiones, libertates, indulta et alias gratias, castra quoque, iurisdictiones, vassallagia, feuda, decimas, tam novales quam veteres punctiones, pascha ac decimandi, piscandi, pascendi facultates, aliaque iura, actiones, res et bona, cuiuscumque qualitatis et quantitatis sint, neconon quaecumque, qualemque et qualiacumque, cum cura et sine cura, sacerularia et quorumvis, etiam Cisterciensis, Praemonstratensis, aut S. Ioannis, vel S. Lazari Hierosolymitani, seu S. Iacobi de Spatha, aut S. Antonii de Sancto Antonio, Viennensis, seu aliorum, etiam Sancti Augustini canonorum regularium, et quorumvis aliorum, etiam Mendicantium, Ordinum et militiarum regularia

Singula fir
mat privilegia,
exemptiones at-
que immunita-
tes etc.

beneficia ecclesiastica, qualiterumque qualificata, etiamsi sacerdotalia canonici-
tus et praebendae, dignitates, personatus, administrationes vel officia, canonicae por-
tiones, parochiales ecclesiae vel earum perpetuae vicariae; regularia vero beneficia huinsmodi, monasteria, prioratus, praepo-
siturae, praepositatus, domus, praecopto-
riae, etiam generales, vel cameræ magistrales, etiamsi illa dispositioni apostolice spe-
cialiter vel generaliter reservata existant, ac ad illa consueverint qui per electionem assumi, eisque cura etiam iurisdictionalis immineat animarum; neconon hospita-
lia, oratoria ac alia quaecumque pia loca, cuiuscumque anni valoris fuerint, etiam si illa in diversis et aliis valde remotis dioecesisbus, ut praefertur, existant, Ordini praedicto ac illius modernis ac pro tempore existentibus, magistro generali, provinciarumque regnorum et dominio-
rum quorumcumque, tam citra quam ultra montes ubilibet consistentium, vicariis, provincialibus, prioribus, rectoribus et aliis quibuscumque superioribus et prae-
latis, quoicumque nomine nuncupatis, ceterisque fratribus et religiosis, neconon monialibus ac illarum priorissis et sororibus, etiam Tertii Ordinis, seu Beatis vel alias nuncupatis, eorumque domibus, monasteriis, collegiis, conventibus ac aliis locis praedictis, etiam eis annexis seu ab eis quomodolibet dependentibus, in genere vel in specie, etiam per modum communicationis vel extensionis vel alias quomodolibet obtenta, ut praefertur, concessa, donata, clargita, unita, annexa, incorporeata seu per eos quomodolibet obtenta aut possessa; ac etiam statuta, ordinationes et ritus quoscumque eiusdem Ordinis ac in illo quomodolibet observata, quoad ea quae regulari observantiae non derogent, ac cum omnibus et singulis inde pro tempore secutis, apostolica auctoritate, tenore praesentium, approbamus et con-

firmamus, illisque perpetuae firmitatis robur adiicimus; necnon omnes et singuli los iuris et facti ac quarumcumque solemnitatum desuper omissarum defectus, tam accidentales quam substantiales, si qui desuper quomodolibet intervenerint in eisdem, supplemus; ipsosque magistrum generalem, vicarios, provinciales, priores, rectores, superiores, praelatos aliosque praefatos, ex eo quod forsan in concessionibus, donationibus, clargitionibus, unionibus, annexionibus, incorporationibus et aliis praemissis sibi iniuncta, scienter vel ignorerint, omiserint, vel alias in toto aut parte non adimpleverint, ab eis corumque commodo et utilitate nequaquam cedisse declaramus.

§ 4. Et nihilominus, potiori pro cau- De novo omnia prædicta concedit ad cau-
telam;

tela, omnia et singula supradieta eis et eorum singulis, eisdem auctoritate et te-
nore, de novo etiam perpetuo concedi-
mus, donamus, clargimur, unus, an-
neetimus et incorporamus, ita quod liceat
eisdem magistro generali, vicariis, provincialibus, superioribus, praelatis, monia-
libus, sororibus aliquique fratribus, reli-
giosis, personis praedictis, per se vel alium
seu alios eorum nominibus, suam pristi-
nam praemissorum omnium et singulo-
rum possessionem seu quasi, praesentium
vigore, continuare; aut, si videbitur, de
novo, per se vel alium seu alios eorum
nominibus, etiam propria auctoritate, li-
bere apprehendere et perpetuo retinere;
illorumque omnium et singulorum fructus,
redditus, proventus, iura, obventiones et
emolumenta quaecumque, in suos et dicti
Ordinis ac illius domorum, monasterio-
rum, conventuum, collegiorum aliorum-
que piorum locorum praedictorum usus
et utilitatem convertere, dioecesano-
rum locorum vel quorumvis aliorum
licentia desuper minime requisita.

§ 5. Et insuper magistrum generalem, Super quacum-
vicarios, provinciales, superiores, praela- que irregulari-

tate de praestos, fratres, moniales, sorores singulares missis absolvit fratres et ad omnia munera beneficia et dignitates reddit habiles; que dicti Ordinis personas huiusmodi et eorum singulos, ab omnibus et singulis fructibus, redditibus et proventibus, etiam ecclesiasticis, ex praemissis per eos et eorum singulos quomodolibet male vel indebit perceptis, neenon quibusvis sententiis, censuris et poenis propterea quomodolibet incursis, etiam in illis per diuturnum tempus insorduerint, missasque et alia divina officia, censuris et poenis huiusmodi, a iure vel ab homine quomodolibet inflictis, ligati, non tameu in contemptum clavium, celebraverint, vel alias se in illis immiscuerint, plenarie, in utroque foro, dicta auctoritate absolvimus et liberamus; ipsosque fructus, redditus et proventus, etiamsi magnae vel excessivae quantitatis fuerint, eis gratiis remittimus et condonamus, secumque super irregularitate et inhabilitate, si quas eorumdem occasione seu alias quomodolibet contraxerunt aut incurserunt, aliisque praemissis; quodque, eis non obstantibus, non promoti ad magisterii, baccalaureatus vel licentiatarae et alios quosvis eis licitos et permisos gradus, necnon ad omnes, etiam sacros et presbyteratus, ordines se promoveri facere; ipsi vero et alii pariter, qui iam promoti sunt, in eisdem sacris, etiam presbyteratus, ordinibus ac altaris ministerio ministrare, suaque regulari professione et gradibus huiusmodi ac privilegiis, libertatibus, favoribus, antelationibus, praerogativis, praeeminentiis et quibuscumque aliis gratiis, etiamsi talia essent quae in generali sermone non comprehenderentur, sed nota et expressione speciali indigerent, quibus primo utebantur et gaudabant et alias, si praemissa non incurserint, uti, potiri et gaudere possent et deberent; neenon quibusvis cathedralibus, etiam metropolitanis et patriarchalibus, ecclesiis ac monasteriis praesesse; ac etiam

quaecumque, quotcumque et qualiacumque, cum cura et sine cura, saecularia et quorumvis Ordinum ac militiarum regularia beneficia ecclesiastica, ut praefertur, ac alias qualitercumque qualificata, etiam si sacerdotalia canonicatus et praebendae, dignitates, personatus, administrationes, vel officia huiusmodi consueverint qui per electionem assumi, eisque cura immineat animarum, aut parochiales ecclesiae vel earum perpetue vicariae; regularia vero beneficia huiusmodi, monasteria, prioratus, praepositurae, praepositatus, dignitates, etiam conventuales, personatus, administrationes vel officia, etiam claustralia, curata et electiva fuerint, si sibi alias canonice conferantur, seu elegantur, praesententur vel alias assumentur ad illa et instituantur in eis, recipere et quoad vixerint retinere; neenon quibusvis cathedralibus, etiam metropolitanis et patriarchalibus, ecclesiis ac monasteriis praefici, illaque ac quascumque praeclaturas, superioritates et obedientias in spiritualibus et temporalibus regere, gubernare, gerere et exercere libere et leite valeant auctoritate et tenore praedictis, de specialis dono gratiae, dispensamus, omnemque inhabilitatis et infamiae maculam sive notam, per eos, praemissorum occasione, quomodolibet contractam seu insurgentem, ab eis et eorum singulis penitus et omnino abstergimus et abolemus; illosque et eorum singulos in pristinum et eum, in quo ante praemissa quomodolibet erant, statum restituimus, reponimus et plenarie reimtemus.

§ 6. Sibique et eorum singulis, quod de cetero, in quibusvis concessionibus, dispensationibus, indultis, privilegiis et gratiis, apostolica, ordinaria, mixta seu quavis alia, etiam saeculari, auctoritate ipsis Ordini fratrum Praedicatorum ac ilius magistro generali, vicariis, provincia-

Alia concedit
privilegia:

libus, prioribus, rectoribus, priorissis, fratribus et religiosis, etiam multieribus de Tertio Ordine vel Beatis seu alias ministris, domibusve , monasteriis, conventibus , collegiis et aliis locis praedictis concedendis, nullam de incurso censuram et poenarum ac irregularitatis, inhabilitatis, aliisve transgressionibus huiusmodi mentionem facere , minusque ad docendum de eorum privilegiis , concessionibus, gratiis, ut praefertur, vel alias sibi concessis, litterisve seu aliis scripturis desuper conseruis, necon ad iustificandum causas, propter quas illa vel alia omnia praemissa concessa fuerunt, vel in eorum favorem quomodolibet emanaverunt, etiam eoram locorum ordinariis vel aliis personis , etiam Sedis Apostolicae auctoritate et facultate suffultis, ullo unquam tempore teneantur, ad idque nullatenus cogi aut compelli possint, sed eorum ac earum possessioni, tamquam iusto et legitimo titulo ac iure acquisito, stari, in eaque manuteneri et conservari debeant, eisdem auctoritate et tenore, de speciali gratia, indulgemus. Ceterum, quod tam huiusmodi praesentes nostrae et in eis contenta quaecumque, quam omnes et singulæ aliae concessiones, dispensationes, indulta, gratiae et privilegia eis et eorum singulis concessa et concedenda, de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis seu intentionis nostrae defectu vel alio vitio notari vel impugnari nullo modo possint, sed aequa valeant ac si de supradictis omnibus et singulis mentio specifica et individua fieret. Et sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus, derogationibus et aliis contrariis dispositionibus per nos et quoscumque Romanos Pontifices , mediatos vel immediatos successores nostros, factis et faciendis, ac Cancellariae Apostolicae regulis, editis et edendis, nullatenus comprehen-

dantur, sed semper ab illis excepta, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum et validissimum statum restituta et de novo concessa esse censeantur; sieque, in praemissis omnibus et singulis per quoscumque iudices et commissarios , quavis auctoritate fungentes , etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate , iudicari et definiiri debere, ac quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignorantiter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus.

§ 7. Quocirca, venerabili fratri nostro Iohanni episcopo Portuensi, cardinali Morono nuncupato, dicti Ordinis fratrum Praedicatorum protectori, et venerabili fratri episcopo Amerino , Cancellariae Apostolicae regenti, ac etiam dilecto filio Curiae causarum Cameræ Apostolicae generali auditori, nunc et pro tempore existentibus, per praesentes, motu simili mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte magistri generalis, provincialium, priorum, rectorum, fratrum, monialium, sororum aliorumque praedicatorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, ac illis in praemissis omnibus et singulis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra illos et eorum singulos approbatione, confirmatione, adiectione, suppletione, nova concessione, donatione, elargitione, unione, annexione, incorporatione, absolutione, plenaria restitutione, responsione, statuto, indulto et decreto aliquaque praemissis pacifice frui et gaudere ; non permetentes eos seu eorum aliquem desuper per quoscumque quomodolibet indebite molestari, perturbari aut inquietari, contra-

Exequentes
huiusc constitutionis depu-
tati.

dictores quoslibet et rebelles per sententias, censuras et poenas, tam ecclesiasticas quam pecuniarias, aliaque opportuna iuris remedia, appellatione postposita, compescendo; ne non, legitimis super his habendis servatis processibus, illos sententias, censuras et poenas ipsas incurrisse declarando; ne non etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 8. Non obstantibus priori voluntate nostra praedicta; ac Lateranensis concilii novissime celebrati, uniones perpetuas, nisi in casibus a iure permisis, fieri prohibentis; ne non recolendae memoriae Bonifacii Papae octavi, similiter praedeceessoris nostri, etiam illa qua cavitur, ne quis extra suam civitatem vel dioecesim, nisi in certis exceptis casibus, et in illis ultra unam diaetam a fine suae dioecesis ad iudicium evocetur, seu ne iudices a dicta Sede deputati extra civitatem vel diocesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, aut alii vel aliis vices suas committere praesumingant, et de duabus diaetis in concilio generali editis, dummodo ultra tres diaetas aliquis, auctoritate praesentium, ad iudicium non trahiatur, ac aliis quibusvis apostolicis ne non, in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus constitutitionibus et ordinationibus apostolicis; ac Ordinum et militiarum ne non conventuum, hospitalium aliorumque praedictorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roborris, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, eisdem et quibusvis aliis Ordinibus ac militiis, illarumque et illorum generalibus magistris, superioribus, praelatis et aliis personis, etiam locorum ordinariis et aliis quibusvis, cuiuscumque sta-

tus, gradus, ordinis, conditionis, dignitatis et praeminentiae existentibus, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et efficacissimis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel specie, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem Apostolicam, etiam motu simili ac ad imperatorum, regum, ducum et aliorum principum instantiam ac contemplationem, etiam consistorialiter, ac in vim contractus, seu etiam pro fide christiana adversus infideles aliosve illius hostes, vel aliis quantumvis piis, onerosis, urgentibus aut necessariis causis concessis, ac etiam iteratis vicibus approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum tenores, formas et decreta in eis apposita, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissa, et forma in eis tradita observata, inserti forent praesentibus, pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse pari motu derogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint; seu si aliqui, super provisionibus sibi faciendis de huiusmodi vel aliis beneficiis ecclesiasticis in illis partibus, speciales vel generales dictae Sedis vel legatorum eius litteras impetrant, etiamsi per eas ad inhibitionem, reservationem et decretum vel alias quomodolibet sit processum, quas quidem litteras et processus habitos per easdem

ac inde sequuta quaecumque, ad ecclesiastias aliaque beneficia huiusmodi volumus non extendi, sed nullum per hoc eis, quoad assecutionem beneficiorum aliorum, praeiudicium generari; et quibuslibet aliis privilegiis, indulgentiis et litteris apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcumque tenorum existant, per quae, praesentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris litteris mentio specialis; volumus autem quod ecclesiae et alia beneficia praedicta debitibus propterea non fraudentur obsequiis, et praedictarum animarum cura, si quae illis immineat, nullatenus negligatur, sed eorum congrue supportentur onera consueta; quodque poenitentias salutares, quas confessores, ad id per provinciales, fratres, moniales, religiosos aliasque personas huiusmodi, seu eorum aliquem eligendi, propter praemissa, eis seu eorum alicui duxerint iniungendas, omnino adiunplere teneantur.

Fides transumptorum.

§ 9. Et insuper transumptis praesentium, manu alicuius notarii publici subscriptis et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibeatnr et adhiberi debat, quae litteris ipsis originalibus adhiberetur, si exhibitae forent vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die xviii ianuarii, millesimo quingentesimo septuagesimo, pontificatus nostri anno v.

Dat die 18 ianuarii 1570, pontif. anno v.

CLIV.

Moniales non exeat clausura sub poena excommunicationis et privationis; quae etiam extenditur ad dantes licentiam, comitantes et receptantes¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Decori et honestati omnium sancti-

¹ Ex edit. typis Bladi.

monialium, quarum Iesus Christus Dominus noster sponsus est, ut, in puritate et castitate superaedificantes, in ipso feliciter inhabitare valeant, consulentes, ea, quae illarum existimationi detrahere possent, decet nos consulto summovere.

§ 1. Sane periculo et scandalo plena res est, ac regulari observantiae vehementer adversatur, sanctimoniales aliquando, parentes, fratres, sorores aut alios agnatos vel cognatos, nee non monasteria et alia filiationes nuncupata, etiam eis subiecta, visitandi, aut infirmitatis causa aliove praetextu a monasteriis exire, et per saecularium personarum domos discurrere et vagari, quo veluti colore eximium quoque honestatis et pudicitiae decus in discriben committunt.

§ 2. Unde nos, malo huic, pro nostro pastoralis officii debito, salubriter occurrere volentes, inhaerentes etiam decreto sacri concilii Tridentini de clausura monialium disponenti, ac aliis nostris litteris desuper huiusmodi clausura editis adiacentes, volumus, sancimus et ordinamus nulli abbatissarum, priorissarum aliarumve monialium, etiam Carthusiensis, Cisterciensis S. Benedicti, et Mendicantium et quorumcumque aliorum Ordinum, etiam militiarum, ac statuum, graduum, conditionum, dignitatum ac praeminenciarum existentium, etiam a regia vel illustri prosapia ortarum, de cetero, etiam infirmitatis seu aliorum monasteriorum, etiam eis subiectorum, aut dominorum parentum aliorumve consanguineorum visitandorum, aliave occasione et praetextu, nisi ex causa magni incendii vel infirmitatis leprae aut epidemiae, quae tamen infirmitas, praeter alios Ordinum superiores, quibus cura monasteriorum inumberet, etiam per episcopum seu alium loci ordinarium, etiam si praedicta mo-

Præomnium.

Varias moniales adducabant divagatione. cau-sas.

Huiusmodi di-vagations pro-hibet Pius sub poena excom-municationis;

nasteria ab episcoporum et ordinariorum iurisdictione exempta esse reperiantur, cognita et expresse in scriptis approbata sit, a monasteriis praefatis exire, sed nec in predictis casibus extra illa, nisi ad necessarium tempus stare licere; aliter autem quam ut praefertur egredientes, seu licentiam exeundi quomodocumque concedentes, neconon comitantes, ac illarum receptatrices personas, sive laicas aut saeculares vel ecclesiasticas, consanguineas vel non, excommunicationis maioris latae sententiæ vinculo statim eo ipso, absque aliqua declaratione, subiacere, a quo, praeter quam a Romano Pontifice, nisi in mortis articulo, absolví nequeant.

§ 3. Et insuper tam egressas quam præsidentes et alios superiores predictos, eis licentiam huiusmodi concedentes, dignitatibus, officiis et administrationibus per eas et eos tunc obtentis privamus; et illas et illos ad obtenta et alia in posterum obtainenda inhabiles, neconon licentias et facultates seu indulta et privilegia exeundi a monasteriis et extra illa standi, a nobis seu alio Romano Pontifice praedecessore nostro ac Sedis Apostolicae nuntiis et legatis, etiam de latere, ac maiore poenitentiariori aut Ordinum predictorum superioribus aliisve personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis restitutivis, præservativis, mentis attestativis, etiam novam gratiam et datam concedentibus, aliisq. efficacioribus et efficacissimis ac insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu proprio et ex certa scientia, deque apostolicae potestatis plenitudine, etiam imperatoris, regum, duorum et aliorum principum neconon S. R. E. cardinalium intuitu et contemplatione ac instantia, vel alias quomodolibet concessa (quae prorsus abolemus), ac litteras desuper confectas et imposterum concedendas et conficiendas, nullas et invali-

das nulliusque roboris ac momenti fore, nec illas habentibus et habituris suffragari posse; et ita per quoscumque indices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuiilibet aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et diffiniri debere; irritum quoque et inane quicquid sevis super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignorantiter, contigerit attenuari, decernimus.

§ 4. Mandantes universis et singulis venerabilibus fratribus nostris patriarchis, primatibus, archiepiscopis, episcopis et aliis locorum ordinariis, in virtute sanctae obedientiae et sub obtestatione divini iudicij et interminatione maledictionis aeternae, quatenus, per se vel alium seu alios, presentes litteras in civitatibus et dioecesibus propriis quolibet anno publicent, omniaque in illis contenta, neconon praefatum decretum ipsius concilii, quod incipit *Bonifacii VIII*, diligenter et inviolabiliter, sub censuris ecclesiasticis aliisque praefatis poenis, et in eodem decreto contentis, observent et observari faciant et procurent; contradicentes quoslibet et rebelles ac praemissis non parentes etiam aliis poenis, auctoritate nostra, appellatione postposita, compescendo; neconon, legitimis super his habendis servatis processibus, poenas ipsas etiam iteratis viciibus aggravando, interdictum ecclesiasticum apponendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 5. Non obstantibus praemissis, ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indulsum quod interdicte, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Aliis apostolicis constitutionibus et iuribus, de

Praesulibus
mandat ut hanc
constitutionem et
decretum concilii Tridentini
publicent quo
libet anno;

Contraria
tollit;

huiusmodi clausura disponentibus, nihilo minus in suo robore duraturis.

Transumptis
erodi iubet.

§ 6. Ceterum volumus quod praesentium transumptis etc.

Clausulae.

Nulli ergo omnino hominum etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo septuagesimo, nono kalendas februarii, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 24 Ianuarii 1570, pontif. anno v.

CLV.

Damnatio et excommunicatio Elisabeth, reginae Angliae, eiusque adhaerentium, cum aliarum poenarum adictione¹.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Regnans in excelsis, Cui data est omnis in coelo et in terra potestas, unam sanctam catholicam et apostolicam Ecclesiam, extraquam nulla est salus, uni soli interris, videlicet apostolorum principi Petro, Petriique successori Romano Pontifici, in potestatis plenitudine tradidit gubernandum. Hunc unum super omnes gentes et omnia regna principem constituit, qui evellat, destruat, dissipet, disperdat, plantet et aedificet, ut fidelem populum, mutuæ caritatis nexus constrictum, in unitate spiritus contineat, salvumque et incolunum suo exhibeat Salvatori.

§ 1. Quo quidem munere obeundo, nos, Henricus VIII ad predictae Ecclesiae gubernacula, Dei rex Angliae haeresim introductum in illo regno, ut in constitutio*n*e Pauli III ipsa unitas et catholica religio (quam illius auctor, ad probandam suorum fidem et correctionem nostram, tantis procellis conflictari permisit) integra conservetur. Sed impiorum numerus tantum potentia

rex Angliae haeresim introductum in illo regno, ut in constitutio*n*e Pauli III ipsa unitas et catholica religio (quam illius auctor, ad probandam suorum fidem et correctionem nostram, tantis procellis conflictari permisit) integra conservetur. Sed impiorum numerus tantum potentia

¹ Henricus quoque rex, eius pater, itidem damnatus fuit a Paulo III, ut in constitut. viii, *Ein*s*, tom. vi, pag. 493.*

invaluit, ut nullus iam in orbe locus sit relictus, quem illi pessimis doctrinis corrumperem non tentarint, admittente, inter ceteros, flagitorum serva Elisabeth, praetensa Angliae regina, ad quam, veluti ad asylum, omnium infestissimi profugium invenerunt. Haec eadem, regno occupato, supremi Ecclesiae capitum locum in omni Anglia, eiusque praeceps auctoritatem atque iurisdictionem monstruose sibi usurpans, regnum ipsum, iam tum ad fidem catholicam et bonam frugem reductum, rursum in miserum exitium revocavit.

§ 2. Usu namque verae religionis, quam, ab illius desertore Henrico octavo olim eversam, clarac memoriae Maria regina legitima, huius Sedis praesidio, reparaverat, potenti manu inhibito, secutisque et amplexis haereticorum erroribus, regnum consilium ex Anglica nobilitate confectum diremit, illudque obscuris hominibus haereticis complevit, catholicae fidei cultores opprescit, improbos concionatores ac impiatum administratos repousit; missae sacrificium, preces, ieiunia, ciborum delectum, caelibatum ritusque catholicos abolevit; libros manifesti haeresim continentis toto regno proponi; impia mysteria et instituta, ad Calvini praescriptum, a se suscepta et observata, etiam a subditis servari mandavit; episcopos, ecclesiarum rectores et alios sacerdotes catholicos suis ecclesiis et beneficiis efficere, ac de illis et aliis rebus ecclesiasticis in haereticos homines disponere; deque Ecclesiae causis decernere ausa, praelatis, clero et populo, ne Romanam Ecclesiam agnoscerent neve eius praeeceptis sanctionibusque canonicis obtemperarent, interdixit; plerosque in nefarias leges suas venire, et Romani Pontificis auctoritatem atque obedientiam abiurare, seque solam in temporalibus et spiritualibus dominam agnoscere iureuando coegit; poenas et supplicia in eos,

Elisabeth, regina, haeretica etiam fuit et est, committendo multos errores hic expressos.

qui dicto non essent audientes, imposuit, easdemque ab iis qui in unitate fidei et praedicta obedientia perseverarunt, exegit; catholicos antistites et ecclesiarum reeptores in vincula conueit, ubi multi, diuturno languore et tristitia confecti, extremum vitae diem misere finiverunt. Quae ommnia cum apud omnes nationes perspicua et notoria sint, et gravissimo quamplurimorum testimonio ita comprobata, ut nullus omnino locus excusationi, defensioni aut tergiversationi relinquitur.

§ 3. Nos, multiplicantibus aliis atque alii super alias impietatibus et facinoribus, et praeterea fidelium persecutione, religionisque afflictione, impulsu et opera dictae Elisabeth quotidie magis ingravescente; quoniam illius animum ita obscuratum atque induratum intelligimus, ut non modo pias catholieorum principum de sanitate et conversione preces monitionesque contempserit, sed ne huius quidem Sedis ad ipsam hac de causa nuncios in Angliam traieere permiserit; ad arma iustitiae contra eam de necessitate conversi, dolorem lenire non possumus quod adducamus in unam animadvertere, eius maiores de republica christiana tantopere meruere. Illius itaque auctoritate suffulti, Qui nos in hoc supremo iustitiae throno, licet tanto oneri impares, voluit collocare, de apostolicae potestatis plenitudine, declaramus praedictam Elisabeth haereticam et haereticorum fauicem eique adhaerentes in praedictis anathematis sententiis incurrisse, esseque a Christi Corporis unitate praecisos.

§ 4. Quin etiam ipsam praetenso regni praedicti iure, neconon omni et quoemque dominio, dignitate privilegioque privatam.

§ 5. Et item proceres, subditos et populos dicti regni ac ceteros omnes, qui illi quomodocumque iuraverunt, a iura-

mento huiusmodi ac omni prorsus dominii, fidelitatis et obsequii debito perpetuo absolutos, prout nos illos praesentium auctoritate absolvimus; et privamus eamdem Elisabeth praetenso iure regnaliisque omnibus supradictis; praecipimusque et interdicimus universis et singulis proceribus, subditis, populis et aliis praedictis ne illi eiusve monitis, mandatis et legibus andeant obedire. Qui secus egerint, eos simili anathematis sententia innodamus.

§ 6. Quia vero difficile nimis esset praesentes quoemque illis opus erit perferre, volumus ut earum exempla, notarii publici manu et praelati ecclesiastici eiusve euariae sigillo obsignata, eamdein illam prorsus fidem, in iudicio et extra illud, ubique gentium faciant, quam ipsae praesentes facerent, si essent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae MDLXX, v kalendas martii, pontificatus nostri anno v.
Dat. die 25 februarii 1570, pontif. anno v.

*Exemplis cre-
di iubet.*

CLVI.

Prohibet canonice Lateranensis ne ullus tractare possit de officiis generalibus, visitatorum et praelaturarum, nisi in capitulo generali, sub pena excommunicationis et privationis dignitatum etc.¹

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Pastoralis officii, nobis, meritis licet in paribus, ex alto commissi, debitum requirit ut in unaquaque, praesertim regularium personarum, congregacione immoderata in exoptandis dignitatibus et praelaturis ambitioni habeas, censuram videlicet ecclesiasticarum et aliarum poenarum, quantum cum Deo possumus, imponamus.

¹ Ex Bullario huiusce Ordinis, parte I, pag. 183.

Causa con- § 1. Sane cum, sicut, non sine animi nostri dolore, accepimus, nonnulli ex ca-
nonicis congregationis S. Salvatoris canon-
icorum Regularium Ordinis S. Augustini,
sibi ipsis nimium assentientes, honores et
plerumque praedaturas et dignitates in-
tempestive et ante illarum vacationem,
diversis etiam modis, adipisci et assumere,
non sine illorum animarum periculo et ho-
minum scandalo, satagunt et efflagitant.

Decretum de § 2. Nos igitur, huiusmodi ambitus et
quo in rubrica. illi coniunctae simoniae crimen abolere
et ex usu radicitus evellere, ac alias in
praemissis opportune providere cupien-
tes, habita desuper matura deliberatione
cum dilecto filio nostro Flavio tituli Ss.
Petri et Marcellini presbytero cardinali
Ursino nuncupato, dictae congregationis
protectore, motu proprio, non ad alieuius
nobis super hoc oblatae petitionis instanti-
am, sed de nostra mera liberalitate et
ex certa scientia, hac nostra in perpetuum
valitura lege statuimus, decernimus et
ordinamus quod nullus ex dictis canonicis,
cuiusvis dignitatis, status, gradus et praec-
minentiae existens, quovis modo, verbo
vel in scriptis, per se vel per alium seu
alios, directe vel indirecte, cum aliquo
superiore vel inferiore aut aliis quibusvis
personis, de officiis generalatus, visitato-
rumque dictae congregationis electione
seu promotione, praeterquam in capitulo
generali a dicta congregatione fieri solito,
tractare, ratiocinari, aut praedaturas et
dignitates praefatas per ambitum assequi,
quaerere vel procurare audeat vel praec-
sumat, sub excommunicationis latae sen-
tentiae, privationis officiorum seu digni-
tatum quae obtineret, et perpetuae inhabi-
bilitatis ad ea et alia quaecumque, et aliis
poenis per sacros canones et alias con-
stitutiones impositis, ipso facto incurren-
dis; a quibus, nonnisi de consensu prioris
generalis et visitatorum dictae congrega-
tionis pro tempore existentium, praeter-

quam in mortis articulo constitutus, ab-
solvi possit aut valeat.

§ 3. Non obstantibus constitutionibus
et ordinationibus apostolicis; ae dictae
congregationis, etiam iuramento, confir-
matione apostolica vel quavis firmitate
alia roboratis, statutis et consuetudinibus;
privilegiis quoque, indultis et litteris apo-
stolicis eidem congregationi illiusque su-
perioribus et personis, sub quibuscumque
tenoribus et formis, ac eum quibusvis,
etiam derogatoriis derogatoriis et aliis
clansulis, irritantibusque et aliis deeretis
in contrarium quomodolibet concessis,
innovatis et approbatis; quibus omnibus,
etiamsi de illis eorumque totis tenoribus
specialis, specifica et expressa ac de verbo
ad verbum, non autem per clausulas ge-
nerales idem importantes, mentio seu
quaeviis alia expressio habenda, aut aliqua
alia exquisita forma ad hoc servanda fo-
ret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad
verbum, nihil penitus omissio, et forma
in illis tradita observata, inserti forent
praesentibus, pro sufficienter expressis
habentes, illis alias in suo robore per-
mansuris, hac vice dumtaxat, specialiter
et expresse motu pari derogamus, et con-
trariis quibuscumque; aut si congregationi
praedictae vel quibusvis aliis, communi-
ter vel divisim, ab Apostolica sit Sede in-
dultum quod interdic, suspendi vel ex-
communicari non possint per litteras apo-
stolicas non facientes plenam et expressam
ac de verbo ad verbum de indulto huius-
modi mentionem.

Datum Romae apud Sanctum Petrum,
sub annulo Piscatoris, die iii martii
MDLXX, pontificatus nostri anno v.

Dat die 3 martii 1570, pontif. anno v.

CLVII.

*Reformatio totius Ordinis Cisterciensis,
tam quoad statum monachorum et di-
vinum cultum quam restauracionem
monasteriorum praestationemque fru-
ctuum mensae conventualis in locis
commendatis* ¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Ex innumeris eucis, quibus sine intermissione vexamus, illa nobis durissima Hic Pontifex per moleste accepit coenobia est quod tot sacrarum Religionum conuentus, suis orbati iuribus, passim intercidere conspiciantur; neque sane quicquam inexpertum relinquimus, quantum quidem fert difficillima praesentis saeculi conditio, quod ad illorum restitutionem pertinere existimamus. Inter ceteros autem Ordo Cisterciensis longe lateque per orbem propagatus, nobis frequentius obversatur, cuius tam multa coenobia, viris cum doctrina tum sanctitate claris olim florentissima, maligno temporum errore ad nihilum propemodum rediguntur. Quod cum aliunde ex toto orbe plus satis nobis iampridem innotuit, tum maxime ex recenti visitatione, quam commissarius et procurator capitulo generalis Cistereiensis in utraque Sicilia, id nobis quoque iubentibus, confecit, permoleste intelligimus quamplurima eius regni monasteria aut debitibus officiis destituta, aut monachis, ob non praestitam alimoniam, deserta, aut omnino collapsa, reiecta, recusa, patentia, et ut profana habita, quae religionis cultrix illa vetus tantis impendiis erexit.

§ 1. Sed his incommodis, tametsi pater abbas monasterii Cistereii, Cabilonensis

¹ Aliam reformationem iam edidit Pius IV, ut in eius constitutione LXXXVII, *In eminenti*, pag. 260 huius tom. De institutione et aliis istius Ordinis vide in Paschalis II constitutione III, *Desiderium*, tom. II, pag. 209.

dioecesis, et praedictum capitulum generale, etiam per privilegia et indulta illis a felicis recordationis Pio II, Sixto IV, Pio etiam IV et diversis aliis Romanis Pontificibus concessa et innovata, in universum occurrenti, et ipsos commendatarios ad habendum et retinendum competentem monachorum numerum, cum mensa ad vicium et vestitum idonea, et etiam alia ad monasticum cultum pertinentia compellendi facultatem habeant; utile tamen et percommodum illis fore existimavimus nostras quoque huic rei partes adscribere, et certa quaedam praedicto Ordini convenientia, illiusque moribus et statutis magis cohaerentia speciatim proponere, quibus illi amplius suffulti, possint supradicta monasteria ad conventum, disciplinam et bonam frugem facilius revocare. Neque enim sustinere possumus quod tam multi, qui huiusmodi monasteria in commendam recipiunt, commendae conditiones a concilio Lateranensi prescriptas, et easdem ac alias singulis litteris apostolicis de huiusmodi commendatis confectis, ad specialem cuiusque significationem appositas, in animae sua periculum, aversentur, quibus de ceteris fructibus monasterii sibi commendati disponere nemini prius permissum est, quam debitum et consuetum eiusdem ac ipsius conventus oneribus omnino supportatis; et quarta, ubi mensa abbatialis separata; ubi vero commuuis est, ac etiam in monasteriis conventu et cura orbatis, tertia parte omnium fructuum eorumdem in restaurationem fabricae, aut ornamenti emptionem aut fulcimentum seu pauperum alimoniam, ubi maior exegerit snaseritque necessitas, quotannis erogata. Quin etiam in ipsis monasteriis divinus cultus solitusque monachorum et ministrorum numerus nullatenus minatur, nec alias illa in spiritualibus et temporalibus nulla subeant detrimenta.

Volensque
propterea huic
malo mederi,
hanc edit con-
stitutionem in
qua determina-
nat:

Monasteria omnia, etiam commendata et unita et de iure patronatu laicorum, refici et ad debitam clausuram reduci;

§ 2. Quare nos ex iis, quae pro salubri dictae Religionis statu et felici directione a praedictis praedecessoribus et alias quoniam omo-
nium instituta hucusque reperiuntur, nec praesentibus contraria, nec effectum carum impeditia nihil omnino detrahere, sed illa prorsus immota custodiri volentes, de apostolice potestatis plenitudine statuimus et ordinamus ut omnia monasteria et loca dicti Ordinis, tam in ultra que Sicilia quam ceteris omnibus orbis partibus constituta, etiam commendata et unita, ac etiam de iure patronatu laicorum quo cumque modo existentia, quae convulsa, diruta et extenuata sunt, reficiantur et ad debitam clausuram reducantur, statuta pecunia convenienti, quae quotannis in id opus, donec absolutum fuerit, erogetur.

Numerum competentem monachorum in tens monachorum et ministrorum numerus eis restitu;

§ 3. In eisdem et ceteris locis, uti pro facultatum ratione idonea erunt, compen-
satur.

Ad divinum cultum et monasticum usum necessaria instru;

§ 4. Ipsorum ecclesiae, sacristiac, dormitoria et officinae vasis, vestimentis, libris, sacra et communi supellectile ac ceteris omnibus ad divinum cultum et monasticum usum necessariis convenienter instruantur.

Divina quotidie celebrari;

§ 5. Missae sacrificium et alia omnia divina officia, diurna et nocturna, quotidianie in choro psallendo, iuxta ritum dicti Ordinis, sine intermissione celebrentur.

Mensam conventualē et elemosynas restitu;

§ 6. Mensa conventualis, et ad communem victum et vestitum, ne non eleemosynas et visitationes et alia onera subeunda conficiatur, intercisa reparetur.

Libros sacros habeti;

§ 7. Ubi sacra lectio, iuxta concilii Tridentini dispositionem, haberi non poterit, praeter eos libros, qui ad divini officii et chori usum necessarii sunt, saltem Biblia et Catechismus ad parochos recens editus; item opera S. Bernardi, et si qui alii ad honestam monachorum occupationem poterunt, habeantur, nisi de

illis in assignatione mensae conventualis iam perspectum reperiatur. De his omnibus, ne non vasis, vestimentis et cetera supellectile praedicta semel recepta, con-
ventus omnes rationem reddere debeant.

§ 8. Et ut novitii, qua deceat disciplina informentur, unum aut duo monasteria in quaque provincia, uti commode fieri poterit, ordinentur, in quibus magistri etiam ceterorum monasteriorum novitios divini officii rationem et regularis obser-
vantiae instituta doceant; ita ut quodque monasterium necessaria suis suppeditet; et si nullos habuerit, alii pro eo eiusque impensis recipiantur et instruantur.

§ 9. Omnia aedificia conventus quoquo-
versus claudantur, portae non necessariae obstruantur, clathri fenestris, ubicumque opus erit, infigantur; templa, sacristiae, capitula, dormitoria, refectoria, infirma-
riae et omnino aliae claustrī partes nihil profani patientur. Nec conventus hor-
reum, penu, praesepia, nec prorsus ulla promercalia abbatum commendatariorum, conductorum aut aliorum recipient, nec a commendatariis, pensionariis aliisve de claustro non existentibus occupentur, sed illis solum proprii claustrales utantur, prout ad divini officii celebrationem regularemque observantiam fuerunt consti-
tuta.

§ 10. Mulieribus omnibus, cuiuscumque qualitatis, dignitatis et aetatis, ingressus claustrī et aliorum locorum regularium, etiam aedium partis, quae ab abbatibus, commendatariis, prioribus aliisve ministris, etiam divisim, possidetur, sit penitus interdictus; quod si secus factum erit, tam ingredientes quam recipientes excommunicationis sententiam incurrant.

§ 11. Carcer ad coercionem monachorum, ubi non est, constituatur.

§ 12. In omnibus monasteriis inventa-
rium omnium praedictorum ne non in-
strumentorum, fundationum, donationum,

Novitatus constitui;

Conventus aedificia etc. ad certam formam reduci;

Mulieribus ingressum denegari;

Carcerem constitui;

Inventaria bonorum et scripturarum conscripsi;

auctoritatum, exemplarium, omniumque monumentorum conserbatur, et in formam authenticam redigatur, illudque et cetera omnia praedicta fideliter asserventur. Sieibi vero horum quicquam producendum erit exemplum, ab archetypo desumatur et transmittatur, nisi talis contingit necessitas ut ipsum exemplar producendum sit; quod tunc in fidem alienius probati deponatur, qui idonee eaveat illud ipsum quamprimum reportaturum.

§ 13. Illa monasteria locis patentibus

Monasteria non constituta, quae, propter Turcharum seu praedonum vel haereticorum incursiones, tute servari non poterunt, facto de ipsorum iuribus, litteris, auctoritatibus, tabulis, monumentis atque omni prorsus suppellectile mobilibusque bonis, iocalibus et rebus fideli inventario, et, si opus erit, earum omnium deposito apud personam fidei et facultatibus idoneam, ita ut nihil omnino inde, sine consensu expresso et speciali mandato conventus, moveri valeat, in civitates oppidave vicina transferantur.

§ 14. Ceterum, ad restituendam mona-

Visitationes prudenter fieri; sticam disciplinam, et restitutam conser- vandam, Cisterci et ceteri patres abbates in capitulo generali provideant diligenter ut omnes visitationes sollicite et pruden- ter ac cum pietate siant, salutem animarum, religionis zelum, perpetuum cultum divinum, clausuram, obedientiam et cetera omnia, quae ad mores, correctionem et religiosorum aedificationem pertinent, procurando.

§ 15. Quibus in rebus, ubicumque non

Necessaria eis subministra- ri; sunt mense conventionali assignati redditus, qui hoc onus ferre possint, abbates et commendatarii ac alii quicunque, adminis- trationem spiritualium et temporalium visitandorum monasteriorum habentes, necessaria omnia ministrare, ac contribu- tiones et sumptus pro gerendis aliis com- munibus negotiis Apostolicae Sedis au- toritate impositas, ac etiam ad brachii

saecularis adhibitionem praestare, visi- tatores ac solitos et necessarios ipsorum famulos et iumenta debita hospitalitate recipere, et eisdem in omnibus auxiliari omnino debeant, et ad id etiam censuris et poenis ecclesiasticis per capitulum ac etiam per ipsos visitatores compellantur.

§ 16. Ne porro deserendi monasterii occasio monachis praebatur, quod ex va- gandi libertate illis a commendatariis ob- lata, ut expensis parcant, plerumque eve- nit, praecipimus et interdicimus ne ulli omnino commendatarii quicquam vel mi- nimum de mensa et illis necessariis de- trahant neque ullo modo numerum dimi- nuant, aut quempiam, etiam propter delictum, efficiant. Sed quotiescumque mo- naehi quid admirerint, quod quidem ani- madversione dignum sit, id quamprimum priori claustralii, vel, si gravius sit deli- ctum, visitatori significant, qui correctio- nem iuxta ecclesiae et Ordinis praedicti statuta faciat. Quod si ulterius ultra sex menses distulerit, eo ipso sit ab eo officio depositus, et ad illud ceteraque omnia Ordinis eiusdem officia triennio inhabilis censeatur, statimqne praesidentes corre- ctionem huiusmodi aliis committere te- neantur.

§ 17. Praedicta autem tertia vel quarta pars reddituum omnis monasterii in com- mendam concessi et concedendi, ex ipsa- met proprietate, praedictorum superiorum cura et sollicitudine, exigatur, et ex eis praedicta pecunia conficiatur, eaque, quo- Tertiam vel quartam partem reddituum omnis monasterii in eius refectionem et deinde iuxta concilium Tridentinum ex- ponit;

ad aedificia omnia refecta erunt, in id opus impendatur. Eo vero perfecto, ipsa tertia

vel quarta pars, iuxta concilii dispositio- nem et litterarum praedictarum tenorem,

annis singulis eadem cura convertatur.

§ 18. Postremo volumus et mandamus

Archivum in conventu Cis- terci constitutumve, restituatur arehivum, in quo index ordine compositus omnium alio- rum monasteriorum, prioratum, ecclae-

Commendata- rios nihil de necessariis mo- naehis detrahe- re aut numerum eorum minuere, neque eos effi- cere posse;

Tertiam vel quartam partem reddituum omnis monasterii in eius refectionem et deinde iuxta concilium Tridentinum ex- ponit;

Archivum in conventu Cis- terci constitutumve, restituatur arehivum, in quo index ordine compositus omnium alio- rum monasteriorum, prioratum, ecclae-

siarum et beneficiorum dieti Ordinis, in omni parte orbis constitutorum, etiam in commendam obtentorum vel unitorum, habebatur; et iten distinctum eniusque inventarium sive repertorium bonorum, proprietatum, rerum, iurium et actionum omnium, neconon exemplum authenticum instrumentorum, privilegiorum, foundationum, donationum, litterarum, auctoritatum et monumentorum quorumcumque conficiatur, consecutumque fideliter assertetur.

§ 19. Quia vero proprietas, omnium ^{Indulta omnia quoad proprietatem iurita re-} lorum radix, ubicumque gliseit, omne bonum in Regula quamvis bene instituta pervertit, ideo ne hoc quoque, sicuti habetur, ad perfectionem praedictorum obstare possit, revocamus et abolemus omnia et quaecumque privilegia, auctoritates, licentias, dispensationes et indulta cuinsque privati rerum et bonorum usus, proprietatis, possessionis et dominii, omnibus cuiuscumque gradus et dignitatis monachis dieti Ordinis, per quoscumque Romanos Pontifices praecessores nostros ac nos et Sedem praedictam eiusve legatos, ex quibuscumque causis, etiam motu proprio et ex certa scientia concessa, confirmata et innovata, quibuscumque concepta formulis ac clausulis et decretis suffulta, quorum omnium tenores praesenlibus habemus pro expressis, ac volumus illa omnia vires et effectum de cetero non habere; quin etiam visitatores et ceteros omnes, qui in huiusmodi proprietarios severe non animadverterint, ad huiusmodi officia et alia ipsius Ordinis ministeria perpetuo inhabiles esse.

§ 20. Quocirca Cisterciens. et ceteris omnibus patribus, abbatibus et visitatoribus dicti Ordinisedicimus ut prose quisque omnia praedicta studeant adimplere. Omnibus autem nostris et praedictae Sedis legatis et nunciis, ubicumque existentibus, neconon Ordinis praedicti conservatoribus ab ipsa Sede constitutis et constituendis, ipsorum-

Observantiam
omnium praedictorum excep-
tioni demandari.

¹ Hoc statuit etiam Benedictus XII.

que singulis per apostolica scripta mandamus ut presentes litteras, ubi et quando opus fuerit, ac quotiescumque pro parte abbatum, definitorum, visitatorum et aliorum praedictorum sen alicuius eorum desuper fuerint requisiti, solemniter publicantes, ipsisque efficacis defensionis praesidio assistentes, praedicta omnia in omnibus regnis et provinciis sedulo execuantur, et quaecumque alia, quae ad Religionis incrementum ipsis utilia vel necessaria videbuntur, ubique locorum statuant. Et praeterea abbates et commendatarios, cuiuscumque dignitatis, gradus et conditionis fuerint, ad praedictorum omnium praestationem, etiam per subtractionem proventuum ac censuras et poenas praefatas ceteraque opportuna iuris et facti remedia, omni et quacumque appellatione postposita, compellant, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis. Ceterum, ut vicina plebs eguna, pro Religionis consuetudine et instituto, confoveri possit, ac ceteri piam et fidem rerum administrationem collaudare possint, praedictis commendatariis praecepimus ut in suis monasteriis pauperes eleemosynis pro modo facultatum prosequantur. Decernentes praedicta omnia inviolata et immutabilia perpetuo consistere, neconon irritum et inane, si secus per praefatos aut quoscumque alios, quavis auctoritate fungentes, scienter vel ignoreranter, contigerit attentari.

§ 21. Non obstantibus piae memoriae Bonifacii Papae VIII de una, et in concilio generali edita de duabus diaetis, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ac dicti Ordinis, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; quodque aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod ad praestationem praedictorum minime teneantur, et ad id compelli aut ^{Deregitio con-}

quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem; et quibuslibet aliis privilegiis, conservatoriis, exemptionibus, indulgentiis et litteris apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis deeretis, in genere vel in specie, etiam motu proprio aut etiam consistorialiter, ac etiam iteratis vicibus approbatis et innovatis; necnon concordiis, conventionibus, pactis et aliis obligationibus, etiam, ut praedictum est, roboratis, per quae, praesentibus non expressa aut omnino non inserta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus ad verbum habenda sit in nostris litteris mentio specialis, quae omnia, ad effectum omnium suprascriptorum penitus abrogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Quia vero difficile nimis esset praesentes, quoicumque opus illis erit, perferre, volumus ut illarum exempla, etiam impressa, notarii publici vel secretarii dicti abbatis Cisterci manu, et eiusdem abbatis vel capituli alteriusve praelati ecclesiastici aut eius curiae sigillo obsignata, eamdem illam prorsus fidem, in iudicio et extra illud, ubique locorum faciant, quam ipsae praesentes facerent, si essent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo septuagesimo, octavo idus martii, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 8 martii 1570, pontif. anno v.

Extinctio congregationis Beatae Mariae Servorum nuncupatae, eiusque unio Ordini Servitorum sub obedientia prioris generalis Ordinis eiusdem¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Pro nostri munera officio et charitate paterna, qua omnes religiosorum Ordines prosequimur, quaecumque ad illorum statum salutaremque tranquillitatem pertinere arbitramur, ea providere et, adiuvante Domino, recta constituere conamur.

§ 1. Inter eos autem Ordinem Beatae Mariae Servorum animadvertisimus, cuius professores, ex quo ipse primum institutus est, per complures annos eisdem legibus et institutis omnes viventes, una tantum familia contenti, ab uno quoque priore generali regebantur.

§ 2. Postea vero iis, ut in rebus humanis evenire solet, paulatim ab instituto regularis observantiae defluentibus, quidam ex his, cupientes primi instituti disciplinam colere, arctioremq[ue] vitam ducere, se a reliquis eiusdem Ordinis segregarunt, et Sedis Apostolicae indulto suffulti, creato sibi vicario generali, cui subessent, novam familiam constituerunt, eamque congregationem Beatae Mariae Servorum nominaverunt.

§ 3. Sed, proh dolor! successu temporis, haec ipsa congregatio usque adeo a regulari observantia prolapsa est, ut ab illis ipsis, qui Ordinis Servorum primi instituti nomina retinuerunt, parum vel nihil differre videatur.

§ 4. Quamobrem ut omnes et singuli tam Ordinis quam congregationis professores ad regularem observantiam revocentur et quasirenoventur, commodiusque insuper gubernentur, utque qui unum Re-

prosum.

Ordo Servorum ab initio instituti ab uno tantum priore generali regebatur.

Nonnulli se ab eo segregantes, peculiarem congregationem instituerunt;

Sed a regulari disciplina deseruerunt.

Cause novae faciendaem unionis.

¹ Ex Regest. in Archiv. Vatic.

ligionis induunt habitum, hi, sub una eademque Regula unusque professionis voto viventes, in observantia canonicae Religionis uniformes reperiantur; nosque ab uno tantum generali superiore, non autem a duobus, de morum reformatione rationem facilius exigere valeamus; quac omnia commodius fieri posse arbitrati sumus, si eos, invicem disiunetos, in unum idemque corpus coniungentes, in unam eamdemque familiam, sub eadem disciplina regularique observantia et uno dumtaxat capite viventes, redigeremus.

§ 5. Quare de apostolicae potestatis ple-

Domos omnes et conventus huiusmodi congregationis Ordini Servorum uniti Pius; utrumque sub eisdem Regulis unummodo conveniuntur; priorem generali decernit;

nitudine praedictum congregationis nomen et vicariatus officium supprimimus, extinguimus et penitus abolemus, ac modernum vicarium generalem ab eius officio absolutivimus, omnesque et singulas dictae congregationis domus, conventus et fratres uni priori generali Ordinis, veluti supremo ipsius Religionis et Ordinis capiti, supremamque in eo Ordine potestatem et auctoritatem habenti, prout regularia ipsius Ordinis instituta sibi concedunt, perpetuo subesse, et ei in omnibus parere volumus et mandamus; ac etiam prioribus cuiuslibet provinciae, in qua ipsa domus et conventus consistunt, subiiciimus et subiecta esse decernimus, prout aliae domus et conventus dicti Ordinis sive Religionis subiiciuntur, ita ut una deinceps unius modi obedientia, observantia et disciplina regularis, unum nomen Ordinis Beatae Mariae Servorum omnibus commune sit, omnes uni generali et provincialibus pareant, omnes, ad quos id pertinet, simul ad capitula generalia et provincialia convenientia, vocemque activam et passivam habeant in iisdem.

§ 6. Proinde revocamus et deinceps

Statuta omnia praefatae congregationis invalidat, omnia quaque valore certiori fuit;

invalida censemus omnia et quaecumque statuta, consuetudines, conventiones, cordias et alia pacta, etiam iuramento, confirmatione apostolica et quavis alia

firmitate munita, necnon omnia et quaecumque privilegia, exemptiones et indulgentia congregationis huiusmodi, etiam pro bono pacis et conservatione Religionis edita et concessa, ac etiam motu proprio et ex certa scientia, deque apostolicae potestatis plenitudine confirmata, multiplicatisque vicibus innovata, extensa et moderata, quatenus praesentium effectum et exceptionem differre possent, vel quomodo libet impedire; quorum omnium tenores, aequo atque ad verbum insererentur praesentibus, haberi volumus pro expressis.

§ 7. Decernentes praedicta omnia firmitate et inviolata fore, necnon irritum et inane quicquid secus per quoscumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 8. Quocirca priori generali ac universis et singulis dictae congregationis ceterisque fratribus praedicti Ordinis Beatae Mariae Servorum per apostolica scripta mandamus ut praesentes litteras humiliter recipiant, et quaecumque in ipsis continentur, alia desuper a nobis non expectata iussione mentis nostrae declaratione, firmiter custodian, et in omnibus studiose obedire procurent.

§ 9. Quin etiam ipsi priori generali praeceperimus ut easdem praesentes ac quidquid pro earum executione statuerit et decernetur, in omnibus domibus et locis virorum et mulierum, necnon ab omnibus fratribus et sororibus inviolate faciat per se vel alium seu alios observari, quoscumque contradicentes, rebelles ac etiam protestantes et reclamantes, eisque auxilium, consilium et favorem, publice vel occulte, directe vel indirecte, quovis quae sit colore vel ingenio, praestantes, tam ecclesiasticos quam laicos, cuiuscumque dignitatis, gradus, ordinis et conditionis fuerint, per censuras et poenas ecclesiasticas ceteraque iuris et facti re-

Sic quo in permanet obser- petuum vari;

Praesentem constitutionem recipi mandat et exequi absque ulteriori declaratio;

Executionem commitit priori generali Ordinis Servorum;

media opportuna, appellatione postposita, compescendo, censurasque et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc auxilio brachii saecularis.

§ 10. Non obstantibus piae memoriae Bonifacii Papae VIII praedecessoris nostri de una, et in concilio generali edita de duabus diaetis aliquisque apostolicis constitutionibus; quodque aliquibus, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indulatum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, ceterisque contrariis quibuscumque.

Exemplis credi
lubet.
Clausulæ.

§ 11. Volumus autem ut praesentium exempla, etc.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo septuagesimo, tertio nonas maii, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 5 maii 1570, pontif. anno v.

CLIX.

Mandatur archiepiscopo Mediolanensi eiusque suffraganeis ut promulgari et observari faciant decreta in synodo provinciali eiusdem provinciae edita, iuxta emendationem et explicationem Summi Pontificis¹.

Venerabili fratri archiepiscopo Mediolanensi
Pius Papa V.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam
benedictionem.

Nonnulla sy-
nodi decreta
enunciat, lau-
dat et explicat.

§ 1. Quae in vestra synodo provinciali proxime decreta sunt, praesentibus descripta, salubriter quidem et isti tuac pro- vinciae frugifera, sed duo ita usu reci- pienda existimamus, ut peregrinorum et

adveniarum Eucharistiae sacramentum percepientium nomina, cognomina et originis sive domicilii locus, uno in libro fideliter asservando, a parocho ante omnia annotentur.

§ 2. Quod vero de diaconis et ceteris inferiorum ordinum clericis statuitur, ut eis solum sacerdotibus peccata confiteantur, quos episcopus ad id duxerit approbandos, hoc volumus observari, dummodo talis sit numerus sacerdotum, ut confiteri volentes delectum habeant inter illos.

§ 3. Ita quod tibi omnibusque tuis suffraganeis per apostolica scripta mandamus ut decreta praedicta in vestris quisque ecclesiis, civitatibus et dioceesis, haec nostra moderatione adhibita, et alias ut cetera promulgare, et ut ab omnibus observentur sedulo efficere curetis; contradictores per censuram ecclesiasticam coercendo.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac alias, in provinciis et synodalibus conciliis editis, generalibus et specialibus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 5. Quia vero difficile nimis esset praesentes quocumque illis opus erit perferre, volumus ut earum exempla, etiam impressa, secretarii tui manu et sigillo tuo obsignata, eamdem illam prorsus fideli ubique locorum faciant, quam ipsa met praesentes facerent, si essent exhibitae vel ostensae.

§ 6. Ita igitur decretalia ipsa scripta sunt. De administratione sacramenti Eucharistiae. Decretum duodecimum. Parochi, Paschae tempore, sanctissimae Eucharistiae sacramentum iis tantum ministrent, qui nou modo tunc in parochiae suae finibus habitant, verum etiam maiorem amii partem aut sex saltem mensibus in ea habitaverint; nisi sint qui paucioribus ante diebus mensibusque illuc habitatam venerint eo animo ut in ea domicilium

¹ Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Explicatio de-
creti circa com-
muniones pere-
grinorum,

Circa confe-
ssiones clero-
rum.

Praefata de-
creta iubet ob-
servari et con-
tradictores pu-
niri;

Contraria to
lit;

Exemplis cre-
di lubet;

Nonnulla e-
nunciat decre-
ta superius in-
dicata.

habeant; nisi item qui ab episcopo proprio parocho facultatem scripto concessam exhibuerint alio loco communi-candi; tum praeterea, nisi peregrini sint et advenae homines, idque in parochia aliqua dioecesis, quod si in Urbe, tantum in cathedrali ecclesia sacramentum Eucharistiae ii percipient; quare singulis diebus, cum in Pascha Resurrectionis Domini nostri Iesu Christi sacramentum Eucharistiae administrabunt, antequam illud cuique praebant, ad populum conversi, denuntient ut si quis eorum, qui adsunt, parochiae suae incola non est, ad suam quisque parochiale ecclesiam abeat, ubi, quemadmodum canonum sanctionibus vi-sum est, eo tempore sacram Eucharistiam sumat; parochi vero urbani admoneant atque hortentur crebro eos, qui rus ire saepius solent, ut festis diebus illis solem-nibus, nempe die natali Domini, in quadragesima et hebdomanda sancta, potissimum Paschae tempore, Ascensionis Domini die, in celebritate Corporis Christi, in die Pentecostes, ruri non habitent, sed in corde¹ atque in frequentioribus oppidis, ubi, a rusticatione seriatim, sacris et divinis officiis intersint, de verbo Dei concio-nes audiant, ceteraque christiana pietatis munera praestent, quae, ab unoquoque christiano homine debita, solemnes et statim illi dies maxime requirunt. Quae ad missam, divina officia, ecclesiae cultum spe-ctant, diaconi, subdiaconi et reliqui elec-ti inferioris ordinis confessionem et communionem frequentent, ut superiore synodo provinciali praescriptum eis est; confiteantur autem iis tantum sacerdoti-bus, quos ad audiendas eorum confessio-nes idoneos episcopus et in urbe et dio-ecesti comprobabit; sacrae vero Eucharistiae communio nem in propria parochia vel in alia ecclesia, quam episcopus statuet, diebus festis percipient, idque in missa sole-mni, si modo eo loco eoque die celebra-

bitur; illius autem rei fidem tertio quoque mense episcopo exhibebunt. Decretum decimum, de iis quae pertinent ad Baptismi administrationem. Cum id nostra superiori provinciali synodo de compatribus praescriptum sit ut illi tales deligantur, qui suscepti muneris partes explere possint, id autem ipsi praestare non queant, si non rudimenta quidem fidei norint; idcirco ea cura sit parochis, ut quos com-patres ita imperitos noverint, ut Symbolum fidei, sive ea quae in Symbole conti-nentur, ignorent, illos eo officio susci-piendi de Baptismo infantes fungi non patientur. Decretum primum de edicto quotannis ab episcopo proponendo contra haereticos. Episcopus, edicto quotannis publice proposito, omnes et singulos suac dioecesis homines, etiam quavis dignitate, gradu honoreve praeditos, moneat, eisdemque in virtute sanctae obedientiae, ac poena excommunicationis latae sententiae proposita, id iubeat, ut si eorum quispiam iam scit cuiusvis sectac haereticos homi-nes, eove nomine suspectos aut infames aut quovis modo a fide catholica aber-rautes, aut qui verba haereticalia protu-lerint, aut qui haereticorum libros scri-ptave, quae quovis modo auctoritate Sedis Apostolice prohibita sunt, legunt vel apud se habent, decem ad summum diebus post edicti promulgationem; si vero in posterum sciat, decem diebus postquam id norit, illos omnes et singulos vel ipsi episcopo vel haereticae pravitatis inquisitori denunciet. Parochis autem suis iubeat ut edictum huiusmodi in singulos annos, semel quadragesimae initio, iterum in-eunte Domini Adventu, publice in sua quis-que parochia, cum in missa frequentior populus adest, de scripto ipsi pronuntient et promulgent. Quae ad bona et iura eccliarum, dioeces. loc. pertinent. Ne ecclasticorum beneficiorum bona patro-nis, neve item eis, quorum cessione ea

¹ Legimus in urbe (n. t.).

beneficia obtinentur, neque illis praeterea, qui primo secundove consanguinitatis gradu cum eisdem iuneti sunt, nec per suppositas quidem personas, cum ne ad breve sane tempus locari liceat, idque nisi cognita prius ecclesiae utilitate, episcopus, data in scriptis facultate, concesserit; qui cumque secus fecerit, fructibus unitus anni mulctetur, quos ex eorum beneficiorum praediis bonisve capit. Inquirat praeterea episcopus diligenter, an aliqua simoniae labes contracta inter eos sit. Quae ad missam, divina officia, ecclesiae cultum spectant. Quoniam superioris concilii constitutione vetitum est; quo tempore, vel sacerorum vel funeris exequiarumve causa, in unum clerici conveniunt, non plures ad mensam, quam sex, eosque clericos adhiberi; id cum multis locis facile prae stari nequeat, propterea quod ecclesiae saepe longius inter se distent, grave sit clericis de itinere fessis mane ad ecclesiam suam reverti, ideo liberum sit parocho tot convivas habere, quot sane in mensam adhibere par esse iudicaverit; et pro temporis ratione laicum etiam hominem, quem christianae pietatis studiosum et sacerdotali convictu consuetudineque dignum norit, a mensa non excludere, modo ea serventur quae in parochialibus conventibus de frugali clericalique modestia in nostris constitutionibus scripta sunt; tum sacra item lectio in mensa perpetuo adhibeatur. Quod vero de mensae frugalitate et ferculorum numero alias superiori canone decretum est, id omnino sit et servetur, ut etiamsi vel universitati vel cuivis alii, pacto consuetudine ne aut ultima voluntate, certis quibusdam diebus, cibum a sacerdotibus parari oporteat, in eo ab illa decreti ratione ne ullo modo discedatur, nec sacra lectio in mensa desit.

Datum Romae apud S. Petrum, sub

annulo Piscatoris, die XII maii MDLXX, pontificatus nostri anno V.

Dat. die 12 maii 1570, pontif. anno V.

CLX.

Reformatio Ordinis fratrum Servorum B. Mariae Virginis ¹.

Pius episcopus servus servorum Del,
ad perpetuam rei memoriam.

Postquam nos, Deo auctore, Ordinem fratrum Beatae Mariae Servorum, antehac in duas familias divisum, antiquato congregacionis nomine, quod altera sibi ascer verat, in unum idemque corpus, ac in unam eamdemque familiam, uni dumtaxat capiti subiectum, sub eadem regulari disciplina reduximus, expedit certa quae dam incommoda, quae bonum omne in Religione pervertunt, excidere, ut deinceps omnes, communibus institutis et legibus suac professioni magis convenientibus viventes, salubrius dirigantur.

§ 1. Quocirca, cum omnis Religio pri vatae proprietatis usu labefactetur et corr uat, nos, ad illam ex dicta familia extermi nadam, ac simul emendandos eos, qui de officiis et muneribus ambitiose obti nendis iampridem inoleverunt, et alios nocentes eius mores, novosque inducen dos ante omnia intenti.

§ 2. De nobis attributae potestatis plenitudine revocamus et abolemus omnia et quaecumque privilegia, dispensationes, li centias, permissiones et indulta habendi et retinendi privatum dominium, usufru ctum, possessionem et proprietatem quo rumcumque bonorum immobilium, mobili um et semoventium, necnon domorum,

¹ De hoc Ordine vide in Benedicti XI consti tutione II, *Dum levamus*, tom. IV, pag. 176. Eique unitam congregationem Servorum Beatae Mariae Virginis vide supra, constit. CLVIII.

Congregatio
huius Ordinis
fuit sublata.

Reformatio
ipsius Ordinis
subsequitur.

Revocatio o
mnium indul
torum aliiquid pri
vatim resine
di.

cellarum, hortorum, pecuniarum et aliarum rerum, generali, provincialibus, conventionalibus prioribus ac aliis fratribus, etiam causa senii, infirmitatis vel cuiuscumque pii operis praetextu vel intuitu, per quosecumque Romanos Pontifices predecessores nostros ac nos et Sede Apostolicam eiusve legatos, vel etiam dicti Ordinis superiores, etiam motu proprio et ex certa scientia, concessa, confirmata et innovata, quibuscumque concepta formulis ac clausulis et decretis suffulta, quorum omnium tenores habemus praesentibus pro expressis; volumusque illa omnia et singula vires et effectum de cetero non habere. Quin etiam fratres praedictos, quicunque sint, privato et bonorum et rerum omnium predictorum, quomodo cumque acquisitorum et ad eos obuentorum, dominio, usu, ususfructu, proprietate, titulo et possessione privamus, dictaque possessione amovemus, et auctos nunciamus; resque et bona ipsa omnia in communes suarum cuiusque domorum et praedicti Ordinis usus convertenda concedimus. Mandantes, in virtute sanctae obedientiae, generali, provincialibus et conventionalibus prioribus supradictis, ut rerum et bonorum omnium predictorum possessionem nomine domorum et locorum suorum capiant. Et illa illoruinque fruetus in communes conventuum usus convertantur.

Prohibitio quicquam pri-
vatim habendi.

§ 3. Ceterum, praecipimus atque interdicimus ne deinceps ullus omnino fraterum predictorum, sive privatus, sive prioris conventionalis sive provincialis aut generalis officio fungens, etiam praetextu huiusmodi privilegorum, dispensationum, permissionum et indultorum seu inveteratae consuetudinis aut quacumque alia causa, proprium quicquam aut privatum, neque aedes, sive in claustrō sive alibi, separatas habeat, sed omnia ubique communia sint; et quisque unica cella, eademque cum ce-

teris aliorum fratrum coniuncta, nudis omnino parietibus, ac lectulo et mensa humilibus, quemadmodum pauperes reliquiosos decet, contentus esse debeat.

§ 4. Proinde, camerae sive aediculae camerae redi-
gantur in com-
muni dormito-
rium. quae extra dormitorium separatim sunt, ad officinas aut alias ad communem usum et commoditatem cuiusque conventus redigantur; vel si cellae communis dormitorii pro fratrum numero non sufficient, et illae camerae vel aediculae ad formam communis dormitorii aptari possint, in dormitorium commune redigantur; sin minus, destruantur, ac materia et camenta ad fabricam conventus, si opus fuerit, convertantur, vel vendantur, et pretium ad communem usum conventus conferatur.

§ 5. Sed nec ulli omnino ambitus fiant, aut pecuniae, etiam pro confirmationibus, sigillo vel scriptura aut quacumque alia re vel causa, solvantur, aliaeque pactiones seu promissiones intercedant, seu munera aut xenia quocumque modo mittantur, neve quisquam, etiam in officio existens, pecunias aut quicquam aliud de provincia seu domo sibi commissa, vel aliunde priori generali seu alii enicunque conferat vel remittat. Quicunque secus fecerint, in poenam privationis prioratum et officiorum omnium incident, et ad futura inhabiles habeantur, et pro culpis etiam tanquam fures puniantur, prout nos illos privatos et inhabiles declaramus eo ipso; procurationibus tamen, generali ex universo Ordine, ac provincialibus prioribus ex sua cuique provincia, et visitatoribus ex dominibus et locis visitandis debitiss, nequaquam per praesentes sublatis.

§ 6. Ad reformandos autem alios dicti Ordinis mores ulterius progrediendo, ex iis quae pro salubri huins Religionis statu et felici directione alioqui instituta hucusque reperiuntur, quae nec praesentibus contraria sunt nec illorum effectum impeditre possunt, nihil omnino detrahere,

Ambitus re-
cedant et mu-
nera.

Superiores di-
spensare va-
leant praedic-
tores et lec-
tores et officiales
circa recita-
tionem divini offi-
cii in communis.

sed illa immota custodiri volentes, de simili potestatis plenitudine statuimus et ordinamus ut fratres omnes, etiam superiores et quicumque privilegiati, nisi, tempore quadragesimae et Adventus Domini, praedicationis munus obierint, omnibus divinis officiis diurnis et nocturnis intersint; illis vero temporibus, cum ipsis praedicatoribus et lectoribus, iis diebus quibus praedicant et legunt, superiores pro arbitrio dispensare possint. Ipsi etiam superioribus et aliis officialibus, eo tantum tempore quo actu in negotiis conventus et Ordinis occupatis sunt, aliquid remittatur.

§ 7. Missae, matutinum et aliae hora-

Divina officia iuxta instituta celebrentur.

rurn canonicarum preecesses, processiones, item anniversaria et defunctorum memoriae integre, suo debito tempore, attente, cum cantu solemni, in diebus quibus convenit, iuxta regularia dictorum fratrum instituta, celebrentur; nec satis habeat quaeque domus missas, sive fundatione si- ve statuto sive consuetudine debitas vel praescripto superioris conventus designatas, dumtaxat celebrasse, sed fratres omnes sacerdotes missam, etiam non astricti, frequentissime celebrent.

§ 8. Clerici et conversi semel in hebdo-

Confessiones, communione, et Ieiunio serventur.

mada peccata sua confiteantur, et singulis saltem mensibus sacram Eucharistiam sumant. Ieiunia iuxta suam Regulam et constitutiones omnino servent.

§ 9. In quaque domo pauciores fratres

Numerus fratrum cuiusque domos praescribitur.

non sint duodecim. Si qua autem domus hunc familiae numerum alere non potest, fratres cum bonis ex ea domo in aliam transferantur, provisione adhibita, ne ecclesiae destruantur, sed ad eius populi communitatem conserventur. Permittimus tamen ut in dominibus, quae iter facientibus fratribus commodae sunt, saltem quatuor fratres non minores quinquaginta annis, constanti et probata vita, maneant, si plures ea domus alere non potest. Nulla porro domus supra vires oneretur.

§ 10. In singulis dominibus, omnibus dominicis et festis diebus, praedicationes verbi Dei habeantur.

§ 11. In maioribus Studiis regentes duas lectiones theologicas interpretentur, alteram practicam, veluti de sacramentis vel de vita sancte recteque instituenda; alteram vero speculativam, ex catholicis et approbatis doctoribus, superioris arbitrio statuendas: in minoribus vero, una lectione ex theologia practica contenti sint.

§ 12. Ceterum, eurent superiores ut in singulis conventibus fratres, maxime in conscientiae casibus et reliquis quae ad audiendas confessiones pertinent, ob rei gravitatem et necessitatem, summo studio ac diligentia exerceantur.

§ 13. Singulis item diebus festis Romanus catechismus ad parochos, in singulis conventibus, legatur.

§ 14. Si qui regentes et lectores aut alii fratres libros prohibitos habere sine speciali Sedis Apostolicae licentia fuerint deprehensi, ultra poenas iuris communis, et quae a sancto Officio Inquisitionis haereticæ pravitatis talibus imponuntur, perpetuo munere legendi, praedicandi et confessiones audiendi privati existant; ad omnia item officia inhabiles, activa voce careant et passiva.

§ 15. Nullus ad aliquem gradum promoveatur, nisi aetate, vitae probitate et literatura praestans, et in eis probatus per examen diligens a priore generali seu ab aliis, qui per eum huic muneri ordinabuntur, faciendum, deinde in capitulo generali publice iterandum. Etas autem et tempus studii ac cursus exprimatur; et praeterea probetur quod promovendus nulla umquam infamia seu sinistra opinione fuerit maculatus. A promovendis ad gradus huiusmodi nihil omnino exigatur, nec etiam sponte oblatum accipiatur; verumtamen si, promotione facta, conventus promotorum aliquid Religioni donare vo-

Praedicetur diebus festis,

Lectiones quo in Studiis generalibus aliis quo habeantur.

Esercitum circa causas conscientiae.

Catechismus legatur diebus festis.

Libri prohibiti non tenentur.

Forma promovendad gradus, et qualitates promovendorum.

Inherit, id, quiequid sit, procuratori generali Ordinis tribuatur, ut ad levationem onerum omnium Religionis conferatur; eodem procuratore, acceptorum et expensorum rationem priori generali et diffinitoribus reddituro. Ceterum, omnes a deinceps annis promoti, rursus per probos et idoneos viros, a priore generali in quaque provincia constituendos, examinentur; et qui saltem mediocri scientia in theologia praediti reperti non fuerint, usu et exercitio gradus suspendantur, nec debeant privilegio gradus huiusmodi gaudere. Caveant praeterea superiores licentiam ulli fratri concedere ut ad aliquos ordines sacros sive maiores sive minores promoveri possit, nisi ille in aetate legitima constitutus et literatura ad eos requisita praeditus sit, habeatque omnia quae a sacris canonibus regularibusque institutis requiruntur; aliter promotus ab suorum ordinum executione suspendatur, et licentiam concedens officio deponatur, et per sexennium inhabilis ad omnia officia habeatur. Sed et nostra constitutio, qua cavitur ne quis regularis, ante emissam a se expressam professionem regularem, ad sacros ordines promoveri possit, inviolabiliter observetur.

§ 16. Sacerdotes ad audiendas peccatorum confessiones ordinandi, vita, moribus et literatura probati et, quoad mulieres, aetatis proiectae habeantur. In omni domo huiusmodi sacerdotes ex praedicto Ordine constituantur, quibus et non aliis, fratres omnes peccata sua debeant confiteri.

§ 17. Piores omnes nunquam ultra biennium durent, sed biennio functo, ipso- rum officium vaeat; nec ad illudmet in eodem conventu in sequens protinus biennium rursus constitui possint.

Priorum officiorum biennium duret.

Non biennium ultra, praetor genes morem sexagenario maioribus, quibus aliquid ex

causa, superioris arbitrio, poterit contetur in conventu eodem.

§ 19. Ad haec, nullus omnino priorum administrationem bonorum et aliarum rerum, dispensationemque pecuniarum et redditum suea domus, etiam nomine conventus, per seipsum habere sive exercere, vel sese in eis interponere possit, sed universum id onus tribus religiosis a priori generali ita demandetur, ut primus rerum et bonorum inferendorumque in eam redditum curam habeat; alter, tamquam depositarius, pecunias ac cetera ab illo importata fideliter asservet; reliquus de pecuniis et rebus a depositario captis, priori et fratribus ae domui universae de necessariis, veluti dispensator, provideat, mandante tamen ipso priore, qui unicuique, non secundum proprium affectum sed caritatis regulam provideri curabit, officiorum huiusmodi invicem confusione penitus interdicta.

§ 20. Ceterum, ii tres tam impensi quam accepti singulis mensibus suo priori, exhibitis etiam duobus vel tribus fratribus eiusdem domus probatoribus rerunque usu peritis; deinde ipsem rursus, presentibus priore et peritis praedictis, priori generali vel provinciali vel visitatoribus, quotiescumque visitationis officium fecerint; denique ipse prior generalis in omni proximo capitulo generali, saltem coram tribus iudicibus ab ipso capitulo constitutis, illorum omnium et etiam universae administrationis suae, tam publice quam private, rationem reddere tenetur.

§ 21. Pecuniae omnes et quaecumque aliae res cuiuscumque privatum, etiam intuitu personae, undecumque donatae sive relictae fuerint, superiori, horarum vigintiquatuor intervallo, exhibeantur, qui illas statim depositario committat, et inde tamen exhibitori ministrari iubeat, quantum rei convenientis praesens necessitas videbitur postulare.

Forma administrandi conventus.

Forma redendi administrationis rationes.

Donata atque relicta fratribus consignent superioribus.

Frates omnes in refectorio communibus epulis vescantur.

§ 22. Fratres omnes, etiam superiores et quomodocumque privilegiati, aegrotis tantum exceptis, in refectorio cibum capiant, et communi mensa utentes, communibus epulis vescantur. In primis autem senum et aegrorum, neenon praedicatorum et lectorum cura habeatur, ita ut nihil eorum necessitati et commoditatì desit. Omnes praedicti, quoenamque gradu et honore sint, camisiis laneis et reliquo vestitu unius modi, eodemque honesto et professioni convenienti, omni praeterea supellectile et instrumento paupere atque humili utantur. Nullus privatum hortum habeat, sed omnes omnibus domus sint communes, praeterquam, quoad infirmariam et novitios, qui hortum sive viridarium seu inuenientur habere possint, in quo ceteri nullatenus ingrediantur.

§ 23. Novitii, etiam oblati, ante decimuum qui in octauum aetatis sua cum ubi et quando recipiendi modo in studiis sint. pletum non recipiantur, neque ante decimum quintum annum non compleverint, dimiso habitu Religionis, domum ad parentes et necessarios, etiam inviti, remittantur, vel alias omnino emittantur, nec postea in aedibus unde exierint aut in aliis eiusdem Ordinis dominibus illo modo debeant conversari. Laici, qui vigesimum quintum annum non attigerint, ad serviendum non accipiuntur, et qui recepti etiam nunc ea aetate minores sunt, reiiciantur. Novitii non admittantur aut educetur, nisi in conventibus insignioribus, in quibus dormitorium et capitulum habeant omnino separatum, cuius ingressus aliis fratribus sit penitus interdictus. In eisdem dominibus sit unus magister, aetatis prosectoris, moribus et doctrina praeditus, qui diligentem habeat praedictorum novitiorum curam et illis praesit. Ipsi autem in grammatica, cantu, caeremoniis et iis, quae ad christianam

disciplinam faciunt, instruantur; nec e loco novitiatus, nisi ad ecclesiam, refectorium et ad publicas processiones et interdiu ad aliquam honestam recreationem cum fida custodia exire debant.

§ 24. In quaque domo sit unum vestiarium commune, in quo omnia omnium fratrum vestimenta conferantur; quae unius modi sint, eademque nulla exquisita arte laborata, sed simplicia et honesta, ita ut nec unum ab altero distinguatur. Qui vestiario custos praeficiatur, qui munditiae, reflectionis et distributionis eorumdem vestimentorum cura gerat.

§ 25. In omni domo, locus tutus cum armariis seu capsis habeatur, in quibus scripturae, privilegia, contractus et omnia iura ad domum pertinentia, itemque res pretiosae ecclesiarum, etiam sacrae, cum suo inventario seu repertorio authenticò, asserventur, praeter eas quae quotidiano sunt ecclesiae usui necessariae, quae in saeristia et per sacristam custodiuntur; ita tamen ut res sacrae a profanis distinguantur. Huius autem loci tres sint claves, quarum unam prior, alteram depositarius, tertiam procurator domus habeat. Simili quoque modo inventarium bonorum mobilium cuiuscumque ecclesiae et domus, neenon immobilium et quorumcumque inriu ad conventum pertinentium, in forma probanti, conscribatur, depie eo exemplum authenticum fiat duplicatum, ut alterum in propria domo remaneat, alterum vero in archivio insignioris seu principalis domus eius provinciae reponatur.

§ 26. In omni domo, infirmaria comodo loco constituantur pro fratribus infirmis, cui infirmarius ordinetur, per quem dominus ipsa de illis omnibus, quae ad animae et corporis infirmorum salutem commoda et necessaria sunt, caritative prouideatur.

Prioris officii praecipuam curam gerat ut ecclesiae in cunctis circa ecclesiastis et earum ornamentis suis structuris conserventur et reparentur; mundae praeterea et expurgatae, uti decet, continentur, atque illis de libris, vasis, ornamentiis et aliis ad altaris ministerium et divinum cultum pertinentibus provideantur, quae pariter munda et nitida conserventur.

Res sacristiae non alienentur. § 28. Res sacristiae, cuiusvis generis sint, nullo modo alienentur, nec pignori opponantur, nec ullo modo alieni accommodentur, sed solum ecclesiae propriae serviant.

Beccatum inter ritus scientianos. § 29. Decernentes irritum et inane quicquid seens per quoscumque, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Fratres omnes obseruent hanc reformatiōnem. § 30. Quocirca priori generali ac omnibus fratribus praedictis per apostolica scripta mandamus ut quisque pro se praesentes litteras humiliter recipient, et quaecumque in eis statuta, decreta et mandata sunt, alia desuper a nobis non expectata iussione aut mentis nostrae declaratione, firmiter custodiant, et in omnibus studiose obedire procurent.

Prior generalis deputatur executor huiusc constitutionis. § 31. Quin etiam eidem priori generali committimus ut ipse easdem praesentem in proximo et deinceps futuris generalibus et provincialibus capitulis, et frequenter in omnibus domibus publice legere, ac eas et quicquid pro earum executione et observatione, tam in ipsis capitulis generalibus vel etiam extra illa, ab ipso adhibitis aliquot ex aliis prioribus vel definitioribus praedictis, quos duxerit eligendos, statuetur, ordinabitur et decernetur, in omnibus prioratibus ac ab omnibus et singulis prioribus, fratribus et personis praedictis inviolate faciant, per se vel alium seu alias, observari. Contradictores quoslibet et rebelles ac etiam protestantes et reclamantes, eisque auxilium, consilium vel favorem, publice vel oecidente, directe vel indirecte, quovis

quaesito colore vel ingenio, praestantes, tam ecclesiasticos quam laicos, cuiuscumque dignitatis, gradus, ordinis vel conditionis fuerint, per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, ac etiam prioratum, dignitatum et administrationum privatarias, ceteraque iuris et facti remedia opportuna, appellatione postposita, compescendo. Quin etiam contendentes praedictos in censuras et poenas suprascriptas incidisse declarando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 32. Non obstantibus nostris de non tollendo iure quaesito et de annali aetriennali possessore, aliisque constitutitionibus et ordinationibus apostolicis; nec non Ordinis praedicti, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, exemptionibus et indulgentiis apostolicis, illis eiusque superioribus et personis eorumque singulis per quoscumque Romanos Pontifices praecessores nostros ac nos et Sede in Apostolicam, etiam per modum statuti perpetui ac initi et stipulati contractus ac alias, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere et in specie, concessis, confirmatis, ac etiam aliis reformationibus, quocumque ac quocumque tempore factis et promulgatis, ac quibuslibet aliis indulgentiis et litteris apostolicis, specialibus et generalibus, quorumcumque tenoribus existant, per quae, praesentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus earum seu dictorum ordinariorum iurisdictio seu executio impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quocumque totis tenoribus habenda sit in nostris litteris mentio specialis; quae omnia contra earundem praesentium tenorem nolumus cuiquam in aliquo suffragari.

Clausulae derogatoriae.

E exemplorum fidem. § 33. Denique etiam volumus ut ipsarum praesentium exempla, etiam impressa, capituli vel prioris generalis seu alterius personae in dignitate ecclesiastica constitutae etc.

Nulli ergo etc. Si quis etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae MDLXX, iii kalendas iunii, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 30 maii 1570, pontif. anno v.

CLXI.

Declaratio et ampliatio concilii Tridentini, cap. xiv, sess. xxiv de prohibitione aliquid exigendi vel petendi in collatione aliave provisione beneficiorum ecclesiasticorum, vel ad illorum possessionem admissione¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.

E exordium. Durum nimis et incommodum arbitramur, quod ecclesiarum ministri, in iis quae ad ipsorum sustentationem suppeditant, dispendia patientur. Quocirea, cum hanc ad rem, simulque prohibendum ab Ecclesia Dei avaritiae pravitatem, editas antehac sanctiones minime satis esse intelligimus, novae constitutionis subsidio cogimus providere.

Concilium Tridentinum, sess. xxiv, cap. xiv, mandavit episcopis ut praevas consuetudines et statuta aliquid reciperi in praesentatione, nominatione, institutione, confirmatione, collatione vel alia provisione sive admissione ad possessionem alienius cathedralis ecclesiae vel beneficii, canonicatum aut praebendarum vel par-

tem proventuum seu ad distributiones quotidianas, certae conditiones seu deductiones ex fructibus, solutiones, promissiones compensationesve illicitae, aut etiam quae in aliquibus ecclesiis dicuntur turnorum luera, interponerentur, licet sancta synodus, haec detestata, mandaverit episcopis ut quaecumque huiusmodi, quae in usus pios non converterentur, atque ingressus eos, qui simoniae labis aut sordidae avaritiae suspicionem haberent, fieri non permetterent, ipsique diligenter de eorum constitutionibus sive consuetudinibus super praedictis cognoscerent, et illis tantum, quas probarent, exceptis, reliquas ut pravas et scandalosas reiicerent; eos vero qui, adversus praedicta, quavis ratione commisissent, poenis contra simoniaeos editis teneri decreverit; multorum tamen indomita cupiditate, tam praedicta quam alia ad beneficium et commodum ipsorum ministrorum edita, aut omnino contempnuntur, aut in varios sensus traducta perperam eluduntur.

§ 2. Quare nos, pro divini cultus exercitio, simulque evocatorum ad illum auxilio plenus evidentiusque consulendum fore rati, revocamus et abolemus omnia et quaecumque privilegia, consuetudines et statuta quarumcumque ecclesiarum cathedralium et metropolitanarum ac maiorum neenon collegiarum, etiam iuramento, confirmatione apostolica aut alio quovis praesidio munita, ac etiam supra hominum memoriam et longissimo ac quantocumque tempore, etiam continuo, observata, sive pro solvendis ecclesiarum vel praclatorum debitibus, sive pro supportandis illorum oneribus, sive aliis, etiam maioribus, maximis et urgentissimis, causis concessa et approbata, ac etiam multiplicatis vicibus innovata, extensa et moderata, quod, vacantibus ipsarum ecclesiarum dignitatibus, canonicatibus,

Hic Pontifex modo revocat consuetudines et constitutio-nes huiusmodi;

¹ Ad hoc videri potest etiam concilii Tridentini sess. xxi, cap. 1; et sess. xxiv, cap. 18. Alia ad materiam simoniae beneficialis plene indicavi in Iulii II constit. v, *Cum tam divino*, tom. v, pag. 403.

praebendis, portionibus, beneficiis et officiis, fructus ac etiam quotidianae distributiones, ex eis primo ab ipsa vacatione anno aut longiore vel etiam breviore tempore proventuri, mensae episcopali seu capitulari aliove loco integre vel partim remaneant seu applicentur, aut in communes usus cedant, seu inter alios canonicos et personas ecclesiae seu capitulo dividantur. Quodque nullus, etiam apostolica auctoritate provisus, in canonum recipi, aut ad dignitatem seu portionem, beneficium vel officium admitti, vel alias in eius possessionem induci possit, nisi prius de observandis huiusmodi privilegiis, consuetudinibus et statutis iuramentum praestiterit, et obtentae illorum derogationi ac fructuum et distributionum perceptioni renunciaverit, seu capitulo et personis praedictis cesserit, seu (ut appellant) dulciaria aut quid aliud praestiterit; quorum omnium tenores, causas et effectus habemus praesentibus pro expressis, quibuscumque illa concepta sint formulis, neenon irritantibus et aliis decretis roborata. Volentes ea omnia vires et effectum de cetero non habere.

§ 3. Praecipimus igitur et interdicimus

Poenasque a- omnibus episcopis, capitulis, collegiis et *liquid recipien-* personis, ad quos id pertinet, ne posthae *tibus imponit.* fructus aut distributiones huiusmodi, nec prorsus ullam eorum partem retineant, neve ipsorum cessionem vel renunciationem aut dulciaria vel alia quomodocumque petant vel exigant, aut quemquam, sive ordinaria sive apostolica auctoritate provisum, ad praestandum huiusmodi iuramentum inducent, aut illi praedicta non facienti possessionem impedian vel remoren tur. Quicumque contrafecerint, si ecclesiarum antistites, tamdiu a pontificalis officii exercitio sint suspensi, donec, satisfactione praevia, illis per Sedem Apostolicam suspensio relaxetur; capitula

vero et collegia quaecumque ecclesiastico subiaceant interdicto, ac singulares personae in excommunicationis sententiam incurant, a qua, nisi in mortis articulo constituti, ab alio quam a Romano Pontifice absolutionis beneficium nequeant obtinere. Decernentes huiusmodi praestita iuramenta non tenere, nec quemquam illis obligari; quinimmo iurantes in huiusmodi censuram incidere; neenon irritum et inane quicquid secus super his per quoscumque, scienter vel ignorantiter, contigerit attentari.

§ 4. Et nihilominus statuimus ut ubique cumque huiusmodi fructus et distributiones fabricae vel sacristiae aut alterius pii loci usibus ultra semestre tempus reperiuntur concessi, horum dumtaxat dimidia pars ipsi sacristiae vel fabricae aut pio loco deinceps tribuantur, alteram vero beneficiati praedicti integre percipient.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ceterisque contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indulatum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem; decreto praedictae synodi ac constitutione felicis recordationis Ioannis Papae XXII, quae incipit *Suscepti*, et aliis iuribus hac de re disponentibus nihilominus alias in suo labore duraturis.

§ 6. Ceterum per praedicta non intendimus illis praecipi dicare capitulis, collegiis, mensis aut personis, fructus et distributiones, inter vacationem beneficiorum et eorum collationem sive possessio nis apprehensionem, provenientes ex statuto, consuetudine vel privilegio huiusmodi percipientibus vel retinentibus, quo

*Declaratio
praedictorum.*

*Derogatio
contrariorum.*

*Alia declara-
tio.*

minus ipsi illos interim ut antea exigere valeant et habere.

Fides transsumptorum. § 7. Postremo volumus ut praesentium exempla, etiam impressa, etc.

Sanctio pœnalnis.

§ 8. Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo septuagesimo, kalendis iunii, pontificatus nostri anno v.

Publicatio

Anno a nativitate Domini MDLXX, indictione XIII, die vero xii iulii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et D. N. D. Pii divina providentia Papae V anno v, retroscriptae litterae apostolicae affixa et publicatae fuerunt ad valvas Principis apostolorum de Urbe, ad valvas ecclesiae S. Ioannis Lateraneensis et ad valvas Cancellariae Apostolicae et in aie Campi Florae, per nos Scipionem de Octavianis et Antonium Clerici, cursores apostolicos.

Stephanus de Olea, magister curs.

Dat. die 1 iunii 1570, pontif. anno v.

CLXII.

Innovatio officii summatoris litterarum apostolicarum, uni ex S. R. E. cardinalibus de cetero conferendi, cum indultorum, gratiarum et iurisdictionis in suos officiales concessionē ¹.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Proemium.

Pontifice dignum est et Romanae Sedis maiestate illius officia augere et locupletare, ut ipsorum nobilitas et suscipiendo rum ad ea illustrissimorum virorum splendor Romanae Ecclesiae dignitatem faciat ampliorem.

§ 1. Quod nos in animo cogitantes, unum ex omnibus magni momenti ani-

¹ Hoc officium perpetuum vacabile esse voluit Alexander VI in constit. xiiii, In eminenti, tom. v, pag. 378.

madvertimus officium summatoris litterarum apostolicarum, a felicis recordationis Alexandro Papa VI perpetuum effectum, quod, per assumptionem dilecti filii nostri Petri Donati tituli S. Vitalis in S. R. E. presbyterum cardinalem Caesium nuncupatum, vacare proxime decreverimus, unius solius arbitrio moderari, in quo dirigendo, egregii unius viri auctoritas, peritorum auxilio subnixa, magnopere expediret. Quocirca eidem officio novam formam eamdemque excellentior rem atque utiliore inducere, simulque ipsum ita promovere et amplificare instituimus, ut cum ceteris officiis et munib; quae supremi ordinis viris conveniunt, merito coequetur.

§ 2. Cum igitur in praedicta perpetuatione idem Alexander Papa, inter alia, statuerit ut quicumque illud obtineret, de eo, quemadmodum litterarum praedictarum scriptores de officio scriptoriae, disponeret, etc. Idem quoque omnibus privilegiis, exemptionibus, praerogativis, immunitatibus, facultatibus, gratiis et indulxit collegii dictorum scriptorum omni tempore frueretur.

§ 3. Ad haec nonnullis, qui dictum officium postea haberunt, inter alia, sit concessum quod officium ipsum, etiam per alium seu alios, regere et exercere, singulis cancellariae apostolicae diebus, et quandcumque sibi videretur expeditionem extraordinariam dictarum litterarum facere possent, eaque de causa bullator ad summato rem quotidie veniret, qui captas ab ipso litteras bullare deberet. Porro nullus alias ad exercitium, regimen, subrevisionem aut superintenditiam dicti officii, etiam boni publici aut alia quacumque maiori magisque considerabili causa, a Romano Pontifice, directe vel indirecte, uspiam constitueretur, neque in eo sese interponere ullo modo posset, nec ullae omnino litterae, quan-

Officium summatoris ab Alexander VI erectum fuit in perpetuum et vacabile.

Et concessit summatori privilegia scriptorum litterarum apostolicarum.

Aliaque summatori indulta hic euincata data fuerunt.

tuncumque secretae, nisi prius a summatore examinatae, expediri deberent; nullusque secretarius, sive domesticus sive de numero participantium aut alius quique, litteras plumbatas, nisi in officio praedicto expeditas, registraret; securus faciens crimen falsi incurreret, atque officiorum suorum emolumenta amitteret, quae ad summatorem praedictum pertinenterent. Ceterum, pro omnibus litteris per dictam Cameram expediendis merces ordinaria in dicto summatoris officio dari solita, illis dumtaxat exceptis, quae statutum Romanae Ecclesiae vel catholicam fidem concernerent, integre persolveretur. A qua nullus secretarius Papae, etiam domesticus aut scriptor vel alius, etiam maioris conditionis et quocumque privilegio fatus, exceptus censeretur. Quin etiam summator ipse quo cumque salaria, recognitiones et iura, a quibusvis Romanae Curiae officialibus eorumque collegiis praestari solita, perciperet, exigueret et levaret; ac officiales et collegia ad ea solvenda, quae cumque reformatione facta et facienda non obstante, compellere libere et licite valeret. Postremo, idem summator, vel ab eo in dicto officio substitutus, mansionem seu cameram alias solitam in Palatio Apostolico, ne non vietum pro se et uno famulo in tinetlo; et praeterea pro ipso summatore panem et bucellas, singulis diebus, praelatorum domesticorum instar, habere deberet. Ipsi sumque officium et quod ad illud, dictum summatorem ab omni onere, etiam decimorum papalium, etiam ratione fidei et expeditionis contra infideles, aut sternendarum et reficiendarum viarum causa, exempta essent¹, neque ad illorum contributionem compelli posse, quemadmodum diversis litteris apostolicis desuper confessis plenus continetur.

§ 4. Nos, ad dictae Sedis ornamenti et salubriorem litterarum praedicta-

¹ Exemptum esse legit Cherub. (R. T.).

rum expeditionem, huius officii statutum hic modo Pontificis insigniterum statutum dicti officii inducit instituendo praesidentem unum, perfectiorem insignioremque constituere volentes, motu proprio et ex certa scientia nostra deque apostolicae potestatis plenitudine, in ipso officio unum praesidentem, qui summatoris pro tempore existentis vices gerat, ipsius summatoris nutu atque arbitrio sumendum et removendum.

§ 5. Item, quatuor alia perpetua officia Recognitore & quatuor. recognitorum litterarum praedictarum, per proximum summatorem dotanda, perpetuo erigimus et instituimus.

§ 6. Ac summatoris officio unum Secretariatus Apostolici de numero participantium, quod Marcellus Augustinus, et unum praesidentis annonae, quod Anastasius Pozzanti, ac aliud simile, quod Hieronymus Lippomanus, et duo portionum Ripae officia, quae Marcus Cornelius, dum viverent, obtinebant, per liberam resignationem dilecti filii magistri Antimi Marchesani, datarii nostri, in manibus nostris sponte factam et per nos admis- sam, aut alias quibusvis modis et ex quo rumeumque personis vacantia, necnon quo cumque, quotecumque et qualiacumque alia dictae Curiae officia, similia vel dissimilia et qualitercumque qualificata, ad dispositionem Romani Pontificis pro tempore existentis pertinentia, pretio concedi solita, quae praedicta omnia simul valorem septuaginta millium ducatorum auri in auro conficiant, ab ipso proximo summatore conquirenda et comparanda, ex nunc, prout ex tunc et e contra, perpetuo unimus et anneximus et incorporamus. Ita ut quisque summator, qui pro tempore fuerit, istidem secretarius, praesidens, portionarius et omnium aliorum futurorum officiorum huiusmodi titularius existat, illorumque omnium corporalem possessionem per se vel alium seu alios, propria auctoritate, libere apprehendere valeat.

§ 7. Singulis vero quatuor officiis **recognitoribus** cognitorum, pro dote ipsorum, decem aut praedictis ^{du-} ^{tem} constitutis; plura loca seu portiones eniusecumque montis seu montium in Urbe seu ditione temporali sanctae Romanae Ecclesiae constitutorum non vacabilium, quorum fructus hie solvuntur, sumptu eiusdem proximi summatoris conficienda et exhibenda, perpetuo applicamus et appropriamus. Declarantes quod, si dicto officio summatoris tot alia quae ad valorem praedictum septuaginta millium sestorum, ut praedictum est, non ascendant, vel si nulla alia quam praedicta, quae iam vacarunt, uniantur, nihilominus praesentes valere et plenarium effectum sortiri debere.

§ 8. Ceterum, ex praedictis et aliis, quae ad dictum summatoris officium quocumque modo pertinent et in eo consueverint et observantur, nihil prorsus detrahere, sed illa ac omnia et quaecumque privilegia, facultates et auctoritates, exemptiones et indulta ipsi officio et eius personis quomodo cumque concessa, confirmata et extensa, quae, ac si de verbo ad verbum insererentur praesentibus, habemus pro expressis, perpetuo stabilia et inviolata esse intendentis, ac futuros omnes summatores et dicti officii personas, tam coniunctim quam divisim, in illis omnibus potiri; ac etiam omnia et quaecumque iura, salario, regalia, recognitiones et emolumenta praedicta et alia consueta et ab officialibus et collegiis supradictis praestari solita, quemadmodum praedictus Petrus Donatus cardinalis et quicumque ante eum summatores amplissime obtinuerunt, eodem modo, iure et titulo habere et possidere volentes; quin etiam, omnia et quaecumque iura, iurisdictiones, facultates, consuetudines et indulta dicti officii, et illud neenon expeditionem dictarum litterarum concernentia, a quibuscumque aliis, cuiuscumque qualitatis et conditionis, personis et officiis usurpata,

et quanto cum tempore usitata, ad ius et proprietatem ipsius revocantes, perpetuo statuimus et ordinamus ut ad dictum officium unus ex sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus assumatur, et dicta quatuor recognitorum officia cum quibusvis aliis dictae Curiae officiis compatibilia sint, et ad liberam summatoris pro tempore existentis dispositionem omnino pertineant; qui etiam hac prima vice et deinceps perpetuum illa, seu per obitum ¹ seu quemcumque alium modum vacabunt, concedere, vendere, transferre, et de eis ac super eis cum quibuscumque convenire, pacisci et decernere libere et licite valeat; quemadmodum de aliis ipsis Curiae officiis fieri consuevit, pro pretio concedantur; viros probos et peritos ad ea admittant, qui per suam quisque, et alias pro materiarum qualitate et rerum exigentia, eius vel praesidentis arbitrio, expeditioni incumbant.

§ 9. Omnes litterae, quae, secundum communem in dicto officio cursum, absque difficultate expediti consueverunt, ab illorum cognitore, qui tunc vicem obtinebit, praesente summatore vel praesidente, diligenter et accurate examinentur et ipsi referantur, ut illis tunc demum subscribat, et ipsas de more inbeat expediri.

§ 10. Ad ea vero dubia dissolvenda, quae in litteris ipsis occurrere configerit, summator certum diem in singulas hebdomadas constitut, quo die coram se seu praesidente suo omnes recognitores convenient; et praeterea, si ipsi summatori visum fuerit, aliquot alii egregii viri, harum rerum usum habentes, ab eodem summatore adhibeantur, ut dubia omnibus proposita cum maturo eorum omnium iudicio decidantur; gravioribus tamen et obstructioribus dubiis, propter quae Romanus Pontifex merito consulendus erit,

¹ Cherub. legit et deinceps in perpetuum illa, seu per resignationem seu per obitum (n. T.).

Formam ex-
aminandi litterarum apostolicas
praescribi,

Dubia que locu-
per occu- rem-
lia deciderit;

nostrae et successorum nostrorum declarationi nihilominus reservatis.

§ 11. Ad haec omnis summator, sive

Summatori etiam absenti officium per tocumque tempore absens, etiam omnia substitutis officia praedicta unita, praesentia et futura, quotcumque et qualiacumque, ac et auctoritate dictorum substitutum seu substitutos, omnino exercere possit, qui membris ac omnibus aliis congregationibus intersint, vota, vocem et suffragia tam active quam passive habent. Ad officia refensoriatum, mensariatum ceteraque omnia munera, functiones et negotia, publica et privata, etiam pro singulis eiusdem collegii officiis, etiam eodem tempore et veluti principales, admittantur; litteris apostolicis et aliis scripturis et instrumentis subscrivant; vestibus et insignibus officialium cuiuscumque collegii, in Palatio Apostolico, processionibus, pompis et aliis omnibus actibus, publicis et privatis, incedant et sedeant, et pro antiquitate praecedant, et prorsus omnia ut principales faciant et exequantur, pro singulis officiis, etiam unius et eiusdem collegii, quantumcumque in eo fuerint, quorum pluralitas et multitudo nullum prorsus impedimentum sibi invicem nullamque incompatibilitatem faciant; singula congregationum et munerum omnium emolumenta et salario, ordinaria et extraordinaria, percipiunt, et alias quemadmodum ipse summator faceret facereque posset, si, eadem officia ut non multa possidens, ibi adisset. Eosdem enim, ad effectum omnium praedictorum duntaxat, secretarios, scriptores et alios omnium collegiorum huiusmodi officiales et titularios creamus et instituimus.

stolicorum et aliorum collegiorum praefinito, sed statim a principio, fructus, emolumenta congregationum, salario et iura omnia singulorum officiorum huismodi, praesens et absens, integre capiat.

§ 12. Praeterea omnis summator, sive ab ea quantitate officiorum, per tocumque tempore absens, etiam omnia substitutis officia praedicta unita, praesentia et futura, quotcumque et qualiacumque, ac et auctoritate dictorum substitutum seu substitutos, omnino exercere possit, qui membris ac omnibus aliis congregationibus intersint, vota, vocem et suffragia tam active quam passive habent. Ad officia refensoriatum, mensariatum ceteraque omnia munera, functiones et negotia, publica et privata, etiam pro singulis eiusdem collegii officiis, etiam eodem tempore et veluti principales, admittantur; litteris apostolicis et aliis scripturis et instrumentis subscrivant; vestibus et insignibus officialium cuiuscumque collegii, in Palatio Apostolico, processionibus, pompis et aliis omnibus actibus, publicis et privatis, incedant et sedeant, et pro antiquitate praecedant, et prorsus omnia ut principales faciant et exequantur, pro singulis officiis, etiam unius et eiusdem collegii, quantumcumque in eo fuerint, quorum pluralitas et multitudo nullum prorsus impedimentum sibi invicem nullamque incompatibilitatem faciant; singula congregationum et munerum omnium emolumenta et salario, ordinaria et extraordinaria, percipiunt, et alias quemadmodum ipse summator faceret facereque posset, si, eadem officia ut non multa possidens, ibi adisset. Eosdem enim, ad effectum omnium praedictorum duntaxat, secretarios, scriptores et alios omnium collegiorum huiusmodi officiales et titularios creamus et instituimus.

Statuta pro officiis con-

jurisdictionem que in eis corrigendis habent declarata;

Exemptiones camerarii nec non clericorum tribut;

Praesidentis et recognitio- rum litteras apostolicas gratis expediti de- cernit;

Summatoris officium res- gnari posse concedit.

de eo disponere etiam libere et licite valeat, quemadmodum de ceteris dictae Curiae officiis pretio receptis cuique est permisum, etc.

§ 48. Decernentes omnia supradicta firma et inviolata perpetuo consistere, vimque validi et efficacis contractus, internos et Sedem et Cameram Apostolicam, ne non omnes deinceps summatores habere; ac irrum et inane quicquid secus super his per quosecumque, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 49. Iubemus igitur omnium collegiorum et officiorum praedictorum defensione praedictores, mensarios, depositarios ne non vectigalium redemptores et ceteros omnes, ad quos pertinet, ut quisque pro se, alia a nobis non expectata iussione aut mentis nostrae declaratione, praedictum summatorum et ab eo substituendum et substituendos, ne non praesidentem et recognitores omnes, tam coniunctim quam divisim, ad praedicta omnia recipient et admittant, eisque de ipsis omnibus integre respondeant, et ab aliis faciant responderi. Qui contrafecerint, eos tamdiu ab officiorum exercitio suspendimus, et emolumentorum perceptione privamus, donec, satisfactione praevia, meruerint a Romano Pontifice restitutionis beneficium obtinere.

§ 20. Non obstantibus nostra de non tollendo iure quae sit et aliis constitutis Derogatio contraria, tollendo iure quae sit et aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ac secretarius, scriptoriae, archivii ceterorumque officiorum et collegiorum, ne non Camerae Urbis et vectigalium praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, consuetudinibus, usibus et naturis, quantumcumque tempore observatis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, illis eorumque praesidentibus, ministris et personis per quosecumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem praedictam, etiam per modum statuti perpetui ac initi et stipulati contractus, et aliter, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis re-

stitutivis, praeservativis, derogatoriarum derogatoriis aliisque efficacioribus, efficacissimis et insolitis clausulis, ne non irritantibus et aliis decretis, et motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, ne non consistorialiter, ac ex causis, quantumcumque onerosis, concessis, confirmatis, innovatis, extensis et moderatis. Quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de eis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur praesentibus, pro expressis habentes, illis alias in suo labore permanens, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus. Quodque aliquibus, communiter vel divisim, a praedicta sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, eeterisque contrariis quibuscumque.

§ 21. Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno incarnationis dominicae millesimo quingentesimo septagesimo, octavo kalendas iulii, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 24 iunii 1570, pontif. anno v.

*Sanctio poena-
lis.*

*De decimis aliisque subsidiis non solvendis
a fratribus Ordinis Praedicatorum* ¹.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Militanti Ecclesiae, licet immeriti, disponente Domino, praesidentes, circa curam ecclesiarum et monasteriorum quorumlibet illorumque personarum, praesertim Ordinum fratrum Mendicantium, solertia reddimur indefessa solliciti ut, iuxta debitum pastoralis officii, eorum occurramus dispendiis, et profectibus, divina

Exordium.

¹ Ex Bull. huius Ordinis, tom. v, pag. 241.

cooperante clementia, salubriter intenda-
mus.

§ 1. Sane, licet nos fratres et monachos
Diplomaticus
causa. ac sorores et moniales ac alias utriusque
sexus personas Ordinum praedictorum
illorumque monasteria ac bona ab om-
nibus et singulis decimis, vectigalibus,
subsidiis, etiam caritativis, ac exactioni-
bus et aliis impositionibus, per quasdam
sub annulo Piscatoris, die videlicet vige-
simanova iulii, primo, et per alias nostras
sub plumbo expeditas litteras, sub data vi-
delicit decimo septimo kalendas iunii,
secundo anno nostri pontificatus, libera-
verimus et exemerimus, prout in singulis
litteris praedictis latius continetur; ac pro-
pterea fratres dictorum Ordinum ad quo-
rumque onerum contributionem mi-
nime teneantur; nihilominus nonnullae
universitates et communitates certarum
civitatum et locorum ac castrorum et op-
pidorum, neconon thesaurarii ac clerici
officialesque Camerae Apostolicae, dicto-
rum Ordinum fratres et alias personas,
praetextu cuiusdam decreti ab ipsa Cam-
mera die secunda mensis iunii anni Do-
mini millesimi quingentesimi sexagesimi
septimi emauati, et dictarum exemptionum
moderativi et declarativi, ad solutionem
subsidi triennalis et quaterni carnis cog-
ere, multasque illis molestias inferre non
verentur, non sine maximo dictorum Or-
dinum praeiudicio, et divini cultus, cuius
officia ob id plerunque retardantur, de-
trimento.

§ 2. Quare nos, praemissis, pro pasto-
Roborat anti-
qua privilegia,
et contraria
sententias inva-
lida. ralis nostri officii debito, opportunum
remedium adlibere, ac illos, quo facilius
se in huiusmodi officiis continuere et per-
severare possint, maioribus et amplioribus
favoribus et gratiis prosequi volentes; et
a quibusvis excommunicationis, suspen-
sionis, interdicti aliisque ecclesiasticis
sententiis, censuris et poenis, a iure vel
ab homine, quavis occasione vel causa,
latis, si quibus quomodolibet innodati
existunt, ad effectum praesentium dum-
taxat consequendum, harum serie absolventes
et absolutos fore censentes; neconon

singularum litterarum et decreti huiusmodi
ac inde securorum tenores, praesentibus
pro sufficienter expressis habentes, motu
proprio, non ad ipsorum fratrū aut
quorumvis aliorum desuper nobis oblatae
petitionis instantiam, sed ex certa scientia
nostra, deque apostolicae potestatis ple-
nitudine, perpetuo singulas nostraſ litteras
praedictas ac, prout illas concernunt, om-
nia et singula privilegia, exemptiones,
indulta et alias gratias, dictis Ordinibus a
nobis haecenus concessa, in illis litteris
contenta et inde secuta quaecunque, con-
firmamus et approbamus, ac illis perpe-
tuum et inviolabilis firmitatis robur adi-
cimus; omnesque et singulos tam juris
quam facti defectus, si qui forsan inter-
venerint in eisdem, supplimus, ac, potiori
pro cautela, praedictas nostras litteras, cum
omnibus et singulis clausulis et decretis,
quibus descriptae sunt, innovamus; nec-
non praedictum decretum ipsius Cameræ,
ad effectum praesentium litterarum, in ci-
vitate Bononiensi ac provincia Romandiæ
tantum, ac alia omnia et singula contraria
praefatis nostris litteris haecenus a quibus-
cunque Romanis Pontificibus praedes-
soribus nostris et quibusvis aliis personis
emanata et inde sequuta quaecunque,
etiam si illorum hic expressa, specifica ac
de verbo ad verbum mentio aut insertio
esset de necessitate facienda, revocamus,
cassamus et nullamus.

§ 3. Et insuper, quo facilius fratres
Ordinis Sancti Dominici, qui officiis san-
ctae Inquisitionis haereticae pravitatis, ad
contagiosa haeresum passim pullulantum
zizania salubriter amputanda, haecenus di-
ligenter incubuerunt et adhuc sollicitis
studiis incumbunt, onera huiusmodi sus-
tentare valeant, illos illorumque utriusque
sexus personas et a subsidio triennali et
quaterni carnis, tam pro portionibus hac-
tenus decursis quam in posterum decur-
rendis, modo et forma praemissis, perpetuo
eximimus et liberamus; reliquos vero fra-
tres Ordinum Mendicantium a contribu-
tione subsidi triennalis, quoad portiones
usque in hunc diem decursas, exemptos;

Concessio de
qua in rubrica.

quoad vero in posterum decurrentas ab huusmodi subsidio, donec aliter a nobis ordinatum fuerit, minime exemptos esse volumus; portiones autem reliquias, dictos fratres Ordinum Mendicantium tangentes, praeteritas et nondum usque ad hunc diem solutas, illis gratiose et liberaliter donamus; reliqua omnia in dictis nostris litteris privilegiorum et exemptionum contenta, quoad omnes dictorum Ordinum Mendicantium fratres et personas, volumus inviolabiliter et perpetuo observari.

§ 4. Ac praesentes litteras nullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio seu intentionis nostrae vel quopiam alio defectu notari vel impugnari nullatenus posse, minusve sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, modificationibus, limitationibus, restitutionibus et aliis contrariis dispositionibus, tam per nos quam etiam successores nostros Romanos Pontifices quomodolibet ac cum quibusvis clausulis et decretis, factis et faciendis, quorumcumque tenorum existant, includi; sed illis non obstantibus, quoties illae emanabunt, toties in pristinum statum restitutas, repositas et plenarie reintegritas, etiam sub data per eos eligenda, de novo concessas esse, et ita incommutabilis voluntatis et intentionis nostrae esse; et ad hoc ut perpetua firmitate subsistant, vim validi et efficacis contractus inter nos et Sedem Apostolicam et praedictorum Ordinum fratres haberi debere; sieque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et corum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere, aesi secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attenuari, irritum et inane decernimus.

§ 5. Mandantes propterea dilectis filiis modernis et pro tempore existentibus Camerae Apostolicae camerario, praesidentibus et clericis ac commissariis et offi-

cialibus quibuscumque, in virtute sanctae obedientiae, quatenus praesentes litteras ac omnia et singula in eis contenta recipient et admittant, registrent et permittant, et faciant cum effectu dictos fratres, religiosos, moniales, sorores et alias personas praedictas dictorum Ordinum praemissis ac litteris et in eis contentis quibuscumque libere et pacifice uti, frui et gaudere. Quocirca dilectis filiis Curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori huusmodi, neconon quarumcumque tam cathedralium quam collegiarum ecclesiarum decanis, praepositis, archipresbyteris, archidiaconis, thesanariis et quibusvis aliis in eisdem ecclesiis dignitates obtinentibus, ubilibet et in quibuscumque regionibus, terris et civitatibus existentibus, motu simili, per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium aut alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi vel quando opus fuerit, faciant firmiter observari, non permittentes eos vel eorum aliquem desuper per camerarium, praesidentem, clericos et commissarios Camerae huusmodi, neconon legatos, vicelegatos, gubernatores, collectores, gabellarios et exactores, universitates, communitates et quosecumque alios, ad aliquam solutionem, contributionem vel præstationem, praemissorum occasione quomodolibet faciendam, cogi et compelli, aut aliter contra praesentium tenorem quomodolibet molestari, aut eis gravamina, iniurias atque damna inferri seu quomodolibet irrogari; ac etiam summarie et de plano, sine strepitu et figura iudicii, sola facti veritate inspecta, contra quoscumque, cuiuscumque qualitatis aut conditionis existant, et quacumque ecclesiastica, etiam cardinalatus et archiepiscopali, patriarchali vel episcopali aut mundana forent dignitate et exemptione immunitis, in quibuscumque causis per eos movendis, quacumque ratione vel causa, quae excoigitari possit, eis ministrent iustitiae complementum, exequendo quod per eos fuerit ordinatum; contradictores quoslibet

Præsentium
litterarum fr-
mitas.

Exequatores
epulati.

et rebelles per sententias, censuras et poenas, etiam ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris remedia, appellatione postposita, compescendo, et legitimis super his habendis servatis processibus, illos sententias, censuras et poenas huiusmodi incurrisse declarando, et eas etiam iteratis vicibus aggravando, interdictum ecclesiasticum apponendo, invocato etiam ad hoc, si opus sit, auxilio brachii saecularis.

§ 6. Non obstantibus felicis recordationis Bonifatii Papae VIII, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis, vigore praesentium, ad indicium non trahatur, neconon quibusvis aliis apostolicis ac, in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus, etiam contra exemptos quomodolibet editis et edendis, ac etiam dictae Camerac et quarumcunque civitatum, provinciarum et locorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere et in specie, etiam motu et scientia paribus, ac alias quomodolibet, etiam iteratis vicibus, concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiamsi, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio aut quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum inscreverentur praesentibus, pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse, pari motu derogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisi, ab Apostolica sit

Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 7. Volumus autem quod praesentium transnumptis, manu alieuius notarii publici subscriptis, aut alieuius praefati vel personae in dignitate ecclesiastica constitutae sigillo munitis, eadem prorsus fides adhibetur, quae eisdem praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die xxvii iunii, millesimo quingentesimo septuagesimo, pontificatus nostri anno v.¹

Dat. die 27 iunii 1570, pontif. anno v.

CLXIV.

Forma expediendi litteras apostolicas monitoriales de excommunicandis his qui bona deperdita vel subtracta restituere aut revalere recusant¹.

Sanctissimus in Christo pater et dominus noster dominus Pius divina providentia Papa V.

§ 1. Volens super expeditione mandatorum, quae sunt in forma *Significavit*, pro rerum subtractarum aut deperditarum restitutione, seu illarum et illas subtrahentium revelatione, modum et formam statuere (manente in aliis reformatione officii correctoris litterarum contradictarum a Sanetitate Sua edita) praesenti, quod perpetuo observari vult, scripto ordinat ut mandata pro restitutione seu revelatione huiusmodi dentur (modo super illis supplicationes in praesentia Suæ Sanctitatis signatae fuerint) ad eorum dumtaxat instantiam, quorum civiliter interest.

§ 2. Quae supplicationes rem ipsam de qua agitur reique valorem nominatim et specificie exprimant, nisi forte sint pro ecclesiis, locis piis, communitatibus,

Mandata excommunicandi dentur ad instantiam quorum civiliter interest

Res et bona exprimantur.

¹ Quid autem servare debeant episcopi, cum litteras monitoriales ipsi decernunt, docuit Con. Tridentinum, sess. xxv, *De Reform.*, capite iii.

universitatibus, collegiis aut universalibus successoribus, quos verisimile est certam rerum notitiam non habere; tunc etenim, hac ipsa personarum qualitate expressa, ita demum fieri poterit quædam in genere designatio rerum, si designatio neque nimis vaga et incerta atque adeo inverisimilis sit, et tamen ostendat res ipsas (id quod præcipue in omnibus attendum est) minime vulgares existere.

§ 3. Committantur autem episcopo ordinario loci vel eius vicario in spiritualibus generali, sub hac forma verborum, quæ est ex concilio Tridentino, videlicet: *Si causa diligenter et magna maturitate per ipsum examinata, pro rei, loci, temporis et personæ qualitatibus, sibi pro sua conscientia videbitur expedire.*

Mandata prædicta episcopis
aut eorum vicariis
ritis committan-
tur sub forma
concilii Tridentini,
sess. xxi,
cap. iii.

Decretum ir-
ritans.

§ 4. Decernentes irritum *cœ.*

Placet. Publicetur et describatur. M.

Lecta et publicata fuit suprascripta regula Romæ in Cancellaria Apostolica, anno Incarnationis dominicæ 1570, die vero martis, xxvii mensis iunii, pontificatus prælibati sanctissimi D. N. D. Pii divina providentia Papæ V anno v.

Io. Lomellinus, custos.

Publ. die 27 iunii, pontif. anno v.

CLXV.

*Declarat privilegia et exemptiones Ordinum Mendicantium aliis Ordinibus communicata, his non suffragare in iis quæ temporalitatem respiciunt.*¹

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Romani Pontificis aqua et circumspecta providentia, ne gratiae aliorum atque ab eo emanatae sunt trahantur, declarationibus et aliis opportunis consuevit providere remedii.

¶ *1. Sane, licet alias nos, cupientes Mendicantium Ordines, qui sedulum in vinea Domini exhibent famulatum, graviter exemptiones, quas certis aliis indones, quas certis aliis Ordinibus atque institutis communis rediderat.* Sane, licet alias nos, cupientes Mendicantium Ordines, qui sedulum in vinea Domini exhibent famulatum, graviter exemptiones, quas certis aliis indones, quas certis aliis Ordinibus atque institutis communis rediderat.

¶ Ex Regest. in Secret. Brevium.

legia et indulta, tam spiritualia quam temporalia, concesserimus; deinde vero illa omnia ad dilectos filios canonicos regulares Ordinis S. Augustini congregationis Lateranensis, ac S. Crucis Columbriensis, ac etiam monachos S. Benedicti congregationis et Ordinum Cassinensis, Montis Oliveti, Vallis Umbrosae, necnon congregationis Cisterciensis et Chartusiensis, ac S. Hieronymi Hispaniarum, et Camaldulensis, ac fratrum Militiae Iesu Christi, Reformatorum nuncupatorum, et forsitan alios Ordines non Mendicantes perpetuo extenderimus et ampliaverimus. Ita tamen ut ipsi a contributione, ratione seminariorum pauperum clericorum iuxta ordinem concilii Tridentini erigendorum et instituendorum, nec non subsidiorum apostolica auctoritate impositorum, ac quaestuatione eleemosynarum dumtaxat, minime excepti essent, prout in diversis apostolicis litteris iteratis, et forsitan pluribus vicibus, etiam in fundatione, etiam clericis Societatis de Iesu, ut omnibus privilegiis Mendicantibus concessis et concedendis gaudeant, concessis, quarum tenores, ac si de verbo ad verbum inserti forent praesentibus, haberi volumus pro expressis, de verbo ad verbum insertis, plenus continetur.

§ 2. Attendentes nihilominus, tam ex communicatione et concessione huiusmodi, locorum ordinariis, parochialium ecclesiarum rectoribus aliisque beneficiatis et personis diversa inferri præiudicia, ac propterea intentionis nostræ numquam exitisse nec esse quatuor Ordinum Mendicantium privilegia, quæ temporalitatem concernunt, eis comunicare, nec vigore privilegiorum eorumdem communicata esse; cum absurdum sit eos, qui Mendicantes ex quatuor Ordinibus non sunt, sub Mendicantium huiusmodi colore a solutionibus eximi; ac propterea, tam praemissis ea quæ convenit remedia adhibere, quam mentem nostram declarare satagentes, nec non dictarum litterarum tenores praesentibus pro expressis habentes.

§ 3. Motu proprio ac de apostolice po-

Sed cum hu-
iismodi commu-
nicationem ec-
clesiis earum
que rectoribus
noxiæ esse a-
nimadverterit,

*Omnis exemptionis testatis plenitudine, omnia et singula pri-
potiones, quae temporalitatem vilegia, exemptiones et alia praemissa,
rescipiunt, re- tempora sit solutio
vocat;*

testatis vel alias funerum et oblationum par-
tis, concernunt, practer et contra mentem
nostram emanasse declaramus et attestam-
mur, illaque tamquam talia, necnon alia
quaecumque illis, sub quibuscumque ver-
borum formis, concessa, communicata et
ampliata, illorumque confirmationes, ex-
emptiones et indulta similia concernentia
privilegia huiusmodi, quorum omnium
tenores similiter haberi volumus pro ex-
pressis, revocamus, cassamus, irritamus,
annullamus viribusque evacuamus, illas-
que nullatenus suffragari, nec eis aliquam,
tam in iudicio quam extra, fidem haberi
volumus.

§ 4. Quinimo omnibus et singulis, tam

*Omnibusque saecularibus quam ecclesiasticis et aliis
indicibus pre- quibuscumque indicibus, etiamsi causarum
libet quoniam, super his, Ordini- rum Palatii Apostolici auditores ac san-
nibus non Men- dicantibus fa- etiae Romanae Ecclesiae cardinales ex-
stant, districte praecipiendo mandamus ne
deinceps canonicos vel monachos aut ele-
reicos de Iesu praedictos, privilegiorum
huiusmodi communicationem practenden-
tes, nisi super iis quae spiritualia, nulla
prorsus temporalitate admixta, sunt et spi-
ritualitatem tantum concernunt, audiant,
illisve aliquod subsidium vel auxilium ex-
hibeatur, sed perpetuum super illis si-
lentium imponant. Nos enim ab ipsis, quoad
ea quae temporalitatem concernunt, pro-
cedendi auctoritatem et facultatem adi-
mimus.*

§ 5. Decernentes praesentes litteras ullo

*Praesentium
litterarum fir-
mitas.*

umquam tempore de subreptionis vel ob-
reptionis vitio, aut intentionis nostrae vel
quopiam alio defectu notari, impugnari,
invalidari aut ad terminos iuris reduci non
posse; minusque causam vel causas, pro-
pter quam vel quas praemissa a nobis eman-
narunt, coram quocumque iudiceverificari
debere, aut sub quibusvis similium vel
dissimilium gratiarum revocationibus, sus-
pensionibus et aliis contrariis dispositio-
nibus comprehendi nullatenus posse, sed

semper ab illis exceptas, et quoties illae
emanabunt, toties in pristinum statum re-
stitutas, repositas et plenarie reintegratas
esse; et ita per quoscumque iudices et
commissarios quavis auctoritate fungen-
tes, etiam cardinales et auditores praedi-
tos, sublata eis et eorum cuiilibet quavis
aliter iudicandi et interpretandi facultate
et auctoritate, iudicari et dissimiri debere;
ac irritum et inane, si secus super his a
quoquam, quavis auctoritate, scienter vel
ignoranter, contigerit attentari.

§ 6. Quocirca venerabili fratri archie- Deputatio ex-
piscopo Caesaraugustanensi et episcopo quorum.

Conchiensi ac dilecto filio causarum Curiae
Camerae Apostolicae generali auditori, per
praesentes, motu simili mandamus quatenus
ipsi vel duo aut unus eorum, in
praemissis efficacis defensionis praesidio
assistentes, praesentes litteras ac in eis
contenta quaecumque, ab omnibus ad quos
spectat observari faciant, sub sententiis,
censuris et poenis eorum arbitrio mode-
randis et applicandis; contradictores quo-
libet et rebelles ac eis non parentes per
censuras et poenas ecclesiasticas huius-
modi auctoritate nostra compescendo; nec-
non illos, legitimis super his subeundis
servatis processibus, censuras et poenas
ipsas incurrisse declarando, ac illas etiam
iteratis vicibus aggravando, invocato etiam
ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii
saecularis.

§ 7. Non obstantibus felicis recordatio- Derogatio con-
nis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris trariorum.

nostri, de una, et concilii generalis de
duabus diaetis, dummodo quis ultra tres
diaetas, vigore praesentium, ad iudicium
non trahatur, ac litteris nostris praedictis,
quas ad hoc extendi minime debere volu-
mus et declaramus; easque nullas decernimus,
ac nostra de non tollendo iure
quaesito et quibusvis apostolicis aliis; nec-
non, in provincialibus et synodalibus con-
ciliis editis, generalibus vel specialibus
constitutionibus et ordinationibus; et etiam,
iuramento, confirmatione apostolica vel
quavis firmitate alia roboratis statutis et
consuetudinibus; privilegiis quoque, in-

dultis et litteris apostolicis concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus, etiamsi de illis, pro illorum sufficienti derogatione, specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, eorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad praemissorum effectum, hac vice dnum taxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisi, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud S. Petrum, sub anulo Piscatoris, die ultima iunii, millesimo quingentesimo septuagesimo, pontificatus nostri anno v.

Dicit. die 30 iunii 1570, pontif. anno v.

CLXVI.

Missalis Romani ad rite missas celebrandas, concilii Tridentini decreto reformati, approbatio et aliorum abolitio.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam

Exordium.

Quo primum tempore ad apostolatus apicem assumpti fuimus, ad ea libenter animum viresque nostras intendimus et cogitationes omnes direximus, quae ad ecclesiasticum purum retinendum cultum pertinerent, eaque parare, et, Deo ipso adiuvante, omni adhibito studio, efficere contendimus.

§ 1. Cumque, inter alia sacri Tridentini

Ex decreto concilii Tridentini decreta, nobis statuendum esset de sacris libris, catechismo, missali et breviario, ut sale et viario edendis atque emendandis, edito breviario etiam, Deo ipso annuente, ad populi erudient, et rationem, catechismo, et, ad debitas Deo per viarium iam fuit emendatum, et solvendas laudes, breviario castigato, om-

nino ut breviario missale responderet, uti congruum est et conveniens (cum unum in Ecclesia Dei psallendi modum, unum missae celebrandae ritum maxime deceat), necesse iam videbatur ut quod reliquum in hac parte esset, de ipso nempe missali edendo, quam primum cogitaremus.

§ 2. Quare eruditis delectis viris onus hoc mandandum duximus, qui quidem, diligenter collatis omnibus cum vetustissimis nostrae Vaticanae bibliothecae, aliisque undique conquisis, emendatis atque incorruptis codicibus, neenon veterum consultisae probatorum auctorum scriptis, qui de sacro eorumdem rituum instituto monumenta nobis reliquerunt, ad pristinam missale sanctorum Patrum normam ac ritum restituerunt. Quod recognitum iam et castigatum, matura adhibita consideratione, ut ex hoc instituto coepitque labore fructus omnes percipiant, Romae quamprimum imprimi, atque impressum edi mandavimus; nempe ut sacerdotes intelligant quibus precibus uti, quos ritus quasve caeremonias in missarum celebrazione retinere posthac debeant. Ut autem a sacrosancta Romana Ecclesia, ceterarum ecclesiarum matre et magistra, tradita ubique amplectantur omnes et observent, ne in posterum, perpetuis futuris temporibus, in omnibus christiani orbis provinciarum patriarchalibus, cathedralibus, collegiatis et parochialibus, saecularibus et quorumvis Ordinum monasteriorum, tam virorum quam mulierum, etiam militiarum regularibus ac sine cura, ecclesiis vel cappellis, in quibus missa conventionalis alta voce in choro aut demissa celebrari iuxta Romanae Ecclesiae ritum consuevit vel debet, alias quam iuxta missalis a nobis editi formulam decantetur aut recitetur, etiamsi eadem ecclesiae quovis modo exemptae Apostolicae Sedis indulto, consuetudine, privilegio, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel aliis quibusvis facultatibus munite sint, nisi ab ipsa prima institutione a Sede Apostolica approbata, vel consuetudine, quae vel ipsa institutio super ducentos annos missarum celebrandarum

Et mox eman-
darci fecit missa-
le, quod nunc
confirmat, ac
recipi et iusta
illud ubique eo-
lebrari iubet,
nisi alia insu-
titutio, a Sede
Apostolica ap-
probata, vel
consuetudo su-
pra ducentum
annos observa-
ta sit;

in eisdem ecclesiis assidue observata sit, a quibus, ut praefatam celebrandi constitutionem vel consuetudinem nequaquam auferimus, sic si missale hoc, quod nunc in lucem edi curavimus, iisdem magis placet, de episcopi vel praelati capitulique universi consensu, ut, quibusvis non obstantibus, iuxta illud missas celebrare possint, permittimus; ex aliis vero omnibus ecclesiis praefatis eorumdem missalium usum tollendo, illaque penitus et omnino reiiciendo.

Illudque immutari probabet.

§ 3. Ac huic missali nostro nuper edito nihil unquam addendum, detrahitendum aut immutandum esse decernendo, sub indignationis nostrae poena, hac nostra perpetuo valitura constitutione statuimus et ordinamus. Mandantes ac directe omnibus et singulis ecclesiarum praedictarum patriarchis, administratoribus aliisque personis, quacunque ecclesiastica dignitate fulgentibus, etiam si sanctae Romanae Ecclesiae cardinales aut cuiusvis alterius gradus et praeminentiae fuerint, illis in virtute sanctae obedientiae praecipientes ut, ceteris omnibus rationibus et ritibus ex aliis missalibus, quantumvis vetustis, hactenus observari consuetis, in posterum penitus omissis ac plane rejectis, missam iuxta modum ac normam, quae per missale hoc a nobis nunc traditur, decantent ac legant, neque in missae celebratione alias caeremonias vel preces, quam quae hoc missali continentur, addere vel recitare praesumant. Atque ut hoc ipsum missale, in missa decantanda aut recitanda in quibusvis ecclesiis, absque ullo conscientiae scrupulo aut aliquarum poenarum, sententiarum et censurarum incursu, posthac omnino sequantur, coque libere et licite uti possint et valeant, auctoritate apostolica, tenore praesentium, etiam perpetuo concedimus et indulgemus. Neve praesules, administratores, canonici, cappellani et alii quocumque nomine nunenpati presbyteri, saeculares aut cuiusvis Ordinis regulares, ad missam, aliter quam a no-

bis statutum est, celebrandum tencantur, neque ad missale hoc immutandum a quolibet cogi et compelli.

§ 4. Praesentesve litterae ullo umquam tempore revocari aut moderari possint, sed firmae semper et validae in suo existant robore similiter statuimus et declaramus.

§ 5. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac, in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus; neconon ecclesiarum praedictarum in usu, longissima et immemorabili praescriptione, non tamen supra ducentos annos roborata, statutis et consuetudinibus contrarii quibuscumque.

§ 6. Volumus autem et eadem auctoritate decernimus ut, post huius nostrae constitutionis ac missalis editionem, qui in Romana adsunt Curia presbyteri, post mensem; qui vero intra montes, post tres; et qui ultra montes incolunt, post sex menses, aut cum primum illis missale hoc venale propositum fuerit, iuxta illud missam decantare vel legere teneantur.

§ 7. Quod, ut ubique terrarum incorruptum ac mendis et erroribus purgatum praeservetur, omnibus in nostro et S. R. E. dominio mediate vel immediate subiecto comminorantibus impressoribus, sub amissionis librorum accentum ducatorum auri Camere Apostolicae ipso facto applicandorum; aliis vero in quacunque orbis parte consistentibus, sub excommunicacionis latae sententiae et aliis arbitrii nostri poenis, ne, sine nostra vel specialis ad id apostol. commissarii in eisdem partib. a nob. constituendi licentia ac nisi per eundem commiss. eidem impressori missalis exemplum, ex quo aliorum imprimendorum ab ipso impressore erit accipienda norma, cum missali in Urbe secundum magnam impressionem impresso collatum

Clausulae praeservativae.

Clausulae derogatoriae.

Haec constitutio quando incipiat ligare.

Impressores non imprimant missale absque licentia.

fuisse et concordare, nec in nullo penitus discrepare, prius plena fides facta fuerit, imprimere vel proponere vel recipere ullo modo audeant vel praesumant, auctoritate apostolica et tenore praesentium similibus inhibemus.

§ 8. Verum, quia difficile esset praesentes litteras ad quaeque christiani orbis loca deferri, ac primo quoque tempore in omnium notitiam perferri, illas ad basilicae Principis Apostolorum ac Cancellariae Apostolicae valvas et in aie Campi Florae de more publicari et affigi, ac earumdem litterarum exemplis, etiam impressis, manu alicuius publici tabellionis subscriptis, neconon sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eamdem prorsus indubitatem fidem ubique gentium et locorum haberi praecipimus, quae praesentibus haberetur, si ostenderentur vel exhiberentur.

Nulli ergo *etc.*

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo septuagesimo, pridie idus iulii, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 14 iulii 1570, pontif. anno v.

CLXVII.

Magister sacri Palatii creatur canonicus theologalis basilicae S. Petri de Urbe, ut S. Thomae doctrinam, quam ab Ecclesia catholica receptam et aliis magistris tutam et securam dicit, doceat¹.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

In eminenti militantis Ecclesiae specula, Exordium. meritis licet imparibus, divina disponente clementia, constituti, licet ecclesiarum quarumlibet decori et venustati, ac personarum in illis divinis laudibus insisten-

¹ Ex Bull. Ordinis Praed., tom. v, pag. 245.

Bull. Rom. Vol. VII.

tium animarum saluti consulere debeamus, ad basilicam praesertim beati Petri principis apostolorum de Urbe, tamquam nobis peculiarem et domesticam, nostrae considerationis aciem extendere nos convenit, ut circa illius statum et decorem, providamque canonicatum et praebendarum inibi institutorum directionem, et ad ea, per quae eadem basilica personarum utilium, ad divini nominis gloriam et animarum salutem, opportunis fulciatur praesidiis, officii nostri partes, prout rerum et temporum necessitas exigit, propensius impartiamur.

§ 1. Cum itaque, iuxta antiquam et laudabilem consuetudinem, ac etiam secundum sacri concilii Tridentini dispositiōnem, in qualibet cathedrali ecclesia una praebenda theologalis instituenda sit, nos, qui dudum inter alia voluimus quod semper in unionibus commissio fieret ad partes, vocatis quorum interesset, attentes D. Thomae, qui theologiae et Ordinis Praedicatorum professor fuit, doctrinam theologicam, ab Ecclesia catholica receptam, aliis magis tutam et securam existere, ac praebendam theologalem huiusmodi in dicta basilica alicui alteri, quam magistris sacri Palatii Apostolici, qui doctrinam praedictam profitentur, quique ex Ordine Praedicatorum huiusmodi semper eligi solent, securius et commodius conferri et assignari non possit; idecireo basilicae praedictae illiusque personis percommodius valdeque utile et necessarium esse censemus ut unam theologalem praebendam in dicta basilica instituamus, illamque officio magistri Palatii huiusmodi adscribamus, quo facilius magister dicti Palatii pro tempore existens personis basilicae et Palatii huiusmodi, doctrina et opera sua ac sacrarum litterarum et doctrinae eiusdem D. Thomae interpretatione et lectura, prodesse, ac onera officii huiusmodi, sibi pro tempore

Diplomatica
causa.

ineumbentia facilius perferre commodius-
que sustentari possit.

Mandatum. § 2. Motu proprio, non ad alieuius su-
per hoc nobis oblatae instantiam petitio-
nis, sed de mera liberalitate ac ex certa
scientia nostris, canonieatum et praeben-
dam dictae basilicae, quorum et illis for-
san annexorum fructus, redditus et pro-
ventus centum dueatorum auri de Camera
secundum communem aestimationem va-
lorem annum, ut aeeepimus, non excede-
dunt, si vacant ad praesens, aut cum pri-
mum per cessum vel decessum seu quamvis
amissionem alicuius ex canonieis eiusdem
basilicae, aut alias quovis modo et ex
euiuseumque persona, etiam apud Sedem
Apostolicam, etiam commenda illorum
cessante, si commendati, aut unione dis-
soluta, si uniti fuerint, ac commenda seu
unio huiusmodi de illis apud Sedem praec-
dictam vacantibus aut alias facta extiterit,
ac etiam huiusmodi canonicatum et
praebendarum reservatione per constitu-
tionem nostram super hoc editam facta;
aut alias cessante, non tamen per resi-
gnationem seu cessionem vacare contige-
rit, etiamsi illi dispositioni apostolicae
specialiter vel alias, ratione familiaritatis,
continue eommensalitatis nostrarae aut praec-
decessorum vel successorum nostrorum
Romanorum Pontificum seu S. R. E.
cardinalium, ac per Cancellariae Aposto-
liae regulas et alias constitutiones apo-
stolicas, editas et edendas, aut alias ex
quavis causa, qualiscumque sit et unde-
cumque resultet, generaliter reservari,
seu ex generali reservatione apostolica
effecti, ac sacerdotales, diaconales vel sub-
diaconales existant, et super eis inter ali-
quos lis, cuius statum praesentibus haberi
volumus pro espresso, pendeat indecisa,
eum annexis huiusmodi et plenitudine
iuris canonici ae omnibus iuribus et
pertinentiis suis, officio magistri Palatii
huiusmodi, ex nunc, prout ex tunc et e

contra, cum oneribus in decretis conciliii
Tridentini huiusmodi expressis, auctorita-
tate apostolica, tenore praesentium, per-
petuo unimus, annectimus et incorpo-
ramus.

§ 3. Ita quod lieeat dilecto filio Thomae
Manrique, dieti Ordinis professori et ma-
gistro in theologia, moderno et pro tem-
pore existenti magistro Palatii huiusmodi,
corporalem, realem et actualem posses-
sionem canonicatus et praebendae praedictorum,
si vacant, aut eum vaeaverint,
ut praefertur, ac annexorum iuriumque
ac pertinentiarum praedictarum, per se
vel alium seu alios eius nomine, propria
auctoritate, libere apprehendere, et in
eadem basilica, ut illius canonicus resi-
dere, ac stallum in choro, ac locum et
vocem activam et passivam in capitulo,
processionibus ac ceteris locis et actibus
publicis et privatis ipsius basilicae habere;
dictorumque canonicatus et praebendae
fructus, redditus, proventus, obventiones,
distributiones, emolumenta ae iura om-
nia, ordinaria et extraordinaria, percip-
ere, exigere et levare ac in suos usus
et utilitatem ac sustentationem convertere,
ceteraque omnia, quae ad canonicum di-
ctae basilicae pertinent, facere, gerere et
exercere, cuiusvis licentia aut consensu
desuper minime requisito.

§ 4. Districtius inhibentes dilecto filio
archipresbytero et capitulo ac pro tem-
pore existenti hebdomadario canonico eius-
dem basilicae, ac alii vel aliis, ad quos,
huiusmodi reservationibus cessantibus,
collatio, provisio et quaecumque alia dis-
positio eorumdem canonicatus et praebendae,
communiter vel divisim, pertinet
et pertinebit quomodolibet in futurum,
ne in canonicatu et praebenda praefatis,
vacantibus vel vacaturis, sese intromittere
vel interponere audeant seu praesumant,
aut alias dictum Thomam Manrique et
pro tempore existentem Palatii huiusmodi

Primus cano-
nicus theolo-
gicus Thomas
Manrique.

Prohibiti
archipresbytero
necnon canonici
eum impedi-
endi etc.

magistrum desuper quomodolibet impeditare, molestare vel perturbare; decernentes quoque ex nunc plenum ius ipsis officio et magistro in vacantibus vel vacaturis canonicatu et praebenda huiusmodi acquisitum esse; ipsumque Thomam et pro tempore existentem Palatii magistrum huiusmodi solum illorum fructuum perceptionem spectare, de regulis iuris de non tollendo cuiquam iure quaesito, ac de annali et triennali possessore, omnibusque earum partibus, ceterisque iuribus et beneficiis, quibus diutini possessores pacifici utuntur, potiuntur et gaudent, ac uti, potiri et gaudere possent et deberent, pariter uti, potiri et gaudere posse et debere; ac praesentes litteras, etiam temporibus successorum omnium dicti Thomae Manrique, donec plenarium effectum sortitae sint, valere. Et si in primo effectum sortiri nequivirint, illas in secundo loco et deinceps quocumque tempore, in vacantibus canonicatu et praebenda eiusdem basilicac, consequi debere; ac quascumque collationes, provisiones, praesentationes seu alias dispositiones de vacantibus seu vacaturis canonicatu et praebenda basilicac huiusmodi, etiam per nos et dictam Sedem aut archipresbyterum, capitulum et hebdomadarium seu alium vel alios praefatos pro tempore factas, viribus et effectu omnino carere, ac nullas et invalidas existere, nullumque per eos unquam ius acquiri, seu etiam coloratum possidendi titulum tribui posse.

§ 5. Ipsasque praesentes sub quibusvis

Praesentium litterarum Br. mitas. revocationibus, suspensionibus, limitationibus aut aliis contrariis dispositionibus, etiam specificam et specialem earundem praesentium mentionem facientibus, minime comprehendi; sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum statum, etiam sub quacumque data, per Thomam Manrique et pro tempore existentem magistrum Palatii

huiusmodi eligenda, restitutas, repositas, et plenarie reintegratas ac de novo concessas, sieque nostrae incommutabilis voluntatis esse; ipsasque unionem, annexionem et incorporationem praesentesque litteras nullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio, seu intentionis nostrae vel quopiam alio defectu notari seu impugnari posse, minusque causam seu causas, propter quas factae sint, coram aliquo verificari debere; nec propterea, aut etiam ex eo quod interesse putantes vocati non fuerint, vel in id non consenserint, aut ipsa basilica cathedralis non sit, per subreptionem obtentas praesunni, aut viribus propterea carere; sieque per quoscumque iudices, etiam causarum dicti Palatii auditores vel S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate, in quavis causa et instantia, indicari et definiri debere.

§ 6. Quocirca venerabilibus fratribus nostris Amerino et Maceratensi episcopis, ac dilecto filio Curiae causarum Camerac Apostolicae auditori generali, per apostolica scripta, motu simili mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, perse vel alium seu alios, praesentes litteras, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte Thomae Manrique et pro tempore existentis magistri Palatii huiusmodi fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra Thomam Manrique et pro tempore existentem magistrum Palatii huiusmodi praemissis omnibus et singulis pacifice frui et gaudere. Non permittentes eum desuper quomodolibet indebito molestari; contradictores quoslibet et rebelles per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris et facti remedii, appellatione postposita, comprehendendo. Et nihilominus, legitimis super

Exequatores
deputati.

his habendis servatis processibus, sententias, censuras et poenas ipsas, etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Obstantium ergatio. § 7. Non obstantibus priori voluntate nostra praefata, ac Lateranensis concilii novissime celebrati, uniones perpetuas, nisi in easibus a iure permissis, fieri prohibentis; neenon felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, et aliis apostolicis constitutionibus; ac dictae basilicae, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, basilicae et archipresbytero ac capitulo et hebdomadario praefatis, neenon dilectis filiis populo Romano, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarii derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis, clausulis; neenon irritantibus et aliis decretis, etiam motu et scientia similibus, etiam iteratis vicibus, etiam per nos concessis, approbatis et innovatis, quibus inter alia caveri dicitur expresse quod canonicatus et praebendae aliaque beneficia ecclesiastica dictae Urbis aliis quam civibus Romanis et originariorum civium Romanorum filiis, et forsitan aliis certo modo qualificatis, conferri non possint; et aliter etiam de illis per Sedem praefatam factae collationes et aliae dispositiones nullae sint. Quodque iisdem privilegiis et indultis, nullatenus aut nonnisi modo et forma in illis expressis, derogari possit; et si illis aliter derogari contingat, derogationes huiusmodi nemini suffragentur. Quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa mentio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, et forma in

illis tradita observata, inserti forent praesentibus, pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus. Quodque Thomas Manrique, qui nunc est, et pro tempore existens magister Palatii huiusmodi non erit forsan civis Romanus ac originarii civis Romani filius, et alias iuxta privilegia et indulta praefata qualificatus, contrariis quibuscumque. Aut si aliqui, apostolic. praefata vel alia quavis auctoritate, in d. basilica in canonicos sunt recepti, vel ut recipiantur insistunt; seu si super promissionibus sibi faciendis de canonicatibus et praebendis ipsius basilicae speciales, vel aliis beneficiis ecclesiasticis in dicta Urbe generales, dictae Sedis vel legatorum eius litteras impetrant, etiamsi per eas ad inhibitionem vel alias quomodolibet sit processum. Quas quidem litteras et processus habitos per easdem, et inde secuta quaecumque, neenon omnes et singulas gratias expectativas, speciales vel generales, etiam mensales, reservationes, similes vel dissimiles uniones, annexiones, incorporationes, coadiutorias, non tamen de consensu, praeventiones, ac providendi, reservandi, uniendi, annexendi et incorporandi, praeveniendi et alias, non tamen regrediendi, et accedendi facultates et mandata ac alia privilegia, indulta et litteras apostolicas, in favorem quarumcumque personarum, etiam familiarium nostrorum, continuorum commensalium, etiam antiquorum et descriptorum, ac dictae Curiae officialium et aliorum, cuiuscumque status, gradus, ordinis, conditionis vel praeminentiae, etiam cardinalatus honore fulgentium, sub quibusvis verborum formis et clausulis, etiam derogatoriarii derogatoriis, fortioribus, efficacioribus et insolitis, irritantibusque et aliis decretis, etiam motu et scientia similibus, per nos vel Sedem praefatam aut alias quomodolibet con-

cessa hactenus et in posterum concedenda, quorum omnium vim et effectum, tenores corum praesentibus pro sufficienter expressis habentes, quoad hoc, omnino eisdem motu et scientia et auctoritate suspendimus, et in huiusmodi vacatione effectum sortiri non posse neque debere decernimus (illis quoque specialiter et expresse derogamus, donec praesentes suum plenarium et omnimodum consequae fuerint et consequentur effectum); ad dictos canonicatum et praebendam vel munus non extendi, sed nullum per hoc eis, quoad assequutionem canonica- tum et praebendarum seu beneficiorum aliorum, praciudicium generari; quibusvis aliis privilegiis, indulgentiis et litteris apostolicis, specialibus vel generalibus, quorumcumque tenorum existant, per quae, praesentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, de quibus quorumcumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris litteris mentio specialis; proviso quod propter unionem, annexionem et incorporationem praefatas dieti canonica- tus et praebenda debitum non fraudentur obsequiis, sed eorum congrue supporten- tur onera consueta; seu si idem Thomas et pro tempore existens Palatii magister non fuerit praesens ad praestandum de observandis statutis et consuetudinibus dictae basilicae solitum iuramentum, dummodo in absentia sua per procurato- rem idonum, et cum ad basilicam ipsam accesserit corporaliter, illud praestet. Nos enim ex nunc irritum decernimus et inane, si secus super his a quoquam, quavis au- toritate, scienter vel ignoranter, contige- rit attentari.

Clausulae. § 8. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostrae unionis, annexio- nis, incorporationis, inhibitionis, mandati, suspensionis, decreti, derogationis et vo-

luntatis infringere, vel ei ausu temera- rio contraire.

Si quis autem *ete*.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quin- gentesimo septuagesimo, quarto kalendas augusti, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 29 iulii 1570, pontif. anno v.

CLXVIII.

Contra disputantes seu alias quaestiones facientes aut male sentientes de consti- tutione Sixti IV super conceptione Beatae Marie Virginis edita¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

§ 4. Si scandala vitare et culpam teme- Causae ferendae huic constitutionis.
ritatis effugere satis curarent illi, quibus gravissimum munus praedicandi ad populum Dei committitur, deberent, quoties sermo de conceptione Beatae Mariae Virginis incideret, servare id quod super ea re a piae memoriae Sexto Papa IV, praedecessore nostro, constitutum et sanctum fuit. Verum, sicut non sine dolore accepimus, reperiuntur nonnulli diversorum Ordinum regulares et clerici saeculares ac etiam laici, qui, etsi sciunt eum, ut scandalis occurret ex nimia quorumdam pertinacia et pugnantibus inter se disputationibus oriri solitis, laudabili temperamento usum prohibuisse, ne quis controversia nondum ab Apostolica Sede diindicata, vel eos damnaret qui gloriosam Dei Genitricem, ab originalis peccati macula in conceptione sua fuisse erederent praeservatam, vel illos reprehenderet, quibus contraria sententia probabilior vi- deretur, quas eius constitutiones nuper a saero quoque generali concilio Tridentino approbatas fuisse non ignorant; usque

¹ Ex Regest. in Archiv. Vatic.

eo tamen vel huic vel illi sententiae addicti sunt, tantumque sensui et iudicio suo tribunt ut, huius Sanctae Sedis et ipsius concilii auctoritate neglecta, non solum in privatis sermonibus, sed in publicis etiam disputationibus et concionibus, omnes alios in suam ipsorum sententiam adducere atque attrahere conentur, prae nimio tuendae sententiae suae studio, ne iurgiis quidem et maledictis abstinentes, non sine gravi omnium qui adsint offensione.

§ 2. Cum igitur huic rei providere, et Sancto de qua ex hac eorum pervicacia oriri in qua in rubrica. Ecclesia Dei solent scandalum removere, pro commisso nobis officio, cupiamus, ipsius Sixti quarti constitutiones de hac re, sicut a concilio quoque Tridentino renovatae fuerunt, perinde ac si huic constitutioni nostrae ad verbum insertae essent, confirmare et innovare, interdicimus et prohibemus ne quis posthac, vel in concionibus ad populum vel in publicis aut privatis disputationibus vel quovis alio modo quaestionem hanc tractando, verbum ullum adversus eas constitutiones facere, nec rationes, argumenta auctoritatesve sacrae Scripturae aut sanctorum Patrum ex utraque vel altera parte confirmandi refellendive causa proferre, neve aliquem de ipsius beatissimae Mariae conceptione a se dissentientem palam vel occulte reprehendere, irridere aut laedere audeat, sed vel hac de re omnino silent, id quod sane rectius et tutius fuerit, aut certe quod sibi probabilius videbitur, ea qua decet modestia, exponat, contrariam non improbando sententiam, et dignis ipsam sanctissimam Virginem laudibus prosequendo, quamquam eius meritis et laudibus nulla par haberi potest oratio.

§ 3. Quisquis autem adversus hanc nostram et ipsius praedecessoris nostri ac praedicti sacri concilii constitutiones fecerit, ultra poenas in praedictis consti-

tutionibus contentas, mandamus ac districte praecipimus omnibus locorum ordinariis, sub poena suspensionis a divinis, in quam sine alia declaratione statim incidant, ut cum haec sciverint, eum, quisvis fuerit, in carcere coniiciendum et custodiendum carent, deinde Sedem Apostolicam de eius culpa faciant certiorum, responsum ab ea, etiam de alia poena quam is afficiendus fuerit, expectantes.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ceterisque in contrarium facientibus quibuscumque, etiam si aliquibus ab Apostolica sit Sede indulatum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, et qualibet alia dictae Sedis indulgentia, generali vel speciali, cuiuscumque tenoris existat, per quam, praesentibus non expressam vel totaliter non insertam, effectus carum impediri valeat quomodolibet vel differri, et de qua cuiusque toto tenore habenda sit in nostris litteris mentio specialis.

§ 5. Volumus autem quod praesentes litterae in valvis basilicarum Sancti Ioannis Lateranensis et Principis apostolorum de Urbe publicentur. Praesentium litterarum publicatio.

§ 6. Et quia difficile foret easdem praesentes ad singula quaque loca deferri Transumpto-rum fides.

§ 7. Nulli ergo omnino hominum licet et. Clausula.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo septuagesimo, septimo idus augusti, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 7 augusti 1570, pontif. anno v.

CLXIX.

Quod gubernatori almae Urbis, quiequam de mandato Papae dicere vel facere assentienti, plene eredatur¹.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Exordium.

Cum Apostolica Sedes quasi lucerna super candelabrum sit constituta, ne civitas, quae supra montem posita est, abscondi possit, nos, qui ei, licet immeriti, praesidemus, diligenter debemus cura satagere ut non solum ita luceat lux nostra coram hominibus, ut videntes opera nostrorum glorificent Patrem luminum, a quo bona cuncta procedunt, verum etiam ceteri christifideles curae nostrae divinitus commissi, ubique locorum, sed praeципue in alma Urbe nostra existentes, quos Domini timor ad virtutes non afficit, iuris rigore perterriti, gressus suos in eiusdem Domini mandatorum via dirigen- do impellantur.

Causas huius concessionis.

§ 1. Quod ut magis votive nobis succedat, cum, conditionis humanae defectu, omnia per nos ipsos exequi nequeamus, vices nostras aliis committimus, qui sciant, velint et valeant mandata nostra fideliter et prudenter exequi; quod profecto in dilecto filio magistro Monte de Valentibus, Urbis praedictae gubernatore, notario et familiari nostro, nos comperisse fateri audemus. Haec sane ratione affecti et ad ducti, facere nullo modo possumus quin continue ei gravissima peragenda imponamus negotia, ad quorum executionem ipsi procedenti, si, prout negotiorum gravitas exigit, pro illorum singulis pecuniali esse assignandum voluntatis nostrae testimonium, facile foret ut voluntas nostra non ea, qua volumus, celeritate execu tion demandaretur. Volentes itaque praemissis ea adhibere remedia, ne ullo

¹ Alias gubernatoris iurisdictiones vide in Leonis X constit. ix, *Etsi pro*, tom. v, pag. 614.

umquam tempore ipsius Montis gubernatoris auctoritati et iurisdictioni ini quorum calumniis derogari contingat, aut ipse Mons gubernator, voluntati nostrae exequendae anhelans, illius occasione molestetur, salubriter provi dere.

§ 2. Motu simili *ete.*, et ex certa nostra scientia ac de apostolice potestatis plenitudine, volumus et declaramus omnes et singulas sententias, decreta, bannimenta, proclamationes aliaque ipsius hactenus gesta et in posterum gerenda et tam in scriptis quam alias, etiam ex sui officii mera auctoritate, in quibus ipse Mons gubernator ex ordine nostro hactenus processisse attestatus fuerit vel in posterum procedere attestabitur, eam prorsus vim et efficaciam idemque robur obtinere, et ab omnibus inviolabiliter observari, omnes que, quos illa concernunt, ita et perinde afficere ac si ea omnia de speciali et expressa commissione nostra, de qua etiam per cedulam manu nostra, etiam motu proprio signatam, constaret, emanassent, ipsiusque Montis gubernatoris assertioni, absque aliqua per ipsum exhibenda probacione stari, cumque merum mentis et voluntatis nostrae executorem super sic per eum, ut praemittitur, gestis, tam in iudicio quam extra, etiam per nos et successores nostros Romanos Pontifices seu de eorum mandato, per quosecumque molestari, inquietari aut perturbari ex quavis causa non posse.

§ 3. Interdicentes quibusvis personis, cuiuscumque dignitatis, status, gradus et conditionis ac ordinis existentibus, et quam cumque dignitate, facultate et auctoritate fungentibus, et in praemissis, tam de nostro quam successorum praedictorum mandato procedentibus, eundem Montem gubernatorem super praemissa vel eorum aliquo molestandi, inquietandi aut perturbandi facultatem.

Gubernatori
aliquid dicentis
vel facientis du
ordinis Papao
pleno creditur.

Præceptum
quod desuper
molestari non
possit.

Clausulae praeservativa. § 4. Decernentes quoque praedictas et desuper conficiendas litteras nullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitio sen intentionis nostrae aut quopiam alio defectu notari, impugnari, invalidari, ad terminos iuris deduci, in ius vel controversiam vocari nullatenus posse, minusque sub quibusvis, similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus et aliis contrariis dispositionibus comprehendendi nullatenus posse, sed ab illis exceptas, et quoties illae euanabunt, toties in pristinum statum restitutas, repositas et plenarie, etiam sub quacumque data per ipsum Montem eligenda, reintegratas esse, vimque validi et efficacis contractus inter nos et Sedem Apostolicam ac eundem Montem gubernatorem initi sortiri.

Clausula sub alia etc. § 5. Sicque ab omnibus censeri, et ita per quoscumque iudices etc., etiam causarum Palatii Apostolici ac S. R. E. cardinales, sublata etc., iudicari debere; irritum quoque etc. decernimus.

Clausula de rogatoriae. § 6. Non obstantibus quibusvis apostolicis, neconon synodalibus et provincialibus editis constitutionibus et ordinacionibus; ac legibus, etiam municipalibus et imperialibus, etiam in corpore iuris clausis; ac dictae Urbis et quibusvis aliis, etiam iuramento etc., quibus omnibus etc., etiam si de illis etc., illorum tenores etc., hac vice latissime derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis et consuetis.

Fiat. Motu proprio, M.

Clausularum effectuum. § 7. Et cum absolutione a censuris ad declaracione, statuto, mandato, decreto, reductione, attestatione, interdicto et aliis praemissis, quae hic pro repetitis habeantur, et ad partem in forma graticia latissime extendendis; et cum opportuna, si videbitur, iudicium et executorum deputatione, qui assistant,

et praemissa observari faciant sub censuris etc., cum potestate citandi etc., aggravandi etc., invocato etc. saecularis etc.; et cum derogatione Bonifacianae latissime extendendis.

§ 8. Et quod praedicti motus proprii ^{Sola signatura sufficit.} sola signatura sufficiat, et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, regula quamcumque contraria non obstante, seu, si videbitur, litterae desuper cum maiori praemissorum expressione expediri possint.

Fiat. M.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae MDLXX, quinto idus augusti, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 9 augusti 1570, pontif. anno v.

CLXX.

Prohibitio a Pio IV edita contra frumenta de Statu Ecclesiastico extrahentes extenditur ad extrahentes quodcumque genus grasciae.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Romani Pontificis providentia circumspecta praedecessorum suorum gesta, quae praecipue pro annona et ad usum vivendi necessaria facta sunt, pensatis opportunis occasionibus confirmat, innovat atque extendit, prout conspicit in Domino salubriter expedire.

§ 1. Dudum siquidem a felicis recordationis Pio Papa IV, praedecessore nostro, emanarunt litterae tenoris subsequentis, videlicet, *Pius Papa IV, motu proprio, etc. Inter multiplices curas, etc.*¹

§ 2. Nos praemissa firmiter observari, perpetuaque roboris firmitate subsistere sinceris desiderantes affectibus, revocationem, cassationem, annulationem, de-

Pius IV edit
dit bullam cxx
pag. 386.

Hic Pontifex
approbat,

1 Omittitur tenor huius constitutionis, quia habet pag. 386 huius tomī.

cretum, declarationem, innovationem, voluntatem et inhibitionem praefata, ex certa nostra scientia ac de eiusdem potestatis plenitudine, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo confirmamus et approbamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, dictamque motus proprii cedulam innovamus.

§ 3. Ac illam ad licentias et facultates quodcumque genus grasciae, etiam in carnibus, ovibus, agnis et aliis animalibus, neconon oleo ac rebus aliis quibuscumque consistentis, quomodocumque et qualitercumque nuncupatis, concernentes, quibuscumque (praeterquam ex causa onerosa praefata) quomodocumque concessas, ita ut illae similiter revocatae, cassae et irritae sint et esse censeantur, auctoritate, potestatis plenitudine et motu similibus extendimus et ampliamus.

§ 4. Neconon eidem Vitellotio cardinali, praeter ordinariam sui facultatem, quoad extensionem et ampliationem huiusmodi, eamdem exequendi, publicandi et notificandi ac declarandi potestatem, facultatem et auctoritatem, quae illi quoad contenta in paeinserta motus proprii cedula ab eodem praedecessore concessa, data et attributa extitit, damus, concedimus et impartimur.

§ 5. Non obstantibus omnibus quae dictus praedecessor voluit non obstarere, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 6. Volumus autem ut deinceps perpetuis futuris temporibus nulli, quarumcumque licentiarum, etiam ex causa onerosa, etiam si propria auctoritate extractio illis permissa sit, concessarum et concedendarum vigore, extractiones granorum, bladorum et leguminum, neconon carnium, olei et aliorum, ut supra specificatorum, etiam cuiuscumque alterius generis, etiam, ut praefertur, specifica-

tae grasciae huiusmodi, absque eiusdem camerarii cardinalis patentibus desuper concedendis litteris, aliquo pacto in toto Statu Ecclesiastico facere possint aut valent; necnon quoscumque contrafacentes in praefatas poenas incidisse et incurrisse declaramus, et ab eodem cardinali cancellario declarandos esse decernimus, etc.

§ 7. Quodque sola praesentis motus proprii signatura sufficiat, et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, quacumque regula seu constitutione apostolica contraria non obstante.

Placet. Motu proprio, M.

Signatura sola sufficit.

*Excluditque
ad omne genus
grasciae;*

*Esecutorem
deputatum.*

*Contrariis non
obstantibus.*

*Prohibitio u-
teodl licentia
vel iudicium ab-
quo patenti us
es merari.*

CLXXI.

Moniales Ordinis S. Dominici in articulo mortis constitutae professionem emittere possunt ante annum probationis expletum, dummodo sint legitime aetatis.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Summi sacerdotii cura, meritis licet imparibus, nobis ex alto commissa, requirit ut votis illis, per quae animarum christifideliū, praesertim sanctimonialium, virtutum Domino sub suavi Religionis iugo virgineaque perpetuae castitatis laureola famulantium, saluti spirituali que consolationi consultitur, libenter annuamus, illaque favoribus prosequamur opportunitus.

§ 1. Sane exhibita nobis nuper, pro parte dilectorum in Christo filiarum monialium novitarum, nuncupatarum ad Regulam profitendam S. Dominici fratrum Praedicatorum petitio continebat quod, quoniam aliquando accidit ut illae, durante tempore probationis illarum ad emittendum professionem regularem et ante illius emissionem, ab hac vita migrant, et in dicto tempore probationis,

Exordium.

*Causae consti-
tutionis.*

obstantibus constitutionibus sive statutis et ordinationibus dicti Ordinis, non valentes dictam professionem emittere, earent coelesti merito, quo, ex done et benignitate Sedis Apostolicae, ceterae dicti Ordinis moniales professae, in dicta professione et Regula decedentes, gaudent. Quare nobis humiliiter supplicari fecerunt, ut sibi in praemissis opportune providere ex benignitate apostolica dignaremur.

§ 2. Nos igitur, qui salutem animarum dictarum monialium novitarum, sie ante professionis emissionem et durante tempore probationis earundem decedentium, sincero desideramus affectu; ipsaque moniales novitias et earum singulas a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa, latet, si quibus quomodolibet inmodatae existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutas fore centes, Imituusmodi supplicationibus inclinati, eisdem monialibus novitiis nunc et pro tempore existentibus et earum singulis, ut quando et quoties aliqua ex eis nondum professa, de alienius mediei consilio, ab hoc saeculo transitura conspicitur, ipsa, pro consolatione animae suae, professionem praedictam ante tempus requisitum (quatenus tamen aetate legitima constituta sit) ad illam emitteandam in manibus abbatissae seu priorissae vel alterius superioris novitarum ipsius monasterii seu domus, ita tamen quod ipsae moniales novitiae sive decedentes, indulgentiam et alias gratias, quas moniales vere professae decedentes consequuntur, consequi possint, emittere in articulo mortislibere et licite valeant, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo concedimus et indulgimus. Neenon eisdem monialibus

novitiis, ita tunc professis decedentibus, plenariam peccatorum suorum indulgentiam et remissionem in forma Jubilaei, misericorditer in Domino eisdem auctoritate et tenore largiun.

§ 3. Ac concessionem, indultum et clausulae praesertim. clargitionem huiusmodi ac praesentes litteras, sub quibusvis similium vel dissimilium indulgentiarum et graciaram suspensionibus, revocationibus et limitationibus, etiam in favorem quorumcumque factis et faciendis, nullatenus comprehensas, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum et validissimum statum restitutas, repositas et de novo concessas existere, ipsique monialibus et professionem emitentibus suffragari posse.

§ 4. Et sic per quosecumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam S. R. E. cardinales et sacri Palatii Apostolici causarum auditores, subdata eis et eorum cuiilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiti debere; ac quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignorantiter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac monasterii seu domus et Ordinis huiusmodi, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, illis eorumque superioribus et personis, sub quibusvis clausulis et decretis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, et forma in illis tradita observata, inserti forent praesentibus, pro sufficienter expressis

habentes, illis alias in suo robore permanensuris, hac vice duntaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xxiii augusti, millesimo quingentesimo septuagesimo, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 23 augusti 1570, pontif. anno v.

CLXXII.

Facultas collegio fabricae S. Petri cognoscendi causas pendentes super alienationibus bonorum ecclesiasticorum, factis absque licentia Sedis Apostolicae.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. Exigit invenientibus nobis apostolicae servitutis officium ut fabricam basilicae Principis apostolorum de Urbe, tamquam peculiari nostrae curae commissam, specialiori cura complectentes, non modo ea, quae illi concessa reperimus, conservemus, verum etiam novis semper concessionibus decoreremus, ut exinde, maioribus suffulta praesidiis, celerius ad finem debitum perducatur.

§ 1. Sane, licet alias nos, ex certis tunc

Bis Pontifex facultatem de- dit collegio fa- bricae S. Petri expressis causis per alias nostras motu proprio confectas litteras dilectis filiis collegio et fabricae praefatae deputatis, revindicandi et re- scindendi alienationes bonorum ecclesiastico- rum factas absque licentia Sedis Apostolicae, aut non servatis solemnitatibus, vel in damnum ecclie-

nes, in emphytensis seu censum perpetuum aut ad tertiam vel aliam generationem seu hominis vitam vel aliud tempus, ultra triennium, locationes vel concessiones seu permutationes aut occupationes de quibusvis terris, possessionibus aut aliis bonis immobilibus seu rebus et iuriis, tam spiritualibus quam temporali-

bus, ecclesiarum, monasteriorum et domorum, hospitalium et aliorum piorum locorum quoru[m]libet, sine Sedis Apostolicae licentia, aut illius forma non servata, vel in damnum ecclesiarum, seu solemnitatibus a iure requisitis aut constitutionibus ipsorum monasteriorum seu domorum minime servatis, aut alias nulliter eatenus factas, revidere; et constito sibi quantum sufficere videretur de aliquo ex praemissis, illas et contractus superinde, sub quibusvis formis et verborum expressionibus factos et celebratos, etiam si iuramento et confirmatione apostolica vallati existarent, ac alias sub certis modo et forma, apostolica auctoritate, ad solius ipsius fabricae procuratoris instantiam, etiam parte invita et contradicente, facta sibi prins intimatione per tres menses, rescindere, irritare, cassare et annullare; ipsosque detentores et occupatores ad terras, possessiones et bona, neenon res et iura praefata, ut praefuerit, detenta et occupata, relaxandum, et de fructibus, tam catenus perceptis et qui percipi potuissent, quam in posterum percipiendis, realiter satisfacendum cogere et compellere; bonorumque et fructuum huiusmodi tertiam partem ipsi fabricae, reliquis duabus partibus ecclesiis, monasteriis, beneficiis, dominibus, hospitalibus et piis locis, ad quae bona ipsa spectarent, cum effectu consignatis, vendicare et applicare possent et valerent, facultatem et auctoritatem concesserimus, prout in dictis litteris plenius continetur.

§ 2. Nuper tamen, sicut nos accepi-
mus, in prosecutione litterarum huius-
modi in haec alma Urbe et multis aliis
civitatibus et locis collegium praefatum
et eius ministri invenerint nonnullas cau-
sas super recuperatione huiusmodi ter-
rarum, possessionum et aliorum bonorum
immobilium, rerum et iurisdictionum di-

Quae tamen multas causas cum diversis iudicibus producebant nondum expeditas, Pou- tifex dat facultatem collegio facias ad se accantere et regredi.

versis iudicibus, etiam causarum Palatii Apostolici auditoribus, commissas et delegatas, vel ordinaria auctoritate agitatas, in quibus a multo tempore citra, abbatum, priorum et commendatiorum, rectorum, administratorum, canonicorum, capitulorum et aliorum beneficiatorum negligentia seu impotentia aut alia ex causa, aliquis iudicarius actus relevans servatus non extitit, et interim monasteria, ecclesiae, domus, hospitalia et alia loca praefata detimentum non modicum sustineant. Nos, singularum causarum praefatarum status et merita, nominaque et cognomina iudicium et colligantium praesentibus pro expressis habentes, motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex certa nostra scientia ac de apostoliceae potestatis plenitudine, eisdem deputatis et collegio eorumque commissariis, auditoribus et ministris, ut omnes et singulas causas huiusmodi, in quibus saltem per biennium aliquis iudicarius relevans actus ultra fatalium prorogationes servatus non fuerit, in eisdem statu et terminis, in quibus reperiuntur, a quibuscumque iudicibus, tam ordinariis quam delegatis, etiam si causarum Palatii huiusmodi auditores fuerint, ad solius praefatae fabricae procuratoris instantiam, etiam abbatibus, prioribus, commendatariis, administratoribus, rectoribus, cappellanis, hospitalariis et aliis beneficiatis invitatis, reassumere et avocare; illasque, postquam, ut praefertur, reassumptae et avocatae fuerint, iuxta privilegia et facultates eidem collegio concessas et indultas, et prout procedere possunt contra eiusdem fabricae debitores et in causis relictorum ad pias causas, cognoscere, decidere ac fine debito terminare, facultatem concedimus.

§ 3. Insuper, cum, sicut etiam acceperimus, licet in civitate nostra Bononiensi

venerabilis frater noster episcopus Bononiensis, vigore concilii Tridentini et Ravenatensis, nonnullos ex clero ad locationes bonorum ecclesiasticorum revidendas et rescindendas deputasset, et ipsi admodum paucas fine debito terminassent; tamen, post emanatas dictarum facultatum nostrarum in dictae fabricae favorem litteras, sub nomine ipsorum deputatorum certum edictum publicatum fuerit, per quod, inter cetera, omnes et singulæ personæ ecclesiasticae neenon rectores et administratores ecclesiarum, monasteriorum et piorum locorum moniti fuerunt ut, pro adimplemento sacrorum canonum et constitutionum factarum tam a nobis quam praedecessoribus nostris, omni adhibita diligentia, enrarent recuperationem bonorum ecclesiasticorum per triginta annos ante concilium Tridentinum quocumque titulo male alienatorum, eisdem iubendo uti omni studio et diligentia in officio praefatorum deputatorum, et posse eorum notarii, infra certum statutum terminum, omnium bonorum, a triginta annis ut praefertur computandis, occupatorum, eorumque occupatorum, cum ipsorum nominibus et cognominibus et ipsorum bonorum descriptionibus et confiniibus, notitiam dare, ac quaecumque instrumenta et scripturas tales causas concernentia exhibere deberent, ad hoc ut ipsi facilius in huiusmodi causis procedere possent; et successive, postquam commissarius praefatae fabricae suum edictum iuxta tenorem praefatarum nostrarum litterarum publicari fecerat, idem episcopus a nobis quasdam litteras in forma brevis obtinuerit, per quas eidem et pro tempore existenti episcopo, praesuli seu administratori aut eius vel illius vicario in spiritualibus generali, neenon dilectis filiis iudicibus et revisoribus ac syndicis ad id ab eodem episcopo in synodo diocesana deputatis et pro tempore

Item, quo
episcopus Bo-
noniensis iu-
caus alienato-
num huiusmo-
di in sua dio-
cesi procede-
bat, et ideo fa-
cultates fabri-
cae impedi-
bantur,

deputandis, concessimus et indulsimus ut omnes et singulas ac quascumque alienationes et concessiones quorumcumque bonorum ecclesiasticorum, factas et faciendas, civitatis et dioecesis Bononiensis, et illarum causam et causas reviderent et cognoscerent summarie, simpliciter et de plano, ac sola facti veritate inspecta, et in illis quae constitutiones felicis recordationis Symmachi secundi et Pauli etiam secundi, Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, et in damnum ecclesiarum, monasteriorum et piorum locorum facta fuisse comperissent, praehabita super inde congrua revisione, adhibitisque legitimis probationibus, procederent, et prout iuris foret deciderent et alia facerent, prout in edicto et litteris praefatis plenius continetur; quarum litterarum vigore aliud edictum super similibus publicatum extitit, quibus ipsae personae ecclesiasticae, ut decet, obtemperantes, dictas denunciationes in eorum officio detulerunt, et ut commissarium praefatum deluderent, praefati deputati ab edicto per eundem commissarium facto appellarunt, et ipsum fere in omnibus causis praefatis prævenerunt.

§ 4. Nos, attendentes praemissa, prout

Pontifex declarat fabricae deputatos cognoscere posse omnies causae ecclesiasticarum et locorum exemplorum a iurisdictione ordinaria;

in civitate Bononiensi hactenus occurrerunt, etiam in multis aliis civitatibus et diocesisibus simili vel alio modo occurrere posse, et si praefata fabrica sic impediretur, hoc non sine gravi ipsius detrimento succedere posse; volentesque propterea eiusdem fabricae utilitati consulere, ac editorum et litterarum nostrarum praefatarum tenores similiter praesentibus expressis habentes, motu et scientia similibus, collegio, deputatis, auditoribus, commissariis et ministris fabricae praefatae, ut ipsi in omnibus et singulis causis monasteriorum, abbatiarum, prioratum, domorum et aliorum exemptorum, sub iurisdictione ordinaria non comprehenso-

rum, neconon aliis, in quibus processus nondum est instructus, etiam si in eis ordinarius virtute litterarum nostrarum vel ipsa ordinaria auctoritate prævenerit, modo et forma, quibus per praefatas litteras vel alias concessum existit, procedendi easque cognoscendi et fine debito terminandi, liberam et amplam facultatem concedimus per praesentes.

§ 5. Praeterea, cum per litteras nostras praefatas eisdem collegio et deputatis concesserimus facultatem cogendi quaslibet personas ad restituendum bona, proprietates et redditus monasteriorum, ecclesiarum, beneficiorum, domorum et piorum locorum, ut praemittitur, alienata sive detenta et occupata, una cum eorum fructibus per possessores et alios perceptis, et de facili evenire posset ut plurimae personae, quae per multos annos ipsa bona possederunt, et in eis plurima melioramenta fecerunt, ne bonis ipsis priventur, canones, census, redditus, quae pro bonis ipsis solvunt, cuperent augere, ita ut coherenter in evidentem utilitatem ipsorum monasteriorum, ecclesiarum, beneficiorum, domorum, hospitalium et locorum piorum. Alique tanta premerentur necessitate, ut ipsis, de fructibus per eos et eorum antecessores et alias personas perceptis, integre satisfaciendi nulla sufficiat facultas, onerosumque eis omnino videatur, cum ipsi forsitan bonae fidei possessores fuerint, talem summam solvere. Nos, super praemissis paterna pietate providere cupientes, volumus collegium et deputatos praefatos eiusque commissarios, auditores et ministros, postquam bonorum partem debitam huinsmodi, iuxta formam litterarum nostrarum, monasteriis, ecclesiis, dominibus, capitulis, cappellanis, beneficiatis et priis locis, ad ius et proprietatem monasteriorum, ecclesiarum, domorum, capitulorum, rectorum, cappelanorum, beneficiorum et piorum locorum, quorum

Eidem collegio concedit bona sic pro locis pliis recuperata, de nova in evidente illorum utilitatem dare in emphyteusim vel ad tertium generationem aut alter, et super fructibus componere;

antea erant, reduxerint, posse et valere eisdem possessoribus aut aliis personis, de consensu eorum, quorum intererit, sub honesto canone sive censi, aut alias, prout iustum eis videbitur, in evidentem tamen utilitatem ipsorum monasteriorum, ecclesiarum, domorum, capitulorum, parochialium ecclesiarum, cappelliarum et beneficiorum ac locorum piorum, de novo in emphyteusim seu censem perpetuum aut ad tertiam vel aliam generat, seu hominis vitam aut aliud tempus eorum arbitrio locare et concedere, ac super fructibus male perceptis huiusmodi, si beneficiaria eorumdem ad id accesserit assensus, componere. Deque tertia parte bonorum et fructuum huiusmodi, ipsi fabricae per dictas nostras litteras assignata, arbitrio suo, etiam sine pro tempore existentium abbatum, priorum, commendatariorum, administratorum, canonorum, capitulorum, rectorum et beneficiorum eorumdem consensu, et eis etiam invitis, disponere et componere, ipsosque possessores et alias personas cum eis contrahentes quietare et absolvere posse.

Possessores que bonorum in utilitatem Ecclesiae, sed non servatis solemnitatibus, alienorum pecuniaris, fabricae applicandis, punire pro talis excessu et fructibus perceptis et certum terminum praefigere ad obtinendum confirmationem a Sede Apostolica etc.

§ 6. Cumque, ut similiter accepimus, inveniantur multa bona in evidentem utilitatem monasteriorum, ecclesiarum et piorum locorum huiusmodi, sed consuetis solemnitatibus vel aliis, de iure vel ex forma Ordinum et constitutionum monasteriorum, capitulorum, ecclesiarum, domorum, hospitalium et piorum locorum requisitis, non observatis, ac sine licentia vel confirmatione apostolica alienata, collegium et deputatos et eorum commissarios ac ministros praefatos, possessores ipsos, pro excessibus et temerario ausu ac fructibus perceptis indebite huiusmodi, eorumdem collegii deputatorum, commissariorum et ministrorum arbitrio, poenis pecuniariis, omni et quamcumque appellatione remota, in ipsius fabricae utilitatem convertendis, punire et multicare, eisdemque possessoribus et detentoribus compe-

tentem terminum sub praefatis poenis ad obtinendum debitam confirmationem a nobis et Sede Apostolici praesigere; quod si neglexerint, ipso termino elapso, ad incursum poenarum huiusmodi et ipsorum bonorum privationem, omni appellatione postposita, procedere etiam posse volumus et declaramus.

§ 7. Ulterius quoque cum plurima reperiantur monasteria, ecclesiae, beneficia, hospitalia et pia loca, quae instrumenta alienationum bonorum suorum penesse non retinent, sed solum eis canones seu censis illarum ratione persolvuntur, licetque quiea possident forsitan penes se talia instrumenta habeant, illa tamen ostendere minime volunt, sequi turgent, quod per multum temporis spatium in bonorum eorumdem solutionis possessione existunt, eisdem collegio, deputatis, commissariis et ministris ut omnes et singulas personas bona ecclesiastica, ut praesertim, retinentes, possidentes vel detinentes, nisi legitimam causam habuerint se excusandi, ad exhibendum per documenta et instrumenta publica titulos suos, quorum vigore bona huiusmodi possident, intra terminum eis praefigendum, sub poenis et censuris sibi benevisis, monere; quod facere recusantibus aut non erantibus, iidem collegium et deputati, in iis in quibus dicti possidentes a quadraginta annis extra non extenderint dicta instrumenta, et ab inde pacifice possedisse et solvisse, ac de canone solito ipsis beneficiatis respondisse, ad poenarum et censurarum huiusmodi incursum ac ipsorum bonorum privationem, fructumque eorumdem solutionem procedere possint, concedimus et indulgemus.

§ 8. Et quoniam indignum videtur, quod monasteria, ecclesiae, loca pia ac fabrica ipsa, dum per litum anfractus circumduci contingit, fructibus bonorum, pro quibus prima sententiam in eorum favorem obtinuerint, priventur, volumus quod colle-

Possidentes quoque monete ut instrumenta concessione huiusmodi ac pacificam possessionem et canonis solutionem ostendunt, aliquando eos bonis ipsis private etc.

Fructus bonorum, pro quibus prima sententia pro fabrica lata fuerit, dominum faciendo penes depositarium idoneum at linearum litis;

gium et deputati praefati, ne non eorum commissarii, auditores et ministri, post primam latam sententiam, si ab ea appellari et causam prosequi contingat, fructus bonorum super quibus lis verti contigerit, sub areto sequestro, aut penes idoneum depositarium, per ipsum collegium et eorum ministros eligendum, usque ad eius cognitum in secunda sententia, deductis tamen his, quae alias ex forma locationum praecedentium rectoribus, administratoribus, monasteriis et piis locis fuerint persolvenda, quae minime retardari debeant, et sine litis ac iurium monasteriorum, ecclesiarum et piorum locorum ac partium praeiudicio ponant, dent et deponant.

N. notarios, e-
t. in rogatis de
scripturis bono-
rum ecclesiastic-
orum et alios
informatos con-
gere ad illas
notitiae adiunctorum

§ 9. At quoniam ecclesiarum bona, confinia, canones, census, redditus et provenitus, iura, instrumenta, scripturae a diversis avaritia obcaecatis occultantur, adeo quod a multis abbatibus, prioribus, commendatariis, capitulis, canonicis, rectoribus, cappellanis, guardianis et aliis beneficiatis beneficiorum suorum bona et illorum confinia et instrumenta ignorentur, eisdem collegio et deputatis coramque commissariis, auditoribus ac subdelegatis, substitutis et ministris, ut, sub pecuniariis et in illarum subsidium ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, ac aliis iuris et facti remediis opportunis, omnes et singulos utriusque sexus christifideles de praemissis informatos, ac notarios et tabelliones ac alios quocumque de instrumentis et scripturis ac documentis in praemissis et circa ea necessariis rogatos, in ecclesiis, dum divina celebrantur, vel alias, etiam per edictum publicum vel simplicem citationem, ut ea omnia ipsis monasteriis, ecclesiis, beneficiatis et piis locis denuncient, propalent, notificant, exhibeant et consignent, citare et monere, ac contra contumaces et inobedientes, ad incursum poenarum et censurarum huiusmodi declarationem usque ad illam effectualem

obedientiani, omnibus et singulis iuris et facti remediis opportunis, procedere possint et valeant, concedimus et indulgemus.

§ 10. Et quoniam iustum esse censemus ut causae, quae per ipsos collegium, deputatos, eorumque auditores, commissarios et ministros cognoscuntur, tractantur et deciduntur, celerem et optatum finem accipiant, volumus quod collegium et deputati eorumque auditores, commissarii et ministri, in omnibus causis, quas ipsos et eorum quilibet pro tempore avocare, agere, cognoscere, decidere et fine debito terminare contigerit, illas, iuxta privilegia et facultates eidem collegio concessas et indultas, ac prout procedere possunt contra eiusdem fabricae debitores, et in causis legatorum piorum, una cum illarum incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis et connexis, procedere, cognoscere, decidere et similiter fine debito terminare; ne non partes in illis interesse habentes citare; et si absentes aut sui copiam non facientes aut alias non reperibiles fuerint, dummodo prima vice personaliter citati fuerint, facta prius diligentia de eos reperiendo, per unum ex cursoribus nostris vel mandatariis praefatae fabricae, domi, ubi alias resederint, dimissa copia, vel per edictum in valvis basilicae S. Petri huiusmodi et in aie Campi Florae affigendum vel alias, prout in obligationibus in forma Camerae fieri solet, arbitrio suo simili modo citare; ne non viduis, pupillis et aliis personis de iure curatore indigentibus, curatores ipsos ex officio deputare; ac quibusvis, tam apostolica quam ordinaria auctoritate deputatis, etiam S. R. E. cardinalibus vel causarum Palatii Apostolici auditoribus aliisque iudicibus, ne non quibus et quoties opus fuerit, sub poenis pecuniariis arbitrio suo imponendis ac censuris ecclesiasticis, inhibere, aliaque in praemissis et circa ea necessaria et opportuna facere possint et valeant.

Causis iisque huiusmodi cognoscendi et terminandi et procedendi sicut in causis deputatorum fabricae.

Inhibitio contra molestantes fabricam et eius deputatos super praemissionis, aut illorum executionem impo-
§ 11. Districtius inhibentes quibusvis locorum ordinariis, etiam S. R. E. cardinalibus et aliis personis, quavis auctoritate, etiam apostolica, fungentibus, etiam cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis et conditionis existentibus, in virtute sanctae obedientiae, ac sub suspensionis a divinis et excommunicationis latae sententiae, aliquisque nostro arbitrio moderandis, instigendis poenis, ne eosdem collegium et deputatos molestare, aut praemissorum executionem quoquomodo impedire, vel in eis se directe vel per indirectum ingere vel intromittere possint seu audeant vel praesumant. Decernentes quoque praesentes litteras ullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitio aut intentionis nostrae vel quopiam alio defectu, etiam ex eo quod interesse habentes vocati non fuerint, notari, in ius vel controversiam seu alias revocari non posse, nec per subreptionem vel obreptionem obtentas praesumi, et ob id viribus carere, minusque sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus et aliis contrariis dispositionibus, quantumvis generalibus, ac fortissimis clausulis et deeretis irritantibus roboratis, comprehendendi, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum et eum, in quo ante praemissa quomodolibet erant, statum, etiam sub data per collegium et deputatos huiusmodi eligenda, plenarie restitutas esse.

Docteratum ir-
titans.
§ 12. Sieque ab omnibus censeri, et ita per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam auditores et cardinales praefatos, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter iudicandi facultate, iudicari debere; irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 13. Non obstantibus praemissionis, ac nostra de non tollendo iure quaesito, et

quibusvis apostolicis, etiam per nos, necnon in provincialibus et synodalibus conciliis editis, specialibus vel generalibus constitutionibus et ordinationibus; ac quibusvis, etiam collegii cardinalium et auditorum, eorumdem ac aliorum tribunalium, necnon quorumcumque monasteriorum, ecclesiarum, domorum, beneficiorum, ordinum, capitulorum et piorum locorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, quibusvis, etiam ipsis auditoribus et aliis iudicibus, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis aliquisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu simili et ex certa scientia concessis, confirmatis, approbatis et innovatis; quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa mentio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo adverbium, nihil penitus omissa, et forma in illis tradita observata, inserti forent praesentibus, pro expressis habentes, illis alias in suo robore permanens, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possit per litteras apostolicas, non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 14. Volumus autem quod dicti depositati, retenta tertia parte bonorum per eos protempore recuperatorum huiusmodi, reliquas duas partes suis quibusvis ecclesiis pro rata consignare debeant et teneantur.

§ 15. Quodque praesentium transumptis, etiam impressis, manu secretarii fabricae

*Clausulae de-
regulare.*

*Duae partes ho-
norum recuper-
ratorum con-
signantur eccl-
esiis, ad quas
spectant.*

*Fides tra-
nsumptorum.*

huiusmodi subscriptis, et sigillo eiusdem fabricae sigillatis, eadem prorsus fides in iudicio et extra adhibeatur, quae ipsis originalibus litteris adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo *etc.*

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo septagesimo, tertio idus septembris, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 11 septemb. 1570, pontif. anno v.

Sequitur facultas fabricae circa applicationem fructuum.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Ex debito pastoralis officii, cui, disponente Domino, praesidemus, ad ea libenter intendimus, per quae quarumlibet ecclesiarn fabricae, praesertim basilicae nostrarne Principis apostolorum de Urbe, cuis cura nobis peculiaris est attributa, congruam susepiant sustentationem, utque id felieius subsequatur, nonnumquam ea quae per nos ad ipsarum favorem ordinata sunt, quaeque non ita felicem successum habitura credimus, ad aliam formam reducimus, prout, locorum et temporum qualitate pensata, conspieimus in Domino salubriter expedire.

§ 1. Sane, licet alias, etc. *ut supra* ¹.

§ 2. Verum quia, ut accepimus, dictae fabricae difficile foret tertiam partem proprietatis bonorum, eidem fabricae, ut praefertur, assignatam, vendere et in usum dictae fabricae convertere, cum non de faciliter reperirentur, et plurima bona non ita commodam divisionem patientur, ut tertia ab ipsis pars sine duarum partium detimento dismembrari et separari possit. Cupientes indemnitatim dictae fabricae consulere, arbitrantesque quod si, loco di-

ctae tertiae partis proprietatis bonorum recuperandorum, ut praefertur, dictae fabricae assignatae, omnes fructus contra leges et canones ae constitutiones antecessorum nostrorum per quosvis conductores et successores, universales vel singulares, quomodolibet indebit ex dictis bonis percepti et qui percipi potuerunt, et non sine animae eorum periculo retineri possunt, quatannis exigibiles sint; et in alienationibus in quibus pauci aut nulli fructus indebit percepti fuerunt, ⁴ vel ex quavis causa vel occasione per ipsos deputatos arbitranda, nullum vel modicum emolumen- tum reportare posset (cum non sit conveniens quod ex eius bono opere detrimentum sentiat), omnes fructus, redditus et proventus integri unius anni ex huiusmodi bonis recuperatis exigendi et percipiendi dictae fabricae assignarentur et appropriarentur, celeriorem utilitatem tam dictae fabricae quam ecclesiae ipsae consequerentur. Eosdem itaque collegium et deputatos ac auditores et ministros eorumque quoslibet a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa, latis, si quibus quomodolibet innovati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censes; neenon litterarum praefatarum tenores praesentibus pro expressis habentes, motu proprio, non ad alicuius super hoc nobis oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate, et ex certa scientia ac de apostolice potestatis plenitudine, omnes et singulos fructus, redditus, proveniens, canones, census, afficta et seu alias responsiones, quocunque nomine nuncupentur, quomodolibet, tam per conductores bonorum ecclesiasticorum quam eorum successores quosecumque, universales vel singulares aut particulares, ac alios de-

¹ Omititur relatio constitutionis praecedentis.

⁴ *Fel ex inopia debitorum addit Cherub* (R. T.).

Pontifex applicat fabricae omnes fructus ex illis bonis a conductoriis vol. ab aliis occupatoribus indebet perceptos sive fructus unius anni pericipiens;

tentores, occupatores et debitores, sub quovis praetextu et invalido contraetu, contra leges, canones, extravagantes et constitutiones antecessorum nostrorum aut alias indebite, nulliter et invalide perceptos, et ob infectam radicem primi contractus invalidi, aut alias nulliter cum ecclesia celebrati, vel occupationis, detentionis et usurpationis factae indebite dictorum bonorum; si vero, vel quia modici aut nulli admodum fructus sint exacti, vel ex debitorum inopia vel quavis alia causa, per ipsos deputatos arbitranda, fructus praedicti non essent exigibles, tunc fructus, redditus, proventus, census et canones integros unius anni ex dictis bonis recuperatis percipiendos, loco dictae tertiae partis, plenarie et integre dictae fabricae assignamus et applicari mandamus. Ita quod eisdem collegio et pro tempore existentibus deputatis, auditoribus et ministris praedictis licet illos propria auctoritate recuperare, exigere et levare, illosque locare, vendere et alienare ac in usum et utilitatem dictae fabricae convertere, Sedi Apostolicae vel superiorum ecclesiarum, monasteriorum et beneficiorum eorumdem vel ordinarii aut cuiusvis alterius licentia desuper minime requisita.

§ 3. Et ut facilius ecclesie integrum pro-

Fabricaeque prietatem, et fabrica fructus, ut praemittitur, sibi assignatos consequi possit sine componenti et transigendi in litium cursu, eisdem collegio et deputatis casibus dubiis, concedimus et elargimur ut, quoties eis via ut qui secum trans gerintur, debitum opportunum, per seipso tantum in causis praedictarum alienationum sive detentionum honorum ecclesiasticorum, in quibus ius ecclesiarum, monasteriorum, domorum, hospitalium, beneficiorum et piorum locorum praefatorum non adeo clarum existit, ut de facili bona et fructus pro ecclesiis, monasteriis, domibus, beneficiis praefatis et fabricae vendicari possint, ius ipsum debitum sit cum dictis detentoribus, possessoribus et successori-

bus, universalibus vel particularibus, sub beneplacito Sedis Apost. , transigere et componere, de consensu rectorum, eorumdem arbitrio, possint et valeant. Quodque, aueta et soluta parte in qua convenerint seu pro qua composuerint, occupatores, possessores vel successores praedictos absolvere et liberare, ita ut de cetero a nemine, sub praetextu quarumcumque constitutionum, canonum, legum, extravagantium ac bullarum per antecessores nostros praedictos et per nos super rescissione et recuperatione bonorum et fructuum ecclesiasticorum editarum, quomodolibet molestari, inquietari vel perturbari possint et valeant; sed facta solutione praedicta, sint et esse intelligentur etiam liberati tam ab omni periculo quam ab omnibus poenis et muletis, quas, occasione dictorum fructuum indebite perceptorum, incurrisse; et contractus necessarios confidere, qui postquam celebrati fuerint idem robur obtineant ac si a Sede Apostolica confirmati fuissent, et super premissis omnibus et singulis perpetuum silentium impositum sit et esse censeatur.

§ 4. Districtius inhibentes quibusvis, cumuscumque status, gradus et conditionis existentibus, et quacumque auctoritate fungentibus, in virtute sanctae obedientiae, et sub excommunicationis aliisque nostro arbitrio moderandis et imponendis poenis, ne eodem collegium et deputatos, eorumque auditores et ministros praefatos in praemissa molestatore, perturbare vel inquietare audeant vel praesumant.

§ 5. Ac decernentes praesentes litteras nullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitio vel intentionis nostrae aut quopiam alio defectu notari, impugnari aut invalidari, etiam ex eo capite quod interesse habentes vocati non fuerint, aut ad iuris terminos reduci, minusque in ius vel controversiam vocari quovis modo posse, sed semper validas et efficaces

Inhibitio contra molestantes fabricae ministros super premissis.

Clausulae praeteritiae.

existere, suosque plenarios effectus sortiri, nec sub quibusvis similium vel dissimiliū gratiarum revocationibus, limitationibus et derogationibus comprehendendi ul latenens posse, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum statum, etiam sub quaenamque data per ipsos eligenda, restitutas esse et censeri.

§ 6. Sieque per quosecumque iudices et commissarios, etiam causarum Palatiū Apostolici auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, indicari et definiri debere; irritum quoque et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 7. Et nihilominus venerabilibus fratribus nostris Amerino et Maceratensi ac Aquinatensi episcopis, motu simili per apostolica scripta mandaamus quatennus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte collegii deputatorum, auditorum et ministrorum præfatorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, sibique in praemisis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant praesentes litteras et in eis contenta quaecumque ab omnibus, quos illa concernunt, inviolabiliter observari, non permittentes eos vel eorum aliquem desuper quomodolibet indebito molestari. Contradictores quoslibet et rebelles per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, legitimisque super iis habendis servatis processibus, sententias, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando; invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 8. Non obstantibus felicis recordatio-

nis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas quis, vigore praesentium, ad iudicium non trahatur, ac aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac quatenus opus sit, nostris de non tollendo iure quaesito, ac unionibus committendis ad partes, vocatis quorum interest, et exprimendo valore; neenon Lateranensis concilii novissime celebrati, uniones perpetuas, nisi in casibus a iure permisis, fieri prohibentis; et quibusvis aliis apostolicis necnon, in provincialibus et synodalibus conciliis editis, specialibus vel generalibus constitutionibus et ordinationibus; ac quibusvis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu proprio et scientia similibus ac alias quomodolibet, etiam iteratis vicibus, concessis, approbatis et innovatis; quibus omnibus, etiam si de illis ac totis eorum tenoribus specialis, specifica, individua et expressa mentio habenda, aut aliqua alia exquisita forma servanda esset, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur praesentibus, pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanentibus, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque; seu si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas, non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Per praesentes autem litteras derogatum non esse nec in-

telligi volumus, in parte vel toto, primis et secundis cedulis motu proprio consecatis, et in favorem dictae fabricae, super bonis Ecclesiae alienatis, nisi tantum quoad dictos integros fructus, etiam facultatem percipiendi fructus unius anni, ut praefertur; in omnibus vero aliis et singulis in dictis cedulis et litteris concessis omnia stent et esse intelligantur firma et in suo robore valida, ac si praesentes a nobis non essent emanatae.

Exemplorum fidem. § 9. Insuper quoque statuimus ut ea- remdem praesentium transumptis, manu secretarii et sigillo dictae fabricae subscriptis et munitis, eadem prorsus fides adhibetur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo *etc.*

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo septuagesimo primo, kalendis februario, pontificatus nostri anno VI.

CLXXXIII.

Confirmatio privilegiorum et gratiarum societatis Cruce Signatorum, pro sanctae Inquisitionis contra haereticos praesidio antiquitus institutae ¹.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Evidendum. Sacrosanctae Romanae et universali Ecclesiae, divina disponente clementia, meritis licet insufficientibus, praesidentes, omnem pastoralis nostri officii curam atque vigiliam in id potissimum adhibere debemus, ut fides catholica ubique terrarum, quantum in nobis est, integra in-

¹ Huiusmodi gratias et indulta vide in *Innocentii IV constitutione xxxviii, Ut nihil*, tom. III, pag. 583; et constat. *xli, Molitia*, ibid., pag. 590; et *Urbani IV constitutione iv, Licet*, § 15, ibid., pag. 687; et *Clementis VII constit. xxxiii, Cum sicut*, tom. VI, pag. 454.

violataque conservetur, et impii ac detestandi haereticorum conatus, ipsam unam fidem violare satagentium, omnibus rationibus comprimantur. Unde si quae, ad iuvandum huiusmodi nostrum propositum ac debitum, alias pie instituta ac concessa fuisse a praedecessoribus nostris comperimus, libenter approbamus, et alias desuper disponimus, prout in Domino conspicimus salubriter expedire.

§ 1. Cum itaque inter ceteras, quae in Ecclesia Dei hactenus institutae sunt, christifidelium societates, illa satis uberes christianaee religionis fructus afferre videatur, quae sub Cruce Signatorum vocabulo ad assistendum haereticæ pravitatis inquisitoribus, auxiliumque, quando et quoties opus sit, in catholicae fidei negotiis adversus haereticos, etiam vita ipsa præstandum, instituta existit, ut non immerito a diversis Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris specialibus gratiis et privilegiis fuerit decorata.

§ 2. Nos, attentes quod ea maiorem obtinent roboris firmitatem, quae plures apostolicae confirmationis praesidio sint communita, utque paternum nostrum erga ipsam societatem caritatis affectum ostendamus, eiusdem societatis Cruce Signatorum creationem et institutionem ac privilegia, quae sunt in usu, necnon indulgentias, praerogativas, facultates, gratias et indulta quaecumque eidem societati et illius utriusque sexus confratribus Cruce Signatis pro tempore existentibus, tam per Innocentium IV, Innocentium VIII, Iulium II, Leonem X, Clementem VII, quam quoscumque alios Romanos Pontifices praedecessores nostros, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis hactenus quomodolibet concessa et confirmata, decretis tamen concilii Tridentini non repugnantia, necnon litteras desuper emanatas, illorum omnium et singulorum

Societas Crucis Signatorum instituta fuit pro inquisitorum praesidio, et a praedecessoribus nostris privilegiis donata.

Pontifex eidem ea quae sunt in usu, ei Tridenti concilio non repugnat, confirmat.

tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, auctoritate apostolica, tenore praesentium, confirmamus, approbamus et innovamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiiciimus, omnesque et singulos iuris et facti defectus, si qui forsan intervererint in eisdem, supplemus.

§ 3. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 4. Volumus autem quod praesentium transumptis, etiam impressis, manu notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem ubique fides adhibetur, quae ipsis praesentibus adhiberentur si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die xii octobris millesimo quingentesimo septuagesimo, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 13 octobris 1570, pontif. anno v.

CLXXIV.

Tonsores monetæ tam aureae quam argenteæ in Urbe aliisque locis S. R. E. mediate et immediate subiectis, ultimo suppicio plectuntur.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Cum nil magis humanae vitae commercio sit necessarium quam pecuniarum usus, quae hominibus cuncta humano victui necessaria praebent, decet Romanum Pontificem ad ea libenter intendere, per quac pecuniae ipsae non solum non adulterentur, verum etiam in primaevō illarum statu ab omnibus illesae conserventur. Quod et si cunctis in locis, praecipue tamen in hac alma Urbe nostra, quam gloriosi apostolorum Principes martyrio suo consecrarunt, et ad quam, veluti communem omnium matrem, gentes unde-

queque concurrunt, singulisque aliis dominis, terris et locis, nobis et Sedi Apostolicae mediate vel immediate subiectis, curandum est, ut et ad illam venientibus vitiorum exempla non proponantur, et quibusvis peccandi materies succidatur.

§ 1. Attendentes itaque quod, licet motu natarum aurearum tonsoribus ultimi supplicii de iure sit inficta poena, argenteas

Causa constitutionis.

tamen monetas tondentibus satis minor poena imposita sit; ac animo revolentes quam par sit utriusque delictum, cum ii qui argenteas minuant, nulla alia de causa ab aurearum mutilatione, nisi ob easum defectum, subsistant, ac propterea eodem iuris rigore in utroque saeviendum esse aequum reputantes.

§ 2. Motu simili, etc., hac nostra perpetuo valitura constitutione statuimus, eos,

Sanctio de quib. in rubrica.

qui argenteas tondent monetas, ultimi supplicii et ea, qua aurearum tonsores hactenus puniti sunt et de iure puniri debent, poena puniendos esse, et ita ab omnibus quibus iudicis officium, tam in Urbe nostra quam alibi in toto Statu Ecclesiastico, commissum est, quovis nomine censeantur et quavis auctoritate praefulgeant, iniunctum est, puniri volumus et mandamus.

§ 3. Districtius inhibentes singulis territorialibus, locorum et civitatum dominis in temporalibus, ne iudices praefatos, in praemissis hoc modo saevientes, sub excommunicationis etc. impedire, molestare inquietare audeant vel presumant.

Barones non impedian iudicces in hoc.

§ 4. Decerneutes quoque sic et non aliter, per praefatos et quoscumque alios iudices, etc., etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac S. R. E. cardinales, sublata etc., indicari debere; irritum quoque etc.

Clausula sub lata.

§ 5. Non obstantibus praemissis ac quibusvis apostolicis neconon, in provincialibus et synodalibus conciliis editis, speciilibus vel generalibus constitutionibus et

Clausula de rogatoriis.

ordinationibus; ac legibus, etiam imperialibus, etiam in corpore iuris clausis, ac tam municipalibus et particularibus, quam quibusvis aliis, etiam iuramento etc. roboratis, statutis etc.; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, etiam motu simili etc., etiam consistorialiter etc., concessis etc., quibus omnibus, illorum tenores etc., hac vice latissime derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque cum clausulis opportunis et consuetis.

Fiat. Motu proprio; M.

*Clausularum
repetitio.*

§ 6. Et quod quorumeumque privilegiorum, stabilimentorum, poenarum, statutorum, legum et aliorum necessariorum tenores habeantur pro expressis, seu in toto vel in parte exprimi ac de verbo ad verbum inseri possint. Et de declaratione, sanctione, mandato, inhibitione, decreto et aliis praemissis, quae hic pro repetitis habeantur, et ad partem perpetuo in forma gratiosa. Et eum deputatione, quatenus opus sit, iudicium, qui assistant etc., invocato etc., sacularis, cum derogatione diaetarum latissime extendendis.

*lressio publi-
candi.*

§ 7. Et cum decreto opportuno quod, ut praesentes ad omnium, quorum interest, notitiam deducantur, nullusque deinceps adversus eas aliquam excusationem praetendere aut ignorantiam allegare queat, quod illae imprimantur et in valvis basilicae Principis apostolorum et S. Iohannis Lateranensis ac Cancellariae Apostolicae, ne non acie Campi Florae affigantur, et inibi earum copiae dimittantur; quodque affixio huiusmodi omnes perinde afficiat ac si fuissent personaliter exhibitae, intimatae et ostensae.

*Exemplorum
fides.*

§ 8. Quodque earum transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius praelati aut personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibeat, quae ipsis originalibus litteris

adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

§ 9. Et quod praesentis motus proprii sola signatura sufficiat et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, regula quacumque contraria non obstante, seu litterae super illis cum maiori praemissorum expressione per breve expediri possint.

Fiat. M.

Datum Romae apud S. Petrum, octavo kalendas novembbris, anno v.

Dat. die 25 octobris 1570, pontif. anno v.

*Signatur sola
sufficit.*

CLXXV.

*Contra fraudulentos et dolosos decoctores,
capitali poena plectendos 1.*

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Postquam eosque humana processit intemperantia ut christifideles, qui, in saeri Baptismatis susceptione, diabolo ac omnibus vanitatibus eius sponte ac solemniter renunciarunt, diabolica fraude seducti, ita mundi huius illecebras expectant, ut pro illis assequendis, non modo filii prodigi in Evangelio per Dominum demonstrati exempla sequentes, sua luxuriose vivendo profundant; verum etiam, illis absumptis, aliena appetant, grande aesi alienum a proximis suis, qui id eis, prout mutuum fert hominum commercium, sub variis instrumentorum obligationibus liberaliter mutuant, extorquendo; ac deinde, dum id eis sub paupertatis specie restituere negligunt, proximos suos una cum tota familia aliquando mendicare cogunt; facere nullo modo possumus quin et pastoralis officii nostri debito, cui, disponente Domino, praesidemus, moniti, et ea qua Christus prior dilexit nos caritate impulsi, clementiae et misericordiae reiectis viis, iustitiam et iudicium

*Causa con-
stitutionis.*

1 De materia autem cessionis bonorum et dilationum, vide Pii IV constitutionem **XLIX**, *Cupientes*, pag. 148 huius tom.

cium in tales acriter insurgendo assumamus, iurisque rigorem acriorem reddamus, ut saltem per hoc eos, quos timor Domini a malo non retrahit, ultimi supplicii poena exterreat, siveque universas dominici gregis oves ad ovile ad quod, dante Domino, omnes dirigi cupimus, salubriter perducamus.

§ 1. Sane, licet alias felicis recordationis Paulus Papa quartus, praedecessor noster, obtinente al-
ternativa rel-
atibus tene-
ri deferre bi-
retum viride.

Paulus IV sta-
tut debitores
obtinente al-
ternativa rel-
atibus tene-
ri deferre bi-
retum viride.

Paulus Papa quartus, praedecessor noster, inter cetera dilectis filiis populo Romano concessa privilegia, per quasdam suas litteras voluerat quod dilationes quaecumque, nisi iuxta dispositionem iuris auctoritatis statutorum almae Urbis concedi nullatenus possent, et qui illas obtinerent, semper biretum viride portare tenerentur, ac alias prout in dictis litteris plenius continetur.

§ 2. Nihilominus, diversi iniquitatis filii, praemissis non attentis, propriaque temeritate confisi, postquam propriis eorum bonis, non adversa fortuna aut fortuitis casibus, sive hostium incursu vel ventorum marisque violentia atque iniuria (quod quidem vel certe ferendum esset, cum ab iis facile caveri nequeat humana providentia), sed sua ipsorum in incuria, negligentia, prodigalitate atque luxu in explendis propriis voluptatibus, penitus dilapidatis, proximos suos ad varia eorum bona sibi mutuanda, sub spe restitutionis, compulerunt, illis similiter profusis, credidores suos cessione bonorum deludentes, ac tam litteras praefatas quam alia per nos contra huiusmodi decoctores, fallitos nunquam, edita statuta deridere audent, in grave apostolicae auctoritatis vilipendium, proximorum suorum detrincentum et gravamen ac animae suae periculum non modicum.

§ 3. Nos, praemissa conniventibus oculis pertransire nequeentes, et attente considerantes nulla alia de causa in fures huiusmodi per-
sonas, nedium ultimi supplicii poenam esse impositam,

nisi ut, talia perpetrandi hominibus via ^{et cassioiem} honorum non esse admittantur, sed ultima supplicio plectit debere.

nisi ut, talia perpetrandi hominibus via ^{et cassioiem} honorum non esse admittantur, sed ultima supplicio plectit debere.

perpetui, quinimmo illas revalidantes et confirmantes, motu proprio, bac nostra perpetuo valitura constitutione sancimus, statuimus et declaramus quod deinceps perpetuis futuris temporibus quaecumque persona, tam saecularis quam ecclesiastica, etiam si clericali et ecclesiastico foro gaudeat, cuiuscumque status, gradus, ordinis et conditionis existat, et quacumque dignitate, tam mundana, etiam si domicillus, comes aut aliter nobilis aliquando fuerit, quam ecclesiastica, non tamen episcopali, praefulgeat, qui omnem eorum substantiam, non praemissis de casibus fortuitis, sed incuria, negligentia, prodigalitate et luxu suis, proprias voluptates explendo, et cupiditatibus non mediocri intemperantia servientes, subverterint et dilapidaverint; neenon qui se bona sua decoxisse simulantes, illa in fraudem creditorum suorum occulant, et eorum pecuniam totam in eorum utilitatem forsitan converterint, ut eorum credidores ad secum componendum facilius allicant, ultimi supplicii et ea qua fures ipsi, de iure vel consuetudine aut particulari vel

municipali statuto, plecti solent, puniri debeant.

Executorum deputatio § 4. Mandantes tam Urbis praefatae gubernatori et Curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori, quam omnibus et singulis nostris et Sedis Apostolicae in quibuscumque provinciis legatis et vicelegatis, necnon quorumcumque civitatum, terrarum, oppidorum et locorum, nobis et eisdem Sedi tam mediate quam immediate subiectarum, gubernatoribus, praetoribus, capitaneis, commissariis et aliis quibuscumque iudicibus, quavis, etiam subdelegata, potestate fulgentibus, ut praesentes nostras inviolabiliiter in eorum iudiciis obseruent, nec contra tales, nisi illarum forma servata, procedere audeant vel prae sumant.

Inhibitio contrarie impediens eos, qui ita super praemissionis indicasse- rint § 5. Districtius quoque inhibentes quibuscumque terrarum, oppidorum et locorum dominis in temporalibus, in virtute sanetae obedientiae ac sub excommunicationis etc. poenis, ne sic in praemissionis iudicantes, eorum saeculari auctoritate molestare, inquietare, perturbare vel impedire audeant vel prae sumant.

Clausulae prae- servatae § 6. Decernentes postremo praesentes et desuper consciendas litteras nullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitio aut intentionis nostrae defectu notari, minusque sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus comprehendendi, vel illis derogari nullo modo, tacite vel expresse, posse, nisi de illis eorumque totis tenoribus ac eorum Datum de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio et expressio facta fuerit; aliterque factas derogationes nullius roboris vel momenti fore, et tamquam tales a nemine attendi, nec ulli suffragari posse.

Decretum inter- mittens. § 7. Sieque per quoscumque iudices etc., etiam causarum Palatii Apostolici auditores et S. R. E. cardinales eorumque collegium, sublata etc.; irritum quoque etc.

Clausulae de- rogatoriae. § 8. Non obstantibus praemissionis ac quibusvis apostolicis neconon, in provincialibus et synodalibus conciliis editis, specialibus vel generalibus constitutionibus; ac legibus, etiam imperialibus, etiam in corpore iuris, ut praefertur, clausis; ac quibusvis, etiam municipalibus et particularibus, etiam iuramento etc. roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis etc., sub quibuscumque tenoribus etc., etiam motu simili etc., etiam consistorialiter etc. ac sub quibusvis verborum formis concessis etc. Quibus omnibus, etiam si de illis etc., illorum tenores etc., illis alias etc., latissime, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis et consuetis.

Fiat. Motu proprio, M.

Forms et offe- catus publica- tionis. § 9. Et quod quorumcumque statutorum, constitutionum et legum etc. tenores habeantur pro expressis, seu in toto vel in parte exprimi, ac de verbo ad verbum inseri possint. Et de sanctione, statuto, declaratione, decreto, inhibitione, mandato et aliis praemissionis, quae hic pro repetitis habeantur, et ad partem perpetuo in forma graticia, et cum opportuna, si videbitur, iudicium deputatione, qui assistant etc., invocato etc. saecularis; et eum opportuno decreto quod, ut praesentes ad omnium, quorum interest, notitiam deducantur, nullusque deinceps adversus eas aliquam excusationem praetendere aut ignorantiam allegare queat, quod illae imprimantur, et in valvis basilicae Principis apostolorum et S. Ioannis Lateranensis ac Cancellariae Apostolicae, necnon in aie Campi Florae affigantur et inibi earum copiae dimittantur. Quodque affixio huiusmodi omnes perinde afficiat, ac si fuissent personaliter exhibitae, intimatae et ostensae. Quodque earum transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo ali-

enius praelati aut personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibeat, quae ipsis originalibus litteris adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

§ 10. Et quod praesentis motus proprii sola signatura sufficiat, et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, regula quacumque contraria non obstante, seu litterae super illis cum maiori praemissorum expressione per breve expediri possint.

Fiat. M.

Datum Romae apud S. Petrum, kalendas novemboris, anno v.

Dat. die 4 nov. 1570, pontif. anno v.

CLXXVI.

Reformatio Tribunalis Curiae causarum Camerae Apostolice auditoris, una cum taxa expeditionum ¹.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Inter illa quae in singulis in Urbe curiis et officiis emendanda seu rectius disponenda decrevimus, haec de Curiae causarum Camerae Apostolice generalis auditoris officio ac tribunali seorsum ab universal reformatione, apostolica auctoritate perpetuo statuimus et ordinamus, quae et ab auditore et ab eius locumtenantibus, curiaeque ipsius iudicibus et notariis, exactissime servari praecipimus.

§ 1. In primis, ne quisquam ex confessione debiti a procuratore suo, ad id in ipso debitor ex procuratoris consessione, samet obligatione in posterum constituto, in iudicio vel alibi facta, condemnetur, nisi idem etiam procurator ad defendantum in iudicio fuerit constitutus, et ipse, eum constitueretur, defendendi onus huiusmodi sponte praesens acceptaverit.

§ 2. Neve quisquam, ratione sui con-

¹ Aliam eiusdem tribunalis reformationem prae-
finivit Pius IV in constit. LXIX, *Inter multiplices*,
pag. 207 huius tom.

sensus in contractu seu quasi contractu, Neque excommunicatur.
aut alias, in indicio vel extra iudicium, per se vel alium quocumque modo, etiam in susceptione, quam vocant, censorarum, de cetero praestiti, pure aut sub conditione aut in diem, eensis ecclesiasticis innodetur aut innodatus declaretur.

§ 3. Quinimmo, nec procuratoris ad confitendum debitum constitutio in ipsa debiti obligatione, nisi et ad defendantum una constituantur, et ipse defendantis onus acceptet, ut praefertur, nec censorarum consensus aut susceptio huiusmodi usquam recipiatur vel admittatur sive etiam describatur, neque de his quisquam rogetur, etiam in camerale obligationis formula, sive principaliter sive incidenter, neque iudicium ullum aut ulla executio inde fiat aut decernatur.

§ 4. Excipimus autem ab his, quae de confessione debiti et procuratoris ad id constitutione supra statuimus, obligations, quae de rebus ac iuribus ad Cameram Apostolicam pertinentibus faetae iam sunt, aut in posterum fieri oportuerit, in quibus, quoad huiusmodi confessionem et constitutionem, liceat illud idem fieri quod haetenus est observatum.

§ 5. Quod si quando aliqui seipso in Urbe efficacius obligare voluerint, ut in exactionibus laborandum non sit, quas

pro commodiori hominum commercio faciles esse expedit, poterit index parti praesenti et se obliganti praecipere ut die certa tunc statuenda solvat; monens quod, si ea die sponte non solverit, nulla exinde facta personali citatione, sed praevia tamquam unica dilatione, quae per affixionem locis consuetis intimabitur, ad executionem contra ipsum procedet, et in subsidium, ubi executio realis personalis facile fieri non poterit, in ipsum tamquam contumacem contemptoremque sui praecepsi, excommunicationem decernet. Haec tamen quoad excommunicationem moni-

Sola signatu-
ra sufficit.

Proosmolum.

Non damnetur
debitor ex pro-
curatoris con-
fessione.

tio, ubicumque facilis futura esset execu-
tio, non adhibeatur.

*Obligati in Cu-
ria quando ei-
tanli.*

§ 6. Cum autem praescripta dies ces-
serit, ea distinctio servetur, ut si obligatio
vel in Urbe erit contracta, vel in Urbe
sit solvenda, sola intimationis affixio praedicta sufficiat.

*Obligati ex-
tra Curiam ut
citandi.*

§ 7. Si vero extra Urbem et obligatio
contracta et solutio destinata fuerit, non
aliter ad executionem procedatur, nisi
facta legitime debitori intimatione dilationis
huiusmodi. Rursus, ubi in obligatione
extra Urbem facta, pariter solutio
extra Urbem destinata fuerit, praeter di-
ctam dilationem, detur etiam alia, pro
loco distantia, intra quam docere possit
et debeat debitor se solvisse.

*Confidentes
debitam quam
dilationem ha-
bere possint.*

§ 8. Quod si parti petenti ac debitum
agnoscenti danda videbitur aliquando lon-
gior aliqua dilatio ad solvendum (intra
quam nullum omnino mandatum aliud
que executionis genus relaxari poterit),
ea erit dierum triginta aut saltem viginti,
arbitrio iudicis, qui, pro debitoris qualiti-
tate et debiti summa, utrum voluerit de
praedictis terminis, eligit.

*Dilatione ob-
ligata, mandatum
ante relaxa-
tum sufficit.*

§ 9. Qua in re illud observetur, ut si
forte post decretum et relaxatum atque
etiam actoria notario traditum mandatum
executivum, visum fuerit iudici dilationem
hanc concedere, non alio postea iudicio
aut etiam mandato opus sit actori, si reus
intra dilationem ipsam non solverit, sed
eodem illo, quod antea traditum aut relaxa-
tum sive decretum fuerat, executionem
suam prosequatur.

*Excommunica-
tio quando sit
danda contra
obligatos.*

§ 10. Sed et in omnibus, quae aliter quam
cum supradictis praecerto et monitione
ubicumque locorum factae fuerint, obliga-
tionibus et alias semper illud omnino
servetur, ut ad excommunicationem cuius-
quam non deveniatur, nisi enius fuerit
erga iudicem contumacia, ipso etiam,
nec tantum procuratore suo, quanvis spe-
cialiter constituto, prius legitime citato.

*Cause obli-
gationis cam-
alis sint Aud.
C. tantum, nisi
contra Romanos
laicos in Capi-
tolio,*

§ 11. Verum, sicuti antea, carum quae
in forma Camerae erant obligationum,
ita et harum quae futurae sunt, pro illis
iudicium sive cognitio et executio in Urbe
ad auditorem Camerae soluta spectet in
universum, iuxta suas facultates. Romanos
tamen debitores laicos licet credito-
ribus etiam in Curia Capitolii convenire,
iuxta privilegia populo Romano concessa.

*Vol contra
clericos in Cu-
ria vicarium.*

§ 12. Quo vero ad clericos, ratione
originis vel beneficii, Romanos, locus sit
preventioni inter ipsum auditorem et
nostrum in Urbe vicarium.

*Appellationes
a sententia ex-
tra Curiam latissi-
mamente et quo-
modo recipi de-
beant.*

§ 13. Ceterum idem auditor appellatio-
nes non aliter audiat sive admittat, quam
si exhibita fuerit notario in actis ab appelle-
lante fides publica seu publicum instru-
mentum sententiae, a qua extitit appella-
tum, caue sit definitiva vel vim habeat
definitivae, neque aliter earum ratione
inhibeat, quam inserto in litteris inhibitionis
toto fidei seu instrumenti huiusmodi
tenore. Quare iudices, a quibus appellari
continget, eorumque notarii, fidem seu
instrumentum huiusmodi partibus peten-
tibus et debitam notariis mercedem sol-
ventibus tradent in tempore; alioquin iu-
dices officio iudicandi, notarii exercitio
notariatus tamdiu suspensi sint, donec
appellantи omnia damna et interesse pro-
pterea passa, ab ipso auditore extrajudicia-
liter aestimanda, resarserint. Et nihilomi-
nus, facta ab appellante fide de sua pe-
titione, et iudicis sive notarii derogatione,
idem auditor inhibere et in causa proce-
dere possit.

*Litteras apo-
stolicas quando
et quomodo ve-
reque Aud. C.
possit.*

§ 14. Litteras apostolicas, quibus certus,
qui per seipsum procedat, executor praec-
scriptus est, nullo modo exequatur, sed
et omnes praeterea, in quarum executione
pars vocanda fuerit, non aliter exequatur,
quam servatis, pro rerum contingentia,
constitutionibus felicis recordationis Boni-
faci Papae VIII, praedecessoris nostri,
de una, et concilii generalis de duabus

diaetis, nisi ipsius constitutionibus derogatum fuerit expresse in litteris, quae fuerint exequendae, sed et tunc, ne quemquam extra dioecesim ultra tot diaetas evocet, quot in ipsis litteris expressum erit, neve alii vices suas committat vel subdeleget, quam constitutis in dignitate ecclesiastica aut cathedralium ecclesiarum canonicis, exceptis litteris pensionum, quarum solutio in Romana Curia destinatur, et his omnibus, quibus ipse nominatim executor praescriptus fuerit; his enim casibus possit ad se undecumque et quotcumque partes evocare.

§ 45. Monitoria generalia, vulgo *Significavit* appellata, quae, scilicet, ut aliquid reveletur seu restituatur vel probetur, cum censuris ecclesiasticis publicari solent, nullo modo decernat sive expediatur.

§ 46. Similiter nihil, sine speciali nostra commissione, decernat aut faciat aut mandet, quod episcopos aut alios locorum ordinarios impedire possit ne ad executionem decretorum sacri concilii Tridentini correctionemque morum libere procedant.

§ 47. Ab omnibus autem et singulis iis, quae ad eius iurisdictionem secundum praemissa pertinere volumus¹, usque adeo abstineat, ut neque monitoria neque citationes neque inhibitiones neque sequestra neque mandata de manutenendo neque aliud quicquam, quocumque sub praetextu, super iis aut ipse decernat aut ab aliis decreta revocet; et pariter eius notarii nihil omnino expediant aut etiam scribant, sub poena amissionis officii.

§ 48. In causis vero sui fori civilibus, etiam in quibus summarie et ad instar beneficialium procedendi ei concessa est facultas, numquam omnino ad poenas contumaciales deveniat; sed potius, receptis probationibus ad negocium principale spectantibus, datoque competenti termino parti absenti, demum, super his servatis

servandis, definitive pronunciet, etiam sine litis contestatione.

§ 19. Mandata de manutenendo, numquam, nisi parte legitime citata, et comprehendiosa ac summaria causae cognitione adhibita, decernat.

§ 20. Idem et in sequestris servetur, nisi aliqua ratione timendum sit, iudicis arbitrio, de suspicione fugae vel bonorum dilapidatione.

§ 21. Ne autem contingat ut absentes et in remotissimis ab Urbe partibus degentes, si ob praetensum aliquod crimen monentur ad personaliter comparendum, deinde inculpabiles reperti, maxima itineris incommoda et dispendia nulla sua culpa passi sint, neminem posthac extra Italiam existentem ad comparendum personaliter moneat, nisi facto verbo nobiscum, de quo verbo habito fiat mentio in litteris monitoriis.

§ 22. Postremo notarii nihil numquam cuiusvis generis scripturae ad indicium pertinentis, quod extra curiam mittendum sit, expediant et parti tradant, nisi cum subscriptione auditoris vel eius locumtentantis.

§ 23. Circa impensas autem, quae a partibus pro scripturis et expeditionibus facienda sunt, ultra ea, quae in universum in omnibus curiis observari volumus, infra scripta specialiter in eadem Curia auditoris, etiam in causis pendentibus, observentur.

§ 24. In causis, quae ordinarie, secundum auditoris facultates in eius tribunal introductae fuerint vel introduci potuerint, sive post eceptam causam superveniat commissio, sive ante impetrata sit, sive in prima sive in ulteriori instantia, nulla in re augeat impensam, sed quoad hoc habeatur semper causa per ordinaria, ita ut, etiam ratione sententiae, neque notarii neque iudices quicquam propterera accipiant, ultra id quod accipere potuissent, si commissio non adesset.

¹ Cherub. legit nolumus (R. T.).

Monitoria generalia non dentur.

Episcopi et alii non impeditant in executionem concilii Tridentini.

Expeditiones non dentur in his quae non pertinent ad iurisdictionem.

Nihil in contumaciam expeditur in causis civilibus.

Non deatur mandata de manutenendo, non citata parte,

Co- munitates extra Itali- a non obligantur a comparendum, in- dio Pap.

Expeditiones extra curiam ab suis, C. m. subscantur.

Reformata circa expensis.

Causae ordi- narie non efficiuntur commissario per supervenientem commissiōnem.

Sive igitur adsit commissio sive non, in causis ordinarie ad hunc forum pertinen-
tibus exigatur ut infra, et non amplius.

Sit itaque pretium perfectae expeditionis,
taxa et aliis omnibus comprehensis.

Taxa expedi-
tionum in cau-
sis civibus tri-
bunalis A. C.

§ 25. Pro monitorio speciali ad partes,
iul. novem.

Pro monitorio speciali per edictum, iul.
duodecim.

Pro monitorio in vim bullae Eugenianaee,
iul. duodecim.

Pro Eugeniana per edictum, iul. quindec-
im.

Pro monitorio in vim bullae Coenae Do-
mini, iul. duodecim.

Pro citatione cum inhibitione, vigore ap-
pellationis extra Curiam, cum insertione
instrumenti sententiae a qua appellatur,
iul. decem.

Pro instrumento remissoriae, iul. novem.

Pro instrumento litis pendentiae extra Cu-
riam, iul. novem.

Pro transumpto simpliei unius bullae seu
instrumenti aut cedulae, vel etiam plu-
rium similium vel aliorum iurium in
eodem transumpto descriptorum, si fue-
rint in forma *Probanti*, iul. duodecim.

Si vero in forma *Vidimus*, iul. novem,
habita tamen ratione excessus scriptu-
rarum arbitrio iudicis, quoad laborem
notarii.

Pro sequestro extra Curiam, iul. novem.

Pro litteris superviventiae, quae non taxen-
tur, iul. quatuor, una cum sigillo.

Pro fide legalitatis apponendae instru-
mentis notariorum, in totum, una cum
sigillo, iul. duos.

Pro mandato de exequendo, iul. novem.

Pro nota sententiae nihil exigatur.

Pro sportulis etiam nihil.

Taxa expedi-
tionum in cau-
sis commissa-
riis Curiae A. C.

§ 26. At in causis quae per commis-
sionem introduceuntur, et ab initio sunt
commissariae, neque alias ad huius fori co-
gnitionem spectant, solvatur ut sequitur.

Pro citatione vigore commissionis, abs-

que in inhibitione extra Curiam, iul. nov.

Pro citatione cum inhibitione simplici ,
iul. undecim.

Pro citatione cum inhibitione sub censu-
ris, iul. quatuordecim.

Pro citatione cum inhibitione sub censu-
ris per edictum , etiam pro necessario
examine, iul. decem et octo.

Pro inhibitione simplici extra Curiam, iul.
novem.

Pro inhibitione extra Curiam sub censu-
ris, iul. duodecim.

Pro inhibitione in Curia , iul. tres cum
dimidio.

Pro monitorio speciali, iul. quindecim.

Pro notis sententiarum definitivarum, quae
in scriptis proferuntur, in prima instan-
tia, iul. quadraginta; in secunda, iul.
triginta; in tertia, iul. viginti.

Pro nota absolutoria ab observatione iu-
dicii, iul. quindecim.

Pro nota interlocutoriae, iul. quindecim.

Pro nota declaratoriae, iul. octo.

Pro mandato de exequendo, iul. quindec-
im.

Pro sequestro, iul. quindecim.

Pro sportulis iudicum pro sententiis de-
finitivis ex scripto proferendis, non ul-
tra id quod in aliis Curiae tribunalibus
ordinariis a felicis recordationis Pio
Papa quarto praescriptum est.

§ 27. De ceteris vero actis, scripturis
et expeditionibus infrascriptis, sive causae
sunt ordinariae sive commissariae, solva-
tur tantummodo infrascriptum pretium ,
videlicet:

Pro compulsorialibus , generalibus sive
specialibus, iul. duodecim.

Pro palmo rotuli remissoriae , iul. tres.

Sit autem palmus linearum triginta, et
linea syllabarum decem et octo.

Pro instrumento remissoriae, iul. duode-
cim.

Pro instrumento litis pendentiae in Curia,
iul. quatuor cum dimidio.

Taxa expedi-
tionum, ac
scriptu-
rum in cau-
sis ordinariae
et commissariae
Curiae A. C.

- Pro interdicto speciali, iul. quindecim.
 Pro instrumento relaxationis interdicti ,
     iul. quindecim.
 Pro executorialibus, iul. triginta sex.
 Pro mandato de immittendo in possessio-
     nem vigore litterarum apostolicarum
     seu in forma brevis, iul. decem.
 Pro absolutione sive absolutionis commis-
     sione, pro uno, iul. novem.
 Pro duobus litis consortibus, iul. qua-
     tuordecim.
 Pro tribus litis consortibus, iul. decem et
     octo.
 Pro quatuor litis consortibus, iul. viginti
     tres.
 Ultra quatuor quotecumque addantur per-
     sonae litis consortes , nihil augatur
     preium expeditionis.
 Pro capitulo, collegio, confraternitate aut
     universitate, iul. quinquaginta.
 Pro instrumento absolutionis, iul. duode-
     cim.
 Pro decretis a iudice prolatis non ex scripto,
     etiam vim definitivae habentibus , eo-
     rumve nota et sportulis, nihil.
 Pro simplici fide etiam plurium actorum,
     iul. duos.
 Pro examine testium, cum articulis et in-
     terrogatoriis , in causa quae sit aesti-
     mationis a quinquaginta scutis supra,
     usque ad quamcumque summam , si
     articuli non excedant numerum viginti-
     quinque, interrogatoria numerum tri-
     gintaquinque , in domo vel officio notarii,
     iul. quatuor; extra vero officium,
     non ultra duplum.
 In causa aestimationis a quinquaginta scu-
     tis infra, solvatur tantum pro dimidia.
 Quod si articuli excedant numerum vi-
     gintiquinque , et interrogatoria triginta-
     quinque, solvatur merces notarii, ar-
     bitrio iudicis.
 Pro instrumento sententiae, si extrahatur,
     iul. quindecim.
 Pro instrumento declaratoriae, non tamen
- vigore obligationis in forma Camerae ,
     iul. duodecim.
 Pro brachio saeculari, ob non partitionem
     monitorii aut litterarum apostolicarum
     vel executorialium, iul. triginta.
 Pro mandato suspicionis fugae, usque ad
     quamcumque summam , etiam in vim
     obligationis cameralis decreto, iul. qua-
     tuor cum dimidio.
 Pro mandato de consignando vigore se-
     questri , etiam ubi pro illius verifica-
     tione debitor prius fuisse conventus
     via executiva, vigore obligationis came-
     ralis, iul. quatuor cum dimidio.
 Pro mandato de consignandis pignoribus
     subhastandis aut deliberandis, iul. qua-
     tuor cum dimidio.
 Pro mandato de relaxando, pro debito ci-
     vili, iul. quatuor cum dimidio.
 Pro mandato in causis civilibus loco litte-
     rarum, pro parva summa, iul. quatuor
     cum dimidio.
 Computato in his omnibus mandatis iulio
     sigilli.
- § 28. De pretio autem sic praescripto,
     in omnibus supradictis expeditionibus ,
     sive ordinariis sive commissariis , dentur
     auditori et massae notariorum , item
     (quoad ordinarias) camerario eadem por-
     tiones, quae et prout antea pro eisdem
     expeditionibus dabantur, nulla ex parte
     diminutae. Reliquum quod, iis portioni-
     bus detractis, supererit, sit notarii expe-
     ditionis, praeterquam in expeditione ab-
     solutionis sive commissionis absolvendi ,
     in qua singulis detrahatur pro rata, ita
     ut non tantum portio notarii, sed cuius-
     que aliorum minuatur ad eam rationem,
     ut tantum uniuicue portioni pro eius
     modo decrescat , quantum omnibus in
     universum detraximus.
- § 29. Pro mandato executivo, sive bra-
     chio, ubi invocatione opus fuerit, saecu-
     lari , per omnia expedito omnibusque
     comprehensis, preium sit ut infra, vide-
     licet:

Divisio pre-
tii dictarum ex-
peditionum.

Taxa manda-
torum execu-
tivorum.

Ab uno scuto usque ad quindecim , iul.
quatuor cum dimidio.

A scutis quindecim usque ad vigintiquinque , iul. viginti duo.

A scutis vigintiquinque usque ad quingentos , iul. triginta tres.

A scutis quingentis usque ad mille , iul.
sexaginta sex.

A scutis mille usque ad quamcumque sum
mam, iul. centum et deceem.

Divisio pre-
dictorum
in mandatorum
executivorum.

§ 30. Hoc autem pretium ita dividatur,
ut ex iuliis viginti duobus, auditor habeat
iulios sex, camerarius pro sigillo habeat
iulios quatuor cum dimidio, massa nota
riorum habeat iul. quatuor cum dimidio,
reliquum habeat notarius expeditionis.

Ex iuliis triginta tribus, auditor ha
beat iulios octo et baiochos duos cum di
midio; sigillum, iulios quinque cum dimi
dio; massa habeat iul. octo et baiochos
duos cum dimidio; residuum notarius.

Ex iuliis sexaginta sex , auditor ha
beat iulios sexdecim cum dimidio, sigillum
iulios undecim, massa iulios sexdecim cum
dimidio, notarius quod superest.

Ex iuliis centum et deceem , auditor
habeat iulios vigintiquatuor et baiochos
septem cum dimidio, sigillum iulios sex
decim cum dimidio, massa iulios viginti
duos, notarius reliquum.

Ad constituendas autem supradictas
summas, computentur iulii undecim pro
singulo scuto; quilibet vero iulus sit de
cem baiochorum.

Tala expedi
tionum censu
rarum ecclesia
sticarum.

§ 31. Censurarum ecclesiasticarum no
mine nihil accipiatur, vel in expeditione
mandati executivi seu brachii saecularis,
vel deorsum ab eo, neque usquam alias,
nisi ubi ad illas rite processum fuerit re
ipsa.

Cum vero ad illas procedi contigerit,
tunc pro declaratoria, aggravatoria et reag
gravatoria simul iunctis , et totali earum
omnium expeditione, tantundem exigatur
quantum pro brachio saeculari, habita

ratione praedictae distinctionis summa
rum; ita ut omnis impensa utriusque ex
peditionis , mandati scilicet vel brachii
saecularis et censurarum simul collecta ,
duplum non exceedat eius pretii quod man
dato seu brachio saeculari supra taxatum
est, pro qualibet supradictarum summa
rum. Excepta ultima maiori summa , vi
delicet a mille supra. In ea enim summa,
etiam si contingat, ultra vel post manda
tu[m] executivum seu brachium saeculare,
censuras quoque relaxari, nihil tamen ea
rum nomine exigatur; sed tantum praeter
id pretium , quod pro solo mandato seu
brachio saeculari supra taxatum est, ac
cipi possit iusta merces pro scriptura.

Numquam tamen cogantur partes
invitae, una cum mandato executivo seu
brachio saeculari , censurarum quoque
expeditionem accipere, aut earum expe
ditionis pretium solvere, etiam si ad cen
suras ipsas in subsidium contra contuma
cem index comminando rite processerit,
et extra loca temporali dominio sanctae
Romanae Ecclesiae subiecta vel etiam ex
tra Italiam expeditio mittenda foret.

Quod si forte quisquam, legitime ser
vatis processibus, utramque expeditionem,
mandati scilicet seu brachii saecularis et
censurarum, eodem tempore habere vo
luerit , tunc apponantur verbis expressis
in ipsa expeditione, quoad censuras , ne
is pretium quod illarum ratione expendit,
ullo modo repetere possit ab iis , contra
quos decretae et prolatae fuerunt , nisi
adversus eosdem, vigore mandati executivi
seu brachii saecularis non satisfacientes
aut alias non parentes, censuris ipsis ne
cessere fuerit uti.

§ 32. Ipsius vero expeditionis censu
rarum pretium praedictum eadem ratione
et eisdem portionibus dividatur , quibus
pretium mandati executivi seu brachii
saecularis, ut supra dictum est.

§ 33. Pro duplicatis etiam post quod-

Pro duplicita cumque tempus expeditis, nihil exigatur nisi debet.

praeter scripturae mercedem.

Taxa sigilli § 34. Pro sigillo parvo appenso in qualibet expeditione, solvatur iulius unus tantum, ubi non adest minor taxa.

Missa data non expedita non levata. § 35. Pro mandatis executivis vel aliis quibuscumque expeditionibus notarii nihil recipient, nisi illis effectualiter partibus consignatis.

Nemo cogit accepere ex petitionem. § 36. Nec partes ipsae cogantur accipere aliquam expeditionem, nisi eam quam voluerint.

Pauperes et forma pauperum; miserabilibus vero gratiis omnino tradant etiam scripturae mercedem; distinctio vero istarum personarum iudicis arbitrio remittitur.

Gratis hic indecata habeantur. § 38. Pro terminis coram iudice servandis, iudicibus informandis, scripturis ad eos deferendis seu etiam in officio perquirendis, regestis seu extractibus transportandis et aliis huiusmodi, notarii vel eorum substituti, et in eorum officiis scribae et copistae, etiam nomine regalium seu bibaliorum, nihil prorsus, etiam a sponte dantibus, accipient.

Taxa in causis criminalibus sit tertiae pars in aliis causis servetur taxa pil quarti. § 39. In causis criminalibus expeditionum, quae erunt eiusdem generis seu nominis, cuius sunt suprascriptae, premium augeri non possit ultra tertiam partem eius, quod supra in civilibus praescriptum est; in regestis, extractibus, copiis iudiciorum et alterius quam supradicti generis seu nominis expeditionibus criminalibus, servetur taxa ab eodem Pio predecessore aliis tribunalibus ordinariis Urbis praescripta.

Expensa notariorum in causa expeditionibus. § 40. In omnibus expeditionib., immo¹ earum parte, notarius apponat integrum summam eius quod vere expositum fuit sub his verbis, videlicet: *Exposuit in totum tantum;* idemque etiam in libro expeditionum ipsius notarii describatur.

§ 41. Et ut praemissa omnibus pateant, sciatque quilibet quid et quantum in pra-

¹ *In ima legit.* Cherub. (R. T.).

missis exponere debeat, quilibet notarius auditoris teneatur posthac tabulam supradictorum pretiorum expeditionum litteris maiusculis ordinate et distincte scriptam, in eius officio, palam, loco eminenti et cognito, proponere et semper retinere.

§ 42. Constitutiones item quae, tam a nobis quam ab aliis Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris, ad reformatiōnem huius Curiae pertinentes, emanarunt et in futurum emanabunt, modo his contrariae non sint, omnino in eadem Curia observentur.

§ 43. Districtius inhibentes auditori, sub indignationis nostrae, et locumtenentibus sive indicibus ac notariis praedictis, sub privationis officiorum suorum huiusmodi et aliis etiam gravioribus, nostro et pro tempore existentis Romani Pontificis arbitrio infligendis et applicandis, poenis, ne de expeditionibus et aliis sibi per praesentem interdictis, ac contra praesentis formam et tenorem, etiam quorumvis privilegiorum et indultorum ac litterarum eis quomodolibet concessarum aut consuetudinis et styli, immemorabiliter observati, vel alio quovis praetextu se intromittere quoquomodo audeant seu praesumant.

§ 44. Decernentes quaecumque decreta et acta ab eisdem auditore, iudicibus, notariis pro tempore, contra praesentis formam et tenorem emanata et facta, nulla et invalida ac extorta, subreptitia nulliusque roboris vel momenti fore et censeri, neminique propterea suffragari posse vel debere.

§ 45. Et ita per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales et causarum Palatii Apostolici auditores, in quavis causa et instantia, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et au-

Tabella revestatur.

Alio reformatio- miliones non contrarie con- trahantur.

Potest con- trahentur.

Annullatio in contrarium gestorum.

Decretum ir- ritatus.

ctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attenuari.

§ 46. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac stylo, consuetudine ac quocumque temporis cursu, etiam immemorabili, roboratis; privilegiis quoque, indultis eidem tribunal ac illius auditoratus officio et auditori, etiam in eiusdem officii erectione et institutione, ac iudicibus et notariis ipsis illorumque collegio, etiam simili motu, etiam consistorialiter etc., sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere vel in specie et alias quomodolibet, etiam per nos, concessis, approbatis et innovatis; quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; et quibuslibet aliis privilegiis, indultis et litteris apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcunque tenorum existant, per quae, praesenti non expressa vel totaliter non inserta, effectus praesentis impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus specifica et individua et expressa ac de verbo ad verbum habenda esset mentio specialis.

§ 47. Ut autem praesens motus proprius ad omnium notitiam ducatur, ac omnes, quorum interest vel interesse poterit, afficiat, volumus et mandamus illius co-

piam in Palatii nostri Apostolici ac domus seu Curiae praedicti auditoris valvis, neconon in acie Campi Florae affigi, et ibidem relicta eius copia aliquandiu detineri.

§ 48. Volumus item quod praesentis ^{Sola signatura sufficit.} nostri motus proprii sola signatura sufficient, et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, regula contraria non obstante.

§ 49. Quodque eius transumptis, notarii publici manu subscriptis, et personae in ecclesiastica dignitate constitutae suggillo signitatis, plena et indubia fides caque prorsus adhibeat, quae ipsi adhiceretur, si foret exhibitus et ostensus.

Placet, et ita motu proprio statuimus et mandamus. M.

Datum Romae apud Sanctum Petrum,

duodecimo kalendas decembbris, anno v.
Dat. die 20 novemb. 1570, pontif. anno v.

CLXXVII.

Prohibitio disputandi in publicis praedicationibus de conceptione Beatae Mariae Virginis, aut de ea vulgari sermone scribendi vel dictandi ¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Super speculam Domini, viribus licet exiguis, constituti, prophetae sollicitudinem imitantes, die noctuque ad diversos Ecclesiae status nostrae mentis aciem intendimus, studiose providentes ut communis Domino ab omnibus gradibus fideliter serviatur, ac illis maxime, quibus digniora ministeria divini Spiritus favore credita sunt, inter quos divini verbi praecausa huius constitutionis.

¹ De praedicatorum autem officio et approbatione vide in Leonis X constitutione **xxii**, *Supernae*, tom. v, pag. 681. De conceptione B. Mariae habes in concilii Tridentini sessione v, *De peccato originali*, in fin.; et constit. huius Pontificis num. 168.

dicatores adnumerandos esse nemo dubitare poterit, qui eorum munus ab ipso Domino consecratum, apostolis praeципue iniunctum fuisse animadvertiset, qui, si adepto gradu digne fungerentur, evangelizantes pacem, annunciantes bona, prae dicantes salutem, non solum vox eorum dulcis, verum et speciosi pedes viderentur, et fraternalis salutis uberes fructus referentes, multam fiduciam haberent in die Domini. Verum, quod neque sine animi dolore accepimus nec referre possumus, quidam diversorum Ordinum regulares clericique saeculares, omissis quae divinae Maiestatis gloriam et sanctissimae Dei Genitricis aliorumque divinorum venerationem atque fidelium pietatem promovere poterant, quod Apostolus in quibusdam arguit, languent circa quaestiones et pugnas verborum, ex quibus oriuntur invidiae et contentiones ceteraque vitiorum monstra; potissimum vero cum de gloriose Virginis Mariae conceptione sermo inciderit, tam pertinaciter pro alterutra parte contendunt, ac si de illis dogmatibus esset, quae corde credere ad iustitiam, et ore confiteri ad salutem necessarium est. Quibus illud prophetae convenire videtur, dicunt *Ait Dominus, cum ego non sim locutus;* cum sancta Romana Ecclesia, omnium ecclesiarum magistra et doctrix disciplinae, de ea re hucusque non desmicerit, nemo absque temeritate praecaudare vel alterius partis sententiam damnare potest; et quasi desint praeclarissima Inventricis gratiae merita, quae nec angelica quidem lingua satis digne referri possunt, et quasi ex illo uberrimo fonte putoque aquarum viventium non possint saluberrimas haurire aquas, quibus fidelis populus magna cum utilitate atque dulcedine reficeretur, ad dissipatas cisternas occurrunt, stoltas scilicet et sine disciplina quaestiones, quae generant lites, quas nec frequens multi-

tudo intelligere, nec viri sapientes, qui capiunt, utiliter percipere valeant; prae certim quoniam, ut experimento didicimus, ipsorum concionatorum, qui ad quaestiones huiusmodi proponendas facilius erumpere solent, maior numerus, materiae difficultatem prorsus ignorantes, neque intelligentes quae loquuntur aut de quibus affirmant, simplicium animos, indiscretae devotionis obtentu vel potius loquacitatis et ostentationis affectu ad tumultus et simultates concitant, quos tumultuantes atque dissidentes componere sedareque potius oportebat. Cumque parvulis in Christo lac infundere, proiectis solidum cibum apponere deberent, dum in huiusmodi controversiis interminatis versantur, omnibus ubera proferunt arenaria, quod non absque maledictionis nota legimus in propheta.

§ 4. Nos igitur, qui praedecessorum nostrorum saluberrima decreta pro viribus salva esse cupimus, potissimum illa, quae a saerosancta synodo Tridentina de nro sunt confirmata, liberau cuique facultatem relinquentes opinandi huius controversiae quamlibet partem, prout vel magis piam vel magis probabilem esse indica verit, praedictorum igitur concionatorum aliorumque contentioni atque temeritati populorumque scandalis occurrere studentes, motu proprio, non ad aliquius nobis super hoc oblatae petitonis instantiam, sed ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, statuum felicis recordationis Sixti quarti, praedecessoris nostri, super ea re, quod a praefata synodo innovatum est (illud praesentibus, ac si de verbo ad verbum esset insertum, pro plene et sufficienter expresso et inserto habentes), apostolica auctoritate, tenore praesentium, confirmamus et approbamus.

§ 2. Atque, ut deinceps efficacius a cunctis observetur, perpetuo statuimus Prohibitio dis- putando in po-

Confirmatio
decretri Sixti
IV, approbati a
conc. Trident.,
sess. x, *De per-
petuac. originali,
in fin.*

~~polaribus con-~~ et ordinamus ac per apostolica scripta
~~cionibus do-~~ mandamus quatenus nemo, cuiuscumque
~~conceptione B~~ ordinis, gradus, conditionis vel dignitatis
~~Mariae Virginio-~~ existat, in popularibus concionibus vel
~~aut de ea vul-~~ ubicumque promissa virorum et mulie-
~~garil sermone~~ rum multitudine convenire solet, de huius
~~scribouit vel~~ controversiae alterutra parte disputare,
rationibus vel doctorum auctoritate, affe-
rendo propriam sententiam, et contrariam
refellendo aut impugnando, vel de hac
ipsa quaestione, cuiusvis pietatis aut ne-
cessitatis praetextu, vulgari sermone scri-
bere vel dictare praesumant. Qui contra-
fecerit, suspensionis poenitentia divinis, abs-
que nova declaracione, ipso facto incur-
rat, si modo fuerit in sacris constitutus;
et quocumque praeterea gradu sive digni-
tate vel administratione fungatur, illis
omnibus sit ipso iure privatus, et ad ea-
dem vel similia munera obtinenda vel
obeunda perpetuae inhabilitatis censurae
ipso etiam facto sit obnoxius; super qui-
bus nisi a Romano Pontifice pro tempore
existente dispensari sive absolvvi non pos-
sit, et nihilominus aliis poenis, si opus
fuerit, a proprio praelato pro delicti
mensura infligendis subiiciatur, prout
subiiciuntur.

§ 3. Ceterum, quamdiu per apostolicam

~~Permissio dis-~~ Sedem altera pars definita non fuerit oppo-
~~cerendi de con-~~ sitaque sententia condemnata, liceat viris
~~ceptione in dis-~~ doctis, in publicis academiacis disputatio-
~~putationib, ces-~~ nibus, sive generalium aut provincialium
~~sante occa-~~ capitulorum vel ubi alias intersunt, qui
~~sione scandall.~~ rem capere possunt, nec scandali ulla sub-
est occasio, de illa quaestione disserere,
et argumentis utramlibet partem vel as-
serere vel impugnare, dum tamen neutra
veluti erronea praeiectetur, serventurque
illa omnia, quae a dicto Sixto praedecessore
nostro statuta sunt, quorum singula, ut
praefertur, etiam quantum ad alias penas,
duximus innovanda et innovamus per praes-
entes.

§ 4. Ut autem haec nostra constitutio

et praemissa omnia ad eorum omnium, Iussio publi-
quorum interest, notitiam congruentius conditio hanc bul-
pervenire possint, in virtute sanctae obe-
dientiae et sub poena privationis ab in-
gressu ecclesiae, etiam eo ipso incurrienda,
si in his quae mandamus exequendis se
negligentes exhibuerint, praecipimus et
mandamus omnibus et singulis locorum
ordinariis ac eorumdem vicariis suffraga-
neis et officialibus quibuscumque et aliis
singulis, ad quos quomodolibet spectat et
pertinet, quatenus huiusmodi nostram
constitutionem singulis suae dioecesis vel
districtus praeceptoribus et aliis, quibus
expedire indicaverint, opportune insinuent
et publicent, ac insinuari et publicari fa-
ciant. Et ne quis in posterum quoquomodo
ignorantiam de praemissa possit praeten-
dere, aut se contra praemissa valeat excu-
sare.

§ 5. Volumus et similiter eadem auto-
ritate decernimus et mandamus quod pree-
sentes litterae per aliquos ex nostris cur-
soribus in basilicarum S. Ioannis Latera-
nensis ac Principis apostolorum et Can-
cellariae Apostolicae valvis, ac in acie
Campi Florae de Urbe, de more publicen-
tur et affigantur, et illis inde amotis, rema-
neant in eisdem locis earundem exempla
affixa: quae publicatio et affixio ita omnes,
ad quos spectat, afficiat et arctet ac si
illis personaliter intimatae fuissent.

§ 6. Non obstantibus constitutionibus et
ordinationibus ac quibusvis indultis et lit-
teris apostolicis, quibusvis personis, etiam
quantumcumque qualificatis, et in qua-
cumque, etiam cardinalatus, patriarchali,
archiepiscopali, episcopali et quavis alia di-
gnitate et honore constitutis; etiam quod
interdici, suspendi vel excommunicari ne-
queant, quomodolibet concessis, quae eis
contra praemissa in aliquo suffragari non
posse decernimus, ceterisque contrariis
quibuscumque.

§ 7. Volumus insuper et decernimus

Forma et ef-
fectus publica-
tionis in Urbe.

Claudia: de-
reptatoriae.

Praesentium quod praesentes vim perpetuae et irrefragabilis constitutionis obtineant, et quod illarum transumptis, etiam impressis, etc.

Sacrae poenitentiae. § 8. Nulli ergo omnino hominum etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo septuagesimo, pridie kalendas decembris, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 30 nov. 1570, pontif. anno v.

CLXXVIII.

Facultas canonicorum regularium congregationis Lateranensis, Ordinis S. Augustini, festum illius celebrandi etiam die dominica, si in ea illud vel illius octava occurrit, et celebrandi etiam festa nonnullorum sanctorum sui Ordinis iuxta antiquum ritum ¹.

Pius Papa V, ad futuram rei memoriam.

Licet Ecclesia Dei sponsa tunc verae iubilationis suæfructum reportet, cum christifideles omnes ad precum effundendarum exercitium excitat, eumdemque orandi psallendi ritum et morem omnibus proponit; alienum tamen a ratione minime censendum erit si aliquos, sanctorum quorumdam patrocinio specialius suffulitos, ad eorumdem particularem venerationem, etiam per crebras illorum commemorationes, sese excitare permiserit, ut peculiare ipsorum meritum agnoscentes, eorum quoque vestigia sequi quam maxime studeant.

§ 1. Hinc est quod nos, licet alias, ex certis tunc expressis causis, omni alio Breviarium editi, et iuxta illud sacra celebri iussit.

Breviarium editi, et iuxta illud sacra celebri iussit.

Uic Pontificis

primi curavimus, ac psallendi precandique formulam in omnibus universi orbis ecclesiis, monasteriis, Ordinibus et locis, etiam exemptis, in quibus iuxta ritum Ro-

miae Ecclesiae dici debet aut consuevit, sub certis modo et forma servari mandaverimus, statuentes Breviarium ipsum nullo unquam tempore in toto vel in parte mutandum aut ei aliquid detrahendum, ac alia fecerimus, prout in ipsis litteris, quas in cuiuslibet Breviarii praedicti principio imprimi voluimus, plenus continetur.

§ 2. Attendentes tamen dilectos filios canonicos regulares congregationis Lateranensis, Ordinis S. Augustini, eorum patrem ac primum apostolici illius Ordinis reformatorem, S. Augustinum praedictum, ac praeterea insigniores eiusdem Ordinis sanctos martyres ac confessores, quorum meritis eadem congregatio per orbem propagata et illustrata extitit, et in dies eiusdem congregationis personae adiuvantur atque proteguntur, debita, ut par est, veneratione eupere, in eorum praesertim diebus, quibus in Domino obdormire eisdem oblitig, celebrare. Nos propterea, plium eorum desiderium plurimum in Domino commendantes, motu proprio, non additorum canonicorum seu alieuius eorum super hoc nobis oblatæ petitionis instantiam, congregationi dictorum canonicorum concedimus primum quod, ultra consuetas Salvatoris Lateranensis et S. Augustini praedicti eorum patris ad vesperas et laudes commemorationes, eiusdem S. Augustini festum die vigesima octava augusti occurrens, per totam illius octavam, tam in canonicis horis quam in missæ celebratione, prout hactenus, celebrare possint, videlicet in ipsa quidem die et octava, sub dupli; infra octavas autem, sub semidupli; cum commemoratione festorum simplicium occurrentium. De decollatione autem Sancti Ioannis Baptistæ fiat suo die, cum commemoratione octavæ. De dominica autem, si occurrat infra octavas, fiat de ea cum commemoratione octavæ; sin autem in ipsa die vel octava dominica occurriterit, fiat de Sancto cum do-

Nunc autem
dat congrega-
tioni licentiam
festa de quibus
hic celebrandi
ritus Ordinis
ritum etc.

¹ De materia autem huius congregationis vide in Paschalis II constitut. xxix, tom. II, pag. 246.

minicæ commemoratione, cum antiphonis videlicet, hymnis, responsoriis ac reliquis ipsorum canonicorum propriis, ordinatis a divo Thoma Aquinate, iuxta eorum antiquum morem, seu et prout melius ac congruentius videbitur ab ipsis reformandis, dum tamen tres primæ lectiones sint de Scriptura; intra octavas quidem, de occurrente; in ipso autem die et octava, de Scriptura assignata ab ipsis canoniciis atque congruentius eidem festo aptata. Mediae tres, partim de vita eiusdem patris, collecta e dictis eiusdem, in libris paecipue confessionum, neenon et Possidonii eius contemporanei ac socii, qui, cum per annos quadraginta cum eo familiarissime vivisset, vitam etiam eius veriori et integriori modo descripsit; partim de sermonibus eiusdem patris de communi vita clericorum. Tres vero postremæ lectiones de homilia S. Ioannis Clrysostomi super Evangelium Matthæi: *Vos estis sol terræ*; pariter et eius conversionem die quinta maii, cum lectionibus ut supra authenticis ex ipso S. Augustino et Possidonio, neenon et cum lectionibus in ultimo nocturno divi Gregorii Papæ, super Evangelio Lucae: *Erant appropinquantes ad Iesum publicani et peccatores.* Primam quoque eius, quae undecima octobris, et secundam, quae ultima die februarii occurrit, translationes, neenon et quolibet mense semel ipsius commemorationis festum, die in quo festum alicuius sancti non ocurrerit, sub duplice possint celebrare. Et similiter sanctorum Aniani episcopi, die decembribus secunda; S. Thome Cantuariensis episcopi et martyris, vigesimanona decembribus; Aquilini martyris, ianuarii vigesimanona; Guarini episcopi, februarii sexta die; Theotoni confessoris, decima octava die februarii; Albini episcopi, prima martii; Illeculani episcopi et martyris, martii secunda; Partritii episcopi, martii decimasesxta; Moniae viduae, maii quarta; Ubaldi episcopi,

mai decimasesxta; Iwonis episcopi, maii vigesima; Bernardi confessoris, iunii decima quinta; Ioannis, octobris decima; Friedmani episcopi, novembribus decimanona; Gelasii Papæ, novembribus vigesima prima; Prosperi episcopi, novembribus vigesima quarta. Omnium quoque aliorum dictæ congregationis et Ordinis sanctorum festa etiam sub duplice officio celebrare, atque iis omnibus et singulis proprias corum atque authenticas lectiones seu et orationes, servata praedicta Breviarii forma, accommodare valeant; officiaque praedicta recitantes debito suo perinde censeantur satisfeisse, ac si ea quae in Breviario assignantur recitassent, nec ad aliam ulterius recitationem ullo umquam tempore possint compelli: praedictaque eorum particularia officia seorsum et separatim a Breviario, ubicumque illis placuerit, absque alia nostra vel commissarii nostri in illis partibus licentia, imprimi facere libere et licite valeant.

§ 3. Districtius inhibentes tam locorum ordinariis quam quibusvis librorum impressoribus, ceterisque, quavis auctoritate fungentibus, in virtute sanctæ obedientiae, ac sub excommunicationis maioris neenon indignationis nostræ poenis, ne eosdem canonicos super recitatione horarum aut impressione officiorum huiusmodi impedire, molestare vel inquietare audeant vel præsumant.

§ 4. Ac decernentes præsentes litteras nullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitio, seu intentionis nostræ vel quopiam alio defectu notari, impugnari, invalidari nullatenus posse, minusque sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus et aliis contrariis dispositionibus comprehendi nullatenus posse, sed quoties illæ emanabunt, toties in pristimum statum, etiam sub quacumque data per ipsos eligenda, restitutas, repositas

Inhibitio contra molestantes canonicos super præmissis.

Clausulae præservativaæ būius concessio-
nis.

et plenarie reintegratas esse, siveque ab omnibus censeri; et ita per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; ac irritum et inane, si securus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 5. Quocirca dilectis filiis nostris Flavio Ursino et Paulo ab Ecclesia, S. R. E. presbyteris cardinalibus, et causaruni Curiae Camerale Apostolicae generali auditori, per praesentes motu simili mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte dictorum canonorum seu alicuius eorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra praesentes litteras et in eis contenta quaecumque firmiter observari, non permittentes eos seu eorum aliquem desuper contra earumdem praesentium tenorem quomodolibet indebito molestari; contradictores quoslibet et rebelles per censuras et poenas ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo; necnon, legitimis super his habendis servatis processibus, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 6. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papae octavi, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis, dummodo quis vigore praesentium ultra tres diaetas ad iudicium non trahatur; ac litteris nostris praedictis, quas eosdem canonicos ligare nullatenus posse volumus; ac quibusvis aliis apostolicis constitutionibus et ordinationibus; neconon quibusvis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, sub quibuscumque teno-

ribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere vel in specie ac alias in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus, etiamsi de eis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa mentio, seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, et forma in illis tradita observata, inserti forent, eisdem praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanens, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdicci, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 7. Volumus autem quod praesentium transumptis etc.

Transumpto-
rum fides.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die xiii decembris millesimo quingentesimo septuagesimo, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 18 dec. 1570, pontif. anno v.

CLXXIX.

Privilegium praecedentiae canonorum regularium congregationis Lateranensis, Ordinis S. Augustini, ante alios quoscumque regulares, post clericum sacerdotalem¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.

Cum ex Ordinum universitate, qui in Dei Ecclesia reperiuntur, illa castrorum aciei comparetur, illius autem gubernium

¹ Quae hanc respiciunt congregationem vide in Paschalis II constitutione XXIX, *Quanto*, tom. II, pag. 246. Et de praecedentia cum monachis S. Benedicti, congregationis Cassinensis, extat declaratio Pii IV in eius const. xcii, *Sedis*, pag. 273 huius tomii,

Romano Pontifici, beati Petri vero successori sit demandatum, mirum nemini videri debet, si ille curae sibi divinitus commissae invigilans, cui libet quod suum est benigne concedendo, et quae clara etiam sui ipsorum natura sunt, ne in recidivae contentionis scrupulum relabantur, opportunae declarationis ac nova concessionis remedio consolidat, ut, quibusvis sublati obstaculis, quilibet pacis amoenitate frui libere possit, ac scandalorum occasio penitus tollatur.

Congregati in
guiales an aposto-
stolis originem tra-
nserunt.

§ 1. Cum itaque, sicut accepimus, dilecti filii universi canonici regulares Ordinis S. Augustini congregationis Lateranensis, qui ab apostolis originem traxerunt, quique ab eodem S. Augustino eorum reformatore, iterum per reformationis viam mundo geniti, merito praetendere possunt se omnes alias personas ecclesiasticas, tam saeculares quam regulares, in processionibus et aliis actibus publicis praecedere debere.

Praecedentia
tique eis da-
tur immediate
post clericum regu-
larem.

§ 2. Cum tamen non liceat membra a capite separare; sed tamen eis locum debitum assignare, ipsorumque indemnitatibus, ut sine populi scandalo in publicum prodire, exemploque potius ceteris christifidelibus esse possint, consulere volentes, ac omnium et singularium litium, quae forsitan super praemissis exortae sint aut exoriri quoquomodo possint, status et merita, nominaque et cognomina iudicium et colligitantium praesentibus pro expressis habentes, motu proprio, non ad dictorum canonicorum vel alicuius alterius pro eis super hoc nobis oblatae petitionis instantiam, sed ex certa scientia nostra et de apostolicae potestatis plenitudine, omnes et singulos canonicos praedictos, ubicumque locorum existentes, quos deinceps processionibus et aliis actibus, publicis vel privatis, interesse contigerit, statim ipsum clerum saecularem non exemptum subsequi, dum ipsi subsequendo

praecedunt, dum vero praecedendo praecedunt, illum immediate sequi debere, auctoritate apostolica per praesentes declaramus. Ac insuper in omnibus locis, in quibus talis viget consuetudo, in processionibus, ut dicti clericci non excepti, praecepiae quando canonici alicuius ecclesiae cathedralis paramenta ecclesiastica induunt, ut cultus divinus magis vigeat, ac ut sanctissimum Corpus Christi seu aliae reliquiae, quae processionaliter deferuntur, decentius et honorificentius associentur; aut quando hoc ipsius ordinarii mandato contingat, ipsi canonici similiter ac illi pluvialia, planetas, tunicellas et alia paramenta super eorum clericalem habitum deferre, neenon pro cruce associanda quaecumque luminaria deferre libere et licite possint, statuimus et ordinamus.

§ 3. Districtius inhibentes quibusvis locorum ordinariis, etiam si patriarchali, provinciali, archiepiscopali, episcopali aut alia dignitate praefulgeant, sub excommunicationis maioris et indignationis nostrae poena, ne eosdem canonicos seu aliquem eorum molestare, aut praemissa quovis modo declarare vel interpretari audiant.

§ 4. Decernentes praesentes litteras nullo unquam tempore de subreptionis vel ob-reptionis vitio, aut intentionis nostrae vel quopiam alio defectu, etiam ex eo quod locorum ordinarii aut alii forsitan interesse habentes vocati non fuerint, aut nullitate notari, imputari, invalidari, ad terminos iuris deduci, in ius vel controversiam vocari, causamque vel causas quare praemissa a nobis emanaverint, verificandum nullatenus teneri, nec ob id viribus carere; minusque sub quibusvis similiis vel dissimiliis gratiarum revocationibus, sustentationibus, limitationibus aut aliis contrariis dispositionibus comprehendendi; sed semper ab illis exce-

Inhibitio in
perturbatores.

Clausulae hu-
ius privilegii
praeservativa.

ptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum statum restitutas, repositas ac plenarie reintegratas, etiam sub data per ipsos canonicos eligenda, esse, sieque ab omnibus censeri. Et ita per quoscumque iudices et commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac sanctae Romanae Ecclesiae cardinales et ipsosmet ordinarios, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, indicari et definiri debere; irritum quoque et inane, si secus super his a quoquinque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contingit attentari.

Erectorum
deputati.

§ 5. Quocirca dilectis filiis dictae congregationis protectori, seu eius viceprotectori, et causarum Curiae Cameræ Apostolicae generali auditori, ac vicario venerabilis fratris nostri episcopi Laudensis in spiritualibus generali, per apostolica scripta, motu simili mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorū, per se vel alium seu alios, præsentes litteras et in eis contenta quaecunque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte canonieorum praedictorum vel alicuius eorum fuerint requisiți, solemniter publicantes, illisque in præmissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra eosdem canonicos illorumque singulos præmissis omnibus et singulis vi præsentium continentia et tenore pacifice frui et gaudere. Non permittentes eos seu eorum aliquem desuper per quoscumque indebitē molestari, perturbari et inquietari; contradictores quoslibet et rebelles ac præmissis non parentes per censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris remedia, appellatione postposita, compescendo; neconon, legitimis super his habendis servatis processibus, illos censuras et poenas ipsas incurrisse declarando, necnon eas etiam iteratis vicibus

aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 6. Non obstantibus felicis recordationis Papae Bonifacii, praedecessoris nostri, etiam qua caveat ne quis extra civitatem vel dioecesim, nisi in certis exceptis casibus, et illis ultra unam diaetam a fine suae dioecesis ad indicium evoceatur, seu ne iudices a Sede Apostolica deputati extra civitatem vel dioecesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, aut alii vel aliis vices suas committere præsumant, ac de duabus diaetis in concilio generali edita, dummodo ultra tres diaetas quis vigore præsentium ad indicium non trahatur; ac aliis apostolicis, in provincialibus ac synodalibus conciliis editis specialiter vel generaliter, constitutionibus et ordinationib.; ac etiam iuramento confirmatione apostolicæ vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, etiam immemorabilibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, quibusvis ecclesiis, congregationibus, capitulis, collegiis, monasteriis et aliis locis, eorumque superioribus et personis, sub quibusvis tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis, etiam derogatoriis derogatoriis, irritantibusque et aliis decretis, motu, scientia et potestate similibus, etiam consistorialiter, concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa mentio seu quaevis alia expressio habenda aut alia aliqua exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nil penitus omisso, ac forma in illis tradita observata, inserti forent, eisdem præsentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanensuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derrogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel diversim, ab Apostolica sit Sede indultum quod

Causulas de-
rogatorias

interdicci, suspendi vel excommunicari non possunt per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Nulli ergo etc.

Si quis autem etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominice millesimo quingentesimo septagesimo, x kalendas Ianuarii, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 23 dec. 1570, pontif. anno v.

CLXXX.

Revocatio facultatum testandi et quovis alio modo disponendi de acquisitis ex bonis ecclesiasticis, ac de aliis rebus etiam proprio labore partis, aut patrimonialibus, ad commodum illegitimorum etiam legitimatorum, non tamen hospitalibus expositorum et orphanorum; et abrogatio habilitationum eorumdem illegitimorum succedendi in dictis bonis aut rebus feudalibus et employtheuticis a piis locis profectis 1.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.

Exemplum
Revocatio de quae in rubricis Quae ordini ecclesiastico noxia esse et scandala obiicere perhibentur, necesse est e medio submovere.

§ 1. Quod nos, pro nostri muneris officio, inter alia incommoda, quae in oculos nostros incurunt, de Christi peculio, ne ab indignis et reiectis ignominiose consumatur, neve illorum causa ecclesiis et pauperibus praeripiatur, curam praecepiam habere volentes, de nobis attributae potestatis plenitudine, revocamus et abolemus omnia et quaecumque privilegia, licentias,

¹ De facultate legitimandi, vide in Iulii II constitutione XVIII, *Sicut*, tom. v, pag. 458; ac Pii IV constitutione XXIX, *Quamvis*, pag. 93 Iulius tom.

dispensationes et indulta faciendi testamenta, donationes, sive inter vivos sive causa mortis, legata et quasenunque alias dispositiones de dominiis, terris, castris, domibus et quibuslibet aliis bonis et rebus, immobilibus, mobilibus et semoventibus, neconon pecuniis, inribus et actionibus, ex beneficiis, fructibus, pensionibus et aliis rebus ecclesiasticis, qualibuscumque confectis, acquisitis et alias quomodo documque provenientibus, neconon de peculio et aliis, etiam sola industria, labore, muneribus aut quoenumque alio modo partis, cuiusenunque qualitatis, quantitatis, speciei, naturae et valoris existentibus, in quoenumque illegitimos, sive suos sive extraneos, etiam legitimatos, eosdemque ex toto vel in parte haeredes instituendi et substituendi, seu quod ipsi in praedictis ab intestato succedant, ceteraque huiusmodi facultates et permissiones, ac etiam habitationes et capacitates succedendi in bonis et rebus feudalibus et employtheuticis, ab ecclesiis, monasteriis et piis locis profectis, quibuscumque personis saecularibus et quorumcumque Ordinum neconon militiarum et hospitalium regularibus, ac Romanae Curiae officialibus et aliis curialibus Curiamque ipsam sequentibus, et etiam urbis Romae civibus, ac palatia, aedes, census aliaque bona in ea eiusque distritu habitibus, nostris quoque et aliorum Romanorum Pontificium familiaribus, ecclesiarn praelatis, etiam S. R. E. cardinalibus et aliis, cuiuscumque dignitatis, ordinis et conditionis existentibus, illorumque et aliis ecclesiis, capitulis, conuentibus, Ordinibus, militiis, hospitalibus, collegiis, officiis et locis, ac praedictae Urbi aliquique civitatibus, provinciis et dominiis, eorumque dominis, populis, civibus et incolis, tam per lelicias recordationis Sextum IV, Innocentium VIII, Alexandrum VII, Iulium II, Leonem X, Clementem VII, Paulum III, Iulium III, Pau-

lum IV, Pium IV et, qui ante illos fuerunt, alios quoscunque Rom. Pontifices ac nos et Sedem Apostolicam eiusque legatos, etiam de latere, nuncios, notarios, comites, collegia, officia et loca, etiam per modum statuti perpetui, generalis legis, initi et stipulati contractus seu quasi, et alias sub quibuscumque tenoribus et formis, ac eum quibusvis restitutivis, prae-servativis, mentis attestativis, derogatoria-rum derogatoriis aliisque fortioribus, effi-cacioribus et insolitis clausulis, ne non irritantibus et aliis decretis, etiam motu proprio et ex certa scientia, deque simili potestatis plenitudine, ac praedictorum cardinalium consilio et matura deliberatione in consistorio habita, ne non consideratione, intuitu, contemplatione vel ad instantiam imperatoris, regum et aliorum principum, etiam ob remunerationem la-borum et obsequiorum nobis et dictae Sedi impensorum, refectionem daunno-rum, compensationem iurium cessorum vel ablatorum, navatae militiae contra haereticos et infideles, seu propraedictae Ur-bis ornatu et frequentatione ac quibus-cumque aliis usibus ac etiam necessariis et piis causis concessa et multiplicatis vicibus confirmata, innovata, extensa et moderata et quantoquinque tempore pa-cifice observata, quoad eam partem quae illegitimos praedictos tangit dumtaxat, etiam si illa contineant quod omnes eu-riales Curiam sequentes et alii, sive eccl-easiastici, etiam cardinales, sive mundani, qui palatia, domos et praedia urbana vel rustica aedificaverint, aut census aliave bona acquisiverint aut alias acquisita ha-buerint in dicta Urbe, et circum eam ad milliaria decem, ex bonis seu fructibus ecclesiasticis, hi tales de illis ne non iu-ribus et iurisdictionibus omnibus, in fa-vorem illegitimorum ac quomodolibet in-habiliuum et incapacium, sive inter vivos sive causa mortis, disponere, eosque hae-

redes et successores universales vel parti-culares instituere et substituere; et si inte-stati decesserint, ipsi illegitimi et inca-paces in illis succedere possint; quodque per quascumque revocationes, deroga-tiones aut alias contrarias dispositiones illis, quorum interest, praiejudicari nequeat; et si ullo umquam tempore praiejudicatum aut derogatum quoquomodo apparuerit, ius quaesitum ablatum et litterae revoca-tionum et derogationum huinsmodi iuris quae sit ablatae censeantur. Sieque per quoscumque indices indicari debeat et etiam definiri.

§ 2. Ac pariter tollimus et abrogamus omnes et quasecumque facultates similia concedendi legatis, nunciis, notariis, co-mitibus, collegiis, officiis et aliis supradictis, quorum omnium tenores, ac si de verbo ad verbum insicerentur, habemus praesentibus pro expressis. Ita ut privile-giorum, dispensationum, facultatum, ha-bilitationum, capacitatum, indultorum et aliorum supradictorum sic revocatorum, aut etiam litterarum legitimationis pree-textu, nullus omnino de huiusmodi bonis, rebus, pecuniis, iuribus, iurisdictionibus et actionibus, in commodum et favorem il-legitimorum utriusvis sexus, sive eorum filiorum sive consanguineorum affiniumve sive extraneorum, etiam in statu saeculari procreatorum ac legitimati, quacumque auctoritate donatorum, et ad huiusmodi res et bona eiusque successionem, testato vel intestato, idoneorum et capacium effectorum, sive testamento sive donatione sive legato sive eleemosyna sive alio quo-cumque titulo et pio opere (exceptis in communi, ac omni fraude, conventione seu compositione cessante, hospitalibus ex-positorum et orphanorum), disponere nec illegitimi ipsi in eis ab intestato, sive proti-nus sive per interpositas personas ac quomodo cumque succedere, aut illa alias ad eos, etiam per quemcumque circuitum

Revocatio fa-cultatum lega-torum, nuncio-rum et aliorum similia con-ce-dendi.

multiplicatarum in alios capaces successionum, ullo tempore devenire possint.

§ 3. Ac etiam nulla esse et pro infectis

Contrarie dispositio-
nes, que-
effectum non
sunt sortitae,
et nullum.
ut nullum.

haberi volumus omnia et quaecumque facta hucusque testamenta, legata, donationes et alia disposita huiusmodi, quae viventibus adhuc testatoribus aut alias locum non habuerunt, ac pariter ab intestato successiones, non tamen litigiosas, quae plenarium non sunt effectum sortitae.

§ 4. Deline vero districtius prohibemus

Prohibitio dis-
ponendi ut nullum
quid ipsi illis
familia caue-
datur.

ne talia sive in praedictos illegitimos utriuslibet sexus sive in illorum coniuges sive ipsorum parentes, filios, descendentes, ascendentes vel alios cognatos, sive viventibus sive defunctis illegitimis, etiam paupertatis, dotis aut alterius cuiuscumque pii operis intuitu, fiant; neve ipsi umquam in rebus, bonis, pecuniis, iuribus, iurisdictionibus et actionibus praedictis, sive totis sive in parte succedant; aut illa ad ipsos, quavis dispensatione suffultos, etiam per praedictum circuitum deveniant; neve de eis ulla in aliud seu alios concessio, donatio, translatio aliave dispositio fiat, ut alia bona, similia vel dissimilia, illegitimis aut aliis supradictis concedantur.

§ 5. Quod si praedictorum quisquam

Annullatio dis-
positionum a-
lis feudarum
et poena dis-
ponentium.

fuerit praesentium violator, testamentum, donatio, legatum et dispositio omnino non teneat, nec etiam quoad alios capaces et res alias valeat; sieque disponens, privilegio, dispensatione, facultate et indulto praedicto eiusque usu et commodo, etiam in ceteris omnibus, ipso iure sit privatus. Nemo, quantumvis capax, illius praetextu, fructus, res, pecunias aut prorsus alia bona sua faciat, nec illa detinens praescriptione aut ullo alio iuris praesidio adiuvetur, sed ad integrum illorum restitucionem, quo cumque temporis lapsu non obstante, debeat coereeri.

§ 6. Ita ut omnes in ecclesiis, monaste-

Successores
in beneficiis bo-

riis et beneficiis successores, tam coniunctim quam divisim, quisque videlicet pro

rata parte sua, illa omni tempore recuperare possint, et qui primus, ceteris ab eo monitis et negligentibus, iudicium intenderit, ei soli res tota merito vendicetur. Nullis vero huiusmodi successoribus pro praedictis insistentibus, ac etiam de peculio alias quam ex rebus ecclesiasticis confecto locorum ordinarii, tam concessorum et relictorum illegitimis eorumve causa, quam quorumcumque aliorum bonorum immobilium, mobilium et semoventium, neonon pecuniarum, fructuum, rerum et iurium, alias sub d. testamentis, donationib., legatis et dispositionib. comprehensorum, corporalem possessionem, amotis inde et expulsis quibuscumque detentoribus, sive incapacibus sive capacibus, per se vel alium seu alios, libere apprehendant, et apprehensam huius Sedis nomine custodian, donec ipsa Sedes de illis, uti tum tulerit piorum operum necessitas, duxerit providendum.

§ 7. Bona vero, res et iura feudalia vel emphyteutica (aliis legitimis ad ea forte vocatis non existentibus), eo ipso devoluta, et iuri ac proprietati suarum ecclesiarum et locorum restituta, et cum reliquis eorum bonis consolidata esse declaramus.

§ 8. Decernentes irritum et inane quietum seens per quosecumque, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 9. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ac statutis et consuetudinibus ecclesiarum, capitulo rum, conuentuum, Ordinum, militiarum, hospitalium, urbium, provinciarum, collegiorum, etiam cardinalium, et officiorum praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia communis et in consistorio praedicto seu conclavi habitis; aliisque privilegiis, indultis et litteris apostolicis generalibus et specialibus, illis eorumque et aliis quibuscumque personis, cum quibusvis clausulis et decretis, etiam supradictis fortio-

na, de quibus
aliter provisum
esset, recuperare
possint, et non
insistentibus
item facient locorum
ordinarii pro
Sede Apost.

Bona eccl-
esiastica feuda-
lia non existen-
tibus legitimis
ad eccles. de-
volvuntur.

Decretum ir-
ritans.

Clausule do-
rogatoriae.

ribus, ac etiam disponentibus quod praedita per quaseunque litteras, numquam aut sine consensu illorum quorum interest, revocata aut sublata intelligantur, et alias, cuiuscumque tenoris existant, per quae, praesentibus non expressa aut omnino non inserta, effectus earum impediti valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus ad verbum habenda esset in nostris litteris mentio specialis, quae omnia, quatenus praedictis adversentur illorumve executionem disturbare possint, viribus prorsus et effectu carere decernimus, ceterisque contrariis quibuscumque. Quia vero difficile nimis esset praesentes, quo cumque illis opus erit, perferre.

§ 10. Volumus ut earum exempla, etiam impressa etc. Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae MDLXXI, VI kalendas februarii, pontificatus nostri anno VI.

Dat. die 27 ian., 1571, pontif. anno VI.

Sequitur extensio dictae constitutionis etiam ad bona patrimonialia.

Pius Papa V, al futura rei memoriam.

Ad Romanum spectat Pontificem sua sollicitudine indefessa diligenter providere ut ea, quae ab eo emanata sunt, ita suae declarationis administrculo dilueidentur, quod nulla desuper dubitandi occasio ei relinquantur.

¶ 1. Licet enim etc. 1.

¶ 2. Nos deinde per quasdam nostras sub datum sexto kalendas februarii, pontificatus nostri anno VI, confectas in forma motus proprii litteras, etc. 2.

¶ 3. Quiatamen, sicut postea acceperimus, lite et causa in partibus coram dileeto filio gubernatore civitatis nostrae Faventinae

inter dilectum filium Bartholomeum de Lanzonibus, laicum Faventinum, ex una, ^{tiam quo ad ho- na patrimonialia.} et quemdam Sanctum filium spuriusque Barnabae etiam de Lanzonibus presbyteri, ipsius Bartholomei proximioris, de et super haereditate et bonis dicti Barnabae praesbyteri defuncti, quam et quae Bartholomeus tamquam proximior seu alias quomodolibet de iure; Sanctus vero praefatus tamquam assertus haeres testamentarius et prius legitimatus eiusdem Barnabae, ad se spectare respective contendunt; ac dictus Sanctus de eodem Barnaba tunc presbytero illegitime natus fuit, et defectum natalium patitur, rebusque aliis in actis causae et causarum huiusmodi deductis et illorum occasione deducendis in Romana Curia pendentibus, partibus ex altera, contingit dubitari an contra tales illegitimos dictae nostrae litterae editae, loquuntur et intelligantur etiam de bonis patrimonialibus; ipseque Bartholomeus sit pauper, eius facultates ad sustinendum item non suppetant, ac propterea dictus Bartholomeus cupiat mentem et intentionem nostram super praemissis expresse declarari.

§ 4. Nos, huiusmodi dubium elucidare et voluntatem nostram patefacere volentes, motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolice potestatis plenitudine, tenore praesentium declaramus dictas litteras nostras loqui et intelligi etiam de quibuscumque bonis patrimonialibus, tam mobilibus quam immobilibus et semoventibus, iuribus et actionibus quibuscumque, sieque, etiam ab initio, intentionis et incommutabilis mentis nostrae fuisse et esse attestamur.

§ 5. Ac ita in praemissis ab omnibus censeri, ac per praefatos et quoscumque alios iudices, etiam Curiae et Palati Apostolici auditores et S. R. E. cardinales de latere legatos, sublata ipsis et eorum cuiilibet quavis aliter indicandi et interpre-

1 Omittitur hic relatio bullae Pii IV, *Quamvis,* quia ipsam totam habes pag. 95 huius tom*i* 2 Ut supra in bulla, quae praecedit.

tandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; et si seeus super iis a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decernimus.

§ 6. Non obstantibus praemissis et quacumque alia litis pendentia, neconon constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac regula nostra de non tollendo iure quae sito in Cancellaria Apostolica edita; ac legibus et statutis, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis in contrarium quomodo libet concessis, neconon omnibus aliis, quae in dictis litteris nostris voluminis non obstarre, ceterisque contrariis non obstantibus quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piseatoris, die quinta martii, millesimo quingentesimo septuagesimo secundo, pontificatus nostri anno vii.

CLXXXI.

Cambiorum illicitorum declaratio et prohibitio 1.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

In eam, pro nostro pastorali officio, curram diligenter incumbimus, ut Domini nostri ovi bus opportuna pro animarum salute remedia adhibere minime differamus.

§ 1. Cum itaque ad aures nostras per venerit legitimum cambiorum usum, quem necessitas publicaque utilitas indu-

¹ De poenis eiusmodi cambiorum attende Pii IV constitutionem 1, *Cum sicut*, pag. I huius tomii. Sed praetextu usurariae pravitatis non retardatur exactio creditorum ad instantiam fisci coram A. C. ut in eiusdem Pii IV constitutione LXIX, *Inter multiplices*, ibidem, pag. 207.

xit, saepenumero, ob illicti quaestus cupiditatem, depravari, ut sub illius praetextu usuraria pravitas a nonnullis exerceatur; nos petitionibus, quae super his nobis nuper factae sunt, hac perpetuo valitura decretali respondendum esse duiximus, ut neque dolosis ¹ suffragetur, neque ignaros perdat in scitia: sie enim pastoris officium exequimur, dum gregem nobis commissum ab aeternae damnationis periculo eripere modis omnibus studemus.

§ 2. Primum igitur damnamus ea omnia cambia, quae sicca nominantur, et ita configuntur ut contrahentes ad certas nundinas seu ad alia loca cambia celebrare simulent, ad quae loca ii, qui pecuniam recipiunt, litteras quidem suas cambii tradunt, sed non mittuntur, vel ita mittuntur ut, transacto tempore unde processerant, inanes referantur; aut etiam, nullis huiusmodi litteris traditis, pecunia ibi denique cum interesse reposcitur, ubi contractus fuerat celebratus; nam interdantes et recipientes usque a principio ita convenerat, vel certe talis intentio erat; neque quisquam est, qui in nundinis aut locis supradictis, huiusmodi litteris receperit, solutionem faciat. Cui malo simile etiam illud est, cum pecuniae sive depositi sive alio nomine facti cambii traduntur, ut postea eodem in loco vel alibi cum lucro restituantur. Sed et in ipsis cambiis, quae realia appellantur, interdum, ut ad nos perfertur, campsores praestitum solutionis terminum, lucro ex tacita vel expressa conventione recepto seu etiam tantummodo promisso, differunt. Quae omnia nos usuraria esse declaramus, et ne fiant districtius prohibemus. Porro, ad tollendas quoque in cambiis, quantum cum Deo possumus, occasiones peccandi fraudesque foeneratorum, statuimus ne deinceps quisquam audeat, sive a principio sive alias, certum et determinatum inte-

Cambiorum illicitorum declaratio et prohibitio.

¹ *Sua fraus addit Cherub.* (R. T.).

resse, etiam in casum non solutionis, pacisci, neque realia cambia aliter quam pro primis nundinis, ubi ille celebrantur, ubi vero non celebrantur, pro primis terminis, iuxta receptum locorum usum, exercere, abuso illo prorsus reieeto, cambia pro secundis et deinceps nundinis sive terminis exercendi. Curandum autem erit in terminis ut ratio habeatur longinquitatis et vicinitatis locorum, in quibus solutio destinatur, ne, dum longiores praefiguntur, quam loca destituta solutionis desiderant, foenerandi detur occasio.

§ 3. Quicunque contra hanc nostram constitutionem commiserit, poenis a sacris canonibus contra usurarios inflictis se novavit subiacere. Eos vero, qui conspirationes fecerint vel congestam undique pecuniam ita ad se redegerint, ut quasi monopolium pecuniae facere videantur, poenis quae a iure contra exerceentes monopolia constitutae sunt, retineri sancimus.

§ 4. Volumus autem quod praesentes litterae in Camera Apostolica et ad valvas basilicae Principis apostolorum de Urbe, et Cancellariae etiam Apostolicae publicentur, et in ipsa Camera reseribantur.

§ 5. Et quia difficile foret eas ad singula quaque loca deferri, quod earum transumptis etc.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo septuagesimo primo, v kalendas februarii, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 28 jan. 1571, pontif. anno vi.

CLXXXII.

Extinctio Ordinis fratrum Humiliatorum, cum reservatione Sedi Apostolicae beneficiorum et bonorum propterea vacantium¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Quemadmodum sollicitus pater, qui uni-

¹ Alia de exinde securis vide in constitutione subsequenti.

ee carum educavit filium, via salutis egresum revocare cupiens, primum hortatur, indulget, praetermitit, increpat, alia praeterea atque alia tentare non desinit, dum quod expedit modo aliquo consequatur; omnia denique expertus, eum nihil iam proficere intelligit, desperata prorsus salute, omnem de illo parentis animum eiicit, domo expellit, indignum existimans qui parta haereditate fruatur. Sie Romanus Pontifex, quem divina Maiestas patrem et pastorem omnium Ecclesiae suae Ordinum constituit, sieibi quampiam saecularum congregationum a Regula et vitae praescripto aberrare percipit, modo admonendo, modo concedendo, modo corripiendo, commititur eam vel primis institutis restituere, vel certe quo pacto emendatam, in aliquo statu illi magis cohaerenti continere, omnibus tandem ad illius sanitatem conquisitis, ubi salutaria remedia fastidire, et in viam iniquitatis obstinatus procedere, atque adeo in pravum indurescere animadvertisit, ut potius confringi quam corrigi possit, omni curatione reiecta, de ipsa removenda deernit, ne inveterati atque indomiti mali vis in alias insurgat, eisque exitio sit futura. Quod (ut nostrum hac in re studium flagrat) eum in plurimis, tum maxime in fratrum Humiliatorum familia enixe curavimus, nihil inexpertum relinquentes, quin illa multis iampridem modis affecta, etsi non protinus, certe accommoda rerum moderatione directa, ad pristinum institutum paulatin regredetur.

§ 1. Etenim, postquam dilectus filius noster Carolus tituli S. Praxedis presbyter cardinalis Borrhomaeus, huius Ordinis protector et Apostolicae Sedis delegatus, animadvertis dictos fratres in luxum iampridem effusos esse, multa de ratione cultus

Cardinalis Borrhomaeus multa statuit pro fratrum Humiliatorum emendatione I.

¹ Iste cardinalis in sanctorum numerum relatus est a S. D. N. Pauli V.

divini, de obedientia et vita, ut antea communis, deque modo recipiendorum et educandorum religiosorum providenter statuerat, cum intelligeremus eos illa ceteraque omnia Regulae suae instituta omnino aspernari, vitamque omnium voluptatum consertam ducere, ac praepositos et qui ex eo Ordine rerum administrationem habebant, bonam magnamque fructuum partem, veluti propriam, in vanitatis mundanis turpitudinibusque flagitiis profundere, innumeraque seelera committere.

§ 2. Nos, vias omnes, quae illos in aperta huiusmodi pericula atque incomoda concicerant, excludere conati, pleraque alia de ipsorum vita, moribus et proprietate Regulae inimica, deque modo et tempore gubernandae cuiusque praepositurae, nec non ratione administrationis bonorum, et dispensatione proventuum, aliisque muneribus et officiis, ad prolapsi huius status disciplinae regularis reparationem maxime conferentibus, edidimus, sperantes illa prosperos tandem successus dicto Ordini allatura.

§ 3. Sed, obstante bonarum rerum perturbatore, plerique omnes (quoniam otio et desidia nimium assueverant) Regulae instituta et emendationem abhorrentes, etsi statuta et praecepta nostra communis sensu palam acceptarunt, clam tamen quibus illa modis supprimenter communiscentes, nefarias protestationes in occulto fecerunt, necessarios suos et alias potentiores laicos ad intestinas seditiones concitarunt, suos praeterea et impulsores ad intimos summorum principum ministros dimiserunt, qui magnis praemiis et pollicitationibus eos pellicerent in animos praedicatorum principum inducere ut nos ad illam rescindendam inclinarent, multaque alia de ea tollenda pravis artibus sunt conati, ut turpem illam et flagitiosam vitam suam retinerent, lactalesque mundi volu-

ptates sequerentur, inter quos non defuit, Nonnullis in
haereticis usque
ad huius. qui altius praecepitatus, etiam a catholica fide ad haereticos et impia illorum dogmata declinarit; quibus cognitis, omnium gravissimum imponitentiae peccatum in eis animadvertisimus, qui toties frustra correpti, in eadem obstinatione perdurare contendunt, non satis habentes talia attentare, nisi et ii, qui inter ipsos quid posse putant, illis in primis, qui salutem eorum sedulo invigilant, exitium machinentur, illius stimulis concitati, qui scelerum ludam in funestum avaritiae morbum inieccisse non contentus, etiam ad prodendum Dominum suum pecunia impulit. Huius nimirum spiritus nequissimi ductu, quondam Hieronymus Lignana, Alii cum Li-
gnana cardinali-
bus fortem
necem machi-
natur. praepositus praepositurae S. Christophori Vercellensis et plures alii conselerati huius Ordinis in necem dicti Caroli cardinalis propitiatoris sui conspirantes, ut pecuniam ad tantum nefas expeditam conferrent, de trucidando in primis dilecto filio Fabio Simoneta fratre dicti Ordinis, proventuum praepositurae Braedae Medionalensis depositario, apud quem numeros invenire credebat, secreto convenierunt, inde ad ecclesiam dictae praepositurae, in qua ipsum orantem laqueo suffocare decreverant, profecti, sed inter se de modo aggrediendi, misericordia Salvatoris nostri, discordes, hoc conatu destiterunt, mutatoque consilio sacra aurea et argentea furati sunt. Quibus clam venditis seu pignori datis, praedictus Hieronymus quondam Donatum Farinam, professorem summi, apostamatam, pacta pecunia induxit ut ipsum Carolum cardinalem occideret; qui, naeta loci et temporis opportunitate, in eum vesperi de more in sacello cum familia precantem, ut transverbaret, sclopum glandibus confertum, igne admoto, exoneravit; sed telorum parte ad vestes orantis exinanita, aliis utrinque in proximo violentia ictus defixis, inno-

centem divina pietas salvum et incoluinem conservavit. Quare ambo et quidam alii huius nefandi criminis participes, postea capti, poenas debitas persolverunt.

§ 4. Quando igitur familiam praedi-

Ideo hic Pon-
tificis Ordinem
fratrum Humili-
latorum extin-
guit;

tatem proficieni incumbentem, nulli disciplinae ecclesiasticae deditam, nullum omnino futurae virtutis specimen ostendentem, tam detestandis facinoribus infectam, tam atroci sacrilegio contaminatam, et praeterea impoenitentem atque incorrigibilem agnoscimus, omni de illa spe prorsus exclusa, ipsam tandem tollere constituimus, tamquam malam arborem fructus pessimos proferentem. Habita itaque cum fratribus nostris deliberatione matura, de illorum consilio et nobis attributae potestatis plenitudine, extinguimus et abolemus Ordinem praedictorum fratrum Humiliatorum et officium praepositi generalis ac provincia- lium et quaecumque alia ministeria Ordinis sic suppressi, neconon omnia et quaecumque statuta, consuetudines et decreta eiusdem, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel alia quaecumque firmitate munita, et pariter privilegia et indulta, generalia et specialia, quorum omnium tenores, ac si ad verbum insererentur praesentibus, habemus pro expressis, quibuscumque illa concepta sint formulis, neconon irritantibus aliis decre- tis et vinculis roborata.

§ 5. Privatus generalem ac ceteros
enerztem
et alios omni-
bus officios, be-
neficiis, conve-
ntibus et locis
prior;

omnes praepositos et fratres omnibus praeposituris, dignitatibus, administrationibus, officiis et beneficiis ecclesiasticis, cum cura et sine cura, neconon dominibus, conventibus et locis, immobilibus, mobilibus et semoventibus, in Italia et ubique gentium constitutis, sacra quoque et communis supellectile, ac ipso- rum omnium usu, usufructu, adminis- tratione ac possessione, spirituali et

temporali ac etiam iure et actione, sive per statuta nostra sive alias quomodolibet pertinente. Ac tollimus eis omnimodam facultatem, usum et auctoritatem genera- rialia, provincialia et alia capitula de ce- tero celebrandi.

§ 6. Volumus ut omnes fratres,
qui nunc sunt, qui professionem regu- larem emiserunt, deinceps in domibus et locis, quos eis cum victu et aliis neces- sariis proxime assignandis curabimus, omnino redigantur, ut ibi vitam ducent regularem, suae professioni conformem, sub cura et visitatione ordinariorum lo- corum aut alterius vel aliorum, quos eis duxerimus delegandos; vel, iuxta iuris communis dispositionem, transeant ad pares vel strictiores Ordines approbatos.

§ 7. Novitii vero et alii quicunque
non profesi, detracto Religionis habitu,
ex professorum consortio et domibus ex-
pellantur.

§ 8. Quibus professoribus nominatim
praecipimus atque interdicimus ne post-
hac quemquam expulsorum aut omnino
alium, etiam voventem, ad professionem
vel habitum admittant, nec novas domus
vel loca recipient vel acquirant; quod si
secus fiat, professio sit inanis, neminemque obliget neque in specie neque in ge-
nere sic professum. Novarum domorum
seu locorum receptiones vel acquisitiones
viribus et effectu careant, et contrafa-
cientes excommunicationis sint sententia
eo ipso innodati, a qua nullus, nisi in
mortis articulo constitutus, absvoli possit,
absque Romani Pontificis licentia speciali.

§ 9. Ceterum, intendentes et cultui di-
vino et ecclesiae ministris quamprimum
prospicere, omnes praeposituras, digni-
tates, personatus, administrationes, offi-
cia ceteraque beneficia ecclesiastica, cum
cura et sine cura, quae deinceps saecu-
laria sint, per privationem praedictam
apud Sedem Apostolicam vacantia, neconon

Et professos
in locis eis as-
signando regu-
larem vitam du-
cere, aut ad pa-
res vel strictio-
res Ordines
transire pra-
cipit;

Non profa-
sos expellit;

Alioquin a
hunc Ordinem
recipi et alia
loca recipi
prohibet;

Reservatque
Sedem Apostoli-
cae beneficia
saecularia ob-
hunc modi pri-
vati nem vacan-
tia et loca
et bona huius
Ordinis.

domos, conventus, loca, supellectilem, bona, res, actiones et iura supradicta, eorumque proprietatem et dominium, nostrae et dictae Sedis liberae dispositioni specialiter et expresse reservamus. Decernentes irritum et inane quicquid securi per praedictos aut quosecumque alios, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Fides exemplorum. § 10. Volumus autem ut praesentium exempla etc.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo septuagesimo primo, septimo idus februarii, pontificatus nostri anno vi.

Ego PIUS catholicae Eccles. episcopus.

Sequuntur subscriptiones cardinalium et publicatio.

Dat. die 7 febr. 1571, pontif. anno vi.

CLXXXIII.

Præpositurarum nuper extinti Ordinis fratrum Humiliatorum distributio et applicatio, ipsorumque fratrum divisio, cum locorum et alimentorum assignatione, et cum earumdem dignitatum et beneficiorum saecularium dicti Ordinis reservatione dispositioni Sedis Apostolicae.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Quoniam, per extinctionem Ordinis fratrum Humiliatorum et privationem generalis ac ceterorum omnium præpositorum et fratrum illius omnibus præpositoris, dignitatibus, officiis et beneficiis ecclesiasticis, cum cura et sine cura, nuper a nobis, de fratribus nostrorū consilio et apostolicae potestatis plenitudine factas, intendentēs et cultui di-

vino et ministris ecclesiasticis quamprimum prospicere, præposituras, dignitates, officia et beneficia prædicta, quae deinceps saecularia essent, neconon bona, domos, redditus, res, actiones et iura Ordinis sic suppressi, nostrae et Apostolicae Sedis dispositioni specialiter et expresse reservavimus. Praeterea voluimus ut omnes fratres, qui professionem emiserant regularem, deinceps in domibus et locis, quae eis cum victu et aliis necessariis assignandos curaremus, omnino redigerentur, ut ibi vitam ducerent regularem suae professioni conformem, sub cura et visitatione ordinariorum locorum, aut alterius vel aliorum quos eis delegaremus, vel, iuxta iuris communis dispositionem, transirent ad pares vel arctiores ordines approbatos.

§ 1. Nunc autem, ad inducendum novum in dietis præposituris et locis statutum cuique, quantum potest, convenientem, et item subveniendum aliis ecclesiis, conventibus, piis locis, officiis et ministris ad religionis cultum et fidei catholicae propagationem et tutelam utilibus et necessariis, simulque ad praedictorum fratrum distributionem et divini officii celebrationem, paterna caritate intenti, ut ea quae facere instituimus, omni impedimento soluta, plenarium consequantur effectum; de simili potestatis plenitudine, dissolvimus omnes et quascumque uniones, annexiones et incorporationes, perpetuas et temporales, præpositoriarum S. Mariae Elisabeth de Busto Parvo, Mediolanensis dioecesis, S. Catharinae Cremonensis, ac forsitan aliarum quae nominatim præsentibus exprimitur, sive ut aliae aliis sive ut invicem aut alias, quacumque causa antehac factas, restituentes eas in liberum et solutum statu, quantoenique ipsae tempore ut unitae pacifice sint possessae.

§ 2. Rursus, verum annum valorem

*Quarum ali-
quas distribuit
et applicat;* fructuum, redditum et proventum singularum praepositurarum, neenon ecclesiistarum, capitulorum, domorum, conventuum, collegiorum, hospitalium et aliorum locorum omnium praesentibus comprehensorum, secundum communem illorum aestimationem, et quantumcumque sint, neenon fructuum reservationes et pensionum assignationes, quos et quas perpetuo vel ad tempus seorsum facere intendimus, praesentibus pro expressis habentes, perpetuo unius, anneximus et incorporamus: praeposituram S. Petri Bergomensis, cum omnibus rebus et iuribus suis et quae ei competit actionibus, praepositurae Ss. Simonis et Iudee; ac simili modo praeposituram S. Mariae Ticini, Novariensis diocesis, praeposituram S. Crucis Novariensis; et praeposituram S. Iacobi Moncalerii, praepositurae SS. Trinitatis Avilliani, Taurinensis dioecesis; et praeposituram S. Ioannis Baptistae de Damaso, praepositurae S. Ursulae de Surrigo; et praeposituras S. Michaelis de Paganica et S. Corpetis, praepositurae S. Mariae Cigoli; et praeposituram Sancti Bartholomaei Aquensis, mensae episcopali Aquensi; et praeposituram Sancti Georgii Canturii, mensae capitulari ecclesiae S. Vincentii plebis Galliani ad Canturium; et praeposituram S. Syri Alexandrini, cui cura parochianorum imminet animarum, hospitali pauperum Ss. Blasii et Antonii, cura et parochianis omnibus ad viciniorem parochialem ecclesiam, quam ordinarius loci aptiorem commodioremque viderit, translati; et praeposituram S. Bartholomaei Veronensis, officio Inquisitionis haereticac pravitatis, apostolica auctoritate ibi statuto. Ad haec, in singulis dominibus de Canonica et Sancti Ioannis Evangelistae, et Sanctissimae Trinitatis Mediolanensis, et S. Bartholomaei Bergomensis, et S. Francisci Paduanae, et S. Marci Terdonae, et Sancti

Odorici et Omnia Sanctorum Papiensis, et etiam Omnia Sanctorum Modestiae suppressimus perpetuo et extinguisimus nomen, titulum, dignitatem et essentiam praepositurae, omniaque insignia veteris instituti; dividimus et separamus omnia harum sic suppressarum praepositurarum bona, res, actiones et iura a sua quaque ecclesia et domo, neenon hortis, viridariis et pertinentiis intra clausuram cuiusque domus consistentibus, in hos, qui sequuntur, usus, perpetuo assignatis. Siquidem concedimus ecclesias, aedes, hortos, viridaria et pertinentias, intra praedictam clausuram existentes ipsarum suppressarum praepositurarum, videlicet de Canonica Sancti Ioannis Evangelistae et Sanctissimae Trinitatis Mediolanensis, ad usum seminarii seu aliorum collegiorum, congregationum et hospitalium, prout dilecto filio Carolo cardinali Borrhomaeo, ecclesiae Mediolanensis presuli, videbitur utilius expedire; Sancti Francisci vero Paduan., ad euudem usum seminarii, arbitrio episcopi statuendi; et Omnia Sanctorum Papiensis, Ordini et fratribus Carthusiensibus; neenon S. Odorici, collegio Ghisleriorum, quod in universitate Studii generalis Papensis nuper instituimus; et Sancti Bartholomaei Bergomensis, tam cum hortis, viridariis et pertinentiis intra suam clausuram existentibus, quam etiam ei contiguis terrenis, pratis et vineis suis, fratribus Ordinis Praedicatorum regularis Observantiae provinciae Lombardiae, iuxta morem eius Ordinis, qui illam ad mores suos reformat; et S. Marci Terdonensis, fratribus domus S. Francisci Ordinis Minorum, qui, hac sua domo et eius ecclesia episcopo et capitulo Terdonensi, pro illorum futura, loco occupatae, cathedrali, relieta, in dictam ecclesiam S. Marci debeant demigrare; ac etiam concedimus congregacioni regularium Sancti Pauli

Decollati, Barnabitarum nuncupatae, ecclesiam et domum praepositurae suppressae Omnium Sanctorum Modoetiae, cum omnibus bonis, rebus, iuribus et actionibus suis ubieunque constitutis, ut illas habeant et instituant quemadmodum aliae suae congregations diriguntur.

§ 3. De praeposituris autem Lugani, Lucarni et S. Laurentii de Canobio et Sanctae Catharinae de Pallantia, earumque bonis, rebus, iuribus et actionibus hac vice disponendis, praedicto Carolo cardinali, qui in ipsarum Lugani et Lucarni erectione et restitutione qualicunque laboriosam operam praestitit, delegamus vices nostras, ut vel ipsas Societati Iesu vel alteri congregationi aut Ordini approbat, vel seminario ad usum collegiorum seu etiam hospitalium aut aliorum piorum operum tribuat, sive illas uniat, appropriet et applicet, vel alias de illis eorumque bonis et proprietatibus praedictis, aliisve modis, libere disponat, utili, temporis, rerum et temporum qualitate, conditione et necessitate perspecta, noverit commodius convenire.

§ 4. Postremo applicamus et appro priamus perpetuo omnia et quaecumque alia bona, res, actiones et iura, divisa et separata, praedictarum praepositurarum suppressarum, videlicet de Canonica S. Ioannis Evangelistae et Sanctissimae Trinitatis, praepositurae Sanctorum Bredae Mediolancensis; et alia S. Bartholomaei Bergomensis, praepositurae Sanctorum Simonis et Iudae; et alia Sancti Francisci, domui et fratribus Beatae Mariae Paduanae dicti Ordinis Praedicatorum; et alia Sancti Odorici et Omnium Sanctorum, etiam domui et fratribus S. Thomae Papiensis super quibus, vide licet S. Odorici et Omnium Sanctorum, pensionem annuam, omnino liberam et exemptam, centum ducatorum auri in auro

de Camera, infirmariae domus a nobis constitutae Sanctae Crucis et Omnium Sanctorum ad oppidum Boschi ipsius Ordinis annis singulis integre persolvendam, seu per priorem et fratres dictae domus ad Boschum, si et quoties maluerint, super pinguioribus et liquidioribus provenitibus illorum propria auctoritate exigendam, et in predictae infirmariae usus penitus convertendam, perpetuo reservamus; et alia S. Martini Terdonae, constitutae ad usum fratrum dicti Ordinis Praedicatorum, in ea superioribus annis introdectorum. Ita ut liceat tam futuris omnibus principalium praepositurarum praepositis, nec non Aquensi capitulo ecclesiae Canturii, rectoribus hospitalis Sanctorum Blasii et Antonii ac ministris Officii Inquisitionis Veronensis, unitarum praepositurarum, prout cuique tangit, quam etiam aliis omnibus, quibus ecclesiae et domus aliarum suppressarum praepositurarum conceduntur, quorumque praeposituris, dominibus, collegiis et locis, bona, res et proprietates, actiones et iura praedicta appropriantur, per se vel alium seu alios, corporalem possessionem illorum, necnon iurum et pertinentiarum suorum omnium, propria auctoritate libere apprehendere et perpetuo retinere, ac fructus, redditus et proventus, iura, obventiones et emolumenta omnia eorumdem in suos neconon praepositurarum, domorum, mensarum, collegiorum, hospitalium, officii et locorum praedictorum usus et utilitatem convertere, dioecesanorum locorum aut quorumvis aliorum licentia super his minime requisita.

§ 5. Hanc autem de distributione et alimentis fratrum extinti Ordinis praedicti ratione futuram esse volentes, statuimus Fratresque distribuit cum alimontorum et locorum assituatione;

ut de iis, qui nunc sunt, ecclesia Bredae, viginti octo presbyteros et septem servientes; aliae vero sequentes ecclesiae, vide- licet Sancti Abundii Cremonensis, sexde- decim presbyteros et quatuor servientes; B. Mariae de Glarea Veronensis, octo pres- byteros et duos servientes; S. Catharinæ Cremonensis, tres presbyteros et unum servientem; S. Mariae de Ronderario, cum ecclesia Sancti Martini in suburbis, Co- mensis, alias tres et unum servientem; Sanctorum Petri et Pauli, cum ecclesia Sanctæ Mariæ Caravagii, quatuor presby- teros et unum servientem; S. Agathæ de Urbe, duos presbyteros et unum servien- tem; Sanctorum Simonis et Iudæ, Bergo- mensis, tres presbyteros; Sanctissimæ Tri- nitatis Avillianaæ, alias tres; Sanctæ Cru- cis Novariensis, duos; Sanctæ Ursule de Surrido, cum illi unita praedicta, duos; singulae ecclesiae S. Mariae Veteris Varen- sii, Sanctorum Iacobi et Philippi Brixien- sis, S. Nicolai Ballani, S. Ioannis Evange- listæ Appiani, S. Elisabeth de Busto, S. Pauli Conilliani, S. Pauli Soncini, Sancti Marini Cremae, S. Mariae Cigoli, et Sancti Thomae Senensis, singulos presbyteros recipiant et retineant ad deserviendum ibidem in divinis; quibus, ut ibi, plures assignantur, in commune vivant, pro suis alimentis praedictis reservamus, consti- tuimus et assignamus pensiones annuas prorsus liberas et exemptas, videlicet tri- gintaquinque personis ecclesiae Bredæ, mille et quadringentorum scutorum auri et viginti; S. Abundii, octingentorum et de- cem; B. Mariae de Glarea, quadringento- rum et quinque; Sanctorum Petri et Pauli ac S. Mariae Caravagii, ducentorum; et ubi quatuor personæ, centum sexaginta; ubi tres, centum viginti; ubi duo, octoginta; et denique ubi singuli destinati sunt, quadraginta scutorum similium super earum praepositurarum et ipsarum anne- xorum fructibus, redditibus et proventibus,

etiam si super illis aliae pensiones annuae aliis assignatae aut illorum reservationes factæ sint, eorumque dimidiam partem longe excedant, per omnes deinceps praepositos suos, quos et etiam suarum praepositurarum fructus et bona omnia ad id efficaciter obligamus, annis singulis, pro una videlicet in B. Ioannis Baptiste, a pro- xime futura incipiendo, pro rata tempo- ris, et altera medietatibus singularum pensionum huiusmodi, in Domini nostri Iesu Christi Nativitatum festivitatibus in- tegre persolvendas; ita tamen ut dictis trigintaquinque personis ecclesiae Bredæ, sive singulis sive simul pluribus deceden- tibus aut ad alios Ordines transeuntibus, pariter rata dietæ pensionis mille et quadringentorum scutorum eo ipso extin- eta sit, praepositoque accrescat, donec hi omnes ad numerum viginti, et inter eos omnes sexdecim sacerdotes deveniant; ac tunc demum eis octingenta dumtaxat scuta similia quotannis modo praedicto persolvantur; quibus ad dictum nume- rum redactis, postea diminuentibus ac etiam aliis aliarum ecclesiarum praedi- etarum dehinc quandocumque deficien- tibus, statim alias vel alii, eiusve vel ea- rum, usque ad præscriptum in quaq. ecclæ- sia numerum, ac totidem sacerdotes regula- res sive saeculares subrogentur, donec, omnibus de medio sublati vel alio transla- ti, ecclesiae ipsæ de aliis ad eumdem numerum presbyteris huiusmodi regula- ribus vel ibi perpetuis beneficiis sae- cularibus idoneis, a suo quoque praepo- sito libere assumendis et instituendis, illico reformatur; qui cum suis, ubi sta- tuuntur, servientibus, deinceps loco sua pensionis annum ciusdem quantitatis redditum de bonis praepositurae pro mensa communi, ubi quantitas et nume- rus personarum id postulaverit, conficien- dum, sin autem, in singulos statuendum futuris deinceps temporibus perpetuis

habeant et ex eo foveantur. Volentes supradicta omnia omni tempore inviolata fore, et ab omnibus firmiter custodiri.

§ 6. Quocirea omnibus locorum ordinariis, praesertim in quorum civitatibus et dioecesis praepositurae distributos fratres praedictos habentes consistunt, per apostolica scripta mandamus ut quisquis, per se vel alium seu alios, ubi et quandocumque opus fuerit, praedictis omnibus efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra numerum praefinitum presbyterorum et aliorum praedictorum in singulis ecclesiis et locis, in quibus sie a nobis disponuntur, integrum conservari, omnes pensiones supradictas omnibus illis quibus assignantur integre persolvi; eos, quibus ecclesiae, domus, aedes, bona, res, iura, actiones et alia praedicta conceduntur, ac prorsus universos et singulos alios, quos praesentes litterae concernunt, illis et eorum effectu pacifice frui et gaudere; mensas et redditus annuos institui et assignari, ceteraque omnia eisdem praesentibus contenta, semper et ubique observari, non permittentes quemquam contra ipsarum tenorem per quosecumque molestari, vel alias quomodolibet impediri. Contradictores quoslibet ac praedictis non parentes, per censuras et poenas ecclesiasticas ceteraque iuris et facti remedia opportuna, appellatione postposita, compescendo, censurasque et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc auxilio brachii sacerularis.

§ 7. Non obstantibus nostris de unione Contrariis derogat; omnibus ad partes committendis et valore fructuum utrinque exprimendo, ac etiam de fructibus superiorum in omnibus gratiis, etiam motu proprio factis, secundum verum annum valorem exprimendis, alioquin gratiae ipsae non valeant,

et de non tollendo iure quaesito, neconon Lateranensis concilii novissime celebrati, uniones perpetuas, nisi in casibus a iure permissis, fieri prohibentis, ac etiam de unionibus beneficiorum in diversis dioecesisibus consistentium non faciendis, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis; neconon ecclesiarum, Ordinum et locorum praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; ae quod causae propter quas praedictas uniones et applicationes facimus, prius eoram locorum ordinariis examinatae et approbatae non fuerint, quae propterea per subreptionem obtentae numquam intelligantur; et quibuslibet aliis privilegiis, indulgentiis et litteris apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcumque tenorum existant, per quae, praesentibus non expressa vel omnino non inserta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumcumque totis tenoribus ad verbum habenda sit in nostris litteris mentio specialis, quae omnia et quaecumque alia praedictis impedimentum praestantia aut praestare valentia omnino tollimus et abrogamus, ac nemini contra ipsas praesentes et earum executionem atque effectum suffragari posse decernimus; ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 8. Cum autem alias, pro necessitatibus huius Sedis, quaedam bona seu census vel livelli nonnullarum praepositurarum praedictarum, usque ad valorem decem millium scutorum auri in auro, diversis personis, eum pacto illos relevandi intraverunt tempus tunc expressum et nondum elapsum, auctoritate nostra venditi fuerint, nos novae fabrieae ecclesiae praedictae Terdonensis, suadente iampridem illius civitatis tutela, occupatae, quantum in nobis est subvenire cupientes, ius Concedit fabrieae ecclesiae Terdonensis redimeendi nonnulla bona etc. usque ad valorem decem & scuto rum;

relevandi sive redimendi omnia bona seu census ant livellos praedictos, omnemque actionem olim dicto extincto Ordini et illius praepositis competentia, pro usu et commodo dictae fabbricæ, uti postea statuemus et declarabimus, nobis et dictæ Sedi retinemus.

Reservatque Sedi Apostolice beneficia dicti Ordinis vacantes et vacantes. § 9. Demum pio studio inducti, ut sancta et salubris huius novi status ratio per peculiarem sollicitudinem omni tempore capiatur, tam praedictas quam omnes alias praeposituras ac cetera beneficia ecclesiastica, cum cura et sine cura, suppressi Ordinis praedicti, extra Romanam Curiam quibusvis modis et ex quarumeumque personis vacantia et deinceps quandocumque et quotiescumque vacatura, nostræ et successorum nostrorum Romanorum Pontificum ac dictæ Sedis dumtaxat collationi et dispositioni, specialiter et expresse in perpetuum reservamus. Decerentes irritum et inane quicquid secus super his ac aliis supradictis per quoscumque, etiam S. R. E. cardinales et de latere legatos, etiam praetextu facultatum, privilegiorum et indultorum ac alias quomodocumque, scienter vel ignoranter, contigerit attenari.

Pides exemplorum. § 10. Quia vero difficile nimis esset etc. Nulli ergo etc.

Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo septuagesimo primo, vi idus februarii, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 8 febr. 4571, pontif. anno vi.

CLXXXIV.

Episcopi regni Siciliae quotannis inventarium actorum criminalium conficeret et custodiare tenentur.

Pius episcopus servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Muneris nostri est aditum prohibere, per quem salubris delictorum animadver-

sio perperam disturbatur. Nefarium etiam facinus in plerisque episcopatib. regni Causa huius constitutionis. Siciliae, citra et ultra Farum, audivimus exoriri quod, cathedralibus ecclesiis praesule viduatis, vicarii a capitulis constituti, gratia, timore, odio vel sordibus, quas volunt inquisitiones et testimonia rerum et causarum criminalium violant, subripunt et lacerant, ne delictorum cognitio vel vindicta nspiam consequatur.

Praeceptum quod episcopi conficiant inventarium actorum criminalium quolibet anno, et consequentiam custodianter. § 1. Nos, ad hoc malum, qua potest industria, coercendum, pro nostro officio intenti, præcipimus omnibus archiepiscopis et episcopis dicti regni, præsentibus et futuris, ut deinceps inventarium authenticum omnium et quarumeumque suæ curiae querelarum, accusationum, inquisitionum, denuntiationum, testificationum, instrumentorum, processuum, ceterorumque actorum, causarum et negotiorum criminalium, etiam mixtorum, quæ apud curiae snæ notarium fuerint, quotannis in perpetuum conficiant; confectum et dicti notarii manu subscriptum, penes se custodianter, donec super iis fuerit iudicatum. Et si eos de vita decedere interim contigerit, illud universum sigillo suo obsignatum, fidei sacerdotis, cui peccata confitentur, morte impendente, committant, qui, ea secuta, protinus ipsum praelato ac domui seu conventui digniori regularium illius civitatis debeat resignare, ut ab eis tute et fideliter asservetur, donec futurus advenierit præsul, cui illud itidem clausum, et integrum tribuatnr; quod ipsimet per se faciant, si quando necesse habuerint peregre proficisci, ita ut illud ipsum, statim cum præsentes redierint, recipient ab eisdem.

Poeniarum impositio contra substrahentes, aut corrumptentes ipsa acta et scripturas. § 2. Quicumque autem testimonia, processus, scripturas et instrumenta huiusmodi quo cumque modo violaverit, corrupserit, substraxerit, combusserit, suppresserit ac iusserit id fieri, seu auxilium, consilium vel favorem praestiterit, omni sit dignitate, officio et beneficio, præsentium

auctoritate, privatus et ad futura inhabilis eo ipso. Idem quoque et pariter notarius, cui quid praedictorum defuerit, aut alias deliquerit in praedictis, tamquam falsi rens declaretur, poenasque omnes subeat, quae sunt in huiusmodi rerum falsarios per sanctiones canonicas et constitutiones legitimas irrogatae.

Nulli ergo omnino *etc.*

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominice millesimo quingentesimo septuagesimo primo, kalendis martii, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 4 mart. 1571, pontif. anno vi.

CLXXXV.

Clericorum Camerue Apostolicae collegium ad duodenarium numerum adaugetur, cum emolumentorum ipsis de cetero exhibendorum praefinitione ¹.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Romanus Pontifex, tamquam providus pater familias, operarios et ministros quandoque diminuit et quandoque auget, prout eorum ministerio Sedem Apostolicam, quae est vinea Domini, indigere et pro eius conservatione expedire prospicit.

Ob ^{Pro tempore.} erectionm collegii militiae Sancti Georgii diminutus numerus clericorum R. C. A. cum aliqui preiudicio eiusdem Cameræ.

§ 1. Sane, cum collegium dilectorum filiorum militum Sancti Georgii, pro centum quinquaginta militibus pridem a felicis recordationis Paulo Papa III, praedecessore nostro, institutum, non admodum nostrae reipublicæ necessarium, collegium vero Cameræ Apostolicae clericorum, quod cum soleat egregiis viris refertum existere, decreto tamen piae memoriae Eugenii Pontificis IV, etiam praedecessoris nostri, ab eodem Paulo praedecesso-

re, etiam interveniente pecunia, approbato, quoniam ad septenarium numerum redditum extitit, nobis nimis arctatum e angustatum visum fuit, ita ut si aliqui ipsorum clericorum vel adversa valetudine, vel quia ad alia dictae Sedis graviora negotia distrahanter, aut alio quovis modo impedianter, ipsius Cameræ munia, prout eorum exigit magnitudo, ab his, qui suspirant, traetari et perfici omnino nequeant, illud igitur dissolvere et extinguere, hoc vero adaugere deliberavimus.

§ 2. Quamobrem litteras erectionis collegii militum, reductionis collegii clericorum ad huiusmodi septenarium numerum, privilegiorumque et indultorum eisdem collegiis, militibus et clericis quomodolibet concessorum, innovatorum et approbatorum, praesentibus, ac si de verbo ad verbum insenserentur, pro expressis habentes; ac reductionem et decretum de septenario numero huiusmodi statutumque eiusdem Pauli praedecessoris desuper quomodolibet factum et quaecumque alia quovis modo effectum praesentium impudentia penitus abrogantes.

§ 3. De fratribus nostrorum consilio ac de apostolice potestatis plenitudine, collegium militum S. Georgii praefatum, ei jusque essentiam, usum et exercitium ac ipsius officia, tenore praesentium, penitus dissolvimus, extinguimus et abolemus.

§ 4. Ne autem dicti collegii extincti nuper milites, ex extinctione predicta, nimium dispendium patientur, dilecto filio thesaurario generali nostro per praesentes iniungimus et mandamus quatenus in kalendis aprilis summam septuaginta quinque millium scutorum, quibus in occurribus tunc necessitatibus eamdem Sedem tempore institutionis ipsorum collegii subvenerunt, singulis pro rata nuper existentibus militibus, iuxta praefati Pauli praedecessoris in litteris ipsius collegii institutionis appositorum decretum, quo, in-

Sublati ita-
que litteris bu-
iusmodi ere-
ctionis,

Dissolutisque
officiis dictas
militiae,

Necnon resti-
tuta singulis
militibus pecu-
nia,

¹ Ex Regest. in Archiv. Vat.

ter alia, eavetur quod si aliqua ratione vel causa per Romanum Pontificem collegium praefatum extingueretur, summa integra praefata restitueretur, hic Roma realiter persolvat et restitutat, interimque ipsis militibus de fructibus, redditibus et proventibus solitis et consuetis pro rata respondeat et responderi faciat: ita quod, dicto termino claps, nulli militum aliquid amplius de fructibus, redditibus, proventibus et emolumenti huiusmodi solvi debeat.

§ 5. Collegium vero clericorum, qui nunc sex viventium tantum existant, uno ex eius officiis per obitum bonae memoriae Iulii Saulii, olim dum viveret, praefatae Cameræ clericorum, apud Sedem eamdem defuncti vacante, quod, ad effectum præsentium, extinguimus et abolemus, adeo ut amplius discerni aut cognosci non possit, sed cum actione ac numero duodecim clericorum infrascripto incorporatum atque confusum intelligatur, dictis de causis et aliis animum nostrum moventibus, ad duodenarium numerum perpetuo augemus, illudque pro duodecim clericis de cetero instituimus: ita ut deinceps sex alii viri, per nos et pro tempore existentem Romanum Pontificem eidem collegio clericorum ascribendi et deputandi, una cum nunc existentibus dictae Cameræ clericis, unum corpus et collegium integrum et indistinctum constituant et efficiant, et duodecim officia, pro duodecim Cameræ clericis et Sedis praefatarum cappellanis, omni prorsus sublata inter eos differentia, omnino similia et parilia et aequalia in omnibus et per omnia, eiusdemque iuris, potestatis, iurisdictionis et auctoritatis existant.

§ 6. Ipsumque collegium, sic auctum et institutum et in unum corpus prorsus redactum, et duodecim clerici praefati pro privilegia ab tempore existentes eisdem privilegiis, unoquaque clericorum exemptionibus, facultatibus, praerogativis

et gratiis quibuscumque indifferenter portantur, utantur et gaudeant, quibus ante ipsum collegium et septem illius clericorum, quovis modo, coniunctum vel separatum, potiebantur, utebantur et gaudebant; necon reditus, proventus et emolumenta, iocalia et omnia alia et singula, tamen ex communi massa, quam alibi quounque tempore debita et debenda, ordinaria et extraordinaria, aequaliter percipient; ac munera, functiones et officia, tan publica quam privata, etiam castrorum, civitatum, locorum et provinciarum, semper sortiantur, obtineant et exerceant et exequantur, prout prius, ante auctionem ad duodenarium numerum huiusmodi, collegium ipsum et illius septem clericorum habebant, percipiebant et obtinebant, perinde ac si principio collegium praefatum, sic auctum, et cum antiquo confusum et unitum et incorporatum, et illius officia pro duodecim clericis instituta fuissent et reductio ac decretum praefata de numero septenario minime emanassent, statuentes quod perpetuis futuris temporibus Camera praefata duodecim clericatum officia habet inter se promiscua et confusa: ita quod sex clericorum eidem collegio ascribendi cum aliis sex nunc existentibus omnino pares et aequales existant, et nullum inter eos discordem prioritatis, potioritatis aut antiquitatis adsit, quo posteriores a prioribus vel alter ab altero quovis modo discernantur, et sic adveniente vacatione sive antiquorum sive augmentatorum, semper in supplicatione aut motu proprio mentio fiat quod unius ex duodecim vacat, alioquin clericorum admittere nequaquam tenentur, neque ad hoc quovis modo cogi possint.

§ 7. Et insuper, ut praefati duodecim clericorum onera sibi incumbentia supportare et iuxta ipsorum qualitatem et dignitatem decentius se substantare valeant, providere volentes, de eorumdem fratrum con-

De novo erigitur collegium clericorum. C. A. cum auctio- ne numeri ad duodenarium.

Cui collegio vetera omnia communicantur pro privilegia ab tempore existentes eisdem privilegiis, unoquaque clericorum exemptionibus, facultatibus, praerogativis

ratio in pari gradu obtinen- da.

Eis assignata emolumenta & quaater dividenda.

silio, et authoritate et potestate similibus, redditum annuum novem millium scutorum auri in auro, ex pecuniis thesauriae provinciae nostrae Romandiolae eiusque cancellariae, neenon proventuum maleficorum, tractarum frumenti, rata subsidii trecentorum millium scutorum sive augmenti pretii salis et quoruncumque aliorum subsidiorum et redditum ordinariorum dictae provinciae exigendum, et alias per eundem Paulum praedecessorem eidem collegio militum extineto, inter alia, pro dote assignatum, ac omnia et quaecumque alia iura, obventiones et emolumenta dicti collegii extineti, et quae collegium et milites quovis modo hucusque percipiebant et assequebantur, massæ communī duodecim clericorum praefatorum et ipsi collegio clericorum in omnibus et per omnia, prout collegio huiusmodi extineto concessa fuerant, ita ut liceat eidem collegio clericorum et duodecim illius clericis, coniunctim vel separatim, posthaec, una cum aliis ipsius collegii duodecim clericorum redditibus, proventibus, iuribus, obventionibus et emolumentis, sibi hucusque assignatis seu in futurum assignandis aut quovis modo proveniendis illa percipere, levare, distribuere et dividere, perpetuo applicamus, illaque cum omnibus aliis ipsius collegii clericorum redditibus et emolumentis confundimus.

§ 8. Decernentes praedicta omnia et singula omniō ab omnibus adimpleri et observari debere, et praesentes litteras vīm validi et efficaci contractus inter Se-
dem et Cameram praefatas ac nos ipsos et successores nostros Romanos Pontifices ex una, et collegium clericorum et singulos duodecim clericos et ipsius collegii clericorum officia obtinentes et in futurum habituros illorumque successores vel causam ab eis habentes, ex altera partibus, solemniter et legitime initi, perpetuo obtinere; dictamque Cameram ad

eosdem clericos omnes et singulos in iuribus praedictis tuendos, et ab omni incommodo, damno, laesione, lite, causa et controversia immunes, indemnes et exemptos conservandos teneri et obligatam esse; et sic per quoscumque indices, ordinarios et delegatos, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales et Palati Apostolici causarum auditores, in quacumque causa et instantia, sublata eis et eorum cuilibet quavis alter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique indicari et diffiniri debere; neenon irritum et inane, si secus super his a quocquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 9. Et pro praefatis omnibus et singulis firmiter observandis et adimplendis, ac pro potiori collegii et xii clericorum praedictorum cautela, tam pro pecuniis quam pro Camerae et Sedis praefatarum occurrentibus necessitatibus, iam solverunt et imposterum solvent, quam pro fructibus, redditibus et proventibus sibi assignandis assignatisque, numquam in sortem principalem computari volumus; ac dannis, expensis et interesse passis, factis, patiendis et faciendis, omnia et singula dictae Camerae bona mobilia et immobilia, iura, actiones et emolumenta ac redditus et proventus praesentia et futura, ita quod liceat, propria ipsius collegii auctoritate, nullo alio a nobis seu R. Pontifice pro tempore existente desuper ex mandato ¹, licentia seu decreto, dictorum bonorum, reddituum seu proventuum, pro dictis pecuniis, dannis, expensis et interesse, possessionem capere et retinere, harum serie obligamus et perpetuo hypothecamus.

§ 10. Non obstantibus eorumdem Eugenii et Pauli aliorumque Romanorum Pontificum decretis, statutis, constitutis, ordinationibus apostolicis ac regulis Cancellariae, etiam de non tollendo

Cautio pro
pecunia a cle-
ricis solvenda,
ab eisque reci-
pienda.

*Praesentis
constitutionis
firmitas et obser-
vantia, cum
clausula sublata
etc.*

Obstantium
derogatio.

¹ Forte expectato mandato (R. T.).

iure quaeſito; ac extinti collegii militum et Camerae ac collegii praefatorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis ſirmitate alia roboratis, statutis et conſuetudinibus; privilegiis quoque, indultiis et litteris apostolicis, generalibus vel ſpecialibus, praefato collegio et illius clericiis, etiam ex cauſa onerosa, et interveniente quarumcumque pecuniarum quantitate, etiam notabili, ac per modum ſtatuti perpetui et ſolemniter initi et stipulati contraetus, ac eum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis aliisque fortioribus, efficacioribus et insolitis, clausulis, irritantibusque et aliis decretis, confeſſis, conſirmatis et approbatis, extensis et moderatis, cuiuſeumque tenoris exiſtant, per quae praesentibus non expressa aut omnino non inserta, effectus carum impediri valeant quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum in noſtris litteris habenda eſſet mentio ſpecialis, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 41. Nulli ergo omnino hominum liceat etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo septuagesimo primo, nonis martii, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 7 martii 1571, pontif. anno vi.

CLXXXVI.

Officii B. Mariae nuper reformati approbatio, cum indulgentiarum clargitione pro illud recitantibus, et aliorum similiūm officiorum abolitione.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

§ 1. Superni omnipotentis Dei providentiae ac benignitatis exemplo excitati, qui, ut humanum genus ab errorum tenebris

vendicaret et in veritatis ſcītām perdueret, ſuae gloriae ſplendorem e coelis in terram demittere, lucisq[ue] aeternae radiis bonos pariter et malos perfundere dignatus eſt, meditatio cordis nostri ad id potissimum tendit ut fides catholica non ſolum ubique augeatur et floreat, ſed etiam ne errorum tenebrae atque Superſitionum abuſus piis christiſidelium mentibus inducantur, et ſi quae irrepſerunt, protinus evallantur.

§ 2. Cum itaque, in executionem decretorum ſaeri concilii Tridentini, gratia diuina assistente, Catechismo ad populi eruditioñem edito, Breviario ad ſacra preces, laudes et gratias Deo optimo Maximo ab utriusque ſexu eccl[esi]asticis persolvendas reformato, atque Missali, ut ſacerdotes intelligerent quibus preeibus uti, qui ritus, quaeve caeremoniae in missarum celebratione obſervandae ſint, ad pristinam sanctorum Patrum normam reſtituto, eamdem curam et operam adhiberi mandaverimus in emendando ac eorrigendo gloriosissimae Dei Genitricis B. Mariae Virginis officio; cuius recitatio ſicut pusilliſ et rudib[us] christiſidelibus peculiaris eſſe dignoscitur, ita multis ſuperfluis, non ſine legentiū etiam ſcandalō, et quae ad varias Superſitiones facile rudes ipsos inducere poſſunt, avaritia impressorum, fuit refertum, qui, ut christiſideles ad emendum eiusdem officii libros a ſe impressos facile allicerent, multa, ſub colore pietatis et animarum ſpiritualis consolationis, ex eorum capite addiderunt, iamque ad antedicti Breviarii uniformitatem, eiusdem Dei Genitricis, ut credimus, interceſſione, eruditorum et piorum virorum, quos ad hoc delegimus, studio, officium ipsum, reſecatis quae aliena et incerta erant, correctum fuerit et a nobis probatum, Romae imprimi et impressum divulgari iuſſerimus, ut inde ſpiritualis, quam optamus, christiſidelium animabus proveniat consolatio.

Bic Pontifex
iuxta concilii
Triden. decreta
emendari fecit
Catechismum,
Breviarium et
Missale; nunc
et officium B.
M. V.

§ 3. Motu proprio *etc.* et ex cetera scientia
Et modo illud observari praecepit; tia nostris ac de apostolicae potestatis plenitudine, officia quaecumque, in primis Italico seu quovis alio vulgari idiome et sermone quomodolibet composita, atque officium anno proxime praeterito millesimo quingentesimo septuagesimo Venetiis apud Iunetas impressum, his verbis, dicit falso, inscriptum: *Officium B. Mariae Virginis per concilium Tridentinum, Pio V Pontifice Marimo, reformatum;* denique omnia et singula alia officia huiusmodi, etiam latino sermone, sub *Hortuli animae seu Thesauri spiritualis compendii* aut quovis alio titulo et nomine quomodolibet pervulgata, omnemque illorum usum approbatione apostolica ac consuetudine et institutione (inveteratis infra dicendis semper salvis), harum nostrarum serie, perpetuo ab omnibus et singulis utriusque sexus christifidelibus, saecularibus vel ecclesiasticis, etiam quorumvis Ordinum regularium et militiarum religiosis, qui de iure, consuetudine, usu, statuto, institutione ac constitutionibus, etiam corundem Ordinum militiarum et Regulac seu alias quomodolibet ad recitationem officii B. Mariae tenentur et obligati sunt, tollimus et abolemus.

Aliaque officia tollit et abolet nisi in prima eorum institutione vel supra et annos approbata fuerint et non sint vulgari sermoni e composta;

§ 4. Ipsisque in virtute sanctae obedientiae interdicimus ne aliud quam hoc de mandato nostro clementatum B. Mariae Virginis officium, et in impressoria officina populi Romani, pro fideliter et incorrupte imprimendis libris sacris in alna Urbe nostra erecta, impressum, quovis praetextu dicere, recitare, legere seu tenere quoquo modo audeant vel praesumant; omni vero alio usu ipsis (ut uniformiter ab omnibus sic adstrictis et obligatis recitetur, nec inter eos diversitas illud recitandi ullo unquam tempore oriatur) interdicto, praefatum hoc nostrum officium ac precandi psallendique formulam per universum orbum, in privatis do-

mibus ac ecclesiis, monasteriis, conventibus, cappellis, oratoriis, Ordinibus, militiis et locis, etiam exemplis, tam virorum quam mulierum, in quibus officium ipsum Beatae Mariae Virginis recitari, ut praemittitur, quomodolibet debet, praecipimus legi, dici et observari; illis tamen officiis exceptis (dummodo vulgari sermone, ut praefertur, non sint composita), que ab ipsa prima eorum institutione a Sede Apostolica expresse approbata fuerunt, vel quorum officiorum certum usum consuetudine aut ipsa institutione, supratamen ducentos annos, assidue in ecclesiis, monasteriis, domibus et locis utriusque sexus ecclesiasticorum observatum fuisse constiterit. Quibus sic adstrictis et obligatis, ut inveteratum illum ritum dicendi et psallendi suum officium (dummodo, ut praemittitur, vulgari sermone non sit compositum) non adimimus, sic eisdem, si forte hoc nostrum, quod modo pervulgatum est, magis placet (dummodo episcopus vel paelatus et universum capitulum in eo consentiant), ut illud etiam in choro dicere et psallere possint permittimus.

§ 5. Ab eis vero, qui ad eiusdem officii B. Mariae Virginis recitationem non aliqua obligatione tenentur, omnem eorumdem officiorum vulgari sermone quomodolibet compositorum atque similis idiomatis vulgaris orationum, etiam aliis officiis latini sermonis insertarum, usum penitus etiam auferimus; illos nihilominus, ne vanis involvantur superstitionum erroribus, quibus alia fecer omnia¹ latino sermone referta esse deprehensum fuit, in Domino hortantes ut ab aliorum Beatiae Mariae quam huic nostri officii lectio ac usu abstineant, firmiterque credant eisdem aliis officiis multas sub falsis et conflictis sanctorum nominibus confictas orationes fuisse insertas, de quibus, sicut de indulgentiis peccatorum-

Hortatur omnes alios non obligatos recitare officium B. Mariae, ut officio ipso reformato uti revertant;

¹ *Huiusmodi officia etiam addit (n. r.).*

que remissionibus, quae recitantibus plerasque ex orationibus aliis officiis huiusmodi insertis, prout rubricis ibidem appositis designatur, conceduntur, nullam certam extare apud Ecclesiam rationem; propterea ritui et ordinationi, huius officii recitatione sie a nobis in universali Ecclesia instituti, se conformantes, aliud eiusdem Beatae Mariae quam hoc nostrum officium non perlegant vel recitent.

§ 6. Ac ut ipsorum officiorum vulgaris idiomatis et sermonis abusus reipsa penitus aboleatur, eadem omnia per omnes et singulos saeculares vel ecclesiasticos, etiam ad recitationem antedictam nequamquam adstrictos, inquisitoribus haereticae pravitatis, absque spe illorum unquam recuperationis, alia vero latino sermone et aliis libris inserta, ad effectum emendandi et a maculis seu erroribus expurgandi, sibi postmodum, cum sic per eosdem inquisidores expurgata fuerint, restituenda, consignari quam primum iubemus.

§ 7. Statuentes huic nostro officio' numero edito nihil ullo umquam tempore per quaecumque, qnavis auctoritate fungentem, quovis praetextu addi, detrahi vel immutari debere! Ac omnes et singulos, qui ipsum B. Mariae officium, ut praefertur, dicere, psallere et recitare tenentur, ex huius nostri Romani officii praescripto et ratione ad id omnino obligatos esse et neminem muneri suo, nisi hac forma, satisfacere posse.

§ 8. Ac, ut fidelium omnium voluntas et studium magis ad salutarem huius nostri officii B. Mariae Virginis et orationum in eo reductarum lectionem et usum invitetur, de omnipotentis Dei misericordia ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus et singulis, qui ad recitationem huiusmodi non tenentur, quoties istud sic de mandato

nostro reformatum, quinquaginta dies; qui vero Defunctorum officium eodem volumine insertum, alios quinquaginta; qui septem psalmos¹ aut graduales, etiam eodem volumine inserti, alios quinquaginta; et qui aliquam ex orationibus ibidem pariter insertis devote recitaverint, alios quindecim dies de inimicitis sibi poenitentiis misericorditer in Domino relaxamus; obligatis vero eas dumtaxat indulgentias concedimus, quae litteris nostris super reformatione novi Breviarii editis designantur, et huiusmodi Beatae Mariae Virginis aut Defunctorum officium vel septem psalmos aut graduales recitantibus conceduntur.

§ 9. Mandantes omnibus et singulis venerabilibus fratribus nostris patriarchis, archiepiscopis, episcopis et dilectis filiis abbatibus, prioribus et ceteris ecclesiarum praelatis ut reliqua omnia B. Mariae Virginis, etiam per nos privatim constituta, ab omnibus ad recitationem huiusmodi quomodolibet adstrictis; ipsa vero vulgaris idiomatis et sermonis officia, etiam ab his qui nullo pacto ad id adstricti sunt, penitus omitti, reiici; atque vulgari sic et pariter alia, etiam latino sermone composita, etiam aliis libris inserta, inquisitoribus praedictis, ad effectum antedictum, tradi et consignari iuris opportunis remedii eurent. Officium vero istud nostrum B. Mariae Virginis in omnibus et singulis suarum civitatum et dioecesum ecclesiis, monasteriis, conventibus, Ordinibus, militiis, oratoriis, domibus et locis etiam laicorum, introducant; et tam ipsis quam ceteris omnibus presbyteris, clericis et aliis utriusque sexus saecularibus et regularibus personis ecclesiasticis, neconon militibus, etiam exemptis, quibus dicendi, recitandi psallendiisque officium huiusmodi quomodolibet, ut praefertur, iniunctum est, ut ex huiusmodi formula ubique illud recitare et psallere procurent, praedicta institutione vel consuetudine ducentos annos

Prælatis et omnibus
praecipit ut dicitur;
Iudicantur;

¹ Add. forte *poenitentiales* (R. T.).

superante (non tamen quod ad vulgaris sermonis officia) semper salva.

*Concionato-
ribus et con-
fessoribus idem
praecepit;*

§ 10. Concionatoribus quoque verbi Dei atque confessoribus, ut in eorum praedicationibus atque confessionibus omnibus utriusque sexus christifidelibus prohibitionem et abolitionem diectorum officiorum vulgari idiome et sermone compositorum; quodque inquisitoribus haereticae pravitatis quamprimum consignari debeant; insuper alterius quam huius nostri officii usum et lectionem periculo superstitionum non carere; ac illud et alia eo inserta, ut praefertur, recitantibus supradictam de iniunctis sibi poenitentiis relaxationem nostram significare, et eos ad conformandum se in hoc prompta devotione ritui et ordinationi a nobis institutis excitare, ad usumque et recitationem huiusmodi nostri officii pietatis zelo hortari studeant. Ceterum haereticae pravitatis inquisitorum, quibus officia haec et libros tradi et consignari contingat, munus et officium praeципuum erit omnia superstitiones et errores in fide catholica redolentia omnino delere.

*Illiud que Ro-
mae tantum im-
primi posse de-
clarat.*

§ 11. Quod nostrum B. Mariae Virginis officium, ut ubique terrarum incorruptum ac mendis et erroribus purgatum praeservetur, omnibus in nostro et sanctae Romanae Ecclesiae dominio mediate vel immediate subiecto commorantibus, vel ad illud quovis praetextu advenientibus impressoribus et aliis quibuscumque, sub amissionis librorum ac quingentorum ducentorum auri de Camera ipso facto, quoties contravenerint, Officio Sanctissimae Inquisitionis applicandorum; reliqui vero, in quacumque orbis parte consistentibus, sub excommunicationis latae sententiae et aliis arbitrii nostri poenis, inhibemus ne illud infra sex annos proximos separatim vel aliis libris insertim, sub praedictis Hortuli animae, Thesauri spiritualis compendii vel aliis quibusvis nominibus et ti-

tulis, imprimere aut alibi quam in alma Urbe nostra et antedicta Pontificis Romani officina impressum tenere, recipere, donare aut venundare publice vel occulte audient vel praesumant. Dictis vero sex annis elapsis, id etiam aliter non liceat, nisi cum nostra et Romani Pontificis pro tempore vel specialis ad id commissarii apostolici in singulis christiani orbis regnis et provinciis deputandi expressa licentia.

§ 12. Quas quidem nostra perpetua rationis firmitate subsistere, et nullo umquam tempore revocari, alterari, suspendi, limitari aut moderari posse.

*Clausulas pre-
servativaes.*

§ 13. In valvisque Principis apostolorum de Urbe necnon Cancellariae Apostolicae et in aie Campi Florae de more publicari et affigi, per huiusmodique publicationem et affixionem omnes et singulos in eis comprehensos, videlicet qui in Romana Curia adsunt, lapso mense; qui vero alia loca, intra montes, post tres; qui ultra incolunt, post sex menses, aut cum pri-

*Forma publi-
candi banc con-
stitutionem.*

sum sibi officium hoc nostrum venale propositum fuerit, ita volumus obligatos esse et ad strictos ac si ipsismet illae coram lectae et intimatae essent; ipsarum quoque exempla, manu notarii publici et sigillo praeflati ecclesiastici aut illius curiae obsignata, vel etiam dicti officii nostri B. Mariae Virginis voluminibus, absque praedicto vel alio quopiam adminiculo, Romae tamen et in officina antedicta impressa, eamdem prorsus ubique fidem facere, quae praesentibus adhiberetur, si essent ostensa et exhibitae.

§ 14. Et sic in praemissis omnibus et singulis per quoscumque iudices et commissarios, etiam S. R. E. cardinales et causarum Palatii Apostolici auditores, in quavis causa et instantia, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et interpretari debere; necnon irritum et inane decernimus quidquid secus

*Decretum in-
titans.*

super iis a quoquam, quavis anctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 15. Non obstantibus praemissis ac in quibusvis synodalibus, provincialibus vel generalibus ac universalibus conciliis editis, aliisque, etiam apostolicis, constitutio-nibus et ordinationibus; neconon ecclesiarum, militiarum et Ordinum quorumcumque statutis, usibus, naturis et consuetudinibus, etiam iuramento roboratis, quibus omnibus et singulis, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, expressa et individua mentio habenda esset, illis alias in suo labore permansuris, specialiter et expresse derogamus; ceterisque contrariis quibuscumque.

Sanctio poen. § 16. Nulli ergo omnino hominum etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo septuagesimo primo, quinto idus martii, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 11 martii 1571, pontif. anno vi.

CLXXXVII.

Iurisdictio S. R. E. cardinalis protectoris et iudicis causarum archiconfraternitatis Trinitatis nuncupatae, ad pauperes peregrinos atque convalescentes recipiendos pieque atendos in Urbe instituae¹.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Cum, sicut accepimus, archiconfraternitas seu societas sub invocatione Sanctissimae Trinitatis Convalescentium et Peregrinorum regionis Arenulae de Urbe, eiusque custodes et confratres, ob lites, quaestiones, controversias civiles, criminales, profanas, spirituales, meras et annexas, inter archiconfraternitatem seu societatem eiusque administratores et gubernatores

¹ Institutionem habes in Pii IV constitutione vii, *Illius*, pag. 25 huius tom.

natores et deputatos huiusmodi, per diversa Urbis tribunalia litigantes, occasione locationum, censuum, donationum, haereditatum, legatorum, domorum et diversarum aliarum rerum, tam agendo quam defendendo, pro ipsius archiconfraternitatis seu societatis iuribus defendendis et consequendis ingiter implicita existat, ex quo saepissime quamplurima damnia et interesse patiatur, ac impensa litis valorem rei, de qua ex tempore agitur, saepenumero exuperet;

§ 1. Nos, archiconfraternitatem seu societatem praedictam, in qua piissima charitatis et misericordiae opera, tam pauperes et alias quasvis personas utriusque sexus christifideles, ex quibusvis mundi partibus ad Urbem peregrinantes, ad hospitale huiusmodi devotionis causa confluentes, recipiendo, et eos tribus ac quandoque pluribus diebus hospitando et nutriendo ac caritatibus tractando, quam pauperes convalescentes, qui dum ab infirmitate liberi sed debiles, ex aliis hospitalibus emissi, quo se recipient non habentes, in eodem suo hospitali similiter excipiendo, ac eos non solum corporaliter, donec robustiores evadant, pie alendo, verum etiam rudes et ignaros interiu, dum ibidem morantur, in mandatis Domini audiendo, in divini nominis obsequium et S. R. E. exaltationem exercere uocuntur, quantum cum Deo possumus, sublevare volentes;

§ 2. Motu simili et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, venerabili fratri nostro Othoni, S. R. E. cardinali Augustano nuncupato, nunc et pro tempore archiconfraternitatis seu societatis huiusmodi existenti et ab eadem confraternitate eligendo protectori, omnes et singulas causas, quaestiones, lites et controversias inter dictam archiconfraternitatem seu societatem seu eiusdem dilectos filios custodes, officiales et mini-

Commenda-tio confraterni-tatis Sanctissimae Trinitatis

Facultas pro-protectoris et iudicis archiconfraternitatis cognoscendi quas-cunque causas illius interessu concernentes, et ab aliis ful-tilibus reassu-mendi

stros et quascumque alias personas, laicas seu ecclesiasticas, cuiuscumque gradus, ordinis, conditionis, dignitatis et praeeminentiae existentes, etiam cardinalatus dignitate fulgentes, universitates, societas, congregations, monasteria et alia loca pia huiusmodi, etiam si eoram S. R. E. camerario, clericis et praesidentibus Camerac Apostolicae et eiusdem Camerac causarum auditore generali, neenon vicario, gubernatore ac senatore Urbis praedictae, eorumque locumtenentibus, collateralibus et iudicibus, ac dictae Urbis causarum appellationum capitaneo et Saeri Palatii etiam causarum auditoribus et eiusdem S. R. E. cardinalibus aliisque iudicibus, ordinariis seu delegatis, hucusque motas pendentes et quonodolibet movendas, de et super quibuscumque locationalibus, venditionibus, legatis, fideicommissis, testamentis, haereditatibus ac illarum distributionibus, ac quoruincumque iurium et actionum certioribus aliisque quibuscumque, inter vivos et causa mortis, et quasi contraetibus, etiam vigore obligationis in forma Camerac executionibus, revocationibus, bonis rebusque, iuribus et actionibus ad archiconfraternitatem seu societatem praedictam eiusque custodes, gubernatores, administratores, officiales et deputatos ministros eorumque litis consorts, tam coniunctim quam divisim, ac tam active quam passive, tam secundario quam principaliter, interesse concernentes spectantibus et pertinentibus, ad archiconfraternitatem seu societatem ipsam, in quaecumque instantia (quorum omnium et singulorum statum et merita, neenon iudicium et colligitantium nomina et cognomina et qualitates ceteraque etiam de necessitate exprimenda pro expressis habentes), in statu et terminis, in quibus reperiuntur, nunc harum serie ad nos avocantes, illasque omnes et singulas, motas et pendentes, ac quam et quas archicon-

fraternitas seu societas, gubernatores, officiales, administratores et deputati neenon pauperes ibi degentes habere velint contra easdem personas, universitates, monasteria et alia huiusmodi pia loca, pro rebus, bonis, haereditatibus, iuribus, actionibus huiusmodi, nunc et pro tempore archiconfraternitatis seu societatis praedictae existenti protectori, una cum illarum dependentibus, emergentibus, incidentibus, annexis,

§ 3. Summarie, simpliciter et de plano et sola facti veritate inspecta, ac sine strepitu et figura iudicii, per seipsum seu alias a se deputandos, in quaecumque instantia, usque ad finem audiendi, cognoscendi et fine debito terminandi, ac etiam alibi introduceendi seu committendi, reassumendi, auctoritate apostolica, tenore praesentium, committimus et mandamus; ipsumque protectorem, nunc et pro tempore existentem, in dictis causis motis, pendentibus ac in futurum movendis, in indicem ordinarium, cum facultate easdem causas in quaecumque instantia usque ad finem, et per seipsum seu alium vel alias eius auditores, decidendi et terminandi, et aliis facultatibus praedictis, facimus et constituimus et deputamus.

§ 4. Neenon cum potestate citandi et inhibendi quos, quibus et quoties opus fuerit in Curia et extra eam, etiam per edictum publicum, constito summarie et extra judicialiter de non tuto accessu; eidemque ac quibusvis aliis eiusdem Urbis iudicibus ac personis, tam ecclesiasticis quam saecularibus, quibus et quoties opus fuerit, etiam sub sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis et pecuniariis, quibus sibi, seu ab eo pro tempore deputando auditori videbitur, inhibendi, et, in even-^{In Curia et extra inhiben-}
^{di;}tum non paritionis, contra inhobedientes, contumaces et rebelles ad declarationem incursum poenarum et censurarum huiusmodi, exactionem illarumq. aggravationes

et reaggravationes, et alias, iuxta morem et stylum curiarum Urbis in similibus servari solitum et prout sibi videbitur, procedendi, sententiasque suas debitae executioni demandandi sive demandari faciendi, auxiliumque brachii saecularis ad hoc, si opus fuerit, invokeandi, omniaque alia et singula in praemissis et circa ea quomodolibet necessaria et opportuna faciendi, gerendi et exequendi.

§ 5. Ac in omnibus et singulis causis praedictis, singulis diebus, et locis, feriatis et non feriatis, praeterquam in honorem Dei, etiam tempore feriarum ob necessitatem hominum indictarum et indicendrum, procedendi.

Et singulis diebus et horis, praeterquam in honorem Dei feriatis procedendi; Notariosque deputandi.

§ 6. Ac quemcumque notarium sibi bene visum in causis huiusmodi deputandi.

§ 7. Volumus etiam quod citationes, monitiones et intimations, quae in dictis causis fieri oportuerit, etiam per Curiae almae Urbis vicarium, et quoscumque alias mandatarios fieri possint.

§ 8. Et quicumque executores Urbis possint et debeant effectualiter exceptioni demandare omnes et singulas sententias, decreta et mandata praedicti cardinalis protectoris, sive ab eo deputatorum; quique, non obstante regula Cancellariae, sub eius parvo sigillo expediri possint.

§ 9. Et insuper archiconfraternitatem seu societatem praedictam eiusque priores, administratores et gubernatores ac deputatos huiusmodi ex nunc deinceps, occasione praemissorum, principaliter seu secundario, alibi quam coram praedicto cardinali protectore conveniri, aut ad alios conveniendum constringi non posse; ac processus, sententias et decreta per alium seu alios, tam ordinarios quam delegatos, iudices in causis praedictis quomodolibet pro tempore formata, lata et facta, cum inde securis quibuscumque, nulla, irrita

et inania, nulliusque roboris vel momenti fore.

§ 10. Praesentemque cedulam, sub quisbusvis revocationibus, suspensionibus exemptionibus et limitationibus seu revocationibus similium vel dissimilium concessionum et gratiarum, etiam per nos et successores nostros Romanos Pontifices et Sedem praedictam vel eius legatos, etiam per regulas Cancellariae Apostolicae pro tempore factas, nullatenus comprehendendi, sed semper ab illis penitus et omnino exceptas, ac quoties illae emanabunt, praesentem cedulam in pristinum robur restitutam esse et censeri debere, nec eidem cedulae per quascumque litteras, etiam quasvis regulas generales et speciales, etiam derogatoriis derogatorias, irritantiaque et alia decreta, sub quacumque verborum expressione continentes, posse, et si illis ullo unquam tempore ex aliqua, etiam quantumvis necessaria et urgenti causa derogari contingat, nisi tenor cedulae de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, insertus, et huiusmodi derogatio per triunas distinctas litteras eundem tenorem continentis, tribus similibus distinctis viciis, administratoribus, gubernatoribus, deputatis et confratribus huiusmodi, omnibus et singulis, legitime intimata et insinuata fuerit, eorumque ad id accesserit assensus, derogationem huiusmodi nemini suffragari et nullius esse roboris vel valoris.

§ 11. Et sic per quoscumque iudices, quavis auctoritate fungentes, etiam S. R. E. cardinales ac causarum Palatii Apostolici auditores, sublata etc.; ac irritum iudicari et definiri debere.

§ 12. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis, dummodo non ultra tres diaetas aliquis vigore praesentium ad iudicium non trahatur, aliisque constitutio-

Mandatarii huic iudici ser-
vant omnes

Notariosque
deputandi.

Executores
que omnium cu-
runt.

Sententiae a-
horum iudicium
nullae sint.

Clausula pro
separativa.

Clausula sub-
lata.

Clausula de
rogatoria.

¹ Primicerius addit Cherub. (n. T.).

nibus et ordinationibus apostolicis; ne non basilicae Principis apostolorum de Urbe, ac hospitalium, ecclesiarum, monasteriorum et aliorum quorumcumque piorum locorum et Ordinum iuramento corroboratis statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis conservatori, exemptionibus et litteris apostolicis eisdem ac dilectis filiis populo Romano, eorum iudicibus, notariis et tribunalibus eorumque personis, per quoscumque etiam Romanos Pontifices praedecessores nostros et nos ac dictam Sedem, etiam motu et scientia similibus, concessis, approb. et innovatis, etiam disponentib. quod cause huusmodi ad forum seu curiam Capitolii reassumi debeant. Quibus omnibus et singularis, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, alias de illis illorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, nihil penitus omissa, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dunitaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque, etiam in vim contractus concessis et concedendis; vel si praedictis aut quibusvis aliis, communiter vel divisiim, ab eademi sit Sede indulatum quod interdicti, suspendi vel excommunicari, aut extra vel ultra certa loca, curias et tribunalia ad iudicium trahi non possint, per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, et quibuslibet aliis privilegiis, indultis apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcumque tenorum existant, per quae praesentibus non expressa aut totaliter non inserta, iurisdictionis ipsius protectoris explicatio impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa ac de verbo ad verbum, non autem per

clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda sit praesentibus etc.

§ 13. Volumus autem praesentium solam signaturam sufficere, et ubique fidem facere, in iudicio et extra, regula contraria non obstante; et earumdem transumptis, etiam impressis, manu notarii publici subscriptis, et sigillo protectoris seu archiconfraternitatis seu societatis huiusmodi munitis, eamdem prorsus fidem adhiberi, que adhibetur praesentibus manu nostra subscriptis; ac etiam litteras ad partem expediri posse.

Placet. Motu proprio, M.

Datum Romae apud S. Petrum, xii kalendas aprilis, anno vi.

Dat. die 21 martii 1571, pontif. anno vi.

CLXXXVIII.

Facultas magistri generalis et praelatorum Ordinis fratrum Praedicatorum S. Dominici creandi et depitandi fratres ipsius Ordinis in notarios pro executione mandatorum apostolicorum 1.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Debitum pastoralis officii nobis, meritis licet imparibus, ex alto commissi, nos admonet et inducit ut circa Religionum quarumlibet, praesertim Ordinis fratrum Praedicatorum S. Dominici, ad quem patrino quodam iure peculiarem gerimus paternae caritatis affectum, statum prospere dirigendum, et rescripta apostolica quaeunque publicam ac alias privatam dicti Ordinis et fratrum sive monialium eiusdem utilitatem concernentia, per probos et idoneos eiusdem Ordinis religiosos personis, quibus opus fuerit, intimanda et insinuanda, ac debite exequenda, studiis

¹ De hoc Ordine vide in Honorii III constituzione II, *Religiosam*, tom. III, pag. 309.

invigilemus assiduis, ac alias omnibus illorum incommodis et necessitatibus consulamus, prout in Domino conspicimus salubriter expedire.

**Causa huius
constitutionis.**

§ 1. Cum itaque, sicut nobis, dum in minoribus constituti essemus, satis comprobatum fuit quod fratres religiosi et moniales dicti Ordinis fratrum Praedicatorum S. Dominici, sive Ordinem ipsum vel illius Regulam profitentes, quem quidem Ordinem expresse professi fuimus, tam universaliter quam particulariter, quamplura damna, incommoda et detrimenta patiuntur, et impensas sustinent ex eo quod notarii, tam clericu quan laici saeculares, etiam apostolica, imperiali, regali aut alia auctoritate creati et constituti, in plerisque mundi partibus, regionibus, regnis, provinciis, dominiis et locis existentes, ex eis oriundi sive alias inibi commorantes, mandata, concessiones, gratias, privilegia et indulta aliqua rescripta apostolica tam ad publicam quam privatam utilitatem emanata sive concessa, et bonum sive commodum publicum sive privatum concernentia, dominis temporalibus sive potestatibus, regibus, ducibus, principib.¹ ac aliis dominis et personis, quibus intima sive insinuanda veniunt, ac intimare et insinuare oportet, intimare, notificare sive insinuare variis confictis respectibus recusant sive non audent, contra eorumdem officii liberum et publicum exercitium debitamque Sedis Apostolicae obedientiam, ac in non modicum publicae et privatae utilitatis et commodi praeiudicium et detrimentum.

§ 2. Nos igitur, cupientes, quantum cum Deo possumus, in praemissis Ordini et fratribus praefatis ac etiam monialibus ipsis de opportuno remedio providere, et incommodis, detrimentis, expensis et damnis eorum obviare, neve mandata, privilegia, gratiae, concessiones, indulta et rescripta apostolica, in genere vel in

specie, dicto Ordini seu ipsius Ordinis magistro generali, provincialibus aliisque superioribus, prioribus et fratribus et eorum singulis, dictisque monialibus sive earumdem abbatissis, priorissis, et eaurumdem etiam singulis eiusdem Ordinis, sive dictum Ordinem et illius Regulam profitentibus, quomodolibet, in genere vel in specie, concessa, aliaque mandata et rescripta apostolica, publicam vel privatam ipsius Ordinis utilitatem quomodolibet concernentia et emanata, ob id debito careant effectu et vacua remaneant, providere volentes; ipsosque Ordinem ac illius magistrum generalem, vicarium, procuratorem et fratres ac abbatissas, priorissas et moniales eorumque singulos specialibus favoribus et gratiis prosequentes, et a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliquis ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa, latis, si quibus quomodolibet innovati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censes; necnon nomina, cognomina magistri generalis, provincialium, vicariorum, procuratorum et aliorum superiorum ac dictarum abbatissarum, priorissarum et monialium, invocationesque, denominations et dependentias monasteriorum, domorum, conventuum et aliorum reguliarium locorum, tam virorum quam mulierum dicti Ordinis, ac etiam mandatorum, concessionum, indultorum et rescriptorum aliarumque gratiarum tenores, praesentibus pro expressis habentes, motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, modernis et pro tempore existentibus dicti Ordinis magistro generali, vicariis et provincialibus, tam citra quam ultra montes ac alias ubilibet consti-

¹ *Marchionibus addit Cherub. (R. T.).*

tutis, quod in unaquaque eorum provincia, unum, duos, tres, quatuor vel quinque aut plures eis bene visos dicti Ordinis religiosos seu fratres, probatos tamen a fide et doctrina idoneos et ab ipsis approbatos, in notarios creare, constituere et deputare. Qui sic creati, constituti et deputati, sine aliquo respectu et omni cessante recusatione, libere, quoties requisiti fuerint, omnia et singula mandata, privilegia, concessiones, gratias et indulcta apostolica aliaque tam universalia quam particularia dicti Ordinis, ac quibusvis aliis quac de Observantia sunt tantum locis, dominibus, conventibus, monasteriis et ecclesiis, tam virorum quam mulierum et seu eiusdem Ordinis magistro generali, provincialibus, viairiis, prioribus et aliis superioribus fratribus ac abbatissis, priorissis, monialibus et aliis personis sub Regula dictorum fratrum degentibus, et quae sunt Observantiae tantum, in genere vel in specie, et ad universam sive privatam utilitatem concessa et emanata, rescripta apostolica eisdem regibus, ducibus, principibus, marchionibus, comitibus, baronibus et dominis aliisque personis ecclesiasticis et saecularibus quibuscumque, ubi et quoties opus fuerit, ac ad id requisiti fuerint, notificare et intimare. Ac eosdem, iuxta mandatorum, concessionum, indultorum, privilegiorum et rescriptorum huiusmodi formam, continentiam et tenorem, monere et requirere, aliaque omnia et singula circa ea requisita et opportuna facere, agere, exercere et equi, ac de eisdem omnibus et singulis publicos et publica actus et instrumenta coram testibus ad hoc requisitis confidere et stipulari ac in notam redigere, et exinde, semel vel pluries, prout ad id requisiti fuerint, unum vel plures ac plura publicos et publica actus et instrumenta, quibus eadem prorsus fides adhibetur,

in indicio et extra ac ubique, ac si per alios quoscumque publicos et authenticos rogatos notarios stipulata, confecta et publicata et authenticata fuissent, confidere, et debitibus signis et characteribus subscribere, publicare et authenticare, libere et licite possint et valeant, apostolica auctoritate, tenore praesentium, licentiam et facultatem impartimur, concedimus et indulgemus: eisdemque actis, notis, instrumentis et scripturis, per dictos religiosos, ut praefertur, notarios deputatos stipulatis, confectis et ut praefertur, authenticatis, indubitatam fidem ubique, tam in iudicio quam extra, adhibere, ac eosdem sic intimatos, monitos et requisitos eis affici et arctari debere volumus, statuimus et ordinamus.

§ 3. Mandantes propterea, in virtute sanctae obedientiae et indignationis nostrae suspensionis a divinis, quoad archiepiscopos et episcopos; quoad alios vero inferiores, sub maioris excommunicationis latae sententiae poenis, locorum ordinariis et aliis quibusvis personis, cuiuscumque status, gradus, ordinis et conditionis existentibus, et quacumque, etiam dictae Sedis, auctoritate, facultate seu potestate, etiam legati de latere ac cardinalatus honore fungentibus, ne ipsos notarios, ut praefertur, deputatos et electos, sive eorum aliquem in executione supradictorum omnium quovis modo impediant, seu impedire aut perturbare audeant vel praesumant.

§ 4. Ac decernentes praesentes litteras nullo unquam tempore de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis seu intentonis nostrae vitio seu defectu notari seu impugnari, ac sub quibusvis revocationibus, derogationibus et aliis contrariis dispositionibus, a nobis vel successoribus nostris emianandis, comprehensas, sed semper ab illis exceptas existere, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum statum et va-

*Iussio quod
prædicti nota-
rii non impe-
diantur.*

*Clausule pre-
servativæ hu-
ius privilegiū*

lidissimum, etiam sub data per eosdem magistrum generalem, provinciales et alios supra nominatos eligendam, concessas, restitutas et plenarie reintegratas existere. Et sic per quosecumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; ac irritum et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Executorum
deputatio. § 5. Quocirca dilectis filiis Iacobo tituli S. Mariae in Cosmedin presbytero cardinali de Sabellis nuncupato, nostro in alma Urbe vicario, et Curiae causarum Cameræ Apostolicae generali auditori, et Cancelariae Apostolicae regenti, nunc et pro tempore existentibus, per praesentes, motu simili, mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte magistri generalis, procuratorum, provincialium et aliorum praedictorum seu alicuius eorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra illos et eorum singulos indulto, concessione, voluntate, statuto, ordinatione, mandato et decreto nostris huiusmodi, iuxta corundem praesentium tenorem, pacifice frui et gaudere. Non permittentes eos desperare per quosecumque quomodolibet indebito molestari, contradictores quoslibet, et rebelles per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas ac alia iuris remedia, appellatione postposita, compescendo, ac legitimis super his habendis servatis processibus, sententias, censuras et poenas praedictas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 6. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii PP. VIII, praedecessoris nostri, de una, et concilio generali de duabus diaetis, dummodo quis auctoritate praesentim ultra tres diaetas ad iudicium non trahatur, aliisque quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, neconon in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus, ac etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, etiam dictae Sedis de latere legatis, nunciis, locorum ordinariis et aliis quibusvis personis, in praediudicium praemissorum, per quosecumque Romanos Pontifices, etiam praedecessores nostros ae nos et Sede praefatam, tam sub plumbo quam in forma brevis, et etiam motu et scientia similibus, eonecessis, approbatis et innovatis; quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo labore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdicci, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 7. Volumus autem quod transumptis Fides trans-
sumptorum.

praesentium etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum,

Derogatio con-
tractorum.

sub annulo Piscatoris, die **xxi martii MDLXXI**,
pontificatus nostri anno **vi**.

Dat. die **21 martii 1571**, pontif. anno **vi**.

GLXXXIX.

Quod fratres Eremitae S. Hieronymi con-gregationis B. Petri de Pisis, Regulam S. Augustini dudum professi, ultra grati-as dictae congregationis, perfruantur privilegiis omnibus ab isto Pontifice Mendicantium Ordinibus elargitis¹.

Pius Papa V dilectis filiis congregationis fra-trum Eremitarum Beati Petri de Pisis, Ordini-nis Sancti Hieronymi.

Religionis zelus eximiumque regularis observantiae desiderium, ac illibatus sincerae devotionis erga nos et Sedem Apostolicam affectus, quibus in Domino flagrare comprobamini, promerentur ut no-stram quoque et Sedis praedictae paternam sentiatis benignitatem et clementiam.

Eordinum

Confirmatio
omnium gratia
rum Ordinis,
cum clausula
quatenus etc.

§ 1. Hinc est quod nos, congregatio-nem vestram fratrum Eremitarum B. Petri de Pisis, Ordinis S. Hieronymi, dictosque fratres et alias eiusdem congregationis personas aliqua nostra et dictae Sedis bene-volentia amplecti ac specialibus favoribus et gratiis prosequi volentes, motu proprio, non ad vestram aut alicuius vestrum seu alterius pro vobis super hoc nobis oblatae petitionis instantiam, sed de mera libera-litate et ex certa scientia nostra, ac de apo-stolicae potestatis plenitudine, omnia et singula privilegia, facultates, libertates, immunitates, exemptiones, praerogativas, indulta et alias gratias universas, spiritua-les et temporales, vobis et dictae vestrae congregationi illiusque capitulo et per sonis ac monasteriis et locis per quoscum-que Romanos Pontifices praedecessores

¹ De his fratribus vide in Eugenii IV constitu-tione xv, *Provenit*, tom. v, pag. 29.

nostros, et etiam forsan nos ac Sedem praedictam, et etiam illius legatos, ne non etiam locorum ordinarios quorumlibet ha-tenus et in praesentem usque diem, ac etiam a quantumvis antiquo tempore con-eessa (quatenus sacri Tridentini concilii decretis et regulari observantiae contraria non sint, et quoad ea quae decretis con-cilii et regulari observantiae huiusmodi non contrariantur), ne non desuper confectas litteras, instrumenta, documenta et seripturas quascumque in eis contenta, ac inde secuta et sequenda quaecumque, illarum et illorum ac praemissorum omnium et aliorum necessariorum tenores et etiam datas, cum inde secutis, ae si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro plene et sufficienter expressis et insertis habentes et haberi decernentes, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo confirmamus et approbamus ac innova-mus, et etiam de novo perpetuo concedi-mus, ne non illis plenariae, inviolabilis et perpetuae firmitatis apostolicae robur adiicimus, omnesque et singulos, tam iuris quam facti et quoscumque alios defectus, si qui forsan intervenerint quonodolibet in eisdem, supplemus, illaque valida et effi-cacia fuisse, esse et perpetuo fore, ac suos plenarios et integros effectus sortiri et ob-tinere, ne non vobis et congregationi ve-strae praedictae illiusque fratribus, perso-nis, monasteriis et locis suffragari, ac ab omnibus et singulis, quos ea quonodolibet concernunt et pro tempore concernent, inviolabiliter perpetuo observari debere; vosque et congregationem vestram ac illius fratres, personas, monasteria et loca, super praemissis et infrascriptis, per quoscumque, quavis auctoritate, quonodilib. molestari vel impediri non posse, decernimus et de-claramus.

§ 2. Districtius etiam inhibentes omni-bus et singulis personis, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis vel Inhibito co- tra perurbati-tores.

conditionis ubilibet existentibus, in virtute sanctae obedientiae et sub indignationis nostræ ac aliis arbitrii nostri poenis, ne vos aut aliquem vestrum, super præmissis, per se vel alium seu alios, publice vel occulte, directe vel indirecte, quovis quaesito colore vel ingenio, quomodolibet molestare, inquietare, impedire vel perturbare audeant seu praesumant.

Indulgentia pro congregazione. § 3. Ac insuper, de omnipotentis Dei misericordia, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, vobis et dictae vestrae congregationi illiusque fratribus et personis ac vestrum et eorum singulis plenariam omnium peccatorum vestrorum indulgentiam et remissionem a culpa et poena in forma Iubilaei amplissima, quarto die dominico cuiusslibet quadragesimæ, in perpetuam rei memoriam professionis trium votorum, quam vos fratres dictae congregationis, præeunte dilecto filio fratre Ioanne Baptista de Monselice, vestro et huius congregationis generali, prompto et libenti animo in manibus nostris solemniter sub Regula S. Augustini et sub constitutionibus dictae congregationis, Romæ, in ecclesia monasterii Sancti Honuphrii, die decima octava mensis martii, anni Domini millesimi quingentesimi sexagesimi noni, emisistis, eisdem auctoritate et tenore, misericorditer in Domino perpetuo concedimus et impartimur.

§ 4. Et praeterea vos et eamdem congregationem vestram illiusque fratres et personas ac monasteria et loca, bullæ confirmationis novaeque concessionis privilegiorum omnium Ordinum Mendicantium per nos nuper seu dudum editæ, illius etiam tenores et datam, cum inde sequitis, praesentibus pro plene et sufficienter expressis et insertis habentes in omnibus et per omnia, ac ad instar dictorum Ordinum et aequæ principaliter, ex nunc et perpetuo, auctoritate et tenore praedictis,

aggregamus, ac pro aggregatis haberi, ceuseri et teneri, in iudicio et extra iudicium ubilibet, volumus, declaramus et mandamus.

§ 5. Praesentes quoque de subreptionis vel obreptionis seu nullitatis vitio, aut intentionis nostræ vel quovis alio defectu notari vel impugnari, seu alias quomodolibet infringi vel retractari, suspendi vel revocari, seu eis in aliquo derogari nullatenus unquam posse, sed illas semper validas et efficaces existere, ac suos plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, neenon ab omnibus et singulis, quos ea quomodolibet concernunt et pro tempore concernent, inviolabiliter, ut praefertur, observari; sicque etiam in praemissis et supradictis omnibus et singulis ab omnibus censeri.

§ 6. Ac ita per quocumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam locorum ordinarios, etiam tamquam a Sede Apostolica delegatos, neenon etiam Rotae auditores seu locatenentes ac S. R. E. cardinales, etiam de latere legatos seu nuncios, eorumque vicelegatos, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, in quavis causa et instantia, iudicari, sententiari et definiri debere, neenon quidquid super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane discernimus et declaramus.

§ 7. Quocirca dilectis filiis Curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori ac Sedis Apostolicae legatis, etiam de latere, et nunciis, ubilibet nunc et pro tempore existentibus, praesentibus et futuris, per praesentes committimus et mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, si et postquam praesentes nostræ litteræ eis praesentatae fuerint, per se vel alium seu alios, litteras ipsas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus

fuerit, ac quoties super hoc pro parte vestra aut alicuius vestrum fuerint requisiti, solemniter publicantes, vobisque et cuilibet vestrum in premissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra praesentes litteras et in eis contenta huiusmodi, firmiter observari, vosque et quemlibet vestrum illis pacifice frui et gaudere. Non permittentes vos aut vestrum quempiam per quoscumque contra earumdem praesentium tenorem desuper quomodolibet indebite molestari, contradictores quoslibet et rebelles per censuras et poenas ecclesiasticas ac alia opportuna iuris remedia, appellatione postposita, compescendo, ac legitimis super his habendis servatis processibus, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 8. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, qua cavetur ne quis extra suam civitatem vel dioecesim, nisi in certis exceptis casibus, et in illis ultra unam diaetam a fine suea dioecesis ad iudicium evocetur, seu ne indices a Sede Apostolica deputati, extra civitatem vel dioecesim in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere seu alii vel aliis vices suas committere praesumant, ac in concilio generali edita de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis, auctoritate praesentium, ad iudicium non trahatur, et quibusvis aliis apostolicis ac universalibus, provincialibus et synodalibus, specialibus vel generalibus, constitutionibus et ordinationibus; neconon, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, etiam quibusvis personis et locis, in genere vel in specie, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum deroga-

toriis aliisque efficacioribus et insolitis, clausulis, neconon irritantibus et aliis decretis, ac etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, et etiam consistorialiter ac alias quomodolibet, etiam iteratis vicibus concessis, approbatis et innovatis; quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, alias de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissa, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie, specialiter et expresse derogamus. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piseatoris, die trigesima martii, millesimo quingentesimo septuagesimo primo, pontificatus nostri anno VI.

Dat. die 30 martii 1571, pontif. anno VI.

CXC.

Reductio ad terminos iuris communis constitutionum a Sexto IV, Leone X et Pio IV ac aliis Pontificebus editarum, super iure congrui et super novis (exceptis tamen sacris aut publicis) aedificiis construendis aut ampliandis in Urbe.

Pius Papa V, *motu proprio, etc.*

Ad hoc nos Deus militanti Ecclesiae praeficere dignatus est, ut, singulorum

prædecessorum nostrorum gesta (Eo inspirante qui dat spiritum bonum potentibus se) revolentes, ea quae certis tunc suadentibus rationabilibus causis emanarunt, ex aliis non minus attendendis rationibus ad rationis tramitem reducamus, prout, rerum et temporum qualitate digesta, salubriter in Domino conspicimus expedire.

§ 1. Sane, licet alias felicis recordationis Sixtus Papa IV, motu proprio et ex eius certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, statuerit et ordinaverit

Sixtus IV c. i. tatus in urbe eius certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, statuerit et ordinaverit vicinos ad ornam Urbis.

quod tunc et pro tempore existentes Romanæ Ecclesiae camerarius et magistri aedificiorum et stratarum dictae Urbis, ad requisitionem dominorum quorumcumque domorum et aliorum honorum, tenebrentur in certis expressis casibus compellere vicinos ad domos et alia bona expressa vendendum pro pretio per peritos existimando, quodque vicini vendere volentes nonnisi vicinis emere volentibus vendere possent, et alias ac latius, prout in dicti prædecessoris litteris continetur, sub datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quadragesimo octogesimo, pridie kalendas iulii, pontificatus sui anno IX.

§ 2. Et successive Leo decimus, sub datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis prædictæ millesimo quingentesimo decimo sexto, quarto nonas novembris, pontificatus sui anno IV.

§ 3. Ac Pius IV, sub datum Romæ apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis prædictæ millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, decimo kalendas septembbris, pontificatus sui anno VI, et alii Romani Pontifices prædecessores nostri litteras prædictas Sixti confirmaverint, declaraverint, ampliaverint et extenderint, et alias prout latini in dictis litteris continetur.

§ 4. Cum autem, sicut accepimus, occasione litterarum prædictarum diversae li-

tes, quaestiones et controversiae ortae, ac diversa gravamina et laesiones, perturbationes et incommoda diversis personis generata et illata, ac litteræ huiusmodi, quæ correctoriae iuris communis existunt, secundum propriam significationem stricte interpretari deberent, rigorosae executioni, etiam in casibus in illis forsitan non expressis, demandatae fuerint et in dies demandentur, in earumdem personarum animorum molestiam non modican, ac propterea plurimorum ad nos querelæ delatae fuerint et in dies deferantur, conquerentium potissimum de rigore vel potius iniustitia litterarum prædictarum.

§ 5. Nos, attendentes quod ea, quae iuri communi et sacris canonibus contrariantur, et ex certis necessitatibus imminentibus et ita forsitan requirentibus statuta et admissa sunt, perpetua esse non debent, et quod si legi civili multa rigorosa admittenti gravis visa est iniuria, quae inani honestatis colore velatur, ut homines de rebus suis facere aliquid cogantur inviti, neque suo arbitratu vendenda distrahere possint, et propterea constitutiones cassaverit, quae liberum arbitrium distrahendi res proprias impedirent, multo gravior nobis esse videtur, qui, sanctorum Patrum decretis inherentes, nitimus ut nonnisi ea, quae ad pietatem et acquitatem ac libera ram disponendi de rebus suis facultatem, et ad quietem et tranquillitatem subditoru m nostrorum et querelarum ac litium præfatarum amputationem tendunt, admittamus. Litterarum omnium præfatarum veriores neconon processuum desuper formatorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, neconon quarumcumque litium super forsitan motarum, et in qua cumque instantia, etiam super iustitiae vel iniustitiae revisione, pendentium status, merita, ac nomina et cognomina iudicium et colligantium præsentibus pro expressis habentes, illasque ad nos harum

Leo etiam X. ut in ruder.

Pius IV co- rum constitutio- nes ampliavit

Hic modo Pon- gitez, ad tollen- dum lites de super ortas,

Eas ut hoc ad terminos iuris communis

serie advocantes et extinguentes, perpetuumque super praemissis silentium imponentes, motu proprio et ex certa nostra scientia, non ad alieuius super hoc nobis oblatae petitionis instantiam, sed ex mera animi nostri deliberatione et de apostolicæ potestatis plenitudine, litteras et constitutiones Sixti, Leonis, Pii et aliorum praedecessorum nostrorum huiusmodi, quoad pendentes in quaecumque instantia, refectis tamen expensis illis qui sub praetextu dietarum bullarum iustum lueusque habuerunt causam litigandi, et futuras eausas, ac si numquam emanassent, ad ius commune et terminos et viam iuris communis omnino reducimus revocamusque, cassamus et annullamus ac viribus vacuamus. Ita quod in causis huiusmodi secundum iuris communis dispositionem, posthac litteris praefatis, procedi, sententiari et definiri debeat.

§ 6. Excipimus tamen a praesenti non
Præterquam stra reductione et cassatione, quod si pro
in sacris vel publicis aedi- una vel pluribus aedibus sacris, aedificiis,
riis, ut hic. viis et plateis publicis construendis, ampliandis vel dirigendis, aliquae domus vel alia aedificia et bona essent in totum vel in parte incorporanda, demolienda vel restringenda, quod in casibus praefatis et non aliis possint vicini et habentes domos, sedimina, plateolas et alia quaecumque bona, etiam si aliter vendituri non essent, compelli ad ea vendendum. Ita tamen quod compulsi praefati ultra aestimationem domus, sedimini, plateolae et aliorum bonorum praedictorum faciendam per duos peritos communiter eligendos, et in casu discordiae, per magistros viarum loco tertii, quartam partem pretii, ultra valorem ut supra aestimandum, consequantur.

§ 7. Districtius inhibentes quibusvis etc.,
Iussio sic et ne aliter quam ut praemittitur iudicare, non aliter iudi- esndi. vel contra praemissa sententiare, aut lites praedictas prosequi quovis quaesito colore audeant vel presumant. Decernentes quo-

que omnes et singulas, aliter quam ut praefertur ferendas sententias, nullas, irritas, inanes nulliusque roboris vel momenti, et tamquam tales nemini suffragari, nec a quoquam exequi, quovis praetextu deberi.

§ 8. Praesentes vero vim perpetuae constitutionis et legis habere, et inter extravagantes constitutiones nostras registrari ae publicari debere, nec ullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitio notari, impugnari, invalidari, ad terminos iuris reduci, in ius vel controversiam vocari, quaecumque occasione vel causa minime posse, minusque sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus et limitationibus comprehendin nullatenus posse, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum et eum, in quo ante praemissa quomodolibet erant, statum restitutas, repositas et plenarie reintegratas esse. Sieque ab omnibus een-seri, et ita per quosecumque iudices, quaecumque auctoritate fungentes, etiam causarum saeri Palatii Apostolici auditores, ae sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis aliter iudicandi potestate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane, si secus a quoquam, quavis auctoritate, contigerit attentari.

Mandamusque proptereadilectisfiliis etc.

Non obstantibus litteris Sixti, Leonis et Pii praefatis et aliis apostolicis, neenon etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, quarto idus aprilis, anno vi.

Placet. Motu proprio, M.

Dat. die 10 aprilis 1571, pontif. anno vi.

Sequitur extensio supradictae reductionis etiam ad inquilinos.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Tanta est praesentis saeculi depravata malitia, ut dum uni inconvenienti etc., ut supra.

Clausule præ-
servative.

Exordium.

§ 1. Cum tamen nuper ad notitiam no-

Causa huius extensionis. stram devenerit alias in Camera Apostolica, inter alia, decretum fuisse quod exinde in posterum nullae venditiones de domibus aliis locatis, per earumdem domorum, sive illi Romani essent sive curiales, etiam si pupilli vel vigintiquinque annis iuniores vel mulieres, laici vel clerici, seu etiam religiosi seu alias quarumcumque ecclesiasticarum rectores, sive earumdem domorum, iure quorumvis beneficiorum per eos obtentorum, ius aut dominium habentes¹, etiam si cum iuramento et quavis etiam obligatione in ampliori forma Camerae Apostolicae seu alias quibuscumque excogitari possent cantelis et modis contractae essent, valerent seu aliquius roboris vel momenti existent, nisi primitus et ante omnia iidem domorum domini earumdem inquilinis, per authentica instrumenta, et in praesentia notarii publici et testium fide dignorum, bis cum intervallo decem dierum requisitis si, pro iustis conditionibus et eisdem pretiis, pactis et conventionibus, easdem domos in eamdem emptionem habere vellent, alias dictae venditiones exinde nullius essent roboris vel momenti, ac alias prout in dicto decreto camerale plenius dicitur contineri. Quod si profecto remaneret, eadem inconvenientia sequerentur, quae ex dictis praedecessorum nostrorum litteris orta fuerunt.

Extensio dictae reductionis etiam ad inquiliinos. § 2. Licetque non immerito censeri posset in dictarum litterarum revocatione etiam decretum camerale praefatum, saltem ex identitate rationis, ne quis de rebus suis disponere arbitrio suo prohibitus videatur, comprehensum fuisse et esse, ut tamen scrupolosis omnibus, qui varia litium semina subministrare non cessant, cavillandi materiam succidamus, decreti praefati tenorem praesentibus pro plene et sufficienter expresso habentes, motu simili etc. declaramus atque decernimus

decretem praefatum sub eadem cedula nostra comprehensum fuisse et comprehendi debere quoad liberas domorum venditiones, earumdem inquilinis irrequisitis, per earum dominos factas (dummodo super earum tractatione lis mota per inquilinos et plenarie hucusque finita non fuerit) et in futurum contrahendas, perinde ac si de dicto decreto specialis, specifica et expressa mentio facta fuisset. Et nihilominus, pro praemissorum maiori cautela et firmitate, omnia et singula, quae in dicta cedula contra praedecessorum litteras praefatas statuimus et ordinamus et observari volumus, eadem omnia, cum omnibus et singulis clausulis et derogationibus in dicta nostra cedula contentis, ac si de verbo ad verbum hic expressa essent, quoad huiusmodi decretum et liberam vendendi facultatem, inquilinis domorum non requisitis, statuimus et ordinamus et observari volumus et mandamus.

§ 3. Sieque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis etc., decernimus.

§ 4. Non obstantibus dicto decreto camerale huinsmodi, etiam pluries confirmato, ac aliis praemisis, ac, quatenus opus sit, nostra de non tollendo iure quaesito, etiam quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis; neenon iuramento etc. roboratis statutis, consuetudinibus, neenon legibus, etiam municipalibus; privilegiis quoque etc., sub quibuscumque tenoribus etc. concessis etc., ceterisque contrariis non obstantibus quibuscumque, statum et merita causarum praesentibus pro plene et sufficienter expressis habentes.

Placet. Motu proprio, M.

Datum Romae apud S. Petrum, quinto nonas iulii, anno VI.

Dat. die 3 iulii, pontif. anno VI.

¹ *Etiam pro eorum quavis necessitate vel causa, Cherub. (R. T.).*

CXI.

*Confirmatio privilegiorum
collegii secretariorum apostolicorum* ^{1.}

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Proœmium. Romani Pontificis, in quo divina dispositione potestatis plenitudo consistit, providentia circumspecta ad ea, quae prospero statui dilectorum filiorum secretariorum nostrorum, qui Curiae Romanae decori et ornamento commoditatique esse dignoscuntur, profutura conspicit, operosis studiis intendit, et his, quae per Romanos Pontifices praedecessores suos illis gratiōe concessa comp̄eruntur, ut perpetuo firmiori subsistant robore, suum et Sedis Apostolicae munimen et patrocinium libenter adiicit, eaque de novo concedit et alia super his disponit, prout conspicit in Domino salubriter expedire.

Causa concessioneis. § 1. Sane cum, sicut accepimus, plurima privilegia, facultates et indulta per felicis recordationis Innocentium VIII, Alexandrum VI, Leonem X, Clementem VII ac forsitan alios Romanos Pontifices praedecessores nostros, eisdem secretariis et eorum collegio per eorumdem praedecessorum litteras concessa fuerint. Nos quoque eisdem secretarios eorumque collegium specialis gratiae favore prosequi, et ut eorum privilegia, facultates et indulta huiusmodi firmiora persistant, et si quae forsitan non sint aut revocata fuerint, in integrum restituantur, providere volentes, eisdem secretarios et eorum quemlibet a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latissimis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium diu taxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes, neenon litterarum praedictarum et privilegiorum in eis con-

¹ Ex Regest in Archiv. Vatic.

tentorum tenores, praesentibus pro sufficier expressis habentes.

§ 2. Motu proprio, non ad ipsum secretariorum aut alieuius pro eis nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex mera deliberatione et certa scientia nostris, deque apostolicae potestatis plenitude, singulas eorumdem praedecessorum litteras, omniaque et singula privilegia, facultates, indulta, gratias, libertates, immunitates, exemptiones, antelationes, honores, quatenus concilii Tridentini decretis non adversentur, etiamsi illa in usu non sint, ac forsitan per nos aut Romanos Pontifices praedecessores nostros revocata fuerint, nec non salario et emolumenta et alia quaecumque eisdem secretariis per dictos praedecessores concessa et assignata, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo confirmamus et approbamus, nec non illis omnibus perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus; defectus, si qui fuerint aut intervenerint in eisdem, sive ex iare sive ex facto processerint, supplentes; et pro potiori cautela, privilegia, facultates, indulta, gratias, libertates, immunitates, exemptiones, antelationes, honores, salario et emolumenta huiusmodi iisdem modo et forma, quibus per praedictos praedecessores eisdem secretariis et eorum collegio concessa fuerint, motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, auctoritate et tenore praedictis de novo concedimus et assignamus.

§ 3. Volentes et statuentes illa ullo minquam tempore per nos aut Romanos Pontifices pro tempore existentes revocari, reduci, alterari aut moderari, seu collegium ipsum, vel extingui non posse, nisi restitutis prius realiter et cum effectu singulis secretariis tune viventibus, integre et absque ulla diminutione, pecuniis, pro quibus eos officia emisse aut habuisse constiterit, sieque nostrae incomutabilis voluntatis fuisse et esse attestantes.

*Confirmatio
privilegiorum.*

*Huiusmodi
privilegia in-
fringi non pos-
sunt, nisi re-
stituta prius
singulis secre-
taris pecunia.*

Praesentes litterae nullo umquam vitio notandae.

§ 4. Ac decernentes praesentes litteras et in eis contenta quaecumque nullo unquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitio seu intentionis nostrae defectu, vel per fraudem extortas fuisse notari, redargui vel impugnari posse. Et ita per quoscumque iudices et commissarios, etiam S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum euilibet quavis aliter interpretandi, indicandi et diffiniendi facultate, interpretari, iudicari et diffiniri debere; irritum quoque et inane si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, etiam motu simili in contrarium quomodolibet concessis, quibus omnibus, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie, specialiter et expresse, in omnibus et per omnia, quatenus praemissis adversentur vel repugnant, pari motu derogamus; neenon omnibus et singulis aliis, quae dicti praedecessores nostri in eorum litteris voluerunt non obstar, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub anulo Piscatoris, die sexta maii MDLXXI, pontificatus nostri anno vi.

Dat die 6 maii 1571, pontif. anno vi.

CXII.

Declaratio quod canonici saeculares congregationis S. Georgii in Alga Venetiarum praecedant etiam canonici regularibus congregationis Lateranensis, Ordinis S. Augustini¹.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Cum alias nos, postquam dilecti filii re-

¹ Hoc privilegium praecedentiae, quoad alios regnares, concessit hic idem Pontifex dictae congregationi S. Georgii, ut sup. in constit. cxxxviii, Ex incumbenti, pag. 772. Institutionem vero huius congregationis vide in Gregorii XII constit. II, Illis, tom. IV, pag. 643.

ctor generalis et canonici congregationis S. Georgii in Alga Venetiarum, mandatis nostris obtemperando, professionem regularem emiserant, nosque propterea ipsos sub nostra et Sedis Apostolicae protectione receperamus, ac inter alia per quasdam volueramus quod rector et canonici praedicti in processionibus et actionibus publicis, prout antea soliti erant, praecedent, ex certis causis tunc expressis, omnes ac singulos canonicos regulares Ordinis S. Augustini congregationis Lateranensis, ubique locorum existentes, quos deinceps processionibus et aliis actibus, publicis vel privatis, interesse contigisset, statim ipsum clerus saecularem non exemptum subsequi, dum ipsi subsequendo praecedunt, dum vero praecedendo praecedunt, illum immediate sequi debere per alias nostras litteras declaraverimus, prout in singulis litteris praedictis plenius continetur; a nonnullis non immerito dubitari posset an per posteriores litteras praedictas prioribus ita derogatum sit, ut canonici regulares praedicti canonicos congregationis S. Georgii praedicti praecedere debeant, quod profecto, si ita declaretur, non sine maximo ipsius rectoris et canoniconum S. Georgii praediicio et gravamine esse posset.

§ 4. Nos, praemissa declaratione debita dilucidare satagentes, nolentesque litteras nostras, quae non sine causae cognitione prodierunt, in alienum sensum ac aliorum praeciducium distrahi, litteras nostras ultimo datas, ac si de verbo ad verbum insertae forent, praesentibus pro expressis habentes seu exprimi et inseri posse decernentes, motu simili declaramus et in verbo Romani Pontificis attestamur intentionis nostrae nunquam fuisse nec esse secundo datas litteras prioribus ita praeciducere, ut ipsi canonici congregationis S. Georgii locum mutare debere censeantur aut censeri possint, sed locum ipsis canonici regularibus assigna-

Bic Pontifex istis canonici saecularibus de dit praecedentiam, et deinde praecedentiam etiam dedit canonici regularibus Lateranensis. Ideo dubitari posset an haec posterior bulla praecedenti derogaret.

Bic modo Pontifex non derogare declarat, et praecedentiam canoniconum saecularium praeservat;

tum etira ipsorum canoniconum congregationis S. Georgii praeindicium concessum fuisse ac esse intelligatur, ipsique canonici congregationis S. Georgii deinceps et perpetuis temporibus sub nomine clerici saecularis venire; et ita ab omnibus censeri, nec super eo a quoquam molestari posse vel debere.

Observantiam que hunc bullam praecipit;

§ 2. Districtus inhibentes omnibus et singulis, tam ecclesiasticis quam saecularibus iudicibus, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis ac conditionis existentibus, et quacumque auctoritate, etiam apostolica, fungentibus, et praesertim secundo dictis litteris deputatis, in virtute sanctae obedientiae et sub excommunicationis maioris alisque arbitrio nostro moderandis et iniligendis poenis, ne contra praedicta, quovis quaesito colore, venire, aut quominus illa summ plenaria ac integrum sortiantur effectum impedire au-deant vel praesunant; quinimmo eos et alios quosecumque poenas in eis appositas incurtere minime posse volumus.

Clausulas huius declaratio-nis praeserva-tivas apponit;

§ 3. Decernentes quoque praesentes ei desuper conficiendas litteras nullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitio aut intentionis nostrae vel quopiam alio defectu, etiam ex eo quod dicti canonici regulares aut alii forsitan interesse habentes vocati non fuerint, notari, impugnari, invalidari aut contra illas de nullitate opponi, ad terminos iuris reduci, in ius vel controversiam vocari, causamque vel causas, propter quas a nobis praesentes emanaverint, verificare nullatenus teneri, nec ob id viribus carere, minusque sub quibusvis siuilium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus aut aliis contrariis dispositionibus comprehendendi, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum statum restitutae, repositae et plenarie reintegratae esse, etiam sub quacumque data per ipsos canonicos dictae

congregationis S. Georgii eligenda, vimque validi et efficacis contractus inter nos et Sedem Apostolicam ac eosdem canonicos, etiam cum iuramento initi ac stipulati, sortiri; sieque ab omnibus censeri, et ita per quosecumque indices, etiam caesarum Palatii Apostolici auditores et S.R.E. cardinales, sublata eis etc., iudicari debere; irritum quoque etc.

§ 4. Nou obstantibus litteris nostris praefatis, quas, quoad huiusmodi effectum, et in ea parte qua praesentibus contrariant, revocamus et annullamus, ac quibuscumque litium pendiatis (quas ad nos harum serie avocamus et extinguimus), perpetuum super illis silentium imponimus, illarumque status et merita, nominaque et cognomina indicum, praesentibus pro expressis habentes, ac quibusvis apostolicis, neconon in provincialibus et synodalibus conciliis editis, specialibus vel generalibus, constitutionibus et ordinatiobus; ac quibusvis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia reboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis dictis canoniciis regularibus et quibusvis aliis, sub quibuscumque, etiam derogatoriarum derogatoriis, alisque effaciencioribus et insolitis, clausulis; irritum, etc., hac vice latissime derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis et consuetis.

Fiat. Motu proprio, M.

§ 5. Et cum absolutione a censuris etc., et quod singularum litterarum praefatarum tenores habeantur pro expressis, seu in toto vel in parte exprimi ae de verbo ad verbum inseri possint. Et de declaratione, attestatione, voluntate, deliberatione, decreto et aliis praedictis pro repetitis habeantur, et ad partem perpetuo in forma graticosa etc., et cum deputatione indicum et executorum, qui assistant et praemissa observari faciant, etiam sub censuris etc.,

Contarioris omnibus deroga-tionibus.

Repetitio nis clausularum.

cum potestate citandi, inhibendi et aggravandi et reaggravandi ac interdicendi etc., et cum derogatione etc. de una, et concilii generalis de duabns diaetis, dummodo non ultra tres, ac praedictorum et singulorum praesentibus quomodolibet contrariorum. Quorum etc. latissime extendimus; et quod praemissorum omnium etc., et per breve litterae expediri possint.

Datum Romae apud S. Petrum, xi kalendas iunii, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 22 maii 1571, pontif. anno vi.

CXIII.

De electione et officio ministri generalis et aliorum superiorum Ordinis Minorum S. Francisci de Observantia; et de modo recipiendi novitios.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Proemium. Pastorialis officii nobis divinitus inueniti assidua sollicitudo nos admonet ut omni cura ac vigilantia ad ea semper intendamus, per quae omnes personae regulares, sub suavi Religionis iugo Altissimo famulantes, in regularium ac salutarium institutorum observatione non modo conserventur, sed ad alia observanda modis et rationibus congruentibus admoneantur et impellantur. Considerantes autem quam uberes fructus Ordo fratrum Minorum S. Francisci de Observantia, qui in humilitate et patientia potissimum fundatus existit, hactenus in agro Domini attulerit, et in dies magis, cooperante Eo a quo bona cuncta procedunt, afferre non cessebat, non nulla ordinanda et a fratribus praedictis observanda censuimus, perque Deo omnipotente auctore, dictus Ordo, per nostrae providentiae ministerium, felicia in Domino suscipere possit incrementa. Motu igitur proprio, non ad alienius nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex certa

scientia maturaque deliberatione nostra ac de apostolicae potestatis plenitudine, haec nostra perpetuo valitura sanctione statuimus et ordinamus.

§ 1. Quod illi fratres eiusdem Ordinis posthae in generalem ministrum et reliquos superiores solum elegantur, qui Regulam ipsius beati patris Seraphici bene observare, et qui in choro, vietu et vestitu, quantum officii necessitas concederit, cum aliis se conformare soleant ac debeant, super quo Barchinonenses constitutiones harum serie innovamus, omnesque tam superiorum quorundamcumque quam definitorum, custodum et discretorum electio nes per vota secreta fiant, iuxta sacri concilii Tridentini deereta; aliter electiones factae pro tempore nullae et penitus irritae sint et inanes, electique poenas in dictis deeretis contentas incurvant eo ipso.

§ 2. Quodque minister generalis, commissarius vel procurator generales et provinciales, in eo capitulo, quo absolvit debent, definitores non sint, neque vocem habeant, sed, facta successoris electione, discedant, ut si quis eos accusare velit, libere agat.

§ 3. Quod provincialium ministrorum electione libere per vota secreta, ut supra, fiat, ita ut commissarius generalis vel qui electioni praesederit, si formam praeditam transgredi, seu electores quo minus libere elegant quovis modo impedire con victus fuerit, officio privatus existat.

§ 4. Qui vero in electionibus omnibus, vel ante eas per sex menses, pro se vel pro alio subornaverit, excommunicationis sententiam ipso facto incurrat, a qua nisi a Romano Pontifice pro tempore existente, praeterquam in mortis articulo, absolvit non possit, ac voce activa et passiva perpetuo careat; ac subornatus vel alias, etiam pro quo subornatio fiet, qui subornantem non detulerit, eamdem poenam incur rere censeatur.

Qui et quo modo possint eleli in huic Ordinis superiores.

Et illi quando vocem habeant in capitulo.

Provincialium ministrorum electione fiat per vota secreta.

Subornantes et subornati in elect. excommunicantur.

**Favorem pro-
curantes extra
Regulam coe-
rentur.**

§ 5. Qui autem ad officium obtinendum quorumvis favorem extra Religionem procuraverit, ultra praedictas poenas, per mensem carceri mancipetur.

**Praelatorum
officium quando
expletum.**

§ 6. Quod officium generalis ministri oculo annos duret; commissarii et procuratoris generalis ac provincialis, quatuor; ipsique, semel officio funeti, ad idem eligi non possint, nisi post sexdecim annos; nec minister generalis in commissarium vel procuratorem generales, nec commissarius generalis in ministrum seu procuratorem generales, nec procurator generalis in ministrum vel commissarium generales, nisi post dictos sexdecim annos, ut munus sibi iniunctum cum maiori fructu exercere valeant. Possit tamen minister provincialis in alia provincia provincialis esse; et capitulum, quod dicitur intermedium, post quatuor annos ab electione generalis celebrari debeat.

**Discretorum
officium et pre-
cedentia.**

§ 7. Quod generalis minister habeat duos discretos secum, unum ex qualibet familia, quorum consilio uti debeat in gravioribus, sintque immediate subditi minister generali, ac in generali et provincialibus capitulis habeant vocem, et praecedant omnes alios, tam in loco quam in voce, nisi illos dumtaxat qui ministri generalis munus obierint; unaquaque autem familia suum eligat post electionem ministri generalis et definitorum. Si moriantur aut occupentur a nobis seu Romano Pontifice pro tempore existente occupatione longa, arbitrio ministri generalis, vel ab ipso ministro generali legitime preventur, alium seu alios eligat minister generalis, praecedente voto provincialium eiusdem familie, eorumque officium cum ipso ministro generali expiret, tametsi in capitulis generalibus officio discretorum huiusmodi funeti vocem habere possint.

**Secretariorum
officium et nu-
merus.**

§ 8. Quod generalis minister duos se-
cretarios habeat, alterum videlicet ex al-
tera familia, quo cum negotia eiuslibet

familiae expedit, eisque arbitrio suo uti possit.

**Theologiae le-
ctores quando
habeant vocem
in capitulo pro-
vinciali.**

§ 9. Quod saeculae theologiae lector, qui quatuor cursus absolverit, activa et passiva voce utatur in provinciali capitulo.

**Officiales ser-
vent paupertati-
tem.**

§ 10. Quod magister generalis, commissarius, provinciales et alii visitatores et domi et foris, ita parce et modeste in expensis se gerant, ut, sanctae paupertatis memores, tam conventus relevare quam proximos aedificare procurent. Qui tamen hoc non servabit, si generalis fuerit a definitoribus capituli generalis; reliqui a superioribus condigne puniantur.

**Novitiorum
recipientorum
qualitates.**

§ 11. Postremo, quod in novitiis recipientis fiat inquisitio de moribus et vita eorum iuxta Regulam eiusdem Beati Francisci quae ait, *Diligenter eraminent eos de fide catholica et de ecclesiasticis sacramentis etc.* Et fiat inquisitio de progenitorum snorum defectu: volentes quod iis, qui ex mammethanorum vel iudeorum genere descendunt, cum, post susceptum ab eis sacrum Baptisma, graeci et iudei distinctio esse non debeat, nullatenus defectus generis huiusmodi, quo minus in Ordinem praedictum recipientur, et ad consequendas in dicto Ordine dignitates, gradus et officia Religionis, vel cuiquam alteri nocere possit vel debeat. Et quoad descendentes ex haereticis, videlicet conversis, pariter minime circa praemissa quicquam obstet.

**Qui recipian-
tur descenden-
tes ab haereti-
cis.**

§ 12. Quoad vero illos qui ex haereticis damnatis et non conversis, vel quorum statuae combustae fuerint, originem ducunt, per lineam paternam usque ad secundam generationem, per lineam autem maternam usque ad primam tantum in praemissis obesse decernimus, et idem servetur in fratribus, qui ad sacros, etiam presbyteratus, ordines admittuntur.

**Clausulae de-
rogatoriae.**

§ 13. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis et quibusvis dicti Ordinis statutis et consuetudinibus, etiam

iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis Ordini et superioribus huiusmodi per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac etiam nos et Sedem Apostolicam, etiam motu, scientia ac potestatis plenitudine similibus, ac eum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis aliisque fortioribus et efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, quomodolibet concessis, confirmatis et saepius innovatis, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum mentio habenda foret, eorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, haec vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo septuagesimo primo, die 28 maii, pontificatus nostri anno vi.

Anno Incarnationis dominicae 1571, in indictione 13, die vero ultima mensis maii, pontificatus SS. in Christo patris et D. N. D. Pii divina providentia Papae V anno sexto, retroscriptae litterae apostolicae lectae et publicatae fuerunt in generali retroscriptorum fratrum Minorum de Observantia, videlicet ministrorum generalis et provincialium ac vocalium, congregatiōne, habita in conventu S. Mariae de Aracaeli de Urbe, per me Robertum Fontanum, Archivii cursorem, scriptorem, clericum Mutinensem, praesentibus illustrissimo et reverendissimo D. Alexandro card. Cribello vice-protectore, et R. P. D. Hieronymo Albernoz electo Tneuinanensi episcopo, testibus etc. In quorum fidem hic me subscripsi.

Robertus Fontanus, Archivii Rom. curs.,
scriptor.

Dat. die 28 maii 1571, pontif. anno vi.

CXIV.

Facultas praelatorum congregationis Cassinensis, alias S. Iustinae, monachorum Ordinis S. Benedicti, monachos a quibuscumque reatibus, censuris et poenis absolvendi, et cum eisdem dispensandi ¹.

Pius episcopus servus serverum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Dum ad congregationem Cassinensem, in qua dilecti filii illius professores mortui mundo, sed Christo, qui est vera vita, sub Regula et Ordine S. Benedicti, transitoriis et caducis huius labilis saeculi illecebris abdicatis, viventes, pro universali salute fidelium preces ad Dominum incessanter fundunt, oculos nostrae pietatis diriginus, dignum, quin potius debitum, reputamus ut illius monasteriorum pro tempore existentibus abbatibus et praelatis ea liberaliiter concedamus, quae pro eiusdem congregationis et aliarum personarum illius regularibus institutis se conformare voluntium conscientiarum emundatione et securitate, et irregularitatis et quarumcumque aliarum macularum per easdem personas pro tempore contractarum abolitione eredimus profutura.

§ 1. Motu itaque proprio, non ad ipsorum abbatum et praelatorum seu alicuius pro eis nobis super hoc oblatae petititionis instantiam, sed ex certa scientia et de mera liberalitate nostris, apostolicaeque

¹ Institutionem huius congregationis et alia quae ad eam spectant notavi in Iulii II constitutione n. Super cathedram, tom. v, pag. 400; et adde quod circa eius privilegia extat alia huius Pontificis const. lxxv, Etsi Mendicantium, pag. 575 huius tomī.

potestatis plenitudine, omnibus et singulis modernis et pro tempore existentibus abbatibus et praelatis congregationis huiusmodi, quosecumque illius pro tempore existentes monachos, conversos, commissos et oblatos, et tam professos quam unitos¹ in ea tamen perseverantes, a quibusvis criminibus, reatibus, culpis, censuris et poenis, per eos et eorum quemlibet, tam ante quam post illorum in congregationem huiusmodi ac monasteria sub illius obedientia existentia ingressum seu professionem regularem ibidem per eos emissam, ex quavis causa et ob quemvis excessum et delictum, publicum vel occultum, easu seu data opera quomodolibet ab eis et singulis, etiam si homicidium voluntarium seu membra mutilatio, non tamen post ingressum huiusmodi, pro tempore subsecutum seu subsecuta fuerit, incursi et in futurum incurrendis, etiam si de casibus reservatis Sedi Apostolicae vel de comprehensis in bulla, quae die Coenae Domini singulis annis legi consuevit, fuerint, plenarie, toties quoties opus fuerit, iniuncta sibi pro modo enlpae poenitentia salutari, quoad reatum homicidii tantum, in foro conscientiae tantum absolvendi et liberandi, ac in pristinum et eum, in quo ante praemissa quomodolibet erant et fuerant, statim reintegrandi, omnemque inhabilitatis et infamiae maculam sive notam inde quomodolibet insurgentem ab eis et eorum quolibet prorsus abolendi, secunque quod, praemissa non obstantibus, non promoti ad omnes, etiam sacros et presbyteratus, ordines promoveri, atque monasteriis eiusdem congregationis in abbates, priores et praelatos praefici, neenad quasecumque alias dictae congregationis paelaturas eligi et assumi, munusque benedictionis suscipere, et tam illi, quam qui iam ante vel post praemissa sint vel fuerint promoti, praefecti et electi, etiam si munus benedi-

¹ Legimus cum Cherub. *novitios* (n. t.).

ctionis huiusmodi scienter susceperint, irregularitatibus, inhabilitatibus, reatibus, censuris et poenis huiusmodi vel aliis quibusvis criminibus irretiti et innodati, scienter missas et alia divina officia celebrassent, simulve seu alias munere benedictionis huiusmodi quomodolibet usi essent, in altaris ministerio ministrare et dicto munere nti, neenon omnes et quasenamque paelaturas, obedientias, administrationes et officia Ordinis et congregationis huiusmodi retinere, recipere, gerere et exercere libere et licite possint et valeant; nullamque de praemissa in quibusvis privilegiis, facultatibus, dispensationibus et concessionibus, etiam gratiam vel institiam seu mixtim concernentibus, etiam per Sedem Apostolicam sibi pro tempore concessis, mentionem facere teneantur, misericorditer in Domino dispensandi licentiam et facultatem liberam, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo concedimus et elargimur.

§ 2. Statuentes absolutiones, liberationes, reintegrationes, dispensationes neenon omnia alia et singula, quae harum vigore fient et inde perpetuo sequentur, valida et efficacia fore, omnibusque et singulis nunc et pro tempore existentibus monachis, conversis, commissis, oblatis, donatis et personis congregationis huiusmodi ita denum suffragari, si et dummodo donec vixerint in habitu et professione regulari eiusdem congregationis, virtutum Altissimo famulati fuerint, sub obedientiaque paelatorum et superiorum dictae congregationis permanserint.

§ 3. Decernentes quoque praesentes litteras perpetua roboris firmitate subsistere, et nullo unquam tempore sub quibusvis similium vel dissimilium facultatum vel licentiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus, prohibitionibus, moderationibus aliisque contrariis dispositionibus, et in dieta bulla Coenae

Declaratio d.
concessionis.

Clausulae pra-
sevalivae.

Domini pro tempore contentis minime comprehensas esse aut comprehendi debere, sed semper ab illis exceptas esse et censeri, et quoties contraria huiusmodi emanabunt, toties easdem praesentes et in eis contenta in pristinum et validissimum statum restituta et perpetuo reintegrata esse. Sicque, in praemissis omnibus et singulis, per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et mane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 4. Non obstantibus quibusvis apostolicis ac, in provincialibus et synodalibus conciliis editis, specialibus vel generalibus constitutionibus et ordinationibus; ac congregationis et Ordinis praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, quibusvis personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis, clausulis, ac irritantibus et aliis decretis, in genere vel in specie concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiam si de illis corumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 5. Nulli ergo omnino hominum, etc. Sanctio pre-

Datum Romae apud S. Petrum, anno nalis. incarnationis dominicae millesimo quingentesimo septuagesimo primo, idibus iunii, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 13 iunii 1571, pontif. anno vi.

CXCV.

Quod confraternitates Sanetissimi Nominis Dei in ecclesiis Ordinis fratrum S. Dominici, si extant; sin autem, de licentia prioris eiusdem Ordinis, in aliis ecclesiis instituantur 1.

Pius Papa V, ad futuram rei memoriam.

Decet Romanum Pontificem, aequi et boni supremum assertorem, ita euncta provido suo iudicio discutere, ut scandalis quibuslibet obvietur, et ea quae in divini nominis gloriam sunt stabilita, votivum suscipient incrementum.

§ 1. Accepimus sane nuper quod licet societas SS. Nominis Dei sive Iuramentorum originem et ortum habuerit ab Ordine S. Dominici pro-

Sodalitas ista ab Ordine S. Dominici pro- cessit.

Praedicatorum, et quod ab eiusdem Ordinis professoribus fuerit instituta et aucta, neenon, interventu dilectorum filiorum fratrum dicti Ordinis, multae indulgentiae aliaque privilegia et favores dictae societati ab Apostolica Sede fuerunt concessa, tamen multi clerici et parochi in suis ecclesiis dictam societatem erigere student, ita ut aliquando sint plures in eadem civitate societates seu confraternitates dictae invocationis Nominis Dei seu Iuramentorum, in diminutionem observantiae et devotionis, quae ex frequentia convenientium oriri solet, et non sine aliqua confusione, quae ob praefatam causam in die Circumcisionis Domini, quando festum praedictae societatis

1 Ad haec, vide etiam Pii IV constitutionem xcvi, Injunctionem, pag. 282 huius tomii.

seu confraternitatis celebrari debet, accidere consuevit.

§ 2. Nos, in praemissis, pro nostri pa-

Hic ideo Pon-
tificis eam in ec-
clesias Ordinis
etc. erigitur man-
datum;

storialis officii debito, opportune providere volentes, motu proprio, non ad alienius nos super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex mera deliberatione et certa scientia nostris ac de apostolicae potestatis plenitudine, quod in civitatibus, oppidis et locis totius orbis christiani, in quibus fuerint ecclesiae Ordinis Praedicatorum, ibi tantum, videlicet in huiusmodi civitatibus, oppidis et locis, in dictis ecclesiis Praedicatorum dumtaxat, dieta societas seu confraternitas erigi possit, nec deinceps nova societas seu confraternitas huiusmodi instituatur in civitatibus, oppidis aut locis, in quibus non fuerit dicti Ordinis domus, aut in finitimis ecclesiis, absque licentia prioris provincialis seu conventionalis dicti Ordinis, in eius districtu sita fuerit ecclesia, in qua dicta confraternitas seu societas est vel erit erigenda.

Confratesque
aliter admissos
indulgentias non
consequi decer-
nit;

§ 3. Quod si secus factum fuerit, confratres taliter admissi dictae confraternitatis seu societatis indulgentias non consequantur, nec favoribus aut privilegiis gaudeant, quae confratribus legitime adscriptis per Seden praefatam conceduntur, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo statuimus et ordinamus ac etiam districtus inhibemus, sive volumus et praecepimus.

Et contrarie-
nientes coer-
ceri mandat
per conserva-
tores eiusdem
Ordinis.

§ 4. Et nihilominus dilectis filiis conservatoribus dicti Ordinis per praesentes motu simili mandamus ut contradictores seu attentantes auctoritate nostra prohibeant, ac etiam per censuras ecclesiast. alias que poenas, etiam pecuniarias, ac cetera iuris et facti remedia opportuna, appellatione postposita, compescant et reprimant, super quibus illis facultatem, potestatem et auctoritatem eisdem auctoritate et tenore concedimus et impartimur.

§ 5. Decernentes praesentes litteras de subreptionis vel obrepotionis vitio aut in-

tentionis nostrae vel quopiam alio defectu Clausulae pre-
servativa. notari vel impugnari, seu alias quomodo libet infringi vel retractari nullatenus unquam posse, sed eas semper validas et efficaces existere, snosque plenarios ei integros effectus sortiri et obtinere, ne non ab omnibus, quos illae concernunt, inviolabiliter perpetuo observari.

§ 6. Sieque in praemissis ab omnibus censeri, et ita per quosecumque iudices et commissarios, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales ac Palatii Apostolici causarum auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, indicari et definiri debere; irritum quoque et inane, si seens super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 7. Non obstantibus praemissis ac felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis, dummodo ultra tres ad iudicium vigore praesentium aliquis non trahatur, et aliis apostolicis constitutionibus et ordinationibus; ne non dicti Ordinis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis, clausulis, etiam motu et scientia similibus, etiam consistorialiter, ac alias in contrarium quonodolibet concessis, approbalis et innovatis; quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa mentio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissa, et forma in illis tradita observata, insererentur, praesentibus pro expressis habentes, illis

alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, a predicta sit Sede indulatum quod interdicci, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Fides eveni-
plorum. § 8. Ceterum, quia difficile foret etc.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die xxi iunii, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 21 iunii 1571, pontif. anno vi.

CXCVI.

Declaratio quod Religio Clericorum Regularium Societatis Iesu est vere de Ordinibus Mendicantibus, eorumque gratiis et privilegiis tam concessis quam conendum perfruitur ¹.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Dum indefessae considerationis intuitu perscrutamur quantam christiana reipublicae utilitatem attulerint dilecti filii presbyteri Societatis Iesu, ac plane conspicimus eos vere, mundi huius relictis illecebris, adeo Servatori suo se dedicasse, ut, conculeatis thesauris, quos aerugo et tinea comedit, lumbisque paupertate et humilitate praecinctis, non contenti terrarum finibus, usque ad orientales et occidentales Indias penetraverint, ac eorum aliquos ita Domini amor perstrinxerit, ut etiam proprii sanguinis prodigi, ut verbum Dei inibi efficacius plautarent, martyrio voluntario se supposuerint; perque eorum spiritualia exercitia, etiam regna ipsa fidem Christi agnoverint, ac tam inibi quam ubique terrarum caritatis

et misericordiae opera exercere studeant, facere nullo modo possumus quin eos, tamquam veros palmites in Christo per caritatem coniunctos, et benigne amplectetamur et ea sibi specialiter concedamus quae et paupertatis per eos emissae voto et eorum instituto ac commoditati credimus profutura.

§ 1. Hinc est quod nos, attendentes quod, licet dilecti filii praepositus generalis et presbyteri Societatis huiusmodi, tum quia ipsa Societas mendicans existit (quippe quae ex eius instituto et constitutionibus, apostolica auctoritate confirmatis, bona stabilia possidere nequit, sed incertis eleemosynis fideliumque largitionibus et subventionibus vivit), tum quia non minus quam ceteri Mendicantes in excolenda vinea Domini assidue laborant, fructusque ingentes et salutiferos producunt, ac propterea eisdem privilegiis, indultis et gratiis fratribus Mendicantibus haecenus concessis uti, frui, potiri et gaudere merito possint ac debeant, cum tamen illud aliquando in controversiam deduci posset, et ex eo quod dicta Societas collegia habeat secum adiuncta:

§ 2. Nos, ambiguitatem huiusmodi omnino amputare volentes, eosdemque praepositum et Societatem eorumque singulos a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latissimis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censes; necnon dictae Societatis instituti, constitutionum et dispositionum, tam de iure quam ab homine provenientium; necnon privilegiorum, immunitatum, indulgentiarum et gratiarum Mendicantibus fratribus huiusmodi quomodolibet confessorum, ac litterarum desuper confe-

¹ Alia de hac Religione vide in Pauli III constit. xxxiii, *Regimini*, tom. vi, pag. 503.

Causa huius
declarationis.

Declaratio quod
Societas est de
Ordinibus Men-
dicantibus,

etarum tenores praesentibus pro expressis habentes, motu proprio, non ad ipsorum praepositi generalis et Societatis vel alicuius eorum aut alterius pro eis nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex mera liberalitate et certa scientia nostris, illam et illius praepositum ac singulas personas Societatis huiusmodi vere et non ficte Mendicantes fuisse, esse et fore; et inter aliorum fratribus et religiosorum Mendicantium Ordines, aliosque fratres et religiosos Mendicantes, prout illos, nos connumeramus et connumerari debere; ac omnes et singulas tam iuris quam hominum dispositiones, in favorem religiosorum seu fratribus Mendicantium nunc et pro tempore emanatas, etiam in Societate illiusque dominibus, collegiis, praeposito et aliis religiosis locum habere.

§ 3. Neenon omnia et singula, quae-

Eorumque omnibus gaudet gratius et privi-legis.

cumque, quotcumque et qualiacumque sint, etiam speciali nota digna, privilegia, immunitates, exemptiones, facultates, concessiones, indulta, indulgentias, peccatorum remissiones et gratias, tam spirituales quam temporales, litterasque apostolicas, etiam iustitiam sive mixtim concernentia, haec tenus per nos et quoscumque alias Romanos Pontifices; tam praedecessores quam successores nostros, et denique Sedem Apostolicam, et illius legatos de latere, sive nuncios, et ¹ quavis auctoritate fungentes, etiam motu et scientia similibus, ac de apostolicae potestatis plenitudine, etiam consistorialiter, tam in genere quam in ispecie, et tam communiter et coniunctim, quam particulariter et divisim, etiam per modum extensionis seu communicationis et alias quomodolibet, quibusvis Ordinibus fratribus et sororum Mendicantium, quo cumque nomine nuncupentur, illorumque congregationibus, conventibus et capitulis, ac utriusque sexus personis, ac illo-

¹ Quascumque alias personas (R. T.).

rum monasteriis, dominibus, ecclesiis, hospitalibus et aliis piis locis hactenus concessa et in posterum concedenda, quorum omnium et singulorum tenores, ac si de verbo ad verbum inserti forent, praesentibus pro expressis et insertis haberem volumus, eisdem praeposito ac Societati et omnibus illius personis, dominibus ac collegiis ubique terrarum sitis, ita quod Societas, domus, collegia, praepositi et personae huiusmodi omnibus et singulis praedictis privilegiis, immunitatibus, exemptionibus, facultatibus, concessionibus, indultis, indulgentiis, remissionibus, gratis et litteris, eisdem fratribus et sororum Mendicantium Ordinibus, congregationibus, conventibus, capitulis, personis, monasteriis, dominibus, ecclesiis, hospitalibus et aliis piis locis, ut praefertur, concessis et concedendis, antea potuerint et nunc ac in futurum, duummodo instituto Societatis, et praepositi seu deputatarum personarum huiusmodi voluntati et beneplacito non refragentur, possint libere et licite uti, frui, potiri et gaudere in omnibus et per omnia, non solum ad illorum instar, sed pariformiter et aequo principaliter, absque ulla prorsus differentia, perinde ac si Societati, praeposito, personis, dominibus et collegiis praedictis nominatim et specialiter et generaliter concessa fuissent, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo sancimus, volumus et declaramus, ac pariter concedimus, indulgemus et elargimur.

§ 4. Decernentes praesentes litteras Clausulas praeservavit ad. nullo umquam tempore per nos aut Sedem praedictam revocari aut limitari vel illis derogari posse, neque sub ulla simili vel dissimili gratiarum revocationibus, alterationibus, limitationibus, derogationibus aut aliis contrariis dispositionibus, nunc et pro tempore emanatis, comprehendi, sed semper ab illis ex-

cipi, et quoties revocari, alterari, limitari vel derogari contingat, toties in pristinum et eum, in quo ante præmissa erant, statum restitutas, et de novo, etiam sub posteriori data, per pro tempore existentem Societatis huiusmodi praepositum generalem eligenda, concessas esse et fore; ac ita et non aliter per quosecumque iudices, tam ordinaria quam delegata et mixta auctoritate fungentes, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, etiam Sedis Apostolicae legatos de latere et nuncios, ac causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum enilibet quavis aliter iudicandi facultate, ubique et in quavis instantia interpretari, censeri, iudicari, cognosci et decidi debere; irritum quoque et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contingit attentari.

§ 5. Quocirca venerabilibus fratribus patriarchis, archiep., episcop. ac dilectis filiis eorum vicariis in spiritualibus aut officialibus generalibus, et Curiae causarum Cameræ Apostolicae generali auditori, neconon abbatibus, prioribus, praepositis, decanis, archidiaconis, canonicis et capitulis ac aliis, ad quos id quomodolibet spectat et spectabit, per praesentes, motu simili, mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte dictorum praepositi et personarum Societatis huiusmodi vel alicuius eorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant eos praemissis omnibus et singulis pacifice frui et gaudere, non permittentes eos desuper per quosecumque quomodolibet indebet molestari: contradictores quoslibet et rebelles per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, aliaque

opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo; legitimisque super his habendis servatis processibus, sententias, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 6. Non obstantibus nostra de non expediendis litteris super indulgentiis ad instar, ac felicis recordationis Bonifacii PP. VIII, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas quis vigore praesentium ad iudicium nou trahatur, et aliis apostolicis constitutionibus; ac quibusvis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, quibusvis personis per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sudem Apostolicam, etiam motu et scientia similibus, ac de apostolicae potestatis plenitudine, et cum quibusvis irritativis, annullativis, cassativis, revocativis, modificativis, praeservativis, exceptivis, declarativis, mentis attestativis ac derogatoriarum derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in ispecie ac alias quomodolibet, etiam pluries, concessis, confirmatis et innovatis; quibus omnibus et singulis, etiam si in eis caveatur expresse quod illis nullatenus derogari possit, vel pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa mentio habenda, seu aliqua alia forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, haec vice dumtaxat, speciabler et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede in-

dultum quod interdicci, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Fides transumptorum. § 7. Volumus autem quod praesentium transumptis etc.

Datum Roniae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die VII iulii MDCXXI, pontificatus nostri anno VI.

Dat. die 7 iulii 1571, pontif. anno vi.

CXCVII.

Oppidi Ripae Transonae in provincia Picena in civitatem sublimatio, eiusque parochialis ecclesiae Sancti Benigni in cathedralem et episcopalem erectio.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Praemium. Illius fulciti praesidio, cuius sunt terrae cardines, et cui cogitationes hominum praeparantur, ac cuius providentia ordinationem suscipiunt universa, ut christifideles nobis et Sedi Apostolicae etiam temporali dominio subditi, ob eorum erganos et eamdem Sedem fidem et devotionem specialem, consolationem, cum divini cultus augmentatione, suscipiant, et in oppidis insignibus et populosis novae sedes episcopales plantentur, libenter, cum a nobis petitur, opem et operam nostras impendimus efficaces.

Oppidi Ripae Transon. qualitates enuncian- tur; § 1. Sane cum oppidum Ripae Transonae Firmanae dioecesis, situm in agro Piceno, inter Asculum et Firmum, in conpectu Adriatici sinus, muro et fossa valatum, mille et ultra familiis constans, et a quatuor viris, antianis nuncupatis, in palatio communis cum honesta familia residentibus, gubernatur, ac multis et variis mercium apothecis et officiis refer-

tum, et diversorum Ordinum virorum et mulierum monasteriis, conventibus seu domibus, et in quibus multa pia et caritatis opera exercentur, quatuor confraternitatibus et uno hospitali, neenon quatuordecim parochialibus ecclesiis et honorificis incolis decoratum, habens ampli territorium, ubi familiae tercentum vel circa inhabitant, et decem et octo sine cura ecclesiae, quarum quaelibet suum habet rectorem, adsint, inter cetera provinciae nostrae Marchiae Anconitanae opida admodum insignia existat, noverimusque incolas eidem Sedi semper fidelissimos ac devotissimos extitisse, dignum, quin potius debitum, reputamus ut in ea sedes episcopalis collocetur.

§ 2. Cumque praesertim ipsius oppidi universitas, quae plures nobis desuper supplicavit, propriis impensis ecclesiam Sancti Benigni ipsius oppidi, quae parochialis existit, si in cathedralem erigatur; una cum eius domo pro episcopi habitatione ampliare et ornare pollicita est, et validis obligationibus spopondit; necnon ipsam cathedralē erigendam in scutis annuis sexcentum, et fructibus et redditibus, seu terrarum, tenimentorum ipsi ecclesiae erigendae solemniter consignatorum, unius videlicet septuaginta sex in contrada dicta *di Coco*, et alterius capacitatum centum et triginta salmarum, mensurae illarum partium, in contrada Guardiana et territorio dicti oppidi, ad ipsam universitatem spectantium et pertinentium, dotavit, et una cum consiliariis dicti oppidi, qui ut singuli ad id se obligaverunt, mensae episcopali erigendae ecclesiae huiusmodi in proprietatem et in perpetuum assignavit.

§ 3. Nos, qui dudum inter alia voluimus quod petentes beneficia ecclesiastica aliis uniri, tenerentur exprimere annum in valorum etiam beneficii cui aliud uniri peteretur, et semper in unionibus com-

Eiusque universitas suppli- cat pro obti- nenda electio- ne in Sedem episcopal., cui dos assignata sunt.

Erectio d. op- pidi in civita- tem, et eccl- esiae S. Benig- in Sedem epi- scopalem pro- episcopo, Ripa-

non nuncupando, missio fieret ad partes, vocatis quorum una cum archidiaconatu, archipresbyteratu et duodecim canonicatus, interesseret, habita super his enim venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus matura deliberatione, de illorum consilio et assensu, ae de apostolicae potestatis plenitudine, oppidum praefatum cum toto illius territorio, ecclesiis et personis, tam saecularibus quam ecclesiasticis, a dioecesi Firmana, neconon a iurisdictione et superioritate Firmani, Aprutini et Asculani episcoporum, neconon abbatis vel commendatarii monasterii Campisellonis, Ordinis Sancti Benedicti, nullius dioecesis, pro tempore existentium, vel alterius episcopi, capituli, abbatis et monasterii, quibus in totum vel in parte subesse dignoseitur, perpetuo segregamus, dismembramus, separamus et eximimus; ipsumque oppidum in civitatem, Ripae Transonae nuncupandam, cum iuribus, honoribus et praeminentiis quibus aliae civitates et earum cives utuntur, potiuntur et gaudent, ac uti, potiri et gaudere poterunt quomodolibet in futurum; et ecclesiam Sancti Benigni huiusmodi in cathedralem Sedi praefatae immediate subiectam, sub eadem invocatione Sancti Benigni, et in ea sedem episcopalem, pro uno episcopo, Ripano nuncupando, qui eidem ecclesiae illiusque civitati et dioecesi praesit, illamque in perfectam cathedralis ecclesiae formam ordinet et redigat, abbates, praelatos et alios ad synodum convocet, evellat, destruat, aedificet, plantet, ac omnia et singula officia et iura episcopalia habeat et exercitet, cum suis capitulo episcopali et capitulari mensa ceterisque oinibus cathedralibus et pontificalibus insigniis, neconon iuribus, iurisdictionibus, facultatibus, praerogativis, privilegiis, honoribus, gratiis, favoribus et indultis, realibus, personalibus et mixtis, quibus aliae cathedrales ecclesiae, earumque praesules, capitula et personae quomodolibet utuntur,

potiuntur et gaudent, ac uti, potiri et gaudere poterunt in futurum; neconon, ut ipsa cathedralis ecclesia Ripana ex omni parte reddatur perfecta, in illa duas dignitates, videlicet unum archipresbyteratum, dignitatem inibi post pontificalem maiorem, pro uno archipresbytero, qui curam animarum parochianorum ecclesiae Sancti Benigni in cathedralem erectae huiusmodi exerceat, et unum archidiaconatum, pro uno archidiacono, neconon duodecim canonicatus, cum totidem praebendis per duodecim canonicos, qui eidem ecclesiae in divinis deserviant, et insimul unum capitulum constituant, moderni, quoad ecclesiam Sancti Benigni praedictam, illius rectoris ad hoc accedente sensu, ad omnipotentis Dei laudem et gloriam ac eius gloriosissimae Genitricis Virginis Mariae totiusque curiae caelestis honorem et fidei catholicae exaltationem, perpetuo erigimus et instituimus.

§ 4. Oppidumque praedictum civitatis, ipsosque incolas civium, neconon ecclesiam Sancti Benigni praedictam cathedralis ecclesiae honore, nomine, titulo et insigniis decoramus; ac dictae ecclesiae Ripanae et illius mensae episcopali, prodote, dieta duo petia terrarum, ut praefertur, consignatarum, neconon archipresbyteratu ecclesiae Ripanae huiusmodi res, bona, fructus, redditus, proventus, iura, obventiones et emolumenta quaecunque ecclesiae Sancti Benigni praefatae perpetuo applicamus et appropriamus; Archidiaconatui vero Beatae Mariae Annunciationis de Agello, cum suis ruralibus, et uni et unae Ss. Nicolai, Rustici et Eleutherii plebaniae, ac alia et aliae Sancti Angeli de Colle, et alio et aliae Sanctae Mariae de Valle, et alio et aliae Ss. Salvatoris et Antonini, et alio et aliae Sancti Thomae in Cletis, et alio et aliae Sancti Blasii de Platea, et alio et aliae Sancti Hippolyti et Cassiani, et alio et aliae

*Assignatio e-
molumentorum
et proventuum.*

Ss. Gregorii et Margaritae prioratus, et alio et aliae Sancti Angeli de Rofflano, et alio et aliae Sancti Rocchi et Pastoris, et alio et aliae Sancti Eucherii praeposituræ nuncupatae, neconon reliquo et reliquac canoniceatibus et praebendis praedictis, reliquam Sancti Salvatoris de Agello parochialis ecclesiae in dicta civitate Ripae Transonae sitas et fundatas, vacantes ex nunc, reliquas vero ex nunc prout ex tunc, cum primum illas seu ipsarum aliquas, per cessum vel decessum aut privationem illas nunc obtinentium aut alias quovis modo, vacare contigerit, etiam si nunc vacantes, per liberas resignationes quorumvis de illis in Romana Curia vel extra eam, etiam eoram notario publico et testibus, sponte factas, aut constitutionibus felicis recordationis Ioannis Papae XXII, praedecessoris nostri, quae incipit *Execrabilis*, vel assecutionem alterius beneficii ecclesiastici, quavis auctoritate collati vacent, etiamsi tanto tempore vacaverint, quod earum collatio, iuxta Lateranensis statuta concilii, ad Sedem eamdem legitime devoluta, ipsaeque ecclesiae dispositioni apostolicae specialiter vel generaliter collatae existant, et super eis inter aliquos lites, quarum status praesentibus haberi volumus pro expressis, pendeant indecisae, dummodo carum dispositio ad nos hac vice pertineat, cum omnibus et singulis illarum et earum cuiuslibet annexis, ita quod licet eisdem archipresbytero, archidiacono et canoniciis pro tempore existentibus illarum corporalem possessionem propria auctoritate libere apprehendere et perpetuo retinere, illarumque fructus, redditus et proventus propria auctoritate percipere, exigere et levare, et in suos et cuiuslibet ipsorum usus et utilitatem convertere, perpetuo unimus, anneximus et incorporamus.

§ 5. Ac episcopo et canonicis praedictis, ut, pro salubri directione et pro-

spero statu felicique successu cathedralis ecclesiae erectae huiusmodi et illius personarum praedictarum, divinorumque officiorum in ea celebrazione, fructuumque reddituum, proventuum, iurium, obventionum et emolumentorum ac distributionum quotidianarum perceptione et inter eos divisione et repartitione, ac quibusvis rebus et concurrentiis suis, quæcumque statuta, ordinationes et capitula (rationabilia tamen et honesta ac sacris canonibus non contraria) condere, et condita, quoties opportunum fuerit, immutare, limitare, corrigere et interpretari secundum rerum et temporum qualitates, et loco illorum, alias ordinationes, capitula et statuta, quoties eis expedire visum fuerit, de novo edere et facere, quæ omnia, postquam edita et facta fuerint, ex nunc prout ex tunc et e contra (si licita et honesta ac sacris canonibus non contraria fuerint) eadem auctoritate, etiam cum defectuum suppletione, confirmata sint et esse censeantur eo ipso, concedimus et indulgemus.

§ 6. Cunque civitas Ripae Transonae praefata in quatuor regiones divisa existat, ita ut in qualibet regione una tantum parochialis ecclesia pro uno parocho, qui curam parochianorum inibi habitantium exercere possit, videlicet in Agelli Sancti Benigni in cathedralem erectae, in Sancti Dominici, Sancti Angeli de Rofflano, in Montis Antiqui Ss. Nicolai, Rustici et Eleutherii, et in Capitis Montis nuncupatis regionibus, Ss. Gregorii et Margaritæ ecclesiae sufficere videantur, parochianos et vicinos omnes et singulos utriusque sexus ab aliis parochialibus ecclesiis civitatis Ripae Transonae et iura parochialium ecclesiarium huiusmodi separamus et dismembramus, et curam animarum in illis perpetuo suppressimus; illosque et illam ac iura praefata, quoad Agelli, ad Sancti Benigni in cathedralem erectam; quoad

Facultas episcopi et canonnicorum sedendi statuta pro felici successu cathedralis ecclesiae.

Constitutio
quatuor eccl-
esiistarum paro-
chialium in qua-
tuor regionibus
d. civitatis.

Sancti Dominici, ad Sancti Angeli de Rofflano; quoad Montis Antiqui ad Ss. Nicolai, Rustici et Eleutherii; quo vero ad parochianos et vicinos Capitis Montis regionum huiusmodi, ad Ss. Gregorii et Margaritae parochiales ecclesias praefatas, ita ut quaclibet regio proprium habeat sacerdotem et pastorem, perpetuo transferimus.

§ 7. Necnon eorumdem Sancti Angeli et Ss. Nicolai, Rustici et Elenthalerii, ac Sanctorum Gregorii et Margaritae parochium habendi in chialium ecclesiarum rectoribus, dictae cathedralis ecclesiae canonici, ut illis per vicarios perpetuos ab ordinario loci approbando in divinis deservire facere, illorumque parochianorum animarum curam gerere possint, indulgemus.

§ 8. Necnon archipresbyteratus, archidiaconatus ac duodecim canonicatus cum archipresbyteratus, archidiaconatus et canonici, praedicatorum, praebendis a primaeva erectione huiusmodi vacantes, ecclesiae videlicet S. Benigni in cathedralē erectae, qui sit archipresbyter dictae ecclesiae Ripanae, et in ea, post pontificalem dignitatem maiorem obtineat; et ecclesiae Sanctae Mariae Annunciationis de Agello, qui sit archidiaconus eiusdem ecclesiae Ripanae, et dignitatem, non tamen post pontificalem maiorem, obtineat; alias vero parochiales ecclesias, ut praemittitur, unitas, quarum cuiuslibet fructus, redditus et proventus vigintiquatuor ducatorum auri de Camera, secundum communem extimationem, valorem annum non excedunt, eorumdem rectoribus, qui canonici eiusdem ecclesiae Ripanae existant, conferimus, et de illis etiam cum plenitudine iuris canonici prvidemus.

§ 9. Volumusque quod deinceps, perpetuis futuris temporibus, in choro, capitulo, processionibus et aliis actibus publicis seu privatis, archipresbyter primum, archidiaconus secundum locum, canonici vero nuper creati post archipresby-

terum et archidiaconum praedictos, iuxta illorum receptionem et admissionem, si ad id consenserint, unusquisque illorum, loca habeant.

§ 10. Cumque fructus, redditus et proventus canonicatum et praebendarum dictae ecclesiae Ripanae satis tenues videantur, perpetuum simplex beneficium ecclesiasticum, sub invocatione Sancti Angeli Villesmagnae, intus dictam civitatem Ripae Transonae, de consensu illius rectoris, perpetuo suppressimus et extinguimus, illiusque et illi annexorum fructus, iura et obventiones quaecumque, nec non decimam fructuum, reddituum et proventuum quorumcumque ex novalibus dictae universitatis de Fulgaia nuncupatis, de eiusdem universitatis consensu, singulis annis eidem capitulo et illius mensae capitulari distributiones quotidianas, iuxta providam episcopi Ripae Transonae ordinationem, inter dignitates obtinentes et canonicos praefatos distribuendas, perpetuo applicamus et appropriamus.

§ 11. Necnon, pro maiori christifidelium illarum partium commoditate et spirituali consolatione, Columnellae, Aquaevivae, Sancti Benedicti, Marani, Sancti Andreae, Grottarum ad Mare, Gissi, Quinzani, Montis Prandoni, Furcarum, Montis Altii, Montis de Novem, Rotellae, Porculae, Cossignani et Passignani loca, castra et oppida, Asculanae, Firmanae et nullius respective dioecesis, in provincia Marchiae praedictae et ubivis consistentia, et quae nunc et pro tempore existentibus monasterii Farfensis abbatibus seu commendatariis, et Firmannis et Asculanis episcopis, ratione monasterii et Firmanae et Asculanae ecclesiarum huiusmodi, mediate vel immediate respective subiecta reperiuntur, neenon in eis consistentia collegiatas, parochiales et alias ecclesias, monasteria, praeposituras, praepositatus, prioratus et alia quaecumque, quotcumque et qualiacumque,

*Unio benefitum
S. Angeli ad
dictam ecclesiam cathedralē;*

*Multorumque
locorum et per-
sonarum, ad a-
lias dioeceses
vel ecclesias
spectant., pro
clero et populo
et dioecesi di-
ctae ecclesia
Ripanae.*

cum cura et sine cura, saecularia et quorumvis Ordinum regularia, beneficia ecclesiastica, etiam si saecularia canonicatus et praebendae, personatus, administrationes, officia, etiam curata et electiva, etiam in collegiatis ecclesii; regularia vero beneficia huiusmodi, praepositatus, praepositurae, dignitates, etiam conventuales, personatus, administrationes et officia, etiam claustralia, cappellaniae, cappellae, hospitalia et alia pia loca fuerint, et ad dignitates, prioratus, praeposituras et praepositatus huiusmodi consueverit qui per electionem assumi ac eorumdem locorum, castrorum et oppidorum utriusque sexus personas, habitatores et incolas, tam laicos quam clericos, presbyteros, beneficiatos et religiosos quo cumque, cuiuscunque status, ordinis et conditionis existant, a iurisdictione, potestate, dominio et quavis alia superioritate Firmanae et Asculanae ecclesiarum, ac Farfensis monasterii, et illorum nunc et pro tempore existentium episcoporum, abbatum seu commendatariorum, quibus nunc loca, castra et oppida huiusmodi earumque ecclesiae et personae praefatae subiectae dignoscuntur, etiam perpetuo dismembramus, separamus et exiniimus; locaque, castra et oppida huiusmodi illorumque personas, tam saeculares quam ecclesiasticas, et quorumvis Ordinum regulares, ecclesias, monasteria, prioratus, praeposituras, praepositatus et alia beneficia ecclesiastica, hospitalia et loca pia huiusmodi, cum ipsorum iuribus et pertinentiis universis, ecclesiae Ripanae praedictae, pro dioecesi, clero et populo, ita quod lieeat episcopo, eidem ecclesiae Ripanae tam hac prima vice quam in posterum praefiendo, per se vel alium seu alios eius nomine, corporalem possessionem seu quasi administrationis, spiritualitatis et omnimodi iuris dioecesani, propria auctoritate, Firmani et Asculani episcoporum ac eiusdem monasterii Far-

fensis abbatis seu commendatarii mancet pro tempore existentium licentia desuper minime requisita, libere apprehendere, et apprehensam perpetuo retinere, de eiusdem potestatis plenitudine similiter perpetuo concedimus et assignamus; ac eiusdem ecclesiae Ripanae illiusque praesulis pro tempore existentis iurisdictioni, domino, potestati et superioritati, eisdem modo et forma quibus Firmanis et Asculanis ecclesiis, ac monasterio Farfensi, illorumque episcopis, abbati vel commendatario huiusmodi respective suberant, subiicimus et supponimus.

§ 12. Non obstantibus priori voluntate nostra, ac de non tollendo iure quaesito, concilii Lateranensis novissime celebrati, uniones perpetuas nisi in casibus a iure permisssis fieri prohibentis, nec non piae memoriae Bonifacii Papae VIII, etiam prædecessoris nostri, aliisque apostolicis, ac, in provincialibus et synodalibus conciliis editis, specialibus vel generalibus constitutionibus et ordinationibus; ac Firmanae et Asculanae ecclesiarum et Farfensis monasterii et Ordinis huiusmodi, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, Firmanis et Asculanis ecclesiis et Farfensi monasterio illorumque capitulis, conventibus, superioribus et personis, sub quibusvis tenoribus, ac quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis, clausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam consistorialiter, in genere vel in specie concessis, quibus omnibus et singulis, illorum causas et effectus praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, et eterisque contrariis quibuscumque.

§ 13. Volumus autem quod Firmanae, Aprutinae et Asculanae ecclesiis, ac Far-

Derogatio con-
trariorum.

Praeservatio iurium aliarum ecclesiarum et monasteriorum quoad bona temporalia et monasteria in locis dismembratis existentia.

fensi et Campi Fellonis monasteriis, illorumque praesulibus, abbatibus seu commendatariis, nunc et pro tempore existentibus praedictis, per separationem, dismemberationem et exemptionem huiusmodi quoad bona temporalia, si quae in dictis locis ab eis separatis, dismembratis et exemptis huiusmodi habeant; et quoad superioritatem quam Farfense et Campi Fellonis monasteria et illorum abbates seu commendatarii huiusmodi, in monasteriis seu prioratibus regularibus dicti Ordinis, in locis separatis praedictis existentibus, habent, nullum praecaudatum inferatur, sed episcopus Ripae Transzonae in monasteriis praedictis eam tantum habeat et exerceat iurisdictionem, quam ceteri episcopi in similibus habere et exercere solent.

Nulli ergo etc. Si quis autem etc.

Dat. Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae MDLXXI, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 10 iulii 1571, pontif. anno vi.

CXCVIII.

Facultas praelatorum Ordinis fratrum Praedicatorum S. Dominici absolvendi suos fratres et moniales, et cum eis dispensandi, sicut episcopi cum clericis, interdicto eis usu cruciatae vel alterius privilegii ad eligendos confessores et obtinendas eiusmodi absolutiones et dispensationes 1.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Romani Pontificis circumspecta benignitas, honestis potentium votis, quae

Exordium. 1 Alia de his fratribus vide in Honorii III constitutione II, *Religiosam*, tom. III, pag. 309; et de sororibus vide itidem in Iunocentii VII constitutione I, *Sedis*, tom. IV, pag. 656.

personarum sub Religionis iugo Altissimo famulantium statum et salubrem directio nem respiciunt ad exauditionis gratiam libenter admittit, et favoribus prosequitur opportunis.

§ 1. Exponi nobis nuper fecit dilectus filius prior provincialis provinciae Hispaniae, Ordinis fratrum Praedicatorum, quod eum in bulla Crucis Sanctae et aliis privilegiis, quae ab Apostolica Sede concedi solent, defur facultas eligendi confessorem idoneum, ab ordinario approbatum, qui possit christifideles absolvere a casibus ordinario reservatis, et a quibusdam etiam quae dictae Sedi reservata sunt, religiosi dicti Ordinis seu eorum nonnulli etiam his facultatibus uti praesumunt, et illarum praetextu eligunt confessorem aliquando praeter eos qui a suis praelatis, pro audiendis eorum confessionibus, deputati sunt, quod aliquando in speciale eorum vergit detrimentum. Quare praedictus prior nobis humiliter supplicari fecit quatenus in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 2. Nosigitur, huiusmodi, ineonvenientibus obviare volentes, ac eumdem priorem a quibusvis excommunicationis, suspensio nis et interdicti aliisque sententis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa, latis, si quibus quomodo libet innodatus existit, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutum fore censemtes, huiusmodi supplicationibus inclinati, tales concessionem cruciatae sanetae et aliorum indultorum particularium, quantum ad praedictum articulum eligendi confessorem, et absolvendi a casibus reservatis, cum fratribus et sororibus monialibus totius Ordinis praedicti, tam provinciae Hispaniae huiusmodi quam extra eam ubilibet, locum minime habere, nec censerit, sed nostrae

Petitio Ordinis.

Declaratio Papae quod isti fratres, et sorores non utantur cruciata alicius privilegiis quod electionem confessorum, e absolutionem a casibus reservatis.

intentionis existere, quod iudicem fratres et moniales, quantum ad sacramenti Pœnitentiae seu Confessionis administracionem, dispositioni suorum praelatorum subiecti sint, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo declaramus: eisdem tamen praelatis, ut in usu huius potestatis, se cum subditis benignos et faciles exhibeant, præcipientes et mandantes.

§ 3. Et insuper, quia sacrum cœcumeticum generale Tridentinum concilium concessit episcopis ut absolvere possint in foro animae seu conscientiae ab omnibus peccatis, et dispensare in irregulatibus ritibus, prout sess. xxiv, cap. vi habetur, ne prior conventualis et superiores prælati dicti totius Ordinis, tam in dicta provincia quam extra eam ubilibet, in hac parte deterioris conditionis quam clerici aut saeculares existant, eisdem priori conventuali et superioribus prælatis, ut ipsi per se ipsos idem omnino possint in fratres et moniales dicti Ordinis sibi subditos, quod possunt episcopi in clericos et laicos sibi subiectos, tam quoad absolvendi et dispensandi huiusmodi, quam alias quascumque facultates, eadem auctoritate et tenore, etiam perpetuo concedimus et indulgemus, ac etiam declaramus.

§ 4. Decernentes praesentes litteras perpetuo durare et valere, et sub quibusvis illarum consimilium vel dissimilium concessionum, indulgentiarum et gratiarum revocationibus, suspensionibus, alterationibus, derogationibus vel aliis contrariis dispositionibus, etiam personas et successores nostros Romanos Pontifices pro tempore existentes aut Sedium Apostolicam, etiam ex quavis causa, aut alias quomodolibet, canonice vel de facto, nunc et pro tempore factis et faciendis, nullatenus comprehensas, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae

emanabunt, toties in pristinum et validissimum statum restitutas et de novo concessas existere et fore, ac censeri et suffragari debere. Irritum quoque et mane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

§ 5. Non obstantibus praemissis et quibusvis apostolicis ac, in universalibus, provincialibus et synodalibus conciliis editis, specialibus vel generalibus constitutonibus et ordinationibus; neenon quibusvis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, quibusvis personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac alias quomodolibet concessis, approbatis et innovatis; quibus omnibus et singulis, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa mentio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissa, et forma in eis tradita observata, insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, haec vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, certisque contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdicte, suspende vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenum et expressum ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xxi iulii MDLXXI, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 21 iulii 1871, pontif. anno vi.

*Concessio fratrum
praedictis
huius ordinis
absolvendi
fratres et sorores
dispensandi, si
cum episcopi
ritualibus, prout sess. xxiv, cap. vi
habetur.*

*Clausulae pre-
servativae*

*Clausulae de-
rogatoriae*

CXCIX.

Declaratio quarundam litterarum super reservatione beneficiorum per crimen haeresis vacantium, quae a solo Romano Pontifice conferri posse statuit, non obstante quocumque privilegio seniure.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Decet Romanum Pontificem ea, quae ab eodem perpetuo constituta sunt, ne in contentionis scrupulum cuiusvis curiosa interpretatione trahi possint, ita suae declarationis oraculo explanare, quod circa ea nulla imposterum dubitatio oriatur.

§ 1. Accepimus siquidem quod, post-

*Per alias litteras declaratae Pius quae-
cumque beneficiis vacante
per crimen haeresis; con-
rumque collationem Romano
Pontifici reser-
vaverat.*

Hierosolymitani et aliarum quarundamque militiarum, regularia, quaecumque ac qualiacumque fuerint, etiam saecularia canonicatus et praebendae, dignitates, administrationes vel officia in cathedralibus et metropolitani vel collegiatis ecclesiis, huiusmodi principales; regularia vero beneficia huiusmodi, monasteria, etiam consistorialia, prioratus, praepositurae, praepositatus, dignitates, etiam conventuales, personatus, administraciones vel officia, etiam claustralria, ac hospitalia et praceptoriae et alias, quomodo cumque qualificata forent, praesertim vacantia tunc et in futurum vacatura, ordinationi et dispositioni apostolicae reservaveramus.

§ 2. Nonnullae personae, ordinariam

*Nonnulli tam
men, praetextu
collationis or-
beneficiis ecclesiasticis disponendi de iure*

¶ Ex Regest. in Secret. Brev.

vel consuetudine facultatem habentes, etiam patriarchali, archiepiscopali, episcopali ac forsitan cardinalatus honore fulgentes, asserentes se, praetextu seu vigore facultatum seu indultorum illis in perpetuum vel ad tempus, donec ecclesiis vel monasteriis praesent, vel illos eisdem praesesse contingere, eisdem personis, per nos aut Romanos Pontifices praedecessores nostros, de beneficiis ecclesiasticis, generaliter vel specialiter, quomodocumque dispositioni apostolicae reservatis seu eidem dispositioni quomodolibet affectis, ad quorumvis collationem, provisionem, praesentationem, electionem aut quamvis aliam dispositionem, communiter vel divisim, spectantibus, libere et licite disponendi, per nos et Sedem Apostolicam concessorum, confirmatorum et forsitan saepius innovatorum, beneficia per crimen haeresis, ut praefertur, vacantia, nostrae et apostolicae dispositioni duntaxat per dictam constitutionem reservata, etiam vigore facultatum et indultorum ante dietae nostrae constitutionis editionem, ad quam facultatem et indulta praedicta minime respicere poterant, conferre posse, de beneficiis per dictum haeresis crimen vacantibus disposuisse, ac, contra mentem et intentionem nostram, de eisdem disponere temere attentasse, et adversus litteras nostras praedictas alia fecisse seu facere non erubuisse, in grave collationis apostolicae detrimentum et nostrae auctoritatis spretum, plurimumque malum exemplum.

§ 3. Nos igitur, praemissis occurrere volentes, et constitutionis nostrae praedictae tenorem praesentibus pro expresso habentes, motu proprio et ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, nullum omnino ordinarium collatorem, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinalem, praetextu quarundamque

*Huiusmodi
collationes nullas esse et fore declarat,*

facultatum et indultorum conferendi beneficia, eis etiam per Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos quomodo libet concessorum, confirmatorum seu innovatorum, aliqua beneficia ecclesiastica, ut praefertur, qualificata, per haeresim vacantia, per supradictas nostras litteras nostrae et Apostolicæ Sedi dispositioni specialiter reservata, quovis quaesito colore, quibusvis personis ulla-tenus conferre, aut alias de aliis disponere potuisse neque etiam in futurum quoquomodo posse; ae quascumque collationes, provisiones seu alias dispositio-nes de praedictis beneficiis, ut praefertur, per nos reservatis, per dictos collatores et cardinales quomodolibet hactenus factas et in posterum faciendas, nullas prorsus et irritas fuisse et esse ac fore, et nemini suffragari seu quemcumque illis se iuvare posse; sed pro nullis penitus et infectis ab omnibus haberi et reputari debere; idque nostrae firmae et incom- mutabilis mentis ac voluntatis fuisse et esse, auctoritate apostolica, tenore praesentium, declaramus.

§ 4. Necnon praesentes litteras et in Praesentesque litteras nullo umquam vitio tempore de intentionis nostrae aut alio notari posse, quopiam defectu argui, vel alias impugnari seu notari posse.

§ 5. Sicque per quoscumque indices Sieque & qui- et commissarios, etiam causarum Palatii buscumquo in- dicibus esse de- Apostolici auditores ac sanctae Romanae fineudum: Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, indicari et definiri debere; quidquid attentatum forsitan est hactenus vel in posterum con-tigerit attentari, irriquum et inane, auctoritate et tenore praedictis, decernimus.

§ 6. Non obstantibus praemissis ac Derogat con- quibusvis apostolicis, necnon in provin- trariis. cialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutio-

nibus et ordinationibus; privilegiis quo- que, indultis et litteris apostolicis, dictis ordinariis collatoribus, etiam praedictis sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, sub quibuscumque tenoribus et formis quomodolibet concessis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis te-noribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem im-portantes, mentio seu quaeviis alia ex-pressio habenda, aut aliqua alia exquisita foruna ad hoc servanda foret, illorum tenores praesentibus pro plene et suffi-ciente expressis et ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore per-mansuris, ad praemissorum effectum, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibus-cumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die ultima iulii MDLXXI, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 31 iulii 1571, pontif. anno vi.

CC.

Facultas episcopis Indiarum utendi in confectione sacri chrismatis certo li-quore seu succo in locum balsami 1.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Digna reddimur attentione solliciti, illa ad exauditionis gratiam admittere vota, per quae necessitatibus, in sacramen-torum confectione, occurri et consuli possit.

§ 1. Expositum siquidem nobis nuper fuit quod in partibus Indiarum, ubi an-tistites commorantur, non invenitur nee inveniri potest balsamus vel oleum ex bal-samo, ad conficiendum sanctum chrisma

In Indiis non reperitur bal-samus, sed qui-dam succus bal-samo similli-mus.

¹ Ex Regest. in Secret. Brev.

necessarium; reperitur autem quidam liquor seu succus, mira odoris fragrantia, et ad lavanda vulnera admodum conducens, qui communiter habetur pro vero balsamo; praestat enim effectus, quos balsamum ab Alexandria allatum praestitisse perhibetur.

§ 2. Quare idem partium Indianum praesules nobis humiliter supplicari fecerunt ut in praemissis de aliquo opportuno remedio providere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 3. Nos igitur, necessitatibus huiusmodi consulere volentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, tam archiepiscopis quam episcopis illarum partium, et pro tempore in ipsis partibus commoraturis antistitibus, ut de cetero perpetuis futuris temporib., in confectione sancti chrismatis, dicto liquore seu succo in locum balsami uti libere et licite possint amplam licentiam et facultatem, apostolica auctoritate, tenore praesentium, concedimus, ac dicto sancto chrismati, cum dicto succo rite tamen confecto, tantam fidem adhibendam esse, ac si in illo balsamu intervenisset.

§ 4. Non obstantibus praemissis, quibusvis apostolicis ac, in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub anno Piscatoris, die 11 augusti MDLXXI, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 2 augusti 1571, pontif. anno vi.

CCI.

Alia eisdem praesulibus concessa facultas absolvendi ab irregularitate¹.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Decens et debitum arbitramur ut in his, quae animalium salutem tranquillumque

¹ Ex Regest. in Secret. Brev.

statum respiciunt, simus favorabiles et benigni.

§ 1. Hac igitur consideratione ducti, alias dilectis filiis fratribus Ordinum Mendicantium, in Indianum partibus degentibus, cum personis, quae tam ex delicto quam ex non delicto irregularitatem contraxissent, super irregularitate huiusmodi dispensandi in aliquibus casibus facultatem concessimus.

§ 2. Nunc vero, venerabilium fratrum patriarcharum et episcoporum illarum partium supplicationibus inclinati, eosdem gratioso favore prosequi, ac in illis partibus degentium personarum commoditati consulere volentes, modernis et pro tempore existentibus eisdem patriarchis, archiepiscopis et episcopis partium illarum quascumque personas a delictis, per quae irregularitas contrahitur (homicidio voluntario extra bellum commisso ac simoniae labore dumtaxat excepta), apostolica auctoritate, absolvendi, ac cum eisdem omnibus et singulis, nunc et pro tempore in partibus Indianum existentibus, personis, quae irregularitatem ex aliis quam ex causis praedictis contrarerint, super irregularitate huiusmodi ex quibuscumque causis, praeterquam homicidii et simoniae occasione contracta, ut praefertur, eadem auctoritate apostolica dispensandi, et illos ad obtenta et obtinenda beneficia ecclesiastica et officia quaecumque, etiam ad altaris ministerium, rehabilitandi, restituendi et reponendi, plenam et amplam licentiam et facultatem, auctoritate praedicta, perpetuo per praesentes concedimus et elargimur; neconon absolutionibus et dispensationibus, per eos et pro tempore existentes patriarchas, archiepiscopos et episcopos praedictos faciendis, stari debere perinde ac si a Sede Apostolica praedicta emanassent, dicta auctoritate etiam statuimus et declaramus.

§ 3. Sicque per quoscumque iudices et

Clausulae pro commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis modi privilegiis, aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiti debere; ac irritum et inane, si secus super his a quocquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

§ 4. Non obstantibus quibusvis apostolicalis ac, in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus, eeterisque contrariis quibuscunque.

§ 5. Volumus autem quod iidem, qui Absoluti posnitentiam impositam a confessario adimplere teneantur sub poena nullitatis dispensationis, absolutio nem obtinuerint ut praefertur, penitentiam per confessores, quos ex approbatis ab ordinariis illarum partium duxerint eligendos, adimplere omnino teneantur, alioquin absolutiones et super irregularitate obtentae dispositiones, quoad forum conscientiae, nullae sint.

Datum Romae apud S. Petrum, sub anulo Piscatoris, die quarta augusti, millesimo quingentesimo septuagesimo primo, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 4 augusti 1571, pontif. anno vi.

CCII.

Bona monasteriorum Ordinis Praedicatorum monialibus destinotorum spectant ad fratres eiusdem Ordinis, quorum curiae commissa erant¹.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Decet Romanum Pontificem, certissimum mentis sua interpretem, si quando quidpiam dubietatis in Romanorum Pontificum praedecessorum suorum rescriptis occurrerit, ne ulterius illud haesitandi materiam praebeat, salubri sua declarationis oraculo quamprimum submovere.

¹ Ex Bull. Ord. Praed., tom. v, pag. 284.

§ 1. Sane, sicut accepimus, dudum felicis recordationis Sixtus Papa IV, praedecessor noster, cum aliquando contineret monasteria monialium Ordinis Sancti Augustini, sub cura, habitu et constitutione fratrum Ordinis Praedicatorum Sancti Dominici degentium, monialibus destitui, adeo ut de eorum reformatione spes nulla superesset, convenientiusque esset quod illorum sic destinotorum monasteriorum bona ad ipsos fratres devenerent, quorum erant curae commissae, quam ad alias, illa, quae sic destituta existabant et destitui contingere in futurum, cum omnibus et singulis eorum bonis, dicto Ordini, ac fratrum Ordinis Praedicatorum huiusmodi, quibus ex forma regiminis ipsius Ordinis competebat, perpetuis usibus applicavit, ita ut fratres ipsi possent de illis et eorum monasteriorum structuris et aedificiis pro eorum voluntate disponere, proviso tamen quod illorum ecclesiae et oratoria ad profanos usus non redigerentur, sed in illis quandoque divina celebrarentur officia, prout in ipsis Sixti praedecessoris litteris, desuper confectis, plenius continetur.

§ 2. Cum autem, sicut etiam accepimus, a nonnullis haesitetur quaenam et qualia monasteria et quorum monasteriorum bona idem Sixtus praedecessor per prefatas litteras dicto Ordini seu fratribus applicaverit seu applicare voluerit.

§ 3. Nos, omnem ambiguitatem nostrae interpretationis remedio circa hoc submoveientes, ac eosdem fratres et eorum singulos a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliquis ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa, latet, si quibus quomodolibet innovati existant, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes, motu proprio, non ad ipsorum fratrum

Sixtus IV declaravit bona monasteriorum Ord. Praedicatorum monialibus destitutorum, ad fratres ipsos spectare.

Orta vero controversia super monasteriorum quae comprehendenderuntur in litteris buiusti, modi,

Pius Sixti meutem declarat iuxta rubricam;

aut alicuius pro eis nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex mera delibera-tione et certa scientia nostris, mentem et intentionem ipsius Sixti praedecesso-ris, dum dictas litteras conceſſit et dictam applicationem fecit, fuisse et esse quod, etiamsi monasteria monialium huiusmodi legitima auctoritate aut alias quoquomodo monialibus destitui sive alias extingui con-tingeret, tune quod illorum bona ad ipsos fratres devenirent, apostolica auctoritate, tenore presentium, aſtestamur et decla-ramus.

§ 4. Ac ex nunc quandocumque dicta monasteria sive aliquod eorum legitima auctoritate et alias quoquomodo moniali-bus destitui seu alias extingui continget, ac forsitan quoquomodo destituta sive ex-tincta fuerint, illa et illorum bona eisdem Ordini et fratribus Praedicatoribus, aucto-ritate et tenore praedictis, applicamus et applicata esse volumus, statuimus et de-claramus; ac ita deinceps perpetuo obser-vari, et per quoscumque, etiam pro tem-pore magistrum generalem et alios su-periores dicti Ordinis Sancti Augustini, censeri, ne non quoscumque indices, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales ac Palatii nostri Apostolici causarum auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, indicari et interpretari debere; ac quidquid secus super his ab eis-dem seu alio quoquam, quavis auctoritate, sc̄ienter vel ignoranter, attentari contige-rit, irritum et inane decernimus.

§ 5. Quocirca venerabilibus fratribus locorum ordinariis et dilectis filiis eorum diutorem Cameræ Apostolicæ deputat execu-tores huius Apostolicae generali auditori, ne non ab-batibus, prioribus, praepositis, decanis, archidiaconis ac aliis quarumcumque ec-clesiarum prælatis et personis in digni-tate ecclesiastica constitutis, ubilibet et in

quibuscumque regionibus existentibus, per praesentes, motu simili, committimus et mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quo-ties pro parte dictorum fratrum fuerint requisi-ti, solemniter publicantes, ipsisque in praemissis efficacis defensionis praesi-dio assistentes, faciant auctoritate nostra easdem praesentes, ac omnia in eis con-tenta integre et inviolabiliter observari, non permittentes eos desuper per quos-cumque, contra earumdem praesentium tenorem, quomodolibet molestari. Con-tradictores quoslibet et rebelles per sen-tentias, censuras et penas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo; et nihilominus, legitimis super his habendis servatis processibus, sententias, censu-ras et penas ipsas etiam iteratis vi-cibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 6. Non obstantibus praemissis ac piae memoriae Bonifacii Papae VIII, etiam praedecessoris nostri, de una, et concilii ge-neralis de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas quis vigore praesentium ad indicium non trahatur, et quibusvis aliis apostolicis ac in provincialibus et synoda-libus concilii editis, generalibus vel spe-cialibus constitutionibus et ordinationi-bus, ne non omnibus illis, quae prefatus Sextus praedecessor in dietis suis litteris non obstare voluit; dictorumque monaste-riorum fundationibus ac statutis, etiam iuramento vel quavis alia firmitate robo-ratis; privilegiis quoque, indultis et litte-ris apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis deroga-toriarum derogatoriis clausulis et alias quomodolibet concessis. Quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa mentio ha-

Et huiusmodi
monasteria Or-
dini adiicit;

benda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie, specialiter et expresse, pari motu, derogamus, contra ius quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indulatum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 7. Volumus autem quod praesentium

Fides transumptis addit.

transumptis, manu alieuius notarii publici subscriptis, et sigillo alieuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides, in iudicio et extra, adhibetur, quae praesentibus adliberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die 5 augusti MDLXXI, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 5 augusti 1571, pontif. anno vi.

CCIII.

Regulares cuiuscumque Ordinis, etiam Mendicantes, lectores aut in theologia graduati, non possint saecularium confessiones audire, nisi fuerint ab ordinariis, praevio examine, approbati.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Eboracum

Romani Pontificis providentia circumspecta nonnunquam gesta per eum, rationabilibus et honestis suadentibus causis, moderatur et commutat in melius, prout in Domino conspicit salubriter expedire.

§ 1. Nuper siquidem quasdam declarationes et moderationes circa nonnulla con-

ciliii Tridentini decreta, regulares personas Ordinum Mendicantium eorumque instituta concernentia, edidimus et promulgavimus; et quia, uti accepimus, illarum vigore sacerdotes regulares praedictorum Ordinum, quandoque minus idonei et inhabiles, confessionibus saecularium audiendis ab eorum superioribus praepositi, absque aliqua episcoporum, sed sola magistrorum Ordinis generalis aut provincialium ministrorum approbatione, admittuntur.

§ 2. Nos, super his, pro debito pastoralis officii, prout tenemur, salubriter providere volentes, tenore praesentium, hac nostra constitutione perpetua sancimus, decernimus et declaramus decretum concilii Tridentini de approbatione regularium audiendis confessionibus saecularium praepositorum, ab episcopis facienda, observari debere etiam in omnibus regularibus quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium, etiam sub regulari disciplina viventibus, etiam si sint lectores aut in theologia, etiam de superiorum suorum licentia, graduati vel promoti, vel a suis magistris generalibus vel provincialibus ministris, saecularium confessionibus audiendis expositi. Volumus tamen eos, qui semel ab episcopo in civitate et dioecesi suis, praevio examine approbati fuerint, ab eodem episcopo iterum non examinari. Ab episcopo autem successore, pro maiori conscientiae suae quiete, examinari de novo poterunt.

§ 3. Inhibentes quibuscumque regularibus quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium, ut praefertur, ne, vigore deputationis et approbationis ab eisdem magistris et ministris provincialibus, etiam quod illarum occasione ab ordinariis hucusque tolerati fuerint, absque speciali in posterum licentia et approbatione ab

Cause constitutionis 1.

*Regulares non
audiant confes-
siones saecula-
rium, nisi ab or-
dinariis sint
approbati 2.*

*Inhibitio con-
tra inobser-
vantes.*

1 Declarationes, de quibus hic, concilii habentur in constit. LXVI, pag. 893 huius tom. 2 Ita etiam concil. Trid., sess. XXIII, *De Reform.*, cap. xv.

ordinariis obtainenda, secularium confes-siones audire praesumant. Decernentes ir-ritum et inane, si secus super his a quo-quam, quavis auctoritate, scienter veligno-ranter, contigerit attentari.

**Derogatio
contrariaiorum.** § 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac nostris litteris praedictis et aliis postea quibuscumque regularibus concessis et forsan exten-sis, quas, quoad ea quae praesentibus ad-versantur et contrariantur, penitus et om-nino revocamus, cassamus et irritamus; neenon monasteriorum et aliorum regu-larium locorum ac Ordinum quorum-cumque, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia robo-ratis, statutis et consuetudinibus; privi-legiis quoque, indultis et litteris aposto-licis, etiam *Mari Magno* seu *Bulla Aurea* aut alias nuncupatis, quibusvis monaste-riis et regularibus locis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliis-que efficacioribus et insolitis, clausulis, neenon irritantibus et aliis decretis, etiam motu proprio et ex certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, aut alias quomodolibet concessis ac etiam iteratis vicibus approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis te-noribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem im-portantes, mentio seu quaevis alia expres-sio habenda, aut aliqua exquisita forma servanda esset, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter ex-pressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specia-liter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque.

§ 5. Ut autem praesentes litterae ad om-

nium, quorum interest, notitiam dedu-cantur, nec aliquis earum ignorantiam praetendere aut contra eas se excusare valeat, dicta auctoritate statuimus et de-cernimus ut ipsaemet litterae vel earum transumptum in basilice Principis apo-stolorum de Urbe, S. Ioannis Lateranensis ac Cancellariae Apostolicae valvis, ac in acie Campi Florae per aliquos ex curso-ribus nostris publicentur, earum exemplo in singulis valvis et acie praedictis affixo et dimisso.

§ 6. Verum, quia difficile foret etc.
Nulli ergo etc.

Fides trans-
sumpti

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo septuagesimo primo, octavo idus augusti, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 6 augusti 1571, pontif. anno vi.

CCIV.

Revocatio regressum, accessuum et coad-iutoriarum quibuscumque ad beneficia ecclasiastica concessarum ¹.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.

Romani Pontificis providentia circum-specta nonnumquam gesta per praede-cessores suos, rationabilibus et honestis suadentibus cansis, moderatur et revocat, prout id ecclesiarum indemniti conspi-cit in Domino expedire.

§ 1. Hinc est quod nos, volentes om-nem haereditariam beneficiorum eccl-e-siasticorum successionem de Ecclesia Dei tollere, ac libertati beneficiorum huius-modi providere, et ut de persona magis utili et idonea, prout requiritur, facilius

Revocatio re-gressum, atque coadiutoriarum concessarum ad beneficia fu-turam rei memori-um per quibus lit-teras aposto-licas integrali-ter expeditas non fuerunt.

¹ Prohibitionem vero de cetero accessus et regres-sus concedendi, extendendi aut transferendi, ha-besin concil. Trid., sess. xxv, *De Reform.*, cap. vii.

provideri valeat, omnes et singulos regressus, accessus et ingressus, etiam eventuales aut poenales, ac coadiutorias, etiam de consensu aut alias quomodo libet, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis efficacissimis, etiam motu proprio et ex certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, clausulis, irritantibus et aliis decretis quomodolibet per quosvis Romanos Pontifices praedecessores nostros ad beneficia ecclesiastica, cum cura et sine cura, saecularia et quorumvis Ordinum regularia, etiam si saecularia canonicatus et praebendae, dignitates, personatus, administrationes vel officia in cathedralibus, etiam metropolitanis, aut collegiatis ecclesiis, et dignitates ipsae in cathedralibus, etiam metropolitanis, post pontificales maiores, seu collegiatis ecclesiis huiusmodi principales; regularia vero beneficia huiusmodi, monasteria, etiam consistorialia, prioratus, praepositurae, dignitates, etiam conventuales, personatus, administrationes vel officia, etiam claustralibus, ac hospitalia et praceptorias, etiam hospitalis Sancti Ioannis Hierosolymitani, etiam quarumvis aliarum militiarum, quibusvis personis, euinscumque status, gradus, ordinis et conditionis existentibus, etiam episcopali, archiepiscopali, patriarchali dignitate aut cardinalatus honore pollentibus, concessa, super quibus litterae apostolicae integraliter hactenus expeditae non fuerunt, etiamsi in Plumbaria nostra aut penes summatorum nostrorum reperiantur, motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, auctoritate apostolica, tenore praesentium, revocamus, cassamus et abolemus.

Cancellaria et Camerac Apostolicæ officiæ § 2. Mandantes dilectis filiis nostris vicecancellario et dilecto summatori certe risque officialibus, tam Cancellariae Apostolicae quam Cameræ nostræ, ad quos

spectat, in virtute sanctæ obedientiae et ciales litteras desuper non expediant.

§ 3. Decernentes ex nunc irritum et Decretum irritantem, inane quicquid illorum praetextu contra praemissa, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac etiam nostra de non tollendo iure quaesito, regula ceterisque contrariis quibuscumque. Clausulae derogatoriaæ.

§ 5. Ut autem praesentes litterae ad omnium, quorum interest, notitiam deducantur, nec aliquis earum ignorantiam praetendere aut contra eas se excusare valeat, dicta auctoritate statuimus et decernimus ut ipsaem litterae vel earum transumptum, in basilicae Principis apostolorum de Urbe, S. Ioannis Lateranensis ac Cancellariae Apostolicae valvis, ac acie Campi Florae per aliquem ex cursoribus nostris publicentur, earum exemplo in singulis valvis et acie praedictis affixo et dimisso. Forma publicandi haec constitutionem.

§ 6. Verum, quia difficile foret etc. Nulli ergo etc. Transumptum fides.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo septagesimo primo, pridie idus septembries, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 42 sept. 1571, pontif. anno vi.

CCV.

Quomodo rei in contumaciam condemnati, et infra annum capti, admittendi vel non admittendi sint ad defensiones 1.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

§ 1. Dudum postquam felicis recordationis Pius Papa IV, praedec. noster, cu-

¹ Ex edit. typis Bladi.

piens subterfugiis delinquentium obviare, per quasdam suas in forma motus proprii editas litteras, sub datum Romae apud S. Petrum decimosecundo kalendas iunii, anno vi, inter alia, statuisset quod rei in contumaciam condemnati ad suas defensiones faciendas admitti non possint, nisi infra sex menses, quoad faciendas videlicet a die condemnationis, quo vero ad iam factas condemnationes a die publicationis earumdem litterarum computandos; per alias nostras etiam in forma motus proprii emanatas litteras, die viginima mensis iunii, pontificatus nostri anno primo, publicatas, terminum sex mensium huiusmodi ad annum prorogavimus, ac contumacibus huiusmodi defensiones, non nisi post anni elapsi terminum, denegari debere decrevimus. Cumque, sicut acceperimus, a nonnullis, ordinationem et dispositionem huiusmodi nostramque et dicti praedecessoris in illis edendis intentionem variis calumniis eludere, et super earum sinistris interpretationibus agentes profisco et Camera Apostolica fatigare, et causas in longum protrahere et illas intricare, sententiarumque executionem evitare satagentibus, saepe in dubium verti contingat, licet ex verborum proprietate res clara sit, an scilicet tam sponte comparentes, de quibus loquitur motus proprius praefati praedecessoris, quam etiam capti intra dictum tempus, indistincte admitti debeant ad faciendum suas defensiones, maxime stantibus in eodem nostro motu proprio appositis supra relatis verbis videlicet *ac contumacibus huiusmodi defensiones, non nisi post anni elapsi terminum, denegari debere*, quae in diffinito prolatas sunt, et videntur posse comprehendere tam sponte comparentes quam captos; nihilominus considerantes quod verba ipsa nihil aliud disponunt quam prorogationem termini iis, quibus ex forma motus proprii praedicti praedecessoris denegari non poterat.

§ 2. Nos igitur, ad tollendum omne dubium, et absurdum exitandum quod capti et sponte comparentes paris essent conditionis; neconon calumniis et aliis inconvenientibus huiusmodi, quantum cum Deo possumus, obviare, omnemque disputandi materiam tollere, et in his opportune providere volentes; neconon singularum litterarum praedictarum ac inditorum inquisitorum, processum, condemnationum et sententiarum desuper formatarum et latarum ac formularum et promulgandarum huiusmodi, aliquemque forsan latius exprimendorum tenores, continentias, formas et compendia, ac reorum delictorum, criminum et excessuum ac poenarum huiusmodi, et iudicium nomina, cognomina, gradus et qualitates ac quantitates et loca, pro plene et sufficienter expressis habentes et decernentes, neconon singulas praenarratas litteras confirmantes et innovantes, motu simili, etc., quod banniti et in contumaciam condemnati in poenam capitum et ultimi supplicii, si capti ad manus curiae devenerint, per indicies ad novas sive alias defensiones faciendas, etiam intra dictum tempus, non admittantur, nisi habita a nobis vel Signatura nostra desuper gratia speciali; nec litterae ipsae, quae in eorum odium editae sunt, eis in aliquo suffragentur, aut illis se iuvare sive defendere possint. Quinimum quod indicies praefati sententias ipsas condemnatorias, tam in Urbe quam extra eam latae et ferendas, si tamen, legitimis praecedentibus indiciis, ad inquirendum promulgatae fuerint, executioni realiter et corporaliter, suis loco et tempore congruis respective, totaliter et integre, contra sic captos demandent et demandari faciant, hac nostra perpetuo validura declaracione declaramus et decernimus et, quatenus opus sit, de novo statuimus et ordinamus, et ita mentis et intentionis nostrae fuisse et esse attestamur.

Mandatum iudicibus tribunali Urbis de exequenda presenti constitutio-

§ 3. Praeterea aliae Urbis nostrae generali gubernatori ceterisque iudicibus ordinariis vel delegatis, in Romana Curia vel extra eam residentibus, quibuscumque, in virtute sanctae obedientiae et sub indignationis nostrae poena, committimus et mandamus, districte praecipiendo per praesentes, quatenus huiusmodi nostram declarationem seu novam constitutionem et ordinationem, ne non ipsas praesentes et in eis contenta omnia et singula, in causis criminalibus seu mixtis ac aliis fiscum et Cameram Apostolicam illiusque interesse quomodolibet concernentia, nunc et pro tempore pendentibus quibuscumque, etiam si forsitan aliqui capti nunc in carcerebus detineantur, perpetuo inviolabilitate observari mandent et faciant et illi observent; et ita et non aliter, in praemissionis omnibus et singulis, per quosecumque iudices et commissarios, etc., etiam S. R. E. cardinales ac Palatii Apostolici causarum auditores, sublata etc., iudicari, interpretari et diffiniri debere; irritum quoque etc. decernimus.

Derogatio con-

busvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis; statutisque ac consuetudinibus provinciarum, civitatum, oppidorum et locorum quorūcumque, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis alia firmitate roboratis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, universitatibus, communitatibus et hominibus provinciarum, civitatum et locorum praedictorum, ac etiam singulis praenominatis et alijs quibuscumque iudicibus etc. per nos et praedecessores nostros concessis, et etiam iteratis vicibus innovatis; quibus omnibus etc., illorum tenores etc., bae vice latissime derogamus, ac stylo Palatii ceterisque in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque.

§ 5. Volumus autem quod praesentis motus proprii, etiam absque data et re-

gistratura, sola signatura sufficiat et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, regula contraria non obstante: eiusque transumptis, etiam impressis, manu aliquius notarii publici subscriptis, et sigillo aliquius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibetur, quae ipsis originalibus litteris adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae, seu litterae desuper per breve nostrum expediri possint; et, si videbitur, cum omnium et singulorum praenarratorum et expressorum aliorumque necessariorum specificatione et insertione, et cum aliis clausulis opportunis et consuetis.

Placet. Motu proprio, M.

Datum Romae apud S. Petrum, idibus septembris, anno vi.

Anno a navitate D. N. Iesu Christi millesimo quingentesimo septagesimo primo, indictione decima quarta, die vero decima septima mensis septembris, pontificatus autem sanctissimi in Christo patris et D. N. D. Pi. divina providentia Papae V anno sexto; retroscriptus motus proprius affixus et publicatus fuit in acie Campi Floræ et ad valvas Cancellariae Apostolicae, dismissis copiis affixis per me Ioannem Andreum Panizzam, praefati sanctissimi domini Papae cursorem.

Io. Guerardi, magister cursorum.

Dat. die 13 sept. 1571, pontif. anno vi.

CCVI.

Contra habentes beneficium ecclesiasticum non recitantes horas canonicas.

Pius episcopus servus servorum Del,
ad perpetuam rei memoriam.

Ex proximo Lateranensi concilio pia et salubris sanctio emanavit, ut quicunque habens beneficium ecclesiasticum, cum Leo X decretiv non recitantes horas canonicas, amittere

Observantia
huiusmodi motus proprii et transumptorum fides.

fructus beneficiorum suorum fructus, pro rata et sine cura, si, post sex menses quam illud obtinuerit, divinum officium, legitimo cessante impedimento, non dixerit, beneficiorum suorum fructus, pro rata omissionis officii et temporis, suos non faciat, sed eos, tamquam iniuste perceptos, in fabricas ipsorum beneficiorum vel pauperum eleemosynas erogare teneatur. Verumtamen multorum animi suspensione tenentur, cuiusmodi ratae praedictae ratio sit habenda.

Hic modo Pontifex hanc ratam declarat. § 1. Nos, huic rei evidentius atque expressius providere volentes, statuimus ut qui horas omnes canonicas uno vel pluribus diebus intermisserint, oinnes beneficii seu beneficiorum suorum fructus, qui illi vel illis diebus responderent, si quotidie dividerentur; qui vero matutinum tantum, dimidiam; qui ceteras omnes horas, aliam dimidiam; qui harum singulas, sextam partem fructuum eiusdem diei amittat; tametsi aliquis choro addictus, non recitans, omnibus horis canonicas cum aliis praesens adsit, fructusque et distributiones forte aliter assignatas sola praesentia, iuxta statuta, consuetudinem, foundationem vel alias, sibi lucrificisse praetendent, etiam, praeter fructuum et distributionum amissionem; item ille, qui primis sex mensibus officium non dixerit, nisi legitimum impedimentum ipsum excusaverit, grave peccatum intelligat admisisse. Declarantes praestimonia, praestimoniales portiones et qualiacumque alia beneficia, etiam nullum omnino servitium habentia, obtinentes, cum praedictis pariter conveniri. At quicumque pensionem, fructus aut alias res ecclesiasticas ut clericus percipit, eummodo praedicto ad dicendum officium parvum Beatae Mariae Virginis decernimus obligatum, et pensionum, fructuum rerumque ipsarum amissioni obnoxium.

Sanctio p̄son. § 2. Nulli ergo omnino hominum etc. Datum Romae apud Sanctum Petrum,

anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo septuagesimo primo, duodecimo kalendas octobris, pontificatus nostro anno vi.

Dat. die 20 sept. 1571, pontif. anno vi.

CCVII.

Jurisdiction episcoporum visitandi parochiales ecclesias fratrum militum Sancti Ioannis Hierosolymitani, quoad animarum curam et administrationem sacramentorum.

Pius Papa V, ad futuram rei memoriam.

Exposecit pastoralis officii debitum, cui, Exordium. disponente Domino, praesidemus, ut ad ea sollicite intendamus, per quae discordiarum et litium ac controversiarum quarumlibet materia tollatur.

§ 1. Sane cum nonnulli ex venerabilibus fratribus episcopis dilectos filios magistrum, baiulivos, castellum empostae, priores, donatos, cappellanos, fratres, milites et alias quascumque personas hospitalis Sancti Ioannis Hierosolymitani, ratione ecclesiarum curam animarum habentium, illarumque rectores et ministros, ad ipsum magistrum spectantium et pertinentium, iuxta sacri oecumenici concilii Tridentini decreta, visitare, dictus vero magister et alii praedicti ipsos illorumque ecclesias, cappellanos et ministros dictis decretis minime comprehendi, sed ab illis exemptos esse praetenderent, materia quæstionis orta.

§ 2. Nos igitur, eorum paci et quieti consulere volentes, omnes lites et controversias huiusmodi, tam in Romana Curia quam alibi, coram quibuscumque iudicibus, in quacumque instantia pendentes, illarumque status et merita proufficienter expressis habentes, ad nos avocantes, eas cassamus, extinguimus, et Hic Pontifex eas extinguit

Ortae orant
lites inter epi-
scopos et istam
militiam super
iure visitandi.

super illis perpetuum silentium imponimus, ac omnes dictae militiae personas a quibusvis censuris, harum controversiarum occasione contra eas per quoscumque latis et incursis, absolvimus.

§ 3. Et ne in futurum aliqua amplius ^{jurisdictione episcoporum, de qua in rub.} controversia oriri possit, decernimus, declaramus, statuimus omnes et singulos locorum episcopos et alios superiores, tamquam Apostolicae Sedis delegatos, omnes et quoscumque parochiales ecclesias, ceteraque beneficia ecclesiastica suarum civitatum et dioecesum, quibus animarum cura imminent, ad dietam Religionem eiusque milites, cappellanos, ministros, rectores quomodolibet pertinentia, etiam quod in eis episcopalem et temporalem iurisdictionem Religio et milites praedicti haberent, eorumque ecclesias, rectores, vicarios et ministros quoscumque (in his tamen dumtaxat, quae animarum cura illiusque exercitium et sacramentorum administracionem respieunt) visitare, omnesque actus visitationem concernentes exercere posse et debere; ac rectores eeterosque huiusmodi ministros, curam animarum exercentes, minus idoneos repertos, siquidem ad nutum amovibiles sint, statim amovere; sin vero titulares sint, illico suspendere; ac superiores eorum monere ut, intra aliquem brevem terminum, in locum amotorum subrogent alios idoneos, prius tamen per ipsos episcopos et alios superiores examinatos et approbatos; titularibus vero suspensis, deputent alios idoneos pariter examinatos et approbatos, ut supra, in coadiutores seu vicarios, iuxta decretum concilii, sessione vigesima prima, capite sexto. Interea vero dum haec subrogatione deputatio fiat, ipsi episcopi et alii superiores, pro necessitate curae animarum, provideant arbitrio suo; quod si superiores dictorum rectorum et ministrorum intra tempus praefixam non subrogaverint aut deputaverint ut supra, tunc,

dicio termino elapso, ipsi episcopi et alii superiores alios, praevio examine, iuxta eiusdem concilii formam idoneos repertos, in locum amotorum subrogent. Titularibus vero suspensis, coadiutores deputent iuxta dictum capitulum sextum, sessione vigesima prima, qui tamen in dictis parochialibus perinde inserviant, ac si subrogati aut deputati ab ipsis superioribus Religionis et militum praedictorum fuissent.

§ 4. Volumus autem quod episcopi et alii superiores praedicti visitationem huiusmodi et praedicta omnia solum tamquam delegati Apostolicae Sedis, et gratis et absque ullis dictae Religionis rectorum et ministrorum impensa et onere faciant.

§ 5. In collatione item ordinum, necnon consecratione ecclesiarum et sacrorum vasorum, ac benedictionibus et aliis actibus spiritualitatem concernentibus, ac institutione praesentatorum ab eisdem militibus ad beneficia, aut approbatione seu confirmatione, quas ab eisdem fieri harum praesentium vigore contigerit, gratis omnia faciant, et diligenter attendant ut nullos admittant, qui qualitates a concilio requisitas non habeant, ac praevio examine iuxta eiusdem concilii decreta idonei non existant.

§ 6. Nolumus autem episcopos et alios superiores locorum suprascripta facultate visitandi uti, qui cum eadem Religione et militibus super iurisdictione episcopali in locis visitandis coram quibuscumque iudicibus litigent, nisi ipsi episcopi et alii superiores in quasi possessione antiqua exercitii iurisdictionis huiusmodi existerent, salvo tune iure utriusque illaeo in petitorio; sed quod episcopi et alii superiores viciniores, ius aliquod in iurisdictione huiusmodi non habentes, nullumque interesse prorsus praetendententes, facultate praedicta utantur.

§ 7. Nolumus item per praesentes illum

I declaratio
circa dictam iurisdictionem.

II declaratio.

III declaratio.

IV declaratio.

afferri praeiudicium iuri visitandi dictas parochiales ecclesias et alia beneficia curam animarum habentia, quod antea Religioni et militibus praedictis competebat.

§ 8. Inhibemusque expresse dictis episcopis et aliis superioribus ne hac visitandi facultate, eis per praesentes concessa, alio utantur modo quam praescripto.

§ 9. Sieque per quosquinque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiti debere; irritum quoque et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

§ 10. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, in provincialibusque et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus; necnon quibusvis statutis et consuetudinibus, stabilimentis, usibus et naturis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, in contrarium forsan quomodolibet concessis et confirmatis, quibus omnibus, eorum tenores ac si de verbo ad verbum insererentur praesentibus, pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, ad effectum praesentium, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 11. Volumus autem quod praesentium transumptis etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die vigesimo secundo septembris, millesimo quingentesimo septuagesimo primo, pontificatus nostri anno sexto.

Dat. die 22 sept. 1571, pontif. anno vi.

CCVIII.

Iussio instituendi ab ordinariis locorum confraternitates Doctrinae Christianae, ad pueros aliosque divinae legis expertes bonis moribus sanaque doctrina instruendum; et indulgentiarum tam pro confratribus quam per eos instruendis elargitio ¹.

Pius Papa V, ad futuram rei memoriam.

Ex debito pastoralis officii, nobis, meritis licet imparibus, ex alto commissi, ad ea libenter intendimus, per quae divinus cultus fideliumque devotio ulique suscipiat incrementum, ac ipsos fideles ad id indulgentiis et remissionibus invitamus, ut christifideles ipsi per temporalia, quae egerint, consequi valeant praemia felicitatis aeternae.

§ 1. Nos igitur, attendentes quod infantes et pueri bonis moribus et exercitiis educati, quasi semper vitam pudicam, honestam et exemplarem ac aliquando sanctam agunt; e converso autem qui parentum carentia seu paupertate aut incuria vel ignavia non sic educati, persaepe ducentur in exitium et, quod peius est, secum ducunt plures in interitum, unde, si diligenter educati et in doctrina christiana instructi fuerint, a vitiis et multis aliis erroribus retraherentur. Considerantes etiam, prout ex fide dignis relativis intelleximus, quod nonnulli approbatae vitae christifideles, caritate, omnium supraemis virtute, circa hoc tam pium tamque reipublicae saluberrimum opus accersiti, in singulis festivitatibus et dominicis diebus in diversis ecclesiis et locis hoc opus sanctissimum amplexi sunt, et ibi eosdem infantes et pueros ac alias miserabiles personas christianaे veritatis ignaras congregari faciunt, et eos bonis moribus et sana doctrina instruunt ac diligenter in via

Commendatio
operis docendi
doctrinam chris-
tianam.

¹ Vide concilium Trident., sess. xxiv, *De Reformat.*, cap. iv.

mandatorum Domini dirigunt, ex quo salutiferi fructus hactenus provenerunt et in dies magis, auxiliante Domino, speramus; et quod si ad hoc opus sanctissimum ubique locorum exercendum praefatos christifideles paternis favoribus et indulgentiarum muniberibus invitaremus, procul dubio non solum eorumdem infantium et puerorum ac personarum aliarum salutis consuleretur, verum etiam devotio christifidelium omnium ad praefatum opus amplectendum multo magis augeretur.

§ 2. Cupientes igitur tam pio tamque

Ordinarii in-
stituti et confrat-
ternitates Po-
eterna Chri-
stianae in eo-
rum dioce-
bus.

laudabili operi viribus totis favere, et animas lucrifacere Creatori, ex certa nostra scientia, universos et singulos patriarchas, archiepiscopos, episcopos ceterosque ecclesiarum praelatos et locorum quorumcumque ordinarios, ubilibet constitutos, praesentes et futuros, rogamus ethortamur attente, eis ac eorum in spiritualibus et temporalibus vicariis seu officialibus generalibus per apostolica scripta mandantes, quatenus hoc opus sanctissimum toto peccatore amplectentes, alias ecclesiias in suis civitatibus et dioecesisbus, respective, seu loca honesta, in quibus praefati infantes et pueri ad audiendum doctrinam christianam convenire possint, deputent, et viros ad id idoneos, vita et moribus approbatos, qui diebus saltem dominicis eosdem infantes et pueros, ac alias personas divinae legis expertes, in articulis fidei et praecepsis sanctae matris Ecclesiae instruant, confirmant et erigant, atque tot societates seu confraternitates, quot ad hoc tam sanctissimum opus exercendum eis opportuna videbuntur, inibi auctoritate nostra erigant et instituant.

§ 3. Nos enim, ut promptius et alacrius

Concessio
indulgentiarum
pro confitatri-
bus, et etiam
pro instituendis
per eos.

ad hanc curam subeundum omnes christifideles alliciantur, et eo libentius curam ipsam suscipiant, quo ex hoc dono colestis gratiae conspexerint se uberiori reflectos; de omnipotenti Dei misericordia

ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus et singulis utriusque sexus christifidelibus vere poenitentibus et confessis, seu statutis a iure temporibus firmum confitendi propositum habentibus, qui in aliqua dictarum societatum seu confraternitatum ubilibet constitutarum intraverint et adscripti fuerint, illis videlicet tam qui alios docuerint quam qui ab aliis in articulis fidei et praecepsis Ecclesiae huiusmodi instructi fuerint, quotiescumque in praefato sanctissimo exercitio se occupaverint, quadraginta dies de iniunctis eis poenitentiis auctoritate apostolica, tenore praesentium, misericorditer in Domino relaxamus, praesentibus perpetuis futuris temporibus valiturus.

§ 4. Ceterum, quia difficile foret etc.

Datum Romae apud S. Petrum, sub an-

Fides trans-
sumptorum.

nulo Piscatoris, die vi octobris MDLXXI, pontificatus nostri anno VI.

Dat. die vi octobris 1571, pontif. anno VI.

CCIX.

Appellationum causae in quibus rei ad favorem fisci R. C. A. in poenam pecuniariam condemnantur, infra sex menses expediti debent per appellantem, alioquin index a quo sententiam exequi tenetur¹.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Licet iuri maxime consentaneum nobisque praecipue cordi sit ut delinquentes condignis poenis afficiantur; tamen re ipsa experiendoque cognovimus quamplures subterfugiis et evallationibus legum disciplinam vitari.

§ 4. Siquidem compertum est eos qui tam in alma Urbe nostra, quam in pro-

Exordium.

Causa consti-
tutionis.

¹ De materia appellationum vide in Pii IV constitutione LXIV, *Etsi cuncta*, pag. 186 huius tomii.

vinciis ditionis Ecclesiae in poenis pecuniariorum condemnantur, clypeo appellacionum suffultos, ab aliis iudicibus inhibitiones obtinere. Cumque tam dicti indices appellationum, quam qui coram eis iuramenti et Camerae sunt promoturi, de rei et causae qualitate minus informati existant, ac ipsi appellantes non modo appellationem suam prosequi non curant, quini minio illius expeditionem totis viribus satagnant retardare, quo sit ut modo officialium mutatione, quae interim contingit, modo alio quovis praetextu, condemnatio oblivioni tradatur, et sic delictum impunitatem, et exinde ditionis nostrae tranquillitas perturbationem, ac ipsa etiam Camera Ap. detrimentum non modicum consequatur. Quibus malis providere volentes, cum remedium appellationis contra iudicium iniuriam a legibus introductum minime tollere intendamus, saltem, cum eo homines abuti, et illud in calumniam versum prospiciamus, illius tempus limitandum et restringendum duximus, ut eo magis hominum malitiis occurratur, et bene vivere volentium quieti et securitati consulatur.

Appellationum causae in criminalibus infra sex menses expediri debent.

§ 2. Hac igitur perpetuo valitura constitutione decernimus ut, lata in causis criminalibus sententia continentem penam pecuniariam fisco nostro applicandam, appellantes ab ea (in easibus tamen quibus alias de iure communi permissa est appellatio, et servatis iis, quae ex forma constitutionum apostolicarum circa depositum faciendum seu cautionem praestandum sunt servanda) teneantur infra sex menses a die ipsius interpositae appellationis computandos, ita coram iudice appellationis causam suam prosequi, ut etiam expeditionem reportent; quibus elapsis, et expeditione coram iudice a quo non reproducta, teneatur praefatus index a quo, ad quacumque fisci instantiam, etiam si acta fuerint transportata, sententiam praefatam debitae executioni, omni mora postposita, demandare, ita ut effectualis incameratio subsequatur.

§ 3. Verum, ne malitia iudicis ius litigorum efficiatur deterius, in virtute sanctae obedientiae, ac sub indignationis nostrae ac privationis officiorum, etiam si illa ex causa onerosa obtineant, ac reflectionis omnium damnorum et interesse, quibuscumque iudicibus totius Status nostri Ecclesiastici, quacumque dignitate et preeminentia fulgentibus, etiam si legati, vicelegati ac provinciarum gubernatores existant, committimus et mandamus ut appellantibus, sine mora, acta et processus quosecumque effectualiter tradi curent et faciant.

§ 4. Et ipsi iudices, ad quos respective, bona fide, et omni versutia remota, ad causarum legitimam expeditionem procedant, scituri nos acriter vindicatuos si per eorum quempiam in praemissis fuerit appellantibus ipsis praeiudicium generatum.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac quibusvis legibus et statutis, ceterisque in contrarium facientibus quibuscumque.

Placet. Motu proprio, M.

Anno a nativitate Domini nostri Iesu Christi MDLXXI, indict. xiv, die vero xvi mensis octobris, pontificatus sanctissimi in Christo patris et D. X. D. Pii divina providentia Papae quinti anno sexto, suprascriptae litterae affixaes fuerunt ad valvas Cancellariae Apostolicae et in acie Campi Flora, per me Ioannem de Soya, cursorem.

Antonius Clerici, magister cursorum.

Pub. die 16 oct. 1571, pontif. anno vi.

CCX.

Institutio undecim viciarum perpetuorum in totidem basilicis et ecclesiis aliae Urbis, cum assignatione portionum et obventionum pro singulis earum¹.

Pius papa V, motu proprio, etc.

Etsi omnibus universi orbis ecclesiis

¹ Ad hoc omnino vide aliam huius Pontificis constitutionem LXXII, *Ad exequendum*, pag. 628 huius tomii.

Iudices tradi facient acta appellantibus.

Indices ad quos appellationis causam expediant.

Clausulae de rogatoriae.

Exordium.

divina dispositione praesidemus, propius tamen ecclesiarum Urbis cura nos tangit ac de illis potissimum, quibus animarum cura imminent, solliciti sumus, utque illa in eis congrue exerceatur, quantum cum Deo possumus, sedulo providemus.

Causa huius
institutionis.

§ 1. Unde, nos, attente considerantes quod basilica S. Joannis Lateranensis et Principis Apostolorum de Urbe; item Sanctae Mariae in Via Lata, et eiusdem S. Mariae Transtyberim, et S. Laurentii in Damaso, et S. Marci, et S. Angeli in Foro Piscium, necnon S. Quirici in Montibus, et S. Nicolai in Carecere collegiatae; necnon S. Blasii *della Pagnotta*, et S. Catharinae *della Rota* nuncupatae, quae eiusdem basilicae Principis apostolorum, ac S. Pantaleonis, quae ecclesiae S. Eu-
stachii mensis capituloibus perpetuo uni-
tae sunt, parochiales ecclesiae eiusdem Urbis curam animarum et satis amplas parochias habent, quodque animarum cura ab iis, ad quos ea communiter spe-
cat, saepe negligi solet.

Institutio un-
decim vicaria-
rum do qua in
rubrica.

§ 2. Idecirco expediens, immo et neces-
sarium fore duximus nt in singulis basi-
licis et ecclesiis praedictis singuli vicarii
perpetui, congrua fructuum et proven-
tuum portione, qua honeste substentari
valeant, eis assignata, prout in sacro con-
cilio Tridentino et alias a nobis per no-
stras litteras statutum est, ponantur et de-
putentur, qui animarum curam huiusmodi
eo diligentius ac vigilantius gerant, quo
magis eam proprie ad se pertinere et sibi
incumbere noverint. Quapropter, et eius-
dem concilii et nostris huiusmodi statutis
inhaerentes, motu proprio et ex certa no-
stra scientia ac de apostolicae potestatis
plenitudine, in singulis ex basilicis et ec-
clesiis supradictis singulas vicarias per-
petuas pro singulis vicariis perpetuis, qui
curam animarum basilicis et ecclesiis re-
spective incubentem gerere, ac sacra-
menta ecclesiastica ibi ministrare, missas

celebrare et alia, iuxta providam ordina-
tionem pro tempore existentis in Urbe vi-
carii nostri in spiritualibus generalis, cui-
que assignanda onera subire debeant, ad
nominationem dictorum filiorum capituli
cuiuslibet ex eisdem basilicis et ecclesiis,
quac nominatio sit ex numero approba-
torum ab eodem vicario, praevio illorum
examine coram examinatoribus ad id in
ipsa Urbe deputatis, per dictum vicarium
seu vicarii vicegerentem instituendis, po-
nendis et deputandis, perpetuo erigimus
et constituimus.

§ 3. Singulisque vicariis huiusmodi sin-
gulas portiones, videlicet: in qualibet ba-
silicarum praedictarum centum et viginti;

Assignatio per-
tionum pro vi-
cariis.

in Sancti Blasii vero, septuaginta; in S. Ca-
tharinae, sexaginta; in S. Pantaleonis, alio-
rum sexaginta; in S. Mariae in Via Lata,
octuaginta; in S. Mariae Transtyberim,
aliorum octuaginta; in S. Laurentii, cen-
tum; in S. Angeli, sexaginta; in S. Qui-
rici, quinquaginta; in Sancti Nicolai ec-
clesiis praedictis, similiter quinguaginta
scutorum monetae annuatim ex fructibus,
redditibus et proventibus earumdem ba-
silicarum et ecclesiarum, eisdem vicariis
per capita basilicarum et ecclesiarum,
in quibus vicariae huiusmodi consistunt,
vel quarum mensis capituloibus ecclesiae
ipsae unitae sunt, ut praefertur, quorum
capitulorum ad haec expressus accedit
assensus, pro una in Sancti Ioannis Ba-
ptistae, et altera medietatibus portionum
huiusmodi in Domini nostri Iesu Christi
Nativitatum festivitatibus integre persol-
vendas; item omnia et singula emolu-
menta et obventiones, quae, ratione exer-
citii, curae et administrationis sacramen-
torum huiusmodi ac officiorum funera-
lium, quae ipsa die humationis cadave-
rum celebabantur, non autem ratione
anniversariorum, et ad ipsas ecclesias et
basilicas in posterum pertinebunt, per
ipsos vicarios propria auctoritate perci-

piendas, exigendas et levandas, ac in suos usus et utilitatem convertendas et converienda, loco pensionum annuarum, pro congrua ipsorum vicariorum substentatione perpetuo assignamus et applicamus.

§ 4. Mandantes motu simili, tenore praesentium, dilecto filio nostro Iacobo tituli cardinali Sabello nuncupato, nostro in alma Urbe vicario in spiritualibus generali, quatenus, per se vel alium seu alios, dictos vicarios ad nominationem et institutionem huiusmodi, in vicariarum praedictarum possessionem corporalem inducat auctoritate nostra, et defendat inductos, amotis ab illis quibuslibet illicitis detentoribus, ac faciens singulis eisdem vicariis de portionibus eis debitibus praedictis integrer responderi, eosque portionum ipsarum necnon emolumenorum et obventionum eis ut supra assignatorum perceptione et perceptionis pacifica possessione seu quasi pacifice frui et gaudere, non permittens eos desuper a quoquam, quavis occasione, indebito molestari; praemissaque omnia et singula efficaciter adimpleri et ab omnibus inviolabiliter observari curet, contradictores quoslibet et rebelles per censuras et pœnas ecclesiasticas ac alia opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo.

§ 5. Non obstante nostra, qua statuimus et ordinavimus et declaravimus non maiorem centum nec minorem quinquaginta scutorum annuorum summam, computatis omnibus, etiam incertis, emolumentis et aliis obventionibus communiter percipi solitis, vicariis perpetuis ex praefato concilio erigendis omnino assignari; nisi vicariis temporariis solitum fuisset plus assignari, ac aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ac basilicarum et ecclesiarum praefatarum, etiam iuramento, etc.; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis basilicis et ecclesiis

praefatis earumque capitulis, archipresbyteris, titularibus, cardinalibus et personis ac dilectis filiis populo Romano de non conferendis beneficiis dictae Urbis aliis quam originariis, etc.; ac quibusvis aliis in genere vel in specie alias in contrarium quomodolibet, etiam per Leonem X et alios Romanos Pontifices, etiam pluries, concessis, etc. Quibus omnibus etc., illorum tenores etc., latissime derogantes, ceterisque contrariis quibuscumque.

Fiat. Motu proprio, M.

§ 6. Et cum absolutione a censuris ad effectum etc. Et de erectione, constitutione, assignatione et applicatione, mandato ac derogatione aliisque praemissis, quae hic pro sufficienter repetitis habebantur ad partem, etiam separatim, et in una, nulla facta mentione, ac aliis, et quod sola signatura praesentis nostri motus proprii sufficiat, et ubique fidem faciat, in iudicio et extra illud, non obstantibus quibuscumque.

Fiat. M.

Datum Romae apud S. Petrum, nonis novembbris, anno vi.

Dat. die 5 nov. 1571, pontif. anno vi.

CCXI.

Contra ambientes dignitates et officia iurisdictionis administrationem habentia, caue pretio seu promissione procurantes vel assequentes, aut assecutamanutententes in Statu Ecclesiastico.

Pius Papa V. motu proprio, etc.

Etsi Romani Pontificis continua indefessaque meditatio circa subditorum suorum commodum et utilitatem continue implicatur, ac quae iis, quos ut filios tenere diligit, obesse posse credit, de medio tollit; negotiorum tamen multitudine

pressa, singula in dies singulos considerans, illorum executionem, etiam dictim disponit, ut et negotia ipsa salubrius dirigantur, ac ipsi subditii paulatim sui in eos amoris cognoscant indicia.

§ 1. Sane licet alias, ne ordo iustitiae

*Iure civili
cavetur iudices
et alios iustitiae
ministros sine
quocquam suffragio eligi de-
bere, ut in auth.
ut iudices, sive
etc.*

perverteretur, et ex certis aliis inibi expressis causis, per civiles constitutiones salubriter fuerit statutum ut iudices et alii iustitiae administratores sine quoquo sufragio fieri debeant, gravissimis etiam iniunctis poenis, qui praemissaconstitutionem transgredi ausi quoquomodo fuissent; accepimus tamen nuper, non sine animi nostri displicentia, nonnullos, pro consequendis officiis et dignitatibus iurisdictionis exercitium habentibus, pecunias et alias res solvere et promittere aliquibus curialibus, quorum intercessiobibus et favoribus talia officia et dignitates obtinent. Licetque nos, pro nostri pastoralis officii debito, praemissa convenientibus oculis pertransire nequeentes, omnem adhibuerimus diligentiam, ut tam ambitiosi huiusmodi quam pecuniarum huiusmodi receptores et stipulatores tam publice quam secrete reperirentur; nihilominus exinde nihil certi expiscari hactenus potuimus.

§ 2. Cupientes igitur praemissis modum

*Nic autem
Pontifex penas
omnes in trans-
gressores infi-
ctas innovat et
confirmat;*

aliquem imponere, ac eos, quos civilium poenarum timor a similibus non coeret, per canonicas sanctiones auctoritate apostolica omnino deterrei, et avaritiae huiusmodi genus, iuri et iustitiae huiusmodi tam obnoxium, de medio tollere, constitutionis civilis, ac poenarum per illas statutarum tenorem et formam praesentibus pro expressis habentes, motu simili, etc., et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, omnes et singulas leges, constitutiones, statuta et decreta contra delinquentes huiusmodi, tam a iure civili quam a sacris canonibus facta, ac in illis contenta, punitiones et

poenas quascumque in tales inflictas harum serie innovamus, easque idem robur eamdemque vim obtinere volumus atque statuimus, quod et quam habuissent et haberent, si hactenus ad unguem observatae fuissent, vel a nobis per praesentes emanarent.

§ 3. Insuper quoque, ut earum usus poenarum multiplicatione stabilior efficiatur, hac nostra perpetuo valitura constitutione, quamque vii legis etiam inviolabilis habere sancimus, legibus, constitutionibus, statutis et decretis praedictis praeiudicium non inferendo, quinimum illis addendo, decernimus et ordinamus quod de cetero perpetuis futuris temporibus nemini, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis et conditionis fuerit, liceat, mediante pecunia vel solutione et traditione ac promissione aliarum rerum etiam per interpositas personas aut alias quovis modo faciendas, alias dignitates et officia, exercitium et administrationem iurisdictionis habentia, procurare, assequi vel obtinere; ac si quis his praesentibus contravenisse quoquomodo dici aut censeri potuerit, ipsum contravenientem co ipso confiscationis omnium bonorum, degradationis et amissionis tam privilegii doctoratus quam quorumcumque per cum obtentorum officiorum, tam saecularium quam ecclesiasticorum, ac demum ultimi supplicii poenas irremissibiliter incurre volumus.

§ 4. Ceterum, ut fraudibus, quac circa praemissa exoriri possent, facilius occurrit, pari modo statuimus quod, ubiquecumque et quandcumque comportum fuerit per interpositam personam alias pecunias seu alias res traditas seu promissas fuisse alicui curiali, familiari vel cuiuscumque alteri personae, pro officiis et dignitatibus iurisdictionis administrationem habentibus, is, qui officium huiusmodi obtinuerit, se a praemissis, attenta

*Quinimo alias
poenas hic ex-
pressas imponit
procurantibus
vel obtinen-
tibus, mediante
pecunia etc., di-
gnitatis et offi-
cia;*

*Et exceptio-
nem ignorantia
non admitti de-
cernit;*

interpositione personae huiusmodi, nullatenus excusare queat; quin immo, nulla admissa ignorantiae excusatione, ipso iure praesumatur solutionem et promissionem huiusmodi de eorum, qui officia et dignitates similia obtinuerint, consensu et mandato penitus esse factas, iisdemque propterea poenis subiacere omnino intelligatur. Postremo, ne ii, qui in praeteritum talia officia seu dignitates, solutionibus seu promissionibus medianibus, impetraverint, credant se per praesentes absolutos esse, eisdem motu, scientia et potestatis plenitudine perpetuo declaramus eos poenas in tales a iure communii inflictas incurrisse, et contra eos ad poenarum huiusmodi prosecutionem procedi posse.

. § 5. Eos vero qui similibus mediis aliqua officia et dignitates, similiter iuris causa aliquid ex dictio[n]is administrationem habentia, ob[ligatio]nem officio[rum] tam obtinent, si in futurum quippiam umquam, eadem vigore praecedentium promissionum in assecutione officii huiusmodi factarum, solverint, ipso iure et facto poenas in hac nostra constitutione contentas incurrere, praesentesque nostras tam eos, qui in futurum officia similia et dignitates, solutionibus et promissionibus praecedentibus, obtinebunt, quam eos, qui iam obtinuerunt, si in futurum aliquid manutentio[n]is in eis aut alia causa solverint, ligare volumus.

§ 6. Decernentes contra praemissa quodvis pactum, etiam iuramento vallatum, ac instrumenta et alias forsitan desuper editas scripturas minime in causa esse posse, quo minus solvere habentes, si pro praemissionis solverint, poenas praesentibus contentas incurrant. Nos enim pacta, conventiones, promissiones et scripturas ac alia quaecumque, quomodolibet, ut praeferatur, inita exinde cassamus, irritamus et annulamus, eosque a iuramentis et aliis nexibus praedictis absolvimus.

§ 7. Neconon praesentes et desuper forsan conficiendas litteras perpetuis futuris temporibus durare, ae omnes et singulos a data praesentium irremissibiliter ligare volumus, illasque nullo unquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitio, aut intentionis nostra vel quopiam alio defectu notari, aut sub quibusvis revocationibus et derogationibus comprehendi nullatenus posse.

§ 8. Sieque per quoscumque iudices ^{Decretum irritans}, et causarum Palatii Apostolici auditores ac S. R. E. cardinales, sublata etc., iudicari debere; irritum quoque etc. decernimus.

§ 9. Non obstantibus praemisis, ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ac quibusvis, etiam almae Urbis et aliarum civitatum, oppidorum, terrarum et locorum, etiam iuramento, etc., roboratis, ac provincialibus, municipalibus et particularibus statutis ac legibus, etiam imperialibus et in corpore iuris scriptis; privilegiis quoque etc., hac vice latissime derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 10. Ut autem praesentium tenor omnibus innotescat, nullusque earum ignorantiam allegare queat, eas in valvis basilicae Principis apostolorum ac Sancti Ioannis Lateranensis, et in acie Campi Florae de Urbe publicari mandamus, ipsaque sic publicatas, omnes et singulos, quos illae concernunt, ita afficere volumus, ac si essent omnibus personaliter intimatae. Decernentes quoque praesentium earundem solam signaturam sufficere et ubique fidem facere, in iudicio et extra, regula quacumque contraria non obstante.

§ 11. Ac illarum transumptis, manu aliqui cuius notarii publici subscriptis, et sigillo almae Urbis gubernatoris aut alicuius alterius iudicis munitis, eandem prorsus fidem adhiberi, quae ipsis originalibus

Solventibus
causa manuten-
tione
ponas infigit;

Promissiones-
pe desuper
etas annulat.

Clausulae pre-
serrativa.

Clausulae de-
rogatoria.

Forma publi-
candi banc con-
stitutionem.

Fides exem-
plorum

litteris adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Placet. Motu proprio, M.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, nonis decembris, anno vi.

Dat. die 5 decemb. 1571, pontif. anno vi.

Extenditur constitutio etiam ad recipientes pecunias et mediatores ¹.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Declaratio, quod dicta constitutio ligat etiam recipientes pecunias pro impetratura officiorum ac mediatores.

Cum nuper, ne ordo iustitiae perverteatur, et ex certis aliis causis animum nostrum moventibus, fuerunt etc. ut sup.

§ 1. Attendentesque quod forte probabiliter dubitari contingat an dicta nostra constitutio comprehendat recipientes huiusmodi pecunias ac res ac promissiones sibi factas, stipulantes ut officia praedicta, exercitium ac iurisdictionis administracionem habentia, conferri faciant, ac mediatores et interpositas personas: propterea nos, motu simili et ex certa scientia et de potestatis plenitudine, hac nostra perpetuo valitura constitutione, declaramus et, quatenus opus sit, addendo praedictae nostrae constitutioni, decernimus quod dicta nostra constitutio ac omnes et singulae poenae in ea expressae perinde ligent et afficiant omnes et quosecumque, cuiusvis dignitatis, gradus, conditionis ac praeminentiae existant, qui pro huiusmodi officiis, iurisdictionis administrationem habentibus, conferendis, ac mediatores et interpositas personas quascumque, pecunias vel alias res ut supra receperint, ac si supradicti in dicta nostra constitutione comprehensi essent, et de illis in ea expressa mentio facta esset.

Clausula pre- servativa.

§ 2. Ne non praesentes et desuper conficiendas forsan litteras perpetuis futuris temporibus durare, ac omnes et singulos a data praesentium irremissibiliter ligare volumus, illasque nullo umquam tempore

¹ Rubricam hanc ex Matthei editione sumpsimus (R. T.).

de subreptionis vel obreptionis vitio, aut intentionis nostrae vel quopiam alio defectu notari, aut sub quibusvis revocationibus et derogationibus comprehendi nullatenus posse,

§ 3. Sieque per quosecumque iudices etc., causarum Palatii Apostolici auditores ac S. R. E. cardinales, sublata etc., iudicari debere; irritum quoque etc. decernimus.

Decretum irritans.

§ 4. Non obstantibus praemissis ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ac quibusvis, etiam almae Urbis et aliarum civitatum, oppidorum, terrarum et locorum, etiam iuramento etc., roboratis, ac provincialibus, municipalibus ac particularibus statutis ac legibus, etiam imperialibus et in corpore iuris scriptis; privilegiis quoque etc., etiam motu simili etc., etiam consistorialiter, etc.; quibus omnibus, illorum tenores etc., haec vice latissime derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Clausulae de rogatoria.

§ 5. Ut autem praesentium tenor omnibus innotescat, nullusque earum ignorantiam allegare queat, eas in valvis basilicae Principis apostolorum ac S. Ioannis Lateranensis et in acie Campi Florae de Urbe publicari mandamus; ipsasque sic publicatas, omnes et singulos, quos illae concernunt, ita afficere volumus, ac si essent omnibus personaliter intimatae. Decernentes quoque praesentium earumdem solam signaturam sufficere, et ubique fidem facere, in iudicio et extra, regula quamcumque contraria non obstante.

Forma publi- candi hanc constitutionem.

§ 6. Ac illarum transumptis, manu aliquius notarii publici subscriptis, et sigillo almae Urbis gubernatoris aut alicuius alterius iudicis sigillatis, eamdem prorsus fidem adhiberi, quae ipsis originalibus litteris adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Placet. Motu proprio, M.

Datum Romae apud S. Petrum, pridie idus februarii, anno vii.

Rides exemplorum.

CCXII.

*De electione prioris generalis et aliorum
praclatorum congregationis Canonico-
rum Regularium SS. Salvatoris, Ord-
inis S. Augustini, honorumque tem-
poralium administratione.*

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Inter ceteras pastoralis officii nostri euras, illa nos praecipue urget, per quam regularium congregationum illarumque personarum commoditati et felici directioni consultur, ac monasteria, domos, ecclesias et loca, tam in spiritualibus quam temporalibus, prudentia et vigilantia praetororum canonice electorum, incrementum suscipere posse arbitramur.

§ 1. Sane, cum nos nuper per alias nostras in forma brevis litteras, iustis de causis animunq; nostrum moventibus, dilectum filium Stephanum, tunc congregationis Sanctissimi Salvatoris, Ordinis Sancti Augustini, canonorum regularium priorem generalem, in capitulo generali Bononiae proxime celebrato electum, ab onere sui generalatus officii absolverimus et liberaverimus, ac in ipsis locum dilectum etiam filium Ambrosium de Lamis, Eugenium, ipsius congregationis priorem generalem substituerimus et deputaverimus prout in dictis litteris plenius continetur.

§ 2. Et arbitrantes pro negocio reformationis congregationis praedictae expeditre quod etiam visitatores et procurator generalis eiusdem congregationis a nobis deputentur, idcirco dilectos filios modernos praedictae congregationis visitatores et procuratorem generalem, in praedicto capitulo Bononiae electos, ab onere suorum officiorum etiam absolvimus et liberamus, et in ipsis locum, quoad praedicta officia, in visitatores, videlicet, N. N. N.; in procuratorem vero generalem, N., dilectos filios ipsius con-

Hic Pontifex
iustis de causis
priorum gene-
ralem congre-
gationis depu-
tit;

Visitatores
modo et pro-
curatorem gene-
ralem depu-
tit;

gregationis canonicos, cum honoribus, oneribus, potestatibus, facultatibus, iurisdictionibus et praerogativis solitis et consuetis, substituimus et subrogamus.

§ 3. Cumque per alias nostras litteras statuerimus et ordinaverimus quod nullus ex dicta congregatione conouieus, in capitulis, tam generalibus quam conventionalibus, pro tempore celebrandis, voem activam seu passivam in electionibus faciendis obtineat, nisi sit in sacris ordinibus constitutus, et post per eum legitime emissam professionem in eadem congregatione, quoad electiones in capitulo generali, per septennium; quo vero ad alias electiones in capitulis conventionalibus faciendas, per quadriennium laudabiliter vixerit.

§ 4. Et quoad vocem activam in capitulo actu praesens fuerit.

§ 5. Eligendique in priorem generalem duas ex tribus partibus.

§ 6. Alii vero suffragiorum maiorem partem obtinuerint.

§ 7. Quodque in capitulo generali prior et procurator Ordinis generales neenon visitatores eortunque substituti, pro casibus necessitatis dumtaxat, elegantur.

§ 8. Et eligendi in priorem et procuratorem generales neenon in visitatores, scientia, prudentia, vitae integritate ac pietate praediti existant.

§ 9. Factaque ipsorum canonica electione iuxta hoc nostrum statutum et ordinem ac congregationis praefatae regularia instituta, prior generalis sic electus, una cum dissimilitoribus, eligat priores proximis monasteriis, in quibus non adsunt plures quam sex canonici, ac disponat et ordinet familias solitas et necessarias pro qualibet monasterio, ita quod in qualibet familia sint aliquae personae idoneae, quae possint eligi in priores aut abbates sive praepositos, iuxta cuiuslib. monasterii titulum, ipsorumque vicarios et discretos mittendos ad capitulum generale. Quorum praelato-

Canonicorum in
sacris constitu-
ti tantum, vo-
cem activam et
passivam ha-
beant

rum conventionalium et vicariorum electiones non amplius in capitulo generali fiant, sed illi, sicut discreti, in capitulis conventionalibus cuiuslibet monasterii, cuius canonici excedent numero sex canoniciorum, modo infrascripto elegantur, videlicet.

*§ 40. Postquam familiae omnes in capitulo generali, ut præmittitur, pro quo libet monasterio dispositæ et ordinatae, ad locum sibi destinatum statuto tempore pervenerint, antiquior canonicus in quo libet monasterio existens deputet diem et horam ad celebrandum capitulo, et ad sonum campanellæ convocari faciat omnes canonicos habentes vocem activam et passivam. Illisque convocatis et residentibus, præfatus antiquior canonicus advertat an sint omnes præsentes, deinde eos interroget an eis placeat dies et hora ad futuram electionem, et illis ammunitibus, præmissa generali confessione a capitulo recitanda, eos absolvat, dicens: Missereatur vestri etc. Et si tenemini aliquo vinculo excommunicationis etc. Et dispenso vobis super irregularitate etc. Postea dicatur hymnus *Veni, Creator Spiritus*, etc.; *Kyrie eleison*, etc.; *Pater noster*, etc.; *Oratio Deus, qui corda etc.* Quibus peractis in conspectu omnium, cum duobus aliis de capitulo, qui primitus habitum Religionis suscepérunt, ipsum concomitantibus, ¹ ad mensam decenter præparatam, cum capsula seu urna, ubi schedulæ suffragiorum poní debent, et papyro et atramento ad scribendum processum electionis, accedat. Et quoniam vota seu suffragia, iuxta decreta concilii Tridentini, debent esse secreta, ita quod eligentium nominam inquam publicentur, singuli electores schedulæ acceperint omnino similes, et unusquisque in sua schedula nomen eligendi inscribat vel dicat *Elego N. in priorem*: antiquior canonicus et alii duo capitulares praedicti, post-*

¹ Cherubinus addit *simulque cum eo residentibus* (R. T.)

quam ipsi schedulas, ordine antiquitatis inter eos servato, in urnam seu capsulam demiserint, aliorum schedulæ acceperint et in urnam seu capsulam præfatam inferant, et inspiciant an schedule sint numero pares cum electoribus ibi præsentibus; et si invenerint esse in maiori vel in minori numero, quam sint capitulariter ibidem præsentes, illas comburant, rursusque ad scrutinium modo præmisso procedant, donec invenerint scrutinium esse canonice factum, et tunc legant schedulas; et si electio numero suffragiorum secunda fuerit, schedulæ etiam comburantur; factaque electione, antiquior canonicus et alii duo scrutatores praedicti publicent electorum nomina, exprimendo numerum suffragiorum quæ quisque habuerit; quod faciendum est, licet aliquis non habuerit vota vel suffragia ad sufficientiam ut ad secundum scrutinium, sicut præmittitur, deveniri possit. Decretum vero electionis ab illo qui inter scrutatores primus fuerit, licet electo suum suffragium non contulerit, per haec verba formetur: *Ego N. vice præsentium capitularium eligo F. in priorem, vicarium seu discretum nostri monasterii*; quod si primus scrutator fuerit electus ad aliquid officium, secundus scrutator ad publicandum scrutinium et formandum decretum succedat, completaque electione, et decreto, ut præmittitur, formato, scrutatores processum electionis compleant atque subscribant, subiungendo: *Invenimus quod N. in priorem, seu vicarium aut discretum nominatus, habuit tot suffragia, et ego N. decreta electionem formavi. In quorum fidem manibus nostris subscripsimus, et sigillo monasterii præfuti roboravimus, die, ut supra.* His peractis, antiquior canonicus dicat sine cantu psalmum *Laudate Dominum, omnes gentes*, cum versu *Salvos fac servos tuos etc. et orationem Prætende, Do-*

mine, famulis tuis etc., deinde dicat Adiutorium nostrum etc., et dicto responso ab omnibus Qui fecit eum etc., terminetur capitulum, et scrutinium seu processum ac decretum electionis modo premisso factum transmittitur ad priorem generalem pro confirmatione obtinenda, qui prior generalis cum voto visitatorum, quatenus electio fuerit canonice facta, et persone electae nullam patientur exceptionem, ipsam electionem confirmare et approbare debeat, alioquin, legitima causa subsistente, mandet ad aliam electionem ut praemittitur deveniri, et idem servetur quoties officium prelati conventionalis quo-vis modo vacare contigerit, et hanc formam et ordinem in singulis electionibus. In reliquis vero omnibus et singulis casibus constitutiones, statuta et consuetudines ipsius congregationis inviolabiliter observari volumus et mandamus; et aliter factae electiones nullius sint roboris vel momenti. Et si quis alias quam ut praemittitur, quovis modo aut quae sit colore, se intromiserit, excommunicationis sententiam ipso facto incurrisse censeatur. Et cum acceperimus quod non nulli priores, abbates seu prepositi conventionales dictae congregationis illorumque vicarii in capitulo praedicto præter vel contra dictarum nostrarum litterarum formam electi fuerunt, vosque cupiamus ¹ huiusmodi formam inviolabiliter observari, eosdem priores, abbates seu prepositos eorumque vicarios conventionales, in eodem capitulo electos et deputatos, ab eorum et cuiusque ipsorum officiis similiter absolvimus, eximimus et liberamus; volumus tamen quod singuli eiusdem congregationis conventus, ubi adsunt plures quam sex canonici, cum primum sibi per priorem generalem et visitatores praedictos iniunctum et ordinatum fuerit, ad novam electionem priorni, abbatum vel praepositum necnon vicariorum, in unoquo-

que monasterio, abbatia seu prepositura, iuxta predictum nostrum statutum, deveniant et devenire debeant, quodque interea albates, priores seu prepositi eorumque vicarii conventionales per nos, ut praemittitur, ab eorum officiis absoluti, donec novae electiones et confirmationes prelatorum conventionalium huiusmodi siant, eorum officia, ut prius, exercant, ac si ab eis absoluti non fuissent.

§ 11. Et insuper considerantes quod praedicta congregatio, pro electione prioris generalis, visitatorum, procuratoris etiam generalis et aliis huiusmodi peragendis negotiis, capitulum generale singulo quoque anno, maxima cum impensa et non minore canoniconum incommodo celebrare solet, ac propterea magna inde evagandi et sese dissolvendi canonice ipsis occasio praebetur; enique prioris ipsius generalis, visitatorum, procuratoris etiam generalis, neconon prelatorum conventionalium vicariorumq. praedictorum officia annalia tantum sint, id plerumque usu venire solet, ut prior ipse generalis et visitatores vix omnia ipsius congregationis monasteria et loca, prout eorum officio incumbit, visitare et operam suam illis pro re nata impendere; procurator vero generalis similiter officii sui munus agnoscere, negotia et causas congregationis pertractandas percipere, usum Curiae Romanae apprehendere, atque alia ad officium suum spectantia providere; prelati autem conventionales eorumque vicarii et ministri monasteriorum et locorum, curae et regimini suo commissorum, statum intelligere, res et bona agnoscere, consuetudines percipere, negotia obire vix tam brevi temporis spatio possint; quin etiam quando rerum et personarum vel congregationis aut monasteriorum et locorum aliquam vel medieorem notitiam et cognitionem habere incipiunt, tum maxime temporis exclusi angustia, eorum officia dimittere, negotia tam spiritualia quam temporalia;

Capitulum co
metate quodlibet
triennio cele
braendum est;

¹. Cher., *cupialis* (R. T.).

aut intacta , aut certe inchoata atque interrupta novis successoribus relinquere cogantur. Volentes igitur desuper opportunum adlibere remedium , ac ut electiones praelatorum et ministrorum ipsius congregationis canonice , rite et recte fiant, quod de cetero eiusdem congregationis capitulum generale quolibet triennio tantum celebretur, ubi prior generalis , visitatores et procurator generalis elegantur, et cetera eiusdem congregationis negotia iuxta infrascriptum nostrum statutum et ipsius congregationis regularia instituta pertractentur et disponantur.

§ 12. Quodque quolibet anno prior generalis et visitatores, una cum tribus aliis ex maioribus praelatis conventionalibus ipsius congregationis, eiusdem prioris generalis arbitrio eligendis, die ad id statuta, in aliquo loco commodo ad tractandum negotia congregationis iuxta eorum exigentiam convenient, significando prius omnibus et singulis praelatis conventionalibus diem et locum, ita ut si aliquis ipsorum haberet aliquid in huiusmodi congregacione proponeendum, commode, vel ipse net personaliter ad predictum locum accedere, vel per nuntium, aut epistolam ea de re priorem generalem et alios predictos certiores reddere, ipsosque consulere possit.

§ 13. Neenon quod prioris generalis, visitatorum, procuratoris etiam generalis, in posterum triennalia; praelatorum triennio extplerunt, aliorum vero biennio.

Generalis, visitatorum et procuratoris officia vero conventionalium officia, biennalia sint et esse censeantur; ita tamen ut hac vice prior generalis, visitatores et procurator etiam generalis, ut praemittitur, per nos deputati, usque ad capitulum generale de anno futuro millesimo quingentesimo septuagesimo quarto, dominica tertia post festum Resurrectionis D. N. Iesu Christi, in loco opportuno, iuxta predicta regularia instituta celebrandum; praelati vero

conventuales iuxta praemissum nostrum statutum iam electi et postuodum eligendi usque ad novam electionem et confirmationem in capitulo conventionalibus de anno MDLXXIII, tempore congruo celebrandis, facientes, eorum officiis fungi possint et valeant atque omnino fungantur. Et sic deinceps perpetuis futuris temporibus capitulum generale de triennio in triennium celebretur, ac prior generalis, visitatores et procurator etiam generalis, per triennium; praelati vero conventionales ipsius congregationis per biennium eorum officia, eum honoribus, oneribus, facultatibus et iurisdictionibus solitis et consuetis, prout antea cum annalia erant, exerceant et exercere possint ac valeant.

§ 14. Quodque si, triennio vel biennio huiusmodi durantibus, prioris generalis, visitatorum, procuratoris etiam generalis, aut praelatorum seu vicariorum conventionalium praelectorum vel alicuius eorum officia per privationem, dimissionem vel obitum aut alio quovis modo vacarent, praelati conventionales iuxta suprascriptum statutum; prior vero generalis, visitatores, procurator etiam generalis praefati, iuxta dictae congregationis regularia instituta elegantur et eligi debeant.

§ 15. Ac ut res et bona temporalia congregationis predictae ipsiusque monasteriorum et locorum huiusmodi non solum conserventur, verum etiam augentur, quod in unoquoque conventu tres probi canonici per praelatum conventionali eligendi constituantur, quorum unus depositarius, alter procurator, reliquias oeconomicus existat, ita ut procurator pecunias omnes monasterii capiat, easque deinceps depositario tradat et asservandas committat; depositarius vero illas in aerarium sive arcam ad hoc destinatam reponat; et oeconomico, ubi opus fuerit, de expresso praelati mandato praebeat; oeconomicus autem acceptas, ut prae-

Et si interim
vacante, provi-
deatur ut bie-

Administratio
bonorum tem-
poralium pre-
batur.

fertur, pecunias pro communibus monasterii usibus ac necessitatibus, et prout praelatus iusserit, fideliter eroget ac expendat. Dictaque arcana sit clavibus munita, quarum altera penes praelatum, altera vero penes depositarium custodiatur; arca vero, ubi tunc apud depositarium locus non existat, apud praelatum tunc in loco statuatur et quam diligentissime asservetur; praefatique procurator, depositarius et economus unoquoque mense collatis invicem ratiociniis praelato, astantibus duobus aliis monasterii discretis canoniceis, eligendis ab ipso praelato, rationem pro suo quiske officio accurate reddere tenentur, sub poena illis praelati arbitrio imponenda; ipsis vero praelatis privationis officii sui, si id facere neglexerint, haec in perpetuum valitura lege statuimus et ordinamus; irritum et inane decernentes quicquid secus a quoquam, quovis modo, scienter vel ignoranter, attentari contigerit.

§ 16. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ac dictae congregationis, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eidem congregacioni illiusque superioribus et personis in contrarium quomodolibet concessis, iunovatis et approbatis; quibus omnibus et singulis, illorum tenores, etiam si de illis specialis, specifica ac de verbo ad verbum mentione habenda esset, praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice duntaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die 7 decembris M^uLXXI. pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 7 decemb. 1571, pontif. anno vi.

Turcae, qui in bello contra eos peracto captivi sunt effecti, durante bello non dimittantur neque distrahantur.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Postquam nuper inter nos et Sedent Apostolicam ac carissimum in Christo filium nostrum Philippum Hispaniarum regem catholicum, necnon dilectum filium nobilem virum Aloysium Mocenicum Venetorum ducem et eius reipublicae dominium, initio fœdere, et classe communibus viribus comparata, dilecto filio nobili viro Ioanni ab Austria, eius generali praefecto et ductori, commissum fuit praedium omni posteritati commemorandum, initio illud quidem, quatenus poteramus nobis ab humanis viribus polliceri, periculosisimum, ipso autem exitu felicissimum, hostibus in maximum partem cæsis, fugatis, reliquis captivis factis (causam nimirum suam Domino Deo nostro iuvante, proque suo Israele pugnante), perlatum fuit ad nos plerosque christianorum, partim captivos illos sibi ipsis retinuisse, partim vendidisse, alios donasse, nomullos etiam, pacta pecunia, in spem redemptionis adduxisse.

§ 1. Quod sane graviter, ut debuimus, accepimus, ab ipsa enim superiorum temporum experientia edocti sumus, quanto semper haec cum christianorum danuno facta fuerint; plerosque enim ipsorum captivorum esse navigandi peritissimos, ad classem adornandam, instruendam, ducendam, propter multam maris tempestatum orarumque peritiam, atque ad bellandum utilissimos, et si unquam alias, certe hoc tempore, ceteris suis similibus cæsis, esse hostibus pernecessarios, ex quorum missione, ut magna decessio, cum etiam ab omni ratione et iure belli alienissimum sit ut,

Bie Pontifex cum rege Hispaniarum, et repub. Venetorum bellum fecit contra Turcas, et victoriam reputarunt, et ex Turcarum classe captivi multi effecti sunt.

Ipsius modi Pontifex, ex causa hic relata.

ipso bello durante, mittantur illi, qui possunt aliquando ipsis mittentibus bellum instaurare et contra eos venire.

§ 2. Quod quidem malum, tametsi dilectum filium nobilem virum Ioannem ab Austria, pro eius singulari prudentia, praevidiisse eipie providisse non dubitamus; tamen, ut ad eius cautionem apostolicae etiam auctoritatis robur accedat, praecepimus et mandamus omnibus et singulis, quocumque sint gradu, conditione, statu, nomine, honore, apud quos captivi aliqui ex classe Turcarum, vel munc sunt, vel in posterum erunt, sive ipsi eos receperint, sive ab aliis emptione, donatione, permutatione vel alia quacumque ratione acceperint, ne illos, hoc foedere et bello durante, quo cumque nomine, ratione, colore, mittere, alienare, liberare, fugere atque abire permittere audeant, sed eos debeat omni cura et diligentia custodire; et eorum numerum, nomina, patriam, parentes, aetatem, dignitatem, sive conditionem et alias, si quae extant, magis certae et particulares demonstrationes nobis aut nostris nunciis, si ibi praesentes fuerint, si vero absentes, ipsarum civitatum et locorum, in quibus dictos captivos habentes reperiuntur, rectoribus, gubernatoribus, indicibus, locatenentibus aut alio nomine nuncupatis, in ipsa vero classe existentes, nostris aut nostrorum foederatorum duotoribus, prefectis, indicibus, quam primum a publicatione praesentium indicare. Illi autem, quibus captivi praedicti fuerint indicati, debeat similiter eorum numerum et ceteras omnes circumstantias supradictas, prout eas acceperint, nobis quanto citius significare.

Et contrarie-
mentibus poe-
nas hic descri-
pas imponit.

§ 3. Si qui vero ex praedictis contra-
venerint, eos excommunicationis maioris
latae sententiae, a qua nisi a nobis ac
successoribus nostris canonice intran-

tibus absolvi nequeant, neenon amissionis omnium et singulorum feudorum, dominiorum et aliorum quorumcumque bonorum, tam mobilium quam immobilium, quoad eos, qui ecclesiasticae inrisditionis fuerint, nobis et fisco nostro; qui vero aliarum ditionum, suae cuiusque ditionis fisco applicandorum, et laesae etiam maiestatis criminis poena eo ipso incurrisse declaramus; sperantes etiam quod dicti nostri foederati huiusmodi nostrum praeceptum in suisquisque locis inviolabiliter observari curabunt.

§ 4. Et propterea omnibus et singulis locorum ordinariis illorumque vicariis in spiritualibus generalibus, ac gubernatoribus, indicibus, locatenentibus, barisellis et aliis executoribus quacumque civitatum, oppidorum, terrarum et locorum, contra praecepti et mandati nostri huiusmodi transgressores, ad executionem poenarum praedictarum irremissibiliter, etiam executive et sine figura iudicij ac absque alio a nobis vel confoederatis nostris expectato mandato, procedendi plenam et liberam licentiam, auctoritatem et facultatem concedimus et impartimur.

§ 5. Volumus autem ut praesentis nostri motus proprii sola signatura sufficiat et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, quacumque regula seu constitutione apostolica contraria non obstante.

§ 6. Quodque illius exempla, etiam impressa, edantur, eaque notarii publici manu et cuiuscumque curiae ecclesiasticae aut praefati sigillo obsignata, eandem prorsus fidem ubique faciant, quam ipse praesens motus proprius faceret, si esset exhibitus vel ostensus.

§ 7. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis; statutis et consuetudinibus, etiam confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, ac etiam legibus,

Executorum
deputatio et fa-
cilitates.

Sola signatu-
ra sufficit.

Exemplorum
fides.

Clausula de-
rogatoria.

etiam castris; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, quibusvis communitatibus, universitatibus aliisque particularibus personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu proprio et alias quomodolibet concessis, quibus omnibus et singulis, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Fiat. Motu proprio, M.

Datum Romae apud S. Petrum, duodecimo kalendas ianuarii, anno vi.

Dat. die 21 decemb. 1571, anno vi.

CCXIV.

Approbatio congregationis fratrum Ioannis Dei nuncupatorum, ad regimen hospitalium pro curandis pauperibus infirmis nuper institutae, sub ordinariis correctione et Regula Sancti Augustini.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Licet ex debito summi pontificatus officii nobis desuper iniuncti, circa piorum locorum quorumlibet profectus nos debeat intentos existere, hospitalium tamen ac in eis degentium pro tempore miserabilium personarum commodo, utilitati et subventioni tanto nos potioribus studiis insistere convenit, quanto, ipsorum miserabili conditione pensata, conspicimus in Domino salubriter expedire.

§ 1. Exhibita siquidem nobis nuper pro

Hospitalia parte dilecti filii Roderici Seguenza, quedam in Hispanis construendi confratris maioris nuncupati, hospita- sunt sub talis Ioannis Dei nuncupati, civitatis Granatis Dei, pro natensis, petitio continebat quod, licet in infirmorum pauperum curatio- dicto hospitali ipsius civitatis, in qua adest ne. Et circa cancellaria regia, et ad eam maximus ex collectione eleemosynarum traneorum numerus pro suis negotiis ibi- pedimenta pre- dem pertractandis affluere solet, et unus

maior nuncupatus et alii decem vel octo confratres, dicto confratri maiori nuncupato obedientiam praestantes, reperiantur, qui in eleemosynis pro ipso hospitali, in quo diversi Christi pauperes, utpote incurabiles, senes, mente capti et membris impotentes, ad numerum quadringentorum et ultra ascendentibus, continue suis infirmitatibus curantur, et aluntur, et pro quorum curatione et alimento summa sexdecim millium ducatorum et ultra, ex eleemosynis a piis christifidelibus ipsis confratribus erogari solitis provenientium, singulis amiss exponitur, quaeritandis, ipsisque Christi pauperibus gubernandis sua caritate impendant opera, et in eodem hospitali dictorum Christi pauperum numerus, propter bellum superiori anno in regno Granatensi contra Mauros gestum, admodum auctus existat, et eleemosynae minus frequenter quam antea hodie fieri soleant; ipsisque confratres maximo cum labore et pro eorum coepio opere minime retardentur, sed maximo cum fervore opus ipsum adeo laudabile assidue prosequantur. Nihilominus, hominum malitia crescente, non nulli laici, avaritia ducti, Deique timore postposito, habitu, capotto nuncupato, panni vulgariter *layal* in illis partibus nuncupati, quo ipsi confratres indu solent, accepto, sub falso nomine, tam dicti quam civitatis Cordubensis necnon de Madrid, Toletani ac de Lucerna oppidorum Cordubensis respective dioecesis hospitalium, adinstar dicti hospitalis Granatensis fundatorum, et in quibus similia caritatis opera, quae a confratribus dicti hospitalis Granatensis exerceri solent, eleemosynas queritare, illasque in pravos et dannabilescorum usus convertere ausi sunt, in maximum pauperum christitiduum in eisdem hospitalibus pro tempore existentium necessariae subventionis detinuentum.

stabuntur fra-
tribus ipsa ho-
spitalia regen-
tibus.

Supplicatur propter ea huic Pontificis eiusdem contratrib. dummodo sub Regula S. Augustini vivante concedit habitum et facultatem colligendi eleemosinas pro hospitalibus infirmorum;

§ 2. Cum autem, sicut eadem petitio subinngebat, dictus Rodericus, ad praemissa e medio facilius tollenda, sibi aliis que, tam Granatensis quam Cordubensis et de Lucerna oppidorum huiusmodi hospitalium, aliorumque ad illorum instar de cetero erigendorum, confratribus, nunc et pro tempore existentibus, scapularium eiusdem panni layal nuncupati super veste seu capotto per eos gestari solito, ad genua usque, ut ipsi ab omnibus christifidelibus eis eleemosynas pro praemissis porrigendas, ab aliis ex eorum confratribus non existentibus, et sub falso nomine dictorum hospitalium vel alienius eorum eleemosynas dolose et malitiose potentibus, faciliter internosci valeant, deferendi; ne non in quolibet eorumdem hospitalium et aliorum ad eorum instar erigendorum, inter eos confratrem unum sacerdotem similem habitum et scapularium, qui missas aliaque divina officia ibidem celebrare, ne non sacramenta ecclesiastica tam ipsis confratribus quam Christi pauperibus in eisdem hospitalibus pro tempore existentibus ministrare, illosque in Dei mandatis pie observandis instruire et confortare debeat habendi et reuinendi, ne non eleemosynas, pro eorumdem hospitalium Christi pauperum subventione, non solum in civitatibus et oppidis, in quibus hospitalia ipsa consistunt, verum etiam in toto districtu, dioecesi et provincia earum, de loci ordinarii licentia, petendi et recipiendi, licentiam et facultatem impetrari summopere desideret, nobis humiliter supplicari fecit, quatenus pro desiderio, ac dictorum hospitalium et Christi pauperum in eis nunc et pro tempore existentium statui consulere, aliasque in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 3. Nos, qui Christi pauperum consolationem et subventionem sinceris desi-

deramus affectibus, volentes Rodericum ac confrates in tam pio et laudabili proposito confovere, ne non eundem Rodericum a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliusque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latissimis quomodolibet inmodatus existit, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutum fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, eidem Roderico ac omnibus et singulis aliis dictorum hospitalium nunc et pro tempore existentibus confratribus, dummodo sub Regula Sancti Augustini vivant, ut super eorum veste seu capotto per eos gestari solito, scapularium ad genua usque, eiusdem panni layal nuncupati continue deferre, ne non sacerdotem unum in quolibet eorum hospitalium, qui confrater existat, similemque habitum eiusdem panni, maiorem tamen et latiorem ac dignitate sacerdotali decentiorem, loci ordinarii arbitrio pro prima vice designandum, deferat, habere possit, ne non eleemosynas pro praefatis hospitalibus eorumque Christi pauperibus, tam in civitatibus et oppidis in quibus ipsa hospitalia, ut praefertur, consistunt, quam totis eorum districtibus, dioecesibus et provinciis, ab omnibus christifidelibus petere et recipere, illasque in dictorum hospitalium et eorum Christi pauperum usus et subventiones convertere libere et licite possint et valeant, licentiam et facultatem, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo concedimus et clarginjur.

§ 4. Ne non tam ipsum sacerdotem quam maiorem nunenpatum et alios confrates huiusmodi sub loci ordinarii jurisdictione, correctione, visitatione et obedientia, etiam perpetuo, supponimus et subiicimus; ipsosque maiorem et alios confrates de eleemosynarum huiusmodi administratione singulis annis, in tempore

Ordinariorum iurisdictioni e correctioni superponit;

eidem ordinario bene viso, legale computum eidem ordinario loci tantum et nulli alteri reddere debere.

§ 5. Necnon quod praedicti moderni et pro tempore existentes eorumdem hospitalium confratres, postquam habitum praedictum suscepserint, illum dimittere, minusve eum alicui exhibere, nisi de consensu omnium aliorum confratrum hospitalis, in quo habitum ipsum exhiberi contigerit, sub maioris excommunicationis latae sententiae ipso facto incurrenda poena, andeant vel praesumant, perpetuo statuimus et ordinamus.

§ 6. Necnon omnibus et singulis personis, cuiuscumque status, gradus, ordinis et conditionis existentibus, praeterquam rationem redditandam esse praecepit; locorum ordinariis, ne quovis praetextu, in regimine, gubernio aut administratione eorundem hospitalium aut aliorum ad ipsorum instar eligendorum, sub dicta poena per contravenientes similiter ipso facto incurrenda, quomodolibet se introiitare audeant seu praesumant, districtius inhibemus. Decernentes maiorem nunenpatum et alios hospitalium huiusmodi nunc et pro tempore existentes confratres, super libera administratione, gubernio et regimine dictorum hospitalium, a quibusvis personis, cuiuscumque status, gradus, ordinis et conditionis existentibus, etiam sub praetextu illorum in toto vel parte fabricationum, etiam ex quoicumque pio legato vel alias quomodolibet factorum, molestari, perturbari, vexari aut inquietari nullatenus posse.

§ 7. Praesentesque litteras nulloninquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitiis aut intentionis nostrae vel quopiam alio defectu notari, impugnari vel invalidari, aut in ius vel controversiam quaecumque ratione vel causa vocari, aut ad terminos iuris reduci, vel quodvis aliud iuris seu gratiae remedium contra illas impetrari posse, causamque vel causas, propter quas

praesentes ipsae a nobis emanarunt, coram loci ordinario aut quo cumque alio iudice, etiam delegato ac facultate quamcumque fungente, verificare non debere, nec ob id viribus carcere, aut per obreptionem obtentas; nec minus dictum Rodericum ad verificandum praemissa teneri, minusque, sub quibuscumque, simili vel dissimili, gratiarum, tam per nos quam Romanos Pontifices successores nostros, quomodolibet ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis pro tempore factis, quoniamcumque tenorum existant, includi, sed illis non obstantibus, in suis robore, vigore et efficacia persistere, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum et validissimum statum restitutas et plenarie reintegratas, et sub data per dictum Rodericum et pro tempore existentem maiorem nuncupatum confratrem dicti hospitalis Granatensis eligenda, de novo concessas esse, et ita incommutabilis voluntatis et intentionis nostrae esse. Sieque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuiilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate et auctoritate, indicari et definiri debere; ac irritum et inane si sens super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 8. Quocirca venerabilibus fratribus nostris archiepiscopo Granatensi ac Amerino et Cordubensi episcopis, per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte dicti Roderici sen maioris nuncupati pro tempore existentis ipsius hospitalis Granatensis confratris fuerint requisiti, solemniter publicantes, illisque in praemissis efficacis

defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra praedicta Rodericum et pro tempore existentem maiorem nunquam patnualiosque confratres praedictos, praemissis omnibus et singulis, iuxta praesentium continentiam et tenorem, pacifice frui et gaudere; non permittentes eos seu eorum quemlibet a quoquam quomodolibet indebite molestari, perturbari aut inquietari. Contradictores quoslibet et rebelles ac praemissis non parentes per censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris remedias, appellatione postposita, compescendo; ac legitimis super his habendis servatis processibus, illos censuram et poenas ipsas incurrisse declarando, neenon eas etiam iteratis vicibus aggravando; invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 9. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papae octavi, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis, dummodo quis, vigore praesentium, ultra tres diaetas ad iudicium non trahatur, ac aliis quibusvis apostolicis neenon, in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus; ac, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, quibusvis Ordinibus et locis illorumque superioribus ac personis, sub quibuscumque tenoribus et fornis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu proprio et ex certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, in contrarium forsitan quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis; quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, eisdem presentibus pro sufficienter expressis haben-

tes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisi, ab eadem sit Sede indultum quod interdicte, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolieas, non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo septuagesimo secundo, kalendis ianuarii, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 1 jan. 1572, pontif. anno vi.

CCXV.

In iurisdictione et facultate S. R. E. cardinalis protectoris et iudicis causarum confraternitatis Annunciationis B. Mariae Virginis, in ecclesia supra Minervam de Urbe dudum institutae, ad miserabilibus pueris doles elargiendas, pupillisque et egenos sublevandas.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Cum, sicut accepimus, confraternitas seu societas sub invocatione Annunciationis B. Mariae Virginis, in ecclesia domus eiusdem B. Mariae supra Minervam de Urbe, eiusque priores, custodes, officiales et confratres, ob lites, quaestiones, controversias civiles, criminales, profanas, spirituales, meras et mixtas infra confraternitatem seu societatem eiusque priores, administratores, gubernatores ac deputatos huiusmodi, per diversa Urbis tribunalia litigare, occasione locationum, censuum, donationum, haereditatum, legatorum, donum et diversarum aliarum rerum eiusdem, tam agendo quam defendendo, pro ipsis confraternitatis seu societatis iuribus defendendis, iugiter implicata existat, ex

Causa huius
constitutionis.

quo saepissime quam plurima dama et interesse patiatur, ac impensa litis valorem rei, de qua ex tempore agitur, saepenumero exuperet.

§ 1. Nos, confraternitatem seu societatem

Confraternitatis piorum operum enarratio.

praedictam, in qua piissima caritatis et misericordiae opera, tam pauperibus et miserabilibus puellis annuatim dotes elargiendo, quam aliis pupillis, viduis et egenis sublevandis, missisque et aliis divinis officiis in sua cappella ibi fundata dietim celebrandis, in divini Numinis obsequium, sanctaeque Matris Ecclesiae exaltationem exercere noscuntur; quantum cum Deo possumus, sublevare volentes.

§ 2. Motu simili et ex certa nostra scientia

Jurisdictionis d. confraternitatis cognoscendi omnes eius causas cum facultate

ac de apostolicae potestatis plenitudine, venerabili fratri nostro Alexandre episcopo Tuseulano cardinali de Farnesio nuncupato, S. R. E. vicecancellario, nunc et pro tempore confraternitatis seu societatis huinsmodi existenti protectori, omnes et singulas causas, quaestiones, lites et controversias inter dictam confraternitatem seu societatem sive eiusdem dilectos filios priores, custodes, officiales et ministros et quascumque alias personas, cuiuscumque gradus, ordinis, dignitatis, conditionis et praeeminentiae existentes, etiam cardinalatus dignitate fulgentes, universitates, societas, congregations, monasteria aut alia loca pia huinsmodi, etiam si coram S. R. E. camerario, clericis et praesidentibus Cameræ Apostolice, et eiusdem Cameræ causarum auditore generali, necnon vicario, gubernatore ac senatore Urbis praedictæ, illorumque locatenentibus, collateralibus et iudicibus, ac dictæ Urbis causarum appellationum capitaneo, et sacri Palatii etiam causarum auditoribus, et eiusdem S. R. E. cardinalibus, aliquique iudicibus ordinariis seu delegatis hucusque motas, pendentes et quomodolibet movendas, de et super quibuscumque locationibus, venditionibus, legalis, fideicom-

missis, testamentis, haereditatibus ac illarum discussiōnibus, atque querumque iurium et actionum cessionibus, aliisque inter vivos contractibus, etiam vigore obligationis in forma Cameræ executionibus, revocationibus, bonis rebusque, iuribus et actionibus ad confraternitatem seu societatem praefatam eiusque priores, custodes, gubernatores, administratores, officiales et deputatos, ministros, eorumque litis consortes, tam coniunctim quam divisim ac tam passive quam active, concorrentibus, spectantibus et pertinentibus ad confraternitatem seu societatem ipsam, in qua cumque instantia, quorum omnium et singulorum statum et merita, neenon iudicū et colligantium nomina et cognomina ac qualitates ceteraque etiam de necessitate exprimenda pro expressis habentes, in statu et terminis, in quibus nunc reperiantur, harum serie ad nos advocantes, illasque omnes et singulas, motas et pendentes, ac quam et quas confraternitas seu societas, priores, gubernatores, officiales, administratores et deputati, neenon pauperes pueræ ac pupilli et viduae ibi degentes, ac illæ quæ iuptui traditæ sunt et pro tempore fuerint, habere volent contra easdem personas, universitates, monasteria et alia huinsmodi pia loca, pro rebus, bonis, haereditatibus, iuribus, actionibus et dotibus huinsmodi, nunc et pro tempore confraternitatis seu societatis praedictorum existenti protectori, ma cum illarum emergentibus, dependentibus, incidentibus, annexis et coniexis, summarie, simpliciter et de plano et sola facti veritate inspecta ac sine strepitu et figura iudicii, per seipsum seu alios a se deputandos in quacumque instantia, usque ad finem audiendi, cognoscendi et fine debito terminandi, auctoritate apostolica, tenore praesentium, committimus et mandamus. Ipsumque protectorem nunc et pro tempore existentem, in dictis causis motis

pendentibus ac in futurum movendis in indicem ordinarium, cum facultate easdem causas in quacumque instantia, usque ad finem, per seipsum seu alium vel alias eius auditores, illas cognoscendi, decidendi et terminandi, et aliis facultatibus praedictis facimus, constituimus et deputamus.

In Curia et extra curia et inhibendi;

§ 3. Neenon cum potestate citandi et inhibendi quos, quibus et quoties opus fuerit, in Curia et extra eam, etiam per edictum publicum, constito etiam summarie de non tuto accessu, eisdemque ac quibusvis aliis eiusdem Urbis iudicibus ac personis, tam ecclesiasticis quam sacerdribus, quibus et quoties opus fuerit, etiam sub sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis et pecuniariis, quibus sibi seu ab eo pro tempore deputando auditori videbitur, inhibendi.

Inobedientes coercendi;

§ 4. Et, in eventum non partitionis, contra inobedientes, contumaces et rebelles, ad declarationem incursum censurarum et poenarum huinsmodi illarumque aggravationes et reaggravationes ac alias iuxta morem et stylum curiarum Urbis in similibus servari solitum, et prout sibi videbitur, procedendi.

Sententias suas exequendi etc.;

§ 5. Sententiasque suas debitae executioni demandandi sive demandari faciendi, auxiliumque brachii saecularis ad hoc, si opus fuerit, invocandi, omniaque alia et singula, in praemissis et circa ea quomodolibet necessaria et opportuna faciendi, gerendi et exequendi.

Singulis diebus et horis procedendi;

§ 6. Ac in omnibus et singulis causis praedictis, ad dictam confraternitatem seu societatem, ut praemittitur, spectantibus, singulis diebus et horis feriatis et non feriatis, praeterquam in honorem Dei, etiam tempore feriarum ob necessitatem hominum indictarum seu indicendarum, procedendi.

Notarium depositandi;

§ 7. Ac quemcumque notarium sibi benevism, in causis huinsmodi deputandi.

§ 8. Volumus etiam quod citationes, Per quoscumque mandatorios et executores citandi et exequendi,

monitiones et intimationes, quae in dictis causis fieri oportuerit, etiam per Curiae Capitolii et quoscumque alios mandatarios fieri possint. Et quicunque executores Urbis possint et debeant effectualiter executioni demandare omnes et singulas sententias, decreta et mandata praefati cardinalis protectoris, sive ab eo deputatorum; quae, non obstante regula Cancellariae, sub eius parvo sigillo expediri possint.

§ 9. Ac insuper confraternitatem seu societatem praedictam eiusque priores, administratores, gubernatores et deputatos huinsmodi ex nunc deinceps, occasione praemissorum, alibi quam coram praefato cardinali protectore conveniri, aut ad alios conveniendum constringi non posse; a processus, sententias et decreta, per alium seu alios, tam ordinarios quam delegatos, iudices, in causis praedictis quomodolibet pro tempore formatos, latus et facta, cum inde secutis quibuscumque, nulla, irrita et inania nulliusque roboris vel momenti fore.

§ 10. Praesentemque cedulam, sub quibusvis revocationibus, suspensionibus et exemptionibus, limitationibus seu revocationibus similium vel dissimilium concessionum et gratiarum, etiam per nos et successores nostros Romanos Pontifices et Sedium praedictam vel eius legatos, etiam per regulas Cancellariae Apostolicae pro tempore factas, nullatenus comprehendendi, sed semper ab illis penitus et omnino exceptam, et quoties illae emanabunt, praesentem cedulam in pristinum robur restitutam esse et censeri debere, nec eidem cedulae, per quoscumque litteras et quavis clausulas generales vel speciales, etiam derogatoriarum derogatorias, irritantiaque et alia decreta sub quacumque verborum expressione continentes, derogari posse, etiamsi illi, nullo umquam tempore ex aliqua, etiam quantumvis necessaria et urgenti, causa derogari contingat, nisi tenor ce-

privativus que ad alios iudices.

Clausula preservativa.

dulæ de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, insertus, et huiusmodi derogatio per trimes distinctas litteras cumdem tenorem continentes, tribus similibus distinctis vicibus, administratoribus, prioribus, gubernatoribus, deputatis et confratribus huiusmodi, omnibus et singulis, legitimate intimata et insinuata fuerit, eorumque expressus ad id accesserit assensus, derogationem huiusmodi nemini suffragari et nullius esse roboris vel valoris.

§ 11. Et sic per quoseunque iudices, quavis auctoritate fungentes, etiam praefatae Ecclesiae cardinales et causarum Palatii Apostolici auditores, sublata etc.; ac irritum etc., iudicari et definiri debere.

§ 12. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papae octavi, praedecessoris nostri, de una, et in concilio generali edita de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis, vigore praesentium, ad indicium non trahatur, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis; necon basilicae Princeps Apostolorum de Urbe, ac hospitalium, ecclesiarum, monasteriorum et aliorum quorumcumque piorum locorum et Ordinum, iuramento roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis, conservatoriis, exemptionibus et litteris apostolicis eidem ac dilectis filiis populo Romano, necon indicibus, curiis et tribunalibus, eorumque personis per quoscumque, etiam Romanos Pontifices praedecessores nostros et nos ac dictam Sedem, etiam motu et scientia similibus, concessis, approbatis et innovatis, etiam disponentibus quod causæ huiusmodi ad forum seu Curiam Capitolii reassumi debeant; quibus omnibus et singulis, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, alias de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, et forma in illis tradita, observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias

in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; ac si praedictis vel quibusvis aliis, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari, aut extra vel ultra certa loca, curias et tribunalia, ad indicium trahi non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, et quibuslibet aliis privilegiis et indultis apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcumque tenorum existant, per quae, praesentibus non expressa aut totaliter non inserta, iurisdictionis ipsius protectoris explicatio impediti valcat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda sit in praesentibus litteris.

§ 13. Volumus autem praesentium solam signaturam sufficere et ubique fidem facere, in iudicio et extra, regula contraaria non obstante.

§ 14. Et earumdem transumptis, etiam impressis, manu notarii publici subscriptis et sigillo protectoris seu confraternitatis seu societatis huiusmodi munitis, eandem prorsus fidem adhiberi, quae adhiberetur praesentibus manu nostra subscriptis; ac etiam litteras ad partem expediri posse.

Placet. Motu proprio, M.

CCXVI.

Prohibitio deferendi pugiones, cullellos et aliud genus armorum brevioris mensurae trium palmorum, in Statu Ecclesiastico.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Cum vices Eius, licet immeriti, geramus in terris, qui, de celo ad ima descendens, pro salute humani generis, seipsum ad

crucis patibulum obtulit, omni, quo possumus, studio invigilare debemus, ut omnis prorsus occasio homicidia, tamquam in eiusdem humani generis perniciem tendentia, committendi, quantum in nobis est, submoveatur.

§ 1. Et quia experientia cognovimus

Pius IV pro-
hibuit delatu-
nem et reten-
tionem archi-
busorum bre-
vioris mensu-
rae duorum pal-
morum 1.

quamplura ex armis brevioribus, quae occulto deferri possunt, et ad necem infestationem aptiora et fere inevitabilia esse videntur, in dies committi et perpetrari, inhaerentes vestigiis felicis memoriae Pii Papae IV, praedecessoris nostri, qui volens proditorium et abominabile et detestandum armorum genus huiusmodi penitus et omnino destruere et ab alina Urbe aliisque terris Status nostri Ecclesiastici in totum eliminare, motu suo proprio et in perpetuum valitura constitutione sancivit: nemini, cuiuscumque dignitatis, gradus, ordinis, conditionis aut praeminentiae, licere tormenta ignea, archibusetta vulgariter nuncupata, brevioris mensurae duorum palmorum, modo et forma, et subgravissimis poenis, etiam quae pro crimine laesae maiestatis a iure inflictae sunt, et prout latius in dicta constitutione edita pridie nonas martii, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo primo², quam et eius totum tenorem hic pro insertis haberi volumus, continetur.

§ 2. Nos propterea attentes quod

Ric Pontifex
extendit eam-
dem constitu-
tionem ad pu-
gionem, cultellos
etc. brevioris
mensurae trium
palmorum, et
easdem poe-
nas imponit;

eadem ratio militat etiam in aliis armis, veluti pugionibus et aliis armorum generationibus quae occulte deferri possunt, eu- pientes quod metu eiusdem poenae, a similibus armorum delatione et eorum usu qualibet abstineat, motu nostro proprio et ex certa nostra scientia et potestatis plenitudine, dictae constitutioni felicis memoriae Pii Papae IV, praedecessoris nostri, addentes, hac nostra in perpetuum valitura constitutione sancimus: nemini,

¹ Vide eius, constitutionem LVIII Cum vires, pag. 471 huius tom. ² Legendum millesimo quingentesimo sexagesimo secundo (R. T.)

cuiuscumque dignitatis, gradus, ordinis, conditionis, aut praeminentiae existat, licere pugiones, cultellos, nec aliud quodvis genus armorum brevioris mensurae trium palmorum (exceptis tamen cultellis aptis ad incidendum panem, qui tamen esse non possint maioris longitudinis unius palmi et sine cuspide et, ut vulgo dicuntur, *spuntati*) in Urbe nostra, civitatibus et locis Status nostri Ecclesiastici et suburbii, quovis modo, aut etiam quovis militiae aut executionis iustitiae praetextu, deferre. Qui vero contrafecerint dictumque genus armorum detulerint, poenas in constitutione praedicta expressas incurant.

§ 3. Inhibentes, prout tenore praesentium inhibemus, omnibus et singulis, etiam de latere nostro legatis, ne, sub indignationis nostrae; et quibuscumque vicelegatis, gubernatoribus, rectoribus, praesidentibus ac aliis ministris et Sedis Apostolicae seu civitatum et terrarum praefatarum officialibus, ne, sub suspensionis a divinis, excommunicationis latae sententiae aliisque arbitrio nostro poenis, cuiquam tale genus armorum, sub quovis colore, deferendi licentiam et facultatem, ad quodcumque etiam brevissimum tempus, concedere audeant vel prae- sumant.

§ 4. Decernentes nihilominus licentias ac facultates sic concedendas nullas penitus et invalidas existere, ac, illis non obstantibus, eos qui sub illarum clypeo dictum genus armorum detulerint, poenam praefatam omnino incursum, illosque irremissibiliter puniendos fore, et contra omnes et singulos huic nostrae constitutioni contravenientes, ad fisci nostri instantiam et etiam ex officio, procedi et inquire posse, ac ad poenarum praefatarum executionem deveniri omnino debere.

§ 5. Ut autem praemissa ad omnium notitiam deducantur, nec aliquis, pra-

Inhibetque of-
ficialibus ne de-
super licentias
concedant;

Licentias au-
tem dandas an-
nullat.

Iussio publi-
candi.

textu ignorantiae excusari possit, volumus quod praesentes nostrae per aliquos nostros Curiae nostrae cursores ad basilicae Principis apostolorum de Urbe et ecclesiae Lateranensis neenon Cancellariae Apostolicae valvas, ac in acie Campi Florae affigantur et publicentur.

§ 6. Quodque earum transumptis, manu notarii publici et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, certa et indubitate fides adhibetur, prout ipsis litteris originalibus adliberetur, si forent exhibitae vel ostensae; et transumpta huiusmodi legati, vicelegati, rectores vel praesidentes aut gubernatores seu alii superiores provinciarum, civitatum, terrarum, oppidorum, locorum praedictorum per publicum praecomenem publicari, et valvis cathedralis seu matricis ecclesiae loci ac palattii eorum residentiae affligi faciant, publicationemque et affixionem praefatas, lapsis viginti diebus, perinde omnes arcent ac si personaliter intimatae forent.

§ 7. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis; privilegiis quoque et indultis quibuscumque personis forsitan concessis et innovatis, asseritis consuetudinibus, quas, si quae forent, per praesentes improbamus, nullasque et invalidas esse declaramus; et quae omnia, illorum tenores pro sufficienter expressis habentes, revocamus et annullamus, nullaque et irrita esse decernimus; ceterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo etc.

Plaet. Motu proprio, M.

Datum Romae apud S. Petrum, pri-
die idus februario, anno vii.

Dat. die 12 febr. 1572, pontif. anno vii

Fides transum-
torum.

Clausulae de-
ogatoriae.

*Indulgentiae et gratiae
pro adiuvantibus bellum contra Turcas*¹.

Pius Papa V, universis christifidelibus praesentes litteras inspecturis, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum nos, pro pastoralis officii divinitus nobis iniuncta cura ac sollicitudine, divino auxilio adiuti, pro universae christianae reipublicae bono ac tutela, cum carissimo in Christo filio nostro Philippo Hispaniarum regre catholico ac dilectis filiis nobili viro duce et senatu Venetorum, adversus perfidissimum importunissimumque Turearum tyrannum, efflerata rabie cuncta christianae ditionis regna, provincias et alia loca incendiis, ferro, caedibus expugnatum atque vastantem, non minus salutare quam necessarium foedus inverimus, iamque, admirabili Dei clementia et beneficio, navalem glorioissimamque victoriā felicissime consecuti fuerimus, modoque a nobis principibus foederatis copiae tam maritimae quam terrestres, ut cooptam contra teterimum hostem expeditionem, monstrante Deo, persequamur, summis viribus, summo studio, summa diligentia comparentur atque instruantur.

§ 1. Attamen, considerantes immanem Turcarum potentiam infinitamque multitudinem, qua potissimum res christianorum omni tempore miserabiliter percussisse atque afflixisse non ignoramus, magnopere idoneum et opportunum esse censimus, si christiani, maiori quo fieri poterit militum numero bellicoque ap-

Bis Pontifex
foedus contraxit
cum rege His-
paniarum et Ve-
netis contra
Turcas et victo-
riam reporta-
vit;

Et modo, pro
feliciori prose-
cutione, adhor-
tatur omnes
ut hoc bellum
personis vel fa-
cilitatibus adiu-
vent.

¹ Similes indulgentiarum et gratiarum conces-
siones adiuvantibus eiusmodi bellum pro recu-
peratione Terrae Sanctae dedit Innocent. III,
constit. cvii, *Ad liberandam*, tom. iii, pag. 500.
Et de hoc bello habes etiam in constit. lxxvii, *Cum
nuper*, huius tomī pag. 638.

Plenissimam
que peccato-
rum indulgen-
tiam eis conce-
dit etc. 1.

paratu, contra hostilem ferociam insurgere conabuntur: sic enim facilius sperandum est felicia nostra coepta, adiuvante Domino, fore in dies feliciora atque optatum exitum, gravi cum hostium formidine ac pernicie, habitura. Itaque deinceps omnes et singulos fideles ad piissimum iustissimumque bellum, ubi de Iesu Christi Domini et Salvatoris nostri causa et gloria, christianique nominis salute, sicut omnes aperte vident, in primis agitur, monere, requirere et enixe hortari, prout monemus, requirimus et hortamur per praesentes, ut unusquisque sanctissimum hoc bellum vel personis vel facultatibus adiuvare velit. Negabit enim servus Dominus opes temporales largiter exhibere, cum Dominus servum vivere faciat et habere, ipsique denum divitias largiatur aeternas? et si Deus subiicit mortem pro homine, dubitabit homo mortem subire pro Deo? Quod ut eo libentius et alacrius cuncti facere studeant, quo ex hoc spiritualibus numeribus et temporalibus quoque gratiis a nobis se refectos pariter et munitos esse cognoverint, de omnipotentiis Dei misericordia ac beatorum apostolorum Petri et Pauli auctoritate confisi, ex illa, quam nobis Deus, licet indignis, ligandi et solvendi contulit, potestate, omnibus qui ad subveniendum huic sacro bello in personis propriis et expensis se se contulerint, neenon eis qui non in personis propriis illuc accesserint, sed suis tantum expensis, iuxta facultatem et qualitatem suam, viros idoneos destinarerint, donec milites nostri ibi fuerint, commoraturos; et illis similiter, qui, licet alienis expensis, propriis tamen personis belli labore et pericula sustinuerint, ac demum eis, qui de bonis sibi a Deo collatis congruam ad id portionem benigne

erogaverint, plenissimam et amplissimam omnium peccatorum suorum, de quibus corde contriti et ore confessi fuerint, et eamdenumque quam Romani Pontifices praedecessores nostri crucisignatis profici- scientibus ad subsidium Terrae Sanctae concedere soliti fuerunt, veniam, remissionem et absolutionem, tenore praesentium, indulgemus et clargimur. Bona insuper proficiscentium ad bellum huiusmodi, ex quo profecti fuerint, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, neenon ut talia sub archiepiscoporum et omnium praelatorum ecclesiae Dei tutela consistant; nullam de iis, quae, dum fuerint in dicto bello, quiete possident, sustineant quaestio- nem, sed integra maneant et quieta.

§ 2. Quinimmo in quibusvis eorum causis et litibus a iudicibus, coram quibus vertuntur, omnino supersederi debere, donec de eorum obitu vel reditu certissime cognoscatur, statuimus et manda- mus.

§ 3. Ad usuras quoque, si iuramento teneantur alicui, non cogantur, verum absoluti maneant et quieti. Quod si quisquam contra attentare praesumpserit, per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescatur. Si quis autem creditorum, contra tenorem praesentium, ipsos ad solutionem coegerit usurarum, eum ad illarum restitutionem, appellatione etiam remota, simili censura compelli volumus. Indaeos vero ad remittendas ipsis, ut praefertur, usuras etiam per principes et sacerdalem compelli praecipimus potestatem, et donec eis remiserint, tam in mercimonis quam aliis rebus et communi- ciis, sub excommunicationis sententia per ordinarios promulganda, universis christifidelibus iubemus communionem omnino dam ipsis hebreis denegari.

§ 4. Mandantes quibuscumque locorum ordinariis, in virtute sanctae obedien- tissio publi- candi hanc bul- lam.

¹ Tu vide indulta crucisignatorum in bulla In- nocentii III, cit. in nota ad rubricam.

tiae, ut statim praesentes litteras vel earum transumpta per suas quisque dioeceses publicari, et etiam per praedicatorum ad populi notitiam absque ullo quaestu devenire quamprimum carent et faciant.

§ 5. Non obstantibus praemissis Clausulae de rogatoriaie. constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 6. Volumus autem quod praesentium transumptis etc.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XII martii MDLXXII, pontificatus nostri anno VII.

Dat. die 12 mart. 1572, pontif. anno vii.

CCXVIII.

Contra scribentes, dictantes, retinentes, transmittentes et non lacerantes libellos famosos atque litteras nuncupatas d'avvisi, continentes alicuius famae lacionem futurorumque successnum et eorum quae pro regimine Status Ecclesiastici secreto traetantur revelationem.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Romani Pontificis providentia circumspecta ad ea sollicitudinis suae partes potissimum convertit, per quae inter singulos gregis eiusdem fideles, praesertim vero nobis et Romanae Ecclesiae subditos, pax et concordia confoventur, seditiones evitantur, scandalis obviatur et animarum salus procuratur.

§ 1. Cum itaque iracundia sit perturbatione immanis, affectio dura, violenta potentia, caedium causa, calamitatis posuerunt potestim sociam, iacturam concilians et dedecus, componentibus pecuniarum pernicies atque perditionis libellos famosos, origo, eaque potissimum ex iniuriis, canones eos verbo vel scriptis vel facto illatis nascatur. Nos qui non sine maxima mentis nostrae

perturbatione saepe numero accepimus quod, licet tam per sacras leges quam canonicas sanctiones, sub certis etiam gravissimis poenis, prohibitum fuerit ne quis famosum libellum componere audeat, et repertum, sive domi sive in pubblico vel in quocumque loco, aut corrumpere vel igne consumere teneatur prius quam alter inveniat, et nulli fateatur inventum; et qui secus fecerit, quasi auctor huiusmodi delicti, eisdem poenis subiaceat; nihilominus considerantes quod in dies, erescente malitia, quamplures iniquitatis filii, perditionis alumni et poenas predictas parvipendentes easque variis fraudibus evitare satagentes, ausu temerario non erubescunt variis modis nonnullos principes, praelatos, nobiles, publicas et privatas personas variis iniuriis et conviciis afficere, corumque famae et honori detrahere, sub quodam ficto colore quarundam litterarum incerto auctore scriptarum, nedum ab urbe nostra, sed etiam ex diversis provinciis, in quibus nedum ea, quae in unaquaque regione successerunt, narrantur, sed ea etiam quae in futurum quodam eorum temerario iudicio fore opinantur, adeo ut plerumque odia, inimicitiae, seditiones, rixae et homicidia permulta oriantur, in divinae Maiestatis offensam, animarum periculum et perniciosum quoque exemplum et scandalum plurimorum.

§ 2. Volentes praemissis, quantum possunt, obviare, considerantes attentius quod plures poenarum gravitas quam Dei timor arcere solet a voluntate delinquendi, et propterca tanto periculo occurrere volentes, ac tam nefarios praesumptores et facinorosos homines atrocibus poenis torpescere, ut metus poenae meta huiusmodi praesumptionis existat; huius perpetuae et irrefragabilis constitutionis edicto, poenas omnes, tam temporales quam ecclesiasticas, in talia praep-

cari decreverunt, ut in causis v. q. i. pur tot.

*E hic Poul-
fex eisdem pa-
nas confirmat
et extendit ad
scribentes etc.
litteras nuncu-
patas d'avvisi,
aliasque penas
hic expresse
imponit.*

sumentes per sacras leges et canonicas sanctiones latae et promulgatas, auctoritate apostolica approbantes et innovantes, ac ad omnes et singulos praedictos; qui forsitan sub illis comprehensi non essent, extendentes et ampliantes; statuimus et ordinamus quod deinceps perpetuis futuris temporibus nemo, cuiusvis qualitatis, dignitatis, etiam ecclesiasticae, status, gradus, ordinis et praeeminentiae fuerit, audeat nec presumat libellos famosos, nec litteras monitorum, vulgo appellatas *Lettere d'avvisi*, continentes convicia, iniurias vel famae et honoris alicuius laesionem, nec aliquam scripturam, in qua de futuris successibus disseratur, vel ea quae coram nobis vel aliis ad universalis Ecclesiae Status regimen deputatis secreto tractantur, revelentur, componere, dictare, scribere, exemplari, retinere, nec ad aliquem transmittere, etiam si aliunde ab aliis provinciis, civitatibus, terris et locis ad eorum manus pervenerint; sed statim quod aliqui similes libelli, litterae sive scripturae alicui delatae fuerint, statim quod illos seu illas habuerit, antequam vim earum manifestaverit, corrumpere seu igni tradere, vel dilecto filio nostro cardinali Rusticucio consignare teneatur, sub poenis praedictis, quas hic pro expressis haberi volumus, ac aliis etiam gravioribus, etiam ultimi supplicii et confiscationis bonorum, secundum qualitatem facti et personarum, arbitrio nostro irremissibiliter infligendis; quibus poenis etiam eos ligari volumus, qui in huiusmodi libellis, litteris seu scripturis de aliquo oblocuti fuerint, alicuiusque famae et honori, vera etiam exprimendo, detraxerint, ac ea quae coram nobis vel aliis, ut supra, secreto tractantur, revelaverint; ex hoc equidem animus deprehenditur pravus iniuriandi et nocendi, atque ideo eos eadem pena teneri convenit.

§ 3. Neconon praesentes et desuper conficiendas forsan litteras perpetuis futuris temporibus durare, ac omnes et singulos a data praesentium irremissibiliter ligari volumus, illasque nullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitio aut intentionis nostrae vel quopiam alio defectu notari, aut sub quibusvis revocationibus et derogationibus comprehendendi nullatenus posse.

§ 4. Sicque per quosecumque iudices etc., etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac S. R. E. cardinales, sublata etc., iudicari debere etc.; irritum quoque etc. decernimus.

§ 5. Non obstantibus praemissis ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ac quibusvis, etiam almae Urbis et illarum civitatum, oppidorum, terrarum et locorum, etiam iuramento etc. roboratis, ac provincialibus, municipalibus, ac particularibus statutis ac legibus, etiam imperialibus et in corpore iuris scriptis; privilegiis quoque etc., etiam motu simili etc., etiam consistorialiter etc., quibus omnibus, illorum tenores etc., hac vice latissime derogamus; ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 6. Ut autem praesentium tenor omnibus innotescat, nullusque eorum ignorantiam allegare queat, in valvis Principis apostolorum ac S. Ioannis Lateranensis, et in acie Campi Florae de Urbe publicari mandamus, ipsasque sic publicatas omnes et singulos, quos illae concernunt, ita afficere volumus ac si essent omnibus personaliter intimatae. Decernentes quoque praesentium earundem solam signaturam sufficere et ubique fidem facere, in iudicio et extra, regula quaenamque contraria non obstante. Ac illarum transumptis, manu alicuius notarii publici subscriptis et sigillo almae Urbis gubernatoris aut alterius iudicis sigillatis, eandem prorsus fidem adhi-

Clausulae preservativa*e*

Decretum i
ritans.

Clausulae de
rogatoria*e*

Forma et e
fectus publica
tionis.

beri, quae ipsis originalibus litteris adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Placet. Motu proprio, M.

Datum Romae apud S. Petrum, xvi kalendas aprilis, anno vii.

Dat. die 17 martii 1572, pontif. anno vii.

CCXIX.

Exemptio monasteriorum omniumque locorum piorum ab onere hospitandi milites¹.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Cum, sicut non sine gravi dolore nobis innotuit, omnia et singula seu quamplurima huius aliae Urbis ac etiam Status nostri Ecclesiastici conventus et monasteria et alia ecclesiastica et pia loca, tam saecularia quam regularia, et a personis religiosis quomodolibet inhabitata, eo tempore quo equites et milites eiusdem aliae Urbis ac Status Ecclesiastici praefati, pro defensione ipsius Urbis et Status, adversus infestissimum Turcarum tyrannum, vel ob alias, quae pro tempore se se offerunt causas expediri et ad diversa eiusdem Status loca transmitti contingit, ab eisdem equitibus et militibus perturbentur et molestentur; ipsique conventus, monasteria et alia ecclesiastica et pia loca, in eorumdem equitum seu militum distributione, nonnullos eorumdem equitum et militum intra eorum domos et monasteria hospitio excipere et recipere cogantur, in maximum eorum detrimentum, divini cultus perturbationem, gravissimum religionis dedecus, Dei optimi offensam, et non solum praeter omnem nostram intentionem, verum etiam intolerabilem animi nostri amaritudinem.

¹ Hanc exemptionem pro Ordinibus Mendicantium habes etiam in constitutione xix, *Dum ad ubores*, pag. 468 huius tomii.

§ 1. Quapropter nos in praemissis, quantum cum Deo possumus, de optimo remedio celeri manu providere, ac monasteriorum et aliorum ecclesiasticorum et piorum locorum huiusmodi personarum, Deo altissimo die noctuque famulantium, quieti, integritati et decori consulere volentes, motu simili et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, universis et singulis tam dictae aliae Urbis quam totius Status praefati gubernatoribus, potestatibus, ducibus et capitaneis communitatibusque et universitatibus et aliis, ad quos spectat et pertinet et spectabit et pertinebit quomodolibet in futurum, ne deinceps perpetuis futuris temporibus, in eorumdem militum et equitum distributione, tam in transundo quam inibi commorando, communis et universitatibus videlicet, ne dictos equites ac milites in eisdem monasteriis, coenobiis, domibus et aliis ecclesiasticis et pia locis, sub duorum millium ducatorum auri, Camerae Apostolicae ipso facto applicandis, et aliis arbitrii nostri poenis, quovis quaesito colore, causa, ingenio sive praetextu, distribuere sive assignare, vel ad illos recipiendum et hospitio excipiendum cogere.

§ 2. Ipsi vero capitaneis et ducibus, ne eosdem suos equites et milites, sub indignationis nostrae ac privationis officiorum suorum aliquaque etiam arbitrii nostri poenis, in dictis monasteriis, coenobiis, domibus et aliis ecclesiasticis et pia locis, etsi communitates et universitates ipsae eadem loca eisdem assignassent, distribuant.

§ 3. Gubernatoribus vero et ipsarum civitatum et locorum praetoribus ac aliis officialibus quibuscumque, quominus praemissa ab ipsis communitatibus et universitatibus ac capitaneis et ducibus fieri, sub eiusdem indignationis nostrae ac etiam privationis officiorum suorum praefatorum

Causa huic
constitutionis.

Et contra capitanos et alios distribuentes ibi milites;

Et gubernatores locorum et alios officiales haec fieri permettentes.

respective poenis, auctoritate apostolica, sinant vel permittant, inhibemus, praecipimus, committimus et mandamus.

Exemptio de qua in rubrica. § 4. Et insuper, tam illis quam equitibus et militibus praefatis, ne monasteria, coenobia et loca pia huiusmodi in personis, rebus et bonis aut alias desuper quomodolibet molestare, perturbare, impeditre et inquietare, seu molestari, perturbari vel alias inquietari facere audeant seu praesumant, in virtute sanctae obedientiae et sub iam dictis poenis, eadem auctoritate inhibemus, praecepimus, committimus et mandamus, ipsa monasteria, coenobia, domos et alia ecclesiastica et pia loca ex nunc ab eisdem militibus et equitibus, ab onere illos hospitio excipiendi, motu et auctoritate similibus eximendo et totaliter liberando, ac libera et immunia faciendo.

Deputatio ex-eutorum. § 5. Necon dilectis filiis nostris Vitellio, cardinali Vitellio nuncupato, et pro tempore existenti S. R. E. camerario, ac praesidentibus et clericis Cameræ Apostolicae, ut, eisdem monasteriis et piis locis in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, non permittant illa seu eorum personas a praedictis militibus et equitibus illorumque hospitio gravari contra praesentium tenorem, sed litteras et exemptionem huiusmodi eis desuper concedant ac favorabiliter defendant, etiam praecepimus et mandamus. Et sic per quoscumque iudices, sublata etc., iudicari etc. debere; irritum quoque etc. decernimus.

Clausulae de rogatoriae. § 6. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutis, etiam iuramento etc. roboratis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, quibusvis, etiam praedictis ac aliis quibusvis personis, sub quibuscumque tenoribus ac alias in contrarium quomodolibet concessis et concedendis. Quibus omnibus, illorum tenores etc., latissime

derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque cum clausulis opportunis.

§ 7. Et cum absolutione, ad effectum etc.; et de commissione, mandato, inhibitione, pracepto, exemptione, liberatione, decreto, derogatione aliisque praemissis, extendendis perpetuo in forma gratiosa, et si videbitur cum opportuna executorum deputatione, qui assistant, ac sub censuris et poenis, etiam pecuniariis etc., cum facultate gravandi etc., invocato etc., saecularis; cum opportuna dictarum derogatione latissime extendenda; et quod praemissorum omnium et singulorum etiam maior et verior specificatio et expressio fieri possit in litteris etiam ad partem, pro quolibet monasterio et pio loco, si videbitur, per breve nostrum expediendis, seu, si videbitur, praesentis nostri motus proprii sola signatura sufficiat et ubique fidem faciat, in iudicio extraque, regula contraria non obstante.

Placet, motu proprio, et ita mandamus. M.

CCXX.

Quod christiani apud Turcas sclavi reperti in bello contra eos parato, liberi cum suis bonis dimittantur ab officialibus classis christianaæ¹.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Licet omnibus notissimum sit bellum hoc, quod cum impio Turcarum tyranno geritur, non ea tantum de causa geri ut imminens ab illius viribus nobis periculum dimoveamus, sed ut etiam plurima christianorum millia, quae sub dira illius tyrannide servilem ac miserabilem

Causae declaracionis.

¹ Adiuvantibus hoc bellum, hic pontifex indulgentias concessit ut sup. in constitutione ccxvii, Cum nos, pag. 967.

vitam ducunt, in libertatem ac ad Christi nomen libere confitendum ac excolendum vindicemus; non defuerunt tamen qui, christianaे fraternitatis oblii, loca Turcarum hostium nostrorum invadentes, christianos ibidem repertos in servitatem redegerunt, bonis ac fortunis spoliarunt, tritemibus alligarunt, ac tallem impo-suerunt, quo fit ut Christi sanguine redempti, qui cumulatis votis christianorum adventum et victoriam exoptaverunt, ea a victoribus fratribus suis patientur, quibus paulo peiora a Turcis expectare potuissent.

Declaratio de qua in rubrica. § 1. Nos igitur Eius locum, licet im-meriti, tenentes in terris, qui de coelo ad liberandum nos venit, ut, de manu ini-micorum nostrorum liberati, deinceps sine timore serviamus Illi, verentes ne, si iniunctae nobis ab eo erga filios nostros caritatis et dilectionis immemores simus, omnipotentis Dei contra nos classemque nostram iram provocemus, malis huiusmodi obviare cupientes, tenore praesentium, decernimus et mandamus ut nullus deinceps sive sacri foederis miles sive alius christianos capiat, aut praeter eorum voluntatem, etiam data mercede, remigare cogat, tallem imponat, aut eius bona diripiatur, quinimmo fraterne et amicabiliter, ut christianam pietatem decet, tractet, ac libere cum liberis suis, coniugibus et bonis abire permittat.

§ 2. Illos autem omnes et singulos, qui huic constitutioni contraire praesum-pserint, declaramus ipso facto in poenam excommunicationis latae sententiae in-cidisse, a qua non possint, nisi a nobis

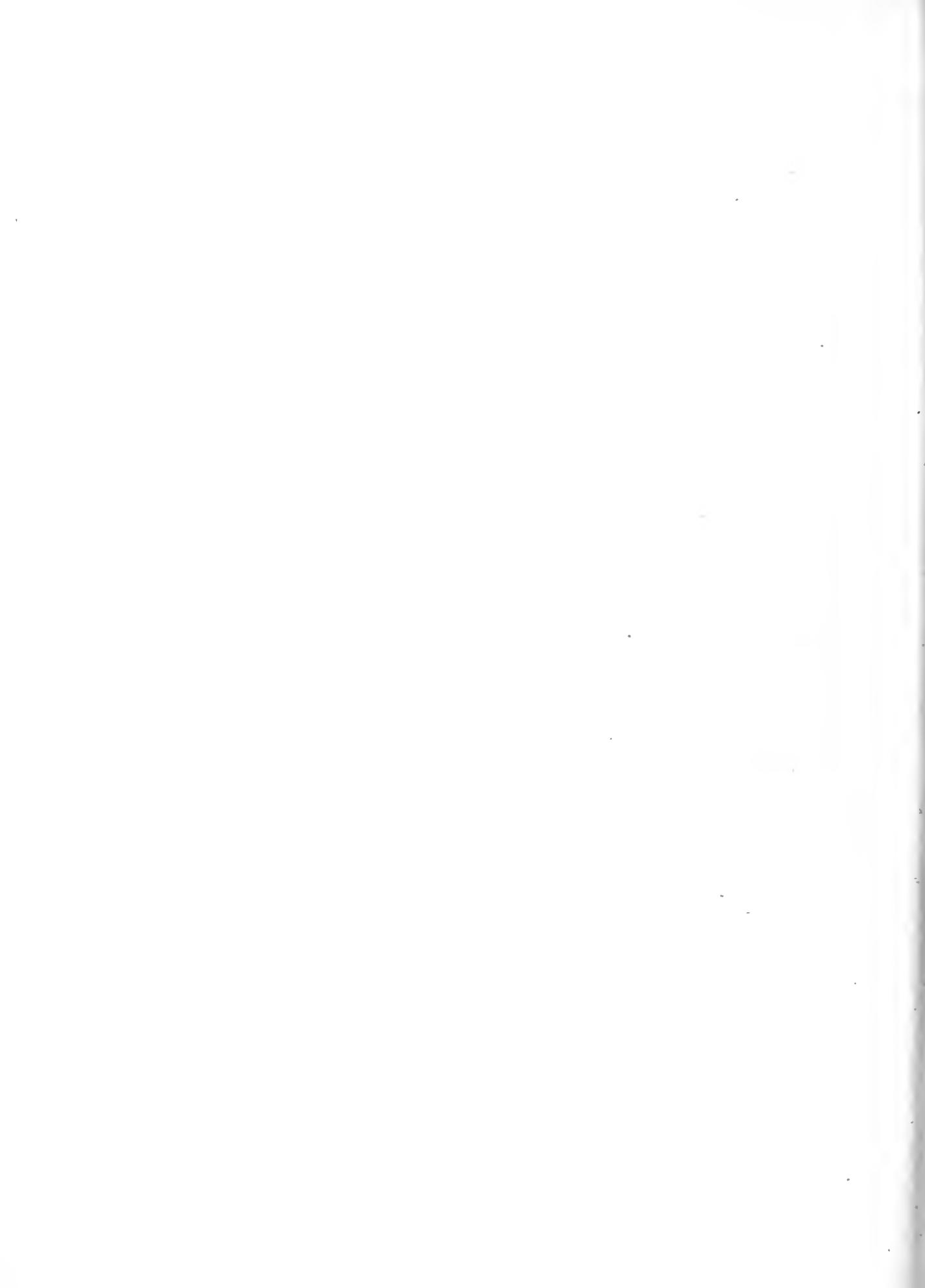
et successoribus nostris, praeterquam in mortis articulo, absolviri; et ulterius volamus eos a superioribus suis, ad quos spectabit, severe et graviter, iuxta contraventionis qualitatem, puniri.

§ 3. Mandantes omnibus et singulis, *Iussio eam publicandi.* tam ipsius classis quam locorum ipsorum superioribus, quibus spectat et in futurum spectabit, ut pro quanto student di-vinam gratiam nostramque benevolen-tiam promereri, hoc nostrum, immo vero potius dominicum praeceptum et mandatum, in locis suae iurisdictionis sive iis ad quae christianorum principium foederatorum praefectos, tam gene-rales quam particulares, appellere conti-gerit, ea lingua cuius eius loci habita-tores intelligentes fuerint, et in ipsa etiam classe, publice edi, affigi, et sub poenis sibi bene visis faciant ab omnibus inviolabiliter observari, ut a Deo Opt. Max. praemia aeterna et a nobis de re diligenter gesta laudem reportare me-reantur.

§ 4. Volumus autem ut praesentis *Sola signatu-ra sufficit.* nostri motus proprii sola signatura sufficiat et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, quaecumque regula seu consti-tutione apostolica contraria non obstante.

§ 5. Quodque illius exempla, etiam *Fides exemplorum.* impressa, edantur, eaque notarii publici manu et cuiuscumque curiae ecclesia-sticæ aut praelati sigillo obsignata, eam-dem prorsus fidem ubique faciant, quam ipse praesens motus proprius faceret, si esset exhibitus vel ostensus; contrariis non obstantibus quibuscumque.

Fiat. Motu proprio, M.

INDEX

NOMINUM ET RERUM PRÆCIPUARUM

NUMERUS PAGINAM INDICAT. — a PRIMAM COLUMNAM — b SECUNDAM DESIGNANT.

A

Ædificantes in Urbe multis privilegiis a Sixto IV, Leone X et Pio IV donati, 386 *b* et 911 *a*. Eisdem praefinitur tempus ad aedificia inchoanda et perficienda, 387 *a*. Domorum, locorum, *etc.* venditiones vicinis semper indicendae sunt, *ibid. b*. Tempus quo vicini emptores solvere et aedificare debent, *ibid.* In huiusmodi contractibus vicini inquilinis praferendi sunt, 388 *a*. Simulatae venditiones cassantur, et contrahentibus poenae imponuntur, *ibid.* Dubia super praemissis in Urbis ornatum interpretanda, *ibid. b*. Quando vicini vicinis domos et casalena vendere teneantur, 389 *a* et *b*. Domini domorum dirutarum vel diruendarum, pro construendis viis et plateis domos instaurent, 390 *a*. Inquilini non solvant pensiones restaurationem negligentibus, sed eas reficiendis domibus impendant, *ibid. b*. Qui domos possident ex alicuius earum partis demolitione incommodas effectas, si easdem reædificare velint, conterminos cogere queunt ad sibi vendendas domios, *ibid.* Dominus loci vacui, ibi fabricet infra sex menses, alioquin huiusmodi loca a magistris viarum locentur aut vendantur, 391 *a*. Angiportus existentes inter domos is potest occupare, qui prius ibi fabricaverit, *ibid. b*. Cloacae in vias aquam evonentes obstruantur, 392 *a*. Fideicomissa non impediunt praemissorum executionem, *ibid.* Tollantur canneta detrimentum Urbi afferentia, *ibid. b*. Prata prope viam Angelicam ad canneta vel hortos non reducantur, *ibid.* Horti prope Urbem, cardorum exceptis, in prata et vineas convertantur, 393 *a*. Scalae vias impedientes tollantur, *ibid.* et *seq.* Praedicta statuta ad vineas et casalia per duodecim millaria ab Urbe extenduntur, 393 *b*. Porticus demoliantur

aut muris claudantur, 394 b; horti pariter et alia praedia inter Urbis aedificia existentia, *ibid.* et 396 a. Amoveantur pontes lignei viis publicis transversi, 394 b. Fulcimenta e domibus ruinosis tollantur, 395 a. Pius V, ad dirimendas lites ex aedificantium privilegiis ortas, praedecessorum constitutiones ad iuris communis terminos reducit, non tamen quoad sacra et publica aedificia, 911 b et seq.; praemissa declarat, 912 b et seq.

Agricultura commendatur, 481 a. Statuta eamdem concernentia confirmantur, *ibid.* b.

Iurisdictio consulum artis agriculturae, *ibid.* Poenae in eos qui impediunt frumenta vel segetes importantes in Urbem, vel eadem emunt praeter quantitatem sibi suisque familiis necessariam, 485 a. Commicatus afferentes eximuntur a solutione vectigalium et aliorum onerum, 486 a; nec molestia possunt affici pro debitis, etiam cameralibus, dum ad Urbem se conferunt, ibi morantur et ab ea recedunt, *ibid.* Agricolæ molestiam nullam patientur pro debitis, dum colunt, seminant vel colligunt frumenta, *ibid.* b. Boves aratorii omniaque instrumenta ad agriculturam necessaria capi nequeunt pro debitis, nec in tacitis hypothecis comprehendendi, quae gaudent privilegiis bonorum dotalium, *ibid.*

Alienationes. V. Bona ecclesiastica, Camera Apostolica.

Alphonsus cardinalis Neapolitanus. V. Auditoratus.

Amadei fratres. V. Francisci (S.) de Assisio fratres.

Antonii (S.) Viennensis Ordini confirmantur privilegia quaerendi eleemosynas, quantum concilio Tridentino non adversentur, 380 a.

Apostatae religiosi vel male translati vel extra claustra vagantes a Paulo IV corrigitur, 16 a. In eius ordinationum executione multa oriuntur incommoda, *ibid.* Pius IV praedecessoris mandata ad formam iuris reducit, *ibid.* b; caussas contra monachos ad se advocat, et decidendas committit Urbis vicario, locorum ordinariis respective neconon superioribus monasteriorum, 17 a; facultatem summarie procedendi iudicibus concedit, *ibid.* b; absolutis agere poenitentiam a confessoribus iniungendam praecipit, 18 a; dispensationes et indulta ostendere, neconon caussam infra sex menses expedire, *ibid.* b.

Archivium Vaticanum instituit Pius IV, eique praeſicit cardinalem Amulium, 373 b.

Ipsius facultas ubique conquirendi libros, codices aliaque id genus monumenta, *ibid.* Omnes hortatur Pontifex ut dicto cardinali libros, etc. tradant, 374 b; eidem praecepit ut singulis vicibus unum tantum librum e Vaticana bibliotheca extrahatur, *ibid.*

Artis lanae in Urbe privilegia et statuta confirmata a Pio V, 612 b. Consulum artis facultates in caussis eandem concernentibus, *ibid.* Inhibitio ne Urbis iudices consules molestent in praemissis, 613 a.

Auditoratus Camerae Apostolicae supprimitur a Paulo IV, regentisque officium instituitur, cui facultates et emolumenta tribuuntur, quae antea ad S. R. Ecclesiae camerarium spectabant, 123 a. Regens Camerae quinque notariatus Curiae causarum conferre valet, 124 a. Regentis officium Alphonso cardinali Neapolitano conceditur, *ibid.* Illic dictum officium resignat in manibus Pii IV, qui, attentis discordiis ex illius institutione exortis, illud supprimit, et auditoratum restituit, *ibid.* b; camerario eiusque officialibus antiqua iura reddit, 125 a. Auditoratus officium confert Pius IV Flavio Ursino, cum facultatibus praesertim caussas ob-

ligationum in forma Camerae privative quoad alios cognoscendi, 429 *b* et *seq.*: easdem caussas alteri specialiter non commissas reassumendi, 430 *b*; censuras promulgandi, *ibid.*; caussas praelatorum, mercatorum *etc.*, neenon appellationes decidendi, 431 *a*; summarie procedendi contra quoscumque in caassis *cc* ducatos non excedentibus, contra mercatores autem et notarios in omnibus caassis, *ibid.* *b*; caussas criminales Urbis et exemptorum definiendi, *ibid.*; litteras apostolicas, sententias a iudicibus specialiter non exceptis latae, neenon processus die Coenae Domini fieri solitos exequendi, 132 *a*; caussas contractuum in Curia initiorum, caussasque curialium decernendi, *ibid.* *b*; remissorias et compulsoriales dandi, *ibid.*; in vim Eugenianae et Leoninæ curiales tuendi, *ibid.*; monitoria et citationes ad partes praecipiendi, *ibid.*; censuras promulgandi et absolutiones dandi, 433 *a*; obligationes contra haeredes exequendi et alia omnia consueta faciendi, *ibid.* Idem Pontifex confirmat facultates et privilegia a predecessoribus Pontificibus auditori concessa, *ibid.* *b*. Huius potestas in cessionibus bonorum et discussionibus, *ibid.* Eiusdem locus in cappella Papae, 134 *a*.

Auditor generalis caussarum Curiae Apostolicae exclusive facultatem habet procedendi contra praelatos in propriis dioecesis non residentes, 464 *a*; Pontifici Maximo ea refert, quae ad depositionis sententiam eum inducant, *ibid.* *b*; in reliquos, curam animarum habentes, usque ad definitivam sententiam procedit, *ibid.* Auditoris tribunal reformatum, 865 *a*. Ipsi non licet condemnare vel excommunicare aliquem, qui debitor constet ex confessione tantum procuratoris, *ibid.* Huius constitutio aut censorum consensus quando apponenda in obligatione, *ibid.* *b*. Declarationes circa citationes, dilationes ad solvendum concedendas et excommunicationis pronuntiationem in obligatos non solventes, 866 *a*. Caussas obligationis cameralis auditor tantum cognoscet, nisi eadem contra Romanos laicos in Capitolio, vel contra clericos in curia vicarii agantur, *ibid.* *b*. Appellationes a sententiis extra Curiam talis quando et quomodo ab auditore recipiendae, *ibid.* Litteras apostolicas quando et quomodo exequi auditor possit, *ibid.*; non det monitoria generalia, 867 *a*; neminem impedit in concilio Tridentini executione, *ibid.*; ad poenas continuaciones nunquam deveniat in caassis civilibus, *ibid.*; non det mandata de manutendo, nisi in ius vocala parte, *ibid.* *b*; extra Italiam degentes ad comparendum coram se non vocet, in seculo Papa, *ibid.*; expeditiones extra Curiam mittendas subscribat, *ibid.* Reformatio circa expensas expeditionum, *ibid.* et *seq.* V. Camera Apostolica.

B

Banniti. V. Homicidae.

Bello in Turcas inito, Pius V victoriam consequitur, 967 *b*; pro feliori continuatione hortatur omnes ut illud personis vel opibus adiuvent, quibus plenissimam peccatorum indulgentiam concedit, *ibid.*; item supersessoriam in eorum caassis et exemptionem ab nsurum solutione, 968 *b*; Turcas captivos, durante bello, relaxare vetat, 958 *a*. Contravenientium poenae, *ibid.* Christiani apud Turcas in servitute degentes, liberi cum suis bonis dimittantur a ducibus classis christiana, 973 *a*. V. Cartusiensis.

Beneficia, de quibus lis pendet, a caussarum beneficialium iudicibus vel eorum affinibus impetrari nequeunt, 64 *a.* Beneficia suspectae collationis a iudicibus, lite pendente, sequestro dari possint, 78 *a.* Temere litigantium poenac, *ibid.* Beneficia in confidentia recepta, a die receptionis vacant, 306 *b* et *seq.* Reditus applicantur Camerae Apostolicae, 307 *b.* Beneficiales confidentiae de cetero fieri sub severis poenis vetatur, *ibid.* Huiusmodi beneficiorum provisiones iam factae cassantur, et eorum collatio Sedi Apostolicae reservatur, 308 *a.* Provisiones ex beneficiis ac dignitatibus ortae a nemine tangi possunt, qui prius fidei catholicae professionem non emiserit, 327 *b.* Huiusmodi forma professionis, *ibid.* et *seq.* Pius V statuit ut beneficia curata in Urbe et eius districtu idoneis personis conferantur, ab eius vicario examinatis et approbatis, 423 *b*; collationes aliter factas abrogat, *ibid.* In quibusvis collationibus, provisionibus et commendis beneficiorum per Sedem Apostolicam collatorum, speciali vel generali concilii Tridentini derogatione minimi opus est, 507 *a.* Beneficiorum confidentia damnata a Pio IV et a Pio V, 509 *b* et *seq.* Fructus beneficiorum Sedi Apostolicae reservatorum, in regno Neapolitano vacantium, Camerae Apostolicae applicantur, 511 *b* et *seq.* Reservatio beneficiorum propter crimen haeresis vacantium, 534 *a.* In eorumdem impetracionibus non comprehenduntur beneficia praedicta, *ibid.* Beneficia, sede episcopali vacante, titularibus orbata, Summi Pontificis dispositioni reservantur, 659 *a.* Beneficiorum fructus de quibus lis pendet, ea durante, deponi debent penes idoneam personam a iudice eligendam, 664 *a.* Quibus in casibus episcopi beneficiorum resignationes admittere queant, 665 *a.* Resignanda beneficia conferri nequeunt consanguineis collatorum vel resonantium, *ibid. b.* Res et bona in pios et sacros usus destinata laici occupant, 709 *b*; quapropter Pontifex revocat indulta retinendi, obtinendi vel in alias transferendi pensiones super bonis ecclesiasticis, iam antea concessa laicis militiarum Sancti Petri, S. Pauli, S. Georgii aliorumque collegiorum et officiorum Romanae Curiae, 710 *a*; idem definit pro quavis alia militia et quovis alio nosocomio, *ibid. b.* Soli milites caelibes alias pensiones obtinere possunt per privatas dispensationes, 711 *a.* Revocantur militiarum facultates concedendi expectativas et reservationes ad beneficia, nec non eademi uniendi, incorporandi vel suppressandi, *ibid.*; item expectativa, uniones et suppressiones, quae plenarium effectum sortitae non sunt, *ibid. b.* item facultates testandi de bonis ecclesiasticis ac testamenta, quae nondum habuerunt effectum, *ibid.* Extinctio beneficiorum in insula Sardiniae aliis unitorum, quae habent parochiales uti praebendas, 720 *a.* Parochialium ad primævum statum reductio, *ibid.* Vicariorum deputatio in parochialibus, quae dignitatibus sunt annexae, *ibid. b.* Confidentialia beneficiales iterum prohibentur, 754 *b.* Pius V multas fraudes in hac re detegit, quae in iudicio minime probari queunt, idecirco quando confidentialia præsumenda sint declarat, 755 *a.* Testes et singulares præsumptiones quid probent, 756 *b.* Testes in huiusmodi caussis esse possunt omnes qui in casu simoniae, *ibid.* Confidentialia prohibitio cardinales etiam ligat, 758 *a.* Pius V declarat et ampliat concilii Tridentini prohibitionem aliquid exigendi vel petendi in beneficiorum collatione aliave provisione, vel in admissione ad illorum possessionem, 827 *b* et *seq.* Revocantur

facultates disponendi de bonis ecclesiasticis, vel inde profectis, favore illegitimum, 880 *a* et *seq.*: item legatorum et nunciorum *etc.* facultates huiusmodi gratias concedendi, 881 *b*. Successores in beneficiis bona, de quibus contra praemissa dispositum sit, recuperent, 882 *a*. Praedictorum negligentiae in id exequendo suppleant episcopi pro Sede Apostolica, *ibid.* Bona ecclesiastica feudalia, defientibus haeredibus legitimis, ad ecclesiam redeunt a qua feuda dependent, *ibid. b*. Declaratio circa beneficiorum bona patrimonialia, 883 *b*. Pius V beneficia per crimen haeresis vacantia Sedis Apostolicae collationi reservat, 933 *a*; collationes aliter factas irritat, *ibid. b*. Revocatio regressum et coadiutoriarum ad beneficia, super quibus litterae apostolicae integraliter expeditae non fuerunt, 939 *b* et *seq.* Leo X decretivit beneficiatos non recitantes horas canonicas fructus beneficiorum amittere pro rata, 942 *a*; quam declarat Pius V, 943 *a*. *V. insuper* Ius praesentandi, Camera Apostolica, Spolia clericorum.

Blasphemi. V. Homieidae.

Bolonensis cathedralis origo, 550 *b*. Eius dioecesis, dignitates ac dos, 551 *b*. Collationes dignitatuum et beneficiorum a quo sint facienda, 552 *a*.

Bona ecclesiastica alienandi et locandi modus decretus a Paulo IV, cum gigneret multas lites et querelas, Pius IV ordinationem ad terminos iuris communis reducit quoad caussas pendentes et futuras, 59 *a* et 419 *a*; quo vero ad definitas condemnatos absolvit a censuris, et caussas revideri mandat iuxta iuris communis dispositionem, 59 *b*. Alienationes honorum Ecclesiæ Romaniae, Sedis et Camerae Apostolicae, sine evidenti earum utilitate factas, abrogat, 419 *a*; easque nullius valoris fuisse declarat, 420 *a*; vectigales nullum ius servitutis dehere occupatoribus dictorum honorum, *ibid. b*; bona et fructus restituere tenentur, *ibid.*

Bona naufragantium ab incolis et officialibus locorum, in quibus naufragia eveniunt, saepe diripiuntur, 440 *a*. Pius V poenas minatur vexantibus naufragos, unaque commissarium et consulem deputat pro dictorum bonorum recuperatione, 441 *a*; eadem servantibus aut recuperantibus ne de illis disponant, inscio commissario et consule, praecepit, 442 *a*; item dynastis, gubernatoribus et aliis, ut in praemissa consuli assistant, 443 *a*; auxilium dantibus indulgentias concedit, *ibid. b*. Commorantes prope loca naufragiorum, auxilio vocati, praesto sint, *ibid.* Communia dominique locorum dictorum, in huiusmodi bonorum praedatores manus iniiciant, 444 *a*. Consul eiusque deputati arma gestare queunt, *ibid.*

Bononiense Studium commendatur, 254 *a*. Rectoris Studii iurisdictio et privilegium, 255 *a*. Privilegiorum et ordinationum Studii confirmatio, *ibid. b*.

Borrihomaeus Carolus cardinalis synodum Mediolanensem celebrat, 459 *a*. Cuius statuta confirmat Pius V et ab omnibus, ad quos spectat, executioni mandari praecepit, *ibid.* et *seq.* *V. Humiliatorum Ordo, Minorum Conventuales.*

Breviarum Romanum. *V. Divini officii forma.*

C

Camera Apostolica, tempore infirmitatis Romanorum Pontificum vel Sedis vacantis, multa damna patitur in suis bonis ob impiorum rapinas, 19 *a*. Pius IV

omnes poenas in huiusmodi malefactores statutas confirmat aliasque addit, *ibid.* et *seq.* Quibus solemnitatibus Camera uti debeat in snorum bonorum alienationibus et locationibus, 62 *a.* Contractus aliter facti irritantur, *ibid. b.* Fraudulentae pactiones damnantur, *ibid.* Spolia clericorum, ex illicita negotiatione vel contra canones acquisita, Cameræ Apostolicæ sunt, 79 *a.* Ordinatio applicatur spoliis Andreae Iapiri de S. Ioanne Rotundo, *ibid.* Declaratio quorundam dubiorum, 80 *a* et *seq.* Cameræ Apostolicæ applicantur fructus beneficiorum Sanctæ Sedi reservatorum in Italia a die vacationis ad diem provisionis, 127 *a.* Facultates collectoris C. Ap. et inhibitio ne quis de hac re se immisceat, *ibid. b* et *seq.* Fructibus onera beneficiorum supportanda sunt, 128 *b.* Paulus III ad se advocat omnes caussas fisum suum concernentes, easque in Camera Apostolica cognosci mandat, 136 *b.* Quam constitutionem cum non nulli indices aliique non ad omnes casus extendant, Pius IV declarat in eadem comprehensas omnes caussas fisum concernentes, alibi non commissas, 137 *a* et *seq.* Muletæ pro delictis impositae, quae communitatibus applicabantur, Cameræ Apostolicæ a Pio IV adjudicantur, iis exceptis quae damna possessiōnibus allata respiciunt, 151 *b* et *seq.* Applicationes aliter factae irritantur, 152 *a.* Dubia super praedictis exorta explicantur, 153 *a.* Pius IV studium reformati Cameram Apostolicam, 303 *b.* Caussa reformationis, *ibid.* Camerarins et clericie caussas fisci lucra concernentes et non alias cognoscant, 204 *a;* abstineant a commiissionibus caussarum, alienationisque bonorum ecclesiasticorum, *ibid. a* et *b;* ab absolutionibus et remissionibus delictorum, *ibid. b;* non concedant moratoria ultra mensem, et pro debitoribus tantum qui aliam dilationem non obtinuerint, *ibid.*; hebreis non concedant tolerantias christianorum privilegia praejudicantes, *ibid.*; nemini facultatem extrahendi annonas a terris Ecclesiae, *ibid.*; clarigationes non concedant, nisi expresse mandante Pontifice Max., *ibid.*; caveant a concessione litterarum pro adipiscendis beneficiis, et ab impositione veetigalium, *ibid.* et *seq.*; spolia clericorum aut eredita fiscalia non remittant, 205 *a.* Clerici Cameræ Apostolicæ nulla iurisdictione peculiari, sed tantum collegiali fruuntur, *ibid.* Tabellionum munus, *ibid.* Provisiones circa concessionem immunitatum spiritualium, expeditiones litterarum apostolicarum, tabellionum extorsiones, camerarii et clericorum officium tempore Sedis vacantis, *ibid. a* et *b.* Contravenientium poenae, 206 *a.* Irritatio aliter gestorum, *ibid.* Auditor caussarum Curiae Cameræ Apostolicæ quibus in easibus monitoria specialia concedere possit et appellationes admittere, 207 *b;* in monitoriis generalibus reservet loci ordinario facultatem absolvendi incurrentes censuras in eis contentas, 208 *a;* non permittat affigi amplas schedas, vulgo *cedulones*, daemonum simulacra referentes, *ibid.* Qua ratione auditor decernere possit sequestra, *ibid.*; qua monitoria contra episcopos et eorum superiores, *ibid.*; quomodo disponere de expensis contumacialibus, remissorias concedere in caassis criminalibus nec non litteras pro capiendis indicis, *ibid.* Quid agendum sit auditori in reorum et testium examine, *ibid.*; reorum in carcere retentione, *ibid. b.* Quomodo se gerere debeat in dilationibus fisci, in caassis fisci contra privatos, in caassis usuræ contra mercatores, in fisci appellationibus, in inventariis de bonis reorum, *ibid.*; sportulas ipse non recipiat, nec aliquid notarius in caassis ordinariis, sed tantum

in commissariis et declaratoriis contumacialibus, *ibid.* Caveat auditor ne sui tabelliones sint procuratores caussarum sui tribunalis, nec faciant ex se decreta, *ibid.* et *seq.*; iis imponat ut contrahentes cognoscere carent saltem per depositionem unius testis, nec officia arrendent, 209 *a*; qua ratione terminos ad referendum curare debeat auditor, qua mandata de manutenuendo in possessione et de capiendo ratione suspicionis fungae, nec non copias ante tormentum concedere *ibid.*; caveat ne tabelliones regestra omittant in caussis valorem ducentorum florinorum non excedentibus, et taxas servent, *ibid. b.* Aliae circa auditoris iurisdictionem declarationes, *ibid.* Secunda Cameræ Apostolice reformatio a Pio IV decernitur, 310 *a*. Omnia eius privilegia huic reformationi non contraria confirmantur, *ibid. b.* Clericorum Cameræ qualitates designantur, 311 *b.* Camerale participes non sint contractuum Cameræ, *ibid.*; eam non ingrediantur quando agitor de contractibus inter Cameram illorumque affines, 312 *a*; propinquorum caussas non cognoscant, nec dum agnuntur adsint, *ibid.* Suspicionis caussa contra camerales in Camera approbanda est, *ibid. b.* Contractus camerates ineundi forma, *ibid.* Proventus Cameræ sub hasta licentur, 313 *a*. Clerici in Camera diebus statutis summo mane conveniant, *ibid.* Cursores camerarii pridie intiment, *ibid.* Camerales non absint absque camerarii vel decani licentia, *ibid. b*; quibus ipsi vestibus indui teneantur, *ibid.*; missae sacrificio adsint antequam Cameram ingrediantur, *ibid.*; ante caussarum propositiones, imperato silentio, procuratores andiant, 314 *a*. Notarii Cameræ a procuratoris officio abstineant, *ibid.* Pauperum caussæ, andito advocate, ab eorum procuratore gratis tractentur, *ibid.* Clericus mensarius occurrentes propositiones scribat antequam fiat camera, *ibid. b.* Oratio B. Isidori per clericum novissimum legatur ante audiendum caussarum, *ibid.* Camera postea claudatur, et nemo amplius admittatur per cursores enstodes, nisi speciali licentia; nullaque novae propositiones andiantur aut describantur, nisi pro fisco vel Cameræ connaissance vel pauperum procuratore, *ibid.* Per duas horas ad minus camera babeatnr, 315 *a*. Mensarius caussarum propositiones legat, et decamus eas per turnum distribuat, non tamen concernentes officia vel gubernia clericorum, *ibid.* Hi dein caussas proponant, praevia citatione ad informandum, transmissa cedula propositionis, ceterisque servatis servandis, *ibid.* Caussæ propositiones ordinatum discutiantur, et iuxta maiorem partem votorum decidantur, 316 *a*. Votis autem paribus, ea pars praevaleat cui camerarius adhaeserit vel, eo absente, maior pars aliorum cameralium habentium vota consultiva, *ibid. b.* Decamus ad Pontificem remittat caussas gratiam sapientes; gubernatori autem, auditori Cameræ et thesaurario illas ad eos spectantes, *ibid.* Poenae impositae aliorum vota revelantibus, *ibid.* In reliquis delinqnentes coercentur in plena Camera et Pontifici denuncientur, 317 *a*. Proponentes caussas, secum scripturas habeant, *ibid.* Illarum decisiones adnotentur a proponentibus in libris decisionum Cameræ, *ibid.* Litteræ patentes mandataque cameralia, quae, nisi prius verbo facto in Camera, expediri prohibentur, ab omnibus clericis presentibus subscribantur, exceptis litteris, etc. officia clericorum concernentibus, *ibid. b.* Forma qua administratores rationes reddere debent, *ibid.* Tabellio easdem ad calculatores deferat, 318 *a*. Clericus eas solidet, praesente commissario, *ibid.* Quemnam librum tenere debeant admini-

stratores, *ibid.* Rationum redditio ubi describenda sit, *ibid. b.* Clerici, in solidatione, videant scripturas originates, 319 *a.* Quacunam confinere debeant libri rationum, *ibid.*; in archivio custodiantur, *ibid.* Contravenientium poenae, *ibid.* Rationes quomodo videndae a clericis iudicibus, *ibid. b.* Administratores anno quolibet rationem reddant, *ibid.* Thesaurarius et alii Pape ministri quando rationem reddere debeant, 320 *a.* Commissarii, calculatorum aliorumque Cameræ officium munera, iuramentum, poenaeque quibus criminosi subiiciuntur, *ibid. et seq.* Libros scripturasque Cameræ illicite detinentes excommunicantur, 322 *a.* Clerici mercedem sibi ipsis non statuant, *ibid.* Pius IV declarat quomodo de iis, quæ Cameram concernunt et ante eiusdem reformationem acta sunt, reddenda sit ratio, 371 *b.* Impetrantes privilegia interesse Cameræ concernentia debent infra tres menses illa in Camera præsentare ut registrentur, sub nullitatis poena, 375 *b.* Pius V declarat monasteria, quorum fructos in libris Cameræ Apostolicae taxati reperiuntur, et beneficia eisdem perpetuo unita, de cetero non vacantia, quindennia et alia iura eidem Cameræ solvere teneri, 599 *b* et *seq.* Commissarii ad vectigalia exigenda multas inferunt subditis molestias, 601 *b.* Pius eosdem revocat, nec alias de cetero deputari iubet, nisi per litteras patentes Cameræ a Summo Pontifice confirmatas, 602 *a.* Donationes in fraude Cameræ prohibentur Hispaniarum ecclesiasticis, sed permittuntur donationes pro servitute, dummodo servitorum valorem non exceedant, 641 *a.* Generalis collector Cameræ omnes ecclesiastrium fructus percipit a die obitus pastorum earumdem usque ad novam provisionem, 642 *b.* ipsarum temporalia administrat, in quibus capitula nihil se immiscere debent, *ibid.* Nonnulli, ut bona Cameræ Apostolicae subreptæ retineant, inhibitiones a iudicibus versute extorquent, 646 *a.* Pontifex iudicibus prohibet, ne in praemissis inhibitiones decernant, non vocato in ius commissario Cameræ, *ibid. b.* Abrogatio huiusmodi inhibitionum, *ibid.* Fructus, census aliæque res per ecclesiasticos regni Neapolitani, tempore eorum obitus nondum exactæ, ad Cameram Ap. pertinent, 648 *b.* Idem de bonis defunctorum, quorum beneficia redditum annuum triginta ducatorum excedunt, *ibid.* Revocatio facultatum camerarii, clericorum et aliorum officialium reverendæ Cameræ concedendi commissiones in forma *Si in evidenter* super alienationibus bonorum ecclesiasticorum, 690 *a.* Pius V annotandas esse decernit omnes scripturas ad reverendam Cameram spectantes, 697 *b*; subtractas recuperandas, *ibid.*; earumdem detentores ad restitutionem, scientes autem ad revelationem teneri, 698 *a.* Contravenientium poenae, *ibid. b.* Ob militiae S. Georgii erectionem a Paulo III peractam, clericorum Cameræ Apostolicae numerus a duodecim ad septem reducitur, 894 *a.* Pius V dnodenarium numerum restituit, 895 *a*; antiqua privilegia eisdem confirmat, *ibid.*; emolumenta assignat, *ibid. b.* *V. insuper* Camerarius, Cancellariae criminales.

Camerarius S. R. Ecclesiae nonnullis privilegiis et facultatibus a Paulo IV privatus, a Pio IV eisdem iterum donatur, 82 *b* et *seq.* Camerarius et quinque deputati omnes caussas Cameræ litera concernentes debent cognoscere, 99 *a*; computationes ministrorum et aliorum, etiam solidatas, revidere, *ibid. b*; eiusdem bonorum detentores ad restituendum cogere, 100 *a*; manu regia et appellatione remota procedere possunt, *ibid.*; ab officialibus Status Ecclesiastici obedientiam

velle, 401 *a.* Camerarins suos secretarios, notarios aliosque officiales nominat, *ibid. b.* Ipse et viarum magistri statuant artium divisionem et loca in nonnullis viis, 395 *a;* candelarum, chordarum et coriorum opifices prope flumen collocent, *ibid. b;* vias non amplius silicibus, sed coctis lateribus sterni eurent, *ibid.;* dubia et controversias super praemissis solvant, 396 *b.* Quibusnam in caassis a dictis iudicibus appellari non licet, *ibid.* Ab eisdem decendantur etiam caussae artis muratoriae, *ibid.*

Cancellaria Ap. reformatar, quoad correctoris officium, super expeditionibus in caassis in quibus PP. vel eius Signatura rescripsit, 200 *b;* super indulgentiis, testamentis, etc., *ibid.;* sententiis, laudis, compromissis, *ibid.;* unionibus beneficiorum, *ibid.;* alienationibus bonorum ecclesiasticorum, *ibid.;* professionibus regularium, eorumdemque licentia standi extra claustra, 201 *a;* absolutione a iuramento, *ibid.;* facultatibus testandi, *ibid.;* beneficiorum titulis vel possessonibus, *ibid. b;* declaratoriis circa homicidia et irregularitatem, *ibid.;* decimarum confirmatione, *ibid.;* rebus litigiosis, *ibid.;* immunitatum confirmatione, *ibid.;* rebus dubiis, *ibid.* Litterarum contradictarum procuratores facti veritatem immutantes quibus poenis subiiciantur, 202 *a.* Nonnulla officia a Poenitentia ad Cancellarium Apost. transferuntur, 752 *b.* Litterarum expeditionis forma statuitur, *ibid.* Emolumenta officialibus assignantur, 753 *a.* Sigillatoris officium, *ibid. b.* Officiales nihil praeter taxationes accipere possunt, *ibid.* Corrector et procuratores litterarum minoris iustitiae a caussarum commissionibus abstineant, 785 *b.* Corrector concedat confirmationes contractuum et sententiarum, 786 *a;* regulas Cancellariae nulli det, neque beneficiales materias expedit, *ibid.;* testandi licentias quasnam concedere valeat, *ibid.;* statuta et privilegia non confirmet, nec bona ecclesiastica alienandi licentias concedat, *ibid.;* litteras non expedit, nisi prævia censura vicecancellarii vel regentis, etc., *ibid.;* regularium materias non tangat, *ibid.* Procuratores archivium habeant in quo omnes litteras fuse referant, *ibid. b.* Commissionum supplicationes quomodo expedienda, 787 *a.* Taxatio non angeatur, *ibid.* Praemissorum declaratio, *ibid. b.*

Cancellariae criminales, ex causa onerosa non concessae, Rev. Cameræ Apostolicae applicantur, 286 *b* et seq. Thesaurario facultas eas alienandi conceditur, 287 *b.* Cancellarii statim publici tabelliones efficiuntur, *ibid.* Thesaurarii facultas vendendi cancellarias etiam originariis locorum in quibus illae existunt, *ibid.;* Camerarii pro venditionibus huiusmodi obligandi, aliaque omnia necessaria faciendi, 288 *a;* commissarios deputandi cum simili aut minori potestate, *ibid.;* super præmissis dubia interpretandi, et lites sumptuarie decidendi, *ibid.* Ceteris omnibus de cancellariis disponere vetatur, *ibid.* Cancellariae primo triennio vacantes, per thesaurarium concedantur cum facultate quacunque instrumenta et acta rogandi, 289 *a.* Originarii et exteri eas consequi possint, *ibid. b.* Cancellarii statuta Pauli et Pii IV servent, *ibid.;* acta in libris manualibus scribant, et taxationes observent, *ibid.;* immunitatibus et exemptionibus a Paulo IV concessis perfundantur, 290 *a;* contributiones nemini dare teneantur, *ibid.* Cameræ Apostolicae caussarum auditor et thesaurarius, quilibet in solidum, eurent officiorum emptores pacifica possessione frui, *ibid.* Ceteris officialibus desuper se intromittendi ius adimitur, *ibid. b.* Cancellariorum concessiones rescindantur, si Camera Apostolica

ultra dimidium laedatur, 291 *a.* Cancellarii suas scripturas ad archivia deferre non tenentur, sed successoribus consignare, *ibid.* Officiales, ad cancellariorum instantiam, in alios tabelliones inquirere, et inhabiles repellere teneantur, *ibid. b.* Tabellionum decedentium scripturas cancellarii custodiunt ubi desunt archivia, *ibid.* Caussae inter cancellarios vicissim a mensario distribuuntur, 292 *b.* Mensarii extractio et officium, 293 *a.* Cancellarii non se immisceant in scripturis tabellionum, ubi adsunt archivia, *ibid. b.* arham dantes pro scripturis ad earum solutionem cogere possunt, *ibid.*; collegium in Romana Curia erigere tenentur, 294 *a.* Taxatio solvenda in cancellariorum admissionibus, *ibid.* Eorumdem officia non confiscantur, *ibid.* Super officiis societas fieri licet, *ibid. b.* Taxatio solvenda pro officiorum concessionibus, *ibid.* Facultas officia resignandi, *ibid.* Quibus privilegiis gaudeat cancellariorum collegium, *ibid.* Ipsi per substitutos officia exercere queant, *ibid.*; instrumenta ubique rogare, 295 *a.* Collegium habeat sigillum et nemini subiaeat, *ibid.* Cancellarii sunt executores Romanae Curiae, etiam privative quoad alios, *ibid.* Gubernatores non avocent caussas in illorum praejudicium, *ibid. b.* Thesaurarius potest etiam cancellarias locare, 296 *b.* Dispositio ne cancellarii et episcoporum tabelliones invicem se impediant, 297 *b.*

Capraniense collegium a cardinali de Caprana, et Nardimum a cardinali Nardino Romae instituta, 504 *a.* Eorum gubernium custodibus S. Salvatoris datum, *ibid. b.* Quorum iurisdictionem cum scholares evitare studerent, Paulus III custodes iudices competentes esse declaravit, *ibid. b.* Scholares non sustinentes conclusiones iuxta statuta collegiorum, inde expelli decrevit, 505 *a.* Paulus IV praedicta confirmavit, quod etiam praestat Pius V, qui armorum omnium usum et retentionem scholaribus prohibet, non tamen ensis in camera, *ibid.*; ludum alearum vetat, 506 *a.*; habitum longum cum capucio eisdem gestare praecepit, *ibid.*; logicae, philosophiae et iuri civili operam dare posse concedit, *ibid.*; facultates a Pio IV concessas revocat, *ibid. b.*; constitutiones collegiorum circa promotiones ad saecos ordines declarat, *ibid.*

Cardinales eorumque agentes, qui in exaltatione aut obitu debita emolumenta magistris caerimoniarum non solverunt, Pius IV solvere intet, summanque praeferit, 251 *a.* Mortuo Paulo IV, cardinales nonnullas pactiones conficiunt et subserbunt, 427 *a.* Inter ceteras nemini dandam facultatem nominandi ad beneficia, ecclesiasticae cathedrales et monasteria consistorialia, nisi de consensu duarum partium cardinalium, *ibid.* Easdem firmat Pius V, *ibid.* Cardinalium familiares nihil, praeter salario, postulare possunt ab eis, vel eorum haeredibus, 479 *a.* Ordo satisfaciendi creditoribus defunctorum cardinalium, 480 *a* et seq. Revocatio privileiorum S. R. E. cardinalium circa beneficiorum collationem, 571 *b.* Declaratione circa collationes olim eis concedendas, 572 *b.* Bonifacius VIII offendientibus cardinales illorumque fautoribus varias poenas imposuit, 792 *b.* Pius V easdem extendit ad scientes et non revelantes, 793 *a.* V. Inquisitionis (S.) Officium, Pontificis Maximi electio.

Carmelitae. V. Fratres.

Cartusiensis, Cassinensis, Lateranensis et aliae congregations census imponere bonaque stabilia alienare possunt ad summam usque triginta millium scutorum favore regis Galliarum pro bello in Turcas, 639 *a.* Quae proinde, ne duplicitur

graventur, absolvuntur ab aliis subsidiis ob eamdem causam impositis vel imponendis, *ibid. b.* V. Regulares.

Cassinensis congregationis praelati monachos a quibuscumque reatibus, censuris et poenis absolvere, et cum eisdem dispensare queunt, 919 *b* et seq. Concessionis declaratio, 920 *b*. V. Lateranenses canonici, Regulares.

Catharinae (S.) de Rosa monasterium et congregatio in Urbe instituta ad pauperes virgines, periculo amittendae pudicitiae expositas, atendas et educandas, 655 *a*. Protectoris et deputatorum facultas id genus puellas recipiendi, contradictoresque puniendi, *ibid.* Protectoris et iudicis facultas caussas civiles et criminales monasterii, congregationis, monialium, puerorum, etiam nuptui traditarum, in quacumque instantia, summarie etc. cognoscendi, *ibid. b*; alios inhibendi in Curia et extra, ne non singulis horis et diebus procedendi, 656 *a*. Congregatio, moniales, etc. eorum protectore dumtaxat convenienter et conveniuntur, *ibid. b*.

Caupones. V. Diversores.

Census creetur supra certa re immobili et fructifera, numerata pecunia, 737 *a*. Solutiones praeceptae prohibentur ne non onera contra naturam contractus et pactiones auferentes facultatem alienandi, *ibid.* In revendenda praefertur dominus census, *ibid.* Pactiones contra morosos quae licitae et quae non, *ibid.* Census augeri vel creari de fructibus nefas, *ibid.* Pactiones etiam vetantur continentis onerum solutiones ei ad quem de iure non spectant, *ibid.* Census perit pro rata rei censae per rempate, *ibid. b*; redimi quando possit, *ibid.* repeti ab invito non licet, *ibid.* Contractus aliter initi foeneratitii indicantur, et poena fisco solvitur, *ibid.* Quinam census in praemissis non comprehendantur, *ibid.* Pretium constitutum non immutandum, 738 *a*. Ilortatio ut census aliter facti subiiciantur censurae religiosorum, *ibid. a*. Dubia super praedictis orta declarantur, *ibid. b* et seq.

Charitatis archisodalitium a Leone X in Urbe erigitur, 29 *b*. Pius IV eidem applicat muletas maleficiorum non excedentes decim ducatos, *ibid.*; taxationem insuper barisellis aliquis executoribus imponendam, 30 *a*.

Cisterciensium monachorum Ordo, iamdiu vitae sanctitate florescens, paulatim ab ea descivit, 260 *a*; ad pristinam puritatem revocandus, atque exemptiones, quae labantis disciplinae causa fuerunt, expungendae, *ibid. b*. Pius IV illas ab abbatе, capitulo et aliis, adversus Ordinis statuta concessas, revocat, 261 *a*; abbatem et alios superiores omnia loca visitare et personas corrigere iubet, *ibid. b*; facultatem visitationis, episcopis et aliis concessam, irritat quatenus praedictos superiores impedit, *ibid.*; monasteriis praecipit ut visitatores benigne recipiant, 262 *a*; gratias, facultates et statuta Ordinis confirmat, *ibid.*; mandat ut in monasteriis, quae personis Ordini extraneis commendantur, mensa conventualis instituantur ab abbatiali distincta et sufficiens monachis, 263 *a*; ut religiosi alterius Ordinis intrusio ieiinantur, nisi eiusdem Ordinis professionem emittant, *ibid.*; monasteriorum et prioratum uniones, annexiones suppressionesque prohibet, *ibid. b*; monachos monasteriorum aliis piis locis unitorum subiicit correctioni superiorum Ordinis, *ibid.*; moniales alterius Ordinis, quando recipi possint in huius Ordinis abbatissas declarat, *ibid.*; monasteria quaecumque teneri ad contributiones solvendas abbati et capitulo statuit, 264 *a*. Cisterciensium monachorum spolia non spectant ad monasteriorum commendatarios vel ad Ap. Cameram, sed ad loca

in quibus professionem illi emiserunt, 623 *a.* Eorum coenobia, in utraque Sicilia praesertim, ad interitum properant, 813 *a.* Pius igitur V decernit monasteria omnia, etiam commendata et unita et de irepatronatu laicorum, refici et ad debitam clausuram reduci, 814 *a.* numerum congruum monachorum in eis restitui, *ibid.*; ad divinum cultum et monasticum usum necessariis instrui, *ibid.*; divina quotidie celebrari, *ibid.*; mensam conventualem et eleemosynas restituui, *ibid.*; libros saecros haberi, *ibid.*; novitiatus constitui, *ibid. b.* conventuum aedificia, *etc.* ad certain formam reduci, *ibid.*; mulieribus ingressum denegari, *ibid.*; carcerem construi ad monachorum coercionem, *ibid.*; inventaria bonorum et scripturarum confici, *ibid.*; monasteria non tuta ad urbes trasferri, 815 *a.* visitationes sollicite et prudenter fieri, visitatoribus autem necessaria subministrari, *ibid.*; commendatarios nihil de rebus ad monachorum victimum necessariis detrahere posse, vel eorum numerum minuere, vel eosdem eiicere, *ibid. b.* tertiam aut quartam partem reddituum cuiusque monasterii, in eius refectionem, eaque perfecta, reliquum iuxta concilium Tridentinum exponi, *ibid.*; archivium in conventu Cisterciensi constitui, et ibi index bonorum cuiuscumque conventus ponni, *ibid.*; privilegia quoad proprietatem irrita remanere, 816 *a.* V. Regulares. Civitates et loca S. R. Ecclesiae, tam lege vectigali ad tributa alienata et devoluta quam alienanda et devolvenda, censeantur ipso iure Sedi Apostolicae incorporata, 560 *b.* Prohibitio de cetero ne illa locum habeant, 561 *a.* Revocatio privilegiorum de illis meliorandis et retinendis usque ad expensarum refectionem, *ibid. b.* Ius iurandum praestandum a cardinalibus et a Pontifice electo de observandis praemissis, 562 *b.*

Clareni fratres. V. Francisci (S.) de Assisio fratres.

Clerici coniugati in habitu clericali et tonsura incedere tenentur in principatu Cataloniae aliisque adiacentibus provinciis, 620 *a.* quibus conditionibus gaudeant privilegio fori, *ibid. b.* Clerici ea laborantes incontinentia, quae contra naturam est, quomodo coercendi, 703 *a.* Clerici saeculares quomodo ad sacros ordines promovendi statuit concilium Tridentinum, 723 *b.* Pius V decretum extendit ad regulares et saeculares, more religiosorum in communi viventes, *ibid.*; promotiones aliter factas cassat, 724 *a.* Clerici in congregacione viventes, solemini Religionis voto soluti, tria substantialia vota emittere tenentur sub aliqua Regula approbata, 725 *a.* Contravenientium poenae, *ibid. b.* V. Spolia clericorum. Collegium deputatorum fabricae S. Petri de Urbe facultatem obtinet a Pio IV exequendi pia legata, tabelliones cogendi ad porrigendum exemplar testamentorum, post annum a die obitus testatoris, soluta eis debita mercede, 241-*b.* cum ministri ecclesiae S. Mariae Lauretanae legata exigere neglexissent, in debitores rite procedit, 659 *b* et *seq.* Tabelliones legata denuncient officialibus ecclesiae, 660 *a.* Qui ea accurate descripta, singulis mensibus, gubernatori communicent, *ibid. b.* Collegium nihil fabricae de huiusmodi legatis adjudicet, nisi probet ministrorum ecclesiae Lauretanae negligentiam, 661 *a.* omnes contractus de bonis ecclesiarum examinare possit, ecclesiasque in sua iura restituant, addicta fabricae tertia huiusmodi bonorum parte, quam alienare valeat, 733 *b* et *seq.* Duae sententiae pro fabrica rem indicatam constituunt, et appellationum commissiones censentur signatae cum clausula *sine praeiudicio executionum dua-*

rum conformium, 796 *a*. Pius V collegio dat facultatem caussas circa honorum ecclesiasticorum alienationes, coram diversis iudicibus, ob iudicium vel actionum negligentiam, admodum non expeditas cognoscendi, 851 *b* et *seq.*; omnes pariter caussas ecclesiarum et locorum exemptorum ab ordinariorum iurisdictione, 853 *a*; plures alias huius generis concedit facultates, et speciatim tabelliones rogatos et alios de honorum ecclesiasticorum scripturis conscientes cogendi ad notificandum, *ibid. b* et *seq.*

Comites, barones, etc. Status Ecclesiastici, sub mutationis, aliove praetextu, vectigales inducunt ad solvenda debita ab ipsis dominis facta, 65 *a*. Pius IV damnat illos restitutioi pecuniarum a vectigalibus solitarum, *ibid. b*; huiusmodi contractus futuros irritat, 66 *a*.

Communia et locorum domini custodire tenentur sua territoria, ne venientes ad Urbeim vel ab ea recedentes bonis spolientur, 461 *a* et *seq.* Non custodientes, damna repandant, 463 *b*.

Compostellanus archiepiscopus, eius suffraganei eorumque capitula concordiam ineunt nuncii Hispaniarum opera, 778 *a*. Tenor capitulorum concordiae, *ibid. a* et *seq.* Pius V omnia confirmat, adiectis declarationibus, 779 *b*.

Concilium Tridentinum. V. Tridentinum concilium.

Conclave et conclavistae. V. Pontificis Maximi electio.

Concordata cum Sede Apostolica. V. Franciscus I.

Consules artium. V. Tribunalia.

Contradicarum officiales. V. Cancellaria Ap., Poenitentiaria.

Conventuales fratres S. Francisci in diversis Portugalliae et Algarbiorum provinciis sub Regula fratrum de Observantia rediguntur, 625 *b*. Eorum et Tertiis Ordinis conventus fratribus et monialibus de Observantia traduntur, *ibid.* Plura monasteria in unum reduci queunt, ut fratres facilius victum habeant, 626 *a*. Qui tria vota substantialia non emiserint, ad ea emitenda non cogantur, sed maneant sub correctione fratrum de Observantia, *ibid.* De eorum bonis mobilibus et immobilibus quid agendum, *ibid. b*. Facultas reformatorum, *ibid.* Reformandis licentia conceditur ad alium Ordinem transeundi, dummodo observantium teneant, 627 *a*.

Conventualia monasteria in Hispania tollere decernit Pius V, 566 *a*; fratres conventuales S. Francisci sub forma vivendi fratrum Minorum de Observantia et sub obedientia ministri generalis redigit, *ibid.*; canonicos regulares S. Benedicti, Cistercienses, Praedicatorum, Eremitas S. Augustini aliasque Conventuales ad Observantes eorum Ordinum transferre decernit, *ibid. b*. Poena in renitentes, 567 *a*. Permissio Conventualibus aliisque fratribus concessa se transferendi ad alium Ordinem Observantiae, *ibid. b*. Bona dictorum fratrum quomodo eroganda, et de residuis quid imposterum agendum, *ibid. b*. Poena in contradictores, *ibid.* Mandatum de reformandis monasteriis monialium, 568 *a*. Facultas subdelegandi executores pro reformatione monialium archiepiscopis et episcopis concessa, *ibid. b*; plura monasteria Conventualia uniendi, pro congrua fratrum Observantium sustentatione, 569 *a*. Reformantur pariter monasteria Tertiis Ordinis S. Francisci, *ibid.* Fratres Praemonstratenses subiiciuntur Regulæ Observantium S. Hieronymi, *ibid. b*. Eadem Regulæ subiiciuntur Eremitae Sancti

Hieronymi, *ibid.* Carmelitae SS. Trinitatis et B. Mariae de Mercede ad suorum Ordinum observantiam revocantur, 570 *a.* Praedicta omnia extenduntur ad monasteria monialium, *ibid.* Quinque monasteria Ordinis S. Francisci in regno Navarrai uniuntur provinciae eiusdem Ordinis de Observantia in regno Castellae existenti, *ibid.* Professos Conventuales ad Observantiam transeuntes professionem iterum emittere non tenentur, 571 *a.*

Conversarum monasterii caussae. V. Mulierum *etc.*

Cordubensis et alii episcopi et capitula provinciae Toletanae concordiam ineunt nuncii Hispaniarum opera, 781 *a.* Tenor capitulorum concordiae, *ibid.* et seq.

Omnia confirmat Pius V. adiectis declarationibus, 782 *a.*

Corrector Cancellariae Apostolicae. V. Cancellaria Ap.

Cosmus Medicus, reipublicae Florentinae dux, gratissima obsequia Romanis Pontificibus praestat, 764 *a.* militiam S. Stephani instituit, *ibid. b.* statum suum optime regit, et praeclara multa operatur, *ibid.*; nullum habet superiorem in suo dominio, 765 *a.* ipse eiusque successores magni Etruriae duces creantur, quibus regali corona uti conceditur, *ibid.* et seq. Creatio huinsmodi iurisdictionem S. R. Ecclesiae, imperatoris, regum, *etc.* non offendit, 767 *a.* V. Stephani (S.) militia.

Creditores indigentes, in caussis discussionum, ceteris preferantur usque ad summam sentorum L, 513 *b* et seq.

Cruce Signatorum societas in inquisitorum praesidium instituta et privilegiis donata, 860 *b.*

Cruciferorum Ordo ab observantia graviter delapsus, 667 *a.* Innocentius VIII perpetuatatem officiorum ad triennium reduxit, iuxta antiquum institutum, *ibid. b.* Officiorum perpetuitas denuo revixit, *ibid.* Clemens VII formam praebuit eligendi officiales, *ibid.*; prioratus et nosocomia a priore et capitulo conferri iussit, 668 *a.* Clemens praedictus et Paulus III multa alia pro dicti Ordinis restitutione decreverunt, quae minime observata sunt, *ibid.* Pius V revocat provisiones et collationes beneficiorum et locorum Ordinis hactenus factas, *ibid. b.* provisos declarat possessione privatos ac inde amotos, 669 *a.* noui dimittentibus poenas imponit, *ibid.*; dimittentibus permittit titulum, nomen et insignia retinere, electionisque tam activae quam passivae votum, *ibid. b.* prioris generalis officium triennio concludi, et in capitulo generali eum eligi iubet, *ibid.*; alios priores eligendi formam et tempus designat, 670 *a.* administratorum eiusque prioratus munia, *ibid. b.* Piores vitam communem cum suis fratribus ducere debent, *ibid.* Proprietas omnibus interdicta, 671 *a.* Vests sint uniformes et honestae, *ibid.*; hospitalitas et Studium in locis aptis, *ibid.*; Mulierum ingressus intra septa monasteriorum vetitus, *ibid.* Numerus fratrum in quolibet conventu, *ibid. b.* De prioratibus quoinodo disponendum, *ibid.* V. Regulares.

Crucifixi (SS.) sodalitium, ad pauperes virgines maritandum aliaque pia opera exercendum in Urbe institutum, ex eo quod in litibus agendis ad diversa tribunalia recurrere debeat, damna haud modica patitur, 417 *b.* Pius IV omnes caussas civiles sodalitii ad se advocat, *ibid.*; illarum iudicem ordinarium elit societatis protectorem vel ab eo deputandum, 418 *b.* Iudicis facultas summarie procedendi, *ibid.*; sententias exequendi, 419 *a.* contradictores coer-

cendi, reiectis nullitatibus praeterquam ex defectu iurisdictionis, dicae et mandati, *ibid.*; cogendi debitores ad solvendum, etiamsi adhuc lis pendeat, data tamen cautione a sodalitate, *ibid.*; singulis diebus procedendi, *ibid. b*; tabelliones deputandi, *ibid.*; dicas per mandatarium Capitolii execundi, *ibid.* Executores tribunalium Urbis huiusmodi iudicis mandatis parere tenentur, *ibid.* Aliorum iudicium processus abolentur, *ibid.* Idem Pontifex facultatem liberandi unum ex condemnatis sodalitati confirmat, 421 *a*; quam in archisodalitatem erigit, *ibid. b*; eius statuta roborat, eidemque ius illa condendi concedit, *ibid.* Crucis (S.) Fontis Avellanae congregatio, Ordinis S. Benedicti, a primaeva disciplina valde deflexit, 788 *b*. Regulari observantiam incassum restituere conatur Pius V, *ibid.*; omnes igitur prioratum, commendarum, etc. provisiones, huiusmodi monachorum favore factas, nullas declarat, 789 *a*; fundationes, electiones, iura patronatus ac privilegia irritat, beneficia vacare decernit, *ibid. b*; congregationem eiusque nomen abolet, *ibid.*; monasterium Fontis Avellanae, ecclesiam eiusque bona congregationi Camaldulensem unit, 790 *a*; antiquos monachos uti desertores puniri praecipit, nisi infra mensem alicui Ordini religioso nomen dederint, *ibid. b*; obedientes absolvit ab apostasia, excommunicatione, etc., 791 *a*; regularem abbatiam extinctae congregationis saecularem efficit, *ibid. b*; beneficiorum collationem a dicta congregatione dependentium Romano Pontifici reservat, *ibid.*

Cultus divinus. V. Divini cultus observantia.

D

Debitores petentes alternativas vel dilationes teneri gestare galerum viride etiam coram Urbis iudicibus et carcerum visitatoribus; qui vero eas obtinuerint, semper illud publice et secrete deferre statuit Paulus IV, 145 *b* et 863 *a*. Creditores tamen haud raro a debitoribus fraudulenter deludebantur, *ibid.* Idcirco Pius V decrevit fraudulentos decoctores ultimo suppicio damnados esse, *ibid. et seq.*

Decanatus collegii auditorum Rotae Romanae spectat ad auditorem antiquiorem in Curia tempore vacationis praesentem, vel extra eamdem Curiam per Romanum Pontificem destinatum, 227 *b*.

Dertusense collegium ad erudiendos in fide catholica neoconversos erectum, 714 *a* et *seq.* Eiusdem statuta, 715 *a* et *seq.* A Pontifice confirmantur, 718 *b*.

Dignitas, qualiscumque sit, in peccatis nemini excusationem praebere debet, 19 *b*.

Dignitates conventuales. V. Electiones.

Divisores et caupones Urbis saepe divexantur ab advenis praetextu furti in ipsorum damnum commissi in hospitiis, 265 *a*. Pius IV statuit praedictos hospites non posse molestia affici, nisi agatur de iis rebus quae advenae divisoribus consignarunt, *ibid. b*; privilegia et ordinationes societatis hospitum confirmat, 266 *a*; eidemque facultatem elargitur statuta condendi sacris canonibns non contraria, *ibid. b*.

Divini cultus observantia, adiectis poenis, praecipitur, 435 *b*. Pauperes in templis eleemosynam petere nequeunt, dum officia celebrantur, 436 *a*. Cadaverum con-

ditoria super templi pavementum existentia amoveantur, et defunctorum corpora in sepulcris profundis collocentur, *ibid.* Simoniacorum, blasphemantium, sodomitarum et concubiniorum poenae, *ibid. b et seq.* Contra quos procedi debet etiam per secretam denunciationem; denunciatores autem calumniosi pena talionis mulcentur, 437 *b.*

Divini officii forma a Gelasio I et Gregorio I instituta, et a Gregorio VII renovata multipliciter postea immutata fuit, 685 *a.* Hunc precandi et psallendi modum, qui in Breviario Romano continetur, Paulus IV emendare aggressus est sed morte praeventus non perfecit, *ibid. b.* Pius IV solutionem operis commisit patribus concilii Tridentini, *ibid.* Concilium remisit Pontifici, qui, similiter morte praeventus, incompletum opus reliquit, 686 *a.* Pius V Breviarium perficit, et aliud a cardinali Francisco Quignonio editum prohibet, *ibid.*; item omnia Breviaria non approbata in primaeva ecclesiarum institutione, vel usq; cc annos excedente, *ibid.*; quascumque facultates orandi iuxta antiqua Breviaria revocat, *ibid. b;* novum Breviarium recipi iubet, *ibid.*; indulgentias concedit dicentibus Psalmos Poenitentiales vel Graduales, vel officium B. Mariae vel Defunctorum diebus in rubricis praescriptis, 687 *a.* Breviarium Romae tantum, et non alibi, sine Pontificis licentia, imprimi posse decernit, *ibid. b.*

Doctores cuiuscumque facultatis, tam electi quam eligendi, illam exercere nequeunt nisi prius catholicam fidem profiteantur, 323 *b.* Nec rectores Studiorum nec alii superiores eligantur, nisi eamdem impleant conditionem, 324 *a.* Idem dicens de scholaribus ad gradus promovendis, *ibid.* Poenae aliter aliquem promoventium, *ibid. b.* Quorum promotiones delentur, *ibid.* Forma professionis fidei a supradictis emittendae, 325 *b et seq.* Doctores, magistros, etc. creandi gratiam quibuscumque concessam revocat Pius V, 673 *b.*

Doctrinae christianaee praecpta propagantes commendantur, 945 *b.* Locorum ordinariis praecipitur doctrinae christianaee sodalitia in suis dioecesis instituere, 946 *a.* Indulgentiarum concessio pro sodalibus et instruendis, *ibid.*

Dominici (S.) Ordo quampluribus gratis ditatus, speciatim quoad praedicandi facultatem, quartae funeralium solutionem ac ius sepeliendi, 587 *a;* quoad exemptionem ab oneribus et ab ordinariorum iurisdictione, *ibid. b.* Nonnulli tamen episcopi et alii molestia affiebant fratres et moniales huius Ordinis circa praemissa, 588 *a.* Pius V, ad tollendum controversias, eas omnes ad se advocat, 589 *a;* confirmat, privilegia *ibid. b;* declarat gratiam circa praedicationes, ius sepulturae, quartam funeralium, contributiones, in monasteriorum aedificationem et exemptionem ab ordinariorum iurisdictione, 590 *a et seq.*; facultatem concedit eligendi quascumque personas, quacumque dignitate ecclesiastica fulgentes, in eorum conservatores et iudices, qui hoc munus recusare non possint, 591 *b;* declarat personas Ordinis nullibi quam coram eorum conservatoribus convenire aut conveniri posse, 592 *a.* Conservatorum facultates, *ibid. b et seq.* Ordo S. Dominici, ante alias Mendicantium Ordines approbatus, super ceteros praecedentiam habere debet, 700 *a.* Diversae lites desuper ortas Pontifex ad se revocat, *ibid. b;* primum locum fratribus Praedicatoribus concedit, *ibid.* In Aragonia fratres non promoveantur ad baccalaureatum, nisi philosophiam vel theologiam quatuor annos docuerint, 760 *b.* Promotiones aliter factae irritan-

tur, 761 *a.* Pius V confirmat omnes beneficiorum uniones, Ordinis favore peractas, defectus supplendo, caducitates validando, *etc.*, 802 *b*; item privilegia et exemptiones, aliaque concedit, 803 *b*. et *seq.*; roborat antiqua Praedicatorum privilegia, quoad immunitatem a decimis et aliis oneribus, 834 *a.* Huius Ordinis moniales, in articulo mortis constitutae, professionem emittere possunt ante annum probationis expletum, diuimodo legitimae sint aetatis, 850 *a.* Magistri generalis et praelatorum facultas fratres deputandi in Ordinis tabelliones pro executione mandatorum apostolicorum, 905 *a.* Eorumdem facultas absolvendi suos fratres et moniales et cum eis dispensandi sicut episcopi cum clericis, interdicto eisdem usu cruciatae vel alterius privilegii ad eligendos confessores et obtainendas huinsmodi absolutiones et dispensationes, 931 *b* et *seq.* Bona monasteriorum huinscē Ordinis, monialibus destitutorum, spectant ad fratres eiusdem Ordinis, quorum curae commissa erant, 936 *b* et *seq.* *V. insuper* Fratres, Maioricenses, Hibernia, Regulares.

Dominicus (S.) SS. Rosarii inventor et per suos fratres propagator, 774 *b.*

Duodecim Apostolorum (Ss.) sodalitas in Urbe instituitur, pro decentiori Eucharistiae Sacraenti veneratione, regimine monasterii Domus Piae necnon subventione egenorum mendicare erubescientium aut aliter miserabilium, 329 *b.* Sodales eligunt in societatis protectorem cardinalem Vitellium, 330 *a*; atque a Pio IV obtinent confirmationem institutionis, electionis, sodalitii statutorum, necnon facultatem alia condendi statuta, *ibid a* et *b.* Indulgentiae quas sodales consequi possunt, 331 *a.*

E

Ecclesia Romana omnes ad se venientes benigne amplectitur, 441 *a.*

Ecclesiarum Urbis fructus et emolumenta, ad capitulum et mensam spectanctia et distributiones pro defunctorum anniversariis, applicantur distributionibus quotidianiis divino officio praesentibus, 147 *b* et *seq.*

Ecclesiastica immunitas improbis delinquendi materiam praebere solet, 618 *a.*

Electio ad regimina monasteriorum, praepositurarum et aliarum dignitatum conventionalium, absque Sedis Apostolicae provisione vel confirmatione factae, infirmantur a Pio IV, 309 *a.* Forma desuper in futurum servanda, *ibid. b.* Poenae aliter electorum vel electiones confirmingantium, *ibid.*

Eleemosynae. *V. Visitatores.*

Elisabeth, Angliae regina, eique adhaerentes haeretici declarantur a Pio V, 810 *b* et *seq.*

Episcopi absentes ad suas ecclesias redire iubentur, 55 *b.* Inobedientium poenae, *ibid.* In propriis ecclesiis residentes nequeunt in ius vocari in Romana Curia, nisi Papa inbente, 56 *a*; a decimarum solutione liberantur, *ibid.*; iurisdictionem habent in clericos seculares et in regulares extra claustra vagantes, 57 *a*; qui, ubi agitur de correctione, ab illorum sententiis appellare nequeunt; aequae ac in aliis caussis ab illorum decretis ante definitivam, *ibid.* Episcopi titulares nuncupati pontificalia exercere in aliena dioecesi nequeunt, nisi de or-

dinarii licentia, 198 a. Poenae contra inobedientes, *ibid.* b. Ordinariorum facultas contra eosdem procedendi, 199 a. Novae contumacium poenae, *ibid.* b. Episcoporum facultas visitandi parochiales ecclesias fratrum militum S. Ioannis Hierosolymitani, quoad animarum curam et sacramentorum administrationem, 944 a. V. Indiarum episcopi.

Eremitae S. Augustini. V. Fratres.

Eucharistiae Sacramentum ut decentius honore afficiatur sodalitum instituitur. V. Duodecim Apostolorum (Ss.) sodalitas.

F

Florentinae nationis sodalitum, *De Misericordia nuncupatum*, Romae instituitur sub invocatione S. Ioannis Baptistae Decollati, ad hortandos in via iustitiae morti damnatos, 768 b; facultatem habet propria statuta sibi condendi, 779 a. Sodales privilegiis distinctum confessarium sibi eligere quenam, *ibid.*; iudicem habent auditorem Camerae Apostolicae, *ibid.*; haereditates a condemnatis recipere possunt, *ibid.*; indulgentias obtinent pro se ipsis et pro visitantibus eorum ecclesiam, *ibid.* Nemo, generatim, inter sodales admittitur, nisi Florentinus sit, *ibid.* b. Sodalitii cappellanus, condemnatis praesentibus, missam ante diem celebrat, *ibid.* Sodales carceri mancipatum, die xv augusti, e carceribus liberare possunt annuatim, 770 b; alias sodalitates sibi aggregare, *ibid.*; propriis domibus, dum aegrotant, missam celebrare facere singulis diebus, 771 a. Cappellani facultates, *ibid.*

Fontis Avellanae congregatio. V. Crucis (S.) Fontis Avellanae congregatio.

Francisci (S.) de Assisio fratres ad Ordinem Minimorum S. Francisci de Paula et e contra transire nequeunt, 617 a. Contravenientium poenae, *ibid.* b. Fratres Minores de Observantia Pio V supplicant pro licentia celebrandi qualibet v feria officium Corporis Christi, 647 a. Concedit Pontifex, exceptis qualibet v feria quadragesimae et adventus necnon festis et octavistotius anni in dicta feria occurrentibus, *ibid.* b. S. Franciscus in humanis existens multos fratres sub unica Regula collegit, 650 a. Quae in plures postea congregations divisa, *ibid.* b. Pius V omnes illas, sive Amadeorum, sive Clarenorum, sive aliter nuncupatas interdicens, in uno Ordine Minorum de Observantia unit, 651 a; iuramenta, vota, etc., quae eas impedire possunt, remittit, *ibid.* b; mandato obedire recusantes, tamquam apostatas, punit, 652 a; fratres sic aggregatos alio quam de Observantia nomine appellari prohibet, eosque antiqua privilegia, Regulae de Observantia non contraria, retinere posse decernit, *ibid.*; omnium privilegia et ordinem in capitulis sedendi declarat, *ibid.*; loca regularia non deserit, sine Pontificis permissione, praecipit, *ibid.* b. Monialium gubernatio aggregatis fratribus antea subiectarum ad quos spectet, 653 a. Ministri generalis facultas in fratribus deputandis usque ad capituli celebrationem, *ibid.* Loca unita eius provinciae sunt intra cuius fines existunt, *ibid.* b. Fratres Minores Conventuales nihil proprium habere posse decernit idem Pius, 676 a; bona quaecumque in communes usus converti, *ibid.* b; officiales comedere cum aliis fratribus, 677 a; res dono

habitas superioribus consignari, *ibid.*; infirmos diligenter curari, *ibid.*; bonorum administrationis et dispensationis rationis reddendae formam praebet, *ibid. b.*; officiorum ambitus prohibet, *ibid.*; contravenientium poenae, 678 *a.* Extinctio officii visitatoris, ministri et vicarii generalis fratrum et sororum Tertiī Ordinis de Poenitentia, 680 *a.* Ordo recipiat in superiores fratres de Observantia, *ibid. b.* Fratres et sorores de Poenitentia cumdem habeant protectorem ac fratres de Observantia, *ibid.* Electio visitatorum provincialium fiat per vota secreta, *ibid.* Eorum officia quantum durent, *ibid.* Eorumdem facultates, 681 *a.* Fratres et sorores nihil privatim habeant, *ibid. b.* in communi et in clausura vivant, *ibid.* Ipsarum confessarii et concionatores a generali vel provinciali ministro approbentur, *ibid.* Decreta Rodulphi cardinalis protectoris observentur, *ibid.* Dubia desuper oritura a generali et provinciali declarentur, 682 *a.* Privilegia Minorum de Observantia Tertio Ordini conceduntur, *ibid. b.* Nullum praecaudicium per hasce dispositiones ferri declaratur reformationi Tertiiorum in Hispania degentium, 683 *b.* Pius V Minores Conventuales reformat, 691 *a.* Cuius reformationi fratres in capitulo generali congregati nonnulla addunt, *ibid. b.* Quae approbat Pontifex, *ibid.* AEtas in novitiis, etiam oblatis, neconon in laicis requisita, 692 *b.* Provinciales elegantur ex aliena provincia, *ibid.* Guardianatus officiam quantum duret, *ibid.* Paternitatis titulo qui donandi, 693 *a.* Fratres biennio tantum morentur in eodem conventu, *ibid.* Eorum numerus pro quolibet conventu, *ibid.* Studiorum regentes quot lectiones interpretari debeant, *ibid.* Fratrum exercitium quotidianum, *ibid.* Idem proprium nihil habeant, *ibid.*; in communi vivant, *ibid. b.* Infirms et aegrotis praesertim consulendum, *ibid.* Bonorum custodia quomodo curanda, *ibid.* Quisque unica cella, humili lecto et mensa sit contentus, *ibid.* Dormitoria communia habeantur, *ibid.* Horti sint communes, exceptis hortis novitiorum et infirmorum, 694 *a.* Bona fratrum decedentium quibus monasteriis danda, *ibid.* Pro officialium deputatione vel confirmatione nihil recipiatur, *ibid.* Subventiones praclatis dandae, *ibid.* Alexandrinae constitutiones serventur, *ibid.* Quae vestes induendae, *ibid. b.* In singulis Ordinis provinciis duae saltem domus assignentur fratribus strictioris Observantiae, a quibus, absque praclatorum licentia, nullatenus ad alia loca se transferre possint, 742 *b.* Qui et quomodo eligendi in huius Ordinis superiores, 917 *b.* Quando electi vocem in capitulo habere nequeant, *ibid.* Provincialium electio fiat per vota secreta, *ibid.* Subornantes et subornati in electionibus excommunicantur, *ibid.* Favorem quaerentes extra Religionem ad officium obtainendum, excommunicantur et carcere mancipantur, 918 *a.* Praelatorum officium quando expletur, *ibid.* Discretorum officium et numerus, *ibid.* Theologiae lectores quando vocem habeant in capitulo, *ibid. b.* Paupertas ab officialibus servanda, *ibid.* Novitios recipiendi forma, *ibid.* Quales recipi possint ex descendantibus ab haereticis, *ibid.* V. Conventuales, Fratres, Minores, Regulares.

Francisci (S.) de Paula Minimorum Ordo, inter Ordines Mendicantes recensendus, eorum privilegiis gaudet, 634 *a* et seq.

Franciscus I, Francorum rex, eiusque praedecessores de Romana Ecclesia benemeriti, 4 *a.* A Romanis Pontificibus ius nominandi, iuxta pacta, ad cathedrales et metropolitanas ecclesias neconon ad monasteria ei et Henrico II conceditur, *ibid. b*

et seq. Franciscus II eamdem facultatem obtinet a Pio IV, 9 a et seq. Tenor litterarum Henrici II super observantia pactionum cum Leone X, 11 a et seq.

Fratres S. Dominici, S. Francisci, Eremitae S. Agustini, Carmelitae ac Servi B. Mariae a Pio V declarantur vere et proprie Mendicantes, 614 b. Ordinariis indicitur ne eos vexent, et si quid ab eis exegerint, restituant, 615 b. V. Regulares.

Fridericus imperator Ordini S. Lazari Hierosolymitano plura bona in Sicilia, Calabria, Apulia, etc. donat, 338 a.

Frumenta, legumina, etc. e Statu Ecclesiatico extraendi licentiae, praeterquam ex causa onerosa concessae, revocantur, 377 a. Innovatio prohibitionum contra extrahentes promulgatarum, *ibid. b.* Contravenientium poenae, 378 a. Licentias ex causa onerosa habere praetendentes, declarant coram camerario, alioquin eis uti non possint, *ibid. b.* Extrahendi licentiae, a camerario non approbatae non valent, 379 a. Praedictae prohibitiones extenduntur ad carnes, olea et id genus alia, 849 a.

G

Georgii (S.) in Alga Venetiarum canonici saeculares regularēm professionem emittunt sub Regula S. Augustini, 772 b. Pius V antiqua eorum privilegia confirmat, eisque communicat concessa et concedenda unicunque aliae Religioni, *ibid.* Idem Pontifex declarat primum locum canonicis Lateranensibus concessum non nocere istis canoniciis S. Georgii, sed ipsos semper in processionibus et actionibus publicis praecedere omnes canonicos regulares Ordinis S. Augustini, 915 b et seq. V. Regulares.

Gladiatorum, vulgo duellantium, poenae, 84 a. Earum extensio ad illorum fautores, *ibid. b.* Revocatio licentiarum super huiusmodi pugnis, 85 a. Monitio ad omnes principes christianos ut singularia certamina prohibeant, *ibid.*

Graecae Ecclesiae tam clerici quam laici permulti ab ordinariorum iurisdictione se exemptos esse praetendunt, ut liberius indulgeant erroribus, 271 b. Hos Pius IV ordinariorum iurisdictioni subiicit in his quae Dei cultum spectant, ritus Graecos approbatos permittendo, 272 a.

Grassatores. V. Homicidae.

Gubernator almae Urbis, quum aliquid de mandato Papae se dicere vel facere asseruerit, plenam fidem obtineat, 847 b.

H

Haereticorum libri, Lutheranorum praesertim, a nemine legendi vel retinendi, nisi ab haereticae pravitatis inquisitoribus, 280 a. Huiusmodi scripta nendum simplices, sed etiam doctos viros corrumpunt, 281 a. Ideo concilium Tridentinum delegit praelatos ad conflandum indicem librorum, quorum noxia lectio, qui proinde

libri prohibiti appellantur, *ibid.* Perfectum indicem approbat Pius IV, librosque in eo descriptos legi vel teneri prohibet, *ibid. b.*

Henricus VIII, Angliae rex, haeresim in suum regnum introduxit, 810 *a.*

Hibernia provincia fratrum Ordinis Praedicatorum, variis ornatur privilegiis, 547 *b* et *seq.*

Hieronymi (S.) Eremitae, congregationis B. Petri de Pisis, confirmantur in omnibus privilegiis concilio Tridentino non obstantibus, 908 *a*; indulgentiam plenariam in forma Iubilaei, qualibet quarta die dominica quadragesimae, in memoriam professionis trium votorum, consequuntur, neenon privilegia Ordinum Mendicantium, 909 *a.* V. Regulares.

Hieronymi (S.) Iesnatorum congregatio privilegia Mendicantium obtinet, 636 *b* et *seq.* V. Regulares.

Hieronymi (S.) nosocomium et societas, sub titulo Illyricorum de Urbe, charitatis et misericordiae operibus in pauperes splendet, 257 *a.* Cardinali protectori eiusdem societatis ampla iurisdictio conceditur, *ibid.* et *seq.*

Hierosolymitanum nosocomium S. Lazari, illiusque personae et bona ab Innocentio III et Honorio III sub Sedis Apostolicae protectione suscipiuntur, 337 *a.* Gregorius IX indulgentiam concessit dantibus eleemosynam nosocomio vel eius nunciis, *ibid.*; fratribus licentiam profitendi Regulam approbatam, *ibid. b.* Innocentius IV eisdem facultatem dedit eligendi militem sanum in magnum magistrum, *ibid.*; medietatem molendini in Nympha, *ibid.* Alexander IV prioribus dedit absolvere fratres in se violentas manus invicem ponentes, omnibus autem fratribus Regulam S. Augustini profiteri, *ibid.* et *seq.*; donationem diversarum possessionum in Sicilia, Calabria, Vallegratis, Apulia et Campania Felice, a Friderico imperatore Ordini factam, approbat, 338 *a*; ecclesiam de Galbis eidem concessit, *ibid.*; facultatem componendi de usuris et male acquisitis, *ibid. b*; dioecesanis prohibet rectores in domibus hospitalis ponere, *ibid.*; Nicolaus III leprosarias a decimarum solutione eximit, 339 *a.* Clemens IV Ordini leprosos atque eleemosynas undique colligere permittit, *ibid.*; ordinariis ut militiam a molestiis defendant mandat, *ibid. b*; eamdem a decimis eximit, *ibid.*; archiepiscopis et episcopis iubet oratoria et coemeteria pro usu fratrum benedicere, nec non dimittentes habitum coercere, *ibid.*; indulgentias concedit nosocomio subvenientibus, 340 *a*; harum vota commutandi potestatem tribuit ordinariis, illosque ab irregularitate absolvendi, *ibid.*; Ordini permittit mortuos ad eum pertinentes undique deferri ad proprias ecclesias nt ibi sepeliantur, dummodo hi nominatum excommunicati non sint, *ibid. b*; oblationes pro his qui in eius coemeteriis requiescent recipere, *ibid.*; eleemosynas ubique colligere, etiam tempore interdicti, semel in anno, *ibid.*; archiepiscopis et episcopis vetat impedire suarum ecclesiarum clericos per annum vel biennium Hierosolymitanis fratribus deservire volentes, 341 *a.* Ioannes XXII militiam liberat ab ordinariorum iurisdictione, *ibid.*; Gregorius X et Alexander IV, a vettigalibus, *ibid. b.* Paulus II leprosarium Capuanum sub Sedis Apostolicae protectione suscipit, eamdemque ab omni onere sublevat, *ibid.* Plures Romani Pontifices indulgentias visitantibus leprosarium Perusinam eidemque eleemosynam dantibus clargiti sunt, 342 *a.* Nicolaus IV illas confirmat et auget *ibid.*; nosocomium de

Vallonecellis a procurationibus legatorum et a quibuscumque collectis subtrahit, *ibid.* Leo X nosocomio Capuano restituit Panormitanum S. Ioannis leprosorum et Messanense S. Agathae, Capuanum vero redintegrat, non obstante suppressione per Innocentium VIII peracta, *ibid. b.* Alexander VI ac alii Romani Pontifices quamplures favores et gratias Hierosolymitano nosocomio eiusque personis concedunt, 343 *a.* Pius IV concessiones, praesertim circa iurisdictionem M. magistri, ratas habet, quatenus illae concilio Tridentino non obstent, *ibid. et seq.*; easdem Capuano nosocomio communicat, 344 *a.* omnes suppressiones revocat, *ibid. b.* illudque constituit caput militiae S. Lazari, *ibid.*; electionem M. magistri ad conventum et milites spectare decernit, 345 *a.* eisdem sedis principalis translationem permittit, neconon habitus et statutorum reformationem, *ibid.* M. magistri et conventus facultas erigendi in commendas et praceptorias beneficia de iure laicorum qualitatemque qualificata, etiam dignitates aut monasteria, non tamen consistorialia, *ibid. b.* praeservandi ius patronatus et praesentandi personas et instituendi praesentatas ac aliter dicta beneficia conferendi, *ibid.* Nosocomia, leprosariae et alia loca ad leprosorum hospitalitatem destinata pertinent ad militiam S. Lazari, salvis tamen legitimis titulis et praeescriptionibus neconon ordinariorum iurisdictione, quae de iure communi vel ex decretis concilii Tridentini eis competit, 346 *a.* Fratrum facultas pensiones a ducatorum retinendi, easque transferendi, etiamsi post illarum assecutionem uxorem duxerint et bigami effecti fuerint, *ibid.* M. magistri et universae militiae susceptio sub Sedis Apostolicae protectione, 347 *a.* Exemptio a iurisdictione omnium dominorum temporalium et spiritualium, neconon a decimis, *ibid. et seq.* Ordinis personae coram solo M. magistro et conventu vel delegatis respondere tenentur, 348 *a.* Immunitas a canonica portione vel caritativo subsidio, etiam regi Hispaniarum concessa et a quarta in Franciae regnis imposta, *ibid.* Facultas extrahendi, sine vectigali, fructus et pecunias ex militiae locis, *ibid. b.* et 522 *a.* Exemptio etiam pro bonis fratrum patrimonialibus post emissam professionem, 348 *b.* Jurisdiction M. magistri et conventus in personis Religionis, 349 *a.* Decreta quorum vi milites et aliae personae Ordinis in ius vocatae, comparere tenentur coram M. magistro et conventu seu eorum delegatis, atque ad alias indices recurrere prohibentur, *ibid.* Potestas et jurisdiction M. magistri et conventus super personis et rebus iuxta ordinationes, *ibid. b.* Facultas M. magistri procedendi contra inobedientes, etiam per edictum publicum, ad privationem quorumcumque beneficiorum, *ibid.* Avocatio caussarum Ordinis, quae aguntur tam in Romana Curia quam extra eam, illarumque commissio M. magistro et conventui, 350 *a.* Prioris potestas exequendi sententias et rem indicatam, *ibid.* Devolutio appellationum a sententiis delegatorum ad M. magistrum et conventum, et ab eis ad capitulum generale, *ibid. b.* Mandatum de expeditionibus et executorialibus M. magistri et conventus executioni dandis, nullius quaesita licentia, *ibid.* Eorumdem facultas procedendi in personas detinentes bona Religionis, et non solventes debita communis aerario, *ibid.* Fratres eligere queunt in conservatorem quanicumque personam in dignitate ecclesiastica constitutam, 351 *a.* poenae non solventium iura mortuariorum et vacantium, *ibid.* Clerici ordines a quovis

antistite recipiunt etiam extra tempora, et in quibusvis ecclesiis celebrant, *ibid.* b et 525 a. Concessio iuris ordinariorum M. magistro, conventui, prioribus, etc. intra limites suarum administrationum, 351 b. M. magistri et conventus potestas quoescumque delinquentes ubique carceri mancipandi et puniendi, *ibid.* Irritatio reservationum, unionum ac aliarum gratiarum praeventivarum super locis Religionis, et commissio M. magistro desuper providendi, 352 a. Cassatio quarumcumque expectativarum, etiam ex causa onerosa, sine consensu M. magistri et conventus concessarum, *ibid.* b. Cassatio quarumcumque collationum, provisionum, etc., factarum et fiendarum sine praedictorum consensu, etiamsi illae vere sortitae sint effectum, *ibid.* M. magistri et conventus potestas disponendi de bonis vacantibus per privationem, et apprehendendi possessionem bonorum per alios occupatorum, 353 a; privative etiam disponendi de locis Religionis quandocumque et quomodocumque vacantibus, *ibid.* b; quae tamen personis Ordinis conferri debent, *ibid.* Abolitio exemptionum prioribus et militibus concessarum ab obedientia M. magistri et conventus, necnon a debitibus communis aerario, *ibid.* Modi et formae quibus tantum derogari potest praedictis statutis, 354 a. Rescissio contractuum in Religionis damnum factorum, *ibid.* Cassatio accessum, ingressum et regressum ad beneficia, praeterquam ex causa onerosa et de consensu M. magistri, *ibid.* b. Censurae et poenae in usurpatores honorum et iurium nosocomii, ac prohibitio huius bona alienandi, *ibid.* Omnia nosocoma et loca sub invocatione S. Lazari a M. magistro et conventu dependent, 355 a; subsidium annum, a concilio Ordinis generali imponendum, eisdem M. magistro et conventui, sub poena excommunicationis et etiam demolitionis locorum, solvere tenentur, *ibid.* Fratres dumtaxat obtinere queunt Ordinis beneficia, *ibid.* b. Presbyteri saeculares, qui huiusmodi beneficia obtinuerunt, dimittant favore fratrum nisi Religionis habitum infra sex menses suscipiant, et professionem emittant, *ibid.* et 356 b. Cessiones et provisiones de beneficiis sine clausula *de consensu M. magistri*, nullius sint roboris, 356 a. Revocatio iuris patronatus, nisi ex fundatione vel dotazione, *ibid.* Prohibitio reservandi pensiones super beneficiis Ordinis, nisi favore fratrum, *ibid.* Ad parochiales et alias ecclesias Ordinis deputari possint fratres cappellani, non obstante contrario usu, *ibid.* Fratres cappellani, habitu a saecularibus presbyteris non differunt, nisi cruce ad pectus deferenda, 357 a et 528 a. Presbyteri milites curatum beneficium, etiam parochiale, retinere possint, 357 a. Res iudicata non praeiudicet M. magistro et conventui, super eorum iurisdictione et civili possessione, nisi specialiter ipsi ad caussam vocati fuerint, *ibid.* Milites et aliae Ordinis personae, circa eius religiosorum caussas, in testes recipi possint, aliis defientibus, *ibid.* b. Fratrum cappellanorum facultas ecclesiis Ordinis deserviendi ampliatur, saecularibus presbyteris pene exclusis, *ibid.* et 528 a. Dictis privilegiis gaudeant dumtaxat qui professionem emiserint, aut infra certum tempus emittere sponderint, *ibid.* et 528 b. Vagabundi privilegiis non fruantur, 357 b. Non iniiciantur manus violentae in confugientes ad ecclesias Ordinis, 358 a et 528 b. M. magistri et conventus facultas vicarium in prioribus deputandi, qui beneficia conferat, antianitates concedat, responsiones exigat, super actate defectuque natalium dispensem, 358 a; valide expedieudi lit-

teras, nullius requisita confirmatione, circa professionis emissionem, habitus susceptionem, debitorum et obsequiorum praestationem, antianitates et provisiones, *ibid.*; privative, etiam quoad Sедem Apostolicam, disponendi de beneficiis per cessationem solutionis vel inobedientiam vacantibus, *ibid. b*; procuratorem cum generali aut speciali potestate in Romana Curia deputandi, *ibid.*; beneficia, etiam iam antea Sedi Apostolicae reservata, conferendi, iis exceptis quae Pontifici Maximo resignantur, beneficia uniendi et separandi inque illis antianitates concedendi, *ibid.*; resignationes admittendi cum reservatione tituli et etiam fructuum, *ibid.*; sepliendi in Religionis parochialibus quorumcumque christifidelium cadavera, etiam interdictorum, dummodo ipsi interdicto caussam non dederint, 359 *a*; donata et legata exigendi, *ibid.* Prioribus, praeceptoribus, militibus et aliis Ordinis personis quaecumque ecclesiastica sacramenta ac omnes, etiam sacros, ordines a quocumque catholico antistite recipere, neconon arma deferre licet, *ibid.* Cappellanis pariter datum, et tempore interdicti, confessiones audire, sacramenta ministrare officiaque divina celebrare, *ibid.*; omnibus christifidelibus praeceptorias et alia loca Ordinis erigendi absque ordinariorum licentia, *ibid. b*. M. magister quibusvis Ordinis personis et locis indulgentias aliasque gratias communicare potest, *ibid.*; sodalites, nosocomia et alia loca erigere cum annui census reservatione, *ibid.* Fratres omnes more militari testantur, etiam de bonis acquisitis ex fructibus beneficiorum, favore quorumcumque, etiam inhabilium, 360 *a*. Prior ecclesiae conventus habitu pontificali divina officia celebrat, vel nullo antistite praesente, vel eo annuente, *ibid.* Milites non incurunt mortale peccatum quavis Regulae transgressione, sed inobedientia et contumacia pluries commissa et rebellione a Religione, *ibid. b* et 530 *b*. Cartusianis exceptis, omnes religiosi Ordinem Iherosolymitanum ingredi possunt, habito superiorum consensu, 360 *b*. Indulgentia plenaria pro militibus contra infideles vel haereticos expeditis et omnibus visitantibus ecclesias S. Lazari, in eius festivitate, *ibid.* Item indulgentia plenaria, adinstar beneficiorum nosocomii S. Spiritus, istius Religionis benefactoribus, 361 *a*. Taxatio elemosynae ad quintam partem unius ducati de Camera pro ingredientibus sodalitatem, *ibid. b*. Concessio confessionalis in variis casibus pluriumque aliarum gratiarum, *ibid.* et seq. Nosocomium et militia in antiquis privilegiis confirmantur a Pio IV et a Pio V, 516 *b* et seq. Qui illa reformare statuit, 517 *a*; firmis remanentibus redintegrationibus, translationibus et restitutionibus dictae militiae et hospitii, *ibid.*; concessiones ante Pium IV factas confirmat quatenus tunc essent in usu et nemini praeiudicarent, *ibid. b*; nonnullas Pii IV revocat, nonnullas limitat, *ibid.* Haec militia obsequiis S. R. E. semper parata esse debet contra eius hostes, 518 *a*. Electio M. magistri ad Religionem spectat, sed confirmatio a Sede Apostolica obtineatur infra tres menses, alias ad eam devoluta sit, *ibid.* Pius V M. magistro et conventui facultatem confirmat transferendi principalem militiae sedem, ac habitum, Regulam et statuta reformandi, *ibid. b*. M. magister instituere potest qualiacumque beneficia simplicia de iurepatronatu laicorum in commendas, eaque ipsi hospitio et militiae incorporare, ac personis idoneis concedere, *ibid.* Nosocomia et cetera loca sub invocatione S. Lazari, eiusdem hospitio sint subiecta et per ipsos

fratres regantur, servata ordinariorum iurisdictione et contributione pro semi-nariis, 519 *b* et *seq.* Religiosorum facultas percipiendi pensiones annuas usque ad summam ducatorum auri, neenon fructuum reservatio pro coniugatis, qui cum una tantum virgine matrimonium contraxerint, 520 *a*. Religio, eiusque et veetigalium bona, exceptis patrimonialibus, sub Sedis Apostolicae protectione recipiuntur, *ibid. b*. Exemptiones quamplures, *ibid. et seq.* In puniendis delictis atrocioribus, iurisdictione sit M. magistri vel ordinariorum, prout ad illum vel ad istos delictum primo pervenerint, 521 *b*. Bona patrimonialia religiosorum, post professionem, ab oneribus immunia declarantur aequae ac Religionis bona, 522 *b*. Iurisdictione M. magistri et conventus inter personas Religionis et militiae confirmatur, *ibid.* Appellationes a sententiis delegatorum ad M. magistrum, et ab eo ad capitulum generale, declarantur, 524 *a*. Sententiae executioni demandentur, nullius petita licentia, *ibid.* Facultas procedendi contra indebite occupantes bona Religionis, eiusque debitores, *ibid.* Quaelibet persona ecclesiastica in conservatorem eligi potest, *ibid. b*. Nosocomii beneficia obtinentes, eidem iura mortuiorum, vacantium, *etc.* solvant, 525 *a*. Magister, conventus, *etc.*, intra suarum iurisdictionum limites, veri ordinarii sunt, *ibid. b*. Idem capere queunt ubique delinquentes et ad locum destinatum transmittere, *ibid.* Officiales omnes auxilium praestare tenentur pro capiendis et transmittendis delinquentibus, *ibid.* Cassatio quarumcumque expectativarum, reservationum, *etc.*, *ibid.* M. magistri facultas propria auctoritate apprehendendi possessionem bonorum, quae indebite fuerunt occupata, 526 *b*. Loca Religionis non comprehenduntur sub reservationibus apostolicis, sed sunt manuaria, et conferri debent personis Religionis, *ibid.* Exemptiones concessae prioribus, *etc.* non suffragantur adversus debita communi aerario et obedientiam superioribus, 527 *a*. Alienationes bonorum prohibentur, *ibid.* M. magistri facultas revocandi iura patronatus sub datis conditionibus, *ibid. b*. Prohibitio reservandi pensiones super beneficiis hospitiis praeterquam favore fratrum, *ibid.* Fratres beneficia, quoad vixerint, retinere possunt, 528 *b*. M. magistri facultas deputandi tam vicarium cum facultate conferendi beneficia, quam procuratorem generalem in Romana Curia cum simili et maiore potestate, *ibid. et seq.* Facultas sepieliendi in eorum parochiis quoecumque interdictos, dummodo interdicto caussam non dederint, 529 *b*. Facultas iteratur exigendi donata et legata, *ibid.*; recipiendi ecclesiastica sacramenta a quoecumque catholico antistite, *ibid.*; arma quoecumque ubique deferendi, *ibid.* Fratres cappellani divina officia celebrant etiam tempore interdicti, *ibid.* Quilibet christifideles praceptorias, *etc.* erigere queunt, nulla petita licentia, 530 *a*. Amplissima fratrum testandi facultas, *ibid.* Prior celebrat in habitu pontificali, dummodo non sit praesens antistes, et tunc de eius licentia, *ibid. b*. Personae Religionis, cum habitum sumunt vel profitentur atque in articulo mortis, confessorem eligunt a quo indulgentiam plenariam recipiunt, *ibid.* Tabellionis, sub excommunicationis poena notificant legata hospitio facta, 531 *a*. Priors et praeceptrores, dominica Palmarum et eius octava, confessiones audiunt, et confitentibus indulgentias impariuntur, *ibid.* Facultas appendendi campanas animalibus S. Lazaro oblatis, illaque subsignandi, *ibid.* Durante temporali indulgentiarum suspensione, Sancti Lazari indulgentiae non in-

telliguntur suspensae, *ibid. b.* Communicatio privilegiorum hospitiis et militiis S. Ioannis Hierosolymitani, S. Iacobi de Spatha, S. Antonii Viennensis, S. Spiritus de Urbe et S. Stephani in Tuscia concessorum, *ibid. et seq.* Publicatio et affixio litterarum apostolicarum et mandatorum magistri et conventus arctent ac si personaliter indictae forent, 532 *b.* Magister et conventus quicunque inobedientem omni honore et officio privare queunt, *ibid. V.* Regulares.

Hierosolymitanus Ordo S. Ioannis pluribus favoribus decoratur, 31 *a.* Martinus V M. magistro et conventui eiusdem omnes caussas personarum ad Ordinem pertinentium cognoscendas committit, *ibid. et seq.* Sixtus IV quascumque beneficiorum provisiones ad M. magistrum solum spectare decernit, 32 *a.* Innocentius VIII Ordinem S. Sepulcri supprimit, eiusque militiam et bona Hierosolymitano adiicit, *ibid. b;* nullam exemptionem admittit ab obedientia M. magistri, nec a solutionibus communis erario debitis, 33 *a;* beneficiorum collationem solo magistro et conventui concedit, *ibid. b et seq.* Iulius II expectativas aliasque gratias, sine corundem consensu factas, cassat, 34 *b;* coadiutorias personis Religioni extraneis concessas revocat, 35 *a;* M. magistro concedit totalem iurisdictionem, *ibid. b et seq.*; indulgentiarum publicationem, 36 *a.* Leo X predecessorum concessiones confirmat, *ibid. b.* Idem Pontifex decernit M. magistrum et conventum vicarios in prioratibus deputare posse cum potestate praceptorias et alias dignitates conferendi, 37 *a;* M. magistri litteris fidem adhibendam, quoad professionis emissionem, habitus susceptionem et debitorum praestationem, *ibid.*; antianitatis litteras et beneficiorum provisiones ab eo concessas ipso facto approbatas censeri debere, *ibid.*; beneficia vacantia Summo Pontifici non devolvi, *ibid.*; alienationes fieri non posse, *ibid. b.* Quando clausula *cum derrogatione privilegiorum* uti licet, *ibid.*; gratiae expectativae concessae et concedendae irritantur, *ibid. et seq.* Clemens VII supradicta privilegia et gratias ratas habens, ad conventus familiares famulosque extendit, 39 *a;* iurisdictionem meri et mixti imperii in personas et bona Ordinis dat M. magistro, *ibid. b;* item facultatem deputandi procuratorem in Romana Curia ad beneficia conferenda, 40 *a;* ubique etiam indulgentias publicandi et elemosynas quaerandi, mortuosque in ecclesiis Ordinis sepeliundi, *ibid. b;* legata acceptandi, 41 *a;* fratribus sacros ordines recipiendi a quocumque episcopo, *ibid.*; ipsis et eorum familiaribus arma gestandi, *ibid.*; cappellanis confessiones audiendi et sacramenta ministrandi, *ibid.*; interdicti tempore divina officia celebrandi, *ibid.*; quibusvis christifidelibus praceptorias, ilmos, etc., ab Ordine dependentia, non autem ab ordinariis, erigendi, *ibid.*; M. magistro et conventui donationes et alios damnosos contractus revocandi, *ibid.* Omnes accessus, ingressus, regressus ac coadiutorias ad baiulivias, prioratus, etc., praeterquam ex causa onerosa concessos, Summus idem Pontifex cassat, *ibid.*; litium in Romana Curia vertentium M. magistro et conventui cognitionem reservat, 42 *a;* Religionem ab ordinariis superioritate eximit, nec non a quorumcumque oncrum solutione, *ibid. et seq.* Iuspatronatus ex fundatione vel ad tertiam partem dotatione creari concedit, necnon Ordini facultatem eos redimendi pretio restituto, 43 *b;* pensiones constituere aliis quam personis Ordinis prohibet, nisi accedat consensus M. magistri, *ibid.*; beneficia et pensiones habentes, infra sex menses, profes-

sionem regularem emittere et habitum suscipere iubet, *ibid.*; quicumque per fratres in conservatores eligentur, tales ab omnibus censeri vult, 44 *a*; per cappellanos tantum Ordinis deserviri parochialibus eiusdem, et ab ordinariis gratis ad hoc recipi debere decernit, *ibid.*; habitum suscipientes, et non alios, privilegiis Ordinis gaudere statut, *ibid. b*; manus violentas imponere in confugientes ad Ordinis ecclesias prohibet, *ibid.*; item litteris suis nonnisi forma ab ipso Pontifice tradita derogari, *ibid.*; praedecessorum constitutiones favore Ordinis confirmat et ampliat, 45 *a*; lites omnes inter fratres M. magistro cognoscendas tradit, exceptis casibus denegatae iustitiae aut perperam observatarum ordinationum, *ibid.*; omnes bonorum Ordinis concessiones aliis quam fratribus factas revocat, illorumque dispositionem M. magistro et conventui reservat, *ibid. b* et seq. Paulus III praedecessorum gratias confirmat, praesertim quoad Ordinis facultatem percipiendi antiquas decimas, eiusdemque exemptionem a decimis erga alias personas, communitates, etc., 46 *a* et seq. Pius IV etiam omnia praedicta confirmat, 48 *a* et seq.; statuta capitulo generalis anni MDLVIII approbat, 49 *a*; ad Ordinis nosocomium in Melitensem insulam translatum extendit, *ibid. b*; a iudicibus nosocomii ad M. magistrum, ab his vero ad capitulum generale tantum appellari permittit, 50 *a*; sententias et mandata M. magistri nullo pretextu impediri posse decernit, *ibid.*; eidem facultatem concedit procedendi contra omnes aliquid Ordini debentes, *ibid. b*; omnia iura nosocomii exigi mandat, 51 *a*; fratres cappellanos a quocumque antistite, etiam extra tempora ordinari, *ibid.*; privilegia extrahendi frumenta, pecunias, etc. ab omnibus Religionis locis, sine vectigali, concedit, *ibid. b*; priores et praeceptores, infra limites suaे iurisdictionis, ordinarios declarat, 52 *a*; beneficia Ordinis, non in titulum perpetuum, sed ad nutum M. magistri concedi vult, *ibid. b*; rem indicatam, M. magistro et conventu non citatis, non praejudicare, 53 *a*; personas Religionis, in caussis ipsius, testes recipi posse, deficientibus aliis, *ibid.*; priores et quoscumque fratres delinquentes a M. magistro capi posse, *ibid.*; habitum extra conventum suscipientes, aut beneficia etc. possidentes, eisdem privari posse, si infra annum in conventu non compareant, *ibid. b*. Nosocomium S. Ioannis haeres a Pio IV declaratur omnium bonorum a fratribus hospitii relictorum, ubicumque ipsi decesserint, et quoquomodo illa acquisiverint, ab haereditate penitus exclusa Camera Apostolica, 114 *b* et seq. Complures Romani Pontifices a decimis et aliis oneribus xenodochium exemerunt, 727 *a*. Ordinariis tamen illud molestia pro hac re affidentibus, Pius V exemptiones confirmat, *ibid.* V. Episcopi, Regulares.

Hispaniarum coenobia reformari mandat Pius V, 494 *b*. Caussae reformationis dispositionesque ad rem, *ibid.* et seq.

Hispaniarum praesules privilegia varia quae concedi non poterant, pecuniae vi, suis subditis concesserunt, 735 *b*. Huiusmodi concessiones irritat Pius V, poenis in contradictoris adiectis, 736 *a*.

Homicidae, banniti etc. variis poenis subiiciuntur a Pio IV, praedecessorum constitutionibus confirmatis iisque ampliatis, 102 *b* et seq.; eorum receptatoribus quae poenae inflictae, 103 *b*; terrarum dominis et communitatibus praeccipitur ut propria territoria a scelestis expurgent, 104 *a*; facultates gratiandi homicidas re-

vocantur, *ibid.* b. Praedictorum declaratio, 105 b et seq. Homicidae aliique rei quibus poenis a pluribus Pontificibus Max. coerciti, 186 b. Pius IV statuit insuper ob homicidium bannitos remitti nequire in loco ubi occisorum haeredes morantur, nisi ab ipsis habita pace, 188 b. Nonnulla dubia super praedictis exorta declarantur, 189 b. De deposito siendo a condemnatis favore fisci et Cameræ Apostolicae, 190 a. De commissionibus non signandis, nisi fisco et thesaurario citatis, *ibid.* b. De poena fractae pacis et treguae, et cautione de non offendendo, 191 a. De allegationibus novae caussae, *ibid.* b. De promissionibus de non offendendo, *ibid.* De sententia contumaciali, 192 a. De legitima solvenda a parentibus damnatorum, *ibid.* De tempore quo contumaces admittuntur ad defensionem, *ibid.* De homicidarum minoritate, *ibid.* b. De absolvendorum liberatione, *ibid.* De privativa et praeventione inter iudices ecclesiasticos et saeculares, *ibid.* Contravenientum poenae, 193 a. Privilegium sodalitatibus et aliis concessum liberandi, feria vi in paraseeve, homicidam carceribus detentum Pius IV revocat, 335 b; huinsmodi gratiam concedere, consulto PP., suis officialibus reservat, 336 a. Scelesti e regno Neapolitano ausfugientes in Statum Ecclesiasticum, et viceversa, capiantur, et puniendi tradantur auctoritatibus relativi Status, 428 b et seq. Pius V praedecessorum constitutiones innovat in homicidas, vindictam transversalem sumentes, hominum collectam facientes aliosque scelestos, 454 a; communibus praecipit ut facinorosos capiant, atque damna lata ab ipsis reficiant, *ibid.* b; poenas aggravat in auxiliatores scelestorum, 456 b; nonnulla declarat circa eorumdem receptatores praeteritos, 457 a; litteras huinsmodi quotannis publicari mandat, 458 a. Fractae pacis vel treguae novam caussam allegare quibus in casibus liceat, 465 a. Quando contumaces ad defensiones admitti debeant, *ibid.* b. In caassis mixti fori qua ratione praeventio locum habeat inter iudicem ecclesiasticum et laicum, 466 a. Capite in contumaciam damnati, capti infra annum a die condemnationis, non audiantur absque iusu Papae, sed sententiae, legitimis praecedentibus inditiis, in eos latae, executioni demandentur, 467 b. Quicumque receptaverit homicidas, rebelles, grassetores aliosque huius furoris homines, poenis confiscationis bonorum, domorum demolitionis et perpetui exilii cum familiis subdatur, 472 b et seq. Super praedieta procedi potest per accusationem, delationem et inquisitionem, *ibid.* Appellationem in caassis criminalibus concedit Pius V, absque deposito poenae, sed data tantum cautione, dummodo appellans non sit dives, 503 b; confessis appellationem denegat, 504 a. Homicidae, blasphemi, sacrarum imaginum contentores, in principatu Cataloniae, Aragonum regno, comitatibus Rosilionis et Ceritaniae, possunt, requisito indice ecclesiastico, comprehendi etiam in locis immunibus, 618 a et seq. Qui debent custodiri in carcere ecclesiastico, donec ecclesiasticus iudex de delicto cognoverit, 619 a. Quando rei in contumaciam condemnati, et infra annum capti, admittendi vel non admittendi sint ad defensionem, 941 b. Appellationum caussae, in criminalibus, infra sex menses a die interpositae appellationis expediantur, 947 a. Iudices tradi faciant acta appellantibus, *ibid.* b.

Humiliatorum Ordo, regulari disciplina derelicta, incassum a Pio V amanter corripitur, 885 b. Cardinalis Borromaeus, Ordinis protector et Ap. Sedis delegatus,

deinde ipse Pontifex dicti Ordinis fratres reformare student, sed irrito, *ibid.* et *seq.* Nonnulli in haeresim usque delabuntur; alii, cum quodam Lignana S. Christofori Vercellensis praeposito, cardinalis Borrhomaei necem machinantur, 886 *b.* Ideo Pontifex Ordinem extinguit, fratresque officiis et bonis privat, 887 *a.*; professos, in locis eis assignandis, regularem vitam ducere, aut ad pares vel strictiores Ordines transire praecepit, *ibid. b.* non professos expelli, *ibid.*; quemquam in Ordinem admitti, et alia loca acquiri prohibet, *ibid.*; Sedi Ap. reservat beneficia saecularia ob huiusmodi privationem vacantia necnon Ordinis bona, *ibid.*; praepositurarum uniones dissolvit, quarum aliquas aliis applicat, reliquas applicandas committit cardinali Borrhomaeo, 888 *b* et *seq.*; fratrum distributionem eorumque alimenta statuit, 890 *b.* Fabrica ecclesiae Terdonensis, extincti Ordinis, facultatem obtinet nonnulla bona redimendi, 892 *b.* Omnia Ordinis beneficia vacantia et vacatura Sedi Apostolicae reservantur, 893 *a.*

V. Regulares.

I

Iacobi (S.) archihospitale in Augusta de Urbe ad pauperes incurabiles sublevandos destinatum, 12 *b.* Omnes caussae illud eiusque officiales concernentes cardinali protectori decidendae committuntur, 13 *a* et *seq.* Processus aliorum iudicium infirmantur, 14 *a.*

Immunitates (vulgo *franchigie*) pro malefactoribus vel aere alieno adstrictis prohibet Iulius III, 166 *a.* Quod confirmat Pius IV, *ibid. b.* Contravenientium poenae, 167 *a.* Iussio cardinalibus et oratoribus ut familiares admoneant ne contraveniant, *ibid.*

Impunita scelera peccandi augent licentiam, 620 *a.*

Incurabiles. V. Iacobi (S.) archihospitale.

Indiarum episcopi Pontifici Maximo exponunt balsamum in Indiis non reperiri, sed quemdam succum balsamo simillimum, 934 *b*; petunt et obtinent facultatem hoc succo, loco balsami, utendi in chrismatis confectione, 935 *a*; item ab irregularitate absolvendi, *ibid. b.* Absoluti poenitentiam a confessario impositam adimplere tenentur, sub poena abrogationis dispensationis, 936 *a.*

Indulgentiae circa clausulam porrectionis manuum adiutricum ab omnibus officiis gratis expediantur, excepta solutione registraturae, 239 *b.* Indulgentiae continentes facultatem quaestuandi revocantur, 536 *a.*

Inquisitionis (S.) Officium a Paulo III institutum maiorem auctoritatem acquirit sub Pio IV, 237 *a.* Cardinales super huiusmodi Officio inquisitores supremi ac generales deputati in quosecumque et ubique procedere possunt, *ibid. b* et 250 *a*; cum vero de actis agitur in episcopos, archiepiscopos et cardinales, sententiam definitivam Pontifici Maximo reservare debent, 237 *b*; in inferiores licite sententiant, *ibid.*; procuratorem fiscalem ceterosque tribunalis officiales instituere, corrigere et amovere queunt et ad omnia praemissa brachium saeculare invocare, 238 *a*; abiuraciones recipere, *ibid.*; haereticos atque apostatas absolvere, *ibid. b*; commissarios, intra et extra Italianam delegare et omnia agere ad

haeresum extirpationem opportuna, *ibid.*; quod maior pars eorum decernit, ob omnibus valide statutum censendum est, 299 *a*. Haereticos libros vel aliter prohibitos habere et legere eisdem conceditur, 302 *a*; ceteris vetatur, nisi a praedictis cardinalibus licentiam obtinuerint, *ibid. b*. Omnes officiales obedient inquisitoribus generalibus, 422 *b*. Reges et principes eisdem faveant, 423 *a*. Carceribus mancipati pro aliis caussis, si ad Officium S. Inquisitionis tamquam haeretici accusati sint, ad illud transmittantur, *ibid.* Fratres de Pucciis palatum in suburbio S. Petri pro Inquisitionis Officio vendunt, 445 *b*. Pius V venditionem approbat, *ibid.*; palatumque Officio Inquisitionis donat, 446 *a*; quod alienari prohibet, *ibid.*; cardinalibus inquisitoribus generalibus facultatem concedit caussas recognoscendi, non obstantibus sententiis a Sede Apostolica confirmatis, 500 *b*; Pauli IV constitutionem contra haereticos approbat, 501 *a*; cardinalium inquisitorum deputationem ab ipso factam confirmat, 502 *b*; quod maior pars vel etiam duo ipsorum fecerint, validum esse decernit, *ibid.*

Inquisidores haereticae pravitatis procedere possunt in sacerdotes qui actu confessionis mulieres ad actus in honestos provocant, 126 *a*; creare tabelliones in caussis inquisitionis quosecumque clericos, etiam saeculares, 138 *b* et *seq.*; publicare non tenentur testium depositiones contra schismaticos vel haereticos, 146 *b*; syndicari nequeunt nisi a Romano Pontifice vel supremis inquisitoribus Urbis, 147 *a*; procedere possunt in omnes religiosos, etiam exemptos, Pio IV mandante, dummodo eorum superiores non praevenient, quod statutis derogat plurimum Roman. Pontificum, qui variis Ordinibus indulserunt ne molestia ab aliorum Ordinum inquisitoribus afficerentur, 176 *b*. Poenae in eos qui inquisitorum personas offendunt, bona diripiunt, carceres frangunt, *etc.*, 745 *a*. Delinquentes claras tantummodo probationes ad defensionem adducere queunt, *ibid. b*. Si delinquentes fuerint episcopi, eorum condemnatio Romano Pontifici reservatur, *ibid.* Delinquentium intercessores haeresis poenas incurront, 746 *a*. Revelantes huiusmodi delicta impunitatem consequuntur, *ibid.* Absolutionis forma, *ibid.*

Instigator. V. Tribunalia.

Ioannis Dei fratrum congregatio, ad nosocomiorum regimen pro curandis pauperibus infirmis instituta, approbatur, 959 *a*. Fratres obstacula nacti in eleemosynarum collectione pro dictis nosocomiis, provisionem obtinent a Summo Pontifice, *ibid.* et *seq.*; ordinariorum iurisdictioni et correctioni subiiciuntur, 960 *b*; habitum dimittere prohibentur, 961 *a*; ordinariis tantum de nosocomiorum regimine rationem reddere tenentur, *ibid.*

Ioannottus, M. magister Religionis S. Lazari. V. Hierosolymitanum nosocomium.

Iubilaeum indicit Pius V pro divino auxilio impetrando in Turcarum copias, 432 *a*.

Indulgentiae poenitentibus, et facultates confessariis hac occasione concessae, *ibid.* et *seq.*

Iudei in itinere galerum nigrum deferre possunt, 167 *b*; stabilia usque ad MD ducatos habere, et mercaturam quarumcumque rerum exercere, 168 *a*; cum christianis honeste conversari, *ibid. b*; pignora, elapsis xvii mensibus, vendere, *ibid.*; statuta Urbis servare tenentur, nisi obstante privilegia, *ibid.* Domini domorum in hebraicis septis sitarum, eas locare debent. pro aequa pensione, 169 *a*. Qui stabilia ab

hebraicis emunt, pretium absque cautione solvant; aut illa cum fructibus restituant, *ibid.* Delicta, paucis exceptis, a iudeis patrata remittuntur, *ibid.* Querelans contra eos, occasione exactionis lueri, potest integro anno prosequi querelam respectu poenae, *ibid. b.* Praescriptio iuris communis contra iudeos opponi potest, *ibid.* Officinas extra proprium septum iudei habere possunt, *ibid.* Libri tamen eorum nil probant contra christianos, nisi scripti italico sermone, 170 *a.* Signum ab eisdem deferendum, 439 *a.* Iudei bona stabilia vendere tenentur sub poena perduellionis, 514 *b.*; cui sane iussioni cum illudere variis fictionibus studeant, Pontifex iubet nondum revera vendita ab eorum iure distrahi et domui catechumenorum de Urbe applicari, 515 *a.* Caussae omnes super hoc motae et movendae dictae domus cardinali protectori deciduae committuntur, *ibid. b.* Iudei omnes expelluntur a locis dominii S. R. Ecclesiae, Roma et Ancona exceptis, 741 *a.* Renitentium poenae, *ibid.*

Ius praesentandi seu nominandi ad beneficia ecclesiastica, principibus et quibusvis aliis concessum, ad foeminas non extenditur, 76 *b.* V. Franciscus I, Ilierosolymitanum nosocomium, Ilierosolymitanus Ordo.

Iustinae (S.) congregatio. V. Lateranenses.

L

Lancianensis ecclesia. V. Theatinus archiepiscopus.

Lateranenses sive SS. Salvatoris canonici regulares a Summis Pontificibus complures gratias obtinuerunt, 184 *a.* Declarationes circa praedicta, *ibid. b.* Constitutiones nonnullae ab eorum congregatione editae, *ibid.* Quae omnia confirmat Pius IV, 185 *a.* Canonici praedicti certant de praecedentia cum congregatione Cassinensi, alias S. Iustinae de Padua, Ordinis S. Benedicti, 273 *a.* Litem Pius IV audiendam tribus cardinalibus committit, sibique referendam, *ibid. b.* Qui referunt praecedentiam canonicis dandam, *ibid.* Pontifex iecirco pronunciat Lateranenses praecedere Cassinenses; abbates vero utriusque Ordinis, seorsim incedere, habita ratione antiquitatis promotionis, 274 *a.* Tenor sententiae, 276 *a* et seq. Pius V canonicis prohibet, sub poenis excommunicationis, privationis dignitatum aliisque, ne quis eorum tractare audeat de officiis generalatus, visitatorum et praelaturarum, nisi in capitulo generali, 812 *a.* Congregatio licentiam obtinet celebrandi die dominica festum S. Augustini vel eius octavam, si dicta die occurrerint, et quorumdam aliorum sanctorum festa celebrandi secundum antiquum ritum, 875 *b.* Canonici nequeunt in capitulis vocem activam aut passivam habere, nisi in sacris sint constituti, 953 *b.* Quae servari debeant in electionibus generalis aliorumque officialium, *ibid.* et seq. Capitulum generale quolibet triennio celebrandum, 955 *b.*; diaeta quolibet anno, 956 *a.* Officia generalis, visitatorum et procuratoris triennio explentur, aliorum vero officialium biennio, *ibid.* Qua ratione providendum officiis, praedicto triennio vel biennio nondum elapso, vacantibus, *ibid. b.* Bonorum temporalium administratio praeſinitur, *ibid.* V. Regulares.

Lateranensis ecclesia omnium orbis ecclesiarum caput declarata fuit a Gregorio XI, 794 b. Rota etiam, cui Pius V hanc controversiam decidendam commisit, idem pronunciavit, *ibid.* Hic Pontifex praemissa confirmat, defectus supplet, omni contradictorum appellatione remota, 795 a.

Leges circa dotes, munera et ornamenta mulierum. V. Populus Romanus.

Legitimationes factae naturalium spuriorum, in praeiudicium vocatorum ex testamento vel alia valida dispositione, abrogantur, si nondum sint sortitae effectum, 93 b et seq. Extinctio litium pendentium circa dictas legitimationes, 94 a. Inhibitio contra comites palatinos et alios facultatem legitimandi habentes, ne contra formam huius ordinationis legitiment, *ibid.* Statutum hoc ligat omnes, quoad legitimationes factas auctoritate apostolica; quoad vero factas imperiali concessione, ligat tantum in terris Romanae Ecclesiae, 95 a.

Leprosariae favoribus ab Pontificibus M. cumulantur. V. Hierosolymitanum nosocomium.

Libellos, uti dicunt, famosos et litteras *d'avvisi* scribentes, dictantes, refinentes, transmittentes, etc., quibus poenis afficiantur, 969 b et seq.

Librorum prohibitorum index. V. Haereticorum libri.

Litterae apostolicae provisionum super gratiis resignationum beneficiorum, qua forma expedienda sint, 552 b et seq. Cum agitur de excommunicandis his qui bona perperdita vel subtracta restituere aut revelare recusant, litterae dentur ad instantiam quorum civiliter interest, adiecta bonorum designatione, 836 b; episcopis aut eorum vicariis committantur sub forma a concilio Tridentino praescripta, 837 a. V. Summator.

Loca pia instituta sive dependentia a nosocomio S. Spiritus in Saxia de Urbe nec non alia quaedam contendunt se exempta esse ab ordinariorum iurisdictione, 211 a. Lites hinc exortas ad se advocat Pius IV, 212 a; revocat praedictorum facultates erigendi ecclesias et societas sive illas in eorum membra recipiendi, ecclesiasticasque et societas huiusmodi subiicit iurisdictioni ordinariorum et rectorum parochialium, *ibid.* Contravenientium poenae, 213 a. Idem Pontifex generaliter revocat omnia locorum piorum privilegia dispensandi super irregularitatibus, impedimentis matrimonialibus, etc., quibusdam exceptis privilegiis quoad fabricam S. Petri, 229 a. V. Monasteria.

Locationes. V. Bona ecclesiastica, Camera Apostolica.

M

Magister sacri Palatii eretur canonicus theologalis basilicae S. Petri de Urbe, ut S. Thomae doctrinam doceat, 842 a. Primus canonicus theologalis Thomas Manrique, *ibid.* b. Interdictio archipresbytero et canonicis eum impediendi, *ibid.*

Maioli (S.) regularium congregatio. V. Somasca.

Maioricenses fratres, Ordinis Praedicatorum, pactionem faciunt cum parochialium ecclesiarum rectoribus et duobus episcopis insulae de modo sepeliendi sine parochi interventu, 544 b et seq.

Mancipia baptizata, ad Urbis conservatores pro libertate confugientia, eamdem consequantur, civesque Romani sint, 482 b.

Manrique Thomas. V. Magister.

Maria (B.) Virgo utrum in conceptione ab originalis peccati macula praeservata fucrit disceptantes, vel male sentientes de Sixti IV constitutione super hoc argumento, variis poenis coercentur, 846 a. Interdictio de hac re disputandi in popularibus concessionibus, vel vulgari sermone scribendi; disserendi vero facultas, cessante occasione scandali, omnibus facta, 873 b et seq.

Mariae (B.) Annunciationis sodalitas Romae instituta ad dotandum pueras pauperes et sublevandum pupilos et egenos, 962 b. Cardinalis protector sodalitatis potest cognoscere caussas quae illam respiciunt, 963 a; in Curia et extra in ius vocare, 964 a; singulis diebus et horis procedere, *ibid.*; per quosecumque mandatarios et executores in ius vocare et sententias suas exequi, *ibid.* b. Sodales coram alio iudice conveniri vel ad alios conveniendum compelli nequeunt, *ibid.*

Mariae (B.) de Pietate sodalitas et nosoconium in Urbe eriguntur ad egenos mentisque inopes alendos atque curandos, 139 b et seq. Sodales obtinent a Pio IV confirmationem huiusc institutionis et facultatem statuta condendi, 140 b et seq.; missam domibus propriis, dum aegrotant, celebrari faciendi, 141 b; eleemosynas, oblationes et legata recipiendi, *ibid.*; indulgentias pro eleemosynas porrigitibus, *ibid.*; facultatem alio transferendi sodalitum et nosocomium in quo sacramenta administrant, *ibid.* Illospitium haeres instituitur decedentium in eo ab intestato, 142 a. Indulgentia, prima cuinsque mensis dominica, sumentibus Eucharistiam et recitantibus quinquies Orationem Dominicam et Salutationem Angelicam, *ibid.* Sodales obtinent privilegium confessionalis, *ibid.*; facultatem erigendi sibique aggregandi alias sodalitates cum indulgentiarum participatione, *ibid.*

Mariae (B.) Lauretanae ecclesia. V. Collegium.

Mariae (B.) Maioris archipresbyter, iudex caussarum canonicorum et capituli eiusdem ecclesiae, confirmatur in privilegiis cum declaratione quoad caussas criminales, 67 a et seq.

Mariae (B.) Maioris basilica a Leone X stationum indulgentiis privatur, qui eas ad S. Mariam in Dominica transfert, 743 b. Pius V eas ad utrasque ecclesias extendit, 744 a.

Mariae (B.) Officium reformat Pius V, illudque observari praecepit, cetera Officia abolendo, nisi a primaeva eorum institutione vel consuetudine cc annos excēdente fuerint approbata, et non sint vulgari sermone composita, 897 b et seq.; hortatur omnes officii recitationi non obligatos ut Officio reformato utantur, 898 b.

Mariae (B.) Servorum Ordo primitus ab uno priore generali regebatur, 817 b. Tabantur paulatim disciplina, nonnulli fratres, regularis observantiae amore, se ab Ordine segregarunt et peculiarem congregationem instituerunt, quae pariter, successu temporis, a regularitate prolapsa est, *ibid.* Idecirco Pius V congregationem Ordini denuo aggregavit sub eisdem Regulis unicōque priore generali, 818 a; privilegia revocat aliquid privatim retinendi, 821 b et seq.; aediculas in

commune dormitorium redigi mandat, 822 *b*; ambitus et munera ad officia vel alia obtinenda prohibet, *ibid.*; superioribus facultatem concedit dispensandi cum praedicatoribus, lectoribus et officialibus super recitatione divini officii in communi, *ibid.*; compluria alia statuta edit circa fratrum disciplinam et regimen monasteriorum, 823 *a* et *seq.* V. Fratres, Regulares.

Mariae (B.) Virginis Annuntiatae monasterium in Urbe virginibus neophytis conceditur, 490 *a*. Moniales collocantur in praeeptoria S. Basilii Magni, Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani, in regione Montium, *ibid. b*. Praeceptoria extincta, eius bona sanctimonialibus addiennuntur, 491 *a*. M. magistro et Urbis priori indicitur ne molestia afficiant moniales, *ibid. b*.

Matrimoniales dispensationes, in diversis consanguinitatis vel affinitatis gradibus impetrari queunt, expresso tantum gradu remotiori, 475 *a*. Declarationes complures circa impedimenta cognationis spiritualis et affinitatis ex fornicatione, quoad matrimonia post concilii Tridentini confirmationem contracta vel contrahenda, 476 *a* et *seq.* Procuratores S. Poenitentiarie veritatem immutantes in impetrandis dispensationibus, poenae falsi subiiciuntur, 498 *a*. Declaratio concilii Tridentini super impedimento publicae honestatis circa sponsalia et matrimonia, 678 *b* et *seq.*

Medici, ex constitutione Innocentii III, aegros monere tenentur ut accersant medicos animarum, 430 *a*. Pius V praeeptum innovat, et medicis prohibet ne ultra tres dies infirmos non confessos curent, *ibid.*; consanguinei, domestici et parochi infirmis confessionem suadeant, *ibid. b*. Contravenientium poenae, *ibid.* Nemo ad doctoratus gradum admittatur, nisi iuret praemissa observare, *ibid.* Ordinarii idem iuramentum exigant a promotis, *ibid.*

Mediolanensi archiepiscopo eiusque suffraganeis mandatur ut decreta in synodo Mediolanensi edita, iuxta Summi Pontificis emendationem et explicationem, observari faciant, 819 *b*. Nonnulla huiusmodi deereta referuntur, *ibid.* et *seq.*

Mendicantium Ordines a vectigalibus ceterisque contributionibus necnon ab onere hospitandi milites eximuntur, 469 *a* et *seq.* Eorum redditus per ipsos Mendicantes suosque procuratores tantum exigi, et pro eorumdem sustentatione expendi possunt, 470 *a*. Sal Mendicantibus, pro eorum usu, detur gratis a ministris Camerae Apostolicae, *ibid. b*. Idem Ordines molestiis afficiuntur ab episcopis, quarum plures enumerantur, 574 *a* et *seq.* Singulis molestiis speciali dispositione a Pio V providetur, 576 *b* et *seq.* Qui idcirco nonnulla privilegia Mendicantibus concedit quac et ad alias Ordines extendit, 584 *a* et *seq.* Declaratio circa praemissa, 586 *b* et *seq.* Mendicantium privilegia, aliis Ordinibus communicata, non suffragantur in iis quae temporalitatem respiciunt, 838 *a*. V. Regulares, Vicarii.

Mercatores aliae Urbis cambia sicea et illicita contrahunt, 1 *b* et *seq.* Pius IV eisdem poenas contra usurarios statutas aliasque peculiares applicari mandat, 2 *b*. V. Mercium minutarum venditorum universitas.

Mercaturaे pannorum consules ampliorem iurisdictionem obtinent, 410 *a*.

Mercium minutarum venditorum universitas ab Urbis conservatoribus locum obtinet in foro Capitolino, ubi consules ius dicunt de rebus ad artem spectantibus, 267 *b*. Senator Urbis, tempore Bonifacii IX, eidem universitati dederat vendere quas-

cumque res, etiam concernentes alias artes, et collegium erigere, 268 *a*. Collegium voluit consules cognoscere caussas de rebus ad artem spectantibus pro quavis summa inter personas artis; inter extraneos vero, usque ad ducatos xxx, *ibid.*; libris mercatorum debite scriptis fidem adhibendam esse, *ibid. b*; poenas contra dolos in suis libris committentes decernit, *ibid.*; appellari non posse a consulim sententiis a decem scutis infra, 269 *a*. Dicta statuta ab Urbis conservatoribus approbantur, *ibid.* Pius IV praedicta omnia habet rata, *ibid.*; iubetque iudicibus Urbis ut consules desuper non impedian, 270 *a*; eorum iurisdictionem ampliat quando partes consentiunt, eisdemque facultatem in ius vocandi intra districtum concedit, *ibid.* 271 *a*.

Minores Conventuales Ordinis S. Francisci reformatur a cardinalibus Borromaeo et Symoneta, 400 *a*. Reformatorum constitutiones confirmantur a Pio IV, *ibid.* Declaratio super Evangelii professione, obedientia et proprietate, 401 *a*; castitate, licentia recipiendi novitios, eorumdem educatione et aetate, *ibid. b*; cura professorum non promotorum ad ordines, subventione danda a conventibus nativis, occupatione fratrum non litteratorum, destinatione servientium, aetate emittentium professionem et promovendorum ad ordines, 402 *a*; numero fratrum cuiusque conventus, fratrum alterius Ordinis receptione, habitus delatione, *ibid. b*; egressu e claustro et ex provincia, mansione fratrum in conventibus nativis, 403 *a*; colore vestium, delatione cothurnorum, pilei, chirothecarum, mantellorum, vestium, quae subtus deferuntur, et chordarum, *ibid. b*; cellarum supellectili, officii recitatione, *ibid.*; processione per claustra, missa pro benefactoribus, poena omittentium divinum officium, discursu per ecclesiam, celebrazione missarum, confessione, communione, ecclesiae supellectilibus, sacrarii munditia, 404 *a*; executione piorum legatorum, ieumiis, disciplina facienda qualibet sexta feria, *ibid. b*; communis mensa et cibo, fratre destinato ad victui necessaria emenda, licentia itinerandi, itinerantium hospitio, accessu ad principes vel ad forum, munere procuratoris Curiae, 405 *b*; bonorum asportatione, equitandi licentia, proprietate et usu pecuniae necnon aliorum bonorum, 406 *a*; otio sollicite fugiendo, 407 *a*; exercitio fratrum laicorum, examine recipiendorum ad studia, studentium exercitio, gymnasiorum dispositione, *ibid. b*; promotione ad doctoratum, 408 *a*; proprietate, concessione usus vel administrationis bonorum stabilium vel mobilium, *ibid. b*; super cura senum et infirmorum, resignatione bonorum per infirmos fienda, preventuum dispositione, servandis in dispositione bonorum de bonis Ordinis, 409 *a*; syndicorum et procuratorum munere, *ibid. b*; custodia clavium bonorum conventus, divulgatione secretorum aut scandalorum Ordinis, recursu a sententia provincialis, 410 *a*; recursu ad brachium saeculare, fratrum accusatione, eorumdem offensione, delinquentium punitione, *ibid. b* et seq.; officialium electione, 411 *a* et seq. Procurator in Urbe umis sit, non plures, et habitet apud S. Salvatorem in Unda, 412 *a*. Capitula a magistro generali convocentur, *ibid. b*. Declaratio super observantia concilii Tridentini circa praedicationem, confessionem, praedicatorum qualitates, *ibid.*; dispensationem eorumdem, necnon punitionem exercentium munus praedicatoris vel confessoris absque licentia, 413 *a*; evitanda a praedicatoribus, *ibid.* Fratres non edant in lucem libros non approbatos a superiori.

ribus Ordinis, *ibid.* b. Declaratio super provincialium munere in visitationibus, in fratrum promotionibus et cooptatione in coetum patrum, *ibid.* et seq.; obedientia superioribus praestanda, 414 a; colloquio et commercio cum inhonestis mulieribus, poena admittentium mulieres intra claustra, custodia ostii conventus, hospitio saecularium in conventu, accessu fratrum ad monialium monasteria, *ibid.* b; qualitate medici monialium, eiusdemque receptione intra claustra, 415 a; admissione puellarum inter moniales, *ibid.*; aetate ad habitum suscipiendum et emitenda vota, necnon conservatione bonorum dictarum puellarum, *ibid.* b; novitiarum magistra et monialium exercitatione in culto divino, *ibid.*; qualitatibus confessarii monialium, 416 a. Modus eligendi abbatissam, *ibid.* Eius officium triennio desinit, *ibid.* Eligi nequeunt Ordinem dissimilantes, *ibid.* b. Moniales, absque licentia, ad erates vel rotas non accedant, *ibid.*; litteras et munuscula non mittant, nec e claustro exeant, *ibid.*; indumenta simplicia et communia deferant, *ibid.* Tela nigra erates cooperiantur, 417 a. Habitus velique collatio ad solum Ordinis superiorem vel eius commissarium pertinet, *ibid.* Modus eligendi factores monialium, *ibid.* Earum numerus statuatur in singulis conventibus. *ibid.* Ipsae transferri possint ad alios conventus pro reformatione, *ibid.* Confessores eurent observantiam praedictorum *ibid.* Declaratio circa fratres mittendos ad loca infidelium, vel se conferentes ad haereticorum confinia, necnon circa protectoris auctoritatem, *ibid.* b. Quando generalis et provinciales dispensare possint circa Regulam, 418 a. Quando generalis visitare teneatur Hispaniarum et Portugalliae provincias, *ibid.* Poenae ministrorum hanc reformationem exequi negligentium, *ibid.* b. Revocatio constitutionum huic reformationi et concilio Tridentino adversantium, *ibid.* Fratres Pio IV supplicant pro reformationis executione in omnibus locis, *ibid.* V. Regulares.

Missale Romanum reformat Pius V, ae ubique recipi et iuxta illud celebrari iubet, nisi alia institutio a Sede Apostolica approbata vel consuetudo cc annos excedens observata sit, 839 b; illud immutari vel absque licentia imprimi vetat, 840 a et seq.

Missarum celebratio vespertino tempore vetita, 433 a et seq.

Missas et divina officia Latino ritu celebrandi facultas, Graecis concessa, et vicissim, revocatur, 474 a.

Monasteria et pia loca ab hospitandis militibus eximuntur, 508 a et 971 a. Poenae in contrafacentes et in gubernatores aliosque officiales hoc fieri permittentes, *ibid.* V. Electiones, Camera Apostolica.

Moniales et sorores regulares cuiuscumque Ordinis a decimis aliisque oneribus eximuntur, 22 a. Commissarii prohibentur aliquid a praedictis exigere, *ibid.* Moniales tacite vel expresse Religionem professae clausuram servent, 448 a. Inobedientes coerceantur per ordinarios, *ibid.* Tertiariae, si solemne votum emiserint, clausurae subiiciantur, sin autem per ordinarios ad clausuram suadeantur, *ibid.* b. Quae vero clausuram et professionem recusant, in Ordine aut congregatione non admittantur, *ibid.* Eleemosynae pro monialibus colligantur per conversas vel per professas quadraginta annos natas, prope monasteria habitantes, *ibid.* Conversae professae nullae amplius recipientur, *ibid.* Monialium numerus monasteriorum redditibus accomodatus sit, 449 a. Ordinarii nihil ultra praemissa

audeant in locis exemptis, 450 *a.* Monialium absque licentia e clausura exēuntium poenae, *ibid. b* et 808 *b.* Casus in quibus licentia concedi potest, 450 *b.* Monialium cura, iam antea fratribus Ordinis Minorum Conventualium credita, in locorum ordinarios transfertur a Pio V, 674 *b* et *seq.*; item, quoad commissam fratribus Humiliatis, 695 *a.* Monalibus egrediendi licentiam indebitē concedentium, illas comitantium vel receptantium poenae, 809 *a.*

Moniales Ordinis S. Francisci. *V.* Minores Conventuales.

Monomachia. *V.* Gladiatorum, vulgo duellantium, poenae.

Montis Oliveti B. Mariae congregationis praelati absolvere et dispensare possunt suos monachos ab irregularitate, paucis exceptis casibus, 26 *b.* *V.* Regulares.

Mulieres ingredi nequeunt religiosorum monasteria, 487 *b.* Poenae in contravenientes, 488 *a.* Declaratio circa praemissa, *ibid. b* et *seq.*

Mulierum ad meliorem frugem conversarum (vulgo *Convertitae*) in Urbe caussas ounes non instructas ad se advocat Pius IV, 173 *a;* quas decidendas committit cardinali protectori, cum facultate inhibendi quibuscumque iudicibus Urbis, *ibid. b* et *seq.*; sententias exequendi, inobedientes coercendi, ceteraque necessaria faciendi, 174 *b.*

N

Nardinum collegium. *V.* Capranicense collegium.

Naufragium passi. *V.* Bona naufragantium.

Neapolitani regni ordinariis, sub severissimis poenis, vetatur ne se immisceant beneficiis Sedi Apostolicae reservatis, 649 *b.*

Negotiatores. *V.* Mercium minutarum venditorum universitas.

Nominis (SS.) Dei sodalitas in Hispaniis instituitur ad praepediendum blasphemias, per iuria illicitaque iuramenta, 282 *b.* Pins IV eamdem approbat necnon quascumque alias id genus sodalitates ubique terrarum institutas et instituendas, 283 *a;* indulgentiam plenariam concedit utriusque sexus carundem sodalitatum personis, quae Circumeisionis die, vere poenitentes et confessae, Eucharistiae sacramentum devote suscepient, *ibid.*; item prima eiusque mensis dominica missam audientibus, *ibid.*; admonentibus temere iurantes et blasphemantes, pro qualibet vice, centum dies de iniunctis poenitentiis relaxat, *ibid.*; praedicatoribus, qui christifideles ut a iuramentorum abusu se abstineant, et dictae sodalitatis Regulam amplectantur hortati fuerint, decem annos, *ibid.*; omnibus sodalibus facultatem concedit confessorem privilegium sibi eligendi die Circumeisionis, *ibid. b*; ordinariis mandat ut faveant diffusioni luiusce sodalitii *ibid.*; die Circumcisionis, non obstante interdicto, in locis sodalitatum celebrari posse et sodalium corpora sepeliri concedit, 284 *a.* Sodales indulgentias ditantur, 777 *a.* Sodalitium ab Ordine S. Dominici originem dicit, 921 *b.* Decernit ergo Pius V ut in locis ubi fratrum Praedicatorum ecclesiae reperiuntur, in eis tantum huiusmodi sodalitia erigantur, 922 *a;* secus indulgentias sodales non adipisci, sed poenis obviam ire, *ibid.*

Notarii. V. Tabelliones.

Nummorum, tam ex auro quam ex argento confectorum, tonsores in Urbe aliisque S. R.

Ecclesiae locis ultimo suppicio plectuntur, 864 b. Dynastae non impedianc iudices in hoc, *ibid.*

Nunciis ceterisque, sub pluribus poenis, inhibetur ne a principibus ad quos mituntur, favores procurent ad obtainendas dignitates, 370 a. Principum litterae analogae vel eorum oratorum preces Sedi Apostolicae porrectae sufficiunt ad condemnandos praefatos inobedientes, *ibid. b.*

O

Odettus a Castillione, cardinalis, Hugonotorum haeresim sequitur, 247 b. Praevariationis probatio a Pio IV cardinalibus inquisitoribus committitur, 248 a. Qua habita, idem Pontifex in Odettum procedi, et ad audiendam sententiam citari mandat, *ibid.*; cardinalium voto, illum excommunicatum omnibusque dignitatibus et bonis privatum declarat, *ibid. b.*

Officia ambientes iurisdictionem administrationem habentia pluribus poenis subiicit Pius V, 950 a et seq. Declaratio et extensio praecedentis dispositionis, 952 a. Officiales Status Ecclesiastici et maleficorum accusatores quasnam partes mulctarum habeant, et a quamam persona eas accepiant, 154 a.

Orationis et Mortis sodalitium quidam christifiſdeles in Urbe instituunt quadraginta horarum singulo quoque mense orationi peragendae, gratis decenterque pauperum defunctorum corporibus sepeliendis aliisque piis operibus exercendis, 86 b; ordinationes pro eius regimine constituunt, 87 a. Pius IV easdem approbat, accidente consensu sodalitatis Caritatis, *ibid.* Idem Pontifex sodalitati concedit facultatem quoscumque in sodales recipiendi, *ibid. b.* statuta, cum venia protectoris, condendi et reformati, 88 a; cruce ligneam et habitum nigrum deferendi, *ibid.*; eleemosynas et legata recipiendi, atque in dictos pios usus exponendi, *ibid.*; sodalitii sedem ad quamecumque Urbis ecclesiam transferendi, et cappellanum habendi ad sacramenta sodalibus ministranda *ibid.*; pauperum decedentium cadavera in parochiali ecclesia, sub qua deceidunt, sepeliendi, requisitis parochis, *ibid. b.* indulgentias et confessionale sodalibus, sororibus et aliis, *ibid. et seq.*; guardianis, officiis et deputatis facultatem aggregandi alias sodalitates, 89 a.

P

Parochiales ecclesiae collatae, non servata forma concilii Tridentini, incassum collatae declarantur, 556 b et seq. Parochiali ecclesia vacante, episcopus debet in ea vicarium constituere, 606 a. A collatore nominandi sunt clerici idonei ad examen subsecundum, *ibid.* Qualitates examinatorum, *ibid. b.* Magis idoneo et

approbato conferenda ecclesia, 607 *a*. Nominatus a patrono, ab episcopo debet institui, *ibid.* Casus praeresentationis et institutionis, *ibid.* Qui se laeos in collatione putant, appellant ad superiores, etiam ad Sedem Apostolicam, *ibid.* Casu appellationis quid agendum, *ibid.* Collatoribus terminus praesinitur nominandi, instituendi, etc., 608 *a*. Parochialium ecclesiarum rectores in eisdem residere tenentur, non obstantibus quibuscumque privilegiis, 684 *a*.

Pauperes convalescentes. *V.* Trinitatis (SS.) sodalitium.

Permutationes, vulgo cambia sicca, daminantur, 4 *b* et seq. Declaratio circa alias permutationes illicitas, 884 *b*. *V.* Mercatores.

Petri (B.) de Pisis Eremitae. *V.* Hieronymi (S.) Eremitae.

Petri (S.) fabrica. *V.* Collegium.

Petri (S.) suburbium valde ornavit Leo X, illudque *Civitas Leonina* appellari voluit, 381 *b*.

Pia seu Piana Civitas prope suburbium S. Petri aedificatur a Pio IV, 382 *a*. Conventus et ecclesia B. Mariae Transportinae in novam civitatem transfertur, *ibid.* Eius fratribus privilegia habitantium in civitate Piana conceduntur, *ibid. b*. Eamdem ecclesiam visitantibus indulgentiae, *ibid.* Situs pro ecclesia et conventu designatur, 383 *a*. Civitas fonte et ludo litterario ornatur, *ibid.* Privilegia inibi aedificantium, *ibid. b* et seq. Aedificia constructa fisco adjudicari nequeunt, 384 *b*. Conditiones sub quibus domini praediorum ibi existentium aut aedificare tenentur, aut aedificare volentibus vendere, *ibid.* Praediorum conductores, aucta decima parte census, ea liberare servitute possunt, *ibid.* Aliud privilegium aedificantium, 385 *a*. Civitas Piana gaudet privilegiis civitatis Leoninae, *ibid.*

Pius IV, Papa ccxxvi, vii calendas ianuarii MDLIX electus, viii idus ianuarii MDLX coronatus, obit iv idus decembris MDLXV, 4 *a*.

Pius V, Papa ccxxvii, vii idus ianuarii creatus, xvi calendas februarii MDLXVI coronatus, obit calendis maii MDLXXII, 422 *b*.

Poenitentiaria Apostolica reformatur super commutationibus ultimarum voluntatum, 194 *a*; unionibus, suppressionibus et translationibus beneficiorum, *ibid. b*; licentiis standi extra claustra et abrogatione professionum, *ibid.*; licentiis pro religiosis infirmis, *ibid.*; absolutione apostatarum, *ibid.*; eisdem non admittendis ad beneficia, *ibid.*; comissionibus permutandi vel alienandi bona ecclesiastica, 195 *a*; absolutione a criminibus, praesertim simoniae et homicidii, *ibid.*; litteris de promovendo ad sacros ordines, *ibid. b*; absolutione a iuramentis, *ibid.*; dispensationibus matrimonialibus, *ibid.*; licentiis doctorandi, *ibid.*; absolutione ab indebita fructuum perceptione, 196 *a*; usurpata iurisdictione ecclesiastica, *ibid.*; facultate testandi, *ibid.*; confirmatione gestorum ab ordinario, *ibid.*; dispensatione circa aetatem promovendorum ad sacros ordines, *ibid.* Declaratio circa facultatem maioris poenitentiarii, *ibid.*; Sede Ap. vacante, eius officium vacat in his quae ad forum fori spectant, *ibid. b*. Poenitentiariorum numerus in basilica S. Mariae Maioris ad duodecim reducitur a Pio IV, 703 *b*. Pius V omnes poenitentiarios suspendit, *ibid.*; sex tantum deinceps esse decernit, eosque ex Ordine Praedicatorum provinciae Romanae, 704 *a*; omnia antiqua privilegia eis tribuit sub regimine prioris conventus Romani, *ibid.* Eius facultas poeni-

tentiarios eligendi et removendi, *ibid.* b; super eorum moribus inquirendi, *ibid.* Aedes praedictis concessae, *ibid.* Provisio pro eorumdem sustentatione super pecuniis quae in officio Dataria reperiuntur, 705 a. Ad sublevandam Cameram Apostolicam, pro dote eis assignatur monasterium S. Mariae Macularum oppidi S. Genesii, 706 b et seq. Poenitentiariae et Contradictarum officiales, qui in dispensationibus matrimonialibus veritatem non exprimunt, poena falsi puniuntur, 732 b. Revocatio facultatum Poenitentiariae, 747 b. Quorumdam officialium amotio, atque aliorum deputatio, quorum officia vendibilia sint, *ibid.* et seq. Qualitates in maiori poenitentiario eiusque officialibus requirendae, 748 a. Procuratores et scriptores non admittantur, nisi examini subiiciantur, *ibid.* b. Officiales per se ipsos exerceant, *ibid.* Regentis officium, *ibid.* Materiae dividantur inter procuratores et scriptores, 749 a. Correctoris et sigillatoris officium, *ibid.* Pro litterarum expeditione nihil solvatur, *ibid.* Officiales quotannis iuramentum praestent, *ibid.* b. Inobedientium poenae, *ibid.* Nonnullae maioris poenitentiarii eiusque ministrorum facultates limitantur, 750 a. Maior poenitentiarius omnes absolvere potest in foro conscientiae, *ibid.* b; quibus in casibus Romanum Pontificem debeat consulere, 751 a et b; ad dignitates et beneficia habilem reddere potest in foro conscientiae, *ibid.*; quoad contracta matrimonia a nonnullis impedimentis dispensare, *ibid.*; absolvere ab excommunicatione et suspensione, *ibid.* b; vota commutare, *ibid.*; dubia ad forum poenitentiale pertinentia solvere, *ibid.*; de male ablatis vel dubie retentis absolvere, *ibid.*

Pontificis Maximi electio ad cardinales non ad concilium spectat, etiamsi tempore concilii PP. obire contingat, 143 a; quam mature fieri debeat, 230 b. Plures Pontifices providas hac de re constitutiones ediderunt, 231 a. Pius IV statuit cardinales absentes decem diebus expectari debere, et interim novem diebus defuncto Pontifici exequias fieri, *ibid.*; elapsis decem diebus, cardinales praesentes, celebrata missa Spiritus Sancti, conclave ingredi et electioni incumbere, *ibid.* b; ingredi nolentes vel absque iusta causa recedentes poenam a Greg. X statutam incurrere, *ibid.*; cardinales praesentes, in conclave vel extra, Pontificem eligere posse, lapsis dictis decem diebus, 232 a. Collegii cardinalium facultas, Sede vacante, *ibid.* Tres cardinales et camerarius, tempore vacationis, occurrentes necessitates collegio proponunt et conclavis negotia curant, *ibid.* b. Quorum officium quolibet terno die cessat, illudque alii tres alio triduo exercent, 233 a. Camerarii, poenitentiarii eorumque officialium, Sede vacante, potestas, *ibid.* Officia datarii, cardinalium et praelatorum Signaturae gratiae et iustitiae, morte Pontificis conquiescunt, *ibid.* b. Conclavis cellae sorte distribuuntur, *ibid.* In eo morari nemini licet, *ibid.* Conclave a cardinalibus deputatis visitatur, 234 a. Cardinales non infirmi duos servientes habere possunt; infirmi, tres ad summum, *ibid.* Conclavistae a cardinalibus approbantur, *ibid.* Quot et quales communis congregatorum cardinalium utilitati servientes, *ibid.* b. Claudio conclavi, colloquia prohibentur, ne non epistolarum vel signorum transmissio, *ibid.* Sponsiones super electione Pontificis damnantur, 235 a. Cardinales unico ferculo et in propria cella vescantur, *ibid.* Conclavistae discedentes iterum non ingrediantur, *ibid.* Cardinales non diaconi ad eligendum non admittantur, *ibid.* b. Quae servare debeant eligentes, *ibid.* Custodes conclavis de praemissorum observantia

respondere tenentur, *ibid.* Cardinales non excluduntur a votatione, quarumcumque censurarum praetextu, 236 *a.*

Populus Romanus, Pio V hortante, statutum condidit pro dote, muneribus et ornamentis mulierum, 596 *a.* Quod a Pontifice confirmatur, *ibid.* Dotem sententiam excedere non posse decernitur, *ibid. b.* Notariorum in contrarium instrumenta conficientium poenae, neenon mediatorum aliorumque scripturis huiuscemodi intervenientium, 597 *b.* Sponsa non potest ad pompam paraphernalia ostendere, *ibid.* Moderatio munerum inter coniuges et affines, 598 *a.*

Praedicatorum Ordo. *V.* Dominici (S.) Ordo.

Praemonstratenses fratres secundum regularem observantiam S. Augustini, non secundum observantiam fratrum S. Hieronymi, reformatos esse declarat Pius V, 662 *b.* Fratres S. Hieronymi nullimode in iis quae ad Praemonstratenses pertinent immiscere se debent, *ibid.* *V.* Regulares.

Procuratores litterarum contradictarum. *V.* Cancellaria Apostolica.

Procuratores S. Poenitentiariae. *V.* Matrimoniales dispensationes, Poenitentiaria Apostolica.

Procurator fiscalis. *V.* Tribunalia.

Proxenetae Ripae almae Urbis tenentur solvere nautis et mercatoribus pretium vini eis mediantibus venditi, quod non solverunt emptores, 148 *b* et seq.

Pucciis (de) cardinalis. *V.* Inquisitionis (S.) Officium.

Pugiones aliaque id genus arma breviora tribus palmis in Statu Ecclesiastico deferre prohibetur, 966 *a.* Officialibus inhibetur ne desuper licentias concedant, *ibid. b.*

Q

Quignonius cardinalis Franciscus. *V.* Divini officii forma.

R

Rebelles. *V.* Homicidae.

Rectores Studiorum. *V.* Doctores.

Referendarii Signaturae iustitiae Romani Pontificis quae observare teneantur circa commissiones in ipsa Signatura reiectas, avocatorias et alias praeiniciales nec non praeminsertarum reformatorias, 225 *a*; circa commissiones appellationum, nullitatum, attentatorum et prorogationis fatalium, *ibid. b*; circa caussas criminales, matrimoniales, restitutionis in integrum, *ibid.*; circa terminorum reiterationem, *ibid.*; circa expensarum taxationem et caussas discussionum, 226 *a*; circa haereditatis additionem, inventarii confectionem et discussionum caussas, *ibid.* Declaratio circa praedicta, *ibid. b.*

Regens Cameræ. *V.* Auditoratus.

Regulares licite parochi officium exercent in Novis Indiis, ob presbyterorum defecatum, 558 *b.* Eorum privilegia, praeter iuris communis dispositionem concessa,

recipiendi vel retinendi religiosos aliorum Ordinum revocantur, 783 b et seq.
Nullibi audiant saecularium confessiones, nisi ab ordinariis sint approbati,
938 b. V. Servi.

Rei. V. Ilomicidac.

Religiosorum reformatio. V. Hispaniarum coenobia.

Ripae et Ripetiae in Urbe mercatores a pluribus Summis Pontificibus praerogativas
obtinent, 95 b. Quas Pius IV confirmat, *ibid.*; camerariique Ripae et Ripetiae
iurisdictionem ampliat in caassis civilibus et criminalibus, 96 a et seq.

Ripae Transonae oppidum, in provincia Picena, munimentis, populi frequentia opi-
busque conspicuum, 926 a. Eius universitas Pio V supplicat ut ecclesiam pa-
rochiale in cathedralem erigat, *ibid.* b. Annuit Pontifex, *ibid.* et seq. Epis-
copi et canonicorum facultas edendi statuta pro felici successu novae cathe-
dralis, 928 b. Constitutio quatuor ecclesiarn parochialium, *ibid.* Earumdem
rectores habent vicarios perpetuos, 929 a. Constitutio archipresbyteratus, ar-
chidiaconatus et duodecim canonicatum eorumque praecedentiae, *ibid.* Unio
beneficii S. Angeli ad cathedralem ecclesiam, *ibid.* b. Plura loca et personae,
ad alias dioeceses vel ecclesias pertinentia, Ripanae ecclesiae assignantur, *ibid.*

Rochi (S.) sodalitium in Urbe confirmationem obtinet ab Alexandro VI, facultates
insuper propria statuta condendi, suos officiales nominandi, ecclesiam aedifi-
candi, pias oblationes recipiendi, mortuos in ecclesia sepeliendi, confessarium
pro ducentis confratribus eligendi, indulgentiasque pro sodalitii ecclesiam visi-
tantibus, 69 b et seq. Leo X, praedicta confirmans, concedit facultatem mini-
strandi sacramenta sodalibus infirmis, etiam in illorum domibus, per sodalitii
cappellanos, 71 a et b; confessionale omnibus sodalibus *ibid.* b; indulgentiam
plenariam visitantibus ecclesiam, *ibid.*; privilegium fori societati et sodalibus,
ibid. Pius IV praedecessorum concessiones ratas habens, gratias et indulgentias
aliorum piorum locorum Urbis eisdem concedit, 72 a et seq.; publicandi indul-
gentias licentiam impartitur, 73 b; privilegium fori ad ministros et servidores
societatis extendit, 74 a. Bona, etiam feudalia et ecclesiastica, acceptandi, alias-
que gratias clargitur, *ibid.* et seq.

Romanae Curiæ scriptores creantur tabelliones caussarum civilium cuiuscumque iu-
dicis commissarii, 762 b. Eorum qui a secretis sunt privilegia confirmantur a
Pio V, 914 b. Eadem tolli nequeunt, nisi restituta pecunia, qua singuli a se-
cretis officia emissæ constiterit, *ibid.*

Romani et incolae Urbis gaudent privilegio Curiac Capitolinae etiam in obligationi-
bus cameralibus, ubi auditor Cameræ non prævenit, 134 a. Derogatio facul-
tatum aliorum iudicium in hisce caassis, *ibid.* b. Curiac vel gubernatori chi-
rurgi referunt crimina, *ibid.* b. In eadem nullitates non attenduntur, et ser-
vantur tantum feriae in antiquis statutis descriptæ, 135 a. Assettamenti votum
quando peti possit, *ibid.* Assettamentum quomodo fiat, aliquo ex indicibus ab-
sente, infirmo vel recusato, *ibid.* Limitatio privilegii fori tribus in casibus,
136 a. Praeservatio iurisdictionis gubernatoris, *ibid.* V. Populus.

Rosarii (SS.) cappellae ab Ordinis Praedicatorum magistro generali et ab eo depu-
tatis unice eriguuntur, 759 a. Rosarii (SS.) sodalitium ingredientes nihil solvant,
ibid. b. Sodaes ad processiones accedant, et ad mortuos sepeliendos insignia

deferant, *ibid.* Poenae in molestatores, *ibid.* Indulgentiarum confirmatio, *ibid.* Pius V indulgentias sodalibus concessas confirmat, 775 *a*; sodalitati nomen dantibus plenariam indulgentiam concedit, aliasque pro diversis anni diebus, 776 *a*. *V.* Dominicus (S.)

Rota Romana commendatur, reformanda ea nihilominus est, 155 *a*. Auditorum facultas circa caussas eis commissas, *ibid. b*. Prorogationes fatalium concedantur eius arbitrio, *ibid.* Sententiae non proferantur, nisi caussa in Rota proposita et habitis votis, quae et publicentur, *ibid.* Tabellionum munis accipientium decreta ad referendum, 156 *a*. Sententiae non proferantur ante perfectum regestrum, *ibid.* Earundem copia petentibus danda, *ibid.* Caussae auditorum corumque familiarium et consanguineorum non cognoscantur in Rota, *ibid.* Auditorum domestici vel notarii se non intromittant in caussis Rotae, *ibid.* Auditores non inducunt partes ad assumendum certum advocatum vel procuratorem, *ibid. b*; nihil disponant contra ius vel contra Rotae stylum, *ibid.* Nullitates non attendantur, nisi defectu iurisdictionis, citationis vel mandati, *ibid.* A liquidatione fructuum et expensarum semel appelletur, *ibid.* Quando auditores ad Cancellariam caussas remittere possint, *ibid.*; caussas criminales ad indices ordinarios remittant, *ibid.* Qua ratione sportulae ab auditoribus recipiendae, 157 *a*. Eadem penes tabellionem deponantur post latam sententiam, *ibid. b*. Tabelliones idonei elegantur, qui officia non arrendent et pro substitutorum facto teneantur, *ibid.* *V.* Decanatus.

S

Salvatoris (SS.) canonici regulares. *V.* Lateranenses.

Sclesti. *V.* Homieidae.

Scholares. *V.* Doctores.

Sclopetos brevioris modi (*vulgo pistolej*), qui duos palmos non attingunt, retinere vetitum, 171 *b*. Contravenientium poenae, 172 *a*. Nullus officialium licentias desuper audeat concedere, *ibid.* Quae si dentur, nullius sint roboris, *ibid.*

Sedes Apostolica aqua semper in omnibus distributrix, 229 *a*.

Senatoris Urbis alterutro collaterali iudice infirmo vel absente, quinam absentis vel infirmi vice fungatur, 372 *b*.

Sepulcri (S.) Ordo supprimitur ab Innocentio VIII. *V.* Hierosolymitanus Ordo.

Servi dominii et poenae nequennt inter fratres Ordinum religiosorum recipi, 707 *b*; iam recepti habitu exuantur, et legitimis dominis consignentur, 768 *a*. Loco-rum ordinariis opportunae ad id facultates conceduntur, *ibid.*

Servitarum Ordo. *V.* Mariae (B.) Servorum Ordo.

Societas Iesu ad Mendicantes Ordines vere pertinet corumque privilegiis omnibus gaudet, 923 *b* et seq.

Somascha (de) sive S. Maioli clericorum regularium congregatio facultatem obtinet a Paulo III quamlibet ex suis ecclesiis in aliarum caput eligendi, 729 *b*; S. Maioli Papiensis ecclesia, a cardinali Borrhomaeo congregationi concessa, hunc honorem adipiscitur, *ibid.*; orphanos erudire et clericorum seminaria studiose

dirigere curat, 730 *a*; tria vota emittere cupiens, Pius V normam professionis emittendae sub Regula S. Augustini praescribit, *ibid.*; bona stabilia in communi possidendi facultatem elargitur, 731 *a*; congregationi nomen ponit, *ibid.*; legata simpliciter reicta applicari permittit ecclesiae S. Maioli, *ibid.*

Spiritus (S.) in Saxia de Urbe nosocomium tabellionem et quandoque etiam secretarium tenere solet, qui omnia instrumenta illius lucrum concernentia rogant, 144 *a*. Ipsi vel eorum haeredes notas instrumentorum per eos rogariorum in nosocomii cancellaria dimittere debent, ut per successores in publicam formam redigantur, *ibid. b*. Nosocomium instaurationem obtinet a Pio IV facultatis quaerendi eleemosynas, neenon aliarum indulgentiarum et privilegiorum concilio Tridentino non obstantium, 304 *b*. Forma eleemosynas colligendi praefinitur, 305 *a*. V. Loca pia.

Spolia clericorum, de suis bonis testantium absque Sedis Apostolicae licentia, ad Cameram Apostolicam devolvuntur, 28 *a*; item clericorum apud suas ecclesias non residentium extraque residentiam defunctorum, 333 *a*. Testandi licentia non residentibus sublata, *ibid. b*. Aliae ordinationes de hac re firmae remanent, 334 *a*. Ornamenta, paramenta, missalia, gradualia, res sacrae et alia ad cultum divinum spectantia non veniunt nomine spoliorum ad Cameram Apostolicam pertinentium, sed spectant ad ecclesias obtentas a beneficiariis defunctis, 609 *b*; qui propria auctoritate illa apprehendere possunt, 610 *a*. De illis disponi aliter non potest, ne pro caussa quidem pia, *ibid. b*. Bonorum praedictorum detentores omnibus iuris et facti remedii ad restitutionem compellantur, *ibid.* Beneficiariorum supellex non venit nomine spoliorum, *ibid.* Spolium praetendi non potest per obitum obtinentis beneficia vel pensiones non excedentes xxx ducatos, 611 *a*. Divisio ornamentorum, etc., quomodo facienda cum beneficiarius plura obtinet beneficia, 612 *a*. V. Beneficia.

Stephani (S.) militia sub Regula S. Benedicti a Cosmo Medices, Florentiae et Senarum duce, erigitur, eidemque condecentes proventus assignantur, 159 *a*. Caritatem, coniugalem castitatem neenon obedientiam milites profiteri debent, *ibid. b*. Alia statuta, *ibid.* Pius IV praedieta confirmat, 160 *a*; Cosmum eiusque successores magnos magistros militiae creat, pluraque privilegia concedit, *ibid.* Milites eximuntur a iurisdictione ordinariorum, 162 *a*; praerogativa gaudent retinendi et transferendi pensiones usque ad summam ducentorum ducatorum, *ibid. b*; disponendi de quoquo modo acquisitis, 163 *a*. Milites presbyteri beneficium habere possunt, *ibid. b*. Quando milites peccent ob inobservantiam Regulae, *ibid.* Eorumdem exemptio a solutione decimorum et aliorum onerum, *ibid.* Pensiones super beneficiis militiae imponi nequeunt, nisi pro personis eiusdem, 164 *a*. Indulgentia plenaria pro militibus qui obeunt in expeditione contra infideles vel hetereticos, *ibid.*; item pro visitantibus ecclesiam conventus die II augusti cuiuslibet anni, *ibid. b*. Aliae indulgentiae pro aliquid militiae donantibus, *ibid.*

Summator litterarum apostolicarum obtinet ab Alexandro VI officium perpetuum et vacabile, 829 *b*; scriptorum earumdem litterarum privilegia aliaque complura, *ibid.* Pius V officium insignius reddit instituendo praesidem unum, recognitores quatuor aliaque officia valoris septuaginta millium scutorum, 830 *b*;

recognitorum dotem constituit, 831 *a*; summatoris antiqua privilegia, facultates et emolumenta confirmat, *ibid.*; formam examinandi litteras apostolicas, dubiaque desuper occurrentia decidendi praescribit, *ibid. b*. Summatori per substitutos officium exercere concedit, et emolumenta percipere, 832 *a*; statuta pro officialibus condere, iurisdictionemque amplissimam in eis corrigendis habere, *ibid. b*; camerarii exemptionibus perfui, *ibid.*; praesidis et recognitorum litteras gratis expediri, *ibid.*; officium resignare *ibid.*

Symoneta cardinalis Ludovicus. V. Minores Conventuales.

T

Tabelliones, vulgo notarii, tribunalium Urbis tabellam taxarum affixam tenere debent loco publico, 477 *b* et 480 *a*. Taxae servandae a notariis caussarum civilium gubernatoris, vicarii, iudicis Burgi et magistrorum viarum Urbis et etiam Capitolii in casibus de quibus per statuta non est provisum, 177 *b* et *seq.* Taxae servandae a notariis caussarum criminalium gubernatoris, auditoris Camerae, vicarii, senatoris Urbis ac iudicis Burgi, 180 *b* et *seq.* Tabelliones, patefactientes reorum depositiones, ceterique nuncium mittentes vel deferentes reis carceribus arctioribus detentis, quibus poenis asticiendi, 696 *a*. V. Tribunalia.

Taurorum et ferarum pugnae vetantur, 630 *b*. Moriens in conflitu ecclesiastica caret sepultura, *ibid.* Clerici, sub excommunicationis poena, spectaculis huiusmodi interesse nequeunt, 631 *a*. Contractus circa huiusmodi pugnas irritantur, *ibid.* Principes et praelati, hi sub censuris ecclesiasticis, hanc sanctionem servari faciant, *ibid.*

Taxationes servandae a tabellionibus tribunalium Urbis. V. Tabelliones.

Theatinorum congregatio commendatur, 538 *a*. Maior pars vocalium totum capitulum ubique representat cum omnimoda potestate, *ibid.*; in easu paritatis, antiquior vocalium capitulum efficit, *ibid. b*. Superiorum officium anno expletur, *ibid.* Praepositi et locatenentes pari gaudent auctoritate, *ibid.* Qui ut superior administrat, potest in praepositum eligi, et per triennium confirmari, *ibid.* Forma adhibenda a capitulo, cum administratoribus scribit, tempore vacationum praepositurarum, *ibid.* Vocalis antiquior succedit ipso iure in praepositura vacante, donec per capitulum aliter provideatur, 539 *a*. Religionem professi, etiamsi eiusdem habitum non sumpserint, omibus congregationis privilegiis gaudent, *ibid.* Iulius III praedicta omnia confirmavit, *ibid.* Paulus IV communicavit insuper privilegia congregationis de Somasca et eidem unitarum, *ibid. b*. Religiosi idonei in ecclesiis sacramenta administrant, 540 *a*. Privilegia Societatis Iesu Theatinis conceduntur, *ibid.* Pius V praedicta confirmat, *ibid. b*; praeposito facultatem clargetur absolvendi venientes ad Religionem ab omni casu in Bulla Coenae Domini non reservato, *ibid.*; clericis administrandi sacramenta omnibus intra habitationes congregationis existentibus, extra autem caussa necessitatis, 541 *b*; ad processiones cogi non posse, aliasque favores concedit, *ibid.* et *seq.* V. Regulares.

Theatinus archiepiscopus quaedam iura habere contendit super ecclesia episcopali

et communitate Lancianensi, unde plures et diuturnae exortae lites, 107 a. Ad quas sedandas, Pius IV eas ad se advocat, et partibus perpetuum silentium imponit, *ibid.*; ecclesiam et populum Lancianensem ab archiepiscopi Theatini iure solvit, *ibid. b*; dictam ecclesiam in archiepiscopatum et metropolim erigit, 108 a; Leonardum episcopum, archiepiscopum creat, *ibid.*; caussas provinciac Lancianensis ad eum referri iubet, *ibid. b*.

Thomae (S.) de Aquino festum de pracepto S. R. Ecclesiae celebrandum esse statuit Pius V in regno Neapolis, alibi vero uti festum quatuor catholicae Ecclesiae doctorum, 564 b; indulgentias eius altaria visitantibus festumque celebrantibus concedit, 565 a.

Thomas Manrique. V. Magister sacri Palatii.

Toletanae provinciae episcopi et capitula. V. Cordubensis.

Tribunalia et officia varia reformare decernit Pius IV, 214 b. Reformatio super sportulis iudicium ordinariorum in caassis civilibus et criminalibus, 215 a; super eorum mercede pro decretis in contractibus, *ibid. b*; sportulis capitanei appellationum, *ibid.*; tempore receptionis sportularum et taxa pro sigillo iudicium, *ibid.*; prohibitione aliquid a barigello et aliis exenteroribus recipiendi, et observantia bullae Pauli III circa corundem captivorum expeditionem, 216 a; super declaratione termini pro servato, nullitatibus attendendis, expeditione causarum a duobus sentis infra, carcerum visitatione, *ibid.*; super medicorum pro carceribus detentis, neenon confessariorum electione, fisco citando in caassis criminalibus, advocatis vel procuratoribus vel tabellionibus a indicibus domi non retinendis, iudicis de Sabello deputatione, *ibid. b*; super tabellionum Curiae Romanae numero, Curiaeque custodum electione, 217 a; indicum dictae Curiae, Burgi Turris Nonae, Ripae et Ripettae syndicatu, *ibid.*; permanentia in officio camerarii Ripae, *ibid.*; iurisdictione iudicis Burgi, *ibid.*; residencia et iurisdictione conservatorum Urbis, *ibid.*; extraordinariorum populi Romani cautione et fide, *ibid. b*; super fide eis danda, eorumdem officio et mandatorum executione, 218 a; magistrorum viarum taxatione in vendendis locis ad exponenda venalia, *ibid.*; super eorumdem officio, submagistrorum relationibus, magistrorum edictis, advocati pauperum officio, *ibid. b*; super officio procuratoris pauperum, advocati fiscalis et procuratoris fiscalis, 219 a et b. Procurator fiscalis a reis' nihil, ab instigatoribus moderate accipiat, *ibid. b*; de expensis contumacialibus impensum vel debitum solvat instigatoribus et tabellioni, et residuum sibi retineat, *ibid.* et seq.; citationes expediat, 220 a; capturam non committat nisi metuenda sit fuga inquisiti, *ibid.*; appellare ei licet, sed Signatura de appellationis admissione vel reiectone iudicat, *ibid.*; supersessorias caussarum civilium non procuret, *ibid. b*. Eidem et instigatori denegandae semper sunt remissoriae, nisi in casibus de iure concessae, *ibid.* Litterae pro capiendis indicis quando dentur, *ibid.* Quae dilationes reis concedendae, *ibid.* Compositiones cum quibus tractandae, *ibid.* Absolutorum cautions non requiriendae, *ibid.* Fiscus, quando appellat, prosequatur, si adest instigator, *ibid.*; in caassis inter privatos interveniens sub praetextu proprii interesse, de eo statim docere teneatur, 221 a; in caassis criminalibus semper citandus, *ibid.*; substitutos deputare potest, sed aliquid ab eis recipere prohibetur, *ibid.* Quid

observare debeat procurator fiscalis Curiae Capitolinae, *ibid.* Contravenientium poenae, *ibid.* Notarii curiarum praedictarum taxationem servent et officia non arrendent, *ibid. b*; substitutos non recipient, nisi a iudicibus approbatos, *ibid.*; nihil scribant in caussis a duobus scutis infra, sine iudicium licentia speciali, *ibid.*; regestra conficiant iuxta formam ab ipso Pio IV statutam, *ibid.*; pro copia indiorum, quam revera reo non dederint, nihil recipient, nisi loco arrhae, 222 *a*. Tabellionum Capitolii numerus, electio, reductio et taxatio, *ibid.* Protomotarii et notarii criminalis Capitolii taxatio, *ibid.* Eiusdem Curiae tabellionum decendentium scripturae, cui denunciandae, *ibid. b*. Rogitus ad referendum neenon plurium notariatuum retentio prohibentur, *ibid.* Nullus notarius in eadem curia notariatum et procreationem exercere potest, *ibid.* Consulum artium obligationes et iurisdictio, *ibid.* Eorumdem assessorum ac notariorum taxatio, *ibid. et seq.* Iudicis Turris Nonae ipsiusque notariorum taxa, 223 *a*. Cursorum Paepae taxatio pro citationibus aliisque actibus, *ibid.* Mandatiorum taxatio, *ibid. b*. Barigelli et executorum taxatio neenon potestas contra fraudes artificum, *ibid. et seq.* Poenarum inflictio in notarios, consules illorumque assessores praemissis contravenientes, 224 *a*. Praedicti quidquam a pauperibus exigere prohibentur, *ibid.*

Tridentinum concilium prosequi mandat Pius IV ad diem Resurrectionis MDLXI, 90 *b* et *seq.*; hortatur praelatos ut personaliter ad illud accendant, principes autem christianos ut per se ipsos vel per oratores, 91 *a*. Ordo quo concilio interessentes locum habere debent in actibus publicis, 92 *b* et *seq.* Praelati concilio assistentes disponere possunt de beneficiis Sedi Ap. non reservatis, in eorum dioecesisibus vacantibus, 111 *a*; a decimaru solutione eximuntur, *ibid.*; eorum caussae suspenduntur, si ipsi velint, 112 *b*. Idem Pontifex caussas cogendi concilium indicat, 113 *b*; legatos ad praesidendum deputat, quibus facultates necessarias concedit, 114 *a*; eosque hortatur ut muneri satisfaciant, *ibid. b*; concilii statuta confirmat ad instantiam congregatorum, 245 *a*; praelatos cogit ut illa observent, *ibid.*; imperatorem vero, reges et principes ad hoc ipsum hortatur, *ibid. b*; commentaria vel interpretationes in concilii decretis prohibet, *ibid.*; quae sibi reservat, 246 *a*. Concilium multa statuit ad morum reformationem, non obstantibus privilegiis, 278 *a*. Pius IV privilegia revocat, *ibid. b*; eorum vigore acta et agenda, a die qua concilium ligare coepit, nulla esse decernit, *ibid.*; ligare autem coepisse declarat calendis maii MDLXIV, 299 *b*. S. R. Ecclesiae cardinalium congregatio instituitur pro executione et observantia sacri concilii Tridentini et diversarum reformationum a Pio IV decretarum, 300 *b*. Inobedientium poenae, 301 *a*.

Trinitatem Divinarum Personarum, Iesu Christi divinitatem, Eius conceptionem de Spiritu Sancto, Eius mortem ut nos redimeret et B. Mariae virginitatem negantes pluribus poenis afficiuntur a Paulo IV, 722 *a*. Praemissa confirmat Pius V, *ibid. b*; toparchas hortatur ut eadem observent, *ibid.*; praelatos ut publicent, *ibid.* Trinitatis (SS.) sodalitium et nosocomium in Urbe eriguntur ad recipiendum peregrinos et pauperes convalescentes, utrosque in religione instruendum, 23 *b* et *seq.*; a Pio IV approbantur, 24 *b*. Nosocomium et ecclesiam sodalitii visitantes, tempore indicendo orantes, benefactores et sodalitium ingredientes consequuntur indul-

gentias et confessionale, *ibid.* et *seq.* Sodalitii protector et iudex facultatem habet quascumque caussas eiusdem lucrum concernentes cognoscendi et ab aliis indicibus reassumendi, 901 *b*; in Curia et extra inhibendi, necnon summarie procedendi singulis diebus et horis, praeterquam in honorem Dei feriatis, 902 *b* et *seq.*; tabelliones deputandi, ab omnibus mandatariis et executoribus obedientiam exigendi, 903 *a*. Aliorum iudicium sententiae cassantur, *ibid.*

U

Urbinateensis ecclesia in metropolitanam erigitur a Pio IV, 253 *a*; et ei suffraganeæ assignantur, *ibid. b*. Dos capituli, *ibid.*

Ursina familia bene de Apostolica Sede merita, 63 *a*. Pius IV Brachianum in ducatum erigit favore Pauli lordani Ursini eiusque successorum, *ibid. b*.

Ursinus Flavius. V. Auditoratus.

Valentina synodus provincialis in Congregatione Concilii expenditur et emendatur, 631 *b* et *seq.* Provincialis synodus non debet *sancta* appellari, 632 *a*. Professio fidei in ea emittenda iuxta Pii IV præscriptionem, *ibid.* Poena medicis iniungenda, qui aegrotos non monent ut parochum accersant, *ibid. b*. Matrimonium libere contrahendum, *ibid.* Nonnulla alia dictae synodi decreta, *ibid. et seq.*

Vectigalia Urbis valde imminuta, cum magno Cameræ Apostolice detimento, ob innumeræ exemptiones a pluribus Pontificibus concessas, 242 *a*; quarum complures revocantur a Pio IV, *ibid. b*. Declaratio super præmissis, 243 *a*.

Venayssinus comitatus multa patitur a Calvini sectatoribus, vulgo *Huguenots*, 424 *a*; alimenta ceteraque necessaria suppeditat exercitui pontificio, *ibid. b*. Hinc Pius IV declarat comitatum eiusque terras et castra nulli posse lege vectigali adtribui, locari vel alio modo a S. R. Ecclesia alienari, sed litteras apostolicas desuper non expedit, *ibid. et seq.* Pius V hunc defectum supplet, 426 *b*.

Venetiarum munio mandatur ut in omnibus cathedralibus eiusdem dominii præbendam theologalem erigat, 658 *a*. Eiusdem facultas in contradictores, *ibid. b*. Viarum magistri. V. Camerarius.

Viciarum undecim perpetuarum institutio in almae Urbis basilicis et ecclesiis, 948 *a*. Portionum assignatio pro vicariis, *ibid. b*.

Vicarii perpetui parochialium ecclesiarum, quae monasteriis vel aliis piis locis unitae sunt, quid de redditibus percipient, 628 *b* et *seq.* Mendicantium facultas quoad vicarias eorum locis unitas, 629 *b*.

Vicarius Papae confirmatur in antiqua iurisdictione circa obligationes et contractus initos in forma Camerae Apostolicae, Ripae et Ripetiae, quoad loca pia et personas ecclesiasticas, 484 a.

Visitatores carcerum almae Urbis dilationes ad solvendum concedere possunt aere alieno gravatis obque id carcere mancipatis, 788 a; relaxare debitores infirmos, *ibid. b*; pauperes non habentes alimenta a creditoribus, mulieresque honestas pro debito civili detentas, *ibid.*; debitores, qui, ob naturam debiti, de iure non tenentur ultra id quod facere possunt, *ibid.*; debitores suspectos de fuga, vel cedentes bonis, vel nulliter carcere mancipatos, 689 a. Visitatorum arbitrium in quibusdam casibus, *ibid. b*. Iudices non obedient visitatoribus aliquid contra praemissa decernentibus, *ibid.* Eleemosynae pro carcere mancipatis in Urbe quomodo expendendae, 801 b. Hortatio Pontificis ut nosocomium in Turris Nonae carceribus erigatur, *ibid.* Prohibitio aliquem carcere mancipandi pro minori summa septem aureorum, *ibid.*

Vitellius cardinalis. V. Duodecim Apostolorum (Ss.) sodalitium.

INDEX ALPHABETICUS PONTIFICUM

Pius IV habet Constitutiones CXXII. | Pius V habet Constitutiones CCXX.

IDEM CHRONOLOGICE DISPOSITUS

Pius IV   Anno 1559   *pag.*   I | Pius V   Anno 1566   *pag.* 422

INDEX INITIALIS

A

Accepimus multos, 513.
 Accepimus quod, 504.
 Ad caritatis, 42.
 Ad Ecclesiae regimen, 90.
 Ad exequendum, 628.
 Ad eximiae devotionis affectum, 428.
 Ad extirpandos, 676.
 Ad hoc nos Deus militanti, 940.
 Ad hoc nos Deus praetulit, 586.
 Ad immarcescibilem, 538.
 Admonet, 560.
 Ad Romani Pontificis spectat officium, 659.
 Ad Romanum Pontificem, 478.
 Ad Romanum spectat Pontificem..... ut ea, quae ab eo emanata, 883.
 Ad Romanum spectat Pontificem..... ut ea, quae ab eo sancita, 453.
 Ad Romanum spectat Pontificem .... ut sa-
erorum, 678.
 AEquum, 424.
 Alias emanarunt .... a tergo, 642.
 Alias emanarunt .... videlicet, 641.
 Alias nos, 300.
 Altitudo, 461.

Apostolatus, 605.
 Apostolicæ Sedis benignitas, 633.
 Apostolicæ Sedis poscit, 598.
 Apostolicæ servitutis officium, 418.
 Attendentes quam frequenter, 646.

B

Beatus, 650.
 Benedictus, 244.

C

Circa, 447.
 Circumspecta ..... praedecessorum, 31.
 Circumspecta ..... singulorum, 410.
 Circumspecta ..... vias, 760.
 Cogit, 552.
 Considerantes, 483.
 Consueverunt, 774.
 Continua, 296.
 Cordi nobis est, 663.
 Cum ab ipso, 214.
 Cum alias nos, 915.
 Cum alias per fel. rec. Pium IV, 464.
 Cum Apostolica Sedes, 847.
 Cum de litteris, 697.

- Cum domus, 63.
 Cum, ex apostolatus officio, 533.
 Cum ex Ordinum universitate, 877.
 Cum felicis recordationis Pius IV, 502.
 Cum gravissima, 431.
 Cum, gravissimis, 496.
 Cum illius vicem, 477.
 Cum in alienationibus, 62.
 Cum inter ceteras animi curas, 310.
 Cum inter crimina, 301.
 Cum inter gravissimas curas, 373.
 Cum Magistrum, 303.
 Cum nil, 861.
 Cum nobis, 440.
 Cum nos dudum, 187.
 Cum nos nuper constitutionem, 514.
 Cum nos nuper, pro, 458.
 Cum nos per, 298.
 Cum nos pro, 967.
 Cum nuper ..... in causis civilibus, 177.
 Cum nuper ..... in causis criminalibus, 180.
 Cum nuper, ne ordo, 952.
 Cum nuper nos, 224.
 Cum nuper nostris, 226.
 Cum nuper, postquam, 638.
 Cum, ob celebrationem, 112.
 Cum, ob innumeris, 465.
 Cum onus, 786.
 Cum pastorali, 267.
 Cum pleniusque contingat, 507.
 Cum primum, 434.
 Cum pro munere, 279.
 Cum, sicut accepimus a dilecto, 503.
 Cum, sicut accepimus, archiconfraternitas, 901.
 Cum, sicut accepimus, confraternitas, 962.
 Cum, sicut accepimus, dilectus, 67.
 Cum, sicut accepimus, diversa .... Ordinis Humiliatorum, 695.
 Cum, sicut accepimus, diversa .... Ordinis Minorum, 674.
 Cum, sicut accepimus, felicis, 60.
 Cum, sicut accepimus, hospitale, 257.
 Cum, sicut accepimus, in hac alma Urbe, 447.
- Cum, sicut accepimus, inter ceteros, 372.
 Cum, sicut accepimus, licet Romani, 136.
 Cum, sicut accepimus, nonnulli episcopi, 198.
 Cum, sicut accepimus, nonnulli suae conscientiae, 498.
 Cum, sicut accepimus, non sine animi nostri displicantia, 172.
 Cum, sicut accepimus, non sine maxima animi nostri displicantia, 1.
 Cum, sicut accepimus, postquam, 768.
 Cum, sicut accepimus, pro tempore existens, 144.
 Cum, sicut accepimus, venerabilis confraternitas, 117.
 Cum, sicut accepimus, visitatores, 689.
 Cum, sicut nobis innotuit, in, 421.
 Cum, sicut nobis innotuit, tam, 601.
 Cum, sicut non sine animi nostri displicantia, 265.
 Cum, sicut non sine gravi dolore, 507.
 Cum, sicut non sine magna animi nostri molestia, 146.
 Cum sicut nuper, 126.
 Cum venerabilis archiconfraternitas, 29.
 Cum vices ..... ex armis, 965.
 Cum vices ..... ex illis, 171.
 Cunctorum, 777.
 Cupientes litium, 479.
 Cupientes malitiis nonnullorum, qui fructus, 514.
 Cupientes malitiis nonnullorum, qui in possessione, 427.
 Cupientes mercatoribus, 145.
 Cupientes, pro commisso, 484.
 Cupientes, pro communi, 95.
 Cupientes, pro iniunctae, 154.
 Cupientes, pro nostri pastoralis officii cura, 658.
 Cupientes, pro nostri pastoralis officii munere, 683.
 Cupientes unicuique, 63.
 Cupientes ut beneficia, 423.
 Cupientes ut monasterium, 655.

D

Debitum, 904.
 Decens esse arbitramur, 421.
 Decens esse censentes, 78.
 Decens et debitum arbitramur, 935.
 Decet nos, 797.
 Decet Romanum Pontificem, aequi et boni supremum assertorem, 921.
 Decet Romanum Pontificem .... in litteris, 488.
 Decet Romanum Pontificem .... in Romanorum, 936.
 Decet Romanum Pontificem ea, 933.
 Decet Romanum Pontificem ex debito, 148.
 Decet Romanum Pontificem id maxime, 151.
 Decet Romanum Pontificem iustitiae supernum assertorem, 622.
 Decet Romanum Pontificem, pro sui pastoralis officii debito, 767.
 Decet Romanum Pontificem, quem Dominus, 239.
 De commisso, 228.
 Decori, 808.
 De salute gregis dominici nobis, 55.
 De salute gregis dominici, nostrae, 630.
 De statu, 24.
 Digna, 934.
 Dignum, 482.
 Dilectos, 134.
 Divina disponente clementia ad summi, 86.
 Divina disponente clementia, omnium, 699.
 Divinae Maiestatis, 550.
 Dominic gregis, 281.
 Dudum a fel. rec. Paulo Papa IV, 167.
 Dudum postquam felicis recordationis Pius Papa IV, 940.
 Dudum siquidem a fel. rec. Paulo IV, 227.
 Dum ad congregationem, 919.
 Dum ad solitam, 334.
 Dum ad uberes, 468.

Dum indefessae, 923.
 Durum, 827.

E

Ea est officii nostri ratio, 679.
 Ea, quae a praedecessoribus nostris, 83.
 Ea, quac concordia, 544.
 Etsi Apostolica Sedes, 738.
 Etsi cuncta .... in favorem, 726.
 Etsi cuncta .... processerunt, 186.
 Etsi de singulis, 733.
 Etsi dominici gregis, 535.
 Etsi Mendicantium, 573.
 Etsi omnibus, 947.
 Etsi omnium, 795.
 Etsi per diversos, 241.
 Etsi Romani, 949.
 Etsi Romanum, 369.
 Ex debito pastoralis officii, cui, 857.
 Ex debito .... divina, 379.
 Ex debito .... ex alto, 945.
 Exigit apostolicae servitutis, 461.
 Exigit incumbentis nobis .... ut fabricae nostrae, 799.
 Exigit incumbentis nobis .... ut fabricam basilicae, 851.
 Ex incumbenti nobis, 772.
 Ex innumeris curis, 813.
 Exponi nobis nuper fecistis, 647.
 Exponi nobis nuper fecit charissimus, 617.
 Exponi nobis nuper fecit tua maiestas, 558.
 Exposcit, 943.
 Exposito, 619.
 Ex proximo, 942.
 Ex solita .... archiepiscopi Compostellani, 777.
 Ex solita .... episcopi Cordubensis, 780.
 Ex supernae dispositionis arbitrio gregis dominici curae, 452.
 Ex supernae dispositionis arbitrio gregi dominico, 584.
 Ex tam multis, 571.

G

Grave nobis et molestum, 27.

II

Hebraeorum gens, 740.
His quae, 158.
Hodie, 758.
Horrendum, 702.

I

Illa nos cura, 691.
Illiis fulciti praesidio, 926.
Illiis qui .... non abhorruit, 139.
Illiis qui .... non abnuit, 23.
Illiis qui, pro dominici, 139.
In apostolicae dignitatis culmine, 329.
In apostolicae dignitatis specula, 714.
In conferendis, 555.
Indefessa, 472.
In eam, 884.
In earum, 752.
In eligendis, 230.
In eminenti dignitatis apostolicae .... anti-
quo, 624.
In eminenti dignitatis apostolicae .... non
solum, 260.
In eminenti militantis Ecclesiae, 841.
In eminenti Sedis Apostolicae specula, 102.
Infelicitas saeculi, 792.
Infirma aevi conditio, 794.
Ingens humeris nostris, 375.
Iniunctum nobis apostolicae servitutis offi-
cium nos admonet ut animarum, 282.
Iniunctum nobis apostolicae servitutis of-
ficium requirit, 327.
Iniunctum nobis desuper apostolicae ser-
vitutis officium crebro, 742.
Iniunctum nobis desuper apostolicae ser-
vitutis officium digne, 729.
Iniunctum nobis, meritis, 801.
In omnibus rebus humanis, 746.
In Principis apostolorum Sede, 277.

In sacrosancta, 323.

In sublimi, 193.

In suprema, 332.

Inter assiduas, 336.

Inter ceteras pastoralis, 953.

Inter ceteras, quibus, 166.

Inter desiderabilia, 758.

Inter illa, 865.

Inter multiplices curas , quae animum,
499.

Inter multiplices curas, quae mentem no-
stram, 386.

Inter multiplices curas, quibus assidue
premimur, 376.

Inter multiplices pastoralis officii nostri
curas, 207.

Inter omnes, 458.

In throno, 155.

Intolerabilis, 754.

L

Licet alias, 604.

Licet contra notarios, 696.

Licet dudum, 189.

Licet Ecclesia Dei sponsa, 875.

Licet ex debito summi pontificatus, 959.

Licet fel. rec. Paulus Papa III, 242.

Licet fel. rec. Pius Papa IV, 509.

Licet iuri, 946.

Licet omnibus, 972.

Licet, sicut nobis constat, 251.

Lubricum, 725.

M

Maxime cuperemus, 494.

Militanti Ecclesiae, 833.

Mirabilis Deus, 564.

Muneris nostri est, 893.

N

Ne per praeinsertum, 436.

Nihil in Ecclesia Dei, 666.

Nuper, certis rationabilibus, 787.
 Nuper cum accepissemus, 661.
 Nuper per alias nostras, 649.
 Nuper siquidem, 105.

0

Onerosum, 247.

P

Pastoralis officii auctoritas, 48.
 Pastoris officii cura, meritis, 138.
 Pastoris officii cura nobis, 184.
 Pastoralis officii munus, 237.
 Pastoralis officii nobis divinitus iniuneti, 917.
 Pastoralis officii nobis, meritis, 811.
 Pastoris aeterni vices, 476.
 Pia devotio, 481.
 Pontifice dignum, 829.
 Postquam eousque, 862.
 Postquam nos, 821.
 Postquam nuper, 957.
 Pridem nos, 762.
 Pro debito iustitiae, 427.
 Pro nostri muneric officio curae, 703.
 Pronostri muneric officio et charitate, 817.
 Pro suscepti a nobis, 546.
 Provida, 58.
 Providentia Romani Pontificis .... ad notitiam, 473.
 Providentia R. Pontificis .... dilectus, 82.
 Provinciale concilium, 631.
 Prudentis patrisfamilias, 143.

Q

Quaecumque, 783.
 Quae in vestra synodo, 819.
 Quae ordini ecclesiastico, 880.
 Quamvis a Sede Apostolica .... curis continuo, 93.
 Quamvis a Sede Apostolica... curis omnino, 673.

Quam plenum sit, 735.
 Quanta Ecclesiae Dei, 664.
 Quantum animarum cura, 719.
 Quantum autius, 788.
 Quemadmodum sollicitus pater, 885.
 Quia non solum, 65.
 Quia sicut accepimus, 480.
 Quod a nobis, 685.
 Quoniam nos, 596.
 Quoniam, per extinctionem, 888.
 Quo primum, 839.

R

Regimini et curae, 413.
 Regimini universalis Ecel., divina, 214.
 Regimini universalis Ecclesiac, meritis, 69.
 Regnans in excelsis, 810.
 Regularium personarum, 487.
 Religionis zelus, 908.
 Rem fluxam, 706.
 Reverendi DD. visitatores, 688.
 Romani interest Pontificis, 114.
 Romani Pontificis aqua, 837.
 Romani Pontificis circumspecta benignitas, 931.
 Romani Pontificis circumspecta providentia, 785.
 Romani Pontificis cura, 648.
 Romani Pontificis, in quo, 914.
 Romani Pontificis providentia circumspecta ad ea .... per quae inter singulos, 969.
 Romani Pontificis providentia circumspecta ad ea... per quae singulis, 609.
 Romani Pontificis providentia circumspecta nonnunquam gesta per cum, 938.
 Romani Pontificis providentia circumspecta nonnunquam gesta per praedecessores, 939.
 Romani Pontificis providentia circumspecta praedecessorum, 848.
 Romanum decet Pontificem aliam Urbem, 381.

Romanum decet Pont., ex iniuncto, 97.
 Romanum decet Pontificem sua sollicitudine, 75.
 Romanum Pontificem, 305.
 Romanus Pontifex, Christi vicarius ac Beati Petri, 249.
 Romanus Pont., Christi vicarius in terris, nonnumquam ea quae pro unitate, 722.
 Romanus Pontifex, Christi vicarius in terris; nonnumquam ea quae pro zelo, 438.
 Romanus Pontifex, Christi vicarius, uti prudens paterfamilias, 203.
 Romanus Pontifex, ex sua circumspecta providentia, 80.
 Romanus Pontifex, in excelso, 763.
 Romanus Pontifex in supremo iustitiae throno constitutus, 123.
 Romanus Pontifex in supremo iustitiae throno, divina, 428.
 Romanus Pontifex, praecepsius, 271.
 Romanus Pontifex privilegia, 636.
 Romanus Pontifex, sacrorum, 723.
 Romanus Pontifex, tamquam providus paterfamilias, 894.
 Romanus Pontifex tam universalis, 614.

S

Sacri apostolatus ministerio, 254.
 Saerosanctae catholicae Ecclesiae, 489.
 Sacrosanctae Romanae et universali Ecclesiae, 860.
 Sacrosanctum, 709.
 Salvatoris, 743.
 Sanctissimus .... accepto, 479.
 Sanctissimus .... ad cuius notitiam, pervenit quod, cum in decretis, 476.
 Sanctissimus .... ad cuius notitiam pervenit quod nonnulli, 433.
 Sanctissimus .... ad cuius pervenit notitiam, 308.
 Sanctissimus ..... attendens, 475.
 Sanctissimus ... cupiens pauperibus, 659.
 Sanctissimus .... cupiens prout, 77.
 Sanctissimus .... ex tam multis, 571.

Sanctissimus .... quod, 308.
 Sanctissimus .... statuit, 422.
 Sanctissimus .... volens, 836.
 Sedis apostolicae circumspecta benignitas, 374.
 Sedis apostolicae copiosa benignitas, 399.
 Sedis apostolicae providentia, 273.
 Sedis Apostolicae solertia .... Dudum, 15.
 Sedis Apostolicae solertia .... Sane, 617.
 Sicut ad sacrorum conciliorum decreta, 299.
 Sicut ea, 92.
 Sicuti bonus agricola, 516.
 Si de protegendis, 744.
 Sinceritas fidei, 4.
 Si scandala vitare, 845.
 Sollicitae nostrae considerationis, 445.
 Summi sacerdotii cura, 849.
 Superioribus mensibus, 565.
 Superna providentia, 285.
 Superni omnipotentis Dei, 897.
 Super speculam, 872.
 Super universas orbis ecclesias ... cuique universa, 106.
 Super universas orbis ecclesias .... et cui omnia, 252.
 Supra gregem dominicum, 430.

T

Tanta, 912.

U

Universi, 200.
 Ut ad artis lanae, 612.
 Ut bonus paterfamilias, 750.

V

Volentes dilectos, 109.
 Volentes indemniti, 690.
 Volentes opportune, 371.
 Volumus ut omnes, 801.
 Votis vestris, 26.

INDEX RUBRICARUM

PIUS IV.

- I. Iurisdictio gubernatoris almae Urbis procedendi contra mercatores cambia sicca et illicita contrahentes, *pag. 4.*
- II. Francisco II, regi Francorum, confirmat et concedit ad vitam ius nominandi ad ecclesias, monasteria et prioratus nonnullos regni, Delphinatus, comitatus Viennensis, Valentinensis etc., iuxta tamen statuta in concordatis inter Franciscum I regem et Leonem X Papam, *4.*
- III. Iurisdictio cardinalis protectoris et iudicis causarum archihospitalis pauperum infirmorum incurabilium de Urbe, *12.*
- IV. Moderatio constitutionis Pauli IV, editae contra religiosos apostatas, aut male translatos, vel extra claustra vagantes, *15.*
- V. Contra detinentes iocalia et alia quaecumque bona ad Sedem Apostolicam spectantia, ac scientes et non revealantes, *18.*
- VI. Exemptio monialium et sororum eiuscumque Ordinis regularium a decimis, subsidiis aliisque oneribus, *21.*
- VII. Approbatio confraternitatis sub invocatione SS. Trinitatis, nuper in Urbe institutae ad hospitandum peregrinos ad Urbem devotionis caussa accedentes; ac reficiendum pauperes convalescentes ex aliis hospitalibus dimissos, et tam illos quam istos salubriter in mandatis Domini erudiendos, *23.*
- VIII. Facultas praelatorum congregationis monachorum B. Mariae Montis Oliveti, Ordinis S. Benedicti, circa absolutionem et dispensationem monachorum ab irregularitate, quibuscumque casibus, quatuor exceptis, incursa, *26.*
- IX. Spolia personarum ecclesiasticarum, de eorum bonis, etiam ad favorem locorum piorum, absque Sedis Apostolicae licentia, disponentium, specent ad reverendam Cameram Apostolicam, *27.*
- X. Applicatio poenarum maleficiarum summam decem ducatorum non excedentium, alias fisco debitorum, archiconfraternitati Charitatis de Urbe, *29.*

- XI.** Confirmatio quamplurium gratiarum et immunitatum exemptionumque et privilegiorum fratrum militum conventus et hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani, eiusque magni magistri, priorum et aliarum personarum, a Pontificibus praedecessoribus concessorum, cum eorumdem extensione, et aliorum concessione, 31.
- XII.** De residentia episcopali residentiumque privilegiis, et non residentium poenis, 55.
- XIII.** Reductio ad terminos iuris communis bullae Pauli IV, editae super alienationibus et locationibus bonorum ecclesiasticorum, quoad caussas pendentes et futuras; et licentia revidendi iam decisas, 58.
- XIV.** Forma contrahendi in Statu Ecclesie societas officii nuncupatas, 60.
- XV.** De solemnitatibus observandis in venditionibus et locationibus bonorum et iurum Camerae Ap., 62.
- XVI.** Erectio ducatus Brachiani, pro Paulo Iordanio Ursino et successoribus, 63.
- XVII.** Iudices caussarum beneficialium vel criminalium, privationem beneficiorum concernientium, eorumque affines et familiares beneficia illa impetrare non possint, 63.
- XVIII.** Vassallorum obligationes de cetero fiendae pro eorum dominis Sedi Apostolicae subiectis, nullae erunt; et domini eorum vassallos ab obligationibus iam factis indeennes relevare, et pecunias solutas infra sex menses restituere cogentur, 65.
- XIX.** Approbatio et declaratio iurisdictionis et indultorum archipresbyteri et indicis caussarum canonicorum et capituli B. Mariae Maioris de Urbe, 67.
- XX.** Confirmatio confraternitatis Sancti Rochi, a morbo epidemice liberatoris, in Urbe hactenus institutae, et ab Alexandro VI et Leone X nonnullis privilegiis decoratae, cum aliarum indulgentiarum et gratiarum concesione, et iudicis ad suarum caussarum cognitionem deputatione, 69.
- XXI.** Declarat quod ultra praesentandi seu nominandi ad beneficia ecclesiastica, quibusvis principibus et personis a se concessum, ad sceminas nullatenus extendatur, 75.
- XXII.** Facultas iudicium, lite pendente, decernendi super fructibus beneficiorum Sedi Apostolicae reservatorum sive affectorum, et ordinaria vel alia auctoritate nulliter collatorum; et poenae desuper temere litigantium, 77.
- XXIII.** De spoliis clericorum ob illicitam negociationem; et de indultis curialium et incolarum almae Urbis super dictis spoliis, 78.
- Sequitur declaratio dictae constitutionis, 80.
- XXIV.** Confirmatio et nova concessio omnium facultatum et privilegiorum S. R. E. camerario hactenus a Summis Pontificibus concessorum, 82.
- XXV.** Contra pugnantes in duello et illud ubique gentium permittentes, spectantes, complicesque, 83.
- XXVI.** Approbatio archiconfraternitatis Orationis et Mortis, nuper in Urbe institutae, ad orationem quadraginta horarum singulis mensibus publice peragendam, et pauperum defunctorum cadavera gratis et decenter sepelienda, cum indulgentiarum concesione, 86.
- XXVII.** Indictio prosecutionis Sacri et Oecumenici Concilii Tridentini, 90.
- XXVIII.** Ordo, quo praelati in Sacro Concilio Tridentino locum habere debent in actibus publicis, 92.
- XXIX.** Annulatio quarumcumque legitimacionum de naturalibus spuriis factarum, in praeiudicium vocatorum

- ex fideicommisso aut testamento aut quavis alia valida dispositione (dummodo non sint sortitae effectum); et revocatio facultatum eo modo legitimandi, 93.
- XXX. Confirmatio et extensio iurisdictionis præsidentis et camerarii Riparum almae Urbis in caassis civilibus et criminalibus, et etiam indultorum nautarum et mercatorum Ripalium, 95.**
- XXXI. Deputatio et facultates cardinalis camerarii cognoscendi cum voto congregationis quascumque caussas interesse Reverenda Cameræ Apostolicae tangentes, ac revidendi computa officialium et aliorum, etiam iam solidata et decisa, et contractus lessionem eiusdem Cameræ continentis rescindendi, ac bonorum detentores coercendi, 97.**
- XXXII. Confirmatio constitutionum a Pio II, Paulo II, Sixto IV, Iulio II, Leone X et Clemente VII editarum contra homicidas et bannitos eorumque factores et complices, ac dominos et communitates non custodientes eorum territoria a bannitis, furibus etc.; et revocatio quarumcumque facultatum gratiandi homicidas, aut cum eis componendi, 102.**
- Sequitur declaratio circa facultatem officialibus interdictam gratiandi aut componendi bannitos ex causa homicidii, 105.
- XXXIII. Erectio ecclesiae Lancianensis in metropolitanam cum iurium et iurisdictionum metropoliticorum elargitione, 106.**
- XXXIV. Declaratio et ampliatio iurisdictionis consulum artis mercantiae pannorum de Urbe, 109.**
- XXXV. Privilegia et exemptiones prælatorum, Sacro et Æcumenico Concilio Tridentino assistentium, eorumque familiarium, 110.**
- Sequitur indultum quod in eorum litibus supersedeatur, 112.
- XXXVI. Deputatio quinque legatorum, qui nomine Papæ concilio Tridentino præsint, cum facultatibus necessariis, 113.**
- XXXVII. Quod bona omnia fratrum militum hospitalis Sancti Ioannis Hierosolymitani ubique decedentium, etiam ex illicita negociactione aquisita, uti spolia, non ad Cameram Apostolicam, sed ad ipsum hospitale spectent et pertineant, 114.**
- XXXVIII. Confraternitatis sub invocatione Sanctissimi Crucifixi, ad pauperes virgines maritandum aliaque pia opera exercendum pridem in Urbe institutæ, in archiconfraternitate erecitio: cum indulto singulis annis in festo S. Crucis, unum reum capitalliter condemnatum a carceribus liberandi; iurisdictione cardinalis eius protectoris quascumque ipsius caussas cognoscendi, 117.**
- Sequitur erectio in archiconfraternitatem et indultum liberandi carcereatum, 121.
- XXXIX. Suppressio officii regentis Cameræ Apostolicae; sanctaeque Romanæ Ecclesiæ cardinali camerario aliisque eiusdem Cameræ officialibus restitutio facultatum, iurium et iurisdictionum, 123.**
- XL. Inquisitorum haereticae pravitatis facultas procedendi contra sacerdotes qui mulieres poenitentes in actu confessionis ad actus in honestos provocare et allucere tentant, 126.**
- XLI. Applicatio Reverenda Cameræ Apostolicae omnium fructuum beneficiorum Italiae, Sedi Apostolicae reservatorum seu affectorum, pro tempore quo aliter quam per cessum ipsa beneficia vacaverint, 127.**
- XLII. Jurisdictione et facultates auditoris**

- caussarum Curiae Reverendae Cameræ Apostolice, 128.
- XLIII. Iurisdictio Senatoris, collateralium et aliorum iudicium Curiae Capitolii almae Urbis, 134.
- Sequitur declaratio dictæ constitutionis respectu iurisdictionis gubernatoris Urbis, 136.
- XLIV. Extensio constitutionis Pauli III circa caussas civiles interesse fisci Cameræ Apostolice concernentes in eadem Camera cognoscendas, 136.
- XLV. Inquisitorum haereticae pravitatis facultas eligendi et creandi in notarios quoscumque, etiam clericos saeculares, in caussis inquisitionis, 138.
- XLVI. Approbatio confraternitatis et hospitalis sub invocatione Beatae Mariae de Pietate nuper in Urbe instituti ad egenos dementes charitable recipiendos et curandos; cum facultate alias eiusmodi confraternitates extra Urbem cum indulgentiarum participatione erigendi, 139.
- XLVII. Pontificis electionem ad cardinales non ad concilium, si tempore concilii eum obire contigerit, spectare declarat, 143.
- XLVIII. Quod instrumenta pro interesse hospitalis S. Spiritus in Saxia de Urbe rogata, per illius pro tempore notarios et secretarios in cancellaria eiusdem hospitalis custodiri, et per alios notarios et secretarios successores gratis expleri, et in publicam formam redigi possint, illisque plena fides adhibeat, 144.
- XLIX. Quod birretum viride deferant, etiam coram iudicibus Urbis et carcerum visitatoribus, petentes alternativas vel beneficium cap. *Pervenit* et cap. *Odoardus*, 145.
- L. Inquisidores haereticae pravitatis non teneantur publicare dicta testimoniū contra schismaticos vel haereticos examinatorum, neque rationem reddere de processibus alteri, quam Romano Pontifici aut supremis inquisitoribus almae Urbis, 146.
- LII. Fructus et emolumenta ad capitulum et mensam ecclesiarum Urbis communiter spectantia, et distributiones pro defunctorum anniversariis largiendae, applicantur distributionibus quotidianis pro interessentibus divinis officiis, 147.
- LIII. Proxenetae Ripæ almae Urbis tenentur nautis et mercatoribus vini de pretio vini eis mediantibus venditi, emptoribus illud non solventibus, 148.
- LIII. Poenae maleficiorum communitatum Status Ecclesiastici vel locorum subjectorum applicantur Reverendae Cameræ Apostolice, quatenus ex causa vere onerosa, aut piis vel publicis operibus non sint applicatae. Et gubernatores locorum decem pro centenario consequantur de eiusmodi poenis; accusatores autem quartam partem poenarum bannimentalium, 151.
- Sequitur extensio dictæ constitutionis, 153.
- Sequitur declaratio circa portionem poenarum dandam officialibus et accusatoribus, 154.
- LIV. Reformatio Rotæ Romanae, 155.
- LV. Confirmatio militiae Ordinis S. Stephani a Cosmo Medices, Florentiae et Senarum duce, de licentia huius Pontificis institutae sub Regula Sancti Benedicti, cum exemptionum et indulctorum concessione, 158.
- Sequitur concessio privilegiorum dictæ militiae, 161.
- LVI. Contra franchitias in Urbe acclamantes, aut illas pro malefactoribus vel aere alieno adstrictis tenentes, sive Curiam in eorum captura impedientes, 166.

- LVII.** Declaratio et limitatio constitutionis editae a Paulo IV super ordinationibus observandis per hebraeos in Statu Ecclesiastico degentes, 167.
- LVIII.** Prohibitio deferendi, retinendi et vendendi archibusettos brevioris mensurae duorum palmorum in Statu Ecclesiastico, 171.
- LIX.** Iurisdictio et facultates cardinalis protectoris et iudicis caussarum monasterii et monialium (impudicarum iam mulierum) Convertitarum de Urbe nuncupatarum, 172.
- LX.** Iurisdictio inquisitorum haereticae pravitatis procedendi contra quoscumque regulares et religiosos quomodo privilegiatos et exemptos, de haeresi culpabiles, dummodo eorum superiores non praevenerint, 176.
- LXI.** Taxa mercedum notariorum caussarum civilium gubernatoris, vicarii, iudicis Burgi et magistrorum viarum Urbis, et etiam Capitolii, in casibus de quibus per statuta non est provisum, 177.
- LXII.** Taxa mercedum notariorum caussarum criminalium gubernatoris, auditoris Camerae, vicarii et senatoris Urbis ac iudicis Burgi, 180.
- LXIII.** Privilegia, gratias et indulta per Summos Pontifices, ab Innocentio II usque ad Iulium III inclusive, concessa congregationi Canonicorum Regularium Lateranensium approbat et confirmat, sicuti etiam pro bono congregationis regimine statuta edita ac edenda et promulganda, 184.
- LXIV.** De homicidis aliquisque reis poenae capitalis vel sanguinis, etiam non condemnatis vel in contumaciam condemnatis, et infra sex menses non sponte se in carcerebus constitutis non audiendis, appellationibusque condemnatorum in poenam fisco et Camerac Apostolicae applicatam non admittendis, nisi facto deposito. Ac de poenis fractae pacis vel treguae, et allegatione novae caussae vel minoritatis, et legitimae filiorum confiscatione, 186.
- Sequitur declaratio dictae constitutionis, 187.
- Sequitur plenior declaratio supradictarum constitutionum, 189.
- LXV.** Reformatio officii Poenitentiariae Apostolicae, 193.
- LXVI.** Episcopos titulares nuncupatos pontificalia exercere in aliena dioecesi, nisi de ordinarii licentia, minime posse sanctitatem, 198.
- Sequitur declaratio superius editae constitutionis, 199.
- LXVII.** Reformatio officii correctoris Cancellariae Apostolicae et litterarum minoris iustitiae, contradictarum nuncupatarum, 200.
- LXVIII.** Reformatio tribunalis Reverendae Camerae Apostolicae, 203.
- LXIX.** Reformatio tribunalis auditoris caussarum Curiae Reverendae Camerae Apostolicae, 207.
- LXX.** Loca pia et confraternitates, etiam institutae vel dependentes a capitulo sacrosanctae Lateranensis ecclesiae vel Sancti Spiritus aut Sancti Sebastiani ad Catacumbas de Urbe, subiectiuntur iurisdictioni et obedientiae ordinariorum ac rectorum parochialium. Et eisdem capitulis prohibetur de cetero erigere loca pia et ecclesiastis, vel in eorum membra recipere, 211.
- LXXI.** Reformatio tribunalium ordinariorum et aliorum iudicium Romanae Curiae, officiique tam advocati et procuratoris pauperum quam fisci Reverendae Camerae Apostolicae, 214.
- LXXII.** Reformatio referendariorum Signaturae iustitiae Romani Pontificis et

- ordinationes a iudicibus Romanae Curiae observandae, 224.
- Declaratio dictae reformationis circa prorogationes fatalium, 226.
- LXXIII. Decanatus collegii auditorum Rota Romanae, cum omnimoda praecedentia, spectat ad auditorem tempore vacationis in Curia praesentem, aut ex causa publica absentem, et extra Curiam a Romano Pontifice destinatum, 227.
- LXXIV. Revocatio privilegiorum quibuscumque locis piis et aliis concessorum, dispensandi super irregularitatibus impedimentisque matrimonialibus, etc., 228.
- LXXV. Ordinationes pro tempore Sedis Apostolicae vacantis, circa electionem Summi Pontificis et observantiam concavilis. Declarationesque iurisdictionum collegii S. R. E. cardinalium, camerarii et clericorum Camerae, maioris poenitentiarii, datarii, praefectorum et praclatorum Signaturae gratiae et iustitiae et custodum concavilis, 230.
- LXXVI. Sanetae Inquisitionis officium, a Paulo Papa tertio institutum, in Italia et extra eam decernit, gratiasque, praerogativas et facultates Sanetae Romanae Ecclesiae cardinalibus pravitatis haereticacae inquisitoribus elargitas confirmat, 236.
- LXXVII. Indulgentiarum gratiae ab omnibus officialibus, circa clausulam porrectionis manuum adiutricum, gratis expediantur, excepto salario registraturae, 239.
- LXXVIII. Facultas collegii deputatorum fabricae Saneti Petri de Urbe cogendi, pro executione piorum legatorum, quoscumque notarios ad ei tradendum exemplar instrumentorum, post annum a die obitus testatoris, soluta eis debita mercede, 241.
- LXXIX. Revocatio exemptionum a solutione dohanae Urbis, quibuscumque, praeterquam locis piis, concessarum, vel in capitulo dohanae expressarum; et declaratio quoad exemptiones ob numerum duodecim filiorum, 242.
- LXXX. Confirmatio Sacri et Ecumenici Concilii Tridentini, 244.
- LXXXI. Damnatio et excommunicatio Oddetti a Castillione, cardinalis, in haeresim Hugonotorum prolapsi, 247.
- LXXXII. Facultates cardinalium reipublicae christiana generalium inquisitorum in Urbe procedendi etiam contra praelatos haereticos vel haereticorum fautores, 249.
- LXXXIII. Praesinitio emolumentorum magistri caeremoniarum a singulis S. R. E. cardinalibus, tam in eorum promotione, quam in obitu personendorum, 251.
- LXXXIV. Erectio ecclesiae Urbinatensis in metropolitanam, 252.
- LXXXV. Studii generalis Bononiensis, eiusque rectoris atque scholarium indulta, 254.
- LXXXVI. Iurisdictionis cardinalis protectoris et iudicis caussarum hospitalis et Societatis S. Hieronymi Illyricorum de Urbe, 257.
- LXXXVII. Renovatio antiquarum ordinationum, gratiarum et privilegiorum Ordinis Cisterciensis monachorum Saneti Benedicti, iurisdictionisque et auctoritatis abbatis et aliorum praclatorum dicti Ordinis, 260.
- LXXXVIII. Caupones et albergatores Urbis non tenentur de furtis rerum eis non consiguatarum, commissis in eorum hospitiis, si hoc ipsi hospitibus notifient in eorum ingressu, 265.
- LXXXIX. Iurisdictionis consulum artis merciorum almacae Urbis, 267.
- XC. Graeci subiiciuntur iurisdictioni or-

- dinariorum, circa ea quae Dei cultum, sacramentorum administracionem, animarumque salutem et haeresum extirpationem concernunt, 271.
- XCI.** Decisio in favorem congregationis Lateranensis canonieorum regularium Ordinis S. Augustini, super lite, quam de praecedentia habebant cum congregatione Cassinensi, alias S. Iustinae, monachorum Ordinis S. Benedicti, 273.
- XCII.** Revocatio quorumcumque indultorum, confessionalium, *Maris Magni*, aliorumque privilegiiorum, quibuscumque, etiam regularibus, concessorum, in his, quae concilio Tridentino adversantur, 277.
- XCIII.** Revocatio licentiarum omnium, qui buscumque (exceptis commissariis et inquisitoribus haereticae pravitatis) concessarum, tenendi vel legendi liberos Lutheranos aut de haeresi suspectos; et prohibitio illos de cetero habendi vel legendi, 279.
- XCIV.** Approbatio indicis librorum prohibitorum, cum regulis firmatis per patres a sacro concilio Tridentino deputatos; et prohibitio illos de cetero habendi et legendi, 281.
- XCV.** Approbatio confraternitatis sub invocatione Sanctissimi Nominis Dei, ad cavendum blasphemias, periuria illicitaque iuramenta institutae, cum indulgentiarum et aliarum gratiarum concessione, 282.
- XCVI.** Cancellariae criminales Status Ecclesiastici ex caussa vere onerosa aliis non concessac, Reverendae Cameræ Apostolicae iterato applicantur, et statuta pro cancellariis praefiniuntur, cum privilegiorum concessione; ac thesaurarii et auditoris Cameræ super illis et eorum caassis iurisdictione et auctoritate, 285.
- Sequitur facultas thesaurarii Papae locandi et disponendi de dictis cancellariis, 296.
- XCVII.** Quod maior pars cardinalium sanctissimæ Inquisitionis decernit, a tota congregatione valide statutum censetur, 298.
- XCVIII.** Declaratio quod concilii Tridentini decreta circa reformationem et ius positivum tantummodo ligare coepерunt a kalendis maii MDLXIV, 299.
- XCIX.** Institutio congregationis S. R. E. cardinalium super executione et observantia saeri concilii Tridentini et aliarum reformationum huius Pontificis, 300.
- C. Facultas S. R. E. cardinalium congregationis super inquisitione haereticae pravitatis tenendi et legendi libros haereticos aut alias prohibitos, et concedendi aliis licentiam eos habendi ac legendi, 301.
- CI.** Reintegratio privilegiorum ac facultatis quaerendi cleemosynas pro archihospitali Sancti Spiritus in Saxia de Urbe, 303.
- CII.** Prohibitio confidentiarum beneficiorum et reservatio dispositioni Sedis Apostolicae quorumcumque beneficiorum in confidentiam receptorum, cum poenarum inflictione in huiusmodi criminis reos, 305.
- CIII.** De electionibus ad regimina monasteriorum, praepositurarum et aliarum dignitatum conventionalium, 308.
- CIV.** Alia et secunda reformatio tribunalis Reverendae Cameræ Apostolicae et officialium eius, 310.
- CV.** Forma professionis fidei catholicae observanda a quibuscumque promotis et promovendis ad aliquam liberalium artium facultatem, electisque et eligendis ad cathedras, lecturas et regimen publicorum gymnasiorum, 323.

- CVI. Forma professionis orthodoxae fidei observanda a provisis de beneficiis ecclesiasticis curatis, ac dignitatibus, ecclesiis, monasteriis et aliis locis Ordinum regularium et militarium, 327.
- CVII. Approbatio confraternitatis sub invocatione Duodecim Apostolorum nuper in Urbe institutae pro decentiori sanctissimi Eucharistiae sacramenti veneratione, et egenorum mendicare erubescientium, vel alias oppressorum subventione; et elargitio indulgentiarum, 329.
- CVIII. De spoliis clericorum extra residenciam decedentium, 332.
- CIX. Revocatio cuiuscumque privilegii communitatibus, confraternitatibus et aliis quibuscumque, etiam locis piis, concessi, homicidan in die Veneris Sancti aut alio tempore e carcerebus liberandi, et reservatio eiusmodi gratiae, consulto Pontifice, ab eius officiis libus de cetero concedendae, 334.
- CX. Confirmatio plurimarum gratiarum et privilegiorum fratrum militum hospitalis Sancti Lazari Hierosolymitani, a Pontificibus praedecessoribus successorum, in his quae concilio Tridentino non adversantur et concessio aliarum immunitatum et indultorum, 336.
- CXI. Nuncii apostolici, et alii ad principes destinati, favores ab eis procurare aut illis uti nequeant ad obtinendas dignitates apud Sedem Apostolicam ipsis vel eorum consanguineis et necessariis conferandas, 369.
- CXII. De computorum exhibitione ac redditione rationis coram officialibus Camerae Apostolicae de iis, quae reformationem praecesserunt, 371.
- CXIII. De subrogando iudice in locum collateralis senatoris Urbis absensis vel infirmi, 372.
- CXIV. Institutio Archivii Vaticani Sedis Apostolicae, cum deputatione ac facultate commissarii ubique libro extrahendi, 373.
- CXV. Privilegium abbatum congregationis Cassinensis, alias S. Iustinae monachorum, Ordinis S. Benedicti, utendi pontificalibus, benedicendique populum et consecrandi lapides pro altarium usu, 374.
- CXVI. Impetrantes aliqua privilegia et gratias interesse Reverenda Camerae Apostolicae quomodocumque concorrentes, infra tres menses a die imprestationis, in Camera Apostolica illa praesentare et registrare facere debent; alioquin illis, tamquam invalidis, uti non possunt, 375.
- CXVII. Revocatio omnium licentiarum et facultatum, praeterquam ex caussa vere onerosa concessarum, extrahendi frumenta, blada et legumina de locis Sedi Apostolicae mediate et immediate subiectis; et prohibitio de cetero extrahendi, 376.
- CXVIII. Confirmatio gratiarum, privilegiorum et facultatis quaerendi elemosynas, abbati, conventui et fratribus Ordinis S. Antonii Viennensis concessarum, quatenus concilio Tridentino non aduersentur, 379.
- CXIX. Erectio civitatis Piae prope arcem Sancti Angeli de Urbe, et privilegia in ea aedificantium, ac ad eamdem translatio conventus et ecclesiae Sanctae Mariae Transpontinae nuncupatae, 381.
- CXX. Confirmatio et extensio iurisdictionis sanctae Romanae Ecclesiae cardinalis camerarii et magistrorum viarum aliae Urbis, 386.
- CXXI. Approbatio plurimarum declarationum ad Regulam fratrum Minorum Conventualium Ordinis S. Francisci, in eorum generali capitulo editarum ad ipsius Ordinis reformationem, 399.

CXXII. Rescissio alienationum, infundationum et concessionum terrarum et locorum sanctae Romanae Ecclesiae ac Sedis et Cameræ Apostolicæ, sine competenti recompensa aut necessitate, vel dictæ Sedis utilitate id non exigente, factarum, 418.
Sequitur facultas camerarii super praedictis, 421.

PIUS V.

- I. Quod cardinalibus congregationis sanctissimæ Inquisitionis officiales omnes pareant; et quoscunque pro aliis delictis carceratos et ad dictum officium Inquisitionis delatos, ad eosdem cardinales remittant, aliorum criminum cognitione suspensa, 422.
- II. Quod beneficia curata in alma Urbe eiusque districtu, prævio examine cardinalis vicarii Romani Pontificis, conferantur, 423.
- III. Renovatio déclarationis Pii PP. IV, qua cavitur ne castra et loca comitatus Venayssini locentur, infendentur, aut alio quovis titulo a sancta Romana Ecclesia alienentur, 424.
- IV. Praesentandi facultatem ad ecclesiæ et monasteria aliaque beneficia ecclesiastica consistorialia, nisi de consensu duarum partium sanctæ Romanae Ecclesiae cardinalium, concedi minime posse decernit, 427.
- V. Bannitos aliquos delinquentes ex regno Neapolitano ad Ecclesiae Romanae Statum confingentes, et e contra subditos Ecclesiae ad præfatum regnum declinantes, capiendos puniendosque fore declarat, 428.
- VI. Medici quae servare debeant in curatione infirmorum, 430.
- VII. Jubilaenum pro unione christifidelium et defensione reipublicæ christianæ contra infideles, 431.

- VIII. Revocatio privilegii, quibuscumque concessi, celebrandi missas vespertino tempore, 433.
- IX. Ordinationes circa observantiam divini cultus in ecclesiis, et venerationem festivitatum; necnon et contra simoniacos, blasphematores, sodomitæ et concubinarios, 434.
- X. Confirmatio constitutionis a Paulo IV editæ circa Iudeorum vivendi modum, qui signum glanci coloris in Statu Ecclesiastico deferre debent, 438.
- XI. Contra impedientes aut non subvenientes nantis et aliis naufragium patientibus in locis S. R. E. mediate et immediate subiectis, bonorumque naufragantium occupatores, et communitates ac barones et dominos eos non capientes, 440.
- XII. Institutio domus in Urbe pro sanctæ Inquisitionis ministerio exercendo, eiusque ministrorum et personarum commodo cooptando, 445.
- XIII. De clausura et numero monialium cuiuscumque Ordinis et poenis carumdem, absque licentia superiorum (ex causa magni incendi vel infirmitatis lepræ vel epidemiae tantummodo eis concedenda), e monasteriis egredientium, concomitantiumque et receptantium; ac superiorum aliter eis licentiam concedentium; necnon de eleemosynis pro ipsarum monialium subventione colligendis, 447.
- Sequitur declaratio dictæ bullæ, 450.
- XIV. Innovatio et ampliatio constitutionum a Pontificebus prædecessoribus editarum contra homicidas, brigosos, vindictam transversalem aut hominum collectam facientes, facinorosique homines, eorumque complices et fautores, communitates quoque et alios eorum territoria a prædictis

- non custodientes in Statu Ecclesiastico, 452.
- Sequitur ampliatio poenarum contra fautores bannitorum, 456.
- Sequitur mandatum quotannis dictam bullam publicandi, 458.
- XV. Confirmatio statutorum et ordinacionum in synodo provinciali Mediolanensi circa mores personarum ecclesiasticarum eiusdem provinciae, 458.
- XVI. Confirmatio litterarum Iulii II et Leonis X contra dominos locorum et communitates non custodientes eorum territoria, ne venientes ad Urbem et recedentes derobentur, 461.
- XVII. Caussarum Curiae Camerae Apostolicae generalis auditoris facultates procedendi contra archiepiscopos, episcopos ceterosque praelatos in suis ecclesiis et dioecesibus minime residentes, 464.
- XVIII. Declarationes circa allegationem novae causae, in casu fraetae pacis vel treguae; admissionemque reorum in contumaciam condemnatorum in Statu Ecclesiastico ad faciendas defensiones, infra vel post annum; nec non circa praeventionem inter indicem ecclesiasticum et laicum in causis mixti fori, 465.
- Sequitur declaratio dictae constitutionis, 467.
- XIX. Exemptiones Ordinum Mendicantium pro eorum bonis et personis a solutione gabellarum et quaruncumque contributionum, onereque hospitandi milites, 468.
- XX. Poenae contra receptantes homicidas, rebelles, grassatores aliosque huius furfuri homines, 472.
- XXI. Revocatio facultatis quonodolibet concessae Graecis Latino ritu, et Latinis Graeco more celebrandi missas et divina officia, 473.
- XXII. Revocatio constitutionis Pii IV et innovatio alterius constitutionis Gregorii XI et Clementis VI super expimendis gradibus propinquioribus in dispensationibus matrimonialibus impetrandis in diversis gradibus, 475.
- XXIII. Declarationes concilii Tridentini, sess. xxiv, cap. ii et iv, circa impedimenta cognationis spiritualis et affinitatis ex fornicatione, quoad matrimonia post confirmationem concilii contracta et de cetero contrahenda, 476.
- Sequitur alia declaratio circa impedimenta cognationis spiritualis, 477.
- Sequitur alia declaratio circa impedimentum affinitatis et fornicationis, 478.
- XXIV. Familiares sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium et aliorum praeflatorum Romanae Curiae regalia vel stipendia non converta ab eis vel eorum haeredibus petere prohibentur; et ordo in satisfaciendis eorumdem creditoribus praesinitur, 478.
- Sequitur alia in predictis constitutio, 479.
- Sequitur declaratio quoad aromatarios, 480.
- XXV. Iurisdiccionis consulum artis agriculturae Urbis cognoscendi caussas rerum ad artem spectantium inter quascumque personas, et confirmatio statutorum eius, 481.
- XXVI. Scilici baptizati ad conservatores almae Urbis pro libertate confugientes, libertatem consequuntur, et cives Romani efficiuntur, 482.
- XXVII. Iurisdiccionis vicarii Papae circa obligationes et contractus imitos in forma Camerae Apostolicae, quoad loca pia et personas ecclesiasticas in Urbe, 483.
- XXVIII. Privilegia pro exercentibus artem agriculturae in districtu almae Urbis,

- et frumenta ac blada afferentium ad eam; prohibitioque eos impediendi, vel illa ultra usum necessarium suae familiae emendi, 484.
- XXIX.** Quod mulieres, etiam praetextu cuiusvis privilegii, facultatis aut licentiae, ingredi non possint (exceptis casibus hic expressis) monasteria et claustra cuiuseumque Ordinis regularis, 487.
- Sequitur declaratio constitutionis, 488.
- XXX.** Concesso monasterio Ordinis Sancti Augustini in Urbe, sub invocatione Beatae Mariae Virginis Annuntiatae, virginibus neophytis, moniales transferuntur ad praceptoriam S. Basilii Magni in regione Montium cum omnibus bonis, etc., 489.
- XXXI.** De reformatis Hispaniarum coenobii, 494.
- Sequitur eadem super hac re, 496.
- XXXII.** De veritate exprimenda a procuratoribus S. Poenitentiariae, in dispensationibus matrimonialibus ceterisque gratiis apostolicis, sub poena falsi, 498.
- XXXIII.** Declaratio quod sententiae in favorem reorum de haeresi inquisitorum, a quibuscumq. iudicibus contra stilum vel dispositionem iurisdictionis Officii sanctissimae Inquisitionis latae et ferendae, non transierint nec transellant in rem iudicatam; et iurisdictione cardinalium ipsas caussas revidendi; et confirmatio constitutionis Pauli quarti editae contra haereticos, 499.
- XXXIV.** Quod fecerit maior pars cardinalium sanctissimae Inquisitionis, vel, aliquibus absentibus, etiam duo, valet ac si omnes fecissent, 502.
- XXXV.** Mitigatio constitutionis Pii IV quoad appellationes condemnatorum, facto deposito vel data cautione, 503.
- XXXVI.** Reformatio collegii Capraniensis,
- a cardinali de Caprana, et collegii Nardini, a cardinali Nardino, in Urbe pro scholaribus institutorum; et confirmatione iurisdictionis custodum hospitalis Sancti Salvatoris, gubernatorum utriusque collegii, 504.
- XXXVII.** In quibusvis collationibus, provisionibus et commendis beneficiorum per Sedem Apostolicam collatorum, speciali vel generali concilii Tridentini derogatione minime opus esse declarat, 507.
- XXXVIII.** Exemptio monasteriorum et aliorum locorum piorum Status Ecclesiastici ab hospitio militum, etc. 507.
- XXXIX.** Pius V ad se et successores suos Romanos Pontifices quaseunque caussas confidentiarum, tam motas et pendentes, quam in futurum quomoblibet movendas, avocat, 509.
- XL.** Applicatio reverendae Camerae Apostolicae fructuum beneficiorum regni Neapolis Sedi Apostolicae reservatorum, pro tempore vacantium, a die vacationis usque ad diem quo a Romano Pontifice provisi possessionem eperint de manu nuncii apostolici in eodem regno, 511.
- XLI.** Miserabiles personae, in causis discussionum, ceteris aliis creditoribus preferuntur, pro eorum creditis, usque ad summam scutorum quinquaginta in Urbe, 513.
- XLII.** Prohibitio iudeis possidendi bona stabilia, quae, nisi vendantur ab eis iuxta sancita, applicata censentur domui catechumenorum de Urbe, 514.
- XLIII.** Declaratio, reformatio et revocatio plurimarum gratiarum, immunitatum et privilegiorum militiae hospitalis Sancti Lazari Hierosolymitani haecenus a Summis Pontificibus concessorum, 516.
- XLIV.** Reservatio beneficiorum propter

- crimen haeresis vacantium, et declaratio quod haec beneficia non comprehenduntur in impetrationibus, in quibus modus vacationis propter crimen haeresis non sit expressus, nisi in casibus hic nominatis, 533.
- XLV. Revocatio indulgentiarum, quomodo libet concessarum, continentium facultatem quaestuandi, et pro quibus consequendis porrigenae sunt manus, adiutrices; prohibitioque de ceteris quaestuandi et quaestores deputandio 535.
- XLVI. Confirmatio gratiarum et indultorum congregationis Clericorum Regularium Theatinorum, cum aliorum privilegiorum elargitione, 537.
- XLVII. Confirmatio concordiae et consuetudinis Maioricensium fratrum Ordinis Praedicatorum super modo se-peliendi sine interventu parochi, 544.
- XLVIII. Provincia Hiberniae fratrum Ordinis Praedicatorum variis ornatur privilegiis, 546.
- XLIX. Erectio cathedralis Ecclesiae Bononiensis in Galliis cum gratiarum et praerogativarum elargitione, 550.
- L. Forma expediendi litteras apostolicas super gratiis resignationum beneficiorum ecclesiasticorum, 552.
- LI. Damnatio cuiuscumque collationis ecclesiarum parochialium, non servata forma concilii Tridentini, hactenus factae vel de cetero facienda, 555.
- LII. Quod religiosi regulares, ob defectum presbyterorum, in partibus Novarum Indiarum officio parochorum fungi valeant, 558.
- LIII. Prohibitio alienandi et infeudandi civitates et loca S. R. E., vel de eorum alienationibus et infeudationibus tractandi quovis praetextu, etiam evidenter utilitatis, 560.
- LIV. Quod festum sancti Thomae de Aquino, uti festum de pracepto sanctae Romanae Ecclesiae, in regno Neapolis; alibi vero uti festum quatuor catholicae Ecclesiae doctorum de cetero celebretur, 564.
- LV. Confirmatio litterarum super reductione monasteriorum Conventualium nonnullorum Ordinum in regnis Hispaniarum ad suorum Ordinum observantiam, additis etiam ad id consequendum aliis ordinationibus et reformationibus, 565.
- LVI. Moderatio indultorum sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium, super collatione beneficiorum, 571.
- LVII. Confirmatio et nova concessio plurimorum iudiciorum pro Ordinibus fratrum et monialium Mendicantium; et declaratio atque extensio concilii Tridentini circa ea, et communicatio eorumdem indultorum cum aliis Ordinibus regularibus, ne non et iurisdictio conservatorum, 573.
- Sequitur extensio istorum privilegiorum Mendicantium ad alios Ordines, 584.
- Sequitur declaratio praeinsertae constitutionis, 586.
- LVIII. Reformatio motus proprii felicis recordationis Pii Papae IV super admissione appellationum caussarum criminalium, 595.
- LIX. Moderatio dotium, munera et ornamentorum quarumcumque mulierum, etiam tempore nuptiarum in Urbe, 596.
- Sequitur tenor istius statuti, 596.
- LX. Monasteria quorum fructus reperiuntur taxati in libris R. C. A. et quemcumque beneficia piis locis unita, de cetero non vacantia, quindennia et alia iura eidem Reverenda Camerae solvere tenentur; et capitula, congregations et alia pia loca indicare debent beneficia quae possident, et titulum possessionis et annuos redditus, 598.

- LXI.** Revocatio quorumcumque commissariorum ad quaecumque onera cameralia aut alia Sedem et Cameram Apostolicam concernentia exigenda destinatorum (ad ius reddendum tamen exceptis); formaque in posterum servanda in huiusmodi deputandi, commissariis seu exactoribus, 601.
- LXII.** Extensio constitutionis Pii IV de condemnatis et bannitis non audiendis nisi in carceribus constitutis et defuncti haeredibus citatis, ut procedatur etiam contra condemnatos in contumaciam, et in quacumque instantia, pro quacumque poena corporis afflictiva, 604.
- LXIII.** De parochialium ecclesiarum vaccinatione, vicariorum earumdem deputatione, examinatorum electione, promovendorum examine et idoneitate, necnon idoneorum institutione ab ordinariis facienda, 605.
- LXIV.** Spoliorum nomine ad reverendam Cameram Apostolicam spectantium non veniunt ornamenta et paramenta ecclesiarum, nec supellectilia domestica, neque bona clericorum, qui beneficia aut pensiones non excedentes summam ducatorum triginta habuerunt, sed eorum ecclesiis dari debent, 609.
- LXV.** Iurisdictio consulum artis lanae in Urbe, cognoscendi caussas ad artem ipsam spectantes, 612.
- LXVI.** Declaratio quod Ordines tam S. Dominici, et S. Francisci, quam Eremitarum S. Augustini, et Carmelitarum, ac Servorum B. Mariae sunt vere et proprie Ordines religiosi Mendicantes, etiam si in communi bona, quamvis immobilia, possideant, eorumque gratiis omnibus perfruuntur, 614.
- LXVII.** Prohibitio transeundi ab Ordine fratrum Minorum Cappuccinorum S. Francisci de Assisio ad ordinem Mi-

- nimorum Sancti Francisci de Paula, et contra, 617.
- LXVIII.** Ilomicidae, blasphemi, sacrarum imaginum percussores, aliaque nonnulla patrantes delicta in principatu Cataloniae, regno Aragonum, comitatibus Rosilionis et Ceritaniae, et confugientes ad ecclesias, possunt per iudices saeculares, cum interventu iudicum ecclesiasticorum, ab eisdem ecclesiei extrahi, 617.
- LXIX.** Litterae Pauli IV et Pii IV per quas statuitur clericos principatus Cataloniae et Comitatus Rosilionis in habitu et tonsura incedere debere, alias privilegio clericali non gaudeant, valent et intelligi debent iuxta terminos capituli vi sessionis xxiii Concilii Tridentini, 619.
- LXX.** Quod spolia monachorum Ordinis Cisterciensis spectent ad loca et monasteria in quibus professionem emiserunt; et commendatarii aut commissarii Reverendae Camerae Apostolicae in illis se non intromittant 622.
- LXXI.** Fratres Conventuales, necnon Tertiis Ordinis Sancti Francisci, sub Regula eiusdem Ordinis, fratribus de Observativa submittit in regno Portugalliae, extincta omnino conventionalitate, 624.
- LXXII.** Declaratio portionum assignandarum vicariis perpetuis ecclesiarum parochialium, monasteriis, beneficiis, ecclesiis vel locis piis perpetuo unitarum, 628.
- LXXIII.** Prohibitio agitationis taurorum a liarumque ferarum bestiarum, cum annullatione votorum et iuramento rum desuper adhibitorum, 630.
- LXXIV.** Correctiones, iuxta sententiam Sacrae Congregationis Concilii, facie dae in concilio Valentino, 631.
- LXXV.** Declaratio quod Ordo fratrum Minimorum S. Francisci de Paula inter

- Ordines Mendicantes comprehendendit, corumque gratiis et privilegiis perfruitur, 633.
- LXXVI. Declaratio quod congregatio fratrum S. Hieronymi lesuorum nuncupata, verè comprehendendatur inter Ordines Mendicantium, eorumque perfruatur gratiis et indultis, 636.
- LXXVII. Facultas Congregationibus imponendi census et alienandi bona ob solutionem subsidii triginta millium scitorum, pro subventione regi Galliarum, et bello contra Turcas, 638.
- LXXVIII. Innovatio litterarum Iulii III super donationibus non faciendis a personis ecclesiasticis Hispaniarum, in fraudem Camerac Apostolicae, et commissio collectori earum partium super illarum executione, 641.
- LXXIX. Innovatio litterarum Iulii III, quibus concessit tunc collectori iurium Camerac Apostolicae in regnis Hispaniarum facultatem percipiendi fructus ecclesiarum cathedralium, a die vacationis usque ad diem provisionis colligendos, 642.
- LXXX. Confirmatio concordiae initiae inter episcopos provinciae Toletanae et declarationum factarum a nuncio Hispaniarum super decretis synodi eiusdem provinciae Toletanae, 643.
- LXXXI. Prohibitio signandi et expediendi commissiones caussarum et inhibitiones in caussis spoliorum et illicitae negotiationis, non citato prius commissario Reverenda Camerae Apostolicae, 646.
- LXXXII. Quod fratres Ordinis Minorum S. Francisci de Observantia semper possint, extra tempus quadragesimae et adventus, in feria quinta, in qua non occurrit aliquod festum aut eius octava, recitare officium Sanctissimi Corporis Christi, 647.
- LXXXIII. Declaratio super fructibus et censibus ac aliis rebus non exactis per ecclesiasticos regni Neapolitani tempore eorum obitus, ut habeantur inter spolia, et similiter relicta per quoscumque clericos, beneficia ecclesiastica ultra valorem triginta ducatorum obtinentes, 648.
- LXXXIV. Ut nuncius regni Neapolitani inhibeat ordinariis dicti regni, ne se ingerant in beneficiis quovis modo reservatis Sedi Apostolicae pro tempore vacantibus, 649.
- LXXXV. Unio fratrum Amadeorum et Clarenorum Ordini fratrum Minorum S. Francisci de Observantia, 650.
- LXXXVI. Iurisdictio et facultates sanctae Romanae Ecclesiae cardinalis protectoris ac indicis caussarum monasterii S. Catherinae de Rosa nuncupatae, et congregationis in Urbe institutae ad ibi recipiendas pieque educandas virgines miserabiles, in periculo amittendae pudicitiae commorantes, 655.
- LXXXVII. Mandatur nuncio Venetiarum, ut in omnibus ecclesiis cathedralibus eiusdem dominii, in quibus adhuc nullum stipendum lectioni theologali deputatum est, praebenda primo vacatura ad hunc usum applicet, 658.
- LXXXVIII. Reservatio beneficiorum omnium vacantium, sede episcopali vacante, 659.
- LXXXIX. Facultas collegii fabricae S. Petri apostolorum principis de Urbe circa legata quae sunt ecclesiae B. Mariae Lauretanae, si eius ministri in illis exigendis fuerint negligentes, 659.
- XC. Mandatum nuncio Hispaniarum, ut Praemonstratenses secundum observantiam eorum Regulac reformandos esse declareret, non autem secundum Regulam fratrum Sancti Hieronymi, quos a directione et iurisdictione in illos penitus extraneos esse decernit, 661.

- XCI.** Fructus beneficiorum, lite pendente deponendi, apud idoneam personam a iudice eligendam deponi debent, non obstantibus quibuscumque statutis disponentibus quod capitula et canonici eos recipient, 663.
- XCII.** Quae beneficiorum ecclesiasticorum resignationes per episcopos et alias collatores admitti possint, 664
- XCIII.** Reformatio fratrum Ordinis Cruciferorum, praeceps circa proprietatem, administrationem munusque officialium, 666.
- XCIV.** Revocatio omnium privilegiorum a Sede Apostolica officialibus et aliis quibuscumque concessorum, creandi doctores, licentiatos et magistros; et declaratio quoad beneficia et dignitates, 673.
- XCV.** Translatio curae monialium a fratribus Ordinis Minorum Conventualium ad ordinarios locorum, 674.
- XCVI.** Monasteria monialium fratribus Conventualibus subiectarum, perpetuo eximuntur ab eorum fratrum superioritate, et subiiciuntur ordinariis locorum, 676.
- XCVII.** Reformatio fratrum Minorum Conventualium Ordinis S. Francisci, 676.
- XCVIII.** Declaratio concilii Tridentini, sessione vigesima quarta, capite tertio, super impedimento publicae honestatis, circa sponsalia vel matrimonia, 678.
- XCIX.** Reformatio fratrum et sororum Terti Ordinis de Poenitentia S. Francisci, in communione et sub trium substantialium votorum professione viventium, 679.
- C.** De residentia rectorum ecclesiarum prochialium, quibuscumque indultis, etiam apostolicis, non obstantibus, 683.
- CI.** Breviarii Romani ad psallendum horas canonicas, ex decreto Sacri et OEcumenici Concilii Tridentini restituti, approbatio, cum prohibitione usus aliorum Breviariorum, praeterquam a primaeva institutione Ordinis a Sede Apostolica vel a consuetudine supra annos ducentum approbatum, 685.
- CII.** Iurisdictio et facultates visitatorum carcerum almae Urbis, in caassis tam civilibus quam criminalibus carceratorum, 688.
- Sequitur iurisdictio in caassis criminalibus, 689.
- CIII.** Revocatio facultatum camerarii, clericorum et aliorum officialium reverendae Cameræ Apostolicee concedendi commissiones in forma *Si in evidentem* super alienationibus bonorum ecclesiasticorum aut locorum piorum cuiuscumque valoris, 690.
- CIV.** Approbatio reformationis fratrum Minorum Conventualium Ordinis S. Francisci, in capitulo eiusdem Ordinis per eos praefinitae, 691.
- CV.** Exemptio omnium monialium a regmine et cura fratrum Humiliatorum in perpetuum; et subiiciuntur ordinariis locorum, 695.
- CVI.** Contra notarios et alios, responsiones reorum depositionesque testium quomodolibet propalantes, vel eis aut testibus in secretis carceribus Urbis detentis, aut aliis pro eis, nuncium deferentes, 696.
- CVII.** Contra non revelantes et non restituentes scripturas ad reverendam Cameram Apostolicam quomodolibet spectantes, 697.
- CVIII.** Declaratio quod fratres Praedicatorum Ordinis S. Dominici ubique praecedant ceteris fratribus cuiuscumque Ordinis religiosorum Mendicantium, 699.
- CIX.** Contra quoscumque clericos, tam saeculares quam regulares, nefandi criminiis reos, 702.

- CX. Sex Ordinis Praedicatorum Romanae provinciae fratres constituantur poenitentiarii basilicae S. Mariæ Maioris, 703.
- CXI. Annuae pensionis constitutio poenitentiariis basilicae Sanctae Mariae Maioris de Urbe, 706.
- CXII. Moderatio et revocatio privilegiorum officiis Romanae Curiac ac militiis concessorum, circa pensiones obtinendas et transferendas, expectativas concedendas, unionesque et suppressiones beneficiorum faciendas, ac facultatem de bonis ecclesiasticis testandi, 709.
- CXIII. Confirmatio statutorum collegii Dertusensis Ordinis Praedicatorum in Hispania, 714.
- CXIV. De dignitatibus et praebendis ecclesiistarum insulae Sardiniae aliis ecclesiis unitarum, earumque suppressione, et parochialium ad primaevum statum reductione, ac vicariorum in parochialibus quae sunt annexae dignitatibus etc. deputatione, 719.
- CXV. Innovatio constitutionis Pauli IV contra negantes Trinitatem, aut divinitatem Iesu Christi, vel Eius conceptionem de Spiritu Sancto, aut Eius mortem, ut nos redimeret, aut virginitatem Beatae Mariae Virginis, 722.
- CXVI. Decretum concilii Tridentini de clericorum saecularium ad sacros ordines promotione extenditur ad clericos regulares sive saeculares, more religiosorum, in communi viventes, 723.
- CXVII. De solemni trium votorum substantialium professione regulari emissa, et una ex Regulis approbatis eligenda ab omnibus qui, in diversis congregationibus et domibus, sub voluntaria obedientia et extra solemne votum Religionis, vivunt, et habitum a saecularibus presbyteris distinctum deferunt, 725.
- CXVIII. Confirmatio exemptionum fratrum militum hospitalis Sancti Ioannis Hierosolymitani, eorumque familiarium etc. a solutione decimarum et aliorum quorumcumque onerum; et praeservatio iurisdictionis ordinariorum, quoad personas curam animarum exercentes, 726.
- CXIX. Constitutio congregationis Clericorum Regularium S. Maioli, alias de Soinascha, sub Regula S. Augustini, cum privilegiorum elargitione, 729.
- CXX. Comminatio poenarum contra scriptores ac sollicitatores aliosque officiales sacrae Poenitentiariae et Contradictarum, qui in dispensationibus matrimonialibus veritatem non expriment, vel falsitatem inducunt, 732.
- CXXI. Facultas collegio fabricae S. Petri examinandi quoscumque contractus de praeterito initio super bonis ecclesiistarum, applicata sibi tertia parte huiusmodi bonorum, 733.
- CXXII. Abolitio nonnullarum litterarum in Hispaniis publicatarum super concessione nonnullarum facultatum et indulgentiarum, cum prohibitione similes litteras vel indulgentias imposterum publicandi, 735.
- CXXIII. Reformatio contractuum de annuis censibus creandis, alienandis et redimendis; et declaratio quarumdam dubitationum desuper exortarum, 736.
- Sequuntur declarationes dubitationum desuper exortarum, 738.
- CXXIV. Iudeorum expulsio ab omnibus locis dominii S. R. E. eiusque subditorum, praeterquam ab urbe Roma et civitate Anconae, 740.
- CXXV. Quod, in singulis provinciis fratrum Minorum Ordinis S. Francisci de Observantia, duae saltem domus assignentur fratribus strictioris observantiae, a quibus, absque praela-

- torum licentia, nullatenus ad alia loca se transferre possint, 742.
- CXXVI. Stationum indulgentias per christifideles, tam in Liberiana Sanctae Mariae Maioris basilica, quam in ecclesia Sanctae Mariae in Dominica, lucrari decernit, 743.
- CXXVII. Contra offendentes statum, res et personas sanctissimi officii Inquisitionis haereticae pravitatis, eorumque filios necnon complices et fautores, 744.
- CXXVIII. Reformatio Poenitentiariae Apostolicae et eius officialium, 746.
- CXXIX. Limitatio nonnullarum facultatum maioris poenitentiarii eiusdemque ministrorum, 750.
- CXXX. Scriptores et procuratores Poenitentiariae Apostolicae ad Cancelleriam Apostolicam transferuntur, et scriptores et procuratores litterarum minoris gratiae instituuntur, 752.
- CXXXI. Declaratio casuum ac praesumptionum, in caussis confidentiae beneficialis, contra quoscumque, etiam S. R. E. cardinales, cum appositione poenarum, 754.
- CXXXII. Quod facultas erigendi cappellas Rosarii sit solummodo magistri generalis Ordinis S. Dominici et ab eo deputatorum, et confratres sodalitatum Rosarii ab eis institutarum oblationes et legata, in pios usus convertenda, recipere valeant; indulgentiasque hic enunciatas consequantur, 758.
- Sequitur alia constitutio super praedictis, 760.
- CXXXIII. De baccalaureis et magistris in Aragoniae provincia Ordinis Praedicatorum creandis, 760.
- CXXXIV. Confirmatio et declaratio privilegiorum et gratiarum collegii scriptorum archivii Curiae Romanae, 762.
- CXXXV. Cosmus Medices, reipublicae Florentinae dux, eiusque successores magni duces Etruriae creantur, 763.
- CXXXVI. Contra eos qui, ad evitandas suorum scelerum poenas, se divino servitio dedicant, 767.
- CXXXVII. Indulta, gratiae et indulgentiae confraternitatis nationis Florentinæ, sub invocatione S. Ioannis Baptiste Decollati, *De Misericordia nuncupatae*, nuper in Urbe institutae ad caritative confortandum via iustitiae morituros, eisque ecclesiastica sacramenta subministrandum et eorumdem corpora sepeliendum, 768.
- CXXXVIII. Confirmatio et innovatio quarumcumque gratiarum, et signanter praecedentiae, hactenus congregationi canonicorum saecularium S. Georgii in Alga Venetiarum concessarum, et concessio omnium privilegiorum aliis Ordinibus, etiam Mendicantium, concessionum et concedendorum, 772.
- CXXXIX. Confratres SS. Rosarii privilegiis et indulgentiis ornantur, 774.
- CXL. Indulgentia confratribus Societatis Nominis Dei concessa, 777.
- CXLI. Confirmatio concordiae inter archiepiscopum Compostellanum et suos suffraganeos eorumque capitula, 777.
- CXLII. Confirmatio concordiae inter praesidentem, episcopos et capitula provinciae Toletanae, 780.
- CXLIII. Revocatio indultorum, praeter iuris communis dispositionem concessionum, recipiendi vel retinendi religiosos alterius Ordinis, etiam laxioris, 783.
- CXLIV. Reformatio officii correctoris Cancelleriae Apostolicae et litterarum minoris iustitiae, contradictarum nuncupatarum, 785.
- Sequitur declaratio predictæ reformationis, 787.

- CXLV. Suppressa congregatione Ordinis S. Crucis Fontis Avellanae, ipsius monasteria et loca Camaldulensi congregationi attribuit, 788.
- CXLVI. Constitutio Bonifacii VIII contra offendentes S. R. E. cardinales extenditur etiam contra scientes et non revelantes, 792.
- CXLVII. Confirmatio constitutionis Gregorii XI ac sententiae latae in Rota Romana ad favorem sacrosanctae ecclesiae Lateranensis de Urbe, circa eius praeeminentiam et superioritatem et praerogativam supra omnes Urbis et orbis ecclesias ac basilicam S. Petri de Urbe, 794.
- CXLVIII. Duæ sententiae definitivæ conformes, latae pro fabrica S. Petri de Urbe, faciunt rem indicatam in ea parte in qua sunt conformes; et commissiones appellationum, quae simpliciter concederentur a Signatura, semper intelliguntur cum clausula *sine praeiudicio executionis duarum conformium*, 795.
- CXIX. Facultas collegii deputatorum fabricae basilicae S. Petri de Urbe exequendi omnia pia legata, infra annum a die mortis testatorum realiter non adimpta, cum retentione quintae partis pro subventione dictae fabricae, 797.
- CL. Facultas collegii et deputatorum fabricae basilicae S. Petri de Urbe exequandi quaecumque legata pia, infra triennium a die obitus testatorum non impleta, cum retentione medietatis eorum pro dicta fabrica, 799.
- CLI. Prohibitio ad quaestum publicandi indulgentias et confessionalia, 800.
- CLII. Eleemosynae pro carcereatis in Urbe colligendae, expendantur pro solvendis debitis pauperum carceratorum; et pro debito mere civili infra septem aureos, nemo carceretur, 801.
- CLIII. Ordinem fratrum Praedicatorum privilegiis ornat, eisque concessa firmat, 801.
- CLIV. Moniales non exeat clausura sub poena excommunicationis et privationis; quae etiam extenditur ad dantes licentiam, comitantes et receptantes, 808.
- CLV. Damatio et excommunicatio Elisabeth, reginae Angliae, eiusque adhaerentium, cum aliarum poenarum adiectione, 810.
- CLVI. Prohibet canonicis Lateranensibus ne ullus tractare possit de officiis generalatus, visitatorum et praelaturarum, nisi in capitulo generali, sub poena excommunicationis et privationis dignatum, etc., 814.
- CLVII. Reformatio totius Ordinis Cisterciensis, tam quoad statum monachorum et divinum cultum quam restauracionem monasteriorum praestationemque fructuum mensae conventualis in locis commendatis, 813.
- CLVIII. Extinctio congregationis Beatae Mariae Servorum nuncupatae, eiusque unio Ordinis Servitarum sub obedientia prioris generalis Ordinis eiusdem, 817.
- CLIX. Mandatur archiepiscopo Mediolanensi eiusque suffraganeis ut promulgari et observari faciant decreta in synodo provinciali eiusdem provinciae edita, iuxta emendationem et explicationem Summi Pontificis, 819.
- CLX. Reformatio Ordinis fratrum Servorum B. Mariae Virginis, 821.
- CLXI. Declaratio et ampliatio concilii Tridentini, cap. xiv, sess. xxiv de prohibitione aliquid exigendi vel petendi in collatione aliave provisione beneficiorum ecclesiasticorum, vel ad illorum possessionem admissione, 827.
- CLXII. Innovatio officii summatoris litterarum apostolicarum, uni ex S. R. E.

- cardinalibus de cetero conferendi, cum indultorum, gratiarum et iurisdictionis in suos officiales concessione, 829.
- CLXIII.** De decimis aliquis subsidiis non solvendis a fratribus Ordinis Praedicatorum, 833.
- CLXIV.** Forma expediendi litteras apostolicas monitoriales de excommunicandis his qui bona deperdita vel subtracta restituere aut revelare rebusant, 836.
- CLXV.** Declarat privilegia et exemptiones Ordinum Mendicantium, aliis Ordinibus communicata, his non suffragare in iis quae temporalitatem respi- ciunt, 837.
- CLXVI.** Missalis Romani ad rite missas celebrandas, concilii Tridentini decreto reformati, approbatio et aliorum abolitio, 839.
- CLXVII.** Magister saeri Palatii creatur canonicus theologalis basilicae Sancti Petri de Urbe, ut S. Thomae doctrinam, quam ab Ecclesia catholica receptam et aliis magis tutam et securam dicet, doceat, 841.
- CLXVIII.** Contra disputantes seu alias quaestiones facientes aut male sentientes de constitutione Sixti IV super conceptione Beatae Mariae Virginis edita, 845.
- CLXIX.** Quod gubernatori almae Urbis, quicquam de mandato Papae dicere vel facere asserenti, plene credatur, 847.
- CLXX.** Prohibitio a Pio IV edita contra frumenta de Statu Ecclesiastico extrahentes extenditur ad extrahentes quodecumque genus graseiae, 848.
- CLXXI.** Moniales Ordinis S. Dominici in articulo mortis constitutae professionem emittere possunt ante annum probationis expletum, dummodo sint legitimae aetatis, 849.
- CLXXII.** Facultas collegio fabricae Sancti Petri cognoscendi causas pendentes super alienationibns honorum ecclesiasticorum, factis absque licentia Sedis Apostolicae, 851.
- Sequitur facultas fabricae circa applicacionem fructuum, 857.
- CLXXIII.** Confirmatio privilegiorum et gratiarum societatis Crucis Signatorum, pro sanctae Inquisitionis contra haereticos praesidio antiquitus instituta, 860.
- CLXXIV.** Tonsores monetae tam aureae quam argenteae, in Urbe aliquis locis S. R. E. mediate et immediate subiectis, ultimo suppicio plectuntur, 861.
- CLXXV.** Contra fraudulentos et dolosos decoctores, capitali poena plectendos, 862.
- CLXXVI.** Reformatio Tribunalis Curiae cassarum Camerae Apostolicae auditoris, una cum taxa expeditionum, 865.
- CLXXVII.** Prohibitio disputandi in publicis praedicationibus de conceptione Beatae Mariae Virginis, aut de ea vulgariter sermone scribendi vel dictandi, 872.
- CLXXVIII.** Facultas canonicorum regularium congregationis Lateranensis, Ordinis S. Augustini, festum illius celebrandi etiam die dominica, si in ea illud vel illius octava occurrit, et celebrandi etiam festa non nullorum sanctorum sui Ordinis iuxta antiquum ritum, 875.
- CLXXIX.** Privilegium praecedentiae canonicorum regularium congregationis Lateranensis, Ordinis S. Augustini, ante alios quoicumque regulares, post clerum saecularem, 877.
- CLXXX.** Revocatio facultatum testandi et quovis alio modo disponendi de acquisitionis ex bonis ecclesiasticis, ac de

- aliis rebus etiam proprio labore partis, aut patrimonialibus, ad commodum illegitimorum etiam legitimatorum, non tamen hospitalibus expostorum et orphanorum; et abrogatio habilitationum eorumdem illegitimorum succedendi in dictis bonis aut rebus feudalibus et emphyleuticis a piis locis profectis, 880.
- Sequitur extensio dictae constitutionis etiam ad bona patrimonialia, 883.
- CLXXXI. Cambiorum illicitorum declaratio et prohibitio, 884.
- CLXXXII. Extinctio Ordinis fratrum humiliatorum, cum reservatione Sedi Apostolicae beneficiorum et bonorum propterea vacantium, 885.
- CLXXXIII. Praepositurarum nuper extincti Ordinis fratrum humiliatorum distributio et applicatio, ipsorumque fratrum divisio, cum locorum et alientorum assignatione, et cum eaurundem dignitatum et beneficiorum saecularium dicti Ordinis reservatione dispositioni Sedis Apostolicae, 888.
- CLXXXIV. Episcopi regni Siciliae quotannis inventarium actorum criminalem confidere et custodire tenentur, 893.
- CLXXXV. Clericorum Camerae Apostolicae collegium ad duodenarium numerum adaugetur, cum emolumenterum ipsis de cetero exhibendorum praefinitione, 894.
- CLXXXVI. Officii B. Mariae nuper reformati approbatio, cum indulgentiarum clargitione pro illud recitantibus, et aliorum similium officiorum abolitione, 897.
- CLXXXVII. Iurisdictio S. R. E. cardinalis protectoris et iudicis caussarum archiconfraternitatis Trinitatis nuncupatae, ad pauperes peregrinos atque convalescentes recipiendos pieque atlendos in Urbe institutae, 901.
- CLXXXVIII. Facultas magistri generalis et praelatorum Ordinis fratrum Praedicatorum S. Dominici creandi et deputandi fratres ipsius Ordinis in notarios pro executione mandatorum apostolicorum, 904.
- CLXXXIX. Quod fratres Eremitae S. Hieronymi, congregationis B. Petri de Pisis, Regulam S. Augustini dudum professi, ultra gratias dictae congregationis, perfruantur privilegiis omnibus ab isto Pontifice Mendicantium Ordinibus elargitis, 908.
- CXC. Reductio ad terminos iuris communis constitutionum a Sixto IV, Leone X et Pio IV ac aliis Pontificibus editarum, super iure congrui et super novis (exceptis tamen sacris aut publicis) aedificiis construendis aut ampliandis in Urbe, 910.
- Sequitur extensio supradictae reductionis etiam ad inquilinos, 912.
- CXCI. Confirmatio privilegiorum collegii secretariorum apostolicorum, 914.
- CXCI. Declaratio quod canonici saeculares congregationis S. Georgii in Alga Venetiarum praecedant etiam canonici regularibus congregationis Larteranensis, Ordinis S. Augustini, 915.
- CXCIII. De electione et officio ministri generalis et aliorum superiorum Ordinis Minorum S. Franeisci de Observantia; et de modo recipiendi novitiis, 917.
- CXCIV. Facultas praelatorum congregationis Cassinensis, alias S. Iustinae, monachorum Ordinis S. Benedicti, monachos a quibuscumque reatibus, censuris et poenis absolvendi, 919.
- CXCV. Quod confraternitates Sanctissimi Nominis Dei in ecclesiis Ordinis fra-

- trum S. Dominici, si extant; sin autem, de licentia prioris eiusdem Ordinis, in aliis ecclesiis instituantur, 921.
- CXCVI.** Declaratio quod Religio Clericorum Regularium Societatis Iesu est vere de Ordinibus Mendicantibus eorumque gratis et privilegiis tam concessis quam concedendis perficitur, 923.
- CXCVII.** Oppidi Ripae Transonae in provincia Picena in civitatem sublimatio, eiusque parochialis ecclesiae Sancti Benigni in cathedralem et episcopalem erectio, 926.
- CXCVIII.** Facultas praclatorum Ordinis fratrum Praedicatorum S. Dominici absolveundi suos fratres et moniales, et cum eis dispensandi, sicut episcopi cum clericis, interdicto eis usu cruciatae vel alterius privilegii ad eligendos confessores et obtainendas eiusmodi absolutiones et dispensationes, 931.
- CXCVIX.** Declaratio quarundam litterarum super reservatione beneficiorum per crimen haeresis vacantium, quae a solo Romano Pontifice conferri posse statuit, non obstante quocumque privilegio seu iure, 933.
- CC.** Facultas episcopis Indianorum utendi in confectione sacri chrismatis certo liquore seu succo in locum balsami, 934.
- CCI.** Alia eisdem præsulibus concessa facultas absolvendi ab irregularitate, 935.
- CCHI.** Bona monasteriorum Ordinis Praedicatorum monialibus destitutorum spectant ad fratres eiusdem Ordinis, quorum curae commissae erant, 936.
- CCIII.** Regulares cuiuscumque Ordinis, etiam Mendicantes, lectores aut in theologia graduati, non possint saecularium confessiones audire, nisi fuerint ob ordinariis, prævio examine, approbati, 938.
- CCIV.** Revocatio regressum, accessum et coadiutoriarum quibuscumque ad beneficia ecclesiastica concessarum, 939.
- CCV.** Quomodo rei in contumaciam condemnati, et infra annum capti, admittendi vel non admittendi sint ad defensiones, 940.
- CCVI.** Contra habentes beneficium ecclesiasticum non recitantes horas canonicas, 942.
- CCVII.** Iurisdictio episcoporum visitandi parochiales ecclesias fratrum militum Sancti Ioannis Hierosolymitani, quoad animarum curam et administrationem sacramentorum, 943.
- CCVIII.** Iussio instituendi ab ordinariis locorum confraternitates Doctrinae Christianæ ad pueros aliosque divinæ legis expertes bonis moribus saneque doctrina instruendum; et indulgentiarum tam pro confratribus quam per eos instruendis elargitio, 945.
- CCIX.** Appellationum caussae in quibus rei ad favorem fisci R. C. A. in poemam pecuniarium condemnantur, infra sex menses expediri debent per appellantem, alioquin iudex a quo sententiam exequi tenetur, 946.
- CCX.** Institutio undecim viciarum perpetuarum in totidem basilicis et ecclesiis almae Urbis, cum assignatione portionum et obventionum pro singulis earum, 947.
- CCXI.** Contra ambientes dignitates et officia iurisdictionis administrationem diabentia, eaque pretio seu promissione procurantes vel assequentes, aut assecuta manutententes in Statu Ecclesiastico, 949.
- Extenditur constitutio etiam ad recipientes pecunias et mediatores, 952.

- CCXII. De electione prioris generalis et aliorum praelatorum congregationis Canonorum Regularium SS. Salvatoris, Ordinis S. Augustini, bonorumque temporalium administratione, 953.
- CCXIII. Turcae, qui in bello contra eos peracto captivi sunt effecti, durante bello non dimittantur neque distrahanter, 957.
- CCXIV. Approbatio congregationis fratrum Ioannis Dei nuncupatae ad regimen hospitalium pro curandis pauperibus infirmis nuper institutae, sub ordinariorum correctione et Regula Sancti Augustini, 959.
- CCXV. Iurisdictio et facultates S. R. E. cardinalis protectoris et iudicis causarum confraternitatis Annuntiationis B. Mariae Virginis, in ecclesia supra Minervam de Urbe dudum institutae, ad miserabilibus puellis dotesclarigendas, pupilosque et agenos sublevandos, 962.
- CCXVI. Prohibitio deferendi pugiones, cultellos et aliud genus armorum brevioris mensurae trium palmorum, in Statu Ecclesiastico, 965.
- CCXVII. Indulgentiae et gratiae pro adinvantibus bellum contra Tureas, 967.
- CCXVIII. Contra scribentes, dictantes, retinentes, transmittentes et non lacestantes libellos famosos et litteras nuncupatas *d'avvisi*, continentis aliquius famae laesionem, futurorumque successum et eorum quae pro regimine Status Ecclesiastici secreto tractantur revelationem, 969.
- CCXIX. Exemptio monasteriorum omniumque locorum piorum ab onere hospitandi milites, 971.
- CCXX. Quod christiani apud Turcas selavi reperti in bello contra eos parato, liberi cum suis bonis dimittantur ab officialibus classis christiana, 972.

V. ex delegatione D. D. Archiepiscopi Taur.
P. CLODOVÆUS A COSTILIOLIS Ord. Min.